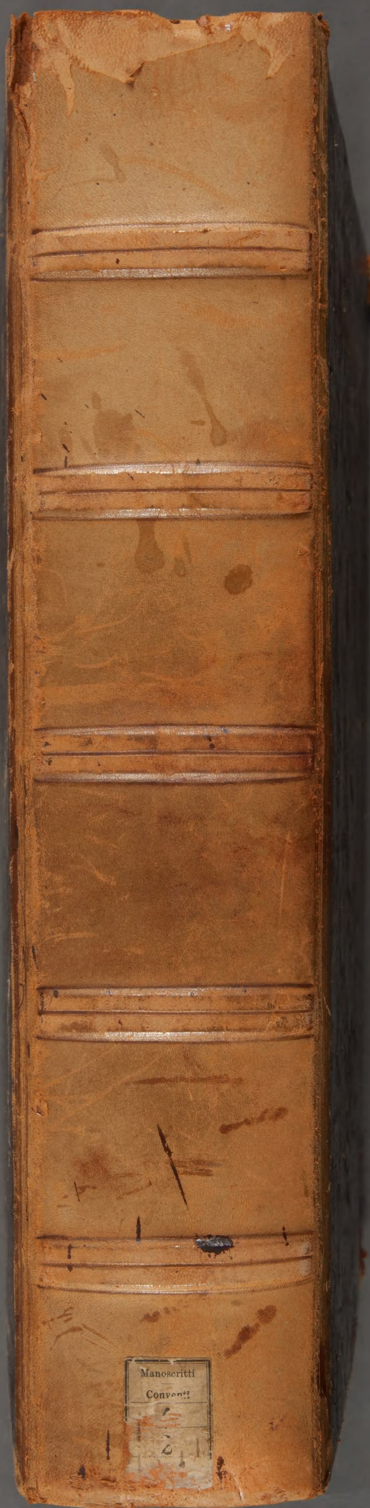

Manoscritti
Conventi

Decretum aureum, sive
Discordantiũ Canonum Concordia.

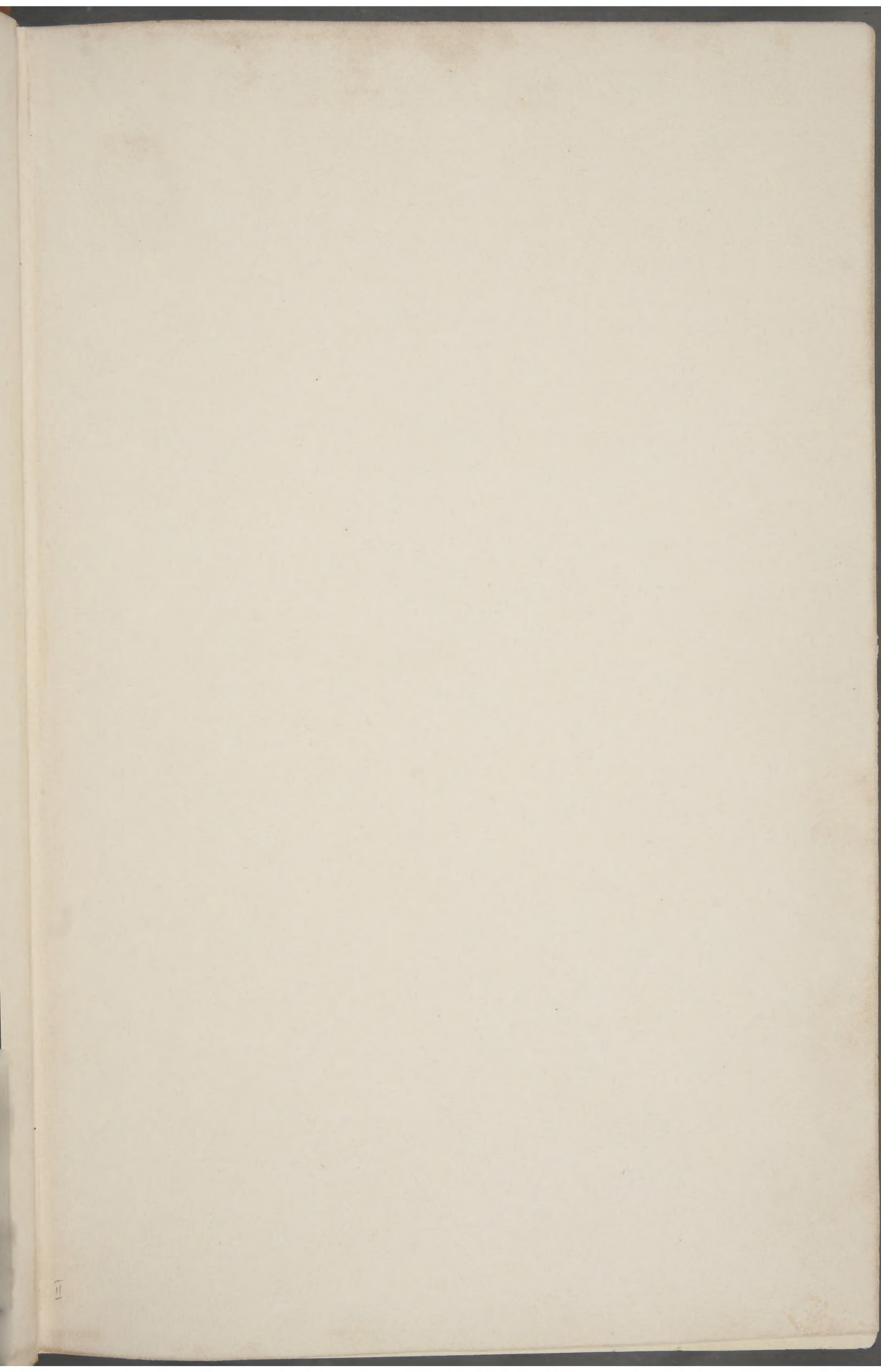

NBCF

Vallombrosa
N.o 376

Concordia
Discordantium
Canonum
M.S.

I

IN PRIMA PARTE AGITUR

De iustitia naturali. et po
sitiua. tam constituta q̃
in c̄stituta. que cui prepo
natur. De iure ciuili et ec
clastico quod cui p̄feratur.
De auctoritate etiã cano
nicar͞ scripturar͞. concilio
rũ. tã generaliũ. quã pro
uincialiũ. Decretaliũ quoque
eplar͞. nec n̄ aliar͞ scripturarũ.
que autentice uocantur. Agitur
etiã in ea de diuersis ordinibus
ecclasticis. q sint. uñ originẽ uel
nom̄ acceperint. De auctoritate
ep̄i statu ecclar͞. q̃ int̄ ceteras pri
mũ ul' sedm̄. ul' t̃tiũ locũ opti
neat. qualit̄ in eccl̃a p singlos g̃
dus quisque p̄mouen debeat. De c̄
uersatione 7 p̄fessioẽ ordinandorũ.
ac ab ... 7 offo ordiãtor͞. Q̃ñmodũ. q̃ tpe ep̃or͞
pbr̃or͞ 7 ceteror͞ examinatio fie
ri debeat. Quid ad ep̄m. qd ad u
nũquemque inferiorũ specialit̄ per
tineat. Q̃ ex qb; ordinib;. in quem
gradũ conscende possint. Qui
post lapsũ. ualeant reparari. ul' n̄.
Agitur etiã in ea. de ep̄is 7 archiep̄is
7 ceteris a qb; sint eligendi. ul' or
dinandi. Usque ad quẽ t̃minum
quẽ ep̄or͞ electioẽ differri liceat.
Quo tp̄e sacri ordines sit distri
buendi. an semel ordinatus. in eo
dẽ ordine. iterũ sit ordinandus.
De differentia ep̄or͞ 7 cor ep̄orũ.
De his q ab ep̄is suis p̄moueri c̄
tẽpnũt. an sint cogendi. ul' non.
An etiã in uit' aliqs teneri debe
at. in eo loco in q̃ ordinatus ẽ. Quo
tp̄e ep̄i consecrentur. Post eor͞ elec
tionẽ. usque ad quẽ t̃minũ ipsor͞
c̄secratio differri ualeat. Quo tp̄e
pb̄ri 7 diaconi 7 ceti sint ordinan
di. Quib; tp̄ib; ieiunia sit celebrã
da. qb; tp̄or͞ institutis. qua etate
p singlos gradus p̄moueri debeat.
A qb; etiã romane sedis ep̄s 7 ex qb;
sit eligendus 7 ordinandus. De cuius
electioẽ p̄decessor͞ etiã delibare
oportet. cui reseruet̃ eorũ electio.
In qb; locis patarche. p̄mates. ar
chiep̄i. ep̄i. cor ep̄i 7 reliq sacerdotes
sint ordinandi. Sequitur in ea breuis
supior͞ recapitulatio. q̃ electũ ad
qualib; p̄positurã eccl̃e. uib; ẽẽ si
ne c̄mine. q si an̄t tp̄s sue ordina
tioĩs. ul' post aliq mortale admi
sisse c̄uincit̃. suscepti grad' officio
ibidẽ p̄uandus docet̃. Agit̃ etiã in e
a. de retrusioẽ lapsorũ. de mun
ditia c̄licor͞. de indisciplinato ac
c̄sensu 7 rep̄hensibili cohabitatione.
ac famosa familiaritate c̄licor͞
7 mulierũ. De repatioẽ lapsor͞ post
peñitentiã. Q asuis mundus ẽ. p̄hibet̃
etiã alienis c̄sentire peccatis. Ne
alior͞ uitia palpet. Ne lupor͞ lau
dib; gl̃et̃. cuius tñ doctrina si sese
aliorsũ habueñt c̄tẽpni ñ debet.
Agitur etiã in ea de hospitalitate. et
doctrina 7 correctioẽ ep̄or͞. quorũ
auctoritate in docendo p̄ferre de
beat. Circa necessitatẽ patientes.
libales ẽẽ iubent̃. In ip̃a libalita
te similit̄ ostenditur. qs modus
sit obseruandus rerũ 7 p̄sonar͞. P̄hi
betur etiã ep̄is. ne ad uindictã sit
faciles. ne sint turpis lucri cupi
di. ne aliq̃ in honesto negotio s
necessaria querat. ne minorũ tu
telas. aut curatioẽs. n̄ forte legiti
mas 7 inexcusabiles suscipiãt. nec sc̃laũ
cãs assumãt. n̄ r̃ociniis c̄sulurpi. Q̃ cleri
b; diuino cultui mancipatis gñã
lit̄ intelligi oportet. n̄ forte aliqs
eor͞ ep̄o iubente ecclasticar͞ rer͞
gubernacula suscipiat. Orphano
rũ 7 uiduar͞. q̃ in defense sũt. aut
... p̄sonar͞. q̃ maxime ecclastico
indiget amminiculo patrima p̄pter

timorē dei assumant. Ostenditur etiā in ea. qb; eccła patrocinium denegarē ñ debʒ. Singła q̄ ecclastici iuris officia. singlis quibusq; psonis. non tm̄ ppinqs. ut s̄ fauore cunctis. singillatī cōmitti iubenť. Pariter etiā in ea ostendit. quare diuersa officia. uni psone ñ sūt cōmittenda. Qđ sit officiū uice dñi. Quare sclarib; iuris. cura ecclasticarū rerū ñ sit iniungenda. Agit in ea de discordantib; & dissidētib; ratioē. ut eqali potestate. ad cōcordiā reuocandis. ut etiā cōdēpnandis. De his etiā qb; eccła ñ suffic ut de labore manuū uiuat absq; detrimto sui officii. De his etiā q ecclasticis officiis. negligt adeē. De his q in eccła ñ corde sʒ uoce psallere studeť. De diacōib; modulatiōi uocis inseruientib;. De clicis ab epis ordinandis. De epis q a sua parrochia ñ recipiunť. ut qui p aliq̄ causa noluit eas adire. De obedientia q̄ inferiores ex ordine supiorib; debet. De super cilio diaconorū & epoꝝ. Quib; romani pontifex uices suas cōmittere ualeat. De his q ei legatioē impediuť. De archidiaconis. ne sup clicos dominatioē exerceat. ut cēsū ab eis exigat. In qb; pbri exeqnť epis. De his etiā q de ordinib; & ecclasticis reb; a pncipib; decreta inueniunť. an ui auctoritatis optineat. De peregnis & transmarinis hoib; sine cyrographis qnq; epoꝝ ñ ordinandis. De his q impegit baptizanť. ñ pmouēdis. De officio pmatū & patarcharū. q̄ reuerentia ab archiepis sit eis exibenda. Ne aliqs patriarcharꝝ uniuersali appelleť uocabulo. an pallium acceptū ab archiepo. Primati. ut patriarche. epōs ordinari ñ liceat. Quibus dieb; ut qb; horis archieps pallium ferre debeat. In concessioē pallii antiq̄ priuilegia sūt innouanda. Et q in una puincia. duo metpolitani eē non debent.

Discordantium canonum concordia. ac primū de iure nature. et constitutionis. incipit.

HUMANUM GENUS DUOBUS REGITUR NATURALI uidelicet iure. & moribus. Jus naturale ē. qđ in lege & in euangelio continet. Quo qsq; iubet̃ alii facere q s̄ uult fieri. & phibetur alii inferre quod s̄ nolit fieri. Vñ xps in euanglio. Oīa q̄cūq; uultis ut faciant uob hoies. & uos eadē facite illis. hec ē enī lex et pphe. Hinc ysidorus in v. libro ethimologiarū. ait.

Diuine leges natura. humane moribus constant.

Omnes leges. aut diuine sunt aut humane. Diuine. natura. humane. moribus cōstant. Ideoq; he discrepat. qm alie. aliis gentib; placet. Fas. lex diuina ē. Jus. lex humana. Transire pagrū alienum fas ē. ius ñ ē. Ex uerb huius auctoritatis. euidenť datur intelligi. i quo differat inť se lex diuina et humana. Cū omne qđ fas ē. noie diuine. ut natal legis accipiať. Noie u legis hūe mores iure cōscripti & traditi itelligant. Est aūt ius. gnale nom multas sub se species cōtinēs. Vñ in eodē libro ysidorus ait.

Jus genus. Lex aūt spēs ei est.

Ius. gnale nomē ē. Lex aūt iuris ē spēs. Jus autē dictū. qa iustum est. Omē autem ius. legib; & moribus constat.

Lex est constitutio. Quid sit lex. scripta. Quid sit mos.

Mos longa consuetudo est de moribus tracta tantundem. Quid sit consuetudo.

Consuetudo autem est ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur cum deficit lex. Nec differt an scriptura an ratione consistat, quoniam et legem ratio commendat. Porro si ratione lex constat, lex erit omne iam quod ratione constiterit, dumtaxat quod religioni conveniat, quod discipline congruat, quod saluti proficiat. Vocatur autem consuetudo quia in communi est usu.

Cum itaque dicitur non differt utrum consuetudo scriptura vel ratione consistat, apparet quod consuetudo partim est redacta in scriptis, partim moribus tantum utentium est reservata. Que in scriptis redacta est constitutio sive ius vocatur. Que vero in scriptis redacta non est, generali nomine consuetudo videlicet appellatur. Est et alia divisio iuris, ut in eodem libro testatur Ysidorus dicens ita.

Ius autem aut naturale est aut civile. Quid sit ius naturale.

Ius naturale est commune omnium nationum, eo quod ubique instinctu nature, non constitutione habetur aliqua, ut viri et femine coniunctio, liberorum successio et puerorum educatio, communis omnium possessio et omnium una libertas, acquisitio eorum que celo terra marique capiuntur. Item depositi rei vel commendate pecunie restitutio, violentie per vim repulsio. Nam hoc aut si quid huic simile est, nunquam iniustum sed naturale equumque habetur. Quid sit ius civile.

Ius civile est quod quisque populus vel civitas sibi proprium divina humanaque causa constituit. Quid sit ius gentium.

Ius gentium est sedium occupatio, edificatio, munitio, bella, captivitates, servitutes, postliminia, federa pacis, indutie, legatorum non violandorum religio, conubia inter alienigenas prohibita. Hoc inde ius gentium appellatur, quia eo iure omnes fere gentes utuntur. Quid sit ius militare.

Ius militare est belli inferendi sollempnitates, federis faciendi nexus, signo dato egressio in hostem vel commissio. Item signo dato receptio. Item flagitii militaris disciplina si locus deseratur. Item stipendiorum modus, dignitatum gradus, premiorum honor, veluti cum corona vel torques donantur. Item prede decisio et pro personarum qualitatibus et laboribus iusta divisio, ac principis portio. Quid sit ius publicum.

Ius publicum est in sacris et sacerdotibus et magistratibus. Quid ius quiritum.

Ius quiritum est proprie Romanorum, quod nulli tenent nisi Quirites, id est Romani, in quo agitur de legitimis hereditatibus, de curationibus, de tutelis, de usucapionibus, que iura apud nullum alium populum reperiuntur, sed propria sunt Romanorum et in eos solos constituta.

Constat autem ius Quiritum ex legibus et plebiscitis, senatusconsultis, constitutionibus principum, edictis sive prudentium responsis. Quid sit lex.

Lex est constitutio populi, qua maiores natu simul cum plebibus aliquid sanxerunt. Plebiscita sunt. Quid plebiscitum sit.

Que plebes tantum constituunt, et vocantur plebiscita, quod ea plebs sciat, quod vel sciscitatur et rogat ut fiat. Quid senatusconsultum.

Senatusconsultum est quod tantummodo senatores populis consulendo decernunt. Quid constitutio vel edictum.

Constitutio vel edictum est quod rex vel imperator constituit vel edixit. Que sint responsa. responsa prudentium.

Responsa sunt que iuris consulti respondere dicuntur consulentibus, unde et responsa Pauli dicta sunt. Fuerunt enim quidam prudentes et arbitri equitatis, qui institutiones civilis iuris compositas ediderunt, quibus dissidentium lites contentionesque sopirent. Que sit tribunicia.

Quedam etiam leges e leges ut consulares. dicuntur ab his qui ediderunt ut consulares, tribunicie, Iulie, Cornelie. Nam et sub Octaviano Cesare suffecti consules Papius et Pompeius legem tulerunt, que a nominibus eorum appellatur Papia Pompeia, continens patrum premia pro suscipiendis liberis. Sub eodem quoque imperatore Fal-

[Marginal glosses, partly legible:]
ff. de iustitia et iure l. i. § huius
Inst. de iure naturali § ius
ff. de iure naturali § ius
ff. de legibus § lex est
D. de origine iuris
ff. de lege Falcidia
Suffecti consules dicebantur sub stituti in loco aliorum consulum infra spatium sui consulatus defunctorum.

cidius tribunus plebis legē fecit ne quis plus in extraneis testamento legaret. quā ut quarta pars sup eēt heredib;. ex eius noīe lex falcidia nominata est. **Quid sit sacra lex.**

Saturau lex. que de plib; reb; simul eloquitur. dicta a copia rerū & quasi a saturitate. vn̄ & satirā scribe ē. poemata uaīa cdē. ut oratii. iuuenalis et persii. **Que sint rodie leges.**

Rodie leges. naualiū cōmertiorū sūt ab insula rodia cognominate. in q antiquitus mercatoꝝ usus fuit.

Omīs hec spēs secularium legū partes sūt. s; qa constitutio alia ē ciuil. alia ē ecclāstica: Ciuil uō. forense. uł ciuile ius appellatur. q noīe ecclāstica ēstitutio appelletur. uideamus. Ecclāstica constitutio. canonis noīe censetur. Quid aūt canon sit. ysidorus in. vi. libro ethimologiarū. declarat dicēs. Canon grece. latine regła nuncupatur.

Quid sint canones. Vn̄ regła dicat.

Regła dicta ē. eo qđ recte ducit. nec aliqn̄ aliorsū trahit. alii dixerūt regulā dictā. uł qđ regat. uł normā recte uiuendi pbeat. uł qđ distortum prauūq; ē corrigat.

Porro canonū. alii sūt decreta [i. decretales epłe] pontificū. alii statuta ēciliorꝝ. Conciliorū uō alia sūt uniuersalia. alia prouincialia. Prouincialiū. alia celebrantur auctoritate romani pontificis. presente uidelicet legato sc̄e romane eccle. Alia uō auctoitate patarcharū. uł pmatū. uł metropolitanorū. eiusdē puincie. hec qdē de gn̄alib; reglis intelligēda sūt. Sūt aūt priuate leges quedā tā ecclāstice quā sclares. que priuilegia appellantur. De quib; in. v. l. ethimol. ysidor ait.

Priuilegia sunt **Quid sit priuilegiū.** leges priuatoꝝ. quasi priuate leges. Nā priuilegiū in dictū ē. qđ in priuato feratur.

Officiū uō sclariū. siue ecclāsticaꝝ legū ē. pcipe q necce ē fieri. aut phibe qđ malū ē fieri. pmitte. uł licita. ut pmiū petē. uł qđa illicita ut dare libellū repudii. ne fiat gruiora. vn̄ ie eodē l. ysidor scribens dicit. **Quid sit officiū legū.**

Omīs aūt lex. aut pmittit aliqd. aut uir fortis petat pmiū. aut uetat. ut sacrarū uirginū nuptias. nulli petere liceat. aut punit. ut q cedem fecerit. capite plectatur. Eius enī premio. aut pena. uita moderatur huā. aut pcipit. ut diliges dn̄m dm̄ tuū.

Causa uō constitutiōis legū ē humanā coherce audaciā & nocendi facultatē. refrenare. Sicut in eodē l. ysidorus testatur dicēs. **Quare leges facte sūt. aūt leges. ut ea facte sint.**

Factę sūt. ut eaꝝ metu humana cohercea[tur] audacia. tutaq; sit int improbos innocentia. & in ipsis impiis formidato supplicio refrenetur audacia & facultas nocendi.

Preceptā in ipsā ēstitutiōe legū maxime qualitas ēstituendaꝝ ē obseruāda. ut ētineat in se. honestatē iustitiā. possibilitatē. ēuenientiā. & cetera oīa q in eodē libro ysidorus enumerat dicens. **Quat debeat eē lex.**

Erit aūt lex honesta. iusta. possibilis. scd̄m naturā. scd̄m consuetudinē patrie. loco. tp̄iq; ēueniēs. necessaria utilis. manifesta sit q ne aliqd pobscuritatē in captiōe ētineat. nullo priuato cōmō. s; p cōi ciuiū utilitate. conscripta.

Ido aūt in ipsā ēstitutiōe ista ēsideranda sūt. qa cū leges institute fuerit. n̄ erit libm iudicare de ipis. set oportebit iudicare scd̄m ipās. Vnde aug ait in lib. de uera religione. **De legib; tūc ē iudicandū. cū instituunt. n̄ cū institute fuerint.**

In istis tp̄alib; legib;. quāquā de his hoīes iudicēt cū eas instituūt. tam cū fuerit institute & firmate. n̄ licebit iudici de ipis iudicar. s; scd̄m ipās.

Leges instituunt. cū pmulgantur. firmant. cū moib; utentiū appbant. Sicut n̄ morib; utentiū in ētrariū nonnulle leges hodie abrogate sūt. ita morib; utentiū leges ipē ēfirmant.

de legib; ro. la. le.

D. III.

Diuisio canonū & conciliorum

i. c. xvi. q. i. hinc ē

i. c. xxv. q. i. sũs ita

i. c. xxvi. q. ii. Non exemplo

de legib; ... omnibus legis sunt

D. IIII

i. c. xxiii. q. v. Non frustra

Unde illud Thelesphori pape, quo decreuit, ut clerici generaliter a quinquagesima a carnibus et deliciis ieiunent, quia moribus utentium approbatum non est, aliter agentes transgressionis reos non arguit. Unde Thelesphorus Romane urbis archiepiscopus omnibus episcopis. Septem ebdomadibus a carne et deliciis clerici abstineant ante pascha.

Statuimus, ut septem ebdomadas ante sanctum pascha omnes clerici in sortem Dei uocati a carne ieiunent, quia sicut discreta debet esse uita clericorum a laicorum conuersatione, ita et in ieiunio debet fieri discretio. Has ergo septem ebdomadas omnes clerici a carne et deliciis ieiunent, et hymnis et uigiliis atque orationibus inherere die noctuque studeant. Item Ambrosius in libro sermonum. Septimam ebdomadam Thelesphorus xl^m. addidit.

Quadragesima sex septimanas habet, cui addidit Thelesphorus pontifex septimam ebdomadam, et uocatum est hoc tempus quinquagesima.

Quod similiter de eo capitulo est intelligendum, quod beatus Gregorius Augustino Anglorum episcopo scripsit dicens. A quinquagesima ieiunandi propositum sumant quos ecclesiastici gradus dignitas exornat.

Denique sacerdotes et diaconi et reliqui quos dignitas ecclesiastici gradus exornat, a quinquagesima propositum ieiunandi suscipiant, quatenus aliquod appensum sancte institutionis adiciatur, et eorum qui in laicali ordine consistunt obseruantiam, sicut loco, ita religione precellat. De ipsa uero die dominica esitamus quod nimis dicendum sit, cum omnes laici et seculares illa die plus solito ceteris diebus accuratius cibos carnium appetant, et nisi noua quadam auiditate usque ad medias noctes se ingurgitent, non aliter se huius sancti temporis obseruationem suscepisse putant. Quod utique non rationi, sed uoluptati, immo cuidam mentis cecitati ascribendum est. Unde nec a tali consuetudine auerti possunt, et ideo cum uenia suo ingenio relinquendi sunt, ne forte peiores existant, si a tali consuetudine prohibeantur. Ut enim ait Salomon: Qui multum emungit, elicit sanguinem. Et post pauca: Par autem est ut qui his diebus a carne animalium abstinemus, ab omnibus quoque que sementiuam trahunt originem carnis ieiunemus, a lacte uidelicet, caseo et ouis. Et post pauca: Ceterum piscium esus ita christiano relinquatur, ut hoc ei infirmitatis solatium, non luxurie pariat incendium. Denique qui a carne abstinet, nequaquam sumptuosiora marinarum beluarum conuiuia preparet. Uinum ergo ita bibere permittitur, ut ebrietatem omnino fugiamus. Alioquin restat ut omnia que corpori libent similiter faciamus.

Hec et si legibus constituta sint, tamen quia communi usu approbata non sunt, se non obseruantes transgressionis reos non arguunt. Alioquin inobedientes pro preuaricatione priuarentur honore cum illis quibus sacri canones nescientibus obedire penitus officio iubentur carere suscepto. Nisi forte quis dicat hec non decernendo esse statuta, sed exortando esse scripta. Decretum uero necessitatem facit, exortatio autem liberam uoluntatem excitat. Hec que de purificatione legis et ceteris infra positis scripta sunt tam secularibus quam ecclesiasticis legibus conueniunt. Nunc ad differentiam naturalis iuris et ceterorum reuertamur.

Naturale ius inter omnia primatum obtinet et tempore et dignitate. Cepit enim ab exordio creature rationalis, nec uariatur tempore, sed immutabile permanet. Sed cum naturale ius lege et euangelio supra dicatur esse comprehensum, quedam autem contraria his que in lege statuta sunt nunc inueniantur concessa, non uidetur ius naturale immutabile permanere. In lege namque precipiebatur, ut mulier, si masculum pareret, xl., si uero feminam, lxxx. diebus a templi cessaret ingressu. Nunc autem statim post partum ecclesiam ingredi non prohibetur. Item mulier que menstrua patitur ex lege immunda reputabatur. Nunc autem nec ecclesiam intrare, nec sacre communionis misteria percipere, sicut illa que parit, uel illud quod gignitur, nec statim post partum baptizari prohibetur. Unde idem Augustino Gregorius scribit dicens. Mulier enixa gratias actura ecclesiam intrare eadem hora non prohibetur.

Si mulier eadem hora qua genuerit actura gratias in

J. e. di. xl. iiii. cap. j.

J. e. di. xxxv. Sexto die.

J. di. xxxv

De proposito ieiunandi a quinquagesima suscipiendo

J. xxv. q. i. h

J. xiiii. q. i. Precepto.

L. S. G.

In leuitico

B. xviii. c. Mulier que.

S; ibi de certis. hic autem de occultis ignorantie loquitur. tr te culpam uerum ubi non est culpa cognoscere qui uniuersaliter presente penam que culpa caret ex primo hominis peccato uenisse dolendo recordamur quod littera consequentia demonstrat cum dicitur quia sepe.

trat ecclesiam. nullo pondere grauatur peccati. Voluptas etenim carnis non dolor in culpa est. In carnis autem commixtione uoluptas est. in prolis partu gemitus. Unde et ipsi mulieri prime dicitur. In doloribus paries. Si itaque enixam mulierem prohibemus intrare ecclesiam. ipsam ei penam uertimus in culpam. Item. **Mulierem enixam ut quod ab ea gignitur eadem hora nichil prohibet baptizari.**

Baptizari autem uel enixam mulierem uel hoc quod genuerit si periculo mortis urgetur. uel ipsa hora eadem qua gignit. uel eadem qua natum est id quod gignitur nullo modo prohibetur. nec dum adhuc tempus ad prebendum redemptionis misterium quia interueniente paululum mora inueniri non ualeat qui redimatur. Gregorius Augustino. **Ante quam puer ablactetur uel mater purificetur. ad eius concubitum uir non accedat.**

Ad eius uero concubitum uir suus accedat. non accedat quousque qui gignitur ablactetur. Si autem filios suos ex praua consuetudine aliis ad nutriendum tradat. nisi purgationis tempus transierit. uiris suis non debet admisceri. Quippe et sine partus causa cum in menstruis consuetis detinentur. uiris suis misceri prohibentur. Ita ut morte lex sacra feriat siquis uir ad menstruatam mulierem accedat. Que tamen mulier dum consuetudinem menstruam patitur. prohiberi ecclesiam intrare non debet. quia ei nature superfluitas in culpam reputari non ualet. et per hoc quod inuita patitur iniustum est ut ecclesie ingressu priuetur. Nouimus namque quod mulier que fluxum patiebatur sanguinis post tergum domini humiliter ueniens uestimenti eius fimbriam tetigit. atque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit domini uestimentum tangere. cur que menstruam patitur sanguinis ei ecclesiam non liceat intrare. Si enim ea bene presumpsit. que uestimentum domini in languore posita tetigit. quod uni persone infirmanti conceditur. cur non conceditur cunctis mulieribus que nature sue uitio infirmantur. Sancte autem communionis misterium in eisdem diebus percipere non debent prohiberi. Si autem ex ueneratione magna non presumitur. laudanda est. Si sumere presumpserit. non iudicanda. Bonarum quippe mentium est. etiam ibi culpas suas agnoscere. ubi culpa non est. quia sepe sine culpa agitur quod uenit ex culpa. Unde etiam cum esurimus sine culpa comedimus. quibus ex culpa primi hominis factum est ut esuriamus.

B. v. Mulierem enixam.

Quia uero de nature superfluitate sermo cepit haberi. queritur an post illusionem que per somnium solet accidere corpus domini quilibet accipere ualeat. uel si sacerdos sit sacra misteria celebrare. De his scribit beatus Gregorius Augustino episcopo anglorum. **De multiplici genere illusionum.**

J. c. xxii. q. ii. Cum humi.

D VI

Testamentum ueteris legis hunc pollutum dicit nisi aqua lotus fuerit. et usque ad uesperum intrare ecclesiam non concedit. Quod tamen aliter populus spiritualis intelligens quasi per somnium eum illudi reputat. qui temptatus immunditia ueris imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed lauandus est aqua. ut culpam cogitationis lacrimis abluat. et nisi prius ignis temptationis recesserit. reum se quasi usque ad uesperum cognoscat. Sed est in eadem illusione necessaria ualde discretio. que subtiliter pensari debeat. ex qua re accidat menti dormientis. Aliquando enim ex crapula. aliquando ex nature superfluitate uel infirmitate. uel ex cogitatione contingit pollutio. Et quidem cum ex nature superfluitate uel infirmitate euenerit. omnino hec illusio non est timenda. quia hanc animus pertulisse nesciens magis dolendus est quam fecisse. Cum uero ultra modum appetitus gule in sumendis alimentis rapitur. atque idcirco humorum receptacula grauantur. habet inde animus aliquem reatum. non tamen usque ad prohibitionem sacri misterii percipiendi. uel missarum sollempnia celebrandi. cum fortasse aut festus dies exigit. aut exhibere ministerium pro eo quod sacerdos alius deest ipsa necessitas compellit. Nam si adsunt alii qui implere ministerium ualeant. illusio per crapulam facta a perceptione sacri misterii prohibere non debet. sed ab immolatione sacri misterii ut arbitror abstinere debet humiliter. si tamen dormientis mentem turpi imaginatione non concusserit. Nam sunt quibus ita plerumque illusio nascitur. ut eorum animus etiam in

J. xv. q. i. Si cor cupi.

somno corporis positus turpibus imaginibus non sedetur. Qua in re unum ibi ostenditur: ipsam mentem rea non tunc ut in suo uitio liberam (sit) cum se et si dormientis corpore nichil meminit uidisse, tamen in uigiliis corporis meminit se in ingluuiem (uenientes) cecidisse. Sin uero ex turpi ex turpi cogitatione uigilantis oritur illusio in mente dormientis, patet animo reatus suus. uidet enim a qua radice inquinatio illa processit. quia quod cogitauit sciens hoc pertulit nesciens. Item ysidorus sententiarum libro primo. **Quod non sit peccatum nocturnis imaginibus illudi.**

D. VI

Non est peccatum quando nolentes imaginibus nocturnis illudimur. sed tunc est peccatum si antequam illudamur cogitationis affectibus preuenimur. Luxurie quippe imagines quas in ueritate gessimus sepe dormientibus in animo apparent, sed innoxie si non concupiscendo occurrunt. Item. Qui nocturna illusione polluitur, quamuis extra memoriam turpium cogitationum se sentiat inquinatum, tamen hoc ut temptaretur culpe sue tribuat, suamque inmunditiam statim fletibus tergat.

D. I

His ita respondetur. In lege et in euangelio naturale ius continetur. Non tamen quecumque in lege et in euangelio inueniuntur naturali iuri coherere probantur. Sunt enim in lege quedam moralia, ut non occides et cetera. Quedam mistica, ut puta sacrificiorum precepta et alia his similia. Moralia mandata ad naturale ius spectant, atque ideo nullam mutabilitatem recepisse monstrantur. Mistica uero quantum ad superficiem a naturali iure probantur aliena, quantum uero ad moralem intelligentiam inueniuntur sibi adnexa. Ac per hoc etsi secundum superficiem uideantur esse mutata, tamen secundum moralem intelligentiam mutabilitatem nescire probantur. Naturale ergo ius ab exordio rationalis creature incipiens ut supra dictum est manet inmobile.

Ius uero consuetudinis post naturalem legem exordium habuit, ex quo homines conuenientes in unum ceperunt simul habitare. Quod ex eo tempore factum creditur ex quo cain ciuitatem edificasse legitur. quod cum diluuio propter hominum raritatem fere uideatur extinctum, postea a tempore nemroth reparatum siue potius immutatum existimatur. Cum ipse simul cum aliis alios cepit opprimere. Alii sua inbecillitate eorum ditioni ceperunt esse subiecti. Unde legitur de eo: Cepit nemroth esse robustus uenator coram domino, id est hominum oppressor et extinctor, quos ad turrem edificandam allexit. Ius autem constitutionis cepit a iustificationibus quas dominus tradidit moysi dicens: Si emeris seruum hebreum etc. Unde ysidorus in .v. libro ethimologiarum ait. **De conditoribus legum.**

Ingenes .i.

Moyses gentis hebree primus omnium diuinas leges sacris litteris explicauit. Foroneus rex grecis primus leges iudiciaque constituit. Mercurius trimegistus primus leges egiptiis tradidit. Salon primus leges atheniensibus edidit. Ligurgus primus Lacedemoniis iura ex appollinis auctoritate confinxit. Numa ponpilius qui romulo successit in regno primus leges romanis edidit. Deinde cum populus seditiosos magistratus ferre non posset, x. uiros legibus scribendis creauit, qui leges ex libris salomonis in latinum sermonem translatas .xii. tabulis exposuerunt. **Nomina decem uirorum qui leges duodecim tabularum exposuerunt.**

Fuerunt autem hii: Appius Claudius, Genutius, Veterius, Iulius, Manilius, Sculpitius, Sextius, Curatius, Romedius, Postomius. Hii .x. uiri legum conscribendarum electi sunt. Leges autem redigere in libris primus consul pompeius instituere uoluit, sed non perseuerauit obtrectatorum metu. Deinde cesar cepit id facere, sed ante interfectus est. Paulatim autem antique leges uetustate atque incuria absoluerunt. Quarum etsi iam nullus est usus, notitia tamen necessaria uidetur. Nouelle a constantino cesare ceperunt et reliquis succedentibus, eratque permixte et inordinate. Postea theodosius minor augustus ad similitudinem gregoriani et ermogeniani codicem factum constitutionum a constantini temporibus sub proprio cuiusque titulo imperatoris disposuit, quem a suo nomine theodosianum uocauit.

D. VIII

Differt etiam ius naturale a consuetudine et constitutione. Nam iure naturali sunt omnia communia omnibus. Quod non solum inter eos seruatum creditur de quibus legitur.

multitudinis credentium erat cor unum et anima una etc. Verum etiam ex precedenti tempore a philosophis traditum invenitur. Unde apud Platonem illa civitas iustissime et ordinata traditur, in qua quisque proprios nescit affectus. Iure vero consuetudinis vel constitutionis hoc meum est, illud vero alterius. Unde Augustinus ait super Iohannem. Iure divino omnia sunt communia omnibus, iure vero constitutionis hoc meum, illud vero alterius est.

Quo iure defendis villas ecclesie? divino an humano? Divinum ius in scripturis divinis habemus, humanum in legibus regum. Unde quisque possidet quod possidet? nonne iure humano? Nam iure divino domini est terra et plenitudo eius. Pauperes et divites deus de uno limo fecit, et pauperes et divites una terra supportat. Iure humano dicitur: hec domus mea est, hec villa mea est, hic servus meus est. Iura autem humana iura imperatorum sunt. Quare? quia ipsa iura humana per imperatores et reges seculi deus distribuit generi humano. Item. Tolle iura imperatoris, et quis audet dicere: hec villa mea est, meus est iste servus, mea est hec domus? Si autem ut teneantur ista ab hominibus, regum iura fecerunt, vultis ut recitemus leges, ut gaudeatis? Item. Relegantur leges, ubi manifeste preceperunt imperatores eos qui preter ecclesie catholice communionem usurpant sibi nomen christianum, nec volunt in pace colere pacis auctorem, ut nichil nomine ecclesie audeant possidere. Sed dicitis: Quid nobis et imperatori? Sed ut iam dixi, de iure humano agitur. Apostolus voluit serviri regibus, voluit honorari reges, et dixit: Reges reveremini. Noli dicere: quid mihi et regi? Quid ergo tibi et possessioni? Per iura regum possidentur possessiones. Tu dixisti: quid mihi et regi? Noli dicere possessiones tuas, quia ipsa iura renuntiasti humana, quibus possessiones possidentur.

Dignitate vero ius naturale prevalet simpliciter et consuetudini et constitutioni. Quecumque enim vel moribus recepta sunt, vel scriptis comprehensa, si naturali iuri fuerint adversa, vana et irrita sunt habenda. Unde Augustinus ait in confessionum libro secundo. Adversus naturale ius nulli quicquam agere liceat.

Que contra mores hominum sunt flagitia, pro morum diversitate sunt vitanda, ut pactum inter se gentis aut civitatis consuetudine vel lege firmatum nulla civis aut peregrini libidine violetur. Turpis enim omnis pars universo suo non congruens. Cum autem deus aliquid contra morem aut pactum quorumlibet iubet, etsi nunquam ibi factum est, faciendum est, et si omissum, instaurandum est, et si statutum non erat, instituendum est. Si enim regi licet in civitate cui regnat iubere aliquid quod neque ante ipsum quisquam nec ipse umquam iusserat, et si non contra societatem civitatis eius obtemperatur, immo si contra societatem non obtemperatur ei: generale quippe pactum est societatis humane obtemperare regibus suis: quanto magis deo regnatori universe creature sue ad ea que iusserit sine dubitatione serviendum est? Sicut enim in potestatibus societatis humane maior potestas minori ad obediendum preponitur, ita deus omnibus. Item Nicholaus Igmaro Remensi archiepiscopo. Radicitus est evellenda consuetudo perniciosa.

Mala consuetudo, que non minus quam perniciosa corruptela vitanda est, que nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum ius ab improbis assumitur, et incipiunt prevaricationes et varie presumptiones celerrime non compresse pro legibus venerari et privilegiorum more perpetuo celebrari. Item Augustinus de unico baptismo. c. ii. Veritati et rationi consuetudo est preponenda.

Veritate manifestata cedat consuetudo veritati. Plane quis dubitet veritati manifestate consuetudinem et rationi cedere? Item. Nemo consuetudinem rationi et veritati preponat, quia consuetudinem ratio et veritas semper excludit. Item Gregorius vii. c. vii. Guimundo Aversano episcopo. Quelibet consuetudo veritati est preponenda.

Si consuetudinem fortassis opponas, advertendum est quod dominus dicit: Ego sum veritas; non dixit: ego sum consuetudo, sed veritas. Et certe, ut beati Cypriani utamur sententia, quelibet consuetudo, quantumvis vetusta, quantumvis vulgata, veritati est omnino postpo

Supra di. i. Ius autem
Infra xxiii. q. vii. c. i.

Si iure humano dicitur hec villa mea est etc. cum ius humanum iusserit relinqui, quare iure hec villa mea sit, illa autem tua. Sed non iure naturali ex iniquitate. Quod est contra quod alibi habetur quia per iniquitatem alius dixit hoc esse suum, alius istud. Infra c. xii. q. i. Dilectissimis. Sed sciendum quod sicut exactio obsequiorum et dominationis preminentia per iniquitatem prius cepit ... quod tamen quia in legum usum conversum est, non iam iniquitatis pravitate, sed consuetudinis iure exercetur, ita et quod aliquid proprium possideri ardente aliquorum cupiditate primitus factum est, quod tamen postea ex longevo usu et legum institutione inreprehensibile iudicatum est.

Infra. Preceptis vel prohibitionibus contradixerit. Apparet quod de communi omnium possessione et una libertate aliusque ... opposito evacuatur, quia et si scriptis aliter comprehensum sit, non propterea iuri naturali derogavit, quia talia non precepit vel interdixit, sed solummodo perfectiora demonstrat.

nenda, et iussus qui ueritati est contrarius, est abolendus. Item Aug. in lib. de baptismo paruulorum. Veritate reuelata consuetudo ueritati cedere oportet.

Qui contempta ueritate presumit consuetudinem sequi, aut circa fratres inuidus est et malignus, quibus ueritas reuelatur, aut circa deum ingratus est, inspiratione cuius ecclesia eius instruitur. Nam dominus in euangelio: Ego sum, inquit, ueritas. Non dixit: ego sum consuetudo. Itaque ueritate manifestata cedat ueritati consuetudo. Reuelatione ergo facta ueritatis cedat ueritati, quia et Petrus qui circumcidebat cessit Paulo ueritatem predicanti. Igitur cum Christus ueritas sit, magis ueritatem quam consuetudinem sequi debemus, quia consuetudinem ratio et ueritas semper excludit. Idem in lib. iii. de baptismo. Consuetudo rationi frustra opponitur.

Frustra quidam qui ratione uincuntur consuetudinem nobis obiciunt, quasi consuetudo maior sit ueritate, aut non sit in spiritualibus sequendum quod in melius fuerit a spiritu sancto reuelatum. Hoc plane uerum est, quia ratio et ueritas consuetudini preponenda est. Sed cum consuetudini ueritas suffragatur, nichil oportet firmius retinere. Item Ciprianus. Rationem consuetudo impedire non debet.

Consuetudo que apud quosdam irrepserat impedire non debet quominus ueritas preualeat et uincat. Nam consuetudo sine ueritate uetustas erroris est. Propter quod relicto errore sequamur ueritatem. Scientes quia apud Esdram ueritas uincit, ut scriptum est: Veritas manet et inualescit in eternum, et uiuit et optinet in secula seculorum. Idem. Ignosci potest simpliciter erranti, sicut de se ipso dicit beatus apostolus Paulus: Qui primo fui blasphemus et persecutor et iniuriosus, sed misericordiam merui, quia ignorans feci. Post inspirationem uero et reuelationem factam, qui in eo quod errauerat perseuerat prudens et sciens, iam non in uenia ignorantie peccat. Presumptione enim atque obstinatione quadam nititur, cum ratione superatur. Item. De ueritate non hominum consuetudinem sequi oportet.

Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere quid aliquis ante nos faciendum putauerit, sed quid qui ante omnes est Christus prior fecerit. Neque enim hominis consuetudinem sequi oportet, sed dei ueritatem, cum per Ysaiam prophetam loquatur deus et dicat: Sine causa colunt me, mandata et doctrinas hominum docentes.

Liquido ergo apparet quod consuetudo naturali iure postponitur. Quod autem constitutio naturali iuri cedat multiplici auctoritate probatur. Ait enim Aug. ad Bonifatium. Leges principum naturali non preualent iuri.

Quicumque legibus imperatorum que pro dei ueritate feruntur obtemperare non uult, acquirit grande supplicium. Quicumque uero legibus imperatorum que contra uoluntatem feruntur dei obtemperare non uult, acquirit grande premium. Idem in prologo lib. iii. de trinitate. Scripturis canonicis tractatorum littere deseruiunt.

Noli meis litteris quasi canonicis scripturis inseruire, sed in illis et quod non credebas cum inueneris incunctanter crede. In istis autem quod certum non habebas nisi certum intellexeris noli firmiter tenere. Idem ad Vincentium uictorem libro ii. In tractatorum opusculis multa corrigenda inueniuntur.

Negare non possum nec debeo, sicut in ipsis maioribus, ita multa esse in tam multis opusculis meis que possunt iusto iudicio et nulla temeritate culpari. Idem ad Ieronimum epistola viii. In scripturis canonicis mendacia non admittuntur.

Ego solis eis scriptorum qui iam canonici appellantur didici hunc timorem honoremque referre, ut nullum eorum scribendo errasse audeam credere. Aut si aliquid in eis offendero quod uideatur contrarium ueritati, nichil aliud quam uel mendosum esse codicem, uel non esse assecutum interpretem quod dictum est, uel me minime intellexisse non ambigam. Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate quantaue doctrina polleant, non ideo uerum putem quia ipsi ita senserunt, sed quia ita mihi per alios auctores uel cano

Distinctio .viii. Liquido.

D. VIII.

In .xi. q. iii. Non semper. Sed nunc. Julianus. Qui resistit. Si is quippe

nicas. ut pbabiles ratioēs. qđ a uō n̄ ab
orreat. psuadē potuerīt. Idē. Libris
ueterū hebrea uolumina. nouis g̃
ca ~~sona~~ auctoritate inpendūt.
Vt ueterum librorum fides de hebreis uo
luminib; examinanda est. ita nouo
rū. greci sermonis normā desiderat.
Idē in eplā .i. ad ier. Nichil auctoritatis
canonicis remanebit scptīs si ad eas
mendacia fuerint admissa.
Jeron. cc. in plogo scto bibliothe ce — Si ad scpturas scās admissa fuerīt. uel
J. xxii. q. ii. Nec artificio. — officiosa mendacia. qd in eis remane
bit auctoritatis? que tandē de scptīs il
lis sententia pferet? cui pondē conten
tiose falsitatis obtessetur. inpbitas? Idē
de unico bapto l. ii. Litteris oīū epoꝝ sa
Quis nesciat scām scpturā pponat scptā.
turā canonicā. tā ueteris quā noui te
stamti. certis t̄minis suis c̄tineri: eī
qꝫ posteriorib; oīb; litteris epoꝝ ita ppo
ni. ut de illo oīo dubitari ꝛ disceptari
n̄ possit. utrū uerū. uł utrū rectū sit
qcqd in ea scptū ēē sit stutūt. Epoꝝ
autem litteras. q̃ post confirmatū
canonē. uł scpture sūt. uł scribuntur
ꝛ p sermonē forte sapientiorē cuiuslι
bꝫ in ea re. peritiores. ꝛ p aliorum epoꝝ grau
iorē auctoritatē. doctioremqꝫ pruden
tiā ꝛ p concilia licere repͪhendi. si qd in e
is forte a ueritate deuiatū ē. Idem in
eplā ad uincentium. Contra diuina
mandata n̄ colligant calūpnie ex
Noli frr̄ contra di quoꝝlibꝫ dictis epoꝝ.
uina tā multa tā pclara. tā indubita
ta testimoīa collige uelle calūpni
as. ex epoꝝ scptis. siue nr̄oꝝ. sicut illa
rii. siue anī quā pars donati separet.
cipani ꝛ agrippini. primo quia hoc
genus litterarū ab auctoritate canonis
distinguendū ē. Non eni sic legunt.
tanquā ita ex eis testimoīū pferat.
ut c̄tra sentire n̄ liceat. sicubi forte a
liqd sapuerīt aliter quā ueritas postulat.
In eo quippe nr̄os sumus ut n̄ dedignemur.
etiā nob dictu ab aplo accipe: ꝛ si quid
aliter sapitis. hoc qꝫ nob ds reuelauit.
Itē in eplā ad fortunatum. Non debe
t par reuerētia. canonicis scpturis
et expositoribus earum.
Neqꝫ quorūlibꝫ disputationes catho
licoꝝ laudatoꝝ hoīū uelud scpturas
canonicas hr̄e debemus. ut nobis n̄ li
ceat salua honorificētia q̃ illis debe
t hoīb; aliquid in eoꝝ scptis inpbare
atqꝫ respuere. si forte inuenerimus qđ
aliter senserīt quā ueritas habꝫ diuino
adiutoīo. ut ab aliis intellecta. uł a
nob. Tal ego sum in scptis alioꝝ. q̃les
uolo ēē intellectores meoꝝ. Idē ad ca
sulanum. Exēplis ratio sane pfert.
Sane quippe ratio etiā exēplis an ponē — J. di. xx. c. vlt.
da ē. cui qdē exēpla c̄cordat. Si illa q̃
tm̄ digniora sūt imitatioē. q̃ntū ex
cellentiora pietate.
Cum g̃ in natali iure. nichil aliud — C. d. d.
pcipiatur. quā qđ ds uult fieri. nichil
qꝫ uetet. quā qđ ds phibꝫ fieri. Deni
qꝫ cū in canonica scptura. nichil ali
ud quā in diuinis legib; inueniat.
diuine ū leges. natura c̄sistat. patꝫ
qđ quecūqꝫ diuine uoluntati seu
scpture canonice c̄traria pbant. eadē
ꝛ naturali iuri inueniantur aduer
sa. Vn̄ q̃cūqꝫ diuine uoluntati seu
canonice scpte. seu diuinis legibus
pponenda censent. eisdē naturale iu
pferri oportet. Constitutioēs g̃ uł ec
clastice. uł sclares si natali iuri c̄tran
e pbant. penit excludende sūt. c̄sti
tutioēs ū pncipū. ecclasticis c̄suetudi
nib; n̄ pmīnēt sꝫ obsecunt. Vn̄ nichola
us pp scbit in cō. apud cuicniū c̄gre
gatis. Lex impatoꝝ ecclastica iura di
Lege impatoꝝ n̄ in oībus soluī n̄ pot.
ecclasticis ūsus uteīdū ē. pserti cum
inueniatur euāglice ac canonice sac
tioī aliquotiens obuiare. Idē. Lex im
patoꝝ n̄ ē sup legē di. sꝫ subt. Inpiali
iudicio n̄ possūt iura ecclastica dissol
ui. Ad qđ ostendēdū duoꝝ hoꝝ inno
centii scił ꝛ gregorii. satis sufficiūt
testimoīa. Scs qdē innocētius in de
cretali eplā sua. ad alexandrū antio
cenū epm̄ ait. Qđ sciscitaris in quiēs
utrū diuisis impiali iudicio puin — J. e. di. xc. i.
ciis. ut due metpoles fiāt. si duo me

J. xxvii. Q. ii. Sunt qui...

tropolitam debeat nõiari. ñ uisũ ẽ
nobis ad mobilitatẽ necessitatum
mundanar̃ dĩ ęccl̃a cõmutari. ho
noresq aut diuisioẽs ppeti quas
ꝓsuis causis duxerit impr̃. Beatus
gregorius scbens ad theotistã patri
ciam int̃ cet̃a. Si inquid religioĩs
causa debe dissolui dicantur cõ
iugia sciendũ ẽ. qa ⁊ si hoc hũa cõ
cessit. lex tam̃ diuina ꝓhibuit.
Ecce quẽ admodũ impiali iudi
cio. ñ possũt ęccl̃astica iura dissol
ui. Ecce qualit̃ qd̃ lex hũa ccẽs
sit. lex diuina ꝓhibuit. Non qd̃ im
patorũ leges quib; sepe ęccl̃a utitur.
contra hereticos. sepe contra tirannõs
atq contra prauos quosq defen
ditur. dicam penit̃ renuendas. sed
qd̃ eas euanglicis ⁊ aplicis. atq ca
nonicis decretis. qb; postponende
sũt. ñ posse inferre p̃iudiciũ assera
m̃. Itẽ simachus in. vi. sinodo. Ni
chil euãglicis regul̃ obuiũ ĩpato
ri agere licet.

J. e. di. xiiii. Cap. ii. / J. xi. Q. iii. Quicumque / J. xcv. Q. i. Omnes

Non licet impatori
ul̃ cuiquã pietatẽ custodienti. a
liqd c̃tra diuina mandata p̃sume
re. nec qcquã qd̃ euãglicis ꝓphicis
aut aplicis regl̃is obuiet. agere. Itẽ
felix papa. In ęccl̃asticis causis re
gia uoluntas sacerdotib; ñ ẽ p̃fe
renda.
Certũ ẽ hoc reb; ur̃is ẽẽ saluta
re. ut cũ de causis dĩ agit̃. iusta ip̃i
c̃stitutũ regiã uoluntatẽ sacerdo
tib; x̃ studeatis subdẽ ñ p̃ferre. ⁊ sac̃
scã peor̃ p̃sules potius discere quã
docẽ. Eccl̃e formã sequi. ñ hanc humanĩ
sequendo iura p̃figere. neq eĩ sanctioĩb;
uelle dominari. cuius clemen J
tie dñs uoluit tue pię deuotioĩs col
la submittẽ. Ne dũ mẽsura celestis dĩ
positioĩs excedit̃. eatur in contume
liã disponentis. Item. Moribus ⁊ decretis
romanor̃ pontificũ c̃stitutioẽs con
trarie ñ possũt.
Constitutioẽs c̃tra cano
nes ⁊ decreta p̃sulũ romanor̃ ul̃ bo
nos mores nullius sũt momti. Itẽ.
nicholaus pp̃. Que sũt sacerdotum
regibus usurpare non licet.

J. e. di. xxvi. Cum aduer.

Imperium ur̃m suis publice rei cotidia
nis amministratioĩb; debz ẽẽ c̃tentũ.
ñ usurpare q̃ sacerdotib; dñi soliũ cõ
ueniant. Itẽ gg̃ nazanzen̄. impatori
bus constantinopolitanis. Tribu
nalia regũ sacerdotib; potestatib;
sũt subiecta.
Suscipitis ne libertatẽ
uerbi. libent̃ accipitis qd̃ lex xp̃i sa
cerdotali uos subicit potestati. atq
istis t̃bunalib; subdit. Dedit eñi et
nob̃ potestatẽ. dedit p̃ncipatũ. mul
to pfectiorẽ p̃ncipatib; ur̃is. aut nũ
qd uob̃ iustũ uidet̃. si cedat sp̃s car
ni. si a terenis celestia supent̃. ⁊ si diui
nis p̃ferent̃ humana.
Ecce qd̃ constitutioẽs p̃ncipũ ęccl̃a
sticis legib; p̃ponende sũt. Vbi aũt
euãglicis atq canonicis decretis ñ obui
auerint omĩ reuerentia digne habe
ant̃. vñ aug̃ ait in dialogo. c̃ peti
lianum. Leges impator̃ in adiuto
rium ęccl̃e lice adsumi.
Si in adiutoriũ ur̃m
c̃tren impii leges assumdas putatis
ñ rep̃hendimus. hoc eñi fecit paulus
cũ aduersus iniuriosos. romanum
ciuẽ se ẽẽ testatur. Itẽ cip̃an̄. iuliano.
Reges pontificib; ꝓ et̃na uita. et
pontifices regib; ꝓ tp̃alib; indiget̃.

J. e. di. xx. vi. Cum aduer.

Quoniã idẽ mediator dĩ ⁊ hõiũ ẽ hõ
ihs x̃. sic actib; ꝓp̃is ⁊ dignitatib; di
stictis. officia potestatis utriusq dis
creuit. ꝓpa uolẽs medicinali hũilita
te sursũ efferri. ñ hũa supbia rursus
in inferna dimergi. ut etiã xp̃iani
impatores. ꝓ et̃na uita pontificib;
indigeret. ⁊ pontifices ꝓ cursu tp̃ali
ũ tantũmõ rerũ. impialib; legibus
utent̃. quatin̄ sp̃at̃ actio. a carnali
b; distaret incursib; ⁊ ideõ militans
minime se negotiis sc̃laribz implica
ret. ac uicissim. ñ ille reb; diuinis p̃
sidẽ uidet̃. q ẽẽt sc̃laribz negotiis in
plicatus. Itẽ Leo. iiii. Lothario augo.
Leges impator̃ custodiri oportet.

Sed tamen antiquitus ... que impera tore pontifices appellabat. vt. J. di. xxi. Cleros

De capitul̃ ul̃ p̃ceptis ĩpialib; ur̃is.
ur̃orũq etiam pontificum prede
cessor̃. inrefragabilit̃ custodiendis.
ul̃ c̃seruandis. q̃nto ualuim̃ ⁊ uale

mus. xpo opitulante. inconcussa et inuiolata con
seruaturos modis omnibus profitemur.
Nisi fortasse quislibet uobis aliter dixerit.
uel dicturus fuerit. sciatis eum pro certo mendacem. Item Iohannes. VIII. Lodoico imperatori.

Legis auctoritate dissoluitur quod contra eas factum est.

Uidelicet filii karissime quia quod contra leges accipitur per leges dissolui meretur. Item Gelasius Rufino et Aplo episcopis.

Leges principum et regulas patrum contempni non licet.

Quis autem leges principum aut patrum regulas. aut admonitiones paternas debere contempnere. nisi qui impunitum se tamen estimat et censure commissum. Item Theoderico regi.

Leges romanorum principum omnibus seruande sunt.

Certum est magnificentiam uestram legem romanorum principum quas in negotiis hominum custodiendas esse precepit. multo magis circa reuerentiam beati Petri apostoli pro sue felicitatis augmento uelle seruari. Item Leo. IIII. Lothario augusto.

Romana lex nullius temeritate debet corrumpi.

Uestram flagitamus clementiam. ut sicut actenus romana lex uiguit. absque uniuersis procellis. et quod pro nullius persona hominis reminiscitur esse corrupta. ita nunc suum robur propriumque uigorem obtineat.

D. XI.

Quod uero legibus consuetudo cedat. Ysidorus testatur dicens in sinonimis lib. II.

Prauus usus ratione superatur.

Usus auctoritati cedat. prauum usum et lex et ratio uincat. Item Nicholaus papa Michaeli imperatori.

Statutis pontificum consuetudo cuiquam refragari non potest.

Consequens est. ut quod ab huius sedis rectoribus plena auctoritate sancitur. nullius consuetudinis preponente occasione proprias sequendo tantum uoluntates remoueatur. sed firmius atque inconcusse teneatur. Item Iulius papa.

A consuetudine romane ecclesie membris dissentire non licet.

Nolite fratres mei errare. doctrinis uariis et extraneis. nolite abduci. Et instituta apostolorum et apostolicorum uirorum canonesque habetis. his fruimini. ut freti contra cuncta inimicorum iacula persistere ualeatis.

Satis enim indignum est quamquam uel pontificum. uel ordinum subsequentium hanc regulam refutare. quam beati Petri sedem et sequi uideat et docere. Multum conuenit ut totum corpus ecclesie in hac sibi obseruatione concordet. que inde auctoritatem habet. ubi dominus ecclesie totius posuit principatum. Item codicis lib. VIII. titulo. II.

Usus et consuetudo legem et rationem uincere non potest.

Consuetudinis ususque longeui non uilis auctoritas est. uerum non usque adeo sui ualitura momento. ut aut rationem uincat. aut legem scriptam.

Cum uero nec sacris canonibus. nec humanis legibus consuetudo obuiare monstratur. inconcussa seruanda est. Unde Augustinus ait. et ex dictis Basilii.

Inuiolabilis est consuetudo. que nec humanis legibus nec sacris canonibus obuiare monstratur.

Ecclesiasticarum institutionum. quasdam scripturis. quasdam uero apostolica traditione per successores in ministerio confirmatas accepimus. quasdam uero consuetudine roboratas. approbauit usus. quibus par ritus. et idem utriusque pietatis debetur affectus. Unde quis uel aliquantulum sacrarum expertus scripturarum esitauerit. Si enim attendimus consuetudines ecclesie. non per scripturas a patribus traditas nichil estimare quantum religio detrimenti sit latura intentiuum despicientibus liquido constabit. Que enim ut in ordinauit scriptura salutifere crucis signaculo fideles docuit insigniri quoque trifariam digestam super panem et calicem plure orationis. uel consecrationis uerba commendauit. Nam non solum quod in euangelio continetur. uel ab apostolo in seruum secretis dicimus. set et alia plura adicimus. magnam quam uim continentia misteriis. Que orientem uersus nos orare litterarum forma docuit. Benedicimus fontem baptismatis oleo unctionis. Huc accedit quod ter oleo inungimus quos baptizamus. uerbis abrenuntiare sathane et angelis eius informamus. Unde ibi et etiam alia in hunc modum non pauca non tacita ac mistica traditione

a patrib; ecclastico more acreuerentio ri diligentia sūt in ministeriis obseruata magis silentio quā publicata scripto. Itē ad casulanū p̄b̄rm. Laudabilis ē ēsuetudo. q̄ nichil fidī ētrariū

Consuetudinē laudamus usurpat. q̄ tñ contra fidē catholicā nil usurpare dignoscitur. Itē in eod̄. Ubi auctoritas defic. mos p̄pli ⁊ maiorū

In his reb; deq̄b; instituta p lege ser nichil certi statuit diuina uent. scripta. mos p̄pli dei ⁊ instituta maioꝝ p lege tenenda sūt. ⁊ sic p̄uaricatores legū diuinaꝝ. ita ētēptores ēsuetudinū ecclasticaꝝ cohercendi s̄. Item in lib de trina fide. Auctoritate aut tradicioē gñali. ut sp̄ali eccl'a regitur.

Catholica eccl'a p orbē diffusa tribus modis p̄bat existere. q̄cq̄d in ea tenet. aut auctoritas ē scripturaꝝ. aut tradicio uniuersat. aut certe p̄pa ⁊ particularis instructio. S; ⁊ auctoritate tota ēstringit uniuersali tradicioē maioꝝ. nichilominꝰ tota priuatis ū ēstitutioīb; ⁊ p̄p̄is informatioīb; unaqueq; p locoꝝ uarietate p uttuiq; uisū ē subsistit ⁊ reg. Idē in lib contra manicheos. Valet ad fidem catholice auctoritas ecclesie.

Palamē qd̄ in re dubia ad fidē ualeat auctoritas eccl'e catholice q̄ ab ipsis fundatissimis sedib; ap̄loꝝ usq; ad hodiernū diem suc cedentium s̄met ep̄oꝝ serie ⁊ tot p̄p̄loꝝ ēsensioē firmat. Itē Leo. Ab ap̄licis n̄ lic; institutis recedē.

Hoc curē indicimꝰ caritati: ut ab ap̄licis institutis. nullo ultiꝰ recedatis excessu. Qa multū p̄ hec ē ñ potēt. si quisquā ap̄licis regl'as i aliq̄ credidit neglig̃endas. Item innocentiꝰ decentio ep̄o. Ab oīb; seruari debet. qd̄ romana seruat eccl'a.

Quis nesciat aut ñ aduertat id qd̄ a p̄ncipe ap̄loꝝ petro romane eccl'e traditū ē. ac n̄c usq; custoditur. ab oīb; debē seruari. nec sup duci. aut introduci aliq̄d. qd̄ auctoritatē debeat aliunde accipe. ut exēplū. P̄sertim cū sit maīfestū. in omē italiā. gallias. ispaniā ⁊ africā. atq; siciliā. insulasq; intiacentes. nullū instituisse eccl'as. ñ eos quos uenerabilis ap̄ls petrꝰ. aut successoēs eiꝰ ēstituer sacerdotes. Legāt aūt si in his p̄uinciis. alius ap̄ls inuenit. aut legit. docuisse. Qd̄ si ñ legt. qa nusquam inueniunt. oportet eos hoc seq. quod eccl'a romana custod̄. a qua principiū eos accepisse ñ dubiū ē. ne dū p̄egrinis sermonib; studēt. capud institutionū uideant ammittē. Sepe dilectionē tuā ad urbē uenisse ac nobiscū in eccl'a ēuenisse nō dubiū ē. ⁊ quē morē. ut in ēsecrandis misteriis. ut ceť is agendis archanis teneat agnouisse. Qd̄ suffi cere arbitrarer. ad informationem eccl'e tue. ut reformationē. si p̄decessoēs tui minꝰ aliq̄d. aut aliť tenuerit. satis certū haberē. ñ de aliq̄bus ēsulendos nos eē duxiss;. Quib; id ē co respondemꝰ. ñ qd̄ te ignorare credamꝰ. s; ut maiori auctoritate. uel tuos instituas. uel si qui a romane eccl'e institutioīb; errat. aut cōmoneas. aut idicare ñ differas. aut scire ualeamꝰ qui sit. q aut nouitatēs iducūt. aut altius eccl'e quā romaē estimāt ēsuetudinē seruandā eē.

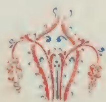
Qd̄ absq; discretioē iustitie nulli agere lic;. Vñ calixtus pp̄. omnibus ep̄is. Sine discretioē iustitie ētra disciplinā romane eccl'e nulli agē lic;.

Non decet a capite m̄bra discedē. s; iuxta scripture testimoniū. om̄ia m̄bra capud seq̄ntur. Nulli ū dubiū ē. qd̄ ap̄lica eccl'a mat sit omiū eccl'aꝝ. a cuiꝰ uos regl'is nullatenꝰ conuenit deuiare. Et sicut filius uenit facere uoluntatē patris. sic ⁊ uos uoluntatē iplete urē matris q̄ ē eccl'a. cuius capud. ut p̄dictū est. romana existit eccl'a. Quicq̄d ergo sine discretioē iustitie. contra huius disciplinā actū fuerit. ratum hr̄e nulla ratio ne p̄mittit. Itē gg.

D. XII.

J. e. di. xii. Nos scimus.
B. iii. Peruen sem̃ phylarum.
S. di. i. Consuetudo.
J. i. Q. vii. Cap. n.
J. c. i. Q. vii. Suf[illegible] eodem
J. di. xx. Nouit ec. & qualiter sta ceteras sit soluenda. pagraphus sub iectus determinat. S. eodem absq;
J. e. di. xii. Capt. i.
J. e. di. xviii. Nulli.
J. e. di. xx. Sidecreta
S. di. xi. Hoc uestre
J. xxv. Quest. i. Nulli.
J. di. xviii. Nulli fas e.

Aptici̅ p̄ceptis: nullus sup̄be resistat.
PReceptis aptlicis. n̄ dira sup̄bia resistatur
s; p obedientiā que a scā romana. et
aptlica auctoritate sūt iussa. saluti
fere impleant̄. si eius d̄e scē dī ecclē q̄
ē caput uīr̄. cōionē h̄re desid̄atis.
J.e.di.xviii. Lip.iii. Non nouū aliqd p̄senti iussiōe p̄cipi
m̄. s; illa q̄ olim uident̄ indulta fir
mam̄. cū nulli dubiū sit. qd̄ non so
J.e.di.xiiii. ... lū pontificat̄ causatio. s; om̄is scē re
J.viii. Q.iii. ... ligiōis relatio. ad sedē aptlicā. quasi
ad caput ecclāȝ. debeat referri. 7 in
normā sumere. un̄ sūpsit exordium.
ne caput institutiōis uideat̄ āmit
ti. Cui auctoritatis sactionē. ostene
āt sacerdotes. q nolūt ab aptlice pe
tre. sup quā xp̄s uniuersalē funda-
uit ecclām soliditate diuelli. Si quis
hui aptlice sedis p̄cepta n̄ obseruaue
rit. p̄cepti honoris ēē hostis n̄ dubitet̄.
Itē nicholaus michaeli impatori.
Non ē resistēdū c̄suetudini cui cano
Scit scā romana nica can̄ obstat auctoītās.
eccl̄a. qd̄ nichil obsūt saluti credenti
ū diuerse p loco 7 tp̄r c̄suetudines. si
ill̄ n̄ obstat canonica auctoītas p q̄
eis obuiare debeam̄. Un̄ nil iudicam̄
eis debe. ut p̄se resistere. Itē lēr ad lu
cinū. Consuetudines q̄ fidi n̄ obfici
J.e.di.c. Illa autem. unt. ut a maiorib; tradite s̄. obseruēt̄
Illud breuit̄ te admonendū puto. tra
ditiōes eccl̄asticas. p̄sertī que fidi n̄ offi
ciāt. ita obseruandas. ut a maiorib; tra
dite sūt. nec alioȝ c̄suetudine aliq̄rū
c̄trario more subuerti. Itē nicholaus.
igmaro ep̄o. Traditiōes a patrib; institu
Ridiculū est. te. n̄ sunt infringende.
7 satis abominabile dedec̄. ut traditi
ones quas antiq̄t a patrib; suscepimus
infringi patiamur. c̄stitutionū. lib. i.
in titulo. ii. Mores diutn̄i p lege sūt ha
Diuturni mores. n̄ legi sit adu̅ē bendi.
si. c̄sensu utentiū appbati. legē imi
tant̄. Itē codico. l. viii. cap. L. ii. titu
lo. i. Quicq̄d fit c̄tra longā c̄suetudi
Consuetudo p̄cedēs. nē reuocā̄i opor
7 ratio q̄ c̄suetudinē suasit. te tet.
nenda ē. 7 q̄ qd c̄tra longā c̄suetu-
dinē fit. ad sollicitudinē suā reuocabit
p̄ses p̄uincie. Itē gg̅ uniuersis ep̄is nu
midis. Inmota maneat c̄suetudo.
q̄ c̄tra fidē catholicā nichil usurpa
Nos c̄suetudinē q̄ contra re dignoscit̄.
fidē catholicā nichil usurpare digno
S.di.xi. Consuetud. scit̄. imotā manē c̄cedim̄. siue de p̄ma
tib; c̄stituendis. siue decetis capitulis
exceptis his qui ex donatistis ad ep̄atū
p̄ueniūt. q̄s p̄uehi ad p̄matus. digni
tatē etiā cū morbo deferat ad locum
eundē. modis omib; p̄hibem̄. Suffi
ciat aūt illis cōmisse s̄ plebis curam
gerē. n̄ aūt illos antistites. quos ca
tholica fides in ecclē sinu 7 edocuit.
7 genuit. ad optinendū culm̄ p̄ma
tus anire. Itē gg. Non negēt̄ q̄ c̄sue
Quemadmodū illicita tudinis sūt.
p̄petrare n̄ patimur. sic q̄ sūt c̄suetu
dinis n̄ negam̄. Itē aug. angloȝ ep̄o. S.di.xii.c. ult.cc.
Non locus c̄suetudinē. s; c̄suetudo
Nouit fratnitas tua locū ēmendat.
romane eccl̄e c̄suetudinē. in qua se
meminit nutitā. s; m̄ plac; ut siue
in romana. siue in gallicoȝ. siue in q̄
lib; eccl̄a inuenisti. qd̄ plus omipti
dō possit placere. sollicite eligas. et
in angloȝ eccl̄a. q̄ adhuc in fide no
ua ē institutiōe p̄cipua. q̄ de multis
J.e.di.xl. Nō est facile. ecclis collige potuīs infundas. Nō
Nos qui. Non loca. enī p locis res. s; p reb; loca amanda s̄t.
Ex singlis ḡ quibusq eccliis. que pia
q̄ religiosa. q̄ recta sūt elige. 7 hec quasi
in fasciculū c̄lecta. apud angloȝ mētes
in c̄suetudinē depone. Itē aug. ad ia
nuariū. Qd̄ neq ē̄ fidē neq c̄ē bonos
mores ēē c̄uincit̄. indifferēt ē habē
Illa aūt que n̄ sūt s̄cpta. s; tradita dū
custodim̄. que qdē toto orbe t̄rarum
obseruant̄. datur intelligi. ut ab ip̄is
aptlis. ut c̄ciliis plenariis. quoȝ ē in ec
cl̄a saluberrima auctoītas cōmdata.
atq statuta retineri. Sicut id qd̄ dom̄
passio 7 resurrectio 7 ascensio in celū.
aduent̄ sp̄s scī. anniuersaīa solēpni
tate celebrat̄. 7 siqd aliud tale occur
rerit. qd̄ conseruet̄ ab uniuersis. q̄cū
q se diffundit eccl̄a. Alia uō que p

Loca terrarum regionesque uariantur: sicut est. quod alii ieiunant sabbato. alii non. Alii communicant cotidie corpori et sanguini domini. Alii certis diebus accipiunt. et si quid aliud huiusmodi animaduerti potest. totum hoc genus rerum. liberas habet. obseruationes. quod enim neque contra fidem. neque contra bonos mores esse conuincitur. indifferenter habendum est et propter eorum inter quos uiuit societatem seruandum est. Mater mea mediolanum me secuta. inuenit ecclesiam sabbato non ieiunantem. ceperat fluctuare quid ageret. tunc ego consului de hac re: beatissime memorie. Ambrosium episcopum. At ille ait. Cum romam uenio: ieiuno sabbato. cum mediolani sum non ieiuno. Sic et tu ad quam forte ecclesiam ueneris. eius morem serua. si cui quam non uis esse scandalum. nec quemquam tibi. hoc cum matri renuntiasse, libenter amplexa est.

Hoc autem de illa consuetudine intelligendum est. que et uniuersalis ecclesie usu. uel temporis pluritate roboratur. Ceterum si pro uarietate temporum uel animorum. uarie consuetudines introducantur. inuenta oportunitate. resecande sunt potius quam obseruande. Unde augustinus scribit ad inquisitiones ianuarii. Resecande sunt que auctoritate uel moribus uniuersitatis non comprobantur.

Omnia talia que neque sanctarum scripturarum auctoritatibus continentur. nec in conciliis episcoporum statuta inueniuntur. nec consuetudine uniuersalis ecclesie roborata sunt. sed diuersorum locorum. diuersis moribus innumerabiliter uariantur. ita ut uix aut numquam omnino inueniri possint cause. quas in eis constituendis homines secute sunt. ubi facultas tribuitur. sine aliqua dubitatione resecanda esse existimo. Quamuis enim neque hoc inueniri possit. quomodo contra fidem sit. ipsam tamen religionem. quam paucissimis et manifestissimis celebrationum sacramentis misericordia dei uoluit esse liberam. seruilibus oneribus premunt. ut tollerabilior sit conditio iudeorum. Qui etiam si tempus libertatis non cognouerunt. legalibus sacramentis tamen. non humanis presumptionibus subiciuntur. Item ex concilio toletano xi. Omnis prouincialis eundem in psallendo teneat modum quem metropolitanam sedem habere cognouerit.

Dechis qui contra apostoli uoluntatem. circumferuntur omni uento doctrine. placuit sancto concilio. ut metropolitane sedis auctoritate coacti. unius cuiusque prouincie ciues. rectoresque ecclesiarum unum eundemque in psallendo teneant modum. quem in metropolitana sede cognouerint institutum. nec aliqua diuersitate. cuiusque ordinis uel officii a metropolitana se patiantur sede disiungi. Sic enim iustum est. ut inde unusquisque sumat regulas magisterii. unde honoris consecrationem accepit. ut iuxta maiorum decreta: sedes: que unicuique sacerdotalis dignitatis est mater. sit ecclesiastice magistra rationis. Abbatibus sane in dultis officiis. que iuxta uoluntatem sui episcopi regulariter uel implenda sunt. cetera officia publica. id est uesperam. matutinum. siue missam. aliter quam in principali ecclesia celebrari non liceat. Quisquis autem horum decretorum uiolator extiterit vi. mensibus communione priuatus. apud metropolitanum sub penitentie censura maneat corrigendus. Quatinus apud illum et penitentie transgressionis culpam lacrimis diluat: et necessariam officiorum doctrinam studiose addiscat. Sub ista ergo regula discipline. non solum metropolitanus totius sue prouincie pontifices. uel sacerdotes astringat. sed etiam ceteri episcopi subiectos sibi ecclesiarum rectores obtemperare institutionibus cogant. Item ex concilio bracarensi. In matutinis. et uespertinis officiis. unus idem seruetur ordo.

Placuit omnibus communi consensu. ut unus atque idem psallendi ordo in matutinis uel uespertinis officiis teneatur et non diuerse ac priuate. neque monasteriorum consuetudines. cum ecclesiastica regula sint permixtem. aduersus naturale ius. Item

Nulla dispensatio admittitur. nisi forte duo mala ita urgeant. ut alterum eorum necesse sit eligi. Unde in toletano concilio viii. legitur. Minus malum de duobus est eligendum.

Duo mala licet cautissime omnino sint precauenda. tamen si periculi necessitas. unum ex his perpetrare compulerit: id debemus resoluere. quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem leuius ex his quoue grauius sit. pure rationis acumine. inuestigemus. Et enim dum iurare compellimur.

S. di. e. Illud uero

I. e. di. e. c. Ouitalia.

Consuetud.

e. vle. cc.

I. Noscendum. ... Nonloca

S. di. p. x. Consuetudinem.

I. di. di. i. Ueniam.

I. d. se. di. ii. Institutio

I. p. ult. di. i. Ueniam.

B. iii. C. in institutionis suis

S. e. di. e. Hoc est ... rare.

I. di. xviii. Memoriam.

I. Consequens ... quibus sunt officia debent officia publice celebrari. non a monachis. quod infra. xvi. c. q. i. reperitur

I. p. ult. di. v. Conuenit.

Distinct. XIII.

d. xiii.

I. xx. ii. q. iiii. Non solum.

creatorē quidē offendim⁹. sꝫ nos tan
tūmō maculam⁹. Cū uō noxia p̄missa
cōplem⁹. ꝛ dī iussa cōtēpnim⁹. ꝛ ꝓximis
impia crudelitate nocem⁹. ꝛ nos ip̄os
crudeliori mortis gladio trucidam⁹.
Illuc enī duplici culpaꝝ telo p̄imim̄
h. ic ꝯplicat̄ iugulam⁹. Itē gḡ. in mora
libꝰ. parte. vi. l. xxxv. cap̄ xiiii. De eod̄.

Nerui testiculoꝝ leuiathan pplexi sūt.
qa suggestionū illi⁹ argumta inplicatis
inuentis alligāt̄. ut plerosq; ita peccare
faciat. q̄tin⁹ fortasse si peccatū fugē
appetāt. hoc sine aliq̄ peccati laq̄o n̄
euadat. ꝛ culpā faciat dū uitāt. Ac nequaquā
se ab una ualeāt soluē. nisi in alia se
ꝯsentiāt ligare. Qđ melius ostendim⁹. si qua
ex conuersatiōe hōiū. illigatiōis h⁹ exēpla
ꝓferam⁹. Ecce qdā dū mundi huius
amicitias appetit. cuilibꝫ alti similēs̄
uitā ducenti. q̄ secreta illi⁹ oīo silentio
tegat̄ se iure iurando ꝯstrīg̃. Sꝫ is cui
iuratū ē. adultiū ꝑpetrāē cognoscitur. ita
ut etiā maritū adultē occidē conet̄. Is
aūt q̄ ius iurandū pbuit ad m̄tē reuertit̄.
ꝛ diuersis hīc īn cogitatiōibꝫ īpugnat̄. atq;
hoc silē formidat. ne silentio adulterii
sim̄t ꝛ homicidii particeps fiat. Pdē
trepidat. ne reatu purii se obstringat.
Pplexis ḡ neruis testiculoꝝ ligat̄ ē. q̄ in
qualibꝫ partē declinet metuit. ne atras
gressiōis ꝯtagione lib n̄ sit. Alii cuncta
q̄ mūdi sūt deserēs. ac p̄oīa frāgerē
ꝓpas uoluntates. q̄rēs alieno se subdē
regimini appetit. Sꝫ eū q̄s ad dm̄ p̄ēē
debeat. mīn⁹ cauta īq̄sitiōe discernit. quia
fortasse is q̄ sine iudicio elig̃. cū p̄ēē
iā cepit. agē q̄ dī sūt ꝓhibꝫ. q̄ mūdi
sūt iubꝫ. Pensās itaq; subditꝰ. ut q̄
sit culpa inobedientię. uꝉ q̄ ꝯtagiū
sclaris uite ꝛ obedire trepidat. ꝛ n̄
obedire formidat. Ne aut obediēs. dm̄
in suis p̄ceptis deserat. aut rursus n̄
obediens dm̄ in electo p̄ore cōtēpnat.
Alii pensāē pondō honoris ecclastici
negligēs. ad locū regiminis

p̄imis ascendit. Sꝫ quia oē qđ hīc ē
minꝰ ꝛ plus meritibꝰ afficit̄ quā honoribꝰ
gaudeat. dū cor t̄bulatiōe p̄imitur.
ad memoriā culpa reuocatur. Doletq;
sē ad laborē cū culpa puenisse ꝛ quā sit
iniquū q̄ admiserit. ex ip̄a fractus
difficultate cognoscit. Reū se ḡ cū
impensis p̄imis agnoscēs uult adepte
sublimitatis locū deserere. Sꝫ timꝫ ne
grauī⁹ delictū sit suscepti gregis
custodiā reliq̄sse. Vult suscepti gregis
curā gerere. sꝫ formidat ne deterior culpa
sit regimina pastoralis grē empta ꝑsidē.
Phonoris ḡ ambitū ligatū culpa hīc īn
se ꝯspicit ēē. quippe sine reatu ē mīnis.
neutrū iudꝫ. si aut susceptꝰ semel grex
relinq̄t̄. aut rursū sacra actio sclarīter
ꝯpta teneat̄. Undiq; metuit. ꝛ suspectꝰ
latꝰ omē ꝑtimescit. ne aut stās in ꝯpto
regimine. n̄ digne lugeat. qđ n̄ etiam
deserēs. cū aliud flere nitit̄. rursus aliud
de ip̄a gregis destitutiōe cōmittat. Est
tam̄ qđ ad destruendas behemoth
uersutias subtili t̄ fiat. ut cū mēs
int̄ minora ꝛ maxima peccata ꝯstrīg̃.
si oīo nullus sine peccato adit⁹ patet.
minora sēper eligant̄. Quia ꝛ q̄ murorū
undiq; ambitu ne fugiat claudit̄. ibi se
in fugā p̄cipitat. ubi breuior mur⁹ inueīt̄.
Hīc paulus. cū quosdā in ecclā incontinentes
aspicēēt. ꝯcessit minima. ut maiora
declinarēt dicēs. Ppt̄ fornicationē aūt.
unusq̄sq; suā uxorē hāt. ꝛ qa tūc solū
ꝯiuges in ꝯmixtiōe sūt sine culpa. cū
n̄ ꝓ explenda libidine. sꝫ ꝓ suscipienda
ꝓle miscent̄. ut etiā hoc q̄ ꝯcesserat.
sine minima culpa quāuis n̄ ēē
monstrāēt. ilico adiūxit. Hoc aūt dico.
sclđm indulgentiā. n̄ sclđm impiū. Non
enī ē sine uitio. q̄ ignoscit̄. n̄ p̄cipitur.
Peccatū ꝓfecto uidit. q̄ posse īdulgeri
p̄uidit. Sꝫ cū in dubiis ꝯstringimur.
utilit̄ minimis subdim⁹ ne īmag⁹ sine
uenia peccem⁹. Itaq; plerūq; neruorū
behemoth. istiusmōi per-

Hic in mi(n)ola.

Hic in lecto

Si illud in eo casu intelligit̄ q̄n ꝑ explenda uoluptate uir cū uxore miscet̄. hic aūt cū ꝓ lib(er)is suscipienda ꝓle tm̄ ꝯiungit̄ qđ quidē ex uerbis illi⁹ eiusdē capituli manifeste apparet.

Hic magno.

J. xx. ii. Q. iiii. Non solum.

J. di. xxv. sꝫ aūt.
J. xxxii. q. ii. ꝯtra.
J. xxxiii. q. iiii. Vir cū.

J. xxx. i. Q. i. hac Ratione.

plexitas soluit᷑. dũ aduirtutẽ maxiãs
pcõmisa minora transitur.

Uerũ hoc ita minima eadẽq; psoã intelli
git᷑. Ceṫm an i diuersis psonis. eadẽ dispẽsatio
locũ hãt. uidet᷑ ut cõmittam᷒ minora.
ne ĩ alius ĝuioĩb; iplicent᷑. meĩto. qr.

D. XIIII.

Debuisita scbit aug᷒ in l᷑ qstionũ super
genesim. Non sũt aliqua a nob̃ cmit
tẽda delicta/ ne alii ĝuiora cmittãt.

Quod ait sodomitis loth. sũt due filie m
q̃n dũ nouer᷑ uiros. pducã illas ad
uos. ut imini ill᷑. sic placuit uob̃. tm̃
ĩ uiros istos ne faciatis iniquũ. qm̃
pstituere uolebat filios suas hãc cõ
pẽsatioẽ ut uiri hospitis ei nichil ad
sodomitis tale patent᷑. utrũ admittẽ
da sit cõpẽsatio flagitioꝝ. ut᷑ quorũ
cũq; peccõꝝ. ut nos faciam᷒ aliquid
mali. ne alii ĝui᷒ malũ faciat. an poti᷒
pt̃batioĩ loth. ñ csilio tbuendũ sit. q
hoc dixit. meĩto. q̃e nimirũ piclosis
sime admittit᷑. hec cõpẽsatio. Si aũt
pt̃batioĩ huĩc tbuit᷑ 7 inti tanto ma
lo pmote. nullo mõ imitanda ẽ.

Consuetudinis aũt ut᷑ cstitutioĩs ri
gor. ñ nũquã relaxat᷑. vñ leo pp᷒ ait.
Que cstitutioẽs ualeat̃ tẽpari. t q̃n.

Sicut quedam sunt que nulla possũt
roẽ cuinci. ita nulla sunt que p ne
cessitate tẽpoꝝ aut p csidatioẽ etatũ
oporteat tẽpari. Illa sẽp csidatioẽ ser
uata. ut ĩ his q̃ut᷑ dubia fuerit. aut ob
scura. id nouim᷒ seq̃ndũ. q nec pcep
tis euãgl̃icis ctrariũ. nec decretis scõꝝ
patrũ. inueĩat᷑ aduersum.

De natãli iure 7 cstitutioẽ. ut᷑ csue
tudine actenᵘ disserum᷒. differẽtia
q̃ ab iuicẽ discernũt᷑ assignantes. nũc
ad ecctasticas cstitutioẽs stilũ uerta
m᷒. earũq; origine 7 auctoĩtatẽ. pro
ut ex libris scõꝝ colligẽ possum᷒. bre
uit᷑ assignantes. Quo tp̃r cepit cano
nes. gñalium et conciliorum.

D. XV.

Canones gñalũ cciliõꝝ. ut ysidorus
ait in vi. l. ethimol᷑. cap. xvi. a tp̃ib;
cstantini cepit. In pcedentib; nãq;
annis psecutioẽ feruente docenda
rũ plebiũ. minime dabat᷑ facultã.

Inde. x̃anitas in diuersas hreses scissa
ẽ. q̃a ñ erat epĩs licentia cueniendi in
unũ. ñ tp̃r sup̃dicti impatoĩs. Ipe enĩ
ded᷑ facultatẽs x̃anis. libe cgregari.
Sub hoc etiã sci patres. ic õ niceno de
oĩ orbe t᷑raꝝ cuenientes. iuxta fidẽ
euãgl̃icã 7 aplicã. scdm p᷒ aplos sim
bolũ tradider᷑. Int᷑ cetã aũt ccilia. iiii.
sũt uenerabiles sinodi. q̃ totã p᷒nci
palit᷑ fidẽ cõplectunt᷑. quasi. iiii. euã
glia. ut᷑ totidẽ paradisi flumina. hars
p᷒or nicena sinoď. ccc. xviii. epõꝝ con
stantino augusto impante pacta ẽ. in
q̃ arriane pfidie cdẽpnata ẽ blasfe
mia. quã de inequalitate scẽ tnitati
idẽ arrius asserebat. csubstantialẽ dõ
pat᷑ dei filiũ eadẽ scã sinoď p simbolũ
diffiniũ. Scã sinoď scdã. c. l. patrũ sub
theodosio seniore cstatinopoli cggata ẽ.
q̃ macedoniũ spm̃ s. dm̃ ẽẽ negãtẽ con
dẽpnãs. csubstantialẽ pat᷑ 7 filio spm̃ s.
demõstrauit dãs simboli formã. quã to
ta ĝcoꝝ 7 latinoꝝ cfessio ĩ ecclis pdicat.
Tertia sinoď ethesina p᷒ma. cc. epõꝝ sub
iuniore thedeosio augusto edita. q̃ nestori
ũ duas psoãs asserẽtẽ in x̃. iusto anathe
mate cdẽpnauit. Ostẽdẽs manẽ ĩ duas
natũs. unã dñi ihũ x̃ psonã. Quarta si
noď calcedonẽsis. d. c. xxx. sacerdotũ
sub martiano p᷒ncipe habita ẽ. in q̃
eutice cstantinopolitanũ abbatem
uerbi di 7 carnis unã naturã pnũtiã
tẽ 7 ei dioscoꝝ defensorẽ q̃ndã alexan
drinũ epm̃ 7 ip̃m rursũ nestoiũ cũ
reliq̃s hereticis una patrũ sentẽtia
dãpnauit. Pdicãs eadẽ sinoď xp̃m dñm
sic natũ de uirgine. ut ĩ eũ substam et
diuine 7 huĩc cfiteam᷒ natẽ. H sunt
. iiii. sinodi p᷒ncipales fidei naturã ple
nissime pdicãtes. Sᵹ 7 si q̃ sũt alia cci
lia q̃ sci patres spũ di pleni sacxer᷑. pt᷑
istoꝝ. iiii. auctoĩtates. omĩ manent
stabilita uigore. q̃ꝝ gesta in hoc ope
cõdita ctinet᷑. Sinoď aũt ex ĝco interp̃tat᷑
comitat᷒. ut᷑ cet᷑. Concilii ũ nom trac
tũ ẽ. ex more romano. Tp̃r enĩ quo
causa agebat᷑. cueniebãt oẽs ĩ unum
cõiq; ĩtẽtioẽ tr̃ctabãt. Un ccliũ a cõi

intentioe dictu quasi csiluu. 7csi liu qsi csidiu. d. in. l. litta trseunte. vn csiliu dnt ut excoi intetioe. quiunu dirigat oem mtis ituitu. Supcilia et cni ocloz st. vn qsmet dissentiut. n agt cciliu qa n sntuut inunu. Cet u cuntce. l. cogitatio aco eundo. i. acuemendo iunu. hic cuunt e nu cupat. q ibi hoies cuenit. sic cunt cet. sic cuasoca etate mltoz iunu apellat. De iiii qs sci b gg. i. dic. De auctoritate. quattuor cciliorum.

J. e. di. xvi. Sexta.

Sicut sci euaglii. iiii. l. sic. iiii. ccilia susci pe. 7 uenerari me fateor. Nicenu scil. iq puersu arrii dogma destruit. cstan tinopolitanu qp in q eunomii. 7 mace donii error cuicit. Ephesinu etia pri mu. iq nestorii ipietas iudicat. Calce donese u in q euticetis 7 dioscori puitas e reprobata. hec tota deuotioe amplec tor itegerrima approbatioe custodio. qa ihis uelud iqdrato lapide sce fidei structa csurg. 7 cuiuslib uite atq actio nis norma existit. Quintu qp cciliu ueneror. iq epta qibi dr erroris plena repbat. Theodor psona mediatoris di 7 hois iduab substantiis spansad ipie tatis psfidia cecidisse cuincit. Scpta qp theodori pque bati cirilli fides rephedr. ausu dmtie plata refutat. Cunctas u quas psfata ueneranda ccilia psoas respu ut. respuo. quos uenerat. aplector. Quia du uniuersali sut csensu cstituta. se 7 n illa destruit. Quisqs psumit absolue qs religat. aut ligare quos absoluunt.

De eisde scbit etia gelasius pp dices.

Que concilia sca romana eccla susci piat.

Sca romana eccla post illas uetis 7 noui t. scptas qs regtair suscipimus etia suscipi n phib7. Scam sinodu. ccc. x. 7 viii. patrum mediante maxio cstan tino augo. iq arrius cdepnat e. Scam si nodu cstantinopolitana. mediante theodosio seniore augo. in q macedonius hereticus debita dapnatione suscep. Sca sinodu ethesina pma. iq nestorius dapna t e. csensu batissimi pp celestini. medi ante cirillo alexadrine sedis antisti te 7 archadio epo. ab italia destinato. Scam sinodu calcedonese. mediante martiano augo 7 annatolio. constan tinopolitano. epo in qua nestoriana 7 euticiana hrsis. simt cu dioscoro eiq coplicib dapnate sut. Sz 7 et siq sut sca ccilia a scis patrib hacten istituta post istoz. iiii. auctoritate 7 custodienda. 7 obseruada decernim. Ja nc e subici endu. de opuscul scoz patru q recipi unt in eccla catholica.

Opuscula bati cipriani mris 7 cartagnesis epi.

Ite. opuscla bati gg nazanzeni epi.

Ite. opuscla bati athanasii alexadrini epi.

Ite opcla bati iohis cstatinopolitani epi.

Ite opcla bati ylarii pictauesis epi.

Ite opcla bati ambr mediolanesis epi.

Ite opcla bati augi epi iponesis.

Ite opcla bati psp i uiri religiosissimi.

Ite opcla beati ier pbri.

Ite opuscula ut epla. bati leois pp. ad flauianu epm destinata. cui textu siqs qua idiota disputauit. 7 n ea in oib uenerabilr recepit. anathema sit.

Ite opcla atq tctat oiu patru orthodoxoz. q in nullo a sce romane eccle csortio deuiauer. nec ab ei fide 7 p dicatioe seiucti sut. s7 coiois gra ipsius di. usq ad ultimu die uite sue parti cipes fuer legeda decreuim.

Ite decretales eple. quas batissimi pp diuersis tpib ab urbe roma p diuersoz patru csolatioe deder uenerabiliter suscipiende sut.

J. e. di. xviii. Cap. i.
J. e. di. xviiii. In canoni....

D. XVI

Aptloz canones qui p clemte romanu pontifice. sic qda asser dnr ee. tnslati sut. l. hos n recipiendos. s7 int apocfas deputatos. ysidor scb dices. Aptloru canones. aplica reiciunt auctoritat.

Canones q dnr aptloz. seu q a eosde nec sedes aplica recip. nec sci patres illi con sensu pbuer. p eo q ab hrticis sub noie aptloz cpositi dinoscut. quauis i eis in ueniant utilia. auctoritate tn canoica atq aplica eoz gesta cstat ee remota 7 int apofricas deputata.

J. c. xxvi. Q. v. Sorte

Sepherin aut econt scb epis p siculia constitutis. Aptloz can sut recipiedi.

Sexaginta sententias apli p scpser cum aliis qua plimis epis 7 seruandas ee

censuerunt. Item Leo papa VIIII contra epistolam Nicete abbatis. Exceptis L capitulis canones apostolorum inter apocrifa deputantur.

S. e. Ge. In primis.

Clementis librum, id est Petri apostoli itinerarium, et canones apostolorum numerant patres inter apocrifa, exceptis capitulis L, que decreverunt orthodoxe fidei adiungenda. Sexta sinodus cap. II.

Placuit huic sancte sinodo, ut amodo confirmata et rata sint canonum apostolorum LXXXV capitula.

Epistola Isidori in capite canonum. Ysidorus servus Christi lectori suo conservo.

Propter eorum auctoritatem ceteris conciliis preponimus canones, qui dicuntur apostolorum, licet a quibusdam apocrifi dicantur, quoniam plures eos receperunt, et sancti patres eorum sententias sinodali auctoritate roboraverunt, et inter canonicas posuerunt constitutiones.

Item primus ordo ut predictum est de celebrando concilio insertus habetur, et postmodum canonum apostolorum ac primorum apostolicorum, id est a sancto Clemente usque ad sanctum Silvestrum decretorum atque diversorum conciliorum breviarium est interpellatum sequens ordinem suum.

Item cum Adrianus papa VI. sinodum suscipiat cum omnibus canonibus suis, cum etiam sancta VIII universalia concilia professione Romani pontificis sint roborata, in VI autem sinodo sive in VI concilio apostolorum canones sint recepti et approbati, patet quod non sunt inter apocrifa deputandi. Unde scribit Adrianus papa Tharasio patriarche. Sexta sinodus auctoritate Adriani corroboratur.

Sextam sanctam sinodum recipio cum omnibus canonibus suis.

Sed dubitatur de ea an canones conscripserit, quod ex IIII actione VI sinodi facile absolvitur. Ait enim Petrus episcopus Nicomedie. Sexta sinodus canones conscripsit.

Habeo librum continentem canones sancte sinodi VI. Patriarcha dixit: Quidam per ignorantiam scandalizantur per canonibus istis dicentes: Numquid VI sinodus canones fecit? Sciant ergo quoniam VI sancta sinodus sub Constantino congregata est contra eos qui dicebant unam operationem esse et voluntatem in Christo. In qua sancti patres illos utpote hereticos anathematizaverunt et orthodoxam fidem explanaverunt. Soluta est hec sinodus Constantini XIIII anno. Post IIII vero aut V annos idem sancti patres congregati sunt sub Iustiniano filio [illegible] predictos canones promulgaverunt, de quibus nullus dubitet. Qui enim sub Constantino in sinodo fuerunt episcopi, idem sub Iustiniano istis canonibus subscripserunt. Oportebat enim ut sinodus universalis canones ecclesiasticos promulgaret.

Item sancta sinodus VI post promulgatam ab ea diffinitionem contra monoselitas Constantino imperatore, qui eam congregaverat, non multo post defuncto Iustiniano filio eius procurante, ... eadem sancta sinodus divinitus inspirata iterum Constantinopoli IIII aut V anno congregata est et canones numero C II ad correctionem ecclesie promulgavit.

Predicta reperitur ut de numero canonum in eadem synodo constitutorum adiciat

Ex his ergo colligitur quod VI sinodus bis congregata est. Primo sub Constantino, et nullos canones constituit. Secundo sub Iustiniano filio eius predictos canones promulgavit. Unde sancti patres in eadem sinodo secundo congregati dixerunt:

Quinta et VI dicitur synodus non serie temporis sed ordine auctoritatis

Constitutiones sinodi sexte.

Quoniam sancte et universales sinodi V sub Iustiniano augusto, VI sub Constantino patre suo de misterio fidei plenissime disputantes canones non fecerunt, sicut cetere IIII universales sinodi, propterea nos convenientes in hac imperiali urbe sacros canones conscripsimus. Item.

Placuit huic sancte sinodo, ut amodo confirmata et rata sint canonum apostolorum LXXXV capitula. Item.

Confirmamus et ceteros sanctorum canones et sinodos, id est Nicenam, Anchiritanam, Neocesariensem, Gangrensem, Antiochenam, Laodicensem, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, Calcedonensem, Sardicensem et Cartaginensem, et postea Theophili Alexandrini episcopi et Dionisii Alexandrini episcopi et Martyris et Gregorii Taumaturgi Neocesariensis episcopi, Athanasii Alexandrini episcopi, Basilii Cesarie Cappadocie episcopi, Gregorii Niseni episcopi, Gregorii Theologi episcopi, Anthiologii Yconiensis episcopi, Timothei Alexandrini episcopi, Germani Constantinopolitani episcopi, Cirilli Alexandrini episcopi, Cipriani Cartaginensis episcopi et sinodum suam. Item ex libro diurno professio Romani pontificis. Auctoritate Romani pontificis sancta VIII concilia roborantur.

Sancta VIII universalia concilia, id est primum Nicenum, Constantinopolitanum, Ephesinum III. — I. I. q. III. Ex multis

calcedonense .iiii. quintum .v. vi. Item constantinopolitanum .vii. Item nicenum. Octauum quoque constantinopolitanum usque ad unum apicem inmutilata fuare. et pari honore et ueneratione digna habere. et que predicauerunt et statuerunt omnibus modis sequi et predicare. et que condempnauerunt hore et corde condempnare profiteor. Quo autem tempore vi. synodi et .ii. et prima. et iiii. et v. congregate sunt. Beda in libro de temporibus scribit dicens.

Sexta synodus uniuersalis constantinopoli celebrata est. et greco sermone conscripta temporibus pape agathonis. exequente piissimo principe constantino intra palatium suum simulque legatis apostolice sedis. et episcopis .c.l. residentibus. Prima uniuersalis synodus in nicena congregata est. contra arrium .ccc.xviii. patrum. temporibus iulii pape. sub constantino principe. Secunda in constantinopolim. c.... l. patrum contra macedonium. et eudoxium temporibus damasi pape. et gratiani principis. contra eutichen. quando nectarius eiusdem urbis episcopus est ordinatus. Quarta in calcedonem. dc.xxx. patrum. sub leone papa. temporibus martiani principis. contra eutichen nefandissimorum monachorum principem. Quintam constantinopolim. temporibus uigilii pape. sub iustiniano principe. contra theodorum et omnes hereticos. Prima autem synodus in nicea. ccc.xviii. patrum contra arrium alexandrinum presbiterum. qui tres gradus in trinitate asserebat. Patrem maiorem. filium minorem. spiritum sanctum extremum. temporibus constantini principis. siluestri pape romani. macharii ierosolimitani. alexandri alexandrini. qui condempnata eadem heresi. statuerunt canones uiginti. Quorum auctor maxime prefatus alexander episcopus fuit. Secunda in constantinopoli. c.l. patrum contra macedonium constantinopolitanum episcopum. qui negabat spiritum sanctum deum esse. temporibus gratiani et theodosii principum ....

damasi pape r........... o.......... ....ni.

ci.................ril.................li ierosoli

mitani ..... l. nectarii alexandrini. Qui condempnata prefata heresi statuerunt canones iii. Quorum auctor maxime habetur nectarius constantinopolitanus episcopus fuit. Tertia in epheso. ccc. patrum. contra nestorium constantinopolitanum episcopum. qui dicebat beatam uirginem mariam genitricem non dei sed hominis tantummodo. ut alia persona carnis aliam faceret deitatis. temporibus theodosii imperatoris iunioris celestini pape romani. Iuuenalis constantinopolitani episcopi. Cirilli alexandrini episcopi. qui xv. capitula contra nestorii blasphemias totidem capitula auctore eodem sancto cirillo anathematizando conscripserunt. Quarta in calcedonense. dc.xxx. patrum contra euticen constantinopolitanum abbatem qui asserebat christum post humanam assumptionem non ex duabus naturis existere. sed solam in eo diuinam naturam permanere. Temporibus martiani principis leonis pape romani. Iuuenalis ierosolimitani. anatholii constantinopolitani. qui condempnata perscripta heresi statuerunt canones .xxvii. quorum auctor maxime ...tolius constantinopolitanus episcopus fuit. Quinta in constantinopoli. contra theodorum mopsostenum et hereticos omnes. Qui theodorus dicebat alium esse deum uerbum et alium christum et sanctam mariam uirginem negabat dei genitricem fuisse. temporibus iustiniani principis. uigilii pape romani. domnini antiocenii. eutichii constantinopolitani. qui xiiii. capitula anathematizando conscripserunt. contra theodori et sociorum eius blasfemias. Sexta in constantinopolim. c.l. patrum contra macharium antiocenum episcopum et socios eius qui unam uoluntatem et operationem in christo falsa suspitione astruebant. temporibus constantini principis agathonis pape romani georgii constantinopolitani. qui condempnata heresi prefata anathematizando scripserunt .viii. capitula inferius annexa.

Prima annotatio angritane sinodi que ante nicenam fertur fuisse. set propter auctoritatem maiorem post ponitur in qua patres xviii. statuerunt canones xxiiii. quorum auctor maxime uitalis antiocenus episcopus extitit. Secunda neocesariensis. que post angritanam et antiocenam legitur fuisse. In qua patres xvii. statuerunt canones xiiii. Quorum auctor maxime uitalis salamitanus extitit. Tertia gangrensis. que post nicenam legitur fuisse. In qua patres xvii. statuerunt canones xx. propter quasdam necessitates ecclesiasticas maxime contra eustasium qui dicebat quod nullus in coniugali gradu positus nec ullus fidelis qui non renuntiaret omnibus que possideret. spem apud deum haberet. et multa alia uenenosa que enumerare longum est. Quarta sardicensis. in qua patres lx. statuerunt canones xxi. quorum auctor maxime osius cordubensis episcopus et uincentius capuanus episcopus. et ianuarius beneuentanus. et calepodius neapolitanus sancte romane ecclesie legati extiterunt. Quinta antiocene in qua patres xxx. statuerunt canones xxv. quorum auctor maxime eusebius palestinensis episcopus extitit. Sexta laudicensis. in qua patres xxii. statuerunt canones lviii. quorum auctor maxime theodosius episcopus extitit. Septima cartaginensis in qua patres cxviii. statuerunt canones xxiii. quorum auctor maxime aurelius cartaginensis episcopus extitit. etiam

7 scs aug. ipponensis eps. in eade sinodo
fuisse leg. tpib. honorii augi. Octaua
africana sub theodosio minore augo.
In qua patres. cc. xx viiii. recitauerunt
7 firmauer. canones. c v. qui per uersa c
cilia africane puincie tpib. aurelii car
taginensis epi leguntur ee consti. Nona
arelatensis. in q patres. dc. statuerunt
canones. quor auctores maxime siluer.
urb rome eps. 7 scs martinus arelate
sis eps extiter. tpib. constantini augi sicut
qda asser. Decima itm arelatensis. in q
patres. xviiii. statuer. canones. quor auc
tor maxime cesari arelatensis eps exti
tit. Undecima item arelatensis in q patr. x
viiii. statuer canon. Duodecima item arela
tensis. in uico tortensico. in q patr. xi. 7 sta
tuer canon. Quor auctor. maxime cesari
eps extitit. Tercia x item arelatensis. i q patr. xvii.
statuer. can. q auctor maxie sarpadi arelat eps
e. xiii. aurasicensis. i q pa. xiiii. stat can. q au
tor maxie ilari eps. e. xv. epaunensis i q patr. xx vi.
statuer. c. lx. q auctor maxime cesari eps. e. xiiii.
agath. i q patr. xxx. statuerunt quattuor
canones quor auctor maxie cesari eps ex
titit. Septima x. aurelianensis. i q patre
lxxii. statuer canones. q auctor ma
xie aurelian arelatensis eps extitit.
Octaua x. ite aurelianensis. in q patres
xxxi. statuer canones. q auctor maxie
melani eps redonensis eps extitit. Nona
x. it aurelianensis i q patres. xxv. statue
r can. q auctor maxie scs albin ande
gauensis eps extitit. Uicesima aurelia
nensis. in q patres. xv. statuer can. quor
auctor maxie honorat breuitensis eps
extitit. Uicesima prima. mauticensis i q
patres. xxi. statuer can. q auctor ma
xie priscus lugdunensis eps extitit. xx. ii
it matiscensis in q patr. lxviii. statuer can.
q auctor maxime ide priscus lugdunensis
eps extitit. xx iii. lugdunensis i q patr. xxvii.
statuer can. q auctor maxime phylippus ui
annensis eps extitit. xx iiii. lugd i q patr. xx. stat. c.
q. a. maxie ide prisc lugdunensis eps extitit.

Sed q in nicena sinodo xx. can sup statu
isse dr. contrariu uidet ei. q i epla atha
nasii inuen. it. scribit enim athanasius
alexandrinus marco pp. ita dicens.

Epla athanasii postulantis cap nice
ni concilii.

Septuaginta niceni co. capit.
que de pfata sinodo iubente dno meo.
alexandro decreta oium epor attuli q igne
sunt combusta. optamus ut a sede scte eccle
uestra auctoritate percipe ppsentes legatos
mereamur. Ite presentib. nob. lxx. in
memorata sinodo capt tractata sunt.
xxx. a grecis greca lingua edita 7 xxx.
a latinis similit edita latina lingua
Sz rursum e. cccxviii. epis spu scto repletis.
7 maxime iam dicto alexandro 7 aplice
sedis apocrisarius. ut x. capt adunare
t. aliis atq aliis. congruis locis inserere
t. 7 ad formam lxx. discipulor. ut totius
orbis terre linguar lxx. 7 tanti 7 tam excel
lentis concilii fieret capt. q omem canon
informaret orbem.

Quomodo g xx. tm cap in nicena sinodo
statuta dnr. cu lxx. cap. ut athanasius
scribit in ea statuta monstrent. his ita
respondet cap niceni sinodi. qda i dissu
etudine abier. xx. tm in romana ec
clia habent. Unde stephanus pp scribit leu
tosio maguntino epo. dicens. Niceni
concilii. xx. tm capitula habent.

Uiginti tm cap niceni in sca romana
eccla habent. Sz quo neglectu alia de
fecerit, ambiguu e. ptimi arbitr
antioceno co. ea e inserta.

Sardicense q p co. auctoritate nicho
lai pp recipitur. Unde ide scribit clo constan
tinopolitano. Auctoritate aplica sar
dicense concilium recipitur.

Quod dicitis neq sardicense conciliu ne
q decretalia uos hre scor patru. ut
recipe. n facile uob facitas credendi
tribuit. maxime cu sardicense co. qd penes
uos in uris regionib. actu e 7 ois eccla re
cip. q rone conueniat. ut hec sca constanti
nopolitana eccla abiceret 7 ut dictu e
non recipet.

Gnalia concilia. q tpr celebrata s it
ut q auctoritas ceteris pminneat scor
auctoritatib. sup monstratu e. Auc
toritas u congregandor conciilior penes a
plica sede e. Unde marcellus pp scribit

C. D. XVII.

I8xvii

J. xxv. q. i. c. i.
J. iii. q. vi. Dudum
J. ii. q. vi. Ad Romanam

in maxentio episcopo. Absque romani pontificis auctoritate regulariter congregari sinodus non debet.

Sinodum episcoporum absque huius sedis auctoritate, quamquam quosdam episcopos possitis congregare, non potestis regulariter facere. Item Iulius papa orientalibus episcopis. Non est ratum concilium quod auctoritate romane ecclesie fultum non fuit.

Regula vestra nullas habet vires, nec habere poterit, quoniam nec ab orthodoxis episcopis hoc concilium actum est, nec romane ecclesie legatio interfuit, canonibus precipientibus sine eius auctoritate concilia fieri non debere. nec ullum ratum est aut erit umquam concilium quod eius non fuerit auctoritate fultum. Item Damasus.

J. iii. q. vi. Dudum a sanctis.
B. i. Sinodorum vero. Quamvis.

Nullus usurpet concessa romane ecclesie.

Huic sedi soli concessa nullus usurpare sine eius consultu presumat, qui vult honore ecclesiastico indignus ut contemptor iudicari. Item Gregorius. Absque apostolice sedis auctoritate sinodum aliquibus congregare non licet.

J. xxiii. q. v. De ligu

Nec licuit aliquando, nec licebit, particulare sinodum congregari. Sed quotiens aliqua de universali sinodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut sponte hi qui desiderant sue anime salutem ad apostolicam sedem pro percipienda ratione conveniant, aut si forte, sicut de talibus scriptum est, peccator cum venerit in profundum malorum contempnit, ita obstinati et contumaces extiterint, ut doceri nolint, eos ab eisdem apostolicis sedibus aut attrahi ad salutem quocumque modo necesse est, aut ne aliorum perditio esse possit, secundum canones per secularis opprimi potestates. Item Pelagius episcopis qui convenerunt ad illicitam vocationem Iohannis constantinopolitani. Non est concilium sed conventiculum quod sine sedis apostolice auctoritate celebratur.

J. xxiii. q. v. Principes

Ibi enim cum dicitur quod Simachus papa ante expoliatus prius restitutus est ut postea accusantium propositionibus responderet, sed ibi forte de alio Symacho agitur, vel de eodem Symacho in alio illud factum intelligitur exhibitum ratione dispensationis.

Multis denuo apostolicis et canonicis atque ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absque sententia romani pontificis concilia celebrari. Quapropter ut iam dictum est recte non concilium sed conventiculum vestrum, ut conciliabulum cassatur, et quicquid in eo actum est irritum habeatur et vacuum. Vos quoque deinceps videte ut nullius hortatu talia presumatis, si apostolice sedis communione carere non vultis. Si vero in quibuslibet provinciis orte fuerint questiones, et inter ipsius provincie episcopos discrepare ceperit ratio, atque inter ipsos dissidentes non conveniat, ad maiorem tunc sedem referantur. et si illic facile et iuste non discernuntur, ubi fuerit sinodus regulariter congregata ca-

J. di. xviii. Capit. i.
J. e. di. xxi. Summum. Bick.

S. di. xii. Preceptis.

nonice et iuste iudicentur. maiores vero et difficiliores questiones ut sancta sinodus statuit et beata consuetudo exigit ad sedem apostolicam semper deferantur. Item Simachus papa. Provincialia concilia sine romani pontificis presentia pondere carebunt.

J. di. lxxx. c. i.
S. xii. c. ii.
J. xvi. q. i. Frater noster.
J. xxiiii. q. i. Quotiens
J. iii. q. vi. Dudum

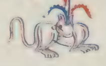
Concilia sacerdotum ecclesiasticis legibus que transactis annis decreta per provincias sine presentia pape non habent valitudinem perdiderunt. Legite innumera sanctissimi aliquando iussu post apostolici apicis sanctionem aliquid constitutum, et non de maioribus negotiis ad consultationem sicut concurrit prefate sedis arbitrio fuisse servatum.

Hinc etiam cum auctoritas Theoderici regis ex diversis provinciis ad urbem Romam sacerdotes convenire precepisset, ut scismaticum concilium iudicaret de his que venerabili pape Simacho presuli apostolice sedis ab adversariis ipsius dicebantur impingi. Liguriae, Emilie episcopi seu venetiarum suggesserunt ipsum qui dicebatur impetitus debere sinodum convocare. Scientes quia eius sedis primum Petri apostoli meritum, deinde secuta iussione domini conciliorum venerandorum auctoritas singularem in ecclesiis tradidit potestatem. Nec antea dicte sedis antistitem minorum subiacuisse iudicio. Ad hec serenissimus rex deo inspirante respondit sinodale esse arbitrium in tanto negotio sequenda prescribere, nec aliquid ad se preter reverentiam de ecclesiasticis negotiis pertinere.

Committens etiam potestati pontificum ut sive propositum vellent audire negotium, sive nollent, quod magis putarent utile deliberarent, dummodo veneranda provisione concilii pax in civitate romana daretur. Episcopi vero in sinodo residentes congregata auctoritate eiusdem Simachi dixerunt: Simachus papa sedis apostolice presul ab huiusmodi oppositionibus impetitus quantum ad homines respicit sit immunis et liber, cuius causam totam dei iudicio reservamus. Decliciavero memorati pape qui ab episcopo suo ante tempus contra regulas discesserunt et scisma fecerunt, hoc fieri decrevimus, ut eos satisfacientes episcopo suo misericordiam consequantur, et officiis ecclesiasticis se gaudeant restitui. Laurentius episcopus ecclesie mediolanensis huic statuto nostro in quo totam causam dei iudicio commisimus subscripsit. Petrus episcopus ecclesie ravennatis similiter eiusdem verbis subscripsit, et post eum lxxv. episcopi.

J. ii. q. vii. Constitue cum bala. ec.
J. viiii. q. iii.
J. viiii. q. iiii. Nemo

Illud de clericis pro pace in urbe reformanda misericorditer et dispensative factum dignoscitur. hoc quoque notandum est, quod in hoc concilio et in alia sino

dosimachi pp. ante rauennatem episcopum me-
diolanensis subscripsisse: et respondisse legitur.
Ex quo etiam sedis prerogatiuam in eum habere colli-
gitur. Aut enim gg. siagrio episcopo augustudunensi
si. Episcopos secundum ordinationis sue tempus siue ad con-
sidendum in concilio seu ad subscribendum. ut in qua-
libet alia re sua attendere loca decernimus: et su-
orum sibi prerogatiua ordinum uendicare.

Uerum tempus ordinationis non ad ecclesias sed ad perso-
nas refertur. sicut ex consuetudine cardinalium sancte
romane ecclesie: et episcoporum uniuscuiusque prouincie eui-
denter apparet.

Episcoporum igitur concilia ut ex premissis apparet sunt in-
ualida ad diffiniendum ad constituendum non
autem ad corrigendum. Sunt enim necessaria episcoporum
concilia ad exhortationem et correctionem. que etsi
non habent uim constituendi. habent tamen auctoritatem in-
ponendi et indicendi quod alias statutum est et genera-
liter seu specialiter obseruari preceptum. Unde leo pp.
thesalonicensi episcopo. Bini conuentus per singu-
los annos ab episcopis celebrantur.

De conciliis autem episcopalibus non aliud indicimus. quam quod sancti
patres salubriter ordinauerunt. ut scilicet bini conuentus
per annos singulos habeantur. in quibus de omnibus querelis
que inter diuersos ecclesie ordines nasci assolent
iudicetur. Ac si forte inter ipsos qui presunt de ma-
ioribus peccatis nascatur quod absit causa que pro-
uinciali examine nequeat diffiniri. fraterni-
tatem tuam de totius negotii qualitate metropoli-
tanus curabit instruere ut si coram positis
partibus nec tuo fuerit res sopita iudicio.
ad nostram cognitionem quicquid illud est transfe-
ratur. Item ex concilio niceno. Quotiens per annum concilia
habeantur. semel episcoporum sunt celebranda
concilium ante dies .xl. ut omnibus si que sunt simul-
tatibus amputatis munus solenne deo possit
offerri. Secundum uero agatur circa tempus autumpni. Item
ex concilio antioceno. Ad morum correctionem et
controuersiarum dissolutionem bis in anno

Propter ecclesiasticas causas episcopale concilium fiat.
et que existunt controuersias dissoluendas suffi-
cere uisum est. bis in anno per singulas prouincias
episcoporum concilia fieri. semel quidem post tertiam ebdo-
madam pascalis solemnitatis. ita ut in quarta
ebdomada que sequitur. id est media pentecoste. concilium con-
pleatur. Ammoneant autem prouinciales episcopos
hi qui in amplioribus. id est qui in metropolitanis ciui-
tatibus degunt. Secundum uero concilium idibus octobris

habeatur. qui dies apud grecos hyperbiteri mensis
decimus inuenitur. In ipsis autem conciliis presbiteros et
diaconos presentes esse oportet et omnes qui se
lesos existimant et sinodicam expectare senten-
tiam. nec liceat aliquibus apud semetipsos con-
cilia sine metropolitanorum episcoporum conscientia facere.
quibus de omnibus causis constat esse permissum
iudicium. Item ex concilio laudicensi. Se ipsos ac-
cusant qui uocati ad sinodum ire contempnunt.

Non oportet uocatos episcopos ad sinodum uenire
contempnere. sed adire debere et aut docere aut doceri que sunt ad ec-
clesie ceterorumque correctionem utilia. Qui si contempse-
rit. se ipsum uidebitur accusare. nisi forte ire
non possit. Item ex concilio calcedonensi. Corripi-
antur episcopi qui ad concilium uocati ire contempnunt.

Peruenit ad nostras aures. quod in prouinciis canoni-
ce constituta episcoporum concilia minime celebren-
tur. et ex hoc probatur quod multa que correc-
tione opus habent. ecclesiastice res negligantur.
Statuit ergo sancta sinodus hec secundum patrum re-
gulas bis in anno in unum conuenire per singulas
prouincias episcopos. ut singula que emerserint cor-
rigantur. Quo noluerint conuenire episcopi in suis
ciuitatibus et hoc maxime cum sani corporis sint
sanitate consistentes. cum etiam ab omnibus aliis
urgentibus necessitatibus et inexcusabilibus
negotiis liberi sint. licet eos fraterne caritatis
admonitionibus corripi. Item ex .vi. sinodo.
Canonicis subiacet penis metropolita-
nus qui saltim semel in anno celebrare concilium

Quoniam quidem regula est que dicit. bis in anno negligit.
in anno per singulas prouincias oportere fieri
perquirentium episcoporum regulares inquisitiones. propter
fatigationes et ut oportune habeantur ad
iter agendum hi qui congregati sunt. diffinierunt.
.vi. sinodi sancti patres omni excusatione remo-
ta. modis omnibus semel in anno fieri et depra-
uata corrigi. Hunc igitur canonem et nos reno-
uamus. et si quisquam princeps inuentus fuerit.
hoc prohibere communione priuetur. Si quis uero metro-
politanorum hoc neglexerit agere. absque ne-
cessitate et ui. seu aliqua rationabili occa-
sione canonicis penis subiaceat. Dum autem
sinodus agitur super canonicis et euangelicis ne-
gotiis. oportet congregatos episcopos in medita-
tione et sollicitudine fieri constituendorum
diuinorum et uiuificatorum domini mandatorum.
Porro non habet metropolitanus licentiam exhi-

Marginal notes:

J. e. di. xc. vi. Capt. i.

B. i. Valentinianus epis.

xviii

D. XVIII.

S. e. di. xvii. Multis.

Simultas dicitur priuatum odium.

J. di. lxxvi. huius

J. d. xcvi. c. i.

J. viii. q. iii. c. i. et ii.

J. d. xxi. Clos

In prouinciali synodo inmandis

Capitulum istud ut superioribus preiudicat ut locale est. planissimis scilicet prouinciis de quorum extremis finibus episcopi semel tantum in anno possint conuenire

J. .ii. d. vii. Omnes episcopos

B. .i. Clt si mer

J. xvi. q. i. Predi
J. xii. q. ii. In legi
J. xvii. q. iiii. quisqs
J. xii. q. ii. fraternitas. ec.

S; illud ex consuetudine hoc aut ex rigore. uel il
lud generalr de furib, h aut specialr de met
politanis epis. uel sicut quida astruunt modu
rapacitatis uidet deb; cogere metpolitanu
quadruplu soluere. q tam clicus cui dapnu
datu est non deb; simplum recipe

que defert eps secu. siue uimtu siue a
liqua spem expetendi. q si hoc egisse con
uictus fuerit. soluat in quadruplum.
Ite leo. iiii. Non cogantur pbri ad sa
Oe eulogiis cra eccla eulogia offerre.
ad sacra eccla deferendis nichil inuc
nimus amaioib, constitutu. sz sic uniicu
iqz pbro placuerit. Na si constitutum
fuerit illo tpr bndictioes afferre. for
sitan minus libent ad sinodos occurre
rent. z magis uenire obtrectabt. quen
sunt ut arbitror. rationabilr reqren
de. nec ultro delate respuende. Ite ex.
co cartaginensi. iii. Sine graui neces
sitate eps ire ad sinodu n tardet.
Eps ire ad sinodu n tardet. sin satis graui
necessitate inhibeant. fictu ut ipso a
sua legatu mittat. suscepturus salua
fidi ueritate. qcqd sinods statuerit. Ite
ex co cartag. v. Excusatorias litteras
dirigant qui grauati ad sinodum
Placuit ut quotienscuqz ire n posst.
congregadu e co. epi qui neqz etate neqz egri
tudie. neqz alia graui necessitate in
pediunt. competent occurrant. Qd si n
potuerit occurre excusatioes suas
litteratorie subscribat. Nisi aut ro e ipe
dimti sui apud suu pmate reddide
rit. eccle sue coioe debet ee ctepti. Ite
ex co arelatensi. ii. A coioe sit alien
Siqs aut ad ee co q sinodo ad ee ctepserit.
neglexerit. t cetu frm an qua cciluum
dissoluatur ccidit deserendu. aliena
tu sese a frm coioe agnoscat. nec eu
recipi liceat. n in seqnti sinodo fuit
absolutus. Ite ex co agatensi. Usqz
ad pximu sinodu a coioe abstineat
q a metpolitano uocat absqz graui
necessitate sinodo ad ee neglexerit.
Si eps metpolitan ad co puiciales epos
eplas direxerit. i qb, eos aut ordinati
oe summi pontificis. aut ad sinodu
inuitet. ppositis omib; excepta graui i
firmitate corpis ac pceptioe regia.
ad cstitutam diem ad ee non differat.
Qd si defuerit. sicut psca canonum
pcepit auctoritas usqz ad pximu sinodu
a caritate frm z eccle coioe puentur.

J. e. di. lxii. Cap. penit.
J. e. v. Q. iii. Cap. i.

J. iiii. Q. v. ec. S; ibi de ac
cusato h de eo qui pp aliud uo
catus est agitur

J. iiii. Q. v. Cap. i.

Ite ex co terraconensi. Coioe puet eps
q a metpolitano uocat ad sinodu
Siquis epor commo uenire ctepnit.
nitus a metropolitano. ad sinodum
nulla graui intercedente necessitate
corpali. uenire ctepserit. sicut statuta
patru sanxerunt. usqz ad futuru co. cuncto
ru epor caritas coioe puetur. Ite ex co.
martini pp. Pbri z diacon z cuncti qle
sos se existimat. ad metpolitanam
Propt ecclasticas sinodu cueniant.
z altercationu solutioes. bn placuit p
singlas puincias. bis in anno. co. fieri.
uocante metpolitano epo os puin
ciales epos. ita ut ad. co. ueniant os
pbri z diacon. uel hi q se lesos existimat
ut i co cit. cause examinate ad iustu
iudiciu pducant. Et si q maifeste
epi. uel pbri. aut diacon. inuenti fue
rit i offensa. scdm ratione excoicet.
q modo co sensu dehis placuit dare
sententia. Nulli aut epo liceat ppa
apud semetipsu concilia face pter
eos qb, metpoles sut credite.
Singli uo epor suis ecclis notifica
re studeat. q in ccilus statuuntur.
Unde in tolet co. Que i ccilus statuunt
Decernimus singli epor sr notificent
ut du in qlib; puicia. cciliu ecclis
agitat. unusqsqz epor amonitioib,
suis infra. vi. m siu spatia. oms abbes
pbros. diaconos. atqz clicos. seu etia
oem cuentu ciuitatis ipsius ubi p
ee dignoscit. nec n z cuncta plebe diocesis
sue aggare nequaqua monet. q tn
cora eis plenissime oia referet. que
eode anno i co. acta. uel diffinita ee
noscunt. q si qspia hec paruipende
da crediderit. sententia excoicatiois
duor m siu curriculo psistat. usqz q
multatus.
De eplis uo decretalib, qr. an uim DXVIII
auctoritatis obtineat. cu in corpe
canonu n inueniant. De his ita scbit
nicolaus pp. archiepis z epis p gal
lias constitutis. Decretales eple ui
Si romanor pontificu auctoritatis
decreto cetor opusculor tenor hnt.

apꝓbant. ut̃ reꝓbantur. ita ut q̃ueꝛ
sedes ap̃lica ꝓbauit. hodie teneatur
acceptū. ꝛ q̃ illa reppulit. actenus in
efficax habeat̃. quanto poti᷒ q̃ ip̃a p ca
tholica fide ꝓ s̃anis dogmatib; ꝓ uari
is ꝛ mlt̃i fari is eccl̃e necessitatib; ꝛ fide
liū morib; diuerso tp̃r sc̃psit omī de
bꝫ honore ꝓferri ꝛ ab oīb; prius in qb;
lib; oportunitatib; discretioē. ut̃ dis
pensatioē magistra reuerẽt̃ assumi
quāquā quidā ur̃ in sc̃psīnt. Aut il
la decretalia p̃scoꝝ pontificū into
to canonū codicis corp̃e ēē desc̃pta.
ꝛ nō int̃ canoēs. n̄ assum̄da. ꝛ c̄ū ipi u̇
sue ĩtẽti oī hec suffragari c̄spiciunt
ilt̃ indifferent̃ utantur. ꝛ solū n̄c ꝛ
adiminutionē sedis ap̃lice potesta
tis ꝛ ad suoꝝ argum̄tū p̃uilegioꝝ
mīn᷒ accepta ēē ꝓhibeat̃. Itē si iō n̄
ēē decretales ep̃l̃as p̃scoꝝ pontificū
roānoꝝ admittedas dn̄t. q̃a ĩ codice
canonū. n̄ habẽnt̃ asc̃pte. Ergo nec
sc̃i gg̃. nec ullius ulti᷒. q̃ añ ip̃sū fuit
ut̃ post ip̃m ē aliq̃ institutum. ut̃
sc̃ptū recipiendū. eo q̃ ĩ codice canonū
n̄ habeat̃ asc̃ptū. ḡ doctrīnā eoꝝ ꝛ s̃ac
tioēs. q̃ ab oī lingua ueneraīt̃. q̃a in co
dice canonū. n̄ hn̄tur asc̃pte. de co
dicib; suis eradat̃. ut q̃d ut̃ m̄branas oc
cupat̃ p̃ quā n̄ hn̄tur accepte. Sꝫ q̃r
multū ĩ moremur. cū nec ip̃as diui
nas sc̃pturas noui ꝛ ueťis. t. iā recipie
m᷒. si istos dixeĩmus audiendos. ꝛ teñ
neutrū eoꝝ ĩ codice canonū eccl̃a
sticoꝝ habetur insertū. Sꝫ respon
suri sũt isti q̃ ad resistēdū potius q̃
ad obediendū pati sũt. agentes q̃d
int̃ canoēs inueniantur cap̃t sc̃i pp̃
innocētii. cui᷒ auctoītate docet̃ ano
bis utrūq; testam̄tū ēē recipiendū.
quāquā in ip̃is canoīb; patrus nul
lum eoꝝ ex toto contineatur inser
tū. Quib; ad hec asserendū ē. q̄m si
uetus nouūq; testam̄tū sũt reci
pienda. n̄q; codici canonū ex toto
habeantur annexa. Sꝫ q; de his reci
piendis sc̃i pp̃ innocentii ꝓlata ui
deatur ēē sententia. restat nimiꝝ

q̃d decretales ep̃l̃e romanoꝝ pontificū
sũt recipiende. ꝛ si non sũt canonū co
dici c̄paginate. Q̄m int̃ ip̃os canonē
unū b̃ati leoīs capitulū c̄stat ēē per
mixtū. quo ita oīa decretalia c̄stituta
sedis ap̃lice custodiri m̄adāt̃. ut si qs
in illa cōmiserit. nouerit s̃ ueniā dene
gari. dicendo uō oīa decretalia c̄stitu
ta. Nullū decretalib; c̄stitutis p̃timi
sit. q̃ n̄ m̄adauit ēē custodiendum.
Et rursus asserendo. oīū p̃decessoꝝ
nr̃oꝝ. nullū pontificū romanoꝝ qui
añ se fuer̃ excep̃. cui᷒ constituta ita non
p̃cepit decretalia ab oīb; custodiri. ut
si qs in illa cōmiserit. ueniā s̃ deinceps no
uerit denegari. Itaq; nichil int̃ ē. utrū
sit oīa necne decretalia sedis ap̃lice cō
stituta int̃ c̄ciliōꝝ canoēs inmixta. cū
oīa ĩ uno corp̃e c̄paginari n̄ possit. ꝛ il
la eis int̃sit. c̄firmitatē his que des̃t
ꝛ uigorē suū assignat. p̃ferti cū sinodalia
gesta. inter que ipi canoēs instituti sũt.
in codice canonū n̄ habeant̃. Sꝫ a nobis
oīb; cultu debito uenerẽnt̃. Consonat
aut̃ huic b̃atissimo pp̃ leōi. ꝛ s̃cs facun
dissimus in decretis suis pp̃ gelasius.
ita ĩqẽs. Decrẽtales ep̃l̃as quas beatissi
mi pp̃. diuersis tp̃ib; ab urbe roma ꝓ
diuersoꝝ patrū c̄solationē dederũt.
uenerabilit̃ suscipienda decernim᷒.
In q̃ notādū q̃ n̄ dixerit decretales ep̃l̃as
q̃ int̃ canoēs h̃ant̃. ut̃ quas moderni
pontifices ediderũt. Sꝫ quas b̃atissimi
pp̃ diuersis tp̃ib; ab urbe dederũt. Dicẽs
aut̃ diuersis tp̃ib; etiā illa tp̃a uır s̃cs
c̄p̃hēdit q̃ crebrescentib; paganorū
ꝓsecutioīb; ad sedē ap̃licā deferri cās
ep̃oꝝ difficillime ꝓmittebat̃. His ita
diuina fauente grã ꝓ libatis ostendi
m᷒. nullā differentiā ēē int̃ illa decreta.
q̃ ĩ corp̃e canonū hn̄t̃ sedis ap̃lice p̃su
lū. ꝛ ea que ꝓ multitudine. uix p sin
gl̃a uoluminū opera reꝑiuntur. cū
oīa ꝛ oīū decessoꝝ suoꝝ decretalia c̄sti
tuta. atq; decretales ep̃l̃as quas b̃atis
simi pp̃. diuersis tp̃ib; ab urbe roma de
der̃. uenerabilit̃ fore suscipiendas ꝛ custo
diendas. eximios p̃sules. leonē ꝛ gela

S. e. di. xii. Cap. primo. ꝛ ii.

J. xxv. Q. i. Omnia.

S. e. di. xv. Sancta romana.

S. e. di. xv. Sancta romana.

sium mandasse ꝓbauimus. Itē agatho
pp̄ oīb; epis. Oēs sactioēs aplice sedꝭ irre
J̄. xxv. Q. i. Oēs. Sicut oēs aplice sedis fragabilit̄ sūt seruā
sactioēs sūt accipiende. tāquā ipsi' ūi de.
diuina uoce pet̄ firmate. Itē excapt̄ ca
roli impatoīs. Tollerādū ē iugū q̄ a scā
sede impoīt̄ licet īportabile uideat̄.
In memoīam bati pet̄ apl̄i honorem' scām
S̄. e. di. xii. Cap. i. 7 ii. romanā ecclām 7 aplicā sedem. ut q̄ nob
J̄. v. c. . afin̄ hui' partis. sacerdotal' mat̄ dignitatis ēē debeat ec
clastice magistra romanis. quare seruā
da ē: cū mansuetudie hūilitatis 7 licet
uix ferendū. ab illa sede scā inpoāt̄ iu
gum tn̄ feram' 7 pia deuotioē tollēm'.
Si uō q̄ n̄ decet q̄lib; siue sit p̄b̄r. siue dia
con'. aliq̄ ꝑturbatioē machinādo. nrō
De eo qui a baptico falsā detulit ep̄i [illegible] mistio mfichando. redarguat̄ falsā ab aplica
sede ep̄lam. ut aliud q̄ m̄ n̄ uenit. salua fide
7 integra erga aplicū hūilitate penes ep̄m
sit potestas. utrū eū in carcerē. aut ī aliā
detrudat custodiā. usq; q̄ ꝑ ep̄lam. aut
ꝑ idoneos sue partis legatos aplicā iter
pell' 7 sublimitatē. ut potissimū sua scā
legatioē dignet̄ decernē 7 q̄ de talib;
J̄. not̄ dare licentiam diffiniendi. romana lex statuit diffinire. ut is cor
rigatur 7 ceteris mod' inpoāt̄. Itē stepha
nus. v. Quicq̄d romana eccl̄a statuit
uel ordinat. ab omīb; ē obseruādū.
J̄. xxv. Q. i. Oēs. Enim uō quia in specula 7 in exēplū scā ro
S̄. di. xi. Hoc ure. mana eccl̄a. cui nos x̄c pēē uoluit. posi
ta ē ab oīb; q̄cq̄d statuit. q̄cq̄d ordinat
ut̄ ꝑpetuo irefragabilit̄ obseruandū
ē. Itē gg̃. A pontificalib; sit alien' officiis
qui aplicis non uult obedire p̄ceptis.
S̄. e. di. xii. Cap. i. Nulli fas ē uelle ul' posse tn̄sgredi aplice
J̄. xxv. Q. i. Nulli fas. sedis p̄cepta. nec nrē dispositiois mini
sterīū. q̄ seq̄ oportet caritatē urām. Sit ḡ
dolore ruine sue ꝓstrat'. q̄sq̄s aplicis
J̄. e. di. xx. Cap. ii. uolueīt ētraire decretis. nec locū dei
J̄. iii. Q. iiii. Si quis uō. ceps' int̄ sacerdotes hāt. s; extorris a scō
fiat ministio. n̄ de ei' iudicio quisquā
p'ea curā h̄t. q̄ iā dāpnat' a scā 7 aplica
eccl̄a sua iobedientia. atq; p̄sūptione
a quoquā ēē n̄ dubitat̄. q̄a maioris ex
coīcatiois deiectioē ē abiciend'. cui scāe
eccl̄ae cōmissa fueīt disciplina. q̄ n̄ so
lū scē eccl̄e iussioīb; parere debuit. set
etiā aliis ne pt̄iret īsinuare. sit q; alienus
a diuinis 7 pontificalib; officiis. qui nolu
eīt p̄ceptis aplicis obtēpare. Itē aug' de
doctina x̄ana. lib. ii. Int̄ canoīcas sc̄ptās
In canonicis sc̄ptis dec̄tales ep̄le ēnuāt̄.
eccl̄ar catholicarū quā plim' diuinar sc̄ptār sollerti
S̄. e. di. xv. Sc̄a romāa simi' indigator auctoītatē seq̄tur. Int̄ q̄s
sane ille sit. quas aplica sedes habē. 7 alte a me
ruer̄ accipe ep̄las. Tenebit ḡ hūc modū ī
sc̄ptis canoīcis. ut eas q̄ ab oīb; recipiunt̄
eccl̄iis. ꝓponāt eis quas q̄dā n̄ accipiūt. In ei'
uō que n̄ accipiūnt̄ ab oīb; ꝓponāt eas quā
plēs ḡuiores q; accipiūt eis quas paucio
res minoīsq; auctoītatis eccl̄e tenent.
Si aūt alias īuen' a plib; alias a ḡuioīb;
habi quāquā hēe īueniri n̄ possit. eq̄lis
tn̄ auctoītatis eas h̄ndas puto. Itē Leo.
Misterii diuini sese exortē itelligat
Ita dn̄s nr̄ ih̄s x̄. q̄ a soliditate pet̄ recedt̄.
hūani gn̄is saluator istituit. ut ueītas q̄
an legis 7 ꝓphar p̄conio ētinebat̄ ꝑ aplicam
tubā ī salutē uniuersitatis exiret sicut
sc̄ptū ē. In omē t̄rā exi. so. e. 7 in fi. o. t. u. e.
S; hui' muneīs sacramtū ita dn̄s ad omī
ū aplor officiū ꝑtinē uoluit. ut ī batissi
mo petro aplor oīū sūmo p̄ncipalit̄ collo
caāt. ut ab ip̄o quasi quodā capite dona
sua uelut ī corp' diffūdet. ut exortē se
J̄. e. di. xc. iii. Qui cathedram . . . ministerii itelligēt ēē diuini. q̄ ausus fu
isst 7 a pet̄ soliditate recedē. hūc enī ī consor
tiū indiuidue unitatis assūptū. id q̄ ip̄e
erāt uoluit noīari dicēdo. Tu es petr' 7 sr̄
hāc petrā. he. ec. m. ut eīni tēpli edificati
o mirabili munē gr̄e dī inpet̄ soliditate
ēsistēt. hac eccl̄a sua firmitate corrobo
rās. ut illā nec h̄uā temeītas p̄t 7 appetē
nec porte īferi ēē illā p̄ualerēt. Uerum
hāc petre isti' scīssimā firmitatē. dō ut
dixim' edificante. ēstructā. nimis ipia
uult p̄sūptioē uiolāe. q̄sq̄s ei' potesta
te tēptat īfringē fauendo cupiditatib;
suis. 7 id q' accepit a uetib; n̄ sequendo.
Hoc aūt intelligēdū ē.
de ill' sactioīb; ul' decreta lib; ep̄lis. ī
q̄b; nec p̄cedentium patrū decretis.
nec euāglicis p̄ceptis. aliq̄d ētrariū in
uenitur. Anastasius enī sedꝭ ep̄s. fauo
re anastasii imp̄ris. quos achati' p̄sentiā
am in sc̄ plata 7 sacerdotes ul' leuita s

ordinauerat. acceptis officiis rite fun
gi debere. decreuit. ita inquiens. Nulla
lesionis portio attingat. quos hereti
Secundum ecclesie ca cus iam dampnatus ordinauit
tholice consuetudinem sanctissimum serenita
tis tue pectus agnoscat quod nullum de his
quos baptizauit achatius uel quos sacer
dotes uel leuitas secundum canones ordina
uit: aliqua ex nomine achatii portio lesio
nis attingat. quos forsitan per iniquum
tradita sacramenti gratia minus firma uide
atur. Nam et baptisma: quod procul sit ab ecclesia
sium ab adultero siue a fure datum fuerit. ad
percipientem munus peruenit illibatum. quia uox
illa que sonuit per columbam. omnem maculam hu
manae pollutionis exclusit: qua declaratur cum dicitur.
hic est qui baptizat in spiritu sancto et igni. Nam si ui
sibilis solis istius radii cum per loca fedissima
transeunt nulla contactus inquinatione macu
lantur: multo magis illius qui istum uisibi
lem fecit uirtus nulla ministri dignitate
perstringitur. Nam et iudas cum fuerit sacrilegus
atque fur: quicquid egerit inter apostolos per dignita
tem commissa beneficia per indignum datam
non sunt ex hoc detrimenta senserunt. declarante
hoc ipsum domino manifestissima uoce. Scribe
inquid et pharisei super cathedram moysi sedent
que dicunt facite. que autem faciunt. facere nolite.
dicunt enim et non faciunt. Quicquid ergo ad hominum pro
fectum quilibet in ecclesia minister pro officio
suo uidetur operari. hoc factum totum continere
implente diuinitatis affectu. ille ita per
quem christus loquitur paulus affirmat. Ego
plantaui apollo rigauit. sed deus incrementum
dedit. Ita neque qui plantat neque qui ri
gat est aliquid. sed qui incrementum dat deus. Ideo
autem non queritur quis uel qualis predicet. sed quem
predicet. ut in malos etiam bene christum confirmet
predicare. quo malo diabolus ipse deiectus
est et hoc ipse predicare non desinit. Ideo ergo et hic cum
non dicitur esse reticendum male bona ministran
do. se tantum nocuit. Nam inuiolabile sacra
mentum quod per illum datum est et aliis perfectionem
sue uirtutis obtinuit. Quod uerum est quidem
aliquorum non tantum se extendit curiosa suspitio
o. ut imaginetur plato a felice papa iudicio.
facta inefficacia in sacramentis que achatius
usurpauit egisse. ac per hoc oportet eos me

tuere. qui uel in consecrationibus. uel in
baptismate ministeria tradita susceperunt.
ne irrita beneficia uideantur.
Quia uero illicite et non canonice. sed contra diui
na decreta predecessorum suorum hec rescripta dedit.
ut probat felix et gelasius. qui achatium ante
anastasium excommunicauerunt et ormisda qui ab ipso
anastasio trinus eundem achatium postea dampna
uit. ideo ab ecclesia romana repudiatur et a deo
percussus fuisse legitur hoc modo. Anastasi
us a deo reprobatur. nutu diuino percussus est.
ANastasius .ii. natione romanus fuit. temporibus
theodorici regis. eodem tempore multi clerici se a co
munione eius abegerunt. eo quod communicasset sine consilio
episcoporum. uel presbiterorum et clericorum cuncte ecclesie catholi
ce diacono thesalonicensi nomine fotino.
qui communicauerat achatio. et qui uoluit occulte re
uocare achatium et non potuit. nutu diuino
percussus est.
Hinc etiam et de maximo episcopo in constantino
politana sinodo statutum est. Que contra indi
sciplinatos et ab eis gerunt. irritum
Propter tocius indisciplinationis reuocetur.
cuius doctrina que constantinopoli orta est. sta
tutum est. ne maximus fuisse aut esse iam putetur
episcopus. Neque hi qui ab eo sunt ordinati. quem
cumque gradum clericatus obtineant omnibus. scilicet que circa
eum. uel ab eo gesta sunt. in irritum reuocatis.
Decretales itaque epistole. canonibus conciliorum
pari iure exequantur. Nunc autem queritur de expositoribus
sacre scripture. an exequantur. an eis subiciantur.
Quo enim quisque magis ratione nititur eo maioris
auctoritatis eius uerba esse uidentur. Plurimi
autem tractatorum sicut pleniori gratia spiritus sancti. ita am
pliori scientia aliis precellentes ratione magis
adhesisse probantur. Unde nonnullorum pontifi
cum constitutis augustini. ieronimi. atque aliorum tractatorum dicta eis
uidentur esse preferenda. Sed aliud est causis termi
num imponere. aliud scripturas sacras diligenter expo
nere. In negotiis diffiniendis. non solum est neces
saria scientia. sed etiam potestas. Unde christus dicturus
petro. quodcumque ligaueris super terram et cetera. prius dedit cla
ues regni celorum. in altera dans ei scientiam discernendi
inter lepram et lepram. in altera dans sibi potestatem eicien
di aliquos ab ecclesia. uel recipiendi. Cum ergo
quibus negotia finem accipiant. uel in absolu
tione innocentium. uel in condempnatione delin
quentium absolutio uero uel dampnatio non tantum sed

Aliud ex rigore modum maximum factum est.
certum ex dispensatione ordi
nati a similibus aliquando in
ipsis ordinibus reci
piuntur. ut. C. i. q. i.
Quod pro necessitate et q. ult.
Conuenien
re.

D. XX.

etiam potestatem presidentium desiderant. Apparet quod divinarum scripturarum tractatores etsi scientia pontificibus premineant, tamen quia dignitatis eorum apicem non sunt adepti, in sacrarum scripturarum expositionibus eis preponuntur, in causis vero diffiniendis secundum post eos locum merentur. Unde IIII. Leo scribit Brittanie episcopis. Aliorum scripture Romanorum pontificum decretis non sunt preponende.

De libellis et commentariis aliorum non convenit aliquos iudicare, et sanctorum conciliorum canones relinquere, vel decretalium regulas, que habentur apud nos simul cum canonibus, quibus in ecclesiasticis utimur iudiciis, id est apostolorum, Nicenorum, Ancirenorum, Neocesariensium, Sardicensium, Africanensium, cum illis regulis presulum Romanorum Silvestri, Siricii, Innocentii, Zosimi, Celestini, Leonis, Hilarii, Gelasii, Ormide, et Gregorii iunioris. Isti omnino sunt, per quos iudicant episcopi, et per quos episcopi simul et clerici iudicantur. Nam si tale emerserit vel contigerit inusitatum negotium, quod minime possit per istos finiri, tunc illorum, quorum meministis, dicta Ieronimi, Augustini, Isidori vel ceterorum similiter sanctorum doctorum pontificum si reperta fuerint, magnanimiter sunt retinenda ac promulganda, vel ad apostolicam sedem referatur de talibus. Quia ob causam luculentius et magna voce pronuntiare non timeo, quia qui illa que diximus sanctorum patrum instituta, que apud nos canonum nomine pretitulantur, sive sit episcopus, sive sit clericus, sive laicus, non indifferenter recipere convincitur, nec catholicam et apostolicam fidem nec sancta IIII. evangelia utiliter et efficaciter ad effectum suum retinere vel credere probatur. Item Nicholaus papa clero Constantinopolitano.

Corripiendi sunt qui decreta Romanorum pontificum vel non habent vel non observant.

Si Romanorum decreta pontificum non habetis, de neglectu atque incuria estis arguendi. Si vero habetis et non observatis, de temeritate estis corripiendi et increpandi. Item Innocentius papa.

Ad quid sit recurrendum cum sacre scripture auctoritas non occurrit.

De quibus causis nulla solvendi ligandique auctoritas in libris veteris testamenti vel IIII. evangeliorum cum scriptis totis apostolorum non appareat, ad divinam recurrito scripturam grecam. Si nec in illis, ad catholice ecclesie istorias catholicas a doctoribus catholicis scriptas manum mitte. Si nec in illis, sanctorum exempla perspicaciter recordare. Quod si mihi omnibus inspectis huius questionis qualitas non lucide investigatur, seniores provincie congrega, et eos interroga. Facilius namque invenitur quod a pluribus senioribus queritur. Veritas etiam repromissor dominus ait: Si duo ex vobis vel tres in nomine meo convenerint super terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis a patre meo.

DXXI

Decretis ergo Romanorum pontificum et sacris canonibus conciliorum ecclesiastica negotia ut supra monstratum est terminantur. Ministri vero sacrorum canonum et decretorum pontificum sunt summi pontifices et infra presules atque reliqui sacerdotes, quorum institutio in veteri testamento est inchoata et in novo plenius consummata.

Summi etenim pontifices et minores sacerdotes a Deo sunt instituti per Moysen, qui ex precepto domini Aaron in summum pontificem, filios vero eius unxit in minores sacerdotes. Postea David, cum ministeria domus domini ampliaret, ianitores et cantatores instituit. Porro Salomon quendam modum exorcizandi invenit, quo demones adiurati ex obsessis corporibus pellebantur. Huic officio mancipati exorciste vocati sunt. De quibus dominus in evangelio: Si ego in Beelzebub eicio demonia, filii vestri exorciste videlicet in quo eiciunt? Hec omnia in novo testamento ecclesia imitata est. Habet suos ianitores, quos hostiarios appellamus, pro cantoribus lectores et cantatores simul instituit. Exorcistas autem nomine antiquo et officio permanente recepit. Pro filiis vero Aaron omnes infra summum pontificem sacerdotium administrantes sunt consecrati. Inter hos quedam discretio servata est, ut alii appellentur simpliciter sacerdotes, alii archipresbiteri, alii corepiscopi, alii archiepiscopi, alii metropolite, alii primates, alii patriarche, alii summi pontifices. Horum discretio a gentilibus maxime introducta est, qui suos flammines alios simpliciter flammines, alios archiflammines, alios protoflammines appellabant. Simpliciter vero maiorum et minorum sacerdotum discretio in novo testamento ab ipso Christo sup

S. e. di. xviii. Cap. i. et ii. et iii. et iiii. et quinta et vi.

Infra xxv. Q. i. Nulli viola.
Supra e. di. xi. Hure.
Supra di. e. xii. Cap. i.

J. di. lxviii. Cor epi. cc. n.

sit exordium. qui xii. aplos tanquam
maiores sacerdotes. et lxxii. discipulos.
quasi minores sacerdotes instituit. pe
trum uero quasi summum sacerdotem elegit. dum ei pre
omnibus et pro omnibus claues regni celorum tradidit. et
a se petra. petri sibi nomen imposuit. atque pro
eius fide se specialiter rogasse testatur est. ut ipse
ceteros confirmaret subiungens dicens. Ego pro te
rogaui petre ut non deficiat fides tua.
et cetera. Hanc eandem formam apli secuti in sin
gulis ciuitatibus epos. pbros. ordinauerunt.
Leuitas autem ab aplis ordinatos legimus.
quorum maximus fuit beatus stephanus. sub
diaconos et acolitos procedente tempore eccla
sibi constituit. De his etiam scribit ysidorus
in libro vii. ethimologiarum. cap. xii. nomina illorum et
nouum causas exponens ita inquiens. Vnde nomen
ecclasticorum graduum sumatur.

Cleros et clericos hinc appellatos credimus quia
mathias sorte electus est. quem primum per
aplos legimus ordinatum. Cleros enim grece
latine sors. uel hereditas dicitur. Propterea ergo dicti
clerici. quia de sorte sunt domini. uel quia partem
domini habent. Generaliter autem clerici nuncupantur
omnes qui in eccla christi deseruiunt. quorum gradus et
nomina sunt hec. hostiarius. psalmista. lec
tor. exorcista. acolitus. subdiaconus. diaco
nus. presbiter. eps. Ordo est eporum quadripertitus. id est in pa
triarchis. archiepis. metropolitis. atque epis.
Patriarcha greca lingua summus patrum interpretatur. quia
primum id est aplicum retinet locum. et ideo quia summo
honore fungitur. tali nomine censetur. sicut ro
manus. Antiocenus. Alexandrinus. Archieps
greco uocabulo. quod sit summus eporum. Tenet
enim uicem aplicam. et presidet tam metropolita
nis quam epis ceteris. Metropolitani
autem a mensura ciuitatum uocantur.
singulis prouinciis preminent. quorum aucto
ritati et doctrine ceteri sacerdotes subiecti
sunt. sine quibus epis nichil reliquos epis agere
licet. Sollicitudo enim totius prouincie ipsis com
missa est. Omnes autem superius designati ordines u
no eodemque uocabulo epi nominantur. Sed ideo pri
uato nomine quidam utuntur propter distinctionem
potestatum quam singulariter acceperunt. patriar
cha patrum princeps. archon enim grece. latine
princeps. archieps princeps eporum. Metropo
litanus a mensura ciuitatum. Eps autem uo

cabulum inde dictum quod ille qui eps effici
tur. superintendat curam scilicet subditorum gerens.
scopin enim grece. latine intendere dicitur. Epi enim
grece. latine speculatores interpretantur. Nam spe
culator est prepositus in eccla dictus. eo quod spe
culetur. atque prospiciat populorum infra se po
sitorum mores et uitam. Pontifex princeps
sacerdotum est. quasi uia sequentium. Ipse et sum
mus sacerdos. et ipse pontifex maximus
nuncupatur. Ipse enim efficit sacerdotes atque
leuitas. ipse omnes ordines ecclasticos dis
ponit. Ipse quod unusquisque facere debeat osten
dit. Antea autem pontifices et reges erant. Nam
maiorum hec erat consuetudo. ut rex esset. et
sacerdos et pontifex. unde et romani imperato
res pontifices dicebantur. Vates a ui
mentis appellatur. cuius significatio multiplex
est. Nam modo sacerdotem modo prophetam signi
ficat. modo poetam. Antistes. sacerdos dic
tus est. ab eo quod ante stat. primus enim est in or
dine eccle. ut supra se nullum habeat. siue
latine sacer. dux. Sacerdos autem habet
nomen compositum. ex greco et latino. quasi sa
crum dans. Sicut enim rex a regendo. ita sa
cerdos a sanctificando uocatus est. Conse
crat enim et sanctificat. Sacerdotes autem gen
tilium. flamines dicebantur. Hi in capite
habebant pilleum. in quo erat breuis uirga
desuper habens aliquid lane. quod cum pestum ferre
non possent. filum tamen in capite religare ce
perunt. Nam nudis eos penitus capitibus incedere nefas
erat. Vnde a filo quo utebantur. flamines dicti sunt quasi filamines. Verum J. di. lxxx. c. i. et ii.
festis diebus filo deposito. pilleum imponebant. J. di. lxxxiiii. c. ult.
pro sacerdotii eminentia. Presbiter enim grece J. xxvi. q. vi. c. i.
latine senior interpretatur. non modo pro etate J. e. di. lxxxiii. Cap. ult.
uel decrepita senectute sed propter honorem J. di. lxviii. Quanuis
et dignitatem quam acceperunt. presbiteri nominantur. J. di. xcv. c. ii.
Ideo autem et presbiteri sacerdotes nominantur. quia J. di. sec. di. iiii. Presbiteris.
sacrum dant. sicut epi. qui licet sint sacerdotes J. di. xciii. Legimus
tamen pontificatus apicem non habent. quia nec cris
mate frontem signant. nec paraclitum spiritum J. e. di. xc. v. c. ec. Peruenit.
dant. quod solis deberi epis lectio actuum
aplorum demonstrat. Vnde et apud ueteres J. e. di. xc. v. Jer. Olim. Jd.
idem epi et presbiteri fuerunt. quod illud nomen digni
tatis est non etatis. Leuite ex nomine auc
toris uocati. de leui enim exorti sunt. a quibus
in templo dei mistici sacramenti ministeria
explebantur. Hi grece diacones. Latine

Hic dicitur quod septuaginta duos discipulos dominus in
stituit. infra uero hac eadem distinctione illo capitulo
In nouo habetur quod xii. discipuli. lxxii. discipulos
elegerunt. Sed potest dici dominum fecisse dicitur quod ipsi apostoli
fecerunt. qui non nisi in ipso christo. et per ipsum. et ipso
egerunt. Vt de aliis lxxii. discipulis inferius
tractatur.

S; sciendū qd honor maior ⁊ potestas attenditur a
liqn̄ ex dignitate ordinis nūdū ex dignitate dispensa
petrus ergo ex p̄rogatiua ordinis maiorē potestatē ce
teris aplis non habebat. Ex dispensationis aūt dignitate
om̄s aptos anteibat. quia ip̄ aliis preceteris queq; offici
a dispensabat. hanc aūt distinctionē aduerte poterit
quisq̃s. ut xxv. d̄. i. cap̄. leḡ. v̄. de archiep̄o ⁊ arch
diacono agitur.

ministri dicuntur. quia sicͭ in sacerdo
te c̄sectio. ita in diacono ministerii dispē
satio habetͬ. Hipodiacoēs ḡce. quos nos
subdiaconos dicim̄s. q̄ iō sic appellantͬ. qa
subiacēt p̄ceptis ⁊ officiis leuitarū. Obla
tioēs enī in tēplo dn̄i a fidelib; ip̄i susci
piūt ⁊ leuitis supponēdas altarib; defe
rūt. Hi apud ebreos nathinei uocantͬ.
Lectoēs a legendo. psalmiste a psalmis
canēdis uocati sūt. Illi enī p̄dicāt p̄plis
q̄ sequantͬ. isti cantāt ut excitēt ad c̄punc̄ti
onē aīos audientiū. licet et q̄dā lectoēs
ita miserabilit̄ p̄nuntiēt. ut quosdā ad lu
ctū lamentationēq; c̄pellāt. Idē ⁊ p̄nun
tiatoēs uocantͬ. q̄ porro annūtiāt. tan
ta enī ⁊ tam clara ēīt eorū uox. ut q̄uis
longe positorū aures adipleāt. Cantor
aūt uocatͬ. quo cē modulatͬ in cantu.
Huius duo sūt gn̄a. i arte musica sicut ea
doctissimi hoīes latine dicē potuerūt.
p̄centor ⁊ succentor. Precentor s. quo cē
p̄mittit i cantu. Succentor aūt. q̄ subse
q̄nt respōdo canēdo. Concentor autē
dr̄. qa c̄sonat. q aūt nec c̄sonat nec c̄cin̄.
nec c̄centor ēīt. Acoliti ḡce. latine cerofe
rarii dr̄r. ad eportandis cereis. q̄n legē
dū ē euāgliū aut sacrificiū offerēdū. Tc̄
enī accedūt luminaria ab eis ⁊ deportan
tͬ. n̄ ad effugādas tenebras. dū sol eodē t̄pe
rutilat. s; ad signū letitie demōstrādū.
ut sub tipo luminis corpatͬ illa lux os
tēdatͬ. de q̄ in euāglio legͬ. Erat lux uā.
q̄ illuminat o. h. u. i. h. c. m. Exorciste
ex ḡco i latinū adiurātes siue icrepā
tes uocantͬ. Inuocāt enī sup cathecu
minos. ut sup eos q̄ h̄nt sp̄m inmūdū
nom̄ dn̄i ih̄u adiurantes p eū ut egdia
tͬ ab eis. Hostiarii. i. ianitoēs. q̄ in ueti t.
electi sūt ad custodiā tēpli. ut n̄ ing̃diē
ātͬ meū imundꝰ mōire. Dicti sūt autē
hostiarii. q̄ p̄sīt hostiis tēpli. Ip̄i enim
tenētes clauēs. oīa intͬ extͬq; custodiūt.
atq; int̄ bonos ⁊ malos h̄ntes iudiciū.
fideles recipiūt. ⁊ infideles respuunt.
Itē anacletus. Romana eccl̄a a xp̄o p̄
In nouo. t. post xp̄m matū accepit.
dm̄m a petro sacerdotatͬ cepit ordo. qa
ip̄i p̄mo pontificatꝰ in eccl̄a t̄datus ē.

dicente dn̄o ad eū. Tu es inq̄d petrꝰ ⁊ s. h.
pe. he. e. m. ⁊ porte infe. n̄ p̄. a. e. ⁊ t̄. d. c. r.
celorū. hic ḡ ligādi soluēdiq; potestatē
p̄mꝰ accep̄ a dn̄o. p̄musq; ad fidē p̄plīn
ūtute sue p̄dicatiōis adduxͬ. Cetū uō
apli cū eodē pari consortio honorē ⁊
potestatē acceperūt. ip̄sūq; p̄ncipē eorū
ēē uoluerͬ. Qui etiā iubente dn̄o ⁊ toto
orbe dispsi euglīū p̄dicauerͬ. Ip̄is q̄q;
decedentib;. in loco eorū successerͬ ep̄i.
quorū ordinatio p̄ t̄excato fieri debet or
dine et mōd. quos q̄ recip̄ ⁊ uerba eorū d̄m
qui eos recipit. q aūt sp̄nit eos. eū a quo
missi sūt ⁊ cuius fungunt̃ legatioē sp̄
nit ⁊ ip̄e indubitantͬ sp̄netͬ a dn̄o. Ui
dentes aūt apli messem ēē multā op̄ario
paucos. rogauerͬ dn̄m messis. ut mitte
ret op̄a ios i messem suā. Un̄ ab eis electi
sūt. lxxii. discipl̄is. quorū tipū gerͬ p̄b̄ri.
atq; i eorū loco sūt c̄stituti i eccl̄a. Itē pe
lagius urb̄ rome ep̄s. oīb; orthodoxis.
Primatū romane eccl̄e n̄ aliq̃ sinodꝰ s;
Quauis uniuerse p orbē xp̄s instituit.
catholice eccl̄e unꝰ thalamꝰ sit xp̄i. t̄n̄ s̄ca ro
mana eccl̄a catholica ⁊ ap̄lica nullis
sinodicis c̄stitutis cetīs ecc̄liis p̄lata ē.
s; euglica uoce dn̄i ⁊ saluatoīs n̄ri p̄ma
tū optinuit. Dn̄s iq̄ēs. tu es pe. ⁊ s. h. p. e. ec.
meā. cui data ē societas etiā b̄atissimi
pauli uas electiōis. q̄ n̄ diuerso sic h̄rti
ci garriut. s; uno t̄p̄r. eodēq; die glōsa
morte cū petͬ in urbe roma sub cesare
nerone agonizās coronatꝰ ē. Et sup̄
dictā p̄ait̄er romanā eccl̄am xp̄o dn̄o c̄
secrarͬ. eāq; omnib; urbib; uniuerso
mūdo sua p̄sentia atq; ueneratōe tri
umpho p̄tulerͬ. Est ḡ p̄ma apl̄i petri
sedes romana eccl̄a. n̄ h̄n̄s maculā
atq; rugā. nec aliq̄d huiusmodi.
In his oīb; q̄nto celsior gradꝰ. tanto
maior auctoītas iuenitur. In maio
rib; siq̄dē ē regēdi ⁊ iubendi potestas
In minoīb; obseq̄ndi necessitas. Unde ni
cholaus pp̄ scb̄ c̄statinopolitano ep̄o.
dicēs. Inferiorū facta supiorū sententi
In feīor sedes potiorē is obnoxia sūt.
absoluēē n̄ pot̄. Sola enī potior iferio
rē c̄uenienter absoluē. Hic aliq̄do putaretͬ

I. e. di. xxv. Cap. i.
I. e. di. xx. ii. Sac̄ sc̄a.
I. e. di. xx. iiii. c. i.
I. e. di. xii. Cap. ii.
I. xxiii. q. i. Loquitͬ
I. ii. q. vii. Puto. cē
I. di. lxxx. c. ii. cē. 2.
B. i. Sacerdotium.
I. e. di. xii. Cap. i. ⁊ iii.
I. e. di. xxii. Cap. i. ⁊ iii.
I. ii. Q. vii. Ambr. Beati pe.
I. ii. Q. vii. Inferiores

quia quē non potest absoluē n̄ pōt iu
dicio inferior potiorē ligaē. Vn̄ ppha ait.
Nūqđ glabit securis c̄ eū q̄ secat ī ea. Aut serra ex
altabit c̄ eū q̄ trahit eā. Is ita ex diuina scrīptā c̄meo
ritus sole clarius exhibuimus. n̄ ipse quātquam
q̄ minoris auctoritatis ē eū q̄ maioris
potestatis ē iudiciis suis adicere. aut
p̄ıs diffinitioib; subiugare. De eodē.

Nolite nos existimare cuicūq; p̄ximoꝝ
n̄roꝝ q̄ fuit digna rephēsioē uelle defen
dē. Sꝫ q̄ ita uelim filios ēē a sp̄u alē pa
tre ꝛ discipulos erga magistrū deuotos ēē
ac sobrios. ut nulla penit̄ temeritate
adeoꝝ uitā ꝛ n̄ solū diiudicam̄ diiudi
candā s; nec salti tenueit rephēdēdā
psiliat. Itē nicholaus Inferiores maio
rib; nec benedicē. nec maledicē p̄st.

Enim q̄ si in ep̄la ad hebreos legim̄. q̄ d̄ mi
nor a maiore b̄n̄dicit. restat p̄ certo ut
exigente r̄oe etiā maledicat. Sigđ pre
noscentes hec p̄iclosa t̄p̄a illi q̄ an nos fu
erūt. p̄uidā in ecclīs c̄suetudinē tradide
r̄. hodieq; ī romana eccl̄a. q̄ magistra
ē om̄ eccl̄aꝝ. in p̄t̄missa seruat̄. ita ut
nullus sacerdos maiore suo n̄ in uete
eū sacerdote cuilib; rei b̄n̄dictionē da
re mitat̄. Sꝫ antior stās ad p̄nuntiandū
aliquā lectionē. b̄n̄dictionē quidē postu
lat. s; rei quilib; inferior n̄ audeat b̄n̄dicere.
cur hoc. n̄ı̄ q̄ b̄n̄dicē peccatū ē. Absit.
De maledicis eni n̄ b̄n̄dictis dicit ap̄ls; quia
regnū dī n̄ possidebūt. Sꝫ p̄ hoc innuitur.
quante censure freno inferiores q; a suis
p̄positis iudicādi ꝛ cohercēdi sūt. s; ibi nec
etiā b̄n̄dicēdi ius ullū penit̄ obtineāt.
Itē michaeli imp̄ri. De e o d e m.

Nunc autē diuina inspiratioē n̄ nos pigeb̄
nec nob̄ inpossibile erit ostēdē uob̄. sit n̄ a
uditūre uelitis. n̄ posse quātquā rite ab his
q̄ inferioris dig̃tatis ut ordinis sūt iudi
cialib; submitti diffinitioib;. Siquidem
t̄p̄r dioclitiani ꝛ maximiani augustoꝝ
marcellian̄ ep̄s urb̄ rome q̄ p̄s. qui p̄ea in
sig̃s martir effect̄ ē adeo c̄pulsus ē a paga
nis ut t̄plū eoꝝ ingressus g̃na thuris sup
prunas iponēt. Cuius rei grā collectio
nūlosoꝝ c̄cilio ep̄oꝝ ꝛ iq̄sitioē facta hoc id̄
pontifex se exegisse. c̄fessus ē. nullus t̄n̄

eoꝝ ausus ē dare sententiā. dū ei sepissime oš
diceret̄ tuo ore iudica causā tuā n̄ n̄ro iu
dicio. Itē. Noli audiri in n̄ro iudicio. s; ex
collige ī sinu tuo cām tuā. Et rursum.
q̄m ex ore tuo iustificabis. aut ex ore tuo
c̄dēpnabis. Et itm̄ dn̄t. Prima sedes n̄ iu
dicabit̄ a quoquā. Itē ieđoē. Sꝫ ꝛ cū quidam
t̄p̄r quodā c̄c sixtū pp̄ t̄ēptasset. q̄d dam
mali rumoris obicere. ꝛ icō. cui ualentini
an̄ augustus inteāt. dictū fuisse n̄ licē
aduersus pontificē sententiā daē. surre
x ide ptin̄ impr̄. ꝛ i arbitrio p̄fati pontifici
tbuit iudicaē iudiciū suū. Et eni nul
lus pontificū minoꝝ ut inferioꝝ urbiū
subact̄ iudiciis ī uenit̄. Itē nicholaus.
Maiores a minorib; iudicari n̄ possūt.

Submittit̄ ignati minoꝝ inferioꝝ ꝛ sub
iectoꝝ delibatioib; sacs canoib; p̄cipiē
tib; ꝛ exēplis scōꝝ pa. ubi ē maior auctori
tas eundum ēē ꝛ in omib; c̄trouersiis
adpositiois sedis iudicia dirigant̄. q̄đ
n̄ solū a catholicis. uerū etiā ab ip̄is con
stat obseruatū ēē h̃ticis. Aliogn accepha
lū liqu; ēē c̄ciliū. ubi de tanta p̄soā ag̃
ꝛ maioꝝ n̄ expectat̄ sententia. cū nec ī cā
clicoꝝ inferiori grad̄ solius ep̄i sui iudicio oītā
tū n̄o postulandū sit. Itē michaeli ip̄ri.
Minoꝝ sententia maioēs dānari n̄ ō
Intantū hāc p̄suptionē scr̄pa ualēt.
tres apud calcedonē detestati sūt ut di
oscoꝝ alexādrinū antistitē ꝛ in t̄ceta io
c̄co potissimū sin̄ ulla restitutioē dāp
nauerit. q̄a ponēs ī celū os suū. lingua
t̄nseunte sup t̄rā excōicatioē excōicati
onē inscm̄ leonē pp̄. dictauī. ita ut in s̄cti
tia c̄c ip̄m plata. hoc uideant̄ memora
re. p̄cipue dicentes q̄m scđis excessioib;
porē iniq̄tatē ualoē transcēd. p̄sūpsit
excōicationē dictaē aduersus scīssimū
ꝛ batissimū archiep̄m magne rome leo
nē ꝛ c̄. Nūgd ibi leg̃ iq̄sitionē fuisse fac
tā. utrū iuste dioscorus ip̄am excōicati
onē dictass; n̄ plane s; absq; c̄trouersia
hec ideo ulti sūt. q̄a cū eēt inferior. potio
rē q; q̄buslib; conat̄ ē lacessere iniuriis
teste anatolio c̄stātinopolitano p̄sule.
q̄d ic̄ppt̄ s̄oē n̄ ē dāpnat̄ dioscor̄. s; quia
excōicationē fec̄ dn̄o archiep̄o Leoni.

D. XXII.

Quia ergo maior a minori iudicari non debet, videndum est, que inter ceteras ecclesias primum locum, que secundum, vel tertium obtineat. Romana ecclesia sicut supra dictum est primum locum inter ceteras optinet. Alexandrina ecclesia secundum, Antiochena ecclesia tertium ab ea locum accepit. Unde Nicholaus papa scribit Mediolanensibus. **Romana ecclesia ceterarum primatum optinuit.**

Omnes sive patriarche cuiuslibet apicem, sive metropoleon primatus, aut episcopatuum cathedras, vel ecclesiarum cuiuslibet ordinis dignitatem instituit Romana ecclesia. Illam vero solus ipse fundavit, et super petram fidei mox nascentis erexit, qui beato Petro eterne vite clavigero terreni simul et celestis imperii iura commisit. Non ergo quelibet terrena sententia, sed illud verbum, quo instructum est celum et terra, per quod denique omnia condita sunt elementa, Romanam fundavit ecclesiam. Illius certe privilegio fungitur, illius auctoritate fulcitur. Unde non dubium est, quia quisquis cuilibet ecclesie ius suum detrahit, iniustitiam facit; qui autem Romane ecclesie privilegium ab ipso summo omnium ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic proculdubio in heresim labitur, et cum ille notetur iniustus, hic est dicendus hereticus. Fidem quippe violat, qui adversus illam agit, que est mater fidei, et illi contumax invenitur, quam eam cunctis ecclesiis pretulisse cognoscitur. Et infra. Unde sanctus Ambrosius se in omnibus sequi magistram sanctam Romanam ecclesiam profitetur. Item Anacletus servus Christi Iesu. **Non ab apostolis, sed ab ipso Domino Romana ecclesia primatum accepit.**

Sacrosancta Romana ecclesia non ab apostolis, sed ab ipso Domino salvatore nostro primatum optinuit, sicut beato Petro apostolo dixit: Tu es Petrus et cetera. Et infra. Et cetera usque soluta et in celo. Adhibita est etiam societas in eadem Romana urbe beatissimi Pauli apostoli vasis electionis, qui uno die unoque tempore cum Petro gloriosa morte coronatus est, et ambo sanctam Romanam ecclesiam consecraverunt, atque aliis omnibus urbibus in universo mundo sua presentia atque venerando triumpho pretulerunt. Et licet pro omnibus assidue apud Deum effundatur omnium sanctorum oratio, his verbis Paulus beatissimus Romanis proprio cirographo pollicetur dicens: Testis enim mihi est Deus, cui servio in spiritu meo in evangelio filii eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis. Prima ergo sedes est celesti beneficio Romana ecclesia, quam ut memoravimus beatissimi Petrus et Paulus suo martirio consecraverunt. Secunda autem sedes apud Alexandriam beati Petri nomine a Marco eius discipulo atque euangelista consecrata est. Tertia vero sedes apud Antiochiam eiusdem beati Petri habetur honorabilis, quia illic, priusquam Romam veniret, habitavit, et Ignatium episcopum constituit, et illic primum nomen Christianorum exortum est. Et post pauca. Inter beatos apostolos quedam fuit discretio potestatis, et licet omnes apostoli essent, Petro tamen a Domino concessum est, et ipsi inter se voluerunt, ut reliquis omnibus preesset apostolis, et Cephas, id est caput et principium teneret apostolatus; qui et eandem formam suis successoribus et reliquis episcopis tenendam tradiderunt. Et non solum hoc in novo testamento est constitutum, sed etiam in veteri fuit, unde scriptum est: Moyses et Aaron in sacerdotibus eius, id est primi inter eos fuerunt. Et post pauca. Hec vero apostolica sedes cardo et caput, ut prefatum est, a Domino et non ab alio constituta est. Et sicut cardine hostium regitur, sic huius sancte apostolice sedis auctoritate omnes ecclesie Domino disponente reguntur.

Hac auctoritate Alexandrina ecclesia secundum a prima locum habere censetur. Sed postea in Constantinopolitana sinodo ecclesia Constantinopolitana secundum a sede apostolica locum accepit, unde in eadem sinodo ita constitutum est. **Secundum a Romano pontifice Constantinopolitanus.**

Constantinopolitane civitatis episcopum habere oportet primatus honorem post Romanum episcopum, propter quod sit nova Roma. Item Gregorius Iohanni episcopo Siracusano. **Apostolice sedis Constantinopolitanam constat esse subiectam.**

De Constantinopolitana ecclesia quod dicunt, quis eam dubitet sedi apostolice esse subiectam? Tamen si quid boni vel ipsa vel altera ecclesia habet, ego et minores meos, quos ab illicitis prohibeo, in bono imitari paratus sum. Stultus enim est, qui in eo se primum existimat, ut bona que viderit discere contempnat. Item eiusdem. Nam quod primas Bizanzenus sedi apostolice dicit se subici, si qua culpa in episcopis invenitur, nescio quis ei subiectus sit. Cum vero culpa non exigit, omnes secundum rationem humilitatis equales sumus. Item Gelasius. **Constantinopolitanus episcopus auctoritate Romana deponitur.**

Qua traditione maiorum apostolicam sedem in iudicium vocat, a qua secunde sedis antistites, et tertie, ceterique bene sibi conscii sacerdotes depelli debuerunt, et quisquis religionis inimicus depelli

S. di. xx. Cap. ii. et iii.

S. e. di. xxi. Innocentius. quis.

S. e. di. xxi. Quamvis.
I. ii. q. vii. Beati petri.

In antiochia nomen christianorum primum ortum est.

S. e. di. xxi. In novo.
I. e. di. lxxx. c. iii.

non debuerit. Videat ergo si alios habet canones quibus suas ineptias exequatur. Certum istis quia ac que ecclesiastici que legitimi celebrantur: sede apostolica ad iudicium uocari non possunt. Constantinopolitane uero ciuitatis episcopus quantum quippe per canones inter sedes nullum nomen accepit. in consilio octo et decem patrum ordinatorum non debuit sub moueri. Item ex vi. sinodo. Constantinopolitana ecclesia secundum a romana optinet locum.

Renouantes sancti constantinopolitani concilii decreta. petimus ut constantinopolitana sedes similia priuilegia. que inferior roma habet accipiat. Non tamen ecclesiasticis rebus magnificetur ut illa. et hec secunda post illam existens. post quam alexandrina sedes numeretur. deinde antiocena et postea ierosolimitana.

Hinc datur intelligi quod alexandrina ecclesia de secunda facta est tercia. et antiochena de tercia sit facta iiii. Non forte quis credat duas esse secundas. ut constantinopolitanam. et alexandrinam pares sue dignitatis uelit locum optinere. Vnde in viii. sinodo legitur. Que patriarchalium sedium primum ut deinceps teneat

Diffinimus ne-mine prius mundi potentum quemquam locum eorum qui patriarchalibus sedibus presunt inhonorare aut mouere a proprio thoro temptare. precipue quidem sanctissimum papam senioris rome. deinceps autem constantinopoleos patriarcham: Deinde uero alexandrie. ac antiochie. ac ierosolimorum.

DXXIII.

Breuiter quid inter ecclesiastica ministrorum officia sit differentia monstrauimus. nunc a summo incipientes. et usque ad ultimum gradum descendentes qualiter quisque eorum debeat ordinari sanctorum auctoritatibus ostendamus. Decretum nicolai pape. de electione romani pontificis.

In nomine domini nostri ihesu christi et saluatoris dei incarnatione eius anno millesimo. l. viiii. mense aprili. indictione xii. propositis sacrosanctis euangeliis. presidente quoque reuerentissimo nicholao papa in basilica lateranensis patriarchii. que cognominatur constantiniana residentibus etiam reuerentissimis episcopis. abbatibus. presbiteris. diaconibus. Idem uenerabilis pontifex ex auctoritate apostolica decernens de electione summi pontificis inquid. Nouit beatitudo uestra dilectissimi fratres et coepiscopi. inferiora quoque membra non latuit. Defuncto pie memorie domino stephano predecessore nostro. hec apostolica sedes. cui auctore domino deseruio. quot aduersa pertulit. quot denique per simoniace hereticis trapezitas repetitis malleis crebrisque tunsionibus subiacuit. adeo ut columpna dei uiuentis iam pene uideretur mutare. et sagena summi piscatoris procellis intumescentibus cogeretur in naufragii profunda submergi. Vnde si placet fraternitati uestre debemus auxiliante deo futuris casibus prudenter occurrere. et ecclesiastico statui. ne rediuiua quod absit mala preualeant. Quapropter instructi predecessorum nostrorum aliorumque sanctorum patrum auctoritate decernimus atque statuimus. ut obeunte huius romane uniuersalis ecclesie pontifice. inprimis cardinales episcopi diligentissima simul de electione tractantes. mox et clericos cardinales adhibeant. sicque reliquus clerus et populus ad consensum noue electionis accedant. nimirum precauentes. ne uenalitatis morbus aliqua occasione subrepat. religiosissimi uiri preduces sint in promouenda pontificis electione. reliqui autem sequaces. Certus uero atque legitimus hic electionis ordo perpenditur si perspectis diuersorum patrum regulis siue gestis etiam illa leonis beati predecessoris nostri sententia recolatur. Nulla ratio inquid sinit. ut inter episcopos habeantur. qui nec a clericis sunt electi. nec a plebibus expetiti. nec a comprouincialibus episcopis. cum metropolitani iudicio consecrati. Quia uero sedes apostolica cunctis in orbe terrarum prefertur ecclesiis. atque ideo super se metropolitanum habere non potest. Cardinales episcopi procul dubio uice metropolitani funguntur. qui uidelicet electum pontificem ut antistitem ad apostolici culminis apicem prouehat. Eligatur de ipsius ecclesie gremio si reperitur idoneus. uel si de ipsa non inuenitur ex alia sumatur. saluo debito honore et reuerentia dilecti filii henrici qui inpresentiarum rex habetur. et futurus imperator deo concedente speratur. sicut illi iam concessimus. et successoribus illius. qui ab hac sede personaliter hoc ius impetrauerint. Quod si prauorum atque iniquorum hominum ita peruersitas inualuerit ut pura sincera atque gratuita fieri in urbe non possit electio. cardinales episcopi cum

j. e. di. lxiii. Clericorum. Quia sancta.

j. i. q. vi.

j. d. xcvi. c. i.

j. d. lxiii. Obeuntem

j. d. lxxviii. c. i. contra. Sed hic dicit preduces non respectu cardinalium sed clericorum et aliorum

j. e. di. lxii. Cap. i.

j. d. lxi. Nullus

j. di. xxviii. Opor

j. di. lxiii. Metropo

j. di. lvi. Adrianus. In synodo

j. d. lxiii. contra. Sed illa distinctione imperatorum consensus in electione apostolici generaliter traditur abrogatus hic autem specialiter consensus henrici ostenditur admissus.

j. d. lxxvii. Sicut pe

j. d. lxxviii. Si inferiori. contra.

j. d. lxv. c. i. ii. iii. contra. Sed cum dicit hic paucis non ad cardinales uel clericos. sed ad laicos quorum non est electionem facere sed facte consentire. non similiter de his in electione haberi non potuerint meliorum paucitas sufficiens erit

religiosis clericis catholicisque laicis. licet pau
cis. ius potestatis obtineat eligere apostolice
sedis pontificem ubi congruerit. Plane postquam elec
tio fuerit facta. si bellica tempestas uel qualis
cumque hominum conatus malignitatis studio restite
rit. ut his qui electus est in apostolica sede iuxta consuetu
dinem intronizari non ualeat. electus tamen sicut uerus pontifex au
ctoritatem optineat. regendi ecclesiam romanam. et dispon
di omnes facultates illius. quod beatum gregorium ante suam consecrationem fecisse
cognouimus. Quod si quis contra hoc nostrum decretum sino
dali sententia promulgatum per seditionem uel
presumptionem aut quolibet ingenio electus aut etiam or
dinatus seu intronizatus fuerit. auctoritate di
uina et sanctorum apostolorum petri et pauli perpetuo ana
themate cum suis auctoribus fautoribus sequacibus
a liminibus sancte dei ecclesie separatus abiciatur. sicut
antichristus inuasor et destructor totius christianitatis.
nec aliqua super hoc audientia aliquando ei reserue
tur. sed ab omni ecclesiastico gradu in quocumque fuerit prius
sine retractatione deponatur. cui quisquis adheserit
uel qualemcumque tamquam pontifici reuerenti
am exhibuerit. aut in aliquo illum defendere presump
serit. pari sententia sit mancipatus. Quisquis autem
nostre decretalis sententie temerator extite
rit. et romanam ecclesiam sua presumptione confun
dere et perturbare uoluerit. et contra hoc statutum
temptauerit. perpetuo anathemate. atque ex
communicatione dampnetur. et cum impiis qui non resurgunt
in iudicio reputetur. omnipotentis scilicet dei contra se iram senti
at et sanctorum apostolorum petri et pauli. quorum presumit
ecclesiam confundere. in hac uita et in futura furo
rem sentiat. Fiat habitatio eorum deserta et in
tabernaculis eorum non sit qui habitet. Fiant filii eius
orphani et uxor eius uidua. Commotus amoue
atur ipse atque eius filii et mendicent et eiciantur de h.
s. Scrutetur f. o. s. ei. et d. alie. l. a. ei. orbis terrarum
pugnet et contra eum et cuncta elementa sint ei contraria.
et omnium sanctorum quiescentium merita illum confundant.
et in hac uita super eum apertam uindictam ostendant.
Obseruatores autem huius nostri decreti omnipotentis gratia protegat et au
ctoritate beatorum apostolorum petri et pauli ab omnium peccatorum uinculis absoluat.

Episcopi uero et ceteri ordines infra constituti qualiter
ordinari debent ex auctoritate cartaginen
sis concilii IIII. cui interfuit augustinus tempore honorii
augusti ostendamus ab eorum examinatione in
cipientes. Quod sit examinandus qui in episcopatum

Qui episcopus ordinandus est ante examine eligitur.
tur si natura sit prudens si docibilis si moribus
temperatus. si uita castus. si sobrius. si semper suis ne
gotiis cauens. si humilis. si affabilis. si misericors. si
litteratus. si in lege domini instructus. si in scripturarum
sensibus cautus. si in dogmatibus ecclesiasticis
exercitatus. et ante omnia si fidei documenta uerbis
simplicibus asserat. id est patrem et filium et spiritum sanctum unum deum
esse confirmans totamque deitatem trinitatis coes
sentialem et consubstantialem et coeternalem et coomnipoten
tem predicans. si singulas quasque in trinitate personas
plenum deum et totas tres personas unum deum. si in
carnationem diuinam non in patre neque in
spiritu sancto factam. sed in filio tantum factam credat.
ut qui erat in diuinitate patris dei filius ex patre deus uerus
esset et homo uerus ex matre. carnem ex matris uisce
ribus habens et animam humanam rationalem simul in eo
utriusque nature id est deus et homo. una persona. unus filius
unus christus unus deus creator omnium quorum. et auctor et rector. deus cum patre
et spiritu sancto omnium creaturarum. qui passus sit pro salute
nostra uera carnis passione. mortuus uera cor
poris sui morte. resurrexit uera carnis sue re
ceptione et uera anime resumptione. in qua ueniat iudi
care uiuos et mortuos. Etiam querendum est ab
eo si noui et ueteris testamenti id est legis et prophetarum et apostolorum
unum eundemque credat auctorem et deum. si dia
bolus non per conditionem sed per arbitrium factus sit
malignus. Querendum est etiam ab eo si credat huius
quam gestamus carnis et non alterius resurrectionem.
si credat iudicium futurum et recepturos singulos
pro his que in carne hac gesserunt. uel penas uel pre
mia si nuptias non improbet. si secunda matrimo
nia non dampnet. si carnium perceptionem non culpet.
si penitentibus reconciliatis communicet. si in baptismate
omnia peccata id est tam illud originale peccatum contractum
quam illa que uoluntarie admissa sunt dimit
tantur. si extra catholicam ecclesiam nullus sal
uetur. Cum in his omnibus examinatus fuerit inuentus
plane instructus. tunc cum consensu clericorum et laicorum et
conuentu totius prouincie episcoporum. maximeque me
tropolitani uel auctoritate uel presentia. ordi
netur episcopus. Suscepto in nomine christi episcopatu non sue de
lectationi nec suis motibus. sed his patrum diffini
tionibus acquiescat. Item ysidorus de uita clericorum.

Qualis esse debeat clericorum conuersatio.

His igitur lege patrum cauetur. ut a uulgari uita
seclusi a mundi uoluptatibus se abstineant.
non spectaculis non pompis intersint. conuiuia pu
blica fugiant. ac priuata et non tantum publica
sed et sobria colant. Usuris nequaquam in

J. e. di. lxxviii. Siquis pre.

J. e. di. xxxviii. Oi.

J. e. di. lxiii. Cap. i. 7 ii. 7 iii. 7 v.

J. e. di. lxv. Cap. ii. 7 iii.

J. e. di. xxiiii. Epi.

cubat. neq turpium occupationib; lucror fra
udib; cuiq studium appetat. amorem pecunie
quasi materiam cunctor criminum fugiat. secu
laria officia. negotiaq abnuat. honoris g
dum pambitionem n suscipiat. p beneficiis me
dicine dimunia n accipiat. Dolos et coniura
tiones caueat. odium emulationes. obtrec
tationes atq inuidiam effugiat. n uagi oculis
n effreni lingua. aut petulantia. fluido
q gestu incedat. s pudorem ac uerecundiam
mentis simplici habitu incessuq ostendat.
obscenitatem etiam membror et uerbor sicut et
operum penitus execrentur. Viduar et uirginum fre
quentationes fugiat. Contubernia extranear
feminar nullaten appetat. Castimoniam
quoq inuiolati corporis ppetuo conseruare stude
at. aut certe unius matrimonii uinculo federe
tur. Seniores quoq debitam pbeat reuerentiam.
neq ullo iactantie studio semetipsos attollant.
postremo doctrine. lectionib; psalmis. hym
nis canticis exercitio iugiter incubat. Tales
enim esse debent qui diuinis cultib; sese manci
pandos student. ut dum scientie operam dant doctrine
gratiam ppulis amministrent. Item clemens.
Qui digne sacramenta tractare n possunt. ad
ministerium n eligantur diuinum.

[margin: In eadem di. xxxii. Ospi tolum.]

[margin: In di. lviiii. Si offer]

Tales ad ministerium eligantur clerici qui digne dominica
possint sacramenta tractare. Melius est enim domini sacer
doti paucos habere ministros. qui possint digne
opus dei exercere. quam multos inutiles qui onus
graue ordinatori adducant. Item ex concilio cartagi
nensi. iiii. Si electo in episcopum aliqui obiciunt
quinq uel. vi. ad eius purgationem episcopi conueni
Illud statuendum est. ut ad eligendum episcopum ant.
quam conueniemus si que contradictio fuerit ob-
orta. quia talia sunt facta apud nos n presumat
ad purgationem eum qui ordinandus est. iii. tantum accedere
s postulet ad numerum supradictor. v. uel. vi. et
in eadem plebe cui ordinandus est. discutiatur.
Primo psone contradicentium. postremo etiam
illa que obiciunt ptractent. Et cum purgatus
fuerit sub conspectu publico. ita demum or
dinetur. Si hoc cum uestre sanctitatis animo concordat
concilio roboretur uestre dignitatis responsione. Abuni
uersis episcopis dictum est satis placet. Item ex concilio tol
letano. xi. Vota sue pmissionis spondeant
quos ecclesiastica pmouet disciplina.

[margin: Tres tantum epi vt. b. l. ex p. e
In. ii. q. v. pbr
In. vi. q. i. Testimonium esse
In. xv. Q. v. c. i. esse]

Quamquam omnes qui se sacris mancipant ordinibus
canonicis regulis teneantur astricti. expetibi
le tamen est ut pmissionis sue uota sub cautione
spondeant. quos ad pmotionis gradus ecclesiasti
ca pbat disciplina. Solet enim plus timeri
quod singulariter pollicetur. quam quod generali expo
sitione concluditur. Et ideo placuit huic sancto concilio ut
unusquisq qui ad ecclesiasticos gradus est accessurus.
n ante consecrationem honoris accipiat. quam
pplaciti sui innouatione pmittat ut fidem
catholicam sincera cordis deuotione custo
diens iuste et pie uiuere debeat et in nullis
opib; suis canonicis regulis contradicat et ut
debitum potioribus honorem atq obsequii reueren
tiam pminenti sibi unusquisq dependat. iuxta
illud pphetice edictum. Qui se scit aliquib;
esse ppositum. n moleste ferat aliquem sibi esse
platum. s obedientiam quam exigit etiam ipse de
pendat. pena tamen iuxta ecclesiastice consue
tudinis morem et placitis talium inferen
da et ab his qui transgressores fuerint psolue
da est.

[margin: In eadem di. c. In eis synodo.
In eadem di. lxxvii. Cap. ii.]

[margin: In eadem di. c. Optatum.]

[margin: In. ii. Q. vi. Quisq. Quisq.]

Dehinc disponitur qualiter ecclesiastica
officia ordinentur. Qualiter ordinetur
eps. Episcopus cum ordinatur. duo episcopi
ponant et teneant euangelior codicem sup caput
et ceruicem eius. et uno sup eum fundente bene
dictionem. reliqui omnes episcopi qui adsunt mani
b; suis caput eius tangant. Qualiter
ordinetur pbr. Presbiter cum ordinatur
episcopo eum benedicente et manum sup caput
eius tenente. etiam omnes qui pre
sentes sunt pbri manus
suas iuxta manum episcopi s
illius caput teneant.

[margin: In di. lxxv. c. i.
In. i. In ordina]

[margin, damaged: ...mich... ...a parte dext... ...oblation...]

Meminerit autem in die sue ordinationis sacerdos
orario utroq humero ambiri. ita tempore consecra
tionis eodem orario instantur uti debere. Unde in
bracarensi concilio legitur. Quod quisq accepit tempore
consecrationis. ferat tempore oblationis.
Ecclesiastica institutione prefixum nouimus
ut omnis sacerdos cum ordinatur. utroq hume
ro ambiatur. s ut qui impturbatus precipitur consi
stere. inter psperita et aduersa uirtutum semper
ornamento utroq circumseptus appareat humero.
Qua igitur ratione tempore sacrificii non assumit quod
se in sacramento accepisse n dubitat? pinde
modis omnib; conuenit ut quod quisq accepit in consecra
tione honoris hoc retineat et in oblatione.

[margin: Set aliud est in purgatione ordinati que fit ne deponatur
aliud in purgatione ordinandi. que fit ut expeditius
et melius pmoueatur. prima fit in publico sicut hic dicitur
ut qui pluribus preficitur eis omnibus irreprehensibilis in
ueniatur. Secunda autem debet fieri in secreto sicut illo capitulo ha
betur nisi ille qui purgandus est a populo infametur. ut
In. ii. Q. v. Presbiter]

18

ul' pceptioē sue salutis .s. ut cū sacerdos
ad solēpnia missarū accedit . aut ipse dō
sacrificiū oblaturus . aut sacramtū corpis
et sanguinis dn̄i nr̄i ihu xp̄i sumpturus . non
alit̄ quā orarīo utrōq3 humerō cōsceptus
sit et tpr̄ ordinationis sue dignoscat̄ con
secratus . ita ut de uno eodēq3 orarīo ceruī
cē pariter et humerū utrūq3 pmens si
gnū in suo pectore pparet crucis.

Dalmaticis aūt nec epīs nec diacōib3 abs
q3 aplīca licentia uti pmittit̄ . Vn gg̃ are
gio epō frācor̄ . Absq3 aplīci licentia nec
epīs nec diaconibus uti licet dalmatici.

Cominus filius diacon' petri . nob̄ innotu
it qđ fr̄nitas urā tpr̄ quo hic fuit ñ popo
scerit . ut sibi et archidiacono suo . utendi dal
maticis licentiā pberem' . Si et qa ob mi suor̄ in
firmitate cōpulsus festinant abscesserit
ut nec ipe meror icūbēs diuit dignum
erat . et res desidata poscebat sine ēē manē
et nos in multis iplicatos . ut ecclāstice
rōis ē cōsidatio . nouū hoc incōsulte et subi
to ñ pmitteret idulgē . ideo postulate ērei
plongat' ē effect' . Nc cuō caritatis tue bōa
reuocantes ad aīū . huī auctoritatis nr̄e
seriē petita cōcedim' atq3 te . ut archidiaco
nū tuū dalmaticar̄ usu decoratos eē cō
cessim' . easdēq3 dalmaticas dilectissimo
filio nr̄o ciriaco abbe deferēte transmi
sim' . Qualit̄ ordinet' dia - conus

Diaconus dū ordinatur .
solus eps qeū bn̄dicit
man' sr̄ capilli impo
nat . qa ñ ad sacerdo - tium . s3 ad min
strīū cōsecrat̄.

Querit̄ aūt an p bn̄dictionē manus
pbror̄ et diaconor̄ liqre cr̄smatis debeat̄
pungi . De his ita scīb nicholaus pp̄ rodol
pho archiepō bituricensi . Nec pbris nec diacōib3 in
consecratioē . crismate manus pungant̄.

Preta siscitaris utrū sol' pbris an et diacōi
b3 debeat cū ordinant' man' crismatis li
quore pūgi . q3 sc̄a romana eccla . cui aucto
re dō deseruim' . neutris ag' . s3 qa fit a noue
legis ministris actū . nusquā nos ñ fal
lat obliuio legim' . Ergo ad bati innocē
tii pp̄ canoica decreta scitatē tuā trans
mittim' . et q̄t̄ sit in p sectionib3 et ordinib3
seruanda

ordine principia pagine ad decidentiū egu
binū epm̄ misse te affatī edocebunt .

Item queritur . an eor̄ ordinatio sit rata ha
benda . quib3 eps ocłor̄ langore ipeditus man' in
posuit . et pbr sup eos orationē dic' . De his ita
statutū ē in cō tolł' . Et ordinator et ordi
nat' dāpnationis subeat penā . cū eps

Quorūdā clīcor̄ dū manū iponerat et ali' or
dinī ad pbrīū . duo ad leuitarum dicit .
ministīū sacrent' . eps ocłor̄ dolore detē
tus . fertur man' sup eos iposuisse tm̄ et
pbr qdā ill' cē ecclāsticū ordinē bn̄dicti
onē dedisse . Si et qa ille ta examine diui -
no relict' . humano iudicio accusari ñ
pōt . hi qui supsūt gdu sacerdotii uel
leuitici ordinis q̄ puerse adepti sunt
ammittāt . Qualit̄ ordinet' subdiaco nus .

Subdiacon' cū ordinat' . qa man' ipositionē ñ accip' . patenā de manu
epī accipiat uacuā et calicē uacuū . De ma
nu ũ archidiacōi . accipiat urceolū cū
aqua manili et manutgium . Qualit̄ acolitus .

Acolitus cū ordinat' ab epō
quidē doceat' . qualit̄ in officio suo agere
debeat . Si ab archidiacono accipiat ceroferariū
cū cereo . ut sciat se ad accendendā eccl'e lu
minaria mancipari . Accipiat et urceolum
uacuū . ad suggerendū uinū in eucha
ristiā sanguinis xp̄i . Qualit̄ exorcista or dinet'.

Exorcista cū ordinatur accipiat
de manu epī libellū in q̄ scripti sūt exorcis
mi dicentes' epō . Accipe et cōmda memo
rie . et habeto potestatē imponendi man'
sup energuminū siue baptizatum . si
ue categuminū . Qualit̄ ordinet' lector.

Lector cū ordinatur faciat de illo uer
bū eps ad plebē idicās ei fidē . acuitam
atq3 igeniū . Post hec spectante plebe
tradat ei codicē de quo lecturus ē dicens .
Accipe et esto relator uerbi dī . habiturus si
fideliter et utilit̄ ipleueris officiū partem
cū eis qui uerbū dī ministrauerint . Qualit̄ hostiarius ordinet'.

Hostiarius cū ordinat' p̄quā ab archidiacono instructus
fuerit . qualit̄ in domo dī debeat cōuer
sari ad suggestionē archidiacōi . tradat
eps ei claues eccl'e . de altarīo dicens ei .
Sic age quasi redditurus dō rationē de his

B. ut si quis epm.

J. e. di. xxii. Cap. i. Ad sub.

S. e. di. xxi. Cap. i. Exorcista.
J. e. di. xxv. Cap. i. Ad acolitum.

S. di. xxi. Cap. i. Ex
J. e. di. xv. Cap. i. D
exorcista.

rebus que his clauibus recluduntur.

Qualiter psalmista ordinetur.

Psalmista .i. cantor potest absque scientia epi sola iussione pbri officium suscipere cantandi dicentes sibi pbro. Vide ut quod ore cantas corde credas. et quod corde credis opibus con[probes].

Clerici comam nutrire phibentur.

Clericos quorum caput desuper in modum spere rasum esse debet. Vnde Anniti pp. Clerici comam nutrire

Prohibite fratres per uniuersas [regiones] **phibeantur.** regionum uestrarum ecclesias ut clerici iuxta apostolum comam non nutriant sed desuper caput in modum spere radant. Item ex concilio agathensi.

Clerici qui comam nutriunt. **De eodem.**

ab archidiacono etiam si noluerint inuiti tondeantur. Vestimenta et calciamenta eciam que religionem deceat uti aut habere non liceat. Item gg. Si quis ex clericis coronam relaxauerit anathema sit. **Quibus uestibus induta sanctimonialis**

Sanctimonialis uirgo cum ad consecrationem **consecranda** sectionem suo epo offertur in talibus uestibus applicetur qualibus semper usura est professioni et sanctimonie apti s.

Vasa sacra et uestimenta altaris mulieres deo dicate contingere et sacra altaria incensum deferre phibentur. Vnde Sother pp omnibus epis italie. **Vestimenta sacra altaris et uasa sacra**

Sacratas deo **mulieres tangere phibeantur.** feminas uel monachas sacra uasa uel sacratas pallas penes uos contingere et incensum circa altaria deferre platum est apostolicam sedem. Que omnia reprehensione et uituperatione plena esse nulli recte sapientium dubium est quapropter sancte sedis [huius] auctoritate hec huiusmodi omnia uobis resecare fundit[us] quantotius potitis censemus et ne pestis hec latius diuulgetur per omnes prouincias abstergi citissime mandamus. Item ex concilio Laudicensi.

Sacrarium subdiaconibus ingredi non liceat.

Non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium suum sacrarium quod grece diaconicum appellant ingredi et contingere uasa dominica. Item. Ministrum non oportet orarium sumi uti. nec hostia derelinquere. Item. Non oportet lectores atque psalmistas orariis uti. et sic legere aut psallere. Item ex concilio cartaginensi .iiii. **Mulier in cuentu uiros docere**

Mulier quamuis docta et sancta **non permittitur** uiros in cuentu docere non presumat. Laicus autem presentibus clericis nisi ipsis rogantibus docere non audeat. Item ex concilio agathensi. **Ministris**

non sacratis uasa dominica contingere non liceat.

Non oportet insacratos ministros licentiam habere in sacrarium quod grece diaconicon appellant ingredi et contingere uasa dominica. Item ex concilio bracarensi .i. **Cuilibet ex lectoribus uasa sacra**

Non liceat cuilibet ex lectoribus **cra non licet portare.** sacra altaris uasa portare. nec aliis nisi his qui ab epo subdiaconi fuerint ordinati. Item ex concilio martini pp. **De eodem. ut clerici comam**

Non liceat cuilibet minimi **non nutriant.** sacra tangere nisi subdiacono aut acolito. in sacrario uasa dominica. nec oportet clericos comam nutrire et sic ministrare sed attonso capite patentibus auribus et secundum aaron talarem uestem induere ut sint in habitu honorato. **Qualiter sponsus et sponsa sit benedicendi.**

Sponsus et sponsa cum benedicendi **cendi.** sunt a sacerdote a parentibus [suis] uel paranimphis offerantur. Qui cum benedictionem acceperint eadem nocte pro reuerentia ipsius benedictionis in uirginitate permaneant.

Qualiter eps sit examinandus. Quod tripsum cum reliquis infra ipsum constitutis sit ordinandus breuiter monstratum est. Nec autem uidendum est de sacerdotibus et reliquis an sine examinatione sit promouendus. De his ita scribit paulus ad timotheum. Manus cito nemini imposueris et nichil sine preiudicio facias in alteram partem declinando. Item ex concilio cartaginensi .iii. **Ante probationem nullus ordinetur**

Nullus ordinetur clericus nisi probatus **clericus** fuerit uel epo examine uel populi testimonio. Item gelasius pp. celestino epo. **Ad ministerium alicuius ecclesie clerici eiusdem promo[ueantur]**

Presbiteri et diacones et uniuersi clerici **uehantur.** Pstoniensium ciuitatis petitorio nobis suggesse porrecto in ecclesia beati martiris eleutherii epi que in supradicte ciuitatis probatur parrochia esse constructa presbiterum qui constitutus fuerat defecisse. atque meritis locum iulianum diaconum ipsius ecclesie pro celebritate ipsius loci quantotius debere ordinari. Et ideo fratri karissime si de eius uita uel moribus nichil est quod contra canonum ueniat constituta supradictum honore pbri

Marginal notes (left): B. ii. Cleric non comam — J. xx. Q. i. Cap. ult. — J. p. ult. di. i. J scā. vestimenta. — B. iii. Quod nō oportet mulieres. — N. clerici … — J. xxiii. Mulier.

Marginal notes (right): J. de conse. d. iiii. Mulier — J. xvi. Q. i. Adiicimus — X. d offerendū sacerdotium — Vbi s. corpus et sanguis dni offerat — S; aliū quā sup sac uasa noīat. s. ubi continent reli que et huiusmoi. que nō licet portare in processionib nisi subdiaconib, sicut quarundā maiorū ecclarū consuetudo optinet — J. xxx. Q. v. Sponsus — D. XXIIII. — J. e. di. e. Cap. penult. — J. di. lxvii. Reliqui — J. i. q. i. Placuit ut de — J. di. xxviii. A bs

Si; Si dicat confessos peccata criminosa abici ex clero non deponi. s; si ordinandi sunt non ordinari. contra enim ordinandum impediunt. que ordinatum non deiciunt. Vel illud ex rigore. illud ex mansuetudine

decorabatur. scitur usitatoris tenore. non cardinatur creasse pontificis pariter. et felicissimum diaconum ieci ecclesie ministrio sicut usatio eiusdem patitur. subrogabatur. ut locus processionis celebrium administriorum confectionem. nec sacerdote indigeat. nec ministro. Item ex concilio laodicensi.

Metropolitanorum et episcoporum examine promo

S.e.di.xxiii. Q.eps.

Episcopi iudicio metropolitanorum uehantur. ceteri episcopi. et eorum episcoporum qui circum circa sunt. prouehantur ad ecclesiasticam dignitatem. In uidentes quam plurimo tempore probantur tam uerbo fidei quam recte conuersationis exemplo.

Cum itaque sine examinatione nullus sit ordinandus. quemadmodum et quo tempore sacerdotum et ceterorum infra positorum examinatio fieri debeat. considerandum est. Vnde in concilio agathensi sic statutum legitur. Qui ordinandi sunt .iiii. feria ad examinationem conueniant.

Iterum quarta ante ordinationem ordinandos uocat

Quando episcopus ordinationes facere disponit omnes qui ad sacrum ministerium accedere uolunt. feria .iiii. ante ipsam ordinationem uocandi sunt ad ciuitatem una cum presbiteris qui eos presentare debent. Et tunc episcopus ex latere suo eligere debet sacerdotes et alios prudentes uiros gnaros diuine legis et exercitatos in ecclesiasticis sanctionibus qui ordinandorum uitam genus patriam etatem institutionem locum ubi educati sunt

Ji.i.q.i. Estote.

si sint bene litterati. si in lege domini instructi. ante omnia diligenter inuestigent. si fidem catholicam firmiter teneant. et uerbis simplicibus asserere queant. Ipsi autem quibus committitur cura. cauere debent ne aut fauoris gratia aut cuiuscumque muneris cupiditate illecti. a uero deuient. ut indignum et minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. Quod si fecerint et ille qui indigne accesserit. ab altari remouebitur et illi qui donum sancti spiritus uendere conati sunt. coram deo iam condempnati. ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies. diligenter examinentur. et sic sabbato qui probati sunt episcopo representent.

Ji.i.q.i. Nordi. Quibus dam causa.

Alias autem. sine clericorum uidelicet consilio et populi testimonio. nullum episcopus ordinare presumat. Vnde in concilio cartaginensi legitur .iiii. Sine clericorum suorum consilio episcopus clericos non ordinet.

S d.xxi. Submit

S.e.di. Cap.i.

J .xv. q. vii. c. Vlt. oc. Si; ibi solum non canonicos s; coepiscopos excludit. quippe sine ceteris epis. sacerdotibus et ministris .i. diaconibus honorem dare potest. s; absque eis illos exauctoritate non potest. ut in ead. c. q. e. Inuenitur

Episcopus sine consilio clericorum suorum clericos non ordinet. ita ut ciuium conniuentiam et testimonium querat.

Quomodo fieri debeat. Vnde his qui examinatione sine prouecti sunt. Vnde ita legitur in concilio martini pape. De his qui sine examinatione ordinantur. et postea peccata sua confitentur.

Si quis presbiter aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt. aut certe cum discuterentur. criminosa peccata sua confessi sunt. aut post ordinationem ab aliis detecti. abiciantur ex clero. Similiter uero et de uniuerso clericorum ordine seruetur. Nam hoc solum quod irreprehensibile est. sancta catholica defendit ecclesia.

Ji.e.di.lxxx.i. Si quis sine
J .xv. q. vii. Si qs pbr. oc.

J.xxv. d.i. Omnes.

DXXV

Quod nullus sine examinatione sit ordinandus. breuiter probatum est. Quid autem ad episcopum quid ad unumquemque inferiorum pertineat. ysidorus ispalensis episcopus in epistola ad ludefredum scribit ita dicens. Quod episcopi et ceterorum sit officium.

Perlectis sanctitatis tue litteris gauisus sum quod optatam salutem tuam earum relatu cognoui. De his autem que in consequentibus insinuare eloquii tui sermo studuit. gratias ago domino. quod sollicitudine officii pastoralis impendis. et qualiter ecclesiastica officia ordinentur perquiris. Et licet omnia prudentie tue sit cognita. tamen qua affectu fraterno me consulit. ex parte qua ualeo expediam. et de omnibus ecclesie gradibus. quid ad quemque pertineat eloquar. Quid pertineat ad hostiarium.

Ad hostiarium namque pertinent claues ecclesie ut claudat et aperiat templum dei. et omnia que sunt intus extraque custodiat. fideles recipiat et infideles eiciat. Quid ad exorcistam pertineat.

S.e.di.xx.iii.

Ad exorcistam pertinet exorcismos memoriter retinere. manusque super energuminos et cathecuminos in exorcizando imponere.

Ad acolitum pertinet preparatio luminariorum in sacrario. Ipse cereum portat. ipse suggesta pro eucharistia subdiaconibus preparat. Quid ad acolitum.

S.e.di.xxx.iii. Acolit.

Quid pertinet ad psalmistam et cetera.

Ad psalmistam pertinet officium canendi. dicere benedictiones. laudes sacrificiorum. responsoria et quecumque pertinet ad canendi peritiam. Quid ad lectorem.

S.e.di.xx.iii. Subdiaconus.

Ad lectorem pertinet lectiones pronuntiare. et ea que prophete uaticinauerunt populis predicare. Quid ad subdiaconum et cetera.

Ad subdiaconum pertinet calicem et patenam ad altare Christi deferre. et leuitis tradere. eis quoque ministrare. urceolum quoque et aquamanile et manutergium tenere. episcopo et presbiteris et leuitis pro lauandis ante altare manibus aquam prebere. Quid ad diaconum.

Ad diaconum pertinet assistere sacerdotibus.

doctoribus et ministrare in omnibus que aguntur in sacramentis Christi, in baptismo scilicet, in crismate, in patena et calice, et oblationes quoque inferre et disponere in altari. Conponere etiam mensam Domini atque vestire, crucem inferre et predicare euangelium et apostolum. Nam sicut lectoribus vetus testamentum, ita levitis novum predicare preceptum est. Ad ipsum quoque pertinet officium precum et recitatio nominum. Ipse premonet aures habere ad Dominum, ipse hortatur clamare, ipse donat pacem et ipse annuntiat. Quid sit officium presbiteri.

Ad presbiterum pertinet sacramentum corporis et sanguinis Domini in altario Dei conficere, orationes dicere et benedicere dona Dei. Quid sit officium episcopi.

Ad episcopum pertinet basilicarum consecratio, unctio altaris et confectio crismatis. Ipse predicta officia et ordines ecclesiasticos distribuit, ipse sacras virgines benedicit, et dum presit unusquisque in singulis ordinibus, iste tamen est ordinator in cunctis. Hi sunt ordines et ministeria clericorum, que tamen auctoritate pontificali in archidiaconi curam et primicerii ac thesaurarii sollicitudinem dividuntur. Quid ad archidiaconum ~~v~~ ~~m~~.

Archidiaconus enim imperat subdiaconibus et levitis, ad quem ista pertinent ministeria: ordinatio vestiendi altaris a levitis, cura incensi et sacrificii necessaria sollicitudo; quis levitarum apostolum et euangelium legat, quis preces dicat seu responsoria in dominicis diebus aut solempnitatibus decantet. Sollicitudo quoque parrochiarum et ordinatio et iurgia ad eius pertinent curam. Pro reparandis diocesianis basilicis ipse suggerit sacerdoti. Ipse inquirit parrochias cum iussione episcopi, et ornamenta vel res basilicarum vel parrochiarum, gesta libertatum ecclesiasticarum episcopo idem refert. Collectam pecuniam de communione ipse accipit et episcopo defert, et clericis partes proprias ipse distribuit. Ab archidiacono nuntiantur episcopo excessus diaconorum. Ipse denuntiat sacerdoti in sacrario ieiunii dies atque solempnitates, et ab ipso publice [mox] in ecclesia predicantur. Quando vero archidiaconus absens est, vicem eius diaconus sequens adimplet. Quid archipresbiteri officium.

Archipresbiter vero se esse sub archidiacono eiusque preceptis sicut episcopi sui obedire sciat, et quod specialiter ad eius ministerium pertinet, et super omnes presbiteros in ordine positos curam agere, et assidue in ecclesia stare; et quando episcopus in sua absentia contingit, ipse vice eius missarum solempnia celebret et collectas dicat, vel cui ipse iniunxerit. Quid sit officium primicerii.

Ad primicerium pertinent accoliti et exorciste, psalmiste atque lectores, signum quoque dandum pro officio clericorum, pro vite honestate, et officium cantandi et peragendi sollicitudo: lectiones, psalmum, laudes, offertorium, responsoria quis clericorum dicere debeat; ordo quoque et modus psallendi in choro pro solempnitate et tempore; ordinatio quoque pro luminariis deportandis. Si quid etiam necessarium fuerit pro reparatione basilicarum, que sunt in urbe, ipse denuntiet sacerdoti. Epistolas quoque episcopi pro diebus ieiuniorum parrochianis per hostiarios ipse dirigat. Clericos quos delinquere cognoscit, ipse distringat; quos vero emendare non valet, eorum excessus ad agnitionem episcopi deferat. Basilicarios ipse constituat, et matriculas ipse disponat. Quando autem primicerius absens est, ea que dicta sunt ipse exequatur, qui ei aut lege est proximus aut eruditione.

Ad thesaurarium pertinet hostiarii basilicarum ordinatio, incensi preparatio, cura crismatis conficiendi, cura baptisterii ordinandi, preparatio luminariorum in sacrario et in sacrificiis.

Ex hac epistola liquet quod cuiusque officium sit. Est etiam alia distinctio episcoporum, presbiterorum et diaconorum, quam fecit Clemens in epistola sua ita dicens: Quid ab episcopis, quid a presbiteris, quid a diaconibus audire oporteet.

Audire episcopum attentius oportet, et ab ipso suscipere doctrinam fidei, monita autem vite a presbiteris inquirere, a diaconibus vero ordinem discipline.

Sacerdos quoque utrumque humerum orario ambit, diaconus vero sinistrum tantum, ut ad ministerium expeditus discurrat. Unde in Toletano concilio legitur: Quare levita unum tantum humerum orario ambit.

Unum orarium oportet levitam gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est predicat. Dexteram autem partem oportet habere liberam, ut expeditus ad ministerium sacerdotale discurrat.

Grat. Nunc autem per singulos gradus ordine recurrentes, que ex quibus ordinibus in quem gradum conscendere possint, qui post lapsum valeant reparari, ut non quibus culpis a proprio gradu mereantur deici, quo accusante, quibus testificantibus possint conuinci, cuius sententia sint soluendi vel dampnandi, breviter consideremus. Ac primum a pontificali gradu incipientes, qualem oporteat eum esse qui in episcopum est ordinandus, diligenter investigemus, Apostoli regulam secuti, qui in huiusmodi re Timotheo et Tito scribit dicens: Oportet esse episcopum inreprehensibilem, id est non obnoxium.

J. e. di. xc.iiii. Cap. ult. J. e. di. lx.iii. Si inplebibus.

S. di. xxx.iiii. Ecclesia

reprehensioni. hoc ad timotheum. Oportet
autem oportet episcopum esse sine crimine. quod ut
iterum scribit ad oceanum est. id est. Nomine autem crimi
nis quodlibet peccatum intelligitur. unde in eadem epistola
I. e. di. lxxxi. Cap. i. — iterum dicit. Res pene contra naturam est. ut sine
peccato aliquis sit. Sed tale eligatur cuius comparatione
ceterorum grex dicatur. In epistola vero ad titum. crimen
Quid sit crimen. — vocatur criminale peccatum. ut criminatur infa
mia. unde ibi legitur. Crimen est querela id est peccatum
accusatione et dampnatione dignum. Quod autem
I. e. di. xxvi. Cap. i. — sine crimine iubetur esse. qui in episcopum eligitur non ante
I. xxviii. Q. iii. Cap. i. — baptisma. sed post baptismum intelligendum est. ut a
tempore videlicet baptismatis. nullius criminis
conscientia mentem eius remordeat.

Criminis appellatio. alias late pa
tet. complectens omne peccatum. quod ex deliberatione pro
cedit. unde beda super epistolam iacobi. peccata
que ex ignorantia. vel infirmitate huma
na committuntur. dicit precepit confiteri
alterutrum. quia facile dimittuntur. que
cumque vero sunt ex deliberatione. non nisi per peni
tentiam.

Hinc etiam augustinus ait. Nullum peccatum adeo
veniale est. quod non fiat criminale dum
placet.

Alias eadem significat. que semel
commissa ad dampnationem sufficiunt.
Multa enim ex deliberatione procedunt. que nisi
sepius iterata et in consuetudine fuerint de
ducta. quamvis graventur post mortem. non tamen
eternaliter perdunt. quia et si quadam ratione
crimina appellentur. tamen mortifera et capi
talia non sunt. Unde augustinus in omelia de igne pur
gatorio exponens verba apostoli. Si quis super
hoc fundamentum edificaverit ligna.
fenum. stipulam. Multi sunt qui lectionem istam
male intelligentes. falsa securitate decipiun
tur. dum credunt quod si super fundamentum christi. cri
mina capitalia edificant. peccata ipsa per
ignem transitorium possint purgari. et ipsi postea
ad vitam pervenire. Intellectus iste fratres ca
rissimi corrigendus est. quia ipsi se seducunt
qui sic se blandiuntur. In illo enim transitorio
igne. de quo dixit apostolus. ipse salvus erit. sic tamen
quasi per ignem. non capitalia sed minuta
peccata purgantur. De quibus et si non omnia. vel
aliqua commemoranda sunt. ne aliquis
maniter excusare conetur et dicat se nesci
re que sunt minuta peccata que crimina capitalia.

Et quamvis apostolus plura capitalia comme
moraverit. nos tamen ne desperationem facere
videamur. breviter dicamus que illa sint. — Que sint criminalia peccata
Sacrilegium. homicidium. adulterium. forni
catio. falsum testimonium. rapinam. furtum.
superbia. invidia. avaritia. et si longo tempore
teneatur iracundia. et ebrietas si assidua
sit. in eorum numero computatur. Quicumque enim ali
quid de istis peccatis in se dominari cogno
verit. nisi digne emendaverit. et si habuerit
spatium longo tempore penitentiam non egerit
et largas elemosinas non erogaverit. et
a peccatis istis se non abstinuerit. illo transi
torio igne. de quo apostolus ait. purgari non po
terit. sed eterna illum flamma sine ullo re
medio cruciabit. Que autem sunt mi — Que sunt minuta peccata
nuta peccata. licet omnibus nota sint. tamen quia
longum est ut omnia replicentur. opus est ut ex
eis vel aliqua nominemus. Quotiens ali
quis in cibo aut potu plus accipit quam
necesse est. ad minuta peccata noverit
pertinere. quotiens plus loquitur quam opor
tet. plus tacet quam expedit. quotiens pau
perem importune petentem exasperat. quo
tiens cum sit corpore sanus. aliis ieiunan
tibus prandere voluerit. aut somno deditus
tardius ad ecclesiam surgit. quotiens excep
to filiorum desiderio uxorem suam cognoverit
quotiens in carcere positos non requisierit. et infirmos rar — I. xxxii. Q. vii. Adulterium.
dius visitaverit. si discordes ad concordiam
revocare neglexerit. si plus aut proximum
aut uxorem. aut filium aut servum. exasperaverit
quam oportet. si amplius blanditus fuerit quam oportet. si pauperibus esu
rientibus nimium deliciosa vel sumptuosa convi
via preparaverit. si cuicumque maioris persone
aut ex voluntate. aut ex necessitate
adulari voluerit. si se aut in ecclesia aut
extra ecclesiam fabulis otiosis. de quibus in
die iudicii reddenda est ratio. occu
paverit. si dum incaute iuramus et cum hec per
aliquam necessitatem implere non potuimus. utique
periuramus. et cum omni facilitate. vel teme — N
ritate maledicimus. Quoniam scriptum est. Neque
maledici regnum dei possidebunt. Item gregorius.

Que sunt venialia peccata que post hanc vitam purgantur.

Qualis hinc quisque egreditur talis
in iudicio presentabitur. Sed tamen de quibus
dam culpis esse ante iudicium purgationis
ignis credendum est. pro eo quod veritas dicit.

Quod de uno negatur de quibusdam conceditur

quia si quis in spiritu blasphemiam dixerit nec in hoc seculo remittetur ei neque in futuro. In qua sententia datur intellegi. quasdam culpas in hoc seculo quasdam in futuro posse relaxari. quod enim de uno negatur. consequens intellectus patet. quia de quibusdam conceditur. Sed tamen ut predixi hoc disparatus minimisque peccatis fieri posse credendum est. sicut est assiduus otiosus sermo. immoderatus risus. uel peccatum cure familiaris. que uix sine culpa uel ab ipsis agitur. qui culpam qualiter declinare debeat sciunt. que etiam post mortem grauant. si adhuc in uita positis minime fuerint relaxata.

Alias autem eatenus delicta significat quorum est perpetua infamia. unde illud ieronimi. Primum itaque crimine sine etc. unde ieronimus scribit in eadem epistola ad titum. A die baptismi sine crimine debet inueniri qui in episcopum est ordinandus.

J. e. di. lxxx. Quisque.

Primum itaque sine crimine iubet esse episcopus. quod alio uerbo ad timotheum irreprehensibilem nominatum puto. non quod eo tempore quo ordinandus est. sit sine ullo crimine. ut preteritas maculas noua conuersatione diluerit. set quod ex eo tempore quo in christum renatus est. nulla peccati conscientia remordeatur. Quomodo enim potest preses ecclesie auferre malum de medio eius. qui in delictum simile corruit. aut qua libertate corripere peccantem. cum tacitus ipse sibi respondeat eadem se admisisse que corripit.

J. i. Q. i. Ferunt simoniaci. J. e. di. lxxx. Vnum.

Ecce quod ordinandus in episcopum non solum tempus ordinationis. set etiam omni tempore post baptismum a crimine debet esse immunis.

D. XXVI.

Sequitur in eadem epistola. unius uxoris uirum post baptisma uidelicet non ante baptismum. unde ieronimus scribit ad oceanum. Post baptismum debet esse monogamus qui in episcopum eligitur.

J. xxviii. Q. iii. Cap. i.

Vnius uxoris uirum. id est monogamum post baptismum. Si enim ante coniugem habuerit. que obierit non ei imputatur. cui prius nouo nec stuprum nec alia quam fuerint etiam ...

Augustinus uero contra testatur. ... scribens in epistola ad titum. Quod ante baptismum habuit unam et post alteram. ordinandus non est.

J. e. di. xxxii. Is qui.

Acutius intelligit qui nec eum qui catecuminus uel paganus habuit alteram. ordinandum censuerit. quia de sacramento agitur non de peccato. propter sanctitatem sacramenti. sicut femina si catecumina uitiata est non potest post baptismum inter dei uirgines consecrari. ita non absurde uisum est bigamum non peccasse set normam sacramenti amisisse. non ad uite meritum. set ad ordinationis signaculum. Vnius uxoris uir episcopus. significat ex omnibus gentibus unitatem uni uiro subditam. sicut duobus dominis seruire. sic ab uno domino apostatare. atque in alterius superstitionem ire non licet. Item innocentius. Rufo et eusebio. et ceteris episcopis macedonibus.

J. xx. viii. c. Q. iii. Cap. ii.

Quare unius uxoris uir episcopus esse debeat

In baptismate culpa dimittitur non lex coniugii aboletur.

Deinde opponitur. non dici oportere bigamum eum qui catecuminus habuit. atque amiserit uxorem. si post baptismum fuerit aliam sortitus. eamque primam uideri. que nouo homini copulata sit. quia illud coniugium per baptismi sacramentum cum ceteris criminibus sit ablatum. quod cum dicitur. utique certe si tres habuit in ueteri posite homine uxores. erit ei qui post baptismum quarta est. sic interpretantibus prima uirginis eque nomen accipiet que quarto ducta est loco. quis oro istud non uideat contra apostoli esse preceptum qui ait unius uxoris uirum oportere fieri sacerdotem. Sed obicitur quod in baptismo totum quod ego in ueteri homine gestum est sit solutum. Dicite michi ut cum pace uestra loquar. crimina tamen dimittuntur in baptismo. an illa que secundum domini precepta. ac dei instituta complentur. uxorem ducere crimen est. an non. Si crimen est. ergo qui prefata uenia dixerit erit auctor in culpa. qui crimine committentes in paradiso precepit. cum ipse eos benediceret. Si uero non est crimen quia quod deus instituit nefas est crimen appellari salomon addidit. et enim a deo preparatur uiro uxor. quomodo creditur inter crimina esse dimissum. quod deo auctore legitur consumatum. Quid de talium filiis censetur. Numquid non erunt admittendi in hereditatem consortium. quia ea suscepti sunt quam ante baptismum fuerit uxor. erunt quoque appellandi uel naturales uel spurii. quia non est legitimum matrimonium. illud nobis uel ut uidetur. quod post baptismum assumitur. Ipse dominus cum interrogaretur

J. xxviii. c. Q. iii. Cap. i.

aui deis. si licet dimittere uxorem. atque ex
ponet fieri non debere. addidit. Quod ergo deus coniunxit
homo non separet. ac ne de his locutus esse ui
deatur. que post bapt sortiuntur meminerit hoc
et auditus interrogatum et iudeis esse responsum.
Quero et sollicite quero. si una eademque sit uxor
ei quam catecuminus. post ea sit fidelis. filiosque
ex ea cum esset catecuminus suscepit. Ac post ea ali
os cum fidelis, utrum sint fratres appellandi. ac non
habeant post ea defuncto patre herciscunde hereditatis
tis consortium. Quibus filiorum nomen regeneratio spiritualis
credit abstulisse. quod cum ita sentire absur
dum est. quomodo hoc defendi et uacua magis opinione
pinione iactari quam aliqua auctoritate roborari
ri cum non possit inter pecca deputari. quod lex precipit.
cap. et docus adduxit. Nunquid qui cathecuminus
non studuit uirtutibus humilitatem secutus est pati
entiam tenuit. elimosinas fecit. morti de
stinatos quibus et morte eripuit. adulteria exhor
ruit. castitatem tenuit. Quero si hoc cum fue
rit factus fidelis ammittit. quia per bapt totum quod
uetus homo gesserat putatur auferri. Aspicias gentilem
tilem hominem cornelium orationibus atque elemo
sinis uacantem. angelum audientem preuela
tionem ipsumque petrum uidentem. Nunquid per
bapt hec illi ablata sunt. propter que baptisma
uidetur ei esse concessum. Si ita creditur. mi credi
te. non modicum erratur. quia quodquod bene gestum fuit
et secundum precepta legalia custoditum non potest faci
entibus deperire. Nuptiarum ergo copula. quia diuino man
dato perficitur. non potest dici peccatum et quod peccatum non est
solui non peccata credi non debet. et itaque integrum esse
matrimonium aboleri non posse post omnis nomen uxoris cum
sit dimissum propter peccato. quod ex diuina uoluntate fit
completum. Item ambr. inter de officiis. Bigamus
probatur qui ante bapt unam habuit et post bapt al
Natiuitatem neque repetita nobis copula perimit. teram.
tur. et in ipso coniugio lex esse non uitatur coniugium. nec
secunde coniugis coniunctionem. quod plerisque mirum ui
detur. cum etiam ante bapta coniugia iterata electionis
muneris et prerogatiue ordinationis impedi
menta generet. cum etiam delicta obesse non soleant
si lauacri remissa fuerint sacramento. Sed intelli
gere debemus quia in bapto culpa dimitti potest.
lex aboleri non potest. In coniugio non culpa lex est.
Quod culpe est. bapto relaxatur. quod legis in con
iugio non soluitur. Quomodo autem potest hortator ui
duitatis. qui ipse coniugia frequentauerit.

Iohannes etiam bapta. cum herodem ab incestu prohi
beret dicens. non licet habere uxorem fratris tui. eundem
ostendit inter infideles coniugia esse. Unde datur
intelligi. quod bigami dicuntur non soli qui post bapt
coniugia frequentant. sed etiam qui ante bapt unam et
post bapt alteram habuisse probantur.

Bigamus uero in sacerdotem ordinari non
debet. non quia deliquerit secundam accipiendo uxo
rem. sed quia prerogatiua est exutus sacerdotis. Unde
ambr. in epla ad uercellenses. Non peccat
bigamus si prerogatiua sacerdotis exuitur.

Qui sine crimine unius uxoris est uir. tenetur
tur ad legem sacerdotii suscipiendi. Qui autem
iterauit coniugium. culpam quidem non habet coinquinati
sed prerogatiua exuitur sacerdotis.

Quod unius uxoris uir iubetur eligi eps. queritur an
de tempore ordinationis hoc sit accipiendum. ut
tempore sue amministrationis ei possit copula fieri
gi. quam unicam et uirginem sibi desponsauit.
hoc martinus papa prohibet dicens. Non ordi
netur diaconus. non castitatem professus.

Diaconus quilibet si contestatus fuerit fuerit.
per accipiendo matrimonio dixerit se in castita
te non posse manere. hic non ordinetur. quod si in or
dinatione tacuerit. et ordinatus fuerit. et post ea
matrimonium desiderauerit. sit alienus a mini
sterio et uacet a clero.

Hac auctoritate datur intelligi. quod illi
qui habent uxores. ut accipere uoluerint. nec diacones
nec sacerdotes fieri possunt non continentiam
profiteantur. Si uero diaconus amministratio cessa
re uoluerit contracto matrimonio licite potuit uti.
Nam et si in ordinatione sua castitatis uotum
optulit tamen tanta est uis in sacramento coniugii
quod nec ex uiolatione uoti potest dissolui ipsum con
iugium. Unde aug. inter de bono coniugali ad
iulianam. Nubentes post uotum non sunt ab in
uicem separandi.

Quidam nubentes post uotum uirginitatis. asserunt adulteros. Ego a
utem dico uobis. quod grauiter peccant. qui tales di
uidunt. Item theodorus. De eodem.

Si uir uotum uirginitatis habens adiungitur
uxori. post ea non dimittat uxorem. sed tribus annis
peniteat. Item uero scribit. Dampnabile est uo

Uouentibus uirginitatem uouentibus uelle nubere.
non solum nubere. sed etiam uelle. dampnabile est.
Idem contra iouinianum. Dampnationem habebit
si nupserit que uirginitatem uouit.

J. e. p. di. xxx. iiii. Si quis.
J. xxviii. Q. i. Nunquid.
Ad rascaunde. i. hereditatis diui
dende.

S. hic de sectis nuptiis que fiunt cum solam
ut sobolem suscipiende agitur. ibi de eis que con
hiuntur cum lasciuie intelligitur

J. e. di. xxx. iiii. Si quis uidu.

J. xxxi. Q. i. Ubi
hac ratione. Quod uirgo.

S. di. xx. v. Pri
mum itaque.

S. e. di. xxv. Primi.
J. e. di. xxx. iii. Cap.
J. xxx. i. Q. i. hac
ra—ti—one
J. xxxi. De his. c.

J. e. di. xxxviii.
Diaconi.

DXXVII

J. xxvii. Q. i. Nup
tiarum.
J. e. xvii. Q. ii. Nos
nouimus.

J. xxvii. Q. i. cap.

J. xxvii. Q. i. Nup
tiarum.

J. xvii. q. i. Si qua

Si nupserit uirgo non peccat. Nulla uirgo que semet
diuino cultui dedicauit. harum enim si qua
nupserit habebit dampnationem. quia primam fi
dem irritam fecit. Item nicholaus. Que se sanctimo
nialem se esse finxit nubere non ualet.

Femina que post obitum mariti sui sacrum ue
lamen super caput suum posuit. et finxit se sub eodem ue
lamine sanctimonialem esse. postea uero ad nupti
as rediit. quia per ipocrisin ecclesiasticam regulam
conturbare uoluit. et in legitime in uoto suo
permanserit. penitentiam agat de illusione ne
fanda et reuertatur ad id quod spopondit in
sacro ministerio quod inchoauit. Item calixtus papa.

J. xxvii. q. i. cap. primo et sequentibus.
J. xxvii. q. i. Nec uiduas. Si uiduis. Que uere uidue que.

In sacris ordinibus constituti non ducant uxo
res. et si duxerint separentur.

J. e. di. p. cap. ii.
J. e. di. p. x. Presbi.

Presbiteris. diaconibus. subdiaconibus. monachis con
cubinas habere. seu matrimonium contrahere pe
nitus interdicimus. contracta quoque matrimonia ab
huiusmodi personis disiungi. et personas disiungi.
et personas ad penitentiam debere redigi. iuxta sacrorum
canonum diffinitionem iudicamus.

Hic distinguendum est quod uouentium alii sunt
simpliciter uouentes. de quibus augustinus et theo
dorus scripserunt. alii sunt quibus post uotum ac
cedit benedictio consecrationis. uel propositum
religionis. De quibus ieronimus. nicholaus. et calixtus
scripserunt. Unde contra iouinianum eundem ieronimus
scribens ait. Inceste sunt uirgines si post consecra
tionem nubunt.

Uirgines que post consecrationem
nupserint. non tam adultere sunt. quam inceste.

Ecce ostensum est quod nolentes habere con
tinentiam. nec ad subdiaconatum. nec ad supe
riores gradus conscendere possunt. Unde ad subdiacona
tum accedentes. non sine uoto castitatis
iubentur admitti. auctoritate beati gregorii.
qui scribens petro subdiacono ait. Non
fiat subdiaconus qui se caste uicturum non
promittit.

D. XXVIII.

J. e. di. xxxi. Cap. i.

Nullum facere subdiaconum episcopi
presumant. nisi qui se caste uicturum promiserit.
quia nullus debet ad ministerium accedere
altaris. nisi cuius castitas ante susceptum mini
sterium fuerit approbata. Item innocentius secundus.
Officio atque beneficio careat subdiaconus

S. di. p. Presbiteris

Decernimus. ut hi qui in ordine subdiaconatus et supra uxores duxerint aut
concubinas habuerint. officio atque ecclesia
stico beneficio careant. Cum enim ipsi templum
et uasa domini sacrarium spiritus sancti debeant esse. et
dici indignum est eos cubilibus et inmunditi
is deseruire. Caste se uicturos promittant
qui in diaconos. uel presbiteros ordinantur.

Quando presbiteri et diacones per parrochias constitu
untur. oportet professionem eos episcopo suo facere.
ut caste et pie uiuant sub timore dei. ut dum
eos talis professio obligat. uite sancte disciplinam retineant. Item gregorius nobilibus ciuibus nea
polim. Qui longam continentiam sui corporis
non habet. in episcopum eligi non debet.

J. d. xxxiii. c. ult.

Priusquam ad nos scripta uestra discurreret
iohannem diaconem. qua balta parte electus est.
paruulam habere filiam quorundam relatione
cognouimus. Unde si rationem uoluisset atten
dere. nec alium eum eligere. nec ipse debuerat
consentire. Nam qua presumptione ad episcopatum
audet accedere. qui adhuc longam corporis sui
continentiam filia teste cum ea non habere. Item
ex concilio tolletano ii. Ad subdiaconatum ac

J. xx. Q. i. Illud

Debiis quos cessuri continentiam profiteantur.
uoluntas parentum a primis infantie an
nis clericatus officio mancipauit. id statui
mus obseruandum. ut mox detonsi. uel mi
nisterio lectorum traditi in domo ecclesie sub
episcopali presentia apposito ibi debeant eru
diri. At ubi octauum decimum etatis sue

S. d. xxviii. c. i

compleuerit annum. coram toto clero plebisque
conspectu. uoluntas eorum de coniugio expetendo ab episcopo perscrutetur. Quibus si gratia casti
tatis inspirante deo placuerit. et promissio
nem castimonie sue absque coniugali necessi
tate se spoponderint seruaturos. qui tan
quam appetitores artissime uite. leuissi
mo domini iugo subdantur. ac primum subdia
conii ministerium habita probatione professi
onis sue a uicesimo anno suscipiant. Quod
si inculpabiliter ac inoffense. xx. et v. annum
peregerint. ad diaconii officium si idoneum
pre posse ab episcopo probantur promoueri debent.
Cauendum tamen est eis. ne quando sue sponsionis im
memores. aut ad terrenas nuptias. aut
ad furtiuos concubitus ultro recurrant.
Quod si forte fecerint. ut sacrilegii rei ab
ecclesia habeantur extranei. Quibus autem uoluntas
propria interrogationis tempore desiderium nuben
di persuaserit. concessam ab apostolo licentiam au
ferre non possumus. ita ut cum prouecte
etatis in coniugio positi renuntiatos

se pari consensu operib; carnis spoponderint ad sacros ordines aspiret. Itē ex con̄. arelatensi .iii. In coniugio ēstitut᷑ ad sacerdotium

Assumi aliquē ad sacer- assumi ñ deb3. dotiū ī coniugii uinclo ēstitutū ñ opor3. nisi fuit pmissa cuersio. Itē ex tolet. .iii.

Non ordinet᷑ diacoñ q castitatē ñ psi

Preta placuit. ut deinceps non tent᷑. ordinent᷑ diacoēs cīugati. ñ qui pus cuersiois pposito fuerit ēfessi castitatē.

Uerū illa pori auctoītate diacoīb; ui det᷑ pmitti cīugiū. cū ad sacerdotiū tm̄. cīugati phibent᷑ assumi. porro auctoītate sequenti uidetur pmitti subdiacoīb; cū de dia coīb; specialit᷑ pcipit᷑. ut sin pbatioē ca stitatis ñ ordinent᷑. hoc idē in angrita na sinodo uidet᷑ eē pmissū. in q̄ sic fac tū ul᷑ statutū ē. Diacoñ ñ phibeantur a ministrio p nuptiis si in ordinatioē

Diacoñ qcūq; cū dnt se ñ posse ētinē. ordinant᷑ si in ipā ordinatioē ptesta ti sūt. dicentes se uelle hr̄e uxoēs. nec p̄ se se ētinē. hi si pea ad nuptias uenerit maneat ī ministēio. ppea qd̄ his licē tiā ep̄s dedit. qcūq; sane tacuerit et suscē pit manꝰ ipositionē. pfessi ētinentiā si p̄ea ad nuptias ueneint. a ministio cessaē debent᷑. Itē ex con̄. neocesari ensi. Pbr̄ ducēs uxorē ab ordine depoāt᷑.

Pbr̄ si uxorē duxeit. ab ordine illū de poñ debē. qd̄ si fornicat᷑ fueit. ul᷑ adul tium cōmiseit. extra eccłam abici. et ad peītentiā int᷑ laicos redigi oport3. Itē Gg. De eo q relictā cuiusdā diacoñ dux

Qa sūt culpe in qb; culpaē uxorē. relaxaē uindictā. ḡrendaē sēp ueītas ut inqri debeat. utrū accusatū noxa cōēpn3. an a pena īnocentia patefac ta subducat. Itaq; pueñ ad nos fanti nū defensorē ultionē exerceē ī petrū latorē psentiū uoluisse. pe quod quātūor. relictā cuiusdā diacoñ tpē q̄ conductor fueit maito tradidit. Set qm̄ iste cīugē diacoñ asseit ñ fuisse. dicens nec eam uirginē ad eū uenisse Denique religiosā. nec uestē mutasse p̄ quā ille etiā ordine sacro pmotus ē. adiciēs et postquā ad diaconē puenirit.

et postea p̄ ua illā oppinioē uixisse. Iō frn̄i tatē tuā hisortamur affatib; ut cū di sicut dec3 timoē causam hāc subtili oīo īuestigatioē pquiras. et si ī cīugio diacoñ mulierē de qua agi fuisse ēsti tit. et supscēptus lator. memoāto defē sori et rectoī patmonii. ad uindictam moīs oīb; tradat᷑. et cū ē peītenti emda tioē. hi qui male sociati sūt disiungā tur. Si uō mei cīugio ñ fuit. memoā tū fantinū ex nr̄o mādato cōmonē te uolumꝰ. ut ei nil p̄sumat facē. nec falsa accusatio illū ī aliq̄ p̄gaui3. Itē ex con̄. aurelianensi. De uxore pbri. l diacoñ si alio cīuēxit

Si que cuiq; mulier duplici cīugio pbri. ul᷑ dia coñ relicta cīuēxit. aut castitate se paēntur. aut certe si mē inmis ītīrsi oē pstitit. pari excōicatioē plectant᷑. Itē ex con̄. martini pp̄. De eo d e m.

Siq̄ uidua epi ul᷑ pbri aut diacoñ ma ritū accep̄. nullus clīcus. nulla reli giosa psoā. cū ea cīuiuiū sumat. nū quā cōicet. moīente tn̄ ei sacēmta sub ueiat᷑. Itē pelagi cethego patcio. Cui dā epi ordinatio differt᷑. q uxorem hēt et filios.

De siracusane urb antisti te optaueramꝰ in ipō initio gl̄e ur̄e desidiis obedire. s; nos multiplex ratio ipsius ñ paucis tpīb; ordinati oē differre sacerdotii coegiss3. ob hoc qd̄ ul᷑ psoē qualitas sicut et uos meliꝰ nostis. ul᷑ supstes uxor. ul᷑ filii p quos eccłastica solet piclitari subam̄ros āios diutius ab ei ordinatioē suspenderet et ē intū ad humanā cautelā ptin3. in tegro pene distulimꝰ anno. Oppinan tes quod ī melius siracusanoꝝ puē nire posse electio. S3 qa in uolunta tis sue pposito irreuocabilit᷑ pstite rūt. et nullus ē alius reptus ī eadem eccłā. ñ longioīb; adhuc tpīn differ retur spatiis. ne paulo amplius insa niret. sicut filii uri uiri magnifici p toris testificatioē didicimus. inter huiꝰmoī ambiguitates illud ēsultiꝰ iudicauimus faciendū. ut ē grua pro uidētia causā ppter quā pncipat con

S. d. e. xx. vii. Cap̄ ult.
J. e. di. xxx. ii. Eos qui p̄.

S. di. xx. pbris.
b. ii. pbr. Si.
J. di. lxxxi. Siquis ep̄s
J. d. lxxxii. pbr. ēe.
J. d. cōsec. di. iiii. Eos quos
S. illud de suspenso. hoc aut̄ de deposito intelligitur

J. e. di. xxx. ii. Seriū
J. di. lxi. Cathen

stitutio. habentem filios et uxorem ad episcopatus ordinem promoueri prohibet salua dispositione consilii inmuniremus. Qua de re summo studio ab eodem siracusane urbis episcopo prius quam a nobis contigerit ordinari. huiusmodi exigimus cautionem per quam et suam fateretur quam tutela esset presentis temporis rerum habita discretione subaudi. et nichil umquam presumat aut per filios et uxorem siue quamlibet propinquam. aut domesticam uel extraneam forte personam de rebus audeat usurpare sue ecclesie. et uniuersa episcopatus quesita tempore ecclesie suo dn sociaret nichil ultra id quod modo descriptum est suis filiis uel heredibus relicturus.

Canone ab episcopo ordinando ante ordinationem exacta

Ecce hac auctoritate electus in episcopatum prohibetur habere uxorem et filios. Eligi autem ad episcopatum non debet nisi aut sacerdos aut diaconus. subdiaconus uero non nisi necessitate cogente. Siue ergo presbiter siue diaconus siue subdiaconus fuerit apparet quod in prefatis ordinibus constituti licite matrimonio possit uti. Quia ergo auctoritate gregorii conrelictam diaconi marito tradidit puniendo est. Item in neocesariensi concilio.

Infra e. di. lx. Nullus.

Presbiter ducens uxorem non diaconus iubetur deponi. Item in ancirritana synodo diaconi qui in ordinatione sua dicunt se uelle habere uxores. si postea ad nuptias uenerint. non prohibeantur a ministerio. patet quod nec diaconi nec subdiaconi prohibentur a coniugio. Sed quod de electione obicitur uerum quidem est in episcopatum non eligendum esse nisi in sacris ordinibus constitutum. Sed ipsum uxorem habere et filios non repugnat premissis auctoritatibus de continentia clericorum. In laicali uero abitu uel in minoribus ordinibus constitutus potuit habere uxorem et filios. postea ex consensu uxoris continentiam est professus subdiaconatum uel diaconatum uel presbiterii gradum adeptus fuerat et tamen uxori et filiis ipsum necessaria subministrare oportebat. Illud autem gregorii duobus modis soluitur: ut quia in ecclesia illa cui diaconus ille militauerat non dum continentie uotum susceperat in diaconibus et reliquis ministris. uel quia sicut de electo in episcopum supra scriptum est. ante subdiaconatum memoratus diaconus eam uxorem duxerit. Illud autem neocesariensis et angritane sinodi. uel extra presbiterum uel ex loco intelligitur. Extra presbiterum quia nondum erat introducta continentia ministrorum altaris. Ex loco quia utraque sinodus orientalis est. et orientalis ecclesia non suscepit generale uotum castitatis. hoc tamen diligenti obseruatione custodit ut post adeptum sacerdotium defuncta propria uxore cum qua sacerdos factus fuerat si alteram duxerit deponatur. Item opponitur illud quod legitur in canone apostolorum.

Infra e. di. xxxi. Altare.

Presbiter uxorem propriam contemnere non debet causa religionis.

Siquis docuerit sacerdotem sub obtentu religionis propriam uxorem contemnere anathema sit. Item ex concilio gangrensi.

Infra e. di. xxxi. In vi. synodo. Can. iii.

Illas enim non relinqui castitatis ortatur affectio que ante sacerdotium meruere matrimonii consortium. Infra c. de episcopis Cum qui

Anathema sit qui presbiterum coniugatum a communione discernit nuptiarum occasione.

Siquis discernit presbiterum coniugatum a communione tanquam occasione nuptiarum quod offerre non debeat et ab eius oblatione id abstinet anathema sit. Item ex vi. sinodo.

Infra e. di. xxx. Cap. ante penultimum

Ab officio abstineat presbiter non legalibus nuptiis detentus.

Presbiterum nuptiis non legalibus detentum cathedram quidem habere sed ab officio abstinere percipimus. Sufficit enim ei huiusmodi indulgentia quia benedicere alios cum qui uulnera sua curare debet consequens non est. Benedictio enim sanctificationis traditio est. Qui uero hanc non habet propter delictum ignorantie. quomodo alii tradet? Non enim publice neque priuate benedicat nec corpus domini dispenset aliis nec alio modo ministret. sed sufficiat ei quod presidet et imploret a deo ut dimittatur iniquitas ignorantie sue. Manifestum est autem quod huiusmodi non legitime

nuptie soluentur 7 nullatenus uir accē
sū hāt ad eā ꝑpt̄ quā sacro ministe
rio ꝓuatus ē. Itē nicholaus ad cſulta
bulgaroꝝ. De pbris. n̄ ē a laicis iudi
Consulendū decernitis. utrū candū.
pbrm habentē uxorē. debeatis sustē
tare 7 honorare. an a uobis ꝓicere.
In quo respondem̄. qm̄ licet ipsi ual
de sint rephensibiles. nos tn̄ deū con
uenit imitari. q solē suum facit ori
ri sup bonos 7 malos. deicere enim
a uob oīo n̄ debetis. qm̄ nec dn̄s iudā
cū eēt discipl̄s indax. a nūo discipu
loꝝ eiec̄. Verū de pbris uobis q laici ē
stis. nec iudicandū ē. nec deuita eoꝝ
qcquā īuestigandū. s; epōꝝ iudicio
qcqd (illud) sit reseruandū.

Et notandū ē. qđ scđm ysidorū
pleraq; capl̄a ex causa ex loco. ex tpr con
sidāanda sūt. Ait enī. Ex tpr. loco. per
sona 7 causa regl̄e canonū ītelligāt̄.

Sciendū ē pleraq; capl̄a. ex causa. ex p
sōa 7 loco 7 tpr. ċsidāanda esse. quoꝝ
moī quia medulit̄ n̄ indagantur
ī erroris laberintū. n̄ nulli ītrican
do ipingunt̄. cū an iudicāt. quā
intelligāt. an īculpāt. quā ītando
lecta perquirāt.

Hic etiā gºgoria it. Pro uarietate rerū 7
Regl̄e scōꝝ patrū tpm̄ tēpant̄ regl̄e scōꝝ.
ꝑ tpr. ꝑ loco 7 ꝑsōa negotio instante
necessitate tradite sūt Itē ier (iesta) ad ephe
sios. Pro diuersitate locoꝝ tpm̄ 7 hōiū

Necesse ē ut iuxta scptē intelligēde sī.
diuersitatē tpm̄. locoꝝ 7 hōiū quib;
scpte sunt diuersas cās 7 argumīta
7 origines habent. Et quō btūs ioħs in
apocalipsi sua. septē scbēs ecclīis in
unaquaq; eaꝝ specialia uitia repre
hend̄. ut uirtutes ꝓbat. ita 7 scs apl̄s
paulus. ꝑ singl̄as eccl̄as uulnerib;
medet̄ illatis. nec ad instar ꝑitime
dici. uno collirio omīū ocl̄os uult
curare.

Illud aūt qđ in canone aptorū.
7 in gāgrēsi ccilio 7 in vi. sinodo leg
ex cā. cſidātur 7 ex tpr. Causa fuit
heresis manicheoꝝ. q̄ cīugiū dete

stabatur. sicut etiā quorūdā sup sti
tio. multa ī catholicoꝝ detestatioē
ītroduxisse iuenit̄. ctra quos in gan
grēsi cōcilio statutū lēg. De multi
moda sup stitioē hereticoꝝ. q̄s ī gan
grensē conciliū anathematizauit.

Siqui filii parentes maxīe fideles de
seruierit occasioē dī cultº. hoc iustū
eē iudicantes. 7 n̄ potius debitum
honorē parentib; reddiderit. ut hoc
ipm̄ in eis uenerēt̄. qđ fideles sunt.
Anathema sit. (Jt̄.) De e o d e m.

Quecūq; mulier. religioī iudicās
ċuenire. comā s amputauerit. quā
dś ad uelamē eius 7 ad memoriam
subiectioīs illi dedit. tanquā resol
uēs ius subiectioīs. Anathema sit. Jt̄.

Siqua mulier derelicto De eodem.
uiro discedē uoluerit soluto uin
clō cīugali nuptias cōdēpnando.
Anathema sit. Itē. De e o d e m.

Siqs ꝑpt̄ deū uirginitatē ꝓfessus. ī
cīugio positos ꝑ arrogantiā uitupa
uerit. Anatħa sit. Itē. De e o d e m.

Siquis ut̄ uirginitatē. ut ctinētiā.
ꝓfessus ī coniugio. tanquā abomi
nabiles nuptias iudicat. 7 n̄ ꝓpter
(solū) hoc, qđ ctinentie 7 uirginitatis bo
nū. scm̄ ꝓpositū sit. Anatħa sit. Itē.

Siqua mulier suo ꝓposito De eodē.
utile iudicās. ut uirili ueste utat̄.
7 ꝑpt̄ hoc uiri habitū imitet̄. Anathe
ma sit. Itē. De e o d e m.

Siquis tanquā hoc ctinentie ċueni
re iudicās die dn̄ico ieiunauerit. ī
eiusdē diei contēptū. Anatħa sit. Jt̄.

Siqs eoꝝ qui in ꝓposito De eodem.
sūt ctinentie. ꝑpt̄ necessitatē corpa
lem supbiat 7 ieiunia coīa putauīt
ctēnenda toti eccl̄e ꝑfectā in sua cō
scientia iudicās rationē. Anatħa sit
Item. D e e o d e m.

Siquis ꝑ supbiā tanquā ꝑfectū se
existimās. ċuent̄ qui ꝑ loca 7 basi
licas scōꝝ martirū fuerit. ut accusa
uerit. ut etiā oblatioēs q̄ ibidē cele
brant̄. spnendas eē credidit. memo
riasq; scōꝝ ctēnendas. Anatħa sit. Jt̄.

Marginal notes, left:

ī. d. xxxii. Nullus. ēē.
ī. xv. q. vlt. c. vlt.
ī. i. q. i. ctra
ī. d. lxxxi. Siqui pbri

ī. i. Q. i. Significasti.
ī. xx. iii. c. Q. iiii. Tubon.

ī. viii. Q. i. Vereor.

D XXVIIII

S. di. xiiii. Sicqdā sūt.
ī. i. Q. vii. Requiritis.
ī. e. di. lxxx. vi. Tanta neqīa.

S; ieiuniū aliud assumit̄ ex gn̄ali ieiunandi ꝓposito aliud ex spāli. Ergo ex spāli ieiunandi ꝓposito licite in die dn̄ico aliquis ieiunat. dū modo malis dieb; n̄ ꝓndeat ead ratione. Ex gn̄ali aūt ieiunandi ꝓposito. v. fr. 7 die dn̄ico nullus abstinere deb;. g. in di. iii. decon. C. Nequis ma nifeste repperitur.

D XXX

Marginal notes, right:

B. viii. Siq̄ mulier ꝑ di.

B. viii. Siquis ex hi.

ī. e. di. ꝑ x. Quicq;.

B. viii. Siq̄ mut ꝑ cō.

ī. d. e. di. iii. Nes.
ī. di. lxxvi. Cremā ēē.

B. xiii. Siquis idmū. ieiu.

ī. e. di. xl i. parsim

ī. e. di. xl ii. Cap. i.

Siquis doce domū dī De eodem.
ɔtēptibilē eē debe ⁊ congregatioēs
que in ea fiut. anatha sit. Itē. De eodē.
Siquis extra ecclām puatā pplos con
gregās. ɔtēpnat ecclasticas sanctio
nes. ipām ecclām apud se sine ɔsilio
epi cū pbro agat. anatha sit. Itē. De eod.
Siqs nuptias ī accusatione ⁊ mulie
rē fidelē ac religiosam. cū uiro suo
dormientē abominādā crediderit
aut etiā accusandā. tanquā ñ posse
ɔiugatos ī regnū dī ingredi. anatha
sit. Item. De eodem.
Siqs carnē manducantē ex fide cū
religioē. pt̄ sanguinē ⁊ idolo immo
latam ⁊ suffocatū crediderit ɔdēpnā
dū. tanquā spē ñ habentē qeā man
ducat. anatha sit. Itē. De eodem.
Siqs dereliquerit pos filios ⁊ ñ eos alue
rit ⁊ qd pietatis ē necessaria ñ prebu
erit. s; sub occasioē ɔtinentie neglig̃
dos putauerit. anatha sit. Itē. De eodē.
Siqs uiroꝝ putauerit scō pposito. i. ɔ
tinentie conuenire. ut pallio utat̃.
tanquā ex eo iustitiā habiturꝰ ⁊ rep
hendat. ut iudicet alios q̃ cū reueren
tia q birris utunt̃ ⁊ alia ueste q in u
su coi ē. anatha sit. Itē. De eodem.
Hec scripsimus. ñ abscidentes eos qui in
eccla dī. scdm scripturas pposituū scm
ɔtinētie eligūt. s; eos q suscipiūt abi
tū ei ⁊ in supbiā efferunt̃ aduersus
eos q simplicius uiuūt. s; etiā eos ɔ
dēpnamꝰ q se extollūt aduersus scp
turas ⁊ ecclasticos canones ⁊ noua ī
troducūt pcepta. Nos aūt ⁊ uirgini
tatē cū humilitate amiramꝰ ⁊ ɔtinen
tiā cū castitate ⁊ religione dō accep
tissimā dicimꝰ ⁊ renūtiationē scłari
ū negotioꝝ atq; actuū cū humilitate
approbando. Laudamꝰ ⁊ nuptiaꝝ uin
culū qd scdm castitatē pourat. ho
noramꝰ ⁊ diuites cū iustitia ⁊ opibus
bonis. ñ abicimꝰ. Itē ex eo. martini pp.
Anathematizatur q manicheoꝝ
Siquis pbr ppt̄ supstitioēs sequit̃.
publicā penitentiā a sacerdote ac
ceptā. absq; aliqua necessitate die
dnica p quadā religioē ieiunauerit.
sicut manichei. anathema sit. Simult̃
⁊ qd ab aplis traditū tenꝰ ⁊ canon an
tiquus. placuit ut pos dies dnicos
⁊ pos dies pasce usq; ad qnquagesi
mā ñ se psternat ī oratioē humilitatis cā.
s; recto uultu ad dm̄ oratiois fungā
t̃ officio. qa in his dieb; gaudiū resur
rectiois dnice celebramus.
Siqs ī ñ p abstinētia. s; p execratioē
escaꝝ abstinꝫ. placuit scō ɔcilio. ut p
gustet ⁊ si sic uult abstinē abstineat.
Si aūt spnit ita ut olera cocta cū car
nib; ñ gustet. iste ñ obediens nec suspi
tioē heresis a se remouēs. depoñatur
de ordine clericatus.
Tempꝰ qa ñ dū erat institutū. ut
sacerdotes ɔtinentiā seruarēt. Vnde
gg̃ scribit petro subdiacono sicilie. Qui
castitatē ñ pmisit ab uxore separi ñ co
Ante triennium oīū ecclaꝝ sub diaco gat̃.
ni sicilie phibiti fuerāt ut romane
more eccle suis uxoīb; nullatenꝰ mi
sceantur. Qd m̄ duꝝ atq; īcōpetens
uidet̃. ut qui usū ɔtinentie ñ inuen̄
neq; castitatē pmiserit. cōpellatur
a sua uxore separi atq; p hoc q̃ absit ut
īdetius cadat. Jn̄ uidetur m̄ ut a p
senti die epis oīb; dicat̃. ut nullū fa
cere subdiaconū psumat. ñ q se uic
turū caste pmiserit. quatinus ⁊ p̄tita
mala que pposito mētis appetitañ
sūt uiolenter ñ exigantur ⁊ futura
caute caueant̃. Qui uō post eandē
phibitioē que añ triennū facta est.
continentur cū suis ɔiugib; uixerint.
laudandi atq; remunerandi sūt. atq;
ut in bono suo pmaneāt exortandi. Lõs
aūt qui post phibitionē factā a suis
se uxoīb; continere noluerit. ad sacrū
ordinē nolumꝰ pmoueri. qa nullus deb;
ad altaris ministiū accede. ñ castitā añ susceptū
Causa uō huiꝰmoi instituti ministiū fuit approbata
oīs munditia fuit sacerdotal. ut li
bē cuntis dieb; orōi possīt uacare. Si
enī ut ait apls ab uxorib; ē cessandū.
ut expeditius orōi uacemꝰ. ministris
itaq; altaīs. qb; cotidiana necessitā

j. xx. iii. q. v. ñ uos.
B. xiiii. Illud. Qui sanguine uel. Qui sanguinē aut.
j. e. di. xl. i. Parsim.
j. di. l. Confir. ec. j. xxvi. q. vii. Sacdos. j. di. lxxv. Vtinā. ec. j. eā. di. iiii. Qui sunt. j. di. lxxvi. Sed ō aūt. Si ibi agit de penitē tia solēpni. q. s; hic aū de ea q simplicit̃ ē publica. i. manifesta ⁊ non solēpnis que etiā pbris deponitis iniungitur
B. xiii. ij. In plebib; an.
j. xxvi. q. vii. cc. Sacdos. hic de pnis. i. ibi uos Lucas intellig. t̃ illud gnale. illud spuale. t̃ illud uec ⁊ illud nouum.
B. xiii. Siqui inclti sunt.
DXXXI
S. e. di. xxviii. Cap. i.
S. e. di. xxvii. Cap. i.
j. e. di. xxx. ii. Nemo.

orandi incumbit. nunquã coniu
gali officio uacare pmittitur.
Vñ beda sup lucã ait. Sacerdoti
bus semp castitas obseruanda pci
J.e.di.lxxx.iii. Cũ pre. Sacerdotib; ut sẽp ualeant pit.
altarib; assistere. sẽp ab uxorib;
ẽtinendũ sẽp castitas obseruan
da pcipitur. Jtẽ in cõ. ii. cartagiñ.
Qui diuinis sacramñtis deseruiũt
J.e.di.lxxx.iii. Cum in. Epõs. pbros. et di ẽtinẽtes ẽẽ oport.
acones. ita ut placuit. ut decet. et
sacros scõs antistites. aut sacerdo
tes. aut leuitas. ut qui sacramñtis
diuinis inseruiũt ẽtinentes ẽẽ de
cet in omĩb;. Jtẽ innocentius uicto
ri crotomagnensi epõ. Sacerdotes 7
leuite suis non misceant uxoĩb;.
J.e.di.lxxx.iiii. Cũ de. Tenere debr ecclã. ut omĩmõ sacer
B.iii. Ptãq. dignũ 7 pu. dotes 7 leuite cũ uxoĩb; suis ñ misce
ant. qa ministerii cotidianis ne
cessitatib; occupant. Scptũ ẽ enĩ
Sci estote. quia scs sũ dñs ds uester
Nã pscis tpib;. anno uicis suę de tẽ
plo non discedebãt. sicut de zacha
J.e.di.lxxx.ii. Cap. ii. ria legim nec domũ suã oĩo tangebãt. Cui; u
tiq; ppt sobol successionẽ uxoris
usus fuerat relaxatus. quia ex a
lia tribu 7 pt quã ex semine aarõ
ad sacerdotiũ nullus accedẽ pre
cipiebatur. Quantomagis hi sa
cerdotes 7 leuite pudicitiã ex di
e ordinatioĩs suę. obseruare de
bent. quib; ut sacerdotiũ ut mi
nisterium sine successioẽ ẽ. nec p
ẽit dies quã a sacrificiis diuinis
ut baptismatis officio uacent.
Jtẽ exuperiori tolesano epõ. Qui ab
uxoris officiis abstinẽt ad sacrificia
J.e.di.lxxx.ii. Posuisti. Eos ad sacrificiũ fas admittant.
sit admitti quitũ cũ uxoẽ ñ exceãt
carnale officiũ. Jtẽ ier contra io
uinianum. Sacerdoti cui sẽpẽ
orandũ. sẽpẽ matrimoĩo carendũ.
J.xiii. Q.iiii. Cap.i. 7.ii. 7 aii. 7c. Si laicus 7 quisq; fidel ñ pot orare.
ñ careat officio ẽiugal. Sacerdoti
cui semp offerenda sũt sacrificia
sẽp orandũ ẽ. g sẽp matrimonio
carendum.

Quod aũt causa manicheoz de cõ
iugio sacerdotũ illud supradictũ
sit ex gangrensi cõcilio apparet. Jn
quo sic statutũ leg. Anathema sit
qui nuptias uituperat.
Siquis uitupat nuptias. 7 dormi ẽtẽ. S.di.xxx. Siqis nuptias.
entẽ cũ uiro suo fidelẽ ac religio
sam detestatur. aut culpabilem
estimat uelud quę regnum dei
intrare ñ possit. anathema sit.
Item ex eodem. De eodem.
Quicumq; uirginitatẽ custodiẽs
aut continentię studẽs uelut
nuptias orrescẽs. ñ ppt hoc quod S.di.xxx. Cap.v.
bonum 7 scm ẽ nomẽ uirginitatis
assumit. anathema sit.
Potest 7 aliter intelligi illud q;
in canone aploz legitur. ut iste
sit sensus capituli. Siquis docet
sacerdotem suã uxorẽ contem
nere ñ de uxore illãm quã in sacdo
tio accepit. sz quã dum adhuc es
sz laicus. ut in minorib; ordini
b; constitutus sibi copulauit.
cũ qua continentiã pfessus est
cũ ad sacros ordines conscende
ret. quã nullus deb; contẽnere.
hoc ẽ ab animo et cura sua abicere. s.
qn ei necessaria puideat. Pbat
aũt hec interpretatio auctorita
te leonis pp. qui scribens rustico
narbonensi epõ ait. Ministri al
taris epis 7 pbris eadẽ lex ẽtinen
Lex continentie eadẽ ẽ mi tie ẽ.
nistris altaris quę epis. aut pbris
qui cum ẽẽnt laici. siue lectores
licite 7 uxores ducere 7 filios p
creare potuerunt. Sz 7 cum ad p
dictos puenerunt gradus. cep
eis non licere. qd licuit. Vñ ut
de carnali fiat spũale coniugiũ
oportet eos nec dimittere uxo J.di.xx. Cap.i.
res. sed qui habent sic habere ui
deantur quasi non habentes.
quod salua sit caritas connubi
orum. 7 cessent opa nuptiarũ.
Jtẽ leo non. contra eplam uict
oris abbatis.

Eps uel pbr. uxorē ppā a sua cura nō
S. e. di. xxviii. Si quis docuerit. Omnino confitemur. non abiciat.
licere epō. pbro. diacono. ppriam uxo
rē causa religiōis abicere a cura sua
s; ut ei uictum 7 uestitū largiat̄. sed
ñ ut cū illa ex more carnalit̄ iaceat.
sicut 7 scōs aptos legim̄ egisse. bto
paulo apto dicente. Numqd ñ habe
m̄ potestatē sororē amplectendi 7 cū
ducendi. sicut fr̄ dñi 7 cephas. Vide
insipiens quia ñ dix̄. Numqd ñ habe
m̄ potestatē sororē amplectendi
s; cū ducendi. scīl ut mercede p
dicatiōis sustentaret̄ ab eis nec tñ
deinceps foēt int̄ eos ultius carnal̄
cōiugium.
Hic illud ggi in dialogo. Pbr qui
dam. Require infra.
J. e. di. xx. Cap. penult. Ut ḡ ex his auctoītatib; apparet sa
cerdotes uxōib; quas in laicali ha
bitu. ut in minorib; ordinib; cōsti
tuti s legitime copl̄auer̄ necessaria sub
ministrare. debita ū reddē ñ ua
lēt. S; obicit̄ illud ꝑ ptite istoīe.
Dissuasu pannutii nicena sinod̄
ñ cōstituit ne pbris cū ss uxōib; nō
Nicena sinod̄ uolēs corri dormirēt.
gē hoīū uitā in ecclīis cōmoran
tiū. posuit leges quas canones
uocam̄. in quoꝝ tractatu uideba
t̄ aliqb; īntroducere legē. ut epi.
pbri. diaconi. 7 subdiaconi. cū cōiu
gib; quas an̄ cōsecratione duxer̄. ñ
S. e. di. xxviii. Si qua uidua. dormirēt. Surgēs aūt pathnutius
cōfessor cōtradix̄. honorabiles nupti
as cōfessus 7 castitatē dicēs eē cū ppa
cōiuge cōcubitū. Suasitq; cōcil̄. ne ta
lē ponēt legē grauē eē asserēs causā
q aut ipis aut cōiugalib; eoꝝ. occasio
fornicatiōis existēt. Et hec qdē pat
hnuti⁹ lic nuptiaꝝ eēt īexpt̄. expo
suit. Sinodusq; laudauit sentētiā eī.
7 nichil ex hac parte sanccuī. s; hoc
īuniuscuiusq; uoluntatē. ñ necessita
te pmisit. Itē .vi. sinod̄. Non in per
petuū. s; tpr oblatiōis a cōplexu suaꝝ uxoꝝ.
S. e. di. xxviii. Quoniā. Quoniā in ro sacerdotes abstineat̄.
mani ordine canonis eē cognouim̄
traditū. eos qui ordinati sūt. pbri. ut
diaconi. confitī quod iā ñ suis copl̄en
t̄ uxōib;. antiquū seqntes canonem
aplīce diligentie. 7 cōstitutiōis sacroꝝ
uiroꝝ legales nuptias amō ualē uo
lum̄. nullomō cū uxōib; suis eorū
cōnubia dissoluentes. aut puantes
eos familiaritate ad īuicē in tpr̄e
oportuno. Quicūq; ḡ diligēs inun
t̄ fuerit subdiaconali ordinatione.
aut diaconali. aut sacerdotali. hi
nullom̄ phibeant̄. ad talē ascendē
gdū. p uxoris sue cohabitatiōe. nec
in tpr ordinatiōis sue. pfiti cogāt̄.
qd abstinere debeat a legat uxōis
familiaritate. Itē oportet eos qui
altari ministrāt in tpr oblatiōis
scōꝝ cōtinentes eē in omīb;. ut a dō
psit cōseq. q simplicit̄ postulant. Si
qs ḡ psūpserit cōtra aplicos canones
aliquos pbroꝝ. diaconoꝝ. puari ac
tactu 7 cōmōe legat̄ uxōis sue. depo
nat̄. Similit̄ 7 pbr. aut diacon⁹. qui S. e. di. xxviii. Si quis eo. Si quis discer.
religiōis causa uxorē suā expellit.
excōicet̄. Si uō in hoc pmanserit.
Hoc aūt ex loco deponat̄.
intelligēdū ē. Orientat̄ enī eccla.
cui sexta sinod̄ reglam uiuendi p
scripsit. uotū castitatis ī ministri al
taris ñ suscepit. Vñ stephan⁹ ppa ait.
Occidentat̄. ñ orientat̄ eccla uotū
Alit̄ se hab; orientaliū tra obtulit.
ditio eccliaꝝ. alit̄ hui⁹ scē traditio S. e. di. xxviii. Sacer.
romane eccle. Nā eoꝝ sacerdotes.
diaconi. atq; subdiacōi. matrimo
nio copl̄antur. Istius aūt eccle. t̄
occidentaliū. nullus sacerdotū.
a subdiacono usq; ad epm licētiā
ht̄ coniugiū sortiendi.
Similiter 7 capitulū nicholai ex
loco cōsidat̄. q a gēs bulgaroꝝ noui
t̄ ad fidē cōuersa. ppositū sacre reli
giōis ex integro assumere ñdū didice
rat. q ait in cap. vi. sinodo pbr nup
tiis ñ legitimis detent⁹ punitur.
ñ legales nuptie s; secdē intelligen
de sūt. a qb; auctoītate canonica
qlib; sacerdos deb; eē inmunis.

D. XXXII

Illud aut̄ gangrensis concilii. Siquis discernit p̄b̄rm coniugatū. 7c̄. simili t̄ intelligendū. ut localit̄ traditum ut coniugatū ab ea appellatū. q̄ ante tp̄s sue ordinationis. duxerat. Illud quoq; martini pp̄. Si subdiaconus sc̄dam duxerit uxorē. n̄ dissimilit̄. intelligendū ē. p̄mā enī uxorē an̄ subdiaconatum hr̄e p̄mittitur. q̄ defuncta. ut casti tatē p̄fessa. p̄mouet̄ iste ad subdiaconatū. p̄mot̄ aut̄ si sc̄dam desiderauerit nuptias. sententia martini pp̄ subiacebit. Seruanda ē ḡ continentia ab oīb; in sac̄s ordinib; c̄stitutis. Vn̄ leo pp̄ ait. Nec etiā sacer diacoīb; conubiū carnale c̄cedit̄.

Cū sacerdotum tā excellēs ē electio. ut hec q̄ in aliis mbris ecc̄le uacāt a culpa. in ill' tn̄ habeant̄ illicita. Cū enī extra cl̄icor; ordinē c̄stitutis nuptiar; societati 7 p̄creatioē filior; studē sit lib'm: ad exhibenda tn̄ p̄fecte c̄tinentie puritatē. nec subdiaconib; carnale q̄d conubiū c̄cedit̄: ut hi q̄ h̄nt sint tanquā n̄ h̄ntes. 7 q̄ n̄ hn̄t p̄maneāt singl'aēs. Q̄d si in ordine hoc qui quart' extat a capite dignū ē custodiri. quanto magis in p̄mo. ut in 2°. ut in 3°. seruandū ē: ne aut leuitico. aut p̄b̄rali honoē aut ep̄ali excellentia. quisquā idoneus c̄stimet̄. q̄ se a uoluptate luxurie. nec dū refrenasse detegit̄. Itē ḡḡ augō anglor; ep̄o. Extra sac̄s ordines c̄stituti ducāt uxoēs. 7 ab ecc̄la stip̄edia accipiāt.

Si qui uō sut̄ cl̄ici. extra sacros ordines c̄stituti. q̄ se c̄tinē n̄ possūt. sortiri uxores debēt. 7 stipendia sua ext' accipe. q̄a 7 de eīdē patb; nouim' sc̄ptū. q̄d diuidebat̄ singlis p̄ut cuiq; op' eāt. De eor; ḡ stipendio cogitandum atq; p̄uidendū ē. 7 sub ecc̄lastica regla sūt tenendi. ut bōis morib; uiuant. 7 cauendis iuigilet̄. 7 ab oīb; illicitis 7 cor. 7 linguā. 7 corp' dō auctore conseruet̄. Itē nicholaus pp̄. ad omnien si archiep̄o. Subdiacono uxorē ducē n̄ licet.

De illo cl̄ico al'uico noīe. quē p̄ ordines ecc̄lasticos. usq; ad subdiaconatū uxisse dicitis. cui utā auctoritate. uxorē duxēit. miramur. eo q̄d nullui ūquā exceptus ill' q̄b; ecc̄la regla h̄re p̄mittit. uxorē ducendi licentiā dam'. Itē nicolaus ep̄s oīb; ep̄is. Non audiat̄ missa p̄b̄ri c̄cubinā habentis.

Nullus missam audiat p̄b̄ri quē scit c̄cubinā indubitant̄ hr̄e. aut subint' ductā mulierē. Vn̄ etiā ip̄a sc̄a sinod' hoc cap̄ sub excoīcatioē statuit dicēs. Quicūq; sacerdotū. diaconor;. 7c̄.

Sicut in subseq̄nti cap̄ alexandri continetur. Itē alexander. ii. Non ē audienda missa a p̄b̄ro q̄ c̄cubinā h̄t.

Pret̄ hec aut̄ p̄cipiendo mandam'. ut nullus missā audiat p̄b̄ri quem scit c̄cubinam indubitanter hr̄e. ut sub introductā mulierē. Vn̄ etiā sc̄a sinod'. hec a capite sub excōicatioē statuit dicēs. Quicūq; sacerdotū. diaconor; subdiaconor;. p' c̄stitutū b̄ate memorie p̄decessoīs n̄ri sc̄i leoīs pp̄. aut nicolai de castitate cl̄icor; c̄cubinā palā duxerit. ut ductā n̄ reliq̄rit. ex parte omīptis di. 7 auctoītate ap̄lor; p̄ncipū. pe. 7 pa. p̄cipim'. 7 oīo c̄tradicim' ut missā n̄ cantet. nec euglīm legat. neq; ep̄lam ad missā. neq; in p̄b̄rio cū his ad diuina officia qui p̄fate c̄stitutioī obedientes fuerit maneat. neq; partē ab ecc̄la suscipiant. Precipientes etiā statuim'. ut hi predictor; ordinū. q̄ eisdē p̄decessoribus n̄ris obedientes. castitatē seruauerīt iuxta ecc̄las sicut oportet religiosos cl̄icos simul māducēt. 7 dormiant 7 q̄cq̄d eis ab ecc̄lis c̄petit hoc c̄oīter habeāt. Dein ut decime. 7 p̄mitie siu' oblatioēs uiuor;. 7 mortuor;. ecc̄lis dō fideliť reddant̄ a laicis. et ut in dispositioē ep̄or; sit. Quas q̄ retinuerit. a sc̄e ecc̄le c̄oīoē separentur.

Rer; p̄ncipia har; auctoītatū c̄trarie uident̄. Leō augō. 7 cetis q̄ xp̄i sac̄mta. neq; i bono neq; i malo hoīe fugienda demonstrāt. sic subseq̄s causa simoniacor; plen' ostendit.

Marginalia:

Ss; aliud ē q̄d ē men ē notoriū t pene notoriū nec sacerdos differt̄ crimen cui p̄tinacē h̄r. Aliud q̄d simplicit̄ ē manifestū. 7 ip̄ inficiatur. de p̄mo h̄ dicit̄. de sc̄do ibi agitur.

S. e. di. p. x. Lex cōtinentie.

J. e. di. i. e. nemo.

J. xii. q. i. Quia tua. J. i. q. ii. Sacerdos. J. di. v. de ose Inomib; ec. J. xii. q. i. Cui. ec. Ss; h̄ de cl̄icis cōiugatis ibi uō de c̄tinentib; loquitur q̄d ex sequenti capitulo cōmeī pot̄. s. preter hec

S. e. di. xxx. i. Lex ē.

J. e. di. lxxx. i. Siq̄s.

J. e. di. lxxx. i. Siquis. S. di. xxviii. c. vlt. ec. J. i. Q. i. q̄ta. ec. J. xv. q. vlt. c. vlt. ec.

S et urbanus scđs in epla destinata p
posito sci uincentii. hac contrarietate
determinat dicens. Ad hoc uo qđ subiu
gitur. in eadem epla. i. utrum sit uterdum
ordinationib; et reliqs sacramtis a cimi
nosis exhibitis. ut ab adultis. ut scismo
maliu uiolatorib; ut huiusmoi. Ad
hoc inquam respondem. Si scismatic
ut heresi ab eccla n separant. eorudem
ordinationes et reliq sacramta scā et
ueneranda n negam. seqntes beatum
augm. q sup iohm de huiusmoi tā copi
ose quā ueraciter disseruit. Ait enim. bap
tizat seruus bon. siue seruus malus.
nesciat se ille q baptizatur baptizari nisi
ab eo qs dedit baptizandi potestatem.
Et paulo p. Non horreat coluba mini
sterium malorum. s respiciat dni potesta
tem. At tn dni decessores nri nicolaus et
gg. amissis sacerdotiu. qs tales re uera
ee cstituit. fideles abstinere decreuer.
Ut et peccandi licentiā cetis auferrent et
huiusmoi. ad digne penitentie lamta
reuocaret. Scribit enim predecessor nr gg.
rodulfo et bertulfo ducib; in eccta. Of
ficiu simoniacorum et in fornicatione
iacentiu. scient nullo mō recipiatis.
et qntu potestis tales a scis ministeriis
ubi oportuerit phibeatis. et c.

Porro ad hec que tibi siloistice in eadem
epla obiciunt. et si corp et sanguis xpi
n sunt et alia que pdixim. sue uirtutis
effectu n hnt. qo agentib; obsunt.
Qđ si hnt. cur spnunt. si ab indignis
presumunt. Ad hec inquam responde
m ita. Ppas quidem hnt uirtutes. di
gnitates ut pfat aug ait sup iohm
cont donatistas. S et agentib; ut susci
pientib; hec eadem sacramta contra
pfatorum pontificu instituta n forte
sola morte interueniente. ut potē si
ne baptismate. ut comoe qlib; huā
nis reb; excedat. eis inquam in tm ob
sunt. ut ueri ydolatre sint. Cu talib;
et ordinationu et sacramtorum cfectio.
et alit quam pmissu ē. scient susceptio.
uehemnt a scis canonib; phibeant.
Ait enim samuel ppha. Qm peccatu — J .xxiiii. Q. i. Sic forte

ariolandi repugnare ē. et quasi sce
lus idolatrie. nolle acqescere. hec de
mat catholicis. qui intra ecclam sunt.
Ceterum scismaticorum et hereticorum. qm ex
tra ecclam sunt. Justa scorum patru tradi
tiones. scl pelagii. ggi. cipriani. augi.
ier. formam qdem sacramtorum. non
aut uirtutis effectu hre pfitemur.
n cu ipi ut eorum sacramtis initiati. p — J .i. Q. i. Hii qui hanc regu
manus impositionem ad catholicā — J .dist. .iiii. Quamuis unū
redierint unitatem. Sciendu uo ē qđ
canones aplorum. quorum auctoritate ori
entat et ex parte romana utitur eccta.
etiā insignis martir cipanus et lxxx. epi
cu eodem baptisma hereticorum. lauacru
diaboli appellat. Stephanus uo et — J .dist. .iiii. Quomodo
cornelius martires et pontifices ro
mani et uenerabit aug in libro de
baptismate. eundem cipanu et pfatos e
pos. ob hac cam uehemt redarguunt
affirmantes baptisma. siue ab here
tico siue a scismatico. eccl'astico mo
re celebratu ratu ee. et merito. qa alia
in bapto. alia in reliqs sacramtis con
sideratio ē. quippe cu et ordine por. et
necessario offi de sit. Subito enim morito
pus baptismate quā dnici corporis co
munione. ut aliis sacramtis consulit. et
du forte catholicus n inuenit. sacti
ē ab heretico bapti sacramtu sumere — J .xxiiii. Q. i. Si qui forte.
quā in eternu perire. Et hac sententiam
pscptorum pontificu. cornelii. stephani.
augi. secuti sunt siritius. et innocenti.
leo. anastasius et magn gg. et ois catho
lica ecclesia.

PRohibent g de manib; talium
sacerdotu sacramta suscipi. n qn
sint uera quantu ad formā et effectu.
s qa du huiuscemoi sacerdotes se a
pplo ctēptos uiderint. rubore uere
cundie. facilius ad penitentiā pro
uocant. Itē ex. vi. sinodo. Qui uxo
rem ducere uoluerit. an ordinationem

Siquis eorum qad subdiaconat hoc faciat.
clerum accedunt. uoluerit nuptiali iu
re mulieri copulari. hoc an ordinati
onem subdiaconat faciat. Item ex. co.
cartaginensi. tertio.

J. e. di. e. eod. co. Placuit epos.

Ita h; dicit quia St in minorib; ordinib; constituti. exorciste et acoliti. qui ordine post lectoratu tradunt uxores duce non possint. S; sciendu quod quavis unicuiq; illo quatuor ordinu speciale sit officiu deputatum. frequentius tn clici in lectoratus usu qua maliis se exercent. Ab eo itaq; qd pene sep agunt titulu denoiatiois sumunt. ut lector omis ille clicus uocitet. qui infra sacros ad huc ordines exercetur.

Lectores aut uxore ducat aut co
Lectores cum tinetia pfiteant.
annos pubertatis uenerit cogant
aut uxore duce. aut ctinentia pfi
teri. Ite gg bonifatio epo regitano.
Subdiacones ctinentia obserua
Subdiaconib; tuis re oportet.
hoc clusor singlis statuim decre
uim obseruari. nec illa diffinitio
ne nram cuiusqua contumacia si
nas aut temeritate corrupi. Item
urbani. II. in sinodo apud melphia.
Beneficio careat 7 offo. qui p diaco
Eos qui p diacona natu uxoib; uacat.
tu uxoib; uacare uoluerit. ab omi
sacro ordine remouem. officioq;
atq; bnficio eccle care decernim.
Qd si ab epo comoniti n se correxerit.
pncipib; idulgem licentia ut eoru
feminas mancipet seruituti. Si u
epi consenserit eo puitatib; ipsius of
ficii intdictioe mulctentur. Ide
dnico gradiensi patriarche. Subdi
coni 7 deinceps n ctinentes a suis
Erubescat ipi gdib; eiciantur.
7 apte intelligat iudicio sci sps eos
qui int sacs gradib; s pbratu di
aconatu subdiaconatu positi n
abiecerit mulierculas 7 caste no
uixerit excludendos ab eoru dem
gduu dignitate. De mai festis qde
loqmur. Secreto aut cognitor 7
iudex ds e. Ide meldensi sinodo p
sides ait. Ad sacs ordines n accedat
Nemo ad sa n uirgo. aut pbate casti
cru ordine pmittat accede. tatis.
n aut ugo. aut pbate castitatis 7 q
usq; ad subdiaconatu. unica 7 uir
ginem uxore habuerit. Ite ex cartagi
nensi. co. Int gradib; cstituti etia
Placuit epos. pbros ab uxoib; abstine
diaconos. subdiaconos. scdm ant.
pora instituta. etia abstinere ab
uxoib;. Qd nisi fecerit. ab ecclastico
remoueant offo. Ceteros uo clicos
ad hoc n cogi. s unicuiq; eccle con
suetudine obseruari debere. Item
leo cont eplam nicete abbatis.

S. e. di. xxvi. Capitulo.
S. e. di. xxviii. Diaconi decrevimus.
J. e. di. lxxx. i. Quidadia

S; hic de ea agit que parit cu marito continentia pfitetur. ibi uo de non pfessa castimoniam intelligitur. s; illud scdm antiquum. hoc scdm modernum tepus

Subdiaconos in sacris gradibus numeratis.
J. di. lx. Nullus in episcopu ce.
S; intelligendu e in primitiua eccla. que tantu illos duos ordines sacros hunt. hoc aut scdm moderna tepora. qn subdiaconus illis duob; sacris ordinib; adiectus est

S. e. di. xxviii. Cap. i.
S. e. di. xxxi. Cap. i.

J. e. di. lxxxiiii. eod. Cude quodam.
J. e. di. lxxx. i. Luc. Qm multi
S. e.

S. e. di. e. Eod. Lectores.

In minorib; ordinib; constituti.
uxores ducant. n uoto 7 religioso
Seriatim et habitu phibeantur.
apte psequamur. qd sca romana
eccla in gradib; clico. ait, clicos:
hostiarios. lectores: exorcistas: ac
colitos: si extra uotu 7 habitu mona
chi inueniant. 7 continentia pfi
ti noluerit. uxore duce uirgine
cu bndictioe sacerdotali pmit
tit. Non aut uidua. aut repudiata
quia ppt hoc. deinceps nec ad subdi
aconatu puehi poterit nec laic n o
uirgine sortit uxore. aut bigam ad cli
catu. Ut si qs ex pfatis ordinib; deside
rat ad subdiaconatu ascende. n pot
sine consensu uxois sue ut fiat de car
nali deinceps spuale cnugiu. nemi
ne eos cogente. neq; pmittit postea
uxor iungi eide marito suo carnali
t. nec cuiqua nube inuita. aut pt
morte illius. Ite ex calcedonensi. co.
Non liceat clicis altri secte uxore ac
Qm in quibusda puinciis. co cipere.
cessu e lectorib; 7 psalmistis uxorem
ducere. constituit sca sinod n licere
cuiqua ex his accipe secte altri uxore.
Ite niceni ccilii. cap. III. Non habitet
cu clicis mulieres. n q natali secte
omne suspitionem excludant.
Interdixit poia sca sinod. n epo. n pbro. n
diacono. n subdiacono. n alicui oio
q in clo e. licet sub introducta hre mu
liere. n forte aut matre. aut sororem.
aut amita. aut etia eas idoneas per
sonas. q fugiat suspitioes. Ite gg i dialogo
lo. lib. IIII. Pbr uxore sua quasi soro
re diligat. 7 quasi hoste fugiat.
Pbr quida comissam s regebat eccla.
cu magno timore dni. qex tpr accep
tiordinis. pbram sua ut sorore diligs.
s quasi hoste caues. a se ppius n acce
de sinebat. eaq; s appropinquare nl
la occasioe pmittes. ab ea s coionem
fundit familiaritatis absciderat.
Presbiteram uo qua debebam accipe. Lau
dicense ccil. ostendit dices. Vidue.
ut seniores. psbitere appellantur.

S. e. di. xxviii. Sic viduu.
J. di. lxxvi. Epis
J. xxvii. ...

J. e. di. lxxx. i. Cu omibus. Volumus.

Mulieres que apud grecos p̄sbiter̄e appellā
tur. ap̄ nos aūt uidue. seniores. uniui
re. ⁊ matricurie appellant̄. apud nos in
eccl'a tanquā ordinatas c̄stitui ñ debē.

D. XXXIII.

Ecce qđ in sac̄s ordinib; c̄stituti
uxores hr̄e ñ possūt. ut' si bigami aliq̄
fuerit inuenti. ad sac̄s ordines ascen
dē ñ ualet. S; querit̄ siqs p̄t uxorem
c̄cubinā habueīt. utrū sacerdotē pro
moueri ualeat. Tales a sac̄s ordinib;
auctoītate canonū apl'oꝝ phibent̄.
In qb; sic statutū leg̃. Sc̄dis nuptiis p̄t
baptisma coplat̄. aut c̄cubinā h̄ns.
ad sacrū ordinē c̄scendē ñ ualet.

Siquis post acceptū sac̄ baptisma sc̄dis
fueīt nuptiis coplat̄. aut c̄cubinā ha
bueīt. ñ pōt ep̄s fieri nec sacerdos. ñ
diacon̄. aut prsus ex nūō coꝝ q in mi
nistio sacro deseruiunt.

Deseruientes sacro ministio intelligū
t̄ subdiaconi q calicē diacono offer̄.
⁊ accoliti q cū cereis diaconos p̄cedt̄.
ūn̄ ceroferarii dr̄. q etiā uinū eta
quā p̄parando calici subministrat.
c̄cubina uō intellige͂da p̄t uxorem.
ut iste sit sensus capituli. Siqs p̄acce
ptū sacrū baptisma sc̄dis fueīt nup
tiis coplat̄ aut c̄cubinā habuerit.
distinguendū ē. an quā uxorē du
xeīt. siue p̄ mortē uxoīs. ūn̄ b̄atus
gg̃ ait. Duaꝝ matronaꝝ marīt̄ post
aritū duarū bap̄t clicus ñ ordinet̄.

Matronaꝝ p̄ bap̄t. cl'ic̄ ñ ordinandū
c̄sumi̇̄. nec eū qui unā qdē c̄cubinam
ut' meretr̄cē in matr̄monio assūpseīt.
nec illū q semetip̄m abscidit quolib;
m̄brū indignatioē aliq̄. ut' iusto. ut'
iniusto tenore supat̄ trūcaueīt. neq;
illos q usuras accepisse c̄uīcūt̄. aut
in scena lusisse noscunt̄. nec eū qui
publica penitētia mortalia c̄mina
defleūi. neq; illū q in furiā aliqñ uer
sus insaniūit' afflictioē diabolica
uexat̄ ē. neq; eū qui p̄ ēptionē admi
tationē symonis magi pecuniam
optulerit. Itē pius pp̄. Arepticii ut'
epylentici. ñ ministrēt sac̄s altarib;

J. vii. Q. ii. c. ii. vii
B. iii. Ed q̄ tpr

Comunit̄ diffinimi̇̄. ut nullus de his
qui aut intra arrepti a demonib;
dicuntur. aut quolib; mō uexatio
nis incursib; efferunt̄. ut' sac̄s aude
at ministrarē altarib;. ut' in discusse
se ingerat̄ sac̄mtis diuinis. Excep
tis ill' q corpīs incōmoditati dediti.
siñ huiūmoī passioib; intra pbantur
clusi. Qui tn̄ ⁊ ipi tā diu ei' ab officii sui
⁊ ordine ⁊ loco suspn̄si. q̄usq; unius
anni spatio p discretionē ep̄i iueni
ant̄ ab incursu demonū libati. Item
nicolaus pp̄. De | e | o | d | e | m.

J. vii. Q. i. Cap̄. i.

B. xviii. Siqui dicuext.

Clici qui in adolescētia a demoīb; co
gnscunt̄ obsessi. ad supiorē sac̄ regimi
nis g̃dū. accedē ñ possūt. Itē gelasius
pp̄ D e — o — e — o — d — e — m.

Usq; adō sanc c̄opimi̇̄. illicita q̄; cor
rūpe. ut demonib; similibusq; pas
sioib; irretitis ministia sac̄ sc̄a eccl'ae
tribuant̄. Quib; si in hoc ope positis.
aliqd p̄ter necessitatis occurrat. qs
de sua fideliū salute c̄fidit. ⁊ ut mini
stros ipōs curatiois humane tanta
p̄spexeīt calamitate uexari. atq;
iō necessaīo remouendi sūt. neqb;
lib; p qb; xp̄s mortuus ē. scandalū
gn̄etur infirmis. postremo si corpe
sauciatū. fortassis aut debilē. ne
quaquā sc̄a c̄tingē lex diuina pmi
sit. quanto mag̃ doni celestis disp̄e
satoēs eē ñ conueñ. qđ ē deti̇̄ mēte
pcussos. Itē innocenti̇̄ pp̄. felici ep̄o. cap̄.
iii. Qui tp̄r bap̄ti uxores h̄nt. si p̄ea
religiose uixerīt. clici fieri ñ phibēt̄.

Laici qui h̄ntes uxores baptizati sūt.
ac sic se instituer̄. ut in nullo eorū
opinio uacill;. aut clicis iuncti sūt
aut moāsteriis. ex q̄ baptizati sūt ēē
rūt. siñ concubinā. siñ pelicē nort̄.
si in bōis opib; uigilauerit. ñ phibē
t̄ huiūmoī. ad clicat̄ sortē assumi.

Ceterū añ susceptū sacrū ordinem
a b eī quosdā legimi̇̄ c̄cubinā habuis
se. q̄s tn̄ sac̄ canones. ñ reiciūt. si p̄t
sacrū ordinē a b eī cōmixtioē custo
diūt se inmaculatos. ūn̄ gg̃ andree ta
rentino ep̄o. De quodā ep̄o q añ sui
c̄pat̄ apicē. concubinā h̄ubuit.

Habuisse te concubinā certa ueritate cō-pimus: 7 te illius cōminis participationem h̄re. de qua contraria ē de quibus dā nata suspitio. S7 quia in reb; ambiguis absolutū n̄ debet ēē iudiciū. hoc tue conscientie diiudicandū cōmittim⁹.

J. xi. q. iii. Grave satis.

Qua de re si in sacro ordine cōstitutus cuius te recolt cōmixtioē maclatū. sacerdotii honore deposito. ad ad̄ministrandū nullo mō p̄sumas accedē. scitur⁹ iaīe tue piclo te ministraē. 7 dō n̄ro te sine dubio reddere rationē. si hui⁹ sceleris cōscius. in eo quo es ordine celanś ris ueritatē p̄manere uolueris.

D. XXXIIII.

Domesticaꝝ quoq; p̄sonaꝝ inmoďatā familiaritatē ep̄m uitare oportz. Vn̄ nicolaus pp̄. alduino archiepō.

Etiā consanguineaꝝ familiaritatē inmoďatā ep̄m uitare oportet.

Quorūdā relatioē fideliū n̄ris aurib; intimatū ē. qđ lanfredus ep̄s. q'iuuenis ēē dr̄. uenatioī sit deditus. q̄s uitiū p̄limos etiā decli catalago gr̄e dū taxat germanos 7 gallos. in reuerentes implicat. Verū iste sicta ē ut audiuim⁹. merito iuuenis dicit̄. q' iuuenilib; desiďiis occupat⁹. nullaq; grauitate constrinḡ. Nā 7 b̄at⁹ dicit ieī: Venatorē nūquā legim⁹ scm̄. Nichilomin⁹ aūt de hoc epō relatū ē apostolatui n̄ro. q' cū quadā filia sua inmoďatā teneat familiaritatē 7 ob id mala fama ei orta sit. p̄ quare a scitate tua ceterisq; coep̄is suis amonit⁹ atq; correctus ē. s7 nullaten⁹ emdat⁹. Quere sma xiē in hoc displic7. 7 mag̃ ac mag̃ de se deteriorē reddit oppinionē. In quo b̄atitudini tue. 7 coepoꝝ suoꝝ rationib; n̄ obedit. 7 p̄ inobedientiā inculpa p̄to plaustri relabit̄. Oportet ḡ fr̄nitatē tuā sinodale cū ep̄is 7 suffraganeis suis. ēuocare ēciliū. 7 huic salutarib; eloq̄s ep̄m ēuenire. atq; illū pastorali auctoritate p̄cipe. quatin⁹ ab oīū bestiaꝝ uł uolucrū uenatioē penit⁹ alien⁹ existat. atq; ab imoďata filie sue familiaritate semet oīo coherceat. Qđ si parere ōtēpserit. 7 tam p̄ uenatioīs declinatioē. quā p̄ imoďata filie sue familiaritate uł ēuersatioē uitanda. uob amonentib; obedire distulerit. a u̅ro collegio excōicat⁹ abscedat. Qđ si in hoc contumax adhuc apparuerit. a ministio cessare debebit.

J. xxxii. q. ii. Solet quaeri

Concubina aūt hic ea intellig̃ que cessantib; legalib; instrumtis unita ē. 7 coniugali affectu asciscitur. hāc coniugē facit affectus. concubinā lex noīat. de hac dicit̄ in cō. tolletano. Qui n̄ h̄t uxorē. loco illius ēcubinā lic7 habere.

J. xxxv. q. iii.

His qui n̄ h̄t uxo rē. etiā p̄ uxore ēcubinā h̄t. a cōione n̄ repellat̄. tn̄ ut unius mulieris aut uxoīs aut ēcubine sit ēiunctioē ētentus.

Itē ysidor⁹. de distantia noui 7 ueťis t̄.

Xp̄iano n̄ dicā plimas. De eod eo.

s7 nec duas similit̄ h̄re licitū ē. nisi unā tm̄ uxorē. aut certe loco uxoīs si ēiux deē concubinam.

Cetm̄ si n̄ tal̄ fuerit ēcubina. 7 etas illius de quo ag̃ fut̄e incontinentie suspitionē auferre dignoscitur: ap̄lica concessioē ad ordinē diaconatus p̄uehi pot. Vn̄ pelagi⁹ pp̄ scb̄it. florentino epō. Qui p⁹ mortē uxoīs de ancilla filios h̄uit. diacon⁹ fieri p̄mittit̄.

Fratnitatis tue relatioē suscepta: ei⁹ latorē scďas qui id ē nuptias expertū n̄ fuisse didicim⁹. castitatē tn̄ cū p̄ori n̄ seruasse. in coniugio designasti. et quāuis multa sit que in hui⁹ moī casib; obseruari canonice iubeat sublimitatis auctoītas. tn̄ q̄a defectus n̄ri tp̄is. quib; n̄ solū merita. s7 corpa ip̄a hoīū defecerūt. districtioīs illiu⁹ n̄ patit̄ manē censurā. 7 etas istius de quo ag̃. fut̄e incontinentie suspitionē auferre dignoscit̄. ut ad diaconat⁹ ordinē possit p̄uehi: concessisse nos noueris. Concubinā uō ancillā ei⁹ de qua se p⁹ uxoīs t̄nsitū filios h̄re cōfessus ē. iubem⁹. ut tua dispositioē cuicūq; moāsterio ētinentiā p̄fessura tradatur.

Hoc ex dispensatioē mīe. cetm̄ ex rigore discipline intellig̃ illud aute

lianensis concilii. Non admittatur ad clerum qui post uxorem aliam cognouit.

B. ii. d. bigam ex concubinis.

Siquis de laicis post uxorem suam aliam cuiuscumque conditionis cognouerit mulierem, in clerum nullatenus admittatur. Quod autem de pellice et meretrice intelligatur, apud Gregorium et Innocentium scribit propter spe future continentie constitutum esse credit. quia difficile continentiam seruat. qui se illicito concubitu maculare non metuit. ut prohibetur ordinari qui pellicem. uel meretricem cognouerit maritali affectu. uel quia corrupta florem uirginitatis amiserat. uel quia meretricari non desinit. licet in uxorem ducatur. Utrumque enim impedimentum cuilibet prestat. quominus ad sacros ordines pertingere ualeat. Unde ylarius papa scribit dicens. Qui uirginem non duxit uxorem. ad sacros ordines non accedat.

Iurandum autem imprimis est. ne ad sacros ordines sicut gestis poribus, ante preceptum est. quisquam qui uxorem uirginem non duxerit aspiret. Item Gregorius urbis rome presul sicilia no episcopo. Bigamum uel penitentem. corpore uitiatum. litteras ignaros curie uel conditioni

Precipimus ne unquam obnoxius clericus non fiat. quam illicitas ordinationes facias nec bigamum. aut qui uirginem non est sortitus uxorem. aut ignorantem litteras. uel quibus corporis parte uitiatum. uel penitente. uel curie. aut cuilibet conditioni obnoxium. ad sacros ordines permittas accedere. Sed si quos huiusmodi reperis. non audeas promouere. Item in neocesariensi concilio. Non fiat sacerdos cuius uxorem euidenter constat adulterium admisisse.

J. e. di. l. v. Cap. pres.

Si cuius uxorem adulterium commisisse cum esset laicus euidenter fuerit comprobatum. hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. Quod si in clericatu eo iam constituto adulterauerit. dato repudio eam dimittere debet. Si uero retinere ei consortium uelit. non potest suscepto ministerio perfrui. Item ex concilio martini pape. De eodem.

Si laici uxor in adulterio fuerit deprehensa. hic talis ad ministerium ecclesiasticum nullo modo adducatur. Si autem post

J. xxxiii. Q. i. Placuit.

ordinationem alicuius clerici uxor adulterata fuerit. dimittat eam. Si autem cum ipsa uoluerit permanere. a ministerio sit alienus.

Premissis auctoritatibus bigami et qui uirgines non sunt sortiti uxores. a sacris ordinibus prohibentur. Sed queritur. si quis ante baptisma uiduam duxerit uxorem an post pta sit. prohibeatur a sacris ordinibus. De his ita scribit Innocentius papa. Qui ante baptismum seu post baptismum uiduam duxerit uxorem. non admittatur ad clerum.

Siquis uiduam uel etiam laicus duxerit uxorem seu ante baptismum. seu post baptismum non admittatur ad clerum. quia eodem uitio uidetur exclusus. In baptismate enim crimina dimittuntur. non acceptae uxoris consortium relaxatur. quod si non putatur uxor esse deputanda quam ante baptismum duxit. ergo nec filii qui ante baptismum geniti sunt, pro filiis habentur.

J. xxviii. Q. iii. Aduersus.
S. di. xx. vi. Uni[...]

S. di. xxx. iii. Cap. i.
J. e. di. lxxxiiii. Quisquis.

Prohibentur et bigami libentur. a quolibet ordine clericatus. iuxta illud ambrosii ad uercellenses. Qui secundam coniugia

Cognoscamus non solum sortitur clericus non fiat de episcopo. et de presbitero apostolum statuisse. sed etiam patres in niceni concilii tractatu addidisse. clericum quem quia non debet esse qui secunda coniugia sit sortitus.

Similiter etiam uiduam mariti uel ancillam. uel meretricem. clerici fieri non possunt. Unde in canonibus apostolorum legitur. Spectaculis publicis mancipatam. eiectam. uel ancillam ducens uxorem diaconus non fiat.

Siquis uiduam et eiectam accepit. aut meretricem aut ancillam. uel aliquam de his que publicis spectaculis mancipantur. non potest esse episcopus. aut presbiter. aut diaconus. aut ex numero eorum qui ministerio sacro deseruiunt.

Que autem sit uidua. que eiecta. uel meretrix. ieronimus ad fabiolam de ueste sacerdotali ostendit dicens. Que sit uidua que eiecta

Uidua est. cuius maritus mortuus uel meretrix. Ius est. eiecta que a marito uiuente proicitur. Meretrix. que multorum libidini patet.

Sed propter temporum defectum et descendens papa martinus in minoribus ordinibus eos constitui permisit dicens. Inter lectores. uel hostiarios deputetur subdiaconus secundam

Si subdiaconus secundam uxorem ducens uxorem duxerit. inter lectores uel hostiarios habeatur. ita ut apostolum non legat.

J. d. lxxxiiii. Quisquis. Sed illud antiquum statutum est ex rigore istud nouum ex dispensatione [...]

Necessitate tamen exigente bigamus usque ad
subdiaconatum possunt promoveri. Unde
martinus papa ait. Viduam ducens uxorem
Lector si viduam subdiaconus fieri potest
aliam uxorem accepit. in lectoratu perma
neat. aut si necessitas fuerit. subdia
conus fiat. Nichil autem supra. Similiter
et si bigamus fuerit.
Quibus autem parte coniugia prohibentur. Inter
dicitur etiam nuptialibus conviviis interesse.
Unde in agathensi concilio legitur. Nuptiarum convi

I. xxx. Q. i. De his
J. di. vtr. Non oportet

PRESBITERI. diacones. sub viis interesse non debent. subdiacones
diacones. ut deinceps quibus ducendi
uxores licentia non est. et alienarum nuptiarum
cuitent convivia. nec his cetibus misce

B. ii. Non liceat sacerdotibus

antur. ubi amatoria cantantur. et tur
pia. aut obsceni motus corporum. choris et
Saltationibus efferuntur. ne auditus et
obtutus. sacris misteriis deputatus. tur
pium spectaculorum atque verborum contagi
one polluantur.
Vidua vero est intelligenda. si post solemne
fedus nuptiarum morte intervenien te
a viro suo divisa fuit. Ceterum si antequam
conveniant fatali necessitate ab alterutro

Sponsam post mortem
sponsi non viduam appel
lari

divisi fuerint. licet ex sponsalibus uxor
sit appellata. non tamen post mortem sponsi
vel in prima sit dicta. et cum ea velata vidu
a appellatur. nec eius copula a sacris ordini
bus aliquos prohibet. Unde pelagius papa scribit.
Quicumque alio velatam non tamen illi nuptam uxo
rem duxerit. sacerdos fieri non prohibetur.
Valentino clerico cui mulier. cum alio
ante velata. non tamen illi nupta. set virgo
permanens post mortem eius cum quo velata
erat sponso. coniugali est copula sociata

J. ca. xxvii. Q. ii. Sexto

quamtamen velamen accepit. nullum in promo
vendo generetur obstaculum. quia nichil est
quantum ad hunc articulum pertinet. quod ei
de canonicis obviet constitutis.

D. XXX V.

A quibus ordinibus bigami prohibean
tur. et utrum reputentur bigami qui
ante baptismum habuerunt unam et post baptismum alteram
et an liceat sortiri uxores in sacris ordini
bus constitutis. multorum auctoritatibus bre
viter monstratum est. Sequitur autem in descripti
one illa apostolica. ut sit sobrius quem ordinandum
vult esse. non vinolentum. Quod ex auctoritate
veteris testamenti introductum est. Ministri autem
templi prohibentur vinum et siceram bibere.
ne ebrietate graventur corda eorum. ut
sensus eorum vigeat semper. et tenuis sit.
ut quia venter mero estuans. facile de
spumat in libidinem. Unde noe in ebri
etate nudavit femora. Loth quem so
doma non vicit. vina vicerunt. Quod autem
vinolentus esse prohibetur. non semel set fre
quenter vino repletus debet intelligi. Hic
etiam in canonibus apostolorum legitur. Diaconus
presbiter et episcopus ebrietati et alee deservi
Episcopus aut presbiter. aut di ens commonitus pueter
aconus. alee atque ebrietati deserviens
aut desinat aut certe dampnetur. Sub
diaconus autem aut lector. aut cantor
similia faciens. aut desinat aut
communione privetur. Similiter etiam laicus. Item ieronimus.
Esus quoque carnium et vini potus post diluvium
concessus legitur. post christi adventum prohibetur.
Ab exordio conditionis humane. nec carni
bus vescebamur. nec dabamus repudium.
nec preputia nobis eripiebantur in sig
num. hoc cursu ad diluvium usque perve
nimus. Post diluvium autem cum datione le
gis. quam nullus implere potuit. carnes in
geste sunt ad vescendum. et repudium con
cessa duritia. et cultellus circumcisionis
appositus. quasi deus mundus plus in nobis
creaverit quam necesse est. Postquam autem
christus venit in fine temporum. et ω. revelat
ad. a. i. ad extremitatem retraxit ad prin
cipium. nec repudium nobis dare per
mittitur. nec circumcidimur. nec come
dimus carnes dicente apostolo. Bonum est
vinum non bibere. et carnes non comedere. Vi
num enim cum carnibus post diluvium. dedi
catum est. Item ex eplis eiusdem. Alienum est
a sapiente potationibus et ebrietatibus.
Luxuriosa res est vinum. et tumultuosa
ebrietas. Omnis autem qui cum his

B. iiii. x. Cap. ult.

miscetur. non erit sapiens. Idem in michea
propheta. Ignominiosum est sacerdotibus
Ecclesie principes qui de deliciis affluere.
licius affluunt. et inter epulas atque lasci
vias pudicitiam se servare credunt.
propheticus sermo describit. quod eiciendi
sint de spatiosis domibus. Latius que conviviis.

etiam multo labore ceptis c̄qsitis. ⁊
suis scire. quo eiciendi sūt. ꝓpter
malas cogitatiōes. ⁊ opa sua eugl̄m le
ge in tenebras scił exteriores. ubi erit fle
tus ⁊ stridor dentiū. ..in n̄ confusio ⁊
ignominia ē ih̄m crucifixū paupem
⁊ esurientē falsis p̄dicare corporib;.
⁊ ieiunioꝝ doctrīnā rubentes buccas
tumentiaq; ora p̄ferre. Si in apłoꝝ lo
co sumus. n̄ solū sermone eoꝝ imite
mur. s; c̄uersationē ⁊ abstinentiā.
Itē ambr̄ in sermoē de ieiunio. Diui-
nū a patre resultat oraculū. In pa
diso abstinentia p̄ paradisū edendi
Sexto die bestie sunt Lascivia cepit.
create. ⁊ cū bestiis orta ē edendi pote
stas. ⁊ usus escaꝝ. ubi cepit cib;. ibi
finis fact᷒ ē mundi. Ibi cepit sua in
creminta nescire. ibi cepit diuina
ēca cū opa feriari. quo indicio de
claratū ē qđ p cibos mund᷒ habet
imminui. p quos desiit augeri. ⁊ in
fra. ut sciam᷒ n̄ ēē nouellū ieiuniū.
p̄mā illic legē c̄stituit de ieiunio.
Et infra. Eo usq; nemo p̄uaricari
nouerat. ut adhuc orta n̄ eēt. q̄ p̄ma
ē p̄uaricatio. in dictū ieiuniū absti
nentie ē lex a dn̄o dō. p̄uaricatio legis
a diabolo. culpa p cibū. latebra p̄ cibū
cognitio infirmitatis in cibo. firmi
tatis uirt᷒ in ieiunio. serpēs gule su
adꝫ. dn̄s ieiunarē decreuit. Itaq; gu
la de paradiso regnātē expulit. abstinen
tia ad paradisū reuocauit errantē. Et in
fra. In p̄ncipio gn̄is humani ignora
batur ebrietas. p̄m᷒ noe uineā plan
tauit. dedit naturā s; ignorauit potenti
ā. Itaq; uinū n̄ suo pepcit auctori. s;
illi se ebrietas nob̄ suadꝫ sobrietatē. Se
mel enī inebriat᷒ ē noe. Vbi malū ebri
etas agnouit uini tū suū ad remediū tē
pauit n̄ effud᷒ ad uitiū. Manebat aūt
an̄ quā uinū inueniret᷒ omib; mecū
salubtas. nemo sciebat ac forte s; ena
tē obseqa seruitutis exigē. non eēt ho
die seruitus. si ebrietas non fuiss;. Obrep
serat q̄dē iā fratne p̄latiōis inuidia:
manebat tn̄ adhuc patne pietatis

reuerentia lesa pietas ē. dū ridetur e
brietas. Non itaq; ill᷒ sol᷒ nocet uina q̄s
tēptat. s; illis amplius oculis quoꝝ temu
lenta ebrioꝝ mēbra nudātur. Et infra.
Legimus etiā q; patrē loth. inebriauer᷒
filie in monte. ad quē timētes incendi
ū sodomitaꝝ ē fugerāt. ⁊ habitabāt in
speluncis. Fuit itaq; ebrietas origo
incesti. pessime regnātricis partus
detior. At n̄ habraā uina in suo c̄uu
iuio ministrabat. s; ⁊ imolabat uitulū.
butirū ⁊ lac. etiā angłis hospitibus
exibebat. Recte enī illic deerat ma
tia pecci. ubi erat remissio peccatoꝝ.
Deniq; annūtiauit dn̄m ioh̄s. non
manducās panē. neq; bibēs uinū.
Qui enī xp̄m annūtiat. ab oī uitioꝝ
incentiuo p̄are se deb; alienū. Itē
ex cō. agathensi. Triginta dieb; acōi
one abstineat c̄licus. quē ebriū fu
Ante oīa c̄licis uetetur isse c̄stiterit.
ebrietas. que oīū uitioꝝ fomes ac nutrix
ē. Itaq; eū quē ebriū fuisse c̄stitit. ut or
do patitur. aut. xxx. dierū spatio a cōi
one submoueat᷒ aut corpali subdatur
Oportet etiā ordinandū suplicio.
eē prudentē. q; c̄tra eos notandū ē q
sub noīe simplicitatis. excusāt stulti
tiā sacerdotū. Prudentē aūt oport;
eē ep̄m itelligi. n̄ solū littaꝝ p̄itia. ue
rū etiā sc̄lariū negotioꝝ dispensatioē.
Vn̄ in ep̄la gelasii pp̄ leg̃. In littāti ⁊ cor
pore uitiati n̄ p̄moueant᷒ ad c̄lm.
Illittātos aūt aliq̄ parte corpis immi
nutos. nullus p̄sumat ad c̄licoꝝ or
dinē p̄mouē. Quia littīs carēs non
pōt sacs eē apt᷒ officiis. ⁊ uitiosū nich
dō p̄rius offerri legalia p̄cepta sancxe
rūt. Simul ē q̄ sci p̄ōs absciđt. Itē zosi
mus pp̄. Ad sūmū sacerdotiū n̄ aspi
ret quid diuinis stipendiis. uł disciplī
Qui ecc̄lastice disci nis n̄ē eruditus.
plinis p ordinē inbut᷒ n̄ē. ⁊ tpoꝝ app
batiōē diuinis stipendiis eruditus
nequaquā ad sūmū eccl̄e sacerdoti
ū aspirare p̄sumat. ⁊ n̄ solū in eā am
bitio ī efficax habeat᷒ uerū etiā ordi
nat. oēs ei careāt eo ordine. quem

B. xiiii. Cap. ult.

J. xv. Q. i. Inebri.
J. xxvii. q. iiii. Dixit eē Si ibi
non dicatur quod filie loth
oīo non peccauerunt. s;
q̄ĺs eo minus peccauerūt
q̄ĺs p gn̄e humano resta
urando hoc fece-
runt

S̄. di. iiii. Deniq; sic.

J. e. i. ad timotheum.

D XXXVI

J. e. di. l. v. Cap. i. ⁊ iii.
J. e. di. xlviii. hieroni.

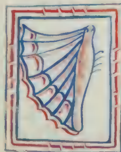
J. e. di. l. v. Cap. iiii. ⁊ v. ⁊ vi.

J. di. lxxxi. Tantis
J. di. l. v. Nullus. eē
J. di. l. Expedit
J. i. Q. i. Si qui ep̄i
J. di. lxxiiii. Vbi ista
S; hec pena grauis ex rigo
re. illa leuis ex
mansuetu
dine

B. xiiii. Sugeuimū.

Laserun᷒ uni
tum ba
buit

I contra pcepta patrũ crediderat pfurniti.
Ecce quod sacrar litterar oportet epm
hre peritiam. Vn inueni t. intercetera orna
menta pontifex rationale ferebat inpecto
re. inquo scbebant manifestatio 7 ueri
tas. quia inpectore pontificis manife
sta deb ee cognitio ueritatis. hic etia
7 uectes qb archa portabat iugit anuli
erant inserti. ut cu archa eet portanda.
nulla fiet mora deintmittendis uecti
b. quia pdicatores pquos eccla ecu fert
sacs littis semp debet insistere. ne tunc
qrant discere. cu ex officio alios debeat
docere. hic etia dd pus ex gra sps sci donu
scientie pcepit. 7 pea reg administratio
ne assecut e. Salomon qq n diuitias. n
longa tpa hui uite. s sapientia ado peti
it. 7 inpetrauit. hic etia dns pus posuit
uerba sua in ore ppe 7 pea estituit eu
sup gs 7 reg. dices ad ieremia. Ecce dedi u
ba mea in ore tuo. e. c. te s. g. 7 reg. 7c. hic 7
malachias ait. Labia sacerdotis custo
diunt scientia 7 lege exqr de ore eius.
qa angls dni exercituu e. hic ide sal
uator nr. pus in medio doctor sedit.
audies illos 7 interrogas. 7 pea pdicare
cepit. quia pus (quisq) deb discere. postea offm
pdicandi usurpare. hic 7 salomon ait.
pus. tps tacendi. 7 pea loqndi. qa ueritas
prius tacendo discit. 7 pea loqndo pre
dicat. hic dns ait. Qui audit dicat ue
ni. hinc etia pus aptos docuit. dein eos
ad pdicandu misit dices. Estote g pru
dentes sicut serpentes. 7 simplices si co.
Sic etia p resurrectione pus ill sensum
apuit. 7 scripturas explanauit. 7 postea
dix eis. Euntes in mundu 7c. Vn cum
de qnq panib. v. milia hoiu uellet re
ficere. pus panes accipiens freg. 7 pea disci
plis dedit 7 peos demu turb apposuit.
quia sacramta legis 7 pphar pus disseren
do exposuit. 7 pea eor scientia discipulis
dedit. 7 tande peos illa fidelib dispen
sau. hic etia petrus cu rectorib eccle
scriberet ait. Parati ee debetis redde rone oi poscen
ti uos. ~~satisfactione~~ de ea fide 7 spe que
in uob e. Hic etia paulus scbes ad timo
theu ait. Attende lectioi 7 exortationi.

7 doctne. Ex quib omib liqdo colligit
qd n sufficit platis bona cuersatio 7 mo
ru honestas. nisi addat scientia doctne.
Vn sacerdotes ingressuri tabnaculi
teplu. pus lauabant in labro eneo qd
fecerat moyses ex speclis mulieru. hic
etia in canticis canticor. ocli pquos
plati eccle intelligunt assimilantur
colubis. q residet iuxta fluenta pleni
sima. hic etia ier inleuit. Sacerdotis
e legis scientia hre. n bell s orōibus
Siqs uult pontifex nta dare opam.
uocabulo ee. qua merito imitet moy
sen. imitet aaron. Quid eni dr de eis
qa n discedunt de teplo dni. Erat g mo
yses indesinent in tabnaclo dni. qd
aut a operat. ut aut ado aliqd disce
ret. aut ipe ppl'm doceret. hec duo pon
tificis opa. ut ado discat legendo scrip
turas diuinas. 7 sepius meditando.
aut ppl'm doceat. s illa doceat que
ado didicerit. n ex ppo corde. ut ex hu   J. e. di. px. Relatu.
mano sensu. s q sps s. doc7. Est 7 aliud
opus qd facit moyses. ad bella n uad
n pugnat cont inimicos. S7 qd facit
moyses. orat. donec orat ppls ei uinc.
Si relaxauerit 7 dimiserit man. uicit
ppls 7 fugat. Oret g sacerdos eccle in
desinent. ut uincat ppls. q sub ipo e.
hostes inuisibiles. 7 amalechitas q
sut demones inpugnantes eos qui uo
lut pie uiuere in xpo.
D. XXXVII.
Sed qr an sclarib littis oporteat eos ee
eruditos. De his ita scbr. in co. cartagin. IIII.
Libros gentiliu n legat episcopus.
Eps gentiliu libros n legat. hreticor aut legat
p necessitate. aut p tpr. Ite ier ad dama
su. de pdigo filio. Repheundunt sacer
dotes q omissis euglis legt comedias.
Sacerdotes di omissis euglis 7 pphetis.   J. e. d. lxxxvi. Cum ta.
uidem comedias legere amatoria bu
colicor uersuu uerba cantare. tenere
uirgiliu. 7 id q in pueris e causa neces
sitatis. crimen in se face uoluntatis.
Ide. In uanitate 7 obscuritate sensus a
bulat. q sclarib disciplinis occupat.
Nonne uob uidet in uanitate sensus. 7   In uanitate 7 obscu ritate mtis ingdi qui in dialetica ar te torquetur.
obscuritate mtis ingredi. q dieb ac noc

tib; ī dialetica arte torq̄t͂. q phẏsic͂ ꝑscrutator
oculo t͂ns celū leuat. 7 ultra ꝓfundū t͂ra͡ꝝ
7 abissi quoddam inane demergi—t.
qui iambū feruet. qui tantā metrorū
siluā in suo studiosus corde distingit.
7 congerit. 7 ut ad alterā partē t͂nseam
q diuitias ꝑ fas 7 nefas querit. qui adu
latur regib; hereditates captat alie
nas opes congregat quasi in momto
cui sit relicturus ignorat͂. Idē in ẏsaia.
Qui scripturas sacras male intelligit.

Uin͂ in sc͞lari sapientia abutit͂. uino in
uino inebriant͂ qui — ebriat͂ 7 sicera.
scas (scripturas) male intelligit͂. atq; ꝑuertunt.
Sicera qui abutunt͂ sc͞lari sapientia
7 dialeticoꝝ tēdiculis. q non tā uincula
sūt appellanda. quā fantasma .i. um
bre quedā 7 imagines. q cito ꝑeūt 7 r͂e
soluunt͂. Idē sc͞dm tropologiā pseudo
ꝓphas eos debem͂ accipe. qui alit͂ scrip
tura͡ꝝ uerba accipiūt. quā sp͞s sc͞s sonat
7 diuinos eos qui coniectā m͞tis (sue) incer
ta futo͡ꝝ. quasi uera ꝓnuntiat͂ absq;
diuino͡ꝝ auctoritate uerbo͡ꝝ. Idē. Qui
cūq; scripturas n̄ intellig͂. ut rei ueritas
h͞t. uuā acerbā comedit. Idē in ep͞la
ad eph͂. Rependunt͂ ep͞i q filios suos

Legāt ep͞i atq; — sc͞lāib; erudiūt litt͞is.
p͞bri qui filios suos sc͞larib; erudiunt
litt͞is. 7 faciūt eos comedias legē 7 mimo
rū turpia scripta cantare. de eccl͞asti
cis sūptib; forsitan eruditos. 7 qd̄ in cor
bonā ꝑ peccō uirgo. ut uidua. ut subam
suā totā effundēs. q͞lib; paup optulerāt
hoc kalenda͡ꝝ strenā. 7 saturnalium
sportulā 7 mineruale mun͂ gramatic͂
7 orator. aut in sūpt͂ domesticos. aut ī
tēpli stipes. aut in sordidū c̄uertit lu
crū. Hely sacerdos ip͞e sc͞s fuit. s; q filiōs
n̄ erudiuit. in oī disciplina 7 correctiōe.
supin͂ cecid͂ 7 mortuus ē. Itē rabanus de
pressuris ecclasticis. Beat͂ ier͞. ab angl͞o

uerberatur. quia ciceronis librū lege

Legim͂ de b͞to ieron͞. q m cū librum b͞at.
legēt ciceronis. ab angl͞o correctus ē.
eo quod uir xp͞ian͂ pagano͡ꝝ figm͞tis
intenderet.

Hinc etiā filius ille ꝓdigus rep͞hen
ditur in euang͞lo. q de siliq͞s quas porci
manducabant. uentrē suū imple cupi
ebat. Hic etiā origenes sciniphes 7 ranas
quib; egipti sūt ꝑcussi. uanā dialetico
rū garrulitatē 7 sophistica argum͞ta ī
tellig͂. Ex quib; omib; collig͂. quod n̄ ē
ab eccl͞asticis sc͞larium litta͡ꝝ q͞renda pi
tia. S; contra leg͂ q moyses 7 daniel oī
scientia egiptio͡ꝝ 7 chaldeo͡ꝝ eruditi fu
erūt. Leg͂ etiā q ꝑcepit dn͞s filiis isr͞l. ut
spoliarēt egiptios auro 7 argento. mo
ralit͂ instruēs. ut siū au͡ꝝ sapientie siū
argento eloq͞ntię apud poetas īueni
m͂. in usū salutifere eruditiōis uerta
mu͡ꝝ. In leuitico etiā p͞mitias mellis .i.
dulcedinē huię eloq͞ntię dn͞o iubem͂
offerre. Magi quoq; t͞a munera (dn͞o) optule
r͂. in q͞b; n̄ nulli tres partes philosophię
uoluīt intelligi. Deniq; in expositione
psalt͞ii cassiodor͂ testat͂ oīs splendor (re) c͞a
tholice eloq͞ntię. oīs modū poeticę lo
cutiōis. q͞lib; uarietas decore ꝓnūtiati
oīs. a diuinis scriptis sūpsit exordiū. Hic
etiā ambr͞ ait sup ep͞la ad colosensium.
Oīs ratio sup͞ne sc͞ie. ul͂ t͞rene create. in
eo ē q ē capud ea͡ꝝ 7 auctor. ut q h͞e nouī.
nichil ultra q͞rat. q͞a hic ē ꝑfecta uirt͂
7 sapiā. q͞cq͞ alibi q͞rit͂. hic ꝑfecte inue
nitur. In daniele 7 salomoē ostendit.
ī fidelib; se auctorē toti͂ sapię. q infide
les n̄ putat. q͞a n̄ legit in euang͞lis 7 ꝓph͞is
astrologiā. 7 alia hui͂moī q despectas͞t.
q͞a nichil ualēt ad salutē. s; mittunt
in errorē 7 dū in his studēt. curā aię n̄
h͞nt. Qui u͂o xp͞m nouī. thesau͡ꝝ sapię
7 scię inueni. q͞a id nouit q utile ē. Hic
etiā beda ait in libro regum. Non pro
ibeant͂ clici sc͞lares litt͞as legere.

Turbat acumē legentiū 7 deficē cog͂ eos
q͞ a legendis sc͞larib; libris oīmodis exi
stimat ꝓhibendos. In q͞b; si qua inuen
ta sūt utilia. quasi sua sumē lic͂. Alio
q͞n moyses 7 daniel. sapientia 7 litt͞is
egiptio͡ꝝ. chaldeorūq; n̄ pateret͂ erudi
ri. Quo͡ꝝ t͞n supstitiōes simul 7 delicias
horrebāt. nec etiā ip͞e magister genti
uū aliq͞t uersus poeta͡ꝝ suis ut scriptis ī
didisset. ut dictis.

Supra locū illū fornicatio aut͂ 7 oīs immūditia aut auaritia nec noīet͂ in uobis sic̄ dec͂ scōs aut turpitudo aut stultiloquiū aut scurrilitas que ad rē nō ptinz; s; magis gratia͡ꝝ actio.

Cur ergo legi prohibentur que tam rationabiliter legenda probantur?
Sed seculares litteras quidam legunt ad uoluptatem poetarum
figmentis et uerborum ornatu delectati. Quidam uero ad eru
ditionem eas addiscunt, ut errores gentilium legendo
detestentur, et utilia que in eis inuenerint ad usum sacre eruditi
onis deuoti inuertant. Tales laudabiliter seculares litteras ad

I. e. di. lxxxvi. Cumtis.

discunt. Unde beatus Gregorius quendam episcopum non reprehendit quia eas didicerat, sed
quia contra episcopale officium pro lectione euangelica grammaticam populo exponebat.

Unde Ambrosius scribit super Lucam. Seculares littere legende
Legimus aliqua de sunt ut non ignorentur.
ne legantur. Legimus ne ignoremus. Legimus
non ut teneamus, sed ut repudiemus. Item Ieronimus
super epistolam ad Titum. Gramatica legen
da est ut per eam sacre scripture intelligantur.

Si quis gramaticam artem nouerit uel dialeti
cam ut recte loquendi rationem habeat et inter
falsa et uera diiudicet, non improbamus. Geo
metria et arimetica et musica habent in sua
scientia ueritatem, sed non est illa scientia pi
etatis. Scientia pietatis est nosse legere
scripturas et prophetas intelligere, euangelio cre
dere, apostolos non ignorare. Gramaticorum autem
doctrina potest etiam proficere ad uitam, dum
fuerit in meliores usus assumpta. Item Beda.
Exemplo Danielis probatur non esse peccatum
seculari litteris erudiri.

Qui de mensa et uino regis noluit comedere ne pollueretur,
utique si sapientiam atque doctrinam Babil
loniorum esse sciret peccatum, numquam
acquiesceret discere quod non licebat. Disceret
autem non ut sequeretur, sed ut iudicaret atque con
uinceret. Quomodo si quisquam aduersus ma
thematicos uelit scribere imperitus mathe
seos risui pateat, et aduersus philoso
phos disputans si ignorat dogmata phi
losophorum. Discunt ergo ea mente dogmata
et doctrinam chaldaicam qua Moyses omnem sa
pientiam Egiptiorum didicerat. Item. Si quando
cogimur litterarum secularium recordari et a
liqua ex his discere que olim omisimus,
non nostre est uoluntatis, sed ut ita dicam
grauissime necessitatis, ut probemus ea que
a sanctis prophetis ante secula multa predicta sunt,
tam Grecorum quam Latinorum et aliarum gentium litteris
contineri. Item ex sinodo Eugenii pape.
De magistris et doctoribus episcopi congruis locis
constituant.

De quibusdam locis ad nos refertur neque magistros neque cu
ram inueniri pro studio litterarum. Idcirco
ab uniuersis episcopis subiectis plebibus
et aliis locis in quibus necessitas occur
rerit omnino cura et diligentia habeatur
ut magistri et doctores constituantur,
qui studia litterarum liberaliumque artium
dogmata assidue doceant, quia in his
maxime diuina manifestantur atque de
clarantur mandata. Item Augustinus contra Mani
cheos. Auctoritatem gentilium eorum uanitas
Si quid ueri de retundit atque conuincit.
Deo Sibilla uel Orpheus aliiue gen
tium uates aut philosophi dixisse per
hibentur, ualet quidem aliquid ad paganorum uani
tatem conuincendam, non tamen ad istorum auc
toritatem complectendam. Quantum enim
distat de Christi aduentu inter predicati
onem angelorum et confessionem demonum,
tantum inter auctoritatem prophetarum et curiosita
tem sacrilegorum. Item Clemens. Ad intelligen
tiam scripturarum secularium peritia est necessaria.

Relatum est nobis quod quidam in uestris partibus
commorantes sanis doctrinis aduersan
tur, et prout eis uidetur, non secundum patrum
traditionem, sed iuxta suum sensum docere
uidentur. Multas enim, ut in quibusdam audiui
mus, uestrarum partium ingeniosi homines ex his

S. di. xxxvi. Si quis uult. ... xxxvii. c.

que legunt uerisimilitudines capiunt.
Et ideo diligenter obseruandum est ut lex Dei
cum legitur non secundum propriam ingenii uirtutem
uel intelligentiam legatur uel doceatur. Sunt
autem multa uerba in scripturis diuinis que pos
sunt trahi ad eum sensum quem sibi sponte pre
sumit, sed non oportet. Non enim sensum extrinsecum alie
num et extraneum debetis querere, uel quoquo modo ipsum ex scrip
turarum auctoritate confirmetis:
sed ex ipsis scripturis sensum capere uerita
tis. Et ideo oportet ab eo scientiam
discere scripturarum, qui eam a maioribus secundum
ueritatem traditam seruat, ut ipse possit
eam quam recte suscepit competenter asserere.
Cum enim ex diuinis scripturis integram quis
et firmam regulam ueritatis susceperit, absur
dum non erit si aliquid etiam ex eruditione communi
ac liberalibus studiis que forte in pueritia
attigerit ad assertionem ueri dogmatis
conferat, ita tamen ut ubi uera didicit, falsa
et simulata declinet. Item Ysidorus in libro

sententiarum. Quare p̃hibet̃ x̃ani poe-
tica figm̃ta legere.
Ideo autem
p̃hibetur x̃ani legere figm̃ta poetarũ
quia p oblectam̃ta poetarũ ut fabularũ
nimiũ m̃te excitat ad incentiua libi
dinũ. Non enĩ solũ thura offerendo de
monib; immolat̃. s; etiã eorũ dicta libẽ
tius capiendo.

Vt itaq; ex p̃missis appar̃t. inpitia
sacerdotib; sẽp aduersa deb; ẽẽ. qm̃ cũ
p ignorantiã cecat alii ducatũ p̃bẽ
cepit. ambo in fouea cadũt. vñ dr̃ in
psalmo. Obscurent̃ oculi eorũ ne uideãt
7 dorsũ eorũ sẽp in curua. Cũ enĩ obscu
rant̃ illi qui p̃sũt. ad ferenda onera pec
catorũ facile seq̃ntes inclinant̃. Sic la
borandũ ẽ itaq; sacerdotib; ut igno
rantiã a se ut quandã pestẽ abiciãt.
Licet enĩ seruus nesciẽs uoluntatẽ dñi
sui 7 ñ faciẽs. dicat̃ uapulaẽ paucis. ñ
tñ hoc gñalit̃ de omib; intellig̃. Ait enĩ
apl̃s. Qui ig̃rat. ig̃rabit̃. q; de eo intelli
gẽdũ ẽ. q nolũit intellig̃e ut bene age
ret. vñ aug̃ ait in l̃ questionũ. Non oĩs
ignorãs. inmunis ẽ a pena. Ille enĩ ig̃
rãs pot̃ excusari a pena. qui a q̃ disceẽt
ñ inueñ. Illis aũt hoc ig̃sci ñ potũt. qui
hñtes a q̃ discerẽt. opam ñ dederũt.

·D XXXVIII·

Cũ itaq; uoluntaĩa ig̃rãtia oĩb; sit
noxia. sacerdotib; ẽ p̃iculosa. vñ in tol
letano cõleg̃. Sacerdotib; maxĩe igno
rantia uitãda ẽ.
Ignorantia mater
cunctorũ errorũ. maxĩe in sacerdotibus
dĩ euitanda ẽ. q docendi officiũ in p̃p
dĩ suscepũt. Sacerdotes enĩ legẽ scãs scp
turas admonent̃. paulo apl̃o dicente
ad timotheũ. Attende lectioĩ. exortati
oĩ. doctrĩe 7 sẽp mane in his. Sciãt g̃ sacer
dotes sacras scp̃turas 7 canones. 7 oẽ
op̃ eorũ in p̃dicatioẽ 7 doctrĩa consistat
atq; edificẽt cunctos tã fidĩ scientia
quã op̃m disciplina. Itẽ ex eodem.
Officiale libellũ ab ep̃o accipiat p̃bri
cũ ordinant̃.
Qvando p̃bri in parro
chiis ordinant̃. libellũ officialẽ
ab ep̃o suo accipiat. ut ad ecctãs s̃ de
putatas instructi succedãt. ne per
ignorantiã etiã in ipis diuinis sac̃
mentis offendãt. Cũ uõ ad letanias ut
ad conciliũ uenerit. rationẽ ep̃o suo
reddãt. qualit̃ officiũ susceptũ cele
brẽt. ut baptizẽt. Itẽ Leo ep̃is cõstantinp̃.
In scientia sacerdotũ. nec excusatioẽ
ẽ digna nec uenia.
Si in laicis uidet̃
intollerabit̃ inscientia. q̃nto magis
in his qui p̃sũt. nec excusatioẽ ẽ digna
nec uenia. Itẽ celestiñ orthodoxis oĩb;
ep̃is. Canones ñ lic; sacerdotib; igno
rare.
Nulli sacerdotũ liceat canoẽs
ignorare. nec q̃cquã facẽ q patrũ possit
reg̃lis obuiare. Que enĩ res a nobis di
gna reseruabit̃. si decretaliũ norma
cõstitutorũ p aliorũ ubitũ licentia pp̃lis
p̃missa frangatur. Itẽ ex dictis sci aug̃.
Que sacerdotib; necessaĩa sũt addi
scendũ.
Hec ipis sacerdotib; necessaĩa
sũt ad discendũ. i. sacm̃torũ. lib̃ lectioã
rius. antiphonari. baptisterium. cõpit̃.
cañ. peitentiat̃. psaltiũ. omelie p cir
culũ anni dñicis dieb; 7 singl̃is festiui
tatib; apte. Ex quib; oĩb; si unũ defuẽit sac̃
dotis nom̃ uix in eo cõstabit. q a ualde
p̃ic̃lose euglice mine sũt q b; dr̃. Si cecus
cecus ducatũ p̃bẽt. ambo in fouea cadũt.
Itẽ ex viĩ sinodo. Que oportẽat scire eũ
q ep̃s est ordinandus.
Omẽs psallentes
rep̃mittim̃ dõ. In iustificatioĩb; tuis
meditabor. ñ obliuiscar sermoẽs tuos.
qd̃ oẽs qui dẽ x̃anos obseruare saluber
rimũ ẽ. S; p̃cipue hos qui ecctãsticã
dignitatẽ cõsecuti sũt. vñ diffinimus
omẽ q ad ep̃atũ p̃mouend̃ ẽ. g̃dũ mõis
oĩb; psaltiũ nosse. ut ex hoc õmis cler̃
qui sub eo fuerit. ita moneat̃ 7 inbua
tur. Inq̃rat̃ aũt diligent̃. a metropoli
tano. si in p̃mtu habeat legẽ. scrutabi
lit̃ 7 nõ scrutabilit̃ 7 ñ tñsitoĩe tã sacros
canoẽs. 7 scm̃ euglm̃ quã diuini apl̃i
librũ 7 oẽm diuinã scp̃turã. atq; scd̃m
eorũ mandata cõseruare 7 docẽ pp̃lm̃ s̃
cõmissũ. Subã enĩ sũmi sacerdotii nñ
sũt eloq̃a diuinit̃ t̃dita. i. uera diuina
rũ scp̃turarũ disciplina. quẽadmodũ
magñ p̃hib; dionisius. Qd̃ si discepta
uẽit 7 ita lubent̃ facẽ 7 docẽ minime
spoponderit. nullateñ cõsecretur. Ait

xvi. Sid... xxxvi. &c

D. xviii. Cum

S. di. xx. iii. Cap. ii.

J. e. di. xl. iii. c. i.

Officiale libellu abepo accipiat pbri q ordinant

Fidelium mentes sacris scripturis inherentes non obscurari mundana iniquitate

eni ppħe ds. Tu scientiā repulisti ⁊ ego
repellam te. ne sacerdotio m̄ fungaris.
Itē ex cō. cartaginensi. iii. De eodem.
Placuit ut ordinatis epis. ut clicis. prius
ab ordinatorib; suis. decreta cciliorum
in aurib; eoꝝ inculcent̄. ne se aliqd̄ c̄tra
statuta cciliꝝ fecisse peniteat. Itē zefe
rinus pp̄. Sacre scptē inherentes n̄ ob
scurantur iniquitate mundana.
Sicut stellas celi n̄ extinguit nox. sic m̄
tes fideliū inherentes firmamīto sacre
scptē. n̄ obscurat mundana iniqtas.
Itē ier in ysaia. Ignātia scpturaꝝ. ē igno
Siusta aptīm paulū. xp̄s dei rātia x̄.
uirt̄ ⁊ dī sapientia ē. ignatio scpturaꝝ
ignatio ē x̄. Itē gḡ in moralib;. A dn̄o sci
untur ut ignant̄. q ea q̄ dī sūt sapuīt. ut
Qui ea q̄ dī sapuīt a dn̄o sapuīt̄ ⁊ q ea q̄ dī ignant.
n̄ nesciuīt. a dn̄o nesciuīt̄. paulo attestāte q̄ ait. si qs igñ
rat ignabit̄. Id. q eqr stultē ē in culpa sapiēs eīt in pena.
Itē aug. Non q aliqd̄ nescit. s; q putat
se scire qd̄ nescit errare pbant̄ur.
Quamuis errare ē q̄nta possum̄. q̄nta p̄ossum̄ caūā ca
uēn dū sit. n̄ solū in maiorib;. uerū etiā in mi
norib; reb;. nec n̄ ignorantiā rerū possit errari.
n̄ ē tn̄ consequēs. ut c̄tinuo erret qsqs
aliqd̄ nescit. s; siqs existim; se scire q̄
nescit. p uō quippe appbat falsū. qd̄ ē
erroris ē p̄pū. ueruītn̄ in q̄ re quisq erret n̄ ē plimū.
nā in una eadēq; re. ⁊ nesciētis scientē r̄ēranā n̄ errantē recta
ratioē pponit̄. In diuersis aut̄ reb;. i. cūm
iste scit alia. ille alia. ⁊ iste utiliora. et
ille min⁹ utilia. ut etiā in noxia. qs
n̄ in eis q̄ ille scit. ei pferat nescientē.
Sūt enī q̄dā. q̄ nescire melius ē. quā
Solice pignorantiam scire.
gmatice artis aliqd̄ uitiosum pferat
pbr̄i. ut epī. n̄ tn̄ ideo a scolasticis sūt
despiciendi. q a moꝝ uitia mag̃ quā
uerboꝝ sūt p̄cauenda. Vn̄ aug̃ int̄
de catetizandis rudib;. Non contēp
nant scolastici ecclastică siplicitatē.
Sedulo monendi sūt scolastici. ut
humilitate induti xp̄iana. discāt n̄
c̄tēpnere quos cognouīt moꝝ uitia
amplius quā uerboꝝ deuitare.
s; cordi casto linguā exercitatam
n̄ conferre audeant quā etiam
pferre consueuerāt. his enī maxime. u
tile ē nosse ita eē. ita eē pponendā uerb
sententiā. ut pponit̄ anim⁹ corpi. Ex q̄
fit ut ita malle debeāt ueriores quam
dissertiores audire sermones. sicut
malle debēt prudentiores quā formo
siores hr̄e amicos. Nouerīt etiā non eē
uocē ad aures dī n̄ animi affectū. Ita e
nī n̄ irridebāt si aliquos antistites. et
ministros eccl̄e forte ani aduerterint.
ut cū barbarismis ⁊ solocismis dm̄ inuo
care. ut eadē uerba q̄ pronuntiant. n̄
intelligē. pturbateq; distinguē. n̄ q a
ista minime corrigenda sūt. ut ppl̄s
ad id q̄ plane intellig̃ dicat am̄. S;
q a pie tolleranda sūt ab eis q didicerit
ut sono in foro. sic uoto in eccl̄a bn̄di
ci. Itaq; forensis illa nūquā forte boa
dictio. nūquā tn̄ bn̄dictio pot̄ dici.
Itē clemēs. Ep̄s ppt̄ obpp̄ū senectutis
aparuit ⁊ in minimis discē n̄ erubescat.
Nullus ep̄s ppt̄ obpbriū senectutis. ut̄
nobilitatē gn̄is. aparuit ut minime
eruditis. si qd̄ forte ē utilitatis aut sa
lutis inqrere negligat. Qui enī rebellit̄
uiuit. ⁊ discē atq agē bōa recusat. mag̃ diaboli
q̄ mbrū x̄ eē ostn̄dit̄. ⁊ potius infidel̄ q̄ fidel̄ eē mō
strat̄. §. Ecce plenarie demonstratum est
qd̄ sacerdotes oportet littaꝝ tā sacraꝝ
quā sclāriū negotioꝝ eē pitos. Nūc q̄rit̄
an sclāriūm negotioꝝ oporteat eos hr̄e
pitiā. hāc platis eē necessaiām mltis
rōib; pbat̄. Debēt nāq; plati subditis
n̄ solū spālia. s; etiā carnalia subsidia mini
strare. Exēplo x̄ qui turbas seqntes. n̄
solū uerbo docebat. s; etiā uirtute sa
nabat ⁊ corpalib; alimītis reficiebat.
Vt aūt plati hec oīa plene pficē possīt
sclāriūm negotioꝝ oportet eos hr̄e soler
tiā. ut eoꝝ cautela ⁊ eccl̄e seruent̄. in
dēpnes ⁊ cuiq; necessaīa p suo modo sub
ministrent̄. Vn̄ qdā in epm̄ electus.
a bato ggō. p sua simplicitate repellit̄.
ne ei occasioē res eccl̄e dilapidarent̄.
Vn̄ idē scbit. nobilib; ciuib; neapoli.
Sclāriū negotioꝝ ipiti. n̄ sūt in epōs ordi
Petrus diacon⁹ quē a uob̄ electū nandi.
asseritis. oīo ut dr̄ simplex ē ⁊ mostis

D. XXX. I.

i̅ . vi. Q. i. fris
i̅ . di. xlvii. fr̄ pei
i̅ . di. lxi. studuy

quia hoc tp̄r. talis in regiminis arce
deb; constitui. qui non solū de salute
animarum. uerū etiā de extrinseca utili
tate 7 cautela sciat ēē sollicitus.

J. i. e. ad timoth.

Oportet quoque ep̄m ēē ornatū 7 ospi
talem. Ornamenta ep̄alia uirtutes deb;
intelligi. q̄ a dn̄o eis p̄mittunt̄ cū dr̄.

J exodo.

Sacerdotes eius induā salutari. vn̄ i
ueti. t. uariis uestib; ex p̄cepto dn̄i sa
cerdotes ornari legunt̄. q̄a multimo
dis uirtutib; deb; splendē uita ponti
ficis. ut g̃dui ē ferat decorē. quē ab eo
n̄ accepit. n̄ enī loca s; uita 7 mores
scm̄ faciūt sacerdotē. Vn̄ ex officio su
scepto n̄ licentiā peccandi. s; necessita
tē bene uiuendi se nouerit assecutū.
vn̄ simachus pp̄ ait. Officiū sacerdo
tis n̄ confert. s; adimit licentiā delin

D XL

Donnos batū petrū sicut dici q̄ndi.
tis a dn̄o cū sedis p̄uilegio. ut successo
res ei peccando licentiā iudicamus
suscepisse. Ille p̄henne meritoz dotem
cū hereditate innocentie misit ad
posteros. Qd̄ illi c̄cessū ē pactum lucem:
ad illos p̄tin; quos ip̄ar splendor c̄
uersationis illuminat. Q̄s enī sc̄m ēē du
bitet quē apex tante dignitatis attol
lit. In quo si desūt bōa acq̄sita p̄mit
tū. sufficiūt q̄ a loci p̄decessore te
stat̄. Aut enī claros ad hec fastigia
erigit. aut q̄ erigunt̄ illustrat. It̄ ier.
Filii scōz sūt q̄ exercēt opa eoz.
Non ē facile stare in loco petri 7 pauli. s; eit tenē
cathedrā regnātiū cū xp̄o. q̄a hic dicit̄.
Non scōz filii sūt. q̄ tenēt loca scōz. s;
qui exercēt opa eoz. Itē gg̃. Morū no
bilitas n̄ loci ut g̃n̄s sacerdotes noti

S. di. xii. Nouitatis.

Nos q̄ ip̄sum̄. n̄ ex locoz ut g̃n̄s ficet.
dignitate. s; moz nobilitate innote
scē debem̄. nec urbiū claritate. s; fidi
puritate. Itē anastasio p̄bro. Non lo
cant̄ ordines. s; merita nos dō c̄iūgūt.
Non locat̄ ordines c̄antori nr̄o p̄ximos
nos faciūt. s; nos aut merita bōa c̄iungīt. aū
mala disiūgīt. It̄. i. c̄rosost. ait. Magnitudo
peccati. ut dignitatis quoque fortit̄ de
Homo. xp̄ian̄ fortit̄ cadit in peccō. licet.
ppt̄ duas causas. Aut ppt̄ magnitudi
nē pc̄ci. aut ppt̄ altitudinē dignitatis. Itē
ex gestis bonifatii martiris. Dāpnatur
ap̄licus q̄ sue 7 frm̄ e salutis ē negligēs
Si papa sue 7 fratrē salutis ē negligens.
rep̄hendit̄ inutil̄. 7 remissus in opib; s̃s.
7 insup a bono taciturnus. q̄ mag̃ offi
cit s̃ 7 omib;. nichilominus innumerabi
les pp̄los cateruati secū ducit̄. p̄mo man
cipatu gehenne cū ip̄o pp̄lo plagis mul
tis inetnū uapulatur̄. huius culpas i
stic redarguere p̄sumit mortaliū nul
lus. quia cunctos ip̄ iudicaturus. a nemine
ē iudicand̄. n̄ dep̄hendat̄ a fide deui
p̄ cui perpetuo statu uniuersitas fide
liū tanto instanti orat. quanto suā
salutē p̄ deū ex illius incolomitate
aīaduertūt. p̄pensius pendē. Itē aug̃
ad uale riū. Non ordines s; uite meri
ta nos deo commendant.
Ante oīa peto ut cogitet religiosa prudētia tua
nichil ēē in hac uita 7 maxiē hoc tp̄r
facilius 7 leuius 7 hoīb; acceptabilius
ep̄i. aut p̄bri. aut diaconi officio si p̄re
suptorie. atque adulatorie res agatur.
s; nichil apud dm̄ miserabilius tristius
7 dāpnabili. Itē nichil ēē in hac uita
7 maxiē hoc tp̄r difficilius. laboriosius. periculosius.
ep̄i. aut p̄bri. aut diaconi. officio. sed
apud dm̄ nichil beatius. si eo mō militē
tur. quo n̄r imp̄r iub;. Quis aut̄ sit mo
dus. nec a pueritia nec ab adolescētia mea
didici. 7 eo tp̄r quo disc̄ cep̄i uis michi
facta ē merito peccatoz meoz. Nā quid
aliud estimē nescio ut scd̄s locus tarb̄
nactoz michi traderetur. q̄ remū tenere
n̄ noueram. Itē ysidorus. Corripit̄ 7 a tr̄ā
sacerdotiū trahit̄. n̄ legalit̄ 7 iuste ser
Sicut uiri 7 mulieris digna con uet̄.
iunctio unū fac̄ matrimoniū. 7 sicut du
oz copulatio unū facit corp̄. ita clicat̄
7 sacerdotiū. unū faciūt p̄brm̄. 7 electi
o 7 c̄secratio. unū faciūt ep̄m. q̄ oīa ii
nū efficiūt corp̄. q̄ corp̄ citius corrum
pit̄ 7 ad tr̄ā trahit̄. n̄ legalit̄ seruetur.
n̄ iuste uiuendo laudet̄. Itē ambr̄.
Illud aūt qd̄ extra De eodem.
p̄adisū uir fact̄ ē. mulier intra p̄adisū.
ut aduertas. q̄ n̄ loci n̄ g̃n̄s nobilitate.

Set ibi non de illustratione uite s; scientie intelligendū ē. quā quisque discretus hō maiorē accepit ex eo q̄d ad sacerdotium ascendit

J. ii. Q. vii. Quisque.
J. viii. Q. vl̄t. Pater. Ipi s̄c. Cuncta
J. xvii. Q. vl̄t. Nemini.
S. di. xvii. Hinc.
S. di. xxi. Nūc autē
J. xxiiii. Q. ii. Sane. c̄c. S; sciendū ē quod scisma quāuis p̄prie heresis non sit tn̄ sine comite heresi nō p̄manet. q. extra. q̄. xxiiii. ca. c. Inter scisma inuenitur. Dioscorus g̃ quo ibi dicit quamuis dicat non peccasse in fide. quia expresse in fidei articulis nō offendit. tn̄ a fide deuius extitit. dū in scisma q̄d heresis comitat̄ incidit 7 iō a romana ecclā anathematizatus fuit.

J. di. lxxii. C. bi. c̄c.
S. di. xxi. Nūc autē
J. ii. q. vi. Sic̄ il
J. xxiii. q. iiii. Displicet
J. viii. q. i. Inscripturis

J. xxvi. Q. ii. Cū in ap̄i

s7 uirtute. unusquisq; grām cōpat s.
Deniq; extra padisū .i. in inferiori lo
co factus uir melior inuenitur. 7 il
la que in meliori loco. hoc ē in pa
diso facta ē. inferior inuenitur. It
gg. Grā n̄ locus saluat animā.

J. di. lxxxi. valer. cc. Si; ibi intelligendū ē utile melioris mutatio loci grā operante. Si aut̄ dicunt̄ quelibȝ n̄ ualē loca diuina grā absente.

Quelibȝ oculta loca sine grā animā
saluare n̄ possūt. qd̄ aliqn̄ in ipsis
q; conspicimus erratib; electorū.
Nā loth in ipā puersa ciuitate iu
stus fuit. in monte peccauit. Sed
ista curdicim̄ cū maiora noueri
mus? Quid enī padiso iocundius?
qd celo securius? Et tn̄ hō ex padiso.
7 angl's ex celo peccādo cecidit. Idem.
Adam p̄mus hō p peccō. De eodem.
de padiso eiectus ē. hoc ē q; nobili
tatē dei a se deiecit. nobilitate loci
p̄uat̄. Itē iohs grisostomus. Non ē
uere sacerdos oīs q nōiat̄ sacerdos.
Multi sacerdotes. 7 pauci sacerdotes.
multi nōie. pauci in ope. Videte ḡ
quō sedeatis sup cathedrā. qa non ca

B. iii. Sanguis must.

thedra facit sacerdotē. s7 sacerdos
cathedrā. n̄ locus scīficat hōiē. s7 hō
locū. Non oīs sacerdos scs. s7 oīs scs sa
cerdos. Qui bn̄ sedit sup cathedram.
honorē accip̄ cathedre. Qui male se
dit iniuriā facit cathedre. Ideoq; ma
lus sacerdos. de sacerdotio suo. crim̄

J. ii. Q. vii. Qui nec regi.

acqrit n̄ dignitatē. In iudicio enim
sedes siquidē bene uixeris 7 bene docueris
populum in ...
is. Si uō bn̄ docueīs 7 male uixeīs. tu
solus ē cōdēpnator eīs. Nā bn̄ uiuēdo
7 bn̄ docendo. pplm instruis quō ui
uere debeat. Bn̄ aūt docendo 7 male
uiuēdo ... dm̄ instruis quō te debe
at cōdēpnare. Idē. Quicūq; desidāuit
p̄matū in t̄ra. inueiet cōfusionē in
celo. nec int̄ seruos x̄ cōputabit̄. qui
de p̄matu t̄ctauerit. Nec unusquisq;
eoȝ festin7. quō alīs maior appare
at. s7 quō oībȝ inferior uideatur. Qm̄
n̄ q maior fuit in honorē. ille ē maior. s7 q fuit mi
or. ille ē maior. § Ecce qbȝ oporteat sacdotē

D. XL. I.

eē ornatū moībȝ. S7 p̄t̄ea oportet il
lū eē ornatū in ext̄iorib; habitu ui
delic7. 7 incessu. habitu ut nec sordi
dis nec fulgidis se uestib; horn7. Ut
enī ait ier. nec affectate sordes. nec
exquisite delicie laudē pariunt. Qd
tā de uestib; quā de cibis intelligen
dū ē. Vn̄ aug ait in l. de doctina x̄ana
p̄ moribȝ eoȝ cū quibȝ uiuim̄ alimitis etiā
Quisquis rebȝ p̄terea uti debemus.
tibȝ restrictius utitur. quā sese hn̄t
mores eoȝ cū quibȝ ut uiuū. aut intē
pans. aut supstitiosus ē. Quisqs uō
sic eis utit̄. ut metas cōsuetudinis
bonoȝ int̄ quos uersat̄ excedat. aut
aliqd significat. aut flagitiosus ē.
In oībȝ enī talibȝ n̄ usus reȝ sed
libido in culpa ē. Quid ḡ locis 7 t̄pi
7 psonis cōueniat diligent̄ adtenden
dū ē. ne temere flagitia rep̄henda
mus. Fieri enī pot ut sine aliquo
uitio ... cupidinis. ul̄ uoracitatis
p̄tiosissimo cibo sapiēs utat̄. Insipi
ens aūt fedissime gule flamma
in uilissimū cibū ardescat. 7 sani
quisq; malueīt more dn̄i pisce ue
sci. quē lenticula more esau nepo
tis abrahā. aut ordeo more iumē
toȝ. Non enī p ppt̄a continentiores
nob̄ sūt plereq; bestie. quia uilio
ribȝ alunt̄ escis. Nā oībȝ huiusce
modi rebȝ. n̄ eaȝ reȝ natura qbȝ
utimur. s7 ex causa utendi 7 mō
appetendi. ul̄ pbandū ē. ul̄ impro
bandū. quod facimus. Itē aug
sup iohis eplām. Non cibȝ s7 appetit̄
Delicie quelibȝ si absq; culpa est.
desidio pcipiantur. n̄ officiunt.
7 uiles cibi appetent̄ accepti impe
diut̄ pfectū abstinentie. Dauid e
nī aquā concupitā effudit. 7 elias
carnē cōmedit. Idē in t̄. de uerbis
dn̄i. Contra sue infirmitatis cō
suetudinē aliqbȝ cibȝ n̄ cogantur
Non cogantur diui diuites uti
tes paupm cibis uesci. utantur con
suetudine infirmitatis sue. s7 do
leat̄ aliūt se n̄ posse. Si ...
cōsuetudine mutat̄. egrotant. Utā
tur supfluis. det̄ inopibȝ necessaria.

Utantur preciosis. dent pauperibus uilia.
Idem in libro questionum euangelii. Equani
mitas tollerandi non usus uel abstinentie
Quod dicit [...]tia cibi iustitiam facit.
dominus in euangelio iustificata est sapien
tia ab omnibus filiis suis. ostendit fili
os sapientie intelligere. nec in abstinendo
nec in manducando esse iustitiam.
sed in equanimitate tollerandi inopiam et tem
perantiam. per habundantiam non se corrumpendi.
atque oportune sumendi uel non sumendi ea quorum non usus
sed concupiscentia reprehendenda est. Non
enim interest omnino quid alimentorum sumas.
ut succurras necessitati corporis. dum
modo congruas in generibus alimentorum his cum
quibus tibi uiuendum est. neque quantum sumas multum
interest. Cum uideamus aliorum stomachum citius
satiari et eos tamen illud ipsum paruo quo satiantur
ardenter et intollerabiliter toto tempore inhiare. a
liorum autem paulo post quam satiati fuerint tollerabiliter inopiam perferre
tamen horam posit[..]as epulas si uel in tempore aut
opus sit. aut necesse sit cum tranquillitate
aspicere neque tangere. Magis ergo interest
non quid uel quantum alimentorum pro congruen
tia hominum atque persone sue et pro sue uali
tudinis necessitate quis accipiat. sed
quanta facilitate et serenitate animi
careat. cum his uel oporteat uel necesse est
carere. ut illud in animo christiani compleatur.
quod apostolus dicit. Scio et minus habere. scio et
habundare ubique et in omnibus imbutus
sum et satiari et habundare et esurire. et
penuriam pati. omnia possum in eo qui me
confortat. Item ex concilio gangrensi. Tempera
tia ciborum et uestium. non dissolutio corum
Parsimoniam cum ueste hu[...] laudat
mili. non reprobamus. sicut etiam ornatum
preter corporis diligentiam infucatum la
udamus. Dissolutos autem et fractos ue
stibus et incessu non recipimus. Pietatem in
priuatis domibus non concludentes omnem
locum in nomine domini edificatum honore
mus et congregationem in ecclesia factam ad uti
litatem communem recipimus et bona opera que
super uires in fratres pauperes exercentur
secundum ecclesiasticas traditiones beatifica
mus et omnia que conueniunt traditionibus apostolicis et
sanctarum scripturarum preceptis in ecclesia fieri ex

optamus. Item Gregorius. Sub specie uirtutum
sepe se uitia ingerunt.
Sepe se uitia esse uirtutes mentiuntur
ut tenacia parsimonia. effusio lar
gitas. crudelitas zelus iustitie. re
missio pietas uelit uideri. Item ex concilio
cartaginensi iiii. Meritis fidei et uite. non
diuitiis episcopalis auctoritas queritur.
Episcopus uilem suppellectilem et mensam ac uic
tum pauperem habeat et dignitatis sue auc
toritatem fide et uite meritis querat.
hospitiolum quoque non longe ab ecclesia
habeat. Item ex eodem. Clericus in habitu in
dumentorum non querat decorem.
Clericus professionem suam etiam habitu et in
cessu probet. et ideo nec uestibus nec calciamen
tis decorem querat.
Sicut ergo in cibis mores eorum cum quibus ui
uimus obseruare monemur. sic et de in
dumentis intelligendum est. Ut enim alibi
dicitur. quisquis contempta sibi his cum quibus uiuit.
lautiora siue austeriora preceptis indu
mentis uel alimenta querit. aut intemperans
siue est. aut superstitiosus. In incessu debet
esse sacerdos ornatus. ut grauitate itine
ris. mentis maturitatem ostendat. In
compositione enim corporis ut augeatur qua
litatem indicat mentis. Unde historiogra
phus ille. cum eius mutabilitatem descri
beret. cuius conscientia excitata uastabat
mentem. Inter cetera hoc notabile etiam indi
cauit. Incessus eius modo citus. modo tardus.
Hospitalem uero sacerdotem esse oportet. ne
sit in numero eorum quibus in iudicio dicetur.
hospes eram et non suscepistis me. Qui enim
apostolum secutus. alios ad hospitalitatem
debet inuitare. Quomodo hospitalitatis ex
ortator potest esse qui domum suam propriam hospitibus
claudit. Si enim sacerdos primum a se ipso
et a domestica sua esse ecclesia debet exigere.
quod postea populis imperet. si primum imi
tando christum ipse debet facere. que postea
populum doceat. necesse est ut pauperes ho
spitio recipiat. quatinus ad hospitalitatem
facilius suo exemplo subditos attrahat.
Ordinandus itaque sacerdos ad memo
riam reuocet. quomodo habraam et loth hospi
talitatis opera deo placuere et angelos ho-

Marginal notes (left): Nec in abstinentia nec in manducando. sed in equanimitate tollerandi inopiam iustitiam esse. — p S. di. xxiiii. Clerici / I. xxii. Q. iiii. — S. di. xxx. Si quis presbiteros. — I. e. di. xlv. Cap. i. — S. di. xxx. Si quis ...

Marginal notes (right): I. xxi. Q. iiii. Precipimus. — I. i. e. ad timotheum. — C. D. xlii. — B. ii. Ut autem omnes ora. / Placuit ut presbiteri ... — B. xiiii. Quicumque hospites. — B. ii. Placuit — B. xviii. Quicumque hospi

D. XLII.

J. di. xlvii. Sicut hu. ec. Si aliud ē supflua retinendo de necessariis paupib3 suc currere. qd ibi admittit. aliud nec de necessariis. nec de supfluis elmosinā agere qd h' penit' ignorat.

spitio recipe meruerīt. quō angli so
domus hospitalē domū ingressi. Loth
cū familia sua liberauerit. quō clausa
domos cū hospitib3 suis ignis ingressu
pdidit. quō etiā scdm ieronimū alie
na rape cōuincitur. qui ultra necessari
am s' retinē pbatur. ac sic se p opa pie
tatis instituat. ut 7 p̄sentis uite sub
sidia 7 etne claritatis p̄mia adnō pci
piat. Utrūq3 enī pietati pmittit'. Unde
aplūs scbēs ad timotheū. Exerce te ipm
ad pietatē. Nā corpat' quidē exercita
tio ad modicū util' ē. Pietas aūt ē util'
ad oīa hñs pmissionē uite. q nc ē 7 fute.

J. di. lxxxv. Archidiaco

Ab hac quisqs alien' fuerit. in sacerdotē
ordinari ñ pot'. Si enī uidua in eccīa
recipi phibetur. q paupes ñ recepit ho
spitio. que pedes scōz ñ lauit. q oē op'
bonū ñ ē executa. multo mag' sunt p

J. e. di. lxxx.v. Cap. i.

hibendi a sacerdotio. q ab ope pietatis
pbant' aliena. Unde quidā hospitalita
tis opa despicientes. in gangrensi ccili
o excōicant'. Sic' in eo statutū ē eni.
Non sunt despiciendi q cōuiuia paupib3 exhibent.
Si qs eos despicit. q fideliter aga
pas. i. cōuiuia paupm exhibēt 7 ppt ho
norē dñi cōuocāt frs. 7 noluerit cōicare

S. di. xxx. Si quis p sup.

huiuscemōi uocatioib3 paruipendēs
qd' geritur. anathema sit.

J. iii. e. Johis.

Sicut etiā iohs euglista in epla sua q
dā diotropē excōicat. q nec paupes reci
piebat 7 recipientes de eccīa eiciebat.
In hospitalitate aūt ñ ē hñdus delectus
psonaz. s3 indifferent' qbuscūq3 suf
ficim'. hospitales nos exhibe debem'.
Unde iohs c'sostom' in epla ad hebreos.
In recipiendis hospitib3 nulla ē debet distinctio.
Quiescam' ab hac' surda cu
riositate 7 diabolica 7 p ēpta oīa. Si enī
in cl'o electū se dicat. si sacerdotē se noiēt.
scrutare. Non enī sine piclō in tali
b3 indiscussa cōicatioē ēcā maiora pi
culū uertitur. Non enī dat' s' accipit'.
Si uō p nutrimto postulat. ne inhis exa
mines. Quō habraā hospitalē se ēca oēs
ostendebat'. Si scrutator eēt ēca refugi
entes ad se. nūq'a anglos hospitio re
cepisset. Fortassis enī ñ putasset eos an
glos. sed cū reliqs repelleret. S3 q'a oēs
recipiebat. suscepit 7 anglos. Non enī
ex uita eoz quos accipis mercedem t'
retribuitur ē dš. s3 ex uoluntate 7 hono
rificentia multa. ex miā 7 bonitate.
Sed 7 licet ipa cōuiuia despicienda ñ sint.
tñ nec in eccl'iis celebrari. nec cl'icos
ad ea cōuocatos partes exhis s' tollere
oportet. Unde in laudicensi cō. Cl'ici ad
agapem uocati. partē s' ñ tollant.
Non oportet ministros altaris. ul' quos
lib3 cl'icos ad agapē uocatos. partes tol
lē. ppt iniuriā q ex hac occasioē eccīa
stico ordini pōt deputari. Itē. In lo
cis dō sacratis. nec cōmedē nec accu
bitū sterni licet.
Non oportz in basilicis
seu in eccl'iis agapē facē 7 int' mandu
care. ul' accubitus sterni. Itē ex cō car
tag. iii. Nisi necessitate coacti. i eccīa
Nulli epi ul' cl'ici. i eccīa cl'ici ñ cōuiuint.
cōuiuent'. ñ forte t'nseuntes hospitioz
necessitate illuc reficiant'. Ppli etiā ab
huiusmōi cōuiuiis. q'ntū fieri pōt phibe

J. i. e. ad timoth.

antur.
Pudicus q3 debz eē sacer
dos. ut 7 morib3 7 uerb pudorē indesi
nent' exibeat. Unde in canticis cnticoz

J. i. e. ad timoth.

gene sponse. i. pdicatoēs: turturi cōpa
tur. Debet etiā grām docendi hre. qa

D. XLIII.

ut ier aīt. innocēs absq3 sermone cō
uersatio. q'ntū exēplo pdest. tm̄ silē
tio nocz. Nā latratu canū 7 baclo lu
pi sunt arcendi. In ipā aūt doctina dis
cretū oportet eē rectorē. ne aut tacnda
pferat. aut dicenda taceat. Unde gg
in xv. cap sui pastoral' ait. De discreti
one predicationis 7 silentii.
Sit rector discret'. in silentio. util' in uer
bo. ne aut tacenda pferāt. aut pferē
da taceat. Nā sicut incauta locutio
in herrorē ptrahit. ita indiscretum si
lentiū hos qui erudiri poterat. in er
rorē d'elinqo. Sepe nāq3 rectores ipro
uidi humanā amittē grām formidā
tes. Loqui libe recta ptimescunt. Et iu
xta uēitatis uocē nequaquā iā gregi
custodie pastoz studiosi s3 mercenna
rioz uice deseruiunt. q a ueniente lupo
fugiunt. dū se sub silentio abscondunt.

hinc nāq; eos ꝑ ꝓphām dn̄s increpat di
cens. ł esaiā. Canes muti n̄ ualentes
latrare. hīc rursus queīt ꝑ ezechiele dicēs.
Non ascendistis ex aduerso. neq; oppo
suistis ꝓpt̄ pignā murū ꝓ domo isrl̄
ut staretis in ꝓlio in die dn̄i. Ex aduer-
so quippe ascendc̄ ē ꝓ defensione gre
gis. ūba uoce huius mundi potestatibus
contraire. 7 in die dn̄i in ꝓlio stare est.
ꝑuīs decertantibus ex iustitie amore re
sistere. Pastori enī recta timuisse dicere
quidē aliud quā tacendo t̄ga ꝑbu
isse. Q̄d nimirū. si ꝓ grege se obicit
murū ꝓ domo isrl̄ hostib; opponit.
hīc rursus delinquenti ꝑplo dr̄ ꝑ iere
miā. Pphe tui uiderūt tibi uana 7
stulta 7 falsa. nec apiebāt iniqtatē
tuā. ut te ad penitentiā ꝓuocarent.
Pphe quippe in sacro eloqo n̄nūquā
doctores uocant̄. Qui dū fugitiua eē
ꝑsentia indicāt. q̄ uentura sūt ma
nifestāt. Quos diuin̄ sermo falsa uidē redar
guit. quia dū culpas corripe metu
ūt in cassum delinqntib; ꝓmissa secu
ritate blandiunt̄. Qui iniqtatē pec
cantiū nequaquā apiūt. qa ab incrępa
tionis uoce cōticescūt. Clauis quippe a
ꝑtionis ē sermo correctionis. qa incre
pando culpā deteg̃. quā sepe nescit
ipē etiā qui perpetrauī. hīc etiā pau
lus ait ad titū. ut potēs sit ad exortan
dū in doctrina sana. 7 eos q contra
dicūt redarguere. hīc ꝑ malachiā
dr̄. Labia sacerdotis custodiūt scien
tiā 7 legem requirūt ex ore eī. quia
angl̄s dn̄i exercituū ē. hīc ꝑ esaiam
dn̄s ammonē 7 dicēs. Clama ne cesse
sicut tuba exalta uocē tuā. Preconī
quippe officiū ē suscip. qsqs ad sacer
dotiū accedit. ut an̄ aduentū iudi
cis. qui t̄ribilit̄ seqt̄ ipē s. declaman
do gradiatur. Sacerdos ḡ si p̄dicati
oīs ē nescius. q̄ clamoris uocē datur
ē p̄co mut̄. Jn actib; aplo⁊. hīc ē enī
qd̄ sup pastores. ꝑ mū in linguarū
spē sp̄s s. insedit. Quia nimirū quos
repleuerit. de se ꝓtin̄ loq̄ntes facit.
hīc moysi ꝑcipit̄ in exodo. ut taber
naculū sacerdos ingrediēs tintinna
bulis ambiatur. Vt uidelicet uoces ha
beat. ne supni inspectoīs iudiciū ex si
lentio offendat. Scrptū quippe ē. Vt a
udiatur sonitus qn̄ ingreditur scu
arium in conspectu dn̄i 7 n̄ moīatur
Sacerdos nāq; igrediēs uł egrediēs morit̄.
si de eo sonitus n̄ audit̄. Quia irā cōt̄ se
occulti iudicis exig̃. si sine p̄dicatioīs so
nitu incedit. Apte aūt tintinnabula
uestimt̄ł illius descbunt̄ inserta. Ue
stimta et enī sacerdotis. qd aliud quā
recta opa debem̄ accipe. Ppha testā
te qait in p̄so. c. xxx. vi. Sacerdotes tui
induantur iustitiā. Vestimtis itaq;
illius tintinnabula inherēt. ut uite
uiā cū lingue sonitu ipā quoq; opa
sacerdotis clamēt. Sꝫ 7 cū rector se ad
loq̄ndū ꝑpat. sub quanto cautele
studio loquat̄ attendat. ne si inor
dinate ad loquendū rapit̄. erroris
uulnere audientiū corda feriant̄.
Et cū fortasse sapientē se uidi desi
dāt. uirtutis cōpagē insipienter ab
scidat. hīc nāq; ueritas dicit in mar
co. Sal in uob; 7 pacē habete int̄ uos.
P̄ sal quippe uerbi sapientia desig̃t.
Qui uō loq sapient̄ nitit̄. magnope
metuat. ne eī eloqo audientium
unitas ēfundat̄. hīc paulus ait ad
romanos. n̄ plus sape quā oportet
sape. sꝫ sape ad sobrietatē. Jn exodo
in sacerdotis ueste. iusta diuinā uocē
tintinnabul̄ mala punica ēiungūt̄.
Quid enī ꝑ mala punica n̄ fidī unitā
designat̄. Nā sicut in malo punico. u
no exterius cortice multa interius
g̃na muniunt̄. sic innuōs scē eccle
ꝑplos. unitas fidei ēt̄egit. quos intus
diuersitas meito⁊ tenꝫ. Ne ḡ rector
incaut̄ ad loq̄ndū ꝓruat. hoc q̄d iā
ꝑmisimus. ꝑ semetipsam discipłis
ueritas clamat in marco. habete sal
in uob; 7 pacē int̄ uos. Ac si figuratē
ꝑ habitū sacerdotis dicat. mala pu
nica tintinnabul̄ iungite. ut per
oēm qd̄ dicitis unitatē fidei. cauta
obseruatioē teneatis. Puidendū ē

tamorb.

damoë

XLIII

S. di. xxxvii. Cap. i.

quoque sollicita intentione rectoribus
ut ab eis non solum praua nullo modo
sed nec recta quidem nimie ... et inor
dinate proferantur. Quia sepe doctorum
uirtus perditur. cum apud corda audien
tium loquacitas incauta oportunitate le
uigatur. et auctorem suum hec eadem
loquacitas inquinat. que seruire auditoribus
ad usum profectus ignorat. Unde bene
per moysen dicitur in leuitico. Uir qui flu
xum seminis patitur inmundus e
rit. In mente quippe audientium
semen secuture cogitationis est audita
equalitas locutionis. Quia dum pau
re sermo excipitur. cogitatio in mente
generatur. Unde et ab huius mundi sapienti
bus in actibus apostolorum predicator egregius
seminiuerbius est uocatus. Qui enim fluxum
seminis sustinet. inmundus asseritur. Quia
multiloquio subditus. ex eo se inquinat
quod si inordinate promeret. prolem recte co
gitationis edere in audientium cordibus
potuisset. Dum que incautus per loquacitatem
diffluit. non ad usum generis. sed ad inmundi
tiam semen effundit. Unde paulus quoque cum
discipulum de instantia predicationis
admoneret dixit ad timotheum .ii. Testi
ficor coram deo et christo ihesu. qui iudicaturus est
uiuos et mortuos. et aduentum ipsius et regnum
eius predica uerbum. insta oportune in
portune. Et dicturus inportune. premi
sit oportune. quia scilicet apud auditoris
mentem ipse sua uilitate se destruit. si
habere inportunitas oportunitatem ne
scit. Item origenes. Porcis et canibus sac

I. xi. Q. ii. Quando

Ris mandatis habe non sunt emittenda.
mus. ut uenientes ad ciuitatem. discamus
prius quis in ea dignus sit. ut apud eum cibum
sumamus. Quanto magis nosse opor
tet. quis qualisue sit. cui sermo immortalitatis
uerba credenda sunt. Solliciti enim
debemus esse margaritas nostras ne mit
tamus ante porcos. Sed ob alias causas utile
est uirtutem huius me habere notitiam. Si enim sciam
quia in his de quibus non potest dubitari quod
bona sit errauit et inculpabilis. hoc
est si sobrius si misericors est. si mitis. si iu
stus et humanus est. quod utique bona nullus

ambigit. et consequens uidebitur. ut ei
qui optinet bona uirtutum et quod de est fidei
et scientie conferatur. Et in quibus in actuarii ei
uita uidebatur. que est in reliquis probabilis
esse uideretur. Si uero in his que palam sunt pec
catis inuoluitur permanet et inquinatur
non me oportet aliquid de secretioribus
et remotis diuine scientie proloqui. sed magis
protestari et conuenire eum ut peccare desi
nat et actus suos a uitiis emendet. Quod si in
gesserit se et prouocabit nos dicere eum qui
minus agentem recte non oporteat audi
re eum prudenter eludere debemus.
Nam nichil omnino respondere auditorum
causa utile non uidetur. Ne forte existi
met nos responsionis penuria decli
nare certamen et fides eorum ledatur non intel
ligentium propositum nostrum. Item anacletus.

Verba predicationis persecutoribus suis
Scimus autem multos prelati non subtrahat.
ob id infestare doctores. ut eos per
dant et pre uoluntatis placita adim
pleant. Non propterea tamen doctores in quantum
uires suppetunt. a recta emulatione
et bona intentione recedere debent. scientes
quia beati qui persecutionem patiuntur propter iu.
Item gregorius uenantio episcopo. Non mundus

est a sanguine subiectorum qui non iustitiam
Ephesus paulus adieit iis non annuntiat.
cit. mundus sum manus meas a sangui
ne omnium uestrum. Non enim subterfugi quo
minus annuntiarem omne consilium dei uobis.
mundus quippe a sanguine eorum non esset. si eis dei
consilium pronuntiare noluisset. quia cum in
crepare noluerit delinquentes eos pro
culdubio tacendo pastor occidit. Item nicholaus papa.
Eterne dampnationis penam incurrit
predicator qui semen diuini uerbi non
Dispensatione nobis cele spargit.
stis seminis inuicta. ut si nos sparse
rimus. uel si tacuerimus. Quod cum electionis
uas formidat et clamat. quanto magis
cuilibet exiguo metuendum est. Proinde hec
non leue discrimen incumbit pontifici
bus siluisse quod congruit. ita his quod
absit non mediocre periculum est. qui de
beat parere despiciunt.
C.
Parit quoque obseruare debet sacer

S. di. iiii. Denique.

dos ne indignis uel non intelligentibus secre
ta misteria sua predicatione reserare in
cipiat. Qui enim docet ea que ab audi
toribus intelligi non ualent, non eorum utilita
ti, sed sui ostentationem facit. Unde in ex
positione beati immaculati dicitur. Uitium
autem est indignis secreta uulgare. quod
fit uel loquacitate incauta dum
sine iudicio uolat inreuocabile
uerbum. uel adulatione. ut ei placeat
cui secreta reuelat uel iactatione
scientie. ut plura scire uideatur.

J. di. xlviii. Cap. i.

D. XLIIII.

In quibus omnibus perfecto datur intelligi
quanta debet esse discretio in predicatione
sacerdotis. Quasi forte cauit tamquam tortor tota
sui sacerdotalis officii iudicatur in
dignus. Cum autem inolentus esse prohibetur
gule intemperantiam nequaquam habere per
mittitur. Neque enim ebrietas prohibetur
et uoracitas permittitur. Utrumque enim inter
opera tenebrarum apostolus enumerat scribens ro
manis. Non in comessationibus et ebrie
tatibus. Uenter namque ingluuies et lu
xuriam facile prouocat: et omne opus bonum
dissoluit. Uenter et genitalia sibimet
ipsis uicina sunt. ut ex uicinitate
membrorum confederatio intel
ligatur uitiorum. Hinc etiam naburzan
dan princeps cocorum muros ierusalem de
struxisse legitur. quia uenter cui coco
rum multitudo deseruit. edificia ui
tutum ad solum redigit. Sacerdos itaque
de altario uiuere non luxuriari queat. Unde
ieronimus ait. Tibi o sacerdos de altario uiuere
non luxuriari permittitur. Sunt autem com
messationes non solum sacerdotibus sed
etiam laicis noxie. quidam festiuos et solemp
nes dies non aliter se digne celebrari
putant nisi comessationibus deseruiant.
Unde augustinus scribit ad aurelium episcopum. Non
est uacandum comessationibus et ebrie
tatibus.
Commessationes et ebrietates
ita concesse et licite putantur. ut in hono
re beatissimorum martirum non solum per di
es solempnes. quod unusquisque non lugendum
uideat. qui hec non carneis oculis inspi
cit: sed etiam cotidie celebrentur. Et post
pauca. Non ergo estimo quantum aspere non

duriter. non modo imperiose ista tolluntur.
magis docendo. quam iubendo. magis
monendo. quam minando. Sic enim
agendum est cum multitudine. seueritas autem
exercenda est in peccata paucorum. et si quid
minamur cum dolore fiat de scripturis com
minando uindictam futuram. ne nos ipsi
in nostra potestate. sed deus in nostro sermone
timeatur. Ita prius mouebuntur spirituales
uel spiritualibus proximi. quorum auctoritate
et lenissimis quidem sed instantissimis
admonitionibus: cetera multitudo franga
tur. Item ex concilio laudicensi. Nulli clericorum
aut continentium liceat tabernas intrare.
Non oportet clericos seruientes a presbiteris
usque ad subdiaconos et deinceps ordinis
ecclesiastici omnes usque ad ministros. aut
lectores. exorcistas. aut hostiarios. aut
psalmistas. aut etiam eos qui in proposito
continentie sunt tabernas intrare. Item ex .v.
sinodo. Deponatur clericus qui tabernas
aut ergasterium habere uoluerit.
Nulli liceat clerico tabernas aut ergasterium
habere. Si enim huiusmodi tabernam ingredi in
hibetur. quanto magis aliis ministrare
in ea: Si quis uero tale quid fecerit. aut cesset
aut deponatur. Item ex concilio cartaginensi. iiii.
Nisi necessitate compulsi clerici taberna
Clerici edendi. uel bibendi non ingrediantur.
causa tabernas non ingrediantur. nisi peregri
nationis necessitate compulsi. Item gregorius na
tali episcopo. Corripiendus est episcopus. qui conuiuiis
Multis ab urbe tua uenientibus occupatur.
innotescit fraternitatem uestram dimissa pastorali cura de electa
solummodo te conuiuiis occupatum. Que audita
non crederemus. nisi hoc actionum tuarum experi
mentis approbaret. Nam quia nequaquam
lectioni studeas. nequaquam exorta
tioni inuigiles. sed usum quoque ipsum ecclesiastici
ordinis ignores. hoc est in testimonium.
quod eis sub quibus constitutus positus es seruare re
uerentiam nescis. Item ad eundem. De eodem.
Conuiuia que ex intentione impendende
caritatis fiunt. recte uestra fraternitas in suis
epistolis laudat. Sed tamen sciendum est. quia tunc ex
caritate ueraciter procedunt. cum in eis nul
la absentium uita mordetur. nullus
ex irrisione reprehenditur. nec in eis ina

J. xx. iii. Q. iiii. Non potest.
J. xxiii. Q. iiii. Ipsa pie.
J. di. l. Ut constitueretur.
J. ii. q. vii. Quotiens.

In. iiii. lib. regum.

B. iii. platie et ad consumm.

B. ii. canonum statuta.

nes sclarium negotiorum fabule. sed uerba
sacre lectionis audiunt. cum non plusquam ne
cesse est seruit corporis sed solacius infirmi
tas reficit. ut ad usum exercende uir
tutis habeat. hec itaque suos in iuris cō
uiuiis agitus abstinentium fateor ma
gistri estis. Item ex cō. Laudicensi. Xpiani
ex simbolis conuiuia non celebrent.

Non oportet ministros altaris. uel quos
libet clericos aut etiam laicos xpianos ex si
bolis quod uulgo comissalia appellat. con
uiuia celebrare. Item ex cō. tolet. iii. Sacrarum
scripturarum lectio sacerdotalibus conuiuiis semper
admisceatur.

Pro reuerentia dei et sacer
dotum. id uniuersa constituit sinodus ut
quia solent crebro mensis otiose fabule
interponi in omni sacerdotali conuiuio lec
tio diuinarum scripturarum misceatur. Per hoc enim
et anime edificantur ad bonum et fabule non
necessarie prohibentur. Item ex cō. martini
pape. De confertis nec conuiuia facere. nec
ante horam diei tertiam comedere clericis
licet.

Non liceat sacerdotes. uel clericos
sed nec uel religiosos laicos conuiuia fa
cere de confertis. Nec oportet clericos uel la
icos religiosos ante sacram horam diei tertiam
inire conuiuia. neque aliquando clericos nisi
hinno dicto edere panem. et post cibos gratias
auctori deo referre.

Si ergo laicis comessationes dampnabiles
sunt. multo magis sacerdotibus imputantur
ad gehennam. Venter enim pinguis ut
ait ier. crassum sensum generat. cum sacerdo
talis sensus econtra uigil debeat esse et tenu
is. Atque ideo edacitatis uitio obnoxii. in
sacerdotes ungi non debent. hi enim uni gregi
ait in moralibus qui adhuc uitiorum bello
subiacent. nequaquam predicationis u
sum per ceterorum magisterio debent.

Sequitur. Non percussorem. Non oportet ergo
episcopum esse ita irascibilem et perturbati sensus
ut percutiat quem debet esse patiens. Sed sequitur cum
qui dorsum posuit ad flagella. Unde gregorius scribit
iohanni epo constantinopolitano. Verborum
correctione non uerberibus timeri debet.

Quid autem de episcopis qui uerberibus timeri
uolunt canones dicant. bene fraternitas uestra
nouit. Pastores etenim facti sumus non per- cus
sores. Egregius predicator dicit. Argue. ob
secra. increpa. in omni patientia et doctrina.
Noua uero atque inaudita est predicatio is
ta. que uerberibus exigit fidem. Item in quodam cō.
Nemini aliquis quamquam peccantem clericum cede
attingat. non presbiter diaconem. non episcopus clericum. uel
seruitorem ecclesie ad cedem perducat. quod si
ita causa exigit. i. si incorrigibilis extiterit clericus
et duo pueretur honore. ut penitens redeat
ad matrem ecclesiam. Idem pascasio epo. ne
apolim. Non asperitatibus sed blandis uerbis ad fi
dem.

Qui sincera intentione extraneos ad xpianam religionem ad fidem
cupiunt rectam adducere. blandimentis
debent non asperitatibus studere. ne quorum
mentem reddita ratio. a plano poterat
reuocare pellat procul aduersitas. Nam
quicumque aliter agit. et eos sub hoc uelamine
a consueta ritus sui uolunt cultura remouere.
suas illic magis quam dei probant causas
attendere. Iudei siquidem neapolim habi
tantes questi sunt nobis asserentes. quod quidam
eos a quibusdam feriarum suarum solennitatibus
inrationabiliter nitantur arcere. ne illis sit li
citum festiuitatum suarum solennia colere.
sicut eis nunc usque et patribus eorum longe retro
temporibus licuit obseruare. Quod si ita se
ueritas habet. superuacue rei uidentur
operam dare. Nam quid utilitatis est. quando et si contra
longum usum fuerit uetiti. ad fidei illis
conuersionem nil proficit. aut cur iudeis
qualiter cerimonias suas colere debeant re
gulas ponimus. si hoc per eos lucrari non pos
sumus. Agendum est ergo. ut potius ratione et man
suetudine prouocati sequi nos uelint
non fugere. ut eos ex eorum codicibus osten
dentes que dicimus. ad sinum matris ecclesie
deo possimus adiuuante conuertere. Itaque
fraternitas tua eos monitis prout potuerit deo
adiuuante ad conuertendum accendat.
et de suis illos solempnitatibus inquietari
non permittat denuo. sed omnes festiuitates
feriasque suas sicut actenus tam ipsi quam
parentes eorum per longa colentes retro
tempora tenuerunt. liberam habeant obseruandi
celebrandique licentiam. Idem uniuersis
episcopis per galliam et europam et germaniam
constitutis. Non seueritate sed beni

B. xiiii. Op(er)tet ep(iscopu)m.

J. i. c. ad timoth.

D. XLV.

J. d. lxxxvi. Non liceat

J. c. di. lxxxvi. Non liceat.

B. iii. Josep p(re)f(at)o

Luolentia subditos plati corripiant.
Licet plurimq accidat sacerdotib; q's repbendenda.
plus tn erga corrigendos agat q'sunt
reprehendenda beniuolentia. quam seue
ritas. plus cohortatio quam commotio. plus
caritas quam potestas cu nemo mm sine
reprehensione. aut sine peccato uiuat. Nam
si dns statim post trinam negationem petrum beatum
principem nrm iudicasset. n tn ex eo fruc
tum iudicasset. recepisset. Expectandi g at
q corrigendi magis rectores eccle sunt
quam statim iudicandi. Vnn necesse e q q
negotia eccl'astica p multarum expimenta
causarum sollicitius pspici. 7 diligentius pcaua
ri. quatinus p spm caritatis 7 pacis. ois mati
es scandalorum 7 psumptio iudicum. atq op
pssio simplicium frm. de ecclis dni aufe
ratur. Et sicut n uult qsquam frm se aliorum
iudicio pgrauari. ita n audeat alii i
ferre. q s n uult fieri.

Iudei n sunt cogendi ad fidem. quam tn
simuam suscepit cogendi sunt retinere.
Vnn in tolt' co. ini statutum e. Sicut n sunt
iudei cogendi ad fidem. ita nec cuersi ab
ea recedere pmittant.
De iudeis aut pcep
sca sinod. nemini deinceps ad creden
dum ui inferre. Cui uult ds miseretur.
7 quem uult indurat. Non eni tales inui
ti saluandi sunt. s uolentes. ut integra
sit forma iustitie. Sic eni homo p'ria arbitii
uoluntate serpenti obediens piit. sic
uocante se gra di p mentis cuersione qsq
credendo saluatur. Ergo n ui s libera ar
bitii uoluntate 7 facltate ut cuertant
suadendi sunt. n potius impellendi. qui
aut ia pdem ad xanitatem coacti sunt. sic
factum e tpib, religiosissimi principis sise
buti. qa ia constat eos sacramentis diuini
adsociatos. 7 bapti gram suscepisse. et
crismate unctos. 7 corpis dni extitisse
participes. Oportet etiam ut fidem quam ui
ut necessitate susceperit tenere cogant.
ne nom dni blasphemetur. 7 fides quam
susceperit uil' ac conteptibil' abeatur.
Itm leo eps. Beniuolentia plusquam se
ueritatem erga corrigendos agat.
Licet nnumquam accidat q in sacerdotali
b; sunt repbendenda psonis. plus tn erga corrigendos

agat beniuolentia quam seueritas. plus
cohortatio. quam comotio. plus caritas quam
potestas. S; ab bis qui q sua sunt qrunt. n que
ihu xpi. facile ab hac lege discedit. 7 dum
dnari mag quam consule subditis placet.
honor inflat supbiam. 7 q puisum e ad con
cordiam tendit ad noxiam. Itm ex c. aude. aplorum.
Deiciat ab offo. diac. pbr. 7 eps. uerbib,
Epm aut pbrm timeri querens.
aut diaconum pcutientem fideles delin
quentes. aut infideles iniqa agentes. 7 p
huiusmodi uolentem timeri. ab officio suo
deici pcipimus. qa numquam nos dns docu
it hec. e contrario ipse cum pcuteret. n repcutie
bat. cum malediceret. n maledicebat. cum
pateretur. n cominabatur. Itm ex co bracarensi.
Non uerbib, s; uerbis subditos epi corripi
ant.
Cum beatus aplus. arguere. obsecrare. ut in
crepare in oi patientia pcipiat. extra
hanc doctrinam. nouimus quosdam ex frib;
tantis cedib, in honoratos efferuescere.
quanto potuit latrinatium pmereri psone.
Et io qui gradus iam ecclasticos meruerunt. i. pbri.
abbates. siue leuite. q exceptis grauioribus
7 mortalib, culpis. nulli debent uerbibus
subiacere. n e dignum. ut passim unusqsq pla
tus honorabiliora mbra sua prout uoluit
7 ei placuerit. uerbib, subiciat 7 dolori.
Ne dum caute subdita pcutit mbra. ipse
q debitam s subditorum reuerentiam subtrahat
iusta illud q' quod sapiens dic. leuius casti
gatus reuerentiam exhib; castiganti. asspita
tis aut nimie increpatio. nec increpatio
nem recip. nec salutem. Et io si qs aliter quam
dictum e. pdictos honorabiles subditos. li
centiam pcepte potestatis elatus. malitia tm
crediderit uerberandos. iusta uerberum mo
dum que intulit. excoicationis patiatur. 7 exilii
sententiam sustinebit.
Salomon uo e contra amonet 7 dicens. pcu
te filium tuum uirga 7 liberabis aiam ei a morte.
hinc etiam beatus gg scribit in dialogo beatum bn
dictum quendam monachum uirga pcutiendo sa
nasse. quem crebra amonitione curare n po
tuit. hinc etiam dns flagello facto de resti
culis. male uersantes in templo flagellauit.
7 de eorum domo eiecit. hinc etiam aplus forni
catorem illum sathane corporaliter uexandum

J. xxx. Q. v. Caput.

J. xxiiij. q. v. Ad fid.
J. xxiii. q. vi. Jam uo. ec.

J. e. di. lxxxvi. Ñlico.
J. i. Q. vii. Cap. ii.
B. ii. Siquis in aliq eccl'astico

Pbros abbates 7 leuitas p grauioribus 7 mortalib; culpis uerberandos.
S; cautio alia e pro corpale uiolentia q h' interdicit. alia p exactionis instantia. ut potius utrimq; t' pensionis qd ibi fieri mandat. Vt h' de rustico apostata ibi de non renato agitur

B. xi. Scaur sca h.

J. i. e. adamoti.

tradidit. ⁊ magi̅ui illū corpali cecita
te dapnaū. hīc etiā in canoīb;. pueri q
aū rationabiles annos irrationabili
t̄ uersant̄. uerbib; castigarī iubn̄t. Vir
gines q̄; sirligioīs ueste deposita alii se
coplauerit. ergastul̄ pcipiunt̄ retrudi.
hīc etiā gg in moālib; scb. l̄. xx. parte
.iiii. cap. xi. Q̄d disciplīa n̄e ē fuanda si
ne miā; nec miā sine disciplina.
Disciplina ut̄ miā mltū destituit̄ si u
na sine altā teneat̄. S; c̄ca subditos i
eē deb; rectoīb; ⁊ iuste c̄sulēs miā. et
pie seuiēs disciplīa. hinc est q; semi
uiui illa⁹ uulneib;. q a samaītano
ī stabulū duct̄ ē. ⁊ uinū adhibet̄ et
oleū. vt p uinū mordeāt̄ uulnera.
p oleū foueant̄. quatin⁹ unq̄sq; q
sanandis uulneib; p̄ē. in uino mor
sū destructioīs adhibeat̄. i oleo mol
litiē pietatis. P uinū mūdant̄ put
da. p oleū sananda fouēt̄. Miscen
da ē ḡ lenitas cū seueīitate. facien
dū ē quoddā ex utq; tēpamtū ut ne
q; mlta exaspitate exulcēnt̄ subditi
neq; nimia benigtate saluat̄. Hoc
nimirū illa tabnacli archa sigficat.
ī q̄ cū tabul̄ ūga simt̄ ⁊ manna ē. Q a
cū sacre scptē sciā in boī rectoris pec
toē si ē ūga districtioīs. sit manna dl̄
cedinis. hīc etiā dd̄ ait. Vga tua ⁊
bacls. t. i. m. c̄. s. Virga eni p cutim̄
baclo sustētam̄. Si ḡ ē districtio iusti
tie q̄ feriat. sit ⁊ c̄solatio bacli q̄ susti
t;. Sit itaq; amor. s; n̄ emolliēs. sit
uigor. s; n̄ exaspās. sit zelus. ⁊ n̄ immo
d̄ate seuiēs. sit pietas. s; n̄ pluſ quā ex
pediat parcēs. Intueri lib; ī moysi pec
tore. miām cū seueīitate simt̄ soci
atā. Videam⁹ amantē pie. ⁊ districte
seuientē. Certe cū isrl̄iticus ppl̄s an
dī oclos pene īuenīabilē c̄tra-xisset
offensam. ita ut ei rector audisset.
Descende peccaū ppl̄s tuus. ac si ei
diuina uox diceēt. q in tali peccō lap
sus ē. ms n̄ ē. atq; sub iūgēt. Dimitte
me ut irascatur furor ms cont̄ eos.
⁊ deleā eos. faciāq; te ī gn̄tē magnā.
Ille semel ⁊ iterū p ppl̄o cui p̄eāt obi
cē se ad impetū dī irascentis opposita
ēs ait. aut dimitte eis hāc noxam
aut si n̄ facis. dele me de libro tuo.
quē scpsisti. Pensem⁹ ḡ. quib; uisce
rib; eundē pplm amaū. p cui⁹ uita
de libro uite delere se petit. S; tn̄
iste q̄tanto ei⁹ ppli amoē c̄stingitur.
c̄tra eius culpas pensem⁹. q̄nto zelo
rectitudinis accendat̄. Mox eni ut
culpe ueniā cui pedaret optinuit.
rectitudinis zelo succens; inq̄d. po
nat uir gladiū sup femr̄ suū. Ite ⁊ re
dite de porta usq; ad portā p mediū
castroꝝ ⁊ occidat un⁹ q̄sq; frēm ⁊ ami
cū ⁊ pximū suū. Ceciderūq; in die illa
q̄si. xx. iiii. milia hoīū. Ecce qui tā hoīū
etiā cū sua morte petiit paucorū
uitā gladio extincx. Int⁹ arsit igne
amoīs. foīs accensus ē zelo seueri
tatis. tanta fuit pietas. ut se p illis
corā dn̄o morti offerre n̄ dubitaēt
tanta seueītas ut eos q̄s diuinit⁹
feriri timuerat. ipē iudicii gladio
ferir;. Sic amaū eos qb; p̄fuit. ut p
eis nec s parcēt. ⁊ tn̄ delinq̄ntes sic
psecut⁹ ē q̄s amaū. ut eos etiā dn̄o
parcēte psternēt. utbiq; legat⁹ for
tis. mediator amirabil̄. causā ppli
apud dm̄ p cib;. cām dī apud pplm
gladiis allegaū. Int⁹ amās diuine
ire supplicādo obstitit. Foris seui
ēs. culpā feriendo c̄sūpsit. In regi
mine ḡ utrūq; moyses miscuit ut
nec disciplie deeēt miā. nec miē
disciplina. Vn̄ hic q̄; iusta utramq;
ūtutē dr̄. Cūq; sedem quasi rex cir
cūstante exercitu erā tn̄ merenti
ū c̄solator. Sedē quippe ē cū stante
exercitu. uigorē discipline maio
ris regiminis. Mērentiū uō corda
c̄solari mīstiū pietatis. Idem.
Iuste iudicat. qm̄ miam cū iustitia
Omīs quiste iudicat. Serua t
staterā in manu gestat. in utroq;
penso iustitiā ⁊ miām portat. s; per B. xvi. [illegible]
iustitiā reddit peccanti sententiā. ⁊
p miam. peccati tēpat penā. ut iu
sto libramiē. q̄dā pe(q)tate corri–

gat. quedã uõ pmiseratione indulge
at. q diiudicia oclis suis ppon semp
times. 7 tremes. i oi negotio formidat.
ne de iustitie t̃mite deuias cadat.
7 un mõ iustificat. in potius c̃dẽpne
tur. Itẽ aug in enchiridion. Qui re
mittit 7 q corripit utrq miseretur.

Et q emdat uerbe. i quẽ potestas dat
ut coherc 7 aliq disciplina 7 tñ pecca
tũ ei q ab illo lesus aut offensus ẽ. di
mittit ex corde. ut orat ut ei dimit
tatur. ñ solũ i eo qđ dimittit atq o
rat uerũ etiã i eo q corripit 7 aliqua
emdatoĩa pena plectit. Elemosinã
dat. quia miam prãt. Multa enim
pstant inuitis. qñ eoz c̃sulit utili
tati. ñ uoluntati. q a ibi ipi sibi inueniunt
ẽẽ inimici.

Sũt enĩ multa gña elemosinarũ.
de qb albin dicit. De multiplici ge
nere elemosinaz.

Tria sũt gña elemosinaz. Vna corpal egñti dare q equid
potis. alta spũal. dimittẽ a q lesus fu
eis. tertia. delinqntẽ corrigẽ. 7 erran
tes i uiã reducẽ ueritatis. Itẽ aug.
Elemosine corpali pfert elemosiã cordis.

Due sũt aut elemosine. una
cordis. alia pecuniẽ. elemosina cor
dis ẽ. dimittẽ a q lesus es. Nã dare
aliqd i digenti aliqñ queis 7 ñ habes
indulgẽ peccanti quantũ uolueris
redundat t. Elemosina cordis mlto
maior ẽ. quã elemosina corpis. Ca
ritatis elemosina. sĩn t̃rena suba
sufficit. Illa uõ q corpalit dat. si si
ne benigno corde t̃buit. oĩo ñ suf
ficit.

Ex his omib apparet.
qđ nec lenitas mansuetudinis sĩn
rectitudine seuritatis. nec zelus
rectitudinis sine mansuetudine
i platis debz inueniri. percussores g qui p
missis auctoritatib ab epali officio
remouent. ñ qlib corpalit flagellã
tes. s pmissa mansuetudie. aduer
ba seppati itelligendi sũt. qui p fla
gella ñ uitia corrigẽ. s timeri ap
petũt. qb petr scbit. Ne sitis dñan
tes i clo. s forma facti gregis ex aio.

hic etiã gg scbit in moralib. l. xviiii.
parte. iii. cap. xxiii. Mansuetudo 7
districtio. ab inuicẽ ñ separentur.

Sunt nãq ñnulli ita districti. ut omẽ
etiã mansuetudinẽ benignitatis am
mittat. Et sũt ñnulli ita mansueti. ut
pdãt districti iura regiminis. Vnde
cunctis rectoib utraq sumope sũt
tenẽda. ut nec i disciplie uigore be
nignitatẽ mansuetudinis. nec rur
sũ i mansuetudiẽ. districtionẽ dese
rat discipliẽ. Quaten nec a cõpassi
oẽ pietatis obdurẽscãt cũ c̃tumaces
corrigẽ. nec discipliẽ uigorẽ mol
liat. cũ infirmoz aĩos c̃solantur.
Regat g discipliẽ uigor mansuetu
dinẽ. 7 mãsuetudo orn 7 sermoẽ ui
gorẽ. 7 sic altm c̃mdet ex alto. ut nec
uigor sit rigid. nec mãsuetudo dis
soluta. Idem. Vere iustus miseris
compatitur. delinquentibus in
dignatur.

Vera iustitia cõpassionẽ
ht. falsa dedignatiõe. Quãuis 7 ius
sti soleãt recte peccatoib i dignari.
s aliud ẽ q ag typo supbie. aliud
q zelo discipliẽ. In dignãt et enĩ. s
ñ dedignãtes. At contra hii q de fal
sa iustitia supbire solet. ceteros qsq
despiciũt. nulla i firmãtib mĩa con
descẽdũt. 7 q se peccatoẽs ẽẽ ñ credũt.
eo deti us peccatoẽs fiũt. Itẽ ier in
ieremia. Peccantes mansuetudi
ne puocent. ñ uilitate abiciant.

Recedite polluti i quit. recedite abite
nolite nos tangẽ. nolite nobiscum
cõicaẽ. tal loquela ñ illuminat ce
cũ. ñ sanat egtũ. ñ cuãt infirmum.
s magis occidit. atq i desperatione pi
clitantẽ pmittit. Boni 7 enĩ rectoẽs
ex sua infirmitate alioz i firmitatẽs
pensantes. mag phũilitatis 7 man
suetudinis leuamtũ studet pecca
tes ab erroĩs laqo eruere. quã pau
steritatẽ i fouẽã pditioĩs mutantes
ppellẽ. Vñ doctor gntiũ. fact sum
in qo infirmus. infirmis. Id e m.
In pplm ira dei descnit. cũ pdicator
delinquentẽs palpat ñ corripit.

Ĩ. xxiii. q. iiii. Int̃ qrelas c̃.

Ĩ. xxiii. q. iiii. Displicz 7
q. v. 7 vi. Nonnos.
Ĩ. xx. q. iii. Presens c̃.

S; mirũ n̄ est de eo qui iniuriantẽ se punire
querit. an aliquã ut nullã puniendi eũ hat
potestatẽ. It si potestatẽ legitimã sup eum
exercere pot. c̃sidatioẽ opꝫ utrũ. spiritualis. s.
excõicatioĩs. aut corpali uerbum pena eũ aggr
uare uoluit. 7 quid si legitimã potestatẽ sup
eũ non hꝫ. Illũ qui se iniuriauãt. nisi a maiori
iussus punire nulla pena ualet. qđ in illo. c.
legitur. Seditionarios. Porro si legitima pote
state fungit. ppria emendanda offensa. nõ qđ
spũalẽ penã ei qui leserat inpon 7. sic in eo. cap
legitur. Int̃ querelas. nec corpis supplicium nouis
simũ importabit. ut in illo. cap. demonstratur.
De occidendis. s; castigatioẽ uerbum coercebit
quẽadmodũ ibi c̃tinetur. Si tamẽ ea psõa sit q
possit 7 debeat uberib acingi. Alioquin. ut
de eoẽ uindicta reseruanda. Vt ad supiorẽ in
dicẽ iniurie querimonia deferenda.

S; alii coguntur appetere bonũ qđ nunquã elegerũt
qđ ibi reprobatur. alii coguntur redire ad bonũ qđ reli
querunt. qđ hic laudatur. It coactio sep ht in aliis
contrariã uoluntatẽ. in aliis comitẽ delectationẽ.
qđ habet. In cã. xxviii. q. vi. § Ex his oib. de p
mo casu in illa cap. presens. agit. de scđo
hic dicitur.

Ĩ. xxiii. C. iiii. Cum sci

Ĩ. e. di. lxxxvi. Cap. ii.

Set illud n̄otiose transcurrendũ ẽ. quod uno peccante. ira sup oẽm pplm uenit. hoc quõ accidit: q̃n sacerdotes qui pro pplo psũt. erga delinq̃ntes beniuoli ui[uolt] dĩ. 7 uerentes peccãtũ ũl linguas ne for te male de eis loq̃nt̃ sacerdotal̃ seue ritas immemoẽs. noluñt cõple q̃ sc̃ptũ ẽ. peccantẽ corã oĩb; argue. ut cẽti me tũ hãnt. 7 itm̃. Auferte malũ de uobis ip̃is. nec zelo dĩ succensi. imitãt̃ aplm dicẽtẽ. Tradidi huiusmõi hoĩẽ satha ne carnis in intitũ. ut sp̃s saluus fiat. neq; illud euglicũ imple studẽt. ut si uidit peccantẽ p̃mo secrete ẽueniat post etiã duob; ut̃ tb; testib;. q̃ si contẽp serit. 7 p̃ ecclẽ correptionẽ ñ fuerit em datus, de eccl̃a expulsũ. uelud genti lẽ hãnt 7 publicanũ. 7 dũ parcũt uni. uniũse ecclẽ molliunt̃ intitũ. q̃ ista mĩa est: que ista boĩtas: uni parcẽ. 7 oẽs in discri men adducẽ. polluitur enĩ ex uno pec catore pp̃ls. sicut ex una oue morbi da. uniuersus grex inficitur. Sic etiã uno ut̃ fornicante. ut aliud q̃ cũq; scelus, cõmittente plebs uniuersa polluitur.

Hinc etiã alibi dicitur. Rectorẽ subditis pietas matrẽ. disci plina patrẽ exhibeat.

Percussor quoq; dr̃. q̃ sermoẽ inutili infirmorũ ẽsciã uulnerãt. Vn̄ anacle tus pp̃. Qui sermoẽ incauto ẽsciã percu tit. infirmorũ pcussor uocatur.

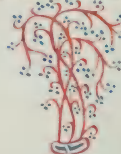
Sane pcussor ille dr̃ doctor. qui ser moẽ inutili. ẽscientiã pcutit infir morũ. ĩõ tenẽ uos 7 oẽs fideles oportet. eum qui scđm doctrinã ẽẽ fidelẽ ser monẽ ut potens sit ẽsolari in doctrina scã. 7 contradicentes redarguere. 7 rec te uiuentes atq; rectã fidẽ tenentẽs consolidare.

Sequit̃ non litigiosũ. Nichil ẽ enĩ inpudentiꝰ. arrogantia rusticorũ. qui garrulitatem auctoritatẽ putãt. 7 parati adlites in subiectos tumide i tonãt. Quod ex arrogantia supbie pro uenire maĩfestũ ẽ. Vn̄ gg̃ scb̃it in mo ralib;. ut̃ xxiii. parte. v. cap. xii. Arro gantes nesciunt humiliter infer re que docent.

Hoc habet p̃prium doctrina arrogantiũ ut humilit̃ nesciãt inferre q̃ docent: 7 recte que sapiũt. etiã recte ministra re nequeũt. Jn uerb̃ enĩ eorũ pdit̃. q̃d cũ docẽt quasi quodã s̃ uident̃ summi tatis culmĩe residẽ. eosq; quos do cẽt. ut longe infra se positos uelud minimos respiciũt. Quib; ñ consulñ do loqui. s; uix dñãndo dignan. Recte his p p̃pham dñs dicit. Vos aũt cũ austitate imperabatis eis. 7 cum potentia. Cũ austeritate enĩ 7 potñti a impãt. q̃ subditos suos. ñ tranq̃lle rationãndo corrigẽ. s; aspe inflectẽ dñãndo festinãt. At contra uera doc trina tanto uehemẽtiꝰ hoc elatioĩs ui tiũ fugit p cognitionẽ. q̃nto arden tius uerborũ suorũ iacul' ip̃m magistrum elatioĩs insequit̃. Cauet enĩ ne eum elatis moĩb; p̃dicet. quẽ in cordibus audientiũ sac̃is sermoĩb; insectatur.

Ecce quare litigiosi p̃hibentur in ep̃os ordinare. ẽ 7 alia causa huius p̃hibitioĩs. litigiosi nãq; ut̃ adulatioĩ b; aliõs p̃ncipiũ s̃ conciliãt. ut̃ fr̃ibus suis detrahendo. notã inger̃ infamię. ut̃ int̃ fr̃s discordias seminando. sedi tioẽs. nũquã facẽ cessãt. Que oĩa ĩ p̃ latis dãpnabilia ẽẽ p̃bant̃. Vn̄ gg̃ sc̃ bit in moralib;. l̃. xviii. parte. iiii. cap. iii. De his qui peccantib; adulant̃.

Sunt ñnulli qui dũ male facta hoĩu laudib; efferũt. augẽt que incre pare debuerãt. Hinc et enĩ per pro p̃ham dr̃. Ve qui consuũt puluillos sub oĩ cubito manꝰ. 7 faciũt ceruicali a sub capite uniuerse etatis. Ad hoc quippe sub cubito puluillꝰ ut̃ ceruical sub capite iacentis ponitur. ut mollius quiescat. quisq̃s g̃ male agen tib; adulatur. puluillũ ut̃ ceruical sub capite. ut̃ cubito iacentis ponit. ut qui corripi ex culpa debuerat in ea fultus laudib; molliũs quiescat. hĩc rursus sc̃ptũ ẽ. Jpse edificabat pãietẽ. illi aũt liniebãt eũ. pãietis quippe noĩe peccãti duritia designat̃.

J. xxiii. q. iiii. Est inu

J. xxiii. q. iii. Secund. Ecce

J. cl. pen. di. i. Nol

J. i. e. ad timoth.

D XL VI

D. XL. VII

Edificare quoq; parietē ē contra se
quēpiā ostacła pecci construere. Sȝ
parietē liniūt. qui peccata perpetrān
tib; adulantur. ut q; illi pu͡erse agē
tes edificāt ipi adulantes. quasi niti
dū reddāt. Sȝ scs uir sicut mala de boīs
non estimat. ita iudicāe boā de malis
recusat dicēs. absit a me ut iustos
uos iudicē donec deficiā ñ recedam
ab innocentia mea. hīc in cō. cartag
nensi. iii. legitur. Adulator. ut̄ pdi
tor clicus. ab officio degradetur.
Clicus qui adulatiōib; ⁊ pditiōi uaca
re dephendit̄. degradetur ab officio.
Item. Excōicentur ab offō q frib; ñ
Accusatores pbanda obiciunt.
Afrm̄ eps cōicet ⁊ si emdauerit uitiū:
recipiēt eos ad cōionē. ñ ad clerum.
Itē ex eodem Remoueat̄ ab offō clic̄
maledic̄. scurra frm̄ pfectib; inuidēs ñ
Clicus maledicus. maxiēq; pmoueat̄.
in sacerdotib; cogatur ad postulan
dā ueniam. Qđ si noluerit degradetur.
nec umquā ad officiū absq; satisfac
tiōe reuocet̄. Itē. De eodem.
B. ii. Si quis autē. — Clicū scurrilem ⁊ uerb; t̄pib; ioculatorē
ab officio retrahendū. Item. De eodē. (censemus)
Clicus inuidēs frm̄ pfectib; donec in
uitio ē. ñ pmouebatur. Itē Non sūt
ordinandi q seditiōib; uacant.
Usurarū iniuriarū ultores ñ ordinandos. — Seditionarios. statuimus nūquā or
dinandos. sicut nec usurarios. uel i
niuriarū suarū ultorēs. Itē ex cō. Laudicē
si. Usuras clicus exigē minime li
J. xiiii. Q. iiii. Cap. ii. ⁊ iii. — Non licet fenerari ministris cet.
altaris. ut in sacerdotali ordine cōsti
tutis. ut usuras ul lucra. q sexclupa di
cuntur accipē. Itē leo pp. Nec suo noīe
nec alieno clericus fenerator exi
B. iii. Si quis unde. Si aliquis. — Sicut ñ suo. ita nec alieno noīe stat.
aliqs clicorū exercē feñ adtēptet. In
decens enī ē. crimen suū cōmodis ali
enis impendē ⁊ exercere. Feñ autem
hoc solū aspicē ⁊ exercē debem. ut q;
hic misericorditer tribuim̄ a dño qui
multiplicet ⁊ in ppetuū mēsura tribuit
recipē ualeamus.
Quod aūt in fine huius capituli usura
rii ordinari phibent̄. in ē qđ usuram
exercentes. cupiditati deseruire p
bant̄. Cupidi autē ab apto ordinari
phibent̄. quia tales facile a iusto
deuiaret. Vn̄ in canōib; aptorū leg.
Diac. aut pbr. aut eps exigēs usurā ñ d.
Eps aut pbr. sicut. deponatur. — Nam si accepit deponatur omnino ut habetur in sequenti capitulo
aut diacon̄ usuras a debitorib; exi
gēs. aut desinat. aut certe depoāt̄.
Itē ex cō. niceni. cap. xviii. Usuras e
xigēs siue clic̄. siue regle subiect̄.
Quom multi sub regła deiciat ur.
cōstituti auariciā ⁊ turpia lucra sec
tant̄. obliti q; diuine scpture dicentis.
qui pecuniā suā ñ dedit ad usurā.
mutuū dantes centesimas exigūt:
iuste censuit scā ⁊ magna sinod̄. ut si
qs inuentus fuerit p hāc diffinitionē
usuras accipiēs. ut aliquā ad inuen
tionē. ul quolib; mō negotia tran
sigēs. aut emiolea. i. sexclupla exi
gens. aut aliq; tale prsus excogi
tās turpis lucri grā. eiciant̄ a clero — J. xiiii. Q. iiii. Cap. i. ⁊ iii. ⁊ iiii.
⁊ alienus existat a reglis.
Hinc etiā gg. in xviii. l. moraliū
parte. iiii. cap. xxxv. de dilectorib;
seculi scribit dicēs. Tpalib; lucrīs deser
uientes. dō nequaquā militare
Omnes huius seculi dilectores pbantur.

in reb; t̄renis fortes sūt. in celestib;
sūt debiles. Nā p t̄pali gła usq; ad
mortē desudare appetūt. ⁊ p spe per
petua. nec parū quidē in labore sub
sistūt. p t̄renis lucrīs quaslib; iniuri
as tollerāt. ⁊ p celesti mercede. ul
tenuissimi uerbi ferre cōtumelias
recusāt. Terreno iudici toto etiā
die assistere fortes sūt. In oratiōe uō
corā dño ut uni hore momento laxā
tur. Sepe nuditatē. deiectionē. fa
mē. p acqrendis diuitiis atq; hono
rib; tollerāt ⁊ earū se rerū pabstinē
tiam cruciāt. ad quas adipiscendas
festināt. Supna aūt laboriose qrē
tanto magis dissimulāt. quanto ma
gis ea retribui tardius putant. Hii
itaq; quasi aliarū arborū more deor
sum uasti sūt. rursum angusti qa

fortes in inferiora subsistūt. ſ7 ad supi
ora deficiūt. At contra ex qualita
te palmarũ designat̃ pficieñs uita iu
stor̃. Q̃ nequaquã sūt in terrenis desi
deriis fortes 7 in celestib; debiles.
S7 longius atq; distantius studi
osos se deo exibet. quã setō fuisse
meminerĩ. Nam cũ quibusdam
ꝑdicatorẽ nr̄m dicitur. huma
num dico ꝑpt̃ infirmitatẽ car
nis ur̃e. Sicut enĩ exhibuistis m̄
bra ur̃a seruire inmunditie 7 ini
q̃tati ad iniq̃tatẽ. ita nũc exhibe
te m̄bra ur̃a. seruire iustitie in
scificationẽ. eor̃ ꝑcul dubio ĩfir
mitati. condescenditur. ac si eis ap
tius dicẽtur. Si nequaquã am
plius potestis. salt̃ tales estote
in fructu bonor̃ opm̄. quales fui
stis dudũ in actiōe uitior̃. Ne debi
liores uos habeat scã aeris libertas.
quos in carne ualidos habuit t̃re
n̄e usus libtatis. Itẽ gg̃ ciuibus
neapolim. *Ad sacros ordines usura
rii promoueri non debe nt.*
§. di. xxxiii. Maritũ §. di. xxxviii. C. i. ĩ. di. lxi. Studiꝫ De petro insup ad nos peruenisse co
gnoscite. q̃a solidos dedit ad usu
ras. q̃d uos oportet cũ oĩ subtilita
te ꝑquirẽ. 7 si ita ẽstitit aliũ eligi
te. 7 ab huiusmoĩ ꝑsona suspendi
te ~~uos~~ sine mora. Nã nos amatoribus
usurar̃. nulla ratiōe manũ impoĩ
mus. Si uõ subtili habita inq̃sitiōẽ
hoc falsum ẽẽ putaueritis. q̃a ꝑsoñ ei
cuius nobis ignota ẽ. 7 utrũ ita sit
de simplicitate q; ad nos platũ ẽ
ignoramꝰ. cũ decreto a uob̃ facto ad
nos cũ uenire necẽẽ ẽ. ut uitã mo
resq; ipiꝰ sollicitiꝰ reqrentes. sensũ q̃
parit̃ agnoscamꝰ. ut si huic iudicio
aptus extitit. ur̃ã meũ adiuuan
te dño desidia cõpleamꝰ. Itẽ exco.
libertano. *De grauet̃ clicus qui u*
Si qs clicor̃ suãs accipe detegitur.
detectus fuĩt usuras accipe pla
cuit degradari 7 abstinere. Itẽ leo
eps̃ anatolio epõ. *Nec iplicaĩ errorẽ*
nec cupiditate sacerdotẽ uiolari
oportet.

Uirum catholicũ 7 ꝑcipue dñi sacer
dotẽ. sicut nullo implicaĩ errore. i
ta nulla oportet cupiditate uiola
ri dicẽte scã scptura. p̄ concupiscen
tias tuas ñ eas. Mens etiã potentie
auida. nec abstinẽ nouit a uetitis.
nec gaudẽ nouit cẽcessis. nec pietati
adhibẽ consensũ. Itẽ gg̃. *Qui cupi*
ditatẽ a se ñ abscidit. bonor̃ a
uctori herere non ualet.
Bonor̃ auctorĩ inerere alit̃ ñ uale
mꝰ. nisi cupiditatẽ a nob̃ q̃ oĩũ ma
lor̃ radix ẽ abscidamꝰ. Itẽ ambr̃ de
eo q̃ sc̃ptũ ẽ in euglio. hoĩs cuiusdã
diuitis fructus ub̃es ager attulit.
Auarus oĩũ bona inuadit quor̃
necessitatib; subuenire ualet.
Sicut hii qui p insaĩam m̃te trasla
ti sũt. ñ iã res ipãs. s7 passiois sue fan
tasias uidẽt. ita etiã mẽs auari se
mel iniectis cupiditatis astẽta sẽp
aur̃ sẽp argentũ uid7. semp reddit̃
cõputat gratiꝰ intuet̃ aurũ quã
solem. Ipsa eius oratio 7 suplicatio
ad dñm aur̃ querĩt. Et p̄ pauca. In
tãdũ etiã usure arte nequissima
ex ipõ auro aurũ nascit̃. S7 nec sati
etas umquã nec finis aderit cu
piditati 7 in fra. S7 ait. q̃d iniustũ
est. si cũ aliena ñ inuadã. ꝓpa dili
gentiꝰ seruo. O inpudẽs dictũ ꝓpa
dicis. q̃ ex quib; reconditis in hunc
mundũ detulisti. q̃ñ in hãc egrẽ
sus es lucẽ. q̃ñ de uentre mats exi
sti. q̃b; q̃so facultatib; q̃buscũq; sub
sidiis stipatꝰ ingressus es. Et p̄ pauca. §. di. xli. Sic ḡ ĩ. di. lxxxvi. Nõ sat̃
Optimum nemo dicat. q; ẽ cõẽ plusquã
sufficẽt̃ sũptũ 7 uiolent̃ optentũ ẽ.
Et infra. Nunq̃d iniquus ẽ ds̃. ut no
bis ñ equalit̃ distribuat uite sub
sidia. ut tu qd̃ẽ ẽẽs afflueñs 7 abun
dãs. alius uõ deẽẽnt 7 egeret̃. an id
circo magis. q̃a 7 t̃ uoluit benigni
tatis sue expimta cferre. 7 aliũ per
uirtutẽ patientie coronare. Tuũ
susceptis muneĩb; dĩ 7 in sinũ tuũ
redactis. nichil reputas agere te i
niquũ. Si tãm mltor̃ uite subsidia

solus optineas. Quis enim tam iniustus... quam qui multorum alimenta suum non usum set habundantiam et delicias facit. Neque enim minus est criminis habenti tollere quam cum possis et habundas indigentibus denegare. Esurientium panis est quem tu detines. Nudorum indumentum est quod tu recludis. miserorum redemptio est et absolutio pecunia quam tu in terra defodis. tanto ... scias invadere bona quantis possis prestare quod velis.

Necesse est etiam ut ille qui ordinandus est. sue domui sit bene prepositus. i. si laicali habitu uxorem habuerit vel filios auctoritatis ad virtutum studia et verbo et exemplo provocet. ut quod postea preceptum est a ... plus exigat a domesticis. Unde apostolus ephesiis scribit. ut viri suas uxores sicut sua corpora diligant et filios suos non ad iracundiam provocent. sed enutriant illos in omni disciplina et correctione domini. Unde cum paulus ad timotheum scribens dixisset domui sue bene prepositum. statim subiunxit. habentem filios subditos in omni castitate non in accusatione luxurie. Non enim talium cohabitator frontem habet alios redarguere. Unde de beato iob legitur quod pro filiis suis cotidiana offerebat deo sacrificia. offerens holocausta per singulos quos tanta caritatis perfectione in unum constrinxit. ut quisque illorum in suo die conuiuium preparet fratribus et ad epulandum secum tres sorores suas pater invitaret. quod quia hely facere dissimulavit. hac falsa pietate superatus. filios delinquentes ferire noluit. sic inter regum legitur. apud districtum iudicem semetipsum cum filiis crudeli dampnatione percussit. Unde ei divina voce dicitur. honorasti filios tuos plusquam me. Hic etiam dauid erga filios benignitatem non discipline severitatem exercens. eorum iuventutem experimento didicit perniciosam. quorum pueritiam vaga licentia permisit esse voluptuosam. Unde quippe eorum sororem suam stupro corrumpens. a fratre eius absalone videlicet inter epulas quas fratribus suis fraudulenter paraverat obtruncatus est absalon vero postquam uentram a patre obtinuit et regno illum expulit et ad concubinas eius ingressus est. demum pernicia deserti patrem persequens quercui inhesit. atque ita suspensus interiit. Hic etiam ad timotheum scribit dicens paulus. Qui suorum et maxime domesticorum curam non habet fidem negavit et est infideli deterior. Iure igitur qui domui sue nescit preesse. in episcopum ordinari prohibetur qui in re minima et de qua sibi familiarior debet cura inesse fidelis non est quo in ecclesia dei ubi tot sunt et alii enim sollicitam indigentiam exibebitur. Unde ier. De eodem.

Non enim iustus polluitur ex vitio filiorum set libertas a baptismo ecclesie principi reservatur. ut tamen fiat quod non timeat propter vitia liberorum extraneos reprehendere.

Quod tunc fiet si non erit ... ... quod sibi imputetur. Cum enim gressus hominis a domino dirigantur. nec sit in homine via eius: corripere quidem potest. corrigere autem non valet. pulsare autem potest non aperire. mariti comprimere non animum mutare. Unde aug. ad vincentium donatistam. Bonorum disciplina omnium mores immutare non valet.

Quantumlibet vigilet disciplina domus mee homo sum et inter homines vivo. nec mihi audeo arrogare ut domus mea melior sit quam archa noe. Ubi tamen inter viii. homines unus reprobus inventus est. aut melior sit quam domus habrahe ubi dictum est. eice ancillam et filium eius. aut melior sit quam domus ysaac. cui de duobus geminis dictum est. Jacob dilexi esau odio habui. simpliciter autem fateor caritati vestre coram domino deo nostro qui testis est super animam meam. ex quo deo servire cepi. quam difficile sum expertus meliores quam qui in monasteriis profecerunt. Item cornelius cipriano papa. Convitia perditorum aula rectitudinis nos movere non

Quod ad nos attinet debent.

j. i. e. ad timoth.

Qui aut ad ...

...

conscientie nr̄e conueñ fr̄ dare opā
nequis culpa nr̄ā de eccl̄a peat. Si aũ
qs ultro 7 c̄mine su oplet̃ 7 peniten
tiā agẽ. atq; ad eccl̄am redire nolu
er̃it nos in die iudicii inculpatos fu
tũos credim᷒. q eoꝝ consulim᷒ sanitati.
Illos solos in penis remansuros qui
noluerit c̄silii nr̄i salubritate sana
ri. Nec mouere nos debet. c̄uitia per
ditoꝝ. quo min᷒ uia recta 7 a certa
gl̄a ñ recedam᷒. quā 7 ap̄ls instruit di
ces. Si hoīb; placerē. x̄ seruus ñ eēm.

i. i. e. ad amoch.

D. XLVIII.

Prohibent̃ etiā neophiti ī ep̄os or
dinari. ut qeri eāt cathecumin᷒. odie
ñ fiat ep̄s. q eāt eri in theatro. hodie
ñ sedeat in eccl̄a. que sp̄e eāt in cco.
hodie ñ ministret altaïo. q dudũ fu
eāt fautos histrionũ. hodie ñ sit con
secrator uirginũ. Causa aũt huius
p̄hibitioīs ē s̄cdm ap̄lm. ne elat᷒ in
supbia. tanquā religio x̄ana plimũ
eoegẽt. icidat in ruinā diaboli. Mo

i. e. di. lviiii. Ordinatos. aut eccl̄asticis.

m̄taneus nāq; sacerdos nescit hũi
litatē modo p̄soña — ut se contēpnere
ñ ieiunaũ. ñ fleuit. ñ correx̄ se. ñ pa
upib; erogauit. In arrogantia q̄ē rui
na diaboli īcidit. qui puēto hort
nec dũ discipli fuunt magistri. Et sic
innocentius ait. miserũ ē eũ fuisse

i. di. lxi. Cap. iii.

magistrũ. qui nec dũ didicit eē disci
p̄ls. Vñ de eisdē in niceno cō. legit̃.
Neophytus in ep̄m non est ordinan
Quoniā m̄lta siue dus.
p necessitatē. siue ex q̄cũq; causa c̄tra
regl̄am gesta sũt. ita ut hoīes ex uita
gentili. nup adhuc cathecumini ut̃ in
structi. statī ad sp̄ale baptisma ueni
set 7 c̄tinuo cũ baptizati sũt. etiā ad
ep̄atũ ut̃ p̄b̄rũ t̃nsuecti sũt. recte ui

i. dist. di. iiii. ante di. nō hic

sũ ē de cetō nichil tale fieri. Nā 7 tp̄r
op̄ē. ut sit catecumin᷒ 7 p̄ baptm̄ ml̄t
ta p̄batioē indiget. Euidēs nāq; ap̄
plicũ p̄ceptũ dicēs. Non neophitum
ne forte elat᷒ in supbiā in iudicium
icidat 7 in laq̃ũ diaboli. Si uō p̄ce

i. ii. q. iiii. c. i.
i. ii. q. vii. accusa

dente tp̄r. mortale aliqd peccatũ
x̄miseīt 7 conuictus duob; ut̃ trib;
testib; fueīt. cessabit actō q in huius

mōi ē. Si qs uō p̄ter hec fecēit tanquā
contraïa statutis s̄ci concilii gerēs etiā
ipse p̄picitabit̃ de statu sui cl̄i.
Neophiti uō qui hodie appellant̃
p̄positũ s̄cē religioīs nouit̃ assumtes.
Vñ b̄atus gg̃ s̄cbit dicēs. Q dicāt̃ neo
phiti. Neophytus dicebatur. q initi
tio s̄cē fidī erat eruditioē plantatus
ad ambiendos. sic mō neophit᷒ habē
dus ē. qui in religioīs habitũ repente plan
tat᷒ ad ambiendos s̄acs ordines ir
repseīt. ordinate g̃ ad ordines est
ad ordines ē ascendendũ. Nā casũ ap
petit. qui ad sũmi loci fastigia post po
sitis gradib; p arrupta queīt ascensũ.
Scimus aũt qd̄ edificati païetes ñ p̄us
tignoꝝ pondō accipiũt. ñ a nouitatis
sue humore siccent̃. ne si añ pondā
quā solident̃ accipiat cunctā simul
ad t̃rā deponat fabricam.
Ecce a quib; uitiis debeat eē inmu C. d. xlviii.
nes. q in ep̄m sũt ordinandi. Qui enī
intcessoēs p̄ pplo ad deũ pant̃. necēē ē
ut eius grām bene uiuendo merean
tur. Vñ enī ait gg̃ in pastorali solici
te formidandũ ē. ne qui placare po
se se irā dei credit̃. hāc ipse ex p̄ore
atu mereat̃. Cunti enī liq̃do nou i. iii. q. vii. Iudi
mus. quia cũ is q displic; ad intcedē
dũ mittit̃. irati aīm᷒ ad det̃iora p uo
cat̃. qui g̃ desid̃us t̃renis adstngitur.
Caueat ne districti irā iudicis. graui᷒
accendēs. dũ loco delectatur gl̄e fi
at subditis ruine auctor. Solerter g̃ se
quisq; metiatur. ne locũ regiminis
assumere audeat. Si adhuc in se uiti
um dāpnabilit̃ regnat. Nec his que cri
men depuat p̄ ũ intcessor fieri appe
tat p culpis alioꝝ. Idē. Qui uitiis ma
culatus ē sacrificiũ deo offerre nō
debet.
Hinc etenī supna uoce ad
moysen dr̄ in leuitico. Loq̃re ad aarō
hō de semine tuo p familias q habue s. di. xxxiv. Cap. i.
rit maculā ñ offerat panē dō suo nec
accedat ad ministiũ ei᷒. Vbi repente i. e. di. lv. Si eui
subiungitur. Si cecus fueīt si claud᷒
siut̃ paruo. ut g̃ndi naso 7 torto. Si
fracto pede. si mancus. si gibb; si lupp.

Ignorantia.

Si albuginē hīs in oclo. si iugē scabi
em. Si ēt impetiginē in corpe. ut pon
derosus. Cecus quippe ē. q supne lu
m contēplatiōis ignoāt. qui p̄sentis
uite tenebris p̄ssus. dū uenturā lu
cē nequaquā diligendo conspicit
quo gressū opis porrigat nescit. hic
enī pphante anna dr̄ in t. regū. pe
des scōr suor seruabit: 7 impii in
tenebris cōticescēt. Claud uō ē qui

Imperfectio.

qdē quo pgere debeat aspicit. s7 per
infirmitatē m̄tis: uite uiā pfecte
ñ ualet tenē quā uid7. Quia uide
lic7 qs ad uirtutis statū dū fluxa
ōsuetudine ñ erigit quo desidiū
innititur: illuc gressus opis effica
cit ñ secunt. hīc etenī paulus dic
ad hebreos. Remissā man 7 dissolu
ta genua erigite: 7 gressus rectos fa
cite pedib uris: 7 ñ claudicās err7:

Indiscretio.

mag aūt sanet. Paruo aūt naso ē
qad tenendā m̄surā discretiōis i

Discernere virtutes eligere delicta reprobare.

doneus ñ ē. Naso quippe odores
fetoresq discernim. Recte g discre
tio p nasū exp̄mitur. p quā uirtu
tes eligim. delicta rep̄bamus. Vn̄
7 in laude sponse dicit in cantici
canticor. Nasus tuus sicut turris
q ē in libano. qa nimirū scā eccl̄a
que ex causis singlis tēptam̄ta p
deat. p discretionē conspicat: Et
uentura uitior bella. ex alto repre
hendit. S7 sūt nonnulli qui dum
extimari hebetes noluūt. sepe se in
qbusdā inqsitiōib plusquā necēe
ē exercentes. ex nimia subtilita
te fallunt. Vn̄ hic q subditur.
ut grandis t torto naso. Nasus etenī
grandis 7 tortus ē. discretiōis sub
tilitas inmodāta. que dū plus quā
decet excreuerit. actiōis sue rectitu

Alienatio.

dinē ipsam confundit. Fracto aūt
pede. ut manu ē. quiā dn̄i pgerē ñ
ualet oīo. atq a bonis actib funditus
exsors uacat. Quaten hec ñ ut claud
saltē cum infirmitate teneat. sed

Perversitas.

ab his oīmō alien existat. Gibb uō
ē. quē t̄rene sollicitudinis pondus

deprimit nec umquā ad supna respici
at. s7 sol is que in infirmis calcant in
tendat. Qui 7 si qn aliqd ex bō patrie celestis
audierit. ad hoc nimirū puerse ōsuetu
dinis ponde p̄grauat cordis faciem ñ
attollit. q cogitatiōis statū erige non
ual7. q t̄rene usus sollicitudinis cur
uū ten7. Ex eor quippe spē psalmi
sta dicit. in ps̄ xxxviii. In curuat sū
7 humiliat sū usq qq quor culpā q q
p semetipsā ueritas rep̄bās ait in luca.
Sem aūt q in spinis cecid. hi sūt qui
audier 7 a sollicitudinib 7 diuitiis

Pravitas

7 uoluptatib uite euntes suffocāt
7 ñ refer fructū. Lipp uō ē cui qdem
ingeniū. ad cognitionē ueritatis e
micat. S7 tn̄ hoc carnalia opa obscurāt.
In lippis quidē oclis pupille sa
ne sūt. s7 humore defluenti infir
mantes palpebre g̃ssescūt. quor qdē
qa infusiōe crebra atterit etiā acies
pupille uitiat. 7 sūt ñ nulli quor sen
sum carnal uite opatio sauciat q
stude recta subtilit p ingeniū pote
rat. s7 usu p̄uor actuū caligat. Lippus
itaq ē cuius sensū natā exacuit sed
ōuersatiōis p̄uitas ōfundit. cui bn̄
p angl'm dr̄ in apocalipsin: colirio in
unge oclos tuos ut uideas. Collirio
quippe oclos ut uideam inungim
cū ad cognoscendā ueri luminis cla
ritatē intellectus nostri ueri luminis aciem medica
mine bōe opatiōis adiuuam. Albu
ginē uō hīt in oclo. qui ueritatis lucē ñ

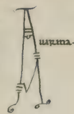
Arrogantia.

sinitur uide. qa arrogantia sapie seu
iustitie cecat. pupilla nāq oclī nig
uid7. albuginē tolleratis nichil uid7:
qa uidelic7 sensus hūe cogitatiōis.
ut contagiōis. si stultū se peccato
rēq intellig cognitiōem intime
claritatis app̄hend. Si aūt candorē
seu iustitie s sapie tbuit. a luce se
supne cōditiōis exclud: 7 eo claritatē
ueri luminis nequaquā penetrat q se
apud se p arrogantiā exaltat. Sicut
de qbusdā dr̄ ad romanos. dicentes enī

Luxuria

se sapientes ee. stulti facti sūt. Iugē
scabiē uō hīt. cui carnis petulantia

sine cessatione dominatur. In scabie etenim feruor uiscerum ad cutem trahitur, per quam recte luxuria designatur; quia si cordis temptatio usque ad operationem prosilit, nimirum feruor intimus usque ad cutis scabiem prorumpit, et foris iam corpus sauciat, quia dum in cogitatione uoluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. Quasi enim cutis pruriginem Paulus curabat abstergere, cum dicebat ad Corinthios: Temptatio non apprehendat uos nisi humana. Ac si aperte diceret: Humanum quidem est in corde temptationem perpeti; demoniacum uero est in temptationis certamine et in operatione superari.

In petiginem quoque habet in corpore quisquis auaritia uastatur in mente, quae si in paruis non compescitur, nimirum sine mensura dilatatur. Inpetigo quippe sine dolore corpus occupat, et absque occupati tedio excrescens membrorum decora fedat, quia et auaritia capti animum dum quasi delectat exulcerat; dum adipiscenda quaeque cogitationi obicit, ad inimicitias accendit, et dolorem in uulnere non facit, quia exestuanti animo ex culpa habundantiam promittit. Sed decor membrorum perditur, quia aliarum quoque uirtutum per hanc pulcritudo deprauatur, et quasi totum corpus exasperat, quia per uniuersa animum supplantat, Paulo attestante, qui ait ad Timotheum: Radix omnium malorum est cupiditas.

Ponderosus uero est qui turpitudinem non exercet in opere, sed tamen ab hac cogitatione continua sine moderamine grauatur in mente. Qui nequaquam quidem usque ad opus nefarium rapitur, sed eius animus uoluptate luxuriae sine ullo repugnationis stimulo delectatur. Uitium quippe est ponderis, cum humor uiscerum ad uirilia labitur, quae profecto cum molestia dedecoris intumescunt. Ponderosus ergo est qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluens pondus turpitudinis gestat in corde, et quamuis praua non exerceat opera, ab his tamen non eleuatur in mente, nec ad usum boni operis in aperto ualet assurgere. Quia grauat hunc in abditis pondus turpe. Quisquis ergo quolibet horum uitio subicitur, panes domino offerre prohibetur.

Ne profecto diluere aliena delicta non ualeat, is quem adhuc propria deuastant. J. m. Q. vii. In gl.

Quia ergo paucis ad pastorale magisterium dignus qualiter ueniat, atque hoc indignus qualiter pertimescat ostendimus; nunc hiis qui ad illud digne peruenerint in eo qualiter uiuere debeant demonstramus. Item Ieronimus super Malachiam. Indoctus terrena lucra querens uitiosus ordinari non debet.

Sacerdotes nomen domini despiciunt, et quantum ad se panem pollutum offerunt qui ad altare indigne accedunt, quique dato munere sacerdotium presumunt. Panem quoque polluit qui doctrinam domini in populo male dispertit, et qui honorat potentem et despicit pauperem. Et infra. Si offeratis cecum ad immolandum, nonne malum est? et cetera. Superius accusati de panibus, nunc accusantur de uictimis. J. e. d. L. viii. ecce. Cecum animal offert qui ordinat indoctum in loco docti, magistrumque facit qui uix discipulus esse potuit. Claudum offert qui lucre terrena querentem locat in potestate, pedem in diuersa ponentem, unum in diuinis, alterum in carnalibus; Cui inferri illud de libro Regum: Usquequo claudicatis in duas partes? Languidum offert qui uitiosum pro religioso habet, quique tardum et pigrum probat patientem, dicens illum negligentie redarguendum esse. Indignum est enim dare deo quod dedignatur homo. Dare deo quod homo dedignatur iniustum est.

D. L.

Ut ex premissis auctoritatibus liquido demonstratum est, uariis criminibus irretiti in sacerdotes ordinari non possunt. Nunc autem de hisdem queritur, utrum post actam penitentiam uel in propriis ordinibus remaneant, aut ad maiores gradus conscendere ualeant. Multorum auctoritatibus uariis criminibus irretiti propriis ordinibus deiciuntur, et ab accessu maiorum prohibentur. Unde ait Gregorius Constantino Mediolanensi episcopo.

J. xxxiii. q. iii. hoc tpr̄e. c̄c

Lapsi in suū ordinē repaī ñ possut.
Si lapsis ad suū ordinē. licentia reuer
tendi conceditur. uigor canonice p
culdubio frangitur discipline. dū
preuersiōis spe. priue actiōis desi
dīa quis concipe. ñ formidat. Et p̄
pauca. Illud aūt p̄ oībus studere
ut lapsos in sacro ordinē. nulla uer
bis supplicatio aliquo mō reuoca
re studeat. ne huiusmoi ñ statu
ta. s. p̄alit dilata credat̄ ēē uin
dicta. Itē martin⁹ pp ad amando
epō. Qui post ordinationē labit̄ depo

J. di. lxxxi. Quiq.

Qui semel p̄ suam situs permanebit.
ordinationē. in lapsū ceciđit. de
inceps iā depositus erit. nullū gra
dū sacerdotii potīt adipisci. Item
gg sabino epō. Pbr post lapsum nul

J. ii. q. i. In primis. S. di. xxiiii. c. vlt. J. xv. q. vlt. Sicut pbr̄. c̄c.

la ratione in sacro ordine reparari ualet.
Prbr̄m de quo frnitas tua nos
latoīs p̄sentiū legatioē c̄suluit.
nulla ratioē in sacro ordine p̄ lap
sum. aut pmanē aut reuocari pos
se cognoscat. Circa quē tn̄ mitius
agendū ē. q a cōmissū facin⁹ faci
li dr̄ pfessioē c̄fessus. Itē iohs. viii.
cenomaco uerticensi epō. Post ho
micidiū ppetratū sacerdotale officiū ā
Mirror minus doctam ministrari ñ pōt.
scientiā tuā sacerdotē putare. 7
p̄ perpetratū homicidiū posse in
sacerdotio ministrarē. immo qd
ē ineptius. nobis suadē uelle. ut
ipi tali p̄sūptioī pbem⁹ assensum.
qs eni tam demēs. tāq puersi sen
sus. tale quid existimaret. ut p̄t
quācūq peītentiā c̄cedendum
cū omīi sit c. anoīce discipline cō
traīū. Deb; g̃ sacerdotio p̄uatus:
lacimar fonte flagitiū tā imma
ne diluere. ut talib; saltim reme
diis curatus. salutis possit inue
nire suffragiū. Itē nicolaus pp.
Ad maiorē gradum prouehi ñ pōt
Clicum qui paganum occiderit.
qui paganū occidit. ñ oportet ad
gradū maiorē puehi. q carere de
b; etiā acqsito. homicida eni est.

Nam cum discreti s̄ it milites scli. a
militib; eccle. ñ conuenit eccle mi
litib; militarē sclo. p quod ad effusi
onē sanguinis necēē ē puenire.
Idem orbaldo cō epō quadrantino.
Qui defendendo se paganū occidit sacdo
Clericis tali careat officio.

: Si qualit̄ hoc determinandū sit in huius distinctionis paragrafo tali. quō igitur ap te inuenitur

De his clicis
p quib; consuluistis. s. qui se defendē
do paganū occiderit. si p̄ ea p peītentiā
mundati. p̄sit ad p̄stinū gradū redire
aut ad altiorē ascendē. scito nos nullam
occasionē dare. nec ullā tribuere licen
tiā eis quolib; hōiū. quolib; mō occi
dendi. Verū si contigīt. ut clicus sa
cerdotalis ordinis saltē paganū occi
dit. multū s̄ consulit. si ab officio sa
cerdotali recesseīt. satisq ē illi in hac
uita dn̄o sub inferiori habitu. irrep
hensibilit̄ famulari. quā alta inde
bite appetendo dāpnabilit̄ in pfun
dū demergi. Itē excō agathensi.
Cadat ab offitio eps. pbr. aut diaconus

J. e. di. Debitū clias. h. qui.

Si aliud ē meād superiori ordine ut prius eū reparari. qd' s' non pmittit. aliud superiori offō ammoto inferiora tractare qd' ibi indulgetur

Si eps aut pbr capitale crim̄ cōmittens.
aut diacon⁹ capitale c̄m cōmiserit
aut cartā falsauerit. aut falsū testi
mōiū dixerit. ab officii honoē depo
situs. monastrio detrudat̄. 7 ibi q̄ndiu
uixerit. laicā tantūmō cōionē acci
piat. Itē excō martini pp. Qui homi

J. e. di. lxxxi. Si diacon⁹. J. e. di. e. Debitū.

cidii facto. aut p̄cepto. aut consilio post
baptismū conscius fuit clicus ñ ordinet.
Si qs uiduam aut ab alio relictā du
xerit. ñ admittat̄ ad clerū. Qd' si irre
pserit. deiciat̄. Similit̄ si homicidii
aut facto. aut p̄cepto. aut c̄silio. aut
defensioē p̄ baptm̄ c̄scius fuerit. 7 p
aliq̄ subreptioē ad clicatū uenerit:
deiciat̄. 7 in fine uite sue cōionē ac
cipiat. Itē gg ianuario epō caralitano.
De sacris ordinibus lapsi reparari ñ pos
Peruenit ad nos q̄s sunt.
dā de sacris ordinib; lapsos 7 p̄ peniten
tiam. ut an peītentiā administeriū
sui officii reuocaī. qd' oīo phibem⁹.
7 in hac re sacratissimi contradicunt cano
nes. Quig p̄ acceptū sacrū ordinē lap
sus in peccata carnis fuerit. sacro or
dine careat. 7 ad altaīs ministeriū

41

non accedat. Idē uenerātio lunensi
epō. D E D M.

Accedēs ad gorgonā insulā frn̄itas
urā discutiat. id q̄ adnos. de saturni
no epō ē platū. puenit nāq: ad nos.
q: postquā de sac̄s ordinib, lapsus ad
sui sacerdotii ordine deiectus. ad ex
plendū ministeīum pb̄ri p̄sūpsit
accedere. 7 omipti dō hostias imolare.
Qđ si ita factū urā frn̄itas reppit. eū
sac̄s corpis 7 sanguis dn̄i participati
oē puatū. inpenitētiā redigat. ita
J. xi. Q. ii. Siquis e. ut usq: ad ultimū ieadē excōicatioē
pmaneat: 7 uiaticū tantūmō exitus
sui tpr̄. pcipiat. Sin aūt eū talē peni
tentiā agere frn̄itas urā nouerit. ut
eū iuste ad recipiendā int̄ laicos cōio
nē. etiam añ exitū debeat misereri.
7 hoc intue frn̄itatis ponim⁹ potesta
te. Et infra. Preta ad frn̄itatis tue cō
sulta respondentes. statuim⁹ diaco
nē: 7 abbatē. quē de portu ueneris i
dicas cecidisse. ad sacrū ordinē n̄ de
be ul' posse aliquo mō reuocari. Quē
quidē sacro ordine puatū. inpeni
tentiā deputarē te cueni. cui si p̄ea
act⁹ cuersatioq: meruerit. porē inter
alios monachos ubi decreuis standi
locū obtineat. Subdiaconū q̄: quos si
milis culpa ēstringit ab officio suo in
reuocabilit̄ depositi int̄ laicos cōio
nē accipiat. In portu aūt ueneris
loco lapsi diacoī. aliū qui hoc officiū
impl'e debeat ordinab. Saturninū uero
pb̄rm. ut nūquā ad sac̄s ordinis mini
stium p̄sumat accedere. sēptis cauere
decreuim⁹. S 7 eū in insulā gorgonā.
atq: capria sollicitudine demona
sterius gerere: 7 in q̄ ē statu. sine cuiusq̄
aduersitate quā manere pmisimus.

Idem. Loco lapsi alius ordinandus est.

Postquā quēquā
J. di. lxxv. c. ij. ē criminalit cadentē. in loco q̄ lapsus ē
J. di. lxiii. Obeu. nulla pmittit ratio reuocari. 7 ultra
J. di. c. qm quida tres m̄ses ecclam uacare pontifice.
statuta scōz canonū n̄ pmittunt. ne
cadn̄te pastoē dn̄icū gregē hostis q:
absit antiquus insidiando dilaniz.

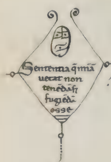
frn̄itas urā de p̄catioī coz consentire
7 in loco lapsi debz epm̄ ordinare. Itē marti
nus pp̄. Qui post ordinationē in lapsū
ceciderit mistia sacra tractare non debet.

Si post ordinationē quispiā in lapsū ce
ciderit: 7 p̄uaricatiōis peccō fuerit dep̄hen
sus obnoxius. oīmō p̄hibendū ē eīma
nib, lutulentis atq: pollutis mistia
n̄re salutis tractarē.

Econtra. Exēplis 7 auctoītatib; p
bantur p̄acta peītentiā. p̄os gradus
licite posse aministrarē 7 ad maiores
conscendere. Maria eni soror aaron
p̄ quā lepra pcussa ē. quia in moysen
murmurauerat. a peccō per peītentiā
mundata ē. 7 p̄stinā grām pph̄andi
recepit. Aaron p̄ conflatū uitulum
in sūmū sacerdotē ēsect⁹ ē. Dauid p⁹
adultīū 7 homicidiū sp̄m pph̄ie re
cepit. 7 in p̄o gradu pmansit. Ahab p⁹
mortē nabuthe uiri scissimi. p peiten
tiā humiliat⁹. in regia sede remansit.
Et ut p̄team⁹ m̄lta exēpla uetus. t. Pe
tr⁹ negauit xp̄m. 7 tn̄ postea p̄nceps apo
stoloz factus ē. Paulus stephanū la
pidauit 7 tn̄ ad dō elect⁹ ē in apl'm. Multi J. i. q. vii. conuen.
q: ab heresi ad unitatē catholice fidī
reuertentes. in suis ordinib, sunt rece
pti. Alii uō ad epalē etiā gradū sunt
pmoti. ut potē aug. 7 alii quā plures.
Preterea calixt⁹ pp̄. de huiusmoī ita scribit.
Clerici post lapsum in suis ordinib;

Ponderet sermoēs reparari possunt.
suos unusqs q: 7 q: s; loqui uult. aliū nō
loq̄t. Unū bn̄ in scēptā dr̄. qđ tibi n̄ uis
fieri. alii ne facias. Nos eni tpr̄ indi
gemus. ut aliqd matius agam⁹. n̄ p
cipitem⁹ consilia. 7 opa n̄ra. neq: cors
b. xviij. v. ē. Unde ordinē corrūpam⁹. f 7 si aliqs lapsus q̄
quomō fuerit. portem⁹ eū: 7 ī sp̄ū no cor
ripiam⁹ affectu. Sicut ait beat⁹ apl's. Si
p̄occupat⁹ fuerit hō in aliq̄ delicto. uō
q spāles estis. instruite huiusmoī in sp̄u
lenitatis. c̄sidans te ipm̄. ne 7 tu tēp
teris. Alt alterius honera. p. 7 sic. a. im.
le. x. Porro scs dd̄ de mortiferis c̄rimi
nib, penitentiā egit. 7 tn̄ in honore
pmansit. Beat⁹ q: petr⁹ amarissimas

fudit. qui se dnm negasse penituit. sed
tn̄ aplis pmansit. Et dns per pphām pol
licet dicēs. peccator inquacūq; die ꝯuer
sus fuerit ⁊ ingemuerit. oīū iniqtatū eī
ñ recordabor amplius. Errat itaq;
qui putat sacerdotes p̄ lapsū si ēdig-
nā egerit peītentiā. dnō ñ posse mi
nistrare ⁊ suis honorib; frui. si bonam
deinceps uitā duxerit ⁊ suū sacerdo
tiū digne custodierit. Et ipsi qui hoc
putat. ñ solū errat. s; etiā traditas et
eccle claues despicere uident̄. de quib;
dr̄. qcūq; solueritis int̄ra. so. er̄ ⁊ ince.
Alioqn hec sententia aut dn̄i ñ est
aut uera ē. Nos uō indubitant̄ tam
dn̄i sacerdotes. quā reliqs fideles p̄
dignā satisfactionē posse redire ad
honoēs credim̄. Testante p pphām
dnō. Nūqd qui dormit ñ adiciet ut
resurgat. Et ppha dd̄ peītentiam
agēs dix̄. Redde m̄ letitiā salutaris
tui ⁊ spū pncipali ēfirma me. Ipse nā
qd post peītentiā ⁊ alios docuit. et
sacficiū dō optulit. dans exēplū doc
torib; sce eccle. si lapsi fuerit ⁊ con di
gnā penitentiā dō gesserit. utrūq; fa
cē posse. docuit enī qn dix̄. Docebo in i
quos uias tuas ⁊ impii ad te conuer.
Sacficiū dō optulit pse dū dicebat. Sac
ficiū dō sps contribulat. Vidit enim dns enī
ppha scelera sua mundata p peītentiā
ñ dubitau pdicando ⁊ dnō libando cu
rare aliena. Mutat̄ g̃ a pecco ⁊ grā diī re
surgit a lapso ⁊ iudicio dī in pristino
manz officio. iusta pdictas auctoritat̄
uideat ne amplius iaceat. s; etiā eu
glica sententia meo maneat que ait.
Vade ⁊ ampli noli peccare. Nō aūt a
plis. Non ḡ regn; peccatū in uro mor
tali corpe. ut obediatis ēcupiscentiis
eius. Sententia q̄ miam uetat. ñ so
lū tenere frs. s; etiā audire fugite.
qa potior ē miā omib; holocaustoma
tibus ⁊ sacficiis. Itē ier. In pristinum
gradum p̄ penitentiā reuocari pos̄ sacdote.

Expurgauit filios leui. Tps enī ē. ut iu
diciū incipiat a domo dī. Et alibi scri
bit. a sctis mis incipite. In filiis aūt
leui. oēm sacerdotalē intelliges digni
tatē. Si aūt sacerdotes purgandi sunt
⁊ colandi ut pur aur remaneat. et ar
gentū. qd de ceteris ē dicendū. qcūi enim
dati fuerit ⁊ colati. tc offerēt iusta deo
sacficia ⁊ placebit dō sacficiū cor q. of
ferēt ⁊ p iuda ⁊ ierlm. hoc ē p his qd nm
confitent̄ ⁊ pacē inte conspiciunt. si
cut dies scli ⁊ sicut anni antiqui. ut
quo in pncipio placuer̄ dō sic post
peccatū ⁊ p peītentiā place incipiat.
cū oī fuerit peccatorꝝ sorde purgati.
Itē gg̃ secundino.

Lapsi reparari non possunt.

Tua scitas reqsiuit. ut t̄ de sacerdota
li officio p̄ lapsum resurgendi auc
toritates scberem̄. dū dicis de hoc ca
nonū diuersor̄ te legisse diuersas sn
tentias. alias resurgendi. alias neqq̃.
Bonos gnales synodos a niceна inci
pientes. cū reliqs iiii. hāc ueneram̄. qa
in cunctis sententiis. unanimiter
ēcordat. Nos uō pcedentes patres
sequmurq; a auctorē dō a sacra illorū
illor doctrina ñ discordam̄. A capite
itaq; incipientes usq; in iiii. altaris
ministeriū. hac forma seruandā
cogimur. ut sicut minorē maior p
cedit honore. ita ⁊ crimine. Et cū ma
ior seqt̄ culpa. maior implicet ui n
dicta. ⁊ p peītentia credat ēe fructu
osa. Quid enī p de tticū seminare.
⁊ fructū illius ñ tollere. aut domū
ēstruere ⁊ in illic habitare. P̄ dignā
itaq; satisfactionē credim̄ posse re
dire ad honorē. a fontē mīe recur
rentes. euglicā sententiā pferamus.
Gaudiū in qd sup uno peccatore pe
nitentiā agente. quā sup nonagita
viiii. iustos. qn indiget peītentia. Et
oue pditā. lxxxviiii. ñ errātib; relic
tis. humeō pii pastoris ad ouile por
tandā dns ipse testatur. Si ouis pdita
errans p̄ munitionē ad ouilē humeō
deportat̄. pdictis. xc viiii. ñ erran
tib; i deserto relictis. cur p peītentiā
ad eccle ministeriū lapsus ñ reuocet̄.
Sic in apocalipsi dr̄. de ministerio

Q ua

S. d. xv. c. Sic scā

I xi. Q iii. c. iii.
I xxv. q. i. Nulli fas

ecclē. Memento unde cecidis. & age penitē-
ĭ. xxiii. q. vii. c. qd in oīb; tiā. & p̄ma opa fac. Quid enī ē grauius q̄
aut carnale delictū amittē. siñ quo pa
uci inueniunt. aut dī filiū iure iura
do negaē. in quo uerbo huc ipsum
btūm petrū aplorū p̄ncipē ad cuius sa
crū corp̄ indigni sedemus. Lapsū ēē
cognouimus. Sed postquā negationē
Pasce oues meas. & Ite p̄dicate e. oīm creature penitentia secuta ē. & p̄ penitentiam
mīa data. qa a baptātu eū ñ distu
lit. q̄ ante ipm negare se pdix̄. Idē.

Post acerrimā penitentiā lapsi reparantur.

Quid ē quod
pphē iacēnti dr̄. Sta sup̄ pedes tuos
& loquar tecū. Qui enī iacēnti loque
batur. cur stanti pmittit se locuturū.
Sed sciendū ē. quia alia sūt q̄ iacentes
alia q̄ stantes audire debemus. Iacen
ti enī dicit ut surgat. stanti aūt p̄
cipit. ut ad p̄dicationē pficisci de
beat. Adhuc enim in nob̄ in infirmita
tis ēfusioē iacentibus p̄bi ñ debet
auctoitas p̄dicatiois. Sed cū iā in
bono ope surgimus. & cū iā recti stare
cepimus. dignū ē ut ad lucrandos
alios ī p̄dicatioē mitti debeamus.
Stās ē pphā uisionē spūalē uidit
& cecidit. Cadēs uō amonitiois uer
ba suscep̄. ut surgēt. Surgēs aūt p̄
ceptū audiuit ut p̄dicaret. Nā qui
adhuc ex supbie uertice stamus. cur
iam de etnitatis timoē aliqd sen
tire cepimus. dignū ē ut ad peni
tentiā cadamus. & dū infirmitatem
nrām subtilit cognoscentes humili
ē iacemus. p diuini uerbi ēsolatioē
ad fortiora opa resurgamus. Idē. De eod.

Ferrū de tra tollitur. cū fortis
oppugnator ecclē. a t̄rena quā prius
tenuit actioē separatur. Non ergo in eo
debet despici q̄ fuit. qa iā in eo p̄ ēē
qd ñ fuit. Itē aug.

Post condignā penitentiā pristina recipiunt officia.

Cum exaudiero eos dabo eis uirtu
tē spūs mei. & inplebo eos iudicio mō
& fortitudinē. Animaduertite ī p̄senti
loco p̄se iō dscē aliquē p̄ peccatum.
si tñ uitia p̄stina digna penitentia
eluerit. Unde dauid post adulteriū & ho
micidiū loquit ī p̄so. Asperges me ysso
po & mundabor. la. me. & s. ni. de. alba.
Nec sua tñ puritate contētus ē. sed
infert. Redde michi letitiā salutaris
tui & s. p̄n. c. me. Cūq; hoc fecis. doce
bo. ait iniq̄s uias tuas. & impii ad te
conuertentur. Itē ier. De eodem pnctora.

Iesus filius iosedec sacerdos magnus.
quāquā in typo p̄cessit saluatoris
qui nr̄a peccata portauit. & alienige
nā sibi ex gentibus copulauit. ecclam.
tñ sc̄dm litterā post sacerdotium
sordidatus inducitur. & stat diabo
lus ad dextris eius. & candida illi dein
ceps uestimēta reddunt. Itē ex cōc̄.
agathensi.

Post penitentiā clici correcti gradū suū & dignitatē recipiāt.

Contumaces clici put dig
tatis ordo pmiserit ab epis corrigā
tur. Et si qui priores gradus elati sup
bia cōionē fortasse contēpserit. aut
ecclam freqntare. uel officiū suū ī
ple neglexerit. peg̃nacis cōio tribuat.
ita ut cū eos penitentia correxerit ĭ. c. ii. q. i. Legi
rescēpti in matricula gradū suū dig
tatēq; recipiāt. Itē ex cōc̄. martini pp̄.

De eodem

Si qs pr̄br. in uentus aut
diaconus fuerit aliqd de ministeri ĭ. xvii. q. iiii. Si for
is ecclē uenundasse. qa sacrilegiū ĭ. xiii. q. ii. Clia
cōmisit. placuit eū in ordinatioē
ecclastica ñ habri. In iudicio tñ epi
mittendus est. si in suo debeat recipi
gradu. qa multoties hoc ipm qd de
sacrosēō altario contaminatum ē
in epi potestate dimissū ē.

Quomodo ergo huiusmoi auctoitatū
dissonantia ad concordiā reuoca
ri ualeat. breuit inspiciamus. Sed quā q̄ ñ odiū
criminis. s; timor uilitatis amis
sio p̄pri gradus & ambitio celsioris ad
penitentiā cogit. hos sacri canones
irreparabilit deicunt. quia qui simu
latione penitentie. uel affectioē ho
noris ad ōnon consequtur ueniam.
nec ab ecclā meretur reparationem.
Unde aug scribit ad bonifatium.

j. d pen. di. vi. si.

Qr constituitu ne p p aliq ad clicatu red at.

Ut hoc constitueretur i eccla ne quis quia p alicui crminis peitentiam clicatu accipiat. ut ad clicatu rede at. ut inclicatu maneat. n des p pa tioe indulgntie. s rigoe factu e di sciplie. Aliogn contra claues dati eccle disputabit. de quib dictum e. Que solueitis digne in tra. so. e. 7 in celo. S 7 ne forte etia decetis crmini b spe honois ecclastici aim intume sces supbe aget peitentia. seuerissi me placuit ut p acta peitntia dee mine dapnabili nemo sit clicus. ut desp atioe tpat altitudinis me dicina maior. 7 uetior eet hulita tis. Na 7 scs dauid de crminib mor tiferis egit peitntia. 7 tn in honoe suo pmansit. Et b atu petru qn ama rissimas lacmas fudit. utiq dm negasse peituit. 7 tn apls pmansit. S 7 non io inputanda e supuacua postio diligntia. quia ubi saluti nichil detrahebat. humilitati a liquid addi der quo salus tutius muniret. expti credo aliquo fic tas penitntias p affectas honoru potntias. Cogit enim mltas inue nire medicinas. multo expimta morbo. S 7 eru in huimoi causis u p graues dissensionu scissuras. non hui aut illius hois piculu. s 7 plimo ru strages iacet. detrahendu e ali qd seueitati. ut maiorib mat sana dis. caritas sincera subueniat. Ite ex epla clici romani missa cipano pp.

§ Quia uero pot fieri resti tutio sini tali aio agat penitentia.

S di. xxviii. Necee e
j xxiiii. q. iii. Ipi.
S di. xliiii. C. Comessa
j xxiii. q. iiii. Cu qsq. Non pt. Ipa.
j .i. q. vlt. quotien apptr

j xxiiii. q. iii. Justu

Repationis bnfitiu n nisi p peitntiam debet concedi.

Absit a romana eccla uigore suu ta p fana facilita te dimitte. 7 neruos seueitatis eue sa fidei maiestate dissolue. ut cu adhuc non tm iaceat in peccas. set etia cadat euerso frm ruine pro pata nimis remedia. coicationu utiq n p futura prentur. Ubi enim potit penitntiae medicina p cede. s et etia ipe medicus in t p cepta pe nitntia indulget p ictis. hoc n e curare. s 7 s dice uerum uolum occide. Ite cipanus de lapsis.

In penitentib ueia ccedi n pot.

Si quis p postera festinatioe temeriarius remissione ~~remissionem~~ peccato cuntis putat se dare posse. aut audet ut dni pcepta rescinde. n tn n nichil pde. s 7 obe lapsis p uocasse iram n seruasse sententia. Nec miam puissi mi dni depcai. s 7 contepto dno de sua facultate p sume. 7 infra. Mandat ali q martires fieri. s 7 si iusta si licita. si n cont dnm ac dei sacerdote sut faci enda. S obtepantis facil 7 pna e fes sio. si petntis fueit religiosa modia tio. Mandat martires aliq fieri. s 7 si scpta n sut in dni lege q mandant. ane ut sciam illos de dio inpetrasse q postulat. tc facere q mandant. Neq eni stati uidi pot de diuina maiestate ecessu. qd fueit huma na pollicitatioe p missu. Na 7 moyse p peccatis ppli petiit nec tn peccantib ueniam cu petiss 7 accepit. Ite ysidor ad masanu epm. Qui sunt reparandi post lapsum uel qui non.

S di. xlv. de capli. ce.

Dnio sco meitisq bato fri masano epo ysidorus eps; qd in eptis uenerabilis frnitas tua innotuit. uidelic 7 qd i canone anquiritano. capitulo. xviii. leg. post lapsum corpalem restaura dum honois gradu p penitntiam. Alibi uo leg post huiusmoi delictu nequaqua repandu antiqui ordinis meitu. hec diuersitas hoc mo soluit Illos ad pristinu gradus redire cano nes pcepiut. quos peitentie pcessit satisfactio. ul condigna peccato confessio. At hi qui neq a uitio cor ruptiois emdatur. atq hoc ipm car nalem delictu qd admittut uendi care quada supstitiosa temeitate ni tuntur. nec gradu utiq honoris nec gram recipiunt coiois. g ita e deter minanda sentntia. ut necesse sit illos restaurare in loco honois. qui per penitentia reconciliationem meretur diuine pietatis. hii non inmerito conseqnt ad empte di

gnitatis statū. qui p emendationē peīten
tie recepisse noscunt̃ remediū uite. Id
aūt ne forte magis sit ambiguū diui
ne auctōitatis sententia confirmat̃.
Ezechiel quidē ppħa sub tipo puaīca
tcis ierlm: Ostendit p̊ peītn̄tiā satisfac
tionē in p̊stinū restauraī honorē. Con
fundēe inq̇d ouida 7 porta ignomini
ā tuā 7 p̊ paululū 7 tu inq̇ 7 filie tue
reuertimini ad ant̄iq̇tatē tuā. Q đ dix̄
ĉfundēe. ostendit p̊ opus peccī debere
quēcūq̧ erubescere. 7 p̊ confessionē
p admissis scel'eib; uerecundā frōtē
humo p stratā demergē. p eo q̧ dignū
confusioē ppetrauit opus. dein̄ p̄ce
pit ut p̊ ignominiā .i. deiectionē sumo
minus. siue dignitatis reuertat̂ ad an
tiq̇tatē suā. Ergo dūq̇sq̧ p̊ opus ĉfes
sioīs sue ĉfundit̃. atq̧ ignominiam
portās. depositionē suā cū hūilitate
luget: reuocaī scđm ppħam ad p̊orem
potit statum.

Itē Iohs euglista anglo ephesi eccl'e ĩ
t cetā quedā simila scbit. Memor
esto ~~un~~ un̄ excidis 7 age peītn̄tiam
7 p̊ma opa fac. aliogn ueniā tibi et
mouebo candelabrū tuū de loco
cū. Ecce inq̄ntū ualui ēcili angsta
tani. antiquā plane 7 plenā aucto
ritatis sententiā sacs testimonii ex
planauit. Ostn̄dēs cū posse restau
rai in p̊o ordine. qui p peītn̄tie sati^s
factionē nouerīt p pa delicta defle
re. Qui uō n̄ lug 7 que gessit: 7 lugen
da sine ullo pudore religioīs. ut ti
more diuini iudicii cōmittit: eum
nullo mō posse ad p̊stinū gradū re
staurari cognoscas. In fine aūt hui
eplē. hoc adiciendū putaui. ut q̇ties
cūq̧ in gestis concilior discors sen
tia iuenit̃. illius cō. mag̃ teneatur
sententia. cui antiquior 7 potior ex
tat auctōitas.

Et Quicūq̧ ḡ p ĉriminib; suis digne dō
peītn̄tiā optulerit. auctōitate gḡ 7
ieri 7 augi ysidori. gradū p̊e dignita
tis recipe possūt. qui aūt n̄ odio ēmi
nis. s; timore uilitatis. ut ambitioē

honoīs. falsas peītentias offer̃ in pri
stinī honoīs gradū repari minime
potūt. S; obiicit̃ illud hormisde pp. q
scbit omib; epis p uniuersas puīcias.

Diaconus aūt pbr in adultio dep'ensi reparī n̄ possunt.

Si qs diacon. aut pbr. p̊ acceptā bn̄dictionē leuiticā: cum
uxore ĩcontinēs inuenit̃. ab officio
suo abiciat̃. Ecce maīfeste constat.
quia scđm titulos antiq̊ patrum
scō spū suggerente ĉsc̄ptos: 7 scđm sen
tn̄tias. ccc. xviii. epōr. quas etiā galli
cani. can. ĉtinere uident̃. ĉlici in ad
ultiū dep̄hensi. aut ipi confessi aut
ab aliis ĉuicti. ad honorē redire n̄
possūt. quia forte n̄ desūt. quibus
p nimia pietate sup̄ scpta scōr patrū
seuēitas minime placeat. sciat̃ se. ccc
xxx viii. epōr qui 7 reliquos canones
statuer̃. sententias rep̄hendēe ut dāp
nare. s; si forte maior ē in ill' pietas.
quā sup̄dictis. ccc. xviii. epis maior
ē in ill' miā. quā in scō iohe papa. ma
ior caītas quā in reliqs scīs sacerdoti
b; qui hoc exēplo remedia eccl'arū
suis diffinitioīb; delibauerūt: 7 io aū
p na uoluntate p̄ceptis illor ĉsenti
ant. aut omib; ill' contrāios se 7 ini
micos eē cognoscat. Que ē ista iusti
tia: inimica bōitas. palpaē ĉ mino
sos: 7 uulnera eor usq̧ ad diem iu
dicii incurata seruare: qđ si eos du
rissimā penitentiā p p̄les annos iu
dicaui agē. te nos 7 saluti eor possem̃
consulere: 7 statuta canonum debe
m̃ tēpare. Cū uō in aliqb; nec cōpūc
tio hūilitatis nec instantia orandi ap
paēat. nec batū dđ imitent̃. qui dic̄
Lauabo p singl'as noctes lectū meū.
Lacmis mīs stratū meū rigabo: 7 illū.
cinerē tanquā panē manducabam.
7 po. m. c. f. mi. nec eos ieiuniis. ut lec
tioīb; uacare uideam̃. possum̃ agno
scē si ad p̊stinos honoēs rediret. cum
q̄nta neglugentia: 7 cū q̄nto torpore
7 inimica sue aīe securitate p man ep̄ et
credentes qđ sic eis n̄ acta digna pe
nitn̄tia dimiserit ds. quo sacerdotes

indulsisse uident. Uere dico quia illi ipsi quib; cupidtosa et falsa mia indulgere uidemur: cum ante tribunal x̄pi pro tantis peccatis dampnandi aduenerint contra nos causam dicturi sunt. Dicentes quod nos aut asperitate lingue eorum expauimus. Aut falsa blandimenta et pictosas adulationes ipsorum libenter accepimus in eisdem peccatis permanentes mutiliter indulgemus. aut ipsa peccata augere permittimus. non recordantes illud quod in uetusti testamento scriptum est. quia uno peccante contra omnes ira dei deseruit. Item ieronimus. Difficile est post lapsum ad pristinum gradum redire.

Quicumque dignitatem diuini gradus non custodiunt. contempti fiant animam saluare. Reuerti enim in pristinum gradum difficile est. Item basilius. Lapsus post penitentiam altario tantum ministret.

i. di. lxxxi. c. Si diaco.
i. di. lxxxi. omnes ḱ ec.
i. i. q. i. Sic x. ec.

Qui sub gradu ceciderit post penitentiam contempti fiat baptizate communione infirmis dare et altario tantummodo ministrare. Item ex concilio anciritano. De sacerdotibus. diaconibus uel laicis. qui ydolis thurificant.

Presbiteros qui inmolauerunt et postea iterum certamen inierunt si ex fide luctati sunt et non ex composito ad ostentationem ut offerrent ipsi fecerunt. hos placuit honorem quidem sedis proprie retinere. Offerre autem illis. et sermonem ad populum facere. aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat. Diacones similiter qui inmolauerunt postea uero iterum reluctati sunt. alias quidem honorem habere oportet. cessare quidem debent ab omni sacro ministerio. ita ut nec panem nec calicem offerat nec pronuntiet. nisi forte aliquis episcoporum eis conscius labores eorum et humilitatis eorum mansuetudinis: uoluerit eis aliquid amplius tribuere. ut ad ipsum penes ipsos qui dedit erit potestas. qui autem fugientes comprehensi sunt. uel a domesticis traditi. uel ademptis facultatibus sustinuerunt tormenta aut in custodia trusi proclamauerunt se xpistianos esse et eo usque asstricti sunt ut manus eorum comprehendentes uiolenter attraherent et funestis sacrificiis ammouerent. ut aliquid polluti cibi

pro necessitate sumere cogerentur in modi detectione et habitu et humilitate uite confitentes: et hos uelud extra delictum constitutos a communionis gratia non prohiberi. Si uero prohibiti sunt ab aliquibus propter ampliorem cautelam. uel propter quorumdam ignorantiam. statim recipiuntur. hoc autem similiter et de clericis et de laicis obseruare conueniet. perquisitum est et illud si possunt et laici. qui in has necessitatis angustias inciderunt ad clericatus ordinem promoueri. placuit ergo et hos tanquam qui nichil peccauerint. si precedens eorum uita probabit. ad hoc officium prouehi. Dehis autem qui negauerunt propter necessitatem. aut post oblationem facultatum. aut post periculum. uel aliquid huius modi. quod factum est subtiranni-delicinii. placuit sinodo quamuis humanitate probentur indigni. tamen eius beniuolentiam commodari.

Ser ibi de hereticis ieronimus loquitur ostendens exutre sacerdotum post penitentiam equo modo utrumque agere. baptizare. s. et sacrificare. h' aut quid ex rigore canonum unum quidem permittitur: aliud uero propter cicatricem criminis prohibetur.

Sed illos ordo misericordie precipit. desidiosos et neglegentes. non uere penitentes reparari prohibet. Illud autem ieronimi. fatetur hoc esse difficile non impossibile. Basilius autem circa delinquentes rigorem iustitie seruandum ostendit. quem circa penitentes alii relaxandum misericorditer affirmant. possunt et aliter distingui premisse auctoritates. quorum crimina manifesta sunt ante uel post ordinationem. a sacris ordinibus deiciendi sunt. quorum autem peccata oculta sunt et secreta satisfactione secundum sacerdotis edictum purgata: in propriis ordinibus remanere possunt. Unde nicolaus carulo archiepiscopo et eius sufraganeis. Non potest restitui in sacerdotium cuius crimen fuit manifestum.

Ser h' altaris ministerium. i. preparatio. et oblatio illorum uasorum ubi celebratur sacramentum altaris uel legitur: s. incensi preparatio. et candelabrorum deportatio et huiusmodi que minima officia sunt in ecclesia

Sacerdotes si in fornicationis ceciderit laqueum et crimen is manifestus siue ostensus fuerit actus. sacerdotii non possunt habere honorem. secundum canonice institutionis auctoritatem. Item rabanus archiepiscopus scribit ad eribaldum.

i. e. di. lxxxi. presbiter.
i. e. di. lxxxii. presbiter si.

Qui ualeant reparari post lapsum uel non.

Dehis uero unum est nobis obseruandum esse. qui sacros ordines habent. et ante uel post ordinationem contaminatos in capitalibus criminibus se esse con

J. e. di. lxxxi.

S. di. e. Si eps.

fitentur. inquib; ut m̄ uidetur hec
distantia ēē deb;. ut hi qui depre
hensi uł capti fuerit̄ publice inp
iurio. furto. atq; fornicatiōe. ł ce
tis huiūmōi c̄minib; scd̄m sacroꝝ
canonū instituta. a ꝓ̄prio gradu deci
dāt. q̄a scandalū ē ppł̄o dei tales
ꝑsonas sup̄se positas hr̄e. quas ul
tra modū uitiosas constat ēē. Nē
pe in̄ detrahunt hoīes a sacr̄ficio
dñi. sicut quondā filiꝗs hely peccā
tib; fecisse legunt̄. 7 rebelles hinc
atq; contrarii existentes. eoꝝ pra
uis exēplis cotidie peiores fueri̅t.
Qui aūt de p̄dictis peccatis absco
dite a se amissis poccultā confessi
onē corā angłis dei p̄sente etiā sa
cerdote qui eis indicturus ē peni
tntiā confitentur. 7 semetipsos
grauit̄ deliq̄sse querunt̄. si se p ie
iunia 7 elemosinas uigiliasq; et
sacras oratiōēs purgāē certauerit.
his gradu seruato spes uēie de mi̅a
dī promittenda est.

De lapsis etiā in heresim. hoc obser
uandū ē. ut an̄t sententiā conci
lii. nullus eis cōicet. Vn̄ cipan̄ pp̄.
antonino in tercetā. A comuniōe ab
stineat qui lapsis in restitutiōē cōicat.

Sed tn̄ qd̄ statuendū eēt circa cām
lapsoꝝ distuli. ut cū qes 7 tn̄quilli
tas data eēt. 7 epōs in unū c̄uenire
indulgentia diuina p̄mitteret
tc̄ cōicato 7 librato oīum collatiōē
consilio. statuere quid fieri oporteēt. Si
quis ū an̄ c̄siliū nr̄m. 7 an̄ sn̄ĩam de c̄silio oīū
statutā temē lapsis cōicāē uoluit. ip̄e a cōiōē abstin̄.

Quod uō supra de homicidiis sta
tutū leḡ. intelligendū ē. qn̄ facul
tas datur effugiendi nec necessita
te clauduntur obsidiōis. Cet̄m cū
angustati necessitate effugere
non possīt. si tūc homicidium ad
miserit. purgati per penitentiā.
7 officio 7 cōiōni reddēt̄. Vn̄ meler
densi. cō. leḡ. Post duoꝝ annoꝝ peniīt
offitio 7 cōiōi restituantur clici qui in
obsidionib; positi necessitate sanguinē fu
derit̄.

De his clicis qui in opsessiōib; necessita
te positi fuerit. ꝺ statutū ē. ut q al
tarīo ministrāt. 7 x̄ corpus 7 sanguinē
tradūt. uł uasa sacra officio deputa
ta diuino contr̄ctāt. ut ab oī huiōi san
guīe etiā ostili se abstineāt. q; si in
hoc inciderit. tā offō quā cōiōē. du
ob; annis p̄uent̄. Ita ut duob; an
nis uigiliis. oratiōib; 7 elemosinis
ꝑ uirib; quas dn̄s donauerīt expi
ent̄. 7 ita demū offō uł cōiōē reddā
tur. ea tn̄ ratiōē. ne ulti̅us ad officia
potiora ꝑmoueant̄. q; si in̄ finito
tp̄r negligentiōēs c̄ca salutē suā
extiterit ꝑ telando ipsius peītentie tp̄s
ipsius in potestate maneat sacer
dotis.

Casu quoq; sicilicus
hoīcidiū fecit. in p̄mo gradu exdis
pensatiōē remanere p̄mittitur.
Vn̄ urban̄ scd̄s scribit guarnerio
epō. Qui casu homicidium facit.
ex dispensatione in suo ordine p̄manet.

Clico iaciente lapidē. puer dr̄ int̄
ēpt̄. Nos uō ꝑ amoē tuo in suo ordi
ne eū p̄manere p̄mittim̄. ut tn̄ sēp
in peitentia 7 timoē p̄maneat. Itē
stephan̄. v. sichripto corsice epō.

Quia te quasi obnoxium De eodē.
iudicas. eo q; a saracenis capt̄ hoēs
int̄fecisse uideris. bn̄ facis. S; qm̄
n̄ tua sponte id fecisse cognosceēs
in̄ canōice nullo mō iudicaris.

Si uō ira cōmot̄ aliquē pbr̄ int̄
fecerit. 7 si aīū occidendi n̄ habuerit.
ꝑpetuo tn̄ deposit̄ erit. Vn̄ nicolaus
pp̄ scbit osbardo cor epō q̄orantino.
Perpetuo careat offō pbr̄ qui ira cōmot̄
licet extra alium aliquem int̄fecit.

Studeat scītas tua
p̄suadēr epō tuo. s canonicū socia
re nr̄m collegaꝝ. i. vi. exulcinis p
uincis frs 7 coepōs suos. qb; uictitatū
7 decernentib; diligent̄ inuestigāē
7 oī nisu scrutāī p curate. quaten̄
inuenire ualeatis. utrū p cussio
ne iā noīati pbr̄i. an ceruicis frac
tiōē. idē diacon̄ ut fertur extict̄
ē. Et siqdē a sepe facto pbr̄o n̄ ad

J. e. di. e. hugu.
S. di. e. Si ꝺ.
S. e. di. Si clicus.
J. xi. q. vii. Sui.
J. iii. q. vii. Cele.
B. xviii. Decium ser.

morte percussus est. si ex quo cadens cervice fracta interiit. secundum arbitrium vestrum in percussione incaute agenti presbytero penitentiam competentem indicite. et aliquanto tempore amissa sollempnius suspendatur. denuo post hec ad sacerdotale officium redeat. Quod si ueraciter qualicumque percussione presbyteri ille mortuus est diaconus nulla habet ratione ministrare de sacerdotis morte decernimus. quoniam et si uoluntate occidendi non habuit. furor tamen et indignatio ex qua motio illa mortifera prodiit in omnibus et precipue in dei ministris multipliciter inhibetur. atque dampnatur. Uerum si presbyter adeo uestro studio obnoxius forte claruerit: precipimus ut tale beneficium ecclesie sue concedatur. quo ipse et sui sufficienter possint sue sustentationis solatium. Item ex concilio neocesariensi.

Quinquennio a communione abstineant qui casu homicidium faciunt.

Eos uero qui non sua uoluntate sed casu homicidium fecerint prior quidem regula post vii. tantum annorum penitentiam communioni sociauit. secundum gradus constitutos. hec uero humana diffinitio quinquennii tempus tribuit. Item ex concilio elibertano.

Quibus temporibus a communione abstineant que uoluntate uel casu ancillam interfecerint.

Si qua femina furore zeli accensa flagellis uerberauerit ancillam suam. ita ut intra tertium diem animam cum cruciatu emittat. eo quod incertum sit uoluntate an casu occiderit. si uoluntate post vii. annos. si casu post v. annorum tempora acta legitima penitentia ad communionem placuit admitti. quod si infra tempora constituta fuerit infirmata. accipiat communionem. Item ex concilio Martini pape. De his qui sponte uel casu homicidium faciunt.

Si quis uoluntarie homicidium fecerit. ad ianuam ecclesie catholice semper iaceat. et communionem in exitu uite sue recipiat. Si autem non uoluntate sed casu aliquis homicidium fecerit. prior canon vii. annis agere penitentiam iussit. secundus canon v. mandauit. Nomine sacci .D. titulo. De furtis. furti quoque tenetur.

Qui saccum habentem pecuniam subripuit. furti et sacci nomine tenetur. quamuis non sit ei animus sacci subripiendi. E contra animum non opus puniri. lib. viiii. codicis t. ad legem corneliam de sicariis: exemplo sacrarum litterarum diocliciani et maximiani collige. Dum quasseueratis homicidium se non uoluntate sed casu fortuito fecisse. cum calcis ictu mortis occasio prebita uideatur. si hoc ita est. Neque super hoc ambigi poterit omni metu ac suspitione quam examinis rei discrimine sustinetis secundum modum adnotatione nostra comprehensum est. uolumus liberari. Hic etiam pelagius papa.

De eodem.

Quantum dicit iste placido anno preterito dictum est de uxore ipsius quia subito inter caballos inuenta et dum traherentur caballi collisa est illa et abortum fecit. Quod si ita est. forte si caballos alienos tulit. non est culpabilis. Nam de muliere que casu inter caballos confracta est. ubi uoluntas illius non agnoscitur pernitiosa fuisse. non potest ei adici pleges. Item nicolaus papa.

Hii qui arbores incidunt. De eodem.

Videntur si contigerit ut cadens arbor occidit hominem inculpabiles sunt. atque innoxii. quia nec uoluntate eorum nec desidio homicidium perpetratum est. Si uero aliquis illorum culpa uel neglectu morientis hominis interitus cognoscitur aduenisse. abiciendi sunt a gradu. et in sacro ordine nullatenus suscipiendi. Item ex concilio guarmaciensi.

Sepe contingit dum quis De eodem.

operi necessario insistens arborem incidit ut aliquis subtus ueniens deprimatur. et ideo circo si uoluntate uel negligentia incidentis arborem factum est. homicida penitentie debet omnino submitti. Quod si non uoto sed incuria illius. non hec eum sententia contingit. Si dum enim ille operi necessario fortassis incubit et iste insidiose paratus incubit sub arbore et sub ipsa oppressus est incisor arboris non tenetur pro homi

C. xxxii. q. v. Sic enim

C. xv. Q. vi. C. i.

C. xv. q. i. § Sed hec.

Si enim nullum est peccatum nisi uoluntate commissum. quomodo homicidium non uoluntate factum erit puniendum cum non sit peccatum. Sed largo et stricto modo aliquid dicitur non uoluntate committi. et quidem stricta significatione dicitur peccatum non uoluntate fieri. quoniam et si aliquid uoluntate non tamen ad hoc cepta sit. quemadmodum hic accipitur. et quod sic committitur: aliquando puniendum ut homicidium de quo hic agitur. Dicitur quoque aliquid fieri non uoluntate generali significatione quoniam id quod fit nulla uoluntate. neque ad hoc neque ad aliud intenta fit. et istud non est ad mortem imputabile. unde hic agitur hanc autem distinctionem facile cuilibet est aduertere ex eius decreti capitulo.

C. xxxii. Q. ii. Si quis

C. ii. q. v. Consuluisti

cida. Itē ex cō tribuensi. D E D M.

Si duo frēs in silua arboēs succiderint.
7 appropinquante casura unius arbo
ris. frat̄ frī dixerit caue. 7 ille fugiēs
in pssurā arboīs ceciderit 7 mortuus
fuerit. uiuens frāt̄ innocēs de sāguine
germani iudicetur.

Gō remissis auctoītatib; lapsis per
mittit̄ ut p̄ peītentiā in suis ordini
b; reparari ualeat. ad maiores autē
conscendere p̄ lapsum nulla eis auc
toītate pmittitur. immo penitus
phibetur. Vn̄ in elerdensi cō. legit̄.

Lapsi in suis ordinibus reparari possunt
set n̄ ad maiora conscendere.

J. xv. Q. vii. c. ii. His qui sc̄o altaīo deseruiunt. si subito
flenda carnis fragilitate corruerit.
7 dn̄o respiciente digne peītuerit.
ita ut mortificato corpe cordis cont̄
ti sac̄ficiū deo offerat. maneat in po
J. xxv. q. vii. Sacerdos testate pontificis. ut̄ ueraciē afflictos
n̄ diu suspendere. uel desidiosos plixi
ori tp̄r ab eccl̄e corpe segregare. Ita
S. di. e. Elusdias. tn̄ ut sic officioꝝ suoꝝ loca recipiat.
ne possit ad altiora ultius pmoueri.

Gō S7 exeplo b̄ati petri.
qui postquā t̄ne negatiōis maclas
confessiōe diluit amoīs. n̄ solū in g
du sui apl̄at̄ remansit. uerū etiam
in pastorē totī eccl̄e ab x̄o institui me
ruit. pbantur lapsi p̄ dignā penitn
J. ii. q. vii. Conuenit tiā. n̄ solum p̄pa officia retinere. set etiā
J. xxxv. q. viii. Grego. ad maiora posse conscendere. Quod
aūt b̄atus petr̄ post negatione pa
stor eccl̄e a dn̄o institutus. pbatur
auctoītate gg. qui in omel̄ dn̄ice
resurrectiōis de eode p̄ncipe aploꝝ
scrīb̄it dicēs. Petrus post culpam negōnis
princeps apl̄orum a dn̄o est institutus.

Considerandū nobis ē
cur omipotēs ds̄ eū quē cunte eccl̄e
pferre disposuerat. ancille uocem
ptimescere 7 seipsū negare pmisit.
Qd̄ nimirū magne actū ēē pietatis
dispensatiōe cognoscim̄. ut his qui
futurus erat pastor eccl̄e. in sua cul
pa disceret aliis qualit̄ misereri de
buisset. Prius eū itaq; ostendit sibi
7 tunc p̄posuit ceteris. ut ex sua infir
mitate cognosceret. quā misericordi
ter aliena infirma tolleraret. Item
ambr̄ in t̄. ii. Post negationem in fide
7 gradu petrus pficit.

Fidelior factus ē petr̄ postquā fidē
se pdidisse defleuit. atq; io maiorē
grām repit. quā amisit. Tanquam
eni bon̄ pastor. tuendū gregē acce
pit. ut qui s̄ ant̄ infirmus fuerat.
fieret omib; firmamtū. 7 qui se int
rogatiōis teptatiōe mutauerat.
ceteros fidī stabilitate fundaret.
Deniq; p soliditate deuotiōis ec
cl̄aꝝ petra dr̄. Sicut ait dn̄s. tu es
petrus. 7c. Petra eni dicit̄ eo qd̄ pri
m̄ in natiōib; fidī fundamta po
suerit. 7 tāquam saxū inmobile to
tius corpis xp̄iani copagē molē q;
cōtineat.

Gō Itē obicitur. Penitentes ad sacros
ordines pmoueri n̄ debēt. Non
ḡ lapsi post peītntiā ad maiora
ptingere possūt. Vn̄ in cartagin̄
si cō legitur. iiii. Non ordinetur cleric̄
expenitntibus.

Expenitentib; quāuis sit bonus J. e. di. l.v. c. i. 7 ii. 7 iii.
cl̄icus. tn̄ n̄ ordinet̄. Si uō pignoran J. e. di. l. i. qum.
tiā epi factū fuerit. deponatur a J. e. di. lxi. Cap̄. ii.
cl̄o. qa se in ordinatiōis tp̄r. non
pdidit penitentē fuisse. Si autē J. e. di. l.v. c. i. 7 ii. 7 iii.
sciens eps ordinauit talē. 7 ipe ab
epātu suo ordinandi dū taxat po
testate p̄uet̄. simili sententie sub
iacebit eps. si sciēs ordinauerit cl̄i
cū. qui uiduā aut repudiatā uxo
rē habuerit. aut secdam. Itē siricius
pp. imerio epō. Bigamus penitens
uidue maritus sacre militie se ingerēns
sine spe promotionis in suo ordine
maneat.

Quicūq; penitentes. qcūq; bigam̄
quicūq; uidue maritus. ad sacrā
militiā indebite 7 incōpetenter
irrepserit. conditiōe hac s̄ ueniam
a nobis intelligat relaxatā. ut in
magno debeat cōputare b̄n̄ficio
si ad ēpta omi spe s̄ promotiōis in

hoc quomiuenit ordine ppetua sta
bilitate pmaneat. Itē ex cōc. gerordn
si. Non prohibitur ad ō qui pssus languo
re pcōionē peītie bn̄dictionē accepit.

His uō qui egritudinis languore de
pssus. penitentie benedictionē. quā
uiaticū dicim̄ pcōionē accepit. post
modū reconualescēs caput peītie
in eccl̄a publice ñ subdidit. si phibi
tis uitiis ñ detinet obnoxius admit
tat ad clīn. Itē ormisda pp. oīb; epīs
p uniuersas puincias. Qui ad penitē
tiā agn̄dā in monasťio recluditur. pbr

Si ille qui petit ultro ñ ordinetur.
peitentiā quāuis eā pfecte agat. ñ
pōt epīs aut pbr. ordinari. ita ut etiā
si p ignorantiā ordinat̄ fuit. 7 postea
conuincit̄ peītiā accepisse deici
atur. Ille ḡ qui inuit̄ ad penitentiā
agendā mittitur in moāsterio qui
utiq; nichil aliud quā peitens dicit
d̄ē. qua conscientia ad sacerdotiū
puenire pmittit̄. ne mo m̄ alia qli
b; contra auctōitatē sedis aplicę. t
ecc xviii. epōx ut̄ reliquox canonū
cōstituta obiciat. quia qcq; contra
illox diffinitionē. in qb; spm̄ scm̄
credim̄ locutū dictū fuerit. recipe
ñ solū temerariū. s; etiā piclōsū ēē
ñ dubito. Itē gelasius urb rome eps
omib; epīs. Bigami ut quilibet p pe
nitentiam sacris non applicentur.

Non confidat qsquā ministeriis.
pontificū fas ēē bigamos. aut con
iugia sortientes. ab aliis derelicta
siue quoslib; p peitentiā. ut sine
litt̄is. ut corpe uitiatos. ut̄ editio
naīos. aut curię publicarūq; rex
nexib; inplicatos. aut passim nul
la tpīs congruentis expectatiōe
discussos. diuinis seruituros appli
care ministeriis. Itē innocentius.
penitentes nec clici fieri possunt.

Canones apud nicenā
constituti. penitentes etiā ab infi
mis officiis clicox excludunt.

Hoc ñ de qb; sub; peitentib. intel
ligit̄. s; de ill' tm̄ qui p actā penitē
tiam secularis militię cingulū ac
cipiunt. De quib; innocentius eps
scbit crotoniagensi epō uictori.
Non debet fieri clicus qui post remissi
onē peccōx militię cingulum habuit.

Siqs post remissionē peccatox cin
gulū militię secularis habuerit ad clī
catū admitti ñ deb; omnino.

Potest 7 aliť intelligi. Est quedā
penitentia que solēpnis ap pel
latur. q̄ semel tm̄ in eccl̄a concedit̄.
De q̄ ambr ait. Sicut unum ē baptis
ma. ita unica ē peitentia. Ita non ē
secđs locus penitentię. Item repun
tur quam plurimi. qui sepius agn̄
dā penitentiā putāt. q luxuriantur
in xpo. Nā si uere penitentiā agerēt.
nunquā itandā putaret. Itē aug
ad macedoniū. Quāuis caute 7 salu
briter puisū sit. ut locus humillime
peitentię semel tm̄ in eccl̄a conce
dat̄. ne medicina nimis utit̄. min
uit habetur. tm̄ cotidie peccantib;
nūquā p peitentiā uenia denegat̄. Hec
aūt penitentia quō imponenda sit. in agath. cōc. leḡ.
in quo sic statutū ē.
Quomodo penitentes ad penitentiā acceđnt.

Penitentes tpr̄ quo peitentiā petunt.
impositionē manuū 7 cilicium super
capita a sacerdote sicut ubiq; statu
tū ē. cōsequnt̄. Si aūt comas ñ depo
suerit. aut uestimenta ñ mutauerit.
abiciant̄. 7 ñ dūg penitentiā ñ recipiat̄. Iuue
nib; ī peitentiā ñ facile cōmittenda ē. pp eta
tis fragilitatem. Viaticum tamen
omib; in morte positis. ñ ē negan
dum. Itē ex cōc. Que sunt obseruan
da in sollēpnī penitentia.

In capite. xl me. oms peitentes qui
publicā suscipiunt penitentiam. ā suscepit
ant fores eccl̄e repsentent epō ciui
tatis. sacco induti nudis pedib;.
uultib; in terram demissis. reos se ēē
ipō habitu 7 uultu ptestantes. Ibi
adēē debēt decani .i. archipbri par
rochiarū 7 pbri penitentiū. q eox
conuersationē. diligent̄ inspicē
debēt. 7 scđm modū culpę penitēn

J. xxvi. q. vlt. ... hic uō
J. xxxiii. q. ii. ... hic uō
J. xxxii. q. ii. ... hic

J ... hi naq; a stulfo papa ut ingđiat̄ moāsťiū. aut in domo sua publicā agat penitentiā. Unde uidetur qđ publice penitentes ī a non ē postq; aliquis ingre sus ē. S; sciendū ē quod tal' ingressus in moāsťium qui nō oīo sit publica .i. sollēpnis penitentia. quia tam instar eius 7 parilitatē optini;. Jō quisqis sic moāsťiū intuerit. sollēpnit penitens dicendus erit. nō uitati ...

J. xxxiii. q. ii. c. Am mo. ēē ...

J. e. di. li. qui
J. e. di. lv. c. i. 7. ii. 7 iii.

J. ii. q. iii. Siquis epm. ēē. S; singulari ... Illud specialit̄ dictū ē ... hoc de penitentib; illud de ... q. iii. ... illo capitulo ostenditur. ...

Qualit̄ peni tentia in ponat̄ ...

xl.

tiam p̄p̄fatos gradūs iniungere.
Post hec eos in eccłam introducat. et cū omni clero .vii. psalmos penitentie in terram pstratus cū lacrimis pro absolutione eorū decantet. Tunc resurgens ab oratione iuxta qđ canones iubent. manus eis inponat aquā benedictā sup eos spargat. cinerē prius mittat deinde cilicio capita eorū operiat. et cū gemitu et crebris suspiriis denuntiet eis: qđ sicut adā proiectus ē de paradiso. ita et ipsi pro peccatis ab eccła abiciuntur. postea iubeat ministris ut eos extra ianuas eccłe expellat. Clerus u̇o psequatur eos cū responsorio. In sudore uultus tui. uesceris pane tuo. et cetera. Ut uidentes scām eccłam pro facinorib⁹ suis tremefactā. atq; cōmotā. n̄ paruipendant penitentiā.

J. p. ult. di. iii. De penitentē.

In sacra aūt dn̄i cena. rursus ab eorū decanis et eorū p̄b̄ris eccłe liminib⁹ representent.

J. de cons. di. ii. In cena dn̄i. et di. iii. de penitentia

Hanc penitentiā nulli umquā clericorū agere conceditur. atq; ideo huiusmodi penitentes ad clerū admitti n̄ p̄hibentur. Unde in cartaginensi cō. u. legitur. **Clicis non imponatur manus tanquā penitentibus.**

J. e. di. lxxx. ii. Capitulo uno.
J. e. di. lxxx. i. Si quis eps.

Confirmandū ē. ut si quando p̄b̄ri uł diaconi in aliq̄ grauiori culpa conuicti fuerint. qua eos a ministerio necesse sit remoueri. n̄ eis manus tanq̄ penitentib⁹. uł tanquā fidelib⁹ laicis inponantur. neq; u̇ quā permittendū ē ut rebaptizati ad clericatus gradū promoueantur. Itē siricius pp.

J. p. ult. di. iiii. Quibus.

Nec clico penitentiā agere nec penitenti ad clicatum accedere mittitur.

Illud quoq; nos parū fuit puidere ut sicut penitentiā agere nulli unq̄ conceditur clericorū. ita post penitudinē ac reconciliationē. cuiquā clericorū n̄ liceat clicatus honorem adipisci. quoniam quāuis sit omniū peccatorū contagione mundati. nulla tn̄ debent gerendorū sacramentorū instrumenta suscipere. qui dudū fuerint uasa uitiorū. Itē Leo pp.

Debere manus inponi p̄b̄ris et diaconib⁹ tanquā penitentib⁹ n̄.

Alienum ē a consuetudine ecclesiastica. ut qui in p̄b̄rali honore. aut diaconii gradu fuerint consecrati. hii qui pro crimine aliquo suo per manus inpositionē remediū accipiunt penitendi. Qđ sine dubio ex apłica traditione descendit. scđm qđ scriptū ē. Sacerdos si peccauerit. quis orabit pro illo? Unde huiusmodi lapsis ad promerendā misericordiam dī. priuata ē expetenda secessio. ubi illis satisfactio fuerit digna. sit etiā fructuosa.

Probantur etiā auctoritate toletani concilii. huiuscemodi penitentes ad clerū n̄ admittendi. in quo sic statutū ē. **Causa necessitatis ad clerum penitentes admittantur.**

Placuit ut penitentes n̄ admittantur ad clerū. nisi tn̄ sit necessitas. aut usus exegerit. et tunc deputentur inter hostiarios. uł inter lectores. ita ut apłm uł euglm n̄ legant. Si qui aūt ordinati sunt in diaconos. inter subdiaconos habeantur. ita ut manū n̄ imponant. nec sacra contingant. Eum u̇o penitentē dicim⁹. qui post baptismum aut pro homicidio. aut pro diuersis criminib⁹ grauissimisq; peccatis. publicā penitentiam gerens sub cilicio diuino fuerit reconciliatus altario.

Qui penitens dicatur.

Apostate quoq; ad clericatus officium admitti n̄ debent. Unde in cō arelatensi. ii. **Ad clicatus officium non admittantur apostate.**

Hii qui post scām religionis professionē apostatant. et ad seculū redeunt. et post modū penitentie remedia n̄ requirunt. sine penitentia communionē penitus n̄ accipiant. quos etiā iubem⁹ ad clicatus officium n̄ admitti. et quicumq; ille sit. post penitentiā habitū secularē n̄ presumat accipere. quod si presumpserit. ab eccła alienus habeatur.

D. LI.

Ecce quod criminosi. uł n̄ uere penitentes. uł publicā penitentiā agentes a sacris prohibentur ordinibus. ad

tecit sca mat̄ eccła. ut curiales p̄t
baptisma militantes aut in foro de
certantes. a sacris p̄hibeantur or
dinib; ut in concilio ait innocen
tius. Post baptisma militantes in fo
ro decertate a sac̄s p̄hibent̄ur ordinib;

Aliquantos ex his qui post
acceptā baptismi grām. in foren
si exercitatiōe sunt uersati et obti
nendi ptinaciā susceperunt ad sa
cros ad sacerdotiū eē comp̄imus.
Ex quor̄ nūo aliqui p̄hibentur
ad sacerdotiū assumi. Aliquan
tos ex militia qui ī potestatib;
obedierunt. seu a necessaīo p̄cep
ta sunt exsequuti. Aliquantos
ex curialib; qui dū pareret pote
statib; que sibi sunt imp̄ata fecer̄.
Aliquantos qui uoluptates et
editiōes pp̄lis celebrarunt. ad ho
norē summi sacerdotii p̄uenisse.
Quor̄ oīū neminē ad societatē
q̄p̄e ordinis cleric̄ oportuerant
p̄uenire. Que singła discutien-
da mandemus. ñ modicos mo
tus. aut scandala hispaniensi
by puinciis. quib; mederi cupi
mus. de studio em̄datiōis indu
cem̄. ic circo remittenda potius
hec putam̄. Sy ne deinceps simi
lia cōmittant̄. dilectiōis ur̄e
maturitas puid̄e debebit. ut tan
te usurpatiōi nunc firmis neces
sarius imponatur. Eo uidelicet
constituto. ut q̄cūq; tales ordi
nati fuerit. cū ordinat-ōib; suis
deponantur. Idē felici epō nuce
riano. De quibus laicis ad clerica
tum non possunt uenire.

Designata sunt gn̄a laicor̄. de quib;
ad clericatū aliqui uenire ñ possit.
i. si q̄s fideī administrauerit. de
curialib; aut manifesta ratiōe
q̄m̄ si inueniantur huiusmodi
queri debeat clerici fieri. q̄m̄ tam̄
sepius ad curiam repetunt̄. cauē
dū ē ab his pp̄t tribulationem
que sepe de his eccłe p̄uenit. Itē.

Non admittant̄ curiales ad ...

Preterea frequent̄ officium clericale.
quidā ex fr̄ib; nr̄is curiales ut q̄-
buslib; publicis fūctiōib; occupa
tos clericos facere contendūt. p̄ q̄b;
postea maior ē tr̄stitia. tē cum iā
de reuocandis eis aliq̄d ab impato
re p̄cipitur. quā grā nascitur de
ascito. Constat enī eos in ipsis mu
nīis etiā uoluptates exhibē. quas
a diabolo inuentas eē ñ dubiū ē.
et ludorum et immorū apparatibus
aut p̄eē. aut forsitan interēē. Sit
certe ī exēplū fortitudo et tr̄stitia
frm̄ quā sepe p̄tulim̄ impatoē
p̄sente. cū p̄ his sepius rogarem̄.
quā ip̄e nob̄ cū positus cognoui
sti. quib; ñ solum inferiores clerici
ex curialib;. uerū iam etiam in sacerdo
tio constituti. ingēs molestia ut
redderetur instabat. Itē ex conci
lio tolleto. ii.

Non proueh atur ad diaconatū qui p̄
baptismū ad fidelē necandū accinctus fuit.

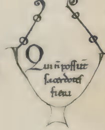
Si q̄s p̄t acceptū baptismū militauit et cla
midē sūpserit. aut cingulū ad ne
gandū fideles. etiā si grauia ñ ad
miserit. si ad clerū admissus fuerit
diaconii ñ accipiat dignitatē.
Itē in tolleto cō. iiii. A quibus debet eē
immunis qui in ep̄m est ordinandus.

Qui in aliq̄ crimine detenti sunt. qui infa
mie nota asp̄si sunt. qui scelera aliqua p̄ p̄
penitentiā se admisisse confessi s. q̄ in h̄rsi
lapsis. aut rebaptizati eē noscunt̄. q̄ se m̄
ip̄os absciderūt. aut q̄ n̄rali defectu mēbr̄ aliq̄d minus h̄re
noscunt̄. q̄ secūde uxoris coniunctiōe
sortiti sunt. aut nūosa cōiugia fre
q̄ntauer̄. qui uiduā ut a marito re
lictam duxerunt. aut corruptar̄
mariti fuerunt. q̄ concubinas aut
fornicarias habuer̄. q̄ seruili con
ditiōe obnoxii sūt. qui neophiti quicūq; sunt
sūt. ut laici. q̄ seclari militie dedi
ti sūt. q̄ curie nexib; obligati sūt
q̄ inscii litter̄ sūt. qui n̄dū ad xxx.
annos p̄uener̄. qui p̄ grad̄ ecclia
sticos ñ ascenderunt. q̄ ambitu

Margin notes:

I. di. lv. Nullus. c.
I. i. q. i. Si q̄s ep̄i. c.
I. xxiii. q. iiii. Quantū est.

S. di. e. l. Ex pe. ñ confi.
I. e. di. l. i. Cap. ii.

I. i. q. vii. Quod in quali

I. di. lxi. c. Nece

I. di. lxxvii
I. di. lxii. et lxiii
I. di. q. i. Perlati. c. Si illud sp̄aliter bonifatio
archiep̄o a summo pontifice ē indultū. hoc uō
gn̄ali cōstitutiōe interdictū.

honore querunt. qui honore muneribus optinere moliuntur. quando decessoribus in sacerdotium eliguntur. sive nec ille deinceps sacerdos erit. quem nec clerus nec populus propriae civitatis elegerit. vel auctoritas metropolitani. vel conprovincialium sacerdotum assensus non exquisivit. Quicumque igitur deinceps ad ordinem sacerdotii postulatur et in his que predicta sunt exquisitus. nullo horum deprehensus fuerit et examinatus probabilis vita. atque doctrina extiterit. tunc secundum sinodalia. vel decretalia constituta cum omnium clericorum vel civium voluntate ab universis conprovincialibus episcopis aut certe a tribus in sacerdotem die dominico consecrabitur. consentientibus ceteris qui absentes sunt. suis litteris et magis auctoritate. vel presentia eius qui est metropolitanus episcopus constitutus. Episcopus autem conprovincialis. ibi consecrandus est. ubi metropolitanus elegerit. metropolitanus autem. non nisi in civitate metropoli. conprovincialibus ibidem convenientibus. Siquis autem deinceps contra predicta vetita canonum ad sacerdotii gradum indignus aspirare contenderit. cum ordinatoribus suis adepti honoris suspicione subiacebit.

J. e. di. Lxiii. Cap. i. et ii. et iii. et iiii. et v. et vi. et vii.

Si ingressus monasterium laicus fuit. et incognitus triennio probatur: sic et j. ca. vii. q. ii. cap. Siquis incognitus habetur. Si autem cognitus laicus fuit. per biennium in probationis experimento erit. ut j. xviii. q. iii. monasterius. Si vero ingressurus monasterium clericus cognitus fuit unius anni discussio sufficiens erit. ut j. xvii. q. i. Consaldus

J. e. di. Lv. penitentes.

·D·L·II·

Qui promissis aliquibus gradibus non superbia sive neglegentia ad maiores conscendit. tam diu a maioribus abstineat. quo usque congruo tempore pretermissos accipiat. Unde alexander secundus scribit rimaldo constantiensi episcopo.

De eo qui subdiaconatus ordine post posito diaconus et presbiter est ordinatus.

Sollicitudo dilectionis tue. studuit consulere. utrum portitor istarum litterarum diaconatus et presbiteratus officium idoneus sit peragere necne. cum ad id preposito cursu subdiaconatus ordine preposito. negligentia potius quam superbia cognoscatur ascendisse. Unde nos consulendo caritati tue mandamus. vel ab officio sacerdotali eum prohibeas. donec proximo quattuor temporum ieiunio. subdiaconatus ministerium sibi rite imponas. et sic deinceps ad maiora officia eum redire concedas.

·D·L·III·

Curiales autem super sceptum eo ordinari prohibentur. quia frequenter dum ab ecclesia repetuntur. plurima incommoda ecclesia sequuntur. vel quia idem curiales non voto religionis. sed ut officiorum suorum ratiocinia fugiant ad ecclesiam se transferunt. Unde gregorius scribit. x. viii. registri. omnibus episcopis. de lege mauritii augusti.

Quod sit constitutum ne curiales ordinentur.

Legem quam piissimus imperator dedit. ne fortasse hi qui militie vel rationibus sunt publicis obligati. dum causarum suarum periculum fugiunt. ad ecclesiasticum habitum veniant. vel in monasteriis convertantur. vere studium fraternitati transmittere. ob hanc maxime causam. quia hi qui secularibus actionibus implicati sunt. in clero ecclesie propere suscipiendi non sunt. Quia dum in ecclesiastico habitu non dissimulant. quam prius vixerant vivunt. nequaquam student seculum fugere. sed mutare. Quod si etiam tales quique monasterium petunt. suscipiendi nullo modo sunt. nisi prius a negotiis publicis fuerint absoluti. Siquis vero ex militaribus viris in monasteriis festinant. non sunt temere suscipiendi. nisi vita eorum subtiliter inquisita fuerit et iuxta normam regularem in suo habitu per triennium probati. tunc monasticum habitum deo auctore suscipiant.

J. xviii. q. iii. monasterius
J. di. pr. Si servus
J. xvii. q. ii. Siquis et q. i. Con

J. e. di. L. iiii. Si servus sa.

·D·L·IIII·

Servi autem ordinari prohibentur nisi a propriis dominis libertatem legitimam consequantur. Unde leo episcopus scribit omnibus episcopis.

Servus ad clericatus officium non promoveatur.

Nullus episcoporum servum alterius ad clericatus officium promovere presumat. nisi forte eorum petitio. aut voluntas accesserit. qui aliquod sibi in eo vindicant potestatis. Debet enim esse inmunis ab aliis qui divine militie est aggregandus. ut a castris dominicis quibus nomen eius ascribitur. nullius necessitatis vinculis abstrahatur. Item ex concilio tiburiensi.

J. e. di. e. Ex antiquis

De servili conditione ad sacros ordines nullus accedat.

B. xi. deb. aut gde

Nulli de seruili conditioe ad sacros ordines pmouea nt. nisi prius a dnis ppis legitimā libertatē consequntur. Cui libtatis causa carta añt ordinationē. in ambone publice legat. ⁊ si nullus contradixerit. rite consecrabunt. Porro seruus ñ canonice cōsecrat. pquā degradu decidit. eī conditionis sit cuius fuerat añ gradū. Itē ex cō tolto. viii. **Post donum libtatis famuli eccl̄e deuocentur in clerum.**

Qui ex famul eccl̄e seruitum deuocant in clerū ab epis suis necesse ē. ut libtatis pcipiat donum. Et si honeste uite claruerit. meritis ad uiti. tē demū maiorib; fungant officiis. Quos uō flagitiis sordidauerit. incorrigibit noxa ppetua seruit editiōis religet incatena.

Qui aūt ordinandi a dnis suis libtatē cōsequunt. ab eo patrimonio penit debet eē alieni. ut innullo eo obseqis inueniant obnoxii. Unñ in cō. tolto leg. iiii. **Ad clicale gradū suscipiuntur qui nullo obsequio retento**

Quicūq; libtatē **adm̄ssus libertatē pcipiūt** a dnis suis ita pcipiūt. ut s' meisn̄t lū obsequū patronus retentet. si isti sine ciṁne sunt ad dicat ordinem ubi suscipiant. qa directa manu

J. e. di. e. Capitl.

missioē absoluti noscunt. Qui uō retento obseqo manumissi sunt. pro q adhuc patroni seruitute tenentur obnoxii. nullatenū sunt ad eccl̄a sticū ordinē pmouendi. neqn uoluerit eo dni. fiat exclis serui. Itē ex cō Martini pp. **Siñ matroni consensu ñ ordinatur qui patrimonio cuilibē**

S. xxiiii. Precipim

Siqs obligat ē tributo seruili obligati. ut aliqua conditioē. ut patrimonio cuilib; domi. ñ ē ordinando clicus. ñ pbate uite fuerit. ⁊ patm cōsensus accesserit.

Cetm serui si a dnis suis libtatē cōsecuti ñ fuerit. ⁊ ad eccl̄asticos ordines. aliqmō irrepserit pbr amissioē peculii mulctet. Diacon uō fact aut uicariū pse pstabit. aut inseruitute reuocabit. Cetū uō grado nō psūt quequā anexu seruitutis absoluere. Unñ gelasius scbit. martino. ⁊ iusto epis. **Seruus si latent irrepsit ad sacerdotium peculii amissione mulctetur.**

Ex antiquis regtis ⁊ nouella sinodali explanatioē cōphensū ē psonas seruituti obnoxias cingulo celestis militie ñ pcingi. S; nescio utrū ignorantia. aut uoluntate rapiamini ita ut ex hac causa nullus pene eo ri uideat extorris. Ita enī nos frequēs ⁊ plimo qrela cōcustrepit. ut ex hac parte nichil pēit putetur cōstitutū. auctoēs siquidē ē illustris uiri filii nrī amandiani qrit conqrunt. hoies suo uiri seruili debitos. alios iā clicos. alios iā diacoēs ordinato; cū ñ solū p moderniū celluí. q tantō collectioē pontificū sub oium salubrime fusioīs assensu constat eē pfectū. huimoi psoē suscipiñ debent. uerū etiā siq forte. indiuiē cultu militie añ fuerit ignorantia faciente suscepti: eliminati prius ⁊ exuti religioso puilegio. a dnorū suo possessioēs iusta debuer ad monitionē cōpelli. Et iō frs kmi. eos q suporē iā uiri auctoēs in clicatu offo monstrauerit detineri. discussos ⁊ obnoxios appbatos. custodito legū tramite sine intmissioē restituite. Ita ut siqs iā ex his pbr repitur: in eodē gradu peculii sola amissioē maneat. Diacon uō aut uicariū pstet. aut si ñ habuit ipse reddatur. Reliq uō officia sciat nemine posse ab obnoxietate sicon uincitur uendicare: quatm hoc ordine cōstituto. nec dnō iura. nec puilegia ulla ratioē turbent. Idē herculantio. stephano ⁊ iusto. epis. **Seruus clicus factus seruituti obnoxius maneat.**

Frequens itaq; ⁊ assidua nos qrela circūstrepit de his pontificib;. qui nec antiquas regtas. nec decreta

nr̃a nouit̃ directa cogitantes. obno
xias possessioib; illigatasq; p̃sonas
uenientes ad cl̃icale cingulũ ñ re
futat̃. Nup eteni rectoẽs illustris
femine placidie petitorii oblati
oẽ conquesti sũt. Sabinũ marcel
lianensis siue cusilinatis urb̃ (grauistre) an
tiochum seruũ iuris patrone sue.
absentis dñe occasioẽ captata.
ad p̃bri honorẽ usq; eẽ p̃ductũ
cuiusq; frm̃ leontiũ cl̃icatus offi
cii p̃uilegio decorasse. Et io frs
k̃mi int̃ sup̃dictos auctoẽs 7 eos
q extrẽme conditioĩs repetunt̃
obiectu. cognitionẽ uob̃ nr̃a auc
toĩtate deputam̃. ut oĩ ueĩtate
discussa. si re uera obiectã s macu
lã iuste refragatioĩs ñ potuit
ratioẽ diluere. leontiũ cl̃icum
quẽ grad̃ p̃finitus legib; ñ defen
dit. ad se q̃ndã cognitioĩs sue ne
cessitatẽ moĩs omĩb; reddi iubete.
Antiochum u͂o quia p̃ sacerdotiũ
iam retolli ñ pot̃. sim sua eccl̃am
hoc quo ẽ honoẽ collocaẽ deside
rat. ñ uel ud reddituũ s (habeat) hab; 7 s; 7 pro
misteĩoꝝ celebratioẽ susceptum.
Idẽ Rufino 7 apli epis. **Decodecim.**
Q uis aut leges p̃ncipũ. aut patrũ
regl̃as. aut admonitioẽs moder
nas dicat debe contẽpni. ñ qui
impunitũ s existimat ẽn sire cõ
missum. auctoẽs siquidẽ filie nr̃e
illustris 7 magñfice femine maxi
me petitorii nobis insinuatioẽ
conq̃sti sũt. Siluẽm atq; candi
dũ originaĩos suos. cont̃ consti
tutioẽs q̃ supradicte sũt. etiam
contradictioẽ p̃ eunte. aluceri
no pontifice. non legitime dia
conos ordinatos. Et io frs k̃mi.
tante p̃uaĩcatioĩs excessus no
ueĩtis sagacius inq̃rendos. 7 sic
stitit querelã ueĩtate fulciri. ẽ
tinuo illi q contradictioẽ p̃ eun
te. ñ legitime sũt c̃cati. a .... sa
cris officiis (re) appellantur. Item
eiusdem.

Nec a religiose uite p̃posituũ nec cl̃icatus officium sine dñoꝝ c̃sensu seruũ admittat̃.
G n̄alis etiã querele uitanda pre
suptioẽ quã p̃pe modũ causant̃.
uniuersi passim seruos 7 origina
rios (dñoꝝ) iura possessionẽq; fugiente.
sub religiose c̃uersatioĩs obten
tu. ut ad monasteĩa sese c̃ferre. ut
ad eccl̃asticũ famulatũ. con
niuentib; q; concedentib; p̃suli
b; indifferent̃ admitti. que mo
dis oĩb; ẽ amouenda p̃nities. ne
p̃ xani noĩs institutũ. aut aliẽã
p̃uadi. aut publica uideat̃ di
sciplina subuerti. Precipue cũ
nec ip̃a ministerii cl̃icat̃. hac ip
sa obligatioẽ fuscari dignitatẽ
conueniat. cogaturq; p̃ stipatu
militantiũ s conditioẽq; iurgari.
aut iudĩ q; absit obnoxia. Quib;
sollicita competent̃ int̃dictioẽ
p̃hibitis. qsqs ep̃s. p̃br. aut diaco
nus. ut eoꝝ q in monasteriis p̃ee
uidentur. Huiusmoi p̃sonas
apud se tenentes. ñ restituendas
patronis. aut deincep̃s ut eccl̃e ser
uituti. ut religiosis congregati
oĩb; putauerint applicandas.
nisi uoluntate forsitan dñoꝝ
suoꝝ subscriptioĩs testimonio
p̃ mitus absolutas. ut legitima tnis
factioẽ concessa p̃ iculũ se p̃prii
honoĩs ñ ambigant. colonisq;
subituros. si sup hac re cuiusquã
uel nr̃os querela pulsaueĩt. Magis
quippe studiis. s̃cd̃m apl̃m pre
cauendũ ẽ. ne fides 7 disciplinã
dñi blasfemet̃. Idẽ nichil p̃ ire
credimus eccl̃asticis utilitatib;
si que sũt aliena reddant̃.
H oc tñc obseruandũ ẽ. cũ dñs
7 seruus eiusdẽ p̃fessioĩs inueni
untur. Ceterũ si iudeus xp̃ianũ
mancipiũ emeĩt. iudicis ut epi
auctoritate. etiã eo inuito ad
libtatem deb; p̃duci. Vñ gg li
bertino ep̃o. **Ad libtatẽ p̃ducantur mancipia xp̃iana iudeis tradita.**

b. ii. F. seruo

b. Nullus clericus

S. di. x. Quisquis aut.

ancipia xᵃna. quecūq iudeū cōpā
J. xvii. Q. iiii. c. Iudaei q. — se patuerit. ad libtatē iusta legū p
cepta sine ambiguitate pducite.
Nec abfit religio xpiana iudeis
subiecta polluat. Itē ex cō. tolt. iii.

Officia publica iudeis non sunt

J. xvii. Q. iiii. Constituit. — J. xvii. q. iiii. Iudaeos. J. de consa di. iiii. Pleriq. — Nulla officia publica **committenda.**
iudeis iniungantur p que eis occa
sio tribuatur penam xᵃnis inferre. Si
qui uō xpiani ab eis in iudaismo
ritu sūt maculati. ut etiā circūcisi
ñ reddito ptio ad libtatē ⁊ religi
onē redeat xpianā

De his aūt qui ꝑ infidelitate
ēpti ad grām bapti uenire deside
rat. qd fieri debeat. Gg scribit fortu
nato neapolitano epō.

In libertatem reuocentur serui qui ab infidelitate ad fidem accedunt.

Fraternitatē tuā oportet ēē sollici
B. iiii. Ex ursi iudeorū licet porib; tā. fide iudeoꝝ seruitio ñ solū iu
deus. s; etiā quisquā paganoꝝ
fieri uoluit xpianus. postquā uo
luntas eius fuerit patefacta. ne
huc sub quolib; ingenio. ut ar
gumēto cuipiā iudeoꝝ uenundan
di facultas sit. S; his qui ad xᵃnā cō
uerti fidē desidat. defensione uīa
in libtatē modis omib; uendicet.
huiu uō dn̄i quos huiusmōi oportet
seruos amittē. ne forte utilitatē
suas irrationabilit existimet im
pediri. Sollicita uos hoc cuenit
consideratione seruarē. ut si paga
nos quos mercimonii causa de
extraneis finib; emerit. infra tres
mēses. dū ēptor cui uenditi fuerit
ñ inuenitur. fuge ad ecclam forte
contigerit ⁊ uelle se dixerit fieri xpi
anos. uł etiā extra ecclam. hāc ta
lē uoluntatē pdiderint ptiū eoꝝ
a xᵃno scił ēptore pcipiat. Si autē
post pfinitos tres mēses. quisquā
huiuscemōi in seruoꝝ iudaicorū
uelle suū dixerit ⁊ fieri uoluerit
xᵃni. nec aliqs eū postmodū eme
rit. nec dn̄s qualib; occasionis spē
huc audeat uenundare. s; ad lib

tatis pculdubio pmia pducatur.
qa huc ñ ad uendendū. s; ad serui
uiendū dr cōparasse. Itē ex cō aure — Sꝫ: hic de eo agitur quē certa ueritate constat ēē xpianū ibi aūt de illo dicit qui ut seruitutis iugū euadat falso asserit se ēē xpianū.
lianensi **D e d m.** J. xvi. q. i. Qui uere

Si seruus absente J. xvii. q. i. Consal. ⁊ q. ii. Siquis
aut nesciente dn̄o. epo sciente q
seruus sit. aut pbr. aut diaconus
ordinat fuerit. ipo in dicat officio
pmanente. eps cū dn̄o suo duplici
satisfactione recōpenset. Si uō eps eū
seruū nescierit. q testimoniū pbet
aut eū supplicauerit ordinari si
mili redibitione teneant obnoxii.
Constitutio noua. **D e d m**

Si seruus sciente ⁊ ñ contradicente J. aū de monachis:
dn̄o. in clico fuerit ordinat. ex hoc J. xvi. q. i. Qui uē
ipo liber ⁊ ingenuus erit. S; ⁊ si igno J. xvii. q. i. Consal. ⁊ q. ii. Siq
rante dn̄o. licet ei infra spatiū unius J. xviii. q. iii. Monasti
anni ⁊ seruile fortunā pbare ⁊ S. di. ꝑx. Legē
seruū suū accipe. Uerū etiā si legi
timo pbat expimēto monachus ef J. aū de monachis.
ficiatur. euadit iugū seruitutis.
Debet enī ptenniū. añ quā mona S. di. L. iii. Legē quac.
chi efficiantur. in monasterio per J. xvii. Q. ii. Siquis.
manē. postea uō si monachi effec
ti fuerint ubi efficiunt. ꝑpat ordo li
bat a fortuna seruili. uł asciptitia
s; ñ a curiali. siue officiali. Nā ⁊ pt
ordinationē durat. S; ⁊ ꝑ patrie
potestatis soluit ꝑpat dignitas. In
sciptitios uō in ipsis possessionib; clī
cos ⁊ pt uoluntatē dn̄oꝝ fieri per
mittimꝰ. ita tñ ut clici facti posi
tā s; ag culturā adimpleat. Itē Leo
omib; epis. **D e d m.**

Admittunt passim ad sacrū ordinē J. ꝑx. Leo c. Admittunt.
qb; nulla naturaliū. nulla moꝝ
dignitas suffragat. Et qui a dn̄is sui
consequi libtatē minime potue
rt. ad fastigiū sacerdotii. tanquā
seruił uilitas. hc honorē capiat.
pueniunt. Ab his itaq frs kmi os Originarios ł adscriptitios sine dn̄oꝝ uoluntate clici ñ n̄ possunt.
uīe puinciæ abstineat sacerdotē
⁊ non tm̄ ab his. s; etiā ab aliis ori
ginariis. uł qui alicui cōditioni obli
gati sūt uolumꝰ tēpari ñ forte eoꝝ
petitio aut uoluntas accesserit.
qui aliqd s; i eos uindicat potestatis.

De seruis monasterii queritur. an ecclesiasti
cis officiis possint aggregari. an non. Si et famili
ecclesiarum. non sunt ordinandi. sicut supra scrip
tum est. nisi a propriis episcopis. libertatem consequantur.
Porro seruus monasterii. libertatem consequi
non ualet. Nonnumquam ad clericatum sui accedere licet.
Quod autem liber fieri non possit. probatur auctori
tate. viii. sinodi. in qua sic statutum legitur.
Monasterii seruum abbati uel monacho non
J. xvii. Q. iiii. Iudi. Abbati. uel monacho licet liberum facere:
monasterii seruum. non licebit facere libe
rum. Qui enim nichil proprium habet. libertatem rei
aliene dare non potest. Nam et sicut sacri
leges sanxerunt. non potest alienari possessio
nisi a proprio domino.
Hac auctoritate prohibentur serui adi
pisci libertatem recedendi ab obsequio
monasterii. Sed non prohibentur mancipia liber
tatem promouendi ad sacros ordines; potest
enim in sacris ordinibus constitutus monasterii
obsequiis perpetuo deseruire. ac si ser
uus monasterii et libertatem adipisci et sacris
officiis ualet adsociari. Unde in alio capitulo
J. xvii. Q. iiii. Iudi. prefate constitutionis. hec causa reddi
tur: Iniustum est enim ut monachis rura
le opus facientibus serui eorum otio torpe
ant. ac deliciis affluant. Quod autem serui
ecclesiarum. qui autem nomine monasterii serui
significare intelligimus. ad sacre reli
gionis propositum debent assumi auctori
tate beati Gregorii probatur. qui generali sino
do residens dixit. Si commissationis probate
famulus fuit ecclesie potest ordinari.
Multos ex ecclesiastica familia nouimus
ad omnipotentis dei seruitium festinare.
ut ab humana seruitute liberi in diuino ser
uitio ualeant in monasteriis conuersari.
Quos si passim dimittimus: omnibus fugiendi
ecclesiastici iuris dominium occasionem prebe
b. viii. Nullum. mus. Si uero festinantes ad omnipotentis dei serui
tium incaute retinemus. illi inuenimur
negare quedam qui dedit omnia. Unde necesse est
ut si quis ex iuris ecclesiastici. uel secularis mi
litie seruitute ad dei seruitium conuerti
desiderat. probetur in laicali habitu prius
constitutus. et si mores eius atque conuersatio
bono desiderio illius testimonium ferunt. abs
que illa retractatione in monasterio omnipoti
domino seruire permittatur. ut ab humano ser
uitio recedat liber. qui diuino amore S. di. e. Cap. i.
districtiorem appetit subire seruitutem.
Si autem et in monachico habitu secundum patrum
regulas inreprehensibiliter fuerit conuersatus
prefixa ad sacros canonibus tempora iam ad quibus
ecclesiasticum officium prouehatur. Si tamen illis
non fuerit criminibus maculatus. que in testa
mento ueteri morte mulctantur.
Ecce quos sui clericatum ualeant assumi.
et quos non admittant. Liberti quidem non sunt admittendi
ad clerum. nisi ab obsequio sui patroni fuerint ab
soluti. Unde in concilio eliberitano.
Absque patroni consensu libertus non promoue
Prohibendum est [a]tur ad clerum.
ut liberti. quorum patroni in seculo fuerint ad S. di. e. Cap. iii. et iv.
clerum non promoueantur.

D. LV.

Corpore uero uitiati. similiter a sacris offici
is prohibentur. Unde Gelasius papa scribit dicens.
Qui de monasterialibus disciplinis ad cleri
cale munus accedit et de laicis ante acta eius uita
Priscis quoque pro sua reuerentia examinetur.
manentibus institutis. que ubi nulla
rerum uel temporum perurget angustia. regula
riter conuenit custodiri. quatenus
ecclesie. uel cunctis uel sufficientibus pro ua
te sint ministeriis. ut plebibus ad se per
tinentibus diuina munera supplere
non ualeat. Concedimus. ut si quis mona
sterialibus et disciplinis eruditus ad cleri
cale munus accedit. etiam de laicis ante
acta eius uita requiratur. ne sit aliquo facino
re infectus. ut inlitteratus. uel bigamus. S. di. xxxvi. Cap. i.
uel ab adolescentia sordidus uel corpore S. di. xxxiiii. Papium.
uitiatus. uel seruilis. uel originarie condi S. e. di. xxx. Illitterate.
tionis. uel curie. uel publicarum nexibus. S. e. di. l. Non confi.
implicitus rerum. uel publica penitentia
notatus. uel nulla congruentis temporis ex
pectatione discussus. Item ex concilio arelaten
si. iii. Annue suspensioni subiaceat qui
preter canonum formam aliquem ordinauerit.
Nullus penitentem. nullus bigamum S. di. l. i. Quum.
nullus uiduarum maritos. in predictis ho b. ii. ut bigami uel pen.
minibus audeat ordinare. Et licet hec ca J. e. di. lxi. Cap. ii.
nonum iam omnium pro pe instituta contineant.
tamen nec cuiuscumque sacerdotum supplican
tium. sicut iam diximus inportunitas
uel suggestio iniqua subripiat necesse

fuit ut nūc se ueĉiorē reglām s̄ uelit
dn̄i sacerdotes inponere. Et iō quicū
q; abhac die contra ea que supius cō
p̄hensa sūt. cl'icū ordinaē p̄sūpseīt
abea die qua hec ei potuit approbari.
anno integ̃ missas n̄ p̄sumat cantare. Quam
rē siqs obseruare noluerit: 7 contra cō
tra constitutū frm̄ faciens missas ce
lebraē p̄sūpseīt. eccl'e cōiōē puetur.
7 ab omīū frm̄ cōiōē nouerit se alie
nū. Quia dignū ē ut seueritatē eccl'a
stice discipline sentiat. q̄ salubrit̄
ascis patb; instituta obseruare con
tēpnit. Itē ylari pp. Non ordinentur
penitentes uel insciī litterarum.

S. e. di. L. Expe mi. Nonconfi. S. e. di. L. Quum.

Penitentes. ut insciī littaꝝ. aut aliq̄
mbroꝝ dāpna ppessi. ad sac̄s ordines
aspirare n̄ audeat. Quisqs aūt taliū
ēsecrator extitit. factū suū ipē dissol
Corpe aūt uitiati   luit.
intelligunt̄. n̄ casu s; p̄ pa uoluntate
abscisi. Vn̄ incanōib; aptoꝝ leḡ.
Qui semetipsum abscidit non ordinetur.

S. di. xxxvii. C. i. S. e. di. L. Qui.

Siqs abscidit semet ipm̄
.i. siqs amputauerit s̄ uirilia. n̄ fiat
cl'icus. q̄ suus ē hōicida. 7 dī cōditio
nis inimicus. Siquis cū cl'icus fuerit
abscidit semetipm̄. omino dāpnet̄.
q̄ suus ē homicida. Itē ex cō arelatn̄
si. ii. Non p̄ducantur ad cl'm qui seipōs

S. di. xxxvi. C. i.

Siqs se carnali   abscidunt.
uitio repugnare nescientes absci
dt. ad cl'm puenire n̄ possūt. Itē in
nocētius scībit nuceīano epō felici.
Non ē ordinandus qui partē digiti sibi
Qui partē cuiuslib;   uolens abscidit.
digiti sibi ipi uolēs abscid̄ hc ad cl'm
canones n̄ admittūt. Cui uō casu a
liq̄ contigeīt. dū aut opi rustico cu
rā inpendit. aut aliqd faciēs se nō
sponte peutit: hos canoēs pcipiūt
7 cl'icos fieri: 7 si in cl'o repti fuerīt nō
abici. In ill' eīn uoluntas ē indicata.
q̄ ausas fuit ferrū inicē. In istis uō
casus ueniam meruit.
Similit̄ intelligendū ē de his q̄
plangorē amedicis secant̄. aut a
barbaīs abscidunt̄. aut adn̄is castn̄
tur. Vn̄ in niceno cō leḡ. Qui plangorē
amedicis desecatur ad cl'um ualet admitti.

S. di. xxxvi. Cap. i. S. di. l. i. Quum.

Siqs amedicis plangorē desecatus ē
aut abarbaīs abscisus. hīc in cl'o pmane
at. Siquis aūt se sanꝰ abscidit hunc
etiā in cl'o ēstitutū abstineri ēuen̄.
7 deinceps nullū debē taliū pmo
ueri. Sic aūt hoc claēt. q; de his qrē
hāc affectāt. audētq; seipōs abscid̄e.
dictū ē sic eos quos aut barbari. a
ut dn̄i castrauerīt. si inueniuntur
aūt alias dignissimi. tales ad cl'm
suscipit eccl'a. Itē ex canoē aptoꝝ.
Licite ordinetur eps̄ qui p hominū insidias
Eunuchus si p insidias eunuchizatur.
hōiū factus ē. t' si in p̄secutiōe ei sūt
amputata uirilia. ut' si ita natꝰ ē.
7 ē dignꝰ fiat eps̄. Itē ex cō martini pp.
Non excludantur a cl'o qui amedicis ut'
Siquis abarbaris ut' adn̄is suis exsecantur.
peg̃tudinē naturalia amedicis se
cata habueīt. Similit̄ 7 q̄ abarbaris
aut adn̄is suis castrati fuerīt. 7 mo
rib; digni inueniuntur. hos can̄ ad
mittit ad cleꝝ pmoueri. Siqs autē
sanꝰ n̄ p disciplinā religioīs 7 abstinē
tie s; p abscisionē adō plasmati cor
pis existimat posse ase carnales con
cupiscentias amputaī. nō se castra
ueīt. n̄ eū admitti decernimꝰ ad ali
q; cl'icatꝰ officiū. Qd' si iā ant fueīt
pmotus ad cl'm p̄hibitus asuo mi
nisteīo deponatur. Itē ex cō ilerden
si. Non p̄hibetur asacris ordinibus qui medi
Siquis in infirmitate   corū incisiōē claudꝰ ef
positus cl'icus in medicoꝝ incisio   ficitur.
ne. claudꝰ efficitur. pmoueri ad sa
cros ordines eū n̄ denegamꝰ. Item
stephanꝰ. Ruberto metensi epō.
Non p̄hibetur a cl'o qui digitum casu
Lator p̄sentium   sibi abscidit.
flauius scit cl'icus. ad scām sedē
aplicam ueniens. detulit ate di
rectā nobis ep'lām. qua indagare
studuisti. eū anormannis nup rime
captū sinistre manꝰ digitū ab hr̄e icisū.
Sīscitaris si ob hoc ad eccl'asticū ordi
nē ualeat pmoueri. an n̄. Qui 7 nos re

pientes. quia sollertia tua magis
sup hoc sollicita. a sede aplica do
ceri flagitat normā iustitie semp
sequi desidām⁹. studiū tue scitatis
mēito collaudam⁹. reuerentiam
tuā scire uolentes. Qm̄ si ita ē. q̄d a
normannis digitū ipm̄ hab ⁊ abscisū. ad
pmouendū si alias dignus fuēit.
nil ei nocebit. eo q̄ quid de is qui
adnīs ut medicis. siue a paganis ñ
sponte tale quid patiuntur sacri
censeāt canoēs. dilectionē tuā la
tē ñ credim⁹. Itē gelasius pp̄. palla
dio epō. **Cū p̄e sinceritatis dignitas accepta sequenti debilitate ñ admittantur.**

Precepta canonū quib⁹ ecclastica
regitur disciplina. sicut ñ patiun
tur uenire ad sacerdotiū debiles
corpe. ita si quis in eo fuēit c̄stitut⁹
ac cū fuēit sauciat⁹. amitte ñ pōt.
q̄ tp̄r sue sinceītatis accep̄. Stepha
n⁹ siqdem pbr̄. petitōio nob̄ detle
uit oblato. q̄ habet in subditis oli
s⁊ anñ annos plimos collatā pbr̄ii
dignitatē. Quā reuera immaculati
corpis iudicio suscepiss⁊. S⁊ nuper
ppt̄ punice uastitatē. quā tuscie
p̄ omīb⁹ barbarorū feītas diuersa
sectantiū. ⁊ ambiguitas inuexit
aīorū dū imminentes gladios
euadē fuge p̄sidio nitēt̄. acuti
sudib⁹ occurrentia s septa t̄nsili
ens. in feīores partes corpis inser
uisse suggessit. que uis adhibita
curatione biennio uix potuiss⁊
abstergi. Et io frr̄ k̄mc supradicto
locū suū dignitatēq; restitue. q̄
ten⁹ sacrosc̄a mistia. sicut c̄sueū
exerceat. Nec enī conueñ ab hoc
auferre añ susceptū ordinem.
in quo p̄modū inualitudine cor
pis casu pbatur. faciente plaps⁹.

Hoc aut̄ ñ de omīb⁹ mēbris
intelligendū ē. Qui enī oculum
casu amiseīt. licet desit uolun
tas tñ sacerdotiū adipisci ñ potest
pelagi⁹ scbit. Rufino epō. **Non sit̄ prāda uita sac̄doti cui oculus erut⁹ ē.**

Euangelica amonitio iracundiā
nec usq; ad uerbū furentē psiliē
pmittit. ne si racha frī suo quis
dixeīt. reus sit gehenne igs. qua
li putamus pena plectend⁹ est. q
ñ solū pugne impie pcussit inle
uitici ordinis hoīē in misteīo ser
uientē. S⁊ quasi ñ sufficeēt ad cedē
mani. ita instigante se diabolo.
raptus ad iracundiā ē. ut fuste
ñ solū pcuteēt. S⁊ etiā erueret ocu
lū frīs. ⁊ quāuis huiusmoī excessus
g̃uiori eēt pena plectñdus. bñ tñ
frnitas tua fecit ab officio eum
pbr̄ii remouere. hoc tñ sollicitudi
nis tue sit. ut locū ei etiā peītentie c̄
stituas. ⁊ in aliq̄ cū moāsteīo retru
das. Laica s tm̄ cōioē concessa. In
loco aut̄ illius teneceē ē ordina
re pbr̄m. nā illi cui erut⁹ ē ocl̄s ñ
possūt iusta canoēs sacerdotii iu
ra ceedi. Neq; enī aliqd̄ pdē q̄ ocu
lū inuit⁹ admisit. cū nec uolens
quisquā oclm amisisse credend⁹ ē.
Nec sacītissimos canones aliquē
casū in amissioē ocli ei q̄ ad sacer
dotiū adipiscendū ñ inpediret.
suis excepisse reglis inueīm⁹. Sed
hoc tantūmō ad phibitionē feci
se uidem⁹. ut qui caēt oclo. sacer
dotii officiū adipisci ñ possit. S⁊
nec illi ulla ten⁹. quasi in cōpensa
tioē in iurie sacratus ordo con
cedi potīt. qui ad tantā sacerdo
tē pium potuit iracundiā pro
uocaē. ut ⁊ ille officiū in quo eāt
amitteret ⁊ iste puert sui pderet
facultatem.

Pbrorū etiā filii. ad sacra officia
ñ sunt admittendi. Vn̄ urban⁹
pp̄ ii. ait. **Filii pbrorū a sac̄is p̄ibīt ordinib;**

Pbrorū filios ad sac̄s ministeriis remouem⁹.
Nisi aut in cenobiis. aut in canoīcis religio
se pbati fuīnt conuersa.....R....l....

S⁊ intelligendū ē hoc de illi q
patne incontinentie imitatoēs
fuīnt. Ueꝝ ū si morū honestas eorū
commdabiles feceīt exeplis ⁊ auc

S. di. xlvii. Capi.

D. LVI.

I. i. q. vlt. c. Tal.
I. xv. q. vlt. Cū multe
S. xxxiiii. quando

toītate. n̄ solū sacerdotes. s; etiā su
mi sacerdotes fieri possūt. Felix eñ
tertius natiōe roman⁹. ex felice p̄sbro
fuit. Itē gelasius natiōe afer. ex
patre ualerio. epō. nat̄ ē. Itē agapi
tus natiōe roman⁹. ex patre gordi
ano p̄bro. origīnē duxit. Quāplures
etiā alii inueniunt q de sacerdo
tib; nati aplice sedi p̄fuer̄. Hinc
aug. ait.

Vitia parentum filiis non imputentur.

J. i. q. iiii. Cap. v. vi. vii. viii. J. xxxii. q. iiii. Sicut sacerdos.

Unde cūq; hoīes nascunt̄. si paren
tū uitia n̄ sectant̄. honesti et salui
er̄. Semen eñ hoīs ex qualicūq; hoīe
dī creatura ē. et eo male utentibus
male erit. n̄ ipm̄ aliqñ malū erit.
Sicut aūt boni filii adulteroꝝ. nul
la ē defensio adulteroꝝ. sic mali fi
lii cōiugatoꝝ. nullū crimē ē nupti
arū. Itē iohs grisostom⁹. sup math.
homelia iii. De eodem.

Nunquā de uitiis erubescam⁹ pa
rentū. s; unū illud q̄ram⁹. sēp am
plectam⁹ uirtutē. uidelic; hui⁹
modi. etiā si alienā h̄t matrē. etiā
si fornicatiōe pollutā. uł quoli
b; huiusmōi dedecore sordidatā.
nichil tñ de eī aut uilitate fusca
bit̄ aut crimine polluet̄. Qđ si for
nicatorē ipm̄ ad meliora cūersū
nequaquā prior uita cōmaculat.
multo mag̃ ex meretrice nat⁹ et adul
tera. si ipa uirtutē decoretur. pa
rentū suoꝝ nec dedecorat obpro
briis. Itē n̄ ē oīo. nec de uirtute nec
de uitio parentū. aut laudand⁹
aliqs. aut culpand⁹. Nemo m̄ uel
aut obscur⁹ ē aut clar⁹. Immo etiā
ut ē sic dicant⁹ aliqd dicam⁹ aut
exp̄ssius. nescio quō ille magis
resplendet. q ex parentib; uirtu
tib; prius alienis. ipe tam fuerit
oī uirtute mirabit̄. Itē ier. in epła
contra rufinū.

Non parentū sed p̄pria culpa quēq; cōdēpnat.

Nasci de adulterio non ē eius cul
pa qui nascitur. s; illius q gn̄at.
quō in seminib; n̄ peccat terra.
que co-n-fouet ... quod in sulcis
nascit̄. n̄ humor et calor. quibus tē
pata frumēta ~~frumēta~~ in germen
pullulāt. s; uerbi grā fur et latro. q
fraude et ui eripuit semina. sic gn̄s
humanū recipit. t'ra. i. uulua. qđ
suū ē. et receptū confouet. et confotū
corp'at. corp'atū. in mēbra disting̃.
et int̄ illas sacrā uentris angustias di
man⁹ sēp opat̄. idēq; corporis creator
et aīe. Noli despicere bonitatē figuli
qui te plasmauit et fecit ut uoluit.
Ipse ē dei uirtus. et dei sapiā que
in utō uirginis. edificauit sibi do
mū. Iepte int̄ uiros scōs apli uoce
nūatus. meretricis ē filius. Esau
de rebecca et hisaac ysprodus. tam
mente quā corpe. quasi bonū triti
cū in loliū. auenasq; degn̄at. Qa
n̄ in seminib; s; in uoluntate na
scentis causa uitioꝝ ē. atq; uirtu
tū. Itē aug. Iniquitates parentū filius

Sponsus ille qui uocaturus obesse n̄ possunt.
erat ad nuptias bonos et malos con
gruens inuitatis. nasci etiā uolu
it de bonis et mal. quo exēplo discat
parentū suoꝝ iniquitates s' obesse n̄
posse. Itē gg. Non aliena culpa s; p̄pa
aliquis ab eo quo fungit̄ deicit gradu.

Satis puersū et contra ecclasticā p
batur esse censurā. ut frustrā quorūdā
uoluptatib; suis qs puet̄. quā sua
culpa uł facin⁹ ab officiis quo fun
gitur gradū n̄ deicat. Itē ier.

Ex adulterio natus a sacerdotio non prohibetur.

Dñs n̄r ihs xp̄s — J. i. q. iiii. Quia p̄. J. i. q. iiii. C. v. vi. vii.
uoluit n̄ solū de alienigenis. s; etiā
de adulterinis cōmixtiōib; nasci.
nobis magnā fiduciā p̄stās. ut
qualicūq; mō nascamur. tm̄ ut ei⁹
uestigia imitet̄. ab ipsius corpe n̄
separem̄. cui⁹ p fidē mēbra effecti su
mus. Et sicut ille uer⁹ ē pontifex
et ex adulterinis nat⁹ coniunctiōib;
ita qualicūq; ordine nat⁹ sit aliqs.
tñ ut pfectā fidē h̄at et quod fide
tenet. opib; impleat. et sit litterat⁹ et uir
unius uxoīs. nequaquā a sacerdo

tio repellitur. Judas enim patriarcha con
cubuit cum thamar nuru sua. et ex illo coi
tu nati sunt phares et zara. Jnde pea salmon.
qui fuit dux in deserto. Jnde obet. mque
booz. inde pea isai. qui fuit pater dauid.
Ex illa autem progenie origo ducitur christi. qui etiam
sacerdos est. ideoque si filii eius sumus. que ipse
fecit imitari debemus. Item aug. de unico
baptismo. l. i. Applicatio dei non separat aliquem
materna conditio sed propria culpa.

D. xxxii. q. vii. c. Ita

Ismahel autem ut separetur applicatio dei. non
obfuit mater ancilla. et obfuit fraterna discor
dia. nec profuit potestatis uxoris. cuius
magis filius erat. quia per ipsius iura connu
galia et in ancilla seminatus erat et ex an
cilla susceptus.

Contra bonifatius martyr regi anglorum.
Si gens anglorum uitia parentum et ad posteros inserit.
Sic prisca spurcitia diuulgatum est. et in nobis infracta et
italiam pperat. et ab ipsis paganis improperium
nobis obicitur. Spretis legalibus conubiis ad
ulterando et luxuriando. ad instar sodo
mitice gentis fedam uitam uitam duxerit

C. xxxv. q. iii. Quedam

de tali commixtione meretricum extiman
dum est. degeneres populos et ignobiles et furen
tes libidine fore procreandos. et ad extre
mum uniuersam plebem ad deteriora et
ignobiliora uergentem. et nouissime nec
bello seculari fortem. nec instabilem fidem
et nec honorabilem hominibus. Nec deo amabi
lem esse uenturam. sicut aliis gentibus
yspanie. et prouincie. et burgundionum.
populis contigit. qui sic a deo recedentes for
nicate sunt. donec iudex talium criminum
ultrices penas per ignorantiam legis dei
et per saracenos uenire et seruire permisit.
Unde idem urbanus in fine superioris capituli
distinguendo subiunxit.

Nisi religiosi inuenti fuerint filii sacerdotum
Nisi aut in cenobiis aut in ordinentur.
canonicis religiose probati fuerint con
uersari. Item alexander. ii. de eodem.
Apostolica uobis auctoritate precipimus. ut si
aliquem qui ab ecclesia electus est digniorem alto
esse. Canonicamque eius electionem probaue
ritis. nostra fulti auctoritate consecre
tis. Nam pro eo quod filius sacerdotis dicitur.
si certe uirtutes in eum conueniant.

non reicimus set suffragantibus meritis c
niuendo eum recipimus.
Hoc autem quod de filiis sacerdotum dicitur.
ex dispensatione ecclesie introductum
uidetur. et quod ex dispensatione introducitur.
ad consequentiam trahi non potest regulae. Unde
urbanus. ii. scribit bartholomeo turonen
si archiepiscopo. Filii sacerdotum non pro
hibentur a episcopatu si certe uirtutes in
eis inueniantur.
Cenomannensem electum pro eo quod filius
sacerdotis dicitur. si certe uirtutes in eum
conuenient. non reicimus. set suffragantibus
meritis patienter suscipimus. Non tamen pro
ut regula in posterum assumatur. set ad tempus
ecclesie consulitur periculo.
Cum ergo ex sacerdotibus nati in sum
mos pontifices supra legantur esse promo
ti. non sunt intelligendi de fornicatio
ne. set de legitimis mulieribus nati que
sacerdotibus ante prohibitionem. ubique li
cita erat. et in orientali ecclesia usque ho
die. licere eis probantur. Quod autem uitium
originis semini imputare negatur
uidetur esse contrarium illi sententie:
adulterorum filii abominatio sunt
domino. Set sicut supra dictum est de presbiterorum

G. d. c. Si n.

filiis. ita et hoc de filiis adulterorum.
intelligendum uidetur. ut illi dicantur
esse abominatio domino. ad quos pater
na flagitia hereditaria successione
descendunt. Similiter et illud urba
ni intelligendum est. quod ipse scribit pa
terno legionensi episcopo. de eodem.
Quia simpliciter ad sedem apostolicam ueni
ens humiliter peccatum confessus es
quod pontificii tui uidebatur officium
impedire. uidelicet quod ex matre non le
gitima procreatus sis. quam uiuente
propria uxore pater tuus cognouisse
cognoscitur. nos apostolice mansuetudi
nis gratia admonente. a cetis quae sacer

Sacerdotum filium de ultorum.

dotium impediunt criminibus: tam
tui professione quam fratrum testimonio
que tecum sunt inmunem. te agnoscentes
et uitam tuam religiosam audientes.
abhinc commodi te peccati uinculo absoluimus
in suscepto sacerdotali officio con

firmamus.

D. L. VII.

Item qui in egritudine constitutus baptizatur. pbr ordinari n debet. Vn in neocesariensi co leg.

Non ordinetur pbr qui in egritudine constitutus baptizatur.

Siqs in egtudine constitut fuerit baptizat. pbr ordinari n debet. Nō enī fides illi uoluntaria s ex neces sitate ē. n forte postea illi studium fides pbabit. aut bonū raritas exigit.

D. L. VIII.

J. xvi. q. i. Monac cu puerili. monac.
J. xviii. q. ii. quasit

Item ex monachili abitu. nullus assumat ad offm ecclastici. n fuerit oblat uoluntate ppri abbatis. Vn Aggs scribit.

Monachus non ordinetur clericus nisi uolente abbate epō fuit oblatus.

J. xvi. Q. i. cap. monach.

Ad ecclasticū uō offm nullus ex monastio pducat monachus. n quē abbas loci admonitus pa uoluntate optulerit epō. Item ex cartaginensi co. v. de eo dem.

Siquis de altius monasterio reptū ut ad clericatū pmouere uoluerit. uel in suo monasterio maiorē monastii constituere. eps qui hoc fecerit a cete roz comoe se iunctus. sue tantumō pleb comoē contēpt sit. 7 ille neque clicus. neqȝ canonicus. neqȝ ppositus pseuerit.

D. L. VIIII.

Item qecclasticis disciplinis imbuti. 7 tpoz appbatioē n sunt discussi. ad sumū sacerdotiū n aspirent. Vn zosimi pp. Ad sacdotale offitiū nullus nisi p singulos gradus appbat

J. e. di. lxi. miramur.

Si officia sclaria pncipalē accedat. locū n uestibulū actioīs ingressi s 7 p ptimos gradus examinatis offerunt. qs tam arrogans tā inpudēs inuenitur. q in celesti militia q ppensius pondanda ē. 7 sicut aurz repetitis ignib explorāda statim dux ēē desidat. cum tyro añ nō fuerit. 7 p us uelit docē quā discere. Asuescat in dnī castris in lectorū pmitus gradu diuini rudimīta seruitii. nec illi uilescat exorcistā accolitū. subdiaconū. ut diaco

J. e. di. lxi. Cap. ii.
J. e. di. lxi. miserē.
J. e. di. lxi. Osius.
J. e. di. lxxvii. Cap. i. 7 ii. 7 iii.

nū p ordine fieri. Nec hoc saltu sysstatutis maioz ordinatioē tēpoibȝ. Iam uo ad pbrii fastigiū tāt accedat ut et nomn etas impleat. 7 in cītū pbitatī stipīdia an acta testent. In sumi pontificas uīt ut locū spare debebit. Facit enī hoc nimia remissio n sacer dotū nroz qui pompā multitudini q 7 putat ex hac turba aliqd sdig tatis acqri. hīc passim nuosa ppli raritas etiā in his locis u solitudo tali u repit. dū parrochias extendi cupiunt. aut qb aliud pstare n possunt diuinos ordines largiunt. quod oportet districti sep ēē iudicii. Rarū est enī oē qd magnū ē. Item gg.

J. di. lxxvii. In singlis quicq. S. J. huiusnos qd est pbr sigeatum. Sig ē eni sapientiā. ut J. di. lxxxiii. c. porro

S. di. xxxiii. Tales. B. i. Ne passim

Cuilibet militi laicus ad summū n aspiret.

Hoc ad nos puenisse sacerdotum. n dissimili dignū ē detestatioē cōplecti. q qdā desidio honoīs inflāmati. defūctis epis tonsorant. 7 fiunt repente ex laicis sacerdotes. atqȝ inuecunde religiosi ppositi ducatū arripuit. q nec ēē adhuc milites didicer. Quid putam. qd isti subiectis pstatū sunt. qā n quā disciplinat lum attingat. tenere locū regiminis n formidant. Qua dere necēē ē ut quauis inculpati qsqȝ sit meriti. añtū p distīcta ecclastica ordinis exerceat officia. Item celestini epis galliaz.

J. e. di. lxxvii. Cap. i. ii. 7 iii.

Non aspiret ad summum sacdotium qui diuinis disciplinis non est imbut.

Ordinatos u quosdā frs kmi epōs qnuit ecclasticis ordinib ad tante dignitatis fastigiū fuerit cstituti. cetra decreta patrum usurpatioē hui qs hoc recognoscit fecisse didicim. cū ad epatū his gdibȝ qbus frequntissime cautū ē. debeat puenire. ut in minoib initiati officiis ad maiora firmēt. Deb 7 enī añ ēē discipls. qs qs doctor ēē desidat ut possit docē q didicē. oīs enī uite institutio. hac ad id q tend se ratioē cfirmat. Q minime litteris opā dedit. pceptor ēē n pot litteraz. Qui n p singla stipēdia creuerit. ad me

S. e. di. xlviii. Prohibent.
J. e. di. lxi. Cap. ii.
J. e. di. lxi. Cap. i. 7 ii. Miserē.

ritū stipñdii ordinē ñpot̄ puenire.
solū sacerdotiū rogo int̄ ista uili
ē. Cur facilí tribuitur. cū difficilí
ípleat̄. Itē zosimus pp̄. decoedem

Q ui ecclĩasticis disciplinis p ordinē
ñē imbut᷒ tp̄oꝝ approbatiōe diui
nis stipñdiis erudit᷒. nequaquā
ad sūmū eccl̃e sacerdotiū. aspira
rē ut̄ p̄sumi deb;. et ñ solū in eo
ambitioīn efficax habeat̄. uerum
etiā ordinatoēs ei᷒ careat̄ ordine.
que cont̄ p̄cepta patrū credid̄at
p̄sumdū.

D. LX.

E cce ex parte ostrĩsũe. qui p̄suit
ad sacerdotii ordinē p̄mouen. et
qñ. Nunc aut̄ ē sic tardū ē. ex qb; or
dinib; marchip̄brm. ut̄ p̄positū
ut̄ epm. ut̄ archiepm f. it eligendi.
dehis ita statutū ē. in cō urbani
pp̄ celebrato alurnie. Archidiaco
nus uel archip̄br aut diaconus non
ordinetur nisi p̄br.

N ullus ep̄s in eccl̃a sua ñ diaconū
sit. archidiaconū instituere nec
archip̄brm. aut decanū. ñ de p̄bri
sit ordinaē p̄sumat. Qd̄ ut distĩcti
teneat̄. auctoītate ap̄lica p̄hibe
m᷒ ⁊ int̄dicim᷒. Itē calixt᷒ pp̄.
Nullus in p̄positum ut̄ arcip̄brm uel
archidiaconum nisi p̄br aut diacon᷒

N ullus ĩ p̄positū. nullus ordinetur.
ĩ archiepm. ut archip̄brm. nulls
in decanū. ñ p̄br. ut̄ diacon᷒. nul
lus ĩ archidiaconū. ñ diacon᷒ or
dinetur. Itē innocentĩ pp̄. ii.
In nouam᷒ aut̄ ⁊ p̄cipim᷒. ut nul
lus ĩ archidiaconū. ut̄ decanū ñ
diacon᷒. ut p̄br ordinet̄. Archidia
coni uō. ut̄ decani. ut̄ p̄positi q ĩ
fra ordines p̄noīatos existūt. si ĩ
obedientes. ordinaĩ contēpseīnt.
honoē suscepto p̄uint̄. P̄hibemū
aūt. ne adolescentib;. ut̄ infra sa
c̄s ordines ēstitutis. s; ut̄ qui pru
dentia ⁊ meīto uite clarescant.
p̄dicti concedant̄ honores.

Ch orū unū p̄p̄ p̄cacitatē quorūdā sta
tutū ē. q nom̄ p̄positē adepti offm̄
contēpnūt. nolentes fieri sacerdo
tes. Alias aut̄ inane eēt. cū etiā in
epm eligi p̄sūt. in subdiaconat᷒ con
stituti. Iusta illud urbani pp̄.
Nullus in epm̄ eligatur nisi in sac̄s
ordinibus constitut᷒.

N ullus in epm̄ eligat̄. ñ in sac̄s ordinib; religiose
uiuēs fueīt inuent᷒. Sac̄s aūt ordi
nes dicim᷒. diacoātū ⁊ p̄bratū. hos
siqdē solos p̄mitiua leḡ eccl̃a ha
buisse. Subdiacon̄ uō q a ⁊ ipi altaīb;
ministrāt. oportunitate exigñte.
concedim᷒. Si tñ spectate sīt religi
oīs ⁊ constantie. Qd̄ ipm ñ sīn roma
ni pontificis. ut̄ metropolitani sciā
p̄mittim᷒ fieri.

D. LXI.

Ch altm̄ uō ut in epm. ut̄ archiepm
ñ in sac̄s ordinib; ēstitut᷒ ñ eligat̄
ppt̄ dignitatē ordinis statutū ē.
Itē laici ñ sūt ĩ epm eligñdi. s; p̄ sin
glos ordines p̄us sūt p̄bandi. Vñ
gḡ brunichilde regine frācoꝝ ait.
Sacerdotes ex laicis non sunt
ordinandi

S acerdotale offm̄ in partib; uris. ĩ tanta sic̄ didicim᷒
ē ambitiōe p̄ductū. ut sacerdotē
subito. q nimis ḡue ē. ex laicis or
dinet̄. Itē ormisda oīb; ep̄is. de eo dem.

I N sacerdotib; eligendis.
ut̄ ordinandis. curā oportet eē p
spicuā. Inrep̄hensibiles enī eē con
uenit. quos p̄eē necēē ē corrigñ
dis. Longa deb; uitā suā p̄batiōe
monstraē. cui gubnacl̃a cōmit
tuntur eccl̃e. de eo dē.

N on negam᷒ eē in laicis dō bñ placi
tos moēs. s; milites suos p̄batos s
q̄r instituta fideliū. Discere quis
deb;. añ quā doceat. exēplū ⁊ reli
giose ēuersatiōis de se potius aliis p̄raē
quā sumēē. Emdatiorē eē conueñ
pp̄lo quē necēē ē. orae p pp̄lo. Lon
ga obseruatiōe religiosus cultus
tradat̄. ut doceat ⁊ cl̃icalib; obseq
is erudiens ĩ seruiat. ut ad ueneīā
di grad᷒ sūma p̄uecē. q sit fructus
hūilitatis ostendat. Nec tñ ē secēre
de laicis iubem᷒ s; nec de penitñtib;

I. xxiiii. q. iii. Sic excellentiā cc.
S; aliud ē electon bona uita non attende. s; solūmodo
suppiore loco in epm ł p̄mate eligere. qd ubi medietē
aliud uita ⁊ gradus ⁊ legitimos ponderare qd ł p̄apit

I. i. q. i. Estote ultimo cc.

De diaconatu ⁊ sacerdotium
I. di. lxxiiii. Gesta. cc.

I. xx. iii. q. iii. cc.
Sic excellen perita. cc.

Subdiaconos in epos eligi posse.

S. di. lxiii. Cap.

S. di. lxiii. Ordin

S. di. l. Experi.
S. di. li. Quum.
S. di. lv. Nullus.

s; qui qde qs quã adhuimõi gradũ
pfan temerator aspiret. Satis illi
sit postulanti ueniã concedi. Que
cscientia absolui reũ qsepeccata
pplo suo scit teste cfessũ. Quis enĩ
quẽ paulo añ iacentẽ uiderat
ueneret antistitẽ. pferẽs memo
randi criminis labẽ. ñ hab; lucidã
sacerdotii dignitatẽ. Itẽ innocẽ
tius pp. de — eo — dem

S. e. di. xlviii. Sphibentur.
S. di. xlviii. Cap. i.
S. di. lxiiii. Ordina

Miserũ ẽ eũ fieri magistrũ. q nũq
fuit discipls. eũq; sũmũ sacerdo
tẽ fieri. qui in nullo gradu ũ quam
obsecut fueãt sacer-doti. Item
leo epis. de eo dem.

Miramur tñ apud uos p occasionẽ
tpis inpacati. aut ambientium
psũptionẽ. aut tumltũ ualuis
se pplarẽ. ut idigs quibusq; 7 lon
ge ex sacerdotale meitũ cstituti
pastoãle fastigiũ 7 gubnatio eccle
cdetur. Non ẽ hoc csule pplo sed
nocere. nec piaẽ regim. s; augere
discmen. Integtas enĩ psumtũ
salus ẽ subditoz. 7 ubi ẽ incolumi
tas obedientie. ibi sana ẽ forma
doctrine. Pncipat aũt 7c. 7 infra.
Qd s in quibus sub; eccle gdibus
puidentẽ. scientq; curandũ ẽ ut
in domo dñi. nichil sit iordina
tũ. nichil q; pposterũ. qnto mag
elaborandũ ẽ. ut i electioẽ eius
q sup oms grad cstituit. ñ erret.
7 ĩñ unicuiq; nrm dr. Nam totius
familie dñi status 7 ordo nuta
bit. si q reqrit in corpe. ñ inueit
in capite. Ubi ẽ illa bati pauli apli
p spm dei emissa pceptio. qua in per
soã timothei oĩũ sacerdotũ xpnũs
eruditur. 7 ĩñ unicuiq; nrm dici
tur. Manu cito nemini inposueris
neq; cõices peccatis alienis. Quid ẽ
cito manus inponẽ. 7c. 7 infra. Sic
enĩ boĩ opis s cõpat fructũ. q tenet
rectũ in eligendo sacerdote iudici
um. ita graui semet ipm afficit dã
pno. q ad sue dignitatis collegiũ
sublimat indignũ. Non enĩ in

J. e. di. lxxviii. Capitulo scdo.

cuiuscũq; psona pmittẽdũ ẽ. qd in
stitutis gñalib; continet. Nec putan
dus ẽ. honor ille legitim. q fueit con
tra diuine legis pcepta collat. Meri
to patrũ batoz uenerabiles sanctio
nes. cũ de sacerdotũ electioẽ loqrẽt
eos demũ sacs amministratioĩb; ido
neos censuerũt. quoz oĩs etas a pueri
lib; exordiis. usq; ad pfectiores an
nos p disciplinẽ ecclastice suspen
dia cucurrisse. ut unicuiq; testi
moĩũ. prior uita pbet. Nec pot de
eius puectioẽ dubitari. cui p labori
b; multis. p moĩb; castis. p actib;
strenuis. celsioĩs loci pmiũ debe
tur. Si enĩ ad honoẽs mundi. sine
suffragio tpis. sine meito laboĩs.
indignũ ẽ peruenire 7 notari am
bit solet. Quos pbitatis docum
ta ñ adiuuãt. quã diligẽs 7 quã
prudẽs habenda ẽ dispensatio
diuinoz muñ 7 celestiũ digni
tatũ. Itẽ ex cõ laudiensi.

S. e. di. lxxvii. Cap. x.
S. di. lxiiii. Cap. i.

Non sunt eligñdi in epãtũ nisi quos uita pbabilẽ cõmĩdat

Epos non oportet
pt iudiciũ metpolitanoz 7 fi
nitimoz epoz cstitui ad eccle pncipa
tũ. nec eligant ñ hii quos multo
añ nota pbabitq; uite cõmĩdat.
7 nichilominus si in sermoẽ fidei
7 recta ratioẽ p sua conuersati
one pbati fuerint. Itẽ celestinus pp
oĩb; orthodoxis. de eo dẽ.

J. di. lxiiii. Et lu
S. di. xlviii. Caput.
Non hic qm or

Quid p dẽit p singta stipñdia clico
militasse. 7 oẽm egisse in dñicis
castris etatẽ. si hii q futi sũt sa
cerdotes. ex laicis reqrant. qui
uacantes sclo 7 oẽm ecclasticũ
ordinẽ nescientes saltu pppo
maliernũ honorẽ ambiunt in
modata cupiditate tñscendẽ.
Et i aliud uite gnis. calcata reue
rentia ecclastice discipline tñsi
re. Talib; itaq; frs krmi. necce ẽ
ut obuiem. his q; frnitatẽ urãm
decretis cõmonem. neqs laicũ
ad clicatus ordinẽ admittat. 7
sinat fieri. 7 ĩñ 7 illũ decipiat et

S. di. xlviii. Cap. ii.

sibi causas gnet. quib; res constitu
toꝝ decretaliu fiat. Ite leo.

Rudibus in temptis gubnacli eccle n s

Statuimus ne in aliquo aplica committa
7 canonica decreta uiolent. 7 his da.
regenda eccla dni com datur. q le
gitimaꝝ institutionu nesci 7
totius humilitatis ignari. n ab in
fimis sume incremtu. s7 a summis
uolu t hre pncipiu. cu ualde mi
quu sit absurduq. ut in pitima
gistris noui. antiq rudes. pferan
tur emeritis.

His auctoritatib; omib; laici pro
hibentur in epatu eligi. Econt
batus nicolaus ex laico e electus
i epm. Beat seuerus ex lanificio
asuptus e in archiepm. Beatus
ambr cu non du eet baptizat.
in archiepm electus e. S7 sciendu
e quod de ecctastice phibitioes pp as ha
bet causas. qb; cessantib; cessant
7 ipe. Ut eni laicus in epm non elige
retur. hec causa fuit. quia uita laica
lis. eccastictis disciplinis p ordine
n erudita. nescit exepla religionis
de se se pbare aliis. q in se ipa expim
to n didicit. Cu g quilib; laicus.
mito sue pfectiois. clicale uitam
tnscendit. exeplo beati nicolai 7
seueri 7 ambr. eius electio pot ra
ta habi. S7 n ambr in epla aduer
cellenses. ait de seipo. Neophytus
phibet ordinai. ne extollat super
bia. S7 n dee humilitatis copetens
sacerdotio. ubi causa n adheret. uiti
u n inputat. Ordinatione itaq
mea. occidentales epi iudicio. 7 ori
entales e exemplo pbar. It obicit illud
sardicensis concilii. **Scolasticus ex foro aut ex ministratore postulari pot eps.**

Osius eps dixit. Et hoc necessariu
arbitror. ut diligntissime tractet.
si forte aut diues. aut scolasticus
de foro. aut ex aministratione eps
fuerit postulatus. ut n pus ordine
tur. n an lectois munere 7 officio di
aconi. aut pbri. fuerit pfunctus.

et ita p singlos gradus si dign fuerit
ascendat ad culm epatus.

S7 aliud e postulari. aliud eligi.
Postulat n exib; cum e astictus ab im
patore. clicus altius ciuitatis a suo
epo. s7 n eligit aliqs nisi in sacris
ordinib; constitut. Fit eni electio
cu solepnitate decti omiu subscp
tiomb; roboati. postulatio uo in sim
plici petitioe. Qua distictione bat
gg innuit in reistro scbens cuida
epo. **Electio epi non debet fieri cu sollepnitate decti oiu subscptionib; roborati.**

Eps du fuerit postulat. cu solenita
te decreti oiu subscptioib; roboati
7 dilectiois tue testimoio littaru
ad nos sacrano occurrat.

Sic bat ambr. an susceptu baptis
ma. ab impatore e postulat 7 non
elect. Ite clici uni eccle. n sut pfere
di i electioe. his qbn militat in pro
pa eccla. Un celestin pp ait.

Extranei emitis in suis ecclis n ppon.

Nec emeritis in suis ecclis
pegrini 7 extnei 7 q an ignoti ordinati sut
ad exclusione eoꝝ qbn suoꝝ ciuiu
merent testimoio ppoat. Ide.

Nullus inuitis detur eps. **De eode.**
Tunc alt de altra eligat eccla. si de ciui
tatis ipsius clo cuius e eps ordinan
d. nullus q euenire n credim. dign
n potit repiri. Primu eni illi repro
bandi sut. ut aliq de alienis ecclis
meito pferant. hat unusqsq sue
fructu militie in eccla in qua sua
poia officia tnsegit etate. In alie
na stipndia minime alt obrepat.
nec alii debita alt s audeat uen
dicare mercede. Sit facultas cli
cis renuendi. si se uidint pgrauai. 7 qs
sibi ingeri ex tnsuerso uiderit. non
timeant refutare. Q si n debitu pre
miu. ut libm de eo q eos recturus
e debet hre iudiciu. Ite gg ciuib;
neapolim. **de eo de.**

Studii uri sit etia aliu q aptus sit. pui
dere. ut si forte petr que a uobis
electu asseritis. huic ordini non

S. xlviii. Sicut
J. e. di. lxiii. valitu.
J. di. lxiii. Videntu
S. cc. q non ex ministratione est eligendus. Solo. ibi de mini stro qui sanguine fudit. l de eo qui benigne tetauit.
J. e. di. lxvii. Cap (i. ii. 7 iii.)
S. di. xl. viiii. c. i.
J. ii. q. i. legii
J. e. di. lxiii. valitu.
J. e. di. lxiii. Cu l.
J. xviii. q. ii. quisr
J. viii. q. ii. dilec
S. di. xxxviii. Alb. por
S. xlvi. De petro.

uideat̃ idoneus. sit in q̊ declinari
uiã possit electio. Nã graue est ei il
lius esse obprobriũ. ut si hic fortasse p
batus ñ fuerit. aliũ se dicat. q eligi
debeat ñ hr̃e. Itẽ in registro gg.

Obitũ uictoris panormitane De eodẽ
ciuitatis antistitis. directa relatio
patefecit. Quappt̃ uisitationis desti
tute eccl̃e frñitati tue operam solẽ
nit̃ delegam⁹. Et ideo frñitas tua ad
p̃dictã eccl̃am irreppet: et assiduis ad
ortationib; clerũ plebẽq; eiusdem
eccl̃e amoneẽ festinet. ut remoto stu
dio uno eodẽq; c̃sensu talẽ p̃fici
endũ s expetat sacerdotẽ. q tanto
ministerio ualeat dign⁹ repiri: et aue
nerandis canonib; nullaten⁹ respu
at̃. Cõmonem⁹ etiã frñitatẽ tuã.
ut nullũ de altã eligi p̃mittas
eccl̃a. nisi forte int̃ c̃licos illius
J. xviii. Q. ii. q̃sitr. — ciuitatis in q̃ uisitationis inpendi
officiũ. nullus ad ep̃atũ dignus.
q euenire ñ credimus poterit in
ueniri. Puisur⁹ añ omnia ne ad cuiulib;
S. di. lxiii. Cap. ii. — c̃uersationis meritũ laice psone aspira
re p̃sumat. ne et ille sue uoluntatis
effectũ ñ inueniat. et tu piculũ ordi
nis tui q absit incurras. Monasteriã
aũt siqua sunt in ipsius sunt constitu
ta parrochia sub tua cura dispositi
J. xviii. q. ii. Monã — oneq; quo usq; illic p̃us fuerit ordi
ut cognoui — nat⁹ ep̃s eẽ concedim⁹. Itẽ pelagius
J. xvi. q. i. Quere. — pp eucarpo ep̃o. mesianensi. De eodẽ.

Cathenienis eccl̃e uisitationẽ tibi i
iungimus. cuius ep̃m de hac luce
t̃nsisse suscepta eius relatioẽ didici
m⁹. Inpossibile enĩ ẽ. ut nos ĩ puĩcia
illa dũtaxat in syracusanis partib;
alii cuilib; causas q̃ ad dñm p̃tinẽt
cõmittamus. ñ forte talẽ p̃ter d̃s
nũc in cathenienfi eccl̃a eligere uo
luerit. de cui⁹ c̃sciã possim⁹ eẽ securi.
ut a te labores istos paululũ remo
uẽ possim⁹. Mox ẽg dilectio tua ad
supradictã cathenienfem eccl̃am
p̃gat. et hoĩẽ decl̃o qui nec uxorem
hãt. nec filios. nec c̃ra aliq canoĩb;
inimicũ: eligi cũ auxilio dĩ cõpellat
atq; suadeat. et stati cũ ad urbẽ romã
cũ decreto et testificatioẽ relationis
tue t̃nsmitte. Itẽ gg pp. passiuo ep̃o. — S. xxviii. De firmeu
Quum ep̃m eligitur ñ sit reus criminũ
que sacre lex morte punit.

Bene nouit frñitas tua
q a longo tp̃r. ciuitas aprutiũ pasto
rali sit sollicitudine destitutum.
Ubi diu quesiuim⁹. q s ordinaĩ debu
isset. et nequaquã potuim⁹ inuẽire. Sed qa
oportunũ m̃ in moĩb; suis: i psalmo
die studio. i amoẽ orationis ualde
laudat̃. religiosã uitã oĩmo agẽ d̃r.
hc uolum⁹ ut frñitas uña ad se faciat
uẽire: et de aĩa sua admoneat̃. q̃tin⁹
ĩ boĩs studiis crescat. et si nulla ei c̃
mina. q̃ legis sacre regl̃am morte
mulctata sũt obuiãt. tẽ ordinand⁹
ẽ. ut ul̃ monachus. ul̃ a uob̃ subdiaco
n⁹ fiat. et p̃ aliq̃ntũ tp̃is. si dñõ placu
erit ip̃e ad pastoãlẽ curã d̃beat p̃mo
ueri.

Cui aũt uisitatio iiungit̃. nichil
d̃rep; eiusdẽ eccl̃e aq̃quã p̃sumi patia
tur. Unñ gg. Non patiatur ut a quoquã
p̃sumi de rebus eccl̃e nisi cui cui⁹ uisita
Qm̃ festus capuane tio fuĩt iniuncta.
eccl̃e ep̃s. in romana ciuitate posit⁹
d hac luce migrauit. cure nob̃ fuit q̃
uniuersis eccl̃is inpendit̃ frñita
tis tue p̃sentia sc̃ipta dirigẽ. ut me
morate eccl̃e uisitator accedas. sic
tñ ut nichil de p̃uectioĩb; clicor. red
ditu ornatu. misteriisq;. ul̃ q eq; p̃
fati loci eẽ potĩt a quoquã p̃sumi
patiaris. Sed oẽm uigilantiã atq; ca
utelã circa clm̃ plebẽq; eiusdẽq; eccl̃e
exhibe te c̃uen̄. ut ĩ uigiliis. atq; ob
sequo q̃ eccl̃astico sedule ac d̃uote de
bat deseruire.

EReuit sup̃ monstratũ ẽ ex qb;
ordinib; ĩ quos g̃dus sũt eligendi. — D. LXII.
Nũc uidendũ ẽ. a qb; eligendi sunt
et consecrandi. Electio c̃licor ẽ c̃sen
sus pleb̃. Unñ leo pp ait. Non sũt ha
bñdi int̃ ep̃os qui nec a c̃licis eligunt̃
nec a plebibus expetuntur. — S. di. xxiii. c. i.
Nulla ratio sinit. ut int̃ ep̃os hãnt̃ — S. di. li. c. ult.

S. di. xxiii. Cap. i.

q nec a clericis sunt electi nec a plebibus
expetiti nec a conprouincialibus epis cum
cum metropolitani iudicio consecrati.
Vn̄ cū sepe q̄stio de male accepto
honore nascit̄ qs ambigat ne quaquā
quā ab istis ēē tribuendū. q nec
docent̄ fuisse collatū. Si q aūt clerici

J. i. Q. i. Si q a pseudo.

ab istis pseudo epis in eorum ecclesiis or
dinati sunt. 7c. 7 infra. cā simoniacorum.
Itē celestinus pp. Ppl̄s non debet pire

J. e. di. lxiii. Nosse.
J. vi. Q. i. Sacerdotes.

Docendus ē ppl̄s n̄ sequendus. Et subsequi.
Nos q̄ si nescuit eos q̄ liceat q̄ d uē
n̄ liceat. cōmonē. in his c̄sensum
p̄be debemus. Quisq̄s conat̄ fuerit
tēptare phibita. sentiet censurā se
dis aplice minime defutām. Que
enī sola amoītiōis auctoītate nō
corrigimus. necesse ē p seueritatē regl̄i
c̄gruentē uindicemus. p totas h oeg
q̄ a p̄is rectoribus caret ecclās. uolumus hinote
scat ut nullus s spe aliq̄ forsitan
blanditus illudat.

Nisi aūt canonice elect̄ fuerit. con
secrari n̄ debet. Vn̄ calistus pp.
Non consecratur iepm̄ in canoīce elct̄.
Nullus iepm̄. n̄ canoīce electū c̄se
cret. q si p̄suptū fuerit. c̄secrat̄ 7 cō
secrās. absq recupatiōis spe depoā

D. LXIII.

Laici uō nullo mō se .Itē.
debent īserere electiōi. Vn̄ adrianus
pp. Laici electioni pontificū n̄ se

J. i. Q. i. Si q̄ epi.
ff. discutiendū sit in sermone 7 spūali uita. s. qui eligendus ē sit doctus. vt J. e. Non licet

Nullus laicorum pncipū. inserant.
ul̄ potentū se met īseāt electioni.
ul̄ pmotiōi patarche. ul̄ metpoli
te. ul̄ cuiuslibet epi. ne uidelicet iordi
nata 7 icongrua fiat c̄fusio. ul̄ cō
tentio. p serti cū nullā in talibus po
testatē. quē quā potestatiuorum. ul̄
cetorum laicorum hr̄e c̄ueniat. Et in fra.
Quisq̄s sc̄laīum pncipū. ul̄ potentū
ul̄ altius dignitatis laicus. aduer
sus comunē ac c̄sonantē. atq ca
nonicā electionē eccl̄astici ordi
nis agē tēptauerit. anathā sit do
nec obediat. 7 c̄sentiat quod eccl̄a
de ordinatiōē ac electiōē p̄i p̄sulis
se uelle monstrauerit. Itē ex viii. si
nodo. de — eo — dē.

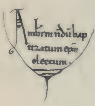
ff. italicas. Italia enī uetare ter̄ sup ytalā dicitur ē hespia eo q̄ ibi hespus occidat

Adrianus pp̄ sc̄d̄s. q nicolaus deces
sor eius disposuerat missos suos. do
natū s. hostiensem epm̄ 7 stephanū nepe
sinū epm̄. 7 marinū diaconē scē ro
mane eccl̄e. ad basiliū impatorē.
7 ad filios eius constantinū 7 leonem.
augustos c̄stantinopolim direxit.
Cū qbus 7 anastasius bibliothecarius
romane sedis utriusq lingue. grece. s.
7 latine pitus p rexit. 7 synodo gata
ta. quā viii. uniuersalē sinodum
illuc c̄ueniētes apellauerunt. exortū
scisma deignatii deignatii dispo
sitiōē 7 focii ordinatiōē sedauerunt.
7 foceū anathatizantes. 7 ignatiū re
stituentes. In q̄ sic statutū ē p mot i
oēs 7 c̄secretiōēs eporum c̄cordās p orib
c̄cilii electiōē clicorum ac decreto. et
eporum collegio fieri. hec aūt scā 7 uni
uersal̄ sinod diffiniuit 7 statuit atq
iure pmulgauit. Neminē laicorum pnci
pū. ul̄ potentū semet inserere elec
tioni. ul̄ pmotiōi patarche. ul̄ me
tpolitani. aut cuiuslibet epi. ne uide
licet iordinata 7 icongrua. hic fiat
c̄tentio. ul̄ c̄fusio. p serti cū nullam
in talibus potestatē quē quā potesta
tiuorum. ul̄ laicorum cetorum hr̄e c̄ueniat
sub silere 7 adtendē s usq q reglarit
a collegio eccl̄e suscipiat finē elec
tio futuri pontificis. Si uō qs quā
laicorum ad c̄certandū 7 coopandū i
uitatur ab eccl̄a. licet huiusmoi cū re
uērentia. si forte uoluerit ob tēpare se ascī
scentibus. Taliter enī dignū pastorem
s reglit ad suā 7 eccl̄e salutē pmo
uet. Itē ex hystoria triptita.

J. iii. q. v. c. ult.
S. di. xxi. c. Submit

Electioni eporū impator inter ēē n̄ debet.
Valentinianus impr̄ ueniens ab oriēn
te. ad esperias partes. ut refert ystoria
eccl̄astica. mortuo auxentio arri
ane pfidie magistro. q mediola
nensem ecclām. ut lupus dilaniā
uerat. cū uellet catholicū dō ordi
nante. ibi consecrari epm̄. euocans
epōs. hec eis locutus ē. Nostis apte
eruditi diuinis eloqiis. q̄le opor
teat ēē pontificē. 7 qa n̄ decet eū

uerbo solū. set etiā conuersatione gubernare subiectos. et totius semetipsum imitatorē uirtutis ostendere testeque doctrine. conuersationē bonā habere. Talē itaque in pontificali constitute sede. cui et nos qui gubernamus imperium sincere nostra capita submittamus. et eius monita dum tamquam homines delinquerimus. necessario ueluti curantis medicinā suscipiamus. Hec aut cum dixisset imperator. petiit sinodus. ut magis ipse decerneret sapiens et pius existens. At ille. Super uos est inquid talis electio. Vos enim gratia diuina potiti. et illo splendore fulgentes. melius potitis eligere. Tunc sacerdotes egressi de epali sede tetabant. Cum aut ordinatione diuina. ambrosius non dum baptizatus electus fuisset. exultans imperator ait. Gratias ago tibi domine omnipotens et saluator noster. quoniam huic uiro cui ego quidem commiseram corpora. tu aut animas. et meam sententiam ostendisti iustitie tue conuenire. Cumque sanctus ambrosius contestaretur contra hoc quod accidat. ut idem ipse in suis epistolis scribit. confortauit eum imperator et ait. Noli timere. quia qui te elegit. semper te adiuuabit. et ego adiutor et defensor tuus. ut meum ordinem decet. semper existam. Item nicolaus lothario regi. Apostolica auctoritate non religionis fauore episcopus est eligendus.

Porro scias quia relatum est nobis quod quicumque ad episcopatum in regno tuo prouehendi sunt. nisi fauente tibi promittas eligi. Ideo apostolica auctoritate sub diuini iudicii obtestatione iniungimus ut in treuensi urbe et in agrippina colonia nullum eligi patiaris. antequam relatum super hoc nostro fiat apostolatui. Item ex concilio parisiensi. Non recipiantur a prouincialibus qui regia ordinatione episcopale dignitatem adipiscuntur.

Si per ordinationem regiā honoris istius culmen peruadere aliquis nimia temeritate presumpserit. a comprouincialibus ipsius loci episcopis recipi nullatenus mereatur. quem indebite ordinatum agnoscunt. Si quis de comprouincialibus recipere eum contra interdicta presumpserit. sit a fratribus omnibus segregatus. et ab ipsorum omnium caritate semotus. Item ex concilio laudicensi. de eodem.

Non est permittendum turbis electionem eorum facere. qui sunt ad sacerdotium promouendi. Item ex synodica actione .vi. sinodi .ccc.l. episcoporum. Irrita sit electio episcopi aut presbyteri a principibus facta.

Omnis electio episcopi ut presbyteri. aut diaconi. a principibus facta irrita maneat. secundum regulam que dicit. Si quis episcopus secularibus potestatibus usus ecclesias per ipsas obtinuerit. deponatur et segregetur. omnesque qui illi communicant. Item ex concilio Martini pape. Non eligantur a populo qui sunt promouendi ad clerum.

Non licet populo electionem facere eorum qui ad sacerdotium promouentur. sed in iudicio episcoporum sit. ut ipsi eum probent. si in sermone et fide et spirituali uita edoctus sit.

His omnibus auctoritatibus laici excluduntur ab electione sacerdotum atque iniungitur eis necessitas obediendi. non libertas imperandi. Econtra uero scribit beatus gregorius. Iohanni episcopo prime iustiniane illirice. Voluntas principis in ordinatione pontificis desideratur.

Quia igitur suscepta fratrum atque coepiscoporum relatio ad locum uos sacerdotii totius ecclesiae unito consensu et serenissimi principis uoluntate declarat arcessiri. gratia saluatori nostro magna cum exultatione retulimus. Nos quoque in persona fraternitatis tue. pontificia consentimus. atque omnipotentem dominum deprecamur. ut caritatem uestram sicut sua gratia elegit. ita in omnibus sua protectione custodiat. Item gregorius iohanni subdiacono. Clerus et populus pontificis electioni intersint.

Quanto apostolica sedes auctoritate cunctis prelata constat ecclesiis. tanto inter multiplices curas illa nos ualde sollicitat. ubi ad consecrandum episcopum antistite nostrum spectat arbitrium. Defuncto igitur laurentio mediolanensis ecclesie episcopo. sua nobis relatione clerus innotuit. In electione se filii nostri constantii diaconi sui. unanimiter consensisse. Sed quoniam ex eadem non fuit subscrip

[Margin notes:]
b.. O[illegible] eps
i. xvi. q. vii. Si qui eps.
i. i. q. vii. Cap. ii.
i. e. di. lxiii. c. i.
i. xvi. q. vii. Quoniam.
i. .i. q. i. ordina
i. .viii. q. i. licet g.
S. di. li. c. vlt.

tua relatio. Nequid quod ad cautelam pertinet omittamus, idcirco huius precepti auctoritate suffultum germanum te proficisci necesse est. Et quia illic multi Mediolanensium coacti barbarica feritate consistunt, eorum te uoluntates oportet conuocatis eis in commune perscrutari. Et si nulla eos diuersitas ab electionis unitate disterminat, si quidem in predicto filio nostro Constantio omnium uoluntates atque consensus perdurare cognoscis, tunc eum a propriis episcopis sicut antiquitatis mos exigit cum nostre auctoritatis assensu solatiante Domino facias consecrari, quatenus huiusmodi seruata consuetudine et apostolica sedes proprium uigorem retineat, et a se concessa aliis iura non minuat. Item Gelasius papa Philippo et Gerontio episcopis.

In electione episcopi populi uoluntas expectari debet.

Plebs Diotensis data nobis petitione defleuit diu se sine rectoris proprii gubernatione dimergi, ac sicut asseritur is, qui a nobis iam probatus dicitur, a paucis et tenuibus putatur electus. Cum ad nos pertineat uniuersos assidua admonitione compellere, ut omnes in unum, quem dignum sacerdotio uiderint, et sine aliqua reprehensione consentiant. Et ideo, fratres karissimi, diuersos ex omnibus sepedicti loci parrochiis presbiteros, diaconos et uniuersam turbam uos oportet in se pariter conuocare, quatinus non ut cuique libuerit, sed concordantibus animis talem, uobis admonentibus, sibi querant sola diuinitatis attentione personam, quam nulla contrarietas a constitutis possit reuocare conscriptis. Item Stephanus episcopus seruus seruorum Dei Romano archiepiscopo Rauennati. De eodem.

Nosse tuam fraternitatem uolumus, ad nostras aures fore peruentum Imolensem episcopum ab hac luce migrasse, in cuius successionis electione populi peruenisse diuisionem audiuimus. Quod quia sepe contingere solet querentibus singulis que sua sunt, non que Ihesu Christi, non adeo miramur. Uerumtamen in hoc tuam oportet plurimum adhibere sollicitudinem, ut conuocato clero et populo talis ibi eligatur per Dei misericordiam, cui sacri non obuient canones. Sacerdotum quippe est electio, et fidelis populi consensus adhibendus est, quia docendus est populus, non sequendus. Item Nicolaus papa Iohanni Rauennati archiepiscopo. De eodem.

Episcopos per Emiliam non consecres, nisi post electionem cleri et populi. Item Pelagius papa Tulliano episcopo Gruminitino. De eodem.

Litteras caritatis tue suscepimus, quibus significas Latinum diaconum tuum ad episcopatum ecclesie Marcellianensis a clero et omnibus, qui illic conuenerunt, postulatum. Hoc itaque dicimus, ut si omnis eum eligunt, et uis eum concedere, gratum nobis esse cognosce, et si potest ante diem sanctum festinet occurrere, ut uel sabbato ipso noctis magne post baptismum cum Dei gratia ualeat ordinari. Item Laurentio episcopo Centumcellensi.

Sacra principis auctoritas ordinandis est necessaria.

Principalium deuotissimorum militum, qui illic in ciuitate Centumcellensi consistunt, relatione ad nos directa, id est epistola in qua petitur, sacram insinuant se clementissimi principis impetrasse, que eis presbiterum, diaconum et subdiaconum fieri debere precepit. Ideo hortamur dilectionem tuam, ut personas ipsas uideas et diligenter requiras, ne aliquod contra canones commisissent, et si eas inculpabiles reperis, et uite ipsorum testimonium laudabile uideris, ueniente mediana ebdomada pasce, si Dominus uoluerit et si uixerimus, unumquemque per officia que prediximus promouere non differas. Item Leo quartus Lothario et Lodouico augustis.

Papa rogat augustos ut Reatinam ecclesiam cuidam electo dignetur concedere.

Reatina ecclesia, que per tot temporum spatia pastoralibus curis destituta consistit, dignum est ut brachio amplitudinis uestre subleuetur atque gubernationis tegmine protegatur. Unde salutationis alloquio premisso, uestram mansuetudinem deprecamur, quatinus Colono humili diacono eandem ecclesiam ad regendum concedere dignemini, ut uestra licentia accepta ibidem eum Deo iuuante consecrare ualeamus episcopum. Sin autem in predicta ecclesia nolueritis ut preficiatur episcopus, au-

Sacerdos non episcopus consecrari, hoc enim non licet nisi die dominico hora tertia, ut j. di. lxxv. Quod die

j. viii. Q. i. Licet.

j. viii. Nec nouum

S. di. lxii. Cap. ii.

j. vi. Q. i. Sacerdotes (?)

j. di. lxxvi. c. ult.

j. di. lxxv. c. i.

j. e. di. lxxv. Quando (?)

j. xvi. q. i. In primis (?)

j. di. lxxv. c. ult.

Esculanam ecclesiam que uiduata existit. illi uestra serenitas dignetur concedere ut consecratus a nostro presulatu deo omnipotenti uestroque imperio grates persoluere ualeat. Idem Iutte comitisse. Regio precepto ab apostolico colonus reatine ecclesie ordinatur episcopus.

Nobis domnus imperator et imperatrix per suas epistolas direxerunt ut colonum in reatina ecclesia que pastoris officio per longa iam tempora destituta uidebatur episcopum facere deberemus sicut et fecimus. Item Stephanus Guidoni comiti. Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur.

Lectis sagacitatis uestre apicibus, quod defuncto ecclesie reatine antistite et clerum et plebem eiusdem elegisse sibi futurum antistitem nobis consecrandum uestro studio directum esse: ne ipsa ecclesia diu sine proprio pastore consisteret fatebantur. Nos de obitu proinde omnes dolentes, nec ipsum electum unanimitate et canonica ipsius ecclesie electione ut mandastis tam citissime ordinare omisimus, quia imperialem nobis ut mos est absolutionis minime detulit epistolam, per quam scilicet re ambiguum nobis esset. Ideo uoluntati uestre in hoc parere distulimus ne augustales animos durissime contraque nos inprovocaret. Sed scientes ecclesiam domini sine proprio diu pastore non debere consistere gloriose uestre mandamus: quoniam aliter nos agere non debemus ut uestra sollertia imperiali ut prisca consuetudo dictat precepta licentia. Et nobis quatinus quemadmodum uos scire credimus imperatoria directa epistola tam uoluntati uestre de hoc parebimus, cum deo quoque electum domino adiuuante consecrabimus. Quod karissime fili moleste nullomodo suscipiatis. Item Leo papa. Clericorum et ciuium uoluntate metropolitanus est ordinandus.

S. di. xxiiij. c. i.
S. di. xxiiij. c. i.

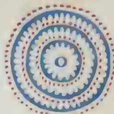
Metropolitano defuncto cum in loco eius alius fuerit subrogandus, prouinciales episcopi ad ciuitatem metropolitanam conuenire debebunt. Ut omnium clericorum atque ciuium uoluntate discussa ex presbiteris eiusdem ecclesie uel ex diaconibus optimus ordinetur. Item Ysidorus in libro officiorum. Cum clero et populo archipresbiteri fiat electio.

S. di. xxv. c. i.
S. di. l. Postquam

Si in plebibus archipresbiteri obierint, aut pro aliquo reatu exinde eiecti fuerint: archidiaconus quam totius proficiscatur illuc et cum clericis et populo ipsius plebis electionem faciat quatinus dignus pastor domui dei constituatur. Et dum ordinatur eius prouidentia ipsa plebs custodiatur.

Item ex gestis romanorum pontificum.
Electus in romanum pontificem non ordinetur nisi eius decretum imperatori primum representetur.

Agatho natione siculus cuius legatione fungens Iohannes episcopus portuensis dominicorum die octaua pasce in ecclesia sancte Sophie publicas missas coram principe et patriarcha latine celebrauit. Hic suscepit epistolam diualem secundum suam postulationem per quam reuelata est quantitas que soluta erat dari pro ordinatione pontificis facienda. Sic tamen ut si contigerit post eius transitum electionem fieri, non debeat ordinari qui electus fuerit nisi prius decretum generale introducatur in regiam urbem secundum antiquam consuetudinem, ut cum eorum conscientia et iussione debeat ordinatio prouenire. Item Vitalianus natione signensis direxit responsales suos cum sinodica iuxta consuetudinem in regiam urbem apud piissimos principes significans de ordinatione sua. Item ex hystoria ecclesiastica. Imperator ius habet eligendi pontificem.

Adrianus papa Romam uenire Carolum regem ad defendendas res ecclesie postulauit. Carolus uero Romam ueniens, Papiam obsedit. ibique relicto exercitu in sancta resurrectione ab Adriano papa Rome honorifice susceptus est. Post sanctam uero resurrectionem reuersus Papiam cepit Desiderium regem. Deinde Romam reuersus constituit ibi synodum cum Adriano papa in patriarchio Lateranensi in ecclesia sancti Saluatoris. Que synodus celebrata est a.c.l. episcopis religiosis et abbatibus. Adrianus autem papa cum uniuersa synodo tradiderunt Carolo ius et potestatem eligendi pontificem et ordinandi apostolicam sedem. Dignitatem quoque patriciatus ei concesserunt. Insuper archiepiscopos episcopos per singulas prouincias ab eo inuestituram accipere diffiniuit, et ut nisi a rege laudetur et inuestiatur episcopus a nemine consecretur. Et quicumque contra hoc decretum esset anathematis uinculo eum innodauit, et nisi resipisceret bona eius publicari precepit. Item Leo papa. Electio romani pontificis ad ius pertinet imperatoris.

J. xxiii. q. iii. Ortatu
J. xvi. q. ult. Qm inuestit. ec.

Apostolicus tradidit imperatori ius et potestatem eligendi pontificem et ordinandi apostolicam sedem.

In synodo congregata Rome in ecclesia sancti Saluatoris ad exemplum beati Adriani apostolice sedis antistitis, qui domno Carolo uictoriosissimo regi Francorum ac Longobardorum patriciatus dignitatem ac ordinationem apostolice sedis et inuestituram episcoporum concessit. Ego quoque Leo seruus seruorum dei episcopus cum cuncto clero ac romano populo constituimus, confirmamus et corroboramus, et per nostram apostolicam auctoritatem concedimus atque

largim̄. dn̄o ottoni primo regi teutoni-
coꝝ. eiusq; successorib; h᷑ reg̃ italie: in ꝑpe-
tuū sibi facultatē eligndi successorē: atq;
in sūme sedis ap̄lice pontificē ordinandi.
ac ꝑ hoc archiep̄os siue ep̄os ut ip̄i ab eo in-
uestiturā accipiāt. et ↄ̄secrationē unde debēt
exceptis his quos imꝑator pontificib; ⁊ ar-
chiep̄is concessit. ⁊ ut nemo deinceps cuiꝰ-
cūq; dignitatis uł religiōis eligndi. uł pat'-
ciū. uł pontificē sūme sedis ap̄lice. aut quē-
cūq; ep̄m ordinandi hāt facultatē absq; cō-
sensu ip̄ius imꝑatoris q̄d tn̄ fiat absq; oīā
pecunia. Et ut ip̄e sit patricius ⁊ rex. Q̄d si
a cło ⁊ p̄p̄ qs eligat' ep̄s n̄ a sup' dicto rege
laudat' ⁊ inuestiat' n̄ consecret'. Si qs cē hanc
ap̄licā auctoritatē aliq̄d molliet'. huic ex-
cōmunicatiōi sublacē decrim̄. Et n̄ resipuit
inreuocabili exilio puniri. uł ultimis sup-
pliciis feriri. Itē gg̃. Precepto principū
maximo remittitur quod absq; ap̄lica
auctoritate ordinatur.

Salonitane ciuitatis ep̄s me ac responsale
mō nesciente ordinat' ē. ⁊ facta res ē que
sub nułł antiorib; p̄ncipib; euenit. Q̄d ego
audiens ad eundē p̄uaricatorē qui in-
ordinate ordinat' ē. ꝑtin' misi ut oīo
missarū sollēnia celebrare nullom̄ p̄su-
meret. n̄ p̄us a serenissimis dn̄is cog̃scerē
si hoc fieri ip̄i iussisset. q̄d ei sub excōmuni-
catiōis inꝑositiōe mandaui. Qui ↄ̄tēp-
to me atq; despecto in audacia q̄rūdā
sc̄larū hominū. q̄b; denudata sua ecc̄ła
p̄mia mł'ta p̄be dr̄. nc̄ usq; missas facere
p̄sumit atq; ad me uenire scdm̄ iussiōē
dn̄orū noluit. Ego aūt p̄ceptiōi pieta-
tis eoꝝ obedienś. eidē maximo qui me
nesciente ordinat' ē. hoc q̄d in ordinati-
one sua me uł responsalē mm̄ p̄t̄ mitt̄e
p̄sumpsit. ita excorde laxaui: ac si me
auctore fuit ordinat'. alia ū p̄uersa uł ni-
sc̄ł mala corporalia que cog̃ui. uł q̄a cū
pecuniis elect' ē. uł q̄d excōmunicatus
missas facē p̄sumpsit ꝑ dn̄m inreq̄sita
p̄t̄re n̄ possum. Et si ad me diu uenire
distul'it. exercē in eo districtiōem canonicā
nullom̄ cessabo. Itē ex tolletano ↄ̄cilio.

In ep̄orū electione p̄ncipis ↄ̄sidat' assis'.
Cum longe lateq; diffuso tractu t̄rarū
cōmeantiū impedit' celeritas nuntiorū:
quo aut n̄ queat regiis auribus audientib;
decedentis p̄sul' transit' notificāri. aut
de successore morientis ep̄i libra p̄ncipis
electio expectari. nascit' sepe aut n̄r̄o or-
dini derelatiōe taliū difficultas. aut re-
gie potestati. dū ↄ̄sultū n̄r̄m ꝑ subrogan-
dis pontificib; sustinet innumerosa neces-
sitas. Vn̄ placuit oīb; pontificib; ispanie
atq; gallie. ut saluo p̄uilegio uniuscuiq;
ꝓuincie licitū maneat deinceps toletano
pontifici quoscūq; regalis potestas elig'it.
⁊ iā toletani dicti ep̄i iudiciū dignos ēē ꝓ-
bauit. in q̄b; lib; ꝓuinciis in p̄cedentiū
se di- b; p̄ficē p̄sules ⁊ decedntib; ep̄is eligē
successores. Ita tn̄ ut quisquis ille fuit or-
dinat' p̄t' ordinatiōis sue t̄ps infra triū m̄-
siū spatiū metropolitani ꝓpi p̄sentiā uisi-
sur' accedat.

Electiōēs q̄q; sūmoꝝ pontificū atq; alioꝝ
infra p̄sulū quondā imꝑatorib; rep̄sen-
tabat' sic de electiōe bāti gg̃. ⁊ bāti āb'r le-
git'. quib; exēplis ⁊ p̄missis auctoritatib;
liq̄do collig'. laicos n̄ ēē excludn̄dos ab
electiōe. neq; p̄ncipes ēē reiciendos ab
ordinatiōe ecc̄łarū. Sed q̄d p̄p̄ iubēt elec-
tiōi int̄ ēē. n̄ p̄cipit' aduocari ad electiōē
faciendā sed ad ↄ̄sensū electiōi adhibn̄dū.
Sacerdotū enī ut in fine sup̄ioris capi-
tuli stephani p̄p̄ legit' ē electio. ⁊ fidelis
p̄p̄ ē humilit' consentire. Desidiū g̃ pleb'
requirit' an cl̄icoꝝ electiōi ↄ̄cordet. Hic
enī in ecc̄ła di rite p̄ficiet' antistes cū
ppł's partē in eū clamauit. quē clerus
cōmuni uoto elegit. Vn̄ celestin' p̄p̄ att.
plebis non ē elige' sfectioni consentire.

Cleri plebisq; consensus: ⁊ desidiū req̄rat'.
Itē leo p̄m̄. DE EODEM.

Vota ciuiū. testimoīa p̄p̄rū. honōatoꝝ
arbitriū. electio cl̄icoꝝ. in ordinatiōib;
sac̄dotū ↄ̄stituant'. Et infra ꝑ pacē et
q̄etē sac̄dotes qui futi sūt postulent'.
teneat' subsc̄ptio cl̄icoꝝ honōatoꝝ testi-
moniū ordinis ↄ̄uent' ⁊ plebis.

Principib; ū atq; imperatorib; electiōēs
romanoꝝ pontificū atq; aliorū ep̄oꝝ
referendas. usus et ↄ̄stitutio tradidit
ꝓ scismaticoꝝ atq; h̄eticoꝝ diffinitiōib;

j. di. xciii. Maximus
j. i. q. v. Quanto que de
j. xi. q. iii. Rago
j. xxiiii. q. iii. Si illicita

j. e. di. lxxv. Si sic
S. e. di. c. Nosse
B. i. Nullus inuitis
S. d. xx. iii. Cap.
S. di. xxiii. Cap.

qb; n̄ nūquā ecc̄ta dī ēcussa p̄clitaba-
tur. Contra q̄s legib; fidelissimoꝝ
impatoꝝ freqn̄t̄ eccl̄a munita legit̄.
Rep̄sentabat̄ g̊ electio catholicorum
p̄ncipib; ut eoꝝ auctoritate roborat̄
nullus hereticoꝝ uł scismaticoꝝ audet̄
contra ire; ut et ipi p̄ncipes tāquā de
uotissimi filii in eū ēsentirēt quē sibi in
patrē eligi uiderent, 7 cū in oīb; suffraga-
tores existēnt. Sicut ualentinian̄ bato
G. di. e. Cap. iii. — āmbro legit̄ dixisse. Noli timere q̄a d̄s te
elegit semp̄ q̄te adiuuabit 7 ego adiutor
7 defēsor tuus. 7 ut meo ordini decet
semp̄ existā. Vn̄ stephan̄ pp̄ statuit dic̄s.
P̄ s̄ntib; legatis ip̄atoꝛ ordinet̄ pōtifex roān.
Qvia s̄cā roā ecc̄ta cui dō auctoꝛe p̄sidem̄.
a plīmis patit̄ uiolētias pontifice ob-
eunte; q̄ ob hoc inferunt̄. Q̄a absq; impi-
ali notitia pontificis fit ēsecratio. nec cano-
nico ritu 7 ēsuetudine ab imperatore di-
recti s̄t nuntii q̊ scandala uetat̄ fieri uo-
lum̄. ut cū instituendus ē pontifex cōue-
G. di. e. xxii. C. i. — nientib; ep̄is. 7 uniūso cl̄o. eligat̄ p̄s̄nte
senatu 7 pp̄ ordinandus ē. 7 sic electus
ab oīb; p̄s̄ntib; legatis imperialib; consec̄et̄
nullusq; sine piculo sui iuramēta uł pro-
missioēs aliq̄s noua adinuentiōe audeat
extorquē. n̄ q̄ antiq̄ exigit ēsuetudo ne uł
ecc̄la scandalizetur. 7 imp̄iał honorifi-
centia minuatur.

Vervm q̄a impatoēs q̄nq; modū suum
ignorantes. n̄ in nūo ēsentientiū s̄
p̄mi distribuentiū. immo exterminantiū
ēē uoluert̄. freqn̄t̄ etiā in hereticoꝝ p̄sidiā
p̄ lapsi catholice matr̄s ecc̄le unitatē in
pugnāe conati sūt. s̄coꝝ patrū statuta ad
uersus eos p̄cedert̄ ut se in 7 electiōi n̄ in
sererēt 7 quisquis eoꝝ suffragio optineret ecc̄lam
anathematis uincto innodaret. Sicut
In. iiii. lib regū. — scriptū ē q̊q; diuina dic̄ q̊ p̄t q̄ ezechias
dissipauit excelsa. 7 ctriuit statuas. 7 succi-
dit lucos. confregitq; serpn̄tē eneū quē
fecit moyses. uidelicet q̄a ipm̄ serpn̄tē d̄s
fieri iusserat. ne serpn̄tina morte pp̄ in
tiret. 7 ido ipse pp̄ colere 7 uenerari eū cepat.
7 idcirco destruxit. q; iubn̄te dō fec̄at
ille. ac p̄ hoc magna auctoritas ista ha-
bn̄da ē in ecc̄la. ut si nulli ex p̄decesso-
rib; et maiorib; n̄ris fecert̄ aliqua que
illoꝝ t̄p̄r potuert̄ ēē sine culpa et p̄t̄ea
uertuntur in errorē 7 sup̄stitionē. sin̄
tarditate aliqua et cū magna auctori-
tate a postis destruant̄. Postremo
p̄s̄ntib; legatis impatoꝝ 7 inconsultis
electioēs romanorū pontificū legunt̄
celebrate 7 tandē impatores religioso
mentis affectu. p̄fatis priuilegiis renun-
tiauert̄. multa insup donaria ecc̄le dī
ēferentes. Vn̄ gg. iiii. scribit. Inconsul-
tis legatis ip̄atoꝛ adrian̄ ad pōtificat̄ eliḡ.

Cvm adrianus s̄cds ad romanum
pontificatū ab ecc̄la dī genitricis dn̄e n̄re
que d̄r ad p̄sepe trahet̄ ad lateranensem
patriarchiū: certatī a p̄ et cl̄o 7 p̄ceribus
deportatⁱ ē. Qd̄ audientes missi lodoici
impatoris moleste tulert̄. indignati s̄
scił q; dū p̄sentes eēnt n̄ fuert̄ inuitati.
nec optate a se futuri p̄sul electiōi int̄ ēē me-
ruert̄. Q̊ accepta ratiōe q; n̄ causa con-
tēpt̄ augustis s̄ futuri t̄p̄is p̄spectu. hoc
cōmissū fuit̄ ne uidelicet legatos p̄n-
cipū in electiōe romanoꝝ p̄sulū mos ex-
pectandi p̄ huiusmōi fomitē in hole
sceret. omēm indignationē medullit̄
sedauert̄. 7 ad salutandū electū 7 ipi
humilit̄ accessarunt. Itē pactū con-
stitutiōis impatoꝛis p̄mi lodoici cū ro-
manis pontificib;. Roāi pontificis e-
lectio a lodoico romanis conceditur.

Ego lodoicus roman̄ impator august̄
statuo 7 concedo p̄ hoc pactū ēfirmati-
oīs n̄re tibi bāto petr̄ principi aplōꝝ. 7 p̄ te
uicario tuo dn̄o pascali sūmo pontifici.
7 successorib; ei in p̄petuū sicut a p̄ deces-
sorib; uris. usq; nc̄ in ura potestate 7 dictiōe
tenuistis 7 disposuistis romanā ciuita-
tē cū ducatu suo. 7 suburbanis. atq;
uiculis oīb; 7 t̄ritoriis ei. montanis
atq; maritimis litorib; 7 portub; seu cunctis
ciuitatib; castelł. oppidis. ac uilł in tu-
scie partib;. Ideo; q̄n diuina uocatiōe h̄
s̄cissime sedis pontifex de hoc mundo
migrauit. nullus ex n̄ro regno aut
francus aut longobardus. aut de
qualib; gn̄te hō sub n̄ra potestate ēstitu-
tus. licentiā hāt cē romanos aut publice

aut p̾uatim ueniendi ut̾ electionem
faciendi nullusq; in ciuitatib, aūt
t̄ritoriis ad eccl̄ie bāti petri apl̄i potesta-
tem ptinentib, aliquod malū ppea face̾
p̄sumat. s7 liceat romanis cū omi uene-
ratione. 7 sine aliqua ptbatioē honori-
ficāri suo pontifici exhibe̾ sepulturā. 7
eū quē diuinā ispiratioē 7 bāti petri int̄
cessioē oms romani uno c̄silio atq; c̄cor-
dia sine aliqua pmissione ad pontificat̾
ordinē eligūnt. sine qualib; ambiguita-
te ut̾ contradictioē more canonico c̄sec̄-
re. 7 dū consec̄ fuīt. legati ad nos ut̾ ad
successores nr̄os reges francoꝝ dirigant̾.
q̇ int̄ nos 7 illū amicitiā 7 caritatē ac pa-
cē socient. It̄ leo quart̾ lothario 7 lodo-
ico augustis. **Electio 7 c̄secratio roāi
pontificis ñ ñ iuste 7 cañice deb7 fieri.**

INt̄ nos et uos pacti serie statutū et c̄fir-
matū ē quod electio. 7 c̄secratio futuri romani
pontificis. ñ ñ iuste 7 canonice fieri debat.
**Ab impatore ut̾ nuntius ei electioī ro-
mani pōficis l̇ nullū gn̄e obstaculū.**

Constitutio p̄mi henrici. 7 p̄mi octonis
cū romanis pontificib,. Ut nullus mis-
sorū nr̄orū cuiuscūq; in pedittiois ar-
gumētū in electioē romani pontificis
cōponere audeat. oīo phibem̄. Itē in e-
lectioē romanoꝝ pontificū. neq; liber
neq; seruus ad hoc uenire p̄sumat; ut
illi romanis quos ad hāc electionē c̄stitu-
tionē scōꝝ patrū antiqua admisit c̄sue-
tudo aliq̄d faciat impedimētū. Q̄d si q̇s
c̄c hāc nr̄am c̄stitutionē p̄sūpsit exilio
tradat̾. Itē c̄stitutio octonis. **Iuramētū
octonis quod fecit dño pp̄ iohi.**

TIbi dño iohi pp̄. Ego rex octo pmitte̾ et
iurare facio p patrē et filiū 7 spm scm̄.
et p hoc lignū uiuifice crucis. et p has re-
liquias scōrū. quod si pmittente dō romā
uenio. scām romanā ecclām et te recto-
rē ipius exaltabo scdm meū posse et nū-
quā uitā aut mēbra neq; ipm honorem
quē habes mea uoluntate. aut meo con-
sēsu aut meo c̄silio. aut mea exhortati-
one pdes. 7 in roma nullū placitū.
aut ordinationē faciā de omib, quę
ad te. aut ad romanos ptinēt. sine tuo
consilio. 7 quicqd de t̄ra sci petri ad nr̄am
potestatē uenīt tibi reddā. Cuicūq; regnū
italicū cōmisero. iurare faciā illū ut adiu-
tor tui sit. ad defendā t̄rā sci petri scdm
suū posse. Itē ex p̄mot. capitulorū caruli
7 lodoici impatoꝝ. **Lib̾ū sit cl̄o 7 pp̄o de
ppria diocesi episcopum eligere.**

SAcrorū canonū ñ ignari ut in dī noē scā
eccl̄a suo lib̾o iure potiat̾ honore assensum
ordini eccl̄astico p̄bem̄. ut scł epi p electi-
onem cl̄i et pp̄. scdm statuta canonū. de
ppria diocesi. remota psonarū 7 mune-
rū acceptione ob uite meritū 7 sapientie
donū. eligant̾ ut exemplo 7 uerbo sibi
subiectis usquequaq; pdēē ualeant.

EX his constitutionib, 7 pacto lodoici
impatoris dephendit̾. impatores ill̄re
renuntiasse p̾uilegiis. q̄ de electioē summi pōtific̄
adriani pp̄ carolo impatori. 7 ad imitationē eius leo
pp̄. octoni p̄mo regi teutoīcoꝝ fecerat. Cūq; p̄missis
auctoritatib, cunctis liqueat electio c̄lico-
rū tm̄ m̄ eē. qr̄ quoꝝ sit ipa electio. an c̄li-
corū maioris eccl̄e tm̄. an 7 aliorū reli-
giosorū qui in eadē ciuitate fuerint.
S7 sicut in breuiatioē canonū fulgen-
tii cartaginensis eccl̄e diaconi inuenit̾
septimo concilio nicēsi 7 macrensi statu-
tū ē. ut ad eligēdū epm̄ sufficiet eccl̄e
maiōs arbitriū; sicut aūt electio sūmi pon-
tificis. ñ a cardinalib, tm̄ immo 7 ab ali-
is religiosis cl̄icis auctoritate nicholai
pp̄ ē facienda; ita 7 epōꝝ electio ñ a cano-
nicis tm̄. s7 etiā ab aliis cl̄icis religiosis
sit in gn̄ali synodo innocētii pp̄. Rome
habita constitutū est; ait enim. **Absq;
religiosorū uiroꝝ c̄silio canonici
maioris eccl̄e epm̄ ñ eligant.**

OBeuntib, sane epis qm̄ ultra tres mēses
uacare eccl̄am scōꝝ patrū p̄hibēt sanc-
tioēs. sub anathemate int̄dicim̄. ne ca-
nonici de sede epali ab electioē epōrū
excludant religiosos uiros. s7 eoꝝ c̄silio.
7 honesta 7 idonea psona in epm̄ eligat̾.
Q̄d si exclusis religiosis electio facta
fuīt. q; absq; eoꝝ c̄sensu 7 cōuenientia
factū fuīt irritū hābitur 7 uacuum.

NUnc q̄r querit̾ si uota eligētiū
in duas se diuiserit partes quis

Arbitrium maiōs eccl̄e ad eligēdū epm̄ sufficere. I.

S. di. xxiii. Cap. i.

I. di. lxxviii. Null' pō
S. di. l. Postquā
I. di. lxv. c. ii.
I. di. c. qm̄ qdam
S. di. xxiii. c. i.
I. di. xcvi. c. i.

eorū sit p̄ferendus aliū. De his ita scribit leo eps. *Cū uota eligentiū in duas se diuiserint partes q̄s sit p̄ferendus aliū.*

J. viii. Q. i. Nec nouum. J. di. lxxviii. c̄. Si duo. — SI forte quod nec rep̄hensibile nec inreligiosū iudicam̄ uota eligentiū in duas se diuiserint partes. is metropolitani iudicio alti p̄ferat. q̄ maiorib; iuuatur

S. di. lxi. Nullus inuit. — studiis 7 meritis tm̄. ut nullus detur inuitis 7 n̄ petentib; nec plebs inuita epm̄ n̄ optatū cōtēnat aut oderit.

D. LXIIII. — HInc considerandū ē a quib; ut quo t̄p̄re sacri ordinis sint distribuendi. ut in quib; locis patriarche p̄mates. archiepi. epi. c̄epi 7 reliqui sacdotes sint ordinandi. Ac p̄ ordinent̄ epi in niceno c̄cilio diffinitū ē in quo sic legit̄. *Ab omnib; cōp̄uincialib; epi ordinentur.*

S. e. di. xxiii. q. S. di. li. Q. m. J. e. di. lxvi. Porro. — EPi ab omnib; q̄ sunt in sua p̄uincia debent ordinari. Si u̇ hoc difficile fuit. ut urgente necessitate. ut itineris longitudine tres epi debent in unū congregari ita u̇ ceteris qui absentes sunt cōnsensū litteris p̄beant. Potestas sane ut̄ confirmatio p̄tinebit p̄uincias. ad metropolitanū epm̄. Itē anacletus. *De eodem.*

J. e. di. lxv. Capitulo p̄mo. S. e. di. xxi. C. ult. S. e. di. lxii. Cap. i. — ORdinationes epōꝝ auctoritate ap̄lica ab omib; q̄ in eadē sunt p̄uincia epis sunt celebrande. Q̄ si os sint minime conuenire poterint. assensū tm̄ s̄s p̄beant apicib; ut ab ip̄a ordinatioē animo n̄ desierit. Item anitus pp. *Cetis assentientib; atib; cōp̄uincialib; ordinetur eps.*

J. e. di. lxvi. Porro. — COnp̄uinciales epi sine cē fuit cetis consentientib; atrib; epis iussu archiepi c̄secri possunt. Itē innocentius pp. *Non ordinetur eps extra conscientiā metropolitani.*

S. e. di. li. Q. in m. ... li. J. e. di. lx. Cap. ii. 7 iii. — EXtra conscientiā metropolitani nullus audeat ordinare epm̄. Integrū ē enim iudiciū q̄d plurimorū sententiis c̄firmatur. nec unus eps p̄sumat ordinare epm̄. ne furtiuū b̄n̄ficiū p̄stitū uideat̄. hoc enī 7 synodus nicena constituit. atq; constituendo diffiniuit. Itē gelasius uniuersis epis p dardaniam. *Epi suo a metropolitano 7 ipse ab eisdē consecrentur.*

QUia p ambitiones illicitas non pudet quosdā ecclāꝝ iura turbare ac priuilegiis que metropolitanis ut̄ p̄uincialib; epis decreuit antiquitas temeraria p̄sumptione p uadere. pp q̄d ē cōmunis ap̄lice desidāt tenere dissidium. quod scilicet ab eius auctoritate diuisi. ut impune p̄ras usurpationes exceant. n̄ respicientes quia extrinseco iudicii ratione tam de catholice sinceritatis iniuria. quā de traditionū preiudicis patrarū. n̄ sine p̄petue sunt dānationis intuitu reddituri. Sin hac obstinatione p manserit caritatē urām duximus instruendā. ut uos omis in cōe frs p dardaniā siue p contiguā quāq; p̄uinciā c̄stituti. quos sub metropolitanis uris eē meministis. 7 ab eisdē substituti. decernentes sic uet̄ consuetudo deposcit unanimit̄ statuatis antistites. 7 uicissim. si metropolitani humane c̄ditionis sorte decesserit. a cōp̄uincialib; epis

J. e. di. lxv. Cap. i. — sic forma transmisit sacramentis omib; censeatis. Neq; sibi quequam q uobis antiq dispositione concessū ē patiamini uendicare. q̄n 7 int̄ ip̄as aduersantiū uoluntatū p̄cellas. regulas ueterū nullatenus custodire censeatis. sic p secutionū t̄p̄r diuisoꝝ. patres nr̄os c̄stant fecisse n̄ dubiū ē. Itē ex c̄. martini pp. *De eodem.*

EPm̄ oportet maxime q̄ ab omib; consilio c̄stitui. Si si hoc aut p necessitate aut

J. e. di. lxvi. Porro. J. e. di. lxx. Cap. ult. — p longinquitate itineris difficile fuit. ex omib; t̄s colligant̄ 7 oiū p̄sentiū. ut absentiū subscriptioēs teneant̄. 7 sic postea ordinatio fiat. Huius aut̄ rei potestas in omi p̄uincia ad metropolitanū p̄tinet epm̄. Itē ex concilio niceno. *Non erit eps qui p̄t conscientiā metropolitani fuerit ordinatus.*

J. e. di. lxv. Cap. iii. J. i. Q. i. Ordinationes. — ILlud gn̄alit̄ clarū ē quod siquis p̄t sententiam metropolitani factus factus fuit eps. hunc magna synodus diffiniuit epm̄ eē n̄ oportere.

D. LXV. — CU̇ p̄uincialiū epoꝝ uniuersalit̄ desideratur c̄nsensus in ordinatioē epi q̄d si aliq animositate ducti cōtra dicē uoluerit. obtineat sententia plimoꝝ. Vn̄ in niceno concilio. *Si cetis consentientib; ordinatioī epoꝝ. ii. t̄. iii. contradicant obtineat sen-*

tentia plurimorum.

hoc idem in lxxviii. di. Si transitus.
I. e. di. lxxviii. Si transitus.

Sane si communi omnium consensui rationabiliter probato secundum ecclesiasticam regulam duo vel tres animositate ducti per contentionem contradicant, obtineat plurimorum sententia sacerdotum. Item ex concilio Martini pape. De eodem.

I. di. lxxviii. c. ult.
I. ii. q. vi. Diffi. c.
I. x. q. ii. Impr.
S. di. xxiii. c. i. c.

Non debet ordinari episcopus absque consilio et presentia metropolitani episcopi. Adesse autem oportet omnes qui sunt in provincia sacerdotes, quos per suam debet epistolam metropolitanus convocare. Et siquidem simul omnes occurrant, bene. Si autem hoc difficile fuerit, pluriores oportet occurrere. Qui autem non convenerint, presentiam suam per epistolas suas faciant, et sic omnium facto consensu ordinationem episcopi fieri oportet. Si vero aliter preter quod a nobis terminatum est fuerit factum, talem ordinationem nichil prevalere decrevimus. Si autem secundum canones ordinatio episcopi fuerit facta, et aliquis cum sua malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat. Item ex concilio Antioceno. De eodem.

I. e. di. lxxviii. Cap. penult.
S. e. di. p. Ex ecclesia.

Episcopus non ordinandus est sine consilio et presentia metropolitani episcopi. Cum melius erit si ex omni provincia congregentur episcopi. Quod si fieri non potest, hi qui adesse non possunt prius litteris consensum suum de ipso designent, et tunc demum post plurimorum sive per presentiam sive per litteras consensum sententia consona ordinetur. Quod si aliter quam statutum est fiat, nichil valere huiusmodi ordinationem. Si vero et secundum diffinitas regulas ordinatio celebretur, contradicant autem aliqui per proprias et domesticas simultates, his contemptis sententia de eo obtineat plurimorum.

S. di. lx. Cap. ult.
I. i. Q. i. Ordinationes.
I. e. di. lxxviii. Cap. penult.

Si autem provincia primatem habeat constitutum, nec etiam metropolitano absque eius conscientia episcopum consecrare licebit. Unde Leo episcopus urbis Rome Athanasio episcopo. Absque primatis consensu metropolitanus episcopus non ordinet.

De persona autem consecrandi episcopi et de cleri plebisque consensu metropolitanus episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodque in provincia bene placuit scire te faciat, ut ordinationem rite celebrandam tua quoque firmet auctoritas. Que recte dispositionibus nichil more aut difficultatibus debebit afferre, ne gregibus domini diu desit cura pastorum. Item ex concilio Cartaginensi III. De eodem.

Placuit omnibus ut inconsulto primate cuiuslibet provincie tam facile nemo presumat, licet cum multis, in quocumque loco sine eius, ut dictum est, precepto episcopum ordinare. Si autem necessitas fuerit, tres episcopi in quocumque loco sint cum primatis precepto ordinare debent episcopum. Item ex Niceno concilio. Unicuique ecclesie proprius honor servetur.

Mos antiquus perduret in Egypto vel Libia et Pentapoli, ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quoniam quidem Romano episcopo parilis mos est. Similiter autem et apud Antiochiam ceterasque provincias honor suus unicuique servetur ecclesie. Item ex eodem. De eodem.

Quia mos antiquus obtinuit et vetusta traditio ut Helie, id est Ierosolimorum episcopo, honor deferatur, habeat consequenter honorem, manente tamen metropolitane civitatis propria dignitate. ¶ Qui vero a comprovincialibus, infra constituta tempora eius se representet conspectibus. Unde in Tarraconensi concilio. De eodem.

Si quis in metropolitana civitate episcopus fuerit ordinatus, postea quam suscepta benedictione per metropolitani litteras honorem fuerit episcopi adeptus, id optimum esse decrevimus, ut primo duorum statuto tempore, id est impletis duobus mensibus, se metropolitani sui representet aspectibus, ut ab illo monita ecclesiastica instructus plenius quod observari debeant cognoscat. Quod si forte hoc implere neglexerit, in synodo increpatus a fratribus corrigatur. Et si forte infirmitate aliqua ne hoc impleat fuerit impeditus, hoc suis litteris metropolitano indicare procuret.

His auctoritatibus datur intelligi quod episcopi a comprovincialibus suis debent ordinari. Sed queritur: si in provincia fuerint plurimi episcopi, et contingit forte unum remanere episcopum, quid fieri debeat? Ille quia solus est ordinare non potest episcopum, cum provinciales non habet, cum quibus consecrare episcopum valeat. Cũg̃

talis necessitas fuerit quid faciendū
sit: in sacerdicensi ccilio diffinit. in q
sic statutū legitur: Si unus tm̄ in p-
uincia remanserit eps ad conse-
crationē epi de uicina puincia epi
conuocentur.

B. i. Osius eps dix. Sicon. Si forte in puincia unū tm̄ ctigit re-
manere epm̄ supstes epos couocet epo
uicine puincie. 7 cū eis ordinet cōp-
uinciales sibi epos. Qd si facē neglexe-
rit: pp̄ ueniāt epos puincie uicine. et
S. e. di. lxiii. Quap. illi pus cōmoneant epm̄. q in eadem pui-
cia cōmorat. 7 ostn̄dat qd petat pp̄ epm̄ re-
ctorem. 7 doceāt iustū ēē ut ueniat ip:
7 cū eis ordinet epm̄. S7 si litt̄is cōunt tacu-
erit. 7 dissimulauit. nichq; rescpsit
tū satisfaciendū ē pplis ut cōueniāt ex
puincia uicina. 7 epm̄ ordinent.

D LXVI. Archiepi aūt ab oīb, sue puincie epis
debet ordinari. Un̄ anitius pp̄ ait.
Ab oīb, suffraganeis s̄s eps archieps
Archieps ab oīb, sue puincie ordinet.
eps ordinet. hoc aūt qd de archiepis
S. di. lxii. Quap. consecratione pceptū ē ut oēs suffraga-
nei eū ordinet. nullaten lic inmutaī.
Quia ille q p̄ē: ab oīb, epis q p̄ē: deb
constitui. Sin aūt alit psūptū fuerit
B. i. Ordinatios iurib, carere ñ dubiū ē qa irrita erit
sec acta ordinatio.

De epis ñ ordinandi a paucioribus qm̄ a-
tb, eps. de scribit anacletū dicēs. Porro
7 ierl̄mitarū pm̄ archieps. btūs iacob,
qui iustū dicebat. 7 scd̄m carnē dn̄i fr.
nuncupat ē: apet. 7 iacobo. iohe. aptis
ordinat ē. Successioīb, aūt s̄s uidelic
S. di. lxiiii. Cap. i. 7. iii. 7 sexto. J. e. di. lxxx. C. ult. dantib; formā eoꝝ. ut min quā atrib;
epis. reliqq; oīb; assn̄sū pbn̄tib;: nul-
laten eps ordinet. 7 cōmuni uoto ordi-
natio celebretur. Pbri ū 7 cor epi.

D LXVII. ab uno epo ordinai posst. Vn̄ anaclet.
Sacdotes ab uno posst ordinari epo.
S. di. xxiiij. c. i. J. di. lxxv. Quod apa. Reliqui sacdotes a ppo ordinent epo. ita
ut ciues 7 alii sacdotes assn̄sū pbeāt 7
ieiunantes celebrent ordinationem.
Simulit 7 diaconi ordinent. Cetorū
aūt graduū distributioī. triū ueracū
testimoniū. epi scilicet pbatione suf-
ficere pt. Item in psall ñsi ccilio legitur.

Eps sacdotib, ac ministris De eodem.
solus honorē: dare potest. sol auferre ñ pot.
S. di. lx. iii. Cum longe. Queritur de illis qui ordinant ab eis
quos ñ cōstat ēē epos. an sint iterū
D LXVIII. consecrandi: an ñ. Qd ū consecrandi
S. di. xviii. Eps ad. J. v. Q. iii. Cap. i. ñ sint pbat auctoritate. gg. qui scbn̄
iohi epo rauenati ait. Semel csecra-
tus. iterū consecrari non debet.

J. p. ult. di. iiii. Ñ licet. J. i. Q. i. Quod quidā. Sicut semel baptizat. iterū baptizari
ñ debet. sic 7 semel cōsecrat iterū cōse-
J. i. q. ult. Dubium. ec. Si qualit hec contrarietas tineatur in ead ca uersa i8 cap. sup inuenit in illo. Sbre uiter crari ñ deb nec pot. S7 siqs cū leui cul-
pa ad sacdotiū uenit. p culpa peniten-
tia deb indici 7 ñ ordo seruetur.

Econtra idē gg. testat scribn̄s cu-
idam epo. D pbri q ordināt ab eis
Pbri qs repperistis simco- qs cstat ñ fuisse
gniti fuiñt uiri illi qui ordinant. eps.
7 dubiū mē eos ē pos fuisse an non qui
eos ordinauit. si bone actionis uriq;
catholici sunt ipi pbri. 7 in ministi-
orū omnq; scā lege docti. ab epo suo
bn̄dictionē pbrat suscipiant. 7 con
secrentur. 7 sic ministio sac fungāt.

Quod ē cōsecrat in eodem ordiē
iterū cōsecrari phibet. de eo in
tellig ñ dū ē q cōsecratus ē ab illo. q
ctū erat ius cōsecn̄di habe. q aūt ab
illo cōsecr. quē ñ constat ius cōsecn̄di
habuisse. nū cōsecn̄d ē. q a sullē icōsecn̄di ñ
hauit. iste ex olei ifusioē nichil csecrtioīs accep.
Et q a ipo ordine sect ñ erat. nc q ipmū ci
ad cōsecrationē ueniens. ab epo sacdo-
talem bn̄dictionē. cōsequit 7 cōsecra-
tionē. Si aūt ius cōsecrandi habuīt.
in pma unctione cōsecrat ē cōsecrati
J. p. ult. di. iiii. Paruulos. Placuit. Cūq; Si nulla. onē in. iiu ñ reiteratur consecratio.
s7 sola unctio. sicut de quo dubiū ē
an sit baptizatū an ñ: deb baptizari
qd si prius baptizat ñ fuerat. cōseqt
grām baptim. Si aūt baptizatus
erat: nichil accipit in. ii. unctione.
nec ptinet hoc ad reiterationē bapti-
J. p. ult. di. i. Eccle. mi. s7 ad cautelam saluti. Hoc etiā de
J. p. ult. di. iiii. Placuit. ecclīis csecrati. simulit obseruandū ē.
Vn̄ in niceno ccil. Non debet itm̄ c
J. p. ult. di. Ecclīis. secrari eccl'a semel consecrata.
Ecclīis semel dō cōsecrati. ñ deb itm̄ c
secratio adhibi. ñ aut ab igne exuste.

aut sanguinis effusione. aut cuiuscū-
q; semine polluta fuerīt. quia sicut
aqualicūq; infans sacerdote in noīe. p. 7 f.
7 s. s. semel baptizat᷑. n̄ debꝫ itīm bapti-
zari. ita nec locus dō dicatus ē itīm con-
secrandus n̄ ꝑ eas causas. quas supius
nōauim᷑. si tn̄ fidē scē trinitatis tenuer᷑
q eū consecrauerunt.

INt̄ epōs aūt 7 cor epōs h̄ differn̄tia ē.
Epi n̄ n̄ in ciuitatib; cor epi ī in uicis
ordinari possunt. Epi formatas litteras tribu-
unt. cor epi n̄ n̄ cōmdaticias. 7 pacificas
dare ualet. Epi ius cōsecrandi hn̄t. Cor
epi minores tātū n̄ ordines tribuunt.
leuiticā aūt 7 sacdotalē bn̄dictionem
prāre non ualent. De his ita scbit leo
eps oīb; epis. In quib, cor epi ab epi
differant.

QVamuis cor epi 7 pbris
plurima cū epis in ministerio c͞omunis
sit dispn̄satio. quedā tn̄ sibi ꝓhibita no-
uerīt. sicē pbro 7 diaconorum 7 uirgi-
nū ɔsecratio. Constitutio altaris. ac bn̄-
dictio ut unctio. Siqdē nec erigere al-
taria. nec cōsecrare ecctas ei licitū ē. nec
ꝑ impositioē manuū fidelib, baptizatis.
ut cōuersis hereticis. paclitū spm̄ scm̄ trade.
nec crisma cōficē. nec c̄smate baptiza-
torum frontē signare. nec publice quidē
in missa quēquā pn̄itn̄tē reconciliare.
nec formatas cuilibet eplas mittere.
Qm̄ quā quā consecrationē hn̄t. pon-
tificat᷑ tn̄ apicē non habent.

HII ꝗ ꝑ insolētiā suā qua sibi epo offi-
cia usurpabāt. ab ecctā hodie ꝓhibiti sūt.
Vn̄ damasus pp. ait. Ordo cor epo
a sacra sede reprobatur.

COR epi tam ab hac sacra sede. quā ab epi
totius orbis ꝓhibiti sunt. Nimis H eorum
institutio impba. nimis ē 7 praua.
qa ut de sūmo sacdotii ministerio aliqd
p̄sumat. oī auctoritate caret. Nā
n̄ amplius quā duos ordinet̄ inter
discipłos dn̄i eē cognouim᷑. i. xii. aplo-
rū. 7 lxxii. discipulorum. Vn̄ iste tertius
ꝓcesserit ignoram᷑. 7 qd̄ ratione caret.
extirpare neceē ē. Quod aūt epi
n̄ sint. q min̄ quā a tribus sūt ordinati
epis. oīb, patet. ꝓhibitū ē eni a scīs pa-
tribus ut qui ab uno ut duob, sunt ordi-
nati epis. n̄ nominentur epi. Si nom̄
n̄ hn̄t. quom̄ officiū habebūt. Item
urban. Aplorū in ecctā locū tenet̄ epi.

QVorum uices epi in ecctā hn̄t et quis
eis hāc dignitatē dare debeat. scs aug.
ostn̄dit inquiēs. ꝓ patrib, tuis nati sunt
t filii. patres missi sūt apli. ꝓ aplis filii
nati sunt. ɔstituti sūt epi. hodie eni epi
qsūt ꝑ totū mundū un̄ nati sūt. Ipā
ecctā patres illos appellat. Ipsa illos
genuit 7 ipā illos constituit in sedib; pa-
trū. Noteg̃ putes desertā qm̄ n̄ uidē paulū. qm̄ n̄
uides petrū. qa n̄ uidē illos ꝑ quos nata es. de p̄le tua c̄ut
tibi paternitas. ꝓ patrib, tuis nati sūt tibi
filii. constitues eos pncipes sup omnē
trā. filios genuit ecctā cōstituit eos
ꝓ patrib, suis pncipes. s. o. t.

TONsurā ū clici de manu abbis susci-
potest. piunt. Si eis abbi man᷑ impositio.
ab epō facta noscat᷑. Vn̄. in vii. sinodo
legit᷑. Abbes qb; ab epis man᷑ impom-
tur aliqs tonsorare possunt. D.LX.IX.

QM̄ uidemus multos sine manus
impositione a paruula etate tonsurā
clici accipientes. n̄dumq; ab epō man᷑
impositione pcepta sup ambonē in
regłariter in collecta legn̄tes. pcepim᷑
am̄ id minime fieri. Idipm̄ quoq; con
seruandum ē int̄ monachos. Lectoris
aūt manus impositione licentia est
solummō
unicuiq; abbi in ꝓprio monasterio fa-
ciendi. si dū taxat eidem abbi man᷑
impositio facta noscatur ab epō. scdm
morem pficiendorū abbatū. dū cōstet
illum pbrm eē. Simili m̄ scdm anti-
quā consuetudinē cor epm̄ pceptio-
nē oportet epi pmouere lectores.
Itē ex concilio laudicensi. Non exo-
rcizētur qui ab epis ꝓuecti n̄ sunt.

NON oportet exorcizare eos qui nec
dum ab epis sunt ꝓuecti neq; in ecctis
neq; in domibus.

AB epis alterius ciuitatis clicus or- C. LXX.
dinari n̄ poterit nec ē ꝓprio ab
solute ordinandus ē. Absoluta aūt
ordinatio calcedonensi concilio ꝓhi
betur. 7 uacuā hāc manus impositioē

p̄cipitur. In quo sic statutū est: Null⁹ ē absolute ordinandus.

N E minē absolute ordinari iubem⁹ p̄b̄r̄m ut diaconū nec quēlib; in ecc̄l'astica ordinatione constitutū. nisi manifeste in ecc̄l'a ciuitat̄ siue possessioni. aut in martirio aut in monast̄io. hic q ~~mercant~~ [ordinantur] mereātur ordinationis publicat̄e uocabulū. Eorū aūt qui absolute ordinantur. decreuit s̄cā synodus uacuā hac man⁹ impositionē. 7 nullū tale factū ual'e ad iniuriā ip̄ius qeū ordinaū. Item ex synodo urbani habita placentie: Irrita sit ordinatio sine titulo facta.

S Cōꝝ canonū statut̄ cōsona sanctiōe decreuimus ut sine titulo facta ordinatio irrita habeat̄. 7 in qua ecc̄l'a quilib; titulat̄ ē in ea p̄petuo p̄seuēt. oīo aūt in duab, aliquē titulari non liceat. s; unusquisq; in qua titulat̄ ē in ea tm̄ canonicū habatur. Licet H epī dispositione unus duābus p̄ee possit ecc̄l'is: Canonic̄ tm̄ p̄b̄n̄darius n̄ uniu⁹ ecc̄l'e in q̄ cōscript⁹ ē eē n̄ debet. Si q̄ tm̄ capelle sūt. que sius reditib, clicos sustētare non possunt. ea cura ac dispositio p̄posito maioris ecc̄l'e cui capelle subdite uidn̄t inmineat. 7 tā de possessionib, quā de ecc̄l'asticis capellarum officiis ip̄e p̄uideat. In eodē concilio antiquis: viii. p̄fationib, decima addita ē. que ita se h̄t equū et salutare. q̄ 7 unigenitū tuū. s̄cī S. obumbratione concepit. 7 uirginitatis gl'a p̄manente. lum̄ ætnū effudit mūdo ih̄m xp̄m dn̄m nr̄m.

D E clicis ū n̄ ordinandis ab ep̄o alt̄i⁹ ciuitat̄. in sardicēnsi cōcilio statutū ē in quo ianuarius ep̄s legitur dixisse: Clici ab ep̄o alt̄ius ciuitat̄ n̄ ordinent.

I llud quoq; s̄c̄itas ur̄a statuat ut nulli liceat ep̄o alt̄ius ciuitatis ecc̄l'asticum sollicitare. 7 in sua diocesi clicū ordinare. q̄a ex his cōtentiōib, solent nasci discordie. 7 io p̄hibeat omniū sententia ne q̄s audeat hoc facē. Osi⁹ ep̄s dixit. Et hoc uniuersi cōstituimus. ut quicūq; ex alia parrochia uoluerit alienū ministrū sine consensu ip̄ius 7 sine uoluntate ordinare non sit rata eius ordinatio. Itē innocentius.

D E aliena ecc̄l'a ordinare clicū. nullus p̄sumat. nisi ei ep̄s p̄cib, exoratus concedere uoluīt. Itē ex niceno cōcilio. Qui sine sui ep̄i c̄ns̄u ordinat̄ irrita sit ei ordinatio.

S I quis ausus fuīt aliquē ~~ordinare~~ qui ad alt̄m p̄tinet in ecc̄l'a ordinare. cū non h̄t cōsn̄sū illius ep̄i a quo recessit clicus. irrita sit huiusmodi ordinatio. Itē ex cōcilio calcedonensi. Clicus unius ecc̄l'e in alia non ordinetur.

C licos in singl'is ecc̄l'iis cōstitutos n̄ liceat sicut iā diffiniuimus in alt̄ius ciuitatis ecc̄l'iis ordinari. S; quiescāt in ea in qua ab initio ministrare meruerūt. exceptis ill' q̄ p̄p̄a ciuitate p̄diderūt. 7 ex necessitate ad alias [eccl'ias] migrauerunt. Si ū quicūq; ep̄s post diffinitionem istam: ad aliū ep̄m p̄tinentē clicū suscepit. placuit s̄cē synodo 7 hūc q suscip̄. 7 eū qui susceptus ē. tā diu excōmunicatos manere quā diu ip̄ clicus reuertatur ad p̄p̄ā ecc̄l'am. Itē g̃g̃. fortunato ep̄o neapolitano. Ap̄lica p̄missiōe unius ecc̄l'e clicus. in altera ual; ordinari.

F R̄nitatē tuā a nob' petisse recolimus. grānū ecc̄l'e enefrane diaconē [ut] tue concederem⁹ ecc̄l'e ordinandū. 7 q̄m n̄ ep̄m cui ob sedare debūt, p̄a h̄t ecc̄l'a. hoste scil' p̄ib n̄te. q̄ suū debē ministrū exībe. petitiōē tuā n̄ p̄uidim⁹ differendā. iccirco scriptis tibi p̄sentib, eū necessario dixīmus concedn̄dū habiturus licētiam illum diaconū nr̄ā interueniente auctoritate ecc̄l'e tue do p̄pitio cōstituere cardinalem. Item ex cōcilio cartaginēsi. i. Sine litt̄is sui ep̄i in aliqua ecc̄l'a clic̄ n̄ suscipiat̄.

P Rimatus ep̄s berges dicari s. Suggero s̄c̄itati ur̄e ut statuatis n̄ licē clicum alienū ab aliquo suscipi. sine litt̄is sui ep̄i. neq; ap̄ se retinere. nec laicū usurpare sibi de plebe alienā. ut eū optineat sine cōscientia ei⁹ ep̄i. de plebe cuius est.

J. e. di. lxxi. clicos in.
J. xxi. q. i. vnū ab.
J. x. q. iii. vnio.
J. xvi. q. vii. p̄lacod.
J. xiii. q. i. ecc̄l'as sin.

Canonicū p̄b̄ndarium n̄ uniu⁹ ecc̄l'e aliq̄ fieri non posse.

D.LXX

D.LXXI.

J. viii. q. iii. Nullus p̄.
J. xxi. q. ii. Cap. i.
J. xviii. q. ii. Cap. i.
B. ii. Ordinatus d̄iis.

B. ii. Non lic̄ē clicī. p̄ m̄ltas q uaiq; temere.
S̄. di. p̄x. Cap. ii.
B. ii. Bebis. In quibuscumq.

J. xviij. q. ii. Alienum
J. xx. q. vīt. Mo āc
J. xxi. q. ii.

B. ii. peregrinos clericos et lec.
J. xx. Q. iiii. Monachos.

Gratus eps dixit. hec obseruantia pacem custodit. Nam et memini in sanctissimo concilio sardicensi similiter statutum ut nemo alterius plebis hominem usurpet. Sed si forte erit necessarius petat a collega suo et per consensum suum epi sui habeat. Item ex concilio calcedonensi.

Sine litteris commendaticiis extra suam ecclesiam clericus non ministret.

Extraneo clerico et lectori extra suam ciuitatem sine commendaticiis litteris proprii epi sui nusquam penitus liceat ministrare. Item ex sermone sancti aug. ad populum.

Ortamur xpianitatem uestram. De eodem.

ut iuxta sanctorum canonum instituta in ecclesiis a uobis fundatis aliunde ueniens non suscipiatur. nam aut re fuit per ecclesie epo consecratus. aut ab eo per commendaticias litteras suscipiatur. Item ex concilio antiocheno.

J. xxi. Q. ii. Cap. i.

Absque epistola formata clerici peregrini non suscipiantur.

J. e. di. xcviii. Cap.
B. ii. Nullus peregrinorum.

Nullum absque formata quam greci epistolam dicunt peregrinorum clericorum suscipi oportet.

D. LXXII

Dimissorias uero litteras nisi rogatus tribuat sicut statutum est in sinodo habita rome. Nisi eodem petente: nulli dimissorie littere prestentur.

J. viii. Q. iii. Nullus p.

Eps subiecto sibi sacerdoti uel alii clerico nisi ab ipso postulatus dimissorias non faciat. ne ouis quasi perdita. aut errans inueniatur. Item ex concilio cartaginensi .iii. De eodem.

Clericum alienum nisi concedente ei epo nemo audeat uel retinere uel promouere in ecclesiam sibi creditam. Clericorum autem nomine lectores et psalmiste et hostiarii retinentur. Item ex concilio mileuitano.

Hic deficit una [illegible]

In una ecclesia ordinatus in alia non suscipiatur.

Placuit ut quicumque in ecclesia semel eligitur ab alia ecclesia adiudicatum non teneat.

D. LXXIIII

Queritur de his qui ab epis suis promoueri contempnunt: an inuiti sint sublimandi: an non. De his ita statutum inuenitur in concilio aurelianensi.

Annue suspensioni subiaceat eps qui inuitum ordinare presumit.

J. i. Q. vi. C. Sic f. ec.
J. viii. q. i. In scripturis ec.

Eps qui inuitum aut reclamantem ordinare presumpsit. annuali penitentie subditus. missas facere non presumat. Item gg. natali epo in .i. l. registri.

Nullus promoueatur inuitus.

Gesta que nobis in consiliis uestri confecta secretario direxistis. in quo archidiaconus honoratus adicitur: plena esse cognouimus semine iurgiorum cum uno eodemque tempore una persona nolens ad sacerdotii ordinem promouetur. itaque tamquam immixta a diaconatu remouetur officio. et sicut iustum est ut nemo crescere compellatur inuitus. ita censendum puto ne quisquam insons ab ordinis sui ministerio deiciatur iniuste.

J. xvi. Q. vii. In ueteribus.

Econtra inuenitur in concilio cartaginensi.

Qui ab epis promoueri contempnunt suis a loco suo deiciantur.

Si qui clerici ab epis suis promoueri contempnunt nec illic maneant unde recedere noluerunt. Item.

Placuit ut quicumque clerici uel diaconi. De eodem. pro necessitatibus ecclesiasticarum rerum non obtemperauerint epis suis uolentibus eos ad honorem ampliorem in ecclesia sua promouere nec illic ministrent in gradu suo. unde recedere noluerunt. Item ex concilio agathensi.

Posteriores prioribus epi non preponant.

Epo rum quorum uita non reprehenditur posteriorem priori nullus preponat. nisi forte superbia elatus quod pro necessitate ecclesie eps iusserit implere contempnat. Sane si officium archidiaconatus pro simpliciore natura implere aut expedire nequiuerit. ille loci sui nomen teneat et ordinationem ecclesie quem elegit eps preponendum.

J. e. di. Lxxviii. Capitulo secundo.

Item gg. Iohi epo syracusano.

In quo loco quis ordinatur est inuitus teneri non debet.

Quorundam ad nos relatione peruenit cosmam qui ex monasterii monacho sancte lucie a decessore tuo reuerende memorie maximiano in ecclesia syracusana subdiaconum factum atque ante postea in possessione que iuliana uocatur. pbr ordinatus factus. ita tristitia nimia et loci qualitate uehementer afflictum: ut uitam sibi penam existimet et constrictionis sue fuge querat auxilium. et ideo quia tales erga subiectos nostros debemus existere.

quales nos si subiecti fuissemus. nr̄os
uellemus ee̅ p̄positos. magne beni-
gnitatis ē. sicū in ecc̄a ubi subdia-
coni ē functus officio. sc̄itas tua re-
ducere atq; ill-ic studuit constituere
cardinalem. Quod 7 facē quantū ar-
bitrari debes. si nich ē qd̄ iuste eū cc̄
eū animus tuus exaspet. Si uero ali-
qua culpa ē suis nobis ep̄lis hoc ură
fr̄nitas ut scire possimus insinuet.
Uerum illud gḡ. de his intelligendū ē.
qui n̄ cā necessitatis. s̄ cā ingratitudi-
nis callide ab ep̄is suis p̄moui que-
runt. Illud aūt cartaginensis c̄cilii
de his intelligit̄ qui nolunt obtēpāe
ep̄is s̄s p̄p necessitatē ecc̄e uolentib,
eos ad altiora p̄mouē. hanc distinc-
tionē ex decreto simplicii pp̄. quilib;
ualet corroborare. Q; sc̄ibens ioh̄i ep̄o
rauennanti ait int̄ cetera. **Non ē aliq̄s**
ut ista didicisti in uit̄ ad ep̄atū trahn̄d.
Uque in ep̄m 7 confrm̄ nrm̄ ḡgoriū
n̄ dilectione s̄ inuidia p̄petrasti.
Quem inexcusabili uiolentia p̄trahi-
ate passus es. atq; uexari. ut ei tm̄
honorē n̄ pari tranquillitatē s̄ pa-
m̄tiā sicut dicendū ē erogares. Neq;
enī talia potuiss; fieri sanitate cōsilii
uolumus exagerare qd̄ gestū ē nec
cogamur iudicare qd̄ dignum est.
Nam p̄uilegiū meretur āmittere.
q p̄missa sibi abutitur potestate. De-
nuntiamus aūt q si p̄h aliqd tale
p̄sumpserit. Et aliquē seu ep̄m. ut
p̄brm. ut diaconū. inuitū forte cre-
dideris ordinationes tibi rauen-
nantis eccl̄e t emiliensis noueris
auferendas. Itē gḡ. antonino sub-
diacono. **De eo de m.**

Honoratus archidiacon̄ solitane eccl̄e
a sc̄e memorie decessore m̄o missa
supplicatione poposcerat. ut ab an-
tistite suo inuitus p̄uehi: ad forti-
oris gradus ordinem cōtra morem
nullo m̄o cogeret. h̄ n fieri sibi n̄ cā pro
ficiendi. s̄ cā ingratitudinis p̄hibit.
P quare tunc ē sc̄ē memorie p̄de-
cessor nr̄: scriptus s̄s natali fr̄i co ep̄o
nr̄o inter dixerat.

Ne predictum honoratū archidi-
aconē p̄moueret inuitū. ne uel dolo-
rem concepte ingratitudinis incōde
retinēt. Cumq; etiā me h eidem sū-
mope fuerint inīdicta. n̄ solū man-
data dī negligens. s̄ 7 scripta nr̄a
cōtemnens p̄fatū archidiaconem
quāi ad fortiorem honorē p̄uehens:
conatus ē ei callide degradare. Vn̄
actum ē ut in eodē archidiaconat̄
loco submoto: aliū asciscēt qui eius
obtempare morib, potuisset. Quem
honoratū archidiaconem arbitrari
antisti suo aliunde displicere n̄ posse
nisi quod eū sacra uasa suis parentib,
dare p̄hibebat. quā causam subtili
uolumus: 7 tūc sc̄ē memorie deces-
sor m̄s. 7 nūc ego indagatione p
quirere. S; 7 sui suorūq; actuū cōscius
p̄sonā suā ad iudiciū post posuit de-
stinare. Vn̄ experientiā tuā p̄sentis
p̄cepti auctoritate duxim̄ fulciendā.
quatin̄ cōueniens in salonitā nata-
le frm̄ nrm̄ 7 coep̄m saltem tot sc̄tis
admonitū. studeat adhortari. ut
supra memoratū archidiaconē in
suo statu suscipiat. Qd̄ si facere hoc
cōtumaciter ut cōsueuit forte distulit:
usum ei pallii qd̄ ab hac sede c̄cessū
sibi fuerat ex auctoritate sedis ap̄lice
cōtra dicens. Quē si ē in eadē p̄tinacia
amisso pallio adhuc p̄seuerare p̄spexis.
dn̄ici quoq; corpis 7 sanguinis eun-
dem antistitem participatione p̄uab.
Adhibn̄da ē 7 disciplina qua no-
lentes p̄moueri ad sacros ordines
ad obediendum ep̄is s̄ p̄uocentur.
In minorib, siquidē ordinib, cōstituti.
paulatim p̄ singl̄os gradus sūt p̄ue-
hendi. ut cōtēnentes sui obedire ep̄i
doleant sibi p̄latos ee̅ quos prius
habebāt subiectos. Un̄ gelasius pp̄
scribit uictori ep̄o. **Cū maiores ordi-**
nari cōtempserit. de maioribus
sub p̄moueantur ordinibus.

Consuluit dilectio tua de suorū p
motione clicoꝝ p̄hibens qd̄ diaconi

B. i. Si qui ecc̄ inuit.

J. xi. Q. ii. P̄uilegiū.
J. xxv. Q. ii. De nuntiamus.
S. di. xl. Ante. cc̄.
J. i. q. vi. Sic̄ e. cc̄.
J. viij. q. i. In scrip. cc̄.
J. xxiij. q. iiij. Displic. cc̄.

C. i. De ep̄is 7 clicis cc̄. Si quē qui.
In. xx. iii. Q. iiii. cc̄. Displicet.

Notandū qd̄ clici qnq; p̄mouent̄. aut ad ordinē aut ad dignitatē solummodo p̄uehuntur. It cū ad h̄ cogunt̄ aliqn̄ coactio fit eis p̄ officiorum p̄uationem aliqn̄ p̄ uiolentie attractionē. ut qnq; uoluntarij fiant. Itē ille qui cogit ad p̄motionē. h ag̃ aliqn̄ cā ingratitudinis. aliqn̄ ex rectitudine pietatis. Nullus itaq; clicū p̄mouē deb; in dignitatē. ut ordinē cogendo cā ingratitudinis. qd̄ in illo. c. habet̄. ubi ista. Si aūt intuis rectitudine mot̄. eū p̄moui cōpellit. uidebit̄ utrū ad dignitatē. ut ad ep̄atū. an ad ordinē ip̄m sublimare contendat. quippe si ad ordinē cōpellet eū. p̄ suo officii p̄uationē. ut ibi. Sig clici. Si uō ad dignitatem n̄ nisi p attractionē. usq; dū sponte eligat. ut. J. xxiij. q. iiii. Displice7.

ad p̄b̃ri gradum. quo eccl̃am tuam memoras indigē uenire. de tractat̃.
Q ua quia ꝑꝑ in uitos fieri mo ď atio eccl̃astica grauitasq; non patitur. ut ex nolentib, fiant uolentes ordinatio illa pot̃ ꝓficere. Siquos habes. ut̃ in acolitis. t̃ subdiaconib; maturi ores etate. 7 quorū uita sit ꝓbabilis. hos in p̃b̃rium studeas ꝓmouere ut qui in suis ꝓficere noluerūt. reddantur suis inferiorib, p̃minoēs. Ipā cō moda p̃b̃ri ꝑp̃ñsius quā diaconi consequantur. ut hac saltem ratione cō stricti. 7 honorē quē refugerant appetē nitantur 7 q̃stū.

D. LXXV

T p̃s aūt consecrationi sicut in ordine romano habetur. ad ep̃i b̃ñdictionē ñ eligit̃. Om̃i enī tp̃r b̃ñdicuntur dū mō ieiuni. 7 hora tr̃cia b̃ñdictionē accipiant. Uñ anacletus urb̃ rome ep̃s scb̃it. oĩb, ep̃is. Ordinationes ep̃oꝝ. qua hora fieri debeat.

S. di. lxxiiii. 7 lxv
S. di. xxiii. Ep̃s
S. di. l. i. c. Ste.

O Rdinationes ep̃oꝝ. auctoritate ap̃lica. ab om̃ib, q in eandē ꝓuincia fuĩnt ep̃i celebrande sūt q̃simul ̃ cōuenientes scrutinium cū p̃cib; celebrent. man̄ cū scīs euangl̃iis imponentes. dñi ca die hora t̃tia orantes. sacraq; unctione ꝑp̃harū p exemplo regū capita ꝑ ūguentū eos more ap̃loꝝ. 7 moysi ungentes. Q, a om̃is sc̃ificatio c̃stat cē in sp̃ū scō. cuius uirt̃ in uisibit̃ scõe crismatis ꝓmixta 7 hoc ritu sollemnem celebrent ordinationem.

T p̃s aūt cōsecratioīs triū m̃siū spatio claudit̃. ultra q; ñ necessitate cogñte ep̃oꝝ cōsecrationes p̃t electionē differri ñ licet. Uñ in calcedonēsi c̃cilio legit̃. Ultra tres m̃ses ñ differat̃ ep̃oꝝ.

I. di. c. q̃m̃ quidā
S. di. l. Postquā
S. di. lxxiii. Obeū

Q m̃ quidā metr̃politanoꝝ ordinatio. sicut adnos ꝑlatū ē. neglugunt g̃ges sibi creditos. 7 differunt ordinatioē facē ep̃oꝝ: placuit sc̃e sy̆nodo intra m̃ses fieri ordinationes ep̃oꝝ. ñ forte in excusabilis necessitas cogerit. ordinatioīs tp̃s amplius ꝓtelari. Si autē quis ep̃oꝝ hoc ñ obseruauit. ip̃m debe ecclastice cōdemnatioī subiacere.

I. viii. c. Sit

R edditus ũ eiusdē uiduate eccl̃e integros reseruari apud economū eiꝰdē eccl̃e:
C ẽtõ ũ ordinatioẽs ñ ñ certis tp̃rib; 7 dieb, maxime sa sacerdotū 7 leuitarum fieri debẽt. Vespa uidelicet sabb̃i. ut̃ mane die dñice continuato ieiunio. Vñ zephe rinus rome ep̃s scribit om̃ib, ep̃is p̃b̃ri. 7 leuite qua hora ordinent̃.

S. di. lxxiii. ordinat.

O Rdinationes p̃b̃roꝝ leuitarū congruo tp̃r. multis corā astantib, solemnit̃ agite. 7 ꝓbabiles ac doctos uiros ad hoc opus ꝓuehite ut de eoꝝ societate. 7 adiuīto plimū gaudeatis. Item leo ep̃s dioscoro ep̃o alex.
Q vod a patrib, nr̃is DE EODEM. ꝓpensioři ob, cura nouimus ee s'ua tū: a nob quoq; uolumus custodiri: ut ñ passim dieb, om̃ib; sac̃dotalis ut̃ leuitica ordinatio celebretur: S7 p̄ diem sabb̃i. eiusq; nocti. que in p̃ma sabb̃i lucescit exordia c̃secñda. In quib, his q̃ cõsecrandi sūt ieiuniis et a ieiunantib; sacra b̃ñdictio cõferatur. Q d̃ eiusdē obseruantie erit. si mane ip̃o die dñico cõtinuato sabb̃i ieiunio ordinatio celebret̃ a quo tp̃r p̃cedenti noctis initia ñ recedunt. Q d̃ ad diē resurrectionis sic enī in pasca dñice declarat̃ ñ dubiū ꝑtinere est. Id. Q r̃ die dñico sac̃dotū ordinationes celebret̃.
Q vod die dñico ordinationes sac̃dotū celebrant̃. ñ tm̃ ex c̃suetudine s7 ẽ ex ap̃lica nouim̃ uenire doctrina. Scriptuā manifestante q̃d cū ap̃li paulū 7 barnaban ex sp̃s. S. p̃cepto ad euangl̃iū g̃ntib; mitterẽt p̃dicandū ieiunantes 7 orantes. imposuerūt eis man̄ ut intelligamus quanta 7 dantiū 7 accipientiū deuotione curandū sit ne tante b̃ñdictioīs sacramtū neglignt̃ uideatur impletū. Et i õ pie 7 laudabilit̃ ap̃licas morem gesseris institutis. si hanc ordinandorū sac̃dotē formā ꝑꝑ eccl̃as quib, dñs p̃ eẽ te uoluit. 7 ip̃e seruaueri. ut his qui cõsecrandi sunt nūquam b̃ñdictionis in die dñice resurrecti-

onis tribuatur. cui a uespe sabbati ini-
tium constat ascribi. Que tantis diui-
narũ dispensationũ misteriis ẽ con
secrata. ut quicquid a dño ẽ insigne sta
tutũ in huius diei dignitate sit gestum.
In hac mundus sumpsit exordium.
in hac p resurrectionẽ. 7 mors interitũ
7 uita accepit principiũ. Item gelasius
omib. epis. De tpib; ordinationis.

S. di. lxxv. prima I. xvi. q. i. Inpar Ordinationes pbrorũ 7 diaconorum
non nisi certis temporib. 7 dieb; exce
debt. Id ẽ. quarti mensis ieiunio 7 sep
timi 7 x. Sed 7 quadragesimalis initii
ac mediane ebdomade 7 sabbati
ieiunio circa uespã. ipsas ordinati
ones nouerit celebrandas. Nec cu
iuslib; utilitati seu pbrm seu diaco
nem. his pferre audeant. qui ante
ipos fuerint ordinati.

D.LXXVI Quib; tpib. ieiunia celebranda sint ca
lixtus pp determinat scribens bñdicto
epo. Q. b. tpib. ieiunia celebrentur.

Ieiunium quod ẽ in anno apud nos cele
brare didicisti cõuenientius nunc p
iiii. tpa fieri decernim. Ut sicut an
nus p. iiii uoluitur tpa. sic et nos qua-
ternum sollemne agam ieiuniũ p. iiii.
anni tpa. Itẽ ex cõ magatiensi.

Constituimus ut. iiii. DE EODEM.
tpa anni ab omib. hominib. cũ ieiu
nio obseruentur. i. in martio ebdoma
da pma. In iunio scda. In septembri.
iii. In decembri. iiii. Itẽ ex cõ salegu
sta habito. DE EODEM.

De ieiunio aũt. iiii. tpm hanc certitu
dinem statuim. ut si calende martii
in fr. iiii. siue antea euenerint eadem
ebdomada ieiuniũ celebretur. Sin
aũt kalende mr. quinta feria. aut in
vi. aut in sabbatum distendunt
in sequenti ebdomada ieiuniũ dif
feratur. Simili quoq; mõ si kalen
de iunii. in. iiii. fr. aut antea e
uenerint in subsequenti ebdomada
ieiuniũ celebretur. Et si in quinta
aut in vi. fr. aut in sabbato cõtingit.
ieiuniũ in. iii. ebdomada reseruetur.
7 hoc sciendũ ẽ quod si quãdo ieiu-
nium mensis ieiunii in uigilia penteco-
stes scdm pdictam regulam euenerit:
non ibi celebrandum erit sed in ipsa
ebdomada sollemni pentecostes. quia
uigilia 7 ieiuniũ simul celebrari non debet.
Etiam tunc pp sollempnitatẽ scĩ s. dia-
cones dalmaticis induantur. 7 all' cãte-
tur 7 flectamus genua ñ dicatur. Eode
m in septimi mensis ieiunio cõstitutũ ẽ.
ut si kalende septb. in. iiii. fr. euenerint.
aut antea in. iii. ebdomada ieiuniũ
celebretur. 7 si in v. aut in vi. aut i sabbato. sit
in. iiii. ebdomada ieiuniũ erit. gerit
In decembri ũ illud obseruandum erit
ut pximo sabbo ante uigiliã natiui
tatis dñi celebretur ieiuniũ. quasi
uigilia in sabbo euenit. simul uigiliam
7 ieiuniũ celebrari nõ cõuenit.

Econtra urban. Statuim ut et ie
iunia. iiii. tpm h ordine celebren
tur. pmũ ieiuniũ in initio xl. Scdm
ieiuniũ in ebdomada pentecostes. iii.
ũ 7. iiii. in septebri 7 decebri more solito
fiat. Itẽ ex sermone leonis pp. DE EODEM.

Igitur post scẽ letitie dies. quos in ho
nore dñi a mortuis resurgentis. ac de
inde in celũ ascendentis exegim. postq;
acceptũ scĩ s. donũ: salubrit et necessa
rie: cõsuetudo ẽ ordinata ieiunii ut si
forte int ipa festiuitatis gaudia ne
gligens libtas: 7 licentia immoderata
psumpsit. hoc religiose abstinentie
censura castigare debet. Item. DE EODEM.

Huius obseruantie utilitas frs dilim
in ecclasticis pcipue ẽ cõstituta ieiunii.
Que ex doctrina scĩ s. ita p totius anni
circuitũ distributa sũt: ut lex absti
nentie omib; sit ascripta tpib; Si quidẽ
ieiuniũ uernũ in xl ma. Estiuũ in pen
tecosten. Autũnale in mense vii. hiema
le in hoc qui decimus ẽ celebremus.
Intelligentes diuinis nichil uacuũ
ee pceptis 7 uerbo dĩ ad eruditionem
nrãm omĩa elementa seruire dũ p ipsi
mundi cardines. quasi p. iiii. euglia
incessabili tuba discim qd 7 pdicamus
7 agimus.

Primũ ũ mensem. iiii. 7 vii. atq; de-

ciinium ñ ebreoꝝ ratione. sed nr̃a debe-
mus accipe. primus enim mensis
apud illos ē ap̃lis. quartus iulius. vii.
octub̃. decimus ianuarius. In quib;
⁊ p̃terea. in quinto m̃se qui ē august⁹
que fuit eis causa ieiunii. ieronimus
sr̃ zachariam exponit dicens. Q̃ṝ in
sup̃ sc̃pti m̃sib, ieiunia lex imperat.
Ieiuniũ quarti. ⁊ ieiuniũ quinti. ⁊ ieiu-
niũ septimi. ⁊ ieiuniũ decimi. subau-
ditur mensis. domui iude ⁊ ierusa-
lem: in dies festos uertetur in gaudi-
um hoc loco nr̃oꝝ multi multa di-
xerunt et int̃ se dissonantia. Cogim̃
igitur ad hebreos recurrere. ⁊ scientie
ueritatē de fonte mag̃ quã de riuulis
querere. Ieiuniũ quarti m̃sis qui ap̃
Latinos uocat̃ iulius die. vii. ⁊. x. eid̃
mensis illud arbitramur q̃n descen
dens moyses de monte sĩna tabulas
legis abiecit. atq; cõfregit ⁊ iuxta
ieremiã muri rupti sunt p̃mũ ciui-
tatis. In. v. uõ m̃se qui apud nos ap-
pellatur augustus: Cũ p̃p explorato-
res t̃re scē seditio eēt orta in p̃p: iussi
sũt montem ñ ascendere. ⁊ p̃. xl. an
nos longis ãtra scã circuire dispendiis.
ut exceptis duob; caleph. ⁊ iosue. õs
in solitudine caderent. In hoc m̃se
⁊ a nabuchodonosor. ⁊ multa p̃ sc̃la
a tito. ⁊ uespasiano. t̃plũ ierosolimi
incensum ē atq; destructũ: capta urbe
bethel ad quã multa milia cõfuge-
rant iudeoꝝ. In. vii. uõ qui ap̃ nos
appellatur octub̃. occisus ē godolia.
⁊ iude trib; ac ierl̃m reliquie dissipa-
te sũt. Mense. x. qui apud nos ianu
arius dr̃. eo q̃ ianua sit. ⁊ p̃ncipiũ
anni. iezechiel in captiuitate posit⁹
audiuit ⁊ cunctus p̃p captiuorum.
Quinto m̃se t̃plũ eē subuersum
q̃ plenissime in eodē p̃pha cogno-
scimus. hoc ē g̃ oē q̃ dicit dies
planctus. ⁊ ieiunioꝝ quos acten⁹
habuistis in luctũ. sciatis q̃a cogi-
taui ut benefaciã ierl̃m ⁊ domui
iuda: uob̃ in letitiã ⁊ gaudiũ ⁊ sol
lemnitates eē uertendos: ita dũ
taxat si uĩtatē diligatis et pacem.
Iuxta anagogen quia tunc ieiunēm̃
quando sponsus auferetur a nobis
⁊ ñ meremur eius hāe p̃sentiã cũ
reuersus fuit ad nos dñs. ⁊ cogitauit
ut bñfaciat nob̃ oĩs tristitia uẽt̃
in gaudium. ⁊ fames pristina ser-
monis di p̃sentia doctrinarum eius
⁊ celestis panis saturitate cõp̃nsabit̃.
Non aũt uidentur ieiunia iiii.
m̃sis pos se celebrari. añ diem
pentecosten. A die eñ dñice resurrec-
tionis usq; p̃ntecostes ñ indicunt̃ ob-
seruanda ieiunia. Vñ ambr̃ in eid̃
diei sermōe qui sic incip̃. Scire debet
sc̃itas urã. P hos. l. dies nob̃ eē iugi
⁊ continua festiuitatis ita ut hoc oĩ
tempore neq; ad obseruandũ indi-
camus ieiunia. neq; ad exorandum
dm̃ genib, succedam⁹. Et infra. Ad
instar g̃ dñice resurrc̃onis. tota. l.
dierũ curricula celebrantur. ⁊ oĩs
isti dies uelut dñica putantur. Resur-
rectio enim dñica ē. In dñica resurgēs
saluator. reuersus ad homines ē. ⁊ p̃t
resurrectionē tota quinquagesima
cum hominib; cõũsatē ē. Equalis g̃ eoꝝ
necessarium ē ut sit festiuitas quoꝝ
equalis ē sc̃itas. Non g̃ ieiunamus
in quinquagesima q̃a in his dieb;
nob̃cũ dñs cõmoratur. Idē in apolo-
gia dd̃ h̃c nũm quinquagesimũ ui-
delicet. leti celebramus post dñi pas-
sionē remisso culpe toti debito. cy
rographoq; euacuato ab oĩ nexu libi.
⁊ suscipimus aduenientē in nos grã
sp̃s. s. die pentecostes uacant ieiu
nia laus dr̃ dõ alleluia cantatur.
Necessario g̃ eccl̃a cõstituit ut p̃t
diē p̃ntecostes ieiunia celebrent̃.
S⁊ q̃ in illis. l. dieb; ieiunandũ eē
negat̃. ex obseruanti necessitate in
telligit̃. Vñ in eid̃ diei sermone q̃ sic
incip̃. Nosse uos credo frs. ñ minore
letitia celebrem⁹ dies p̃ntecostes quã
scm̃ pasce curauim⁹. Tũc h sic m̃ fecim⁹.
ieiunauim⁹ sabb̃o. uig̃ celebrauim⁹
orationib; p noctant̃ in fletim⁹. Vñ

S. di. xxx. Siquis tñ.
I. p. ult. di. iii.
Quoniam fur.

necesse ē ut similem obseruantiā
similis letitia subsequatur.
Obseruantia uero similis quod ad factum non quod ad necessitatem. Itē
ysidorus. post pasca. usque ad pentecosten: licet traditio ecclesiarum abstinentie rigorem: prandiis relaxauerit. tamen siquis monachorum uel
clericorum ieiunare cupit non sunt prohibendi. quia et antonius et paulus primi heremite et ceteri antiqui patres etiam in
his diebus in heremo leguntur abstinuisse neque soluisse abstinentiā nisi
tantum die dominico. Itē ieronimus ad
lucinum. Utinā omni tempore ieiunare
possemus. Quod dicitur in actibus apostolorum diebus pentecosten. et die dominico apostolum
paulum. et cū eo credentes fecisse legimus. Nec hoc quod festiuis diebus
ieiunandū putem. et contextas quinquaginta diebus auferam. Sed una quaeque
prouincia habundet in suo sensu. et precepta maiorū et leges apostolicas arbitretur. Item pelagius petro episcopo potentino. Sabbato magno post horā baptismi episcopus
Dilectionis tue scripta ualere ordinari.
suscepimus in quibus significastis laurentinum ecclesie grumentine diaconē ad
episcopatum marcellianensis ecclesie siue
siculitanū ab omnibus fuisse electum.
Quod iam ante hoc tempus retulistis. et iussimus ut ueniret. credentes eosdem
personam ab episcopo suo dimissoriā accepisse. Quod si modo fecerunt facite eum
uelociter ad urbem romā occurrere.
ut si deus iusserit in sabbato magno post
horam baptismi ordinetur. Quia
si ante memoratū diem non occurrerit
cogetur usque ad quartū mensis ieiunia
sustinere.

His temporibus secundum anacletū. et zepherinum. Gelasiū. atque pelagiū. Episcopi
presbiteri. et diacones sunt ordinandi.
Metropolitanus autem iuxta leonē papam.
D.LXXVII uel ex presbiteris eiusdem ecclesie uel diaconibus optimi ordinetur. Ex monachis autem
uel laicis nullus nisi per gradus ecclesie
debet ad summū sacerdotiū peruenire

Unde gelasius papa. Non nisi per distinctos gradus
quisque ad sacerdotiū aspiret.
Illud nos statuentes uobis et omnibus seruare mandamus. ut
ordines ecclesiasticos si accedant in
ecclesia qui ordinari merentur. id est si quis
episcopus esse meretur. sit primo hostiarius
dein lector. et postea exorcista. Inde sacretur acolitus. demū uero subdiaconus.
dein diaconus. et postea presbiter. Exinde
si meretur episcopus ordinetur. Unde zosimus
episcopus urbis rome ait. Que interualla
temporis in singulis gradibus obseruanda sit.
In singulis gradibus hec tempora sunt obseruanda si ab infantia ecclesiasticis ministeriis
nomen dedit. inter lectores et exorcistas
quinquennio teneatur. Exinde acolitus uel subdiaconus. iiii. annis fiat.
et sic ad benedictionē diaconatus accedat.
In quo ordine. v. annis si inculpate
gesserit: adherēre debebit. Exinde suffragantibus stipendiis per tot gradus
datis proprie fidei documentis: sacerdotium potuit promereri: de quo loco si eum exactior ad bonos mores uita produxerit
summū pontificatū sperare debebit.
Defensores etiam ecclesie qui ex laicis fiunt
supradicta obseruatione teneantur.
si meruerint in ordine esse clericatus.
Item siricius papa. De eodem.
Quicumque itaque se ecclesie uouit obsequiis a sua infantia ante pubertatis
annos baptizari. et lectorum debet ministerio sociari. Qui ab accessu adolescentie usque ad. xxx. etatis annū. si
probabiliter uixit: una tantū. et ea quā
uirginē communi per sacerdotē benedictione perceperit uxore contentus. acolitus et subdiaconus esse debebit. Postque ad diaconii
gradum: si se ipsum primitus continentia
preeunte dignū probauerit accedat. Ubi
si ultra. v. annos laudabiliter ministrauerit. congrue presbiteratū consequatur.
Exinde post decennium episcopalem cathedrā
poterit adipisci. si tamen per hec tempora integritas
sue uite ac fidei eius fuerit approbata.
Qui uero iam etate grandeuus melioris
propositi conuersatione prouocatus. ex

Laico ad sacrā militiam puenire festinat. desiderio sui fructū ñ aliť obtinebit. nisi quod eo quo baptizatur tpr̄ statī in lector₂ aut exorcistarū numero socieťť si tñ eū unā habuisse. uł hãe. 7 hanc uirginem accepisse cōst; uxorem. Q₂ dum initiatus fuit. expleto biennio p qnquenniū aliud: acolit. 7 subdiaconus fiat. 7 sic ad diaconatū s. p h tpra si dign̄ iudicať fuit, puehatur. Exin iam accessu tpr̄o₂ pb̄rio uł ep̄atui: si eū plebis ac cłi euocauit electio ñ in merito socieťur. Itē ex. iii. sinodo.

S. i. b. defensorē hostiarium ibi non negociorum susceptorem nominat

S V bdiaconus ñ minor. xx. DE EODEM annor₂ ordineť. Si qs ů in ordine aliq̄ sacerdotali pť cstituta tpr̄a ordinatus fuit deponať. Itē ex c̄. cartaginensi. iiii. DE EODEM

J. di. lxxviii. Cap. ii.

P lacuit ut añ. xx. v. annos etatis nec diaconi ordinentur. nec uirgines cōsecrenť. 7 ut lectores ppłm ñ salutenť. Itē ex c̄. agathensi. Minorib; xxv annis leuitica ñ pr̄tur benedictio.

E p̄s bñdictionē diaconať minorib; quā. xx. ii. annor₂ penit̄ ñ cōmittat. Sane si coniugati iuuenes cōsñserit ordinari. 7 uxor₂ uoluntas ita requirenda ē: ut sequestrato mansionis cubiculo. religione pmissa postquā parit̄ cōusfuerint ordinenť: pb̄ri m ů t ep̄m an. xxx. annos. i. añ quā ad uiri pfectā etatē puemat. nullus metropolitanor₂ ordinare p̄sumat. ne p etatem qd̄ aliquotiens euenit aliquo errore culpeťur. Itē ex c̄. iiii. toletano. DE EODEM.

S. di. xxxii. Seria
S. di. xxviii. Debet
S. di. li. c. ...
J. e. di. lxxvii. Cap. i. 7 ii. 7 iii.

Set ib. de neophito ab infantia loqr̄ ut illud regularit ex rigore. h. tpalit ex dispensatione ... subiect q tam̄ 7c.

I n ueťi lege ab anno uicesimo. 7 u. leuite tabnaculo seruire iubent. cuius auctoritatē in canonib; 7 sc̄i patres secuti sūt. Nos 7 diuine legis 7 p̄ceptor₂ canonū inmemores: infantes 7 pueros leuitas facim̄: añ legitimā etatē. aut expientiā uite. Ideoq; ne ulťus fiat a nob. 7 diuina lege. 7 canonicis admoneri sñtñtis. ut a uicesimo. v. anno sue etatis. leuite cōsecrentur. 7 a tricesimo pb̄ri ordinenť. Itē gelasius pp̄. P q̄ interualla tpr̄ ordineť

J. e. di. lxxviii. Cap. ii.

quid monachi in cłicatū eligť.

S i quis de religioso ppositō 7 disciplinis monastialib; erudit̄ ad cłicale munus accedit. in primis eius uita acta tpr̄ib; inquirať. si nullo graui facinore pbatur infectus. si scd̄am fortasse ñ habuit uxorem. nec amarito relictam sortitus ostñditur. Ide monach' ů nouitius mor₂ honestate fulcitus cōtinuo lector₂ uł notarius. aut certe defensor effect̄. post tres m̄ses existať acolitus. maxime si huic 7 etas suffragatur. vi. m̄ses subdiaconi nomē accipiat. ac si modeste cōuersationis. honesteq; uoluntatis existat. nono m̄se diacon̄ cōpletoq; anno sit pb̄r. Cui tñ quot annor₂ fuerint inť statuta collatura: pposita sc̄i sponte suscepta doceť p̄stitisse deuotio. Si ů laicus quispiam eccłasticis ÷ aggregandus officiis tanto sollicit̄ in singlis que supius cōphensa sunt huiusmodi decet examinare psonā. quantū inť mundanam religiosamq; uitā cōstat eē discrimini. Quia utiq; cōuenientia eccłe ministia deputanda sūt. ñ incōuenientib; m erti ingēnda. Tantoq; mag̃ qd̄ sacris aptū possit eē seruitiis meor₂ querendū ÷ institutis: quantū de tpr̄ quo fuerint h assequenda decēpit. ut hoc mor₂ hãe doceat pbitā. qd̄ plixior cōsuetudo ñ cōtulit. ne p occasionē supplende penurie cłicať: uitia potius diuinis cultib; intulisse. ñ legitime familie dn̄i cōputem̄ pcurasse cōpndia. Quor₂ pmotionib; sup annumetā. vi. m̄ses nichominus subrogam̄. qm̄ sic dictū ÷ distare inť psona. diuino cultui dedită. 7 de laicor₂ cūersatioē uenientē. que tñ eatenus in dulgnda credimus. ut eccłis ab hac occasione cessantib; canonū patrior₂ uetus forma seruet.

J. xvi. q. i. Gol.
J. xvi. ...
S. e. di. ...

D. LXXVIII

Q ua ů etate sacerdotes ordinari debeāt: bonifatius. pp̄. diffinit dicēs. Añ xxx annos pb̄r non ordinetur.

S i quis. xxx. etatis sue annos ñ impleuit. nullo mō pb̄r ordinetur. ē si ualde sit dignus. Item leo pp̄. Non ē

S. di. lx. ...
B. ii. Ep̄m uo.

S̄. p. 1. di. l. viii. Capitulo p̄mo.

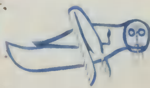
ordinād̾ sacđo᷒ ꝓbat longo examine.
Q VID ÷ manus cito imponere. nisi añ
etatis maturitatem. añ tempus ex-
aminis: añ meritū obedientie. añ
expientie disciplinā sacerdotalem
honorem tribuere ñ ꝓbatis.˜ 7 quid ē
cōmunicare peccatis alienis. nisi ef
fici talem ordinantē qualis ille est
qui non meruit ordinari.˜ Itē ex con
cilio neocesariensi. Añ xxx annō pbr̄ ñ
P BR añ xxx. annoꝝ etatē ordinet̄.
ñ ordinet̄ quāuis sit ꝓbabilis uite s;
obseruet̄ usq; ad p̄finitū tp̄s. Dñs enī
xxx anno baptizatus ÷ 7 tunc p̄dicauī.
OC regtari ūn 7 x̄. 7 iohs baptista
S 7 ezechiel. 7 ñ nulli ꝓphaꝝ. ñ legun
tur p̄dicasse ut ꝓphasse. Verum quia
7 ieremias 7 daniel añ iuuenilem eta-
tem ꝓphetie [spiritum] accepisse legunt̄. dd. quoq;
7 salomon in adolescentia uncti inue-
niuntur 7 iohs euangelista cū adhuc
eēt adolescens a dño apl̄m elect̄: 7 cū
aliis ad p̄dicandum missus inuenit̄.
Paulus quoq; apl̄s in adolescentia a
dño electus. 7 ad p̄dicandū missus as-
seritur. ecc̄la simul it̄ necessitate exigē
te ñ nullos añ xxx. annū ordinare
consueuit. Vñ zacharias pp̄. bonifa-
tio ep̄o. Necessitate cogn̄te xxv. annoꝝ
S I xxx. annoꝝ ñ sacđo᷒s ordinentur.
repperiuntur 7 necessitas poscat: a xxv.
annis sacđotes ordinent̄.

DLXXVII

E A pl̄icus aut̄ non nisi a cardinalib; 7
religiosis cl̄icis ÷ intronizand᷒. Vñ
nicholaus pp̄ att. De eo q̄ sin̄ cō cordi
electioē cardinaliū intronizat̄ur.

S̄. di. xxiii. Cap̄. 1.

S IQVIS apl̄ice sedi$ sine cōcordi 7 cano-
nica electione cardinaliū eius d̄. ac
dein̄ sequentiū cl̄icoꝝ religiosoꝝ in
tronizatur ñ pp̄. t̄ apl̄icus. s; apostatic
habāt̄ur. Itē simachus pp̄. P̄p̄ supsti
te inconsulto eo d̄ electione futuri pon-
tificis nemo audeat loq̄ ꝰ1.—
S IQVIS pp̄. supstite ꝓ romano ponti-
ficatu cuiq; quolib; mō fauorem p̄ stāe
conuincitur. loci sui honore priuet̄.
Et infra. Siquis pbr̄ aut diacon aut
cl̄icus. pp̄ incolomi. 7 eo inconsulto
aut subscriptionem ꝓ romano ponti
ficatu cōmodāe aut pitacia ꝓmittē:
aut sacramētū prebe temptauīt: aut
certe aliquod suffragium polliceri. ut
de hac cā priuatis cōuenticulis factis
delib̄are aliquid atq; decerne p̄sūpsit:
loci sui dignitate t̄ cōmunione priuet̄.
Et infra. P p̄t occultas fraudes cōiura-
tionum secretas insidias quas senten
tias huius districtionis cōsequit̄. Siquis
ad ecc̄lasticā ꝓtulerint notitiā. ēsilia
eoꝝ quicē hanc synodū de pontificali
elegint ambitu. 7 rationabili [ductus] ratione
ēuincit̄. particeps actionis hꝰ mōi ñ so
lū purgat̄ ab omi culpa sit. s; et remu
neratione que ñ indigna sit subleuet̄.
Itē ex c̄ stephani pp̄. In apl̄at̄ cul̄m nisi
ex cardinalib; non ꝓmoueatur aliquis.

b. xv. Q uiquā in calio.

S̄. di. xxiii. c. 1.
S̄. di. lxi. Nullus

O Portebat ut hec sacro scā nr̄a [dña] romana
ecc̄la iuxta quod a bāto pet̄ ei successoīb;
institutū ē rite ordinaret̄. 7 in apl̄atus
cul̄m unus de cardinalib; pbr̄is aut di
aconib; cōsecraretur. Itē ex eod̄. De eodem.
N ULLUS umquā laicoꝝ neq; ex alio ordi
ne p̄sumat. nisi p distinctos gradus a
scendens diacon᷒. aut pbr̄ fact᷒ fuerit car
dinalis ad sacrū pontificatū [lem] ꝓmouī
honorē. Itē ex eod̄. Anathematizet̄ ep̄s t̄
monachus t̄ laicus romanā ecc̄lam in
uadens 7 in gradū filioꝝ eius ꝓrūpens
S IQVIS ex ep̄is ut monachis
ut laicis cōt̄ canonū 7 scōꝝ patrū in
stituta ꝓrumpens in gradū filioꝝ scē
romane ecc̄le. 1. pbr̄oꝝ cardinalium 7
diaconoꝝ irē p̄sumpsit: 7 hanc apl̄icā
sedē inuadē quilib; ex supra dictis tēpta-
uit. 7 ad sūmū pontificalem honorē a
scendē uoluit: ipi 7 sibi fauentib; fiat ppe
tuū anathema. Et infra. Siquis rem
stē p̄sumpsit sacđotib; atq; primatib;
ecc̄le t̄ cuncto cl̄o ad eligēdū sibi roma
num pontificē secd̄m canonicā traditi-
onē: anathema sit. Itē ex c̄ leoīs. IIII.
Anathā [sit] qui canonice electioī romani
pontificis contra dicere p̄sumpserit.
S IQVIS sacđotib; seu p̄matib; nobilib; seu
cuncto cl̄o huius scē romane ecc̄le e-
lectione romani pontificis cōdicē p

sumpsit. sicut in concilio beatissimi
bonifatii 7 stephani pp. legitur statu-
tum. anathema sit. Item ex c. bonifatii
.i.si. Nullus epi fiat electio nisi post
diem tertium sue depositionis.
NVllus pontifice romano uiuente aut
epo ciuitatis sue presumat loqui aut par-
tes sibi facere. nisi tertio die depositionis
eius adunato clero 7 filiis ecclesie 7 tunc
electio fiat.
SEd queritur si duo temeritate concertan-
tium ordinati fuerint. quis eorum est alteri
preferendus. De his ita scribit honorius
aug. ad bonifatium. Si temeritate con
certantium duo fuerint ordinati.
SI duo forte contra fas temeritate certan-
tium fuerint ordinati. nullum ex eis futurum
sacerdotem permittimus. sed illum solum
in sede apostolica permansurum censemus
quem ex electis eorum nuo noua ordinatione di-
uinum iudicium 7 uniuersitatis consensus
HOc autem capitulum non de eo   elegit.
intelligendum est qui uno per apostasiam
ordinato a cardinalibus 7 religiosis clericis
apostolice sedi intronizatur. 7 si ille a-
postaticus ita cathedram beati petri uio-
lenter tenuit: ut canonica electio intra
urbem fieri non ualeat. Unde nicholaus
pp statuit dicens. De eo qui pecunia
uel populari tumultu nec canonica e-
SIquis pecunia uel lectione ordinatur.
gratia humana aut populari. seu militari
tumultu sine concordi 7 canonica elec-
tione cardinalium 7 sequentium religio-
sorum clericorum fuerit apostolice sedi intronizа-
tus non apostolicus. sed apostaticus habeatur.
liceatque cardinalibus 7 aliis clericis deum
timentibus 7 laicis inuasorem anathema-
tizare 7 humano auxilio a sede apostolica pel-
lere. Quod si hoc intra urbem perficere ne-
quiuerint: apostolica auctoritate extra
urbem congregati in loco quo eis placuerit.
electionem faciant. concessa electo au-
ctoritate regendi 7 disponendi res
7 utilitatem sancte romane ecclesie iuxta
qualitatem temporis quasi intronizatus
ELectio uero romani pontificis est   Est.
cum deliberatione predecessoris fieri debet.

Unde symmachus ait. Si papa de elec-
tione sui successoris decernere non potuit.
SI transitus pp inopinatus euenerit.
ut de sui electione successoris. ut supra
placuit non possit ante decernere.
siquidem totius in unum conuenerit
ecclesiastici ordinis electio: consecretur
electus eps. Si uero ut fieri solet studia
ceperint esse diuersa eorum de quibus cer-
tamen emerserit conuincat sententia plu-
rimorum. sic tamen ut sacerdotio careat. qui
captus promissione non recto iudicio
de electione decreuerit.
SIcut supra monstratum est electio
summorum sacerdotum a cardinalibus
7 religiosis clericis debet fieri: electio eorum
diuino iudicio est reseruata. Unde ana-
cletus pp ait. Summorum sacerdotum electionem
ELectionem summorum uirorum sibi dns reseruauit.
sacerdotum sibi dns reseruauit. licet
electionem eorum bonis sacerdotibus 7 spi
ritualibus populis concessisset.
LOca uero in quibus primates. patri-
arche epi. archiepi. presbiteri sunt ordi-
nandi hec sunt secundum lucium pp 7 clementem
atque anacletum. Ait enim lucius pp.
In quibus locis primates uel patriarche
VRbes et loca debeant ordinari.
in quibus primates presidere debent non moder-
nis sed multis ante aduentum christi sunt sta-
tute temporibus quarum primates gentiles
7 pro maioribus negotiis appellabant.
In ipsis uero urbibus post aduentum christi
apostoli 7 eorum successores patriarchas.
et primates posuerunt. ad quos
eporum negotia salua in omnibus apostolica
auctoritate. 7 maiores cause per apostoli-
cam sedem sunt referende. Item cle-
mens pp. D E E O D E M.
IN illis uero ciuitatibus in quibus olim apud
ethnicos primi flamines eorum:
atque primi legis doctores erant. eporum
primates uel patriarchas. beatus pe-
trus poni precepit: qui reliquorum eporum
causas. 7 maiora negotia in fide agita-
rent. In illis autem in quibus dudum
apud predictos ethnicos erant eorum
archiflamines. quos tamen minores

S. di. lx.iii. c. Si forte.

J. di. xcvi. c. i. c. Si illud
generaliter prohibetur in aliis licet specialiter de inuasore apostolice
sedis permittitur. Ut singula singulis inferenda sunt.
liceat clericis anathematizare. et alios humano auxilio
a sede apostolica pellere.

S. di. xxiii. c. i.

S. di. lxv. c. i. 7 ii. 7 iii.

D. LXIX

J. e. di. xcviii. c. i.

J. e. di. xcviii. c.

tenebant: quã memoratos primates archiepõs institui pcepit. In singulis uero reliquis ciuitatib; singlos. 7 nõ plures epõs constitui pcepit. qui epõꝝ tm̃ uocabulo potirentur. Q m̃ nec int ipõs aptos par fuit institutio 7 unũ pfuit omib;. Item anacletus. De eod.

S. di. xxii. Cap. ii.

B. ii. Sacdotũ.

Epi non castellis neq; in modicis ciuitatib; debent constitui. s; pbri p castella 7 modicas ciuitates. atq; uillas: debent ab epis ordinari et poni. Singuli tñ p singlos titulos suos. Ep̃s non ab uno s; a plurib; epis debet ordinari. 7 ut dictum ẽ nõ ad modicam ciuitatẽ. ne uilescat nom̃ epi s; ad honorabilem titulandus 7 de nominandus ẽ. pbr uõ ad qualemcũq; locum in eo cõstitute eccle pficiendus. Item leo pp. De eodem.

J. xvi. Q. i. Papam.

J. xiii. Q. i. Ecclas.

J. xvi. Q. i. Felix epc.

Illud sane qd ad sacdotalem ptinet dignitatẽ int omia uolumus canonũ statuta seruari. ut nõ in quib;lib; locis ut nec quib;cũq; castellis 7 ũ ante nõ fuerunt epi nõ cõsecrentur. cũ ubi minores sunt plebes minoresq; cõuentus pbroꝝ cũa sufficiat; epalia aũt gubnacula nõ nisi in maiorib; pplis. et frequentiorib; ciuitatib; oporteat psidere. ne quod scõꝝ diuinitus patrũ inspirata decreta uetuerunt uiculis et possessionib; t obscuris 7 solitariis municipiis tribuat sacdotale fastigiũ. Item ex cõ laudicensi. De eodem.

Non debẽ in uillis epõs ordinari. s; in sitatores. i. qui ccũeant cõstitui. his aũt qui añ hoc ordinati sũt nichagẽ censem. sine cscientia epi ciuitatis. Similit aũt pbri nichil sine pcepto 7 consilio epi agant.

J. xvi. Q. i. Ciuitas.
J. p. ult. di. v. Joh. g.

Sedes aũt epoꝝ nõ longo intuallo debẽ disiungi ut ad cõsecrationẽ sui cõpuincialib; sine difficultate possit occurre. Vñ gg. aug. angloꝝ epo.

Epales sedes nõ longo intuallo a se distantem tuã ita iungi debent. uolumus ordinare epõs ut sibi ipsi epi longo intuallo minime disiungantur. quatinus nulla sit necessitas ut in ordinatione epi cõuenire nõ possint. Nam epõrum ordinatio sine cõ aggregatis trib; aut. iiii. epis fieri nullatenus debet.

S. di. lx. iiii. Cap. i. 7 iii. 7 iiii.
S. di. lxvi. Cap. ii.

D. LXXXI

Hec de ordinandis 7 ordinationib; atq; de singuloꝝ gradiũ dist̃ictionib; 7 officiis nos dixisse sufficiat. Verum quia aliquantulũ diffusius in his immorati sumus. pcedentib; coherentia. quedã sub epilogo ad memoriam subiciamus: deb; aũt ordinandus in epm̃: apls ut scribit ẽẽ sine crimine. i. sine pecco mortifero. Quod nõ solum de epo. s; 7 de quolib; electo. ad aliquã ppositurã eccle opotet intelligi. Vñ aug. scrib sup. I.

Sine crimine. i. sine graui peccato deb; ẽẽ qui ordinatur eps.

Apls paulus qñ eleg ordinandos t pbros t diacones 7 quicq; ordinandos ad ppositurã eccle. nõ ait. Siquis sine pecco ẽ. h enim si diceret omis hõ reprobaretur. 7 nullus ordinaretur. s; ait siquis sine crimine ẽ sicuti ẽ homicidiũ 7 adulterium. aliqua immunditia fornicationis. furtum. fraus. sacrilegium. 7 cẽtra. Crim̃ aũt ẽ peccatum graue. accusatione 7 damnatione dignissimum.

S. di. xxv. Nunc aut.

S. xxxiii. c. vlt. cc. S; refert utrũ añ ordinationẽ pbratus. ut epatus in duob; porib; sacs ordinib; s. diaconatu. ut subdiaconatu. t in minorib; ordinib; aliqd crim̃ ammiserit. 7 postmodũ. scdm statuta tpa. pbri. t etiã epi facti fuerint. Si enĩ añ hanc pmotionẽ in minorib; ordinib; crimina cõmiserint. suscepti gdus offõ. ex canonũ lenitate. minime puabunt postq in sacerdotiũ t epatũ fuerint sublimati. S; si pu in sacris officiis h fecerint. a suscepto postmodũ offõ. 7 pontificio usq;quaq; cessabunt. Sic sup illo eod cap manifestissime cõtinetur.

Quolib; itaq; horũ implicatus ordinari non deb; t si iam ordinatus ẽ añ tps. t post tps sue ordinationis aliqd eoꝝ admisisse conuincitur susceptis gradus officio priuabitur. Vñ simachus pp ait.

Monitoris psonam recte nõ suscipit qui uerbis non operibus docet.

De more recte monitoris psonam suscipit nisi qui actib; suis errata cõdemnat 7 amore innocentie cõuersatione demonstrat. Vñ celestinus pp.

J. ii. Q. vii. Qui nec.
J. iii. Q. vii. Postulatus.
J. iii. Q. viii. Cursados nõ.

Careat ordine q prãt q indignũ sublimare non metuit.

Tantus daniel grauatus testimonius facinoꝝ. tanta accusatione pulsatus sacrariũ ut dr uirginum pollutus incesto: eps asseritur ordinatus. 7 ut in nris libellis scriptum

continetur. quorum ad uos quoque exemplaria direximus in pontificii dignitatem. tempore quo ad eam dicendam missis a nobis litteris uocabatur obrepsit sacro nomini absit iniuria. facilius est ut hanc dignitatem tali dando admisit ordinator. quam eam optineat ordinatus. Cui conuinceto sociabitur. qui eum sibi credidit largiendo pontificium sociandum. Qualis enim ipse sit ostendit quisque tales ordinauerit. Item in concilio niceno. Non recipit ordo ecclesiasticus qui sine examinatione confessus ordinatur.

J.1.Q.1. Si quis p̄.

S.e.di.xxiiii. Capitul.

Si qui sine examinatione promoti presbiteri sunt. et post examinationem confessi fuerint peccata sua. et cum confessi fuissent uelientes homines contra regulas eius manum imposuerunt. hos ecclesiasticus ordo non recipit. In omnibus quod enim inreprehensibile est defendit ecclesiam. Item eiusdem.

J.xx.v.Q.1. Omē q̄

Lapsi per ignorantiam. aut contemptu ordinati deponantur.

Quicumque ex his tamen tonsorati dicantur. qui lapsis per ignorantiam iam ordinati sunt uel contemptu eorum qui eos ordinauerunt hi non preiudicant regule ecclesiastice. Cum enim compertum fuerit. deponentur. Item innocentius. Alienus fiat a ministerio qui illud uiuendo illicite polluit.

Maximianus filius noster qualem querelam detulit libelli eius series adnexa declarat. Qui zelo fidei ac discipline ductus non patitur ecclesiam pollui ab indignis presbiteris. quos in presbiterio filios asserit procreasse. Et ideo fratres huius libelli consubiectus est tenore perspecto eos qui talia perpetrasse dicuntur. debetis in medio collocare discussisque obiectionibus que ipsis presbiteris impinguntur. si conuinci potuerint a sacerdotali officio remoueantur. Quia qui sancti non sunt. sancta tractare non possunt. atque alienum efficiantur a ministerio quod uiuendo illicite polluerunt. Item eugenius papa. Quibus ab ordine deposito episcopi prouidentia locus penitentie.

Sacerdos aut quis est deputetur ei. alius in ordine ecclesiastico prouectus si in eo scelere inuenitur quo abiciendus conprobatur. depositus prouidentia episcopi bene prouiso loco constituatur. ubi peccatum lugeat et ultius non committat. Item ex concilio magotiensi. Retrudantur in monasterio presbiteri qui penitentiam agere contemnunt.

Dictum est nobis quosdam presbiteros propter suam neglegentiam canonice degradatos et secularem gradu amisso uiuere. et penitentie et bonum agere neglegere. Unde statuimus. ut gradu amisso agendae penitentie gratia in monasterium aut canonicam regularem mittantur. Si uero hoc fieri causa qualibet prohibuerint ubicumque sint penitentiam agere non desistant. Si autem amisso gradu seculariter uiuere uoluerint. et penitentiam agere neglexerint: ab ecclesie comunione separentur. Item ysidorus. Mutatio loci ualet conuersis ad penitentiam.

Ualet inicium conuersis pro salute anime sue mutatio loci. plerumque enim dum mutatur locus. mutatur mentis affectus. Congruum est ergo inde corporaliter euelli. ubi quisque illecebris deseruiuit. Nam locus ubi praue quisque uixerit. et in aspectu mentis apponit que semper quisque ibi cogitauit uel gessit. Item ex iiii. sinodo aurelianensi. Clericus adulterasse conuictus aut confessus in monasterio retrudatur.

Si quis clericus adulterasse aut confessus fuerit aut conuictus. depositus ab officio comunione concessa in monasterio toto uite sue tempore detrudatur. Item pelagius constantino defensori. De eodem.

Romanus ecclesie dicitur thianensis per crimine adulterii clericus quod amisisse perhibetur. actio ordine depositus in monasterio hic in urbe roma ad agendam penitentiam ex nostra iussione retrusus est. Item in canone apostolorum. In crimine capto diaconus uel presbiter deponatur sed tamen comunione priuetur.

Presbiter aut diaconus qui in fornicatione aut periurio. aut furto. aut homicidio captus est deponatur: non tamen comunione priuetur. Dicit enim scriptura non iudicat deus bis in idipsum. Item. De eodem. S.di.L. Deb̄suo.

S.di.xxviii.

Si quis episcopus. presbiter. aut diaconus. post diaconii sui gradum acceptum. fuerit fornicatus aut mechatus deponatur. et ab ecclesia proiectus inter laicos agat penitentiam. S.e.di.xxxii. Nulli S.di.L.c̄c. Confirm S.e.di.xxxii. P̄to

Item ex concilio aurelianensi. De eodem.

Si diaconus. aut presbiter. crimen capitale commiserit simul et ab officio. et a comunione S.di.L. Si ep̄s.

pellantur. Si uero apostolus creatu suo altaris
comunione sub penitentis professione
submouerint his quoque si alii defuerint
et causa certe necessitatis exorta fuerit po
scentem baptismum liceat baptizare.
Item Greg. omnibus per regnum italicum et
teutonicorum. Non ingrediantur ecclesiam
presbiteri vel diaconi qui in fornicationis
Siqui presbiteri sunt. crimine iacent.
diaconi uel subdiaconi. qui in crimi-
ne fornicationis. iaceant. interdicimus
eis ex parte dei omnipotentis et sancti petri
auctoritate ecclesie introitum. usque dum
peniteant et emendent. Si qui uero in
peccato suo perseuerare maluerint: nullus
uestrum eorum audire presumat. officium. quia
benedictio eorum uertitur in maledictio-
nem et oratio in peccatum. testante domino per
prophetam. Maledicam inquit benedictio-
nibus uestris. Qui uero huic saluberrimo pre-
cepto obedire noluerint: idolatrie pec-
catum incurrent samuele teste et beato
Greg. instruente. peccatum ariolandi est
non obedire. et scelus idolatrie est nolle ac
quiescere. peccatum igitur paganitatis incur-
rit quisquis dum christianum se esse asserit sedi
apostolice obedire contemnit. Item alexander
sedis episcopis et regi dalmaticorum. Officio et
beneficio priuentur presbiter vel diaconus. uxo-
rem suscipiens uel susceptam retinens.
Siquis amodo. episcopus. presbiter. diaconus feminam
acceperit. vel acceptam retinuerit proprio gradu de-
cidat. usque dum ad satisfactionem ueniat
nec in choro psallentium maneat. nec
aliquam portionem de rebus ecclesiasticis habeat.
Idem eodem mediolanensi. De eodem
Siquis sacerdotum uel diaconorum uel subdi
aconorum officium contumaciter deserens.
feminam acceperit sibi potius elegit sicut
sponte ob fornicationem dimittit offi-
cium. ita ob preuaricationem dimittere co-
gatur. et inuitus beneficium. Idem populo
mediolanensi. De eodem.
Eos et qui fornicari eis liceat. diuinum
officium derelinquunt a deo recedentes
diabolo et opibus eius seruiunt. sic iustis-
sime ab officio alienos fecerunt: ita a beneficio
ecclesiarum priuatos esse adiudicamus.

Item lucius papa. De eodem.
Ministri altaris presbiteri siue diaconi ad domi
nica tales eligantur officia qui conti
nentiam seruent. Si uero post ordinatio
nem ministros contigerit per uxoris in
uadere cubile sacrarii non intrent limina.
nec portitor fiat sacrarii nec altare con
tingat. nec ab offerentibus holocausti
oblationem suscipiat. nec ad dominici cor
poris portionem accedat nec proferet.
et neque sine maioris natu auctoritate
minora gerat officia urceum sane ad
altare uel calicem non suggerat. Idem. De
ponatur clericus matronarum domicilia frequentans
Clericus solus ad femine tabernaculum non
accedat uel proferet. neque sine maioris
natu sacerdotis iussione. nec solus presbiter
cum sola femina fabulas misceat neque
archidiaconus sub pretextu humilita
tis aut officii frequenter intret domici
lia matronarum. aut forte pudicos aut
domesticos. matrone mandet aliquid
secrete. Si agnitum fuerit. et ille de-
ponatur et illa a liminibus ecclesie arceatur.
Item Greg. Sint vel non mulieres cum sacerdo-
Oportet sacerdotes tibi habitare non licet.
quibus dominum papa commissus est cum magna con
stantia uigilare desuper dominicas oues
ne lupinis morsibus. id est diaboli stimulis
lamentur. Neque enim hoc sine dolo quod
cum graui tristitia animi dico. Sacerdotes
cum feminis habitare conspicio quod ne
farium est dicere uel audire. et contra sanctorum canonum
sanccita. Ubi enim talis fuerit commoran-
tium habitatio. antiquus hostis stimuli non deerunt.
deus. Ideoque ammonendi sunt ut non an-
tiqui hostis decipiantur fraude. qua-
tinus iuxta apostoli uocem ut non uituperetur
ministerium nostrum. Caute enim nos oportet
fratres ambulare. ut mundas ualeamus
manus ad dominum leuare. Scriptum est enim.
Sancti estote quoniam ego sanctus sum. Siquis uero
presumpserit aut egerit sacerdotii sui ho-
nore priuetur. Unde omnino cauendum est
fratres ne fallamus papa. et impleatur
a nobis illud prophete dictum. Sacerdotes eius
mihi contaminant sancta et reprobant legem
quos et alius propheta increpat dicens.

Uos .o sacerdotes qui fallitis nom̄
meum? ⁊ dixistis in quare fallimus
nom̄ tuū? Quib; responsum est.
Offerentes ad altare meū panes pol-
lutos n̄ m̄ uoluntas in uobis dicit
dn̄s ⁊ sacrificiū n̄ accipiā de mani
b; u̅r̅is. quia polluti estis. Id̄ē sima
Uolumus ut sac̄dote̅. De eod̄ē. ;cho.
phibi debeant. ne cū mulierib; con
uersentur. Excepta dū taxat. mat̄.
uł sorore. ł uxore. que caste regn̄da
ē. Idem in registro. D E E O D E M.
Legitur quod b̄atus aug̃ nec cū sorore
habitare consenserit dicens. Que cū
sorore mā sūt. sorores mee n̄ sunt.
Docti ḡ uiri cautela magna nob̄ e̅e̅
deb; instructio. Item xxiiii. sinodo. de eod̄.
In omib; obseruari cōuenit. ut ētus
quis. ⁊ ēto tp̄r. ⁊ ēto in loco ⁊ ētis p̄so-
nis. uł appareā clicus. uł loqui debat
mulierib; ut excludatur om̄is nefan
da suspitio. Certe solū ad solam accede
nulla religionis ratio p̄mittat. Me-
lius enī duo quā unus simul. ⁊ H
fidelius ⁊ tutius res geritur. Ve H
uni si cedit n̄ ē eū qui eū erigat. Itē
exc̄o cartaginensi. iii. D E E O D E M.
Cum omib; oīo clicis extranee fe
mine non cohabitent. s; sole mat̄s
auie ⁊ matertere. amite. sorores.
⁊ filie friū. aut sororū. ⁊ quecūq;
ex familia domestica ex necessitate
ē ante quā ordinarentur iam cū eis
habitabant. ł si filie eoꝝ iam ordina-
tis parentib; uxores acceperunt. aū
seruis n̄ habn̄tib; in domo quas du-
cant: aliun̄ ducere necessitas fuit.
Itē exc̄ laudicensi. D E E O D E M.
Non oportet ministros altaris ł clico̅
quoslib;. aut se continentes ⁊ oīo
x̄anū. cū mulierib; lauacra habere
cōmunia. H ē enī apud gentiles pri-
ma rep̄hensio. Itē gg̃. ianuario ep̄o
carolitano. D E E O D E M.
Archidiaconū tuū ut audio habitar̄e
cū mulierib; p̄hibuisti. ⁊ nūc usq; in
ea p̄hibitione despicēs. qui nisi ius-
sioni tue paruerit: eū sacro ordine
uolumus e̅e̅ priuatum. Itē exc̄ci-
lio toletano. Uenundentur ab ep̄o
quem appetunt illicita clicoꝝ c̄
Quidam clici legiti- ;sortia.
mum n̄ habn̄tes coniugium extra-
nearū mulierū ł ancillarū suarū
que interdicta sunt consortia appetūt.
Ideoq; quecumq; clicis talit̄ coniūcte
sunt. ab ep̄o auferantur ⁊ uenun-
dentur. Illi p̄ tp̄r religatis ad peni-
tentiā. quos sua libidine infecerūt.
Item s; ricius pp̄ ymerio ep̄o cap̄. xii.
Non habitent cum clicis n̄ quas ne
Feminas non alias cessitudo excusat.
in domo clicoꝝ e̅e̅ patimur nisi eā
tm̄ quas solū p̄p necessitudinū cās habitar̄e
cū eisd̄ē s; nodus nicena p̄misit.
Itē exc̄ africano. iii. N̄ maioꝝ iussioē
ad feminaꝝ domicilia clici n̄ accedāt
Clici uł cōtinentes: ad uiduas uel
uirgines n̄ ex iussu ł p̄missu ep̄oꝝ
aut p̄b̄rorū n̄ accedant. ⁊ hoc n̄ soli
faciant. s; cum clicis. ł cū quib; ep̄s.
aut p̄b̄r iusserit. Nec ep̄i ipi aut p̄b̄ri
soli abeant accessum ad huiusmōi
feminas. s; ł aut clici p̄sentes sunt
aut graues aliqui x̄piani. Itē exc̄
cartaginensi. iiii. Ep̄i p̄uideant ne
occasionem tp̄alium clicoꝝ fami
liaritatib; uirgines socientur.
Ad reatum ep̄i ptinet ł p̄b̄ri. qui par-
rochie p̄ē. si sustin̄tande uite p̄sitis
cā adolescentiores uidue ut sc̄imoniales
clicoꝝ familiaritatib; subiciantur.
Item exc̄ eod̄. Uidue que stipn̄dio ecct̄e
sustentantur. tā assidue in dī ope
e̅e̅ debent. ut meritis ⁊ orationib;
suis ecct̄am adiuuent. Generalit̄ in paup̄ib;
tħi q suis manib; laborar̄e n̄ pōs. ep̄s neccāria p̄uidat.
ym iaurelian̄s. De eod̄ē. Ep̄s paup̄ib; ł infirmi
q debilitate faciēte suis manib; laborar̄e n̄ pōs. uic
tū uestitū in q̄ntū sibi pōsibile fuit largiat̄.
Itē innocentius exsup̄io tolł ep̄o. Qui uolup-
tatem offō p̄pont̄ mōis omīb; sub- DLXXXII
Proposuisti quid de his ;moueant.
obseruari debat: quos in ministio
diaconii. aut in officio p̄b̄rii posito
in cōtinentes e̅e̅ aut fuisse: gnati

S. e. di. xxxii. Interdixit

S. e. di. xxxii. Interdix.

b. ii. Ancil

b. xviii. Siquis in bal

S. di. xxxvii. fraternitas

S. e. di. xxxi. Eos.

S. e. di. xxxii. Interdix.

I. e. di. lxxxvi. Non satis.

filii perdiderunt. De his itaque manifesta divinarum legum est disciplina et beate recordationis Siricii episcopi monita evidentia commearunt ut incontinentes in officiis talibus positi omni honore ecclesiastico priventur. Nec admittantur ad tale ministerium quod sola continentia oportet implere. Est enim vetus admodum sacre legis auctoritas: iam inde ab initio custodita quod in templo anno vicis sue habitare precepti sunt sacerdotes ut servientes sacris oblationibus puros et ab omni labe purgatos sibi vindicent divina ministeria. Neque eos ad sacra officia fas sit admitti qui exercent vel cum uxore carnale consortium. Quia scriptum est. Sancti estote quia ego sanctus sum dominus deus vester. Quibus utique propter sobolis successionem propterea usus fuerat relaxatus quia de alia tribu ad sacerdotium nullus fuerat iussus accedere. Quo magis ipsi sacerdotes vel levite pudicitiam ex die ordinationis sue servare debent quibus et sacerdotium vel ministerium sine successione est nec preterit dies qua vel a sacrificiis divinis vel baptismatis officio vacent. Nam si paulus ad corinthios scribit dicens abstinete vos ad tempus ut vacetis orationi et hoc utique laicis precepit. Multo magis igitur sacerdotes quibus sacrificandi et orandi iuge officium est semper debebunt ab huiusmodi consortio abstinere. Qui si contaminatus fuerit carnali concupiscentia quo merito exaudiri se credit posse cum dictum sit omnia munda mundis. coinquinatis autem et infidelibus nichil est mundum. sed coinquinata est eorum mens et conscientia. Sed forte hoc licere sibi credit. quia uxoris unius scriptum est virum: non dixit hoc ut permaneat in concupiscentia generandi. sed propter continentiam futuram quod aptius declaravit dicens. Qui autem in carne sunt deo placere non possunt. vos autem iam non estis in carne sed spiritu. Sed ea plane dispar et diversa sententia est. Nam si ad aliquos forma ecclesiastice vite

S. e. di. xxxi. Eos ad.

S. e. di. xxx. Tene debr.

pariter et discipline. que ab ipso Siricio ad omnes provincias commeavit. non probatur pervenisse. his ignorantibus venia non negabitur. ita ut de cetero penitus incipiant abstinere. et ita gradus suos in quibus fuerint inventi retineant. ut eis non liceat ad potiora conscendere. Quibus in beneficio esse debet quod ipsum hunc locum quem retinent non amittunt. Si qui autem scisse formam vivendi missam a Siricio detegantur neque statim cupiditates libidinis abiecisse. illi sunt modis omnibus submovendi qui post ammonitionem cognitam preponendam arbitrati sunt voluptatem.

Item Siricius papa. D e e o d e m.

Plurimos sacerdotes christi atque levitas post longa consecrationis sue tempora tam de coniugibus propriis quam etiam de turpi coitu sobolem didicimus procreasse. et crimen suum hac presumptione defendere. quia in veteri testamento sacerdotibus ac ministris generandi facultas legitur attributa. dicat nunc quisquis michi ille est sectator libidinum preceptorque vitiorum si estimat quod in lege moysi passim sacris ordinibus a domino nostro laxata sunt frena luxurie. cur eos quibus committebantur sancta sanctorum premonet dicens. Sancti estote quia ego sanctus sum dominus deus vester. Cur etiam procul a suis domibus anno vicis sue in templo habitare iussi sunt sacerdotes: hac videlicet ratione ne vel cum uxoribus possent carnale exercere commercium. ut conscientie integritate fulgentes acceptabile munus offerrent deo. Quibus expleto deservitionis sue tempore: uxorius usus solius successionis causa fuerat relaxatus. quia non ex alia nisi ex tribu levi quisquam ad dei ministerium fuerat preceptus admitti. Item. qui aliquanti de quibus loquimur ut tua sanctitas retulit ignorantie lapsos se deflent esse. his hac conditione misericordiam dicimus non negandam. ut sine ullo honoris augmento. in hoc quod detecti sunt quam diu vixerint officio perseverent. si tamen post hec continentes se studuerint exhibere. Hii vero qui illiciti privilegii excusatione nituntur. et sibi asserunt veteri hoc lege

concessum. nouerint se ab omni ecclesiastico honore quo indigne usi sunt. apostolice sedis auctoritate deiectos. nec umquam posse ueneranda attractare misteria. A quibus se ipsi dum obscenis cupiditatibus inhiant priuauerunt. Et quia exempla presentia cauere nos premonent in futurum: si quilibet episcopus. presbiter aut diaconus. quod non optamus fuerit talis inuentus. iam nunc sibi omnem per nos indulgentie aditum intelligat obseratum quia ferro necesse est ut abscidantur uulnera. que fomentorum non senserint medicinam.

Cui autem pro peccato iubetur deponi post condignam penitentiam in suo ordine potest reparari. Unde in gangrensi concilio legitur. Que penitentia sit imponenda sacerdoti qui de fornicatione conuincitur.

Presbiter si fornicationem fecerit quamquam secundum canones apostolorum debeat deponi: tamen iuxta auctoritatem beati siluestri pape. si non in uitio perdurauerit si sua sponte confessus adiecerit ut resurgat. x. annis in hunc modum peniteat: tribus siquidem mensibus a ceteris remotus: pane et aqua a uespera in uesperam utatur. Diebus autem dominicis et precipuis festis modico uino et pisciculis atque leguminibus recreetur. sine carne. et sagimine. ouis. et caseo. sacco indutus. humi adhereat. die ac nocte iugiter misericordiam dei omnipotentis imploret. finitis tribus mensibus continuis. exeat. tamen in publicum non procedat. ne grex fidelis in eo scandalum patiatur. Nec enim debet sacerdos publice penitere sicut laicus. Postea aliquantis resumptis uiribus unum annum et dimidium in pane et aqua expleat exceptis dominicis diebus et precipuis festiuitatibus: in quibus uino et sagimine ouis et caseo. iuxta canonicam mensuram uti poterit. Finito primo anno. et dimidio corporis et sanguinis domini: ne indurescat particeps fiat. et ad pacem ueniat. Psalmos in choro cum fratribus ultimus canat. ad cornu altaris non accedat. iuxta beati clementis uocem minora gerat officia. Deinde uero usque ad expletionem septimi anni omni tempore exceptis pascalibus diebus tres legitimas ferias in una quaque ebdomada in pane et aqua ieiunet. Expleto septimo anni circulo. si fratres apud quos penituit eius condignam penitentiam laudauerint. episcopus in pristinum honorem iuxta calixti pape auctoritatem eum reuocare poterit. Sane sciendum est quia secundam feriam. unum psalterium canendo. aut unum denarium pauperibus dando si opus est redimere poterit. Finitis septem annis. deinde usque in finem decimi anni. sextam feriam nullam interueniente misericordia obseruet in pane et aqua. Eadem quoque penitentia erit sacerdoti de omnibus aliis peccatis et criminibus: que eum in depositionem adducunt. Neque hoc cuilibet uideatur honorosum si sacerdos post lapsum digne ut supra dictum est penitens ad pristinos redeat honores.

Prouidendum est autem his qui ad ordinandum eligitur et si a proprio uitio uideatur alienus consentiendo alienis inquinetur. Ut enim simmachus papa ait. non est grandis differentia: utrum letum inferas uel admittas. Mortem enim languentibus probatur infligere qui hanc cum possit non excludit. Hinc ergo septimus (?) ait. Suspendatur ab officio episcopus clericorum suorum fornicationi consentiens.

Siquis episcopus fornicationem presbiterorum uel diaconorum uel crimen incestus in sua parrochia pretio uel precibus interueniente consenserint uel commissum auctoritate sui officii non inpugnauit ab officio suspendatur. Item augustinus. Maxime ecclesia leditur sub nomine sanctitatis delinquens.

Nemo quippe in ecclesia amplius nocet quam qui peruerse agens nomen uel ordinationem sanctitatis et sacerdotii habet. Delinquentem namque hunc redarguere nullus presumit. et in exemplum culpa uehementer extenditur. quando prore-

Marginalia (left): S. e. di. l. Nic. Sacerdotes. — S. e. di. lxxxi. Presbiter autem. — + non pene intensione sed temporis diuturnitate omnium maiorum criminum regularis septenis est penitentia. pro quia enormium delictorum. — S. di. xxviii. Presbiter ce. — S. di. l. Si quis episcopus ce. — I. de con. di. iiii. Eos quos ce.

Marginalia (right): I. xxxiii. q. ii. Hi qui — I. xiii. q. i. c. ult. — I. xxiiii. q. i. Si quod ce. — S. si dicitur ead. i. tamen — D. LXXXIII — I. e. di. lxxxvi. Facientis — I. i. q. i. ... vi. ...

uerentia ordinis peccator honeratur.
J. II. Q. VII. Qui nec. eps itaque qui talium crimina non corrigit.
magis dicendus canis est impudicus.
J. e. Di. LXXXVI. Facien. quam eps. Item innocentius.
Qui non resistit errori consentit.
Error cui non resistitur adprobatur. et
J. XXIII. Q. III. Qui pot. ueritas cum minime defensatur opprimitur et negligere quippe cum possis perturbare peruersos. nichil aliud est
quam fouere. Nec caret scrupulo
societatis occulte qui manifesto fa
cinori: desinit obuiare. Item pius
pp. Non prodest suo errore non pollui qui alieno consentit.
Quid prodest enim illi suo errore non
J. II. Q. VII. Neglige. pollui: qui consensum prestat erranti.
Item gregorius. Qui non occurrit consentit erranti.
Consentire uideatur erranti. qui
ad resecanda que corrigi debent
non occurrit.
Sicut autem aliorum uitia palpare non
J. e. Di. LXXXVI. Facien. debet. ita nec malorum laudibus
delectari. Unde anacletus cunctis fi
delibus; Miserrimus est eps qui ma
lorum laudibus gloriatur.
Nichil illo pastore miserius qui lupo
J. e. Di. LXXXVI. Facien. rum gloriatur laudibus, quibus si placere
uoluit. atque ab his amari delegerit:
erit hic ouibus magna pernities. Nullus
igitur pastorum placere lupis et gregibus oui
um potest. perdit enim memoriam labo
rum mens terrenis obligata carceribus.
Sicut autem artium in suo quoque opere
inuenitur maxima instantia: ita non
unica eruditionis est neglegentia.
Quamquam sacerdotem tam a suis quam ab
alienis criminibus, oporteat esse inmu
nem. tamen si aliorum sunt se se habuit: non idcirco
uerba sue predicationis debent contem
ni. Sicut enim ieronimus ait. ut le
J. I. Q. I. Nic. Non equales. Aug. Dns. et ambr. Non sanct. xiuia per cinerem humidum fluens: lauat.
et non lauatur. Ita bona doctrina per
malum doctorem animas creden
tium lauat a sordibus peccatorum.
Sollicitum quoque ac uigilantem o
portet esse epm circa defensionem pa
DLXXXIIII upum et relevationem oppressorum
tuitionem monasteriorum. quod si facere
neglexit. aspere sunt corripiendus est.
Unde gregorius antemio subdiacono campa
nie. Corripiatur eps qui circa offici
um suum negligens extiterit.
Peruenit ad nos fratrem et coepiscopum nostrum
pascasium ita desidem et negligentem in
cunctis existere. ut in nullo quia est
eps agnoscatur. Adeo ut neque ecclesia
ipsius neque monasteria siue filii uel op
pressi pauperes. erga se eius dilecti
onis studium sentiant. nec aliqua
supplicantibus sibi in quibus iustum est
opem defensionis accommodet. et quod ad
huc est grauius dici consilia sapientium
et rectorum suadentium. nulla patiatur
ratione suscipere. ut quod ipse nequit at
tendere: ab alterius saltem possit addiscere. Quod si
ita est non sine tua culpa esse cogno
scas qui eum obiurgare atque cohercere
ut dignum est distulisti. Volumus
itaque ut eum coram aliis sacerdotibus; uel
quibusdam de filiis suis nobilibus; con
testari pro hac re debebas et hortari. Si uero
quod non credimus post hanc adhor
tationem nostram solito adhuc more
negligens esse temptauit ad nos est
monitis omnibus transmittendus. ut
hic positus discere possit quid uel qua
liter secundum dei timorem agere conueniat
sacerdotem. Item ad eundem. De eodem.
Nuntiatum est nobis campanie epos
ita negligentes existere ut in memo
res honoris sui. neque erga ecclesias neque
erga filios paterne uigilantie curam exhi
beant. ut monasteriorum sollicitudi
nem gerant seu in oppressorum siue
pauperum se tuitionem impendant.
Idcirco hac tibi auctoritate precipimus
ut eis ante te conuocatis. ex nostro illos manda
to districte commoneas quatinus ita in his
que eos iuste secundum deum agere conuenit
uigilantes existant. ut nullum non de
eis denuo murmur exaspere. Si quem
uero post hec neglegentem esse cognoueris
ad nos eum sine aliqua excusatione
transmitte: ut quam sit graue nolle
ab his que reprehensibilia et ualde
uituperanda sunt corrigi. regularum
se ualeat districtione sentire.

QVod aūt de mundicia castitatis sa
cerdotib; imp̄atur. hoc ē de quib; ub
altari seruientib. intelligendum est.
Vn̄ in cartaginensi cō. ii. aureliꝰ eps̄
dixisse legitur. Qui sacram̄ti diui-
nis deseruiūt cōtinētā ī oīb; seruēt.
Cum in p̄tito concilio de cōtinentie ⁊
castitatis moderamine tractaretur.
gradus isti t̄s cōscriptione quadā castita-
tis p̄sectioē̄m adnexi sūt. E p̄os inquā
p̄bros ⁊ diacones. ita placuit ut decet
sacro sanctitates. ac dī sacerdotes nec n̄
⁊ leuitas uł qui sacram̄tis diuinis inś
uiunt cōtinentes eē in oīb; quo pos
sint simplicit̄ qđ a dn̄o postulant in
petrare. ut quod ap̄li docuerunt ⁊
ip̄a seruauī antiquitas. nos q; custo
diamus: ab uniuersis ep̄is dictū ē.
oīb; placet ut ep̄i p̄bri ⁊ diaconi
uł qui sacram̄ta contractant. pu
dicitie custodes. ē ab uxorib; conti
neant. ab oīb; dictū ē placet ut
in oīb; ⁊ ab oīb; pudicitia custodi
atur. qui altario deseruiūt. Itē ex cō car
taginensi. u. d e e o d e m.

S. e. di. xxx. ii. Ex eod. Placuit. S. e. di. xxx. i. Ep̄os. p.

Cum de quorūdā cłicorū quāuis erga
uxores p̄p̄as incontinentia referre
tur. placuit ep̄os p̄bros ⁊ diaconos sc̄d
p̄pria statuta ē ab uxorib; cōtinē. Quod n̄
fecīnt: ab eccłastico remoueant offō.
Ceteros aūt cłicos ad h̄ n̄ cogi. s; sc̄d
uniuscuiusq; eccłe consuetudine
obseruaī debe. // CLAUSULA EST.

S. e. di. xxx. ii. Ex eod. placuit.

Contra martinus p̄p̄. supra lector
si uiduā. S; ⁊ illud ubi necessitas. h̄
ubi nulla necessitas urget.

Similit̄ quod monogamus eē ep̄s iubē
ē ⁊ ad reliquos eccłasticos ordines deri
uari oportet. Vn̄ siricius p̄p̄ scribit
im̄io teraconensi ep̄o. Laicali sit tm̄
cōioē cōtēpt cłic qui uiduā aut sc̄dam
Quisquis cłicus. aut ducens uxorē.
uiduam. aū sc̄dam uxorē duxit oī
eccłastice dignitatis priuilegio mox
denudetur. Laicali tm̄ sibi cōmu
nione cōcessa quā ita demū potit̄
possidē. si nichil postea p̄p̄ quod
hac carē debat admittat.

PResbiterorum uō nomē quāquā a senec
tute sit sumptū: magis tm̄ matu-
ritatem indicat sapientie quā cani-
tiem corporis. Vn̄ anacletus. P̄bri
seniores dr̄ n̄ tā etate quā sapiētia.
PORRO moysi p̄cipitur ut eligat
p̄bros. i. seniores. Vn̄ ⁊ in puerbis
dicitur. gł̄a senum ē canities. hec uō
canities. sapientiā designat de qua
scriptum ē. Canities uero hominū
prudentia ē. Cūq; nongentis ⁊ āplius
annis ab adam usq; ad abraam ui
xisse homines legamus nullus
alius p̄mus appellatus ē p̄br. i. senior n̄
abraam qui multis paucioribꝰ ui-
xisse annis cōuincitur. Non ergo p̄p̄
decrepitam senectutem s; p̄p̄ sapien
tiam nominantur p̄bri.

S. e. di. xxi. c. his. p̄br.

Hospitalitas uō usq; adeo ep̄is ne
cessaria ē ut si ab ea inueniant
alieni iure p̄hibeantur ordinari.
Vn̄ gg̃ scribit iohi ep̄o. Hospitali-
tatem nesciens non fiat ep̄s. DLXXXV.
Florentium archidiaconū eccłe
ancolitane qui ad ep̄atū electus
fuāt scripture sacre quidē scien
tiā hāē s; ita etatis senectā confrac
tū accepimus: ut ad regiminis
officium n̄ possit asurgere. addiscn̄
tes ē illum ita tenacē extitisse ut in
domo eius amicus nunquā ad
caritatem introeat. Rusticus aūt
diaconus eid̄ eccłe qui simulit̄ elect̄
fuāt uigilans quidā homo dr̄. s;
quantū asseritur psalmos ignoāt.
Florentinum uō diaconū eccłe ra
uennantis qui ab oīb; electus me
moratur sollicitū eē nouim̄ s; qłis
sit intiꝰ oīo nesciṁ. Ideoq; frāt̄nitas
tua una cū frē nr̄o ⁊ coep̄o nr̄o ar
menio suprascripte eccłe ancho
nitane uisitatore illuc festinet
accedē ⁊ diligent̄ de uita ⁊ moīb;
singłorū requirē si nullo sint
crimine conscii quod eos ad hoc
officiū uetet accedē. Parit̄ ē re
quirendum ē si hoc quod de p̄fato
archidiacono dictum ē: Quia

nunquam amicus domũ eius ingᵉ
sus: Si ita seuitas h᷑ ⁊ utrũ ex necessita
te an extenuatia talis sit. aut si ita ē
senex ut ad regendum n̄ possit assurgē
ut si tactis sacrosc̄is euangl̄iis sicut
nobis nuntiatũ: ius iurandũ p̄buit
nunquã sunt ad ep̄atũ accedere.
S; de rustico diacono quantos psalmos
minus tenet scrutandum ē. Floriñ
tino diacono rauennantis. si nullũ
sicut diximus crimē ē quod obsistat
apud ep̄m eius necēe ē agē. ut ei
debat concessionē cõcedē. Non tñ
S. di. lxiii. Laterenses ex nr̄o mandato ut edicto nec cõtra
S. di. lxxvi. c. ut suã uoluntatē eum cede uitatur.
Doctorem aũt ep̄m oportet ēē ne
DLXXXVI in inferiorem culpe in eũ refundant
qui docendi officiũ accepit quod
ex se quinescit. uel negligit. Uñ
leo ep̄s. scribit aliensi ep̄o. Negligñ
tie rectorũ imputat̄ culpe inferiorũ.
In feriorũ culpe ordinũ ad nullos
magis referende sint quã ad desidē
negligentesq; rectores qui multam
sepe nutriunt pestilentiam dum
austiorem dissimulant adhibē me
dicinã. Item leo ep̄s. rustico narbonē
si ep̄o. Hoĩes s̄ dilig̃ñd peccã odio h̄nda.
Hodio h̄nt peccata ñ homines. cor
ripiantur tumidi tollerentur infirmi
⁊ quod seuius ... castigare necēe est
ñ seruientis plectatur animo sed
medentis. Item ioh̄s. uiii. Qui negli
g̃ emẽdare q̃ uał facientis culpã h̄t.
Facientis p̄ciul dubio culpam h̄ãt q.
S. e. di. lxxxiii. Error. Error. quod p̄t corrigē negligit emẽdare.
Scriptũ quippe: Non solum qui
faciunt s; ⁊ qui cõsentiunt. participē
iudicantur ⁊ ubat dño p̄sp̃a: qui ab
J. xx. iii. Q. ii. Qui pot. afflictis pellit aduẽsa. Et negligere
J. ii. Q. vii. Negl. cũ possit deturbare puersos nichil
aliud ē quã fouere nec car⁊ scrupu
lo consensionis occulte qui manife
sto facinori desinit obuiare. Et p̄
bat odisse se uitia qui condemnat
errantes nec relinquit sibi locũ de
uiandi qui ñ pepcit ẽcedenti. Et
primus innocentie gradus ē: odis

se nefanda. Et latum pandit delin S. e. di. lxxxiii. Consentire.
quentib; aditum: qui iungit cũ pra
uitate consensum. Et nichil p̄dēa
licet ñ puniri p̄o: qui puniendus est
alieno peccato.
Si aũt in corripiendo quisq; modũ S. e. di. lxxxiii. Audeat.
excessit. ñ a subditis s̄ ueniã a d
dño petat. Uñ aug̃ de uita clicorũ.
Ueniam a subditis ñ petat qui
in corripiendo modum ñ excedit.
Quando necessitas discipline morib; J. ii. Q. i. vii. Nos cc. S; illud
cohercendis dicē uos dura uerba ex h̄ulitatis lenitate: h̄ ex au
compellit. si ⁊ ipi modũ uos excessisse ctoritate prelature
sentitis. non a uobis exigitur ut
uobis a subditis ueniam postuletis
ne apud eos quos opõt; ēē subiectos
dũ nimiũ seruat̃ humilitas regñdi
frangatur auctoritas. Et tñ petenda:
uenia ab omĩũ dño qui nouit eos
q̃s p̄ iusto forte corripitis: quãta
bñiuolentia diligatis.
In doctrina uõ sacre scripture au
ctoritatem deb; p̄ferre ñ secłariũ
litterarum peritiam obstinate. non ē
enim ep̄alis officii grãmaticã expone
ne laudes iouis p̄sonentur ore põ
tificis. Uñ g̃g. scribit desiderio ep̄o.
Sacrã scripturã ñ g̃maticã deb; ep̄s
Cum multa nobis de uris exponere.
fuissent studiis nuntiata. ita cordi
nr̄o ē nata letitia: ut negare que
ea sibi urã f̄rnitas cõcedñda deposcit
minime ualem. S; post h̄ puenit
ad nos quod sine uerecundia memo
rare ñ possumus: f̄rnitatem urãm
grãmaticã quibusdã exponere:
quã rem ita moleste suscepimus
ac sumus uehemẽtius aspnati ũ ea
que prius dicta fuãnt in gemitũ ⁊
tristitiam uerteremus. quia in uno se S. e. di. lxxxvii. Cap. i. 7 ii.
hore. cũ iouis laudib; xp̄i laudes ñ
capiuntur. Et quã graue nefandũ
q; sit ep̄is canē. ⁊ quod nec religioso
conueniat considera.
Libalem quoq; necessitatem pati
entib; sacerdotem ēē oportet.
alias aũt uacuũ portabis nom ep̄i.
Uñ g̃g. scribit. ii. seruodi inẽ cẽtã.

ĩ ·di· lxxxviii. Ep̄s nullã ꝯc̄.

S; aliud ē nulla faciente necessitate curã rei fa
miliaris suscipe. ⁊ lectionũ atq; orõnũ studio. tepide
inherere qd̄ ibi inducetur. aliud in necessitatib; aliis
subuenire. ⁊ ꝓpt̄ ꝓximos contēplationis studiũ tepera
re qd̄ hic ꝑpetitur.

Sine lib̄alitate ĩ ne portat̄ nomē ep̄i

F Ratrem nr̄m marianum ep̄m ĩ q̃b;
quib; (alias) excita. quia eum obdormisse
suspicor. Dic ḡ illi ut cum loco mut̄
⁊ mentem. non sibi credat solam lecti
onem. ⁊ orationē sufficē. ut remotus
nichil studeat de manu fructificare.
S; largam manũ hat̄ necessitatem pa
tientib; concurrat alienam in opiam suã
credat. Quod si hoc nō hȝ. uacuũ ep̄i no
men tenet.

In ipa lib̄tate modus adhibendus ē re
rum ꝑsonarum. Rerũ. ut nõ omnib; sed
singlis quedam prēnt ut plurib; p̄dēē
possimus. iuxta illud ꝓphete dispsit
dedit paupib;. ꝑsonarum: ut primũ
iustis deinde peccatorib;. quib; tñ dare
ꝓhibemur. ñ quia homines sunt. s; quia
peccatores. Vñ aug̃. sup ioh̄m parte ii.

In māē peccatũ est res suas doāe istrõib;

Donare res suas istrionib; uitiũ ē non
inmane non uirtus. Et scitis de talib;
quã sit frequens fama cũ laude qa
laudat̄ peccator in desideriis aĩe sue.
⁊ qui iniqua gerit bñdicetur. Idē in
ps̄. c. ii. Grauit̄ delinquũt qui uena

Qui uenatorib; donant. torib; aliqd donãt.
quare donant. Dicant michi quare
dant uenatorib;. h̄ in illo amant. in quo
nequissimi s̄. h̄ in illo uestiunt ipam
nequitiam publicam spectaculis
omniũ: qui donant istrionib; qui donãt
meretricib; qr̄ donant. Nũquid non
⁊ ipa hominib; donãt. Non tñ natu
ram ibi attendunt opis dĩ. s; nequi
tiam opis humani. Item. Qui uena
tori donat ñ homini donat. s; arti
nequissime. Nã si homo tm̄ eēt ⁊ uena
tor ñ eēt. ñ ei donares. Honoras in
eo uitiũ non naturam. Idem in ps̄
c. xl. iiii. Vident homines uenato
rem ⁊ delectantur. Ve miseris si se
ñ correxerint. Qui uident enim ue
natorem ⁊ delectantur. uidebunt
saluatorē et ꝯtristabuntur. Itē ier
in ps̄. lxxx. v. Esau uenator erat
qm̄ peccator erat. ⁊ penit̄ ñ inueni
mus in scripturis scīs. scm̄ aliquē uena
torem. piscatores inuenim̄ scōs.
Itē ĩbr. in om. de xl. iii. Quid p̄dē
ieiunare uiscerib; ⁊ luxuriare uena
tib; ieiunare a cib; errare peccatis.
Item: an putatis illũ ieiunare frs
qui primo diluculo non ad ecclām
uigilat. ñ b̄ãtoꝝ martirum scã loca
ꝑquirit. s; surgens congregat seruu
los disponit retia canes ꝑducit salt̄
siluasq; ꝑlustrat. Seruulos inquã
secum ꝑtrahit. fortasse magis ad ecclã
festinantes. ⁊ uoluptatib; suis peccata
accumulant aliena. nesciens se reum
se futurum tam suo delicto quã depdi
tione seruoꝝ. It̄ ambr in l' de officiis.

Non satis ē bñ uelle. s; ⁊ bñfacere. nec
satis ē iterum bñ facē. nisi id ex bono
fonte. i. bona uoluntate ꝑficiscat̄.
Item: ꝑfecta lib̄alitas. fide. cã. loco.
tp̄r. cõmendatur. ut p̄mũ opetur
circa domesticos fidi. Grandis cul
pa si sciente te fidelis egeat. si scias
eum sine sumptu eē famem tollare
erũpã ppeti. qui ꝑsertim egē erubscit.
Si in causam ceciderit. aut captiuita
tis suoꝝ (filioꝝ). aut calumnie. ⁊ ñ adiuuē.
Si sit in carcerem. ⁊ penis ⁊ suppliciis.
⁊ ꝓp debitum aliquod iust̄ excruciet̄.
Nam si omnib; debetur mĩa: iusto am
plius. Si tp̄r afflictionis sue nichil
a te impetr̄. si tp̄r piculi quo rapit̄
ad mortem. plus ap̄ te pecunia tua
ualeat. quã uita morituri ñ ē leue
peccatum. Item: dñs ñ uult simt̄
effundi opes. s; dispensari. nisi forte
ut eliseus qui boues suas occidit et
pauit paupes ex eo quod hãũt ut
nulla cura tenerentur domestica. S;
relictis omnib; in disciplinã se ꝓphicã
daret. Item. Est ⁊ alia ꝓbanda li
b̄alitã. ut ꝓximos seminis tui ne
despicias si egē cognoscas. Melius
enim ē ut ip̄ subuenias tuis quib; pu
dor ē ab aliis sumptũ deposcere.
aut alicui postulare subsidium
necessitati. ñ tñ ut ditiores fieri uelit̄
ex eo quod tu potes conferre inopib;.
cã enim prãt naturam ñ grã. Neq;

S̄. e. di. l. ii. Joh'es os. c. Q uie.

S̄. e. di. xxx. iii. Cap. i.

Que sint in lib̄alitate ꝯsiderãda.

pptereā te dō dicasti ut tuos diuites faciās s; ut tibi uitam ppetuam fructu boni opis acquiras & ptiōni serationis peccā tua redimas. putāt se parum posse ptium querunt tuum uite tue adime contendūt fructum. & accusant. quod eos diuites non feceris. Cum te uelint illi eterne uite fraudare mercedem. Item considerandā ē in largiendo etas atq; debilitas ut non nunquā uerecundia que ingenuos pdt natales. ut senioribz plus largiaris. qui sibi iam non queunt uictum querē. Similit & debilitas corpis ē ppmtius iuuanda. Tum siquis ex diuitis cecidit in egestate & maxime sine uitio s; aut latrociniis. aut proscriptioē aut calumniis que habebat amisit. Item pulcra ē liberalitas ē in ipō quoq; paupis dato mēsuram tenere. ut habundes plib; non conciliandi fauōis grā ultra modum fluāt. Quicquid enī ex affectu puro ac sinceō pmittur: h; decor. non supfluas edificationes aggredi nec pmitte necessarias. maxime sacerdotib; h; conuenit ornare dī templum honore cōgruo. ut & cultu aula dnī resplendeat. Impensas miē frequentare quantum oporteat largiri peregrinis. n̄ supfluas. s; competentes. Item. Compatiamur itaq; alienis calamitatib; necessitates aliorum quantum possumus iuuemus. & plus interdum quā possumus. Melius enim ē causas pstare p miā. & in inuidiam ppeti quā ptende in clementiam. Nos aliqñ in inuidiam incidimus quod fregerimus uasa mistica ut captiuos redimeremus. Id sup lucam. Singlis quoq; gnib; hominum conueniēs tribuit scs baptā responsum. Unū omnib; ita publicanis ne ultra pscptum exigāt. militib; calumniā faciant. pdam requirant. docēs ideo circo stipendia constituta militie ne dū sūpt qr. pdo grassetur. S; &

h; alia officiorum pcepta. q̄ a sunt singulorum. Mia communis est usus. Ideoq; commune pceptū omib; officiis. oīb; etatib; necessaria. & ab omīb; defendā. n̄ publicanus non miles. excipit. n̄ agricola. l' urban. diues. & paup. oēs in cōe admonentur. ut cōferant n̄ hñti. Mia enī plenitudo uirtutū ē. & tiō omib; ē pposita pfecte forma uirtutis. ne uestimtis alimtisq; sē parcat. Miē tn̄ ipsius possibilitate & cōditioīs huāe m̄suram seruet: ut n̄ s; unusq; totū eripiat. h; qd hēt cū paupe partiat. Id'. Cetm dī conditioē. ūp' pascas parentes. Nam si iuxta diuinū oraculū cōtumelia quid' parentis morte luitur: quāto mag; fames q̄ in loco insolete dns infrenat iactantiā. Id int' d' officiis. Pasce fame morientē. Quisq; H pascendo hoīe suāe potuit: si n̄ pauis occidisti. Item ier; qui clemtiā non hēt. nec in diuitiis uisca miē. & lacrimarum quamuis spat' sit. non tn̄ adimplet uult legem xpi.

Simili oportet eē epm n̄ pcussorem. i. ad uindictam facile. Unī gg̃ scb lobi epō carinthiorum. Ad uindictā facilis episcopus eē non debet.

Si quid uō n̄ de quocumq; clico ad aures tuas peruenit. quod te possit iuste offendē. facile non credas. nec ad uindictam te res accendat incognita. S; p̄sentib; eccle tue seniorib; ē uitā diligent pscrutanda. & tunc siqualitas rei poposcit. canonica districtio culpā feriat delinqntis. Id ianuario epō. De quodā epō qui añ missarū sollemnia dnico die ad exarandā mese

Tanta nequitia ad aures meas de tua eē fraternitate senectute peruenit: ut eam n̄ humanit pfecte pensaremus: sz iam maledictioē feriremus. Dictū quippe m̄ ē: quod dnico die pus quam missarum sollemnia celebrares ad exarandam messem latoīs p̄sentium pexisti. & post exarationem eius missarum sollemnia celebrasti. & post missarū sollemnia & terminos possessionis illius eradicare minime timuisti. Quod fac

S. e. di. lxxx. ii. c. i.

J. ii. q. ii. ōta. ē. iii.

J. xx. iii. q. i. aug. mili.

S; ibi notant illi qui h faciunt qui sup di pauperes non intendunt. h tio nō ita h fieri pōt ut cura paupū relinquatur.

J. ii. q. i. Cap pente.
J. xv. q. vii. J. Siquid.

J. i. q. vii. J. Tanta.
hoc p contextum et sub iungitur q. ē J. ii. c. q. vii. Paulus dicit.

S. e. di. xiiii. Capitulo.

Incip. a. Epm ... (marg.) S. e. di. xlvi.

tum que pena debeat sequi. om̄s qui audiunt sciunt. Dubii aūt de tanta ꝑuersitate fueramus. s; filius n̄r ciriacus abb̄s requisitus a nob̄ ita ꝓhibuit se cognouisse. Et quia adhuc canis tuis parcimus. ortam̄ te aliquando resipisce senex miser: atq; a tanta leuitate morum: ⁊ opm ꝑuersitate compesce. ⁊ quanto morti uicinior efficeris tanto sollicitior ēē atq; timidior debes. Et q̄ꝺ pene sententia inte fuāt iaculanda s; quia simplicitatē tuā cū senectute cognouimus: int̄im tacem̄. Eos uō quoꝝ consilio h̄ egisti in dubiis m̄sib; excōmunicatos ēē decreuimus. ita ut siquid eis int̄ duoꝝ m̄siū spatiū humanitus euenit: b̄ndictioē uiatici non ꝑuentur. Deinceps aūt abeoꝝ cōsiliis cautus existere.

Eps ꝑcussor ēē ꝓhibetur. ne uidelic; ꝓpis manib; aliquem cedat. Vn̄ in agathensi c̄ legitur. D E E O D E M.

Non liceat ep̄o manib; suis aliquē cedē. hoc enim alienum a sacerdote ēē deb;.

Prohibetur ⁊ eps turpis lucri ēē cupid̄. ne in aliquo inhonesto negō uictū uł cetā sibi necessaria querat. Quod gn̄alit̄ de oīb; diuino cultui mācipatis. i. clicis ł monachis intelligi oportet. Un̄ in calcedonensi c̄ legit̄.

Qui c̄ numerat̄ in clo non deseruiat

PERuenit ad scām turpibus lucris. sinodum q̄a de his qui in clo cōnumerantur quidā ꝑ̄pis ꝑ lucri gr̄am alioꝝ possessionū conductioēs ⁊ cās secłarium suscipiūt. ⁊ a sacris officiis se ꝑ desidiā separant. Ad domos aūt seclarium cōcurrūt. ⁊ substantiaꝝ eoꝝ gubnationes auaritie cā suscipiūt. Decreuit ḡ scā ⁊ magna synodus nemine hoꝝ deinceps hoc est epm̄ siū clicū: aut monachū conducē possessiones. aū misceri seclarib; ꝓcurationib; posse. n̄ qui forte legib; ⁊ ad minoꝝ etatū tutelas siū curationes inexcusabiles attrahuntur: aut cui ipsius ciuitatis eps ecclasticarū rerū cōmiserit gubnacula. ⁊ orphanorum atq; uiduarum que indefense sunt aut eaꝝ ꝑsonarū que maxime eccłastico indigent adminiculo ꝓꝑ timorē dī.

Siquis uō transgressus fuit h̄ ꝑcepta eccłastice correctioni subiaceat.

Viduis aūt ⁊ orphanis. eccl̄e ꝑ̄sidiū implorantib; ep̄i debent adēē ⁊ contra impboꝝ uiolentias ꝓtectionis patrocinium eis negare n̄ deb̄. Vn̄ gelasius ierontio ⁊ petro epis. DLXXXVII.

Implorantib; patrociniū eccłe ep̄i deb̄.

Licet omnib; de nobis ... ad ēē. sꝑantib; n̄ debeamus inquantum possumus nos negare: plus tn̄ in uiduarum cāus ⁊ impensius ducimus exequendas. quas tueri a nob̄ uł ab omnib; diuina manifestat assertio. Idem anastasio ep̄o. D E E O D E M.

De solatiis ꝑ̄pe defensionis auxilio. ⁊ qui suis actib; ꝓ dēē ꝓpetatis infirmitate n̄ possunt: exoratū decet pontificem subuenire. quia pupillis tuitionē ⁊ diuinitas iussit impendi: ⁊ iō maxio ⁊ ianuario clicalis officii. qui se solatiis parentū ł ꝓpinquoꝝ asserūt destitutos: auxilium exenīa delegatione p̄rab: ut ad uersus inꝓbitates aduersariorū suoꝝ ꝓtectiue exsecutionis annisu. noxia coīnta n̄ sentiant. Idē leontio ⁊ petro ep̄i.

Quis quis in negotiis D E E O D E M.

suis n̄ri nōis intercessione sꝑat sibi remedia posse cōferri: pronanos cōuenit aūositate p̄rare. Idem honorio ep̄o. D E E O D E M.

Diuine retributionis memor. ad pontificalem cōscientiā ꝑtinē n̄ ambigas. egentiū comodis piā sollicitudinē n̄ negare. Idem fortunato ep̄o.

Tueatur eccła q̄s in sui defensioē suscep.

In religiosū prius ⁊ execrabile iudicamus. si quisquā ꝓpinquus uł extraneus. in sua tuitione susceptos n̄ omī fide. ⁊ tota animi sui educauit sc̄itate. Ac cū olimpius diacon dilectioni tue felicis atq; olimpii suggeratur auunculus: eosq; paruulos

j. e. di. lxxxviii. Cap. i.
j. xxi. q. ii.
j. di. lxxxvii. c. ult. cc.
j. xvi. q. i. Gnalit. cc.
j. xxii. q. iii. Ciprian. cc. Si;
illud cipriani de testamentaria. h aūt de legitima tutela intelligitur.
Si; tam̄ multa leges nob̄ indulgeant que tn̄ nos prudentius non habem̄. Vn̄ quāuis lex oīs tutele nob̄ inmunitatē indulgeat. nos tn̄ a tutela legitima exhonerari nolumus

tutele uice suscepit nutriendos: ultra latrocinium ēē iudicamus. quod eos bonus sciat parentum sicut asserunt reliquid extorres alia retinendo. alia ēē leges. 7 iura uendendo. Item ex c̄ aurasico. Confugientes ad ecc̄lam extrahere n̄ lic̄.

Eos qui ad ecc̄lam confugiunt: tradi n̄ oportet. s̄ loci sc̄i reuerentia et intercessione defendi. Siquis autem mancipia clicorum pro suis mancipiis ad ecc̄lam cōfugientib; crediderit occupandam. p omnis ecc̄lis districtissima dānatione feriatur. In ecc̄la quoque manumissos. 7 ptestamtū ecc̄le comdatos. siquis in seruitute ut obsequiū. ł ad colonariā c̄ditionem reuocāe temptauit. an ī aduersione ecc̄lastica coherceatur.

Item ex c̄ agathensi. In libtate ecc̄le libtos legitime tueatur libtō facto.

Libtos legitime adm̄s ss factō ecc̄la sinecessitas exegit tueatur. quos siquis an̄ audientiam. aut puadere: aū expoliare psumpsit. ab ecc̄la repellatur. Ite ex c̄ toletano. iiii. A sac̄dotib; defendantur libti qui in seruitute retinentur.

Libti qui a quib; cūq; [...] uocatur. manumissi sūt: atq; ecc̄le patrocinio comdati existant. sicut regle antiquorum patrū cōstituerūt. sac̄dotali defensione. a cuiuslib; insolentia ptegant. siue in statu libertatis eorum. seu in peculio qd habe noscuntur. Itē ex c̄ toletano. Expositos defend ecc̄la siquis eorum.

Si expositus an̄ ecc̄lam calumpnia de retinetur. ecq; sit miseratione collectus. contestationis ponatur ep̄la. ut sius qui collectus ē. intra x. dies q̄sit agnitusq; n̄ fuit. securus hāt qui collegit. Sane qui post p̄dictū tp̄s calumniator extitit. ut homicidia ecc̄lastica districtione dānabitur. sicut patrū sac̄re auctoritā.

Prohibentur ep̄i ū c̄lici cupiditatis negotia suscipe. ñ pietatis cura uiduis 7 orphanis inpn̄de. Vn̄

Smeltiades pp. De eodem.

Decreuit sc̄a sinodus nullū deinceps clicum aut possessiones conducē aut negotiis s̄clarib; se miscē. nisi pp curam aut pupillorum aut orphanorū. aut uiduarum. aut si forte ep̄s ciuitatis ecc̄lasticarū rerum sollicitudinē eum hāe p̄cipiat. Ubi patet quia alia sunt negotia s̄claria. alia ecc̄lastica. Nonne moyses in s̄cto erat cum crebro intraret tabnaculum et exiret. Qui intus cōtemplatione rapiebatur. foris infirmantiū negotiis urgebatur. Sic 7 iacob ascendentes. 7 descendn̄tes angl̄os uid. quia rectores ecc̄le n̄ solum cōtēplando ascn̄dunt. s̄ deorsū q; ad mēbra illius miserando descn̄dt. 7 dū sac̄dotes horum facta imitāt 7 se custodiūt. 7 subditorū bonā portant. Item gelasius. De eodem.

Consequens est ut illa q̄ que de picenii partib; nup ad nos missa relatio nuntiauit. non p̄teunda putaremus. i. p̄limos c̄licorum negotiationib; inhonestis 7 tp̄ib; lucris inhiare nullo pudore cessantes euāglicam lectionē: qua ip̄ dn̄s negotiatorēs uerbatos ex templo asseritur expulisse. nec ap̄lica uerba recolentes quib; ait. Nemo militans dō implicat se s̄cularis negotiis. Psalmistā q; dc̄t surda dissimulantes aure cātātē. Quoniam n̄ cognoui negotiationes in troibo in potentias dn̄i. Pro n̄ h̄ mōi. aut ab indignis. post hac q̄stib; nouint abstinendū. 7 ab oī cuiuslib; negotiationis ingenio cupiditateq; cessandū. aut in quocūq; gradu sit positi mox a s̄clārib; officiis cogantur abstine. Quoniam dom dī domus orōis ēē deb. 7 dici. Ne p officia negotiationis potius sit latronū spelunca. Ite ex canone ap̄lorum. In sacris ordinib; cōstituti s̄clares curas: assumere n̄ debent.

Ep̄s. aut sac̄dos. aut diaconus ne-

C. xvii. Q. iiii. Reuera
C. xii. q. ii. Ecc̄lastice
C. xi. q. iii. Cure
C. xxxiii. q. vlt. Sed dep.
C. xii. q. ii. Libtis
C. de epalri iudicio ēē. oēmini.
C. xxi. Q. iii. placuit.
C. xvi. Q. i. Leo. Impa. ēē. Gnalit.
S. e. di. lxxxvi. Capitulo
C. xiiii. Q. iiii. Cap. ii.

LXXX VIII
DLXXX VIII

quaquam secularis curas assumant. Si in aliter decidantur. Item gregorius Iohanni defensori. Episcopus secularibus curis occupatum ad nos. pati non debet.

Reverentissimum fratrem nostrum basilium episcopum. velut unum de laicis: in causis secularibus, occupari: et pretoriis inutiliter observare. Que res. quomodo et ipsum vilem reddit. et reverentiam sacerdotalem ad nichilat: statim ut experientia tua hoc preceptum susceperit. ad revertendum eum districta executione compellat. Quatenus ei illic insistente quinque diebus, sub qualibet excusatione in morari non liceat. Ne si quolibet modo eum ibidem amplius moram habere permiseris cum ipso apud nos graviter incipias esse culpabilis.

Item ex concilio cartaginensi. iiii. Testamentorum tuitionem et curam rei familiaris.

Episcopus tuitionem rei episcopus non suscipiat. testamentorum non suscipiat. Item ex eodem. Episcopus nullam rei familiaris curam ad se revocet. sed lectioni et orationi et verbo predicationis tantummodo vacet. Item ex eodem. Episcopus gubernationem viduarum et pupillorum ac peregrinorum non per se ipsum sed per archipresbiterum aut archidiaconem agat. Item gregorius. quertino prefecto. Ratiocinorum causas clericus non debet assumere.

In utile et valde laboriosum est. hominem litteratum ratiocinorum causas assumere et in eis quod non expedit se obligare. Item ieronimus: Fugiendus est clericus negotiator.

Negotiatorem clericum ex inope divitem. et ex ingnobili gloriosum: quasi quasdam pestes fuge. Item augustinus. libro questionum veteris et novi testamenti. Clerico negotiari non licet.

Fornicari hominibus semper non licet. negotiari vero aliquando non licet. Antequam enim ecclesiasticus quis sit licet ei negotiari. facto iam non licet. Item ciprianus. Nomine sacerdotis careat qui dei ministros ad secularia avocat officia.

Neque ad altare dei mentio nominari in sacerdotum prece. qui ab altari sacerdotes et ministros. voluerit avocare. Et ideo victor cum contra formam nuper in concilio a sacerdotibus, datam geminum faustinum presbiterum. ausus sit tutorem constituere. ob dormitionem eius apud vos non fiat oblatio: aut aliqua deprecatio nomine eius frequentetur in ecclesia. ut sacerdotum decretum religiose aut necessarie factum servetur a nobis.

Quomodo sue oportet esse prepositum ut quedam in quodam modo fuerit dispensationis argumenta assumantur.

In dispensatione vero ecclesie observandam hanc regulam noverit: ut nulli quamtulibet excitate pre duo simul officia committat neque secularibus viris res ecclesiasticas gubernandas committat. Unde gregorius scribit omnibus episcopis. Uni persone duo non committantur officia.

Singula ecclesiastici iuris officia singulis quibusque personis singillatim committi iubemus. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem actum habent. ita in ecclesie corpore secundum veridicam pauli sententiam. in uno eodemque spirituali corpore cofendum est officium. Alii committendum aliud. Neque enim quantalibet excitate uni persone. uno tempore duarum rerum officia committenda sunt. quia si totum corpus oculus. ubi auditus: Sicut enim varietas membrorum diversa officia. et robur corporis servat. et pulcritudinem representat. ita varietas personarum per diversa nichilominus distributa officia. et fortitudinem et venustatem sancte dei ecclesie manifestat. Et sicut indecorum est ut in corpore humano alterum membrum alterius fungatur officio: ita nimirum nocivum que simul que turpissimum si singularum rerum ministeria personis totidem non fuerint distributa. Item gregorius anthemio subdiacono. Quilibet episcopus vicedominum et yconomum habeat.

Volumus ut frater noster pascasius et vicedominum se et maiorem ordinet domus quatinus possit vel hospitibus supvenientibus, vel causis que eveniunt

D LXX VIIII

C. xvi. q. i. Inprimis. Item xl. dist. Ab ep. Illud vero.
S. di. lxxxvi. fratrem nostrum.
C. v. q. iii. c. ult.
C. xiiii. c. i.
C. xiiii. q. iiii. c. i.
C. xxvii. q. i. nubendi.
C. xxi. q. iii. Cap. iii.
S. di. lxxxvi. c. ult.
C. xvi. q. i. Generaliter.
C. xvi. q. i. Nemo.
C. xxi. q. i. c. ult. Sed illud ex speciali privilegio. vel ex generali iure.
C. xvi. q. iii. Quamvis.

idoneus et paratus existe. Si uero negligentem prospicis, ut ea que dicimus implere differentem, omnis clerus eius ad hibi debet, ut communi consilio ipsi eligantur, quorum persone ad ea que prediximus ualeant ordinari.

Officium est uicedomini episcopi disponere. Unde Gregorius clementine patricie post alia.

Quod sit officium uicedomini.

Diaconum uero anatholium quem a uobis dirigi poposcistis hoc nos non posse facere: causa est magis modus quam rigoris auctoritas facit. Uicedominum enim constitutum eius cuius arbitrio episcopo proprio commisimus disponendum. Item ex concilio calcedonensi. De eodem.

J. xvi. q. vii. qm. Innoua...

Quia in quibusdam ecclesiis sicut ad nos peruenit: sine yconomis episcopi res ecclesiasticas tractant: placuit omnes ecclesias habentes episcopos et yconomos habere de proprio clero qui gubernet res ecclesie cum arbitrio sui episcopi ut non sine testimonio sit gubernatio ipsarum rerum ecclesiasticarum, neque ex hoc ueniat res eiusdem ecclesie dispergi, et sacerdotali dignitati obtrectatio generetur. Si uero quis hoc non obseruauerit diuinis subiaceat regulis. Item Gregorius. Iohanni carolitano episcopo.

Secularibus uiris res ecclesiastice non committantur.

Indicatum est nobis quod laicis quibusdam curam uestri patrimonii commiseritis, qui per modum in rusticorum uirorum depredationibus atque ex fatigationibus fuerunt deprehensi. quod sicut est districte a uobis discuti conuenit, atque inter eos ecclesie uestre rusticos causam examinare subtilius: et quicquid fraudis inuentum fuerit: cum pena legibus statuta reddere compellantur. De cetero uero cauendum est a fraternitate uestra: ne secularibus uiris atque sub regula uestra non degentibus cuiuslibet res ecclesie committantur, sed probatis de uestro officio clericis in quibus si quid reperiri potuerit prauitatis, ut in subditis emendare quod illicite gestum fuerit ualeatis, quos uidelicet apud uos ambitio sui officii magis conuenienter administrent quam accusent.

J. xvi. q. vii. Nona...

Propinquis uel fauore sibi coniunctis ecclesiastica officia non audeat committere. Unde in toletano concilio decimo. Ecclesiastica non committat episcopus officia propinquis uel fauore sibi coniunctis.

De cetero omnibus placet in posteritate resecande factum, et non esse de cetero faciendum. Quicumque ergo pontificum deinceps aut sanguinem propinquis, aut fauore quibuscumque persone de uinctis talia lucra commendare temptauerit, ad sue nefande presumptionis excidium et quod iussum fuerit deuocetur irritum et qui ordinauerit annue excommunicationis subiaceat. Que uero ablata forte fuerint ab eo qui tulerit reddantur in duplum.

J. xvi. q. vii. Capitula

G. e. di. lxii. Episcopum non

Porro ipsa officia quia ita sunt distinguenda, nec uni persone omnia committenda et ex auctoritate Gregorii et ex auctoritate Bonifatii perpenditur datur intelligi qui ait. Graduum et ordinum distributio ecclesie unitatem conseruat.

J. xvii. q. ii. Eusebi. Ilegib.
J. xii. q. ii. Diaco. ce. J. rnu. ce.
J. xii. q. Sut.

Ad hoc dispositionis prouisio gradus diuersos et ordines constituit esse distinctos, ut dum reuerentiam minores potioribus exhiberent et potiores minoribus dilectionem impenderent, una concordia fieret ex diuersitate contextio et recte officiorum gereretur administratio singulorum. Neque uniuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnus eam differentie ordo seruaret. Quia uero queque creatura in una eademque qualitate gubernari uel uiuere non potest celestium militiarum exemplar nos instruit, quia dum sunt angeli, sunt archangeli: liquet quia non equales sunt sed in potestate et ordine: sicut nosti differunt alter ab altero.

D. LXXXX.

Litigiosus quoque prohibetur ordinari. Quia qui sua potestate discordantes ad concordiam debet trahere: qui oblationes dissidentium prohibetur recipere: nequaquam litigandi facultate alios ad dissidium debet prouocare. Unde in cartaginensi concilio iiii. legitur.

Clerici discordantes reiciantur uel reuocentur.

Discordantes clericos: episcopus uel ratione uel potestate ad concordiam trahat: ino-

b. i. Sic omnis

bedientes sinodus p audientiã dã
net eos. Itẽ ex eod. Dissidñtiũ frm
oblationes in eccła ñ recipiãtur.
J. i. q. i. Non ẽpu J. xiiii. q. v. c. ii. J. xi. q. iii. Abier Oblationes dissidñtium frm. neq;
in sacrario. neq; in gazofilatio
recipiantur. Simulit̃ dona eoꝝ
qui paupes opprimũt. a sacdo
tib; refutanda sunt. Item ciprianus. Extra ecctam eẽ pbant qui
pacẽ cũ pximo suo non habent.
Nec q; ad cain neq; ad munã eius re
spexit dš. Neq; enim pacatũ hae
dm̃ potãt. qui cũ frẽ ñ pacẽ s; dis-
cordiam zeli habebat. quã sibi g
pacẽ pmittunt inimici frm̃? Que
sacrificia celebrare se credũt. emuli
sacdotũ? Secũ eẽ xpm̃ cũ collecti
fuĩnt oppinantur. hii qui extra ecctã
colliguntur? Tales ẽ si occisi in cõfes-
sioẽ nominis x fuĩnt. macula ista
J. i. q. i. Cũ ordi. vide nec sanguine abluitur. Inexpia-
bilis ⁊ grauis culpa discordie nec
passione purgatur. Item ex octa-
ua sinodo. Murmurantes a frm
unitate alieni efficiantur.
Alienus sit a frm unitate qui m̃murat
⁊ opẽi habici at: qui m̃murãs ex
titit. ne pẽã m̃murantiũ curtat.
De qua apls dic. Neq; m̃murauitis
sic qdã eoꝝ m̃murauerũt: ⁊ pierũt
J. xxvi. q. vii. Si qui. ab extminatore. Iuxta m̃surã itaq;
opis: peccatõ q in hac sñtñtia apti
plenit declaratur. sacdotis iudicio
pniteat. Itẽ ex eod. Corripiãt qui
rixã ⁊ contentiones amant.
Siquis mõach rixas. t cõtẽtioẽs ama-
J. in xxvi. q. ii. Si qt cur. penit. uit. t mãifestũ cuitiũ frĩ intulit.
iuxta arbitũ rectõis. modũq; pec
cati diutina expiet pnitñtia. Item.
Qui cõtẽtiosus aut m̃murã extitit f
arbitũ poris tã diu pniteat. q diuct-
pe qualitã extat. Itẽ ex cãtaginensi
.iiii. Dissidentẽ epi ad cõcordiam
Dissidntes epõs redire cogantur
siuõ timõ dĩ: sinodus recõciliet.
Itẽ ex eodem. DE EODEM.
J. v. q. ii. Si pmares. Studendũ ẽ epis. ut dissidñtes
frs. siũ clicos. siue laicõ. ad pacẽ
magis quã ad iudiciũ coortnẽ.
Item ex eo dẽ. Non recipiantur
dona eoꝝ qui paupes opprimũt
Eorũ qui paupes opmũt dõa: a sa-
cerdotib; sunt refutanda. Itẽ ex cõ
agathensi. A cetu alienentur fidliũ
qui ad cõcordiã redire cõtemnũt
Placuit ẽ ũsic pleriũq; fit q cũq; odio:
aut longinq ĩt se lite dissñserit ⁊ ad
pacẽ reuocãi diutina obstinatioẽ ne-
quĩnt sacdotib, ciuitati pmit argu
ant. Q; si inimicitiã deponẽ pniciosa
intñtioẽ noluĩnt: d cetu ecctẽ iustissi-
ma excõicatioẽ pellant. Itẽ fabian pp.
In edus macẽntur acerrimis qui
J. xxii. q. iii. q̃ sic Siquis cõstat frĩ suo recõciliari ñ uult.
noluĩt recõciliãi frĩ suo: satisfaciente
eo q cõstauit: acrimi macẽt inedus.
usq; dũ q̃tanti aĩo satisfactioẽ recipiat.
Item innocentius. Epi ad pacẽ firmĩt
tenendã inuicem sibi consiliũ ⁊ auxiliũ
Recipimus ũ epi ad solũ dm̃ ⁊ salut pp hĩte respec-
tũ. oĩ tepiditate sepõita ad pacẽ firmĩt tenẽdã
mutuũ sibi cõsiliũ ⁊ auxiliũ pbeãt. nec q̃b aliciũ
amore ut odio pm̃ittãt. Q si quis in hoc
dĩ ope tepidõ inuĩnt fuĩt: dãnũ pe
dignitatis incurtat. Itẽ uictõ pp. Pel-
lendi sũt a cõioẽ fidliũ q s inuicẽ recõciliãi
Perlatũ ẽ a sedẽ aplicã aliqs nrm̃ nocẽ nolẽ.
frib, utle. ⁊ ũ cadãt dectaẽ. Simulit
in sacm̃ti discepaẽ. ⁊ obid cõtñtioẽ ⁊ e-
mulatioẽ int uõ fieĩ. A qb, discñsioĩb,
uõ autẽ. ⁊ in hĩ oĩb, cõcõdaẽ. ⁊ opem
fẽre iuicĩ mãdam. Nã sib cito agẽ
neglexitis. ⁊ iuicĩm recõciliãi ñ stu
dueĩtis: ab aptice sed ⁊ toti eccle:
cõioẽ uõ pliu non dubitetis.
Qui aũ tpiuĩc. t in hoẽsto negõ uictũ
s qrẽ phibit: de oblatioĩb, eccle
stipñdia cõseqt. Q d si eccła ei suffice — DLXXXI.
ñ potuĩt: p o artificio. t agc ctã: e-
xẽplo apti. q de laboẽ manuũ uiuĩ-
bat. sibi necessaiã inuniat. ita tñ
ut occasioẽ sui opis. eccle uigilii
ñ desiit: qd absq; in eqlitate sui cõ
pusculi nulli impune cõcedr. Vrĩ
p. pp. Corripiantur clici q matutini
officiis ut uespetinis subtrahunt se.

Hec Eleutherius scr(ibit)· 7 coep(iscop)is n(ost)ri q(ui)r(unt) cl(er)icos suos sibi (con)tra canones sup(er)bi(r)e· 7 id q(uo)d nobis iubentib(us) (con)fecta in scrinio cautio(n)e p(ro)misit: ut cotidianis dieb(us) uigilie in eius celebrentur eccl(esi)a: illis (con)temnentib(us) imple(re) n(on) posse· s(ed) magis unu(m)q(uo)dq(ue) suis p(ro)p(ri)o ecc(lesi)e s(er)uitio· uaca(re) negotiis· 7 id expe(ri)entia eos quos tua t(ibi) e(ss)e ostendit (con)tumaces debita obiurgatione (com)pesce 7 mo(n)i(s) o(m)nib(us) uigiliis uaca(re) (com)pelle. C

Ite(m) in (con)cilio cartaginensi legitur.
Sin officiu(m) defi(n)ito: artificiolos cl(er)ic(i)

J·xxi·Q·i·Cap·i· J·e·di·xcii·C·ult·
Cl(er)icus uictu(m) 7 uestitu(m) necessaria (con)q(ui)rat· sibi artificiolo (ue)l agricultura absq(ue) officii sui dumtaxat detri(men)to p(re)par(et). Cl(er)icus enim qui absq(ue) (e)pisculi sui inequalitate· uigiliis de(est) stip(en)dio priuatus excommunicet(ur). Ite(m) de eod(em).
Cl(er)icus quilib(et) u(er)bo d(e)i erudit(us) de eod(em)· artificio uictu(m) (con)q(ui)rat. Item. O(mn)es cl(er)ici qui ad op(er)andu(m) ualidi sunt 7 artificiola 7 l(itte)ra(s) discant. Qui u(er)o n(on) p(ro)pe(ra)ndo in u(n)dinis (ue)l in foro deambulant ab offi(ci)o suo degradentur. Int(er) temptationes aut(em) ab offi(ci)o declinantes· (ue)l negligentius agentes ab offi(ci)o ip(s)o remoueantur. Ite(m) ex (con)cilio aureliane(n)si. D E E O D E M
Cl(er)ici u(er)o qui ad p(ro)fessionem ad e(ss)e (con)tempserint· s(e)c(un)d(u)m arbitrum ep(iscop)i ecclasticam suscipiant disciplinam.

·DLXXXII.
Cum aut(em) ad eccl(esi)am ueniunt: corde mag(is) qua(m) uoce d(e)o cantando meminerint. Vn(de) ier(onimus) in ep(isto)la ad ephe(sios).
Corde n(on) uoce laudare d(eu)m debem(us).
Cantantes 7 psallentes in cordib(us) u(est)ris d(omi)no. Audiant h(ec) adolescentuli audiant hii quib(us) in eccl(esi)a psallendi officiu(m). d(e)o n(on) uoce· s(ed) corde cantandum. Nec in tra(ge)ediaru(m) modu(m) guttur 7 fauces· medicamine linienda sunt· ut in eccl(esi)a theatrales moduli audiant(ur) 7 cantica.
Ab officio aut(em) cantandi 7 psallendi diacones inueniunt(ur) except(i)ne du(m) uoci modulationi studeant 7 altaris ministeria negligant. Vn(de) gg(regorius).

In cantandi offi(ci)m diacones n(on) usurpent.
In s(an)c(t)a romana eccl(esi)a dudu(m) consuetudo e(st) ualde rep(re)hensibilis exorta· u(t) quida(m) ad sacri altaris ministeriu(m) cantores eligant(ur) et in diaconat(us) ordine (con)stituti· modulationi uoci inseruiant q(uo)s ad p(re)dicationis offi(ciu)m· 7 elemosinaru(m) studiu(m) uaca(re) (con)gruebat. Vn(de) fit pleru(m)q(ue) q(uod) in sacro ministerio du(m) blanda uox q(ue)r(itur) (con)grua uita neglig(atur)· 7 cantor minister d(eu)m mo(r)ib(us) stimulat cu(m) p(o)p(u)l(u)m uocib(us) delectat. Q(ua)de re p(re)senti decreto (con)stituo· u(t) in sede hac s(an)c(t)i altaris minist(ri) canta(re) n(on) debeant· solu(m)q(ue) euangelice lectionis offi(ciu)m int(er) missaru(m) sollemnia exsoluant psalmos q(ue) ac reliq(ua)s lectiones censeo p(er) subdiaconos (ue)l si necessitas exig(it)· p(er) minores ordine(s) exhibe(ri). Siquis aut(em) (contra) h(oc) decretu(m) m(eu)m uenire temptauerit anathema sit.

A quib(us) ordinandi op(or)teat e(ss)e inmunes· breuit(er) mo(n)stratu(m) e(st). de q(uo)r(um) u(er)o manib(us) suos ordines suscip(er)e debeant facile pat(et). Sac(er)dos enim 7 cuncti infra ip(su)m (con)stituti· ab ep(iscop)is deb(ent) ordinari. Vn(de) in co(ncilio) Martini p(a)p(e) legit(ur). Qui ab ep(iscop)o non ordinant(ur) in pulpito n(on) psall(ant). Ite(m)
Non liceat in pulpito psall(er)e· (ue)l legere· aut lege(re)· nisi q(ui) ab ep(iscop)o sunt ordinati (ue)l t(ra)d(iti)o(n)e.
De ep(iscop)is aut(em) a quib(us) (ue)l in q(ui)b(us) loci debeant ordinari· supra diffinitu(m) e(st). Nu(n)c aut(em) q(ue)r(itur) de his qui ordinati a parochia sua n(on) recipiuntur· (ue)l p(ro) aliq(ua) c(aus)a ea(m) adire noluerint: an in alterius parochia ep(iscop)ale possint officiu(m) cel(e)brare. De his in (con)cilio martini p(a)p(e) sic statutu(m) inuenitur.
Sac(er)dotis tam offi(ciu)m gerat ep(iscopu)s que(m) sua parrochia n(on) recipit.
Siquis ordinat(us) p(ro)p(ter) contentio(n)e(m) p(o)p(u)li· aut p(ro) aliq(ua) ratio(n)e n(on) p(ro)p(ter) su(am) culpa(m)· in parochia que ei fuit data n(on) ierit h(un)c honore(m) oportet sac(er)dotii tantu(m)mo(do) (con)tinge(re)· ita u(t) de reb(us) eccl(esi)e in qua (con)uenit nich(il) p(re)sumat. Sustineat aut(em) q(ui)d de eo s(e)c(un)d(u)m (con)ciliu(m)· iudicare uoluerint. Ite(m) ex (con)c(ilio) antioceno. De ep(iscop)o ordinato que(m) sua parrochia n(on) recip(it).
Si q(ui)s ep(iscop)s ordinat(us) ad parochia(m) cui e(st) elect(us) minime accesserit: n(on) suo uitio

Ite(m) ex (con)cilio nauetensi. De eodem.
P(res)b(ite)r mane matutinali offi(ci)o expleto. pensu(m) s(er)uitutis sue canendo p(ri)ma(m)· t(er)tia(m) sexta(m)· nona(m)q(ue) p(er)soluat. Ita t(ame)n u(t) horis (com)petentib(us) 7 signis designatis; iuxta possibilitate(m) aut a se aut a scolarib(us) publice (com)pleant(ur). Dein(de) pas(tis) horis. infirmis uisitatis. si uoluerit ad opus rurale exeat ieiunus. u(t) it(er)u(m) necessitatib(us) p(er)egrinor(um) 7 hospitu(m) diu(er)sor(um) comeantiu(m). infirmor(um) q(uo)q(ue) atq(ue) defunctor(um) succurrere possit. usq(ue) ad statuta(m) hora(m) p(ro) qualitate temporis 7 oportunitate. Ex dictis s(an)c(t)i Benedicti abbatis. Vt ait p(ro)pheta.
Septies in die laude(m) dixi t(ibi) d(omi)ne. Q(uo)d septenarius sacratus nu(merus) a nobis sic i(m)plebit(ur). si matutini· p(ri)me· t(er)tie· sexte· none· uesp(er)e· co(m)pletoriiq(ue) t(em)p(o)r(e) n(ost)re s(er)uitutis officia p(er)soluam(us). q(ui)a de his dix(it) p(ro)pheta. Septies in die l(audem) d(ixi) t(ibi). Na(m) de nocturnis uigiliis idem ip(s)e p(ro)pheta ait. Media nocte surgeba(m) ad confitendu(m) t(ibi)· 7c. Ergo his t(em)p(o)rib(us) referam(us) laudes creatori n(ost)ro sup(er) iudicia iustitie sue.

Cum n(on)nulli cor(e)pi(scopi) hodie t(em)plum sint ordinat(i) ab ep(iscop)is non licet hoc agere. h(ii) u(er)o quib(us) alteras manu(s) imposuit huiusmo(d)i facere n(on) in p(ro)prius monasteriis non possunt. ut S. di. lxviii. Quor(um).

J·xx·iii·Q·iiii·Dilsher.

ł quod eū aut ꝓ uītꝫ aut ꝑpalā cām
n̄ tn̄ eius uitio ꝑpetratā. hic ꝫ honori
fit ꝫ ministri particeps. dum̄ reb eccłe
ubi ministrare cognoscatᷣ in nullo
molestus existat. Quem ꝯ obseruare
conueniet. quicquid sinodus pfecte
ꝓuincie iudicando decuīt. Itē ex c̄
anciranō. Sua parrochia n̄ recepti

Si qui epi or- alūs molestiā n̄ inferat.
dinati sunt nec recepti ab illa par-
rochia in qua fuerant denominati.
uoluīntq; alias occupare parrochi
as. ꝫ uī p̄sulib; earū inferre sediti
ones ad ūsus eō excitando. eō abici
placuit. Quod si uoluīnt in pb̄ri
ordine ubi prius fuānt. ut pb̄ri
reside. n̄ abiciant a pa dignitate.
Si aūt seditione cōmouīnt. ibidē
c̄stitutis epūs pb̄ri q̄; honor talib;
auferatur fiantq; dānatione nota-
biles. Itē ex c̄ antioceno. Coīoē puetᷣ
eps q̄ eccłā sibi cōmissā adire neglexit.

Si quis eps p manus impositionē epā
tum accepit. ꝫ sibi cōmissū ministiū
subire neglexit. nec ad quieuīnt
ire ad ecclam sibi commissā hc̄ opor-
tet ꝯ cōmunioēm puari. donec susce
pit coactus offim̄. aut c̄te de eo aliqd
integre decuīt eidᷣ ꝓuincie sinodus
sacdotū. Itē ex eod. Sine consilio in-
tegri ordinis uacantē ecclam eps n̄

Si quis eps uacans audeat.
in ecclam n̄ hn̄tē epm̄ subripiens ꝓ
fin̄ ꝯsilio integ̃ ordinis inruītꝯ sipp
quem seduxit desidet illū. alienū eū
ab eccła eē opꝫ. Integrū aūt ꝫ pfec-
tū c̄eitᷣ dm̄s uiuit. cui metᷣpolitan ep̄

Qvod aūt supra dici se lint fuīt.
uigilus sub c̄hn̄tē excōmunicari iubn̄t.
de his intellign̄dū ē: qui a b epō fre
qn̄t ad moniti neglign̄tiā suā cōri
gē cōtēmnt. Vn̄ inc̄ māmnip ꝓ legit.
Excōmunicetᷣ clicus qui ab epō cōmo
nit. matutinis ł uespinis hoīs ad ec̄

Si quis pb̄r aut diacon ł quilib; neglexit.
eccłe clicus deputatᷣ in quolib; loco
fuīt in quo eccła ē. ꝫ ad cotidianū
psallēndi officiū. matutinis. ł uesp
tinis horis ad ecclam n̄ conuen̄dᷣ
ponatur a clō. Si tn̄ castigatᷣ ue-
niam ab epō p satisfactionem no

Obedientiā aūt inferi lluīt pmeī.
ores: ex ordine supiorib; debent.
Sūmo enim pontifici debetur ab
omib; obedientia. ut nulli liceat
n̄ cōmunicare. cui p actib; suis
ip̄ inimicus extitit: nec in eccła
eē potīt qui eius cathedrā desīt.
Vn̄ bātus petrus pnceps aplor̄
in ordinatione clemtis alloquēs
ꝓ int̄ cetā ait. Cui p actib; suis pūis
aplicᷣ inimicatᷣ cōmunicaē n̄ debem.

Si inimicus: iste clemens alicui p
actib; suis. ꝫ uos nolite expectaē.
ut ip̄ uobis dicat cū illo nolite
amici eē. s; prudn̄t obseruaē de-
betis. ꝫ uoluntati eius absq; coīca-
tione obsecdare: ꝫ auītē uos ab eo
cui pm̄ sn̄titas ad usum. s; nec lo-
quibis quib; ip̄ non loquitur.
Vt unusquisq; qui in culpa ē dū
cupit omiū ur̄m amicitias hē
festinet citius reconciliari ei. qui
omib; p̄ē. ꝫ p hoc redeat ad salutem
cum obdire cepit monitis p̄sidn̄tis.
Si uō quis amicus fuīt. his quib; ip̄
non loquitur unus ē ip̄e ex illis ex
illis qui extīminare ecclam dī uolt
Et cū corpe uidatur eē uobcū. mte
tn̄ ꝫ animo cc̄ uos ē. ꝫ ē multo neqor
hostis h. quā illi qui foris sunt ꝫ e-
uidn̄t inimici sīt. hic enim p ami
citiarum spēm que inimica sunt gerit.
ꝫ ecclam dispgit ꝫ uastat. Ideoq; h' moī
aplicis institutis uos monente instru-
imus. ut effecta certior caritas urā.
sollicitius deinceps studat agē ꝫ cauti
ne pūsi ꝫ infideles homines. l ecdn̄di
fideles ꝫ bn̄iuolo: hant facultatē. Itē
gg̃ A nullo deb; suscipi quē roā rept

Miratus ualde sum quia lic eccła.
int̄ tanto sollonimitane eccłe clō. ł
ꝓ uix duo ex sacris ordinib; inuīnti
sunt. fr̄ scł ꝫ coeps m̄s paulinus ꝫ di
lectissimus filius m̄s honoratus. ar
chidiaconus eidᷣ eccłe qui cōmuni-

Margin notes:

S; illud generaliter de aliis epis, istud specialiter, pro summo privilegio de romano pontifice intelligitur

·I̅· xi. q. i. Petimus.
·I̅· xvi. q. vi. c. i.
·I̅· vi. q. i. Epm̄ de
S̄. di. lxiiii. Extra

S̄. e. di. xci. Clicus

·D XC·
·III·

·I̅· xi. q. iii. Simu

·I̅· xi. q. iii. Qhoni
·I̅· vi. q. ii. Sitaūi c̄.

S̄. di. lxiii. Salom
·I̅· ii. q. v. Quādoq;
·I̅· xi. q. iii. Rogo.
·I̅· xxiiii. q. iii. Tilli

care maximo sacerdotum sapientia minime consentirent, et sextanos esse cognoscerent. Debuistis enim fratres karissimi per singulos ordines uestros, quem sedes apostolica repellebat: repulsum cognoscere. ut postquam se ipse ab illatis criminibus mundaretur et tunc ei uestra dilectio communicaret. nec particeps obligationis existeret.

Item Ciprianus. Non est in ecclesia qui in cathedra petri non sedet.

Quia in cathedra petri non sedet petri super quam ecclesia fundata est deserit. in ecclesia se esse non confidat.

Episcopi uero qui apostolice ordinationi subiacent, et hanc reuerentiam debent. ut in singulis annis apostolorum liminibus sese representent. Unde Anacletus et Zacharias papa.

Singulis annis apostolorum limina uisitent episcopi: qui apostolice ordinationis subiacent.

Iuxta sanctorum patrum et canonum instituta omnes episcopi qui huius apostolice sedis ordinationi subiacent. quos propria manu consecrauimus: qui sunt annue idus madii sanctorum principum apostolorum petri et pauli liminibus presententur omni occasione seposita. Qui uero de longinquo iuxta cirographum suum impleant. Qui autem huius constitutionis contemptor extiterit. preter quam si egritudine fuerit detentus sciat se canonicis subiacere sententiis.

Reliqui uero in ecclesiam minores semper debent maioribus subesse sicut in synodo sancti siluestri legitur. Minores maioribus obedientiam exhibeant.

A subdiacono usque ad lectores omnes subditi sint diacono cardinali uiro reuerentissimo: in ecclesia representante ei honorem. Porro pontifici presbiter. presbitero diaconus. diacono. subdiaconus. subdiacono acolitus. acolito exorcista. exorciste lector. lectori hostiarius. hostiario abbas. abbati monachus. in omni loco representet obsequium suum in publico suum ingenio ecclesie. Item ex epistola clementis pape. Quod sit officium diaconorum.

Diaconi ecclesie. sint tamquam oculi ministri episcopi: oberrantes. et circumlustrantes cum uerecundia actus totius ecclesie. et perscrutantes diligentius. si quem uideant fieri uicinum precipitio. et proximum esse peccato ut referant hoc ad episcopum. Et infra. Episcopo suggerere que ad cultum ecclesie et disciplinam eius pertinent. diaconibus curam sit. Item in eodem. Sacerdotes uero dicebat beatus petrus sal terre et mundi lumen. docens eos in splendore operum glorificare dominum de quibus ait dominus. Beati estis cum maledixerint uobis homines. et reliqua. Et iterum. Vos estis sal terre. Item ex concilio pariensi. Non sunt benedicti qui generali.

Nulla ratione non gubernantur prouidentia. one clerici aut sacerdotes benedicti sunt qui sub nullius episcopi disciplina: et prouidentia gubernantur. Tales enim accephalos. id est sine capite prisca consuetudo nuncupauit. Item quisquis episcopis non obediunt. indubitanter rei presbiteri existunt. Porro ipsi a deo donum summi muneris consecuntur. quisquis doctoribus qui recte episcopi intelligunt. libenter obediunt. Item anacletus.

In domino scandalizantur qui suo non obediunt episcopo.

Ille procul dubio in domino scandalizatur. qui recte non docet. et qui uel scandalizat episcopum uel sacerdotem. Item Euaristus omnibus episcopis. De eodem. Item post. di. i. Anacletus episcopis.

Diaconi qui quasi oculi uidentur esse episcopi in una quaque ciuitate septem debent esse qui custodiant episcopum predicantem. Ne ipse aut ab insidiatoribus, quod nimis infestet aut ledatur a suis. aut uerba diuina detrahendo. aut insidiando. polluantur. uel despiciantur. Sed uita sua ipsa uiredoleat feruore. pax predicata labiis cum uoluntate animi concordet. Item ex concilio neocesariensi. De eodem.

Diaconi. vii. debent esse secundum regulam quamuis non magna sit ciuitas. regule autem auctoritas ista: quod liber actuum apostolorum inde insinuat.

Ut ex premissis apparet. diaconi debent obedientiam presbiteris. sicut et presbiteri episcopis. Sed diaconi superbientes: sacerdotibus equari. uel potius preferri querebant. Contra quorum insolentiam. multorum auctoritates manauerunt. eorum superbiam cohibentes atque ut sacerdotibus condignam obedientiam exhibeant decernen-

tes. Un gelasius pp. ait. Nich eorum que sunt decreta primis ordinibus uindicet.
Diaconos pariter constituimus sibi diacon. observare mensuram. nec ultra tenorem paternis canonibus deputatum quippiam temptare permittimus. et nich eorum suo ministerio penitus applicare que primis ordinibus proprie decreuit antiquitas. Absque epo. uel pbro. baptizare non audeant. nisi predictis ordinibus fortassis longius constitutis necessitas extrema compellat. Quod et laicis xpianis facere plerumque conceditur. Sacri corporis prerogatione sub conspectu epi. seu pbri nisi his absentibus ius non habent exercendi. Item in niceno c. Inferiores pbri se diaconi cognoscant.
Peruenit ad scm concilium quod in locis quibusdam et ciuitatibus pbris sacramenta diaconi porrigant. hoc neque regula neque consuetudo. tradidit. ut hii qui offerendi sacrificii non habent potestatem: his qui offerunt corpus xpi porrigant. Sed et illud innotuit quod quidam diacones et ante epos sacramenta sumunt. hec ergo omnia amputentur. et in sua diaconi mensura permaneant. scientes quia eporum quidem ministri sunt. inferiores autem pbris habentur. per ordinem ergo post pbros gratiam sacre communionis accipiant aut epo. aut pbro porrigente eis.
Sed nec sedere in medio pbrorum diacono liceat. quia si hoc fiat preter regulam probatur existere. Si quis autem post has diffinitiones obedire noluerit a ministerio cessare debebit. Item ex c. laodicensi. Diacon honorem exibeat pbro et ipse ab inferioribus.
Non oportet diaconum coram pbro honorem sedere. sed iussione pbri sedeat. Similiter autem diaconi honorem habeant a sequentibus. i. a subdiaconibus et ab omnibus clericis. Item ex eodem. Calicem benedicere et panem dare diacono non licet.
Non oportet diacones panem dare. uel calicem benedicere. Item ex c. cartaginensi cui pp. zosimus interfuit per uicarios. Sic epis ita et pbris diaconi ministrent.
Diaconi ita se pbri. sicut epi ministros esse cognoscant. Item in eodem. presente pbro diaconus eucharistiam corporis xpi pplo si necessitas cogit: iussus erogat. Item in eodem. Diaconus sedeat: iubente pbro quolibet in loco. Item diaconus in conuentu pbrorum interrogatus loquatur. alba uero tempore tantum oblationis et lectionis utatur. Item ex c. toletano. iiii. Diacones pbros se superiores cognoscant.
Non nulli diacones in tantam erumpunt superbiam ut sese pbris anteponant atque in primo choro ipsi priores stare presumant. pbris in ii. choro constitutis. ergo sublimiores se pbros agnoscant tamquam illi hii in utroque consistant.
Compagis uero calciamentis absque aplica licentia diaconibus non permittitur sicut nec mappulis uti absque eius auctoritate quibus libet clericis conceditur. Un. gg. iohi epo siracusano. Absque aplica licentia compagis diacones minime presumant.
Peruenit ad nos quod diaconi ecclesie cathenensis calciatus compagis pro ecclesie presumpsisset. Quod quia actenus nulli per totam siciliam licuit nisi solummodo diaconibus messanensis ecclesie quibus olim ab predecessoribus nostris non dubitatur esse concessum bene recolitis. Quia ergo tante temeritatis ausus leuiter non est attendendus. cum omni hoc sinceritas uestra perquirat subtilitate. ut an per se uel alicuius auctoritate hoc presumpserit. nobis subtiliter innotescat. Nam si negligentur ea que male usurpantur obmittimus. excessui uiam aliis aperimus. Id iohi rauennanti epo. Mappulis clericis sine aplica licentia uti non debent.
Illud autem quod pro utendis actenus uestro mappulis scripsistis: antistis clericis fortiter est obuiatum dicentibus: nullibus umquam alii cuilibet concessum fuisse ecclesie. Nec rauennates clericos uel illic uel in romana ciuitate tale aliquid cum sua conscientia presumpsisse. Nec si temptatum esset ex furtiua usurpatione sibi preiudicium generari. Sed sicut etiam in qualibet ecclesia hoc presumptum fuit asserunt emendandum quod non concessione romani pontificis. sed sola subreptione presumitur. Item ier

J. p. ult. di. iiii. Constat
J. p. ult. di. iiii. Aug. In ecc.
J. xxvi. q. vi. constitu. ce.
S; hic gnalit ab epo. t pbro et no pcept. ibi qn iussus hoc facit
J. xxi. q. i. c. ij.
J. xxiij. q. iiij. sc...
J. i. q. vlt. Exige. c.

adrusticum narbonensem epm. Sic

in ministerio ita et in dispensatione sine diaconibus eps non uiuat.

Diaconi sunt quos in apocalipsi legimus. vii. angeli ecclesiarum. hii sunt candelabra aurea. hii sunt uoces tonitruorum. in tutum operatione preclaram humilitate perditi. quieti humiles. euangelizantes pacem. annuntiantes bona: dissensiones. et rixas. et scandala resecantes. docentes soli deo colloquentes in templo. nichil de mundo penitus cogitantes. dicentes patri et matri non noui uos. et filios suos non agnoscentes. Sine his sacerdos nomen habet non officium. hominum sed dei dicitur quia scriptum est. Maior est qui ministrat. quam cui ministratur. Et sicut in sacerdote ministratio. ita in ministro dispensatio sacramenti est. Sacerdotibus et propter presumptionem nunc et de missa domini calicem tollere non est traditum fuit a diaconibus. Ita enim deus noster omnia uniuersa disposuit. ut qui maiorem se credidit. minor esset. et qui minor uideretur. maior existeret. Denique quamlibet uenustatem templi prendere. Leuitae componunt missam domini. leuitae sacerdotibus cum benedicunt assistunt. leuitae ante sacerdotes orant. ut te sic distinctio locorum cedat in mundo. tamen in altari dei uideant sibi epi qui superbi sunt diacones ante poni. Si humilitatem diligunt. et diaconi maiorem esse se in eo quod sunt humiles recognoscant. Tunc deinde ut aures habeant ad dominum. diacon clamat. ipse predicat. ipse ortatur. ipse commonet et astantibus sacerdotibus. Nec leuitae hanc uocem que loquitur: et pacem annuntiat. aut negligunt aspiciant. Sufficit huic ordini tantum fuisse per dominum concessum ut non solus sacerdos in templo dei totum agere et implere uideatur. Et infra. Nec autem exquo in ecclesiis sic in toto impio. tunc auaritia. perit lex de sacerdote et uisio de propheta. Singuli quippe potentiam episcopatus nominis quam sibi ipsi illicite absque ecclesia uendicant. totum quod leuitarum est. in suo usus redigunt. Nec hoc solum quod fas sceptrum est uendicant. sed cunctis auferunt uniuersa. Mendicat infelix in plateis clericus. et seruili operi mancipatur publicam de quolibet poscat elemosinam. Qui ex eo magis despicitur a cunctis. quo miserere desolatus. iuste putatur ad hanc ignominiam deuenisse. Solus episcopus incubat donis. solus utitur ministerio. solus uniuersa sibi uendicat. solus partes inuadit alienas. solus occidit uniuersos. Hinc propter auaritiam sacerdotum sepe odia consurgunt. hinc epi accusantur a clericis. hinc principium litis hinc detractionis causa. hinc origo fit criminis. Etenim si unusquisque ita in hoc mundo uisibili aliquid possidere iubetur: ut suasit tamen possessione contemptus acres non inuadat alienas. Non agrum pauperis tollat. non uineam. non subuectionum aliquid non famulatum non fructum. quanto magis qui ecclesie dei preest. debet ita moribus seruare iustitiam. ut hoc sibi uendicet. quod sui iuris esse cognoscit. Aliena non rapiat. aliena non tangat. Equalem se ceteris faciat. et sicut sine his in ministerio non uiuit. ita in dispensatione non uiuat. Certe ut ipse nosti. qui uisibiliter in hoc mundo uis inuadit alienum: Accusatur a paupere dampnatur a iudice. Ita in ecclesia dei cum quisque stipendia perdit. clamat ad dominum et exauditur a xpo. nec differt ultionis sententia: si non sedantur uniuersa. Moderatio enim dei ac pietas solum nostrum reditum querit. ac nos cupit longa sua bonitate saluari. Sin contrarium si duri colli sumus: si in peccatis usque ad mortem illicite perdurauimus assidue peccantium non miseretur deus.

Hoc capitulo sacerdotum auaritia reprehenditur. diaconorum dignitas siue officium commendatur. Sed quia ut supradictum est diaconi insolescentes. et presbiteris se prefendos arbitrati sunt. Contra illorum superbiam scribit ieronimus ad euandrum presbiterum.

Diacones presbiteris debent subesse.

Legimus in ysaia fatuus fatua loquetur. Audio quendam in tantam erupisse uecordiam. ut diaconos presbiteris id est epis anteferret. Nam cum apostolus perspicue doceat eosdem esse epos. quos presbiteros quid pa-

Sed alii se habent in corpore alii in calice: credo propter secretum misterium. cum enim calicem sumimus redemptionem nostre anime designamus. Sedes namque anime est in sanguine. Cum uero corpus accipimus. futuram nostri corporis restaurationem significamus. Quia ergo nec ministerio predicatorum et baptistarum deus animas redemit. recte non sine ministro sacerdos calicem bibit. Quia uero solus sua uirtute. sine alicuius exteriori officio corpora suscitabit: non ministro ipso eod sibi leuante xpi corpus accipit

titur mensarum et uiduarum minister. ut super eos tumidus se efferat. ad quorum preces Christi corpus sanguisque conficiatur? Queris auctoritatem? audi testimonium. Paulus et Timotheus, serui Christi Iesu omnibus sanctis qui sunt Philippis cum episcopis et diaconibus. Vis et aliud exemplum? in Actibus apostolorum ad unius ecclesie sacerdotes ita loquitur Paulus. Attendite uobis et cuncto gregi in quo uos Spiritus sanctus posuit episcopos ut regatis ecclesiam Dei quam acquisiuit sanguine suo. Ac ne quis contentiose in una ecclesia plures episcopos fuisse contendat, audiat aliud testimonium in quo manifestissime declaratur uel comprobatur eundem episcopum esse uel presbiterum. Propter hoc reliqui te Crete, ut que deerant corrigeres, et constitueres presbiteros per ciuitates. sicut ego tibi mandaui. Si quis est sine crimine. unius uxoris uir. filios habens fideles non in luxurie accusatione aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse quasi dispensatorem Dei. Et ad Timotheum. Noli negligere gratiam que data est per prophetiam et per impositionem manuum presbiterii. Sed et Petrus in prima epistola. Presbiteros qui in uobis sunt precor conpresbiter et testis passionum Christi et future glorie que reuelanda est particeps. regite gregem Christi. et inspicite non ex necessitate sed uoluntarie iuxta Deum. quod quidem Grece significantius dicitur ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΝΤΕΣ ec. ... N ... de nomine episcopi tractum est. parua tibi uidentur tantorum uirorum testimonia? Clangat tuba euangelica filius tonitrui. quem Iesus amauit plurimum. qui de pectore saluatoris doctrinarum fluenta potauit. Presbiter electe domine et filiis eius quos ego diligo in ueritate. Et in alia epistola. Presbiter Gaio carissimo quem ego diligo in ueritate. quod autem postea unus electus est, qui ceteris preponeretur in scismatis remedium factum est ne unusquisque ad se trahens Christi ecclesiam rumperet. Nam et Alexandrie a Marco euangelista usque ad Heraclam et Dionisium episcopos presbiteri unum ex se eligebant semper unum et in excelsiori gradu collocabant quem episcopum nominabant. quomodo si exercitus imperatorem faciat. diaconi autem eligant ex se quem industrium nouerint et archidiaconum nuncupent. Quid enim facit excepta ordinatione episcopus, quod presbiter non faciat? nec altera Romane urbis ecclesia altera totius estimanda est. et Gallie et Britanie et Africa et Persis et Oriens. et India et omnes barbare nationes unum Christum adorant. unam obseruant regulam ueritatis. Si auctoritas queritur. orbis maior est urbe. Ubicumque fuit episcopus. siue Rome. siue Eugubio. siue Constantinopolim siue Regio siue Alexandrie. siue Thanis. eiusdem est meriti. eiusdem et sacerdotii potentia diuitiarum et paupertatis humilitas uel sublimiorem uel inferiorem episcopum non facit. Ceterum omnes apostolorum sunt successores. Sed dicis quomodo Rome ad testimonium diaconi presbiter ordinatur? Quid michi profers unius urbis consuetudinem? Quid paucitatem de qua ortum est supercilium in leges ecclesie uindicas? Omne quod rarum est plus appetitur. pulegium apud Indos piper preciosius est. Diacones paucitas honorabiles presbiteros turba contemptibiles facit. Ceterum in ecclesia Rome presbiteri sedent. et stant diaconi. licet paulatim increbrescentibus uitiis inter presbiteros absente episcopo diaconos sedere uiderimus et in domesticis conuiuiis benedictiones coram presbiteris dare. discant qui hoc faciunt non recte se facere. audiant apostolos. Non est dignum ut relinquentes uerbum Dei ministremus mensis. Sciant diaconi quare constituti sunt. legant Acta apostolorum. recordentur conditionis sue. presbiter et episcopus aliud etatis. aliud dignitatis est nomen. Unde ad Titum et Timotheum de ordinatione episcopi et diaconi dicitur. de presbiteris omnino reticetur. quia in episcopo et presbiter continetur. Qui prouehitur a minori ad maius prouehitur. aut igitur ex presbitero ordinetur diaconus. ut presbitero maior comprobetur in quem crescit ex paruo. aut si ex diacono ordinatur presbiter. nouerit se lucris maiorem sacerdotibus esse minorem. Item Ciprianus.

Dominus noster Iesus Christus. rex DE EODEM et iudex. usque ad passionis diem seruauit honorem pontificibus et sacerdotibus quamuis

illi nec timorē dī. nec agnitionem
x̄ṗ suasset. Nam cū leprosum mun
dasset dixit illi. Vade monstrate
sacerdoti et offers donū. humilitatē
nos humiles docuit. sacerdotē adhuc
appellans quē sciebat eē sacrilegū.
Item subditus passioni cū alapā
accepisset. et diceret: sic respondens
pontifici. Nichil ille contumeliose lo
cutus ē in pām pontificis. sed sic magis
innocentiā suā tutus ē dns dicens.
Si male locutus sū exprobra de malo.
Si aūt bn̄ qr me cedis. Que omnia ab
eo ideō facta sunt humiliter atq patien-
ter. ut nos humilitatis ac patientie
habemus exemplū. Docuit enī sacerdo
tes uos legitime et plene honoran-
dū contra falsos sacerdotes. ipe talis extitit.
Meminisse aūt debent diaconi qm apl̄os
i. epōs. et p̄pōitos dns elegit. Diaconos
aūt post ascensū dni in celū: apl̄i sibi con
stituerunt. epātus sui et ecclē ministros.
Quod si nos aliquid audere contra dm possu-
mus qui epōs facit. possunt et contra nos audere
diacones a quib; fiunt.
Hoc aūt qr de diaconorum minoritate dr.
ubiq. servandū ē. ut n cū diaconi locū
habuit. aut pri patriarche. aut sui
metropolite. Unde in. iii. sinodo legitur.
Diaconi sacerdotib, n p̄ferantur n locū me-
Recipimus tropolitani sui optineat.-
ne diaconus quāuis sit in dignitate
.i. in officio quolibet ecclesiastico sit:
an pbrm sedeat n cum locū habuit pri
patriarce. aut metropolitani pro
aliquo capitulo. Tunc enī sicut illius lo-
cū tenens honorabitur. Siquis uero p̄-
sumpserit hoc tirannice facere a p̄prio
gradu repulsus ultimus omnium fiat in
ordine suo. Subdiacono etiam
patriarcha uices suas committere ua-
let. Unde simachus. Etiam subdiaconib,
uices suas aplica committit officia.
Valde necessariū eē p̄spexim ut sic
decessorum nrorum fuit iudiciū. ita uni
cuiq. psone omnia committam. et ubi
nos p̄sentes eē n possumus. nra eū
pcui p̄cipimus rep̄sentet auctoritas.

-·D·XC·IIII-

Quam obrem pre sub diacono sedis
nre in p̄uinciā sicut uices nras auxi-
liante dō commisimus. Nec enī de eius
actib; dubitare possum. cui dō auxi
liante totū nre ecclē nostrum patrimo-
nium commisisse.
Legatū uō aplice sedis quicūq impedi
erit usq ad satisfactionē excommuni-
cetur. Unde alexander. Excommunicetur
qui legatū sedis aplice impedire temp
Siquis aūt legationē impedierit tauit.
n unius sed multorum p̄fectū aufert. Et
sicut multis nocet. ita multis arguendus ē.
et bonorum societate p̄uandus. et quia dni
cām impedit. et statū conturbat ecclē
ideō ab eius liminib; arceat. ab omnib, itaq
tat ē cauendus. et n in communione fideliū
usq ad satisfactionem recipiendus. — S. di. i. Iudgentium
Archidiaconi qd quāuis ex officio
suo clericorum uitā diligenti exami-
natione debeant inquirere. et que inue
niunt corrigenda. epō nuntiare.
tn sr eos dominationē exercere et censum
ab eis exigere phibentur. Unde in cabilo-
nensi concilio legitur. Archidiaconus supra
pbros dominationem n exerceat. — S. di. xx. Diaconi ecclesie
Dictum ē quod in plerisq locis archi-
diaconi sr pbros parrochianos
quandam exercent dominationē. et ab eis
censū exigunt. quod magis ad tirannidem
quā ad rectitudinis ptinet formā. Sicut
iuxta apli sententiā epi n debent eē
dnantes in clero. sed forma facti gregi
ex aīo multo minus facere hi isti debent.
Sint itaq contenti regularib, disciplinis — S. e. di. xxv. Cap. i. Archidi.
et teneant pā mensurā. et quod eis ab epis
iniungitur. hoc p parrochias suas excercē stu
deant nichil p cupiditatē et auaritiā p̄sumentes.
Quod aūt sacerdotē supra iubentur epis
tanquā subditi obedire. n ita intelligen-
dū ē. quasi n liceat ei p̄sentib, epis sacra
missarum celebrare sicut epālis sr clero quidā ab hi
uobant pbro phibere. Sed quia pbri pontifi-
cib; tanquā filii parentib, debent obedire.
Baptizatos confirmare eī tangere conceditur. Unde
scribit gregorius ianuario epō caralitano. Ubi epi
desunt baptizatos in frontib; pbri in fronte
Peruenit qd ad nos quidā scandalizatib; tangat. — XCV.

S. e. di. lxviii. Cap. iiii. co. Leo eps. cap. Quamvis corepis. J. p. ult. di. iiii. J noc. pbris seu. J. p. ult. di. iii. cc. pbri bapti.

tos fuisse: quod presbiteri crismate tangere eos qui baptizati sunt prohibuimus, et nos quidem secundum veterem usum nostrae ecclesiae fecimus. Sed si omnino hac de re aliqui contristantur: ubi episcopi desunt, ut presbiteri etiam in frontibus baptizatos crismate tangere debeant concedimus.

Supra contra Leo episcopus. Quamvis coepi-

Item Gelasius papa. **Ultra suum modum presbiteri tendere non presumant.**

Presbiteros ultra suum modum tendere prohibemus, nec episcopali fastigio debita sibimet audacter assumere, non conficiendi crismatis, non consignationis pontificalis adhibende sibimet arripere facultatem.

Sed istud Gregorii pro scandalo sedando semel concessum legitur. Illud autem Leonis et Gelasii usu approbante prevaluit. Nisi forte ubi aliquorum consuetudo hoc admisit, vel in absentia episcopi extrema necessitate cogente ex concessione Gregorii presbiteri baptizatos in frontibus liniant. Prohibitio vero Leonis et Gelasii in eo casu intelligatur, cum episcopi presentes sunt, vel non cogit ultima necessitas. Oleo vero sanctificato permittitur eis ungere infirmos. Unde Iacobus ait: Infirmatur quis in vobis, inducat presbiteros ecclesie, qui orent super eum, ungentes eum oleo, et oratio fidei salvabit infirmum. Sed queritur an episcopis liceat eodem oleo ungere infirmos, vel si in penitentibus huiusmodi unctio sit concedenda. De his autem ita scribit Innocentius papa. **Oleo sanctificato non prohibetur episcopus infirmos tangere.**

Illud superfluum videmus adiectum, ut de episcopo ambigatur quod presbiteris licere non dubium est. Nam idcirco de presbiteris dictum est, quia episcopi occupationibus aliis impediti ad omnes languidos ire non possunt. Ceterum si episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem a se visitandum, et benedicere et tangere crismate sine cunctatione potest, cuius est ipsum crisma conficere. Nam non penitentibus istud infundi non potest, quia genus est sacramenti. Nam quibus reliqua sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi? His igitur frater karissime omnibus, que tua dilectio voluit a nobis exponi, prout potuimus respondere curavimus.

Crisma vero a suis episcopis ante baptismi sanctificationem presbiteri petant. Unde in Cartaginensi

IIII. Presbiteri qui per dioceses ecclesias regunt, non a quibuslibet episcopis, sed a suis, nec per iuniorem clericum, sed omni anno, aut per se ipsos, aut per illum qui sacrarium tenet, ante pasce sollemnitatem crisma petant. Item Ieronimus in epistola ad Titum legitur. **Presbiter idem est qui et episcopus, ac sola consuetudine presbiteris episcopi presunt.** J. p. ult. di. iii. Cap. ualent. pbri.

Olim idem presbiter qui et episcopus, et antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, et diceretur in populis: ego sum Pauli, ego sum Apollo, ego autem Cephe, communi presbiterorum consilio ecclesie gubernabantur. Postquam autem unusquisque eos quos baptizaverat suos esse putabat, non Christi: in toto orbe decretum est, ut unus de presbiteris superponeretur, et scismatum semina tollerentur. Et paulo post. Sicut ergo presbiteri sciunt se ex ecclesie consuetudine ei qui sibi prepositus fuerit esse subiectos: ita episcopi noverint se magis consuetudine quam dispensationis dominice veritate presbiteris esse maiores, et in commune debere regere ecclesiam. Idem ad Rusticum Narbonensem episcopum. **Coram episcopis presbiteris docere licet.**

Ecce ego dico presentibus episcopis suis atque astantibus in altario presbiteros posse sacramenta conficere. Sed quia scriptum est presbiteri duplici honore honorentur, maxime qui laborant in verbo Dei predicare eos decet. Utile est eos benedicere, congruum est confirmare, convenit reddere communionem, necesse est visitare infirmos, orare pro invalidis, atque omnia Dei sacramenta complere. Nemo hinc episcoporum invidia diabolice temptationis inflectatur, irascatur si plebem intus presbiteri exhortentur, si in ecclesiis predicent, si plebi ut dictum est benedicant. Etenim abnuenti mihi ista sic dicam. Qui J. .i. q. i. ... non vult presbiteros facere que iubentur a Domino, dicat J. .d. di. ii. ... quid maius est Christi: aut quid potius corpori aut sanguini eius anteponitur. Si presbiter Christum consecrat, cum in altario Dei sacramenta benedicit, benedicere populum non debet, qui Christum consecrare non metuit? Circa laicos ac mulieres inhibentibus vobis, o iniustissimi sacerdotes, presbiter Dei benedictionis perdit officia, amittit lingue opus, non habet confidentiam predicandi, truncatur omni parte virtutum: solum presbiteri nomen habet, plenitudinem et

perfectionem que consecrationi eius competit
non recitat. Queso, ergo rogo, sacerdotes
honor vester est: ut damnum gregibus infera-
tis? Quoniam cum pastoribus preponitur aufertur:
deo digna diligentia: contagium quoddam
et calamitas gregibus crescit. Ac diaconi
patrocinium damna conquiritis: diu soli
vultis in ecclesia potentatum presbiteri negociorum
ab initio iudices esse mandati sunt.
presbiteri sacerdotium inter esse debet concilio. Quoniam
et ipsi presbiteri vel legimus episcopi nominantur. Secundum
quod dictum est ad timotheum. noli negligere gratiam
que tibi data est per impositionem manuum
presbiterii. Et alibi in maiores natu. quos vos
posuit episcopos regere ecclesiam suam. Sed et ordinem
hi sibi sacerdotes. in presbiteri nomine qui
noluit hic esse quod est qui discipulorum pedes
lavit. qui baptizatus est a iohanne licet bap-
tizandum se esse a domino prius clamaret. Quod
propterea scribo vobis vel si potentia temporis error
iam non potest revocari: ut a presbiteris in ecclesiis fa-
ciant. quod rome fit: quod in africa fit. quod
in oriente fit. quod in hispania fit. quod in
brittania quod in gallia. quod in omnibus locis
ubi humilitas perseverat. quod iacet. quod maius
est ubi sedes eorum legitur esse disposita.
Ieronimus ad nepotianum. Episcopi clerici in
vicem sibi honorem exibeant.

Esto subiectus pontifici tuo. et quasi anime pa-
rentem ama. Sed episcopi sacerdotes se esse sciant
esse non dominos. honorent clericos sicut clericos. Ut ipsis episcopis
a clericis quasi episcopis honor deferatur. Sci-
tum est illud oratoris domitii. Cur ego te
inquid habeam vel principem cum tu me non
habeas vel senatorem? Quod vero aaron et
filios eius: hoc esse episcopum et presbiterum noverimus. Unus
dominus. unum templum. unum sit ministerium.
Recordemur semper quid beatus petrus apostolus
precipit sacerdotibus; pascite eum qui in vobis est
gregem domini providentes. non coacte sed sponta-
nee secundum deum. neque turpis lucri gratia sed vo-
luntarie. neque vel dominantes in clero. sed for-
ma facti gregi ex animo vel cum apparuerit princeps
pastorum: percipiatis inmarcessibilem glorie
coronam. pessime consuetudinis est in quibusdam
ecclesiis tacere presbiteros et presentibus episcopis non loqui
quasi non eis invideant aut eos dedignentur
audire. Et si alii inquit apostolus paulus

fuerit revelatum sedenti prior taceat.
Gratum patris est filius sapiens. Gaudeat
episcopus in iudicio suo cum tales elegerit sa-
cerdotes. Item ex concilio laudicensi. Presbiteri episcopo
non precedant sed comitentur vel subsequantur.

Non oportet presbiteros ante ingressum episcopi ingredi et
sedere in tribunalibus; sed cum episcopo ingredi nisi
forte aut egrotet episcopus. aut in peregrinationis
commodo eum constiterit esse. Item ex concilio cartaginensi .iiii.
Episcopus non dominum sed collegam se presbiterorum cognoscat.

Episcopus in quolibet loco sedens presbiterum stare non
patiatur. Item ex eodem. DE EODEM.

Episcopus in ecclesia in consessu presbiterorum sublimior
sedeat. intra domum vero collegam se presbiterorum
esse cognoscat. Item ex concilio martini pape. Sine pre-
Presbiter presente episcopo cepto episcopi presbiter non signet infantes.
non signet infantes nisi ab episcopo fuerit illi preceptum.

D. XCVI.

Illud autem honorii augusti quod de elec-
tione summi pontificis super constituisse
legitur. nullius momenti esse probatur. cum non solum
de ordinibus, sed nec etiam de rebus ecclesiasticis laicis
legatur aliquando attributa disponendi facultas.
Unde quecumque a principibus in ordinibus vel ecclesia-
sticis rebus decreta inveniuntur. nullius
auctoritatis esse monstrantur. Unde simachus
episcopus catholice ecclesie urbis rome in sinodo re-
sidens ait. De rebus ecclesiasticis disponen-
dis: laicis nulla facultas relinquitur.

Bene quidem fraternitas vestra ecclesiasticis legibus
consecuta sub divini timore iudicii que erant
statuenda diffinivit et ad iusticie cumulum
pervenit cum sufficienter universa complectitur
nec adiectione indiget plenitudo: maxime
de clericis: quos amor dominationis invasit:
et iugum discipline ecclesiastice fecit respuere
quorum excessus enarrare difficile est. Unum tamen
quod occurrit: venando ordinari non intimare
non differo. Item alia: scripturam quandam illustris
memorie basilium. quasi pro ecclesiastice a-
more sub eo conscripsisse refero. in quantum
rome ecclesie intulit vel subscripsit antistes:
per quam potuisset solum legitimam firmitatem.
Ne ego disputem iam. unde verum iudicare concilium
potest: requirantur. et referatur in medium vel extractione
agnoscatur. cuiusmodi prosit habere substantiam. Sancta
sinodus dixit. Offeratur in medium vel cuiusmodi sit. prosit
agnosci. Hoc cum diceret: hormisda diaconus
recitavit. Cum in mausoleo quod est apud petrum

S. d. lxxxviii. ad h.

J. i. q. ii.

S. e. di. lxxxviii. Cap. vii.
S. di. xxi. denique
J. eod. di. iiii. Omnis
S. di. lxxviii. Si duo

J. v. q. i. Si omnia

Jer. in i. li. contra iovinianum. Artemisia uxor mausoli insignis pudicitie fuisse perhibetur: que cum esset regina carie et nobilium poetarum atque historicorum laudibus predicetur: in hoc maxime effertur quod defunctum maritum sic semper amavit ut vivum. et mire magnitudinis ac pulcritudinis extruxit sepulcrum intantum ut usque hodie omnia sepulcra pretiosa ex nomine eius mausolea nuncupantur.

apostolicam resideret sublimis et eminentissimus vir praefectus praetorio atque patricius agens etiam vices praecellentissimi regis Odoacris Basilius dixit.

s. d. xxiii. c. 1.
s. d. lxiii. Obeuntem

Quamquam studii nostri et religionis intersit, ut in episcopatus electione concordia principaliter servetur ecclesiae, ne tamen per occasionem seditionis status civitatis revocetur in dubium, admonitione beatissimi viri papae nostri symachi simplicii, quam ante oculos semper habere debemus, hoc nobis meministis sub obtestatione fuisse mandatum, ut propter illum strepitum et venerabilis ecclesiae detrimentum, si eum de hac luce transire contigerit, non sine nostra consultatione cuiuslibet celebretur electio. Hoc cum legeretur, Ormisda Cresconius Tudertine civitatis episcopus surgens cum consensu dixit. Hic perpendat sancta synodus utrum praetermissis personis religiosis, quibus maxima cura est de tanto pontifice, electionem eius in suam potestatem redigere potuerint; quod contra canones esse manifestum est. Item Ormisda diaconus legit. Ac ne confusionis atque dispendii aliquid venerabilis ecclesia sustineret, miramur praetermissis nobis quicquam fuisse temptatum, cum sacerdote nostro superstite nihil debuisset assumi. Quod si vestrae amplitudini vel sanctitati placet, in columna omnia quae ad futuri antistitis electionem respiciunt, religiosa veneratione servemus. Hanc legem specialiter praeferentes, quam nobis heredibusque nostris ex pari mentis devotione sancimus, ne unquam praedium seu rusticum seu urbanum vel ornamenta aut ministeria ecclesiarum, quae nunc sunt vel quae ex quibuslibet titulis ecclesiarum iure pervenerint, ab eo qui nunc antistes sub electione communi fuerit ordinandus, et illis qui futuris seculis sequuntur, quocumque titulo atque commercio alienari liceat. Et quicumque hoc facere voluerit, inefficax atque irritum iudicetur. Sitque facienti, consentienti, accipientique anathema.

J. xii. ca. q. ii. Indigne.

Maximus episcopus Bletane ecclesiae dixit. Moneo sancta synodus dignetur edicere si licuit laico homini anathema in ordine ecclesiastico dictare, aut si potuit laicus sacerdoti anathema dicere, et contra canones quod eum non competebat constituere. Dicite quod vobis videtur. De me licuit laico legem dare. Sancta synodus dixit. Non licuit. Et tamen iecit legem sequentia.

s. d. lxxviii. Sed quod pe. ce.

Ormida diaconus legit. Et his qui praedium urbanum seu rusticum iuris ecclesiastici fuerit consecutus, noverit se nulla lege vel praescriptione munitum, sed et sibi his qui alienavit, sive eum qui sequens voluntate certa praedium huiusmodi alienatum fuerit temptaverit, id cum fructibus restituat, quod illud consecutus fuerit. Hoc cum legeretur, Stephanus Venusine ecclesiae episcopus surgens cum consensu dixit. Perlegatur. Hormisda diaconus legit. Qua etiam poena placuit accipientis et heredes affici. In qua re etiam cuilibet clericorum nulla sibi dubitatio sit contradicendi facultas. Iniquum est enim et sacrilegium instar, ut quae pro salute vel requie animarum suarum unusquisque venerabili ecclesiae pauperum causa contulerit aut certe reliquerit, ab his quos maxime servare convenit, in alterum transferantur.

J. xii. q. ii. Simach. Indigne.
J. xvi. q. i. Simach. In canonibus.

Plane quaecumque in gemmis vel auro sive argento necnon et vestibus minus apta usibus vel ornatu videbuntur ecclesiae, quae servari ac diu manere non possunt, sub iusta aestimatione vendantur, et erogatio religiosis proficiat.

J. x. q. ii. Impr.
J. xii. q. ii. Sine ex.

Cumque lecta fuisset, Laurentius episcopus Mediolanensis ecclesiae dixit. Ista scripta nullum Romanae civitatis potuit obligare pontificem, quia non licuit laicis statuendi in ecclesia praeter papam Romanum habere aliquam potestatem, quibus obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi, maxime cum nec papa Romanus subscripsit, nec alicuius secundum canones metropolitani legatur assensus.

J. xvi. q. vlt. Placuit.

Petrus episcopus Ravennatis ecclesiae dixit. Scripta quae vulgata est in mea congregatione ~~vulgata~~, nulla iure habere manifestum est, quia nec canonibus convenit, et a laicali persona concepta videtur. Maxime quia nullus praesul sedis apostolicae interfuisse vel propria subscriptione eam confirmasse monstratur. Eulalius episcopus Syracusanae ecclesiae dixit. Scripturam quae in sacerdotali congregatione recitata est, evidentissimis documentis constat esse invalidam, quia praeter morem sanctorum patrum regula a laicis quamvis religiosis, quibus nulla de ecclesiasticis facultatibus aliquid disponendi legitur

ũquã attributa . facultã facta uidetur.
Deinde q nullius p̃sulis aplice sedis sub-
scriptione firmata docet. Qđ si cuiuslib
prouincie sacerdote int̃ suos terminos ẽ habito
concilio sine metropolitani sui auctori-
tate tractauerit: irritũ ẽẽ debere patres
sci sanxerunt. quãto magis q in aplica
S. e. di. xvii. § Non licuit. sede: nunc extante p̃sule. quibus tanti petri
apli merito p uniuersum orbẽ primatũ
obtinens sacerdotii statutis sinodalib
consueuit tribuẽ firmitatẽ. a laicis uero con-
sentientib aliquantis epis quitum pon-
tifici a quo consecrati probantur. p̃iudi
ciũ inferre ñ potuerũt: presũptũ fu
isse cognoscitur uiuis carẽ ñ dubiũ ẽ. nec
posse int̃ eccl'astica ullo modo statuta cẽ
seri. Sca sinodus dixit. licet sub p̃secuti
onẽ uenerabiliũ frm nroz laurentii.
petri. eulalii cresconii maximi stephani.
phani. nec a p̃nos in ctũ hẽtur hãc
ipãm scripturãm nullius ẽẽ momenti.
Uerũtamen ẽ si aliqua p̃sit ratione sub-
sistere. modis omnib in sinodali conuentu
p̃uida beatitudinis uẽ sententia ẽẽ e-
uari conueniebat: et in irritũ deduci
ne in exemplo remaneret p̃sumendi
quibuslib laicis quãuis religiosis. l' po-
tentib in quacũq ciuitate quolib modo aliqd
decernẽ de eccl'asticis facultatib;
Quarũ soli sacerdotib disponendum
discusse: a deo cura commissa docetur. Unde
in. iii. actione calcedonensis c. mar-
tianus imperator dixit int̃ cetera. Im
peratores ad fidẽ cõfirmãdã ñ potentiã
ostendendã sinodo debẽ int̃ ẽẽ:-
Nos ad confirmandã fidẽ. ñ ad potentiã
ostendendã exemplo religiosissimi
principis constantini: sinodo int̃ ẽẽ uo-
luim'. ũ inuenta ueritate. ñ ult' multitu-
do p̃uis doctrinis attracta discordet. Itẽ ead.
Quãdã capitula sunt q ad honorẽ urẽ fuerit
tie uob seruauim'. decorũ ẽẽ iudicantes
a uob h regl'ãr potius firmari p sinodũ
q̃ nra lege sanciri. Itẽ nicholaus pp. Si
nodali conuentui imperatores int̃ ẽẽ ñ debẽ nisi
Ubi nã legistis imperatores ũ de fide agitur.
antecessores uros sinodalib conuentib int̃
fuisse. ñ forsitan in qb de fide tractatũ:

que uniu̇salis: que oĩũ cõis: que ñ
ñ solũ ad clericos uerũ ẽ ad laicos. et ad oms oĩo
ptinet. et ad. nos. Idẽ. De p̃sulib diuinarũ
rerũ q̃ humanis reb p̃sunt iudicare ñ p̃st.
De quib hii quib tm̃ humanis reb et
ñ diuinis p̃ ẽẽ p̃missũ ẽ: quõ de hiis p
quos diuina ministrantur iudicare
p̃sumunt. penitus ignoram'. Idẽ. Nec
imperator iura pontificis. nec pontifex
Cũ ad uerũ uentũ ẽ: iura regia usurpet. S. e. di. x. Nic. Imperium.
ultra sibi nec imperator iura pontificatus ar- S. e. di. x. Cap. Quoniam.
ripuit. nec pontifex nomẽ imperatoris Ĩ. ii. q. vii. Nos si cõpe.
usurpauit. Q̃m idẽ mediator dĩ et hominũ Ĩ. xi. q. i. c. iiii Diffinimus
homo. x̃. ihs. actib p̃priis dignitatib distinctis Ĩ. xvii. q. iiii.
officia potestatis utriusq discreuit p̃pria uo-
lens medicinali humilitate sursũ ef-
ferri. ñ humana superbia rursus in inferno
demergi. ut x̃ani imperatores p eterna uita
pontificib indigerent et pontifices p cursu
tp̃aliũ tm̃ rerũ imperialib legib uterentur
quatenus spualis actio a carnalib distaret
in cursib et deo militans minime se ne-
gotiis scl'arib implicaret. ac uicissim ñ
ille reb diuinis p̃sidere uideretur. qui ẽẽt
negotiis scl'arib implicatus. Idẽ. A scl'ari
potestate pontifex prorsus solui nec ligari
Satis euidenter ostenditur a scl'ari ñ ualet.
potestate. nec solui p̃rsus nec ligari Ĩ. xi. q. i. § Constantinus.
pontificẽ. quẽ constat a pio principe con- Ĩ. xii. q. i. Futuram.
stantino q longe superius memorauim'
deum appellatũ cũ nec posse deum ab hominib
iudicari manifestũ sit. Dõm theodosius
minor sacre sinodo scribens ephesine
p̃me dixit: deputatẽ ẽ q candidianus
magnificentissim' comes strenuorũ dome
sticorũ transire usq ad sacratissimã sinodũ urã
et in nullo quidẽ que faciende sũt de piis do-
gmatib questione. seu poti' expositiones
cõicare. Illicitũ nãq ẽ eũ qui nõ sit in or-
dine scissimorũ epõrũ eccl'asticis int̃ misceri
tractatib. Et p' pauca. — His itaq ma-
nifestissime p̃ceptis: apparet cũ ministrũ igitur
p imperialem tm̃ sententiã: nullo modo po-
tuisse p̃rsus expelli. In cuius dãnatione
quia p̃sulũ quoq assensus subsecutus: apparet.
id cã pacti fuisse adulationis. ñ legitime
sanctionis. Idẽ lodoico imperatori. Fac-
ta pontificũ imperator iudicare ñ debet.

ī. viii. q. i. Nemo

IN scripturis narratur cōstantinū
imperator dixisse. Ve si p̄p̄riis oculis
uidisse sacerdotē dī aut aliquē eoꝝ
q̄ monachico habitu circū amicti sunt
peccātē: clamidē meā explicarē
coopirē eū ne ab aliq̄ uideret. In q̄b;
q̄ desid'antissime fuit necessario cō
monemini ut q̄ā mod' fid' ⁊ religioē
hac honoris parilitate eis adequari ui-
demini. ita q̄ humilitate atq; de
uotioē equiparari nichomini anhelet.
ita ū in nullo inferiores eos s; potior in
ueniamini p̄ exempla. q̄ talē se ex
hibuit ani talia p̄rū exempla. Sed h'
q' diximus. cautos uos reddē cu-
pientes. ū side dn̄i sacerdotib; q̄ sūt
patres dn̄r. Aliquid ⁊ tigit uos
audire q̄ ⁊fusionē p̄iis mētib; ingerat
n̄ in frontitū s; pudorato filio noe
imitantes. patriā de reliq̄ uerecū-
diā contegatis. ut affluenti quē
admodum ⁊ illi b̄n̄dictione repleri
mod'ante dn̄o mereamini. Itē ex
ep̄la gg̃ ā hermannū metensem Re-
ep̄m. Regū ⁊ p̄ncipū patres ⁊ magistri sacerdotes ēē
QVis dubitet sacerdotes x̄ regū ⁊ p̄n cēsinē.
cipū omniūq; fideliū patres ⁊ ma-
gistros cēseri. n̄ne miserabil' insanie
ēē cognoscit. si filius patrem. discipl's
magistrū sibi conetur subiugare
⁊ iniquis obligatioīb; illū sue pote-
stati subicē. a quo credit n̄ solū in terra
s; ⁊ in celis se ligari posse ⁊ solui. Itē
gelasius pp̄. anastasio imperatori.
Auctoritas sacra pontificū ⁊ regalis
potestas: huius mūdi gubnacula regūt.
DVo sunt quippe imperator auguste
quib; p̄ncipalit' h' mundus regit'.
Auctoritas sacra pontificū. ⁊ regalis
potestas. in quib; tanto grauius ē pondus
sacerdotū quāto ⁊ p̄ ipsis regib; hoīū in
diuino sunt reddituri examine ratioē. Et
p̄ pauca. Nosti itaq; inter h' ex illoꝝ
te p̄ndere iudicio n̄ illos ā tuā posse
redigi uoluntatē. Talib; ḡ institu
tis talib;q; fulti auctoritatib; plerīq;
pontificū. alii regē. alii imperatores
excōicauerūt. Nā si speciale aliqd

de psonis p̄ncipū requiratur exē-
plum: beatus innocentius pp̄. Ar
chadiū imperatorem: quia cōsensit
ut s̄c̄s c'ysostomus a sua sede pelleret
excomunicauit. Beatus ēt ambr' lic; s̄c̄s
n̄ tn̄ uniuersalis eccl'e ep̄s: p̄ culpa
que aliis sacerdotib; n̄ adeo grauis uide
batur. theodosiū magnū imperatorē
excomunicans ab eccl'a exclusit.
Qui ēt in scriptis suis ostēdit. q̄ aurū
n̄ tā p̄tiosius sit plūbo quā regia po
testate sit altior ordo sacerdotalis:
h' m̄ ecca p̄ncipiū sui pastoral' scribens;
honor frs. ⁊ sublimitas ep̄alis.
nullis potit cōparatioīb; adequari.
Si regū fulgori compares ⁊ p̄ncipū
diademati. longe erit inferius quā
si plūbi metallū ad auri fulgorē
compares. Quippe cū uideas regū
colla ⁊ p̄ncipū submitti genib; sa
cerdotū. ⁊ exosculata eoꝝ dextra o
ratioīb; se credant eoꝝ comunicari.
Itē ioh's. Imperator pontificib; deb; subēē.
SI imperator catholicus ē n̄ p̄ ēē.
quod salua pace ipi' dicim'. fi
lius ē n̄ p̄sul eccl'e. ad religionem
competit. discē ei cōuenit. n̄ docē.
h' p̄uilegia potestatis sue que
amministrandis legib; publicis
diuinitus cōsecutus ē. ⁊ eius b̄n̄ficii
n̄ ingratus ēē dispositionē celestis
ordinis n̄l usurp' ⁊. ā sacerdote senī
d' uoluit. que eccl'e sūt dispo-
nenda ptinē ad sc̄li n̄ potestates.
quā si fideles sunt. eccl'e sue sac
dotib; uoluit ēē subiectas. Non
sibi uindicet alienū ius ⁊ ministriū
qd' alii deputatū ē. Ne cōtra eū tēdat
abrūpi a quo oīa cōstituta sūt. et cōtra
illius b̄n̄ficia pugnare uideatur.
a quo p̄ā ⁊ secutus ē potestatē. n̄ a le
gib; publicis. n̄ a potestatib; sc̄li s;
a pontificib; ⁊ sacerdotib; oīps d'. x̄ ac
religiosos clericos. ⁊ sacerdotes uoluit
ordinari. ⁊ discuti ⁊ recipi de errore
remeantes. Imperatores x̄ani subde
deb; executiones suas. eccl'asticis
p̄sulib; n̄ p̄ferre. Id. Nūquā de po-

ī. xxiii. q. v. Prin... re... onis

ī. xi. q. i. Ambr. E a quo

tificib, ñ eccl'am iudicaē debē. ñ
eē humanarū legū de talib, fēre
sñiam absq; eccl'e pncipali ↄstitu-
tis pontificib;. Obsequi solē pncipē
xpianos decretis eccl'e ñ suā pponē
potestatē. Epīs cap̄ subdē pncipē
solitū. ñ de eorū capitib, iudicare.
Jd gelasius. Impiat auctoritas re
ligiose dispñsationis mēsurā ñ mutat.

o Gelo Sicut quāuis parua ciuitas prōgati
uā pñtis reg ñ minuit. sic impi-
alis pñtia mēsurā dispñsationis re-
ligiose ñ mutat. Et infra. Sempē in
effectu sacdotali cōcili de sacdotib,
iudicia puenire. Nā qualescūq; pō
tifices. & in errore humanitus accedn̄
te. ñ tñ eē religionē ullaten; exce
dñtes nullatenus uident̄ aslcā pō
testate posse pelli. Jt marcellus pp.
maxentio. Eccl'as restaurarē ētas
ñ pontifices psequi boni pncipis ē.

J. xxiii. dammunt Boni pncipis ac religiosi ē eccl'as
ētas atq; conscissas restaurare.
nouasq; edificaē. & dī sacdotes ho
norare atq; tueri. Uñ scōs aptōs
eorūque successores sub diuina
cōtestatiōe ↄstitutos. pcepisse legi-
mus ñ debē fieri psecutionē nec
inferri ↄtestatiōes & fluctuationes
nec in uicē laborantib, in agro dñico.
nec expelli etiā regis dispñsatores.
Hoc capitulo patñē ostñdit̄ qd nec

D. XCVII imperatori. nec cuilib; laico lic; decer-
nē. & de electione pontificū & de reb;
eccl'asticis. Quecq; aūt ab eis ↄstitu-
ta fuīnt, p infectis hñda sūt ñ sub
scriptionib, romani pontificis fuīnt

S. e. di. lxxviii. capitulo. vii. roborata. Uñ illud honorii augusti
ut sup dictū ē uanū eē uidet̄. Quod
eē auctoritatē sacrorū canonū de
electione sūmi pontificis decnere
temptauīt. Sꝫ sic ex eod capitulo
habetur eccl'e pcib, imperator. in pīi
ptoēs ualet decernē sicut pdefñ
sione fidī qndā decuisse leguntur
S. di. viii. Iuo... ne heretici aliqd noīe eccl'e psident.
J. xxiii. q. vii. Abea aūt ñ inuitati de reb; eccl'a
sticis aliqd disponendi ñ hñt fa

cultatem. Honorius uō aug. ñ sua
auctoritate. sꝫ bāto bonifatio sup
plicante eccl'astice quieti ↄsule &
conctantium ābitionē punire cu-
rauit. Unñ idē bonifatius epīs sup-
plicationis ep̄l'am honorio aug
destinauit dicens. Ep̄l'a bonifatii

Eccl'e mee ad honorium augustū.
cui dñs nr̄ mīn sacdotiū. uob res
humanas regñtib, deputauit:
nos ciā cōstingit. ne causis eiusq;-
uis adhuc corpis incōmoditate
detinear. pp cōuñtus quia sacdo
tib, & clicis uniuersis xane plebis
pturbationib; agitantur. a pā aure
xpianissimi pncipis existimemur
de eē. Siē nñ secus quā oportet eue
niat: ñ uos id facē qui cūcta equa
modatione cōpoītis sꝫ nos p nrām
tacitē desidiā uidebimur. quod
ciuitatis quietē. & eccl'e pacem p
uertē ualeat. admisisse. Cū enim
humanis reb; diuine cultor re
ligionis dño fauñte puidas. nrā
culpa eit sīn id subūrā gtā quā
certū ē. diuinis reb; semp aīo pm
tioē fauisse. firmo & stabili uīē cu
stodiat. q p tot annorū seriē subili
& pncipib, optinuit. quos nulla nrē
religionis ciā ↄstrixit. i. ut licita
seruñtur & sub urō impio clemñtie
minime que sūt illicita formidñ-
tur. Ipā enī eccl'a deuotionē tuā
xpianissime imperator meo & ser
mone sꝫ suo uenerabili appellat
affectu. quā x dñs nr̄ uē fidī rector-
& uñ gubnator impii sibi uni di
sponsatā & intactā uirginē s uat
ne in eam aliquos patiamini in
sidiantiū pcellarū fluctus illidi.
& quietā faciem tempestatis in so
litē timore turbari gloriosissime & tran
quillissime imperator semp aug.
Ipā u q dispōnsatā ē uni. u statū ma
tē ē eccl'a: pietatē urām legatione
quā suis sacdotibus cōmisit appellat.
pitā pñtiaq; auxilia repetat.
Vob inquid religiosissime im-

pantib; mo tutius e pp tam fidus deo q̄
tibi principi xpiano. Ecce enim inter mistia
inter preces suas. quas pro felicitate
dependit imperii. teste apud quem 7 de cuius
sede agitur sco petro sollicitus pre
ligionis obseruantiam uocib; clamat.
cum sollicita petitione miscetur ora
tio: ne hos iniquas res. soluto tempta
tore occulte sollicitante. semel e
uulsa discordia distrahat. Angetur
aplib; princeps xpianissime mater eccla
nisi apte curae ee suarum causarum 7 in
oppressionib; qui dolor 7 hereticorum correcti
onib; fide tua diuino cultui pariter
cum impio semper floruerit uicissitudine 7 ht
refugium piu tue mansuetudinis animum.
cum sue religionis uenatione cunctam
cumque huic pficiat: uos agatis co
feratis fratrib; 7 coepiscopis mis pbatissimi
uiri fame 7 ab oib; qui eccla faciunt
legatis. Quib; psequentib; pcamur. sac
cam religionis. ut in urbe uire man
suetudinis. h animo quo postulatis
7 annuitis. in ppetuum statum: uniuersalis
eccle consulatis. Rescriptum honorii ad
bonifatium papam.

Victor honorius inclitus triumphator
semper aug. sco ac uenerabili bonifatio
pp urbis eterne. Scripta btitudinis
uire. debita reuerentie gratulatione
suscepimus. quib; recensitis egimus oipti
deo maximas gras quod scimonia tu
a post longum incomodum: optate re
dita didicimus sanitati. 7 io reuerentib
uenerabilib; uiris gaudium nrm. sacez
apicum attestatione signamus: ac petimus
uti cotidianis oroib; apostolatus tuus.
studium ac uotum suum erga salutem atq; im
perium nrm impendere dignetur. Illud aut pie
tati nre satis placuisse cognosce. q
scimonia tua de ecclarum. ac pp pertur
batione sollicita e. q ut aliqua ra
tione n possit euenire: satis elementia
uira credidit ee puisum. Denique predicante
btitudine tua. id ad cunctorum clicorum
notitiam uolumus puenire. ut si q for
te religioni tue q̄d n optamus huma
na sorte contigit. sciat oes ab ambitionib;

ee cessandum. Assiduo ee fas 7 certa
ut supra. Et infra. Unio seruandum e. S. e. di. xcvii. Cap. vii.
ut oms tranquillam mente 7 pacificos
animos. 7 serenitatis nre admoni
tione custodiant. nec aliqd sedi
onis conspirationib; temptare conent
cum certum sit nulli [illegible] pastum sua
studia profutura.

Sine signatis apicib; n e mos romane
eccle unicuiq; legationem suscipe.
Unde nicholaus pp. Romana n e sueta
eccla sine signatis apicib; legationem unicuiq;
Nobilissimus uir atq; strenuus suscipe. S. di. lxx.
uire sublimitatis legatus. licet nullam
eplam iuxta consuetudinem a uob nro
pontificio detulisset. licet numquam aplice
sedis mos fuit. absq; signatis apicib;
unicuiq; legationem suscipe. nos tamen uos
nulla orantes cuiusq; grauitate 7 elo
quior illius ueridicas cognoscentes
assertiones. nec hominem eum 7 sic decuit
suscepimus. 7 ei sic honestum fuit credidimus.

Que circa ordinandos sint obseruanda
que in eorum electione diligentes
considanda. multorum auctoritatib; mon D.XC VIII
strata sunt. Sed quia uitas rei numquam
obscuratur mutatione puincie: de
cretum e sacris canonib; ut pegrini. n. u. l
eo amplius suorum epoz fuint comdati
cirographis n ordinentur. Unde siluester pp
in generali sinodo presidens dixit. Nisi. u. S. di. lxx.
eporum litteris dignitatum transmarinum hoiem
ad clericatum nullus suscipiat.
Nullus aliq ratione transmarinum hoiem
pene nos in clericatus gradus suscipiat. J. xviiii. q. iii.
nisi. u. eporum designatus cirographis sit.
Item anastasius urbis rome eps oib; epis.

Transmarinos homines de eodem
in clericatus honore n suscipiat. n. u. aut
eo amplius eporum cirographis fuint
designati. quia p subreptionem multa
solent euenire. Item greg. romane eccle
psul squillatano epo. de eodem.

Afros passim. 7 ignaros pegrinos Rebaptizatos ad ecclasticos ordines n ee suscipiendos.
ad ecclasticos ordines tendentes
nulla ratione suscipias. qa afrorum
alii quidem manichei. alii rebaptizati sunt.
pegrini uo plerumque in minorib; ordi-

nibus ēstituti. fortiores de se p̄iudic͡e
honores sepe p̄batis sunt. Itē ex cc̄ elu
btano. Non sunt p̄mouendi ad ctin
qui pegre fuerint baptizati.

Qui in peregrinatione fuerint baptizati
eo q̄ eorū minime sit cognita uita.
placuit ad ctin ñ ee p̄mouendos in
aliis prouinciis.

C. xcviii.

De p̄matib. aūt quoꝝ sup̄ mentionē
fecimꝰ q̄r q̄ gradū in ecclā obtineant.
an in aliquo a patriarchis differant.
Quā obedientiā archiep̄i eis debeāt 7
p̄mates 7 patriarche diuisoꝝ sunt no
minū. s̄ eiusd officii. ab archiep̄is: q̄ti
ens necee fuit. ep̄i ad p̄mates appellāt.
s̄ a p̄matib. archiep̄os appellāri ñ licet.
Deb̄ q̄r obedientiā p̄matib. archiep̄i
in omib q̄ fuīnt ab eis sibi iuste impata.
Uñ anaclet' pp̄ ait. Que obedientia
sit exibñda primatib; 7 patarchis

S. di. lxxx. c. i.

Prouincie multo añ xp̄i aduentū tp̄r'
diuise sunt. maximo ex parte sunt
7 postea ab aplis 7 bāto p̄decessore
nr̄o clemēte. ipā diuisione renouatae.
Et in capite prouinciarū ubi dudū pri
mates legis erant sc̄li. ac prima iu
diciaria potestas ad quos qui p reli
quas ciuitates cōmorabantur. q̄n
eis necee erat qui ad aulā impatoꝝ
t regū cōfugē ñ poterant. t quib;
p missū ñ erat confugiebant p oppssionib;
t in iustitiis suis. ipsosq; appellabant
quotiens op' erat. sicut in lege eoꝝ
p̄ceptū erat: ipsis q̄r in ciuitatib; uł
locis nr̄os patriarchas t p̄mates q
unā formā tenent lic; diuisa sint no-
mina. Leges diuine 7 ecclastice po
ni 7 ee iusserunt ad quos ep̄i si necee
fuit cofugerent eosq; appellarent
7 ipi noīe primatū fruerent. Reliq
uō metpolitane ciuitates que mi-
nores iudices habebāt lic; maio-
res comitib; eēnt: habēt metpo
litanos suo qui p̄dictis iuste obdiunt
p̄matib; sic 7 in legib; scli olim ordi
natū erat qui ñ p̄matū s; aut me
tropolitanoꝝ aut archiep̄oꝝ noīe
fluerentur. Item an icius. Non
nocitentur p̄mates n̄ qui p̄mas sedes te-
nent.

Nulli archiep̄i nocitentur p̄mates. nisi illi: qui p̄mas sedes te-
nent. quaꝝ ep̄os apli eorūq; successores
regulariter patarchas t p̄mates ēstitu
erunt. ñ aliqua gens deinceps ad fid'
cuertatur cui necee sit p̄ multitu
dine primatē ēstitui. reliqui met-
politani nominentur qui aliā me
tropolē s tenent. Itē ex cōcil' africano.
Princeps sūm sacerdotū non appl'
letur p̄me sedis ep̄s.

Prime sedis ep̄s ñ appellatur p̄nceps sa
cerdotū aut sūm sacerdos aū aliq̄d h' modi.
s; tantū p̄me sedis ep̄s.

Uniuersalis aūt nec 7 romanus po
tifex. appellatur. Uñ pelagi' oib; ep̄is.
Nec 7 roñ pōtifex ē appellandus uni-
uersalis.

Nullus patarchaꝝ uniuersalitatis uocabulo ūquā utatur.
q; si unus patarcha uniusal' dr̄ pat
archarū nom̄ ceīs derogat. S; absit h
a fidelib; h' sibi uelle quēpiā arripe.
Uñ honorē frm̄ suoꝝ in minuē q̄ntu
la cūq; parte uideat. Quia pp caritā
urā neminē ūquā suis in ep̄lis uniu
salē nominari ne sibi debitū subtrahat.
cū alti honorē offert indebitū. Itē gg.
eulogio patarche alexandrino.

Ecce in p̄fatione ep̄le quā d' e eode m.
ad me ipm̄ q̄ phibui direxistis supbe
appellationis uerbū uniusalē me pp
dicens imp̄mē curauistis q̄ peto michi
dulcissima scitas urā ultra ñ faciat. q:
uob subtrahit q̄ alti plus quā ratio
exig̃ p̄betur. Ego ñ ūbis quero p̄spari
s; moib; nec eē honorē deputo in q̄
frs̄ mos honorē suū p̄de cognosco.
Ms̄ nāq; ē honor uniusal' eccle. ms̄
honorē frm̄ moꝝ solidus uigor.
Tuc ego honorat' sū cū singlis q̄b; q:
honor debit' ñ negatur. Si eñi me
uniusalē me pp urā scitas dicit ne-
gat h' se eē q̄ me fatetur uniusū. s̄
absit h. Recedāt ūba q̄ unitatē
inflant. caritatē uulnerant.

D. C.

Ep̄os aūt ordinare añ palliū ac
ceptū nec archiep̄os nec p̄mati.

J. xvi. q. i. Precipimꝰ
J. ii. q. v. Antiorū
J. ii. q. vi. Pulsat
J. ii. q. vi. § Post se cundā ee.
S. e di. lxx. c. i. 7 ii.
J. vi. q. iii. Simr
J. xxv. q. ii. ...

nec patarche licet. Quod autē ex
auctoritate pelagii pp̄. licet min'
euidēter datur intelligi. Ait enim.
Infra tres mēses fidem suā exponē
et postulare palliū a romana eccl'a
quisq; metropolitan' studeat.

Qm̄ quidā metropolitanoꝝ: fidem
suā secdm̄ p'scā cōsuetudinē scē sedi
aplice exponē detractantes usum
pallii neq; expetunt. neq; pcipiūt.
ac p̄ h' epōꝝ cōsecratio uiduatis eccl'ii
ñ sine piculo ꝓtelat': placuit ut
quisqs metropolitan' ult̄ t's mēses
cōsecrationis sue ad fidē suā exponēdā
palliūq; suscipiendū ad aplicā
sedē ñ miserit cōmissa sibi careat dignitate
sitq; licētia metropolitanis aliis post
secdam et iii. cōmonitionē uiduatis eccl'ii
cū ɔsilio romani pontificis ordinā-
do epm̄ subuenire. Si uō cōsecrandi
epi negligētia ꝓuenit. ut ult̄ t's
mēses eccl'a uiduata cōsistat. cōioē
priuetur quousq; aut loco cedat
aut se cōsecrandū offerre ñ differat.
quod si ultra .vi. mēses p suā negli-
gētiā retinuit uiduatā eccl'am:
neq; ibi neq; alibi cōsecrationis
donū pcipiat. immo metropolita-
ni sui iudicio cedat. It̄ ggs pp̄.
Brunichilde regin̄. Honor pallii
ñ detur ñ mitis exigētib; fortit' po
stulāti.

Prisca ɔsuetudo opti-
nuit ut honor pallii nisi exigē-
tib; causarū mītis et fortit' postulāti
dari ñ debeat. It̄ ggs iohi corinthi-
orū epō.

Causarū uō mīta
accipienda sūt ut et his qui p'tulat
meat' accipe et fidei sue p̄fessionē p'
... ɔfirm. et aplicis decretis. atq;
sinodalib; statutis se obediturū mi
nime cōminus caueat. Pallio autē ñ ñ
c'tis tp̄rib; et intra eccl'am. ad missarū
sollemnia. cuiquā metropolitano
uti liceb'. Gg̃ñ iohs ep̄s willibto ag
pinensi epō. Nisi p' cōsuetā fidē pro
fessione palliū dari ñ debent.

Optatū tibi palliū nūc cōferre ne-
quiuim' qa fidei tue paginā mīr'

quā oportea cōtinē repimus. Cū
uidet' nullā in earū scārū uniū-
saliū sinodoꝝ in quib; fidi urē
simboluū cōtinet. nec decretaliū pō
tificū romanoꝝ cēstitutoꝝ secdm̄ mo
rē feceris mītionē. Set nec illā p'pa
subscptione muniēas nec aliquē
qui hāc iure iurando firmaret mi-
seras. Itē ggs a regio epō francoꝝ.
Qui pallium deficiat accipe priu'
illicita a se ammouē promittat.

In ea sinodo quā cōt' simoniacā hr̄sim
p frm̄ et coepm̄ nrm̄ siagriū decui-
mus cōgregaī: scītatē urām uolum'
int̄ eē: atq; eidē frī ita palliū qd' t'nsmisim' tribuir: si p' se p'misit illicita
quę p'hibuimus p diffinitionē sino
di a scā eccl'a remouē. De qua sino
do omēm nob subtilit̄ ordinē tuā
frīnitatē uolum' scptis discurrētib;
nuntiare. ut ip̄ cuiu' nob scītas ual
de exptaē. nos reddat de oib; ctioēs.
Idē iuliano arelatensi epō. Non nisi
ad missarū sollemnia archiepō

Palliū t̄ transmisim' uti pallio licet.
quo frātas tua intra eccl'am ad solā
missarū sollemnia utat'. Idē iohi
epō rauēnati. De eodem.

Contra morē eccl'asticū ē sin̄ patien
tissime tol'ratur: q- a nob absit. et
iniusta correctio. Et infra. Illud fr̄
k'me tibi ñ putam' ignotū. qd' ppe
de nullo metropolitano in quibuslib;
mundi partib; sit auditū. extra mi
sarū tp̄s usū sibi pallii uīndicasse
Et qd bn̄ hāc cōsuetudinē gnāt eccl'ę
nouitis: uris nob manifestissimis
significastis eplis quib; p'ceptū bāte'
memoie. decessois nri iohis pp̄. nob
in subditis transmisistis ad nexū. c̄
tinens omīs ɔsuetudines ex p'uilegio
decessoꝝ nroꝝ c̄cesā uob uręq; eccle
debe conseruaī. Confitemini g' aliā
eē gn̄alis eccle c̄suetudinē. p' quā ea
que geritis uob ex p'uilegio uēdicati.
Nulla g' nob in hac re ut arbitrāṁ.
potit remanē dubietas. Aut enī
mos omīū metropolitanoꝝ: et alia

S. di. lxv. c. ult.

S. d. l. Postquā
S. di. lxiii. obeū.
S. di. lxxv. Qm̄ quidā

De eodē. Nouit frīnitas tua qr pri' palliū ñ dato cōsecrō ñ dabat'. q' q' in ɔgruū erat. facto ɔcilio an corp' beati. p. aptoꝝ pn cipis. tā de h' q' de ordinatioib; aliq accipere: sub districta interdictioē uetuim'. Oportet g' ut neq; p cōmodū neq; p grām. aut quoꝝdā supplicatioē. aliq's ad sacros ordines ɔsenti atis uīr pmittatis adduci.

S. e. di. xx. iii. Quoniam.

S. e. di. xxiii. Quāquā

J. d. ɔ. di. i. Porro

S. di. xviii. Inme moriam.

fraternitate servandus. Aut si tue ecclesie aliquid specialiter dicitis esse concessum percepimus a prioribus Romane urbis pontificibus: quod Ravennati ecclesie sit concessum, a vobis oportet ostendi. Quod si non ostenditis, restat postquam talia agere neque consuetudine generali: neque privilegio vindicas usurpasse te comprobe[ris] que fecisti. Et infra. Decorari pallio te volumus forsan moribus incongruum. Dum nichil in episcopali fulget splendidius quam humilitas. Oportet ergo fraternitatem tuam si honores suos sibi quibuslibet argumentis stabiliri proposuit mente defendere, aut generalitatis usu ex non scripto sequi, aut ex scripto privilegiis se tueri. Quod si postremo nichil horum est metropolitanis aliis huius te prebere nolumus presumptionis exemplum.

C. Privilegia que semper cum usu pallii debent concedi. Unde idem Gregorius Siagrio episcopo Augustodunensi. De eodem.

Rationis ordo omnino nos ammonet, ut cum usu pallii aliqua largiri privilegia debeamus. Sed quoniam cum honoris augmento cura quoque sollicitudinis debet excrescere, et cultu vestium actionis quoque ornamenta conveniant. Oportet ut enixius in cunctis studiis se vestra fraternitas exerceat, et circa subiectorum actus sit evigilans.

Idem Iohanni episcopo prime Iustiniane Ylirice. Usus pallii concedatur et antiqua privilegia innoventur.

Pallium vobis transmisimus et vices vestras apostolice sedis agere intimata innovatione decernimus.

Idem episcopis Epiri. De eodem.

Scriptorum virorum insinuatio fratrem karissimum patefecit Andream Nicomediane civitatis episcopum domino propitio sollempniter ordinatum. Cui pallium nos direxisse cognoscite, atque cuncta privilegia concessisse que per decessores nostros eius predecessoribus concessa sunt.

C. I. In una autem provincia duo metropolitani esse non debent. Sicut in Calcedonensi concilio statutum est. Duo metropolitani in una provincia esse non possunt.

Pervenit ad nos quod quidam preter ecclesiasticas ordinationes: affectantes potentiam per pragmaticum sacrum unam provinciam in duas dividant, et ex hoc inveniuntur duo metropolitani in una et eadem provincia episcopi esse. Statuit ergo sancta sinodus deinceps nichil tale adtemptari a quolibet episcopo. Et eos vero qui aliquid tale temptaverint, cadere de proprio gradu.

Hactenus de electione et ordinatione clericorum tractavimus: nunc a simoniacorum ordinatione transeamus, ut facile liqueat quid super hac heresi sanctorum patrum decrevit auctoritas. Causa deducatur in medium cuius negotium et scientes a simoniacis ordinatos et ignorantes a simoniacis consecratos et de ordinationibus que per pecuniam fiunt contineat. Explicit prima pars.

IN SECUNDA PARTE

QUE PRIMA CAUSA EST: AGITUR de simoniacis, de his videlicet qui per pecuniam aliquos in ecclesia ordinant vel ecclesiastica beneficia tribuunt. De his etiam qui scienter vel ignoranter a talibus ordinantur vel promoventur. Queritur etiam in ea, an sit peccatum emere spiritualia. Simoniaci a fide alieni probantur. Similiter in ea agitur de sacramentis que per hereticos vel catholicos sacerdotes licet criminosos ministrentur: quomodo sint vera vel falsa, polluta vel sancta: quomodo sint recipienda vel non. Agitur etiam in ea de his qui simoniace ordinantur a simoniacis vel simoniace a non simoniacis vel non simoniace a simoniacis. In dignitate servanda ergo simoniacos minime prohibetur a habiti, non violenter attracti fuerint. Ostenditur etiam in ea quod monasterii pretium accipiatur quod licet etiam accipiatur. Qualiter etiam accipiendum sit aliquorum supplicatione. Ad sacros ordines nullus accedat. Et quod sacri ordines sine pretio intervenientes non sunt prestandi, ita nec etiam restituendi. Similiter simoniaci probantur qui pecunie interventu ordinandi sacros ordines tribuunt. Canonice electionis assensum non prebent ecclesiis edificandis vel consecrandis. Lapidem benedictum vel consecrationem

S. e. di. x. Nic. Legem imperatorum

D. C. I.

S. di. x. c. I.

J. ii. q. vi. hec quippe

subtrahunt. Q. R. e. inca. an p ingres-
su monasterii pecunia sit exigenda
l' exacta solvenda. Ubi ostenditur q'
m ab ingressuris monasterium pecunia
sit accipienda. ut' n. In eccl'ia q' sint
recipiendi ut' n. De his qui t'palia l'
eccl'astica b'neficia pecuniam dando e-
merint l' accipiendo uendiderint. Simil'r
q'r. an sint simoniaci l' n. qui cum ep'is
eccl'arum. sic eod' c'rimine implicant' ita
ead' pena: plecti iub'nt. Q. r. e. inca d'
paruulis quib; paterna cupiditas eccl'a
l' eccl'astica b'neficia emit. an impu-
etur c'rimen paterno: cuius non gerunt sci-
entiam. De quib; ostendit'. q' si maculam
peccati n' trahat. de rigore tn' 7
seueritate canonum coguntur desere. q'd
ex paterno delicto ad eos p'uenisse p'bat'.
Q. d. e. de omnib; g'n'alit' accip'r p' quorum
promotione. pecunia a parentib; offer'.
ordinatore uidel' 7 ordinando penit'
ignorante. Agit' e. inca de his qui ig'
rant' a simoniacis ordinant'. nec non d'
his qui p' electione pecunias offeru't.
ut' decretum elect'onis fiat. ut' sub' receptione
confirmetur. l' ut' elect'oni n' resistat'. D his
e. qui sue h'resi renunciant. q'r an sint
recipiendi in ep'ali dignitate l' n. Ostend'
e. inca quo eccl'a que dampnabilia
sunt. aliq'n tolleat. p' t'p'r. p' p'sona.
in intuitu pietatis l' necessitatis siue
utilitatis. Iuam'tum q' a scismate red'-
untium in ea exponit'. Q. n. e. in eccl'a
mala sint toleranda. q'n 7 resecanda
parit' in ea monstrat'. D his e. qui ab
h'reticis ordinati sunt. cum ad un'itatem
red'ierint. catholice matris: q'rit'
utrum in eod' ordine tn' ualeant or-
dinari ut' n.

ILI
UM

HABENS QUIDAM
obtulit eum ditissimo cenobio. Exact'
ab abbate 7 a f'rib; x. libras soluit ut fi-
lius susciperet: ipso tn' b'neficio etatis h'
ignorante creuit puer. 7 p' incrementa etatis
t'p'm 7 officiorum a iunior' 7 sacerdotii gradum
p'uenit. Exinde suffraganib; m'tis in
ep'm eligit'. Interueniente obsequio 7
paternis p'cib; data q' pecunia cuidam ex
consiliariis archiep'i: consecrat' iste
in antistitem: nescius paterni obsequii 7
oblate pecunie. P'cedente uero t'p'r n'
nullos p' pecuniam ordinauit. quibusdam
uero gratis b'ndictionem sacerdotalem dedit.
Tandem ap' metropolitanum suum accu-
satus 7 conuict': sententiam in se dampnationis
accepit. Hic primum q'r: an sit pecca-
tum eme' sp'ualia. Sc'do an p' ingressu
eccl'e sit exigenda pecunia. l' si exacta
fuit. an sit p' soluenda. Tertio q'r an
in g'ssu. l' p' b'ndas eccl'e eme' sit simo-
niacum. Quarto. an sit iste reus c'riminis
q' eo ignorante pat' amisit. Quinto:
an liceat ei e' in eccl'a. l' fungi ea or-
dinatione quam paterna pecunia e' asse-
cutus. Sexto: an illi qui ab eo iam simo-
niaco. ig'rant' ordinati sunt. sint ab-
iciendi ut' n. Septimo: si renuntias
sue h'r'si. sit recipiendus in ep'ali di-
gnitate aut n. Quod aut' sp'ualia
eme': peccatum sit. p'bat' multis auctori-
tatib;. Alte nil eo. Simoniaci gr'a n' p'rant | I. e. Q. e. Sig...
Gr'a si n' gratis dat' l' accipit'. qui uendere querit | I. e. Q. e. Cum ordina...
gr'a n' e'. Symoniaci aut' n' gratis accipiunt. Ig' gr'a | I. e. Q. e. Excepli... eos aut
q' maxime in eccl'a fit sacris ordinib; op'at'. n' acci-
piunt. Si aut' n' accipiunt. n' h'nt. Si n' h'nt: n' gratis.
nec n' gratis cuiquam dare p'nt. Quid g' dant? p'fecto
q' h'nt. Quid aut' h'nt? sp'm utique mendacii. Quo h' p'bam'?
q' si sp's ueritatis teste ipsa ueritate de q' p'cedit. n' gratis ac-
cipit'. p'cul dubio sp's mendacii e' c'itur. q' n' gratis ac- | acce ordinat'
cipit'. It' g'g' sup' ago ep'o. Inanit' sacerd' dr'. q' cum q' simoni | I. e. Q. e. I. v... nodo. Q. u...
Quicumq' studio p'mii datione sacrum o'dinem accipe' sacerdos
n' e'. sed inanit' tam m'diccari cupiscit. It' in regist'. Spoliatur
P'b're eccl'a si p' pecuniam optinuit honore. q' eccl'am p' pecuniam | I. e. a. e. Sco...
n' solu' eccl'a p'uet'. s' et sacerdotii honore spoliet'. q' altare optinet.
7. x. mar. 1 sp'm. s. eme' l' uende' simoniacam h'r'sim e' nulli fidelium | I. e. Q. e. Gr...
ig'rat. Id. De eod'. B'ndictio illi in maledictione'
conuert'. q' ad h' ut fiat h'r'ticus p'mouet'. Id' ip'od. Partem
habebit cum simone qui e' simoniaco uehementer n' exarsit.
Quisquis p' pecuniam or............D..........I..........N..........A.

tur. aliis ut fiat hereticus promouetur. quid
quod et simoniacam et neophitorum heresim
pro officii sui loco uehementer non exarserit
cum eo se non dubitet habiturum portionem
qui prius commisit hoc piaculare
flagitium. Item gelasius papa. Simonius
dampnatio dantem et accipientem parit.
Quos constiterit indignos; inuoluit.
mittis sacram mercatos esse precio dignita
tem: conuictos oportet arceri. non sinit pericli
facinus tale patrantes. Quia dantem
partem et accipientem dampnatio simonis
quam sacra lectio testatur inuoluit. Item
ambrosius in pastorali. Anathematis
sententia dampnatur qui simoniace or-
Reperiuntur quam plurimi dinatur.
negotiatione muneris mercari uelle
gratiam sancti spiritus. dum illi precium donant.
ut pontificalis ordinis sublimitatem
accipiant obliti uerborum petri qui dixit ad
simonem pecunia tua tecum sit in perditione.
quia estimasti donum dei pecunia possideri.
Deinde quia et usitatum est tam malum et ma
iorum frequenter extat in uenie succisum. nos
quoque huic uulneri canceroso ignitum
quasi superest adhuc inicimus ferrum. decer-
nentes omnino. ut quicumque deinceps pac-
cipienda diuini doni dignitate quolibet
premium detectus fuerit obtulisse. ex eodem
tempore se nouerit anathematis obprobrio
condemnatum. atque ab participatione cor
poris et sanguinis christi alienum. ex quo illum
stat execrabile christo perpetrasse flagitium. Quod
si aliquis eius accusator extiterit. ille qui hunc
ordinem munerum fuerit datione lucratus
et suscepti honoris gradu priuetur et in mona
sterio sub perhenni penitentia trudatur. Illi
uero qui hac causa munerum acceptores
extiterint. si clerici fuerint honoris sui ami
sione mulctentur. Si uero laici perpetuo ana
themate condempnentur. Item ex concilio calcedonensi.
Si. Dampnatur episcopus qui per pecuniam ordinatio
Si quis episcopus per pecuniam ordinationem facit.
nem fecerit. et sub precio redegerit. spiritus sancti gratiam
que uendi non potest. ordinauitque per pecuni
am presbiterum. aut diaconem. uel quelibet de his
qui cognominantur inclero promouerit uel ad
ministratorem aut dispensatorem. uel quelibet q

subiectus est regule. per suam turpissimum lu
commodum. Is cum hoc attemptans probatus fuerit
proprii gradus periculo subiacebit. Et qui
ordinatus est nichil ex hac ordinati
one uel promotione que est per negotiatio
nem facta proficiat. sed sit alienus a dig
nitate. uel sollicitudine quam pecuniis acqui
sierit. Si quis uero mediator tam turpibus
et nefandis datis uel acceptis extiterit. Si cl
ericus fuerit proprio gradu decidat. Si uero laicus
anathematizetur. Item ex vii. sinodo.
A sacerdotio sit alienus qui per pecunias
Qui per pecunias ordinat uel ordinatur.
quecumque consecutus uel ab alio consecutus
alienus a sacerdotio. Item calixtus papa.
Nec ordinari nec promoueri in ecclesia
dei per pecuniam aliquis ualet. mmmw.
Sanctorum patrum exempla sequentes. et officii
nostri debito in nouantes ordinari quemquam
per pecuniam in ecclesiam dei. uel promoueri auc-
toritate sedis apostolice: omnibus modis prohi
bemus. Si quis uero in ecclesia ordinati
onem uel promotionem taliter acquisierit.
acquisita prorsus careat dignitate. Item
gregorius nazanzenus. DE EODEM.
Qui studet donum dei precio mercari. in
sacro ordine nulla ratione de cetero
permanere. aut renouari posse dubium non est.
tali actione modis omnibus abscidatur.
Nam spiritus sancti donum precio comparari quid aliud
quam capitale crimen et simoniaca heresis.
Quod deus quam detestabiliter in utroque testamen-
to uindicatum sit multorum exemplis
facile apparet. Giezi gratiam sanitatis
naaman syro uendidit. eandem gratiam
sanitatis eliseo uindicante lepsus
factus amisit. Judas dominum redemptorem
uendidit. mox laqueo suspensus eadem
redemptionis gratiam non optinuit. et merito
quia nemo potest retinere quod uendidit. Si
mon magus cum eandem spiritus sancti gratiam
emere uellet. dampnationis sue sententiam
aperte audiuit. pecunia tua tecum sit
in perditione quia donum dei existimasti
pecunia possideri: dominus et ut uendentes
et ementes: hec gratia expresse ostenderet: cum eos
peccatores per gratiam in templo dimisit
singulariter uendentes. et ementes increpans

Marginal notes:
j. e. q. e. gg. quegr.
j. vii. q. i. Sacerdoti.
j. e. q. iii. Cap. ii.
j. e. q. e. Cap. i.
j. e. q. ii. verb. Sal vator.
j. q. iii. Exmitas
j. xvi. q. vi. et her
j. e. q. Quibusdam

7 flagell ans de templo eiecit. In quo uēnditores 7 emptores suos grā sp̄s. s. constat detestātos eē 7 uacuos. Quos enī x̄ eiecit de tēplo nū quid sp̄s x̄ faciet tēplū sibi? It̄ gg̊. Simoniaci sacdotes eē n̄ p̄

Qui sacros ordines uēndunt aū sunt. emunt. sacdotes eē n̄ possūt. Vn̄ sc̄ptū ē anathema dandi. anathema accipiendi: h̄ ē simoniaca hr̄sis. Quom̄ g̊ si anathemas t̄. 7 sc̄i n̄ sūt: sc̄ificaē alios possunt? 7 cū in x̄ cōpe n̄ sint. quō x̄ corp̄ tradē l̄ accipe pō sunt? Qui maledictus ē bn̄dicē quō pot̄? Idē, cū liqueat hanc hr̄sim. an̄ om̄s radice pestifera subrepsisse atq; in ipā sui origine ap̄lica eē detestatione dānatā. cur non cauet̄. cur n̄ ppēnditur? quia bn̄dictio illi in maledictionē ɔūtit̄ qui ab h̄ ūfiat hr̄ticus pmouet̄. It̄ abr̄ de ministris. Qui p̄tio ordinat leprā n̄ officiū confert.

Cū ordinaret̄ ep̄s: q̄ dedit. aurū fuit. q̄ pdidit aīā fuit. Cū aliū ordinar̄. q̄ accep̄ aurū fuit. q̄ ded̄. lep̄ fuit. It̄. gr̄ām cū ordinareris n̄ suscepisti q̄ gratuito eā n̄ meruisti. It̄. d̄ gezi: eito turpē ɔsequit̄ lep̄ mercedē. 7 p̄cunia male q̄sita. cōp̄ aīāmq; cōmaculat. Vides quia facto auctoris. successio damnat̄ hr̄dis. inexpiabil̄ ē enim uēndici culpa ministri. 7 uindicta grē celestis: t̄nsit in posteros. denīq; mo habite 7 cetū n̄ intbūt in ecc̄lam dī usq; in t̄tiā 7 iiii. gn̄ationē. tā diu ui ɔlucet. ut simplici int̄pt̄em: donec culpā auctoꝝ mltiplici successio gn̄ationis aboleret. Sed cū illi qui in dm̄ idolatē errorē d̄liquerit. in iiii gn̄ationē uidant̄ eē multati, pfecto d uiroꝝ uid̄r eē sn̄tēntia qua giezi sem̄ usq; in et̄nū. p cupiditate bn̄dici. pphīca auctoritate damnat̄. P̄sertī cū dn̄s nr̄. I. x̄. plauiat̄ regn̄atione oīb, ɔdit remissionē peccoꝝ. Cū g̊ giezi sem̄ in et̄nū dānat̄. n̄ ū uitioꝝ mag̃ quā gn̄is sem̄ intelligas? Sic enī qui filii pmissionū sūt existimant̄ in sem̄ bonū: ita 7 qui erroris sūt existimant̄ in sem̄ malū. Nā 7 iudīi ex patre diabolo sūt. n̄ utiq; carnis sucessione: s̄ criminis. Ḡ om̄s cupidi. os auai. giezi lep̄m cū suis diuitiis p̄sid̄. 7 male q̄sita mercede. n̄ pat̄moniī facultatē: quā thesaurū criminū, cōggauerūt, et̄no supplicio 7 breui fructū.

Quia g̊ auctoritate Leonis pp̄. Simoniaci. n̄ h̄ sp̄m in dacī accipiūt. s̄ gg̊ ū. ap̄ simoniacos sacdotiū n̄ subsistit. bn̄dictio eoꝝ in maledictionē ɔūtit̄. Iam ap̄ eos anathema dan di 7 accipiendi. cū sc̄ī sit. nec in cōpe x̄ cōstituti cū sit maledicti. nec sc̄ificaē alios p̄sūt. nec x̄ cōp̄ tradē l̄ accipe nec bn̄dicē aliis ualet̄. S̄ ambr̄m uō anathēati obp̄brio cōdē nantur. atq; a participatiōe cōpis 7 sanguis x̄ alienant̄, cū accipit̄ aurū 7 lep̄ dat̄. cūī inexpiabil̄ sit culpa uēndi ti ministri, s̄ calcedonense cō ex tali ordinatiōe nichil pfice iudicant̄. Sc̄dm gelasiū simōis dānatiōe inuoluūt̄. Sc̄dm gg̊. nazanzenū. in sac̄ ordīe pmanē aut renouaī. nulla ratiōe possūt, ab eliseo lep̄ pfundunt̄, ap̄ et̄ inpditione dānant̄. a x̄ uō de tēplo eiciuntur. quid aliū simoniac simoniaco: in sua ordinatiōe p̄t cferre. n̄ q̄ innocēnti decretis hr̄ticis testat̄ dicens? Qui pfectionē sp̄s sc̄i n̄ hn̄t: ipām dāe

Qui pfectionē sp̄s quā ac- n̄ possūt. ceperat̄ pdiderē. n̄ dāe eīs plenitudinē possunt que maxime opatur in ordinationib, quā p suā p sidiā p diderē. 7 it̄m. Qui honorē n̄ habuit honorē dāe n̄ potuit. nec ille aliquid accep̄. quia nichil erat in dante. S̄ dānationē quā habuit ppuā man̄ impositionē dedit. Idē. Simoniacus post p̄uā man̄ impositionē n̄ c̄secrationē s̄ damnationem prestat.

Ventum ē ad t̄tiā questionē que p sui difficultatē longiorē exig̃ disputationē cū nos dīnīs abhr̄ticis ordinatos. uult n̄atū p illā man̄ impositionē hr̄e cap̄. Vbi uuln̄ in fixū ē. medici-

I. e. q. Placuit

I. e. q. e. §. Quibusdā.

S̄. e. q. e. §. p̄bī. Sic̄ p

Cito t̄pem ɔsequit̄ lepra.

S̄. di. xc. Neq̄

Tres nāq; macedones ep̄i quib, h̄ scribit innocentius inf̄ alia p̄miū fecerant questiones prima erat utrū uiduā ducens uxorē possit pmouē. l̄ fact̄ cl̄icus p h̄ debeat degradari. cuius dēminationē ponit. S̄. di. xxxiiii. Si quis uiduā. Secūda erat utrū dicendus eēt bigamus qui an̄ baptismū unā. 7 p̄ alīam. hūit. cuius dēminationē ponit. S̄. di. xxvi. Deīn̄. Tertia q̄o erat. an remanerent cl̄ici. ab hereticis ordinati. q̄ in h̄ capitulo explicat

I. e. q. e. §. Arrianos.

na ē adhibenda. qua possit recipe sanitatem que sanitas p̄ uuln̄ secuta. sine cicatrice eē n̄ potīt. atq: ū pe nitentie remediū necessariū ē. 7 illuc ordinationis honore. locū hāe n̄ p̄se. Nā sicut legitur quod qui tetigit in mundū. immundus erit quō tribuet ei qd̄ mundicia 7 puritas cõcucū accipe. S7 ecce asseritur eū qui honorē amisit. honorē dare n̄ posse. nec illū aliqd̄ accepisse quia nichil in dante erat q̄ ille poss7 accipe. acquiescim9 uerū ē certe quia q̄ n̄ habuit dare n̄ potuit. dãnationē utiq: quã habuit p p̄uã manus impositionē dedit. 7 qui particeps factus ē dãnati. quō debeat honorē accipe inuenire n̄ possū. S7 dr̄ uera 7 iusta legitimi sacerdot bñdictio auferre oĩe uitiū q̄ a uitioso fuãt iniectū. ō si ita ē applicatur ad ordinationē sacrilegi atq: oĩu crimnū rei. quia bñdictio ordinationis. crimina l' uitia putãt auferri nullus sit p̄nitentie locus illi quia iō p̄t p̄stare ordinatio q̄ longa satisfactio p̄stare cõsueuit. S7 n̄ ē lex ecc̃e uenientib; ab hr̃ticis qui tn̄ illic baptizati sunt p man̄ impositionē. laicã tn̄ tribuere communionē nec ex his aliquē in clericatus l' exiguũ sub

Sed obicit. alibi hr̃tici a fid̃ rogãe exorbitant. simoniaci aūt 7 si grãm sp̄c. s. uenalem put7. tn̄ n̄ sunt alieni a fide. atq: iō q̄ ab innocentio de ceteris h̄rticis decernit. n̄ ualet cõsequent̄ de illis intelligi. His ita respondet. Simoniaci aūt 7 si fidē tenē uideant. infidelitatis tn̄ p̄ditioni subiciunt. Vn̄ b̃tus ambr̃ in. i. l'. depingit ad nouatianũ sc̄bns. Simoniaci fidem integritatem non habent.

Petrus cū simon magice artis cõsuetudine deprauat. putass7 q̄ grãm x̄ p impositionē man̄ 7 infusionē sp̄s. s. pecuniã compar7. ait. n̄ ē tibi sors neq: pars in hac fide quia cor tuū n̄ ē rectū ap d̃m. Vides q̄ hunc magica uanitate blasphemantē in sp̄u sc̄ō ap̄lica auctoritate cõdenat 7 eo magis q̄ purã cõscientiã fidi n̄ habebat. Item gg̃ in registro. Simoniacus infidelis eē p̄batur.

Cū oñis auaritia idolor̄ sit seruit̄. quisquis hanc 7 maxime in dandis ecc̃lasticis honorib; uigilant n̄ p̄cauet. infidelitatis p̄ditioni subicit̄. si tñ ē fidē quã negligit uidatur. It̄ ex ep̄la tharasii cõstantinopolitani ep̄i missa pp̄ adriano. Simoniacor̄ hr̃sis ceteris dampnabilior eē probatur.

Eos qui p pecuniã manus impositionē l' imponunt. petr̃ diuin9 ap̄ts. cui cathedrã sortita ē sc̄itas urã. tãquã simonē magū depon̄. tolerabilior ē enī. macedonii 7 eor̄ qui circa ip̄m sunt sc̄i. s. impugnator̄ impia hr̃sis. I. xxiii. q. iii. Quidã
Illi enī creaturã 7 suū dr̄ p̄atris 7 filii ... sp̄m. s. delirando fatentur. Isti uero eūd sp̄m. s. efficiunt suūs uū. oĩs enī dn̄s q̄ h̃t. si uult uend̃. siū ... aliq̄ eor̄. que possid7. Simulit7 qui emit dñs eius uolens eē q̄ emit: p p̄tiū p̄curie illud acquirit. Ita 7 qui hanc iniquã actionē op̄antur detrahunt sp̄m. s. equaliter peccantes his qui blasphemauerunt dicentes. xp̄m in belzebub eicē demonia. atq: ut uniũs dicam. iude cõparantur p̄ditoi. qui iudeis occisorib; xp̄m uendidit. cū q̄ sp̄s. s. cõsubal' sit x̄. eius ipi portionis ert. 7 procul dubio in eis n̄ ē grã sp̄s. s. i. sacrificii sc̄itas. Nã q̄ n̄ acceperunt n̄ h̃nt. Ait enī petr̃ simoni. n̄ ē pars neq: sors. in sermone isto. quia existimasti donū dī pecunia possidi. S. c. q. c. Cap. i.
Nã 7 uicesim9. uiii. canones sc̄or̄ ap̄tor̄ 7 ac eor̄ dem7 tam9. 7 iiii. lib regnū alienū oĩo a sac̄dotio p̄nuntiat eū qui aliqn̄ dedit l' accepit pecuniã in aliquo tp̄r. siū an̄ man̄ impositionē siū p impositionē. Accipe n 7 qñcūq: accipe. It̄ ex c̃ bracharensi. ii. Et qui dat 7 qui accipit ut ordines sacri priuentur anathema sit.

Ubi dicit de ieroboam qd quicunq uolebat implebat manū suã et fiebat sacerdos excelsor. et ppt hanc causam peccauit domus ieroboam 7 euersa ē 7 deleta de supficie terr.

Placuit ut de ordinatione clericor̄ ep̄i munã nulla suscipiant. S7 sic scp̄tū ē q̄ gratis donante dō accipiunt. grãs

dent. ñ aliquo ꝑtio di grã ⁊ imposita
manuũ uenundetur. quia antiq̃
diffinitio patrũ. ita de ecclasticis
ordinib; statuit dicens. anathema sit
danti ⁊ accipienti. Ꝓptã quia aliq̃ti
multis sceleribus obruti sc̃o altario in
digne ministrantes ñ testimonio
bonoꝝ opm ſ; ꝓfusione munerũ op
tinent. oport; ñ ꝑ grãm munerũ ſ;
ꝑ digentem ꝑius discussionẽ deinde ꝑ
multoꝝ testimoniũ clicos or dinare.
Ex illa auctoritate ambrosii ⁊ greg̃ pat;
q̃ simoniaci. sicut ⁊ alii heretici a fide
exorbitãt. ⁊ iõ cõseqñt de illis intellig̃
q; ⁊ de aliis decnit. Sꝫ opponit q̃ ꝓphia
donũ sp̃s. s. ẽ. h aũt in ueti. t; ꝓphis
uñdi consueuerat. Uñ saul ad samu-
helem ꝓ uaticinio expetñdo. ñ nisi cũ
munẽ ire ꝑsũpsit. Uxor ieroboam
ad hoĩem di ñ accessit nisi cũ munẽ.
Itẽ x̃ auida uñdit. auriculã ꝑ uisa
nauit. Exemplo itaq; saulis. ⁊ uxoĩs
ieroboã pat; q; donũ sp̃s s. emẽ ut
uñde. ñ ẽ peccatũ. Exemplo x̃ liquet
q; grã. s. s. ⁊ simuiste a simoniacis ue
nalis putet. ũtutis tñ sue ñ obliuiscit.
Nec desinit effectũ sue grẽ. ⁊ uñdit
ꝑ are. Sꝫ de ꝓphia hat ier. in michea
cõpetñt solũ malos tñ accepisse
⁊ ñ bonos denuntians. Mali ꝓphe
ñ boni ꝓphiam uendebant. .iiii.

Iudices in quib eĩ in munib; iudicabãt
sacdotes eĩ in mercede respondebãt
⁊ ꝓphe eĩ in pecunia diuinabãt ⁊ sꝫ dñm
dñm requiescebãt dicñtes. ñne dñs ẽ
in nob. ñ ueniet sꝫ nos mala. Ideo
ꝓ uos syon quãsi ager arabit ⁊ ierlm
ut custodia pomerii erit. Nemo ãbigat
ierlm ꝓ scelera que in his cap̃ leguntur
fuisse subũsã. ⁊ paulo post. Idem.

S. e. q. Siquis ep̄s Potãt petr̃ uñde simoni mago q̃d
petebat. immo potãt simulare
uñdñtẽ. Sp̃s em̃. s. nec uñdi nec emi
pt. ſ; oblatã pecuniã cũ offẽnte dã
nauit. Nec moueat q̃ quã illũ q; in i.
regnoꝝ lib legim. saulẽ uolñtẽ ire
ad samuelẽ dixisse puero suo ã eũ se
ñ posse ire quia ꝑtiũ ñ ẽ in manu
mea ⁊ adiecit. Quarta pars sicli in
manu mea. hanc dabo uiro di et
annuntiabit uiã meã. Non enĩ scrip
tu ẽ q; samuel accepit aut quod illi
obtulñt. quin potius pascunt ꝓphia.
Sꝫ saulũ accepisse stipes magis est
mande sũt tab̃naculi: quã munã
ꝓphe. Siclus enĩ xx. obolos ht. Quar-
ta pars sicli g̃. v. sunt oboli. nñ g̃
sacdotes si uolũt uñde ꝓphiã. et
colũbã in cathedris suis ꝓponẽ: quas
dñs flagello subũtit. quinq; tñ obo
lorũ sint mercede cõtẽpti. qui uti
nã ñ ꝑtiũ uillarũ ſ; v. obolo accipẽt
Hoc ip̃ sũ sonat in t̃tio regnoꝝ lib
de uxore ieroboam ã homine di ꝑ
gñtẽ que ñ ñ x panes obtulit. ⁊
crustulã ⁊ uas mellis. Hec mag̃ in
sumpt ꝓphe. quã munã ꝓphetie
reputanda sunt. Uel potuerint hii
qui ad ariolos ire cõsueuerãt ex ma
la eoꝝ ꝯsuetudine id ip̃m existimas
se de ꝓphitis ⁊ uoluisse de scũs uiris
offerre: q; diuinis offerre cõsueuerant
Uñ in iiii. lib regũ leg̃. q; heliseus
uenit damascũ ⁊ bñedab rex sirie eg
tabat. Annuntiauertq; ei dicñtes.
Venit uir di huc. ait rex ad azael.
Tolle tecũ munã ⁊ uade in occursũ
uiri di ⁊ ꝯsule dñm ꝑ eũ dicens. Si
euadẽ de infirmitate hac poto. Iuit
g̃ azael in occursũ ei hñs secũ munã
⁊ oĩa bona damasci. honã xl.
cameloꝝ. Sꝫ ñ sũt ẽdñdi accepisse
sicut de eliseo leg̃ q; naaman munda
tus a lep̃ obtulit ei munã dicens.
Obsec̃ ut accipias bñdictionẽ a s̃uo
tuo. At ille ꝑ. Uiuit dñs añ quẽ sto quia
ñ accipiã. Cũq; uim facẽt ꝑnit ñ ac-
quieuit. Idẽ in eodem.

Ñ ergo diuinatio in bonã partem
accipit. Uidebant quid sibi eẽ ꝓphe.
ſ; quia pecuniã accipiebãt ꝓphia eoꝝ
facta est diuinatio.

Cũ g̃ ꝑ ier boni ꝓphe ñ munã accipi
ebãt ꝓphie. ſ; stipes tab̃naculi mãt
aũt q̃ accipiebant ꝓphia que di erat
in diuinationẽ que ẽ diabolica cõũte --

hat. q̄ aliud colligitur n̄ g̊ symoniacis
q supius dictū ē nulla spūali grā coo
patur. Cū enī in sacramētis neq; qui
plantat. neq; qui rigat sit aliquid
quis opat in eis si dn̄s qui incremētū dat
in eis n̄ lucet. s; ē occiosus. Itē q̄ dr̄ de x̄.
Quod sic x̄ uēndit restituit auriculā
malcho. 7 fec̄ miracula. sicet sp̄s. s.
p̄s. uēndi. 7 ipā uēnditione suā grām
opāri non ualz. h̄ similitudo. n̄ enī h̄
opatur. s. s. spūalit̄ in p̄fidis merci-
moniis auaritie: quod gessit corpa
lit̄ cū misti cā: a exemplū patientie.
Sic enī omnifaria ē similitudo. cū cōda
tur posse uēndi sicut x̄. cōdatur posse
7 s. s. crucifigi: quod impossibile ē.
p̄t. 7 intelligi ut a similitudine n̄ rece
damus. Quod si x̄ uēndit n̄ uēnditori
t' emti. s; eis qui nescientes uenerant
dona sue gr̄e contulit: p quib; 7 incru
ce supplicauit. sic 7 s. s. n̄ uēndētib; t' em
ti. s; his qui de manib; eoꝝ qui igno
rantia ducti sacrām̄ta dn̄ica accepūt.
sue gr̄e effectū largiri p̄bat. Itē obicit
q 7 si malū sit ecclastica emere. tn̄
sepe sinistra p̄ncipia: a felices pue
niunt exitus. ut iacob p supplanta
tionem puenit a b̄n̄dictionē. uel segete
que lepsa manu serit. munda meti
tur. tn̄: ut ex adult̄io cōcubitu pulc̄
soboles nascat. sic et pecunia que p
symoniacā acquirit felicē h̄t exitū.
cū paupib; p̄futura erogat. S; nich
hoꝝ symoniacis patrocinat. Ait II
leo ep̄s ad mauros ep̄os. Que malo
inchoant p̄ncipio n̄ bono paguntr
Rincipat que aut seditio ex cercitu.
torsit: aut ambit occupaū. 7 si moib;
aut actib; n̄ offendit. ip̄ius tn̄ initii sui
p̄niciosus exemplo. 7 difficile ē ut bō
pagant exitu: que malo sūt incho
ata p̄ncipio. Itē grḡ antioceno ep̄o.
Non sr̄ edificiat bonū opus ū x̄ n̄ fuit
Cū paulus dicat. fundam̄ fundamētū.
tū aliud nemo p̄t ponē p̄t id q poītū:
q ē x̄. I. 7 cōsequēt p̄bat. qa ū x̄ n̄ ē fun
damētū nullū boni opis ē sr̄ edificiū.
Idē siagro ep̄o. N̄ pot̄ fieri elimosina
ex pecunia simoniace acquisita.
Non ē putanda elimosina. si paupib;
dispensetur q ex illicitis reb; acquirit.
Quia qui hac intentioē male accip̄.
ut bn̄ dispn̄s; grauat potius quam
iuuat. Vn̄ 7 certum ē quia 7 si monastia
t' xenodochia ē. t' quid aliud ex p̄cūa
que p sacris ordinib; datur cōstruant
n̄ p̄ficit mercedi. ne g̊ sub obtentu
elimosine cū peccō aliquo studeam̄
accipe. p̄hib; scriptura dicens. hostie
impioꝝ abhominabiles sūt. que
offeruntur ex scel'e. Quicquid enī
in di sacrificio ex scel'e offertur. oīpti
di n̄ placat iracundiā. s; irritat
hinc rursus sc̄ptū ē. honora dn̄m de
tuis iustis laborib;. Qui g̊ male
tollit. ut quasi bn̄ p̄bat. constat si
ne dubio quia dn̄m n̄ honorat. hic
q; p salomonem dr̄: qui offert sac̄
ficiū de suba paupis ac si mactim
filium in conspectu patris. quant
aūt dolor sit patri p p̄ndam si in eī
conspectu filius uictimet. 7 in facile
cognoscitur. quantus ap̄d dn̄m do
lor exaspat. qn̄ ei sacrificiū ex rapi
na tribuit. Nimis g̊ declinandū:
sub obtentu elimosine peccata si
moniace heseos ppetrare. Nā aliū:
pp peccā elimosinas facē aliud pp
elimosinas peccā ppetrare. Et t p
pauca. Quisquis g̊ sacficiū n̄ ad
elationis popā. s; ad utilitatem
adipisci desidat. p' uires suas
cū eo quod ē subitus honē metiat.
ut sic inpar abstineat. 7 ad id cum
metui 7 cui sufficē existimat accedat.
Idem theodorico 7 theodebito regib;
francorum. Pastor simoniacus
nullam ouibus prebet medelam.
FErtur simoniacā hrsis que p̄ma
cōē di ecctam diabolica supplan
tatione subrepsit. 7 in ipō ortu suo
zelo aplice ultionis pcussa. atq;
damnata ē: in regni ur̄i finib;
dominaū. cū in sacer dotibus.
fides sit eligenda cū uita. Sī ouita de
fides m̄itū n̄ h̄t. bāto iacobo atte

D. lxi. Miramur

C. xiiii. q. v. Immo forte
C. xxii. q. ii. Si autem
C. xxxii. q. iiii. Sic non fuit

C. xiiii. Q. ii. Cap. i.
C. iii. Q. vii. Ingrauibus
C. xiiii. Q. v. Id. Scriptum est.
C. xiiii. Q. v. Cap. ii.
S. p. di. xlviii. Id. Sicut.

I

stante qui ait: fidelissimi operibus mortui sunt. Que enim opera esse ualeant sacerdotii quibus honores tanti sacramenti committuntur operante pretio primum? Et post pauca. Idem.

Hinc igitur non solum in ordinatoris et ordinati animam letale uulnus infligitur: uerum etiam excellentie uestre regimini uestrorum episcoporum culpa, quorum magis intercessionibus iuuari debuerat, pregrauatur. Si nunc his dignus sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed premiorum copia suffragatur: restat ut nichil sibi in ecclesiasticis honoribus grauitas, nichil sibi defendat industria, sed totum auri prophanus amor obtineat. Et dum uitia honor remunerat: in locum ultoris his fortasse qui fuerat ulciscendus adducitur, atque hinc sacerdotes non proficere sed perire potius iudicantur. Item Theodorico et Theodeberto regibus francorum. De eodem.

Vulnerato pastore: quis curandis ouibus adhibebit medicinam? aut quomodo populum orationis clipeo tuetur, qui iaculis hostium se feriendum exponit? aut qualem fructum de se producturus est, cuius graui peste radix infecta est? Maior igitur metuenda est locis illis calamitas, ubi tales intercessores ad locum regiminis adducuntur, qui dei in se magis iracundiam prouocent, quam per semetipsos placare debuerant.

Cum igitur secundum Leonem simonia non bono propagatur exitu, sed ergo nullum boni operis sequatur edificium: nec est putanda elimosina que ex pretio simonie erogatur pauperibus. Vulnerato pastore medicina non adhibetur curandis ouibus. De infecta radice fructus producitur. Maior etiam calamitas in futurum metuitur. De tam sinistro principio quis felix exitus speratur? Hinc etiam Augustinus ait. Simoniacorum sacramenta effectu gratie carent.

Sicut eunuchus qui fuit Ioseph comparauit: ita qui gratiam mercatur, uiuum semen non habet, siccus genitalibus. Sic quoque ignis sacrificii, qui se per lxx annos babilonie captiuitatis sub aqua uixerat, extinctus est Antiocho Iasoni uendente sacerdotium. Quod significauit ignem, id est spiritum sanctum, non lucere in simoniacis sacramentis.

Quid mihi similitudinibus beatus Augustinus notare uoluit: nisi quia sacramenta simoniacorum, sicut et ceterorum hereticorum, licet sint uera quantum ad formam manentia et falsa sunt quantum ad effectum, cum non possint in cordibus hominum gignere uel accendere celestem gratiam. Sed obicitur illud Augustinus contra hereticos. Siue bonus siue malus sit minister, per utrumque deus efficit.

Si fuit iustus minister, fecit gratie participem. Computo eum cum Paulo qui gloriam suam non querit dicens. Ego plantaui, Apollo rigauit: deus autem incrementum dedit. Qui uero superbus fuit minister, cum zabulo computatur. Sed non contaminatur donum, quia per illum purus fluuius transit. Venit ad fertilem terram. Scio quia lapis ex aqua fructum ferre non potest: et per lapideos canales si transit aqua ad areolas: in canali lapideo nichil generatur. sed ortus plurimum fructum affert. Spiritualis enim uirtus sacramenti ut lux pura ab illuminandis excipitur: sed per immundos transiens non coinquinatur. Idem aduersus donatistas. De eodem.

Ex catholica ecclesia sunt omnia sacramenta dominica que sic habetis et datis, sicut habebant et dabant, priusquam inde exiretis. Item ad donatistas. Item de eodem.

Sic autem deus adest sacramentis et uerbis suis per quoslibet administrentur: quorum sacramenta et uerba recta sunt. Sic mali homines quibus nichil prosunt, ubique peruersi sunt, id est intus et foris. Item nec foris igitur nec intus quisquam qui ex parte diaboli est potest in se uel in quoquam maculare sacramentum quod Christi est. Item ad eundem. Sacramenta que non mutantur.

Sacramenta catholicis et hereticis approbantur, que non mutastis sicut habetis approbantur a nobis, ne forte cum uestram prauitatem corrigere uolumus, illis misteriis que in uestra prauitate depurata sunt, sacrilegam faciamus iniuriam. Neque

J. vi. q. i. Verum
J. xi. q. iii. Sicut
S. di. xlviii. Sicut
J. e. q. Ipsi lu.
J. q. vi. Ego.
S. p. i. di. xx. ii. capitulo
J. iii. q. vii. gg. Inguib;
J. p. ult. di. iiii. Item Aliud est.
J. p. ult. di. iii. Item Quod est ex.
J. p. ult. di. iiii. Item Fuit ho.
J. xxiiii. q. iiii. Quod sa.
J. de. di. iiii. Non nos.
J. e. q. Quod quidam.

saul deprauau(er)at unctionem quam ac
ceperat. cui unctioni dd pius sepe exhi
buit tantum honorem. Item ad donati
stas. I TE m D E E O D E m.

Sic ficti uam cm ~ non ficte recepinit nec eorum
bapt(ismum) reprobat: sic 7 illa que scisma
tici ~ heretici non aliter habent nec aliter a
gunt: quam uera eccl(es)ia. dum ad nos ue
niunt non emendamus. s(ed) potius appro
bamus. Idem contra petilianum. Non fu
giantur sacramenta a quocumque ministrentur.
Neque in homine bono aliquis dei sacra
menta fugiat neque in homine malo.
Id(em) int(er) .d. b. pt(er)m. Hominum malitia
Nonne sodomite sacramenta non profanat.
ethnici erant. i. gentiles. peiores quam
iudei quibus iudeis dominus dicit. Tolera
bilius erit sodomis in die iudicii
quam uobis. 7 quibus propheta dixit. Iustifi
casti sodoman. i. comparatione uestram
iusta facta est. Numquid tamen ideo sacramenta
diuina que apud iudeos talia erant
quales 7 ipsi erant. que dominus quoque
ipse suscepit ~ ad ea celebranda leprosos
quos mundauerat misit. 7 ea zacharie
ministranti angelus astitit. eumque in
templo sacrificantem. ex auditum esse nun
tiauit. Hec eadem 7 in bonis hominibus
illius temporis erant. 7 in malis peioribus
quam sunt ethnici quamquam in malitia
sodomitis prelati fuerant 7 tamen illa sa
cramenta in utrisque integra 7 diuina.
Nam 7 ipsi gentiles sicut diuinum ~ rectum
in doctrinis suis habere potuerunt non
improbauerunt sanctum uiri quamuis illi per
suas superstitiones 7 idolatriam 7 superbiam
ceterosque perditos mores detestandi
essent. 7 nisi corrigerentur diuino iudicio
puniendi. Ido. Sacramenta mali habere
possunt licet in utilitatem s(a)l(utis) habere non possint.
Multe autem operationes sunt. sp(iritu)s s(ancti). quas
idem ap(osto)l(u)s cum quodam loco comme
moraret ita conclusit. Omnia autem hec
operatur unus atque idem s(piritus). diuidens
propria unicuique prout uult. Cum ergo aliud
sit sacramentum quod habere 7 simon magus
potuit. aliud propria que in malis 7
fieri solet. ut in saul. aliud operatio eiusdem s(piritus).
quam nisi boni habere non possunt. i. caritas
quodlibet heretici 7 scismatici accipiant
caritas que operit multitudinem pec
catorum. proprium donum est catho
lice unitatis ~ pacis. nec eius in omnibus domini
quia nec omnes sunt eiusdem. Idem.
Licet sacramenta mali ministrent. remi
Remissionem sionem peccatorum tamen non prestant. i. d(e) c(onsecratione). di. iiii. Quomodo.
peccatorum autem non dant. que oratione
i. per columbe gemitum datur. quicumque bap
tizet: si ad eius pacem illi pertinent quibus
datur. Non enim raptoribus ~ fenera i. d(e) pen. Item iohs
toribus dicit dominus. sicut remiseritis pecca i. xxiiii. q. i. Quicumque c(apitulum).
dimittuntur illi. sicut tenueritis tene i. e. q. e. ut euidenter
buntur. foris quidem nec ligari ali i. xi. q. iii. Illud plane
quis potest nec solui. uel non sit qui alium i. xxiiii. q. iii. Si quis non recte
possit ligare aut soluere. s(ed) soluitur qui cum aliquis
cum columba fecit pacem. ~ ligatur qui
cum columba non habet pacem siue aperte foris sit.
siue intus esse uideatur.

Sic ergo sacramenta in modum lucis. ab in
mundis coinquinari non possunt. si
in morem purifluum per lapideos cana
les. ad fertiles areolas peruenerunt. pari
quoque simoniaci sacramentum unctionis. sibi Solutio
quidem inutiliter 7 perniciose habent. aliis
uero utiliter 7 salubriter eandem unctionem
amministrant. Sicut ergo uera sunt sacra
menta hereticorum quantum ad formam: ita sunt
uera 7 inania quantum ad effectum. s(ed)
notandum est quod sacramentorum alia sunt
necessitatis. alia sunt dignitatis. Que i. d(e) c(onsecratione). di. i. Sicut non alii
enim necessitas non habet legem. s(ed) ipsa sibi fa
cit legem. Illa sacramenta que saluti sunt
necessaria. quia iterari non possunt. cum
sint uera auferri uel amitti non debent.
s(ed) cum penitentia rata esse permittuntur.
Illa uero sacramenta que sunt dignitatis.
non digne fuerint amministrata: ita uel dig
digne. a dignis percipiebantur. dignita
tes esse desinunt: non ut minuatur ueritas sac
menti. s(ed) ut cesset officium ministrandi uel
loco uel tempore. uel per motione loco uel aut leco.
De his qui a pseudo ep(iscop)is ordinantur.
Si qui a pseudo ep(iscop)is ordinati fuerint pri S. d. lxii. c. i.
rata habeatur talis ordinatio. ita ut in ipsis i. v. q. c. i. c(apitulum).
ecclesiis perseuerent. aut uana est habenda
talis ordinatio. ~ ~ ~ ~.
Ecce aliquis a pseudo ep(iscop)is ordinatur

si locum sue ordinationis mutauit.
uana ē - sīn amministratione erit tal'
ordinatio tpr̄. ut ait innocentius de
ordinatis a bonoso. Que p necessitate
conceduntur ead' cessante cessabunt.

Qvod p necessitate tp̄ris statutū ē: ces
sante necessitate deb; cessare pariť q
urguebat. quia aliud ē ordo legitim'
alia est usurpatio.

Ergo aliquis alio tpr̄. ab eo qui bonoso
sit similis ordinatus: cessabit ammini
stratione que p necessitate illius tp̄ris:
sint pmissa. Item: ꝑ motio ē. ut ait leo.

Qui ab h'reticis redeūt. sīn spe pmo
tionis in suis ordinib; recipi possunt.

Si quis h'r'ice comunionis cōtagione se
maculauit. h in magno eon bñficio
h'ť. [habeat] si adempta omī spe pmotionis. in q
inuenitur ordine pmaneat'

Ecce sicut ut ordinatione ł quolib; sacra
mto h'r'icis comunicat: cessans a pmotioē
uix in suo ordine pseuat. Non ē enim de
hoc sacramto ut de cetis. cetā enī ut' ad
culpas abluendas dantur ut bapt' et
penitēntia. ut' p culpis non in etnū: s; ad
horam negant. ut eucharistia. que in
articulo mortis penitēnti ē de nefariis
peccatis concedit. hoc non solū p culpa
s; ē p infamia in did'. ꝑ imminuta
munditie sue. ut' intrinsece ł extinse
ce pfectionis p'rogatiua. ut bigamis.
ut' uidue maritis ut' inlittātis ut' cōpis
quolib; parte uitiatis denegatur. quib;
tn̄ bapt'. ut' eucharistia ñ negat. Pot
ē talis cetā sacramta ad ministrare q
istud solū ñ ualet cōferre. Vñ leo ait.

J. xxvi. Q. vii. Cap. vi. 7 vii.
S. p. di. xxiiii. gg. Papm.

De epis qui consecrāt qui cōsecre ñ licet.

Si qui epi talem cōsecrauint sacdotē qualē
cē ñ liceat: ē hali quo m̄ dānū pi honoris
euasint. ordinationis tñ uis ultius nō
habebūt. nec illi ūquā sacramto intert
quod immerito prestiterunt.

J. xx. v. Q. ii. [?] Siq epi.
S. p. i. di. lxviii. Zosi. Gecta.
S. p. i. di. lxxi. Cel'. Tantus.
S. di. l. ii. Nullus. cē.
S. d. l. i. c. i. cē S; ib
de his qui ex puicatia. cē. canones ordinat tales
ł de illis qui ex sola negligentia ł faciunt intelli
gitur

Ecce cū honoris piclm euadāt ut cetā
sacramta sacdotalit amministrare p
mittant. ab hoc solo ñ m̄ p heresi ut'
qualib; maiori culpa. s; ē p neglientia
remouentur. In quib omib sollicite no
tandū ē q' sacramtū sacdotal' pmoti
onis: ē p cetis omib; mag accurate. 7 diligentius. et ad dandū et acci
piendū ē: quia ñ ita collatū fuit. eo desin̄ ēē ra
tum: quo ñ fuit rite pfectū. Cetā enī
sacramta unicuiq; ꝑ se dantur et
unicuiq; talia fiūt: quali corde uel
conscientia accipiunt. Istud solū ñ ꝑ
se solū. ł ꝑ alios datur: iō necesse ē
ut uō corde. mundaq; cōscientia q̄ui
ad se sumat. ad alios uō ñ solum sīn
omī culpa. s; ē sīn omī infamia: ꝑ fra
trū scandalum ad quoꝝ auctoritatem
uitalem ñ solū ut p̄sint. s; ē ut psint
sacdotium dat. Vñ ieronim' in michea.

Simoniaci rei sunt infidelitatis eorū qui scandalizantur.

Hii quoscūq; de ascedis qui scandalizantur.
suis ordinantes: uitā eoꝝ in scandalū
ꝑ exponentes rei sunt infidelitatis
eorum qui scandalizantur.

Reuā enim qui ad hoc eliguntur
ut cetis p̄sint. sic p ordinant. dig
tate: sic p̄minē debēt scitate. Alioqn
ccetis p̄feruntur qui nulla mitoꝝ gra
acetis assumunt. hinc 7 simachus la
urētio mediolanensi epo. Sicut honoē
ita et scientia quisq; p̄cellere debet.

S. di. lxi. Sicut
J. viii. q. i. Oportet.
Nec sufficē

Vilissimus cōputandus ē. nisi p̄cellat
scientia atq; scitate: qui ē honore p̄stan
Pat q' illud augustini. Ltior.
sacramta uidelic; x̄ p hereticos mi
nistrata. suo ñ carē effectu. ñ de omib;
intelligi gnālit. s; de sacramto bap
tismatis. Vñ idem augustinus ait. Baptismus sūi
p bonū siū p malū ministret' reiteratū ñ debet.

Dedit baptismū iudas. 7 ñ ē baptizatū
post iudam. dedit iohs: 7 bap
tizatū ē p iohm: quia qui dat ē iu
da baptismus x̄ ē. qui a iohe iohis erat.
Non iohi iudā s; baptism x̄ ē p iude
manus datū. iohis bapto recte ppoñi
mus. Ite quos baptizat iudas. x̄. Sic
q' quos baptizat ebrius homicida.
adult. x̄ baptizat. It sacramtū eccle
tā magnū ē ut nec homicida ad
ministrante polluat. It cē donatista.

J. p. ult. di. iiii.
Beda. Siue.

Sicut urgueri uideor. De eodem.
cū m̄ dr̄. q' h'r'icus dimittit pecc
cū ite baptizat sicut 7 ego urgueo cū dico.
q' auarus religionis simul atq; peccā

dimittit. Si pu(tu)m sacramentum. sic ille et ille sup mittunt suum. nec ille nec ille. Illud enim sacramentum in mat. hoib(us). x(rist)i esse cognoscat. In corpore autem unice columbe immaculate. nec ille nec ille inuenit. ut sicut manet esset arida. uerum quid esset membrum: quamuis sanguine. sine ... inefficax esset et mortuum. sic fides cum sit uera. tamen sine operib(us) mortua est. Item sicut heretici baptizatus in nomine sancte trinitatis non fit tamen templum dei si ab hereticis non recessit. quomodo neque in auaritia in eodem nomine baptizatus fit templum dei si ab auaritia non recedat. que est idolorum seruitus.

Ex his itaque ubi apparet baptisma quod ab hereticis tribuitur uirtute sua remissionem conferre peccatorum. Sed idem aug. esse testatur in lib. de baptismo dicens. Baptisma x(rist)i et si nulla peruersitate uioletur. ab hereticos tamen caret effectu.

Etiam corde tardiores intelligunt baptismum x(rist)i nulla peruersitate dantis uel accipientis posse uiolari. Sed quia aliud est sacramentum ab effectu sacramenti. cum eos qui in ipsa unitate ecclesie perdite uiuunt constet remissionem peccatorum nec dare nec habere posse. quia non malignis sed bonis filiis dictum est. sicut dimiseritis peccata: dimittentur. Cui retinueritis tenebuntur. pat. hereticos tamen dare uel accipere sacramentum baptismi. Item in libris dom. de blasphemia spiritus. Corporalia sacramenta que portant et celebrant segregati ab unitate corporis x(rist)i formam habere pietatis possunt. uirtus uero in uisibilis et spiritualis ita in eis esse non potest. quemadmodum sensus non sequitur membrum. quando amputatur a corpore. Item ambr. in lib. de initiandis rudibus. D E E O D E M.

Non sanat baptismus perfidorum. non mundat sed polluit: qui in diluuio aquarum a domino non adproximabunt. quia ut perpetim dicitur quod quod ex fide non est peccatum est. et ipsis qui faciunt et quod faciunt non solum per se. sed ad iudicium est. Item leo papa ad nicetem episcopum.

Per manus impositionem confirmetur qui hii qui baptismum ab hereticis baptisma acceperunt.

ab hereticis acceperunt: cum antea baptizati non fuissent. sola sancti spiritus inuocatione per impositionem manus confirmandi sunt. quia tamen formam baptismi sine sanctificationis uirtute susperunt. et hanc regulam ut scitis seruandam in omnibus ecclesiis predicamus ut lauacrum semel initum nulla iteratione uioletur. dicente apostolo. Unus deus una fides. unum baptisma. cuius ablutio nulla iteratione temerandae. sed ut diximus sanctificatio sola spiritus sancti inuocanda ut quod ab hereticis nemo accepit a catholicis sacerdotibus consequatur.

Sed notandum est quod heretici. ut arriani et sabelliani quorum alii inequalitatem. alii indiscretionem personarum confitebantur baptisma non in forma ecclesie. sed sue peruersitatis ministrabant. De his spiritualiter ambrosius locutus est dicens. Non sanat baptismum perfidorum et cetera. sed et rebaptizantur et reordinentur. Unde in niceno concilio statutum est. Rebaptizentur et reordinentur qui de paulianistis et catafrigis ad ecclesiam

Si quis confugit redeunt.

ad ecclesiam catholicam de paulianistis et catafrigis statutum sit rebaptizari eos omnimodis debere. Si qui uero clerici erant apud eos siquidem inculpati fuerint et irreprehensibiles rebaptizati sunt. rursus et ordinentur ab episcopo ecclesie catholice. Si uero examinati minus apti fuerint deprehensi. deponi eos oportet. Similiter autem autem et circa diacones. et de omnibus qui in eodem clero inueniuntur. eadem forma seruabitur. De eodem. Item innocentius. Paulianiste in nomine patris et filii et spiritus sancti minime baptizant. et nouatiani hisdem nominibus tremendis baptizant. nec apud istos de unitate potestatis diuine hec patris et filii et spiritus sancti. Questio aliquando commota est et est. Alii formam ecclesie in baptizando seruant. Sed dum ab eis baptizantur qui in heresi uel scismate eis communicant. sacramentum quidem baptismi ab eis accipiunt. uirtutem uero non sequuntur. quam sine fide nullus consequi potest. Unde a domino dicitur. quod in patria sua non poterat facere signum propter incredulitatem eorum. Item aug. in omel. lxxx.

Dum uerbum accedit ad elementum fit sacramentum.

De cons. d. iiii. c. ... Porro
Item ead. dist. ... Si qua. Sin tam
Item xxiii. q. vii. Quod

Item p. ult. di. ii. ... C...

Item q. ult. Baptism...

S. p. i. di. lxxxii. ...

Item p. ult. di. ... Ab an...

J.p.ult.di.iiii. p̃r eccl̃a pu.

Retrahe ũbum. q̃d ẽ aqua nisi aqua?
accedit ũbum ad elemẽtũ: ⁊ fit sacra-
mẽtum. Uñ ista tanta uirtus aq̃; ut
corpus tangat ⁊ cor abluat. nisi fa
ciente ũbo? ñ quia dr̃. s; quia c̃ditur.
Nam et in ip̃o uerbo aliũ ẽ sonus
transiens. aliũ uirtus manens.

De his ⁊ qui in hẽsi ul̃ scismate bapti
zantur scribit aug̃ ad petrũ diaconem
dicens. **Extra eccl̃am baptizati. p̃m**

Firmissime **tenẽ sibi cumulãt si ad eccl̃am ñ redierint**
tene ⁊ nullatenus dubites. extra eccl̃am
baptizatis si ad eccl̃am ñ redierint bap
tismo cumulari pniciem. Tantũ enĩ
ualet eccl̃astice societatis comunio
ad salutem: ut baptismo ñ saluetur
cum ibi ñ datur ubi oportet uideretur.
Jd̃. **Jnutilia sunt dona que p̃t eccl̃e unitatẽ**

Tenẽ teneamus unitatẽ frs mĩ: **habentur.**
ñ p̃t unitatem ⁊ qui fac̃ miraculũ ni
ch̃ ẽ. Jn unitate erat pp̃s isr̃l. ⁊ ñ faciebat
miracula. p̃t unitatẽ erant magi fa
raonis. ⁊ faciebãt similia moisi. pp̃s aũt
isr̃l ut dixi. ñ faciebat miracula: qui
erant saluandi ap̃ dm̃ qui faciebãt
miracula: an qui ñ faciebãt? Petrus ap̃ls
resuscitauit mortuũ. Simon magus
fec̃ multa. Erant quidẽ xp̃iani qui ñ
poterãt facẽ q̃ faciebat petrus. nec quod
faciebat simon: s; in gaudebãt q̃a
nomina eorũ scripta erant in celo. Jt̃
leo ad nicetẽ ep̃m. **Baptisma semel tra
ditũ non est reiterandum.**

S; illi preter formã eccl̃e fuerit baptizati. Raui de eo baptismo agitur qui in forma eccl̃e traditur

J.p.ult.di.iiii. Beda. Jer̃. Sum.

Hanc regl̃am seruandã in omnib; eccl̃iis
pdicamus ut lauacrum semel ini-
tum nulla itãtione uioletur dicẽte
ap̃lo. Unus dñs una fides unũ bapt̃ma.
Cuius ablutio. nulla reitãtione ui
olanda ẽ. S; sola. s̃ scificatio inuo
canda: ut q̃d ab h̃ticis nemo accep̃:
a catholicis sequatur sac̃dotibus.

Nemo in h̃resi ul̃ scismate c̃stitutus in
telligendũ ẽ. Cetm̃ si cũ fidi integritate
⁊ animi puritate de manu h̃ticorũ
aliquis in forma eccl̃e bapt̃mũ acce
pit: Tunc implet̃ur illũ aug̃ p lapi-
dm̃ canalẽ. aqua transit ad aureolã.
⁊ c̃. Sp̃ualis uirtus sacramẽti ⁊ c̃. Jtem
inl̃ de blasphemia sp̃s. s.

Etiam p malos boni colliguntur.

Sp̃s. s. in scã eccl̃a ⁊ in isto tp̃r quod
uelud granũ artituratur. cũ palea sic
op̃atur ut nullius uerã confessionẽ
aspnetur. nullius simulatione fal
latur. atq; ita reprobos fugiat. ut
ẽ p illorũ ministerium imp̃bos colligat.

Ecce qñ ab h̃ticis baptisma cũ sua
uirtute accipit: cuius tã necẽsaria
aministratio ẽ. ut nec ẽ a paganis
datũ possit reitãi. Uñ in eccl̃astica
ystoria leg̃. quod alexander ep̃s a
lexandrie cũ petri martiris sollẽnia
celebraret: Post expleta missarũ sa
cramẽta: uidit sup horã maris pue-
rorũ ludũ imitantiũ ut sol; fieri ep̃m
⁊ gerñtium ea que in eccl̃a gerũ mõ:
Mox eos ad se pduci iub;. ⁊ quid egis
sent pcũctat. Illi rei ordinẽ pandũt
baptizatos ad se ẽẽ quosdã cathecu-
minos confitẽnt. p athanasiũ puerũ
qui illis fuãt ep̃s assimilatus. Ubi
ex responsis eorũ uidit scd̃m religi
onis nr̃e ritum cuncta constare
statuit illis quib; integris int̃roga
tionib; ⁊ responsionib; aqua fuãt
infusa. iterari baptismũ ñ debere
s; ad impli ea que sac̃dotib; ẽ mos.
Hinc ẽ ysidorus ait. **De his qui p igno
rantiam ordinant an quã baptizentur.**

J.p.ult.di.iiii. Jd̃. Romanus. J.p.ult.di.iiii. Nichol. A quodã. J. de cõ.di. quos apud ce.

Siq̃s p ignorantiã ordinat̃ an quã
baptizetur' deb; ab eo baptizati itm̃
rebaptizari. ⁊ ip̃e ñ ultius ñ ordinet̃
S; romanus pontifex ñ hominẽ iu
dicat qui baptizat. s; sp̃m di sub
ministrare grãm credit baptism.
licẽ paganus sit qui baptizat

Quod aũt ceta sacramẽta ab h̃ticis
ministrari ñ possint: testatur iero
nimus in aggeo p̃pha. **Non placẽt do
que ab hereticis offeruntur.**

J.xiiii. Q.i. Cap̃. Dicimus.

Sic ppl̃s iste h̃ticorũ omniũ ẽ in con
spectu meo dicit dñs. Omẽ q̃ fecit
q̃ in obtulit. ul̃ uota. ł p salute. ul̃
pacifica. ł p peccõ. ul̃ holocausta s
siũ p helemosinis. siũ ieiunia. ł cõp̃is
castitatẽ. cõtaminata erit in c̃spectu

S. p. i. di. xlviii. P. Sacerdotes.

meo. Quamuis enim sca uideantur spe sui que offeruntur. tn quia a mma tractata sunt ab illo qui pollutus est mamma. polluunt omia. Item in amos. D E E O D E M.

Odit ds sacrificia heticoꝝ. ac sepe pro icit. et quotiens congregati fuint. de testatur fetorem eoꝝ. et claudit nares suas. Item in osee. D E E O D E M.

Illi offerunt panem sacrilegum. et dant elemosinas. et exercitum uidnt humili tatem. Que ego sine fiant. holoca usta in spor. Cum aut scientiam di reliquerint. frustra truncato capi te fidi. cetam mbra se habe iactant. Id in epta ad galathas. Sine fide et ca ritate nec euanglm habetur. ii pso aliq boa.

Marcion et basilides et cete heticoꝝ peste non hnt di euangelium. et quia n hnt spm scm. sin quo humanum sit euglium quod docet. Nec putem in uerbis scripturaꝝ ee euglium. s in sensu. n in supficie. s in medulla. n in smonu foliis. s in radice rois. Id. unde quantu bonum e caritas. Sinta

I. xxiiii. q. iii. Ita. S. d. xc. Neq. I. d. pen. di. iiii. effectu

martirum fecimus. ut nris uelum abhominib; reliquias honorai. et si opinionem uulgi sectantes pene intpidi sanguine fudimus. et subam nram usq adindicitatem pam decli nem. huic opi nra pmium qua pena debetur. et pficit mag tormnta sunt qua corona uictorie. Ite ex c laudicensi. hrti

Non opt hrticoꝝ bndic eoru bndictio malediccio uos accipe. qm magis maledictiones qua bn e dictiones. Ite ex co martini pp. Neq cum clicis

I. d. d. i. Epis n. et. c. S; illud antiquam tibi gnali eccle consuetu dine roborati

Non liceat clicis t eretici neq scismatici orare lict. Aliud ab hrticis eulogias suscipe. q maledictio e mag qua bndictiones. Neq licet at cu hr ticis. au cu scismaticis orare. Ie leo ad anatol

Istam in op epm. Extra eccliam n s ua sacrificia. Ia eccle dici q corp xe. aut n tatas sacdota nuu sacficia n ueritate sue natu uer pontifex n d recolliet. Ite leo augusto Impiorum manib;

Manifestum e p eclisi diuina se sacrificia subduct. ma et infamissima uesania in alexa drina sede. oime celestium sacramtoꝝ lum extinctum. intercepta e sacifici oblatio defecit crismatis scificio et parricidalib; manib; impioꝝ. oia sese subtraxe ministia. Item mar ciprianus in epla cc heticos.

Sacramenta extra ecclam ministrari salutem uo conferre non possunt.

Si quis in quid de eccla hetica psum tione exierit. a semetipso danat est. I. vii. q. i. Am

cum huiusmodi scdm aptm nec ci bu quid sume debemus. decl. ctur in libro regnoꝝ ubi cu di ho ad iero boam missus eet qui peccata sua ex pbraret. atq ultione futura pdicet. pane ap illum ede. et aqua phibit bibe. q n cum custodiss. diuina sn tntia. in redigens morsu leonis in tine intiit. an deb quisquam dice sa cramentum salutare. et gram celestem coe cu heticis ee posse. cu quib, nec trestris cibus nec sclaris potus deb ee communis. Constat aut oleum um baptizati ungunt scificari. et eu charistiam fieri. ap illos omnino n posse. ubi spes nulla e. et fides falsa u omia pm dacium gerunt. Nam heticus moe simiaru que cu hommes n sint. for ma humana imitant. uultu eccle catholice. et auctoritate sibi et uitatem undicant. cu ip in eccla n sit. Hi dicit sit ado maledictus. uita pollicet cu sit mortuus. dm inuocat. blasphemus sac dotiu ammistrat. pphanus. ponit altare. sacleg. ad hec omia accedit. et I. xxiiii. q. i. Scisma illud malum ut antistes diaboli audat eucharistiam face. et cu nec sacficari ob latio illic possit. ubi sl. n sit nec cuiq dns p eius pces. et orões, psit. qui dm ip uiolauit. Si enim qui ecclam di uiolat ethnici et publicani hntur. multo mag rebelles. et hostes falsa altaria et illicita I. vii. q. c. i. sacdotia. et sacficia sacrilega. et omia adultia fin gntes. int ethnicos et pub licanos. necce e ut coputnt. quod os constat a caritate atq unitate eccle catholice recessisse. H omia quecuq faciunt hrtici carnalia sunt. inania. et falsa. ita ut nich eoꝝ que illi ges sint. a nob pbari debeat. n statim su

sapienda sunt. ꝛ assumenda: que iactantur in x̄i nomine. s[ed] que gerunt[ur] in x̄pi unitate. Quo[modo] enim ꝑfici que agant. aut impetrare aliquid illicitus co[n]tub[er]nio possunt: quicq[ui]d[e]m quod eis n[on] uic[e] molliuntur. Q[uo]r[um] quib[us] etiam ꝛ sc[is]maticis patrocinantur. censura diuina in eorum p[ro]bantur facinore ꝛ penis. n[on] solum duces ꝛ auctores. s[ed] ꝛ participes destinari. n[isi] se a communione malo[rum] se separauerint p[re]cipiente d[omi]no p[er] ꝑ[ro]ph[etam] d[omi]no p[er] moisen. Separamini a tabernaculis hominum isto[rum] durissimo[rum]. ꝛ nolite tangere de omnib[us] que sunt in eis: ne simul pereatis in peccatis eo[rum]. ꝛ quod co[m]minatus d[omi]n[u]s p[er] moisen fuit impleuit. Ut quisq[ue] se a chore ꝛ dathan ꝛ abiron n[on] separasset. penas statim p[ro] impia comunione soluer[et]. Sic ꝛ p[er] osee ꝑ[ro]ph[et]am s[piritu]s s[anctu]s testatur dicens. Sacrificia eo[rum] tamquam panis luctus omnes qui manducant ea: co[n]taminabuntur. doce[n]s scilicet ꝛ ostendens omnes omnino cum auctorib[us] supplicio coniungi. qui fuerint pecc[at]o eoru[m] contaminati. Item aug[ustinus]:

Vera sacrificia n[on] nisi in fide eccl[esi]e celebrant[ur].

Extra catholicam eccl[esi]am n[on] e[st] locus ueri sacrificii. Item greg[orius] in .iii. l[ibro]. dialogo[rum]. ut de ermigildo rege leouigildi filio.

De manu h[er]eticoru[m] co[mmun]ione[m] n[on] recipienda.

Superueniente aut[em] pascalis festiuitatis die' intempeste noctis silentio. ad eu[m] pater p[er]fidus arrianum ep[iscopu]m misit. ut ex eius manu sacrilege co[n]secrationis co[mmun]ione[m] p[er]ciperet. atq[ue] p[er] hoc ad patris gr[ati]am redire mereretur. S[ed] uir d[e]o deditus: arriano ep[iscop]o uenienti exprobrauit ut debuit. eiusq[ue] a se p[er]fidiam dignis increpationib[us] reppulit. Item innoc[enti]us capitulo. vii.

Sac[er]dotes h[er]eticoru[m] x[ristian]i honorib[us] n[on] digni habeantur.

Arrianos p[re]t[er]ea ceterasq[ue] eiusq[ue] modi pestes q[ui]a eoru[m] laicos conuersos ad d[omi]n[u]m sub imagine penitentie ac s[an]c[t]ificationem p[er] manus impositione[m] suscipim[us]. n[on] ideo uidentur clerici eo[rum] cu[m] sacerdotio aut cuiuspia[m] mysterii suscipiendi ee dignitate. Q[uonia]m quib[us] solum baptisma ratum ee p[er]mittimus: q[uod] utiq[ue] in nomine. p[atris]. ꝛ f[ilii]. ꝛ s[piritus] s[ancti]. p[er]cipitur. nec s[piritu]s s[anctu]s eos h[abe]re ex illo baptismate. illisq[ue] misteriis arbitramur. Q[uonia]m cum a catholica fide auctores eorum discederent p[er]fectionem sp[iritu]s quam acceperant amiserunt. Nec dare eis plenitudine[m] p[os]sunt. que maxime in ordinationib[us] op[er]atur. qui p[er] impietatem sue p[er]fidie fidem d[omi]ni p[er]diderunt. p[ro]p[ter] quod fieri non p[otes]t. ut eorum p[ro]ph[a]nos sac[er]dotes. dignos x̄pi honoribus arbitremur quorum laicos imp[er]fectos ut dixi ad s[an]c[tu]m s[piritum]. p[er]cipiendum gr[ati]am cum penitentie imaginem recipimus. Item leg[itur]: qui tetigerit inmundum inmundus erit. Quomodo ei tribuetur quod[ue] in mundiciam ꝛ spurcitias consueuit accipere. Et infra. Cui particeps e[st] da[m]nati factus e[st]. quomo[do] debeat honore[m] accipere inuenire non possumus.

Ex eo aut[em] quod manus impositio iterari p[re]cipitur sacram[en]tum n[on] ee o[st]endit[ur]. Un[de] aug[ustinus] de baptismo. lib. iii.

Manus impositio n[on] e[st] sicut u[er]um retractatio.

Manus impositio n[on] sicut baptismus repeti non p[otes]t. Quid enim est aliud nisi oratio sup[er] hominem. Cum ergo innoc[enti]us solu[m] baptisma h[er]eticis ratu[m] ee p[er]mittat: cum greg[orius] sacrilegam uocet consecrationem arrianorum cu[m] ciprianus quecu[m]q[ue] ab h[er]eticis fiunt carnalia inania ꝛ falsa iudicet. cu[m] ieronimus om[n]ia que ab eis offerunt[ur] contaminata in co[n]spectu d[omi]ni asserat. cum leo extra catholica[m] eccl[esi]am nec rata ee sac[er]dotia nec uera ee sacrificia testetur. patet quod sacram[en]ta eccl[esi]astica p[re]t[er] baptisma: ut supra dictu[m] e[st] ab h[er]eticis ministrari n[on] possunt. Item obicit illud ieronimi ad luciferianum.

Qui in baptismo s[an]c[tu]s e[st] ad altare peccator non erit.

Sicut e[ni]m e[st] qui baptizat ip[s]e qui s[an]c[t]ificat. Un[de] oro te ut aut sacrificandi licentia[m] ei tribuas cuius baptisma p[ro]bas: aut reprobes eius baptisma quem n[on] putas ee sac[er]dotem. neq[ue] enim fieri p[otes]t. ut qui in baptismo s[an]c[tu]s e[st] sit ad altare peccator.

S[ed] ibi man[us] impositione[m] consecratione[m] notat. h[ic] u[er]o manus extensione[m] sup[er] penitente[m] cu[m] orat[ion]e inuocato sp[irit]u paraclito. Vel ibi p[ro]hib[et] reiterationem manus impositionis fieri in publico. h[ic] aut[em] p[er]mittit in occulto

J. xxiiii. q. i. capitulo

S. e. q. e. §. Q[uod] p[er]fectione

J. de co. di. iiii. Q[uo]d

J. e. q. §. h[oc] q[ui]dem

S. di. l. In sub[...]

Sed hoc de peccatore tm̄ catholico
n̄ de heretico intelligen̄dū ē quicquid
cum fide ꝓ officio suo facit. ut licet
indignus. tn̄ diuina grā cooperante
ratū eē creditur: alioquin fide heretici
dictū intelligimus: ꝗ ip̄ sibi cōtrarī
eēt. cū dicat in osee sacrificia eoꝝ ⁊c.
⁊ alibi in p̄sona dn̄i: *Bn̄dictionib;*
Maledicam be- *hr̄ticorum d̄s maledic̄.*
nedictionib; ur̄is hoc ē quicquid a uob
bn̄dicetur p me erit maledictum.
Hoc q̄ intelligen̄dum ē de heretico. Illud
aūt ad luciferianū de peccōre eccl̄a
stico. De quo aug̃ ait int̃. de corp̄ dn̄i.
Boni et mali sacerdotes eque corpus xp̄i
J. d̄s. di. ij. Vtrū Intra catholicā eccl̄am *conficiunt.*
in ministerio corpis ⁊ sanguinis dn̄i.
nichil a bono maius nichil a malo minus
pficitur sacerdote. quia n̄ in merito c̄secran
tis. s̄ in ūbo pficitur creatoris ⁊ uirtute
sp̄s s̄. Si enī in merito sacerdotis ēēt nequaquā
J. vij. q. i. Factū ad xp̄m ptin̄. Nunc aūt sicut ip̄e ē
J. d̄s. di. ij. Iura cor qui baptizat. ita ip̄e ē qui p sp̄m scm̄ hāc
suā efficit carnem. ⁊ transfundit in
sanguinē: c̄cedn̄dū ē enī: q̄ in ūbis ẍ sac̄
m̄ta c̄ficiant. cuiuslibet creant̃ impio
ē̄ utiq; ūbo recitant̃ ā melius. Id in lib. ii.
cc̄ ep̄tam parmeniani. *D. e. e. o. de. co.*
J. e. q. Tyrsaā Omnia sacramenta cū obsint indigne
tractantib; psūt tn̄ p eos digne sumētib;
sicut ⁊ ūbū dī dictū ē. Que dicūt fa
cite que aūt faciunt facē nolite.
Id in tractatu ep̄te iohis. *De his quis cis ma*
Prophauī saul malus rex. cū ꝗ *le utunt̃*
scm̄ dd̄ psequeret̃. Non q̄ se iact̃ qui
forte sūt castitate bn̄t scm̄ mundī. s̄
uideant qualē ratione sint habituri
cū dō: qui scīs n̄ scē utunt̃. Ex his q̄
erūt q̄ dictui sūt in iudicio. in nomīe
tuo pphauimus. Quib; n̄ dicetur
mentimini. s̄ n̄ noui uos ⁊c. Sp̄m q̄
pphie dicn̄di sūt habuisse s̄ n̄ meriti.
Itē ieronimus in aggeo. *Quisquā n̄*
tam scificatur ex hostiis quā peccō polluit̃.
Oppha qui altāi extructo tm̄ ⁊ domo
mea diruta hostias m̄ offers in altāi:
⁊ uictimis eius scificaī te putes. scito
qm̄ ē quid. scm̄ q offertur in altāi. s̄ tn̄

n̄ scificarit ex hostiis: quā ex opib; mor
tuis pollūis. It̃ aug̃ int̃ de ūbis dn̄i.
Contra sp̄m. s. ūbū dicit̃ cū ex dispositione nūq̄ redit̃.
Ita fit ūbum ē̄ sp̄m scm̄. cū ex disp
sione ad c̄gregationē nūquā uenitur
que ad remittn̄dū peccā accip̄ sp̄m s.
Ad quā c̄gregationē ⁊ sp̄ malū elicū.
s̄ tn̄ catholicū ministrū rep̄bū fictū:
si aliquis accesserit corde n̄ ficto: ip̄o
s. s. operatur: remissionē peccōꝝ qui in scā
eccl̄a ita operatur: ut rep̄bos fugat. Et tn̄ peccōꝝ
ministerium p eos colligat. Itē in sermoē de *n̄ mitis*
remissione peccōꝝ. *hōū scitate scā. s. peccā remitt* S. e. q. Sp̄s scs
Vt euidn̄t ostn̄deret dn̄s a sp̄ū scō que *remittunt.*
donauit suis fidelib; dimitti peccā: n̄
mitis hominū. quodā loco sic ait. Ac
cipite sp̄m scm̄. ⁊ c̄tinuo subiec̄. Sicui
dimiseritis peccā remittn̄t ei hoc ē sp̄s
dimittit n̄ uos. Sp̄ū sicut his: que sac̄ J. d̄s. di. iiij. Quomodo. ec̄
dos in eccl̄a tollit̃. scm̄ extra eccl̄am. ⁊ extra S. e. q. Remit
corpus cuius capud ē x̄. sic ei hostiarius J. xi. q. iij. Illud
n̄ aperit. ita n̄ idō extra eccl̄am ē ⁊ n̄ ē J. xxiiij. q. iij. Si q̄s non. Cū al.
de corpe: si quis pastoris p iudicio ēē com
pellitur foris. Itē ambr̄ de sacm̄tis.
Dn̄s non m̄ita p̄sonarū sed sacerdotū officia
Cum sc̄ptura testet̃ quod āp̄ces *considat.*
ieroboam ignis descn̄dit de celo. ⁊ r̄
sus p̄cante helia ignis missus ē. qui
sacrificia cōsumet: datur intelligi: q
dī n̄ m̄ita p̄sonarū c̄sidat: s̄ officia
sacerdotū. Ignis ille inuisibil̄ mittebat̃:
ut c̄derēntur: nob inuisibilis operat̃ q
c̄dimus. Credo q̄ adeē dn̄m ihm̄ inuo
catū p̄cib; sacerdotū qui ait. Ubi fuint
duo uel tres. ibi sū in medio eoꝝ. Itē
gg̃ pp̄. *Non m̄ita sacerdotū fi uirtus diuina*
Multi sectariū hominū *sacram̄ta scificat.* J. xxiiij. q. iij. Non inppe
cū plus sacerdotū uitā quā suā discuti
unt: in magnū c̄tentionis diuinoꝝ
sacram̄toꝝ crim̄ incurrūt. Magne
enī turbe uulnatos h̄ntes oculos. eiq;
neglegn̄tes. festucam tenue in alioꝝ
c̄spiciunt ocl̄. Quā dū incaute fe
stinant auelle: erroris in foueā dila
bunt̃. Minus quid c̄siderantes. q
n̄ eos sacerdotū uita ledet̃ sup̄ hui ut
bonis sacerdotū āmonitionib; aurē
acōmodaret̃. S; dū in ipocritarū

S. d. xxviii. c. vlt.
S. xxxii. Nullus. c.
J. xv. q. vlt. c. vlt.
S. di. lxxxi. Siq̃s p̃br̃.

moẽ plus illorũ famã: quã p̃pam
uitã: ut uite negligentias diiudi
cant: spnunt s̃cã monita ⁊ sp̃ualia
dona. Un̄ fit. ut n̄ solũ ab eis dicta
respuant: s; quod ẽ deterius diuina
misteria cõtẽpnãt. ut nec corpis co
munionẽ aut sanguinis dñi nr̄i
ih̄u x̄: eor̃ ministerio cõfectã: asumãt.
putantes hanc minus ẽẽ s̃cificatam.
si illor̃ fiat officio. quor̃ uita eor̃
oculis uidetur ignobilis. heu in quã
magnũ laqueũ incidũt. ut diuinã
⁊ occulta misteria. plus ab aliis s̃cifica
p̃se fieri credant. Cũ unus idẽ sp̃s s̃cs
in eccl̃a diffusa p totũ orbẽ t̃rarũ.
incõp̃hn̄sibiliter ea misteria: ⁊ occulte
atq; inuisibiliter: ⁊ opando s̃cificet:
⁊ bn̄dicẽdo bn̄dicat. Misteriũ itaq;
fr̃s ob hoc dr̄ quod s̃ecrẽtã ⁊ reconditã
h̄t dispn̄sationem. Sacrificiũ aũt.
quasi sacrũ factũ: quia p̃ce mistica
consecrat̃ p nob; in memoriã dñice
passionis. Sacramẽtũ uõ ẽ. in aliqua
celebratione. cũ res gesta ita fit ũ aliqd
significare rei accipiam̃: q̃ s̃cẽ acci
piendũ sit. Sũt aũt sacramẽta: bap
tisma. crisma. corp̃ ⁊ sanguis q̃ ob id
sacramẽta dñr: quia sub tegumẽto r̃ẽ
p̃corpaliũ rerũ diuina uirtus sec̃
tius salutẽ eor̃ dẽ sacram̃tor̃ opat̃.
V̄n̄ a secretis uirtutib; l̄ sacr̃ sacr̃m̃ta dñr.
Que iõ fructuose penes eccl̃am fiũt.
quia s̃cs in ea manens. s. eundẽ sacra-
mẽtor̃ latñt̃ opatur effectũ. cuius
panis ⁊ calicis sacramẽtũ grece eucha
ristia dicit̃. latine bona gr̃ã ĩt̃p̃tat̃.
Et quid melius corpe ⁊ sanguine x̄.
Sũt q̃ p bonos siue p malos minist̃s
intra s̃cãm eccl̃am dispn̄set̃. sacrũ tñ:
quia sp̃s. s. mistice ille uiuificat. q
quondã ap̃lico in t̃p̃r uisibilib; ap
parebat opib; nec bonor̃ mĩtis dis
pn̄sator̃ ampliãtur. nec malorũ
attenuant̃. quia neq; qui plantat:
aliquis neq; qui rigat. s; qui incr̃emẽtũ
dat ds̄. hoc de corpe ⁊ sanguine dñi
nr̄i ih̄u x̄. hoc ẽ de baptismate ⁊ cris
mate sẽntiendũ ẽ ⁊ tenendũ ẽ quia

S. di. xcv. Ecce ego.
J. c. q. di. ii. Nichil in sacri

uirtus diuina discretius opatur
in eis. ⁊ diuine solũmõ ẽ uirtus
siue potestas. n̄ humane efficacie.
polluimus itaq; panẽ. i. corpus x̄
qñ indigne accedimus ad altare
⁊ sordidi mundũ sanguinẽ bibim̃.
Et infra. Maledicã inquid bn̄dic
tionibus ur̄is. hoc ẽ is. que nũc in eis
bn̄dictionib; ur̄is possidetis. seu qcd
a uob̃ bn̄dicit̃. ut qm̄ n̄ bn̄dicunt
s̃cis excũcordit. ut quia qui iniq; a-
gunt bn̄dicunt̃ ab eis: ãulantq;
peccõrib; dũ m̃ diuites sũt. It̃ Fabia-
nus pp̃. ep̃is orientalib;. Non sac̃dotũ
uitã s̃ q̃ docẽt ⁊ ministrãt c̃sidare debem̃.

Significastis insup plerosq; attñdẽ.
multos in ip̃is honorib; eccl̃asticis
n̄ cõgruentẽ uiuẽ & moib; ⁊ sac̃m̃tis.
que p eos p̃p̃ ministrant. O miseros
homines. qui eos intuendo: xp̃m
obliuiscunt̃: qui ⁊ multo añ p̃dix̃
ut legi dĩ potius obtemper̃: quã imi
tandi uideant̃ illi: qui ea que dicũt
n̄ faciũt: ⁊ traditorẽ suũ tollẽns usq;
in finẽ. ẽ euangliz atũrũ cũ ceteris misit.
Nam ap̃li talem c̃suetudinẽ n̄ habu
erũt nec habn̄dã docuerũt. It̃ Nicho
laus pp̃. D E E O D E M.

Non quales sac̃dotes dñi. s; quid dẽ
dño loquantur: ẽ uob̃ magnope p̃
uidn̄dũ. nec inuicaris bãti pet̃ ap̃li
uob ẽ attñdn̄dũ q̃sint. S; quid pro
correctione eccl̃arũ: quid p salute
ur̃a satagant. Nec uos enĩ inferiores
diceris scribis ⁊ phariseis sedn̄tib; sr̃
cathedrã moisi de quib; dñs p̃cep̃
dicens. quecũq; dixerint uob̃ facite s;
opa eor̃ nolite facẽ. Ergo õ imperator
consid̃a. si illos dixit audiendos qui sr̃
cathedrã moisi sedebãt. quãto poti
qui sup cathedrã petri resid̃ ẽẽ existi
mastis obaudiendos. Idẽ aug̃ cõtra
petilianũ ⁊c. Sacerdotum
inmunditia sacramẽtum n̄ polluit.

Dñs declarauit in uno cetu hominũ
eadẽ sacramẽta sumẽtiũ n̄ obẽẽ mũd:
aliquor̃ inmunditiã. Petilianus d.
at si quisquã carmina sac̃dotis me

S. p. i. di. xxviii. Cap̃ ult.
S. p. i. di. lxxxiii. Si q̃s

S. p. i. di. xxviii. Capitulo ult.

mortem teneat. Numquid non sacerdos est quod ore sacrilego carmen publicat sacerdotis? Augustinus respondit. Ita istud dicis, quasi non queramus quis sit verus sacerdos et non quid sit verum baptisma. Ut enim sit quisque verus sacerdos, et non quid sit verum, oportet ut non solum sacramento sed iustitia quoque induatur, sicut scriptum est: Sacerdotes tui induantur iustitia. Qui autem solo sacramento sacerdos est, sicut fuit pontifex Caiphas persecutor unius et verissimi sacerdotis, quamvis ipse verax non est, quod dat tamen verum est, si non det suum sed Dei. Item. Si quo apostolus nescio cuius alienigene testimonium, quia verum comperit, et ipse attestatus est, cur nos apud quemcumque invenimus quod Christi est et verum est, et super apud quem invenitur perversus et fallax est, cur non discernimus per vitium quod habet et veritatem quam non suam sed Christi habet, et dicimus: sacramentum hoc verum est, sicut ille ait: hoc verum est testimonium? Numquid ideo dicimus ipse homo verax est, quia dicimus sacramentum hoc verum est? Vos autem necesse est ut semper erretis, quamdiu per hominum vitia Dei sacramenta violatis, aut nos per Dei sacramenta que in nobis violare nolumus, etiam vestri scismatis sacrilegium assumere putatis. Item. Baptismi quoque puritatem a puritate vel inmunditia conscientie sue sive dantis sive accipientis omnino distinctam esse. Item. Nam in eo sacramento Dei nichil obesse mores malorum hominum quibus illa vel non sint vel non minus sancta sint. Item. Si non habebat Saul sacramenti sanctitatem, quid eum David venerabatur? Si autem habebat innocentiam, quare innocentem persequebatur? Nam cum per sacramenti unctionem honoravit vivum, et vindicavit occisum, et quia vel panniculum ex eius veste abscidit, percusso corde trepidavit. Ecce Saul non habebat innocentiam, et tamen habebat sanctitatem, non vite sue (nam hec sine innocentia non esse potest) sed sacramenti Dei, quod in malis hominibus sanctum est. Item. Non dicimus tale cuique fieri sacrificium, qualis accedit ut offerat, et qualis accedit ut sumat, et eos de sacrificiis talium manducare, qui ad illud tales accedunt quales illi sunt. Itaque si offerat Deo malus et accipiat inde bonus, tale cuique est, qualis quisque fuit, quia et illud scriptum est: Omnia munda mundis. Per hanc sententiam veridicam et catholicam et vos optati sacrificii non estis polluti, si facta eius displicebant vobis. Nam utique panis illius luctus erat, sub cuius iniquitatibus Affrica tota lugebat. Sed ob panem luctus omnibus vobis communem omnium vestrum malum scismatis facit. De eodem.

Item. Gratias ago Deo quia tandem confessus es posse valere invocatum nomen Christi ad aliorum salutem, etsi a peccatoribus invocetur. Hinc quoque intelligendum est, cum Christi nomen invocatur, non obesse aliorum saluti aliena peccata. Idem in titulo psalmorum.

Etiam per malum ministrum dona Dei ad eos perveniunt qui cum fide accedunt.

Christus quid fecit vobis qui traditorem suum tanta patientia pertulit, ut ei primam eucharistiam confectam manibus suis et ore suo commendatam, sicut ceteris apostolis traderet? Quid vobis fecit Christus, qui eundem traditorem suum, quem diabolum nominavit, qui ante traditionem Domini nec loculis dominicis fidem potuit exhibere, cum ceteris discipulis ad predicandum regnum celorum misit, ut monstraret dona Dei pervenire ad eos qui cum fide accipiunt, etsi talis sit per quem accipiunt qualis Iudas fuit. Item Gregorius.

Sacramentis malitia non nocet episcopi.

Non nocet malitia episcopi neque ad baptismum infantis neque ad consecrationem ecclesie, quia baptisma a Deo datur, non ab homine venit. Sic et eucharistia et omnia quecumque in altari ponuntur non ab homine sed a Deo sanctificationem accipiunt. § Obicitur illud Ieronimi in Sophonia. Non verba sed vita sacerdotis eucharistiam faciunt.

Sacerdotes qui eucharistie serviunt et sanguinem Domini populis dividunt impie agunt in legem Christi, putantes eucharistiam imprecantis facere verba, non vitam, et necessariam esse tantum sollemnem orationem, et non sacerdotum merita, de quibus dicitur: Sacerdos in quacumque fuerit macula non accedat offerre oblationes Domino. Item Alexander. Tanto facilius sacerdotes exa

J. de co. di. ii. Cum omnes ex S.; ibi de bucella panis quam cum omnibus more cum discipulis manducavit. Sed de corpore Christi quod tradidit cum omnibus dicitur.

J. xxx. ii. q. iiii. Pam.

J. e. q. e. Pf. p ...

I̅. iii. q. i. Nulli dubiu̅.
S̅. d̅. xlviij. § Ecce
S̅. e. q. feratur
I̅. iij. q. vij. Ingu̅i
I̅. q. vi. Ego

Audiuntur quanto ap̄ d̄m sunt digniores.
Xp̄i sac̄dotes p̄ p̄plo interpellant. et peccata p̄p̄
comedunt. quia suis p̄cib; ea delent.
atq; consumunt qui quanto digniores
sun̄t. tanto facilius in necessitatib; p
quib; clamant exaudiunt̄. Itē gelasius
elpidio ep̄o. Non adest sp̄s. s. sacram̄tis
Sacrosc̄a que per iniquosos ministrant̄.
religio que catholicā contin; discipli-
nā tātā sibi reuerēntiā uendicat: ut ea̅
quemlib; nisi pura conscientia n̄ au-
deat peruenire. Nam quō adduui misteri
consecratione̅ celestis. s. inuocatus. a-
ueniet: si sac̄dos qui eū adēē dep̄catur. cri-
minosis plenus actionib; reprobetur.
Itē greg̅ in registro.
Manus inmunda tacta contāminat n̄ emun-
dat.
Necesse ē ut munda sit manus que diluē
sordes curat. ne tacta queque deti̅us
inquinet. si sordida sequens. lutū tenet.
Scriptū nāq; ē. Mundamini qui fertis
uasa d̄ni. et enim d̄ni uasa ferunt. qui p
ximor animas ad interiora p̄ducendas.
in conu̅sationis sue exemplo susceperu̅t.
Itē aug. Eque seruandum ē u̅bū x̄i
Interrogo uos f̄r̄s et corpus x̄i.
uel sorores. dicite m̄. quid uob̄ plus ēē
uidet̄ corpus x̄i an u̅bū x̄i. Si uultis uerū
respondere. hoc dicere debetis. q̄ n̄ sit min̄
u̅bum dī quā corp̄ x̄i. et iō quanta solli-
citudine obseruamus. qn̄ n̄ nobis corp̄
x̄i ministratur. ut nichil ex ip̄o de ma-
nibus n̄ris in t̄rā cadat. tanta sollicitu-
dine obseruemus. ne u̅bum dī quod
nobis erogat̄. dū aliud. aut cogita-
mus aut loquimur: de corde pereat. quia n̄ minus reus erit. qui u̅-
bum dī negligenter audierit. quā ille
qui corpus sua negligentia in t̄rā cadere
p̄misit. Item. De eodem.
Neq; enim id p̄t rite offerri nisi p̄ sa-
c̄dotem iustū et scm̄ nec nisi ab eis acci-
piatur quod offert̄ p̄ quib; offert̄ atq; id simul
ut p̄ uitiosis mundandis possit offerri. Et hoc certe om̄s cupiunt qui pro se offerri
sacrificiū d̄o uolunt.

§ Quod ad uirtutem sacramenti
§ s. i. non fit extra formam ecclesie
§ s. i. peccatum ueniat noui lā hūāni̅b;
Ut per iniquos iustificatis ualet oblatio corporis xp̄i. tamen
quamuis hoc sacramentū mali percipientib; noceat tamen peius ab alii
oblatum ad conuersionem fit quantū p̄dest

Solutio

Cum uita sac̄dotū eucharistie necessaria
ēē dicatur. non consecrationi. s. effectui
intelligendū ē. Non enim effectum
salutis confert ei que mista faciunt
indignum: potius complet̄ in eo illū
ap̄li. qui manducat. c. d. et bibit. i. d. s.
m. et b. Ut contra eos qui cibria oblatione
sacrificii se putant posse mundari n̄
cessantes impie agere. in lege dī intellig-
illū ēē dictū ieronimi. Qr̄ d̄ uō sac̄dos
sim alius sit: tamen p̄ officio sue dignitatis
gr̄am transfundat hominib;. Testatur
aug̅ int̄ questionis ueteris testamti.
Sacerdotes nom̄ d̄ni inuocant. d̄ns aūt
benedicit.
Dictū ē a d̄no in numeris a aaron. b̄n̄dictio ē p̄rat.
Uos ponite nom̄ m̄m sup filios isr̄l. Ego
d̄ns b̄n̄dicā eos. ut gr̄am traditio per
ministerium ordinati transfundat
hominib;. nec uoluntas sac̄dotis obēē
aut p̄dēē possit. s. meritū b̄n̄dictionē
poscentis. Quanta aūt dignitas sit
sac̄dotalis officii uel ordinis hinc ad
u̅tamus. Dictū ē aūt de nequissimo
caipha ~~infectione~~ o interfectore saluatoris int̄ cetera.
hoc aūt a semetipso n̄ dixit. s. cū ēēt
princeps anni illius p̄phetauit. p̄ quod
ostenditur sp̄m scm̄ gr̄arum. n̄ p̄sonā
sequi. aut digni uel indigni. s. ordi-
nem traditionis. ut quāuis aliquis
boni meriti sit. n̄ tamen possit b̄n̄dicere. n̄ fuit
ordinatus. ut offi̅m ministerii exhibeat.
dī aūt effectū ē tribuere b̄n̄dictionis.
Quod uō p̄ hereticos sacramenta digitati
ministrata. dicunt̄ carere effectu. im-
probatur auctoritate anastasii pp̄. qui
~~pati~~ ordinationem achatii quāuis
heretici. ratam approbat. ut et eius quō
p̄ dānatione̅ suā ordinauit. uel bap-
tizauit. in nullo reā p̄sonā nocuisse
asserat. Sed hoc eū illicite. et n̄ canonice
immo contra decreta suorum p̄decessorum et
successorum se fecisse. p̄bat felix et gelasius.
qui achatiū an anastasiū excomuni-
cauerunt. et hormisda qui tertius ab ip̄o
anastasio itm̄ eunde̅ achatiū dānauit.
Unde ab eccl̄a romana repudiat̄. et a d̄o
fuisse p̄cussus. Legit̄ in gestis romanorum
pontificū hoc m̄. Anastasius secūdus nati-
one romanus. et c. Rō retro in tractatu
decretaliū ep̄tarū. Item obicit̄. illud augu

D̄. p. i. di. xviii. Anastasius.

D̄. p. i. di. xviii. Anastasius.

stini. ad parmenianum de hereticis damnatis. **Qui recedit ab ecclesia nec baptisma nec ius dandi amittit.**

Quod quidam dicunt. baptisma quod accepit non amittit. qui recedit ab ecclesia ius tamen dandi quod accepit amittit. multis modis apparet frustra et inaniter dici. Primo quia non ostenditur causa. cur ille qui illud baptisma amittere non potest. ius dandi possit amittere. Utrumque enim sacramentum est. et quadam consecratione utrumque homini datur. Illud enim cum baptizatur illud cum ordinatur ideo non licet a catholicis utrumque iterari. Nam si quando ex ipsa parte uenientes etiam prepositi pro bono pacis correcto scismatis errore suscepti sunt. et si uisum est opus esse ut eadem officia gererent que agebant. non sunt rursus ordinandi sed sicut baptismus in eis ita ordinatio mansit integra. quod in precisione fuerat uitium. quod unitatis pacis est correctum non in sacramentis. que ubicumque sunt ipsa sunt. Et cum ipsi expedire uidetur ecclesie. ut prepositi eorum uenientes ad catholicam societatem honores suos ibi non amministrent. non eis tamen ipsa ordinationis sacramenta detrahuntur sed manent super eos. ideoque non eis manus impo-nitur. ne non homini sed sacramento ipsi fiat iniuria. Sicut autem in baptizatione quod per eos dari possit. sic in ordinatione ius dandi. utrumque quidem ad perniciem suam quamdiu caritatem non habent unitatis. Sed tamen aliud est non habere. aliud salubriter habere. aliud perniciose habere. Quicquid non habetur. depulsa pernitie dandum est. cum opus est dari. Quod uero perniciose habetur per correptionem agnoscendum est ut salubriter habeatur. Quod et si laicus aliqui pereunti necessitate compulsus baptisma dedit. quod cum ipse acciperet quomodo dandum esset addidicit. nescio an quisquam dixerit pie esse repetendum. Nulla cogente necessitate si fiat. alieni muneris usurpatio est. Si autem necessitas urgeat. aut nullum aut ueniale delictum est. Sed et si nulla necessitate usurpetur et a quolibet cuilibet detur. quod datum fuerit non potest dici non datum. quamuis recte dici possit illicite datum. Illicitam uero usurpationem corrigit et reminiscentis et penitentis affectus. Quod si non correxerit. manebit ad penam usurpatoris quod datum est. uel eius qui illicite dedit. uel eius qui illicite accepit. Non tamen pro non dato habebitur. Si enim aliquis furtim et extra ordinarie non in monetis publicis. aurum uel argentum percutiendo signauerit. cum fuerit deprehensum nonne illis punitis. uel indulgentia liberatis cognitum regale signum thesauris regalibus congeretur. Et paulo post. Si forte militie caracterem in corpore suo non militans pauidus exhorruerit. et ad clementiam imperatoris confugerit. et impetrata uenia militare iam ceperit. Numquid homine liberato atque correcto: caracter ille repetitur. ac non potius agnitus approbatur? an forte minus herent sacramenta christiana quam corporalis hec nota. Cum uideamus. nec apostatas carere baptismate. quibus utique per penitentiam redeuntibus non restituitur. et ideo amitti non posse iudicatur. Idem augustinus. **De eodem.**

Ex his qui ab ecclesie unitate catholice separati sunt. nulla iam questio est quin habeant et dare possint. sed perniciose habeant perniciosque tribuunt. quia extra uinculum pacis sunt. Neutri sacramento iniuria facienda est. Sicut non recte habet. qui ab unitate discedit. sed tamen habet. et ideo redeunti non redditur. sic etiam non recte dat. qui ab unitate discedit. sed tamen dat. et ideo qui ab eo accepit. ueniens ad unitatem non iteratur. **Infra.** Sicut redeunti non redditur quod et foris habebat. sic uenienti repetendum non est quod foris accepit. Unde consequens est illic peruersitatem hominum esse corrigendam. sanctitatem autem sacramentorum in nullo peruerso esse uiolandam. Constat enim eam in peruersis hominibus et sceleratis hominibus. siue in eis qui intus sunt. siue in eis qui foris. impollutam atque inuiolabilem permanere. Et quod dicunt eam in malis pollui. quantum in ipsis est dicunt. cum illa impolluta permaneat. et in bonis permanens ad premium. in malis permanet ad iudicium. **Infra.** Quod catholica non clarificat deum. qui

S. e. q. manus impo. c.
i. di. lxviii. Quod c.
S. e. q. Sacramenta
i. lxxxix. di. iiii. Offendit
i. xxiiii. q. iiii. Quod facit

sacramnta eius tam debita ueneratione
persecuntur. ut si ab indignis tractata
fuerint uel sua peruersitate damnatis
nulla temerata sanctitate permanere
demonstrantur.

Ex his uerbis augustini constat. in
omnibus tam apostatis. quam hereticis
uel damnatis permanere xpi sacramnta
uera. quantum ad se et sancta. et nisi pe
nitentia uel indulgentia subuentum fuerit
ad damnationem usurpatoris peruenire
uel habentis uel dantis uel accipientis.
Quid ergo prodest quod uera et sancta sunt cum
usurpatores suos eque puniant. ac si
essent mala et noxia: crassus aurum si
tiuit. et aurum bibit. eque perit eque
uero auro. sicut uero ueneno. Item. Aurum
eque uerum est in barcha furis. sicut
in thesauris regis. sed a fure qui a illicite
habetur uel illicite datur. uel accipitur.
a rege autem licite habetur. datur et
accipitur. Ideo ipse fur. et communicator
furti. nisi forte de conscientia furti.
se purgauerit. ut probibus gelasius ad
anastasium imperatorem utrique iuste et di
gne damnabitur; opponitur autem h
uic sententie aug. Potestas dandi et
baptismum et ius consecrandi dominicum
corpus. et largiendi sacros ordines
plurimum inter se differunt. Suspenso enim
enim uel deposito sacerdote. nulla ei re
linquitur potestas sacrificandi. sacra
mentum tamen baptismi. non solum a sacerdote
deposito. uerum etiam ab heretico uel pagano.
si ministratum fuerit. nulla iteratione
uiolabitur. Nulla autem ratio sinit.
ut iterum sacerdotes habeantur. qui de
manu laici uel pagani. oleum sacre
immo execrande unctionis assumunt
Non ergo consequenter colligitur: ut si recedenti
bus a fide ius baptizandi relinquitur.
potestas enim distribuendi sacros ordines
eis relinquatur. quamuis utrumque in con
secratione perueniant. Degradatur enim
episcopus potestate largiendi sacros ordines
non habet. facultatem tamen baptizandi non am
misit. Sed et ne augustinum in hac sententia
penitus reprobemus. intelligamus aliud esse

potestatem distribuendi sacros ordi-
nes. aliud esse executionem ipsius po-
testatis. Qui intra unitatem catholice
ecclesie constituti. sacerdotalem uel episcopalem
unctionem accipiunt. officium et exse-
cutionem sui officii ex consecratione
adipiscuntur. Recedentes uero ab inte-
gritate fidei potestatem acceptam sacra
mento tenus retinent. effectu sue po
testatis penitus priuantur. sicut
coniugati ab inuicem discedentes. con
iugium semel initum non dissoluunt
ab opere tamen coniugali inueniuntur
alieni. De his ergo qui accepta sacerdotali
potestate. ab unitate catholice ecclesie
recedunt. loquitur augustinus. non
de illis qui in scismate uel heresi positi
sacerdotalem unctionem acceperunt.
Alioquin esset contrarius calcedo-
nensi concilio. in quo ordinati a
simoniacis in nullo proficere iudicantur
et innocentio qui ordinatos ab
hereticis. per uam manus impositionem
solam damnationem et uulnus capi
tis assecutos testatur. Quamuis possit
generaliter dici sacramnta que apud hereticos.
non aliter quam in ecclesia dei cele-
brantur uera et rata esse quantum ad se.
falsa uero et inania. quantum ad ef
fectum. et in his a quibus male tractantur
et in illis a quibus male suscipiuntur
nec mirum. Ipsa enim salus nostra bucel
lam iude dedit. statim cum bucella
non bonus. sed malignus spiritus intrauit.
Quare. non quia bonus. non dat et bonum
sed quia malus. male accepit bonum.
Sicque bonum. effectum boni non habuit.
quia ubi illud faceret. non inuenit. Item.
dominus in patria sua presens. et uerus af
fuit. non per malum ministrum. sed per se ipsum
nichil potuit. quia fidem non
inuenit. Perfidia aliorum non caruit
sua uirtute sed effectus boni uirtute.
Quod ut plane in omnibus sacramentis
ostenderet. bis est transfiguratus scilicet
in carne. In una transfiguratione
sicut sol apparuit mirabilis ut fides
credentium augeretur. ad contemplan

S. p. i. di. lxxxi. Si diaconus.
S. di. l. Qui sub gradu
I. xv. q. vii. c. i.
S. e. q. Sig(nificasti) p(er)
I. eadem. di. iiii. A quodam. Sine heretico
I. eadem. di. iiii. Quos a pa(ganis) c(onsecratos)
S. di. l. Qui sub
S. q. e. Si quis episcopus
S. e. q. Quapropter uenimus

dam celestem gloriam super se eleuatam.
in altera ut peregrinus et cognoscibilis
de se dubitantibus. Iret se longius finxit
ne agnosceretur. oculos eorum tenuit.
Ad quid aliud. nisi quia (ut) per fidem non erat
in cordibus eorum. Longius se ab eis recedere
ostenderet. quia ipsum non credebant esse qui erat.
uiderunt alium quam erat. Ecce in u-
traque uisione erat sua presentia et ueritas. sed
in una exercebatur fides. ut magis cre-
derent. qui credebant. in altera teneba-
tur incredulitas. nec agnoscerent quod
uidebatur. Sacramentum corporis et sangui-
nis sui aliis est ad salutem aliis ad iudicium.
fides quamuis sit una. tamen sine operibus mor-
tua est. Sic et omnes .x. uirgines equaliter
erant uirgines. sed ex his erant .u. fatue et
.u. prudentes. Et qua erat uirginitatis ueritas sed pro
eiusdem uirginitatis intentione non omnibus
equa mentis identitas. Sic et est es sonans aut
cimbalum tinniens: martirium: uel ele-
mosina quam nescit caritas. Sicut uero cecus
ceco lucerne administret ueritatem. neuter
tamen. ideo magis suam illuminat cecitatem.
Sic et malus ministrat malo diuina sacra-
menta. sed non ideo dona spiritualia. quia ma-
lis eorum meritis spiritus sanctus impeditur: ne in eis
quod suum est operetur. Unde Innocentius
cum hereticorum baptisma concedat esse ratum.
non tamen ex illo baptismate concedit haberi
spiritum sanctum. Et Leo hos qui formam bap-
tismatis acceperunt. non sinit rebaptizari.
sed iubet spiritum sanctum quem ab hereticis nemo
accepit. per eius inuocationem et manus
impositionem a catholicis sacerdotibus
consequi. Sciendum uero est. quod sacra-
menta hereticorum dicuntur irrita. uel etiam damp-
nanda falsa et inania. non quantum ad se.
cum sint sancta et uera. etiam ab heretico celebrata.
Sed quia cum illicite dantibus proficiunt
ad iudicium. illicite ab eis accipien-
tibus non conferunt spiritum sanctum. Irrita et inania
dicuntur quia quod promittunt. et conferre creduntur
non tribuunt. et ideo dampnanda. ut dari uel
recipi ab hereticis non approbetur. sed inter-
dicatur. Non enim in quantum ad se pol-
luta sunt. quamuis ab hereticis pollui
dicantur. Unde Gregorius communionem arri

uocat execrationem. et Innocentius uo-
cat. bonosi ordinationem dampnationem.
non quod ita se in se sint. sed quia male dan-
tibus uel accipientibus id efficiunt. Sic et uero
nimus in Osee propheta sacrificia eorum panem
luctus uocat. non quantum ad se. sed quantum
ad effectum quem in ipsis et ostendit subiungens
Quicumque comedit ex eo contaminabitur
quia sibi iudicium sument.

Hinc etiam Augustinus libro .ii. contra epistolam Parme-
niani. **Sacramenta quamuis obsint indi-
gne sumentibus: prosunt tamen per eos digne sumentibus.**

Per Ysaiam dicit dominus. facinorosus. qui
sacrificat michi uitulum. quasi canem
occidat. et qui colit similaginem. quasi
sanguinem porcinum. et qui offert thus in
memoriam. quasi blasphemus. Quibus-
ubilibet offert sacrificium tali corde uel fac-
tis ut hoc mereatur audire. perniciem sibi
infert. non illis bonis qui accipiunt ab eis
eadem sacramenta qui secundum prophetam Ezechi-
elem gemunt et merent peccata. et iniquitates
que sunt in medio eorum quamuis se corporaliter non
separent. Infra. Sacrificia impiorum eis oberunt.
qui offerunt impie. Nam unum atque idem
sacrificium est propter nomen domini. quod ibi inuocatur
et semper sanctum. et tale cuique fit. quali
corde ad accipiendum accesserit. Qui enim
manducat et bibit indigne. iudicium
sibi manducat et bibit non aliis. sed sibi ipsi.
Infra. Hoc pene in omnibus talibus que- — Ŝ. e. q. e. ps. Dni de.
stionibus intelligendum esse admonemus. quia
scilicet omnia sacramenta cum obsint indigne
tractantibus: prosunt tamen per eos digne su-
mentibus. Infra. Spiritus sanctus in ecclesie preposito uel — Ŝ. e. q. Omnia sac.
ministro. sic inest ut si fictus non est: operetur
per eum. et eius mercedem in salutem sempiter-
nam: et eorum regenerationem uel edificationem:
qui per eum siue consecrantur siue euangelizantur.
Si autem fictus est. quod uerissime scriptum est.
Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. deest
quidem saluti eius. et aufert se a cogita-
tionibus eius que sunt sine intellectu. mi-
nisterium tamen eius non deserit. quo per eum salutem
operatur aliorum.

Constat quidem ut Innocentius ait. de cetus — Ŝ. e. q. e. Inno. Venie.
hereticis ordinatos a simoniacis. pro-
uam manus simoniace impositionem

Ŝ. e. q. hu qui.

Ŝ. e. q. Sapienien.

uulnãtũ hãc cap̄. Sꝫ obicitur quod in or-
dinatione simoniacorum. hoc solũ rep̄
hensibile inueniat̃. quod grã. s. s. sub p̄tio
redigi putetur. aliorsũ aũt in omib; integ̃
forma sacramẽtoꝝ seruet̃. Cumq̃ illicita u
surpatio p penitẽtiã correctam fuit̃. ut
grã. s. s. gratuita 7 ñ uenalis existimetur
integer deb; adee unctionis effectus.
Immo 7 si ñ sequat̃ penitẽtia licet simo-
niace. tñ reuã consecratus reputetur.
Sicut illi qui quondã ñ nisi p̄tio dato
ad sacri baptismatis regñationẽ. nec ã
scẽ comunionis participationẽ admit
tebant̃. lic; simoniace. tñ ñ iõ minus
baptizati. ut sac̃ comunionis partici
pes reputati sũt. Sꝫ hoc tm̃ sacris cano
nib; cõstitutũ ẽ ne de cetõ sacramẽta xp̄i
simoniace distribuant̃. Vñ gelasius.

Abaptizandis ut̃ cõsignandis p̄tia ñ exigant̃.

Baptizandis cõsignandisq; fidelib; sac̃do
tes. p̄mia nulla p̄signant. nec illationib;
quibuslib; impositis. exagitare cupiãt
renascẽntes. Qm̃ q gratis accepim̃ grãs
dãe mandamur. 7 iõ nichil ap̄ dictis
prorsus exigẽ moliant̃. quo ut̃ pau
ꝑtate cogñte deterriti ut̃ indignatiõe
reuocati. redemptionis sue cãs uite
despiciunt. ctũ hñtes q̃ p̄hibita dep̄
hñsi fuãnt admisisse. ut̃ cõmissa ñ
potius sua sponte correxĩnt. piculũ
subiciant p̄i honoris. Itẽ de .vi. sinodo.

A percipiende grã cõioñs p̄tiũ exigiñ debet.

Nyllus ep̄s aũt pb̃r. aut diaconus. qui
sacram dispñsat comunionẽ a percipiẽte
grãm comunionis. aliq; p̄tiũ exigat.
neq; enĩ uẽndit̃ grã. neq; p̄tio grãm. s.
s. sandamus. Sꝫ dignis munib; sine de
fraudatione cõcedamus ~~sine~~ partici
pãe. Siquis uõ eoꝝ qui cõnũantur
in clõ. ab eo cui sacrã comunionẽ dis
pñsat. aliq; p̄tiũ exegit deponatur
sicut imitator simoniace fraudis. Itẽ
exc̃ toletano .xi. Munera exigi inuisibil̃

Qvicquid grẽ questib; ñ sunt p̄standa.
inuisibilis grẽ consolatione tribuitur
nunquã questib; ut̃ quib; lib; p̄miis
uenundãi penitus deb;. dicẽte dño
qd̃ gratis accepistis gratis date. et idõ
quicumq; deinceps in ecc̃lastico ordine
cõstitutus aut̃ baptizandis cõsignandisq;
fidelib; crismate. ut̃ p̄motionib; gradu
um p̄tia quelib; ut̃ p̄mia. nisi uolũtarie
oblata pro ambitione suscepit. equid — ꝺ .xi. q. iij. quod
si sciente loci ep̄o tale quid a subditis p — ꝺ .xvij. q. iiij. Omnis
petratũ fuit. idẽ ep̄s duob; m̃sib; exco
municationi subiaceat. p eo quod in sci
entia mala cõtexit. 7 correctionẽ necessãiã ñ
acquisiuit. Sin aũt suoꝝ quispiã eod̃
nesciente quicquã de supradictis captul̃
accipiendũ ẽẽ sibi credidit. si pb̃r. iiii.
m̃sũ excomunicatione plectat̃. Si
diaconus uõ .iii. Subdiaconus uõ ut̃
clẽricus his cupiditatib; seruiens. cõpe
tẽti pena. 7 debita excomunicatione
plectẽndus ẽ. Itẽ exc̃ bracarñsi .ii.

Nichil a sac̃dotib; exigatur p balsamo

Placuit ut nullius qui in crismate ponit̃.
ep̄oꝝ p balsami modico. q; bñdictũ
p baptismi sacramẽto pecc̃las dat̃. quia
singl̃a tremissẽ p ipõ exigẽ sol;. aliq
ultius exigãt. ne forte q; p salute aĩaꝝ
p inuocationẽ scĩ. s. cõsecrat̃. sic simon
magus donũ dĩ pecunia uoluit emẽ
ita nos uenundantes dãnabilit̃ ue-
nundem̃. Itẽ ex eod̃. Non ẽ aliquid exigñdũ
ab his qui infantes suos ad baptizandũ adducũt.

Placuit ut unusquisq; ep̄s pecc̃las suã
hoc faciat. ut hii qui infantes suos ad bap
tismũ offerũt siquid uolũtãie p suo uoto offerũt susci
piat̃ ab eis. Siũ p necc̃sitatẽ paupertati aliqd ñ hñt
q; offerãt. nullũ eis pignus uiolẽt̃ tol
latur a clẽicis. Nã multi paupes hoc ti
m̃tes filios suos a baptismo retrahunt.
qui forte dũ differunt̃. si sine grã bap
tismi de hac uita recessĩnt necẽẽ ẽ ut ab
illis eorũ ꝑditio requirat̃. quorũ spo
lia pauescẽntes ad baptismi grã se sub
traxerũt. Itẽ exc̃ elibertaño. Qui baptizantur

Emĩ dari placuit nũmos in concã nullũ mittẽ cogat̃. debet.
ut qui baptizant̃ ut fieri solebat. nũ
mos in concã ñ mittãt. ne sac̃dos qd̃
gratis accepit. p̄tio distraere uideat̃.
Neq; pedes eoꝝ lauandi sũt a sac̃do
tib; ut̃ clẽicis. Itẽ exc̃ tibuciensi. P percepti
one cõsmatis ut̃ baptismi aliquid exigiñ deb;.

Dlcuimẽ sotẽ in quibusdã locis p pẽ

Hanc leuẽ penã antiquitas emisit ep̄ostorib; aũt decẽtis huius sermodi rei p prii honoris piculũ. 7 nota infamie ꝑpel lemur. vt. S. e. q. baptizan. 7 ꝺ. q. iij. c. vlt.

ceptione crismatis. nummos dari simul & pro baptismo & comunione. hoc simoniace heresis. detestare sancta sinodus. et anathematizavit. & ut de cetero nec pro ordine. nec pro crismate vel baptismo.
J. xiii. Q. ii. gg. questione. vel pro balsamo. nec pro sepultura vel comunione. quicquam exigatur. statuit. Sed gratis dona xpi gratuita dispensatione donentur.
Item ex concilio cabillonensi. Nec pro dedicandis basilicis vel pro ceteris sacramentis conferendis
J. e. Q. ii. Cap. i. STatuimus ut sicut aliquid exigi debet. pro dedicandis basilicis & dandis ordinibus nichil accipiendum est: ita et pro balsamo seu pro luminaribus emendis. nichil pro crismate accepturi dent. Episcopi itaque de facultatibus ecclesie balsamum emant. & luminaria singulis in suis ecclesiis.

SIcut ergo hec sacramenta licet simoniace ministrentur tamen effectum benedictionis conferunt accipienti. sic & sacerdotalis functio licet simoniace ministretur: suo tamen non debet carere effectu. Sed & sicut supra dictum est illa sacramenta sunt necessitatis hec dignitatis. Et ideo privilegia eorum: non possunt
J. e. Q. e. Jn o. vtime. generare comunem legem istorum. habeant ergo simoniaci vulneratum capud. pro simoniace manus pravam impositionem. Hoc autem de illis intelligendum est. quos nec excusat ignorantia: nec attractationis violentia. qui ab illis ordinantur: quos indubitanter sciunt esse simoniacos. sive simoniace. sive non simoniace ordinentur ab eis; Ut enim nicholaus papa distinguit. Alii simoniace ordinantur a simoniacis. alii simoniace a non simoniacis. alii non simoniace a simoniacis. hanc distinctionem innuit capitulo ii. dicens.
J. q. ii. c. i. De multiplici genere simoniacorum.
J. q. iiii. Erta
J. xviii. q. vte Eleu. ce. STatuimus decretum de simoniacis simoniace ordinatoribus vel ordinatis. et de simoniacis simoniace a non simoniacis. & simoniacis. non simoniace a simoniacis. simoniace
a simoniacis ordinati. vel ordinatores. secundum ecclesiasticos canones a proprio gradu decidant. Simoniace quoque simoniace a non simoniacis ordinati ~~similiter~~ ab officio male accepto removeantur. Simoniacos autem non simoniace a simoniacis ordinatos.

misericorditer per manus impositionem propter nimis necessitatem. in officio. concedimus permanere.

SEd hoc intelligendum est. de his qui ordinantur a simoniacis. quos ignorabant esse simoniacos. hos facit simoniacos ignorantiae criminis. Sed ordinatio simoniaci. De quibus urbanus papa ait. De his qui non simoniace a simoniacis ordinantur.
SI qui vero a simoniacis non simoniace ordinati sunt. si quidem probare potuerint. se cum ordinarentur nescisse eos simoniacos esse. & tunc pro catholicis habebantur in ecclesia: talium ordinationes misericorditer sustinemus. si tamen eos laudabilis vita commendat. Qui vero scienter se a simoniacis consecrari immo execrari permiserint. eorum consecrationem omnino irritam esse decernimus. Item nicholaus iunior.
De eo qui ordinatur ab illo quem scit esse simoniacum.
DE cetero statuimus. ut si quis in posterum ab eo quem simoniacum esse non dubitat. se consecrari permiserit. & consecrator & consecratus non disparem damnationis sententiam subeant. sed uterque depositus penitentiam agat & privatus propria dignitate persistat. Idem.
Simoniacis in dignitate servanda nulla est
ERga simoniacos impendenda misericordia.
nullam misericordiam in dignitate servanda habendam esse decrevimus. Sed iuxta canonum sanctionem & sanctorum patrum decreta eos omnino dampnamus. ac deponendos esse apostolica auctoritate sancimus.

SUbaudiendum est nisi violenter attractus fuerit. De his enim & a quibus liberius violenter ordinatis: ait innocentius. De his qui inviti ab hereticis ordinationem traxerunt.
COnstat multos vim passos atque invito attractos repugnantesque ab hereticis ordinatos. Sed huiusmodi aliquis si propter talem ordinationem non intrfuit. cum illi conficerent sacramenta si comunioni eorum particeps non est: sistatim discedentibus illis. pessimo concilii abusu eorum abrenuntiavit. & in ecclesia rediit. iste talis potest hanc colorem aliquem ~~excusationis~~ ceterum qui post mensem aut amplius redierunt. cum se cernerent ab hereticis ordinatos. certe qui nichil ab eis acceperunt. reisunt usurpate dignitatis.
TAles plerumque ex intuitu pietatis re-

J. viii. q. i. c. iii. ce. Illic namque dicitur quod si qui ab hereticis nominatim excommunicatis ordinati fuerint ignorantes illos esse dampnatos eorum ordinationes rate habeantur. hic autem ratas esse si ordinatores pro catholicis habeantur. Unde colligitur si non catholici habebantur. sed dampnati erant. talium ordinatio non toleretur. Sed sciendum quod non semper contrarii sensus auctoritatis permutatione suscipiendus est. sicut in nonnullis decretorum locis diligentia lectoris inveniet. Ut dicatur districtius se habere in symoniacis propter odium ipsius horrendi criminis. & mitius in aliis perversis ordinationibus. quod ex illo utroque cap. demonstratur. Ab excommunicatis. J. c. viii. q. i. vel quod hic dicitur catholicis. non ad ordinantes. sed ad ordinatos refertur.

formam catholice manus impositio-
cū satisfactione. medicinā penitentie.
S; damnationē simoniacorum. eorum q;
eis consentiunt legimus. medicinā uō
auctenticā. ex hac heresi nominatim nō
legimus. nisi quod sicut usurpatā
innouationis. ut donatistis minoribus;
utique hereticis. non canonice. s; ex
intuitu pietatis. ita et ex his posse fieri
collegimus. Ideo quia alior sum p omnia
orthodoxā hn̄t fidem. nisi quia q
spm̄ scm̄ credunt ee uenalem. Et
ut ait beatus augustinus hr̄etici cū
redierint. qua parte se absciderint ab
eccl'a curantur qua uō parte adheserint
cognoscantur. Hinc et leo scribit ia
nuario epo. Qui ab hr̄esi ad ecclām re
deunt in quo inuenerunt ordinatione.

Omnis cuiuslib; ex hr̄esi si in eo pseuerent.
ordinis clericus. qui catholicā deserēs
unitatem heretice uel scismatice contagionē
coniunctionis se maculauit. si ad eccl'am
redierit. cum legitima satisfacti-
one et erroris sui damnatione hoc
in magno bn̄ficio habebat si accepta
spe omnis promotionis. in quo inue
nitur ordine per maneat.

S. e. q. Sicut bo. I. q. vii. Salutis

C. De his aūt qui ordinant simoniace
an simoniacis. ut pote illi qui da
ta pecunia. archidiacono. uel cellula
riis epi. epo ignorante hoc efficiunt
ut de manu eius. sacros ordines ac
cipiant. De his scribit augg. vii.
Ordinationes que simoniace fiunt

S. d. lxiii. Quanto. I. viii. q. i. Licet ex. S. d. lxiii. c. i.

Ordinationes facile iudicantur.
que interueniente pretio uel precibus uel ob
sequio alicui psone ea intentione in
pensō. uel que non comuni consensu
cleri et populi secundum canonicas sanctiones
fiunt. ab his ad quos consecratio p
tinet. n̄ cōprobatur. falsas esse diiudica
mus. Quoniam qui taliter ordinantur
n̄ p hostium. i. p xp̄m intrant sed
ut ipsa ueritas testatur fures sunt et la
trones.

S. p. i. di. lxx. iiii. Cap. ult.

Quia uero triplex simonia
in hoc cap notatur. uidendum est quot
modis pretium in hac hr̄esi detur. hoc
beatus ggs in euangeliorum tractatu e
uidenti exponit dicens.

De eodem

Sunt nonnulli qui quidem nūmorum pmia
ex ordinatione non accipiunt. et tamen
sacros ordines pro humana gratia largi-
untur. atque de ipsa largitate laudis
solummodo retributionem querunt. hii
nimirum quod gratis acceperunt.
gratis n̄ tribuunt. quia de impenso offi
cio sanctitatis. nūmum expectant fauoris.
Unde bn̄ cum iustum ppha describeret
ait. Qui excutit manus suas ab omni
munere. Quia aliud est munus ab obsequio
aliud a manu. aliud a lingua. Mu-
nus ab obsequio. seruitus indebite in
pensa. Munus a manu. pecunia est.
Munus a lingua. fauor. Qui ergo sacros
ordines tribuit. tunc ab omni munere ma
nus excutit. quando in diuinis rebus n̄ solū
nullā pecuniā. s; nec humanā gratiam
requirit. Idem in registro. Etiam damp
natione inuenit quilibet munere ad sacrū

I. e. q. iii. vrba. Saluator

Si quis neque suis pollens moribus uel neque accedit
a clero ppro q; uocatus. ut pulsatione
coactus. impudenter ad sacerdotium iam
quolibet facinore pollutus. iniusto
cordis amore uel sordidis precibus omnis
sue comitatu. sui manuali seruitio
seu fraudulento munusculo. et epalē
seu sacerdotalem non lucro animarum
s; manis glorie auaritia fultus. digni
tatem accepit. et in uita sua n̄ sponte
reliquerit. eumque in aspam mors
penitentiā n̄ inuenerit. procul dubio
in eternum peribit. Item epo.

Hinc item ggs scribit iohi corinthiorum
Pro ordinationibus nichil omnino accipiat.
De ordinationibus aliquid accipe sub
districta interdictione decreuimus.
Oportet ergo ut neque p donum neque p gratiam neque p
quorumdam supplicationem. aliquos
ad sacros ordines consentias uel pmit
tas adduci. Item de uniuersis epis
p elladam prouinciam constitutis.

S. p. i. di. c. Nouit

Nec pretio nec gratia uel supplicatione aliqui
ad sacros ordines accedant.

Quibusdam narrantibus agnoui. quod in
illis partibus nullus ad sacrū ordinē

sine cōmodi datione puenīat. Quod
sitīe flens dico gemens denuntio.
quia cum sacerdotalis ordo intus
ortus occidit. foris quoq; diu stare
non potīt. Scimus quippe exeuīg
quid redemptor nr̄ p semetipsū.
fecit. quia in gressus templū cathe
dras uēndentium colūbas euertit.
Columbas enī uēndere ē de spū scō.
quē dn̄s omps cū substantialem sibi p
impositionem manuū hominibus
tribuit. cōmodum tempale pcipere
Ex quo ut p̄dixi malo euenire iam ē
dicitur quia qui in templo dī co
lumbas uēndē p̄sumpserunt. corū
dō iudice cathedre ceciderunt. Qui
uidelicet error in subditis propaga
tur cum augmto. Nam ipo quo q̄sq;
ad sacrum honorem pducitur. iā in
ipa puectus sui radice uitiatus pati
orem aliis uenundare quod emit. Et
ubi ē quod scriptum ē gratis accepi
stis gratis date. Cum prima sit cont̄
scām ecclām simoniaca heresis exor
ta. cur non ppndītur. cur non uidet̄
quia quem cum p̄tio quis ordinat
prouehēndo agit ut hereticus fiat.
Ideoq; ortamur ut nr̄m nullus demo
hoc fieri patiatur. Sz neq; grā alicui
neq; supplicationem aliquos ad sacros
ordines audeat pmoue nisi qui uitē
meritum actionis qualitas. ad hoc
dignum ēē monstrauit. Nā si aliī
factum inūenimus denuo. districta
canonica illud nouītis ultionē cō
pesci. Item simachus. Ad epalem ho
norē nullus p ambitum accedat.

Nullus itaq; p ambitū ad epalē hono
rem pmittatur accedē. Nā cū hic ex
cessus in laicali conūsatione culpet̄
quis dubitat qui in religiosis dō ser
uientib; incurrit obp brium. Itē gg̅.
Estote q̄ p̄cipue inor. De eodem.
dinatione solliciti. ad sacros ordīes
nisi puectiores etate. mundos ope
nullatenus admittatis. Eorum enī
qui in sacro sunt ordine collocandi
prius uita moresq; discutite. ut

dignos huic officio adhibē positis ñ
uobis potītia. aut supplicatio qui
rumlib; subripiat p sonarum. Qñ
q̄ de his tractari necce ē graues ex
ptos q; uiros consilii uri adhibete
participes. eumq; cis comuni hoc
delibatione p̄uisate. Ide colūbo epō.
Neq; fauore neq; uenalitate ad sacros
ordines quisquam promoueatur.

Pueri ad sacros ordines nullatenī ad
mittantur. ne tanto pīculosius cadāt
quanto citius conscendere ad alta oā
festinant. nulla sit in ordinatione
uenalitas. potītia ut supplicatio.
p sonarum. nichil aduersus hec que
prohibemus optineat. Nā p̄cul du
bio ds̄ offenditur. si ad sacros ordi
nes quisquā non ex mīto. s; ex fauōē
quod absit. aut uenalitate puehit.

E contra idem gg̅ quibdā suppli
cationib; unum accolitū altm̄
diaconū legitur ordinasse sicut ipe
scribit petro epo corsice int̄ cetera.
Epō intueniente. papa q̄ndā accolitū or
Latorem p̄statū p intercessionem dinauit.
Uē scitatis accolitum fecimus que
ad obsequia tua reīransmisimus. ut
similucrandis animab; amplius f
uerit. pficere amplius possit. Idem
elie pbro abbi. Quisq; in romana ecclī
sacrū ordinē accepit. ab ea ultius egdi ñ potīt.

Filium urm̄ epiphanium mandastis
ut ad sacrū ordinē pmouē debem
uobisq; transmittere. Sz in uno uos
audiuimus. in alto minime potuim̄
audire. diaconus quidē factus ē. s; q̄
quisquis semel in hac ecclā sacrum
ordinem accepit. egrediendi ex ea
ultius licītiā non habeāt. sicuo uidē
uos ñ potui. hac ex re cōsolationē abō
quia in filio uro requiesco.

Non itaq; quorūlib; p̄cib; ordina
tiones facte false dicantur.
Sz hee demū. que p̄cib; ordinandi.
ut eius amici. ñ spūali s; carnali af
fectu porrecte fuit. cum alias fute
ñ eēnt. quas ñ caritas intuemens s;
ambitio supplicans extorquet. ñ

J. e. Q. iii. Saluator.
S. e. q. quastudꝫ
J. q. iii. Exmt
J xvi. q. vlt. ꝫ
S. e. Q. e. q̄q̄ꝫ sacs.
S. p. i. di. xx. iiii. q̄ii.
S. p. i. di. lx. Jnouam.
S. p. i. di. lxiii. C. ii.
S. p. i. xx. iiii. Q. ñ.
S. d. lxxxiii. ca.
S. d. lxxvii. Jmie
S. d. xxiii. Quando
S. p. i. di. lx. Jnnouamus.
J. xii. q. ii. Jurmanu

solum aũt clicos cuiuslib; epi sũmus pontifex in eccl'a romana ual; ordĩare uerum & oportunitate exigĩte mona-chos: 7 quoscumq; clicos conuocare p't 7 inuitare. Vñ nicholaus pp. decod.

J. viiij. q. vii. c. vii

PER p̃ncipalem b'atorũ apl'oꝝ. p. 7 p. potestatem ius habemus. ñ solũ in mo-nachos. uerũ 7 in quoslib; clicos de qua-cumq; diocesi. cũ necẽ fuĩt ad nos cõ-uocare. atq; eccl'asticis exigẽtib; opo'-tunitatib; inuitare.

Quolib; g̃ munere interueniente. falsa diiudicantur ordinatio. Sicut aũt p̃cio interueniente. sacri ordines ñ sũt tribuendi. ita nec restituendi. Vñ tenĩ ait b'atus ambrosius. sac' ordines nec sunt p̃cio emendi. nec redimendi. Hinc & gg. iiii. ait. Precio interueniente sacerdotale offitium non restituatur.

S. p. i. di. lxxxiii. Capitulo secto.
J. x. q. vii. Quia. Jnt' cetera
J. xvi. q. i. Nulli epõꝝ
J. xviii. q. ii. Quã sit.

Nullus eps grauam aut seruile seruitiũ ex usu cõtra eccl'asticã normã. abbib; seu clicis suis imponat. ut' medietatẽ sacdota le officiũ: p̃cio interueniente restituat. quod si fecerit. officii sui piculũ subeat.

Qui aũt pecuniam accipiunt: ut ordinã-dis sacros ordines ñ tribuant. uel ad ca-nonice electioni assñsũ p̃beant. aut ec-ctiis edificandis. ut' consecrandis lapidẽ bñdictũ. ut' consecrationẽ subtrahant. multis argumẽtis accepte pecunie rei. 7 infames eẽ p̃bantur. Ait enĩ pascal' ii. Sacrilegi sunt iudicandi qui eccl'am dĩ non p̃mittunt regulariter ordinari.

J. xviii. q. ii. Jnt' aquã

Sunt quidã qui uiolẽtia ut' fauore ñ p̃mittunt eccl'as regulariter ordinari hos etiã decreuimus. ut sacrilegos iudi-candos. Codici lib. viiii. ad legem iuliã repetundarũ. Jmpatores. Gra-nus. Valerianus 7 Theodosius. Jubemus. Hortamur. ut si quis forte honoratoꝝ decurionũ possessoꝝ. postremo & coloꝝ. ac cuiuslib; ordinis iudice fuẽt aliqua ratione cõcussus. si quis scit uenalem de-iure fuisse sententiam. si quis penã. ut' p̃cio remissam ut' uitio cupiditatis in-gestam. si quis postremo quacũq; de cã improbũ iudicẽ potuẽt approbare. his ut' amministrante eo. ut' post ammini-strationẽ depositã in publicũ p̃uidat crimẽ deferat delatum approbet. Cũ probauẽt. uictoriam reportaturũ 7 re-gl'am. Item in gestis. l. iii. t. de calum-niatorib;. Vlpianus in lib. x. ad edic-tus. l. i. In eũ qui ut calũnie cã nego-tium facẽt. ut' non facẽt. pecuniã ac-cepisse dicitur: intra an-nũ in quadru-plũ eius pecunie quã accepisse dicet' post annũ simplu in factũ acciõ cõpe-tit. Ibidẽ. t' xl. iiii. t. de cõcussione. Marcell' t. i. publicanorũ iudiciorũ.

Concussionis iudicium publicũ non ẽ. s' si ĩõ pecuniã quis accepit quod crĩ-minatus sit: p̃ publicũ iudicium ex se-natus consultis quib; pena legis cor-nelie tenẽ iubẽt'. qui in accusatione innocẽtiũ coierũt. quiue ab accusan-dũ. ut' ñ accusandũ. denuntiandũ ut' ñ denuntiandũ. testimoniũ pe-cuniã accepit. Ibidẽ. t'. viii. t. ď. t'. iulia repetundarũ tenet'. qui cũ aliq̃ potestatẽ h'et pecuniã ob iudicandũ ut' ñ iudicandũ decernendũue accepit.

Vel neuter eius. ut' quo magis aut minus quid ex officio suo facẽt. Jdẽ ead' lege tenentur: qui ob denuntiandũ. ut' ñ de-nuntiandũ testimoniũ pecuniã acce-pint. lege iulia repetundarũ cauet'. ne quis ob militẽ legẽdũ mittẽdũue es accipiat. neue quis ex sñiã in senatu concilioue. p̃ dicẽdã pecuniã accipiat. ut' ob accusandũ. t' ñ accu-sandũ. Marcellus ibidẽ. lex iulia de repetundis p̃cipit. ne quis ob iu-dicẽ arbitrũue dandũ. mutandũue iubẽdũue. ne ue ob'dandũ. ut' non mutandũ. ñ iubẽdũ. neue ob litem estimandũ: iudiciũue capitis. pecu-nieue faciendũ t' ñ faciẽdũ. aliq̃ accep'. ho-die ex lege repetundarũ extra ordinẽ puniuntur 7 plerũq; ut' exilio puni-untur ut' & durius p̃ut amisẽt hac lege dãnatus. testimoniũ publice dare. aut iudex eẽ postulareue pro alio prohi— b— e— t— u— r.

Q. II

Sequitur secl'a questio qua querit' an p̃ ingressu monastii pecunia sit

exigenda ut exacta persoluenda. hoc utrumque licitum fieri. utriusque testamenti serie comprobatur. Legitur enim in primo regum libro. quod anna detulit secum samuelem postquam ablactatus in tribus uitulis et tribus modiis farine et amphora uini ad domum domini in sylo. Item in actibus apostolorum legitur. quod multitudinis credentium erat cor unum et anima una. nec aliquid eorum que possidebant quisquam proprium suum esse dicebat. sed erant illis omnia communia. Singuli uendebant predia sua. et ponebant pretia eorum ante pedes apostolorum. Quorum unus nomine ananias. dum partem sibi reseruaret. cum uxore sua saphira. sententiam maledictionis accepta. ante pedes apostolorum cecidit mortuus. hinc liquido apparet. quod ingressuri monasterium sua debent offerre rectoribus. nec aliter sunt recipiendi ibi. nisi sua obtulint. Sed aliud sua sponte offerre. aliud exacta persoluere. Anna mater samuelis non exacta. neque petita. sed sponte munera sacerdotibus obtulit. Credentes sua sponte offerebant apostolis ut indigentium necessitatibus deseruirent. que instante persecutione infidelium. eis possidere non licebat. ananias non ideo dampnatus est quia sua noluit offerre. sed quia spiritui sancto mentitus. pretia eorum que apostolis obtulerat. ex parte fraudabat. Non ergo his auctoritatibus permittitur rectoribus ab ingressuris aliquid exigere. sed sponte oblata suscipere. quia illud dampnabile esse hoc uero minime. Unde in bracarensi concilio legitur.

Pro dedicandis ecclesiis nichil exigatur.

S. q. i. Statuimus. j. q. iij. Ecclesia. j. xviij. q. ii. Eleutherius. j. xvi. q. vii. Pie. j. de c. di. i. Nemo ecclesiam.

Placuit ut quotiens ab aliquo fideli ad consecrandas ecclesias episcopi inuitantur. non quasi ex debito munus aliquod a fundatore requirant. sed si ipse quid aliquid ex suo uoto obtulit. non respuatur. Si uero aut paupertas illum aut necessitas retinet. nichil exigatur ab illo. hoc tantum unusquisque episcoporum meminerit. ut non prius dedicet ecclesiam. nisi ante dotem basilice et obsequium ipsius per donationem cartule confirmatum accipiat. Non leuis est ista temeritas ut sine luminaribus uel sine substantiali sustentatione eorum qui ibidem seruituri sunt. tamquam domus priuata consecretur ecclesia. Item bonifatius urbis rome episcopus scribit uniuersis caralitane ecclesie cenobitis.

Abbis qui ad conuersionem accedunt nichil est exigendum nec pretio aliquis ad conuersionem est inuitandus.

Quia cum pio mentis affectu fratres karissimi. Uestre destitutioni romana compatiatur ecclesia. uobis fortassis incognitum. sed cognitioni omnium non incognitum habetur. dubitationi autem uestre quod idoneum dem responsum. deum testificor. ipsa quoque me dubitatio reddit anxium et ineptum. Nunquam enim legimus dominum discipulos suos eorumue ministros conuersos. que pretia addita cultum aliquo muneris intuitu prouocasse. nisi forte de pauperum alimento quis mentionem proponat. Quorum nulli cuiusque professionis esset. uictualia negabantur. Scimus equidem quod omne datum optimum et omne donum perfectum desursum est. a quo bone uoluntatis donum accipit. qui sancto dei bationis arbitrio gratis deo seruire disponit. Restat ergo ut qui per aliquem ecclesie susceptionem munus accepit. diuinum donum quod apostolum non descendere debuit. uenundat. munere autem largiens importunius emat. Quod autem de diuini doni uenditoribus uel emptoribus. consequatur. concludi necesse non est. Caueto ergo fratres quantum ambiguum quod penitus silui. quod dictum secundum uestre uoluntatis propositum. nulla inuenimus ratione confirmatum. Uerum tamen si uestre necessitatis adeo est oportunus. que reppulistis. dummodo omnis absit pactio. omnis cesset conuentio. nulla que uestre ecclesie fiat distractio. accedat gratis. deo seruire incipiat. Suique regimini deuote gestus obsequium. ac post modum uos quam subsidii gratia. aliqua succedente munera largiri fratrum solatio. romana permittit ecclesia. Item gregorius in registro.

j. e. q. iii. Audiuimus

Abordinato non debet aliquid exigi sine eius uoluntate.

S. d. c. Nouit

Sicut episcopum non decet manum cui imponit uendere. ita minister uel notarius. non debet in ordinatione eius uoce sua. uel calamum uenundare.

Ab aut̄ qui ordinatus fuit. sim̄ neq; ex
actus ac petitus post acceptas cartas
7 pallium: offerre aliquid cuilib; ex
cđo gr̄e tm̄m̄ cā uoluit: hoc accipi nul-
lomodo ꝓhibemus. quia eius oblatio
nullā culpe maculā culpe ingerit:
Que ñ ex ambientis petitione ꝓcesit.

Auctoritate bonifatii patit̄ ostendit̄
quod sicut nullus ꝑ ꝓ e inuitandus
ad confusionē: ita nulli pecunie in
tuitu. eccl̄e largiri oportet ingressū.
Auctoritate uō gg̃ dat̄ intelligi. q
ꝓ ingressu eccl̄e. ñ lic; pecuniā exigē.
s; spontaneā oblatā liceat suscipere.
Itē oponit̄ illū apl̄i ad timoth̄m. Vidu
as honorare. que uē̄ uidue sūt. que
aut̄ ñ sunt uē̄ uidue. i. que suis uł
parentū opibus sustentari possūt ñre
cipiantur. ut eccl̄a sufficiat his que uē̄
uidue sunt. Itē ieronim᷒ ad damasum
pp̄. Qui sui ꝑtibus ꝓprius substentāri pōt

Clericos aūt illos ab eccl̄a stipendia ñ accipiat.
conuenit eccl̄e stipendiis sustentare.
quib; parentū 7 ꝓpinquoꝝ. nulla suf
fragantur: Qui aūt ex bonis parentū
7 opib; sustentari possūt: si quod pa
upum ē accipiunt. sacrilegiū ꝑfecto
committūt. 7 ꝑ abusionē taliū. iudi
cium sibi manducant 7 bibūt. Itē ꝓsper
in lib̄ de contēplatiua uita. capitulo x.
Quibus sua sufficiunt alimētis eccl̄e.

PASTOR eccl̄e his quib; ñ sustententur.
sua sufficiunt. ñ deb; aliquid erogare.
qm̄quidē nichil aliud sit dare quam
ꝑde. Nec illi qui sua possidentes. dari
sibi aliquid uolūt. sine grandi suo
peccō un̄ paup uicturus erat accipiūt.
De clericis quidē. s. s. dicit. peccā ppl̄i
mi comedūt. S; sicut nichil h̄ntes ꝓꝑi
ñ peccā. s; alim̄ta quib; indige uidn̄
tur accipiunt. ita possessores ñ alim̄
ta quib; habundant. s; aliena peccā
s u s c i p i u n t.

Verum his auctoritatib; ꝓhibent̄ ab
eccl̄a suscipi: ñ illi qui quondā fuert̄
diuites. s; postea omnia reliquerunt.
ut petrus. 7 mathēs. 7 paulus. aut
paupib; distribuerūt. ut Zacheus.
aut eccl̄e rebus ad iunxerunt. sicut
illi qui ꝑdia sua uendentes. ponebant ꝑtia
an̄ pedes apl̄orū. ut eēnt illis oīa co-
munia. s; illi qui in domib; parentū
residentes. uł sua relinquere nolentes:
eccl̄asticis facultatib; pasci desidant̄
de quib; in eodē lib̄ ꝓsp̄ subinfertur:
Qui sua relinquere ñ uult. sūptibus

SI q̄ uis ꝑ hoc ñ uult eccl̄e ñ debz sustentari.
sua relinquere ut habeat un̄ uiuat:
ut quid accipit un̄ rōnem reddat. ut
quid peccāis alienis sua multiplicat. I.
non ē m̄m dicē: quale peccatū cibos
paupum p̄sumendo suscipiat. qui eccl̄ām
quā iuuare de propriis facultatibus
debuerant. suis expensis insup grauāt.
ꝓpt̄ hoc fortassis in congregatione ui-
uentes. ne aliquos paupes pascant.
ne aduenientes excipiant. aut ne suū
censum cotidianis expensis imminuāt.
Quod si aliquid de fructib; suis eccl̄e ue-
lut ꝓ ipsa expensa sua cōtulint ñ se ꝓferat
in ani iactantia. illis quos nichil h̄ntes
pascat 7 uestit eccl̄a. Quia ꝑfecto ꝑfecti
or ē ille qui se mundi reb; expoliat.
aut qui nichil haūt nec hāe desidat.
quā ille qui ex multis que possidet.
eccl̄e aliquid ꝓstituit. ac se de eo q ꝓstituit
forsit a n i a c t a t.

Ecce qui prohibentur suscipi ab eccl̄a.
Illi uō qui oīa sua relinquūt. 7 pa
upib; tribuūt. uł eccl̄e reb; adiungūt
7 ab eccl̄a laudabilit̄ sūt suscipiendi. 7
eius opib; sustentandi. Un̄ in eodē lib̄ legit̄.
Qui sua relinquunt uł paupib; distribuūt
uł eccl̄e rebus adiungūt. laudabilit̄ eccl̄ā.

SAcerdotes cuilib; dispensatio eccl̄a dispensat.
nis cura cōmissa ē. ñ solū sine cupiditate
s; 7 cum laude pietatis accipit a poplō
dispensanda: 7 fidelit̄ dispensat accepta.
quia omnia sua: aut reliquid: aut pa
upib; distribuit. aut eccl̄e reb; aduīcx.
7 se inn̄uo paupm pauptatis amore
constituit. ut un̄ paupib; subministrat
in̄. ip̄ tanquā paup uoluntariū uiuat. Cli
ci q̄ quos paupes natiuitas fecit. cū p
fectione uirtutis uite necessaria. siue
in domibus suis. siue in cōgregatione

S. di. xxxii. Sig quis
J. xii. c. ii. c.
J. di. d. v. Jn ...

uinites accipiunt. quia ad ea accipi-
enda: non eos cupiditas ducit. sed
immundi necessitas cogit. de talib; uide
tur dicere apls. Qui in sacrario operant
que de sacrario sunt edunt. 7 qui de
altario deseruiunt: cum altario partici-
pant. Qui nisi de coteptorib; faculta-
tum suarum uel intelligi: nunquam se-
curus adiungere. Ita 7 dns ordinauit.
his qui euangelium annuntiant. de
euangelio uiuant. de euangelio uiuunt.
qui nichil habere ppriu concupiscunt. qui nec
habent nec habere aliquid cupiunt suorum sed
omnium comunium possessores. Qui de altari
de euangelio uiuit nisi laborantem. In ula
borat necessaria uite pape. Apls tm
qui sic euangelium pdicauit ut necessaria
sibi suis manib; ministrarit. de se euiden-
ter loquitur: Ego autem nullo horum u-
sus sum. 7 qr dixit secutus apls dicens.
Expedit michi magis mori quam ut
gloriam meam quis euacuet. euacuari
dicit gloriam suam. si ab eis quib; pdica-
bat. uoluisset accipe uite tpalis expn
sam. Nolebat quippe in psenti suis la
boris fructum. sed in futuro recipe. It ex co
agathensi. Juxta meritum laboris eccla-
sias stipendia sacerdotes distribuunt.

J. xii. q. ii. Cola
J. xvi. q. vii. c. ...

Clerici omnes qui eccle fideliter uigilanterque
deseruiunt. stipendia sctis laborib;
debita. secdm seruitium sui meritum por-
dinationem canonum a sacerdotib; consequantur.

Q. III.

Multorum auctoritatib; luce clarius constat.
quod ab ingressuris monasterium nullus
pecuniam exigere. Nec ille qui exigit
7 ille qui soluit: simonie crimen incurrat.
Sed adhuc obicit. quod ingressuri
monasterium pecunias tribuunt. 7 non ppo-
situm religionis. sed participatione sti-
pendiorum eccle emunt. tpalia g non spualia
ementes. nequaquam simoniaci habendi
sunt. His ita respondet. Non solum q spualia
sed 7 qui tpalia eis annexa ptio accipiunt.
simoniaci iudicantur. Unde malachias
loquens ex psona dni. Quis: inquid in
uobis qui claudat hostia. 7 incendat
altare meum gratuito. non est uoluntas
mea in uob dicit dns exercituum. 7 munus
non suscipiam de manu ura.

Hostia claudere non est sacri muneris officium
sed nil sibi adimercu. It gg scribit uni
uersis hispanis epis: De his qui sacros
ordines munerum acceptione dispensant.

Ad diuinus dilum quod nos audire non
oportuit. sed audisse pfecto non libuit. qs
dam s. ee sacri ordinis pfessiones. qui sub
munerum datione. uel acceptione dicecta
uel earum bnficia sibi usurpant. Quod
quidem scelus uos iam non dudum acriter
correxisse uehementer ammiram. Juste sed
utique corripiendus est. 7 a sce liminib; eccle
submouendus 7 qui pce ecce aditu
munia largitur. 7 qui ut ecclam adeat
quicquam psumit accipe. iste quippe donum dei emit. hic
autem uendere psumit. a sacrilegio qr hic facinus non dispar dixim
eius quod sponte 7 sacre de liberationis
arbitrio. gratis fieri debuit: sub pecunie
pactione causatur. Que qr fris kmi
que taliter facta sunt. curiose refellite
infecta phibite. uniusque iussionib; resi
stentes: digno anathematis uinculo
pcutere non dubitate. Jd rotomagensi epo.
7 gallicis omib;. De his qui ecclas t ecclastica bnficia

S. c. Q. i. Cap. ii.

Si quis dator. uel acceptor ecclesias uendit.
uel ecclastica bnficia. que quidam pbnda
uocant. sub pecunie interuentu susceperit
sium dando emerit: sium accipiendo u
diderit: a simonis non exdudit pdictione.
Sed si psseuerans fuerit. ppetua mulcetur
dampnatione. Nam qui sub religionis
obtentu dco famulari uoluit. si quid
accepit. 7 meritum pdit. 7 bnficio accepto
frustrat. Rationis g uigore cogitur
qr iniuste recepit. restituere. 7 quicquid
turpis lucri gra recepat non tenere. It gg
vii. pp. Officio suspendatur eps. bnfi
cia uel ecclastica officia uendens.

J. vii. c. Q. i. Saluator.
J. xii. q. ii. Alienatio

Si quis eps pbndas archidiaconatus
ppositura. uel aliqua officia eccla
stica uendidit. uel aliter quam statuta
scorum patrum pcipiunt ordinauit:
ab offo suspendatur. dignum est enim ut sic
gratis epatum accepit. ita mbra eius
epatus gratis distribuat. Jd ex turba
nipp. habito alium nec.

Nec altaria nec pbendas epis uendere licet.

Qvestum: de epis qui altaria monasteriis
data: frequenter redimi pecunia compelle-
bant. Quia quidam simoniace pravita-
tis usus. in galliarum partibus; iam diuti-
us inoleuit. ut ecclesie vel decime que vul-
gari vocabulo apud eos altaria nun-
cupantur: monasteriis date. sepius
ab epis sub palliata avaritia venundan-
tur. mortuis nimirum. seu mutatis clericis:
quos personas vocant. Nos auctore deo
venalitatem omnem tam ex rebus quam ex mi-
nisteriis ecclesiasticis propellentes: hoc ulterius
fieri auctoritate apostolica prohibemus. Sicut
et prebendas omnis venundandas interdicimus.
Porro quecumque altaria vel decimas ab
annis. xxx. et supra. sub huiusmodi
redemptione monasteria possedisse no-
scuntur: quiete deinceps et sine molestia
qualibet eius possidenda firmamus. sal-
uo utique episcoporum censu annuo. quem ex eis
altaribus habere soliti sunt. Item. Quicquid
data vel promissa pecunia in sacris ordinibus
acquiritur irritum habeatur.

Ea que a sanctis patribus de simoniacis sta-
tuta sunt. nos quoque iudicio et apostolica
auctoritate firmamus. Quicquid igitur in sacris
ordinibus vel in ecclesiasticis rebus vel data.
vel promissa pecunia acquisitum est. nos
irritum esse et nullas umquam vires op-
tinere censemus. Augustinus de doctrina
christiana. Totum. Quicquid possidetur nomine
Totum quicquid homines habent pecunie intelligitur.
in terra: omnia quorum domini sunt pecunia vo-
cantur. Servus. Vas. Ager. Arbor. Pecus.
quicquid horum est pecunia dicitur. Ideo autem pecunia
vocata: quia antiqui quicquid habebant
in pecoribus habebant. Item pascalis papa.
Qui ecclesiastica beneficia emerit ecclesiam quasi
Siquis obiecerit non con emere probatur.
secrationes emi: sed res que ex consecratione
proueniunt. penitus decipi probatur. Nam
cum corporalis ecclesia. aut episcopus aut abbas
aut tale aliquid sine rebus corporalibus in
nullo proficiat. sicut nec anima sine
corpore corporaliter vivit. quisquis
horum alterum vendit: sine quo nec alterum
provenit. neutrum invenditum derelinquit.
Nullus igitur emat ecclesiam vel prebendam.

vel aliquod ecclesiasticum. nec pastum. ante vel
postea: nec pastellum. pro huiusmodi sol-
vat. Idem urbanus episcopus servus servorum dei
dilecto filio. ide preposito ecclesie sancte dei viien-
nis: salutem et apostolicam benedictionem. Quod in euangelio
prohibetur investitura ecclesie a laicis fieri.

Salvator dicit in evangelio ecca
fine seculi pseudochristos et pseudoprophetas surgere
et multos seducere et fideles suos in mundo
multas habituros pressuras. sed tamen portas
inferi non prevalituras; propterea quia inquit apostolus
oportet esse hereses. ut qui probati sunt ma-
nifesti fiant. Oportet enim nos cum prophetis ex
aduerso consurgere. et murum pro domo israel op-
ponere. et cum apostolo per multas tribulationes
intrare in regnum dei. Quoniam non sunt condigne
passiones huius temporis ad futuram gloriam que
revelabitur in nobis. Igitur quia innotui-
sti nobis dicens obicere vestrum vindere ecclesiasticam
rem simoniacum cum sit. hoc simoniacum esse pa-
tenter colligitur. Ex hoc quod beatus apostolus ait
simoni. Pecunia tua tecum sit in perditi-
one. quia existimasti donum dei pecunia
possideri. donum quippe est dei. spiritus sanctus. donum dei
res ipsius ecclesie oblata. Et sibi animaduertit
simon magus qui ad fidem accessit: non spiritum
sanctum. quo ipse erat indignus. quoniam ut scrip-
tum est. spiritus sanctus qui discipline effugiet fictum. sed
donum eius emere voluit. ut ex venditione
signorum que per eundem fierent. multiplicata
pecunia lucraretur. Nec apostolus emptione
spiritus sancti quam bene fieri non posse novit. Sed ambitio-
nem questus talis et avaritia que est ido-
lorum servitus. in eodem symone exorta
et maledictionis iaculo percellit. Quod sanctos
igitur res ecclesiasticas que sunt dei dona a deo fide-
libus et a fidelibus deo donantur. quecumque ab
eodem gratis accipiuntur. et ideo gratis dari
debent. propter sua lucra vendit vel emit. cum
eodem simone donum dei possideri pecunia
existimat. Ideoque qui eas non ad hoc quod in-
stitute sunt. sed ad propria lucra munere lingue.
vel indebiti obsequii. vel pecunie largitione
vel adipiscitur. simoniacus est. Cum principalis
intentio fuit simonis sola pecunie causa
avaritia videlicet. idolatria. ut ait
apostolus paulus aliquin est sinodus calce-
donensis sex centorum et xxx. episcoporum.

Simulemant auctoritates cerne que
affirment decimas prescribi non posse.
dicimus eas loqui de decimis que ecclesie
dantur.

di. xxii. q. ii. Aliena
di. xviii. c. vlt.
di. xiii. q. ii. c. i.
di. xvi. q. iiii. c. i. cum Si hec
monasteria non monachorum cenobia. sed quelibet canonicorum
maiores ecclesie intelliguntur. in qua significatione apud gallos mona-
steria accipiuntur. in quorum provincia hoc concilium factum non dubitatur.

C. de consuetudine prescriptio. Recepit.

S. d. xliii. c. i.

di. i. q. cap. Reatus

S. e. Q. i. §. Sunt nonnulli. Capitulum ult.

procuratorem uel defensorem ecclesie, uel quemquam regule subiectum, aut omnino pro pecunia ordinari prohibet, ut mediatores quoque tanti sceleris anathematizentur, nisi quod eosdem simoniacos iudicet. Quod autem ipsi prefati milites ecclesie ob huiusmodi sceleris talem percellantur, nemo sapiens negabit: non militantem ecclesie multo damnabilius ob hanc causam, id est uenditionis uel emptionis, debere percelli. Beatus predecessor noster Paschalis decretali sanctione affirmat, quod quisquis eorum alterum uendidit, sine quo alterum non prouenit, neutrum non uenditum derelinquit. Ac per hoc eum qui rem ecclesie uendit uel emit, simoniacum esse intelligitur. In nomine uero procuratoris intelligit prefata synodus quemlibet ecclesiasticarum rerum administratorem, uel ubi gratia prepositum, economum, uicedominum, defensionis nomine aduocatum, siue castaldum, et iudicem. In subiecto regule archipresbiterum, archidiaconem, canonicum, monachum, uel quemlibet ecclesiastico mancipatum officio. Quod uero spiritum sanctum quantum in se est uendat uel emat, qui preposituram uel huiusmodi aliquid uendit uel emit, Augustinum audi super Iohannem: O quot preposita se cernunt. Alium prepositum habet Carthagini principatus, alterum in Mauritania Rogatus, alterum habet in Numidia ille uel ille, quos iam nec nominare sufficiam. Circuit ergo aliquis emere columbam, unusquisque laudat prepositum suum quod uendit et cetera. Ecce uenerabilis Augustinus de prepositure districtione agens, in nomine columbe, scilicet spiritus sancti, uenditionem uel emptionem accipit, sicut et omnes huius euangelii capituli tractatores. Pensandum uero est qua pena multentur, qui iam dona ecclesie sue oblata uendunt uel emunt, sicut flagellis a templo dei eiecti sunt, qui quamquam deo erant offerenda uendebant uel emebant. Si deo offerendorum uenditoribus uel emptoribus dictum est: Vos fecistis domum patris mei domum negotiationis et speluncam latronum: quid dicetur de ecclesie oblatorum uenditoribus uel emptoribus? Et ne quis insanus obiciat minus hoc dominum tam acriter uindicasse, quia tunc illa in templo dei uendebantur, ecclesiastice uero res modo extra templum distrahuntur, attamen de supra

S. e. q. i. §. [illegible]

Augustinus non terminante locum uenditioni uel emptionis prepositorum, sed tamen indiffinite dicentem: Circuit aliquis emere columbam, unusquisque prepositum suum laudat quod uendit, non adiciens in templum uel extra templum: hec esse uenditores uel emptores sacrarum rerum sufficiant. Item Alexander episcopus, seruus seruorum dei, Lucensis ecclesie clero et populo in perpetuum.

Ministri et seruitores ecclesie absque ulla uenalitate ab episcopis ordinentur.

Ex multis partibus hoc detestabile malum intra uestram ecclesiam inoleuisse cognouimus, ut nulli quamuis religioso quamuis scientia et moribus predito ecclesiasticum beneficium concederetur, nisi ei qui per prophano pecunie munere illud emere studuisset. Fiebatque ecclesia et eius res ita uenalis, uelud quedam terrena et uilis merces, in negotiatoribus ad uendendum exposita. Quod malum quam detestabile, quantumque deo sanctisque sit exosum, et sacri canones docent, et fere omnibus manifestum existit. Ista sententia inuenitur in .ii. capitulo Calcedonensis synodi. Calcedonense concilium namque unum ex principalibus simili pena condemnat eos qui ecclesie beneficium interuentu pecunie acquirunt, et eos qui sacram manus impositionem per quam spiritus sanctus confertur, mercari dinoscuntur. Utrosque enim auctoritate inexpugnabili illos a beneficio, istos a sacro ordine iubet expelli. Unde humani generis redemptor, omnes ementes et uendentes de templo eiciens, cathedras uendentium columbas euertit, nummulariorum effudit es, preceptique sui auctoritate denuntians et dicens: Nolite facere domum patris mei domum negotiationis. Illud quoque in eodem facto sollicite considerate, quod per totum textum sancti euangelii nusquam reperitur dominum in tanta seueritate tam districta censura iustitie peccantes corripuisse, cum non solum eloquio increpans, uerum et facto flagello de funiculis uerberans, omnes eliminauit de templo. Aperte demonstrans quod tales negotiatores non sicut ceteri peccatores corripiendi sunt, sed a templo dei et a sancta ecclesia longius sunt proiciendi. Nam sicut per columbarum uenditores illi denotantur qui sacram manus impositionem uendere conantur, sicut per nummularios

S. e. q. i. cap. vii.

S. q. i. c. [illegible]

J. xvi. q. [illegible]

S. q. i. c. [illegible]

ecclesiastici beneficii venditores designantur. Qui domum Dei evangelio teste speluncam latronum efficiunt. Quapropter ego Alexander sancte Romane ecclesie sedis episcopus, immo minister indignus, tot et tanta mala in multis ecclesiis et maxime in Lugdunensi ecclesia ex iniqua concupiscentia fieri aspiciens, ne sanguis inquorum a districto iudice de manu nostra requiratur, illa extirpare et eradicare penitus decrevimus. Constituimus itaque et presenti decreto confirmamus, sicut olim nostri decessores fecisse noscuntur, nullum deinceps episcoporum beneficium ecclesie, quod quidam canonicam vel prebendam seu ordines vocant, pro aliquo pretio vel munere clericis audeant unquam conferre, sed omnes ministros et servitores ecclesie gratis absque ulla venalitate in sancta ecclesia studeant ordinare. Nec eligant in domo Domini qui maiores sacculos pecunie conferant, sed eos qui mo---oribus et scientia divites pro officio suo ipsam valeant sustentare ecclesiam. Constituimus et eodem modo firmamus ut nullus ecclesiastici gradus clericus pro ecclesie beneficio audeat aliquid conferre aut fabricas ecclesie vel in donariis ecclesiarum, seu etiam quod pauperibus sit tribuendum, quia teste scriptura qui aliquid male accipit ut bene dispenset, gravatur potius quam iuvetur. Quod si aliquis divinorum preceptorum et animarum salutis immemor prefatum beneficium ecclesie iniqua cupiditate ductus emere vel vendere temerario ausu presumpserit, sicut in Calcedonensi diffinitum est concilio, gradus sui periculo eum subiacere decrevimus, nec ministrare possit ecclesie quam pecunia venalem fieri concupivit, et istius terribilis anathematis mucrone percussus, nisi resipuerit, ab ecclesia Dei quam lesit, omnino abscidatur. Item Gregorius Bonito XIII. Qui dona Dei vendunt vel emunt pariter a Deo dampnantur.

Venditores et emptores de templo eliminat Christus, qui aut eos qui pro munere impositionem manuum tribuunt, vel eos qui donum Dei emere nituntur dampnat. Item. In templo vendentes sunt qui hoc quod quibusdam iure competit ad premium largiuntur. Iustitiam enim vendere est hanc pro premii acceptione servare. Ementes vero in templo sunt qui dum hoc quod iustum est proximo persolvere nolunt, dumque rem iure debitam facere contempnunt, dato patronis pretio emunt peccatum. Item Beda. Qui gratiam quam a Deo acceperunt ingratis exercent venditores columbarum sunt.

Venditores non solum sunt columbarum et domum Dei faciunt domum negotiationis qui sacros ordines largiendo pretium pecunie vel laudis vel honoris inquirunt, verum hi quoque qui gradum vel gratiam in ecclesia spiritualem quam Domino largiente perceperunt non simplici intentione sed [illegible] humane causa retributionis exercent, contra illud apostoli Petri: Qui loquitur quasi sermones Dei, qui ministrat tamquam ex virtute quam administrat Deus, ut in omnibus honorificetur Deus. Quicumque ergo tales sunt, si nolunt veniente Domino de ecclesia auferri, auferant ista actibus suis, ne faciant domum Dei domum negotiationis. Item ex epistola Urbani pape. Que consecratione pervenerunt in suum ius vel usum vel munere nemo convertat.

Res ecclesie que ex consecratione pervenerunt in suum ius vel usum vel aliquo munere aliquem convertere non debere docens sanctus Urbanus ait: Quisquis res ecclesiasticas que Domini dona sunt, quoniam a Domino fidelibus et a fidelibus Domino donantur, queque ab eodem gratis accipiuntur, et ideo gratis dare debent, propter sua lucra vendit vel emit, cum eodem Simone donum Dei pecunia possidere existimat. Item Gregorius VII. Simoniacus est episcopus qui decimas et collationes laicis non clericis distribuunt.

Pervenit ad nos fama sinistra quod quidam episcoporum non sacerdotibus per diocesis decimas atque christianorum oblationes conferant, sed potius laicalibus personis, militum videlicet sive servitorum, vel quod gravius est consanguineis. Unde si quis amodo episcopus inventus fuerit huius divini precepti transgressor, inter maximos hereticos et antichristos non minimus habeatur. Et sicut in Nicena sinodus de simoniacis constituit, et qui dat episcopus et qui recipit ab eo laicus, sui pretio sui beneficio eterni incendii ignibus deputentur. Item Pascalis II. Episcopi qui decimas

In xii. causa q. v. forte.

S. eadem causa q. i. cap. vii.

In xii. q. i. Res ec.
S. e. q. Salvator

In xvi. q. iii. ca.
In xii. q. i. Res ec.
S. e. q. Salva.

In xvi. causa q. vii.

pro pecunia

A pecunia tribuunt, spiritum sanctum vendunt.

Altare et decimas per pecuniam dare et spiritum sanctum vendere simoniacam heresim esse nullus fidelium ignorat. Item Innocentius papa. Careat honore male acquisito qui ecclesiastica beneficia invenire temptavit.

Si quis prebendas vel prioratum seu decanatum aut honorem vel promotionem aliquam ecclesiasticam seu quodlibet sacramentum ecclesiasticum, ut puta crisma vel oleum sanctum, consecrationes altarium vel ecclesiarum interveniente execrabili ardore avaritie per pecuniam acquisivit, honore male acquisito careat, et emptor atque venditor et interventor nota infamie percellantur. Et nec pro pastu nec sub optentu alicuius consuetudinis ante vel post aliquid exigatur, vel ipse dare presumat, quoniam simoniacum est, sed libere absque diminutione aliqua collata sibi dignitate atque beneficio perfruatur.

De secunda et tertia questione quid sacri canones diffiniant auctoritatibus hinc inde in medium deductis patefactum est.

Q. IIII.

Nunc ergo de quarta questione est tractandum: an paternum crimen huic imputetur quod eo ignorante constat admissum. Quod ignorantia huic excusetur multorum auctoritatibus probatur. Ait enim Augustinus: Alienum crimen nescientem non maculat.

Nullus crimen maculat nescientem. Item. Quis locus innocentie relinquitur, si alienum maculat nescientem? Item in Africano concilio legitur. De infantibus qui a barbaris baptizantur.

Placuit de infantibus qui a barbaris baptizantur, neque suo hoc fecerunt iudicio, cum ad ecclesiam Dei salubri proposito fuerint reversi, nec parentum illorum error impediat quominus promoveantur sacris altaris ministeriis. Item in eodem. De eodem.

Qui apud donatistas parvuli baptizati sunt, nondum scire valentes erroris interitum, si postquam ad etatem rationis capacem pervenerunt, agnita veritate falsitatem eorum aborrentes, ab ecclesia ordine antiquo per manus impositionem recepti sunt, tales ad suscipiendum munus clericatus non debet impedire nomen erroris. Item Leo IIII. Brunno et Adalfrido. Consanguineorum malefitia in nullo clericis obsunt si nichil conscii fuerint.

Quia presulatus nostri, quod bene nostis, magisterium non solum de sacerdotum, verum etiam ceterarum utilitatibus debet esse sollicitum, propterea fraternitatem vestram scire volumus, hunc presentem presbiterum ad sedem apostolicam venisse nobisque violentiam et excommunicationem suam per ordinem retulisse. Quod si non iusto legis tramite illi sua fuisse ablata ecclesia similiter indicavit. Quam alius dato munere sacerdos zelo ductus invidie usurpare presumpsit. Unde parentes eius magno dolore compulsi presbiterum illum qui suam tenebat ecclesiam mox comprehenderunt, et eius oculos eruerunt. Tamen ipse sepe dictus sacerdos dicit quod absque sua voluntate suo consilio hoc sit pactum. Quod si ita est, ut ipse nobis suo ore testatus est, vobis magnopere providendum est, ut si ipse canonice excommunicatus non est, canonica super eum fiat remissio. Item ex concilio Toletano IIII.

Pro perfidia parentum filius obesse non debet.

Iudei baptizati si postea in Christum prevaricantes qualibet pena damnati existunt, a rebus eorum fideles filios excludi non oportebit. Quia scriptum est: Filius non portabit iniquitatem patris. Item Augustinus ad Bonifatium. Non imputantur peccata parentum his qui ab his personaliter divisi probantur.

Iam itaque cum homo in se ipso ab eo qui genuit alter est effectus, peccato alterius sine sua consensione non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum quia unus erat cum illo et in illo a quo traxit, quando quod traxit admissum est. Non autem alter trahit ab altero, quando sua unoquoque propria vita vivente iam est unde dicatur: anima que peccaverit ipsa morietur. Ut autem possit puer regenerari per officium voluntatis aliene, cum offertur consecrandus, facit hoc unus spiritus ex quo regeneratur oblatus. Hinc etiam Gregorius in libro XX Moralium

I. xxx. c. Q. iii. Nimium sunt.

I. xv. q. i. c. i. iii. et iiii. v. viii.

I. xxiii. q. iiii. Illum. I. q. vii. Quicumque. Sed illud ex nimio rigore vel ex ecclesiastica dispensatione est. Vel ibi de his qui postmodum in adulta etate heresi consentiunt. Hic de illis qui non acquiescunt.

S. di. lvi. Sacerd.

I. vii. q. c. Conveni

S. p. i. di. L. vi. ...

I. xxx. ii. Q. iiii. Sicut.

S; aliud ē non prius ꝯsecre nisi aliqd ex pacto detur. ł pmittatur: qđ hic penit̃ reprobat̃. alii post dedicationē paciſci. de annuali ſuo reditu ex oblationib; eccłe ſurgente epo. ⁊ eius eccłe pfuturo qđ ibi factū pmittitur.

Hec quia imitatur impietas alterius nocet.

Homini qui similis tui ē nocebit impietas tua. ⁊ filium hominis adiuuabit iustitia tua. humana impietas et nocet. quā puertendo coinquinat. Et rursus eum adiuuet nr̃a iustitia. quam plurius actionibus immutat. Nocere enim uł adiuuare nesciunt ea que uł a bono corrumpe uł a malo pmutare n̄ pſūt.

Contra dn̄s ad moisen. Ego sum ds̄ zelotes qui uisito peccata patrum in filios usq; in tertiam ⁊ iiii. gn̄ationem. licet non in equalitate iudicii s; magnitudine clemētie. Augustinus hoc dictū asserit ita dicens. In iii. ⁊ quarta gn̄atione. peccā patrum se dn̄s cōminat̃ in lege filiis suis redditurum. non in equalitate iudicii ut alii peccent. et alii puniantur: s; magnitudine clemētie. Dum semp expectat penitētiā ⁊ quod in prima gn̄atione delinquit̃ n̄ prius corripit. ⁊ em̄dat. nisi iii. ⁊ iiii. generatio euenīt.

J. vi. q. i. Verū hoc. cāº
J. xxiiii. q. v. Cū hō cāº
S; illud specialiter istud generalit̃ dicit̃

Dig. t. de penis. Crimina uł pena patna nullam maculā in filio infligē pt̃. Namq; unusquisq; ex suo admissu sorti subicitur: nec alieni criminis successor constituitur. Idq; ᷓ diuites frēs gerapolitanis rescripserunt. It̃ ex eccł tolletano

Cum g̊ de baptizatis abbr̃ticis ~~[illegible]~~. innocentius scribat. Lex ē eccłe his qui abbr̃ticis baptizati sunt. p manus impositionem. laicam tm̄ prebē cōionem. Nec ex his aliquē in clericatus honore ł ex higuo subrogaē. patet q; infantē q ab heticis baptizati sunt. sola excusat ignorantia. ut iusta illud africani cō. Ad suscipiendū clicat̃ officiū. n̄ eos inpediat nomen erroris. It̃ sicut aug̊ scribit ad auxiliū epm̄. Nō imputant̃ filiis peccā parentū. q post eorū natiuitatē a parētib; cōmittunt̃. nec p peccatis parētū spūali pena filii sunt plectendi. Offō aūt ł bn̄ficio eccłe priuari. spūal pena ē. Nō g̊ hac expectād patris pmeret̃ filius. Itē. Si excusatur q ignorāt a simoniaco ordinat̃. ut sup incaplō urbāni leg̊ ⁊ iste excusand̊ ē. qui pignorantiā simoniace ordinat̃. S; obicit̃ illud gg̊.

J. xxiiii. Si habes

De eccłia que pactione consecratur.

S. q. i. Statim
S. q. ii. C. i.
J. xviii. q. ii. Eleuthe. cāº xx.

Eccla que pactiōe consecrata fuerit. potius execrata dici deb; quam consecrata. ⁋ Itē. Peccō ciuium thesauri iericho anathatizati leguntur. un̄ achior qui reglam aureā. ⁊ quedā alia furatus ē. d anathate dr̄ tulisse. Itē. Peccō amalechitarum. aīalia eorum iussa sūt interfici. quib; quia saul pepc̄. audiuit a samuele. Nescitis qa peccm̄ ariolandi ē repugnaē. ⁊ quasi scelū idolatrie nolle acqesc̄e. Itē. Peccō egiptiorum possessiōes eorum grandini tradite. iumta ⁊ pmogenita eorum morte cōsūpta sunt. Itē. Peccō isrlitarum archa dn̄i philisteis tradita ē. Sic g̊ que sensu caret. ut eccłia. altaē. archa dn̄i. lapidē iericho. ł exsecrant̃. ł peccōrib; tradunt̃. ł anathatizantur. ł grandine duastant̃. si ea que uim intelligendi non hn̄t. ut aīalia egiptiorū ⁊ malechitarum peccis hoīum morte pduntur. Patet q nullū excusat ignorantia criminis. maxiē cū ex eo utilitas deferatur ignoranti. ueluti si quispiam de latrocinio ⁊ rapina filio suo ignoranti diuitias ꝯgereret. non excusaēt filium ignorantia: quin post mortē patris cogatur reddē. male cq̄sita. Itē. Peccō achor. plebs isrlitica in manib; hostium tradita ē. Itē. Peccō filiorum heli. pp̄ in manu philistinorū corruit. Peccō quoq; plebis electi eorum sepe sunt inpediti. ⁊ tandē cum eis pphe ducti sūt captiui. His ita respondetur. Insensibilia ⁊ irrōabilia. peccō hoīū uł exsecrantur. ł anathatizant̃. ł morte pdunt̃. n̄ participatione peccati s; cā sacramenti. ł detestatiōe peccī. ł flagello delinquentiū. Cā sacramenti ut thesauri iericho. et animalia amalechitarum. Jericho enī luna interpretatur: significat istud mundū. Amalechite interptantur lingentes sanguinē. significant̃ cupidos ⁊ auaros ⁊ dmones. Isrlite interptant̃ uiri uidentes deum. significant multitudinē scōrum. Lapides g̊ ⁊ thesauri iericho. anathatizantur. Aīalia amalechitarum interfici iubent̃. ad exami

nandum cupiditatem israelitice plebis ut consignaretur quod muri vitiorum et huius mundi thesauri, qui per lapides et thesauros Iericho designantur. Insatiabiles quoque vitiorum motus, qui per animalia Amalechitarum intelliguntur, non debent transire in sortem sanctorum. Animalia vero Egyptiorum et possessiones eorum et primogenita grandine et morte consumpta sunt, ut in illis punirentur, quorum felicitate letabantur, et ut daretur intelligi quod mundus peribit et concupiscentia eius. Sed et terra Israelitarum in salsuginem versa est, segetibus eorum imbres adversi sunt. Animalia eorum sterilitate et morbo consumpta sunt, ut auctorem suum, quem per beneficia cognoscere noluerunt, saltim per supplicia sentirent. In detestatione vero peccati pecunia Simonis dampnata est. Cui dictum est: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia existimasti donum Dei pecunia possideri. In detestatione quoque eius quod commissum est, altare et ecclesia que per simoniam consecratur, non tam consecrari quam execrari dicitur, quia qui in venditione pecunie oleum consecrationis effudit, non consecrare sed execrare est credendus. Hinc est quod beatus Gregorius ecclesias ab Arrianis consecratas iterum consecrari precepit, quia sanctificationem consecrationis que non nisi in fide Trinitatis perficitur, prestare non poterat, qui fide carebat. Archa vero et propheta peccato suorum civium hostibus traditi sunt. Levite quoque, qui murmure eorum impediti sunt, non in pena commissi, sed in experimentum et exemplum patientie hec passi sunt. Item populus, qui peccato Achor et filiorum Heli in manibus hostium traditus est, significat subditos corporaliter flagellari, ut inter ipsa flagella prelatorum peccata sentiant. Sicut Achor sorte deprehensus lapidibus obrutus est. Sic et in navicula Ione periclitatur, ut fugitivus sorte deprehensus fluctibus mergeretur. Aliquando pro merito prelatorum depravatur vita subditorum, ut prelatis suis subditi faventes ad malum cum eis simul corruant, sicut filii Israel diu portantes peccata sacerdotum tandem cum eis ceciderunt in manibus hostium. Item David populum numeravit, quo peccato gladius Domini desevit in populum. Sed in lata gente gloria regis est, in diminutione plebis contritio principis. Quia ergo de numerositate sue gentis superbivit, iure in eius diminutione punitus est. Item parvulos Sodomitarum non excusavit ignorantia, quin pro paterno scelere celesti igne consumerentur. Sed hoc igne pena illorum diminuta est, quibus successio paterni sceleris est adempta. Pariter etiam demonstratum est peccatis parentum parvulos aliquando quidem corporaliter flagellari. Illud idem de parvulis etiam intelligendum est, qui peccato Dathan et Abiron vivi descenderunt ad infernum. Item Cham peccante Chanaan filius eius maledicitur. Giezi delinquente lepra transmittitur ad posteros. Iudeis clamantibus: Sanguis eius super nos et super filios nostros, et reliquie eorum pene mortis adiecte sunt. Achab quoque peccante posteri eius regni solium amiserunt, et qui de eius semine in regno videbantur nati fuerunt, usque ad purgatam labem illius familie a genealogia Domini sunt exclusi. Odium quoque Esau, ut Malachias testatur, transivit ad Idumeos. Quibus omnibus colligitur quod ignorantia peccati non excusat aliquem. Sed his exemplis non probatur teneri peccato aliorum non imitatores neque consortes eorum. Quicumque enim de semine Esau et ceterorum ad Dominum conversi paternam maliciam detestati sunt, non odium sed divinam clementiam experti sunt. Ita ut ait Ambrosius: Tunc turbatur navicula Petri, in qua erat Iudas, quia quamvis suis meritis erat firmus, turbatur tamen alienis. Ignorabat enim Petrus peccatum Iude; non tamen ignorantia excusavit illum. Sed turbatio hec non peccati contagio, sed corporalis persecutio intelligitur, quia mitis malorum numquam ad bonorum perveniunt, ut eorum turbent infirmitas. Non itaque his auctoritatibus simoniaci probantur, per quos ignorantibus pecunia data est. Non ergo iste potest probari reus criminis, cuius non habuit conscientiam. Notandum quoque est, quod non omnis ignorantia aliquem excusat. Est enim ignorantia alia facti, alia iuris. Facti alia quod non oportuit eum scire, alia quod oportuit scire. Quod non oportuit eum scire, sicut apostolus ait: Si quis infidelium vocaverit vos ad cenam, quodcumque vobis appositum fuerit comedite, nichil interrogantes. Si quis vobis dixerit: hoc idolis immolatum est, nolite comedere. Ecce quod vocatum ad cenam non oportebat scire carnes sibi appositas idolis fuisse immolatas. Quod oportuit scire eum, sicut ignorantia Iudeorum et reliquorum infidelium, qui ea que a prophetis de Christo fuerant prenuntiata adhuc ignorant esse completa. Unde audis adhuc expectant venturum. Hec neminem excusat. Item ignorantia iuris alia naturalis, alia civilis. Naturalis omnibus adultis dampnabilis est. Ius vero civile aliis permittitur ignorare, aliis

non. Juris civil' ignorātia. nemini obē in adq̄ri do. ut in eo sine negotiū inde cōtigit. ut si minor pecuniam dedit filio. fa. repetit.
In maiore uō quasi delictū ē. Itē. Si suc cessione tibi ī maiori ōlatā cū alio sine iudice diuidas putās testamtū iure sub nixū. cū non eēt solidā successione obti nebis. t' idq̄ nullo iurē ōbuisti. aut iure natāli ñ debuisti. sʒ ciuili: tanquā exci rographo soluā aut pmittā repetis. nō ita sʒ ōlictū. Nā si putat s'uccē rē suā ple gē rape. incidit in institutionē. Si quis ī tantā. Jn hoc aut̄ non fuit ignorātia iuris sʒ facti. ⁊ illius q̄ non oportuit eū scīē. Jte atq̄ ḡ eminis excusat eū ignorātia patni ōlicti. q⁊ si oportuissʒ eū scīē. infirmita te tñ etatis. ōphēdē ñ potāt. Qđ uō .v. lo co q̄r. an liceat ei eē in ecclā. t' fungi or dinatioē. quā patna pecuīa ē assecut̄. auctoītate diffinit' urbani. qui scēbens ō simoīacis. ait int' cetā. De paruulis qui cupiditate parētū ecclās emunt.

Q.V.

Quicūq; sane cupiditate parētū cū ad huc paruuli paruuli eēnt ecclās uł ecclāꝝ parte ꝑ pecuīas adepti sūt: Post quā eas oīo dimiserit. si canoīce in eis uiuere uoluerit, ꝓ magna miā eos ibidē eē ɔcedim'. neq; ꝓ hoc facto a sacs or dinib; illos remouem'. si alias digni inueniant'. Jlli uō qui ꝑ se ipōs cū maio ris etatis eēnt. nefanda cupiditate ducti eas emerīt. si in aliis ecclīis cano nice uiuere uoluerit. seruatis ꝑpriis ordinib; ꝓ magna miā ibi eos mini strāē pmittim'. Qđ si ad alias transferri fortasse ñ potuerit. ⁊ in eis canoīce ui uē pmisimꝰ minoīb; ordinib; ɔtenti. ad sacros ordines ñ accedat. Saluatā in oīb; aplice sedis auctoītate. Siq̄ tñ añ ordinatioñe. catholice ordina ti sūt. cū ea que emerīt dimiserit ⁊ uitā canoīcā egerīt. in suis gradib; pmittāt'. ñ forte huiʼmoī ecclā sit. ut ibi pmū locū ōbeāt optinere. Primum enī. t' singlarē. t' ꝑpoītūre locū in eptis ecclīis. eos habē ñ pati mur. Hoc aut̄ eū ñ ex p iudicio canonū sʒ ex miē dispensatione di xisse. ex eptła eiusdē colligitur. missa uitali pbro in hec uerba.

Jn dignitate seruanda simoniacis miā pōt impendi si eos uita commendat.

Eos qui ecclās emerūt. si psoā tal' fuīt que quā uita cōmēdt. uidelicet ut ī mo nasteriis. t' canoīcis reglāir uiuat. in sui honoīs officio misericordīt ɔdescen dendo ministrāē ɔcedim'. absq; tñ scōꝝ canonū piudicio. Ex hac itaq; auctoītate colligit' q̄ ignorātia tales excusat a reatu ēminis. ut sup dictū ē. ñ a fructu eptioīs. cū in ecclīis quas parētū pecuīa adepti sūt. ñ ñ eas post quā oīo dimiserīt. ⁊ ex miā ibidē eēe ɔcedit'. in quo patet q⁊ si illʼ ignorāti b; simoīe peccm̄ sit admissū. fructū tñ patne eptioīs. reportāē ñ possunt. Qđ uō a cmine excusent'. hīc patet q̄ ꝓ hoc facto. a sacs ordinib; ñ remouēt'. Si enī illi ēminis participes eēnt. ad sacs ordines ɔscēdē ñ pōset. Jllud idem intelligēdū ē. de eo qui ꝑ pecuīā ē adeptʼ sacerdotii dignitatē. ñ epō. sʒ cuidā ex pncipib; ei datā. utroq; tñ ordinatione uidł' ⁊ ordinato hoc ignorāte. Vñ ur ban'. ii. epō albto metēsi scbit.

De quodam ꝓ quo in cuīā parētū pecu niam dedit non epō sʒ uni principū.

Presentiū portitorē. que parētū incu ria ꝑ pecuīā ñ epō. sʒ cuidā pncipū ei datā ⁊ mutū sacerdotii dignitatē obti nuisse significasti. lic; scī canoēs ōpone dū eē testēt'. tñ q̄a culpā istā nesciēs et coact' ɔmisit. ⁊ q̄a ab eodē ordine uł d poneret' supplicau. ultroneus ex ɔsidā tioē discretioīs. q̄ mat' ē oīū uirtutum magis quā ex rigoē canonū miē uiscera adibendo. ipm̄ in eodē ordine eē frni tati tue ɔsulim'. Jta tñ. ut q̄a ecclā illa cui ōseruiū sacerdotii penuriā ñ patit'. suspēsū a sacerdotali offō pmaēat. Qđ si forte ecclē utilitā exegerit ut curā regiminis assumat. liceat eū ex ɔces sione epi sui frīnq; obedientia sacer dotali offō fungi. Quid uō de his fieri ōbeat q̄ ignorāt a simoīacis ordinati sūt. q̄. vi. loco quesitum ē.

Q. VI

S. q. 1. Si q a pseudo. c.

ut supra in capitulo illo uidetur urbani quod sic
incipit. Siquis a simoniacis non simoiace or-
S. c. q. i. Urban. I. Siqui. — dinatus requiratur. Huic autem quaeritur de illis qui non pro or-
dinatione pecunias offerunt. sed pro electione. ut
uel decretum electionis fiat. uel ut subscriptione
confirmetur. uel ut electioni non resistatur. ali
quibus premia largiuntur. an eorum electio
uitiosa sit iudicanda. Non enim uidentur
sancti spiritus donum emere qui non pro consecratione. sed pro
electione munera largiuntur. cum nullius
spiritualis gratie aliquod faciat electio partici-
pes. Sed sicut ecclesiasticarum rerum emptores
simoiaci iudicantur. quia ecclesiasticis offici
is. ita adiuncte sunt. ut alterum sine altero
S. p. i. di. xl. Sicut unum — alicui non proueniat. ita per electionem uenitur ad con-
secrationem. Proinde simoiacus habetur qui pro
electione premia largitur. ac si pro consecratione
munera dedisset. Unde simmachus scribit ce
sario epo. **Nec timore nec premiis nec potentium suffragio epi confirmetur electio.**

Siquis autem episcopatum desiderat.
data pecunia potentiorum personas minime
suffragiatrices sibi adhibeat. nec ad decre-
tum sibi faciendum. clericos uel ciues ad subscri-
bendum adhibito cuiuslibet generis timore
compellat. uel premiis quibusdam usibus exortetur.
Item gg. salonis consistentibus.
Simoniacus est ut qui eligatur premia largitur.

Ego autem uestre dilectioni
prudens et mee animae oportunus dei iudicium
S. q. i. Fertur. Ipsi sacerdotes / I. iii. q. vii. Inguib. / I. xx. q. v. quarto anno — pertimescens. cuius de maximi causam sub
tiliter exquiri desidero si nullus personarum cum cri-
minibus que sacro ordini contradicunt si non
S. di. xlviii. Sicut — per simoiacam heresim. id est premia quibusdam se
eligentibus prebendo ad sacerdotale pertin
gere conatur officium. Tunc enim pro uobis ad
dominum libi successor eius si non obligatus de suis
ad locum intercessionis uenit. Item gg. si
agro epo augustudunensi. **Sicut ordinatio sic electio suum consensum sine uenalitate habere.**

Sicut his qui inuitatus renuunt. quesitus profer
refugit. sacris altaribus est admouendus. sic
I. viii. c. q. i. In scriptis. / S. di. lxxxiii. Ubi est / I. xvi. q. i. Nos autem / S. di. xl. Ante omnia / I. xxiii. q. iii. Displicet — ultro ambit. uel importunum se ingerit
est procul dubio repellendus. Nam qui sic nititur
ad altiora conscendere. quid aliud agit. nisi ut
crescendo decrescat. et ascendendo exterius
interius in profundum descendat. Itaque frater
karissime in sacerdotibus ordinandis. sincera

nitas uigeat. sit simplex et sine uenalita
te consensus. preferatur pura electio. ut
ad summum sacerdotii non suffragia uendito
rum peruenit. sed dei credatur esse iudicio.

Si autem pecunia promissa fuit. uel soluta
electo. uel ordinato penitus ignorante. nec
eo modo ad ordinationem uel electionem per
uenit. in nulla tenus ob hoc uidetur. nec ad
reatum criminis pertinet. cuius conscientiam non
habuit. nec ad electionis uel ordinationis cas
sationem. ad quam alias prauam cupidita
tem peruenisse docetur. **C**Nunc autem de
vii. questione tractandum est. an renuntians
sue heresi sit recipiendus in episcopali dignitate.
uel non. De hoc ita scribit cyprianus ad stepha
num. **Qui redeuntes ab heresi suis ordinibus recipiuntur.**

Siqui presbiteri et diaconi in ecclesia catholica prius
ordinati fuerunt. et postmodum perfidi et rebelles
extiterunt contra ecclesiam. uel apud hereticos a pseu-
do episcopis et antixpis contra xpi dispositionem propha
na ordinatione promoti sunt. et contra altare atque
diuinum uerbum sacrificia foris falsa et sacri
lega offerre conati sunt. eos quoque hac conditione S. n. q. Siquis inquit
suscipi conuenit. cum reuertuntur. ut communicent
laicis. et satis habeant quod admittuntur ad pacem.
qui hostes pacis extiterunt. nec debere eos re
uertentes apud nos ordinationis et honoris
arma retinere. quibus contra nos rebella
uerunt. Item ex eodem vii. sinodo.
De his qui promunibus ordinationem faciunt. qui redeuntes ab heresi in suis ordinibus recipiantur.

Siquis omnem traditionem I. xxiii. q. iiii. Ipsi ecce. Sed illud ex pietate matris ecclesie. Istud ex rigore paterne disciplinae
ecclesiasticam scriptam uel non scriptam uiolat. ana
thema sit. Omnis enim eps aut presbiter aut diaco
nus conuictus quod pro muneribus ordinatio y. S. di. xii. Illa autem / S. di. xi. Catholica
nem dedit. uel accepit. a sacerdotio cadit.
Sed dicunt quidam quia penitentiam agimus pro
peccato. et deus indulget illud. ita et ego
dico. quia omnem penitentiam recipit deus. et in I. xx. c. q. iii. Florandum / S. q. i. c. Uenientem
dulget per penitentiam peccata. que iam facta sunt.
Noui enim quod dauid fornicatorem et homicidam
per penitentiam recepit deus. et quod dixit deo inueni
uirum secundum cor meum. Noui rursum eidem audi
entem dauid. non edificabis michi domum. quia uir
sanguinum es. Scio manasse professio
nem dimisisse impietatem suam. Scio me
retrices et theloanios per penitentiam receptos.

S. d. Sille
J. xvi. q. i. Lego
S. d. xxxiiii. Sig̃ de lai
S. d. lxxxi. Sig̃ eps̃
J. xv. c̃. q. vi. Cap. i.
S. p. i. di. xlv. Cap. vi.
S. p. i. di. xl. viiii. p. vi. finod. Om̃is elec.
J. xvi. c̃. q. vii. gg. Sig̃ d̃ui.

Nullũ tñ hoȝ qui añ baptĩmũ peccauit
sacerdotib; ꝯuiãtũ. Scio quosdã dũ eẽnt
in mũdo in multa fornicatiõe mãsisse.
Moãchõ uõ facto: quasi luminaĩa mundi
resplenduisse. nullũ tñ ad sacerdotiũ ascẽ
disse. q̃ si raro ꝯtingit. nulla tñ lex ecclẽ ~~pro~~
fuit. Nouim̃ p̃mũ peccatrĩce mariam p̃ ꝯuer
sionẽ quãui scã ⁊ casta. tñ in diaconissa ẽ p̃u
tata ñ ẽ. Sz q̃d h̃ dico: sequẽs apl̃õ ⁊ uenerabi
les patrẽ: cũ oĩ fiducia clamo. q̃ qui p̃ simo
niã ordinat̃ ẽ. siue eps̃ siue p̃br̃. siue diaco
nus. ẽ alien̄ a sacerdotio. neq̃ ẽnĩ uenal̃ ẽ grã sci
sp̃s. Catholicẽ traditio: ⁊ ad inuentio simonis.
a sacerdotio s̃cõ ẽ aliena: ⁊ si in fornicatiõe lap
sus aliquis p̃ baptĩm. in sacerdotio ñ recip̃r.
canoẽs enĩ h̃ p̃hibẽt. Si quis uõ cũ hoc peccõ ad
sacerdotiũ p̃uectus ẽ. cognitus d̃gradetur.
Itẽ. Ip̃m qui p̃ pecuniã ordinatus ẽ. ꝯfiteor
quia p̃ penitentiã recipit d̃s. bonus ẽ in oĩb;
⁊ apta uiscera eius. oĩ hoĩ penitẽti. Sz q̃m iux
ta ap̃lm. oportet eẽ ep̃m irrep̃hensibilem.
quicũq; p̃ pecuniã t̃ ordinaũ aliquẽ. t̃ ordi
natus ẽ. ab oĩ sacerdotio sit alienus. Thara
sius patarcha dix̃. Quicũq; p̃ pecuniã. t̃ ordi
nat̃. t̃ ordinauer̃. t̃ ordinãtur. t̃ ordinati sũt
ep̃i. t̃ p̃bri. t̃ diacoĩ. t̃ q̃lib; d̃ nũõ sacerdotum.
repellantur oĩo a sacerdotio sicut simon ma
gus a petro. qui p̃ pecuniã d̃ispẽsatione t̃ curã
sortiti sũt. monastioȝ t̃ ecclãȝ t̃ religiosãȝ do
morũ. Ierocontoĩoȝ seniorũ. orthonotrophi
orũ. cũ de po'tiõe expellantur. ⁊ d̃ dispẽsati
oẽ illa ⁊ cura. Qui p̃ baptĩm cadẽs in fornica
tioẽm ordinatus ẽ. si postmodũ ꝯfessũ fuit.
cẽsz amministrio. Si uõ ꝯuictus ẽ ab aliq̃. d̃poat̃
oĩo. Percussor eps̃. aut p̃br̃. aut diaconus. t̃ p̃se
t̃ p̃ aliũ aliquẽ. quãuis timeri p̃ hoc uolẽs. d̃po
natur. Itẽ. Qui p̃ s̃cłaẽs potestatẽ ordiãtus
fuit. aut ecclã optinuit. d̃poãtur. Si uõ re
ligiosam domũ. expellat̃. Itẽ de eadem
sinodo. Qui redeuntes ab h̃ticis recipi p̃õ

Conuenientib; apud nicenã. sunt ¹uel in non.
bithinie: ⁊ ꝯsedentib; petro archidiaco
no. ⁊ petro p̃bro. ⁊ abbate monasterii sci sabe.
locum tenentib; adriani pp̃. ⁊ tharasio ar
chiep̃õ ꝯstantinopolitano. ⁊ iohẽ. ⁊ thoma
apocrisariis ap̃licarũ sediũ oriẽntaliũ: ⁊ cẽti
epis. Ep̃i sicilie dixer̃. Dignũ ẽ ut d̃ futuris
inquiram̃. Itẽ basilius eps̃ anchire dixit.

Constitutio ecclãstica hẽ canoĩce tradita.
Ab antiquo a scĩs ap̃lis ⁊ successõib; eoȝ scĩs pa
trib; uiris ⁊ magistris ⁊ scĩs uniuersalib;. vi. sino
dis ⁊ localib; sinodis. orthodoxis. ut qui ab ali
qua h̃rsi reuertuntur: ad orthodoxam fidem
⁊ traditionẽ catholice ecclẽ: scr̃pto negare debe
ant h̃rsim suã ⁊ ꝯfiti fidẽ catholicã. Itẽ thara
sius patarcha dix̃: Videtur uob̃ ut sedẽ suas
recipiãt qui ab h̃rsi reuertunt̃? Religiosi
monachi dixer̃. Sicut recepit uniuersalẽ. vi.
sinodi. ab h̃rsi reuertẽtes. sic ⁊ nos. Itẽ scã sino
d̃ dix̃. Placz oĩb; nobis. Et iussi sũt basilius
eps̃ anchire: ⁊ theodor̃ eps̃ mire ciuitatis: et
theodosius eps̃ in gradib; suis sedẽ ⁊ in sedib;.
Itẽ ꝯstantinus eps̃ cipri dix̃. Non oportet
qui ep̃i sumus indigere doctrina. sz alioȝ eẽ
doctoẽs. Itẽ tharisius eps̃ dix̃. Maloȝ docto
rũ mala doctrina ecclã d̃mat doctoĩb; sacdotib; ñ
cipit. Itẽ ¹iohis apocrisarii orientaliũ sediũ dixit.
Heresis sepat oẽm hoiẽ ab ecclã. Itẽ thara
sius eps̃ dix̃. Ecce multi canonici libri ⁊
sinodici. patrũ lecti sũt: ⁊ ab h̃rsi reuertẽtẽs
docuer̃ nos recip̃e. si ¹alia aliqua cã non ẽ in ei̇s.
Itẽ petrus apocrisari pp̃ dix̃. Rome exiliat̃
est. machari h̃reticus a scã. vi. sinodo: ⁊ xl. di
erum inducias dedit. illi pat̃ nr̃ benedict̃.
pp̃: ⁊ cotidie mittebat ad eũ boĩfatiũ consi
liariũ suũ: ⁊ instruebat eũ ꝯmonitoriis
uerb̃. ex diuina scr̃ptura: ⁊ nullatenus uo
luit emdari. Hoc aũt faciebat ut eũ reci
pet in suo ordine. Itẽ tharasius patarcha
dixit. Q̃d dicitis d̃ anatholio. ñne etiã in
. iiii. sinodo. factus ẽ p̃nceps: ⁊ ecce ab ip̃o di
osoro ordinatus ẽ. Et nos itaq; recipiam̃
eos. qui ab h̃reticis ordinati sũt. sicut anato
lius receptus ẽ. Itẽ. uere ug̃ di ẽ: ⁊ q̃m ñ mo
riuntur filii p̃ patrib;. sz unusquisq; in pec
cato suo moĩtur: ⁊ q̃m ex d̃õ ẽ ordinatio.
Itẽ tharasius patarcha dix̃. Audiuim̃ pat̃
na mãdata. Quid g̃. oportet recip̃e ab h̃re
ticis ordinatos. Itẽ scã sinod̃ dix̃. Audiui
mus d̃ne. ⁊ oportet nos recip̃e. Tharasius
patarcha dix̃. Pluẽs eoȝ qui in. vi. sinodo ꝯ
uener̃. a sergio. p̃rro. paulo. petro. ordinati
sũt. qui fuer̃ p̃ncipes h̃reseõ monoselita
rũ. q̃m isti ꝯtinuati in ꝯstantinopolitana
sede seder̃: ⁊ ab ultimo eoȝ petro. s. usq;
ad. vi. sinodũ. ñ fuerẽt p̃tẽs. quã. xii. anni.

S. d. xvi. ꝯfirma
J. xxiii. q. iiii. Ita
S. q. iiii. Iudei
J. xxiiii. q. iiii. Siti ita

Thomas uō 7 iohs constantin abhrticis illis
archiepi facti sūt. 7 tn̄ ppt̄ hoc non sūt repba
ti. Scā sinodus dix̄. Hoc maīfestū. Constan
tinus eps̄ cipri dix̄. Sufficient ostensum ē
q̄ ab hrticis uenientes recipiendi sūt. Si uō
quis sponte uadit ad hrticū 7 recipit ordi
nationē. non recipiat. Itē tharasius patarc̄
dix̄. Et ego refuto eos qui ob huiusmoi causā
ad fidi subuersionē ordinati sūt 7 maxīe cū
p̄sentē eent orthodoxi epi a quib; poterant
ordinaī. Sic ē patinus intellectus. Si uō simo
dalis ɔsonantia fuīt 7 humaītas ecclarū
d orthodoxis qui p̄sūpser ab immūdi hrti
cis ordinaī. d positioi subiaceat. Scā sinodu dix̄
hoc ē iustū iudiciū. C. Ex hac aucto
ritate datur intelligi. quod qui ab unitate
catholice fidei in hrticor societate transieīt
ut d maīb; eorū ecclastice dignitatis sacram̄
ta pcipiat. t qui contēpt-is orthodoxis ab
hrticis ordinaī desidauīt 7 postea sue abre
nuntians hrsi ad ecclam redieīt. offō tn̄ ac
cepto. fungi non potīt. Auctōitate uō cap
ani ɔphibentur ab amministratioē ecclasti
ca: qui intra catholicā ecclam ordinati: ad
fidi inpugnationē dilabuntur. Porro si
moīaci nec ab hrticis ordinaī ad fidi subuer
sioē: nec intra catholicā ecclam ordinati
aduersus fidelēs armanē. Quāuis n̄ simul
los ppecuiam ordinet. non tn̄ fidē inpugat.
nec grām sp̄s scī uenalē p̄dicat. Vn̄ pmissis
auctōitatib; cū hrsim suā ueraci peītentia de
testati fuerīt. non phibentur recipi in ss
gradib;. Verūtn̄ caplo illo nicene sinodi
si quis per pecuiā 7c. 7 illo alio. vi. sinodi. Si
quis omē ēdmonē 7c. 7 innocētii 7 alior in
torū auctōitatib; irrepabiliter dāpnaī
iubentur. H inc leo. iiii. epō brittaīe.

I n ordine male accepto simoīaci peni
tītiam agere non possunt.

R equiritis d his qui turpissimo lucro colū
bas in tēplo dn̄i uendē n̄ ptimescūt 7 sua
acta impba temeītate simoīs hrsi ɔiun
gūt. utrū pōsint in ordīe peītētiā agere.
an tantūmō extra ordīnē 7 sacerdotalē
fieri gradū. q̄ nos quidē conuictis 7 d hisqui
tam d testabile nefas quod tāntis ē dāpnatū
conciliis pegisse noscunt. nulla pōsum
peītentia subueīre 7 tot spūalib; pat
b; obuiare. S 7 in illor patrū in sētia
conueīre oīeb; certū sit.

N isi rigor disciplīne q̄nq; relaxetur
ex dispēsatioē miē. Multor n̄ crīmina sūt — S. p. i. di. xiiii. Leo. Sic q̄dā.
dāpnabilia. que tn̄ eccla tolleāt ppt̄
ppsoā intuitu pietatis. t necessitatis uel
utilitatis: ppt̄ euentu rei. Pp̄t̄. sicut ge — S. p. i. di. xxviii. Cap. i. 7 v.
lasius. qui cū necessitate tp̄is uideret itali
cā ecclam ppt̄ belli famisq; incursionē
fere oīū clicor. offō destitutā. adō ut ple
nisq; pplis subsidia regendor d eēt aīar:
Concessit d monachis t d laicis clicō assumi
ita dicēs. Pro tp̄rūm necessitate aplice se
dis decreta temperantur.

N ecessaīa rerū dispoitioē adstringimur. 7 — S. p. i. di. xiiii. Leo. Sic q̄dā.
aplice sedis moderamīe ɔueīmur. sic ca
noū patnor d creta librare. ut ea q̄ p̄sen — S. p. i. di. lv. Cap. i.
tiū necessitas tpor t restauraōis ecclis re
laxando d poscit. diligenti ɔsidātioē quātū
pōt fieri tēpemus. Itē p̄scis. g̃. 7c. R equire
supra in tractatu ordinādor. Itē innocētius pp
cū p necessitate tp̄is. ne nimiū scādalū eēt
in eccla: ordinatos a bonoso hrtico suscip.
A it in decretis suis. Cessante necessitate
debet cessare quod urgebat.

Q uod p remedio ac p necessitate tp̄is statu — S. e. q. i. ps. q p necessitate.
tū ē. ɔstat pūs non fuisse. Qd g̃ necessitas — J. viii. q. i. vrba. Ordinan
p remedio repit. cessante utiq; necessitate
d bz cessare. pariē q̄ urguebat. quia aliud ē or
do legitimus. aliud usurpatio. q̄ fieri ad p̄sēs
tp̄s impellit. C. S imiliē ex dispēsati
oē in niceno cō. d nouatiani statutū ē. ut
ad ecclam redeuntes. ordinentur. Iterū
ordinentur ex nouatianis qui ad eccliā

S i qui uoluerit Re die runt. — J. e. q. e. Leo. Maxī.
ueire ad ecclam catholicā ex nouatianis. — J. e. q. e. Leo. Donatū.
placuit scō. cō. ut sic ordinent 7 maneant — J. e. q. e. Marcellus. Si quis eps.
in clō. An oīa aūt hac ab eis ɔfessionē p̄scp
turā exigi oportet. ut fateanē se cōi con
sensu catholice eccle statuta obseruatu
ros. Iurantium a scismate redeuntiū.

Q uotiens cordis oclus
nube errōis obductus. supne illustrati
oīs lumīe fit serenus. magna cautela ni
tēdū ē. ne latent auctor scismatis irru
at. 7 ab unitatis radice eos qui ad eā re
uersi sūt. telo itm̄ errōis abscidat. Et iō
postquā ego. n. ciuitatis eps̄ cōpto diui
sioīs laq̄o quo tenebar: diuturna mecū
d liberatioē p̄ctās. pna 7 spōtanea uolun

tate ad unitatem sedis apostolice divina gratia duce reversus
sum. ne non putarer fraudulenter vel simulate reversus existere, spondeo
sub ordinis mei casu et anathematis obligatione atque
promitto tibi N. et per te sancto Petro apostolorum principi atque eius vicario
N. beatissimo et successoribus eius me nunquam quibuslibet suasionibus vel
quocumque alio modo ad scisma de quo redemptoris nostri
gratia liberante ereptus sum reversurum, sed semper
me in unitate sancte ecclesie catholice et in com-
munione Romani pontificis per omnia permansurum.
Unde iurans dico per Deum omnipotentem et hec sancta
IIII euangelia que in manibus teneo meis et salutem
N. N. dominorum nostrorum rerum publicarum gubernantium me in uni-
tate sicut dixi ecclesie ad quam Deo propitio sum
reversus et in communione Romani pontificis semper et
sine dubio permanere. Quod si quod absit ab hac
me unitate aliqua excusatione vel argumento
diviserim, periurii reatum incurrens eterne ob-
ligatus pene inveniar et cum auctore scismatis
habeam in futuro seculo portionem. Hanc autem confes-
sionis promissionisque mee cartulam N. meo no-
tario cum consensu presbiterorum et diaconorum et clericorum
qui me hac in unitate obligantes se in
supradictis omnibus propria voluntate similiter
secuti atque propriis manibus subscripti sunt scri-
bendam dictavi et propria manu subscribens tibi
tradidi. Acta in loco N. die illa et consulibus
subscriptis. Subscriptio eiusdem episcopi. Ego Marti-
nus episcopus civitatis N. huic confessioni promissi-
onique mee prestito de conservandis superscriptis
omnibus sacramento subscripsi. C. Ceterum
ex canonum rigore etc. scribit Felix papa omnibus
episcopis. *Qui extra ecclesiam baptizati fuerint
ad ecclesiasticam militiam non admit … tantur.*

S. i. q. i. Ventum
S. di. l. Confir
S. q. iiii. Cum Placuit
I. di. v. di. iiii. Quod bis

Qui in qualibet
etate alibi quam in ecclesia catholica aut
baptizati aut rebaptizati sunt ad eccle-
siasticam militiam prorsus non permittantur accedere,
quibus satis sit quod in catholicorum numero
sunt recepti. Quam de suo ordine et communione in obi-
ferre iudicium quisquis hoc violaverit in-
stitutum vel qui non removerit eum quem exerceri cetu
administrium clericale obrepsisse cognoverit.

S. p. i. di. lxxxvi. Tanta

C. Pro persona sicut Gregorius scribens Ianua-
rio episcopo ait. *Rigor canonum pro persona
aliquando relaxatur.*
Tanta nequitia in aures nostras de tua se-
nectute pervenit ut eam nisi adhuc humanitus
pensaremus, fixa iam maledictione feriremus. Et quidem pene fuerat inter senten-
tia iaculanda. Sed quia simplicitatem tuam
cum senectute novimus interim tacemus.

S. p. i. di. xiiii. Sicut.

C. Pietatis intuitu sicut de militantis
et corpore vitiatis Gelasius ait. *Canonum
decreta pietatis intuitu non nunquam relaxantur.*
Si hi qui vel propria temeritate
vel incuria presidentium tale suscepti sunt, nec
ulterius promotionis accipiant, satisque habeant hoc
sibi pro nimia miseratione concessum.
C. Necessitatis intuitu sic Gelasius papa, quando
cum de quodam episcopo preter notitiam metropoli-
tani ordinato mutuumque grave scandalum
fieret. Ait in epistola sua. *Necessitatis
causa quedam in ecclesia tollerantur.*
Quoniam quod ego ab alterutra
parte est indicatum omnium videmus perversitate
confusum, temporum necessitate perspecta hac ratione
decrevimus advenientiam pertinere quod gestum est, ut dein-
ceps nullus preter notitiam vel consensum metropoli-
tani ordinetur antistes. Item Innocen-
tius. *De eodem.*

S. di. lxiiii. et lxv. c. Vel
I. xxiiii. q. iiii. Non potest
S. di. l. Ut constitueretur
I. xx. iiii. q. iii. Aug. Non potest

Quotiens a populo aut a turba peccatur, quia
in omnes propter multitudinem vindicari non potest,
inultum solet transire. Priora ergo dimittenda
dico Dei iudicio et de reliquo maximam solli-
citudinem precavenda. Item ex epistola Cirilli mis-
sa Maximo Antiocheno diacono. *Ex dispen-
satione quedam tollerantur que
canonum rigor condempnat.*
Dilecto ad diligendo mi Paulo monacho quia
recusat pietas tua usque hodie communionem
reverentissimi episcopi Iohannis amplecti propter
quod quidam in Antiocena ecclesia male adhuc
cum Nestorio vel sentiant vel iam senserint quidem set
forsitan resipuerint. Prohibeat ergo tua modestia
utrum aliquando colligi nude ac reverenter
cum Nestorio sentiant et invicem convocantur, licet
aliquando cautiatam habuerint conscientiam. Colli-
gitur autem nec acta penitentia super his in quibus
subrepti sunt quamvis confiteri fortassis reve-
reantur excessum. Ut autem non existimemur
amare contentionem, amplectamur episcopi reve-
rentissimi Iohannis communionem indulgentes ei et causam
dispensationis eius negotium non subtiliter vel distric-
tius, sive vehementius erga se recognoscat agita-
ri. Dispensationis enim gratia sicut dixi eget nego-
tium multum. Item ad Ianuarium presbiterum ar-
chimandritam. *De eodem.*
Dispensationes rerum nunquam coget parum

quidem ad dubio quodam (foras) exit, ut maius aliquod lucri faciat. Sicut enim hii qui in mare navigant, tempestate urguente navique periclitante, aliqua, ut quedam exonerant, ut cetera salva permaneant. Ita nos, cum non habemus salvandorum omnium negotiorum penitus certitudinem, despicimus ex his quedam, ne cunctorum patiamur dispendia. Utilitatis intuitu sicut in medicamentis prohibet concilium virginum puellarum raptarum, sic ad coniugium raptorum applicitarum.

Utilitatis intuitu quedam in ecclesia tali coniugio granti temperantur.

J. xxxii. q. iiii. Dicere · J. xxxvi. q. ii. Statuimus · S. di. lvi. c. i.

Tali coniugio ecclesiasticis ordinibus non applicetur, nisi forte eos aut maxima ecclesie utilitas vel necessitas postulet, vel eudens meritorum prerogativa commendet.

Huic Petrus concordans ait: In veritate comperi quia non est acceptor personarum Deus etc.

Pro eventu etiam rei quedam in ecclesia tollerantur, sicut Leo ait in decretis suis de laicis subito contra decreta canonum ordinatis episcopis. Laicis qui contra decreta canonum ad episcopatum promoventur ex misericordia susceptum officium relinquitur.

Exigit causa ut non solum in tales presules, sed etiam in ordinatores eorum competens ultio proferatur. Sed occurrit nobis hinc mansuetudo misericordie, hinc censura iustitie, ut credamus quedam delicta, ut excepta ut cumque tollerandos, quedam vero penitus amputanda. Illud vero quorum provectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis

S. di. lxi. De sacerdotibus · J. xxvi. q. ii. Placuit ecce · J. xxiii. q. iiii. Est ita ecce · S. di. xciii. Lucia ad ecce

ad episcopale officium sunt electi, locum suum tenere permittimus, non preiudicantes apostolice sedis statutis, nec beatorum patrum regulas solventes, quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi, nec quod potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi. Nec quod ad tempus pia lenitate concessimus, iuxta (similem) modum ultionis plectamus. Item ad Mauricium episcopus.

Donatiste et Novatiani, quamvis reprehensibiliter ordinati, tamen ex necessitate tollerantur.

Maximum quoque ex laico reprehensibiliter licet ordinatum, tamen si donatista iam non est, et a spiritu scismatice pravitatis alienus est, et ab episcopali quam quomodo adeptus est, non repellimus dignitate, ita ut ipse libello (ad omnes) directo catholicum se esse manifestet. De eodem.

S. c. Q. c. Siquis voluerit.

Item. Donatum autem Scilacense ex Novatiano ut comperimus cum sua plebe conversum ita dominico gregi volumus presidere, ut libellum fidei sue meminerit (ad nos) dirigendum, quo et Novati dogmatis dampnet errorem et plenissime confiteatur catholicam veritatem. Que tamen (aut) nec certa remissimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodiendas sunt regulis, neque ad tempus pia lenitate concessimus, iusta postea hac ultione plectamur. Redeuntes ab heresi post publicam professionem in suis ordinibus recipi possunt.

S. c. Q. c. Siquis voluerit.

Item Ianuario episcopo Aquilensis. Saluberrimum nimis et spiritalis medicine utilitate plenissimum est ut sive presbyteri sive diaconi sive subdiaconi aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se videri correptos volunt atque ad catholicam fidem quam prius admiserant rursum reverti ambiunt, prius errores suos et ipsos auctores erroris a se dampnatos sine ambiguitate fateantur, ut sensibus pravis et perperam, nulla desperandi supersit occasio, nec ullum membrum talium possit societate violari, cum omnia illis professio propria cepit obviare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem precipimus custodiri, ut in magno habeant beneficio, si adepta omni spe promotionis in quo inveniuntur ordine stabilitate permaneant perpetua. Si tamen iterata unctione non fuerint maculati. Ab heresi redeuntes hereses etiam eis auctores detestentur.

Item ex concilio Martini pape. Siquis episcopus vel alicuius episcopi presbyter aut diaconus in aliquo heresis opinionem offenderit, et ob hanc causam fuerit excommunicatus, nullus episcopus in communione eum recipiat, nisi prius in medio constitutus porrecto fidei sue libello satisfaciat omnibus, et talibus ita teneat suam purgationem. Hoc idem et de fidelibus laicis sit decretum, si in aliqua oppinione hereseos fuerint nominati.

S. c. Q. c. Siquis voluerit.

S. aliud est impunitatis occasionem ampliorem confidentiam peccandi sumere, quod ibi dicitur: aliud uno concesso reliqua similia usquequaque concedere, quod hic negatur.

Ecce quibus de causis quedam in ecclesia tollerantur, quibus non cessantibus pia severitate vindicantur. Que autem tolleranda sunt quamque resecanda, Gelasius papa distinguit dicens: Quomodo in ecclesia aliqua sunt tolleranda.

Et si illa nimirum quam sinenda sunt que si cetera constat integritas, nocere sola non valent, illa tamen magnopere precavenda sunt, que recipi sine manifesta decoloratione non possunt, et si ea ipsa que nullo detrimento aliquoties indulgenda

Hic dicitur quorum rigor remitti non potest: ut (?) detrimento, ut homicida; Ordo que cogit mutatus; ut rex vel tempore

: hic de illis qui quandoque dispensari possunt

credunt̄. ł rerum ł tp̄m. que cogit intuit̄ ł accelerate ꝓuisiōis excusat respectus. q̄n tomagis illa nullatenus sūt mutilanda. q̄ nec ulla necesitas. nec ecclastica ꝓrsus exto2 quet utilitas. Aliq̄n ħ ꝑnecessitate. ł uti litate eccłe mutilantur ⁊ laxant̄ p̄cepta ca nonica.

S. d. xiiij. Sicut
S. d. xxviij. Decree est
¶ Ill. s. qui coacti uel ignorantes ab hereticis ordinati sunt.

Breuit̄ ostendimus q̄ reuerten tes ab h̄rsi. in suis ordinib; ualeat recipi. ł qui n̄. Nē aūt q̄r de his qui ab h̄rticis ordi nati sūt si ad unitatē catholice matri eccłe ab h̄rsi redierit. utrū in eodē ordine iterū ualeat ordinā. Semel ħ ꝯsecratus ut ait

S. di. lxviij. c. i.
S. q. i. Quod quidam

beatus gḡ. iterū ꝯsecrari ñ deb;. Itē sacramen ta que ab h̄rticis informa eccłe ministran tur. sicut aug̃ testatur. reiterari non deb;. ne ñ hoī fr sacram̄to uideat̄ iniuīa fieri. Sed illud gḡi de his intelligitur qui consecratio nē sacerdotale ł ep̄alem accepit. Qui aut ꝑ manus impositionē cū ad ecclām redeūt effectū sue unctiōis accipiūt. aut ab eius ad ministratiōe ꝑpetuo cessāe iubn̄t. Similit̄ illū aug̃ de eadē mistica unctiōe ⁊ de sacram̄to baptismati

¶ Nisi sit casus ut innouationis ⁊ ordinationis. ut. S. q. uoluerint. ⁊ q̄d ꝑ remedio.

intelligitur. Sunt aūt in eccłā alii ordines q̄ sine sacram̄tali unctiōe sola ep̄ali b̄ndictiōe cū quadā uasoɽ ł indum̄toɽ distributiōe p̄crant̄. Ut sūt leuite ⁊ cetī infra eos ꝯstituti. Hu q̄uis ab h̄r ticis ordinet̄. tn̄ ad eccłā redeūtes i eodē ordie sialid dig̃ fuint ab eccłā ordinēt̄. Nec sit̄ ei reitātio muniis. cū nich ab h̄rticis eis doceat̄ fuisse collatū. Vn̄ urba n̄. ii. scribit petro pistoriensi ep̄o. ⁊ rustico abbi ualli ambrose.

Redeuntes ab h̄rticis sunt reordinandi.

Daibertum ancłone licet simoiaco non simoiace eius dē ꝯfessione reꝑimus in diaconū ordinatū beati innocen tii pp̄ sententia ꝯstat d̄claratū q̄ n̄ec lon h̄rti cus quē ꝯstat ab h̄rticis ordinatū quia ni chil habuit dare nichil potuit ei cui man̄ imposuit. Nos ig̃ tanti pontificis auctōita te firmati damasi pp̄ testimoīo roborati. q̄ ait reitāri oportē q̄ male actū ē. Daibertū ab h̄rticis corpe ⁊ sp̄ū digressū. atq; utilita tib; eccłe ꝓuiīb; in sudāte ex integro necē sitate eccłe inguente diaconē ꝯstituim̄. q̄ n̄ reitātiōe existimāi censemus s; tm̄ in tegrā diaconii datione. quā q̄dē ut p̄dixi mus quia nichil habuit. nil dāe potuit

S. d. xviij. c. Sciatm. ōē. Sꝯl hic cū auctore suo gn̄alit̄ ē reprobatū. ubi in eccłā catholica ꝯfirmatum.

Itē damasus pp̄. De eodem.

PER illicitā manus impōitionē uulneratū caput illi qui uidebāt̄ aliq̄d accepise habe bant. et ubi uulnus infixū ē. necesse ē me dicinā adhibē. qua infixa sanetur macla. i. reiterari necesse ē. q̄ legitime actū ēē. aut collatū minime ꝓbatur. Nā quomō possit honorē retinē qui ab illo accepit qui pote statē dandū n̄ habuit. legitime inueīre non possum. R. viij. eod. t. ad legē iul̄ repetūdaꝝ.

Impp̄. theo. ⁊ ual.

Sancimus. De eodē.

huiusmoī uiros ad ꝓuincias regendas acce dere. qui ad honoīs insignia non ambitiōe ł p̄tio. s; ꝓbate uite ⁊ amplitudinis tue so lēt testimoīo ꝓmoueri. Ita sane ut quib; hii honoēs p̄ sedis tue. ł ꝑ ntām fuerint elec tionē cōmissi. iurati int̄ gesta d̄pmat̄ se ꝑ administratioīb; sortiendis. neq; dedisse q̄p piā neq; daturos umquā p̄modū fore. siue ꝑ se. siue ꝑ int̄pōitā ꝑsonam in fraudē leḡ sa cram̄tiq; aut dōatiois uenditiōisq; titu lo. aut alio uelam̄to cuiuscūq; ꝯtractus ⁊ ab hoc exceptis salariis. nichil penitus tā in administratiōe positos. quā p̄ deposi tū officiū ꝓ aliquo p̄stito beneficio t p̄re administratiōis. quā gratuitu meruerīt accepturos. ⁊ licet neminē diuini timoris ꝯtēpnendo iure iurādo arbitrant̄ inme morē. ut saluti ꝓp̄e ullū cōmodū anpoāt. tn̄ ut ad salutis timorē ⁊ necessitatē ꝑiculi subiuget̄. siquis ausus fuīt ꝓhibita sacram̄ ta negligē. non mō aduersus accipientem s; etiā aduersus dantē accusandi cunctis tribuimus tāquā crim̄ publicū facultatē quadrupli pena eo qui ꝯuictus fuīt inoīs oīb; feriendo. De eodem.

Itē pascal̄ pp̄.

Patet simoiacos ueluti p̄mos ⁊ p̄cipuos h̄rticos ab oīb; fidelib; re spuendos. ⁊ si ꝯmoniti n̄ resipuerīt. ab exte tiā potestatib; opp̄mēdos. Oīa ħ c̄mina ad ꝯpationē simoiace h̄rsis quasi ꝓnichilo re putabunt̄.

His breuit̄ p̄misis ad ea ueniam̄ que eccłā seueītate discipline ꝑ pata ē ulcisci. hostendētes quib; accusanti b; ł testificātib; quilib; s; sit ꝯuincendi. quo iudice quisq; d̄beat ꝯdēpnāi. ł absolui. sicā iudicata fuīt. quo remedio p̄sit subleuari. si accusatoēs d̄fecerīt. an reus sit cogendus ad purgationē. Ut facilius pateat q̄ dictī sum̄ exēplū poāt̄ sub ocłis. in q̄ auctoītatē hic in ꝯtrouersantē distinguāt̄ ⁊ q̄d scōꝝ pa trū seriat auctoītā liq̄do intimetur.

QUIDAM EPS

de lapsu carnis inpetitur a laico.
duo monachi. unus subdiaconus et duo
leuite. aduersus ipsum testimonium ferunt.
A metropolitano suo sentit se pgrauari.
In ipsa uentilatione cause. tres ex testibus defi
ciunt. siue promissione decepti. siue canonica ex
aminatione reprobati. Expoliatur tamen eps quia
crimen eius notorium erat.

Hic primum quaeritur. an in manifestis iudicarii ordo
sit requirendus.

Secundo. an expoliatus ab aliquo sit iudicandus.

Tertio. qua pena sit feriendi qui in accusati
one uel testificatione defecerint.

Quarto. si duorum testimonio. sit condempnandus.

Quinto. si deficientibus accusatoribus. sit co
gendus ad purgationem.

Sexto. si remedium sit dandum ei qui causa
dilationis uocem apellationis exibuerit.

Septimo. si laici et monachi uel quilibet inferi
orum ordinum in accusatione maiorum sint au
diendi.

Octauo. quomodo debeat fieri accusatio. an inscri
ptis. an sine scriptis.

C. Quod autem nullus sine iudiciario ordine
dampnari ualeat. multis auctoritatibus probatur. Dampnari non ualet nisi aut conuictus

Q. I.

De eo namque aut sponte confessus.

S. e. q. e. Multi corri
J. e. q. iiii. Consuluisti.

aut aug. Nos in quemquam sententiam
ferre non possumus. nisi aut conuictum. aut sponte
confessum. de — eo — dem.

Item constantinus imperator. Iudex criminosum
discutiens. non ante sententiam proferat. quam aut
reum ipse se confiteatur. aut per innocentes testes

conuincatur. hoc idem testatur aug. et isidorus lib.

Item gg. Sicut sine de eo dem.
iudicio quemquam nolumus condempnari. ita quae
iuste diffinita sunt. nulla patimur excu
satione differri. de eo dem.

Item eleutherius eps. Nichil contra quemlibet
accusatum. absque legitimo et idoneo accusa
tore fiat. Nam dominus noster ihesus christus iudam furem esse sciebat.
sed quia non est accusatus. ideo non est eiectus. J. e. q. e. De manifesta.

Item felix pp. Primates de eo dem.
accusatum discutientes epm. non ante senten
tiam proferant dampnationis. quam aut reum se ipse
confiteatur. aut per innocentes et canoni
ce examinatos regulariter testes conuincatur.
Aut irritam esse censemus et iniustam eporum damp
nationem et idcirco a synodo retractandam.
ita ut oppressus ab omnibus in cunctis causis sub
ueniatur. Item de decreto zepherini eps.

J. iii. q. vi. Accusa. Quamuis
Multum. ce.
J. xi. q. iii. Irritam
J. iii. q. vi. Irrita

Multi per tollerantiam sustinendi sunt
quamuis sententia diuini iudicii sint condempnati.

Item aug. Unus ex uobis me traditurus
est. benedixit ex uobis. non ex nobis. Ex uobis erat
a quibus per iudiciariam potestatem confessus aut con
uictus exclusus non est. A me uero qui nullis in
digeo argumentis et omnia certissime noui separa
tus et diuisus est. Tale est ac si diceret. Et si ego eum
per occulti iudicii sententiam dampnatum habeo
uos tamen adhuc illum per tollerantiam sustinete.

Nullum seruetur iudicium nisi rationa
Item gg bilter habitum.
iohi defensori eunti in ispaniam.

In primis requirendum est de persona presbiteri dilec
tissimi fratris et coepi nostri ianuarii. et si ita se
ueritas habet sicut eiusdem epi petitio continet
in ecclesia atque loco suo idem presbiter modis omnibus re
uocetur. Si autem dictum fuerit quia contra ipsum causa
aliqua mota fuerit probata est. subtiliter ipso pre
sente et ipse rationem reddente. querendum est
et genus cause et modus probationis. ut ex hoc col
ligere ualeas utrum adhuc in exilio demo
rari. an certe in ecclesia uel officio suo debeat reuo
cari. De epi persona hoc faciendum est. ut si nulla
contra eum emmat causa que exilio uel depositione
digna est mota fuerit probata. is eps qui eo su
perstite peruerse et contra canones in ecclesia ordina
ri presumpserit. sacerdotio priuatur. ab omni ecclesiasti
co ministerio repellatur. qui etiam eidem di
lectissimo fratri ianuario et coepo meo tradendus

J. iii. q. ii. Audiuimus. et vi. Hec est

est. ut aut ab ipō in custodia habeat̃.
aut certe ab eo adnos transmittat. Epi
uō qui eū ordinauer̃. t ordinatiōi eius
ɔsentientes int̃ fuer̃. vi. m̃sib; dn̄ici cor
S. di. l. Si ille qui leuo. c̄c. pis cōiōe p̄uati. agē peītētiā in moāste
rio d̄cernant̃. ⁊ supradictus ianuarius
loco ⁊ ordini suo mōis oīb; reformet̃.
Si uō cōiōe p̄uatus mortis ɔtigerit im
minere periculū. b̄ndictio eiꝰ uiatici n̄
neget̃. Si aut̄ epi in p̄iudicio ɔdēpnati
oīs. t depositiōis memoāti epi. semetu
iudicis ɔsensisse. ac talia fecisse sua
J. xv. q. vlt. Sig̃ sponte ɔfessi fuint. t p̄s eis adbreuiandū
S. di. l. c. iij. est. ⁊ mod' peītētie tēpand'. Si uō ille qui
locū eius inuasit. de hac fortasse migra
uit uita. ⁊ alt̃ ē ordinat'. quia leuioris
culpe uidet̃ non quam ipse̅ supstiti. s; succes
sisse d̄functo. epāt̃ illi offm̄ ab ea tantūmō
J. vij. c. Presentiū eccl̄a int̃dicatur ut malia eccl̄a q̄ sacerdote
uacauit. si electus fuit̃ possit ēē eps. Ad
malechitanā tn̄ eccl̄am nūquā aliquo
mō reuersur'. Gilosus aut̄ comitiolū q̄cq̄d
p̄dictus eps p uiolentiā atq; insecutio
J. q. v. C. i. ⁊ ij. c̄c. nē ipsius expendisse. t dāpnū ptulisse.
J. xxii. c. vlt. c̄c. S; ibi p dato sacramento firmauit. eidē epō restituere cō
lem cā hoc fieri int̃dicitur. h̄ dēpnet̃. Si aut̄ alit̃ quā ante fati epi peti
p magno aduocatū offer tio ɔtinet actū ēē. fortitā p̄hibetur sub
ri p̄mittitur tilit̃ querendū ē. ⁊ cognita ūitate cū
dī timoē ⁊ iustitie ordo suaserit iu
J. iii. cā. Q. iiii. C. i. ⁊ ii. dicandū. Quia igr̄ stephanꝰ eps in hodi
J. e. q. c. Multi. Prohibent̃ o suo quedā ficta ⁊ de falsis se capitulꝭ
J. v. q. ii. Relatū. Si p̄ma accusatū. neq; aliqd ordinabilit̃ factū
J. xx. c. q. viij. h̃nt̃ horta. teste. s; ⁊ iniuste asserit ɔdēpnatū. diligent̃
J. xx. c. q. v. c. ij. querendū ē. p̄mo si ordinabilit̃ iudici
J. iii. cā. Q. vii. C. penlt. um ē habitū. si alii accusatoēs. ⁊ alii te
J. iii. Q. ii. ⁊ iii. Nec ipsis. stes fuerit. deīn causay qualitas exami
nanda si digna exilio. t depositioē fuerit.
si eo p̄sente qui accusatus ē sub iure iu
rando testimoīū ēē eū dictū ē. si sc̄p
tis actū ē. si ipē licentiā respondendi
ac defendendi se habuit. S; ⁊ de p̄sonis ac
cusantium. ac testificantiū subtiliter
querendū ē. cuiꝰ oppinioīs cuiꝰq; con
ditioīs sint. ⁊ ne inope sit. ne forte ali
quas ēē p̄fatū pastorē inimicitias
habuisset. utrū testimoīū ex auditu
dixerit aut certe sp̄alit̃ se scire testa
ti sūt. si sc̄ptis iudicatū ē. ⁊ partib; p̄sen

tib; sententia recitata ē. Qd̄ si forte h̄
solēpnit̃ acta n̄ sūt. neq; causa pbata ē
que exilio. t depositioē digna sit in eccl̄ā
suā mōis oīb; reuocetur. Hii uō qui cōdi
timore ⁊ statuta canonū ɔdēpnauer̃
eū excōicati in moāsterio ad agendam
peītentiā. vi. m̃sib; sūt mittendi. Ita sa
ne ut si cuiquā eoꝝ mortis ɔtigerit im
minere discrimen. uiatici ei benedic
tio non neget̃. Ipē aut̄ qui eo uiuente
locū eius temerarie ambiuit. priuatus
sacerdotio ab oī ministerio ecclastico re
pellatur. atq; eidē dilectissimo frī. ⁊
co epō nr̄o tradat̃. ut eū ipē aut adnos
transmittat. aut apud se in custodia
hāt. Epi uō qui eū ordinare p̄sūpser̃
t puerse ordinatiōi illius p̄buere as
sensum. cōione p̄uati. vi. m̃sib; ad agē
dā peītentiā in moāsterio d̄putentur.
⁊ cetā. ut supra d̄ causa ianuarii epi. ⁊ in
fra. Qd̄ si forte aliqua d̄ obiectis ɔtra
memoātū stephanū epm̄ pbata sūt.
Aliqua uō minime doceri potuerit.
cauta oī ɔsidātioē pensandū ē. utrū le
uiora capitula. an certe grauiora pba
ta s̃it. ut ex eis qualit̃ diffinitionem
tuā formare d̄beas possis scire. Gilosu
uō comitiolus si supradictus eps in
nocēs ēē claruerit. q̄cq̄d de reb; suis
t eccl̄e ipsius tulit. ei sine aliqua di
latioē restituat. ⁊c̄. ut sup̄ in cā ianuarii epi. Si
aūt talē culpā ⁊c̄. Infra. in. i. cā monachoꝝ. de p̄sōn J. xvi. cā. Q. vi. c.
p̄soā. Et infra in cā clici ad uū sus clicū. ⁊ infra. De J. xi. q. i. De p̄son
p̄soā ianuarii epi. Sciendū ē grauit dio.
⁊ cēc. leges actū. ut uiolent̃ d̄ eccl̄a trahe
retur. dū si qualib; iniuriam aq̄cūq;
eps passus fuit in eccl̄a. in iuriante
lex capitali peā pcutiat. ⁊ sicut maie
statis reū in oīb; d; ⁊ illi accusandi li
centiā. ut huiꝰ rei series loquitur.
In cod̄ libro. i. capit. iii. constitutio. xii.
Imp̄r arch. ⁊ ho. Siquis in hoc ge
nus sacilegii prupit. ut in eccl̄as ca
tholicas irruens in sacerdotib; ⁊ mi
nistris. t ipi cultui locoq; aliqd iportz inuie. ⁊c̄. ⁊ infra.
d̄ p̄soā epi stephani hoc attēdendū ē J. iii. cā. Q. vi. c.
quia nec inuitꝰ ad iudiciū trahi. neq; secundo.
ab epis alieni ɔcilii d̄buit iudicari.

Contra hoc si dictū fuīt quia nec metropo
litanū habuit nec patarchā. dicendū est
quia a sede aplica que oīū ecclaꝝ caput
ē. h cā audienda fueāt. ac dirimēda. sic
ꝯpdictus eps petisse dignoscit. Q a q̄ eps
alieni consilii iudices huīt oīo suspectō.
sententia n̄ a suo iudice dicta. nichil fir
mitatis obtineat. Qđ aūt dicit a seruis
suis accusatus. Sciendū ē q̄ audiri mini
me dbuer. Siuō dēmine maiestatis ac
cusatus dr̄. nec ipsū credendū deo fuit.
siuita t oppinio illi talis aīā n̄ extitit.
Qđ aūt dicit idē eps quia se absente ali
qui uilissimi sūt testes exibiti. hoc si uerū
ē. nullius ē momti. Quales aūt testes. t
cui oppinionis ad testimoniū sūt admit
tendi. plurime leges ostendūt. que pene
nulli habent incognite. que etiā illud
sanccuīt. ut uilissimis testib; sine cor
pali discussioē credi n̄ debeat. Qđ aūt dr̄
quia nichil scptis iudicatū ē. legendū ē titulo xl. ii.
t. vii. ꝯstit ultima q̄ a scptis debuit iudicari. Ibi
īter alia pcipit. ut sententia q̄ sine scp
to dicta fuīt. nec nom sententie hre
mereat. Itē cod. de sententiis experi
culo recitandis. De eodem
Impr. uat. grat. aū. Statutis gnāli
b; iussimus ut uniuersi iudices quib;
reddēdi iuris in prouīciis pmisimus
facultatē. cognitis causis. ultimas diffi
nitioēs d scpti recitatioē pferat. huic ad
icimus sactioī. ut sententia q̄ dicta fuīt
cū scpta non eēt. nec nom quidē sentē
tie hre mereat. nec ad rescissionē ppetā
d cretoꝝ appellatiōis solēpnitas reqrat.
Itē exc̄. apud decretū.
scm medardū. cap. vii. Hincmarus remoꝝ
archieps dixit. Legū ecclasticarū
auctoītas. tal' ē. ut in causis gestoꝝ sep
scpturā requirat. adeo ut qui ad sacrum
fontē accedit. suū nom dare pcipiatur.
qui ad sūmū sacerdotiū pꝺuchitur. decre
to maiib; oīū roborato eligat. Ordinat
aūt a suis ordinatoīb; littās accipere
iubetur. qui etiā ab ecclastica societa
te quolib; excessu discendit libellari i
scptioē aut recipit aut dicit. Si qui ac
cusatur. t excōicat. seu reconciliat per

scripturā accusari t reconciliari d poscitur.
ut sicut btūs gg in cōmonitorio ad iohm
d fensorē ex romanis legib; sumēs scbit.
sententia que sine scptura pfert. nec
nom sententie hrē mereatur. Restitu
endus ē quem neq; conuictū neq; con
fessum constat eē eiectum.
Itē nicolaus pp̄ arardo turonensi archi
epō. Notū sit tue fr̄nitati q iste
pbr̄ paup noīe xpofor de sua angustia
ad nrām clemētiā lacrimabilit sit ꝯque
stus. dicēs se falsis c̄minib; impetitum
ꝛ ab eccla n̄ ꝯuictū. neq; ꝯfessū irrōabi
lit fuisse reiectū. Nā ut ipē refert tua
diligentia p tres uices inqsitioē facta
nulla in se neq; deformicatiōis c̄mīē.
neq; d homicidii ꝯfessioē repiri potu
it culpa. n̄ quia sue paupratis cā que
petebantur aut ꝯsentire noluit. aut
ad implē n̄ potuit. ꝯ suus tn̄ emulus
ultroneus egit. qui illius ecclam inui
ste pripuit. Jd eco magnope monem
reuerentiā tuā ut que te forte ignorā
te. ꝛ iezitaca cupiditate pacta eē uidēt.
tue fr̄nitatis censura celeri emdatioē
corrigant. scit' restituendo eccle ppie
iam dictū sacerdotē. atq; ei reddendo tua
pietate quē pdidit pstinū honorem.
ꝛ nullatenus canonica instituta alic
temeītate ꝯtēpni pmittas. quia faci
entē ꝛ ꝯsentientē par pena ꝯstringit. ī. xxvi. cā. Q. i. Addicat. Gul.
Antequam causa examinetur aliquis
excomunicari non licet.
Itē de lib ꝯstitutionū. Nemo eps ī. xxiii. cā. Q. iii. Villicata.
nemo pbr̄ excōicet aliquē. an quā cā
pbetur. ppt quā ecclastici canoēs hoc ī. xi. Q. iii. Nemo epoꝝ.
fieri iubent. Si quis aūt aduersus eū
excōicauīt aliquē. ille qui excōicat ē
maioīs auctoītate sacerdotis ad grām
scē cōioīs redeat. Js aūt qui n̄ legitime
excōicauīt. intm abstineat tp̄s. quan
tū maiori sacerdoti ui sū fuīt. ut quod
iniuste fecit eū excōicando ipē iuste
patiatur. Incerta et dubia iudicari ī. viii. Judaute
non possunt.
Itē aug in eplā ad dc̄m et uniuersalem ī. vi. Quotiens epi.
plebem iponēsem. Nom pbri pp
terea n̄ ausus sum d nuō collegarū

cius. l' supprimere. l' delere. nedum me pietati potestatis sub cuius examine cā adhuc pē det. facē uiderer iniuriam sullius iudiciū meo uellē iudicio puenire. q; nec innegoti is setalib; iudices facuit. qn ad maiorē po testatē dubitatio ofert'. ut pendente re latioē aliquid audeat comutarē. In epoꝝ quoq; ꝯcilio ꝯstitutū ē nullū clicū qui ñ dū ꝯuictus ē. suspendi acōioē debē. nisi ad cām suā examinādā se ñ representauit.

Nec ex suspitionis arbitrio nec añ uerū 7 iustum iuditiū aliquis condēpnetur.

Itē melciades pp. Primo semp omia diligent' inquirite. ut cū iustitia 7 caritate diffiniatis. neminē ꝯdēpnetis añ uerū et iustū iudiciū. nullū iudicetis suspitiōis ar bitrio l' ꝑmū pbate. 7 p ea caritatiuā ferte sententiā. 7 q; uob ñ uultis fieri. alii facē nolite. Digest. d accusatiōib; 7 inscriptiōib;.

Marcell'. Qui accusarē possiūt intelligē m' si sciemus qui ñ possūt. Itaq; phibent' accusarē. alii ppt' sexū l' etatē. ut mulier ut pupillus. alii ppt' sacramtū. ut q stipē diū meret'. alii ppt' magistratū. potestatē ue. in qua agentes sine fraude in ius uocari ñ possūt. alii ppt' dictū ꝑum. ut ifames. Alii ppt' turpē questū. ut qui duo iudicia aduersus duos reos subscripta hn̄t. nūmos ue ab accusandū. l' ñ accusandū acceperint. Alii ppt' ꝯditionē suā. ut libtini ꝯ patrōs suos. Alii ppt' suspitio nē calūpnie. ut illi qui falsum testimo niū subornati dixer'.

erm. Nonnulli ppt' paupertatē. ut sunt qui minus l' qui aureos hn̄t.

Marcell'. Hii tn̄ oms ita si suā iniuriam exequantur. mortēue ppinquoꝝ ꝯfendant. ab accusatiōe non excludant'. Libi libtiniq; ñ sūt phibendi suaꝝ reꝝ ꝯfendēdaꝝ grā. ꝯ facto parentū patronorūq; queri. uelutisi dicat ui se a possessiōe ꝑpulsos ab his l. non ut ciinen uis eis intendat. s; ut possessionem recipiat. Nā 7 filius ñ quidē phibitus ē de facto matris queri. si dicat suppositū ab ea partū quo magis coheredē h'ret. set eam rēā lege cornelia. ꝯ falsis facere ꝑmissum non ē. Ab alio dlatū. aliis ꝯferre ñ pot.

seum qui abolitiōe publica. l' p̄uata intue niente. aut desistente accusatore ꝯ reis ex ceptus ē. alios ꝯferre ñ phibetur.

Marc. Militē pp. p. utilitatē ad anno nā ptinentē. aut iura fisci. ꝯ nōe ꝯferen tē diui seuer' tantoni rescripsit admosi q; accu santes. sine ulla dubitatiōe admittuntur. Milites quoq; ad accusatiōnē hāc admit tendi sūt. Serui quoq; ꝯferentes audiunt'.

Ex his oib; auctoritatib; datur intelligi q; nullus ē ꝯdēpnād' ñ iudicio ordinabilit' habito. aut ꝯuincat' aut ipē se reū ꝯfiteat'. Verū hec de illis intelligenda sūt. quoꝝ cri mina sūt oculta. Cetm̄ que maifesta sunt iudiciariū ordinē ñ requirūt. Sine ac cusatione manifesta iudicantur.

Vnde ambr'. Manifesta accusatiōe non indigent. De eo dē.

Itē nicolaus pp. carolo regi. Que lotari rex nepos ur' fecit. accusatiōe non indiget. Maifesta enī sūt teste aplo opa carnis. q sūt fornicatio. inmunditia 7 c̄.

In maifestis & calliditate accusantiū reus non opp̄imitur. nec tergi uersatiōe pa ciinen celatur. cū culpa sua sponte se oclis oīū ingerit. Atq; iō in talib; iudicari ordo ñ req ritur. qui iō tn̄ institutus ē. ut nec innocen tia insidiis patēt aduersarii. nec culpa delin quentis sententiā effugiat. iusti examinis.

Ordinem iudiciariū manifesta ñ desiderat causa.

Vnde stephan' pp. leoni epo thianensi. Mani festa 7 nota plib; cā non sūt querendi testē. ut sci ambr' in epla ad corinthios dicit. ꝯfor nicatoē exponēs sententiā apli. iudicis inq̄ ñ ē sine accusatoē dāpnarē. quia dn̄s iudam cū fuisset fur. quia ñ ē accusat' minime ab iecit. Cognito aut ope isto pellendū illū apls ꝯcetu frm̄ censuit. Os & ciinen ei sciē bat. 7 arguebat. Publice & nouercā suam loco uxoris habebat. In qua re neq; erat op' testib;. neq; ulla tergi uersatiōe aliquid poterat tegi ciinen. Et paulo p'. Absens facit p̄sens aut auctoritate sps qui nusquā abē iam iudicauit. ut p̄sens eum qui hoc admis it tradi sathane in intitū carnis.

Sciendū ē q eoꝝ que maifesta sunt alia sūt nota iudici. 7 incognita aliis.

j. e. q. vi. Ipse.
j. iiii. q. v. c. i.
j. v. q. iii. cap. i.
j. e. q. e. euaristus. Deoꝑs.
j. xxx. ca. q. v. Nullū.
j. e. q. e. Aug. Multi
j. xi. q. iii. Cogi qui ac. ce.
j. e. In primis
j. iiij. q. iij. Item mermi
j. xv. q. iiij. Ciinine
j. ꝑri. Si accusa. ce.
j. ca. iiij. q. vi.
j. q. iiij. Notand
j. xii. q. ii. Inmanu
Cum e mulier' supponere sibi partū dicitur qñ alienū filiū sibi supponit. ut filiis hedita tem diminuat'

Alia sunt maīfesta aliis. 7 occulta iudici. qdā
uō sūt nota iudici 7 aliis. Que iudici tm̄ no-
ta sūt. sine examinatiōe feriri ñ possunt
quia dū accusatoīs psoā assumitur. iudi
ciaīa potestas amittitur. In una n̄ eadēq;
causa. nullus simul accusator pōt ēē 7
iudex. **Qn̄ aliqui sūt corrign̄di qn̄ tollerandi.**
Vnde aug̃ in omelia
de penitentia. Multi corriguntur
ut petrus. multi tollerant̄ ut iudas. mul
ti nesciunt̄. donec ueīat dn̄s qui illumi
S. e. Q. e. Cap. I. minabit abscondita tenebrarū 7 infra.
Nos uō quēquā ab cōione phibēe ñ possumus.
quāuis hec phibitio ñ dū sit mortal. s; me
dicinal. nisi aut sponte ɔfessum. aut in ali
quo siue sclāri siue ecclāstico iudicio nomi-
natū. aut ɔuictū. Quis n̄ sibi utrūq; audet
assumē. ut cuiquā ipē sit accusator 7 iu
C. III. Q. IIII. C. I. 7 II. dex. huiusmōi regłam etiā paulus apls̄ in e-
pla ad corinth̄ breuit̄ insinuasse intellig̃:
cū quibusdā nōmoātis ēminib; ecclāsti
cis formā ad oīa similia ex quibusdā da
ret. Ait n̄. Scp̄si uobis in eplā. ne cō. for.
ñ. u. for. huiusmōi. aut. a. aut ra. aut. idol.
C. XI. Q. III. Ad mēsā ser. Alioquin deb. d. h. m. e. Non n̄ posīut hōes
C. XXIII. Q. IIII. Infideles in hoc mundo manentes. ñ cū talib; uiuē
C. XXVIII. Q. I. Oīs. cē. nec eos possūt luc̄ face. xpō. si eorū colloquiū
ɔuictūq; uitauerit. Vn̄ 7 d̄nis cū publica
nis 7 peccatoīb; cōmedēs. ñ ē inquid neces
sarius sanis medicus. s; m. ha. Non n̄ ueni
uo. iu. s; p. ad p. 7 ideo ɔsequent̄ apls̄ adiungit.
Nūc aūt scp̄si uob̄ ñ cōmiscēi. f. Si quis aūt fr̄
noīatur. aut for. aut ido. f. aut auarus.
aut ma. aut ebrius. aut rapax. cū huiusmōi
nec cibū sumē. Quid n̄ m̄ d̄ his qui foīs
sūt iudicaē? nonne d̄ his qui int̄ sunt
iudicatis? De his aūt qui foīs sūt iudi
cabit ds̄. Auferte malū a uob̄ ipīs. Q; bi
uerb̄ satis ostendit̄ ñ temē. aut quolib;
s; p iudiciū auferēdos ēē malos ab ecclē
cōiōe. ut si p iudiciū auferri ñ possūt. tol
lerentur potius. ne puerse malos eui
tando ab ecclā ipē discedēs eos quos fu
gere uidetur. uincat ad gehennā. quia
7 ad hoc nobis in scp̄tūs sūt exēpla pposita
uelud in mēse. ut palea suferatur. usq;
ad ultimū uentilabrū. t intra retia illa
ubi pisces bōi cū mal usq; ad segregatiōē
que futura ē in litore. i. in fine scli equo
aīo tollerent̄. Non n̄ contrarium ē huic lo-
co illud q; dicit apls̄. tu quis es qui iudi-
cas s. a. suo dn̄o stat aut cadit. Noluit
eni ab hoīe hoīē iudicari. ex arbitrio suspiti
oīs. t etiā extra ordinario usurpato iudicio.
s; potius ex lege dī scd̄m ordinē ecclē. siue
C. XXX. Q. Nullū.
ultro ɔfes sum siū accusatū atq; ɔuictum.
S. e. Q. e. c. Primo sep.
Alioquin illd cur dix. Si qs fr̄ noīat aut for.
aut ydo. ser. 7 c. ñ quia eā noīatione uult
intelligi que fit in quēquā cū sententia
ordine iudiciario atq; integritate pfertur.
Nā si noīatio suffic̄. multi dāpnati sunt
innocentes. quia sepe in falso quoquā crimi
ne noīatur. Non g̃ illi quos monemus.
Ier. sup ysaiam. Solatium est malorū habere mini cos socios penarū
agere peītentiā querāt sibi comites ad
suplicia nec gaudeāt. quia pl̄es inueīūt
sibi similes. Nā non pptea min⁹ ardebūt
quia cū multis ardebūt.
Peccatum quod iudici tm̄ notū ē. ab eo dāpnari non ualet.
Inde in eodē. Si peccauīt inte fr̄ tuus.
C. V. Q. V. cor. e. i. t. 7 i. s. qr. quia inte peccauit. Q. d
C. XXII. Q. V. Hoc uidet ē inte peccauit. tu scis quia inte peccauit.
C. VI. Q. I. Oues quia ii secretū fuit qn̄ inte peccau. secretū
C. XV. Q. VI. C. I. qr cur corrigis q; peccau. Nā si solus nosti
qa peccau inte 7 eū uis corā oīb; arguere.
ñ ē is correctōr erroīs s; proditor. Attende
quēadmodū iustus ioseph tanto flagitio q; d̄ uxo-
re fuerāt suspicatus. tanta benignitate
pepcit anquā sciēt un illa ɔcipet quā gra
uidā senserāt. 7 se ad illā ñ accessisse noueāt.
Restabat g̃ certa adulterii suspitio 7 tn̄ quia
C. XXIII. Q. VI. C. I. ipē non noueāt. quid dic̄ euglm̄? Ioseph aūt
cū ēēt iustus 7 nollet eā diuulgāē. u. o. d. e.
Ergo ipā corripienda sūt corā hoīb; que pec
cantur corā hoīb;. ipā corripienda sūt se
cretius que peccant̄ secretius. Distribui
te tpā 7 concordāt scp̄tā sic agam⁹ 7 sic agē
dū ē non solū qn̄ in nos peccat̄. s; etiā qn̄
C. VI. cā. Q. II. Pd. Sacdos
peccat ab aliquo ut ab alto nesciat. Nescio
quē hoīcidā nouit eps̄. 7 nemo alius illū no
uit. Ego nolo illū publice corripē. 7 tu q̄ri
inscbe. prsū nec pdo. nec tn̄ negligo. corri
pio in secreto. pono an̄ oclos dī iudiciū.
terreo cruentā ɔscientiā. psuadō peītētiā.
hac caritate poti ēē debem⁹. Vn̄ aliqn̄ hoēs
rep̄hendunt nos quod quā ñ rep̄hendam⁹

J. xi. Q. vi. c. i. Tolle

J. xi. q. i. Siquisquam.

19

aut putant non scire quod nescimus. aut putant nos tacere quod scimus. forte quod scis et ego scio. Non coram te corripio. quia curare uolo non accusare. Sunt homines adulti in domibus suis in secreto peccant. aliquando nobis ab uxoribus suis plerumque zelantibus. aliquando meritorum salutem querentibus produntur. Nos non prodimus. set in secreto arguimus. ubi contingit malum. ibi moriatur. Non tamen uulnus ipsum neglegimus. ante omnia in tali peccato hostendentes homini constituto sauciatamque gerenti conscientiam illud uulnus esse mortiferum. § Quando uero crimen notum est aliis et non iudici. nec tamen sine examinatione ferendum est. quia in crimen sibi occultum. iudex sententiam ferre non debet.

Sententia non est precipitanter ferenda.

Vnde Euaristus papa ait. Omnipotens deus ut nos a precipitatione sententie prolatione compesceret. cum omnia nuda et aperta sint oculis eius. mala tamen sodome noluit audita iudicare. priusquam manifeste cognosceret que dicebantur. Vnde ait ipse. Descendam et uidebo utrum clamorem qui uenit ad me opere compleuerint. an non est ita ut sciam. Deus omnipotens cui nichil est absconditum. set omnia ei manifesta sunt. antequam fiant. non ideo hec et alia multa que ob prolixitatem capituli non inseruimus per se inquirere dignatus est. numquid ea ignoraret. set ut nobis exemplum daret. ne precipites in discutiendis et iudicandis negotiis essemus. et ne mala proximorum prius quisquam presumat ante credere. quam probaret. cuius exemplo monemur. ne ad proferendam sententiam umquam precipites simus. aut temere indiligenterque indiscussa quoquomodo iudicemus. dicentes ueritatis uoce. Nolite iudicare ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini et cetera. Mala uero audita nullum moueant. nec passim dicta absque certa probatione quisquam umquam credat. set ante audita diligenter inquirat. nec precipitanter quis aliquid agat. Si enim deus omnium cognitor omnium sodomorum mala quorum clamor usque ad celum peruenerat. omnia sciens prius non credere nec iudicare uoluit quam ipse ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans que audierat opere comprobaret. nos qui sumus homines et peccatores quibus incognita sunt occulta iudicia dei hoc precauentes nullum ante ueram iustamque

J. xi. c. Q. iii. gg. Si quo...

S. p. i. di. lxxxiii. Si quis.

probationem iudicare aut dampnare debemus. manifeste apostolo dicente. tu quis es qui iudicas alienum seruum. Suo domino stat aut cadit.

§ Quando autem crimen notum est iudici et aliis. Aliquando reus inficiatur factum. ueluti si quis neget se interfecisse eum quem sub oculis iudicis in conspectu multorum interfecerat. hic quia se reum negat. sine examinatione feriri non potest. Aliquando ipsa euidentia operis reum testatur. quando opere publico crimen suum confitetur. tunc post secundam et terciam correctionem sine examinatione dampnandus est. si incorrigibilis extiterit. In hoc itaque ultimo casu intelligenda est auctoritas illa ambrosii et nicolai. Manifesta accusatione non indiget. Fornicator enim ille in quem sine examinatione sententiam apostolica processerat. publice coram omnibus nouercam suam pro uxore habebat. Lotharius quoque de quo nicolaus scribit similiter publice co- uxorem suam dimiserat et aliam superduxerat.

Vnde idem nicolaus scribit archiepiscopis et episcopis per galliam italiam germaniam constitutis.

Sine accusatore manifesta ferienda sunt.

Scelus quod lotharius rex. si tamen rex ueraciter dici potest. qui nullo salubri regimine corporis appetitus infrenat. set lubrica eneruatione magis illicitis eius motibus cedit in duabus feminis. teberga scilicet et gualdrada. commisit. omnibus manifestum est. Set duo episcopos teugaldum et guntarium in tali facto eum habuisse tutores atque fautores. pene totus orbis undique ad limina seu sedem confluens apostolicam referebat. Igitur decernente nobiscum sancta sinodo. in presentia depositi ab officio sacerdotali excommunicati atque a regimine episcopatus alienati indubitanter existunt.

J. xi. c. Q. iii. pr. teugaldum

§ Quod autem expoliatus ante iudicem stare non possit. probatur multis auctoritatibus.

Ante litem contestatam possessori cuncta sunt restituenda.

Q. II

Ait enim iohannes papa. Antiquitus decretum est. ut omnes possessiones et omnia sibi sublata. atque cunctos fructus ante litem contestatam preceptor episcopus uel primas possessori restituat.

Si lis tunc uidetur contestata cum iudex per narrationem negotii audire eam cepit

De eodem.

Item nicolaus papa. Omnes leges tam ecclesiastice quam uulgares etiam publice

precipiunt. ut omnia sibi ablata resti
tuantur. ei qui suis rebus est expoliatus.
Nullus debet accusari dum suis rebus fuerit expoliatus.
Item Stephanus papa. Nullus episcoporum
dum suis fuerit expoliatus rebus debet accusari
prius quam omnia que ei ablata sunt quocumque
ingenio legibus redintegrentur. ita ut
omnes possessiones. atque omnes fructus
ante inceptam accusationem primates et si
nodus episcopo de quo agitur funditus
restituant. **Nec conuocari ad sinodum nec in aliquo debet iudicari expoliatus.**
Item Eusebius fratribus constitutis per alexan
driam et egiptum. In scripturis uestris
repperimus quosdam episcopos uestris in partibus
a propriis ouibus accusatos. aliquos uidelicet
ex suspitione et aliquos ex certa ratione et id
circo quosdam suis esse rebus expoliatos
quosdam uero a propria sede depulsos. quos
sciatis nec ad sinodum prouincialem nec ad generalem
posse conuocari. nec in aliquo iudicari. ante
quam cuncta que eis sublata sunt legi
bus potestati eorum redintegrentur.
Item Iulius papa. Nullus **de eo dem.**
potest conuocari. aut iudicari. antequam omnia
sibi ablata et omnia iura ei in integrum re
stituantur. quia non habet priuilegium quo pos
sit exui iam nudatus. **de eo dem.**
Item Zepherinus. Preceptum est ut nemo ante
quis statutis electos atque suis rebus
expoliatos ecclesias proprias recipere et primo sua
omnia eis reddi. et omnium si quis eos iuste ac-
accusare uoluerit equo periculo facere.
Iudices esse decernentes. episcopos recta sa
pientes et in ecclesia conuenientes. ubi testes
essent singulorum qui oppressi uidebantur.
nec prius eos respondere. quam omnia sua eis
et ecclesiis eorum legibus integerrime resti
tuantur. Qua autem pena feri
endi sunt. qui in accusatione deficiunt
canonum censura diffiniunt. Pena namque
illati criminis cum dispendio existima
tionis excipient. **De his qui non probando**
Vnde Gregorius papa. Si quis **obiciunt.**
circa huiusmodi personas non probanda detule
rit. auctoritate huius sanctionis intelli
gat se iacturam infamie sustinere. ut damp
no pudoris et existimationis dispendio discat
sibi aliene uerecundie impune insidiari
saltem de cetero non licere.
Si accusator in accusatione defecerit.
Item Damasus papa. Calumpniator si in
accusatione defecerit. talionem recipiat.
Item ex decreto **de eo dem.**
Adriani papa. Qui non probauerit quod
obiecerit. penam quam ipse intulerit patiatur.
De his qui falsis criminibus aliquem
Item Damasus papa. Si quis **inpetiuerit.**
episcopum aut presbiterum uel diaconem falsis crimini
bus appetierit et probare non potuerit. nec in fine
dandam ei communionem censemus. **de eo dem.**
Item Fabianus papa. Qui non probauerit quod obie
cerit. penam quam intulerit ipse patiatur.
Aliud est accusationem non implere et ali
ud conuitium non probare. Illud namque nulli sine abo
litione. hoc omnibus licet.
Conuitium non est per accusationem habendum.
Vnde Fabianus papa. Si quis iratus crimen cui
libet temere obiecerit conuitium non est per accusa
tionem habendum. sed permisso tractandi spatio
id quod iratus dixit per scripturam se probaturum esse fa
teatur. ut si forte resipiscens que per iracundiam
dixit iterare aut scribere noluerit. non ut reus
criminis teneatur.
Item. Sed aliud est crimen illatum non posse
probare quia falsum est. aliud est aliqua permissi
one accusationem deserere. Huic namque qui permis
sione deceptus accusationem deserit uenia
datur. Illi uero qui crimen illatum probare
non ualuit. infamia irrogatur.
Vnde beatus Gregorius scribit Iohanni Corinthiorum episcopo.
De eo qui permissione illectus accusati
Paulum itaque diaconem **onem deserit.**
quamuis culpa sua uehementer confundat. quia
deceptus permissione. ab accusatione sui episcopi
destitit. tamen hanc ei culpam ignoscimus.
De his qui accusationem deserunt. uel ecclesiasticos
Idem. Eutherium **ordines accipiant.**
atque Thomam. qui preserenda accusatione
episcopi sui sacros ordines susceperunt. eisdem ordinibus
priuatos esse. atque ita sicut depositi sunt.
uolumus permanere.
Hinc autem colligitur clericorum infamiam
per romanum pontificem aboleri posse.

Q. III.

j. iii. ca. q. i. Cap. i. et sequentibus.
j. iii. q. ii. et iii. c. ii.
j. iii. q. ii. et ii. Felix. Sequens.
j. xxx. q. ii. Bisto.
j. iii. ca. q. ii. et iii. Preuise.
j. q. vii. Querimus
j. c. v. q. vii.
j. xxiii. q. iiii. Est inuita
j. xxxiiii. q. v. Hec
j. q. iiii. c. i.
j. v. ca. q. vi. Cap. ii. et iii.
s. d. l. Sententia. cc.
j. xv. q. x. Fos. cc.
j. v. ca. q. vi. Gregorius. Epifani
j. v. q. vi. Si quis.
j. vi. q. vi. Cap. i.
j. e. q. vi. Querimus.
j. d. pen. di. i. Hinc.
j. vi. q. i. Si quis sacerdotum. cc. Si aliud est ex calore animi conuitium semel obicere quod hic dicitur. aliud ex odio sepe et pertinaciter exprobrare. unde ibi agitur
Non tamen ex hoc infamia remittitur. cum habeat indulgentia. Paules conscriptus est. Notandum infra.

contra illud gelasii. Quãquã aĩas p penitẽtiã
saluaře posse m⁹. infamiã tñ abolere ñ possumus.
Et illud stephani. cũ cãs enumerasset ex quibus
infamia irrogat᷑. hõs omĩ[n]o subnota ppetue i
famię ad penitentiã suscipimus. t ñ fuere infa
mes lege canonũ. os quos leges sc̃li infames p
nũtiaŧ. Cũ paulus diaconus qui ñ impetrata
abolitioẽ. ab accusatioẽ destitit. Hac aucto-
ritate dignitatẽ sui officii recupauit. quẽ
senatus. c. turpillianũ. infamẽ pnũtiat. 7 q̃
dea fati cogimur. que intra tps luctus nu
bit. cũ matrĩmoĩa hodie regnantur iure poli.
ñ iure fori. 7 iure poli mortuo uiro. muli
er soluta a lege uiri nubat cui uult. S7 idẽ
stephan⁹ cc̃ scribit dicẽs. Infames dicim⁹ quos
cũq; leges sc̃li infames pnũtiaŧ. S7 illud
gelasii 7 stephani. quãquã aĩas. 7c̃. 7 subno
ta ppetue infamie. 7c̃. de ut intelligit᷑. quib;
pcuilẽ iudicẽ infamia irrogat᷑. quor; sicut
examinatio 7 castigatio. ita etiã in integrũ
restitutio. ñ n̄ ad eccl̃iasticũ iudicẽ spectat. De
ea uõ que intra tps luctus nubit. ñ ẽ contra
riũ ei q stephan⁹ ait. Infames dicim⁹. 7c̃. Cũ
enĩ leges sc̃li pcipue in matrĩmoĩo sacros ca
nones sequi ñ dedignent᷑. ñ uidet᷑ pnũtia
re infamẽ que aplica 7 canoĩca auctoĩta
te ñ illicite nubit. Notãdũ quoq; ẽ quod
aliud ẽ cũ aliquẽ penituisset c̃minalit᷑ accusas
se. 7 in sc̃ptionẽ fecisse. si ab innocente fu
erit absolutus. aliud si pecuñiã a nocente ac
cepit ut ab pbatioẽ eius q obiecerit desistat.
Vñ in libro caploꝝ. c. Lxxx. cap legitur.

De eo quem penitet criminalit᷑ accusare.

Siquẽ penituerit accusasse c̃minalit᷑ 7 insc̃ptionẽ fecisse de eo q non
pbare potuerit. si ei cũ accusato inocente
conuenerit. inuicẽ se absoluant. Si uõ iudex
eum qui accusatus ẽ c̃minosũ ẽẽ cogno
uerit. 7 int᷑ reũ 7 accusatorẽ p obreptionem
conuenerit. de collusio penã excipiat legibus
constitutã. ¶ Notandũ quoq; ẽ
quod sicut in ff legitur: lib. xl. viii. t.
~~de observationib;~~ de aboli[tionibus] c̃minũ.
ar᷑. Accusatoꝝ temeritas tribus mõis
detegitur. 7 trib; penis subicitur. Aut
enĩ calũpniant᷑. aut puaricant᷑. aut ter
giuersantur. Calũpniari ẽ. falsa c̃miã

intendere. Preuaricari. uera c̃mina abscon
dere. Tergiuersari. in uniuersũ ab accu
satioẽ desistere. S7 ñ utiq; qui ñ pbat q̃
intendit ptinus calũpniari uidet᷑. Nã ei⁹
rei inquisitio arbitrio cognoscentis comit
titur: qui reo absoluto de accusatoris inci
pit consilio querere. qua mente ductus ad
accusationẽ pcessit. 7 si quidẽ iustũ ei⁹
errorẽ repit absoluit eũ. Si uõ in euidẽn
ti calũpnia eũ dephendit. legitimã pe
nã ei irrogat. quoꝝ alt᷑utrũ ipsis uerbis
pnũtiationis maĩfestatur. Nã si quidẽ
ita pnũtiauerit ñ pbasti pepcit ei. Sin
aũt pnũtiauerit calũpniatus es. con
dẽpnauit eũ. 7 quãuis eum nichil de
pena subiecerit. tñ legis potestas adũ
sus eũ exercebitur. Nã ut pp̃. R. facti
quidẽ questio in arbitrio ẽ iudicantis.
pene uõ psecutio. ñ eius uoluntati
mandatur. s7 legis auctoĩtati reserua
tur. Querit᷑ pot si ita fuerit interlocutus t̃
tuus temere accusasse uidetur. an ca
lũpniatorẽ pnũtiasse uideatur. Et
temeritatẽ facilitatis pap ait contineri. 7 in
consultũ calorẽ calũpnie uitio carere.
7 ob id nullã penã eũ subire oportere.
Sup̃ uõ. lib. xl. vii. t. de puaricatorib;
Preuaricator ẽ q̃si uaricator. q̃ diuersã partẽ adiuuat.
pdita cã sua. q̃ nomẽ ab eodem arte ẽ cer
tatioẽ tractũ ait. Nã q̃ puaricatur ex utr̃
q; parte consistit. quin immo ex altera.
Is aũt puaricator p̃pe dicit᷑. qui publico
iudicio accusauerit. Ceterũ aduocatus
ñ p̃pe puaricator dicit᷑. quid g̃ de eo fiet?
siue priuato iudicio. siue publico puaricat⁹
sit. hoc ẽ pdidit causam. Hic extra or
dinẽ solet puniri. Sciendũ ẽ q hodie
his qui puaricati sũt pena iniungit᷑
extra ordinaĩa. Et infra. Accusator
de puaricatioẽ conuictus. postea ex lege ñ
accuset. Et infra. In omĩb; causis p̃t
quã in sanguinẽ. qui delatorẽ corru
pit. ex senatus. c. p conuicto habetur.
Et infra. t. xl. viii. t. de abolitioĩb; c̃minũ. Preua
ricatorẽ aũt eũ ẽẽ hostendimus qui
colludit cũ reo. eo q̃ partes quidẽ pbatio
nes dissimulauerit. falsas uõ accusatioẽs

I. c. x. q. iiij. c. Consangui
nij. Qui

I. c. vi. q. i. Infa

I. c. x. q. vij. Tria sunt

Colludiũ ẽ qñ quis accepta pecunia desistit ab accusatioẽ. uł qñ reus uł actor corã iudice accepta pecunia supa[t] re

¶ In libro nuõꝝ tñ habet᷑ nõ accepiens priuũ ab eo qui reus ẽ sanguinis Sicut 7 is qui priui ac cep reus ẽ sanguinis.

admittet. Siquis aūt ab accusatiōe citra
abolitionē ↄ̄sistit. puniť. Abolitio p̄uatim
a p̄sidib; postulaī ac impetraī sol;. Itē̄ pro
t̄bunali ñ ↄ̄plano. nec p̄ses hāc cognitiōē
altī ↄ̄mādaē pot̄. Si pluia c̄mina idē̄ eidē̄
intulerī singlo₂ ↄ̄b; abolitionē̄ petē̄. Ali
oqn p̄uit quisq; omiserit. eī noie senatus. c.
penā patietur. Et infrā eodē̄. Destitisse
eū accipim⁹ qui totū aīū agendi ↄ̄posu
it. ñ qui distulit accusationē̄. Si qui per
missu impr̄is ab accusatiōe ↄ̄sistit inpu
nitus ē̄. Abolitio aūt penā remittit. in
famiā non tollit. Vt. cod. ↄ̄gnali abolit̄.
Indulgentia patres. c. quos ubat notat.
nec infamiā c̄minis tollit. s; pene grām
facit. Si aūt restitutio de integrū p̄nceps dixit.
infamiā tollit. Vt. cod. ↄ̄sententia passis
7 restitutis. Impr̄. Ant. dixisse leg̃. Restitu
o te integrū. Vt aūt scias quid sit in in
tegrū restituere. Restituo te p̄uīcie tue.
honoīb; 7 ordini tuo 7 oīb; cetis.

Deficientib; uō accusatoīb; reus non
uidetur cogendus eē̄ ad purgationē̄. Sic̄
enī possessor ↄ̄ficiente accusa- auctoē̄ titulū sue
posēsiois p̄baē̄ ñ cogiť. ita qui impetiť adin
nocētiā suā purgandā cogendus eē̄ non
creditur. C. Auctoītate quoq; cor
nelii pp̄. 7 t̄buriensis. c. sacerdotes iurare p̄
hibentur. ñ p̄recta fide.

Iuramtum a sacerdotibus ñ ē̄ exhibn̄dū.

S. q. i. In p̄mi. c. Ait enī cornelius. Sacramtū actenus
S. xi. q. vlt. Quotiens a sūmis sacerdotib; t reliquis exigi. ñ prec
ta fide minime cognouim⁹. nec sponte eos
iurasse repimus. Itē̄. nō scō₂ sequentes
aplo₂ eorūq; successoēs iura firmamus.
7 sacramta incauta fieri p̄hibemus. Itē̄.
Nos sacramtū ab epis nescimus oblatū.
nec ūquā fieri deb;. Siquis p̄br contra
laicum uł laic⁹ cōdicū q̄rimoīā ht̄.

I. xi. q. i. Itē̄ ex cō t̄buriensis. Siquis p̄br conť
laicū. t laicus cē p̄brm. aliquā ht̄ queri
moniē controuersiā. epo p̄cipiente sin
p̄soa₂ acceptiōē finiatur. Laicus p̄ iura
mentū si necēse sit se expurget. P̄br uō
uice sacramti p̄scām ↄ̄secrationē̄ inter
I. xxii. c. vlt. rogetur. quia sacerdotes ex leui causa
S. q. i. In p̄mis. c. iurare ñ debet. Manus p̄ quā corpus.

7 sanguis. x̄ ↄ̄ficitur. iuramto polluet. Absit.
Cū dn̄s in eugłio discip̄lis suis quo₂ uicē̄ nos
indigni in scā eccła gem̄mus dicit. Nolite oīo
iurāe. sit aūt sermo ur. ē. ē. ñ ñ. q aūt hīs ha
bundantius ē̄ ex malo ē̄. G. Verū his
auctoītatib; ñ oīmō iuramta fieri p̄hibēt
a sacerdotib; s; tn̄ incauta. 7 ea q̄ p̄ qualibet cā
tp̄ali iudicio offerunť. Cū aūt p̄ p̄lari in
famia sacerdotes opp̄muntur. tūc ad inno
centie sue assertionē̄ iuramta deb; offerri.

Sacerdos a p̄p̄ło accusatus iuramto inno
centiā suam affirmet.

Vñ gg̃ pp̄. ait. Presbr
t quilib; sacerdos si a p̄p̄ło accusat⁹ fuīt 7 cti
testes inuenti ñ fuerit. qui c̄minis illatā ueri
tatē̄ dicāt. iusiurādū in medio faciat 7 illū̄ te
stē p̄ferat ↄ̄ innocētie sue puritate cui nuda
7 apta sūt oīa. De leone epo quē̄ b̄tus gg̃
purgationem fecit prebere.

Item ex registro gg̃ ad iustinū inp̄tem cap. vii.
Hab; hoc p̄uum antiqui hostis inuidia. ut quod
in p̄porū actuū p̄petratiōē ↄ̄ sibi resistente
dicere ñ ualet. oppinionē̄ co₂ falsam adpre
sens simulando dilacēt; qm̄ ig̃ quedā̄ dē sic
dotale p̄poītū ↄ̄ leoē̄ frē̄ 7 coepo nr̄o sinister
rumor a sp̄secāt. utrū uera eēnt. distēcta diuti
fecimus inquisitionē̄ p̄quiri. 7 nullā de com
hīs que fuerāt dicta culpā inuēim⁹. Sz ne quo
uideretur omissum. qm̄ nr̄o potuiss; cordi re
manē̄ ambiguū. ad b̄ati pet̄ scīssimū corp⁹
distēcta cū exhabundanti fecimus sacram
ta p̄bē. quib; p̄stitis magna sum⁹ exulta
tiōē gauisi. quod huiuscemōi innocentia
eī euidenter enituit. p̄ quare gła ura p̄dic
tū uirū cū oī caītate suscipiat. 7 reuēntiā
ei qualē̄ sacerdotē̄ decet exibeat. nec aliq̄
cordib; remaneat. de hīs que iā sūt purgata
dubietas. 7 ita sup̄dicto uos epo ↄ̄uotissime
oportet in oīb; adherere. ut ↄ̄grue dcentiq;
dn̄i in eius p̄soā uideamini cuius ē̄ minister
honorāe. Itē̄ ex eodē̄ ad brunichildā
reginā franco₂. cap̄. cc. xxx. ii. Quod b̄ts
gg̃ mennam epm purgari iuramto
fecit.

Mennā uō reuerentissimū
frēm coep̄m q; nr̄m. postquā ea que de eo
dicta fuerāt requirentes in nullo inueni
mus eē̄ culpabilē̄ qui insup̄ ad corp⁹ sacratissi
mū b̄ati pet̄ apli subiūre iurando satisfaci

I. xi. q. i. Testimonio. c.
I. xv. q. v. c. i. c.
S. d. xxiiii. Illud statuen
I. vi. q. vlt. c. Si hec qn
infamatur. ibi cū nulla infa
mia. asp̄ ganu

em. ab his que obiecta fuerant ei oppini
oni. fede monstrauit alienum reuerti illum
purgatum absolutumque pmisimus. quia
sicut dignum erat. ut si in aliquo reus exi
stet. culpam ideo canonice puniremus. ita dignu
non fuit. ut eum aduiuante innocentia diutius
retinere. l. affligere in aliquo deberemus. Pur
gationem tamen ante te. duobus sibi sacerdoti
bus iunctis. ubi accusator cessauit. eundem
hoc exse pbe. tuo committimus arbitrio. Vul
garem denique ac nulla canonica sanctione ful
tam legem feruentis. s. sui frigide. aque igni
tique ferri contactum. aut cuiuslibet popularis inue
tionis. quia fabricante hec sunt omnino facta
inuidia. nec exhibere ipsum. nec aliquo mo
do uolumus postulare: immo apostolica aucto
ritate prohibemus firmissime. Idem
castoino notario rauenne.

J. e. Consulu

X. nob tibi creditur. i. committitur: quod exponens subdit. 7. i. necessarias. 7c.
S. d. lxiij. Saloni.
S. ii. q. i. Eos qui
S. d. xciij. c. ij.
J. xxiiij. q. iij. Ut illud
J. xi. q. iij. Rogo.

De maximo salonitano epo sacramento

Quanto a nobis creditur semetipsum expur
gantes necessarias causas iniungi. tanto fratre 87
nuum debes te sollicitum exhibere. Presentis ma
ximus solonitanus prestito sacramento fir
mauit se simoniaca heresi non teneri. atque de
alius ante corpus sancti apolenaris tantummodo requisi
tus. innoxium se esse respondit: et de inobedien
tia sua sicut precepturamus egit penitentiam.
uolumus ut ad consolandum illum. epistolam quam
ad eum scripsimus. quarti et gratiam nostram et communione
redisse significamus. experientia tua dare
debeat. quia sicut in contumacia persistentibus
seueros nos esse conuenit. sic humiliatis et peni
tentibus locum uenie negare non debemus.
Idem mariano epo rauenne. de eo de.

Que de causa maxime sunt agenda. exceptis quam
ad uos transmisimus agnouistis. Sed quia
qualiter de hac re fraternitatis uestre uoluntas sit.
magis ad presentium latore castoino cartulario
nostro renuntiante cognouimus. ideo si idem maxi
mus coram uobis et predicto cartulario nostro de
simoniaca heresi se sacramento purgauerit. atque
dalius ante corpus sancti apolenaris. ut scripsimus tan
tummodo requisitus. liberum se esse responderit.
causam ipsius fraternitatis uestre iudicio deo quod
excommunicatur missarum solempnia agere presumpserit
committimus. quam debeat penitentiam talis cul
pa purgari: et ideo quecumque uobis secundum deum placu

G. J. notario. vi. S. di. c. Salonitanum
J. xi. q. iij. Si quis epis
Inconcit
J. xi. q. vlt. c. Sunt

7. c. Si ille prius coram apostolico se purgauerat. et ideo in purgatione iterata. Duo tamen sacerdotes suffi ciebant. Hic autem sibi collegas vij. adhibet qui nouum purgationem si repetendam esse offert

seculiter disponite. nec aliquid de nobis dubium
habeatis. Nam quicquid a uobis de hac causa fuerit ordi
natum. non ingratis suscepimus et libenter admitti
mus. Qualiter sixtus semetipsum purgat.

Item sixtus pp. omnibus epis. Mandastis uit.
ut scribere uobis qualiter instans uirginum esse me
suscitatum sit. l. a quo. ut uno amminiculo pel
leretur et causa mea firmaretur. Scitote me cri
minari a quodam basso. et iniuste me persequi quod
audiens ualentinianus augustus nostra auctoritate
sinodum congregari iussit: et facto concilio cum ma
gna examinatione. satis faciens omnibus licet eua
dere satis potuisse suspitionem tamen fugiens co
ram omnibus me purgaui. s. me a suspitione et emu
latione liberans. s. et non aliis qui noluerint aut
sponte hoc non elegerint faciendi formam dans.

J. e. q. e. Audi

De causa gislandi pbri.

Item alexander. ii. rimaldo cumano epo.

Super causam gillandi pbri tui de morte epi sui pre
decessoris tui infamati in medium consulimus.
Itaque circum adstantium fratrum unanimi con
sensu tue dilectioni rescribimus prefatum gillan
dum pbrum. ante te representandum. Ubi si certi ac
cusatores defuerint. te dictante iustitia sine
omni controuersia pbr quecumque ob hoc iniuste a
misit. ac sacerdotium accipiat et integra be
neficia. De purgatione clericorum
si conuinci non poterunt.

Item inconc. agathensi. Si legitimi ac
cusatores crimina sacerdotis probare non potu
erint. et ipse negauerit. cum vii. socius sui ordini
s ualeat crimine semetipsum expurget. Dia
conus uero si eodem crimine accusatus fuerit. cum
tribus semetipsum expurget. de eo de.

Item ex conc. ilerdensi. Pbr si a plebe sibi com
missa. mala opinione infamatus fuerit. et epis le
gitimis testibus approbare non potuerit. suspenda
tur usque ad dignam satisfactionem. ne populus fide
lium in eo scandalum patiatur. Digna uero satis
factio est. sicut a maioribus constitutum esse uidetur.
quando sunt secundum canones. sui ad arbitrium epi. vii.
sibi collegas adiungit. et iurat in sancto euangelio
coram preposito. quod crimen sibi illatum non perpetrauit.
Et hac satisfactione purgatus secure deinceps
sui exsequatur officium. de eo de.

Item ismarus redonensis eps. Si mala fama
de pbro exierit et accusatores ac testes ei le

legales ɔ̄fuerit ne contra aplm infirmorum corda ɔ̄ fama pbri ꝑcutiātur ⁊ ne uitupet̄ ministīu nrm̄ · neue secuiores pbri exīstē tes · licentius impeccatū ꝑlabantur scdm ɔ̄ creta maioꝝ · cū ɔ̄ nōiatis sibi uicinis pbris quos scimus se nolle purtaē sacramto famā suā purget · G In p̄missis a uctoītatib; subintelligitur · si reus se purgāē uoluīt · ut sac̄ canones modū ñ necessitatē purgandi accusato inponāt · sicut ap paēt ex fine capituli xisti pp · ⁊ auctoītate leonis qui data purgatioē · ait ɔ̄ seipso.

De leone qualit̄ semetipm̄ purgauit.

Auditū ē frs kmi qualiter mali hoēs inme grauia cmina ɔ̄ fixerunt. quā obrē ego leo pontifex scē romaē eccl̄e puifico me in ɔ̄spectu urō · corā dō ⁊ angliś eius. quia istas cīminosas ⁊ sceleratas reś quas illi m̄ obiciuīt · nec ꝑpetraui · nec ꝑpetrāē iussi · hoc auīt faciens. ñ legē p̄scbo cetīs · qua id facē cogant. G. Ecce ipse summus pontifex · semetipsum purgat · nec tñ cetis necessitatē purgandi p̄scribit. Vñ datur intelligi · q satisfactio purgatioīs in uoluntate ɔ̄sistit accusati · non in arbitrio iudicis. Sꝫ cū in ylerdensi · cō. pbr iubeat̄ suspendi usq ad dignā satisfactionē · cū etiā decreto leoīs in arbitrio ponit̄ epi · quota manu sacerdos purgāi ɔ̄beat: patet quod ad purgationē cogendus ē · nec in sua uoluntate · sꝫ in arbitrio iudicis ɔ̄sistit. V ñ leo pp · scbēs ad carolum regē ait. Qualiter sacerdotes purgari se debeant.

Omīb; uobis uisu · aut auditu · notū eē non dubitamus · q sepissime suadente iniquo hoste sacerdotib; cimina diuersa obiciant̄. Sꝫ qualiter exceīs ab his rōabilis examinatio ⁊ satisfactio fiat · licet tpr̄ boē memoīe dñi genitoīs nrī pipini · siue p̄scis tpīb; a scis patīb; ⁊ reliquis bone fidei ⁊ ɔ̄uotioīs hoīb; sepissime uentilatū fuīt · nos tñ plenīt ⁊ aliqd in ɔ̄finitū repire minime quiuim⁹ · nrīs quoq tpīb; id ipsum a scīs epīs ⁊ reliquis sacerdotib; · ac cetīs eccl̄asticē dignitatis · ministris nrīs in regnis seu in aliis dō degentib; nobisq una cum eis agentib; sepissime ꝑ multas ⁊ innimias reclamatioēs que ex hoc a diuersis partib; uenerūt · uentilatū ē · Sꝫ qualit̄ ɔ̄sultū dñi nrī ⁊ patris leois aplici cetoriq romane eccl̄e epoꝝ ⁊ reliquorū sacerdotū siue orientaliū ⁊ grecorū patarchaꝝ ⁊ multorū scoꝝ epoꝝ ⁊ sacerdotū · nec non etiā nroꝝ eporū oīūq cetorū sacerdotū ac leuitaꝝ auctoītate ⁊ ɔ̄sensu · atq reliquoꝝ fideliū ⁊ cunctoꝝ ɔ̄siliaīorū nroꝝ ɔ̄sultu diffinitū est: uos oēs uiriusq ordinis ministros scire uolumus · Statutū ē nāq rōe ⁊ necessitate · auctoītate p̄dicta ⁊ ɔ̄sultu oīū · ut quotiēs cuiq aliquā sacerdoti cīmen inpoītur si ip̄e accusator tal' fuīt ut recipi debat · quia quales ad accusationē sacerdotū admitti debeant in canoīb; plenīt expssum ē · Si auīt ut dictū ē ille accusator qui canoīce ē recipiendus eū cū legitimo uiroꝝ nūo ⁊ bonoꝝ testium apphaē in ɔ̄spectu epoꝝ potīt · tc̄ canoīce diiudicetur · ⁊ si culpabilis iuctus fuīt canoīce dāpnetur · Si uō cū suprascpto p̄textu approbaē ip̄e accusator minime potīt ⁊ hoc canonice diiudicet̄. Ip̄e ḡ sacerdos si suspitiosus aut incredibil' suo epo aut reliquis suis ɔ̄sacerdotib; siue boīs ⁊ iustis ɔ̄ suo pplo · t' ɔ̄ sua plebe hoīb; fuīt · ne in cīmine aut suspitioē p̄dicta remaneat · cū tribus aut quinq · t' xii · boīs a uicinis sacerdotibus exēplo leoīs pp · qui xii · epos in sua purgatioē habuit · t' eo amplius · si suo epo uisū fuīt · aut necceē eē ꝑ tumultū ppli p̄spexīt ⁊ cū aliis boīs ⁊ iustis hoīb; se sacramto corā pplo sup iiii · euglia dato purgatū eccl̄e reddat.

Siquis auīt scire ɔ̄sidāt quales testes ad accusationē sacerdotū recipi ɔ̄beant ⁊ qd de accusatoē faciendū sit · pleniter in canoīb; repiri potīt. Iuramītū uō candentis ferri · t' feruentis aque purgationē ē audienda. Vñ stephanus · v · liutberto epo maguntino. Candentis ferri et feruentis aque iudicium in eccl̄a prohibetur sicut et R̄.

Consuluistis de infantib; qui in uno lecto cū parentibus dormientes mortui repiuntur · utrū ferro candente · aut aqua feruēte seu alio quollib; examine parentes se

Q. e. Sypat mandastis

Qui non nisi ex iusta cā cīm suspicarentr. At eū non nisi uerisimilib; suspitionib; clicos de cīmine fuīt infamatus · purgari nō ē cogend⁹ vt · ɔ̄ · viiii · ɔ̄ his

I · iii · Q · viii · c · vlt

ɔ̄ · xvii · Siquis infa
ɔ̄ infanti

Nec ad aquā nec ad igne͂ faciendū iudiciū

puͣ̄ficaīe debeant eos non opp̄ssisse. Monendi
nāq; sūt 7 ptestandi paēntes. ne tā tenellos se
cū in uno lecto colloceͭ. ne neglegentia qualibȝ
pueniente suffocent̄. ł opp̄mant eos. un̄ ipsi ho
micidii rei inueniant̄. Nā ferri candentis. ł aque
feruentis examinatioē cōfessionē extorqueri a
quolibȝ sacͭ canoēs non cessēt. Et q̄ scōꝝ patrū
documto sācitū ē supstitiosa ad inuentione
non ē p̄sumendū. Spontanea n. cōfessioē. ł testium

J. xu cā. q. vi. Cap. i.

apphatioē publicata ducta habitā ꝑ oclis dī
timoē cōsūpta sūt. regimini nrō iudicaīe. Occul
ta uō 7 incognita illi sūt relinquenda. q̄ solus
nouit corda filioꝝ hōiū. Hii aūt qui pbant̄
7 cōfitentur talis reatus se noxios. tua eos ca
stiget moderātio. quia si ille qui cōceptū mute
ro p abortū deleuit̄ hōicida ē. quanto magis
qui uni saltē diei puerulū pemerit. hōici
dā se eē excusaīe nequibit.

J. xxxii. Q. ii. Sicut. S. di. l. Quantū dixit

Hoc aūt utrū ad oīa gnā purgatiois an
ad hec duo tm̄ que hic p̄hibita eē uidentur.
ptineant. n̄ inmeito dubitatur. ꝑpt̄ sacͭfici
um zelotipie. Et illud ḡḡ. Si uir qui frigide

J. xxxiii. Q. i. Cap. i.

natē eē dicitur. puerū iudiciū pbaē potuit.
uxorē suā nūquā se cōgnouisse. sepatur ab ea.

J. xxxvii. q. ii. Quid aūt

In libro nāq; nuōꝝ leḡ. p̄cepisse dn̄s moisi. ut
loquerentur filiis isrl̄. 7 diceēt eis. Vir cui uxor
errauit. maītūq; cōtēpnēs. dormieīt cū alio
uiro. 7 hoc maītus n̄ dp̄hēdit. s; latet adultīū
7 testib; argui n̄ pot̄ qa n̄ ē inuenta in stu
pro. si sp̄s zelotipie cōcitauit uiri cē uxorē
suā que ul̄ polluta ē. ł falsa suspitioē appe
titᵉ. adducet eā ad sacramtū 7 offeret obla
tionē p illa decimā partē sati farine ordeā
cee. n̄ fundet sup eā oleū. nec inponet thus. qa
sacͭficiū zelotipie ē. 7 oblatio inuestigans ad
ultiū. Offeret igͭ eā sacerdos 7 statuet corā dn̄o.
assumetq; aquā scām in fictili uase. 7 paulul
lū t̄re d pauimto tabnacli mittet in eam.
cūq; steterit mulier in cōspectu dn̄i discopiet
capud eius. 7 ponet sup capud eiᵉ sacͭficiū re
cordatiois. 7 oblationē zelotipie. Ipē aūt
tenebit aquas amarissimas in quib; cū exe
cratioē maledicta cōgessit. adiurabitq; eā
7 dicet. Si n̄ dormiuit uir alienᵉ tecū. 7 si n̄ pol
luta es deserto maīti thoro. n̄ nocebūt te aq̄
iste amaīssime. in quas maledicta cōgessit.
Si aūt declinasti a uiro tuo atq; polluta es.
7 cōcubuisti cū alio uiro. his maledictionibus
subiacebis. Det te dn̄s in maledictionē 7 exē
plū cunctoꝝ in pplo suo. putrescē faciat femᵘ
tuū. 7 tumēs uterus tuus disrūpatur. Ingredi
antur aque maledicte in uentrē tuū. 7 uterō
tumescente putrescat femur tuū. 7 responde
bit mulier. amē amē. Scͭbetq; sacerdos ista ma
ledicta in libello 7 delebit ea aquis amarissi
mis. in quas maledicta cōgessit. 7 dabit ei bibe
quas cū exhausēit. tollet sacerdos d manu eiᵘ
sacͭficiū zelotipie 7 eleuabit illud corā dn̄o.
inponetq; sup altaē. ita dūtaxat. ut prius
pugillū sacͭficii tollat de eo q̄ offertur. 7 incē
dat sup altaē. 7 sic potū det mulieri aquas
amaīssimas. quas cū bibīt si polluta ē. 7 cōtēp
to uiro adultīi rea. ptr̄ansibūt eā aque male
dictiois. inflato uentre cōputrescet femur.
eītq; mulier in maledictionē 7 in exēplum
oī pplō. Maītus uō absq; culpa eīt. 7 illa reci
piet iniquitatē suā. q̄ si polluta n̄ fuerit.
innoxia eīt 7 faciet liberos. S; 7 quelibȝ
huiᵘmoi purgatio uidetur eē inhibita. cū inprē
missa auctoītate stephani pp̄ dr̄. Spontanea
cōfessioē 7c. Itē ex decreto nicolai pp̄.

In nouo testamto monomachiā non reci pitur.

Monomachiā uō in lege
non assumimᵘ. quā p̄cepta fuisse n̄ repimus.
quā licet inisse quosdā legamus. sicut scōm
dauid 7 goliā sacra poit istoīa. nusquā tam̄
ut p lege teneatur. alicubi diuina sācxit
auctoītas. cū hoc 7 huiuscemoī sectantes de
ū solūmō tēptaē uideantur.

Contra m. c. calcedonensi. Si furta in monasterio fuerint in iudicio monachi se ex purgent.

Sepe cōtingit ut in monasteriis — b. vi. q. pbrum
monachoꝝ. furta ppetrentur. ideirco statui — b. vi. Nobis
mus. ut qn̄ ipi frīs de talibus expurgaē se debȝ.
missa ab abbē celebretur. ł ab aliquo expre
sentib; frīb;. 7 sic expleta missa oēs cōicent̄
in hec uerba. Corpus dn̄i sit t̄ ad pbationē
hodie. Quicūq; de adultīo accusatᵉ pbabili

Item. Interrogatū ē se expurget iudicio.

si duo de adultīo inculpati fuerīt. 7 unᵘ pfi
teātur. 7 alt̄ negat. quid in agendū sit decre
tū ē a scō. c. ut ille qui negauit pbabili se iu
dicio expurget. 7 qui pfessus fuīt dignā peni
tentiā agat. Cum plures de adultīo accu

santur. et unius ceteros purgare uoluit omnes rei habeantur super se iudicium cecidit.

Item. Statuit quoque sinodus. ut si duo uel ad ultio inculpati fuerint. et ambo negauerint. et orant sibi concedi ut alter illorum utrosque purget diuino iudicio si unus in hoc ceciderit. ambo rei habeantur. Pro singulis missa celebretur qui de aliquo crimine accusantur.

(S. e. q. Super cas. c.) Item. Si episcopo aut presbitero aliquod maleficium imputatum fuerit. in singulis missam celebrare debet. et communicare. et de singulis sibi imputatis innocentem se ostendere. quod si non fecerit. quinquennio a liminibus ecclesie extraneus habeatur. C. Illud uero quod leo et xistus in fine sue purgationis addiderunt. ceterorum exemplo intelligendum est. Exemplo enim sue satisfactionis noluerunt ceteris prescribere legem purgandi. Quod uero quarto loco querebatur. an duorum testimonio episcopus sit condempnandus. multorum auctoritate probatur. Sicut enim in euangelio iohannis legitur. ait christus ad iudeos. In lege uestra scriptum est. quod duorum hominum testimonium uerum est. Hic consequenter argumentatur contra eos dicens. Si duorum hominum testimonium uerum est. quare testimonium meum et patris non accipitis? Item paulus in epistola ad corinthios. In ore duorum uel trium testium. stabit omne uerbum. Item in epistola ad ebreos. quis preuaricans legem moisi. duobus uel tribus testibus conuictus sine miseratione lapidabatur.

C. Q. V.
(J. e. Q. viii. Quicumque. — J. v. ca. Q. vi. SS. Quicalumniam. — J. iii. Q. vi. Cap. i.)

Quot testibus quisque clericorum conuincendus sit.

Item ex concilio bracarensi. ii. Placuit ut si quis aliquem clericorum maculatione fornicationis impetit secundum preceptum apostoli duo uel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non potuerit datis testibus approbare quod dixit. excommunicationem accusati accusator accipiat. C. Ex premissis itaque colligitur. quod duorum uel trium testimonio episcopus potest conuinci. uel dampnari. Porro siluester papa in generali sinodo residens contradixit.

Quot testibus episcopus uel presbiter uel reliqui clerici sint conuincendi.

Presul. non dampnetur nisi cum lxxii. testibus. Presbiter autem cardinalis non nisi cum .lxiiii. testibus non deponatur. Diaconus cardinalis urbis rome. non nisi cum xxvi. testibus non condempnabitur. (J. e. Q. vii. Damna. Testes.) Subdiaconus. acolitus. exorcista. lector. (J. vi. Q. i. adr. Q. criminis.) hostiarius. non nisi in vii testibus non condempnabitur.

Testes autem et accusatores sine aliqua sint infamia.

Episcopi non nisi sub lxx et duobus testibus condempnandis.

Item leo iiii. Nullam dampnationem episcoporum umquam esse censemus. nisi aut ante legitimum numerum episcoporum qui fit per xii. episcopos. aut certe probata sententia per lxxii. idoneos testes. qui tales sint qui et accusare possint. et prius ad sacra x. iiii. euangelia sacramenta presentent. quod nil falsum deprimant. sicut nobis beatus siluester tradidit. et romana sancta uidetur tenere ecclesia. et si inter eos quos dampnandos esse dixeri uel homines fuerint episcopus. qui suam causam in presentia romane sedis episcopi petierit audiri. nullus super illum diffinitiuam presumat dare sententiam. sed omnino eum audiri decernimus.
(J. xi. q. vi. hec. — J. xi. q. viii. c. ii. — J. xv. q. vii. c. iii. et iiii. — J. v. q. iiii. C. ii. — J. vi. q. iii. Scitote. — J. iii. Q. viii. cap. pen. Orant. — J. iiii. Q. ii. et iii. Iusiurandi. — J. e. Q. vi. Marcellus. Ad romanum. — J. iii. q. vi. Dem. Quamuis. contra. c.)

C. Sed hoc uel speciali priuilegio dedicatis romane ecclesie intelligitur. uel propter improbitatem quorundam qui cum non sint spectate uite et scientie. in accusationem ministrorum dei repente prosiliunt. Quorum uita uero adeo laudabilis est. ut omnibus imitanda appareat. de quorum assertione nulli dubitatio nasci poterit. eorum testimonio duorum. uel trium testium quilibet iure conuinci et dampnari poterit.

C. VI

C. Sequitur vi. questio. qua queritur quo remedio causa uitiata subleuetur. et si remedium ullum sit dandum ei qui causa dilectionis uocem appellationis exhibuerit. causa uero uitiata remedio appellationis subleuari poterit. Unde fabianus papa ait.

Cause uitiate remedium appellationis subueniat.

Liceat appellatori uitiatam causam remedio appellationis subleuare.

Item anacletus papa. De eodem.

Omnis oppressus libere sacerdotum si uoluerit appellet iudicium. et a nullo prohibeatur. sed ab his fulciatur. et liberetur. Si autem difficiles cause. aut maiora negotia orta fuerint. ad maiorem sedem referantur. et si illic facile discerni non potuerint. aut iuste terminari. Ubi fuerit summorum congregatio congregata. que per singulos annos fieri solet et debet. iuste et deo placite coram patriarcha. aut primate ecclesiastica et coram patricio secularia iudicentur negotia. (J. xi. q. i. c. v. c.) in com.

Item xistus papa omnibus rectoribus ecclesie scribit dicens. Quisque pulsatus apostolicam sedem appellet.

Si quis uestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate. licenter hanc sanctam et apostolicam sedem appellet. et ad eam quasi ad caput suffugium habeat. ne innocens dampnetur. aut ecclesia sua detrimenti
(J. viiii. q. iii. Ipsi. Cuncta. — J. e. q. Si quis eps.)

patiatur. Episcopi gravioribus pulsati apostolicam sedem appellent.

J .xx. q. vi. Pul. J .c. q. Post sedam S. di. xcviii. c.i. Omnibus negotiis sive caus.

Idem Grato episcopo. Omnes episcopi qui in aliquibus pulsantur vel eminantur gravioribus causis, quotiens necesse fuerit libere apostolicam sedem appellent, atque ad eam quasi ad matrem confugiant.

Ab omnibus appelletur ad romanam ecclesiam.

J .viii. c. vit.

Item Marcellus episcopus. Ad romanam ecclesiam omnes episcopi qui voluerint vel quibus necesse fuerit quasi ad caput suum confugere eamque appellare debent, ut inde accipiant tuitionem atque consecrationem. Quod omnibus minime convenit denegari episcopis, set absque ulla custodia aut expoliatione vel dampnatione aut excommunicatione libere recedatur.

Qui a proprio metropolitano se gravari putaverit maiore sede appelletur.

Item Victor episcopus. Si quis putaverit se a proprio metropolitano gravari, apud patriarcham vel primatem dioceseos aut penes universalis apostolice ecclesie iudicetur sedem.

Ad romanam ecclesiam quasi ad matrem appelletur ab omnibus.

S. c. q. ii. Leo. Nulli.

Item Zepherinus urbis Rome episcopus. Ad romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis est appellandum et concurrendum quasi ad matrem, ut eius uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, a suis oppressionibus releventur, quia non potest nec debet mater oblivisci filium suum.

Quotiens aliquis appellaverit audientia sibi non negetur.

Item Iulius papa. Placuit ut a quibuscumque ecclesiasticis iudicibus ad alios iudices ecclesiasticos, ubi est maior auctoritas, provocatum fuerit, audientia non negetur.

Iniuste dampnati restitutionem, et oppressi auxilium a romana debent habere ecclesia.

S. d. xvii. J .xx. q. vi. Dudu.

Idem. Ideo huic sancte sedi prefata privilegia specialiter sunt concessa, congregandis tamen conciliis et iudiciis, ac restitutionibus episcoporum, quam etiam summis ecclesiarum negotiis, ut ab ea omnes oppressi auxilium et iniuste dampnati restitutionem sumant. Et talia ab impiis non presumantur absque ultione, nec exerceantur absque sua dampnatione.

Cum ergo Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maxime tamen ab oppressis, et Marcellus scribat omnes episcopi qui voluerint vel quibus necesse fuerit appellare debent, patet quod accusato sive gravetur sive non, vox appellationis non est deneganda. Quidam tamen ita distinguunt, ut volentes ad consecrandos necessitatem patientes ad oppressos referant, ut sit sensus. Omnes qui voluerint a romana ecclesia consecrationem accipere, et ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare; quibuscumque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam suffugere, similiter vocem appellationis exibeant, ut isti tuitionem et illi consecrationem ab ea accipiant. Similiter illud Zepherini distinguunt. Ab omnibus est appellandum ad romanam ecclesiam intelligendum est, qui ab ea consecrationem voluerint accipere, vel qui a prelatis suis aliquam iniuriam passi sunt, et maxime tamen ab oppressis. Secundum primam interpretationem oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti. Iuxta secundam vero oppressi dicuntur a iudice iniuste condempnati. Secundum hanc distinctionem qui in aliquibus negotiis non ad relevandum sed ad differendum vocem appellationis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent. Cum ergo scribat omnibus per diversas provincias:

De causa appellationis cognoscere non licet nisi ei ad quem appellaverint.

Decreto nostro fraternitatem rogantes caritate mandamus, ut si aliquis quod non optamus suorum emulorum aliorumcumque cenomanice ecclesie episcopum accusare vel improbabiliter attemptaverit, liceat illi post additionem primatum dioceseos si necesse fuerit nos appellare et nostra auctoritate aut ante nos aut ante legatos nostros a latere missos iuxta patrum decreta suas exercere atque diffinire actiones, nullusque illum ante hec iudicare aut iudicare presumat. Et si quod absit grave intollerandumque ei obiectum fuerit, nostra erit expectanda censura, ut nichil prius de eo qui ad sinum sancte romane ecclesie confugit et eius imploraverit auxilium decernatur, quam ab eiusdem ecclesie fuerit auctoritate preceptum, que vices suas ita aliis ecclesiis impertivit ut in partem sint vocate sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Si autem quod non arbitramur a quoquam secus presumptum fuerit, ab officio cleri summotus auctoritatis apostolice reus ab omnibus iudicetur, ne lupi qui sub specie ovium subintraverint, bestiali seuitia quosque audeant lacerare, et quod sibi fieri noluerint aliis inferre presumant.

Iudicia appellantium ab eis sunt audienda ad quos appellatur.

J .viii. q.iii. S. di. xii. c.ii. J .xii. q. i. Relatu

Item Iulius papa. Quis se scit alius esse pre-

S. p. i. di. xxiiii. Quãquã.
C. iii. q. vi. Leo. Multum.

poitũ. non moleste ferãt aliquẽ sibi eẽ plãtũ. Ipsa nãq; eccl̃a que pma ẽ. ita reliquis eccl̃iis uices suas credidit largiendas. ut in partẽ sit uocate sollicitudinis. ñ in plenitudine potestatis. Vñ oĩũ appellãtiũ aplicã sedẽ epoꝝ iudicia 7 cũctarũ maioꝝ negotia causaꝝ eidẽ sc̃e sedi reseruata eẽ liquet. p̃serti cũ in his oĩb; ei sẽp sit expectandũ ꝯsultũ. Cui tam̃ti siquis obuiaẽ tẽptauit. sacerdotũ cãis se ñ sine honoĩs sui p̃iclo apud eandem sc̃am sedẽ nouit rediturũ. C. Itẽ cũ nicolaus eps in remñsẽ archiepm̃ inuehatur. qui rothardũ epm̃ apellantẽ aplicã sedẽ. dãpnaẽ ausus ẽ. ita dicẽs.

De remñsi archiepõ qui appellantẽ romanam sedem ausus ẽ iudicare.

Arguta sapientiã tua. utinã in bono accepto fomite iudicii matiã ꝯpoitiois aduersus rothardũ assũpseit 7 ab itinere aplice sedis remouit 7 ꝯtinuatĩ aplicã sedẽ appellantẽ dãpnaũ 7 carcerali custodie mãcipaũ. Et infra. Priuilegia tam̃ aplice sedis uos obliuioĩ tradẽ. nullo mõ ꝯuulsis. quib; ueneraũdi canoẽs iudicia toti ecclẽ ad hãc differri iubẽt. Et infra. Hec quippe nos in rothardo ideo nouĩs opatos. ut p̃uilegia sedis aplice. q̃m male a nobis uiolata eẽ uideñt. aplica auctoĩtate 7 canoĩca patrũ ꝯlibatioẽ p̃stino tandẽ ingeio 7 p̃o ꝯcorent bonore. **Quisq; eam obedientiã maiorib; exhibeat quã ab infe rionb; desid'at.**

Itẽ leo pp. Quisq; se quibusdã p̃poitũ ñ moleste ferãt aliquẽ sibi eẽ p̃latũ. S; obedientiã quã exigit 7 ipse ꝯpendat. 7 sicut ñ uult grauis honeris sarcinas ferre. ita ñ audeat alii inportabile ponđ imponẽ. Discipli n. sum huĩl 7 mitis magistri dicentis. discite a me qa m. s. 7 h. c. C. Patet g̃ q, nulli appellanti inducie sũt negãde. Cet'm si cã frustatoĩe dilatiois appellauit. audiri de aquẽ p̃uocatũ fuĩt ꝯdẽpnabit'. T'pis uõ apellatiois ẽ añ datã t' p̃datã sentẽtiã. Quotiẽs n. se p̃grauaĩ senseit libe potest appellaẽ. **Qui grauatur a p̃ropo metropolitano p̃matẽ aũ ũsalẽ ecclẽ sedẽ apptẽ.**

C. vi. q. iiii. Sicut

Vñ xistus pp ait. Siquis putauit se a p̃p̃o metropolitano grauaĩ. apud p̃matẽ diocesios. aut penẽ uniuersalẽ ecclẽ aplice. pape iudicetur.

de — eo — o — dẽ.

C. xi. q. vi. Pulsatus

Idẽ. Quotiẽs epi se a suis ꝯprouincialib; t' a metropolitano putauẽt p̃grauaĩ. aut eos suspectos habuẽĩt mox romanã appellet sedẽ. atq; eis libere liceat 7 dũ p̃dictã romanã ecclãm appellauẽĩnt. aut ab ea se audiri poposcerit. nullus eos aut excõicaẽ. aut eoꝝ sedes surripe. aut res eoꝝ auferre aut aliquã iuiniuriam inferre eis p̃sumat. añ quã amboꝝ cã romani potificis auctoĩtate finiaẽ. Q; si aliẽ a quoquã p̃suptũ fuĩt. nichil erit. 7 irrum habebit. de eo dẽ.

S. i. q. c. Nom
C. xi. q. vii. Accusa
C. xi. q. viii. Reuera

Itẽ iulius pp. Ideo huic sc̃e sedi p̃fata p̃uilegia sp̃alit' ꝯcessa sũt. ut ab ea oẽs oppssi auxiliũ 7 iniuste dãpnati restitutionẽ sumant. F. Oppssi 7 se p̃grauaĩ putãtẽ intelliguntur. añ datã sententiã. Iniuste dãpnati. p̃datã. Vñ cuitiani urbi rome eps scribit oĩb; epis. **Ante exitũ cãe p̃ appellationem recedere licet.**

C. q. c. Non solent

Non ita in ecclasticis agendũ ẽ negotiis. sicut in sclaĩb;. Nã 7 in sclaĩb; p̃ quã legib; uocat' quisq; uenĩt. 7 in foẽ ꝯcerta recepit ñ licet ei añ pactã cãm recedẽ. In ecclasticis uõ dicta cã. recedẽ lic;. si necẽ fuĩt. aut si uidit' se p̃grauari. C. Qui uõ ex ꝯtumacia iudicib; optẽpaẽ noluĩt ꝯicẽ p̃uẽẽ. Vñ in miliuitano cõ. **Excõicet' qui iudicibus suis obtemperare noluit.**

C. xi. q. iii. Certũẽ

Quisquis p̃batus fuĩt p̃ ꝯtumacia nolle optẽpaẽ iudicib;. cũ hoc p̃me sedis epo fuĩt p̃batũ. ꝯstitutas ut nullus ei cõic; epoꝝ donec obtẽperet. Itẽ q, p̃datã sententiã appellaĩ p̃sit fabianus pp. testaẽ dicens. **Non denegetur appellatio quam in supplicio sententia destinauit.**

C. vi. q. iii. Scito.

Liceat etiã in criminalib; causis appellaẽ. nec uox appellandi ꝯnegeẽ ei quẽ in supplicio sentẽtia ꝯstinauĩt. C. Quod añ idem affirmat. **Añ datam sententiã licet alicui appellare.**

iniquus iudicem contra eum se senserit, uocem appellationis exhibeat. ¶ Post datam uero sententiam qui appellare uoluerit, infra v dies appellet, et infra eos dem a quo prouocauit dimissorias accipiat. Item. Unde in theodosianis legibus sic statutum inuenitur.

Post datam sententiam infra quod tempus quisque appellare debeat.

Propter superfluam appellatorum licentiam et in retractandis et reuocandis sententiis, ubi non habent arbitrium iudicantes, et tempora appellationis et pene constitute sunt. Ut quicumque apud iudicem qui causam eius audiuit appellare et ad alium iudicem prouocare uoluerit, infra v dies appellet, et in ipsis v diebus ad iudicem ad quem prouocauerit sine aliqua dissimulatione perueniat, et nisi per eos dies in quibus accepit litteras, et in his v diebus spatium suppleuerit computetur. Quod si longius iter sit, exceptis v diebus spatium dierum quo iter agi possit computetur.

A quo appellatur ad quem appellatum fuerit dimissorie littere dirigantur.

Item. Ab eo a quo appellatum est ad eum qui de appellatione cogniturus est dimissorie littere diriguntur, quas uulgo apostolos appellant. Quarum postulatio et acceptio intra v dies ex officio finienda est. Ista iam superius sub titulo de cautionibus et penis appellationum interpretata sunt. Qui intra statuta tempora dimissorias non postulauerit uel acceperit uel reddiderit, prescriptione ab agendo submoueantur et penam appellationis ferre cogantur.

De his qui causa dilationis appellant.

I. e. q. Super m. c. [?]

Item. Quicumque non confidentia iuste cause, sed causam afferende more, ne contra eum sententia proferatur, appellauerit, uel sic de facto suo confessus ne abdicatur appellare uoluerit, huiusmodi appellationes non recipiantur.

Cum possessor appellat, dum euentus cause dubius est, possessoris fructus sequestretur.

I. xi. q. i. c. Placuit
I. xvi. q. viii. Volumus c.

Item. Quotiens post auditam causam in iudice possessor appellat, fructus possessionis de qua agitur, dum sequende audientie euentus dubius est, merito sequestratur. Nam si petitor appellauerit, hoc ab eo non potest postulari, quia non potest sequestrari quod non habet. Si pro prediis urbanis uel mancipiis appellauerint, possessiones eorum uel mercedes uel uectura etiam si de naui manu agatur deponi solent.

Iniuste appellans omnino puniendus est.

Omnes iste leges gregoriane theodosiane in desuetudinem abierunt.

Item. Omnino puniendus est quotiens iniusta appellatio pronuntiatur. Super quosdam sequeretur, aduersarii impendia reddere cogantur non simplos sed quadruplos. EP Remissis auctoritatibus infra v dies post datam sententiam cuique appellare permittitur. Quod postea Iustinianus in constitutionibus suis corrigens, infra x dies appellationis remedium cuique dandum decreuit dicens.

Infra decem dies appellationis remedium conceditur.

Imperator Iustinianus aug. Antiquorum legum acerbitati plurima remedia imponentes, maxime hec circa appellationes facientes, et in presenti adhuc huiusmodi beneficium peruenire duximus esse necessarium. Antiquitati etenim cautum erat ut si quis per se litem exercuit et fuit condempnatus, intra duos dies tantummodo licentiam appellationis habet. Sin autem per procuratorem causa uentilata sit, in triduum proximum eam extendi. Experimentum autem experientia inuenimus hoc satis esse dampnosum. Plerosque enim homines ignaros legum subtilitatis et putantes in triduum prouocationes esse porrigendas, in perpetuum periculum incidisse, et biduo transacto causas perdidisse. Unde necessarium duximus huiusmodi rei competens medium et sancimus omnes appellationes siue per se siue per procuratores seu per defensores uel curatores et tutores uentilentur, posse intra x dierum spatium a recitatione sententie numerandum iudicibus ab his quorum interest offerri, siue maior siue minor sit, excepta uidelicet sublimissima prefectoriana prefectura, ut liceat homini inter id spatium plenissime deliberare siue appellandum ei sit siue quiescendum, ne timore instante opus appellatorum frequentetur. Fiat omnibus inspectionis copia que indiscussos hominum calores potest refrenare. Ad hec sancimus si quando ius patitur in nostrum inferri consistorium, si forte contigerit imperialem maiestatem occupatam publicis causis ex mittendis [?] per iussionibus non posse conuocare patres quatinus causa agitetur, non ex hoc litem periclitari. Quod enim iniustum est litigantium si cubiculum imperatorium occupetur, uel quis tante est auctoritatis ut nolente principe prosiliat aduocandi patres ceterosque proceres coartare. Sed si quid tale euenerit causa intacta permaneat donec imperator sua sponte motus et conuocans proceres iusserit et litem inferri patiatur et omnia secundum morem procedere.

Illud etiam in titulo capitulo disponendum est quod antiquitas bene statuit, nouitas autem neglexit.

Cum ꝛ ueneranda uetustatis auctoitā ita
magistratus digessit. ut alii maioēs. alii me
dii. alii minoēs sīt. ⁊ appellatioēs a minōib;
iudicib; n̄ solū ad maximos iudices remit
tentur. s; ⁊ ad spectabiliū iudicū t̄bunal. q̄
tinus ⁊ ipi sacro auditoīo adhibito litē exer
ceānt. Nouitas aūt hec dēliqd. euenit ut frē
minimis causis maximi nr̄i iudices inge
rentur. ⁊ hoīes ꝑ ꝑminimas cās magnis fa
tigentur dispendiis. ut forsitan toti litis eī
timatio ad sūpt̄ iudiciales n̄ sufficet. Jdq̄
sācimus si qn̄ ex egiptiaco c̄ētu t̄ ad uicta eī
utraq; libia ꝓuocatio ꝑpatur. usq; ad. x. libra
rū auri q̄ntitatē. n̄ in hac regiā urbē eā eue
nire. s; ad ꝑfectū augustalē qui audiat ⁊ c̄am
dirimat uice sac̄ cognitoīs nulla eis ꝑ diffini
tiuā sententiā appellatio ē porrigendam.
Similiq; mō quotiēs in asiana diocesi. t̄ pō
tica tale aliquid emerserit. usq; ad p̄dictā q̄nti
tatē. x. librāꝝ auri appellationēs ad uiros spec
tabiles comites forte. t̄ p̄consules. t̄ p̄tores. t̄
modātoēs quib; sp̄alit̄ easdē lites ꝑagendas
c̄putauim⁹ remittant̄. quatin⁹ ⁊ hii qui ad
similitudinē p̄fecti augustal̄ uice sac̄ cog
toīs intcedat. ⁊ causas sine spe quidē appella
tiōis di tn̄ ⁊ legū timoē ꝑferat decidendas.
Orientales aūt t̄ctus cās appellatioē suspen
sas. ⁊ usq; ad. x. librāꝝ auri q̄ntitatē limita
tas ad uirū spectabilē comitē oīentis mit
tere. simili mō audientiā ⁊ finē eī imponi
turum. Illo uō uidelicꝫ obserua
to. ut uiri spectabiles. t̄ alii spectabiles iudi
ces. n̄ ad alios eadē spectabilitate decoratos
iudices suas t̄nsmittāt appellatioēs in li
tib; quantecūq; quantitatis sint. cū nō
oporteat ad ꝑpaēs iudices appellationes
referri. s; a minoē iudicio in maī t̄bunal
ascendē. s; ad illustrissimā p̄fecturā illoꝝ ap
pellatioēs. cuiuscūq; sit dignitatis. t̄ q̄ntitatis
ut dictū ē dirigant̄ ⁊ quę una cū uiro excelso
ꝑ tp̄re questoē eas dirimat. utriq; offō submi
nistrante. i. tā ex sacris scrinus moē solito q̄
p̄fectoīo. Jta tn̄ hec sācim⁹. ut nec aduocib;
t̄ ab aliis spectabilib; iudicib; quib; forte
⁊ si p̄uati sint impiat̄ maiestas cās iniūxit.
appellatio ad memoātos spectabiles iudicē
currat. ne cā n̄ grauati ꝑcedē s; ꝑpperā uidat̄.

s; a p̄sidib; quidē ꝓuīciāꝝ ⁊ iudicib; a nob datis si
n̄ sit spectabiles iudices intra memoātā q̄ntita
tē referat̄. Si aūt t̄ illustres sīt. dati a nob iudi
ces quib; apices dignitatū sup spectabilitatē
sunt. t̄ duces qui oīm spectabilitate sūt decoāti.
t̄ hii qui a p̄ncipe sūt delegati spectabilē habeāt
dignitatē. eoꝝ appellatioēs sub quacūq; q̄ntitate
in hac regiā urbē ad ꝯpetentes antiquo more
iudices referāt̄. oib; aliis q̄ in appellatioib; statu
ta sūt. t̄ antiqua ꝓsapia. t̄ auctoītate ꝯstituti
onū. t̄ a nr̄a huānitate intactis illibatisq; cu
stodiendis. ~~lex~~ Dig. t. qn̄ appellandū sit. t̄. ii.

Biduū t̄ triduū appellatiōis. ex die sententie la
te ꝯputādū ēēt. Quid ḡ si sententia fuīt sub
ꝯditioē dicta. utrū ex die sententie tp̄s ꝯputam⁹
ad appellandū. an uō ex die quo ꝯditio sentē
tie extitit. Sane quidē n̄ ē sub ꝯditioē sentētia
dicenda. s; si fuīt dicta qd fit. ~ ⁊ ē utile statim
tp̄a ad apellandū ꝯputāī dēbē. q; in sententiis
p̄ceptū ē. ut t̄ altā die t̄ t̄tia ꝓuocet̄. Docetiā
incertis obseruandū ē. ex quib; sentētia quidē
n̄ ꝓfert̄. appellāī tn̄ oportet ⁊ pōt. ut cū qs ad
tutelā t̄ ad alia ciuilia munera noīat̄. eī excu
satio n̄ admittit̄. Si forte p̄sentiā statī dictā.
copiā sui n̄ fecit. is qui ꝓnūtiauī. ut fieri assolet
dicendū ē. nic̄ nocere appellatioī. Nā ubi p̄mū
copiā eius habuīt. potīt ꝓuocāē. Ergo si statī
se subtraxīt. similit̄ subuenien dū ē. Qd ergo
Si ꝯditio hore efficit. ut se recipet. si forte dic
ta sit sententia iā supma hora. utiq; n̄ uidebīt
se subtraxisse. ad eundi aūt facultatē sēp accipi
mus si in publico sui copiā fecīt. Cetm si n̄ fecīt.
an imputet̄ alicui q; ad domū eī non uenīt quod
q; in ortos non accessīt ⁊ ultius qd ad uillam
suburbanā. magisq; ē. ut non debeat imputāī
qr̄ si in publico eius adeundi facultas n̄ fuit.
melius dicetur facultatē n̄ fuisse adeundi.
Siquis tp̄i quidē a quo appellāī adeundi facul
tatē non habuīt. ut ei libellos daēt. eius autē
quē appellauit hāt copiā uidendū. an ei p̄scibi
p̄sit q; eū non adieīt. ⁊ hoc uitē ititiī. ut si al
tius adeundi fuit copiā. p̄sc̄ptio locū habeat.
Palam ē eī p̄piam eē causā. cui emolumītum.
t̄ dāpnū ad aliquē suo noīe ptinꝫ. Si aduersū
absentē fuīt ꝓnūtiatū. biduū. t̄ triduū ex quo
quis scit ꝯputandū ē. n̄ ex quo ꝓnūtiatū ē
si non in causa per ꝓcuratorē defensus est.

m

Nam si ille non ꝓuocauit. difficile ẽ ut hic audiatur. Si quidẽ in insulam d̃portandũ annotauit p̃ses ꝓuincie ⁊ imp̃r rescⁱpsit ut deportauit. uideamus quando sit ꝓuocandũ. utrũ cũ imp̃r rescⁱpsit. an cum ei scbit̃. ⁊ putẽ tũc ẽẽ appellandũ. cũ recipi eũ p̃ses iubet. Cetm̃ uerendũ ẽ. ne sero sit. ut tũc ꝓuocetur. Cũ imp̃r insulã ei assignauit. ꝯꝓbata enĩ sententiã p̃sidis. tc̃ solet insulã assignaꝛe. Rursus illud uerẽdũ ẽ si inductus apud p̃ncipẽ n̄ errauit. eũ quẽ d̃portandũ laboãt intercludit uiã ꝓuocandi. Quod g̃ ẽ: recte dicet̃ humanitate suggerẽte: ~~aggerente~~ ut et hoc illo tp̃r non frustra ꝓuocaretur. quia ñ aduersus p̃ncipẽ s; aduersus iudices. calliditatẽ ꝓuocauit. Sicũ imp̃ri scberet exẽplũ littaꝝ litigatoꝛi edictũ sit. nec ꝓ is appellauit. ⁊ p̃ea ẽẽ eum responsũ sit. quia q̃ tũc non apellauit. uera ẽẽ que scⁱpta sũt ꝯsensisse uidet̃ n̄ ẽ audiendꝰ. si dicat euentũ rescⁱpti sac̃ se sustinuisse. t. appellãt̃ recipiendi sunt ut̃ non.

Non solẽt audiri appellantes.

n̄ hii quoꝝ int̃ ẽ. t̃ quib; mãdatũ ẽ. t̃ qui negotiũ alienũ ger̃. q mox reus ratũ haberet. Sꝫ et si maĩ expietate ꝓuocauit dicendũ est. ⁊ hãc audiri d̃bẽ: ⁊ si litẽ p̃parandã curãẽ maluerit. intcedere ñ uidetur. licꝫ ab initio defendẽ non pot̃. añ sententiã appellaĩ potest. si questionẽ in ciuili negotio habendã iudex iⁱ ẽ locutus sit. t̃ in criminali si contra leges hoc faciat. Cuius qui iõ cãm agere frustatur. q dic̃ se libellũ p̃ncipi dedisse: ⁊ sacrũ rescⁱptũ expectaĩ auditi d̃sidium ꝓhibetur. si ob eã causam ꝓuocauit appellatio eius recipi sacⁱs ꝯstitutiõib; ꝓhibetur. t. De libellis dimiss̃.

Post appellationẽ

interpõitã litẽ dande sũt ab eo a quo appellatũ ẽ. ad eũ qui d̃ appellatiõẽ cogniturus ẽ siue p̃ncipẽ. siũ quẽ aliũ quas littãs dimissoĩas. siue eplõs appellat̃. Sensus aũt littaꝝ talis ẽ. Appellãse puta luciũ titiũ. a sentẽtia .n. que int̃ illũ ⁊ meuiũ dicta fuit. Sufficit aũt petisse intra tp̃s dimissoĩas. instantẽ ⁊ sepius ⁊ si non accipiat. id tp̃m ꝯtestet̃. Nã instantiã petentis dimissoĩas ꝯstitutiões d̃siderant. Equũ ẽ ig̃ si p eũ stetit qui debeat daẽ littãs. quo minus d; . nec hoc accipienti noceat.

Appellatiõẽ interpõita. siue ea recepta fuit. siue non. medio tp̃r nichil nouari oportet.

Siquis ex p̃lib; facinõib;

ꝯdẽpnatus ꝓ quedã appellauit. ꝓpter quedã non. utrũ sit differentia pena eiꝰ an non. q̃r. ⁊ si quidẽ grauiõã sũt c̃mina obque appellatio interpõita ẽ. leuius autẽ [illegible] ꝓpt̃ quod ñ appellaũ. recipienda ẽ oĩo appellatio. ⁊ differentia pena. Si uõ grauiorẽ sententiã meruit. ex ea ꝓ̃pẽ ex q nonẽ appellatũ. oĩmõ pena inponenda est.

Norma aploꝝ hec ẽ. Ego .n. scẽ bononiensis ecclẽ epĩs. te p̃btrm rolandũ capellanũ ecclẽ scĩ apolenaĩs. ad aplicã sedẽ quam appellasti. ab obseruatiõẽ mei iudicii his aplĩs (.i. eplĩs) dimitto.

Forma uõ appellatiõis hec ẽ. Ego adelmꝰ scẽ regine ecclẽ minister licꝫ indignus. sentiens me p̃grauaĩ a dño. Gualtẽo. scẽ rauennatis ecclẽ archiepõ. romanã sedem appello. ⁊ aplõs peto. Si uõ p̃datã sentẽtiã appellaẽ uoluit. hic erit ei modꝰ appellandi. Ego .A. s. r. ecclẽ .m. licꝫ .i. ẽẽ sentẽtiã dñi .G. s. r. ecclẽ archiepĩ. iniuste in me illatã. p̃die .k. maĩ. Anno incarnatiõis .d. m. c. v. fr. iiii. R. o. s. appello: ⁊ aplõs peto. Si aũt unꝰ t̃ duo ꝓ p̃lib; appellaẽ uoluerĩt. sic appellabunt. Ego .G. ⁊ .p. sindici canõicoꝝ. s. b. ecclẽ. sentientes nos pregrauaĩ. ẽẽ sentẽtiã ⁊ c̃. r. s. appellamus ⁊ aplõs postulamꝰ. Huiuscemoĩ appellatiõẽs in scⁱptis fieĩ debet. Ad iudiciũ aũt altiꝰ fidi catholicũ appellare ñ licet. Un̄ in cartaginẽsi. cõ. iiii. Excomunicetur catholicus qui causam suam committit iuditio altẽius fidi.

Catholicus qui cãm suã.

siũ iustã. siũ iniustã. ad iudiciũ altẽius fidei iudicis ꝓuocat. excõicetur.

Notandũ uõ ẽ. q quidã iudices sũt a quib; appellaĩ non oportet. Un̄ in cõ mileuitano leg̃.

A quibus iudicibus prouocari ñ licet.

A iudicib; quos cõis ꝯsensus elegit. non liceat ꝓuocari. Qd̃ de arbitris

J̃. xi. q. i. c. vl̃t.
J̃. xvi. q. iii. volumꝰ
S̃. e. q. i. In p̃mis.
J̃ S. e. q. Nonnũ
J̃. xx. q. iii. c. i. ẽẽ
J̃. xi. q. i. c. ẽẽ

intelligendum est. Judicum autem alii sunt arbitrarii, alii sunt ordinarii. Ordinarii vero sunt qui ab apostolico, ut ecclesiastici, vel ab imperatore, ut potestates seculares, legitimam potestatem accipiunt. Arbitrarii sunt qui nullam potestatem habentes cum consensu litigantium in iudices eliguntur. In quos compromittitur ut eorum sententie stetur. Alii horum sunt ordinarii et arbitrarii, alii arbitrarii tantum. Ordinarii et arbitrarii sunt qui legitimam potestatem habentes ab eis eliguntur ad arbitrandum qui non sunt sue ditioni subpositi. Ab his et si ut arbitri sedeant et non ut ordinarii, privilegio tamen ordinarie dignitatis gravatus aliquis appellare valebit. Unde in Cartaginensi concilio legitur iiii.

Iudicibus qui eliguntur communi consensu prouocari non licet.

Sane si ex consensu partium iudices electi fuerint, etiam a pauciori numero quam constitutum est liceat provocari. Item ex concilio Mileuitano.

Qui de episcoporum iudiciis queruntur a uicinis episcopis audiantur uel ab aliis etiam consensu eorum abiectis.

Placuit ut presbiteri, diaconi vel ceteri inferiores clerici in causis quas habuerint, si de iudiciis episcoporum suorum questi fuerint, vicini episcopi audiant eos, et inter eos quicquid est diffiniant adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quod si et ab eis provocandum putaverint, non provocent nisi ad Africana concilia vel ad primates provinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putaverit appellandum, a nullo intra Africam in communionem suscipiatur. C. Nisi forte Romanam sedem appellaverit. Is autem qui appellavit ad eum a quo appellavit remitti non debet. Unde in Sardicensi concilio legitur.

De eodem

Si episcopus accusatus fuerit et omnes iudicaverint congregati episcopi regionis ipsius, et de gradu suo deiecerint eum, si appellaverit qui deiectus videtur et confugerit ad beatissimum Romane ecclesie episcopum et voluerit se audiri, si iustum putaverit ut revocetur vel renovetur examen, scribere episcopis dignetur Romanus episcopus his qui in finitima et propinqua altera provincia sunt, ut episcopi diligenter omnia requirant et iuxta fidem veritatis diffiniant. Quod si is qui rogat causam suam iterum audiri deprecatione sua moverit episcopum Romanum ut de latere suo presbiteros mittat, erit in potestate eius quid velit et quid estimet. Et si decreverit mittendos esse qui presentes cum episcopis iudicent, ut habeant etiam auctoritatem persone illius a quo destinati sunt, erit in eius arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos comprovinciales ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo iudicaverit.

C. Arbitrarii tantum sunt qui nullam legitimam potestatem acceperunt. A quibus appellari non licet, quia eis imputandum est qui sibi tales elegerunt. Si vero sententia eorum a quibus appellatur soluta fuerit, nichil eis oberit, nisi forte vel inimicitia vel pecunia depravati iniustam probantur tulisse sententiam. Unde in eodem concilio Cartaginensi iii legitur.

Cum per appellationem sententia soluitur non debet ei obesse qui iniquo animo iudicauit.

Hoc etiam placuit ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos ubi est maior auctoritas fuerit provocatum, non eis obsit quorum fuerit soluta sententia, si convinci non potuerint vel inimico animo iudicasse vel aliqua cupiditate aut gratia depravati.

C. Queritur autem de eo a quo appellatur an sit revocandus in testimonium apud eum ad quem appellatur super negotio cuius cognitionem suscepit. Hec ita constitutum est in concilio Cartaginensi v.

Clericus non uocetur ad testimonium illius cuius primum cognitionem suscepit.

Statuendum est ut qui in ecclesia qualibet causam iure ecclesiis apostolico imposito agere voluerit, et forsan decisio clericorum uni parti displicuerit, non liceat clericum in iudicium ad testimonium devocari eum qui presens vel cognitor fuit, et nulla ad testimonium dicendum ecclesiastici cuiuslibet persona pulsetur.

C. Ab eis quoque ad quos provocatum fuerit, sicut in Africano concilio legitur, ulterius provocari non licet.

Non licet appellari ab eis ad quos prouocatum fuit.

Si autem fuerit provocatum, eligat qui provocavit iudices et cum eo ille contra quem provocavit, ut ab ipsis deinceps nulli liceat provocare.

C. Post secundam provocationem intelligendum est. Tertio autem in una eademque causa super hiisdem capitulis provocare non licet. Unde in vii synodo: non liceat in una eademque causa tertio provocare.

Item Imperator Iustinianus. Si quis in quacumque lite provocaverit, non liceat ei tertio in eadem lite super

J. xi. ca. q. iii. Presbiteri.

J. c. q. c. Alleo. px. c.

J. aduocatus qui in ea ca. cuius patrocinium suscepit testis esse non ualet. ut J. iiii. q. ii. Item in eth

J. ca. xiiii. q. ii. Quamquam. c.

J. xxiiii. q. ii. c. i. et ii.

hisdem capitulis provocatione uti. vel sententias excellentissimorum prefectorum pretorio retractare. licentia danda litigatoribus arbitro dato: ipsum audientiam qui eum dedit ante litis contestationem invocare: et huiusmodi petitione minime provocationis iura obtinente.

Cum autem in causa capitali vel status interpellatum fuerit non per procuratores sed per se ipsos appellantes causam suam agere oportet. Unde Adrianus papa ait. Appellationem in causa capitali vel status interposita per procuratorem exequi non licet.

J. v. q. iiii. In crimina
J. xi. q. viii. Sedis.
J. q. vii. Crimina

Siquando in causa capitali vel status interpellatum fuerit. non per exploratores sed per se ipsos est agendum. Tempus autem exsequende appellationis annus est. vel si iusta causa intercesserit biennium. Unde in autentico const. xi. coll. v. legitur.

Si ibi qui quidam iudicum ut unus tantum. et ex consensu aliorum sententiam protulit. licet cum reliquis non annuentibus unus pronuntiavit

Siquis appellat inquiratur annus intra quem secundum se continue littere exsequatur. aut si iusta intercesserit causa. alius annus indulgetur. quo transacto lite non completa rata maneat sententia.

Appellatione cessante. cum vi mensis superest ex biennio licet victori ingredi. ut reus queratur. quo sive invento sive non. suas afferat legationes. ut vel confirmetur vel rescindatur sententia omni casu absente in expensas condempnando. Neutro occurrente post secundum fatalem permaneat sententia. Et in .iiii. coll. Si et lis que separatur in consistorium principis inferri. absque dampno more maneat intacta. donec ipse faciet eam introduci: et preceptis sedem moram dirimi. Si vero is qui appellavit penitentia ductus ab appellatione desistere voluerit. non prohibetur. Sicut in vii. libro cod. ti. de appellationibus et consultationibus. Imperatores Archadius et Honorius statuisse leguntur. Siquis libellos appellatorios ingesserit. sciat se habere licentiam arbitrii commutandi et suos libellos recuperandi. ne iuste penitudini humanitas amputetur. Est autem quando appellationem interponi non est necesse. Unde idem imperatores decreverunt. Denuntiationes vero libelli vel edictis facte citra consilium publicum non valent. a quibus nec appellare necesse est. Diffinitiva quoque sententia que condempnationem vel absolutionem non continet pro nulla habeatur. Item sententia contra solitum ordinem iudiciorum a preside prolata auctoritatem rei iudicate non optinet. Item si sententia lata fuerit contra res prius iudicatas a quibus provocatum non est sententie auctoritatem non optinebit et ideo ab ea appellare non necesse est. Item si sententia contra ius scriptum feratur. veluti dum quis fuerit confirmatus minor .xiiii. annis fuisse. et testamentum iure fecisse dicitur. nullam vires optinet. et ideo contra eam non est necessarium auxilium provocationis. Si vero contra ius litigatoris sententia dicatur veluti dum minor .xiiii. anni quartum decimum annum implesse. ac per hoc testamentum iure fecisse pronuntiatur. ad provocationis remedium oportet confugere. Item si plures iudices dati fuerint et unus tantum ex his pronuntiasse proponitur. non videtur appellandi necessitas fuisse. cum sententia firmitatem iure non optineat. Θ cc.

Item cum certa dote et fine multare iudices possunt. si aliter contra legis statutum modum multam quis irrogaverit. quia contra ius gestum videtur. firmitatem non tenet et sine appellatione potest rescindi. Venales quoque sententias que in mercede a corruptis iudicibus proferuntur. et citra interpositionem provocationis auxilium infirmari debere decretum est.

Item si propter infirmitatem etatis ad honorem ad quem nominatus es. inhabilem te esse probaveris. pretermissa appellatione iniqua nominatio removebitur. Sunt etiam quorum appellationes non recipiuntur. Non enim potest recipi eius appellatio qui per contumaciam absens. cum ad agendam causam negotio prius summatim perscrutato vocatus esset condempnatus est. Nullius etiam homicidarum. veneficiorum. maleficiorum. adulterorum. Itemque eorum qui manifestam violentiam commiserunt. argumentis convictus. testibus superatus. voce etiam propria vitium scelusque confessus. non audiatur appellans: et hoc in notoriis. In occultis autem si testibus productis instrumentis prolatis. aliisque argumentis prestitis sententia contra eum lata sit. et ipse qui condempnatus est. aut minime voce sua confessus sit. aut formidine tormentorum territus contra se aliquid dixerit. provocandi licentia ei non denegatur.

J. xxiiii. q. v. Si illicita

Nulli quoque officialium a sententia prioris iudicis provocatio tribuatur. nisi in eo tantum negotio quod ipse civili iure super patrimonio forte apud priorem iudicem inchoavit. Quotiens etiam fiscalis calculi satisfactio postulatur. aut tributum exposcitur. aut publici vel etiam privati debiti evidentis. atque convicti redhibitio flagitatur appellatione exclusa. necessario in contumacem vigor iudiciarius exercetur ab executore sententie.

appellari non pōt. n̄ forte executor senten
tię modū iudicatiōis excedat. Siquis etiā
ausus fuit ꝓuocarē ne uoluntas defuncti te
stam̄to sc̄pta referēt. t̄ ne hii quos sc̄ptō pa
tuīt heredes. inpossessiōe mittant. t̄ ī cuius
dea re notio ēēt appellationē recepit. Iu
dex quitā ignauē ꝯueniētiā adhibuit. ⁊
litigator quitā inportune appellauit. l. xx. t̄
argenti mulctetur.

GDe possessiōe etiā ⁊ eius momēto sicā dica
tur. que sententia inł̄locutoīa appellat quā
uis ꝓuocatio inꝑpoīta fuīt. tn̄ lata sentētia
sortiat̄ effectū. qn̄qꝫ unā ⁊ eandē ptes simul
reportāt ꝯdēpnationē. nec diuersitas facto
rū sepationē accipit. quo casu si oms̄ appel
lauerīt. ⁊ uno ex his agente eoꝝ appellatio
iusta ꝓnūtiata fuīt. emolum̄tū uictoīe
etiā ad alios ptinebit. Si aūt un̄ tn̄ appel
lauīt. eiusqꝫ appellatio iuste ꝓnūtiata ē.
ei q̄q̄ ꝓdest qui n̄ appellauit. Qd̄ si etati ꝯ̄st
uo unus ꝯ̄ sentētiā restitutionē inpetra
uęit. maiori qui suo iure n̄ appellauerit.
hoc rescptū non ꝓdest. Iudicib; aūt n̄ solū
suscipiende appellatiōis. necessitas uidet̄
impoīta. uerū etiā. xxx. dierū spatia exdię
sentētię diffinita sunt. intra que gesta u
na cū relatiōe litigatoīb; ꝯuenit p̄ari.
Similit̄ arbit̄ appellationē suscipe. ⁊ rela
tionē dare ꝯpellit̄. si delegatus fueīt. litiga
toīb; uō copia ē. etiā non ꝯscptis libell' illi
co uoce appellarē. cū res iudicata poposceīt.
tā in ciuilib; quā in c̄iminalib; causis.

C Ab eo aūt qui de appellatiōe ꝯgnoscit. n̄
pōt fieri recursus ā iudice aquo fuīt ꝓuoca
tū. Qua ꝓpt remittēdi litigatoēs ad p̄ūciā.
remotā sibi occasionē. atqꝫ exclusam pēīt
intelligat. cū supiori cā inꝑpoītā ꝓuocatiōē
(uel) nec iniustā tn̄ liceat ꝓnūtiarē t̄ iustam.

Hec oīa in. vii. t̄ cod. inueniēs. in. t. de appel
latiōib; ⁊ ꝯsultatiōib; usqꝫ ad titulū. Ne liceat.

Q. VII.

C Qd̄ uō laici in accusatiōe epōꝝ n̄ sint au
diendi. euāristus pp̄. testatur dicens.

Laici in accusatione epōrum n̄ sunt recipiendi.

J. viii. q. i. Audacter.
J. vi. cā. q. i. Ex merito.

Nonē a plebe aut a uulgarib; hoīb; arguend'. t̄ accusand' epc̄s. li
cet sit inordinat'. quia ꝓ meritis subditorū
dispoītur a dō uita rectoꝝ. Jdō ista dico. q̄a
insidiator bona sepissime solz ꝯuertere in
malū. ⁊ in electis ponere maculam.

Laicus clicum non accuset.

Itē siluester pp̄. **N**ullus laicus clico
audeat crim̄ inponere. De eo d̄ē.

Itē marcellus pp̄. **L**aico non liceat
quēlib; clicū accusare. — J. iii. q. iiii. Item. N. Illus.

Anathematizatus sacdos accusare n̄ pōt.

Itē iulius pp̄. **I**n scā nicena sinodo sta
tutū ē. ut nemo anathā inimicā suscipiat̄
accusationē. nec illi qui nos in suā nolunt
recipe accusationē. cū nos sup illos sciam'
a dn̄o ꝯstitutos. n̄ illos sup nos. ⁊ sicut ma — S. p. i. di. xxi. Inferior.
ior non pōt a minore iudicari. ita nec colli — J. xxiii. q. i.]
gāi. quia rarū ē oē q magnū ē. Portamus
honera oīū qui grauant̄. immo hec portat
in nob beatus petrus apl's. cui' uice fungimur
legatiōe. ⁊ cui' regīa informamur. quatinus
eius fulti auxilio. nr̄ ⁊ inperpetuū ab oībus
tueamur aduersis. De eo d̄ē.

Itē eusebius. **L**aicos non accusasse epōs
hactenus obseruatū. ⁊ ꝯstitutū ē. quia n̄ sūt
eius dē ꝯuersatiōis. ⁊ ꝓpt eos quidā infesti ex
stiīt. quippe cū uita eoꝝ ⁊ ꝯuersatio debeat ēē — J. vi. cā. q. i. Clemēs. B's petr'.
secreta. ⁊ a laicoꝝ actib; remota. nec ab eis in
peti debēt. qui eoꝝ castitatē ⁊ grauitatē nolēt
imitāi. maxīe cū eos in suis nolūt recipe ac
cusatiōib;. **I**tē fabian' epc̄s urb' rome
cūctis fidelibus. Nec clici in accusatiōē
laicorū. nec laici in accusatione epōrum
sunt recipiendi.

Sicut sacerdotes. t̄ reliqui clici a secłarium
laicoꝝ excludunt̄ accusatiōe. ita illi ab isto
rū sūt excludēdi (⁊ alienari) c̄iminatiōe. ⁊ sicut illi ab
istis. ita isti ab illis n̄ recipiantur. Qm̄ sicut
dn̄i sacerdotū segregata deb; ēē ꝯuersatio
ab eoꝝ ꝯuersatiōe. ita ⁊ litigatio. quia ser
uū dī non oportet litigare. Jtē clemēs.

Laici clicos accusare non debent — J. xv. q. v. c. i.

Sacerdotes ⁊ reliqui ecclē ministri omīsqꝫ
plebs epōs suos diligere debēt. ⁊ eoꝝ ꝓceptis
etiā obedire. si ipi aliut̄ q absit agāt. nisi in
fide errauerit. De eodem.

Idē. **Q**ualis ꝯdēpnatio eis immine
at. qui in patres peccāt. diuina sc̄ptura
ostendit. Si n. cham quia n̄ opuit puden
da patr' maledictus ē. multo amplion

condempnatione digni sunt. qui patribus lega-
tione dei fulgentibus contumeliam inferunt.

Persone inferiorum ordinum in superiorum accu
satione recipiende non sunt. Unde siluester
pp. ait. Minores non debent accusare maiores.

Clericus aduersus exorcistam. exorcista aduer
sus accolitum. accolitus aduersus subdiaco-
num. subdiaconus aduersus diaconum. diaconus
aduersus pbrm. pbr aduersus epm. accu-
sationem dare. aut etiam testimonium ferre
non ualet. De eodem.

Item zepherinus pp. Sententia cham fi
lii noe dampnantur. qui suorum doctorum uel prepositorum
culpam produnt. ceu cham. qui uere-
cunda patris non operuit. sed deridenda monstra
uit. Oues pastorem suum nisi a fide
exorbitauerit accusare non possunt.

Item eusebius pp. Oues que suo pastori
commisse sunt. eum nec reprehendere. nisi a fi
de exorbitauerit. nec ullatenus accusare pos
sunt. quia facta pastorum oris gladio feri
enda non sunt. quamquam reprehendenda recte
uideantur. Gratianus. Hinc auctoritatibus
probatur. quod subditi siue sint laici siue
clerici. prelatos suos accusare non possunt.
uerum de criminosis et de infamibus hoc in
telligendum est. quia uitam suorum prelatorum
pati sunt reprehendere non imitari. Quod ex
uerbis anacleti datur intelligi qui ait.
Quod laici non audiantur in accusatione episcoporum.

Laici in accusatione
episcoporum. audiendi non sunt. quia oppido
eis quidam infesti sunt et indignum est. ut
ab eis accusentur. qui eorum grauitatem nolunt
imitari. Item. Sacerdotes non nisi a uiris
idoneis et probatis accusari possunt.

Accusatio quoque eorum super qua nos consulere
uoluistis. non nisi ab idoneis et probatissi
mis uiris. qui et suspitionibus et sceleribus care
ant. fieri debet. quia dominus sacri corporis sui
tractatores a uilibus ac reprobis et non idoneis per
sonis infamari noluit. nec calumpniari. sed
ipse per se flagello peccantes sacerdotes a tem
plo eiecit. Unde liquet quod summi sacerdotes
id est epi a deo sunt iudicandi. non ab humanis
aut praue uite hominibus lacerandi. sed potius
ab hominibus fidelibus portandi. ipso domino exemplum

dante. quando per se ipsum et non per alium
uendentes et ementes. eiecit de templo sacer
dotes. Nullus enim ut reor inuenitur inter
nos. qui uelit seruum suum ab alio quam
a se iudicari. Quod si presumptum fuerit. aut multa
indignatione ipse irascitur. aut potius uin
dictam querit super eum. Unde dominus ait per prophetam.
Qui uos tangit. tangit pupillam oculi mei.
Et paulo post. Si detractores quorumcumque gra
uiter iudicantur. et in perditionis laqueum cadunt.
multo magis laceratores et detractores. atque
accusatores famulorum dei dampnantur et in baratrum
nisi se correxerint et pro eorum satisfactionem non
condignam egerint penitentiam. indubitanter
cadunt et aeternis ignibus flammis exuruntur.
Hec et alia periculosa considerantes apostoli constituerunt.
ne facile commouerentur. aut lacerarentur.
uel accusarentur. columpne sancte dei ecclesie. que
apostoli et successores eorum non inmerito dicuntur.
Sed si quis aduersus eos. uel ecclesias eorum commotus
fuerit. aut causam habuerit. prius ad eos
recurrat. caritatis studio. aut familiari
colloquio ea sanet. commoniti que sananda
sunt. et caritatiue emendent. que iuste
emendanda agnouerint. Si autem aliquis
eos prius quam hec egerit. lacerare. accusare. uel
infestare presumpserit. excommunicentur. et
minime absoluantur. antequam per satis
factionem ut iam dictum est. condignam peni
tentiam egerint. quoniam iniuria eorum ad Christum
pertinet. cuius legatione funguntur.
Communione priuetur qui prius quam ad
uersus epm conqueritur priusquam eum
familiariter conueniat.

Item alexander. Si quis erga epm
uel actores ecclesie quamlibet querelam iu
stam se habere crediderit. non prius pri
mates aut alios adeat iudices. quam
ipsos a quibus se lesum existimat famili
ariter conueniat. non semel. sed sepissime.
ut ab eis aut suam iustitiam accipiat aut
excusationem. Si autem secus egerit ab ipsis
et ab aliis communione priuetur. tanquam apostolorum
patrumque aliorum contemptor. Item euaristus
pp. Nisi opinione discussa non au
diantur accusatores episcoporum.

Hi qui sunt uituperatores. aut accusatores.

S. p. i. di. xl. Si pp.
J. vi. q. i. Prius. Oues pa.
S. p. i. di. xxi. Nolite.
J. iii. ca. q. viii. Cap. i.
J. vi. q. i. Oues

epo͞r aut reliquorū sacerdotū non oportet eos a iudicib; eccle audiri. añ quā eorū discutiatur estimatiois suspitio aut oppinio. qua intētioe qua fide. qua temeritate. qua uita. qua ɔscientia. quoue mērito. si pro dō. aut p uana glā. aut p inimicitia. t̄ odio. aut cupiditate ista presūpserit. **Maiores natu non accusēt qui ñ sūt recte fidi 7 conuersationis.**

Itē calistus pp. Q̄uerendū ē in iudicio cuī sit ɔuersatiois 7 fidei is qui accusat. 7 is qui accusatur. Qm̄ hii qui non sūt recte fidei. ac conuersatiois. 7 quorū uita ē accusabilis. 7 quorū fides 7 uita liberas nescitur. non pmittunt̄ maiores natu accusarē. nec p uiles psone. meorū recipiantur accusatione. **Absq; duobus ut trib; testib; non recipiatur epōrum accusatio.**

S. q. iii. Placuit
S. di. xlviii. Qm̄ multa

Itē anstus pp. att. Accusatio epo͞r non ē facile recipienda. dicente dnō. non accipias uocem mdacii. 7 aplīs inquid. aduersus pbrm inscriptione non recipiendā. absq; duob; t̄ tribus idoneis testibus. Si hec de pbris t̄ cetis idoneis sunt pcauenda. quanto magis de epis. **Pro sola conuentione epi ñ submoueant aliquis comunionem.**

:—

Itē ex cō. aurelianensi. Siquis ab epō t̄ de eccla. t̄ de epo uīrt credit aliquid repetendū. si nichil ɔuitii aut cnmnatiois obiecerit eī p sola ɔuentioē a cōioe eccle non liceat submoueri. **Quare subditi platos suos reprehendere non possunt.**

Itē uariatus pp. Sunt nonnulli q suos spositos puerse rephendūt. sicut parū ipsis tpoleli extiterint.

Ex his omīb; datur intelligi q illi ab accusatioē remouent̄. qui n̄ affectioē caritatis s; prauitate sue actiois. uitā eo͞r diffamare 7 rephēdē querunt. Q̄d uō pmisis auctoritatib; cmnosi phibeant̄ ab accusatione platorū. aug̃ ostat int̄ soliloquio͞r ita dicēs. **Non oms subditi sed crimmosi tantum phibētur accusare platos**

PResumunt plati non debere se rephēdi t̄ accusari. pro eo q canones ñ eos passim ɔstituunt accusandos. q tm̄ negatur solis cmnosis. cū de rephendēdo ueritas ipā ɔstituat. Si male locutus sū. testimo pibeo d m.

Opponitur huic distinctioni. ipsi sac canones distingunt in quo casu pastores sint accusandi a subditis dicentes Oues pastores suos ñ accusēt. nec rephendāt. ñ a fide exorbitauerit. Ecce in quo casu sūt accusandi a subditi. in aliis autē minime. huic oppositioī sic respondet̄. Distinctio illa canonū de cmnosis 7 infamib; intelligit̄. Oues .i. cmnose 7 infames pastorē suū accusare ut rephende ñ possūt nisi a fide exorbitauerit. Cetm si a fide exorbitauerit. tanta ē .i. labes illius cmnis. quod ad ei accusationē 7 serui aduersus dnm̄ 7 quilib; cmnosi 7 infames aduersus quēlib; admittunt̄. Uñ dionisius pp. **Infames accusare posūt h̄rticos.**

J·iii·q·iiii· Cap·i·

Alienū erroīs socium t̄ a sui uoluntaīe ppoiti tramite recedentē. aut sacs patrū regl'is ɔstitutioib; ñ obedientē. suscipe ñ possum. nec debemus. nec impetere recte credentes t̄ sco͞r patrū sanctioib; obtēpantes pmittim. quia infames oms ēē censem. qui suā fidē. aut xpianā legē puaricant̄. aut aplīcā. t̄ regłarē libēter ppomūt auctoritatē. Itē ex cō toll' iiii. **xpianos accusare ut in eos testificari ñ possunt qui fidem acceptā deseruerūt.**

:— Ita h; dicit ut quāl aliquid uitii t̄ cmnationis epō obiecerit. q. obid eps cū a cōioe eccle submouere possit. S; cē. ē. J. xxiii. q. iiii. Int̄ querere s; h non p ppā causa epi. s; toti eccle agitur. ut forte apte h a cōioe ē remouend. a metropolitano. t̄ nō ab ipō epō.

Non pot erga hoies ēē fidel. qui deo extitit infidus. Iudei g qui dudū xpiani effecti sūt. 7 nūc in xpi fide puaricati sūt. ad testimoniū dicendum admitti ñ debēt. quāuis ēē se xpianos annuntiēt. quia sicut in fide xpi suspecti sūt. ita in testimoīo humano dubii habent̄. Infirmarī oportet eo͞r testimoniū. qui infide falsi docent̄. nec eis credendū ē. qui ueritatis a se fidē abiecer̄. Itē gaius pp. felici coepō. **h̄rtici. iudei. ut pagani xpianos accusare non possunt.**

J·xx· q·iiii· Siquis.
J·xxiiii· q·iiii· Ipsa
J·de ɔ· di·iii· Celebri

Pagani. 7 heretici siue iudei. non possūt xpianos accusāe. aut uocē infamatiois eis inferre.

J·xxiii·q·iii· Aug· Ipsa

In hoc cap dcernitur ut heretici ñ impetāt recte credentes. Uñ eē intellig. q h̄etici ab h̄eticis impeti possūt. Itē a trami te sui ppoiti uoluntaīe recedentes. ñ posūt impetē seruantes tramitē sue pfessiois. Ex hoc datur intelligi q recedentes a suo ppoito. similit̄ recedentes cmnari possūt. Itē non obedientes sanctioib; sco͞r patrū. non possūt accusare obtēpantes sacs ɔstitutioib;. In q similit̄ intelligit̄.

J·iii·q·i· Cap·i·

quod inobedientib; inobedienter accusare licet.
Unde generaliter colligitur. quod in accusatione equa
litas fidei: et conversationis inter accusantem et accusa
tum semper consideranda est. ut is qui accusat. vel par. vel
superior inveniatur.

Ĵ. vi. q. i. Quero

Item novellarum const. Si hereticus cum heretico
litigat. liceat cuilibet eorum hereticum testem adducere.
Si autem orthodoxus cum heretico litiget. pro ortho
doxo quidem heretici testimonium valere licet. Con
tra orthodoxum autem solius orthodoxi testimo
nium valeat.

Item orthodoxis autem litigantibus ad testimonium
nulli heretico pateat aditus.

Sed queritur si flagitiosissimus catholicus
possit convenire hereticum de alio crimine quam de heresi.
Huic questioni ita respondetur. In quo hereticus
inferior est. videlicet in regula fidei meo a malo catholi
co accusari potest. In quo autem superior fuerit. videlicet
in conversatione vite. in eo a flagitiosissimo conveni
ri non potest. Item quod dicitur pastores pravis actibus magis
sunt tolerandi. quam corrigendi duplicitur intelligitur.
vel quia a criminosis tolerandi sunt. et non corrigendi.
Unde ibi subinfertur. quia sepe pro meritis subiectorum
depravatur vita rectorum. Quorum ergo merito deo per
mittente vita rectorum depravatur. ab eis potius
sunt tolerandi. quam corrigendi. vel quia sunt
quedam. que sepe deferuntur publicis documentis. et
tamen que intendunt probare non valent. De quibus
Aug. ait in omeliis de penitentia.

Que publicis documentis probari non possunt
toleranda sunt.

Ŝ. q. i. c. i. ii. iii. iiii. v. vi.
Ĵ. xv. q. vii. Siquid
Ĵ. xxx. q. v. Inceta. Nullum

Plerique boni viri propterea sufferunt aliorum peccata quia ta
cent. quia sepe deseruntur publicis documentis.
quibus ea que ipsi sciunt iudicibus probare non possunt.

De his etiam illud anacleti intelligitur. Sente
tia cham filii noe dampnantur qui suorum doctorum
vel prepositorum culpam produnt. sicut cham qui patris pu
denda non operuit. sed videnda monstravit. Hic ergo
auctoritate subditi non prohibentur ab accusati
one suorum prepositorum. Aliud est enim prodere. aliud est accusa
re. Prodit qui non probanda defert. Accusat qui eo
presente crimen iudici offert. probaturus quod intendit.
Cham solus vidit pudenda patris. et ideo per eum
intelliguntur. qui cum soli sint conscii criminum suorum
prelatorum. atque ideo accusare eos non possunt. vitam tamen
eorum infamando aliis videnda offerunt. Item obicitur

quod subditi etiam religiosi prelatos suos ac-
cusare non possunt. Legitur etiam in exodo. quod
maria soror aaron. que prima post transitum
maris rubri. sumpto tympano hymnum canta
re meruit. Postea murmurans in moisen eo
quod ethiopissam duxerat in uxorem. a domino lepra
percussa est. Item in i. regum legitur. quod
cum david fugeret a facie saul. latuit in spelunca.
In quam cum saul divertisset ad purgandum ven
trem. david precidit horam clamidis eius. quod se fecis
se postea graviter doluit et vehementer penituit. Sa
ul a domino erat reprobatus et ex invidia deo persequeba
batur. ut eum morti traderet. David erat vir hu
milis et mitis. sauli a domino substitutus. per samue
lem unctus in regem. sed tamen quia precidit horam clami
dis sauli graviter flevit. cum absalone sola ad
ministrationem victionis superaret. Unde datur intel
ligi quod subditi quamvis religiosi sint. prelatos suos
criminosos accusare non possunt. Nam per samuelem
qui ventrem purgabat. prelati intelliguntur.
qui malitiam corde conceptam in opus producunt.

Item legitur in ii. regum. quod cum archa domini reduce
retur de gabaa in ierusalem. bubus recalcitrantibus
archa reclinata est. cui dum oza levita manum ad
hiberet. ut eam erigeret. a domino percussus interiit. Per archam
prelati intelliguntur. per ozam subditi. per inclinati
onem arche. casus intelligitur prelatorum. per illum qui ma
num adhibuit. intelliguntur reprehendentes vel accu
santes vitam doctorum. qui a domino percussi intereunt.
His ita respondetur. Verum est per archam significari
prelatos. et per ozam subditos. Illud vero falsum est. quod per
inclinationem arche casus significatur prelatorum.
Aliud est enim inclinari. vel descendere. aliud cadere. Legitur
enim quod salvator noster se inclinavit. sicut cum digito
scribebat in terra. et de montibus frequenter descendit.
in quos ascendebat. ut vel pernoctaret in oratione.
vel ut discipulos in monte altiora doceret precepta.
vel ut turbas fugiens ex altitudine montis eam re
spiceret. et liberius posset docere. Inclinatio. vel descensio
humilitatem significat. qua spirituales non numquam
carnalibus condescendunt et eorum infirmitati compati
untur. Iuxta illud apostoli. Quis infirmatur. et ego
non infirmor. Hos etiam significaverunt angeli quos ia
cob vidit in scala descendentes. De his etiam per
prophetam dicitur. Inclinavit celos et descendit. Per ar
cham vero inclinatam intelliguntur qui subdito
rum culpas misericorditer portant. et eorum infir-

mitati humiliter compatiuntur. Unde bene dicitur quod bu
bus recalcitrantibus archa inclinata est. boues
quippe recalcitrantes subditos significant suis
doctoribus non obedientes. quibus dum prelati compati
untur. quasi bubus recalcitrantibus archa reclinatur.
Leuita qui manum adhibuit significat illos
qui nimie compassione in prelatis suis reprehendunt.
eosque inseueritatis amaritudine erigere uolunt.
~~Unde bene dicitur. quod bubus recalcitrantibus archa in~~
~~unde~~ bene leuita ille oza dicitur. oza quippe interpretatur ro
bustus domini. illi enim robusti dicuntur. quia dum de sua iu
stitia presumunt. misericordiam peccantibus negandam
putant. et impendentes reprehendunt. Unde adhuc op
cussi intereunt. quia iudicium sine misericordia erit illis
qui noluerunt facere misericordiam delinquentibus. cui per salo
monem dicitur. Noli esse nimis iustus. qui enim iustus
quis perit in sua iusticia. Sic et illud moisi in
telligitur. per moisen enim prelati intelliguntur. per ethi
opissam. peccatores designantur. Moises enim ethi
opissam uxorem ducit. cum quilibet peccator
peccatorem sibi copulat. ut ex eo sibi sobolem
bonorum operum de gignere ualeat. hanc copu
lam dum maria id est subditi reprehendunt. lepra
peccati inficiuntur. uel per mariam sinagoga in
telligitur. que in moisen id est in christum murmurauit.
quia ethiopissam id est ecclesiam de gentibus sibi copu
lauit. quos lepra perfidie et erroris sordidos fecit.
Non igitur his auctoritatibus subditi prohibentur ab
accusatione suorum prelatorum. sed monentur ne repre
hendant misericordie compassionem eorum.

Item per saulem prelati intelliguntur. et per dauid sub
diti. Saul purgans uentrem. eos significat qui
maliciam corde conceptam in opus foras producunt.
Sed in precisione clamidis non significatur reprehensio pec
cati. per clamidem enim regni potestas intelligitur.
Hanc perdidit qui prelatum sententia dampnationis
ferit. Quod nulli subditorum licet. ~~facta~~. facta enim pa
storis oris gladio id est sententia dampnationis a
subditis ferienda non sunt. hinc est quod legitur super
marcum. de pontifice qui scidit uestimenta sua.
Scissio uestis. scissionem significat sacerdotii.
quod in proximo erat scindendum et auferendum iudeis.
Ut per dauid significantur. qui etiam suorum prelato
rum uidentes maiora eorum peccata contempnunt. in mini
ma uero et leuia. quasi extremam orem clamidis per ci
dentes. reprehendere et lacerare satagunt. uel quia
saul solus diuertit in speluncam in qua dauid

latebat. Ideo super hoc potest intelligi. quod de chami dic
tum est. qui solus uidit pudenda patris. que non operuit.
sed ridenda monstrauit. Hic itaque auctoritate non
inhibetur subditis accusare prelatos si accusabiles
fuerint.

Item probatur quod subditi prelatos
suos accusare non possunt. etiam si religiosi fuerint.
Infames enim fiunt eo ipso quod suorum doctorum uitam repreh
endere conantur. Infames enim sunt ut canonum tradit auc
toritas. Omnes qui in patres armantur et qui doctorum suorum
uitam reprehendunt uel accusant. Nullus autem infamis
in accusatione prelatorum est audiendus. non forte a fide
exorbitauerit. ut supra dictum est. Cum ergo subditi eo ipso
quod in accusatione prelatorum prosiliunt infames effici
untur. Infamibus autem copia accusandi denegetur.
patet quod subditi prelatos suos accusare non possunt.
His ita respondetur. Non omnes prelati, prelatis habentur.
Nomen enim non facit episcopum sed uita. Unde gregorius ianu
ario episcopo scribens ait. Quem etas non uita
seniorem facit grauiter est increpandus.

Paulus dicit. Seniorem ne increpaueris. sed hec eius re
gula tunc est obseruanda cum culpas senioris suo exem
plo non trahit ad interitum corda iuniorum. Ubi autem se
nior iuuenibus exemplum ad interitum prebet. ibi districta
increpatione feriendus est. Nam scriptum est. Laqueus iu
uenum omnes senes. et rursus. maledictus puer centum annorum.

Dignitas non facit episcopum sed uita.

Item ieronimus ad eliodorum. Non omnes episcopi sunt episcopi.
Attendis petrum. et iudam considera. Stephanum suscipis.
nicolaum respice. Non facit ecclesiastica dignitas chri
stianum. Cornelius centurio adhuc ethnicus. dono sancti spiritus
mundatur. presbiteros daniel iudicat. Non est facile stare
in loco petri et pauli. tenere locum iam cum christo regnantium.
Infatuatum sal. ad nichilum prodest. nisi ut proiciatur foras
et a porcis conculcetur.

Item augustinus omelia vi.
Non episcopi nomen sed uita reuerentia meretur.

Non omnis qui dicit pax uobiscum. quasi columba est au
diendus. Corui de morte pascuntur. hec columba non
habet. immo de frugibus terre uiuit. innocens est uictus eius.

Item beda in ii epistola petri. Docti ab indoctis
etiam aliquando merito reprehenduntur.

Secuti sunt uiam balaam ex bosor. qui mercedem
iniquitatis amauit. Correctionem uero habuit sue ue
sanie. subiugale mutum. quod hominis uoce loquens prohi
buit prophete insipientiam. plerumque heretici tam stulta
dogmata et exsecranda proferunt. sacramenta ut et
hebetum sensum paganorum qui rationem diuine agnitionis
omnimodo carent. illorum detestantur insaniam. illorum

[Right margin notes:]
In xi. q. iii. c. Omnis christianus
In iii. ca. q. v. gelasius. Omnes qui.
S. p. i. di. xl. §. Nos. Quinluc.
S. di. xl. c. ista
In xxiiii. Quidam
S. p. i. di. xl. Non est.
In de conse. di. iiii. Non dubi

distorta. & dō contrāia itinera. sanius sapiendo redarguatᷣ. & quod peius ē. n̄ nūquā multi catholicorū inīā mercedē amatᷣ iniquitatis. ut etiā docti ab indoctis. clici a laicis. merito redarguantur. qui inite ɔpantur ꝓphe. qui uerba asine ɔ̄ naturā loquentis. corripitur. nec tn̄ a ꝓposito prauo itineris retardatur. Quib; etiā aptissime nomē ɔgruit ciuitatis. de qua balaā uenisse phibetur. Bosor nāq; carneus. siue in tribulatioē positus interptatur. Neq; ḣ alia magis cā luxuriosius existit. uerbū uītatis amore pecunie t̄ desideriorū tēporaliū adulterare. quā quia carnis se ɔcupiscentiis mancipatᷣ. S; & homī ipsius balaam qui uanᷣ ppl's. siue pcipitās eos interptatur. talib; ɔuenit. Q; ḣ agnitā uītatis uiā sponte deserit. quid n̄ uanus ppl's fuit. & q etiā in pcipitiū suos mergit auditoēs quib; n̄ salutāia que corrigāt. s; que illos delectēnt erronea pdicāt. de quib; apte subditur. hii sunt fontes sine aqua & nebule turbinib; exagitate qb; caligo tenebrar; reseruatur.

Qvia g̊ non omīs epī sunt epī. pbri a puero daniele iudicantᷣ. s. in fatuatū a porcis ɔculcatᷣ. & qui dicit pax uobiscū. plerūq; n̄ columba. set coruus reputatᷣ. patet q non semp ꝓ officio t̄ auctoritate psone ē cessandū ab accusatioē. immo contra prauos ē agendū. cū omīs psona criminalit̄ peccās. alterᷣ & ut it dicā capite legib; minor censeatur. Qui ḣ facit peccatū. seruus ē peccati. tā in pena quā in culpa. Vn̄ aug. ait.

Qui susceptum officiū n̄ amministrat non ē eps sed canis impudicus.

Qvi nec regiminis in se rationē habuīt nec sua delicta detsit nec filior; ēmen correxīt. canis impudicus dicendus ē. magis quā eps.

Qvib; g̊ ieir. aug. gḡ. auferᷣ nomē colūbe. epī senioris. nomine & priuilegiū ē auferēdū. dignitatis. ut possint a subditis rephendi. Vn̄ scriptura dissimulās priuilegiū prauit senectutis ait. maledictus non senior s; puer. c. annorū. Apparet g̊ quod illi excusatioē platorū infames fuit qui eor; uitā rephendē & lacerarē conantᷣ. qui locū sui regiminis n̄ noīe tantū s; uita & morib; tenēt. Alii aūt potius laudabiles fuit ex accusatioē platorū suor; quā infames. Itēq; dicitur. maior; quispiā minor; accusatioib; n̄ impetatᷣ. omnoēs intelligendi sunt non dignitate s; uita. Vn̄ ieir. ait de paulo sup eplām ad galathas.

Maiores et minores non dignitate s; uita intelligi oportet.

Paulus. petrū rephendit. q n̄ impare audert. n̄ nos. impare ēē se sciret.

Hoc non de officio ecclāstice dignitatis s; de puītate uite. & scītate ɔuersatioīs intellig. Solus ḣ petrus int aplos pmatū gerebat. Hinc aug. ait ad ieir.

Non epī nomē sed uita maiorem facit.

Qvamquā scdm uocabula que usus optinuit epatus sit pbrio maior. aug. tn̄ ieir minor ē. Idē t̄ ii. d unico bapto.

Epī licet sint pares mitis. gradu tamē dignitatis differunt.

Pvto q sine ulla sui contumelia. cipanus epis. petro aplo ɔpatur. quantū attinet ad martirii coronā. Cetm magis uereri debeo ne in petrū ɔtumeliosus existam. Q's ḣ nescit illū aplātus pncipatū cuilibet epātui pferendū. S; & si distat cathedrarū grā. una ē tn̄ martirū glā.

Itē cū petrus a paulo posteriore corrigitur & pacis atq; unitatis uinculo custodito ad martiriū pmouetᷣ. quanto facilius & fortius q p uniuerse eccle statuta firmatū ē. t̄ unius epī auctoītati. t̄ unius puincie ɔcilio pferendū ē.

Non in honoē sed in uītate filius sequitur t̄ ꝓponitᷣ patri.

Idē. Qveitur pat de malo filio. queritur filius de duro patre. Seruam honoīficentiā patri. que debetur a filio. Non equam filiū patri in honoē. s; ꝓponim filiū patri. in uītate. & sic tribuimus honorē debitū. ut n̄ ꝑdat equitas mītū. Itē ambr.

Equales fuerunt mitis. licet gradu differentes petrus et paulus.

Beati petrus & paulus. eminent int uniuersos aplos & peculiarī quadā ꝓrogatiua pcellūt. Verū int ipos quis cui ꝑponatur. icītū ē. Puto ḣ illos equales ēē mītis. qui equales passioēs. & simili eos fidi deuotioē uixisse. quos simul uidem ad martirii glām puenisse. Non ḣ sine cā factū putam. q una die passi sunt in uno loco. ne alti roma deēēt. sub uno psecutoē. ut equatᷣ crudelitas. utrūq;

S. p. i. di. lxxx. ii. Nemo.
S. p. i. di. lxxx. iii. Mag.
S. p. i. di. xl. Multa.
S. p. i. di. lxxx. iii. Nemo
S. p. i. di. xxi. Quis.

constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro virtute; et in quo loco tote (?) tantae dignitatis martyrium pertulerit. In urbe Roma, que principatum et caput optinet nationum, scilicet ut ubi erat caput superstitionis, illic caput quiesceret sanctitatis, et ubi gentilium principes habitabant, illic ecclesie principes morerentur.

J. p. i. di. xiii. Cap. ii.

Item penitentes, bigami, sacerdotes accusare non possunt. Unde generaliter colligitur, quod quicumque sacerdotes non sunt vel sacerdotes esse non possunt, in sacerdotes accusationem vel testificationem proferre non possunt. Unde Fabianus ait.

Qui sacerdotes esse non possunt sacerdotes accusare non valent.

J. vi. c. Q. ii. Cap. ii. et iii.

Ipsi apostoli et eorum successores statuerunt ut sacerdotes Domini non accusent nec in eos testificentur qui sui ordinis non sunt nec esse possunt. Item Damasus papa.

Sacerdotes accusare non vel in eos testificari non valent qui ad sacerdotium eligi prohibentur.

S. e. Q. v. Silvestri pro(?)ful.

Testes absque ulla infamia aut suspicione vel manifesta macula et vere fidei plenitudine instructi esse debent, et tales quales ad sacerdotium eligere divina iubet auctoritas. Quoniam ut antiquorum tradit auctoritas, sacerdotes criminari non possunt neque in eos testificari, qui ad eundem non debent nec possunt provehi ad honorem.

J. vi. Q. i. Cap. i. et ii.

Sic et illud Silvestri intelligitur. Laicus non accuset clericum, et cetera. Id est qui inferiori gradu constituti sunt ad superiorem ascendere non possunt, in superioribus agentes accusare non debent.

Ecce ostensum est quo respondeatur auctoritatibus et argumentis quibus subditi ab accusatione prelatorum videantur repellendi. Nunc demonstrandum est quibus rationibus probentur recipiendi, et quo esse respondeatur a prelatis.

Christus quaerat pastor pastorum ovibus suis de quibus ait: Non sum missus nisi ad oves que perierunt domus Israel, et cetera, inter obprobria et iniurias que ab eis patiebatur ait: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo. Item: Quis ex vobis arguet me de peccato? At quicumque ad testificandum mali quidem vel ad arguendum admittuntur, ad eundem accusandum admitti possunt. Cum ergo oves ut adversus pastorem testimonium ferant, et ut ipsum si possunt reprehendant admittantur, patet quod subditi possunt accusare prelatos suos. His ita respondetur: Christus quamvis esset pastor suarum ovium, quas verbo et exemplo pascebat, tamen quantum ad officiorum distributionem, ex qua hodie in ecclesia alii presunt aliis, unde quidam prelati quidam subditi vocantur, in populo illo pastorale officium non gerebat. Mistica et invisibili unctione, nec in regem nec in sacerdotem unctus erat, que sole persone in populo illo prelature nomen sibi vendicabant. Non ergo ex hac auctoritate subditi probantur admittendi in accusatione prelatorum. Sed tamen ostenditur quod auditores eos reprehendere possunt et in eos testificari, qui cum officia ecclesiastica non habeant, verbo tamen et exemplo quoscumque valent lucrari Deo satagunt. Respondetur et aliter. Aliud est quod rigore cogimur servare discipline, aliud quod admittitur ex perfectionis consideratione. Christus iudeos ad se arguendum admisit perfectione humilitatis, non severitate iuris. Si enim legis rigore essent admissi, hac auctoritate criminosi et infames quoque in accusatione religiosorum essent recipiendi, cum essent sceleratissimi, qui Christi necem tractantes innocentem condempnare volebant. Ergo exemplo prelati non coguntur recipere subditos in accusatione sui, sed permittuntur. Item, Paulus Petrum reprehendit, qui princeps apostolorum erat. Unde datur intelligi quod subditi possunt reprehendere prelatos suos, si reprehensibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur, si unde sit reprehensus advertitur. Petrus cogebat gentes iudaizare et a veritate evangelii recedere, cum iudeis gregem faciens, et a cibis gentilium latenter se subtrahens. Par autem est in se a fide exorbitare et alios exemplo vel verbo a fide deicere. Ergo hoc exemplo non probatur prelati accusandi a subditis, nisi forte a fide exorbitaverint vel alios exorbitare coegerint. Item cum Petrus intrasset ad Cornelium, conquesti sunt fratres qui erant in Iudea, et reprehenderunt eum quod ad gentilem populum divertisset. Ecce quod prelati iure possunt reprehendi a subditis. Sed huic oppositioni beatus Gregorius respondit dicens.

J. p. i. di. xxi. (?)

Petrus a fidelibus interrogatus cur ad gentes intrasset non ex potestate respondit sed humiliter rationem reddit.

Petrus potestatem regni acceperat, et tamen idem apostolorum primus querimonie esset ei a fidelibus facte cur ad gentes intrasset, non ex potestate officii qua posset dicere: Oves pastorem suum non accuset.

nec reprehendat, sed ex auctoritate divine virtutis qua gentiles acceperant spiritum sanctum. &c.

S. di. lxxxvi. Ju. ec.

Cum ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, sed noluit, non ergo exemplo hoc prelati coguntur suscipere reprehensionem subditorum. Ex hac ergo humilitatis dispensatione intelligitur illud Leonis IIII. Lodoico Augusto.

In proprio iudicio apostolicus emendare permittit siquid erga subditos iniuste commisit.

J. viii. Q. iii. Nemo ec.
S. d. xcvi. Si imp. ec.

Nos si incompetenter aliquid egimus, et in subditis iuste legis tramitem non conservavimus, vestro ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio. Quoniam si nos qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certe non veritatis discipuli, sed quod dolentes dicimus, erimus pre ceteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestre magnopere clementiam imploramus, ut tales ad hec que diximus perquirenda missos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, et cuncta quemadmodum si vestra imperialis gloria presens fuisset, diligenter exquirant. Et non tantum hec sola que superius diximus querimus ut examussim exagitentur, sed sive minora sive maiora sint illis a nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatinus in posterum nichil sit quod ex eis indiscussum vel indiffinitum remaneat.

Item cum Balaam ariolus iret ad maledicendum populum, angelus Domini asine cui insidebat in via se opposuit, et evaginato gladio eam abstinere compescuit. Quam dum ille verberibus affligeret, in vocem prorupit, et prophete vesaniam redarguit. Si ergo animal mutum angelica virtute prophete insipientiam redarguit ac reprehendit, multo magis subditi possunt accusare prelatos suos.

J. xi. Q. iii. Juste vel.
Si quis pe.

His ita respondetur: Verum est quod per asinam subditi intelliguntur, et per Balaam prelati accusandi a subditis, non tamen hoc exemplo probantur prelati accusandi a subditis, sed subditis tantum datur forma humiliter renitendi prelatis, si forte eos ad malum cogere voluerint. Balaam namque asinam urguens ut ad maledicendum populum Dei eum veheret, significat eos qui verberibus et cruciatibus a subditis exigunt ut eis in malo fautores et coadiutores existant. Sed quia angelus, quilibet videlicet predicator, evaginato gladio, id est predicato timore et horrore future vindicte, a consensu aliene malitie illos revocat, licet eis in vocem questionis prorumpere et prelatis suis dicere: cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniuste irascimini? numquid vobis inobedientes aliquando fuimus? Non nunc cum ad malum cogimur.

S. di. x. Qm̄ id.
S. d. xcvi. Duo sunt.

Videte illum qui plebibus ab incepto.

Nunc ergo hinc prelati probantur accusandi a subditis. Item. Cum David homicidium et adulterium commisisset, missus est ad eum Nathan propheta ut eum redargueret. Ecce quod prelati sunt redarguendi et reprehendendi a subditis. Sed notandum est quod due sunt persone quibus mundus iste regitur, regalis videlicet et sacerdotalis. Sicut reges presunt in causis seculi, ita sacerdotes in causis Dei. Regum est corporalem irrogare penam, sacerdotum spiritualem inferre vindictam. David ergo etsi ex regali unctione sacerdotibus et prophetis preerat in causis seculi, tamen suberat eis in causis Dei. Unde reges a prophetis et sacerdotibus ungebantur, et eorum oblatione peccata regum expiabantur. Sicut ergo Achab a Domino lepra percussus est quia sacerdotum officia usurpare voluit, sic et sacerdotibus et prophetis regum officia usurpare non licuit. Nathan ergo propheta cum regem redarguit suum est executus officium. Rege superior non usurpavit regis officium, in quo erat rege inferior. Monuit eum ut per penitentiam peccata sua expiaret, non tulit in eum sententiam qua tanquam adulter et homicida morti adiceretur. Sicut beatus Gregorius imperatorem Archadium excommunicavit et ab ecclesie ingressu prohibuit. Sicut enim non sine causa iudex gladium portat, ita non sine causa claves ecclesie sacerdotes acceperunt. Ille portat gladium ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Isti habent claves ad exclusionem excommunicandorum et reconciliationem penitentium. Hoc ergo exemplo subditi probantur reprehendendi a prelatis, non prelati a subditis. Item Daniel nulla legitima potestate functus iudices a populo constitutos de falso testimonio convicit et convictos dampnavit. Constat ergo quod nullam potestatem habentes possunt redarguere dignitatibus sublimatos.

J. iiii. q. iii. §

His ita respondetur: Miracula et maxime veteris testamenti sunt admiranda, non in exemplum nostre actionis trahenda. Multa enim tunc concedebantur que nunc penitus prohibentur. Tunc enim Samuel Agag pinguissimum regem Amalech in frusta concidit. Nunc nulli ecclesiasticorum iudicium sanguinis agitare licet. Tunc Fineës Iudeum coeuntem cum Madianita interfecit et imputatum est ei in iustitiam. Hodie sacerdotibus in perniciem sui verteretur officii. Exemplo ergo Danielis non solum accusandi vel redarguendi, sed etiam iudicandi potestatem subditi sibi in prelatis vendicarent, si illud in argumentum nostre actionis liceret assumi, quod nulla umquam auctoritate permittitur. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi quod in novis

J. xxiii. q. ult. His a quib.

similis temporibus suscitavit Deus spiritum pueri iunioris illius videlicet de quo per prophetam dicitur: Puer natus est nobis et cetera. Ecce puer meus. Qui iudices iniquitatis, scilicet scribas et phariseos falsis criminibus Susannam, id est ecclesiam, accusantes et rei adulterii pronuntiantes, eo quod Christum sequeretur, convincit et condempnavit. Item Ieronimus refert in libris virorum illustrium, quod Damasus papa a subditis de adulterio accusatus, cum xl. episcopis se purgavit. Item Simachus papa in Romana sinodo dignitate sua expoliatus, prius statui pristino reddi decernitur, ut tunc veniret ad causam, et si ita recte videretur accusantium propositionibus responderet. Digna res visa est maximo numero sacerdotum, atque mereretur effectum, et cum primo dum ordinaretur, quando esset accusandus papa prestat(ur), ut causam diceret occurrebat, et ab emulis est impeditus. Item Gregorius papa ait de se ipso. Redarguendi se licentiam beatus Gregorius aliis prestat.

Siquis super his nos redarguere voluerit vel contra auctoritatem nos facere contendit, veniat ad sedem apostolicam, ut ibi ante confessionem beati Petri mecum iuste decertet, quatinus sibi unus ex nobis sententiam suscipiat suam. Gratianus. Ex his omnibus colligitur, quod subditi possunt reprehendere et accusare prelatos suos. Et sicut de Christo dictum est, quando Iudeis dixit: Si male locutus sum et cetera, ita de istis intelligendum est, quod suo exemplo prelatis dederunt facultatem recipiendi subditos in accusatione sui, et non coegerunt.

Item. De eodem.

Paulus de Acline civitatis episcopus accusatur a subditis de lapsu carnis, convincitur, deponitur, alius loco eius substituitur. Gratianus. Hoc an dispensatione accusati an rigore iuris sit factum, ex registro Gregorii ad Iohannem episcopum capitulo cc.xvii. potest perpendi, ubi ait. Paulus de Acline civitatis episcopus subditorum accusatione convictus deponitur.

J. v. q. iiii. c. ii. c(etera) — J. xxi. q. v. Quamvis c(etera)

Lator Nemesion ad nos veniens indicavit, quod Paulus de Acline civitatis episcopus inter alia mala in corporali crimine lapsus, a suis clericis accusatus atque convictus, episcopali sententia depositus est. Postea cum auxilio secularium veniens episcopium more predonis ingressus est, ablatisque rebus ecclesie dilectissimum Nemesion latorem presentium sibi substitutum ab eo episcopio perculit, et ad summam iniuriam ac necem pene perduxit. Fraternitas itaque vestra hec omnia curet addiscere, et quecumque ecclesie abstulit omni mora excusatione cessante reddere compellat. Si vero nichil ecclesie, sed proprium se dixerit abstulisse, quia vis grave et iniquum fuit, ut non a vobis vel a metropolitano eius hoc peteret, sed temerario ausu agere presumpserit, veruntamen si quid proprium tulit, sub fraternitatis vestre debet examine constare si fuerit. Sed et illud diligenter querendum est, si quid ipso male de rebus dilapidavit ecclesie, ut ex eo quod nunc abstulit illud reformare ac satisfacere modis omnibus compellatur.

Gratianus. Hoc dicto non in accusatores vel depositores ulciscitur, sed in depositum ulterius persequitur, ut si ultra ad episcopatum aspirare temptaverit, omnibus modis repellatur, et ad agendam penitentiam perhenniter in monasterio retrudatur. Quem ergo Gregorius ad episcopatum aspirantem omnibus modis repelli, quam gravi penitentie subiecit, patet non sua dispensatione, sed canonum censura a subditis accusatum et convictum. Et ut iam non exemplis sed legibus agamus, videndum est quid Gregorius scribat Innocentio et reliquis episcopis Sardinie ita dicens. Quod subditi prelatos suos accusare non possunt.

Metropolitanum vestrum in aliquo preponere non presumatis. Exceptio fit ut non optamus esse eundem vos aliquo cause habere contigat, ut ob hoc sedis apostolice iudicium petere debeatis. Item universis episcopis [illegible]. Ut tam prelatorum subditi simulatione nulla negligant.

Sicut inquid laudabile discretumque est reverentiam et honorem exhibere potioribus, ita rectitudinis et timoris Dei est, si qua in eis indiget correctione, nulla dissimulatione postponere, ne totum quod absit morbus corpus invadat, si languor non fuerit curatus in capite. Quedam namque de primate vestro de conventio ad nos prolata sunt, que quoniam ita gravia sunt ut transire indiscussa nullo modo debeant, fraternitatem vestram hortamur, ut cum omni sollicitudine ac vivacitate veritatis indaginem multis modis debeatis illata, et si sunt ut dicta sunt ultione canonica resecentur. Admonemus autem ut nec cuiuscumque persone gratia, non favor, nec quelibet blandimentum quemquam vestrum ab his que nuntiata sunt nobis molliat vel a veritate excutiat, sed sacerdotaliter ad investigandam veritatem vos propter Deum accingite. Nam siquis in hoc piger aut negligens esse presumpserit, dictis criminibus apud Deum se noverit esse participem, cuius zelo ad perscrutandas subtilius nefandi facinoris causas non movetur. — S. i. q. i. Ferunt — J. vi. q. i. ¶ Verum hec.

Gratianus. Hec siquis specialia et ex his generalem regulam colligi non oportere contendit, audiat quid Gela(sius)

C. ii. q. ii. Quatuor

sius pp̄. cap̄. xxvii. dicat om̄ib; clicis cuiuscūq; ordinis. ita scribens. **Clici excessum sui epī aurib; deferat romanī pontificis.**

Quā ppt̄ nec clicoꝝ quisquā aplice offense se ɔfidat futurū inmunē. sinhis que salubrit̄ sequēda aplica ɔpmsit auctoritas. si uē epm̄ siue pb̄rm. seu diaconū uidit excedentē. 7 non ptinus ad aures romani pōtificis ōferre curauit̄. pbatiōib; dūdaxat cōpetent̄ exhibitis. ut transgressoīs ultio fiat cetis interdictio ɔlinquendi. Si uō mo dis omīb; erit unusquisq; pontificū or dinis 7 honoīs sui elusor. sicut clicoꝝ. t' auditui totius eccle hec putauit̄ supp̄mēda.

Itē. Siquid in eccla dāpni aut inhis que sūt pceptiōis nr̄e phibita. pontificē uiriū uiditis admittē. mox nr̄is aurib; relatiōe signatē. ut qd̄ fieri debeat censeamus. Itē ex cō calcedonensi cap̄. xxi. **Clici aut laici sine examinatione ad epōrū accusationē non admittantur.**

Clicos aut laicos passim accusantes 7 si ne pbatiōē epōs aut clicos ad accusationem ñ recipiendos ɔcernimus. ñ prius discutiat̄ eoꝝ extimatiōis oppinio.

Itē ex sinodo romana. **Quelibet psona epōs aut alios accusans monstranda documentis inferat.**

C. xi. q. i. Si clericus

Siquis epīs aut diaconus. aut quilib; clicus apud epōs quia alibi ñ oportet. aq; lib; psona accusati fuerit. quicūq; fuerit ille uir. siū sublimis honoīs. siue al tius dig̃tatis qui hoc gen' inlaudabilis intentioīs arripuerit. nouerit dicenda pbatiōib; monstrāda documētis se debere īferre. Itē damasus pp̄ stephano archiepō. **Sacerdotes ñ accusent qui ad eundē ordinem puehi non possunt.**

C. vi. q. i. cap. i. 7 ii.
S. e. q. Ipsi

Sacerdotes ut antiqua tradit auctoritas c̄minari ñ possūt. nec ineos testificarī qui ad eundē ñ debēt nec possūt puehi honorem. **Nisi in in rep̄hensibiles in maiorū accusationē ñ recipiunt̄.**

C. iii. q. viii. Absens
S. q. vi. Si quando
C. v. q. iii. In nemini. Quia

Itē yginus pp̄. Criminatiōes maiorū natu paruos non fiat̄ ñ p ipōs qui c̄minā intendūt. si tā ipsi digni 7 inre prehensibiles appareāt 7 actus publicus docuer̄. oīue suspitiōē carere 7 inimicitia 7 inrephensibilē fidē hr̄e. 7 hāc ɔuersationē ducere. Collig̃ itaq; exhis omīb; q; subditi in accusatiōē platoꝝ sūt admittēdi. Nūc uidendū ē an moāchi in epoꝝ accusatiōē sint audiendi.

Adrianus pp̄ uidetur eos ab accusatione remouere ita dicēs.

Monachi sacdotes accusare uł ineos testificari non possunt.

C. iii. q. iiii. huius
C. iii. q. v. Pelag. Canonica
C. xvi. q. i. Quamvis

Placuit eoꝝ accusandi sacerdotes 7 testificādi ineos uocē obstruere. quod̄ ñ hiīanis uocib; s̄ diuinis mortuos ēē scimus. quia funestam uocē potius intēdi quā audiri oportet.

Itē in cō. calcedonēsi pcipit̄ ut ecclasticas actiōēs attrectare ñ psumat.

Itē pelagius pp̄. **Monachi in accusatione non sunt audiendi.**

Nullus monāchus talia usquā arripiat. nec sclāria aut ecclastica negotia pturbare presumat. quia mortua ē intalib; uox eorū.

C. S. 7 aliud ē q; ex psūptiōē assumit̄ temeritatis. aliud q; ex necessitate gerit̄ caritatis. Moāchi ḡ ex psūptiōē epōs accusare ñ possūt. ex caritate possūt. s; ñ in canoīb; pcipitur. ut cubicularii epi sint. t' religiosi clici. t' electi moāchi. ut de eī uita testimoīum dicē possint. Itē illud eleutherii pp̄ oīb; gn̄alit̄ dicitur. **Consentire conuincitur qui cū possit pu'sis negligit**

C. xi. q. iii. [illegible]
S. p. i. di. [illegible]
Iohs facientes
C. xx. iii. q. iii. [illegible]
S. p. i. di. lxxxiii.
Innoc. error

Negligere cū possis **obuiare.** pturbare puersos. nichil ē aliud quā fouere. nec caret̄ scrupulo societatis occulte. qui manifeste facinori desinit obuiar̄e.

Itē ier tādē se. quā talis moāchis in p̄mo plogo bibliothece scbit dicēs. **Quantū exuite merito qui se ecclām edificat tm̄ nocet si resistentibus ñ resistat.**

Scā quippe rusticitas. solū sibi pdē. 7 quātū exuite merito edificat ecclām x̄. tm̄ nocet si dstruentib; ñ resistat. Itē gg. **Subditi uitia prelatorū rep̄hendere studeant.**

Admonendi sunt subditi. ne plus quā expedit sit̄ subiecti. ne cū student̄ plusquā necēē ē hoīb; subici ɔpellantur uitia coꝝ uenārī.

dem ex generali sinodo presides dixit.

Clerici uel electi monachi sint cubicularii

Cum pastorum uita in exemplo debeat esse discipulis, plerumque clerici qualis in secreto sit uita sui pontificis nesciunt, quam tamen sectantes pueri sciunt. De qua re presenti decreto constituimus, ut quidam ex clericis, uel etiam ex monachis electi in ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, ut his qui in loco regiminis est tales habeat testes, qui ueram eius in secreto conuersationem uideant, et ex sedula uisione exemplum profectus sumant. Item de eodem.

Item de Uirgilio episcopo Arelatensi.

Prauos in sua societate episcopus habere non debet.

Peruenit ad nos fratrem et coepiscopum nostrum Serenum Massiliensem prauos omnino homines in societate sua habere: ita denique ut presbiterum quendam qui post lapsum carnis in suis adhuc dicitur iniquitatibus uoluptatibus familiarem habere. Quod a uobis subtiliter est requirendum; et si ita constiterit, curae uobis sit mature sic uice corrigere, ut et qui talem receperit, non familiaritate fouere, sed indicat potius ultione comprimere. Et qui receptus est discat lacrimis peccata diluere, non iniquitatem in immunditiis cumulare. Item Pascalis papa.

Uiros boni testimonii semper episcopi secum habeant.

Episcopi lectioni et orationi uacent, et semper secum presbiteros et diaconos, aut alios boni testimonii clericos habeant, ut secundum apostolum et sanctorum patrum instituta possint irreprehensibiles inueniri.

Item Iohannes baptista cum heremiticam duceret uitam, scribas et phariseos, sacerdotes et leuitas iudeorum ad se uenientes aspera increpatione redarguit. Item ut ex canonibus diffinitur: illi sacerdotes accusare possunt, qui ad eundem gradum laudabiliter pertingere ualent. Cum ergo monachi ad sacerdotii gradum laudabiliter pertingere ualeant, patet quod et ipsi sacerdotes libere accusare possunt.

De accusatione uero qualiter fieri debeat, in canonibus aperte dignoscitur. Ait enim Calixtus papa.

Q. VIII.

a S. q. i. c. In primis

J. iii. q. vi. C. ult.

J. e. q. viii.

Accusatorum Accusatio semper fiat in scriptis. persone sine scripto numquam recipiantur, nec absente eo quem accusare uoluerint, quibuslibet accusare permittatur. Cod. l. iiii. t. de probationibus. Sciant cuncti accusatores eam rem deferre in publicam notionem que munita sit testibus idoneis uel instructa apertissimis documentis, uel indiciis ad probationem idoneis testibus et luce clarioribus expedita. Item Eutitianus papa.

De eodem.

Quisquis ille est qui crimen intendit, in iudicium ueniat, nomen rei indicet, uinculum inscriptionis arripiat, custodiat similitudinem habite tamen dignitatis extimatione potiatur. Nec sibi nouerit licentiam mentiendi, cum calumpniantes ad uindictam poscat similitudo supplicii. Quod uero ad sortilegos magosque concurrunt, nullatenus ad accusationem sunt admittendi. De eodem.

Item Sixtus papa. Qui crimen obicit, scribat se probaturum, et qui non probauerit quod obiecit, penam quam intulerit ipse patiatur. J. in eod. q. v. Constituit.

Item Stephanus papa. Et Sixtus papa. Et uidetur scribere dicens. Extra scripta nullius accusatio suscipiatur, propria uoce si legitima et digna accusatoris persona fuerit, presente uidelicet eo quem accusare desiderat. Quia nullum absentem accusare potest, nec ab aliquo accusari. Et Calixtus papa precepit ut accusator presente eo quem accusat in scriptis accusationem iudici offerat, et propria uoce litteras sue accusationis legat. Stephanus autem prohibet ne absens aliquem per epistolam accusare audeat. Que uero sit forma accusationis quis modus concipiendorum libellorum. Paulus in l. dig. de publicis iudiciis. in t. de accusat. et inscriptione ostendit dicens. Libellorum inscriptionis inceptio talis est. Consul et dies. Apud illum pretorem et proconsulem Lucius Titius professus est se Meuiam lege Iulia de adulteriis ream deferre, quod dicat eam cum Gaio Seio in ciuitate illa, domo illius, mense illo, consulibus illis, commisisse adulterium. Utique et locus designari, uel est in quo adulterium commissum est, et persona cum qua admissum dicitur, et mensis. Hoc enim lege Iulia publicorum cauetur. Et generaliter precipitur omnibus qui reum aliquem deferunt. Neque autem diem neque horam inuitus comprehendet. Quod si libelli inscriptionum legitime ordinati non fuerint, rei nomen aboletur, et ex integro repetendi reum potestas fiet. Item subscribere debebit is qui dat libellum se professum esse, uel alius pro eo si litteras nesciat. Sed et si aliud crimen obiciat, ueluti quod domum suam prebuit ut stuprum mater familias pateretur, quod adulterium depr

J. vi. eod. Q. vi. Cap. ii.
J. in iii. Q. vi. Cap. i.
J. iii. Q. viii. Absente.
J. iii. Q. viii. Absente.

hensum dimiserit. qui pretium pro comperto stupro ac
cepit. et si quid simile ad ipsum libelli comprehensum
dum erit. Si accusator decesserit aliaue
qua causa eum impedierit. et quo minus accusare
possit. et si quid simile nomen rei aboleretur po
stulante reo. Idque lege iulia et diui et senatus
consulto cautum est. ita ut liceat alii ex integro
repetere cum rei sed intra quod tempus uidebimus et utique xxx.
dies utiles obseruandi sunt.

Nono. an accusatores uel testes in absentem uocem
accusationis uel testificationis exibere ualeant.
Decimo. an deficientes in primo capitulo sint admittendi
di ad sequentia.
Undecimo. an accusato liceat accusationem
in accusatorem est eam uertere.
Quod restitutio quibuslibet danda sit.
multis auctoritatibus probatur. Vt ait Hgai pp.
Expoliatis uel eiectis omnia sunt redintegranda.

Q. I.

Episcopis suis rebus expoliatis. uel propriis sedibus eiectis. omnia que eis ablata sunt.
legibus sunt redintegranda. Quia prius quam hoc fiat
tum fuit. nullum crimen eis obici potest. Item fabianus
papa. De eo dem.
Episcopi si a propriis sedibus aut ecclesiis sine auctoritate ro
mani pontificis expulsi fuerint. antequam ad sinodum
dum uocentur. prius locus et eorum sua omnia redintegretur et fiat.
Nulla enim ratio permittit. dum a deceptis eorum bona uel eccle
atque res abemuntur. aut a quibuscumque detinentur.
ut aliquid illis obici debeat. nec quicquam potest
eis quilibet maiorum uel minorum obicere. dum suis ec
clesiis uel rebus uel potestatibus carent.

S. ii. Q. ii. Nullus.
I. xxxiii. Q. ii. Iste.
I. v. Q. ii. capitulo.
S. ii. Q. ii. Nullus.

Maxima sunt Episcopus a propria sede deiectus est.
petit restitui. post restitutionem ducitur
in causam. Inducias postulat. tandem ad eius accusa
tionem procedit quidam illegitime coniunctus et du
o infames et tres religiosi. Accusatores et testes de
domo sua producunt et alios sibi inimicos. extra
suam prouinciam reus eius criminoso iudici offertur.
ab uno tantum audiendus et iudicandus. Quidam de ac
cusatoribus et testibus absentes per epistolam illum accu
sare et in eum testificari contendunt. Cum multa ca
pitula ei obicerent. in primo accusatores de
fecerunt. demum accusatio in accusatorem uerti
tur. Hic primum queritur. an restitutio danda
sit quibuslibet expoliatis.
Secundo de induciis. an post restitutionem tantum. an
etiam post uocationem ad causam quibuslibet conce
dende sint.
Tertio. quo spatio in suum uterque sit concedende.
Quarto. an infames et illegitime coniuncti ad ac
cusationem sint admittendi.
Quinto. an testes de domo accusatorum sint produ
cendi. uel inimicorum uox sit audienda.
Sexto. an extra prouinciam reus sit producendus.
Septimo. an sit audienda eius sententia qui
cum reo par inficit malitia. Canon.
Octauo. an ab uno tantum episcopus sit audiendus. uel iudi

Sed notandum est quod restitutionis sententia
sola non sufficit nisi presentialiter omnia iudicis officio
restituantur. ut eiectus uel expoliatus etiam
naturalem possessionem recipiat siue animo suo et
corpore alieno. ueluti per procuratorem. siue animo et
corpore suo. Cuncta quoque que sibi ablata sunt
uel fuerant quacumque conditione in eodem loco unde sur
repta fuerant sunt reuocanda. Unde iohannes urbis
rome episcopus scribit zachari archiepiscopo.
Quod omnia sunt redintegranda spoliatis.
Redintegranda sunt omnia expoliatis. uel eiectis episcopis
presentialiter ordinatione pontificum et in eo loco
unde abscesserant funditus reuocanda. quacumque
conditione temporis. aut captiuitate aut dolo. aut
uiolentia maiorum et per quascumque iniustas causas
res ecclesie. uel proprias id est suas substantias perdidisse noscuntur.
Item eusebius apostolice sedis De eodem.
episcopus omnibus episcopis. Redintegranda sunt omnia
expoliatis episcopis. uel eiectis episcopis et cetera usque funditus
reuocanda. eodem modo ut supra. Item alexander
papa. Non est sacerdos sed scismaticus qui
a fratrum se subtrahit obsequio.
Nulli dubium est. quin boni amatores semper persequuntur et tribulantur.
propter quod nos oportet humiliari sub potenti manu
dei. ut liberet nos in tempore tribulationis. Nam

diabolus non cessat circuire. querens quem deuoret. et querere quos ex fidelibus predat: et maxime illos quos ardentiores in seruitio saluatoris. eius que familia res inuenerit. Dico familiares eos quos sacerdoti et in ordine aptatus constitui uoluit. Ipse et propter populo in[ter]pellat. et populi peccata comedunt. quia suis precibus et oblationibus ea delet. atque consumunt. Et infra. Qui autem ex uno collegio fuit. et ab auxilio uno se subtraxerit. magis scismaticus quam sacerdos esse probabitur. Ecce inquit propheta: quam bonum et quam iocundum. h. f. in u. Illi uero non habitant in unum qui fratrem se solatio subtrahunt. aut quod terius est. fratribus insidias aut laqueos ponunt. Et infra. Dominum crucifigunt. qui eum in sacerdotibus suis persequuntur. quia crux a cruciatu dicitur. Magnum uero cruciatum sustinet. qui iniuriam patitur.

Item fabianus papa. Excommunicentur qui obprobrium et calumpniam inferunt sacerdotibus.

Deus ergo fratres ad hoc preordinauit uos et eos qui summo sacerdotio funguntur. ut iniustitias remoueatis. et presumptiones abscidatis: et in sacerdotio laborantibus succurratis: et obprobriis et calamitatibus eorum locum non prebeatis. Et ei qui calumpniam uel obprobrium patitur adiutorium feratis. Illi uero qui calumpniam uel obprobrium facit. abscidatis et donis in suis sacerdotibus operem feratis.

C. P[atet] ergo quod expoliati prius sunt presentialiter restituendi. antequam ad causam sint uocandi. Sed obicitur. ubi non fuit legitima institutio. ibi non potest esse restitutio. Non comprobatur constitutus. qui prius non fuit institutus. Ac per hoc nec restitutionem postulare potest. Illi ergo quorum electio uitiosa est. uel qui a clero non sunt electi. uel a populo expetiti. uel quia per simoniam irrepserunt. non sunt habendi inter episcopos. unde si a sedibus quas tenere uidebantur. expulsi fuerint. non possunt restitutionem petere. antequam uocentur ad causam. Unde supra in tractatu ordinandorum. Siquis pecunia uel gratia humana seu populari uel militari tumultu. etc. Sed hoc uno tamen casu intelligitur quo apostolica sedes per uiolentiam occupatur. quo casu iudex non inuenitur. cuius officio ille apostaticus possit excludi. In aliis autem locum non habet. cum uiolenta possessio nisi per iudicis sententiam uiolento detentori extrahi non possit. Si autem uerus dominus bello non continuato sed renouato quod illum de possessione eiecerit. iudicis auctoritate predo in possessionem restituet. Sic ergo episcopi a sedibus quas quoquo modo tenere uidebantur. non per iudicem sed uiolenter eiecti fuerint. post electionem restituendi sunt. ante regularem ad sinodum uocationem. De induciis autem post restitutionem prestandis et quo spatio temporis concedende sint scribit iohannes papa dicens. Secundum tempus expoliationis conceduntur inducie restitutionis.

Quanto tempore expoliati uel expulsi esse uidebantur. ante quam ad sinodum conuocentur. sub eodem spatio temporis eis inducie indulgeantur. Item pelagius papa. Dum possessionibus uel res episcopi detinentur aliquid sibi obici non potest.

Cum ecclesie alicuius episcopi. aut possessiones. uel res ab emulis eius. uel a quibuscumque aliis non sua sponte detinentur: aliquid illi non debet aut potest a quoquam ante reintegrationem omnium suarum rerum obici. Sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia: et postea tempore a partibus prefinito profinita sunt negotia uentilanda. Item stephanus papa v. girardo leodicensi. Ante litem contestatam uiolenter ablata restituantur.

Oportet ut primum uos tam de inuasis ciuitatibus monasteriis et mansionibus quam de ceteris quis generaliter rebus reinuestire faciatis quia nec nudi ... contendere nec inermes inimicis nos debemus opponere. Item euaristus papa. Deiciantur a clero et infames fiant qui loca expulsorum adulterina feditate inuaserunt.

Audiuimus quosdam a uobis infamatos et dilaceratos episcopos a ciuitatibus propriis pulsos. qui alibi constitui episcopi non possunt. nisi in ciuitatibus non minimis et alios episcopis uiuentibus constitutos. Ideo hec uobis scribimus ut sciatis hoc fieri non licere. sed proprios reuocari et integerrime restitui debere. Illos uero qui adulterina feditate suas sponsas quas et uxores eorum prefixo tenore esse intelligimus. tenent eici et adulteros atque infames fieri eosque ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis. his peractis inquirendum erit et auctoritate huius sancte sedis terminandum. Item gaius papa. Inducie sex mensium electis uel expoliatis prestantur.

Electis uel expoliatis post integram restaurationem. anniuersarie inducie. uel sex mensium indulgende sunt. Item eusebius. Post restitutionem inducie prestande sunt.

Q. II.

S. i. q. ii. In scriptis.

S. xx. q. ii. Nullus pr.

J. xvi. q. i. Accepimus

S. p. i. di. xxx. Epi.

J. viii. q. i. Sicut.

J. vii. q. i. Non fuit

J. q. vi. hec.

S. xx. q. i. In primis

J. vii. q. i. Prefinitum

S. p. i. di. lxxviii. Nichol. Siquis.

Quod dictum est in precedenti questione ... post collig. in quibusdam capitul. subsequentis questionis ... repetit. s. ii. q. quinte cause.

Prius ergo oportet omnia legibus expoliatos redintegrari, et ecclesias que sibi sublate sunt cum omni priuilegio sibi restitui, et post modum non sub angusto tempore spatium eis indulgeatur, sed quantum expoliati uel expulsi uidebantur, antequam ad synodum conuocentur. **De eodem.**

Item Felix papa. Tamdiu in sede propria pacifice et potestatiue cuncta acta disponens resideat, quamdiu expulsus uel expoliatus suis caruit usus est rebus. **Ante restitutionem aliquis ad causam reuocari non debet.**

Idem. Si episcopus suis fuerit aut ecclesie sibi commisse rebus expoliatus, aut quod absit, quasi alienum ab omnibus esse debet fidelibus a sede propria eiectus, aut detentione aliqua a suis ouibus fuerit sequestratus, tunc canonice ante in pristino statu restituatur cum omni priuilegio sui honoris, et sua omnia que insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant legibus redintegrentur. Non est conuocari tempore ad causam potest, nisi ipse pro sua necessitate minime tamen iudicandus aduenire sponte elegerit. Nullatenus ergo a quoquam cogatur, antequam integerrime omnia que per suggestiones suorum inimicorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur. Presul uero cum omni honore statui pristino reddatur, et ipse dispositis ordinatisque libere ac secure diu suis, tunc regulariter infra .IIII. aut .V. aut .VI. aut .VII. menses, iuxta quod possibilitas ei fuerit, et non ante conuocatus ad tempus in legitimo concilio et canonico conueniat ad causam, et si ita iustum uidetur accusantium propositionibus respondeat.

Quod si male uiuendo facultates ecclesie dispersit episcopus, ab eius patrimonio quousque dedi lapidatione rerum ecclesiasticorum cognoscatur submouendus est. Exemplo tutorum et curatorum qui dum fuerint suspecti a tutela et cura remouentur donec de suspecto cognoscatur. Vnde Pelagius papa Petro presbytero. **Ab amministratione remoueatur qui res ecclesie male uiuendo dispergit.**

Quia ea que de fraudibus Maximiliani relatione ad aures nostras supplicantium in flebili uenerunt, non facile secundum ueritatem agnosci potuerint, nisi facultas ecclesie quam in usus suos male conuertendo dispersit ab eius potestate donec causa cognoscatur seponatur. Ideo circo nos eum a supradicte ecclesie patrimonio uolumus interim submouere, et intuitu discussionis ipsius tempora moderamine detineri.

Quod uero post uocationem uenienti ad iudicium inducie negande non sint, idem Felix testatur dicens. **Venienti ad iudicium inducie non negentur.**

Cum accusatus ad iudicium uenerit, si uoluerit inducie expetenti a patribus constitute absque impedimento concedantur, et iudices a se electi sibi tribuantur. Item excepta Felicis pape .II. fratribus Egyptiorum. **Quot mensium inducie episcopis prestande sunt.**

De induciis uero episcoporum super quibus consuluisti, diuersas a patribus regulas constitutas inuenimus. Quidam ad repellenda machinamenta impetitorum et suas preparandas responsiones et testes confirmandos, et consilia episcoporum atque amicorum querenda annum et sex menses mandauerunt concedi. Quidam autem annum, in quo plurimi concordant. Minus uero quam sex menses non reperi, quia et laicis hec indulta sunt, quanto magis domini sacerdotibus. Et infra. Inducie uero non sub angusto tempore, sed sub longo temporis spatio concedende sunt, ut accusati se preparare possint, et uniuersos communicatores in proprium eius positos conuenire, et testes preparare, atque contra insidiatores se plenariter ualeant armare. Item Eleutherius papa. **De induciis prestandis.**

Inducie non modice dande sunt ad inquirendum, nec aliquid properanter agi, a qua cumque parte inuocatur, quia per subreptionem multa proueniunt.

Spatium uero dilationum, sicut in tertio codicis titulo de dilationibus inuenitur, hac ratione moderandum est, ut si extra prouinciam ubi lis agitur uel instrumenta uel persona poscentur, non amplius quam tres menses indulgeantur. Si uero ex continentibus prouinciis, sex menses cu

storici iustitia est. Intra transmarinam autem dilationem nouem menses computatum oportebit. Iudices uero autem hac ratione non sibi concessum intelligant dande dilationis arbitrium, si eandem dilationem si rerum urgentissima ratio flagitauerit, et necessitas desiderate instructionis exegerit, non facile amplius quam semel, nec ulla trahendi arte sciatur esse tribuendam. Ei autem dilatio penitus est deneganda, qui rescriptum ad extra ordinarium iudicem deportauerit. Illi uero qui in iudicium uocatur, danda est ad probanda precum mendacia, uel proferenda aliqua instrumenta uel testes, quibus instructus esse non potuit, qui preter spem ad alienum iudicium trahitur. Cum uero ad appellationem siue consultationem a principe rescriptum fuerit, siue sit primo iudicio petita dilatio nec tributa, siue nec petita quidem, eam cuiquam dare non licebit, eadem ratione qua nec in iudiciis cognitionum imperialium dilatio tribui solet. A iudice procedente dilationem postulari non conuenit, etiam si utraque parte presente tribuatur, cum non alias nisi causa cognita indulgeri queat, et cognitio cause non interpellatione plenaria sed considerante magis iudice legitime colligatur, ut si forte dilationis petitio improbata fuerit, suscepta questio per sententiam iudicis dirimatur. Const. in .vii. in colla. .viii. Libellum uero non aliter actor dirigat, nisi prius et in ipsum quem dicit obnoxium, et in negotii executorem exponat cautionem se uel intra duos menses litem contestaturum, uel omne dampnum eique conuenitur contingens restituturum. In colla. .v. Offeratur ei qui uocatur ad iudicium libellus. Et in prebitis sportulis, data fide iussione, xx dierum gaudeat indutiis, in quibus deliberet utrum cedat an contendat, atque iudicem alium petat sociari uel recuset eum, nisi sit ille quem ipse alio iam recusato petiuerit. Denique presens interrogetur an hoc tempus transierit, quod non modo ipsius responsione sed etiam libelli manifestatur subscriptione, quam in initio facere debet. Litis contestatio contra hoc in dubium habita pro nichilo est. Con. .n. vi. In coll. vi. quod fieri non debet nisi actor satisdederit, certam promittens quantitatem se daturum, quod si non exequatur, aut exequens non uincat causam. Si uero post tempus a se constitutum intra .x. dies reo presente non occurrat, dimittitur reus exacto eo quod promissum est, et si quid plus impendisse circa litem cum taxatione iudicis iurauit recipiet. Exceptio fori dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi et probari. Peremptorias autem exceptiones, ut sunt prescriptiones longi temporis, sufficit in initio litis contestari.

Q. IIII.

Quod uero infames et non legitime conuicti ad accusationem admitti non debeant, et qui generaliter ab accusatione remouendi sunt, multorum auctoritatibus claret. Vnde Iginus papa. Infames eos qui sunt bone fame accusare non possunt.

Alieni erroris societatem sectantem, uel a suo proposito tramite recedentem, aut apostolice sedis iussionibus inobedientem suscipere non possumus, nec impedire recte credentes, uel sanctorum patrum iussionibus obtemperantes permittimus. Quia inter fideles et infideles magna debet esse discretio. Item Anacletus in primo decretali. Qui legem suam sponte transgreditur, ante suam reuersionem recte agentem accusare non potest.

Beatus predecessor noster Clemens uir apostolicus et spiritu dei plenus, una cum reliquis sanctis collegis suis statuit dicens. Accusandi uel testificandi licentiam denegetur his qui christiane religionis et nominis dignitatem et sue legis uel sui propositi normam aut regulariter prohibita neglexerit. Transgressores enim sponte legis sue eiusque uiolatores apostate nominantur. Omnis enim apostata refutandus est ante conuersionem suam, nec in accusationem recte agentium aut testimonium suscipiendus est. Item Pius papa. A suo proposito discedentes sunt infames.

Si quis a suo uero proposito retrorsum exorbitauerit et iussa apostolice sedis libenter transgressus fuerit, infamis efficietur. Reprobari ergo oportet eorum redargutiones qui in recta fide suspecti sunt. Fides autem et conuersatio primum scrutanda est et deinde qui irreprehensibiles apparuerint sunt recipiendi et non prius. Item Calixtus papa.

Alieni
Supra .ii. ca. q. ii. Dionisius.
Supra .ii. q. vi. Alieni erroris.
Infra ca. vi. q. i. cap. iii. et iiii.
Supra p. i. di. xxviii. gg. Nulli.
Supra . q. vii. Non potest
Infra xxiiii. q. iiii. Ipsa pie

Incestuosi et non legitime coniuncti. sacerdotes uel legitime coniunctos accusare non possunt.

C onsanguineorum coniunctiones nec legitime sunt. nec manere possunt. sed sunt repellende. Quisquis ergo non legitime coniunctus. uel absque dotali titulo ac benedictione sacerdotis constat copulatus: sacerdotes uel legitime coniunctos criminari. uel in eos testificari minime potest. quoniam omnis incesti macula pollutus. infamis est. et accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hii repellendi sunt qui infames efficiuntur. sed etiam omnes eis consentientes. Similiter de raptoribus. uel eis qui seniores impetunt. fieri censemus. Hos enim leges seculi interficiunt. sed nos misericordia preuenti sub infamie nota ad penitentiam recipimus. Qui sunt recipiendi in accusatione.

I dem. C onspiratores in nullius accusatione sunt recipiendi. Nec eorum. uel anathematizatorum uox ullum nocere aut ledere potest. De eo dem.

I tem stephanus pp. N ullus anathematizatorum suscipiatur. nec a quoquam credantur que ab eis dicuntur. uel conscribuntur. eos dico anathematizatos esse quos episcopi suis scriptis anathematizauerint. aut eorum statuta anathematizant. I tem fabianus pp.

Anathematizati fideles accusare non possunt.

O mnes quos sanctorum patrum statuta tam preteritis quam futuris temporibus anathematizant submouemus: et ab omnium fidelium accusatione alienamus. I tem stephanus pp.

Clericus qui episcopum suum accusauerit infamis efficitur.

C lericus uero qui episcopum suum accusauerit. aut ei insidiator extitit. non est recipiendus. quia infamis effectus est. et a gradu debet recedere. ac curie tradi seruiturus. I tem alexander pp.

Infames et exules fiant qui episcopos persecuntur.

H ii qui episcopos persequuntur. et ammouere nituntur. iniuste contra apostolicam auctoritatem: et si a morte prohibentur dicente domino. Nolo mortem peccatoris sed ut magis conuertatur et uiuat. perpetua tamen procul dubio notantur infamia. et exilio digni iudicantur. finitimo. De quibus a temporibus apostolorum et infra tenemus. atque decreta habemus. Eorum accusandi episcopos. uel testificandi in eos uocem obstruimus. quos non humana

nisi et diuinis actibus mortuos scimus.

I tem zepherinus pp. Detractores et inimicorum auctores episcopos non accusent.

D etractores quidem diuina auctoritate eradicandi sunt: et auctores inimicorum ab episcopali submouemus accusatione. uel testimonio.

I tem eutitianus pp. Infamis et sacrilegus religiosum xpistianum accusare non potest.

N ulli umquam infami aut sacrilego de quocumque negotio liceat aduersus religiosum xpistianum. quamuis humilis seruilisque persona sit. testimonium dicere nec de qualibet ratione. uel inscriptione xpistianum impetere.

N otandum uero est. quod aliud sit excommunicatio. aliud anathematizatio. Unde Iohannes octauus. scribit cuidam episcopo. Aliud est excommunicatio aliud anathematizatio.

H engeltrudam uxorem bosonis noueris non solum excommunicatione que a fraterna societate separat. sed etiam anathemate quod ab ipso corpore xpisti quod est ecclesia recedit crebro percussam esse.

V nde datur intelligi. quod anathematizati intelligendi sunt non simpliciter a fraterna societate. sed a corpore xpisti quod est ecclesia omnino separati. Quod uero testes de domo accusatorum producendi non sint: et quod uox inimicorum non sit audienda. multorum auctoritatibus monstratur. A nde Anacletus pp. Consanguinei uel familiares aduersus extraneos non dicant testimonium.

C onsanguinei accusatores aduersus extraneos testimonium non dicant. nec familiares. uel de domo prodeuntes, sed si uoluerint et inuicem consenserint: inter se parentes testificentur. et non in alios. I tem anacletus papa. Nec inimici accusatores uel testes esse non possunt.

A ccusatores et testes esse non possunt. qui ante hesternum diem. aut nudius tertius inimici fuerint. ne irati nocere cupiant. ne lesi ulcisci uelint. Inoffensus igitur accusatorum et testium effectus querendus est. et non suspectus. I tem simachus pp.

De eo dem.

D e accusatoribus uero inimicis. uel de inimici

I. xxxvi. q. iii. Cap. ii.
I. xxx. q. v. In tr
I. xxxv. Nulli lic
I. vii. q. ii. Si inimicum
I. xxvii. q. i. Si quis
I. q. v. tr. Qui consi
I. xi. q. i. Conuiuatio
S. di. xlvi. Seditiona
I. xx. q. vii. Infra
I. iiii. q. i. Cap. i.
I. vi. q. i. Illi qui
S. ii. q. ii. Infra.
I. vi. q. i. Infames.
S. illud meretricali. hoc manuali causa
I. xi. q. i. Pu... 7 sacerdos.
I. viii. q. ii. Statuimus.
S. ii. q. vi. Placuit.
I. q. xx. Canonica.
I. xxiiii. q. iii. Certe.
I. xi. q. iii. Excellens
I. xx. q. ii. Si inimici
I. xxxv. q. vi. Cap. i.
I. iiii. q. ii. 7 iii. Cap. i.
In. iiii. q. ii. 7 iii. Cap. i.

domo procumbentibus. vel qui cum inimicis morantur. aut suspectis non credatur. ne irati nocere cupiant. ne lesi se ulcisci velint. Si quis hec que hodie in hac sancta sinodo prohibita sunt infringere temptaverit. aut voluntarie transgredi presumpserit. si clericus est gradu proprio penitus careat. Si vero monachus aut laicus fuerit communione privetur. Et si non emendaverint vitam anathemate feriantur. Secretas vero insidias. vel manifestas pontificibus a quibuscumque illatas. vel eas que huius sancte sinodi sententia complectitur. Si quis ad ecclesiasticam pertulerit notitiam. potiatur honore. et qui adversus ea molliuntur. sicut a sanctis patribus dudum statutum est. et hodie sinodali et apostolica auctoritate firmatum. penitus abiciantur. et exilio suis omnibus sublatis perpetuo tradantur. Item pontianus sancte et universalis ecclesie episcopus.

S. d. lxxxviij. c. — J. v. q. v. Si verum

Qui non possunt esse accusatores vel testes.

Suspectos aut inimicos. aut facile litigantes. et eos qui non sunt bone conversationis. aut quorum vita est accusabilis. et qui rectam non tenent et docent fidem. accusatores esse et testes antecessores nostri et apostoli prohibuerunt. Et nos eorum auctoritate submovemus atque temporibus futuris excludimus. Item eusebius episcopus gallicarum. Ab accusationibus clericorum repellantur quos leges seculi non admittunt.

C. de testib. Si quis.

De accusationibus clericorum. super quibus mandastis. scitote a tempore apostolorum in hac sancta urbe servatum esse accusatores et accusationes quas ex consuetudinum leges non asciscunt. a clericorum accusatione summotas. Et infra. Iccirco et nos sequentes patrum vestigia pro salute servorum dei. quascumque ad accusationem personas leges publice non admittunt. his inpugnandi alterum et nos licentiam submovemus. et nulle accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis: que a legibus seculi prohibentur. Item pelagius papa.

J. vi. q. i. Nos seq.

Alienigene sunt. et quos divine voces mortuos appellant episcopos accusare non possunt.

Canonica sanctorum patrum statuta sequentes. ac roborantes: omnes infames. cunctosque suspectos. vel inimicos: et eos qui non sunt eorum gentis. vel quorum fides vita et libertas nescitur. et qui non sunt bone conversationis. vel quorum vita est accusabilis. ab omni accusatione episcoporum funditus submovemus. Similiter et eos quos divine leges mortuos appellant submovendos esse ab eadem accusatione et publice penitentie submittendos iudicamus. Item ex sinodo romana habita sub adriano papa.

S. ii. q. vii. Adam. placuit. — S. e. q. iiii. Inqui.

A laicis repelluntur accusationes quas leges seculi non asciscunt.

Accusationes et accusatores atque eorum negotia. quas seculares non asciscunt leges. divina ac sinodica sanctione a laicis repellere auctoritate censemus. quia indignum est superiores respati ab inferioribus quam inferiores ab eis pati despiciunt. Item stephanus romane ecclesie episcopus omnibus episcopis. Nec servus nec libertus nec infamis episcopos accusare presumant.

J. e. vi. q. i. Nos seq.

Accusatores et accusationes quas leges seculi non admittunt. et antecessores nostri prohibuerunt: et nos submovemus. Nullus alienigena accusator fiat eorum: aut iudex. Sicut in deuteronomio scriptum est. Ingressus est ut advena. numquid ut iudicet? accusator autem eorum: nullus sit servus. aut libertus. nulla quoque suspecta aut infamis persona. Item eusebius. Infames qui ad sortilegos et divinos occurrunt nec accusatores nec testes esse possunt.

J. e. q. vi. Anacletus. Leges.

Constituimus cum omnibus qui nobiscum sunt episcopis. ut homicide. malefici. fures. sacrilegi. raptores. adulteri. incesti. venefici. suspecti. criminosi. domestici. periuri. et qui raptum fecerint. vel qui falsum testimonium dixerunt. seu qui ad sortilegos divinosque concurrerint. similesque eorum. nullatenus ad accusationem. vel ad testimonium sunt admittendi. quia infames sunt. et iuste repellendi. quia funesta est vox eorum. Item iulius papa. Suspecti aut gratiosi ad accusationem non admittantur.

J. vi. q. i. Quiaq. — J. xxii. q. v. Parvuli. — J. iiii. q. v. Cap. i. — S. ii. q. viii. Cap. ii.

Similiter in prefixa sinodo est decretum. ne suspecti aut infames. aut criminosi. aut gratiosi. aut calumpniatores. aut affines. aut scelerati. aut facile litigantes. suscipiantur accusatores. set tales qui omni careant suspitione. Item felix papa. Qui inimicitias studet facile litigat nec ullus servus. accusator nec testis esse potest.

J. e. q. viii. Absens.

Nullus servus. nullus libertus. nullus infidelis. nullus criminibus irretitus. nullus calumpniator. nullus qui inimicitias studet. nullus frequenter litigans. ad accusandum. vel detrahendum. facilis. nulla infamis persona. vel omnes quos ad accusationem

publica c̄rimina. lege publice n̄ admittunt.
pmittit̄ ep̄os accusare. Ite calixt' pp.

Familiares suspecti de domo pdeuntes non recipiantur i accusatioē.

J. xx. iii. q. ii. c̄. Cap. i.
J. iiii. q. ii. Cap. i. 7 q. iiii. Cap. ult.

Accusatoēs t' testes suspecti ñ recipiant'. nec familiares
t' de domo pdeuntes. nec etiam 9sanguinei.
accusatoēs aduersus extraneos testimoniū
dicāt; q̄a ppinq̄tatis 7 familiaritatis. ac do
minatiōis affectio. ueritatē impedire sol3.,
amor carnal'. 7 timor. atq; auaritia plerūq;
sensus hebetāt humanos. 7 puertūt oppini
oēs ut questū pietatē putēt. 7 pecuniam quā m̄
cedē prudentie. Ite gelasius.

Qui inimici uel suspecti sūt 7 qui odio quoslibet insecunt' ab accusatioē remoue ant'.

S. q̄x. q. vii. Fidel.
J. vi. Q. i. Infames.
J. vi. Q. i. Tel. Sacdo
S. e. Accusatores.
J. vi. Q. i. Decores.
J. vi. Q. i. Infames.

Omīs q̄ aduersus patres armant'. ut patrū in ua
soēs. infames ēē censent'. hoꝝ q̄ uiꝗtioꝝ auctoēs
t' patratores in accusatioē pontificū ñ sūt recipi
endi. s3 penit' repellendi. q̄m iubēt canoīca de
creta patrū. ut accusatio. t' testimoniū eorū
qui hodio quoslib3 psequunt'. t' qui inimi
ci. aut suspecti hn̄t'. nullo mō recipiantur.

C. Quod uō inimici ab accusatioē
phibent'. inē quia eoꝝ calliditate innocen
tia frequent' opmi solet. Sic cū athanasius
sue cathedre rectoi pcipit'. q̄a d' inimicitia
sui patarche 9q̄stus ē. patet q' 7 si manifesta.
c̄rimina alicui sūt. ñ tñ accusatioē inimici 9
dēpnand' ē. Vñ nicolaus scribit michae
li impri. Qui inimici sūt iudices ēē non possunt.

Quia suspecti 7 inimici
iudices ēē non debeāt. 7 ipā ratio dictat 7 pli
mis pbatur exēplis. Nā q̄o gratius 7 amabili'
dare quis inimico pot. quā sibi ad impetēdū
cōmiserit. que lede forte uoluit. Q̄d ꝓ pu inde
9stantinopolitana sinod'. canonū suoꝝ sexto
dignoscit' phibe cap. Vel iam 7 ad scām cal
cedonensē sinodū. 7 q̄o nob' d' ip̄o anathasio
premoꝝ refeāt ep̄o audiam'. Js h antistes ter est
uocat'. quia ñ occurrit. a suo patarcha canoīce
9dēpnat' extitat. s3 solū quia cū uocaretur ad
sinodū q' inimicus ēēt ip̄e qui iudicabat. clama
uit. a scā calcedonēsi sinodo ad cās illatas s'
examinandas reseruet'. 7 denuo 9uinceret'
recipe ecclam ꝓpam iudicat'. Si an athasius
a patarcha suo d' pōitus. q̄a d' inimicitia ei' con
questus ē. tāto ad iudiciū renouādū dignig.
7 si manifesta sibi officiat c̄rimina sue eccle red
di precipitur. quanto magis ignatius qui nō
a patarcha. s3 ip̄e potius existens patarcha mi
nime debuit eccla p̄a puari 7 inimicis 7 su
spectis iudicib' decernentib' exspoliari. uciat
7 facundissim' nr̄. pp. gelasius hrticoꝝ
expugnator fortissimus. 7 q̄d d' constantinopo
litanis epis more soluto te egrotantibus dir
etiā nunc nob' edisserat. Queō inq̄o iudiciū
q' ptendūt. ubi nā possit agitari. an apud ip
sos. ut idē inimici sint 7 testes. 7 ei iudices. S3
tali iudicio nec humana debēt 9mitti nego
tia; q' si i iudicio ubi idē sūt inimici q' iudices
nec humana d'bēt 9mitti iudicia. quanto
min' diuina. i. ecclastica. Qui sapiens ē. in
telligat. Et re uera hic iustinian' impr pius
legib' suis pmulgasse dignoscit' dicēs. Liceat
ei qui suspectū sibi iudicē putat. an quā lis
inchoet'. eū recusare. ut ad aliū recurratur.
Nā quoda mō naturale ē suspectoꝝ iudiciū
insidias d'clinare 7 inimicoꝝ iudiciū uelle
refugere. hic scs iohs os aureū 9ciliū contra
se 9gregati renuit intrare 9legiū. Pater q'
7 si manifesta c̄rimina sūt alicuius. tñ accusa
tioē inimici 9dēpnand' ñ ē.

J. Q. iii. Cap. ...
S. q̄x. Q. vi. Siquis ui.

E. Extra puinciā aūt reus nullatenus est
pducend'. Vñ fabianus pp. scribit illaīo ep̄o.

Vbi crimē admittitur ibi causa uentiletur.

Q. VI.

Ibi et causa semp agatur.
ubi c̄rimē admittit'. 7 qui ñ pbauit q' obiecit.
penā quā intulerit. ip̄e patiatur. Ite.

Accusatus non nisi in foro suo audiatur.

J. e. Q. e. C. ult.
S. e. Q. iiii.
Sixt' q̄ān.
J. viii. Q. iii. Cap. ii. 7. ii. 7. vi.

Siquis ep̄oꝝ sup certis accusat' c̄riminib' ab oīb' audiat'. q̄ sūt in puincia su
a epis: quia ñ oportet accusatū alibi quam
in foro suo audiri. C. Exceptio fori: dilato
ria ē. atq; iō in initio litis d'b3 oppoi 7 pbari.
Pemptorias aūt exceptioēs. ut sūt p̄scriptioēs
longi tp̄is. sufficit in initio litis 9testari.
Ite. Pulsatus de ... eo c̄rimine.

J. xi. Q. i. Clerici.

an suum iudicē c̄rimē dicat. Nō an suū iu
dicē pulsatus. si uoluit taceat. Pulsatis uō
quotiens appellauerit. induciē dentur.

C. Hoc aūt q' d' loco dictū ē.
te intelligendū ē. cū ueritas cause ñ nisi in
loco admissi c̄riminis d'phendi pot. aut ñ
alia pars iudiciū maioris psone inpella
uit. s; uū declinādo iudiciū an sniam datā. s; uū
reuelando sniam p' sniam e platioē. Vñ stefan'
scē 7 aplice atq;

S. ii. Q. vi. Cap. ponde. c̄. plati semp puocāe ...

uniuersat eccle romane eps scribit oibus epis.
Intra prouintiam a conprouincialibus
Ultra puncias tantum causa est audienda.
terminos accusandi licentiam non pgrediatur.
Sed omnis accusatio intra puinciam audiatur.
a conpuincialibus terminetur nisi ad aplica
sedem fuerit appellatum. Item xistus pp.
A conpuincialibus accusatus uel iudicatus
Accusatus uel iudicatus aplicam sedem appellet.
a conpuincialibus in aliqua causa eps liceat ap
pellare. et adeat aplice sedis pontificem quam ipse ad
puincialos suos retractari eius negotium pcurrerit. et
dum tractato iudicio pontifex causam suam agit. alius
ineius loco non ponitur. aut ordinetur eps. Quoniam quam
quam a conpuincialibus eps accusati causam epis
scrutari liceat. non tamen diffinire inconsulto roma
no pontifice pmissum est. Item eleutherius pp.
Conpuinciales et metropolitani epor causas
Quamuis liceat audire sed diffinire non possunt.
apud conpuinciales et metropolitanos atque
pmates epor uentilare accusationes uel criminia
tiones. non tamen licet diffinire sine huius sce sedis auc
toritate. sicut ab aplis eorumque successoribus mi
tor consensu epor iam diffinitum est. nec eorum iudicium.
alii aut sponant. aut ordinent. antequam
hic eorum iuste terminentur negotia. Reliquorum
uero dicorum causas apud conpuinciales et metropoli
tanos et pmates conuentilare et iuste diffinire
licet. Item leo eps urbis rome anastasio epo
tesalonicensi. Sine aplica censura in causis
epor non est diffinitiua ferenda sententia.
Multum stupeo fr karme. et plurimum doleo. quod in
eum de quo nichil amplius iudicaueras quam
quod euocatus ad te esse differret. et excusationem
infirmitatis obtenderet. tam atrociter et tam ue
hementer potueris commoueri. presertim cum etiam si ta
le aliquid mereretur. expectandum tibi fuerat.
quid ad tua consulta rescriberemus. Sed etiam si quid
graue intollerandumque committeret. nostra erat
expectanda censura. ut nichil ipse prius decer
neres quam quid nobis placeret agnosceres. Uices
enim nras ita tue credidimus caritati. ut in par
tem sis uocatus sollicitudinis. non in plenitudinem
potestatis. Unde sicut multum nos ea que a te
pie sunt curata letificant. ita nimium
ea que pperam sunt gesta contristant. Item iu
lius pp. orientalibus epis. Preter conscientiam ep
romani pontificis non concilia celebrari nec epm
dampnari oportet

Dudum a sanctis aplis successoribusque eorum in anti
quis decretum est statutis que actenus sca et
uniuersalis aplica eccla tenet. non oportere
preter sententiam romani pontificis concilia
celebrari. uel epm dampnari. Quoniam scam romanam
ecclam primatum omnium ecclarum esse uoluerunt.
et sicut beatus petrus apls. primus fuit omnium
aplorum. ita et hec sca eccla suo nomine consecrata
dno instituente. prima sit et caput ceterarum.
et ad eam quasi matrem. atque ad apicem omnes ma
iores eccle. cause et iudicia epor recurrant. et
sumat iustam eius sententiam terminum. nec extra ro
manum concilium quam exhis decernere debent pontificem.
Aliquando inconsulto romano pontifice.
plerique epor dampnati inueniuntur. et aliiin eorum lo
co subrogati. quorum dampnationem et subrogatio
nem pro bono pacis ex dispensatione tollerasse legitur
eccla. Unde nicolaus pp salomoni regi brit
tonorum. Quorundam depositionem epor extra conscientiam
romani pontificis factam ppace tollerauit eccla.
Hec quippe est ordinatio dei patris et hec lex eccle
matris tue uidelicet ut omnes epos regni tui ad tu
ronicensem archiepm mittere non detractetes. ipsius
que iudicium postulare non dedigneris. Ipse enim metro
politanus est omnesque epi regni tui eius suffraganei sunt.
sicut conscriptiones predecessorum meorum euidenter osten
dunt. qui predecessores tuos. quia illos ab illius
cura subtraxerunt. forti inuectione corripere
studuerunt. quamuis nec nra scripta super hac re minus
sa te esse uideantur. Cumque coram designato turonice
eccle presule et integro numero collegarum. id est duode
cim epor celebrato conuentu fuerint ei electi epi
regulariter examinati. Apparuerintque canonice
fuerint electi. ipi in sua dicione manentibus
qui in locis eorum consecrati sunt. potiuntur utique epatus
honore potiri. Quod si electi epi insontes fuerint
declarati. his amotis qui illis subrogati sunt
ecclas suas ipi recipiant. Nam cum antecessores
mei presules electionem eorum epor qui ab ecclis
suis expulsi sunt. nec admiserunt. nec approbaue
runt. nec ipos qui eis subrogati fuerint uiuentibus
illis legitimos epos dixerunt. Sane si aduturo
nensem forte archiepm mittere dedigneris
prefatos epos. scilicet duos epos depulsis et du
os subrogatis. una cum eccle tue legato ad
aplicam beati petri sedem transmittere. ubi di
gna examinatione premissa. qui legitimi
sunt epi appareat. et suas ecclas irregulariter

Marginal notes:

J. xi. q. i. pertinet experientia.

J. c. q. viii. Zepherinus xii.

S. ii. q. ii. In primis
S. di. xii. c. ii.
S. di. xvii. Concilia
S. pre. q. vi. Qui se scit
J. v. q. iiii. c. ii.
S. ii. q. i. Prima etc.
S. ii. q. vii. Latores etc.

S. p. i. di. xvii. Iulius etc. regula
J. c. Q. viii. Cap. ult. etc.

S. di. xii. c. ii.
S. di. xvii. Concilia
S. ii. q. vi. Qui se.
J. xvi. q. i. Frater noster
J. xxiiii. q. i. Rogamus
S. di. lxxx. c. i.
J. viiii. q. iii.

S. ibi de his primatibus et archiepis agitur. qui spuali priuilegio. app. suorum epor depositiones legitimas impetrarunt. hic uero generaliter de uniuersitate quod hoc indultum optinere potuit.

J. i. q. iiii. c. ii.
S. ii. q. iiii. Nullam
J. q. viiii. c. ii.
J. xvi. q. vii. c. iii. et iiii.
J. vi. q. iii. Scitote.
J. v. q. iiii. c. ii.

S. ii. Q. i. In primis
S. ii. q. Audiuimus.
J. vii. q. i. Non si

non admittatur. Nichil enim quero aliud in presenti negotio diffiniri. Quia vero magna questio sit metropolitanus apud Brittanos contentiose, licet nullius memoria teneat vos intra religionem ullam habuisse metropolim ecclesiam, tamen filiis vestris, postquam Deus omnipotens pacem inter vos atque dilectum filium nostrum Karolum regem gloriosum constituerit, facile hoc poteritis advertere. Quod si adhuc contentiosos vos usque credetis, ad nostrum apostolatum destinare contendite, quatinus nostro iudicamine, que fuerit apud vos antiquitus archiepiscopalis ecclesia, luce clarius innotescat, et deinceps omni ambiguitate recisa, quam sequi episcopi vestri debeant incunctanter agnoscant. Ne contentione ecclesiasticarum dignitatum per discordiam regni divisionis aliqua pati dampna necesse est, cum quantum in se est pacem quam predicant servare studeant invicem et mores.

S. d. x. c. 1.
S. di. vii. c. ult.

§. Illa autem irrita est episcoporum sententia, que absque sinodo recitata. Unde Felix papa.

Dampnatio iniusta irrita est, que in sinodo recitanda.

Jn. xi. q. viii. Irritam.

Irritam esse episcoporum dampnationem, et iniustam censemus, que non est in sinodo eorum recitata, ita ut oppressis ab omnibus in cunctis subveniatur causis. §. Quod autem metropolitanum contempnere et aliorum iudicium alicui expetere non liceat, Sixtus papa testatur dicens.

Peregrina iudicia sunt submovenda.

S. xx. q. 1. Inprimis.
J. xxv. q. ii. c. 1.

Peregrina iudicia salva in omnibus apostolica auctoritate generali sanctione prohibemus, quia indignum est ut ab externis iudicentur, qui provinciales et a se electos debent habere iudices, si non fuerint appellati. De eo de

J. xxv. q. ii. Cap. ii.

Item Anacletus. Leges ecclesie apostolica auctoritate firmamus, et peregrina iudicia submovemus. Unde et commonitionem faciens Loth per Moysen loquitur dicens: Ingressus es quasi advena, numquid ut iudices? Item Innocentius. Nulli liceat aliarum provinciarum iudicium expetere.

S. xx. q. vi. Siquis ...

Non liceat cuiquam sine preiudicio tamen Romane ecclesie, cui in omnibus causis reverentia et auctoritas debetur, relictis his sacerdotibus qui in eadem provincia divino nutu gubernant Dei ecclesias, ad alias convolare provincias et aliarum provinciarum episcoporum iudicia expeti vel pati. Quod si quis presumpserit, ab officio clericus submoveatur, et iniurie reus ab omnibus iudicetur. §. Reverentia autem que apostolice debetur ecclesie, et cui auctoritas intelligenda est, cum vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi concedun(tur). Unde Sixtus papa cum diceret provinciales et a se electos debere habere iudices, statim subiungit: si non fuerint appellati. Item Anacletus. Absque apostolice sedis decreto extraneos iudices adire non possumus.

J. v. q. iii. Cap. ii.

Unaqueque provincia tam infra ecclesiasticas quam iusta seculi leges debet suos iudices et non iniquos habere iudices, et non extraneos, nisi apostolice huius sedis decreverit auctoritas. Item ex Romana sinodo. Super appellatione alterius provincie iudices adire non oportet.

S. e. q. Pulsatus.
J. xi. q. 1. Si quis.
J. viii. q. 1.
Non invenitur.

Neminem exire a provincia ad provinciam vel de comitatu ad comitatum oportet, nisi ad appellationem iudicii, ita ut actor rei forum sequatur. Et infra. Illa que sunt propria quaque provincia ipsi provincie singulis dispensentur, sicut in Niceno constat esse decretum concilio. Ultra provincie terminos accusandi licentia non progrediatur. Omnis accusatio intra provinciam audiatur, et a comprovincialibus terminetur.

S. q. e. Scibuli.

Item Sixtus. Si quis clericus de eo de super quibuslibet criminibus accusatus fuerit in provincia in qua consistit, ille qui pulsatur suas exerceat actiones, nec extra eam, cum accusator suus longius aut alibi ad iudicium pertraxerit. Item ex decreto Adriani pape. Ubi crimen admittitur ibi causa ventiletur.

J. xii. q. 1.

Qui crimen obicit, scribat se probaturum. Revera ibi agatur causa ubi crimen admittitur.

S. ii. q. viii. Qui crimen.
S. e. q. e. c. 1.

Q. VII.

§. Quod iudex esse non possit, quem cum reo par aut maior macula inficit, multis auctoritatibus probatur. Dicit enim sancta Romana synodus. Infames iudices esse non possunt.

Infamis persona nec procurator potest esse nec cognitor. §. Tria sunt quibus aliqui impediuntur, ut iudices non fiant. Natura: surdus, mutus, et perpetuo furiosus, et impubes, quia iudicio caret. Lege: qui senatu motus est. Moribus: femine et servi, non quia non habeant iudicium, sed quia receptum est ut civilibus non fungantur officiis. Verumtamen si servus dum putaretur liber ex delegatione sententiam dixit, quamvis postea in servitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta rei iudicate firmitatem tenet. Item Ingelrannus episcopus. Infames non possunt esse postulando.

Procuratores vel patroni causarum. Sunt autem tres ordines eorum qui postulare prohibentur. Est autem postulare desiderium suum vel amici sui in iure apud eum qui iurisdictioni preest exponere, vel alterius desiderio contradicere. Nam ut premisimus postulantium tres ordines sunt. Quidam prohibentur omnino postulare, vel propter etatem, ut minores XVII annis, vel propter casum, ut surdus qui prorsus non audit. Alii prohibentur ne pro aliis postulent, vel propter sexum, ut femine, vel propter casum, ut utroque lumine orbati, vel propter notam turpitudinis, ut hi qui in corpore suo muliebria passi sunt, non forte in predonum vel hostium stuprati prohibentur. Similiter qui capitali crimine vel calumpnie publici iudicii

suñt dãpnati. t̃ quiop̃as suas locauer̃. ut cũ be
stiis õpugnarent̃ in arena. p aliis postulaẽ p
hibent̃. his psõis pse allegaẽ pmittit̃. p alio
phibet̃. ñ forte tutelã puberũ. t̃ curã adole
scẽtiũ. ñ affectatã. s; necessaiiã administret.
Pmis ħ quoꝶ curã ger̃ eis postulaẽ ɔceditur.
Aliis ħ õs qui infames notant̃. ñ pse ꝛ pcertis
psõis postulaẽ ñ possũt. ñ in integrũ resti
tutionẽ acceptt. Pmittit̃ aũt eis postulare
p parente ꝛ p patrõno. p patrõna. t̃ libis suis ꝛ paren
tib;. p filio t̃ filia; pupillis etiã suis. frẽ ꝛ sorore.
socero. socru. gñõ. nuru. uitrico. nouerca. priui
gno. priuigna. pupillo. pupilla. furioso. furiosa.
fatuo. fatua. surdo. surda. p digo. p diga. ꝛ adole
scente. Itẽ pmis quib; ppt̃ infirmitatẽ cura
tões dari solet. ut q negotiis suis aliquo per
petuo morbo sup eẽ ñ possũt. Õs aũt qui nõ
sponte. s; necessitaĩo fungunt̃ offõ. sm̃ offensa
postulaẽ possũt etiã sibi hi sũt. quib; ñ ñ pse
postulaẽ pmittit̃. Affinitates uõ ñ eas accipe
dbem̃. que quondã fuer̃. s; psentes. Nur̃ et
gñi appellatiõe ꝛ soceri ꝛ socrus. etiã ultiores
quib; p offõ solꝫ accedẽ ɔtinent̃. Arcentur
etiã a pfessiõe aduocatoꝶ. sicut in scđo t̃. cod.
t. d postulando inueĩt̃. q sub nõie honorarii
ex ipis negotiis. q tuenda suscepit̃ emolumẽtũ
sibi certe partis cũ gui dãpno litigatõis ꝛ dpactiõe
poscente inueiunt̃. Itẽ siqs adũ p eo fuit ut ñ rõe
s; pmis putet eẽ certandũ oppinoĩs sue iniminu
tionẽ patiet̃. Preta ñ licꝫ aduocato ullũ certum
inire ullã pactionẽ ɔferre cũ eo litigatõe quẽ
ipsa fide recepit. nec ex industria iurgiũ ptra
here. Apud urbẽ romã etiã honoãti qui hoc pu
tauerit eligẽdũ. eo usq licеat horaẽ. q̊usq
maluerit. uidet̃ ut ñ ad turpe cõpẽdiũ. s; ꝑ pẽq
dformẽ hec arripiat̃ occasio. Nã si lucro pecuñ
acq capiant̃ ueluti abiecti. atq d generes int̃
uilissimos ɔnũabunt̃. Si uõ in uno auditorio
duo tm̃ t̃ pl'es p certis fuerit. quoꝶ fama sit ila
nior. in iudicãtis offõ sit. ut par causidicorũ
distributio fiat ꝛ exequet̃ p partib; auxiliũ
singuloꝶ. Siqs uõ moitus audice ea excusa
tiõe que neq̃at q p baĩ. cuiq parti auxilium
d negauit. careat fore. Sciat etiã nũq sibi
agẽdi copiã posse restitui. Siqs aũt ex litiga
tõib; d tect̃ fuiit sepati tractasse cũ ptib; ꝛ ad
uersaĩo subtraxisse pars d fensiõis copiam
ostẽdꝫ p cul dubio iniquã a se litẽ fouen. et

auctõitatẽ iudiciaĩ iam. clusam a se expiet̃.
Itẽ. Quiuis aliq cam̃ fisci egisset. phibeant̃ aduer
sus fiscũ patrõnũ pstare. tñ hodie etiã aduersus
fiscũ patrõnũ pstãt exibe. p uatis etiã ĩ qũ eã cam̃
dclinẽt suscipe quã tractauerit. dũ fisci aduo
cati fuerunt.
Itẽ. Si eẽ patrẽ pupilli cam̃ egisti. tutor. t̃ p cu
rator. aũt eandẽ cam̃ dfendẽ ñ phibeis. Cogni
tões uõ ex offõ intelligunt̃. ñ ex arbitrõ. Nichil
ħ refert cũ qui arbitrium suscepit. an sit inte
gre fame. an ignominiosus. Filius etiã in re
pats arbit̃ eẽ pot̃. Nã ꝛ iudicẽ eũ eẽ posse pleriq
placet. Si quis uõ iudex sit arbitrium suscipe eius dẽ
rei de qua iudex ẽ ꝛ in se cõmitti uel e phibetur.
ꝛ si sententiã dixit. ñ ẽ danda pene psecutio. Ser
uus arbit̃ eẽ non ualꝫ. libtinus pot. Porro infa
mia multiplicit̃ irrogat̃. Aliqñ ħ contrahit̃ gñe
dlicti dclarati p sententiã. ueluti cũ iudex pnũti
at. Iniuriam fecisti. hereditatẽ expilasti. calũp
niat̃ es. Aliqñ gñe pene. sicut illi q dãpnant̃
in op̃ publicũ. qui p stinũ q dẽ statũ retinẽt. sed
dãpno infamie etiã p̃ impletũ tp̃s subiciunt̃.
Aliqñ gñe pene ꝛ dlicti. d clarati p sententiam
ueluti cũ fustib; ceso p p cone dr̃. sicophantis. i. falsca
lũpniator. Aliqñ ipo gñe facti. ut exercentes
in pbũ fenus ꝛ illicite exigẽtes. usuras usurarũ.
ꝛ que intra tp̃s. quo mõis ẽ lugẽ maritu matrimo
niũ contrahit. ꝛ qui scies eã uxorẽ duxit.
Idẽ. Testat̃ felix pp. ꝛ iste uerb. Idẽ in eugio.
Iure qui tratẽ gestat modo. p batur non posse edu
cẽ festucã de oculo fris sui.
Itẽ dauid in l' psalmoꝶ. Peccatori aũt dixit dš. q̃r
tu e. iii. in ꝛc.
Itẽ gg. Cui uita dspicit̃. restat ut ei p dicatio ɔtẽp
natur. Itẽ in moralibus. Qui aliorum ui
ta puniunt sua prius corrigere studeant.
Qui sui peccõ ẽ inm̃. p̃mus in illã lapidẽ mittat. S̄. i. q. i. Necesse ē
Ad aliena quippe puienda peccata ibãt ꝛ sua J̄. d. pñ. di. v. Q.J.
reliquerãt. Reuocent̃ itaq intr̃ ad ɔscientiã
ut p̊us p̃a corrigat. ꝛ tẽ aliena rep hendant. hic
ẽ q cũ tbs beniamin in carnis scelẽ fuisset
obruta. collect̃ oĩs isrt̃ ulcisci iniq̃tatẽ uoluit.
s; dĩ semel ꝛ itm̃ inbelli certamine ipẽ p strat̃
ẽ. Consulto ħ dñio. si adulcis scẽdũ in eo buisset.
iussũ ẽ ut iret. q iusta diuine uocis impiũ prex.
ꝛ semel ꝛ scđo p didit ꝛ tẽ decimũ peccatõe tribũ
ualde rep̃hẽiens. pene funditũ extinx̃. Quod est
q in ultiõe scelis infl ãmat̃. ꝛ tñ p̊us ipẽ psternit̃.

Ĵ. xxxv. q. x. c. i. cẽ.

Ĵ. v. q. iiij. In loco

Ĵ. vi. q. iij. Nõ licꝫ

Qui dignitatẽ sine ad
ministratiõe habebit.

nisi qui prius ipsi purgati sunt, per quos aliorum culpe feriuntur, ut ipsi iam mundi pulsionem ueniant qui aliorum uitia corrigere festinant. Item Ambrosius super Beati immaculati.

Ille de uita alterius iudicet qui non habet in se ipso quod puniat.

Iudicet ille de alterius errore qui non habet quod in se ipso condempnet. Iudicet ille qui non agat eadem que in alio putauerit punienda, ne cum de alio iudicat, in se ferat sententiam. Iudicet ille qui ad pronuntiandum nullo odio, nulla offensione, nulla leuitate ducatur. Et post pauca. Bonus iudex nichil ex arbitrio suo facit et domestice proposito uoluntatis, set iuxta leges et iura pronuntiat. Si quis iuratis obtemperat, non indulget proprie uoluntati; nichil paratum et meditatum de domo defert, set sicut audit, ita iudicat, et sicut se habet ueritas decernit. Obsequitur legibus, non aduersatur. Examinet causarum merita, non mutat. Discite iudices seculi quem in iudicando tenere debeatis affectum, quam sobrietatem, quam sinceritatem. Et paulo post. Qui iudicat non uoluntati sue obtemperare debet, set tenere quod legum est. Et post pauca. Iudicandi: cordis magis est custodia ueritatis quam obedientia uoluntatis.

S. p. i. di. xlviii. ꝓ. Hrem.
S. p. i. di. xlviii. Sulc.
S. i. q. i. ꝓ. Ne pu.
I. xiiii. q. v. ꝓ. Scptũ.

Item Gregorius. **Grauatus criminalibus aliena iudicare non ualet.**

In grauibus peccatis quis positus, dum sua non premittit, aliena non diluit. Cunctis liquet quia cum is displicet qui ad intercedendum mittitur, irati animus procul dubio ad deteriora prouocatur. Scriptum quippe est: Victime impiorum abominabiles sunt Deo; uota iustorum placabilia. Neque enim in omnipotentis Dei iudicio quid quisque dat, sed a quo datur inspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: Respexit Deus ad Abel et ad munera eius, ad Cain uero et ad munera eius non respexit. Dicturus quippe quia Dominus respexit ad munera, premisit sollicite quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostenditur, quia non offerens a muneribus, set munera ab offerente placuerunt. Dona quippe iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationibus eorum, nec in multitudine sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis. Item. Longe est Dominus ab impiis, et orationes iustorum exaudiet.

Item. **Primum nosmet ipsos deinde proximos debemus corrigere.**

Postulatur Dominus iudicare de peccatrice, non statim dat iudicium, set prius inclinans se deorsum digito scribebat in terra, ac si diceremus quod obnixe rogatur iudicat, nos uidelicet tipice instituens ut cum quelibet proximorum errata conspicimus, non ante hec errata reprehendendo iudicemus, quam ad conscientiam nostram humiliter reuersi digito discretionis solerter exculpemus, et quid in ea domino placeat, quidue displiceat examinatione discernimus, iuxta illud apostoli: Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, etc. Qui sine peccato est uestrum, id est primo uos ipsi iustitiam legis implete, et sic innocentes manibus ad lapidandam ream concurrite.

S. p. i. di. lxxxi. Nemo.

Item Augustinus ad quendam comitem. **Sacerdos prius sua peccata deinde aliena detergat.**

Sacerdos ut sapiens medicus et perfectus primum sua peccata diluere sciat, et post ea aliena detergere, curare et non publicare.

I. d' pñ. di. vi. Sacerdos aũ.

Item in Eugippio. Sal infatuatum ad nichilum esse utile dicitur, nisi ut proiciatur foras et ab hominibus conculcetur. Ex quibus omnibus datur intelligi quod criminosus alterius criminis iudex esse non potest, et se ipsum condempnat dum malterius criminis sententiam profert. Sed obicitur: Saul, cum a Domino esset reprobatus, populum iudicabat, et eius iudicium uniuersus populus expectabat.

Item Dauid, cum esset adulter et homicida, increpatus a propheta sententiam in diuitem dedit qui ouem pauperis rapuit, dicens: Iudicium mortis est uiro huic. Item Salomon, cum amore mulierculum deos gentium coleret, tamen uniuersa plebs Israelitica ad eius iudicium confluebat. Sic et Achab, quamuis coleret Baal, tamen Israel iudicabat. Multi etiam alii tam in ueteri testamento quam in nouo inueniuntur, quorum uita cum esset blasphemabilis, tamen eorum sententia, quia ex officio suo seruata iudiciarii ordinis integritate processit, inuenitur seruata.

Unde et Dominus ait in euangelio: Super cathedram Moysi sederunt scribe et pharisei dicentes etc. Hinc liquido constat quod mali pastores, dum sententia iusti examinis aliorum crimina feriunt, sibi ipsis nocent, dum sine exemplo sue emendationis aliorum uitia corrigere curant. Subditis uero prosunt, si eorum increpatione correpti uel sententia coherciti uitam suam in melius commutare didicerint. Hac propter in melius dum ab ecclesia tollerati fuerint, eorum iudicium subterfugere non licet.

Q. VIII

Quod autem episcopus ab uno tantum audiri uel iudicari non debeat, Zepherinus papa testatur dicens: **Episcopus non nisi a pluribus audiatur et iudicetur.**

Accusatores episcoporum omni careant suspitione, quia columpnas suas Dominus firmiter stare uoluit, non a quibuslibet agitari. Nullum namque eorum sententia a suo iudice non dicta constringat, quia et leges seculi id ipsum fieri precipiunt. Cod. l. vii. t. de sententiis et interlocutionibus.

S. ii. q. vii. Accusa
S. ii. q. i. In primis

Cui magistro quis suat arbitrium. eum habere et esse iudicem in eodem negotio non dedignetur. l. xii. iudices

q lib. epi accusatus sincere fuit. eligat a quibus eius causa iuste iudicetur. nec prius audiatur aut excommunicetur. vel iudicetur. quam ipsi per se eligat et regulariter vocatur ad suorum primo conventum. episcoporum per eos causa eius iuste audiatur et rationabiliter discernatur. Finis vero eius causae ad sedem apostolicam deferatur. ut ibi determinetur. non ex contumacia absens fuerit. Absens vero nemo iudicetur. quia et divine et humane leges hoc prohibent. Item felix papa. dist. in co. cartag. iii.

A quot episcopis audiatur episcopus qui in reatum inciderit.

Suggero secundum statuta veterum conciliorum. ut si quis episcopus quod non optamus in reatum aliquem inciderit. si fuerit ei nimia necessitas non posse plurimos congregare episcopos. ne in crimine remaneat. a xii. audiatur episcopis.

De accusatoribus vero vel testibus. qui in absente vero ce accusationis vel testificationis exhibent non valeat. multorum auctoritatibus liquet. Ait enim telephorus papa. Nisi reo presente accusator

Accusatori ideo non credi non audiatur. decernimus. qui absente adversario causam suggerit: ante utriusque partis iustam discussionem. Item eleutius papa. Absente adversario sententiam ferre non liceat.

Caveant iudices ecclesie. ne absente eo cuius causa ventilatur sententiam proferant. quia irrita erit immo et causam in sinodo pro facto dabit. Porro ius vero nec calumpniam nec vocem audiat. Item calixtus papa. Reus absente accusatore

Absente eo quem non audiatur. accusare voluit. quicquam accusatori non credatur. Quod si in scripto difficile prescriptum aut numquam recipiatur. quia per scripturam nullus accusare potest. sed propria voce et presente eo quem accusare voluit suam quisque accusationem agat. Item cornelius papa. Que in absentes geruntur omnino

Omnia quae adversus absentes in omni negotio aut loco aguntur. aut iudicantur. omnino evacuentur. Quoniam absentem nullus addicit. nec ulla lex dampnat. Item marcellus papa. Non iudicetur qui presentialiter non ac

Non oportet quemquam cusatur vel convincitur. iudicari vel dampnari. priusquam legitimos habeat accusatores presentes. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Item damasius papa.

Habetur quoque de eo de. innocentius secundum patrum sanctorum non fore canonicum quemquam sacerdotum iudicare vel dampnare. antequam accusatores canonice examinatos presentes habeat. locumque defendendi accipiat. i. inducias ecclesiasticas ad abluenda crimina et c. Item de.

Qui accusare de eo de. alium eligit. presens per se et in palam accuset. in scriptione videlicet premissa. Nec ullus umquam iudicetur. antequam accusatores legitimos presentes habeat. locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Item ex co. tolet. vii.

Dignum est ut vita de eo de. innocentis nulla maculetur pernitie accusatoris. Ideo quisquis a quolibet criminatur non ante accusatus supplicio deditur. quam accusator presentetur. atque legum et canonum sententia requiratur. Quod si indigna ad accusandum persona invenitur. ad eius accusationem non iudicetur. Item bonifatius papa ad gallos.

Sententia feratur qui cause sue negligit adesse.

Decrevimus ut in diebus intra provinciam esse iudicium congregare sinodum ante diem kl. novembrium. ut si ad esse voluit presens si confidit ad obiecta respondeat. Si vero ad esse neglexit. dilatio non sententie de absentia non lucretur. Nam manifestum est confiteri eum de crimine. qui indulto et toties delegato iudicio purgandi se occasione non utitur. Nichil enim interest. utrum in presenti examine non omnia que dicta sunt comprobentur. cum ipsa quoque professio expectata toties constet absentia. Item felix papa. Absens nec accusari nec iudicari potest.

Absente adversario non audiatur accusator. nec absente alia parte sententia a iudice dicta in nullam obtinebit firmitatem. Item nicolaus papa. guarnerio archiepiscopo senensi. Altera parte absente diffinitiva non feratur sententia.

Revera iustus mediator non est. qui uno litigante et altero absente. aliorum emergentes lites decidere non formidat. His ita premissis volumus et apostolica auctoritate monemus. ut si presbiter de quo agitur pro excommunicatione sua apostolicam sedem adire voluerit. nullus tunc ei impedire presumat. Item zepherinus.

In absente non est ferenda sententia.

Absens vero nemo iudicetur. quia divine et humane hoc prohibent leges.

D. p. i. di. l. Studeat.
J. xv. q. vii. felix
J. iii. q. v. omnibus
Q. IX.
D. ii. q. viii.
Cap. i. et iiii.
D. ii. q. viii.
sed. p. scripta
J. v. q. ii. Relatum
D. xi. q. i. In primis
J. v. q. ii. Damasus. Relatione
J. xi. q. iii. gg. Si non
J. xxiiii. c. iiii. Filii
J. xi. q. ii. gg. xmus
D. ii. q. vii. Diffinitiva. Nemo
D. ii. q. iii. Quisquis

Nisi fuerit absens ex contumacia. Presenti namque contumacia eum habere facit. Item Nicolaus papa Guarnerio Senensi episcopo. Indicas Hermannum episcopum de eo de supra quibusdam frequenter fuisse accusatum. pro quibus quia ex parte ipsius persona deest. nos uni parti ad dissemina altius credere procul dubio non possumus. quamuis nec hucusque adhuc qui fuerint illi excessus diximus. nec utrum sane intuleat idem antistes necne. cum ipsos excessus perpetrabat euidenter ostenderis. satisque arbitramur. qualibet intim infirmitatem ad penam pecti. quam ad ipsum pertinet peccatum. cum magis consulendum commendandum sit. quam puniendum. uel etiam aliquo modo feriendum. Item Calixtus papa. *Testes non dicant testimonium nisi de his que presentialiter et uiderint nouerint.*

Testes per quamcumque scripturam testimonium non proferant uerum. sed presentes de his que uiderint et nouerint ueraciter testimonium proferant. nec dicant de aliis causis uel negotiis testimonium nisi de his que sub eorum acta esse noscuntur.

Debis etiam quod audierit si ad hoc inducti sunt. inciuili causa testimonium dicere possunt. Unde in codice. vii. t. de testibus lege. Si debitum scriptum sit. et probatio solutionis proferatur a litigatoribus. per testes sine scriptura testem susceptibilem eam iudicem esse uolumus. dum ad hoc ipsum testes adsumantur. ut perhibeant testimonium perficienda solutione. aut per memoria facta alicui iam facte solutionis et professione eius quod pecunias accepit. hec autem testimonia manifesta et ex transitu prohibita sunt. aut ab eo qui propter aliud opus adueniens: audiuit ab aliquo dicente se accepisse ab aliquo aurum: aut debere alicui nulla ratione ualere censemus.

Simul autem necesse est ut uideat quod si alius uno tempore et alius alio uidit. diuersitas temporum eorum testimonium non admittit. Unde Leo papa. *Non admittuntur ad testimonium quos non eodem tempore negotio affuisse constiterit.*

Nichilominus quoque puniendi sunt testes qui de calumnia aliquo testificauerint. nec eorum uoces tamquam plurium admittuntur. quos temporum quoque diuersitas simul interfuisse prohibuit. Ambrosius in libro de paradiso. *Ad seriem gestorum testis ex suo nichil*

Cura simplex testimonium *adiciat.*

scientes intimandae. Plerumque testis dum ad seriem gestorum aliquid ex suo adicit. totum testimonium fidei partis mendacio decolorauit. Nichil ergo quod bonum uidetur addendum est. Item Felix papa.

Absens per alium nec accusare nec accusari potest.

Absens per alium accusare aut accusari non potest. nec affinis admittatur testis.

Nisi in criminibus maiestatis in quo illustris persona etiam per procuratorem intendere et excipere potest. seruatis certis solemnibus. Ut est in c. tenuiss[...]. l. ult. Item Pelagius papa Sidoue magistro militum. *Reo absente libellum accusationis frustra*

Carte quas dedit *offert.*

nobis Lucidius si illo tempore aduersarius ipsius presens illic fuisset ualide erat. Sed quia aduersario absente. gesta que nobis recensuit facta leguntur. talia leges non recipiunt. Item de decreto patricio. *Testes corporaliter prestito sacramento testimonium dicant.*

Hortamur ut sub timore domini consuetam conscientie uestre sinceritatem in hoc quoque negotio conseruantes: omnem personis equitatem caueatis. ut scire possunt. faciatis amputari formidinem iuris presentari conspectibus tactis sacrosanctis euangeliis prebito etiam legaliter sacramento. quid in rerum ueritate noscuntur professionis sue testificationis aperiant ut patefactis omnibus que secundum leges et iustitiam censenda sunt cognoscatis. et conuenientem legibus et ueritati terminum detis. Item Nicolaus Ignario remorum archiepiscopo.

Accusator et accusatus simul debent adesse.

Necesse est secundum sacrarum scripturarum documenta ac secundum iustitie tramitem et tramitem: et accusatum et accusatorem simul adesse et una parte quantacumque et qualiscumque potestas sit auctoritate sic presulis audiri. ut alii parti nullum preiudicium irrogetur.

Quod quos deficientes in primo capitulo non sunt admittendi ad sequentia. ex concilio cartaginensi vii. confirmatur. Ibi quoque sic statutum legitur. *Qui in primo capitulo deficit ad cetera non admittatur.*

Placuit ut quotienscumque clericis ab accusatoribus multa crimina obiciuntur: et unum ex his de quo prius egerint probare non ualuerint: ad cetera iam non admittantur.

Probatur illud item auctoritate arelatensis concilio in quo sic diffinitum est. *Qui falsa fratribus obiciunt usque ad exitum non communicent.*

Eos qui falsa fratribus capitula obiecisse conuicti fuerint. placuit usque ad exitum non communicare. sicut magna synodus ante constituit. nisi digna satisfactione penituerint. Item Felix in ii. de

cretali epis gallie. Qui quod obicit pbare
non ualet decreto ad arguendum n̄ admittit̄
n̄ p ppa causa ciuilē dūtaxat asserē uolūt

Si accusatorum psone in iudicio epōrum culpabiles appa
ruerit. ad arguendum decreto n̄ admittant. n̄ p̄ pas
cās asserē. n̄ tn̄ criminales t' ecclasticas uolue
rint. C Cum g̃ ꝗ sula frib; obicuit̄. usq;
ad exitum uite acōioē phibeant̄. cū illi qui
in epōrum iudicio culpabiles inueniunt̄. ad ar
guendum decreto admitti phibentur. appaēt
q in pmo cap oficientes. tanquā falsorū
obiectoēs. ad subsequtia pcedē n̄ ualeant.

¶ Ab accusato uō accusationē in accusatorē
querti multorum auctoritate phibetur.

Ait stephanus pp. Accusati nisi prius se
purgauerint alios accusare non possunt.

Neganda ē accusatis licētia criminādi pusq;
se crimine quo pmunt̄ exuerit. quia n̄ ē creden
dū ēē alios eorum ɔfessioī. qui criminib; implicā
tur. n̄ p̄us se pbauerit innocētes. quia piculosa ē
7 n̄ debȝ admitti rei aduersus quēcūq; pfes
sio. Impr. val. 7 gratianus. t. viiii. cod. t. i.

Neganda ē ac
cusatis n̄ suas suorūq; iniurias psequantur
licētia criminādi impari. t' minoī crimiē p̄usq;
se crimiē quo pmūt̄ exuerit. ita tn̄ ut 7 ipi in
sceptioē ēē eos pendētē etiā accusatioē dponē
possūt. de ——— eo ——— dē.

Itē ex decreto adani pp. None credēdum
ēē alios eorum ɔfessioī q criminib; implicantur.
n̄ se p̄us pbauerit innocentes. Quia piculosa ē
7 admitti n̄ debȝ rei aduersus quēcūq; pfes
sio. C hoc aūt intelligēdū ē. impari t'
minoī crimiē. Cetm̄ si d maioī cū accusare
uoluit̄. ueluti si accusat̄ d fornicatioē. d per
iurio t' homicidio. t' simoia. t' quolibȝ alio huī
moī crime accusatorē suū impetē uoluit̄. his
auctoītatib; n̄ phibetur.

CAliqn̄ 𝔦 criminat̄ questio p̄iudicat ciuili.
aliqn̄ criminali. Vn̄ in. iii. t. c. t. d ordi
ne iudicioꝝ leg̃. Ciuili questioē intimissa.
sepe fit ut p̄us d crimiē iudicet̄. q ut pote maī
merito minoī pferat̄.

Itē. t. viiij. l. i. Prius ē ut tu respondeas crimi
b; cedis atq; uulneꝝ q tibi ut grauiora ab
aduersario tuo obiciunt̄. 7 tē exeuētu cause
iudex extimabit. an tibi pmittēdū sit eūdē
accusaē. tā 7 si p or insceptionē posuisti. Ali

qn̄ ciuilis p̄iudicat ciuili. aliqn̄ criminali. Sicut
ē in. vii. t. c. d ordine cognitionū leg̃. Si d hereditate 7
libertate ɔtrouersia ē. p̄us d ob; agi cā libat̄ ꝑtet.
Sicut aliq; infeātur ei qui ingenuus ēē d̄r. libā
t' cā suo ordine. an d ob; agi. ɔgnitionē suā p̄side
pbente. quia si delictū pbatū fuit. an scis necēē
ē. utrū ut in libim ingenuitātis ut in seruū ɔstitu
i oportȝ. Itē qui ɔfitet̄ se pati ɔtrouersiā status:
frustra postulat dari sibi potestatē accusandi
eū: q se suū dn̄m ēē fatet̄. Cā uō liberali tminata.
si seruus pnūtiat̄ fuit̄. dn̄m suū accusare nō
potit. Cod. t. viiii. t. i. Si quis ꝑ ex familiarib; t' ser
uis cuiuslib; domus. cuiuicuiq; criminis dlator atq;
accusator emerserit. eī extimationē capud at
q fortunas petitur. cui familiaritati inseit.
t' dn̄io. an exibitionē testiū. an examinatio
nē iudicii. in ipā expōitioē crimiū: atq; ac excusa
tiois exordio. ultoē gladio feiat̄. Vocē ē fune
stā inter di oportet poti quā audiri. Maiesta
tis aūt cān excipimi. Simulit̄ si libti manumi
sorum hredūue. accusatoēs ēēp sūpserit. eodē quoq;
seruili supplicio tenebuntur. Iuturi pcās an
phibite dlatiois exordium.

IN EXCOMMU
nicatioē ɔstitutus epm̄ accusaē
disponit. Adolescentē infra. xiiii.
etatis annū ad assertionē sue cāe
adducit. phibitus ab accusatioē.
adolescentē accusatorē 7 se testē
facit. Adolescens psonā accusato
ris 7 testis gerere cupit. die statuta
ad iudicium electorum iudicū. eps mi
nime occurrit. acōioē suspēditur.
tandē renouato iudicio accusatorum

Dicitur enī hic qd̄ in ppa 7 criminali cā accusare non
potit. qui epō accusatiois calūpniā pat. cū sup ex le
gib; habeat̄. infames posse accusare si suas iniuria
psequant̄. Sȝ h' speciale ē ꝑpt excellentiā epat di
gnitatis. ut qui hanc p calūpniā oppme uoluit de
ceto etiā de ppa iniuria accusare. n̄ dico alios. sȝ epm̄
nō possit. pt tam̄ sine insceptioē simpliciē ap maio
rē potestatē conqueri.

S. ii. q. i. hibitū.
ce.
J. iiii. q. vi. c. i.
C. q. xi.
J. iiii. q. i. nc. q. aūt.
J. vi. q. i. adañ. q cm̄.
C. accusatā. Reue.
C. t. e. lib. i.
J. xv. q. iii. Iut.
Nemini.
S. q. iiij. Consanguinea.
J. xii. q. ii. Inimi

culpabit' in accusatione inuenitur. Demu᷒ si mās
sertionem ꝑte cause pcedit.

Hic primu᷑ qr̄. an in excōicatione ꝯstitut᷒. aliu᷑ accu
sare ualeat.

Scd̄o. an infra. xiiii. annu᷑ in criminali cā testarī
quis possit.

Tertio utru᷑ ab accusatione ꝓhibit᷒. ꝑsonā testi
ficātis possit assumere.

Quarto. an idē possit ēē accusator. 7 testis.

Quinto. an die ꝯstituta. n̄ occurrēs. ab accusatione sit
remouendus.

Sexto. si in ꝑpetuo iudicio accusatoris ꝑsonā culpa
bit' inuenta fuit. an ad assertionem ꝑte cause de
cetero sit admittenda.

De prima q̄stione sic statutu᷑ leg̃. in cō. cartag. vii.
cui int̄fuit faustin' romane eccl̄e legatus.

Q. I.

......S. iii. Q. iiii. Soph. Nullū.
......S. iii. Q. iiii. fab. Os quos.
I. vi. Q. i. fab. Os illi sunt.
......S. ii. Q. vii. Gal. Pagani. ult.

Ad accusandu᷑ n̄ admittit᷒ qui in excōi
catione ꝑseuerat.

Diffinim' eum te
ad accusationē n̄ admitti. qui ꝑ̄ea quā excōi
cat' fuit. in ipā adhuc excōicatione ꝯstitutus.
siue sit clicus siue laic᷒. accusare uoluerit. omis 7
infamie macul' aspsi. i. histriones aut turpi
tudinib᷒ subiecte ꝑsone. heretici etiā siue paga
ni siue iudei ab accusatione ꝓhibent᷑. Item
nicolaus pp. Heretici ꝓbantur qui scismate
l' excomunicatione ab ecclā sunt sepati.

Quod aūt hii quā facto frē 7 cōministro igna
tio ꝯpositi 7 excōicati. l' anathatizati fuerit.
nullā aduersus eū intorquere ꝯdēpnationem
potuer' expl' ato sc̄dē uniuersal' sinodi ca
pitulo ꝯclaratur cū dr̄. Si uō ecclasticu᷑ fu
erit crīm q' epō illatu᷑ fuit. tc̄ ꝓbari oportet ac
cusantiu᷑ ꝑsonas. ut primo qdē hereticis n̄ liceat
accusationes c̄ē orthodoxos epōs ꝓ ecclāsticis
facere negotiis. Si 7 ne hos heticos ēē ꝯ negē
nt̄ audite sequentia. Heticos aūt inquit dici
m' tā eos q olim ab ecclā ꝓiecti sūt. quā qui
ꝑ̄hec a nobis anathatizati sūt. Porro
si adhuc nec sic credulitis. audite q̄ subdit᷑.
Pt̄ hos aūt aiūt. 7 eos q fidē qdē sanā simu
lat ꝯfiti. scismaticos etiā 7 eos q seorsu᷑ ab cōi
catib᷒ nobis epīs ꝯlectas faciūt. deīn uō 7 si
qdā ab ecclā sup causis quibusdā reprehēsi s͡t.
7 ꝓiecti aut excōicati siue ex clō. siue ex laicali
ordine. nec his licet accusare epm̄. an quā ꝓ
crīme ꝓprio se exuant. Similit' aūt 7 eos qui
sub accusatione ꝑori extitit. n̄ an ēē accepta
biles in accusatione epī aut alioꝝ clicorum.

quā innoxios semetipsos illatoꝝ sibi crīmu᷑
ostēderint. Quod aūt ꝑicli regl̄e hui᷒ immineat ꝯ
temptorib᷒ n̄ ignoratis.

Scd̄a aūt 7 tertia questio. eodē cō. uno eodēq
cap̄ terminatur. Illud uō ē huiusmōi.

Q. II. 7 III.

Qui ab accusatione repelluntur. aūi
ad annu᷑. xiiii. n̄ du᷑ puenerit testes ēē n̄ ps̄.

Testes aūt ad testimoniu᷑ n̄ admittēdos cēsem᷒.
q nec ad accusationē admitti iussi sūt. l' etiā
quos ipē accusator ꝯ domo sua ꝓduxit. ad
testimoniu᷑ aūt. intra annu᷑. xiiii. etatis sue
ꝯstituti. n̄ admittant᷑.

Item in criminali cā ꝓduci testis n̄ pōt. qa an͡t
inciū reū testimoniu᷑ dix. sicut in. Dig. t. ꝯ te
stib᷒ inuenitur. lib. xx. ii.

Item ex eodē. Si testes omīs eiusdē hone
statis 7 existimationis sit. 7 negotii qualitas.
ac iudicis mot᷒. cū his ꝯcurrit. sequenda sūt
oīa testimoīa. Si uō ex his qdā eoꝝ aliud di
xerit. licet impari nūo credēdū ē. q nature
negotii ꝯuenit. 7 q inimicitie aut grē su
spitione caret. ꝯfirmabitq iudex motu᷑ aīmi
sui ex argumentis. 7 testimoniis. quē aptiora
ēē reppit. Non ad multitudinē respici o
portet. s; ad sinceram testimoniorum fidē 7 testi
moīa q̄b᷒ potius lux ueritatis adsistit.

Item in testib᷒ fides.

Dignitas. mores. grauitas. modanda ē. 7 iō
testes q aduersus fidē sue testationis uacil
lant. audiendi n̄ sūt.

Item testiu᷑ fides. diligent' examinanda ē. Ioq
in ꝑsonā eoꝝ exploranda ēr. in primis ꝯditio cu
iusq. utru᷑ quis decurio an plebeius sit. 7 an
honeste 7 inculpate uite. an uō notatus
qs 7 reprehensibil'. an locuples. an egenus.
aut luc̄ cā qd facile admittat. Et an inimi
cus ei sit aduersus quē testimoniu᷑ fert. l' amicus ei sit ꝓ q testimoniu᷑ dat.
Nā si caret suspitione testimoniu᷑. l' ꝓpter
ꝑsonā a qua ꝓfertur q honesta sit. l' ꝓpt᷑
causam. q neq luc̄. neq grē. neq inimici
tie cā sit admittedu᷑ ē.

Item lege iulia ꝯ ui cauet᷑ ne hac lege in reū testi
moniu᷑ dicē liceat. q se ab eo parēteue eius
liberauit. queue īpubes erit. q in iudicio p. ꝯdāp
natus erit que in iudiciis custodiaue publica
erit que eoꝝ in integru᷑ restitut' n̄ erit. que
ad bestias. ut ꝯpugnaret se locauit. queue pa
lā q̄stu᷑ faciet feceritue. Que ob testimoniu᷑

dicendũ l' non dicẽdũ · pecuniã accepisse · seu iudicaũ l' ꝯuictus eẽt ·

Itẽ lege iulia · iudicior̃ · p̃ · cauet̃ · ne inuito ꝯmittet̃ · ut testimoniũ dicat aduersus socerũ · generũ · uictricũ · priugnũ · ꝯsobrinũ · ꝯsobrinã · ꝯsobrino natũ · eosue q̃ in pari gradu sũt ·

Itẽ de liberto ipsius · liberorũue · eius parẽtũ uiri uxoris ·

Itẽ ~~patrone · tũne~~ patroni patrone aduersus libertos · neq; liberti aduersus patronũ cogãt testimoniũ dicẽ · Cũ aũt exceptũ · ne gener aut socer · inuit̃ testimoniũ dicẽ cogatur · generũ appellatiõe · sponsũ quoq; filie ꝯtineri placet ·

Itẽ · socerũ sponse · patrem ·

Itẽ · ñ uidẽnt̃ idonei eẽ testes · q̃b; impãũ pot̃ ut testes fiant ·

Itẽ · serui responso · tũ credendũ ẽ · cũ alia p̃batio ad eruẽndã ueritatẽ ñ ẽ ·

Itẽ · Inuiti testimoniũ ñ cogãt̃ dicẽ · senes ualitudinarii · ł milites · ł illi q̃ cũ magistratu rei p̃ · cã absũt · ł q̃b; uenire ñ licet · Pupilli etiã ñ dñt testimoniũ inuiti ·

Itẽ · is q̃ retractãdi testimoniũ cã aberit ·

Itẽ q̃ qui exercitu p̃ preda ꝯduxit · Si nec pupilli testimoniũ ꝯmittãt̃ pot̃ ·

Itẽ in testimoniũ accusator · citarẽ ñ debet eũ q̃ ꝓ publico iudicio reus eẽt · aut q̃ minor · xx · annis eẽt · Ob carmẽ famosũ dãpnat̃ · intestabit̃ erit ·

Itẽ si res exigit · nõ tũ p̃uati · s; etiã magistrat̃ si in p̃senti sit testimoniũ dicat · p̃tor q̃ testimoniũ darẽ deb; in iudicio de adultũ cã · Si aũt ea ꝯditio rei sit · ut arenariũ testẽ · ł similẽ p̃sonã admittẽ cogamur · sine tormẽto testimonio ei̾ ñ ẽ credendũ ·

Itẽ testes quos accusator de domo ꝓduxerit interrogari ñ placuit · patruũ quoq; mecã cũ patrocinii p̃stãt · testimoniũ ñ dicat · Q̃d etiã ĩ executoib; negotior̃ obseruãdũ ẽ ·

Itẽ q̃ falso ł uarie testimonia dixerĩt · ł utriq; parti p̃didderunt · a iudicib; cõpetẽt̃ puniunt̃ ·

Itẽ pat̃ ꝛ filius q̃ in potestate ei̾ ẽ ·

Itẽ duo fr̃s qui in eiusdẽ potestate sũt · testẽ utriq; in eodẽ ~~testamẽto l' eodẽ negotio extranei in eodẽ neg̃o~~ possũt fieri · q̃m nichil nocet ex una domo p̃lres testes alieno neg̃o adhiberi ·

Itẽ ermafrodit̃ · an ad testamẽtũ adhibi possit · qualitas sexus incalescentis hostẽdit ·

Itẽ · testis idoneus pat̃ filio · aut pat̃ filii̾ ñ ẽ ·

Itẽ · nullus idoneus testis in re sua intelligit̃ ·

Itẽ · idoneũ rei geste · faciendã etiã ñ rogatus intelligit̃ testis ·

Itẽ · ubi nũ̃s testiũ ñ adicitur · etiã duo suffiãt · pluralit̃ n elocutio duor̃ nũo ꝯtẽta ẽ ·

Itẽ · in testib; ꝯsiderandũ ẽ · q̃ simplicit̃ testimoniũ dicat · utrũ unũ eundẽq; sermonẽ meditatũ afferat̃ · an ad ea q̃ interrogantur ex tp̃r ueisimilia responderit ·

Itẽ · sepe sine publicis monumẽtis cuiusq; rei ueritas dep̃hendit̃ · Alias nũs testiũ · alias dignitas · ꝛ auctoritas · al' ueluti ꝯsentiẽs fama ꝯfirmat · rei de qua q̃rit fidẽ · Non ẽ g' ad unã p̃batiõis speciẽ cognitionẽ suã iudex alligare debet · s; ex sñia animi sui estimare q̃d aut credat · aut parũ sibi p̃batũ oppinetur ·

Itẽ · alia ẽ auctoritas p̃sentiũ testiũ · alia ẽ testimonior̃ q̃ recitari solet ·

Itẽ · c · l' · iiij · t · de testib; · Soli testes ad p̃bationẽ ingenuitatis ñ sufficiũt · ñ instrumẽtis ꝛ argumẽtis adiuuẽnt̃ ·

Itẽ etiã in iure ciuili · domestici fides inp̃robatur ·

Itẽ sola testificatiõe p̃lata · nec aliis legitimis adminiculis causam ad p̃batã · nulli' esse momẽti certũ ẽ ·

Itẽ eos testes ad ueritatẽ iuuãdã adhibi oportet · q̃ omni gr̃e ꝛ potẽtatum fidẽ debitã religioni iudicare possĩt p̃ponere ·

Itẽ parens parentesue · ꝛ liberi inuicẽ aduersus se nec uolentes ad testimoniũ admittẽdi sunt ·

Itẽ qui intẽdit sue intẽtioni p̃bationes obr affere p̃batiões · ñ pcẽ aduersariũ cogi ad exhibitionẽ eor̃ p̃ quos s' negotiũ fiat ·

Itẽ serui neq; p̃ dño · neq; aduersus dñm s; p̃ facto suo interrogari possũt · — S · xx · q · v · c · i · cc

Itẽ · iuris iurãdi religiõe testes p̃usquã p̃hibeat̃ · testimoniũ cohercẽantur · ꝛ honestioib; potius fides testib; adhibeantur · — J · xii · q · ii · In p̃imis · Item pat̃ — S · xx · q · viij · Hor — S · ii · q · i · In primis · — J · xi · q · i · Quecũq; litt̃e · cc · S; istud g̃naliter in aliis · istud sp̃alit̃ in ep̃is rea[t]is [?] minimis

Unius uõ testimoniũ · nemo iudicũ in q̃cũq; cã facile patiat̃ admitti · immo unius testis responsio oĩo ñ audiat̃ · ꝛ si p̃ s[pl]endali elare cuiẽ honoẽ p̃fulgeat ·

Itẽ oĩb; in re p̃p[ri]a dicẽdi testimonia faculta-

tem iura submouerunt.

Item ubi testes ad causas postulentur alienas, si socii et participes scelerum non dicantur, sed fideles ab his noti postulentur. Venturi autem ad iudicium per accusatorem aut ab his per quos fuerant postulati, sumptus competentes ministrentur, etiam si inpecuniata causa ab alterutra parte testes sint producendi.

Item liberti aduersus patronos sponte procedere non audeant, sed nec uocati quidem in iudicio uenire coguntur.

Item si quis testibus usus fuerit, eidemque testes aduersus eum in alia lite producantur, non licebit ei eorum personas excipere, nisi ostenderit inimicitias inter se et illos postea emersas fuisse, ex quibus testes repelli leges precipiunt. Non adimenda sed ei licentia exceptis oppositionibus testimonium eorum arguere. Sed si uel quibus probationibus, datione uel promissione pecuniarum eos corruptos esse ostenderit, ei etiam allegationem integram eis seruare oportet.

Sed obicitur illud beati Brictii, quod de pueri xxx dies ab ortu habentis innocens probatus est. Sed miracula diuina sunt admiranda, non in exemplum humane actionis trahenda.

Q. IIII. — J. ii. Q. i. In primis. Mta

De quarta uero questione Fabianus papa statuit dicens: **Accusator uel testis uel iudex aliquis simul esse non potest.** Nullus unquam presumat accusator simul esse et iudex uel testis, quoniam in omni iudicio IIII personas semper necesse est esse, id est iudices electos, accusatores idoneos, ac defensores congruos, atque testes legitimos. Iudices autem debent uti equitate, testes ueritate, accusatores intentione ad amplificandam causam, defensores autem extenuatione ad diminuendam causam.

Item Damasus papa. **Quilibet in causa duas personas gerere non ualet.** Nullus introducatur persona alterius ad causam; sed accusatores et accusati equa audiantur ratione, iuxta quod ordo exigit. Accusatores uero ipsi et iudices non idem sint, sed ipsi accusatores, ipsi iudices, ipsi testes, ipsi accusati, unusquisque in suo ordine. Inscriptio semper fiat, ut talionem calumpniator recipiat, quia sine inscriptione nemo debet dampnari uel iudicari, cum et seculi leges hec eadem retineant.

Aliquando etiam sine inscriptione accusatio fieri potest. Ea autem que per officiales presidibus nuntiantur, et cetera solempnia accusationum posse preteriri incognitum non est.

Item. Si maritus iure mariti, hoc est infra xl dies utiles, adulterium uxoris sue accusare uoluerit, que — J. xxxii. q. ii. ¶ hoc. c. ii. — ex suspitione sola rei facere ualet, non continetur uinculo inscriptionis.

Item ab actis agatur accusatio non solum cum inscriptionibus, sed etiam sine ea obseruatione proponitur.

Item. Si quis se iniuriam ab aliquo passum putauerit et querelam deferre uoluerit, non ad stationarios decurrat, sed presidalem adeat potestatem, aut libellos offerens, aut querelas suas aput acta deponens. In aliis autem criminalibus causis dignum est ut inscriptiones proponantur, quia magnitudinem iudicant criminis, tempusque designent, ut alterutram partem digna legum tenere possit auctoritas. Inscriptio uero semper fiat, ut talionem calumpniator accipiat. Quia sine inscriptione nemo debet iudicari uel dampnari, cum et seculi leges hec eadem retineant.

De domo etiam iudicis accusator uel testis produci non debet, nec in eam suspitionis incidat iudex. Unde Nicolaus papa. **Suspitionis incidet in crimen iudex de cuius domo accusator uel testis producitur.**

Contra ritum ecclesiasticum atque uenerandas leges producitur accusator de imperialibus edibus et ciuium imperii potius, cum ad falsum testimonium adhibetur. Fuit suspecti iudices et lupi custodes.

Q. V.

De V. uero questione in concilio Cartaginensi III sic inuenitur diffinitum. **Non est a communione suspendendus qui die statuta ad causam peruenire non potuit.** Quisquis episcoporum accusatur, ad primates prouincie eius ipsius causam deferat accusator, nec a communione suspendatur cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta litteris euocatus minime occurrerit, hoc est infra spatium mensis ex eadem die qua eum litteras accepisse constiterit. — S. iii. C. iii. c. ii. c. — Quod si aliquas ueras necessitatis causas probauerit, quibus occurrere non potuisse manifestum sit, sue cause dicende infra alterum mensem integram habeat facultatem, secundum mensem integrum. Uerum tamdiu post mensem secundum non communicet, donec purgetur. Si autem ad uniuersale concilium occurrere noluerit, ut uel ibi causa eius terminetur, ipse in se dampnationis sententiam dixisse iudicetur. Tempore sane quo non communicat, nec in sua ecclesia uel parrochia communicet. Accusator uero eius, si nunquam diebus cause dicende defuerit, ~~subtrahesse~~ a communione non remoueatur. Si uero aliquando defuerit subtrahens se, restituto in communione episcopo, remoueatur a communione accusator, ita tamen ut nec ipsi adimatur facultas cause peragende, si se ad diem statutum uoluisse, sed non potuisse occurrere probauerit.

Q. VI.

Sexta uero questio eodem capitulo terminatur in quo sequitur. — S. xx. q. x. c. iii.

In ciuili causa produm taxat negotio ad arguen
dum admittitur qui in epi accusatione uel'

Illud uero placuit culpabilibus inuentur.
ut cum agere cepit in epor iudicio si fuit accusa
toris psona dapnabit. decetero ad arguendum non ad
mittat. non p sua causa. nec non ecclasticas. t' crim males
assere uoluit. Item ex co cartg. vii.

Propriam causam agere ualet cui accu
Omnibus quibus accusatio fare non licet.
non negat in causis pis accusandi licentia non negan
da. Item felix eps omnibus epis.

In eporum accusatione deficiens ciuiliter
Si accusator psone sue in iudicio tam expiri potuit.
epor culpabiles apparuerit ad arguendum
non admittant. non p suas cas asserere. nec non crimmales. t'
ecclasticas uoluit. Item adrian pp.

Quod si accusator psone. etiam epor iudicio re.
ut supra eisdem uerbis.

IN INFAMIAM

Cuiusdam epi cartula ac
cusationis oculte conscribitur.
Tandem accusator pcedit
in publicum. Eps aut semel
litteris euocat. cause sue die sta
tuta adee non uales p pcura
torem iudici se representauit.
Absque sinodali audientia dam
nat. Demum iudicio p apella
tionem renouato de accusatoris i
nimicitia eps conquerit. tandem in ipsa
accusatione deficit accusator.

Primo quer. qua pena sit feriendus q famo
sum libellum clanculo scribens, probare neglig
que litteris mandauit.
Scdo. quotiens sit uocandus ad causam anqua
sententiam dapnationis excipiat.
Tertio. an per pcuratorem causam suam agere ualeat.
qui ipse ipm cae sue adee non ualet.
Quarto. an absque sinodali audientia sit dap
nandus.

Quinto. an is aliquis sit habendus inimicus. qui c
in altius indicat

Sexto. qua pena sit plectendus. qui q intulit pro
bare non ualet.

De prima questione. pp. adrian scribit dicens.
Flagellentur qui scriptam alterius famam
Qui in alterius famam neglexit probare.
publice scripturam aut uerba contumeliosa confinx
et repertus scripturam non probauit. flagellet. et qui eam prius i
uenit rumpat. si non uult auctoris facti causam inc
rere. Item gg. de eo de.
Quidam maligni sps consilio repletus e. qui castorum
notarium ac responsalem nrm nocturno silentio
ciuitatis loco contestationem posuit. in qua cim
loqntem. in quo etiam asserebat eum officienda pace cal
lide concedentem. Q si non eueit neque publice confessus
fuit. quisquis ille sit qui hoc agere presumpsit. t' consen
sum tante iniquitatis consilio prebuit. ex dei omnipotentis
dicimur spu diffinimus. ut sci eius corporis ac san
guinis participatione priuat sit. Si uero qui latens
et qm nescit teneri ad disciplinam non ualens sitati
mali conscius. prohibitum corpus et sanguinem dni pci
pe presumit. anathatis ultione percutiatur. ut fal
lax ac pestifer a sce eccle corpe sit diuisus.
Sin aut in eadem ciuitate ingressus publice potuit
tit doce quod dixit. t' certe sciens se non posse quod scripsit
ostendere. errorem suum fuit. ipte confessus dnici
corporis et sanguinis participatione non sit priuatus
neque sce eccle corpore alienus existat. Item m.c.
elibitano. Anathematizentur qui famo
Hi qui inuenti sos libellos in eccla ponunt.
fuerint famosos libellos in eccla ponere. anathe
matizent.
Item cod. de famosis libellis. l. viiii. t.
impr. ualent et ual. Si quis famosum libellum
siue in domo siue in publico. siue quocumque loco
ignarus reppertaaù corrumpat priusquam alter in
ueniat. aut nulli suum fateat. inuentum. Si uero
non statim easdem cartulas t' corrumpit. t' igne conbu
serit. sed uim earum dolose manifestauit. sciat se quasi
auctorem huiusmodi delicti capitali sententie sub
iugandum. huiusmodi aut libellus alterius oppini
onem non ledat.

Uocatio aut ei qui impetit. non semel. sed bis
et tertio p congruum spatium roabilibus scriptis debet
fieri. Unde damasus pp. scribit dicens.
Uocatio ad sinodum eius qui impetitur
trinis scriptis trinis spatium fiat congruum.

Q. I.
S. xx. Item mch

Q. II.

Q. V

Q. VI
S. pi. q. i.

Vocatio ad sinodum iuxta decreta patrum canonica eius qui impetitur irrefragabilibus scriptis per spatium dierum fieri congruum atque canonicum. Qui autem canonice vocatus fuerit suo tempore et canonica ordinatione. Licet venerit ad conventum quacumque necessitate non sponte voluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus. Item Silverius papa. Quibus temporibus spatium reus vocetur ad causam.

Presenti decreto censemus ut in primis patriarchaliter vocentur, et per vii dies expectent, nullius ecclesiastice rei interdicta licentia. Huic vero expectationi item addantur dies vii interdicta licentia ecclesiam intrandi et omnia divina officia audiendi. Postea vero adiciantur duo dies quibus a pace et communione sancte ecclesie sint suspensi. Deinde vero item aliis duobus diebus sub eadem expectatione oportent, quibus uno die super addito omni expectatione velut iam desperata reus mortis anathematis gladio feriatur. Item Damasus papa.

Nullius accusatio per scripta suscipiatur.

Relatum est ad sedem apostolicam vos accusationes fratrum per scripta suscipere absque legitimo accusatore. Quod deinceps in omni orbe terrarum fieri apostolica auctoritate prohibemus, et quod nuper factum est absque ulla retardatione corrigere curamus. Nec umquam prius per scripta eorum qui accusantur causas discutere, quam per querelantium institutionem vocati canonice ad sinodum veniat et presens presentem agnoscat veritatem et intelligat que ei obiciuntur. Leges etiam seculi accusatores presentes exigunt, et non per scripta absentes. Unde canonica patrum constituta non semel sed sepissime clamant, nec accusationes nec testimonia ullum per scripta posse proferre, nec de aliis negotiis quemquam testimonium dicere nisi de his que sub eorum presentia acta esse noscuntur. Similiter et qui accusare alium elegit, presens ipse non per alium accuset, inscriptione inde premissa. Neque ullus umquam iudicetur antequam legitimos accusatores presentes habeat locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Curandum quoque est ne ira cuiquam subrepat, faciatque citius omne quod non licet. Item Felix papa Athanasio et omnibus orientalibus episcopis.

Qui autem timore electi aut a suis rebus expoliati ad sinodum non evocentur.

Si primates accusatores episcoporum cum eis pacificare familiariter minime potuerint, tunc tempore legitimo eos ad sinodum canonice vocatam non infra angusta tempora canonice convocent, et non prius quam eis per scripta significetur quod eis opponitur, ut ad responsionem preparati adveniant. Nam si aut vi aut timore eiecti aut suis rebus expoliati fuerint, nec vocari canonice ad synodum possunt, nec respondere cuiquam debent antequam canonice restituantur [et situatio eis legaliter reddatur].

His auctoritatibus evidentissime datur intelligi quod nisi quis canonice vocatus fuerit, etiam si aliqua occasione ad sinodum veniat, suis nullatenus cogitur respondere insidiatoribus. Canonica autem vocatio est que in servato dierum institutio secundum auctoritatem beati Silverii, cause sue litteris adesse iubetur. Quibus quod ei obiciatur auctoritate Felicis pape significari oportet.

Q. III.

Quod autem per procuratorem causam suam agere valeat qui impeditur cause sue adesse non valet, auctoritate romane sinodi que tempore Adriani pape celebrata est probari videtur, in qua sic statutum legitur. Pro se legatum ad sinodum mittat quem gravis necessitas

Si egrotans fuerit episcopus aut aliqua eum gravius necessitas detinuerit, pro se legatum ad sinodum mittat, nec a communione suspendatur. Cum enim intenditur non ad causam suam dicendam electorum iudicum die statuta litteris evocatus minime occurrerit, hoc est non aliqua preoccupaverit necessitas, infra spatium duorum vel trium mensium vel eo amplius, prout eis dictaverit. e. t. v. iu. t. de accusationibus et inscriptionibus.

Item papa Alexander. Reos capitalium criminum absentes etiam per procuratores defendendi leges publicorum iudiciorum permittunt. In scriptione accusatio facta scripti sed de criminali una [voce receptus].

Ecce quod episcopus impeditur et cause sue adesse non valens legatum pro se iubetur ad sinodum mittere. Sed legatus iste non ad causam agendam sed ad necessitatem sinodo exponendam mittitur, qua impeditur episcopus sinodo presentiam suam exhibere non valuit. Causam autem maxime criminalem nulli nisi per se agere licet. Unde Adrianus papa ait. Criminaliter accusans vel accusatus per se expietur.

In criminalibus causis nec accusator nisi per se aliquem accusare potest, nec accusatus per aliam personam se defendere permittitur.

S. ii. q. viii. per scripta.
S. iii. q. viii. Calix. Absente.
Hec autem indutie post mutuum iudicium locum habent solummodo. Cetera de expectatione ... statuitur.
S. iii. q. viii. ...
S. iii. q. iiii. Cap. ii.
S. iii. q. vii. Dam. qui accusatur.
J. e. q. iii. Item. In criminalibus.
S. iii. q. i. c. vi.
S. p. i. di. xviii. eps.
S. ... q. v.
S. iii. q. viii. Absens.
S. iii. q. viii. Qui accusat.

Ite anacletus pp.
In omnibus causis preter quam in criminalib;
epi et sacerdotes pro se aduocatum habeant.
Qvia epi uniuersique sacerdotes ad solam laudem S. e. q. ii. Relatiõe.
di bonorumque operum actionem constituuntur. debz unus
quisque eorum tam pro ecclasticis quam etiam pro suis acti
onib; excepto publico crimine iudicandum habere aduo
catum non male fame suspectum. Si hoc oppimo
nis laudabilis artis inuentum nedum humana
lucra adtendunt eterna premia parit.

Q. IIII

Quod autem absque sinodali audientia dampnari
non debeat. auctoritate iulii pp. probatur qui ait.
Nisi legitima sinodo eps iudicari uel an
Nullus eps nisi in legitima si dari non debet.
nodo et suo tempore aplica auctoritate conuocata.
super quibuscumque criminib; pulsatus audiatur uel iu
dicetur uel dampnetur. Si in autem aliter aquibuscumque pre
suptum fuerit. in uanum deducatur quod egerit. nec in
ter statuta ecclastica ullo modo reputetur.
Item zepherinus urbis rome archieps. omnib; epis.
Eps accusatus. a xii audiatur. cause eum
S. ii. q. iiii. Nullam Duodecim finis ad sedem aplicam deferatur.
S. iii. q. vi. H. iudices quilibet eps accusatus si necesse fuerit
et q. viii. c. ii. eligat. a quib; eius causa iudicetur. nec prius audiatur
J. vi. q. iii. Sci aut excoicetur uel iudicetur. quam ipsi per se eligantur.
J. viii. Q. iii. Cui cap. et regulariter uocatus ad suorum primo conuentum
J. xv. q. vii. C. iii. et iiii. eporum per eos eius causa iuste audiatur et ratio
J. viiii. q. iii. nabiliter discernatur. Finis uero cause sue ad
S. di. xii. c. ii sedem aplicam deferatur. ut ibi determinetur.
S. di. xvii. Multis
S. ii. q. vi. Qui se. nec antea finiatur. quam eius auctoritate fulciatur.
Quod uero absque sinodali audientia
eps dampnari prohibetur. sine preiudicio romane se
dis intelligi oportet. que sua auctoritate et sinodo
ualet dampnare. et dampnatos absoluere. Unde gelasius.
Ipsi sunt canones et cetera. Infra causa sententia excoicati
onis notatur. Item adrian. saluo romane ecclie in omnib;
primatu manifestum est. quod illa que sunt prima quamque
prouinciam sinodo ipsi prouincie dispensare. sicut inmi
ceno decretum constat esse co.
Cum uero accusatus ad concilium uenerit quecumque
contentum consultationib; agitur. aut ab accusantium
parte proponitur non contentiosis uocib; sed mitissima
uerborum relatione proferatur. ut in toll. co
xi. legitur. In cognitione causarum conten
tiosi locum non habeant.
In loco benedictionis considentes domini sacerdotes.
nullus debet indiscretis uocib; perstrepere. aut
quibuslibet tumultib; perturbare. Nullus etiam

uanis fabulis uel risib; agi quod est deterius. obstinatis di
sceptationib; tumultuosas uoces effundere.
Si quis enim ut apls ait putat se religiosum esse. non
refrenans linguam suam sed seducens cor suum huius uana est religio.
Cultum enim suum iustitia perdit. quando silentia iudi
cii obstrepentium turbo confundit. dicente propheta.
erit cultus iustitie silentium. Debet ergo quecumque aut com
sidentium consultationib; agitur. aut ab accusantium par S. iii. q. vii. Iterum sunt.
te proponitur. sic mitissima uerborum relatione proferri.
ut nec contentiosis uocib; sensus audientium turbet.
nec iudicii uigorem de tumultu eneruet. Quicumque
ergo in conuentu concilii hec que premissa sunt uiolanda
crediderit. et contra hec interdicta aut tumultu aut
contumeliis uel risib; concilium perturbauerit. iuxta di
uine legis edictum quo precipitur eici derisorem et exi
bit cum eo iurgium cum omni dedecore de consessione abstractus
a communi cetu secedat et trium dierum sentiat excoicati
onis sententiam

Q. V.

Nunc autem queritur an sit aliquis iudicando maliuo
lus. qui crimen iudicat alterius. De hoc ita scribit
aug. Magis nocet qui crimen celat. quam qui
Non uos iudicetis amicabiliter indicat.
maliuolos quando crimen alterius indicatis; magis
quippe nocentes non estis iudicando crimen. quasi
fratres uestros. quos iudicando corrigere potestis. tacen
do perire permittitis. Si enim frater tuus uulnus haberet in cor
pore quod uellet occultari. cum timeret secari. nonne crude
liter a te sileretur. et misericorditer indicaretur. quanto
ergo potius debes manifestare ne deterius putre
scat in corde. Item aduincentium donatistam
et rogatistam. Nec qui parcit est amicus nec
Non omnis qui parcit. qui uerberat inimicus. J. xxiii. Q. iiii. Ps. Nemini sunt.
amicus est. nec omnis quem uerberat inimicus. Meliora
enim sunt uulnera amici. quam uoluntaria oscula
inimici. Melius est cum seueritate diligere. quam
cum lenitate decipere. Utilius esurienti panis
tollitur si de cibo securus iustitiam negligebat.
quam esurienti panis frangitur ut iniustitie seduc
tus acquiescat. et qui freneticum ligat. et qui litargicum J. xxiii. q. iiii. Quid facit.
excitat. ambob; molestus. ambos amat.
Quis nos potest amplius amare quam deus.
et tamen nos non solum docere suauiter. uerum etiam salub
ter terrere non cessat, fomentis lenib; quib; consolatur
sepe etiam mordacissimum medicamentum tribula
tionis adiungit. exercet fame patriarchas etiam
pios et religiosos populum contumacem penis grauio
rib; agitat. non aufert ab apostolo stimulum carnis
ter eo rogatus ut uirtutem in infirmitate perficiat.

Et infra. Nouit aliquis furē auertendi pecorib' pabulū spargē. aliq̄s ꝑ pastorē flagello ad gregē pecora errātia reuocarē. Itē ex sermone ambrosii. q̄ sic incipit. Amaior fortasse.

Non hodio habet sed diligit qui castigat.

Nō. Non osculatur sēp pat filiū. fugat ꝯ corripit. s; aliq̄n castigat. ergo qui castigat q̄ diligitur. tē cā cū pietas exercet. hī ꝯ amor plagas suas. q̄ dulciores sūt. cū amaris infer. Dulcior ē ꝯ religiosa castigatio. quā blanda remissio. V n̄ ait ꝑpha. Dulciora sūt uulnera amici. quā uoluntaria oscula inimici.

Ex his uerbis dat̄ intelligi. q̄ magis ꝯfert caritati frīne. q̄ crīm accusando. t̄ iudicando ꝓsequitur. quā q̄ celādo fouē nitit̄. Eusebius aūt cōstatuere uidet̄. dū alioꝝ crīmina spōte ꝯfitētes. in eoꝝ accusatione recipi ꝓhibz dicēs. Ad accusationē n̄ admittant̄ alioꝝ crīmina sponte cōfitentes.

Illi qauit in fide catholica te cōfitentes. aut inimicitia suspecti sūt. ad pulsationem eoꝝ n̄ admittāt̄. nec illi q alioꝝ crīmina sponte ꝯfitet̄. ꝯ nō replicāda ē sollicite ueritas quā sponte plata iullius uox hr̄e n̄ pōt. Hac diuersis cruciatib' e latebris suis religiosus tortor exigere debz. ut dū pēis corpa soluunt̄ q̄ gesta sūt fideliter ꝯ ueracit̄ exquirant̄. Itē in puerbiis. De eodē.

Qui ambulat fraudulent̄. reuelat archana. qui aūt fidel' ē. celat. ā amissū. Et infra. Que uides r̄ oditu. ne pferas in iurgio cito. ne p̄ea emēdare n̄ possis. cū dehonestaueris amicū tuū.

Es ꝯ aliunde excaitat. alioꝝ crīmia ōferre. ut quos secreta amōitio corrigē n̄ possunt̄ ꝯuictos iudicis sententia corripiat. atq; aliud insidiando falsa obicē. t̄ insultādo ua facile explicabē. Illud aūt caritatis hoc uō impietatis ē officiū. V n̄ in eisdē puerbiis dr̄. uerba impioꝝ insidiantur sāguini. ꝯsiliatoꝝ liberabit eos. ꝯ infra. Q. q nō loq̄ t̄. uidex iustitie ē. q aūt mētit̄ testis ē fraudulent̄.

Itē labiū ueritatis. firmū erit inppetuū. Q aūt testis ē repentini ꝯcinnat linguā mendacii.

Itē. Q custodit os suū. custodit aīam suā. Q aūt inꝯsiderate loq̄r. sentiꝯ mala. uerbū mendax iustus detestabit̄. Impius aūt ꝯfundit ꝯ ꝯfundetur.

Itē aug in psalmo. xxx. iiii. De eodem.

Si aliq̄n ob humanā infirmitatē pedes mei i aliq̄ peccāti mouet̄. insurgūt lingue iniquissime inimicoꝝ. cū fuisset misericordiā irridet impii. ū dolet pii. Test.

Q. VI.

Quia aūt q intulerit ꝓbarē n̄ ualꝫ. puniendꝰ n̄ adrian' pp ait. Puniatur q alius falsa

Omnis q alius falsa intulerint. pu intulerit. niant̄. ꝯ p falsitate r̄ferat infamiam. Itē gg. De eo d e eo.

Qui calūpniā illatā n̄ pbat. penā debz incurrē. quā si pbasset. sustinet utiq; reus. Itē in registro. Qua pena feriatur q crīm illatū n̄ pbat.

Quia uiscta canoīcas patrum sententias. q calūpniā illatā n̄ pbat. penā debz incurrē. hac phoc q a subdiacon' crīm diacono pbarē n̄ potuit. qm impositionē manus q̄ carē potuisset n̄ hūit. n̄ solū sacerdotio s; officio caruit. ꝯ tanquā reuā infamis meruit uerbib' castigari. Nā cū iniq; tb' testib' uelu ti laico. crīm q lib' appbat̄. n̄e mirū q obicit dū pbarē n̄ sufficit. si corpali infamie quē admodū laic' ex uitis simulitudinē subrogatur. Q ꝯ eēt diacon' ī gdū amittē. hoc fuit subdiacono fame plenitudinē caruisse. cod. t. l. i. de epis ꝯ clicis.

Impr theodosius. Pr̄bri citra iniuriā q̄stionū testimoniū dicat. ita tū ut falsa n̄ simulent. Ceti uō dici q orūde gradū secunt̄ si ad testimoniū dicendū petiti fuerit. put leges pcepit. audiant̄. salua tū sit litigatorib' falsi accusatio si forte pbri q̄ suo noīe supioris loci testimoniū dicē. citra aliqua corpalē iniuriam sc̄ pcepti hoc ipo q nichil metuit uera supprimē. sūt. Multo magis ꝯ pena sūt digni. qb' cū ptimū honoris pmā uissionē dlatū ē oculto inueniūt incrimine. Condēnē.

Const. viii. in cod. t. viii. Pbri diaconi si falsū testimoniū dixerit. sicq; ē inter peculiaria diuino ministio dū taxat p xii. annos sepati monastio trādant̄. sicut in criminali clicat̄ bonore nudati legitimis peīs subiciāt̄. ceti clici de lectu cīe legitime coherceant̄. Itē ianuario epō. Ad scē cōionis misterium n̄ accedat.

Epiphaniū pbrm q crīm illatū n̄ pbat. rūdā sacerdotū litis crīminalit̄ accusatum. cui nos ut ualuim' cās discutientes. nichilq; meo obiectoꝝ repientes ut ad locū suū reuertent̄. absoluim'. Criminis q̄ ei auctores uoluim' pscrutari ꝯ q eande tāsmisit eplam pat̄ fuit. hoc q obiec̄ canoīcis atq; distētissimis

probationibus edocere, nullatenus ad sacre communionis misteria accedat. Item ex decreto Adriani pape. **Qua pena delator sit feriendus**

S. iii. q. x. cap. ii. Delatori aut lingua capuletur, aut convicto capite amputetur. ¶ Delatores autem sunt qui invidia produnt alios. Item ex viii. sinodo. **Qui innocentem**

Si quis falsum dixerit, vel personam **falso crimine maculaverit.** innocentis falso crimine maculaverit, iuxta sacerdotis arbitrium diuturna penitentia expurgetur. *(sacerdotis arbitrio penitentia diuturna purgetur.)*

Item ex concilio Agathensi. **A communione coerceantur seculares vel laicus qui ecclesiam vel clericum propria**

Si quis vero secularium per calumpniam ecclesiam aut clericum fatigare presumpserit, et convictus fuerit, ab ecclesie liminibus et a catholicorum communione, nisi digne penituerit, coherceatur.

QUO FORNICATORES ET

IN famia notati quendam religiosum episcopum de simonia accusare nituntur. Reus altius provincie archiepiscopi iudicium expetit. tandem in probatione deficit accusator. reus cogitur ad sue innocentie assertionem.

Hic primum queritur, an crimine irretiti vel infamia notati ad huiusmodi accusationem sint admittendi.

Secundo, si episcopus in eos accusationem vertere voluerit, an simplici assertioni sue sit fides habenda.

Tertio, si liceat sibi expetere iudicium archiepiscopi alterius provincie.

Quarto, cum iudicium sibi sit expetendum, si contra suam sententiam episcopo sue provincie discordare contigit.

Quinto, si in probatione deficit accusator, an reus sit cogendus ad probationem sue innocentie.

Quod autem crimine irretiti alios accusare non possint, Anacletus papa testatur dicens. **Accusator infamis sacerdos accusari non permittitur**

Si sacerdos sine crimine eligi precipitur, nullatenus a criminosis accusari aut calumpniari permittitur, nec ab aliis nisi ab his qui sine crimine sunt, et iusta electione sacerdotes ordinari possunt, et tales per omnia inveniuntur, quales eligi sacerdotes iubentur. Item Adrianus papa. **Infames et qui culpis exigentibus ad sacerdotium provehi non possunt, sacerdotes non accusent**

Omnes vero infames esse dicimus, quos leges seculi infames appellant, et eos qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt provehi. Indignum enim est, ut illi eos accusent, qui esse non possunt quod illi sunt, quoniam sicut maiores a minoribus non iudicantur, ita nec criminari possunt. Item Fabianus papa. **Infames sunt qui regnum Dei consequi non valent**

Illi qui illa peccata perpetrant, de quibus apostolus ait, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur, valde cavendi sunt, et ad emendationem si voluntarie noluerint, compellendi, quia infamie maculis sunt aspersi, et in baratrum dilabuntur, nisi eis sacerdotali auctoritate subventum fuerit. Similiter et illi de quibus ipse ait: Cum huiusmodi nec cibum sumere, quia infamia sunt notati, donec quam sacerdotali auctoritate saneantur, et gremio sancte matris ecclesie reintegrentur, quia extranei sunt, quo nobiscum communicare non possunt. Item Fabianus papa. **Ante satisfactionem excommunicati ad accusationem non admittantur**

Omnes illi ab accusatione sunt repellendi, quos apostolus commemorat dicens: Cum his nec cibum sumere, et ante satisfactionem ecclesie non sunt suscipiendi. Item Clemens Iacobo Ierosolimorum episcopo. **Sacerdotes non nisi a coequalibus accusari debent**

Beatus Petrus homicidas et adulteros, ac cunctos criminalibus nexibus alligatos, et qui eis coequales non erant, ab episcoporum accusatione et vexatione dicente Domino prohibebat, et nisi a coequalibus aliquid sibi inferri obesse docebat. Infames etiam omnes et quos primates et leges seculi non suscipiunt. Sed et alios ab eorum accusatione et vexatione

Q. I.

semp̄ repellere ꝺƀe rogabat · ⁊ cūctos sibi subditos ēē p̄cipiebat . Cunctoꝝ sacerdotū uitā supiorē sactiorēq; . ac discretam a sc̄lārib; ⁊ laicis hōīb; ēē ⁊ sp̄uales . atq; sacerdotes sup carnales . ac laicos semper ꝯstituere : ⁊ fore docebat ꝺƀe . Qm̄ p̄ primo nobis ēē ꝺƀ; . ut a talib; arguamur · ⁊ iudicemur · ꝉ ab humano die · Maioēs uō a minōib; · nec accusaī ꝉ iudicaī · ullatenꝰ posse dicebat · qm̄ ñ solū hoc diuinas . s; ⁊ leges sc̄li inhibē docebat . — S. iv. q. vii. Zeph. Sumat.

Item adrianꝰ pp̄. **Qui criminosus fuīt sac̄dotes accusare**

Qui cm̄ intēdit agnoscēdū ē non pōt . si ip̄e añ ñ fuīt c̄minosus . q̄a p̄iclosū ē . ⁊ admitti ñ ꝺƀ; reū aduersus quēcūq; professio . testes aūt siñ aliq̄ sit infamia . ⁊ uxoēs ⁊ filios hñtes . ōīo xp̄m p̄dicantes . — S. iii. Q. xi. Cap. i. — S. ii. Q. v. Siluest. — S. ii. q. iii. Dam. Testes.

Non solū aūt c̄minosi . s; etiā q̄libet alii ab accusatiōe ep̄oꝝ repellunt̄ . Un̄ anacletꝰ p̄pat

Dō non placet qui seruos suos accusat .

Si omīa in hoc sc̄lo iudicata eēnt . locū diuina iudicia ñ habēt . Sup̄ua cuīs labo rat impēdiis . q̄ solē certat facilb; adiuuare . Jō si aliq̄s putat sedō in hoc placē q̄d seruos suos accusat . ⁊ ut melioēs fiant die ⁊ se agē . hoc . in uanū laboāt . ⁊ plus in uidie stimul . is agitabat̄ quā cāitatis . qm̄ grē pleītudo ad ei̇ectionē ñ indiget . nec ulla reqrit ꝯminatiōis augm̄ta . Item thelesphorus pp̄. **Pp̄ls sac̄dotes arguere uꝉ increpare non ualet .**

Sacerdotes qui p̄ p̄o ore corpꝰ dn̄i ꝯficiunt . ab oīb; sūt obediendi . ⁊ timēdi . ⁊ ñ dilacerādi . aut ꝺtrahendi . q̄a q̄b; se dn̄ū pp̄ls benedici saluāī . aut instrui cupit . nullatenꝰ eos ꝺƀ; arguere . nec ullꝰ ineorū accusatiōē suscipi . pp̄ls ū ab eis docendꝰ ē . ⁊ corripiendꝰ . ñ ip̄i ab eo . q̄a ñ ē discip̄ls sup magistrū . di̇ ꝰ ordinationē accusat . qeos q̄ ab eo ꝯstituunt̄ sacerdotes accusat . ꝉ dāpnaē cupit . — S. p. i. di. lx. ii. Cap. ii. — S. p. i. di. l. iii. Nosse.

Idē . De eodem

Hii qui ñ sūt idonei . ñ suscipiant̄ ad accusationē . ⁊ om̄s q̄ aduersus patres . i . sacerdotes armant̄ infames ēē censenꝰ . patres ū om̄s . i . sacerdotes . ueneīādi sūt . non respuendi . aut accusandi ꝉ insidiandi .

Item piuš pp̄. de eo dē

Oues pastorē suū non rep̄hendāt . plebs ep̄m ñ accuset . nec uulgus eū arguat . quia ñ ē discip̄ls sup magistrū . Ep̄i ū a dō sūt iudicandi . q̄ eos sibi oc̄tos eleḡ . Nā a subditis aut praue uite hōīb; ñ sūt accusandi . aut arguendi . aut lacerandi . ⁊ infra . Nemo bonū faciens alī uerbo aut facto nocē uult . quanto mīnꝰ in suspitiōē ꝺbruere sidet hō . ut dicat . aut faciat ea q̄ pati ñ uult . quia om̄is suspitio potiꝰ ē repellenda . quam ap p̄banda . ꝉ recipienda . — S. ii. q. iii. Eulo. Oues. — S. ii. Q. vii. Cap. i.

Ipsa aūt ꝺtractio licꝫ exultio ꝺtrahentiū tñ iusto di̇ iudicio ñ nūquā aduersus bonos excitatur . ut quos ꝉ domestica p̄ sūptio . ꝉ alioꝝ fauor maltū extulerat . ꝺtractio hūiliet . Un̄ ambr̄ . **Nequis p̄su mat de se lingue malorū ex diu̇ p̄cepto ēē**

Imitaē petrū ītio dicentē . **cū excitantur** dn̄e tuscis q̄a amote . et enī q̄a ītione gaueāt . ītio ꝯfitet̄ . s; negaū in nocte . ꝯfitet̄ in die . hec aūt iō dicta sūt . ut sciamus nemīnē se iactaē debē . Nā ⁊ si petrus lapsus ē . q̄a dix̄ . ⁊ si alii scandalizati fuerint . s; ñ ego . q̄s alius uirē de se p̄resumat . Demq; ⁊ dd̄ q̄a dix̄ . Ego dixi in habundātia mea . ñ mouebor in etnū . Cam sibi iactātiā offuisse ꝯfitet̄ dicens . Auertisti faciē tuā a me . ⁊ factꝰ sū ꝯturbatus . Item gg̃ . **Ut boni salubriē hu milientur lingue maloꝝ ēē eōs infungt̄ .**

Sunt p̄tini quitā bonoꝝ fortasse an plus quā ꝺbent laudat . ⁊ ne qua elatio de laude subripiat . p̄mitt ít om̄ p̄sōs . malos in obtrectatiōē . ⁊ obiurgatiōē prorūpe . ut si qua culpa ab ore laudantiū in corde nascit̄ . ab ore uitupantiū suffocetur . Hīc ē q; doctor gentiū se in p̄dicatiōē currere testatur . int̄ infamiam ⁊ bonā famā . Qui etiā dic̄ ut seductoēs ⁊ ueraces .

Uerū hac auctōitate p̄hibentur sp̄uales a carnalib; accusāī . ñ carnales a sp̄ualib; . Qd̄ etuerb eufoē dat̄ intelligi . q̄b; in eodē capto subiūc̄ dicēs . capite languescente facilius reliqua corpis m̄bra inficiunt̄ . sicut sc̄ptū ē . oē caput languidū ⁊ oē cor merēs . a planta pedis usq; ad uerticē — S. ii. q. i. Ferr. — S. ii. q. vii. Sic.

non ē meo sanctas. Qua ppt maīfestū ē di
aboliū qsicut leo rugiēs. circuit querēs quē
deuorēt. cordib' plebiū suadē. ut doctoībus
atq pastoīb' suis detractiōes irrogēt t accu
sent. ut plebes languescentes n̄ tenētib' pa
stoīb' frena eaꝝ lasciuiāt. atq in ima ru
ant. ut facti sic pditaī possit. Multū uō di
stat dāpnamoꝝ. a dāpnis reꝝ tpaliū.
cū ista extra nos sit. illa uō in nob' 7 infra.
peius uō malū foē nestimo quā xanos sui
inuidē sacerdotib'. Hinc etiā felix .ii. ait.

Dō recte famulantes psequi non licet.

Quiescite inquid
scā sinod' nicena. 7 nolite psequi eos qdeo
recte famulant 7 sincera uolūtate. supna
dnī mādata custodiūt. 7 nris legib' subiu
gant. qa n̄ decet ut carnales spūales pse
quant. Itē anterius pp.

Subditi prelatos suos accusāē n̄ debēt.

S. ii. q. vii. c. ii. Ex merito plebis nūnquā epi dpravant qti
n̄ pdiuus cadat qsecunt. capite langue
J. viii. q. i. Ješ dudū. scente. cetā corpis mēbra inficiunt. detorēq
J. viij. q. ii. Fiat sūt qui tā moresq eoꝝ bonoꝝ corrūpunt.
hīs qui substātias alioꝝ pdāq diripiunt.
caueatq unusquisq. ne aut linguā aut
aures habeat pruientes. i. ne aut ipē alius
J. xi. q. iii. Non solū detrahat. aut alios detrahētes audiat. Sedēs
inqd aduersus frēm tuū loq̄bāis detrahēdo.
7 aduersus filiū matris tue ponebās scādalū
7cē. parcat singlī detractioī lingue. custodi
antq sermoēs suos. 7 sciāt qa cū de alīis lo
quunt sua sententia iudicabunt. nemo in
uito auditoī libēt referet. oīs n̄ singloꝝ
sit dilectissimi n̄ solū oclos castos seruaē
s' etiā linguā. neq inculquā domo agat.
Alia dom' unquā p eos nouerit. habeat os
simplicitatē colūbe. ne cuiquā machinēt
dolos. 7 serpentis astutiā. nec alioꝝ supplan
tent insidiis. Itē lucius pp.

Bonus nocere non cupit.

J. xvi. q. i. Sicut Sapiens non ē omīs qnocet. Itē anacle
tus pp. Raptoribus detiores sunt
J. xxxiiij. q. iij. homi. Detiores sunt epōrum detractores.

qdoctoꝝ uitā moresq corrūpūt. hīs q substā
tias alioꝝ pdāq diripiūt. ipi itaq̄ certa nō
sūt. ūcꝝ nrā sit aufer. nrī quoq detractores.
7 morū corruptoēs nroꝝ sūi quia aduersus
nos armāt. pe nos ipos decipiūt. nō iuste in
fames sunt 7 merito ab eccā extores fiunt.
Pro meritis g plebs sepe pastoēs dpuant eccē
ut pdiuus corruat qsecunt. Itē alexand.

De eo dē.

J. xxx. iii. q. iii. Excellē dom. homicidiorū. Summa iniqtas ē frēm detrahere 7 accusaē. uīn scp
tū ē. Oīs qdetrahit frī suo homicida ē. 7 oīs homi
cida n̄ hēt parte in regno xī 7 dī.
Patet g ut pmissū ē. qcarnales phibent ab ac
cusatioē spūaliū. n̄ spūales ab accusatioē car
naliū. Cū itaq cīminosi 7 infames ab accusati
oīb' phibeant. uidēdū ē quos sacra canonum
auctoītas infames appellet. Dehis stephan' epīs
romane eccē scbit ilario epo dicēs.

Que psone infames habeantur.

Infames eē eas psoās dicīs. q p aliq culpa notā
ē infamia. i. oēs qui xane legis normā abiciūt
7 statuta ecclastica ɔtēpnūt. Similit fures
saclegos. 7 oīb' capitalib' cīminib' irretitos.
Sepulcroꝝ quoq uiolatoēs. 7 oēs qui aduersus
patres armantur. q in oīmūdo infamia no
tant. Similit 7 incestuosos. 7 homicidas. per
iuros. 7 raptores. maleficos. ueneficos. adulteros.
debell' publicis fugientes. 7 indigne petūt sibi
loca tenē. aut facultates eccē aufer iniuste.
7 q frēs calūpniant. aut accusat 7 n̄ pbat. 7 qui
cē innocentes pncipū. animū ad iracūdiā puo
cat. 7 oēs anathatizatos. t psius scelib' ab eccla
pulsos. 7 oēs quos ecclastice. t scli leges infa
mes pnūtiāt. hi unīuīuū oēs. nec etiā serui
ān legitimā libtatē. nec peītentes. nec biga
mi. nec illi qcurie dseruiūt. t n̄ sūt integri
corpe. aut sanā n̄ hnt mtē. t intellectum
aut q inobedientē scōꝝ decretis existūt. aut
furiosi maīfestāe. Hi oēs inquā nec ad sacs
grad debēt puehi. nec isti nec libti. neq suspec
ti. neq rectā fidē. t dignā ɔuersatione nō
hntes. sūmos sacerdotes possūt accusaē.
Itē fabianus pp. Infamis efficitur qui sciens deierare presumit.

J. xxii. q. v. c. iiij. 7 vij.
J. xxii. q. v. Paruuli.
Quicūq sciens se piurauit. xl. dies in pane
7 aqua 7 vii. sequentes annos peīteat. 7
nūquā sit sin peītētia. 7 nūquā in testimo
nio recipiat. comunione tn̄ post hoc re
cipiat. Itē eusebius pp. Accusationes et psonas quas leges sclī n̄ admittūt ecclastice quoq repellunt.

S. iii. c. v. Deaccusāt.
Nos sequentes patrū uestigia p saluatioē
seruoꝝ dī. ad quascūq accusatioē per

sonas leges publice n̄ admittūt. his ipu
gnandi altm̄. 7 nō licentā sūm ouentu.
7 nulle accusatiōes a iudicib; audiāt
ecctasticis: q̄ legib; scīs phibn̄t.
Sed lic; infames ab accusatiōe epōꝝ p
hibeant. n̄ tn̄ isti ab huius accusatiōe
st phibn̄di. Hrticos nāq; accusare in
famib; n̄ phibetur. ut supra patuit i ea cāu
bi de accusatiōe minorū ad ūs maiores dispu
tatū ē. Item. Cū maiores scientia 7 mōib; ac
cusari phibeantur. n̄ equales ab equalib; uł
minores a maiorib; ab hui accusatiōe n̄ sūt
phibn̄di hn. cū hrtic catholico. minor sit.
Sz h an gnalit accipiendū sit: n̄ diffinit ag
dicens. Dubium est an sciens auarus an ne
sciens hrticus grauius peccet.
Vero q̄ quis pecc grauī. qui nesciēs hrsi
incurrerit: an qui sciens ab auaritia. i. ab
ydolatria n̄ recesserit: scdm illā reglā q̄ peccā
scientiū. peccis ignorātie pponūt. auar ē
scientia. uīc in scele. Sz si forte h faciat i
hrsi. ipius scelis magnitudo. q fac i auaritia
scientis amissio: hrtic nesciēs: auaro sci
enti coequat. Item. Vtrū catholicū pessimi
mōib; alicui hrtico meui uita pt io q hē
tic ē n̄ inuenit hominē q rephendat p
ponē debem. n̄ audō pcipitare sententiam.
Verū h aug. 7 illud de infamiū accusatiōe.
De his intelligndū ÷ quos cstat ēe hetico
n̄ de his qui se negāt in hrsim lapsos. Hic
aūt in omib; religios apparens dū se negā
hrtice communiōis aliqn macla ifectū in
fames atq; alios huiusmōi a sua accusatiōe
ipe repellit. Hec lic; rōe nitii
uideant. exēplo tn̄ lese maiestatis uana
intelliguntur. Ad cuius accusatiōnē dū
sori inite factiōis admittit. n̄ qr. an cogi
tare cc animā principis sit magestatē
ledē: Sz an aliquis de nece ei tractauit.
Vn̄ impr honori 7 archadi. In. viii. t. cod.
t. ad legē iuł. maiestatis scpsisse legit.
Siquis cū militib; uł puatis barbaris. ī
scelestā inierit factionē. aū factiōis ipi
susceptit sacm̄tū. uł dedit. de nece ī uiroꝝ
illustrū. qui consiliis 7 cōsistorio nr̄o itēr s.
senatoꝝ ī. nā 7 ipi pars nr̄i corpis s. t. cuī
lib; Postremo qui nob militat cogitauit.
eadē eni seuitate uoluntatē sceleris q̄ ef
fectū puniri iura uoluer. ip quid ut pote
maiestatis re gladio feriret. bonis ei omib;
fisco nr̄o addictis. Filiis u ei quib; uitā im
patoriā spālr lenitate ccedim. Patno eni de
bēt pire supplicio. in quib; patni h: hrdita
rii criminis exēpla metuent a successiōe oīū
pximoꝝ hāntur alieni. testamtis extraneoꝝ
nich capiāt. sīt ppetuo egentes 7 paupes.
infamia sēp eos patna comitet. ad nllos
unquā honoēs ulla sacm̄ta puemāt. Sīt
postremo tales ut his ppetua egestate sor
dentib; 7 sit mors solatiū 7 uita suppliciū.
Demq; iubem ī eos notabiles ēe infamia
sine uenia. qui ptalib; unquā ap nos in
teruenire tēptauint. Sane si qs ex his in ex
ordio inite factiōis studio uē laudis accns
ip pdidit factionē 7 pmio a nob. 7 honoē
donabitur. Is uō qui us fuit factiōe si sero tn̄
incognita adhuc consiliorū archana pa
tefecit. absolutione tm̄ ac uenia digni ha
bebit. Porro symonie accusa — *S. d. xxviii. C.*
tio ad instar lese maiestatis pcede debet — *S. iii. q. v. Haec*
sic leo impr. in pmo libro cod decuisse leg — *I. xv. q. iii. Sane*
t. de epis 7 clicis. L.
Si quēquā pcede debet. Quod de accusatiōe
n̄ de pena intelligi oportet. Vn̄ impr. uale
nus. ualenti. 7 grān. libro. viii. c. t. ad
legem iuliā magestatis.
Nullus omino cui inconsultis ac nescientib;
nob fidi ctaꝝ tormta offerent. militie. uł
gnis. aū dignitatis defensiōe uti phibāt.
Excepta tn̄ magestatis cā in qua sola omib;
equa conditiō ē. Sed cū oms
illi assumunt. in accusatione symonie.
qui possunt accusare de crimine magestatis
constat qd̄ sic indubitant de crimine
magestatis. sz an reus commiserit illud. sic
et hic n̄ negatur hrsis. sz in petit accusat
an comisit hrsim. Quod aūt qr si epi i
accusatorē accusationē intē uoluit. an
sue simplici assertiōi. fidē sit adhibn̄da. — Q. II
facile soluit si scōrū patrū auctōitas dili
gnt inspiciatur. Vt eni sci patres diffini
uit nullius psōe quantūlib; excitate cfessiōi
fides ē adhibn̄da n̄ copetentes pbatiōes ad
hibeat. Vn̄ in. iiii. cartag. c. legitur.
Eps alicui crim obiciens in sinodo pter
Eps. si dicit laico quod obicit.

S. ii. q. i. In primis.

crim̄ imposuit· deducat̄ ad ꝓbationē in sy
nodum· E S ⁊ obicitur si se solū alicui
scelis consciū nouit ꝓbare illud testib; ñ
ualet· Quid ḡ tūc sibi faciendū sit: ex cōcil'
uariensi sic diffinitur. Eps̄ ñ ꝓferat q̄ ꝓbiē ñ
S̄ ·ii· q·i· Si peccat̃ Si tm̄ eps̄ alicui scelis se consciū nouit quā posit
diu ꝓbare ñ potest nichil ꝓferat· Sʒ cū ipo
ad cōpunctionē ei secretis correctionib; ela
boret· Quod si correct̃ forte protervior fuit ⁊ se
comunioī publice ingesserit· ē si eps̄ in redar
guendo illū quē reū iudicat ꝓbationē de
ficiat· in dāpnat̃ illic ꝯ his qui nichil sciūt
se cedere ad tps̄ ꝓsone maioris auctoritate
S̄ ·d· xciij· C· i· c̄ iubat̄. Ille tm̄ quādiu nichil ꝓbare p̄ in cō
J̄ ·xi· q·iij· Q̄ḃ ep̄i c̄ munioē omnū: p̄t quā ei qui eū reū iudicat
pmanebit. It̄ ex c̄ cartag̃· vii· De ep̄o qui sibi soli
J̄ ·xxxiij· q·iij· ∫ Caueat· :— Placuit ut si qñ eps̄ dic̄ dic̄ aliq̄ c̄m suū fuisse c̄fe͛ss
aliquē sibi soli ꝓ̇ suū crim̄ fuisse confessū· atq; fu
ille neget· ñ putet ad iniuriā suā eps̄ ꝑtinē·
q· illi soli ñ creditur. Et si scrupulo ꝓ̇e cōsciē
tie se dic̄ neganti· nolle comunicare· q̄diu
excōmunicato ñ cōmunicauit sui eps̄: eidē
ep̄o ab aliis ñ cōicet̄ ep̄is. ut mag̃ caueat eps̄
J̄ ·xi· q·iij· Q̄uāuī cōz nec dicat īquēquā q· aliis documentis cūicē
J̄ ·xv· q·v· Ab ñ pōt G I udiciū uō archiep̄i
altiūs ꝓuincie· alicui expetē ñ lic; V ñ
Q· III gḡatt. Alti parrochianū alicui iudicare ñ lic;
S cptū ē in lege· pa alienā messē transieris· fal
cē mittē ñ debes· sʒ manu spicas cōterē
⁊ manducare· falcē enī iudicii mittē ñ po
tes in eā segetē que alti uidet̄ ē cōmissa· sʒ
ꝑ affectū boni opis frumta dñica; uitioz
suoz paleis expoliate· ⁊ in ecclē corp̄ admo
nendo ⁊ ꝑsuadēdo quā mandādo cōītē.
Itē pelagi pp̄ ep̄is omīb; Quot ciuitates
S̄ ·iiij· C·vi· ḃ ⁊ q· viij· C·ij· Scitote certā ēē unāqq; ꝓuintia hāē.
ꝓuinciā que hī· x· aut· xi· ciuit̄ ⁊ i· regē·
S̄ ·v· q·iiij· c·ij· Et totidē minores potestates sub sē· ⁊ i·
J̄ ·xv· q·vij· c·iij· ⁊ iiij· metropolit̄· aliosq; suffraganeos· x· t'
S̄ ·ii· Q·iiij· Nullus xi· Ep̄os iudices· Ad quoz iudiciū:
omīs cause ep̄oz· ⁊ reliquoz sacdotū· ac
ciuitatū referantur· ut ab his omīb; iu
ste consona uoce discernat̄ ñ ad maiorē
auctoritatē fuit ab his q̄ iudicandi s̄: ap
pellatū· Vñ ñ oportet ut degradet̄· t' de
honoret̄ una queq; ꝓuincia· Sʒ āp̄ se
metipsā hāt iudices· sacdotes· ⁊ ep̄os·
singl'os iudel̄ ꝑ ordines suos· Et quiq;
causā hāūt· a suis iudicib; iudicet̄ ⁊ ñ ab
alienis· i· a suis iudicib; sue ꝓuincie· ⁊
ñ ab extraneis· nisi ut iā ꝓ̃libatū ē· iudi
candis fuit appellatū. Itē inicii pp̄.
Non alioru sed p̄matis sui iudicio quiq;
Q· enīq; si sufredus tale in se se subiciat eps̄·
crim̄ nouāt. quo recte possʒ ep̄atu ꝓuari· t'
in firmitate se sentiebat forsitan p̄ grauā
qua impeditꝰ nult' possʒ ꝓximis sua p̄lati
oē ꝓ ee. p̄matis sui debuerat ⁊ ñ alioz di
oceseos antistitū p̄stolari iudiciū. Q· d' si
quelib; ambiguitā· t' aliqua fortasse sup
eū examinatioē· t' ep̄atꝰ abrenuntiatioē
aborta fuissʒ contentio· ex more ad ap̄licā sed̄
referri conuenāt· ⁊ nā in his omīb; debue
rat cūcta decta pemitꝰ expectaē· Quod q̄a omī
sū ē· ad te n̄ dolem̄· uitimā m̄ glāmurā uebe
mt̄ efflagito· ut iā si sufred' eps̄· ꝓ̇ restitu
atur ep̄io· ⁊ si quid reph̄ensioē dign' sit: po
stea ut' correctione t' digna animaduēsioē
diffinietur. f E st tm̄ casꝰ in q̄ eps̄
altiūs parrochianū excommunicare ualʒ.
Vñ in concil' apꝰ ꝯ pñorū· Q· ñ eps̄ parrochianū al
Placuit ꝓ cōmuni utilitate tiūs excōicaē liceat·
ut null' ep̄oz grauiē ferat: si ei parrochianū
ꝓ depdatioīs cā· alti eps̄ excomunicauit.
Q· IIII Porro cui iudiciū s' expetēdū sit: si iudi
ces electi int̄ se discordaē ceperint· in laudic̄
concil' sic inuenit̄ diffinitū. A quo sit se
rūda sntīa in quē ꝓuinciale ep̄i ñ discordāt.
Si quis eps̄ criminalit̄ in iudicio ep̄oz fuit
accusat̄. contingat aūt ep̄os ꝓuincie qꝯ
uenerit dūsas hr̃e sententias: Et aliós q̄ḋ
innocentē eū ꝓnuntiare. alios reū ꝓ h'
moī contuīsia āputandā· placuit scē synod
metpolitanū ep̄m· alti uicine ꝓuincie ad
uocari· ⁊ aliquantó cū eo ep̄os alios· q· pa
rit̄ resiōntes quecūq; fuit dirimāt q̄stioē·
pp̄ h ut sit firmū iudiciū q· ab uni ꝓuīcie
ep̄is· fuit ꝓmulgatū. Itē ex c̄ martini pp̄.
Q· ñ iudices electi de sntīa int̄ se discordē
extitint de uicini ꝓuinti archiep̄os ad
Si quis eps̄ in aliquib; iudicat̄. uocet·
⁊ uidit alios ep̄os q̄ in ꝓuincia sua s' int̄
se iudicio discrepaē. ut alii uidānt eū q·
iudicat̄ iustificaē· alii ꝯdēpnare ꝓ dif
finitione h' diffinitionis· h placuit scē sy
nodo ut de ꝓuincia uicina alti metpo

∴ Publice corā aliis. a priuata eī cōione ei abstinere poterat. ut S̄. Si tantū. vl' sup. reū nō excommunicauerit. h quia eū notauit excoīcando q· comunicere nō poterat testib; ꝓbando mito canonica pena punitur.

litani convocetur episcopus, ut per eum confirmetur quod secundum rectum placuerit canonem. § Nisi eadem provincia primatem habuerit, ad quam primatis negotia que per metropolitanum terminari non valent referenda sunt. Unde Bonifatius papa presulibus Gallie.

Primati deferantur negotia que metropolitanus explicare non valet.

S. di. lxxx. c. i. et ii.
J. viii. q. iii. Conque
S. di. xcviii. c. i.
S. di. xviii. c. i.

Si inter episcopos eiusdem concilii dubitatio emerserit de ecclesiastico vigore vel de aliis negotiis, primum metropolitanus eorum cum aliis quibusdam in concilio considerans rem diiudicet. Et si non acquiescat utraque pars diiudicantis, tunc primas regionis inter ipsos audiat, et quod ecclesiasticis canonibus et legibus nostris consentaneum sit, hoc diffiniat, et nulla pars calculo eius valeat contradicere. Et si omnium comprovincialium concordi sententia fuerit condempnatus, manebit quoque eum immobilis censura. Unde in Laudicensi concilio legitur.

Episcopus qui ab episcopis sue provincie consonam sententiam reportavit, ab aliis iudicari non poterit.

Si quis episcopus criminaliter accusatus ab omnibus qui sunt intra provinciam episcopis exceperit unam consonamque sententiam, ab aliis ulterius iudicari non poterit. Sed manere circa eum oportet tamquam convenientem que ab omnibus prolata est firmam ratamque sententiam. § Subintelligendum est vero, nisi ad iudicem maioris auctoritatis fuerit provocatum. Tunc enim per appellationem soluta sententia firmitatem non optinet. Unde Nicholaus papa ait.

Semel diffinitum retractari non debet nisi ubi maior auctoritas fuerit.

J. xxv. q. ii. Cupie

Quod bene semel diffinitum est et in propositis iurantis delibatum, nulla debet iteratione, nisi fortassis ubi fuerit auctoritas maior, retractari. Item ex concilio Sardicensi.

In renovatione iudicii beati Petri memoria est habenda.

J. ii. q. vi. Si episcopus

Osius episcopus dixit: Quod si aliquis episcopus adiudicatus fuerit in aliqua causa putans se bonam causam habere, alterum iudicium renovetur. Si vobis placet, sancti Petri apostoli memoriam honoremus, ut scribatur vel ab his qui examinarunt vel ab aliis episcopis qui in provincia proxima morantur Romano episcopo. Et si iudicaverit renovandum esse iudicium, renovetur et det iudices. Si autem probaverit talem causam, ut ea non refricentur que acta sunt, que decreverit Romanus episcopus confirmata erunt. Si hoc omnibus placet statuatur. Synodus respondit: Placet. e. t. iiii. t.

de probationibus

Actor asseverat, profitendo se probare non posse, reum necessitate monstrandi contrarium non astringi, cum per rerum naturam factum negantis probatio nulla sit. § Quod autem deficiente accusatore reus non sit cogendus ad probationem, auctoritate Gregorii probatur, qui scribens Maximo ait. § Quod autem postulas ut illuc personam dirigere debeamus, qua de his que dicuntur possit esse probatio, esset utcumque excusabile, si umquam ratio pateretur ut qui accusatur necessitatem probationis imponi. Et postquam non est ab accusantibus, hoc honus incumbit ad nos sicut prefati sumus, dilatione cessante venire non desinas. § Accusator non negationes sed exceptionem probare debet. Hoc etiam conveniens est autem, quando reum publica fama non vexat. Tunc enim auctoritate eiusdem Gregorii pape scandalum removendum famam suam reum purgare oportet.

Q. V.

honus probationis non reo incumbit.

IN SEPTIMA causa de substitutis agitur, utrum vivente episcopo alius possit substitui et in eiusdem ecclesia ordinari, ubi etiam prohibentur sacerdotes soli divina ministeria celebrare, ut si forte humanitus ei aliquid acciderit, prestantes sacerdotes inchoata misteria perficiant. Permittitur etiam senectute gravatus coadiutorem sibi querere, qui post eorum decessum in plenitudinem potestatis eis succedere valeat. Ostenditur etiam ibidem quando liceat episcopo, et quo ordine, vel cuius auctoritate de cathedra transire ad cathedram, vel quando non liceat. Agitur etiam ibidem de immutatione episcopalium sedium, quando fieri possit. De his etiam agitur qui apostolica concessione de episcopali sede ad monachalem descenderunt subiectionem, de quibus alii subrogari possunt. Illi vero ad pontificatum nequaquam resurgere valent. Ostenditur etiam ibidem quando liceat prelatis regimina suscepta ecclesiis deserere vel quando non liceat. Agitur etiam ibidem in ea de presbitero qui sacrificiorum celebrationem causa infirmitatis dimittit, an recuperata valitudine officium suum exequi valeat.

QUIDAM

EPISCOPUS LONG

Q. V.

INVALITUDINE gravatus alterum sibi substitui rogavit. Cuius precibus summus pontifex annuit, et quod rogaverat ei concessit. Postea convaluit idem episcopus, et quod prius fecerat cupit rescindi. Adversus eum qui sibi successerat questionem movit; suam cathedram tanquam sibi debitam poposcit.

Hic primum queritur utrum vivente episcopo alius possit in ecclesia eadem ordinari. Secundo an iste valeat reposcere cathedram, quam sua iussione alter accepit.

Q. I. Quod vivente episcopo alius superponi aut superordinari non possit, ex concilio apud Alverniam celebrato diffinitum est. In quo legitur: Nullus vivente episcopo alius superponatur, aut superordinetur episcopus, nisi forte in eius locum quem capitalis culpa deiecit.

S. di. l. Postquam. Item ex registro Gregorii pape ad Anatolium Constantinopolitanum diaconem.

Pro molestia corporis suo honore non privetur episcopus.

Scripsit michi dilectio tua reverentissimo fratri meo Iohanni prime Iustiniane episcopo pro egritudine capitis quam patitur episcopum precipe succedi, ne fortasse dum episcopi cura eadem civitas non habet, quod absit, ab hoste depereat. Et quidem nusquam canones precipiunt ut pro egritudine episcopi episcopus succedat, et ideo omnino iniustum est, ut si molestia corporis irruerit, honore suo privetur egrotus. Sed suggerendum est ut si quis in regimine egrotat, dispensator illi talis requiratur, qui possit ei omnem curam agere, et locum illius in regimine ecclesie ipso non deposito conservare, ut neque deus omnipotens offendatur, neque civitas neglecta esse inveniatur. Idem in epistola ad Candidum.

Flagellatis a domino afflictio addi non debet.

S. iii. q. viii. Iudicas. Cum percussio corporalis imminet, utrum pro purgatione an pro vindicta contingat, divinum iudicium ignoratur, et ideo non debent a nobis addi flagellatis afflictiones, ne nos culpe quam absolvit offensa respiciat. Item Gregorius Clementino episcopo primatiui Bizaceno.

Infirmitatis causa loco suo quis privari non debet.

PResentium latoris Adeodati querela, qui se sui presbiteratus loco incongrue dicit expulsum, licet subdite vel petitionis explanet, tamen pallo vindicandi apti retexenda asserit namque a Quintiano fratre et coepiscopo nostro de loco suo quibusdam se sui ordinandi negotiis relaxatum, egritudinisque causa per dolorum nimium spatium sive se ecclesie defuisse. Cuius rei occasionem captantem prefatum fratrem nostrum alium loco eius illuc presbiterum ordinasse. Hortamur itaque fraternitatem tuam, ut cum omni sollicitudine districteque perquiras. Et si manifeste egritudinis sue dumtaxat causa ecclesie sue eum deesse fuisse reperis, nullum ei ex ordinatione alterius presbiteri permittas preiudicium generari, sed in loco suo sine aliqua eum facias dubietate restitui. Et infra. Illud autem caritatem tuam specialiter ammonemus, ut si vera fuit huiusmodi suggestio, postquam atque in suo ordine fuerit restitutus, de presbitero qui in loco eius ordinatus est subtiliter districteque debeas esse sollicitus, et si quidem sine datione aliqua ad eundem ordinem venit, ut in symoniacam heresim non potuisset incidere, mansionariam quamque vacantem ecclesiam eundem volumus ordinari. S. ii. q. i. Inprimis. Sin autem in eum quippiam quod aliter fuerit repertum, tale fuerit repertum, etiam ipso presbiteratus ordine privetur. S. iii. Q. ii. Audi. 7. q. vi. Hec. Quem non causa replende necessitatis ecclesie, sed sola comprobatur ambitione suscepisse. Item Nicholaus Alvino Iovanensi archiepiscopo. J. i. q. i. c. iii. J. e. q. Sa.

Pro infirmitate vel egritudine pontifices non sunt abstinendi nec in eorum loco alii substituendi.

Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate vel egritudine repellendi non sunt, nec alios in loco eorum consecrari oportet, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quod si ob ministerium suum cessare contigerit que licita sunt sacerdoti explere, in his vero que sibi presumere non licet, vicinorum usque ad recipiendam sanitatem episcoporum auxilia subrogentur, et hec cum cautele studio peragantur, ne per necessitatis occasionem presumptionis pullulet ambitio. Episcopos vero qui dominici gregis susceperunt curam atque sollicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet, ut accepti talenti pulcritudo non deleatur, sed etiam in eorum salubriter augeatur et impleatur. Item ex epistola Cipriani episcopi et martiris.

Vivente episcopo alius sibi succedere non valet.

Factus est Cornelius episcopus de dei et Christi eius iudicio, J. xxiiii. q. i. Diam. de clericorum pene omnium testimonio, de plebis que tunc affuit suffragio, de sacerdotum antiquorum et bonorum virorum consensu, cum nemo ante se factus esset. Cum Fabiani locus, id est locus Petri et locus cathedre sacerdotalis vacaret, quo occupato et dei voluntate atque omnium nostrorum consensione firmato, quisquis iam episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est. Nec habet ecclesiasticam ordinationem qui ecclesie non tenet unitatem. Quisquis ille fuerit, licet de se multum iactans et sibi plurimum vindicans, alienus est, prophanus est, foris est, et cum post primum esse non possit, quisquis post unum qui solus esse debet factus est, iam non

J. xxiiij. q. iij. Quidam

J. xxiiij. C. i. Loquitur

sc̄d's ille ſi nullus ē. Item eiusdē.
Non est ep̄s qui in loco uiuentis irrepsit.
Nouatian⁹. ep̄s n̄ ē. qui cornelio ep̄o ī eccl̄a
a. xvi. coep̄is facto. adult̄. atq; a deserto
rib;. extrane⁹ ep̄s fieri p ambitū nititur.
Et cum sit a xp̄o una eccl̄a p totū mundū ī
multa m̄bra diuisa. Item ep̄at⁹ multoꝝ
ep̄oꝝ concordi numerositate diffus⁹. ille
p⁹ dī traditionē. p⁹ cōnexā 7 ubiq; coniunctā
catholice eccl̄e unitatē. humanā conat⁹
eccl̄am facē. Et p plurimas ciuitates nouos
suos apl̄os mittit. ut q̄dā recentia institu
tionis sue fundam̄ta cōstituat. Cūq; iā p̄dē
p om̄s p̄uincias 7 p urbē singl̄as ordīati
s̄ ep̄i. in etate antiqui. in fide integ̃. ī p̄s
sura p̄bati. in p̄secutione p̄scripti. ille sup
eos creare alios pseudo ep̄os audet. q̄i possit
aū totū orbē nouo conat⁹ obstinatiōe p
agrē. aū eccl̄a stici corporis t̄ ordinis c̄
paginē. discordie sue seminatiōe rescin
dē. nesciens scismaticos sēp inīt initia fer
uē. in crem̄ta uō h̄rē n̄ posse. nec augē q̄
illicite ceperint. s; statī praua sua emulati
one deficē. Et infra. Quīg̃ nec unitatē. sp̄s.
n̄ conuictionē pacis obs̄ruat. 7 se ab eccl̄e
uinculo. atq; a sac̄dotū collegio separat.
Epi nec potestatē pōt h̄rē. n̄ honorē. qui
ep̄at⁹ nec unitatē uoluit h̄rē nec pacem.
Itē ad popinianū. Non ē in eccl̄a qui cū ep̄o
pacem non h̄t.
Scire debes ep̄m in eccl̄a eē. 7 eccl̄am in ep̄o.
7 si quis cū ep̄o n̄ sit. in eccl̄a n̄ ē. 7 frustra
s̄ blandiri. eos qui pacē sac̄dotib; dī n̄ h̄n
tes obrepunt. 7 latīt̄ ap̄ quosdā communi
care se credunt. qm̄ eccl̄a q̄ catholica ē. ī.
scissa n̄ sit. neq; diuisa. Idem. Quod uīē qui cēde iure.
Quam p̄iculosū sit in diuinis reb; ut q̄s
cedat iure suo 7 potestate. sc̄ptura sc̄a de
clarat. cū esau p̄mat⁹ suos uendidit. nec re
cipe p̄mo dū potuit. quos semel cessit.
Idem. Pdītionē sibi acquirunt qui ab ep̄is
recedentes unitatē eccl̄e scindūt.
Deniq; quā sit insep̄abile unitatis sacra
m̄tū. 7 quā sine spe sint. 7 pditionē s̄ maxi
mā de indignatione dī acquirāt. qui
scisma faciunt. 7 relicto ep̄o aliū s̄ foris
pseudo ep̄m cōstituūt. declarat sc̄ptura
diuina in libris regnoꝝ. ubi a tribu iuda
7 beniamin .x. trib; scisse s̄. Et relicto rege suo.
altium sibi cōstituer̄ foris. 7 indignat⁹ est
inquit dn̄s. omī semini isrl̄. 7 demolitū
eos. 7 dedit eos in direptionē. donec abiceret
eos a facie sua. quia dissipat⁹ ē isrl̄ a domo
dd̄. Et constituerunt s̄ regē ieroboā fili
um nabath. Indignatū eē dm̄ dix̄. 7 eos
in pditionē dedisse. quia ab unitate sep̄ati
7 dissipati. altium s̄ regē cōstituissent. 7 tanta
indignatio dm̄ extitit adūs illos qui sci
ma fecerūt. ut 7 cū homo dī ad ieroboā miss⁹
eēt qui ei peccā sua exp̄braret. atq; ultiōē
futurā p̄dicēt. panē apud illos edē. 7 aq̄
bibe uetaretur. Quod cū n̄ custodisset. 7 cc̄
p̄ceptū dm̄ prandisset. statī diuina censura
pcuss⁹ ē. Ut in regrediens. impetu ac mor
su leonis. in itinere necaretur. Et adhuc
in euagl̄o suo dn̄s maiorē intelligentie
sue lucē manifestat. q̄ idem qui tūc se a tri
bu iuda 7 beniamin sciderant. 7 ierosolimis
relictis samariam secesserant. int̄ pseudo
7 gentiles p̄phas cōputarent. Nam cū p̄mū di
scipulos in ministium salutis mitteret.
mandauit 7 d̄. In uiā gentiū ne ieritis. 7 ī
ciuitatē samaritanoꝝ ne intraueritis. adui
dos p̄mū mittens. gentiles adhuc p̄tiri
iubet. ad diuo aūt 7 ciuitatē samaritanoꝝ
debe omitti u̇ erant scismatici. ostendit sci
maticos gentib; adequari. Et p̄ pauca.
Quod uō eundē quē nos dm̄ patrē. eūdē
filiū. eundē sp̄m scm̄ nosse dicit. n̄ hoc ad
iuuare tales pōt. Nam 7 chore 7 dathan
7 abiron. cū sac̄dote aaron 7 moyse. eūdē
dm̄ nouerant. pari lege 7 religione uiuentes.
unū 7 uerū dm̄. qui colendꝰ atq; inuocandꝰ
fuerat. inuocabant. tn̄ quia loci sui mi
nisteriū transgressi. 7 c̄ aaron sac̄dotē qui sa
cerdotiū legitimū dignatiōe dī atq; ordi
natiōe p̄ fecerat. sacrificandi s̄ licentiā uin
dicar̄. diuinit⁹ p̄cussi penas statī p illicitis
conatib; pendert̄. nec potuer̄ rata eē 7 p̄ficē
sacrificia irreligiose 7 inlicite c̄ ius diuinē
dispositionis oblata. turibula quoq; ipa
in quib; incensū illicite fuerat oblatū.
ne in usu de cet̄o sac̄dotib; eēnt. s; potius in
dignatiōis 7 ultiōis diuine memoriam
corrigentē postis exhibent. iussu dm̄
cōflata. atq; igne purgata. ī laminas

ductiles producunt. et affigunt altari. sed
quod loquitur scriptura diuina. Memo
riale inquit filiis israel. ut non quisquam ali
enigena accedat. qui non est ex semine aaron
imponere incensum ante dominum. ut non sit sicut chore.
Et tamen illi scisma non fecerant. nec foras e
gressi contra domini sacerdotes impudentissime atque
ostiliter rebellauerant. quod nunc hii ecclesiam
scindentes. et contra pacem atque unitatem
christi rebelles. cathedram constituere. et pri
matum assumere. et baptizandi atque
offerendi licentiam uindicare conantur.
Et cetera. Item leo. IIII. nnodo ualbi
tanie.

Non est defendendus qui locum uiuentis inuasit.

Non furem et latronem qualem gislardum
esse firmamus. in manentica sede. quia uiuen
tis quod non licuit. locum non timuit usur
pare. peruasum quoque muneris domus ulterius
debes defensare. Item euaristus papa. omnibus
episcopis. Non licet episcopo ecclesiam suam

Sicut uir non debet dimittere.
adulterare uxorem suam. ita non episcopus ecclesiam
suam. id est ut illam dimittat. a qua consecratus est.
et sicut uxori non licet dimittere uirum suum
ut alii se uiuente. matrimonio societur.
aut eum adulterer. licet fornicator sit uir eius:
Sed iuxta apostolum aut uiro suo debet reconci
liari. aut manere innupta. Ita ecclesie non licet
dimittere episcopum suum. aut ab eo segregare.
ut alterum illo uiuente accipiat. sed aut ipsum habeat.
aut innupta maneat. id est alium episcopum suo uiuente non
accipiat ne aut fornicationis. aut adulterii crimen incurrat.
Si uero adulterata fuerit. id est si se alteri iunxerit.
aut super se alterum episcopum adduxerit. aut hec fecerit.
uel desiderauerit. per acerrimam penitentiam. aut suo
reconcilietur episcopo. aut innupta permaneat. Episcopo
uero oportet. oportune et inportune. atque sine
intermissione ecclesiam suam docere. eamque pontificare
gere et amare uel auctius se abstineat. et sancti
consequi possit eternam. et illa est tanta reuerentia eius
doctrinam debet suscipere: eumque amare et diligere
ut legatum dei et preconem ueritatis. Ecce
his auctoritatibus patenter ostenditur quod episcopo ui
uente. alius sibi ordinari non potest. nisi forte ei egritu
dine. sed illud gregorii intelligendum est. Quando ille
qui egrotat. alium sibi substitui non rogat. Ceterum
quando aliquis uel senectute uel infirmitate grauatur.
susceptum officium amministrare non ualet: Si ali
um sibi substitui petierit. rationabiliter fieri
potest. Unde in eodem capitulo sequitur. Si uero dominus iohannes for
tasse pro molestia sua petierit: Ut ab episcopatus ho
nore debeat uacare. eo petitionem scriptam dare
credendum est. aliter id facere non ualemus. Hic
contra beatus augustinus episcopo suo nondum defuncto senectute
grauato. cathedram episcopalem suscepit. Unde in epistola
paulii ad romanos legitur. Augustinus non tamen

Non autem heraclium scripsimus accessit quam successit.
Gratulandum quod episcopatum augustinus accepit. sed quod
hanc curam dei gratia meruit africane ecclesie:
ut uerba celestia augustini ore perciperet. qui ad ma
iorem domini muneris gratiam. nouo more procederet.
ita consecratus: ut non succederet in cathedra
episcopo. sed accederet. Nam incolumi ualerio y
ponensis ecclesie episcopo. coepiscopus augustinus est.

Hoc comprobatur auctoritate beati gregorii. qui ari
minensi episcopo. dolore capitis laboranti alterum
subrogauit. ita scribens in registro suo capitulo
ducentesimo. XXX. VIII.

Episcopo grauato infirmitate alius subrogari potest.

Qualiter ordinati a nobis sacerdotis corporis.
quia nondum est impediente molestia arimi
nensis ecclesia pastorali hactenus ac sacerdotali
sit regimine destituta. dudum fraternitas uestra
cognouit. Que dudum habitatorum loci illius
precibus permoti sepius hortati sumus. ut si idem eadem capitis
qua detinebatur molestia. melioratum sese
sentiret. ad suam auxiliante deo rediret ecclesiam.
Qui datis modo litteris: in hoc quadriennio ex
pectatur. Que dum differt cauum hucueniendum.
nosque precibus arguentium. instantius hortaremur.
ut si ualeret cum eis auxiliante domino remearet.
datis scriptis supplicatione nos petiit. Ut
quia a cedere ecclesie regimen. uel susceptum officium
per eandem qua detinetur molestiam adsurgere nul
latenus possit. ecclesie ipsi episcopum ordinare debeamus.
Unde quia cunctarum ecclesiarum iniuncta cura sol
licitudinis nos constringit. ne diutius gregi sine
illum desit pastoralis custodia illorum precibus: Et
huius ex sui inpossibilitate renuntiatione compul
si. uisum est nobis eidem ariminensi ecclesie debere
episcopum ordinari. Et datis ex more preceptis clero
plebique eiusdem ecclesie. non destitimus ammonere. quatenus
ad eligendum sibi antistitem conuentu cum deuotione concur
rant. Hortamur igitur ut fraternitas uestra eum quem uobis
consensu omnes elegerint. sicut et ipsi a nobis popo

I. XXI. C. II. Sicut inuina et cetera. Sed illud generale ad alias ecclesias. Istud speciale ad yponensem propter augustini eximiam probitatem. unde hic dicitur nouo more procederet.

Sz illud de epis hoc simpliciter de presbiteris intelligatur. vel aliud est unam ecclesiam plures habere dominos et rectores quod ibi interdicitur. Aliud est unum habere prelatum et alium coadiutorem. quod hic non interdicitur

scisse noscuntur. ad se faciat euocari.
Quem cauta ex omnibus examinatione
discutiat. et si in eo que in textu epistole
continentur minime domino opitulante fuerint
reperta. atque fidelium personarum relatione. eius
quoque uita uobis placuerit. ad nos eum cum de-
creti uestri pagina. addita quoque testificationis
epistola destinate quatenus eidem a nobis ecclesie
domino disponente consecretur antistes. Item ex eodem
cap. cc. xxx. iii. ad eleutherium episcopum.
Quamuis sit iste nobis ualde de eo dolendum.
quod loquimur. atque fraterna nostra passione potius
arguat. quam aliquid de auditis definire
permittat. suscepti tamen sollicitudo regiminis
cor nostrum instanti pulsat aculeo. magna
nos exinde cura perstringit. ne qua possit earum
utilitas deperire. Peruenit quippe ad nos quibusdam
referentibus. quendam episcopum ita passionem capitis
incurrisse. ut quando mente alienata agere soleat
gemitus et fletus audire sit. Ne ergo lan-
guescente pastore. grex quod absit insidiantis
hostis laniandus dentibus exponatur. vel ecclesie ipsius
utilitates depereant. cauta nos necesse est
prouisione tractare. Et ideo quia uiuente
episcopo ab officio suo necessitas infirmitatis
non eum abducit. alium loco eius non recusante eo.
nulla fieri ratio ordinari. Sed si intervalla egri-
tudinis habere est solitus. ipse data petitione
non se ultius ad hoc ministerium sufficere
infirmitate preualente fateatur assurgere. et alium
loco suo expetat ordinandum. Quo facto
omnium solempniter electione. alter qui dignus
fuerit episcopus ordinetur. sic tamen ut quousque eundem episcopum
in hoc seculo uita tenuerit. sumptus ei debita de eadem
ecclesia ministrentur. Enim uero si in ullo tempore ad
sane mentis redit officium. persona fidelis. ac
uite probabilis est eligenda. que ad regimen ecclesie
idonea possit existere. atque de animarum
utilitate cogitare. inquietos sub disci-
pline uinculo constringere ecclesiasticarum curam
gerere rerum. et maturum atque efficacem se in omnibus
exhibere. Qui etiam episcopo qui minime egrotat superstite
loco eius debeat consecrari. § Ne caueatur
huiuscemodi passionibus subito occupati sacerdotis
inceptum officium inexpletum remaneat. institutum est
ut sacerdos siue psallens siue sacrificans. alios secum
habeat. Quod si huiuscemodi casus interuenerit. inchoata mi-
steria perficere ualeant. Unde in concilio toletano. xi.

Quia si per interualla temporum quo sanus est. dare licentiam
alium ordinandi rogetur quod fieri hoc concedere noluerit
alter ordinari non poterit. sed coadiutor dabitur qui
eius insufficientiam replebit

Quisquis sacrificans sacerdotem sibi uici-
num habeat. et qui cepta sacramenta expleat
si ei aliqua necessitas ingruerit.
Iiuu diuini oraculi mente singulis precauentes. quod
scribitur. ue soli quia cum ceciderit non habet subleuantem.
Summopere nobis uidendum est et cauendum. ne hor- [I. di. 1. Nullus. et i. xxi. q. ii. Sicut audimus]
rent atque temporibus in quibus domino psallitur uel sacrifi-
catur. unicuique diuinis singulariter offi-
ciis insistenti. preciosa passio. uel com-
potis qualibet inualitudo occurrat. que
corpus aut subito obrui faciat. aut
mente alienatione. uel errore confundat.
huiusmodi ergo casibus precauentes. necessarium
duximus instituere. ut ubi temporis uel loci
sui clericorum copia suffragatur. habeat quisque
ille sacerdos canens deo atque sacrificans. post se
uicem solaminis adiutorem. ut si a-
liquo casu. ille qui officia impleturus
accedit. turbatus fuerit. vel ad terram elisus.
a tergo semper habeat qui eius uicem exequatur in-
trepidus. Item ex concilio. viii. Sacerdos
si necessitate preoccupatus fuerit cepta
Nichil contra ordinis sacramenta pallium explere ante.
statutum temeritatis ausu presumatur ne
quod illa que summa ueneratione censentur. ulla
presumptione soluantur. cum a his tamen fieri
sa fuerit. ne interrupta noscantur. ullam
quorumlibet preuentu. robore salutis naturam
preuenit. Non ergo solum fragilitati consultum
humane. hoc etiam sacramentorum dispuitur
sollicitudine. Censuimus ergo conuenire
ut cum a sacerdotibus missarum tempore sacra misteria con-
secrantur. si egritudinis accidat cuilibet euentus.
quo ceptum nequeat consecrationis misterium explere.
sit liberum episcopo uel presbitero alteri consecratione exequi
cepti officium. non enim aliud ad supplementum ini- [I. p. ult. di. i. Zacharias. Nullus]
tiatis misteriis competit. quam aut incipientis
aut subsequentis benedictione completa sacerdotis.
quia non perfecta uideri possunt. nisi perfectionis or-
dine compleantur. Cum enim simus omnes unum in Christo.
nichil contrarium diuersitas format. ubi efficaciam
prosperitatis unitas fidei representat. quod et con-
sultum cuncti ordinis clerici indiuiduum esse
non ambigatur. hoc ut premissum est precedentibus
liberum alium pro complemento succedat. Nec tamen
quod nature langoris causa consultum. in presumptionis
perniciem conuertatur. nullus percibum potumque quelibet
minimum sumptum. missam facere. nullus absque

ꝯpunctu molestie minist. ł sacerdos cui cepit
in pfecta officia. psumat omino reddi
que. Siquis h temerarie psūpserit. ex
cōmunicationis sustinebit sententia.

Ecce q epo petente pcib; 7 ipp infirmita
te pgrauato. ali possit subrogari. pa
tiūt monstrat. Senectute aūt grauato
ñ successor. s; coadiutor dari debz. q dece
dent in locū regiminis succedat. Sic
aug dr accessisse ñ successisse hyponē
sui epo. hinc 7 zacharias pp scribit boni
fatio maguntino archiepo. Senectu
te grauato coadiutor e dandus q moriente suc

J. xx. i. q. ii. c. in die.

Peisti ut cū nro ꝯsulto psuenientē ł cedi.
senectute. atq corpois inbecillitate
si inuenire potis alium meante sede
in qua pes ꝓtua p debeas collocare. Nō
uō adiutore dō ꝯ filiū pbem tue sctati.
ūpsalute aiaꝝ ratioabiliū fautore x. sede
quā optimes maguntine eccle nequāq
relinquas. Si uō dns dedit iuxta tuā pe
titione hoie pfectū. qui possit sollicitud
hre. 7 curā psaluṫ aiaꝝ: ꝓtua psona ordi
nab illū epm. eritq i eu q ł adiuto. 7 mini
strio portando. i omi loco teqris. 7 ꝯfortās
ecclā di. Itē. Si eūō diuina uoluit clem
tia. tuī p die transire fr ce. sicū xptū cogūis.
7 ituā uolūtate fuit diffinitū. ea hora q te
te psenti sclo migratuꝝ cogūis. pstib; cūcti
ł successorē designa. ū huc ueniat ordinād.
h nlli alii ꝯcedi patim. q ł caritate cogite
largiri cū suum. Itē. De eo aūt q ł succe
sorē ꝯstitui dixisti. ut te iubente ituo
loco eligat eps. h nulla ratioē ꝯcedi pati
m. Quia ꝯ omēm ecclasticā reglā. ł istu
tuta patrū eē monstrat. s; uolumꝰ ut ł
ministret. 7 sit in eius x adiutor. Nimis
enī rephēsibile eē maifestū ē. ū te uiuente
ł aliū substituamꝰ. S; 7 h ꝯmonemꝰ. ū oñe
ñ ceses. ū ł ds illū successorē ꝯcedat. q eius epō
sit eē placabit. 7 ppfm in reprensibi regē
ualeat. Itē pelagi. cło narmensi Non
successor sit coadiutor uiuenti epo datur.

Quia fr 7 coeps nr iohs. ecclastice utilitati
studio suadente. 7 nature sue simplicitate
laudabili ꝯsideratione tractata. ob h q se
igenda patrimonii gubnādi cura. ł indi
sciplina ecclastica ꝯsuam minime satē

idoneū. Constitui pbri ad h explenda spo poscit
adhibi psonā. Ut ea q sunt necessaria ꝯpetenti
disponente sollicitudine. nich indecēs fieri.
ł inutile pmittatur. Ido q psenti uob p iussioē
cipimꝰ. ut iuxta pmo in loco memorato
epo reuerentiā. quā nos ꝯuenit iculpabilit
exibe in omib; q ad diuinm cultū obsequū
ptinent. ł q ecclastice utilitatis cura page sua
sit. pbatis obedientiā ꝯpetente. ū i nullo
dispositionib; ei spū ꝯtumaci resultātes.
immo ꝯpetenti uigilantie ure studio. q p
ecclastica utilitate gerenda monuit. im
plentes ut his ita dispositis. 7 ꝯsueta uob
stipendia ministrentur. 7 q cq ip sato eccle
patrimonio. uł de reb; ad eā ptinentib;
repertū dis necessaria ꝯpleantur. Illu ū capi
de hereticis intelligendū ē. qui catholicoꝝ
ecclas i usurpare ꝯtendunt. Illud ū euaristi
pp tunc intelligendū ē. qn nec ineuitabilis
necessitas psecutorꝝ uidelicz. ñ aplica aū
reglaris mutatio. s; sola ambitio epm de
eccla ad ecclam transire cog. Vn ait i pn
cipio sui cap dicens: Eps ñ debz dimittere
ecclam suā. subsecut adiunex. absq ine
uitabili necessitate. aū aplica. ł reglari
mutatione. 7 alti se ambit cā ꝯiunge.

CAmbitionis enī cā quicq eccla sue
mediocritatis despecta. ad maiore ecclam
transire uoluit debz reuocari ad pa. q sit e
ꝯtēpsit. careat aliena 7 pa. Vn i niceno ꝯcil
leg. Eps uł quilibz clicus relicta sua eccla
non debet ad aliam transire.

J. in ordinatione. confirmandus uł marchi
epm ꝓuehendus. sup eū in epm
simpliciter fuerat
ordina
tus

Non oportz epm uł reliquos ordines de
ciuitate ad ciuitate migrare. ñ eps. ñ pbr.
ñ diaconus transeat. Siquis aūt p dif
finitione sci 7 magni ꝯcil tale q age tep
tauit 7 se huiusmōi negocio mācipauit. h factū p rsus irritū du
cat. Et restituat eccle cuius fuit eps. aū pbr. aū d. or
dinat. Itē gg. antemio subdiac. Immo
nasterio deputet eps qui in eccla sua reside

re noluerit. et ꝯtemptit.

Peruenit ad nos pimeniū
amalfitane ciuitatis epm i eccla reside
ñ eē ꝯtēptū. s; foris pdiūsa loca uagari.
Id circo hac ł auctoritate pcipimꝰ. q ūnꝰ
h deceto face ñ psumeat. s; in eccla sua
more sacerdotali resideat. Que si forte ñ e
mdare p tuā determinatione cognouis
i noasteriū eū deputare. Et nob absq moris

omnib; indicare. Ut quid facẽ debeas nr̃a
iterũ p̃ceptione cognoscas. Itẽ ex concilio cartag̃
scđo. Epõrum nulli conceditur principalẽ
cathedram relinquẽ et ad aliã ecctã se cõferre.

Placuit ut nemini sit facultas relicta prin
cipali cathedra ad aliquã ecctãm in dioce
si constitutã se conferre. uł in re p̃pa diu
tius quam op̃t; cõstitutã. curã uł freq̃n
tatione p̃pe cathedre negligẽ. Itẽ ex eođ.
Intercessor cathedram quidatus est tamẽ non liceat.

Constitutũ ẽ
ut nulli intercessori sit licitũ. cathedrã
cui intercessor datus ẽ quib; lib; pp̃lor; stu
diis uł seditionib; retinere. sed dare opã
ut intra annũ eis de ep̃m p̃uideat. q̃ si
neglexit. anno exempto. intercessor ali
tribuatur. Itẽ ex eođ. Excõicent̃ clici qui
relicta sua ecctã ad eam redire noluerint.

Siquidẽ sin respectu di agentes.
et timorẽ di añ oculos ñ habentes. neq; ec
ctastica statuta custodientes. recesserint
ab ecctã sua. siũ p̃br siũ diacon̄. uł in q̃cq;
ecctastico ordine p̃positi fuerint. ñ deb;
suscipi in ecctã. sed omñ necessitate cogañ.
ut redeant ad ecctãm suã. Quod si p̃mã
serint. excõicare eos oport;. Itẽ ex concilio
antioceno. de ——— eo ——— dẽ.

Siquis p̃br. uł diaconus. uł quilib; clic̃ des
tita ecctã i aliã transeundũ ẽẽ crediderit:
et i paulati temp; q̃ migrarit. p̃petuo
p̃manẽ. ultius ministrare ñ deb;. p̃s̃ti
si ab ep̃o suo ad reditũ ñ ordũ fuit exortat. Quod
et si p̃uocationẽ sui ep̃i ñ obedierit. s; inobe
diens p̃seuãuit. omnĩo ab offõ suo de
poni debe. nec aliq̃n spem restitutiõis
hr̃e. Si uõ pp̃ hanc culpã depositũ aliꝰ ep̃s
susceperit. et ip̃e comuni synodo penã mẽ
bitur increpationis. tãquã ecctastica
iura dissolueñs. Itẽ ex eođ. Non liceat
ep̃o ecctãm suam relinq̃re et ad aliã trãsire.

Ep̃m de diocesi ad diocesim ñ debẽ transire
neq; sua sp̃m ingesserit. ñ debẽ trãsire. neq;
si ap̃plis fuit uiolent̃ attract. neq; si ĩ ib
eis ab ep̃is suadetur. Manẽ aũt eũ debe
in ecctã di quã ab initio sortit ẽ et ñ ab
eã alibi demigrare s̃ regulã. Sr̃ holi
ap̃atib; cõstitutam. Itẽ ex concilio calcedonẽsi.
Propt̃ eos ep̃os siũ clicos de — eo — dẽ

qui de ciuitate ad ciuitatẽ transierit. placu
it diffinitiones datas a scĩs patrib;. hr̃e
p̃pam firmitatẽ. Itẽ ex concilio cartag̃. III.
Aliene plebes ab ep̃o non usurpentur.

Placuit ut a nullo ep̃o usurpentur plebes
aliene. ñ aliquis ep̃or; supgrediat̃ in dioce
sin collegã suũ. Item anaclet̃. Alienos
clicos ordinaũ uł altaria cõsecrare ep̃o ñ licet.

Ep̃s in diocesi aliena ad alienos clicos
ordinandos. uł cõsecranda altaria inruẽ
ñ deb;. q̃ si fecit amotis his quos ordi
nauit altariis tñ cõsecratiõe manente trãs
gressor canonũ anno uno amissar; celebrita
te cessabit. Itẽ ex concilio agathensi. Diebus
sollẽpnibus clicus eccłe sue deẽẽ ñ deb;.

Siquis in clio cõstitutus ab ecctã sua dieb;
sollemnib; defuit. i. natiuitate dñi.
epyphania. pasca. uł pentecosten. dũ poti
sctãib; lucris studet. quã s̃ huiusmodi partit;
conuenit ut triennũ a communione s
p̃uatet̃. Similr̃ diacon̄. uł p̃br si p̃ tres eb
domadas ab ecctã sua defuit. huic dãpna
tioni succũbat. Itẽ. hylari pp̃.
Remouendus ẽ ep̃s ab ecctã s cui irrepsit
et ad suam redire cogendus est.

Remoto ab ecctã barcinonensi atq; ad
suã remisso yreneo ep̃o. sedatis p sacrdo
talem modestiã uoluntatib; que p̃ ignorantiã
ecctasticar; legũ deficierãt. q̃ ñ lic;
optinẽ. tal p̃tum de clio p̃pio barcilonensib;
ordinetur ep̃s. qualẽ te p̃cipue fr̃ asca
ni oportet eligẽ. et decẽt cõsecrare. ne
si aliť forte factum fuit. ñ sine obiur
gatione maxime diu nois retundat
nr̃a p̃ceptio q̃ in iniuriã di. ad q̃ spũalit̃
sacdotaliũ ẽ. grã dignitatũ. diuicen
m̃ admissũ. Itẽ leo ep̃s urb̃ rome. ana
stasio thessalonicensi ep̃o. Qui alienã
cathedram appetit ab ea expetit et p̃pia careat.

Siquis ep̃s sue ciuitatis mediocritate de
specta. administrationẽ celebrioris loci
ambierit. et ad maiorẽ se plebẽ quacũq;
ratione transtulerit. a cathedra quidẽ pel
latur aliena. carebit et p̃pia ut nec illi p̃
sideat quos p auaritiã cõcupiuit. nec illi
quos p sup̃biã sp̃uit. Suis ḡ t̃minis q̃sq;
cõtentus sit nec supra m̃suras iuris sui
affectet augeri. Itẽ ex concilio meldensi. —

S. di. lxxi. clicos
J. xxi. q. ii. c. ii.
S. di. xcii. Sicut ep̃s na
cand.
J. viii. q. ii.
vrb. cc. lugdu.

Ut q̄ careat eccl̄a qui contēptu muniis

Siquis de ordine ad maiorem aspirat. sacerdotali contēptu minoris eccl̄e. ābitiose ⁊ impbe ad potiorē aspirauīt. canonica erga eū diffinitio ꝯfuet. h̄ē ū utraq; careat. ꝗ Quiuō ꝑtio ecclām uacātē ingressus fuīt. ab offō suo deponendꝰ ē. sic̄ in decreto magentinꝰ ꝯcil legit. Decicatur actō

S. i. q. i. Si quis eps.

Sanctitū ē qui nummib; eccl̄ā acq̄rere tēptat. atq; in oīs oīb; ꝓhibitū. ut siquis pb̄r inuentus fuīt alicui clico ł laico munā dare ł dedisse. aū aliā pecuniā tribue. ut aliā p̄bri ecclām uacantē ꝑtio redimat. ꝓ hac cupiditate. seu rapina. seu p̄sūptione turpis lucgrā. decidat actō. ⁊ alienꝰ exsistat a regl̄a. ꝗ Quod ū cōiꝰ silio. atq; alioꝝ utilitate mutatioīs fieī possunt epōꝝ. ⁊ in ecclūs a quib; recesīt. eis uiuentib; alii substitui ualeāt. antiꝰs pp̄ demonstrat scbn̄s oīb; epīs.

Necessitatis ul' utilitatis cā epōꝝ mutationes fieri possunt.

Mutatioīs epōꝝ scitote comuni utilitate atq; necessitate fieī licē. s; n̄ ꝓpa cuiusquā uoluntate. atq; dn̄atioē. Petrus scs̄ magist nr̄. ⁊ pn̄ceps aptoꝝ. de antiochia ciuitate utilitatis cāē translatꝰ romā ut ibidē potiꝰ ꝓficē possꝫ. Eusebius q̄q; de parua quadā ciuitate aplica auctōitate mutatꝰ ē ī alexāndriā. Similit' felix de ciuitate in qua ordinatꝰ erat. electioē ciuiū. ꝓpter doctrinā ⁊ uitā bonā quā habebat. auctōitate h' scē sedis. ⁊ cōi epōꝝ ⁊ reliqꝝ sacdotū ac pplōꝝ ꝯsilio translatꝰ ē ephesum. N̄ enī transit de ciuitate ad ciuitatē. nec transfertur de minoī ā maiorē. q̄n h' ambitu nꝰ ꝓpa uoluntate fac̄. s; aū ui. aū ꝓpa sede depulsus. aū necessitate coactꝰ. aū utilitate loci ł. pp̄. n̄ sr̄be s; humilit̄ ab aliis translatꝰ ē. Nā sic epī hn̄t potestatē ordinaē regl̄āt epōs. ⁊ reliqos sacdotes. sic quotiens utilitas aū necessitas coegīt supdicto mō ⁊ immutare ⁊ intronizare potestatē hn̄t. n̄ tn̄ sañ sacꝰ scē romane sedis auctōitate ⁊ licn̄tia; alia ⁊ enī cā ē. utilitatis. alia auaritie. ⁊ p̄sūptioīs. atq; ꝓpe uolūtatis. Itē pelagiꝰ pp̄. benigno archiepō.

Causa necessitatis mutatioēs epōꝝ fieri pōs.

J. x. q. i. Infer

Scias fr̄ dilme. aliū ē cā necessitatiꝰ ⁊ utilitatiꝰ. aliū p̄sumptioīs. aꝰꝓpe uoluntatis. N̄ g° mutat sedē. qui n̄ mutat mtē. .i. qui n̄ auaritie cā. aū dn̄atioīs. aū ꝓpe uoluntatis. ł dilātioīs fue migrat de ciuitatē ā ciuitatē. s; cā necessitatis ⁊ utilitatis mutatꝰ. Nā ⁊ plimoꝝ utilitas. uniꝰ utilitati. ł uoluntati p̄ferenda ē. Aliū ē enī mutare. ⁊ aliū mutaī. Nam aliū ÷ sponte transiē. ⁊ aliū coacte. aū necessitate uenire. Ŷn n̄ isti mutat̄ ciuitatē. s; mutant̄. q̄ꝫ n̄ spōte s; coacte h' agunt. Non g° bn̄ intelligūt eccl̄asticas regl̄as. qui h' negant cā utilitatis. ł necessitatis fieī n̄ posse. Quotiens cōmunis necessitas aū utilitas ꝑsuasīt. I dē ad eundē.

Xp̄m negare conuincuntur qui necessitatē patientib; miām n̄ ip̄ndīt.

Omīs qui gemebat ⁊ qui uexabatur a saul. fugiebat ⁊ ueniebat ā dauid. Si rex piissimꝰ atq; scissimꝰ dauid sciret pecc̄ ē. ꝑsecutione fugientes. ⁊ transeuntes de loco ā locū. ⁊ de ciuitate ad ciuitatē recipe. tales neq̄q̄ᵘᵃ recip̄. n' scē tenēt. neq; in aliis ciuitatib; eos collocare. Qui enī ꝑsecunt̄ dom epōs. eosq; de ciuitatib; ā ciuitates transire eos ꝯpellūt: Non eos tm̄ ꝑsecunt̄. quantum dn̄m nr̄m ihm̄ xp̄m: Cuiꝰ legatione funguntꝰ. nec ipī in h' peccant epī. qm̄ n̄ spōte s; coacte h' agūt. s; ipī q eos ꝑsecunt̄. nᵉ ipīs epīs h' imputaū pot. s; illis q eoꝰ h' agē cogūt. Qui aūt negat̄ miām faciendā fugientib; ⁊ necessitatē patiētib; ipm̄ xᵐ negat̄. q̄ ē mīa ⁊ uītas; negāt miām. necessitatē patientib;. quiā pplīs mōi gn̄tib; diuinis mistiis. ⁊ n̄ hn̄tib; ꝓpriū epm̄. q eos instruat. cā utilitatis atq; necessitatis. ū exalt' ciuitate lic; minor sit ī ca q n̄ hꝫ epm̄ doctiorē. ł utiliorē meliori ꝯsilio. n̄ sponte tr̄nseuntē. s; maioꝝ exōtatione mutaē. aū epm̄ eiectū ⁊ ꝑsecutū fugientē. cā utilit̄ aū necessitatis nolī intronizare. Itē ex ꝯcᵒ cart. IIII.

N̄ ābitioē s; sinodali auctōitate de eccl̄a ad eccl̄ā eps̄ tr̄nseat.

Eps̄ de loco ignobili ad nobilē ꝑ ābitioē n̄ transeat. n' q̄q̄ā īferioīs ordinī clicꝰ. Sane si utilitas eccl̄e poposcīt. decreto p eo clicoꝝ ⁊ laicoꝝ epīs porrecto. ī p̄sentiā sy-

nochi transferatur, nichominus alio in loco eius episcopo subrogato. Inferioris vero gradus sacerdotes vel alii clerici concessione suorum episcoporum possunt ad alias transmigrare ecclesias. Item ex eodem. De eodem.

Episcopi vel presbiteri, si causa visitandi ad ecclesiam alterius episcopi venerint, in gradu suo suscipiantur, et tam ad verbum faciendum quam ad oblationem consecrandam invitentur. Item Calixtus papa omnibus episcopis. Ecclesia unius episcopi ab alio dimitti non debet.

J. xxi. q. i. Sicut

Sicut alterius uxor non adulterari ab aliquo vel iudicari aut disponi nisi a proprio viro eo vivente permittitur, sic nec uxor episcopi, que eius ecclesia vel parrochia indubitanter intelligitur, eo vivente absque eius consilio et voluntate alterius iudicari vel disponi aut concubitu eius, id est ordinatione frui non conceditur. Unde Apostolus: Alligata est uxor legi viri quamdiu vir eius vivit. Eo vero defuncto soluta est a lege viri. Similiter sponsa episcopi, quia sponsa uxorque eius dicitur ecclesia, illo vivente ei alligata est. Eo defuncto soluta est; cui vult nubat, tantum in Domino, id est regulariter. Si enim eo vivente alteri nupserit, adultera iudicabitur. Similiter et ille si aliam sponsam duxerit, adulter estimabitur, et communione privabitur. Si autem persecutio in sua fuerit ecclesia, fugiendum est illi ad alteram, et ei sociandum. Dicente Domino: Si persecuti vos fuerint in una civitate, fugite in aliam. Si autem utilitatis causa fuerit mutandus, non per se hoc agat, sed fratribus invitantibus, cum auctoritate huius sancte sedis faciat. Non tamen ambitionis causa, sed utilitate ac necessitate, ut dictum est.

Repetit ne propter longam interpositionem quam fecerat

S. di. lxxxii. Etiam

Gratianus. Hoc non solum de episcopis, verum etiam in quibuslibet ecclesie ministris intelligitur, ne videlicet in locum viventis alter obrepat. Unde beatus Gregorius scribit Solomitano episcopo qui in archidiaconatum altius se promoveri consenserat. Deponatur qui locum alterius invadere non timet.

S. di. lxxxiiii. honora

Eum qui iniustitie regula in altius archidiaconatum se provehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponimus, qui si ultius in loco eodem ministrare presumpserit, se participatione sacre communionis noverit esse privatum. Item ad Rusticum monachum.

In una ecclesia duo prelati esse non debent.

In apibus princeps unus est, grues unum secuntur ordine litterato. Imperator unus, iudex unus provincie. Roma ut condita duos fratres simul et reges habere non potuit, et parricidio dedicatur. In Rebecce utero Esau et Iacob bella gesserunt. Singuli ecclesiarum episcopi, singuli archipresbiteri, singuli archidiaconi, et omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur.

Gratianus. Ecce in quibus casibus episcopo vivente alius potest ei substitui, quamquam etiam in civitate non vivente episcopo tale probetur succedere. Translatus enim ab una civitate ad aliam desinit esse episcopus illius civitatis a qua transfertur. Atque ideo qui huic succedit non vivente sed defuncto quodammodo episcopo probatur substitui. Sed inter eum qui hostilitatis necessitate, et eum qui utilitatis causa transfertur, hoc interest, quod ille qui metu hostilitatis ad aliam transit, si postea contigerit aliquando ab hostibus liberam fieri, ad eandem illum redire oportet. Unde Gregorius papa scribit Iacobo episcopo Squillacino capitulo xxv. Qui metu hostilitatis ad alium locum transire voluit, postea ad suam ecclesiam redire oportet.

Pastoralis officii cura nos ammonet destitutis ecclesiis proprios constituere sacerdotes, qui gregem domini cum pastorali sollicitudine gubernare debeant. Propterea te Iohannem ab hostibus captivatam Lesimane civitatis episcopum in Squillacina ecclesia cardinalem necesse duximus statuere sacerdotem, ut susceptam semel animarum curam intuitu future retributionis impleas. Et licet sis tu ab hoste imminente depulsus, aliam que a pastore vacat debes ecclesiam gubernare. Ita tamen ut si civitatem illam ab hostibus liberam effici, domino protegente, in priorem statum contigerit revocari, in eam in qua prius ordinatus es ecclesiam revertaris. Sin autem predicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac in qua es cardinatus a nobis debeas ecclesia permanere.

Gratianus. Qui vero causa utilitatis transfertur, nequaquam ad priorem redire cogitur. Est et alius casus in quo episcopus vivente episcopo substituitur. Cum enim aliquis relicta priori cathedra sua auctoritate ad aliam transierit, si alius ei substitutus fuerit, licet ille prioris ecclesie episcopus esse desierit, substitutus tamen episcopatum habebit. Unde Damasus urbis Rome episcopus scribit omnibus episcopis dicens. De sacerdotibus qui relictis suis ecclesiis ad aliam migrant.

Eos sacerdotes qui de ecclesiis ad ecclesias migraverint tamdiu a communione habemus alienos quamdiu ad eas

J. xx. v. q. iii. Si quis iam.

rechierint ciuitates. in quib; sunt constituti. ut
quasi alius alio transmigrante in locum
uiuentis: ordinatus est. tam diu uacans a sa
cerdotii dignitate qui suam deseruit ciui
tatem. quam diu successor eius quiescat in domino.

Episcopalium et sedium mutationes metu hostili
tatis intuemente non numquam fieri solent.
Unde Gregorius scribit Iohanni episcopo bellitano. Neces
sitate temporis episcopalium mutationes fieri possunt.

Temporis qualitas nos admonet episcoporum se
des antiquitus constitutas ciuitatibus constitutas.
ad alia que securiora putantur eiusdem dio
cesis loca transponere. quo et habitato
res ualeant securi degere. et barbari cum
possit periculum facilius declinari. Propterea
te Iohannem fratrem et coepiscopum nostrum balitrensis
ciuitatis sedemque tuam in loco quondam
arenatam. ad sanctum andream apostolum precipimus
transmigrare. quatenus ab hostilitatis
incursu. libior existere ualeas. et illic
consuetudine sollempnium festiuitatem disponas.

Item cum aliquis causa humilitatis aptica
concessione. de episcopali sede ad monachalem
descenderit subiectionem. alius loco eius sub
rogari poterit. Ille uero a pontificatum resur
gere nequaquam ualebit. Unde in v. actione
constantinopolitane synodi. ccc. lxxxiiii. patrum
sub octauo Iohanne papa. Cui presidentes fuerunt petrus presbiter
cardinalis. et paulus anchonitanus episcopus. et eu
genius hostiensis episcopus. apocrisarii pape dixerunt.
Episcopus qui causa humilitatis monachus
efficitur ad pontificatum redire non ualet.

Hoc nequaquam apud nos habetur ut quicumque de ponti
ficali ordine a monachorum descenderit uitam.
ulterius possit a pontificatum reuerti. Item precepit sancta
synodus. ut quicumque de pontificali dignitate
ad monachorum uitam et penitentie descendit locum.
nequaquam a pontificatum resurgat. Monachorum
enim uita subiectionis habet uerbum. et discipulatus
non docendi uel presidendi. uel pascendi alios.

Hoc a penitentiam agendam. non a quaerendam sed uadam curam
concedit. Unde Urbanus papa scribit omnibus episcopis. Pro infestationibus
malorum non licet episcopo gregem suum quem suscepit relinquere.

Suggestum nobis est quod pro ueteris laboribus et infestati
onibus non nulli uestrum affligatas sint. et ad conmis
sas reliquere plebes. et in futurorum partes religione ue
lint. Ea que is tueri debent ecclesiam. et proximis sibi conmissis
laborare neglegant. Et monasteriorum se generi tradere
festinent. et uacatione ab exparte laboribus eligere.
et silentio atque otio uitam ducere magis appetant.
quam in his que sibi commissa sunt. permanere. Dicente
domino. Beatus qui perseuerauerit usque in finem. unum
namque est beata perseuerantia. non de uirtute patientie.
Quoniam secundum apostolice predicatione omnes qui uolunt pie
uiuere in Christo. persecutionem patiuntur. ideo fratres karissimi. J. xx. iii. Q. iiii. Cap. i. z. vii.
non uos afflictionum amaritudo a proposito mentis
uestre. penitus coartet recedere. considerantes quanta
pro absolutione nostri et liberatione creator dominus et
redemptor noster pertulit: quibus ut contumelias
se afficiendum tradidit. ut nos a uinculis po
testatis diaboli liberaret. Attendite itaque uo
bis et omni gregi. in quo uos spiritus sanctus constituit
episcopos regere ecclesiam dei quam acquisiuit proprio sanguine.
ut non sit qui uos decipiat. aut seducat. in sub
tilitatis sermonis uel plebes uobis commissas relin
quatis. Et alicuius propositorum malorum bonum
quieti uos tradatis. uel uos solummodo saluetis.
et filios orphanos relinquatis. Item nicholaus
papa unifredo moriensis ecclesie episcopo.
In persecutionibus ecclesiam suam episcopus non deserat.

Scicitaris itaque per gualdanum presbiterum utrum cum
a normannis episcopio depulsus. debeas decto
in monasterio consistere. in quo scias frater karissime.
quia sit periculosum est. pre tam intranquilli
tate nauim deserere. quanto magis in fluctibus.
Verbi non dicimus quia persecutorum non fugiamus maxime
quia paganorum insidias. cum a tempus seuiunt.
Et ob multitudinem delictorum nostrorum noceri
di facultatem diuinitus assecuntur. presertim
cum eis pro re ultro non debeamus. Et multos
prophetas et apostolos ipsum quoque dominum huiusmodi fugisse
in secutores luce clarius constet. Sed quia precipue
nos qui tamquam arietes ducatum gregibus pre
bemus. Immo et quibusdam pastores sumus de auc
tore cum eis in periculis partibus persistere pecto
conueniat. Et cum tranquillitas reddita
diuina fuit pietate. sopita que furentium
infestatione mox gregem requirere. in unum
colligere. et eius animos celestis patrie pace ac
potissimum securitate predicata sursum erigere
debemus. Et tam diu super eorum cautela nostros opor
tet esse sollicitos. ut si diuino iudicio presentis
temporis commoda fortassis amittunt: futurē
uite spem se gaudia absque ambiguitate
percipere sempiterna. Item Gregorius. Non est reprobatio
sed uirtutis comprobatio bonorum aduersitas.

Adũsitas que bonis uotis obicit̃ pbatio ú
tutis ẽ. ñ iudicium rep̃batiõis. Quis eñĩ
nesciat. quã pspum fuit q͛ bãt paul᷒. a.
p̃dicatur̃ ĩ italiã ueniebat. si tñ uehem̃s
naufragiũ ptulit: Sȝ tñ nauis cordis
in maris fluctib; integra stetit.

Ch oc tũc suãdũ intellig̃. qñ int̃ subditos
aliqui ĩuenunt̃. quib; p̃lator̃ uita p
ficiat. qñ ñ sp̃alr̃ p̃lat̃ q̃rtur. ñ p alios
tuta p̃ cẽ eccl'e sal᷒. ne si deserere incipiat.
quib; p̃decẽ p̃ dicat̃ deo. Mercẽnãi aũt
7 quib; ñẽ pastor c̃ ñ s̃ oues p̃pe. uido 7 lupũ
.u. 7 dimittit. o. 7 f. Cũ uõ sp̃alr̃ q̃r. fugiã
exemplo x̃. qui a facie herodis fug̃ ĩ egip
tum fugiat exemplo pauli. qui a frĩb;
p murũ submissus ẽ in sporta. Vñ aug̃ ait.
Fugiat minist̃ xp̃i sicut xp̃s in egiptum
fug̃. fugiat qui sp̃alr̃ q̃r. dũ p alio firma:
eccl'e salus. C H inc ĩ dic̃ discip̃lis.
Si uos p̃secuti fuint̃ in una ciuitate. f. ĩ. a.
Ihc̃ 7 tñ abscondit se 7 exiuit de tẽplo. qñ
iudẽi tulerũt lapidẽ ut iacerẽ in eũ. hinc
ĩ aug̃ ait de eod̃ in p̃so. l. iiii. Ecce elon
gaui fugiens. Illũ tang̃ q͛ uitabat p̃seqñ
tes ũ occasionẽ ire demẽt. Et manebat
in deserto orans. in quo docebat nos ĩ se
creto ɔscientie quiescẽ cũ p̃ minim̃ amatis.

Cũ uõ ñ p̃lator̃ tãtũ. sȝ toti eccl'e sal' q̃ucit̃.
fides impugnat̃. nec ẽẽ ẽ ũ exciũso ascẽdat̃.
7 in die belli seip̃os murũ opponãt p̃ domo
dñi aĩãs suas ponãt. p̃ ouib; s̃s. ũ exẽ
plo sue passionis accẽdat̃. quos s̃ moẽ
doctrine dutti ɔ firmat̃ ñ ualȝ. Et hȝ qđ
de manifestis p̃secutioĩb; ẽ 7 aliũ gen᷒
p̃secutionis. quo ap̃ laborabat dicens.
Quis scandalizatur 7 ego ñ uror: hĩc
ĩ aug̃ in ps̃. c. i. Ossa fortes quor̃ frixor̃
sunt qui scandalizant̃. tantũ frigẽt
boni quantũ amat. hinc tõ ĩ p̃so. xxx.
Irascitur iust᷒ peccĩs palear̃. ñ tñ odit
inq̃ extiguẽt ocul᷒. Vent̃ p̃ tentioĩb; q̃ t̃
bant̃. qñ ñ corripi p̃ s̃ impu. q̃; ñ clamã.
quia defec̃ in dolore uita. uidẽs ñ p̃ ficẽ
q͛ p̃ dic. hinc tõ ĩ p̃so. lxvii. utrũq͛ gen᷒
p̃secutioĩs. distinguens. Vox ĩ tribulator̃
x̃. i. martir̃s. int̃ passi- õs p̃ ci litantiũ.
sȝ de capite p̃sumẽtiũ. Cũ ill'. uox iustioĩs.
cui ex cãritate habundãs iniq̃tas x̃ aõr̃.

passio ÷ ut loth corpoãlẽ p̃secutionẽ
a nullo in sodomis sustinuit: Sȝ amat̃
corũ cũ quib; habitabat. Ẽ g͛ p̃secutio
iusti. ut' a leone in impetu. t' a draco ẽ
in insidiis. Vñ om̃s clam̃. dñs ĩ adiutor̃.

C um aũt uiciis subditor̃ p̃lat̃ afflig̃.
aliqñ omĩũ ẽ una 7 insanabil' obstĩatio.
aliqñ mali inueniunt̃ bonis admixti.
Qñ boni simul cũ mal' habitãt. ñ s̃ debẽ
r ñ di boni p̃p malos. ñ p̃ ũse malos eui
tando. uim cam̃ quo fugim̃ ã gehennã
sȝ poti᷒ mali tolerentur p̃p bonos. Vñ g͛g
abel ẽẽ rennuit. quẽ caim malitia ñ e
x̃ cet. Ferrũ quippe nr̃e m̃tis ad acum̃
ñ pot̃ p̃ uenire uĩtatis. ñ h̃ alĩũ erasent
lima p̃uitatis. hinc ĩ aug̃. In boni tol'a
malũ 7 c̃. In fra de tol'andis mal'. in p̃ma
cã heticor̃ hinc idẽ ait. Maĩ malũ in
sep̃atione bonor̃ cõmittim᷒. quã in con
uĩctione malor̃ fugim᷒. Tali ñ impu
tat dñs sua peccã qui a ñ fac̃ aliena q͛a
ñ approbauit neglegẽtiã quia ñ tacu
it. Sup̃biã quia in unitate p̃mansit.
hinc idem in p̃so. l. iiii. Quis dabit m̃
pennas sicut colũbe ñ sicut coruo. Co
lũba a molestiis querit auolare. sȝ ñ
dilitionẽ amittit sȝ semp̃ gemit. Sic bo
ñ uult se sep̃are corpore. ñ amore. ab hĩ
quib; ñ pot̃ p̃ dẽẽ. sȝ aliqñ ligat̃ ñ uisco
cupiditatis. sȝ cura 7 offõ ut deserere
ñ possit. Tunc dicat. Cupio dissolui 7
ẽẽ cũ x̃. Sȝ manẽ necẽ ÷ p̃p uos. 7 sic ÷
mitũ ex desidio. Ecce elongaui fugiẽs
ñ loco. ne rũpatur cãitas bonor̃. ne p
dat excitiũ malor̃ quos dñs amisc̃ 7. iu
dã ap̃lis. C Q uem quãuis scir̃
futurũ ẽẽ malũ. tñ ad p̃dicandũ misit
7 ei eucharistiã dedit. docens in eccl'ã tol
lerãi malos. ñ obẽẽ bonis malor̃ ɔsor
tia. Qñ uõ om̃ũ subditorũ ẽ obstinata
malitia. ñ s̃ poẽ eis p̃latorũ p̃sentia. tẽ
ĩ corpore licẽ ab eis recede. ne 7 illor̃ ne
quitia semp̃ in deterius p̃ ficiat. Et isti
fructũ amittãt. quẽ de alior̃ p̃fectu
possẽ inuenire. Sic bãt bñdict᷒ deseru
isse leg̃. quos in necẽ suã unanimiẽ
uidãt ɔspir̃. hic ĩ. b. g͛g. p. diac̃ ĩ trogãti.
An liceat p̃lato g͛ge semel susceptũ de

deserere . in l. ii . dialogorum R. dicens .
Ibi aduna**ti** equanimiter portandi sunt mali .
ubi inueniuntur aliqui qui adiuuentur boni .
Nam ubi omnimodo fructus de bonis deest . fit aliquando
de malis labor superuacuus . Maxime si ex
circumiacentibus causis suppetant que fructum deo ualeant
ferre meliorem . Sepe agitur in animo perfectorum
quod silentio preterundum non est . quia cum laborem
suum sine fructu esse considerant . in loco alio
ad laborem cum fructu migrant . Unde ille quoque
egregius predicator qui dissolui cupit et cum Christo esse .
cui Christus est uiuere et mori lucrum . qui certamina
passionum non solum ipse cupit . sed ad tolerantia
etiam et alios accendit . in Damasco persecutionem
passus ut potuisset euadere murum . funemque
sportam quesiuit . seque latenter deponi uo
luit . Numquid nam paulum dicimus mortem
timuisse . quam se ipse pro Ihesu amorem testatur appe
tere . Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum ad
esse conspiceret . et grauem laborem se alibi cum fru
ctu seruauit . fortis enim preliator dei teneri
intra claustra noluit . certaminis campum quesiuit .

Multorum auctoritatibus apparet quod uiuenti
bus episcopis alii possint substitui . et quod non .
Quod autem iste ualitudine recepta . suam
repetit cathedram . nulla auctoritate ra
tum habetur . Celebrationem uero sacrificiorum sicut
infirmitatis causa dimisit . ualitudine re
cuperata . exequi non prohibetur . Unde alex. ii . scribit
gebonardo iuuauensi archiepiscopo .

De quodam presbytero qui caduco morbo laborabat .

In litteris tuis continebatur sic . hic clericus nomine
habet presbyterum . sed quia caduco morbo laborat .
et ipsi in presentiarum hic agnouimus . non ausi fuimus
concedere sibi ut offerret uel missam celebraret .
Quia uero non languor in culpa est sed haec re .
auctoritatis in nostro decreto consulendo celibauimus .
Consulimus itaque ut si frequenter hoc morbo tangitur
ab oblatione et missarum celebratione omnimodo
prohibeatur . Innocens enim est et pietosus . uel in confectione
omni eucharistie . modo uicem epilentico cadat .
Sed ubi dei misericordia conualuit . quoniam non culpa . sed infir
mitas est in causa . eum sacrificare non interdicimus . Item Gregorius
Lasino et fortunato episcopis . et rustico . A regimine

Super foro suspendatur ecclesie qui terra frequenter eliditur .
populensis ecclesie clerici una cum sabino et po
lagio laicis per suggestionem reserant presulem
suum grauiter quadam necessitate uexari . cum cum dicere

rent in casione frequenter elidi . quod nec scanda
lum fidelibus uidetur ingerere . Ecclesiam dei ubique
positam hac offensione turbare . perpue cui eodem
ipso uolente . huc se precessisse firmaret ad di
lectionem uestram direximus scripta . Ut ecclesie in tali
casu rector tenetur astrictus uisitationem congrua
reddentis . Uerum quia nunc eodem tempore huc uenit
pontifex . falsa quoque omnia de se iactata disseminat
sub diuinum contemplatione iudicii . uerecque
conscientie estimationisque respectu . rerum fide
sollertissime perquisita . scilicet si aliquando uel in domo
uel in processione uel in aliquo quocumque loco probatur re
pente collapsus . uocemque dedisse confusas . et spumas
ore iactasse . quanta fieri per examinationem queat .
Quod tamen sibi non possit aliquorum factum testifi
catione firmari . sibi numquam contigisse dicatur .
non putandum est per se sufficere . sed certum manife
stumque documentum . quia de tanta re non sequimus
agnoscendum est . faciat re tua dilectio frater rustice fui
moris . et apta magno pontifici . uel cum uel xxx .
diebus tecum esse constituas . cumque cambus in dif
ferent uti necessariam probationem compellas .

In octaua causa de episcopis agitur qui successores
sibi et excessio instituunt . uel de episcopis agitur qui
gradum susceptum meritis adornant . qui di
gnitatis officium aliquando laudabiliter refugiunt .
ubi et ostenditur quod in electione episcopi seu ordina
tione persone desideratur presentia uel omnis sciant
et cum sint quam prestantiorem ex omni populo que do
ctior qui sanctior qui in omni uirtute emi
nentior ille eligatur ad sacerdotium . Ibidem et
ostenditur quod neque explebere quam sepe maiori
oribus aut gratia aut pretio fortasse excitata
mouui solet . nec et ex ipsis sacerdotibus ad eli
gendum episcopum aliquis se idoneum iudicare
debet non cum oranti et petenti ad domino reuelet .
Agitur et in ea de his quos non deus elegit
sed mala merita deposcunt . qui sua querentes non que
Ihesu Christi . qui de episcopatu intumescunt . et pu
tant se non dispensationem sed imperium consecutos
de quibus ibidem ostenditur . quod sicut regina
austri iudicata est homines temporis sui . et
niniuite condempnabunt iudeos qui contempserunt
saluatorem . sic tales iudicabuntur . a plebe
sibi commissa . Ostenditur et in ea quod amicorum
parentela in episcoporum electione conualescere non
debent . quod in suscipienti antistitis causa communi uti

Si alius est qui uult sibi ipso postulante alium episcopum de
dicari . alius qui id alius non accepit . In primo casu re
petere non ualet sicut hic dicitur . In secundo potest sicut dicitur de saldo
habetur

J. xvii. q. i. Cū
sal. ce.

Q. II.

S. parte i. di. xxxiii. Cont.

Quod licet plerisque subditos suos deserere. R. ii.

litati neglecta nullus suo uiuere debet, et prospicere.
Item quaeritur de his qui post electionem pro incepta de ecclesie iuramentum prestant, an sint habendi simoniaci uel non. De clericis quoque qui ante exitum cause ab episcopo accusato discedunt. De eodem episcopis quoque accusati, et ad sedem uocati, sine litteris apostolicis ad suam redire nituntur ecclesiam.

IN EXTREMIS AGENS

Quidam episcopus successorem sibi ex testamento instituit. Iste suorum amicorum patrocinio in eundem episcopatum eligitur. Post electionem pro indempnitate ecclesie canonicis iuramentum prebuit. Accusatur de symonia tamquam munus ab obsequio prestitit. Ante tempus sententie clericis suis delinquitur. Sine litteris apostolicis ad ecclesiam suam redit. Queritur an liceat episcopo successorem sibi instituere. Secundo an amicorum patrocinia in electione debeant conualescere. Tertio an sit habendus symoniacus, qui post electionem sibi iuramentum canonicis prestat. Quarto an liceat clericis ante sententie tempus ab episcopo suo discedere. Quinto an sine litteris apostolicis debeat redire ad propriam ecclesiam. Quod autem episcopo successorem sibi instituere liceat, exemplo Zacharie pape conuincitur. Qui Bonifacio Maguntino archiepiscopo permisit adiutorem sibi statuere qui eo defuncto in plenitudine potestatis succederet. Item exemplo Symachi pape dicentis. Si transitus pape inopinatus euenerit, ut de sui electione successoris non possit ante cerni, apparet quod episcopi successorem sibi instituere possunt. Item exemplo beati Petri illud idem probatur, qui beatum Clementem sibi successorem instituit. Unde Iohannes III. scribit episcopis Germanie et Gallie.

Quod Petrus Linum et Cletum sibi adiutores

Si Petrus princeps apostolorum adiutores asciuit, sibi asciuit Linum et Cletum, non tamen potestatem pontificii aut ligandi aut soluendi normam eis tradidit. Sed successori suo Clementi qui sedem apostolicam post eum et potestatem pontificalem tradente sibi beato Petro tenere promeruit. Linus uero et Cletus ministrabant exteriora, princeps autem apostolorum Petrus uerbo et orationi instabat.

Sed in Antioceno concilio huic idem fieri prohibetur, in quo sic statutum legitur. Episcopus successorem sibi constituere non debet.

Episcopo non licet pro se alium sibi constituere successorem, etiam si ad exitum uite perueniat. Quod si tale aliquid factum fuerit, irritum sit huiusmodi constitutum. Seruetur autem ecclesiasticum ius continens, non aliter oportere fieri, nisi cum sinodo et iudicio episcoporum, et electione clericorum, qui post obitum quiescentis potestatem habent eum qui dignus extiterit eligere et promouere.

Item ex concilio martini pape. De eodem.

Episcopo non liceat ante finem uite alium in loco suo constituere successorem. Si quis hoc usurpare temptauerit, talis constitutio irrita erit. Non enim aliter fieri oportet, nisi cum consilio et iudicio episcoporum, qui post exitum precessoris potestatem habent dignum eligere. Item Ylari pape. De eodem.

Plerique sacerdotes in mortis confinio constituti, in locum suum feruntur alios designatos nominibus subrogare, scilicet ut non legitima expectetur electio, sed defuncti gratificatio pro prebatur assensu. Quod quam graue sit estimate. Ab uniuersis accedamatum est. Hec presumptio numquam fiat. Quod di fuit ab homine dari non possit. Item.

Moyses amicus dei, cui facie ad faciem locutus est dominus, potuit itaque successores principatus filios suos facere, et posteris propriam relinquere dignitatem. Sed extraneum de alia tribu eligit iudicem, ut sciretur principatum in populos non sanguini deferendum esse sed uite. Ac nunc cernimus plurimos hanc rem beneficium facere, ut non querant eos in ecclesia columpnas erigere quos plus cognoscant ecclesie prodesse, sed quos uel ipsi amant, uel quorum sibi obsequiis deliniti, uel pro quibus maiorum quispiam rogauerit, et ut deteriora taceam qui ut clerici fierent muneribus impetrarunt.

His omnibus auctoritatibus prohibentur episcopi successores sibi instituere. Sed aliud de sui successoris electione cum fratribus deliberare, aliud ex testamento tamquam sue dignitatis heredem sibi querere. Illud fieri permittitur, hoc autem penitus prohibetur. Illud autem beati Petri, ab illis ualet in argumentum assumi, qui tales sibi substituunt qualem sibi successorem beatus Petrus quesiuit. Uerum quia officium non uite, sed sanguinis cepit deferri ad episcopatum, tales quoque sibi successores querere ceperunt qui uel odiosi populis

ut' ap̄lebe docendi inuenirent' sacris cano
nib; constitutū ē. ne quis sui officii
quērat successorē. s; p electione qrat'.
qui eorum utilitati deseruiat digne. q
illorū utilitatē n̄ sua lucra q̄rat. qui x̄
sem̄ uelit suscitare. n̄ s diuitiā ɔg̃gat'.
Quod qui facē contēpserit. uirt ab eccl'a
repudiat'. Un̄ aug̃ in l'ɔ maniche os. Q;
s atq; eccl'e pe utroq; pede calciat' itellig̃.

Olim iuss' ē fr̄ p̄ mortui fr̄is uxorē ducē.
ū n̄s fr̄i illi suscitare sobolē eiusq; noīe
uocari q; in nascetur. Quod si recusaret
discalciat' uno. p. ɔ spui solebat i facie.
Nunc euangl'ii qui q; p̄dicator ita deb;
in eccl'a laborare ū defuncto fr̄i. i. x̄ suscit;
sem̄ qui p nob̄ mortuus ē. 7 q; suscitatū fu
it. ei nom̄ accipiat. At uō qui elect' ab
eccl'a ministium eūg̃lii s; andi renuīt
ab eccl'a tn̄ā digne mito q; ɔtēpnit'. Q; H
7 s̄ p oē. 7 eccl'e bn̄. intellig̃ utroq; pede cal
ciatus. Un̄ illū. Quā. s. pedes. e. bona. Q;
aūt curā lucrandorū refug̃ alioz decalci
ati illius n̄ figātū significauit. S; i se in
pletū portauit obp̄brum. It̄ gg̃ i regist'.

Locus regiminis si considerantib; ē negād'
ita fugientibus est offerendus.

S̄. di. xl. Antiochia
S̄. di. lxxiii. v̄. c̄.
S̄. ca. i. q. vi. Sic ll'
J. xxiii. q. iiii. Displi

In sc̄ptis uris uos magnop̄e requiē q̄sisse
narratis. s; p hoc ad pastoralem sollici
tudinē uos congrue uenisse ostendit.
quia sic loc' regiminis desiderantib; negād'
ē. ita fugientib; offerend'. Et sic sc̄ptū ē.
Nec quisquā sumit s honorē. s; qui uo
cat' a dō tāquā aaron. 7 rurs' idē eḡgi p
dicator dicit. Si un' p omnib; mortu' ē
g̃ om̄s mortui sūt. 7 p omib; x̄ mortu' ē.

S̄. i. q. vi. R̄. Sic isq.

Sup̄ ū qui uiuunt n̄ iā s uiuāt. s; ei q p
ipis mortuū ē 7 resurrex̄. Et pastori
sc̄e eccl'e dr̄. Symon iohis amas me.
pasce oues meas. Ex q̄b; ūb collig̃ q;
si is qui ualz oīptis di oues renuīt
pascē ostndit se pastorē sūmū n̄ amar̄.
Si H unig̃ patris p explenda utilitate oīū
de secreto patris ad publicū nr̄m egss' ē. Nō
q dicturi sum'. si secrētū nr̄m p̄oim' utili
tati p ximoz. Quies itaq; nob̄ ex corde
appetenda ē. 7 tn̄ p multoz luc' aliqn̄ p
ponenda. Nam sic toto desid'io debem'
occupationē fugē. ita si deēst q̄ p̄dic;
occupationis on' libn̄ti necēē ē humeō
subire. Quod ex duorū p ph̄az ope doce
mur. quorū unus p̄dicationis offm̄ ui
tare conat' ē. 7 alt' appetiit. nā mittiri se
se dn̄o ieremias R. dicens. A a a dn̄e ds̄
nescio loqui q; puer ego sū. Et cū omps
ds̄ p sonā ad p̄dicandū quēr; dicens. q̄
mittā & quis ibit ex nob'. Ultro se ysaia
optulit dicens. Ecce ego mitte me. En
ab utrisq; extius diūsa uox p dit. s; n̄a
diūso fonte dil'tionis emanauit. Duo
quippe sunt p̄cepta caritatis dī 7 p ximi amor.
P actiuā ig̃ uitā p dēē p ximis ds cupiēs
ysaias officium p̄dicationis appetit. p ɔ
tēplatiuā uō ieremias amori ɔditoris
sedule inh'ēre desid'ans ne mitti ā p̄di
candū debāt ɔdicit. Quod g̃ laudabilit'
un' appetiit h laudabilit' alt' expauit. Iste
ne tacite ɔtēplationis luc' loqndo p'ēt.
Ille ne dāpna studiosi op'is tacendo sentire.
S; hoc in utrisq; ē subtilit' intuendum.
quia 7 is qui recusauit plene n̄ restitit.
7 is qui mitti uoluit an̄ se p altaris cal
culū purgatū uidit. Ne aū n̄ purgat'
audire quisq; sac' mist'ia audeat. aut
quē sr̄na g̃ elig̃ sub humilitatis sp̄e sr̄
be ɔdicat. Item in moralib;. Locus delec
tionis in uoto dignitati sep̄ sit in necessitate.

Sciendū sū op̄e ē q; obedientia aliqn̄ de suo
aliquid n̄ habuīt nulla aliqn̄ sive suo
aliquid n̄ habuīt minima. Nā cū h'

J. xvi. q. i. Nos aūt

moi success' p̄cipit' cū loc' sup'ior imp'at'.
his qui ad p̄cipienda h obedit. obediētie
s uirtutē euacuat. si ah' ex p̄o anhelat.
neq; H se sub obedientia dirig̃. q ā p̄cipi
enda h' uite p sp̄a libidin p̄e ambitionis
s uit. Rursus cū mundi despect' p̄cipit'.
ꝯ p̄bra adipisci 7 ɔtumelie iubn̄t'. n̄ ex se
ini p̄o ai' appetat. obedientie s mitū mi
nuit. q ā ea q̄ in ēac uita despectas. īuit'
nolensq; descendit. Et paulo fr̄i' obedi
entia uictimis iure p̄onit'. q; p uictimā
aliena caro. p obedientiā ū uoluntas
p pa mactat'. Q ɔ ariolandi pecm̄ i obedi
entia ēē monstrat'. Ex a diūso g̃ meli' ostn̄

S̄. di. lxxxi. Si q pbri

dr̄ q de laude ei' sentiat'. Si H quasi peccm̄
ariolandi ē repugn̄re. 7 q̄i scel' ydolatrie
nolle aqesc̄e. sola q̄ fidei mitū p̄sidz. obe

dicentia ē. sine qua quisq; infidel' conuincit'
ꝗ si fidelis ee uidatur. It aug. Qui pēē
et ñ pdēē desidat epari non liceat.
Qui epatum desidat bonū opus desidat. expo
nē uoluit quid sit epat'. quia nomē ē opi
ñ honoīs. Grecū itaq; dictū ē uocabulū
S. di. xxi. Cleros — q̄ ille qui pficit' illis quib; pficit' sr intn̄
dit scil' curā eorū gerens. scopos quippe
intentionē. ḡ epōs si uelim' latine sup
intendn̄tes possum' dīc. ut intelligat
S. d. xl. Multa — ñ se epm qui pēē dilexit. ñ pdēē. Itaq;
a studio cognoscende uitatis nemo phi
betur. q' ad laudabile ptinz otium. Loc'
uō supior sine quo regi pp ñ pōt. et si ita te
neatur atq; amministret' ut dec;. tn̄ inde
cent' appetit'. Quā obrē otiū scm̄ querit
caritas uitatis: negotiū iustū suscipit
necessitas caritatis. Quā sarcinā si null'
imponit. pcipiende atq; intuende uacan
dū ē uitati. Si aūt imponit' suscipienda ē
pp necessitatē caritatis. Sz nec sic oīm' ui
tatis delectatio desenda ē. ne subtrahat'
illa suauitas. et opmat' ista necessitas.
It petr'. Pingenio discentium doctor
moderetur u̇ba doctrine.
Oportet eum qui doc; et instruit aīas rudē
ee talem ut pingenio discentiū sem et
ipm possit aptare. et u̇bi ordinē pauidi
entis capacitate dirigē. deb; ḡ ā pme
ee erudit' et doct'. irrephensibil'. matur'
paudus. sicut ipi pbastis fore clemtē
hunc pme. Itē eusdem. Quomib; pēē
S. si uolūs ee tanquā platus omib. — Clemens si tāquā singlos releuaē ētendat.
omib; pēē uoluis singlos put potueis
iuua. et singulos releua. qui et singlōz
onus ac sollicitudinē portas. It ier.
Contra xpm faciunt. qui grē ñ miitis
gradum ecclasticum tribuunt.
Quiuos spnit me spnit. Ex quo manife
stū ē. qui apli legē contēpta ecclasticū
gradum ñ mitis uoluit alic' deferre sz
grē. ꝯ xpm facē q q̄ l pbr in eccl'a sit ꝯsti
tuendus p aplm suū in seqntib; execut'.
Itē ier. in libl leuitici. Ad sacrdotium ñ
eligatur nisi qui ceteris et doctior et sctior
habeatur.
Licz ḡ dns de constituendo pncipe pcepist.
S. di. lxiii. Quanto — et dns elegisst. tn̄ ꝯuocat' et sinag. Reqrit'
S. i. q. i. Ordinatio — enī in ordinando sacdote et pp̄ sentētia.

Ut sciant oms et cti sint. quia qui pstan — S. p. i. di. lxiii. plebs di.
tior ē. ex omni pp. qui doctior. qui sanc
tior. qui in omni uirtute eminentior
ille elig' in sacdotiū. et h astante pp. neq;
p̄modū retractatio. Cui quā ne quis sc̄
pul' resideat. hoc ē aūt q' apl's pcipit
in ordinatione sacdotis dicens. Opor
tet aūt illum et testimoniū hr̄e bonū
ab his qui foris sūt. Ego tn̄ et amplī' ali
quid uideo in eo q' dicit quia ꝯuocauit
moyses omēm sinagogā. hoc sit colli
gē oms aī et in unū ꝯggaē oms uirtutes.
Ut cū smo de sacdotalibus sacramtis ha
betur. uigilent oms aī uirtutes et intn̄
te sint. nichil in eis sapiē. nichil scien
tie. nichil desit industrie. s assit oīs
multitudo sensuū. assit oms ꝯgga
tio scārū cogitationū. Ut quid sit pon
tifex. quid unctio. quid indumta eī
ꝯferens. intra sacrariū cordis sui pō
sit aīrē. Item ex libro nūoz.
Pp̄li gubnatio diuina electione pretur.
Si ḡ tantus ille actat' moyses ñ pmit
tit iudicio suo de eligndo pp pncipe.
de ꝯstituendo successore quis erit qui
audeat. l' explebe. que sepe clamorib;
ad grām: Aut' ptiū fortasse excitata
moui sol; l' ex epis et sacdotib; quis eēt
qui se ydoneū ad hoc iudic;. ñ sicu id
ranti et petiti a dño reuelet'? Sic ds dīc
ad moysen. Assume ad te met ipm ihesum
filiū naue. hominē qui hr̄ spm dī in
semet ipō. et inpones man' tuās sr eū. &
statues eū corā eleazaro sacdote. et pcep
to dato eī in conspectu toti' synagoge.
et pcipiē de ipō corā eis. et dab' claitatē .t.
sup illū. ut audiant illū filii isrl'. Audi'
euidenti ordinationē pncipis pp. tā
manifeste descptā. ut pene expoītione
ñ egeat. Nulla h pp acclamatio. nulla h
ꝯsanguinitatis rō. nulla ppinqtatis ha
bita ꝯtēplatioē. ppinqs ... agz et pch oz relin
quat' hereditas. Gubnatio pp illi tdat'.
quē ds elig. hominī. s. tali. q hr̄ sic scpt
audistis in semet ipō spm dī. et pceptadiīc
spectuei s. et q moysi ualde not' et familiai;
sit. i. iq sit claitā legi et scietia. ut possit eū
audire filii isr. It ḡḡ. cuib; neapolim.

S. p. i. di. Lxiii. Capitulo ultimo.

Nec ex favore sed ex iudicio debet venire.

Hec novum nec reprehensibile est. de electio. in eligendo epo pp se vota in duas partes dividere. Sed grave est qn huiusmodi causis. non ex iudicio. sed ex solo favore veniu elec.

Cum aut gubnatio ppi ei tradi iubetur. q eos eleg datur intelligi. q aliqn quib data traditur quos eos n eleg. Vn ieronimus.

Non ex arbitrio dni aliqndo datur pnceps eccle.

Audacter fortasse aliquid dicimus. tn q scptu e oms n semp pnceps pp 7 iudex eccle p dei arbitrium datur. Sed ut mita ma te poscunt. Si mali sut actus nri. 7 opam maligna. in conspectu dei dant nob pnci pes scdm cor nrm. 7 hec de scptuis pbabo. Au di naq quid dns dicat. Fecerunt s regem 7 n p me. pncipe. 7 n p consiliu mm. Et h dictu videt. de saule illo que utiq ip dns elegit. 7 rege fieri iusserat. Sed qm n scdm dei vo luntate. sed scdm peccois pp mitu fuerat elect. Negat eu cu sua voluntate t consilio constitutu. tale g aliquid intelligam 7 in ecclis fieri. q apmitis. aut inulto. aut in ope potens. aut tribuit rector eccle. aut si malignu faciant pp in conspectu dni. tal eccle iudex datur. Sub quo fame 7 sitim pp patiatur. n fame panis. neq sitim aq. sed fame audiendi u bu dei. Item aug. Non sut filii sed mercennarii q honores ab hoib; appetut.

Sunt in eccla quida poiti. de quib; aps dic. sua qrentes n que ihu xpi. Non xpm gtis diligentes. n ppt dm querentes. tpalia comoda consequentes. lucris inhiantes. ho nores ab hominib; appetntes. h qn a mant apposito. 7 ppt hec sunt eo: Qsquis tal e mercennari e. int filios se n computet.

Non g qui pficiunt sep cus meliores intel ligunt. Item ier. Ex electione n pficiun tur epi sed comprobantur.

Illu in ferendu e a ui eos qui de epatu intu mescut. 7 putant se n dispensatione x sed impiu consecutos. quia n statim omib; hi meliores s: Qui cuq epi n fuint ordinati. Et ex eo q ipi electi s se mag existimat ap batos. Si aut peca filioru ab epatu ui tu phib;. qnto mag se unqsq considans: Et sciens quia potetes potent tormta pa tietur. retrait se ab hoc n ta honore qua

onere 7 alioru loci qui mag digni s n ambig occupare. Item eidem. P gradu sui offitii quequa meliorem ee oportet.

Quat eni edificatio e disciplo si intelligat ma gistro se ee maiore: Vn n solu epi. pbri. diacones. deb; magnope puidere. ut cunctu ppl̄m cui psident conusatioe 7 smoe peant. Verum 7 inferior grad. exorciste. lectores. editui 7 oms omino qui domui dei de suiunt. quia vehement eccla x destruit. me liores laicos ee qua clicos. Itē. ppls iudica

S. di. xxviii. C. vlt. cc. Sed iudicare prelatos ppli dicunt non iudi cii potestate. sed melio ris facti com paratione

Vereor quod bit epm sua offitia n agnte. regina austri veniens a finib; tre audie sapientia salomonis iudicatura: hoes tpis sui. 7 viri niniuite acta penitentia a pdicatione ione. contepnabit eos: qui maiore 7 iona salvatore contepser. sic ppti mi in pps epos iudic subtrahentes se ab ecclastico gradu 7 ea q epo conveniunt n ex centes. Item ambrosi in in epatioe ad ppl̄m. Qui clicos suos non corrigit ppl̄m corripere non valet.

Quid aut ego vos arguo. cu possitis me uno smone convince: convincor eni cui ac parte clicos ~~nob que nos ut~~ mag uitio egntes. Quod eni possu corrige filios. cu fris emdare n possim: aut qua fiducia suc censea laicis. cui a consortib; pudois u cun dia conticesca: Ego aut fre hec omib; loqr. sut aut quiq cte devoti. sut 7 alii negle gs. ego nemine noio conscientia sua uni queq conveniat. Item beda sr math. Epo ad salutem n sufficit moib; tuta pp adequi. | S. ii. q. i. Nom

Hec sufficere nob a salute arbitrem. sed turb neglignitiu. t quorulib; in doctor fire t actib; adequem. quib sacs litteris uni ca e. cedn dei parti 7 iuvandi regla pscpta. | S. di. xxv. Nc aut | S. di. lxi. Sacerdo | S. i. q. i. vilissi.

Nec g ut sup dictu e. tales sui officii suc cessores aliquis s querere phibentur epi alteri m pse successore s statue. ac desiguas noib; in loci suu aliu subrogare. Quod aut amicoru pattima in electioe aliq conva lesce n debeat. auctoritate b gg pbat. q i. iii. lib regit scbit antonio subdiacono dices.

Q. II.

In electione epi n muneru datio n aliq. Illu quide p omib; cure pattima cualescat. t sit. vi in hac elec. nec datio quib; cq mois intueniat p mioru: n quarulib; psoa

patrocinia conualescant. Nam si quorumdam patrocinio quisquam fuerit electus, uoluntatibus eorum cui fuerit ordinatus reuerentia exigente obedire compellitur. Sicque fit ut res illius minuantur ecclesie, et ordo ecclesiasticus non seruetur. Talem ergo te admonemus debere personam eligere, que nullius incongrue uoluntati deseruiat. Sed uita et moribus decorata tanto ordine digna ualeat inuenire. Item ad clerum mediolanensem.

In electione antistitis communi utilitati non suo

Soltimi filii officium nostrum lucro quisque prospiciat.

censura commoniti sua decem ut in suscipiendo antistite nullus uestrum neglecta utilitate communi suo lucro prospiciat, ne si quisquam propria commoda appetit friuola estimatione fallatur. quia ne libero iudicio personam sed personam examinat. mens quam cupiditas ligat. ʒ. di. iiij. Imitts

pensantes ergo que cunctis expediunt. ei quem uobis gratia diuina pretulit integerrimam semper in omnibus obedientiam prebete. Iudicari namque a nobis ultra non debet semel prelatus sed tanto nunc subtilius iudicandus est. quanto per nos modo iudicandus non est. C. Quod autem non sit bono symoniacus qui post electionem promittit ecclesie iuramentum prestat facile probatur. Aliud est enim ante electionem iuramentum facere, ut se facturum pacisci ad hoc ut eligatur. aliud est nulla precedente conuentione post electionem huiusmodi iuramentum offerre. Illud ab officio tamquam munus impensum dicitur. hoc autem consecrando nullum impedimentum generat. De hoc casu scribit pelagius clero catinensi.

Q. III.

Qui in episcopum eligitur debet ecclesie fiducialiter securitatem nulli facit.

Talia quidem iam a fratre et coepiscopo nostro eucarpum de uisitatione catinensis ecclesie scripta direximus, ut in eis iudicium nostrum potuissetis agnoscere. Verumtamen quia quosdam ibi non sana intentione sed prauis studiis dissensiones suscitare uestra et relatione cognouimus qui scientes se a capitulo non etate non scientia. non uite meritis posse produci, ab hoc tantum inquietare ecclesiam uoluit. Vt eis de his que excepta presumptas immunitate futuris permittitur epis. et sua rapine securitas ... ab tio. hec

uos duximus commonendos, ut dictum in electum diaconum factum et subscriptum ab omnibus quos uestra relatio designauit. ut ad nos cum predicti uisitatoris epistola et eodem diacono maturetis deprecante perducere. Et post pa.

Cum filius noster uir magnificus leo pretor uenisset. retulit nobis de singulis que illic motas. et quod pro uota totius ciuitatis in electo diacono concordarent. Unde quia de memorati uiri testimonio dubitatio omnino non presumitur. Ideo hic dictum est electum diaconum ad nos facite properare. ne expectetis ultra. ut admonitio ad eum debeat nostra destinari. Quem tamen ad curam dilectionem prestitui in hoc fraternitatem admonemus ne cui se aliquid dare, aut daturum esse promittat. Sed neque de ecclesiasticis prediis casis aliquam securitatem cuiquam facere audeat sui promittere. a quo quod facere episcopus ea quo directas permanere libere patiatur. Sciens quia si talem aliquid facere aut fecit non a nobis omnino permittitur. ipsa ualere permissio. et cum iudicium nostrum quo tempore habuimus dampno. pastoralis consecrationis ordinem promereri potius de ... ut in casu in gestis urbani secundi legitur. Post electionem

promittere ecclesie licet electo iuramentum prestare.

Artaldus arelatensis episcopus nerbonensis ecclesie suffraganeus romam consecrandus a domino papa urbanum uenit. Sed quippe archiepiscopus cum consecrare nolebat, quia post electionem suam probata ecclesie conseruanda canonicis iurauit, consecrationis itaque ab domino papa urbano ante purgationem huiusmodi iuramento. De iuramento quod canonicis nostre ecclesie feci post electionem, nullam conuentionem ante ut eligerer feci. Narbonensis uero archiepiscopus nullis precio criminis causam consecrationem meam omisit me sciente neque pro criminis conscientia suspicio quod a se a consecratione me repellat. ʒ. di. xxviij. ...

Q. IIII.

C. Quod autem clericus ante tempus sententie ab episcopo suo non liceat discedere probatur auctoritate symachi pape dicentis. Ante sententiam tempus non licet clericis

None directas uerba canonum ab episcopo suo discedere.

Quod clericus ab episcopo suo ante finitum tempus dubia suspitione discesserit, manifestum cum manere censura. Lex enim ecclesiastica pontificem ab aliis accusatum precipit sub luce obiecta confiteri. exigit non relinqui. ʒ. di. xvij. ...

Q. V.

S. Si in electis apostolicis episcopus accusatur consacra sede uocatur. a sua non recedat ecclesia. Vnon fiet propter accu.

A sede aplica eps uocat᷒ ad domū n̄ reuertat᷒ nisi purgatus ⁊ apl̄icis litt̄is instructus.

Quilibꝫ frm̄ pulsatus atq; ab hac sc̄a sede uocatus. Cum se nob̄ rep̄sn̄tauit n̄ p᷒ reuertatur quā bincelittis aplicis ł forma tis plenit̄ instructus atq; purgat᷒ sit si fuit un̄. Et p᷒quā domū reūs fuit. cognoscant uicini sui qualit̄ suā ⁊ alioꝝ cām h᷒ finierit. Quatenꝰ illā absq; ulla ambiguitate nuntiare ⁊ p̄dicare oībꝫ possit. Ab hac enī sc̄a sede a sc̄is aplis tuci tesn̄ch. ⁊ ubi ai epi uisi sunt. sic eoꝝ dispoī tioē ordinante. adño p̄mit᷒ s᷒ stituti. Sic h᷒ sc̄e sedis. cui᷒ dispoitioī eoꝝ cā ⁊ iudicia fuauer p̄tectione futuris tpibꝫ sūt ab omībꝫ adūsitatibꝫ semp̄ ubi. Un̄ culpant᷒ hii qui c̄ca fr̄s alit᷒ egiūt quā h᷒ sedis rectoībꝫ placē cognouimt.

IN nona cā de ep̄is excomunicatis ag᷒ qui tp̄ sue excōmunicat᷒ alios ordinar̄e p̄sumunt. utrū ordinatio q̄ ab eis facta ē ł electio q̄ n̄ a catholicis facta p̄bat᷒ aliquom᷒ rata possit habi. Ag᷒ ⁊ in ea de ep̄is. archiep̄is. p̄matibꝫ ł patarchis q clicos altius sin̄ littis p̄pe ep̄i ordinare p̄sumunt. de his ⁊ qui ordinatis an ab ep̄is s̄s in p̄pis ordinibꝫ recipi possint. Jn ea q᷒q; ag᷒ de patarchis ł p̄matibꝫ ⁊ cetis an clicos suos suffraganei ult᷒ inꝰsultis dānar̄e ualeant ł absoluē. q; saluo p̄uilegio romane sedis nulli facē licꝫ. n̄ forte cū suffraganei archiep̄oꝝ subditis s̄s ad malū fauē cep̄int atq; c̄ca eoꝝ correctionē negliḡs extiint. alias aūt sola romana ecc̄a sua auctoītate ualꝫ iudicar̄e de omībꝫ. de eiuō nulli ē iudicar̄e p̄missū. sic ⁊ clicos cuiꝰlibꝫ ecc̄e sua auctoītate ordinare ualꝫ.

ENTENTI A EX CŌMUNICATIOĪS notat᷒ q᷒dā archiep̄s aliquot clicos alti᷒ metpolitani ordiauit. quendā capellanū sui suffraganei illo inꝰsulto deposuit. atq; aliū in loco ei᷒ ordinauit. Querit᷒ an ordinatio q̄ ab excōicatis facta ē. aliquom᷒ possit rata habi. Sc̄do: an liceat ep̄o: archiep̄o. p̄mati ł patarche. clicos altius sin̄ p̄pis littis ordinare. Tertio an archiep̄s. clicos sui suffraganei. illo inꝰsulto dāpnar̄e ualeat. ł dāpnatos absoluē. Quod ordinatio que ab excōmunicatis celeb̄t᷒. nullas omnino uires optineat. n̄ etiā consecratio appellanda sit. testat᷒ gg̃ dic̄s. *Q. I*

Non pot᷒ appellaī cōsec̄tio q̄ fit ab excōīcatis

Nos consecrationē ordinationē nullom᷒ possum᷒ q̄ ab excōmunicatis ē hoībꝫ celebrata. Item excōicati illicite man᷒ imponit q; potestatē ordinandi n̄ h̄nt. Ubi aūt illicite manus inpoītio uuln᷒ infig᷒. un̄ retrāī necc̄ ē q; minime p̄bat᷒ ee collatū. Un̄ damasus pp̄ ait.

De eodem

PER illicitā man᷒ inpoītionē uulnera tū cap̄ illi qui uidebant᷒ aliqui accessisse habebant᷒. Et ubi uuln᷒ infixū ē. necc̄ ē medicinā adhibi. quā infixa. sanetur macl̄a. i. retrāi necc̄ ē q; legitime actū aut collatū minime p̄batur. Nam quom᷒ possit honorē retinē qui ab illo accep̄ qui potestatē n̄ habuit: legitime inuenire n̄ possū. Sed excōmunicati h᷒ intellign̄d̄is. qui in tpā sua ordinatioē penā excōicatioīs ꝯxeri. qui nūquā in sīo catholicoꝝ fuer᷒. Ceterū qui int᷒ catholicos p᷒ tepu tati s̄ si p̄modū excōicatioīs sn̄ītia notati fuint. ordinatioēs tn̄ eoꝝ ab ecc̄a misericordit᷒ tolleant᷒. Un̄ urban᷒. ii. sc̄bit dicens. Ordinationes ab excōicatis n̄ simoniace ex intia tolerant᷒.

AB excōicatis quondā tn̄ catholicis ep̄is ordinatos siquidē n̄ symoiace ordines ipōs accep̄. & sup̄ōse ipōs simoīacō n̄ fuisse ꝯstiit. adhꝫ si eoꝝ ł ligiosior uita ⁊ doctina p̄rogatiua uis fuit ap̄ im eri: penitentia indicta quā ꝯgruā duxis. in ip̄is q̄s accep̄ ordinibꝫ p̄manē p̄mittas. ad s̄riores aūt ꝯscendē n̄ ꝯcedim᷒. n̄ necessitas aut utilitas maxā flagitauit. ⁊ ip̄oꝝ sc̄ā ꝯūsatio p̄meruerit.

Vel illud Gregorii de nominatim excommunicatis intelligitur. quorum ordinationes sunt irrite. si eorum dampnatio non erat ordinandis incognita.

Unde item Urbanus ait. **Qui nominatim excommunicati sunt et qui aliorum sedem invadunt. alios ordinare non possunt.**

Ordinationes que ab heresiarchis nominatim excommunicatis facte sunt. et ab eis qui catholicorum adhuc viventium episcoporum sedes invaserunt irritas esse iudicamus. nec probare valuerint se cum ordinarentur. eos nescisse dampnatos. Qui vero ab episcopis quondam quidem catholice ordinatis. sed in scismate a romana ecclesia separatis consecrati sunt. eos nimirum cum ad ecclesie unitatem redierint. servatis propriis ordinibus misericorditer suscipi iubemus. si vita et scientia eos commendat. Amodo vero quicumque a predictis scismaticis scienter romane ecclesie adversarius se ordinari permiserit nullatenus hac venia dignus habeatur. Quamvis autem misericordie intuitu magnaque necessitate cogente hanc in sacris ordinibus dispensationem constituimus. nullum tamen preiudicium sacris canonibus fieri volumus. sed optineant proprium robur. et cessante necessitate. illud quoque cesset. quod factum est pro necessitate. Ubi enim multorum strages iacet. subtrahendum est aliquid severitati.

S. i. q. i. Si qui a symoniacis

S. i. q. i. Quod pro re

I. xxiii. q. iiii. Ipsa

Electio que non a catholicis facta fuit. irrita esse probatur. Unde Gregorius scribit Mediolanensibus.

Irrita sit electio que non a catholicis facta probatur.

Nos in hominem qui non a catholicis eligitur. nulla prebemus ratione consensum. nec si alicuius usurpatione factum fuit in locum vel ordinem illum sacerdotis non suscipimus.

Q. II.

S. p. i. di. lxi. Cap. i.

S. vi. q. iii. c. i.

I. xvi. q. iii. Inter me

I. xiii. q. i. c. i.

Quod autem episcopus vel quilibet superiorum clericos alterius sine propriis litteris ordinare non debeat. Calixtus papa scribit dicens. **Alterius ecclesie parrochianum nullus iudicare presumat uel excommunicare.**

Nullus alterius terminos usurpet. nec alterius parrochianum iudicare vel ordinare. aut excommunicare presumat. Quia talis iudicatio vel ordinatio. aut excommunicatio. vel dampnatio. nec rata erit. nec vires ullas habebit. Quoniam nullus alterius iudicis nisi sui sententia tenebitur. Unde dominus in evangelio loquitur dicens. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt patres tui. Item. **In alterius ecclesia non evocatus nullus aliquid agere licet.**

Nullus primas. nullus metropolitanus nullusque reliquorum episcoporum. alterius adeat civitatem aut ad possessionem accedat. que ad eum non pertinet. et alterius episcopi parrochiam. super eius dispositione non vocatus ab eo cuius iuris esse cognoscitur. vel quicquam ibi disponat. vel ordinet. aut iudicet. si sui gradus honore potiri voluerit. Sin aliter presumpserit. dampnabitur. Et non solum ille. sed cooperantes. et consentientes ei. Quia sicut ordinatio. ita eius iudicatio. et aliarum rerum dispositio prohibetur. Nam qui ordinare non potest. quomodo iudicabit? nullatenus procul dubio iudicabit. aut iudicare poterit. Item ex concilio antioceno. **Ad ordinationem ecclesiarum vel clericorum alterius episcopi non ab eo invitatus non accedat episcopus.**

Nullum episcopum audere debere ex alia provincia decernimus. in aliam transitum facere. et ordinare aliquos in ecclesiis. aut proferre ad sacrum ministerium nec ab aliis illuc attrahatur episcopus. nisi forte per litteras rogatus abierit. Non solum a metropolitano sed ab his qui cum eo sunt omnibus ipsius provincie episcopis. Quod si nullo invitante inordinate pervenerit. et aliquos illuc ordinare presumpserit vel que sibi ecclesie competentes non sunt. qui a se minime pertinent usurpare temptaverit. vacua quidem et inania erunt omnia que gesta sunt. Ipse vero huius indisciplinati ausus et irrationabilis incepti. dignas causas exponat. tamquam depositus a sancta synodo. et propter huiusmodi presumptionem iam prodampnatus. Item ex eodem. **Ad ordinationem ecclesie que sibi commissa non fuerit minime accedat episcopus.**

Episcopus non debet in alienam irruere civitatem. que illi probatur non esse subiecta. neque in regionem que ad eius curam minime noscitur pertinere ad aliquem ordinandum. neque presbyteros. aut diaconos. constituere in alios episcopos pertinentes. nisi forte cum voluntate et testimonio proprie regionis episcopi. quod si quispiam horum tale facere voluerit. irrita quidem erit huiusmodi ordinatio. et quia male usurpavit. a synodo arguatur. Nam si ordinare non potuit. nullatenus in alios pertinentes iudicare presumat. Item ex synodo constantinopolitana. **Non accedant episcopi ad ecclesias que sunt extra eorum diocesim.**

S. di. lxxi. c. i.

S. vii. q. i. Episcopus in

I. xvi. q. iii. Inter me

Episcopi qui extra diocesim sunt ad ecclesias que extra terminos eorum sunt non accedant neque confundant et permisceant ecclesias. sed regulas constituta. Alexandrie quidem episcopi ea que sunt in egypto tantum gubernent. Orientis autem episcopi solius orientis curam gerant. servatis honoribus primatus ecclesie antiocene. qui in regulis nicene synodi continentur. Et asiane

diocesis epi. ea que sunt in asia. et qui asianam tantummodo diocesim ptunt gubnent. Ponti aut epi. pontice tm diocesim hnt curam. traciewo. ipius tmm tracie. Item. Decretū.

Non inuitati epi ultra diocesim accedere n debent. s ordinandis aliquibus l quibus cumque disponendis ecclasticis causis. s uata regula que supscripta est de una quaque diocesi. Manifestū n aque est. q p singlas quasque puincias puincialis synod amministrare et gubnare omia debeat. s ea q s in nicena syno do definita. C. His auctoritatibus phibentur quilibus epi clicos alteri ordinare. Sed querit si contingat eos aliquibus sacros ordines distribuere. an ordinati ab epis suis in p̄us ordinibus recipi possint. De his ita scribit urban eps ugoni lugdunensi archiepo. Clici ab epo alterius parrochie ordinati a ppo in suis ordinibus recipi possunt.

Lugdunensis parrochie clicos qs contra statuta canonū ab alterius parrochie epis ordinatos. litterarū tuarū significatione monstrasti cū in graduū suorū honore recipere religionis tue prudentia potest. si eos aliam canonice. et sin puitate aliqs ordinatorū stituti. si n corū uita pbabile iudicauerit. gratie p spectis pmeri. Legimus quippe scm epiphaniū epm ex diocesi sci iohis crisostomi quosdā clicos ordinasse q s eos uir omino n fecisse. sicis detrimētū foret ppi dicet. Quos g recipiendos mo datō tua arbitrata fuit. in iuncta satisfactionis gra. p ecclā quam offenderunt cognita penitentia. miseratiois intuitu. in suo q honore recipies. salua i oib sacrorū canonū disciplina.

Q. III. Quod archieps clicos sui suffraganei illo in consulto dapnare ualeat. l absoluere. sic uidetur posse pbari. Sic ē toti epatui ecclie in potestate s epi. sic et eccle toti archiepatui ā diocesim ptinet archiepi. uocantē enī epi a metropolitano i partē sollicitudinis. n i plenitudinē potestatis. Sic q ppe uices suas eis inpttit. u potestatē suā s n adimat. Unde et sine ei consilio nichil eis agē licet. sic i s mart pp legitur. Nec epi sine metropolitani scia nec ille sine consensu eorum aliquid agere debet.

Per singlas puincias oportet epos cognoscere metropolitanum suū. et ipm p mat curā suscipe. Nichil aut agē reliquos epos p̄t eū s q antiquitus a patribus constitutū tenet in canone. pp q et metropolitan nichil psumptiue assumat. absq consilio ceterorum. Item ex concilio anciocheno.

Sine metropolitani scia ext̄ sua diocesim

Per singlas puincias. epos nichil agat epc singlos oportet. ipm metropolitanū q p curam et sollicitudine toti puincie suscepisse. pp q ad metropolitanā ciuitatē abhis qui causas hnt concurrant. Qua pp placuit eū et honore pcellere. et nichil ultra sine ipo reliquos epos agē. scdm antiquū patrū nrorū canonē. n hoc tm quintus cuiusque eccle p sua diocesim competit. Unū quemque enī oportet epm hre sue diocesis potestatē. ut regat et gubnet. s competentem singlis reuerentiā et puidentiā gerat ois regionis que sub ipi ē ciuitate. Ita ut et ordinare eis pbros et diaconos. pbabili iudicio liceat. et de singlis ipi regionis causis cū moderatione et ponde disceptare liceat. Ultra aut nichil agē pmittitur. citra metropolitani epi conscientiā. Nec metropolitan sine ceterorum aliquid gerat consilio sacerdotū. n forte epi iconomos in eccla sua ordinare contēpserint. Vñ in. vii. synodo legitur. Metropolitanus constituat yconomos qs epi hre neglexerint.

Cum psimus debitores oms sacras reglas custodire. et ea que dicit in unaquaque eccla yconomos ee debere. mois omibus inuiolabiles suare debemus. Et si quidē unusquisque metropolitan in sua eccla constituit yconomū bñ utique ē. Sin aut: ex auctoritate p̄ a constantinopoleos epis licentia ē ponendi yconomos in ei eccla. Similiter et metropolitanis si epi qui sub eis s. n satagūt yconomos statue in suis ecclis. Id ipm suandū ē in moasteriis.

Probat illud etiā exemplo apli. qui fornicatore corinthiū in penitentē satane tradidit. p ea penitentē eccle reconciliauit. h tm scribens corinthus. i. s. et ii. ep. u excōicato n coicare. et reconciliato socia caritate copularent. Sed et pbatur auctoritate multorum. Attingi n pp. Metropolitanus sine cōnsensu epōrū uel p̄.

Saluo in omibus romane scta aliē eorum n audiat eccle puilegio nllus metropolitan absque ceterorum cās.

s. d. xviii. c. iii.
s. d. xii. c. s.
s. d. xcvi. c. i.
s. d. lxxxviii. Iura
S. vii. q. i. Anacletus.
Epo in

omnium comprovincialium episcoporum instantia aliquorum audiat causas eorum. quia irrita erunt aut acta, quam in conspectu omnium eorum ventilata. Et ipse si fecerit cohercetur a fratribus. Item Anicius papa. de — eo — de.

Archiepiscopus nichil de episcoporum causis aut aliis communibus iuxta statuta apostolorum absque cunctorum illorum agat consilio. nec illi assumant nisi quantum ad suas pertinet parrochias sine suo consensu. Quoniam tali gaudet concordia altissimus, et glorificatur in membris suis. Item d. de eod.

Si autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, et sine omnium comprovincialium presentia vel consilio episcoporum aut causas eorum aut alias causas nisi eas tantum que ad propriam suam pertinent parrochiam agere aut eos gravare voluerit, ab omnibus districte corrigatur ne talia deinceps presumere audeat. Si vero incorrigibilis eisque inobediens apparuerit, ad hanc apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia referri precepta sunt, eius contumacia referatur. ut vindicta de eo fiat, et ceteri timorem habeant. Item Calixtus papa.

s. iii. q. vi. Dudum

Nullus primas. nullus de — eo — de. metropolitanus diocesianam ecclesiam vel parrochianum aut aliquem de eius parrochia presumat excommunicare vel iudicare. aliquidve agere absque eius consilio vel iudicio. sed hoc observet quod ab apostolis ac patribus et decessoribus nostris est statutum, et a nobis confirmatum, id est: si quis metropolitanus episcopus, nisi quod ad suam solummodo propriam pertinet parrochiam, sine consilio et voluntate omnium comprovincialium episcoporum extra aliquid agere temptaverit, gradus sui periculo subiacebit. Et quod egerit, irritum erit et vacuum. Sed et quod ego comprovincialium episcoporum de causis eorumque ecclesiarum et clericorum atque secularium necessitatibus agere aut disponere necesse fuerit, hoc cum omnium consensu comprovincialium agatur pontificum. non aliquo dominationis fastu, sed humillima et concordi administratione. Sicut dominus ait. Non veni ministrari, sed ministrare. et alibi. Qui maior est vestrum erit minister vester. Similiter et ipsi comprovinciales episcopi cuncta cum eius consilio, nisi quantum ad propriam pertinet parrochiam agant. iuxta sanctorum constituta patrum. ut uno animo, uno ore concorditer sancta glorificetur trinitas in ecclesia. Item Nicholaus Rodulfo Bituricensi archiepiscopo. In suffraganei parrochia nichil absque eius consilio metropolitanus agat. Prima sedes nullius iudicio subeas.

s. p. di. lxxi. cap. i. et ii. et iii.

Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigebodus archiepiscopus Narbonensis, quod clericos suos te invito ad iudicium tuum venire compellas. Et de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus eo inconsulto quasi iure patriarchatus tui disponas. Cum hoc nec antiquitas cui patres sanxere reverentiam habeat, et auctoritas sacrorum canonum penitus interdicat. nisi forte pro causis que apud se terminari non possunt. Ad te quasi ad patriarcham suum provocaverit, vel si episcopus suus decesserit res ecclesie sue iudicio tuo dispensare voluerit. Primates enim vel patriarchas nichil privilegii habere pre ceteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt, et prisca consuetudo illis antiquitus contulit diffinimus. Ita ut secundum Nicenas regulas sua privilegia serventur in ecclesiis. Preter si apostolica sedes aliquam ecclesiam vel rectorem ipsius quolibet speciali privilegio decreverit honorare.

s. di. xviii. c. i.
s. di. lxxx. c. i. ii.
s. di. xcviii. c. i.
s. vi. q. iii. Suum
s. xii. q. ii. Nonli

Episcopus scribit de cuius manu peccata requirit. nec sine eius consilio subditos iudicare debeat. [Item beda supra post capitulum]

C. Sola enim romana ecclesia sua auctoritate valet iudicare de omnibus. De ea vero iudicare nulli permittitur. Unde Nicholaus papa. Apostolice sedis iudicium a nemine est retractandum.

Patet profecto sedis apostolice, cuius auctoritate maius non est iudicium, a nemine fore retractandum, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Iuxta quod Innocentius papa Rufo et ceteris episcopis per Thessalonicam constitutis scribens ait. Nemo umquam apostolico culmini, de cuius iudicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit. nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit iudicari. Et beatus papa Gelasius, ut decreti i. Romane ecclesie canones umquam precepere iudicari iudicio, sententiamque eius constituerunt non oportere dissolvi, cuius potius sequenda decreta mandaverunt. Item Anastasius pat. Felici papa. Ab aliis dampnatos vel excommunicatos apostolica solvit auctoritas.

Fuit semper viris apostolice sedis licentia iniuste dampnatos vel excommunicatos potestati vel sua auctoritate restituere. et sua eis omnia reddere. et illos qui eos condempnaverunt aut excommunicaverunt apostolico punire privilegio. sicut a nostris et antecessoribus novimus factum temporibus. Item.

Antiquis regulis constitutum est, ut quecumque quamvis in remotis aut in longinquo positis provinciis super eorum querela aut accusationibus ageretur, non prius tractandum vel accipiendum esset.

J. xxiiii. q. i. Ada
et q. iii. Cepim
s. di. xii. c. ii.
s. di. xvii. Concil
s. ii. q. vi. Qui se
s. iii. q. vi. Dudu
s. v. q. iiii. c. ii.

quā ā notitiā alme sedis urē ēē deduc
tum. Ut huiꝰ auctoritate uiuata q᷑ fuiſ
ħ pnuntiatio infirmāᷓtur aū firmāᷓe
tur. Itē innocentiꝰ. **Prima sedes nulli iuditio sublacet.**
Nemo iudicabit p̄ma
sedē. iustitiam tēpare desiderantē. Neq;
enī ab augusto neq; ab omnī clero. neq; a regi
bus neq; a pp̄. iudex iudicabit. **de eodē.**
Aliorū hominū cās. d̄s uoluit tminare
p homines. ħ sedis istius p̄sulē. suo sin̄
questione reſuauit arbitrio. Uoluit bā
ti petri successores celo tm̄ debē innocē
tiā. 7 subtilissimi discussōis indagini.
inuiolatā hr̄e conscientiā; nolite esti
māᷓe eas animas inquisit oīs n̄ hr̄e
formidin̄ quas d̄s p̄ctis suo reſuauit
examini. Non hr̄ āp̄ illū reus de allegati
oms nitore subsidiū. qn̄ ipōꝝ factoꝝ
utat teste q̊ iudice. dicas forsitan oīū
animaꝝ tal' erit nulla disceptatioē ꝯdi
tio. replicabo uni dictū. tu es p. 7 s̄r. h
petrā. h. e. m. Et q̊cq; solu̅is. s. t. e. s. 7
in celo. Et rursus scōrū uoce pōtificatū
dignitatē sedis eiꝰ factā toto orbe uñā
bilē. dū illi quicq; fidelū ÷ ubiq; submit
titur. dū totiꝰ corpoīs capꝰ ēē designatur.
de hac m̄ pp̄ham. d. uidet. Si humilia
t. a cuiꝰ fugietis auxiliū. 7 ubi relīquetis
glām. u. Itē antiūs. **de eo dē.**
Acta subditoꝝ iudicant a nob. n̄r̄a uō
a dn̄o iudicantur. Deteriores s̄ quiuitā
moēsq; hominū bonoꝝ cōrupt. iq̊ subaſ
alioꝝ p̄ichaq; diripuit. It gelasiꝰ. Ipīs ca
non̄. qui appellatioē toti eccl̄e ab h sedis
exam̄. uoluer̄ deferre. ab ipāuō n̄ quāᷓ pr
s̄ appellare debē sanxer̄. Ac p h illam
de tota ecctā iudicare. ipā ā nulliꝰ cō
meare iudiciū. nec de eiꝰ uq̄uā p̄ceper̄
iudicio iudicāū. s̄n̄tiā q; eiꝰ ꝯstituer̄.
n̄ op̄tē dissolui. cuiꝰ potiꝰ seq̄n da decta mā
dauer̄. Idē de omnibꝰ ep̄. Cūcta p mūdū
nouit ecctā. q̊ sacrsca romana ecctā fas
de oībꝰ hāt iudicandi. neq; cuiq̄ de eiꝰ iu
ceat iudicāᷓe iudicio. Siq̊dē ā illā de q̊libꝫ
mūdi parte appellādū ē. ab illa aūt nemi
ni ē appellare pmissꝰ. S 7 nec illa p̄ termittimꝰ
q̊ ap̄lica sedes sine ulla synodo p̄cedn̄te.
7 soluīndi quos synodꝰ iniq̄ dāpnauit.
Et dāpnandi nulla existn̄te synodo q̊s
oportuit habuit facultatē. Et h nimirū
p suo p̄ncipatu. quē bāᷓ ap̄. dn̄i uoce 7
tenuit semp 7 tenebit. Item ep̄is p dardā
niam ꝯstitutis. **Cuncta p mundū nouī**
eccl̄a. q̊m̄ quoꝝlibꝫ s̄n̄titis ligata pon
tificum. sedes bāti. p. ap̄. ius hāt resol
uīndi. ut pote de omi ecctā. fas hn̄ iudi
candi. 7 c̄. Item sixtꝰ pp̄. yspanioꝝ ep̄is.
Fr̄s quos timore t̄reno **de eo dē.**
iniuste damnastis. scitote a nob iuste
ēē restitutos. Quibꝰ ex auctoritate omīa
que eis ablata sunt. integerrime reddi
p̄cipimus. s̄ n̄ uultis 7 uos 7 p̄ncipē urī
a collegio n̄r̄o. 7 mēbris eccl̄e sepāᷓ. Item
stephanus ep̄s. gualbto patarce. **Cuiuſ**
libꝫ eccl̄ie cl̄icos papa ualet ordinare.
Nūc uō itādo t̄ scribimꝰ. nolentes aliꝰ eccl̄e
p̄uilegium infringē. licꝫ ap̄lica p̄roga
tiua possimꝰ de qualibꝫ ecctā cl̄icū ordi
nare. de fine iam cum p̄iā zelo cum̄ sic eccl̄e
antistitē ptelare. Quia s̄ ptelauis 7 eū
ꝯsecrare iam totiens monitꝰ. n̄ maturauit.
p cul dubio ꝯsecratꝰ abibit. **C. S**ed
aliū ē q̊ ex temeritate assumitꝰ p̄sūptioīs.
aliū q̊ ex necessitate geritur caritatis.
Cū suffraganei archiep̄oꝝ subditi s̄s
ā maliū fauē ceperint. atq; ēca eoꝝ correc
tionē. negligens extiterint. tu dicꝫ metrop
litanis p̄t illorū uoluntatē. 7 ligādos
dāpnare. 7 reꝯciliandos absoluē. Cū uō
ep̄i zelo diuine caritatis accensi: bonos ūbo
7 exemplo edificāt. maloꝝ uitia asp̄a
incrępatione redarguūt. absq; taliū ꝯsi
lio. n̄ licꝫ metropolitanis in eoꝝ parrochiā
aliquid agē ut dispone. Unde in fine. c.
martini pp̄. n̄ simplicit̄ dictū ē. nich
agat. ħ cū determinatioē. nich p̄sūpti
ue assumat. atq; absq; eoꝝ ꝯsilio. ūm
tū p̄sūptioīs uidētur inp̄batū. n̄ offīm
caritatis. Sic 7 ap̄ls qui corinthios uidit.
negligentes ēca correctionē fornicatoīs.
sua auctoritate illū dāpnauī. Johs uō
q̊ ep̄m ephesiorū uidit patū ad corrigen
da uitia subditoꝝ. s̄n̄ eiꝰ auctoritate
illos corrigē noluit. ħ illū tm̄ de eoꝝ ꝯ
correctioē ammonuit.

S. vi. q. i. Dudum.
S. p. i. di. xii. gg. Preceptis. illud.
S. p. i. di. xi. Iul. Nolite.
S. p. i. di. xii. gg. Prep.

In .x. ca de ecclis ag. an eccle cu omi do
te sua 7 decimis 7 omib; que ad eas ptin
in epor potestate consistant. 7 quo
tam parte decimar oblationu atq re
dituu eps sibi uindicare ualeat. Ag 7 i
ea de epis qui uolut singlis annis c
cuire parrochias suas ad pdicandu ut
confirmandu exigut ut mansiones
quib; in pfectione uti debuerat qui alio
ptio redimantur. ibi etia p capitu annu
is uicib; ab epo dioceses uisitntur. q si
in ualitudine impedit p se in ipm uisi
tare n potit. quib; uisitatiois offm comit
tat. ut uisitantes epi qui aclis suis exq
rere t quid eos doce debeant ibide ostdit.
Ag 7 in ea de laicis qui elemosinas 7 ob
lationes eccle accipiunt quas t epi co
medunt t concedut aliis qui 7 ecclas
in castellare 7 in suitute redige psumt.
Ibide 7 ostenditur q epi potestate hnt
dispnsandi ecclaticas res n distrahedi
au dilapidadi. quo 7 de reb; ecclaticis
pcarie fieri possut. quo casu re ecclatice
alienai ualeat. 7 quo ordine in quib; reb;
ppetua emphiteosis pmittat. quo 7 etia
possessionu seu pdior urbanor seu ru
ticor a iure ecclaticu ptinentiu tpat us
fructus. possessio legitime pstari ualeat.
Ibidem 7 ostndit quom puniat eps
qui res ecclaticas alienare psumit. q
7 nomine cathedratici exige debeant.
7 ut tcia parte oblatione s n usurp7. n
easdem ecclas repare uolut 7 ut parro
chiales clici in aliquib; opib; suiliti
more t nomine epo n cogantur suie.
Ag 7 in ea de epis qui parrochias suas
crudelit desiuunt. qui g subditos tira
nide excent qui quada iudiciaria iuita
oe stipndia ab eis exige. q si flu-is ex
actoib; pene usq ad examinatioe basi
licas sua pducut.

Quidam laicus basilica a se facta. a diocesiana lege seg
gare quit. Eps ecclam cu omi dote sua
ad suam dispositione ptine contndit. Tande
euicit eps. parrochias militib; comitat
crudelit deseuit. que ecclar s taqua sde
bita usurpare contndit. Mo pmu qr.
an basilica cu omi dote sua ad epi ordina
tione ptineat. Scdo an res ecclar epis
usurpare liceat. Tertio qui noe cathe
dratici a sacdotib; exige ualeat. De pma
qone sic diffinitur in c. ylerdnsi. Basi
lica q consectur a diocesiana lege n segregetur.

Si ex laicis quisqua a se facta basilicam
consecrai desidat. nequaqua ea sub
monastii spe ut cgrgo n collig. a diocesia
na lege audeat segregare. Jt ex c. tol. iii.

Eccle cu dotib: suis in epi potestate consistant.

Sicut quida c ome auctoritate ecclas
quas edificauint postulat c secrai. ut dote
qua ei eccle c tulint. c n seat ad epi ordina
tione n ptine. Quod factu tale in pti
to corrigatur. 7 ut in futuro ne fiat.
phibatur. 7 oma s c stitutione antiq
ad epi ordinatione 7 potestate ptineat.
Jt ex c. aurel. *Unaqq puincia epi puisioe regatur.*

Regnodae una quequ parroch regatur.
sub puisione ac tuitione epi p sacdote
t ceteros clicos. quos ipe cu di timore p
uidit. Cui uise ptine uidet. 7 arcuire ut
s necessarium usu fuit ecclatica utilita
te cognite. Jt ex c. ii. cabillonsi. *Eccle 7 omia iura ear ad epi ordinatione ptin.*

Decretu e ut oms eccle cu dotib; s 7 decimis.
7 omib; suis in epi potestate c sistat. atq
ad ordinatione sua sep ptineat. Jt ex c
antioceno. *Iudicio 7 potestate epi res ecclasticae gubnentur.*

Que cuq res ecclatice s. tice gubnentur.
conuenit e omi diligntia 7 boa fide qd
debetur. qui oma puido 7 cucta iudica.
gubnari 7 dispnsari. cu iudicio 7 potestate
epi. cui tociq pleb anime uidnr ee comi
se. Jt ex c tol. iii. *Basilicaru conditores in reb; ecclaru nulla se potestate hre.*

Nouint c ditores basilicar cognoscant.
in reb; quas eisde ecclis c fer. nulla se
potestate hre. s iuxta canonu instiu
ta. sic ecclam ita 7 dote ei ad ordinatioe
epi ptine. Jt ex c aurelianensi. *decode.*

Q. I.

J. xvi. q. vii. Nemini. c.

S; aliud e segregare a diocesiana lege monastiu. ubi adunat collegium quod ibi pmittit. aliud sub noie monastii ecclam edificare. ut ex hac occasione ab epalib; exactionib; expediatur: cu ibi monachor congregatio non ponatur: q hic fieri phibetur

Deis que parrochiis mĩris . uineis .
mancipiis . atq; peclis . quicũq; fidelẽ
optulerint . antiquorũ canonũ sta
tuta fuerũt : Ut in epõrũ potestate ↄ
J . e . q . iij . c . i . sistant . De his tñ que altario accesserint
7 ij . iij . cc . tcia pars iudeli*c*; fidelr̃ epis deferat .
Item ex eodem . De his q̃ altario offerunt.
Antiquos canones relegẽtes priora statu
ta eciam renouanda ut de his q̃ altario
di conferuntur oblationes . medieta
tem s; eps uindicet 7 medietatẽ s; dispẽsan
dam . scdm gradũ clici accipiat . tãdeprẽdiis
quã de omĩ cõmoditate in epoz potes
state durantibus . Itẽ ex ↄ tolet.

medietatẽ sibi epĩ uindicet.

De epis qui diocesim suã uisitare con
tẽpnũt . 7 ad redimẽdã mansionẽ q̃ uisita
tib; debentur clicos cogunt.
Delata ẽ coram scã synodo q̃rimonia
plebium q; sint quidã epi nolẽtẽ ã p̃
dicandũ t̃ ã confirmandũ suã p annũ
parrochias circuire . Quitñ exigunt
ũ mansioẽs quib; in pfectioẽ uti debu
erant . alio p̃tio redimant . qui parate
debent . Que duplex infamia negligẽ
tie 7 auaricie . scẽ synodo magno fuit
orrori . Statuer̃ itaq; ne quis uir ex
ceã de cupiditatis ingeniũ . 7 ũ sollici
tiores sint epi . de s; ↄgib; uisitandis .
Itẽ ex ↄ traconensi . Annuis uicibus eccle
Decimum ũ antiq; ab epis uisitentur.
consuetudinis ordo fuerit 7 annuis ui
cib; ab epõ dioceses uisitẽt . Et si qua for
te basilica repta fuerit destituta . ordina
tõi ei reparare p̃cipiat . Ab epis aũt . iii . ex
J . e . q . iij . cc . cap . i . omnib; accipiatur sic antiq̃ traditioẽ
nouim ẽẽ statutũ . ¶ Si aũt eps
ĩualitudine impedit dioceses suã p se
in ipm uisitare ñ potuit . uisitationis off
aliis cõmittat . Yñ i tol . ↄ . iiii . t . Inuali
tudine grauat epc uisitatiois offĩ alii cõ
Epm p cunctas diocesẽ parrochiãq; suã p mittat.
singlos annos ire opt 7 ũ exquirat q̃ . i . q; ba
silica in reparatione sui indigeat . Q si
ip aũ languoẽ detẽt . aũ aliis occu
patioĩb; implicat ã implere nequiuit h .
p bro q̃ probabiles . aũ . d . mittat q 7 reddat
basilicas 7 reparatioẽs 7 ministrantiũ ui

tam inquirant . ¶ Visitãt ces aũ
epi quid a clicis suis exquirere debeant
7 quid eos docẽ in concil bracarñsi scdo
sic statutum leg . Que uisitantes epi
a clicis suis exquirere debẽt.
Placuit omib; epis . ũ p . s . ecctã epi 7 p di
oceses ambulantes p̃mũ discutiat clicos
quomõ ordinem baptismi teneant . ut
missarũ . 7 qualit q̃cũq; officia ĩ eccta p
agant . Et si recte quidẽ inuenerit do gr̃ .
S m aũt minime docẽ deb; ignaros 7 h
mois omib; p̃cipe sic antiqui canoẽs
iub; : Ut añ dies uiginti baptismi . ad
purgationẽ exorcismi catecumini cur
rant . In quib; uiginti dieb; catecumini sy
bolũ q . ẽ . c . in dm patrem omipotẽm sp̃ atr
doceant . p̃ quã g b suos clicos dicẽ sint .
t̃ docuerint epi . alia die commocata ple
be . ipius eccle doceant illos . ũ errorẽs
fugiant ydoloz t̃ diũsa c̃rimina . i . homi
cidiũ . adulteriũ . piuriũ . f . testimoĩũ .
7 rl̃ pecc mortifera . Et q nolũt s fieri :
alti ne fac . 7 ũ eclãt resurr̃ . omĩũ boĩũ .
7 diem iudicii . ĩ quo . u . scdm . o . s . re
cepturus sit . Et sic p̃ea ep . de ecctã illa p
ficiscat ad . a . Itẽ ieronim . ã dam . pp .
Oblationes eccle laicis usurpaẽ ñ
Quia sacdotes p omib; orare deb; q; licet .
elemosinas 7 oblat accipiunt . q̃ fronte
p̃sumunt laici oblationẽ q̃s x̃ani p peccãs
suis offerunt t̃ ipi cõmedẽ t̃ aliis cedẽ
c̃ ipi ñ debeat p q; orare : Ob h pp glose opt 7
illos p̃sũptores in excõĩcatioẽ mittẽ p petuã
ũ . ẽ meruĩ . a . 7 amplius h in ecctã ñ fiant .
Itẽ calixt pp . Minime auferantur a laicis
Scõrũ . p . oblatiõs altarib; ut crucib;
canonib; ↄ sona sancientes oblatiõs de
sacratissimo 7 reuẽntissimo altare btĩ petri 7 sal
uatoris 7 scẽ . m . rotunde . aũ de aliis ec
ctiaz altarib; siũ crucib; . a laicis au
ferri penit inhibem . 7 sub districtioẽ
anathmatis p ibm . 7 ecctã a laicis ĩcã
tellã ã in s futurũ redigi . auctoritate
aplica p ibm . Iõ dam pp . Ecctiaz oblatiõs
Hac ↄ suetudinẽ sub laicorũ dñio ñ detineant.
q̃ ↄ . s . ecctiam cath augmentũ oĩo ĩtdĩms
ũ nllo mõ ũq̃ ullo tp oblatiõs q̃ i stra . s.

Ut omniũ auctoritatũ . que de ecctiaz suscipiendi portioĩb;
inuoluta contrarietas sopiatur : Sciendũ ẽ quod in epi p̃mi
tiuo de oĩ iure epat eccle . dimidia pars epm ↄ tingebat . q̃a
tẽ nimis paup erat ut h dicit . Antiquos parrochianaz eccliaz
tciã parte de oib; habebat . ut . J . xvi . q . i . Consti. Pcedente u
tpr̃ statutũ ẽ . ut de ipis parrochiis oblationũ dũtaxat 7 deci
maz tciã hrẽt . ut h habet . de h . Confirmatũ quoq; ẽ . ut q̃
infinita maior eccta hr̃ inceperat . nõ ult quartã partẽ ipi eplt
eccle pontifex usurparet . ut . J . xii . q . ii . vob . Concesso . qua
tuor . Nouissime aũt cũ sua epis plene sufficeret . sancitũ ẽ ut
illã parrochiaz tciam in oblationib; minime tolerent nisi re
parande eccle honem subire uellent . ut . e . c . q . iiij . c . i . ii . iij.

J . e . q . iii . In octaũ tol . cc . Int cetera.

ẽ . di . xxxii . Pret h
J . xxiij . q . ii . Qui ob clia
J . xvi . q . i . ps . q in quoquid

ecclesiam offeruntur sub dominio laicorum te neantur set tantummodo sacerdotibus qui cotidie domino servire videntur. Illis solis liceat comedere et bibere. Quia in mundum corpus prohibuit David panes sanctos comedere filiis id est non tantummodo Aaron et filiis eius. qui longe erant ab istis panibus qui modo in sancta ecclesia offeruntur. quia illi erant sub umbra legis. qui vero modo sub gratia spiritus sancti toto mundo evangelio coruscante lucidiores esse videntur. Qua fronte igitur conscientia oblationes vultis accipere qui ex valetis providere. non dum per alios deo preces offerre? Quia prius est convictum preceptum detrimentum sue anime infert. qui illud agere conatur. quod ei nulla ratione conceditur. Quapropter omnibus sanctis patribus nostrisque prioribus placuit ac sanctione firmatum. et nos similiter in eis persistere volumus. ut nullus audeat irritum facere hoc quod constitutum est. sine perpetua dampnatione noluerit persistere. Si quis vero contra hanc regulam nostram et cetera rerum sanctorum cccxviii patrum qui in Niceno hoc statuerunt temerarius presumptor fuerit. et iusti oblationes de ecclesiis sacris auferre molitus fuerit sub anathematis vinculo sit colligatus et deperpnatus Christo omnis fiat. fiat.

Q. II.

P remissis auctoritatibus ecclesie cum omnibus rebus suis ad episcopi ordinationem pertinere monstrantur. Et tamen ecclesie quam oblationes vel facultates earum a laicorum dispositione probantur esse immunes. Sed et in episcoporum potestate facultates ecclesie constitute esse dicantur. potestas dispensandi est intelligenda. non distrahendi vel dilapidandi. Unde in Agathensi concilio. **Res ecclesie aliquo modo alienare episcopis non licere.**

C asellas vel manicipiola ecclesie sicut prisca canonum precepit auctoritas vel vasa monasterii quasi commendata fideli proposito integro ecclesie iure possideant episcopi. id est ut neque vendere neque per quoscumque contractus res unde pauperes vivunt alienare presumant. C. lib. I. t. de sacrosanctis ecclesiis. Imperator Iustinianus. Excepta videlicet causa captivitatis. Imperator Leo. Ea que ad beatissime ecclesie iura pertinent tamquam ipsam sacrosanctam et religiosam ecclesiam intacta convenit venerabiliter custodiri. et cetera. N. (Hoc vel porrectum est in omnem locum venerabilem omne collegium quod actio pia constituit. ut nec pignorentur. et pretiosa fuerunt in his immobili

J. xii. q. ii. Reddite. Rem.

h vel

bus quam ab imperiali domo predictis locis applicantur. In ceteris eatenus excipitur. si debitum urguet et habet superflua vasa nec aliunde solvere valet. ne quid immobile alienetur. vel distrahatur. ea gestis habitis coram eo cuius est ordinatio. aliis scilicet locis venerabilibus et conflata cuilibet vendantur. Qui autem hec acceperit etiam hac observatione hisdem penis subiacet quam in rebus immobilibus prodite sunt. Si autem debitum solvi ex mobilibus non valet. primo res immobilis speciali detur pignori. cuius fructus creditor sibi reputet. tam in sortem quam in usuras usque ad quartam centesime. Quod si noluerit tunc ordinator domus apud eum aut ordinatur habitis absque dispendio gestis iuret maiore parte ibidem convenientium. consentiente et debitum urguere. nec ex mobilibus solvi posse. Quo subsecuto per viginti dies rem esse venalem publice sit notum. ut plus offerenti detur pretio modis omnibus perscripto dando. Aut enim res emptori non conceditur. et hoc inscribatur. nil esse factum in eare quod dampnum divine domus. Emptore non inventa. res estimata districte creditori detur: in solutum addita in pretio decima parte universe estimationis et accedente consensu ordinatoris. et maioris partis. ibidem convenientium. Sit tamen ea res mediocris inter ceteras inspecta ipsius qualitate et quantitate et honere. is creditor hic intelligatur. qui quod creditor probat inutilitatem religiose domus perpessisse. Sicut autem alienatio rerum ecclesie interdicitur. ita prohibetur ne qua fiat vel edetur possessio. aut alias honerosa titulo nomine fiscalium inutile alienatur. gestis ut supra conficiendis et coram iuramento prestito. id est quod alia de causa non alienatur. nec ut inmunitas eidem venerande domus fuetur. Sed et permutare principes possunt pre maiori vel equali. si res publica hoc exposcit. practica forma fit hoc procedente. Item. Si invicem recte permutant. cum utrique indempnitate eorum scilicet consensu qui super reserunt. Perpetua quoque emphiteosis in his rebus permittitur si res in eorum geratur presentia quibus hoc assignatur lege iurantibus

J. xii. q. ii. Dum

J. xii. q. ii. Sine

S. di. xcvi. C.

J. xviii. q. vlt.

Sat. c.

his quorū int̄ē exeo cc̄tu nich ad le
[margin: .j. xii. q. ii. Apl̄. eē] sionē diuine dom̄ effici. soluto reddditu
ipsius rei quę fuit cū diuino iuri teddi
caretur. ñ in munimento ñ in sexta par
tem. Aut si ob etatē diminuta fuit
tunc ↄstante nunc pensione in emphite
os detur. Quod si res ptiosa quite ē
paꝝ tñ aut nichil p̄tet pn̄sionis mu
niento. ñ in sextā partē ressubtilit ↄsti
manda ē. ut ex hoc iusta pn̄sio ↄstitu
atur. Eatn̄ sola dantur in ephitteosim
q̄ a h congrua ui dn̄r. Yconomo 7 alii
gubnatoib; quire ē huoi ↄductā in ē
phiteosim acceptā fecit deriorē. Aut
canonē p biennium ñ soluit repelli pot:
ut tñ soluat toti tp̄is pensionē 7 id q
rē lesit. resarciatur. ñ repetitur siquid
impendit nōe melioratiois. Siquā uō
ruinas hn̄t memorate dom̄ quas reedi
ficare ñ ual. in ephiteosim dēt ꝑpetuā
ephiteota. Si uō materia depōite habita
tionis ū pensio minuat. in tātā partē
ab ea que stantib; a huc habitatioib;
colligebant' aū pⁱ coedificantib; ex ad
ditis illuc ꝑ estimationē pensioib; me
dietas detur. religiose domui. Quod uō
res iam dictas ñ gratuito alienatiois
titulo cē formā legis accip. red̄ ē omi
incremento medii tp̄is restituā. Emisaūq;
ded̄ nullā hāt actionē. dotātā aū t 7 rē cū
omi cā restituā. Et aliu itm. Contor aū
restituta re pignorata cōtra actioē ñ hr̄.
En phitteosim acceptā abea cadā n q rē
petat imo stati soluā q soluturⁱ cē si
ulē ↄtraxis. Simeli' dr̄ denegandā accos
cē hmoi acceptum. c. k. i. t. de lacsis senghis.

Imp. leo. Yconomus eccle. ꝓspexit ex
pedire ū cui quā desid'ātū cuictas ꝓsesi
onū atq; p̄dioꝝ urbanoꝝ t. r. a i eccla
tica ꝑtinentiū tpat usus. f. possessio ꝓstet
ei tp̄s q int̄ utrosq; ↄueñ. siū inde iu
re sue ab eo qui desidat postulet. pacta
cū eo quib eligit i ea ycono atq; q h
de q ↄscbi ꝑ quē 7 tp̄s intra h q pra ista
cuit statuatur. 7 manifestū sit. q dsq;
accepit ad inuicē. Copleto uō spatio
q int̄ eos fuit ↄstitutū seu morti sue
tp̄r. sib q ↄuenit is qui possesionē eccā

ticam 7 cetorū reddituum usū. f. hmoi
grā pacto inueniēte suscepit ñ min quā
altius tante quantitati quante acce
pat 7 redditē cū ipsorū p̄dioꝝ dn̄b 7 reb;
inmobilib; eorū q; colonis 7 manci
pus eccle delinquat. ñ eni hac ↄditioe
pacta inita fuīt. Ea q; decernim ñ uale. c. N.
hu sus p rescripta uolocū h t in omni domo
religiosa. quo finito r e utraq; pleno
iure ꝑuenia i domū iā dictā ñ tbutā
sit grauata maiorib; ea r e q'dat iuncē.
Quib; cū q; mois alius ꝑmittit. int̄ h
cunctis ꝑsonis rē hmoi accipe ut ycono
mo eiusq; cognatis. Quod si necessitas cōpulit
ꝑut eccle necessitate. aut utilitate. ut in usu. f.
ut indirectā inditionē aliquid distrahit. ap. ii.
ut tsoq ꝑuinciales. aut uicino epō scā q necesse sit
uñdendi. ꝑmitus q d p b. ut habita discussione
sacdotali eoꝝ subscriptione. q facta fuit uñditio t'
transactio corroboret. Aliter facta uñditio t' trāsac [margin: .j. xvi. q. i. Possessi]
tio ñ ualebit. Aīnusū ō utiles possessiones ꝑegrinis
t' illicis saluo iure eccle in usū prāre ꝑmittimi.
Jt ex concil. in echomatneis. Eccla sticarū rez
ꝑmutatione qualiter fieri debeat.

Precarie autem de rebus eccla sticis fieri
ꝑsumantur. nisi quantum idem qualitate ē
uenienti datur ex pō. duplum accipiant ex
rebus eccle in suo tantum qui dederunt noie.
si res ꝑas 7 eccla sticas fructuario usu tenere
uoluit. Si autem res ꝑas ad ꝑsens dimisit:
ex rebus eccla sticis triplum fructuario usu
in suo tñ quis nomine sumat. quia sis eas
que q̄ t tare. ut alienaꝝ dispensatorē ↄueñ.
ñ ꝑarū largitorē. Dicitur 7 sca synod' 7 impiat
auctoritas denuntiat. ū a nulla potestate quis
cogat fact ꝑcariam de reb dō 7 scis dicatis. ai
ratio rursus optineat. neminē cū ñ uult eē
utilitatē 7 rōnē cogi de pō facē bn̄ficiū. Nec
cōmutationes rerū t' mancipioꝝ ecclasticoꝝ q
lib; ꝑsiā licentia regio ↄsensu facē ꝑsumat. Jt ex
martinū pp. Res eccle dispensandi potestatē hat
[margin: eps .j. xii. q. i. Eps. eccla]
Epōs hat facultatē in rebus eccle. ū dispens; ne
cessitatē hn̄tib; cū omi reuerentia 7 timore di
participare 7 eū oportet q necessariis. Si tñ ipse
aū eū eo frs indiguerint aliq. ū necessitatē n t'
loni patiant' scdm apl̄m scm dicentē. uictum
7 tegumto his contenti simus. Si aūt res ecclasti
cas eps in suas uoluntates usurpare uoluit.
aū frib; t' filiis t' quibus cū q; ꝑpinquissimis dedit
potestatem. ut p eos latin̄ res ledant' eccle. huic
oportet obnoxium cē concilio. Si mali eps
t' qui cum eo sunt pbri aut diaconi accusant' .
quia que ex reddituit' ex quolib; actu eccle ue
niunt. in suos usus colligunt 7 paupib; frau
dat. 7 famē conficiunt. hos eni corripi opt 7 p
q ordinatū fuit a scō co ...... ñ ...... ci ...... lio ....

Si uero contra hanc prohibitionem aliqua de rebus ecclesie episcopum unde contigit et res ipsa ecclesie restituranda. et ipsa gradu suo eicienda decernit. in in eodem concilio martini pape. De episcopo qui nulla necessitate res ecclesie uendidit.

Si quis episcopus nulla ecclesiastice rationis necessitate compulsus in suo dolo aut usurpatur forte non de rebus ecclesiasticis presumpserit aliquid unde et res ipsa ecclesie reformare restaurari cogatur. et in iudicio episcoporum deiciatur. auditus tanquam et tanquam furti alatro cinii reus suo priuetur honore.

Q. III.

S. e. C. i. c. his terminum et. J. xii. q. iii. c. item. et s. ibi de eo episcopo qui bona reparande ecclesie subire non renuit. hic de eo qui sibi facere contempnit.

S. e. q. i. placuit.

Quod uero nomine cathedratici episcopus exigere debeat in sed concilio bracarensi. pro honore cathedratici nichil

Placuit ut nullus episcoporum per suas dioceses ambulans preter episcopus dioceses ex honore cathedre sue. i. duos solidos aliud aliquid per ecclesias tollat. neque terciam partem ex quacumque oblatione populi in ecclesiis parrochialibus facta sibi usurpet. sed ecclesie reparatione seruetur. et singulis annis ratio fiat. Nam si terciam partem illam episcopus tollit lumen et sacra tecta abstulit ecclesie. Similiter et parrochiales clerici sicut more in aliquibus operibus episcoporum seruire non cogantur quia scriptum est neque ut dominantes in clero. et excepto iam merentur. Basilicarum reparationi proficiat tercia quam episcopus accipere consueuerat.

A presbiteris quid tercia canonibus erat decretum. ut episcopus de parrochianis ecclesiis terciam sequatur. Cui sua plenissime sufficere possit. Placuit ut in sco concilio ut nullus prouincie lusitanie episcopus. a quibus parrochiana ecclesia terciam auferre presumat. Si quis ex eius sequi poterant reparationem basilicarum proficiant. Item ex eo tollitur.

J. xvi. q. i. Constituit.

Non accipiat episcopus terciam ut dirutas ecclesias reparare uoluerit.

Conuentio nostre religiosis decernit. atque instituit ut tercias quam antiquitus canones de parrochiis suis habere episcopos censuerunt si eas exigendas crediderint ab episcopis ipsis dirute ecclesie reparantur. Si uero eas maluerint ecclesie aliarum ecclesiarum cultoribus subcura et sollicitudine sui pontificis reparatio credere. ad obtinenda basilicas que si ecclesie aut incolumes fuerint. a quo dirute erant exercitum reparent. sanctiquorum canonum instituta si alius de bitam uniusquisque episcopus assequi noluerit. facultatem illi omnimoda erit. Ita uidelicet ut cetera ipsam terciam nullus episcoporum quippiam pregius in quisitionibus a parrochitanis ecclesiis exigat nichil neque tempus diu separum ecclesiarum cum quam causa stipendiorum dare presumat. Sed et hoc necessarium institutum ere duximus. ut presbiteri ecclesie unum neque quam comittantur presbitero: quia solus propter ecclesias non officium ualet presolui. non rebus earum necessariam curam impendere. Ea. s. ratione presbiterum sua ecclesia quicquid a. x. habuit manciopiola fratres sese habet sacerdote. Quorum ministralius cuiusdam ecclesiis. Si quis sane episcoporum hanc nostram institutionem paruipendit duorum mensium spatio se nouerit excommunicatione mulctandum. Item pelagius Esconio. Illud ante omnibus moneamus uolumus cauto dire. ne quis episcoporum sicilie de parrochiis a se uenientibus ac pertinentibus nomine cathedratici amplius quam duos solidos presumat accipere. neque compellere presbiteros a clerum parrochiarum suarum supra uires suas ei conuiuia preparare. Item gelasius papa fabiano episcopo.

J. xxi. q. ii. Peruenit.

S. p. i. di. lxx. Cn.

J. xvi. q. i. Aliquos.

Baptizandis nichil non imponat nec cathedratici ultra morem uetustum exigat.

Nec mis baptizandi iuste creditur imponendis. cum quanti petierint uel adgenerationem festinauerint non sit pro aliis uoluntate pellendi. Et ideo fratres uos mores fratres inlus constitutionem omnibus moneamus mouebo ut unusquisque a iniuctim sibi ecclesia aut inelecta prouse mist baptizet arbitrio. Cathedraticum et non aplius quam uetusta moris est constituit ab eis loci presbitero nouus exigendum et de his que die dedicationis fuerint offerentur deuotione collata consuetudinem quam generaliter omnibus ecclesiis precepta seruabo.

Cathedraticum quibusdam auctoritatibus episcopis permittitur exigere preter medietatem uel terciam partem oblationum que prouincia ecclesiarum consuetudine ex premissis auctoritatibus episcopo debere intelligendum est. Nec illa pars oblationis omnium generaliter intelligenda est. Sed ut annui sane dedicationis ut quorumdam etiam sollempnium dierum. prout inter episcopum et sacerdotem ipse dedicationis conuenit. De episcopis qui parrochiam suam celebrit deseuit. sic statuit est. i. in. con. tol. Ut secundum morem antiquum a parrochianis presbiteris nichil

Quia cognouimus episcopos parrochias suas non sacerdote exigat. totaliter sed ecclesiarum desiuire et uiduum sepulchrum sit forma estote gregi non ut dominantes in clerum genere actiones diocesis sue uel dampna infliget. ideo censemus excepto quod uetera constitutionis a parrochus habere uobis episcopos ut alia ultra quod hucusque presumpta retinegnitur. hoc est neque iangarias

S.

presbiteri aut diaconem neque aliquibus fatigentur
in perceptionibus in dictionibus. ne uideantur
in ecclesiam dei exactores potius quam dei pon
tifices nominari. huiusmodi clerici tam locales
quam diocesiam qui se ab episcopo grauari cogno
uerint querelas suas ad metropolitanum deferre
non differant. et metropolitanus non moretur eiusmodi
presumptionis auctorem. Item ex concilio cabillonensi. gar.

Ut a parrochianis stipendia non nisi cum caritate episcopi exi[gant]

Cauendum est sane ne cum episcopi parrochiam suam pe
ragrant. quandam non solum erga subditos suos sed
tirannidem exerceantur neque absit cum caritate
sed cum quadam iactantie temeritate ne cum grauam
actione sed cum quadam iudiciaria munitione
stipendia ab eis exigant. Observandum nobis
omnibus est ut siquando eis peragrantibus parrochie
necessitas incubuerit in conformandis
hominibus in inquirendis rebus emendatione digna
in predicatione ubi dei in uiuis animarum potius
quam in predandis et spoliandis hominibus et scan
dalizandis fratribus operam dent. et siquando eis
ad peragrandum ministerium suum a fratribus a subdi
tis aliquid accipiendum est. hoc summopere ob
seruare debent. ne quem scandalizent aut grauent.
Tanta ergo discretio in accipiendo tenenda est. ut
ubi dei predicator uel presul sumptus dei suis a fratribus
accipiat. et ubi fratres illi potentia non pergrauentur.
Exemplo apostoli pauli qui necessaria que erant
et manibus uictum querebat. Item ex concilio toletano viii.

Ultra duos solidos parrochianis ecclesiis

In tantum decernimus ut **episcopus non presumat accipere.**
Quod omni consensu nos conferre competit oportuit:
querimonias et parrochialium presbiterorum galla
tie prouincie sollertissime discernentes decreui[mus].
quas contra pontificum suorum rapacitatem. neces
sitas uel oppressionis tandem compulit in publicum
examen deferri. Hii enim pontifices uel ciuitates
inquisitio patefecit indiscreto modo admodum
parrochianas ecclesias pergrauantes. dum
exactionibus superfluis frequenter existunt: pene
usque ad examinationem extreme uti quorundam
basilicas perduxisse probantur. Neque ergo hoc decreto
quod constat hactenus inordinate presumptum. Non
apud quam duos solidos unusquisque episcoporum per fate
prouincie per singulas dioceses. uel basilicas
S. x. q. i. Nullus episcopus gra... iuxta synodum bracarensem annua illatione
expectent inferri: monasteriorum tamen basilicis ab
hac (solutionis) expensione seiunctis. Cum uero episcopus dioce

sim uisitat. nec umquam quinquagenarium numerum
excedat. nulli umquam per multitudinem ho
neros existat. ad amplius quam i. die per singulas quasque
basilicas remorandi licentiam habeat. Quicumque uero pon
tificum eorum talia ultra quam decretum agendum presumpserit. S. e. q. i. placuit.
correctionis procul dubio canonum sententie tamquam
constitutionum synodalium transgressor. et priscorum
patrum edictorum corruptor. Item gregorius episcopis
sicilie. **Sacerdotes ab episcopis suis ultra modum**

Relatum est nobis sancte memorie **non grauentur.**
decessoris nostri temporibus per subdiaconem qui tunc
ecclesiastici patrocinii uel patrimonii curam ge
sit. fuisse dispositum ut sacerdotes per diuersas uestras
dioceses constituti quotiens ad consignandos
infantes egrediminí ultra modum grauari
minime debuissent. Summa enim prefixa fue
rat uobis ut audio consentientibus quam ab eis
sacerdotibus et laboribus clericorum debuissent dari.
atque hoc quod tunc placuit. sed sicut nunc dicitur mini
me custoditur. Unde fraternitatem uestram admo
neo. ut subiectis uestris grauiores non studeatis
existere. Item pelagius papa crescenio illustri.

Secundum loci mediocritatem episcopis annua parum

Illud magnitudinem tuam minime **tur.**
uolumus ignorare quod siracusane ciuitatis
episcopus. inter alia que in cautionum suarum pagi
na spopondit. hoc speciale sub interpositione
pene legitime promisisse legitur. numquam se a
quolibet diocesis sue presbitero. ultra duos soli
dos cathedratici nomine petiturum. nec palam
qualibet occasione quemquam in eis se dispendio
esse gesturum. quod magnitudo tua non solum a pre
dicto episcopo. sed et omnium episcoporum sicilie personis:
competenti sollicitudine custodire non desinat.
nec ipsam quod dispendia enormia fieri sed medi
ocritatem unicuique loci episcopo ad consignationem
uenientium susceptionis partem conuiuium. quod
necesse pretextu pauperibus incurri dampnum
uolumus. aut qualibet ratione permittimus.

In .xi. causa clericorum uidetur ag[itur] tam crimi
nalibus quam ciuilibus an clericus ante ciuilem
iudicem sit producendus ut ostenditur quod in omnibus
causis auctor forum rei sequi debet. quam
pena sit feriendus clericus. qui derelicto ec
clesiastico iudicio cognitionem ciuilium
iudicum elegerit. tam in ciuili quam in crimina
li accusatione clericus reperitur obnoxius. aci

uili iudice puniri n̄ debz. n̄ ab ep̄o suo.
nudat⁹ fuit clicat⁹ honore. Ostñdr̄ ⁊ ica
an suspñsiōe sit dign⁹ cłic⁹. qui a ciuilē
iudicē .c. credidit ptrahendū. Ag̃ ⁊ ica
de iniusta sñtñtia suspñsiōis seu ⁊ excōi
catiōis. an sit ei parñdū ł n̄. Ubi ⁊ distigt̃
quot mōis sñtñtia iniusta dicat̃. ⁊ q̄n
sit obs̄uanda. q̄n n̄. Ag̃ ⁊ ubi de publico
gñe excōicatiōis facta uidel̃ ⁊ sñtñtie
⁊ de his qui c̄ excōmunicatí scient̃ ut' i
ōgrant cōicant. in q° casu sint hñdi excōi
cati qui c̄ excōicatí scient̃ cōicāt. i q° minime.
de his ⁊ contēpnatis añ q°z absolutiōē
ep̄s morit̃. an p̄ea ualeāt absolui. p̄ q°b;
⁊ culpis aliqui sint excōicandi. Ostñ
dr̄ ⁊ in ea q; uxores. filii. serui. ancille. seu
mancipia excōmunicatoꝝ. n̄ n̄ r̄ustici
⁊ s̄uientes. ⁊ oms alii qui n̄ adeo curialē
s̄. ut eoꝝ consilio scel'a ꝑpetrēt. ⁊ q̄ i ōgrāt
c̄ excōicatis cōicant quiq; c̄ illis cōicāt
qui excōicati cōicāt ap̄lica auctoritate
anathematis uinculo subtrauit. O
rat' ōib; q° sui ꝑegrinis aut uiatorib; q̄i
t'ra excōicatoꝝ deuenerit. ubi n̄ possūt
emē. ł n̄ hñt unemāt. ab excōicatis
accipiendi licentia dat̃. Ipīs excōicati
n̄ sustentatiōe sup̄bie. s; humilitatis
cā aliquid dare n̄ p̄hibent̃. Excōica
tiōis atq; reconciliatiōis forma ⁊ mo
d⁹. ⁊ q̄ penitentia sit inponenda p̄b'ris
qui excōicatis cōicant ⁊ sacrū misteriū
ꝯtingē p̄sumūt. s; ñ his qui excōica
tis cōicant ibidē explicat̃.

QUIDAM CLERICUS ADUERSUS CLERICUM QUESTIOĒ DE P̄DIIS AGITAUIT QUĒ
ad ciuilē iudicē p̄ducē uoluit. Reus
ñ n̄ añ iudicē ecc'lasticū stare uolebat.
Actor ū potentia ciuilī iudicii illū a po
sessiōe sua deiec̄. Quo audito ep̄s eū ab
offō susp̄ndit. Ille ꝯtēpta ep̄i sui sñtñ
tia offm̄ suū amministrauit. hoc cōp̄to
ep̄s sine spe restitutionis in eū sñtñtiā
dedit. Hic p̄mū q̄r: utrū cłic⁹ añ ciuilē
iudicē sit p̄ducēd⁹. Scd'o si p̄ducend⁹
n̄ē. an hec culpa sit digna suspensione.
Tertio si digna fuit. an contēptorē sñ
tentie sui ep̄i irreparabilr̄ op̄teat deponi.
Quod cłic⁹ ap̄ sc'lares iudices accusan Q. I.
d⁹ n̄ sit g. aius pp̄ sc'bit dicens. Apud sc'larē
Nemo umquā ep̄m iudicē null⁹ cłic⁹ ꝯueniat.
aut reliquos clīcos ap̄ iudicē sc'larē accusāe
p̄sumat. Itē marcellus pp̄. de eo d̄e.
Clicū cuius ordinis absq; pontificis sui
ꝑmissu nullus p̄sumat ~~accusare~~ ad
sc'larem iudiciū attrahē nec laico quē
libz clicū liceat accusare. Itē ex ꝯnc. ꝯ.
Abeat quisq; iudicand⁹ ē quos sibi iudi
Iudices alii ē ñ debz n̄ quos eos elegit.
ipē qui impetit̃ d'ig. aut quō suo ꝯsensu
hoc scā sedes. a ei p̄mates auctoritate h⁹
sedis scē delegauit. Itē ualentiniani
theodosii ⁊ arcadii. Ad sc'laria iudicia nul
Continua lege sc̄im⁹ lus clicus ē p̄trahendus
ut nullus ep̄oꝝ ł cetoꝝ qui eccl'e nece
sitatib; s̄uiunt. ad iudicia siue ordina
rioꝝ siue extra ordinarioꝝ iudicū ꝑtra
hantur. Hñt illi suos iudices n̄ quicq̃
his publicas ꝯmune cū legib;. Glosa.
Ordinarii iudices s̄ qui publicā iuris
dictionē hñt. extra ordinarii. qui a
sp̄alia negotia s̄ delegati. Itē ꝯstantin⁹
p̄sidens in scā synodo. q̄ ap̄ nicen̄. ꝯgregata ē.
Cū querelā quorūdā ꝯspiceēt. de eo d̄e.
Corā se defēndā ait. Uos a nemine diiu
dicari potestis. quia a dō soli⁹ iudicium
reseruamini. Itē bonifatii a ep̄os gallie. Neq;
p ciuili neq; p criminali cā ep̄s apud ciui
Nullus ep̄s neq; p lem iudicē p̄ducatur.
ciuili neq; p criminali cā ap̄ quēuis iudicē
siue ciuilē. siue militarē p̄ducat̃. ł exi
beat̃. Magistrat⁹ eni qui hoc iubē aus⁹
fuit amissiōe cinguli ꝯdēpnatiōe plec
tetur. Itē siluīr pp̄. Quilibet clic⁹ n̄ ē in
Testimoniū clici publico examinand⁹. S. u. q. vii. fili.
ad ūs⁹ laicū nemo accipiat. Nemo clicū S. de xviii. Illud c.
quēlibz in p̄° examinare p̄sumā ñ iecta. e. ł
i. t. ō ep̄is̄ relic̄. Impr̄ theodosi⁹. nec honoē
nec legib; ep̄s ad testimoniū flagitet̃.

S; ibi in conspectu publico quotiēnand⁹ ē purgandus dicitur: quia manifeste corā ōib; in eccl'a discernend⁹ ē. Illud aūt publicū forense uocat iudiciū. ubi nullus clicus accusatus nisi ꝯcessiōe ep̄i examinandus est.

Item. Ep̄m adducendū testimoniū ī
mittī ñ decet. Nam et psona honorat̃
7 dignitas sacdotis excepta confūdr̄.
C. ii. ñ flagitetur ad testimoniū nisi
iurando sc̄ euangelis tm̄ corā positis.
It. Innocēt̄ mittat quoddā aclīcū ex suis
ministris: ut posito coram scīs euangelijs
dicat q̄ decet sacdotes dicant. q̄ nouint.
Item. Clericū ad ciuilē iudicē clericus p
Si quis clericus ducēs anathema sit.
accusans clicū in curiā introierit. a
nathema sit. Sub audiendū:
si publicorū iudiciorū cognitionē peti
erit. Ep̄ale nāq; iudiciū nichil obē
ab imperatore postulare. Vñ in cartag̃
c. viii. leg̃: Pro priuetur honorē pub
lici iudicii cognitionē ab imperatorē postu
Placuit ut quicūq; ab imperatorē cogni lās.
tionē petierit. p̄ iudiciorū honore p̄p
uetur. Si aūt ep̄ale iudiciū ab impr̄e
postulauit nichil ei obsit.
Sic sequentes auctoritates intelligūtur
s; quibus clicorū cās ñ ñ clici cognoscere
iubentur. Vñ pelagius pp. scrib̄ zace co-
miti. Aseclari iudice clicus non est
Xp̄ianis gratū sep deb; eē. audiendus.
q ab eorū poscitur dignitate prandum:
quia dō s̄uientib; bñficiū negare ñ
conuenit. Siluū atq; faustinū. qui se
a cunabulis clicos cōfitent̄. dō deo dā
se opp̄mi p̄ uiolentiā cōq̄runt̄. q dicāt
se ingenuos auctore dō p̄stine cōditi
onis nexib; absolutos in sortē dei mi
nisterium futuros se addici ac p̄ auctori
tatē contra leges publicas cū clicali
cingulo olim tenerentur astricti 7 par
checiā conen urb grumtine eē con
iunctos. cū constet eū qui celestem
militē pulsat. ñ ñ eius forū debē sectāi
7 id dilecti dep̄ñse salutationis affatu
suprascriptos clicos. ut si ad delegatorū iu
diciū eorū adui sacrā. s. theodora uenire
contēpsit. sublimitatis tue cunctioē
ualenter nec illis aū subreptio aū
inimica legibus uiolentia necessita
tis imponat. Quia qui iudiciū refu
g̃. apparet eū de iustitia diffisū. Itē.
crispino 7 saluino ep̄is.
S. iii. q. viii. Decernim⁹

Siluū 7 faustinū. ñ ñ ad ep̄orū iudiciū dic̄ deuo
ecclīe grumtine clici lacmosa nob cetur.
insinuatione conq̄sti sunt ubtatē s
dñi sui benignitate concessā. hr̄dum
eī oppssione pulsari seq; in clicat offō
pene a cunabulis s̄uientib; 7 manu
missore uiuente in eod actu nichō
minus constitutus diuinis ministeriis:
impendē. futurū ñ licē. cū si petitionē
uitas subsequat̄ cōpatris 7 auctoris
sui factū uenientib;. Ut indignis
hereditatib; legibus auferatur. nec eis li
ceat hr̄ditatē capientib; contr̄ auctoris sui
psilire iudicium. Et ideo fr̄s kmi quoniā
se 7 ab archidiacono pdicte ecclīe q̄
runtur oppssos qui p eorū absentiā mo
deratoris iudiciū pmisit eos eē securos.
Calcatis omib; 7 quas legē diuinā
7 publicas pulsatis forū suū putauī
auferri. in uro iudicio quisquis ille ē.
qui clicū suū lacessit adueniat. Ut
ecclīe iura uetusti p̄ncipes assidua
sanctione firmarī. in petiti clicis
ñ negētur. It̄ alexander. omib; or
thodoxis pdiu̇sas p̄uincias x̄ dño fa
mulantib;. Ante eundem iudicē
Perlatiū ē ad huius sacdotes ñ accusāt̄. S. ii. q. vi. Q̃nse
scē 7 ap̄lice sedis apicē. cui sūmas
dispositionis cāx 7 omiū negotia ec
cīax ab ip̄o dño tradita s. q̄ ad cap
ip̄o dicente. Tu es petr̄. 7. s. h. p. h.
ecclām meā. q quidā emuli x̄ eiq;
scē ecclīe insidiatores sacdotes dī ā
iudices. p̄ accusare p̄sumāt. Cum
mag̃ ap̄s xp̄ianorū cās ad eccl̄as
deferri. 7 ibidē t̄minari p̄cipiat. tal̄r
p̄uaricantes p̄uaricauer̄ in dm̄ suū
7 ñ obediunt p̄ceptis ei. It̄ pelagius pp.
bñ gestori defensori. Actor forū rei sequitur.
Experientie tue p̄senti auctoritate
mandam̄. ut in quibus cāis quelibz
eccl̄astici officii p̄ loco petitori existit.
quēquā laicū pulsatū ap̄ p̄uincie sue
iudicē suas ponē ñ defat actiones.
In his u̇ negotiis in quib; eccl̄astici
officii psoā pulsat̄: toti pulsationis
submoto obstaclo: ad iudiciū ep̄i
t̄ p̄brorū in loco ubi q̄stio uertitur cōstitu
torū occurrat in differenter exam̄. Itē

sergio cancellario de eo de.
S. iii. q. vi. c. i. Ubi quisquam cl'ic' suum inferioris. suum po
tiois gradus petitor extitit. et si laicam
psonam suas dirigit actiones: Iste mo
dis omnibus ñ alibi quam apud eum cle iu
dicem negotium suum dicturus occurrat.
Si quis autem laic' clicum cuiuscumque gd'
duxit ee pulsandum ad eporum iudicium:
in eadem ciuitate l' tritorio constitutorum
S. ii. q. i. Si pecca. ponat eas quas se hre existimat acti
ones: quem ordinem legib; p omnia con
uenientem. atque consentaneum demonstrari.
Illa regula manifestat que semp auc
torem forum semp sequi pulsati. Clicus uo
pulsatus in epali iudicio forum copetere:
pncipalium quoque sanctionum designat
auctoritas. Item in co. agathensi leg.
Epo ñ pmittente ap' sclarem iudicem clicus
Clicum nullus psumat ap pulsum ñ debr.
sclarem iudicem epo ñ pmittente pulsare.
Sed si pulsatus fuit ñ respondeat. l' poat.
nec audeat criminale negotium iudicia
oscdarii ponere. It' pius pp. Clicus suo in
obediens epo depositus curie tradatur.
S. iii. q. iiii. Clicus uo. Siquis sacerdotum l' reliquorum clicorum suo epo
S. ii. q. iii. Sicut m. ec. inobediens fuit. á insidias ei parauit. á
contumeliam. á calumpniam. l' conuitia in
tulit. et conuinci potuit. mox depositus
curie tradatur. et recipiat q inique gesse
sit. It' ex co. cart. iii. Principalis coe
gerat auctoritat q plebem iniaram deserere noluit.
S. xvi. q. vi. c. i. Petimus ut dignemini dare fiduciam quam
necessitate ipa cogente. ubi in nob sit
rectorem puincie s statuta gloriosissimorum
pncipum adu's illum adire. Quia plebem quam
inuasit. usque hodie commonitus sq statu
tum fuat. relinquere contepnit. Ut qui
mite amonitioi scitati ure acquiesce
noluit. et emdare illicitum: auctoritate iu
I. xxiii. q. iii. ... diciaria puin' excludat'. Aureli' epo dix.
Si uata forma discipline ñ existimabr
appetit'. siuram caritate modeste consiliu re
cede detractauit. cum fuit suo contemptui contu
maciam faciente iudiciaria comit'; ho
norat'. et urbani epi dixer'. hoc g omnibus
I. xxiii. C. v. Principes. Admini. placet. It' gg. A pncipib: corrigantur
I. xxiiii. q. i. Pudenda. Iustum est q quos eccla corrige ñ ualet.
poposcimus. et nunc tantum postulam' ut pauli
mum aquilegensem pseudo epm. et illum
mediolanensem epm accelerantissimum pn
cipe. sub digna custodia dirigatis. ut et
iste qui epus ee nullaten' pot. quia ct' oe
canonicam consuetudinem fact' e. alios
ultra ñ pdat. et ille qui ct' morem antiqum
eum ordinare psumpsit canonum uindic
te subiaceat. Item ex co. calcedonensi
pprium gradum amittat clici coniurantes l'
Coniurationum l' conspirationum conspirantes.
crimen q ap grecos dr fre. ap'publica' et
legib; certum e penit' inhibiti. hoc multo
magis in sca di eccla ea ne fiat conuenit
abdicari. Siqui uo clici l' monachi inuen
ti fuerint coniurantes á conspirantes. á fratias
l' factiones componentes aliquas suis epis:
ut alius omnino cadant pprio gradu. Ite
calixt' pp. Clici conspirantes pprio gradu o
misso retrudant in carcere ceti excoicent'.
Conspirationum crimina uris in partib; inge'
audiuim' et plebes contra epos suos con
spirare nob mandatum e. Cuius crimi
nis astutia. ñ solum int' xpianos abho
minabilis e. sed et int' ethnicos. et ab exteris
legib; pphibita. Et ideo circo hui' criminis
reos. ñ solum ecclastice. sed et sectl dapnant
leges. et ñ solum conspirantes. sed et con
sentientes ei. A ñ cessores uo nri cum pli
ma turba eporum qui cum q eorum in sacerdo
tali honore sunt positi. á existunt clici
honore quo utuntur carere pceperunt.
Ceteros uo comunione puari. et ab eccla
extorres fieri iusser'. Omnisque simulitque
ordinis uiros in fames ee censuer'. et
ñ solum facientes. sed eis consentientes.
It' ex co. calced. Clici aut monachi cuiurantes contra epo
Si qui clici l' monachi puentur bonoe
repti fuerint coniurantes aut conspirantes
á insidias ponentes epis á clicis ppriu S. d. xc. N. Sicut monach'
amittant gradum. It' ex co. aureliaminsi.
Si qui clicorum ut nup in multis decede
locis p subiam diabolo instigante actum
fuisse pparatur: rebelli auctoritate sei
unum coniuratione intdicente collegerint.
á sacramenta int' se data. á cartula scripta
fuisse patuerint nullis excusationib; p
fictio labte. Sed re de tecta cu sinod' uniti. f.
in psumptores iuxta psonam et ordinum q

litate a pontificib; quitaie munu col
lecti fuerint uindicent. Quia sicc caj
tas exceptis diuinis. corde ñ cartule
consceptione t' coicoe exhibnda. Jta q
supra sacra admittit sceptas auctorita
te 7 distinctioe pontificali srepmda.

It innocent pp. Int clicos et laicos cause
Si q cae exorte a b epis audiantur.

t' contentiones int clicos et laicos ta sriori
ordinis qua 7 inferiois fuint exorte.
placuit u sed' sinodu nicena gregatis
omnibus ee. puincie epis iudiciu tmiet.

Cum g his omib; auctoritatib; clici an
ciuile iudice negentur pducendi: cu
ñ p' depositi t' nudati fuint. cur eñ s rep
sentandi: patet q. a sclaria iudicia clici
ñ s ptrahendi. His ita pcedur. Clici ex of
fo epo sut suppoiti: ex possessionib; pdiorum
impri s obnoxii. Ab epo unctioe deci
mationes. 7 pmitiua accipiut. Ab im (S. p. i. di. viii. Cap. i.)
pre u pdiorum psessios nanciscunt. Vn
ag att fr iohm. Quo iure uillas de
fendis. diuino an humano 7c. Rector
in pncipio u differentia assignat int i
nte et 9stitutiois. Quia g ut pdia po
sideant impriali lege factu e. patet q
clici ex pdior possessionib; impri sut
obnoxii. Vn ambr 9 auxentiu. Impa
tori tributu eccla denegare ñ debet.

Si tributu petit impr ñ negam ag eccle
soluant tributu. si agru desiderat
impr. potestate ht uindicator; tollat
eo si libitu e impri. ñ dono. s ñ nego.

Item. potestatibus tbuta ñ s denegada.

Magnu quide 7 spale documtu e. q x ñ
um sublimioribus potestatib; docen
tur debe ee subiecti. ne quis 9stituti
one terreni regis putet ee soluenda.
Si eni censu filius di soluit. qui tu
tant es. qui ñ putas ee soluendu. Jte ap.
Omis anima sublimiorib; p. subdita
sit. Jt. petr. a. gnalr omib; fidelib; sc.
(S. p. i. di. viii. Quis.) Estote subditi dnis uris. su. r. qua
pcet. su. d. ta q. a. missis a un duct
m. laude u o. b. Jt ex ep clemtis.

De sclaribus negotiis epis cognoscet

Te quido opt3 irreprehensibilr ñ debet.
uiuere. 7 summo studio niti. u o s uite h
occupationes abicia ne fite iussor ciui
tas. ne aduocatus litiu fias. neue in
nulla aliqua occupatioe pris inuenia is
mundialis negotii occasione plex. Neq
eni iudice neqz cognitore sclariu negoz
hodie te ordinare uult x. ne pfocatus
psentib; hominu curis. ñ possis ubo di
uacare. Hec u o opa que t' min 9gruerit
dixim': Exhibeant s inuice uacante la
ici. 7 te nemo occupet. ab his studis pque
sal' hominib; datur. It ex eod. Jn his q ad
comunis uite usu ptint laici s inuice opadi.

Sicut eni impietatis crim t e. o clemes. neglecti (J. xii. q. i. Jen. Duo sunt.)
ubi di studius sollicitudines sclares su
scipe. ita unicuiq laicoz peccatu e. ñ se
inuice s ee in his que ad cois usu uite
ptint. opam fidelr dedint. Te u o securu
face ex his quib; ñ debes instare. Omis
comunit elaborent. qui u o si forte a se
inuicem hoc laici ñ intelligut. pdiacone
edocendi s. ut t' solius eccle sollicitu
dines relinquat. C Ex his oib; (J. xv. q. i. Sicut.)
datur intelligi q in ciuili ca clic an ci
uile iudice e 9ueniend. Sic eni eccliasticoz
legu eccliaste iudex e administrator. ita
7 ciuiliu ñ ñ ciuit deb; ee executor. Sic H.
ille solus ht ius intptandi canones q
ht potestate condendi eos: Jta ille sol'
ciuiliu legu deb; ee intps. qui eis 7 auc
toritatem impnt. In criminali u ca ñ
ñ an epm clic e examinand. 7 hoc e illud q.
legib; 7 canonib; supra diffinitu e.
ut in criminali iudicti ca an ciuilem
iudice nullus clic pducat. ñ cu con
sensu epi sui. Vti qñ incorrigibile in
ueniuntur. Tuc detracto eis offo curie
tradendis. Vn fabian ppa att.

Quepo insidiat semot acto curie tdat.

Statuim' ut siquis clicor suis epis infe
stus. a insidiator extitit. mox an exa
minatu iudiciu submot' a cl'o curie
tradat. Cui dieb; uite sue desuiat. &
infamis absq ulla spe restitutionis p
maneat. C Quia g iste ñ crimi
nali s ciuili ca clicu an c. uid pdux.
ñ e iudicand tnsgssor. can. ñ e dicend
pcise reu a iudice ñ suu. q decuiuli ca
ñ ñ. c. iudex cognosce deb3. Eb' ea q in

J. xv. q. iii. c. i. cc. S; si negotia sclarium laicoz litigiosas causas dicit. quas eps concertare metuerunt. Alia aut negotia ecclastica. de reb; scli epis ibi iudicare pmittit. 7 int laicos de pace coponenda. vii. S. di. xc. precepimus

auctoris defensione dictas uerisimilia
quidem uidentur. sed pondere carent.
Sacris enim canonibus et forensibus legibus
tam in ciuili quam in criminali causa: clericum
ad ciuilem iudicem pertrahendum negatur.
Unde in epistola clementis legitur. Fratres apud presbyteros iu
Si qui ex fratribus negotia habent dicantur.
inter se. apud cognitores seculi non iudicentur.
sed apud presbyteros ecclesie quicquid illud est dirimatur.
Item siluester papa. Nullus clericus propter aliquam causam
Nullus clericus uel diaconus uel presbyter. introeat in curiam.
propter quamlibet causam introeat in curiam nec
ante ciuilem iudicem causam suam dicere presu
mat. Item leo papa. Ecclesiasticum non forensem
Aliud quidem est debita iudicium petentis expec
iusta reposcere. aliud propria perfectionis amo tet.
re contempnere. Sed illicitorum ueniam po
stulante oportet et a multis licitis ab
stinere. Dicente apostolo. Omnia licent sed non
omnia expediunt. Unde siquis penitens
habet causam quam negligere forte non debeat.
melius expetet ecclesiasticum quam forense
iudicium. Non autem proprie crimi
nalem tantum sed generaliter propter quamlibet tam ciui
lem quam criminalem intelligens. Item
theodosius imperator. Cuique liceat sacro
sancte sedis antistitis iudicium eligere.
Quicumque litem habens siue petitor fuerit. uel
in initio litis. uel decursis temporum cur
riculis. siue cum negotium peroratur.
siue cum iam ceperit promi sententia. sibi iu
dicium elegerit sacrosancte legis anti
stitis. ilico sine aliqua dubitatione
et si alia pars refragatur. ad episcoporum
iudicium cum sermone litigantium diri
gatur. Item. Omnes itaque cause que pretorio uel
ciuili iure tractantur. episcoporum sententiis
terminate perpetuo stabilitatis iure fir
mentur. nec ulterius liceat retractari ne
gotium. quod episcoporum sententia deciderit.
Testimonium etiam ab uno licet episcopo perhibitum
omnes iudices indubitanter accipiant.
Nec alius audiatur cum testimonium episcopi a
qualibet parte fuerit repromissum. Illud est enim
ueritatis auctoritate firmatum. illud in
corruptum habetur. quod a sacrosancto homine
conscientiam mentis illibate fuerit prolatum.
Hoc nos edicto salubri firmamus. et perpe
tua lege tenendum esse censemus.
Hec siquis antiquata contendat. quia
iustiniano codici non inueniuntur inserta
per carolum renouata cognoscat quinimmo
capitularibus: ait enim sic. Uolumus atque precipi
pimus ut omnes nostre ditioni subiecti. tam romani
quam franci. baioueri. saxones. toringi.
fresones. Galli. burgundiones. brittones.
longobardi. uuascones. beneuentani. go
thi. ispani. Ceterique omnes subiecti nobis
cumque uideantur legis uinculo astricti:
uel consuetudinario nexu more. hanc sen
tentiam quam ex xvi. theodosii imperatoris
libro. capitulo uidelicet xi. ad interrogata abla
uii ducis. quam illis et omnibus perscripta mi
simus. et inter nostra capitula pro lege tenen
da consultu omnium fidelium nostrorum posui
mus. lege perpetua cuncti teneant. i. qui
cumque litem habens. siue petitor fuerit. et cetera ut supra.
Item gregorius papa. iohanni defensori eunti in ispaniam.
Ammonendo dicit. Presbyter apud episcopum tantum
De persona presbyteri hoc ait iudicari debet.
tenendum est. siqua causam habuerit. non ab alio
teneri. sed episcopus ipsius adiri debuit. sicut
nouellarum constitutio manifestat. que ita lo
quitur. De sanctissimis et deo amabilibus
ac reuerentissimis episcopis et clericis ac monachis
imperator iustinianus augustus. petro gloriosissimo
pp. cap. l iii. Siquis contra aliquem clericum
aut monachum. aut diaconissam. aut monastriam.
aut ascitriam habet aliquam actionem doceat prius
sanctissimum episcopum. cui horum unusquisque subiacet.
Ille uero causam inter eos diiudicet. et si quidem u
traque pars his que iudicata sunt non acquieuerit
iubemus per loci iudicem executioni perfecte
tradi. Ne uero obiciatur quia de clerico loquitur
non de presbytero. sciendum est: Quia supra memorata
constitutione. l. i. capitulo legitur. Appellatione clericorum
et presbyteros et diacones contineri. Uerba autem legis
sunt ista. Presbyteros autem et diacones et lectores
quos omnes clericos appellamus. et cetera. Item gregorius.
Romano defensori sicilie. Clericus clericum ad
Peruenit ad nos publica iudicia non probat.
quod siquis contra quoslibet clericos causam habeat despe
ctis eorum episcopis eosdem clericos in suo faciat iudici
o exhiberi. Quod si ita est. ualde constat esse
incongruum. Sed hac te auctoritate precipi

m⁹ ut hoc temo facē ñ p̄sumā. Sꝫ siq̄
contra quelib; clicū cām habuīt. epm̄
ipuis adeā. Ut aū ipē cognoscat. ā q̄b
ab ipō iudices deputātur. Aū si fortā
se ad arbitrō eundū ē. partes ā eligñ
dos iudices ab ipō executio deputata ꝯ
pellat. Siquis uō clīc ul laic cc epm̄
cām habuīt. tūc te inpone debes. Ut
int eos aū ipē cognoscas. ā ēte te am
monente s iudices eligāt. Nā si sua
unicuiq; epō iuris dictio ñ suat. quid
aliū ag. nī ut p quos ecclāstic̄ custodiri
ille ordo debuit confundat. ꝛc. Item
ianuārio epō carolitano. **Alaicis iudi**

S. d. lxxxvi. Fr̄m / S. d. xxxviij. Ser⁹ — **F**ris ꝛ co epī nr̄i **cibus clīci n̄ sc opp̄mēdi.**
felicis. ꝛ qui niaci abb̄s relatioē cog
uim⁹. eo q; in insula sardīnia sacdotes
a laicī iudicib; opp̄mantur. ꝛ fr̄nitatē
tuā ministri tui despiciāt. dū q̄ solū
simplicitati tuoē studeē quantū uite
m⁹ disciplina neglig. Item gg. mauritio.
Sacerdotes a regib; ē honorandi ñ iu
Sacdotib; aūt ñ extrēna **dicandi.**
potestate dn̄s nr̄ citius indignetur.
sꝫ excellenti consid̄atioē ꝓpeū cuꝰ sui
sē eis ita dnētur. ut ꝛ debitā reuētiā
inpendat. Nam in diuinis eloquiis
sacdotes aliq̄n dii. aliq̄n ang̃ uocāt.
Nam ꝛ ad moysen deo qui ad iuramtū
deducendō ē dr̄. Applica illū ād dōs. uidel
ad sacdotes. Et rursū sc̄ptū ē. Dīis
ñ detraes. scil sacdotib;. Et pp̄ha ait.
Labia. s. custodiunt sciētiā. ꝛ l. req̄
rēt. e. ei. quia. a. dn̄i exercituū ē. Quid
ig mirū si illos urā pietas dignetr ho
norāē. quib; in suo eloquio honorē
tbuēs. eos aū anglos. ā dōs ipē ꝛ appel
lat dōs. Ecclāstica q; testatur hystoiā
q; cū pie memorie ꝯstantino p̄ncipi
sc̄pto oblate accusatiōs cc epōs fuiss
libellos quidē accusatiōis accep. ꝛ eō
dē qui accusati fuāt epōs ꝯuocans
in eoꝝ ꝯspectu libellos q̄s accepat īcēdit
dicēs. Jt. int uō. c. urās dispoīte q; dig
nū ē. ut nos iudicem⁹ dōs. In qua
sententia s mag̃ ex humilitate quā illis
aliq̄ p̄tat exreuētia inpn̄sa. Añ
eū q̄ppe pagani. int e. p. p̄ncipē fuer. — J. xi. Futurā / S. di. xvij. Sēme / S. di. xcvi. Satis

quiuerū dn̄i nescientes dōs ligneōs &
lapideos colebāt. Et tñ eoꝝ sacdotib⁹
honorē maximū tbuebāt. Quid ig mi
sū si xp̄ian⁹ impr ui di sacdotes honorē. dū
pagani ut p̄dixim⁹ p̄ncipes honorē
in p̄n dē eorū sacdotib; nouer. qui li
gneis ꝛ lapideis fuiebāt. Hec ḡ ñ tātū
spālr quantū ḡnālr oīb; asserim⁹ sacdotib⁹
q̄m adhuc nescim⁹ quis in t̄ribili diuī
dicio qual sit futur⁹. Etenī. p. eggi. p.
dīc. Nolite an tp̄s. i. quo ad usq; ueni
at. d. ꝛc. Nam sūt multa q̄ de iudicio
illi⁹ homines ignorāt. q; fortāse q̄uō
laudatis ille rep̄hendit. ꝛ q̄uō rep̄hen
ditis ille. l. Item ex ꝯ mileuit. **Qua**
pena feriatur clīc. clicū ad sc̄lāria iu
IN olita p̄sūptio usq; adō **dicia p̄trahens.**
illicitis ausib; adtīi patefec. ū clīci
clīcos relicto suo pontifice. ad iudicia
p̄. ptrahāt. ꝯpīn statuim⁹. ū hō dectō ñ
p̄sumat. Siquis hoc p̄sūpsit facē. ꝯuīn
ē ꝛ cām pdat. ꝛ a cōmunione efficiatur
extraneus. It ex ꝯ. cart. iii. **Clīcus apud**
ciuilē iudicem iudicari non debet.
PLacuit ut quisquis epōꝝ. p. ꝛ d.
seu clīcoꝝ cū in ecclā ei crīn fuīt intētū
l ciuil cā fuīt cōmota. i. si d̄ clicto ecclāstico
iudicio. iudicius. p. purgāi uoluīt ꝛ
siq̄ ipō fuīt lata sn̄tētia locū suū ami
ttat. ꝛ hoc in crīminali accōe. In ciuili
ū pdā q̄ euic. si locū suū optinē ma
luīt. Siq̄ ad eligñdō iudices iniq; de
eccle ꝯ sortio iudicat quide ūsa eccla
male sn̄tiendo. de iudicio sclāri poscit
auxiliū. Cū p̄uatoꝝ ꝛ cās. apl's ā ecclā
deferri. atq; ibidō determinaī p̄cipiat. It — Exaudi in ipo negotio et iam in ecclastico non sic. vt. j. xvi. q. v. c. ii. et iij.
ex eod. **Clīc ñ accuset ñ añ eclāsticū iudicē.**
De diūsis ordinib; eccle suientib;
siquis in. c. crīminis incurrerit. ꝛ ab
nuīt iudiciū. e. deb; p̄clitāi. It ꝯstu
tutio. lxx iiii. cap. i. **Qui cū clīco litigūi**
Siquis cū clīco litigi **ht epm̄ ipī adeat.** — S. ii. q. v. c. iij.
ū habuīt. siq̄ decā pecuniaria ā eā p⁹
epm̄. ē iudicio supposīt ē clīc. Ille aū
sine dāpno. sīn dilatioē ꝯpetitē finē
liti inpoitur ē. Sin aū noluīt epīs lit
dirimē. tūc ā. c. iudices disceptatio
cāe p̄ueniā. ꝛ si aū epīs dirimē uult.

sine scripta omnia procedant, et diffinitiva sententia ab eo sine scriptis feratur. Quod si de criminali causa litigium emerserit, tunc competentes iudices appellati consentaneum legibus terminum cause imponant. Ita tamen ut disceptatio litis duorum mensium spatium non excedat, altius contestatione numerandum. Non autem putamus alterum clericum non obnoxium repertum sacerdotio nudari, sed fuerit ab episcopo suo vel clericatus honore. Si autem crimen ecclesiasticum est, tunc secundum canones episcopo suo cause examinatio et pena procedat, nullam communionem aliis iudicibus in huiusmodi causis habentibus. Item ex concilio Calcedonensi.

S. .ii. q. .i. In primis. c. Si — ibi de criminali. hic de civili causa agitur

S. .iii. C. .iii. § Sperantii

Clericus adversus clericum negotium habens secularia iudicia non exerceat.

I. .ii. q. .vii. Si clericus episcopus

Si clericus adversus clericum habet negotium, non relinquat suum episcopum et ad secularia iudicia concurrat. Sed prius negotium agitetur apud episcopum proprium, vel si certe fuerit negotium ipsi episcopi, apud arbitros qui ex utraque parte electi sunt audiatur negotium. Si quis vero contra hec fecerit, canonum subiaceat correctionibus. Et si clericus adversus suum seu alium episcopum habet causam, apud audientiam sinodi provincie contendatur. Si vero contra ipsius provincie metropolitanum episcopum episcopus seu clericus habet controversiam, pergat ad ipsius diocesis primates, aut certe Constantinopolitane regie civitatis sedem, vel eorum ibi negotium terminetur. ℭ Ex his omnibus datur intelligi quod clericus ad publica iudicia nec in civili nec in criminali causa est producendus, nisi forte civilem causam episcopus decidere noluerit, vel in criminali sui honoris cingulo eum nudaverit. Illud autem quod in epistola Clementis dictum est, non cognitorem secularium negotiorum te vult esse dominus, ex capitulo illo unctione intelligendum est. Non enim ne episcopum ungere vel cognitorem secularium negotiorum residere, sed ut perscrutator animarum et distributor spiritualium existat, prohibetur quod secularibus negotiis occupari, non a diocesis sequester fieri, ut secularia iudicia non de rebus secularibus sed secularium virorum intelligenda sint. Iudicia de rebus secularibus secularia appellantur iuxta illud apostoli: Secularia quidem iudicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in ecclesia constituite ad iudicandum. Secularia ergo iudicia appellantur in epistola Clementis que ex subsequentibus datur intelligi, cum dicitur: Hec opera que tibi minus congruere diximus exhibeant sibi invicem vacantes laici. Prohibentur ergo clerici a cognitione negotiorum secularium virorum, non secularium causarum. Negotia quippe clericorum sive criminalia sive civilia fuerint, non nisi apud ecclesiasticum iudicem ventilanda sunt. Unde Adrianus papa ait.

Non nisi in foro suo audiatur clericus.

Clericus sive laicus si crimine aliquo pulsatus fuerit, non alibi quam in foro suo provocatus audiatur. Item de eodem — eo — de.

In clericorum causa huiusmodi forma servetur, ut nequaquam eorum sententia, nisi a suo iudice dicta constringat. ℭ Res vero in litigio posita ante legitimum cognitionis eventum in nullam debet omnino transferri personam. Unde Gelasius papa Quinigesio episcopo. In nullam transferatur personam res in litigio posita.

S. e. q. i. In nulla

Quia res in litigio ante cognitionis eventum posita in nullam transferri personam omnino permittitur, donec legitime cognitionis eventu capi poterit debeatur, iudiciali disceptatione possit agnosci. Ex qua re quispiam non sinatur exigere possessionem, sed in eodem statu res earum posita in quo videtur sic dictum esse, ante constituta quisquis sibi putat competere propria, persequatur iuridico pulsatus examine, preiudiciis omnibus submotis. ℭ Quod vero culpa illa suspensione digna sit, ex capitulo illo Militani concilii liquido constat. Si enim communione privandus est qui clericum ad civilem iudicem educendum putaverit, multo magis suspensione dignus est qui sui episcopi iudicium interpellante ad iudicium seculare trahere non dubitavit. Sed ponatur quod hec culpa suspensione digna non fuerit. Queritur utrum sit deponendus qui officium contra prohibitionem episcopi celebrare ausus est. Sed quod sententia episcopi sive iusta sive iniusta fuerit timenda sit, Gregorius testatur dicens.

Q. II.

Q. III.

Gregorius. Timenda est sententia pastoris.

Sententia pastoris sive iusta sive iniusta fuerit timenda est. Item ex concilio Antiocheno.

A suo episcopo excommunicatus non est ab alio recipiendus.

Si quis a proprio episcopo excommunicatus est, non eum prius ab aliis debere suscipi, nisi a suo fuerit receptus episcopo, aut concilio facto occurrat episcopis et respondeat, et si sinodo satisfecerit, et statuerit sub alia eum sententia recipi. Quod et circa laicos et presbyteros et diaconos et omnes qui in clero sunt convenit observari. Item Nicholaus ad Lotharium regem.

Excommunicationis meretur sententiam qui cum excommunicatis communicat.

Precipue qualiter te pellicis tue et dudum

dte repudiate comunioē declina. Ex
cōmunicata ē eni. 7 usq; ap̄ sīmā nrā
ab omi contubnio xp̄ianoꝝ seqstra
quā obrē cauīdū ē. nec ū ea pau mu
crone pcellaīs sīmte. ac puni mu
passioē liercule uinct 7 obligatus. adphen
J. e. Ista cor ne trahariſ exitiū. Deciuſ quippe m
S. d. l. Quia sā ꝑꝑ plati delinquūt. ac p hoc tpi crude
J. xxv. q. i. Nulli. liuſ quā ceti puniunt ut ait bāt gḡ.
Scire platī debͣ qi ꝑūſa ū quā petrant
tot morte dignī sūt. quot ā subdi
tos suos pditionis exēpla transmittūt.
y ñ necē ē ut tanto cauti se a culpa cu
stodiāt quanto ꝑuā que faciūt ñ soli
moriuntur et infra. Cetūm pcaue
neqīn nob scdm dni pceptū. duos ā tē te
stes adhibām. Immo uō h scē eccle di
cam. 7 q ñ optam te cetō fiat sic eth
nic. 7 p. Itē ex. sardicensi cap xvii.
J. xxiii. q. v. c. ſt. / J. e. q. Cm. cc. Si eps̄ forte iracundꝰ ē decodē.
ñ deb7. 7 aspe cito mouet. aduūs p̄brm
siū. d. 7 eū de eccla exterminare uoluīt.
puidendū ē ne innocens dāpnet. ā
pdat coīonē. Et iō hāt potestatē sī qui
abiect ē. u epōs finitimos impelleṫ.
7 cā eī audiatur ac diligenti tractet.
Ille u eps̄ qui iuiste ꝉ iniuste eū abiec patien
ē accipiat. u negotiū discutiat. ut
pbetur eī sīma aplib; ꝉ emdet. tm p
quā omā diligent ac fidelr exami
nent. Eum qui fuāt coīoē puat an
cognitionē nullꝰ deb7 psumē ut cō
munioni sociē. Itē ex. cart. decodē
Siquis p̄br. ab epō suo correct fuīt. de
b7 utiq; uicinos epōs cēri. u ab eī ipi
cā possit audiri. & p ipōs suo epō re
conciliari. Q u nisi fecit s; sbia qō
absit afflat. se cēnendū se ab epī sui
coīoē duxit ac separati cū aliquib; scī
ma faciens sacficiū dō optulit. ana
thema hātur 7 nichominꝰ locū amit
tat. at si q̄rimoniā iustā āūs epm
huīt. inquirendū ē. Itē ex. antioc.
De his qui dāpnati a sinodo 7 sac misteria
S. di. l. Accedēs. Siquis eps̄ dapnat a sīno contingūt.
dc ꝉ p. ā diacon a suo epō. 7 ausi fuīnt
aliq de ministio sacꝰ tangē. siū eps̄
iuxta pcedntē ꝯsuetudinē. siū. p. aū

diacon. nullo m liceat ei. ñ in alia
sinodo spem restitutionis aū locū
satisfactionis hr̄. s; 7 cōmunicantes
ei omīs abici de eccla opt. maxē si p
quā didicīnt aduūs memoratōs plata
fuisse sentētiā coīcare tēptauint eidē.
Itē ex martini pp. Sin spē sit reconcili
ationis qui excomunicati coīcare psumit.
S. p. i. di. l. Acceder Siquis eps̄ in concilio excōmunic fuīt
siū. p. aū d. a suo epō. 7 p excoīcōnē
psumpsīt. siū eps̄ ille. ā p. ꝉ diacon.
face oblationē. ꝉ matutinū ꝉ uptinū
sacficiū qi in officio suo agē sic p ñ
liceat ei. nec in alio ꝯcilio spem recō
ciliationis hr̄ē. nec ultra reconciliari.
s; 7 eos qui ei coīcauer omīs ab eccla
respui maxime eōs qui sciebāt eū ē de
iectū. Si aūt pmansīt turbans 7 ꝯcitās
ecclam p forinsecā potestatē opt eū
sic seditionāū ab omī plebe expelli. S; hic de catholicoꝝ epoꝝ iniusta sententia loquitur. Ibi de iniqua sententia dāpnati dioscori. agitur. & eius & similium excoīcatioē nullus queat absolui. dū modo excoīcationis mūto se non uidīt obligari.
Itē ex. agathensi. De epīs qui innocentes
aut in minis causis culpabiles exco
J. e. q. Nulli' sa Epī si sacdotali modāti municant.
one postia. ā innocentes. ā in minimi
cāis culpabiles excoīcaē psūpsīt aū
ā grām baptismi festinantē. fortasse
recipē noluīnt. a uicinis epīs eidē
S. xi. q. iii. Nec nus puincie litt̄is moneant. Et si parē
noluīnt comunio ill̄ usq; ā tps̄ sino
di a reliquis epīs denegetr ne forte
p ex coīcatoīs ꝉ excoīcōnis peccatū
excoīcati longo tp̄ morte puemāt.
Itē ex. africano. De his qui tpe excoī
conissue comunicare psumunt.
J. e. q. c. ſt. Placuit uniūsos. ū q excoīcat fuīt p
suo neglectu siū eps̄ quilib; siū clic
7 tp̄ sue excoīcōnis an audientiā coī
caē psūpsīt ipē in se dāpnatiois iu
dicet pculisse sententiā. Itē nich pp.
Deponuntr epī qui excoīcatis coīcat.
J. ii. q. i. c. de Teugualdū treuinsē 7 pmatē bel
gice puincie. Et guntardū agppie
colonie archiepōs. nc corā uob. 7 scā si
nodo subgestoꝝ in sinuatioē qlr̄ cām
lotharii regis. 7 duaꝝ mulieꝝ ei te
tige. s. 7 gualdrade recognouīnt 7 iu
dicauīnt scptū sr̄ hoc ꝑpiis manib; ro
boratū offerentes. in nichilq; se pl̄ ꝉ mm

aut aliter egisse ore proprio multis coram po
sitis affirmantes et sententiam quam a se
de apostolica in egiltrudam uxorem eius boso
nis. scissimus frater noster mediolanensis archiep
iscopus thado. et ceteri coepiscopi nostri petiuerant emitt
endam. et nos diuino succensi zelo sub
anathematis attestatione canoni
ce protulimus. publice una uoce sentir
e uel dixisse conferentes in quibus omnibus in
uenimus eos apostolicas atque canonicas
sanctiones in pluribus excessisse. et equitati
normam nequiter temerasse omni iudi
ciario sacerdotii officio maneant penitus alieni.
sancti spiritus iudicio et beati petri per nos
auctoritate ecclesiastici exutos regimine
consistere diffinientes. predictis autem depo
sitis licentiam concedimus. ecclesiam ingre
diendi. communicandi. sicut laici et loquendi
suas utilitates. Non autem turbandi contra
di. et scandalum sollicitandi tribuimus
facultatem. Quantum autem ad episcopale mi
nisterium spiritualiter pertinet. nulla eis sit
licentia contingendi sicut non est cum sancta synodo
decreuisse iam constat. Item clemens. Clerici et
laici qui non obedierint episcopis infames efficiuntur.

Si autem uobis episcopis non obedierint. omnes uero
presbiteri et omnes clerici. omnesque principes tam
maioris ordinis quam inferioris atque
reliqui populi. Non solum infames sed et
excortes a regno dei. et a consortio fideli
um et a liminibus sancte dei ecclesie alieni erunt.
Item petrus in ordinatione clementis.

In christum peccat qui ueritatis doctorem contemnit.

Quicumque contristauerit doctorem ueritatis constat.
peccat in christum. Et patrem omnium exacerbat
deum: propter quod uita carebit. Item ambrosius in
libro de officiis. Simulata uirtutum
affectione non deneget obedientia episcopo.

Siquis non obediat episcopo sese extollere. atque
exaltare desiderans querens et obumbrare
merita episcopi. simulata affectione doctri
ne. aut humilitatis. aut misericordie. is a uero deuius fuerit
ueritatis enim regula est. ut nichil fa
ciat. commendandi sui causa. quo minor alius fiat.
neque si quid boni habes id ad deformati
onem alterius et uituperationem exerceas. non
defendas improbum. et sanctam indignum commit
tendam non arbitreris. neque tamen arguas.

et impugnes cuius crimen non deprehenderis. Item
antius papa. Episcopo non obediens demonum ore deuoratur.

Absit ut quicquam sinistrum de eis decipiatur..
arbitremur qui apostolico gradui succe
dentes christi corpus sacro ore conficiunt. per quos
nos christiani sumus. qui claues regni celorum
habentes. ante iudicii diem iudicant. In ue
teri quidem lege habetur. quicumque sacerdotibus
non obtemperasset. aut extra castra positus lapi
dabatur a populo. aut gladio ceruice subiec
ta contemptum expiabat cruore. Nunc uero
inobediens spirituali abscisione truncatur.
aut eiectus de ecclesia rapido ore demonum de
cerpitur. Item petrus in ordinatione clementis.

Quibus papa inimicus est nec loqui.

Siinimicus est iste clemens alicui debemus.
pro actibus suis. uos nolite expectare ut ipse
uobis dicat. et cum illo sup intractatu ordi
natorum uel agere de obedientia minorum erga
maiores. Item fabianus episcopus. Excommunicatus est
qui cum excommunicatis communicat.

Sicut apostoli statuerunt dicentes. cum excommunica
tis non est communicandum. Et siquis cum excom
municato antiquitus regulas. sciens saltim in
domo simul locutus fuerit. uel orauerit il
le communione priuetur. Item calixtus papa. de eodem.

Excommunicatos quoque a sacerdotibus nullus reci
piat. ante utriusque partis examinationem
iustam. nec cum eis in orationem. aut cibo. potu
aut osculo communicet. nec aue eis dicat. quia
quicumque in his uel aliis prohibitis excom
municatis sciens communicauerit. iuxta apostolorum
institutionem. Et ipse simul excommunicationi
subiacebit. Item hysidorus. de eodem.

Cum excommunicato neque orare. neque loqui neque ad
edendum excommunicatione prohibente neque uesci
licet. Siquis enim cum eo. aut palam aut ab
sconse fuerit locutus continuo statim cum eo ex
communicationis contrahit penam. Item ex concilio carthaginensi. de eodem.

Qui communicauerit uel orauerit cum excommunicato si
laicus est. excommunicetur. si clericus. deponatur. Item ex
decreto honorii papa. Excommunicatorum nomina
uicinis omnibus palam et publice annuntientur.

Cure sit omnibus episcopis excommunica
torum omnium nomina tam uicinis episcopis quam suis
parrochianis pariter indicare eaque
in celebri loco posita pro foribus ecclesie cun
ctis conuenientibus inculcare. quatinus in

S. ii. q. i. Caput uero.

S. p. di. xiiii. Excommunicatus nulla.

S. p. i. di. xviii. cap. i.

S. p. i. di. xc. iii. Si inimicus

n

n

n

j. e. q. Absente
S. d. lxxx. Ep
j. xxiiii. q. iii. Sufficit
S. ii. q. i. Legi

utraq; diligentia 7 excoicatus ulq; ec
clastic' aditus excludatur 7 excusa
tionis cā omnibus auferat.

Verū hic denoātum excoicatus. Excoi
catiois eni pena dupplicit' subiciui.
7 dū reatū incurrim'. 7 dū sñiam
notam'. Vñ icīt in lib' iudicū.

Duobus modis aliquis satane tradit'.

Audiuim' q; aplm dicentē de eo qui pec
cauāt. Tradidi inquit hm̄oi hoiēm
sathane in intitui carnis ut saluus
fiat sps. Vides g' quia nō solū p apl'
suos dš tradidit delinqntes in man'
inimicorū. S; p eos qui eccle' psidēt
7 potestatē hnt nō solū solu'di s; 7 ligādi.
Tdunt aūt peccōres in intitū. c.
cū p delictis suis a x' corpore separant'.
Et ut m' uidetur dupplicit' 7 mictra
duntur hoies de eccla in potestatē
zabuli. H m̄ q; s ri dixim' cū delictū
ei' manifestū fit eccle'. 7 p sacdotē de
eccla pellitur. Vt notat' ab omib; e
rubescat 7 confūso. eueniat ei illu'
q; sequit'. ul spc. s. f. in die dñi nri
ihu x'. Alio aūt mō quis tradit' ē za
bulo. cū peccatū ei' nō ē manifestū hoi
b;. dš aūt qui uidet in abscondito p
spiciens ei' mtē 7 aiōs. uitus ac pas
sionib; suiēntē. 7 in corde ei' nō se di
ligi. s; aū auaritiā. ā libidinē. ā iac
tantiā. t' alia hm̄oi. istū talē ip dñs
tradidit satane. Quōd cū tdit satane'.
discedit amte ei'. 7 aūtit se 7 refugit.
Sa cogitatioib; ei' mal' 7 desidus idigs
7 relinquit domū cordis ei' uacuā.

Cū g' p sñiam quis noat' fuit cū eo
coicare nō debem'. Cū aū solo reatu oc
culte excoicōis incurrit penā. nō ē ab ei'
coioē cessandū. Vñ dñs meus. Tūc
demū peccōrē dix' hñdū sic ethnicū
7 p. cū eccla audire stēpsit. Apls naq;
n att. Si quis frē. fornic. s; si sic frē noā
t. f. 7 c. Sententiae noatione intelligs.

Hinc 7 urban' uuilinundo epo. Sane q;
frē ricardo 7 c. rā in fracā. quidā eps
in hesi laps'. hic 7 x' in euāg zizania ad
eē tollanda. usq; ā messē. Hinc 7 ier

in dicē lib' iudicū.

Mali a bonis penitus separari non possunt.

Nolite recede a dño usq; in hodiernū
diem' donec selm ftat. ostendat g' quod
iebuseus donec selm ftat habitet cū
filius iude in ierlm. quippe cū nō ipi
quod filii iuda. habitēt in ierlm. Idō
g' nō istud uerū ee potīt. q. iebusei cū
iudis habitēt i ierlm qñ nec ipi quod
habitēt ita. S; nos intelligam' hs spū
alr assumtes euāglii pabolā q dicit de
zizaniis. Sinite utq; cresce ne forte
uolentes eradicare zizania eradicetis
c ipis 7 triticū. Et infra. Audi g' scptura
dicentē. quia nō potuer' filii iuda disp
de iebuseos. s; habitauer' cū ipis in
ierlm usq; in hodiernū diē. Vñ dep co
uos qui fideles estis. ul ita uita uram
7 susationē sucetis. ne m aliq ipi scā
dalū patiamini. t' alius scādalū fa
ciatis. s; sit uob sūmi studii sūme q;
cautele. ne quis in hāc scōr 7 cgg. pol
lutus introeat. ne quis iebuseus ha
bitet in uob. Vides enī q; dic scptura
q; nō potuer' eice filii iuda iebuseos de. i.
Iebuseus aūt interptat' 7 culcō. Esto
de g' quia nō possum' eice istos qui nō
7 culcant. Eos saltē quo possum' q;
peccā manifestas eiciam'. Vt enī peccm
eiuds nō ē. eice de eccla neminē psum'.
ne forte eradicantes zizania. eradi
cem' simul cū illis 7 triticū. Mod me
tū q. d. quia nō potuer' eice iebuseos
. i. eos qui interptant' 7 culcatio. 7 nō
uidām' qui sint i eccla 7 culcātes. Illi
sine dubio de q; dñs dicebat i euglis.
Nolite scm. d. canib; neq; m. u. ant
porcos. ne forte 7 culcēt ea. p. s. 7 9 ū
si disturpāt uos. Iste ē g' iebuseus 7 cul
catio quim dignt audiuit ubū di.
7 cū audierint neq; ut infideles disce
dunt. neq; pmanent ul fideles. s; precepta
misticorū notitia. 7 fidi nre sectionib;
pscrutatis. cōmunii pmodū impugnat
nos. 7 ccdictionib; ss corda mā di
ripuit. ē culcāte ubi diuma mā garitā.
7 ornamta fidi maculāte. Dixit g' dr.

quia ñ potuerͣ filii iuda eicͤ iebuseũ de ierłm. usq̄ in hodiernum diem.

Idem sup duodecim ꝓphas. Porcis et ca

Quanto ġ uir nib; scã ñ sũt cõmittenda. eccl'astic' ⁊ prudens atq̄ intelligẽs mͥt tas impietatis in ea q̄ uocatur dom' dĩ ẽẽ cognouit. ⁊ ñ solũ multas s; ⁊ fortes ⁊ que opp̃me possint iustitiã ⁊ int̃m doctorũ rabiem ꝓcessisse. ũ accipiat p̃ tiũ in iudicio. ⁊ omia ꝓ muñib; faciat. paupes deuitet in portis. ⁊ audire con tẽpnant. taceat in illo tp̃e. ne d' scm canib; ⁊ mittat. m. añ porcos qui ⁊ ũsi ꝯculcẽt eas. Et imittitur ieremiã dicẽt. Solus sedebã quia amaritudine reple t' sũ. Itẽ ioħs c'sostom' in ep̃la ad hebreos.

S. di. xlii. Immanda

Cũ pagano cõmedẽ. sed cũ excõicato m nime licet.

S. ii. q. i. Nota
I. xxiii. q. iiii. Infide
I. xxviii. q. i. Omf. ec

Adomñsam quippe paganoꝝ si uolũis ire. sine ulla ꝓhibitione ꝑ mittim'. Si eni quis fr̃ inquit noĩatur int uos. Fr̃m in hoc loco oẽm fidelẽ sim plicit̃ intellige. Non mõachũ tñ. q aũ ẽ q̃ fr̃nitatẽ uocat. ñ lauacrũ re gñatiois q̃. fac posse uocãi dñm patrẽ. Siquis inquit noĩat' fuit fr̃. f. ĩ auar'. ĩ ebos'. Cũ h'moi nec. c. sumẽ. Cũ aũt de paganis agẽt. ñtta. S; ⁊ siquis uõ uo cauit ex m. f. paganos significãs. ⁊ uultis ire. Omẽ q̃ appontt' u. cõedite. Siquis fr̃. n. ebos' ⁊c. O quanta inte ġtas. Nos ñ solũ ñ fugim' ebosõ. s; ⁊ im' ĩ eos participantes c̃ eis.

Euidẽt itaq; ex p̃missis apparet q̃ eoꝝ coione uitaẽ ñ cogtm. qui sñiã ano tati ñs. S; ⁊ ipi' s. notatio multipliciť ĩtellig' aliq̃n eni arcet' qui aliminib; eccl'e. ⁊ a coĩoẽ corpois ⁊ s. x̃. ũl' teste ꝯscientia iuxta illũ. a. ꝓb; ⁊ se hõ ⁊ sic de .p. illo edã. ⁊ de. c. bibat. q̃ qui idigne .m. ⁊ bibit. iudiciũ s. m. ⁊ b. Jt illud ꝓsp̃i facili' s dñm placabit ⁊c. Reġ ifra cã. Maleficus impedit' q̃stioẽ. ĩ. de pe nitĩtia. t' sñia eccl'astica. a sic penitẽ tes quib; tp̃ p̃finito bñficiũ reccilia tiois ĩ p̃ndit. h sñia excõicã uo cat'. q̃ a coĩoẽ. c. ⁊ sang' x̃ notatũ ꝓib; sic ⁊ adã abesu. l. uite excõicat' ẽ dño dicẽte. Videte ne. f. sumat de lig. u.

I. xxx. iii. q. iii. Sñe sic.

qua sentẽtia ñ sepatur quis a ꝯsortio fideliũ. Ẽ ⁊ alia sentẽtia q̃ ⁊ anathema uocatur. qua quisq; sepat' ĩ a ꝯsortio. f. de q̃ sup̃. Cũ excõicatis nolite cõicare. hanc distinctionẽ eciq; lic; aitẽ ex auctõitate ioħis pp̃. Engiltdã uxorẽ bosonis ⁊c. Rq' sup̃ cã. Quidã ep̃s a p̃ia sede deiect'. Jt ex auctõitate ẽde. Sigs dom ũ di uiolauit ⁊ c. Rq' in fra cã. Quidã pbr̃ in infirmitate ġuat'. Jt ex auc tõitate siluẽ. P̃sentĩ decto cẽsem' ⁊ c. Rq' sup̃ cã ĩ infamia cuidã ep̃i. Iuxta ġ hanc distinctionẽ intelligẽnda ẽ illa auctõitas innocentii. Siquis suadente diabolo. ⁊ c. in fra. c. Quidã pbr̃ ũ iuxta ethimologiã uocabli. ana themati. i. sepationi subiacea. quia in edictũ illũ incidit. quia a corpoẽ ⁊. s. x̃ ⁊ ab ingressu eccl'e se alienũ fac. q̃ in p̃as man' indiciũ mice aus' fuit. Q; ĩ a nullo ep̃oꝝ absolui. i. more penitẽ tũ reconciliaĩ potuit. ñ p̃mũ ap̃lico ꝯ spectui se rep̃sentaẽ curauit. Jllũ aũ pet' dedemte. Siunimmc' ẽ iste clemẽs. ⁊ c. D sñia notatis intelligñdũ. Sic ⁊ illũ urbani. quib; ep̃i ñ cõicãt. ⁊ c. ũs' in eadẽ cã. Cetm falsũ eẽt illũ ua rensis ꝯ. sitñ ep̃s alieni sceł's. se ꝯsci ũ nouit. Jt ⁊ illũ placuit ũ siqñ ep̃s ⁊ c. Rq. s. cã. Duo fornicatores in famia notati. Jt gg. decło ⁊ pp̃ salo nitano. Comunicare non licet his

S. iii. q. iii. C. ult.
I. xvii. q. iii. Q̃ quis.
S. v. q. ii. Cap. ii.
I. xvii. q. iii. Si q̃s suad.

Rogo ⁊ moneo qui excõicatis cõicãt. ne cuiquã sacdoti sup̃ septo maximo cõicãti. ꝯ aiãm suã quisquã tñn co municare p̃sumat. Jt ex ꝯ. tol. i.

S. vi. q. ii. Placuit.

Nullus clicoꝝ uł laicoꝝ ad domũ ex cõicati accedat.

Siquis laic' abstinetur. a domũ ei' ł clicoꝝ ł religiosoꝝ nullus accedat. Simulit̃ ⁊ clic'. si abstinetur a clicis deuitet'. Siquis cũ illo ꝯloqui ĩ ꝯuiuaĩ. fuit dephens'. ĩ ip̃ abstineat'. s; hoc p̃tinet ĩ eos clicõ. qui ei' ep̃i s. ⁊ ĩ oms qui cõita fuint. de eo q̃ abstinet'. siũ laico q̃ lib; ⁊. s. clico.

Si ⁊ hoc sp̃alr̃ q̃ no ĩatim ĩ hi excõicati cõicãt. v ñ ĩ urbani. Sane q̃ sr̃ ricardo ⁊c. ĩ fra cã. Q; dã ep̃s in hesim laps'. Jt nich pp̃. Ex

I. xxiii. q. ii. Cap. iii.

S. di. xcii. c.
S. vi. q. ii. Si tantum est.

cellentissim⁹ rex carol⁹. J. ecca fine est cae
I te urbani pp. Sententia pastoris timenda est
Quib; epi ñ coicant licet iniuste liget.
ñ comunicetis. 7 quos eiecint ñ recipi
atis. Valde eni timenda e sententia epi. lic
iniuste liget. I te ex vi°. synodo.
Excoicatus ht penā q excoicatis coicat.
Si quis fr aut palā aut absconse cū excoicato
fuit locut⁹. ā iunct⁹ coioe. statī cū eo ex
coicationis ҫhat penā. I te ex. carta. ii.
Qui merito facinorū suoz de — eo — de
ab eccla pulsi sunt. si ab aliquo epo l' pbro
l' clico fuint in coioe suscepti. 7 ip pari
cū eis cimine teneātur obnoxii. refugi
entes sui epi. reglare iudiciū. I t ex.
cart. iiii. Qui sententiā epi putat ee
iniustam recurrat ad sinodum.
Cuius qui epi districtione ecca se putat i
iustam recurrat ad synodū. I t iohs c
sostomus sup epistam ad hebos. Vincula
Nemo contēpnat eccla. ecclastica ñ sct cōtēpneda.
tica uincula. Non eni homo e qui ligat
sz xpc qui hanc p. dedit 7 nos fec hoes
tanti honois. I t aug deu baptism⁹ moe
lx. viii. Satane traditur qui ab eccla
Omis x̄anꝰ dilcim qui excoicatur.
a sacdotib; excoicat. sathane tradidr.
Quō? Quia scil ext eccla e diabol⁹. sic
in eccla x̄. Ac p hoc quasi d. tradit. qui
ab ecclastica coioe remouet. Vn illos
qs tunc apls sathane ee traditos pdicat.
excoicatos a se ee demostit. I d sr iohm.
Nichil sic deb; formidare x̄anꝰ quā separi
a corpore x̄. Si eni separat a c x. ñ e mēbrū ei.
siñ e mēbrū eiꝰ ñ uegetatur spū ei⁹. Quicqs aū inquit xp.
spm x̄ ñ. a. h̄ ñ e ei⁹. I t iter. Quoz dimi
seritis pc̄c̄a. i. Quib; ecclam interdixitis
ñ reconciliati p satisfactionē fuint. ipis 7
ianua regni celestis clausa erit. I t ex.
mileuitano. Vicini epi audiant eos q
a pbri. d. l' cū inferi deuitii se epoz suoz querū
ores clici si in cais qs huint de iudicis tur.
epoz suoz q̄sti fuint. uicini eos audiat
epi. 7 int eos quicq e finiat. a ibiti ab ei
ex ꝯsnsu suoz epoz. Quod si 7 ab eis puo
candū putauint ñ puoc̄ ñ a africana
ꝯ. l' a pmates suaz puinciaz; a transma
rina aū q putauint appellandū a nullo

J. xxiiii. q. iii. Corripi
S. iii. c. vi. Placuit

intra affricā in comunioe suscipiat
I te ex. cart. iiii. Iniusta epoz dāpna
tio irrita ee 7 iniu
Irritā ee 7 iniu tio irrita ee censentur.
stā epoz dāpnationē censem⁹. 7 id ecco a sy
nodo retractandā. I t ex. car. ii. Qui
causam suā ad ee 7 innocentiā suam a
serere noluit int annū excoicatꝰ sibi
Rursus ꝯstitutū e ut quotiescūq clicis fiat.
conuictis. l' confessis in aliq crimine. ut
pp eoz quoz uerecundiae parcit. l' pp ecclie
obpbriū. aut insolentē insultationē he
reticorū atq gentiliū. si forte cae sue ad
ee uoluint 7 innocentiā suā asserere. int
annū excoicationis hoc faciat. Si u int
annū cām suā purgare ꝯtēpsit. nulla
eoz uox penit⁹ audiatur. I t gelasi⁹.
Audientiā sibi negat qui excoicatus
sue cause intra annū agere dissimulat.
Quicūq intra anni spatiū
cāuilt suā p. cām suā corā suis excoica
torib; ñ pegint ipi s aditū audientie
clausisse uideantur. Quod si obstinato
aio sini coioe defuncti fuint. nō illoz
cām irretrabili leonis pp pdecessoris mi
sententiā: diuino iudicio seruantes: q̄ꝯ
uiuis ñ coicauim⁹. nec mortuis coicare
debem⁹. I t ex. ilerdnsi. Tardius reci
piatur ad ueniā qui sacdote iubente
de eccla exire contēpnit.
Qui iubente sacdote pro qua cūq culpa ab
eccla exire ꝯtēpsit. pro noxa ꝯtumelie
tardius recipiatur ad ueniā.
Sed qr si an dāpnati absolutionē
epm mori ꝯtigit utrū dāpnat⁹ p ea
ualeat absolui. De hi ita sta
tutū e in ꝯ. epaunensi. A successore
soluatur qui post mortē epi remans
Si eps an dāpnati ligatus.
absolutionē obitu rapiat. correctū
i penitentē successori licebit absoluere.
Premissis auctoritatib; qb; iniuste
sententie. usq ad examinationē utriusq
partis parere iubem. Ita r̄ndet. Grego
ri⁹ dic sententiā iniuste platā ñ ee sua
dā. sz timēdā. Sic 7 urban⁹. timenda e. ꝯ. i.
ñ ex suբbia ꝯtēpnenda. Reliq u auctori
tates de excoicatis locunt⁹. q l' uocati
ad synodū uenire ꝯtēpser. l' calliditate

Si ibi de eo agit⁹ quē eps nulla manifesta cā. nec ordine iudiciario habito a coioe alioz pcepit separi. Ha aut de illo dicitur. in quē fert⁹ sententia epi iniusta. quia ex cā iusta tam ex ordine iuris.

S. ii. q. i. Prima.

J. xx. iii. q. ii. Cap. i.

S. e. q. Epi si.
S. di. xviii. Si ep̄i
S. ii. q. vi. Iussi pla
I. xx. iiii. Q. iii. Si quis.
S. e. q. Si ep̄s e

tib; adu͛santu͂ occurrē nescientes
in iustā s͞ntn͞tiā a iudice reportauer͞.
ut qui neglectu fuerunt sinistrā de
se opinionē nasci p̄mittentes s͞ntn͞
tiā in se exceper͞. hos siquidē solos ex
co͞icatio͞is sentn͞tiā ferire licet. Vn͞ in
meldensi c. Quib; exigentib; culpis
Nemo ep̄o͞z quelibet aliquē sit a co͞io͞e p̄uan
sine c͞ta 7 manifesta peccati cā. p̄ri͞7 dus.
ecclāstica communio͞e. Sub anathema
au͞ sine c͞sciā archiep͞i. a coep͞o͞z nullu͂
p̄sumat ponē. n͞ uni canonica docet
auctoritas quia et͞na anathema ē
mortis dāpnatio. 7 n͞ n͞ p̄ mortali de
b7 inponi c͞mine 7 illi qui aliter n͞ potu
erint corrigi. It͞ ex c. aurelianense. Par
uis et leuib; causis null͞ co͞io͞e p̄uetur.
Nullus sacerdotu͂ quequā recte fidei ho͞iē
p̄ paruis 7 leuib; cāis a co͞munio͞e s͞pn͞
dat p͞t͞ eas culpas p̄ quib; patres antiq͞
arceri ab eccl͞a iusser͞ co͞mittentes. Itē
ex c. tiburn͞si. P͞bris trib; c͞minib; qui
Certu͂ ē p͞bris trib; lib; co͞io͞e p̄uetur.
c͞minib; aliquē excoi͞cari debē. cu͂ ad
synodu͂ canonice uocat͞ uenire c͞tep
nit. aut si p͞ius quā illuc uenit͞ sacer
talib; respuit obedire p͞ceptis. aut si
an͞ finitā cāe sue examinatio͞nē a
synodo abire p͞sumit. Ex his et
quā 7 huiusmoi p͞misse auctoritates
locuntur. n͞ de iniuste s͞pn͞sis. Quod
au͂ iniuste s͞ntn͞tie parn͞du͂ n͞sit. mlt͞i
auctoritatib; p͞batur. Quaru͂ p͞ma ē illa
ier͞. s͞r math͞. Sententia pastoris ut in
Quō sacerdos n͞ nocentē c͞stituit ut facit.
c͞stituit t͞ mundu͂ lep͞su͂ n͞ fac͞. Sic ep͞s
t͞ p. n͞ alligat eos qui insontes. nec
soluit noxios. s͞ p͞ officio suo cu͂ peccato͞z
uarietates audierint. scit q͞ ligando sit
qui soluend͞. It͞ gelasii. ep͞is orienta
lib; de dāpnatio͞e dioscori. Non ē petri
da solutio cu͂ iniqua fertur s͞ntn͞tia.
Cui ē illata sententia depo͞at errorē 7 ua
cua ē. Si iniusta ē tanto curare eā n͞
deb7. quanto ap͞d deu͂ et eius eccl͞ā nemine͂
p͞ grauar͞. iniq͞ s͞ntn͞tia. Ita ḡ ea se n͞ absol
ui desideret. q͞ se nullatenus p͞spicit obliga
tu͂. It͞ aug͞ de su͂mo bono.

Ds n͞ nocet nec noceri patit͞ aliq͞ iniuste.
Scd͞m catholicam fide͂. nec diuinitate nocē
quisquā p͞. nec natura di in s͞te cuiquā p͞
nocē. n͞ noceri in s͞te patit͞ quequā͞. qui
eni͂ nocet ui aut ap͞. recip͞ uti h͞ q͞ nocuit.
Item de urb͞ dn͞i. Iniusta uincula disru͂
Ce͞pisti h͞re f͞re͞m tuu͂ ta͞q͞ p͞ iustitia.
publicanu͂. ligans illu͂ in t͞rā. S7 uide
alliges iuste. Nam iniusta uincula di
ru͂pit iustitia. quē solui͞s in quit i͞t͞ra.
solut͞ erit in celo. Itē de s͞m͞. dn͞i in m͞o.
Temeritas iudicandi n͞ ei qui iudicatur
Temerariu͂ iudiciu͂ plerū͞q s͞ iudici nocet.
nichil nocet ei de quo temē iudicatur.
Ei aut͞ qui temē iudicat ip͞a temeritas
necē ē ut noceat. Itē ad elium 7 ponē͞se.
Non obē homini iniusta s͞ntn͞tia.
Quid obē homini q͞ ex illa tabula
eu͂ uult delē humana ignorantia si
de lib͞ uiuentiu͂ n͞ delet eā iniqua c͞scientia.
Itē ad secundu͂ manicheu͂. de — eo — dē.
Sentis de augustino quicq͞ lib7. sola me
in ocul͞ di n͞ accuset c͞sciā. It͞ gg͞. c͞stan
tino ep͞o mediolanensi. Quos c͞sciā iu
stificat aliorū maledicta n͞ timeat.
In cunctis q͞ in hac uita adu͛sa p͞uenerint.
sola ē sicut nostis omp͞tis di districtio
p͞nsanda. atq͞ a corp͞ū sēp recurrend͞u͂
ut nullius ibi lingua implicet. ut c͞sciā
n͞ accuset. Quē eni͂ c͞scia defendit. lib͞ ē
inter accusationes. 7 lib͞ s͞ni accusatio͞e ē͞
n͞ p͞. si sola que intus adiacē c͞sciā accuset.
D urā ḡ scitate absit a ex͞ao͞z iudicio.
eaq͞ maledico͞z ho͞inu͂ rumoib; c͞ficta
odium. in qualicu͂q͞ modulo suspici
oms adduci. quia 7 sac͞ eloquii testimo
niu͂ tenem͞. Vt mala maiora c͞ forsi
tan dn͞r. n͞ p͞bata. c͞di n͞ debeat. s͞ certi
p͞bata ulcisci. H͞ ḡ dixi ut in me leuita
tis c͞e ostndere͂. si quis mala grauia c͞de
studerat. q͞ p͞bari n͞ possint. Vn͞ scitā u. deb7
mitē suā a maledico͞z ho͞iu͂ rumoib;
atq͞ obtrectatio͞e disiungē. 7 sola q͞ itn͞e
uides. atq͞ ad utilitatē subdito͞z sicut
cogitarē. It͞ aug͞ ip͞so. xxx vii. Frustra asp͞nat͞
Et si atq͞ dāna͞is ab ho͞ie ab ho͞ie que ds͞ iustifi
7 si dixis s͞ntn͞tiā p͞ suit in capanu͂. Aliud cat.
terena sella. aliud ē tribunal celeste ab in

I. e. q. e. Pd. Illud.
S. ca. q. i. p͞mo.
I. xxx. q. v. Nulli.

feriore accipi sententiam. a superiore coronam.
Item in psalmo xxviii. Custodit immo
conscientiam tuam ubi nemo opprimit causam tuam.
prevalebit inter, f. testimonium. hec apud homines.
Numquam apud deum valebit ubi causa dicenda est.
quando ibi est iudex. alius testis quam conscientia
tua non est. inter tuum iudicem et conscientiam tuam
noli timere nisi causam tuam. Item gregorius papa. Non ho
minum linguas sed conscientias curare debemus.
Inter verba laudantium seu vituperantium ad
mentem semper currendum est. et si in ea non
invenitur bonum quod de nobis dicitur. magnam
tristitiam generare debet. Et rursum si in ea
non invenitur malum quod de nobis homines
locuntur. in magnam debemus letitiam prosilire.
Quid enim si non omnes laudant. et conscientia reos
nos demonstret. homines paulum dicente.
Gloria mea hec est testimonium conscientie. nam Iob quoque dicit.
Ecce in celo testis meus. Si ergo est nobis te
stis in celo. testis in corde. dimittamus stul
tos foris loqui quod voluerint. Qui deni
aliud detrahentes faciunt. nisi in pulverem
sufflant. et in oculos suos terram excitant.
Ut unde plus detractionibus perflant. inde nichil
magis veritatis videant. Vocandi tamen sunt
in tempore et tranquille ammonendi eisque sa
tisfieri modis omnibus debet. Scientes quod
de iudiciis vitas dicitur. ne forte scandali
zemus eos. Si autem satisfieri sibi excusatione
noluerint hec consolationem quam ei cuique
aspicias. Cum hoc dominus dictum fuisset. scis quia
audito hoc verbo scandalizati iudei. Respondit.
Sinite illos ceci sunt. duces cecorum. Paulus quoque apostolus
ammonet dicens. Si fieri potest quod ex vobis est cum omnibus
hominibus pacem habentes. dicitur cum omnibus
pacem habemus. hoc difficile esse prospiciens
premisit si fieri potest. et subiunxit quod fieri potest
cum dicit quod ex vobis est. Qui autem si nos in inter
caritatem quoque obedientes servare cupimus
et illi nobiscum pacem non habent. nos tamen cum
illis sine dubio habemus. ¶. Hoc item
eos observandum est qui pati sermones perspicaciter
non videntur. pati semper reprehendere. numquam
mutari. ad illos autem conscientia est necessaria
nobis fama illis. Unde augustinus. Conscientia
nobis et fama proximis est necessaria.
Non sunt audiendi sermones iniusti. sunt f. quod non re
prehendunt in aliquo negligentia peccata fiunt ubi

in malam veniant suspitionem. Unde vitam
suam longe abesse sciunt. dicit contra quod
sufficere sibi conscientiam absque existimatione hominum.
non solum imprudenter. verum et crudeliter con
tempnentes. cum occidant animas aliorum
sive blasphemantium viam dei quibus
suam suspitionem quasi turpis quasi casta est. dis
plicet vita sanctorum. sive etiam cum excusatione i
mitantium quod non vident sed quod putant. propterea
si quis a criminibus flagitiorum atque
facinorum vitam suam custodit sibi bene facit.
Quisquis autem et famam et alius mi
sericors. Nobis enim necessaria est vita
mea. aliis fama mea. Item ieronimus super epistolam
ad philemonem. Apud deum maledictus.
Si quis dixerit quod de omnibus dissonam profert sententiam.
iustum iniustum et iniustum iustum abhominabilis est utique
apud deum. Sic enim qui dicit sanctum non sanctum. et
rursum non sanctum asserit sanctum. abhominabi
lis est apud deum. Item. Christum violat qui
sanctum non sanctum. vel non sanctum sanctum esse credidit.
Si quis hominem
qui sanctus non est. sanctum esse credidit. et dei eum iun
xerit societati Christum violat cuius membra
sumus. Et infra. Omnes credentes apostolus Christi
corpus efficimur. Qui in Christi corpore er
rat et labitur. asserens membrum eius sanc
tum esse cum non sit. vel non esse sanctum cum sit. iure
quali crimine obnoxius fiat. ysaias ait.
Ve his qui dicunt d. amarum et amarum d.
ponentes t. lucem. et lucem t. Dulce
puto esse sermonem. amarum quod sermonem
convenit. Item ysaias. Eterna dampnatio
nem invenient qui bonos malos vel malos bonos dixerunt.
Ve qui d. b. malum et m. bonum. ponentes
tes t. lucem et lucem t. propterea captivus d.
est populus meus quia non h. scientiam. et n. eius
tierunt f. et multitudo eius siti exaruit.
propterea dilatavit inf. animam suam. et aperuit
os suum absque ullo termino. et descendent for
tes eius et populus eius sublimes gloriosique eius ad eum.
Et incurvabitur homo et humiliabitur vir et o. sublimium deprimentur.
et in iudicio exaltabitur d. et d. s. sancti
ficabitur in iustitia. Item gregorius in omelia xxvii.
Ligandi solvendique potestate qui
pe ligandi ac s. hanc iniuste exercet.
potestate se privat. qui hanc pro suis voluntatibus
et non subditorum moribus exercet. Item.

Iudicare digne de subditis **de eo de.**
nequit. qui in subditorum causis sua r odia.
l' gratiam sequuntur. Item. **Non ē uera**
p̄sidentis absolutio ñ seq̄t arbitriū iudicii.
Tunc uera ē absolutio p̄sidentis cū in **dicis.**
tm̄ sequitur arbitriū iudicis: q, bene
quatriduanum mortuū resuscitatio illa
sig̃ que uidel' demonstrat. quia p̄ dn̄s
mortuū suscitauit 7 uiuificauit dicens.
lazare ueni foras. 7 p̄modū is qui uiuus
fuāt egressus ad discipul' ē solut' sic sc̄pt ē.
Item in registro. **Priuilegio meretur exui**
Priuilegiū omnino **qui eod abutitur.**
meretur amittē. qui p̄missa s' abutit'
potestate. Item. **In quē canōica non**
fertur sniā penam ñ debet ferre
Non debz is penā **canoicam.**
sustinē canonicā. in cuius dāpnatioē
ñ ē canonica plata sententia.
Ex his datur intelligi q, iniusta sñn
tia nullū alligat apd dm̄. nec apd dm̄
ecclam ei aliquis grauatur in q̄ sen
tentia sic ē ex gelasii cap habetur. Nō g
ab eī cōmunioē abstinendū ē. ñ ei ab
officio cessandū in quē cognoscit' in iq̄
plata sententia. cur g capitula cart
7 affricam. atq; aliorum conciliorum p̄ibēt
ī iste dāpnatū ī coione recipi añ iudi
cii examinationē: Cur 7 illū magon
tiensis statutū ē: **Quando dāpnatur**
absque modo quomō in sedē innocēs repa
retur. Eps. p. a. d. a gdu suo iniuste deiect'. si
in sede sinodo innocens inuentus
ñ p̄ eēg fuāt. ñ grad' amisso' recipiā.
corā altari de manu epōr. Si eps ē. o
rāriū. 7 baculū. 7 anulū. Si p. orāriū
7 planetā. Si diacon' orāriū. 7 albā. Si
subdiac. patenā. 7 c. Sic et relig g̃d'
ī repatione suā recipiat q̄ ē ordinarii
t̃ pcepat. **C** Sig in iste deiecti
ñ 7 p̄pos repai p̄ s ñ de manibz eorum reci
piāt q, amisit. quō sua auctoritate
cuiq; licet ī iste ligati comunicaē. 7 eis
ñ petita absolutione sua celebrare
officia: Sic gelasii uror. sūtire Adh
R diē. q. s. aliqñ ē iniusta. ex aio p
ferētis. iusta g ex ordine 7 cā. aliqñ ē
iusta ex aio. s; ñ ex ordine t' cā. ali
qñ ē iusta. ex aio 7 ordine. s; ñ ex cā.
Cū aūt ex cā iniusta fuit. aliqñ nul
lū omnino in eo delictū ē. q, sit dāpna
tione dignū. Aliqñ ñ ē in eo illud sup
q, fertur. s; ex alio nō dāndū ē. Ex animo
ē iniusta. cū aliquis s' uata integrita
te iudiciarii ordinis in aliquē t' crimi
nosū. ñ amore iustitie s; liuore odii
t' p̄tio ī fauore aliquorum inductus. sen
tentiā p̄fert. Vn̄ beda sr epłam iacobi
ait. Ira enī uiri iustitiā di ñ opat'. Qa
qui irat' in aliquē snīam p̄fert. 7 si
ille quantū ī se. iustā reportet snīam
iste tñ qui ñ amore iustitie. s; liuore
odii. in eū snīam dedit: Iustitiā di
in quē perturbatio ñ cadit ñ imitat'.
It̃ gg. **Sententia iuste ñ ē p p̃mus**
Qui ñ recte iudicat 7 p̄miū **ferñda.**
remunerationis expectat. fraudē in
do perpetrat. quia iustitiā quā gratis
impartire debuit. acceptioē pecunie
uendit. Bonis quidē male utunt' q
p. t. luc. ī iuste iudicant; tales quippe
a ueritate ñ iustitie defensio. s; amor
p̄mii prouocat. Quib; si spes nummi
subtrahitur. confestim a iustitie confessioē
recedunt. Acceptio nummorum p̄uaricatio
ueritatis ē. Vn̄ 7 p̄ iustodi. Qui excu
tit man' suas ab omi m. Iste ī excel
sis habitabit. Idē martino impatori.
In p̄positorum opib; sibi totū ratio
Illa p̄positorum sollicitudo ē. **unde icet.**
utili: illa ē laudabil' cautela ī q̄ totū
rō agi 7 furor s' nichil un dicā, restringenda
sub roe potestaē ē nec q agn̄ dū. p̄ q
concitata ā tranquillitatē mens redeat.
N am comotionis tpe iustū putat eē q, fe
cit. It̃ ambr. de sc̄o ioseph. **Sunt delinq̄r**
ra sepe ī innocentes **q extra snīam p̄fert.**
in eīm ā duē quia dū sīco apli irasci
m̄. 7 uolum' aliena cohercē pecca
ēuīdā ?mittim'. Ido ap ait. Nō uob un
dicantes kmi. s; d. l. ire. Hē ē declina
m' eā. ne nō illa corripiā. Vn̄. d. ihs
dimittes ā eug z ā dū. d. mist eō sin
auro. sin. a. sin pecunia ī uga. ut 7
ī centua l tus. 7 in sīnita eripz ultiois.
Ite ex lib ecclastice istorie.

S. p. i. di. Lxxiii. Sim
licaus. Vista.

I. xiiij. C. v. c. vlt.

I. xiiij
S. iii.
Tra

Quod debet corrigere qui furore permotus gravatur.

Cum apud Thesalonicam seditio esset exorta,
quidam ex multitudine viri impetu furiosi
populi furentis extincti. Theodosius repentinum
nuntii (vel iudicii) atrocitate succensus ad ludos circen-
ses invitavit populum eique ex improviso circum-
fundi milites atque obtruncare passim
quisque occurrisset gladio iubet, et vindic-
tam dare, non crimini, sed furori. Obiecit ea
sacerdotibus Italie, redargueret, agnovit
delictum, et culpam cum lacrimis professus, publice pe-
nitentiam in conspectu totius ecclesie exegit. Et
in hoc sibi tempus ascriptum absque regali fasti-
gio patienter implevit. Quibus omnibus
illud quoque mirabilius adiecit. Leges sanxit
in posterum ut sententie principum super animad-
versione prolate in diem tricesimum ab execu-
toribus differentur, quo locus misericordie vel, si res
tulisset, penitentie non periret. Item Gregorius. Indic-
tandis sententiis rectores nullo furore

Summopere precavendum est ut rectores ecclesie
et qui pro iudicia exercent, in dictan-
dis sententiis nulla tenus levitate aut
furore ducti sint precipites. Sed causas
diligenter ventilantes, cum res que agitabatur
plenius ad notitiam venerit, tunc divina ac
humana lex resolvatur, et sic ibi constitu-
tum est, remota personarum acceptione, diffinitiva
proferatur sententia. Hinc est quod Moyses querelam populi semper
ad Dominum tabernaculum ingressus referebat, et iux-
ta quod Dominus imperabat iudicia ponebat.
Nimirum non instituens ut non ex corde meo, sed
ex precepto divino condempnationis vel iustifica-
tionis sententiam proferamus. Item Augustinus ad Macedonium.

Non licet iustum iudicium vendi non potest.
Non licet iudici vendere iustum iudicium, et si licet
advocato vendere iustum patrocinium, et iuris
consulto rectum consilium. Item Ysidorus. De eodem.

Pauper dum non habet quod offerat, non solum audiri
contempnitur, sed etiam contra veritatem opprimitur. Cito vi-
olatur auro iustitia, nullamque reatus pertime-
scit culpam, quam redimere nummis existimat.

Hinc itaque sententie quorum amore iustitie sunt ex-
alta quibus etiam fert in quoque humiliter obe-
diendum est. Unde in concilio Niceno. Non recipiantur
ab aliis qui a suis episcopis excommunicati offensas.

Servetur et ista sententia ut hi qui ab aliis
excommunicantur, ab aliis ad communionem non recipiantur.
Requiratur sane ne forte quis ex aliqua
indignatione animi, aut contentione, aut
qualibet tali commotione stomachi episcopi
sui abstenti sint. Ut ita demum hi qui
ob culpas suas episcoporum suorum offensas
merito contraxerunt, digne et a ceteris excom-
municati similiter habeantur, quousque episcopo suo visum
fuerit humaniorem circa eos ferre senten-
tiam. Item. Sententia est iniusta ex ordine,
quando non servato iudiciali ordine quibusque pro
sua culpa dampnatur. Unde Gregorius scribit Constan-
tino Mediolanensi episcopo. Res dubia non

Prave satis est, et in diffinitivo data sententia.
decens, ut in re dubia certa detur sententia.
Item Augustinus in libro de penitentia. Non dantur questus

Quamvis vera sint indicia, nisi demonstrentur.
Quedam tamen iudici non sunt credenda, nisi certis indiciis
demonstrentur. Item Damasus papa. Antequam
examinentur aliqui non iudicentur.

Eorum qui accusantur, causas discutere non licet
et priusquam canonice vocati ad synodum ve-
niant, et presens per se sententiam agnoscat vel accipiat,
et intelligat que ei obiciuntur. Quod et
per sapientiam Salomonis dicitur: Antequam
scrutaris, ne reprehendas. Intellige prius et tunc
increpa. Antequam audias, ne respondeas. Et
licet aptissima sit eorum reprehensio, ve-
rumtamen ab his optimus qui datis ad eorum exa-
minationem ordinem suum. Item ex VIII.
synodo. Qui falsum de alio profert et qui credit.

Non solum ille reus est qui falsum in alium dicit, verum etiam reus est
et qui aliquid profert. Sed vis qui aure cito criminibus
prebet. Cum igitur sententia excommunicationis ita
nec tunc ab ea recedendum est, quamvis iam non
sententia daretur, in cetera qualitate fuerit
ligatus a potestate tenebatur. Contingit a-
liquando ut a iuste sententiam pro sacrilegio reportet,
cuius reatum in conscientia non habet, hec sententia et si iniusta
sit quamvis ideo cum sit quem lata est sententia, tamen iuste
ab eo reportata est, quod ex certatu iuditio aliquid ordinem
a potestate excommunicatus fuerit, et in hoc casu intelli-
gendum est illa auctoritas Gregorii. Sententia pastoris iniusta
iusta sententia vocatur, quando enim subest sententia fertur
iniuste quando illud non subest quando inde tamen alius suadet.
quod ex alio dudum dampnandum erat. Unde enim
premisit Gregorius ut iste an iniuste obligetur pastor.
pastoris tamen sententia iuste timenda est. Subsecutus autem
ne his quod subest et cum iniuste forsitan ligatur ipsa

Supra pars I. di. XXXIII. Capitulum ultimum.
Infra XXX. q. V. Victoriaca.
Supra e. q. Sigis. ...
Supra II. C. I. Manifesta etc. Sed huic contradicitur solo exillo. § Pater
Supra II. q. I. § Quando autem.
Supra VI. q. I. Ex merito.
Infra XIIII. C. V. c. ... Supra III. q. VII. § Tria etc.

obligationis sue sententiam exalta cul
pam̄ catur. Pastor ergo uel indiscrete ab
soluere timeat uel ligare. Is autem qui sub
manu pastoris est, ligari timeat uel
iniuste. nec pastoris sui iudicium temere rep
rehendat. ne et si iniuste ligatus est. ex ipsa
tumida reprehensionis superbia. culpa
que non erat fiat. C. Aliquando nullum
sub est crimen. et tamen uel odio iudicis uel factione
inimicorum opposita sibi sententiam dampnationis
nationis insecutus excepit. Unde Gregorius ait. Quot
modis humanum iudicium peruertitur.

Quattuor modis humanum iudicium per
uertitur. timore. dum metu potestatis alicuius
ueritatem loqui pertimescimus. Cupiditate.
dum premio animum alicuius corrumpimus. Odio
dum contra quelibet aduersarium molimur. Amore
dum amico uel propinquo prestare contendimus.

Quam uero graue sit. uel odio uel amicitia.
Et munere uel metu. uel quolibet modo iudici
um peruertere. Augustinus testatur dicens. De his
Quicumque qui aliquo modo iudicium peruertunt.
aut consanguinitate. aut amicitia. uel ostili
odio. uel inimicitia in iudicando duci
tur. peruertit iudicium christi quod est iustitia et fru
ctum illius uertit in amaritudinem. Idem ad ca
sulanum. De his qui metu potestatis

Quisquis metu cuiuslibet ueritatem occultat.
propter ueritatem occultat. iram dei super se prouocat.
quia magis timet hominem quam deum. Et pauca.
Uterque reus est et qui ueritatem occultat. et qui
mendacium dicit. quia et ille prodesse non uult. et iste
nocere desiderat. Item idem. Nemo putet. quia
pro diuturnum putet. quia minus sit periculum in
ueritate lingua mentiendo. quam manibus sanguinem fun
dendo. Melius autem pro ueritate futurum supplicium quam
pro adulatione beneficium. Item pelagius. beningo
archiepiscopo. Unicuique prouidendum est ne a
liquem iniuste persequatur. iudicet uel puniat.

Sicut qui ueritatem pecunia negant uel falsum
testimonium contra aliquem dicunt. deum negare uel uen
dere probantur. Unde beda super marcum. Qui fal
sum testimonium dicunt et ueritatem negant
sceleris iude participes fiunt.

Abiit iudas ad summos sacerdotes et constituerunt ei pe
cuniam se daturos. Multi hodie iude scel
us dominum ac magistrum dominumque suum pecunia uen
didit uelud immane et nefarium exorret.

non tamen cauent. Nam cum pro muneribus falsum contra quem
libet testimonium dicunt profecto quia ueritatem ne
gant pecunia. deum pecunia uendunt. Item pen*.
Ego sum ueritas. Cum societatem fraternitatis
aliqua discordie peste commaculant. deum
produnt. quia deus caritas est. Quod ergo contra ueritatem
insaniunt. deum utique qui caritas est et ueritas
produnt. maxime cum non infirmitate uel igran
tie peccant. sed in similitudine iude querunt
opportunitatem. qualiter arbitris absentibus mendacio
datio ueritatem. uirtutem commune mutent. Item
ieronimus. Quod qui christum negat pro uisis sotium se
Estimant quidam ideo tantum deum ne
gasse sicut in persecutione quis agnitabus compre
hensus se christianum renuit esse christianum. Ecce apostolus.
Omnibus que prius abstans factis: deum asserunt ne
gare. christum qui sapientia est ueritas. iustitia.
sanctitas. fortitudo. negat per insipientiam
sapientia. per iniquitatem iustitia. per mendacium
ueritas. per turpitudinem sanctitas. per inbecilli
tatem animi: fortitudo. Quotiescumque uincimur
uitiis atque peccatis. totiens deum negamus.
Et econtrario quotiens bonum quid agimus deum con
fitemur. Nec arbitrandum est in die iudicii
illos tantum a dei filio denegandos. qui in mar
tirio christum negauerunt. sed et illos omnes quorum
opera uel sermone uel cogitatione christus negatur. ut
confessus confitetur. De hac puto confessione
quod discipulis suis precepit dicens. Eritis mihi testes
in ierusalem. et in omni iudea et samaria. et usque
ad ultimum terre. Item augustinus. Qui christianum se
Non solum abnegat christum negando christum negare conuincitur
qui dicit eum non esse christum. sed et ille qui cum sit
non se esse christianum. Dominus enim non ait petro. discipulum
meum negabis esse. Negauit ergo ipsum cum se
negauit eius esse discipulum. Quid autem aliud isto
modo quam se negauit esse christianum. Iohannes De eodem.
Timido mortem carnis tue. mortem dabis
anime tue. Quam uitam enim uita est confiteri christum. tan
ta mors est negare christum. Ana apostolus posset eum quodam fauore
peruiso excusare nititur christum non negauit. quia in
terrogatus ab ancilla. hominem sese nescire respondit.
Item Iohannes crisostomus. Ueritatem prodit non solum qui
peruitate mendacium loquitur. sed et qui ueritatem
Nolite timere eos qui occidunt corpus non bene predicat.
ne forte propter timorem mortis non libere dicatis
quod audistis. Nec fiducialiter non predicetis
omnibus quod in aure soli audistis. Sic ergo

ex his u͞bis ostendit. n͞ solu͞ ille pditor e͞ ueritatis qui transgrediens ueritate͞ p ueritate pala͞ mendaciu͞ loquit͞. s; ille qui n͞ libe ueritate͞ pnuntiat. qua͞ libe pnuntiare oportet. aut n͞ libe ueritate͞ defendit. qua͞ libe defende͞ conuenit. proditor e͞ ueritatis. Nam sic sacerdos debitor e͞. ut ueritate͞ qua͞ audiuit a deo libe p̄dicet. sic laic͞ debitor e͞ ut ueritate͞ qua͞ audiuit a sacerdotib; approbata͞ quod in scripturis defendat fiducialit͞. q si n͞ fecerit prodidit ueritate͞. Corde. H. c. a. i. o. a. 9. f. a. s.

(S. di. xliii. Dispensa)

Hec sententia potius iudice͞ ledit qua͞ eu͞ in que͞ fert. Un͞ Aug͞ ait. **Iniuste aliq͞ anathematizari.**

Illu͞ plane n͞ temere dixerim **sibi n͞ alii nocere.** q si quisqua͞ fideliu͞ fuit anathematizat͞ inique. ei potiu͞ oberit qui facit qua͞ ei qui hanc patit͞ iniuria͞. Sps s. habitans in scis. p que͞ quisq; l. aut soluit. inmerita͞ nulli ingerit pena͞. p eu͞ quippe diffunditur. c. in c. nris. q n͞ ag͞ ppeta͞. Pax ecclie dimittit pecca͞. Ab ecclie pace alienitum pec. n͞ s. arbitriu͞ hoiu͞. s; scdm. a. di. petra tenet peccata dimittit. Columba tenet. c. dimittit. It salomo. Sicut auis in incertu͞ uolans. 7 passer q̄lib; in uacues. sic maledictu͞ frustra platu͞. ueniet in eu͞ qui misit illud. It e͞ in omt. xxvi.

(S. i. q. i. Remissionem den.)
(J. xxiii. q. iii. Si s. Cum aliquid.)

Cuius uita officio n͞ cgruit aliu͞ ligat͞ soluit.

Plerumq; contingit ut iudicis loc͞ tenea͞. c͞ ad locu͞ uita minime concordat. Ac sepe ag͞. ut ut d a pna in meritos. l alios ip ligat͞ absoluat. Sepe in soluendo l ac l. subditis. sue uoluntati mot͞. n͞ aut cau͞ merita sequit͞. Unde fit ut ip ligandi 7 soluendi. p. se priuet. 7 inf. Sepe fit u g quelib; pximu͞ odio l gra moueat͞ pastor. Iudicare aut digne de subditi͞ 7 cet. Unde recte p pphetam dr͞. Mortificabant aias q n͞ moriebant͞. 7 uiuificabant aias q n͞ uiuebat. Non morie͞te e͞ que mortifica͞ q iustu͞ d. 7 n͞ uicturu͞ uiuificare nitit͞. q reu͞ a supplicio soluere conat͞. Cae g psidente s. 7 nunc ligandi. ac s. potesta͞ e exercenda. Un uidendu͞ e͞. q culpa pcessit 7 q sit penitentia secuta p culpa. Ut q̄s ops. d. p cpunctiois gra͞ uisita. illos pastoris sententia absoluat. Tenet ut e͞ absolutio. Et e͞ infra. Ex q consideratione intuendu͞ e͞. q illos nos debem pastorale auctoritate͞ soluere. q̄s auctore͞ nrm cognoscim suscitante͞ gra͞m uiuificare. Et infra. Ueniat itaq foras mortuus. i. culpa confiteatur peccator. uenie͞te u foras soluunt discip. q pastores e͞. eu debet pena͞ amouere qua͞ meruit. q n͞ confitetur erubuit q fec. Hec de solutionis ordine breuit diximus. ut sub mag moderamine pastores eccle. l soluere debeat ut ligare.

It calixt pp. **Uiribus caret sententia inite.**

Iniustu͞ iudiciu͞ 7 diffinitio iniusta. **plata.** regio metu. 7 iussu. aut cuiuscumq; epi in potentis. a iudicib; ordinata l acta n͞ ualeat. hoi religioso pax ee debet. inimicitias alioru͞ n͞ excitare l auge͞ male loquendo. n͞ eas extinguere bene loquendo studuit. Melior e͞ in malis factis humil confessio. qua͞ in bonis superba gloriatio. It aug sup ps. c. ii. **P inio mentur quin**
(J. xxv. q. i. Omo)

Qui iuste 7 iniuste maledr. **iniuste maledicere.** pmiu͞ illi redditur.

Hic 7 sit u dictu͞ e͞ n͞ teneatur ligat͞ a pp om. sn͞tentie tn͞ parere debet. ne ex superbia ligetur. qui p' ex puritate conscie absolutus tenebatur. It. Est q n͞ contra equitate͞ sententia fertur. ita q n͞ subditi n͞ p se cogi a malu͞. sciente obedientia͞ n͞ ee͞ seruanda in reb; illicitis. Vnde urban pp ait. **Non obediendu͞ epo qui p**

Siquis eps a abbas. **hereticis missa canere iub.** pbro. a monacho suo iusserit missa͞ p hereticis cantare. n͞ licet. n͞ expedit obedire eis. It aug. **Preceptis obedire**
(S. p. i. di. viii. Cap. i.)

Non sep malu͞ e͞ **multotiens n͞ expedit.** n͞ obedire precepto. Cu͞ enim dns ulb; q dominia s. tuc ei obediendu͞ n͞ e͞. It ier. in epla ad ephesios. **De eo de.**
(S. p. i. di. viii. Cap. i.)

Si dns carnib; q sriant. l ausa scis septuis subiciat͞ dno q u. Si uo͞ contra pcep mag obedia sps. qua͞ corporis dno. Et infra. Si bonu͞ e͞ q pcep ipator. iubentis exeq̄re uoluntate͞. Si malu͞ 7.
(J. xv. q. vi. c. Auc)
(S. p. i. di. Cap. i.)

O pt eo mag obedire qua͞ hoib;.

Hoc ipsm 7 de suis a dnos. 7 de uxorib;

ap uiros . 7 de filiis ap patres . q in
illis tm debeat oms uis parentib eē
subiecti que eē di mandata ns. Itē
ambr. Non sunt audiendi q eē dm ali
Iulianus imperator quauis quid uidet.
eēt apostata. habuit tn sub se xpianos.
milites. Quibus cū dicebat pducite
aciem p defensione r. p. obediebant ei.
cū aut diceret eis pducite arma i xpianos
tūc cognoscebant imperatore celi. Itē sab
pp. Non uidet aliquid iniustū qui dm
uiom ptm dm metuit n s tuitē pbat.
euglm n s aplos. n s. p. ut scōrū patrū
decreta. instituta agē aliquid ullo m con
sentit. Itē nicolaus pp lotario regi.
Et qui peccat 7 qui peccanti consentit utrique rei sunt.
Ita corporis tui cede motib conssisti. 7 re
laxatis uoluntatū habenis te in pcipitiū
in lacū miserie. 7 in lutū fecis pbitū
deiecisti. ū qporte suas a gubnatione
pplz. effectus sis in ruinā multoz. pbā h
teutgaldi 7 guntarii dudū epoz legi
timus casus quippe q te minime 9petēt
erudiere. quin imo quia puaricatione tuā
tegē argumentis suis. 7 sub qda iustitie
spē fucatis quibdā. exquisitis ammon
tionib equitatē obruere fuere. studuere.
N rā scilicet 7 ap auctoritate depositi. 7 ab
omi epat regimine regulāt seqstrati.
Itē aug. De eo de.
Qui resistit. p. di ordinationi. R. Sz si ill
iubeat q n debeas face. hinc sane 9tep
ne potestatē. J pos huaz legū gd ame
si aliquid iusserit curator. n faciendū ē. tn
si 9 pconsul ē iubeat. n utiq 9tēpni. p.
si eligi maiori suire. Nec hinc debz
minor irasci. si maior platae. Rursū
si aliquid ip 9sul iubeat aliū iubeat
impr. t aliū ip r aliū ds qd iudicatis.
Maior potestas ds. da ueniā o imp. tu car
cerē ille gehennā minatr. H iāt a summo dē
fide tua tāq scutū. iq ps l oia iga iacta
inimici extinguie. J donatistl. Jmprēs
si ī errore eēt q absit. p errore suo uitatē
legē dare. p q iti 7 pbarent. 7 coronarent
n tn faciēdū ē q ill iub. qz ds pib. Sic
iussit. N. ū aurea statua adoraret. q q
face noluerunt. do talia pibnti placuert.
Qm aū impres uitatē tent. pro pa9 uit erroris
tatē iub. q quisquis 9tēpserit. ips iudic
acquirit. Nam int hoies pena luit.
7 ap dm frontē n habebit. quia h face
noluit q ei pcor regis ipa uitas iussit.
Sic ip. N. p miracula salutis tū. p. 9mo
t atq mutat. puitate. 9 errorē edictū
posuit. ū quicūq blasphemari dm sidrac.
misach. 7 abdenago. in interitū irent.
7 dom eorū in dispsionē. 7 n uultis
ū aliquid tale 9 uos iubeat impres xpiani.
cū sciat a uob quod rebaptizati xpm ex
sufflari. Julian extitit infidelis impr.
n e extitit apostata. iniquus 7 idolatra.
Milites xpiani suierunt impri infideli.
ubi ueniebat a cām xi. n agnoscebant n illū
qui i celo erat. qn uolebat ut idola colerent
ū turificarent. ponebant illi dm. Qn aū d.
pducite. a. ite 9 illā gntē. statī obtempab.
7 distinguebant dm etni. a dno t. It gg.
P obedientiā bonū deserere. nūq malū face licet.
Quid g mirū si peccōr homo obedientie i
psentis uite buitate se subic qn hac. ea.
di 7 hominū. 7 cū obedientes remunat.
n relinquit. Sciendū tn ē nūq p obe
dientiā malū fieri. Aliqn aū debz p obe
dientiā bonū q ag intimitti. Neq eni
mala in. p. arbor extitit. quā ds hoi.
ne contingēt intdix. Sz ut meli p obe
dientie meritū. homo bn 9dit crescere
dignū fuat ū i a bono pbiberur. qtm
tanto uiui hoc q agēt uirtus eēt. qnto a bono
cessans auctori suo se subditū humilius exib. It ysidor.
Qui consentit peccantib 7 defendit
aliū delinqntē. maledictus erit ap dm 7 h.
7 corripietur increpatioē seuissima. Hic
i gda scissima pat ait. Si qs peccātē de
fendit. ac quā ille qpeccauit. coherceat.
Hic 7 alis pat ait. Si qs alteri erori 9sentit.
sciat se cū illo similiter culpabilē iudicādū.
Itē ysidor. N ē obediendū q eē dm pcipit.
Sus q pē fecit. a cauq q a dno pibitū ē
face iussit. t qpceptū ē ptierit. a prūe mā
dauit. sci pa. a. sntntia igenda ē dicen
tis. 7 si nos a angls de c. euglizauit
uob ptq q uob euglizauim anathma
sit. Jo. de eode. Si qs pib nob q a
dno pceptū ē. t rursū ipat fieri. q dns

S. ii. q. i. c. vlt.
S. e. q. c. iij.
S. p. i. di. viiii. Cap. i.
S. ii. q. vii. gg. Amondi.
J. xxiiij. q. i. vult.
S. ii. q. vii. Neglige.
J. xx. iii. q. iii. Qui pr.
J. xvij. q. iiij. Oms
S. di. l. Si q pest
S. p. i. di. viii. C. i.

ꝓhibr: Execrabit' sit omībꝫ qui dilıgıt dñm. Item. Is qui p̄ce. si pt̄ uoluntatē dī l' p̄t q. mscıs sc̄ptı̄ns cauent̄ p̄cıpıt l' dıc̄ alıquıd l' impat. tāquā falsı testı dī aū sacılegꝰ h̄abıt. E Cū q̄s sub dıti excomunıcāt. quı ā maıū cogı n̄ possūt. tūc sentētıe n̄ ē obedıendū. quıa ıuxta illud gelasıı. n̄ ap̄ dm̄ nec ap̄ ecclām eı quēquā ḡuat ınıq̄ sn̄ıa.

Quod aū sup̄ coīcantes excoīcatıs. de ecclā abıcıūbn̄t: Non de q̄lıbꝫ m̄ coīcantıbꝫ intellıgn̄dū ē. Un̄ nıcolaꝰ pp̄ scbıt hyngmaro remorū archıepō. De hı

qui cū excoīcatis coīcant.

Excellentıssımꝰ rex carolꝰ. ap̄ latū nr̄m ꝯsuluıt. quıd agn̄dū sıt de hıs quı coīcāt cū hıs. q̄ cū engıltruda coīcat femına. q̄ m̄ eā cū coīcatorıbꝫ suıs. 7 fautorıbꝫ paruıuınculo anathmatıs ꝯstat ēē astrıctā. Quapp̄ nūc bātıtudını tue ınıungımꝰ. ut s̄ h nr̄a auctorıtate fretı. curā de hıs sumē studeat. 7 quıa docta dıuınıt̄ scıt̄ tua ualde nouıt. alıı ēē ex necessıtate alıı ex ıgnorantıa. atq alıı q studıo delınquıt. ıstudq potıus duobꝫ p̄orıbꝫ strıctıꝰ ēē punıendū. ıdeo sollert̄ ınuıgıl. 7 cauta dıstıctıoē sıngl'oꝝ modos dıuıdıcet. quatınꝰ hı quı ex necessıtate ı ıgnorantıa delınquūt. auctorıtate nr̄a p̄te absoluant̄. sı t̄n eoꝝ ıgrā tıa rpāt' necessıtā uā m̄ sımulata. l' n̄ ex uoluntate p̄cessıt. Quıa ubı n̄ nostı l' p̄tıq quı p̄ s̄ ḡde. sı noluıt recta nosse:

Un̄ p̄salm̄ de hmoı. Noluıt m̄q̄ ıtellıgē u. b. a. Illos autē quı studıo suo oblıgāt. 7 ꝯtēptu ıntrıcata m̄a p̄onıt. n̄ nıſ dıgna satıſ factıoē p̄ueıente uolumꝰ ıtē ꝓrsus absoluı. Itē gg̃. vııı. De hıs q̄ sı n̄e culpa

excoīcatıs coīcāt.

Qm̄ multo peccıs nr̄ıs ex hı gn̄tıbꝫ ꝓpt̄ ā excoīcoīs p̄ıt cotıdıe cer nım̄. partı ıgrātıa. p. nıma sıplıcıtate. partı tımore. p. 7 necessıtate de uıctımā anathmatıs sn̄ıā ı t̄p̄s ꝓ ū p̄sumꝰ t̄epamꝰ. Ap̄lıca ıtaq auctorıtate ab anath uınculo hoc subtımꝰ ıı de l' uxoēs. fılıos. s'uos. ancıllas. seu m̄ cıpıa. n̄ n̄ rustıcos. 7 suıētēs. n̄ n̄ 7 os alıos qn̄ adeo curıales s̄. ut eoꝝ ꝯsılıo scelēa

p̄petrant̄ur. 7 eos quı ıḡrant̄ excoīcatū coīcāt. s'ūı illos quı coīcāt cū ıll' quı excoīcatıs coīcāt. Quıcūq aū orator. s'ūı peḡnꝰ. ı uıator. ıntrā excoīcatoꝝ deuenıt. ubı n̄ possıt emē. l' n̄ hāt un̄ emat. ab excoīcatıs lıcentıā damꝰ accıpıendı. 7 sı q̄s excoīcatıs n̄ ostentatıoē s'ꝑbıe. s̄ humanıtatıs cā dare alıquıd uoluıt n̄ ꝓhıbemꝰ.

I t' bonıfatıꝰ martır. zacharıe pp̄. De bonıfatıo quı excoīcatıs a pseudo epıs se n̄ coīcāt.

Antecessor p̄decessoıs urı uenāde caturū uırāū memorıe gg̃. dū me ındıgnū ordınauıt. 7 ı p̄dıcandū u'bū dı. germanıcıs gn̄tıbꝫ mısıt. sacr̄m̄to me astrınxıt. ut canonıcıs 7 ıustıs epıs. 7 p̄rıs. ın u'bo 7 facto. ı ꝯsn̄su. 7 stıpulator. 7 ıuutor fıerē. hā aū cā dıuına grā ımplē studuı. Falsos aū sacerdotes. 7 ypocrıtas. 7 seductores p̄p̄lı. l' corrıgēm aııā salutıs. l' declınarē 7 abstınerē a coīoē ıp̄orū. q ex parte s'uauı. 7 ex parte custodıre 7 ımplē n̄ potuı. Et sp̄ualıt' ımpleuı sacr̄m̄tū. quıa ı ꝯsn̄su 7 ꝯsılıū eoꝝ n̄ uenıt aīa mea. Corpalıt' aū coīo ab eıs abstınē n̄ potuı. Dū enī uenıssē ı p̄ncıpē francoꝝ cogn̄te ecclāꝝ necessıtate n̄ tales ıbı rep̄p̄ı q̄les uoluı. Sı t̄n ın sc̄a communıoē corpoıs xp̄ı ıll' n̄ coīcauı. Item zacharıas pp̄. bonıfatıo. eo.

Excoīcatıs n̄ coīcat quı eıs aīo n̄ ꝯsn̄tıt.

Quod p̄decessor nr̄ bāte memorıe gg̃. h' sedıs ap̄lıce p̄sul. dū ı p̄dıcandū u'bū euḡlıı. tuā mısıssꝫ fr̄nıtatē ı germanıe partıbꝫ et gn̄tıbꝫ ıll' paganıs. 7 u'bo pollıcıtatıoıs ıllā uoluıt ēē munıtā. ıta ut orthodoxos epōs. p̄b̄ros. l' q̄scūq rep̄p̄ıre potuısses. ı u'bo exortatıoıs p̄fecto ap̄lıcı ꝯfırmarē. 7 eıs coīcarē. q 7 factū ē. Sı q̄s u seductoēs epōs ı pseudo p̄b̄ros. a recto fıdı t̄mıte deuıantē rep̄ıſē. nulla t' cū eıs ēēt coīo. Quod te do solatıāte usq ı p̄sēs sp̄ualıt' s'uasse ꝯfesses. l' sı coīo p̄ncıpalē 7 humānū fauorē. gn̄tıs francoꝝ. dū ı eos accessısses corpalıt' abstınē n̄ ualuıstı. cogn̄te ecclāꝝ necessıtate. 7 ı n̄ ı eoꝝ ꝯsılıo 7 coīoıs ꝯsn̄su aīa tua n̄ ē coıgnata. Itaq p̄p̄ h q cū eıs ꝯuıxısses. n̄ ꝯsn̄tıēs ınıqtatı eoꝝ nullū ē detrım̄tū coram deo.

Excoīcatıoıs aū fōma

S. c. 2. o. gel. Cunē illata.

Sepe dıcp̄

J. xv. q. vı. c. vlt. et. Solo. h' de famılı āpe dom. Ibı de alııs fıdelıb, 7 uasallıs

E. ee. S. Ita enī h' dıcıt quasi illı excoīcatı sınt quı hıs coīcāt quı cū engualdruda noīatī excoīcata coīcabant. Sꝫ coīcantes engualdrude. forsıtan noīatī ob hoc excoīcatı fuı 7 ıō illı quı eıs coīcant. excoīcatı ıntellıgantur.

Si mod. atque reconciliationis hic e
debet. xii. *Modus et forma excommunicationis.*
S. di. lxxxvi. Eos — Sacerdotes episcopum circumstare et lucernas ardentes
S. e. q. Cum — in manibus tenere. et quas in electione ana
S. n. C. i. Legum — thematis vel excommunicationis projicere debent in terra
J. xxiiii. q. iii. Si quis depo — et conculcare pedibus; Deinde epistolas per
S. e. q. e. excommunicato honor. — rochias mittat. continentes excommunicatorum
nomina. et causam excommunicationis. *Item ex concilio Arausico.*
J. xvii. q. iiii. Quisquis — Canonica instituta et sanctorum patrum. *de eodem.*
exempla sequentes. ecclesiarum dei violatores
auctoritate dei et iudicio spiritus sancti a gremio
sancte matris ecclesie. et a consortio totius christianitatis
eliminamus quousque resipiscant. et ecclesie dei sa
tisfaciant. *Item ex eodem. modus reconciliationis*
Cum aliquis excommunicatus. vel ana *excommunicatorum.*
thematizatus penitentia ductus veniam po
stulat. et emendationem promittit: Episcopus qui eum
excommunicavit ante ianuas ecclesie venire
debet. Et xii. presbyteri. cum quibus hic in circuitu
stare debent. Et si ille prostratus in terra veniam
postulaverit. et de futuris cautelam spoponderit. tunc episcopus
apprehensa manu eius dextra. in ecclesiam illum
introducat. et christiane communioni reddat. et vii. p.
penitentiales decantet. cum istis precibus;
Kyrie. Pater noster. Salvum fac servum. Oratio.
Presta quesumus domine huic famulo tuo dignum pe
nitentie fructum. ut ecclesie tue sancte a cuius in
tegritate deviaverat peccando. admissorum
veniam consequendo reddatur innoxius. per dominum.
Presbyteri vero qui excommunicatis sacrum ministerium
contingere presumunt. que penitentia sit imponen
da. Johannes viii. ... Jordani Salonitano
episcopo diffinit dicens. *Que sit penitentia sacerdotum*
S. e. C. Placuit ut uniu — De illis presbyteris *qui excommunicati sacrum ministerium presumunt.*
qui .t. scisma predecessoris nostri domini pape
Nicolai excommunicati sacrum ministerium
contingere presumpserunt. ipse in se dampnationis sententiam
statuit. c. sententiam intulerunt. tamen quamvis
S. p. i. di. l. Accedens. — a nostro apostolica veniam solummodo parte correctus
S. e. q. e. Si quis. ... Solo — ob misericordiam mitie illi hanc indulgen
Aliud est restitui ad dignitatem quia pro ea recipienda satis facere quod ibi negatur: aliud ad penitentie communione ecclesie quod hic admittitur. — tiam exhibemus. Ut secundum communionem sagmatum stu
deant totis continuis annis. per ebdomadam.
omni iiii. et vi. feria. anno. a carne penitus
ieiunare. et vultu lugubri nequaquam incedere.
Qui autem excommunicat pro modo pecca penitenti
S. e. q. Excommunicaverit — tie modum accipiat. Unde urbanus .ii. Ge
nebaldo constantiensi episcopo. *Pro modo peccati puniri*
Sciens quod pre canonibus; *ab qui excommunicati communicant.*

cautum constat ut qui cum excommunicatis communica
verit excommunicetur. In prius tamen penitentie
atque absolutionis modos eo modo diximus
ne decernimus ut quicumque seu ignorantia
seu timore seu necessitate negotii cuiusque
maximi et maxime necessarii eorum se
convictu. salutatione. oratione osculove
contaminaverit: Cum minoris penitentie
medicina: societatis nostre participan
tium sortiantur. Eos vero qui a sponta
neo et neglegentia incidunt. subeant vo
lumus discipline cohertione suscipi. Ut
ceteris metus incutiatur.

IN DUODECIMA causa de clericis agitur qui
noluerunt propria relinquere. et communem vi
tam ducere. Ancillicet sit eis de hereditibus. et quo
licet eis propria habere vel non. et an reddant
ecclesie liceat eis prebendas dividere
an annuos reddant divisorum prebendarum
quisque suam habet unde ducet. Agitur etiam
de sacerdotibus qui aliquid de rebus
ecclesie dedisse noscuntur. quomodo hisque eas
acceperint ea que data sunt aliqua firmi
tate constabunt. vel quando alienationes facte
in irritum devocantur. Ibidem etiam ostenditur
qua pena sit feriendus qui res ecclesiasticas
alienare presumit. et utrum quomodo ecclesia quas sub
iectas. multiplicata recipiat vel quomodo lu
crum de dampnis non querat. Agitur etiam de porti
onibus oblationum et decimationum et red
dituum ecclesiasticorum quot fieri debeant et quibus
provenire et quorum dispensationi reservetur.
De laicis quoque ibidem agitur. qui morientibus
episcopis suis aliis clericis res defunctorum
invadunt. ecclesie ac pauperibus subripi
unt quando nec episcopo nec alicui metropolitano conceditur.
De suis et ecclesiarum ibidem agitur quomodo possint ad liber
tatem pervenire. vel quomodo eorum impeditur libertas.
quam revenientiam libertas suis debeat patro
nis. et quare sacerdotis patrimonia pauperum pre
demptione captivorum distrahi possit. Quod quoque

religionis intuitu ea in quibus ecclesia
detrimentum non patitur. in monasterium tradi valeant.
In ea quod acquirebant de his qui ante sue ordinationis tempus
nichil habere videbantur et post ordinatio
nem sua multa invenisse noscuntur.
Ubi distinguitur que in ipsa questione rebus ecclesie
annumerare cogantur que minime.
De his que in ea acquirunt de suis et ecclesie rebus,
vel de rebus tamen ecclesie aliqua acquisisse noscuntur
cui proveniunt. De his qui cum dispendio
suarum rerum ecclesie rebus detrimentum fecerunt vel oc
casione rerum ecclesiasticarum in rebus propriis detri
menta patiuntur. Ostenditur in libro quibus re
bus liceat sacerdotibus testamenta conficere. vel quid de
rebus ecclesiasticis testare licebit. vel si intes
tatus ex gradu ecclesiastico aliquis decedat
et inveniatur qui iure cognationis ei suc
cedat. a quo devolvatur eius hereditas.

QUIDAM

CLERICI

propria relinquere nolunt de suis et ecclesie rebus
testamenta conficiunt. de rebus ecclesie nonnulla
largiuntur. Modo primum queritur. utrum clericis
liceat proprium habere. Secundo an res ecclesie que ab
eis date sunt possint constare aliqua firmitate ei
qui eas acceperit. Tertio si ante tempus sue
ordinationis nichil habere videbantur et post
ordinationem aliqua invenisse noscuntur.
an possint ea relinquere quibus voluerint an non.
Quarto si de suis et ecclesie rebus aliqua acquisis
se noscuntur. an utraque communiter an singulariter
ecclesie vel ipsi proveniat sacerdoti. Quinto
si testamenta clerici conficere. Clericos nichil
possidere multis auctoritatibus iubetur. Attestante
Toletano concilio. Omnis etas ab adolescentia
in malum prona est. Nichil enim incertius quam vita ado
lescentium. Ob hoc constituere oportuit. ut si qui
in clero puberes aut adolescentes existunt. omnes
in uno conclavi atrii commaneant. ut lubrice
etatis annos non in luxuria. sed in disciplinis

Q. I.

[Adolescentes clerici in uno conclavi maneant et probatissimo seniori deputentur.]

nis ecclesiasticis agant. deputati probatis
simo seniori. quem et magistrum doctrine
et testem vite habeant. Quod si aliqui pupil
li existunt ex his. sacerdotali tutela foue
antur. ut et vita eorum a criminibus intacta
sit. et res ab iniuria impiorum. Qui autem his
preceptis resultaverint. monasteriis depu
tentur. ut vagantes animi et superbi severiori
regula distringantur. Item Clemens in epistola IIII.
Dilectissimis fratribus et condiscipulis — Omnibus clericis communis est vita servanda.
Ierosolimis. cum karissimo fratre Iacobo coepiscopo
habitantibus. Clemens episcopus. Communis vita
omnibus est necessaria fratres. et maxime his qui deo — S. di. viii. Differt.
inreprehensibiliter militare cupiunt. et vi
tam apostolorum eorumque discipulorum imitari vo — S. p. i. di. viii. Quoniam.
lunt. Communis enim usus omnium que sunt in hoc
mundo omnibus esse debuit hominibus. sed per
iniquitatem alius hoc dixit esse suum. et alius de
istud. et sic inter mortales facta est divisio. De
nique Grecorum quidam sapientissimus hec ita sciens
esse communia debere ait esse amicorum omnia. In omnibus
autem sunt sine dubio et coniuges. et sicut non potest inquit
dividi aer. neque splendor solis. ita nec
reliqua que communiter omnibus data sunt
ad habendum dividi debere. sed habenda esse communia.
Unde et dominus per prophetam loquitur dicens. Ecce quam
bonum et quam iocundum h. f. i. u. et cetera. Istum
enim consuetudinis morem retinendo et apostoli eo
rumque discipuli ut predictum est una nobiscum et vo
biscum communem vitam duxerunt. Ut enim bene nostis:
Erat multitudinis credentium cor unum et anima una.
nec quisquam eorum aliquid ex his que possidebat
aliquid suum esse dicebat. sed omnia illis et no
bis erant communia. nec quisquam egens erat inter nos.
Omnes vero qui domos vel agros possidebant vende
bant eos. et pretia eorum et reliquarum rerum quas habe
bant offerebant. ponentes ante pedes apostolorum.
sicut nobiscum quidam vestrum cognoverunt et viderunt.
et dividebant singulis prout cuique opus erat.
Annanias autem vir austerus et Saphira u
xor eius. quia mentiti sunt apostolis de pretio agrorum
suorum. quos unde dicitur nobis presentibus in
conspectu omnium cecidisse astantium ante conspectu a
postolorum propter peccatum eorum et mendacium quod fecerunt mor
tui delati sunt ab eo. Quapropter hoc vobis cavendum
mandamus et docemus et exemplis apostolorum obe
dire precepimus ut qui habuerint quod eorum mandata ponant.
non solum rei. sed et extorres fiunt. quod non solum vo
bis cavendum. sed et omnibus predicandas. Unde

consiliũ dantes uitã p̃tentia or
tam̃ ut ab ap̃licis regulis ñ recedatis
s; comunẽ uitã ducentes. & scripturas
sacras recte intelligentes. q̃ bene noui
stis adimplẽ satagatis. It̃ eugenius
pp. et leo viii. Iuxta eccl'ã cl'icorũ claustra

S. .i.. C. ii. Sacerdotes.
S. di. xxxii. Preter hec.
J. c. q. di. ut hoc.
S. di. xxxii. C. S. quis.

Necessaria enim res existit. Constituantur.
ũ iuxta eccl'am claustra construãt'.
In quib; cl'ici disciplinis eccl'asticis
uacẽt. Itaq; omib; unũ sit refectoriũ
ac dormitoriũ. seu ceteie officine ap'
cl'icorũ necessarie. Ministriũ pr̃
ep̃i sup eos eligantur. quorũ uita atq;
doctrina illos poti' exornet quã dehonestet.

In atrio eccle non clericorum edificia minime ponantur.

Nec in atrio eccl'e edificia. ñ cl'icorũ ponant'.
Ut̃ nicholaus pp. Nulla edificia in atrio
eccl'e. ponantur ñ tm̃ cl'icorũ. It̃ ier. ad
nepotianũ. Clericus nichil sc'lare possideat.

S. p. i. di. xxi. c. i.

Clericus qui x̃pi seruit eccl'e. interpretet' p'mũ
uocabulũ suũ. & nominis diffinitio
ne plata. nitat' esse q̃d dr̃. Si enĩ cl'os grece
Latine sors appellatur. pp̃ea clerici dicunt'.
quia de sorte dñi sunt. t' quia ip̃ dñs
sors. i. pars cl'icorũ ẽ. Et quia t' pars ip̃e

S. di. xxxiii. Habere.

dñi ẽ. t' dñm h't partẽ. talẽ se exhibẽ debet. ut
ip̃ possideat dñm. et ip̃o possideat' a dño.
Qui dñm possidet. & cũ pp̃ha dicit. pars m.
dñs. nichil ext' dñm h'rẽ pt̃. Qd' si q̃ppiã
aliud habuerit pt̃ dñm. pars ei' ñ erit
dñs. Verbi gr̃a si aurũ. si ar. si possessiões
siuariã supellectilẽ. cũ istis partib'
dñs ñ dignatur fieri pars ei'. Si aũt ego
pars dñi sũ. & funiculus ei' hereditatis
ñ accipio partẽ int' ceteras trib; s; q̃si leui
ta et sacerdos uiuo de decimis & altari s'
uiens. altaris oblatioẽ sustentor. h'ns. u.
& uestimentũ. his contẽpt' ero. & nudã crucẽ
nud' sequar. It̃ ambr. de fuga sc'li. Nichil pr̃
dñm h'rẽ q̃ ei sortẽ elig'.

Cui portio dñs ẽ. nichil
debet curare ñ dñm. ne aliũ impediat' ne
cessitatis munere. Qd' ẽ n. ad alia officia c'
fert'. h' religionis cultui atq; huic nr̃o
offo decerpit'. Hec enĩ uera ẽ sacerdotis fuga.
abdicatio domesticorũ. & q̃dã alienatio
karorũ. ut suis se abneget. qui suis
se dedit. It̃ ier. ad q̃ndã suũ leuitã. Clericis
a deo deuotis ñ cas' ñ aliqd pp̃iũ h'rẽ licet.

Duos genera x̃ianorũ. ẽ aũt genus unũ q'ẽ man
cipatũ diuino offo. & deditũ contẽplati

oni et oratiõi. ab omi strepitu t'paliũ
cessare conuenit. Ut sc' clerici & deo deuoti. in
dei conũsi. Cl'os enĩ grece. Lat' sors. Jn hoc m° oi
homines uocantur clerici. i. sorte electi.
Omĩs enĩ d's in suos eleg'. Hi nãq; sunt reges
. i. se & alios in uirtutib; reges. & ita in
deo regnũ h'nt. Et h' designat corona
in capite. Hanc coronã h'ñt ab institutiõe
romane e. in signo regni q' in x̃o expec
tatur. Rasio û capitis ẽ t'paliũ reruiõiũ
depositio. Illi h' uictu & uestitu contẽpti nt
lã int' se ppt'atẽ h'ntes debĩ h'rẽ oĩa coĩa.
Aliud û genus ẽ x̃ianorũ ut sũ laici. Laos h' grece

S. xi. q. i. Exep. clerici. Sicut.

. i. pp̃s. his licet t'palia possidẽ. s; ñ ñ ad u
sũ. Nichil enĩ miseri' ẽ: quã pp̃ nũmũ
dm̃ contẽpnẽ. His concessũ ẽ uxorẽ ducẽ:
t'rã colẽ. Inter uirũ & uirũ iudicare. Cau
sas agẽ. oblatiõs sup altaria ponẽ. deci
mas reddere. & ita saluari poter'. si uitia
tm̃ b'n faciendo uitauerint. It̃ gg̃. aug̃
anglorũ ep̃orũ. Clerici nichil pp̃riũ possi
deant.

Quia frĩtas tua
mõasterii regul' erudita. seorsũ ñ deb; fieri
a cl'icis suis. in eccl'ia anglorũ. q̃ auc
tore deo nup ad fidẽ pducta ẽ: Hãc deb;
instruẽ cõuersatiõẽ q̃ initio fuit patrib'
nr̃is in quib; nullus eorũ ex his q̃ possi
debat aliquid p'priũ habebat. s; erãt illi oĩa coĩa. Siq̃

S. p. i. di. xxx. ii. Siquis.

û s; clerici extra sac's ordines constituti. q̃ se
ñ possũt cõtinẽ. sortiri uxores deb;. & stipen
dia sua accipẽ exterius. quia & de eisdẽ pa
trib' nouim' sc'ptũ q' diuidebãt' sing'lis pũcuiq;
op' erat. De eorũ quoq; stipendio cogi
tandũ. atq; puidendũ ẽ. & sub eccl'astic'
regl'is tenendi. ut bonis morib' uiuãt
& canendis psalmis inuigilẽt. & ab oĩb'
cor et linguã illicitis & corp' deo auctorẽ
conseruent. Coĩt' aũ uiuentib' iã de faciendis
portioib' t' exibenda ospitalitate. & im
plenda mĩa. a nob' quid erit loq'ndũ.
cũ oẽ q' sup'ẽ necessitatib; in cãis piis ac
religiosis erogandũ ẽ. dño magistro
omnib' dicente. Qd' sup'ẽ date. e. & oĩa
munda sũ uob'. It̃ urban' pp. oĩb' catholicis
Clericis om̃ia communia ẽẽ debent.

Scim' uos ñ ignorare. q' hactenus uita coĩs
int' oẽs x̃pianos uiguit. & adhuc gr̃a
dñi uiget. & maxime int' eos qui in sorte

domini sunt electi, id est clericos, sicut in actibus apostolorum legitur.

Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una, nec quisquam eorum que possidebat aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et infra. Quicumque vestrum communem vitam susceptam habet et vovit se nichil proprium habere, videat ne pollicitationem suam irritam faciat, sed hoc quod domino est pollicitus fideliter custodiat, ne dampnationem sibi pro munere acquirat, quoniam melius est non vovere quam vovere et non reddere. Gravius enim puniuntur qui votum fecerunt et fidem perdiderunt, et votum non perfecerunt, immo male vitam finierunt, quam illi qui sine voto aut fide mortui sunt, et tamen bona egerunt opera. Item Augustinus in sermone de communi vita clericorum. De eodem.

J. xvii. q. i. gg. qboa.

Nolo ut aliquis de vobis inveniat male vivendi occasionem. Providemus enim bona non tantum coram Deo sed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos conscientia nostra nobis necessaria est, propter vos fama nostra non pollui sed pollere debet in vobis. Due res sunt conscientia et fama. Conscientia necessaria est tibi, fama proximo tuo. Qui confidens conscientie negligit famam suam crudelis est. Et infra. Nulli licet in societate nostra habere aliquid proprium. Sed forte aliqui habent. Nulli licet; si qui habent, faciunt quod non licet. Enthecam [exceptis pauca] habere non licet. Non est episcopi servare aurum et a se revocare mendicantis manum. Cotidie tam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi inopes nos interpellant, ut plures tristes relinquamus, quia quod demus omnibus non habemus. Non habemus ergo enthecam. Et infra. Qui habuerit proprium vel habere voluerit et de proprio vivere, et contra precepta ista facere, parum est ut dicam non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram enim et scio me dixisse, ut si nollet suscipere socialem vitam mecum, non illi tollerem clericatum, seorsum maneret, seorsum viveret. Malui enim habere vel claudos quam plangere mortuos. Qui enim ypocrita est mortuus est. Quomodo ergo quicumque voluisset extra manere et de suo vivere, non ei tollerem clericatum, ita modo quia placuit ei Deo propitio hec socialis vita, quisquis cum ypocrisi vixerit, quisquis inventus fuerit habere proprium, non illi permitto ut faciat testamentum, sed delebo eum de tabula clericorum. Item qui non vult mecum manere et in communi vivere habeat libertatem, sed videat utrum habere possit felicitatis eternitatem. Item idem.

S. xx. q. iii. Nosse

Non licet aliquid habere his qui suis renuntiaverunt et communiter vivere.

Non dicatis vos habere aliquid proprium, sed sint spondet. vobis omnia communia. Et infra. Quicumque autem in tantum progressus fuerit malum, ut occulte litteras ab aliqua vel quelibet munuscula accipiat, si hoc ultro confitetur, parcatur illi et oretur pro illo. Si autem deprehenditur atque convincitur, secundum arbitrium presbiteri vel prepositi gravius emendetur. Et infra.

Cum ubertate congregationis fratres non solum facultatibus sed voluntatibus propriis in ipsa ordinis susceptione renuntiaverunt, et se promissa obedientia penitus aliorum potestatibus et imperiis in Christo et pro Christo subdiderint, cautum est eos nichil habere, proprium dare vel accipere sine superioris licentia debere. Qui si parens aut amicus vel quilibet fratrum cuiquam aliquid offerre voluerit, primo modo quod priori insinuetur et sic suscipiatur. Sin permandaverit de eo tamen nil fiat aliud nisi quod priori placuerit. Idem. De eodem.

Exemplum domini accipite conversantis in terra, qui habuit loculos cum angelis ministrabatur, nec ecclesia ipsius loculos habitura erat, quare furem admisit, nisi ut ecclesia fures cum patitur toleret. Item Prosper. Ecclesiarum prepositi rerum eorum dispensatores.

Expedit facultates ecclesie sacerdotes efficiuntur. possidendi, et propter perfectionis amorem contempni. Non enim propria sed communes ecclesie facultates, et ideo quisquis omnibus que habuerit dimissis aut venditis, sit rei sue contemptor, cum prepositus factus fuerit ecclesie, omnium que habet ecclesia efficitur dispensator. Denique sanctus Paulinus, ut ipsi melius nostis, ingentia predia que fuerunt sua aut vendita pauperibus erogavit, sed cum factus esset episcopus, non contempsit ecclesie facultates, sed fidelissime dispensavit. Quo facto satis ostendit et propria debere propter perfectionem contempni, et sine impedimento perfectionis posse ecclesie facultates, que sunt profecto communia, possideri. Quid sanctus Hylarius, nonne et ipse omnia sua aut parentibus reliquit aut vendita pauperibus erogavit? Iste tamen cum in tanto perfectionis sue fieret ecclesie Arelatensis episcopus, que illa tunc habebat ecclesia non solum possedit, sed et acceptis fidelium multo plura donationibus ampliavit. Itaque homines tam scientissimi quam divinarum litterarum sine ambiguitate doctissimi, si scirent res ecclesie debere contempni, nunquam eas debuerant suscipere, quia omnia reliquerant. Item Gregorius Felici episcopo Decapolim.

S. ii. C. ii. Expedit

Diaconi vel quilibet religiose professi regularem vitam ducere cogantur.

Quum uel una uel xenia uel blandimenta ecclesiae in uicanos constituere ... fraternitatis tuee sollempniter opera uisitationis iniungimus uel in promissionibus commonentes, ut ubicumque prefatarum ecclesiarum sue diocesis uel diaconi uel religiose persone inuente fuerint, districte ac canonice uiuant. Item Melciades papa.

Quod in primitiua ecclesia predia uendebantur.

Futuram ecclesiam apostoli in gentibus prouidebant. Idcirco predia in Iudea minime sunt adepti, sed pretia tantummodo ad fouendos egentes. At cum inter turbines et aduersa mundi succresceret ecclesia, ad hoc usque peruenit, ut non solum gentes, sed etiam Romani principes, qui totius orbis monarchiam tenebant, ad fidem Christi et baptismatis sacramenta concurrerent. E quibus uir religiosissimus Constantinus primus fidem ueritatis patenter adeptus, licentiam dedit per uniuersum orbem suo degentibus imperio, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricandi ecclesias, et predia constituit tribuenda. Denique idem prefatus princeps donaria immensa contulit, et fabricam templi prime sedis beati Petri instituit, adeo ut sedem imperialem relinqueret, et beato Petro suisque successoribus profuturam concederet. Ideo uero prefatos sancte synodo, que apud Niceam congregata est, cum querelam quorundam conspiceret coram se deferendam, ait: Vos a nemine diiudicari potestis, quia Dei soli iudicio reseruamini. Dii etenim uocati estis, et idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tempore et deinceps uiri religiosi non solum possessiones et predia que possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrantes, edificantes basilicas in suis fundis, in honore sanctorum martyrum, possessiones ac monasteria immensa, quibus Domino certantes conuenientium conuenirent. Item Urbanus papa.

Quod predia fidelium hodie ab ecclesia non alienentur.

Videntes autem summi sacerdotes et alii atque Leuite et reliqui fideles plus utilitatis posse conferre, si hereditates et agros quos uendebant ecclesiis, quibus presidebant episcopi, traderent, eo quod ex sumptibus eorum tam presentibus quam futuris temporibus plura et elegantiora possent ministrare fidelibus communem uitam ducentibus quam ex pretio eorum, ceperunt predia et agros quos uendere solebant matricibus ecclesiis tradere, et ex sumptibus eorum uiuere. Ipsa uero in ditione singularum parrochiarum episcoporum, qui locum tenent apostolorum, erant et usque adhuc sunt et futuris semper debent esse temporibus. Ex quibus episcopi et fideles dispensatores eorum omnibus communem uitam degentibus ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, ut nemo in eis egens inueniatur. Ipse namque res fidelium oblationes appellantur, quia Domino a fidelibus offeruntur. Memoratis quoque augmentationibus, in tantum ecclesie quibus episcopi presidebant, Domino annuente, creuerunt, in tantum ut maxima pars eorum habundaret rebus, ut nullus sit in eis communem uitam degens indigens, sed omnia necessaria ab episcopo suisque ministris percipiat. Ideo si aliquis extiterit modernis aut futuris temporibus qui hec auellere temptauerit, iam dicta dampnatione feriatur.

Item Augustinus. Habebat Dominus loculos, a fidelibus oblata conseruans, et suorum necessitatibus et aliis indigentibus tribuebat. Tunc primum ecclesiastice pecunie forma est instituta, ut intelligeremus, quod precepit non esse cogitandum de crastino, non ad hoc fuisse preceptum, ut nichil pecunie seruetur a sanctis, sed ne Deo propter ista seruiatur, et propter inopie timorem iustitia deseratur.

Ex his omnibus clarescit, quod clericis nullo modo licet habere proprium, quod si habuerint, non clerici erunt, unde clericatus eis tollendus est. Unde Augustinus in sermone de communi uita clericorum. Clericatus non tollitur eis qui uolunt habere aliquid proprium.

Certe ego sum qui statueram nullum ordinare clericum nisi qui uellet mecum manere, ut si uellet a proposito recedere, recte illi tollerem clericatum. Ecce in conspectu Dei et uestro muto consilium: qui uolunt habere aliquid proprium, quibus non sufficit Deus et ecclesia, maneant ubi uolunt et ubi possunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere ypocritas. Malum est, quis nesciat? malum est cadere a proposito, sed peius est simulare propositum, et pauca. Dein subiecit: At societatem diuini discesserit, simul habuit simulationem, uero cecidit. Nolo ut habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo homines amant clericatum. Neminem eum tollo uolentem mecum communiter uiuere.

E contra sunt alie auctoritates quibus conceditur disparare non solum aliis fratribus, sed episcopis. Unde in concilio Agathensi legitur.

De rebus propriis uel acquisitis episcopi heredibus suis.

Episcopi de rebus propriis uel acquisitis uel quicquid delinquant, de proprio habent heredibus suis si uoluerint derelinquant. Quod autem de prouisione ecclesie sue fuerit, siue de agris, siue de frugibus, siue de oblationibus, omnia iure ecclesie reseruare censuimus. Item ex concilio Martini pape. De eodem.

Manifesta autem debent esse que ad ecclesiam pertinent, et his

S. p. i. di. XC. VII. Cap. i.
S. XI. Q. i. gg. Constanti.
S. XI. Q. i. gg. Sacerdotib;
S. pa. i. di. XC VI. Nic. Satis.

Set est aliud ex aliqua infirmitate carnis occulte uelle quemque peccare, ne ceteros mali exemplo corrumpat. aliud per ypocrisim aliud agendo, aliud ostendendo inuenientium examen uelle decipere. Primum minus, ut hic dicitur. Secundum maius manifesto, ut hic habetur.

J. x. q. i. Decreuit
J. xvii. q. iiii. Omnis ho.

J. xxxii. q. iiii. Nemo. &c.

J. q. iii. Cu(m) ini.

que ecclesia episcopus sit, presbiteri vel diaconi. Ut si episcopo contigerit inopinatus transitus, res ecclesie nullo modo possint minui vel perire, neque res proprie episcopi importunitatem patiantur pro rebus ecclesie, ut nec ecclesia dampnum incurrat, nec episcopus in suis rebus pro rebus ecclesie proscribatur. Item statutum est in canonibus apostolorum, in quibus legitur: **De eodem.**

Sint manifeste res proprie episcopi (si tamen habet proprias) et manifeste dominice, ut potestatem habeat de propriis moriens episcopus sicut voluerit, et quibus voluerit relinquere, ne sub occasione ecclesiasticarum rerum ea que episcopi probantur esse intercidant. Fortassis enim aut uxorem habet, aut filios, aut propinquos, aut servos. Et iustum est hoc apud Deum et homines, ut nec ecclesia patiatur detrimentum ignorantia rerum pontificis, nec episcopus vel propinqui eius sub obtentu ecclesie proscribantur, et in causas incidant qui ad eum pertinent, et mors eius iniuriis infametur. Item in eisdem canonibus: **Ex rebus ecclesie si episcopus indiget sibi et suis necessaria sumat.**

Ex his autem que episcopus indiget (si tamen indiget) in suas necessitates et peregrinorum fratrum usus et ipse percipiat, ut nichil eis possit omnimodo deesse. Lex enim Dei precepit ut qui altario deserviunt pascantur ex ipso. Item ex concilio Antiocheno, cap. XXV. **Res ecclesiasticas episcopus dispenset.**

C. x. q. ii. Episcopus

Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes qui indigent cum summa reverentia et timore Dei. Participet autem et ipse quibus indiget (si tamen indiget) tam in suis quam in fratrum qui ab eo suscipiuntur necessariis usibus profuturis, ita ut nulla qualibet occasione fraudentur, iuxta apostolum sanctum sic dicentem: Habentes victum et tegumentum, his contenti simus. Quod si contentus istis minime fuerit, convertat autem res ecclesie in suos domesticos usus, et eius commoda vel agrorum fructus non cum presbiterorum diaconorumque conscientia pertractet, sed eorum potestatem domesticis suis aut propinquis aut fratribus filiisque committat, ut per huiusmodi personas occulte res ledantur ecclesie, synodo provincie penas iste persolvat. Si autem et aliter accusatur episcopus aut presbiteri qui cum ipso sunt, ea que pertinent ad ecclesiam vel ex agris vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet usurpare, ita ut ex hoc pauperes affligantur, criminationi vero et blasphemie tam sermo predicationis quam hii qui dispensant taliter exponantur, et oportet hoc corrigi sancta synodo id cognoscente et comprobante. Item in canonibus apostolorum. **Res ecclesie sint in episcopi potestate.**

C. x. q. i. Quecumque

Precipimus ut in potestate sua res ecclesie episcopus habeat. Si enim anime hominum preciose illi sint credite, multo magis oportet eum curam de pecuniis agere, ita ut in potestate eius indigentibus omnia dispensentur per presbiteros et diaconos, et cum timore et omni sollicitudine ministrentur. Ex his autem que indiget, et cetera ut supra.

Cum ergo in his Agathensi et Martini pape et in canonibus apostolorum dicatur: Sint manifeste res proprie episcopi; cum in eisdem canonibus et in Antiocheno precipiatur ut episcopus participet res ecclesie si tamen indiget, evidenter ostenditur quod episcopus libere habeat propria. Dicitur enim: Si indiget rebus ecclesie, notatur eum habere propria que forte suis necessitatibus non sufficiunt. Quod ergo etiam clerici propria habere voluerint concedi videntur. Et episcopus habens propria non solum desinit esse episcopus, verum et cunctas ecclesie facultates in sua habet potestate. Sed notandum est quod episcopi orientales habent uxores et filios. Quosdam autem ex nostris partibus in laicatu sive in minoribus ordinibus constituti habent uxores et filios, sive morte uxoris sive venientes sive continentia pari voto servata ad sacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad suos et suorum usus. Qui autem ab infantia sacre militie traditi sunt, nullo modo eis permittitur habere propria, quia nulla est eis excusatio peccati, nisi forte retinendo sua a sumptibus ecclesie abstineant. Quod fieri posse per se protestatur dicens: **De his qui tam infirmi sunt ut rebus suis renuntiare non possint.**

Illi autem qui tam infirmi sunt ut possessionibus suis renuntiare non possint, sic ea que acceperant dispensatori relinquant, ut nichil habentibus conferenda sint pecora postea possideant. Qui ipsi quod autem in sua relinquunt, quando propriis contenti rebus nichil eorum que laboribus ordinum suorum debebantur accipiunt. Item. De rebus que ecclesie queruntur, an liceat eas prebenda dividi vel annuo reddi, quisque sibi specialiter vindicare non posse hic satis argumento et auctoritate probatur. Unde successores eorum de quibus dicitur: Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una. Nec erat ergo ulli eorum, sequitur, in ecclesia que dum administrat. Non ergo aliquis proprium sibi vindicet, sed sint ei omnia communia. Item Urbanus papa ait. **Res ecclesie quasi communes episcopus dispenset.**

C. i. q. iiii. Res

Res ecclesie non quasi proprie sed quasi communes et Domino oblate cum summo timore non in alios quam in prefatos usus sunt fideliter dispensande. Item ex sy

noto habita Rome ab Eugenio papa. **Non liceat episcopo res ecclesiarum in proprios usus convertere.**

Nulli episcoporum liceat res mobiles aut inmobiles de subiectis plebibus aliisque piis locis in proprios usus habere, ne maiores in ornamentis locupletentur, et minores de tali facto pauperes inveniantur. Agens contra canonica auctoritate coartatus existat.

§ Si ergo res ecclesiae non quasi propriae, sed quasi communes et Deo oblatae cum timore sunt tractandae, nullus dicat hoc meum est, nec de rebus ecclesiae hoc meum esse predicet aliquis, neque videatur non immitari libertatem illorum in qua nulli aliquid erat proprium, sed erant illis omnia communia. His ita respondetur: Sic perfectione caritatis manente, sed distinctione ecclesiarum distributio fit ecclesiasticarum facultatum, dum aliis possessiones huius ecclesiae ad dispensandum committuntur. Ex quibus licet res ecclesiae omnibus debeant esse communes, primum tamen sibi et ecclesiae sue deservientibus necessaria subministret. Reliqua vero fratrum fidelium usibus ministrantur. Ita presidente ecclesiarum eadem caritate manente pie et religiose possunt distribui. Nec tamen in rebus ecclesiae, vel in propriis fructu communibus utilitatibus deservituri, vel ex his que sibi assignatas, primum sibi necessaria percipiant, siquid vero suis necessitatibus superest in communes ecclesiae usus expendant. Unde Augustinus ait ad Bonifatium: Si privatum possidemus quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed eorum quorum procurationem gerimus, non proprietatem nobis usurpatione dampnabili vindicamus.

C. II.

§ Ostensum est quod liceat clericis habere proprium, quod non. Item quod res ecclesiae prebendas dividi possunt. Nunc queritur si sacerdotes aliquid de rebus ecclesiae dedisse noscuntur, an his qui eas acceperint aliqua firmitate constabunt. Quod res ecclesiae nullo modo distrahi possunt et distractae possideri, multis auctoritatibus probatur. Ait enim Stephanus papa. **Velut homicida dampnatur qui ecclesiae pecunias aufert.**

Qui Christi pecuniam et ecclesiae aufert, fraudat, rapit, homicida in conspectu iusti iudicis deputabitur.

Item Bonifatius papa. **Quicquid domino consecratur, ad ius pertinet sacerdotum.**

J. xvi. q. ii. Clia
J. xvii. q. iiii. Quisquis

Nulli liceat ignorare omne quod domino consecratur, sive fuerit homo, sive animal, sive ager, vel quicquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum erit domino, et ad ius pertinet sacerdotum. Propter quod inexcusabilis erit omnis qui a domino et ecclesia cui competit aufert, vastat, invadit vel eripit, usque ad emendationem ecclesieque satisfactionem ut sacrilegus iudicetur, et si emendare noluerit excommunicetur. Item Gregorius papa. **Excommunicationi subiaceat qui ecclesiastica predia invadit.**

Quicumque militum vel cuiuscumque ordinis vel professionis persona predia ecclesiastica a quocumque rege seu seculari principe vel ab episcopis invitis seu abbatibus aut aliquibus ecclesiarum rectoribus susceperit vel invaserit vel eorum consensu tenuerit, nisi eadem predia ecclesiis restituerit, excommunicationi subiaceat.

Item Pius papa. **Sacrilegii crimen incurrit qui predia ecclesiastica vexat.**

J. xvi. q. i. Gna
J. xvii. q. iiii. Quisquis

Predia divinis usibus tradita quidam humanis usibus applicant, et Domino nostro cui tradita sunt ea subtrahunt ut sibi inserviant. Quapropter ab omnibus illius usurpationis commenta depellenda sunt, ne predia usibus secretorum celestium dicata a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis presumpserit, ut sacrilegus iudicetur. Item **Quod de sacris** Pelagius Bostulio episcopo. **vasis vel ministeriis a quolibet clerico**

Augustino sedis nostrae notario **usurpatum fuerit ecclesiae restituatur.**

suggerente didicimus, quod eius dilectio tua directis apicibus indicasset, quosdam de clero tuo et maxime parrochiarum ad te pertinentium, non pauca vasa sacrata vel ministeria distraxisse, et alia huiusmodi perpetrasse, que a religioso aliena sunt proposito. Caritatem vero tuam ut hec competenti sollicitudine debeat insequi, vel ulcisci nostrae preceptionis auctoritate cupimus communiri. Quapropter presentibus mandamus affatibus, ut competenti vivacitatis instantia, quicquid de sacris vasis vel ministeriis a quolibet clericorum usurpatum vel distractum fuisse compereris, sine cuiusquam more intervallo exigere non dimittas, et ecclesiasticis usibus reformare. Item Anacletus. **De eodem.**

Qui abstulerit patri vel matri aliquid, dicitque hoc peccatum non esse, homicide particeps est. Pater sine dubio Deus noster est, qui nos creavit. Mater vero nostra est ecclesia, que nos in baptismo regeneravit. Ergo qui Christi pecunias et ecclesiae rapit, aufert et fraudat, homicida est. Item Iohannes papa. **In quadruplum restituat qui res ecclesiae invadit.**

In antiquis ecclesiae statutis decretum est, ut qui alienam invaderit, non exeat impunitus, sicut multiplicatione omnia restituat. Unde in evangelio scriptum est: Quod si aliquid defraudavi, reddo quadruplum. Et in legibus secularibus cautum habetur: Qui rem subripit alienam, reddat in quadruplum. In auctoritate Eusebii. Item Gregorius ad Constantiam reginam Galliae. **Pro tenore secularium legum puniantur invasores rerum ecclesiasticarum.**

Cum devotissimam dominam sanctam de celesti vita atque remedio anime sue sedulo cogitare, culpam me committere vehementer estimo, si ea que pro timore omnipotentis Dei sunt suggerenda siluero, et de sanctissima de ecclesiastica pace sedule non commonuero. Nimis me vulgam fratris et coepiscopi nostri proclamatio inpugnavit, maxime cum ille sue vitae ecclesiae a nequissimis predonibus sint depredatae, atque nocturnis incendiis more furum combuste, et vim idem maligni iuxta predecessoris nostri Bonifatii decreta pe

munitate illi emendare noluerint. Dum &
seculi leges hec eadem leges ita se habere voluerint
lege vulgari teste in qua sic scribitur. Si quis
manu armata usque ad .iiii. homines. mun
cum aliis ad male faciendum venerit. ille qui
prior est, pro pullicerta presumptione componat solidos
nongentos. sequaces vero eius unusquisque s. lxxx.
Si vero mendum fecit, predam vero in quadruplum re
stituat. Si seculi leges tale institutum habere vo
luerunt. lex divina cur inferior esse debebit?
Cum ipsius veritatis presentia a zacheo col
laudatum sit. ut si aliquem defraudavit in qua
druplum restitueret. Et quia summum in rebus
hominem iustitiam colere. ac sua cuique iura ser
vare. et in subditos non sinere quod potestati est fieri.
sit quoque equum est custodiri. quos diligere et
omnimodo est fidium studere. Quapropter excellen
tie vestre missis e novello presentis anni .ii.
indictione. petrum fratrem et coepiscopum nostrum
a gremio sancte romane ecclesie transmittemus.
Ut fratribus eidem provincie munimen congratis e
munitas et presumptio et sacrilegium. cano
nica auctoritate. et iura regia dignitate
omnimodum talem accipiat. ne per membra dia
boli filii nequam in sancta ecclesia te imbi regnante
talia presumant. Item eusebius papa. Ecclesie res sub
ripiens in decuplum restituat quod substulit.

In legibus seculi cautum habetur. qui rem subripit
alienam. illi cuius res direpta est. in de
cuplum que sublata sunt restituat, et in lege di
vina legitur. Maledictus omnis qui transfert
terminos proximi sui. talia quoque non presumant
absque ultione. ne excecantur absque dampnati
one. Porro si quis ecclesiasticas oblationes et que deo
consecrate sunt. rapuerit vel consenserit facientibus. ut
sacrilegus diiudicetur. et dampnum in quadruplum
restituat, et canonice peniteat.

Contra gregorius scribens augustino anglorum episcopo. de eis qui
furtum aliquid auferunt de ecclesia. Sine aug
mento sibi ablata ecclesia recipere oportet.

Fraternitatis tua ex persona furis pensare per quem valeat
corrigi. Sunt quidam qui habentes subsidia furtum perpetrant.
et sunt alii qui hac in re ex inopia delinquunt. Unde necesse
est ut quidam dampnis, quidam vero verberibus corrigantur. et cum
paulo districtius agitur, ex caritate agendum est. non
ex furore. quia ipsi hoc prestatur qui corrigitur. ne gehenne
ignibus tradatur. Addis quoque quomodo augmento ea que furtive
ecclesiis abstulerint reddere debeant. Sed absit ut
ecclesia cum augmento recipiat. quod de terrenis rebus
videtur amittere. et lucra de dampnis querere.

Verum illud eusebii de legum severitate. Istud gregorii
de ecclesiastica mansuetudine. dictum intelligitur.
Item deusdedit episcopo mediolanensi. Non sunt alie
nanda in episcopatu acquisita.

Res in episcopatu acquisitas sacerdotibus nulla est alienandi
licentia. Item ex .vi. sinodo universali. Vasa
sacra nisi pro redemptione captivorum non sunt alienanda.

Apostolicos et paternos canones renovantes. hec sancta
et universalis sinodus diffinivit. neminem penitus
episcopum vendere vel alienare vel cuiquam cimilia et va
sa sacra. Excepta causa olim ab antiquis ca
nonibus ordinata. videlicet pro redemptione cap
tivorum. sive extra de salaria ecclesiarum in emphite
otica pacta. non alias rusticas possessiones ve
nundari. ac per hec ecclesiasticos redditus ledere.
Quos ad propriam utilitatem et obescam pauperum ac pere
grinorum sustentationem esse decrevimus. Et paulo post.
Quisquis autem preter hanc diffinitionem memoratorum
quid hinc sancte sedi ac universali sinodo agere tem
taverit. deponatur ut prevaricator divinarum
rerum et preceptorum. cassata videlicet omnimodo facta est
inscriptis vel sine scriptis ab episcopo venditione vel em
phiteotica traditione. vel alia qualibet aliena
tione cimiliorum et salariorum locorum. Qui vero
percepit aut emit aliquid ex predictis cimiliis
vel salariis et non restituerit ecclesie iterum quod ecclesie est.
et non reddiderit aut incidendum cartam venditionis.
vel emphiteoseos sit anathema. usque dum fe
cerit quod ab hac sancta et universali synodo confirmatum est.
Si autem episcopus convictus fuerit construxisse monasterium
de ecclesiasticis redditibus. tradat eidem ecclesie ipsum monasterium.

Item gregorius donino episcopo mesano. Pro redemptione
captivorum sacra vasa non prohibentur alienari.

Sacrorum canonum et legalia statuta permittunt
ministeria ecclesie pro captivorum esse redemptione
vendenda. Item demetrio et valentino clericis fir
manis. Res ecclesie licite impenduntur pro captivorum redemptione.

Sacrorum canonum instituta
et legalis permittit auctoritas licere res ecclesias
ticas in redemptione captivorum impendi. Et
ideo cum edocti a vobis sumus ante annos .xviii.
famulum episcopum ecclesie firmane .xi. libras argenti.
de ecclesia pro redemptione vestra ac parentum vestrorum pro suis
fratribus et coepiscopi nostri. tunc clerici nostri maioribus vestre
hostibus impendisse. atque ex hoc quondam vestra for

Margin notes:

S. xviii. q. ii. c.
I. xvii. q. iiii. Quisquis
S. di. lxxxviii. Sacerdotum c.
S. xi. q. ii. Casellas
S. x. q. ii. Imprimis c. Si ibi quoniam unguentum debita necessitas imminet. hoc quoniam nullus casus articulus urget.
Semus dimidium sacrilegum cum aliquid de atrio tollitur
S. p. i. di. lxxxvii. c. ult.
I. xiiii. q. vi. c. i.
I. c. q. Augustinus

inducimini uos fratres. ne hoc quod datum est a uobis quolibet tempore repetatur. huius precepti auctoritate suspitionem uestram penitus auferendam. Constituentes nulla uos ex his heredes et successores uestros quibus tempore repetitionis molestiam sustinere, nec a quoquam uobis aliquam obici questionem. Item. Res desolate ecclesie non preponuntur captiuis.

Sic omnino graue est frustra ecclesiastica ministeria uenundare. sic iterum culpa est imminente huiusmodi necessitate res maxime desolate ecclesie captiuis suis preponere, et in redemptione captiuorum cessare.

Que uero penitentia huiusmodi inuasoribus atque predonibus, qui uasa sacra et reliqua diuino cultui dedicata, pollutis manibus arripuerunt et quasi prophana contractant, sit indicenda, Nicolaus papa diffinit, scribens Frotario archiepiscopo Burdegalensi. Inuasoribus rerum ecclesiarum que penitentia sit imponenda.

De uiro nefando Burgando, qui rabie insana more diabolicis se irretire laqueis non dubitauit, atque Gismundum monachum per abrupta itinera et compita insidias uobis in uestre ecclesie uilla, in ... uestris manentibus et presbiteris salubribus instrue dogmatum monitis dectantibus, pane quoque spirituali ubertate hominum corda reficientibus, atque laudabile salutis sue desiderium habentibus, sanctorum apostolorum Petri et Pauli limina uisitare. collectis malitie sue sequacibus et iniquitatis complicibus, nefarias inuasiones et depredationes uiolentias inferre demoniaco ausu presumpsit. Et ut epistole uestre textus loquitur: Sacrum altare sacerque dominici corporis et sanguinis uasa, insuper sanctum crisma pollutis manibus arripere quasi uilia et ad usum commune apta presumpsit. Dilectio nostra uestra consuluit super hoc, qui cum eo in tam impio et iniquo scelere fuerunt, ad penitentiam quandoque gratia diuina uenire uoluerint, quibus eos penitentie uinculis constringatis. Nostre institutionis censuram exposcere curastis. De quibus statuimus ita esse uiuendum, cum ad penitentiam reuersi accesserint, .i. anno extra ecclesiam dei consistere, qui sacratissima uasa extra ritum fidei christiane decipiendo auferre non dubitauerunt. Secundo uero anno ante fores ecclesie sine communione maneant. .iii. uero anno ecclesiam dei ingrediantur, et inter audientes astent sine oblatione, non manducantes carnem, neque bibentes uinum, preter natalem et resurrectionis dominice dies. Quarto preterea anno si bis ponibus fratribus eorum fructuosus fuerit penitentie labor, communioni fidelium restituantur. totaque mentis deuotione spondentes, talia se ulterius numquam facturos, corpus et sanguinem domini suscipere mereantur. Et usque ad septimum annum tribus in ebdomada diebus sine esu carnium et uini potatione maneant penitentes. Item Leo quartus papa. Res ecclesie episcopus usurpare uel alienare non presumat.

Monemus et irrefragabiliter affirmamus, ut nullus episcoporum uel sacerdotum rem tituli sui usurpare presumat, sine que sit larum a christianis sanctis locis oblatum causa amicitie uel timoris, a muneris pretio auferre, ne ecclesiam dei ad nichilum redigat. Quod qui facere presumpserit episcopus uel sacerdos, canonicam sine dubio subeat ultionem, et quod ecclesie iniuste ablatum est reddere compellatur. Ita autem episcopus nulla sui iuris potestate ad alienandum uel possidendum habere possit. Item ex hystoria Eusebii episcopi Cesariensis. cap. xii. Episcopo uel abbati res ecclesie alienare non licet.

Quisquis episcopus uel abbas de salariis episcopii uel monasterii transferre quicquam in principum manus uel in aliam personam conferre uoluerit, irritum sit quod datum est, constitutum secundum canonem sanctorum apostolorum qui dicit: Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus habeat sollicitudinem et dispenset eas tamquam deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare quicquam ex illis, uel cognatis propriis donare que dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur. sed non sub horum occasione que sunt ecclesie defraudentur. Quod si excusationem pretenderit dicens dampnum facere et nichil ad profectum agrum existere, nec principibus sic tribuatur ager, uel locis iudicis uel agricultoribus. Quod si calliditate usus fuerit princeps uel a colono uel a clerico agrum emerit, sit irrita uenditio, et restituatur episcopio uel monasterio. Episcopus uel abbas hoc faciens abiciatur tamquam quod dispersit quod non collegit. Item Symachus papa. Predia ecclesie non liceat pape alienare.

Non liceat papae predium ecclesie alienare aliquo pacto quamuis necessitate, nec in usum fructuum rura dare, nisi tantum domus que in quibuslibet urbibus non modica impensa sustentantur. Qui lege omnis et dator et acceptor astringantur, ut donator, assensator, uenditor honorem perdat, et qui subscripserit anathema sit. cui eo dedit uel recepit, ni restituat. Liceat tamen quibuslibet ecclesiasticis personis ... cum fructibus

S. di. lxxxvi. Non satis

alienata reposce. q n timn in aplica
suandum e eccla. uerum 7 inmuniis
ecclis puincias quite dr 9uenire. It.

Qui res eccl'asticas uendit ad altare n audeat

Indigne ad altare dni pare pmittit. accede.
qui res eccl'asticas aut inuade. aiute
possidē. aut iniquat' iniusta defensioē
in eis pdurare. debet tam ee prouisio:
ut uindicta amonitio pcedat. Et res
usurpatas iniuste qui abstulit a inite
ablatas retinet. equitate patcinante
legib; restituat. Quod si neglexit. 7 ne
cessitas compulit. deinu pdone sacdotal'
S. p. i. di. xcvi. Cap. i. districtio maturata pcellat. Ualde eni
I. xvii. q. iiii. gg. Sacilegiu. iniquu 7 ingens sacilegiu e. ut q cq t' pre
medio peccoz t' p salute ac reqe aiaz suaz
unusquisq uenabili eccle 9tulit. a cte re
liquerit. ab his quib; maxime suari
9uenit. i. xpianis 7 dm timentib; hoib;
in aliud tranferri t' 9uti. pptea quia h
n puidit. 7 aliu qua sceptu e pdia eccle tra
dita petierit t' accepit. aut possedit. n cito
se correxit. quo ira d's aias pcutit ana
S. p. i. di. xc. vi. C. i. thmate feriatur. Sitq accipienti 7 do
nanti ut' possidenti anathema i institu
te pene 9tubnui assiduu. nec aliq se ob
ante tribunal x obstaculo minimat qui are
ligiosis aiab; ad subam paupum dere
licta. contrafas sine aliqua pietatis sida
tione dispgit. Item nicholaus ad oniun
nensi archiepo. **Excomunicetur qui p n
cipu auctoritate res q dantur diripuit.**

De reb; q semel contributae atq **ecclesie**
dicate s. 7 p ea sub occasioe 9cessiois p nci
pu a quibus dam inuaduntur atq diri
piuntur. Scimus ut p' 9sulatis p ncipe ad re
secanda tam psumptiua factione 7 cogno
scendum utrum illi sit 9cessio. aut inuasois
psumptio. Quod si p ncipis inordinata
fuit largitio. ip sit p nceps pemdatioe
redarguendus. Si aut inuasoris decla
ratur psumptio. usq ad emdatione ex
xcoicationis sit uindicta cohercend'.
It gelasii iustino archidiacono 7 fausto
defensori. **De reb; eccle n e alienandu
V**obeni 7 fame ure 9sultu **aliquid**.
duximus ut pontificis ure loco. uob cui
abeod' aliquis subrogetur. que i noe
parte uniusa dispoat. quatin oia pdia a
urin reuocetis studiu. nec cuiqua clico
portione sua aliquod solu eccle putetis
ee deputandu. ne p incuria 7 negligen
tia minuatur. Si nome pnsiois suma ex
omnib; pdus rusticis urbanisq collecta
ad antistite deferatis. Ex qua tn collecti
one hatur ratio. quod a cas t' expnsas ac
cedntiu necessitatu opt e pspicte. ut deme
dio sequestrentur. 7 iiii. portios ut de
fidelium oblatioe. t' de hac fiant in ois oib;
pensioe. ita ut una sibi tollat antistes
alia clicis p suo iudicio 7 extioe dispta. I. xvi. q. i. Adhec
Tertia paupib; sub omni 9scia facia erogari. S. x. Ahi. de. q. i. et q. iii.
fabricis u que 9petit ad ordinatione c. i. ii. iii.
pontificis erogatione ura decernim ee pn
denda. Si quid forte sub annua remanebit
expnsa. electo y doneo ab utq parte e tote
e datur en theca. Ut si maior emsit fabrica:
sit sub ficho q diu sit pis diligntia potuit
custodiri. aut cte emaitur p sessio q utilita
tes respiciat coes. It dm maiori 7 sereno. 7
iohi. epis. **Diuini muneris participatioe
puetur qui eccl'astica puilegia calcat.**

Qui et humanis legib; in ciuili dapnatioe
calcatis. reuentia religionis abiecta. t'
eccl'astica puilegia calcare 9tndit. t' ubi
lib; in paupum psiluere dispndiu. h mo i
saltē 9monitu 9uicti q nequitia sopire
9sentunt. atq illata sacs reb; detrimta sar
cire. mito diuini muneris s participatioe
puandi. Ut h' pceptioe careant. qui sacle
gis ausib; habuere despectui. Celestinus
pbr fris 7 coepi nri serem. qui cc pontifi
cat' iudiciu 9 q sedis aplice mandata p z
pens. supdicti comunioe sacra ministe S. xx. q. iii. Sic eps.
p sumpsit. Cum n potuit ignorare sntntia
pi sacdotis. ab offo ptin' eccl'astico repellat
ut nullus eccle ministroru 9 pontificalia
uenire 9tndat instituta. It deus. **Decoden.**

Uoluntane eccle act' t' patmoiu q actenus
pium destitutu. t' p o apnatione euchaistu
q fuat depiuan te dispsu. cure ure decerni
m ee delegandu. ut diligntia q uo puti
litatib; eccle estimam ee uigilantes pdia
culture restituatis antiq. 7 reuocetis sic
s uendita i do ata mancipia. p sessios q ab
eum atio 7 opilione epis t' cus qui siue S. x. q. ii. Impric.

inditus teneri. quia que constituta sunt ab omnibus archiepiscopis predia alienari nullo pacto potuerunt commento nichilominus revocentur. Sit episcopis ad eum recursus qui presumpserit aliquid de ecclesie rebus illicita venditione distrahere: Ita vero pensiones annuas ad pontificem deferatis. Cui privilegia sua integra maneant omni ratione servari. vel eius dispensatione portiones provenientes conservet. Ita vero portionem quartam que ad eos pertinet sua pontifex ordinatione distribuat. prout cuique locum meritumque cognoscit. partem tertiam ex fidelium oblatione faciendam esse. Ut quartam clericis eroget pro consideratione sue electionis antistes. fabricarum tertia portio episcopo sciente et disponente. ut ea erogatione prodatur quatenus nichil penitus in detrimentum alicuius rei patiamini generari. Item clero ordini et plebi brundisii.

S. ii. ca. c. vlt.
j. xvi. q. vlt. c. i. de.
Set hic de possessionum redditibus. Ibi de decimis. que quam solum spiritualiter vite provenerunt equo iure omnibus distribui percipiuntur. vt ibi prohibetur ne non dignioribus et non magnis meritis amplius aliis detur quam percipit ut mandando locus et meritum discernatur.

Redditus et oblationis due portiones clericis committantur.

Concesso vobis quem petistis antistite fratrem nostrum et coepiscopo meo ... non necessarium fuit eum ad ecclesiam suam mox remissione ad vos nostra scripta partitum destinari. Quibus agnoscentis eidem fuisse preceptum. ne umquam ordinationes presumat illicitas. Et infra. Redditus et oblationes fidelium in quattuor dividat partes. Quarum unam sibi retineat. alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat. fabricis tertiam. Quartam pauperibus et peregrinis habeat fideliter erogandam. quarum rationem divino est redditurus examini. Item de.

De oblationibus fidelium quot portiones fiant et que cui proveniant.

j. xvi. q. vi. dec.

Quattuor autem tam de redditu quam de oblatione fidelium prout cuiuslibet ecclesie facultas admittit. Sicut dudum rationabiliter est decretum convenit fieri portiones. Quarum una sit pontifici altera clericorum. tertia pauperum. quarta fabricis est applicanda. De quibus sicut sacerdotis intererit integram ministris ecclesie memoratam deprendere quantitatem. Sic clericus ultra delegatam sibi summam nichil insolenter noverit expetendum. Ea vero que ecclesiasticis edificiis attributa sunt. huic operi noverit erogata locorum doceat instauratio sanctorum manifesta. Quia nefas est si sacris edibus destitutis in lucrum suum presul impendia his deputata convertat. Ipsa nichilominus ascriptam pauperibus portionem. quamquam divinis rationibus se dispensasse monstraturus esse videatur. Tamen iuxta quod scriptum est ut videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Oportet et presenti testificatione predicari. et bone fame preconiis non taceri. Quod presbiterorum clericorum quispiam et cetera. Item simplicius papa florentio et equitio episcopis.

De redditibus oblationum et redditum ecclesiarum quattuor portiones presbitero dispensare creduntur.

De redditibus ecclesie vel oblatione fidelium. sola episcopo ex his una portio remittatur. due ecclesiasticis fabricis et erogationi pauperum profuture. a presbitero sub periculo sui ordinis ministrentur. Ultima clericis pro singulorum meritis dividatur. Et infra. Cum de gaudentio episcopo specialiter hec percepimus. ut tres illas portiones quas triennio sibi tantummodo dicitur vindicasse restituat. Item gregorius maximiano siracusano episcopo.

De redditibus ecclesie et novis quesitis quarta pars clericis erogetur.

Cognovimus de redditibus ecclesie noviter acquisitis canonicam dispositionem quartarum minime pervenire. sed episcopos locorum distribuere tantummodo quartam antiquorum redituum. Nunc vero quesita sibi suisque usibus retinere. Quam rem pravam subintroductam firmitas tua consuetudinem vivaciter emendare festinet. Ut sive de preteritis redditibus. sive de his que obvenerunt vel obvenientibus. Quartas secundum distributionem canonicam dispensent. In quo genere est namque unam eandemque ecclesie substantiam duplici modo videri censeri. Item augustino anglorum episcopo.

De stipendio ecclesie quattuor debent fieri portiones.

Mos est apostolice sedis ordinato episcopo precepta tradere ut de omni stipendio quod accedit quattuor debeant portiones fieri. Una videlicet episcopo et familie eius propter hospitalitatem atque susceptionem. Alia clero. tertia pauperibus. Quarta ecclesiis reparandis. Item ex concilio tol.

De eodem.

Scimus omnibus episcopis curam laicorum eis instare. Ut si quos in fide Christi invenerint nimio affectu diligant. In fratribus confirmamus ut si aliqua ab ipsis acceperint dona. statim quattuor dividant partes. Ita ut prima pars secundum apostolorum precepta titulorum eorum ac ministeriorum restaurationibus diligenter attribuat.

Secda clicis. tcia cunctis paupib;. Qrta uo aduenis 7 pegrinis. It ex c. agath.

Omis pbri sedm iussione epi res ecclie dispn

Statutum e q omis ubi7 sare studeant.

Si ciuitatense siu diocesani pbri t clici. sal uo iure eccle re eccle sic pmissum epi te neat. Uende aut ai donare. penit n psu mant. q si fecint. 7 facta eor n dicione ua lebit. 7 de facultatib; siquas hnt pas. in depne eccliam reddant. 7 comunioe puet.

Ite ex eod. De clicis qui documta eccle aut supprimit aut

Siquis de clicis negat aut adusarus tdunt. documta quib; eccle possessio firmat. a supprime aut negare. a adusarus fortasse trade. dapnanda 7 pumenda obstinati one psupsit. quicqd p absentia docum toru dapni eccle ill. atue e. de pris faculta tib; reddant. 7 comunioe puent. Hii aut qui in dapno eccle impie sollicitati. at ditorib; aliquid susceprint. supiori sen tentia teneant. It ex eod. Eps hrdes si n hnt n aliu qua ecclam sibi hrde instituat.

Eps filios aut nepotes non hns aliu qua ecclam relinquit hrdem. si quid de eccla n in ecclie ca aut necessitate psumpsit. q distrax aut do nau. irritu hbat. Qui u filios ht. de boni q relqt hrdib; eius indepnitatib; eccle csulat. It ex eod. Q cl'ci constituti sut d reb; eccle n alieare

Diaconi t pbri in parrochia cstituti. de reb; e psu mat sibi cditas. nichil audeant comutare. uende t donare. quia res sacre do e e noscunt. Simi lit 7 sacdotes nichil de reb; eccle s comisse. ut supius coprhensu e. alienare psumat. q si fecint conuicti in cocil. 7 ab honore depoiti de suo qdo tm restituant. qnt uis psup sisse. Libros quos sacdotes t diacones d eccla sibi comissa face uolut. actu secle psequi iubemus. q si face contepsint placuit eos ad ipu reuti sutu. It ex eod. De possessioe eccla siciuris qd a pbro dimitt i ane habet e

Quicquid parrochiar pbr de ecclasticis iuris possessione distraxit. mane hat t uacuu. un dicione copantis tacitoe uindentus. It urbanus pp. Alienationes facte ab in trusis t ordinatios sin csnsu clicor irrite s.

Alienatios omiu p intrusione seu cano nice electoru sub epi noe. aut abbis quis usu eccle sue csecrato e. Alienatios q cuiq mo factas. nec n pdr ordinatios ab eisde sine coi csensu clicoru eccle. siue p symonia t u factas irritas iudicam. Illud 7 p omia inhibem. u nullus cli e p benda sua t sua bnficiu aliq eccliasticu. a liqo mo alienare psumat. Quod si psupu olim fuit. t aliqn fuit. irritu e. 7 ulta oni canonice subiacebit. It ex c. ilerdnsi. Epo defuncto ut adhuc in supmis agnte de rebus eius nichil est usurpandum.

Hec hmoi placuit constitutioe in i n docen sura placuit custodiri. u defuncto anti stite. t 7 adhuc in suppmis agnte. nullus clicoru cuiuslib; ordinis offici gradui ue ille sit. quicqua de domo e psumat ut de utilitate que instrumta dom e e noscat. a. mobil 7 inmobil rei ecclastice conet inuade. mebil furto ut dolo supprimes auferens atq abscodes. fris cui dom comissae. sub iunctis sumot duob; fidelissimis oia aliq adtps. substituendi pontificis debe 7 c se uare. t is qui in domo inuenint clicis consueta alimonia amministrae. Sub stitut aut antistes. suscepte sedis co moda ordinabit. uel u ds in pau. u ci uit cu his debeat: Quos cognouit di sciplie 7 cstitati pdecessois sui fidelit paruisse. Quod si quisqua p h cuilib; ordinis u fri dictu e. clic quacqocca sioe. t de omi facultate quippia pbat fuisse abstulisse. t forsitan dolo aliq supp sisse. reus sacleg pplxiori anathma te csdepnet. 7 uix e peglna coio cedat. Quia durus e ut hii quos cstat in su tio dni. cu p me sedis antistite de suo a se ab his qui suar rerum incubatores t ui lutatib; t uientes atq uacantes fuisse noscunt. despecti aliqten crucientur. It ex c. tol. iiii. Epi qui nichil eccle confer

Et si illi qui nulla ex reb; sis e i libtati n doni. suis paupib; x distribuut etem iudicis uoce condepnabunt in futuro. qnto mag hii qui aufer paupib; q n dederit. Q pp epi qui nichil ex suo qdo eccle x c pnsauer. hac diuina sententia metuat. 7 libos ex famul eccle a cdepnatione sua face n p sumat. Im pui e enim u qui ressua eccle x n ctulit. dapnu inferat. 7 i eccle alienat

S. di. lxvii. Eps. ec.
S. q. i. Eps. eccla
J. e. C. Sine ex.
J. xv. C. vii. Eps nulli
S. viii. q. i. Aplica
S. iii. C. Ca. i. C. ii

Ca. ui.

ec S; aliu e plenissime libtati tdere qd h' intelligat aliud retento eccle patronio manumittere qd ibi pmittitur

I. xvii. q. iiii. Inuendito

Ecclesie bononiensis episcopus defunctus erat. Interea antequam substitueretur alius clerici eiusdem ecclesie mansum quendam sei... nabicto vendiderunt. Ex eius diligentia ager super porem... extra tionem infructibus perficiatur, aut ex eius negligentia parvum sicut prius vel nimium lucrum afferet. Substituitur tandem episcopus alius, qui recta consideratione pensabit utrum scammabiter mansum illum melioravit. Tenetur episcopus pretium ei restituere. Si vero illi agro meliorationem non dedit, ab ecclesia repetere pretium non potuit. Hic est decretum huius casus. Sig. et c.
q. I. fructus pervenienς ex rebus distentis.
q. I. quasi pretium acceptum

contendat. Tales igitur libertos successor episcopus absque ulla oppositione ad ius ecclesie revocabit, quia eos non equitas, sed improbitas absolvit. Item ex concilio Aurelianensi. De clericis qui documenta ecclesie supprimunt aut negant alius.

Si quis de clericis documenta quibus dampnabiliter ecclesie possessio firma tenetur, aut supprimere aut negare, aut evertere, aut fortasse tradere dampnabili et punienda obstinatione presumpserit: quicquid per absentiam documentorum vel dampnum ecclesie illatum est, de propriis facultatibus reddat. Item ex eodem. Ministri ecclesie de rebus eiusdem ecclesie absque episcopi permissu nichil alienare licet.

Abbatibus, presbiteris aliisque ministris de rebus ecclesiasticis vel sacro ministerio dedicatis alienare vel obligare absque permissu et subscriptione episcopi non liceat. Quod si presumpserit, degradetur, communione concessa, et quod temere alienatum est, ordinatione episcopi revocetur. Item ex synodo Anchiritana. De rebus ecclesie que absente episcopo distrahuntur.

Si qua de rebus ecclesie ad ius ecclesiasticum revocentur. Cum episcopus non est presbiteri vendiderint, placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticum revocari. In iudicio autem est episcopi constitutum, si pretium debeat recipi necne, propterea quod sepe contingit distractarum rerum redditus ampliorem summam accepto pretio reddidisse. Item ex concilio Calcedonensi. Post mortem episcopi res ad eum pertinentes clerici non rapiant.

Non liceat clericis post mortem episcopi sui rapere res pertinentes ad eum, sicuti precedentibus regulis constitutum habetur. Si vero hoc fecerint, periclitari se noverint a proprio gradu. Item ex concilio medio matensi. Rescindantur precarie et commutationes ab invasoribus facte.

Precarie et commutationes que tempore viduatarum ecclesiarum facte ab his qui loca episcoporum occupaverant, rescindantur, et cum auctoritate ecclesiastica vel civili si facienda est fiant. Item Gregorius Maximo episcopo Siracusano. Pro labore ministrandi nichil accipiat economus.

Caritatem tuam commonere curavimus, ut si quis pridem episcoporum de hac luce migraverit, vel quia absit pro suis fuerit remotus excessibus, convenientibus economis cunctisque clericis prioribus atque in sui presentia inventarium ecclesie rerum facientibus, et omnia que reperta fuerint subtiliter describantur. Nec hoc aliqua fieri ducebatur species, quoddam aliquid liberis de rebus ecclesie, quasi pro faciendi ministrandi labore tollatur. Visitatorem ecclesiarum clericique eorum qui cum propriis non per sue civitatis parrochias fatigantur, aliquid laboris sui capiant, te disponente subsidium. Iustum namque est, ut illi consequantur stipendium, quos pro tempore suum commodare reperimus obsequium. Item ex concilio Urbani pape alicubi habito. Excommunicentur laici qui morientium clericorum audent bona diripere.

Ecclesie

De laicis questio facta est, qui morientibus episcopis sui aliis clericis res defunctorum invasas ecclesie pauperibusque subripiunt. Quos communi totius concilii prolatum est anathemate, ipso papa huiusmodi sententiam promulgante. Si quis post interdicti presentis cognitionem episcoporum seu presbiterorum aut aliorum clericorum res invaserit, usque ad satisfactionem excommunicetur. Episcoporum vero deficientium res per archipresbiteros seu per archidiaconos manibus mortuorum iudicium pro ipsorum salute in elimosinam dispensentur, aut successori qui futurus est reserventur. Idem per maximum de presbiterorum seu clericorum aliorum rebus per episcopum ut perfidictas personas, aut eius deficientes committunt fiat. Si quis autem in usus ista presumpserit anathema sit. Item Innocentius II. De eodem. Illud quod in Calcedonensi concilio statutum est, irrefragabiliter conservari precipimus. Ut videlicet bona decedentium episcoporum a nullo omnino hominum diripiantur, sed ad opus ecclesie et successoris sui libera in economi et clericorum permaneant potestate. Si quis autem hanc amplius attemptare presumpserit, excommunicationi subiaceat. Qui vero morientium presbiterorum vel clericorum bona rapuerint, simili sententie subiciantur.

Hoc non solum de laicis, verum etiam de metropolitanis et quibuslibet aliis clericis intelligendum est. Sic enim in VI synodo legitur. Res episcopi morientis metropolitano non licet invadere.

Non liceat alicui metropolitano moriente episcopo qui sub eo est, aut res suas aut ecclesie sue auferre. Sed sint sub custodia clerici ecclesie defuncti episcopi, usque dum alius ordinetur episcopus. Si vero in ecclesia clerici non fuerint, tunc metropolitanus illibata episcopo omnia, qui ibi ordinabitur, reddat.

Gregorius ecclesie

Sicut autem res ecclesie nullus usurpare licet, ita ecclesie res alienas invadere non permittitur. Unde Gregorius. Aliena ecclesie non licet invadere.

Sic ecclesia proprias res amittere non debet, ita aliena

rapacitatis ardore alienas inuade n
oportet. Ch iõmib; auctori
tatib; pspicue monstratur. q nulli
sacerdotu res ecclasticas alicui tradere licet.
7 ille qui de manu sacerdotis facultatē
eccle accepit. nullo iure eas sibi uendicare
potest. potius cogitur restituere quicquid
accepit. Sz notandu e q quib; dã cais
existentib; res eccle distrahi pt. Cau enim
necessitatis. cu consilio clicoz. t ut me
liora pspiciat. res eccle a sacerdotib; di
strahi pt. Vn in africano conc. leg. Nisi cau
necessitatis n epo liceat res eccle usurpa
Non bita necessitate. nec epo liceat re
matris eccle rem sui tituli usurpare.
Itē ex eod. cap. Nec pbri ignorantib; epis.
nec epi ignorante clero re eccle uendant.
Placuit ut pbri n uendat res eccle ubi st
constituti nescientib; epis suis. Quo si
epis lic uendere pdia eccle inconsultis suis
t cunctis pbris. sine ulla necessitate.
It ex epla Leonis uniuersis epis p siciliã
stitutis. Nisi ut meliora pspiciat re eccle
sine exceptione dedimus. ut ne alic epo.
ne quisquã eps de reb; sue eccle q q quã
donaret comutare t uendere audeat.
n forte aliquid hoz faciat. ut meliora
pspiciat. Et cu toti clii tractatu atq;
sensu id eligat q n sit dubiu pfutur
eccle. Et infra. Tps reb; eccle inordinate quã
nã quã pris utatur. Irrita enim erit uen
ditio t comutatio. rei ecclastice cuit absq;
conuementia 7 subscriptione clicoz. Item dom
urbiu. t castroz. que eccle plus incomodi
quã utilitatis affer. licet t rectorib; ec
claz sic in supiori cap Symachi. Non
liceat pp 7 c. que continent. uendere. t comu
tare. Jt hēc in agathensi conc. t. Terrulã
uineolã exiguas. 7 eccle minus utilē ã loge
positas paruas. eps sine consilio frm sine
cessitã fuit distrahendi hãt potestatē.
Suos qz fugitiuos qui reuocari tenn̄
n pt. similiter epis lic distrahe. Vn in eod. c. t.
Alienentur fugitiui q teneri n possunt.
Fugitiuu donu sua. a familia dsentē. q
reuocari teneri n pt. similir õne ab epis
si uoluerit. a nullo meruerint distrahant.

Et si rectores eccle de reb; pus uendite eccle
restituere uolunt eccliasticas facultatē
libe dare possunt. 7 constabit his q; date
sunt. ppetua firmitate. Vn in Agat. c. leg.
Alienatio de rebus eccle quoq mõ rata
Si quis qualib; conditione potest.
de reb; eccle aliquid alienare psumpsit.
siue suo pp tn eccle contulit. quãtu ius
abstulisse. tu de meo istud dare licebit.
Itē si suos eccle libtati eps donauit. ea
que in manumissione data illi fuit.
ppetua firmitate tenebit. siue quantitate
canonib; p fixa. data n excesserit. Vn
in eod. c. t. De eode. Si quos de s eccle
bn mitos seps libtati donauit. colla
tã libtate a successorib; placuit e to donari.
Cu hi q manumissor eis in libtate contulat e todum ptta
cuit. Quod tn iubem. xx. solidoz num
7 modu. in terula. 7 uineola. t ospi
tiolo tenē. Quod au ampli datu fuit.
p manumissoris morte. eccle reuocet.
Sed notandu e q si ui ecclaz manu
mitti n pt. n retento ecclastico patri
mo. n forte manumissor duo cl'om in
7 clo peculiu. eccle conferre uoluit. Vn in
tol. iii. leg. De epo qui n retento patrimo
Eps qui mancia seruos eccle manumittit.
piu iuris eccle retento ecclastico pat
emo. manumitti desidat. Duo mi
ti clice. 7 peculii. corã concilio eccle. eu
pmmiy. p comutatione. subscribentib;
sacerdotib; offerat. Ut rata 7 iusta iude
matur diffinitio comutantis. Tue H
manumissione libtã sine patrimo
eccle concede potest. quia cu que libta
ti trade dispossuit. iã iuxp acquisitu.
Hmoi aut libto ad sui ecclam cui iuris
extitit accusandi. t testificandi. tene
getur licentia. Q d hic psupsit. plac.
ut testante comutatione. ins ututē
ac eccle reuocet. quã noce conatur.
Libti enim n uctia impetita. patronu in uo
cate n pmittit. Vn in lib. ff. dig. t. de in uocando.
Si sine uenia edicti impetita libte patronu
in iuocauit. ex qrela patri. t supdicta
penã. i. l. aureos dat. t a pfecto urbis qu
in offos ca fugat. sun opia digcat laborare.
Sui a collegio quis manumissus fuit

Marginal notes (left): S. xii. q. ii. c. i. — S. di. xcvi. c. j. / J. xv. Sic. Epi. / S. x. q. ii. Impr / S. i. q. i. Eps ecclas / c. q. ii. Alie — J hic casus sup satis descriptus e — Requisito non contempto supflue enim phi muni mus consulter clicos. — Hec n est pe alienatio t distr ctio s; magis comutatio dici ualet — Fugitiuos seruos in quarto casu ponunt. hui ag pl'm eo modi q utilitati eccle conferunt.

Marginal notes (right): J. q. vle. Si epis — J. pe. c. plene libtan — J arg po. i. pras pru acqrit. cu pduos prus s. uos eccle datos. illum plene libtan tendit — J. pe. c. plene libtan. — J. inst. d pena. te. litig. sulte.

n singlis s uniusitati reuentia debi
Vn in cod lib. x. eod. ———— Qui manumittunt
a corpore aliquo l collegio l ciuitate
singlos in ius uocabit. Namullo non e
libtus. si rei. p. honore hre debi. Et si
aduisus re. p. l uniusitate uelit expi
uenia edicti petere debi. quauis aucto
re eo constitutu in ius sit uocatus. Si
uo princeps ingenuu fac. patrono reuen
tia n debi. F In criminali uo si patro
nu in ius uocauit. capit et fortuna pe
titur. a n litis exordiu capite punie.
Crimn magestatis excipitur. l si patrona
in licito sui concubitu deprehendit. q casu
et suo cu mune libtatis donam accu
sare pmittit. sic in. iiii. l cod. t. de
mulieribus q sui spis. impr constantin
constituisse leg. Si qua cu suo suo
occulte re hr detegi. capitali sententie
subiugetur tradendo ignibus ut bone. Si
tcp omibus facultas cm publicu argu
endi sit offm copia nuntiandi sit et
suo licentia defendi. cu pbato cri
ne libtas dabit. C In patronos et te
stificari n ps n in quibusdam casibus in qbus et
sui in dnos torqui libti in patrono iubnt.
Impr antigone. Vn in l. c. t. de qonibus.
Questione de suis cc dnos hri n opti.
exceptis adultii criminibus. Ite frau
dati census accusatoibus et crimine maie
status q ad salute principis ptinet. In
cetis au quaqua ea q suis contra dnm dix.
iudicati sententia formare n debeat
tn si aliis quoqz pbationibus fides ueritatis
inuestiget psceptionis inuidia cua
nescat. In pecuniariis uo cais nimopia
pbationu suo cc drim introgari pse
mam festiue. In solutu e et gue exeplo
audi suos aduisus tutores. l matre dnoz
suoz n tutele agat. C Si iu libt
sua auctoritate a patrocinio eccle reces
sit. si amonitu redire contepsit in s un
tute reuocabit. Vn in eod. c. leg.
L De libtis eccle qui ab ei patrocinio discedunt.
Libti eccle q patrocinio ei discedntes qbus
cuqz psonis adhesint si amoniti re
dire contepsit. manumissio eoz irrita
sit. qui pro inobedientie contemptu ingti
actione tenent. It ex c. ispaliensi. Reuo
cent in seruitute eccliaz libti q ecclas supbiunt.
O Octaua discussio agitata e. de quoda cluse
ex familia agabrensis eccle q ab epo suo
tradit libtati uel libtate confesti in contuma
tie morbu transiluit. Sicqz p supbia
n solu cu de epi mat l insidiosis artibus
salute ledere uoluit s et i patrona eccla lib
tatis inmemor pdapnau. adusus que
ingrati acco canonu ac legu aucto
tate iuste dirig. Scat u i mitte libta
tis dapno mulctat. a sui uitutis nexu
coact reuocet. Taliu eni stat qui contra epm
suu l patrona ecclam nituntur. decidi pot
qua consuuerint. Ut quoz libtas p
nitiosa e: sit salutifera suit. et qui sr bie
nouit. adepta libtate pdita discat
obedire subiecti. It ex c. tol. iii. Ap patro
cinio n discedat ecce libti ad sacs ordines
S De libtis aut hoc pcep sca synod. pmoti. s. di. lxxxvii. Eos q
ut siqui pbri. l diacoi. ab epis facti
s modu. quo canones antiqui dant
licentia. sint libi. et tn a patrocinio eccle
tam ipi qua ab eis pgeniti. n recedat. ab
aliis qz libtati traditi. et ecclis commdati
patrocinio epi colligant. et necaliqu donet.
b a principe eps postulz. C Ne u lon
ginquitate tpis obscuret conditio ori
ginis. tpe sue manumissiois scbat li
bti pfessione. quase pfiteant. de fa
milia ee eccle. et ab ei obseqo se nuq re
cessuros. Vn in cod. c. leg. Pfessione sue
conditiois libti eccle faciant.
L Longinquitate sepe fit tpis. ut n pateat
conditio originis. Un ia decrtu e in anti
ori usat concilu canone. ut pfessione sua
libti eccle debeat face. qua pfiteant se
de familia eccle ee. et ei obsequi nuq relic
turos. Un hisqz nos adiciam ut quies cur
su uite sacdo inpleuit. et de hac u. migr
uit. Mox cu successor ei aduenit. os li
bti eccle. l ab eis pgeniti. cartula sua in
conspectu oiu debi ipi q substituit ponti
fici publicae. et pfessione in conspectu eccle
renouare. q cu stat sui uigore nulli
optineat. et obedientia eoz eccla n ca
reat. Si au scptas libtatis sue intra
annu ordinatiois noui pontificis mani

s. C. iiii. c. ii. Constan
tinea. et q. xi. Constren

s. iiii. Item inc

s. .
h

festare contempserint. aut professiones renouare
noluerint. uacue et inanes cartule ipsorum
remaneant. et illi originis sue reditui
sint perpetuo subiecti. Item ex eodem. Ne liberti nec
eorum posteri a patrocinio discedant ecclesie.
Liberti ecclesie quia numquam eorum moritur patro-
na. a patrocinio ecclesie numquam discedant.
nec posteritas quidem eorum sicut priores canones
decreuerunt. ac ne forte libertas eorum in futura
prole non pateat. ipsaque posteritas sese ab ecclesie
patrocinio non subtrahat. necesse est ut tam ipsi
liberti quam ab eis progeniti professionem episcopo
suo faciant. per quam ex familia ecclesie libe-
ros effectos se esse fateantur. et eius patrocini-
um numquam delinquant. sed iuxta uirtutem
suam obsequium ei uel obedientiam prebeant.
Pro remuneratione et impensi obsequii ec-
clesiastice res prosunt donari. Unde in concilio Toletano legitur.
Que de rebus ecclesie in remuneratione obsequii
Quicumque suffragio prestant rata permanebunt.
cuilibet aliquid ecclesiastice utilitatis pre-
stiterint. et pro eo quodcumque commodum in remunera-
tione pro consecuti sunt. premissi sotione eos
absolui oportebit. ita ut a concilio conprouin-
ciale efferatur. uel eorum conuenientia firmetur.
Quia sicut Paulus ait. dignus est mercenarius mercede sua.
Item Gregorius. Serui ecclesiarum in eorum dominium trans-
ferri possunt qui ecclesiasticis utilitatibus deseruiunt.
Ecclesiasticis utilitatibus desudantes. eccle-
siastica dignum est remuneratione gaudere. ut qui
se uoluntarii obsequiorum necessitatibus
sponte subiecerunt. dignis muneribus prouisionibus con-
solentur. Quia igitur Theodorum eloquentissimum uirum
consiliarium nostrum. mancipiorum cognouimus mi-
nisterio destitutum. idcirco eum nomine a cosmi
natione siculum. iuri dominioque suo dari decreui-
mus precepimus. Quem quidem traditum ex nostra uo-
luntate iam possideat. Ut ne cesse sit pro futurum
testimonio. ac robore largitoris auc-
toritate fulciri. quatenus domino protegente securus
eum semper sine ullius retractationis sponsione uel dominus
ualeat possidere. Item Gregorius. Manumissionis
quod intuitu servi ecclesiarum libertati donari possunt.
Unde Gregorius. Montane et Thome. Miserationis
et pietatis intuitu serui ecclesiarum possunt manu
Cum redemptor noster. totius conditor creature ab pro-
pitiatus. uoluit humanam assumere esse uel diuini-
tatis sue gratia. dirupto quo tenebamur uincu-
lo seruitutis captiuum. pristine nos restitueret
libertati. salubriter agitur. si homines quos ab initio
natura liberos protulit. et ius gentium iugo substi-
tuit seruitutis. in ea qua nati fuerant manu-
mittentis beneficio libertati reddantur. Atque
ideo pro intuitu et huius rei consideratione permoti.
uos montanam atque Thomam famulos sancte
romane cui deo auctore deseruimus ecclesie. liberos ex
hac die ciues que romanos efficimus. omneque uirum
uobis relaxamus seruitutis peculium. hanc autem ma-
numissionis paginam Pateriono notario scribendam
dictauimus et propria manu una cum iiii presbiteris po-
rioribus et tribus diaconibus plenissima firmi-
tate subscripsimus uobisque tradidimus. Actum
in urbe romana. Item. serui ecclesiarum publicis anga-
riis fatigari non debent. Unde in concilio iii Toletano legitur.
Serui ecclesiarum publicis angariis non fati-
Ecclesiarum seruos et episcoporum uel omnium clericorum a gentibus
iudicibus uel actoribus publicis in diuersis angariis
fatigari uetamus. precipit gloriosissimus dominus noster
tate gloriosissimi domini nostri poposcit. Ut ta-
les ulterius deinceps inhibeat fisci sui suprascriptorum
officiorum in eorum usibus uel ecclesie laboret. Si quis
uero iudicum uel actorum clericum. aut seruum clerici uel ecclesie
in publicis ac priuatis negotiis occupare uoluerit.
a communione ecclesiastica. cui inpedimentum facit ef-
ficiatur extraneus. Item pro alimonia pauperum.
pro redemptione captiuorum res sacre distrahi licet. Unde
Ambrosius ait in libro de officiis. Res sacre quibus
Aurum ecclesia habet. ex causis alienari debeant.
non ut seruet. sed ut eroget. et subueniat in necessitatibus.
Quid opus est custodire quod nichil adiuuat. An
ignoramus quantum aurum atque argenti de templo domini
Assirii sustulerunt. Nonne melius conflat sacerdos
propter alimoniam pauperum si alia subsidia desunt:
quam si sacrilegus contaminat et asportat hostis.
Nonne dicturus est dominus. Cur passus es tot in-
opes fame mori. et certe habebas aurum mini-
strasses alimoniam. Cur tot captiui in commer-
cium ducti. nec redempti ab hoste occisi sunt.
Melius fuerat ut uasa uiuentium seruares. quam
metallorum. His non possit responsum referri. Quid enim
diceres. Timui ne templo dei ornatus deesset. Respondebit.
Aurum sacramenta non querunt. neque auro placent. que auro
non emuntur. Ornatus sacramentorum redemptio captiuorum est.
et uere illa sunt uasa preciosa. que redimunt animas a morte.
Ille uerus est thesaurus domini. qui operatur quod sanguis
eius operatus est. Et pauca. Nemo potest dicere. cur

S. di. xlvii. Sicut hi
S. di. lxxxvi. Non satis

pauper vivit. Nemo potest queri, quia capti-
vi redempti sunt. Nemo potest accusare quia
templum dei est edificatum. Nemo potest indignari
quia humandis fidelium reliquiis spa-
tia relaxata sunt. nemo potest dolere, quia in
sepulchris christianorum requies defunctorum est.
In his tribus generibus vasa ecclesie etiam initiata
confringere, conflare, vendere licet. Oportet
ut de ecclesia mistici poculi forma non exeat,
ne ad usus nefarios sacri calicis ministerium
transferatur. Ideo primum intra ecclesiam quesita sunt va-
sa que initiata non essent. Deinde comminu-
ta, postremo conflata, per minutias ero-
gationis dispensata egentibus et captivorum
quoque pretiis profecerunt. Quod si desunt nova, et que
nequaquam initiata videantur, in huiusmodi
quos supra dixi usus, omnia arbitror pie posse converti.

S. x. q. ii. Inprimis

Item ieronimus. Non patientes templi ornare sed pa-
uperibus providere gloria episcopi est.

Gloria episcopi est pauperum opibus providere. Ignomi-
nia sacerdotis est propriis studere divitiis. Na-
tus in pauperis domo, et in tugurio rusticano,
qui vix milio et cibario pane rugientem
ventrem saturare poteram, nunc similam et mel-
la fastidio. Item idem. Multi edificant
parietes, et columpnas ecclesie subtrahunt. mar-
mora nitent, auro splendent laquearia,
gemmis altare distinguitur, et ministrorum Christi
nulla est electio. Neque vero mihi aliquis opponat
dives in iudea templum, mensam, lucernam, tu-
ribula, patellas, scyphos, mortariola,
et cetera ex auro fabrefacta. Tunc enim hec a domino pro-
babantur, quando sacerdotes hostias immolabant, et
sanguis pecudum erat remissio peccatorum.
Quamquam hec omnia precesserint in figura, scripta sunt autem
propter nos, in quos fines seculorum devenerunt. Nunc vero cum
paupertatem domus sue pauper dominus dedica-
verit, pensemus crucem et divitias lutum putemus. Et ideo
amico rapere quippiam, furtum est. Ecclesiam frau-
dare sacrilegium est. Accepisse pauperibus e-
rogandum, et esurientibus plurimis vel cautum vel ti-
midum esse, aut quod apertissimi
sceleris est exinde aliquid subtrahere, omnium predonum
crudelitatem superat. Et iterum: Crates ille thebanus
homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum
athenas pergeret, magnum auri pondus abiecit,
nec putavit se posse simul et virtutes et divitias
possidere. Nos sub sarcinati auro Christum pau-

S. di. lxxxvi. Non satis est.

Hi sunt vii. casus in quibus res ecclesiastice perpetuo iure in alios alienari vel distrahi possunt. Primus casus octavus alienandi pro debito ecclesie urgente. ut S. x. q. ii. Inprimis. [illegible] commutatur per equam recompensationem ab episcopo valet. ut S. e. q. Sine qualibet. Servi etiam liberari cum peculio [illegible]. Aliqui possunt sic fundus ecclesie sine ulla representationis vice. et hii pro favore libertatis. ut S. e. q. Siquos. Si plenissimam libertatem optinuerint duo eius in eculus[?] mancipia reddent ecclesie a manumissore. ut I. e. q. Episcopi. quinta

I. xii. q. ii. Cler.
I. xvii. q. iiii. Quisquis
I. xxiii. q. iiii. Cum.

perem sequimur, et sub pretextu elemosine
pristinis opibus incubantes, quomodo possumus
aliena fideliter distribuere, qui nostra timi-
de reservamus? Plenus venter facile de ieiuniis
disputat. Non ierosolimis fuisse aliquid,
sed ierosolimis bene vixisse laudandum est.

Item largitate episcopi stipendium diurnum de rebus ecclesie
clericis dare licet. Cum professio subscriptio nomine
fieri debet. Unde in vii. concilio toletano legitur. Quibus stipendi-
um ab ecclesia accipitur, cum professione nominis scriptura fiat.

S. di. xxxv. Episcopus

Sepe fit ut vetustati originis obsistat lon-
ginquitas temporis. Quapropter providentes
decrevimus ut siquis clericorum stipendium diurnum de
rebus ecclesie cuiuscumque episcopi percipit largitate, sub-
scriptionis nomine debeat professionem scribere, ne pre-
scriptionem diuturnam preiudicium afferat
ecclesie. Et quicumque in usu percepit debent vel vi-
laborare, vel necrescentium mutuis uti-
antur aliqua occasione negligi, et sub
sidium ab ecclesia credentes vivant propter post fit
clerici. Quod si quis eorum contempserit facere,
ipso stipendio suo videbitur privare.

I. xvi. q. iii. Clerici
S. x. q. ii. Item
I. xvi. q. i. Possessi

Religiosis quoque intuitu ea quibus ecclesia de-
stituitur non patitur monasterius fieri posse. Unde
in conc. tol. i. Licet religionis intuitu
Si episcopus unam de parrochitanis res ecclesie alienare.
ecclesiis suis monasterium dicare vo-
luerit, ut in ea monachorum regula congregatio
vivat, hoc de consensu sui concilii habeat licen-
tiam faciendi. Quicquid etiam de rebus ecclesie per eorum
substantia aliquid decrementum ecclesie non exibeat, eidem
loco donaverit, sit stabile. Res in hoc sta-
tuende scriptum cum dat consensum. Item in conc. tol.
c. x. Non ultra quinquagesimam partem re-
rum monasterio quod construit episcopo licet conferre.

Bone rei dare consultum, et presentis vite ha-
bere subsidium, et eterne remunerationis ex-
pectare eterne premium. Quisquis itaque
episcoporum in parrochia sua monasterium construere forte
voluerit, et ex rebus ecclesie cui presidet ditare
decreverit, non amplius ibidem quam quinquagesimam par-
tem dare debebit. Ut hac temperantia equitate
servata, et cui tribuit competens subsidium con-
ferat, et cui tollit dampna gravia non infligat.
Ecclesiam vero que monasteriis non informabitur
regulis, aut quam pro suis magnificare voluerit
sepulturis, non amplius quam centesimam partem census ecclesie
cui presidet, ibidem conferre licebit. Eatenus

cautela servata. vel unam tantummodo que placuerit
ex his duabus remuneratione assumat.
Item Gregorius. Iure proprietatis res ecclesie monasterio:
Religiosam vitam eligentibus concessit esse licet
congrua nos oportet consideratione prospi
cere. ne cuiusdam necessitatis occasio. aut desi
des faciat. aut robur quod absit conversationis
infringat. Ideo ecce presentis auctoritate
precipimus. quatinus domum positam in hac
urbe regione quarta. iuxta locum qui
appellatur gallinas albas. vel ortum iuris
sancte romane. cui deo auctore presidemus ecclesie
in qua campana quondam patricii mansisse
dignoscitur. simul et ortum atque hospitia.
que intra eandem domum ianua conclusit. eidem
tradere debeamus proprietatis iure. procul dubio possi
dendam. In qua domo monasterium vel cuius grex
sua habitatione possit christo auxiliante construere.
et tam ipsam quam que in eius honore loco quoque succe
sserit. predictam domum et ortum cum omnibus ad se
pertinentibus: sicut diximus concedimus et in necessario usu
a nobis pietatis consideratione concessa va
tat pro fide. C. Ecce ostensum est
quod res ecclesie sine culpa dari possint. et prestari
his quibus date fuerint. Nunc queritur si ante tempus
sue ordinationis michi habere videbantur.
quid de his fieri debeat que post ordinationem
suam invenisse noscuntur. De his ita sta
tutum est in concilio carthaginensi iii. De his qui primum nihil
habentes tempore sue administrationis aliqua acquirunt.

Q. III.

Placuit ut episcopi. presbiteri. diaconi. vel quecumque clerici qui
nichil habentes ordinantur. et tempore episcopatus vel clericatus
sui. agros vel quecumque predia nomine suo comparant. tamquam
rerum dominicarum invasionis crimine teneantur
nisi admoniti ecclesie eadem contulerint. Si autem ipsis proprie
aliquid liberalitate alicuius vel successione cognationis
evenerit. faciant inde quod eorum proposito
congruit. Quod si a suo proposito retrorsum exorbita
verint. honore ecclesiastico indigni tamquam re
probi iudicentur. Item ex concilio toletano xi. De ministris
qui nulla ecclesie occasione sed sui utilitate
Quicumque de sacerdotibus vel ministris aliqua adquirunt.
pro sui utilitate atque amicitia quecumque in
a prescripte serie aliquid meruerit. ab aliquo
percipere. iure ecclesie non poterit vindicari. Sed de eis
voluerint facere ipsorum voluntati arbitrio
subiacebit. Quod si sub predictorum morte indivisa
tamen fortasse remanserit. ecclesia cuius profuit ut

J. xviii. c. i.
S. q. i. Episcopi de rebus

ministerii extitit hec sibi in perpetuum vindicabit.
C. Ecce quod illa que non ex officio ecclesiastico. sed
ex aliqua prestatione sue utilitatis lucrata est. possunt
dare quibus voluerint. Sed queritur de his que contingit
cum ecclesia. vel sequestratum pro remedio anime of
ferunt. utrum de iii. parte quam de rebus
parrochialium ecclesiarum sibi debitam accipit. si
ea poterit dimittere quibus voluerit. De
his ita diffinitur in concilio agathensi. De pontificibus
quibus ab extraneis sunt vel cum ecclesia vel sequestratum
Pontifices quibus in summo aliquid dimittitur.
sacerdotio constitutis. ab extraneis aliquid aut
cum ecclesia. aut sequestratum dimittitur. aut donatur.
quia ille qui donat pro redemptione anime sue
non pro commodo sacerdotis probatur offerre. non quasi
proprium. sed quasi dimissum ecclesie inter facultates
ecclesie computabit. Equum autem iustumque est. ut sicut sacerdos habet
quod ecclesie dimissum est. ita et ecclesia habeat quod relinquitur
sacerdoti. Sane quod pro fide commissum
aut sibi aut ecclesie. fortasse dimittitur. cuicumque
alii per modum profuturum donum inter facultates
suas ecclesie computare. aut retinere non poterit. Item
ex concilio toletano. Episcopus tertiam partem sibi debitam ecclesie re
Episcopus sibi tertiam. per quam de rebus parrochialibus linquere poterit. S. x. q. iii. c. i. et
aliarum ecclesiarum sibi debitam noverit. ecclesie cui res esse J. xvi. q. i. Constitu
patebit. aut ecclesie alteri deferre decreverit. licitum
maneat. et irrevocabile robur eius firmitatem
tam ferat. C. Quod autem queritur si de suis
et ecclesie rebus aliquid acquisisse noscuntur.
cui proveniat. ita diffinitur in eodem. De his
qui de suis et ecclesie rebus aliqua acquisisse

Q. IIII.

Sacerdotes vel quibus aliquibus ecclesiasticarum noscuntur.
rerum cura commissa est. quecumque administrationis
sue tempore emerint. sive rationem propriis vel ullis vel ceteris ha
buerint. aut ecclesie nomine conscripserint. cartarum conficere
instrumenta procurent. Non enim iustum est. ut ecclesia
quod suscepit extraneum. efficiatur alieno duritie.
et in suo retineat fraudatorem. Hii vero qui
suarum rerum noscuntur habere compendium. ex omni re
quam post ordinationis sue diem. in suis contulisse
Sed cum nulla sibi aliqua sint instrumenta confecta.
compensatione tam sui usus quam ecclesiasticarum rerum
habita. si se utrique pretia quantitate exequitur inter
ecclesiam et decedentis heredes equaliter conquisito
tenebit. C. Si quis vero pro compendio
suarum rerum ecclesie rebus detrimentum intulit vel si
occasione rerum ecclesiasticarum in rebus propriis
detrimentum passus fuerit. invicem quod lucrum fuerit

decimata patientibus resarciri. Unde in Bracarensi
concilio legitur. **Resarciatur decimata sacerdoti vel ecclesie
quam alterius occasione alter senserit.**
Quicumque sub hoc neglectu redditus ecclesie labo-
rare distulit, speciali placito distringi debet.
Ut si de rebus seu augmentis ecclesie que suis labo-
ribus suis tempore auxit, et ex hoc ecclesiastici rebus
aut neglectum laboris exhibuit, aut imminuti-
onem vel perditionem induxit, quicquid in rebus
ecclesie minuit, illi restituat ex rebus atque
suffragiis suis, qui convictus fuerit ampliasse la-
bores. Quod si aliquid pro utilitatibus ecclesie
aut subtrahere expendit, aut dispendium vel perductionis
quippiam pertulit, si hoc comprobare potuerit, to-
tum illi a rebus ecclesie eidem reformabitur, pro cuius uti-
litate id expendisse probatur. C. Si vero de
rebus ecclesie tantummodo aliqua acquisisse noscuntur,
et ad nomen ecclesie instrumenta debent componere,
nec aliquibus illa poterunt donare. Unde in Agathensi
concilio. **De his que sacerdotes emunt ad ecclesie nomen**
Presbiteri diocesi **scripturam faciant.**
tem. de his que emerint ad ecclesie nomen scripturam
faciant, aut ab eius quam tenent ecclesie ordinatione
discedant. Testamenta vero nulli ex eis confici nisi
de propriis rebus. Unde Gregorius scribit Lucido episcopo. **Quod
de rebus ecclesie liceat testari sacerdotibus.**
Nulli dubium est quod hii sacerdotibus res in episcopatu
acquisitas nullam esse alienandi licentiam. Ita
de his quos ante habuerint quicquid iudicare voluerint
non vetentur. Itaque fraternitatem tuam tempore quo ad nos
fuit conquestam esse recolimus quod quedam mobilia
Constantii decessor vester Luminose ancille
dei et fratribus testamenti serie legati titulo
dereliquit. Iam episcopus acquisisse decuit, hoc non visi
bus constat nullum ex his ecclesia vestra preiudicium pa-
teretur. Quod vero fieri oportet recolere, et molestiam a-
liquam predicte ancille dei non facere, nisi forsan co-
gnitione de his que possideo quequam auferre. Idem.
Obitum Theodori episcopi ditionem vestram decodere.
iam credimus cognovisse, si quod dicitur condidisse testamen-
tum. subtiliter teneat de rebus ecclesie sue, super
his oportet inquirere. Et si quid eum ex eis aliquid inge-
minuisse didiceritis, ita agere vestre ...
integre omnibus reparentur. Item Gregorius Mariniano
episcopo Ravennati. **Que monasteriis ab episcopo confe-
runtur revocari non debent.**
Quia idem quod nunc decessor tuus sepius a nobis expetiit, ut ea que
in monasterio illo contulit, que iuxta ecclesiam sancti

Apolenaris tempore construxit, nostra debuissemus
auctoritate firmare. Et hoc factum hos non
esse permisimus. Fraternitatem vestram necessarium pro-
vidimus adhortandam, ut in eo de his que illuc contulit
atque constituit, aliquid minime patiatur imminui, sed
omnia firma stabilitate perpetua serventur. Hec
monasterio collecta illic rerum quam in testa-
mento quod condidit fecisse noscitur mentionem.
Sciendum est vobis non nos ideo ea firmasse, quam
suprema sequimur eius voluntatem. Sed quia hec
sic dixerimus vivente promisimus. Hec itaque omnia
sic sollicite firma sunt fraternitas vestra impleri festinet que
tenuerit que in supradicto monasterio constituit, et a
nobis confirmata fuerunt. Et illa que in dampno
dari videntur, prestantia sue decessum ecclesie, nulla
prohibente lege obtineat firmitatem. Item ex concilio
Spallensi. **Que ante suam ordinationem vel per
hereditaria successione acquisierit episcopus cuilibet**
Ex tunc abhinc et petitio mansura **derelinquitur.** I. xvii. c. i.
esse decernimus, ut episcopus res suas que ante episcopa-
tum, aut etiam in episcopatu hereditaria successione ac-
quisivit, per auctoritatem canonicam cui voluerit
conferat, et quicquid de eis vult faciat. Postquam autem episcopus
factus est, quecumque de facultatibus ecclesie aut suo
aut alterius nomine comparavit decernimus ut non in pro-
pinquorum suorum, sed ecclesie cui preest iura deveniant.
C. De rebus ecclesiasticis testari licet episcopo sicut et de
de propriis restituat. Unde in Agathensi concilio statutum est.
Quomodo possint esse rata que de ecclesie proprietate
Si episcopus condito **testamento legantur.** s. q. ii. Sic quilibet
testamento aliquid de ecclesiastica iuris proprietate
legaverit, aliter non valebit, nisi tantum de proprio iuris
facultate suppleverit. C. Secundum episcopus
vel quilibet ex gradu ecclesiastico intestatus fuerit de-
functus, nec aliqui ... fuerint, qui ei co-
gnationis iure succedant, ecclesia ei succedat in integrum. Non
licebit alicui aliquid ex rebus eius presumere. Unde in Triburiensi
concilio statutum est. **Episcopo intestato ecclesie suc-**
Sicubi defunctus fuerit episcopus **cedat ex integro.**
intestatus post hanc diffinitionem a presbiteris et diaconibus,
de rebus ipsius breviaris conscriptio fiat, a minimo usque
ad maximum. Id est de utensilibus et omni supellectili.
Ita tamen ut si quis ex eis vel presumpsisse aliquid oc-
cultasse fuerit convictus, sub furti tenore s. d. lxxxviii. Item
restituat universa. Item ex concilio Triburiensi.
Quicumque ex gradu ecclesiastico sine **decedentes.** b. ii. Sco ...
testamento et sine cognatione decesserit, hereditas I. xviii. q. iii. Sig
eius in ecclesia ubi deservivit evoluatur. Simi-

C. C. V.

s. q. i. Epi de reb.

Ac facultatib. eccle vi. I. e. q. Firmum

Item de sanctimonialibus.

In .XIII. causa de diocesanis agitur qui cladibus bellorum pressi hostili metu compulsi domicilia sua in aliam diocesim transferunt. parrochiam tamen antiquam colere non desinunt. quibus debeant persoluere decimas. An eis apud quos domicilia transtulerunt. a quibus et spiritualia accipiunt. An his in quorum diocesi parrochiam colunt. apud quos funerari debeant. de prescriptione quoque .xxx. vel xl annorum in ea questione in decimationibus et iure funerandi et causis ecclesiasticis. Item locum habet de iure et funerandi censura prescriptionis. Queritur an sit liberum cuique sibi sepulturam eligere. Pro sepultura quoque mortuorum aliquid exigi prohibetur. et qua pena sit dignus qui defunctorum oblationes aut negant ecclesiis aut difficulter reddunt. similiter ibidem ostenditur. Atque etiam demortuus an sit in ecclesia sepeliendus vel non. et quid ei prosit iuxta ecclesiam sepeliri. quidve ad eum conveniat. an in hac vita tantum et post hanc vitam aliorum orationibus atque consiliis adiuventur. Quot modis anime defunctorum solvantur. Quibus sacrificia et oblationes prosint post mortem. Queritur quare tertius septimus. xxx. vel xl dies ab obitu defunctorum observetur. et unde exordium sumpserit. an lugere et contristari tam pro nostra quam pro aliorum morte sit peccatum. De mortuis et utrum sciant ea que hic a vivis geruntur vel non. De his quoque qui in patibulis suspenduntur. an iuxta ecclesiam sint sepeliendi.

DIOCESANI CUIUSDAM

Baptismalis ecclesie cladibus bellorum pressi. hostili metu compulsi. domicilia sua transtulerunt in aliam diocesim. Parrochiam tamen antiquam non desierunt colere. ceperunt persoluere decimam illi ecclesie. in cuius diocesi transierunt. et apud eam sibi elegerunt sepulturas. Transactis .L. annis clerici quibus quondam persolverant decimam. ceperunt movere questionem in eos. qui ab istis accipiunt primitias et decimas. veniunt in causam.

Modo primum queritur an filii aliquorum domicilia sua in diocesi habentes baptismalis ecclesie debeant persoluere decimas. et celebrare funeris exequias apud eam ecclesiam. in qua quondam hoc fiebat a parentibus eorum. Secundo an prescriptione temporis ius percipiendi decimas et funerandi tollatur.

Quod parrochiani ecclesie baptismali omnia iure persoluenda sunt. actores his argumentis probare contendunt. Constat unamquamque baptismalem ecclesiam habere diocesim sibi legitime assignatam. sicut et parrochiales ecclesie habent parrochias sibi distributas. Unde Dionisius episcopus. Singuli sacerdotes proprias debent habere ecclesias.

Ecclesias singulis presbiteris dedimus. parrochias et cimiteria eis divisimus. et unicuique ius proprium habere statuimus. ita videlicet ut nullus alterius parrochie terminos aut invadat. sed unusquisque suis terminis sit contentus. et taliter contentus ecclesiam et plebem sibi commissam custodiat. ut ante tribunal iudicis eterni ex omnibus sibi commissis rationem reddat. et non iudicium sed gloriam pro suis actibus percipiat.

Et in diocesi autem ipsa designata quecumque parrochia colitur. primitiarum et decimationum baptismali ecclesie assignate debent persolvi. Quia ergo parrochia habet terminos in nostra diocesi contentos. primitiarum et decimationum nobis legitime assignatarum nostre ecclesie persolvenda est. His ita respondetur. Decime a deo constitute sunt per Moysen. ut persolverentur a populo filiis Levi. pro ministerio in quo deserviebant ei in tabernaculo. Non accipiebant filii Levi decimas nisi ab eis pro quibus offerebant preces et sacrificia. Quia ergo nos servimus domino in tabernaculo. offerendo pro istis preces et sacrificia. ipsi debent nobis persoluere decimas et primitias. Item cum decime darentur filiis Levi. non electione offerentis persolvebantur. vel certe pro levita qui secum erat. ipse eligeret cui illas decimas daret. Nam dictum est. levita qui tecum moratur intra muros urbis tue habitat comedet eas. Ideo etiam ex singulis tribubus civitates ad habitandum acceperunt. in una quibus illis persolverent que secum erant. Nam Moyses precepit filiis Israel sicut legitur in deuteronomio. In loco quem elegerit dominus deus vester ut sit nomen eius in eo. illuc omnia que precipio conferetis. holocausta et hostias ac decimas et primitias manuum vestrarum et quicquid precipuum est in muneribus que vovistis domino. Ibi epulabimini coram domino deo vestro. vos et filii ac filie vestre atque levites qui in vestris urbibus commorantur. Neque enim habent aliam partem et possessionem inter vos. Et infra. Decimam frumenti vini et olei. et primogenita armentorum et pecorum. et omnia que voveris et sponte offerre volueris. et primitias manuum tuarum coram domino deo tuo comedes ea in loco quem elegerit dominus deus tuus. Tu et filius tuus et filia tua. Servus et ancilla atque levites qui manet in urbibus tuis. Quia ergo nos intra muros urbis istorum sedem et habitatione iuncti sumus. nos ab eis decimas accipimus. Item ait propheta. Producens fenum iumentis

Q. I. Actores

S. e. p. i. di. lxxx. Episcopo.
S. vi. q. iiii.
S. vii. q. i. Placuit
S. viii. q. ii. c. i.
J. xvi. q. i. Statuimus

i. e. futuri hominum. Fenum. i. herba ex
terra producitur. Si quibus ministris rigan
tibus ea. hominibus colentibus ea. i. in hoc
fuientibus ipsis. Item apostolus. Communicet au
tem is qui catecizatur verbo ei qui se catecizat
ad galatas. Corinthios autem probat spiritualia
sibi debere supponi. quia spiritualia ministraverit
dicens. Si seminavimus spiritualia vobis. magnum
est si vestra carnalia metamus. Item. Si alii
participes vestre potestatis facti sunt: cur non
magis nos. Item. Quis plantat vineam et
de fructu eius non edit. Nos plantavimus. i. vos
vultis edere fructum eius. Item precepit dominus per mo
ysen. vt nemo mittat. s. falcem in alienam messem.
Hec messis nostra est. vos vultis. s. metere eam.
Item. Non alligabis os bovi trituranti. Nos boves
sumus triturantes. vos queritis alligare os. n.
et de nostra tritura victum vobis queritis. Item apostolus. Qui
altari serviunt. de altario vivant. Si nunquam
de eo cui non serviunt. Item. Qui in sacrario operantur
cum sacrario participant. Si nunquam cum illo id
non operantur. Nos servimus altario. vos ei participare
vultis. nos vero vacuos et inanes dimittere
queritis. Item apostolus. Laborantem agricolam oportet
suscipere de fructibus suis. vos autem econtrario queritis. Nos
sumus agricole laborantes. vos primum vultis
percipere de fructibus nostris. Immo non primum quia
nec ultimum nobis relinquere vultis.
A prioribus enim incipientes. paulatim spi
ritus. et totum usurpare contenditis. vt per vos
vindicatis dictum. Frustratum lupus comedit
agnum. Item. Quis suis quando suis stipendiis militat.
Nos pascit gregem. et de lacte eius non edit. Nos
militamus. et vos stipendia nostra minuere
vobis queritis. Nos gregem pascimus. et vos lac eius et la
nam accipere vobis vultis. Sapere est. de alie
no labore victum querere. si sapere vellet quis
non posset. Item dominus. d. d. suis. In quacumque d. intra
veritis ibi manete edentes et b. que apud i.
s. Cum autem intraveritis. primum dicite. p. h. d.
Nos domum hanc ingressi sumus. et pacem optulimus.
Vos autem quasi otiosi alieno cibo pasci
gaudetis. Videte ne in vobis vtatur illud.
Vide quid faciat otium et alienus cibus. Item propheta.
Sumite psalmum et d. timpanum. Ista nobis
sumunt psalmum et vos ab eis queritis timpanum.
Item leo. iiii. De decimis non tantum nobis fratribus et ma
ioribus iusto ordine visum est. plebibus tantum

ubi sacrosancta baptismata dantur debere dari.
Quibus autem plebibus debentur. illis a quibus
baptisma acceperunt. an aliis. Nos eos
baptizamus. et vos ab eis decimas accipitis.
honesta interpretatio est. Utinam invenimatis
qua sic pro vobis interpretetur. Quia ergo nos
rigamus populum hunc. imbrem doctrine ei
ministrantes. quia colimus eum vomere
predicationis corda eius ad fidem aperientes.
sinite vultis sinite. vel patimini eum nobis fru
ctificare. et qualia a vobis fieri non vultis. no
bis inferre cavete. ne si peregitis dicere quid vul
tis. audiatis quod non vultis. Ad hoc. Callida
quidem et multiplici argumentatione. nostra
vitia auferre contenditis. ita ut si fons esset ad
biberet ubi. non ubera prius vobis reportaretis. si autem
prius. si non proprio suis ubera dedistis. ubera re
cipietis. Arguitis nos quia ea que vobis deben
tur. subripere conamur. quia nostra persequimur.
Sapientis quidem et philosophico ore prolata
sententia suum persequi est aliena rapere. Unde
ad vos hec sententia manavit. non quia tan
to ardore nostra concupiscitis. ut in ea putare
tis vobis auferri. cum nos nostra consequimur.
Vnde cum nostra causa debitum finem sortita fuerit: ex
clamabitis. Ah. miser crucior tantum
bo — mihi esse ereptum ex faucibus. Si vi
dete ne da primum effusum queritis vobis
recompensare quam rationi. Constituistis vos
plantatores vinearum. fossores agrorum. tritu
ratores arearum. rigatores camporum. et multa alia
officia huiusmodi vobis assumpsistis. et debita
nobis obsequia a vobis subtrahi conquestus.
Si non negamus quod verum est. boum triturantium
palee. et integumenta fuerant. sint vobis.
et grana nobis relinquite. Pastinatores
vinearum. fossores agrorum. rigatores camporum. di
urna mercede accepta. provenientes
fructus domini relinquunt. Vos ergo recepta
mercede vestri operis in cotidianis ob
lationibus et aliis obsequiis que pro spiritualibus
que a vobis accipiunt cotidie deferuntur.
Provenientes fructus decimationum et pri
mitiarum nobis relinquite. Item precepit dominus. d. s.
ut comederent et b. ea que apud auditores suos
erant. sed non iste ut dominos de domibus suis
eicerent. et rebus suis expoliarent. Non facile
invenimus qui tales hospites libenter

S. ca. i. q. v. pbr. Sacdos.

pci

Actores

suscipiat. Mus in pera ignis in sinu.
serpens in gremio. male suos remunerant
hospites. Vnde in prouerbiis dicitur: Qui serpentem
in sinu suo nutrit. perueniet ab eo. talem
inueniatis uos hospites. qualem nos
esse uultis. Non sufficit uobis edere et bibere
que in domo nostra sunt. dum cotidiano fructu
oblationum perpitis. Ex quibus uiuere
sitis uitam habetis. Quibus cum apostolo debetis
esse contenti. fratres uultis. quia clauiculatores
non estis. potius de domo nostra expellere et rebus nostris
nos penitus expoliare contenditis. dum nec
ipsorum decimationes nobis relinquere uultis.
Vt autem uniuersaliter omnia colligantur. cuncta
que per uos inducta sunt. sunt uel laborante agricola.
sunt de eo qui suis stipendiis non eget.
Ad hunc articulum descendimus uel fructum uiri
operis quem ad recipere contenditis in o-
blationibus et cotidianis obsequiis istorum
recipiatis. Decimationes uero earum que a nobis
debentur intactas nobis relinquite. ne
dum queritis usurpare quod uestrum non est. iusta
animi indignatione in illum cogamini amittere
quod uobis aliquando ministrabatur conpetere. Quod autem
hec decimationes nullo iure uobis debeantur
facile probabimus. Dicitur enim in questione .ix. Si quis
laicus .c. seu uterque sexus professionem percepturi sunt
loca et cetera. Sic in eodem capitulo in canone monachorum
notata inueniuntur. Si quis laicus .c. et
quibus per loca fuere percepturus uniuersalis a donationibus
parrochianorum decimationum ab ecclesia cum legi-
time assignate sunt. nullo modo presbiteri abstrahere
nec iste de diocesi ad diocesim transeuntes
decimas suorum parrochianorum qui intra terminos nostre
parrochie continentur. nobis auferre possunt.
Quantum hoc ad percipiendarum decimarum at-
tinet. uidetur possessorem de diocesi ad diocesim
transire. quod possessionem de diocesiano
ad diocesianum transferri. Ad hoc. Decima-
tiones iste et si uobis iure debentur uel ascetiri
tamen tricennali obiectio uobis silentium im-
ponit. Omnis enim possessio tricennalia prescriptione
tollitur. Vel quadragenaria sic possessiones re-
ligiosarum domorum. uel centenaria. sic predia
sancte romane ecclesie. Vnde gelasius papa ait.

Que xxx. annis ab episcopis possidentur uiendicari non
debent.

Facultates ecclesie uel non ordinatae que ab aliis
quibus possidentur episcopis. uindicare sine dicunt.
quod tricennalis lex conclusit. Quia et filiorum
nostrorum principum ita emanauit auctoritas.
uel ultra .xxx. annos. nulli liceat pro eo
appellare. quod legum tempus exclusit.

Et illud est. Cuius auctoritate nobis si-
lentium inpositis. clauiculatoritate oracula
claudimus. Ait enim idem gelasius. Nulla prescrip-
tione statum parrochiarum et cetera. Sic enim temporalis
obiectio diocesim semel constitutam diuel-
lere non potest. patet quod nec uobis patere mabitur uel sta-
tum nostre parrochie mutantes. decima-
tiones quondam nobis legitime assignatas.
uindicabili usurpatione uobis uindi-
cetis. Quomodo autem distinguende sunt hec
auctoritates. in canone monachorum inuenietur.
Nunc queritur de iure funerandi quibus ecclesiarum debeant
tumulandi istos. Sic etiam scribitur. Con-
iugati in uno sepulchro uident esse
ponendi. Ait enim. In sepulcro parentum
filii sunt collocandi.

Ebron dicitur esse ciuitas
tamen uirorum. quia in ea sepulti sunt tres pa-
triarche. in spelunca duplici cum tribus u-
xoribus suis. id est abraam et sara. ysaac et
rebecca. et iacob et lia. preter ipsum adam et euam
uxorem suam. tobias dicit ad filium suum.
Cum acceperit deus animam meam. corpus meum
sepelies. et honorem habebis matri tue
omnibus diebus et cum ipsa compleuerit tempus suum
sepellies eam iuxta me in uno sepulchro.
Ideo est quos coniunxit unum coniugium coniun-
gat unum sepulcrum. quia una caro sunt
et quos deus coniunxit homo non separet. Item aug. De eodem.

Vnaqueque mulier. sequatur uirum suum siue
in uita. siue in morte. Greg. Soror sancti
benedicti sepulta est in sepulchro quod ipse sibi pa-
uerat. ut quorum mens una fuit semper in
domino. eorum quoque corpora sepultura non separaret.

Item ioseph moriens in egipto
rogauit fratres suos. ut tempore sue uisitationis sua
ossa secum deferrent. et in sepulchro patrum suorum
ea collocarent. Item dictum est propheta. qui contra
preceptum domini prohibitum. comederat in bethel
Non inferetur cadauer tuum in sepulcrum patrum
tuorum. Item de rebus multis legitur in libro regum. Mortuus et appositus
est ad patres suos hoc est in sepulchro patrum suorum. Item
in nouo testamento. Beatus philippus legitur edificasse
sibi sepulcrum in quo ipse et filie eius quieuerunt. Item Beatus
seuerus rauennatum archiepiscopus. tumulum fieri

Actores

Rei

Q. II.

de eod.

i iussit. in quo se et uxorem et filiam collocavit.
His omnibus exemplis colligitur. quod in se
pultura parentum corpora filiorum collo
canda sunt. Quia ergo parentes istorum apud proprias
ecclesias sepulti sunt. et hii apud easdem debent tumu
lari. Econtra. Adam autem asseritur in civitate ar
bee tumulatus esse. Set numquid omnes filii eius
sepulti sunt ibi. Tanta multitudo generis hu
mani. tam brevi tumulo non tam facile potest
includi. Item Abraham ibi sepultus est. Set numquid
Ysmael et Madian. et alii quos de Cethura
genuit ibi sepulti sunt. Item Ysaac postea est ibi.
Set numquid Esau cum eo tumulatus est. Item Ia
cob ibi collocatus est. Set numquid aliquis
filiorum eius preter Ioseph cum eo sepultus est. Ex
emplo ergo istorum liquet. quod liberum est filiis
sepeliri in sepulcris patrum suorum. et liberum
eis alibi pro locorum et temporum oportunitate
corpori suo hospitium invenire. Non ergo
hoc exemplo isti coguntur sepeliri in sepulcris
patrum suorum. Item. Que legibus diffinita sunt
mutari non licet. Set que legibus expressa non sunt arbi
trio secuntur huius uoluntatis. At legibus
diffinitum est. quibus decime esse persolvende sunt
et non danti mutare non licet. Ubi autem quisque
tumulandus sit. legibus expressum non est. et in
eius uoluntate tumulandi consistit.

Unde habetur quoque ait. Ultima uoluntas defuncti
ultima uoluntas defuncti conservetur. Sicut debet
modis omnibus. Quod de libero et non
de servo intelligendum est. Servi enim testamenti
paginam condere non possunt. Unde Gelasius papa scribit
Honorio episcopo. Servus testamentum facere non potest.
Illud in sinceritatem tuam uolumus non latere a
nos fuisse prolatum. quod amplius conductori
quam non solum servum conditionis tenet esse ecclesie. sed iterata omnibus
a multis temporibus implicatum. Ut in sic et
genuus. donec ratiocinia cuncta dedu
cet. modis omnibus obnoxius habetur. ausu
temerario molitus fuit paginam testamenti
condere. Cuius omne peculium ecclesiastico iure. non
dubitetur legibus obstrictum. Quapropter his pre
sceptionibus uice nostra tua firmitas condicio
ne fieri prius aliqua subreptione permittat.
ac si etiam quicquam humanitatis forte contingerit.
quem generatum esse memoravit. mox eius hinc dila
tione subtracta perpiam humanitas tua. Filii
eius duntaxat quibus patrimonium probatur esse commissum.

sub fideli descriptione condicione. donec temporibus
universis. quibus hic patrimonium gubernasse
cognoscatur. partes dominicas reddere cogan
tur in tempore. Quia ergo sicut quoque ultima uoluntas defuncti conservanda est
pro istorum uoluntate corpora eorum sunt tumu
landa. non pro arbitrio uiri dispositionis. Item in
Triburiensi legitur. Ubi quisque sepulturam sibi eligere debet.
Ubicumque temporum locorum facultas tulerit. apud ma
iorem ecclesiam ubi sedes est episcopi. sepulture cele
brentur. Si autem propter loci vel temporis asperitatem
hoc difficile uisum fuerit. apud ecclesiam quorum re
ligiosorum canonicorum vel monachorum uel
sanctimonialium religiosa congregatio cohabitat deges
sepeliatur. Si autem et hoc ineptum uisum fuerit.
ubi quis decimas persolvebat uiuus. ibi
sepeliatur mortuus. Quia ergo de
cimam nobis persolvebat uiuus. et apud nos se
peliendus est mortuus. Item. Si quis de prouin
cia ad prouinciam transiret. et ibi domicilium suum
collocaverit. uel facta additione personis iudici
unius dictioni illius iudicis subiecerit in qua prouincia sedem sibi elegerit. quia
ergo isti aliam diocesim in nostram transierint.
ubi alia dictione nostro iuri subiciuntur.
Nostrum ergo ius fuerit mandi eos. Set obicitur
illud Melciadis pape. Propter paternitatem
sepulturam parentum relinquere non licet.
Placuit pontifica magnorum. in multis pro ambiti
temeritate. aliam ecclesiam non civius antiquorum pa
rentum canonica institutione subiacere pro
hibetur. sepulture causa adire presumpserit. non infir
mitatis causa pedibus in aliam fuerit regionem
quibus negotio proficiscitur. Ad hec si quis per alia contra hoc
agere sategerit. ecclesiastico iudicio se subdi
cognoscat. Sed aliud est extreme
tatis superbia usu antiquorum parentum non sequi.
atque aliud racionabili occasione nouam sibi sepulturam
eligere. Contra Melciadis pape auctoritatem
nititur. qui superbia vel odio ductus. sive uanis persuasionibus
aut uariis munusculis illectus. sepulturam suorum pa
rentum sequi contempserit. Secundum quoque autem liberam habet ultimam
uoluntatem. qui certe in omnis causa nouum suo
corpori querit hospitium. Uel aliquando distin
guitur. Liberam esse ultima uoluntas cuiusque in
sepulturam sibi eligenda sed in testamentis conficiendo. Unde appel
latur testamentum. quia eo quasi liber testatur. quod post suum
decessum de suis rebus fieri uelit. Set non uidetur libera
testatoris uoluntas cuius auget prouidio filiorum
debeat fieri testamentaria distributio facultatum.

tu si quis hẽt unũ filiũ, xp̃m putet alterũ.
Si uõ duos, xp̃m faciat tertiũ. 7 sic p ordinẽ
ut l(et) cont̃ quisq(ue) medietatẽ eorũ que x̃
testatur: eccl̃e uidetur relinq̃re xp̃o quĩ
fidi sacr̃nta suscepit. Item illud aug. Non
iubentis set hortantis. ne quis irat̃ filiũ
suũ exh̃redaret atq(ue) xp̃o totũ relinqueret.
Ait enim in s(er)mone sc̃do de uita cl̃icor(um). P(ri)mũ
Si quis irascit̃ filior(um) p(ost) h̃editatis d(e)o offerat̃.
filio suo. 7 moriens exh̃dat eũ. Si uiuerẽt
n̄ eũ placarẽ. Non ne filiũ reconciliare de
berẽt. Quõ g(o) cũ filio suo uolo ut h(abe)at pacẽ
cui(us) appeto h̃ditatẽ? Set plane sic faciat
q(uod) sepe hortat(us) sũ. unũ filiũ h(abe)t. putet xp̃m
alterũ. duos h(abe)t putet xp̃m t(er)tiũ. Decẽ
h(abe)t. undecimũ faciat 7 suscipio. Ex hac
min(us) auctoritate in ifura testatori p(er)fig(itur)
n̄ũ quã cogat(ur) exsoluẽ. Set q(ui) p(ro)h(i)bet(ur) ĩnscen
d(er)e. Oblatioñs u(er)o defunctor(um) qui reddẽ
noluẽt excõicentur. Vñ in car(tha)g(in)en(si) c(oncilio) IIII. Ex
cõicentur qui defunctorũ oblatioñs ecc(l)iis negant.
Qui oblatioñs defunctorũ a negant eccl(es)iis. aut
difficulter reddũt. tamquã egentiũ necatores
excõicentur. It(em) ex (con)c(ilio) uarensi. Ut infideles
eiciantur ab ecc(l)iis qui oblatioñs defunctor(um) retinent.
Qui oblatioñs defunctor(um) retinẽt 7 eccl(es)iis tradere demo
rant(ur). ut infideles sunt ab eccl(es)ia abiciendi. Quia
usq(ue) ad examinatioñe fidei p(er)uenire c(er)tũ
hanc pietatis diuine exacerbatioñe. q(ue)
fideles de corpore recedẽtes. uotor(um) ple
nitudine 7 paupes (con)solatu alimonie
7 necessaria sustentatioñe fraudant. Hu
(iusmo)di g(o) tales q(uas)i egentiũ necatores (et) credẽtes iu
diciũ d(e)i h̃ndi sunt. Unde quidã patrũ hoc
scriptis suis inseruit congruente s(en)tentia
q(ui) ait. Amico quippiã rapere furtũ ẽ. Ec
cl(es)ie u(er)o fraudare sacrilegiũ ẽ. It(em) ex (con)c(ilio) agath(ensi).
Qui oblata eccl(es)iis aut testamto relicta re
tinet sacrare. nisi p(er)sumpsit excõmunicetur.
Qui oblatioñs parentũ. aut donata. aut testamto
relicta. retinẽ p(re)sumunt. aut id q(uod) ipsi donauerint
eccl(es)iis t(ue)l monast(er)iis crediderint, auferendu(m)
sic scã synod(us) (con)stituit. t(ue)l uelut necatores pau
p(er)ũ q(uo)usq(ue) reddant. ab eccl(es)iis excludant(ur). Si
q(ui)s aut cl(er)ic(us) furtũ eccl(es)ie fecit. peregrina ei co(mmun)io
tribuat(ur). Sit q(ue)r(itur) an sup(er) s(e)p(ulturis) mortuor(um) aliq(ui)d
sit exigendũ. De his ita scribit g(re)g(orius) in regist(ro)
Ianuario ep̃o sardinie. P(ro) sepultura nichil ẽ.

Questa ẽ nob(is) nerida clarissima exigendũ munis
femina q(uod) ab ea soluõs p(ro) filie sue sepul
tura s(e)x(a)g(in)tas uiri au(r)i ueli(tis) exigere. hoc autem
tiũ 7 nos p(er) quãdo auctore ad ep(iscop)at(us) honorẽ
accessim(us). de eccl(es)ia n(ost)ra omnino uetuim(us). ac
p(r)ua consuetudinẽ denuo. ne q(ui)ã usur
pa(re) p(er)mittim(us). Memores quia dũ abraã
a filiis ebron. hoc ẽ filiis eor(um). sepulcrũ
p(re)tio ad humandũ corp(us) coniugis p(re)tu
lare. p(re)tiũ accipe renuit. ne cõmo
dũ uid(er)etur de cadauẽ (con)secut(us). Si g(o) tãt(e)
(con)dicionis paganus uir fuit. quanto
mag(is) nos qui sacerdotes dicim(ur). h(oc) facẽ n̄
debem(us). Unde h(uius) auaritie uitiũ ne maliemis
denuo teptari p(re)sumat(ur) ammoneo. Sit si q(ui)s
aliquẽ in eccl(es)ia ura sepeliri (con)cediti(s). sic(ut)
parẽtes ip(s)i(us) p(ro)ximi t(ue)l h̃redes p(ro) lum(in)arib(us)
sponte quid offerre uoluẽt accipe n̄ ue
tam(us). peti uõ aut aliquid exigi omnino
p(ro)hibem(us). ne q(uod) ualde irreligiosũ ẽ. aut ue
nal(is) q(uod) absit dicatur eccl(es)ia. aut uos de huma
nis uideamini mortib(us) gratulari. si
exeor(um) cadauerib(us) studeatis q(ue)rere q(ua)lib(et) m(od)o
(com)pendiũ. It(em) ieron(imus). s(upe)r genesim. Etiã coacti
Postq(uam) p(re)tio uict(us) ẽ effron. de sepultura p(re)tiũ n̄ debem(us) accipe.
ut sepulcrũ u(e)nd(er)et. 7 acciperet argentũ. lic(et)
cogente abraã. uau litterã que ap(ud) illos
p(ro)loquit(ur). ablata de ei(us) noĩe ẽ. 7 p(ro) efron appella
t(us) ẽ effram. significante sc̃ptura n̄ eũ fu
isse (con)summate p(er)fecteq(ue) uirtutis q(ui) potuit
memoriã u(e)nd(er)e mortuor(um). Sciat g(o) q(ui)
sepulcra u(e)ndũt uoluntarie nec coguntur
ut accipiant p(re)tiũ. set a nolentib(us) quicq(ui)d
extorquẽ. sciat mutari nom(en) suũ. 7 perire
q(ui)dã de m(er)ito eor(um). cũ 7 ille rep(re)hendat(ur) oc
culte qui inuit(us) accep(it). It(em) ex (con)c(ilio) triburiensi. De eod(em).
In eccl(es)iastico nãq(ue) lib(ro) sc̃ptũ ẽ. Mortuo n̄
p(ro)hibeas grãm. sciens q(uod) om(ne)s morim(ur). 7 it(em).
Om̃ia que de terra orta s(un)t. in t(er)ra (con)u(er)tunt(ur). Quod terra
terrã u(e)nd(er)e. Memento q(uia) t(er)ra es. 7 in t(er)ra reu(er)
tis. 7 q(uonia)m mors t(ue)l futura ẽ. 7 si tardat 7
app(ro)p(in)quat. Recordare quia n̄ homini s(un)t. t(er)ra
s(ed) ut psalmista cõmemorat. D(omi)ni ẽ t(er)ra 7
p(leni)t(udo) ei(us). Si t(er)rã u(e)nd(er)is. in ua sione reddim(us)
re tenebris. Gratis a d(e)o. gratis date.
p(re)cio. Q(uo)r(um) in d(e)i dictũ sit om(n)ib(us) x̃ianis om(n)ino t(er)rã
mortuis u(e)nd(er)e 7 debitã sepulturã dene
gare n̄ forte p(ro)ximi 7 amici defuncti

pro nomine et redemptione anime eius gratis aliquid dare uelint. Ex concilio triburiensi. De eodem

Precipiendum est secundum canonum auctoritatem. ut de sepulcris et hominibus sepeliendis in ecclesia munus exigant. non forte quis sepelliatur. uiuens iussit ecclesie in cuius atrio sepellitur. aliquid de suis rebus tribuere. aut et post mortem ipsius illi quibus commissum est eius elemosinam facere de rebus ipsius illi quibus commissum est eius elemosinam facere de rebus illius accipiat: nichil exigant. sed ubi uult quilibet locum uult sibi preparare licentiam habeat. In maiorum

Institutis uero decanalibus tamen sepeliantur. sed in atrio aut in porticu. aut in exedris ecclesie. Infra ecclesiam uero: aut prope altare. ubi corpus domini et sanguis efficitur: nullatenus sepeliantur. Item aug.

A sacris locis non iuuantur post mortem quibus peccata

Quibus peccata dimissa non sunt. dimissa non sunt.

a sacris locis post mortem adiuuari non possunt. quia quos peccata grauiora deprimunt. si in sacris locis se sepelire faciant. restat ut de sua presumptione iudicentur. quia eos sacra loca non liberant sed culpa temeritatis accusat. Item gg. Quibus prosit in ecclesia sepe-

Cum grauia peccata non deprimunt tunc prodest liri.

mortuus. si in ecclesiis sepeliantur. Quia eorum proximi quotiens ad eadem sacra loca ueniunt suorum quorum sepulturam aspiciunt. recordantur. et pro eis domino preces fundunt. Nam quos peccata grauia deprimunt. ad maiorem cumulum dampnationis potius quam ad solutionem eorum corpora in ecclesiis ponuntur. Item ex concilio magontiensi.

Nullus mortuus infra Quod sepeliantur in ecclesia

ecclesiam sepeliatur. nisi episcopi. aut abbates. aut digni presbiteri uel fideles laici. C. Quid uero prosit mortuis iuxta ecclesiam sepeliri. que tunc a se ad eo pertineat. aug. in libro de agenda pro mortuis cura. ostendit dicens. Quod mortuis iuxta

ecclesiam sepeliantur.

Non existimemus ad mortuos pro quibus curam gerimus peruenire. nisi quod pro eis siue altaris siue orationum. siue elemosinarum sacrificiis sollempniter supplicamus. quamuis non pro quibus fiunt omnibus prosint. sed his tantum pro quibus dum uiuunt. comparatur ut prosint. Sed quia non discernimus qui sint oportet ea pro regeneratis omnibus facere ut nullus eorum pretermittatur: ad quos hec beneficia possint. et debeant peruenire. Melius enim supererunt ista his quibus nec obsunt nec prosunt. quam eis deerunt quibus prosunt. diligentius tamen facit quisque pro necessariis suis. quod pro illo fiat

similiter a suis. Corpori autem humando quicquid impenditur. non est presidium salutis. sed humanitatis officium. secundum affectum quo nemo umquam carnem suam odio habuit. Unde oportet ut quam potest pro carne proximi curam gerat. cum ille inde recesserit qui gerebat. Et si hoc faciunt qui carnis resurrectionem non credunt. quanto magis debent facere qui credunt? ut corpori sed tamen uero resurrecturo et in eternitate mansuro. impensum huiusmodi officium sit. quodammodo eiusdem fidei testimonium. Quod uero quisque apud memorias sepellitur martyrum, hoc tantum mihi uidetur prodesse defuncto. ut commendans eum etiam martyrum patrocinio. affectus pro illo supplicationis augeatur. Contra ierusalem. Post mortem

In presenti seculo scimus sibi orationes non prosunt uiuentium.

inuicem posse nos orationibus siue consiliis. adiuuari. Cum autem ante tribunal christi uenerimus. nec iob. nec daniel. nec noe. rogare posse pro quoquam. sed unumquemque portare onus suum. C. Uerum

de impenitentibus accipiendum est de quibus propheta. Non dabit deo placationem suam. nec pretium redemptionis animae suae. Et non frater non redimet eum. sed laborauit in eternum et uiuet in finem. De aliis autem intelligi non potest. Unde gg. bonifatio archiepiscopo. In penitentia defu

Pro obeuntibus ctis. bona prosunt uiuentium post mortem

quippe consuluisse cognosceris. si licet pro eis oblationes offerre. Sancta sic tenet ecclesia ut quisque pro mortuis uere christianis offerat oblationes atque presbiter eorum faciat memoriam. Et quamuis peccatis omnes subiacemus. congruit ut sacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat. et intercedat. non tamen pro impiis quamuis christiani fuerint. tale quid agere licebit. Item. Quattuor modis

Anime defunctorum. iiii. soluuntur anime defunctorum

modis soluuntur. aut oblationibus sacerdotum. aut precibus sanctorum. aut carorum elemosinis. aut ieiunio cognatorum. Curatio uero funeris conditio sepulture. pompa exequiarum. magis sunt uiuorum solatia. quam subsidia mortuorum. Si aliquid prodest impio sepultura preciosa. oberit pio uilis. aut nulla. Non ideo contempnenda et abicienda sunt corpora defunctorum. maximeque iustorum ut illi salubriter admiscetur. quanto magis prodesse uelis esse remuneratio. pro elemosinis quas uiuentibus et sitientibus exibemus. sine quibus hec ad dominum pertinet. qui ex animis hominum membris officii diligentiam persoluit. Item aug. in enchiridion. Ante diem iudicii sacrificiis et elemosinis mortui adiuuantur.

Quod certi dies in mortuorum commemoratione sunt.

Tempus quod inter hominum mortem et ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut unaquaeque digna est vel requie vel erumna, pro eo quod in carne sortita est dum viveret. Neque denegandum est defunctorum animas pietate suorum viventium relevari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel elemosine fiunt in ecclesia. Sed eis hec prosunt, qui cum viverent, hec sibi ut postea possent prodesse meruerunt. Est enim quidam vivendi modus nec tam bonus ut non requirat ista post mortem, nec tam malus ut ei non prosint ista post mortem. Est vero talis in bono ut ista non requirat, et est rursus talis in malo ut nec his valeat cum hac vita transierit adiuvari. Quocirca omne hic meritum comparatur, quo possit post hanc vitam relevari quispiam vel gravari. Et pauca. Cum sacrificia altaris sive quarumcumque elemosinarum pro baptizatis omnibus offeruntur, pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propitiationes sunt, pro valde malis etsi nulla sunt adiumenta mortuorum, qualescumque vivorum consolationes sunt. Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt ut sit plena remissio, aut certe ut tolerabilior sit ipsa damnatio.

De observatione autem tertii, vii, xxx vel xl diei quare unum exordium sumpserit, Ambrosius in libro de obitu Theodosii imperatoris. Quia alii tertium diem et septimum, alii xxx observant, alii xl observare consueverunt in officiis mortuorum, quid doceat lectio consideremus. Defuncto quidem Iacob precepit Ioseph pueris suis sepultoribus ut sepelirent eum, et sepelierunt sepultores Israhel, et repleti sunt xl dies. Sic enim denumerant dies sepulture, et luxit eum Egyptus lxx diebus. Hec ergo sequenda sollempnitas quam prescribit lectio. Scriptum est etiam in Deuteronomio, quia planxerunt filii Israhel Moysen xxx diebus, et consummati sunt dies luctus. Utraque ergo observatio habet auctoritatem, qua necessarium pietatis implet officium. Lugere autem et tristari tam pro nostra quam pro aliorum morte Cyprianus prohibet dicens.

Nec pro nostra morte nec aliorum tristari debemus.

Quam preposterum est quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos et arcessit de hoc mundo, non statim voluntatis eius imperio pareamus. Obnitimur et reluctamur, et pervicacium more servorum ad conspectum Domini cum tristitia et merore perducimur. Exeuntes istinc necessitatis vinculo, non voluntatis obsequio, et volumus ab eo premiis celestibus honorari ad quem venimus inviti. Item. Nobis quoque ipsis minimis et extremis quotiens revelatum est, quam frequenter atque manifeste de Dei indignatione preceptum est, ut contestarer assidue, ut publice predicarem fratres nostros non esse lugendos accersione dominica de seculo liberatos, cum sciamus non amitti sed premitti, recedentes precedere, ut proficiscentes, ut navigantes solent. Item Iohannes Crisostomus in epistola ad Hebreos.

Ex pusillanimitate mortuos lugere contingit.

Ubicumque sepeliamur, domini est terra et plenitudo eius. Scit quod oportet fieri efficiatur. Lugere autem et deplorare et lamentari eos qui hac vita decedunt, ex pusillanimitate contingit. Hoc autem ex desperatione future resurrectionis intelligitur. Unde et apostolus non simpliciter ait: Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Pietatis namque affectu et humanitatis instinctu mortuos lugere non prohibemus. Sic enim nullos sanctorum aliorum exequiis pias lacrimas inpendisse legimus. Hinc etiam Anastasius papa.

Quod spe future resurrectionis omnes habent de mortuis nimium tristari non debemus.

Habent forsitan illi iustam longi doloris excusationem, qui vitam alteram nesciunt, qui de hoc seculo ad meliorem transitum non confidunt. Nos autem quibus credimus et docemus contristari nimium de dormientibus non debemus, neque apud alios tenere pietatis speciem hoc magis nobis in culpa sit. Nam diffidentie quodam modo genus est, contra hoc quod quisque predicat querere, iustitiam amans dicente apostolo: Nolumus autem vos ignorare de d. ut non c. sicut et ceteri qui s. n. h. De mortuis quare utrum sciant ea que a vivis geruntur. Ysaias ex persona populi afflicti ait: Abraham pater noster nescivit. Augustinus quoque in libro de agenda cura pro mortuis illud vere testatur dicens.

Mortui ex se nesciunt que hic gerantur.

Fatendum est nescire quidem mortuos que hic agantur, sed dum hic aguntur; postea vero audire ab eis qui hinc ad eos moriendo pergunt. Non quidem omnia sed que sinuntur et illi meminisse, et que illos quibus hec indicant audire oportet. Possunt et ab angelis qui rebus que hic aguntur presto sunt audire aliquid mortui, quod unumquemque illorum audire debere iudicat cui cuncta subiecta sunt. Multique ad vivos aliquos ex

mortui fuerint credunt. Sicut ergo precio pa
uli ex uiuis in pace ad se rapuit esse. diuina
scriptura testatur. C. XXX. De his autem qui
in patibulis suspenduntur querit an iuxta ec
clesiam sint sepeliendi. De quibus in Mago
tiensi concilio ita statutum est. Non est deneganda
communio his qui in patibulis suspenduntur.

Quesitum est ab aliquibus fratribus de his qui in patibulis
suspenduntur pro suis sceleribus post confessi
onem deo peractam utrum cadauera eorum ad ecclesias
deferenda sint. et oblationes pro eis offerende et
celebrande misse an non. Quibus respondemus.
Si omnibus de peccatis suis puram confessionem a
gentibus et digne penitentibus communio in fine
secundum precepta canonum danda est. cur non eis
communionem uel sepulturam eis interdicunt qui
pro peccatis suis penam extremam persoluunt et con
fitentur uel confiteri desiderant. Scriptum est enim. Non
iudicabit deus bis in idipsum.

N. XIIII. Causa de canonicis agitur qui de prediis
ecclesie questionem mouent. de quibus queritur an li
ceat eis sua repetere. et quia tamen dum res ecclesie per
sequuntur non sua quorum dominium fuit. sive
pauperum quorum curam gerunt. repetere probantur
non sibi sed pauperibus coram iudice stare et in
iudicio contendere probantur. aliis autem uiri perfecte
imperfectis sua repetere et in iudicio stare
permittitur. Ostenditur etiam in ea quod in causa ecclesie
et clerici clericorum attestationem debent adduci
possunt. In efficiendis autem instrumentis scilicet
negotiorum priorum attestationem uocati pro
bantur. Agitur etiam in ea de his qui negotiato
ribus pecuniam commendant ut ex eorum mercibus e
molumenta percipiant. qui usuram accipere pro
bantur. Ibidem etiam ostenditur quod nec clericis uel laicis
usuras licet exigere. Quia qui usuram accipit
rapinam facit. Ubi etiam probatur. Omne quod male
possidetur alienum esse. male autem possidetur. quo
male utuntur. Probatur etiam in ea quod ex fenore
uel usuris uel ex quolibet male acquisito ele
mosine fieri non possunt. et quod si alteri subuenire
non possumus non alterum ledamus. Commodi ne
utrum unum equum alterum grauare debemus. et quod
exemplo filiorum israel qui egyptios exspoliauerunt
aliena rapere non debemus. Ibidem etiam ostenditur quod nomine
furti omnis illicita usurpatio rei aliene
intelligitur. et quod non unquam aliquid de peccato acqui
runtur. que pauperibus licite erogantur. et quod pe

nitentia non agitur si simulatur si res aliena propter
quam peccatum est reddi possit et non redditur.
Agitur etiam in ea de eo qui rem alienam consecutus uero eamdem
amato eius estimationem restituere debeat. de fla
gitiosis etiam quibus a principibus ecclesia debent in
uedere. non eos temerario usu defendere. Furtum
quod ibidem ostenditur non tam in quantitate rei
quam in affectu furantis consideratur.

ANONI
CICU
IUSDAM.

ecclesie questionem mouent de prediis. testes ex
fratribus suis producunt. Negotiatoribus pe
cuniam commendant. ut ex eorum mercibus emolu
menta accipiant. Q. I. Queritur an liceat eis sua
repetere. Secundo an illi testes sint audiendi.
Tertio an illud sit usuras exigere. Quarto
an liceat clericis uel laicis a quolibet usuram
expetere. Quinto an elemosine de usuris
fieri possint. Sexto an usurarii peniten
tiam agere ualeant nisi que male acceperint resti
tuant. Quod sua repetere non possint facile Q. I.
uidetur posse probari. Ait enim dominus in euangelio. Si uis
perfectus esse uade et uende omnia que habes et da pauperibus. Qua
quod isti iter perfectionis arripuerunt non licet eis sua repetere.
Multo quoque minus licet eis repetere. quia non debet
repeti quod possideri non licet. Item. Si quis tunicam
tuam tollere uoluerit et in iudicio tecum con
tendere. dimitte ei et pallium. Item apostolus ad Co
rinthios. Iam quidem omnino iudicia habetis inter uos
peccatum est in uobis. Item Gregorius exponens. Omnia michi
licent sed non omnia expediunt. omnia sed ego sub nullius redigar po
testate inquit. Cum mens concepta desideria
sequitur. Furtim rebus coniungitur quarum amo
re superatur. Item ex concilio Cart. IIII. Presbyteri et institoris episcopus prouocat non litigent.

Episcopus nec prouocatus presbyteri et institoris litiget. Quia quod generaliter
perfectis prohibetur in iudicio contendere. patet quod istis non licet stare coram
iudice. his ita prohibet. Prohibet perfecto in iudicio stare capitulo
lucrum si non euitando dampnum. Ut autem.
Aliud est sua possidere. aliud est communi procurato
rem esse. Canonici non possident sua. que retento ob

late non sunt alicui. Utuntur enim rebus ecclesie non ut suis, set tamquam a dispensandis commissis. Unde Prosper in libro .ii. de contemplatiua uita. Sacerdos cui dispensationis cura commissa est et cetera. Require in ea causa, qua primo ingressu monasterii pecunia exigebatur. Sicut ergo isti non possident sua, ita nec sua repetunt, set res ecclesie quorum procurationem gerunt. Similiter quod in iudicio prohibentur communiter debet subintelligi, uidelicet ut non stent coram iudice pro aliis. Aliis autem coram iudice astitisse, et per se iudices interpellasse, nonnullos sanctorum legimus. Hii autem non stant, set pauperibus, quorum necessitatibus pro futura repetunt, et ita non prohibentur stare coram iudice. Illud uero Augustini: Si quis abstulerit tibi tunicam et cetera. Non precipientis set exortantis est. Unde Augustinus ait. Peccat qui ultra debitum exigit, non qui suum debita repetit.

Quod debetur si benigne remittitur, non tamen inique repetitur. Peccati autem qui exigit ultra debitum, ideo quia lex modum figens pene talionis instituit. Set tunc longe es a peccato iniuste exactionis quando omnino non exigis debitum. Ideoque bonus magister ait: Qui te percutit in unam maxillam, prebe ei et alteram. Presumitur ne cogamini reddere debitum ab eo qui nullum habet debitum. Sic et cetera accipies.

Q. II.

De eo autem quod queritur an de suis fratribus testes possint producere, multis auctoritatibus uidetur esse prohibitum.

S. c. iii. q. vi. cap. Accusatores.

Leges enim tam sacrorum canonum quam secularium principum prohibent ut aliquis alium testem de sua domo producat.

S. iii. c. q. v. cap. ii. et iii.

Contra se enim quisque testatur pro persona sua minime.

S. iii. ca. q. ii. et iii.

Quia ergo isti producuntur ut pro se ipsis testimonium ferant, non enim utilitatis sue ecclesie se penitus immunes arbitrentur futuros, patet quod uox eorum in talibus non est audienda. Set distinctio habenda est: testium examinatio in criminalibus causis seruanda est, in ciuilibus autem non usquequaque. In criminali uero causa non licet testem de propria domo produci. In ciuili autem prelatis ecclesie licet. Unde Paschalis .ii. Guidoni archiepiscopo Uiennensi apostolice sedis legato scribit. Clerici qui pro sua ecclesia testimonium ferre possunt.

Fraternitatis uestre prudentiam plurimum ammiramur, quod in negotio beati Stephani clericorum ipsorum acceptare noluistis testimonium. Diuerse enim namque species causarum, non in omnibus causis criminalia agitantur. In criminibus siquidem accusatorum et testium illa distinctio obseruanda est, quam in canonibus continetur, neque ad probationem domestica assumantur. Ceterum in possessionum uel huiusmodi negotiis hii potissimum assumendi sunt, qui eadem negotia nouerunt, de quorum auditu et uisu dubitatio esse non debeat. Si ergo idem clerici idonei sunt ad questionem cause illius, nulla ratione remoueantur. Set sicut alias latius deliberatum est inter sancti Iohannis et sancti Stephani canonicos, causa illa penitus decidatur.

Post autem intelligi aliter. Domestici a probatione non admittuntur, ut pro his uidelicet quorum sunt domestici testimonium ferant. Hii autem sicut supra de actoribus dictum est, non pro domesticis suis, set pro ecclesia que mater est pauperum, testimonium dicunt. In conficiendis autem instrumentis secularium negotiorum presbiteri non uocantur ad testimonium, set si casu eos interfuisse acciderit, ubi non de causa presbiterorum, coram episcopo testimonium dicant. Unde in synodo habita Rome ab Eugenio papa statutum est.

In conficiendis instrumentis sacerdotes ad testimonium non uocentur.

Quia quam sacerdotum testimonium credibile habetur, tamen in propriis secularibus negotiis conficiendis instrumentis ad testimonium non rogentur, quia eos in talibus rebus interesse non conuenit. Si autem contingit aliquos casu interfuisse, et aliquid uiderint uel audierint, ubi nulle idonee secularium inueniantur persone, ne ueritas occultetur, et malum uel bonum est meritum in prudentia presbiteri suscepi. Ubi autem coram se et competentibus iudicibus, a aliter ueritatem honorifice testificentur.

Q. III.

Quod autem preter summam emolumenta sectanda sit usuras exigere, auctoritate Augustini probatur, qui in psalmo xxxvi. scribit dicens. Qui plus quam dedit expetit usuram accipit.

Si feneraueris hominem, id est mutuum dederis pecuniam tuam, a quo plusquam dedisti expectes, non pecuniam solam set aliquid plus quam dedisti expectes, siue illud triticum sit, siue uinum, siue oleum, siue quodlibet aliud, si plus quam dedisti expectes accipere, fenerator es, et in hoc improbandus, non laudandus. Item Ieronimus super Iezechielem l. vi. Quicquid super datum exigitur usura est.

Putant quidam usuram tantum in pecunia esse. Quod prouidens diuina scriptura omnis rei aufert superhabundantiam, ut plus non recipias quam dedisti. Item pecunia aut fenerata solent munuscula diuersi generis accipere, et non intelligunt scripturam usuram appellare et superha

bundantiam, quicquid illud est, si ab eo quod dederint plus receperint. Item Ambrosius de Nabuthe. Quicquid sorti accedit, usura est.

Plerique refugientes precepta legis, cum dederint pecuniam negotiatoribus, non in pecunias usuras exigunt, sed de mercibus eorum tanquam usurarum emolumenta percipiunt. Ideo audiant quid lex dicat. Neque inquit usuram escarum accipies, neque omnium rerum. Et esca usura est, et vestis usura est, et quodcumque sorti accedit usura est, et quod velis ei nomen imponas, usura est. Et infra. Si quis in instaurandum convivium putaverit a negotiatore mittendum, vel absinthiaci cuppellam si quid defecerat, a caupone debitoris, vel picenum vinum aut tyriacum requirat, ad lanium vel anguillam si perierit, ad alium vel poma a ortis.

Item ex concilio Agathensi. Ubi amplius exigitur quam detur usura accipitur.

Usura est ubi amplius requiritur quam datur. Verbi gratia. Si solidos x dederis et amplius quesieris, vel dederis frumenti modium unum et super aliquid exegeris.

Q. IIII

Ecce evidenter ostenditur quod quicquid ultra sortem exigitur usura est. Quod vero nec clericis nec laicis liceat usuras exigere, probatur auctoritate Gelasii et aliorum. Unde Gelasius papa scribens episcopis per Lucaniam et Siciliam. A questibus clericis negotiationis abstinendum.

Clericis ab indignis questibus noverint abstinendum, et ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio vel cupiditate cessandum. In quocumque vero gradu positi fuerint, si cessare noluerint, mox a clericalibus officiis abstinere cogantur. Item ex concilio Arelatensi i. quod confirmavit papa Silvester. Excommunicentur ministri qui fenerantur.

Ministri qui fenerantur placuit iuxta formam divinitus datam eos a communione abstinere.

S. pa. di. xlvi. Non licet.

Item ex concilio Terraconensi. Qui voluit esse in clero, a functione negotiationis abstineat.

S. pa. i. di. xlvi. Quoniam.

Canonum statutis firmatum est ut quicumque in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendendi carius studio non utatur. Quod si exercere voluerit, cohibeatur a clero. Item ex concilio Carthaginensi iii. Clericus non accipiat plus quam commodavit.

Nullus ex clericis amplius accipiat quam commodavit. Quam commodavit, si dederit pecuniam, accipiat pecuniam; si speciem, eandem speciem quantum dederit accipiat; et quodcumque aliud, tantum quantum dederit accipiat.

Item ex Niceno concilio. De eodem.

Quoniam multi clerici avaritie causa turpia lucra sectantes, obliti sunt divini precepti, quod dictum est, Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, statuit hoc sanctum concilium, ut si quis inventus fuerit post hanc diffinitionem usuram accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad sexcuplum dare, omnis qui tale aliquid conatus fuerit ad questum, deiciatur a clero, et alienus habeatur ab ecclesiastico gradu. Item Leo papa. Etiam laicis usura dampnabilis est.

Nec hoc quoque pretereundum duximus esse, quosdam lucri turpis cupiditate captos, usurariam exercere pecuniam, et fenore velle ditescere. Quod nos, ut non dicamus in eos qui sunt in clericali ordine constituti, sed et in laicos cadere, qui christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos qui fuerint confutati decernimus, ut omnis peccandi opportunitas adimatur. Item Iulius papa. Turpe lucrum sequitur, quicumque tempore messis vel vindemie non necessitate sed propter cupiditatem comparat annonam vel vinum.

Quicumque tempore messis vel vindemie non necessitate sed propter cupiditatem comparat annonam vel vinum, verbi gratia de duobus denariis comparat modium unum, et servat usque dum venundetur denariis iiii aut (natus) amplius, hoc turpe lucrum dicimus. Item Ambrosius de bono mortis. Rapinam facit qui usuram accipit.

Si quis usuram acceperit, rapinam facit, vita non vivit. Item Augustinus ad Macedonium. Non minus est crudelis qui pauperem trucidat fenore quam qui diviti aliqua rapit.

Quid dicam de usuris, quas etiam ipse leges et iudices reddi iubent? An crudelior est qui subtrahit aliquid vel eripit diviti, quam qui trucidat pauperem fenore? Hec atque huiusmodi male utique possidentur, et vellem ut restituerentur, sed non est quo iudice repetantur. Iam vero si prudenter intueamur quod scriptum est, Fidelis hominis totus mundus divitiarum est, infidelis autem nec obolus, nonne omnes qui sibi videntur gaudere conquisitis, eisque uti nesciunt, aliena possidere convincimus? Hoc enim certe alienum non est quod iure possidetur. Hoc autem iure quod iuste, et hoc iuste quod bene. Omne igitur quod male possidetur alienum est. Male autem possidet qui male utitur.

Porro ad usuras exigendas testatur Ambrosius dicens. Ab illo usuram exigere possumus cui iure nocemus.

Hic est casus ubi usure exigi possunt.

Ab illo exige usuram cui
nocere merito desideras. cui iuste inferun-
tur arma. Huic legitime inferun-
tur usure. quem bello vincere non potes.
Ab hoc usuram exige quem non sit crimen occidere.
Sine ferro dimicat qui usuram flagitat.
Sine gladio se de hoste vindicat. qui
fuerit usurarum exactor inimici. Ergo ubi ius
belli ibi ius usure. Quod elemosine non sunt faciende ex fenore et
usuris nec ex quolibet male acquisito.
Aug. t. in l. de verb. d. tractatu xxxv. De

Q. V.

S. ea. i. q. i. gg. Non est putanda.

usuris elemosine fieri non possunt.
Nolite velle elemosinas facere de fenore et usuris. Item aug.
Immolans. Oblatio de rapina reprobatur a deo.

Que offert mala voluntate et de iniuste acquisitis. Si quis offert de suo labore aut hereditaria successione placet deo.

ex iniquo oblatio est maculata. Dona ini-
quorum non approbat altissimus. nec respicit in ob-
lationibus iniquorum. nec in multitudi-
ne sacrificiorum propitiabitur peccatis. Qui
offert sacrificium ex substantia pauperum. quasi
qui victimat filium in conspectu patris. Panis ege-
ntium vita pauperis est. qui defraudat
illum. homo sanguinis est. Qui effundit sanguinem
et qui fraudem facit mercenario fratres sunt. Item aug.
in homelia. Non est aliquid rapiendum divitibus.

S. i. q. i. Non est putanda.

i. de eo pane vivunt pauperes quem ipsi emunt. vel quod dant egentibus ad sustentationem vite pauperum.

Forte aliquis cogitat et dicit. ut detur egenis
multas iam divites avari. c. non habeo peccatum
sicut ab illis et pauperibus dedo. Unde illi
nil boni agunt in me credere habent potius. Set
huiusmodi cogitatio ex diaboli calliditate
suggeritur. Nam si totum tribuat quod abstu-
lit. addit potius peccatum quam minuat. Item eiusdem.

S. ea. i. q. ii. Alexand. Ex multis.
i. xxxii. Q. iiii.
Sic non furtum
i. xxii. Q. i. Isau
S. i. Q. iii. Ex multis

Furtum committit qui alienum inventum non reddit.
Si quod invenisti et non reddidisti rapuisti. quan-
tum potuisti fecisti quod plus non invenisti. Qui
alienum negat. si posset et tolleret. Deus cor
interrogat non manum. Item Greg. Quod de rebus concessis et bene conquisitis elemosina impenditur illa placet deo.
Elemosina redemptoris nostri
oculis illa placet. quam ex illicitis et iniquitate
congeritur. sed que de rebus concessis et bene acquisitis impen-
ditur. Item Ieron. in Leviticum. Peccat qui rem
Multi sine peccato putant esse inventam non reddit.
si alienum quod invenerint teneant. et dicunt. Deus mihi
dedit cui habeo reddere. Discant quod hoc peccatum simi-
le esse rapine si quis inventa non reddat. Item aug.
Bonus usus non iustificat iniuste quesita.

i. xvi. Q. v.

Neque hii sibi aliquid iniqua acceperant in quasi iusta computa-
tur ut ex eorum fructibus largam elemosinam fa-
ciant. ideo non rapinam iustificant. Neque si aliquis ru-
re paterno. vel iuste quesito avarus incubat.
ideo culpandus est. iuris civilis regula. quia possessor
legitimus factus est. Nec tirannice factionis
possessitas laudabilis erit. si regia clementia
tirannos subditos tractet. Nec culpabitur
ordo regie potestatis. si rex crudelitate ty-
rannica seviat. Aliud est namque iniusta po-
testate iuste velle uti. et aliud est iusta pote-
state iniuste uti. Item ambr. in libro de offic.

i. Si quis per tirannidem habuit regnum. quamvis sit clemens et pius erga subditos non tamen est laudabilis. Si vero autem ordinate habuit dignitatem. non est vituperanda. etsi ipse tirannice pertractet.

Cum alterius detrimento alteri subvenire non licet.
Denique sive per alteri subvenire
non alter leditur. commodi dimidium est neutrum iuvari
quam gravari alterum. Ideoque in causis pecuni-
arum intervenire non est sacerdotale. In quibus non
potest fieri quin frequenter ledatur alter qui vincitur
cum intercessoris beneficio se victum arbitretur.
Sacerdotis igitur est nulli nocere. prodesse velle omnibus.
posse autem solius dei est. Item Greg. in registro.

S. e. Q. iii. C. ult.
S. xi. Q. i. Te quid
S. xi. Q. i. Ouis

Elemosine et sacrificia non placent deo que offeruntur ex scelere:
Scriptum est. Victime
impiorum abhominabiles deo. Vota iustorum placabilia. Neque
enim in omnipotentis dei iudicio quid. sed a quo de-
tur inspicitur. hinc est enim quod scriptum est. Re-
spexit deus ad Abel et ad munera eius. Ad Cain autem et ad munera eius
non respexit. Dicturus quippe quia dominus ad munera respexit.
premisit sollicite quia respexit ad Abel. Ex quo
re patenter ostenditur. quia non offerens a
muneribus. sed munera ab offerente placuerunt.
Dona quippe iniquorum non approbat altissimus.
nec respicit in oblationibus eorum. nec in mul-
titudine sacrificiorum propitiabitur peccatis eorum.
Item. Longe est dominus ab impiis. et orationes iu-
storum exaudiet. Contra in Exodo
legitur quod filii Israel exituri de Egipto. a vici-
nis suis acceperunt mutuo vasa a. et argentea.
Ex quibus postea edificaverunt tabernaculum
domino. His respondet aug. in libro questionum exodi.

S. ea. i. q. i. Non est pu.
S. iii. q. vii. Ingui.
i. xxxii. Q. iii. C. xxiii.
i. xxxiii. Q. iii. Studi
i. xx. Q. i. C. iii.
i. xxiiii. Q. i. Odi

Non licet aliena rapere exemplo israelitarum
Dixit dominus ad Moysen. expoliantium egiptios.
Petat unusquisque a proximo et unaquaeque a proxima sua vasa aurea
et argentea et vestem. Non hinc quisque sumendum
exemplum putare debet. ad expoliandum isto
modo proximum. Hoc enim deus iussit qui noverat quid quemque
pati oporteat. Nec israelite furtum fecerunt. sed deo
iubenti ministerium prebuerunt. Item obicitur.
Aliena rapere non est contra preceptum. nullo siquidem dei
mandato rapina videtur prohibita. Set nec fur

i. de co. di. v. Discipulos

omnis illicita usurpatio rei alienae intelligitur. Unde Augustinus in eodem. **Maioris penae est eripere violenter aliquid quam furtum.**

C. XIV. Penale est occulte auferre, multo maioris penae est visibiliter eripere. Auferre ergo nolenti suum occulte, sive palam, hoc est preceptum suum. Furti enim nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei alienae. Non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit, sed utique furti nomine in lege veteris testamenti et rapinam intelligi voluit. A parte enim totum significavit, quicquid illicite rerum proximi aufertur.

Illicita usurpatione rei aliene furtum est. In institu. [illegible] C. xxxiii. Q. iii. Meretrices

C. XV. His auctoritatibus probatur, quod neque ex rebus immundis, neque ex male conquisitis quisque elemosinam facere potest. Sed Augustinus contra testatur dicens:

De male acquisitis bonum fieri potest.

C. XVI. Qui habetis aliquid de malo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Esto tu bonus qui facis de malo bonum, et cum ceperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui convertuntur in bonum, et tu remanebis malus?

C. i. de rapina vel labore et sollicitudine acquisito reddere suo possessori vel elemosinas facere.

C. Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum, qui reddit quod illicite abstulit. Nomine enim mali cura et sollicitudo mortalium exprimitur. De malo quoque bonum facit qui pauperibus dispensat, quod cum labore et sollicitudine acquisivit, iuxta illud evangelii: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis; vel ex malo acquiritur, quod ex turpi causa possidetur, sicut cum mathematicus ex arte qua docet, et ex futuris que pronunciat, non nulla lucratur. Que vero sic de malo acquiruntur in bonum possunt converti. De peccato autem aliqua nunquam acquiruntur, que pauperibus iuste erogantur. Unde Augustinus ad Macedonium.

C. xxxii. Q. iiii. Sicut non

Que male acquiruntur aliquando bene possunt expendi.

C. XVII. Non sane quicquid ab invito sumitur iniuste aufertur. Nam plerique nec medico volunt reddere honorem suum, nec operario mercedem suam; nec tamen hec qui ab invito accipiunt, per iniuriam accipiunt, quod potius per iniuriam non darentur. Sed non ideo debet iudex vendere iustum iudicium, aut testis verum testimonium, quia vendit advocatus iustum patrocinium et iurisperitus verum consilium. Illi enim inter utramque partem ad examen adhibentur; isti ex una parte consistunt. Cum autem iudicia et testimonia, que nec iusta nec vera vendenda sunt, iniqua et falsa venduntur, multo sceleratius utique pecunia sumitur, quia scelerate quamvis a volentibus datur. Ille tamen solet male sibi ablatam pecuniam repetere, qui iustum iudicium emit, quoniam venale esse non debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit, vellet quidem repetere, nisi timeret vel puderet emisse. Sunt autem alie persone inferioris loci, que ab utraque parte non insolenter accipiunt, sicut officialis et qui amovetur, et cui amovetur officium, a quibus extorta per inmoderatam improbitatem repeti solet, magisque reprehendimus, qui talia inusitate repetiverit, quam qui ea de more sumpserit. Quoniam multe necessarie sunt rebus humanis, vel invitantur huiusmodi commodis, vel tenentur. Isti siquidem vitam mutaverint ad excellentioris consensionis sanctitatis gradum, facilius ea que hoc modo acquisierunt tamquam sua pauperibus largiuntur, quam eis a quibus acceptaverunt tamquam aliena restituant. Quibus vero in societatis humane furtis, rapinis, calumpniis, oppressionibus, invasionibus aliqua abstulerit, reddenda potius quam donanda censemus, exemplo Zachei publicani.

S. xi. Q. iii. Non licet. C. xv. Q. ii. C. i. et c.

Iudex non debet vendere iustum iudicium, sed advocatus patrocinium et iurisperitus verum consilium, non testis debet vendere verum testimonium.

Officialis removetur ab officio quia [illegible] vel quo loco ei ponitur sibique datur officium.

Q. VI.

Quod vero penitentia agi non possit, nisi res aliena reddatur, testatur Augustinus in epistola ad Macedonium.

Penitentia non agitur si res aliena non restituitur.

C. I. Si res aliena propter quam peccatum est reddi potest, et non redditur, penitentia non agitur, sed simulatur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, sed ut dixi restitui potest. Plerumque enim qui aufert amittit, sive patiendo malos, sive ipse male vivendo, nec aliud habet unde restituat. Huic certe non possumus dicere: redde quod abstulisti, nisi cum habere creditur et negare. Ubi quidem si aliquos sustinet cruciatus, repente dum existimatur habere quod reddat, non est iniquitas, quia etsi non est unde reddat ablatam pecuniam, dum tamen eam per molestiam corporalem reddere compellitur, peccati quo male ablata est penas luit. Sed non inhumanum est etiam pro talibus intercedere, sicut pro reis, ab hiis minime restituant aliena, sine fructu hoc in homine servari. Et paulo post: Illud vero fidentissime dixerim, eum qui pro homine ad hoc intervenit ne male ablata restituat, et qui ad se confugi

C. xxxiii. Q. iii. Falsas. C. xxxiiii. Q. ii. Si iurgo

ernt̄ quantū honeste p̄ a reddendū
ñ compellit. sociū fraudis ee̅ 7 crīmīs.
S. xi. Q. ii. q — Nā misericordiꝰ opē mām talibꝫ sub
trahimꝰ. quā inpendimꝰ. Non enī opē
fert qui ad peccandū adiuuat. ac nō poti
adiuuat. si obuiat. subuertendo atq; opp
mendo. Si nūquid nos ita a exige̅. ā qui
grindū tradē. t̄ p̄sumꝰ t̄ debemꝰ. Aliquimꝰ
quantū ep̄at facultas dat. 7 huānū q̄
nūq̄ s; maxime ac sēp diuinū uitia
ūgminantes. Nolentes aūt reddē q̄s
noūimꝰ 7 male abstulisse 7 um reddat
re. Arguimꝰ. Incrpamꝰ. obtestamꝰ q̄s oī
clā. q̄s oā palā. Sic diuisitas p̄sonāꝝ oī
ūsā uidet̄ p̄ se utile accipe medicinā.

Si u̇ rē alienā quis ɔsecut̄. ñ ea nō sit re
stitue debꝫ 7 eī estimatiōē. Vnde gg̅. Qui
rem alienā consec̄t eius estimationē re

S. xii. Q. i. Nulli — Compimꝰ nulli a exauisse cām p̄q̄ stituat.
res eorū potuissꝫ ratioabilr̄ occupari
atq; eas in ɔsulte ac temē ɔsecri. Id
ēco experientie tue p̄cipimꝰ u̇ q̄ scent̄
ɔsectū ē eis muat; ult̄ restitui studiū
tuū sit. u̇ ip̄ ep̄s debat p̄tiū dare.

J. xxiii. Q. v. C. i. Reos — Ep Romat̄ aūt ap̄ p̄ncipes. e. debꝫ in tcedē
ñ eos temerario ausu defendē. Vnde gg̅
roāno defensori. Eccl̄a p romalis non
tm̄ eos temere defendat.

Si uq̄ ī furti. p̄ implicatis a nob ñ iudiā
nt̄ in tē defendi. ne opinionē male
agn̄itaū ex indiscrete defensiōis ausu i
nos ullom̄ inferamꝰ. s; q̄ntū dec; eccl̄a
ammonendo. intercessiōis ūbū ad hibendo
t̄ succurrite quibꝫ ualeās. u̇ 7 opē aliis ferad sue
eurrite. 7 opinionē scē eccle ñ ignead.

J. xxxiii. Q. iii. Si ppa — Furtū aūt ñ tā ī q̄ntitate rei. q̄ī affectu
furantis ɔsidat̄. Vnde et ier. in ep̄la ad titū.

S. xii. Q. ii. vulgaris — Ñ solū in maioib; s; 7 in minimis furtū

J. xxxiii. Q. iii. vulgaris — Fur aūt ñ solū ī maioibꝫ s; committitur.
ī minoribꝫ 7 iudicat̄. Ñ enī q; furto ab
latū ē. s; mens furantis attendit̄. Quō
in fornicatiōē ñ refert d̄usa sit for
nicatio si mulier pulc̄. a deformis
an ancilla. a ingenua. paupa a opu
lenta. Si 7 q̄lecūq; illa fuit. ī. fornicōē.
Ita in furto q̄ntūcūq; q̄s abstulit furti
crimin incurrit.

IN. xv. cā. decīquīn dictico ag̅ qui
aū sacerdotalē bn̄dictionē crimīne
carnis lapsꝰ ee̅ p̄hibetur. p̄ sacerdotiū
u̇ in furorē u̇sus q̄ndam in te fecē re
cuperata sanitate accusatur ab ea cū
qua lapsus ee̅ dicitur. Q̄r̄ ḡ in ea
an que in mente alienata fuīt sit inputāda.
Vbi 7 de peccatis ag̅. Utrū omīa sunt
uoluntaria. an aliqua p̄t uolūtatē
ex carnis infirmitate p̄cedant. Ibid
7 ostendit̄ ñ alia intelligi peccā no
lentiū. ñ que a nescientibꝫ cōmittun
tur. 7 q; furiosi 7 impubes iniuriā quid
pati p̄sunt. facē aūt ñ p̄sūt. 7 q̄ impu
tātur eorū que p̄cedunt ex infirmita
te carnis t̄ animi. q̄ minime. q̄r 7 pe
cora iubentur occidi a q̄ mulier accessit.
De furiosis q̄ ibid sp̄alit̄ ag̅. q; ob
lati in iudicius. minime reī fiāt. ñ sūt
obnoxii morti 7 si p furorē īnocētes
p̄imant. De ebriis 7 ibi ostendit̄ q; si q̄ p
uinū deliq̄runt facta eoꝝ donant̄ u̇ enia.
si leuitati d̄nant̄ auctores. 7 g̅nalr̄
ibid excusant̄. Quecūq; p̄t nr̄a uolū
tatē gerunt̄. penitentiā tñ ibid īponēdo
ostendit̄. ei qui insanies aliq̄d occidit.
In ea q̄ ag̅ de clericis qui p imp̄nis patri
mis more scl̄arū miniā exigit. De mu
lieribꝫ q̄ an g̅nalr̄ a accusationē ad
mittant̄. t̄ in quibꝫ cāis sp̄alr̄ eis accu
sare p̄mittit̄. P̄ibet̄ 7 ep̄is. p̄bris. t̄ c̄pꝫ libꝫ
clericis die dn̄ico cāicū q; cāe potiū nego
tiū uentilare. Ibid 7. o. q; c̄m inficien
tibꝫ purgationē defendā. 7 q; ɔfessio
clicoꝝ cruciatibꝫ ñ ē extorqn̄da. 7 q; iu
ramenta t̄ quibꝫ oblatios uiolent̄ extor
ta: absq; infamia t̄ cauū p̄ma: ap̄lica au
ctoritate ualꝫ dissolui; si fidelitati iura
menta 7 ibid ostendit̄ p romanū ponti
ficē p̄ se remitti. cū illi q̄bꝫ p̄stita fuint
a suis dignitatibꝫ dipomūt̄. t̄ excōicāt̄. Ibid
7 ostendit̄ q; ab eo q; sinodali iudicem sa
cerdotes ab ep̄is ɔ dep̄nari ñ debꝫ. 7 q̄ ep̄i de
sideānt̄ in cāis sacerdotū. q̄t 7 in cāis diac.
Ag̅ 7 ī ea de hiꝭ q̄ corporalia peccā ammittūt.
7 p̄ta. p. t̄ diacōes ordināt̄. an suscepti p̄sit
fungi officiis; de sacerdotibꝫ ī iudicio defensi
sūt de hac sola famā t̄ ep̄si utrū ab eis sacra

omni sunt percipienda mistica.

QUIDAM CLERICUS

crimine carnis lapsus esse perhibetur ante
quam sacerdotalem benedictionem consequeretur.
Post quam vero sacerdotium accepit in furorem versus
quendam interfecit. Recuperata vero sanitate
apud episcopum accusatur ab ea cum qua lapsus
esse dicitur. Episcopus autem die dominico causam exa
minat. sacerdos inficiatur crimen sibi illatum.
Quorundam clericorum suum patrocinium querit. illi vero
non sine precio suum patrocinium pollicentur. Tandem episcopus que
stionibus confessionem extorquet. Demum
solus absque sinodali audientia illum sen
tentia ferit. Queritur autem an ea que mente alie
nata fuerint sint imputanda. Secundo an
pro impendendis patrociniis liceat clericis munera
exigere. Tertio an ex mulieris confessione
iste sit condempnandus. Quarto an die
dominico causa sit ventilanda. Quinto an
in negantem purgatio sit deferenda. Sexto
an eius confessio cruciatibus sit extorquenda.
Septimo an absque sinodali audientia episcopus valeat
sacerdotem dampnare. Octavo si sponte confessus
vel ab aliis convictus fuerit. an ordinatio
ne peccaverit an suscepti ordinis officium
exequi sibi liceat. Quod autem ea que alienata mente
fiunt non sint imputanda. facile videtur
posse probari. Peccatorum namque alia penes volun
tatem sunt. alia causa nata ex infirmitate. viden
tur consistere. Est voluntas ut Augustinus ait in libro re
tractationum. animi motus ad aliquid vel admittendum
vel non amittendum a nullo cogente. quod propterea dic
tum est. ut hac diffinitione volens a nolente dis
cerneretur. Ex voluntate itaque peccata
procedunt. que libero mentis arbitrio et delinquendi
proposito committuntur. Porro infirmitas alia
est animi. alia carnis. Infirmitas animi est ignorantia. car
nis infirmitas est concupiscentia. Ex utraque autem in

firmitate que procedunt imputantur ad pe
nam. Unde de quibusdam dictum est ignorantibus.
Si quis ignorat ignorabitur. Tales erant illi
de quibus Christus ait discipulis. Extra sinagogas
facient vos. qui a. o. s. p. d. De quibus et apostolus
scribit in epistola ad romanos. Testimonium illis
perhibeo quia zelum dei habent sed non secundum scientiam.
Nullum tamen eorum in perfidia sua persequentium
sed ignorantia excusat. Ex carnis infir
mitate procedunt que nisi in te languor esset fuit. que
non imputarentur ad penam. nequaquam apostolus lege
carnis gravatus diceret. Infelix homo ego
q. m. l. d. c. m. h. et cetera. Sive ergo penes volun
tatem. sive penes infirmitatem peccata consistant.
semper imputantur ad penam. Cum furiosus est. illi Augustinus
de vera religione contrarium esse videtur. Usque adeo
peccatum voluntarium malum est. ut nisi sit vo
luntarium. nullo modo sit peccatum. Et hoc quidem
adeo manifestum est. ut nulla doctorum pau
citas. nulla indoctorum turba dissentiat. Q. R.
aut negandum est peccatum committi. aut fatendum
dum est cum voluntate committi. C. Sed hoc
non generaliter de omnibus peccatis intelligendum est.
Idem Augustinus in libro I retractationum dicens. Usque
adeo peccatum voluntarium malum est. ut nullo modo
sit peccatum si non sit voluntarium. Propter videri falsa hec
diffinitio si diligenter excutiatur invenietur
verissima. Peccatum illud quippe cogitandum est
quod tantummodo peccatum est non quod et pena peccati. Quamvis et illa
quoque non immerito non voluntaria peccata dicuntur. Que a
nescientibus vel coactis perpetrantur non omnino possunt
sunt non voluntaria dici. Item in eodem. Diffinitio
peccati quam diximus. peccatum est voluntas reti
nendi vel consequendi quod iustitia vetat. Unde
liberum est abstinere. preterea verum est quod ad diffini
tum est quod tantummodo peccatum est non quod et pena peccati. Idem in libro
questionum. **Non sunt peccata nolentium nisi nescientium.**
Merito queritur que sunt peccata nolentium. **scientium.**
utrum que a nescientibus committuntur. an et possit
recte dici peccatum esse nolentis quod facere compellitur.
Nam et contra voluntatem dici solet. Sic utique vult
propter quod facit. tamquam si putare temptare nolit et facit. Cum
vult vivere si quis quod non fecerit mortem minetur.
vult ergo facere quia vult vivere. Ideo non propterea ipsum appetitur vel falsum iu
rando vivat. Quod si ita est nescio utrum possit vel falsum iu
ista dici peccata nolentium que hec domini expiantur.
Nam si diligenter inspiciatur forte ipsum peccatum
nemo velit. sed propter aliud quod vult peccat. Et hoc

Q. I. Quid sit voluntas.

S. di. xxv. Sic

J. xxxii. Q. ii. Sicut

Quod quis committit cum est immunis a peccato. quod autem dicit auctoritas ... ipsum peccatum usque ad penam dampnationis sunt peccata et pena peccati ... q. saltem sit pena originalis peccati.

J. xxxiii. Q. vii. de ne admodum

S. vi. Q. i. Quoniam

J. xxii. Q. v. c. i.

quippe homines qui scientes faciunt quod illicitum est. Vel sic licet. Usque adeo ... peccare nemo appetit propter hoc ipsum, sed propter illud quod ex eo consequitur. Hec sunt a se debitum [?] non sunt peccata nolentium, non nescientium, quod discernendum erit a peccatis uolentium. Dig. t. de iniuriis.

Iniuria relatiuum est per quem ... Eos qui iniuriam pati possunt, et facere posse. Sane sunt quidam qui facere non possunt. Ut puta furiosus et impubes qui doli capax non est. Namque hii pati iniuriam solent et non facere. Cum enim iniuria ex affectu facientis consistat, consequens erit dicere hos, siue pulsent siue conuicium dicant, iniuriam fecisse non uideri. Itaque pati quis iniuriam et si non sentiat potest, facere uero nemo nisi qui scit se iniuriam facere, et si nesciat cui faciat. Quare si quis per iocum percutiat aut dum certat, iniuriarum non tenetur. Si quis liberum hominem ceciderit dum putat seruum suum, in ea causa est ne iniuriarum teneatur.

Ut itaque ex premissis apparet, siue ex uoluntate siue ex infirmitate peccata procedant, palam est illam putandam [?]. Sed carnis infirmitas dupliciter intelligitur. Est languor nature qui carnis concupiscentia appellatur, quam Augustinus infirmitatem dicit peccatum. Secundo carnis infirmitas dicitur quia accidit anime ex ... carnis corruptione. Porro alia est infirmitas que proprie carnis dicitur, que de elementorum seu humorum concordia turbata caro ipsa afficitur et tandem dissoluitur. Similiter anime infirmitas duplex est. Una est que ... appellatur, qua anima a deo separatur, ut est ira, odium et alia huiusmodi. Alia infirmitas anime, que cum ipsa non sit peccatum, est tamen pena et causa peccati, ut est obliuio et ignorantia. Furor autem cum non sit peccatum, est tamen pena peccati, ut febris et cetere passiones quas proprie carnis esse diximus. Quarum motus, id est ea que ... perpetrantibus fiunt, nullis imputantur ad penam. Sed obicitur de Lamech, qui cum cecus esset, Cain interfecit, nec eum excusauit cecitatis infirmitas. Unde dictum est: Septuplum dabitur ultio de Cain, de Lamech uero septuagies septies. Sed cecitas ignorantie similis est. Ex qua hic quedam fiunt que imputantur, quedam uero que minime. Ceci namque si debitum sue uxori se credentes reddant, alienam polluunt, non est reatus inuolutum [?]. Si autem ludo uel exercitatione armorum uel uenatione iaculum mittentes aliquem perimant, quia ab eo primitus hoc debuit esse alienum, homicidii reus habetur.

Mens uero alienata furore, cum sui compos non sit, eorum que admittit reatum non contrahit, quia facultatem deliberandi non habuit. Unde pupillo et furioso in maleficiis subuenitur, et non eis imputantur ad penam que committunt, deliberatione non precedente. Quod non solum humanis sed et diuinis legibus noscitur approbatum. Ait enim Augustinus de [illegible] ad Petrum diaconum: Firmissime tene et nullatenus dubites, exceptis illis qui pro nomine Christi suo sanguine baptizantur, nullum hominem accepturum uitam eternam, qui non hic a malis suis fuerit per penitentiam fideque conuersus, et per sacramentum fidei et penitentie, id est per baptismum liberatus. Et maioribus quidem necessarium esse et penitentiam de malis suis agere, et fidem catholicam secundum regulam ueritatis tenere, et sacramentum baptismatis accipere. Paruulis uero, qui nec propria uoluntate credere nec penitentiam pro peccato quod originaliter trahunt agere possunt, sacramentum fidei, quod est sanctum baptisma, quamdiu rationis etas eorum capax esse non potest, sufficere ad salutem.

Ex eodem Augustino. Ex hac auctoritate datur intelligi quod donec sit rationis etatis capax esse non potest. Euidenter datur intelligi nulli post baptismum peccata imputari, si uel furit aut uel impubes non rationis sit capax. Unde in brutis animalibus eadem ratio ab Augustino redditur, quare sua facta eis non imputantur. Animalia presentis seculi cursum et ornatum implent, et cum omnis insensibilis pagatur [?] uoluntate, que de suis factis nullam rationem reddituri sunt, quia rationabilia non sunt. Numquid de bestiis cura est deo? Homines uero quia rationabiles sunt facti, et de se et de omnibus rebus quas in usu uite presentis acceperunt rationem reddituri sunt, et pro suorum actuum qualitate recepturi aut penam aut gloriam.

Sed tamen legis auctoritate animalia iubentur interfici, non pro conscientia peccati, sed quia refricant memoriam facti. Unde Augustinus super Leuiticum: Non pro culpa sed pro memoria facti pecus occiditur. Atque mulier que accesserit ad omne pecus ascendi ab eo, interficietis eam et pecus morte moriantur, rei sunt. Quare quomodo sit reum pecus cum sit irrationabile, nec ullo modo capax legis est? Hic. Pecora uero condempnandi est [?] interfici, quia tali flagitio contaminata indigna refricant facti memoriam.

10

De furiosis autem evidentissime scribit Augustinus in libro questionum veteris et novi testamenti dicens ita. **Culpa non necessitate sed voluntate reum constringit.** Aliquos scimus subito dementes factos ferro, fuste, lapidibus, morsibus plerosque multos nocuisse, quosdam et occidisse, captos et in industria et iudiciis oblatos minime reos factos, eo quod non voluntate sed impellente vi nescio qua hec gesserint nescientes. Quomodo enim reus constituitur qui nescit quid fecerit? Item Ambrosius in exameron in tractatu primi diei. **Reus voluntate non necessitate constringitur.** Illa cavenda sunt que extra voluntatem procedunt, delicta iuventutis et inevitabiles corporis passiones. Quorum quia nos sumus domini, horum principia extrinsecus non requiramus, nec derivemus in alios, sed agnoscamus ea que propria nostra sunt. Quod enim non possumus facere si volumus, huius electionem mali nobis potius debemus ascribere quam aliis. Ideo et in iudiciis istiusmodi voluntarios reos non ex necessitate compulsos culpa constringit, pena condempnat. Neque enim si per furorem aliquis innocentem perimat, obnoxius morti est, qui etiam ipsius divine legis oraculo, si quis per inprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis spem et refugii facultatem, ut possit evadere. Hec quidem de eo que per malum vitium dicta sint. Malum enim non est nisi quod crimine mentem implicat nec conscientiam ligat. Ceterum paupertatem et ignobilitatem et quidem mortem nemo sapiens mala dixit nec in malorum sorte numeravit, quamvis contraria istis in bonis habentur maximis. Item in libro de patriarchis. **Veniam habent que ignorantes ebrii committunt.** Sane diximus vitandam ebrietatem, per quam crimina cavere non possumus. Nam que sobrii cavemus per ebrietatem ignorantes committimus, nescimus quid loquimur, qui nimio vino indulgentes iacemus sepulti. Ideoque sic quoque per vinum delinquentes apud sapientes iudices venia quidem facta donantur, sed levitatis arguuntur auctores. Item Augustinus in libro de civitate dei. **Inobedientia concupiscentia non habet culpam in corpore non consentientis.** Si concupiscentia inobedientiaque tenemus in membris morientibus habitat preter nostre voluntatis legem quasi sua lege movetur, si absque culpa est in corpore dormientis, quanto magis absque culpa est in corpore non sentientis. Item contra Faustum libro XXII. **Loth non de incestu sed de ebrietate culpatur.** Ne habuerit Loth filias ceci et nesciens miscetur. Quapropter culpandus est, non tamen quantum ille incestus, sed quantum illa ebrietas meretur. Item Ambrosius de beata vita. **Nemo tenetur ad culpam nisi ducatur propria voluntate.** Cum igitur mentem ascendamus eruptam non mente voluntati. Nemo enim tenetur ad culpam quem non voluntas propria deflexit. Non habent enim que inferuntur reluctantibus. Voluntariorum tantum commissa sunt que delictorum invidia quam in alios derivamus. Voluntarium sunt quas mutare eligimus. Voluntarium sunt auctoritate diaboli. Neminem igitur preter turbidos affectus proprios non secatis peccatorum reum dixit. Item in libro de paradiso. **Minister dei est qui iniuriatus homicidium fecerit.**

Necesse qui iniuste aliquem fecit homicidium extra ministerium. Siquidem lex aut deo quia dominus dedit eum in manus eius. Manus quidem eius instrumentum divine ultionis ministerium prebuerit. Levita quidem ministri remissionis est. Peior autem qui non ex divina potestate sed proprie voluntate fecit homicidium, divine ministerium est ultionis. Illum quod spectat qua cum reficit impium christus infundit et iam abominatio aboletur, sanctificatio sequitur. Quia dominus dixit: In ea die qua interfeci omne primogenitum egipti, sanctificabo mihi omne primogenitum israel. Quod non autem ad omnem afflictionem egipti refertur, sed ad omne tempus.

Cum itaque qui invite hominem interfecit ministerio aliter, cum innocentem furore perimens mortem neque obnoxius sit, cum subito dementes eorum que faciunt reatum minime gerunt, patet hunc sacerdotem homicidii reum non esse, unde nec sacerdotio privari debet. Item obicitur illud Theodori. **In se reversus penitentiam agat.**

Siquis insaniens **qui insaniens aliquem occidit.** aliquem occidit, si ad sanam mentem pervenerit, levior ei penitentia imponenda est.

Sed hoc forte de eo intelligitur quem propria culpa ad furorem perduxit. Item obicitur. Sunt quedam que et si non imputantur ad penam, tamen impediunt sacramenti signaculum. Abscisio namque partium virilium non imputatur ad penam, cum tamen obest in ecclesie ministerio accipiendo. Sic quoque mentis alienatio, et si non imputantur ad penam, tamen sacramentis executionem impediunt. Unde Ieronimus ait. **Innocens est qui iratus sed per disciplinam**

Marginalia (left): Ita lomb. de dap. iniuria. Sup. — S. xi. Q. iii. C. ii. — Ff. ad l. po. de pla. far. — Ff. de offic. pr. — Ita in libro de opib; sex dierum. — Ita xxiii. Q. v. de occidendis — C. i. aliud non imputem. — Sex civitates refugii. tres ex una parte Iordanis et tres ex alia erant in terra promissionis ad quas confugiebat qui ignorans homicidium commisit, et erat ibi usque ad mortem summi sacerdotis, postea redibat ad propria. — Ita lomb. de offic. i. Si ullus — S. di. xxxv. ab omni — C. que precedit ex concupiscentia primi hominis.

Marginalia (right): S. p. i. di. vii. testis — S. di. xxv. Sex — Ita xxiii. Q. viii. offerebat — i. quidem ab hac actione — Ita xxxii. Q. vi. Sed — C. Auctoritate querit et auctorizatur — S. di. l. hinc q. — cum circumspecte quantum possit suum ageret ministerium. — Qui homine invitus occiderit ulterius divine ministerio [illegible] — S. di. l. Si quo

Si quis non iratus sed propter disciplinam casu aliquem occidit.

Si quis non iratus sed propter disciplinam aliquem verberavit et casu occidit, sicut fieri solet, quantum in gratiam innocens est, quia voluntatem non opus requirit. Quantum autem ad legem reus est, quia lex opera requirit. Item. Sine persecutione virgo fuerit oppressa, repellitur a lege, quia opus inspicit non voluntatem. In gratia autem quasi virgo suscipitur, quia non opera querit sed voluntatem. Hinc etiam qui propter disciplinam casu homicidium facit, quantum ad legem reus est, quantum ad gratiam innocens. Sic iste sacerdos qui in furore homicidium fecit, quantum ad culpam innocens est; quantum ad susceptam muneris executionem reus probatur. His ita respondetur. Non omnia que ordinandum impediunt, ordinatum deiciunt. Non enim postea ad sacerdotium provehi qui aliquando insanivit; verumtamen si post sacerdotium furere cepit, non ideo sacerdotio caret, nisi forte minus quam in sane mentis officium redire contingat. Sicut de episcopo Gregorius scribit in registro ad Eleutherium episcopum. Quamvis iste sit nobis super longa invaletudine gravatus episcopus.

Q. II.

Clericum pro impensis vel patrociniis decernentibus clericis pro impenso patrocinio munera exigere, in quo sic statutum legitur. Pro patrocinio impensis clericus munera exigere non debet.

Observandum quoque decernimus, ne quis sacerdotum vel clericorum more secularium iudicum pro impensis patrociniis munera audeat accipere, nisi forte gratuito oblata, que non favore muneris videntur accepta, sed collatione devotionis illata. Quod si quis fuerit probatus accipere, velut exactor fenoris aut usurarum persecutor, secundum statuta patrum sententiam degradationis.

Hoc autem de illis intelligendum est, qui canonicam vitam professi regulariter se victuros proposuerunt. Generaliter namque ecclesie consuetudine receptum est et in omnibus approbatum, ut clerici more advocatorum patrocinia impendant, et pro impensis non ideo munera exigant, et pro impensis suscipiant.

Q. III.

Tertio queritur an ex mulierum confessione iste sit condempnandus. In quo primum videndum est, an mulier sacerdotem accusare valeat. Quod sacerdos c. omnino videtur esse prohibitum. Generaliter statutum est ex decretis Fabiani pape ut sacerdotem domini non accusent nec in eos testificentur qui sui ordinis non sunt nec esse possunt. Mulieres autem non solum ad sacerdotium sed nec etiam ad diaconatum provehi possunt; unde nec sacerdotem accusare nec in eos testificari valent. Legibus quoque cautum est, ut ob verecundiam sui sexus mulier ad pretorem pallio non incedat, nisi forte suas vel suorum iniurias persequi maluerit. Hec autem que non suas nec suorum iniurias persequitur, ab hac accusatione admitti non debet. Ex [illegible]. Quamvis iudicis partes gerere valeat, ab accusationis officio non removetur. Mulieres autem multum populum iudicasse, quicumque librum iudicum legit, ignorare non potest. Non itaque ab accusatione removeri possunt, quas iudicasse frequenter gestis constat, in nulla serie divinarum scripturarum ab accusatione prohibentur. His ita respondetur. In veteri lege multa permittebantur que hodie perfectione gratie abolita sunt. Cum enim mulieribus permitteretur populum iudicare, hodie peccato quod mulier induxit, ab apostolo eis indicitur verecundari, viro subditas esse, in signum subiectionis velatum caput habere. Cum ergo his omnibus viro subiecta ostendatur, cum pallio prodire non conceditur, ad accusationem admittenda non videtur. Ex [illegible]. Quamquam passim et indifferenter ad accusationem mulier non admittatur, sunt tamen quedam crimina quorum accusationem mulier subire non prohibetur. Unde in tit. c. imperatores Diocletianus et Maximianus scribunt. Idem t. De crimine. Decoder.

Qui publicorum iudiciorum mulierem accusare non permittunt, nisi certis ex causis, id est si suam suorumque iniuriam persequatur, sed antiquitus statuta tamen de quibus specialiter causis concessum est, non exacta subscriptione. Unde audita prius sententia provincie in primis examinabitur, an talis sit crimen cuius accusationem mulier subire non prohibetur. Item in libro digestorum Paulus l. ii. de adulteriis. Testimonium dicere condempnatam mulierem ex eo colligi, quod prohibet lex Iulia de adulteriis. Colligitur ergo mulieres testimonium in iudicio dicendi ius habere. De accusatione in scripto l. i. Non est permissum mulieri publico iudicio quemquam reum facere, nisi scilicet parricidium liberorum que et patrem et matrem et eorum filium filiamve, nepotis neptisve mortem exequatur.

C. Paulus l. i. de adulteriis. Omnibus de causis concessa est mulieribus publica accusatio, si mortem exequantur eorum earumque in quos ex lege testimonium publicorum inviti non dicant. Idem in lege Cornelia testamentaria senatus statuit. Set et de testamento patroni libertis maritum mulieribus publico iudicio dicere permissum est. Pupilli ex consilio tutorum parentis mortem. Item pupille autem sui mortem exequi concessum est lege testamentaria. Nam de patris quidem testamento pupillis agendi divus Vespasianus permisit. Set et si non exhibeantur tabule, pro traditum pupillis ex primo codice qui accusare possunt vel non.

Item aug. de homicidio. Uxor tua si obprobrium suum necesse est uindicandum existimat, adeat presidem prouincie. Dig. ad legem iuliam magestatis. papinianus libro duodecimo responsorum. In questionibus lese magestatis etiam mulieres audiuntur. Coniurationem sergii catiline iulia mulier detexit, et marcum tullium consulem iudicium eius instruxit. C. Quecumque ergo persone ad accusationem publicorum iudiciorum uel lese magestatis admittuntur, eadem accusationem symonie subire non prohibentur. Vnde in codice. Imperator leo a. armasio pp.

Lese magestatis et publicorum iudiciorum et simonie accusatio equaliter proponatur.

Sancimus quisquis hanc sacratissimam urbem uel alias antistes sedem pecuniae interuentu subisse, aut si quis uel alium ordinasse uel elegisse aliquid accepisse detegitur, ad instar publici criminis et lese magestatis accusatione proposita a gradu sacerdotii retrahatur. Nec hoc solum deinceps honore priuandum, sed perpetue quoque infamie dapnandum decernimus, ut facinus quod par eorum quorum iniqua est utrosque similis pena comitetur. C. Cum autem sacris canonibus accusationes omnium submoueantur qui legem sacri non asciscunt, eadem uero admittuntur qui legibus seculi non prohibentur. Verum hoc non infertur. Quando quidem enim clericorum sacris canonibus nuptias contrahere prohibentur et legibus imperatorum, non tamen consequenter omnium copulam legem admittunt, que coniunctione sacri canones non prohibent. Legibus hoc canones soli et decretis canonibus autem et acolitis uxorem ducere presbiteri, quamuis autem sacris canonibus submoueantur accusationes qui legem sacri non asciscunt, non tamen consequenter recipiuntur qui cuique principum legem admittunt. Sed sic causa huius operis munitum permissum est. Totiens legibus imperatorum in ecclesiasticis negotiis utendum est, quotiens sacris canonibus obuiare non inueniuntur. Vnde a specialiter sacris canonibus mulier ab accusatione lese magestatis et simonie ostenditur prohibita, a premissis regulis hec eam in accusatione admittenda probatur. Nec quisquam distinguendum, quia a aliorum non a sacerdotum accusatione, in hoc casu mulieres esse admittendas. Cum hoc generaliter legibus hoc prohibeatur uel permissum inueniatur, nec specialiter aliqua lege hoc prohibitum ostenditur, ei distinctio locum non habebit. Verum cum hoc contra generales regulas quedam crimina specialiter excepta sunt in quibus mulieri accusare permittitur, in quibus forma communis non mutatur. Patet ergo hac accusatio duplici infirmatur. Et quia forma communis criminis mutandum et quia deesse confitetur. Sed tamen cum eo dicit non oportet. Vnde in uulgari prouerbio sepe dicitur:

Rei professio ad uersus quemlibet admitti non debet.

Nemini potest quam de crimine magestatis deesse confesso. Sed tamen cum eo oportet, quem ei atque omnis rei professio periculosa est. Et admitti aduersus quemlibet non debet.

Q. IIII. C. Quarta uero questio ita deesse fatetur. Sed tamen cum eo dicitur non potest, si eam suam confessionem tempore dicat (coram iudice in consistorio). C. Quod uero die dominico nec episcopo nec presbitero causam aliquam uentilare liceat, in concilio cenensi? probatur in quo sic statutum est.

Ministri ecclesie die dominico nullas causas uentilare non debent.

Nullus episcoporum aut presbiterorum aut clericorum die dominico presumat causam cuiuscumque negotium audiat uentilare, nisi hoc tantum ut decreta statuta sollempnia peragant. Ceteris uero diebus conuenientibus personis illa que iusta sunt habeant licentiam iudicandi, excepto crimine. Item ex concilio apud erphurt sub presente rege enrico habito.

Sollempnibus diebus et legitimorum ieiuniorum placita secularia non agantur.

Placuit ut festis dominicis diebus et aliis precipuis festis seu in his diebus in quibus legitima ieiunia celebrantur, secundum canonicam institutionem minime fieri decernimus. In super et sancta synodo decreuit, ut nulla iudiciaria potestas licentiam habeat sua auctoritate christianos ad placitum bannire superioris diebus, id est vii. diebus ante natale domini usque in viii. epyphanie, et a lxx. usque in viii. pasce, et vii. ante natiuitatem sancti iohannis, quatenus ad cunctis ecclesie orationibus ac uacare ubi habetur facultas. Item adrianus papa. De

Nullus episcopus uel infra positus die dominico causas iudicare presumat.

Q. V. C. Purgationem uero negantium presertim ostendit. Stephanus scribit leontibrianensi episcopo:

Diaconus si de crimine conuinci non potest, apud episcopum in secreto se ipsum purificet.

De crimine sublato diaconi tui uiuissime fatebatur se immunem. Verumtamen suspitio habetur, et accusatores et donec reppererint et testes tales quales sacri canones sanciunt. Accito tecum certo episcoporum numero moueat accusatores. Vocet et in presbiteral dicendi a

ff. ad. l. iul. maiest. l. iiii.
ff. de tabul. exhib. l. ...
S. ii. Q. i. dige. prohibentur

C. Sed tamen diuinum ius et sacerdotem nulla recipitur. quod sacerdos neque esse

Publica iudicia que a quolibet de populo accusari ualent. ii petulat erariu. et c.

C. de episc. et c. Siqq.
S. vi. Q. i. Porro
S. i. Q. iii. Ex

C. Non ii deb. tractare causas tales. in quibus utroque potestas suspensionis ut excecationis. quales utrosque imperatores.

S. di. x. lege

C. sacri. l. ult.
S. vi. Q. i. Q.
S. iii. Q. xi. c. ii.

C. Confessio coram sacerdote ut iudice tantum et coram alius ut non iudice nemini nocet. coram iudice uel in consistorio facta nocet.

C. de episc. audien. episcopale.
In deco. di. iii. c. ii.

In xiii. q. vii. in his a quibus.

In de co. di. iii. c. i.
C. t. iii. t. de feriis.
Dies festos. dies maiestati altissime dedicatos. nullis uolumus uoluptatibus occupari. et c.
C. de feriis. cc. per iunctam.

I. xxii. Q. i. Omne

conf(essus) et fine(m) negauit, utrum licet eum canonice condempnare. Qui fuit sponte confessus uel legitimis testibus fuit conuictus, canonica feriatur sententia. Qui uero nec sponte confessus fuerit, nec accusatores et testes legitimi reperti fuerint, et mala fama crebrescit, non prius examine, si coram te et aliquibus reuerentissimis presbiteris et diaconibus filios tue ecclesie sacramento se purificet, et deinceps bonum testimonium cum ammonitione et precepto, et commone ecclesie tue filios, ne sacerdotem Domini infamare ullatenus presumant, timentes quia maledictus est Cham, qui patris uerenda detexit. Item Nicholaus Salomoni Constantiensi episcopo.

Non est spoliandus presbiter uel diaconus nisi sponte confessus aut legitime conuictus.

Presbiter aut diaconus quem asseris crimina nolle profiteri, sed uelle cum sacramento se defendere, tamen notum sit episcopo esse scelus ipsius perpetratum, nimirum propter aliquam penitentiam sacerdotali uel diaconali officio potuit; sed mirandum super: si confessus non fuit, quomodo notum possit esse episcopo scelus ab ipso perpetratum, non accusatore forte idoneo presente, et idoneos approbante. Unde si examinante episcopo eadem presbiter uel diaconus non fuit presentium approbatione presbiter uel diaconus forte conuictus, et non est scelus episcopo legitime manifestum, nisi sua sponte ipsum confiteatur. Quod si non fecit, interim non inuentus suo debet presbiterium uel diaconi officio priuari. Sola igitur spontanea confessio et canonicum uel quorumlibet testium decernentibus episcopis, et accusatore quod obiecerat comprobante, clericum priuat a proprio gradu. C. Quod uero confessio cruciatibus extorquenda sit non, Alexander papa testatur, scribens omnibus orthodoxis.

Q. VI.

Ministrorum confessio non sit extorta sed spontanea.

Si sacerdotibus uel auctoribus ecclesie quedam tamen scripta quasi per metum aut fraudem aut per uim extorta fuerint, uel ut se liberare possint quocumque ab eis scripta aut roborata fuerint, in generali nullum eis preiudicium uel nocumentum ualere censemus. Neque in ullam eos in infamiam uel calumpniam aut in suis sequestrationem bonis suis uel quaidem auctoritate et sanctis apostolis eorumque successoribus fieri permittimus. Confessio enim in talibus non compulsa sed spontanea fieri debet. Omnis enim confessio que fit ex necessitate fides non est. Confessio ergo in talibus non debet extorqueri, sed sponte proferri. Pessimum enim est de suspicione aut extorta confessione quemquam iudicare. Cum magis inspector cordium sit Deus, qui

operis. Non prius autem diuino conspectu depnari examine, que dominus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc seculo iudicata essent, locum diuina iudicia non haberent. Item. Omnes et hi prelati ad sanctam sedem qui prouocauerit, et non solum sacerdotali, sed omni christiano nomine inimicum, id est qui nulla episcopos uel sacerdotes aut metu compellunt aut extorquent, aut fraude deceperint, aliquid confessionis fuerint in alteram partem quam debeant litteras scribere, aut propria non requisitione canonum, aut quod decretum est, aut alicui erroris secte scripturas facere, et propriis manibus roborare, et coram populis recitare atque confiteri. Alios dicunt carceribus et ergastulis retrudi, uel saltim his terreri, nisi dominis sacerdotes suis faueant uoluptatibus. Item. Confessio uero in talibus non compulsa, sed spontanea fieri debet, ipso testante qui ait: Ex corde procedunt homicidia etc. et que sequuntur ab hoc penitentia. Nec tamen sine attendenda que fuerit quando aut quo fiant. Amplius enim respiciendus est animi cogitatio et spontanee uoluntates quam actus, qui per necessitatem aut simplicitatem fiunt. Item Nicholaus papa episcopis Gallie.

Auctoritas apostolica illicita deducit in irritum iuramenta.

Auctoritatem uenerabilium predecessorum nostrorum secuti, et nominatim beatissimi pape et martiris Alexandri a beato Petro quinti, ab omnibus iuramentis et cuiuscumque modi obligationibus, quibus illi se coacti impiorum uiolentia obligauerant, absoluimus, et ne ulla sumantur uetamus tam prefatum archiepiscopum tunc se, quam ei positum, et omnes qui tunc temporis coacti se illi quoquo modo obligauerunt. Nec ullam eos pro infamiam uel calumpniam aut suis bonis sequestrationem a quaquam auctoritate decretorum et sanctis apostolis et nostris predecessoribus fieri permittimus. Sic Stephanus V dicit: Dissolue colligationes impietatis etc. Quoniam et prefato sermone si uel ipse tui essent si ecce illi atque defensoribus hinc mandamus, uel spiritali et materiali gladio tandiu maliguis illos eorumque fautores insequimini, donec cum integritate presentes uel quecumque res ecclesiastice hi facto uel quocumque pacto distracte seu direpte reuocentur. C. Fidelitas iuramento romano pontifici nullo absolui cum aliquas dignitatibus deposuit. Unde Gelasius Anastasio imperatori. Pontificalis auctoritas a iuramento fidelitatis [illegible] nullos absoluit.

C. xx. ii. q. i. Ob[illegible]
C. xxiii. q. iiii. Forte
S. ii. q. v. Ob. et c.
S. vi. q. ii. c. ii. c. iii. et c.
S. ii. q. i. Si pec cauit
S. ii. q. v. Si legi tum. Ob.
C. Ubi sque uim[illegible] Sidon[illegible]
Nam inuita cum infamat [illegible] nec ad obprium coac te uoluntatis tra hit. q. illicita [illegible] tio necessitatis ex torsit. ut C. xxii. q. iiii. Inter cetera.
S. ii. q. v. Consulu
S. v. q. v. et c. Illi
S. vi. q. i. Si om
C. xxii. q. iiii. Inter cetera
C. xxii. q. v. De

Alius item romanus pontifex Zacharias scilicet regem francorum non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo quod tante potestati erat inutilis a regno deposuit, et pipinum karoli imperatoris patrem in eius loco substituit, omnesque francigenas a iuramento fidelitatis absoluit. Quod etiam ex frequenti auctoritate agit sancta ecclesia cum milites absoluit a uinculo iuramenti, quod factum est his episcopis qui apostolica auctoritate a pontificali gradu deponuntur. Item Gregorius VII. romane sinodi presidens dixit. Excommunicatis uinculo fidelitatis non tenentur obnoxii.

Nos sanctorum predecessorum statuta tenentes eos qui excommunicatis fidelitate aut sacramento constricti sunt, apostolica auctoritate a sacramento absoluimus, et ne sibi fidelitatem obseruent omnibus modis prohibemus, quousque ipsi ad satisfactionem ueniant. Item urbanus secundus episcopo uapicensi. Domino quamdiu rebelli erit fidelitatem excommunicanti nullus seruare cogitur.

Iuratos milites ugoni comiti ne ipsi quamdiu excommunicatus est seruiant prohibeto. Qui si sacramenta pretenderint, moneantur oportere magis deo seruire quam hominibus. Fidelitatem enim quam christiano principi iurarunt, deo eiusque sanctis aduersanti et eorum precepta calcanti, nulla cohibentur auctoritate persoluere.

Q. VII.

C. Absque uero synodali audientia sacerdotem dampnari in spalensi concilio cui ysidorus interfuit sic prohibetur: Sine concilii examine presbiter uel diaconus non deiciatur.

Sexta actione comperimus flagitantibus [...]tur: cordubensis ecclesie presbiterum iniuste olim a pontifice suo deiectum, et innocentem ex illo condempnatum, quem rursus ordini suo restitutum esse in decreto aduersus presumptionem uero decreuimus. Ut iuxta sanctorum patrum synodalem sententiam nullus uestrum sine concilii examine quemlibet presbiterum uel diaconum deiciendum putet. Nam multi sunt qui indiscussos potestate tirannica non auctoritate canonica dampnant. Et sicut nonnullos gratia fauoris sublimant, ita quosdam odio inuidiaque humiliant, et leui opinionis aura condempnant, quorum crimen non approbant. Episcopus enim sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest, solus autem auferre non potest. Si enim hii qui in seculo admissi sunt honore liberati a ceptis iniuriarum nexu non reuoluuntur, nisi prius apud presides tribunali foro fuerint accusati, quanto magis hii qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur, pro peccato non uno dampnante nec uno iudicante, poterunt honoris sui priuilegio exui? Sed presentiam synodali iudicio quod omnino decreuit precepto oportet diffiniri. Item Gregorius Iohanni episcopo panormitano. Clericorum causas episcopus cum senioribus ecclesie audiat.

Si quid uero de quoquam clerico ad aures tuas peruenerit, quod te iuste possit offendere, facile non credas, nec te ad uindictam res accendat incognita, sed presentibus ecclesie tue senioribus diligenter est perscrutanda ueritas, et tunc si qualitas rei poposcerit, canonica districtio culpam feriat delinquentis. Item ex concilio cartaginensi I. A quot episcopis presbiteri uel diaconi cause audiendi.

Si quis tumidus uel contumeliosus presbiter uel diaconus extiterit in maiorem natu, uel aliquam causam habuerit, a tribus uicinis episcopis si diaconus est qui arguitur; si presbiter est, a VI.; si episcopus, a XII. consacerdotibus audiatur. Vincentius episcopus dixit: Communio debet contumacia et superbia in omnibus frangi. Causa uero per personas ab his statuto numero audiatur.

Item ex concilio cartaginensi II. De eodem. C. Felix episcopus selensitanus dixit: Etiam hoc addicio, secundum statuta ueterum conciliorum, ut si quis episcopus quod non optamus fieri reatum aliquod incurrerit, et si fuerit nimia necessitas non posse plurimos congregare episcopos, ne in crimine remaneat, a XII. episcopis audiatur, et a VI. presbiteris, et a tribus diaconus cum proprio suo episcopo. Item ex concilio cartaginensi III. De eodem.

Si autem presbiteri uel diaconi fuerint accusati, adiuncto sibi ex uicinis locis proprius episcopus legitimo numero collegarum, quos ab eodem accusati petierint, id est una secum in presbiteri nomine VI., in diaconi tribus, ipsorum causas discutiant, eadem dierum et dilationum et accusationum et remotionum et discussionum causarum inter accusatores et eos qui accusantur forma seruata. Reliquorum uero clericorum causas etiam solus episcopus loci agnoscat et finiat.

G. Solus autem ad exclusionem aliorum episcoporum, non suorum clericorum dicitur, sine quorum presentia eius sententia irrita erit. Unde in cartaginensi IIII. Absque clericorum presentia episcopus nullius causam audiat.

Episcopus nullius causam audiat absque presentia suorum clericorum, alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi presentia clericorum firmetur. Item ex concilio spalensi II. Nisi in sinodo canonice uocati sacerdotes dampnari non possunt.

Episcopus sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest, solus auferre non potest. Si enim hii qui in seculo admissi sunt honore liberati a ceptis in futurum iugum non reuoluuntur, nisi prius.

J. xx. c. q. v. Nulli.
S. iii. c. q. iii. Quos.
S. pa. i. di. L. Studerat.
S. c. iii. q. vi. Eleu. Quamuis.
S. p. i. di. xxi. Submittimur.

a pretores ac presides tribunali foro fuerint accusati. quanto magis hii qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur. Qui profecto nec ab uno dampnari. nec uno iudicante poterunt honoris sui priuilegiis exui. sed presentati sinodali iudicio. quod canon decreuit percipiunt diffiniri.

C. De ultima uero questione sic statutum est in neocesariensi. Presbiter qui confitetur se ante ordinationem corporaliter lapsum postea non offerat.

Q. VIII. Qui admisit corporale peccatum et post ea presbiter ordinatur. si confessus fuerit quod ante ordinationem suam peccauerit non quidem offerat. maneat autem in aliis officiis propter eius studiu utilitatem. Cetera uero peccata dixerunt plurimi et ordinatione purgari. Quod si de his non fuerit confessus nec aliquibus p manifeste conuinci. huic ipsi de se potestas est committenda. Similiter et diaconus si in eodem culpe genere fuerit inuolutus. sese a ministerio cohibebit. Item ex concilio ilerdensi. Deseruientes altario si carnis fragilitate deliquerint episcopi arbitrio subiacebunt.

Hi qui altario deseruiunt si subito in flebili carnis fragilitate corruerint. et domino respiciente digne penituerint. ita ut mortificato corpore cordis contriti sacrificium deo offerant. maneant in potestate pontificis: uel ueraciter afflictos non diu suspendat. uel desidiosos prolixiori tempore ab ecclesie corpore segregaret. ita tamen ut sic officiorum suorum loca recuperent. ne possint ad altiora officia ulterius promoueri. Quod si iterato uelud canes ad uomitum reuersi fuerint non solum dignitate officii careant. sed etiam sanctam communionem nisi in exitu non percipiant. Item ex concilio tol. viii. Ex ministris ecclesie

Cum in libertate genitis in futurum eadem deuocentur.

sed innocentiam ordinis sacri corrupta hactenus emanauit sententie patrum et nulla temporum formam quiuit correctio morum usque adeo sententiam iudicantium pertraxit. commissa facinora ut non tam feret ultio in actoribus scelerum uerum et in progenie dampnatorum. Ideoque quilibet ab episcopo usque ad subdiaconum deinceps uel ex ancille uel ex ingenue detestando conubio in honore constituti filios procreauerint. illi quidem ex quibus geniti probabuntur canonica censura dampnentur. Proles autem alienata pollutione nata non solum hereditate numquam accipiet sed et in seruitutem eius ecclesie de cuius sacerdotis uel ignominia ministri nati sunt iure perhenni manebunt. Item ex concilio martini pape. Qui confitetur se ante ordinationem peccasse non sacrificet. conuictus autem deponatur.

Siquis presbiter ante ordinationem peccauit. non offerat. si tamen pro religione nomen presbiteri portet. Si autem non ipse confessus fuerit. sed ab alio publice conuictus. nec hic ipsum habeat nomen presbiteri portet. Similiter et diaconibus obseruandum est. ubi si ipsi confessi fuerint. ordinem subdiaconi accipiant. Item michael consultationibus bulgarorum. De manu sacerdotis qui a be[...]

Sciscitantibus uobis tolli iste licere sacramenta sumere si a sacerdote qui fuit comprehensus in adulterio. siue de hoc fama sola respersus est. debeatis communione suscipere necne. Respondemus. Non per aliquis quantumcumque pollutus sit. sacramenta diuina polluere. que purgatoria cunctarum contagionum existunt. Quia radius solis per cloacas et latrinas transiens nil possit inde contrahere. Ideo a deo usque quisque eorum iudicio reprobetur. eo non percipienda est. Quamuis malus administrando se tamen illedit. Et cereum fax accensa sibi quidem detrimentum patitur. aliis uero lumen in tenebris administrat. et unde aliis commodum exhibet. inde dispendium patitur. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepide christi misteria. quoniam omnia in fide christi purgantur. Fides enim est que mundat. Et quamuis dampnandus sit accipiendus sit. dicente beato Ieronimo. ac deinde accedit ad baptisma est perfectum. Et in omni sacerdote christi corpus est perfectum. Qui rursus sacerdotes commendans ait. Per quam audias ne iudicaueris quam. atque ante probationem accusationis illate neminem a tua communione suspendas. quia non statim qui accusatur reus est. sed qui conuincitur criminosus.

N. xvi. capitulum de monachis agitur.

Quaeritur an liceat eis officia celebrare. penitentiam dare. et baptizare. et decimas accipere. uel si constat de quibus simpliciter monachi ecclesiasticis officiis non aggregati ecclesias quibus pascuntur. decimas debitas persoluere. minimi debitum altari deferre eorum sententie subiacere. deinde procedit utrum possit in immunitate habitare omnis auctoritatis testamentum seu legitime. sed et audite nouorum per collationem et sordidorum munerum. Quod post electionem et episcopi ordinationem ecclesiasticis seu aggregati officiis ordinant in parrochia

ub9 ecclīis nūc abbates tpālia acceperūt.
quibus spiritualia ministrant. n̄ n̄ sacerdo
tibus suis decimas soluere. adminimum ad
altare deferre coguntur. De his etiam qui
intra monasterii claustra consistunt.
quibus populus ad regendum non committitur.
Ibidem similiter ostenditur quod spāli ostndit
priuilegio de prediis que ad usum proprium collīit
decimas abbatis nulli permittatur exigere.
de prediis autem que familiares colunt. Ibi de
cime persoluantur. ubi eorum infantes
baptizantur et ubi per totum annum cotidie
missas audiunt. Ibidem etiam ostenditur quod ppa
duos episcopatus in unum prohibetur redigere. et unum
in duobus diuidere. et episcopos ad obedien
tiam quam debent archiepiscopis et aliis ditione
potestatis eorum. uel temporaliter uel in perpetuum exi
gere uel eximere. Ibidem etiam ostenditur quod plures bap
tismales ecclesie in una diocesi esse non possunt.
Argumentum etiam in ea de his qui oblationes ecclesie et
decimas preter conscientiam episcopi aliis quam
baptismalibus ecclesiis soluunt. et contra
dispositionem episcopi pro suo libitu tribuunt.
Ibidem etiam ostenditur quod pari pena sunt puniendi qui
res ecclesie inuadunt et qui in rebus episcoporum si
mili crudelitate grassantur et quod nulli episcopi de
suarum diocesi nichil debent auferre nec
possessiones ecclesie aliquo modo alienare. et quam
graue sit apud dominum decimas et oblationes ac
primitia sacerdotibus non soluere. et quod episcopis consen
tientibus monachis quamuis claustri mori
tur. non tamen quilibet fratrum pauperibus quibus quarta pars
decimationum debetur decime licite tribuantur.
Ibidem etiam ostenditur quod si decimarum et oblationum secula
ribus peruenire non potest ad hoc tamen sic episcopo loci illius
consentiente in usum fieri monachorum et suorum
dici omnia eius perpetua firmitate constabit. Argumentum etiam in ea
de perpetuo quod a monachis possidentur. quod preter eorum in
stitutionem a sacerdotibus sint gubernande. Et
quod eorum consensu sacerdotibus ab episcopo sint committende ut
tamen de populo quod cura episcopo rationem reddant. pro
rebus autem monasterii pertinentibus abbati debitam sub
iectionem exhibeant. et quod episcoporum debent subesse
regimini ecclesie que cum monachorum in singulis
parrochiis sunt. Argumentum etiam contra episcopis qui alterius
ciuitatis in territorio edificant ecclesias. ad quos perti
neat ius ordinationis et consecrationis earum. Ibidem
etiam ostenditur quod nulla prescriptione temporis omnia iura ecclesiarum tollantur.

et quod in longi temporis prescriptionibus locum non habeant.
In quibus etiam rebus nulla prescriptio locum habere possit
que etiam in prescriptione sunt introducte odio
petentis et fauore possidentis. que solo odio
petentis hoc dico petentis quod exceptionem tantum pa
riant quia etiam actionem non solum ad usus sed etiam ad uersus creditorem
et aliis uerum dominum. quoniam etiam prescriptiones interrumpantur
uel per naturalem detemptionem. uel per litis contestationem. et quoniam inpuberis contestatio fieri debeat.
uel quod remedium detur ei cuius res prescribitur ad pre
scriptionem interrumpendam salua tamen contestatione
non potest quod etiam anni sunt necessarii ad prescripti
onem implendam sicut non interrupta fuerit uel si
ab eo qui sciebat cepit. ad alium quoniam possessio per
uenerit. an tempus prime possessionis continuetur
cum tempore sequentis. Ibidem etiam ostenditur quod prescriptio reli
gioso loco competat. uidelicet quod abbates et mona
chi tricennales possessiones habent non possunt. sed tamen .xl.
annorum prescriptione defendantur. Argumentum etiam contra decep
latus qui ea que ecclesie debita putant per ammissis
iudicis sua auctoritate inuadunt et usur
pant. utrum eorum maleficia imputentur ecclesie
uel cadat actio et incidat in questionem aliam. Si
quis ita tamen uel an delicta eorum in dampnum ecclesie
conuertantur non possunt. Ibidem etiam ostenditur quod laici sua non episcoporum
auctoritate decimas uel ecclesias possidere possunt.
et quod episcopi suum beneficium suo presbitero ecclesie uel decimam
laicis dederit domum orationis negotiationis
et speluncam latronum faciunt. Et quod laici non solum
de aliis sed etiam de negotiatione et de paupertate
sua debent decimas dare. Et quod .x. mensem nisi
redimunt a presbiteris qui aliter eas dare uoluerint.
In ea quoque decretis quod omnes in episcopi potestate con
sistunt. nec archidiacono nec archipresbitero siue
preposito suo decano aliarum curam uel presbiteri ecclesie
sine iudicio et consensu episcopi alicui tribuere licet.
Argumentum etiam in ea de his qui episcopatum uel abbatiam uel aliquibus
ecclesie inuestituram de manu laicorum acci
piunt qui partem inuestientem uidelicet et recipi
entem excommunicandi iubentur. Ibidem etiam percipitur ut nullus
suscipiat habitum monachi hac spe ut promis
sionem ducatur uel abbas fiat. Nullus etiam presbiter duas
ecclesias habeat. Nullus episcopus in rebus diuinis yco
nomos non de episcopo clero constituat et ut a sacrilegus
uideretur. Si quis principum aliorum laicorum
dispositionem seu donationem rerum uel possessionum ec
clesiasticarum sibi uendicauerit. Ibidem etiam ostenditur de fratri
datoribus ecclesiarum qui et patronum uocantur a cura

patrimandi et sollicitudine prouehendi. quam debent ecclesiis quo iuris in eis habent. Item. Ibidem. c. ix. Quoniam episcopis consentientibus licet monachis decimas et ecclesias a laicis suscipere, et quoniam neminem licet monasterium in proprium ius habere, si alicui in monasterio cedere. Ibidem c. ix. Quoniam ergo debent eligere abbatem post mortem abbatis sui, eo uiuente si ipse discesserit uel peccauerit, et quoniam episcopus non debet abbatem uiolenter retinere in loco suo nec aliquem ordinare ibidem preter ipsos abbas defunctus preter quod fratrum uoluntate fratrum.

MONACHUS ABBAS parrochitanam ecclesiam habebat, in qua instituit ibi monachum ut officium celebraret populo. Possedit eam per .xl. annos sine aliqua interpellatione. Tandem querela aduersus abbatem mouetur a clericis baptismalis ecclesie, in cuius diocesi parrochitana ecclesia illa consistebat.

Hic primum queritur, utrum monachis liceat officia populis celebrare, penitentiam dare et baptizare.

Secundo, si contingit eos capellam habere episcopali beneficio, an abbatis sint instituende an archiepiscopis.

Tertio, an iura ecclesiarum prescriptione tollantur.

Quarto, si ecclesia aduersus ecclesiam prescribat, an et monasterium aduersus ecclesiam prescribere possit. Quinto, si capellam in suo territorio edificatam uice territorium sibi uindicare ualeat. Sexto, si archipresbiter uel episcopus sua auctoritate non iudiciaria sententia capellam illam intercepit, an cadat actione, uel ecclesia cui prefuit non ultra habeat ius repetendi, quia suus pastor illicite usurpauit.

Septimo queritur, si laici capellam illam tenebant, uel quibus data monris erat, et in manibus abbatis eam refutauerunt et ordinandam eam tradiderunt, an consensu episcopi et clericorum abbas possit eam tenere.

Q. I.

Quod monachi officia populis celebrare non possint multis auctoritatibus probatur. Quorum prima est illa sancte in Cenomanensi synodi quadam. **Monachorum conuersatio ab omnibus debet esse discreta.**

Placuit omnibus residentibus in sancta synodo, ut monachorum conuersatio et uita secundum ethimologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus enim grece, latine singularis. Unde monachum per omnia singulariter agere oportet. Quamobrem firmiter et insolubiliter omnes precipimus, ut aliquis monachus penitentiam nemini tribuat, infirmum non uisitet, mortuum non sepeliat, nisi monachum in monasterio secum commorantem, uel si fortuitu quemquam aduenientium fratrum ibi mori contigerit. Item Gregorius Iohanni Rauennati archiepiscopo. **Monasterii districtionem et ecclesiasticum ministerium quilibet simul tenere non potest.**

Nemo potest et ecclesiasticis obsequiis deseruire et in monachica regula ordinate persistere, ut ipse districtionem monasterii teneat, qui cotidie in ministerio ecclesiastico cogitur permanere. Item Innocentius. **Monachi qui ad clericatum promouentur a proposito discedere**

De monachis qui diu morantes **non debent**. in monasteriis si postea ad clericatus ordines peruenerint, statuimus non debere eos a priori proposito discedere. C. Sicut Innocentius diffinit a suo proposito eis discedere non licet, et sicut Gregorius testatur, in monastica regula deuote persistere et ecclesiasticis obsequiis simul deseruire non possunt. Patet ergo parrochitanis ecclesiis monachi preficiendi non esse. Item Ieronimus ad Riparium et Desiderium. **Monachus non habet**

Monachus non doctoris **docentis sed plangentis officium.** S. vii. q. i. hinc nequaquam. sed plangentis habet officium, qui se uel mundum lugeat, et domini pauidus prestoletur aduentum.

Item ad Paulinum. **In perpetuam frequentia monachi esse non debent.** j. de con. di. v. Nunquam

Si cupis esse quod diceris monachus, id est solus, quid facis in urbibus, que utique non sunt solorum habitacula, sed multorum? Et infra. Habeto simplicitatem columbe, ne cuiquam machineris dolos, et serpentis astutiam, ne aliorum supplanteris insidiis. Non multum distat in uitio, uel decipere posse uel decipi [aut fidi] christianum. Quem senseris tibi aut semper aut crebro de nummis loquentem, excepta elemosina que indifferenter omnibus patet, institorem potius habeto quam monachum. Preter uictum et uestitum et manifestas necessitates nichil cuiquam tribuas, ne filiorum panem canes comedant. Item ad Heliodorum episcopum. **Monachus pascitur, clericus pascit.**

Alia causa est monachi, alia clerici. Clerici oues pascunt, ego pascor. Illi de altari uiuunt, michi quasi infructuose arbori securis ponitur ad radicem, si munus ad altare non defero. Michi ante presbiterum sedere non licet. Illi si peccauero licet me tradere satane in interitum carnis ut spiritus sit saluus in die domini Ihesu Christi.

Secundum antiquos qui in domibus sunt morabantur decimas et oblationes clericis dabant, ut adhuc debent dare ex laboribus suorum rusticorum, ut supra ex aprio.

ad rusticum. Non licet aliquid monachis
Ecclesia habet senatum. agere sine presbiterorum consilio.
cetum presbiterorum. sine quorum consilio, multo magis
monachis agere licet. Roboam filius Salo
monis. ideo perdidit regnum. quia audi
re noluit presbiteros suos. Senatum quoque romani
habebant. quorum consilio cuncta age
bant. et nos habeamus senatum nostrum cetum
presbiterorum. Item eugenius papa. Secundum ethimolo
giam nominis solitariam uitam monachus ducat.

infra xviii. Q. ii. C. Placuit (?)

Placuit communi nostro consilio ut nullus
monachorum pro lucro terreno de monasterio exi
re nefandissimo ausu presumat. neque
penitentiam dare. neque filium de baptismo
accipere. neque baptizare. neque infirmum
uisitare. neque mortuum sepelire. neque
ad ecclesiam secularem transire. neque qualibus
cumque negotiis sese implicare. Sit clau
stro suo contentus. quia sicut piscis sine
aqua caret uita. ita sine monasterio mona
chus. Sedeat itaque solitarius et taceat. quia mundo
mortuus est. deo autem uiuit. Agnoscat nomen suum.
Monos enim grece. latine unus. achos grece. latine tristis. unde dicitur
monachus. id est unus tristis. sedeat ergo tristis. et officio suo
uacet. Item paschalis II. uictori bononiensi episcopo.
Absque episcoporum consensu episcopalia iura monachi non u
surpent.
Peruenit ad nos fama uulgante mirantibus.
quod quidam monachi et abbates in parrochia
uestra. contra sanctorum patrum decreta. episcopalia iura. et offi
cia. sibi arrogant uindicare. uidelicet peniten
tiam. remissionem peccatorum. reconciliationem.
decimas. et ecclesias. cum absque propria episcoporum licentia. uel
apostolice sedis auctoritate. hec nullatenus presumere
debeant. Sicut in calcedonensi concilio a sanctis patribus decretum (?)
cautum est. et sub anathematis uinculo
monachis omnibus prohibitum. Mandamus
itaque dilectioni tue ut eos conuenias. et ne ta
lia deinceps presumant. omnino prohibeas. Item calixtus.

infra xviii. Q. ii. C. Luminoso

Interdicimus abbatibus et monachis. Decreto.
publicas penitentias dare. infirmos uisitare.
et unctiones facere. et missas publicas cantare. crisma
oleum. ecclesiarum consecrationem. Ordinationes cleri
corum ab episcopis accipiant. in quorum parro
chiis manent. Item alexander II. Monachi intra
claustrum morantes clericorum officia non admi
nistrent.
Iuxta calcedonensis concilii tenorem optamus.
monachis quamuis religiosis. ad normam sancti Benedicti.
intra claustrum monasterii precipimus. uicos. castella.
ciuitates peragrare prohibemus. A populorum predicatio
ne omnino cessare censemus. nisi forte quis
de plebe animarum salute sollicitus. uel eorum habi
tum assumat. eos intra claustrum suum recipere (?)
uoluerit. Item ex concilio calcedonensi. Monachi qui sunt
in ciuitatibus episcopo debent esse subiecti.

Qui uere et pure solitariam eligunt uitam. digni sunt
conuenienti honore. Eos uero qui per singulas
ciuitates seu possessiones in monasteriis sunt. pla
cuit nobis episcopo esse subiectos. et quieti operam dare.
atque obseruare ieiunia. et orationes in quibus
locis semet deo se deuouerint permanentes:
et neque communicare ecclesiasticis neque secularibus aliquibus
attrectare actionibus. relinquentes propria monasteria.
nisi forte iubeantur propter urgentes neces
sitates ab ipsius ciuitatis episcopo. et neminem suorum
suscipi in monasterium. ut sit cum eis monachus. nisi
cum domini proprii licentia. Preuaricatorem uero hoc decre
tum uis (?) extra communionem esse. ne nomen domini blasfemetur.
Conuenit uero ciuitatis episcopo curam et sollicitudinem necessariam
monasteriis exhibere. ¶ His ita respondetur. Auctoritas illa mi
lenensis (?) synodi que prohibet monachos de monasteriis exire:
et capellas sepulturas mortuorum celebre (?) confluere ui
delicet more clericorum. ad quas uis libet celebrandas. Ceterum
si apud monasterium aliquis semetipsum tumu
lari uoluerit non est prohibendus. Unde gregorius scribit iohanni
episcopo de urbe ueteri. Misse celebrari mortui
que sepeliri in monasterio non prohibeantur.
Agapitus abbas
monasterii sancti georgii insinuauit nobis. prima se
uiam (?) fraternitate quamquam a fratre (?) quidem in eodem mona
sterio missas prohibitas celebrari. mortuos etiam
dicat sepeliri. Atque in huiusmodi uidetur tam
superiori et sepeliri ibidem mortuos et missas cele
brari nulla ulterius habita contradictione permit
tas. Item carolitano episcopo uenusino. Non sunt pie uo
luntates defunctorum cassande.
Ammonemus te uolumus
ne pie uoluntates defunctorum tua quod absit
remissione cassentur. Item gelasius. testatoris
arbitrium seruari oportet.
Considerato ecclesiastice
utilitatis hoc postulat. ex iusta dispen
satione testatoris seruandum arbitrium. Item
ex concilio tiburiensi. Ubicumque facultas rerum et
opportunitas temporum suppetit. et cetera. Sicut in eodem
capitulo superius legitur in causa eorum qui de dioce
si ad diocesim transferuntur. Ecce ex his
auctoritatibus patrum. quod siquis apud mona
sterium sepulturam sibi eligere uoluerit. libere a
monachis potest sepeliri. Unde quod collig
illa prohibitione in cenensi (?) synodo pro impro
bitate clericorum uagantium facta esse. Unde Ical

aliquis

supra di. liiii. C. i. ii.
infra xviii. Q. ii. C. Mo
nasteriis omnibus

supra e. Q. e. Ubicumque

cedonensi dicitur. **Monachi qui sine licentia episcopi vagantur ad propria loca redire cogantur.**

Quidam monachi in habitu habentes sine iniunctione aliqua a proprio episcopo, interdum vero et illi qui ab eo fuerant excommunicati, veniunt in civitatem Constantinopolitanam, et in ea perturbationes ingerunt ecclesiastici status, et insuper quorundam domos corrumpunt. Statuit ergo hec sancta synodus hos primum commoneri ut exeant de regia civitate. Demum eos invitos deici, ac per defensorem compelli ut ad loca sua pervenirent. Item Pelagius papa Paulino solanti(?).

Monachi circumvagantes per defensorem sunt compellendi.

Probinum sane(?) et Iulianum atque Probianum ut alios pseudomonachos Iohanni defensori precipimus ut eos debeat detinere, quatenus si quam desiderant sue conversationis rationem cognoscere, an eos sui in formam debeat exhiberi. Certe si sola obstinatione ab ecclesiastico corpore sint scissi, in recta(?) sic perfecti(?) in insula vel exulentur, predicto defensori duximus iniungendum. Item Leo papa. **Nullus monachus preter sacerdotes domini audeat predicare.**

Adicientes illud quia nobis propter improbitatem quorundam monachorum, qui ubi(?) religionis iure mandatis perturbatio oritur(?), hispaliter(?) statuentes ut preter domini sacerdotes nullus audeat predicare, seu monachus sive laicus ille sit, qui cuiuslibet scientie nomine glorietur.

Ecce in hoc capitulo interdictum est expressim et generali constitutione evacuatum. Quod vero penitentiam dare prohibetur: inde est quia nulli sacerdotum licet parrochianum alterius ligare vel solvere. Monachi autem et si in dedicatione sui presbiteratus sicut et ceteri sacerdotes predicandi, baptizandi, penitentiam dandi, peccata remittendi, beneficiis ecclesiasticis perfruendi potestatem accipiant, ut amplius et perfectius agant ea que sacerdotalis officii esse sanctorum patrum constitutionibus comprobantur, tamen executionem sue potestatis non habent, nisi a populo fuerint electi et ab episcopo cum consensu abbatis ordinati. Ecclesiasticas vero atque seculares actiones attractare prohibentur, unde firmatur(?) super pastoraciam(?) nisi ab episcopo commoniti fuerint, nisi secularibus causis occupentur, sed resideant cogitare divinarum litterarum(?). Unde Pelagius scribit Antonino(?)

Omne patricie(?) et dece. **Monachus defensor fieri non debet.**

De pristinum portitorem quod defensor factus non est, nulla vobis animi molestia sit, quia satis valide amarissimum habeo de isto posito(?) ad illud officium homines deduci in quo nullo modo quam monachi commissa sua valeant adimpleri. Omnino da enim est illius habitus et istius officii diversitas. Illic enim quies, oratio, labor manuum. Hic causarum cognitio, conventiones, actus, publica litigia. Et quecumque ecclesiastica instituta vel supplicantium necessitas poscit. Faciat autem deus ut tales sint qui vel a nobis isto habitu nutriuntur vel in monasteriis esse(?), vel provecta etate comprobata vita non aliena(?) religiosorum officia ad sacerdotium valeant promoveri. C. Gelasius in hoc in tractatu(?) de promotionibus clericorum invenitur in capitulo: Monachus novitius esse permittitur vel ex dispensatione defensor fieri. Quod vero sacerdotalium officiorum potestatem habeant, testatur Ambrosius(?) dicens. **Clericorum officia celebrare monachi presbiteri non prohibeantur.**

Doctos ac probatos monachos presbiterii honore dedicatos predicare, baptizare, penitentiam dare, debita animis laxare, decimarum, primitiarum, oblationum vivorum et mortuorum portione iusta perfrui decernimus(?), moderata dispensatione committimus, ut iuxta apostolum de altario consumunt viventes, qui obsequium domini et plebis panem et vinum immaculata benedictione transformant in corpus et sanguinem domini. i. x. Item Innocentius papa. **Beneficiis ecclesiasticis monachus presbiter libere utatur.**

Si monachus ad clericatum pervenerit, beneficia ecclesie plenarie et ammone(?) et decime donentur absque ulla immoratione et dilatione, ut quantocius possit iuxta possibilitatem quam necessitas exigit in opera ecclesiastica et reparationem restaurande ecclesie adiutorium faciat. Item Gregorius. **De eodem.**

Mandamus apostolice auctoritatis decernimus ut monachis presbiteri honore dedicatis cum ligandi solvendi potestate decimarum, primitiarum, oblationum, donationum que fiunt pro vivis et defunctis iusto canone a suis perfruantur(?) ad maximam(?) utilitatem, merito perfectionis sue(?) non minus quam ceteri sacerdotes laudabiliter undique.

Item. **Clericorum officia monachi presbiteri libere amministrent.**

Ex auctoritate decreti quod apostolico moderamine et pietatis officio a nobis constituti, sacerdotibus monachis apostolorum figuram tenentibus liceat predicare, baptizare, communionem dare, pro peccatoribus orare, penitentiam imponere, atque peccata solvere. Item ex decreto Bonifatii papae. **Monachi presbiterii honore decorati potestatem habent ligandi et sol[vendi].**

S. ii. di. vii. Placuit

S. vi. di. i. Lect

Sunt nonnulli dogmate nullo fulti, audacissime quidem, zelo magis amaritudinis quam dilectionis inflammati, asserentes monachos, qui mundo mortui sunt et Deo vivunt, sacerdotalis officii potentia indignos, neque penitentiam neque christianitatem largiri, neque absolvere posse per sacerdotalis officii divinitus iniunctam potestatem; sed omnino labuntur. Neque enim beatus Benedictus monachorum preceptor almificus huius rei aliquo modo fuit interdictor, sed eos secularium negotiorum edixit expertes fore tantummodo. Quod quidem apostolicis documentis et omnium sanctorum patrum institutis non solum monachis, sed etiam canonicis magnopere imperatur. Nemo enim militans Deo implicat se negotiis secularibus. Tantorum ergo patrum institutis et exemplis, quibus periculosissimum est refragari, credimus a sacerdotibus monachis ligandi solvendique officium Deo operante digne administrari, si eos contigerit digne ad hoc ministerium sublimari. Testantur ergo monachi professionis presbiteros sacerdotalis potentie arcem officio ordinis perceptam, vel ab his nomen auspicibus receperunt in posterum, quia quanto quisque est celsior, tanto et ut esset potentior.

His omnibus auctoritatibus perspicue monstratur, monachos per se penitentiam dare, baptizare, et cetera sacerdotalia officia licite administrare, quia vel propter electionem episcoporum institutione et abbatis consensu potestatem suam exequantur. Ieronimi, Gelasii et Gregorii auctoritate probatur. Item Ieronimus ad Rusticum monachum. Digne in monasterio vivunt ad clericatum per electionem.

i de cons. di. v. Nunquam

Sic vive in monasterio, ut clericus esse merearis. Multo tempore disce quod postmodum doceas, et inter bonos semper sectare meliores, ores, quod si propter episcopum te in clericum elegerit, age ea que clericis. Item Ieronimus. In ordine clericatus promoti monachi possessores sint.

Si clericatus te titillat desiderium, discas quod postea possis docere, et rationabilem hostiam offeras Deo, ne miles antequam tiro, ne prius magister sis quam discipulus. Non est humilitatis mee neque mensure iudicare de ceteris et de ministris ecclesiarum sinistrum quippiam dicere. Habent illi ordinem suum et gradum. Quem si tenueris, quomodo tibi in eo vivendum sit, editus ad Nepotianum liber docere te poterit. Nunc monachi cunabula moresque discutimus, et eius monachi qui liberalibus studiis eruditus in adolescentia iugum Christi collo suo imposuit. Primumque tractandum est utrum solus an cum aliis in monasterio vivere debeat. Mihi placet ut habeas sanctorum contubernium, nec ipse te doceas, et absque doctore ingrediaris viam quam numquam ingressus es. Item Gelasius papa. In loco in quo abbas iudicaverit monachus eligatur.

Si quis monachus et ab episcopo sacerdos ordinetur.

Si quis monachus fuerit, qui venerabilis vite merito sacerdotio dignus prevideatur, et abbas sub cuius imperio regi militat illum fieri presbiterum petierit, ab episcopo debet eligi, et in loco quo iudicaverit ordinari. Omnia que ad sacerdotii officium pertinent vel propter episcopi electionem pure ac iuste agantur. Item Siricius papa. Tempore maturitatis ecclesiastici monachi clericorum promovebantur ordinibus.

S. p. i. di. lxxvii. Siquis

S. di. iii. c. Multo

Monachos quoque quos tamen morum gravitas et vite ac fidei institutio sancta commendat, clericorum officiis aggregari optamus et volumus, ita ut qui intra xxx annos etatis sunt digni, in minoribus per gradus singulos crescentes tempore promoveantur ordinibus, et sic ad diaconatus vel presbiterii insignia maturioris etatis consecratione perveniant, nec saltu ad episcopatus culmen ascendant, nisi in his eadem singulis dignitatibus superius prefiximus fuerint tempora custodita. Item Augustinus ad Eudoxium. Ecclesiastica officia nec avida elatione monachi suscipiant, nec blandiente desidia respuant.

S. di. lxxviii. C. i. n. sm.

Vos autem fratres exortamur in Domino ut propositum vestrum custodiatis, et usque ad finem perseveretis, ac si qua opera vestra mater ecclesia desideraverit, nec elatione avida suscipiatis, nec blandiente desidia respuatis, sed miti corde obtemperetis Deo, cum mansuetudine portantes eum qui vos regit, qui dirigit mites in iudicio, qui docet mansuetos vias suas. Nec vestrum otium necessitatibus ecclesie preponatis, cui parturienti si nulli boni ministrare vellent, quomodo nasceremini non inveniretis. Item Pelagius papa Bono episcopo Salonitano. Gelasius quendam Rufinum monachum iubet sacerdotem fieri et in quandam basilicam ordinari.

In parrochia tua basilica sancti Laurentii, que in possessione filii et filiarum nostri viri magnifici Theodori fundata esse, officium presbiteri deesse cognovimus. Et quia prefatus filius noster nobis retulit invenisse Seruphinum quendam

dam monachum olim sub vita et moribus comprobatum, et hunc postulat ibi presbyterum consecrari. Quod subito fieri nos prorogata observantia non acquiescimus. Ideo dilectio tua his acceptis, si abbas venientem faciat eum diaconum, et sic, si voluerit, et in proxima mediana ebdomada presbyterum faciemus, quatinus fervente paschali festivitate sacra misteria in memorata basilica apostolus petrus valeant adimpleri. Item Gregorius in registro. Qui de clerico monachus efficitur, ab episcopo ordinari potest eum.

Si quos ex clericatu in monachi gi et c̄ sec̄ri. cam conversationem venire contigerit, sic tamen vite monachus fuerit, ut episcopus eum ammutavit, eum dignum sacerdotio providerat, in loco quo iudicaverit eligi poterit et ordinari. Item ex concilio Agathensi. Sine testimonio abbatis ad clericatus officium monachi non eliguntur.

Monachi vagantes ad officium clericatus, nisi eis testimonium omnium abbas dederit, nec in parrochiis nec in civitatibus ordinentur. Si vero necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu et voluntate abbatis presumat episcopus. Item ex concilio Ilerdensi. Cum abbatis voluntate monachi ordinentur, qui pro utilitate ecclesie.

Cum pro utilitate ecclesie aliquos monachorum in clericatus officio episcopus probaverit, pro monendos, cum abbatis voluntate debet ordinare. Episcopus ordinare voluerit. Et a ... qui iure monasterii de facultatibus offerunt, in nullo diocesiana lege episcopis constringantur. Item ex concilio t̄conensi. Sine abbatis imperio ecclesiastica misteria non presumant celebrare monachi.

Monachi a monasterio foras egredientes ne aliquod ministerium ecclesiasticum presumant agere, prohibemus, nisi forte cum abbatis imperio. Similiter vero nullus eorum, id est monachorum, forensis negotii susceptor vel executor existat, nisi quod monasterii exposcat utilitas, abbate sibi ... imperante. Item Augustinus ad Aurelium. Ad clericatum militia non eligitur desertores monasteriorum.

Legi epistolam benignitatis tue de Donato et fratre eius, et quid responderem diu fluctuavi. Sed tamen iterum atque iterum cogitanti quid sit utile saluti eorum quibus nutriendis in Christo servimus, nichil mihi aliud occurrere potuit. Non enim est ista danda servis Dei via, ut se facilius putent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores. Et enim ipsis facilis lapsus, et ordini clericorum fit indignissima iniuria, si desertores monasteriorum ad militiam clericorum eligantur, cum ex his qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatiores atque meliores assumere in clerum solemus. Nisi forte sicut vulgares dicunt: malus choraula, id est coraule, id est princeps vel dux in choro, bonus symphoniacus est. Ita idem ipsi vulgariter iocabuntur dicentes de nobis: Malus monachus bonus clericus est. Nimis dolendum si ad tam ruinosam superbiam monachos subrigimus, et tam gravi contumelia clericos dignos putamus, in quorum numero sumus. Cum aliquando bonus monachus vix bonum clericum faciat, si adsit ei sufficiens continentia, et tamen desit instructio necessaria aut persone regularis integritas. Sed de istis credo nostra voluntate quod arbitrata sit beatitudo tua, ut suis potius congregationibus utiles essent, cum de monasterio recessissent. Sed et falsum est. Sponte abierunt. Sponte deseruerunt. Nos quantum potuimus pro eorum salute renitentibus.

His omnibus auctoritatibus monstratur quod monachi qui a presbyteris ordinantur et ab episcopis cum consensu suorum abbatis ordinati, legitime potestatem suam exequuntur. Illud vero Gregorii: nemo potest et ecclesiasticis obsequiis deservire etc. De illis intelligendum est, qui in numero cardinalium clericorum ordinati, monasterium sine dispensatione sibi reservare contendunt. Unde idem Gregorius scribit Mariniano episcopo Ravennati. Pro abbatis vel monachi promotione nullo modo graventur monasteria.

Nec pro talibus monachi a abbatis promotione onus aliquod fortasse monasteria sustineant. Statuendum nobis est, ut si quis ex ipsa monachorum ex quocumque monasterio ad clericatus officium vel sacrum ordinem accesserit, nullum ibi ulterius habeat potestatem. Idem Maximiano Syracusano episcopo. Quod clerici qui in militant monachorum abbates esse non possunt.

Presbyteros, diaconos, ceterosque cuiuslibet ordinis qui in ecclesiis quibuscumque militant, abbates per monasteria esse non permittas. Sed aut amissa clericatus militia monachi eas non promoveantur ordinibus, aut si in abbatis loco permanere decreverint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum unum ex his pro sui magnitudine diligenter quis non possit explere, ad utrumque iudicetur idoneus.

Hoc vel generaliter vel speciali privilegio dictum perintelligi. Sicut de quodam monasterio in registro Gregorii legitur hiis verbis. De quodam senodochio cuius abbas de parātu eligi prohibetur.

Hoc est quod xenodochium vel monasterium quod eo francorum regno constitutum est, quam patribus nos

Xenodochium est locus venerabilis in quo peregrini suscipiuntur. Ptochotrophium est locus venerabilis in quo pauperes et infirmi homines pascuntur. Nosochomium est locus venerabilis in quo egroti homines curantur. Orphanotrophium est locus venerabilis in quo pupilli parentibus orbati ... curantur. Gerontocomium est locus venerabilis in quo ... senectute ... infirmi curantur. Brephotrophium est locus venerabilis in quo infantes pascuntur.

et contentiosus [quorundam clericorum] non canonice tractabatur. Ipsius
tate malorum liberari cupiens, precepit ut sine
regali providentia, et monachorum electione
nullus ibi abbas aliquando quasi subrepti
one introduceretur. Precepit et ut eidem monasterio
abbas nunquam ad episcopatum eligeretur, ne for
te occasione episcopatus aliquid abbatia detri
menti pateretur. Quod privilegium ita est illius
ecclesie, ut commune legem regibus vel abbatibus dono
dare non possit. Non enim quod uni singula
riter conceditur, statim omnibus convenit.
Hac auctoritate non prohibentur abbates sacer
dotes fieri, cum beatus Benedictus iubeat abbatem fratribus
eligentibus et regem eligentibus benedictionem
dare, quod non sacerdotium est. Lectionem quoque evangelii
similiter abbati ad legendum tribuit. Quam
subsequente oratione legere similiter sacerdotalis
officii est. Sed tales sacerdotes et diacones fieri
prohibet, qui in ecclesiastica multa cogantur
iugiter permanere. Item illud idem a tripartita
desideratum. Monachus non doctoris sed plan
gentis habet officium, et adiuvatorum. Alia causa
monachi, alia clerici. Et ad ... Sed omnes
vero presbiterorum monachis nichil agere licet. Non
ita generaliter intelligendum est, ut nulli mo
nachorum liceat docendi officium assumere. Ne
beatum Gregorium, aut Augustinum Anglorum episcopum, beatum
quoque Martinum, et multos quoque de monachis
conversatione ad summum sacerdotium gradum scriptura
testatur esse promotos, cogamur negare officium
docendi habuisse, aut in die consecrationis sue
absque eos a proposito discessisse. Quod
ut Innocentius testatur nulli facere licet. Volui
quoque iure distinguitur inter personam monachi et cleri
ci, ostenditur quod cuique ex proposito officio conveniat. Ali
ud enim convenit cuique ex eo quod monachus est, aliud
ex eo quod clericus. Ex eo quod monachus est, sua et aliorum
peccata deflendi habet officium. Ex eo quod clericus, do
cendi et pascendi populum. Monachos autem usque
ad tempus Eusebii et Zosimi et Siricii monachos
simpliciter et non clericos fuisse ecclesiastica testatur
historia. Idem refert monachos [fratres] convenisse
in unum, ut sacerdotem sibi invenirent, qui eis missarum
sollempnia celebraret. I. Leo augustus. **Omnis**
clerici vel monachi tutele immunitatem habere debere.
Generaliter sancimus omnes viros reverentissimos episcopos
nec non presbiteros, seu diaconos et subdiaconos et precipue mona
chos, licet non sint clerici, immunitatem ipso iure
omnis habere tutele, sive testamentarie, sive
legitime, sive dative, et non solum tutele eos
exceptos esse, sed et cure non solum pupillorum et ado
lescentium, sed furiosi et muti et surdi et aliarum per
sonarum, quibus tutores vel curatores a ve
teribus legibus dantur. Eos tamen clericos et mona
chos huiusmodi habere beneficium sancimus, qui apud
sanctas ecclesias vel monasteria permanent, et non vagan
tes, neque circa divina ministeria desides. Cum propter
ipsum beneficium eis indulgemus, ut aliis omnibus
derelictis, divinis ministeriis inhereant. Et
hec non solum in antiqua Roma vel in hac regia civi
tate, sed in omni terra, ubicumque colitur nomen
christianorum, optinere sancimus. C. Novarum
et collationum et sordidorum munerum im
munitatem acceperit, ut Constantinus sanxit
... iuxta sanctionem quam dudum meruisse
prohibemus. Fundos et mancipia ...
vel novis collationibus obligabit, sed vaca
tione gaudebit. Item imperator Honorius et Theo
dosius. Placet rationabilis consilii tenore perpetua
itera moderatione prescribere, a quibus specialiter
necessitatibus ecclesie urbium singularum habeantur
immunes. Prima quippe illius usurpationis
contumelia depellenda est, ne predia usibus
celestium secretorum dedicata, sordidorum mu
nerum fece vexentur. Nichil extraordinari
um ab hinc superindictiticium flagitetur:
nulla sollicitudo translationis ingeratur.
Postremo nichil preter canonicam illationem,
preter quam adventicie necessitatis sarcina
repentina poposcerit, eius functionibus ascri
batur. Si quis contra venerit post debite ultionis
acrimoniam quoque sacrilegos iure competenti
exilio perpetue deportationis urat.
Hoc idem datur intelligi ex verbis beati Sil
verii, qui ob eandem causam minorum quam maiores
assignari ait. Abbas ostiarius monasterii abbati sit
subditus. Supra in tractatu ordinatorum. Ostendit
quoque iure quod simpliciter monachis nichil liceat
agere sine consilio presbiterorum, nec officium docendi
sibi assumere liceat sine auctoritate clericorum:
nisi forte divina gratia inter commonitu fiebat.
Gregorius refert in dialogo de beato Benedicto
qui homines montis Cassini a fide avertit,
et aram Apollinis que ibi erat erecta subvertit,
et de quo quia equum ... in somnis appa
ruit, et eum ad predicandum misit, quod eum ...

J. xxvi. q. i. Non exemplo

Monachos non fuisse clericos usque ad tempus ...

S. i. de epis. ... presbiteros ...

J. xxi. q. iii. Cap. ii. ... S. di. lxxxviii. ... S. xii. ...

J. xxi. q. vi. Cap. ii. ... S. di. lxxxvi. ...

C. de episcopis et clericis ...

C. de sacrosanctis ecclesiis ...

S. ... J. xviii. q. iii. ...

J. xvii. ... Munerum aliud ... aliud patrimoniale ... aliud angarium ...

S. di. xxvii. ... S. pr. di. xviii. ...

lingue conquereretur. angelis flebothomo linguam eius tetigit. et totum illum iuvenem curavit. Quod vero Ieronimus scripsit in talibus inveniatur: tale est quale illud apostoli ad Philippenses. Quicumque perfecti sumus, hoc sentiamus, scripsit imperfectis commonens. Hinc etiam Ieronimus alibi ait. Natus in paupere domo et tugurio rusticano. Et infra. Nos sufficienter aurose famelicum fastidientibus in illa pauperem divitiis communicans. Super ubi ait de clericis qui patriam relinquere noluerunt. cap. Glacepi. Ecce sufficienter monstratum est quod monachis presbiterii honore decoratis ab episcopo electis ab episcopo institutis, eadem liceat que aliis sacerdotibus. probatur hoc et ex similitudine consecrationis. Non enim in consecratione eorum aliud dicitur et aliud in consecratione aliorum. Utrisque enim in eodem ad ordinem benedictione infundit episcopus oblationem et deposcit, et dum consecrat, cum ceteris sacerdotibus singulatim dicit. Consecrentur et sanctificentur manus iste ut quecumque consecraverint consecrata sint. et que cumque benedixerint benedicta sint. Ecce communis est benedictio. Unde igitur diversitas? Sicut ergo in benedictione utrique commune nanciscuntur potestatem, ita in institutione communiter assecuntur potestatis executionem. Ceterum absque episcoporum licentia non solum monachis sed etiam generaliter clericis potestatis executio interdicitur. Unde Clemens.

Sacerdotalia officia sine permissu episcoporum presbiteri non agant.

Cunctis fidelibus et summopere omnibus presbiteris et diaconibus et reliquis clericis attendendum est ut nichil absque episcopi licentia perpetrari agant. non utique missas sine eius iussu quisquam presbiterorum in sua parrochia agat. non baptizet. nec quicquam absque eius permissu faciat. C. De his vero qui intra monasterii claustra consistunt, quibus propria regendum non committitur, qui vero decimas debeant dare vel accipere, in quibus hec discretio servanda est. ut de agris et iumentis que ad proprium stipendium colunt decimas non retineant. Sicut enim decime a filiis Levi Aaron reddebantur, pro ministerio quod domino deserviebant in tabernaculo offerendo sacrificia et holocausta propria: pari ergo modo monachi de propriis prediis non magis quam alii sacerdotes decimas solvere coguntur. Sed dicitur. predia monachorum sive pretio sint empta, sive pro salute animarum oblata, antequam in ius eorum venirent, baptismalibus ecclesiis sive presbiteris, sibi alii primitias et decimas persolvebant. Ille autem ecclesie suo iure privari non possunt. Unde in Maguntiensi statutum

inveniatur. **Qui res suas alicui delegavit, decimationem parrochianam priori ecclesie auferre non potest.**

Si quis laicus vel clericus seu utriusque sexus persona proprietatis sue loca vel res alicubi dare delegaverit, decimationem parrochianam prioris ecclesie legitime assignatam inde abstrahendi nullam habeat potestatem. Quod si facere temptaverit, talis traditio irrita prorsus ducatur, et preterea condempnatione ecclesiastica cohercentur censura. Item ex concilio Cabilonensi. **Antiquiores ecclesie nec decimis nec ulla possessione priventur.**

Ecclesie antiquitus constitute nec decimis nec ulla possessione priventur, ita ut novis oratoriis tribuantur. Item ex concilio Guarmatiensi. **Antiquiores ecclesie propter novas iustitiam suam non perdant.**

Quicumque voluerit in sua proprietate ecclesiam edificare, et consensu et voluntate episcopi in cuius parrochia est licitum sit. Verumtamen omnino providendum est episcopo ut alie ecclesie antiquiores propter novas suam iustitiam aut decimam non perdant, sed semper ad antiquiores ecclesias persolvantur. C. Decimas autem baptismalibus ecclesiis persolvendas Leo IIII. affirmat dicens. **Baptismalibus ecclesiis decime dande sunt.**

De decimis iusto ordine non tantum nobis sed et maioribus nostris visum est plebibus tantum ubi sacrosancta baptismata dantur debere dari. Si ergo nulli licet decimationem parrochianam a priori ecclesia cui assignata fuerat abstrahere, si antiquioris ecclesie novis tribuendum non est, si decime tantum baptismalibus ecclesiis dande sunt, patet quod monachi ex propriis prediis dare coguntur decimas. Sed auctoritas illa Maguntiensis concilii de traditore vel donatore loquitur, diffiniens quod ille qui unde ditatur a donatore non privatur parrochiana decimatione omnium una ecclesie debite, cui prius fuerat legitime assignata. Monachi autem decimas et primitias non auctoritate unde ditantur a donantis, sed auctoritate eiusdem concilii et Pascalis pape decreto a quibus diffinitum est ut monachi de propriis prediis decimas non solvant. Sic enim in Maguntiensi statutum est. **De propriis prediis abbates et episcopi decimas non persolvant.**

Questus est in presentia quidam fratrum quod essent aliqui episcopi et abbates qui decimas non sinerent dari ad ecclesiam ubi coloni illorum missam audiunt. Proinde decrevit sancta ista synodus ut episcopi et abbates de agris et vineis que ad suum et fratrum stipendium habent ad ecclesias suas deferri faciant. familie vero eorum ibi dent decimas suas ubi eorum infantes baptizantur et ubi per totum anni circulum missam audiunt. Item Pascalis II.

j c. Can. C. Sic · j c. Can. C. iiii. · S. xii. C. ii · S. viii. coll. i. c. ii.

De propriis laboribus monachi et canonici decimas minime solvere cogantur.

Decimas ipsorum sacerdotibus ac levitis esse reddendas divine legis sanxit auctoritas. Ceterum a monachis suis clericis communiter viventibus nulla ratione sumantur. Ut nullus episcopus aut quilibet decimas de laboribus seu nutrimentis suis ipsis extorquere debeat. Unde beatus Gregorius sic ait: Communiter viventibus iam de faciendis portionibus vel exhibenda hospitalitate et adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum? cum omne quod superest in causis piis et religiosis erogandum sit, dicente Domino: Quod superest date elemosinam, et ecce omnia munda sunt vobis.

S. xii. q. i. Gregorius Quia tua.

S. di. ci. c. i.

Quod autem dicitur, ut antiquiori ecclesie propter novam non decimis, nulla possessio prescribatur, non ita intelligendum est, ut nullo modo cogatur episcopus licet aliquam partem possessionum vel decimationum unius ecclesie alteri propter paupertatem tribuere. Sic Honorius papa duos episcopatus in unum redegit, ita ut unus fierent tempore episcopi in duobus, postea dividi vel in metropolitano iure quelibet ecclesia ab eius iurisdictione apostolica eximi auctoritate.

j. xxv. c. ult. · S. p. i. d. xxv. c. ult. · S. di. C. ii. · S. vii. q. i. c. I pie. · b. iiii. Epistolis

Gregorius Fetori(?) binnato(?) episcopo. Cap. xxvi.

Duos episcopatus in unum redigi posse apostolica auctoritate.

Et temporis qualitas et vicinitas nos locorum invitat, ut Cumanam atque Misenatium ecclesias unire debeamus. Quoniam non longe a se tam nimis intervallo seiuncte sunt, nec peccatis facientibus tanta multitudo populi est, ut sicut olim fuit, duos habere deberent sacerdotes. Quapropter cum Misenatium sacerdos cursum vite huius expleverit, utrasque nos ecclesias presentis auctoritatis pagina univisse et coniunxisse cognoscas. Utrarumque ecclesiarum te iam sacerdotem esse proprium pontificem, et non quecumque vel decretarum patrimonio vel clericorum ordinatione promotione que iuxta canonum statuta visa fuerit ordinare atque disponere habebis, ut proprie utrarumque sacerdos, libera ex nostre auctoritatis consensu atque permissione licentia. Ubi commodius atque utilius esse prospexeris, habitato. Ita sane ut altera ecclesia cui corporaliter presens non es sollicita providentia cura disponas, quatenus illic divina ministeria sollempniter Domino prestante peragantur.

j. xxi. q. i. P. Relatio.

Item Gregorius Iohanni episcopo. Decore.

Postquam hostilis impietas diversarum civitatum ita peccatis facientibus desolavit ecclesias, ut reparandi eas spes nullo modo populo deficiente remanserit, maiori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus reliquie plebis nullo pastoris moderamine gubernante per invia fidei hostis callidi rapiantur, quod absit, insidiis. Hac gratia sollicitudine sepe commoniti hoc nostro sedit cordi consilium, ut in ecclesiis earum vacantium pontificibus gubernatas providentie tue fraternitati curam gubernationemque Tauritanensium ecclesie predictam committimus, quatenus tue ecclesie aggregari utrique necesse est, quatenus utrarumque ecclesiarum sacerdos recte vocatus adunare possis existere, quatenus decretarum patrimonio vel clericorum ordinatione seu promotione vel quacumque a canonica causa fuerit cura disponere, quippe verus pontifex pro libitu habeas, ex presenti nostra permissione licentiam.

j. xx. i. q. i. P. Relatio

Item ex concilio Carthaginensi ii. Non episcopos habeant dioceses que numquam habuerunt.

Felix episcopus Selemselitanus dixit: Et hoc statuatur ut plebes in diocesi que numquam episcopos habuerunt non habeant, vel illa diocesis que aliquando habuit habeat proprium. Secundum autem hanc persecutionem statuatur, ut esse extimare quod fieri debeat. Ab universis dictum est: placet.

S. p. i. di. lxxx. Illud.

Item ex concilio Africano iii. Nisi cum voluntate episcopi dioceses que ab eis retinentur non accipiant episcopos.

Multis conciliis hoc statutum est a cetu sacerdotali, ut plebes que in diocesibus ab episcopis retinentur, que episcopos numquam habuerunt, non nisi cum voluntate eius episcopi a quo tenentur proprios accipiant rectores.

Item Gregorius Iohanni episcopo Larisseo. Apostolica auctoritate a iurisdictione archiepiscopi episcopus valet eximi.

Frater noster Adrianus Thebane civitatis episcopus ad Romanam urbem veniens lacrimabiliter est conquestus de quibusdam capitulis a fraternitate tua Iohanni prime Iustiniane urbis antistiti [constantinopolitane] in iure de prenatum(?) venerabili(?) ... nando quoque iudicio aliam fuisse Domino adiuvante sententiam. Adrianum vero episcopum repperimus et eius sacerdotales mores odio laborasse et nullo vitio pecuniarius in causis eius fraternitatis tue condempnatum fuisse sententia. Quapropter et Adrianum facto Iohanne prime Iustiniane episcopo in canonem quoque de posito honoris sui gradu carere non potuit, iste frater cum reformari ecclesie atque ipse dignitati ordine decrevimus revocari. Et cum opportunius te ex eo dominici corporis communione privari precipiamus, ... sancte memorie decessoris mei preceptis ... ecclesia tue iurisdictionis potestate eximitur ... in eius aliquid iurisdictionis vindicare presumpseris ... nos huius decernentes ... consequi sacramentum ... ipsum quasi vacare decrevimus ut fraternitatem tuam ab eo

S. ii. c. vii. · S. vii. c. iii. · Kamerona dicta est prima sedes in Iustiniani

ecclesia quam ei commendaverint habuerit, sue potestatis iuris dictionis abstineat. Unde scriptum decessoris nostri, si qua causa fuerit vel criminis vel pecuniaria, ad vestrum presentatum examinis accedere non potuit, eveniret personas quas nos habemus in urbe regia responsales, sine dubio ipsis est questio cognoscatur. Vel huc ad apostolicam sedem si ardua deducatur, quatinus nostre audientie decidat sententia. Quod si hi constitutum quibus temporibus vel quibus occasionibus vel subreptionem venire temptaverint, sacra communione privatum, necessario excepto ultimo vite sue tempore, nec cum concessa Romani pontificis decernimus iussione percipere. Res autem suas sacras, sive alias mobiles, immobiles que ecclesie quas acceperint dicuntur retinere, quia nota non sunt obligata presentibus, annectimus litteris sive aliqua eis firmitas tua dilatione restituat, de quibus, sicut inter vos questio orta cognoscitur. Volumus ut apud responsalem nostrum in urbe regia ventiletur.

Si autem necdum in diocesi alicuius episcopi loca illa assignata fuerint, ex vigore apostolice sedis privilegium accipiant. Unde Gregorius iunior scribit Bonifatio. **Ubi multitudo excrevit fidelium novi episcopi sunt ordinandi.**

Iuxta canonum instituta ubi multitudo excrevit fidelium, ex vigore apostolice sedis debeas ordinare episcopos, pia tamen contemplatione, ut non vilescat dignitas episcopatus. § Sic enim episcopatus supradictorum in unum possunt redigi, ut unum in una diocesi. Sic episcopus de baptismalibus et parrochitanis ecclesiis facere potest, cum propter sui penuriam clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars que novis ecclesiis supponitur, a iure prioris ecclesie absolvitur. Hoc non fieri potest, ut integritatem ecclesiarum ad paucitatem redigeret. § Plebes autem baptismales ecclesias in una terminatione facere non potest. Unde in Toletano concilio. **In una terminatione plebes baptismales ecclesie esse non possunt.**

Plebes autem baptismales ecclesie, id est terminationes, esse non possunt in una terminatione cum capite suo, et sine exceptione fuit determinatione eius matricem plebem utrumque discernat; si vero nunc iudicio discernatur. § Ecclesiarum tamen temptandum est, ut non episcopo disponente alii ecclesiis fuerit assignatum, in illo possit redditum diminutionem patiatur. Unde Anastasius papa. **Communione privetur**

Statuimus ut quicumque **ultra episcopi conscientiam tenere voluerit** si quis oblationes ecclesie vel decimas quas pro dare debuit tradiderit vel extra baptismalem ecclesiam dare voluerit preter conscientiam episcopi vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, nec cum eorum voluntate gerere voluerit, bannum nostrum componat et communione privetur.

§ Cum autem dicitur extra conscientiam episcopi, intelligitur quod non relinquit quod episcopis consentientibus aliis ecclesiis dari possunt. Item. **Iuxta dispositionem episcopi decime per sacros canones presbyteris distribuantur.**

In sacris canonibus presbyteris ... ut decime iuxta episcopi dispositionem distribuantur. Quidam autem laici qui vel in propriis vel in beneficiis suas habent basilicas, contempta episcopi dispositione, non ad ecclesias ubi baptismum et predicationem et manus impositionem et alia Christi sacramenta perceperunt decimas suas dant, sed propriis basilicis vel aliis ecclesiis pro suo libitu tribuunt. Quod omnimodis divine legi et sacris canonibus constat esse contrarium. Unde vestram potestatem ut eos corrigatis expetimus. § Cum autem reprehenduntur qui contempta episcopi dispositione hoc faciunt, intelligitur quod si episcopo disponente hoc fecerint, irreprehensibiles inveniantur.

Unde Simachus episcopus ecclesie catholice urbis Rome. **Anathema sit qui preter episcopi conscientiam decimas vel oblationes dispensare voluerit.**

In canonibus Gangrensibus apostolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus que ministris ecclesie debentur et decimis quas inter pauperes ferunt, scriptum habetur: Si quis oblationes ecclesie accipere vel dare voluerit preter episcopi conscientiam vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, cum eius voluerit agere consilio, anathema sit. Et tamen decretum Gangrensi: Si quis oblata dederit vel acceperit preter episcopum vel eum qui constitutus est ad dispensandam misericordiam pauperibus, et qui dat et qui accipit anathema sit. Valde ergo iniquum et ingens sacrilegium est ut quecumque vel pro remedio peccatorum vel pro salute aut requie animarum suarum unusquisque venerabili ecclesie contulerit, aut certe reliquerit, ab his quibus maxime servari convenit, id est Christianis et omnium timentibus hominibus, et super omnia a principibus et primis regionum in aliud transferri vel converti. Et infra. Generaliter ut quecumque res ecclesie confiscare aut petere vel pervadere periculosa sua infestatione presumpserit, similiter et hi qui res ecclesie sub largitione principum vel quorundam potentum aut quadam invasione aut tyrannica potestate retinuerint, et filiis vel heredibus suis. Va quippe data facta audiunt, quibus hereditariam reliquerint. N

S. di. xvii. Multis

S. p. i. di. lxxx. Epi.

S. iii. C. ii. C. iiii.

Per pa dicit quod possessiones beneficia feuda. Item plebes baptismales in una terminatione esse non posse. Ita quod una ... sit cap. De una ut due esse posse, distinctas terminationibus. i.

s. non terminans parrochias

In lomb. Impr. Lod. ... Item p.x. Simach. In canonibus.

s. in allodio. in feudo.

S. p.x. Anast. Statuimus.

S. xii. C. i. Indigne

S. di. xvi. C. i.

S. p. i. di. xcvi. Cap. i. Bene quidem

In xvi. C. iii. C. Nulli

S. di. L. Ablit.

cutores dei: a monitu a pontifice castigati a uita
te reddiderint. perpetuo anathemate feriantur.
In quorum enim esse censentur uel potius predones cartarum.
quam defensores rerum creditarum. uel preceptum est in
ducendum. Et infra. Ferro enim abscidenda sunt
uulnera. que fomenta non sentiunt. Simul et illi
extorres debent fieri ab ecclesia qui sacerdotali a
monitione non corriguntur. Dicitur domino au
ferte malum ex uobis ipsis. Uniuersa synodus
surgens: acclamauit ut ita fiant rogamus.
Dictum est octies. Exaudi Christe Symacho pape
uita. Dictum est duodecies. Item. Eadem plecti
tur pena qui res ecclesie uel dona episcoporum inuadit.
Similiter et hi a omnium ecclesiarum noticia litterarum
cunctorum que exortatione et iudicio consensum
prebuerunt et ab omnibus firmatum teneri. quarum
episcoporum ecclesie esse non dubitantur. Si uero eorum faculta
tibus similiter fuit credulitate conatum. per quas omnes
rerum memoratarum predicta canonum distric
tione feriantur. ut qui in moribus prius a nul
la conscientie castigatione corriguntur.
saltem ecclesiastice et canonice uindicte perfodi
antur aculeis. Item ex libro capitulorum Caroli et Lo
douici imperatorum. Res ecclesiastice principum auc

S x.
I xxiii. C. viii. Quia

Quia iuxta sanctorum patrum toritate distribui non possunt.
traditionem nouimus res ecclesie uota fidelium esse:
precia peccatorum et patrimonia pauperum: cum eam non
solum habita conseruare. Uerum etiam deo opitulante
conferre temptamus. Ut autem ab ecclesiasticis dudum
deinde rebus ecclesie spoliationem dudum ceptam pe
nitus amoueamus. statuimus ut neque nostris neque
filiorum et deo dispensante successorum nostrorum tempori
bus ulla penitus diuisione aliqua iacturam patiantur.
Cum igitur presbiter conscientia episcopi uel eius cui hec commissa officia
commissas quaslibet prohibet. Oblationes ecclesie dist
buere uel quid reparare. quia cum episcopus suis sumptibus
ecclesias per se distribuit. Hinc usurpatione uidetur con
tra auctoritatem illa totius ecclesie. Nichil de iure sue

S x. C. i. C. iii. Deb...
S x. C. iii. C. iii. ce
I ea. C. vii. Filius

Constitutum est ab apostolis diocesis episcopi presumant auferre.
tius episcopos dioceses suas uisitare. ut nichil ex
earum iure presumant auferre. Sed iuxta priorum
auctoritatem consiliorum tantum de oblationibus que dan
tur ac frugibus tertias consequantur. Quod si aliquid
quispiam ab eis presumptum extiterit. per concilium resti
tuetur. appellantibus ipsis conditoribus a certe epi
scopos eorum si ita illi a seculo decesserint. Item Symachus papa.
Possessiones possessionis ecclesie derelictam nulli sit alienandi
quas unicuique ecclesie pro tradidit. a religionis arbitrio alicui li
tu.

S xii. C. ii. C. Nonne

enare quibus liberis titulis atque distractionibus
uel sub quocumque argumento patimur. non forte a
clericis bonorum meritis a monasteriis religiosis
intuitu a certe peregrinis si necessitas largi
ri suaserit. Sic tamen ut hec ipsa non perpetuo sed temporaliter perfruantur.

I p. x. C. iii. C. i.
I e. C. iii. Si
I xxv. C. ii. Uide

Sed illud toletanum concilium iam
religionis deus est uel episcopi presbiter quartam uel tertiam quam de locorum
diuersitates eis debet nichil contingat. Unde in
leonis pape statutum est. A clericis et pusillis locis
ultra statuta patrum aliquid episcopus non exigat.

C clerici uel monachi
uel peregrini uel de ex
grauis tam dicitur

Nulli episcoporum liceat a subiecto sacerdote uel
alio quolibet clerico. et pusillis locis dotatos ultra
statuta patrum exigere. aliter portatum angari
ris inferre. Sicut sit optimus perspector ita
perspiciat ut unum uis se soues commisse a sema
xime alantur. atque in necessitatibus ad
iuuentur. non illicitis exactionibus opprima
tur. quia dominus pascere docet nos docuit. et omnibus
ministrare. non terrenis lucris et auaritiis de
lectari. Item Gregorius leoni episcopo cathenensi. De red
ditibus ecclesie quarta pars clericis est distribuenda.

S x. C. iii. Quia
S. i. C. Nullus

Dum locorum gradus ordo distinxit. et iudi
ciale est constituit. ut in potestate in opprimendos se
frustra ualeant occupare subiectorum
subiectis uero cum suos potestates effrenata
sit resultandi licentia. Uolumus ergo ut ecclesie
tue quicquid ex redditu uel quibus alio ti
tulo fortassis accesserit. iiii. ex in portionem
sine diminutione aliquam debeas segare atque
cum dei timore. presbiteris. diaconibus. accolo uel
tuum fuit discernendum dare. Item ex viii. sinodo.
Episcopi turpis lucri gratia nichil a monachis uel clericis suis exigere debent.

S xii. C. ii. Quatuor

Predicator ecclesie paulus diuinus apostolus ascica
nonem ponens. episcoporum presbiteris. immo uero omni
sacerdoti multitudinem ac plenitudinem multa
fiducia aliter prohibuit. a. et auro. a ueste pre
tiosa nullius concupiui. Omnia ostendi uobis quoniam
sic laborantes oportet suscipere infirmos.
beatius existimans dare quam accipere. Propter quod et
nos docti ab eo diffinimus nullatenus episcopum
temporis lucri gratia excogitare a excusandas
excusationes in peccatis. Expetere aurum uel argentum
a aliam speciem a presbiteris uel clericis uel monachis qui sub
ipso sunt. Ait Hapostolus. Non debent filii parentibus
thesaurizare. sed parentes filiis. Et apostolus petrus.
Pascite qui in uobis est gregem dei. non coacte sed
spontanee secundum deum non temporis lucri gratia neque ut dominan
tes in clero sed forma facti gregis ut cum apparuerit

S. i. C. i. Nullus
I xxi. C. iii. Ple
cuit

S x. C. iii.

princeps pastorum, percipietis inmarcescibilem glorie coronam. C. In libro Augustini in fine capituli Symachi pontificis. hi, qui ex patrimonio suo sustentari possunt, perfruantur. Ad personale tamen possessiones clericorum, viduarum et pauperum, non ad monasteriales referendum est. Quam vero sit grave apud Deum decimas et oblationes ac primitias sacerdotibus non solvere, auctoritate Ieronimi et Augustini apparet. Ait namque Ieronimus super Malachiam: **Reus apud Deum habetur qui sacerdotibus decimas non solvit.**

Revertimini ad me, et revertar ad vos, dicit Dominus exercituum. Et dixistis: in quo revertemur? Si affliget homo Deum, quia vos configitis me? Et dixistis: in quo configimus te? In decimis et in primitiis, et in penuria vos maledicti estis, et me vos configitis gens tota. Nunc secundum ordinem prophetie: Quia vero non reddidistis decimas et primitias, ideo in fame et penuria maledicti estis, et me vos supplantastis, sive fraudati estis. Ecce annus expletus est, et nichil in meos thesauros, sive in mea horrea, portastis. Et pro decimis et primitiis que parva erant vel a vobis dari ... ubertate possessionum omnium vestrarum et omnem frugum habundantiam perdidistis. Vae autem scitote me irascentem perfectum, quia fraudastis me parte mea. Hortor vos atque commoneo, ut inferatis decimas in horrea, hoc est in thesauro templi, et habeant sacerdotes et levite qui ministrant cibos. Et probate me, si non tantam pluviam effundero, ut cataracte celi aperte esse credantur, et effundam vobis benedictionem usque ad habundantiam. Ubi vero effusionis nomine largitatis ostenditur, sive fieri potest ut agros irrigantibus pluviis fiat quod fertur. Verum a locusta venit, a bruco, ab erugine, ab eruca. Et labores hominum vastabit. Propter quod agitur et dicit: et increpabo pro vobis devorantem. Locusta veniet et reliqua que diximus, et non corrumpet fructum terre vestre. Si quando famem et penuriam rerum omnium egestas opprimit mundum, sciamus hec ex ira descendere, quia sic pauperibus sic accipiant elemosinam fraudant, loquitur, et sua pre ceteris possumus decimas et primitias dare premia ... docet, et erudit legem Domini pervertere. Alioquin non debet sive ... in genere ... quod propter suum ... sit gratias agat primum Deo, qui cuncta largitur, deinde sacerdotibus eius ac ministris, a quibus doctus est. Si non egerit, quis sit, sciat a vindicta in penuria maledictum. Quod si intelligas largitorem Dominum et agis ei gratias propter quod erudit humiliavit se

et in horreum Dei invenit cibos. Hec si, que semper fuit ... in ecclesia prepositis ministrantur, statim aperientur cataracte celi super eum, et effundet pluviam spiritualem, et mandabit nubibus suis ut pluant super eum imbrem, et habundantia rerum omnium perfruetur. Item Augustinus.

Decime sacerdotibus sunt reddende.

Decime tributa sunt egentium animarum. Quod si decimam dederis, non solum habundantiam fructuum recipies, sed etiam sanitatem corporis consequeris. Neque enim Dominus Deus premium postulat, sed honorem. Deus enim noster, qui dignatus est totum dare, decimam a nobis dignatur recipere, non sibi, sed nobis profuturam. Sed si tardius dare peccatum est, quanto magis peius est penitus non dedisse. De militia, de negotio, et de artificio redde decimas. Cum enim decimas dando et terrena et celestia possis premia promereri, pro avaritia duplici benedictione fraudaris. Hec est enim Domini iustissima consuetudo: ut si illi decimam non dederis, tu ad decimam revoceris. Dabis impio militi quod non vis dare sacerdoti. Benefacere Deus semper paratus est, sed hominum malitia prohibetur. Decime ex debito requiruntur, et qui eas dare noluerint, res invaserunt alienas. Et quanti pauperes in locis ubi ipse habitat, illo decimas non dante, fame mortui fuerint, tantorum homicidiorum reus ante eterni iudicis tribunal apparebit, quia rem a Domino pauperibus delegatam suis usibus reservavit. Qui ergo sibi aut premium comparare, aut peccatorum desiderat indulgentiam promereri, reddat decimam, et de novem partibus studeat elemosinam facere.

Item Ieronimus. **Seipsum condempnat qui evangelicis auctoritatibus necessaria subtrahit.**

Apostolicum virum et evangelicis doctoribus Christi necessariis usibus nolle tribuere, seipsum condempnare est.

Quod autem decime episcoporum consensu fratribus monachis licite tribuantur, Beatus Ieronimus Damaso pape scribens dicens:

Liberum est clericis decimas monachis persolvere.

Quoniam quicquid habent clerici pauperum est, et domus illorum omnibus debent esse communes, susceptioni peregrinorum et hospitum invigilare debent. Maxime curandum est, ut de decimis et oblationibus cenobiis et xenodochiis, quibus voluerint et potuerint, sustentationem impendant. Liberum est enim monachis et spiritualibus viris Deo colentibus et ministrantibus decimas et oblationes cunctaque remedia concedere, et de usu suo in dominium illorum et usum transferre, maxime in pauperibus paupertatem et religionem attendere. Quod autem habita tractatu ita quod sunt utriusque decimarum et oblationum omnium scilicet laicis pervenire prius novit scriptura ordo non licet prestantibus hominibus divini auc

C. qui tamen peccatum est decimas ... crucifigis Christum.

S. p. i. di. xxxii. preb.

Je. C. vii. Cuique.

Id sup par. i. C. Ambro. sicut hii. a. paz. ii dec. ... in domum suum posuerunt.

S. di. lxxxvi. Non satis.

S. x. q. i. Id. Quia. Je. C. vii. C. ult.

S. i. q. ii. pr. Clericos aut.
J. pt. Joh. Uere 7 dubitater.
S. i. q. ii. pr. pastor ecce.

J. e. q. viii. c. i.

S. e. q. e.

Q. II.

S. di. lxviii.

Gu̅ruis p̄ possessio
cuius sit in
libera

tōritatib9 patrnorū canonū. Quāobrē si
aliqui fuint ab his male decrīta q̄ d iam
ūūs ee noscunt. 7 inuisū tn̄ fuerit monachor
l suor dī. epō tn̄ loci uiti p̄bn̄te cōsn̄sū cōsta
bīt eis omīa p̄tua firmitate 7 stabilitate
subnixa. Clicos aūt illo iuuenē ecc̄e sup̄ noui s
titare quib9 parrītū 7 p̄rrochiar nullus suf
fragat. Qui aūt ab his parrītū 7 opib9 sustinēti
p̄s. sig paup̄ū ē accipiunt. sacrilegiū facie
incurr. cōmittit. 7 pabulo hoīe tamē iudica
ūs manducat 7 bibit. De p̄dns aūt
q̄ a colonis eor colunt. sic diffinitū ē in
magontiensi. Questus p̄t̄ac. De capell
ū q̄ ab eis p̄sident g. p̄eor i sullo mo ē a sac
dotib9 sint gubnande. Johs p̄p̄ p̄bat sc̄bs
ysaac siracusano epō. p̄b'rum moāstior.
Uisis litt̄is cāu ecc̄liis p̄abbes constituantur.
tādū rē quib9 satis p̄ndit q̄nto studio
huic sc̄e sedi reuerentiā exibetis. n̄ modi
ce gauisi sum. Nūc itaq: f̄r ca q̄ sulu sti
ū R̄ arissimo frībenig̃ discutī sul iūdam.
Delegauit H nob p̄ta mansuetudo uīā
utrū ecc̄e p̄quicte moāchor a scis catholi
cisq: epis eī t̄dite. p sacdotes ab eī ōdināto
7 inuestitō debeāt in stiu. Addidit q: fr̄
nitas tua lit̄ 7 seditioē int̄ clicō moāchō
ex hac cāū ñ modicā eēōtā. Q in stigatioē
ūsuti hostis nemo fiū ambigat. h̄ tēnī
mille nocendi modos ñ igrami aūtā eī.
Conant̄ nāq: a p̄ncipio rume sue uni
tāt ecc̄e rescinde. caritatē uiuare. scōr
opū dulcedinē iuuidie felle inficē. Et oīb9
moīs humanū gen̄ eīut̄ 7 ptrbāc. Dol 7 H
satis 7 erubescit caritatē q̄ i cclone q̄ū h̄r.
hoēs cōstantes ex lucta maña i tratenere.
ñ op7 q̄ntū fragilitati n̄re cōcedit. ū os
adūt nocendi eī ūsutae inuiamīne. m.
ig dicat p̄tas n̄rās. Cōsilio itaq: m̄tor frīm
dilignt̄ ex q̄sito decīmi ūām eccle moā
chis t̄dite p suo sacdote instituat. Dū me
H lege h̄nt 7 sciāes ū c poss̄sio ē cī sui insti
tutio. 7 suidando q mai ē facit sunt cētrā.
sit faciū ō i cōcedido q min̄ ē scā largita.
mai H sunt p̄ scho ē dāe g̃ sit inuestitura
cōcede. Quō p̄ sesois uā cog̃scit̄ 7 suor
rer s tributa reddent. ū g suū ē p alter
dat. 7 cū uoluit aufert. humanū moīs
ē illū ū eīi cuiudicio 7 uoluntate nō cig̃

nūc depmitur. Vn̄ fit ū in partē epī
ā sumendū sacdos p̄cūmor fiat. 7 sic
epūs g scē 7 religiose dedat. q̄ dā simula
ta auctoritate a se tbat. Sic itaq: p̄uat
mēede quā cōsecut fuat. tū quia ficta
caritate aufert q dedat. tū quia p̄ suor
sacdotū discordias 7 scissuras. 7 amari
tūā ū b nimis facit odiul q p̄ fucate mo
uebat lucri p̄ dētecta fraude conatū
dā usurpatioē ex toto auferre. Quor
āūtītes callidītates 7 hostis ūsuti su
asioēs deīncep's omīmo uitantā damī
suar eccār. inuestitioēs fiei. iuāti ūū
dicio sinodi hō sacdotū agē p̄sūpsint mīc
tentur. 7 sc̄hi a mucrone epī sacdotū p̄ darescāt.
Hac auctoritate monachis conceditur inuesti
tura suarum ecclarum. S' uidet ōrte urbanū p̄p. ii.
dicēs. Abbes in parrochialib; ecclis absq: epōr 9silio
Sane quia moāchor quidā epī suū au p̄b'ros ñ
ferre cōtn̄ dūt statuimī ne in parrochiali ordinēt.
b9 ecclis q̄s tenī absq: epōr cōsilio p̄b'ros
colloc̄t sz epī parrochie curā cū abbm
consn̄su. sacdoti cōmittat. ūt ei modi sa
cdotes de p̄ps quid ē epis rōnē reddāt ab
bati ū p̄reb9 t p̄alib9 ā moāstiū p̄tinēti
b9 debitā subiectionē exhibeat. Et sic
sua cuiq: iura suūt. Ið. In parrochialib9
ecclis p̄b'ri p epōs cōstituāt qui eis r deāt de
āīar cura 7 bis q̄ ad epm p̄tinēt. lt ex cōap
flauīītā habito. Quorūcūq moāchor ecclē
epōrum subdantur regimini.
Statuendū ē q̄teri ecc̄e q̄cūq: moāchor
in singul parrochiis sunt epōr ūtē 7 di
uīnt̄ subdant regimini eisq: debita ob
sedā exhibeat. E Ecce urbanī p̄p̄ pri
b9 inuestitura parrochialiū eccār p moā
chos fiei q̄s Iohs p̄p̄ eis cōcessit. S' illud iohis
p̄p̄ itellignīdū ē de illis capell q̄ cū oīnī iure
suo ab epis moāchis cōcedunt. Jstud autē
urbani itellig̃ debit. q̄s abbes ipis p̄dus
edificāt in uillis l castell suis. Tales 7 hīt
ritorii hāint. tū potestaē gubnandi p̄p̄
7 spālia ministrandi ñ hīnt. Q i decepō itel
ligñ dūē. Vn̄ inch p̄p̄ ait. Epis qui in alti
us dioecesis ecclām edificat eius consecr̄ti
uī qs epōr onē sibi ñ ualeat dedicare.
Si aliene ciuitatis ep̄s q̄p̄ p̄ suor op
tunitate ecclā edificaē dispoīt ñ p̄ sumā

S. e. q. Pueri

J. xviii. ce. Abbs

S. xvi. q. i. fre
J. deco. di. a. Sicf
J. e. q. viii.

dedicationem quilibet in cuius territorio ecclesia consurgit. Edificatori vero episcopo hec gratia reservetur, ut quos desiderat clericos in re sua ordinari, ipsos ordinet is cuius territorium est: vel si iam ordinati sunt, ipsos habere acquiescat, et omnis ecclesie ipsius gubernatio ad eum in cuius civitatis territorio ecclesia surrexit pertinebit. Item ex concilio iiii. **Basilice noviter edificate ad episcopum pertinent cuius**

Ḡ. ee. A. — Possessio territorii (terrenalis, ville vel castri) **communitus esse constituit.**
(i. spiritualia non adimit) communium non adimit. Itaque nove basilice que condite fuerint ad eum procul dubio pertinebunt episcopum cuius [illegible] constituuntur. Item Gregorius.

Edificatori episcopo in diocesi alterius ecclesiam consecrare non licet.

Ī. dēo. C. III. — Lator presentium Iobes frater et coepiscopus noster indicavit nobis, quod quidam ex superiori episcopus ausu temerario in diocesi oratorium ipsius construxit. Quod sine precepto auctoritatis contra morem presumpsit dedicare, missas illic celebrare non metuit. Quare cum summa celeritate ac districtione convenit emendare, ne ulterius tale aliquid attemptare permittatur. ¶ Quod de iure ordinandi, non possidendi intelligendum est. His auctoritatibus facile comprehenditur, quod si qui abbates sive episcopi in suis castellis et villis ecclesias edificaverint, non in eo episcopo in cuius diocesi fuerint ius venit admittitur. Et ideo sacerdotes iuxta illud urbanum et mediolani in eis non nisi per episcopos cuius sunt et electione edificantium ordinari possunt.

Q. III. — ¶ Quod autem prescriptione temporis omnia iura tollantur, probatur auctoritate Calcedonensis concilii et Gelasii pape et aliis plurima habetur. **Rusticane parrochie apud episcopos qui eas possident xxx annis sine violentia permaneant immobiles.**

Ḡ. di. xviii. Apls — Per singulas ecclesias rusticanas parrochias permanere immobiles apud eos qui eas tenent episcopos decernimus, et maxime si eas sine violentia per xxx annos gubernaverint. Si vero intra annos xxx facta fuerit de eis dubitatio, liceat eis qui se dixerint lesos apud sinodum provincie actionem. Item Gelasius. **Triginta annis ab episcopi possesse immobile permaneant.**

Ḡ. x. Q. II. Epi — Presulum nostrorum auctoritate [illegible] facultates ecclesie episcopi a regimine **dioceses** habeant potestatem. Ita tamen ut viduarum et pupillorum atque pauperum necnon et clericorum stipendia distribuere debeat. Videlicet statum [illegible] actenus decretum: Reliquum episcopi sui iuris dicione ut sic ante diximus, peregrinorum atque captivorum languidorum esse presit.

Ī. xxvi. Quo — Ḡ. Q. e. Per singulas — Conq; Placuit

Illud etiam annecti placuit, ut si qua absque facultates ecclesie non in dioceses ab aliquibus possideantur episcopis, [illegible] lex continuit. Quia filiorum nostrorum principum [illegible] ita auctoritas. Item Toletanus iiii. **Territorii possessio communium non adimit.**

Sicut diocesim alienam tricennalis possessio non tollit, ita territorium communium non adimit. Item ex concilio. **Tricennalis possessio intra unam provinciam suum debet.**

Ḡ. xiii. Q. ii. C. i. — Quicumque episcopus alterius episcopi diocesim per xxx annos sine aliqua interpellatione possederit, quamvis legis ei non vindicet diocesis amittatur, [illegible] quorum actio reposcendi. Si tamen intra unam provinciam. Extra autem nullo modo, ne dum dioceses defenduntur, provinciarum termini confundantur.

Ḡ. xxviii. C. i. — Ḡ. viii. Q. ii. Epi

Ecce his auctoritatibus probatur quod possessionis et gubernationis iura prescriptione tolluntur. Sed contra Gelasius testatur scribens maximo et eusebio episcopis. **Status parrochiarum nec presumptione nec temporis prescriptione mutari potest.**

Licet regulis contineatur antiquis parrochias uniuscuiusque ecclesie prisca dispositione deputatas nulla presumptione convelli. Neque consuetudine pessima exemplum mali temeritate crescente, usurpatio sursum nascitur. Tamen et decretis nostris ad [illegible] destinatis omnia specialiter que taliter fuerint invasare statuimus. Si qua temeritas per [illegible] illegitimis possit putari generari, si secularis proposita restitutionis adiungat. Ea que inter fratrem et coepiscopum nostrum [illegible] ecclesie sacerdotem et [illegible] anconitano pontifice decernimus provida ipsius [illegible] forma inter cognitionibus que sint sequenda prescripsimus. Nulla ergo presumptione statum parrochiarum competere etati firmitate duraturam patimur immutari. Quod non neglegentia pontificum nec temporis obiectio [illegible] forte granat, neque ignaviam facientem sit abibit, ne subripiente supplicatione preceptio [illegible] per semet diocesi statuta. Ex quo semper a regimine atque consignatione plebs devota convenit. Territorium non facit diocesim olim noscitur ordinatum. ¶ Hoc enim triplici distinguitur. Sed quod diocesis quedam (in terminis) terminis distincte sunt. Hec nullo modo prescriptione [illegible]. Alie vero quarum [illegible] certis limitibus districte et de quibus certa diffinitio non olim percepta prescriptione tollitur. Unde Innocentius papa ait. **Limitis possessio prescribi non potest.**

Inter memoratos fratres nostros Fulgentium **non potest.**

Ḡ. xvi. q. ii. Facultates.
Ḡ. e. Q. e. Cap. i.
Ī. e. Q. e. Quicumque.
Ī. e. Q. e. Pr. [illegible]
Ī. e. Q. e. Ex viii. sinod. placuit.

¶ Territorium est universitas agrorum inter fines cuiusque civitatis, quod ab eo dicitur [illegible], quod magistratus eius loci inter eos fines terrendi, submovendi ius habet.

¶ i. non quod habet diocesim i. spiritualia, quod possidet territorium.

astrigitanum et honorium cordubensem episcopos discussio agitata est propter basilice parrochiam cuiusdam quam horum alter cellacensem alter regiensem asserit. Et quia inter utrasque partes a ceteris limitis actio ventilata est: cui quamvis vetusta tricennii vel nimium multum annorum preiudicium afferret, ideoque ne in dubium veniret certe nostram devocaret sententiam pulsatis canonibus synodalia decreta perlectas quorum auctoritatem premonitam ita oportet inhibiti cupiditate ut ne quis terminos alienos usurpet. Ob hoc placuit inter alternas partes inspectores viros mittere idoneos, ita ut cui diocesis possessionis sua basilica causa vel signis limitis prius monstraverit: ecclesie cui in integrum territorii omnis sit eiusdem dominium. Quod si limes legitimus eam de basilica non claudit, et tamen longi temporis probatur obiecta prescriptio, appellatio presentis episcopi non valebit, quia iure canonum obiectio silentium imponit. Hoc enim sanctorum patrum principium edicta percipiunt, et preteritorum regum decretum auctoritas. Si vero inter metas tricennalis temporis extra alienos terminos basilice istarum territorio repperitur, repetentis episcopi iuri sine mora restituetur. Item Gelasius Sereno episcopo. Spatia que diffinita fuerint tempore prescribi non possunt.

Diffinitio tricennalis statuta quam omnium fidelium rerum utilitate vel sicut de spatiis de quibus memorata constitutio diffinitio dudum certa processit, intemerata servetur. Alioquin sine ambiguitate quam constitutum temporis tricennalis prescriptione temporis si quis pars ecclesie de plebe sacramento vel tamen quam a cetero prescripsisse probabitur, iurandum sit nature offerre.

Post et alia distinguitur, quod quisque sua auctoritate usurpat, quod a nullo titulo possidere incipit, prescribere non potest. Et ita hec sunt intelligenda: illa auctoritas Gelasii tempore obiectio quamvis tricennia forte gravatur non potest diocesis semel constituta. Intelligendum est si nullo titulo sed sola usurpatione eam possidere cepit. Sed iudicis auctoritate et privilegiorum longa consuetudine possidere cepit, temporis obiectio tunc auctori silentium imponit.

Unde Gelasius papa ait. Privilegia per xxx annos possessa immobilia servari debent.

Placuit huic sancte et magne synodo ut res vel privilegia que diu ecclesiis ex longa consuetudine pertinent: et sine ad vite recordationis imperatoribus sunt ab aliis diiudicatoribus in scriptis donata et ab eis per annos xxx possessa, neque ab episcopo testante presulum eorum quecumque per se a sanctis potestate subtrahat. Aut per argumenta quibus auferat si sint omnia in potestate ac iure presulum ecclesie quecumque inter xxx annorum spatia ab eis possessa fuisse noscuntur. Quisquis contra hanc sanctam nostram presentem diffinitionem egerit, tamquam sacrilegus iudicetur, et donec se correxerit et ecclesie ea privilegia securus restituerit, anathema sit. Item episcopis dardanie. Repeti non possunt que xxx annis quiete inter ceteram inquietat per quinquagenta annos possidentur.

S. xiii. Q. ii. C. i.

Constituta ex qualibet causa actio utile subierit: cum triginta annorum lex hominum non possit abrumpi.

Cum sit vero his rebus ecclesie controversia mota est et diffinitio subsecuta et sine iusta sit, tamen quia non sua sed diffinientis auctoritate possidere cepit, tricennalis prescriptio petitori silentium imponit. Ita tamen ut supputatio prescriptionis non a tempore diffinitionis sed a decessu diffinientis exordium sumat. Unde in Toletano concilio statutum est: Vita virtute disponentis non potest prescribi.

Si sacerdotes vel ministri ad tricennium temporis dominum dum gubernacula ecclesiarum administrare videntur contra patrum sanctissima sanctiones de rebus ecclesie diffinisse aliquid dinoscuntur, non ex die qua talia scribendo decreverunt sed ex quo talia moriendo diffinita reliquerunt supputationis ordo subsistit. Numquam enim potest ad terminum temporis pervenire cuius vita virtuti iudicantis que statuit contrarium non suppeditat iniqua ab origine equitatis.

Item ea que in beneficiis possidentur sive que in titulo hospitalitatis inter veniente causa prescripta fuerint prescribi non possunt. Unde in Magathensi diffinitum est: Que in beneficii titulis possidentur prescribi non possunt.

Clericis quibus quecumque possidet temporis de ecclesie remuneratione aliquid prescribitur ipsum prescriptione temporis non valeant dum in parte ecclesie res fuisse, ne videantur in ipsa administratione per licere a precarias cum ordinatis facere non debuisse a diuturnitatem facultates suis iure competentiam prescribi.

S. x. Q. ii. Precarie

Item de Aurelianensi. Que humanitatis intuitu

Si episcopus humanitatis aliquibus prestant prescribi non possunt.

S. xii. Q. iii. Si epi
S. x. Q. i. Pos

intuitu mancipiola vineolam vel terrulam clericis a monachis vel quibus libet prestiterit excolenda vel pro tempore tenenda, et si longa transisse annorum spatia comprobentur, nullum ecclesia preiudicium patiatur: nec secularis legis prescriptio que ecclesiam aliquid impediat opponatur. Item de spatio annorum iure et superioris temporis prescriptio non obicitur. ubi

S. vii. Q. i. Placuit ut nullo

I. xi. Q. ii. Faculas
I. xxv. Q. ii. C. ii.
S. xiii. Q. i. C. i.

Prima actione hostilitatis metus intervenit. Theodulfi Malacitane ecclesie antistitis ad nos oblata petitione asserentis antiquam eiusdem urbis parrochiam in multis quondam hostilitatis discrimine fuisse decisam, et ex parte aliqua a Becilitane, Astigitane, Elibitane atque Egabrensis urbium esse retentam. Proinde placuit ut omnis parrochia quam antiqua divisione ante imminutam hostilitate retinuisse ecclesiam suam quisque probaverit, ei privilegio restituatur. Sicut enim per legem mundialem his quos barbarica feritas captivavit necessitate in suo ex postliminio revertentibus redditur antiqua possessio, non aliter et ecclesia recuperabit parrochiam quam ante tenuit, cum redibit, si eius fuit, ab aliis ecclesiis possideatur sub incolatu, possessione tamen usurpata sit. Non enim est obicienda prescriptio temporis, ubi necessitas intercessit hostilitatis. Item Iohannes papa Paulo episcopo fungenti legatione in Germania et Pannonia. Tempus non occurrit prescriptio ubi furor hostilitatis incubuit.

Porro fide annorum [forte] numerositate catholica scilicet interiectos annos et eos qui universis fidelibus mestissimi extiterunt. Ceterum vero paganorum et incredulorum furor in causa est, qui in talibus prestant tempora vel non preiudicant ecclesiis, que corporalia nescientes arma solum dominum propugnatorem suum, quando ei placuerit misereri, patienter expectant. Verum si annorum prolixitas in talibus impediat, dominus ipse reprehendendus est, qui post quadringentos et xxx. annos filios Israel de durissima servitute Pharaonis et fornace ferrea liberavit. Sed nec ipse redemptor, qui hominum genus post annorum milia de inferni claustris eripuit. C. Toluimus et per prescriptionem ille dioceses quas a prioribus episcopis negligentibus alii abbreviati a fidei integritate revocaverunt. Unde in IIII. concilio Africano. Si que episcopi suas dioceses lucrari negligunt, post triennium eis constabunt episcopis quorum fidei studio sunt reconciliate.

Placuit ut quicumque episcopi negligunt loca ad suam cathedram pertinentia in catholicam unitatem lucrari, conveniantur a diligentibus episcopis vicinis, ut id agere non morentur. Quod si intra vi. menses a die conventionis non effecerint, qui potuerint ea lucrari, ad ipsos pertineant. Ita sane ut si ille ad quem pertinuisse videbantur probare potuerit magis illi electam negligentiam abbreviaticis impune ibi fuisse et suam diligentiam fuisse preventam, vel eorum eas cura sollicitior vindicaret, cum iudices episcopi cognoverint, sue cathedre loca restituant.

C. Post hec autem intelligi prescriptio illa longi temporis qua Gelasius negat statum parrochiarum posse mutari. Longum enim tempus sicut ex legibus habetur decennium vel vicennium intelligitur. Huius longi temporis prescriptio auctoritate Gelasii et sanctionibus legum ecclesiis obici non potest. Prescriptionum alie sunt introducte odio petentis et favore possidentis, alie tantum odio petentis. Qui enim bona fide et iusto titulo rem per decennium inter presentes, per vicennium inter absentes tenuerit, petita exceptione tutus est non solum adversus alios, sed etiam adversus creditores quibus res ipsa obligata fuerat, et adversus verum dominum. Si vero aliquo casu a possessione ceciderit, etiam adversus verum dominum utiliter rem vindicare poterit. Si autem nullo titulo [nullo titulo, bono titulo, sine fide] per tricennium rem alicuius possederit, simili gaudebit presidio. Bona vero fides non ad initium medii temporis, sed ad initium possessionis refertur. Sufficit enim initio cuique bona [fide] possidere cepisse, etsi medio tempore conscientiam rei aliene habuerit. Hee prescriptiones sunt introducte favore possidentis et odio petentis, quia lex favet his qui bona fide et iusto titulo vel bona fide tantum possident, odit autem et punit eos qui rem suam negligentes et desides. Quod si mala fide rem alienam quis possidere cepit, post xxx. annos adversus omnem petitorem exceptione tutus est. Si vero aliquo casu a possessione ceciderit, actionem non habebit, quia prescriptio hec non favore male fidei possessionis, sed odio eius qui rem suam prosequi negligentis introducta est. Si autem res a creditore sive a domino pervenerit, detentionis commodum habebit. Si vero ad alium creditor vel alius dominus adversus eum experiri poterit, nisi prodit exceptionem diuturni temporis possessionis, quia non habeo habuit causam prescriptionis. Quod si non habuerit prescriptio ad eos pervenerit, male fidei possessor in distinctione prescriptionis commodum recipit. Hec de prescriptionibus decennii vel vicennii vel tricennii intelligenda sunt, si sine interruptione possessa probantur. Quod si per naturalem detentionem possessio interrupta fuit, a die recuperate possessionis novi xxx. anni in omnibus prescriptionibus numerabuntur. Si per litis contestationem, ab ultimo die litigii xl. anni computabuntur. Quod si ab eo qui iam prescribendi erat possessione aliquis inquietatus, precedens tempus cum tempore sue possessionis continuare poterit. Is autem cui prescribitur res, si lite contestata sine potestate vel propter absentiam, impotentiam vel infantiam vel furoris [vel aratorem] laborem cum nemine tutorem habeat, vel quia in magistratus potestate constitutus est, si constituta preside adeat, libellum ei porrigat, et hic querimoniam deducat.

C. de epis. an. l. ut le. Sancimus

et sic tpis interruptionem faciat. Si aut propter
sitatem adire non potuit. saltim ad epm loco
vel defensorem ciuitatis adeat. et suam manife-
stare uoluntatem in scriptis deperet. Quod
si preses vel eps. vel defensor abfuerit liceat ei pro
ponere ubi domicilium ht possessor seu ciuium ta
bulariorum subscriptione. vel si ciuitas tabu
larios non ht. cum trium testium subscriptione et
hoc sufficiat. ad omnem temporalem interruptionem
siue triennii siue longi tpis. siue xxx vel xl
annorum sit. hec de prescriptionibus inter priuatos.
Ceterum aduersus loca religiosa non nisi xl annorum
prescriptio currit. Unde in autenticis. Quas
actiones decennalis prescriptio secludit. si loco re
ligioso competant xl annis clauduntur et in
nouella. Nec per decennium neque uicennium etc. In
canonibus uero. Ecclesia aduersus ecclesiam. xxx annis.
monasterium aduersus ecclesiam non nisi xl annis prescribere
permittitur. Quod si priuata persona decimas
suo titulo sine interruptione possederit. nulla tpis
prescriptione tueri se poterit. Que enim ab initio
de iure effectum sortiri non possunt. tractu tpis non
conualescunt. Unde Siluester. longo tempore pro suo deti
neat et si xl annorum curricula excesserit. so
la tpis longinquitate liberari uia minime iuuabunt. Ad hec ecclesia rei p. fruc
tuos permittere. decimationes. ciuium fructu
um in instar operarum. Porro post fructus prescribi
non potest. Unde in vii libro cod. titulo. c. l. de xxx vel xl.
iubemus eos qui rem annorum prescriptione ipraniacast.
aliquando continuum. xl annorum curriculum sine q
dam legitima interpellatione possederint de possessione
quidem rei seu domino nequaquam remoueri. fructu
os autem seu ciuiles canones vel alia quondam post
collationem in posteritatis eis dependente compelli nec
hunc pati eundem tpis prescriptio non oportunitas
admittit. C. Sic predia suum sit priuati
suis ecclesie possint prescribi permittitur decima
tionum prescriptione tollimur. Et sicut romano p. q
libet laico sit iure scriptum impetrauit. Rescripta
que in scriptum repeta fuerint in talia sunt que illi cum
ps et nullo obstante nulli momenti esse censentur.
Item x. de mandato sacerdotibus et leuitis sepa
rentes. ubi de sorte dni uiuere qui eius sortem mitant.
qui cumque priuilegio laicis concedi posse nec dum
ni mandati auctoritas huiusmodi preiudicium
inferat. Unde imperator ualentinianus et theodo
sius. Unde nullus alias quam a colonis dominicis uiris

A. de reg. iii. et. S. i. Q. i. principat.

C. de prescript. l. xl. annorum compr. C. de lomb. t. p. l. ut.

A. de diu. t. p. ec. iuob.

Di. de pro canone. ab uni tio uissioni principali. ut

6 J. e. l. t. de fu. l. ut

J. xxv. q. i. Caput. S. e. Q. i. Decim. S. i. Q. iii. pue

C. heres. dnice. l. ul.

rei p. vel templorum in quibus pecunia uendi
te vel alio ullo pacto alienate sunt. abbi qui
comperam atque leges eas detinent. nulla longi
tpis prescriptione officiente iubemus restitui.
ita ut non per tiu quod unquam quis comparat omnibus repo
scere liceat. C. De prescriptionibus uero longi
tpis ita inuenitur. coll. viii. constit. vi.
Quas actiones alienas decennalis decenalis uel in
cennalis prescriptio secludit. Si loco religio
so competunt xl annis clauduntur usucapione
que decennii prescriptione. suum locum habitibus. Sed
sola prescriptio xxx annorum deinceps aqua
tim prescriptione priuilegia romane ecclesie ex
clusa que non nisi. c. annorum spatio prescribi possunt. Unde
iohs. viii. scribit regulo dotico. Priuilegia
romane ecclesie non nisi. c. annorum prescriptione
Nemo de annorum numero resultans tolluntur.
di sumat fomitum quia sancta romana. cuncto
auctore summi ecclesia priuilegia quibus forma per
stabilitatis per suscepit multis tpibus an
gitat multis regnorum partitionibus perudicat.
Sed ueniente romane leges diuinitus pora
principium promulgate rerum ei prescriptionem non
p. c. annos admittit. C. Ostensum est quod
ecclesia aduersus ecclesiam prescribere possit. Nunc uidendum est.
si monasterium aduersus ecclesiam prescribere ualeat. Quod urban
ii. prohibuit dicens. Triennio tpis abbates
Possessiones aliquid monachi prescribere non ualent.
ecclesiarum et eporum decimales. abbates vel monacho
omnimodis prohibemus habere. C. Si ei sitol
lit eis decennalis prescriptio ab abbato gg conceditur eis
quod generat prescriptio. Ait enim per subdiacon.
Quadraginta annorum prescriptio religi
Volumus accedente osis domibus conceditur.
te in parnomitana ciuitate quasi tione tpam
tali ratione discutere dominio rei a possessore sic
acteni prescriptum uidetur permanente. ut si monasti
um per fatum se theodosi fines decepit causatio mota:
in gestis xl annis prescribisse repperis: Nullam
deinceps in si quo scte romane ecclesie competere po
tuit patrimonis sane causam permanens si quoque eorum
in ecclesia omnimodis preparate. Sin uero auctores
ecclesie non eos possedisse xl annis in gestis docuerit mon
strauerit: Sed aliquantum tpa bi mota fuisse
aliquam questionem eorum definimus. Ecclesia abbatis en
quelle et negauit sopiat. Item ex nouellis iustiniani.
Nec per decennium neque uicennium vel xxx decem.
annorum prescriptio sed sola xl annorum curricula

J. aut. Decasalis t.

Q. IIII.

S. i. Q. iiii. de Questum est. J e. Q. i. possid.

J aut. de ec. t. C. propter

religiosis domibus opponantur non solum in ceteris rebus, sed etiam in legatis et hereditatibus. C. Sic et religiosis domibus ex lege non nisi quadragenaria est obicienda prescriptio, ita et auctoritate Gregorii ad [Siculos] alias ecclesias possidere possunt eodem spatio temporis. Quod autem ea que ecclesie debentur auctores eorum sua auctoritate iudiciis pretermissis repetere non valeant, beatus Gregorius testatur dicens. Iudicum non manibus res ecclesie defendantur.

Q.V.

Consuetudo nova in hac ecclesia et valde reprehensibilis erupit, ut cum rectores eius patrimonii urbana vel rustica predia cuiuslibet competere posse suspicantur, fiscali more titulos imprimant, atque ea competere pauperibus existimant, non iudicio sed manibus defendant. Et cum predicatores suos veritas nichil percontatione agere percipiat, odia tamen litigiose contentionis materia tamen scindantur, et res quibus eum estimatur ecclesie posse competere per vim tenentur. Primum presenti decreto constituo, ut siquis ecclesiarum vel quamlibet titulos ponere sive in urbano sive in rusticano predio sua sponte presumpserit, anathema sit. Et responderunt omnes: Anathema sit. Is quoque qui pro ecclesie si hoc vel ipse fieri preceperit, vel sine sua preceptione factum digna punire animadversione neglexerit, anathema sit. Responderunt omnes: Anathema sit.

Q.VI.

Quod autem quisque sua auctoritate quod sibi deberi putat usurpat, non per iudicem reposcit, cadat a causa ex auctoritate Mileuitani concilii, habetur in quo ita statutum est. Cause sue detrimentum patiatur episcopus qui ecclesias ab alio detentas propria auctoritate que[…]rit adire.

Placuit ut quicumque episcopi ecclesias vel plebes quas ad suam cathedram existimant pertinere non ita repetierint ut causas suas episcopis iudicantibus agant, sed alio retinente irruerint, sive volentibus sive nolentibus plebibus, cause sue detrimentum patiantur. Et quicumque hoc iam fecerit, sed nondum inter episcopos est finita contentio, sed adhuc inde contendit, ille inde discedat qui constitutis pretermissis iudicibus ecclesiam ad cuius irruisse. Nec sibi quisque blandiatur si a primate cum retineat litteras impetravit. Sed cuilibet habenti litteras sive non habenti convenit ut cum qui tenet et ei litteras accipiat, ut cum appareat pacifice tenuisse ecclesiam ad se pertinentem. Si autem ille aliquam questionem retulerit, propter episcopos iudices causam finiat, sive illos quos ei primas dederit, sive quos ipsi vicinos cum consensu primatis delegerint. C. Contra quod Gregorius Iohanni defensori eunti in Yspaniam scribit dicens. Delictum persone in dampnum ecclesie converti non potest.

Si episcopum quod absit talem culpam commisisse constiterit, ut constet eum non irrationabiliter esse depositum, ea de eius depositione confirmetur. Et omnes res sue ecclesie que ablate fuerint restituantur, quia delictum persone in dampnum ecclesie non est convertendum. Si autem dicitur quia commissi officio defunctus est, abbas fidei eius qui ab illo commiste ablatas sine excusatione reddat. Item Petro subdiacono. In persona delinquentis non in facultates eius ultio proferatur.

Cognovimus quod si quis ex familia culpam fecerit, non in persona sed in eius substantia vindicatur. Quod re penitus improbamus, ut siquis culpam fecerit in persona quod dignum est vindicetur, et a communione aliquandiu abstineat. Idem. Res eorum qui ex clero dilabuntur simul cum ipsis in monasterium tradantur.

De lapsis sacerdotibus vel quolibet ex clero observare te volumus, ut in rebus eorum nulla contaminatio misceatur, sed pauperrima regulari monasteria requirere secundum omnium vite servitii in eisdem monasteriis ad penitentiam lapsos tradere, et res lapsorum in eo loco proficiant in quo agere penitentiam traduntur, quatinus ipsi ex rebus eorum subsidium habeant, qui de eorum correctione sollicitudinem gerunt. Si vero parentes habuerint, res eorum legitimis parentibus dentur. Ita autem ut eorum stipendia qui in penitentiam dati fuerint sufficienter debeant procurari. Si qui vero ex familia ecclesiastica sacerdotes vel levite vel monachi vel clerici vel quilibet alii lapsi fuerint, dari eos in penitentiam volumus. Sed res eorum ecclesiastico usui non subtrahi, ad usum tamen tantum suum accipiat unde in penitentiam subsistat, ne si nudus intus in loco quibus dati fuerint sint honerosi. Item Leo quartus Carolo regi. Inutilis sacerdos ecclesiam sua dignitate non privat.

Si fortassis quod non credimus apud nos inutilem iudicamur, ecclesie tamen canonum permittente domino presulum non mutatur, sed apostolici principatus consuetudinem nostro studio sumit ab omnibus vocatur. Item Gregorius Magno. Possessiones monasterii pro peccato abbatis episcopo tollere non licet.

Episcopo non licet possessiones tollere monasterii quamvis abbas peccaverit, sed subiciat cum potestati abbatis alterius monasterii. C. Sicut ergo delictum persone in dampnum ecclesie converti non potest, quia per eius depositionem ecclesie prefacit meliorem non deteriorem, sic pro peccato abbatis possessiones monasterii auferre non licet, quomodo delictum episcopi vertetur in dampnum ecclesie ut in detrimentum cause sue patiatur. Sed detrimentum cause pati non sic est accipiendum ut ecclesia suo iure privetur, potius quod clericis coram iudice stantibus episcopus tacebit, et per iniuria illata incitabitur supra habuit. Quod autem ecclesias de manu laicorum non abbatibus liceat accipere, omnium c. testatur auctoritas. Generali decreto ecclesie quique ecclesiarum in

Item Gelasius. Que precedentes clericis dederint subsequentes pontifices auferre non presumant.

Illud statuendum censuimus ut quecumque munificentias aut fuerint tibi de rebus ecclesie in usu, ad tempus in potestate precedentes dederint sacerdotes, ut sequentes pontifices nullatenus presumant auferre. Sed quod tamen culpe extitit, pro qualitate personarum ut regula precedentium canonum in persona habeat non in facultate districtum.

Q.VII.

Delictum persone in dampnum ecclesie non vertitur.

S. xii. q. ii. In primis

S. xiiii. q. v. Plane

S. xii. q. ii. Pre cipimus

S. xii. q. v. C. ponti

S. di. l. Studeat

S. xii. q. ii. Precipimus

episcoporum potestate consistunt. Laici autem non sine episcoporum auctoritate decimas vel ecclesias possidere possunt. Unde episcopi sive beneficio suo sive pretio ecclesias vel decimas laicis dederint, domum orationis domum negotiationis et speluncam latronum fecerunt. Unde per cessionem cathedre a cetu fidelium segregati et a Domino flagellabuntur. Unde Gregorius VII. ait.

Decime a laicis non possideantur.

S. di. xxxii. Preter; S. c. Q. i. c. vii — Decimas quas in usu pietatis concessas esse canonica auctoritas demonstrat, a laicis possideri apostolica auctoritate prohibemus. Sive enim ab episcopis vel regibus vel quibuslibet personis eas acceperint, nisi ecclesie reddiderint, sciant se sacrilegii crimen committere et eterne dampnationis periculum incurrere. Oportet autem congruentius nos decimas et primitias quas iure sacerdotum esse sancimus ab omni populo accipere quam fideles Domino percipiente offerre, iuxta illud vaticinium Malachie prophete: S. x. Q. i. et vi. c. iii — Inferte omnem decimationem in horreum meum, ut sit cibus in domo mea. Has vero decimas sub manu episcopi esse censemus, ut ille qui cunctis preest omnibus iuste S. i. Q. ii. c. Hec — distribuat, ne quicquam preter honorabili exhibeatur, nec alii scrupulosiore corde moveantur, sed fiant omnia communia. Quia inhonestum videtur alios sacerdotes vacare, alios decimis participare. Sicut enim una est fides catholica, ita necesse est ut ille que per universe loca quamvis multe sint ecclesie omnibus fideliter distribuatur. Item Ambrosius in sermone xl iiii.

Fideliter decimas dat qui omnium suorum decimam solvunt.

S. c. Q. i. Decime — Quicumque recognoverit in se quod fideliter non dedit decimas suas, modo emendet quod minus fecit. Quid est fideliter dare? nisi ut nec peius nec minus aliquando offeras de grano, de vino, de fructibus arborum, de pecoribus, de orto, de negotio, de ipsa venatione sua. Item ex concilio Rotomagensi. **Excommunicentur qui sacerdotibus decimam dare noluerint.**

Ergo causa necessitatis uenantur, quia cum uoluptatis uel delectationis uenantur, graviter reprehenduntur. ut S. di. lxxxvi. Quam — Omnes decime terre, sive de frugibus sive de pomis arborum, Domini sunt et illi sanctificantur. Sed quia multi inveniuntur decimas dare nolentes, statuimus ut secundum Domini nostri preceptum admoneantur semel et secundo et tertio, qui si non emendaverint, anathematis vinculo feriantur usque ad satisfactionem et emendationem congruam. Item ex concilio Magontiensi. **Veteri exemplo decime solvuntur.**

S. c. Q. i. Decimas — Decimas Deo et sacerdotibus Dei dandas Abraham factis, Iacob promissis insinuat, deinde omnes sancti sacerdotes commemorant. Non autem reddende a populo si aliter eam dare noluerint. Unde in eodem concilio legitur. **Decime non sunt a populo redimende.**

J. Lomb. H. i. viii. — Decimas quas populus dare non vult nisi quibuslibet muneribus ab eo redimantur, ab episcopis presbiteris non dandum ne fiat. Item Aug. **Quia decime non redduntur, in dimidio fisci accedunt.**

S. i. Q. iii. Unde — Maiores nostri ideo copiis omnibus habundabant, quia Deo decimas dabant et Cesari censum reddebant. Modo autem quia S. c. Q. i. c. ...; S. xii. Q. i. Ep. — discessit devotio Dei, accessit indictio fisci. Nolumus cum Deo partiri decimas, modo autem totum tollitur. S. x. Q. i. ...; S. i. Q. iii. Pueri — Hoc tollit fiscus quod non accipit Christus. Item Origenes. **Columba sunt dicti qui ecclesiam indisciplinatis corporibus ...**

Et hec diximus secundum simplicem intellectum. Iuxta mysticum moralem autem talia dicemus. Et primum quod de templo de quo per prophetam dixit Dominus: Domus mea domus orationis vocabitur. Ergo secundum corporalem intelligentiam carnis et secundum corporales legis festivitates et sacrificia corporalia consequentur, ita et templum dici estimabitur quod in lapidibus insensatis erat constructum. Primum quod a Salomone, deinde reparatum a Zorobabel, post Christi adventum a Romanis destructum nullam domum spem esse orationis. Qua destructa necesse erat videri quia iam non haberet domum orationis. Iam non habebant per illum equum speculationis divinitatis per ... secundum legem constituere. Hoc ergo facto omnia Christi electi immisit spiritualium actuum suorum. Et quia nunc secundum sensibilitatem eiciens vendentes et ementes de templo et mensas nummulariorum evertens cathedras vendentium columbas a correctione populi in prima mundani festivitates in nomine Domini celebrent, neque pontificibus et S. i. Q. iii. Vendentes — vendentibus vacet in loco non competenti quod nec debent emere et vendere sicut orationibus tantum vacare atque congregari qui in domo orationis. Nunc autem arbitratur templum dici ex lapidibus vivis constructum ecclesiam Christi. Sed autem in tali ecclesia non sic contemplativi spiritualiter viventes sed carnem mutantes quidem et domum orationis de lapidibus vivis constructam faciunt speluncam esse latronum actibus suis. Nec ecclesie domus orationis sit speluncam latronum. Quis enim considerat in multis ecclesiis talium Christianorum peccata qui arbitrantur questum esse pietatem, et cum deberent de euangelio vivere secundum quod iussit de eis Deus, hoc non faciunt, sed divitias et multas possessiones acquirunt. Sic ducens Scripturam, Latronum factam fuisse ecclesiam. Vel recte dicatur Christi a eos per dissipationem ecclesie fuerunt. Qui viventes in sanguine modo. d. o. i. c. r. scriptum posse talium. Ve michi quia factus sum sicut qui colligit stipulam in messe et sicut racemum in vindemia, cum non sit botrus ad manducandum primogenita. Ve michi, anima, quia periit timoratus a terra et qui corrigat in hominibus non est. Et cum tales exiis ibi in dicente talia et lugente peccata mea.

Aspice 7 illu q in eciam glo scribit. Cu uidiss
ierlm fleuit sup illa 7 dix. Quia si cogno uiss
7 tu. 7 tiam ronabilr fleuit sr ierlm. Ratioabil
ni fleu sr ecclam edificata q o u eet dom
oronis facta aut ppt turpia ui e spelunca. L.
Et arbitror conuenire ubu deuin dicoib9
colubar eis qui uendunt eccas auaris 7 tiran
nicis. 7 indiscreplinatis 7 in religiosis epis
a pbris. ppque 7 cathedras tunc appellau
euglista abibu eu sas ee. Et uitam auoirct
hec cu dicitur amonitioe scpte. qui glat
de cathedris moysi. in quib9 sedet. 7 uino de
os cathedras colubar 7 tedunt eas talib9
poitis a quos recte dr a dno p ieremia pphia.
pncipes mei me n cognouer. Filii s insipi
entes 7 n sapientes. Sapientes s ad malefa
ciendu. bn aut face nescierunt. C. Cum
g eccle oblatioes eor n9 sistat n in potestate
epor pat p fecto q n s ab alio recipiente qua
de manu eor. Vn in aurelian si9 statutu e:

Oms basilice ad eum ptinet epm in cuius
Os basilice territorio posite sunt.
q p diusa loca 9 structe s. t cotidie 9 struunt.
in epi potestate 9 sistant. in cuius tritorio
poite s. It calixt pp. Archidiaconi archipbri
poiti t decani n offitia n bnficia eccastica sin assensu
Nullus omino archidiacon. a arcipbr. siue p
poit. t decan animar cura t pbenda ecce si
ne iudicio t9 sn su epi alicui tribuat. imo
sic scis canonib9 9 stitutu e: aiar cura 7 pe
cuniar eccar dispnsatio i epi iudicio 7 po
testate pmaneat. Siquis uo 9 h face a potesta
te q i epm ptinet s un dicare psupsit. ab eccle
liminib9 arceat. It gg vii in generali sinodo
residens. d. De manu laici epat ut abbatia su
Siquis deinceps epatu t abbatia de scipi n dbr.
manu alic laice psone susceperit nullate
n int epos t abbs habeatur n ulla ei ut epo seu
abbi. audientia 9 cedat. insup g ram bti
petri 7 introitu eccle interdicim. qo locu que sub
ambitione tam obedientiæ qua ambitiois exq
scel idolatrie ce p resipiscendo n deseruit. Similr
7 de inferiorib9 eccasticis dignitatib9 9 sti
tuim. It. Siquis imparator. regu duca.
marchionu. comitu. t quib9 scelariu pote
statu. a psonar inuestitura epatuu. t alic
eccastice dignitatis dare psupsit. eid e sniæ
uinculo se obstrictu ee sciat. Idem.

Excomunicoi subiaceant nec inuesti
ture sentiat fructum qui de manu laici
Quia inuestitura 9 eccliam susceperit.
scor patrum auctoritate a laicis in multis
partib9 cognouim fieri 7 ex eo plimas p
turbatioes in eccia immo ruina scere reli
gionis oriri. Ex quib9 xpiane cu sit re
religio 9 turbat. decnim ut nullus clicor
inuestituras epat t abbatie t eccle de manu
impatoris t regis t alicui laice psone t
femine suscipiat. Q si psupsit recognosca
inuestitura illa aplica auctoritate irri
ta ee. 7 se usq ad digna satisfactioe excoi
coi subiacere. Idem. Qui p laicos eccas
optinet. 7 q ei mani iponit. coione priuet.
Constitutioes scor canonu seqntes statu
mi ut quicunq clicor abbachora inuesti
tura eccle t eccastice dignitatis de manu
laici accepit. 7 qui ei manu inposuit g
d sui piculo subiaceat. 7 coione puetur. Id.
Nullus laicor eccas t eccar De eodem.
bona occupet t disponat. Qui u secus egit
iuxta bti alexandri capitulu ab eccle li
minib9 arceatur. Item. De eodem.
Sicut dni uestimentu scissum n e. sed de sorte
tis fuit. ita nec eccia scindi debet. qui a iuncta
tota 9 sistit. In potestate g pprii epi eccle
reducantur 7 ab ipo sic in sacris canonib9
cautu e ordinentur. Alioquin 7 eccie ip
7 clici eor d diuinis destituant officiis.
It ex canone aplorum. De eodem.
Siquis eps scelarib9 potestatib9 usus eccia p ipos
optineat. deponat 7 segetur omsq qui illi
coicant. It ex cronica anastasii. De eodem.
Sane tela omnenses epi. ob metum imparoris
anastasii. timotheo constantinopolita
no epo 9 sensert. qui conciliu calcedonse a
nathematizauit. xl u epi illirici 7 grece
9 uenientes i unu p p fessioe in scptis facta
a ppo metpolitano discesserut ab eo. Et roma
mittentes romano epo coicare i scptis pfessis.
Et paulo p. Cu dioscor tumor maris in
poitioe accepisset recepit mitti uoine pp9
dicentes q a lege contra canoes scor apl n e fact
eps 7 ideo n recipiet. pncipes n rom g ante eu.
It pascal pp. Excomunicet qui p laicos eccas
optinet.
Siqs clic a abbs. t monach p laicos
eccas optinuit s scor ap. c. 7 antiocem

capitulum concilii, excommunicationi subiaceat. Item alexander II. Nullus clericus per laicos ecclesiam optineat.

Per laicos nullo modo quilibet clericus aut presbiter optineat ecclesiam. nec gratis nec precio. nullus habitum monachi suscipiat. spem aut promissionem habens ut abbas fiat. nullus presbiter duas ecclesias habeat. Item in concilio calcedonensi. Singuli episcopi suos in quibusdam ecclesiis habent yconomos.

Quoniam in quibusdam ecclesiis ut rumore conperimus preter yconomos episcopi facultates ecclesie tractant. placuit autem omnem ecclesiam habentem episcopum habere yconomum de clero proprio qui dispenset res ecclesiasticas secundum sententiam proprii episcopi. ita ut ecclesie dispensatio preter testimonium non sit et ex hoc dispergantur ecclesiastice facultates et sacerdotio maledictionis derogatio proveniat. quod si hoc minime fecerit divinis constitutionibus subiacebit. Item ex concilio hispalensi. cui interfuit ysidorus.

Laici non sunt constituendi yconomi

Nona actione diximus quosdam ex nostris collegis contra mores ecclesiasticos laicos habere in rebus divinis constitutos economos. proinde pariter tractantes elegimus ut unusquisque nostrum secundum calcedonensium patrum decreta. ex proprio clero economum sibi constituat. Indecorum est enim laicum vicarium episcopi esse. et seculares in ecclesiasticos iudicare. In uno enim eodemque officio non decet dispar esse professio. quod etiam in lege divina prohibet dicente moyse. Non arabis in bove et asino. id est homines diverse professionis in uno officio. simul non sociabis. Unde oportet nos et divinis libris et sanctorum patrum obedire preceptis: constituentes ut qui in administrationibus pontificibus sociantur. nec professione discrepent nec habitu. Nam cohercere convenit quos quibus et studia et votas diversa. Si quis autem episcopus post hoc ecclesiasticam rem aut laicali procuratione administrandam elegerit. a sinedsitnomo economum gubernandam non ex clericis elegerit. ut contemptor canonum et fraudator ecclesiasticarum rerum. non solum a Christo deo iudicabitur reus. sed et concilio manebit obnoxius. Item in synodo simachi pape. Laurentius mediolanensis episcopus dixit. Non habet laicus in ecclesia

Non placuit aliquid statuendi facultatem. laicum statuendi in ecclesia habere aliquam potestatem cui subsequendi manet necessitas non auctoritas imperandi. Item in eodem. Eulalius episcopus ecclesie syracusane dixit. Ecclesiasticas dignitates laici

Laicis quamvis religiosis nulla de ecclesiasticis dignitatibus aliquid disponendi legitur attributa facultas. Item calixtus papa. Laicus sacrilegus est habendus qui dispositionem vel dominationem rerum ecclesiarum usurpat.

Si quis principum vel aliorum laicorum dispositionem seu dominationem rerum vel possessionem ecclesiasticarum sibi vindicaverit. ut sacrilegus iudicetur. Item gelasius senatori episcopo. In ecclesia quam quisque bedi

Pie mentis amplectenda fieri nobis precepit undique devotionem. quasi emulus nobis. Terentius vir venerabilis se fundasse proponit ecclesiam. quam in honore sancti viti confessoris cupit consecrari. hanc ergo frater karissime si ad diocesim pertinere non ambigis ex more convenit dedicari. collata prius donatione sollempni. quam ministris ecclesie destinasse prefatum munificus testatur oblator. Sciturus sine dubio preter processionis aditum. quem omni christiano debetur. nichil ibidem se proprius habiturus. Item.

Frugentius vir nobis suggessit. De eodem. petitoria in fundatione iuris sui que sextiliani vocatur: basilicam se sanctorum michaelis archangeli et marci confessoris pro sua devotione fundasse. Et ideo frater karissime si ad tuam pertinet parrochiam supramemoratam basilicam sollempniter consecratione dedicabis. Nichil ibi tamen sibi fundator ex hac basilica noverit vindicandum. nisi processionis aditum quem christianis omnibus in commune debetur. Item clerus. de eodem.

Ecclesias pro gratia et utilitate facere loca que divinis preces sacri oportet et non a quoquam gravari. Item leo IIII. carolo regi. Laici presbiteros de ecclesia

Contra sanctorum patrum censuras non eiciant. videtur extitisse si seculares vel laici presbiteros ab ecclesiis in quibus tempore ordinationis eorum ordinati vel introducti fuerint videntur expellere. § Si vero fundatores ecclesiarum ad inopiam mergere ceperint ab eisdem ecclesiis temporale vite suffragia percipiant. unde in concilio toletano legitur. Fundatores ecclesiarum si inopes esse ceperint ab eisdem alimenta

Quicumque fidelium propria accipiant. devotione de facultatibus suis aliquid ecclesie contulerint si forte ipsi aut filii eorum redacti fuerint ad inopiam ab eadem ecclesia suffragium vite pro tempore usu percipiant. § Sic ergo ecclesiasticas facultates potestatem dispensandi non habent in tantum ut omnes res ecclesiasticas quibus libet a negotiandum committere vel alius auferre vale.

Quod sit officium patronorum.

Hinc autem distinguendum est: Quod uel ius fundatores ecclesiarum in eis habeant, uel quod non habent. Ius presentandi et consulendi et sacerdotem inueniendi. Sed non habent ius uendendi uel donandi uel utendi tamquam propriis. Unde in canonibus inuenitur: Heres eius qui ecclesiam construxit quamque sollicitudinem pro ea gerere debet. Filiis uel nepotibus ac honestioribus propinquis eius qui construxit uel ditauit ecclesiam, licitum sit hanc habere sollertiam, ut si sacerdotem aliquid ex collatis rebus defraudare preuiderint, aut honesta conuentione conpescant, aut episcopo uel iudici corrigenda denuntient. Item ex concilio Cabilonensi. Absque episcoporum consensu laici presbiteros de ecclesia non eiciant. Inuentum est quod multi arbitrii sui temeritate, quod est grauius, ducti cupiditate, presbiteris quibuslibet absque consensu episcoporum suorum dant uel auferunt ecclesiam. Unde oportet ut canonica regula seruata, nullus absque consensu episcopi sui cuilibet presbitero ecclesiam det; quam si iuste acceperit, hanc non nisi grauem culpam coram episcopo canonice sentiens ueritate amittat. Ipsis tamen heredibus in eisdem rebus non liceat quasi propriis potestatem preferre. Item ex Tol. IIII. Fundatores ecclesiarum ordinandos in ea episcopo offerant. Decernimus ut quamdiu fundatores ecclesiarum in hac uita superstites fuerint, pro eisdem locis curam habeant sollicitam, atque rectores idoneos in eisdem basilicis iidem ipsi offerant episcopo ordinandos. Quod si spretis eisdem fundatoribus rectores preferre presumpserit episcopus, et ordinationem suam irritam nouerit et ad uerecundiam sui alios in eorum loco, quos iidem ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. Item ex Romana synodo. A domino constructoris oratorii monasterium uel oratorium non est auferendum. Monasterium uel oratorium canonice constructum a dominio constructoris inuito non auferatur, liceatque illi presbitero cui uoluerit pro sacro officio illius diocesis cum consensu episcopi, ne malus existat, commendare. Item Gregorius papa. Ratio non patitur ut monasterium detur alicui contra uoluntatem fundatorum. Omnis ordo non patitur ut monasterium contra uoluntatem fundatorum ab eorum dispositione ad arbitrium suum quis debeat uindicare. Prouidentia tamen et ammonitione episcopi a fundatoribus ecclesie honorari debet. Item Gregorius. Episcoporum prouidentia a fundatoribus ecclesie honoretur. Considerandum est quantum sub prouidentia et ammonitione episcopi ipsi eorum heredes eas uoluerint tenere et honorare faci-

ant. Si autem hoc dixerint, in episcopi potestate maneat utrum eos consistere permittat, aut reliquias tamen auferre ualeat. Item ex Tiburiensi. Reliquie auferantur ecclesiarum si presbiteri heredes contendunt. Si presbiteri heredes contendunt de eis, de eodem ecclesia auferri iubeat episcopus reliquias sacras et ecclesiam claudi donec eodem consensu suo et filio episcopi statuant ubi presbiterum et unum uiuat. Ut ergo ex his auctoritatibus colligitur, decima multa laicorum ecclesie non sunt recipiende nisi cum consensu episcoporum, iuxta illud Magontiensis. Non liceat laicis presbiteros de ecclesia eicere. Laici presbiteros de ecclesia non eiciant neque in eis statuant sine consensu suorum episcoporum. Item ex Cabilonensi. Aspice retro in II. quest. In iudicatione. Sic ergo auctoritate Ieronimi decimas a laicis male possessas episcopo consentiente uel monachis de manu laicorum recipere et ecclesias perpetua stabilitate tenere. Sic et ecclesias a laicis male detentas cum consensu episcoporum uel monachis ad ordinandum accipere et eis in perpetuum prouidere. Unde Urbanus secundus. Sine uoluntate episcoporum decimas uel ecclesias a laicis monachi non suscipiant. Decimas et ecclesias a laicis monachi non suscipiant absque consensu et uoluntate episcoporum. Quod si aut presumptum fuerit, canonice ultionem subiaceant. Ex decreto Siluerii pape. Nulli liceat in perpetuum ius conuertere monasterii alii, tamen ad ordinandum ualet illud tradere. Neminem regum aut cuiquam hominum in perpetuum liceat monasterium tradere nisi a alteri monasterio uel commutare nisi cum alio monasterio uel quocumque commodo uni, et quod si factum fuerit non ualebit. Sed propter meliorandum monasterium in perpetuum reformet statum. Ex decreto Bonifatii. Episcopi et fratrum consilio monasterium ad meliorandum. Si quis uult alii supponere quicquam non prohibetur. Si quis monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio episcopi et fratrum suorum, et dimittat presbiterum in priori loco ad ministerium ecclesie. Ex Tol.

Si quis in cognitum monasterium ingredi uoluerit, ante tentamentum monachi habitum non preferatur, et si infra tres annos a suis aliubi uel colonus querat, a domino suo reddatur ei cum omnibus que attulit, sic tamen accepta de impunitate. Si autem infra tentamentum non fuerit requisitus, postea

Ordinationem ecclesiarum sine uoluntate fundatorum irritam esse.

quū ñ p̄ ñ sit tā longe q̄ inueniri ñ pssit.
ex concilio magontiensi. Restituantur hereditates
res eorum qui ab episcopis uel abbatibus decepti comam
Constituit sane deposuerunt.
sancta ista conuentio. ut episcopi seu abbates. qui in
infinitu animarum. sed in auaritia et spe lu
cri inhiantes. quoslibet homines causa ue
niendi totonderunt. et res eorum tali persuasione
subripuerunt penitentie canonice. et ipo
te turpis lucri sectatores subiaceant. Hu
iusmodi quippe qui illecti comam deposuerunt. in eo quod
ceperunt perseuerare cogantur. Res uero eorum heredi
dibus reddantur. Ex eodem. Si inuolunta
te fratrum aliquem de suis propinquis abbas sibi sub
Congregatio debet eligere substituere non ualet.
si abbatem abbatis sui post mortem. uel eo uiuente
si propter discesserit uel peccauerit. Episcopus enim non debet
abbatem nolentem retinere in locum suum. Ipse
autem non potest aliquem ordinare de suis propinquis
uel amicis sine uoluntate fratrum.

Urbanus. ii. Animarum prohibemus et modis omnibus re
mouemus ne laici in ecclesiis dei aliquam ha
beant potestatem. Si que uero traditiones ab
eis facte fuerint sanctimus et confirmamus.

IN Septima x. causa de sacerdotibus agitur qui in
firmitate grauati. sancte religionis propositum
appetunt. ecclesie et beneficio renuntiant
cum conualuerint se futuros monachos negant.
ecclesiam et beneficium reposcunt. Primum itaque de
uotiuitatibus agitur an liceat a uoto recedere uel non.
et an ex uoto solo cordis teneatur. quum mona
sterio aut abbati se non tradidit nec promissionem
scripsit et quo spatio anni susceptionem habitu sit
probandi nouitii uel cognita. Agitur etiam de his qui
monasterium se reddiderunt an liceat eis preter licen
tiam abbatis redire ad propriam. uel si sine licentia de
monasterio discesserit. utrum sint eis reddenda
que monasteriis obtulerant uel non. ubi etiam. o. q. qui
cumque aliquid de rebus ecclesie alienare tempta
uerit sacrilegium facit. et honoris sui amissione
mulctandus est. Ibidem etiam. o. quot modis sacrilegium fiat.
et quod duplex est pena sacrilegii sicut inueniri sui ip
sonam committant. excommunicationis uidelicet pecunie
et pecuniaria pena est persoluenda ad quos qui rimo
nia sacrilegii pertinent. et que capelle habent circum
tia xxx passuum et que non. et quod sacrilegii ad instar

VIDAM PRESBITER

nis firmitate grauatus se fieri uelle monachum
dixit. Ecclesie et beneficio in manu aduocati
renuntiauit. postquam conualuit. mox se
futurum monachum negauit. ecclesiam et beneficium
reposcit. Hic primum queritur. utrum reus uoto
teneatur. an liceat ei a proposito sui cordis disce
dere. Secundo an ecclesia et beneficium ei reddenda
sint. que propria uoluntate refutauit.
Tertio si coniugium eius se et sua monasterio tradi
disse. an licentia abbatis liceret ei ad propria re
dire. Quarto si sine licentia abbatis recessit abi
erit. an sua sibi ab abbate reddenda sint. Quod a uo
to discedere non liceat multis auctoritatibus pro
batur. Ait enim propheta. Vouete et reddite domino deo uestro.
Item aug. Que deo uouentur necessario redduntur.
Sunt quedam. que et non uouentes debemus quedam et
que nisi uouerimus. non debemus. Sed postquam ea deo pro
mittimus. necessario constringimur. Item ieronimus.
Vouentibus non solum inutile sed etiam uelle damnabile est.
Item gregorius in registro. Dignus est supplicio
qui se ipsum deo subtrahit a uoto resiliens
Animas et pecunias deo

S. p. i. di. lxxviii. Cap. penult.
... xviii. Abbas

Q. I

S. p. i. di. xxvii. Ieronimus.
Si suprascriptum ... iii.
S. p. i. di. xxvi. Cap. ult.
... C. Q. iii. ...
... xxvii. Q. i. Nuptie
S. vii. Q. i. Sem...
... xxii. Q. ... ult.

S. xxi. C. ii.

uouerat, quas per diaboli uinculum persuasione sub
traxit, si quam morte mulctatur es reus. Sin quam uel
le mortis periculo dignus fuit, qui eos nu
mos quos dederat abstulit, considera quanto
periculo dumodo dignus eris, qui non nu
mos set temetipsum omnipotenti deo cui sub mo
nachico habitu deuoueras subtraxisti. Item
super ezechielem. Ante dei oculos cadunt qui bona que ceperunt
Qui bona agunt si meliora agere recusant.
agere deliberant, et post deliberata non faciunt, licet
in bonis operibus perseuerent, in conspectu
tamen dei ceciderunt ex deliberatione. Hic sunt qui
cuncta relinquere, et omnipotenti deo sub dicione se
freno castitatis se restringere deliberant.
Sicut per castitatem alios cecidisse conspi
ciunt se reddendo minime perduxerunt. Si
ergo pro uoto quisque necessario cogitur soluere
quod uouit, sicut in uouentibus non solum nubere, set
et uelle dampnabile est. Patet quod sacerdos iste ad
executionem sui uoti cogendus est. Et non solum
non fieri, set et uelle monachum non fieri dap
nabile est, quod autem uouentes sint, isti comprobant
cum sit patet ex uerbis augustini dicentis.
Dixi confitebor et cetera. Magna pietas dei:
ut ad solam promissionem peccata dimittat, non
dum enim pronuntiat ore, et tamen deus iam audit in
corde. Uotum enim pro ope reputatur.
Sicut ergo propheta in tu uouentes reputat quod ad.
Ego confitebor. Sic et iste intentiosus computandus est, quod ad fiam monachus. His itaque decet.
Aliud est propositum corde concipere, et ore nunti
are. Aliud est subsequenti obligatione se reu
uoti facere. Quia ergo iste propositum sui cordis ore
simpliciter enuntiauit: Non autem monasterio
aut abbati se tradidit, non promissionem scripsit
nequaquam reus uoti habetur. Unde alexander. II.
Non cogitur aliquis in monasterio manere
nisi professionem fecerit in manu abbatis.
Cosaldus presbiter quondam in infirmitate feruo
re passionis pressus, monachum se fieri promi
sit non tamen monasterio aut abbati se tradidit, nec promis
sionem scripsit, set beneficium ecclesie in aduocatum
manu refutauit. Ad pristina conualuit
mox monachum se fieri negauit. Quapropter
et beati benedicti regula, et precipue patris et prede
cessoris nostri sancti gregorii pape, institutio. c. in tali
Monachum ante unius anni probationem efficia
uidicamus et auctoritate apostolica precipimus
ut presbiter predictus beneficium et altaria recipiat
habeat, et quiete retineat. Item aug. ad
bonifatium comitem. Uxor post propositum
continentie ducta dimitti non debet.
Nos nouimus, nos testes sumus, quod omnes actus
publicos quibus occupatus eras relinquere
recipiebas, et te in otium sanctum conferre
atque in ea uita uiuere in qua serui dei monachi uiuunt. Cum ergo te esse in hoc proposito gau
deremus: Nauigasti, uxorem duxisti. Si
coniugem non habes, diceretur tibi quod et nobis
diximus: ut in castitate continentissime uiueres.
Sit ut te instaremus non exortor, coniux
est impedimento sine cuius consensu tibi
uiuere non licet. Quia et si tu eam post illa uerba
bamentis ducere non debueras. illa tamen
cbil eorum sciens innocenter et simpliciter
nupsit. Ecce iste corde conceperat se
monachum fieri, et ore pronuntiauit se uelle
in otium sanctum conferre, non tamen postea coac
tus est suscipere quod corde conceperat et ore pronuntiauit.
auctoritas illa alexandri secuta institutionem beati
gregorii et beati benedicti probandis annum indulget.
sed notis. Incognitis triennium concedit. Unde in concilio tol.
Ante probationem triennii nullus in monasterio suscipiatur.
Siquis incognitus monasterium ingredi uoluit, ante triennium
monachi habitus non prebeatur. Et si infra iii. annos aut
seruus aut libertus uel colonus queratur a domino suo, reddatur ei cum omnibus
que attulit, fide tamen accepta de impunitate. Si autem est frater
non non fuit requisitus, pagenensis non sit tam longe quod inueniri
non possit. Ex toledo. Quod autem queritur an post traditionem sit ei fas
cum licentia abbatis ad patria redire, facile monstratur non posse fieri.
Ipsum enim redire criminosum est. Qui autem manifesto sa
canonum definit obuiare, cum peccato censetur. hic autem non solum non obuiat
sed permittendo fautor existit. Non ergo licet abbati dare
licentiam alicui retro abeundi. Nec illi itaque licet re
trorsum abire, quia ex quo semel se abbati subiecit, absque eius
permissione nichil agere potest. Si autem sine licentia abbatis
de monasterio discessit, queritur utrum sua sit hereditas an non.
Si possessiones uel res ecclesie traditas quolibet modo alienare
nec abbati nec alicui licet. Unde simon monachus pp. posses
siones quas unusquisque et cetera. Et item. Honore priuetur
Quicumque episcoporum. p. qui de uiis ecclesie aliquid alienare presumit.
dia conorum. obliuioni diuini et decretorum immemor
in constitutionis mittens predium ecclesie magnum
uel exiguum, uel quicquam de iure ecclesie alienare
temptauit, et donator et alienator: et uenditor
tor: honoris sui amissione multetur. Item
ambrosius in libro de penitentia. Qui reuocandum
putat quod ecclesie contulit sacrilegium crimen incurrit.
Sunt qui opes suas tumultuario motu impul
si non iudicio perpetuo uel ecclesie contulerunt, pa re
uocandas putauerunt. Quibus non prima mercede
grata est, nec secunda, quia non prima iudicium habuit

Q. II.

Q. III.

Q. IIII.

J. xviii. c. c. iii. Ex regula. Nouit.
S. vii. Q. i. Qua[illegible]
J. xxvii. Q. i. Illud et cetera.
J. xviii. Q. iii.
gg. Monasterio.

S. p. i. di. xxvii. Cap. i. et ii.
S. p. i. di. L. ii. gg. Lege qui.
S. c. Q. c. Cosald.
S. p. i. di. L. iiii. cn. Si seruus.
S. c. Q. i. gg. Qui bona.
S. p. i. di. Lxxvi.
S. p. i. di. Lxxx. iii. Error.
deni. consentire.
J. xx. iii. Anastasi. Qui pot.
S. xii. Q. ii. Simac. indig.
S. p. x. In fine prime Q. [illegible]
S. xiii. Q. ii. Sacrimiu[illegible]
J. xxxiii. Q. iii. [illegible]

et secunda sacrilegium. Sunt quos penituit opes suas divisisse pauperibus. Sic eos qui penitentiam agunt, non solum tamen oportet ne ipsius penitentie agant penitentiam. Item Gregorius Savino subdiacono. Qui sacris locis delicta retinere contendit, sacrilegium committit.

S. xx. q. ii. Similiter forgne. S. v. Similiter

Sacrilegium etenim legitur esse, si quis quod in venerabilibus locis relinquitur pro sue voluntatis studiis temptaverit contendens retinere. Item Lucius episcopus omnibus episcopis. Sacrilegi iudicantur qui

Omnes ecclesie raptores, ecclesie facultates alienant.

Omnes ecclesie raptores atque suarum facultatum alienatores a liminibus sancte matris ecclesie anathematizamus, apostolica auctoritate pellimus, dampnamus, atque sacrilegos esse iudicamus. Et non solum eos, sed et consentientes eis, quia non solum qui faciunt rei iudicantur, sed et qui facientibus consentiunt. Par enim pena et agentes et consentientes comprehendit. Item Nicholaus omnibus episcopis. Excommunicetur qui confinia ecclesie frangere temptaverit.

S. xi. Q. iii. q

Sicut antiquitus a sanctis patribus statutum (statuimus) est, maior ecclesia per circuitum xl passus habeat. Capelle vero vel minores ecclesie xxx. Qui autem confinium earum confringere temptaverit, aut personam hominis vel bona eius inde subtraxerit, nisi publice penitens fuerit, quod quoque emendet, et quod rapuit reddat ex condecet. Soluatur altario quod per inimicitiam emendatur.

Si quis in atrio ecclesie pugnam committit, ecclesie in homicidium fecerit, quia ecclesia per inimicitiam violata emendanda est, altario solvat cuius cuius fuit illa ecclesia. Item Augustinus Bonifatio. Non licet alicui hominum aliquid de ecclesia rapere.

Miror quod subito fidei murum aries rupit inimici. Nomen enim quod religione semper hic ecclesia initiatus. Quo instigante facere hominem de ecclesia rapuisti. Si timuisti fugitivus presumeret fuge auxilium, amicum presumptionem procul dubio intercessionis causam veniam promereri. Ergo si amicus intendit, cur deus offenditur? Sed et si potestate presumit, Nabuchodonosor regem intuere, qui cum sibi tribueret in bove esse ex homine mutatus, non vis confundam te hoc scribo. Frater filium karissimo neo. Ecclesie que ille fuit revoca quem in religiosissimum rapuisti. Oblatio vero donorum tue actionis ne suscipiatur interdixi. Communione etiam te interdico, donec pacta pauperibus vel errore amende fiuntur in penitentia tempore et donatio pro his facto corde contrito et humiliato, dignum officia sacerdotum

S. di. lxxvi. Ieiunium

I. xxiii. Q. v. Hinc

Item: a regno suo prefugus ... regnum ... universe domini ...

ficiunt deo. Item ex .xi. capitulariorum. Fugientem cum a ecclesia ad ecclesiam nemo audeat abstrahere.

S. p. di. lxxx. vii. Iohannes aug. Eos qui

I. xxvi. q. i. Item

Reum fugientem nemo abstrahere audeat, neque inde donare ad penam vel ad mortem, ut honor ecclesiarum conservetur. Sed rectores pacem eius et vitam in membro optinere studeant, tamen legitime componat quod inique fecit. Item Gelasius Iunctori, Constantino, Martino, Felicissimo, Sereno et Timotheo episcopis. A b ecclesie arceatur ingressu qui aliquem de ecclesia violenter rapuerit.

Frater et coepiscopus noster Epiphanius sua nobis relatione suggessit. Bonum natum et Maurum bone unitane municipes civitatis in contumeliam religionis a Chananimis et plerisque tribus consumatam presumsisse, qui fugientem a ecclesie septa curialem suum, nec illic quod diutius aut terminis sua securum esse sciverit, aut sine vite repetitione temeraria minus amittere quod nec potestatibus quando vel principibus umquam licuit petere. Ut hominem in secularis constitutum, capta sacerdotis absentia reluctantem, reclamantemque violenter abstraheret. Quos quantum sua nobis suggestione patefecit, merito indignos esse sacra communione iudicavit. Et sic tanta sacrilegii temeritas canonis constat admissum, magis auctoritas in hac parte consentit. Nec enim vere a supplicandum debere admittitur, vel admittere sacrilegium non veretur. Nullus enim inter homines tam teneri tantum minatio deputata, utrumque persona vel licet existimatur, pro sue voluntatis arbitrio vel humiliatus in vindictam et furorem. Et ideo fratres karissimi supradictos sicut manifesta reos sacrilegii constatos ab omnibus parrochiarum vestrarum ecclesiis minime preceptionis auctoritate prohibete. Ut non solum hi qui in iniuria sanctorum locorum presumsisse probantur merito consequantur pro factis sua qualitate vindictam, verum et alii certi per subreptionem ultionis istius timore revocentur. Idem Ephamio episcopo. Ecclesiarum non est dignus ingressu qui

Ad episcopos autem eos dirigimus ut sine eas violat.

vel eos qui ecclesias violasse prohibent accessu earum iudicio esse indignos. Item Pipinus. Qui ecclesiam devastat

Si quis ecclesiam vastaverit, et eius sacerdotem insequitur, sacrilegus iudicatur.

et eius predia et donaria spoliat et iniuriat, fit sacrilegus. Sicut ille qui eius sacerdotem insequitur sacrilegus iudicatur. Non quantumvis peccatum est homo quam sacrilegium. Et hic magis pecca-

I. xxxii. Q. viii.

I. xxiii. Q. iii.

tum est quod in domino committitur, quam quod in homine. Sic gravius est sacrilegium agere quam fornicari. Item Urbanus. Qua pena feriatur qui celestium usibus dedicata predia vexaverit recipit.

Attendendum est omnibus ne predia usibus secretorum celestium dicata a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit, post debitam ultionis admonitionemque, quia sacrilegos iure competenti est, perpetua dampnetur infamia et carceri retrudatur, aut exilio perpetue deportationis puniatur.

Item Clemens. Inde similiter probatur quod ornamenta subripere ecclesie [sacrilegium est].

Si forte quis presbiter aut diaconus sacrum ministerium vel vestitum subtractum venundederit, iure sacrilegis similis estimabitur. Qui pro cupiditate fecerit hoc opus, noverit se suppliciter iuste penam suscepturum. Item Anacletus. Quod ecclesie pe[cuniam rapiens sacrilegium facit].

Qui rapit pecuniam proximi sui iniquitatem operatur. Qui autem pecuniam vel res ecclesie abstulerit sacrilegium facit. Item ex concilio Ilerdensi.

Segregetur a loco ecclesie qui servum vel discipulum suum ad ecclesiam [fugientem inde extrahit vel flagellare presumit].

Nullus clericorum servum suum aut discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere audeat vel flagellare presumat. Quod si fecerit, donec digne peniteat, a loco cuius honorem non dedit segregetur. Si quis vero clericus immunitatem ecclesie perruperit, pro dignitate officii sui talis excessus contumeliam protulit a pontifice condigna districtius vindicetur. Item ex concilio Triburiensi.

Quod a cimiteriis et porticibus ecclesie confugientem abstrahens excommunicetur.

Si quis contumax vel superbus timore Dei vel reverentiam sanctorum ecclesiarum non habuerit, et fugientem servum suum vel quem ipse persecutus fuerit de altario ecclesie vel de porticibus quolibet ecclesie adherentibus per vim abstraxerit, pro temeritate nongentos solidos componat, et ipse post penitentiam iuxta iudicium mereatur. Sacrilegium est quotiens quis sacrum violat, vel auferendo sacrum de sacro vel sacrum de non sacro vel non sacrum de sacro. Dicitur et sacrilegium committere qui in clericum violentas et impias manus iniecerit. Porro ipsum sacrilegium duplicem continet penam: pecuniariam videlicet et excommunicationis. Pecuniaria eis persolvenda est a quibus querimonia sacrilegii procedit. Unde Iohannes papa VIII sancto omnibus episcopis. Quod multiplicis generis sacrilegium perpetratur.

Quisquis inventus fuerit reus sacrilegii, episcopis vel abbatibus sive personis a quibus querimonia sacrilegii iuste pervenerit, xxx libras examinati argenti purissimi componat. Sacrilegium committit si quis infregerit ecclesiam vel xxx ecclesiasticos passus qui in circuitu ecclesie sunt vel domos que infra predictos passus fuerint, aliquid inde diripiendo vel auferendo, seu quamlibet iniuriam vel ablationem rerum intulerit clericis arma non ferentibus, id est monachis sive deo devotis omnibus, et ecclesiasticis personis. Capelle que sunt infra ambitum murorum castellorum non ponuntur in hac xxx passuum observatione. Sacrilegium similiter committitur auferendo sacrum de sacro vel non sacrum de sacro sive sacrum de non sacro. Idem. Si quis domum Dei violaverit aliqua sine licentia illi cui commissa esse dignoscitur, inde abstulerit vel ecclesiasticis personis iniuriam fecerit, donec in convenientia ammonitus legitime satisfaciat, sciat se communione esse privatum. Si vero post secundam et tertiam conventionem coram episcopo satisfacere detrectaverit, sacrilegii periculo ab omnibus obnoxius teneatur, ita ut nec Christianum nemini fidelium misceatur. Item Io. Hii qui monasteria et loca deo dicata et ecclesias infringunt et deposita vel alia quelibet exinde abstrahunt, dampnum novies componant et communicatione priventur, et velut sacrilegi canonice sententie subiugantur.

Item Alexander II. Nisi canonice iudicatum episcopum qui comprehendit [vel percussit] laicus excommunicetur.

Si quis deinceps procerum a cuiuscumque dignitatis vel cuiuscumque ordinis laicorum episcopum comprehenderit vel percusserit aut a sua propria sede expulerit, nisi forte iudicatum canonice, auctores et cooperatores tanti sceleris anathematizentur, et bona ecclesie eorum ipsi [illegible] reddant. Si vero in presbiterum vel in quemcumque inferiorum graduum clericum hoc captum presumpserit, canonice penitentie atque depositioni subiaceat. Si contumax fuerit, excommunicetur. Item Nich. pp. Tedaldo archiepiscopo Mediolanensi.

Flagellatores presbiterorum post admonitionem, si non resipuerint, excommunicentur.

De presbiterorum flagellatoribus et occisoribus predonibus, scilicet qui seculari brachio minime coherceantur, iuxta preceptum domini plagis vel supplicio superno amore conveniantur, ii ac iii. Quod si nec audierint, convenientem ecclesia eos sacerdotali excommunicatione privare atque sic in sua obstinatione permanentes, sacerdotalia monita forte contempserint, ab ecclesie compage sub anathematis interdictione resecare licentiam tribuimus. Omnes vero resipiscentes, tamen digna satisfactione premissa, in gremio sancte matris ecclesie revocari noveris posse. Item ex [concilio] v. capitularum.

Pro gradu uniuscuiusque uarietate multetur qui clericos occidit.

Qui subdiaconum occidit, ccc. sol. conponat; qui diaconum, cccc.; qui presbiterum, sexcentos; qui episcopum, dcccc.; qui monachum, cccc. Item ex eod. c. vi. Qui occidit monachum aut clericum, arma relinquat et Deo in monasterio seruiat cunctis diebus uitae suae, numquam ad seculum reuersurus, et vii. annos publicam penitentiam gerat.

Item Innocentius papa II. De eodem.

Si quis suadente diabolo huius sacrilegii reatum incurrerit, quod in clericum uel monachum uiolentas manus iniecerit, anathematis uinculo subiaceat, et nullus episcoporum illum presumat absoluere, nisi mortis urgente periculo, donec apostolico conspectui presentetur, et eius mandatum suscipiat.

Qui autem de ecclesia uel aliquem exemerit, uel in ipsa ecclesia locoque et cultu sacerdotibus et ministris aliquid iniuriae inportauerit, ad instar publici criminis et lesae maiestatis accusabitur. Et conuictus siue confessus capitali sententia a rectoribus prouinciae ferietur. Hec in primo l. cod. leg. t. de episcopis et clericis lege.

Si quis in hoc genus sacrilegii proruperit, ut in dig. t. ad legem Iul. peculatus repetundarum l. ult. Committunt sacrilegium qui diuinae legis sanctitatem aut nesciendo conmittunt aut negligendo uiolant et offendunt. Et qui de principali iudicio disputant dubitantes an his dignus sit quem princeps elegerit, uel qui intra prouinciam in qua prouinciales et ciues habent officium gerere ac suscipere administrationis decidant. Et in l. vii cod. t. de crimine sacrilegii. Similiter de iudicio summi pontificis alicui disputare non licet. Vnde Nicholaus omnibus. Nemini est permissum Romanam ecclesiam iudicare uel eius iudicium fuerit retractare.

Nemini est de sede apostolica, cuius iudicio iudicare aut illius sententiam retractare permissum, uidelicet propter Romanae ecclesiae primatum Christi munere in beato Petro apostolo diuinitus collatum.

Sacrilegii quoque reatum incurrit qui iudicis post officia committit it. Vnde Theod. l. iiii. Sacrilegium faciunt quibus post officia committuntur.

Constitui senatus uel iudicis auctoritate qui ex iudicis officio post militiam appetant, qua sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt. Ideoque iudices prouinciarum cum sacerdotibus eorum subreptiones fraudulentas reuelatas respondeant, et officia post eos agentium permittant. Si quis autem hoc permiserit, uelut sacrilegium ex communione proferat. Et is qui subrepserit per secundi cetibus deputetur.

Verumtamen reuerentia religionis dominos suos non fraudaret, si famuli ad ecclesie septa confugientes inde nequaquam abstrahantur. Sacris canonibus est constitutum ut prestito a domino sacramento inpunitatis eis reddantur inuiti. Vnde Gelasius papa scribit Bonifacio episcopo. Post prestitam securitatem seruus restituatur domino suo qui ad ecclesiam confugit.

Metuentes dominos famuli, si ecclesiae septa confugerint, intercessionem debent querere, non latebras, ne hec ipsa presumptio tarditatis temeritatem augeat reatum criminis. Filius et enim noster uir spectabilis Petrus queritur famulum suum in ecclesia sancti Clementis diutius commoratum, cui deputatis sacramenta prestari, uel qui egredi in tali ratione uoluisse. Et ideo dilectio tua sub presentia honoratorum decet cum eo quem elegeris esse mittendum. Cum de inpunitate eius sacramenta prebuerit, eum statim facies a domino suo modis omnibus remeare. Quia si in hac pertinacia forte extiterit, post sacramenta super presentium reddatur inuitus.

Idem Iohanni episcopo Viuonensi. Securitate accepta ad ecclesiam reddenda fugitiui ab ecclesia redire cogantur.

Vxor Felicis et filie Romanam qua sic optauit pueriler. Si quid hunc episcopum primitus se a barbarorum basilicam confugiens fecerint se quibus de causis habere iactantes. Ergo hi sub hac conditione perpetuum uel si actus suos fideliter et rationabiliter allegant, nichil contra eum preter aspicium fictionis patientur. Alioquin si contra fidem uoluntatem dominii suam uenisse probatur, ipsis minime imputetur atque ordinationis contrarie subiacent quia supplicante filio nostro uiro spectabili Or... ...do: sicut a singulis conuincitur, uos arguere non potestis. Et uera esse que huic obiecerimus, uoce per ipsa fatentur, ideo quod tenetur custodia mancipatur.

Item Siracusano, Constantino et Laurentio episcopis. Mancipium in libertate sua cum ex christiano iudei sigillum circumcisionis inpresserit, alioquin ab ecclesia suo domino reddatur inuitus.

Iudas qui iudaice professionis existit, mancipium unius suum quem ante paucos annos se asserit conparasse, nunc ad ecclesiam uenerabilem Nazareni confugisse sic petitorii tenor annexus ostendit, eo quod dicatur ab infantia Christiano mancipato domino sigillum circumcisionis inflixisse. Ideoque fraternitas uestra diligenter inter utrumque sollicita cura rerum fidelius examinet ueritatem, et quem non religionis temeritate audaciam, nisi hac iniectione mittat, compertis uia domino declinare contendat.

Item ex conc. Tolet. xii. De atrio ecclesie quod xxx passibus clauditur.

Diffinimus sancimus uel munimus data securitate fugientem non abstrahendum, aut de fugientes in ecclesiam uel restitutionis inbatur.

Infra. Lomb. de hoi. Si q.
Infra. xxiii. Q. v. Sunt.
Infra. xxiiii. Q. iii. Si q.
Supra. xi. Q. iii. Si quis.
Infra. arr. de sen. ex.
Infra. xxv. Q. i. In
Supra. viii. Q. iii. Pater
Supra. p. i. di. l. iiii. Nullus officia.
C. x. qui ad ecclesiam confug. presentia.
Infra. p. ult. di. iiii. ...
C. Ne christianum mancipium iudeus habeat. L. i. c.
Supra. p. i. di. L. iiii. Mancipium.
B. iiii. Si q. iudeus.

Quid ergo pro quo inuenitur ... excommunicatur. A... dampnationem ... manifesta templa effregerit ... metalli coherceri ...

Mancipium iudei christianum non esse.

abstrahere. aut quodcumque nocibilitatis
vel damni seu spolii residentibus in loco
sancto inferre. Sed esse potius his temporibus quibus ecclesias
petunt. per omnia licitum intra .xxx. passus ab ecclesie
ianuis progredi. In quibus triginta passibus
uniuscuiusque ecclesie in toto circuitu reveren-
tia defendatur. Sic tamen ut hi qui ad ecclesias con-
fugiunt, in extraneis vel longe separatis ab ecclesia
domibus nullo modo abscedant. Sed intra hos xxx
passuum modum, absque domorum extranearum re-
ceptaculo progredientes aditum optinebunt.
qualiter ad requisite rei nature usui de-
bitis exeant locis et nullo teneantur cum
tali necessitudine. Quamdiu in eis se defen-
dentes continentur claustris. Si quis autem
hoc decretum violare temptaverit, et ecclesiastice ex-
communicationi subiaceat et securitatis re-
gie feriatur sententia. Ipsos autem qui ad ecclesiam
confugium fecerunt sive iuxta presulorum ca-
nonum instituta hii qui eos repetunt sa-
cramenta reddiderint, et sacerdos ipsius ecclesie a fo-
ribus non abstraxerit. aut fuga tantum sicut veni-
tur sacerdoti quem non dat. aut de ipsorum sen-
tentia secundum electionem principum huiusmodi sacerdotibus
irrogandam est. Item ex concilio aurelianensi. Quod non se

Constituimus *civitate accepta de atrio ecclesie fugitivum* observandum quod ecclesiastici canones decreverunt *invito non eiciatur extra* et lex romana constituit. ut ab ecclesie atriis vel do-
mo episcopi eos abstrahere omnino non liceat. nisi
autem consignare nisi ad evangelia datis sa-
cramentis de morte et debilitate et omni penarum
genere sint securi. ita ut ei cui reus fuerit criminosus
de satisfactione conveniat. Quod si sacramenta sua
convictus fuerit violasse, reus periurii non solum
a communione ecclesie et omnium clericorum, verum etiam catho-
licorum convivio separetur. Quod si is cui reus est nolu-
erit sub intentione facere compositionis nisi per re-
atus timore de ecclesia discesserit ab ecclesie clericis
non queratur. Servus et qui ad ecclesiam confugerit pro qualibet
culpa. si a domino pro admissa culpa sacramentum su-
sceperit statim ad servitium domini sui redire co-
gatur. Et post quam dato sacramento domino suo fuerit
consignatus si aliquid pro eadem culpa quam excusat probatur
fuerit pertulisse, pro contemptu ecclesie et prevaricatione fidei
a communione et convivio catholicorum extraneus habeatur.

Si vero servus pro culpa sua ab ecclesia defensatus sacramenta
domini clericis exigentibus de impunitate prece-
perit exire nolentem a domino liceat occupari.

Occasione namque religionis servus domi-
num suum contempnere et causam mancipationis destruere non debet. Unde in gangrensi
concilio legitur. *Religionis occasione dominum suum non audeat servus*
Si quis servum alienum occasione religionis *contempnere.*
doceat dominum suum contempnere et eius mi-
nisterium destituere, ac non potius doceat
eum suo domino bona fide et cum omni honori-
ficentia deservire, anathema sit. Item ex concilio mar-
tini pape. *Corripiantur durissime qui ob religionis*
Si quis servum alienum causa *doceat servum dominum suum contempnere,*
religionis doceat contempnere dominum suum
et recedere a servitio eius durissime ab omnibus
arguatur. Item ex concilio cartaginensi. cap. xxxi.
Preter quam si inveniet necessitas quod res ecclesie distra-
hantur.
Nullus res ecclesie distrahat. *Hec compellitur.*
Quod si reddiderit non habet et aliquando necessitas in-
minia cogit hanc causam insinuandam esse primati provin-
tie ipsius consensum. Ut cum statuto numero episcoporum
utrum faciendum sit arbitretur. Et si tanta
urgeat necessitas ecclesie ut non possit ante primatem
consulere. saltem vicinos convocet episcopos cu-
rans ad concilium omnem referre necessitatem ecclesie.
Quod si non fecerit. reus deo et sancto concilio venditor
honore amisso teneatur. Ex concilio agathensi.
Si sine licentia episcopi quicquid abbas vendiderit, irritum
ut in sequenti capitulo deducitur.
Iniuriosum omnibus quos abbates facere presumunt. hec forma servetur. ut quicquid
sine episcopi licentia vendiderint fuerit in potestate
episcopi revocetur. Mancipia vero monachis data
ab abbate manumittere non liceat. Iniustum enim
putamus ut monachis cotidianum rurale
opus facientibus servi eorum libertatis otio potiantur.

Etiam si episcopo consentiente monasterii possessio ab
abbate donata fuerit. nulli momenti est donatio.
nisi forte ecclesie fabricam exigentia donati
processerit. Quo casu tamen eam donare licet quam muri ecclesie
parietes concludunt. Unde gregorius scribit. *Nullo mo-*
do titulo res monasterii valere alicui iure delegare.
Questus est nobis presbiter monasterii monachi abbate
suum terram infra sullaciani castrum quam
quinque m. decem pedes extendatur sub pretextu
fabricande ecclesie firmitatis, et donationis ti-
tulo concessisse. Et ideo volumus quam intra parie-
tes positum. et edificare ecclesie concedere unitatem ecclesie
vindicare. Quicquid vero extra parietem ecclesie
eius esse potuerit in iure monasterii sine diffi-
cultate aliqua revocetur. Quia nec munda-
narum legum. nec sacrorum canonum statuta per-

C. et h. q. ad ec. c. l. ii.
S. di. lxxxviii. Eos

Iuramentum repetentis ad ecclesiam fugientem.

C. q. mendicat et laborat ... redderetur ... nolit ... mortem et debilitatem. Si servus in ecclesiam fugerit non tenentur clerici domino restituere.

C. et h. q. ad ec. co. l. iiii.

S. di. liiii. Si servus
Ī lomb. et epil. c. de nec
S. di. xvi. C. i.
S. xii. Q. ii. Sine exceptione
S. x. Q. ii.
Ī xxii.
S. p. i. di. l. iiii. Abbas

mittunt res monasterii ab eius iure quibus
titulo segregari. Ex appendice donationem eorum iure
contrariationem factam esse, si non aliqua dilatione
restituere. C. Sed notandum est quod, cum alii
in suos vel propinquorum usus res ecclesie convertunt,
quam perniciosam cupiditatem sacri canones u-
bique prohibent, et detestabilem ostendunt, alii vero
ex dispensatione caritatis humane in-
firmitati consulunt. Ut quidam sua illi reddant,
quorum sacro proposito manere contempnunt. Quod non tam
iure fori quam iure poli non nullos sanctorum fecisse
legimus. Beatus enim Iohannes evangelista duobus iu-
venibus, quos penituerat omnia sua pro Christo reli-
quisse et pauperibus erogasse, aurum et gemmas
reddidit, ut cuncta que non dixerant se redimere
S et obiectum: Beatus Iohannes non oblata reddidit,
que pauperibus iam erogata fuerant, sed alia recom-
pensavit, que in pauperum vel ecclesiarum facta
tibus numquam computata fuerant. Si vero hec sunt que abbas
vel episcopus aliquando habuerit que in ecclesiasticis facul-
tatibus nondum sunt annumerata, exemplo Iohannis
de illa recedentium oblata ecclesie retineat. Sequatur
et aliud exemplum quo causa que oblatas lau-
dabiliter redditas monstrentur. Augustinus in ser-
mone de vita clericorum. Non debet ecclesia su-
Q uicumque vult scripta que filio exheredato offerunt.
exheredato filio heredem facere ecclesiam, querat al-
terum qui suscipiat, non Augustinum. Immo deo pro-
pitio neminem inveniat. Quam laudabile fac-
tum sancti Aurelii Cartaginensis episcopi. Quidam cum fi-
lios non haberet nec speraret, res suas omnes, reten-
tos sibi usufructu, donavit ecclesie. Nati sunt ei filii,
reddidit episcopus non opinanti ea que ille donaverat.
In potestate habebat episcopus non reddere, sed iure fori
non iure celi. C. Ecce quod aliquando oblata vite
et laudabiliter redduntur. Verum non hoc exem-
plo recedentium sua reddenda monstrantur. Ali-
ud est enim in professione sue vite persistere, aliud
a proposito sui ordinis discedere. Si vero sanctus Aureli-
us degenti in laicali habitu oblata reddidit,
qui post oblationem filios accepit, non ideo in apo-
stasia euntibus sua reddenda sunt, quibus utili-
ter necessaria subtrahenda sunt, ut coacti redeant et ad
ordinem a quo recesserant. Sic et inimicis et
persecutoribus iubemur necessaria subministrare.
S ic ab apostolo monemur tempus redimere, vel expedi-
re orationi vacem; sic ne ecclesia scandalum pati-
atur, ne discedens inveniora perpetret, ne

in periculum monachorum, cum unum non concedendum
monasterii occasione suorum exardescat.
Laudabilius sua eis non dico reddunt,
sed auferri sinuntur quam ab illo ista
inferantur.

I N xviii causa agitur de monachis qui
tempore sue conversionis monasterio mul-
ta contulerunt, postea in episcopos promoti in
episcopatu plura acquirunt. De quibus constitu-
tum est, ut quicquid ante episcopalem ordina-
tionem vel ex legittima successione vel a-
liis alio titulo ad eos pervenerit, mona-
sterio sit potestas vindicandi. Preterea
post sue ordinationis quicquid acquisie-
runt rebus ecclesie annumerari debere, cui prefi-
ciuntur. Agitur etiam de electione et ordi-
natione abbatum, an per episcopos sint eli-
gendi et ordinandi, an a propriis fratribus
tantum sint eligendi et instituendi. Ibidem
etiam agitur de libertate et subiectione monasteriorum,
quod videlicet monasteria sint libera a gravami-
ne episcoporum vel obedientiam quam gratis reverentiam
monachi debeant episcopis quod eorum potestati
sint subditi. Ostenditur etiam ibidem quod non debe-
sunt vel cohabitare monachi et monache, nec
debent duplicia monasteria fieri, sed puel-
larum monasteria a monasterio monachorum longius
debent collocari. Que etiam religiosorum mona-
chorum administratione ac presidiis sunt guber-
nanda. Permittitur etiam episcopis visitandi et
exortandi gratia et corrigendi si quid ibi
corrigendum fuerit quotiens eis placuerit
ad monasterium accedere, ita tamen ut alicuius gravami-
ne monasterium non incurrat. Ostenditur etiam quod sum-
tum debeant episcopis monasteria et eorum ecclesie.

QUIDAM ABBAS

EST consecratus in episcopum, prius monasterio
multa contulit, postea in episcopatu plura acquisi-
vit. Cum autem fratres successorem quererent

episcopus loci secum in se recipere electionem uolebat. ut propriam abbas in monasterio ordinaretur. fratres renituntur. Queritur an monasterium possit repetere que ab episcopis acquisita. an episcopalis ecclesia possessiones uindicare que monasterio fuerunt tradita. Secundo an propter episcopum abbas sit eligendus et ordinandus. an tamen a propriis fratribus sit instituendus.

Q. I.

Prima questio terminatur in concilio habito apud Aurelianum. unde sic statutum legitur.

Quod de monacho episcopus ordinatur, que ante electionem habuit monasterio, que uero post electionem acquisiuit proprie ecclesie delinquat.

Statutum est et rationabiliter secundum sanctos patres a synodo confirmatum est. ut monachus quem canonica electio a iugo regule monastice professionis absoluit. et sacra ordinatio de monacho episcopum facit. uelud legitimus heres paternam sibi hereditatem postea iure uindicandi potestatem habeat. Sed que quidem acquisierat. uel que in usus fuerat monasterio relinquat. et abbatis sui qui fuerat secundum regulam sancti Benedicti arbitrio. Propterea enim episcopus ordinatur ad altare atque sanctificatur et titulatur secundum sanctos canones que acquirere poterit restituat.

Q. II.

C. Secundam uero questionem terminat auctoritas Toletani concilii dicens.

Abbates et alia officia per episcopos debent institui.

Hoc etiam in monasteriis uindicent sacerdotes que precepit canon. id est monachos ad conuersationem sanctam promouere. abbates aliaque officia instituere. atque extra regulam acta corrigere. Quod si aliquid in monachos canonibus interdictum presumpserit. aut usurpare quippiam de monasterii rebus temptauerit. non deerit ab eis sententia excommunicationis.

C. Item Gregorius scribit Castorio Ariminensi episcopo. Congregatio in monasterio non episcopus abbatem instituat.

Abbas in monasterio non per episcopum aut per alium quemcumque extraneorum ordinetur. neque ab episcopo missa ibi celebretur. ut nulli ecclesie subiaceat. Item Castorio episcopo. De eodem.

Abbatem cuilibet monasterio non alium sed quem dignum moribus atque actibus monastice discipline communis consensus congregatio poposcerit ordinari uolumus. Missas autem publicas per episcopos uel clericos in monasteriis omnino celebrari prohibemus. Item Pelagius Melleo subdiacono. Ille debet abbas institui quem sua congregatio et possessionis dominus ordinari poposcerit.

Abbatem in monasterio illum uolumus ordinari. quem sibi de sua congregatione et monachorum electio et possessionis domini et que magis obseruandum est ordo uite ac meritum poposcerit ordinari. Item Gregorius omnibus episcopis. De libertate monachorum.

Quam sit necessarium monasteriorum quieti prospicere etc. Et infra. Interdicimus igitur in nomine domini nostri et ex auctoritate beati Petri apostolorum principis. cuius uice huic romane ecclesie presidemus. ut nullus episcoporum aut secularium ultra presumat de redditibus uel cartis monasteriorum uel de cellis uel uillis que ad ea pertinent quocumque modo seu qualibet occasione minueret dolos uel inmissiones aliquas facere. Et infra. Defuncto uero abbate cuiuslibet congregationis non extraneus eligatur nisi de eadem congregatione quem sibi propria uoluntate concors fratrum societas elegerit. Quod si aptam inter se personam inuenire nequiuerint. sollerter sibi de aliis monasteriis eligant ordinandum. Et infra. Pariter autem custodiendum est ut inuito abbate ad ordinandum alia monasteria aut ad ordines sacros uel clericatus officium tolli ex eis monachi non debeant. Et infra. Nullus monachum sine testimonio et concessione abbatis in ecclesia aliqua teneat uel ad aliquem honorem promoueat.

Hanc igitur scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab omnibus episcopis firmam statuimus illibataque seruari. ut et sue ecclesie iura antedicti tenti sint iure competenti et monasteria ecclesiasticis conditionibus seu angariis uel quibuslibet obsequiis secularibus nullomodo subiaceant. nullis canonicis iuribus deseruiant. sed remotis uexationibus ac cunctis grauaminibus diuinum opus cum summa animi deuotione perficiant. Item Castorio episcopo Ariminensi. Missas publicas in cenobiis episcopi non celebrent ne aliquod grauamen monachis inferatur.

Luminoso abbate referente perimus in monasteriis multa a presulibus preiudicia atque grauamina monachos pertulisse cognouimus. Oportet igitur ut uite fraternitatis prouisio de futura quiete eorum salubri disponat ordinatione. quatinus permanentes in dei seruitio gratia ut suffragante mente libera perseuerent. Missas autem publicas in cenobio fieri omnino prohibemus ne in dei seruorum recessibus et eorum receptaculis

S. xvi. c. vi.

S. xviii. q. ii.

S. p. i. di. lxi. c. Nullus. Obitum uictoris.

S. i. q. i. Principalis etc.

S. p. i. di. lviii. c. Ad ecclesiasticum.

S. di. xii. De his

la popularis prebeatur occasio conuentus
quia non expedit animabus eorum. nec
audeat ibi episcopus ubi cathedram collocare.
uel qualibet potestatem exercere ~~pandeat~~ nec
aliquam ordinationem quamuis leuissimam fa
ciendi nisi ab abbate fuerit rogatus quatenus
monachi semper maneant in abbatum su
orum potestate. ut remotis uexationibus
ac cunctis grauaminibus diuinum opus cum
summa deuotione animi perficiant. Item
Gelasius papa. Baptisterium in monasterio fieri non potest.
Pridem precepimus ut de monasterio sancti mauricii.
Andree quod super mascalas est baptisterium
propter monachorum molestiam debuisset aufer
ri atque in eodem loco quo fuit fontes altare
fundari. Cuius rei perfectio hactenus est pro
tracta. Admonemus quod fraternitatem tuam nullam
iam moram post susceptas litteras nostras inserere.
Sed repleto loco ipsorum fontium altare
illic sine aliqua dilatione fundetur. quatenus
et predictis monachis opus dei secure liceat
celebrare. et nostram negligentia uestra firmitatem
tuam animus excitetur. Item ex concilio maguntino.
Cum permissione episcopi abbas locum suum potest deserere.
Abbas pro humiliatione et cum per
missione episcopi locum suum potest relinque
re. tamen eligant sibi fratres abbatem de ipsis si habuerint.
Sin autem de extraneis. C. Ecce in
toletano concilio dicitur quod sacerdotes abbates et
alia officia instituere debeant. Basilius quoque
et pelagius prohibent dicentes. abbatem a fratri
bus sue congregationis eligendum et ordinan
dum. Quomodo ergo hec tanta diuersitas in
concordiam reuocabitur? Sed sciendum est
quosdam monachos esse in contumace cer
uicis et effrenate superbie quos dum abbates
ad religionem cogere uoluerint in eorum de
iectione conspirant. et aliquem moribus suis
conuenientem preficere intendunt. Quales
erant illi qui in necem beati benedicti conspi
rasse leguntur. Pro huiusmodi ergo statutum est:
ut abbates et alia officia per sacerdotes instituantur.
Unde pelagius papa scribit opilioni defen
sori dicens. Non liceat monachis abbates pro ordinare.
Nulla potestate suo arbitrio expellere aut sine aliis
decreto nullam licentiam monachis relinque
mus pro arbitrio suo aut abbates expellere. aut sine nostro
alios ordinare quia nulla auctoritas

remanebit abbati si monachorum potesta
ti ceperit subiacere. ut decreto fidelium et studi
ose uniuscuiusque ad diuinum cultum reueren
tiam uel ad utilitates eiusdem monasterii pertinentia.
abbatis sollicitudo atque etiam potestas to
ta pertinere conuenit. debeat ad implere.
Hic constitutum est. ut clerici singulorum mo
nasteriorum sint in potestate episcoporum nec
alicui liceat extra eorum conscientiam monasteria
edificare. Unde in calcedonensi concilio legitur.
Sine consensu episcopi monasteria nullus edificet.
Quidam monachorum habitu utentes ecclesias
ferunt perturbantes. necnon et monasteria se
ipsos presumptione prauorum commendant. Pla
cuit neminem quidem aut edificare aut construere
monasteria. aut oratorii domum sine conscientia
ipsius ciuitatis episcopi. Item. Clerici in ptochiis
monasteriis aut martiriis constituti sub
potestate sint eius qui in ea ciuitate est episcopus
secundum traditionem sanctorum patrum. neque per superbiam
recedant a suo episcopo. Eos uero qui audent huiusmodi
rescindere huiusmodi institutionem quocumque
modo. uel si noluerint subiacere proprio episcopo. Si quidem
fuerint clerici personarum ordinatione sub
iaceant condempnationibus canonum. Si uero
laici aut monachi fuerint communione priuentur.
Item. Clerici qui pauperum dispositioni uel mona
steriorum uel martiriorum presunt. sub potestate singulorum
ciuitatum episcoporum secundum traditionem canonum perdurent.
neque per suam temeritatem episcopi sui moderationem
declinent. Qui autem huiusmodi dispositionem quolibet
modo subuertere ausi fuerint. et proprio suo non obedierint. si quidem clerici fuerint cano
nibus subiaceant. Si autem monachi uel laici a communione depriuati
communione suspendantur. Item ex cartaginensi iiii. Exami
netur ab episcopo religiosis feminis preponendus.
Qui religiosis feminis preponendus ab episcopo
comprobetur. C. Monasterium quoque absque episcopi
permissione nullus incipere aut fundare licet.
Unde in agathensi concilio legitur. Sine permissione episcopi nullus
Monachus monasterium monasterium presumat incipere.
nouum nisi episcopo aut permittente aut probante nullus
incipere aut fundare presumat. Item ex eodem.
Cellulas nouas aut congregationem ecclesias de eodem. ordinare.
monachorum absque episcopi notitia prohibemus in
stitui. Item ex aurelianensi. Absque abbatis sui uo
luntate uel episcopi nullus monachorum cellulam construat.
Nullus monachus congregationis monasterii construere presumat.
sed ut delicta. ambitionis et uanitatis in

S. di. lxi. Nullus
S. xvi. Q. vii. C. Vir

Item aut de mo. C. ii.
Ptochium est locus uenerabilis in quo pauperes et infirmi homines pascuntur uel curantur.
S. di. lxxxi. Ad rem
Item aut de eo. t. C. iiii. C. de epis. et c. Decernimus

pulsu cellulas construhere sine episcopi permissione uel abbatis sui uoluntate presumat.

Item sunt alii qui pro executione diuinorum officiorum quoslibet amittunt qui districtione eorum soluantur et quiete religionis perfruuntur. Vnde Vrbanus in Tiburiensi concilio. *Abbas qui cautus in regimine non fuerit a proprio episcopo et uicinis abbatibus a suo arceatur honore.*

Siquis abbas cautus in regimine humilis castus misericors discretus sobriusque non fuerit, ac diuina precepta uerbis et exemplis non ostenderit: ab episcopo in cuius territorio consistit et a uicinis abbatibus et ceteris deum timentibus a suo arceatur honore, etiam si omnis congregatio uitiis suis consentiens abbatem eum habere uoluerit. Item ex Aurelianensi concilio.

In episcoporum potestate abbates consistant.

Abbates pro humilitate religionis in episcoporum potestate consistant. Et si quid extra regulam fecerint ab episcopis corrigantur. Qui semel in anno in loco ubi episcopus elegerit accepta uocatione conueniant. Monachi autem abbatibus omni obedientia et deuotione subiaceant. Q...... uod ...... si quis ...... per contumaciam extiterit indeuotus, aut per loca aliqua uagari, aut peculiare aliquid habere presumpserit, omnia que acquisierit ab abbatibus auferantur secundum regulam monasterio profutura. Ipsi autem qui fuerint peruagati ubi inuenti fuerint cum auxilio episcopi tanquam fugaces sub custodia reuocentur. Et reum se ille abbas futurum esse cognoscat qui in huiusmodi personis non regulariter animaduerterit, uel qui monachum susceperit alienum. Item ex Aurelianensi. Monasteria uel monachorum disciplina ad eum pertineat episcopum, in cuius sunt territorio constituta. Item Pascalis papa. *Episcopalia nullus ministret abbatibus qui alicui episcopo non uult subesse.*

Abbatibus qui neque sub episcopo neque sub metropolitano neque sub primate neque sub patriarcha sunt nullus prorsus episcoporum episcopalia quelibet administret. Cum enim se nulli episcopo subesse profitentur, consequens est ut nullus eorum que sua sunt eis tanquam extraneis largiatur.

Pro huiusmodi quod statutum est ut causas et utilitates monasteriorum per episcopos disponant. Vnde Gregorius scribit Vitali defensori Sardinie. *Vtilitates monasteriorum a proprio episcopo debent institui.*

Cogimur quia monasteria siue uirorum dicuntur uel feminarum pro suo quisque libitu et diuinorum officiorum executione presbiteris quod non oportet suscipimus. Tua experientia commonemus ut nequaquam hoc usurpare deinceps accepta nostra auctoritate permittas. Sed et episcopo loci illius subeuntium moderamine degunt, curet sit causas utilitatesque disponere. Valde enim est indecens ut omisso eo alius quilibet se illorum causis admisceat. Si ille eorum unitas competentia regulari que debet moderamine disponere qui pro commissis eorum animabus compellitur rationem reddere.

Prohibuimus huiusmodi quod pluribus beatus Gregorius mulieres passim ad monasterium accedere et monachorum commatres fieri scribens Valentino abbati. *Neque commatres sibi facere neque ad feminas accedere monachum licet.*

Peruenit ad nos quod in monasterio tuo passim mulieres accedant et quod grauius est monachos tuos sibi commatres facere et ex hinc incautas cum eis communiones habere. Ne ergo hac occasione humani generis inimicus sua eos quasi calliditate decipiat: Ideo te huius precepti serie commonemus, ut neque mulieres in monasterio tuo deinceps qualibet occasione permittas accedere, neque monachos tuos sibi commatres facere. Nam si hoc de eo ad aures nostras quocumque modo peruenerit factum, scias te grauissime nouis ultioni subdendum, dum tue emendationis qualitate. Cum sine dubio corrigantur.

Non solum autem incauta familiaritas aliarum mulierum eis interdicitur, uerum etiam a sanctimonialium habitatione prohibentur. Vnde vii. synodo legitur. *Cum sanctimonialibus monachis habitare non licet.*

Diffinimus minime duplex monasterium fieri, quia scandalum et offendiculum hominibus efficitur. Si uero aliqui cum cognatis abrenuntiare et monasticam uitam sectari uoluerint, debent uiri quidem uirorum adire cenobium, femine uero mulierum ingredi monasterium. In hoc enim placatur deus. Que autem hactenus sunt dupla secundum regulam sancti patris Basilii et secundum preceptionem eius ita formentur. Non habitent in uno monasterio monachi et sanctimoniales. Adulterium enim intercipit cohabitationem. Si habeat aditum monachus ad monacham uel monacha ad monachum secreto aliquo collocutionem. Non cubet monachus in mulierum monasterio, neque cum monacha singulariter conuiuetur. Et quando necessaria uite uirorum parte a regularibus deferuntur, extra portam hec suscipiat abbatissa monasterii feminarum cum quadam uetula monacha. Porro si contigerit ut propinquam aliquam suam uidere uoluerit monachus, in presentia abbatisse hanc confabuletur per modica et paucis

S. viii. c. ult.

I lomb. d. hur. c. suis. f. Impr lo
S. vi. c. i. q. ne
S. xvii. omnis
S. di. lxi. debi

S. i. p. di. xciii. c. Nulla

J. p. ult. di. iiii. Ut nolle monachi nulli.
J. p. ult. di. iiii. Exlib. c. oxich.
S. m. Q. i. Placuit
B. iiii. ut monachi

In novell. p. ii. In nullo loco.
In aut. de sanct. e. ...

-cholas alibi habitent, ab ea discedat. Item ex registro Gregorii. **Monachi et monache in nullo simul habitent loco.**

In nullo loco monachos et monachas permittimus in uno monasterio habitare. Sed nec ea que duplicia vocantur; et si quis talem religiosis episcopus mulieres que in suo loco manere studeat, monachos autem aliud monasterium edificare cogat. Si autem plurima sunt talia monasteria, separentur, et in aliis monasteriis monache et in aliis monachi. Res habent autem quas communes secundum iura eis competentia distribuantur. Item ex concilio Agathensi. **A monasterio monachorum longius constituantur monasteria puellarum.**

Monasteria puellarum longius a monasterio monachorum aut propter insidias diaboli aut propter oblocutionem hominum collocentur. Item ex concilio Hispalensi. **Puellarum monasteria monachorum presidio et ministratione regantur.**

Vt in decima actione concilii sui communi decrevimus, ut monasteria virginum in provincia Bethaica monachorum administratione ac presidio gubernentur. Tunc enim Christo salubria dicatis virginibus providemus, quando eis patres spirituales eligimus, quorum non solum gubernaculis tueri, sed et doctrinis edificari possint. Ea tamen circa monachos cautela servata, ut remoti ab earum familiaritate nec usque ad vestibulum habeant accedendi familiaritatem permissum. Sed neque abbatem vel eum qui preficitur extra eam que preest virginibus aliquid loqui ad institutionem earum pertinens licebit, nec cum ea sola que preest frequenter eos loqui oportet, sed sub testimonio duarum vel trium sororum, ita ut rara sit accessio et brevis omnino locutio.

Prohibentur et sanctimoniales privata receptacula habere. Unde Innocentius papa II. **Sanctimonialibus receptacula seu domicilia privata habere non licet.**

S. xii. q. i. c. iii.

Perniciosam et detestabilem consuetudinem quarundam mulierum, que licet neque secundum regulam sancti Benedicti neque Basilii aut Augustini vivant, sanctimoniales tamen vulgo censeri desiderant, aboleri decernimus. Cum enim iuxta regulam degentes in cenobiis tam in ecclesia quam in refectorio atque dormitorio communiter esse debeant, proprias edificant receptacula et privata domicilia, in quibus sub hospitalitatis velamine passim hospites minus religiosos contra sacros canones et bonos mores suscipere nullatenus erubescunt. Quia igitur omnis qui male agit odit lucem, ac per hoc ipse absconditus in iustorum tabernaculo opinantur se posse latere oculos iudicis cuncta conspicientis, hoc tam inhonestum detestandumque flagitium ne ulterius fiat, modis omnibus prohibemus, et sub pena anathematis interdicimus. Simili modo prohibemus ne sanctimoniales simul cum canonicis et monachis in ecclesia in uno choro conveniant ad canendum.

Et te sunt aliqui qui sibi pergravantes salutem ipsarum animarum negligunt, quibuslibet occasionibus bona monasteriorum distrahere cupiunt. Tales erant clerici quidam Ravennatis ecclesie, qui simulata religione monasteriis cupiebant preffici, non tamen se vivere ad monachicum habitum, neque renuntiantes ecclesiastice militie. De quibus Gregorius scribit Iohanni Ravennati archiepiscopo. **Monasteria clericorum vel laicorum habitacula fieri non debere.**

Pervenit ad me quod in ecclesiis fraternitatis tue aliquibus caducum monasteriis consecrata nunc habitacula clericorum atque laicorum facta sunt. Dumque hi qui sunt in ecclesiis fingunt se religiose vivere, monasteriis preponi appetunt, et per eorum vitam monasteria destruuntur. Nemo enim potest et ecclesiasticis obsequiis et ... Et tamen fraternitas tua si hoc quibuslibet in loco factum est, emendare festinet, quia ego nullo modo patiar, ut loca sacra per clericorum habitudinem destruantur. Item de Martiniano episcopo Ravenne. — In c. pr. ... semel — S. xvi. q. i. c. ii.

Qui in sacerdotali sunt ordine constituti a monasteriis nullam habent potestatem.

Sudum ad nos multorum relatione pervenerat monasteria in Ravennatum partibus constituta omnino clericorum vestrorum dominio pergravari, ita ut occasione regiminis ea quodammodo dicere quasi in propria tempera possideant, quibus non modicum contradicentes predecessori vestro litteras in hunc modum dare debuissemus. Sed quoniam vite eius termino occupatus, ne hi bonis monasteriis remaneat, fraternitati vestre eadem nos scripsisse recolimus. Et quia comperimus in hac re ac tenus correctione cessatum esse, hec a vobis iterum per huiusmodi scripta dirigentes hortamur quatenus omni mora omnique excusatione submota, ita monasteria ipsa ab huiusmodi studeatis gravamine relevare

quoniam nullam deinceps in eis circuitionem quam sacerdotes fuerint ordine constituti. Ob alimoniam vero habent non orandi licentiam, tamen nec accedendi ad eas, nisi forte ad percipienda sacramenta, si fuerint invitati, ministraturi. Sed neque sepulturae monachi a abbatis promotione etc. Et infra.

S. xvi. q. i. Pro.
Ne pro meis libera.

Nonnulli cultius habent potestatem aliquatenus monasteria huius occasionis velamine tanta, quae prohibemus, sustinere honera compellantur. Itaque omnia vigilanti cura emendare te admonemus, ut eo moderamine fraternitas vestra non differat, ne si postea negligentes vos esse cognoverimus, non quidem fratribus iam aliter monasteriorum quieti prospicere compellamur. Nam notum vobis sit, quia tanta necessitate fratrum de congregatione subiacere non patimur.

In Lomb. de epis. etc. Siner

Item. Gratia visitandi et exortandi monasterium episcopus adire potest.

Visitandi exortandique gratia ad monasterium quotiens placuerit ab antistite civitatis accedatur. Sed si necessitatis officium ibi impleat episcopus, vel gravamen aliquod monasterium non incurrat.

Item ex concilio Aurelianensi. Frequenter episcopi monasteria visitent, et quae corrigenda sunt corrigant.
Non semel set septies in anno episcopi visitent monasteria monachorum, et si quid corrigendum fuerit corrigatur.

Cap. Pro talibus, qui animarum curam non habentes bona tamen monasteriorum in suos usus convertere cupiebant, statutum est ut monasteria cum rebus suis penitus sint libera a potestate et dominio episcoporum. Quod autem nullis canonicis iuribus dicuntur monasteria esse subiecta, non ita intelligendum est, quin ipsi episcopo aliquid nomine eulogie, vel in die dedicationis, vel in natale sanctorum, quorum nomine ipsum monasterium dedicatum est, debeat offerri. Unde Gelasius papa ait.

Non debet episcopus aliquid monasterio exigere preter oblationes.

Eleutheri, qui se dedicationis constituerit, frater et coepiscopus noster queritur quod, matre eius in casa que castellum dicitur oratorium construxisse ac dedicavisse, et in eodem monachos constituerit. Ex quibus unus est presbyter. Hoc autem tempore dedicationis inter episcopum Cardelum, cuius ipsa diocesis est, et matrem absit convenisse, ut quicquid dedicationis vel natali martirum die, quorum in eodem monasterio reliquie sunt, pro fidelium oblationibus mererentur, medietatem quidem ipsum monasterium habeat, medietas autem episcopo offerat. Contra quam conventionem mater presbyter sui sciente episcopo suo nescientibus monachis ipsis, vel presbytero qui ex eis est, venisse dicitur, et frequentes molestias generare ita ut memoratum presbyterum procedit, et missam eum facere nullo modo permittat dicens. Ut quamvis pensionis nomine aliquid statuere debeat. Hoc igitur omnia diligenter te examinare iubemus, et si aperte eiusdem ratione constiterit quia tempore quo dedicatum est ipsum monasterium conditiones ipsi fratri positae convenerint, suscitas. Extra auctoritatem precipimus nec aliquid amplius exinde ab aliquo exigatur. Si vero nihil tale constiterit, medietatem tantummodo de quo ipsi episcopo nomine eulogie offerri debeat inter ipsos monachos et presbyterum volumus diffiniri. Salvo tamen eo ut presbyter gaudium qui et monachis missas in monasterio suo sicut consuetum facere a nullo debeat ulterius prohiberi. Item Urbanus II.

Consueta sinuata episcopi monasteria exhibeant.
S. i. Q. i. C. pent.
B. viii. Epl. n.

Servitium quod monasteria a ecclesie nostre archiepiscopis Gregorius septimum usque ad hoc tempus fecerunt, et nos concedimus.

Canonica quoque iura quibus monasteria subiectane sinodales exactiones intelliguntur. Non enim cognitus est abbas sicut muturonico statuente concilio, ad sinodum ire nisi aliqua rationabilis causa existat. Set et quamvis servitutis officia vel angarie operum cuiuslibet receptiones, annue exactiones, mulctationes peccantium a quibus omnibus monasteria fiunt libera.

S. e. q. e. gg. q. fit.

Item. xviii. causa dedicacionis agitur qui religionis propositum appetunt, quibus, quia meliorem vitam sequi cupiunt, liberos ab episcopo in monasterius largiri oportet ingressus. Ostenditur ibidem quod episcopo invito clericum cum nullus debet suscipere, nisi ad propositum melioris vite transire voluerit. Liberum est enim quilibet et episcopo contradicente monasterium ingredi de canonicis quidem regularibus, ibidem agitur qui ad monasterium transire cupiunt, quibus sine pastoris sui licentia religionis vestem nullus induere permittitur. Agitur ibidem de monasteriis que episcoporum consilio seniorum sunt dedicata, utrum postea fiunt transire in clericorum vel secularium habitacula. De his etiam qui ad conversionem veniunt, quo tempore debeant tonsorari, nec non de his qui monasterium ingrediuntur, an relinquentes eis ultra testandi licentia.

ad monasterium transire volunt. Uterque licentiam ab episcopo suo petiit. Unus relicta ecclesia propria eo invito.

alter dimissa regulari canonica cenobio se contulit. Modo primum queritur, si episcopus debeat permittere, ut relicta parrochiali ecclesia clericus monasterium ingrediatur. Secundo, quia si episcopus licentiam dare noluerit, an eo inuito monasterium possit adire. Tertio, si contigit ipsos regulares canonicos fuisse, utrum concedendus esset eis monasterii ingressus. Quod episcopus clericis licentiam adeundi monasterium dare debeat, in Toletano concilio perscribitur, in quo ita statutum legitur:

Q. I

J. ca. xx. q. iiii. Cap. i.

Non debet negari ingressus clericis qui monachorum propositum appetunt.

Clerici qui monachorum propositum appetunt, quia meliorem uitam sequi cupiunt, liberos eis ab episcopo in monasteriis largiri oportet ingressus. C. Inuito uero episcopo clericum eius nullo modo esse suscipiendum, Leo episcopus testatur scribens Rustico Narbonensi episcopo.

Q. II

Inuito episcopo eius clericum nemo suscipiat.

J. xxi. q. ii. c. i.
S. di. iiii. c. i.

Alienum clericum inuito episcopo ipsius nemo suscipiat. C. Sed subaudiendum est, nisi ad propositum melioris uite transire uoluerit. Tunc enim liberum est illi, et episcopo contradicente, monasterium ingredi. Unde Urbanus papa in capitulo sancti Rufi.

Qui monachorum propositum appetit et inuito episcopo recipiendus est.

S. p. i. di. lxxi. In o. Valiena.
S. p. i. di. lxxi. Nicena. Si quis.
S. p. i. di. lxxi. Clericos.
J. xxi. q. ii. Cap. i.
J. xx. c. ult.
J. xxiii. q. i. Inuitum
S. xi. q. iii. Eu

Due sunt inquit leges: una publica, altera priuata. Publica lex est que a sanctis patribus scriptis est confirmata, ut est lex canonum, que quidem propter transgressiones est tradita. Verbi gratia: Decretum est in canonibus clericum non debere a suo episcopatu ad alium transire nisi commendaticiis litteris sui episcopi. Quod propter criminosos constitutum est, ne uidelicet infames ab aliquo episcopo suscipiantur. Solebant enim officia sua, cum non poterant in suo episcopatu, in alio celebrare. Quod uidelicet preceptis et scriptis detestatum est. Lex uero priuata est que instinctu Sancti Spiritus in corde scribitur. Sicut de quibusdam dicit Apostolus: Qui habent legem Dei scriptam in cordibus suis. Et alibi: Cum gentes que legem non habent, naturaliter que legis sunt faciunt, ipsi sibi sunt lex. Si quis horum qui priuata lege ducitur, spiritu sancto afflatus proprium quod sub episcopo retinet dimittere et in monasterio se saluare uoluerit, quoniam priuata lege ducitur, per legem publicam non tenetur. Dignior est enim priuata lex quam publica. Spiritus quidem Dei lex est, et qui spiritu Dei aguntur, lege Dei ducuntur. Et quis est qui possit spiritui sancto digne resistere? Quisquis ergo hac lege ducitur, et episcopo suo contradicente, eat liber nostra auctoritate. Iusto enim lex non est posita, sed ubi spiritus Dei, ibi libertas. Et si spiritu Dei ducimini, non estis sub lege.

S. vii. q. i. Scimus. cc.

J. xxiii. q. vi. c. iii.

C. Canonicos autem regulares ad monasterium transire multis auctoritatibus prohibetur. Unde in eodem concilio sub Gregorio VII. legitur:

Q. III.

Regulares canonici monachi fieri non debent.

Nullus abbas uel monachus canonicos regulares a proposito professionis canonice reuocare, atque ad monachicum habitum inducere presumat, ut monachi fiant. Quod si qui ordinis sui etiam immemores inuenti fuerint, in qua canonice uiuendo deuouerunt, et animam suam saluare possent, si qui temerario ausu id agere temptauerint, anathematis uinculo subdantur. Item Urbanus papa II. Andream et uniuersis sancti Michaelis canonicis. De eodem.

J. extra. Q. iii. Professus.

Mandamus ne quis canonicus regularis post professionem, nisi quod absit publice lapsus fuerit, monachus efficiatur. Quod si secus contra nostrum interdictum presumens agere temptauerit, ad ordinem canonicum perpetuo redeat, et deinceps memoriale cucullam deferat, et ultimus in choro maneat. C. Subaudiendum est: nisi cum patris sui licentia religionis propositum induerit. Unde Urbanus II. scribit abbati sancti Rufi.

Patris sui concessione regulares canonici monachi fieri possunt.

Statuimus ne professionis canonice quisquis, postquam Dei preeunte gratia super caput suum hominem imposuerit, alicuius leuitatis instinctu uel districtioris religionis obtentu ex eodem claustro audeat sine prepositi totiusque congregationis permissione discedere. Discedentem uero nullus abbatum uel episcoporum, et nullus monachorum sine communium litterarum cautione suscipiat. C. Queritur si monasteria que semel dedicata sunt possint transire in cellas clericorum uel secularium habitacula. Quod in Calcedonensi concilio omnimodis prohibetur capitulo XXIIII.

Que semel sunt dedicata semper in monasteria perseuerent.

S. extra. Si non admi. J. Lomb. de episc. c. e. ut loca. B. n. ut loca.

Que semel sunt dedicata monasteria consilio episcoporum maneant perpetuo monasteria, et res que ad ea pertinent monasteriis reseruentur, nec possint ultra fieri secularia habitacula. Qui uero permiserint hec fieri, subiaceant

bus condempnationibus, que per canones constitute sunt. Item in sinodo .vii. cap. xiii. **Qui loca sacra communia diversoria fecerit clericus deponatur laicus excommunicetur.**

S. xii. Q. ii. c. iii. et iiii. — Quoniam quibusdam iuris quidam immutabile esse domini subripuerunt, tam videlicet episcopia quam monasteria, et facta sunt communia diversoria. Si quidem voluerint hec qui retinent reddere ea, ut secundum antiquitatem restaurentur, bene erit et optime. Alioquin si de sacerdotali catalogo fuerint, hos deponi precipimus. Si vero laici vel monachi, excommunicentur, quippe condempnatos esse a patre et filio et spiritu sancto. deputentur ubi vermis eorum non morietur et ignis non extinguetur, quia dominice voci adversantur, qui dicit: Nolite facere domum patris mei domum negotiationis.

Queritur de his qui ad conversionem veniunt, quo tempore debeant tonsorari. De his ita scribit Gregorius papa Fortunato episcopo Neapolitano. **Ante quam biennium in conversione compleverit aliquis tonsorari non debet.**

S. xvii. Q. i. c. l. c. vlt. — Monasteriis omnibus fraternitas vestra districtius interdicat, ut eos quos ad conversionem susceperint, priusquam biennium in conversione compleverint, nullo modo audeant tonsorare.

S. di. liii. lege — Sed hoc spatio vita moresque eorum sollicite probentur, ne quis eorum aut non sit contentus quod voluit, aut ratum non habeat quod elegit. Nam dum grave sit inexpertos hominum obsequiis sociari, quis possit dicere quanto sit gravius in dei servitium improbos applicare? Milites vero si converti voluerint, priusquam nobis renuntietur, nullus eum sine nostro consensu quolibet presumat ratione suscipere.

Queritur si post ingressum monasterium ultra relinquatur licentia testandi. Hoc Gregorius probat ita scribens Ianuario episcopo Caralitano. **Post monasterii ingressum nulli relinquitur licentia testandi.**

Quia ingredientibus monasterium di[.] convertendi gratia ultimus nulla sit testandi licentia, sed res eorum eiusdem monasterii fiunt, aperta legis diffinitione decretum est. Item Gregorius Cipriano diacono. **Post ingressum monasterii eiusdem monasterio omnia sunt conferenda.**

Perlatum est ad nos petitulam nostre de provincia Lucania pergentem ad exortationem Angelli episcopi fuisse conversam, res vero suas omnes quas habere potuit, licet ut res potuisse competere, tamen eidem monasterio in quo ingressa est specialiter donationis titulo contulisse.

E contra Paulus primus heremita in testamento colobium suum Athanasio Alexandrino episcopo reliquit, tunicam beato Antonio. Sed aliud est de his qui monasterium ingressi sunt et sua tradiderunt, aliud de his qui solitariam vitam ducentes, se nulli ecclesie subdiderunt. Illis enim tradita, nullius sunt propria. Isti nulli obligati libere testari valent. Constitutio nova.

Si qua mulier aut vir monasticam elegerit vitam, et intraverit in monasterium liberis non extantibus, monasterio in quod ingreditur res eius competere iubemus. Sed si persona liberos habens, antequam de rebus eius inter eos disponat, monasterium intraverit, liceat ei postea inter eos dividere, legitima nulli diminuta, et quod eis non dederit monasterio competat. Sed si hoc eum subaminter filios dividere voluerit, sua persona filiis connumerata partem sibi retineat, que monasterio competere debeat. Sed si post ingressum moriatur antequam inter eos dividat, filii legitimam percipiant, reliqua substantia monasterio competente. — I. aut. d. sac. e. Siq.

Nunc autem cum monachis constitutione .v. in collatione facta est, hoc tempore res suas omnes optulisse videatur, si prius testatus non sit. Ex eius iudicio ei cessante lege disponitur. Ut filii de hac quos aut nichil aut minimum legitima portione quod quidem donante titulo contulit. Ceteri sub monasterio destinate [illegible] nequaquam contingat ... liberos inquinum. Item ex novella. — I. aut. de monach. Illud

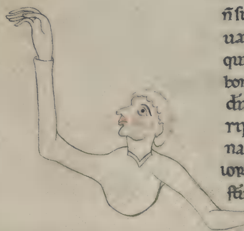
Non liceat parentibus liberos vel liberis parentes ab hereditate sua repellere monachos factos, quamvis dum laici fuerant in causam ingratitudinis inciderunt. Item. — I. pe. de. ii. puella

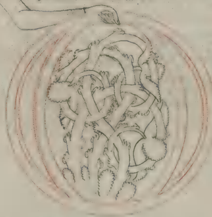
Non liceant parentibus liberos suos a solitaria vita transeuntes abstrahere de monasterio.

In .xx.ma causa de his agitur qui in tempore pueritie a parentibus monasterio traduntur. Deinde queritur quod parentum devotione eo tempore afflictos, ut cum ad annos pubertatis pervenerint in seculare militiam eis redire non liceat. Quod si post voluntatem parentum tonsuram vel religionis vestem aliquis in pueritia accepit, potestas erat pa

Intelligendum est quod illud quod fit de prima querimonia quod alibi dicitur de anno de eadem querimonia quod alibi de tribus, quod huic est accipiendum quod fit de remotissimis provinciis.

rentibus mox uisa filius deserto q(ui) sup(er) annum dissimulaverit in eo q(uod) cepit cogitur filius permanere. Si autem parentes non habuerint quorum consensu eorum uota firmentur, tunc est firma eorum professio cum etas eorum cepit esse adulta. Unde et in ea de uirginibus quibus diebus quo tempore sacris uirginibus imponatur uelamen: a quibus et sint uelande. De uiduis quoque ut in uiduitatis professionem faciant et uestem sue professioni conuenientem accipiant. Ibidem etiam ostenditur quod post decimum annum cuique liberum est uel religionis propositum assumere uel uoluntati parentum in hoc contraire. Quod si preter uoluntatem suam religionis propositum susceperint non sunt cogendi ad inuitam propositi obseruationem. Unde et ibidem decepisti uel attonitis quidam temporibus lucris inhiantes qui sub hominis circumuenimento uotum dant et res eorum tali persuasione subripuerunt. Ibidem etiam ostenditur quod liberum est monachis ab uno monasterio causa melioris districtionis ad aliud monasterium transire.

DVO P V ERI TIE

annos egressi a parentibus monasterio traditi sunt, unus inuitus alter spontaneus cucullam induit. Ad annos pubertatis uenientes inuitus ad secularem militiam redit, spontaneus monasterium districtius petit. Nunc primum quaeritur si in puerilibus annis traditi cogantur religionis propositum tenere? Secundo si preter uoluntatem parentum tonsuram uel religionis uestem quam in pueritia acceperint an possit deponi infra annum? Tercio quibus preter parentum uoluntatem cucullam induuntur an cogantur eam retinere annum?

Quarto si ab uno monasterio in aliud districtius (*minus districto*) liceat alicui transire. Quod infra annos pueritie traditi cum adulti fuerint liberum habeant arbitrium manendi uel discedendi comprobatur auctoritate none synodi in qua sic statutum est.

Q. I.

Uirginitatis professio quo tempore firma esse incipit.

Firma autem tunc professio uirginitatis erit, ex quo etas adulta iam esse cepit et que solet apta nuptiis deputari ac perfecta.

C. Si uirginitatis professio tunc incipit esse firma cum etas cepit esse adulta, et religionis professio tunc demum debet esse firma cum adultam etatem peruenta fuit. Sed hoc de professione illa accipitur quam in annis puerilibus proprio arbitrio quis offertur. Quam non confirmat parentum consensus. Ceterum qui a parentibus quis offertur professionem inuiolatam seruari oportet. Unde Gregorius scribit ad Augustinum Anglorum episcopum. Non licet de monasterio egredi quem pater uel mater infra annos infantie fecit ordinare.

Addidisti adhuc quod si pater uel mater filium filiamue intra septa monasterii infantie annis sub regulari tradiderint disciplina, utrum liceat eis postquam ad pubertatis inoleuerint annos egredi et matrimonio copulari. Hoc omnino deuitamus. Quia nefas est ut oblatis a parentibus deo filiis uoluptatis frena laxentur. — S. xiii. C. i. / S. xvi. Q. i. Plenum.

Item ex concilio .iiii. Aut paterna professio aut propria monachum facit. Monachum aut paterna deuotio aut propria professio facit. Quicquid horum fuerit alligatum tenebit. Proinde his ad mundum reuertendi intercludimus aditum, et omnes ad seculum interdicimus regressus. — In pueris paterna deuotio, in adultis propria professio. / J. e. Q. c. Illud. ē

Item ex Isidoro. In monasterio perpetuo maneat qui a parentibus traditus fuerit. Quicumque a parentibus propriis in monasterio fuerit delegatus, nouerit se ibi perpetuo mansurum. Nam Anna Samuhel puerum suum natum et ablactatum deo pietate obtulit. Qui et ministerio templi quo a matre fuerat deputatus permansit, et ubi constitutus est deseruiuit. Item ex Toletano. — J. e. Q. iii. Presens c. / S. i. Q. i. In princip.

Quem progenitoribus monasterio traditur est de eo egredi non ualet.

Quemcumque progenitores in monasterium tradiderint, et in ecclesia cepit canere, et legere, nec uxorem ducere — B. viii. Clic.

Item marcellus pp. de eodem. Illud statuendum esse censemus ut si in minori etate filii in monasterio oblati fuerint, et sacram tonsuram et uelamina susceperint, dignum quod domini … xv. anno etatis eorum a platis monasterii … uel … uerum in ipso habitu permanere cupiant. an non. Si non permanere professi fuerint, ulterius petendi locum minime amplecti possint. Si in autem ad secularem habitum redeundi a domino licentia prestetur.

nec monasterium deserere poterit. Si uero discesserit reducatur. Si tonsuram dimisit rursum tondeatur. Uxorem si usurpauit, dimittere compellatur.

Ex his auctoritatibus colligitur: quod paterna professio pueros tenet obligatos: nec licebit eis propositum discedere: quod paterna deuotione in puerilibus annis susceperunt. Sed obicitur illud leonis pp. Non licet puellis nuptias eligere que spontanea uoluntate uirginitati susceperunt propositum.

Puelle que non parentum coacte imperio sed spontaneo iudicio uirginitatis propositum atque habitum susceperunt: si postea nuptias elegerint: preuaricantur. et si non dum eis consecratio accesserit. Cuius utique non fraudarentur munere: si in proposito permanerent. Ambiguum non potest esse crimen magnum admitti: ubi et propositum deseritur et consecratio uiolatur. Nam si humana facta non possunt impune calcari: quid de his manebit qui corruperint federa diuini sacramenti?

Cum ergo in principio huius capituli dicatur: puelle que non coacte imperio parentum. datur intelligi quod si coacte uirginitatis habitum susceperint: sine preuaricatione ipsum deserere possunt. Sed puella hic nubilis intelligitur: sicut in sequentibus monstratur: post decimum annum uel duodecimum arbitrium. nec in electione propositi cogitur sequi parentum imperium. Sic et illud intelligendum est quod statutum in sinodo habita ab eugenio pp. Extra uoluntatem parentum recepti in monasteriis non teneantur.

Sicut qui monasteria elegerunt a monasteriis egredi non permittuntur: ita hii qui inuiti sine iuste offensionis causa sunt intromissi: non inuoluntarie teneantur. quia quod non petunt non obseruant. Ideoque tales considerandi sunt maxime peccata committere quam plangere. Sicut in decreto sanctissime leonis pp manifestissime continetur. lib. vii. marcellus. Illud autem

Uelamen autem uirginibus imponi non licet: non certis diebus. Unde gelasius omnibus episcopis. Non nisi certis diebus uelamen imponatur uirginibus;

Deuotis uirginibus; nisi aut in epyphanie die aut in albis paschalibus aut in apostolorum natalibus sacrum uelamen minime imponatur: nisi forsitan sicut de baptismo dictum est grauilanguore correptis. Ne autem sine hoc munere de seculo exeant: implorantibus non negetur. Uiduas autem uelare pontificum nullus attemptet.

Ipsis quoque consecrationis etas similiter obseruetur. Unde gregorius in registro. Ante quadragesimum etatis sue annum uirgines non consecrentur.

Iuuenculas fieri abbatissas uehementissime prohibemus. Nullam igitur fraternitas uestra nisi sexagenariam uirginem cuius uita atque mores hoc exegerint: uelare permittat. Item ex concilio cartaginensi. Sanctimonialem ante annum xl non uelemus. Item ex concilio affricano. iii

De eodem.

Placuit ut ante xxv. Ante xxv annum uirgines non consecrentur annos etatis: nec diacones ordinentur neque uirgines consecrentur. ut lectores populum non salutent.

Quamuis autem uidue uelari prohibeantur: uiduitatis tamen professio in scriptis ab eis est facienda. Uestis quoque professioni conueniens ecclesiastica tradenda quibus utantur. Unde in tolletano concilio x. Professionem uiduitatis faciant et habitum religionis suscipiant. que castitatem seruare proponunt.

Uidua que secte religionis optinere propositum uoluerit: sacerdoti uel ministro ad quem aut ipsa uenerit: aut quem ad se uenire contigerit: scriptis professionem faciat ad se: aut signo aut subscriptione notata tradet se: et religionis propositum uelle: et hoc perhenniter inuiolata seruare. Tunc accepta a sacerdote uel ministro: apta religionis et professionis ueste: seu lectulo quiescens. siue in quocumque loco consistens: constanter utatur. non diuersi coloris, aut diuerse partis. eadem sit notabilis uestis: sed religiosa tamen suspecta.

De his uero qui preter uoluntatem parentum tonsuram uel religiosam uestem susceperint. sic diffinitur in x. tol. concilio. Tonsura uel religiosa uestis in minori etate suscepta a parentibus

Si in qualibet minori etate: uel ab inuita fieri potest uel religionis tonsuram: uel religionis debitam uestem. in utroque sexu filiis: aut unus aut ambo parentes dederint: forte aut nolentibus uel nescientibus se susceptam. non mox uisam in filiis abdicauerint: sed uel coram se uel coram ecclesia palamque mansit in eisdem filiis talia habere permiserint: ad secularem reditum habitum ipsis filiis quoquo tempore non licebit, sed conuicti quod tonsuram aut religiosam uestem aliquando habuerint. mox ad religionis cultum habitumque reuocentur, et sub strema districtione huiusce obseruantie inseruire cogantur. Parentibus sane filios suos religioni contradere non amplius quam usque ad x etatis eorum annum licentia poterit esse. Postea uero an cum uoluntate parentum. an sine deuotionis sit solitarium uotum: erit filiis licitum religionis assumere cultum. Quisquis autem uel abolitione tonsure uel secularis uestis assumptione detectus fuerit attigisse transgressionem: et excommunicationis censuram accipiat: et religioni semper inheat. Item ex concilio tiburien. …

Q. II.

Ĩ. xxvii. Q. ii. Desponsatã
Ĩ. xxii. Q. v. puer.
S. xx. c. vlt
B. viii. Sed annos

Usq; ad annos xii. patrĩe uoluntati puelli sub iacẽat arbitrio.

Puella siam̃ duodecim annos etatis: sponte sua sacrũ uelamẽ sibi assumpsit: possunt statim parentes eius uł tutores: id factum irritũ facẽ si uoluerĩt. At si annum et diem dissimulando consenserint: ulterius nec ipsi nec ipsa mutare poterĩt. Si uero in fortiori etate adulescentula uł adolescens seruire deo elegit: nõ potestas parentibus phibendi.

Nulla abbatissa uł scimonialis uiduã uł puellã uirginẽ uelare p̃sumat.

C. Uelamẽ autẽ nulli scimonialiũ aliũ imponẽ licet. Unde in concilio ticinensi papa urbanus. Statuimus ut si abbatissa: aut quelibet scimonialis: p̃ hanc diffinitionẽ uiduã aut puellã uirginẽ uelare p̃sumat: iudicio canonico usq; ad satisfactionẽ subdatur. C. Hac auctoritate et patrũ professione docetur astringi quilibet in puerilibus annis: et p̃t uoluntatẽ eorũ proposito suscepto p̃hibetur teneri: si tonsurã uł religiosã uestẽ parentes mox uisam abdicauerĩt. Paruuli uero dũ offeruntur: nõ nisi sub multorũ testimonio suscipiendi sunt: Unde in viiii. sinodo legitur.

In fantes oblati a parentib; sub plurimorum testimonio suscipiantur.

Oportet infantes cũ uoluntate et consensu parentũ: immo ab ipsis parentibus oblatos: sub testimonio plurimorũ suscipientur: ut omnis occasio maledicendi gratia excludatur hominũ pessimorũ. C. Quod autẽ qui inuitus p̃positũ religionis suscepit: nõ sit cogendus ad inuiti p̃positi obseruationẽ: testatur leo papa dicens. Non pot deseri p̃positum monachi uoluntate susceptũ.

Q. III.

S. di. lxxi vii. c. vlt

Propositũ monachi p̃prio arbitrio et uoluntate susceptũ: deseri nõ pt̃ absq; peccato. Quod enim quis uouet deo debet et reddere. Unde qui relicta singularitatis p̃fessione: ad militiam uł ad nuptias deuolutus est: p̃ penitentie satisfactione purgandus est. Quia et si innocens militia: et honestum p̃t esse coniugiũ electionẽ tamẽ meliorũ deseruisse transgressio est. Item ex concilio tol. vii.

Qui religiosum habitum spontanee susceptum deserere uoluerit ad ipsum redire cogatur.

S. xviii. Q. i.
Ĩ. xxvii. Q. i. Virginẽ. Sic

Proclíuius autẽ est cursus ad uoluptatẽ: et imitatrix natura uitiorum. Quamobrẽ quisquis uirorũ uł mulierũ habitũ semel induerit spontanee religiosũ: aut si uir decimus ecclesie uł femina fuerit delegata puellarũ monasterio: inuitus uterq; sexu p̃uaricator: inuitus reuerti cogatur: ut uir detondeatur: et puella ad monasteriũ regrediatur. Si autẽ quolibet patrocinio desertorẽ p̃manere uoluerint sacerdotali sententia a xp̃ianorũ cetu habentur extorres ut nec locus eis ullus sit communionis. Unde quoq; sicut iam dudũ uniuersalis statuit synodus. p̃fessionũ uł habitus sui desertores. superiori sententia condempnentur. Item ex calcedonensi.

Semel in clero taxati uł monasteriis deputati ad militiã nõ redeant.

Ĩ. xxiii. Q. viii. Et cumq; ex

Eos qui semel in clero taxati fuerint. siue in monasterio deputati: decreuimus neq; ad militiã neq; ad honores seculares uenire. Eos autẽ qui hoc ausi fuerint facẽ. et non eius rei penitentẽ maluerint. ut ad hoc idem reuertantur quod ante p̃pter deum sibi p̃posuerunt: conuenit anathematizari. C. Cum dicatur p̃positum monachi p̃prio arbitrio et uoluntate susceptũ: intelligitur quoq; si sine uoluntate susceptũ nõ fuerit obseruari nõ cogitur. Unde nicholaus papa scribit omnib; ep̃is in regno lodoici.

Monasticis disciplinis nullus umq̃ subiciatur inuitus.

S. c. Q. ii. c. i.

Presens clericus nomine lambertus una cũ patre suo nomine acto: quondam uidelicet comite. nunc autẽ clerico: ad limina ap̃lorũ p̃perans: adiit p̃sentiam nostram asserens qualiter idem pater eius in laica adhuc ordine in p̃chiis p̃p̃iis edificasset duo monasteria: uoluntate gerens ut p̃ suum decessum p̃sens filius eius lambertus in locum eius succederet. quem infra teneram etatẽ inter viii. et x. annum constitutũ: memoratus pater p̃prio arbitrio absq; regulari institutione: ex omnem illius uoluntatẽ cucullam induit. Igitur p̃ quodam ipius temporis spatium ut ipse dicit: salomon ep̃s cum quibusdam aliis absq; patris oblatione. uł abbatis p̃cepta bñdictione: eundẽ lambertũ monasticũ induere fecit habitũ ut ferunt inuitũ. Et sub hac occasione paterna seu materna hereditate a fratribus suis priuatum esse: atq; eo omnẽ ut dicitur est uoluntatẽ suã quasi regularẽ illũ monachũ p̃manẽ uolunt. Super qua re diligentiori cura inuestigantes: et sub adiuratione patrẽ ipius sciscitantes inquisiuimus. Si idem clericus acto p̃fessus se talem habuisse et bone uoluntatẽ: ut filius suus uerus fieret monachus. et in locum eius succederet. Sub testificatione autẽ iurando firmauit. quoniam p̃ primitus ei cucullã induit: uel abbatis semp restitit. et nũquã se fieri monachũ consensit. Sed demũ ab insequentib; monachico habitu uiolenter est indutus: asserens quia nũquam regulã aliquam p̃misit. neq; ego pater eius pallam altaris indutũ illũ optuli: neq; quocumq; sacerdote uł abbate ut mos poscit: bñdictione p̃cepta.

regule umquam se monachum subiectum futurum promisit. Super his omnibus protestatus se prefatus clericus Atto: quia si eo tempore tam dure observantie monasticam intellexisset regulam, numquam eum de filium suum Lambertum coegisset portare cucullam. Quapropter consulte psalmographi verba recolentes, quibus voluntarie se deo sacrificare promittit, et voluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu dei obsecrat, presentem ut dictum est clericum nomine Lambertum minime debere existimavimus sub tali violentia fieri monachum. Quod enim quis non eligit nec optat, profecto non diligit. Quod autem non diligit: facile contempnit. Nullius igitur boni nisi voluntarium. Ideo decrevimus non ferendam minime iugum quam violentia ulli inferatur precepto. Quapropter consultius agitur, si per suasionibus contemptum mundi et amorem dei predicando quam violentia inferendo, ad celestem amorem illum accenditis. Unde omnium vestrum caritati hanc nostri apostolatus mandare decrevimus sententiam, monentes atque precipientes: quatinus sicut a veris est iusto iudicatum, nullus episcopus vel abbas seu monachorum religiosorum conventus monasticis illum regulis invitum subiacere compellat. Neque illum omnes fratres eius per hanc occasionem licentiam habeant paterna seu materna illum hereditate privari. Si vero quandoque divina inspiratione compunctus propria voluntate regule se subdat, liceat eum a mundanis et laicalibus remotum vagationibus vel negotiis inter religiosos et ecclesiasticos viros in canonica degere vita. Non enim putamus quod absit religiosos canonicos a sanctorum monachorum consortio seiunctos: quia unusquisque secundum apostolum propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.

Si vero episcopi vel abbatis permissionibus illecti aliqui tonsuram vel religionis vestem susceperint: ipsi quidem ideo quod ceperint permaneant. Res vero eorum heredibus suis restituantur. Unde in Maguntiensi.

Restituantur heredibus res eorum qui ab episcopis vel abbatibus decepti comam deposuerint.

Constituit sane sancta ista universitas, ut episcopi seu abbates: **fuerint** qui non in fructu animarum, sed in avaritia et turpe lucrum inhiantes: quoslibet homines decipiendo totonderint: et res eorum tali persuasione subripuerint: penitentie canonice vel potestati turpis lucri sectatores subiaceant: huiusmodi vero qui illic comam deposuerint, in eo quod ceperunt perseverare cogantur. Res vero eorum heredibus reddantur.

Quod vero ab uno monasterio in aliud districtius transire monachis sit liberum, ex Triburiensi habetur, in quo sic statutum est. **Non sunt prohibende virgines sacre que causa religionis adire desiderant aliud monasterium.**

Virgines sacre si pro lucro anime sue propter districtiorem vitam ad aliud monasterium pergere disposuerint, ibidemque commanere decreverint, sinodus concedit. Si vero fuga discipline aliud locum quesierint, redire cogantur.

Quod autem de virginibus sacris hoc capitulo statuitur: de monachis consequenter intelligitur, et de quolibet clerico. Sed obicitur illud Basilii. **Vota monachi sine consensu abbatis sui irrita sunt.**

Monacho non licet votum vovere sine consensu abbatis sui. Si autem voverit, frangendum erit. Item illud Agath. c. lvi. **Monachum nullus suscipiat ad ordinem sine consensu abbatis sui.**

Monachum autem nisi abbatis sui permissu aut voluntate ad alterum monasterium commigrantem: nullus abbas suscipere aut retinere presumat. Sed ubicumque fuerit abbati suo auctoritate canonum revocetur. Item. Clericis sine commendaticiis litteris episcopi sui licentia non pateat evagandi. In monachis quoque presentis sententie forma servetur. Quos si verborum increpatione non emendaverit: etiam verberibus statuimus coherceri. Servandum quoque de monachis: ne eis ad solitarias cellulas liceat a congregatione discedere, nisi forte probatis post emeritos labores: aut propter infirmitatis necessitatem asperior abbatis regula remittatur. Quod ita demum fiet ut intra eadem monasterii septa manentes: tamen sub abbatis potestate separatas habere cellulas permittantur. Abbati quoque singulas diversas cellulas habere: aut plura monasteria non liceat, nisi tantum propter incursum hostilitatis intra muros receptacula collocare.

Verum hoc intelligendum est de monachis religiose viventibus, quibus vota spiritualis abstinentie vel alicuius districtionis quam generalem consuetudinem suorum fratrum excedat, sine abbatis consensu vovere non licet, ne super eo fratres scandalizentur. Capitulum vero illorum statutum est, qui regularem disciplinam subterfugientes peregrinationis vota assumunt. Quod vero monacho non alicui clerico licet, ne hac occasione ad secularem conversationem redeat.

Q. IIII.

N. xx. I. causa agitur

I ... de clericis quidam duabus ecclesiis preesse cupiunt. De quibus constituitur ut nec in duabus connumerentur ecclesiis: nec duabus presideant, nisi forte necessitate cogente, unam quidem titulatam, alteram vero sub commendatione teneant. Sic quibusdam ecclesiis suo pastore destitutis visitationem earum vicinis pontificibus beatus Gregorius, Gelasius, et nulli aliorum pontificum Romane [ecclesie] ... frequenter commisisse leguntur. Ibidem et ... quod non numquam utrique tamquam titulate preesse: sed visitare specialiter non iure commendati. In eadem quoque ... quinte sectas ad alios currunt episcopos, vagantes preter episcopo in alienis constituuntur ecclesiis. Ostendit et ibidem

Marginal notes:

S. eodem c. i. (?)

C(?) cognitis ... non coacto sed sponte ut manet ad voluntarium.

S. p. i. di. lxx. i. Ex ene ... ; S. vii. Q. i. ff; S. xviii. Q. ii. c. Duc

S. xii. Q. ii. Videntes; S. i. Q. ii. Pastor; Clericos. Sic ff

Religiosos canonicos a sanctorum monachorum consortio non separandos.

In Lomb. de eo q. m. t. f. in sacramento mulieris (?)

I. pre. Q. i. Unum (?)

134

quod sicut duabus ecclesiis unus preponi non debet
ita nec una ecclesia inter plures dividi valet. Tertio
clericus secularium negotiorum procurator esse non debet.
Et quod omnis iactantia et corporalis ornatus
alienare a sacro ordine: nec summi sacerdotali or
natu extra domos sacerdotes apparere convenit.
In ea quoque agitur de his qui a suis episcopis condempnati
eos relinquunt, ab officio discedunt, atque
ad seculares iudices confugiunt, ut ab eis defen
sentur. quibus si eos defensare presumpserint que
pena sit imponenda, ibidem exponitur.

QUIDAM ARCHI PBR

cuiusdam ecclesie prepositurā
altius accepit: nec priorem vult relinquere.
Secularium quoque negotiorum procurator efficitur: claris
et fulgidis vestibus se exornans: ab episcopo suo cor
rigitur. relicto suo officio ad secularem iudicem
hic confugium. Queritur an clericus in duabus
ecclesiis possit conscribi. Secundo si unam voluerit re
linquere, an liceat ei ad aliam transire. Tertio
an procurationes secularium negotiorum clericis liceat
suscipere. Quarto an claris et fulgidis vestibus
eis ornari expediat. Quinto: an ab episcopo correctus
suum officium relinquere et ad secularem iudicem con
fugere valeant. In duabus ecclesiis aliquem connu
merari non posse septima synodus prohibet dicens.

Q. I.

In duabus ecclesiis clericus conscribi nullo modo debet.

Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus
ecclesiis. Negotiationis enim est hoc et turpis lucri com
modum, et ab ecclesiastica consuetudine penitus a
lienum. Audivimus enim ex ipsa dominica voce quia ne
mo potest duobus dominis servire. Aut enim unum odiet
et alterum diliget, aut unum sustinebit et alterum contempnet.
Unusquisque enim secundum apostolicam vocem in quo vocatus est
in hoc debet manere, et in una locari ecclesia. Que enim propter
lucrum in ecclesiasticis rebus efficiuntur: aliena constituit
a deo. Ad vite vero huius necessitatem studia sunt diversa.

Ex eis ergo qui voluerit: acquirat corpori oportuna.
Ait enim apostolus: Ad ea que mihi opus erant: et his qui me
cum sunt ministraverunt manus iste. Et hec
quidem in hac servanda urbe. Ceterum in villis
que foris sunt: propter inopiam hominum indulge
atur. Sed due ecclesie intelliguntur
ecclesie duarum civitatum, in quibus nullus debet
conscribi. Unde in Calcedonensi statutum est. De eodem.

Clericus in duarum civitatum ecclesiis conscribi non oportet.

Sed ecce non numquam episcopus unius civitatis effi
citur archiepiscopus ~~unius civitatis~~ alterius: nec tamen
priorem ecclesiam deserit. Sed prior ecclesia quasi commen
data relinquitur: Secunda quasi titulata habetur.
Unde Leo quartus scribit. In una ecclesia titulatus alteri sit
Qui plures ecclesias retinet unam quidem commendatam presbiter
titulata: aliam vero sub commendatione tenere debet.
Sicut illud Agathensis concilii intelligendum:
Duobus monasteriis unus abbas preesse non potest.
Unum abbatem duobus monasteriis presidere interdicimus.
Potest autem utrique tamquam titulatus preesse. sicut
spirituali non commune. Unde Gregorius. Unus episcopus duabus ecclesiis
Relatio cleri simul et plebis Tracinegensium preficitur.
Relatio nos valde letificat, que bonum de vita fraternitatis
bona testatur. Et quia defuncto pontifice
suo petunt sibi cardinalem postularunt te constitui sa
cerdotem, eorum desideria necessario cognovimus providendum.
Totaque mentis intentione talium lucrum animarum
domino nostro facere festinato, ut dignam te mercedes
ante conspectum eius in die retributionis in
venias. Quicquid vero de predicte rebus ecclesie: tam
patrimonio seu clericorum ordinatione promotione eius
et omnibus generaliter ad eum pertinentibus sollerter atque ca
nonice ordinare facereque procures. Urbanam habebis
quippe ut sacerdos proprius modis omnibus facultatem.
Illud quoque fraternitatem tuam scire necesse est, quia nunc sic te pre
dicte Tracmensis ecclesie cardinalem esse constituimus
sacerdotem, ut Fundensis ecclesie pontifex esse non desinas.
ficaturam gubernationemque eius prestas. Quia ita fraterni
tatem tue sepedicte Tracmensis ecclesie curam in iun
gimus, ut Fundensis ecclesie tua potestatis velut
locum subtraham. Non enim prohibetur utrique presidere tamquam
titulato. sicut tamquam commendato. Abbatem vero tamquam
titulato preesse valet. Qui vero relicta sua ecclesia ad aliam
transire voluerit, nequaquam sine dimissoriis litteris sui
episcopi suscipiatur. Unde in VIII. sinodo legitur. Sine
dimissoriis litteris in aliena ecclesia clericus non ordinetur.

Q. II.

Quoniam diversarum ecclesiarum clerici suas in quibus ordinati sunt
ecclesias relinquentes: ad alios currunt episcopos. et ignorante

pro episcopo in alienis constituuntur ecclesiis, ubi contingit eos sine sui examinatione permanere. Precipimus autem modo, ut nullus omnino clericorum in quocumque gradu sit, licentiam habeat sine dimissoriis litteris sui episcopi in alia constitui ecclesia. Qui vero hoc minime observaverit, ad obprobrium eius qui ordinavit eum deponatur, tamen et ipse qui eum sine ratione susceperit. Item ex Spalensi. Ad aliam ecclesiam transire clerico non licet si proprii ministris sua fuerit destituta.

Placuit ut si quis clericus ministris ecclesie pre destitutis ad aliam transitum fecerit, compellente ad quem fugerit sacerdote, ad ecclesiam quam prius incoluerat revocatur. Qui vero eum susceperit, nisi statim sine ullo nisu exceptionis ad propriam ecclesiam remittendum elegerit, quamdiu eum non restituerit communione se privatum cognoscat. Desertorem autem clericum cingulo honoris sui atque ordinis exutum, aliquo tempore monasterio relegari convenit: sicque postea in ministerio ecclesiastici ordinis revocari. Nam non poterit in talibus propaginis oboriri licentia, nisi fuerit in eis per correctionem discipline subsecuta correctio.

Obicitur autem illud Calcedonensis concilii. Nichil commune

Si quis iam transtulit habeat cum priori qui a prima ecclesia in aliam translatus est a prima ecclesia in aliam, nichil habeat commune cum priori, sive sub ecclesia constitutis martyribus, sive in ptochiis vel xenodochiis aut eorum negotiis. Eos vero qui ausi fuerint post ordinationem huius magne universalis synodi agere que prohibita sunt, statuit sancta synodus cadere de proprio gradu. Sed aliud est transferri, atque aliud pariter in utraque transire. Illud apostolica auctoritate fieri licet, hoc vero omnimodis prohibetur. Sicut autem duabus ecclesiis unus sponsus non debet, ita nec una ecclesia inter plures dividi valet. Unde in registro legitur:

Una ecclesia duobus sacerdotibus dividi non potest.

Sicut in unaquaque unus presbyter debet esse, ita papa quam sponsa vel uxor eiusdem non potest dividi inter plures presbiteros, sed unum tantummodo habebit sacerdotem, qui eam caste et sinceriter regat. Unde mandamus ut nullus presumat ecclesiam inter duos sive plures dividere, quia ecclesia Christi uxor et sponsa debet esse, non scortum. Sicut papa Calixtus testatur. A conducticiis quoque presbiteris ecclesia committi non debet. Unde Innocentius II. Conducticiis presbiteris ecclesia non committatur.

Precipimus etiam ne conducticiis presbiteris ecclesie committantur, et unaqueque ecclesia cui facultas suppetit proprium habeat sacerdotem. Quod autem clerici secularium negotiorum procuratores esse non valeant, auctoritate Cartaginensis concilii primum probatur, in quo Nicholaus episcopus Culistanus dixisse legitur.

Q. III.

Quod clerico ad nexus secularium possessionum procuratores esse non liceat.

Credo placere suggestionem meam sanctitati vestre, et displicere vobis, ut qui serviunt deo et adnexi sunt clero accedant ad actiones seu administrationes vel ad patrocinia domorum. Gratus episcopus dixit: Apostolorum statuta sunt que dicunt: Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus. Propterea autem clerici sint et sine actionibus domorum, aut actores sint officio clericorum. Universi dixerunt: Hoc observemus. Item ex Cartaginensi IIII. De eodem.

Placuit ut episcopi, presbiteri, diaconi vel quicumque clerici non sint conductores aut procuratores, neque ullo turpiori vel inhonesto negotio victum querant, quia respicere debent scriptum esse: Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus. Item ex epistola Cipriani ad presbiteros et diacones et plebem Furnensem. Secularium negotiorum procurationem clericus non suscipiat.

Ciprianus presbiteris et diaconibus plebi Furnensi consistentibus salutem. Iam pridem concilio episcoporum statutum est, ne quis de clericis et dei ministris tutorem vel curatorem testamento suo nominaverit, quando singuli divino sacerdotio honorati et in clericorum ministerio constituti, non nisi altari et sacrificiis deservire, et precibus atque orationibus vacare debeant. Scriptum est enim: Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus, ut possit placere ei cui se probavit. Quod episcopi et antecessores nostri religiose considerantes et salubriter providentes censuerunt, ne quis frater excedens ad tutelam vel curam clericum nominaret; ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur. Item ex eadem. Non licet clericis mollibus et secularibus rebus obligari.

Mollitiis et secularibus rebus la quisque obligari non debet, qui divinis rebus et spiritualibus occupatus fuerit, nec ad terrenos et seculares actus vacare. Item ex eodem. Secularibus negotiis clerici non alligentur.

Hi qui in ecclesia domini ad ordinationem clericorum promoventur, in nullo ab administratione divina avocentur, ne molestiis et negotiis secularibus alligentur, nec ab altaris et sacrificiis recedant, sed die ac nocte celestibus rebus et spiritualibus serviant. Item. De eodem.

Sacerdotium religiose sanctum et necessarie factum servetur a nobis, simul et ceteris fratribus detur exemplum, ne quis sacerdotes et ministros dei altari et ecclesie vacantes ad seculares molestias devocet. Observari decreto poterit ne quis ulterius hoc faciat circa personam clericorum, si quod factum est fuerit vindicatum.

Q. IIII.

Quod vero fulgidis vel claris vestibus eis non liceat ornari, in VII sinodo iubetur, in qua sic statutum est.

Corripiantur clerici qui unguentis et claris vestibus et fulgidis lasciviunt.

ī d. co. c. ult. — S. di. lxi. parti

Omnis iactantia et ornatura corporalis aliena est a sacro ordine. Eos ergo episcopos vel clericos qui se fulgidis et claris vestibus ornant emendari oportet. Quod si in his permanserint epithimio tradantur. Similiter et eos qui unguentis unguntur. Quoniam vero radice amaritudinis exorta, contaminatio facta est in ecclesia catholica christianos calumpniantium hereticorum, hi qui hanc receperunt non solum imaginarias picturas abhominati sunt, sed et omnem reverentiam repulerunt. Eos qui religiose ac pie vivunt offendentes: ac per hoc completur in eis quod scriptum est: Abhominatio est peccatoris dei cultus. Igitur si inventi fuerint deridentes eos qui vilibus et religiosis vestimentis amicti sunt, per epithimium corrigantur. Prioribus enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri ac vili veste conversabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem accipitur, elationis habet calumpniam, quemadmodum magnus ait Basilius. Sed neque ex sericis textis vestem quis variatam induebat, neque apponebant variorum colorum ornamenta in summitate vestimentorum. Audierant enim quia qui mollibus vestibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Item ex VII sinodo. Clerici suis in itinere ambulantes suis alibi degentes congruis vestibus sibi utantur.

S. xviii. c. Clerici

Nullus eorum qui connumerantur in clero indecens habeat vestimentum, sive in civitate degens, sive in itinere ambulans: sed stolis utatur que concessa sunt clericis. Si vero quis tale quid fecerit, per unam ebdomadam suspendatur. Item Zacharias papa. Non secularibus vestibus, sed ordini suo convenientibus clerici utantur.

Episcopi, presbyteri, diaconi secularibus indumentis non utantur, nisi convenienti tunica sacerdotali. Sed neque dum ambulaverint in civitate aut in via aut in plateis sine operimento presumant ambulare. Presertim quando in itinere longo ambulaverint. Quia sicut mulier orans in ecclesiis non velato capite deturpat caput suum, iuxta apostolicam vocem, ita sacerdos sine operimento deturpat sacerdotium suum. Quod si temere presumpserit contra statuta agere, communione privetur, donec ea que statuta sunt adimplere maturet. Item Leo papa. Extra domos suas sine ornatu sacerdotali sacerdotes non appareant.

ī xxxiii. Q. v. ... ymago

Sine ornatu sacerdotali sacerdotes non appareant. Extra domos sacerdotes apparere nullomodo conveniat, ne vel aliquas secularium iniurias patiantur. Clericus denique qui indutus aut desinat aut [illegible] ecclesiastice subiaceat discipline. Item Innocentius II. Careat beneficiis ecclesiasticis qui correctus ab episcopis contempserit.

S. p. i. di. xli. capite.

Precipimus ut tam episcopi quam clerici in statu mentis, in habitu corporis deo et hominibus placere studeant: et nec in superfluitate scissura aut colore vestium, nec in tonsura intuentium, quorum forma et exemplum esse debent, offendant aspectum. Sed potius quod eorum decet sanctitatem. Quod si moniti ab episcopis emendare noluerint, ecclesiasticis careant beneficiis.

Si vero episcopum relinquere, vel ab officio suo discedere, atque ad secularem iudicem confugere nulli licet. Unde in Magantino legitur. De eodem. Q. V.

Placuit ut clericus si relicto officio suo propter districtionem ad secularem iudicem fortasse confugerit, et ibi ad quem recurrit solatium ei defensionis impenderit: cum eodem de ecclesie communione pellatur. Item ex Antioceno. Presbyter vel diaconus ab episcopo depositus imperatorem non adeat.

Si quis a proprio episcopo depositus presbyter vel diaconus, aut etiam si a sinodo quilibet episcopus fuerit exauctoratus: molestiam imperialibus auribus inferre non presumat, sed ad maiorem episcoporum sinodum sese convertat, et que se putat habere iusta, meliorum consilio alleget, atque ab his de se excipiat quod fuerit deprompta sententia. Quod si deficiens pusillanimitate hoc noluerit facere, sed importunus fuerit imperatori, huiusmodi decernimus nullam veniam habere, neque locum ullius assertionis sue, nec spem recipiendi gradus habeat in futurum. Item ex Cartag. V. Non defensetur ab aliquo qui episcoporum iudicio dampnatur. — ī xxiii. Q. viii. Sic episcopi — S. xi. Q. i. placuit

Si quis cuiuslibet honoris clericus iudicio episcoporum quocumque crimine fuerit dampnatus: non liceat eum sive ab ecclesiis quibus prefuit, sive a quolibet homine defensari: interposita pena dampni pecunie atque honoris: quo nec etatem nec sexum excusandum esse precipimus. Item ex concilio Arelatensi III. Communione privetur qui ecclesiastice discipline regulas fugientem defensare presumit.

Si forte aliquis clericorum regulam discipline ecclesiastice subterfugiens fuerit evagatus: quicumque eum susceperit, et illum pontifici suo non reconciliaverit, sed magis defensare presumpserit, ecclesie communione privetur. Item ex concilio Martini papae. Spe reconciliationis careat qui episcopus depositus imperatorem adierit.

Si quis episcopus, presbyter aut diaconus excommunicatus in concilio iuste sequentem contempnat, ad maiorem episcoporum concilium revertatur, vel eorum inquisitionem et iudicium expectans. Si quas se iustas putat habere causas, illis exponat. Si autem contempserit, importunans se palatio, aures principum inquietare voluerit: hic ad nullam veniam poterit pervenire, neque spem future reconciliationis habebit. Item Gregorius Constantino Auguste. Episcoporum cause coram principibus examinari non debent. — ī. ca. xxiii. q. viii. Si quis eps. — S. xvi. Q. iii. ... — S. ii. Q. vi. ... — B. ii. Si quis ...

Si episcoporum cause mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrocinio disponuntur, infelix ego in ecclesia ista quid facio? Sed ut episcopi mei me despiciant, et contra me refugium ad seculares iudices habeant, omnipotenti deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum expecto, et si ad me venire distulerint, contra eos districtionem canonicam nullomodo cessabo. — S. xi. Q. i. ... — S. iii. Q. vi. ...

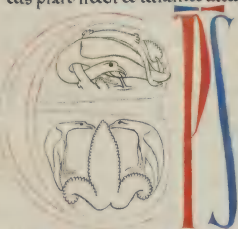
c..........e..........s.....s.....a........b......o.....

¶ Nichil deficit.

IN . XX . SECUNDA causa

de iuramentis agitur utrum sint prestanda an non.
et ostenditur in evangelio esse prohibita. non quia ma
la sint licet a malo procedant . id est a penali infir
mitate eorum a quibus iurare cogitur. sed quia non est
appetenda iuratio tamquam bonum ne assiduitate iu
randi labamur in periurium. prohibemur etiam iura
re per creaturas. ne aut creaturis credatur numen di
uinitatis inesse. sicut illi credebant de quibus apostolus ait.
Qui seruierunt creature potius quam creatori. et
ne creaturas contempnendo. auctorem earum contempnere uideamur.
et in huiusmodi assertionibus simpliciter quoque fa
cile decipemus. Unde dominus in evangelio inquit.
Nolite iurare penitus. neque per celum. quia tronus dei est. neque per
terram quia scabellum pedum eius est. neque per iero
solimam quia civitas regis magni est. Neque per caput
tuum quia non potes unum capillum eius album facere
aut nigrum. id est prohibemur etiam per capillum dicere uel per caput
uel per aliquid aliud huiusmodi. ne aut cum anime po
morsitas credamus deum huiusmodi iuramentis
esse distinctum atque compactum. aut instantiam esse sci
entes. in huiusmodi iuramentis alios decipiemus.
Ostenditur ibidem quod nimius tenetur qui per deum iurat. quam qui
super evangelia iurat. cum deus non propter evangelia sanctus sit. sed euan
gelia sunt sancta propter deum. et quod sic iurare non est pec
catum. ita et iurationem accipere non est prohibitum.
Multorum etiam exemplis ibidem probatur quod non sit pec
catum uti fide eius qui per demonia iurat. et quod non pec
cat ille qui per falsos deos iurare sibi facit. quamuis
peccet ille qui colit falsos deos per quos iurat.
Ibidem etiam ostenditur quod periurii pena grauissima est. quam si quis
timens ad confessionem uenire noluerit.
a fidelium consortio est abiciendus. et quod fal
sum iurare sit deierare. Ubi etiam distinguitur
quando homines iurant falsum et deierant. uel quando
iurant uerum et similiter periuri sunt. Ostenditur ibidem
quod non mentitur nisi ille qui loquitur cum
uoluntate fallendi. et quod extra reatum uaria cauilla
tione quamquam minus delinquit ille qui fallit
quam ille qui fallitur. licet hic ex uoluntate.
illud ex infirmitate procedat. Inter quoque agitur
de diuersis generibus mendacii. et que sunt grauiora siue culpe
que leuiora. Ostenditur etiam quod humilitatis causa
non est mentiendum. quia quomodolibet quis
mentitur occidit animam. Ibidem quoque
ostenditur quod nec pro temporali uita alterius alicui
mentiri licet. quamuis sine peccato uerum ta
cere possit. et quod exemplo ioseph qui ait
fratribus suis. nesciebatis quia non est in augurio
homo qualis ego. uel exemplo obstetricum
que dixerunt pharaoni. non sunt ebree muli
eres sicut egyptie. et cetera. nullorum mendacia de
fenduntur. abraam quoque ibidem a mendacio ex
cusatur. quamuis immolaturus filium ait
pueris suis. sedete hic cum asina: ego et
puer illuc usque properantes cum adorauerimus re
uertemur ad uos. Nec etiam deus mentitus esse probatur:
licet iussisset immolari filium quem a patre
nolebat occidi. nec dolosus erat licet iubendo
aliud se ostenderet uelle quam uellet. Osten
ditur etiam ibidem quod simulatio utilis est et in
tempore assumenda. exemplo dauid qui mutauit
uultum suum coram achis. et exemplo ieu
regis israel qui non potuisset interficere sacerdotes
baal: nisi finxisset uelle se ydolum colere. Ibidem
etiam agitur de habraam qui saram apud pharaonem
sororem suam dixit. et de iacob qui patri suo
ysaac esau se esse mentitus est. exemplo quoque sa
ulis qui in bello philistinorum iurauit se in
terfecturum quicumque ante solis occasum comederet.
nec tamen filium suum ionathan interfecit.
Ibidem probatur quod non omnis qui aliter
facturus est quam iurauerit periurii reatum incur
rit. Agitur etiam inter de illicitis iuramentis que
laudabiliter soluuntur. si propterea deseruntur
ut ad bonum redeant. non ut in aliud malum
transeant. quo casu dampnabiliter seruantur.
sed dampnabilius contempnuntur. Exemplo quoque
iosue qui contra preceptum domini gabaonitas
uiuere seruauit. quia seniores israel licet decep
ti iuramento cum eis pacem firmauerant.
Ibidem ostenditur quod non esse illicita

tu iuramtu solui necesse e. Ubi e distin
guitur quot modis dicantur illicita
iuramta et que sint soluenda et q s uanda.
In ea etiam agitur de his qui alios ad degeran
dum cogunt scienter l ignoranter. de his q iurant
iurant in manu epi l in cruce consecrata
l n consecrata. Item de his qui coacti pro ui
ta redimenda uel pro qualibet alia necessita
te periurant. De his quoque qui ad falsa
testimonia alios adducunt l qui audiunt
aliquem falsu iurare arbitrantur et tacent.
Ibidem e agitur de his qui arte uerborum iu
rant l qui super lapidem falsu iurant. cum
super euangelia iurare putentur. l qui de
ceptus ab eo cui iurat aliter intelligit quam ad recipientem
aliud iurat quam se iurare arbitratur. Ubi e
o. quomodo iuramenta iudicentur a primo, secundum intentionem
recipientis quomodo secundum intentionem prestantis. De etate quoque
iurantium ibidem agitur. ne ante quattuordeci
annos aliquid iurare cogantur. et ut non
n ieiunis iuramenta prestentur. Quibus e
temporibus iurare prohibemur. que sit for
ma fidelitatis quid fidelis debeat dno suo.
l econuerso et quod alicui laico. iuramtu di
cus prestare n debet de iuramento calumpnie.

QUIDAM IURAUIT
falsum quod putabat uerum. Quo comperto
archidiaconus eius. iurauit se numquam
prestaturum ei obedientiam. Compellitur ar
chidiaconus ab epo ad exibendam s consuetam
reuerentiam. Accusatur eps de dupplici
periurio. et de eo quod falsu iurauit. et quia
archidiaconum ad periurandum compellit.
Primum queritur an iuramentum sit prestandum l n.
Secundo si sit periurus qui iurat falsum quod putat
uerum. Tertio si liceat archidiacono de
negare epo consuetam obedientiam. Quar
to: si constitit ee illicitum quod iurauit ar
chidiaconus an sit seruandum. Quinto:
si constitit illud e seruandum. an eps sit reus
periurii. qui contra iuramentum archidiaco
num suum compellit. Quod iuramentum prestandum
n sit. auctoritate probatur canonice scripture.
Ait enim xps in euangelio aplis suis. Sit
sermo uester. est est. non non. Quod autem amplius e. a
malo e. Item iacobus in epla. Ante omnia frs
mei nolite iurare omnino. Utroque auctori
tate iuramentum prohibemur prestare. Sed aliud
e ad iurandum sponte accedere. aliud
l ad asserendam innocentiam suam. l ad federa pa
cis firmanda. l ad persuadendum auditoribus
qui pigri sunt credere quod eis e utile. iuramentum
offerre. Primum prohibetur. Secundum conce
ditur. Non enim iurare omnino peccatum e.
Unde in toletano concilio viii legitur. Iuramentum per se
Omne quod in pacis de pacis est faciendum.
federa uenit. tunc solidius subsistit cum
iuramentum hec interpositio roborat. Sed omne
quod amicorum animos conciliat. tunc fide
lius durat. cum eos sacramenti uincula
ligant. Omne enim quod testis adstipulatur
uerius constat. cum id adiectio iura
tionis affirmat. quod et si testis deficiat
innocentis fidem sola uis iurandi ta
xatio manifestat. Item aug super epla ad galat.
Iuratio non e prohibenda nec tamquam bonum
Non e contra preceptum dei. iura appetenda.
tio que a malo e iurantis n e. sed incredu
litatis a quo iurare cogitur. Nam hinc in
telligitur ita dnm prohibuisse a iure iu
rando. ut quantum in ipso e. quisque n iuret.
Quod multi faciunt in ore habentes iurati
onem tamquam magnum ac suaue aliquid.
Nam utique apls nouerat preceptum dni. et tamen
iurauit. Non audiendi sunt qui has iura
tiones ee n putant. Quid enim facient de illa.
Cotidie morior per gloriam uestram frs. quam
habeo in xpo ihu dno nro. quam greca exem
plaria manifestissimam ee iurationem osten
dunt. Prohibemur ergo iurare cupiditate
te. aut dilectione iurandi. Quamuis
enim iuramentum amplius sit. quam ee non non.
et id quod a malo est n tamen a malo tuo. sed infir
mitatis s autem incredulitatis eorum. qui non a
liter ad fidem mouentur. Item aug in epla ad

Q. I.
In evangelio mathei.

S. ca. xv. q. v. de eminentibus illos.
S. ii. ca. q. v. cap. Si legitimi.

Quare prohibitum sit
iurare

publicolam. Peierare peccatum est non iurare.

In nouo testamento dictum est ne omni
no iuremus. Quod michi quidem propterea dictum
uidetur: non quia iurare peccatum est. sed quia
periurare immane peccatum est. a quo nos
longe esse uoluit qui omnino ne iuremus
commonuit. Idem. Innecessarius uerum iura
re non est peccatum.

Ut nouitas uerum iurare non esse peccatum. inuenimus et apostolum paulum
iurasse. Cotidie morior ego per uestram gloriam
fratres quam habeo in christo ihesu per uestram gloriam iu
ratio est. Non enim sic ait per uestram gloriam mo
rior: quasi uestra gloria me faciat mori. Quomodo
si diceretur: per uenenum. per gladium. per bestiam:
per inimicum mortuus est. intelligitur faciente
inimico. faciente gladio. faciente ue
neno. mortuus est. Idem de sermone domini.
Nec tamquam bonum appetendum nec tamquam malum
iuramentum esse uitandum.

Ita quod intelligitur precepisse dominum ne iuraret
ne quisquam sicut bonum appetat. ius iuran
dum. et assiduitate iurandi ad periurandum
per consuetudinem delabatur. Qua propter qui
intelligit non in bonis. sed in necessariis iu
rationem habendam. refrenat se quantum potest
ut non ea utatur nisi necessitas cogat uidet
cum uidet pigros esse homines ad credendum quod
eis utile est credere nisi iuratione firmetur.
Ad hoc utique pertinet quod dicitur sic, sit autem sermo
uester. est est. non non. Unde hoc bonum est appetendum.
quod autem amplius est. a malo est. id est si iurare
cogeris. scias de necessitate uenire infir
mitatis eorum quibus aliquid suades. que
infirmitas utique malum est. unde nos coti
die liberari deposcimus. Cum dicimus libera nos
a malo. Itaque non dixit. quod autem amplius est ma
lum est. Tu enim non malum facis qui bene uteris ro
ne. Item aug. de sermone domini in monte. l. i.

Tu non malum facis Iurare non est peccatum.
qui bene uteris iuratione. que et si non est bona
tamen necessaria est ut alteri persuadeas quod utile est
suadere. sed a malo est illius cuius infir
mitate iurare cogeris. Item ieron. in ieremia.
Iurare per deum permittitur ne per idola iuretur.

Et iurabit uiuit dominus in ueritate.
et in iudicio et iustitia. et benedicent eum gentes.
ipsumque laudabunt. Quod que euangelium iu
rare nos prohibet. Sed hoc iuramentum per confessi
one dicitur. et ad condempnationem idolo
rum per que iurabat israel. denique auferunt
offendicula et iurat per deum quod qui dicit uiuit dominus.
in testamento ueteri ius iurandum est ad condem
pnationem mortuorum per quos iurauit omnis
idolatria. Item ieronimus super matheum l. i.
Infirmis iurare conceditur.

Considera quod saluator non per deum iurare prohibuit
sed per celum et terram. et per ierosolimam. et per caput
tuum. et hoc quasi paruulis fuerat lege
concessum. ut quomodo uictimas immola
bant deo. ne eas immolarent idolis. sic et iu
rare permittentur in deum. non quod recte hoc facerent.
sed quod melius esset deo id exibere quam demoniis.
Item ex concilio cart. iiii. Excommunicetur clericus per creaturas

Clericum per creaturas iurantem. per uanacem iurans.
acerrime obiurgandum. si perstiterit in uitio est
excommunicandus. Inter epulas uero cantantem
supradicte sententie seueritate cohercendum. Item
pius papa. Clericus deponatur. laicus anathemati
zetur per capillum uel per caput dei iurans.

Siquis per capillum dei uel caput iurauerit. uel alio
modo blasphemia contra deum usus fuerit. si ex
ecclesiastico ordine est. deponatur. si laicus
anathematizetur. Et si quis per creaturas
iurauerit. acerrime castigetur. Et iuxta
id quod sinodus diiudicauerit peniteat. si quis
autem talem hominem non manifestauerit non est
dubium quin diuina condempnatione co
hercetur. et si episcopus ista emendare neglexerit
acerrime corripiatur. C. Q. R.

quis magis teneatur utrum ille qui
per deum an ille qui per sacra euangelia iurat.
huic questioni iohannes crisostomus respondit dicens.
Non est aliud per euangelia quam per deum iurare.

Si aliqua causa fuerit non modicum uidetur facere
qui iurat per deum. Qui autem per euangelium
maius aliquid fecisse uidetur. Quibus
dicendum est. Stulti: scripture propter deum sancte sunt.
non deus propter scripturas. Item ier. Non solum malia
nisi uel sanctorum reliquiis sed in comuni loquela
periurium caueatur.

Habemus in lege dei scriptum. non periurabis in
nomine meo. ne pollues nomen dei tui
in uanum. Ideo ammonendi sunt omnes uiri diui
gentes caueant periurium non solum in altari seu
sanctorum reliquiis. sed et in comuni loquela.
Item ysidorus sententiarum lib. ii. Non prohibemus iurare.

S. e. ... ce. Orne

S. ii. Q. iii. C. ii.

Tres sunt modi iurandi.
Antiqui iurabant. uiuit dominus.
Apostoli. testis est michi dominus.
Nos. sic deus me adiuuet et
ista sancta euangelia.

In deo. di. v. Nullus
b. ii. Clerici in te

epulas

Nondum quis iu
rare per creaturas
credens non tenere
obseruare. uel cre
dens ei iuramentum inesse.

Et quamuis ecclesia magis
puniat iurantem per e
uangelia. quod fit propter ma
iorem industriam ibi
adhibitam.

None contra dī ꝑceptū iurare. sꝫ dū iurandi usū facimus piurii crīm incurrim᷒. It̄ augustin᷒ de ūbis apli s̄mone xxviii.

Si peccatū eēt iuratio **N̄ ē peccm̄ iurare.** nec in ueti lege diceret̄ꝰ piurab. reddes dn̄o iuramēta tua. Non eni peccatū p̄cipetur nob. Item. Non uob dicim᷒ nos n̄ iurare. Si eni hoc dicim᷒. mētim᷒. Quātū ad me ptinet. n̄ iuro. sꝫ qm̄ tū m̄ uidet̄ mag̃ necessitate cōpuls᷒. cū uideo n̄ faciam̄ non c̄ch. & ei quim̄ n̄ credit. n̄ expedire q̄ n̄ c̄dit. hac ꝑpensa ratione. & consid̉atione libra cū magno timore dico corā deo. aut testis ē m̄ deus. aut sic x̄ q̄ sic ē in meo animo. Et uideo q̄ plus ē .i. q̄ āpli᷒ hoc. quā ēē n̄n. sꝫ hoc q̄ amplius ē a malo ē. n̄ iurantis. sꝫ n̄ c̄dentis.

S. n. Q. iiii. Sic ptr

Ex p̄missis colligit̄ᵃ iurare n̄ ē peccatū. n̄ tn̄ ñ ē tāquā bonū appetendū. ne consuetudine iurandi labam̄ in piurium. Sꝫ cū dicatur p̄cede a malo n̄ c̄dentis uidetur. q̄ & si iurare peccatū n̄ sit. iuramētū tn̄ recipe malū sit. Sꝫ nomine mali n̄ malitia sꝫ peccati pena intellig̃. ex penali eni infirmitate incredulitas illa p̄cessit. quia ad iurandū cōpellim᷒. Ipm̄ aū iurare sicut peccatū n̄ ē. ita iuramētū ab aliquo recipe malū n̄ ē. Vn̄ aug̃ scbit a publicolā.

Iuramētum accipe non prohibemus.

Quamuis dictum sit ne iurem᷒. nusquā in sc̄pturis scīs me legisse memini ne ab aliquo iuratione accipiam᷒.

Sed q̄r an sit utn̄dū fide ei᷒ qui p demonia iurat. De his ita scbit aug̃ ad publicolā.

Licet uti fide qui ut eā s̄uet p demonia iurat.

Mouet te utrū eius fide utn̄dū sit. qui ut eā s̄uet p demonia iurauit. Ubi te uolo p̄us considare utrū si quispiā p deos falsos iurauit se fidē s̄uaturū & eā n̄ s̄uauit n̄ t̄ uidetur is peccasse. Si eni tali iuratione p̄missā s̄uaret fidē. ideo tn̄ peccasse iudicaret̄ quia p deos falsos iurauit. Illū aūt nemo rep̄hendet̄ quia fidē s̄uauit. Nunc uō quia & iurauit p quos n̄ debuit & cont̄ pollicitā fec̄ fidē. q̄ n̄ debuit. bis utiq; peccauit. Ac p hoc qui utit̄ fide illi᷒ quē constat iurasse p falsos deos & utit̄ n̄ ad malū. sꝫ ad bonū & licitū. n̄ peccato illius se sociat quo p demonia iurauit. sꝫ bono pacto eius quo fidē s̄uauit. Neq; hic eam fidē dico s̄uari. qua fideles uocantur qui baptizantur in xp̄o. Illa enim longe alia ē. longeq; discreta a fide humanorū placitoꝝ atq; pactoꝝ. Verū tam̄ sin̄ ulla dubitatione min᷒ malū ē p deos falsos iurare uācit̄. quā p dn̄m ueꝝ fallacit̄. Quanto eni p q̄ iurat̄ mag̃ scm̄ ē tanto mag̃ ē penale piurium. Alia q̄stio ē utrū n̄ peccet qui p falsos deos sibi iurari facit. quia ille qui ei iurat. iurat p falsos deos quos colit. Cui questioni possūt illa testimonia suffragari que ipē cōmemorasti. de laban & abimelech. ᵃ si tn̄ ipē p deos suos iurauit sicut laban p dn̄m sabaoth.

Laban iurauit iacob p deos suos. abimelech uō ysaac p suos deos.

Sicut ē in libro machaboꝝ leguntur romani pacē firmasse ᵃ intelligᵃ n̄ dr̄ iurasse p falsos deos sicut iudei iurauerūt p uerū dm̄. Sic ē de iuramēto q̄ fit p c̄aturas intelligendū ē. q̄ ipm̄ quidē iurare p c̄aturā malū ē. quia a deo p̄hibitū ē. Sꝫ s̄uare q̄ iurat̄ bonū ē ut euitetur peccatū mendacii & dolositatis. Sꝫ obicitur q̄ ioseph uir scs̄ p c̄aturas iurauit dū diceret̄ fr̄ibus suis. p salutē pharaonis n̄ exibitis hinc. Sꝫ sciendū ē q̄ scī n̄ tā p c̄aturas quā p auctorē c̄aturaꝝ iurabāt. nec c̄aturis aliud quā c̄atorē ipaꝝ uenerabantur. Sicut ioseph qui p pharaonē iurando hoc in eo uenerat᷒ ē q̄ diuidicio positus erat in infimis. Vn̄ apl̄s ait. Omis potestas a dn̄o deo ē. Itē xp̄s pilato. Non habes in me potestatē. n̄ eēt t̄ datū desup. Ds̄ aūt p c̄aturas iurare p̄hibuit ne t̄ more gentiliū aliq̄ numī ditatis c̄aturis inē c̄deretur. t̄ ne c̄aturas contēptibiles iudicando p eas p̄missa p nichilo ducēmus. Sꝫ q̄r quid g̃uius sit an p c̄atorē an p c̄aturas iurare fallacit̄. Dupplicit̄ eni reus qui p c̄aturas iurat mendacit̄. q̄ & cont̄ p̄hibitionē iurat p q̄ s̄ iurare n̄ licet. a quo peccō ē immunis qui n̄ n̄ p c̄atorē iurat. & p̄ximū dolo capit q̄ & p c̄atorē fac̄ mendacit̄ iurans. Sꝫ si piuriū tanto mag̃ penale ē. q̄nto sanctius ē illud p q̄ iuratur. apparet q̄ & si p c̄aturas mendacit̄ iurans dupplicit̄ peccet. g̃uiori tn̄ se subicē pene. qui p c̄atorē iurat mendacit̄. p

Magis peccare q̄ p dm̄ iurat. q̄ q̄ p creaturas iurat

[E]x periurii tamen pena grauissima est, quam si quis timens ad confessionem uenire noluerit, a fidelium consortio est abiciendus. Vnde Euticianus papa. Fidelium consortio careat qui pro periurio penitentiam agere noluerit.

[P]redicandum est etiam ut periurium fideles caueant, et ab eo summopere abstineant, scientes hoc grande scelus esse, et in lege et in prophetis et in euangelio prohibitum. Audiuimus autem quosdam paruipendere hoc scelus, et leuem quodammodo periuris penitentie modum imponere. Qui etiam nosse debent talem de periurio penitentiam imponi debere, qualem et de adulterio, de fornicatione, et de homicidio sponte commisso, et de ceteris criminalibus uitiis. Si quis uero perpetrato periurio, aut quolibet criminali peccato, timens penitentiam longam, ad confessionem uenire noluerit, ab ecclesia repellendus est, sua communione et consortio fidelium, ut nullus cum eo comedat neque bibat, neque in sua domo eum recipiat.

C. [II.] Quod autem periurium sit falsum iurare facile probatur. Ait enim Aug. in lib. psalmorum super Domini est terra. Qui aliter facturus est quam promittit periurat.

[I]n dolo iurat qui aliter facturus est quam promittit. Cum periurium sit nequiter decipere credentem. Item Ier. super Ieremiam libro secundo. nia du. Quos debeat habere comites iurandum.

[A]ttendum est quod iusiurandum hos habet comites: ueritatem et iudicium atque iustitiam. Si ista defuerint, nequaquam iuramentum erit, sed periurium.

[I]tem. Qui falsum iurat, mentitur. Mentiendo autem iurare nichil est aliud quam peierare. Cum ergo omnes qui locuntur mendacium perdendi sunt iuxta illud psalmiste: Perdes omnes qui locuntur mendacium, multo magis dampnabiles sunt qui mentiendo deierare conuincuntur, qui nomen Dei sui in uanum assumunt. Sed aliud est falsum iurare, aliud in dolo. Non enim omnis qui aliter facturus est quam promittit in dolo iurat. Licet enim apostolus aliter facturus esset quam Corinthiis promiserat in prima epistola, cum ait: Veniam ad uos, non tamen in dolo iurauit aut mendacium promisit. Ille enim in dolo iurat aut mendacium promittit, in cuius mente est non sic se esse facturum ut promittit. Ille autem qui promittit falsum quod putat uerum nec in dolo iurat nec mendacium promittit. Vnde Aug. de uerbis apostoli sermone .xxviii. De eo qui iurat falsum quod putat uerum.

[H]omines falsum iurant uel cum fallunt uel cum falluntur. Putat homo uerum esse quod falsum est, et temere iurat. Aut scit uel putat falsum esse, et tamen pro uero iurat, et nichilominus cum scelere iurat. Distant autem ista periuria que duo commemoraui. Fac illum iurare qui uerum putat esse pro quo iurat. Verum putat esse, et tamen falsum est. Non ex animo iste periurat, sed fallitur. Hoc pro uero habet quod falsum est, non pro re falsa sciens iurationem interponit. Da alium qui scit falsum esse, et dicit uerum esse, et iurat tamquam uerum sit quod scit falsum esse. Videtis quam ista detestanda sit belua, et de rebus humanis exterminanda. Quis enim fieri uelit? Talia omnes homines detestantur. Fac alium, putat esse falsum et iurat tamquam uerum sit, forte uerum est. Verbi gratia, ut intelligatis: Pluit in illo loco, interrogas hominem et dicit pluisse, et ad negotium ipsius competit ut dicat pluit, sed putat non pluisse, periurus est. Interest quemadmodum uerbum procedat ex animo. Ream linguam non facit nisi rea mens.

C. [III.] Quia ergo mens huius non erat rea, nesciebat esse falsum quod iurauit uerum, nec temere uel negligenter, sed cum magna diligentia uidebatur sibi deprehendisse uerum quod iurauit, falsum pro uero reus nequaquam est iudicandus. Item quod dicitur: Qui falsum iurat mentitur, non uniuersaliter hoc intelligi debet. Non enim omnis qui falsum dicit mentitur, sicut nec omnis qui mentitur falsum dicit. Vnde Aug. in enchiridion. Non mentitur qui dicit id falsum quod putat uerum.

[I]s autem quisquis mentitur contra id quod animo sentit loquitur uoluntate fallendi. Et utique uerba propterea sunt instituta non ut per ea se inuicem homines fallant, sed ut eis quisque in alterius notitiam cogitationes suas perferat. Verbis ergo uti ad fallaciam, non ad quod sunt instituta, peccatum est. Nec ideo ullum mendacium putandum est non esse peccatum, quia possumus aliquando prodesse mentiendo. Possumus enim et furando, si pauper cui palam datur sentit commodum, et diues cui clam tollitur non sentit incommodum. Nec ideo tale furtum quisquam dixerit peccatum non esse. Et infra. Nemo mentiens iudicandus est qui dicit falsum quod putat uerum, quia quantum in ipso est non fallit ipse, sed fallitur. Non

i Q. v. c. iiii.

Ab ecclesia et a communione repellendus est qui de criminali non uult penitere.

Nisi id peccatum a pluribus sit commissum.

Q. II.

Si uero hic propositum fallendi uel cum non habet implere quod iurauit, uidetur in dolo iurasse.

i c. Q. iiii. Illicitum

Aug. contra mendacium q. ferro ueniale est.

S. di. xxx viii. Q. uis

S. xxiii. Q. v. c. ...

itaque mendacii, sed aliquando temeritatis arguendus est, qui falsa incaute credita pro veris habet. Potiusque e contrario quantum in ipso est ille mentitur qui dicit verum quod putat falsum. Quantum enim ad animum eius attinet, quia non quod sentit hoc dicit, non verum dicit, quamvis verum inveniatur esse quod dicit. Nec ullo modo liber est a mendacio qui ore nesciens verum loquitur, sciens autem voluntate mentitur. Non consideratis itaque rebus ipsis de quibus aliquid dicitur, sed sola intentione dicentis, melior est qui nesciens falsum dicit, quoniam id verum putat, quam qui mentiendi animum sciens gerit, nesciens verum esse quod dicit. Item Gelasius. **Non mentitur qui animum fallendi non habet.**

Beatus Paulus apostolus non ideo, quod absit, fefellisse credendus est, aut sibi extitisse contrarius, quoniam cum ad Hyspaniam se promisisset iturum, dispositione divina maioribus occupatus ex causis implere non potuit quod promisit. Quantum enim ipsius voluntatis interfuit, hoc pronuntiavit quod re vera voluisset efficere. Quantum ad divini secreta consilii, que ut homo omnia non poterat, licet spiritu Dei plenus, agnoscere, summa promisit dispositione prudentius. Nec quia beatus Petrus apostolus pro affectu divine reverentie ipsi Domino respondit: Non lavabis michi pedes in eternum, fefellisse quod absit aut in sua putabitur minime constitisse sententia, quia mox eidem divine voluntati cessit, et quod se dixerat non esse facturum, causis affectus humane salutis passus est prona voluntate faciendum.

Ille ergo falsum iurando mentitur qui scit falsum esse quod iurat. Est enim mendacium, ut Augustinus ait, falsa significatio cum voluntate fallendi. Sed cum fallere semper sit voluntatis, falli autem vel infirmitatis vel temeritatis, gravius autem fit quod ex voluntate quam quod ex temeritate vel infirmitate procedit. Aliquando contingit fallere nullum vel minimum esse peccatum. Aliquando ex ipsa rerum varia consideratione minus esse fallere quam falli. Unde idem Augustinus in Enchiridion. **Falli in his que ad fidem non pertinent aut parvum aut nullum est peccatum.**

In quibus rebus nichil interest ad capescendum regnum Dei, utrum credantur an non, et utrum vera putentur an falsa, in his errare, id est aliud pro alio putare, non est arbitrandum esse peccatum. Aut si est, minimum esse atque levissimum. In eodem. **In his que ad fidem pertinent gravius est falli quam decipere.**

In ipsarum consideratione rerum que dicuntur tantum interest, quia sive quisque fallatur sive mentiatur, ut cuique falli quam mentiri minus est malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem, tamen longe tolerabilius est in his que a religione seiuncta sunt mentiri, quam in his sine quorum fide vel notitia Deus coli non potest falli. Unde Augustinus in Encheridion. **Non dicendus est mendax.**

Non est iudicandus mendax **qui quod putat verum dicit falsum**, qui dicit falsum quod putat verum, quia quantum in ipso est non fallit ipse, sed fallitur. E contrario mentitur qui dicit verum quod putabat falsum. Nec est liber a mendacio qui ore nesciens loquitur verum, sciens autem voluntate mentitur.

Ille ergo falsum iurando mentitur qui scit falsum esse quod iurat. Item quod dicitur: Perdes omnes qui loquuntur mendacium, non de omni mendacio intelligendum est. Sunt enim quedam mendacia in quibus etiam si sit aliqua culpa, non tamen dampnabilia sunt, immo tamquam non mendacia habenda sunt. Sunt et alia mendacia que sunt gravioris culpe, de quibus intelligitur: Perdes omnes qui loquuntur mendacium. Ut autem appareat que mendacia sint venialia, et que dampnabilia, distinguendum est quot genera mendacii sunt. De quibus scribit Augustinus in libro de mendacio. **Quot sint genera mendacii.**

Primum est capitale mendacium et longe fugiendum, quod fit in doctrina religionis, atque ad mendacium nulla conditione quisquam debet adduci. Secundum ut aliquem ledat iniuste, quod tale est ut nulli prosit et obsit alicui. Tertium quod prodest alteri ita ut obsit alteri, quamvis non ad inmunditiam obsit corporalem. Quartum, sola mentiendi fallendique libidine, quod merum mendacium est. Quintum, quod fit placendi cupiditate de suavi eloquio. His omnibus penitus evitatis atque reiectis sequitur sextum genus, quod et nulli obest et prodest alicui, vel ut si quis pecuniam alicuius iniuste tollendam sciens ubi sit nescire se mentiatur. Septimum quod et nulli obest et prodest alicui, velud si nolens hominem ad mortem quesitum prodere mentiatur. Octavum genus est mendacii quod et nulli obest et ad hoc

Marginal notes:

S. xvi. Q. i. Sicut ipsi

Quid sit mendacium.

Quod fit quando quis negat Christum vel aliquod caput de fide christiana.

Quod fit quando aliquis detrahit alicui ... et hoc detecto nulli prodest.

Ut si quis dicat aliquem debere alicui x. denarios, quod dampnum est danti et proficit recipienti.

Si non est tale mendacium, id est ... corpus mulieris vel viri corrumpat.

Hoc non distat a sexto nisi in subiectione exempli.

Ut si quis in venditione alicuius rei te decipiat mentiens ... quod fit in fide ...

prode ut ab inmunditia corporali aliquis tueatur. Non est igitur mentiendum in doctrina pietatis. magnum scelus est. primum genus detestabilis mendacii. Non est mentiendum secundo genere quia nulli facienda est iniuria. Non est mentiendum tertio genere. quia nulli cum alterius iniuria est consulendum. Non est mentiendum quarto genere propter mendacii libidinem que per se ipsam uitiosa est. Non est mentiendum quinto genere quia nec ipsa ueritas placendi causa hominibus enuntianda est. quanto minus mendacium quod per se ipsum quia mendacium est utique turpe est? Non est mentiendum .vi. genere. neque enim recte testimonii ueritas pro cuiusque temporali commodo ac salute corrumpitur. Ad sempiternam uero salutem nullus ducendus est opitulante mendacio. Neque septimo genere mentiendum est. Non enim cuiusque commoditas aut salus temporalis perficiende fidei preferenda est. Nec si quisquam in recte factis nostris tam male moueri se sinat. ut fiat etiam animo deterior. Nec octauo genere mentiendum est. quia et in bonis castitas animi pudicitie corporis prefertur. Et in malis quod ipsi facimus eo quod fieri sinimus nobis dampnabilius est. In his autem octo generibus tanto quisque minus peccat cum mentitur. quanto magis ad primo recedit. Quisquis autem esse aliquod genus mendacii quod peccatum non sit putauerit. decipiet se ipsum turpiter. cum honestum se deceptorem arbitretur aliorum. Item aug. de uerbis apostoli. Non licet alicui humilitatis causa mentiri.

Cum humilitatis causa mentiris si non eras peccator antequam mentireris. mentiendo efficeris quod euitaueras. Veritas in te non est nisi te ita dixeris peccatorem ut etiam te esse cognoscas. Veritas autem ipsa est ut quod es dicas. Nam quomodo est humilitas. ubi regnat falsitas? Item greg. de eodem.

Incaute se humilem qui se mendacio illaqueat. Item aug. super iohannem. Non licet mentiri uitando arrogantiam.

Non ita caueatur arrogantia quatinus ueritas relinquatur. Idem in enchiridion.

Michi autem non est omne mendacium equale peccatum.

Absurde uidetur omne quod est mendacium esse peccatum sed multum interest quo animo et de quibus rebus quisque mentiatur. Non enim peccat ita qui adiuuando consulendi quomodo ille qui nocendi uoluntate mentitur. nec tantum nocet. qui uiatorem mentiendo in aduersum iter mittit. quantum is qui uiam uite mendacio fallendo

te depravat. Item aug. in libro de conflictu uitiorum atque uirtutum. Non est aliquo modo artificioso mendatio quilibet decipiendus.

Nec simplici uerbo oportet quemquam decipere quia quolibet mentitur quis. os quod mentitur occidit animam. Item aug. in quinto psal. Pro temporali uita alicuius perfectus mentiri non debet.

Nequis arbitratur perfectum et spiritalem hominem pro ista temporali uita morte cuius sua uel alterius non occiditur anima debere mentiri. Sed quoniam aliud est mentiri. aliud uerum occultare. siquidem aliud est falsum dicere. aliud uerum tacere. Ut siquis forte non uelit ad istam uisibilem mortem hominem prodere. paratus esse debet uerum occultare. non falsum dicere. ut neque prodat neque mentiatur. ne occidat animam suam pro corpore alterius. Duo uero sunt genera mendaciorum. in quibus non est magna culpa. sed tamen non sunt sine culpa. cum aut iocamur aut proximo consulendo mentimur. Illud autem primum in iocando ideo non est perniciosum. quia non fallit. Nouit enim ille cui dicitur ioci causa fuisse dictum. Secundum autem ideo mitius est. quia retinet nonnullam beniuolentiam. Illud uero quod non habet duplex cor: nec mendacium quidem dicendum est. Verbi gratia. Tamquam si cui gladius commendetur et promittat se redditurum. cum ille qui commendauit poposcerit. si forte gladium suum repetat furens. manifestum est non esse reddendum. ne uel se occidat. uel alios. donec ei sanitas restituatur. hic ideo non habet duplex cor. quia ille cui commendatus est gladius non promittebat se redditurum. non cogitabat furentem posse repetere. Manifestum est non esse culpandum aliquando uerum tacere. falsum autem dicere. non inuenitur sanctis concessum. Idem in libro de mendatio. Nostro peccato alterius saluti

Faciat homo et non debemus consulere.

Pro temporali salute omnium quod peccato. cum autem ibi uentum fuerit. ut tali saluti nisi peccando consuli non possit. iam se existimet non habere quod faciat. quando id reliquum esse perspexerit quod recte facere. Item in sinonimis ysidori. De eo dem.

Omne genus mendacii summopere fuge. nec casu. nec studio loquaris falsum nec studeas uel prestes mentiri. nec qualibet fallatia uitam alicuius defendas: caue mendacium in omnibus. Item aug. in libro questionum genesis. cap. xl.v. Non putantur mendacia

Quod aũt frĩb' suĩ cũ ea q̃ ñ sũt ioco dicuntur.
ioseph. nesciebatis quia ñ ẽ in augurio
homo qualis ego. De hĩ augurio ĩ mĩdacũ
eis dicñdũ p hominẽ quid s' uelit. q̃ n̄ so
lũ aũ quia ñ serio s; ioco dictũ ẽ ũ extũ
docuit ñ ẽ hñdũ m̃dacũ. Mendacia H
a m̃dacib; serio aguntur ñ ioco. Cũ aũ
que ñ sũt tã quã ioco dicunt. ñ deputã
tur m̃dacia. C. Si inuti .t. m̃ta
p mittebantur quo4 exemplis hodie
uti ñ licet. Vñ gg. Veterum exemplo m̃

Siquis p̃t̃ctam̃tũ ueł uult utinon licet.
suũ tueri m̃dacũ. quãuis ill' q̃bda
fortasse nocuerit. dicat necesse ẽẽ rerũ a
lienar; raptũ dicat retributionẽ iniurie.
que in firmis illate concessa sunt. sibi
nocẽ ñ posse. Que oĩa cunctis liquet
quanta animadũsione uitãs insequit'.
que nob' iam significõnis sue ũbra p'
posita. in uera carne declarat'. Idem. Ob
stetrices de pietate remunãte d' m̃dacio s̃.

Siquelib; culpa seq̃nti solet pena puniri.
operatione purgaĩ. q̃nto mag' hĩ facile
ab'geritur. quã mat' boni opis pietas ipsa
comitatur. Nonnulli uõ obtẽtũ fal
lacia conantur asserere hoc m̃datii gen'
ñ ẽẽ peccm̃. maxime quia ill' m̃tientib;
scriptũ ẽ. q; edificauit eis dñs domos. in q̃
mag' recõpensatione cognoscit'. quid
dem m̃dacii culpa m̃eatur. Nam benig'
tatis earũ merces que eis in et'na potu
it uita retribui p̃missa culpa m̃dacii. in
t'rena ẽ recõpensatione declinata.

Abrahã q' loquẽs ad puero suo. sedete cũ
asina. Ego 7 puer illuc usq; p'ensibim'
7 cũ adorauim' reuertem' ad uos. Lic; aliud
se facturũ deliberaret. tñ excusat' a m̃da
tio. Vñ ambrosius in l'. de patarchi. De eo. Prophã
uit q; ignorabat. ip̃e sol' disponebat re
dire immolato filio. s; dñs p eũ locu
t' ẽ q; parabat. Cautiose aũt loq̃bat' cũ s'
uul' ne cognito negotio ã ĩpediret eũ
aliquis ã gemitu ob'ĩp'et aũ fletu.

Qñ q' aliq' iubñdo signicam' uelle fieri. q;
tñ fieri nolum'. Si expim̃tũ obedientie
q'rimus. sic abrahã a d' t'ptat' leg' cũ iussus ẽ
inmolare filiũ quẽ dñs nolebat ab eo
occidi. Vñ in eodẽ. l'. idẽ ambsi'. De eodẽ. Non H
uolebat d's immolari a pat' filiũ. nec im
pli hoc munus. quid ũ eum p filio immo
landã optulit. s; t'ptabat affectũ pat's si
dĩ p'cepta p'ferret filio. Et infra. Non in
ti as inquit manũ in puerũ neq; facias ei
quicquã. affectũ tuũ quesiui. ñ factũ ex
egi. t'ptaui m̃tẽ tuã s; 7 filio dilectissimo
ñ pepercisse p̃pt' me. ñ aufero q; ip̃e donaui
nec h'dem inuid' quẽ largitus sũ ñ h'ñti.
Itẽ ier'. Simulatio utilł ẽ 7 in t'p̃e assumñda.

Utilẽ simulationẽ 7 in t'p̃e assumñdã 7 ieu regi
isrł nos doceat exemplũ qui ñ potuisset int'
ficẽ sacerdotes baal. ñ finxisset se idolũ colẽ dicẽs.
Congregate m̃ sacerdotes baal. baal s'uiuit ei
in paucis. ego s'uiam ei in multis. Et d'd'
q̃ mutauit faciem suã corã abimelech. 7
dimisit eũ et abiit. nec mirũ q̃uis iustos
homines tñ aliq' simulare p'pt' ob suã 7
alio4 salutẽ. Cum 7 ip̃e dñs nr̃ ñ hñs peccm̃
nec carnẽ peccati. simulationẽ peccatricis
carnis assũpsit ũ condẽpnans in carne
peccm̃. nos in se facet' iustitiã di.

Ecce q' m̃dacia s' it uenialia 7 q' dãnabilia.
Si q'r q' dicat aug' ñ ẽẽ m̃tiendũ p t'pali
uita alicuius: Cum abrahã descñdens in
egiptũ rogauit sarã ũ sororẽ ei se ẽẽ m̃ti
retur dicẽs. Noui q; pulc'ra sis mulier 7 cũ
uiderint te egyptii dicturi s'. uxor illi' ẽ.
7 interficient me 7 te res'uabũt. dic ẽg' obsecro te
q; soror mea sis. ut bñ sit m' p'p' te. et ui
uat anima mea ob grãm tui. Si abrahã ñ
m̃dacium dixit. s; uerũ tacere uoluit. Vñ aug'
ait in questionib; genesis. Quõ abrahã excuset' d' m̃dacio

Q̃r. cur patarcha m̃tiri uoluit. ũ q' saram sororẽ suã ẽẽ dixit.
dicẽt sororẽ suã. 7 potius d' cõmisit qui
si uellet ei pudicitiã ap' pharaonẽ s'uare
poss;. ñ ẽ m̃tit'. s; ueritatẽ uoluit celari ñ m̃
daciũ dici. Soror enĩ dr̃ quia filia f'ris erat.
Et in h' ostñditur q; nemo deb; t'ptare
dñm suũ. dũ hĩt quid ratione 9silio fa
ciat. fec' q; potuit. q; ñ potuit d' cõmisit.
in quẽ sp'auit. nec ei fides aũ spes fefellit.
Si aũt interrogat' illã uxorẽ suã indicaret.
duas res d' cõmitteret. 7 uitã suã. 7 uxoris
pudicitiã. C. Item opponit' q; iacob
m̃tiẽdo 7 s' p'fuit 7 alii nocuit. ñ tñ rep'hñ
dit' s; cõm̃dat'. Si iacob dicñdo se ẽẽ esau
p'mogenitũ ñ ẽ m̃tit'. Non enĩ dix' p'mo

In .iiii. libro regũ
i. c. Q. iiii. Q8
ff. d' dolo. ma. l. i.
.Q. i. Ne aliq'

genitā se nascendo ẽẽ set ius p̄mogeniture
illo uendente rite adeundo. Sic et xp̄s
iohm̄ dixit ẽẽ eliam. n̄ p̄ set imitatione uir
tutis. Erat ergo iacob esau n̄ nascendo u̇ di
ximus. set emptione p̄mogenitorum. et
n̄ p̄mogenito in p̄mogenitū transeundo.
sicut et ipse esau p̄mogenita uendendo:
de p̄mogenito n̄ p̄mogenitus fieri meruit.
Sic et iudei cū essent p̄mogeniti filii abrahe
carne. quia n̄ fuerunt filii imitatione. n̄ de
putantur in filios abrahe. set dicuntur filii diaboli.
cui filii n̄ sunt nascendo set imitando. Vn̄
a dn̄o audire meruerunt. Si filii abrahe
estis. opa abrahe facite. Nunc aū̄ quaeritis
me interficere hominem qui ueritatem locutus sum
uobis. hoc abraham n̄ fecit. Vos ex patre diabolo es
tis. et desideria patris uestri facere uultis. Econtra
gentiles cū secundum originem carnis ab abra
ham essent alieni. tamen imitatione fidei et
iustitie successerunt in filios abrahe. Vn̄
ab apostolo dicitur eisdem. Si autem xp̄i. ergo abrahe semen
estis. Hinc idem apostolus scribens romanis ait.
O tu iudee si circumcidaris nec legem eius ob
seruas. circumcisio tua preputium facta est. Quod
si preputium iustitias legis custodiat. in
circumcisionem reputatur. Perfertur ergo uiex
premissis colligitur imitatio operis origini
carnis. Veraciter ergo n̄ mendaciter se dixit esse e
sau n̄ mentiendo set uerū dicendo. quia fuit.
alteri uero n̄ nocuit. quia benedictionem sibi
debitam accepit. n̄ alienū subripuit.
Epūs uero de quo agitur. et si falsū iurauit. tamen quia u̇
suspicatus est. rea lingua n̄ facit n̄ rea mens.
nequaquam piurii reus habetur. Probatur hoc exem
plo saulis qui cū esset in castris pugnaturus
contra philisteos. iurauit se interfecturum
quicumque ante solis occasū comederet. Iona
thas aū̄ filius eius n̄ audito regis iu
ramento cū pugnando magna hostiū stra
gem dedisset. et salutem fecisset in isrl̄. fame
laborans. uidit fauū mellis. quem regi
a uirga quam gestabat in manibus accepit.
et comedit. statimque oculi quos fere fame
clauserat aperti sunt. et facies eius exhilarata est. Quo
cognito saul. uoluit eum dari neci. set precibus
et piaculo populi supplicatione placatus. mortis reuo
cauit sententiam ne interficeretur ille per quem salus
data esset in isrl̄. Et qui pugnaret de manibus
hostiū populus ille liberatus fuerat. Ecce saul fal
sū iurauit quia quod iurando se facturum
decreuit. precibus populi prouocatus n̄ fecit. Nec tamen
piurii reus arguitur. quia quantū in ipso
fuit quod iurauit impleuit. dū sententiam
mortis in filium dedit. quam n̄ carnali af
fectu. set populi supplicatione reuocauit. Cum ergo
u̇ ratione et exemplo monstratum est. epūs reus
piurii n̄ esset. consuetam obedientiam archi
diacono suo denegare n̄ debuit. Cum et si eum
nosū illū esse constaret. ante diffinitiuam
tamen sententiam ut supra monstratum est. nulli
suorum clericorum ab eo licet discedere. Consti
tit ergo illicitum esse quod archidiaconus iuramento
firmauit. Vn̄ merito quaeritur an debeat seruari
uel n̄. Quod autem illicita iuramenta seruari
n̄ debeant. in tolet. concilio. viii. legitur. ubi sic statutum est. Melius est uota stulte promissionis non implere.

Si publicis sacramentorum quaerimus admittere gestis. quos dolor arctat a quibuslibet illicita
uel n̄ bona extitisse conditio allegata:
quam aut iugulare animam patris aut gerere
compelleret stuprū sacratissime uirginis:
nimirum tollerabilius esset stulte promis
sionis uota rescindere. quam promissorum custodiā
exorrendam criminū implere mensuram. Item ambrosius
de officiis. lib. i. Aliquando non expedit promis
sum soluere sacramentum.

Est etiam contra officiū n̄ nūquam promissū soluere sacramentū.
ut herodes qui iurauit quoniam quicquid
petitura esset daret filie herodiadis. necem
iohannis prestauit ne promissū negaret.
Item in sermone sancti augustini epi. de decollatione
sancti iohannis bap. qui sic incipit. Cum sanctum euangelium
legeretur. Pietas fuit quod dauid nabal sicut
Quod dauid iuramentū iurauit n̄ occidit.
per sanguinis effusionem n̄ impleuit. ma
ior pietas fuit. Vidit dauid piū hominem
et sanctum in iuratione temerariam cecidisse.
et maluit n̄ facere quod iurauerat. quam iu
rationem suam homini effuso sanguine
implere. Item. de eodem. Iurauit dauid
temere. set n̄ impleuit iurationem maiori
pietate. Ecce dauid sanctus iuramento quod
absit n̄ fudit sanguinem hominis. set eum
falsū iurasse negare quis potest? de
duobus peccatis minimum elegit. Set et mi
nus fuit illud in comparatione peioris. Nam

S. i. Re. § Cu

Lex circumcisionis est depositio uitiorum. Aliter non ualet.

Q. III.

S. vii. C. q. iiii. Capl.
S. ca. xi. q. iii. Signum.

Q. IIII.

ꝑ se ipm appensu magnu malu e. fal
sa iurare. Item ysidor in synonimis
lib. ii. **Turpia uota s'uanda n sunt.**
In malis pmissis rescinde fidem. in turpi
uoto muta decretu. Quod aut incaute
uouisti n facias. impia e pmissio q
scelere adimpletur. Item beda homl. xl
iiii. **N e s'uandu iuramtu q malum**
Si aliquid forte **incaute pmiserit.**
nos incautius iurare contigit. qd
obs'uatu peiorem ugat in exitum. libe
illud salubriori consilio mutandu no
uimus. ac mag instante necessita
te peierandu nob qua pro uitando piurio
in aliud crimen grauius ee diuertendu.
Denique iurauit dauid p dnm occide
re nabal. uiru stultu z impiu. atq oia
q ad eu ptinebant demoliri. s; ad pma
intercessione abigail femine prudentis.
mox remisit minas. reuocauit ense
in uagina. neq aliquid culpe se pta
li piurio contraxisse doluit. Item.
Hec ii ob; malis minimum eligi oportet.
Non solum in iurando. sz in omne q agim
h e moderatio sollicitius obs'uanda.
ut si forte in male lapsum ursuti hostis incidi
mus insidias. ex quo sine peccati contagi
one surgere n possim. illud potius euaden
di aditu petamus. in quo minus pericu
li nos pessuros ee cernimus. Item ambr.
de officiis. **Tollabilius e iuramtu n imple**
Unusquisq; simpliciter **q d turpe est facere:**
ꝑ monem pferat. uas suu in scificone
possideat. nec fratrem circumuentione
inducat ubor. nich promittat in
honestu. aut si pmiserit tollabilius e
pmissu n facere. qua facere q turpe sit.
Sepe plerique constringunt se iuris iuran
di sacramento. z cu ipi cognouerint pmitte
du n fuisse sacramtu uel contemplatione
fecerit q spoponderit. sicut de herode sup
scripsimus. qui saltatrici pmiu tpis p
misit. crudeliter soluit. Turpe e q regnu
p saltatione pmittitur. crudele q mors
pphe pro iuris iurandi religione donatur.
Quanto tollabili tali fuisset piuriu
sacramento. si tm piuriu dici posset. q ebri
ant inter uina iurauerat. q z iurat inter sal

S. i. Q. vii. di. pn[...] [...] Q. reg. i. [...] Q. [...] S. p. i. di. xiii. [...] C. p. i. z. ii.

tantiu choros pmiserat. Infertur disco pphe
caput. z hoc estimatu e fidice q amici
tie fuit. Et post pauca de gepte discres y
miserabilis inquit necessitas q solui
tur patricidio. Melius e n uouere id qd is
cui pmittitur nolit sibi exsolui. Et p
paululu. Non semp q pmissa soluim
da sunt omia. Denique ipe dns sic septua
indicat frequenter sua mutat sniam. It
ex eod. tol. **Incomutabilis ds quoque suam u**
Incomutabilis deus quoque sep **tat statuta.**
existens di suma natura sua sepe in sacris
litteris leg mutasse pmissa. z pmutare pa
se sniam. Uni licet impassibilis atq in
comutabilis. crebro tn ei z iuramta legu
tur. z penitentia que sacris extant inscitus
adopta. Iurare namq; dicitur a se ipso nul
latenus ordinata conuellere. penitere u
eade ordinata cu uoluerit inmutare.
Sic eni p ieremia dicit. Repente loqr
aduersum gentem. z aduersus regnu. ut e
radice z destrua z disppdam illud. Si
penitentia a malo suo egerit gens illa. a
gam ego penitentiam a malo q cogitaui u
facere ei. Item aug. **Sapientis e q male locut**
Magne sapientie e reuocare **reuocare.**
hominem q male locutus e. Item ex ilerdnsi.
Qua pena feriatur q illicitu iuramtu fac.
Qui sacramto se obligauerit. ut litigans cu
quolibet ad pace nullo modo redeat p piurio
uno anno a comunione corporis et
sanguinis dni segregatus. reatu suu ele
mosinis z fletibus z quantis potuerit ieiu
nus absoluat. ad caritatem uo q oportet inter
ituoine pccor. celerius uenire festinet. Item.
Non sep pmiss **N o oia pmissa sunt soluenda**
sa omia soluendas. Denique ipe dns fre
quenter mutat sniam sic scriptura indicat.
Item ysidor sniarum l. ii. **de eodem.**
Non e obs'uandu sacramtu quo malu in
caute pmittitur. ut si quis spiam adulte
perpetuam fidem cu ea pmanendi polliceatur.
tollabili e eni n imple sacramtu qua pma
nere in stupri flagiciu. Item ex tol. c. uiii.
Nec ee e ii male **Male iurans penitet agat.**
Iurans dignam penitentiam agat eo q nom
dni contra preceptu illi supsit in uanu. Q alex
odo septu e. Neque eni insontem habebit

i. xxxiii. Q. iii. No
i. xxxiii. Q. iiii.

dn̄s eū qui assumpsit nom̄ dn̄i dī sui
frustra. Et in leuitico. Non piurabis in
nomine meo nec pollues nom̄ dn̄i dī
tui ego dn̄s. Malū tn̄ q̄ facturū se sac̄
m̄to deuouāt omino n̄ faciat. q̄m̄ stul
ta uota frangn̄da sunt. I t̄ ex decr̄to so
theris pp̄. Cap̄. iiii. Iuram̄tum quo malū
Si aliquid pmittitur n̄est obseruandum.
forte incautius nos iurasse contigit̄
q̄ obs̄uatum peiorē exitū inuitat. illū
consilio salubri mutandū nouim̄. 7
mag̃ instante necessitate piurandū
nob̄. quā p iurām̄to iuram̄to maluid c̄m̄
maius eē duit̄ndū. I t̄ ex dibtano. c.
p̄mo. temitas emdat̄. cū ic̄a diffinitio soluit̄.
Diffinitio incauta laudabilit̄ soluñda:
nec ē puaricatio. s̄ temitat̄is em̄datio.
Actio quartē septime synodi. Illicitū iur
ob̄s apoc̄sari orientaliū n̄ē obs̄uandū.
Sedm̄ dixit. Significat s̄mo patris nr̄i
sophronii q̄ melius sit piurantē piu
rare. quā s̄uare sacr̄m̄tū in fractione
scār imaginū. hoc aūt dicim̄ quia sa
cr̄m̄to quidā se excusant. Tarasius pa
triarca dix̄. Quia pat̄ sophroni nouāt
bonitatē dī: p̄pea t̄n sc̄di uoluit impi
ū iuram̄tū. Itē tarasius patriarca dix̄.
Herodes obs̄uauit iuram̄tū 7 piit.
Petr̄ ū negauit cū iuram̄to. 7 p̄ ūsū
fleuit 7 saluat̄ ē. Omē eni peccm̄ bon̄ dš
indulgt̄. si quis ex toto corde penitet.
Scā synod̄ dix̄. Sic docet scā scr̄ptura.
Itē leontius ep̄s fortē dix̄. Scr̄ptū ē. Iu
ram̄tū inidax ne diligatis. Quare cā
iuram̄tū nr̄m inidax dissoluat̄. qī nullā
ūtutē hn̄s. I tē ysidor̄. Non s̄uentur iuā
Siquis piur̄ fuit inīta q̄ fuit cē dīuīna māda
ut diffiniat aliqd eor̄ agē q̄ n̄ placit dō: ta.
penitētiā agat. 7 q̄ c̄ mandatū dn̄i sta
tutū ē inirritū. reuocet. Ecce
q̄ iuram̄ta illicita laudabilit̄ soluūt̄.
dāpnabilit̄ obs̄uant̄. q̄ tunc intellign̄
dūē. q̄n̄ iuram̄tū illicitū des̄it̄. ū ā bo
nū redeat̄. Cetū si p̄pea des̄it̄ ū in aliū
maliū t̄nseat̄ illicitū sacr̄m̄tū dānabilit̄
s̄uat̄. s̄ dānabili cōtēpnit̄. Vn̄ aug̃
de bono ꝯiugali. N̄ est appellanda fides
q̄ ad peccatum faciendum admittitur.
Si p̄ peccatū admittin̄d ū fides adhibet̄ mi
rum si fides appelletur. Uerumtn̄ q̄l cūq;
sit. si et contē ip̄am fit peius ē. n̄ cū p̄pea
des̄ritur. Ut ad fidē uerā legitimāq;
redeatur. i. ut peccm̄ em̄detur. uoluntatis
puitate correcta. tāquā si quisq; cū
hominē sol⁹ expoliare n̄ posit. inueni
at sociū iniquitatis. 7 cū eo paciscat̄.
ū simul id faciant. spoliūq; partiant̄.
q̄ facinore cōmisso. totū sol⁹ auferat.
dol 7 quid ille. 7 s̄uatā s̄ n̄ eē fidē ꝯquirit̄.
Verū in ip̄ā sua q̄uela cogitare debt̄:
potius in bona uita ipī humane socie
tati fuisse s̄uandū: ne p̄da iniq̄ exhoīē
fieret̄. si sentit quā iniq; s̄ in pecī societa
te s̄uata n̄ fuit̄. Ille quippe utbiq; p
fid⁹. ac p̄fecto scel̄atior iudicand⁹ ē. Itē.
Si p̄pea fidē n̄ s̄uatur ut redeat̄ ad bonū
Mulier si fide con non ideo uiolari dicitur.
iugali uiolata fidē s̄uet adultō. utiq;
mala ē. si nec adultō peior. porro si eā
flagitii peniteat. 7 ad castitatē rediēs
coniugalē. pacta ac placita adultina
rescindat. miror si eā fidī uiolatricē
t̄ ipē adulter putabit. Ecce Ex hi
itaq; apparet q̄ si quis quā ū dixim̄ il
licitū iuram̄tū n̄ s̄uauit ū maliū ma
liū pniciose declinī. tanto grauī delinqt
q̄nto dāpnabilius accumulat̄ peccā
peccis. Si aūt p̄pea des̄it̄ ū ā bonū rede
at̄. nich culpe p̄ talī piurio contrahit̄.
potius deflendū ē. si malīq̄ illius iuram̄ti
occasione nos deliquisse contigit̄. Vn̄
aug̃ scr̄bit seuō mileuitano ep̄o ꝯsulñ
ti de q̄dā ubaldo. q̄ a ꝯsanguineis cuidā
pelicis coact⁹ fuāt iurare se illā ducturū
in ꝯiugē. n̄ mat̄ sue t̄ frīb⁹ uitī necesaīa
subministratur. Rescr̄bit ḡ b̄āt⁹ aug̃ ū
dixim̄. seuō mileuitano ep̄o [illegible] dicens.
De quodā ubaldo qui iurauit se n̄ mini
Iut cīa straturum necessāia mat̄ 7 frībus.
ū rogauīs a pat̄ mō ābrosio q̄ suū q̄t
k̄mē agn̄dū sit. de ubaldo parrochiāō
tuo q̄ capt⁹ 7 timore necis inpulsus ꝯ
cubine iuram̄to firmaū ip̄ā ꝯiugē fu
scipe. p̄ āq; mat̄ de domo cū frīb⁹ ex p̄llē
nichq; eis alimonie ūquā inpende. Qui
ū quā p⁹ habuerat. n̄ ē peccm̄ iꝯiugē susc

Itē ier̄ de natura rerū. De eodē.
Tribus siquidē modis iuramenta cōcta sol
uenda sunt. Primo in q̄ male iurat
scd̄o cū q̄s iurat incaute. n̄ putans hi
eē peccm̄. 3tio si puer t̄ puella in
domo parentū se iuram̄to ꝯstrīxit.
parēntib; p̄sq̄ audierint cōdicētib;.

J. c. Q. v.
J. a
J. xxxi. cē.
C. vlt.

j. xxxii. Q. ii. ee C. vii. j. xxx. Q. ii. ce S. xv. Q. v. Au ctoritate

per matrimonium sit modo firmum et stabile. Porro iuramentum non ob hoc inuenitur fuisse institutum, ut esset uinculum iniquitatis, uel matricidii, uel fratricidii, seu cuiuscumque criminis. Nec ideo sacramentum adhiberi debet, ut mixta iuratio sceleratorum suorum bonorum sit iniuste iurantibus expoliatio et accipienti dampnatio eterna. Periurii namque pena percutitur, et uelud homicida in extremo examine districto iudice dampnabitur, per quem sacramentum euangelium ad iniustum et illicitum tenendum minime amabile quam motum iuste et humane peticionis adducitur. Doleat itaque Ubaldus mater et fratres et lugeat. Si coactione et timore iuramenti aliquid defuit matri, quam uiuum tamen iurare coegerit quod non debuit, reatu periurii implicitam teneant. Inuita quippe ista irrogata est infamia, que facit necem nullo modo obprobrium coacte uoluntatis subtrahit, quod illicita conditio necessitatis extorsit.

j. xi. Q. iii. Il j. Q. v. c. ii j. xxxiii. Q. i.

Sed cum his omnibus illicita iuramenta non seruanda probentur, opponitur quod Iosue Gabaonitas contra preceptum Domini non deleuit, quia seniores Israel iuramento cum eis pacem firmauerant. Sed notandum est, quod seniores Israel et si scirent a Domino esse imperatum ut delerent gentes terre promissionis, decepti tamen a Gabaonitis nesciebant eos esse incolas terre promisse. Uenerunt enim, ut historia refert, attritis calciamentis et cum aridis panibus, dicentes: Uiri pacifici uenimus de terra longinqua; calciamenta sunt attrita in pedibus nostris, panis defecit in sitarciis nostris. Audiuimus Dominum esse uobiscum, et uenimus componere pacem. Quod ubi placuit senioribus Israel, et fecerunt pacem cum eis. Post diem autem tertium cum filii Israel appropinquarent, Gabaonite occurrerunt eis, quibus iurauerant seniores Israel. Illi autem uidentes se esse deceptos, uoluerunt delere eos, sed pepercit eis Iosue propter iuramentum seniorum Israel. Unde Ambrosius in libro de officiis.

Quedam licet a Deo prohibeantur iuramento tamen firmata non sunt euitanda.

Innocens credit omni uerbo: non uituperanda facilitas, sed laudanda bonitas. Hoc est innocentem esse, ignorare quod noceat, et si ceteri scribuntur ab aliquo, de omnibus tamen iudicat, qui fidem inesse omnibus arbitratur. Hac quoque mitis sue dote inclinatus Iosue ut crederet Gabaonitis, testamentum disposuit, pacem dedit, confirmauit societatem. Sed ubi insidias eorum uentum est, deprehensa fraude, quia cum essent finitimi, aduenas se esse simulauerunt, circumscriptum se propter patrum indigne cepit. Iosue tamen pacem quam dederat reuocandam non censuit, quia firmata erat sacramenti religione, ne dum alienam perfidiam redargueret, suam fidem solueret. Multauit eos meliori tamen obsequio ministerii. Clementior sententia sed diuturnior.

j. xx. Q. i. Illud

S. i. Q. iiii. Inh.

Illicitum quoque iuramentum quod s. uai prohibetur intelligendum est quod scit esse illicitum ille qui iurat. Si autem nescit illicitum esse, ipsa ignorantia excusatur, si putetur illicitum esse non ex ignorantia iuris sed facti. Aliud enim est si aliquis copulam credat esse licitam, quam nescit esse consanguineam, uel quam credit esse uiduam. Aliud si uero putat licitam, quia consanguinearum coniunctio uel relictarum copula nullo iure credatur prohibita. Hec enim iuris ignorantia que neminem excusat. Non enim permittitur ius ignorare, ubi est ignorantia facti, que quemque fere excusat. Seniores autem Israel non ignorabant gentes terre promissionis ex precepto Domini esse delendas, sed ignorabant Gabaonitas esse incolas terre promissionis. Ignorabant sic quidem factum, sed non ignorabant ius facti. Atque ideo et si illicitum esset quod iurauerunt, tamen licite, s. uai debuit quod iuramento firmauerunt. Quod autem illicitum iuramentum s. uai prohibetur, non est generaliter intelligendum. Iuramentum namque, ut Ieronimus testatur super Ieremiam, debet habere tres comites: ueritatem, iudicium et iustitiam. Ubi autem ista defuerint, non est iuramentum sed periurium.

Fere id. quod gesta ... ignorantia ... facti ... ignorantie.

S. e. Q. ii. C. ii.

Unde datur intelligi illicitum esse iuramentum in quo aliquid istorum defuerit. Non tamen cuicumque contigit aliquid istorum defuerit, s. uai prohibetur. Aliquando namque iuramento deest iustitia, ut cum quispiam post uotum castitatis ducit uxorem, iuramento firmans numquam ab ea se discessurum; quod quamuis illicitum sit, quia iustitia probatur deesse, tamen auctoritate Augustini s. uai precipitur. Hoc autem si quis contendat pro gratia coniugii, non pro religione iuris iurandi, s. uai ait aduitat Gabaonitas ob solam religionem contra mandatum impunitos reseruatos. Cum quod omne Domini preceptum iustum sit, patet eis iustitiam deesse, quod eius precepto contrarium inuenitur. Iudicium quoque aliquando iuramento constat deesse, sed cum per temeritatem aliquis dicit iurat se manducaturum et bibiturum. Hoc quamuis leuitate indicta illicitum prohibetur, non tamen ideo

S. di. xxvii. C. i.

uiolari iubetur. Iuramentu itaque inli
plicet' illicitu intellig'. Est eni illicitu
aliquando ex eo quod iuratur. aliquando ex modo iurandi.
Ex eo quod iuratur tunc est illicitu iuramentu.
qn id quod iurat' in sui natura uitiosu est.
l' uita adhibens. Ut adulteriu. homicidi
u. 7 his similia l' reparari n permittes. Ut cu
inimico a pace n redire. indigentiam i
sericordie n subuenire. Ista quia psp
cua habent in se iniquitate in se. 7 si iuramento
firment'. tn s'uari n debent. Circa hec itaque iura
menta intelligenda sunt que de illicitis iura
mentis n obs'uandis sup statuta legunt'.
Quis q's se iuramento firmauit aliq'd fac
turu. q' l' corporali l' spuali salus adimat'.
Sine qua utraque sal' reparari l' conseruari n possit
fide pmissa s'uare phibet'. Quoz exempla p
misse auctoritatis subiecuit. ueluti qui ho
micidiu facere l' alimenta matri 7 fratribus n sub
ministrare. in adulterio pseuerare. l' a pace
cu aduersario n redire. iuramentu praui
pmisit salubri consilio. 7 illicita uota
obs'uare n pmittit'. Est 7 id quod iurat' aliqn
uitiosu. n in natura sui. s' ex circumstantib' ue
nientibus. ut cu aliquis post uotu castitatis
iurat alicui se habitur ea in coniuge. Con
iuge namque habere. in se ipso malu n est. tn huic
ex uoto pntiosu est. h' 7 iuramentu 7 sillicitu
citu sit n tn phibet' obs'uari s' et uiolato
re uoti. penitentia s' iubet' indici. Ex
m' iurandi tunc est illicitu iuramentu. qn i
consideratione in eo i spectet aliquid iurat'.
quo nec corporali nec spuali sal' adimi
t'. 7 sine q' utraque sal' repari 7 uita cons'uari ualet.
Ueluti du aliquis a parentib' coact' ut
clericatu uel religionis habitu suscipiat.
se ne utru facturu iuramento firmauit.
Hoc quamuis aliquib' uideat' reprehensibi
le quia op' castitatis iuramento se n facturu
pmisit. nulla tn auctoritate s'uari phi
bet'. quia 7 sine numquam clericat' tonsura. uel
religionis ueste suscipiat. n tn idcirco min'
salute pmereri ualet. cu n nulli in lai
cali habitu sanctissimi 7 deo dilecti inueniant'.
Quo exemplo ca'tenent dat' intelligi. q' cu
aliquis iurat se n facturu aliquid q'd expe
ditior' s' uia paret ad beatitudinem du m'
sine eo salute ualeat inuenire q' iura

mentu n phibetur obs'uare. Unde cu nos
iuramus n daturos alicui aliquid:
sine quo utraque salus ee' p' incolumis: 7
si aliq' ex eo s' comoditas pparet'. nul
la tn auctoritate iuramentu s'uare phi
bemur. du m' sit nob' alia uia necessi
tatib' ei subueniendi. ¶ Quod
aut quinto loco querit' s' illicitu ee' q'
archidiaconi iurauit an eps ee' reus
piurii q' ad piurandu archidiaconu
cogebat facile p' discerni. Si eni consen
tiens pari pena cu faciente puniendo:
multomagis ille qui cog'. reus a misi
eminus pbatur. Unde in pnis pp' ait. Qui
peierare copellit' 7 qui copellit' piur' utique
Qui copulsus a dno sciens piurat pbatur.
utique sunt piuri 7 dns 7 miles. Dns quia
pcep. miles quia pl' dnm qua a'i'a dilex'.
Si liber est. xl. dies in pane 7 aqua. penite
at. 7. vii. sequentes annos. Si s'uus e'do.
.iii. quadragesimas. 7 legitimas ferias
peniteat. Item. Que penitentia sit reis q
in manu epi aut cruce cs'ecta piurat.
Qui piurat se in manu epi aut in cruce
consecrata. iii. annos peniteat. Si u in. f.
n consecrata. unu peniteat annu. Qz au
coact' fuit 7 ignorans se piurauit. 7 p'co
gnoscit. iii. q'dragesimas penit. Item ex pe
nitentiali theodori. Qua pena sit feriend'
Si q's coact' qui necessitate coactus piurat.
piuria redimi ualet. Si q's libere ca. l' necessita
te piurat. quia pl' corp' qua a'i'a dilex'
.iii. xl penit. alii iudicant. iii. anno. i.
ex his in pane 7 aq. Item gelasii pp. Qui
degerat 7 alios deierare fac' q' pena sit feriend'.
Si quis se piurauit. 7 alios sciens in p
iuriu duxit. xl dies pen. in pane 7
aq. 7 vii. sequentes annos. 7 nu q' sine
penitentia sit. 7 alii si consenserunt
similit' peniteat. Item aug' in s'mone
de decol' s' iohis. homicidam uincat q' sciens
Ille qui hoie ad piuriu homine copellit.
puocat ad iurationem 7 scit eu falsu
ee iuraturu. uincit homicidam. q' a homi
cida corpus occisur' e'. ille a'i'a. imo. ii. a'i's.
7 ei que iurare puocauit. 7 sua. Scis
uez ee' q' dicis. 7 falsu q' ille dic'. 7 iu
rare copell'. Ecce iurat. ecce piurat.

tuq̄ inuenisti in mo pisti. qui de illiū
morte satiari uoluisti. Itē in s[er]mone
de piuriis. Non peccat qui iuramentū exi
git ab eo quē nescit falsum iurare.

Qui exigit iurationē multū int[er]ē si nescit
illum iuraturū falsū an̄ scit. Si enim ne
scit 7 ideo dicit iura ut fides ei sit n̄ ē q̄ peccm̄.
tm̄ humana tēptatio ē. Si aūt scit eū
fecisse. 7 cogit eū iurare homicida est.
Ille enim se suo piurio interimit. s[ed] iste
manū inficientis 7 impssit 7 pssit.
Itē ex magno tiesi. Qui se ad exitum uite
n̄ corrigit qui alios ad piuria trahit.

Si quis conuict[us] fuit alios ad falsa testi
monia ꝉ piuria attraxisse ꝉ quacūq;
corruptione sollicitasse. ipse quidē usq;
ad exitū uite n̄ cōmunicet. Hi uō qui
in piurio ei consensisse pbant[ur]. p[ost]a ab omi
testimonio sūt remouendi. 7 s[ecundu]m legē n̄
infamia notabuntur. C. Itē. Qui audit
aliquē falsū iurare 7 tacet delinquit.
Aug. in q[ue]stionibꝰ leuitici. cap. i.
anima q̄ audi[er]it uocē iurantis falsū 7 c.
Cum sit indicandū falsū quod ab aliquo iu

Hoc uidet[ur] dicē peccare hominē q̄ iuratur.
audiente iurat aliquis falsū 7 scit eū
falsū iurare 7 tacet. Tunc aūt scit sic[ut]
rei de q̄ iuratur testis fuit aū uidēs aū
conscius fuit. i. aliq̄ m̄ cognouit. aū
ocul[is] suis conspex[it]. ā ille ipse qui iurat
illi indicauit. 7 ita eni potuit eē ɔscius.
Si int[er] timorē hꝰ peccati 7 timorē huius p
ditionis hominū n̄ parua existit ple
rūq; tēptatio. Possum[us] eni pati ad p
uisū āmonendo ꝉ phibendo. ut aliqui peio
reuocet. Si sū audierit 7 corā nobis de
re quā nouim[us] falsū iurauit. utrū p
dn̄o sit ita ū pdit[ur] 7 piculū mortis in
currat. difficillima questio ē. Si q̄ a hic
n̄ exp[re]ssit cui h[oc] indicandū sit. utrū illi
cui iurat ā sacdoti cu piā. q̄ n̄ solū eū
psequi n̄ p[er] inrogando supplicium. s[ed] orat
p illo p[er]. ui deat m[ag]is q. se ab h[is] soluat pecti
uinculo. s[ed] indicet talib[us] q̄ m[a]g[is] posset
pdē quā obē piurio. sui eū corrigendo
sū dn̄m pdo placando. s[ed] si tn̄ p[er] confessio[n]is
adhibeat medicinā. C. Si ig[itur]
iste ū sup[ra]dictū ē q̄ audit falsū iurare
7 tacet. delinquit. multo mag[is] ille re[us] ē
qui ad deierandum aliquē cōpellit.

Qn̄. de eo qui ūbor[um] calliditate
se circuuenire putat illū cui iuramentū
defert. an sit reus piurii n̄ s[e] iurauit q.
iurasse credatur. De hoc itaq; scribit Isidor[us]
sn̄iarū lib. ii. De eo qui calliditate ūbor[um]

Quacūq; arte ūbor[um] quis iurat. d[eu]s iurat.
tn̄ qui conscientie testis ē ita h[oc] accip
sic[ut] ille cui iuratur intellig[it]. Dupplicit[er]
aūt reus ē. qui nom[en] d[e]i in uanū ā su
mit 7 pximū dolo capit. Itē ex s[er]mone
s[an]c[t]i aug. Piurus est qui sup lapidē falsū iurat.

Ecce dico caritati ur[e]. 7 qui p lapidē iurat. f.
piur[us] ē. Un̄ hoc dico quia multi in h[is] fal
luntur. 7 putant quia nichil ē p q[uo]d iuratur
n̄ s[e] crimine teni piurii. p[re]rs piur[us] ē. q̄ a p[er] id
q. sc̄m n̄ putas. falsū iuras. Si tu illud
sc̄m n̄ putas. sc̄m putat cui iuras. Non
eni q̄n iuras t[ibi] aū lapidi s[ed] p[ro]ximo tuo iuras.
homini iuras an̄ lapidē s[ed] nūquid n̄
an̄ d[eu]m? Non te audit lapis loquentē. s[ed]
punit d[eu]s fallentē. C. Sed obicit[ur]
illud gg. in. xxvi. l. moraliū. Ap[u]d d[omi]n[u]m ūba

Humane aures n[ost]ra n̄ ex ore sic ex corde pendunt.
talia ūba n[ost]ra iudicat. qualia foris sonant.
D[i]uina ū iudicia talia foris audiunt qualia
ex intimis pferunt. Certe nouit ille
qui intentionē 7 uoluntatē alt[er]ius uarius
ūb explicat. q. a n̄ debz aliquis ūba ɔsida
re. s[ed] uoluntatē 7 intentionē. q. a n̄ debz
intentio ūb d[e]s[er]uire. s[ed] ūba intentioni.

Si ig[itur] diuina iudicia ūba n[ost]ra talia foris
audiunt q[ua]lia ex intimis pferunt. si
intentio n̄ debet d[e]s[er]uire ūb. s[ed] ūba inten
tioni. pat[et] q. d[eu]s n̄ sic accip iuramentū sic[ut]
ille cui iuratur. s[ed] pot[ius] sic[ut] qui iurat in
tellig[it]. cū recipienti n̄ ex intimis s[ed] ex h[is]
q̄ pferunt[ur] foris ūba n[ost]ra sonent. Itē obicit[ur].
Qui iurat s[ed] lapidē putās se iurare
s[ed] s[an]c[t]a eu[an]g[e]lia p[ro]mi tenet. ac si sup eu
āg[e]lia iurauit. licet ille cui iurat id s[ed]
lapidē illū iurare fecit. n̄ n̄ s[ed] uado q. p
mittit. reatu piurii tenet[ur]. Itē. Obicit[ur]
de ciuib[us] qui cōuīt se iurare obedituros
consulib[us] suis in oib[us] q̄s impata fuīnt
p honore sue ciuitatis. Ne ū obedientia

N[on] tenere dictū ē.

I. xxiii. Q. iii. Itaq;

I. xxxiii. Q. ii. Inter h[aec]

C. Nisi in penitentia sibi eē ɔfessus.

H

H[oc] cē uerbo. sc. slepol
S. di. xxxviii. C. pnr.

recusantes reatu periurii illaqueentur. Supponitur huic iurationi, in qua aliud continetur quam se iuraturos arbitrantur. Videlicet ne pactum in nullo committant aliquid huiusmodi faciant. Si ergo contra hoc se iurasse credant, cum consulibus suis obedientiam denegarent. Nunquid secundum intentionem recipientis, an non potius secundum intentionem iurantium Deus iuramentum illud suscipit? Item: Si innocens de adulterio vel furto impetitur, innocentiam suam volens asserere iuraret, atque se ab obiectis sic esse inmunem, sicut in libro illo continetur, quem manibus suis se suscepisse arbitratur. Contineatur autem in illo hunc esse reum obiectorum. Nunquid ideo periurus reputabitur? Aut nunquid potius arguitur se iurasse adulterii aut furti reatum incurrisse? Non. Unde Iohannes Crisostomus ait. Inter iuramentum et locutionem fidelium nulla debet esse differentia.

Iuramenti huius causa est, quia omnis qui iurat, ad hoc iurat, ut quod verum est loquatur. Et ideo Dominus inter iuramentum et loquelam nostram nullam vult esse distantiam, quia sicut in iuramento nullam convenit esse perfidiam, ita quoque in verbis nostris nullum debet esse mendacium, quia utrumque et periurium et mendacium divini iudicii pena dampnatur. Dicente scriptura: Os quod mentitur occidit animam. Quisquis ergo verum loquitur, iurat, quia scriptum est: Testis fidelis non mentietur. Item. Antequam aliquis iuret peierat, sicut est sciens iurare parat.

Qui periurare paratus est, antequam periuret iam periurus videtur. Quia Deus non ex operibus iudicat, sed ex cogitationibus et corde.

Ex his omnibus colligitur, quod iuramenta secundum intentionem prestantis, non recipientis, a Deo iudicantur. Quomodo ergo secundum Ysidorum quacumque arte verborum quis iuret, Deus sic accipit, sicut ille cui iuratur intelligit? Sed sicut aliud est callide arte verborum iurare, aliud simplicitate intentione sua iurando enuntiare, sic aliud est simplici intentione iuramentum factum recipere, et aliud in recipiendo calliditate uti. Quia sicut quisquam apud Deum non valet ledere, sic non prestet ei intentionem valitur quis alicui subvenire. Deus autem duplicitatis aspernator simplicem intentionem utriusque considerat, et tam ex parte recipientis quam ex parte prestantis verborum artem aspernatur et odit. De etate vero iurantium queritur, qua etate quisque ad iurandum debeat cogi. De quo in primo libro capitularium sic invenitur diffinitum. Ante rationabiles annos aliquis non cogatur iurare.

Parvuli qui sine rationabili etate sunt non cogantur iurare, et qui semel periuratus fuit nec testis sit post hoc, nec ad sacramentum accedat, nec in sua causa vel alterius iurator existat. Item ex concilio Elibertano. [Ante xiiii. annos nullus iurare cogatur.] Pueri ante xiiii. annorum iurare non cogantur. Puella quoque sub puerili etate sita in domo patris illo nesciente se iuramento constrinxit, et pater eius ut audivit statim contradixit, vota eius et iuramenta irrita erunt, et facilius emendabitur. Item Cornelius papa.

Honestum videtur. Ab eodem ieiuni iuramenta prestent. ut qui in sanctis audet iurare, hoc ieiunus faciat, cum omni honestate et timore Dei. Ut et pueri ante xiiii. annos non cogantur iurare.

Precavenda sunt quoque tempora quibus iurare prohibemur. Unde in concilio Medardensi sic habito. Quibus temporibus iurare prohibemur.

Decrevit sancta synodus ut a lxx. usque in octavam pasce, et ab adventu Domini usque in octavam epiphanie, necnon et in ieiuniis iiii. temporum, et in letaniis maioribus, et in diebus dominicis, et in diebus rogationum, nisi de concordia et pacificatione, nullus super sacra evangelia iurare presumat. De forma vero fidelitatis, quam quis debeat domino vel econverso, sic invenitur in epistola Fulberti episcopi. Que in fidelitate sunt observanda.

De forma fidelitatis aliquid scribere monitus, hec vobis que secuntur breviter ex librorum auctoritate notavi. Qui domino suo fidelitatem iurat, ista sex in memoria semper debet habere: incolume, tutum, honestum, utile, facile, possibile. Incolume videlicet, ne sit in dampnum domino suo de corpore suo. Tutum, ne sit ei in dampnum de secreto suo vel de munitionibus per quas tutus esse potest. Honestum, ne sit ei in dampnum de sua iustitia vel de aliis causis que ad honestatem eius pertinere videntur. Utile, ne sit ei in dampnum de suis possessionibus. Facile vel possibile, ne id bonum quod dominus suus facere leviter poterat, faciat ei difficile, neve id quod possibile erat reddat ei impossibile. Ut fidelis hec documenta caveat iustum est. Sed quia non sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonum est, restat ut in eisdem sex supradictis consilium et auxilium domino suo fideliter prestet, si beneficio dignus videri vult et salvus esse

S. vi. Q. i. Quicumque
In lomb. de testib.
In lomb. Qualiter quis defen. vel sac.
S. xx. Q. ii. puella
In c. xxx. q. ii. Cum de.
S. e. c. [illegible]
In libro [illegible]
In lomb. de. e. In
Quando non cogunt observare fideles si domini excommunicati fuerint donec ad satisfactionem perveniant. ut S. xv. Q. vi. fidelitas
In xxiii. Q. v. Si

desidelitate quā iuravit. Dn̄s q̄ fideli su
o in his om̄ibus uicē debet reddē. Quod
si n̄ fecit m̄ito cēsebitur malefic9 sic
ille si in eorū punicōne ł facie dōt9 sen
tiendo. defensi fuit pfidus 7piurus.

It itaq; ex p̄missis appar& m̄dacīū. nec
simplici sr̄mone deb; pferri. n̄ iuram̄to
firmari. Mendaciū aūt n̄ solū u̇bis s;
7 insimulatis opib; ec̄ pbatur. Vn̄ abr
ait in s̄mone habito in dn̄ica de abrā.
Mentitur qui p̄fessionē suā in opibus

Cauete fr̄s m̄daciū. quia oēs n̄ ostendunt
qui amāt m̄daciū filii sūt diaboli. n̄ so
lū in falsis u̇bis. s; 7 in simulatis opib9
m̄daciū ē. Mendaciū naq; ē xanū se dicē.
7 op̄a x̄ n̄ facē. Mendaciū ē ep̄m. sacdo
tē ł clicū se pfitī 7 c̄tra huic ordini opāri.
It ier. Quotiens sermo malus de ore n̄ro p

Quotiens u̇ loquim̄. aūt n̄ in tēpore
oportuno tp̄e. aū n̄ in oportuno loco. aūt
n̄ ut conuenit audientib9 totiens s̄mo
malus p̄cedit de ore n̄ro ad destructionē
eoꝝ qui audiunt. Considerem̄ itaq; q̄d
loquim̄. quia p om̄i u̇bo ocioso reddituri
sum⁹ rōne in die iudicii. Cura
mūi u̇ clicus. laico p̄stare n̄ deb;. Vnde
in remsi c̄ncilio. Cui quā laico clicus nich̄

Nullus ex ecclastico ordine iurare p̄sumat
cuiquā laico, q̄ cuiquā sup̄ sac̄ ł s̄ca eu̇glia
iurare p̄sumat. s; simplicit cū u̇itate
7 puritate dicat ē aūt n̄. S; si quis aliquid
s̄ obiciat. p̄ iudicauim̄ qui clicē s̄
ordinis. aū corrigant. aū expurget.

In .xxiii. c̄a de h̄reticis ag̃ quos catho
lica ad unitatē ecclē militari auxilio
redire cōpellit. Ubi p̄mū demultum
b9 q̄r an militare sit peccatū ł n̄. Ibi
q̄q; ostn̄dit. u. 7 noui. t. auctoritate
q. militare n̄ ē delictū. 7 quo sit peccatū
militare. 7 quib; liceat rē militarē q̄
re 7 q̄b9 n̄ liceat. 7 q. p̄cepta patientie
q̄ in eu̇glio inueniuntur n̄ tā ostn̄tatione
corporis q̄ p̄paratione cordis s̄ retinenda.
Q. 7 ibi q. u̇tū bellū ē q. exe dicto g̃it
potestatis ł p̄cib9 repetn̄dis ł p inuriis
p̄pulsandis. 7 q. uir conti eos pugā
a quib9 innoxius tn̄ sit negat. Ibi 7

exemplis 7 auctoritatib; pbat q. muria
sociorū armis p̄pulsari n̄ deb;. Quot sit 7
differētie retributionū ibi ostn̄dit. 7 q.
multa n̄ uic pecunt q̄ tn̄ uite p̄stant. 7 q.
uic p̄pulsatio a quolibi p̄fecto uite desi
d̄ari 7 a quolibi malo inuitē p̄tulat.
7 q. eccl̄as a d̄u̇sus maloꝝ uiolētias i̇te
ab imp̄atore auxiliū petit. q. p̄ m̄ib9 x̄
in malos rectissime seuit. Ibi 7. o. q. n̄
n̄u quā ē obuiandū p̄u̇sis 7 in uia soci
oꝝ armis ē p̄pulsanda ū̇ mal. adepta
facultas delinq̄ndi. p̄sit 7 boni opta
ta facultas libe consulendi ecclē minist̄
ē q. facē negligit mal confirmare pbat.
In ea q. ag̃ de uindicta maloꝝ q̄m̄ltī m̄ois
pbat ee n̄ inferenda. cū sunt mali tollandi n̄ ab
icie n̄di in c̄patiōe fere ñdi n̄ corpoalit ex
pellendi. Q. 7 ibi q̄ dā ee salub tn̄ amoi
tioē sut corripiedū corpoalib; flagell
anī adu̇tenda si eoꝝ uindicta diuino tn̄
examine r̄s̄uanda q. n̄ in delinq̄ntes
uidelicet disciplinā exce n̄ possunt ł q̄a
n̄ s̄ m̄i uūs ł quia illoꝝ c̄mina 7 sin ob
nota sunt. manifestus tn̄ iudicis pbat
n̄ possit ł quia m̄ltitudo inscelē ē n̄ falsa
pace ecclē mali puniri pōs. In q. casu tol
landi s̄ potī quā uiolata pace ecclē puni
endi. Alia 7 c̄a ibi. o. q. ł correctioē
u̇boꝝ ł u̇bū penitē uidet ee inutil ł s̄
flua. predestinati eni adulti sin cor
tione mutant. sic petr. quē dn̄s respi
ciēs nemine corripiente 7 mouit ala
ēmas. P̄scitu aūt ad mortē int flagel
la deteriores fiunt sic pharao. Bonis q̄
s̄ s̄flua dāpnandis inueniunt h̄ ee in
utilia. Ibi 7. o. q. diuina p̄destina
tio seu p̄scientia n̄ fac necessitatē cor
rectionis ł obduratiōis cū boiēs p grām
corrigant. u̇bo arbitrio mali peat. 7 q.
due s̄ necessitates. una simplex 7 abso
luta. altā cōditionał. 7 q. p̄ficiunt ex
grā 7 u̇bo arbitrio. Ita mala diuine in
dignatiōi 7 n̄ro s̄ebunt arbitrio. Q. 7 i
bi m̄ltis simultudinib9 q. delinq̄n
tib9 ē adhibn̄da correctio nec maloꝝ ē
neglign̄da disciplina. in q̄ tn̄ dicitio ē
adhibn̄da. Aliq̄n eni delinq̄ntiū m̄l
titudo diu p̄ patientiā ā penitentiā ex

peccandi aliquando in paucis: punienda uero eorum exemplo ceteri terreantur et ad penitentiam prouocantur. Ibidem in .o. quod peccata que in deum uel in proximum committuntur a nobis sunt punienda. Ea uero in quibus nos delinquunt patienter toleranda uel potius sunt dissimulanda. Et quod culpa semel remissa recidiuo dolore iterum ad animum reuocari non debet. Quomodo sint intelligenda precepta euangelica de dilectione inimicorum et misericordia impendenda proximis. Exortationes quoque apostoli de cibandis uel potandis inimicis quid sit uita uel inuita misericordia. Quomodo impenitentibus et obstinatis in malo misericordiam impendere prohibemur. Et quod ecclesia nullum iniuste persequitur cum non omnis persecutio sit culpabilis. Potius rationabiliter hereticos persequimur sicut et Christus corporaliter est persecutus eos quos de templo expulit. In eadem .o. quod uindicta malorum debet inferri qualiter ad correctionem que est ad misericordiam pertinet. Quod ille infert qui bonum quos flagellare solet. Quod se uindicare desiderant. Et uera que turbulentos uiros concitat ultionis et tranquillitatis mansuetudine superat. Et quod magis diligunt illi qui puniunt quam qui inpunita relinquunt. Sed cum uindicta aliquando inferatur dampnis rerum, aliquando flagellis, aliquando membrorum detruncationis, aliquando in morte. Ibidem queritur an sit peccatum iudici uel ministro reos morti tradere. Ubi in .o. quando mali non sunt occidendi et quando a iudice uel ministro sine peccato possunt occidi. Et quod se ipsum perimere nulla legis auctoritate alicui permittitur. Et quod principibus potestatibus a quibus mali puniuntur fidem et reuerentiam seruare debemus quam quoque exhibere eis noluerunt apostoli dominum primitiua uenire non potuerunt: et quod a ministris secularium dignitatum defendende ecclesie necessitas incumbit. Et quod si facere contempnunt a communione sunt repellendi. Et quod que flagitia sunt enormia que per mundi iudices potius quam per antistites sunt punienda. Et quod non persequitur nisi quia malum cogit. Ibidem in .o. si quando aliquis malos puniri ab his qui non habent potestatem legitimam an sit rei effusi sanguinis huiusmodi qui puniuntur. Ubi ostenditur quod aliquando puniri deus peccata per nescientem, aliquando per scientem. Et quando imputetur his qui puniunt, quando non proueniat eis ad meritum. Ibidem in .o. quod

mali uiolenter cogantur ad bonum, quamuis deus aspernetur coacta seruitia. Augustinus in eadem de hereticis an suis et ecclesie sint rebus expoliandi. Et de catholicis qui possident ablata hereticis an dicantur possidere aliena. Et de episcopis et quibus ubi clericis. Ibidem queritur utrum sua auctoritate uel romani pontificis arma ualeant arripere uel non. De quibus ibidem assertur quod propria manu non debent arma arripere: si fecerint qua pena sint feriendi. Ibidem ostenditur licere autem eis ad obpugnationem inimicorum dei atque oppressorum defensione ut arripiant arma alios ortari. Ibidem in .o. de episcopis et religiosis clericis qui leuitica sunt portione contenti qui preter decimas et primitias et oblationes nichil habere probantur. Et de his qui preter hec predia possident siue rustica siue urbana que debeant imperatori et in quibus sint ei obnoxii non spirituali beneficio immunitatem acceperint. De his que imperiali beneficio et pro sepulture officio accepisse noscuntur et pro priuilegium nullo iure tenentur astricta ad tributa uel uectigalia soluenda. De his autem que a quibus ubi emerint uel uiuorum donationibus acceperint principibus consueta debent obsequia. Annuatim persoluant tributa et conuocato exercitu cum eis proficiscantur ad castra. Quod tamen hoc tempore non sine consensu romani pontificis fieri debet. Augustinus in eadem de sacerdotibus quibus principes iudicia committunt: ubi ostenditur quod nec sua nec imperiali auctoritate liceat eis iudicium sanguinis agitare et debilitatem membris inferre. Pena quoque ibidem .o. talium quam quilibet qui legitimam potestatem non habentes ita presumpserit uel domorum incendia fecerint. Ibidem Augustinus de his qui sunt homine uulnerato si ille mortuus fuerit a nos homicidii reatum incurrant.

cum plebe sibi commissa in heresim lapsi sunt. circumadiacentes catholicos minis et cruciatibus ad heresim compellere ceperunt. Quo comperto apostolicus catholicis episcopis circumiacentium regionum qui ab imperatore ciuilem iurisdictionem acceperant in preceptis dedit ut catholicos ab hereticis defenderent. et quibus modis possent eos ad fidei ueritatem redire compellerent. Episcopi his mandatis acceptis conuocatis militibus aperte et per insidias contra hereticos pugnare ceperunt. Tandem nonnullis eorum necatis. aliis rebus suis uel ecclesiasticis expoliatis. aliis carcere et ergastulo reclusis. ad unitatem catholice fidei coacti redierunt. Hic primum queritur. an militare sit peccatum. Secundo quod bellum sit iustum. et quomodo a filiis Israel iusta bella gerebantur. Tertio an iniuria sociorum armis sit propulsanda. Quarto: an uindicta sit inferenda. Quinto an sit peccatum iudici uel ministro reos occidere. Sexto an mali sint cogendi ad bonum. Septimo an heretici suis et ecclesie rebus sint expoliandi. et qui possidet ab hereticis ablata. an dicatur possidere aliena. Octauo an episcopis uel quibuslibet clericis liceat sua auctoritate uel apostolici seu imperatoris precepto arma mouere.

Q. I. Quod militare alienum dicatur ab euangelica disciplina: Hinc uidetur posse probari. quia omnis militia uel ob iniuriam propulsandam. uel propter uindictam inferendam est instituta. Iniuria autem uel a propria persona. uel a socio repellitur. Quod utrumque euangelica lege prohibetur. Cum enim dicitur si quis te percusserit in unam maxillam. prebe ei et alteram. Et item. Qui angariauerit te mille passus. uade cum eo alia duo. Item cum apostolus dicat ad romanos: Non uos defendentes karissimi. sed date locum ire. quid aliud prohibemur quam proprie persone iniuriam repellere. Item cum petro gladio magistrum defendenti Christus dixerit: conuerte gladium tuum in uaginam. An putas quia non possum rogare patrem meum. et exhibebit mihi plusquam .xii. milia legiones angelorum. Denique sicut de beato andrea legitur. cum fieret concursus populorum ut de manibus iniqui regis eum eriperent. et ab iniuria mortis illum defensarent. ipse contra uerbo et exemplo patientiam docens. rogabat eos ne suum martirium impedirent. Quo quid aliud monemur quam sicut propriam. ita et sociorum iniurias patienter tollerare. nec ad arma concurrere. sed eorum exemplo ad similia ferenda animum preparare. Item. Cum in propheta dicatur. Michi uindictam ego retribuam dicit dominus. Item cum in euangelio dicatur. Nolite iudicare et non iudicabimini. Item cum pater familias dicat seruis uolentibus colligere zizania. sinite utraque crescere usque ad messem. et tunc dicam messoribus. colligite zizania et alligate fasciculos ad comburendum. Item. Cum rex ille qui nuptias fecerat filio suo missis exercitibus angelorum uideatur dicere. perdi[t]ur homicidas prophanos et raptores. qui uocati ad nuptias uenire contempserunt comedendo. Item. Cum paulus in epistola ad romanos dicat. Nolite iudicare inuicem. Et item. Tu quis es qui iudicas alienum seruum: suo domino stat et aut cadit. Siue ergo uiuimus. siue morimur. domini sumus. In hoc enim Christus mortuus est et resurrexit. ut et uiuorum et mortuorum dominetur. In his omnibus precipitur quid aliud quam ut uindicta delinquentium diuino reseruetur examini. Cum ergo ut supradictum est militia uideatur instituta. uel ob iniuriam propulsandam uel ad uindictam inferendam. utrumque autem lege euangelica prohibeatur. apparet quod militare peccatum est. Vnde Gregorius. Bella carnalia bellorum spiritualium figura [sunt].

Nisi bella ista carnalia figuram bellorum spiritualium gererent. numquam opinor iudaicarum historiarum libri discipulis Christi qui uenit pacem docere. legendi in ecclesiis fuissent ab apostolis traditi. Quo enim eis bellorum proficeret ista descriptio quibus dicitur ab Ihesu. pacem meam do uobis. pacem relinquo uobis. et quibus precipitur et iubetur per apostolum. Non uosmet ipsos uindicantes. et magis iniuriam accipite. et magis fraudem patimini. Unde denique sciens apostolus nobis iam ultra bella non esse carnaliter agenda. sed anime certamina contra spirituales aduersarios desudanda. uelud magister militie preceptum dat militibus Christi dicens. Induite uos armaturam dei. ut possitis stare aduersus astutias diaboli.

His ita respondetur. Precepta patientie non tam ostentatione corporis quam preparatione cordis sunt retinenda. Vnde augustinus ait in sermone

xi. Q. iii. Nolite

[illegible] ii. Q. i. [illegible]

[illegible] Q. i. [illegible]

xi. Q. iii. Ira sepe

de puero centurionis. Precepta patientie uirtute animi non obstinatione corporis suadenda

Praedicat debere esse homo iustus et pius sunt. patienter eorum malitiam sustinere. quos fieri bonos querit. ut ipsius numerus crescat bonorum non ut pari militia se quis numero addat malorum. Denique ista precepta magis ad preparationem cordis quam ad opus quod in aperto fit. Ut teneatur in secreto animi patientia cum beniuolentia. In manifesto autem id fiat quod eis uideatur prodesse. quibus bene uelle debemus. Hinc liquido ostenditur quod ipse dominus ihesus exemplum singulare patientie cum percuteretur in faciem R. Si male locutus sum exprobra de malo. Si autem bene quid me cedis. Nequaquam ergo preceptum suum si uerba intuebantur impleuit. Neque enim prebuit percutienti alteram partem. sed potius prohibuit ne faceret. et iniuriam augeret. et tamen paratus aduenerat non solum percuti in faciem. uerum etiam pro his quoque a quibus hec patiebatur crucifixus occidi. pro quibus autem in cruce pendens. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Neque paulus apostolus preceptum domini et magistri sui uidetur implesse ubi et ipse percussus in faciem dixit principi sacerdotum. Percutiet te deus p. d. a. Sedes me iudicare secundum legem. et contra legem iubes me percuti. et cum accusantibus diceretur iniuriam facis principi sacerdotum. irridens eos admonere uoluit quid dixit. ut qui saperent intelligerent. iam destruendum esse in aduentu christi parietem dealbatum. hoc est ypocrisim sacerdotii iudeorum. Ait quippe. nesciui fratres quia princeps est. Scriptum est enim. Principem populi tui non maledices. cum procul dubio qui in eodem populo creuerat atque in lege fuerat eruditus. illum principem sacerdotum nescire non posset. nec eos quibus ita notus fuerat ullo modo falleret quod nesciret.

Sunt ergo ista precepta patientie semper in cordis preparatione retinenda ipsaque beniuolentia. ne reddatur malum pro malo. semper in uoluntate complenda. Agenda sunt autem multa et cum inuitis quadam benigna asperitate plectendis. quorum potius consulendum est utilitati quam uoluntati. Nam in corripiendo filium quamlibet aspere. numquam tamen paternus amor amittitur. Fiat tamen quod nolit et doleat qui et inuitus dolere uidetur sanandus. Ac per hoc si terrena ista respublica christiana precepta custodiat. et ipsa bella sine beniuolentia non gerentur. sed ut ad pietatis iustitieque societatem uictis facilius consulatur. Nam cui licentia iniquitatis eripitur utiliter uincitur. quoniam nichil est infelicius felicitate peccantium. qua penalis nutritur impunitas et mala uoluntas. uelud interior hostis roboratur. Et paulo post. Nam si christiana disciplina. omnia bella culparet. hoc potius consilium salutis petentibus in euangelio diceretur. ut abicerent arma. seque omnino militie subtraherent. Dictum est autem eis neminem concusseritis. estote contenti stipendiis uestris. Quibus proprium stipendium sufficere debere precepit. militare utique non prohibuit. Item ex decreto ad bonifatium. In bellicis armis multi deo placere possunt.

Noli existimare neminem deo placere posse qui armis bellicis ministrat. In his erat sanctus dauid. cui dominus tam magnum testimonium perhibuit. In his et plurimi illius temporis iusti. in his erat ille centurio qui domino dixit. Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Hoc ergo primum cogita quando armaris ad pugnam. quia uirtus tua etiam ipsa corporalis donum dei est. Sic enim cogitabis de dono dei non facere contra deum. Fides enim quando promittitur etiam hosti seruanda est. contra quem bella geruntur. quanto magis amico pro quo pugnatur. Pacem habere uoluntatis. bellum autem debet esse necessitatis ut liberet deus a necessitate et conseruet in pace. Non enim queritur pax ut bellum excitetur. sed bellum geritur. ut pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus. ut eos quos expugnas. ad pacis utilitatem uincendo perducas. Beati enim p. ait dominus quoniam filii dei uocabuntur. Si autem pax humana tam dulcis est pro temporali salute mortalium. quanto dulcior est pax diuina pro eterna salute angelorum. Itaque hostem pugnantem necessitas deprimat. non uoluntas. sicut bellanti et resistenti uiolentia redditur. Ita uicto uel capto misericordia iam debetur. maxime in quo pacis perturbatio non timetur. Item ex dictis contra manicheos. Que sunt in bello iuste reprehendenda.

Quid culpatur in bello. an quia moriuntur quandoque morituri.

In actib; aplor

C. [illegible]

c. ij

vel domine, ut in pace vivatur? Hoc reprehendisse timidorum est, non religiosorum. Nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, inpacatus atque inplacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi et si qua similia, hec sunt que in bellis iure culpantur. Que plerumque ut etiam iure puniantur, adversus violentias resistentium, sive Deo sive aliquo legitimo imperio iubente, gerenda ipsa bella suscipiuntur a bonis, cum in eo rerum humanarum ordine inveniuntur, ubi eos vel iubere aliquid tale, vel in talibus obedire iuste ipse constringit. Unde neque Iohannes ab armis iubet discedere milites, et Christus tributa Cesari monet reddi, quoniam propter bella necessarium militi stipendium prebetur. Ordo autem ille naturalis mortalium paci accommodatus hoc poscit, ut suscipiendi belli auctoritas atque consilium penes principes sit. Sed si humana cupiditate bellum geritur, non nocet sanctis, in quos nichil habet quisquam potestatis, nisi desuper datam. Non enim potestas est nisi a Deo, sive iubente sive sinente. Ergo si vir iustus, si forte etiam sub rege homine sacrilego militet, recte potest illo iubente bellare, si vice pacis ordinem servans, quod sibi iubetur vel non esse contra Dei preceptum certum est, vel utrum sit certum non est, ita ut fortasse reum faciat regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo serviendi. Item eiusdem int. de ub. d. c̃tatu xviiii.

[margin: Si uero certum esse contra ... est dominum q. iubet. non est obediendum.]

Militare non est peccatum.

[margin: I c. Q. viii. Sicco]

Militare non est delictum, sed propter predam militare peccatum est. Nec rem publicam gerere criminosum est, sed ideo agere rem publicam ut divitias augeas videtur esse dampnabile. Propterea enim quedam provisa militantibus sunt stipendia constituta, ne dum sumptus queritur predo grassetur. Item Dominus ipse dixit: Reddite que sunt Dei Deo, et que sunt Cesaris Cesari. Igitur quod Cesar precepit ferendum est, quod imperat tolerandum est. Sed fit intolerabile dum predam exactores accumulat. Item. Interrogaverunt Iohannem milites dicentes: Quid faciemus et nos? Ait illis: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed estote contenti stipendiis vestris. Sic autem cognoscere se debet omnis homo qui militat. Non enim de his tantum militantibus scriptura loquitur qui armata militia detinentur, sed quisquis militie sue cingulo utitur, dignitatis sue miles ascribitur, atque ideo hec sententia potest dici. Ubi gratia militibus, protectoribus, cunctisque rectoribus, quicumque stipendia predicta consequitur, si amplius querit, tamquam calumpniator et concussor Iohannis sententia condempnatur. Item eiusdem de diversis ecclesie observationibus.

[margin: S. di. lxxxiii. Illa]

Pacata sunt bella que geruntur ut mali coherceantur et boni subleventur.

Apud veros Dei cultores etiam ipsa bella pacata sunt, que non cupiditate aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, ut mali coherceantur et boni subleventur. Item Gregorius universis militibus Neapolim.

Summa laus est militie rei publice utilitatibus obedientiam exhibere.

Summa militie laus inter alia bona merita obedientiam rei publice utilitatibus exhibere. Quicquid sibi utiliter imperatum fuerit obtemperare, sicut et nunc devotionem vestram fecisse didicimus, que epistolis nostris quibus magnificum virum Constantium tribunum custodie civitatis deputavimus, prebere paruit, quam devotio congruam militaris devotionis obedientiam demonstravit. Unde scriptis vos presentibus curavimus ammonendos, ut predicto magnifico tribuno viro sicut et fecistis omnem debeatis pro serenissimorum dominorum utilitate vel conservanda civitate obedientiam exhibere, quatinus et quod vobis actenus bene gestum agnoscitur per presentem temporis vigilantiam ac sollicitudinem augmentetis.

C. Ex his omnibus colligitur, quod militare non est peccatum, et quod precepta patientie in preparatione cordis, non ostentatione corporis servanda sunt. Quod autem queritur, quid sit iustum bellum, Ysidorus Ethimologiarum libro xx inquit:

[margin: Q. II. Unde iudex dicatur.]

Quod sit iustum bellum.

Iustum bellum est quod ex edicto geritur de rebus repetendis aut propulsandorum hominum causa. Iudex dictus est, quia ius dictat populo, sive quod iure disceptet. Iure autem disceptare est iuste iudicare. Non est enim iudex si non est in eo iustitia. Item Augustinus in questionibus.

Nichil adversus iustitiam est, si aut aperte aut ex insidiis aliquis pugnet.

Dominus Deus noster iubet ipsi Iesu Nave ut constituat sibi retrorsum insidias, id est insidiantes bellatores ad insidiandum hostibus. Hinc ammonemur hoc non iniuste fieri ab his qui iustum bellum gerunt, ut nichil iustus precipue cogitet in his rebus, nisi ut bellum suscipiat cui bellare fas est. Non enim fas est omnibus. Cum autem iustum bellum susceperit, utrum aperte pugnet, an ex insidiis

nichil ad iniustitiam interest. Iusta autem bella dif-
finiri solent, que ulciscuntur iniurias,
si gens uel ciuitas petenda est, que uel uin-
dicare neglexerit quod a suis inprobe factum est,
uel reddere quod per iniurias ablatum est. Sed et hoc
genus belli sine dubio iustum est, quod Deus imperat,
qui nouit quid cuique fieri debeat. In quo bello du-
ctor exercitus uel ipse populus non tam auctor belli quam
minister iudicandus est. C. Cum ergo iustum
bellum sit quod ex edicto geritur, uel quo iniurie ul-
ciscuntur, queritur quomodo a filiis Israel iusta bella
gerebantur. De his ita scribit Augustinus in questi-
onibus Numeri. Innoxius transitus filiis Israel
negabatur atque ideo iusta bella gerebant.

Notandum sane est quemadmodum iusta bella ge-
rebantur a filiis Israel contra Amorreos. Inno-
xius enim transitus negabatur, qui iure
humane societatis equissimo patere
debebat.

Q. III.

C. Quod uero iniuria socio-
rum armis propulsanda non sit, exemplis et auctori-
tatibus probatur. Dominus enim cum ab Herode quereretur
ad interficiendum, non patrocinium quesiuit amicorum,
cum occulto instinctu potuisset inimicum conuertisse ma-
nu iudeorum, sed fugiens in Egiptum latuit ibi
per septennium. Sic et cum Iudei eum lapidibus pe-
terent, abscondit se et exiuit de templo. Sic et cum
ducerent eum in precipitium, noluit commouere aduersus seni-
ores uidelicet turbam, que nuper ei obuiam processerat
et cum palmis et laudibus eum receperat. Sic et
interrogatus a Pilato an rex esset, ait: Regnum
meum non est de hoc mundo. Si enim esset de hoc mundo mi-
nistri mei utique decertarent, ut ego non traderer Iudeis.
Insinuans illos a regno huius mundi pertinere,
qui auxilio humanorum uirorum, non diuino pre-
sidio ab imminenti iniuria se tuentur et defendunt.
Item cum discipulis suis ait: Si uos persecuti fuerint
in una ciuitate, fugite in aliam. Non arma armis,
sed fugam persequentibus docuit opponi. Item sicut
legitur in Ysaia: Egiptus a Nabuchodonosor deuas-
tata est, quia filiis Israel contra Assyrios Chaldeosque pro-
tectionis et defensionis auxilium promisit.
Unde dictum est: Baculus arundineus rex Egip-
ti, super quem si aliquis innixus fuerit, confringetur et perfo-
rabit manum innitentis. Ipsi etiam Iudei captiui
ducti sunt, quia spem sue liberationis non in solo Deo, sed
in homine posuerunt. Sic et de primitiuis cetibus legitur
quod rapinam bonorum suorum cum gaudio suscipiebant, non
querentes aliorum patrocinia, sed gaudentes
quoniam digni inueniebantur pro nomine Iesu contume-
lias pati. Sic et apostolus in prima epistola persuadet
Corinthiis ut iniuriam et fraudem patiantur
potius quam repetendo fratres scandalizent.
Sic et ab ydolothitis et a quolibet esca censet
abstinendum potius quam cum scandalo fratrum edamus.
Sic et a sumptibus abstinuit, ne aliquod offendi-
culum euangelio Christi preberet. Cum ergo ille qui ab in-
iuria armis arcet non minus scandalizet quam
ille qui ablata coram iudice reposcunt, patet
quod ad propulsandam iniuriam non sunt petenda amicorum
auxilia. Quod autem petendum non est, illud uise prestari
non debet. Sed multa iure prestantur, que tamen non iuste pe-
tuntur. Bonus enim non recte in iudice uindictam
peteret, quia malum pro malo redderet, quam tamen iudex
recte infligeret, nec bonum pro malo redderet.
Unde Augustinus in expositione psalmi .c.viii. ait.

Quot sint differentie retributionis.

Sex differentie sunt: reddere bona pro malis, non reddere mala pro malis,
hec bonorum sunt et prius melius. Non reddere bona pro bonis,
reddere mala pro bonis, hec duo malorum sunt et
posterius deterius. Reddere bona pro bonis et ma-
la pro malis, hec duo mediorum sunt. Prius propinquum
bonis, quod Christus non arguit, sed plus oportet dici, quia
et ethnici hoc faciunt. Posterius propinquum malis,
conueniens tamen reis. Unde et lex modum ultionis
statuit: oculum pro oculo. Que sic dici potest
iniustorum iustitia, non quia iniquum est ultio quam
lex statuit, sed quia uitiosa libido ulciscendi,
magisque ad iudicem pertinet hec inter homines discer-
nere quam bonum hominem se expetere. Hec enim mala
pro malo reddit iudex non, sed delectatione iusti-
tie istum in isto quod est bonum pro malo, quod et Deus iudex facit.

Item ab aliquo capto in re sua exigunt, puta
tamen redimenda re offerunt. Item uasa sacra
ab aliquo barbaro in re exigunt, pretereptione
tamen captiuorum re prestant. Sic et iniuste
pulsatio licet in re postulet, re tamen prestat.
Quamquam et ipsa postulatio non uideatur quod in ita probatur.
Alium enim iniuriam propellere, ut sibi liceat uolup-
tuose uiuere, alium uel aliorum utilitati liber-
ius sit uacare. Sic et apud alium est suffragium ab
homine tamquam amminiculum postulare, ut mala uoluntas
in ius sanctum eius munitio careat effectu, et bonorum
uoluntas eius suffragio sortiatur effectum. Alium
spem suam a Deo in homine transferre, ut auxilia que inferuntur
a Deo in uite correctione humano pellantur auxilio
nulla precedente correctione. Sic et Israelite quod

Qui dicat: sic iudex, quem remouet

S. xii. Q. ii. illud

captiuitate s imminente. egiptiorum suffragio se putabant posse eandem sine penitentia perire uite. Non reuocantem ad memoriam da nobis auxilium de tribulatione quia uana salus hominis. Et iterum. Hi in curribus et hi in equis nos autem in nomine dei nostri inuocabimus. petere ergo uel prestare in tribulatione subsidium. uuoluptuose quisque in crimine uiuat. dampnabile est. petere autem uel prestare solatium ut materia facultas adimatur delinquendi. uel ut ecclesia pacem adipiscatur. uel aliquis militum utilitati seruet. utile est et honestum. Dissimulare uero est grauissimum. Unde de paulo legitur. quod quidam iudeorum iurassent se non comessuros panem nisi eum interficerent. petiit milites a pretore quorum presidio ille se sueret ab iniuria iudeorum. non sue uoluptati sed omnium utilitati uicturus. Hinc in euangelio mercennarius uocatur qui uidet lupum uenientem et dimittit oues et fugit. hinc et ecclesia auxilium ab imperatore ad sui defensionem petere monet. Unde augustinus ait ad bonifatium. Ab imperatore ecclesia auxilium postulare.

Maximianus episcopus uagiensis. auxilium petiit ab imperatore christiano contra hostes ecclesie. non tam suum ulciscendo causam quam tuende ecclesie sibi credite. quod si pretermisisset non eius fuisset laudanda patientia sed negligentia merito culpanda. Neque enim paulus apostolus uite sue transitorie. sed ecclesie dei consuluit. quando illis qui eum occidere conspirauerant. consilium eorum uel tribuno prodi fecit effectum. unde factum est ut eum ad locum quo fuerat perducendus. deducerent milites armati. ne illorum pateretur insidias. Item augustinus ad eumdem.

Catholica aduersus hereticos a potestatibus ordinatis defensionem possunt postulare.

Pro hereticis aduersus illicitam et priuatam uirorum uiolentiam. aquos et uos ibi qui talia facitis doletis et gemitis a potestatibus ordinatis ultionem petunt. non quo persequentur sed quo se defendant. Item contra petilianum. Quantum intersit inter persecutionem.

Pro membris christi aduersus hereticorum et catholicorum. uos seuitis. et uobis resistitur quicumque in ecclesia eos animos. quo tunc petrus fuit cum ferrum pro christi nomine strinxit. Sed multum interest inter istam persecutionem et istorum. uos similes estis seruo sacerdotis qui seruientem principibus uestris aduersus ecclesiam catholicam. id est aduersus christi corpus armamini. Isti

autem tales sunt. quales petrus tunc fuit. quando pro christi corpore. id est pro ecclesia corporaliter pugnauit. Item ambrosius in libro I. de officiis. Iustitia plena est qui patitur

Fortitudo que bello tuetur:

[Fortitudo que] bello tuetur.

Fortitudo que bello tuetur a barbaris patriam uel domi defendit infirmos: uel a latronibus socios plena iustitie est. Item ieronimus super sophoniam. Prodest latronum uel piratarum quam mos

Si quis fortitudinem latronis cuius debilitat uel pirate eneruat. et infirmos reddit. prodest illi sua infirmitas. Debilitata enim membra quibus prius non bene utebantur. a malo opere cessabunt. Item ambrosius de officiis libro I. Qui a sociis non repellit iniuriam similis est ei qui facit iniuriam.

Non in inferenda. sed repellenda iniuria lex uirtutis est. Qui enim non repellit a socio iniuriam si potest. tam est in uitio quam ille qui facit. unde sanctus moyses hinc prior orsus est temptamenta in bellice fortitudinis. Nam cum uidisset hebreum ab egiptio iniuriam accipientem defendit. ita ut egiptium prosterneret atque in arena absconderet. Salomon quoque ait. Eripe eum qui ducitur ad mortem. Item anastasius ad ...mas. Malorum impietati

Qui potest obuiare et non facit qui obuiare cessat. et perturbare peruersos et non facit. nichil est aliud quam fauere impietati eorum. nec caret scrupulo societatis occulte. qui manifesto facinori desinit obuiare. Item calixtus.

Qui diuina mandata contempnunt seuis coercitione. uel qui diuina contempserunt uindictis.

Inultum est. uel qui diuina contempnunt mandata. et inobedientes paternis existunt iussionibus. seueriorbus corrigantur uindictis. quatinus ceteri committere talia timeant. et omnes gaudeant fraterna concordia: et cuncti sumant seueritatis atque bonitatis exemplum. Nam si quod absit ecclesiastica sollicitudine uigoremque negligimus perdit desidia disciplinam et animabus fidelium proculdubio nocebit. Item ex concilio carthaginensi. Imperatores cum episcoporum peruasione ecclesie defensionem aduersus potentias debent suscipere.

Ab imperatoribus uniuersis iustum est postulandum propter afflictionem pauperum quorum molestiis sine intermissione fatigatur ecclesia. ut defensores eis aduersus potentias diuitum. cum episcoporum prouisione delegentur. C. Ecce

quod non numquam est obuiandum peruersis. et iniuria sociorum armis est propulsanda. ut et materia ademta facultas delinquendi prosit. et

S. p. i. di. lxxxiii. Cap. ii. 7 iii. 7 c.
Dr̄ hec specialiter ꝯ xpo. hic ii minore glib; ꝑp̄ tenerent suo principi resistere.

Q. IIII.

S. vii. Q. i. Suggestū
Alludit ūbo hiezechielis ꝓphe. q dicebat in capite exite. 7c.

S. p. i. di. xxviii. Capitule.
S. vii. Q. i. Cū aūt

7 bonis optata facultas libe consulendi
eccle mittitur. h' qui n̄ fac consentit. Vn̄
aug. ait in psalmo. lxxx. l. Non sunt immu
nes a scelere qui n̄ libarit eos q's p'st a facto libare:
O ffendit ꝓpha nec illos immunes ee a scelere
qui pmiser' principib; xpm cū p multitu
dine timerent. 7 possent illos a facto. 7 se ab
sensu libare. Qui desinit obuiare cū p'.
consentit. E Q uod aūt in dic
tam fenda n̄ sit. multis modis ꝓbatur.
M ali enim tollendi sunt. n̄ abiciendi. in
cōpatione ferendi. n̄ corporaliter expellendi.
V n̄ aug. ait in l' de uib dni. Quō mali sunt
tollendi 7 quō ab eis recedendum sit.
T ollendi quidē sunt mali p pace. ne ecor
poraliter ab eis recedit' s; spūaliter. Exire
ē facere q'p'tum ad correctionē malorū q̄n
tū licet p gradu cuiq; salua pace. Displi
cere ē n̄ tangere. Non enim ꝓphete qui b' dice
bāt ꝓplm suū dimiser'. s; int eos habita
bant quos increpabant. Ynū templū cū ei
intrabant. eadē sacra celebrabat. H' g' ē
exire de re n̄ parcere. Hoc ē inmundū n̄ ta
gere. uoluntate n̄ consentire. Idem. q.
T u bon'. tolla malū. mali sunt tollendi ab oīs.
nā 7 x̄ iudā cū sciret furē ee tollauit. 7
ad p'dicandū misit. ei q; cū aliis eucharī
stiā dedit. Idē sr̄ iohm. Pace eccle m. s tolle
Q d' g' uoluit dns nr̄. i. x̄. frs mi admonere
ecclā suā q̄n unū pditū int. xii. hēe uo
luit. n̄ ū malo tollem' n̄ corp x̄ diuida
m': Ecce int scōs ē iudas. Ecce fur ē iu
das. 7 ne cōtēnas. fur s; sacrileg'. 7 q̄lcūq;
fur. s; loculorū. s; dnicorū loculorū. s; sa
crū. s; crimina discernunt in furto q̄lcūq;
furti. 7 peccat'. peccat' enim dr̄ furti dere
p'. 7 n̄ sic iudicat' furtū rei p'quom' puate.
q̄nto uehementi' iudicand' ē sacrileg' fur.
N̄ unq̄ tolle h' ee sacrilegū s; de eccla.
Qui aliqd de eccla furat'. iude pditori ꝯ
pat'. Idē. E cce in q̄t dic
ꝓpha. Recedite exite in. 7 inmundū ne
tigitis. Quō malos p pace tollabim'
a q'b; exire 7 recedere iubem'. ne tangam'
inmundū: Nos istā recessionē spūa
liter intelligim'. illi corporaliter. Nā 7 ego
clamo cū ꝓpha. Eq̄l' sum' uasa. uide
nob' ds in dispensatioē ura. Clamam'
nos 7 dicam' uob. Recedite exite in 7
inmundū ne tetigitis. s; ꝯtactu cordi
n̄ corporis. Quid enim ē tangē inmun
dū n̄ consentire peccatis: Quid ē aūt exire
in. n̄ facere q'p'tum ad correctionē malorū.
q̄ntū p unius cuiq; gradu atq; p'. salua pa
ce fieri p': Et paulo p'. Ergo frs mi q̄tq't
habetis int uos qui adhuc amore sclī p'g
uant. auaros. piuros. adultos. spec
tatores nugarū. consultores mathema
ticorū. phanaticorū. augurū. auruspicū.
ebriosos. luxuriosos. quicqd int uos ma
lorū ee nouitis. q̄ntū potestis improbate.
ū corde recedatis 7 redarguite ū exeatis
in. 7 nolite ꝯsentire ū inmundū tangatis.
I tē in. ū. l' ꝯ parmenianū. Pacificus ē qui
Q uis q's l' q' p' corrigit quod pot. l' excludit a se q' n̄ p'
arguendo corrigit l' q' corrigē n̄ p' saluo corrigē
pacis uinculo excludit. l' q' saluo uinclo
pacis excludē n̄ p'. equitate improbat. fir
mitate supportat. Hic ē pacific' 7 ab ito
maledicto q' scriptura dic. ue his q' dicit q'
nequā bonū. 7 q' bonū ē neq'. odio lib; p'r
secur'. perit alien'. Quō inquit parme
nian' incorrupt' potis pmanē. q' corrup
tis sociat'. Idem. Quid sit malis sociare.
I ta plane si sociat'. i. si mali aliq' p' cū eis
cōmittat. aū ꝯmittentib; fauet. Si aūt ne
utrū fac. nullo mō sociat'. Porro si addat
etiā ū n̄ sit in iudicando piger. s; l' corri
piat eius in mm' 7 arguat l' sic a p'gerit
7 nō ꝯseruante pacis admittit. 7 coram oīb;
peccantes arguat ū ceti timeant. Remo
ueat' 7 l' ab aliq' gradu honoris l' ab ipa
cōioē sacramtorū. 7 hōīa cū dilectioē cor
rigendi n̄ cū odio psequendi facia; plenis
simū offm: Non solū castissime inno
centie. s; 7 diligentissime seuitati im
pleuit. Ubi aūt eā impeduit illa duos
rentia. incorruptū cātūq; custodit. ū
n̄ faciat malū. n̄ approbet factū. Idē in epla
ꝯ cath' idonatistas. Aliena pecca iecla alicui n̄
S i q's a catholica eccla fuit separat' q̄ntūlib; 7 piudi
laudabiliter uiuē se estimat. h' solo scelere cant:
q' a x̄ ūitate disiunct' ē n̄ habebit uitā s; ira
di manet s; eū.
Q uicq' aū ī hac eccla bn̄ uiuit
nichil ei piudicant aliena peccā. Q' a ī ea unusq;

S. i. Q. i. Amara
S. x. Q. iii. vsū ue q.
I. xxvii. Q. i.
S. xi. Q. iii. q.

pu bon portabit. Sic ait ap. Ecco malo ꝝ
ñ maculat aliquē participatioē sacm̄toꝝ:
s; consensio factoꝝ. Nam si in mal factis
ñ eis quisq consentiat. portat mal causam sui
ñ piudicat alii. quē in consensioē mali opi
socium ñ hēt criminis. Idē in s. mone de cib
euangli. Ñ te maculat malus si ei ñ consentis s;
Amat semp corde diiungimini. ipm̄ redarguis.
A quo tps caute corpore copulamini. Du
obus modis ñ te maculat mal. si ñ consentias
7 si redarguas. Hoc ē ñ communicare. ñ
consentire. Coicat quippe qn facto ei consortium
uoluntatis t approbationis adiungit. Neq g
consentientes sumus mal ut approbeas. neq ne
gligentes ut ñ arguatis. neq superbientes ut
insultantes arguatis. Itē in eod. Immundū tangere
recedite de medio eor. 7 immundū ne tetigeritis. Re
tetigitis s; consensu cordis ñ corporis. Quē enim
tangere immundū ñ consentire peccatis. Quod
exire in ñ facere q ptinet ad correctionē
maloꝝ quantum pro uniuscuiusq gradu a psona
pace salua fieri p. Displicuit t g quicquid peccauit.
ñ tetigisti immundū. Redarguisti. cor
ripuisti. monuisti. adhibuisti 7 si res ex
igit congrua. 7 q unitatē ñ uiolat disciplinam
Existimo. Clamauit moyses ista clama
uit ysaias. clamauit ieremias. c. ezechiel.
uidam si dimisert ppl'm dī. 7 se ad alias gentes
transtulert. Quam multa 7 quā uehementer ieremias
in eptau in peccatores 7 scelatos ppli. Inter eos
tam erat unum templum in quo cum eis intrabat eade
sacramenta celebrabat in eadē scelatoꝝ bonum
congregatione uiuebat. s; clamando exiebat in
uocē exirem. i. immundū ñ tangere q
uoluntati ñ consentire. 7 ore ñ parcere. Idē
in epl'a ad uincentium. Ñ maculat inocentē fac
Quam magnum crimē ē abistoꝝ inocentia nocentium
tum coioē separari. Nam 7 facta innocentium q
innocentib demonstrantur t ab innocentib c
di ñ pos. Non indignat quēq si ppi inocentē
7 cogitata sustinere. ñ enim pp malos hoies
boi deserendi. s; pp bonos mali tolleradi s.
Sic tolleraueri pphe cōs tanta dicebant ñ coi
onē sacramētoꝝ illi pp relinquebant. Sic ipē dñs
nocentē iudam usq ad condignum ei exitum tol
lauit. 7 eum sacram cenam cum inocentib coicare
pmisit. Sic tollerauerunt apli eos q p inuidiam
q ipi diaboli uitium ē xpm annuntiabant.

Idē in t. iiii. de unico baptismo. Mali qs eccla
recip nec expellit ab ois s tollandi ñ iudicandi.
Forte in ppo di stat iuxta te auar. raptor.
inhiens reb alienis quē nosti talē 7 fidel
t potius fidel uocatur. Non eum potes de eccla
pellere. ñ habes aliquē aditum castigando 7 cor
ripiendo corrigere. Accessur ē tecum ad altare.
noli timere. Unusquisq bon pu suum porta
bit. Itē. Quo inquit ferre quē noui eē
malum. Nonne ipm melius ferres q te fo
ras efferres. Ecce quo ferres. Attende ap
dicentē. Unusquisq pu hon portabit. Liba
bit te ista sententia. ñ enim cum illo coicares
xpi missa. tquid t obeēt si cum illo comunicares xpi missa. Apls dic.
Qui enim manducat 7 bibit indigne iudic s. m. 7 b. sm. Sane
si iudex es. si iudicandi potestatē accepisti
ecclastica regula sup te reus accusat. si uis
documtis testibq conuincit. cohercere
corripe. excommunica degrada.
Est 7 alia distinctio tollandoꝝ 7 cauen
doꝝ quam ex ub aug licet corrigere dicentis.
Pastor ē diligendus. mercennarius tollandus ē
Tres psonas dixit dns 7 debem latro cauendus.
illas inuestigare in euangelio. pastoris:
mercennarii. 7 furis. Pastorem dixit aiam suam
ponere p ouib suis. 7 intrare p ianuam. furem
dixit latronē ascendere p aliam partem. mercen
narium dixit lupum t 7 furem si uidit fugere
q ñ ē illi cura de ouib mercennarius aū
ñ pastor. Ille intrat p ianuam q pastor ē.
ille ascendit p aliam partem. qui fur ē. Ille
uidens eos qui uolunt tollere oues. timet
7 fugit. q mercennarius ē 7 ñ ē illi cura de ouib.
Mercennarius ē enim. Si inuenimus tres istas
psonas inuenit scitis uram qs diligatis. qs
tolleretis. qs caueatis. Diligendus ē pastor
tollerandus mercennarius. cauendus ē latro.
Ecce g mali tollerandi s. ñ corporali. s;
spali uindicta puniendi s. Unde cum discip
ñ recepti a samaritanis. ignē celitus s; eos
deducere uoluerunt dicentes magistro. Uis
dicimus descendat ignis de celo 7 consumat eos.
Audierunt. Nescitis cuius spus estis. Itē. Qui gla
dium acceperit. gladio peribit. hinc 7 ier
ait. Spualis carnalē nunq psequitur s; recuso.
Quis carnē natus ē. psequebat spualē. nunq
ut spalis carnalem psequitur. s; ut g fratrē. qui rucano
fri. Sed cum posse pficere ptps. 7 si quē

S. vi. Q. iii. p̄ de
for

S. di. lxx. Re
uiuit

J. e. ce. ss. Nimiu fr.

u q aberssem ñ possit

Ile subditis intelligendū.

S. ca. vi. q. ii. Cap. ii. 7 iii.

J ca. d. ii. Ecclesia
S. xv. Q. v. C. i.

S. i. Q. iii. C. i.

S. di. lvi. Ismael

giptie filiū uidimꝰ irascentē. recorda
bitur unius patris qui bōues cāuit ē uli
cē. Et in magna domo n̄ solū ē uasa
aurea ⁊ argentea. s; lignea ⁊ fictilia uo
uit. It̄ aug̃ in l' de baptismo. Boni a malis
nūquā in hac uita penitus possunt separari.

Quantus arrogantie timor ē. q̄ntu hu
militatis ⁊ lenitatis obliuio. ⁊ arrog
antie. quanta iactatio ut quis se fa
cē posse credat q̄ nec apl̄is ꝯcessit dn̄s u̇
zizania a frumento uidelicet putri se p̄
se discerne. Itē gg̃. Presentis autem uite sunt

S. vii. Q. i. Cū aūt

Hec aūt uita q̄ int̄ celū recipit bonos ⁊ ꝯ.
⁊ infernū sita ē. sic in medio subsistit
ita utrūq; partiū ciues cōmunit̄ recip̄.
Quos tn̄ sc̄a ecc̄a indiscrete suscip̄. ⁊ p̄
modū in egressione cognoscit. Si ḡ boni
estis q̄ndiu in hac uita subsistitis eq̄
nimit̄ tollerate malos. Nam quisq; ma
los n̄ tollerat. ipe s̄ p̄ intollerantiā testis:
quia bonꝰ n̄ ē. abel enī ē renuit quē
cayn malitia n̄ exercet. C. Ex his
omībꝰ colligit̄ q̄ maloꝝ uindicta d̄ore
s̄uanda. n̄ sunt corpalit̄ puniendi.
s; crebris āmonitioē ⁊ caritatis bn̄ficio à cor
ruptioē mutandi. Vn̄ x̄ ait i euḡ. Audi
tis quia dictū ē in lege. q̄ modū ultionis
statuit. Oculū p̄ o. dentē p̄ d. Ego aūt
hanc uicissitudinē penē tollens. ⁊ ad
mansuetudinē ⁊ caritatis pfectionē
uos inuitās. dico uob̄. Nolite resistē ma
lo. s; diligite inimicos u. bn̄facite hi
q. o. uos. u̇ sitis filii. p. u̇ri q̄ solē. s.
oriri fac̄. s; b. ⁊ m. ⁊ pluit s; i. ⁊ iniustos.
Hinc pa. ait. Si esurierit inimic̄. t. ciba i.
si sitit. p. da i. Oīs aūt iniquꝰ. bonoꝝ
ē inimic̄. Oīs ħ amic̄ h' sc̄li. inimic̄ dī÷.
Inimic̄ aūt dī. bonitatis ⁊ iustitie ē inim̄.
Ac p̄ hoc amatorē iustitie ⁊ bonitatis dilige
n̄ p̄. Cū ḡ inimicos diligē. illis bn̄facē.
cibū ⁊ potū subministrare iubem̄. inīq̄s
p̄seq̄ ⁊ punire p̄hibem̄. In lege ħ uetus
testamenti. corporalis pena statuta ē. in lege
u̇ euglii oī peccati p̄ penitentiā uenia
p̄mittit̄. Vn̄ illa auctore icep̄ dicēs. Ego
sū dn̄s dē zelotes uisitās peccā. p. ī fil'.
usq; ī t'tiā ⁊. iiii. gn̄at. Hic a lenitate
mansuetudinis ⁊ mie ita iq̄ēs. Bt̄i pa
upes sp̄u. bt̄i mites. bt̄i misericordes q̄m
ipi miām ꝯsequntur. In illa dicebat̄ q̄
fecit hoc l' illud morte moriat̄. In ista dr̄.
Gaudiū sup uno. p. penitentiā agente. q̄
s; nonaginta. uiiii. iustis q̄ n̄ indigent pe
nitentia. Itē. Non ueni. u. iustos s; pec
catores. Itē. Estote misericordes sic̄ &
pat̄ u̇r misericors ē. Initiū q̄q; p̄dicatiōis
saluatoris nr̄i ⁊ p̄conis eiꝰ. ad penitē
tiā peccatores inuitauit. Sic enī utq; exorsꝰ:
penitentiā agite app̄inq̄bit ħ regnū. c.
Sic ⁊ in actibꝰ aploꝝ. cū iudei cōpuncti de
scele mortis x̄. diceret̄ petr̄. quid faciem̄
uiri frs? leg̃ petrꝰ p̄ dixisse. Penitentiā agi
te ⁊ baptizetur unꝰquisq; u̇rm. Et u̇ u
niu'saliter dicat̄ in lege p̄p̄ ille rudis ꝑu
lus timore penaꝝ cogebat̄. unde ⁊ legē in
pedagogū accep̄. In euglio aūt p̄p̄ grē
lib ⁊ adultus filiali amore ⁊ hr̄ditatis
c̄titudine ad cultū diuine ꝑuitutis
inuitat̄. Vn̄ cū q̄dā legē q̄ cohercitionē p̄di
caret ēē tenendā cū grā sunt. ait paulus.
Non enī accepistis sp̄m ꝑuitutis iterū ī
timore. s; accepistis sp̄m ꝑuit adopti
onis filioꝝ i q̄ clamamꝰ abba pat̄. hic ⁊
gg̃ ait. i expositioē euglii. Simile fac
tū ē. r. c. homini regi q̄ fec̄. n. filio suo.
In lege cuiq; p̄mittebat̄ dilige amicū
ꝯ odire inimicum.

Cū ī lege sc̄ptū sit Diliges amicū ⁊ odio ha. inimicū tuū
accepta tūc licentia iustis fuat. u̇ dī suosq;
adu'sarios q̄nta possent uirtute cōp̄merent.
eosq; iure gladii ferirent. q̄ in nouo p
cul dubio. t. ꝯpescit. cū p̄ semetipā uita
p̄dicat dicēs. Diligite inimicos u̇ros
bn̄facite his q̄. o. uos. Quo ḡ p tauros
n̄ patris uetus. t. signat̄? Nā dū exp̄missioē
legis accepat. q̄tinꝰ adu'sarios suos odii
retributioē p̄cuteret. ut ita dicā. Q̄d alui
q̄ tauri erāt q̄ inimicos suos corporee u̇
tutis cornu feriebat̄? Quo u̇ p altilia n̄
patris noui. t. figurat̄? Quod dū grā interne
pinguedinis p̄ceperunt. etnus desideriis ī
mitates. q̄ ꝯtemplatiōis p̄nna se ad subli
mia sub leuant. C. His ita redet.
S; q̄dā q̄ salubrit̄ tn̄ āmonitioē ī corripiēda
n̄ corpalibꝰ flagellis aīa aduertenda. s;
eoꝝ uindicta diuino examini i tātū:

S. i. Q. i. Cū
J. xxxiii. Q. iii. Chil

S. ii. q. i. § 7
S. xxx. q. i. Si

resuanda. qm̄ delinquentes uidelicet disciplinā exercere n̄ possumus. t̄ quia n̄ sunt nr̄i iuris. t̄ quia illoꝝ crimina et si nob̄ nota sunt. tn̄ manifestis indiciis pbari n̄ possunt. De his quin̄ s̄ nr̄i iuris ait aplūs in eplā pma ad corinthios. Quid m̄ attinet de his qui foris s̄ iudicare? De his eni dn̄s iudicabit. Q. aug. exponens ait. Infideliū colloquia et conuiuia n̄ s̄ uitanda.

I. e. Infra c. C Non pot
I. xxiii. q. iv. Nullus ec.
S. ii. q. i. contra

Infideles n̄ possum⁹ a luc̄ri si col loquiū uitam⁹ et conuiuiū eoꝝ. Vn̄ et dn̄s cū publicanis et p. manducauit et bibit. In his ū quiuunt s. i. in fidelib; puerso resecanda.

Hic ē cū pha dicet. fac dn̄s iudiciū omnib; in iuriā patientib;. exponendo addidi aug. Ab his quin̄ s̄ sui iuris in q̄s neq̄t disciplina exerceri. It qn̄ multitudo in scel̄e n̄ salua pace ecl̄e mala puniri p̄s. tollandi s̄ poti quā uiolata pace ecl̄e punienda. Vn̄ aug. ait. Quedam mala

Excommunicatio. iupte. qm̄ n̄ multi s; pauci s̄ rea. t. e. aut tollan. dū. cū multitu do ē in scelere.

Quidā cū boꝝ punienda s̄ et q̄dā tolleranda. maloꝝ q̄ cōmixtioē in eccl̄a demōstrā t̄ pdictā eē p̄spexerit. et patientie p̄cep ta didicerit q̄ nos firmissimos reddit ū s̄ uiuent in eccl̄a zizania. n̄ tn̄ in pediat. q̄ fides q̄ caritas nr̄a. Et qm̄ zi zania i eccl̄a eē cnum⁹. n̄ ido ipi de eccl̄a recedam⁹. Destituendā putat ecl̄e di sciplinā q̄n dā p̄ ūsissimā securitatē ppoi tis tribuentes. ū ad eos n̄ ptinet n̄ dicē q caueñ dū q̄ue faciendū sit. q. librauit q̄d faciā n̄ curare. Nos ū q̄ sanā doctrinā ptinē ā br̄m̄ utrisq; testimoniis. uitā. sanitatēq; moderare. et ū canes i eccl̄a ppt pacē ecl̄e tollem⁹. et canib; scm̄ ubi ē pax ecl̄e tuta n̄ dem⁹. Cū ū p neglegentiā p̄ positoꝝ siū p aliq̄ excusabilē necessita tē. siū p occultas subreptioēs inuenim⁹ i eccl̄a malos. q̄s i ecclastica disciplina cor rigē aū cohibēē n̄ p̄sum⁹. tūc ne ascendat in cor nr̄m impia et pniciosa p̄sūtio. q̄ estimem⁹ nos ab his eē separandos ū pecīs eoꝝ n̄ inq̄nem. atq; p̄ nō tāq̄ mundos. uel discipulos ab unitati cōpage q̄i amaloꝝ cōuictioē segregātos. ve mat in m̄tē ille desep̄turis similitudines et diuina oracl̄a. t̄ certissima exempla q̄b; demōstratū et pnuntiatū ē. malos in eccl̄a bonis pmixtos usq; in finē scl̄i tp̄sq; iu dicii futuros malos tolerandos. nichilq; bonis in unitate ac participatioē sac mētoꝝ qui eoꝝ factis n̄ consentiūt obfu turos. Cū ū eis p quos eccl̄a regit. adē pace salua potestas discipline aduers⁹ inprobos q̄ nefarios exercendi. tūc rurs⁹ neq; socor dia neq; segnitia dormiam⁹. s; aculeis p̄ceptoꝝ q̄ ad seueritatē cohercioīs ptin̄ excitandi sum⁹. ū g̃ss n̄ros i uia dn̄i ex utrisq; testimoniis illo duce atq; adiutoē dirigentes. n̄ patientie noē torpescam⁹. n̄ obtentu diligentie seuiam⁹. Item ꝯ eplām parmeniani. Leuius occulta seuius aūt abiecti punienda sunt delicta manifesta.

I. xxiii. q. iv. Ecce
S. ii. q. i. In manu
S. xi. q. iii. Noli te

Cū quisq; fratrū et x̄anoꝝ intus i ecl̄e socie tate constitutoꝝ i aliq̄ tali peccō fuit de p̄hn̄s ū anathemate dign⁹ hat. fiat h̄ ū piclm scismatis nullū ē. Infra. Qn̄ cū ē in notū omnib; execrabile appar. ū t̄ nullos prs̄. t̄ n̄ tales hāt defensores p q̄s pos sit scisma ꝯtingē n̄ dormiat seueritas discipliē.

Est i alia cā q̄ correctio ū boꝝ t̄ ū beꝝ uidet eē inutil. t̄ s̄ s̄flua. p̄destinati iuxtā sīn correctioē mutantē. sic petr⁹ q̄ dn̄s respiciēs nemine corripiente cō motū ad lacrimas. p̄scitti q̄ mortē int flagella deteriores fiunt sic pharao. Bonā q̄ s̄ s̄flua dāpnandis inueniunt. hec oia eē inutilia. his ita rñdet auctoritate gg. et aug. Sic ab oroñe cessandū n̄ ē sic n̄ a correctioē.

Sic n̄ ē ab oroñe cessandū p eis q̄s corrigi uolum⁹. i sine illo hoiū orante appet⁹ dn̄s respex cū et fecē cū suū flere pec catū. ita n̄ ē negligenda correctio q̄uis ds̄ q̄s uoluit n̄ correptos faciat eē correctos. tūc aūt ex correctioē p ficit hō cū miseret atq; adiuuat q̄ facit q̄s uoluit i sine corre ctioē p ficeē. Item in dialogo. Soli p̄destinati saluantur q̄ tn̄ postulando electi suo laboē.

Optinui neq̄q̄ p̄s q̄ p̄destinata n̄ s̄. s; meruerit. ea q̄ sciuiri orando efficiunt. ita p̄desti natas ū p̄ceb; optineāt. Nā ipa q̄ phen nis regni p̄destinatio. ita ē ab oipū do disposita ū ad h̄ electi ex labore puem at. q̄tn⁹ postulando mereant accipe. q̄ eis oips ds̄ an scl̄a disposuit donare. Item aug. Occulto iudicio dī mali obdurant.

Nabuchodonosor flagellis homo emendatur. penitentiam meruit fructuosam. nonne post innumeras impietates flagellatus penituit et regnum quod perdiderat rursus accepit. Pharao autem ipsis est flagellis durior effectus et periit. Hic mihi rationem reddat qui diuinum consilium nimium alte sapientia corde diiudicat. cum medicamentum unius medici factum alii ad detrimentum. alii ualuit ad salutem. nam Christi bonus odor alius odor est uite in uitam. alius odor mortis in mortem. Quantum ad naturam ambo homines erant. quantum ad dignitatem ambo reges. quantum ad causam ambo captiuum dei populum possidebant. quantum ad penam ambo flagellis clementer ammoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diuersos. nisi quia unus dei manum sentiens in recordatione proprie iniquitatis ingemuit. alter libero contra dei misericordissimam ueritatem pugnauit arbitrio. Ideo uasis ire nunquam deus reddit meritum suum spontaneum uenire. nec homo habet peccatum. quia non deus peccatum homini interserit inferturum. sed homo ex predestinatione dicitur. id est in clementia. id est predestinatione dei suum arbitrium. sed in ad meritum in hominibus operum inceptissime decretum. Ad utrumque homines quidam necessitas uideatur impellere. cum in bonis uoluntas sit intelligenda de gratia non sine gratia. in malis autem uoluntas sine gratia. Cum uero alicuius aduertitur. in cecitatem desideriis suis. in obduratione legimus. in reliquorum magis peccatis suis hic ipso meruisse perfitemur. quia eorum talia crimina precesserunt ut ipsis se penam debuissent que eis et enim supplicium uerteretur in reatum. atque ita non de iudicio dei querimur. quod debetur merito dei. et misericordie eius gratias agimus quod liberat non merito liberandi. Iure itaque obedientie non idem cuique subtraxit qui eum non predestinauit. sed que necessarium ab ipsa obedientia esse prouidit. predestinatio quoque dei semper in bono est. quia peccatum sola hominis uoluntate commissum ad remittendum dei. cum laude misericordie non est. ad plectendum cum laude iustitie. In malis autem operibus nostris sola prescientia dei intelligenda est. que sic presciuit et predestinauit que ipse facturus est. et uel facere nos uellet. ita presciuit tamen non et predestinauit que non ipse fecit. nec uel facere nos exegit. Hi autem quibus dicitur. Ex nobis exierunt. sed non fuerunt ex nobis. Si enim fuissent ex nobis. mansissent utique nobiscum. Voluntate exierunt et uoluntate ceciderunt. Et quia presciti casuri sunt non sunt predestinati. Essent autem predestinati si essent reuersuri. et in sanctitate et ueritate permansuri. Ac per hoc predestinatio dei multis est causa standi. nemini est causa labendi.

Non ergo necessitate facit correctionis uel obdurationis diuina predestinatio seu prescientia cum boni per gratiam corrigantur. libero arbitrio mali pereant. Neque enim quia predestinatio seu prescientia dei falli non potest necessario euenire que predestinauit uel presciuit. sic necessario predestinauit uel presciuit que futura sunt. sequuntur bona ab opere gratie mala. propter eius scientiam euenire non possunt. Quamuis ergo conuenienter dicatur sic haec predestinata sunt uel prescita. necessario euenire. non ideo tamen absolute uerum est necessario euenire que predestinata sunt uel prescita. Quia haec necessitas refertur ad rerum euentum in simplici. in ad intuitum diuine prescientie. Unde Augustinus. Due inquit sunt necessitates. una simplex. ut necesse est omnes homines esse mortales. altera conditionis. ut si aliquem ambulare quis sciat. eum ambulare necesse est. Quod enim quisque nouit. id esse aliter ac notum est nequit. Sed haec minime secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non propria facit natura sed conditionis adiectio. Nulla enim necessitas cogit incedere uoluntate gradientem. quamuis eum tunc cum graditur incedere necessarium sit. Eodem modo ergo si quid prouidentia presens uidet id necesse est esse tamen et si nullam nature habeat necessitatem. At quidem ea futura que ex arbitrii libertate proueniunt. presentia continet. Haec igitur ad intuitum relata diuinum necessaria fiunt per conditionem diuine notitionis. per se uero considerata absolute nature sue libertatem non desinunt. Fient igitur procul dubio cuncta que futura deus esse prenoscit. Sed eorum quedam de libero proficiscuntur arbitrio que quamuis eueniant existendo tamen naturam propriam non amittunt. qua priusquam fierent et non euenire potuissent.

His omnibus mala nostra libero ascribuntur arbitrio. cum alibi diuine adscribantur indignationi. Unde Gregorius. Cum sacra indignatio sese uiuntam dixerim medulliter mouit. hanc opinio humana non remouit. nisi se cuilibet uiuit deprecatio obicit cum semel deus aliquem abiciendis irascendo disponit. hic est enim quod moyses qui reatum totius plebis apud dominum suis precibus tantum dum quia se obicem opposuit diuine iracundie uim placauit ad petram olim rebus ueniens et paqui exhibitione diffidens. repromissionis terram ingredi domino irascente non potuit. Item Augustinus. De tyrus uero et sidonis quid aliud possumus dicere quam non esse eis datum ut crederent quos credituros fuisse ipsa ueritas docet. si talia qualia apud nos iudeos contempnentes facta signa uirtutum sunt uidissent. Quare autem hoc eis negatum fuit dicatur si possunt qui calumpniantur. et ostendat cur eos dominus mirabiliora quibus proficere

Marginal notes:

J. egit penitentiam. per quam meruit fructum salutis. preca tum retro abiit. Penitentia non sola gratia inspiratur.

J. prescientia. que predestinatio tantum est de bonis.

Predestinatione dei ad bonum ut ad malum in hominibus non opera tur.

Quia si habet sciam et fidem et e. dona a uirtutibus peccati merito auferet. illis et sibi non caritatem simul subtrahit gratiam et digne deseri fuerit et peccato pena paratus semper sit dignus.

Que necessitas dicatur simplex et que condicionata.

Tangit ubi dicitur in matheo. Ve tibi corozaim. ue tibi bethsaida. quia si in tiro et sidone facte essent uirtutes que facte sunt in te: olim in cinere et cilicio penitentiam egissent. Corozaim uero et bethsaida erant ciuitates iudeorum. tyrus et sidon gentium.

futura ñ eẽnt fecit. 7 apud eos quib; cta ꝑfutura ñ fecit. Nos enim sronẽ factũ pfunditatẽ iudicii ei penetrare ñ possum. manifestissime tñ scim⁹ 7 uerũ eẽ q̃ dixit. 7 iustũ eẽ q̃ fecit. & ñ solũ tirios 7 sydonios. s; 7 corozaim & bethsaida potuisse conũti. 7 fideles ex infidelib; fieri. sibi in eis dõns uoluisset opari. Neq; enim ulli falsũ uidi p̃ q̃ uitas ait. Nemo puenire ad me ñ fuit ei datũ a pat̃. .iiii. Item qui ꝑ ꝑham plebi iudaice pmisit: Ecce ego sepiã uias tuas spinis & muniã eas lapidib; q̃ ds. i. adimat̃ facultatẽ peccandi. Idem ꝑ psalmistã de dãpnandis dixit. Fiant tenebre uie illoꝝ et lubrice & angls dñi psequens eos. Sz in his omib; uitã nrã humane ascribunt nri arbitrio. q̃ diuina clemẽtia meli⁹ misericordit̃ ũtit ad bonũ: in dãpnandis iuste relinq̃t ad malũ. Sic g̃ q̃uis cẽrtissime sciam⁹ neminẽ uit̃ uel minũ s adeo ꝑfixũ eẽ uicturꝝ tñ hoib; ñ in ꝯge medem languentib;. sic q̃uis nemo saluet̃ ñ pdestinat̃ adiuitã. omitti tñ deliq̃ntiẽ adhibẽda correctio. ñ malorꝝ ẽ negligẽda disciplina. Non semp in eos q peccãt uindicta est exercenda. Vnde idem aug. bonifacio.

psapietas. ũitas. caritas. nos ñ pmittit cẽ ceculianũ eoꝝ hominũ accipe testimoniũ q̃s in eccla ñ uidem⁹ cãdons p hibi testimoniũ. Qs eni diuina testimoñia ñ secunt̃. pondo hũani testimonii pdider̃. It. Molestus ẽ medic̃ furiti frenetico. 7 pat̃ indisciplinato filio. ille ligando. ille cedendo. s; ãbo diligẽdo. Si aũt illos negligant 7 perire pmittãt. ista poti falsa mansuetudo ẽ crudelitas. Q̃ pp si potestatẽ quã ꝑ religionẽ ac fidẽ tpẽ q̃ debuit diuino munẽ accepe eccla: hii qui inueniunt̃ in uiis 7 sepib;. i. in heresib; 7 scismatib; cogunt̃ intrare ñ q̃ cogunt̃ rephendãt. s; q̃ cogunt̃ adtẽdãt. Conuiuiũ dñi ẽ unitã corpis xp̃i. ñ solũ in sacrãnto altaris s; iuĩc'do paci. Impr̃ theodosii legẽ g̃nalẽ in oẽs h̃ticos pmulgauit ut quisquis eoꝝ epс clic. ubilib; eẽt inuẽt⁹. x. libs auri mltaret̃. Itẽ. Si duo aliqui in una domo sunt habitãtes q̃ cẽrtissime sciremus ruiturã nob q̃ uoq; pnuntiãtib; nolli cẽde atq; ĩea manẽ psisterẽ. si eos inde p sẽm eruere. t inuito. q̃q;

imminentẽ illã ruinã pdemonstrauim⁹. ut redire ultius sub ei pictũm ñ auderẽ. puto ñ facem⁹. ñ inmẽito crudeles iudicarem⁹. porro siun⁹ illoꝝ nob dicẽt. q̃n intuitis erũ nos me in ipm continuo trucidabo. alt̃ aũ nec exire inq̃ uidõ ñ erui ulla. s; nec ꝑ ne cãe se audet quid elegim⁹ utrũ ambo ruine opp̃ mãdos relinq̃re. an uno saltẽ pnrã opa libato. altrũ ñ nrã culpa s; sua poti⁹ interire: Nemo ẽ tã infelix q̃ ñ q̃uid fieri in talib; reb; oporteat facillime iudicet. Itẽ pauca. Quod si ꝑ̃mi eẽnt in domo ruitũ 7 unũ saltam uim liberari posset. atq; id cũ facẽ conaret. alii semp ꝑos ꝑ ꝑcipitione carer̃. dolerẽ 7 decẽs. uerũ de unius saltẽ salute ꝯsolarem⁹. ñ tñ ne sẽp ꝑos alii pderẽ pirẽt uniũsos. nullo libato pmitterẽm⁹. Q̃ d g̃ de ope mie. q̃ pura eẽna adipiscẽda. & pena eẽna uitanda hoib; debem⁹ inpendẽ iudicandũ ẽ. si ꝑ salute ista ñ tñ tpali s; tribui ad tps exiguũ liberanda. sic nos subuenire hoib; rõ uã 7 benigna cõpellit. Itẽ. Sunt quidã. doãti iste optauit ut nos ext̃ ecclã. 7 adũs ecclã fuisse peniteat ut salui eẽ psim⁹ quõ ꝑ istã penitẽtiã ap uos eẽlici t̃ 7 epi pmanem⁹. Hi ñ fieret q̃m reuã q̃ faciendũ: fieri ñ debr. ñ pauci ipã cõpensatiõe sanarẽt. s; hoc dicãt 7 multo maxime humilit̃ dolear q̃ in tanto ꝑcisionis morte iacẽ. ut isto q̃dã uulnẽ matris catholice reuiuiscãt. Cũ ꝑcis ramum insert̃. fit aliud in arbore uuln⁹. q̃ posset recipi ut uiuat. q̃ sine uita radicis pibat. Sz cũ recept⁹ recipienti coaluerit. 7 uigor ꝯseq̃t 7 fruct̃. Si aũ ñ coaluerit. ille quidẽ arescet. s; uita arboris pmanebit. Est 7 tale insertionigen⁹. ut nullo ꝑciso ramo q̃ intr̃ ẽ. ille q̃ foris: inserat̃ ñ tñ nullo. s; leuissimo uulnẽ arboris. Ista g̃ 7 isti cũ ad radicẽ catholicã ueniunt ñ eis pq̃ uix erroris sui penitẽtiã agat honor clicat⁹ i epat⁹ aufert̃. Si q̃d fit aliq̃ tãq̃ in cortice arboris matris cẽ integ̃tatẽ seuitatis. uerũ tñ q̃ neq; q̃ plantat ẽ aliq̃ neq; q̃ rigat. ad miãm di ꝑcib; fusis coalescũt suoꝝ pace ramoꝝ caritã cooptu mltitudinẽ peccõꝝ. Et paulo p⁹. Verũ in h̃moi causis ubi ꝑ g̃ue dissẽsionũ scisuãs ñ h̃ aũ illi hoĩs ẽ piculũ. s; ꝑpꝝ strages iacẽ

C. Iulian hereticus ... [illegible]
S. ca. ii. q. vii. Npor.
J. e. c. xvi. cap. i.
C. ... ma.
S. di. l. ...
S. ca. viii. q. i. verb. Ordinis.

deterrendo uis est aliquid seueritati, ut maioribus malis sanandis sincera caritas subueni- bant quoque de pristino detestabili errore sic pe- tribuit de mendacii timore amarus dolore, et ueniant ad ecclesiam Christi unam, id est catholicam matrem. Sunt in ulla clerici, sunt episcopi uel laici, qui ecclesie eam fuerunt hostes, et nunc in unitatem immo amplectuntur, hortantur, optantur, et quos in uiis atque in sepibus inuenimus intrare cogimus, et sic non est dubium quibus dampnum persuademus, quia non res eorum sed ipsos querimus. Profecto.

Medicinali seueritate mali coguntur.

Ad .... bo...... nu ——— m.

Quid faciet ecclesie medicina salutem omnium materna caritate conquirens, tamquam inter freneticos et letargicos estuans? numquid contempnere, numquid desistere uel debet uel potest? Utrisque sit necesse sit esse molesta, quia neutris est inimica. Nam et frenetici nolunt ligari, et letargici nolunt excitari. Sed perseuerat diligentia caritatis freneticum ligare, letargicum stimulare, ambos amare. Ambo offenduntur, sed ambo diliguntur; ambo molestati, quamdiu egri sunt, indignantur; sed ambo sanati gratulantur. Item. Catholici etenim non ceperunt, non heretici esse destiterunt. Neque hec sacramenta eorum inimica sunt nobis, que nobis et illis sunt communia, que non humana sunt, sed diuina. Error eorum auferendus est, quem male imbiberunt, non sacramenta que similiter acceperunt, que ad penam suam portant et habent, quanto indigni habent, sed tamen habent.

Ecce quomodo crimina sunt punienda que salua pace ecclesie feriri possunt. In quibus tamen discretio est adhibenda. Aliquando enim delinquentium multitudo diu per patientiam ad penitentiam est expectanda. Aliquando in paucis est punienda, ut eorum exemplo ceteri terreantur et ad penitentiam prouocentur. Hinc cum discipuli celestibus ignibus Samaritanos uellent consumere, prohibiti sunt, et Samaritani ad penitentiam expectati, uel Christo predicante conuerterentur ad fidem. Unde Ambrosius: *Non semper in eos qui peccant uindicta est exercenda.*

Quod Christus discipulos increpauit quia ignem descendere super eos gestiebant qui eum non receperant. Ostenditur nobis non semper in eos qui peccauerint uindicandum, quia non numquam amplius prodest clementia, tibi ad patientiam, ipsi lapso ad correctionem. Denique Samaritani citius crediderunt a quibus hoc loco ignis arcetur. Non discipuli peccant qui legem sequuntur. Sciebant enim et Finees

reputatum ad iustitiam quod sacrilegos interimerat, et ad preces Helie ignem descendisse de celo.

Post in hac prohibitione apostolorum aliud intelligi. Apostoli non zelo iustitie sed amaritudinis odio ob iniuriam sue expulsionis uindicandam Samaritanos igne uoluerunt consumere. Dominus autem uolens iniuriam propter se cum gaudio et patientia tolerare, iniuriam uero diuine seruitutis non inultam relinquere ait: Nescitis cuius spiritus estis. Hinc et Petrus qui ab illo audierat: Beati eritis cum maledixerint uobis homines, et dixerint omne malum aduersum uos. Gaudete in illa die et exultate, quoniam merces uestra copiosa est in celis, contumelias sibi illatas cum gaudio suscipiebat, peccata uero que in deum committebantur acriter puniebat. Unde et Ananiam et Saphiram spiritui sancto mentientes mortis sententia perculit. Sic et Paulus dum a suo contemptu pia ammonitione et multimoda commendatione sui Corinthios reuocaret, magum illum Elimam qui auditores a fide retrahebat cecitate percussit, ut cum ipsum predicatione eum non impediret, sed in Christum credentes a sua cecitate effugeret, et Corinthium illum fornicatorem qui in deum peccauerat Sathane ad interitum carnis tradidit. Hinc etiam Gregorius scribit Ianuario episcopo, reprehendens eum quod ob iniuriam propriam quendam excommunicauit dicens:

Pro iniuria propria episcopo aliquem excommunicare non licet.

Inter querelas multiplices Isidorus uir clarissimus a fraternitate tua frustra se excommunicatum anathematizatumque conquestus est. Quod quare factum fuerit dum a clerico tuo qui presens erat uoluissemus addiscere, pro nulla alia causa nisi pro eo quod te iniuriauerat factum innotuit. Que res uehementer nos afflixit, quia si ita est, nil te cogitare de celestibus ostendis, sed terrenam te habere conuersationem significas, dum pro uindicta proprie iniurie, quod sacris regulis prohibetur, maledictionem anathematis inuexisti. Unde de cetero omnino esto circumspectus atque sollicitus, et talia cuiquam pro defensione tue iniurie inferre denuo non presumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea uindicandum.

Hinc etiam monemur, ostendens quod peccata que in deum uel in proximum committuntur a nobis punienda sunt. Ea uero quibus in nos delinquitur patienter toleranda sunt uel potius dissimulanda. *Valde offendit qui dominica debita inpune dimittit.*

Si is qui prelatus est debitori dominico culpas inpune dimittit, non mediocriter profecto offendit, quia debita ce

Letargicus est somnolentus. Est enim oppilatio cerebri cum obliuione et somno iugi.

Illi qui hoc zelo uindicare uoluerunt. Alibi dicitur quod peccauerunt illi sed ex odio dicebant.

quod alibi credit quod licet [illegible] in iniuria ecclesie [illegible]

I. xxiii. C. xx. Sup. ii. Q. vii. Sic. gregorius

lestis regis tom̄ sua p̄sūptiōe resoluit.
Ea n̄ūq; q̄ in nos cōmittunt̄. facile p̄
sum̄ dimittē. ea ū q̄ in dm̄ cōmissa s̄. cū
maḡ discrecione n̄ tn̄ sine penitentia p̄sum̄
relaxare. C. Semel ū culparemis
sa reciduo dolore ad animū reuocari n̄
debr̄. Vn̄ gelasius. Gerontio. Iohi. Ger
mano. 7 ceteris epis. Iniuria cui semel remittit̄. [marg.: tum reuocari n̄ debet.]
Si illic ubi hec acta sunt p̄sentib; utrisq; constitit
7 satisfecisse stephanum 7 supplicatione
suscepta cū qui male tractat̄ ē ignouisse.
semel in abolitione missa puniri iterū reci
duo dolore n̄ debr̄ tam̄. diuine s; imita
tione clementie q̄ dimissa peccā multi oē
redire n̄ patit̄. Sin ū nichil t̄ de satisfactiōe
p̄babit̄. t̄ de remissione tn̄ factū ee dubi
onis urē s̄mone monstrē. quam̄ sūm inc
saltem potit cōpetēs satisfactio puenire
illud poti excecat. ū aūī sanare posit aff
licti sūi in remissibit p̄rāt acbrā. ibid
nichomin̄ uindicet̄ ū plectabit̄ ōra ē p̄suri.
C. S. 7 obicit̄ illi ambr. Ad p̄ce helie igs descend
de celo. ū ppter uindicaretur iniuria.
C. Qd tūc intellig̃ factū. qn̄ haab rex isrl̄
p̄ sterilitatē illā triū annoꝝ 7 sex m̄ siui
q̄ facta ē qn̄ p̄ce hely helie celū clausū ē. an
nis trib; 7 m̄sib; sex misit duos quinq̃genari
os ad heliā qui diceret ei. homo dī rex isrl̄ uocat.
Qui ait. Si homo dī sū. d. i. de celo 7 co su
mat uos. Et stati igs de. c. descendit 7 co
sūpsit eos. Quo facto n̄ cui in̄iuria ap̄ dm̄
eet uoluit ostendē. s; q̄ ille eet uerus ds̄ q̄
colebat. n̄ ille ad cui culturā stup̄ cōpois
p̄i uasebel n̄ nullos p̄uocabat. euidenti
simis indiciis monstrē curauit. In uiā
g̃ apphe n̄ alicq̃ iniuria dm̄ ipi intellig̃ q̄
in paucis uindicata ē. ū cū terrent̄. Ito
bicit̄ illi siluri.
Aplicus anathematizauit eos qui eēpar
C. ut̄ epoꝝ aliquē q deinceps excōicauit.
Gulisari patci nr̄ mandauimē ū adseue
rarē pacifice p̄ p̄hda ecclasticis dispositionib;
ī palatiū p̄ncipis. 7 ad p̄mū 7 a s; uelū
retinuit oēm clm̄ 7 p̄b q̄ mecū uenebāt
nullū p̄misit intrare n̄ me solū 7 uigiliū
diaconē nrm̄. Meū ū uirtuntio an̄ p̄dictā
patcīā deducto miser̄ me ī exiliū ī q̄ m̄ s
timor pane tribulatiois 7 aq̄ angustie.

[marg.: In imo ochozias filius ei. q̄ corruit de cenaculo ū hystoria libri regū narrat̄ aptissime.]

Ego tm̄ n̄ dimisi n̄ dimitto p̄p̄ea officiū min
strāi epis qs congregare potui. eos q̄ talia g
me egert̄ anathematiśaui. 7 una cū illa aplī
ca auctoritate statui. nullū ū q̄ talit̄ deci
piendū sic decept̄ sū. 7 si aliqs deinceps
ullū ū q̄ epoꝝ talit̄ decepit. anathema ma
ranatha sit in cōspectu dī 7 scōꝝ angloꝝ.
Ide uigilio. Habeto itaq; cū his q̄ t'ō sitn
ut̄ plene dapnationis sententiā. sublatū q;
t̄ nomē tenui mīnstiu sacerdotal agnosce
spc sci iudicio. 7 aplica a nob auctoritate
dapnat̄. C. S. ed ī n̄ suā. s; ecclē ul
t̄ iniuriā. Q. aut̄ pecm̄ p̄p̄ in paucis puni
endū sit. moyses exēplo docuit q̄ pecm̄
ydolatrie in paucos cultores uituli uin
dicauit. morte paucoꝝ exp̄ias peccāntiū
toꝝ. in p̄sēs trens. in p̄ostūi disciplinā
faciens. Sic 7 p̄pt̄ x̄ peccā toti p̄p̄ paucoꝝ
morte punitū. dū p̄ fornicatōne toti p̄p̄
una die. xx. ā milia p̄iert̄. Sic 7 peccō m̄
murationis t̄ teptationis n̄ nulli puniti s.
ū eoꝝ exēplo cū a penitentiā cogerent̄. Sic
7 cotidie n̄ nullos punit ds̄. ū diuina pru
dentia 7 ea humana uigilare cogitatur
n̄ nullos 7 p̄ longa tp̄a a penitentiā expectā.
ū patientiā sue benignitatis nob ostendat.
Sic 7 heliā culturā baal uindicauit sacdo
tes 7 p̄p̄has ei interficiēdo morte auctoꝝ ex
p̄ias pecm̄ imitantiū p̄p̄ꝝ. Q. ū peccā p̄
indiciis deserunt̄. puniendā n̄ sit. illo
exēplo p̄bat̄. q̄ x̄ q̄ iudā sol' furē nō uiat̄
n̄ abiecisse. s; patient' tollasse asseritur.
Vn̄ ambr ait s̄ p̄ma ep̄lā a corinthios.
Iudicis n̄ ē sine accusatore dapnare.
Si iq̄s potestatē n̄ h̄t que scit reū abicē. t̄ p
bare n̄ ualet. īmunis ē. 7 iudicis n̄ ē sine
accusatoē dapnare. sic nec x̄ iudā abiec.
C. Simulit̄ n̄ ē ferenda sententia qn̄ multitu
do ē in cā. t̄ qn̄ ille peccā q̄ sotiā h̄t mul
titudinē. Vn̄ aug̃ in l. ū. 3. ep̄lā p̄ marcian.
Q. a multitudine peccat̄ t̄ ab eo q̄ multitudi
nē h̄t sotiā abiecta n̄ ē excomunicandus.
Non p̄ salubs ē amitas correctio n̄ cū ille
corripit̄ q̄ n̄ h̄t sotiā multitudinē. Cū ū
idē morb; plimos occupauit nichal uib; bonis
restat q̄ dolor 7 gemit̄. ū p̄ illud signū q.
ezechieli scō reuelat̄ ille sicut ad etiā abl
loꝝ uastatiōe merent̄. Et infra. Reuā

[marg.: C. Cum ad eum quē filio balaā miserat ad castra iudeoꝝ. ut leg̃ in lib. nū.]

[marg.: I xxv. R. i. In. s. lic. manifesta]

[marg.: ii. q. i. De manife.]

[marg.: S. i. q. vii. Quotiens. Quatu. S. e. Car. iii hinc]

[marg.: C. Ezechiel uidit in uisione q. angls in t'ertin interficie bat omis q. n̄ habebant in fronte thau. T. q̄ sign̄ signū +.]

cum contagio peccandi multitudinem invaserit, disciplinae divinae severa misericordia necessaria est. Nam consilia separationis et inanes et perniciosa atque sacrilega quia impia et superba sunt, et plus perturbant infirmos bonos quam corrigant animosos malos. Et infra. Turba autem iniquorum cum facultas est in populo praedicationis sermone generali obiurgatione ferienda est, et maxime si occasionem atque oportunitatem praebuerit aliquod flagellum desuper domini quo eos appareat pro suis meritis vapulare.

Ex praeceptione vero evangelica de dilectione inimicorum et misericordia impendenda proximis. Exortationes quoque apostoli de cibandis vel potandis inimicis non ceteri intelligenda sunt, ut peccanti relaxetur impunitas, sed ut delinquenti correctio et naturae ministretur subsidium, donec persistit in iudicis accepta spe correctionis malorum tolleretur exitium. In hoc quoque iubemur diligere inimicos et misereri eorum, ut de eorum perditione doleamus, eorum salutem desideremus, pro illorum cotidie correctione laboremus et oremus, penitentibus solatia impendamus, alter alterius onera portantes, non ut perpetrantes et in malo persistentes impunitati donemus. Sic itaque penitentem non severi, sed misericordes esse monemur iuxta illud: Noli esse nimium iustus, quia est iustus qui perit in iustitia sua. Et item: Iudicium sine misericordia illi qui non fecit misericordiam. Et item illud apostoli in II. epistola ad Corinthios: Cui aliquid donastis, et ego. Nam et ego si quid donavi, propter vos donavi, ac si aperte diceret: ut non circumveniamur a Satana. Non enim ignoramus cogitationes eius, qui quos nequit consentiendo decipere, facit nimis asperos. Sic itaque penitentibus, ut dictum est, misericordes esse iubemur, sic impenitentibus et obstinatis in malo omnia impendere prohibemur. Unde Ambrosius in libro de officiis. De

Est iniustitia. Denique iusta et iniusta misericordia. in lege scriptum est: Propinquo damnato non miserebis illi. Et in libro regum legitur, quod Saul offenderit Dominum, quia misertus est Agag hostium regem, quem proibuerat divina sententia servari. Item si quis latronem filiis deprecantibus morti et lacrimis coniugis inflexus absolvendum putat, cui adhuc latrocinandi aspirat affectus, nonne innocentes tradit exitio, qui liberat multorum exitia cogitantem? Certe si gladium reprimit, vincla dissolvit, laxat exilium, cur latrocinandi quaerit clementior viam non eripit facultatem quo voluntatem extorquere non potuit? Denique inter duos, hoc est inter accusatorem et reum pari periculo de capite certantes, alterum si non probasset, alterum si velet ab accusatore convictus, si non rogaretur, et iudex exequitur, si misereretur alterius, qui damnandus probaretur, qui domini accusatori fauter quia probare non posset ad dicere innoxium. Non parum quoque hoc dicitur a multis in ipsa ecclesia ubi maxime quis misereri debet, tenenda quam maxime debet forma iustitiae, ne quis a consortio communionis abstentus brevi lacrimula atque ad tempus parata vel etiam uberioribus fletibus communionem quam plurimis debet postulare temporibus a facilitate sacerdotis extorqueat. Nonne cum uni indulgetur indigne, ad prolapsionis contagium provocat universos? Facilitas enim veniae incentivum tribuit delinquendi. Item Augustinus in psalmorum. Non debemus pauperi in causa misceri mala.

Ne amisso iudicio, si sis pauper in mala causa misericors. Cui si parcis scelerato, peccatis cor, et tanto nequiorem reddis quanto iniquum sibi favere videret. Idem. Hominem miserandum

Duo ista nomina cum peccatori irascendum. dicimus, homo, peccator, non utique frustra dicitur. Quia peccator est, corripe; et quia homo, miserere. Nec omnino liberabis hominem, nisi eum persecutus fueris peccatorem. Huic officio omnis invigilat disciplina, sic cuique regentium apta et accommodata est, non solum episcopo regenti plebem suam, sed etiam pauperi regenti domum suam, diviti regenti familiam suam, marito regenti coniugem suam, patri regenti prolem suam, iudici regenti provinciam suam, regi regenti gentem suam. Et paulo post. Ita nulli homini claudenda est misericordia, nulli peccatori inpunitas relaxanda. Hinc itaque intelligendum est quam non sit contempnenda helemosina quae quibusque pauperibus in veritate humanitatis impenditur. Quando quidem Dominus sublevabat indigentiam pauperum et his locutus est quos ex operibus implebat aliorum. Et paulo post. Non quoque suscipiamus peccatores propter quod peccatores, sed tamen eos ipsos quia et homines sunt humana consideratione tractemus, persequamur in eis propria iniquitatem, miserearum communem naturam.

Cum Tullium eius quoque obiciebatur quod gladio usus fuit, gladio cadit. Augustinus exponit in II. libro contra Manicheos ita dicens.

Ille gladium accipit, Quis dicitur gladium accipere. qui nulla superiori ac legitima potestate vel iubente vel concedente in sanguinem alicuius armatur.

Porro illud hieronimi quo eccl̃a negat a
liquē p̃sequi. ñ ita intelligñdū ē ũ gñā
ut eccl̃a nullū p̃seq̃t. s̃ q̃ nullū iniuste
p̃sequit̃. Non eni omis p̃secutio culpa
bil' ē s̃ ro͠abilit̃ h̃eticos p̃seq͠m. sic̃ 7 xp̃s
ē corpo͠alit̃ p̃secut' eos q̃s de t̃plo expulit.
ñ aug͠at in uin c͠ito do͠atre. Potestatis

N imiū sūt in q̃eti officiū iniult̃ i͠geti co͠rigūt̃.
q̃s p ordinatas a dō potestates cohibi atq;
corrigi. m͠ ñ uidet̃ inutile. Nā de m̃ltoꝝ iā
correctione gaudem̃. Et paũca. Sicut ñ
quisq̃ inimicũ suũ p̃icl'osis feb'ꝫ frenetĩ
cũ factũ currere uidet in p̃ceps. ñne tūc
poci' malũ p malo redd'et si sic ire eũ p̃mit
tet q̃m si corrig̃ndũ curaũ q̃ ligaret.
Et tñ ei tūc molestissim' 7 adũs̃issim' uidet̃.
qñ utilissim' 7 mis̃icordissim' extitissi. Sed
plane salute rep̃ata tanto ubi' ei gr̃as ag̃et
q̃nto minus s̃ p̃pcisse s̃nsis̃t. Et paũca. At
quibdā ista ñ p̃sunt. nūquid iō negligñ
da ē medicina quia ñ nulloꝝ ē insanabi
l' pestilentia. Itē p aliq̃. Non omis q̃ par
cit amic' ē. ñ omis qui ũb'at inimic'. me
liora s̃. u. amici. quā o. inimici. Meli'
cũ seu͠itate dilig̃e. q̃ cũ lenitate decipere.
Vtili' esurienti panĩ tollit̃. si de cibo secur'
iustitiā neglig̃ebat. q̃ esurienti panĩ frã
g̃it. ut iniustitie seduct' adq̃escat. It̃ p
pauca. Putas neminē debe cogi ad iusti
tiā cũ legas patrē familias dixisse s̃uis.
q̃s cũq; inuenitis cogite intrare. cũ legã
7 ip̃m saulũ p̃mo. p̃a paulũ a͠uitatē cog̃
scñdā 7 tenendā mag̃ uiolentia x̃ cogitus
ēē cōpulsū. It̃ pauca. Et cũ nouitis furē
aliqñ adu͠itñdis peccoribꝫ pabulũ sparg̃ē
7 aliqñ pastorē flagello errantia pecora redu
cere. Si semp ēēt culpabile p̃secutionē
facē ñ sc̃ptũ ēēt in sc̃is lib's. detrahentē p̃xi
mo suo occulte huc p̃seq̃bar. Aliqñ g̃ 7 q̃
eā patit̃ iniust' ē. 7 q̃ eā fac̃ iustus ē. Sed
plane sepe 7 malē p̃secuti s̃ bonō. 7 boni m̃l'os.
Illi nocñdo p iniustitiā. illi consulñdo p discī
plinā. Illi inmanit̃. illi t̃p̃ant̃. Illi s̃euiē
tes cupiditate. illi caritate. Nā q̃ trucidat
ñ considat quē ad modū secet. Ille eni p̃seq̃t̃
sanitatē. ille putrōnē. Occider̃ impii p
p̃has. occider̃ impios 7 p̃p̃he. Flagellauer̃
iudei x̃m. iudeos flagellauit 7 x̃. Traditi s̃t
ap̃li ab hominib' humane potestati. 7 di der̃
ap̃li homines potestati sathane. In his oibꝫ
quid attñdit̃. ñ quis eoꝝ p ueritate. q̃s p i
niquitate. quis nocñdi cā q̃s emñdandi.
Et paulo p̃. Constantini' imp̃r constitui
ũ res conuictoꝝ & unitati p uicacit̃ resi
stñtiū. fisco uindicari iñt̃. Et paũca. Cer
te nulli' c̃m maculat nescientē. It̃. Fac
ta innocētiū q̃ innocētibꝫ demonst̃ri
t' ab innocētibꝫ c̃dici ñ possiñt ñ in gnāt
quēq̃uā. s̃ p p innocētiū consortiū 7
cog͠ta s̃unent̃. Non eni p p malos boni s̃t de
serñdi. s̃ p p bonos mali sūt tollandi.
Sic tollauer̃ p̃p̃he c̃c q̃s tanta dicebāt. ñ
comunionē sac̃m̃toꝝ illi' p p relinq̃bāt.
Itē donato p̃b'ro. H̃etici 7 ad salutē inuiti

D isplicet t' q̃ ab̃eris ad salutē s̃t t̃hendi.
cũ tñ multos n̄rōs ad p̃nitē t̃xis. Q̃d
eni uolum' ñ te cōp̃hendi. 7 p̃ s̃rritari et
s̃uari ne p̃eas. Quid aut̃ in corpe lei'
es ip̃e t' fecisti qui iumt̃to t' mox amo
to uti noluisti 7 te ad dirā g̃uit̃ collisisti.
Nam uticq; alius qui adducebā͠t tecũ
collegatuus ille sus uenit quia talia
ip̃s ñ fecit. Sz neq; hoc putas t' fieri de
buisse. qui neminē existimas cogñ
dū ad bonū. Attñde quid dixit ap̃ls.
Qui ep̃atū desid'at bonū op' desid'at. Et
tñ tā multa ũ ep̃atū suscipiāt tenent̃.
inuiti p ducunt̃. includunt̃. pati
unt̃ tanta q̃ nolunt donec eis assit uo
luntas suscipiendi op'is boni. q̃nto
mag̃ uos ab errore p̃nitioso in q̃uo
b' inimici estis. t̃hendi estis 7 p ducñ
di ad uitatē. t' cog̃scñdā t' elig̃ndā. ñ
solū ũ honorē salub't' hātis. s̃ 7 ne
nequissime p̃eatis. Dicis dñm dedi'
se lib'm arbitriū. iō ñ debi hominē cogi
ad bonū. Q̃r illi g̃ de quibꝫ sup̃d'xim'
cogunt̃ ad bonū. Attñde g̃ 7 si d'a q̃
ñ iō uoluntas bona mis̃icordit̃ in
p̃ndit̃. ũ mala uoluntas hoīs diligat̃.
Nā quis nesciat ñ dāpnari hominē.
ñ m̃ito male uoluntatis ñ lib'ari ñ
bonā habuerit uoluntatē. Ñ tñ iō q̃
diligunt̃ male sue uolūtati ipune
7 c̃delit̃ p̃mittñdi s̃. s̃ 7 ũ potestā dat̃ 7
a malo p̃hibñdi s̃. 7 a bonū cogñdi.

S. c̃a. v. c̃. v. p̃. ñ oñs.
S. c̃a. i. c̃. iiii. c̃p. i.
S. c. c̃. e. p̃. Q̃uā magnū.
S. p. i. di. xcv. Si q̃s ep̃s p.
S. p. i. di. Lxx. iiii. Simplicit̃. v' buf̃a.
Nullū ñ merito male uoluntatis dāpnari.

Nam si voluntas mala semper sue permittenda esset libertati, quare Israelite recusantes et murmurantes tam duris flagellis a malo prohibebantur, et ad terram repromissionis compellebantur? Si voluntas mala semper sue permittenda esset libertati, quare Paulus non est permissus uti pessima voluntate qua persequebatur ecclesiam, sed prostratus est ut cecaretur, et cecatus est ut mutaretur, mutatus est ut mitteretur, missus ut qualia fecerat in errore talia pro veritate pateretur? Si voluntas mala semper sue permittenda esset libertati, quare monetur pater in scripturis sanctis filium durum non solum verbis corripere, sed etiam latera eius tundere, ut ad bonam disciplinam coactus et edomitus dirigatur? Unde idem dicit: Tu percutis eum virga, animam vero eius liberabis a morte. Si mala voluntas semper sue permittenda esset libertati, quare corripiuntur negligentes pastores, et dicitur eis: Errantem non revocastis, perditum non inquisistis? Et vos oves Christi estis, caracterem dominicum portatis in sacramento quod accepistis, sed erratis et peritis. Non ideo vobis displiceamus quia revocamus errantes et querimus perditos. Melius enim facimus voluntatem domini monentis ut vos ad eius ovile redire cogamus, quam consentiamus voluntati errantium, ut perire vos permittamus. Noli ergo illud dicere quod te assidue audio dicere: Sic volo errare, sic volo perire. Melius hoc omnino non permittimus quantum possumus. Modo in puteum quod te, quo morereris, misisti, utique libera voluntate fecisti. Sed quam crudeles essent servi dei, si huic male voluntati tue te permitterent, et inde de illa morte non liberarent? Quis eos non merito culparet? Quis non impios recte iudicaret? Et tamen tu te volens in aquam misisti ut morereris; illi te nolentem levaverunt de aqua ne morereris. Tu fecisti secundum voluntatem tuam, sed in perniciem tuam; illi contra voluntatem tuam, sed propter salutem tuam. Si ergo salus ista corporalis sic custodienda est, ut etiam in nolentibus ab eis quos diligimus servetur, quanto magis illa spiritualis, ubi deserta eterna mors timetur? Quamquam et in ista morte quam tibi inferre voluisti non solum ad tempus, sed etiam in eternum morereris. Quia etsi non ad salutem, non ad ecclesie pacem, non ad Christi corporis unitatem, non ad sanctam et individuam caritatem, sed ad mala aliqua cogereris, nec sic tibi ipse mortem inferre debuisti. Considera scripturas divinas et discute quantum potes, et vide utrum fecit aliquis aliquando istorum atque fidelium, cum ab eis tanta mala perpessi sunt qui ad perpetuum interitum, non ad vitam, quo compellis, adigebant. Et pauca. Repetis sicut audio quod in evangelio scriptum est recessisse a domino lxx. discipulos, et arbitrio sue male atque impie discessionis fuisse permissos, ceterisque xii. qui remanserant fuisse responsum: Numquid et vos vultis abire? Et non attenditis quia tunc primum ecclesia novello germine pullulabat, et nondum completa fuerat illa prophetia: Et adorabunt eum omnes reges terre, omnes gentes servient ei. Quod utique quanto magis impletur, tanto maiore utitur ecclesia potestate, ut non solum invitet, sed etiam cogat ad bonum. Hoc significare dominus volebat, qui quamvis haberet magnam potestatem, prius tamen elegit commendare humilitatem. Hoc et in illa convivii similitudine satis evidenter ostendit, ubi missis ad invitatos et venire nolentibus ait servo suo: Exi cito in plateas et vicos civitatis, et pauperes ac debiles, cecos et claudos introduc huc. Et ait servus domino suo: Factum est ut imperasti, et adhuc locus est. Et ait dominus servo: Exi in vias et sepes, et compelle intrare, ut impleatur domus mea. Vide nunc quemadmodum de his qui prius venerant dictum est: Introduc eos; non dictum est: compelle. Ita significata sunt ecclesie primordia adhuc crescentis, ut essent vires et compellendi.

Idem super Iohannem. Hereticis utiliter parantur que utiliter catholici inferunt. Quid vult vos concitare potestates, aut hereticos, aut scismaticos, aut dissipatores ecclesie, aut exsufflatores Christi, aut blasphematores Christi baptismi? Non mirentur quia eos vocat ut a Sara affligatur Agar. Cognoscat se Agar, et ponat cervicem. Quia cum humiliata discessit a domina sua, occurrit ei angelus et dixit: Quid est, Agar, ancilla Sarai? Cum questa esset de domina, quid audivit ab angelo? Revertere ad dominam tuam. Ad hoc ergo affligitur ut revertatur, atque utinam revertatur, quia proles eius sicut Iacob cum fratribus hereditatem tenebit. Mirantur autem quia commoventur potestates christiane adversus detestandos dissipatores ecclesie. Si non commoverentur, quomodo redderent rationem de imperio suo deo? Intendat caritas vestra quod dicam: quia hoc pertinet ad reges seculi christianos, ut temporibus suis pacatam velint matrem suam ecclesiam, unde spiritualiter nati sunt.

i. illi qui heretici in errore pertrahebant.

Et paulo post.

C. xx. Q. i. ¶

Et paulo post. Nabuchodonosor rex decreuit dicens: Quicumque dixerit blasfemiam in deum Sidrac, Misach et Abdenago in interitu erunt, et domus eorum in direptionem. Ecce quomodo rex alienigena seuit ne blasphemetur deus Israel, qui potuit tres pueros de igne liberare, et nolunt ut seuiant reges christiani quia Christus exsufflatur, a quo non tres pueri, sed orbis terrarum cum ipsis regibus a gehennarum igne liberantur. Et infra. Quomodo ergo isti reges non moueantur, qui non tres pueros attenderunt liberatos de flamma, sed se ipsos de flamma gehenne, quando uident Christum, a quo liberati sunt, exsufflari in christianis, quando audiunt dici christiano: Dic te non esse christianum. Talia facere uolunt, et saltem talia pati nolunt. Nam uide qualia faciunt et qualia patiuntur. Occidunt animas, affliguntur in corpore; sempiternas mortes faciunt, et temporales se perpeti conqueruntur. Item contra Petilianum. **Ecclesia ratione hereticos persequitur.**

Qui peccat, non peccat legis auctoritate, sed contra legis auctoritatem. Quia uero interrogas que sit ratio persequendi, uicissim te interrogo cuius sit uox in psalmo dicentis: Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Querite itaque causam et modum persecutionis, et nolite tanta impietate malorum generaliter persecutiones reprehendere. Non enim persequimur uos, nisi quemadmodum ueritas persequitur falsitatem. Item Petilianus dixit. Si apostoli persecuti sunt aliquem, aut aliquem tradidit Christus. Augustinus respondit. Possem quidem dicere ipsum satanan omnibus malis hominibus esse peiorem, cui tamen tradidit apostolus hominem in interitum carnis ut spiritus saluus sit in die domini Ihesu. Item alias de quibus dicit: quos tradidi sathane ut discant non blasphemare. Et dominus flagellato expulit e templo impios mercatores, ubi et contextum est testimonium scripture dicentis: Zelus domus tue comedit me. Ecce inuenimus apostolum traditorem, Christum persecutorem. Quare pro uoluntarissima crudelitas te ultro improbitatis ecclesiis catholicis ubi potueritis intulistis, que innumerabilibus exemplis res ipsa indicat? Si dicitis uos locauisse defendere et resistendi fustibus et cedibus quibuscumque potueritis. Quare non auditis ubi domini uocem dicentem: Ego autem dico uobis non resistere malo. Aut si hinc ipse uel aliquando per uim corporalem recte resistatur uolentibus

C. xi. Q. iii. Audi

necem, non tamen preceptum uiolet quod audiuimus a domino: Ego autem dico uobis non resistere malo. Cur non etiam hoc fieri potest, ut per ordinatas et legitimas potestates de sedibus que illicite usurpantur uel ad iniuriam dei retinentur, pius expellat impium et iustus iniustum. Neque enim eo modo persecutionem passi sunt pseudoprophete ab Helia, quomodo quam ipse Helias a rege nequissimo. Aut quia flagellatus est dominus a persecutoribus, passionibus eius conparandi sunt quos ipse de templo flagellatos eiecit? Restat ergo ut nichil aliud requirendum esse fateamini, nisi utrum iuste an impie feceritis. Non miremini si non desinimus ministri dei per quos flagellamini: qui persecutionem patimini non a nobis, sed sicut scriptum est ab ipsis factis uestris. Et infra. De persecutione uestra querela sedabitur, si cogitetis prius et intelligatis non omnem persecutionem esse culpabilem. Alioquin non laudabiliter diceretur: Detrahentem secreto proximo suo hunc persequebar. Nam cotidie uidemus et filium de patre tamquam de persecutore suo conqueri, et coniugem de marito et seruum de domino, et colonum de possessore, et reum de iudice, et militem uel prouincialem de duce uel rege, cum illi plerumque ordinatissima potestate homines sibi subditos prioribus leuium penarum angoribus a malis prohibeant atque conpescant. Plerumque autem a bona uita et a bonis factis minando et seuiendo deterreant. Sicut cum a malo et illicito prohibent, correctores et consultores sunt, cum autem a bono et licito, persecutores et oppressores sunt. Culpantur etiam qui prohibent a malo, si modum peccati modum correctionis excedat. Item in epistola ad uincentium.

A regibus terre contra inimicos suos auxilium petat ecclesia.

Non inuenitur exemplum in euangelicis et apostolicis litteris aliquid petitum a regibus terre pro ecclesia contra inimicos ecclesie. Quis negat non inueniri? Sed nondum implebatur illa prophetia: Et nunc reges in. t. erudimini qui iudicatis terram. Adhuc enim implebatur illud quod in eodem psalmo paulo superius legitur: Quare fremuerunt gentes et p. m. i. a. a. r. t. et p. c. i. u. etc. Verumtamen si facta preterita in propheticis libris figure fuerunt futurorum, et in rege illo qui appellabatur Nabuchodonosor utrumque tempus figuratum est, et quod sub apostolis habuit et quod nunc habet ecclesia. Temporibus itaque apostolorum et martyrum illud implebatur quod figuratum est quando rex memoratus pios et iustos cogebat adorare simulacrum, et recusantes mittebat in ignem. Nunc illud

impleretur quod paulo post in eodem rege figuratum est, cum conversus adorandum Deum verum decrevit in regno suo, ut quicumque blasphemaret Deum Sidrac, Misac et Abdenago penis debitis subiaceret. Prius ergo tempus illius regis significabat priora tempora regum infidelium, quos patiebantur christiani pro impiis. Posterius autem tempus eiusdem regis tempora regum fidelium, quos patiuntur impii pro christianis. Sed plane in eis qui sub nomine christiano errant seducti a perversis, ne forte oves Christi sint errantes, ideo ad gregem alienum revocande sit temperata severitas et magis mansuetudo servatur, ut cohertione exiliorum atque dampnatorum ammoneantur considerare quid et quare patiantur, et discant preponere rumoribus et calumpniis hominum scripturas quas legunt. Quis enim nostrum, quis vestrum non laudat leges ab imperatoribus datas adversus sacrificia paganorum? Et certe longe ibi pena severior constituta est. Illius quippe impietatis capitale supplicium constitutum est. De vobis autem corripiendis atque cohibendis habita ratio est, qua potius ammoneremini ab errore discedere, quam pro scelere puniremini.

S. di. viii. c. i. — C. et sacrificiis paganorum. — et templum l. i.

Item eiusdem ad Bonifacium comitem. Malos ecclesia iuste persequitur.

Si ecclesia vera ipsa est que persecutionem patitur, non que facit, querant ab apostolo quam ecclesiam significabat Sara, quando persecutionem faciebat ancille. Liberam quippe matrem nostram celestem Ierusalem, id est veram Dei ecclesiam, in illa muliere dicit figuratam, que affligebat ancillam. Si autem melius discutiamus, magis illa persequebatur Saram superbiendo, quam Sara illam coercendo. Illa enim domine faciebat iniuriam, ista imponebat superbe disciplinam. Deinde quero si boni et sancti nemini faciunt persecutionem, sed tantummodo patiuntur, cuius putant in psalmo vocem esse, ubi legitur: Persequar inimicos meos et comprehendam illos, et non convertar donec deficiant? Ergo si verum dicere vel agnoscere volumus, est persecutio iniusta, quam faciunt impii ecclesie Christi, et est iusta persecutio, quam faciunt impiis ecclesie Christi. Ista namque beata est que persecutionem patitur propter iustitiam. Illi vero miseri, qui persecutionem patiuntur propter iniustitiam. Porro ista persequitur diligendo, illi seviendo. Ista ut corrigat, illi ut evertant. Ista ut revocet ab errore, illi ut precipitent in errorem. Quod autem dicunt quod contra suas impietates legem iustam institui noluerunt, non petisse a regibus terre apostolos talia, non considerant aliud fuisse tunc tempus, et omnia suis temporibus agi. Quis enim tunc in Christum credebat imperator? Quis ei pro pietate contra impietatem leges ferendo serviret? Tunc adhuc illud propheticum complebatur: Quare fremuerunt gentes et populi meditati sunt inania? Astiterunt reges terre adversus Dominum et adversus Christum eius. Nondum enim agebatur quod paulo post in eodem psalmo dicitur: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Servite Domino in timore et exultate ei cum tremore. Quomodo ergo reges Domino serviunt in timore, nisi ea que contra iussa Domini fiunt religiosa severitate prohibendo atque plectendo? Aliter enim servit quia homo est, aliter quia rex est. Quia homo est, servit vivendo fideliter; quia rex est, servit leges iusta precipientes et contraria prohibentes convenienti vigore sanciendo. Idem. Ex epistola.

S. di. iii. c. ult.

Quis nos potest amplius amare quam Christus? Mali sunt ad bonum cogendi. qui animam suam posuit pro ovibus suis, et cum Petrum et alios apostolos vocasset solo verbo, Paulum, ecclesie sue prius magnum hedificatorem, sed horrendum eius vastatorem, non solum voce compescuit, verum etiam potestate prostravit, atque ut infidelitatis tenebris sevientem ad desiderandum lumen cordis ut surgeret, prius cecitate corporis percussit. Si pena illa non esset, non ab ea postmodum sanaretur. Et cum apertis oculis nichil videret, si eos salvos haberet, non ad impositionem manus Ananie eorum operiretur intuitus, tanquam squamas quibus clausi fuerant inde cecidisse scriptura narraret. Ubi est quod isti clamare consueverunt: Liberum est credere vel non credere? Cui vim Christus intulit? quem coegit? Ecce habent Paulum; agnoscant in eo prius cogentem Christum et postea docentem, prius ferientem et postea consolantem. Mirum est autem quomodo ille, qui corporis pena ad evangelium coactus intravit, plus illis omnibus qui solo verbo vocati sunt in evangelio laboravit. Et quem maior timor compulit ad caritatem, eius perfecta caritas foras mittit timorem. Cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios ut redirent? Item contra Faustum. Non crudelitate sed dilectione Moyses populum flagellavit.

Quid crudele Moyses mandavit aut fecit, cum commissum sibi populum sancte zelans, et uni vero Deo subditum cupiens, prius quam cognovit ad fabricandum et colendum ydolum defluxisse, mentemque impudicam prostituisse demonibus, in paucos eorum vindicans gladio, quos Deus ipse, quem offenderant, alto et secreto iudicio feriendos voluisset, mox feriri, et in presentia salubriter terruit, et disciplinam in posterum sanxit. Nam eum nulla crudelitate sed magna dilectione fecisse quod fecit, quis non in verbis eius agnoscat orantis pro peccatis eorum et dicentis: Si dimittis illis pec

catum dimittere. sin autem delenimento delibutio.
Sic plane et apostolus non crudeliter sed amabiliter tra-
didit hominem sathane in interitum carnis ut spiritus
saluus sit in die domini ihesu. Tradidit et alios
ut discerent non blasphemare. Item innocentius.
Non imputatur fidelibus qui ex officio aut tormenta
Questum est super his exercent aut capitalem sententiam ferunt.
qui post baptismum administrauerunt et aut tormen-
ta sola exercuerunt aut sententiam capitalem protulerunt.
nichil de his legimus a maioribus diffinitum. Me-
minerant enim a deo potestates has fuisse permis-
sum. et dei ministrationem esse datum in huiusmodi iudices.
Quod quia reprehenderint factum quod auctore domino ui-
detur esse concessum. De his ergo ut actenus seruatum est
sic habeamus ne aut disciplinam euertere aut contra auctorita-
tem domini uenire uideamur. Ipsis autem in ratione redden-
da gesta sua omnia seruabuntur. Idem ad tolesanum
episcopum. Inmunis est dictator a culpa cuius legum
Illud etiam sciscitari uoluisti auctoritas in reos exercetur.
an principibus dictantibus liberius cedatur utrum
post baptismum regenerationem a principibus posci
mortem alicuius uel sanguinem de reatu. Quare
principes numquam sine cognitione concedunt. sed
ad iudices commissa ipsa crimina semper remit-
tunt ut causa cognita iudicet. Qui cum questioni
fuerint delegata aut absolutio aut dampnatio pro
negotii qualitate profertur. Et dum legum auc-
toritas in improbos exercetur erit dictator inmunis.
Item gregorius brunigilde regine francorum. In correcti-
Siquos quoque uiolentos. one malorum deus operis placatur.
siquos adulteros. siquos fures. uel aliis prauis actibus
studere cognoscitis. deum de eorum correctione
placare festinate. ut per uos flagellum perfidarum
gentium quod quantum uidemus ad multarum nationum
uindictam excitatum est non inducat. Ne si quod non
credimus diuine ultionis iracundia scelerorum
fuerit actione commota. belli pestis interimat quos
delinquentes a rectitudinis uia dei precepta non
reuocant. Idem genadio patricio et exarcho
affrice. Ecclesiastice religionis inimici et bellis
Sic excellentiam uestram sunt coercendi.
hostilibus bellis in hac uita dominus uictoriarum fe-
cit luce fulgere. ita oportet et inimicis ecclesie eius
omni uiuacitate mentis et corporis obuiare quatenus
eius ex utroque triumpho magis ac magis enitescat opi-
nio. Cum et forinsecus bellis aduersariis catholice
ecclesie pro christiano populo uehementer obsistitis et ecclesiastica
prelia sicut bellatores domini fortiter dimicatis.

Notum enim est hereticae religionis uiros si fieri quod ab-
sit suppetit nocendi licentiam contra catholicam fidem
uehementer insurgere quatenus heresis sue uene-
na ad tabem faciendam si ualuerint christiani corporis
membra transfundant. Cognouimus enim eos contra catholi-
cam ecclesiam domino ei aduersante colla subrigere
et fidem uelle christiani nominis inclinare. Sed — S. p. i. di. lx. Capitulo ...
eminentia uestra conatus eorum comprimat et subdas
eorum ceruices iugo rectitudinis premat. concilium uero
catholicorum episcoporum ammonendi precipite. Ut prima-
tem non ex ordine loci ponitis uero meritis faciant.
quoniam apud deum non gradus eleganter sed uite
melioris actio comprobatur. Ipse uero primas non passim — S. ii. Q. viii. Quamquam
sicut moris est per uillas sed in una iuxta eorum e- — S. di. lxxxi. C. i.
lectionem ciuitatem resideat. quatenus adepte dig- — S. di. lxx...
tatis meliori ingenio resistendi donatistis
possibilitas disponatur. Ex his ergo unum in die
siqui de sedibus apostolicam sedem uenire permit-
tite. et si quibuslibet eorum uiis contradicere putauerint
obuiate. Magna profecto excellentia uestra
apud creatorem gloria proficit. si per eam dispersarum ecclesiarum
potuerit societas restaurari. Cum enim largi-
ta munera ad nostris suis respice gloria reuocantur.
tanto largiora tribuit quanto per eam religionis
sue dignitatem uiderit ampliari. Soluentes
pietati patrie caritatis affectum domnum petimus
quod benedictum nostrum a comprimendo hoste forte effi-
ciat mente eius fidei zelo uelud mucrone gladii
uibrantis exacuat. Idem ad eundem.
Merito fidei bellorum paratur uictoria.
Si non ex fidei merito et christiane religionis gratia
tanta excellentie uestre bellicorum actuum
prosperitas eueniret. non miranda fuerat cum sci-
amus hec et antiquitus bellorum ducibus fuisse con-
cessa. Sed cum futuras deo largiente uic-
torias non carnali prudentia sed magis orationibus
preuenitis. ubi hic in stuporem ueniat quod gloria
uestra non terreno consilio sed deo desuper largiente
descendat. Ubi hec meritorum uestrorum loquax
non discurrit opinio. quod bella uos frequenter
appetere non desiderio fundendi sanguinis
sed dilatande causa rei publice in qua deum coli conspi-
cimus. ut christi nomen per subditas gentes
fidei predicatione non desidio circumquaque discur-
reret. Sic enim exteriora uos uiriliter opera e-
minentes in hac uita constituunt. ita et interna
morum conamina excordis mundo procedenti-
a in futuram uitam celestium gaudiorum

participatione glorificantur. Prima enim pro pascendis ovibus beato Petro apostolorum principis vilitatibus excellentiam vitam prestitisse dicimus, ita non parva loca patrimonii eius pro nudata cultoribus largitas dati laborum habitatoribus restaurasse. Quecumque igitur christianissima mente confertis bonorum retributionem presentem in futuro iudicio sustinetis.

Breviter monstratum est quod boni iuste laudabiliter persecuntur malos, et mali dampnabiliter persequuntur bonos. Illud autem apostoli: Tu autem quis es qui iudicas alienum servum, de occultis alienorum cordis intelligendum est. Quod vindicta inferri possit monstratum est. Nunc restat ostendere quod debeat inferri, et quod magis diligunt illi qui puniunt, quam qui inpunita relinquunt. Quod utrumque multorum auctoritate probatur. Ait enim Augustinus. Ad iram Deus provocatur, cum peccata punire differuntur.

Sicut ad eos quibus vehementer Deus offenditur si insequi vel ulcisci differimus, ad irascendum utique divinitatis patientiam provocamus. Nonne Achar filius Zare preterit mandatum Domini et super omnem populum Israhel ira Dei incubuit? Et ille erat unus homo, atque utinam solus perisset in scelere suo. Item Augustinus de sermone Domini in monte l. i. Vindicta que ad correctionem valet non est prohibenda.

Ea vindicta non prohibetur, que valet ad correctionem, que est ad misericordiam pertinens. Nec impedit illud propositum, quo quisque paratus est ab eo, quem correctum esse vult, plura perferre. Sed huic vindicte inferende non est idoneus, nisi qui odium quo flagrare soliti qui se vindicare desiderant dilectionis mansuetudine superavit. Non enim metuendum est ne odisse parvulum filium parentes videantur, cum ab eis vapulat peccans ne peccet ulterius. Et certe perfectio dilectionis ipsius Dei patris imitanda nobis proponitur, cum in sequentibus dicitur: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, et orate pro his qui vos persecuntur. Et tamen de ipso dicitur per prophetam: Quem enim diligit Dominus corripit, flagellat autem omnem filium quem recipit. Dicit et Dominus: Servus qui nescit voluntatem domini sui, et facit non digna plagis, vapulabit paucis. Servus autem qui scit voluntatem domini sui, et non facit digna plagis, vapulabit multis. Non igitur nisi ut vindicet cui rerum ordine potestas est data, et ea voluntate vindicet qua pater filium parvulum flagellat, quem per etatem non potest odisse. Hinc enim aptissimum exemplum datur, quo satis appareat posse peccatum amore potius vindicari, quam inpunitum relinqui, ut illum quem vindicat non pena miserum, sed correctione beatum esse velit, paratus tamen sit, si opus est, equo animo plura tollerare ab eo illicita, quem vult esse correctum, sive in eum habeat potestatem cohercendi, sive non habeat. Magni autem et sancti viri, qui iam optime sciant mortem istam, que animam dissolvit a corpore, formidandam non esse, secundum eorum tamen animum qui illam timerent, nonnulla peccata morte puniere. Quo et viventibus utilis metus incuteretur, et illis qui morte puniebantur non ipsa mors noceret, sed peccatum, quod augeri posset si viverent, diminueretur. Non temere illi iudicabant, quibus tale iudicium Deus donaverat. Inde est quod Helias multos morte affecit (ut sacerdotes baal), tam propria manu, quam igne divinitus impetrato (vel quinquagenarios). Quod et alii multi magni et divini viri eodem spiritu consulendo rebus humanis non temere fecerunt. De quibus cum exemplum dedissent discipuli, memorantes quid ab eo factum sit, ut et ipsis daret potestatem petendi de celo ignem ad consumendum eos qui sibi hospitium non prebuerant, reprehendit in eis Dominus non exemplum prophete sancti, sed ignorantiam vindicandi, que adhuc erat in rudibus, animadvertens eos non amore correctionis, sed odio desiderare vindictam. Itaque postquam eos docuit quid esset diligere proximum tamquam se ipsum, infuso etiam Spiritu sancto, quem .x. diebus completis post ascensionem suam desuper, ut promiserat, misit, non defuerunt tales vindicte, quamvis multo rarius quam in veteri testamento. Ibi enim ex maiori parte servientes timore premebantur, hic autem maxime dilectione liberi nutriebantur. Nam et verbis apostoli Petri Ananias et uxor eius, sicut in actibus apostolorum legimus, exanimes ceciderunt, nec resuscitati, sed sepulti. Item Augustinus contra Cresconium grammaticum l. i. Que veritati contraria sunt christianus persequi debet.

Quisquis christianus iniquum persequitur, christianus est inimicus. Verum dicis, si non hominem illum persequitur, quod christianus est inimicus. Neque enim Dominus in se ipso, pater in filio, martires in coniuge, cum sint utique christiani. Non debent persequi vitia christiane contraria veritati? Animi sunt qui persequuntur, non rei negligentie multo tenebuntur. Item Augustinus ad Macedonium. Quemadmodum homo debet diligere proximum sicut se ipsum.

Debet homo diligere proximum tamquam se ipsum, ut quem potuerit hominem beneficentie consolatione vel informatione doctrine vel discipline coher

S. di. xlv. Ecce

restat

S. c. Q. e. q. discipulos

Hic ostendit quosdam de apostolis malo zelo vindictam exercere velle.

J. xxxiii. Q. iii. C. viii.

J. c. Q. e. Duo ista nota

J. c. Q. viii. Petrus

tione adducat ad colendum deum. Ex his colligitur quod vindicta est inferenda non amore ipsius vindicte, sed zelo iustitie, ut non odium exerceat, sed pravitas corrigatur. Sed cum vindicta aliquando inferatur dampnis rerum, aliquando flagellis, aliquando etiam morte, queritur an sit peccatum iudici vel ministro reos morti tradere. C. a. v. Quod autem nulli liceat aliquem occidere, illo precepto probatur quo dominus in lege homicidium prohibuit dicens: Non occides. Item in euangelio: Omnis qui gladium acceperit gladio peribit. Item Augustinus ad Marcellinum comitem. De donatistis captis. Mali non sunt interficiendi sed flagellis emendandi. Circumcelliones illos et clericos partis donati, quos de yponensi ad iudicium pro factis eorum publice discipline cause deduxerat, a tua nobilitate comperi auditos, et plurimos eorum de homicidio quod in restitutum catholicum presbiterum commiserunt, et de cede innocentii alterius catholici presbiteri, atque de oculo eius effuso et digito preciso confessos fuisse. Unde mihi sollicitudo maxima incussa est, ne forte sublimitas tua censeat eos tanta legum severitate plectendos, ut qualia fecerunt talia patiantur. Ideoque his litteris obtestor fidem tuam quam habes in Christo, per ipsius domini nostri misericordiam, ut hoc nec facias nec omnino fieri permittas. Quamvis enim ab illorum interitu dissimulare possimus, qui non accusantibus nostris, sed illorum notoriis, ad quos tuende publice pacis vigilantia pertinebat, presentati videantur examini, nolumus tamen passiones servorum dei quasi vice talionis paribus suppliciis vindicari. Non quod scelestis hominibus licentiam facinorum prohibeamus auferri, sed hoc magis sufficere volumus, ut vivi et nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis otium legum coercitione dirigantur, vel a malignis operibus alicui utili operi deputentur. Vocatur quidem et ista dampnatio. Sed quis non intelligat magis beneficium quam supplicium nuncupandum, ubi nec sevienti relaxatur audacia, nec penitendi medicina salutaris subtrahitur? Imple, christiane iudex, pii patris officium; sic succense iniquitati ut memineris humanitatis, ut non in peccatorum atrocitatibus exerceas ulciscendi libidinem, sed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem. Noli perdere paternam diligentiam quam in ipsa

inquisitione servasti, quando tantorum scelerum confessionem non extendente eculeo, non sulcantibus ungulis, non urentibus flammis, sed virgarum verberibus eruisti. Qui modus coercitionis et a magistris artium liberalium et ab ipsis parentibus adhibetur, et sepe etiam in iudiciis solet ab episcopis haberi. Noli ergo atrocius vindicare quod lenius invenisti. Inquirendi quam puniendi maior necessitas est: ad hoc enim et mitissimi homines facinus admissum diligentius atque instantius examinare debent, ut quibus parcant inveniant. Idem Marcelliano. Preter supplicium mortis rei sunt puniendi. Pena illorum, quamvis de tantis sceleribus confessorum, rogo te ut preter supplicium mortis sit, et propter conscientiam nostram et propter catholicam mansuetudinem commendandam. Ipse enim fructus ad nos pervenit confessionis illorum, quia invenit catholica ecclesia ubi quod erga atrocissimos inimicos suos atque exhibeat lenitatem. In tanta quippe crudelitate quecumque preter sanguinem vindicta processerit, magna lenitas apparebit. Quod et si nostris quibusdam illa atrocitate commotis videtur indignum, et quasi dissolutionis et negligentie simile est, transactis tamen motibus animorum quietioribus facillime solet turbulentis excitatis egregie luculenta bonitas apparebit. Item de donato. Mali sunt prohibendi a malo et cogendi ad bonum. Unum solum est quod in tua iustitia pertimescimus, ne forte quoniam quecumque mala contra christianam societatem ab hominibus impiis ingratisque committuntur, profecto graviora sunt et atrociora quam si in alios committantur, tu quoque pro immanitate facinorum ac non potius pro lenitatis christiane consideratione censeas coercendum, quod te per ipsum Christum ne facias obsecramus. Et post pauca. Ex occasione terribilium iudicum et legum, ne eterni iudicii penas luant, corrigi eos cupimus, non necari. Nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec suppliciis quibus digni sunt coherceri. Sic ergo eorum peccata compesce, ut sint quos peniteat peccasse. Et paulo post. Propterea si occidendos in his viros putatis, deterrebitis nos ne per operam nostram ad iudicium vestrum tale aliquid perveniat. Quo comperto in nostram perniciem licentiore audacia exardescent necessitate nobis pacata, ut etiam occidi ab eis eligamus quam eos occidendos vestris iudiciis inferamus. Idem. Quies ecclesie principum severitate iuvatur. Prodest severitas vestra cuius ministerio quies adiuvatur et nostra. Prodest intercessio nostra cuius ministerio severitas temperatur vestra. Non vobis displiceat quod rogamini a bonis, quia nec nobis quod timemini a malis. Nam hominum iniquitates et apostolus paulus non tantum iudicio futuro verum

Subaudiendum est: non habens potestatem ordinariam vel non fuit ei preceptum a vel habente iurisdictionem.

Infra. q. iii. Illud est

Confessionem scelerum verberibus extorquendam esse virgarum.

S. di. xlv. Cum beatus

q. S. filius mulieris israhelite et egyptii qui iurgatus in castris cum uiro israhelita blasphemauit nomen domini et maledixit ei. Qui adductus ad Moysen et in carcere prius reclusus, tandem domino iubente est lapidatus.

presidentibus, uiris scilicet sublimibus potestatibus tribuit asserens: et principes ad dispensationem diuine prouidentie pertinere. Omnis enim anima potestatibus sublimioribus subdita sit etc. Hec uerba apostoli utilitatem uere seueritatis ostendunt, quia sicut dilectionem insistentibus debemus quietem(?), ita dilectionem insistentibus debemus querere. Nichil nocendi cupiditate fiat, sed omnia consulendi caritate. Et nichil fiat inmaniter, nichil inhumaniter. Ita formidetur ultio cognitoris, ut non intercessoris religio contempnatur. Quia et plectendo et ignoscendo hoc solum bene agitur, ut uita hominum corrigatur. Quod si tanta est peruersitas et impietas, ut ad eam corrigendam nec discipline nec uenie remedia suffragantur, ab omnium intentione atque conscientia quamdiu uiuit(?) siue seueritate siue lenitate non nisi officium dilectionis impletur.

Item Ieronimus in Naum. **Non nulli puniuntur in presentiarum, ne in eternum flagellentur.**

Quid ergo atrocius dominum cogitamus? Ipse qui creauit mundum, et consumationem eius faciet. Quod dicitur(?) sibi ob(?) uidetur crudelis et rigidus et cruentus, quia in diluuio genus humanum deleuit, super Sodomam et Gomorram igne et sulphure pluit, Egiptios submersit fluctibus, Israelitarum cadauera prostrauit in heremo, scitote eum ad presens ideo reddidisse supplicia, ne in eternum puniret. Certe aut uera sunt que prophete locuntur, aut falsa. Si uera sunt, quod de seueritate eius uidetur dicere, ipsi dixerunt: Non iudicabit Deus bis in idipsum in tribulatione. Si autem falsa sunt, et falsum est hoc quod dicitur: Non consurget duplex tribulatio, falsa est ergo et credulitas que in lege scripta est. Quod si uerum esse negare non poterit, dicente propheta: Non iudicabit Deus bis in idipsum in tribulatione, ergo qui puniti sunt, postea non punientur. Si autem postea punientur, scriptura mentitur, quod dicere nefas est. Receperunt ergo et qui in diluuio perierant, et Sodomite, et Egiptii, et Israelite in solitudine mala sua in uita sua. Queratur aliquis, si fidelis deprehensus in adulterio decolletur, quid de eo postea fiat. Aut enim punietur, et falsum est hoc quod dicitur: Non iudicabit Deus bis in idipsum in tribulatione, aut non punietur, et optandum est adulteris, ut in presentiarum breui et cita pena crucientur, ut effugiant eternos. Ad quod respondebimus: Deum ut omnium rerum ita suppliciorum quoque scire mensuras, et non preueniri sententia iudicis, nec illi in peccatorem exercende deinceps pene auferri potestatem, et magnum peccatum magnis diuturnisque luere cruciatibus. Si quis autem punitus sit, ut ille in lege qui Israelitis maledixit, et qui sabbato

ligna collegerat, tales non puniri postea: quia culpa leuis presenti supplicio conpensata sit. Item Gregorius.

Quare rei sunt sanguinis ab ecclesia debent defendi.

Reos sanguinis defendat ecclesia, ne effusione sanguinis particeps fiat.

Hinc apparet quod mali sunt cohercendi flagellis, non membrorum truncatione uel corporali morte plectendi. Sed obicitur quod constat ad Moysen: Maleficos non patieris uiuere. Item: Qui coierit cum iumento, morte moriatur. Adulterium uero et blasphemie crimine notatum misericorditer lapidari iubetur. Item Moyses qui legem acceperat, cultores idoli morte puniuit. Samuhel Agag pinguissimum in frusta concidit. Fineesque Iudeum cum Madianita coeuntem gladio transfixit, quod ei reputatum est ad iustitiam. Similiter non nullum(?) utique inueniuntur malos trucidasse, non transgressores legis sed defensores appellantur. Prohibetur ergo illo precepto quisque sua auctoritate in necem alicuius armari, non legis imperio reos mortificare. Qui enim potestate functus ipsius legis imperio malos perimit, nec illius precepti transgressor nec a celesti patria alienus habetur. Unde Augustinus ad Publicolam.

De occidendis hominibus. **Ex officio non peccatum est homines occidere.** ne ab eis quisque occidatur, non mihi placet consilium, nisi forte sit miles, aut publica functione teneatur, ut non pro se hoc faciat, sed pro aliis uel pro ciuitate, ubi etiam ipse est, accepta legitima potestate, si eius congruit persone. Qui uero repelluntur aliquo terrore ne male faciant, et ipsis fortasse aliquid prestatur. Hinc autem dictum est: Non resistamus malo, ne nos iniuria delectet que alieno malo animum pascit, non ut correctionem hominum negligamus. Unde nec rei sunt mortis aliene, qui cum sue possessioni murorum ambitum circumduxit, aliquis ex ipsorum usu percussus interit. Neque enim reus est christianus, si bos eius aliquem feriendo, uel equus calce iaciendo aliquem occidit. Alioquin non debent christianorum boues cornua habere, aut equi ungulas, aut dentes canes. An uero quoniam apostolus Paulus satis egit ut in tribuni notitiam perferretur insidias sibi a quibusdam perditis paratas, et ob hoc deductores acceperit armatos, si in illos scelerati homines incidissent, Paulus in effusione sanguinis eorum suum crimen agnosceret? Absit ut ea que propter bonum ac licitum facimus aut dabimus, si quid per hoc preter nostram uoluntatem cuiquam mali acciderit, nobis imputetur. Alioquin nec ferramenta domestica aut agrestia sunt habenda, neque quis ex eis se uel alium interimat, nec arbores plantande

B. uiii. c. Utrumque aliud in tua(?)
Q. xiiii. q. v. hu(?) ... mali(?)

Postquam plenarie iudicat aliquem pro peccato non iterum iudicabit eum pro eodem, si penituerit et uoluntarie sufferet penam ipsam.
D. xxv. Car. uiii. c. Auctoritas. [illegible]

separantur(?)

Ga rege uel a preposito. rege concedente, concede(?) uel tacite dicitur cum non contradicit.

In lomb. de pauperie c.

E qui iurauerant quod non comederent neque biberent nisi prius eum interficerent.

Cum filii israel in solitudine inuenissent quendam colligentem ligna in sabbato, obtulerunt eum Moysi, et ex precepto domini est lapidatus.

C. xvi. q. i. Illa cauenda

ne quis ex eis se in se puniendo non sinendo facienda ne per hanc sequi quisquam perpetret. Et quid plura commemorem? Quid est in usu hominum bono ac liberto ubi non possit penitentie inrogari?

Se ipsum autem perimere nulla legis auctoritate alicui permittitur. Unde Augustinus libro I. de civitate Dei.

Qui Deo auctore bella gesserunt preceptum non occidendi nequaquam transgressi sunt.

Si non licet alicui privata potestate hominem occidere vel innocentem, cui occidendi licentiam lex nulla concedit, profecto etiam qui se ipsum occidit homicida est, et tanto fit nocentior cum se occiderit, quanto innocentior in ea causa fuit, qua se occidendum putavit. Nam si Iude factum merito detestamur, eumque veritas iudicat cum se laqueo suspendit, scelerate illius traditionis auxisse potius quam expiasse commissum, quoniam Dei misericordiam desperando exitiabiliter penitens nullum sibi salubris penitentie locum relinquit, quanto magis a sua nece se abstinere debet, qui tali supplicio quod in se puniat non habet? Iudas enim cum se occidit sceleratum hominem occidit, et tamen non solum Christi, verum etiam sue mortis reus finivit hanc vitam, quia licet propter scelus suum, alio tamen suo scelere occisus est. Cur autem homo qui nichil mali fecit sibi male faciat, et se interficiendo hominem interficiat innocentem, ne alium patiatur nocentem, atque in se perpetret peccatum proprium, ne in eo perpetretur alienum? Item. In sanctis canonicisque libris nobis nusquam divinitus preceptum permissumve reperiri potest, ut vel ipsius adipiscende immortalitatis vel ullius carendi cavendive mali causa nobis metipsis necem inferamus. Nam et prohibitos nos esse intelligendum est, ubi lex ait: Non occides, presertim quia non addidit proximum tuum, sicut falsum testimonium cum vetaret: Falsum, inquit, testimonium non dices adversus proximum tuum. Nec ideo tamen si adversus se ipsum quisque falsum testimonium dixerit, ab hoc putaverit se crimine alienum, quoniam regulam diligendi proximum a se ipso accepit qui diligit, quandoquidem scriptum est: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Porro si falsi testimonii non minus reus est qui de se ipso falsum fatetur, quam si adversus proximum hoc faceret, cum in eo precepto quo falsum testimonium prohibetur adversus proximum prohibeatur, possitque non recte intelligentibus videri non esse prohibitum ut adversus se ipsum quisque falsus testis assistat, quanto magis intelligendum est non licere homini se ipsum occidere, cum in eo quod scriptum est: Non occides, nichil deinde addito, nec ipse utique cui precipitur intelligatur exceptus. Iterum. Non occides nec te nec alterum. Neque enim qui se occidit aliud quam hominem occidit. Quasdam vero exceptiones eadem ipsa divina fecit auctoritas. Sed his exceptis quos Deus occidi iubet sive data lege, sive ad personam pro tempore expressa iussione, non autem ipse occidit, qui ministerium debet iubenti, sicut adminiculum gladius utenti, et ideo nequaquam contra hoc preceptum fecerunt quo dictum est, Non occides, qui Deo auctore bella gesserunt, aut personam gerentes publice potestatis secundum eius leges, hoc est iustissime rationis imperium, sceleratos morte punierunt. Et Abraham non solum non est culpatus crimine crudelitatis, verum etiam laudatus est nomine pietatis, quod voluit filium nequaquam sceleratus, sed obediens occidere. Et merito queritur utrum pro iussu Dei sit habendum, quod Iepte filiam que patri occurrit occidit, cum id se immolaturum vovisset, quod ei victori redeunti de prelio primitus occurrisset. Nec Samson aliter excusatur, quod se ipsum cum hostibus ruina domus oppressit, nisi quia Spiritus latenter hoc iusserat, qui per illum miracula faciebat. His igitur exceptis quos vel lex iusta generaliter vel ipse fons iustitie Deus specialiter occidi iubet, quisquis hominem vel se ipsum vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innectitur. Item de civitate Dei. Hoc asserimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem spontaneam mortem sibi inferre debere, velut fugiendo molestias temporales, ne incidat in perpetuas. Neminem propter aliena peccata, ne hoc ipso incipiat habere gravissimum proprium. Neminem propter sua preterita peccata, quibus magis in hac vita opus est, ut possint penitendo sanari. Neminem velut desiderio melioris vite, que post mortem speratur, quia reos sue mortis melior post mortem vita non suscipit. Item contra Petilianum. Nemini licet sibi manum inicere.

Tu dixisti, Laqueo traditor periit. Itaque cum talibus reliquit hanc non odio non puniri. Neque enim venerari nomine martyrum eos quis collum ligaverit. Item Ieronimus in Ionam prophetam.

Non est nostrum mortem arripere, sed illatam De eodem. ab aliis libenter accipere. Unde et in persecutionibus non licet propria perire manu, absque eo ubi castitas periclitatur, sed percutienti colla submittere. Item ex concilio Bracarensi. Nulla fiat oratio pro illis qui se ipsos interficiunt.

Placuit ut hi qui sibi ipsis voluntarie aut per ferrum aut per venenum aut per precipitium aut per suspendium vel quolibet modo inferunt mortem, nulla illis in oblatione commemoratio fiat, neque cum psalmis ad sepulturam eorum cadavera

immortalitatis ipsius cavendi

nisi quia

deducantur. Multi enim sibi per ignorantiam usurpant. Similiter de his placuit fieri qui pro suis sceleribus moriuntur. C. Si imperatores fuerint subaudiatur. Unde Augustinus in libro de civitate Dei ait. Non est reus homicidii miles

Miles cum obediens potestati sub qua legitime constitutus est hominem occidit, nulla civitatis sue lege reus est homicidii, immo nisi fecerit reus est imperii deserti atque contempti. Quod si sua sponte voluntate atque auctoritate fecisset, crimen effusi humani sanguinis incidisset. Itaque unde punitur si fecisset iniussus, inde punietur nisi fecerit iussus. Item Ieronimus in questionibus Exodi. Homicida est qui sponte occidit.

Cum minister iudicis occidit eum quem iudex iussit occidi, quem iudex iussit occidi pro affectu suo sponte facit homicida est. Et si eum occidat quem sciat a iudice debuisse occidi. Item. Sicut in milite laudatur obedientia, ita reprehenditur quod sibi non concessa usurpat.

Lex etiam tamen medio quodam loco posuit. pater. aliquando vim in eis usurpandis merito reprehenditur audacia, in exequendis vero laudatur obedientia: Abraham si spontaneus in occidendo filio motus fuisset, execrabilis haberetur; at ubi iussu Dei obsecundans famulatur. Idem in questionibus super Matheum. Bono animo officia vindicte possunt impleri.

Officia vindicte possunt impleri bono animo quo iudex quo lex. Idem ad Macedonium. Iniquus non est serviens qui etiam persequitur ut homo

Non est iniquitatis sed potius humanitatis nemini libet. tatis societate devincitur quippe qui peccati est criminis persecutor, ut sit hominis liberator. Item. Quare sit instituta regia potestas.

Non frustra enim sit instituta regia potestas, ius cognitoris, ungule carnificis, arma militis, disciplina dominantis, severitas etiam boni patris. Habent ista omnia modos suos, causas, rationes, utilitates. Hec cum timentur, et mali coercentur, et boni quietius inter malos vivunt. Item. Nunquid potius peccat qui causa mortis

Cum homo ab homine occiditur. pro eo quam ille qui occidit. Interest distat utrum fiat nocendi cupiditate vel temeritate aliquid auferendi, sicut fit ab inimico, sicut a latrone, an ulciscendi vel obediendi ordine, sicut a iudice, sicut a carnifice, vel evadendi vel subveniendi necessitate, sicut interimitur latro a viatore, hostis a milite. Et aliquando qui causa mortis fuit potius in culpa est quam ille qui occidit; velut si quispiam decipiat fideiussorem

suum atque ille pro isto supplicium [legitimum] luat. Non tamen omnis qui causa alicuius mortis est reus est; velut si stuprum quispiam petat seseque si non impetraverit interimat. Quod si filius timens patris plagas verbera precipitio perierit? Quid si alius homine liberato vel ne alius liberetur sibi ipsi mortem inferat? Num propter istas alienas mortes causas a sceleribus consentiendum est, an vindicta peccati que non fit nocendi sed corrigendi studio, et paterna tollenda, an opera misericordie cohibenda sunt? Hec cum acciderint debemus eis humanum dolorem, non propulsare ne accidant recte factorum reprimamus voluntatem. Item Ysidorus.

Quod sacerdotes efficere sermone non valent, discipline terror potestatis extorqueat.

Principes seculi nonnunquam intra ecclesiam potestatis adepte culmina tenent, ut per eandem potestatem ecclesiasticam disciplinam muniant. Ceterum intra ecclesiam potestates necessarie non essent, nisi ut quod non prevalet sacerdotes efficere per doctrine sermonem, potestas hoc impleat per discipline terrorem. Sepe per regnum terrenum celeste regnum proficit, ut qui intra ecclesiam positi contra fidem et disciplinam agunt, rigore principum conterantur. Ipsamque disciplinam quam ecclesie utilitas exercere non prevalet, cervicibus superborum potestas principalis imponat, et ut venerationem mereatur, virtute potestatis impertiat. Cognoscant principes seculi deo se debere esse reddituros rationem propter ecclesiam quam a Christo tuendam accipiunt. Nam sive augeatur pax et disciplina ecclesie per fideles principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exigit, qui eorum potestati suam ecclesiam credidit. Item Leo papa. Et regia et sacerdotalis defendat auctoritas quod ad divinam confessionem

Res omnes auctoritate esse non possunt nisi que ad divinam pertinent confessionem, et regia et sacerdotalis defendit auctoritas. Item ex Turonensi. Sacerdotalis admonitio quos corrigere non valet incestuosi secularis potentia corrigat.

Incestuosi, parricide, homicide multi apud nos reperiuntur, sed aliqui exultant sacerdotum noluerint admonitionibus aurem accommodare, volentes in pristinis perdurare criminibus, quos oportet per secularis potentie disciplinam a tam prava consuetudine coherceri, qui per salutifera sacerdotum monita noluerint revocari. Item Ieronimus super Ieremiam. Malos comprimere et bonos sublevare regum officium est.

Regum officium est proprium facere iudicium atque iustitiam, et liberare de manu calumniantium vi oppressos, et peregrino pupilloque et vidue, qui facilius opprimuntur a potentibus, prebere auxilium, et

Ex utroque capitale crimen ... ille de fide ... q fide iubeat pro eo quod ille ... sit probaturus. ille vero fugiat, et fideiussor puniatur.

S. di. xcv.
S. di. x. Q...
S. xi. Q. i. ...
J. Lomb. ...
et comites ...
S. di. x. ...

J. xxxv. Q. vii.
C. ...
S. di. xxviii.

ut curam eius preceptorum dei maiorem inciperet. intulit. nolite contristare uiri solliciti pratis: sine patiamini quod uiduarum uerentia cucurrat eos ab aliis contristari. et sanguinem innocentem non effundatis in loco isto. Homicidas et sacrilegos et cetera. Et pauca. Sunt quidem hec fecimus o reges iuda tenebitis pristinam potestatem. C. Ipsis autem principibus et potestatibus fidem et reuerentiam seruari oportet. quam quidem exhibuisse apud dominum primitia inuenire non potuit. Unde ieronimus.

Eterna fraudatur mercede qui fidem et reuerentiam potestatibus seruare contempnit.

J. e. c. Jer. homicida

C. qui impr. int. In lomb. de off. Supra xi. Q. i. Si tributum. Supra e. Q. iiii. Ab imperatore. J. e. Q. e. homicida

Si uero carnales dominos in minoribus fideles fuerint. incipientes apud dominum maiora committi. ornat autem domini doctrinam quia eam quae dictionis sue aptas facit. uel e diuerso confundit eam quando est subiectus moribus. quam condicio sua displicet quasi dicitur. quam fraudator fidem bonam ostendit in nullo. Quomodo enim potest fidelis esse in substantia dei qui carnali domino fidem exhibere non potuit. Item ambrosius in libro de patriarchis. uar.

Dicat aliquis *Militaris disciplina regi omnia seruari iubet* cum ipse uicerit quod dicit abraam a rege sodomorum nichil sumam abs te. cum preda utique in potestate uictoris fuit. docet militarem disciplinam ut regi seruentur omnia. Sane his qui secum fuissent in adiutorium fortasse societatis partem emolumenti tribuendam asserit. tanquam mercedem laboris. Ideoque quoniam mercedem ab homine non quesiuit. a deo accepit. sic legimus scriptum. quia post hec uerba factum est uerbum domini ad habraam in uisu dicens. Noli timere abraam ego protegam te. et merces tua erit magna ualde.

C. Preterea sic principibus et potestatibus fidem et reuerentiam exhibere cogimur. ut secularium dignitatum aministratoribus defensionem ecclesiarum necessitas incumbit. quam si facere contempserint ab omni communione sunt repellendi. Unde iohannes viii. *Querimonias ecclesiarum qui in dignitatibus*

S. di. xcvi. C. ut. S. di. lxxxvii. C. i. et ii. S. e. Q. iiii. Ab imperatore.

Administratores plane secularium *agunt attenti debent audire.* dignitatum qui ad ecclesiarum tuitionem pupillorum ac uiduarum protectionem rapaciumque refrenationem constituti esse procul dubio debent. quotiens ab episcopis et ecclesiasticis uiris conuenti fuerint eorum querimonias attentius audiant. et secundum quod necessitas expetierit absque negligentia examinent. et diligenti studio corrigant. Quod si diuinum timorem postposuerint non bene negligentes post secularia tenentia am-

monitione muniti fuerint. omnes se nouerint communione usque ad condignam satisfactionem priuatos. Item ieronimus super iohel. *Contrarie fortitudines non solum homines sed etiam ultrices ire dicuntur.*

Non solum homines ministri sunt et ultores ire dei his qui malum operantur. unde non sine causa gladium portant. sed et contrarie fortitudines que appellantur furor et ira dei. Item ieronimus super ysaiam. *Qui crudeles iugulat non est crudelis sed potius patientibus ut*

Non est crudelis qui crudeles iugulat. sed *deterior* crudelis patientibus esse uidetur. Nam latro suspensus patibulo crudelem iudicem putat. Item ieronimus super ezechielem libro ii. *Minister est domini qui malos percutit*

Qui malos percutit in eo quod mali sunt. *in eo quod mali sunt.* et habet uasa interfectionis ut occidat pessimos. minister est domini. Item ieronimus super epistolam ad galatas libro ii. J. e. c. pentr.

Non scelus admittit qui homine uincit iudex

Iudex non est auctor sceleris homines uinciendo. Item ieronimus super ieremiam. *Non sanguinem fundit qui homicidas*

Homicidas et sacrilegos et *uenenarios punit.* uenenarios punire non est effusio sanguinis sed legum ministerium. Item ciprianus. *Principes seculi persecutoribus*

Si audieris in una ex *diis parcere non debent.* ciuitatibus quas dominus deus tuus dabit tibi inhabitare illos dicentes. eamus et seruiamus diis alienis quos non nostis. interficiens necabis omnes qui sunt in ciuitate cede gladii succendens ciuitatem igni. et erit sine habitatione in eternum. non reedificabitur. ut auertatur dominus ab indignatione ire sue. et dabit misericordiam tibi et miserebitur tui. et multiplicabit te si exaudieris uocem domini dei tui. et obseruaueris precepta eius. Cuius precepti et uigoris memor mathathias interfecit eum qui ad aram sacrificaturus accesserat. Quod si ante aduentum christi ea dominum colendi et ydola spernenda hec precepta seruata sunt. quanto magis post aduentum christi seruandas. quando ille ueniens non solum uerbis ortatus sit nos. sed et factis. Item augustinus contra petilianum. *Tribulationum flagellis aliquando perfidia castigatur.*

Ad fidem nullus est cogendus inuitus. sed per seueritatem immo et per misericordiam dei tribulationum flagellis solet perfidia castigari. Numquid quia mores optimi libertate uoluntatis eliguntur. ideo mores pessimi non legis integritate puniuntur? Sed tamen male uiuendi ultrix disciplina posita est. non cura precedens bene uiuendi doctrinam pretendat. Sicque qui aduersus leges

construxit sunt. non eis bn̄facē cogimini

sed male facere phibemini. Nam bn̄facē nemo

p̄ n elegit n amauit. q̄ ē in libera uoluntate.

Cū aliquid ad uos leges constituunt. ad

moniti uos ccdere. ū cogitetis q̄r ista patia

mini. Si pro iusticia. recta illi psecutores uñ

sunt. uos aūt beati qui psecutionē passi pro

iusticia quia possidebitis regnū celorum. Si aūt

pro iniquitate scismatis uñ. illi quid ē cor

rectores uri sunt. uos aūt sicut ceti diūsorum sce

lerū rei. qui penas legibus pendunt. pfecto

infelices 7 in hoc et in futuro sc̄lo. Itē.

Iniuria sacerdotum x a regibus ē iudicanda.

Si pp̄ea psecutor n fuit nabuchodonosor q̄

scel' in scōm danihelē cōmissū uindicauit

iustissime. quō uindicandū ē a regibus q̄x

sacerdota exsufflantur super membra quia impi

culū missas. sicut uindicari meruerunt. Itē.

Dilectissimi rectores s̄ qui malos s ū amat'.

Si uos ecclām x alteram effugati psecuntur:

crexisse 7 x amita unitate q toto orbe dif

funditur. sacrilego scismate separatoē ē 7 x cor

pori q. ē eccā toto orbe diffusa rebaptiza

do 7 blasfemādo 7 q̄ntū potestis oppugnando. x suasionis scā 7 c.

scpta ā iunat. uos impu atq; sacrilegi estis. illi aūt qui uo

pro tanto scelere tā leuiter dāpno x admonitionibus

l' locorū l' bonorū l' pecunie puatione d̄t̄m̄o

7 cohibendos decernit. Ut cogitantes q̄r ista

patiamini sacrilegiū urm cognitū faciatis

7 ab eterna dāpnatione liberemini. Diligitis

sunt rectores 7 piissimi consultores deputant.

Itē s Ier eplam iobis. N amat filius l' seruus

Non putes te amare seruū tuū. cū n corripit.

q̄n eū n cedis. aut tunc amare filiū tuū. q̄n

n das disciplinā. aut tunc amare uicinū tuū

q̄n n corrigis eū. Non ē ista caritas sed langor.

Ferueat caritas ad emendandū ad corrigendū.

sis boni mores delectent. sis mali emendent.

Itē s inter de ciuitate dī. Innocentis officiū est

nulli nocere 7 peccata punire.

Non ē innocentie. parcendo sinere ut in maliū

grauius incidat. Pertinet g ad innocentis offm

n solū in nemini malū inferre. uerum 7 cohi

bere peccm l' punire peccm. ut ad ipse q pro odio

babet corrigatur exemplo aut alii terreantur exē

plo. Itē s alecanū. N ē misericors qui uitiis nu

triendis parcit tendis parcit.

Q uiuitiis nutriendis parcit 7 fauit. ne contristet peccantiū uoluntatē. tā

n ē misericors quā qui n uult cultrū rapē

puero ne audiat plorantē. 7 n timet ne uul

neratū doleat l' extinctū. Itē Ieronimus sup eplā

ad romanos. Enormia flagitia p seclū iudices

Sunt q̄dā enormia flagitia q̄ potius corripiant.

p mundi iudices quā p antistites 7 rectores

ecclarum uindicantur. Sicut ē cū quis infidelis

pontificē. aplicū. epm. presbrm suū diacon.

hmoi reos. reges 7 principes mundi. dāp

nāt. Q̄ n sine cā gladium portant q̄ talia sce

lera diiudicant. Sunt enī maxime constituti

pro homicidas. raptores. ut illos dāp

nent. 7 alios suo timore cōpescant. Itē

ciprian in nouo gñe abusionis. Furta 7 c

crimina a lege sunt cohibenda.

Iudex debet furta cohibere. adulteria punire. 7

impios de terra pdere. parricidas 7 periuros

n sinere uiuere. filios suos n sinere impie

agere. Itē aug de libero arbitrio. l. i. N peccat ex offō

Si homicidiū ē hominē q nocentē interficit.

occidere p occidit aliqñ sine peccō. Nā 7 miles

hostē. 7 iudex l' minister eius nocentē 7 an forte

inuito atq; imprudenti telū manu fugit n mihi

uidentur peccare. cū hominē occidunt. Sed

n 7 homicide appellari solent ista. Itē in q̄onibus

leuitici. Dū homo iuste occiditur lex eū

occidit n tu. Itē pelagi pp. Non qui a dbo

num sed qui ad malū cogit psequitur.

Non uos bominum uaniloquia retardent dicentium.

quia psecutionē eccā faciat. dum l' ea q̄ cōmit

tuntur reprimit l' animarum salutē requirit. Er

rant hmoi rumoris fabulatores. N psequitur

n qui ad malū cogit. Qui uo malū l' factū iā

punit l' phibet ne fiat n psequitur iste sed diligit.

Nā si ut illi putant nemo n repetendus a malo.

n retrahendus ad bonum ē. humanas ac diuinas

leges necesse ē euacuari. q̄ 7 malis penā 7 bonis

p̄mia tributa suadente constituunt. Malū aūt scis

ma esse 7 per exteras potestates hmoi opprimi de

bere homines 7 canonice scripture auctoritas. 7 patrum

nrorum nos regularum ueritas docet. Quisquis g

ab aplicis diuisus ē sedibus: in scismate eū ee n

dubiū ē 7 contra uniūsalē eccā altare conatur e

rigere. Sed quod de talibus in s̄ cū calcedonensi

sinodo canon statuat. gl̄a uestra consideret ut p

alia sic dicit. Qui contra comune fidem spn̄dit

7 collectā facit. 7 altare constituit. 7 noluit uo

canti epō consentire. 7 noluit eius acquiescere

S. xxvi. Q. iiii. § sub. i. xxv. c. ult.

S. v. Q. v. Noo osculat

S. p. i. di. xxx. Siquis exe.

neque obedire, et post tercio uocatum. Hunc
omnino damnari, nec umquam uel orationem mereri
nec recipere eum posse honorem. Si enim permanserit
turbas faciens et sediciones ecclesie, per exteriorem
potestatem tamquam sediciosum comprimi. Et Augustinus
de talibus dicit. Multa tamen cum quadam benignia
quadam asperitate plectendis agenda sunt, quorum potius
utilitati consulendum est quam uoluntati.
Nam in corripiendo filium quamuis aspere numquam
amor paternus amittitur. Fit tamen quod nolit et doleat,
qui etiam inuitus uidetur dolore sanandus. Ecce ui-
detis quemadmodum tanta testimonio patris
non persequebatur cohibendo talia, sed diligat emen-
dandosque tales semper ecclesia. Facite ergo uos qui
scientes institutionem christianitatis uestre frequenter
hortamini, et date operam ut talia fieri uestre non licet
ut. Sic ergo uobis facillimum esse non dubito, huiusque
talia presumpserunt ad piissimum principem sub
digna custodia dirigantur. Recolere enim de-
bet celsitudo uestra quid pro uos deus fecit tempore illo
quo et Ystria et Venetias tiranno totila possiden-
te, Francis etiam cuncta uastantibus, non ante tamen
mediolanensem episcopum fieri permisistis, nisi clemen-
tissimo principi ex cum retulissetis et quid
fieri debuisset eius tamen scriptis recognouissetis
et inter utrasque ferientes hostes. Rauennam tamen
qui ordinabatur et qui ordinaturus erat, prout
diuina clementia uestri deducti sunt. Idem Narse
patricio. Scismaticos et hereticos seculi potestates
De Liguribus atque Veneticis et Ystriis episcopis coherceant.
quod dicam quos idonea est excellentia uestra et de et
potestate reprimere, et dimittatis eos irrite apostoli-
carum sedium de sua rusticitate gloriari. Cum si quos
eos de iudicio uniuersalis synodi que Constan-
tinopoli per primam nuper elapsam indictionem
actum est. Forte mouebat ad sedem apostolicam
quod semper factum est. Electis aliquibus de suis
qui dare et accipere rationem possint, dirigere debuerunt.
Et non clausis oculis corpus Christi domini nostri hoc est sanctam
ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare huiusmodi
homines principali [uel iudiciali] auctoritate comprimere, quos regule
patrum hoc spiritualiter constituerunt, ut si quis ecclesiastica of-
ficia per causam subiectus est restiterit uel seorsum col-
legerit aut aliud altare erexerit, seu scisma fecerit,
iste excommunicetur atque dampnetur. Quod si forte et hoc
contempserit et permanserit diuisiones et scismata
faciendo per potestatem exteriorem [eas] opprimatur. Ecce
quod animus uester forte timidus est, ne persequendam

ris de patrum uobis auctoritate habui dirigen-
da curaui. Cum multa et alia exempla et constitu-
tiones sint, quibus euidenter agnoscatur ut facientes
scissuras in sancta ecclesia non solum exilio sed et prescrip-
tione rerum et dura custodia per publicas potestates debe-
ant cohiberi. Idem. Ab ecclesie unitate diuisi secula-
Quam nos de gloria ribus potestatibus coherceantur.
uestre studius iudicio gratulemur, non solum nostra sed
multorum ac pene omnium est cum hominibus notitia.
Et ideo commune de his quos presentibus uisi fieri
stupemus, fiducialiter apud gloriam uestram duximus
conquerendum. Tercius siquidem atque maximi
uani nomina tamen episcoporum habentes, et ecclesiasticam unitatem
tatem perturbare dicuntur et omnes ecclesiasticas res suis
usibus applicare. In tantum ut unus eorum inde maxime
lianum usque ad nos per tam longum iter necessitate
compellente quidam infatigabiliter uenientes
preces offerrent. Ob quam causam petrum presbiterum sedis
nostre, sed propter eum notarium, quem eadem duximus loca
destinandos, ut ea que canonicis statutis a pre-
dictis pseudo episcopis comperiret commissa uel dig-
ne debeatur ibi ultione compescere uel eos de ad nos usque
perducere. Et ideo salutantes paterno affectu
gloriam uestram petimus, ut prefatis qui a nostra sede
directi sunt in omnibus prebeatis auxilium, ne
putetis aliquam esse peccati, si huiusmodi homines
comprimuntur. Hoc enim et diuine et mundane
leges statuerunt, ut ab ecclesie unitate diuisi, — S. di. xv. Interior
et eius pacem iniquissime perturbantes a secularibus etiam
potestatibus comprimantur. Nec quicquam maius est
unde deo sacrificium possitis offerre, quam si id ordi-
netis ut hii qui in suam et aliorum perniciem debac-
chantur competenti debeant uigore compesci. Item
Pelagius papa. Iniquitas peruersorum que in bonis perstrepit
et leges et litteras excellentiam puniendi est. — Pot esse quod heretici aggressi inimici per uel preceptum. noluere forte [illegible] re con[illegible]ectam. tali tale age.
Relatione uestre de iniuria quidam quos inimicorum
hominum presumptio ingessit ualde doluimus.
Sed quia scimus occulto diuino iudicio aliam uestram
et fratrum aliorum iniquitatem ac superbiam agitamina-
tione scismatis custodita, egimus omnipotenti deo gratias
quod et de malis bonum actibus bona operatione consequimur. Nec
enim similibus proditoria factum esse credendum est ut
insaniam et peruersissimi homines qui usque
surrexerunt ut sua diuisione catholicam esse credentes
ecclesiam a sua non pollutione prohiberent. Sic enim
primam diuinam et nescientes quomodo in eius uel factum est
ut a scismaticorum communione eruti, catho-
lice quam dignitatis suae uos coniungitis et ecclesie.

Quamuis quidam uestra preceptione sceleris facta sit ultio,
nolite tamen impunitatem presumptione inuenire homini
cessari permittere. Si enim nobis quamuis iram gladii presump-
serit non fuit uindicta compressa, quanto magis omnibus ua-
leat puniri ambigi uos non debet. Exercete igitur
in talibus debitam auctoritatem, et ne eis amplius
talia committendi crescat spes, uestris cohercitionibus
reprimatur. Ad hoc si quando diuinitus ei uos talia per-
suaserit, uel talia uobis corrigentibus ab eorum scelere
aliquos possetis deo prestante munire. Qualem
autem sit qui ecclesiam fugiunt Eufrasius, uos scelera que deus
apud occulta esse noluit euidenter informat:
qui in homicidio quod nec hominis necessitudinem
non castitatem fratris non sacerdotii reuerentiam cogitauit.
Incestuoso autem adulterio et ipsum uindicte abstulit
modum. Quasi adulterii pena non remaneret, quia uidi-
cet incestus, si incestuoso inferatis penam, adulterii
etiam adulterium remanebit. Ecce denique collegio se
qui quantum ad sceleratam suam iniuriam uobis inferre
molitus, et quantum ad prouidentiam dei impollutos
uos ecclesie seruauerit. Auferte talem ab ista prouin-
cia, ut nimium oblata uobis a deo opportunitas perfidos
occasione, quatenus plenius fieri potuit si auctorem
scelerum a clementissimo principe dirigantur.
et maxime ecclesie aquilegiensis inuasor (eufrasius) qui in sede
mane tamen eo maledicitur, non honorem episcopi potuit
obtinere, non ministerii. Item nicholaus exercitui francorum.

In certamine quod contra infideles geritur quisquis (ex parte fidelium qui deo cum bellum gerunt) mortuus fuerit, celeste regnum promeretur.

Omnium uestrum nosse uolumus caritatem quoniam quisquis quod non optantes deus in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit, regna celestia illi minime negabunt. Item urbanus II. goufredo lucano episcopo.

Non sunt homicide qui aduersum excommunicatos zelo matris ecclesie armantur.

Excommunicatorum interfectoribus, prout in ordine romane ecclesie didicisti, secundum intentionem modum congrue satisfactionis iniunge. Non enim eos homicidas arbitramur, quos aduersus excommunicatos zelo catholice matris ardentes aliquos eorum trucidasse contigerit. Ne tamen eiusdem ecclesie matris disciplina deserat, tenore quem diximus penitentiam eis indicito congruentem, qua diuine simplicitatis oculos aduersus se complacare ualeant, si forte quid duplicitatis pro humana fragilitate eidem flagitio incurrerint. Item aug. ad bonifatium.

Pax ecclesie mestitiam consolatur perditorum.

Quis enim nostrum uelit aliquem inimicorum non solum perire, uerum etiam aliquid perdere? Sed si aliter non meruit habere pacem domus dauid, nisi absalon filius eius in bello quod gerebat contra patrem fuisset extinctus, quamuis magna cura mandauerit suis ut eum quantum possent uiuum saluumque seruaret, et esset cui penitenti paterne affectus ignosceret: Quid ei restitit nisi perditum flere, et sui regni pace acquisita suam mestitiam consolari? (sic agendum est ecclesie)

Si igitur uiri sancti et potestates bella gerentes non fuerunt transgressores illius mandati: Non occides, quamuis quosque flagitiosos digna morte punierunt simul et sue potestati obedientes non sunt rei homicidii. Si etiam impio quelibet flagitiosum interfecerit, si homicidas et ueneficos punire non est effusio sanguinis sed legum ministerium. Si pax ecclesie mestitiam consolatur perditorum, si illi qui catholice matris zelo accensi excommunicatos interfecerint homicide non iudicantur, patet quod malos non solum flagellari sed etiam interfici eis licet. Sed queritur, si contingat aliquos malos puniri ab his qui non habent legitimam potestatem, an sint rei effusi sanguinis hi per quos puniuntur. (non si instinctu diuino, et tamen per eos fecerint)

De his ita scribit ambr. Aliquando puniuntur peccata per impios diuino iussu excitatos.

Remittuntur peccata per diuinum ubi cum leuites in tempus, et quidam executor est. Remittuntur per hominem sacerdotii sacrum quoque ministerium. Puniuntur quoque per homines sicut per iudices qui potestate istius temporis utuntur. Puniuntur et peccata per populos, sicut legimus. Quia sepe ab alienigenis, dei iussu excitatis, per diuine maiestatis offensa subacti sunt populi iudeorum.

Hinc notandum est quod aliquando puniuntur peccata per nescientes, aliquando per scientes et per nescientes peccata puniuntur. Sicut per sennacherib et per nabuchodonosor et per antiochum. Et per principes romanorum et per nullos reges gentilium, per quos israeliticum delinquentem aliquando afflixit aliquando captiuauit. Unde ipse dominus ait per prophetam: Virga furoris mei assur. Ipse autem non cogitauit. Assur erat uirga furoris domini quia peccantium nimias quas diuina iustitia flagellare disposuit. Ipse uero non cogitauit quia in scelerata elatione uictoriam quam assecutus fuerat non diuine potentie sed suis uiribus attribuit. Unde contra eum scriptura domini loquitur dicens: Numquid gloriabitur serra contra eum qui secat in ea? aut numquid exaltabitur securis contra eum qui cedit in ea? Quibus similitudinibus satis perspicue ostenditur quod sicut serra et securis

Eufrasius episcopus uidetur fuisse qui sacerdotem incestuoso adulterio deprehensum fecit interfici.

C. xxiii. Q. iii. Cap. xviii. Auctoritas. § Sanccimus

C. e. Q. viii. Omni

S. di. xxii. Inferior

non secare, non cedere ligna possumus, non ab alio regitur.
Accidit quoque regnum se servire nolentibus. Sicut illi per quos
deus punit, absque nutu divine dispositionis
nichil agere valent, accidit quoque regnum se servire eis
non licet. Tales in eo quod puniunt deo serviunt, domini
in eo autem quod, ignorantes se esse ministros ire divine,
in propria iniquitate serviunt, mercedem sue ser-
(tamen cum bono animo puniunt)
vitutis a deo non nisi temporalem inveniunt, penam vero
sue servitutis non effugiunt. Unde cum deus diceret
ad prophetam de nabuchodonosor: Quid dabo
ei pro labore, quo servivit michi apud tyrum? Statim sub-
iunxit: Dabo ei hereditatem super munitam Egyp-
tum et ethiopiam. Cum autem in corde suo superbiens
postea diceret: Nonne hec est babilon, quam ego con-
didi in robore regni mei? Et cetera. Statim mu-
tatus mente rationalem eius induit cum ferina be-
stialitate, ut ab hominibus fugiens cum bestiis
viveret. Per antiochum quoque cum ydolatria iudaice
plebis dominus punivit, et pacem, quam ex lege dei
abiecta, et ex sacris nationum assumptis quere-
bat. Ille in perniciem ulterius quam a deo dispositi-
one ignorans, sue facultati devastationem
illius plebis attribuit, in peccatum incurrit, propheta dicente:
Effunde iram tuam in gentes, que te non noverunt, et in regna
que nomen tuum non invocaverunt. Ne forte dicant in gentibus: Ubi
est deus eorum? Similiter cum per romanos peccatum mor-
tis christi deus punire decrevisset, urbis excidium
et iudaice plebis miseram captivitatem suis
viribus ascribere ceperunt. Unde contra eos propheta precatur
dicens: Leva manus tuas in superbias eorum. q. t. o.
Et quam multa maligne operati monimenta
sue victorie posuerunt in medio atrio tuo. Pro
peccatis scientes puniunt, sicut per filios israel
voluit peccata punire amorreorum et chananeorum
et aliarum gentium, quorum terram israhelitis possidendam
dedit. Quibus et precepit, ut nemini eorum par-
cerent, sed omnes morti traderent. Quod propter peccata eorum
illis contigisse ex verbis domini apparet, quod domino dicente
ad abraham: Semini tuo dabo terram hanc, velut que-
reret: Quare non modo das eam michi? Audivit: Nondum
enim sunt consummata peccata amorreorum. Que-
admodum intelliguntur fuisse consummata, cum populus
ille de egyptiaca servitute liberatus terram eorum
sicut abrahe promissum fuerat in hereditatem
accepit. Cum ergo sic divino iussu ad punien-
dum peccata populi excitantur, sicut populus ille iudaicus
est excitatus ad occupandam terram promissionis,
et ad delendas gentes peccatrices sine culpa noxi-

G. 2. Quia divina volun-
tate devicit tyrum.
Cives autem antequam
civitas caperetur
noctu navibus as-
portaverunt omnia.

S. xvii. Q. iiii.
Miror

sanguis effunditur, et que ab eis male possiden-
tur iniustis et divini iure transeunt in servitium bonorum. Cum vero
occulto instinctu aliqui moventur ad persequen-
dum malos, sicut sennacherib et cum quo populus delin-
quentes persecuti sunt, licet occulto instinctu
operante, illorum minus incurrunt ad persequendum.
tamen quod prava intentione non peccata delinquentium pu-
nire, sed illorum bona rapere, sue ditioni subicere
querunt, non sunt immunes a crimine. De quibus et no-
tandum est, quod aliquando excitantur ad puniendum
peccata bonorum, ut tanquam per bonos correctos ipsi quoque
puniantur. Sicut in libro iudicum legitur de iabin re-
ge chananeorum, et de madianitis, quos propter ydola-
triam populi suscitavit eos deus, ut israelem affligerent
et terram eorum occuparent. Cum autem populus dei sub manibus
eorum diutius affligeretur, peccatum suum recognosceret, et per
penitentiam dominum sibi placaret, ex dei precepto et
barach comitatus delbora prophetissa uxore
lapidoth iabin regem chananeorum et sisaram
ducem exercitus sui contriverunt. gedeon et zebee et
salmana reges madianitarum et oreb et zeb
duces eorum morti tradidit. Apparet ergo quod aliquando
quod per legitimam potestatem gentes aliquando per populos
divino iussu excitatos mali pro peccatis suis non solum
flagellantur, sed etiam morte plectuntur. Nec est contrarium — S. e. Q. e. c. 1.
illud augustini quo ad marcellinum pro circumcellionibus
supplicans rogabat, ut verberibus eos coherceret et
non morte plecteret. Quamvis enim supplicando
spatium vite eis reservari poposcerit, non tamen il-
lam severitatem qua tales morte plectuntur
non observandam docuit.

Q. VI.

Quod autem
quartum, an mali sint cogendi ad bonum, facile apparet.
Antiquus namque populus metu penarum ad legis obser-
vationem cogebatur. In evangelio quoque ait dominus discipulis suis:
Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem
non possunt occidere. Sed potius eum timete, id est cum timore
servite, qui potest animam et corpus perdere in gehennam. Paulus quoque cum
ecclesiam dei persequeretur, in itinere cecatus, ad domini cultum
coactus est. Unde se abortivo similem fatetur esse dicens:
Novissime autem omnium tanquam abortivo visus est et
michi. Hinc augustinus scribit ad bonifatium. Ecclesia ma-
los cogit ad bonum sicut christus coegit paulum.
Scismatici dicunt: Cui christus vim intulit? quem coegit?
Ecce habent apostolum paulum. Agnoscant in eo prius cogen-
tem christum, postea docentem; prius ferientem, postea consolantem.
Mirum autem est quomodo ille qui pena corporis ad
evangelium coactus intravit plus omnibus illis laboravit,
quos solo verbo vocatus in evangelio; et quem maior ti-

mor copulit ad caritatem. cuius pfecta caritas forās
mittit timorem. Cur ergo non cogeret ecclesia pditos
filios ut redirent. si pditi filii coegerunt alios ut perirent.
Quamuis et illos quos non coegerunt. sed seduxerunt tamen
si per terribiles et salubres leges ei gremio reuocentur.
Blandius pia mater amplectitur. et de illis plu
ra multo amplius quam de his quos numquam perdiderat
gratulatur. Aut non pertinet ad diligentiam pastoralem
et illas oues que non uiolenter erepte set blande leni
terque seducte a grege aberrauerint. et ab alienis
possideri ceperint. inuentas ad ouile dominicum
si resistere uoluerint flagellorum terroribus uel et dolo
ribus reuocare. Item. Christus coactum paulum ostendimus.
Imitatur itaque ecclesia in istis cogendis dominum suum.
qui prius ut neminem cogeret expectauit. ut de fide
regum atque gentium predicatio prophetica compleretur.
Etiam hinc non absurde intelligitur apostolica illa
sententia ubi beatus paulus dixit. parati ulcisci omnem
inobedientiam cum completa fuerit prior uestra obe
dientia. Unde et ipse dominus ad magnam cenam suam prius
conuiuas adduci iubet postea cogi. Nam cum ei serui
respondissent domine factum est quod iussisti et adhuc locus est.
Exite inquit in uias et sepes et quoscumque inue
neritis cogite intrare. In illis ergo qui primo leniter
adducti sunt completa est prior obedientia. In istis autem
qui coguntur inobedientia cohercetur. Item. Si pro
ueritate quam pro religione ac fide regum tempore quo debu
it diuino munere accepit ecclesia: hii qui inue
niuntur in uiis et sepibus id est in heresibus et scisma
tibus. cogantur intrare. non quia coguntur reprehendant.
sed quo coguntur attendant. Item Augustinus. Uariis
modis errantes corripiuntur a domino.

Quod errauerunt inquit dominus non reuocastis. et quod peri
erat non requisistis. Hoc uobis per nos domus ipsos facit. ipso
obsecrando ipso minando suo corripiendo
suo dampnis. suo laboribus. suo per suas occultas
admonitiones. uel uisitationes siue per potestatum tempora
lium leges. Item de inepta adinuentione. Non est consi
derandum quod quisque cogitur set quale sit quo cogitur.

Uides ut opinor non esse considerandum [...]tur.
quod quisque cogitur. sed quale sit illud quo cogitur. utrum bonum
an malum. Non quod quisquam bonus possit esse inuitus sed timen
do quod non uult pati uel relinquit impedientem
animositatem. uel ignoratam compellitur cognoscere ueritatem.
ut timens uel respuat falsum de quo contendebat uel que
rat uerum quod nesciebat. et uolens iam teneat
quod nolebat. Item. Mea primitus sententia erat
neminem ad unitatem Christi esse cogendum uerbo esse

agendum disputatione pugnandum ratione uin
cendum ne fictos catholicos haberemus quos apertos
hereticos nouamus. Set hec opinio mea non contradicen
tium uerbis tamen sed demonstrantium superabatur exemplis.
Nam primo opponebatur mihi ciuitas mea. que
cum tota esset in parte donati. ad unitatem catho
licam legum imperialium timore conuersa est. quam nunc
uidemus ita huius uestre animositatis perniciem dete
stari. ut in ea numquam fuisse credatur. Ita alie mihi et que
mihi nominatim commemorabantur. ut ipsis rebus agnoscerem
et in hac causa recte intelligi posse quod scriptum est.
Da sapienti occasionem. et sapientior erit.
Item gregorius maximiano episcopo. Bone persuasionis rusti

Iam uero si rusticus tantae fuerit perfidie et obstinationis inuentus. ut ad dominum minime uenire consentiat. tanto pensionis onere grauandus est. ut ipsa exactionis sue pena compellatur ad rectitudinem festinare.

cus ad dominum conuersus cogatur.
tante fuerit perfidie et obstinationis inuentus. ut ad
dominum minime uenire consentiat. tanto pensi
onis onere grauandus est. ut ipsa exactionis sue pe
na compellatur ad rectitudinem festinare.

Ex his omnibus colligitur quod malis cogendi a bonis.
Set obicitur quod nemo est cogendus ad id quod inuitus
cogitur. ad bonum autem quisque inutiliter cogitur cum dominus
aspernetur coacta seruitia. Unde apostolus cum ad elemo
sinas corinthios ortaretur ait. Unusquisque prout
proposuit destinauit ex corde suo. non ex tristitia aut ex
necessitate. Hilarem enim datorem diligit deus. Unde
datur intelligi quod qui inuitus dat propter presentem pu
dorem. et rem et meritum perdit. Item cum redderet causam quare
a sumptibus abstineret ait. Si ex necessitate eu
angelizo merces non erit michi gloria. Item. Si inuitus eu
angelizo merces dispensatio michi credita est. Si autem uolens
hoc ago mercedem habeo apud dominum. Item cum galathis
scriberet legalia non esse tenenda ait. Si spiritu duci
mini non estis sub lege. Ex quo apparet eum qui
sub lege est. id est qui timore pene non amore
iustitie seruit non duci spiritu sancto. Si autem spiritu non ducitur
deo placere minime ualebit. Item. Non accepistis spiritum
seruitutis iterum in timore. sed accepistis spiritum adop
tionis filiorum. in quo clamamus abba pater. Ex quibus uidetur
intelligi quod et si in ueteri testamento timore pe
ne homines cogebantur ad bonum. tamen in nouo testamento
sola libertate et dilectione iustitie sunt inuitandi
ad fidem. Unde illi dicuntur serui et ancille filii pertinen
tes ad ismael. isti dicuntur liberi et filii libere pertinen
tes ad ysaac. Item iohannes in epistola sua. Timor non est in caritate
sed perfecta caritas foras mittit timorem. Quorum autem cogitur. illo ti
more ducitur qui non est in caritate. quem manifeste compellit
non enim inuitus qui penam timet non bonum diligit.
porro sine dilectione boni nullus deo placere uel in uno

bonoꝝ cōmiāda potiū. Vñ cū pp̄ha dicerꝫ
animalia tua habitabūt in ea hereditate:
ostēdēs quō ad ipām habitationē puenir
&t subdit. In dulcedine tua q̄ uā pastī pa
upi. Dulcedinē uocans suauitatē boni
opis. quia bonū fit ñ timore pene. sꝫ dilc̄
tiōe iustitie. Cū ḡ s in hac dulcedine aīalia
in hereditate ñ habitēt. patꝫ ḡ nemo ñ in
uitꝫ ā bono cog̃. Quicūq; em̃ ā bono
cog̃ solo timore ñ amore ducit̃. Ñ ḡ
mali s cogēdi ā bono. his ita rñdet̃. Sibo
nū ā q̄ mali cogunt̃ semp̄ inuiti tollarēt
7 nūquā uoluntarii fuerīt. inutilit̃ coge
rent̃ ad illud. Sꝫ quia humane nature ē:
7 ea q̄ in desuetudinē ducunt̃ ab horrere.
7 9suetā mag̃ diligere. flagellis tribulationū
mali s cohibēdi a malo. 7 puocandi ā bo
nū. ut dū timore pene malū in desuetudi
nē ducit̃ abhorreat̃. bonū u° ex 9suetudine
dulcescat. Vñ aug̃ in ps. c. xx. vii. Cū p
timorē gehenne continꝫ se homo a peccō.
fit consuetudo iustitie. 7 incip̄ ḡ durū erat
amari. 7 incip̄ excludi timor a caritate. 7
succedit timor castus. De q̄ h dr̄. q̄ timē
m⁹ ne tardi. ne discedat ne eo careamꝰ. ille
uult. s ñ pmanet in ete. ñ iuste.

Q. VII.

Nunc aūt q̄rit̃ an heretici suis 7 eccle rebꝫ sint expoli
andi. 7 qui p̄ s idor ab hereticis ablata. andi
cat̃ p̄ s idē aliena. De his ita s̄cb aug̃ ã iun
cinū. Res terrena ñ nisi diuino uꝫ humano
Quicūq; uos ex occasiōe h° iure tenetur.
legis imperat̃ ñ dilitiōne corrigēdi s̄ eo
dio inimicandi psequit̃. displicꝫ nob.
Et quāuis res q̄ terrena ñ recte a q̄ uā pos̄si
di possit. ñ t iure diuino q° cuncta iustoꝝ s
t iure humano q̄ in potestate ē regū t̃re. Ideo q
res falso appellatis uras. q̄s ñ iuste possidetis
7 s legē t̃renoꝝ regū. amittē iussi estis. frustra
dicturi nō̄ in eis 9gregandis laboram⁹. cū
sc̄ptū legatis. Labores impioꝝ iusti edent. Sꝫ
tñ quisq̄s ex occasiōe legis h° q̄ reges t̃re xp̄o s
uientes ad emendandā impietatē urā pmul
gauerūt. res p̄pas urās cupide appetit displicꝫ
nob. Quisq̄s deniq; ip̄as res paupū. ł basi
licas 9gregatonū. q̄s sub noīe eccle tenebatis.
q̄ oio ñ debent̃. ñ ei eccle q̄ ua ē xp̄i eccla ñ pti
nā sꝫ pauptati ū tenꝫ. displicꝫ nob. Quisq̄s
ꝑ aliq̄ flagitio ł facinore deiectū a uob

ita suscip̄ sic suscipiunt̃ qui excepto errore
q° a nob sepamini s in crimine a p̄ uob uixerit. di
splicꝫ nob. Sꝫ ñ facile ista monstratis. ñ nullos
tollam⁹. q° corrigere ł punire ñ possum⁹ neq;
pp̄ paleā relinquim⁹ areā dñi. neq; pp̄ pisces
maloꝝ rūpim⁹ retia dñi. ñ pp̄ hedos in fine segā
dos deserim⁹ grege dñi. neq; pp̄ uasa facta in 9tume
liā migram⁹ de domo dñi. Idē 9 petilianū.
Catholici ñ ideo aliena possident quia ab hereticis
Si de rebꝫ ł locis eccłasticis q̄s tenetis ablata tenē
conq̄rimini. poss̄t iudei iustō se dicē. 7 iniq
tatē nob obicē quia locū in q° impu regnū est
in xp̄m p̄s idē. quid ḡ indignū si ea q̄ tenebāt
heretici s pare dñi uoluntatē catholici tenēt.
ad om̄s in q̄s 7 impios illa uox dñi uallatꝫ. Au
feret̃ a uob regnū dei. 7 dabit̃ genti facienti
iusticiā. An frustra sc̄ptū ē. labore in iustoꝝ pu
edent. Quapp̄ mag̃ mirari debetis q̄ ā huc tene
tis aliquid. quā q̄ aliquid amisistis. Item.
Si q̄ uā p̄ ci si possidē cepitis. quia uob ablata
nob dñs dedit. ñ ideo 9cupiscim⁹ aliena. q̄
illi⁹ impio cultus sūt omnia facta s̄ nra q̄ in iste
ura erat. Uos em̃ uidebamini ī pcisione. nō
ad unitatē. Alioquin 7 p̄ mo pp̄ posset illi o
bicē aliene rei concupiscentiā qui diuina
potestate ab eoꝝ facie que ea ita male uiuebāt
expulsis. Et ipi iudei a quibꝫ ablatū ē regnū
s ubi a dño. 7 datū ē genti facienti iusticiā pos̄
obicē aliene rei 9cupiscentiā quia eccla xp̄i s idet
ubi psecutores x̄ regnabant. Idem.
Res ecclasticas ab hereticis iniuste possident.
Quod aūt nob obicitis q̄ res eoꝝ 9cupiscam⁹ 7
auferam⁹. utinā catholici fiāt 7 ñ solū q̄ dicit
sua sꝫ 7 nra in pace 7 caritate nobcū p̄ s ideāt.
usq; adō aūt calūpniandi cupiditate ce
cant. ut ñ attendāt quā sit int̃ se 9tria q̄ locūt̃.
Ipi certe dicūt 7 inuidiosissime s 9q̄rūt
q̄ eos in nra coiōe uiolento legū impio cohar
tam⁹. h̄ ita q; nullo m̄ facem⁹ si rē eoꝝ p̄ s idē
uellem⁹. Quis auar quit̃ 9 possessorē. quis
dāpnandi cupiditatē inflāmat. ł saciādā
tiōis elat. desidat h̄re 9 sortē. Ipos ecce attra
dat q̄ndā suos 7 m̄ 7 nros socios. 7 sūna nob
dilitiōe 9 iunctos q̄ ad modū sua teneāt ñ
solū q̄ habebāt. sꝫ 7 nra q̄ ñ habebāt. q̄ tñ si
paupū 9 paupes sum⁹. 7 nra s 7 illoꝝ. Si aūt
puati q̄ nob sufficiāt p̄ s idem⁹. ñ s illa nra
s paupū q̄ꝝ pcuratione q̄ dām gerim⁹: ñ peta

J. c̄ co. di. iiii. c̄ ū dix̄ 7 ēū hans

Vt catholici ñ ideo aliena possidet. q̄ ab hereticis ablata sunt.

S. chi. viii. c. i.

quia mali de re sistunt. ñ uidet̃ ad eos res ptinē. iure diuino siue naturali.

J. xxiiii. q. i. §. Quisquis.

S. xii. Q. ii. Quisquis indigne

te nobis usurpatione dampnabili vindicamus. Quicquid ergo nomine ecclesiarum partis Donati possidebant, christiani imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesiis ad catholicam transferre iusserunt. Cum ergo nobiscum sint plebes earundem ecclesiarum, nobiscum pauperes qui de eisdem possessionibus alebantur: ipsi potius foris positi desinant concupiscere aliena, sed intrent unitatis societatem, ut pariter gubernemus, non illa tantum que dicunt sua, verum etiam que dicuntur nostra. Scriptum est enim: Omnia vestra, vos autem Christi, Christus autem Dei. Idem in epistola ad Vincentium.

Quod a corpore Christi preciditur spiritum iustitie retinere non potest.

Quemadmodum membrum si precidatur ab homine non potest de suo corpore tenere spiritum vite, sic homo qui preciditur de Christi iusti corpore nullo modo potest tenere spiritum iustitie, etiam si figuram membri teneat quam sumpsit in corpore. In hanc vero compagem corporis veniant, et labores suos non dominandi cupiditate, sed bene utendi pietate possideant. Nos autem voluntatem nostram, ut iam dictum est, ab huius cupiditatis sordibus, quibuslibet inimicis iudicantibus purgamus, quando eos ipsos quorum labores dicuntur, ut nobiscum et illis et nostris in societate catholica utantur, quantum valemus inquirimus. Sed hoc est, inquiunt, quod nos movet: si iniusti sumus, quare nos queritis? Quibus respondemus: Querimus vos iniustos, ne permaneatis iniusti. Querimus perditos, ut de inventis gaudeamus dicentes: Mortuus erat frater et revixit, perierat et inventus est. Quare me ergo, inquit, non baptizas, ut abluas a peccatis? Respondeo: Quia non facio iniuriam caracteri imperatoris, cum errorem corrigo desertoris. Quare, inquit, apud te vel penitentiam non ago? Immo nisi egeris salvus esse non poteris. Quomodo enim gaudebis te esse correptum, nisi doleas te fuisse perversum? Quid ergo, inquiunt, apud vos cum ad vos transimus accipimus? Respondeo: Non quidem accepistis baptismum, qui vobis extra compagem corporis Christi inesse potuit, prodesse non potuit; sed accepistis unitatem spiritus in vinculo pacis, sine qua nemo potest videre Deum, et caritatem, que sicut scriptum est operit multitudinem peccatorum. Si autem considerem quod scriptum est inter sapientie: Ideo iusti tulerunt spolia impiorum. Item quod legitur in proverbiis: Thesaurizatur autem iustis divitie impiorum. Tunc videbimus non esse querendum quid habeant heretici, sed qui sint in societate iustorum. Item post aliqua. Sic corpus Christi tollit spolia impiorum et corpori Christi thesaurizantur divitie impiorum; non debent impii forinsecus remanere ut calumpnientur, sed intrare potius ut iustificentur. Item post aliqua. In Christi ergo compagem corporis veniant, et labores suos non dominandi cupiditate, sed bene utendi pietate possideant. Nos autem voluntatem nostram, ut iam dictum est, ab huius cupiditatis sordibus, quibuslibet inimicis iudicantibus purgavimus, quando eos ipsos quorum labores dicuntur, ut nobiscum et illis et nostris in societate catholica utantur, quantum valemus inquirimus.

His ergo auctoritatibus liquido monstratur quod ea que ab hereticis male possidentur, a catholicis iuste auferuntur, nec ideo aliena possidere dicuntur.

QVIII

De episcopis vero vel quibuslibet clericis quod nec sua auctoritate, nec auctoritate Romani pontificis arma arripere valeant, facile probatur. Cum enim Petrus, qui primus apostolorum fuit, a Domino etiam materialem gladium exercere vel magistrum auctorem iniuria defensare audiret: Converte gladium tuum in vaginam. Omnis enim qui gladium acceperit gladio peribit. Ac si aperte ei diceretur: Hactenus tibi tuisque predecessoribus inimicos Dei corporali gladio licuit persequi. Deinceps in exemplum patientie gladium tuum, id est tibi hactenus concessum, in vaginam converte, et spiritualem tantum gladium, quod est verbum Dei, in mactatione veteris vite exerce. Omnis enim preter illum vel auctoritatem eius qui legitima potestate utitur, de quo apostolus ait: Non sine causa gladium portat, cui omnis anima subdita esse debet; omnis, inquam, qui preter huius auctoritatem gladium acceperit gladio peribit. Item Ambrosius. Arma episcopi lacrime sunt et orationes. Item illud apostoli: Non vos metipsos defendentes karissimi, quamvis omnibus generaliter dicatur, specialiter tamen prelatis dictum intelligitur.

S. xi. Q. iii. Ita sepe

C. Hinc et de his qui in bello aut in rixa moriuntur in concilio Triburiensi statutum est.

Pro his qui in bello aut rixa moriuntur oratio vel oblatio non offeratur.

C. non adest, pro rixa prohibenda et pro pace componenda.

Quicumque clericus aut in bello aut in rixa aut gentilium ludis mortuus fuerit, neque in oblatione neque in oratione pro eo postuletur, sed in manus incidat iudicis. Sepultura tamen non privetur. Item ex concilio Toletano de clericis arma ferentibus.

Gradu suo amisso tradantur clerici voluntate in quacumque seditione arma sumentes.

Clerici qui in quacumque seditione arma volentes sumpserint, reperti amisso ordinis sui gradu in monasterium penitentie tradantur. Item ex concilio Meldensi. De gradus amissione.

Quicumque mittuntur militaria arma clerici ferentes.

Quicumque ex clero videntur esse, arma militaria non sumant

nec armati incedant.

nec armati incedant. sed professionis sue uo
cabulum religionis moribus et religioso
habitu probeant. Qui si contempserint tamquam sa
crorum canonum contemptores et ecclesiastice
auctoritatis profanatores proprii gradus amissione
mulctentur. quia non possunt simul deo et seculo mi
litare. Ita respondet. Sacerdotes propria manu
arma arripere non debent. sed ad alios ad arripiendum
ad oppressorum defensionem atque inimicorum dei
opugnationem eis licet hortari. Unde Leo IIII
scribit Lodoico augusto. Pro saracenis papa iubet
populum congregari et eis ad litus maris occur
Igitur cum sepe aduersa a saracenorum rere.
partibus perueniant nuntia. quidam in romanorum
portum saracenos clam furtiueque uentu
ros esse dicebant. pro quo nostrum congregari precepimus
populum maritimumque ad litus descendere decreuimus et
egressi sumus roma. Item. Ultor sui gregis
papa debet esse. ac precipuus adiutor.

Scire uos oportet quia nunquam ab aliquibus nostris
hominibus sumus oppressi. sed si necessitas
illa incurrerit per similem uindictam quia
nostri quos in omnibus uictores esse debemus et pa
puli adiutores. Item de exercitu francorum. Ce
leste regnum adeo consequitur qui pro christianorum
Omni timore ac defensione moriuntur.
terrore deposito contra inimicos sancte fidei et aduersarios
omnium religionum uiriliter agere studete. No
uit enim omnipotens si quislibet uestrorum morietur.
quod pro ueritate fidei et saluatione patrie ac
defensione christianorum mortuus est. Ideo ab eo
celeste premium consequetur. Item Alexander papa
omnibus episcopis yspanie. Iudeos non debemus persequi.
Dispar nimirum est quia sed saracenos.
iudeorum et saracenorum causa. In illos enim qui
christianos persequuntur et ex urbibus et propriis sedibus
pellunt iuste pugnatur. Hii ubique seruire
parati sunt. Item Iohannes VIII. de mago duci grecorum.
Que crimina quis potest emendare non corrigit ipse committit.

Precum deuotionis tue studium committit.
exortamur. ut Martinos latrunculos
qui sub pretextu tui nominis incolas deba
cchant. tanto uehementius arcendo coherceas quanto il
lorum prauitate famam tui nominis obfuscatam fu
isse cognoscis quam uero cedi possit. aut eno
liter illi nauigantibus insidientur. tu
qui comprimere posse dinosceris non eos compescueris
innoxius non habebis. Scriptum quippe est.

Qui crimina que potest emendare non corrigit. ipse committit.
Item Alcuinus. Contra longobardos
precibus adriani pape carolus bellum suscepit.

Rogatu et precibus adriani romane urbis episcopi
exoratus carolus rex. bellum contra longobardos
suscepit. quod prius quidem et pater eius papa suppli
cante cum magna difficultate susceptum est.
Item Ieronimus ad Riparium. Crimina pro deo punire non est

Legi sanctum romanum finees crudelitas sed pietas.
auctoritatem helie. zelum symonis chana
nei. petri seueritatem. annaniam et saphiram truci
dantem. pauli constantiam qui helimam ma
gum uiis domini resistentem. eterna cecitate damp
nauit. Non est crudelitas pro deo crimina puniri.
sed pietas. Unde et in lege dicitur. Si frater tuus et amicus
et amicus et uxor que est in sinu tuo deprauare te uoluerit
a ueritate. sit manus tua super eos. et effundes san
guinem eorum. Item Iohannes Crisostomus super matheum
homilia XIIII. Quedam in ueteri testamento li
cebant que hodie prohibentur.

Occidit finees hominem. et reputatum est ei ad
iustitiam. Abraham non solum homicida uerum et
parricida. quod certe et gratius effectus deo magis
placuit. Petrus uero geminum fecit homici
dium. fuit tamen opus spirituale quod factum est. Non solum
quod respiciamus ad opera. sed ad tempus et causam et uo
luntatem. personarum quoque differentiam. et quanta cumque alia
ipsis operibus accidere diligentissime requiramus.
non enim possumus ad ueritatem aliter peruenire. Item Nicholaus
consulta bulgarorum. Necessitate instante et XL diebus
Si nulla urget necessitas XL tempore non solum bellum inire
sed et omni tempore est abstinendum. a prelio si autem licet.
euitabilis urget necessitas. nec quadragesimali
tempore pro defensione tam sua quam patrie. seu legum
paternarum est bellorum procul dubio preparationi par
cendum. ne uidelicet deum uideatur homo temptare
si habet quod faciat et sue ac aliorum saluti si sufficit
non procurat. et sancte religionis detrimenta non precaueat.
Item Gregorius in dialogo. Petrus annaniam et saphi
ram increpando morti tradidit.

Petrus qui tabitam mortuam orando suscitauit. annaniam
et saphiram mentientes morti increpando tradidit.
Neque enim orasse in eorum extinctione legitur
sed solummodo culpam quam perpetrauerant increpasse.
Constat ergo quod aliquando talia ex potestate exhi
bentur aliquando ex postulatione dum et istis uitam in
crepando abstulit. et illi reddidit orando.
Is uel loca magistro.

Bō gg. quodam ortatur ut milites congregari contra hostes uiri-
Et pro eo gloriae uestrae notificamus quia liter arma parari.
milites illuc erant parati uenire si quominus in-
imicos congregatos et huc discurrere epistola uestra
significauerit. Hi eos in hic carentur(?). Nunc
uero utile est uisum ut aliquanti illuc milites trans-
mittantur. quos gloria uestra ammonere et hortari.
ut parati sint ad laborem studeat. et occasione
inuenta cum gloriosis filiis nostris martio et uitel-
liano loqui et re. et quicquid uobis deo adiuuante
pro utilitate rei publicae persuaserint facite. Et si ad-
huc uel ad rauinne partes necdicendum bar-
nulfum cognouistis excurrere. uos a dorso
eius ita sicut uiros fortes condecet laborate.
quatenus opinio uestra ex laboris uestri qualitate
amplius in re publica deo auxiliante proficiat. Illum
tamen pontificibus ammonemus ut familiam aliorum et
ad obm(?) atque lugidi(?) gerusin quicquam glorioso
mauritio magistro militum esse noscuntur.
sine aliqua mora uel excusatione relaxes. Cre-
temus uenientes illuc homines. predicti uiri
sine aliquo impedimento cum eis debeant ambulare.
de. Eidem mauritio et uitaliano. Supplicauit
gloriae uestrae pro filiis uiri magnifici uitaliani. Cumque uestra
uoluntas et uerbo et scripto mandauimus. Vndeci-
mo autem die missis uiris barnulphus hanc
epistolam quam uobis direximus transmisit. et uos
relegentes eam uidete sunfidet suanenses
quam rei publicae promiserunt persuaserunt obsides quoque dignos-
de quibus possitis confidere ab eis perquirite. et
insuper denuo sacramentis eos astringite. red-
dentes eis quos loco pignoris tenuistis. si moni-
bus uestris eos sanauerit(?). Sicut manifestissi-
me cognouistis eos cum arnulpho de sua sub-
iectione locutos fuisse. uel etiam obsides eidem
dasse. Sicut nos arnulphi epistola quam uobis
direximus. dubios reddidit. Sollicitius illud
praecauentes ne in aliquo animas uestras uel uiros de sanctam(?)
uos grauet quicquid utile rei publicae iudica-
ueritis peragite. Sed ita facite quatenus uestra ne-
que sit aliquid unde possimus ab utrisque uestris rep-
rehendi. neque utilitas rei publicae quod absit uestris autem
negligatur. Pro ea gloriosi filii estote solliciti
quia quantum corpus hostis multitudinem habet
collectam. et in narchia dicitur residere. et si huc
cursum deus iratus mittere uoluerit.
uel locum prius quem uos dominus ad iuuat depre-
dantium. a certe aliquos mittere sollicite require.

raret ne dolens factum ad uos decurrat.
Et In registro legitur quod beatus gregorius clusinis
tusciae uel longobardos arma parere man-
dauit et militantibus stipendia dederit.
Huius exemplo et premissis auctoritatibus datur
quod si sacerdotes et sua manu arma arripere
non debeant tamen illis quibus etiam more officiaris
missas persuadere uel quibuslibet uel ea arripiant
sua auctoritate ualent imperare. Sed obicitur
illud nicholai ad carolum imperatorem. Episcopi non
debent militaribus occupari negotiis.
Reprehensibile ualde esse constat. quod subin-
tulisti dicendo maiorem partem omnium episcoporum
die noctuque cum aliis fidelibus tuis contra piratas
maritimos in uigiliis esse. obiicit quod episcopi impedi-
antur uenire. cum militum sit regi seruire. Mi-
lites uero sancti seruiant sancto. Sicut scriptum est.
Nemo militans deo implicat se negotiis s.
quod si sancti milites militiae studio. quid ad episcopos
et milites christi nisi uacare orationibus. Item gregorius. In mor-
Sum morte de cuiuslibet hominis episcopi se miscere formidant.
longobardorum me miscere uoluisse. hodie
et longobardorum gens. nec ducem nec re-
gem haberet. Sed quia deum timeo. in morte cuiusque
hominis me miscere formido.
Ecce quod nichil proprium presbyteris episcopis secularia multa
occupari. nec occurrere piratas maritimos permit-
tit eos ad pugnam accedere. Quod ergo urbanus leo
aduersus saracenos urbem egreditur. et ut eos spiritualis
auctoritate arceat. undique populum conuocat. et suorum
iniurias per semetipsum uindicat. atque cum gotio(?)
militibus ad arma inuitat. Sed notandum est
quosdam episcopos leuitica tamen portione esse contentos. qui
sic in dei sorte tamen numerantur. sicut primum dominum so-
lum in hereditatem acceperunt dicens. Dominus pars
hereditatis meae. His nichil est commune cum
principibus seculi. quia temporalia penitus abiciunt.
ne eorum occasione legibus imperatorum obnoxii
teneantur. Talibus nulla occasio relinquitur
occupationis secularis militiae. quia ad unde de-
cimis et de primitiis uiuunt tamquam summi
regis filii in omni regno a terrenis exacti-
onibus liberi. ita ut dicere ualeant. Venit
princeps mundi huius. et in nobis non habet quicquam.
porro alii sunt qui non contempti de decimis
et primitiis. praedia. uillas. et castella et ci-
uitates possident. Ex quibus caesari debent
tributa. nisi imperialis benignitate in

S. c. Q. i. Mili tare

munitate ab h mōi p meruerint. quib;
a dño dr. Reddite g q̃ s cesar̄ s. c. 7 q̃s dī
dō. Quib; 7 dē apl's. Reddite om̄ib; debita.
Cui tributū tributū. 7 cui uectigal uectigal.

S. di. xxvi. C. i.

Vñ ambr. Eccle imparorib; ñ sunt obnoxe.
Conuenior ipe a comitib; ut p me basilice
fieret matura tdītio. Dicitib; impre
iure suo iussisse tdi debē. ū pote in c pote
state eēnt om̄ia. R. di. si a me peteēt q̃ m̄ m̄:
i. fundū meū. argentū meū. me ñ refraga
turū. quāq̄ om̄ia q̃ mea s sunt paupū.

Ecclie bona pauperum ee

verū ea q̃ diuina sūt impatoīe potestati
ñ ee subiecta. Si patrimoniū petit inuadi
te. Si corp9 occurrā. Uultis in uincla rape.
uultis in mortē uoluntati s ē m. Non ego
me uallabo circūfusiōe pp. nec altaria te
nebo uitā obsecr̄ns. s; p altarib; gr̄tu immola
bor. Horrebā quippe aīo. cū armatos ad ba
silicā eccle occupandā missos cog̃scerē.
ne dū pp basilicā uindicat. aliq̄ strages fierē.
q̃ in ppniciē totiu uenirēt ciuitatis. Ora
bā ne tante urbi l' poti9 toti9 italie busto sr
uiuerē. Et inf. Mandat tdē basilicā. Rē
dic aliq ubi ū michi 7 morere. ñ solū dic
a ū s om̄. s; 7 faciā ū s om̄. Mandat tdē al
taria dī. Urguem g̃ pceptis regalib;. s; 9
firmam s c'ptē s monib;. Q. R. Tāquā .i.
ex insipientib; locuta es. Et inf. Q9d g̃
tdamnūi uolens nūquā uō desā. Coact9
repugn̄re ñ noui. Dolē poto. flere poto.
Gem̄e poto. adū s arma milites. gothos
q9 lacme mee mea arma s. talia enī mu
nimta s sacdotis. Aliī nec debō ñ possū rēsistē.
7 uinā ēēm secur9. q eccla hr̄ticis minime
tdēetur. ad palatiū imp'is ñ ē ubiī. s; h
9gruit sacdotis offō. ū in palatio magis
ecare quā in eccla. S; in consistorio ñ sol;
x rex ēē s; iudex. Cam fidi in eccla agn
dā quis abnuat. Si quis confidit h ueniat.
Et inf. Allegatur impatoī om̄ia licē. ipi9
ēē uniūsa. R. dō. Noli gr̄uāē te o impr. ū
putes te in ea q̃ diuina s impiale aliq̄ i
h'rē. Noli te extollē. s; si uis diuti9 impaē
esto dō subdit9. Sc'ptū ē. Q. dī dō. q̃ cesaris
c. Ad impr̄e palatia ptinē. ad sacdotē eccle.
Publicoz tñ menium. 7 ius cōmissū ē
ñ sacroz. Itē dr̄ m̄ mandasse impr̄ m̄ debō
7 ego unā basilicā h'rē. R. dō. ñ te licet illā
h'rē. Quid t cū adultā. Adultā ē enī q̃ ñ ē
legitimo coniugio x copulata. Et infra.
Nabuthe s c̄m uirū possessorē uinee sue.
sam9 interpellatū petitiōe regia. ut uineā suā
daret. ubi rex succisis uitib; ol9 uiles sceret.
Cū q9 R. dixiss; absit ut ego patrū m ōz tdā h'e
dītatē regē cōtristatū ēē. q' s eet alienū i
relatione iusta negatū. S; muliereb; suo
deceptū morte iniā gr̄ū uenisse. Sed ē enim na
buche uites suas t'po cruore defendit. Si il
le uineā ñ tdidit suā. nos tdem eccla x.

S. xvi. Q. vii. Si quis prima

Quid g̃ a me R. sū ē contumacit'. Dixi eni
conuenī'. absit a me ut tdā x h'rditatē. ñ tdi
dit nabuche suā. ego tdā x h'rditatē. s; h
adlidī absit ut tdam dionisii h'rditatē
qui in exilio cā fidī defunctus ē. h'rditatē
eustorgī confessoīs. h'rditatē mirocletis.
atq; om̄iū retro fideliū epōz. R. di ego q̃ sac
dotis ē. q̃ impatoīs ē faciat impr. pri9 ē ut aīā
m̄ quā fidē auferat. Et inf. tributū cesaris
ñ negat. Eccla dī ē. Cesari utiq ñ debetur
qm ius cesaris ēē ñ pt templū dī. q cū honori
ficentia impatoīs dictū. nemo pt negare.
Quid enī honorificentī quā ut impator eccle
fili9 ēē dicat'. q enī dr̄ sin peccato dr̄. cū gra
dicit' impator enī int' ecclā ñ s ē. Bon9 enī
impr q̃rit auxiliū eccle ñ refutat. Et inf.
Si de me aliquid cōpellerēt' 7 posceēt'.
ā fundus. ā dom9. ā aurū. ā argentū. id q
mi iuris eēt. libent' offerrē. Templo dī ni
chil possū decerpe. ñ tdē. illū custodie
dū. ñ tdendū accepim. Dein mee 7 impra
toris saluti consule. quia n m̄ expedit
tdē. nec illi accipe. Accipiat uocē libi sa
cdotis. si uult s ēē consultū. recedat a x
iniuria. H plena humilitatis s; 7 ut arbitr9
plena affect9 cū quē impr̄i debr sacdos.

Tē urban9 pp. De suis exctiōnib; eccle soluū.
Tributum.

Tributū in ore piscis
piscante petr9 inuentū ē. quia de exctiōnib;
suis q palā cunctis appari. tributū eccla
reddit. Non aū totū piscē dare iussus ē
s; tm̄ staterē qui in ore ei9 inuentus ē. q ñ
eccla dari impatoī ñ pontificat apex. qui
in ore capitis eccle p'mum 7 subici regib;
p'st. s; sane ut dixim9 q in ore piscis inuenit'.
appet9 7 dño dari iubet'. quia de exctiōib; eccle
q 9stitutū antiquit9 ē a pace 7 quiete g

S. xi. Q. i. Si tributum

nos tueri defensa debita imperatoribus persolven-
dum est. ¶ Quamuis et huiusmodi non
uideantur imperialibus exactionibus subici-
endi. Nam cum tempore famis cunctorum egyp-
tiorum terram emeret pharao atque sub eadem
fame sue futura cunctos subiceret, sacer-
dotibus ita necessaria subministrauit ut in
possessionibus, nec libertate nudarentur.
domino ex tunc pronuntiante sacerdotes in omni
genere liberos esse oportere. Unde constantinus et constans
hanc immunitatem dedere ecclesie dicentes.
In qualibet ciuitate in quolibet oppido.
uel uico uel castello. municipio. quicumque
uoto religionis christiane. multum eximie sin-
gularisque uirtutis omnibus intimauit securi-
tate perpetua potiatur. Gaudere enim et gloriari ex
fide uolumus semper scientes magis religi-
onibus quam officiis et labore corporis uel su-
dore nostram rem publicam contineri. Valen-
tinianus quoque et ualens decreuerunt dicentes. Vniuersos
quos constiterit custodes esse ecclesiarum et sanctorum
locorum ac religiosis obsequiis deseruire.
ab omni attemptationis molestia sustinere decernimus.
Imperator iustinianus. Sancimus res adunabi-
les ecclesiarum uel xenones. monasteria. uel ptocho-
trophia uel orphanotrophia uel brephotrophia uel ge-
rontocomia uel si quid tale aliud consor-
tium descendentes ex quali cumque liberalitate cuius-
libet siue inter uiuos. siue mortis causa siue in ultimis
uoluntatibus habita lucratiuorum inscripti-
onibus liberas esse et immunes. lege scilicet que super
huiusmodi inscriptionibus posita est. in aliis quidem
personis suum robur optinente. in parte
autem ecclesiastica uel aliarum domuum que hiis piis
consortiis deputate sunt uigorem pietatis in-
tuitu mitigante. Hinc etiam in papiensibus
leg. De agro ecclesiastico presbyter non cogatur censum persol-
uere. ¶ Secundum canonicam auctoritatem et constitutio-
nem domini imperatoris lodoici de agro ecclesiastico
et manso. de mancipiis que presbyteris capitulare
constituit. uel si quilibet pro loco sepulture a-
liquid largitus ecclesie fuerit. De decimis et
et oblationibus fidelium. nullus quemquam presbyterorum
aliquem censum persoluere cogat. nec quisquam cuius-
libet ordinis aut dignitatis exenium quodcumque
subtrahat a redibitione quacumque exigat
temporale. Quod si fecerit communione usque ad satisfacti-
onem priuetur. et regia potestate districte cogatur.

Hinc datur intelligi quod de his que imperiali
beneficio uel a quibuslibet pro beneficio sepul-
ture ecclesia possidet nullius uice non episcopi te-
neatur astricta. De his uero que a quibuslibet
emit. uel uiuorum donationibus accepit
principibus consuetudinibus obsequia.
ut et annua eius persoluat tributa et conuo-
cato exercitu cum eis proficiscatur ad castra.
Quod tamen hoc tempore non sine consensu romani pon-
tificis fieri debet. Vnde gelasius papa. helpidio
episcopo. Absque auctoritate romani pontificis ad comitatum
Quo ausu qua temeritate tu episcopus proficisci non audeat.
rescribis ad comitatum nostrum parare proficisci. cum
canones euidenter precipiant. nullum omni-
no pontificum nobis ante uisis atque con-
sultis ad comitatum debere contendere. Quem
admodum tu putas licere quod non licet. non quod officio
caritatis festinas. quo nobis excessibus ostendi-
te indignum. Item ex concilio antiocheno. Absque
metropolitani consilio uel conprouincialium
Si quis episcopus episcoporum ad imperatorem episcopi non pergant.
aut presbyter uel omnis omnino qui est sub ecclesiastica
regula constitutus preter consilium uel litteras
eorum episcoporum qui sunt in prouincia. et maxime
metropolitani ad imperatorem perrexerit. hunc
abdicari et eici non solum de communione debere
sed etiam a propria dignitate priuari. tamquam molestum
et importunum imperialibus auribus contra constitu-
ta ecclesiastica. ¶ Reprehenduntur ergo gal-
licani episcopi a nicolao quod in apostolica auctorita-
te contempta potius arma sequi delegerunt. quam
apostolico conspectui sese representari. Quamquam
proficiscentes ad comitatum possunt intelli-
gi non secuti imperatorem ut armis se ei auxiliarentur.
sed tempore cum exercitu suo contendentis orationibus
deo commendarent. In quo casu auctoritas illa sardi-
censis concilii loquitur. In cuius iiii. capitulo Osius
episcopus dixisse legitur Quod ab imperatoribus religiosis uocati episcopi
Si uobis placet fratres karissimi non fuerint ad comitatum non proficiscantur.
decernite. ne episcopi ad comitatum accedant.
nisi forte hii qui a religiosis imperatoribus uel
inuitati uel uocati fuerint. sed quoniam sepe con-
tingit ut ad misericordiam ecclesie confugiant qui in-
iuriam patiuntur. et qui peccantes in exilium
uel in insulas dampnantur a iudice quamcumque sen-
tentiam susceperint. Ideoque subueniendum
his. et sine dubitatione eis petenda est peccati
indulgentia. ¶ Licet ergo prelatis

C. de sacros. e.
C. xvi. q. i. hinc
I aut. d. ec. e.
C. xvi. q. i. Cum
Morale … erat ut singulis ecclesiis a decurionibus … ex hiis certa portio curie deferretur … locus … q. hodie fit in aliis … eccla.
C. xii. q. ii. p.
C. xvi. q. i. Quamuis
I aut. qn. epi. … re. c. p. st. a…
C. xxi. q. i. placuit
C. xxi. q. v. Sed a. app. Si epi
C. e. q. c. Rep- hensibile
C. xxi. q. v. Sed
C. e. q. v. c. i. …
C. i. epi. …

S. c. Q. c. Si re

eccle exemplo bti g g ab imprib; l qui
buslib; ducib; defensione fidelib; po
stulace licet etiam cum bto leone quoslib;
ad sui defensione ec adusarios sce fidi
uiriliter adortari. atque adiuuari infideli
um perul arcenda quosque incitare. effusi
onem uero sanguinis nulli epor suaruel
impror auctoritate licet imparare. Vn
innot. in quarto .l. Sacerdotes sibi committi
fieri iudices uel uice iurando indulgentia

S. xv. Q. iii. Null' epor. Cepale
C. de epali. au.
S. di. xxv. Ecce
S. xi. Q. i. Te q. cc.

Sepe principes ec prmittitur.
quoslib; maiestatis obnoxios sacerdotib;
negotia sua committunt. Quia autem sacerdo
tes ad x administru salutis electi sibi constituunt
tiat ubi regib; fieri iudices uel uice iura
do supplicii indulgentia permittere. non u
sententia disseminus patitur. Si quis ergo sa
cerdotum ecce hi commune consilium discussor
in aliens piculo exstitit. sic reus effusi
sanguinis apud xpm. et apud eccam perdat pro
gradum. Item ex eo tot. xi. Non debet agitare iu
dicium sanguinis qui sacramenta dni tractant.

S. xv. Q. iii. C. Capitulo.
S. ii. Q. vii. Itr

His a quib; dni sacramenta tractanda sunt
iudicium sanguinis agitare non licet. Et ideo
magno ope talib; excessib; phibendum est.
ne indiscrete psumptionis motib; agitari
a qua morte plectendum est. sententia pa iudi
care psumant. aut truncationes quib;lib;
psonis. aut pse inferant. aut inferendas pci
piant. Quod si quisquam horum immemor p
ceptorum. aut in eccle sue famulos. aut in qb;lib;
psonis aliquid tale fecerit. concessi ordinis
honore priuetur. et loco sub ppetuo quoque dap
nationis teneatur ergastulo religatur. Cui
tm comio exeuntium ex hac uita non est neganda
ppter dni miam qui non uult peccatoris mortem

S. xxiii. Q. ii. Cum

sed ut conuertatur et uiuat. Cetiam absque
iudiciali auctoritate membrorum truncatione
et domorum incendia facere phibentur. Vn in
decretis eutician pp. Menb detruncans
domos incendens absque iudiciali auctori

Si quis membrorum truncationes: tate excoicet.
domorum incendia fecerit suum facere iussit.
aut facienti consensit. quousque debis uni
cuique legaliter l amicabiliter coram epo ciui
tatis aliisque ciuib; non emendauerit. tamquam eth
nicus et p. ab omi xanorum collegio separetur.

De incendiariis quoque innocentius .ii. in uni
uersali concilio generaliter constituit dicens. Domos incendens gra
ut odio alicuius excoicet.

Pessima quidem depopulatrice. et incendiarum
dirorum malitiam auctoritate dei et btorum ap. p.
et p. omio detestamur. interdicimus. Si quis
ergo post huius nre phibitionis pmulgationem
malo studio siue pro odio siue pro uindicta.
ignem opposuerit l apponi fecerit. aut appositorib;
consilium et auxilium tribuerit excoicetur. et si m
ortuus fuerit incendiarius xanorum carea se
pultura. nec absoluatur nisi prius dapno cui intu
lit. scdm facultatem suam resarcito iuret se ulterius
ignem non appositurum. penitentia autem eidem. ut
ierosolimis aut yspania in seruitio dei p annum
integrum pmaneat. Si quis archiepus uel eps hoc rela
xauerit. dampnum restituat. et p annum ab offo
epali abstineat. Sane regib; et principib;
faciende iustitie facultatem consultis ar
chiepis et epis non negamus. Item aug in decreto dicit.

S. xii. Q. ii. Cu

B. xi. q. si q.

Homicida est qui per fuctionem ministerii sui aliquem
occidit aut debilitat.

Quicumque malos in eo quod mali sunt et habent causam
interfectionis interfecerit est dei. Quiuis sine aliqua
ministratione maleficium. furem. sacrilegum.
adulterum. periurum. l quemlib; criminosum in
terfecerit aut trucidauerit. l membris debilitauerit.
uelut homicida iudicabitur. et tanto acrius
quanto non sibi a deo concessam potestatem habuisse
usurpare non timuit. Debis autem
qui simul cum aliis hominem uulnerant quare si ille mor
tuus fuerit quis eorum homicidii reatum in
currerit. De his ita statutum est in decretis uenerabilis
Si plures de uno rixantur quam penam quilibet

S. c. Q. iii. Qui

Si quattuor eorum feriatur.
homines aut quinque aut plures contra unum hominem rixati
fuerint. et ab his uulneratus mortuus fuerit:
quicumque eorum plagam imposuerit scdm statuta
canonum ut homicida iudicetur. reliqui autem
qui eum impugnabant uolentes eum interficere
simul penitentiam peniteat. Qui nec eum impugnabant
nec uulnerabant nec consilio nec auxilio coopera
tores fuerunt. set tamen affuerunt. extra noxam sint.

ff. ad. l. aq. Item mala

In .xx. iiii. ca
de epis aut quum hereticis lapsis sacerdotes ex
officio priuaret uel in excoicare psumunt. Decb;
ostendit quod inde sine dapnata heresim secuti.
antiquam excoicatione dapnatum alios dap
nare non possunt. excoicati enim alios excoicare
non ualent. sicut excorde. non uera heresis con fingunt.

Ex quo enim talia predicare inceperunt, neminem dampnare possunt, quia non possunt excedere quemquam iam prostrati. Ibidem in .o. q. extra ecclesiam catholicam non est potestas ligandi vel solvendi. De hereticis quoque ibidem generaliter queritur, cum potestate baptizandi vel ordinandi non admittantur, an potestatem ligandi vel solvendi retineant. Vel an in hereticum tamen an in catholicam sententiam ferre possit. Ibidem in .o. q. post mortem nullus excommunicari aut reconciliari valeat, nisi forte post mortem hereticus comprobetur, vel vivens de heresi condempnatus post mortem innocens reperiatur: quo casu post mortem licet aliquem excommunicare vel revocare. Ibidem in .o. q. pro peccato alicuius tota familia excommunicanda non est, cum peccata parentum que cum traxerunt filiis commitantur eis imputari non possint nisi ea imitentur. Atque in ibidem de illicita excommunicatione queritur, nisi tamen illi lede sit excommunicantem. De quibus libus in eadem causa queritur, utrum sint excommunicandi vel non, cum dominus dicat: Orate pro persequentibus et calumpniantibus vos etc. vel exemplis et auctoritatibus incorrigibiles excommunicandi probantur, et quomodo persecutores maledici prohibeantur. Ibidem in .o. quid distet inter scisma et heresim. Unde heresis dicatur, quis hereticus, et quot sint hereticorum secte, quorum in causa divina providentia diversi erroris hereticos esse permisit.

QUIDAM EPS

in heresim lapsus, aliquos de sacerdotibus suis officio privavit, et sententia excommunicationis notavit. Post mortem de heresi accusatus dampnatur, et sequaces eius cum omni familia sua. Hic primum queritur: an lapsus in heresim possit alios officio privare vel sententia notare. Secundo, an post mortem aliquis possit excommunicari. Tertio: an pro peccato alicuius tota familia sit excommunicanda. Quod autem ab heretico aliquis deponi aut excommunicari non possit facile probatur. Omnis enim hereticus aut iam

C. Nota hic lapsus in dampnatam heresim. vel si predicat novam.
C. Non. si excommunicat ille heresi.

Q. I.

dampnatam heresim sequitur, an novam confingit. Quod vero heresim iam dampnatam sequitur, eius dampnationis se participem fecit. Unde cum Achatius absque synodali auctoritate ab apostolico se dampnatum quereretur, ait Gelasius scribens. **Quoniam dampnatam heresim labitur, eiusdem dampnationis se participem facit.**

Achatius non est factus novi erroris inventor, sed veteris imitator. Atque ideo non erat necessarium ut adversus eum nova sententia proderetur, sed antiqua tantummodo renovaretur. Factus sum itaque executor veteris constituti, non promulgator novi. Quicumque enim in heresim semel dampnatam labitur, eius dampnatione se ipsum involvit. Item. **Non esse retractandum quod semel sinodus statuit contra unamquamque heresim.** (S. di. xviii. Anastasius)

Maiores nostri divina inspiratione cernentes necessarie precaverunt, ut quod contra unamquamque heresim coacta semel synodus pro fide, communione et veritate catholica atque apostolica promulgasset, non sinerent novis post retractationibus mutilari, ne pravis occasio preberetur que medicinaliter fuerant statuta pulsandi: sed auctoritate cunctis insanie ac pravitatis errore dampnato sufficere iudicaverunt, ut quisquis aliquando huius erroris communicator existeret, principali sententia dampnationis eius esset obstrictus. Sic Sabellium dampnavit synodus, nec fuit necesse ut eius sectatores postea dampnarentur, sed pro tenore constitutionis antique, quicumque pravitatis illius vel communionis extiterunt participes, universalis ecclesia duxit esse refutandos. Sic Arrium, Eunomium, Macedonium, Nestorium synodus semel gesta condempnans ulterius ad nova concilia venire non sinit. Item Felix. **Non ulterius eum procedere oportet qui in heresim dampnatam recidit.**

Achatius non fuit novi vel proprii inventor erroris, ut in eum nova secta procederet, sed alieno facinori suam miscuit communionem. Itaque necesse est ut in illam recidat, quam iure talem sententiam quam cum suis successoribus convenientia sinodale suscepit auctor erroris. (S. xviii. c. proxi.) C. Si quis episcopus ille in heresim iam dampnatam lapsus est, antiqua excommunicatione dampnatus alios dampnare non potuit. Excommunicatus enim alios excommunicare non valet. Unde Alexander II scribit Valiano episcopo Martini. **Excommunicatus alium excommunicare non valet.**

Audivimus quod G. heresiarcha Ravennas non valet.

dicitur episcopus archiepiscopus nisus fuit te excommunicare. Verum quia excommunicatus te excommunicare non potuit, apostolica auctoritate te tuosque absolutos mandamus existimari curare. Sicut autem ex corde suo novam heresim confinxit, ex quo talia predicare cepit, neminem dampnare potuit, quia non potest deicere quemquam tamquam prostratus. Ligandi namque vel solvendi potestas vivis non falsis sacerdotibus a Domino tradita est. Apostolis enim dicitur: Quorum remiseritis peccata etc. Premisit: Accipite Spiritum sanctum, ut evidenter cunctis ostenderet eum qui Spiritum sanctum non habet peccata non posse tenere vel remittere. Porro Spiritum sanctum nemo nisi intra ecclesiam accipit, quia et ipsam unitatem per gratiam facit. Unde non nisi congregatis in unum dictum est: Accipite Spiritum sanctum, nec nisi super congregatos in unum die pentecostes descendit Spiritus sanctus. Sicut autem extra ecclesiam non accipitur, ita extra eam non operatur aliquid. Cum ergo sic apostolus ait: Spiritus postulat, Spiritus impetrat, extra ecclesiam nec postulare facit nec impetrare. Unde Dominus dicturus: Quodcumque petieritis etc., premisit: Si duo ex vobis consenserint super terram. Et item: Ubicumque duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum, mirum cunctis ostendens se non habitare in cordibus eorum qui superbie singularitatem secuti a corporis Christi compage semetipsos abrumpunt. In quibus autem Christus non habitat, in eis Spiritus sanctus mutuum scissuras refugiens locum non habet. Cum ergo dimittere peccata vel tenere vel excommunicare vel reconciliare opus sit Spiritus sancti et virtutis Christi, apparet quod hii qui extra ecclesiam sunt nec ligare possunt nec solvere nec reconciliando ecclesiastice communioni reddere nec excommunicando eius societate privare. Qui ergo ipsi heretici sunt vel scismate polluti, sua sententia notari penitus carere probantur. Unde cum omnibus discipulis pariter ligandi atque solvendi potestatem Dominus daret, Petro pro omnibus et pre omnibus claves regni celorum se daturum promisit dicens: Tibi dabo claves regni celorum. Quicumque ergo ab unitate ecclesie, que per Petrum intelligitur, fuerit alienus, nec excommunicare nec consecrare nullatenus. Excommunicationis vel reconciliationis potestatem non habet. Unde apostolus cum fornicatorem Corinthium excommunicandum scriberet, ait: Ego quidem absens corpore, presens autem spiritu, iam iudicavi ut presens eum qui sic operatus est, in nomine domini nostri Ihesu Christi, congregatis vobis et meo spiritu, cum virtute domini nostri Ihesu Christi tradere huiusmodi Satane in interitum carnis. In quo formam excommunicationis ostendens docuit non nisi fidelem a fideli notandum. In nomine namque Domini atque eius virtute cooperante non nisi fidelis aliquid operari valet, cum nemo possit dicere Dominus Ihesus nisi in Spiritu sancto. Item cum Dominus prohibebat agnum comedi extra catholicam ecclesiam, qui professione fidei ab ea sunt alieni ab eius participatione, quam suo arbitrio relinquunt, non repelluntur, sed abire permittuntur. Sicut illi qui audientes: Nisi manducaveritis carnem filii hominis etc., dixerunt: Durus est hic sermo, et quis potest eum audire? Atque ita abierunt retrorsum, non repulsi, sed abire permissi. Hinc etiam apostolus cum de excommunicandis ageret, premisit: Si quis frater. De infidelibus autem supposuit dicens: Eos qui foris sunt Deus iudicabit. De his autem qui intus sunt nobis iudicium commisit. Sicut autem excommunicatio quod apostolus ait fratres, et de his que fidelibus et infidelibus supposuit, apparet non nisi fidelem excommunicandum, ita excommunicatio fidelibus tantum hic scribitur vel potius quia sicut ille qui benedicit maior est eo cui benedicit, ita qui ex officio maledicit maior est eo cui maledicit. Liquido constat eum qui ab integritate catholice fidei recedit maledicendi vel benedicendi potestatem minime habere. Catholicum namque virum potiorem se superiorem maledicere non valet. In alienum a fide tamquam in suum equalem sententiam dare non potest. Hec autem que de hereticis atque scismaticis vel excommunicatis dicta sunt, videlicet quod ligandi vel solvendi potestatem non habeant, multorum auctoritatibus probantur. Ait enim Leo papa: Non solvitur vel ligatur nisi quod auctoritas beati Petri solverit vel ligaverit.

Manet ergo Petri privilegium ubicumque ex ipsius equitate fertur iudicium. Nec nimia vel severitas vel remissio ubi nichil erit ligatum vel solutum nisi quod beatus Petrus aut ligaverit aut solverit. Item Augustinus super Iohannem. In persona Petri ligandi et solvendi ecclesia potestatem accepit.

Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in celo. Si hoc Petro tantum dictum est, non hoc facit ecclesia. Si autem et in ecclesia fit, utique que in terra ligant et in celo, et que solvunt in terra soluta sunt et in celo. Quia cum excommunicat ecclesia, in celo ligatur excommunicatus. Cum reconciliat ecclesia, in celo solvitur reconciliatus. Si ergo hoc in ecclesia fit, Petrus quando claves accepit ecclesiam sanctam significavit. Si in Petro significati sunt in ecclesia boni, in Iuda significati sunt in ecclesia mali. Item Ambrosius. Suis muris firmus nonnumquam turbatur alienus.

Infra xxiii. Q. iii. Cap. viiii.

S. i. Q. i. Remissionem.

S. xi. Q. iii. Omne

S. p. i. di. xl. Si papa.

S. ii. q. vii. In sacerdotibus.

S. p. i. di. xxi. Nichil. Infer.

S. di. xx.

S. i. C. iiii. ecclesia
In navi erat petrus, ubi ei dictum est: Duc in altum, cum non timuit. In altera navi erat similiter petrus cum iuda dicens: Domine salva nos, perimus, et timuit.

Non turbatur navis quam petrus habet, turbatur illa quam iudas habet. Et si multa illic discipulorum merita navigabant, tamen adhuc erat proditoris perfidia agitabat. In utraque petrus, sed qui suis meritis firmus est, turbatur alienis. Caveamus ergo perfidum, caveamus proditorem, ne per unum plurimi fluctuemus. Ergo non turbatur navis hec, in qua prudentia navigabat, abest perfidia, fides superat. Quemadmodum enim turbari poterat, cui preerat is in quo ecclesie firmamentum est? Illic ergo turbatio, ubi modica fides; hic securitas, ubi perfecta dilectio. Denique et si aliis imperatur ut laxent retia sua in capturam, soli tamen petro dicitur: Duc in altum, hoc est in profundum disputationum. Quid enim tam altum quam altitudinem divitiarum videre, scire dei filium et professionem divine generationis assumere? Quam licet mens nequeat humana plene rationis investigatione comprehendere, fidei tamen plenitudo complectitur. Item. Solus petrus mandatum accepit ut amo piscem caperet.

Est aliud apostolicum piscandi genus, quo genere solum petrum piscari dominus iubet dicens: Mitte hamum, et eum piscem qui primum ascenderit tolle. Item lucius papa omnibus episcopis. Nulla perturbatione a tramite apostolice sedis recedatur, que omnes hereses semper destruxit.

In hoc innuit primatum romane ecclesie.

A recta ergo fide et apostolico tramite propter nullam perturbationem nolite recedere, scientes quia iuxta salvatoris sententiam beati sunt qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Hec est apostolorum vera traditio, hec vera caritas que predicanda est, et precipue diligenda ac fovenda, atque fiducialiter ab omnibus tenenda. Hec sancta et apostolica mater omnium ecclesiarum Christi ecclesia, que per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolice traditionis nunquam errasse probatur, nec hereticis novitatibus depravata succubuit. Sed ut in exordio normam fidei Christiane percepit ab auctoribus suis, apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus manet. Item Sixtus. Fides romane ecclesie omnes hereses destruit, nullam fovet.

Memores sumus sub illius nomine ecclesiam presidere, cuius confessio a domino Iesu Christo est glorificata, et cuius fides nullam unquam fovet, sed omnes quidem hereses destruit. Intelligo autem michi aliter non licere, quam ut omnes conatus meos in causam in qua universalis ecclesie salus infestatur impendam. Item eusebius papa. Romana ecclesia nullis hereticis sub- succubuit.

In sede apostolica extra maculam semper est catholica servata religio. Item innocentius. Ad romanam referatur ecclesiam.

S. di. xi. pa. / S. ii. Q. vi. Qui se scit

Quotiens fidei ratio ventilatur. Quotiens fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fratres et coepiscopos nostros non nisi ad petrum, id est sui nominis et honoris auctoritatem referre debere, velut nunc retulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit ecclesiis omnibus prodesse. Item iulius papa. Religionis Christiane zelum romana ecclesia pro omnibus habuit.

Officii nostri consideratione non est nobis dissimulandum nec est tacendum, libertas quibus maior cunctis Christiane religionis zelus incumbit. Item ieronimus. Aliorum orationum fides.

Hec est fides quam romana servat ecclesia. Hec est fides, papa beatissime, quam in catholica didicimus ecclesia, quamque semper tenuimus; in qua si minus perite aut parum caute forte aliquid positum est, emendari cupimus a te, qui petri fidem et sedem tenes. Si autem hec nostra confessio apostolatus tui iudicio comprobatur, quicumque me culpare voluerit, se imperitum vel malivolum, vel etiam non catholicum, sed hereticum comprobabit esse. Sancta romana ecclesia que semper immaculata permansit, providente domino et beato apostolo petro opem ferente, in futuro manebit sine ulla hereticorum insultatione, atque firma et immobilis omni tempore persistet. Item marcellus universis episcopis per antiocenam constitutis. Aliud quam romana ecclesia neque sentire neque velle permittimur.

Rogamus vos fratres dilectissimi ut non aliud doceatis neque sentiatis, quam quod a beato petro apostolo et reliquis apostolis et patribus accepistis. Ipse enim est caput totius ecclesie, cui ait dominus: Tu es petrus et s. h. p. e. e. m. Cuius enim sedes primitus apud vos fuit, que postea iubente domino romam translata est. Cui adminiculante gratia divina hodierna presidemus die. Si vestra antiocena que olim prima erat romane cessit sedi, nulla est que eius non sit subiecta ditioni. Non ab eius dispositione vos deviare oportet. Ad quam cuncta maiora ecclesiastica negotia, divina disponente gratia, iussa sunt referri, ut ab ea regulariter disponantur, a qua sumpsere principia. Item leo papa dioscoro episcopo alexandrino. Alexandrine ecclesie a romana dissentire non licet.

Cum beatissimus petrus apostolus a domino acceperit principatum, et romana ecclesia in eius permaneat institutis, nefas est credere quod sanctus discipulus eius marcus, qui alexandrinam primus ecclesiam gubernavit, aliis regulis et traditionibus sua decreta formaverit. Cum

J. p. vlt. di. i. Basilicas
S. di. xvii. s. penult. et vlt.
S. di. xxii. precepta
p. appellatione relatum

sine dubio de eodem fonte gratiae unus spiritus et discipulis fuit et magistro. nec alium ordinator tradere potuit, quam quod ab ordinatore suscepit. Item Gregorius.

Professione suae fidei aurem erroris abscidit ecclesia.

Si Petrus uolens percussit aurem [corporalem], docuit quod aurem in spiritu habere non deberet, quam in munitione non habebat [spiritalem]. Sed bonus dominus et ipsi refundit auditum, secundum prophetica dicta demonstrans, quia possibile convertantur posse sanari, qui in passione Christi vulnerati sunt, et omne eorum opus pectoris in munitione fidei abluatur. Tollit quoque Petrus aurem. Quare Petrus? Quia ipse est qui claves accepit regni celorum. Ille enim condempnat qui et absolvit, quoniam ligandi et solvendi idem acceptus est potestatem. Tollit autem aurem male audientis, tollit autem gladio spiritali aurem interiorem male intelligentis. Caveamus ne cui tollatur auricula. Legimus passionem domini. Si ad divinitatem eius referimus infirmitatem corporee passionis, excidit auricula, et exciditur a Petro, qui non passum esse Christum prophetam estimavit secundum Dei filium, docuit fidelis confessione signavit. Item Ciprianus episcopus.

S. i. q. i. Sed

Extra unitatem ecclesiae Spiritus sanctus non accipitur.

S. di. l. Fideliter

Loquitur dominus ad Petrum: Ego dico tibi, quia tu es Petrus, et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Super unum edificat ecclesiam, et quamvis apostolis omnibus post resurrectionem suam parem potestatem tribuat et dicat: Accipite Spiritum sanctum, tamen ut unitatem manifestaret, unitatis eiusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erant utique et ceteri apostoli quod Petrus fuit, pari consortio prediti et honoris et potestatis, sed exordium ab unitate proficiscitur, ut ecclesia Christi una monstretur. Quam unam ecclesiam in Cantico canticorum Spiritus sanctus ex persona Christi domini designat et dicit: Una est columba mea, perfecta mea, una est matris suae, electa genitrici suae. Hanc ecclesiae unitatem et Paulus apostolus docet et sacramentum unitatis ostendit dicens: Unum corpus et unus spiritus, una spes vocationis vestrae, unus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus. Quam unitatem tenere firmiter et vindicare debemus, maxime nos episcopi qui in ecclesia presidemus, ut episcopatum quoque ipsum unum atque indivisum probemus. Nemo fraternitatem tollat, nemo fidei veritatem perfida prevaricatione corrumpat. Episcopatus unus est, cuius a singulis in solidum pars tenetur. Ecclesia una est

S. i. q. i. hanc regulam

quae in multitudinem latius incremento fecunditatis extenditur. Quomodo multi radii solis, sed lumen unum, et rami arboris multi, sed robur unum tenaci radice fundatum, et quomodo de fonte uno rivi plurimi defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, unitas tamen servatur in origine. Avelle radium solis a corpore, divisionem unitas non capit. Ab arbore frange ramum, fructus germinare non poterit. A fonte precide rivum, precisus arescit. Sic et ecclesia domini luce perfusa per orbem totum radios suos porrigit, unum tamen est quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos per universam terram copia ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latius pandit, unum tamen caput est et origo una, et una mater fecunditatis copiosa. Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est et pudica. Unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit. Idem.

Non habet deum patrem qui unitatem ecclesiae relinquit.

Alienus est, prophanus est, hostis est. Habere non potest deum patrem, qui universalis ecclesiae non tenet unitatem. Idem. Dominus cum discipulis suis ait ut unanimitatem suadeat et pacem: Dico inquit vobis, quia si duo ex vobis convenerint in terra de omni re quacumque petieritis, continget vobis a patre meo qui est in celis. Ubicumque enim fuerint duo aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum. Ostendit non multitudini sed unanimitati deprecantium plurimum tribui. Si duobus inquit ex vobis convenerit in terra. Unanimitatem prius posuit, concordiam pacis ante premisit, ut conveniat nobis fideliter et firmiter docuit. Quomodo autem potest ei cum aliquo convenire, qui cum corpore ipsius ecclesiae et cum universa fraternitate non convenit? Quomodo autem possunt duo aut tres in nomine Christi colligi, quos constat a Christo et ab eius evangelio separari? Item Ieronimus.

S. di. xciii. c. iii.

S. di. xx. c. ult.

Ligandi et solvendi potestatem non habet qui ecclesiae catholicae unitatem pacis non tenet.

Omnibus consideratis puto me non temere dicere aliquos ita esse in domo Dei, ut non ipsi sint eadem domus Dei, quae dicitur edificari super petram, quae unica columba appellatur, quae sponsa pulchra sine macula et ruga, et ortus conclusus, fons signatus, puteus aquae vivae, paradisus cum fructu pomorum. Quae domus et claves accepit ac potestatem solvendi et ligandi. Hanc domum si quis corripientem

corripientemque contempserit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus. De hac domo dicitur: Domine, dilexi decorem domus tue et locum habitationis glorie tue. Et qui habitare facis unanimes in domo. Et: Iocundatus sum in his que dicta sunt mihi: in domum Domini ibimus. Et: Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Item Ieronimus. Varia emina variis personis afficiendas.

Non afferamus stateras dolosas, ubi appendamus quod volumus pro arbitrio nostro dicentes: hoc grave, hoc leve est. Sed afferamus divinam stateram de scripturis sanctis tanquam de thesauris dominicis, et in illa quid sit gravius appendamus. Tempore quo Dominus pro ora delicta recentibus penarum exemplis cavenda monstravit, et idolum fabricatum et adoratum est, et propheticus liber iratus regis contemptoris incensus est, et scisma temptatum; idolatria gladio punita est, exustio libri bellica cede et peregrina captivitate, scisma hiatu terre sepultis auctoribus vivis et ceteris celesti igne consumptis. Quis iam dubitaverit hoc esse sceleratius commissum quod est gravius vindicatum? Item Gregorius in Moralibus. Ex sola ecclesia sacrificium Dominus accipit.

Quia ex sola catholica ecclesia veritas conspicitur, apud se esse locum Dominus perhibet de quo videatur. Imperatur Moyses poni in petra ut Dei faciem contempletur, quia nisi quis fidei soliditatem tenuerit, divinam presentiam non agnoscit. De qua soliditate Dominus dicit: Super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Sola quippe est per quam Dominus sacrificium accipit libenter, sola que pro errantibus intercedit fiducialiter. Unde et de agni hostia Dominus precepit dicens: In una domo comedetis, nec efferetis de carnibus eius extra foras. In una namque domo comeditur, quia in una catholica ecclesia vera hostia redemptoris immolatur. De cuius carnibus divina lex efferri prohibet foras, quia dari sanctum canibus vetat. Sola est que intra se positos custodit valida caritatis compage. Unde et aqua diluvii arcam quidem ad sublimiora sustulit, omnes autem quos extra arcam invenit extinxit. Item Ambrosius. Non est ubi fides Christi qui eius corpus disserpit.

Advocavit ad se episcopum Satirus, nec ullam putavit veram nisi vere fidei gratiam, percunctatusque ex eo utrumnam cum episcopis catholicis conveniret, hoc est cum Romana ecclesia. Et forte ad id locorum in scismate regionis illius ecclesia erat. Lucifer enim se a nostra communione diviserat, et quamquam pro fide exulasset et fidei sue reliquisset heredes, non tamen putavit fidem esse in scismate. Nam etsi fidem erga Deum tenerent, tamen erga Dei ecclesiam non tenebant, cuius patiebantur velut quosdam artus dividi et membra lacerari. Etenim cum propter ecclesiam Christus passus sit, et Christi corpus sit ecclesia, non videtur ab his exhiberi Christo fides a quibus evacuatur eius passio atque distrahitur. Itaque quamvis gereret fenus tenendi, et metueret tanti nominis debitor naufragare, tamen eos tenere maluit ut tuto posset exsolvere laudes. Iudicabat enim divine solutionis gratiam in affectu hac fide esse. Quam quidem statim ubi primum copia ecclesie liberior fuit, implere non distulit. Dei gratiam et accepit desideratam et servavit acceptam. Item Beda super epistolam Iohannis. A corpore ab eo recedendum est qui fidem Christi non habet.

Omnis qui recedit et non permanet in doctrina Christi Deum non habet. Qui permanet in doctrina Christi, hic et Filium et Patrem habet. Si quis venit ad vos et hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi ave, communicat operibus eius malis. Hoc ideo Iohannes de scismaticis seu hereticis deceptor antichristus, quod verbis docuit et factis exhibuit. Narrat enim auditor eius sanctissimus de illo et martir fortissimus Policarpus Smirneorum antistes, quia tempore quodam cum apostolus Ephesum balneas lavandi gratia fuisset ingressus, et vidisset ibi Cherinthum, exilivit continuo et discessit non lotus, dicens: Fugiamus hinc ne et balnee ipse corruant in quibus Cherinthus lavatur inimicus veritatis. Idem et Policarpus Marcioni cum occurrisset aliquando dicenti sibi: agnosce nos, respondit: Agnosco primogenitum Satane. Item Ieronimus. Profanus est qui extra ecclesiam beati Petri agnum comedere temptat.

Quoniam vetus oriens inter se populorum furore collisus, indiscissam Domini tunicam et desuper textam minutatim per frusta discerpit, et vineam Christi exterminant vulpes, inter lacus contritos qui non habent aquam difficile ubi fons signatus et hortus ille conclusus sit possit intelligi, ideo mihi cathedram Petri et fidem apostolico ore laudatam censui consulendam, inde nunc mee anime postulans cibum unde olim Christi vestimenta suscepi. Neque vero vastitas elementi liquidi, et interiacens latitudo terrarum me a preciose margarite potuit inquisitione prohibere. Ubicumque fuerit corpus, illuc congregabuntur et aquile. Profligato a sobole mala patrimonio, apud vos solos incorrupta patrum servatur auctoritas. Ibi cespite terra fecundo

S. xi. Q. iii. Si non

dominici seminis puritatem centeno fructu refert. hic obruta sulcis frumenta lolium avenasque degenerant. Nunc in occidente sol iustitie oritur: in oriente autem lucifer ille qui ceciderat super sydera posuit thronum suum. Vos estis lux mundi vos sal terre. vos vasa aurea et argentea. hic testea vasa. virgam ferream et eternum operiuntur incendio. Quamquam igitur tua me terreat magnitudo. tamen invitat humanitas. A sacerdote victime salutem. a pastore presidium ovis flagito. Facessat invidia romani culminis recedat ambitio. Cum successore piscatoris et discipulo crucis loquor. Ego nullum primum nisi Christum sequens beatitudini tue id est cathedre Petri communione consortior. super illam petram fundatam scio ecclesiam. quicumque extra hanc domum agnum comederit profanus est. Si quis in Noe arca non fuerit peribit regnante diluvio. Et quia pro facinoribus meis ad eam solitudinem commigravi que Syriam iuncto barbarie fine determinat. nec possum sanctum domini tot interiacentibus spatiis a sanctimonia tua semper expetere. ideo collegas tuos egyptios confessores sequor. et sub honorariis parva navicula delitesco. Non novi Vitalem. Meletium respuo. ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit spargit. hoc est qui Christi non est. antichristi est. Item Ambrosius. Hereticorum consortia sunt a catholicis fugienda.

C. j. a[fris]leo. t. habito t. maneo. ab[s]d[or] [marginal note]

Que dignior domus apostolice predicationis ingressu quam sancta ecclesia. aut quis preferendus magis omnibus videtur quam Christus. qui pedes suis consuevit lavare hospitibus. et quoscumque sua domo receperit. pollutis non patiatur habitare vestigiis. sed maculosos licet vite prioris. in reliquum tamen dignatur mundare processus. hic est igitur solus quem nemo deserere debet. nemo mutare. Cui bene dicitur. Domine ad quem ibimus? verba vite eterne habes et nos credimus. Vides executorem celestium preceptorum. qui quoniam non mutavit hospitium celestium consortium habitationis emeruit. Idem igitur in primis ecclesie querenda mandatur in qua fixa habitatio sit non dubie sit legendum domini. Si vero populus perfidus a preceptore hereticus deforme habitaculum. vitanda hereticorum communio fugienda synagoga censetur excutiendus pedum pulvis. ne fatiscentibus perfidie sterilis siccitatibus tamquam humi aride arenoseque mentis vestigium polluatur. Nam sicut corpoream infirmitatem propter fidei suscipere in se debet evangelii predicator iuxta quod scriptum est. Quis infirmatur et ego non infirmor. Ita si que est ecclesia que fidem respuat. nec apostolice predicationis fundamenta possideat. ne qua labem perfidie possit aspergere deserenda est. Quod apostolus quoque evidenter asseruit dicens. Hereticum hominem post unam correptionem devita. Item Beda super Mattheum. Non peccati solvi nec celeste regnum ingredi possunt ab unitate divisi ecclesie.

S. ii. Q. vii. De
S. di. xl v. Re
S. di. lxxxvi. N

Quicumque ab unitate fidei vel societate Petri apostoli quolibet modo semetipsos segregant. tales nec vinculis peccatorum absolvi. nec ianuam possunt regni celestis ingredi. Item Ieronimus in Amos propheta. Non suscipiuntur eorum sacrificia quorum fides et vita reprobatur.

S. xiiii. Q. v. Septum

Odi et proieci festivitates vestras. et non capiam odorem cetuum vestrorum. Quod si optuleritis mihi olocaustomata et munera vestra non accipiam. et vota pinguium vestrorum non recipiam. Odit autem deus. et non solum odit sed et proicit festivitates eorum. qui non celebrant festivitatem domini sed suam. Et post pauca. Odisse autem et non odorari et proicere. humana loquitur similitudine. ut nos affectum dei nostri sermonibus agnoscamus. Et si holocausta optulerint vel videantur ieiunare. dare elemosinas. pudicitiam polliceri. que holocausta sua. non ea suscipit dominus. Nam non sacrificiorum magnitudinem. sed offerentium mentem cassusque diiudicat. Unde vidua que in corbonam duo minuta miserat. omnibus a salvatore prefertur. quia dominus non ea que offeruntur sed voluntatem respicit offerentium. Item Augustinus.

S. di. xxxvii. c. v.

Ubi caritas non est ibi fides vel iustitia locum habere non valet.

Ubi sana fides non est non potest iustitia esse. quia iustus ex fide vivit. neque scismatici aliquid iura mercede promittant. quia sicut vel ubi caritas non est non potest esse iustitia. Dilectio enim proximi malum non operatur. quam si haberent non dilacerarent Christi corpus quod est ecclesia. Item Innocentius. A fide recedentes perfectionem spiritus sancti amittunt.

Heretici cum a fide catholica desciverint perfectionem spiritus sancti quam acceperant amiserunt. Item capitulo. Sacrificii potestate penitus carere hereticos.

Anastasius magno filio salutem. dicimus omnes omnino hereticos et scismaticos nichil habere potestatis ac iuris. propter quod novatianus nec debet nec potest excipi. quoniam ipse quoque extra ecclesiam consistens. et contra pacem ac dilectionem Christi faciens inter adversarios et antichristos computetur. Et paulo post. Ecclesia Christi una est. que una et intus esse et foris esse non potest. Sicut enim

C. i. Q. i. Si ĩnqt

ap̄ nouatianũ ẽ. ap̄ corneliũ ñ fuit.
Siuõ ap̄ corneliũ fuit qui flauiano ep̄o
legitima ordinatiõe successit. ⁊ quẽ p̄
sacerdotii honorẽ martirio quoq; dn̄s glo
rificauit. Nouatianꝰ in eccl̃a ñ ẽ. nec ep̄s cõ
putari p̄. qui euãglica ⁊ ap̄lica tr̃diciõe cõ
tẽpta. nemini succedẽs a se ip̄o ortꝰ ẽ. ha
bẽ nãq; ⁊ tenẽ eccl̃a nullo mõ p̄. qui ordi
natꝰ in eccl̃a ñ ẽ. Et paulo pꝰ. Quod ũ eun
dẽ quẽ ⁊ nos dm̄ patrẽ. eundẽ filiũ xp̄m.
eundẽ sp̄m scm̄ nosse dicitur. nec hi adiuuãẽ
tales p̄. Et infra. Inuenimus initalis fa
ciniõẽ. ñ solũ duces ⁊ auctorẽs. s; ⁊ partici
pes penis destinari. ñ a cõiõe malorꝫ sepa
rarent. ꝓcipiente p moysen dño ac dicẽte.
Separamini a tabernaculis hominũ istorꝫ du
rissimorꝫ. Et nolite tangẽ de omib; q̃ s̃
eorꝫ ne simul pereatis in peccatis eorꝫ. Et q̃
cõminatꝰ dñs fuãt p moysen inpleuit.
ut quisq; qui se a chorẽ ⁊ dathan ⁊ abiron
ñ separasset. penas tñ statim p impia cõiõẽ
p solueret. Quo exẽplo ostñditur. ⁊ ꝓbat
obnoxios oms̃ culpe ⁊ pene futorꝰ. q̃ se
scismaticis cẽ ꝑuersos ⁊ sacerdotes in religi
osa temeritate miscuerint. Sicut ꝑ osee
ꝓphetam sp̄s. s. contestatur ⁊ dicẽ. Sacrificia eorꝫ
tanquã panis luctꝰ. oms̃ qui manducãt
ex ea contaminabuntur. docẽs scil; ⁊ ostñdẽs.
oẽs oĩo cũ auctoribꝰ suis supplicio cõiungi.
qui fuerint eorũ peccõ cõtaminati. Que ḡ
ap̄ eos merita ẽẽ ĩ ca dñm possũt. quibꝰ sup
plicia diuinitꝰ inrogant. Et infra. Sĩ aũ
fõis cuncti heretici ⁊ scismatici ñ hñt sp̄m s.
⁊ ideõ ap̄ nos manꝰ eis impoñit. ut hic accipi
at q̃ illic ñ ẽ. nec dari p̄. manifestũ ẽ nc re
missiõẽ peccorꝫ p eos dari p̄se. q̃s cõstat sp̄m s.
ñ hr̃e. It̃ libius pp̄. Ꝗ spolientur honõẽ

Qui cẽ pacẽ qui cẽ pacẽ eccl̃e nituntur.
eccl̃e s. fidigtatẽ. a cingulũ militie hr̃it
nuidõñt eis. Sĩ aũ priuati siquid nobiles s̃
suarũ subarũ ꝓscriptionẽ patiant. Sĩ aũt
ignobiles ñ solũ in corpoẽ ũbnt. s; exilio
ꝑpetuo castigent. It̃ pelagiꝰ pp̄. Consecratiõẽ
ñ ẽ cõsecratus in scismate constitutꝰ ep̄s.

Pudõnda ũita dicã rapina in duii hoẽ ẽ ñ
cõsecrãt s; execrãt ep̄s. Sĩ enĩ ip̄m cõsecratiõis no
mẽ ⁊ rõabili acumiãci intellectu discutim̃.
his qui cũ uniũsali dectat cõsecrari eccl̃a.
consecratus dicit ẽẽ nulla potẽt ẽẽ rõne.
Consecrare enĩ ẽ simul sacrare. Si ab eccl̃e
uisceribꝰ diuisus ⁊ ab ap̄licis sedibꝰ separatꝰ
diś execrat ip̄ potius ñ consecrat. Iuẽ ḡ execratus
tñ ñ consecratus potẽt dici. quẽ simul sacrare
in unitate cõiunctis mẽb̃s ñ agnoscit eccl̃a.
Videãmꝰ tñ utrũ l ip̃arũ consuetudinẽ par
tiũ in sua ex ordinatiõẽ cons̃uaũt. Nẽ
pe hic mos antiquitꝰ fuit. ut quia ꝓ lon
ginquitate l difficultate itinis ab ap̄li
co honerosũ illis fuãt ordinari. ip̄i se in
uicẽ. mediolanensis ⁊ aquilegiensis or
dinarẽ ep̄i debuissẽt. Ita tñ ut in eã ciuitatẽ
in q̃ erat ordinandꝰ ep̄s alterĩꝰ ciuitatis pon
tifex occurrere debuisset. ut ordinandi elec
tio ap̄s ĩnti ordinatõẽ ex cõsensu uniũsalis
cuiꝰ ꝑficiendꝰ ẽ eccl̃e erat. melius ac faciliꝰ
potuisset agnosci. ⁊ in sua qui ad ep̄atũ ꝓ
uehendꝰ erat nec tñ ordinatori suo subditꝰ
õ fuãt ordinaret eccl̃a. Et enĩ sic diximꝰ eccl̃a
una sit. cũ in canticis canticorꝫ dr̃. Una ẽ
colũba mea nullã aliã ẽẽ cõstat. ñ q̃ in ap̄li
ca ẽ radice fundata. a quibꝰ fidẽ xp̃ianam in
ũso orbe ꝓpagatã ñ ẽ dubiũ. Q̃ ũ uo hic ci
nouissimũ oĩmo sit. B̃ti tñ aug testimõio
cõꝓbemꝰ. Audite quid in q̃da op̃e suo ꝑclarꝰ
summus doctor eccl̃e dicat. Ait enĩ. Q̃ simul
lo mõ p̄ recte dici eccl̃a. in q̃ scisma est. restat
ut qm̃ eccl̃a nulla ẽẽ ñ p̃. ea sit quã in sedis
ap̄lice ꝑ successiões ep̄orꝫ radice constitutã
nullorũ hoĩũ malitia. ⁊ sine nota ⁊ excludi
ñ possit s; ꝑ tp̄orꝫ rõne toll'anda iudicet.
ullo mõ ualeat extinguẽ. Ide. Unitati ñ cõi
cat scismaticis consentiens.

Siquidẽ ip̄m q̃ grecũ nomẽ ẽ scissurã sonat. s;
in unitate scissura ẽẽ ñ p̄. Si ḡ unitati cõicat
qui scismaticis cõicat partes s; ip̄ fecerit. ⁊ ab
eo q̃ unũ ẽ. ut a plurũ de ramis ubi loq̃r semp̃ p̃os
segantes sp̄m ñ hñt. Quibꝰ oĩbꝰ ubi ef
ficit ut quia in unitate unũ ñ s̃. ut q; impar
tẽ ẽẽ uoluer ut quia sp̄m ñ hñt corpꝰ xp̄i sacrifi
ciũ hr̃e ñ possũt. Non aũ nobis illa q̃stiõẽ
⁊ utrũ toll'are malos. s; utrũ debãmꝰ scismati
cis sociare. Si ⁊ ip̄i licet in suo s̃nsu habũdan
tes int̃ maxĩa tñ potui uiscera querẽ ⁊ uni
tatẽ. a nob repellendi ñ erãt donec ap̄ eos
rõne duce reuitas claruisset. Si q; se ab
ũsali eccl̃a diuiserit. sic b̃us aug ait. Omis

catholicus secum ea parte detestat. cu
eccl'am uniusale aplicis sedib; robora
tam n comunicare cogscit. Nec enim leui
gat eoru crim magis uo auget. q, eos
diu restitisse dixistis ne aplicis coicaret
sedib; in sua comunioe reciperet. Inh
enim diu ulli culpandi sunt qui coicare ta
lib; noluerint. mag tn illi execrandi s. qui
n solum in sacerdotib; comunione apli
caru sediu. ueru in ipis laicis spuer.
S nec illi expde q, eos in eisde litteris. t
ignorantia romis. t simplicitate intellc
sui. ara coioe se suspndisse phibetis.
Id ipm enim mag e pp q, scismatici sunt:
quia n eos diuisa sentiendi iudicium fr
qda ap se delata s tn incognita metu
entes. 7 aplica sede teme cdentes pesti
ma diuisit opinio. Q scisma spalit ee
bat denuntiat aug dices de talib;. ad
ius auctoritate illar eccl'ar q ab aplica
sede epl'as accipe meruer. teme cdnto
immanissimu crim scismatis a se ppul
sare n potuit; Assuma a illos eccl'am ee cdi
tis. 7 cu duę eccl'e n possint ee. nos q, ab
sit scismaticos iudicabitis. a siu am i
aplicis sedib; ee constat eccl'am. 7 illos
ab unitate diuisos cognoscite. 7 cu illois
qstione ee sublatam. q uam n in unitate
constat. ee n posse. Nolu q in nulla scisma
ticor atq; eccl'e differentia sit. uelle indif
ferent utruq; sacrificium sotiari. Non e x
corp q, scismatic cfic. sumitate ducedi
rigim. Nec enim diuisum ee x potit quiq
sim apli repbatioe confringere. Vnaulse
pe dictu e q x corp e ee constat eccl'am. in ii
t ipsa diuidi n p. Simul enim cum ab ea
quisq; discessit eccl'a ee des init. It nichol
pp scbit michaeli aug. Ex quo eps fidi
Ait celestium eccl'a docet aliu expoliare n pot.
pp orientalib; epis scbes. Si qs ab epo ne
storio. a ab aliis qui eu secuti sut ex qo talia
pdicare ceper. t excoicat. t exut e. seu an
tistitis. seu clici dignitate huic in nra
coioe. 7 durasse 7 durare manifestu est.
n iudicam eu ee remotu. quia n potuit
quequam ei remoue sntentia qa se pbue
rat ipe remouendu. Ido a clm constantino
politanu. n h antur excoicati q ab-

Apte in quit sedis nre hreticis excoicant.
sanxit auctoritas. nullu sium epm siue cli
cu. seu pfessione aliq x anu. quia nesto
rio t eius similib; ex q talia pdicare cepr
t comunione t loco suo deiectus. t eiectu.
t excoicatu iudi. sed h uo omis in nra coioe
hucusq; pdurant. Quia nemine deice
t remoue potuit qui pdicas talia titubа
bat. Intellexisti o impr ex supdictis n po
tuisse u n dicam platu suu salti quelib;
remoue. qui fuerat olim remoti. n deice
quequa tam pstiti. It nichol. pp. Ad iudi
candu excoicati n sunt rapiendi.
Miram quo excoicati ad iudicandu recep
ti sunt: Cum scdm aplicos canones sim co
moaticus littis in coioe sola recipi phi
beatur. absurdu e enim u cum uci 7 cu mi
nimis iuxta sacros reglas coicare liceat
eis 7 de suis pene maioib; iudicare.
His auctoritatib; pspicue monstrat
q, ex q aliquis c fide cepit aliq doce. nec
deice aliquem ualet n dapnare. Obicit aut
illu aug. Recedentes a fide. n baptisma
n baptizandi potestate amittunt. Cu g
sacerdotale unctione utiq; potestas. bap
tizandi uidel 7 excoicandi seqt a fide re
cedentes. a utraq; retinent a utiq; carebunt.
Sz aliud e potestas officii. aliud executio.
plerumq; officii potestas t accipit. uelut
a monachis in sacerdotali unctioe. t accepta
sine sui executioe retinet uelut a suspn
sis quib; amministratio interdr potesta n au
fertur. A fide itaq; recedentib; potestas
n adimit sic redeuntib; n reddit. n n
noi. sz sacmto. in iuria fieri iudicat. Vn ab
hreticis baptizati t ordinati cum ad unitate
catholice fidi redierint si forte intuitu
eccl'astice pacis in suis recipient ordi
nib; n itabit sacramentu q, in forma eccl'e ap
uabit ministeriu. sz p inpositione manu
prabitur uirtus sacramti q extr eccl'am nul
li docet ee collata. Cu g utiq; potestas in
hreticis remaneat. sig hretic catholicu
t aliu hreticu excoicauit. u in coioe sue
hresis illu deducat. quia iniq e sntentia
pondere carit. q, sim catholicu pue uium
te. t in hreticu flagitiis t facinoib; dedictu.
u aliis recte iuniendi norma utiq; redeat

Non e corp x q. scismatic conficit.

D. xi. C. penult.

D. l. ferunt. Ex po
D. xi. Q. iii. Seruet
D. xviii. C. iii.

D. i. Q. i. q.

So intio

D. i. Q. i. hug.

S. xx. Q. iiii. Ipsa

qui sententiam dedit. Animadvertat tamen an hereticus tamen eius sententia teneatur mirando quamdiu videtur. Potest autem dici catholicorum sententia hereticos minime teneri. Non enim potest oris gladio ferire quem accusare vel in quem testificari non valet. Si enim quod divinum testimonium non secuntur, quia extra ecclesiam sunt, pondus humani testimonii perdiderunt adversus eos qui in ecclesia esse videntur, nec adversus eosdem ecclesiastice auctoritatis pondus habere poterunt, qui a beati fide discessisse probati sunt, atque ideo ab ecclesia sunt condempnati. In hereticum autem potestatem habere videtur hereticus: Sicut et diabolus potest in animal tanquam in suo pecore. Unde Augustinus scribit Vincentio donatiste et rogatiste.

S. xxiii. q. vii. Cap. i.
S. xi. Q. iii. C. ii.

Pro facinore ab hereticis excommunicatus a catholicis non est recipiendus.

Quisquis pro aliquo flagitio vel facinore expiectum a nobis ita suscipitur, sicut suscipiuntur qui excepto errore quo a nobis separamini sine crimine apud vos vixerunt, displicet nobis. Sed nec facile ista monstrantur. Et si monstrarentur non nullos tolleramus quos corrigere vel punire non possumus. Neque propter paleam relinquimus aream domini, neque propter pisces malos rumpimus retia domini, neque propter edos in fine segregandos deserimus gregem domini, neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo domini. Item ad Eusebium.

Quisquis pro disciplina ab hereticis excommunicatur non est a catholicis recipiendus.

Subdiaconum quendam Spaniensis ecclesie vocabulo Primum cum ab accessu indisciplinato sanctimonialium prohiberetur atque ordinata et sana precepta contempneret a clericatu remotus est. Ego si domino placet istum modum servo, ut quisquis apud vos propter disciplinam degradatur, ad catholicam voluerit transire, in humiliatione penitentie recipiatur, quod ipsi eum forsitan cogerent si apud eos manere voluisset.

Sed istud Augustinus intelligi dictum non propter sententiam cuius potestas nulla est extra ecclesiam, sed in detestatione criminum que in hereticis sicut et in catholicis quoque sunt punienda. Preterea illud Augustini de potestate baptizandi ~~aut~~ intelligitur non solvendi aut ligandi vel ceterorum sacramentorum ministrandi. Baptisma namque sive ab heretico sive a laico ministratum fuerit, dummodo in unitate catholice fidei accipiatur non carebit effectu. Alia vero sacramenta ut sacramentum corporis et sanguinis domini excommunicationis vel reconciliationis si ab heretico vel catholico non sacerdote ministrentur vel nullum vel letalem habebunt effectum, et non ab omnibus fidelibus nullatenus sunt recipienda. Unde Augustinus scribit in primo libro de baptismo unico.

S. i. Q. i. Q. da
S. di. xviii. Sedem

In extremo positus etiam ab hereticis ideo penitentiam accipere valet.

Si quem forte coegerit extrema necessitas et ubi catholicum per quem acciperet non invenerit, et in animo pacem catholicam custodiens per aliquem extra unitatem catholicam positum acceperit quod in ipsa erat catholica unitate accepturus, si statim de hac vita migraverit, non eum nisi catholicum deputamus. Si autem fuerit a corporali morte liberatus, cum se catholice congregationi presentia corporali reddiderit unde numquam corde discesserat, non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securissime verissimeque laudamus, quoniam presentem deum credidit cordi suo ubi unitatem servavit, et sine sancti baptismi sacramento quod ubicumque invenerit non hominum sed dei esse cognovit noluit ex hac vita migrare. Si quis autem cum possit in ipsa accipere aliqua mentis perversitate elegerit in scismate baptizari, et si postea venerit ad catholicam ecclesiam, certus est ubi potest esse sacramentum quod alibi accepit prodesse non potest, perversus et iniquus est, et tanto pernitiosius quanto scientius. Item Lucianus papa.

Annum peniteat qui de manu heretici nesciens [illegible] communionem accepit.

Si quis dedit aut accepit communionem de manu heretici et nescit quod catholica ecclesia contradicat, postea intelligens annum integrum peniteat. Si autem scit et neglexerit et postea penitentiam egerit, x annos peniteat. Alii iudicant vii quidam et humanius v annos peniteat. Si quis permiserit hereticum missam suam celebrare in ecclesia catholica et nescit, xl dies peniteat. Si per reverentiam eius annum integrum peniteat. Si pro dampnatione ecclesie catholice et consuetudinis romanorum permiserit, ab ecclesia sicut hereticus non habet penitentiam. Si habuerit x annos peniteat. At si recessit ab ecclesia catholica in congregatione hereticorum et alios persuaserit, si postea penitentiam egerit, xii annos peniteat, et tres extra ecclesiam et vii inter audientes et duo adhuc extra communionem. De his ita in canone dicitur ut xii anno communionem sine oblatione percipiat. Item Gregorius.

Potuit esse morte arripi qui de manu heretici communionem accipere.

Cep hermigildus rex iuvenis terrenum regnum despiciens et forti desiderio celeste querens, in catenis iacens vinctus est, et

omnipotenti deo ad confortandum se preces effunde. tantoque sublimius gloriam intuens mundi despice. quanto te religatum agnoscit (S. xi. q. i. p. Sruciente)
nil fuisse qui potuit auferri. Superueniente
autem pascalis festiuitatis die intempeste noc
tis silentio ad eum perfidus pater arrianum
episcopum misit. ut eius manu sacrilege conse
crationis communionem perciperet atque per hoc ad pa
tris gratiam redire mereretur. Sed uir deo deditus
arriano episcopo uenienti exprobrauit ut debu
it. eiusque a se perfidiam dignis increpationibus
repulit. quia et si exterius iacebat ligatus apud se tamen
in magno mentis culmine stabat securus. Ad
se itaque reuerso episcopo arriano pater infremuit.
statimque suos apparitores misit. qui con
stantissimum confessorem dei illic ubi iacebat
occiderent. C. Quod autem post mortem
nullus excommunicatus ualeat absolui. ex
uerbis euangelium monstratur quibus dicitur. Quodcumque
ligaueris super terram et cetera. Super terram inquit non
sub terram. ostendens quod uiuentes pro qualitate
suorum meritorum solui possunt uel ligari. De mor
tuis autem sententiam ferre non possumus. Vnde leo
papa scribit rustico narbonensi episcopo. Non posse
ab ecclesia solui post mortem qui in hac uita
De communione priuatis ab ea noluerit absolui.
uita defunctis horum causam dei iudicio reseruan
dam esse. in cuius manu fuit ut talium obitus non
usque ad communionis remedium differretur. Nos autem
quibus uiuentibus non communicauimus. mortuis commu
nicare non debemus. Item gelasius fausto magistro
fungenti legationis officio constantinopo
lim. Ecclesia uiuentes potest ligare uel soluere non mortuos.
Legatur ex quo est religio christiana. uel certe detur exem
plum in ecclesia dei a quibuslibet pontificibus a
ab ipsis apostolis. ab ipso denique saluatore non
se corrigentibus ueniam fuisse concessam. Auditum
autem sub isto celo non legitur omnino nec dicitur. quod eorum
uoce deprimitur. Date nobis ueniam ut tamen nos
in errore reducerent. Idque patet et ostendatur
qui nobis canones nituntur opponere quibus
hii canonibus quibus regulis. qua lectione. quo do
cumento. siue a maioribus nostris. siue ab apostolis ipsis
quos potiores merito fuisse non dubium est. seu ab
ipso domino saluatore qui iudicaturus creditur uiuos
et mortuos. siue factum est umquam uel faciendum esse
mandatur. Mortuos suscitasse
christum legimus. in errore mortuos absoluisse non
legimus. et qui hoc tamen faciendi solus habuit pote
statem beato petro apostolo principaliter mandauit.
quodcumque ligaueris super terram erit ligatum in celis.
et quodcumque solueris super terram et cetera. Super terram inquit. nam
alligatione defunctum numquam dixit esse absol
uendum. Item urbanus uillimundo episcopo. Non oportet
ab eorum elemosinis abstinere post mortem quos iuxta
Sane quod sicut de ricardo filio borelli communicare non destitimus.
uita firmitas secutus se innotuit, prosequendo dimittenda
animarum caritatiue laudamus. Frater enim a deo tamen
dum. non a deo est uobis ab eius elemosinis abstinen
dum. Inter ceteros quippe nostre fidei patres beatus leo do
ctor egregius quibus inquit uiuis non communicauimus
non mortuis communicare debemus. Constat ergo quibus ui
uis uel ex opposito loquimur communicamus. mortuis quoque
communicare possumus. Nos plane inter duo oppugnan
tia positi. inter impios uidelicet et scismaticos. sci
smaticis ullo modo communicare non possumus. Alicet
peccatoribus uero et predonibus dispensatiue propterea commu
nicamus. quia et ecclesia actenus sustinuerit et se
fideles in posterum pollicentur. Alioquin oportet
de his mundi partibus exire. Sub qua et sponsione
nos eis nuper in beati petri natalitiis absolutionem
indulsimus. Quia ergo predictus uir neque excommunicatus
notatur. neque communicans cum excommunicatis exinde
exiit. firmiter in sui fide atque seruitio. licet uobis
dispensatiue. id est quamdiu eos nos patimur eorum
elemosinis communicare. et defunctis maxime christiane re
ligionis modis omnibus adiuuare. Item gelasius
uniuersis episcopis per dardaniam siue pillirricum constitu
tis. De eodem.
Nec quisquam uobis omnino persuadeat achatium pre
uaricationis sue crimen fuisse laxatum. quia qui prius quam
in collegium recidens peruitatis. iure meruit
ab apostolica communione secludi in hac etate persistens
dampnationem. defunctus est. absolutionem quam superstes
non quesiuit omnino non meruit. mortuus iam non potest impetrare. Si
quidem ipsis apostolis christi uoce delegatum est. Que ligaueris
super terram et cetera. Ceterum de eo qui in diuino est iudicio
constitutus nobis fas non est aliud decernere. preter id in quo eum
dies supremus inuenit. Atque ideo non ei nomen refuta
to cunctisque consortibus hec erroris cum illo parti fecerunt par
ticipare debetis in se omnino puritate quam maiores
nostri semper abbreuiata magno opere seruauerunt polliu
tionem discretam. Item leo papa. Dampna
tionis sententiam quicumque meruerit excepto. siue in suo
consensu uoluerit permanere. nullus potuit relaxare.
His auctoritatibus probatur. quod uiuentes non mor

Q. II.

S. xi. q. iii. gest. greg.

S. xi. q. iii. Sane q.

Incorrigibil' dapnationis sententia relaxari non pot.

S. xi. q. iii. q

vivos solvere possumus vel ligare. Verum hoc non de omni crimine intelligendum est. Sunt enim crimina de quibus et post mortem accusari possunt quilibet vel dampnari, veluti heresis. Unde in prima actione quinte synodi legitur: Heretici et post mortem sunt excommunicandi.

C. de maleficis et hereticis. Manich.

Sane profertur a quibusdam qui dicunt oportere post mortem hereticos anathematizari, et sequitur in hoc doctrinam sanctorum patrum. Qui non solum viventes hereticos condempnaverunt, sed et in mortuos sicut eos qui iniuste condempnatis revocaverunt post mortem. Tamen sacris dictis semper servatur quod factum est in Iohanne et Flaviano religioso memorie episcopis Constantinopolitanis. Item in actione V. Augustinus ait: Si forte iste liber ista designat traditorem suum sicut Dominus designavit Iudam, legatur eis non ausum eum expressisse vel Cecilianum vel ordinatores eorum de libro fuisse traditores, tamen eos anathematizavit quos ipse eum videri certum credidisse. Que ipsum recitata sunt Augustini sancte memorie, consulunt statui, et enim ab initio in ecclesia. Impium enim iam dogma in culpa tum est condempnatum, et eos qui tali dogmati obnoxii sunt anathematizari vult ecclesie traditio, licet in mortui extiterint. Et ipse sancte memorie Augustinus dicit: Si in ipsum inventum esset Ceciliani de his que inferunt ei, et post mortem eius illum anathematizo. Presente multi episcopi congregati, et quedam de ecclesiasticis causis ad ecclesiasticum statum pertinentibus disponentes, de ipsis statuerunt defunctis qui suas facultates hereticis relinquunt, ut et post mortem anathemati subiciantur. Sunt autem et Augustini sancte memorie epistole dicentes, quod si qui in vita sua non recte sapuerint, licet non condempnati fuissent adhuc viventes, tamen demonstrato peccato et isti post mortem anathemati subiciantur. Item similiter que Ceciliano obiecta sunt, et nobis aliquando possint monstrari, ipsum mortuum anathematizemus. Item Dicis licere mihi et de mortuis iudicare, qui dicunt non tantum de vivis, sed et de mortuis fieri solet. Item Rabula sancte memorie episcopus Edissene civitatis, qui in sacerdotibus resplenduit, Theodorum Mopsuestenum post mortem in ecclesia anathematizavit. Item Romanorum in ecclesia ante paucos annos Dioscorum, qui fuit papa eiusdem ecclesie, et post mortem anathematizavit, cum non in fide peccasset. Et nos scivimus hic qui degimus Rome, et maxime qui de regionibus existunt, quod in eadem Dioscoro communicatores permanserunt usque ad eius mortem. Item Si ad tempora Theophili sancte memorie vel superius aliquis recurrerit, et Origenem post mortem inveniet anathematizatum. Quod et in isto fecit vestra sanctitas, et Vigilius religiosissimus papa fuit antiquioris Rome. Item sancta synodus dixit: Sufficiunt que dicta et relata sunt ecclesiasticam traditionem demonstrare, quod oportet hereticos et post mortem anathematizari. Item in actione IIII. sancta synodus dixit: Augustini sancte memorie qui inter episcopos Africanos splenduit diverse epistole recitate sunt, significantes quod oportet hereticos et post mortem anathematizari. Talem autem ecclesiasticam traditionem et alii Africani reverentissimi episcopi servaverunt. Sed et Romana sancta ecclesia quosdam episcopos et post mortem anathematizavit, licet pro fide in vita sua non essent accusati, et utrumque apud nos habita gesta significant.

Origenes post mortem anathematizatus est.

Q. III.

[C] Quod autem pro peccato alicuius tota familia excommunicanda sit, multorum exemplis probatur. Pro peccato namque Sodomitarum parvuli eorum, qui beneficio etatis paterna flagitia nesciebant, celesti igne consumpti. Item pro peccato Amalechitarum non solum parvuli eorum, sed et bruta animalia usque ad mingentem in pariete iussa sunt a Domino deleri. Item Dathan et Abiron auctores scismatis fuerunt contra Moysen et Aaron, nec tamen ipsi soli, sed et omnis substantia eorum cum parvulis descendit in infernum. In novo etiam testamento non numquam peccatis exigentibus generis pestilentia desevisse legitur, que illos etiam involvit qui peccati conscientiam non habebant. Si ergo tam sevissime pro peccatis parentum inveniuntur parvuli puniti, nulli dubium est quin pro peccatis eorundem sententia excommunicationis parvuli feriri valeant. His ita respondetur: pro peccatis parentum parvulos corporaliter flagellari, ex verbis evangelii apparet, ubi discipuli de ceco nato interrogasse Dominum: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes eius, ut cecus nasceretur? In quibus etiam illud comprobatur, quod Dominus ait ad Moysen: Ego sum Deus zelotes, visitans peccata patrum in filios usque in tertiam et quartam generationem. Spiritualiter autem peccatis parentum parvuli non tenentur, ex quo per sacramentum regenerationis ab originali peccato fuerint emundati. Unde per Ezechielem Dominus dicit: Anima que peccaverit, ipsa morietur. Filius non portabit iniquitatem patris, et pater non portabit iniquitatem filii. Iustitia iusti super eum erit, et impietas impii erit super eum. Que

S. xxiii. Q. iii. C. Ex his

S. i. Q. iiii. ec

S. i. Q. iiii. Iud

aig(?) et pecca parentes

cuique in peccati parentes commiserunt ex quo filius plur ab eis separatus fuerit, ei non imputatur ad penam. Unde peccato Ade ideo omnes posteri tenentur, dicuntur, quia nondum aliquis ex illo in natura vel fuerat propagatus(?) seminatus. Qui autem apud deum non sententia sacerdotum, sed vita reorum queritur, patet quod non est notandus sententia quem peccati macula non inficit. Hinc etiam Paulus Corinthiis scribens ait: Si quis frater nominatur fornicator aut avarus aut idolis serviens, cum eiusmodi nec cibum sumere debetis. Ex quibus verbis datur intelligi, quod nisi prius aliquis fuerit notatus de crimine, id est vel coram iudice accusatus et convictus, vel in iudicio ipse de se fuerit confessus, quod nec sententia est feriendus, nec ab eius communione est abstinendum. Non ergo pro alicuius peccato tota familia excommunicanda est. Unde Augustinus scribit ad Auxilium episcopum.

Pro peccato patris non est filius anathematizandus.

Si habes de hac re sententiam certis rationibus vel scripturarum testimoniis exploratam, nos docere digneris quomodo recte anathematizetur pro patris peccato filius, aut pro mariti uxor, aut pro domini servus, aut quisquam in domo etiam nondum natus. Si eo tempore quo universa domus est anathemate obligata nascatur, nec ei possit per lavacrum regenerationis in mortis periculo subveniri. Neque enim hec fuit corporalis pena, qua legimus quosdam contemptores dei cum suis omnibus, qui eiusdem impietatis participes fuerunt, pariter interfectos. Tunc quippe ad terrorem viventium mortalia corpora perimebantur quandoque utique moritura. Spiritualis autem pena qua fit quod scriptum est: Que ligaveritis super terram erunt ligata et in celo, animas obligat, de quibus dictum est: Ut anima patris ita anima filii mea est. Anima que peccaverit ipsa morietur. Audisti fortassis aliquos magni nominis sacerdotes cum domo sua quempiam anathematizasse peccantem. Sed forte si essent interrogati, repperirentur idonei inde reddere rationem. Ego autem si quis a me querat utrum id recte fiat, quid ei respondeam non invenio. Numquam hoc facere ausus sum, de quorundam facinoribus immanissimis in ecclesia perpetratis non gravissime commoverer. Sed si tibi quomodo iuste fiat dominus revelavit, nequaquam iuvenilem etatem tuam et honoris ecclesiastici rudimenta contempno. Senex ecce a iuvene et episcopus tot annorum a collega necdum anniculo paratus sum doceri, quomodo possim vel deo vel hominibus iustam reddere rationem, si animam innocentem pro scelere alieno, quod non trahit ex Adam in quo omnes peccaverunt, spirituali supplicio puniamus. Et enim Clasiciani filius et si traxit ex parte noxam primi hominis sacro fonte baptismatis expiandam, tamen quicquid postquam eum genuit peccati pater eius admisit, ubi particeps ipse non fuit, cur cum eo puniatur quis ambigit? Quid dicam de coniuge? Quid de tot animabus universe familie? Unde si una anima per istam severitatem qua tota domus ista anathematizata est, sine baptismate de corpore exeundo perierit, innumerabilium mors corporum, si de ecclesia homines innocentes violenter abstrahantur et interficiantur, huic dampno non potest comparari. Si igitur de hac re potes reddere rationem, utinam et nobis rescribendo prestes, ut possimus et nos. Si autem non potes, quid tibi est inconsulta commotione animi facere, unde si fueris interrogatus rationem rectam non vales invenire? Hec autem dixi, ut si filius meus Classicianus aliquid admisit quod tibi anathemate plectendum iustissime videtur.

Ut ergo ex hac auctoritate evidentissime monstratur, illicite excommunicatur quis pro peccato alterius, neque ratione nititur qui pro peccato unius in totam familiam sententiam fert excommunicationis. Illicita autem excommunicatione notatum non ledit sic excommunicantem. Unde Gregorius scribit Magno episcopo Mediolanensi.

Illicite aliquem excommunicans semetipsum non illum dampnat.

Contra opinionem quidem Laurentii quondam fratris et coepiscopi nostri, nullis te culpis extantibus, communione privatus es. Ideoque hac precepti nostri auctoritate munitus officium tuum securus perage, ideo non est sententia aliquid sumere formidine. Item Ieronimus in Levitico.

Qui non corde set ore maledicit labiorum immunditiam ...

Qui negligit oris maledictionem sue cohibere, tu domine reseca. Et si non corde maledicat, tamen immunditiam labiorum suorum sibi vel ubi tamen quamvis ... contra oris incurrit. Item. Iniusta non sententia quelibet ligat vel solvit.

Si quis non recto iudicio eorum qui presunt ecclesie depellatur et foras mittatur, si ipse antea non exiit, hoc est si non ita egit ut mereretur exire, nichil leditur in eo quod non recto iudicio ab hominibus videtur expulsus. Et ita fit ut interdum ille qui foras mittitur intus sit, et ille foris qui intus videtur retineri. Item Rabanus de pressuris ecclesiasticis libro primo. De eodem.

Non in perpetuum dampnamus cum iuste iudicamus.

C. di. xc. c. vlt.

C. di. xxxviii. c. vlt.

C. i. Q. iii. Iudei ...

Quis hic cum tota familia ... non debeo excommunicato sine peccato excommunicare. v. C. xi. Q. iii. Quam multos

Manus dampnum esse sine baptismo unam animam de corpore exire quam innumerabiles innocentes de ecclesia abstrahere ...

... recepisse de altari forcipe carbonem quo purgavit labia ...

Dicente psalmista: Nec damnabit eum cum iudicabitur illi. Multi sacerdotum culpa zelo dei se persequi profitentur: sed dum discrete hoc sacrilegii facinus incurrunt, et dum precipites quasi ad emendandum ruunt, ipsi quoque multo magis deterius cadunt. Item ex concilio Parisiensi tempore Lodoici. Qua pena feriatur qui illicite aliquem excommunicat.

De illicita excommunicatione lex Romana catholicorum imperatorum, quam probat et servat catholica ecclesia, constitutione .c.xxiiii. cap. ccc.l.i. decrevit: Nemo episcopus excommunicet aliquem antequam causa probetur, propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem adversus eam aliquem excommunicaverit, ille quidem qui excommunicatus est maioris sacerdotis auctoritate ad gratiam sancte communionis redeat. Is autem qui legitime non excommunicavit, in tantum abstineat a sacra communione tempus quantum maioris sacerdoti visum fuerit, ut quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur. Et hinc sanctus Gregorius ad Iohannem episcopum iniuste excommunicantem inter cetera scripsit dicens: Cassatis prius atque ad nichilum redactis prefate sententie tue decretis, ex beati Petri apostolorum principis auctoritate decernimus .xxx. dierum spatio sacra communione privatum ab ipso deo nostro tanti excessus veniam cum summa penitentia ac lacrimis exorare. Quod si hanc sententiam nostram te cognoverimus non implesse, remissius non iam tantum iniustitiam, sed contumaciam fraternitatis tue cognoscas, iuvante domino, severius puniendam. Quia nemo proprie (?) proposite, scilicet non commonitus et convictus est iudicandus. De excommunicatione autem huiusmodi impiorum manifestorum criminum lex dicit: Quicumque tribus auctoritatibus iudicis convictus vel tribus edictis fuerit a iudice provocatus, aut una pro omnibus peremptoria, quod dicitur causam extinguit, fuerit vocatus et presentiam suam apud iudicem cui adquiescendum denuntiatum est exhibere noluerit, adversus eum quasi in contumacem proferatur iudicatum. Quin immo retractari nec per appellationem negotium possit, quoniam qui est in contumacem fuerit iudicatum. Et hanc sententiam de tribus auctoritatibus convictus ex euangelica veritate celestinus ad Nestorium dicens: Et ephesina synodus decreto decernens, et beatus Gregorius ad Iohannem scribens (?) de excepto (?) africanum conventus (?) demonstrans de eisdem, vero si conventus resipiscere destitit suo contemptu et sua contumacia faciente, auctoritate iudiciaria a communione excludatur. Et item beatus Gregorius de sententia in contumacem scribens ad Maximum pro

suptorem (?) Salonitanum episcopum dixit: Hortamur ut ad nos venire omni postposita excusatione festines, quatinus servata iustitia hec quibus accusaris recognoscentes, districte secundum canonicam institutionem Christo revelante possimus. Hoc facto ad veniendum amplius iam moras non ingeras, ne magis in parte absentia obnoxium hec que dominus assignet (?). Et nos iure hereses predicta crimina non solum que purgare subterfugis, sed etiam pro inobedientie culpa durius sentias vel in contumacem cogat ex concilio ferre iudicium. Item Origenes super Iudicum. Quod iniusta sententia ab ecclesia aliquem eicit.

Cum aliquis exit a veritate, a timore, ad eam reducendi, a fide, a caritate, exit de castris ecclesie, etiam si per episcopi vocem minime abiciatur. Sicut econtrario aliquis non recto iudicio foras mittitur, sed si ante non exiit, id est non egit ut mereretur exire, nichil leditur. Interdum enim qui foras mittitur, intus est, et qui foris est, intus videtur retineri. Item Aug. Et qui aperto sacrilegio et quasi publica vita fidelibus non sociatur, ad ecclesiam non pertinere probatur.

De illis quis ab ecclesia segregati non diceret ea que spiritus non percipientes, ne ad scientie perceptionem referretur, sed dictum est spiritum non habentes. Hi utique non dicerentur nisi segregatis ab ecclesia qui dicti sunt spiritum non habentes. Sed nec ille dicendus est esse in ecclesia et ad istam societatem spiritus pertinere, qui ovibus ficto corde miscetur. Sanctus enim spiritus discipline effugiet fictum. Neque enim ad ecclesiam pertinent qui separationis aperto sacrilegio manifesti sunt, sed et illi qui in eius unitate corporaliter mixti, pessima vita separantur. Item ex quinta synodo. A deo separamur.

Certum est quod quicumque impius de quo sic impios demonstramus monstratus est, omnino separatus est a deo. Sic et ille qui anathematizatus est tamquam impius separatur. Nichil enim aliud significat anathema, nisi a deo separationem. Illicita igitur excommunicatio ut ex premissis apparet non ledit eum quem notat, sed eum qui notat. Ac per hoc qui innocentes sunt, excommunicationis carmine condempnari non possunt, sicut ab imprudentibus familie potentum pro peccatis dominorum consueverunt notari. Sed adhuc obicitur quod non solum innocentem, sed nec criminosum sententia maledictionis sit feriendum. Ait enim Christus in evangelio: Orate pro persequentibus et calumniantibus vos. Benefacite his qui oderunt vos. Item apostolus: Benedicite persequentibus vos; benedicite, et nolite maledicere. Item maledici regnum dei non possi

debuit. Item eiusdem in epistola xxiii. Ab omni maledic-
S. di. l. ... Si igitur michaeli to fideles immunes esse oportet.
non fuit ausus diabolo. et certe maledictione
dignissimo. iudicium inferre blasfemie. quan-
to magis nos ab omni maledicto puri esse
debemus. Merebatur diabolus maledictum.
sed per os archangeli blasphemia exire non de-
buit. Relege veteres libros. et vide que tribus in
monte garizim constitute sunt. ut benedi-
cerent populo. et que in monte alio. ut maledicerent.
Ruben qui maculaverat thorum patris
et zabulon novissimus filius lie. et ancilla-
rum ubi in monte ebal ponuntur ut maledi-
cant his qui maledictione digni sunt. Item in
t. iudicii. Quid significet quod ad benedictionem quidam, quidam ad ma-
ledictionem.

Cum ergo in singulis quibusque
fidelium specialis ponitur varietas benedictionum designa-
ri videtur in eo loco. quod dimidii illi qui iux-
ta montem garizim incedunt. illum qui ad bene-
dictionem electus est. istos figuraliter indicant.
qui non metu pene sed benedictionum et repromis-
sionum desiderio veniunt ad salutem. Illum
dimidii qui iuxta montem gebal incedunt.
in quo maledictiones proferuntur. istos alios indicant
qui malorum metu et suppliciorum timore exempla atten-
dentes que in lege scripta sunt pervenerunt in salutem.

Sed quia persecutoribus iussit orare primo pa-
rentes pro transgressione mandati mortis male-
dicto percussit. Cayn quoque qui a prime prevaricationi
fratricidium adiunxit. sententiam maledictionis
a domino reportavit. Abrae quoque dixit dominus. male-
dicam maledicentibus te. et benedicam benedicentibus tibi. In
evangelio etiam cum esuriens venisset ad ficum non inve-
niens fructum in ea. sua maledictione perpe-
tua sterilitate ipsam dampnavit. Item noe cum
verenda sua a cham detecta cognosceret filium eius
chanaan maledixit dicens. Maledictus chana-
an sit servus servorum suorum. Item ysaac cum benedice-
ret filio suo iacob ait. Qui maledixerit tibi.
sit ille maledictus. et qui benedixerit tibi. benedic-
tionibus repleatur. Item sic in libro numerorum legitur
moyses ex precepto domini .xii. tribus filiorum israel.
in duas partes divisit. et sex tribubus iussit
ut iuxta montem garizim incedentes male-
dictionem transgredientium legem vociferarent.
Aliis vero precepit ut iuxta alium montem incedentes.
benedictiones observantium inclamarent.
In novo testamento petrus apostolus symoni legitur male-

dixisse cum ait. Pecunia tua tecum sit in perdi-
tione. Paulus quoque qui dixerat. Benedicite et
nolite maledicere. fornicatorem corinthium
iussit excommunicari. Item in alia epistola ait. Si
quis non fuerit secutus doctrinam domini nostri ihesu christi sit
anathema maranatha. Item galathis. Si an-
gelus de celo veniens aliud vobis evangelizaverit
anathema sit. Distinguendum est igitur inter ma-
ledictum quod prohibetur. et maledictum quod a domino et sanctis
viris rationabiliter profertur. Maledictum quod prohibetur
est illud quod procedit ex voto ultionis. quod dico per-
sequentes non ex amore iustitie. maledictum vero quo
maledicunt sancti est illud quod procedit ex amore iusti-
tie. non ex livore vindicte. Unde gregorius in moralibus
libro iiii. Sancti viri non ex voto ultionis sed ex amore iustitie

Cum sancti viri maledictionis aliquos maledicti
sententiam proferunt. non in hanc ex voto ultionis
sed ex iustitie examine prorumpunt. Intus enim sub-
tile iudicium respiciunt. et mala foris surgen-
tia qua maledictione ferire debeant cognoscunt.
et eo maledicto non peccant. quo ab intimo iudice
non discordant. Item scriptura sacra duobus modis ma-
ledictum memorat. Aliud videlicet quod approbando. ali-
ud quod dampnando. Aliter enim maledictum profertur iu-
dicio iustitie. ut in ipso primo peccante prolatum
cum audivit. Maledicta terra in opere tuo etc. Et
sicut abrae dicitur. Maledicam maledicentibus tibi.
Aliter vero profertur maledictum quod non iudicio iusti-
tie sed livore vindicte promittitur. a quo voce pa-
uli predicantis cessare admonemur qui ait.
Benedicite et nolite maledicere. Item pelagius papa angel-
lio episcopo. Errantes et in errorem mittentes ex-
plicite auctoritatis exemplo condempnantur.

Audivimus errare antiquum et in errore mittentem.
Ipse tradimus esse satane ut blasphemare dedi-
scat. Item anacletus papa. Delinquentes corrigantur

Tam sacerdotes a sacerdotibus: incorrigibiles iuniti excommunicentur.
quam reliqui fideles omnes summam debent habere curam
de his qui pereunt quatinus eorum redargutione
aut corrigantur a peccatis. aut si sunt incorrigibiles
apparuerint. ab ecclesia separentur. Item gregorius. Sed a
l. iii. amotione imposita excommunicationis sententia

De excommunicationis articulo quem tum in presbiterum procedat.
tradimus quod secundo libro tertio. iam vero tradita exne-
cessitate subiecta est beatitudo vestra in mittendo
quia cum paulus apostolus dicat in promptu habentes
ulcisci omnem inobedientiam. Item ieronimus.
Mali ab ecclesia sunt eliminandi.

S. di. l. ...
In evangelio mathei
S. ii. Q. vii. Sententia ...
S. i. C. vi.
S. xi. Q. iii. Si ...
S. ... Q. iii. Certum est
S. v. Q. ii. C. i. ... ii.

et candescit putride carnes, et scabiosa a caulis ovium repellenda, ne tota domus, massa, corpus et pecora ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arrius in Alexandria una scintilla fuit, sed quoniam non statim oppressus est, totum eius orbem flamma populata est. Item Augustinus. Pro diversitate culparum subditi a prepositis suis corripiantur.

Corripiantur itaque a prepositis suis subditi correctionibus de caritate venientibus pro culparum diversitate vel minoribus vel amplioribus; quia et ipsa que dampnatio nominatur, quam facit episcopale iudicium, qua pena in ecclesia nulla maior est, potest, si Deus voluerit, in correctionem saluberrimam cedere atque proficere. Neque enim scimus quid contingat sequenti die, aut ante finem huius vite de aliquo desperandum est, aut contradici Deo potest ne respiciat et det penitentiam, et accepto sacrificio spiritus contribulati cordisque contriti a reatu quamvis iuste dampnationis absolvat, dampnatumque ipse non dampnet. Pastoralis tamen necessitas habet, ne per plures serpant dira contagia, separare ab ovibus sanis morbidam, ab illo cui nichil est inpossibile ipsa forsitan separatione sanandam. Nescientes enim quis pertineat ad predestinatorum numerum, quis non pertineat, sic affici debemus caritatis affectu, ut omnes velimus salvos fieri. Item Prosper. Qui corrigi noluerint, excommunicationis ferro debent abscidi.

S. vi. Q. i. Si sacerdos. ce. S. xxiii. Q. iiii. Cum quis. ce

Ecce autem crimina quorumlibet, si ipsis criminosis confiteri nolentibus, unicuique claruerint, que cuique non fuerint patientie lenimedicamento sanata, vel ut igni quodam pie increpationis urendas et curanda. Quod si nec sic quidem egrotantes sustinentis ac pie increpantis medelam perpessi ut mei sint (?), quod divi potestati et salubriter obiurgati corrigi noluerint, tamquam putride corporis partes debent ferro excommunicationis abscidi, ne sicut caro morbo emortua si abscisa non fuerit salutem reliquę carnis sue putredinis contagione corrumpit, ita isti qui emendari despiciunt et in suo morbo persistunt, si in omnibus depravatis in sanctorum societate permanserint, eos exemplo sue perditionis inficiant. Item Nicholaus papa Lothario regi. Excommunicandus est qui duas simul uxores habere presumit.

S. Q. i. c. vlt.

An non districta ultione feriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech et flagitium imitatus esse dinosceris? Quod Dominus noster per has lxx vii generationes (significatione non in) suo salutifero adventu delevit. Cum Cayn fratricidium vii generatione

Peccatum Lamech sive caym fugeat peccatum humani generis.

aliquis abolitum sit cataclismi. Item ex concilio Agathensi. Falsi testes et homicide communione priventur.

Itaque censuimus homicidas et falsos testes a communione ecclesiastica submovendos, nisi penitentie satisfactione crimina admissa diluerint. — S. xxii. Q. v. Sic. ce — S. i. Dno seo meriusq; (?)

Item ex concilio Toletano I. Excommunicetur potens qui clericum pauperem vel religiosum spoliare presumit.

Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperiorem aut religiosum expoliaverit, et mandaverit eum ad se venire episcopus, et ille contempserit, invicem mox scripta percurrant per omnes provincie episcopos, et quoscumque adire potuerint, ut excommunicatus habeatur et predo, donec obediat et reddat aliena. — S. xvii. Q. iiii. Si quis suadente

Item Calixtus papa. Communione privetur qui Romipetas et peregrinos vel mercatores molestare presumpserit.

Si quis Romipetas et peregrinos apostolorum limina et aliorum sanctorum oratoria visitantes ceperit seu rebus quas ferunt spoliaverit, vel mercatores novis teloneorum et pedaticorum exactionibus molestare voluerit, donec satisfecerit communione careat christiana. — J lomb. de hered. (?) c. ii.

Item Urbanus. Excommunicetur qui oratores ecclesiis bonaque ecclesiarum et personas ibidem servientes infestare presumit.

Patrum nostrorum traditionum exemplis commoniti pastoralis officii debitum persolventes ecclesias cum bonis suis tam personis quam possessionibus, clericos videlicet ac monachos eorumque conversos, oratores quoque cum suis nec non omnium rebus quas ferunt tutos et sine molestia esse statuimus. Si quis autem contra hoc facere presumpserit, et post quam facinus suum recognoverit, infra dierum spatium xxx competenter non emendaverit, a liminibus ecclesie arceatur, et anathematis gladio feriatur. Item Nicholaus papa omnibus episcopis. Qui oratoribus, pauperibus, inermibus, peregrinis, feminis malum obviaverit excommunicetur.

Illi qui peregrinos vel oratores cuiuscumque sancti, sive clericos, sive monachos vel feminas, aut inermes pauperes depredati fuerint, vel bona eorum rapuerint, vel in malum eis obviaverint, anathematis vinculo feriantur, nisi digne emendaverint. Pax vero illa quam treugam Domini dicimus, sic observetur sicut ab archiepiscopis et episcopis unicuique provincie constituta est. Qui autem eam infregerit excommunicationi subdatur. C.

Qui autem de hereticis sermo habetur, videndum est quid intersit inter scisma et heresim, et qui sint heretici, et que sint hereticorum secte. Differentiam autem inter scisma et heresim Ieronimus in epistola ad Galathas assignat dicens. Scismatici et heretici differre dicuntur.

Inter heresim et scisma hoc esse arbitrantur, quod heresis p

[ad]versum dogma habet. Scisma post episcopalem dissensionem ab ecclesia separatur pariter. G. Quod in principio aliqua ex parte intelligi potest diversum. Ceterum nullum scisma non sibi aliquam heresim confingit, ut ab ecclesia recte recessisse videatur. Unde autem heresis dicatur, in prefata eadem Ieronimi diffinitione dicens. Unde heresis dicatur.

Heresis grece ab electione dicitur, quod scilicet eam sibi unusquisque eligat disciplinam quam putat esse meliorem. Quicumque igitur aliter scripturam intelligit quam sensus spiritus sancti flagitat, a quo conscripta est, licet ab ecclesia non recesserit, tamen hereticus appellari potest, et de carnis operibus est eligens que peiora sunt. Qui vero heretici proprie dicantur, Aug. ostendit dicens. Qui proprie dicantur heretici.

Quid sit hereticus.

Hereticus est qui alicuius temporalis commodi et maxime glorie principatusque sui gratia falsas ac novas opiniones vel gignit vel sequitur. Ille autem qui huiusmodi hominibus credit, imaginatione quadam veritatis illusus est. Idem. Non sunt heretici qui non sua audacia sed aliena seducuntur in errorem.

S. iii. q. i. § int.

Dixit apostolus: Hereticum hominem devita post primam et secundam correctionem, quia subversus est huiusmodi et peccat in semetipso dampnatus. Sed qui sententiam suam quamvis falsam atque perversam nulla pertinaci animositate defendunt, presertim quam non audacia sue presumptionis pepererunt, sed a seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, querunt autem cauta sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam sunt inter hereticos deputandi. Item Leo. Magistri erroris existunt qui veritatis disciplinam contempnunt.

S. di. xxxvii. Rel.

Quid autem iniquius quam impia sapere et sapientioribus doctoribusque non cedere? Sed in hanc insipientiam cadunt qui, cum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas litteras, nec ad evangelicas auctoritates, sed ad semetipsos recurrunt, et ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuerunt. Item Aug. contra Manicheos. Heretici qui proprie sint: qui perverse contumaciter defendunt.

Qui in ecclesia Christi morbidum aliquid pravumque sapiunt, si correcti ut sanum rectumque sapiant resistunt contumaciter, suaque pestifera et mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, heretici sunt. Item Urbanus papa. Errante dampnabilior est qui defendit errorem.

S. xi. q. iii. c. Consentire

Qui alterius defendit errorem detior est eo qui errat.

Qui aliorum errorem defendit, multo est dampnabilior illis qui errant, quia non solum ille errat, sed etiam aliis offendicula erroris preparat et confirmat. Unde quia magister erroris est, non tantum hereticus, sed etiam heresiarcha dicendus est. Item Ieronimus. Qui in mendacio veritatem immutant patrum terminos transferre probantur.

Transferunt terminos quos posuerunt patres eorum, qui immutant in mendacio veritatem, et aliud predicant quam ab apostolis acceperunt. Idem. De hereticis manifestum est, quia sophismatibus suis et arte dialectica sepe opprimant ecclesiasticos. Idem. Veteres scrutans istorias invenire non possum scidisse ecclesiam et de domo Domini populos seduxisse, preter eos qui sacerdotes a Deo positi fuerant et prophete, id est speculatores. Isti ergo vertuntur in laqueum tortuosum in omnibus locis ponentes scandalum. Item Leo papa. Abiciantur qui adversariorum tuentur pravitatem.

Illud sane plurimum non displicet significatio dilectionis tue, cum eos quidam esse dicuntur qui adversariorum conveniant pravitati, et eis sane vasis munde vasa misceantur; quibus investigandis et se veritate convincendis debita diligentia vigilanter insiste, ut his quibus prodesse non potuit correctio, non parcat abscisio. Oportet enim vos evangelici meminisse mandati, quo ab ipsa veritate precipitur, ut si nos oculus aut pes aut dextera scandalizat, avulsum manu a compage corporis auferatur. Quia melius sit his instrumentis carere membris, quam cum ipsis in eterna ire supplicia. Nam si fluo extra ecclesiam positi resistimus, si ab his qui intra nos sunt in eis quos decipiunt vulneramur: abicienda prorsus pestifera hec a sacerdotali rigore patientia est, que sibi ipsi in peccatis aliorum parcendo non parcit. Item ex Cartaginensi iiii. Et sodalitates et convivia hereticorum clerici vitare debent.

S. xx. q. iii. v. Sed forte c. i. ce.

Clericus hereticorum atque scismaticorum tam convivia quam sodalitates evitet. Equitur eorum conventicula non ecclesia sed conciliabula sunt appellanda. Cum eis neque orandum est neque psallendum. Item Gelasius papa. Canonum observatores cum hereticis nullum debent convenire etiam.

Cum quibus erat sinodus ineunda? Catholici pontifices fuerant undique iam depulsi. Soli remanserant socii perfidorum, cum quibus nec iam licebat habere communionem, dicente propheta: Non sedi cum consilio vanitatis, et cum iniqua gerentibus non introibo. Nec ecclesiastici moris est cum his q[ui]

pollutam habuit comunione cum mixta qui cum
perfidis misceri concilium. Recte igitur per calcedo
nensis sinodi formam huiusmodi prevaricatio
repulsa est quam potius ad concilium uocata. quia non
operatur post primam sinodum non cum talibus haberi licebat.
Ideo canonum magistris atque custodibus. nobis
nullum fas est inire certamen cum hominibus communionis
aliene. It. ex epistola urbani pape. Non credimus se potius
Notandum: obedire eug(enium) qui a malo excommunicatur.
Quia quidam dicunt nos euangelicam parabolam nos
facere. ut dum zizaniam non eradicandis domini precep.
cum aliquos excommunicatione dignos excommunicationi su
biecimus. Et aiunt in sermone aug(ustini) hoc dici eo illo
co ubi ait. quia non est precidenda unitas. sed in
dissuasu mali non abiciendi. Quibus hoc primum re
spondendum est. Si heretici et mali homines excom
municandi non sunt. quare ipse pater aug(ustinus) cum legatis sancte ro
mane ecclesie et cum sanctis episcopis suis pelagium et ce
lestinum nouam heresim in sancta dei ecclesia introdu
centes excommunicauit. et ab ecclesia dei separauit.
Quare ipsos doctores ecclesie qui ista et multa his
simulia loquuntur. tam ipse quam omnis ecclesia dei ex
communicatos habuit. Et non prius penitentiis
et per manus impositionem reconciliati essent eis ne
quaquam communicabat. Ideo ipse dominus qui hec parabo
lice hic enarrat. aperte alibi excommunicationem fi
eri iubet dicens. Frater qui corripitur ab ecclesia et
non obedit. sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Unde appa
ret liquido aliud esse excommunicationem et aliud era
dicationem. Qui enim excommunicatur ut apostolus ait. ad hoc excommunicatur
ut spiritus saluus sit in die domini. Disciplina enim est excommunicatio
non eradicatio. non forte contemptu et superbia excom
municati perierint. It. aug(ustinus) (con)t(ra) iulianum. Diuina ma
Deus quibus ma ledictio meritum maledicendi significat.
ledicit meritum designat eius cui maledicit.
et sententiam promit ut potest que non fallit neque
peccati qualitas neque peccantis affectus. homo qui
hoc non potest scire neque potuit intequam alium. alius ui de
agnoscere potest. Ideo contra insiudicantis et sententi
am promitas interuitu proferat maledictum.
non potest esse maledicendi causa. ubi ignorat peccatis
affectus. maxime cum humanum uitium. et sciat
maledicta proferre. cum forte conuitiis aut
iniuriis prouocatur. Quod uitium resecare uo
lens apostolus. ne maledictis maledicta. et
uitiis conuitia prouocemus. mandatum necessarium
ponit ut benedicamus. quod conuitianti uitium rese
cet. non quod iudicandi uitas quam hoc est latius pronu

tiandi auctoritas primatur. Secte
uero hereticorum que sint. et unde nomina acceperint. hy
sidorus. viii. libro ethimologiarum. cap. v.
determinat dicens. Quot sint secte hereticorum.
Quidam autem heretici qui de ecclesia recesserunt ex nomine
suorum auctorum nuncupantur. Quidam uero
ex causis quas eligentes instituerunt.
Simoniaci a simone dicti magice discipli
ne perito. cui petrus in actibus apostolorum maledixit
pro eo quod ab apostolis spiritus sancti gratiam pecunia emere
uoluisset. Hii dicunt creaturam non a deo esse. sed a
uirtute quadam superna creatam. Menandam
a menandro mago discipulo symonis
nuncupati. qui mundum non a deo sed ab an
gelis factum asserit. Basilidiani a basilide ap
pellati. qui inter reliquas blasphemias pas
sum ihesum abnegauit. Nicolaite dicti ab
a nicolao ecclesie ierosolimorum. qui cum
stephano et ceteris constitutus est a petro. qui propter
pulcritudinem relinquens uxorem dixit. ut qui
uellet eam uteretur. uersa est in stuprum talis consue
tudo. ut inuicem coniugia commutarent. quos
iohannes in apocalipsi improbat dicens. Sed hoc habes
quod odisti facta nicolaitarum. Gnostici propter ex
cellentiam scientie se ita appellare uoluerunt. Ani
mam naturam dei esse dicunt bonum et malum
deum suis dogmatibus fingunt. Carpogratiani
a carpocrate quodam uocantur. qui dixit christum hominem
fuisse tantum. et de utroque sexu progenitum. Cerin
tiani a cerintho quodam nuncupati. hii inter
cetera circumcisionem obseruant. mille annos post
resurrectionem in uoluptate carnis futuros
predicant. Unde et grece cilliaste. latine miliaci
asserunt appellati. Nazarei dicti quia
deum christum qui a uico nazareus est appellatus filium
uero dei confitentur. omnia tamen ueteris legis custo
diunt. Ophyte a colubro nominati sunt. Coluber
enim grece ophy dicitur. Colunt enim serpentem di
centes ipsum in paradiso induxisse uirtutis
cognitionem. Valentiniani a ualentino
quodam platonico sectatore uocati. qui eonas
id est secula quedam in origine dei creatoris induxit.
Christum quoque de uirgine nichil corporis assumpsisse
sed per eam quasi per fistulam transisse asserunt. Ap
pellite quorum auctor appelles princeps fu
it qui creatorem angelum nescio quem gloriosum
superioris dei faciens deum legis israel illum ignem
affirmans. qui dixit christum non deum inuitare. sed

S. ii. Q. i. certa
S. xi. Q. iii. Audi

S. di. xv. c. i.

hominem in fantasia apparuisse. Erconciaci a principibus appellantur, qui universitatem quam Deus condidit opera esse archangelorum defendunt. Adamiani vocati quod Adae imitentur nuditatem. Unde et nudi orant, et nudi inter se mares feminaeque conveniunt. Caiani proinde sic appellati quoniam Cain adorant.

Sethiani nomen acceperunt a filio Adae qui vocatus est Seth, dicentes eum esse Christum. Melchisedeciani vocati pro eo quod Melchisedech sacerdotem Dei non hominem fuisse, sed virtutem Dei esse arbitrantur. Anglici vocati quia angelos colunt. Apostolici hoc sibi nomen ideo praesumpserunt, quod nichil possidentes proprium nequaquam recipiant eos qui aliquid in hoc mundo utuntur. Cerdoniani a Cerdone quodam nominati, qui duo contraria principia asserunt. Marcionistae a Marcione Stoico philosopho appellati, qui Cerdonis dogma secutus alterum bonum, alterum iustum Deum asseruit, tamquam duo principia creatoris et bonitatis. Artotiritae ab oblatione vocati; panem enim et caseum offerunt, dicentes a primis hominibus oblationem a fructibus terrae et a fructibus ovium fuisse celebratam.

Aquarii appellati eo quod aquam solam offerunt in calice sacramenti. Severiani a Severo exorti vinum non bibunt, vetus testamentum et resurrectionem non recipiunt. Tatiani a Tatiano vocati, qui et Encratitae dicti, quia carnem abhominantur. Alogii vocantur tamquam sine verbo. Logos enim graece verbum dicitur. Deum enim verbum non credunt, respuentes Iohannis evangelium et apocalypsin. Catafrigas nomen provincia Frigia dedit, quia ibi extiterunt auctores eorum; Montanus, Prisca et Maximilla fuerunt. Hii adventum Spiritus sancti non in apostolis, sed in se traditum asserunt.

Catharoe propter munditiam ita se nominaverunt. Gloriantes enim de suis meritis, negant penitentibus veniam peccatorum. Viduas, si nupserint, tamquam adulteras dampnant. Mundiores se ceteris praedicant, qui nomen suum si cognoscere vellent, mundanos se potius quam mundos vocarent. Pauliani a Paulo Samosateno exorti sunt, qui dixit non semper fuisse Christum, sed a Maria sumpsisse initium. Ermogeniani ab Ermogene quodam vocati, qui materiam non natam inducens Deo non nato eam comparavit, matremque elementorum et deam asseruit; quos apostolus improbat elementa sequentes. Manichei a quodam Persa extiterunt qui vocatus est Manes. Hic duas naturas et substantias introduxit, id est bonam et malam, et animas ex Deo quasi ex aliquo fonte manare asserunt. Testamentum vetus respuunt, novum ex parte recipiunt. Antropomorfitae dicti eo quod simplicitate rustica Deum habere humana membra quae in divinis libris scripta sunt arbitrantur. Antropos enim graece, latine homo interpretatur, ignorantes vocem Domini qui ait: Spiritus est Deus. Incorporeus est enim nec membris distinguitur, nec corporis mole censetur. Eraclitae ab Eraclio auctore exorti monachos tantum recipiunt, coniugia respuunt, regna celorum parvulos habere non credunt.

Novatiani a Novato Romae urbis presbytero exorti, qui adversus Cornelium cathedram sacerdotalem conatus invadere haeresim instituit, nolens apostatas recipere et rebaptizans baptizatos. Montani haeretici dicti eo quod tempore persecutionis in montibus latuerunt, qua occasione se a catholicae ecclesiae corpore diviserunt. Ebionitae ab Ebione dicti sunt, sive a paupertate. Christum enim pro profectu solum virum iustum putant effectum. Unde et pertinet Ebionitae pro paupertate intelligentiae dicti sunt. Hii enim iudei sunt, et ita evangelium ut legem carnaliter observant. Adversus quos ad Galathas apostolus scribens invenitur. Fotiniani a Fotino Gallograeciae Smirnae episcopo nuncupati, qui Ebionitarum haeresim suscitans asserunt Christum ex Maria per Ioseph nuptiali coitu fuisse conceptum. Aeriani ab Aerio quodam nuncupati sunt. Hii offerre sacrificium pro defunctis spernunt. Eunomiani ab Eunomio quodam dialectico Aetii discipulo, ex cuius nomine magis innotuerunt, dissimilem patri asserentes filium et filio spiritum sanctum dicunt et nullum imputari peccatum in fide manentibus.

Origeniani ab Origene auctore exorti sunt, dicentes quod non possit filius videre patrem, nec spiritus sanctus filium. Animas quoque in mundi principio dicunt peccasse, et pro diversitate peccatorum de caelis usque ad terram diversa corpora quasi vincula meruisse, eaque causa factum esse mundum. Noetiani a quodam Noeto vocati, qui dicebat Christum eundem esse et patrem et spiritum sanctum, ipsamque trinitatem in officiorum nominibus, non in personis accipiunt. Unde et patripassiani vocantur, quia patrem passum dicunt. Sabelliani ab eodem Noeto pullulasse dicuntur, cuius discipulum perhibent fuisse Sa-

S. d.

i. d. eo. di. iiii. l[...]

S. di. xxx. C. iii. [...]

bellum. Ex cuius nomine maxime innotuerunt. Unde et Sabelliani vocati sunt. Hi unam personam patris et filii et spiritus sancti astruunt. Arriani ab Arrio Alexandrino presbitero exorti sunt, qui coeternum patri filium non agnoscens diversas in trinitate substantias asseruit, contra illud quod ait Dominus: Ego et pater unum sumus. Macedoniani a Macedonio episcopo dicti sunt, negantes Deum esse spiritum sanctum. Apollinaristae ab Apollinare vocati sunt, dicentes Christum corpus tantummodo sine anima suscepisse. Antidicomaritae appellati sunt eo quod Mariae virginitati contradicunt, asserentes eam post Christum natum viro suo fuisse commixtam. Tetragnitae nominati, ideo tale nomen acceperunt, quia angelos grece uas dicunt. Asserunt enim sic esse patrem filium tamquam unius in duas matres. Patriciani a quodam Patricio nuncupati sunt, qui substantiam humanae carnis a diabolo conditam dicunt. Colutiani a quodam Coluto nominati, qui dicunt Deum non facere mala, contra illud quod scriptum est: Ego Dominus creans mala. Floriani a Florino, qui contra dicunt Deum creasse mala, contra id quod scriptum est: Fecit Deus omnia bona. Donatistae a Donato quodam Afro nuncupati sunt, qui de Numidia veniens totam pene Africam sua persuasione decepit, asserens minorem patre filium, et minorem filio spiritum sanctum, et rebaptizans catholicos. Bonosiaci a Bonoso quodam episcopo exorti produntur, qui Christum filium Dei adoptivum non proprium asserunt. Circumcelliones dicti eo quod agrestes sint, quos Scotopitas vocant, supradictae hereseos habentes doctrinam. Hi amore martyrii semetipsos perimunt, ut violenter de hac vita discedentes martyres nominentur. Priscillianistae a Priscilliano vocati, qui in Hispania ex errore Gnosticorum et Manicheorum permixtum dogma composuit. Luciferiani a Lucifero Sirmiae episcopo orti, qui episcopos catholicos qui in Constantii persecutione perfidiae Arrianorum consentientes erant, et postea correcti redire in catholicam delegerunt, damnantes quod crediderunt sive quod credidisse dissimulaverunt, quos ecclesia catholica materno recepit sinu tanquam Petrum post fletum negationis, hanc illi maternam caritatem superbe accipientes eos recipere nolentes ab ecclesie communione recesserunt, et cum ipso Lucifero auctore suo qui mane oriebatur cadere meruerunt. Ioviniani a Ioviniano quodam monacho

dicti, asserentes nullam nuptarum et virginum esse distantiam, nullumque inter abstinentes et simpliciter epulantes esse discrimen. Elvidiani ab Elvidio nominati, qui dicunt post natum Christum alios Mariam filios de viro Ioseph peperisse. Paterniani a Paterno quodam exorti, qui inferiores corporis partes a diabolo factas opinantur. Arabici nuncupati eo quod in Arabia exorti sunt, dicentes animam cum corpore mori, atque in novissimo utrumque resurgere. Tertullianistae dicti a Tertulliano presbitero Africanae provinciae civitatis Cartaginensis, animam immortalem esse sed corpoream predicantes, et animas hominum peccatorum post mortem in demones verti putantes. Tesserescedecatitae dicti, quia xiiii luna pascha cum Iudeis observare contendunt. Nam tessara quattuor, deca decem significat. Sictages a somno nuncupati, quod vigilias noctis respuant, superstitionem esse dicentes iura temerari divina, qui noctem ad requiem tribuit. Pelagiani a Pelagio monacho dicti. Hi liberum arbitrium divine gratie anteponunt, dicentes sufficere voluntatem ad implenda iussa divina. Nestoriani a Nestorio Constantinopolitano episcopo nuncupati, qui beatam virginem Mariam non Dei sed hominis tantummodo asseruit genitricem, ut aliam personam carnis aliam faceret deitatis. Nec unum Christum in verbo Dei et carne credidit, sed separatim atque seiunctim alterum filium Dei, alterum filium hominis predicavit. Eutichiani dicti ab Euticete Constantinopolitano abbate, qui Christum post humanam assumptionem negavit existere de duabus naturis, sed solam in eo divinam asseruit esse naturam. Cephalite dicti, id est sine capite. Nullus enim eorum reperitur auctor a quo exorti sint. Hi trium Calcedonensium capitulorum impugnatores, duarum in Christo substantiarum proprietatem negant, et unam in eius persona naturam predicant. Theodosiani et Gaianite appellati a Theodosio et Gaiano, qui temporibus Iustiniani principis in Alexandria populi perversi electione una die sunt ordinati episcopi. Hi errores Euticis et Dioscori sequentes Calcedonense concilium respuunt. Ex duabus unam in Christo naturam asserunt, quam Theodosiani corruptam, Gaianite incorruptam contendunt. Gnoite et Titonite a Theodosianis exorti sunt. Ex quibus Gnoite ab ignorantia dicti, quia perversitati a qua exorti sunt id adiciunt, quod Christi divinitas ignoret futura que sunt scripta de die et hora novissima

nec recordante x pm nesciam loqui die
iudicii in corde meo. Interrogate in uocatu
q sic ts ps in trinitate. ita qt ts asser dos
ee oc illu q scptu e. Audi isrl. dns ds tu
ds un e. Sunt et alie heses. sin auctore
t sin nominib ex quib alie trinu pu
tat ee dm. alie et x diuinitate passi
bile dicut. alie x depat natiuitati in
tpe. initiu tpis dant. Alie liberatione
hoiu ap inferos facta x descensione n c
dut. Alie anima imagine di negant.
Alie conuti aias in demones. t in qcuq
aialia existimat. Alie de mundi statu
dissentiut. alie innuabiles mundos o
pinant. Alie aqua do coetna facuit.
alie nudis pedib ambulat. Alie cu hoib
n manducat. Hec sut hses. aus catho
lica fide exorte. t ab aptis t scis patb. t
cilus dapnate. Que dum inse mltis er
roib diuise inince s dissentiut. coi tn
noe aus eccla di cospirat. Sz t quicuq
aliter scptura scam intellig. qua snus sps
s. flagitat aq scpta e. licet de eccla n rece
sit tn htic appellari p. t aug. Q d
uina puidentia multos errare pmittit.
Do diuina puidentia multos diuisis er
rois hticos ee pmittit. ut cu interrogat
nos ea q nescim. sic discutiam pigitia.
t diuinas scpturas cupiam. Ppea apls
ait. ut pbati manifesti fiat. Hu enim do
pbati sut quib n possut doc e. R. e.

IN. xx. v. ca. ag de puilegiis quib n
nulle minuunt ecle. de quib psimu
qr an ec gnales reglas romana eccla
psit 9cede aliq puilegia. cu decta scor
canonu nemine mag qua aplicu sruare
opt. ubi t. o. inq casu liceat roano po
tifici nouas 9de leges t q. rome sedis
auctoritas ee statuta patru aliq 9cede
t mutare n ualz. Ibid t. o. q sac sca roa
na eccla i canonib auctoritate prat u
tm de gnalib decetis specialib puile
giis ualat derogare. t spali bnficio p
sit 9cede q gnali pibet decto. Neq H
puilegia aliquib 9cedent sipt gnale
lege nulli aliqd indulgent cu puile
gia dicant quasi puata legia eo q pua

ta lege singult generet. Ibid t qr de pui
legiatis ecclis q adusus altam suo gau
deat puilegio. an adusus se inuice co
gant uti iure comuni ubi. o. q antiqui
orib puilegiis subseqntib derogari n p.
cu puilegia eccla t monastior ac sacedo
tiu nulla possint improbitate 9uelli nulla
nouitate mutari. Ibid t. o. q ea ec leges
fuit n solu inutilia sz t impfectus sit bn
da t quid n opt ptulari ea qs dapnosa
fisco t uin certa t q rescpta q ee i eli ciut
ab omib s iudicib refutanda n sit aliqd
q n ledat alterm t q sit petitu t cm supplican
tib indulgeat. Gnalit t ibid ag de scptis
q sui sint annotatioes siu pgmatice
accones expssam debi in se bre 9ditioe:
si pces uitate nitant. t q in dax pcator deb
carere impetratis. t q illi quib scpta diri
gunt sut puniendi si ptaru indati ue
tuerit argui. siu cognitio siu executio
ilt mandet. t q nullu rescptu nulla pg
matica sanctio nulla sac annotatio q
gnali iuri ult p utilitati adusa ee uident:
in disceptatione cuilib litigii deb pfer
ri. Ibid t. o. q autentica rpa t origina
lia rescpta n coru exempla sit insinuan
da t q bnficia plia si sin die 9sule fuunt
depensa. careant auctoritate. t q xii. lib
auri 9dempnatioe plectnd qui puilegia
uenabil ecle uiolat temere t dissimulado
negligit. In ea t demonstrat q mltar eccla
puilegia ca cogitar roana eccla ualz inmi
nuere t penit inmu tare siu plur siue
G. E. N. E. R. A. L. I. T.

SAN
CTA
ROMANA ECCLIA

quandam baptismalem ecclesiam suis munivit privilegiis, decimationes sue diocesis ex integro sibi attribuens. Item quoddam monasterium similiter privilegiis munivit privilegiis. Decernens ut ex propriis predictus nulli decimas persolveret. Accidit itaque ut infra diocesim prememorate baptismalis ecclesie prefatum monasterium alia emptione, alia donatione predia sibi inveniret. Oritur itaque contentio inter monachos et clericos de decimis. Hinc primum queritur, an clerici baptismalis ecclesie auctoritate privilegii decimas sue diocesis ex integro valeant vindicare. Secundo: an subsequenti privilegio monachorum derogetur antiquioribus privilegiis baptismalium ecclesiarum.

Q. I.

Quod vero auctoritate illius privilegii decimas sibi ex integro clerici vindicare non valeant, hinc probatur, quia decime iuxta decreta sanctorum patrum quadripartito dividuntur. Quarum una pars episcopi, II. clericis, III. fabricis restaurandis, IIII. pauperibus est assignata. Decreta vero sanctorum canonum neminem magis quam apostolicum servare oportet. Unde Gelasius papa ait:

Constitutionem sinodi quam universalis ecclesia probat, Romanam sedem servare oportet.

Confidimus quod nullus iam veraciter Christianus ignoret uniuscuiusque sinodi constitutum, quod universalis ecclesie probavit assensus, nullam magis exequi sedem pre ceteris oportere quam primam, que et unamquamque sinodum sua auctoritate confirmavit et continuata moderatione custodit. Item Leo papa.

Qui negligit pascere dominicum gregem sibi commendatum, convincitur summum non amare pastorem.

Divinis preceptis et apostolicis monitis incitamur, ut pro omnium ecclesiarum statu impigro vigilemus affectu, ac si quid usquam reprehensioni inveniatur obnoxium, aut ab ignorantie imperitia aut a presumptionis usurpatione revocemus. Ammonente enim divine vocis imperio, quo beatissimum apostolum Petrum trina repetitione misticis sanctionibus imbuit, ut Christum qui diligit pascat, ipsius sedis, cui per habundantiam divine gratie presumus, reverentia coartamur, ut periculum desidie quantum possumus declinemus, ne professio summi apostoli, qua se amatorem tuo domini testatus est, non inveniatur in nobis. Quia qui negligit pascere totiens commendatum dominicum gregem, convincitur summum non amare pastorem. Item Leo Anatolio episcopo.

Non debet ullo modo violari que ad perpetuam ordinantur salutem.

Que ad perpetuam generaliter ordinata sunt utilitatem, nulla commutatione varientur, nec ad privatum trahantur commodum, que ad bonum sunt commune prefixa. Sed manentibus terminis quos constituerunt patres, ne iniuste usurpet alienum, sed intra fines proprios atque legitimos, prout quisque voluerit, in latitudine se exerceat caritatis. Item Hylarius papa.

Divinas constitutiones et apostolice sedis decreta nulli temerare licet.

Nulli fas sit sine status sui periculo vel divinas constitutiones vel apostolice sedis decreta temerare, quia nos qui potissimum sacerdotis administramus officia, talis transgressionum culpa respiciet, si in causis dei desides fuerimus inventi. Quia meminimus quod timere debemus, qualiter comminetur deus negligentie sacerdotum. Siquidem maioris reatus delinquit, qui potiori honore fruitur, et graviora facit vitia peccatorum sublimitas peccantium. (S. p. i. di. xii. c. i. / S. p. i. di. xviii. ...) Item Damasus papa.

In spiritum sanctum blasfemant qui sacros canones violant.

Violatores canonum voluntarie graviter a sanctis patribus iudicantur, et a sancto spiritu instinctu cuius ac dono dictati sunt, dampnantur. Quoniam blasphemare spiritum sanctum non incongrue videntur, qui contra eosdem sacros canones non necessitate compulsi, sed libenter, ut premissum est, aliquid aut proterve agunt, aut loqui presumunt, aut facere volentibus sponte consentiunt. Talis enim presumptio manifeste unum genus est blasfemantium spiritum sanctum, quoniam ut iam prelibatum est, contra eum agit, cuius nutu et gratia sancti canones editi sunt. Item Urbanus papa.

In quibus liceat Romano pontifici novas condere leges.

Sunt quidam dicentes Romano pontifici semper licuisse novas condere leges. Quod et nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum vero summopere est, quia inde novas leges condere potest, unde evangeliste aliquid nequaquam dixerunt. Ubi vero aperte dominus vel eius apostoli, et eos sequentes sancti patres sententialiter aliquid diffinierunt, ibi non novam legem Romanus pontifex dare, sed potius quod predicatum est usque ad animam et sanguinem confirmare debet. Si enim quod docuerunt apostoli et prophete destruere, quod absit, niteretur, non sententiam dare, sed magis errare conuinceretur. Sed hoc procul sit ab eis, qui semper domini ecclesiam contra luporum insidias optime custodierunt. Item Zosimus papa.

Contra statuta sanctorum patrum apostolice sedis auctoritas aliquid concedere non valet.

Contra statuta concedere aliquid vel mutare, nec huius quidem sedis potest auctoritas. Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiquitas

cui decreta patrū sanxere reuerentia. It̄ mar-
cellinus pp. Stare n̄ ualet q̄d c̄c euangelicā uel
apostolicā doctrinā seu c̄stitutionē factū fuit.

scap ult. S. p. i. di. xx. iiii. S. p. i. di. Lxxx. i. In c̄ nicen. Siquis.

Omne q̄d inrephensibile ē. defendit catholica
eccl̄a. Et infra. Iniustū iudiciū & diffini-
tio iniusta. regio metu l' iussu iudici-
bus ordinata n̄ ualeat. nequaquā q̄d c̄c euangeli-
cā l' ꝓheticam. l' aplicā doctrinā & constituti-
onē eorꝫ siue sc̄orꝫ patrū actū fuit stabit. smida.
& q̄d ab infidelib; t' hereticis factū fuit. omnino cassabit. It̄ hor-
Prima salus ē. A statutis patrū non deuiare. & fidei regu-
la custodire prima salus ē.
recte fidei regulam custodire & constituta
patrū nullatenus deuiare. It̄ pelagius chi-
dibto regi. Post iter pelagii pp thomū sui decē

fidē p̄mi custodire.

Stagnū dum ē u̇ paucēndo suspitiois scā-
dalo. obsequiū confessionis nr̄e legib;
manifestimus. quib; nos ī subditos ēē cen-
sem9. sac̄ sc̄ptuie perpiunt. Ueniens & H
rufinus uir magnific' legat' excellentie
ur̄e confitentē a nob' ū decuit postulauit.
quatin9 uob' aut bātē recordatiois leois
pp thomū a nob' porrta consuai signifi-
cāe debuissem9. aut pis ub nr̄e confessiōē
fidi destinae. & p'mā quidē petitiois ei9
partē. quia facilior fuit. mox ū dixim
pleninus. meq; in omib; p̄sul' thomū
p catholice fidi assertione consc̄ptū dōp
pitio custodire. mani ur̄e ad uos p fesi-
one significauim9. Ut aut nullius dein-
ceps g̃ absit suspitiois residēt occasio ī
illā aliā partē quā memorat' uir illustris
āmonuit facē maturaui. scil' p̄is ub co-
fessionē fidi quā tenem9 c̄ppositi. It̄ ad

Thoni erat certa reuoluta. mq̄ erant scripta q̄ ad fid' pertinebant.

an9 pp. Anathā ap dīn fiat q̄ censurā romanoꝝ:
Generali decreto constituim9 pontificū uiolant.
ū excc̄ndū anathema fiat. & uelu p̄uarica-
tor fidi catholice sēp ap eū reus existat.
qui cūq; regū seu epōrū l' potētū deinceps
romanorū pontificū decretorū censurā in
q̄quā c̄dudit l' pmiserit uiolandā. It̄ da-
mas' stephano archiepō. Illicitū aliquē epō c̄
Omnia decretalia decreta romanoꝝ. p. aliud agē.

S. p. i. di. xviii. Cap. ii. & vii. S. p. i. di. xviiii. Sch. Bniūo.

cunctorū p̄decesoꝝ nr̄oꝝ c̄stituta q̄ de
eccl̄asticis ordinib; & canonū s̄ p mul-
gata disciplinis. ita omib; epīs ac sacdo-
tib; g̃nalit' ē custodiri debē mandam9 ū siq̄
in illa c̄sensit. ueniā s̄ deinceps nouerint
denegari. It̄ gg. Nouit q̄ sac̄ saltarib; q

hec consona sac̄s nescit obedire canonib;
scīs patrib; diffinitioē scīm9. u̇ qui sac̄s obe-
dire canonib; noluit. nec sac̄s ministrare
l' communionē cape sit dignus altarib;. It̄
ex c̄calcedō. Seruande sunt regule a scīs patrib;
Ascīs patrib; ininaq; in sinodo statute:
sinodo usq; nunc platas reg̃las tenē statuim9.
It̄ gg ad montanū & thomā. Voluntatē
instituta sc̄oꝝ decessoꝝ custodiat q̄ sua p̄ suae
Iustitie ac rōnis ordo suadet. u̇ qui a successorib; uoluerit.
desiderat̄ mandata suaū. decessori sui pcul
dubio uoluntatē. & statuta c̄todiat. It̄
leo q̄rtus. Contra statuta sc̄oꝝ ag̃ q̄ ea n̄ fuat
Idō pmittitte dn̄o pastores boiū sum9 intacta.
effecti. u̇ q̄ patrs nr̄i siū in scīs canoib; siū in
mundanis afficere legib; excedē minime
debām9. Contra eorū quippe salubrrima
agim9 instituta. si q̄ ipi diuino statuerū
sultu intactū n̄ c̄s seruam9. Cs Sig
p'mā sedē statuta conciliorꝫ p omib; suari
oportet: sup statu omiū eccl̄arū necesse ē illā
impigro uigilare affectu. si ea q̄ a romanis
pontificib; decreta sunt ab omib; suari c̄ueni.
si illi qui nesciunt sac̄s obedire canonib;
altarib; ministrare n̄ debē. patet q̄d c̄c statuta
sc̄orū canonū l' quib; status eccl̄arꝫ l' confu-
dant' l' pturbitur: puilegia aplico c̄ce-
din̄ debē. CH is itaq; dēt. Sac̄ sc̄a ro-
mana eccl̄a ius et auctoritatē sac̄s canoib;
impitit. s; n̄ eis alligatur. hīt enī ius dendi
canones ū pote q̄ cap' & ordo ē omiū eccl̄arꝫ:
ac iū9 reg̃la nemini dissentire licet. Ita g̃
canonib; auctoritatē prāt ū se ipām n̄ su-
biciat eis. Sz sicut xp̄s qui legē dedit
ipām legē carnalit' impleuit. uiii. die
c̄cūcis9. xl die in t̄plo cū hostiis p̄sentatus
ū in se ipo eā sc̄ificaret. p̄a9 ū se dn̄m legis
ostendēt c̄c litterā legis lepsū tangendo
mundauit. Aplos q̄ c̄c litterā sabbato p
sata p̄gredientes spicas uellentes. & confri-
cantes manib; suis. ꝓbabili exēplo dd' c̄
cū cisiois necessitatē excusauit dicēs. N̄ legistis q̄
fecit abimelech q̄n ueni a eū dd' & ded' eis
panes ꝓpositiōis de quib; n̄ licebat c̄medē
n̄ sol' sacdotib; ecc̄e. & c̄ medi ip & pueri ei. It̄.
Octauo die s̄ legē puer c̄cūcidit. & nd' i sabo
c̄cūcidit hoiē. It̄. Cū iuge olocaustū ex
lege offerat' cū mascul' xl. feminē u̇ lxxx.

die a bortu sue natiuitatis secundum legis
imperium in templo cum hostiis presentaretur:
uel sacerdotes offerentes hostias in templo
litteram sabbati soluunt et sine crimine sunt.
tunc filius hominis multo magis ua-
let soluere litteram legis qui est dominus et sabbati.
hinc est de eo dicitur: Erat Iesus docens tamquam
potestatem habens, id est tamquam dominus legis addens
moralibus ea que deerant ad perfectionem,
umbram figuralium in lucem spiritualis intelli-
gentie commutans. Inferiores autem eorum qui lit-
tera legis astricti, non audebant aliquid ad-
dere uel commutare. Sic et summe sedis ponti-
fices canonibus a se siue ab aliis sua auc-
toritate conditis reuerentiam exhibent, et eos se
humiliando ipsos custodiunt, ut aliis ob-
seruandos exhibeant. Nonnumquam uero seu
iubendo seu diffiniendo seu decernendo
seu aliter agendo se decretorum dominos et conditores
esse ostendunt. In premissis ergo capitulis aliis
imponitur necessitas obsequendi, summis
uero pontificibus ostenditur inesse auctoritas
obseruandi, ut a se tradita obseruando aliis
non contempnenda demonstrent exemplo Christi,
qui sacramenta que ecclesie seruanda mandauit,
primum in se ipso suscepit, ut ea in se ipso sancti-
ficaret. Oportet ergo primam sedem, ut diximus,
obseruare ea que decernendo mandauit:
non necessitate obsequendi, sed auctoritate im-
partiendi. Licet itaque sibi contra generalia decreta
specialia priuilegia indulgere et speciali bene-
ficio concedere quod generali prohibetur decreto. Quia tamen quam-
si discretorum intentionem diligenter aduertamus,
neque quicquam sic sanctorum canonum auctoritati aliquid
concedere inueniantur. Si ac quando canones
in aliquo constituunt uel sue interpretationis auctori-
tatem sancte Romane ecclesie reseruant. Ipsi namque soli ca-
nones ualent interpretari qui habent ius condendi eos. Unde
in nonnullis capitulis contrarium cum aliquid obseruandum
decernitur, statim subinfertur: nisi auctoritas Romane ecclesie
aliter imperauerit, uel saluo in omnibus iure sancte Romane
ecclesie, uel saluata in omnibus apostolica auctoritate. Quod-
que ergo de decimis uel decimationibus ecclesiastici negotii
sacris canonibus diffinitur, intelligendum est necesse
seruari, nisi auctoritas Romane ecclesie aliter fieri
mandauerit uel permiserit. Cum ergo aliqua priuilegia
ab apostolico aliquibus conceduntur, et si generali le-
gi aliquid dissonare uideatur, non tamen contra ipsam

aliquid concedere intelliguntur, cum ipsius legis
auctoritate priuilegia singulorum penes ma-
trem omnium ecclesiarum reseruantur. Neque enim pri-
uilegia aliquibus concederentur, si preter generalem
legem nulli speciale aliquid indulgeretur.
Priuilegia namque dicuntur quasi priuata legia, eo quod
priuatam legem singulis generent. Quam distincti-
onem Gregorius innu— scribens ait: Sibi neque consuetu- S. p. i. di. iii. ysidor. priuile. S. p. i. di. c. gg. ...
dine generali, neque priuilegio uindicas, reatum
te usurpasse quod fecisti. Item idem in expositione
ione: priuilegia singulorum non possunt legem
facere communem. Ualet ergo ex premissis colligi
sanctam Romanam ecclesiam quoslibet suis priuilegiis mu-
nire et extra generalia decreta quedam speciali beneficio
indulgere. Considerata tamen rationis equitate,
ut que mater iustitie est in nullo ab ea dissentire
inueniatur. Ut priuilegia uidelicet que ob religi-
onis uel necessitatis uel exhibiti obsequii gratiam
conceduntur neminem releuando in diuitem
faciant, ut multorum detrimenta non circumspiciendo
in paupertatis miseriam in nullo deiciant. Illius
apostoli in memoriam reuocantes qui ad Corinthios
scribens ait: Non enim uolumus ut aliis sit re-
missio, uobis autem tribulatio. Cui sacra lex principum
capitulum concordans ait: Rescripta contra ius elicita
ab omnibus iudicibus precipimus refutari, nisi for-
te aliquid est quod non ledat alium et prosit petenti
uel crimen supplicantibus indulgeat. Item constitu-
tio imperatoris ad papam: Nec dampnosa fisco
nec iuri contraria postulari oportet. Cum ergo bap-
tismales ecclesie priuilegiali auctoritate mu-
niti sue diocesis decimas exigere sibi uindi-
care ualent, nisi forte summa necessitate episcopi
cogantur a quarta sua accipienda illi quod sibi
habundare monstrentur. ¶ Quod autem antiquioribus pri-
uilegiis subsequentibus derogari non possit, au-
ctoritate Anacleti probatur, qui scribens omnibus episcopis
et reliquis Christi sacerdotibus ait: Ecclesiarum priuilegia

Q. II.

Priuilegia cunctis temporibus inuiolata sunt.
ecclesiarum et sacerdotum intemerata et inuiolata custo-
diri decernimus manere temporibus. Legem ecclesie apostolica au-
ctoritate firmamus, et peregrina submouemus
iudicia. Item Leo papa Martiano augusto. Nec nouitate mutari, nec improbitate conuelli ecclesiarum priuilegia debent.
Priuilegia ecclesiarum et monasteriorum sanctorum patrum
auctoritate instituta nulla possunt improbitate
conuelli, nulla nouitate mutari. In quo opere au-
xiliante Christo fideliter exequendo necesse est
sancte sedis pontifices perseuerantem exhibere fa-

tu. Dispensatio enim e nob credita . non a nobis
ata . credit si paternarum regularum sanctiones nobis
consentientibus . vel negligentibus . inviolentur.
Item Gregorius Augustino anglorum episcopo. Privilegio sue di
In gallias episcopus nullam ignitatis alicuius secta . non debet exercere.
auctoritatem tribuimus . quia ab antiquis prede
cessorum nostrorum temporibus pallium arelatensis episcopus
accepit . quem nos privare auctoritate percepta
minime debemus . Si igitur contingat vel
fraternitatem tuam ad galliarum provincias transire .
et aliquid ex auctoritate agendum fuerit . cum
predicto arelatensi episcopo agatur . ne priorum pre
sit hic quem antiqua patrum institutio invenit .
Brittanorum vero omnes episcopos tue fraternitati com
mittimus . ut indocti doceantur . infirmi per
suasione roborentur. Item felici episcopo. Statuta
Sicut a testru apostolicorum decessorum apostolice mutare non debet.
ere quam antecessores nostri statuerunt . non constructor
sed eversor esse iuste comprobarer . testante veri
tatis voce qui ait . Omne regnum in se .i.
d. d. et omnis scientia et lex adversum se divisa de
struetur. Item ormisda. Privilegia metropoli
Servatis privi tanorum inconvulsa servari oportet.
legiis metropolitanorum vicem nobis apostolice se
dis delegamus . Ut inspectis istis . sive ea que
a nobis sunt nuper mandata servientur . sive que de
ecclesiasticis causis tue revelationi contingunt .
sub tua nobis insinuatione pandantur . Erit
hec studii ac sollicitudinis tue ut talem te
in his que iniunguntur exhibeas . ut fidem in
tegritatemque eius cuius curam suscepisti imiteris .
C. li. i. t. de precibus imperatori offerendis . Impera
tor constantinus. Hec dampnosa fisco nec civili
ceteria postulari oportet. Imperatores . th. et val.
Rescripta contra ius elicita ab omnibus iudicibus
precipimus refutari . nisi forte sit aliquid quod non le
dat alium et prosit petenti . vel crimen supplicantibus
indulgeat. Item Gregorius bonifacio primo desen
sori. Decreta apostolica nulla presumptione violan litur.
Institutionis nostre decreta que sunt privilegiis et or
dinatione disposita perpetua stabilitate et
sine aliqua constituimus refragatione servari .
sive que scripto decrevimus . sive que nostra presentia
esse videntur disposita . nec a quoquam pontificum
totum vel in parte ea quolibet occasione convelli decer
nimus vel mutari . Nam nimis est asperum et precipu
e bonis sacerdotum moribus inimicum atque
pravum quemquam cuiusque rationis excusatione que bene sunt or

dinata rescindere . et exemplo docere ceteros sua quandoque
posse constituta dissolvi . Item donato cartagi
nensi episcopo. Privilegia ecclesiarum apostolice debent servari illesa .
De ecclesiasticis privilegiis que vestra fraternitas scribit :
hoc propositi dubitatione teneat . quia
sicut nostra defendimus . ita singulis quibusque ecclesiis
sua iura servamus . nec cuilibet gratia favente ultra
quam meretur impertior . nec ulli hoc quod sui iuris est
ambitu stimulante derogabo . si fratres me
os per omnia honorare cupio . sicque honorare
singulos studebo . dum nullus sit quod alteri iuste
ab altero possit opponi . Item virgilio arelaten
si episcopo. quod irrevocabiliter diffinitum est nullo modo violari
Cum pie desiderium voluntatis et la debet.
udande diffinitionis initio sacerdotalibus
sit semper studiis adiuvanda : Cura est sol
licitudinis ad ibi bene ordinata vel ea que pro quiete re
ligiose conversationis sunt ordinata . nulla dissi
mulatione negligere . nec quolibet valeant presumptio
perturbare . Si sicut hoc ratio exigebat utiliter
optinuit diffiniri . in quo diffinitum est non deb
violari. Item. Sibi iniuriam facit apostolicus qui fratrum
Quod vero dictus viris temporibus suorum iura perturbat.
debere servari que a meis quoque decessoribus credita vel con
dita sunt : hoc absit a me ut statuta maiorum
cum sacerdotibus meis in qualibet ecclesia infrin
gam quia mihi iniuriam facio si fratrum meorum
iura perturbo. Item ulluis pp. Nulla presumptione
violentur que ab apostolicis decretorum successoribus sunt instituta.
Imputato totius usurpationis excessu nullus
presumat quod sibi non videntur concessa esse ea que ab
apostolis successoribusque eorum instituta sunt . nulla
desidia negligantur . nulla dissensione vi
olentur . nulla contentione turbentur. Item gg.
Que irrevocabiliter ordinata sunt nulla debent refragatione turbari.
Ecclesiastice moderationi omnino est conveniens ut que ordi
dinata fuerint vel decisa : nullam postmodum de
beant refragatione turbari. Item in registro. Que contra legem
imperiali constitutione fuerint pro infectis habentur.
scitum est a parte ut ea que contra legem fiunt . non solum
inutilia . sed et pro infectis habenda sunt. C. li. i. t.
de precibus imperatori offerendis . Item imperator constantinus.
Nec dampnosa fisco nec iuri contraria De eodem
postulari oportet . Item pelagius obi commi.
Rescriptum meretur effectum quod cum iuris et legum
Uicinum sibi et per manibus sacris ratione concordat.
iussionis ex dominio. Scire illum oportet quod ipse clemen
tissimus princeps generalibus legibus constituerit

ulla uiuus cuiusque supplicantis desiderio
cessa priuate effectum mancipari. quecumque
uel eguriione concordant. Eaque quod subrep
tione vel falsis precibus forsitan impetrantur.
nullum supplicantibus ferre remedium.

C. Rescripta sunt annotatio siue pragmatice
sanctiones expressam debent habere in se conditio
nem. si preces ueritate nitantur. Mendax enim p
cator debet carere impetratis. et quibus scripta
diriguntur. sunt puniendi si precum mendatia
ueritatem argumentis. Nam imperatores dioclet. et max
const. i. l. cod. Si contra ius utilitatem
dei rescriptio opposita sunt. nimus narratione
mendacium reperiatur. sunt intacendi fraude. pre
nominis ueritatis non deprecantis affirmatione da
tum iudicem cognoscere debere. secundum hoc quod decam
conueniatur ferre sententiam. Item imperator constantin.
Puniri iubemus. x. libras auri in lectam
iudices qui fuerint precum argumenti falsitate.
Imperatoris theo. et ual. Sed si legibus
constitutam sacrum oraculum mendax precator at
tulerit. careat penitus impetratis. Et si nimia
a mentientis inueniatur improbitas. et instituta
ti subiaceat iudicantis. Item const.

A t si in cognitio si exsecutio mandatur. deum
tate precum in quinque. ut si fraus inuenitur
denegetur agnoscatur. Imperator anastasius.

O mnis causas cuiuscumque maioris vel minoris
administrationis rei. publice. iudicem. ut nullum
rescriptum. nullam pragmaticam sanctionem. nul
lam sacram annotationem que generali iuri vel uti
litati publice. adusa esse uideantur in disceptatione
cuiuslibet litigii patiantur proferri. sed generali
les sacras constitutiones modis omnibus non dubi
tent obseruandas. vel cod. t. de diuersis rescriptis.

S ancimus ut autenticis
ipsa atque originalia scripta. et manum nostra
subscripta non exempla eorum insinuentur. Imperator
constantin. Si qua beneficia personalia si
ne die et consule fuerint depensa auctoritatem
teneat. Imperator zenon ait. Vniu
ersa rescripta. siue in personam precantium. siue ad
quelibet iudicem manauerint que vel annota
tio quamuis que pragmatica sanctio esset. sub ea
conditione proferri precipimus si preces ueritate ni
tuntur. nec aliquem fructum precator oraculi
percipiat impetratis licet in iudicio asseueret
ueritatem. non questio facti precum imperiali benefi

cio monstretur insertum. Nam et magnificus
questor uir spectabiles magistri nostri scriniorum
qui sine probata adiectione qualecumque di
uinum responsum dictauerint. et iudices qui susce
perint responsionem subierint. et quilibet
dictata scribere ausi fuerint cuiuscumque scrinii memo
riales seu pragmatici candidati vel adiutores primi
certi amissione cinguli ferientur. Item leo papa.

Decreta apostolica nulla presumptione uiolantur.

P riuilegia ecclesiarum sanctorum canonibus
instituta. et tuinabilis uetera fixa decretis. nulla possunt
improbitate conuelli. vel nouitate mutari. Item
nicolaus papa uniuersali sinodo presidens dixit.

Anathema sit qui mandata vel decreta romanorum p.

S i quis dogmata mandata. Sed uide contempnit.
interdicta. sanctiones. vel decreta pro fide catholi
ca vel ecclesiastica disciplina pro correctione imi
nentium vel futurorum malorum ab apostolice sedis p
sule salubriter promulgata contempserit anathema
sit. Item gelasius. et como. iobi. emissa epi
stola ceteri. Statuta predecessorum successore sed uide

D ecessorum statuta sicut legitima uita oportet
successorem custodire conuenit. ita debet et ma
lefacta corrigere. Hinc etiam archadi tono
ius uiuis inquiunt a parentibus nostris diuersis
sunt statuta temporibus maneant inuiolata atque
incorrupta circa sacrosanctas ecclesias percipimus. ni
chil quod priuilegiis immutetur. Omnibus qui
ecclesiis deseruiunt tuitio deferatur. quia tempori
bus nostris addi potius reuerentiam cupimus. quam
ex his que olim prestita sunt immutari. Identidem
uiri aliquid presentis sanctione percipimus quamuis illa
que olim uidentur esse inuicta firmamus.
Priuilegia que olim reuerentia religionis
optinuit mutilari sub pene et iniuria
tione prohibemus. ut hii qui ecclesie quod obtempe
rantis beneficiis perfruantur. Idem. Si ecclesie uenera
bilis priuilegia cuiuscumque fuerint vel temeritate
uiolata vel dissimulatione neglecta. commissum
xxj. libras auri sicut prius constitutum est. condempna
tione plectatur ipsaque priuilegia nichilominus
plenissimum per omnia optineant uigorem. Item
pelagius arimino magistro militum inter cetera.

Non licere pontifici iure ecclesie discedere quod decessorum

P ostea quam ecclesie iura decessorum auctoritate firmata est.
quod intercedentium fuerint auctoritate firmata.
nulla tamen ab his discedendi liberam pontifex
summus permittatur habere licentiam.

Si ergo privilegia monasteriorum vel quarumlibet ecclesiarum auctoritate Leonis, Gregorii, Gelasii, et aliorum pontificum sancte Romane ecclesie inviolata servantur, sicut ea que ecclesiastice leges sunt, perpetuo servanda sunt, si pontifex non habet illam licentiam discedendi ab his documentis quibus ecclesie iura firmantur, patet quod posteriora privilegia antiquioribus derogare non possunt, nec eorum auctoritate eis aliqua obicitur exceptio. Cum etiam si decreta illa specialiter fieri perpetuo servanda essent, Innocentius ita scribit: Sancta Romana ecclesia sua auctoritate congregata valet dis iungere, et disiuncta congregare, ratione tamen equitate considerata. Unde vel pietatis vel necessitatis intuitu semel a se concessa valet vel in totum vel in parte commutare. Pro necessitate namque corrigendorum vitiorum privilegia multarum ecclesiarum vel imminuuntur vel penitus immutantur. Sunt preterea quedam specialiter, personaliter iuxta illud: Privilegium omnino meretur amittere, qui permissa abutitur potestate. Item Silvester papa Pelagio episcopo. Quod habet amittat qui quod non accepit usurpat.

S. xi. q. iii. Gregorius privile.

Sic decet fidem sanctorum patrum in ecclesia servari catholica, ut quod habet amittat, qui improbabili temeritate quod non accepit assumpserit. Item Simplicius Iohanni episcopo Ravennati post pauca quibus abusus est cum ordinatione prohibuit.

Privilegium amittit qui a sua potestate abutitur (?).

S. p. di. lxx. iiii. vi.

Denuntiamus autem quod si post hec non legitime aliquid tale presumpseris, aliquem seu episcopum vel presbiterum seu diaconem invitum forte credideris ordinandum, ordinationes tibi Ravennatis vel Emiliensis ecclesie noveris auferendas. Item Leo papa. Ius ordinandi amittunt qui invitum consecrant.

S. i. di. lviii. qui ecclesiasticam.

Si qui episcopi talem consecraverint sacerdotem, qualem non liceat esse, etsi aliquo modo dampnum proprii honoris evaserint, ordinationis tamen ius ulterius non habebunt; nec umquam ei sacramento intererunt, quod neglecto divino iudicio immerito prestiterunt. Generaliter vero dum civitati episcopalis dignitas perpetuo subtrahitur, que suos episcopos interimere consueverunt.

Unde Gelasius papa scribit. Episcopalis dignitas civitatum subtrahitur que suos presules interimunt.

Licet Scyllacenorum gemmata pontificum horrendi criminis atrocitate confodit, ut divina constitutio nostre libationis hesitaret, dum tingere quemquam parricidalibus exemplis detestaremur antistitem, et ecclesiam velut cuique destitutam nusquam adeo iudicaremus relinquendam. Quapropter iam veluti usum consuetudinemque sacrilegam declinantes, extenus religioni duximus consulendum: ut parrochie vice ab extrinsecus positis sacerdotibus gubernetur: quibus idem commanentes ferro didicerunt necare pastores. Inauditoque facinore quod in nullis provinciis nusquam prius legimus accidisse: que bellorum continuis divisionibusque incursionibus affliguntur, ut aliqua sit recepta civitas, que presules ac ministros suos fidei exanime semper persecutione prosternat. Curandum est ergo ut funesta perimentes cessatione propriorum sanctitatem antistitum, atque ita saltem furoris tanti materia subtrahatur.

S. vii. q. i. episcopus qualitas.

Si nunquam vero possit auctoritas proprietatis consistens ibidem presbiter defuerit. Ecclesia vel illa civitas dum in quos deseviat non habebit, ab huiusmodi temeritate desistat, vel aliis imitandi contagia non prebeat. Egeat ergo episcopalibus subsidiis, sibimet illum presentis qui sacratum in suo gremio collocatum, fuso crudeliter maculat in suo sanguine, dignitate quam iniquiterque hac ultione plectenda, sive non simul cum domestico seu futuris mercata (?). Hoc committit exitus. Preterea dilectio vestra in hoc statu posita ministerium visitationis ecclesie ac convenienter pariter vicissim pro qualitas rerum causaque poposcerit divina ministeria reperiter ingratis, ne cum vitam zizania dominica videantur perire frumenta.

Solitudinis quoque vel paupertatis necessitate episcopales sedes vel mutantur vel due in unum rediguntur. Sicut supra in titulo de mutationibus episcoporum beatus Gregorius fecisse legitur. Non ergo privilegia ecclesiarum sic inviolata permanere censentur, ut quibusdam causis intervenientibus apostolica auctoritate eis derogari non possit. Alioquin multitudo ecclesiarum ad paucitatem redigeretur, cum innumere ecclesie in diocesibus aliarum frequenter condite inveniantur. Servantur ergo privilegia ecclesiarum cunctis in eo contuitis temporibus, ne inde preter eius auctoritatem a quo data sunt ceteris aliquid invadatur (?). Sed obicitur illud Simachi pape.

S. xvi. q. i. Simachus possessiones.

Possessiones quas unusquisque ecclesie suo reliquit arbitrio. Et cetera que supra in titulo de alienatione rerum ecclesiasticarum leguntur ascripta. Unde datur intelligi quod ea que de iure unius ecclesie vel necessitatis efficientia vel pietatis intuitu sic religiosis domibus conferuntur, non perpetuo sed temporaliter ab eis quibus conferuntur sunt possidenda. Quamquam illud Symachi necessitatis intuitu non a pietatis

prospectum possit referri. Videtur vero ea que peregrinis vel captivis necessitas largiri suasit, non ea que religiosis domibus ob quietem religiose conversationis concessa sunt, prohibeantur perpetuo possideri. Vel potius de decimis sic intelligendum esse videtur, ut sicut necessitatem patientes cessante necessitate beneficiis renuntiare coguntur, que eis miserationis indulsit intuitus, sic religiose viventes cum a religione cessaverint privilegiis exuuntur, que religiosa conversatio meruit. Privilegia ergo que religiosis domibus conceduntur vel in eo casu accipienda sunt in quo ita eis consulitur quod nulli aliquid derogatur. Videlicet ut ex novalibus quorum decimationes nulli assignate fuerant privilegiorum auctoritate decimas aliquibus persolvere non cogantur, vel super temporis instantem necessitatem eis consuli non potuerit nisi aliis derogetur. Ita privilegiorum auctoritas videtur esse servanda, ut eorum subveniatur inopie, non ut suarum divitiarum augmento et possessionum non modica extensione porrecta baptismales seu parrochitane ecclesie penitus destruantur.

IN xxvi. causa agitur de sacerdotibus sortilegis et divinis. In qua primum queritur qui sint sortilegi, et an sit peccatum sortes inquirere. Ubi ostenditur quod licet sors non sit aliquid mali, tamen sortibus credi non oportet. Quibus si quis credendum esse maluit et exemplo apostolorum putat esse divinis sortibus consulendum, sciat ipsos apostolos non nisi collecto fratrum cetu hoc egisse precibus ad Deum fusis. Ibi etiam agitur de divinis, quomodo sint accipienda ea que dicuntur ab eis de institutionibus bonorum, et que sint superstitiose que non, et de multiplici observatione superstitiosorum, de auguriis et stellarum et observationibus quorum species idolatrie esse probatur. Ostenditur etiam quod huiusmodi sacrilegia nusquam adeo sunt detestanda, ut si aliquid de area vel torculari demonibus fuerit immolatum, quod reliquum est ideo credatur immundum, et super quod oblatum fuerit a nobis ignorantibus sumentes tamen ignari ideo credamus nos deliquisse. De divinatione etiam a quibus exordium sumpserit, vel quot sint genera eius, de demonibus et cuius nature sint, an futura prescire valeant, vel quomodo futura prenoscant, utrum dispositiones hominum conceptasque cogitationes per exteriora signa deprehendant, vel alio modo. De sortilegis quoque et divinis in incantationibus vel auguriis servientibus, deceptis et huiusmodi observationibus, utrum excommunicentur si cessare noluerint. In ea quoque agitur de hiis qui invido livore permoti pro morte inimicorum suorum altare sacris vestibus exuunt, aut lugubri veste accingunt, vel consueta luminariorum obsequia divinis ecclesiis subtrahunt, vel missam pro requie defunctorum promulgatam pro vivis celebrant hominibus. De his etiam que per incantationes fiunt, velut quod Samuel dicitur suscitatus, vel alia huiusmodi, an sint credenda fieri in corpore an in spiritu. Ostenditur etiam quod excommunicatus ab episcopo eo inconsulto ab alio reconciliari non possit; et quod crismatis confectio, puellarum consecratio et penitentium reconciliatio a presbiteris fieri non debet. Ibidem ostenditur quod reconciliatio alia est publica, alia privata; et quod presbiteri de occultis peccatis iussione episcopi penitentem reconciliare possunt, de manifestis autem infirmantes et in periculo constitutos. Agitur etiam de hiis qui in desperatione positi reconciliantur, et postea accepta communione convalescunt, utrum liceat eis de cetero communionis sacramentum accipere vel non. De hiis quoque qui de corpore exeuntes penitentiam petunt, reconciliari cupiunt, an inconsulto episcopo cum absens fuerit presbiteri reconciliare possint. De tempore quoque satisfactionis ibidem queritur, an sit imponendum morituris. Statuitur autem et ut ab hiis pro qualitate peccantium et presidentium arbitrio et tempora ibidem penitentie decernenda monstrantur. Quo etiam affectu penitentiam suscipere et in penitentia abicere debemus, et quod melius est errare modicam penitentiam misericorditer imponendo, quam crudeliter et durissime peccatorem honerando ibidem demonstratur.

QUIDAM SACERDOS

Excommunicatus ab episcopo non potest reconciliari a presbitero eo inconsulto, nisi absens fuerit episcopus. Si autem absens fuerit episcopus, potest solvi a presbitero susceptis sacramentis satisfactionis ab excommunicato contra consanguineos sui.

sortilegus esse et divinus convincitur apud episcopum. Correctus ab episcopo noluit cessare. Excommunicatur. Tandem agens in extremis reconciliatur a quodam presbitero episcopo inconsulto: iniungitur penitentia sibi sub quantitate temporis canonibus prefixa. Primum queritur qui sint sortilegi. Secundo an sit peccatum esse sortilegum. Tertio a quibus genus divinationis sumpsit exordium. Quarto quot sint genera divinationis. Quinto an sortilegi vel divini sint excommunicandi si cessare noluerint. Sexto an excommunicatus ab episcopo possit reconciliari a presbitero illo inconsulto. Septimo si morientibus est iniungenda penitentia sub quantitate temporis.

An tempore apostolorum non fuerit peccatum aliquid exquirere sorte. Si peccatum fuerit et hodie, et id peccatum.

Excommunicandi divini et sortilegi si non penituerint.

Q. I

Qui sint sortilegi, Ysidorus Ethimologiarum diffinit l. VIII. tradens.

Sortilegi sunt qui sub nomine ficte religionis per quasdam quas sanctorum seu apostolorum vocant sortes divinationis scientiam profitentur, aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt.

Q. II

Quod autem sortes exquirere peccatum non sit, exemplis et auctoritate probatur. Cum enim Achar de anathemate furtim subripuisset et ob eius peccatum populus cesus ante hostibus terga dedisset, precepit dominus Iosue ut sortibus eum exquireret. Quo peccante populus in manibus hostium cadere meruerat. Iosue preceptum accipiens misit sortes super tribus, primum deinde super familias, deinde super personas, et sors ita decidit super Achar. Saul quoque cum pugnasset contra Philisteos et iurasset se interfecturum quicumque ante solis occasum de populo comedisset, sorte deprehendit Ionathan filium suum mel comedisse contra preceptum quod acceperat. Quem cum morti tradere vellet, populo supplicante revocavit sententiam. Ionas quoque cum a facie domini fugeret a nautis sorte deprehensus in mari deiectus et a cete est absortus. De Zacharia etiam legitur quod sorte exiit ut incensum poneret. Mathias vero simulter a Barnaba per sorte in apostolatum et in vicem (?) Iude in successorem eligitur. Quibus quoque tantorum exemplis probatur, patet malum non esse. Unde Aug. ait in libro Psalmorum. Quid sit sors.

§ XXVI. Q. IIII. C. VI.

Sors non est aliquid mali, sed res in humana dubietate divinam indicans voluntatem.

His ita respondetur. Ante quam evangelium claresceret, multa permittebantur que tempore perfectionis discipline penitus sunt eliminata. Copulam

namque sacerdotalis vel consanguineorum non legali nec evangelica vel apostolica auctoritate prohibet. Ecclesiastica tamen lege penitus interdicitur. Sic et sortibus nichil mali inesse monstratur, prohibetur tamen fidelibus ne sub hac specie divinationis ad antiquos ydolatrie cultus redirent. Unde quibusdam constellationes et futurorum signa credentibus apostolus ait: Dies observatis et menses et tempora et annos. Unde timeo ne forte sine causa laboraverim in vobis. Sic et astronomia seu astrologia apud catholicos in dissuetudinem abiit, quia dum per curiositatem his nimis erant intenti, minus vacabant his que saluti erant animarum accommodata. Quod autem sortibus credi non oporteat, testatur scribens super Ionam. Exemplo Ione vel Mathie non oportet sortibus credi.

Non statim debemus sub exemplo Ione sortibus credere, vel illud de Actibus apostolorum huic testimonio copulare, ubi sorte Mathias in apostolatum eligitur. Aug. ad inquisitiones Ianuarii. Ad secularia negotia divina oracula non sunt convertenda.

Hii qui de paginis evangelicis sortes legunt, etsi optandum est ut hoc potius faciant quam ad demonia consulenda concurrant, tamen ista mihi displicet consuetudo ad negotia secularia et ad vite huius vanitatem divina oracula velle convertere. Item Beda super Actus apostolorum. Exemplo Mathie vel Ione non est sortibus indifferenter credendum.

Non exemplo Mathie vel quia Ionas propheta sorte deprehensus sit indifferenter sortibus est credendum, cum privilegia singulorum, ut ait, communem legem facere omnino non possint. Sed qui tamen necessitate aliqua compulsi deum putant sortibus exemplo apostolorum esse consulendum, videant hoc ipsos apostolos non nisi collecto fratrum cetu et precibus ad deum fusis egisse. De divinis vero ita scribit Aug. dicens. Non sunt observanda que a divinis precipiuntur, quamvis ea contingant.

Intelligi voluit dominus gratia quod ab eis pronuntiatur. Et illa que a divinantibus non secundum deum sic accidunt, que dicunt non sic accipienda ut fiant que precipiunt ab eis, aut colantur que colunt ab eis. Item Aug. l. II. de doctrina christiana. Institutionum hominum quedam superstitiose sunt, illarum quedam non. Superstitiosum est partim non est superstitiosum.

Superstitiosum est quicquid institutum est ab hominibus ad facienda et colenda ydola pertinens, vel ad colendam sicut deum creaturam partemve ullam creature, vel ad consultationes et pacta quedam significationum cum demonibus placita atque federata, qualia sunt molimina magicarum artium, que quidem commemorare potius quam docere solent poete.

Non est inponenda penitentia iuxta canones positis in extremis sub temporis quantitate, verumtamen peccata sacerdoti confiteantur, et sacerdos amoneat illos post infirmitatem eos ad se reverti et consilium prestiturus.

§ XX. Q. I. C. ult.

C. d. le. et co. leges

§ XVI. Q. II. Hinc

Quid sit superstitio.

Ex quo genere sunt, sed quasi licentiori vanitate, aruspicum et augurum libri. Ad hoc genus pertinent omnes ligature atque remedia, que medicorum quoque disciplina condempnat, sive in precantationibus, sive in quibusdam notis, quas caracteres vocant, sive in quibuscumque rebus suspendendis atque ligandis, vel etiam saltandis quodammodo, non ad temperationem corporum, sed ad quasdam significationes aut occultas aut manifestas, que mitiori nomine phisica vocant, ut quasi non superstitione implicare, sed natura prodesse videantur: sicut sunt inaures in summo singularum aurium, aut de strutionum ossibus ansule in digitis, aut cum tibi dicitur singultienti, ut dextera manu pollicem teneas. His adiunguntur milia inanissimarum observationum, si membrum aliquod salierit, si iuncti ambulantibus amicis lapis aut puer medius intervenerit. Hinc et illa, limen calcare, cum ante domum suam transit; redire ad lectum, si quis, dum se calciat, sternutaverit; redire ad domum, si procedens offendatur; vel si vestis a soricibus roditur. Neque ab hoc genere superstitionis perniciose segregandi sunt qui olim genethliaci propter natalium dierum considerationes, nunc autem mathematici vocantur. Nam et ipsi quamvis veram stellarum positionem cum quisque nascitur consectantur, et aliquando pervestigant, tamen quod inde conantur vel actiones nostras vel actionum eventa predicere, nimis errant. Hoc autem genus fornicationis anime salubriter divina auctoritas non tacuit, neque ab ea sic deterruit animam, ut propterea talia negaret esse sectanda, quia falsa dicuntur a professoribus eorum, sed et si dixerint vobis, inquit, et ita evenerit, ne credatis eis. Non enim quia imago Samuelis Sauli vera pronuntiavit, propterea talia sacrilegia quibus illa imago presentata est minus execranda sunt; aut quia in Actibus Apostolorum ventriloqua femina verum testimonium perhibuit apostolis Domini, ideo Paulus apostolus pepercit spiritui illi, ac non potius feminam illam demonii correctione atque exclusione mundavit. Omnes igitur artes huiusmodi vel nugatorie vel noxie divinationis superstitionis ex quadam pestifera societate hominum et demonum quasi pacta infidelis et dolose amicitie constituta, penitus sunt repudiande et fugiende christiano. Idem in libro de civitate Dei. Non est vita sed mors inquisitio vel curatio que a divinis vel magis expectatur.

Qui sine salvatore vult salutem habere, et sine vera sapientia estimat se prudentem fieri posse, non sanus sed eger, non prudens sed stultus, in egritudine assidua laborabit, et in cecitate noxia stultus et demens permanebit. Ac per hoc omnis inquisitio et omnis curatio que a divinis et magis vel ab ipsis demoniis in idolorum cultura expetitur, mors potius est dicenda quam vita. Et qui ea sectantur, si se non correxerint, ad eternam correctionem tendunt, Psalmista dicente: Omnes dii gentium demonia sunt. Qui per deceptos homines alios decipere cotidie gestiunt, ut perditionis sue faciant eos esse participes. Itaque huiusmodi varietas magicarum artium, ex traditione malorum angelorum, in toto terrarum orbe plurimis seculis valuit, per quandam scientiam futurorum et infernorum, et per inventiones eorum inventa sunt aruspicia, augurationes et ipsa que dicuntur oracula et nigromantia. Item de confessionum l. iiii. Christiana tua pietas planetarios expellit et dampnat.

Illos planetarios, quos mathematicos vocant, plane consulere non desistebam, quasi nullum eis esset sacrificium, et nulle preces ad aliquem spiritum ob divinationem dirigerentur. Quod tamen christiana tua pietas consequenter expellit et dampnat. Item Ieronimus. Cultura sunt idolatrie auguria observare et stellarum requirere cursus.

Sic et illud adde. Quoniam qui fornicatur in corpus suum peccat. Non istud corpus solum quod templum Dei effectum est, sed et illud quod dicitur: Quia omnis ecclesia Christi corpus est. Et enim omnem ecclesiam videtur delinquere qui corpus suum maculaverit, quia per unum membrum macula in omne corpus diffunditur. Est et aliud obprobrium Egypti. Audis si neglexeris et post Iordanis transitum et post baptismi secundam circumcisionem vetustate consuetudinis in iustitie suggeritur auguria observare, requirere stellarum cursus, et inde futurorum rimari eventus ceterisque huiusmodi superstitionibus implicari. Idolatrie namque mater est Egyptus, ex qua consuetudine huiusmodi obprobria pullulant. Que si transito iam Iordane susceperis, et his te rursus laqueis illigaveris, tecum sine dubio obprobria Egipti habebis.

Hec autem sacrilegia nusquam adeo sunt detestanda, ut si aliquid de area vel de torculari demonibus fuit immolatum, quod reliquum est ideo credatur esse immundum, aut super in quo oblatum fuit, ac nobis ignorantibus sumimus, ideo credamus nos deliquisse. Unde Aug. ad Publicolam. Non sunt reliquie inmunda que ab area vel torculari aliquid ad demonum sacrificia tollitur.

Si de area vel torculari tollitur aliquid a sacrificia demoniorum sciente christiano, ideo peccat quia permittit fieri ubi prohibendi potestatem habet; quod si factum comperit a prohibendi potestate non

C. de mal. et math. Nemo

Prima circumcisio ab Abraham usque ad exitum de Egypto. Secunda in Galgalis.

xxiii. Q. iii.

habuerit. utitur mundis reliquis fructibus, uinum illa sublata sunt. Item Ambrosius in prima epistola ad Corinthios. Immunis est a reatu qui emit quod nescit aliquis pollutum, sed idolis immolatum.

S. e. Q. iii. c. i. — Licet aliquis pollutum sit per accidentiam, id est oblatione idoli, cum tamen nescit qui emit, nullum patitur scrupulum, et apud Deum immunis est.

Q. III. 7 IIII. — C. A quibus autem genus diuinationis exordium sumpserit, uel que sint species eius, Augustinus exponit in libro de ciuitate Dei, demonum in dicens.

De multiplici genere diuinationis.

Igitur genus diuinationis a Persis fertur allatum. Varro autem dixit, diuinationum quatuor esse genera: terram, aquam, aerem et ignem. Hinc geomantiam, ydromantiam, aeromantiam, piromantiam dictam autumant. Diuini dicti sunt quasi deo pleni. Diuinitate enim se esse plenos simulant, et astutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant. Duo autem sunt genera diuinationis: ars et furor. Incantatores autem dicti sunt, qui artem uerbis peragunt. Arioli uocati sunt propterea, quod circa aras ydolorum nefarias preces emittunt, et funesta sacrificia offerunt, hisque celebritatibus demonum accipiunt responsa. Aruspices nuncupantur, quasi horarum inspectores. Dies enim et horas in agendis negotiis operibusque custodiunt, et quid per singula tempora obseruare debeat homo intendunt. Hii etiam exta pecudum inspiciunt, et ex eis futura predicunt. Augures sunt, qui uolatus auium et uoces intendunt, aliaque signa rerum uel obseruationes inprouisas hominibus occurrentes ferunt. Idem sunt et auspices. Nam et auspices sunt qui iter facientes obseruant. Dicta sunt autem auspicia et auguria, quasi auium garritus, quod aues gerunt. Duo autem sunt genera auspiciorum: unum ad oculos, alterum ad aures pertinens. Ad oculos scilicet uolatus, ad aures uox auium. Phitonisse a Phytio Apolline dicte, quod hic auctor fuerit diuinandi. Astrologi dicti sunt, eo quod in astris augurantur. Genethliaci appellati sunt propter natalium considerationes dierum. Geneses enim hominum per xii. signa celi describunt, siderumque cursu nascentium mores, actus et euentus predicere conantur, id est quis quo signo fuerit natus, aut quem effectum habeat uite qui nascitur, interpretantur. Hii sunt qui uulgo mathematici uocantur. Cuius superstitionis genus constellationes Latini uocant, id est notationes siderum, quomodo se habeant cum quisque nascitur. Primum autem, id est stellarum interpretes, magi nuncupabantur, sicut de his legitur qui in euangelio natum Christum annuntiauerunt. Postea hoc nomine soli mathematici

dicti sunt. Cuius artis scientia usque ad Christum fuit concessa, ut Christo edito nemo exinde natiuitatem alicuius de celo interpretetur. Horoscopi dicti, quod horas natiuitatis hominum speculantur, dissimili et diuerso fato. Sortilegi sunt, qui sub nomine ficte religionis, per quasdam quas sanctorum uocant sortes, diuinationis scientiam profitentur. Salisatores uocati sunt, quia dum eis membrorum quecumque partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significari predicunt. C. Q. R. autem de natura demonum, cum natiuci sint, an futura prescire ualeant, uel quot modis futura prenoscant. De his ita scribit Augustinus in eodem libro. Quot modis demones futura prenoscant.

Sciendum est hanc esse naturam demonum, ut aerei corporis sensu terrenorum corporum sensum facile precedant celeritate, et propter aerei corporis superiorem mobilitatem. Non solum cursus quorumlibet hominum uel ferarum, uerum etiam uolatus auium incomparabiliter uincant, quibus duabus rebus, quantum ad aerium corpus attinet, preditis. Hoc est acumine sensus et celeritate motus, multo ante cognita prenuntiant uel nuntiant, que homines pro sensus terreni tarditate mirantur. Accessit etiam demonibus per tam longum tempus, quo eorum uita protenditur, rerum longe maior experientia, quam potest hominibus propter breuitatem uite prouenire. Per has efficacias, quas aerei corporis natura sortita est, non solum multa futura predicunt demones, uerum etiam multa faciunt. Que quoniam homines dicere aut facere non possunt, eos dignos quidam quibus seruiant, et quibus honores diuinos deferant, arbitrantur, instigante maxime uitio curiositatis propter amorem felicitatis false atque terrene et excellentie temporalis. Nunc ergo quoniam de diuinatione demonum questio est, primum sciendum est illos ea plerumque prenuntiare, que ipsi facturi sunt. Accipiunt enim sepe potestatem et morbos immittere, et ipsum aerem uitiando morbidum reddere, et peruersis atque amatoribus terrenorum commodorum malefacta suadere, de quorum moribus certi sunt, quod sint eis talia consensuri. Suadent autem miris et inuisibilibus modis per illam subtilitatem corporum suorum, corpora hominum non sentientium penetrando, et se cogitationibus eorum per quedam imaginaria uisa miscendo, siue uigilantium siue dormientium. Aliquando autem non que ipsi faciunt, sed que naturalibus signis futura prenoscunt, que signa in hominum sensus peruenire non possunt, ante predicunt. Neque enim quia preuidet medicus quod preuidere nescit inperitus, ideo iam diuinus habendus est. Quid autem mirum, si quemadmodum ille corporis humani uel perturbata uel mortificata temperie seu bonas seu futuras malas preuidet

S. di. xxxvii. Unde

Qui dicantur auruspices

Quia habent corpora aerea. In genesi non legitur quod angeli fuerunt creati cum celis ereis corporibus, in quibus possent non uel pati. Sed post peccatum mali habuerunt aerea in quibus pati ualerent.

uaiitudines. Sic demones in aeria affectione sibi notas, nobis ignotas futuras preuident tempestates. Aliquando et hominum dispositiones non solum uoce prolatas, uerum et cogitatione conceptas, cum signa quedam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt, atque hinc etiam multa futura prenuntiant, aliis uidelicet mira qui ista disposita non nouerunt. Falluntur et studio fallendi et inuida uoluntate, qua hominum errore letantur. Sed ne apud cultores suos pondus auctoritatis amittant, id agunt, ut interpretibus suis signorumque suorum coniectoribus culpa tribuatur, quando ipsi decepti fuerint uel mentiti. Nonnumquam uero ipsi maligni spiritus et illusores hominum atque inuisores salutis eorum soliti predicere defectum culture sue et idolorum ruinam, quam enim presciunt uideant, quid in singulis regnis aut locis uenturum, et quid aut nisi sue factioni contingere possit. Quod et illi qui gentilium historias legunt non ignorant. Quid ergo mirum si iam imminente templorum et simulacrorum euersione, quam prophete dei summi tanto ante predixerant, Serapis demon alicui cultorum suorum hoc de proximo predixit, ut sua quasi diuinatione recedens uel fugiens commendaret.

C. Quod autem hominum dispositiones conceptas cogitatione per exteriora signa diabolus deprehendat, non firmissima ratione uidetur approbatum. Unde idem Aug. ait in libro secundo retractationum. Quod ex corporeis motibus internas uel cogitationes diabolus comprehendat res occultissima est.

Quodam loco dixi demones aliquando hominum dispositiones non solum uoce prolatas, uerum et cogitatione conceptas, cum signa quedam ex animo exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscere, rem dixi occultissimam audaciori assertione quam debui. Nam peruenire ista in notitiam demonum per nonnulla etiam experimenta compertum est. Sed utrum signa quedam dentur ex corpore cogitantium illis sensibilia, nobis autem latentia, an alia ui et ea spirituali ista cognoscant, aut difficillime potest ab hominibus aut omnino non potest inueniri.

Q. V.

Quod autem sortilegi et diuini si cessare noluerint excommunicandi sint, ratione et auctoritate probatur. Est enim quoddam genus culture idolorum et demonum consultationibus futura predicere. Sicut autem qui a cultu deo debito animo recesserit, idolorum cultor ab apostolo nominatur, sic illi qui futura que ex dei oraculo non numquam reuelata inueniuntur uel demonum consultatione uel quibuslibet prestigiis inuenire laborant, diuinitatis uitium culturis attribuunt. Futura enim prescire soli deo, qui in sui contemplatione et angelos illa prescire facit. Unde Ysaias ait: Priora et nouissima annuntiate mihi et dicam quod dii estis. Cultores uero idolorum a fidelium communione separandi sunt. Unde apostolus ait in epistola ad Corinthios: Si quis frater nominatur fornicator aut auarus aut idolis seruiens, cum eiusmodi nec cibum sumere. Hinc etiam in decreto Gregorii iunioris legitur: Anathema sit qui ariolos uel incantatores obseruat.

Siquis ariolos, aruspices uel incantatores obseruauerit, aut philacteriis usus fuerit, anathema sit. Item ex Ancirano concilio, cap. xxx.iiii. Quinquennio peniteat qui diuinationes expetit.

Qui diuinationes expetunt et more gentilium subsequuntur, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt exquirendi aliquid arte magica aut expiandi causa, sub regula quinquennii iaceant secundum gradus penitentie diffinitos. Item ex Martino papa. Elementa colere, lune stellarum cursus in suis operibus seruare christianis non licet.

Non liceat christianis tenere traditiones gentilium et obseruare uel colere elementa aut lune aut stellarum cursus aut inanem signorum notitiam pro domo facienda uel propter segetes uel arbores plantandas uel coniugia socianda. Scriptum est enim: Omnia quecumque facitis aut in uerbo aut in opere, omnia in nomine domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes deo. Nec in collectionibus herbarum que medicinales sunt aliquas obseruationes liceat attendere, nisi tantum cum simbolo diuino aut oratione dominica, ut tantum deus creator omnium et dominus honoretur. Siquis autem paganorum consuetudinem sequens diuinos et sortilegos in domum suam introduxerit, quasi ut malum foras mittant aut maleficia inueniant, uel lustrationes paganorum faciat, v. annis penitentiam agat. Mulieribus quoque christianis non liceat in suis lanificiis uanitatem obseruare, sed deum inuocent adiutorem qui eis sapientiam texendi donauit. Item ex concilio Laudicensi cap. xxx. Sacris officiis dediti magi uel incantatores non fiant.

Non oportet sacris officiis deditos uel clericos magos aut incantatores existere, aut facere philacteria que animarum suarum uincula comprobantur. Hos autem qui talibus utuntur proici ab ecclesia iussimus. Item ex Tol. concilio iiii. cap. xxix. Honore priuetur episcopus uel presbyter qui magos uel aruspices consuluerit.

S. ii. Q. viii. C. ii.

Si quis episcopus aut presbiter, diaconus vel quilibet de ordinibus clericorum, aruspices, aut incantatores, aut ariolos, aut certe augures vel sortilegos, vel qui profitentur artem magicam, aut aliquos eorum similia exercentes consuluisse fuerit deprehensus, ab honore dignitatis sue suspensus, monasterii excipiat curam, ibique perpetue penitentie deditus scelus admissum sacrilegii solvat. Item ex concilio Agathensi cap. xxxviii. Ab his qui auguriis et divinationibus student.

Aliquanti clerici sive laici student auguriis, et sub nomine ficte religionis per eas quas sanctorum patrum sortes vocant divinationis scientiam profitentur, aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt. Hoc quicumque clericus vel laicus detectus fuerit vel consulere vel docere, ab ecclesia extraneus habeatur. Item Leo IIII. episcopis Britannie.

Sors nichil aliud quam divinatio et maleficium.

S. p. i. di. xvi. Canones. S. ii. Q.

Sortes quibus vos cuncta vestris esse decernitur, disseminatis, quas patres dampnaverunt, nichil aliud quam divinationes et maleficia esse decernimus. Quamobrem volumus illas omnino dampnare, et ultra inter christianos nolumus nominari, et ne exerceantur anathematis interdictu prohibemus. Item Gregorius Adriano notario. Incantatores et sortilegos velud christiani inimicos insequi oportet.

Pervenit ad nos quod quosdam incantatores atque sortilegos fueris insecutus, et omnino nobis sollicitudinem tuam placuisse, et zelum christianum fuisse cognoscas. Studii enim tui sit sollicite querere, et quoscumque huiusmodi christianos inimicos inveneris, districta ultione corrige. Item ex concilio Aurelianensi. Excommunicetur clericus, monachus, laicus divinationes, auguria vel sortes secutus.

C. de mal. et math. et si

Si quis clericus, monachus vel secularis divinationem vel auguria crediderit observanda, vel sortes, quas mentiuntur esse sanctorum, quibuscumque putaverint intimandas, cum his qui eis crediderint ab ecclesie communione pellantur. Item Gregorius. Contra sortilegos et idolorum cultores.

Contra idolorum cultores vel aruspices atque sortilegos fraternitatem vestram vehementius pastorali hortamur vigilare custodia. Quod si emendare se a talibus nolle reppereris: si servi sunt, verberibus volumus castigari. Si vero liberi, inclusione digna districtaque sint in penitentiam dirigendi. Item ex concilio Carthaginensi cap. xxxvii. Ab ecclesia separentur auguriis et incantationibus servientes.

Auguriis vel incantationibus servientem: similiter et iudaicis superstitionibus vel feriis inherentem a conventu ecclesie separandum precipimus. Item ex concilio Anquirensi cap. i. Sortilegam et magicam artem episcopi modis omnibus eliminare studeant.

C. de malef. et mat. ... | C. de episc. aud. math. | C. de p... l. ... | ... di. ii. ...

Episcopi eorumque ministri omnibus viribus elaborare studeant, ut perniciosam et a zabulo inventam sortilegam et magicam artem ex parrochiis suis penitus eradicent, et si aliquem virum aut mulierem huiuscemodi sceleris sectatorem invenerint, turpiter dehonestatum de parrochiis suis eiciant. Ait enim apostolus: Hereticum hominem post primam et secundam correctionem devita, sciens quia subversus est qui eiusmodi est. Subversi sunt et a diabolo captivi tenentur, qui relicto creatore suo diaboli suffragia querunt. Et ideo a tali peste debet mundari sancta ecclesia. Illud etiam non est omittendum, quod quedam scelerate mulieres retro post Sathanam conversae, demonum illusionibus et fantasmatibus seducte, credunt se et profitentur cum Diana nocturnis horis dea paganorum vel cum Herodiade et innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, et multa terrarum spatia intempeste noctis silentio pertransire, eiusque iussionibus obedire velud domine, et certis noctibus ad eius servitium evocari. Sed utinam he sole in perfidia sua perissent, et non multos secum in infidelitatis interitum pertraxissent. Nam et innumera multitudo hac falsa opinione decepta hec vera esse credit, et credendo a recta fide deviat, et errore paganorum involvitur, cum aliquid divinitatis aut numinis extra unum Deum arbitratur. Quapropter sacerdotes per ecclesias sibi commissas populo Dei omni instantia predicare debent, ut noverint hoc omnino falsum esse, et non a divino sed a maligno spiritu talia fantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem ipse Sathanas, qui transfigurat se in angelum lucis, cum mentem cuiuscumque mulierculae ceperit, et hanc per infidelitatem sibi subiugaverit, illico transformat se in diversarum personarum species atque similitudines, et mentem quam captivam tenet in somnis deludens, modo leta, modo tristia, modo cognitas, modo incognitas personas ostendens, per devia quaeque deducit; et cum solus spiritus hoc patitur, infidelis hec non in animo sed in corpore evenire opinatur. Quis enim non in somnis et nocturnis visionibus extra se ipsum educitur, et multa videt dormiendo que vigilando numquam viderat? Quis vero tam stultus et hebes sit, qui hec omnia que in solo spiritu fiunt etiam in corpore accidere arbitretur, cum Ezechiel propheta

uisiones dominum spiritu non in corpore uidit et
audiuit sicut ipse dicit. Statim inquit
fui in spiritu. Et paulus non audet se dicere raptum
in corpore. Omnibus itaque publice annunciandum est
quod qui talia credit et his similia, fidem perdit. Et
qui rectam fidem non habet, hic non est dei, sed illius in quem
credit, id est diaboli. Nam de domino nostro dictum est: Omnia
per ipsum facta sunt. Quisquis ergo credit posse fieri
aliquam creaturam aut in melius aut in deterius in-
mutari aut transformari in aliam speciem uel in aliam
similitudinem, nisi ab ipso creatore qui omnia fecit
et per quem omnia facta sunt, procul dubio infidelis est
et pagano deterior. C. Nonnulli in-
ueniuntur qui inuidie liuore permoti, imp-
nitentem suorum inimicorum altare sacris uestibus
exuunt, et lugubri ueste accingunt, uel
consueta luminariorum obsequia dei ecclesiis
subtrahunt, uel missam pro requie defunctorum
promulgatam pro uiuis celebrant hominibus
quorum omnium maleficia nequissima tolle-
tanum concilium condempnat dicens. Abiciatur sacerdos
Quicumque qui huiusmodi maleficiis opera dederit.
sacerdotum uel ministrorum deinceps in cuiusli-
bet doloris permotus, aut altare uestibus sacris
exuere presumpserit aut qualibet alia lugubri
ueste accingere, seu etiam si consueta lumina-
riorum obsequia de templo dei subtraxerit uel extin-
gui preceperit, sicut ante uere penitudinis coram
metropolitano satisfactione non purgauerit
loci sui dignitati se nouerit et honore priuari.
Illis procul dubio personis ab hac ultione omni
sententia separatis, qui aut contaminatione sacrorum
ordinum uel subuersione sancte fidei metuentes
aut hostilitatem uel obsidionem perferentes, seu in
diuinorum iudiciorum sententiam metuentes
fecisse contingerint. In quorum facto magis plus
humilitas ubi deus placatur quam iniqui liuo-
ris dolositas declaratur. Plerique etiam sacerdotum sa-
uciati inimicitie dolo missam pro requie
defunctorum promulgatam fallaci uoto pro ui-
uis student celebrare hominibus, ut his pro quo ipsum
offertur sacrificium, mortis incurrat periculum.
Propterea nostre elegit humanitatis conuentus ut
si quis deinceps talia perpetrasse fuerit detectus,
a proprio deponatur ordinis gradu. Et tam ipse sacerdos
quam ille qui eum ad talia peragenda incitasse
perpenditur, exilio perpetui ergastulo rele-
gentur. C. Ex premissis auctoritati-

bus colligitur quod arioli, aruspices, incantato-
res, et sortilegi atque ceteri huiusmodi sectatores,
ab ecclesia sunt eliminandi, et nisi resipuerint
perpetuo excommunicandi. Sic quod in anchiranensi capitulo
ultimo ea que fiunt per incantatores non in corpore,
sed in spiritu fieri dicuntur. Augustinus uero decenter di-
uidere uidetur asserere ita dicens. Quod magorum prestigiis
et miraculum magorum fuerint firma sed fantastica esse probatur.
De prestigiis quorum impendere maleficiorum
artes: ut etiam moysi simillimis signis
resisterent. uerterent uirgas in dracones, aquas
in sanguinem. Cum fertur etiam in gentilium li-
bris quod quedam maga circe socios ulixis
mutauit in bestias. Legitur etiam de sacrificio
quod archades deo suo licio immolabant. Ex quo
quicumque sumeret in bestiarum formas conuer-
terentur. Sed hec omnia magicis prestigiis potius
fingebantur quam rerum ueritate complerentur.
ut ergo ipsi errores ignorantibus manifesti
fiant: de eorum proprietate atque nominibus iux-
ta traditionem maiorum primum dicere congruum arbi-
tramur. Magi sunt qui uulgo malefici ob fa-
cinorum magnitudinem nuncupantur. Hii sunt
qui permissu dei elementa concutiunt. turbant
mentes hominum minus confidentium in deo. ac sine
ullo ueneni haustu uiolentia tantum carminis
interimunt. Unde et lucanus. Mens hausti nulla
sanie polluta ueneni incantata perit. De-
monibus enim accitis audent uentilare ut quisque
suos perimat malis artibus inimicos. Hii et
sanguine utuntur et uictimis sepe contingunt
corpora mortuorum. Nigromantici sunt quorum
precantationibus uidentur resuscitati mor-
tui diuinare. et ad interrogata respondere. Nigros
enim grece mortuus. mantia. diuinatio
nuncupatur. Ad quos suscitandos cadaueri san-
guis adicitur. Nam amare sanguinem demo-
nes dicuntur. Ideoque quotiens cumque nigromantia
fit cruor aqua miscetur. ut colore sanguinis
facilius prouocentur. Ydromantici ab aqua dicti.
Est enim ydromantia in aqua rerum inspectione um-
bras demonum euocare. et ymagines ludi-
ficationum eorum uidere. ibique ab eis aliqua au-
dire. ubi adhibito sanguine etiam inferos
perhibentur resuscitare. Et infra. Ad hec
omnia superdicta pertinent ligature execrabilium
remediorum que ars non commendat medicorum seu
in precantationibus seu in caracteribus suspen-

dendis atque ligandis. In quibus omnibus ars demonum est ex quadam pestifera societate hominum et angelorum malorum exorta. Unde cuncta vitanda sunt a christiano, et omnino penitus execratione repudianda atque dampnanda. Auguria autem sunt avium. Hec autem Friges primi invenerunt. Prestigium vero Mercurius dicitur primus invenisse. Dictum est autem prestigium quod prestringat aciem oculorum. Aruspicine artem primum Etruscis tradidisse dicitur. Quidam Tages hic ex animis aruspicinam dictavit et postea non apparuit. Nam fabulose dicitur arante quodam rustico subito ex glebis exiluisse et aruspicinam dictasse, qua die mortuus est. Quos libros Romani ex Etrusca lingua in propriam mutaverunt. His igitur portentis per demonum fallaciam illuditur curiositas humana, quando ea impudenter appetit scire que nulla ratione eis competit investigare. Hec potestas ideo datur immundis spiritibus ut ipsos sibi aptent. Hoc est pravos homines seducant: illos qui spernunt veritatem et credunt mendacio, iuxta Pauli sententiam sanam doctrinam non ferunt, sed ad sua desideria coacervabunt sibi magistros prurientes auribus, et a veritate quidem auditum avertent, ad fabulas autem convertentur. Honerati peccatis ducuntur variis desideriis semper discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes. Quemadmodum autem Iamnes et Mambres restiterunt Moysi, ita et isti resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem. Sed ultra non proficient. Insipientia eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit. Nec ideo quisquam credere debet quoslibet magicis artibus aliquid facere posse sine permissu Dei, qui omnia que fiunt aut iusto iudicio facit aut permissu suo ea fieri sinit. Quod predicti magi leguntur similia fecisse Moysi, qui virgam suam proiecit et versa est in draconem, proiecerunt et singuli virgas suas que converse sunt in dracones. Sed devoravit virga Aaron virgas eorum. Non enim fuerunt creatores draconum, nec angeli mali, nec magi quibus ministris illi operabantur. Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa quedam occulte seminarie rationes quibus cum data fuerit opportunitas temporalis atque causalis, prorumpunt in species debitas suis modis et finibus. Et sic non dicuntur angeli qui ista faciunt animalium creatores, sicut nec agricole segetum vel quorumcumque in terra gignentium creatores dicendi sunt, quamvis noverint prebere quasdam visibiles opportunitates et causas ut illa nascantur. Quod autem isti faciunt visibiliter, hoc illi invisibiliter. Deus vero solus unus creator, qui causas ipsas et seminarias rationes rebus inseruit. Propterea quidam querendum putant quomodo scriptura narret phytonissam Samuelem prophetam suscitasse ad colloquium Saul impiissimi regis, si phytonica divinatio errori magice artis deputanda sit. Quibus ita respondendum est: Indignum omnino facinus esse, si secundum verba hystorie commodetur assensus. Quomodo enim potuit fieri ut arte magica attraheretur vir et nativitate sanctus, et vite operibus iustus? At si non attractus est, consensit, quod utrumque de iusto credere absurdum est. Nullum enim suffragium habet iustitia, si attractus ac voluntarius amisit meritum spirituale, quod positus in carne quesierat. Quod valde absurdum: quia qui hinc iustus recedit, permanet iustus. Porro hoc est prestigium sathane quo ut plurimos fallat, et bonos habere in potestate se fingit. Quod apostolus mirum non esse ostendit dicens: Ipse sathanas transfigurat se in angelum lucis. Ut enim errorem faceret, in quo glorificaretur, in habitu viri iusti et nomine se subornavit, ut nichil proficere spem quam predicabat Dei cultoribus monstraret, quando hinc exeuntes iustos fingeret in sua esse potestate. Sed hoc quodam fallit, quod de morte Saul et filii eius non sit mentitus, quasi magnum sit diabolo ante occasum mortem corporis providere, cum signa quedam soleant apparere morituris. Quippe a quibus Dei protectio amota videtur. Quanto magis diabolo qui est angelica maiestate sublimis, prophetica oracula fuisse testantur. De cuius magnitudine apostolus ait: An ignoratis altitudinem sathane? Quid mirum igitur si imminentem prope mortem potuit providere, cum hoc sit unde fallit, et se in Dei potestate vult adorari? Nam cum tanta hebitudine demens effectus est Saul, ut ad phytonissam confugeret. Deseruerat enim eam propter peccatum, a quo se abstulit, quod dampnaverat. Sed si quis propter hystoriam ea que verbis expressa sunt, putet non pretermittenda, ne ratio hystorie inanis sit, recte facit quidem, si tamen ad veritatis rationem minime rapiat istud. Sed ad sensum et intellectum Saul. Neque enim reprobus factus bonum potuit intellectum habere. Hystorie enim mentem Saul et habitum Samuelis descripsit, ea que dicta et visa sunt exprimens, pretermittens si vera an falsa sint. Quid ait? Audiens in quo habitu esset excitatus, intellexit, inquit, hunc Samuelem esse. Quid intellexisse retulit, et quia bene non intellexit, conscripturam alium

adorauit quasi dm̄. Et putans samuelē:
adorauit diabolum. ut fructū fallacie
sue habet satanas. Hoc enim nitit' ut ado
retur quasi ds̄. Si enim samuel illi uere
apparuisset. n̄ utiq: uir iustus pmisisset
se adorari. qui p̄dicauerat dm̄ solū eē ado
randū. Et quō hō di qui cū habraā in re
frigio erat dicere ad uirū pestilentie. di
gnū ardore gehenne. cras mecū eris. His
duob; uicit' subtilitatē fallacie sue. p uid
in ꝑuid' satanas. quia et adorari se pmisit
sub habitu 7 noīe samuel' cōtra legē. 7 uirū
peccis plenū cū magna distantia peccōrū
7 iustorū sit cū samuele iustissimo futu
rū mentitus ē. Uerū p̄t dici. uerū p̄t uideri. si
de samuel' noīe taceatur. quia saul cū dia
bolo futurus erat. Ad eū enī tn̄ fingit quē
adorauit. sēp g° diabolus sub uelamine
latens pdit se. dū ea cōfingit q̄ beatē p sois
ꝑ quas falle' nititur. Si aūt quilibet oppo
nit ac dicē. quō euenerit illa q̄ illi diuini
p̄dicant futura. aū quō possint egs p̄be me
delam. ā sanis inmittere egritudinē si aliq
ꝑe uirtutis ac potestatis n̄ haberēt. hanc ob
accipiat rn̄sū. Q' idō quisq: n̄ debet eis cre
dē quia aliq̄n eueniunt q̄ p̄dicant. ā sanare
uident languidos. l' lede sanos. quia h' p
missu di fit. ut ipi quib' audiunt l' uidēt. p
bentur 7 appareat quali fide sint. l' deuoti
one erga dm̄. Sic in deutronomio legit'
moyses ex u'bo dm̄ ppo di p̄cepisse tradicēs.
Si surrexerit in medio tui pphes. ā qui som
niū dicat se uidisse. 7 p̄dixerit signū atq: ac
portentū. 7 euenerit q' locut' ē. 7 dixerit t'. eam'
7 seq'm' deos alienos q's ignoras 7 seruiam' eis.
n̄ audies u'ba pphe ā somniatoris quia tēp
tat uos dns ds̄ ur̄ ut palā fiat utrū diliga
tis eū an n̄. In toto corde. 7 in tota aīa ura
dnm̄ dm̄ urm̄ sequimini 7 ipm̄ timete.
7 mandata ei' custodite. 7 audite uocē illi'
ipi seruietis. 7 ipi adherebitis 7c. Ubi sane
intelligi uoluit. 7 illa q̄ adiuinantib;
n̄ s dm̄ dicunt si acciderint q̄ dicunt n̄ accipienda
ut fiant q̄ p̄cipiunt ab eis ā colant quē co
lunt ab eis. Nec p̄t suā potestatē ds̄ ostē
dit eē q' contingunt ista. s; q' si q's quereret cur ea
pmittat causam teptatiōis exposuit ad co
gnoscendā utrū q: eorū dilectionē. Utrū

ea habeant q° dm̄ suū. Cognoscendū ū ab ipis
potius quā ab illo qui scit oīa an̄ quā
fiant. C. Quod aūt ab epō excoī
catus eo inconsulto ab alio recōciliari n̄
possit. n̄ forte p eius metropolitanū l' p
sūmū pontificem rōne 7 auctoritate p
batur. Pbri nāq: ab epis potestatē ex
comunicandi ul' recōciliandi ab epis
acceperunt. n̄ epi a pbris. Atq: idō excoī
catos a sacerdotib; recōciliari ē possunt. ex
coīcatos uō ab epis. sacerdotes recōciliare
n̄ ualent. Recōciliatio nāq: penitentū epal'
ē officiū n̄ sacerdotal'. Unde in. cō cartag. ii. for
tunatus eps dixit. Penitentū recōciliatio
crismatis confectio puellarū cōsecratio a pbris n̄ fiat.

Q. VI.

Si iubet scitas ura suggero. Nam meminim
p̄terito concilio statutū ut crismat' uel recōciliati
o penitentū. nec n̄ 7 puellarū cōsecratio a pbris
n̄ fiat. Si quis aūt emerserit hoc faciens quid
de eo statuendū sit. Aurelius eps dixit.
Audiuit dignatio ura suggestionē fris
7 coepi nri fortunati. Quid ad h' dicitis.
Ab uniuersis epis dictū ē. Crismatis cōfectio
7 puellarū cōsecratio. a pbris n̄ fiat. Recōcili
ari quēquā in pu° missa pbro n̄ liceat. h'
oīb; placet. C. Puellarū cōsec
tio epō cōsulto p pbrm fieri ualet. Un̄ in car
tag. cō. iiii. Pmissione epi uirginē cōsecrare
pbr uel cōsulto epō uirgines pbr ualet.
n̄ cōsecrare. Crisma uō nūquā cōficiat. Item ex cō agt.
Nec diaconus ministrare pn̄te pbro. Nec penitentē in eccl'a
Ministrare dia con' aut cōsecrare bndicere licet pbro.
altare pbr n̄ psumat. Bndictionē q: sr
plebē 7 in eccl'a fundē. a penitentē in eccl'a
bndicere pbro penitus n̄ licebit. C. Ec
ce q' ab epō excoīcat'. p sacerdotē recōciliari
n̄ p. Sz notandū ē q' recōciliatio alia ē p.
alia puata. p recōciliatio ē. qn̄ penitentes
an̄ eccl'e ingressū p repsentant. 7 p inpositi
onē man' epal' eccl'e p recōciliant. h' sacerdo
tib; uidentur ēē phibita. Un̄ circa finē illi'
capituli n̄ simpliciter pibent penitentes
recōciliare s; in p° missa. Puata uō recōcili
atio ē qn̄ de occultis pcis penitentes. l'
in extremis agentes a gratia recōciliationis
accedant. h' recōciliatio p̄t fieri p sacerdotē.
Un̄ uaristus ppa ait. Iussione epi pbri de occultis. p.
Pbri de occultis pcis penitentes recōcili

S. di. lx viii. Quā uis
S. di. xcv. C. i.
Item ex cō. di. iiii. Omi
B. ii. Epat bn
S. di. xciii. Diaconi. puen

iussione episcopi penitentes reconcilietur et sicut supra premisimus infirmantes absoluat et communicet. Item ex concilio Cartaginensi II. *Si episcopus absens fuerit presbiter morientem reconciliet in periculo.*

Aurelius episcopus dixit. Si quisquam in periculo fuerit constitutus, et se reconciliari diuinis altaribus petierit, si episcopus absens fuerit, debet utique presbiter consulere episcopum, et sic periclitantem eius precepto reconciliare. Quam rem debemus salubri consilio roborare. Ab uniuersis episcopis dictum est. Placet quod sanctitas uestra necessario nos instruere dignata est. Item ex concilio Martini pape. *Qui metu mortis reconciliatur conualescens sine communione penitentie tempus impleat.*

Si quis de corpore exiens nouissimum et necessarium communionis uiaticum expetit, non ei denegetur. Quod si iam desperatus post acceptam communionem iterum sanus fuerit factus, tantum orationi particeps sit. Sacramentum uero non accipiat, donec institutum penitentie impleat tempus. Quicumque in exitu mortis sunt et desiderant accipere sacramentum, cum consideratione et probatione episcopi accipere debent. Item ex concilio Arausico. *Sine manus impositione penitentes reconcilientur recedentes.*

Qui recedunt de corpore penitentia accepta, placuit sine reconciliatoria manus impositione eis communicare, quod morientis sufficit reconciliationi secundum diffinitiones patrum, qui huiusmodi communionem uiaticum congruenter nominauerunt. Quod si superuixerint, stent in ordine penitentium, ut ostensis necessariis penitentie fructibus legitimam communionem cum reconciliatoria manus impositione recipiant. Cum eis qui desiderantibus penitentia non est deneganda. Similiter subito obmutescens, prout statutum est, baptizari aut penitentiam accipere potest, si uoluntatis preterite testimonium aliorum uerbis habet, aut presentis in suo nutu. Amentibus quecumque pietatis sunt reconcilianda et conferenda. Item ex concilio Cartaginensi IIII. *Aliorum testimonio mortiturus reconcilietur si obmutuerit uel in frenesim uersus fuerit.*

Is qui in infirmitate penitentiam petit, si casu dum ad eum inuitatus sacerdos uenit, oppressus infirmitate obmutuerit uel in frenesim uersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, et accipiat penitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, et infundatur ori eius eucharistia. Si superuixerit, admoneatur a supradictis testibus petitioni sue satisfactum, et subdatur statutis penitentie legibus, quamdiu sacerdos qui penitentiam dedit probauerit. Item. Penitentes qui in infirmitate uiaticum eucharistie acceperint, non se credant absolutos sine manus impositione si superuixerint. Item ex concilio Niceno. *Cum consideratione et probatione episcopi debeant morientes reconciliari.*

De his uero qui recedunt ex corpore antiqua legis regula obseruabitur etiam nunc, ita ut si forte quis recedit de corpore, necessario uite sue non defraudetur uiatico. Quod si desperatus aliquis recepta communione superuixerit, sit inter eos qui sola oratione communicant. De omnibus tamen his qui a corpore recedunt in dando eis communionem, cura et probatio sit episcopi. Item Leo episcopus. *Non est deneganda reconciliatio his qui tempore necessitatis eam implorant.*

His qui in tempore necessitatis et in periculi urguentis instantia presidium penitentie et mox reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec reconciliatio deneganda. Quia misericordie Dei nec mensuras possumus ponere, nec tempora diffinire, apud quem nullas patitur uenie moras conuersio, dicente Dei spiritu per prophetam: Cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Quod si ita aliqua egritudine aggrauati sunt, ut quod paulo ante poscebant sub presentia significare non ualeant, testimonia eis circumstantium fidelium prodesse debebunt. Sunt tamen et penitentie et reconciliationis beneficium consequantur, seruata tamen regula sanctorum canonum patrum nostrorum circa eorum personas qui in Deum a fide discedendo peccauerunt. Item ex concilio Epaonensi. *Non respuatur eius oblatio qui festinans ad penitentiam sacerdotem inuenire non potuit.*

Si aliquis fuerit mortuus qui iam sit confessus et testimonium habet bonum, et non potuit uenire ad sacerdotem et preoccupauit eum mors in domo aut in uia, faciant pro eo parentes eius oblationem ad altare Dei pro redemptione captiuus.

Gratianus. Ecce quod episcopo precipiente penitentes de occultis peccatis suis in periculo constituti per presbiterum possunt reconciliari. Si ergo sine necessitate mortis peccator urguetur, et episcopus ita remotus est quod presbiter eum consulere non possit, negabitur penitentia morienti, et beneficium reconciliationis non prestabitur penitenti? Quem conuersum Deus recipit, a uenia, iuxta illud: In quacumque hora peccator conuersus fuerit etc. Et item: Conuertimini ad me in toto corde uestro, et ego conuertar ad uos: Ecclesia sacerdos reconciliare negliget? Quem intus Deus susci

In de co. di. iiii. Egrotantes

In de co. di. iiii. Egrotantes

Infirmos presbiteri penitentiam accipere posse

In e. xxxiii. q. iii. multiplex

S. iii. q. iii. [illegible]

tavit ecclesia foris absolvere contempnit? Dam-
nabit absentia episcopi quem gratia divine presentie
illustrat? Per lavacrum regenerationis mortui
succurrantur, et a laicis si presbiter defuerit. Cur ergo
beneficio reconciliationis per presbiterum eis subveni-
ri non poterit, si contingit episcopum deesse? Si secundum
Augustinum quia gentis in extremis constitutus sotiorum
pietudine criminis fit dignus venia ex de-
siderio sacerdotis, cur similiter non fit dignus recon-
ciliationis ex desiderio episcopi, qui sacerdoti non negat
maculam suam reatus? Item. Morientibus peni-
tentiam negare presbiter non debet. Unde Iulius papa ait.
Reus est animarum presbiter qui morientibus penitentiam
Si presbiter penitentiam abnegaverit morientibus, abnegat.
reus erit animarum. Quia dominus dicit: Qua-
cumque die fuerit conversus peccator ad penitentiam,
vita vivet et non morietur. Vera enim confessio
in ultimo tempore potest esse, quia dominus non solum temporis sed et
cordis inspector est. Sicut latro unius momen-
ti penitentia meruit esse in paradiso, in hora
ultime confessionis. Item Celestinus papa.

Penitentia morientibus non est deneganda.

Agnovimus penitentiam morientibus denegari,
nec illorum desideriis annui, qui obitus sui tempore hoc
anime sue cupiunt remedio subveniri.
Horremus, fateor, tante impietatis aliquem
reperiri, ut de dei pietate desperet, quasi non possit
ad se quovis tempore concurrenti succurrere, et peri-
clitantem sub onere peccatorum hominem redi-
mere, quo se velle expediri desiderat et liberari.
Quid hoc, rogo, aliud est quam morienti mortem addere,
eiusque animam sua crudelitate ne absolu-
ta possit esse occidere? Cum deus ad subve-
niendum paratissimus invitat ad penitentiam
sic promittit peccatori: In quacumque hora et cetera.
Et item: Nolo mortem peccatoris. Salutem ergo
homini adimit, quisquis mortis tempore peni-
tentiam denegaverit? desperavit de clementia domini, quam
ei ad subveniendum morienti sufficere vel
in momento posse non credidit. Perdidisset latro in
cruce premium ad Christi dexteram pendens, si illum unius
hore penitentia non iuvisset. Cum esset in pena
penituit, et per unius confessionis sermonis ha-
bitaculum paradisi, ex promittente, promeruit.
Vera ergo ad deum conversio in ultimis positorum mente
potius est estimanda quam tempore, propheta hoc taliter asse-
rente: Cum conversus ingemueris, tunc salvus eris.
Cum ergo dominus sit cordis inspector quovis tempore non est

deneganda penitentia postulanti, cum illi
se obliget iudici cui occulta omnia novit
revelari. C. Quia ait penitentia
non denegatur, neque reconciliatio sibi dene-
ganda est. Inconsulto ergo episcopo penitentem presbiter
reconciliare non debet, nisi ultima cogat ne-
cessitas. Unde in concilio Cartaginensi iiii. legitur.
Inconsulto episcopo penitentem presbiter non reconciliet.
Presbiter inconsulto episcopo, nisi ultima cogat necessitas,
non reconciliet penitentem, nisi absente episcopo ulti-
ma necessitas cogat. Cuiuscumque penitentis
publicum et vulgatissimum crimen est, quod universam
ecclesiam commovit, urbem ante absidam manus ei impo-
natur. C. De tempore vero satisfactionis
an sit imponendum morituris Theodorus Can-
tuariensis archiepiscopus in penitentiali suo ita
diffinit. In periculo constitutis quantitas
penitentie non imponenda, sed innotescenda.
Ab infirmis in periculo mortis positis pura
inquirenda confessio peccatorum, non tamen illis in-
ponenda est penitentie quantitas, sed innote-
scenda, et cum amicorum orationibus et elemosi-
narum studiis pondus penitentie sublevandum,
si forte migraverit, ne obligati, et communi-
one et consortio venie fiant alieni. A quo
periculo si divinitus erepti convaluerint, pe-
nitentie modum a sacerdote sibi impositum diligen-
ter observet. Et ideo secundum auctoritatem canonicam
ne illis ianua pietatis clausa videatur, orationibus
et consolationibus ecclesiasticis sacra unctione olei in-
uncti, secundum statuta sanctorum patrum communione
viatici reficiantur. C. Alius quoque pro qualitate
peccati et pro sacerdotum arbitrio tempora penitentie decer-
nenda sunt. Unde Leo papa. Pro sacerdotum arbitrio
prefigurantur tempora penitudinis.
Tempora penitudinis habita moderatione constituenda sunt tuo
iudicio, prout conversorum animos perspexeris esse devo-
tos, pariter etiam habentes etatis senilis intuitum et peri-
culorum quorumque aut egritudinum respicientem necessi-
tates, in quibus si quis ita graviter urgeatur, ut
dum adhuc penitet de salute ipsius desperetur,
oportet ei per sacerdotalem sollicitudinem communionis
gratia subveniri. Item Nicholaus papa. Ex qualitate criminum
et contritione penitentis in satisfactione imponenda a sacerdote.
De his vero qui pro criminibus penitentiam gerunt et a cingulo
cingulum militie resumunt, contra eorum sacros
regulas agere. Verumque quia crimina non equalia sunt
prohibesque alios hominum pro nimia hebitudine

Laborantibus in extremis non est imponenda quantitas penitentie.

Q. VII.

In marginalibus: i. e. xxxiii. Q. ii. c. ult. S. di. l. penitentes — i. xxxiii. Q. iii. c. v. Debet

cecidisse in desperationem. Alios ob hoc in paga
nos fugisse. Ideo et hoc committimus decernendum:
nimirum qui loci et temporis religionis illius mo
dumque culpe. nec non et penitentiam et gemitum homi
ad confessionem uenientium presens potest inspi
cere uales. Item ex concilio laudicensi. De eodem.

Hii qui diuersorum peccatorum lapsus incurrerint et orationem
confessione ac penitentia malorum suorum perfe
ctam conuersionem demonstrauerint pro qualitate peccati peni
tentie tempus attribuendum est propter misericordiam et bonitatem
dei. Quia quod hominem sunt reuocandi ad communionem
applicandi. Item ex eodem cap. iii. Episcopi arbitrio
pro qualitate peccati penitentie tempora distribuuntur.

S. p. i. di. xc. Alien.

Penitentibus secundum differentiam peccatorum episcopi arbi
trio penitentie tempora decernantur. Item ex eodem cap.
iiii. Sine personarum acceptione implorantibus penitentiam

S. p. i. di. xc. Sigismo.

Sacerdos penitentiam implorantibus absque personarum acceptione
penitentiam secundum leges iniungat.
negligentiores uero penitentes tardius recipi
antur. Omni autem tempore ieiunii manus penitenti
bus a sacerdotibus imponantur. Diebus remissionis
omnes penitentes genua flectant. mortuos
in ecclesiam efferant et sepeliant. Die autem
dominico non ieiunent. Nam quicumque die dominico
studiose ieiunat. non creditur esse catholicus.
penitentes uero qui leges penitentie attente
exequuntur. si casu in itinere uel in mari mortui
fuerint. ubi eis subueniri non possit. memo
riam eorum et orationibus et oblationibus commendet. Unde in
viii. sinodo legitur. Tempus penitentie pro qualitate delicti in pon

S. p. i. di. xxx. Sig. pbr.
J. p. ult. di. iii. Ieiunii.
7. nequis.
S. p. i. di. xxx. Sig. pbr.

Pro qualitate delicti penitentie tempus impendatur. De eo
dem. Tempus et modus delinquentium presidentis inpo
Hoc sit potius in iudicio sacerdotis. natura iudicio.
eorum qui presunt. uel quanto tempore uel quomodo penitere debeant
qui delinquunt. quia etas ad eruditionem
multam habet. facere differentiam pene. Et Quo
affectu penitentem suscipere et impenitentem ab
icere debemus. Ex eadem sinodo euidenter ostenditur

S. p. i. di. xc. Sig. Alienus

dum dicitur. Immo caritatis affectu penitentem debemus su
Penitentes ex corde non oportet suscipi. sicut dominus scripture
ostendit cum dicit. quia conuocauit amicos
meos et uicinos dicens. Congratulamini mihi
quia inueni ouem quam perdideram. Item. Penitentes legem
Affectum illum diligit iniquitatem odio habet.
Amen se recipiat penitentes quem gerebat ille qui
dicebat. Iniquitatem odio habui et abhominatus
sum. Sed ea que scripta sunt in vi. psalmo atque in
aliis quam plurimis uel ea que apostolus dixit ad eos
qui secundum deum contristati sunt quanta operatur in
uobis sollicitudinem. sed excusationem. sed indi
gnationem sed emulationem. sed uindictam in
omnibus exhibuistis uos castos esse negotio:
sed et ipsis in quibus deliquit agens multa certi
sic et Zacheus fecit. In penitentes tamquam ethnica habentur.

Erga eum qui peccata sua non punit. tales esse debe
mus sicut dominus precepit dicens. Sit tibi sicut gentilis
et publicanus. et sicut apostolus docuit dicens. subtrahite uos ab
omni fratre ambulante inordinate. et non secundum
traditionem quam tradidimus uobis. Item ex iohanne crisostomo.
Melius sacerdotem errare in misericordia remittendi

Alligant autem bona quam in seueritate ulciscendi.
quia et inportabilia et cetera. Tales sunt sacerdotes
et nunc qui omnem iustitiam preceptorum mandarunt et ipsi
nec modicam seruant. uidelicet non ut faciendo sint.
sed ut dicendo appareant iusti. tales sunt qui
quicumque pondus uenientibus ad penitentiam
ponunt quia dicunt et non faciunt. et sic dum pena
penitentie presentis fugitur contempnatur pena peccati
futura. Sicut enim si fascem super humeros
adolescentis qui non potest ambulare posueris
necesse est ut aut fascem reiciat aut sub pondere con
teratur. Sic et homo cuicumque pondus peni
tentie inponis. aut penitentiam reiciet. aut
suscipiet dum sufferre non potest. scandalizatus
amplius peccat. Deinde et si erramus modi
cam penitentiam imponentes. nonne melius est
propter misericordiam orationem aut quam propter crudelitatem. Ubi
enim pater familias largus est. dispensator non de
bet esse tenax. Si deus benignus. ut quid sacer
dos eius austerus uult apparere. Unde martinus papa.

Non licet kalendarum obseruationes agere nec licet
iniquas cogitationes agere kalendarum et uocas ua
care. neque lauro aut uiriditate arborum
cingere domos. Omnis enim hec obseruatio pa
ganorum est. Item zacharias papa. Anathematizat qui

Si quis kalendas ritu paganorum calendas obseruat.
ianuarii ritu paganorum colere uel aliquid plus
noui facere propter nouum annum. aut mensas cum lampa
dibus uel epulis in domibus preparare. et per uicos et pla
teas cantatores et choros ducere presumpserit
anathema sit. Item augustinus. Infirmitatibus hominibus
immineant incantatores nichil remedii prestant.

Fideles sacerdotes presbiteri ut nouerint magicas artes
incantationesque quibuslibet infirmitatibus hominum
nichil posse remedii conferre. non animalibus lan
guentibus claudicantibusue. uel et moribundis

quicquam medicine. Sed hec esse laqueos et insidias antiqui hostis, quibus ille perfidus genus humanum decipere nititur. Et si quis hec exercuerit clericus, degradetur. Laicus anathematizetur. Item Aug. **Dies egyptiaci et ianuarii kalende non sunt observande.**

Non observetis dies qui dicuntur egyptiaci aut calendas ianuarii, in quibus cantilene quedam et comessationes et ad invicem dona donantur quasi in principio anni boni fati [augurio], aut aliquos menses, aut tempora, aut dies et annos, aut lune et menses, solisque cursum. Quia qui has et quascumque divinationes, aut fata, aut auguria observat, aut attendit, aut contendit, aut consentit observantibus, inutiliter et sine causa et magis ad sui dampnationem [vivit] quam ad salutem. Sunt qui per quosdam numeros litterarum et lune per pytagoricam nigromantiam egrotantium vitam vel mortem vel prospera vel adversa futura inquirunt. Sunt qui attendunt somnialia scripta, et falso in Danielis nomine intitulata, et sortes que dicuntur sanctorum [apostolorum], et auguria avium, aut aliqua pro domo facienda, aut coniugia copulanda, aut in collectionibus herbarum carmina dicunt, aut pittaciolas, per quibus infirmitate scripta super homines, aut animalia ponunt, preter simbolum et orationem dominicam, aut magicis falsitatibus in grandinariis et tempestatibus credunt. Qui autem talibus credunt, aut ad eorum domos euntes, aut in suis domibus introducunt et interrogant, sciant se fidem christianam et baptismum prevaricasse, et paganum et apostatam, id est retro abeuntem, et Dei inimicum iram Dei in eternum graviter incurrisse, nisi ecclesiastica penitentia emendatus Deo reconcilietur. Dicit enim apostolus: Sive manducabitis, sive bibitis, sive aliud quid facietis, in nomine Domini facite. Item quivis. m. rursum.

Qui divinationes expetunt et more gentilium subsecuntur, aut in domos suas huiuscemodi homines introducunt exquirendi aliquid arte magica, aut expiandi causa, sub regula quinquennii iaceant, secundum gradus penitentie diffinitum. Item ex eodem. **Sine incantatione herbam**

Demonum sustinentia licet percipere **vel percipere herbam habere** vel herbas habere sine incantatione. De temporum quoque observationibus scribit Aug. in Encheridion.

Grave peccatum est dies observare et menses et annos.

Quis existimaret quam magnum peccatum sit observare dies et menses et annos, et tempora sicut observant qui certis diebus, sive mensibus, sive annis, volunt vel nolunt aliquid inchoare, eo quod secundum varias doctrinas hominum fausta vel infausta existimant tempora, nisi huius mali magnitudinem ex timore apostoli pensaremus qui talibus ait: Timeo vos ne forte laboraverim in vobis sine causa. Id est, epistola ad Galathas. Intelligat lector ad tantum periculum anime pertinere superstitiosas temporum observationes, ut diceret apostolus: Timeo vos ne forte sine causa laboraverim in vobis. Quod quamvis tanta celebritate [atque] auctoritate per orbem terrarum in ecclesiis legatur, plene sunt tamen conventicula nostra hominibus qui tempora rerum agendarum a mathematicis accipiunt. Iam vero ne aliquid inchoetur aut edificiorum aut huiusmodi quorumlibet operum diebus quos egyptiacos vocant, sepe etiam nos monent

n... o... n... d... u... b... l... b... a... n... t. ....

In xxvii. causa de coniugio agitur. ac primum de voventibus queritur, an possint matrimonia contrahere vel non. Ubi distinguitur quod votum aliud sit simpliciter, votum aliquibus post votum accedit vel episcopalis benedictio vel sacre religionis professio, et ibidem ostenditur quod simpliciter voventes matrimonia contrahere non possunt, si contraxerint non sunt dissolvenda eorum matrimonia, sed de violatione voti penitentia est eis imponenda. Alii vero voventes nec possunt matrimonia contrahere nec coniuncti cohabitare, cum neque sponsalia neque coniugia possunt habitare, sed si contraxerint sunt distinguendi ab invicem et ad penitentiam cogendi et retrudendi vel in ergastulis ponendi. In ea quoque agitur de desponsatis utrum possint renuntiare prioribus condicionibus et maioribus sua vota transferre. Ibidem etiam queritur quis consensus matrimonium faciat, an cohabitationis, an carnalis copule, an utriusque. Ibidem etiam ostenditur quod coniugalis pactio et desponsationis fides coniuges facit et quod sic coniugem alterius et sponsatam alienam nulli licet accipere, et quod desponsatam puellam proximi sui nullus debet accipere in uxorem vel si de eius consanguinitate aliquis eam acceperit, ipse et omnes ei consentientes anathematizentur et coniugium dirimatur, probatur, et ibidem quod sponse

Si c. Q. v. c. iii

C. de male. et math. l. ii.

dicuntur coniuges non affectu presentium: set spe futurorum. ~~inperfectum~~ et initiatum coniugium perfectum, et inperfectum distinguitur, et quod sit perfectum et quod inperfectum ostenditur, et quod desponsate ad secunda uota transire non possunt. Verumtamen si in alios sua uota transtulerint, et eis sese copulauerint non sunt ab inuicem per carnalem copulam disiungendi.

QUIDAM VOTUM castitatis habens desponsauit sibi uxorem. Illa priori conditioni renuntians, transtulit se ad alium et nupsit illi. Ille cui prius desponsata fuerat repetit eam. Hinc primum queritur: an coniugium possit esse inter uouentes.

Q. I.

Secundo an liceat sponse a sponso recedere (utique in monasterium) et alii nubere.

Quod uero uouentes matrimonia contrahere non possint, multis auctoritatibus probatur. In Cartaginensi namque cap. c. iiii. statutum inuenitur de uiduis que professam continentiam preuaricate sunt. Excommunicentur uidue que religioso habitu abiecto nuptias elegerint.

Sicut bonum est castitatis premium, ita et maiori obseruantia et preceptione custodiendum est. Vnde sique uidue quamlibet adhuc in minoribus annis posite et inmatura etate a uiro relicte se deuouerint Deo et ueste laicali abiecta sub testimonio episcopi et ecclesie in religioso habitu apparuerint, postea uero ad seculares (nuptias) transierint secundum apostolum dampnationem habebunt: quia fidem castitatis quam Deo uouerunt irritam facere uise sunt. Tales ergo personas a christianorum communione sequestrentur, neque in conuiuio cum christianis communicent. Nam si adulterii coniuges rei esse si suis obnoxie non fuerint uiris, quanto magis uidue que de religiositate mutauerunt, crimine adulterii notabuntur, si deuotionem quam sponte non coacte Deo obtulerunt libidinosa uoluntate corruperint, et ad secundarum nuptias transitum fecerint. Que et si uiolentia irruente ab aliquo oppresse fuerint ac postea delectatione libidinis permanserint in coniugio raptoris, uel uiolento uiro consenserint, dampnatione superius dicta teneantur obnoxie. De talibus apostolus ait: Cum enim luxuriate fuerint, nubere in Christo uolunt, habentes dampnationem quia primam fidem irritam fecerunt. Item ex epistola Gregorii missa ad Bonifatium. De uirginibus et uiduis que a religioso proposito discedunt.

S. p. i. di. xxvii. femi.
I. xxxii. Q. ii. Si sciens

Viduas a proposito discedentes uiduitatis (scilicet) quas nos consulere uoluit dilectio tua frater karissime, credo te nosse a sancto Paulo et a multis sanctis patribus non cunctanter (olim) esse dampnatas. Quas nos apostolica auctoritate dampnandas et a communione fidelium atque a liminibus ecclesie arcendas fore censemus, usque quo obediant episcopis suis, et ad bonum quod ceperunt inuite aut uoluntarie reuertantur. De uirginibus autem non uelatis si deuiauerint: a sancte memorie predecessore nostro papa Innocentio taliter decretum habemus. Hec uero que necdum sacro uelamine tecte, tamen in proposito uirginali semper se simulauerunt permanere, licet uelate non fuerint, tamen si nupserint aliquanto (diu) tempore his agenda penitentia, quia sponsio earum a Domino tenebatur. Si enim inter homines solet bone fidei contractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio quam cum Deo pepigerunt solui sine uindicta non poterit etc. Si uirgines non dum uelate taliter penitentia puniuntur, et a cetu fidelium usque ad satisfactionem excluduntur, quanto magis uidue que perfectioris etatis et maioris sapientie atque consilii extiterunt, uirorum consortio multotiens use sunt, et habitum religionis assumpserunt, et demum apostatauerunt, atque ad priorem uomitum sunt reuerse. A nobis et ab omnibus fidelibus, a liminibus ecclesie et a cetu fidelium usque ad satisfactionem sunt eliminande et carceribus tradende. Qualiter iuxta apostolum Paulum tradimus huiusmodi hominem Sathane, ut spiritus eius saluus fiat in die Domini. De talibus enim Dominus per Moysen loquitur dicens: Auferte malum de medio uestri. De quibus propheta ait: Letabitur iustus cum uiderit uindictam impiorum. m. s. l. in san. p. De talibus namque et eorum similibus atque eisdem consentientibus dicitur: Quia non solum qui faciunt, sed et q. c. facientibus rei sunt. Item ex decreto Gelasii pape ad Siculenses episcopos misso. cap. viiii.

S. p. i. di. xxvii. femi.

I e. Q. e.

Utique non publice nouitie. uel habitum susceperint

Non conceditur tamen ecclesia. Si a priori simpliciter sit desponsata. a secundo uero desponsata et cognita.

Non tamen sunt separandi. ut ait Augustinus I e. Q. e. Nuptiarum

Consentire dicitur qui potest prohibere et non prohibet. ut ibi.

Transire non possunt vidue et virgines post religionis propositum ad nuptias.

Nec viduas ad nuptias transire patimur, que in religioso proposito diuturna observatione permanserunt. Similiter virgines, que se annis plurimis in monasteriis etatem peregisse contigerit, nubere prohibemus. Item Ciprianus ad Pomponium de virginitate. Ex quolibet sensu corporis mulier corrumpi potest.

Nec aliqua putet se posse hac excusatione defendi, quia inspici et probari possit an virgo sit, cum et manus obstetricum et oculus sepe fallatur. Et si incorrupta inventa fuerit virgo ea parte qua mulier potest esse, potuit tamen et alia corporis parte peccasse que corrumpi potest et tamen inspici non potest. Certe ipse concubitus, ipse complexus, ipsa confabulatio et osculatio et coniacentium duorum turpis et feda dormitio quantum dedecoris et criminis confitetur. Si superveniens maritus sponsam suam iacentem cum alio videat, nonne indignatur et fremit, et per zeli dolorem portat gladium in manu sua? Et Christus dominus et iudex noster cum virginem suam sibi dicatam et sanctitati sue destinatam iacere cum altero cernit, quam indignatur et irascitur et quas penas incestis huiusmodi coniunctionibus comminatur? Cuius gladium spiritalem et futurum iudicii diem ut unusquisque fratrum possit evadere, omni consilio providere et elaborare debemus. Item. Quod si penitentiam huius illiciti concubitus sui egerint et a se invicem recesserint, inspiciantur interim virgines ab obstetricibus diligenter, et si virgines invente fuerint, accepta communione ad ecclesiam admittantur, hac tamen interminatione, ut si ad eosdem masculos postmodum reverse fuerint, aut si cum eisdem in una domo et sub eodem tecto simul habitaverint, graviori censura eiciantur, nec in ecclesiam tales facile postmodum recipiantur. Si autem de eis aliqua corrupta fuerit et deprehensa, agat penitentiam plenam, quia hoc crimen admisit, quod non mariti sed Christi adultera est. Et ideo estimato iusto tempore pacio mo
lo ysion facta ad ecclesiam r—e—d—e—at.

Quod si obstinate perseveraverint nec ab invicem se separaverint, sciant se cum hac sua impudica obstinatione numquam a nobis admitti in ecclesiam posse, ne exemplum ceteris ad ruinam delictis suis facere incipiant. Nec putent sibi vite ac salutis constare rationem, si episcopis et sacerdotibus obtemperare noluerint.

Item ex VI. sinodo. Clericus deponatur, laicus excommunicetur.

Si quis episcopus, presbiter, aut diaconus, aut subdiaconus, aut lector, aut psalmista, aut hostiarius cum muliere sanctificata deo mechatus fuerit, deponatur, quia sponsam Christi corrupit. Si vero laicus, excommunicetur. Item ex Toletano IIII. cap. VIII. Vidue et puelle que post religionis habitum nubunt a communione suspendantur.

De viduis et puellis que habitum religionis in domibus paternis tam a parentibus quam per se mutaverunt, si post hec contra statuta patrum vel precepta canonum coniugia crediderint copulanda, tamdiu utrique habeantur a communione suspensi, quousque quod illicite perpetraverunt emendent. Quod si emendare neglexerint, a communione vel omnium christianorum conviviis perpetuo sint sequestrati. Item ex decretis Innocentii pape cap. XX. De his que votum virginitatis habentes nubunt nondum sacro velamine tecte.

Hec vero que necdum sacro velamine tecte, tamen in proposito virginali semper se simulaverunt permanere, etc. Et infra. Nam si apostolus illas que a proposito viduitatis discesserant dixit habere dampnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, quanto magis que fidem frangere conantur. Item ex decreto eiusdem, cap. C. XIIII. Non sunt admittende ad penitentiam virgines sacre si postea nupserint.

Que Christo spiritualiter nubunt, si postea publice nupserint, non eas admittendas esse ad penitentiam, nisi hi quibus se iunxerant de mundo recesserint. Si enim de hominibus hoc custoditur, ut quecumque vivente viro alteri nupserit, adultera habeatur, nec ei agende penitentie licentia conceditur, nisi unus ex his fuerit defunctus, quanto magis de illa tenendum est que ante se immortali sponso coniunxerat et postea ad humanas nuptias transmigravit. Item ex Tiburiensi cap. VI. Abbatia eliminande et ergastulis retrudende sunt monache vel monachi.

Impudicas detestabilesque personas monachorum atque monacharum, que abiecto proposito sanctitatis illicita atque sacrilega contagione se miscuerint, et maritali iure sibi conventicula pudenda celebrant, a monasteriorum cetu ecclesiarumque conventibus eliminandas esse mandamus, quatenus retruse in ergastulis suum tamen facinus continua lamentatione deflentes purificatorio possint penitudinis igne decoqui, ut eis vel ad mortem solius misericordie intuitu per communionis gratiam possit subveniri. Item ex eodem. Monachus et virgo deo consecrata si nupserint excommunicentur.

Virginem que se deo consecravit, similiter et monachum, non licere nuptialia iura contrahere. Quod si hoc

C. p. i. di. xxvii. Femi.

C. xx. q. i. puelle

hic de sollempni

C. p. i. di. xxvii. femi.

hic de simplici

C. xxvii. q. vi. c. Ecce

C. xx. q. i. puelle

C. di. xxvii. c. ult.

C. xx. q. iii. ...

muniti fuint. ppetntes. excomunicentur.
Constitutib; aute decuim ubat auctorita
te eiusdem loci eps miam humanitatemq;
largiri. It ex eod. Du uiuut laicus pei
titie se afficiat q scimoialib; sciet copulat.
Iugitur quisciemtes scimonialib; i mds
ad minunam x copulati iuxta censura
g eli xpiani separitur. Nuqua eis ocedat
iugali uinculo religari. Si in penitentie
se lacritis uehemt du uiuunt affliant.
It ex eod. A sac coioe puint q sacs uginib; se
Virginib; sacs se quosdam teme sociant.
sociare cognouimus. 7 p dicatu dopoitu
incesta feda sacrilegaq; miscere qs puni
equum a sca comunione detrudi. 7 n pp
pbataq; penitentia omimon recipi. Si tn
bis uiaticu de sclo tnseuntib; si digne
penituerint n negetur. It gg. I moastio
reuocet ac recludat q a fornicatio recede no
Peruenit ad nos q quida uir nequissim luit.
diabolico instinctu de monastio suasisset
exire qnda do sacta. atq; a quoda uiro
un exierat sit reuocata. rursusq; ea uir
ille nequissimus iniqua suasioe de-
monastio eiciens ap se retineat ipudice.
volumus aut u epatus tui auctoritate
in monastio reuocet ac recludat. It ex
aurelianensi. cap. iii. N e fas uiduis p
susceptu uelam apposito sacro discede
Viduae q spontanea uoluntate abatitu
sac conusationis uelam susceperunt.
decuit synod in eod poito pmane. No
enim fas ee decuimus p qua se dno seuit
sub uelo osecrauint. tu eis ocedi spnsco
nitan. It ex eod. Q sacrecta uelamine
Siquis sac uelamine icuiugui duc anatha sit
consecta in coniugio duxit. 7 p do dica ille.
tu poitu incesta feda sacrilegaq; miscuerit:
ut in constitutis gelasii pp. xx. cap leg:
puni equile a sac comuioe detrudi. 7 n pp
pbataq; penitentia n recipio. Si pem
tuerint tnseuntib; de sclo uiaticu n ne
get. In calcedonesi. o. cap. xiiii. h ppetn
tes excoicat. Constitutib; auctoritate
epi mia largiat. In epta syricii pp. cap. vi.
velate 7 o secte si abiecto poito scitatis
sacrilega otagioe clanculo se miscuerint:
7 illicitis oplexib; p. 7 libe fili o peauint
has nuptias detestabiles a monastior cetu
7 eccla coui nitib; eliminandas ee iudica
tu e. q teli detruse ergastulis. tn facin otinu
a lamitatione defleant. Vn 7 nubodm 7 canoi
ca auctoritate in hac sca synodo pceptum. u
omimo separitur 7 uiramtoqe ugitu u ulti
sub uno n cohabitet tecto. It gg. uitellao
epo sipontino. Ad habitu redire cogatur
7 recludat in moastio q religiosa ueste abiuit.
Si custos religiosi habit ee nosces a eps fi
liam glose memoie tullia magistri mili
tie de illuc poito piectis religiosis uestib;:
nec ad sclarem relitu habitu. nec ad nolicu
isse pusam eplam destinae. Sz quia nimia
desidia ac torpore depmis. in tuo dedecore
res a pses illicita inpune comussae. Nasic
pstasum si sollicit excitises. pus ad no ul
tio mulieris puissime. qua culpa debuit
puenire. Quia g tm ebes tmq negligens:
u n canoica inte fueis cohertione expertus.
in alus districtione 7 disciplina nescia ctodie.
qualit debeas ee sollicit. 9 g o t sidno pla
cuerit tpe demonstrabim. Psunta g septa
suscipiens eui gila. 7 excitat sati exeqre
q psius nuc usq; ignauia distulisti. Instan
tie tue sit pdicta mulier una cu sergio de
fusore nro copbide. 7 stati n solu amale
contemptu habitu sine excusatioe aliq re
uocate. s7 7 in monastio ubi omo districte
ualeat ctodire detrude. Et ita oime ecaul
li. sollicitudine excubie. u qua sit nefaru
q comisit exeuta possit districtione cog
sce. Quamre si quis q n cdum laicor aliq
t ingenio tepraurit obsistndu. a scissime
eu comunionis participatioe suspnde. no
bq renuntiare festina. Vt qntu sit exec
bile q psumit. p qua ofideratione n uitit
pa. emdatiois qualitate cognoscat. hib
aut omib; ita cautu stude te. uigilanteq
ostride. u culpa tua n gemmat neglectu.
s7 aliqntis p ualeas sollicitudine minuie.
It de sergio defnsoi. Districte custodie tdat
q a religionis poito ad sclare habitu redit.
Si ho ees a discretione aliqua habuisse. iraire
glas discipline debuisti ctro excisse. u ea q
illicite comittunt. ad uindicta corriges
qua ad nos eor nunti puenirer. Sz du
nimia te fac stultitia negligite. n solu

E. xxxvii. Q. ii. C. ii.
Penitentia. suiq; moechi. Si aut alt solut. q iu mor. accipiendi aliu l aliam.
I. xxxvi. Q. iii.
Ra
Non posse duce uxore ulterius q sciente scimoni alib; copulant.
S. p. i. di. xxvii. femi.
S. di. lxxxiii. C. i. 7 ii.

de illis offendimur. si etiam adulescendum desiderium tuum nec hominis prouocemur. Omni ergo dilatione omnique excusatione posita. filiam gloriose memorie tulliam magistri militie que preceptis quasi sponte assumpsit religiosis uestibus. induimus se laicis deturpauit. una cum fratre et coepiscopo nostro uitali summo festina comprehendere. et ad religiosum rursum habitum reuocare ac in monasterio mittere. ubi studiose ualeat custodiri. nec eius custodiam aliquatenus releuari permittas. quousque deuotionem nostram scripta susceperis. Nam si quolibet modo in hac re negligens uel lentus extiteris. ita in te districtissime nouimus uindicandum. ut qua excusare nescias. penam possis resecante cognoscere. Quia sic de te dicimus si intellectum hominis habuisses quod facere in preceptis ante debueras et cum ultione ante facta cognosceres. Item aug. de effectu uitiorum atque uirtutum. Non tribuatur licentia nubendi que

Nubendi licentia quibusdam tantum fuat et conceditur. tribuitur hoc est qui uirginitatem uel castitatem uidualem nequaquam professi sunt. quibusdam autem non tribuitur: illis uidelicet qui uirgines uel continentes esse decreuerunt. Fornicandi autem nulli impune conceditur. Idem. Peiores sunt adulteris

Proposito meliore lapsas que continentie propositum uiolant si nupserint feminas a castitate sanctiori quouerunt deo adulteris esse peiores manifestum. Item ex concilio calcedonensi. Diaconissa que post ordinationem nubit anathema sit.

Si qua uirgo dedicauit se deo similiter monachus non licet eis nuptiis iungi. Si uero inuenti fuerint hoc facientes: maneant excommunicati. Statuimus uero posse fieri humanitatem. si ita probauit episcopus loci. Item ex eodem. Diaconissa que post ordinationem nubit anathema sit

Diaconissam non debere ante annos .xl. ordinari statuimus. et hoc cum diligentissima probatione. Si uero suscepit ordinationem et quanto tempore ob seruauerit ministerium. et postea se nuptiis tradiderit iniuriam faciens gratie dei. hec anathema sit cum eo qui illius nuptiis conuenit. Item ex synodo ancyritana. Digami reputantur qui uirginitatem uouent quam et uirginitatem et pollicitam preuaricantur.

Quotquot uirginitatem et pollicitam preuaricantes professionem contempta inter digamos .i. qui ad secundas nuptias transierunt haberi debebunt. Item ex concilio elibertano. Virginibus deo dicatis non in fine danda est communio si libidini seruierint.

Virgines que se deo dedicauerunt si pactum perdiderint uirginitatis: atque eidem libidini seruierint non intelligentes quod amiserint. placuit non in fine dandam esse communionem. Que si semel persuaserint quod infirmitate corporis lapse fuerint. et toto tempore uite sue penitentiam egerint. et a coitu se abstinuerint placuit eas in fine communionem accipere debere. Item ex concilio tolet. i. Deuota nisi peccare desierit non est in ecclesia recipienda.

Deuotam peccantem non recipiendam in ecclesia. nisi peccare desierit decreuimus. Et si desinens egerit aptam penitentiam. x. annis recipiat communionem. prius quam autem in ecclesia admittatur: ad orationem ad nullius conuiuium christiane mulieris accedat. Que si admissa fuerit et hec que eam receperit habeatur abstenta. corruptorem et pari pena constringi. Que autem maritum acceperit. non admittatur ad penitentiam. nisi adhuc uiuente ~~uiro~~ marito caste uiuere ceperit. aut post quam ipse decesserit. Item gregorius iohanni episcopo carolitano. De monacha que ad lapsum ad ulterum deducitur.

Si qua monacharum uel parentum ulterum deducitur. ore licentiam uel per impunitatis constitutionem ad lapsum adulterum deducta fuerit. aut in futurum fuerit producta uoraginem. hanc post competentis seueritate uindicte malumus districtum monasterium uirginum in penitentiam uolumus redigi. ut illic orationibus atque ieiuniis uacet. et sic penitendo proficiat. et metuendum ceteris artioris discipline prebeat exemplum. Is autem qui cum huiusmodi feminis in aliqua fuerit iniquitate repertus. communione priuetur si laicus. si uero clericus est. a suo quoque remotus officio. pro suis continue lugendis excessibus in monasterium detrudatur. Idem ianuario episcopo. Post congruam penitentiam communionem recipiant qui in religiosas mulieres

Hos autem qui in mulieres que egresse sunt de monasteriis excedant. excesserunt. et nunc dicuntur communione suspensi. si fraternitas tua de tali facinore digne penituisse perspexerit. ad sacram communionem uolumus te reuocare. Item ex nouellis iustiniani.

Si quis rapuerit uel sollicitauerit uel corruperit ascetriam. uel diaconissam. uel monastriam. uel aliam mulierem religiosam uitam uel habitum habentem. bona raptoris. et eorum qui huius sceleris communione contaminati sunt. religioso loco uindicentur. in quo tali mulier habitabat. per religiosos episcopos et yconomos. et presides prouinciarum. et officia

S. xxvii. Q. ii. c. ult.
S. xvii. Q. ii. c. i. ce.
Fornicari nulli impune conceditur
J. e. Q. c. fluptatis
C. quod ad penitentiam mittuntur non q. conuicti dimittantur.
S. p. i. di. lxxviii. Cap. ii.
S. xx. Q. ii. In gectius
S. e. Q. e. Que
S. xx. Q. i. Sic
J. xxviii. Q. v. ce
Volunt
S. xx. Q. i. Sic
C. i. reclusam et que subsunt ... hospitalibus.
J. aut. de lenis ... sanctis

Si quis legitimos habens filios ad ecclesiam transierit, et tunc eis testamentum non fecerit, in morte sibi equam partem sumat hereditatis cum quolibet filiorum. Si vero autem ab intestato obierit, filii si iiii. fuerint, ut infra, tertiam partem hereditatis sibi vendicabunt. Si v. vel supra, mediam. Aliud vero ecclesie erit.

ales eorum. Ipsi autem capitali periculo subiciantur. Mulier autem ubique investigetur, et cum suis rebus monasterio custodiri tradatur. Si vero autem diaconissa fuerit liberos habens legitimos, pars legitima eis liberis prebeatur. Item ex decreto Eugenii pape.

Caste observent religionis habitum que religionis obtentu velantur.

Mulieres obtentu religionis velate, aut in monasterio regulariter vivant, aut in domibus suis susceptum habitum caste observent. Item ex concilio Aurelianensi.

Monachus qui uxorem duxerit numquam sacros gradus mereatur.

Monacho orarium in monasterio vel consortium vel tzangas habere non liceat. Et si pro uxori fuerit sociatus, tante prevaricationis reus, numquam ecclesiastici gradus sortiatur officium. Item Augustinus de bono viduitatis. Ante professam continentiam

Vidue que se non continent nubant vidue que volunt, antequam professe continentiam deo voveant, quam si non reddant iuste dampnantur. Item Nicolaus Carolo archiepiscopo et eius suffraganeis.

Non permittatur vidua post professionem continentie votum deserere.

Vidua quidem que capiti sacrum velamen imposuit, si inter ceteras velatas feminas in ecclesia oravit, et oblationes cum illis optulit, si professa est in eodem habitu permanere, spondens numquam religionis velamen deponere, a religionis observantia discedere non presumat. Item ex concilio Aurasico.

Professio viduitatis coram episcopo facta per habitum suscepte

Viduitatis servande professio prius nulli violanda est, que coram episcopo in secretario habita, imposita mittitur coram episcopo veste viduali, omnis non esse violanda. Ipsam talis professionis desertricem merito esse dampnandam decernimus. Item ex Tolet.

Quod et sollempnitas faciende professionis his ordinibus

Omnis femine venientes ad sacram religionem ne fuerint. pallio capita contegant, et conscriptam et roboratam professionem faciant, per quam scripturam non sinantur relabi ad prevaricationis audaciam. Que vero ex his omnibus fuerint reperte animum aut vestem mutasse transgressionem dedisse, excommunicationis sententiam ferant, et rursus mutato habitu in monasteriis donec diem ultimum claudant sub erumnis arctae penitentie permaneant religate. Item ex Tolet. iii. cap. x.

De eodem.

Vidue si prius quam continentiam profiteantur nubere elegerint, illis nubant quos propria voluntate voluerint habere maritos. Similis conditio et virginibus habeatur, nec extra voluntatem parentum vel suam cogantur accipere maritos. T. Item Gregorius Antemio subdiacono in epistola xl. vel i.

In monasterio recludantur monachi qui uxoribus sociantur.

Et quia aliquos monachorum usque ad tantum nefas prorupisse cognovimus, ut uxores sibi sortiantur, precipimus ut sub omni vigilantia requiras, et inventos habita coercitione in monasteriis quo monachi fuerint remitti facias. Item Innocentius papa. Post professionem castimoniam quisquis uxorem duxerit separetur ab ea.

Ut lex continentie et deo placens mundicia in ecclesiasticis personis et sacris ordinibus dilatetur, statuimus quatinus episcopi, presbiteri, diaconi atque subdiaconi, et regulares canonici, monachi atque conversi professi, qui sacrum transgredientes propositum uxores sibi copulare presumpserint separentur. Huiusmodi namque copulationem quam contra ecclesiasticam regulam constat esse contractam matrimonium non esse censemus. Qui etiam ab invicem separati pro tantis excessibus condignam penitentiam agant. Id ipsum quoque de sanctimonialibus feminis si, quod absit, nubere attemptaverint observari decernimus.

His omnibus auctoritatibus voventes prohibentur contrahere matrimonia, et quibusdam eorum si contraxerint separari iubentur. Augustinus econtra talium separationes peccatum asserit esse, ita dicens. Coniugia voventium non sunt dissolvenda.

Nuptiarum bonum semper quidem est bonum, quod bonum semper in populo dei fuit. Sed aliquando fuit legis obsequium, nunc est infirmitatis remedium, in quibusdam vero humanitatis solatium. Filiorum quippe procreationi operam dare non canino more per usum promiscuum feminarum, sed honesto ordine coniugali, non est in homine improbandus affectus, et tamen ipsum laudabilius transcendit et vincit celestia cogitans animus christianus. Sed quoniam sicut ait dominus non omnes capiunt verbum hoc, qui potest capere capiat. Que se non continet nubat. Que non cepit deliberet. Que aggressa est perseveret. Nulla adversario detur occasio. Nulla Christo subtrahatur oblatio.

T. Item ex concilio Arelatensi. Filii perditionis sunt qui violant corpora feminarum deo sacratarum.

Sciendum est omnibus quod deo consecratarum feminarum corpora per votum proprie sponsionis et verba sacerdotis deo consecrata templa esse scripturarum testimoniis comprobantur. Et ideo violatores earum sacrilegi et iuxta apostolum filii perditionis esse noscuntur.

Per verba sacerdotis templa fieri domini.

Supra di. xxxii. Placuit
Supra di. xxvii. c. ii. Presbiteris
Supra xv. q. ult. Cum

Subdiaconorum et aliorum matrimonia solvenda esse.

Supra xxvii. q. iii. Paternam

Hec capitula multa innovat quo iure utitur occidentalis ecclesia.

Secundum supplicem libellum.

Omnis cuiuslibet ad monasterium professi sunt ... Supra xx. q. i. c. ult.

Duplicem esse causam nubendi.

I. xxvii. q. ii. Omnis

C. i. que votum prohibuerit vel que egressa est continentiam perseveret in coniugio. ...

Viduas continentes plus remunerari coniugatis

In coniugali quippe uinculo si pudicitia conseruatur, damnatio non timetur. Sed in uirginali et uiduali continentia excellentia muneris amplioris expetitur: qua expetita et electa et uoti debito oblata, iam non solum capessere nuptias, sed etiam si non nubatur, nubere uelle damnabile est. Nam ut hoc demonstraret apostolus, non ait: cum in deliciis egerint in Christo nubunt, sed nubere uolunt, habentes, inquit, damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt, et si non nubendo, tamen uolendo. Non quia ipse nuptie uel etiam talium dampnande iudicentur, sed dampnatur propositi fraus, dampnatur fracti uoti fides, dampnatur non susceptio a bono inferiore, sed ruina ex bono superiore. Postremo dampnantur tales, non quia coniugalem fidem postea inierunt, sed quia continentie primam fidem irritam fecerunt. Quod ut breuiter insinuaret apostolus, noluit eas dicere habere dampnationem, que post amplioris sanctitatis propositum nubunt. Non quia non dampnantur, sed ne in eis ipse nuptie dampnari putarentur; sed cum dixisset nubere uolunt, continuo addidit habentes dampnationem. Et dixit quare: quoniam priorem fidem irritam fecerunt, ut uoluntas que a proposito cecidit appareat esse damnata, siue subsequantur nuptie siue desint. Proinde qui dicunt talium nuptias non esse nuptias, sed potius adulteria, non mihi uidentur satis acute ac diligenter considerare quid dicant. Fallit quippe eos similitudo ueritatis. Quia enim coniugium Christi dicuntur eligere, que Christiana sanctitate non nubunt, hinc argumentantur quidam dicentes: si uiro suo uiuo que alteri nubit adultera est, sicut ipse Dominus in euangelio definiuit, uiuit autem Christus cui mors ultra non dominabitur, que coniugium eius elegerat, si homini nubit, adultera est. Qui hoc dicunt acute quidem mouentur, sed parum attendunt hanc argumentationem quanta rerum sequatur absurditas. Cum enim laudabiliter etiam uiuente uiro ex consensu eius continentiam femina Christo uoueat, iam secundum istorum rationem nulla hoc facere debet, ne ipsum Christum, quod sentire nefas est, adulterum faciat, cui uiuente marito nubit. Deinde cum prime nuptie melioris sint meriti quam secunde, absit ut sanctarum uiduarum iste sit sensus, ut eis uideatur Christus quasi secundus maritus. Ipsum enim habebant et antequam uiris suis fidelibus subdite fuissent, cum uiuebant non carnaliter, sed spiritualiter uirum.

S. p. 1. di. xxvii. Ieronimus. Vouentibus.

C. i. Dampnantur tales simpliciter uouentes uel cum nubunt? non quia susceperunt bonum scilicet coniugium, sed quia ruunt a continentia et castitate digniori coniugio.

Voluntatem dampnari in uouente, etsi non sequatur effectus.

S. p. 1. di. xxvii. Cap. 1. ...

Primas nuptias melioris esse meriti quam secundas.

Cui ecclesia ipsa, cuius membra sunt, coniux est, que fide spe caritate integritate non solum in uirginibus sanctis, sed in coniugatis fidelibus tota uirgo est. Uniuerse quippe ecclesie, cuius ille omnia membra sunt, apostolus dicit: Aptaui uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. Nouit autem ille coniugem uirginem sine corruptione fetare, quem in ipsa etiam carne potuit mater sine corruptione parere. Fit autem per hanc minus consideratam opinionem, qua putant lapsarum a sancto proposito feminarum, si nupserint, non esse coniugia, non paruum malum, ut a maritis separentur uxores, quasi adultere sint, non uxores. Et cum uolunt eas separatas reddere continentie, faciunt maritos earum adulteros ueros, cum suis uxoribus uiuis alteras duxerint. Quapropter non solum possum quidem dicere a proposito meliore lapsas, si nupserint, feminas adulteria esse, non coniugia; sed plane non dubitauerim dicere lapsus et ruinas a castitate sanctiore, que uouetur Deo, adulteriis esse peiores. Si enim, quod nullo modo dubitandum est, ad offensionem Christi pertinet, cum membrum eius fidem non seruat marito, quanto grauius offenditur, cum illi ipsi non seruatur fides in eo quod exigit oblatum, qui non exegerat offerendum. Cum enim quisque non reddit quod non imperio compulsus, sed consilio commonitus uouit, tanto magis fraudati uoti auget iniquitatem, quanto minus habuit uouendi necessitatem. Item Gelasius. **De uiduis que primam fidem irritam fecerunt.**

De uiduis sub nulla benedictione uelandis superius late sufficienterque diximus. Que si propria uoluntate professam pristini coniugii castitatem mutabili mente calcauerint, periculis earum interest quali Deum debeant satisfactione placare. Quia iuxta apostolum primam fidem irritam fecerunt. Sicut enim si se forsitan continere non poterant, secundum apostolum nullatenus nubere uetabantur, sic habita secum deliberatione promissam Deo pudicitie fidem debuerunt custodire. Nos autem nullum talibus laqueum debemus inicere, sed solum adhortationes premii sempiterni penasque proponere diuini iudicii, ut et nostra sit absoluta conscientia, et illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cauendum est quippe quod de earum moribus actibusque beatus Paulus apostolus testatur, quod iam pleniter exponere pretermisimus, ne sexus instabilis non tam deterreri quam commoneri uideatur. Item Theodorus. Si quis uotum uirginitatis habens et cetera. Quod autem uouentes

hic sibi contradicit

Grauius est labi a quolibet uoto quam adulterari.

S. xvii. q. 1. c. 1.

S. xx. q. 1. Deuotis

S. p. 1. di. xxvii. c. 11.

S. xvi. q. 1. c. 1.

[Ex] premissis auctoritatibus videtur ab invicem discedere, quorum coniugia auctoritate Augustini et Theodori solvenda non sunt. In capitulo de ordinatione clericorum evidenter ostenditur. Illud autem Innocentii, quo virgines sacre prius nubentes illo vivente cui se iunxerant prohibentur admitti ad penitentiam, non ita intelligendum est, ut aliquo tempore excludantur ad penitentiam, que digne penitentiam agere voluerint. Sed prohibentur admitti ad penitentiam, quamdiu ab incesti copula discedere noluerint. Post penitentiam namque sacre religionis, nec post peractam penitentiam reconciliari, que ad habitum sue professionis redire neglexerint. Tunc ille cui se iunxerat eis defunctus est, cum ab eius illicitis amplexibus per penitentiam recesserint. Ut iste sit sensus capituli: que Christo spiritualiter nubunt, si postea nupserint, non eas admittendas esse in penitentiam censemus, nisi hii quibus se iunxerant de mundo recesserint. Eis subaudiendum est. Nubentibus enim tunc viri de mundo recedunt, tunc defunguntur, cum ab eorum concupiscentia ipse se penitus alienaverint. Sic mundus ei dicitur mortuus, quem suis illecebris non abstringit, et ille esse perhibetur mortuus mundo, qui nichil mundi concupiscit. Hoc autem sic intelligendum esse ex subsequenti exemplo idem Innocentius ostendit dicens: Quecumque viro vivente alii nupserit adultera habetur, nec ei agende penitentie locus conceditur, nisi unus ex his fuerit defunctus. Hoc de derelicta intelligendum est, que, si vivente viro alii nubit, adultera est, non ad penitentiam admittitur, nisi vel prius moriatur in pulverem, de quo supra dictum est, vel secundum sensum ab eius copula cessando ei moriatur, ut supra dictum est. Que ergo Christo, cui spiritualiter nubit, iam non moritur. Mors illi ultra non dominabitur. Restat ut ille, cui secundo nubit, eis moriatur. Alioquin autem non sic intelligeretur: esset contrarius Domino dicenti per prophetam: In quacumque hora peccator conversus fuerit etc. et cunctis institutis divine legis inveniretur adversus. Probatur illud idem auctoritate illius capituli, quo devota que maritum accepit prohibetur ad penitentiam admitti, nisi vel uterque continentiam professus fuerit, vel ille cui se iunxerat ex hoc mundo discesserit.

Q. II.

Sequitur II. questio, qua queritur an puelle alii desponsate possint renuntiare priori conditioni et transferre se (vota sua) ad alium. [H]ic primum inquirendum est an sit coniugium inter eos.

Sed quod an possint ab invicem discedere, hos autem coniuges esse et ex diffinitione coniugii et auctoritate multorum facile probatur. Sunt enim nuptie sive matrimonium viri et mulieris coniunctio individuam vite consuetudinem retinens. Inter hos autem fuit coniunctio, que individuam vite consuetudinem exigebat. Fuit enim inter eos consensus, qui est efficiens causa matrimonii, iuxta illud Ysidori: Consensus facit matrimonium. Item Iohannes Crisostomus super Matheum: Matrimonium non facit coitus, sed voluntas. Et ideo non solvit illud separatio corporis, sed voluntatis. Ideo qui dimittit coniugem suam et aliam non accepit, adhuc maritus est. Nam etsi corpore iam separatus est, tamen adhuc voluntate coniunctus est. Cum ergo aliam acceperit, tunc plene dimittit. Non ergo qui dimittit mechatur, sed qui alteram ducit. Item in Ecclesiastica historia: Sufficiat solus (secundum leges) consensus eorum, de quorum quarumque coniunctionibus agitur. Qui solus si defuerit, cetera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.

[C]um ergo inter istos consensus intercesserit, qui solus matrimonium facit, patet hos coniuges fuisse. Sed queritur, quis consensus facit matrimonium, an consensus cohabitationis an carnalis copule an utrumque. Si cohabitationis consensus matrimonium facit, frater cum sorore potest contrahere matrimonium. Si carnalis copule, inter Mariam et Ioseph non fuit coniugium. Voverat enim Maria se virginem perseveraturam. Quomodo fiet istud (ut narrat angelo), quoniam virum non cognosco, id est me non cognituram proposui; neque enim quia tunc virum non cognoscebat necesse erat inquirere quomodo posset filium habere, si quam nunquam se cognituram proposuerat. Si ergo contra suum propositum postea consensit in carnalem copulam, rea facta est voti virginitatis, et mente et opere violati, quod de ea sentire nefas est. Sed sicut Augustinus ait: Beata Maria proposuit se conservaturam votum virginitatis in corde, sed ipsum votum non expressit ore, subiecit se divine dispositioni, proposuit se perseveraturam virginem, nisi Deus aliter ei revelaret. Committens ergo virginitatem suam divine dispositioni consensit in carnalem copulam, non illam appetendo, sed divine inspirationi in utroque obediendo. Postmodum filium genuit, quod corde conceperat, simul cum viro labiis expressit: et uterque in virginitate permansit. Consensus ergo cohabitandi et individuam vite consuetudinem retinendi interveniens eos coniuges facit. Individua vero consuetudo est talem se in omnibus ex

Quid sit matrimonium.

Maria vovisse continentiam ante desponsationem.

Qui consensus matrimonium faciat.

XXVII ¶ In quo significet sacramentum xpi et ecclesie ut qd n possit dissolui. uoto et qbzda aliis m odis. ut idem aug. hec nuptie n hnt i se sacramentum xpi et ecclesie. qa n sequit commixtio sexuum.

bite uiro qualis ipa sit. Et eo in u so. Ad in diuidua g consuetudine ptinz: absq consensu legitimi uiri orationi a liqua n posse uacare. nec continentia pfiteri. Quia g iste consensus fuerunt iros: patet hos coniuges fuisse. It auctoritate pbant coniuges. Ait enim ambr de uir ginib in libro. Coniugalis pactio non uir ginitatis defloratio coniugium facit.

Cum initiatur coniugium. coniugii nom adsciscitur. Non defloratio uirginitatis fac coniugium. s pactio coniugalis. Deniq cum iungit uiro coniugium e. n cu uiri admixtione cognoscitur. It ysi dor ethimologiarum l. viii. cap. vii.

Coniuges a prima fide desponsationis coniuges uocantur. ap pellar. Coniuges appellantur a prima desponsationis fi de quamuis adhuc inter eos ignoretur con iugalis concubitus. It aug de bono coniugali.

Coniux uocatur a prima despon De eode. sationis fide quam concubitu n agnouerat: nec fuerat cognitura: nec perierat n mendax manserat coniugis appellatio ubi n fuerat nec futura erat carnalis ulla commix tio. Propterea g fideles coniugati ambo pa rentes xpi uocari meruerunt. n solum illa mater uerum etiam ille pater eius. sicut coniux matris ei utrumq mente n carne. In eode. Triplex bonum fuit coniugii in parentibus xpi.

Omne itaq nuptiarum bonum impletum e in illis parentibus xpi. proles. fides. sacramentum. prolem co gnoscimus ipm dnm. fidem. quia nul lum adulterium. Sacramentum quia nullum diuor tium. Solus ibi nuptialis concubitus no fuit. quia in carne peccati fieri n poterat sine pudenda concupiscentia carnis. que accidit ex peccato. sine qua concipi uoluit. qui futurus erat sine peccato. Item in le uitico precepit dns moysi. Si quis sponsam alterius magis oppresserit. morte m. quia uxorem alterius uiolauit. It legib principum sponsa iubetur lugere mortem sponsi. tamquam uiri sui. Item in canonib inuenit. Fr sponsa fris post eius morte duce n pot et.

Si quis desponsauerit aliquam. et perueniente articulo mortis eam cognoscere n potuit. frater eius n potest eam ducere in uxorem. Item gg mauritio impri obg nda com item qui neptis sui mortui desponsatam duxerit uxorem. De eodem

Qui desponsatam puellam proximi sui acce pit in coniugium anathema sit. ipse et omnes consentientes ei. quia secundum legem di moi decenitur. Nam diuine legis mos e. spon sas appellare coniuges. Unde in eu glo. Noli timere accipe mariam coniugem tuam. Et illud in deutero nomio. Si quis cuilibet hominis desponsatam puellam in agro l in alio quolibet loco oppresserit l adduxerit in domum suam. mo riatur. quia uxorem proximi sui uiolauit. n q iam uxor erat. sed que a parentibus uxor fieri debebat. Et infra. Sic nulli xpiano licet de sua consanguinitate l quam cognatus habuit in matrimonium assumere. i de consanguinita te uxoris sue. It i iei. Uxore mortua lic

Adhibitur uiro aliam accipere s n repudiatam l desponsatam
aliud questum coniugium legitimum. dum mor tua uxor fuerit cuiuslibet licet illi accipe aliam s n repudiatam nec desponsatam uiro si ubam. Simul et debet mulier. Unde paulus ait. Mulier que sub uiro e ligata e sub lege ui ri. quandiu uir eius uiuit. Ig uiuente uiro uocabit adultera si iuncta fuerit alteri uiro. si autem mortuus fuerit uir eius. liberata e a lege uiri ita ut n sit adultera si fuerit cum alio uiro. It gg. p mortem alicuius nulli deesi consanguinitate sponsam accipiat.

Si quis uxorem desponsauerit l eam subarrauerit quamquam postmodum perueniente die mortis eius nequiuerit eam ducere in uxorem. tamen nulli de consanguinitate eius licet accipere eam in coniugio: et si inuentum fuerit factum separetur omnino. It ut ss.

Si quis desponsauerit uxorem l subar De eode. rauerit et suum perueniente die mortis sui uiru entibus quibusdam aliis causis minime eam cognouerit neq fratres eius. neq ullus de consanguinita te eius eandem sibi tollat in uxorem ullo unquam tempore.

His omnib auctoritatib pbantur isti coniu ges esse. Sed aug contrarie dicens. Non e int eos matrimonium.

Non dubium e matrimonium esse in quo n copulatur commixtio sexuum. Illam mulierem n pertinere ad matrimonium. cum qua docet n fuisse commixtio sexus. It leo pp. Illa mulier n pertinet ad matrimonium cum qua n celebratur nuptiale mysterium.

Cum societas nuptiarum ita a principio sit in stituta. ut preter commixtionem sexuum n habeat in se nuptie xpi et ecclesie sacramentum n dubium: illam mulierem n pertinere ad matrimonium in qua n docetur

cetur fuisse nuptiale misterium.

Cum apostolus precipit ut uxor reddat debitum viro, et vir uxori, nisi forte ex consensu ad tempus ut expeditius vacent orationi, unde datur intelligi quod sine consensu alterius alteri non licet vacare orationi. Hic propositum melioris vite vir sumere non potest sine consensu uxoris. Et ecce unde Gregorius scribit Theoctiste patricie. Capitulum.

Sunt qui dicunt **religionis coniugia solui non debere.** religionis gratia coniugia debere solui. Verum sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit, lex tamen divina prohibuit. Per se enim Veritas dicit: Quod Deus coniunxit homo non separet. Que etiam ait: Non licet dimittere uxorem excepta causa fornicationis. Quis ergo huic legis latori celesti contradicat? Scimus quod scriptum est: Erunt duo in carne una. Si igitur vir et uxor una caro sunt, et religionis causa dimittit vir uxorem vel mulier virum in hoc mundo remanentem, vel fortasse ad illicita migrantem, que est ista conversio in qua una eademque caro ex parte transit ad continentiam, et ex parte remanet in pollutione? Si vero utrisque conveniat continentem vitam ducere, hoc quis audeat accusare, cum certum est quia omnipotens Deus, qui minora concessit, maiora non prohibuit. Duobus enim modis sanctorum virorum electi abstinere solent: aliquando ut merita sibi apud omnipotentem Deum augeant, aliquando ut ante acte vite culpas detergant. Pro eo cum boni coniuges aut meritum augere desiderant aut ante acte vite culpas delere, ut se astringant et meliorem vitam appetant, licet. Sic enim multos sanctorum novimus cum suis coniugibus et prius continentem vitam duxisse et postmodum ad sancte ecclesie regimina migrasse. Si vero continentiam quam vir appetit mulier non sequitur, aut quam uxor appetit vir recusat, dividi coniugium non potest, quia scriptum est: Mulier potestatem sui corporis non habet sed vir. Similiter et vir potestatem sui corporis non habet sed mulier. Idem Leoni episcopo Cathanensi.

Absque viri consensu monasterio mulier deputata ad eius consortium prohibetur redire.

Multorum relatione comperimus hanc apud vos olim consuetudinem fuisse, ut subdiaconi sui licenter misceantur coniugibus, quod ne denuo quisquam presumeret, a predecessore nostro sedis nostre diacone ex auctoritate nostre sedis ipso modo prohibitum est, ut eos tempore huiusmodi qui iam uxoribus fuerant copulati unum e duobus eligerent, id est aut certe nulla ratione ministrare presumerent, aut a suis uxoribus abstinerent. Et quantum dicitur tunc Speciosus subdiaconus prebuit ab administratione se suspendit officii, et usque in obitum suum tempora notarii quod gessit officium et administrationem quod subdiaconi oportuerat exhibere cessavit. Post cuius obitum quia relicta eius honorata marito est sociata, atque firmitate in monasterio cognovimus deputatam. Ideoque si ita fertur eius se maritum ab administratione suspendisse, predicte mulieri non debet officere, quod ad secunda coniugii vota migravit, presertim si in tali mente

subdiacono iuncta est, ut a carnalibus voluptatibus abstineret. Si igitur ita se veritatem quam modo edocti sumus habere cognosceris, predictam mulierem de monasterio ponitur et venire relaxare, ut ad suum maritum sine aliqua possit formidine remeare. Item de Adriano panormitano notario. **Ad uxorem redire cogatur qui sine eius consensu religiosam vestem suscep.**

Agathosa latrix presentium questa est virum suum contra voluntatem suam in monasterio Urbici esse conversum abbatis. Quapropter experientie tue precipimus ut diligenti inquisitione discutias, ne forte cum voluntate conversus sit, vel ipsa se mutare promiserit. Et si hoc repperis, et illum in monasterio permanere provideas, et hanc sicut promisit compellas mutare. Si vero nichil horum est, nec quodcumque fornicationis crimen, propter quod licet uxorem dimittere, predictam mulierem commisisse cognoscis, ne illius conversio uxori relicte in seculo fieri possit perditionis occasio: volumus ut maritum suum illi etsi iam tonsoratus est reddere debeas, omni excusatione cessante. Quia etsi mundana lex precipit conversionis gratia utrolibet invito solui posse coniugium, divina tamen lex fieri non permittit. Nam nisi fornicationis causa virum uxorem dimittere nulla ratione concedit. Quia post copulationem coniugii viri atque mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti et ex parte remanere in seculo. Item ex viii. synodo. **Sine uxoris consensu religionis propositum vir sumere non valet.**

Si quis coniugatus vult converti ad monasterium, non est recipiendus nisi prius a coniuge castimoniam professa fuerit absolutus. Nam si illa vivente illo per incontinentiam alteri nupserit, procul dubio adultera erit; nec recipietur a Domino eius viri conversio, cuius sequitur coniugalis federis prostitutio. Tales ergo tunc sine culpa sequuntur Christum relicto seculo, si habuerint ex pari voluntate castitatis consensum. Item ex synodo Eugenii pape. **Sine conscientia episcopi viro et uxori causa religionis divertere non licet.**

Si vir et uxor divertere pro sola religiosa inter se consenserint vita, nullatenus sine conscientia episcopi fiat, ut ab eo singulariter proviso constituantur loco. Nam uxore nolente aut altero eorum contradicente matrimonium non solvitur. Item Augustinus de adulterinis coniugiis. **Sine voluntate uxoris viro continere non licet.**

Si tu abstines sine uxoris voluntate, tribuis ei fornicandi licentiam, et peccatum illius tue imputabitur abstinentie. Item Gregorius Urbico

Subdiaconos coniugatos ministrare non posse.

In consulta uxore fornicationis causa dimissa licet viro ad monasterium transire.

Cum coniuges ex consensu castitatem vovent, solvitur quidem corporalis copula, sed non tenentur sibi reddere debitum.

Unum alio loco alio uxor esse ponenda.

Alibi. **Vir non est suscipiendus in monasterium nisi uxor conuertatur.**

Quia agatho lator presentium in monasterium diuitionis sue conuersionem desiderat, ortamur ut cum omni eum dulcedine deuotioneque suscipias. Quem tamen ita suscipiendum esse cognosce, si et uxor illius similiter conuerti uoluerit. Nam dum unum utrumque corpus coniugii copulatione sit factum, incongruum est partem conuerti, et partem in seculo remanere. Item Nicolaus papa. **Continentie uota non licet uxori suscipere nisi eadem uitam uir eius elegerit.**

Scripsit nobis Theberga regina, regia se uelle dignitate seu copula exui, et solitariam priuatamque uitam contemptam desiderare. Cui nos scripsimus non aliter hoc fieri posse, nisi eandem uitam communem cum ea Lotharius elegerit. Nam licet sit scriptum quod Deus coniunxit homo non separet, Deus tamen et non homo separat quando diuini amoris intuitu ex consensu utriusque coniugis matrimonia dissoluuntur. Aliter autem fieri mutuam separationem uirorum fieri prohibemus. C. Ecce quod coniugati sine consensu alterius continentiam profiteri non possunt. Sponsi uero inconsultis quas desponsauerunt exemplis et auctoritate probantur continentiam posse seruare. Unde refert beatus Ieronimus: Macharius primum inter Christi heremitas celebratis nuptiis, coniugio cum uirgine thalamum esset ingressurus, exurgens egressus est et transmarina petiit et heremi solitudinem elegit. Item beatus Alexius Eufemiani clarissimi filius: similiter ex nuptiis diuina gratia uocatus sponsam deseruit et nudus Christi famulatum cepit. Horum exemplo patet quod sponsi non exquisito consensu suarum sponsarum continentiam ualent profiteri. Quod etiam auctoritate Eusebii pape dicimus. **Desponsata puella**

Desponsatam puellam **non prohibet monasterium eligere.** Non licet parentibus alii uiro tradere, tamen licet ei monasterium eligere. Item Gregorius in registro. **Desponsata monasterium**

Decta legata desponsata **monasterium impune potest eligere.** Si conuerti uoluerit nullo omnino censuerit dispendio multari. C. Cum ergo coniugatorum continentia non ex amborum consensu deo offerri non ualeat, cum uir sui corporis potestatem non habeat sed mulier. Sponse autem monasterium possint eligere, sponsi non exquisito consensu sponsarum potiorem melioris uite assumere ualeant, patet quod inter sponsum et sponsam coniugium non est. Item cum secundum Augustinum illa mulier non pertineat ad matrimonium cum qua docetur non fuisse commixtio sexuum. Item secundum Leonem illa non pertinet ad matrimonium cum qua docetur non fuisse nuptiale mysterium. Apparet quod inter sponsum et sponsam coniugium non est. Item Nicolaus papa precepit de his qui ab adulteris excecantur. Cui mihi uestrum cantur ut hanc infirmitatem talium coniugia non soluunt. De his autem qui causa frigiditatis uxoribus debitum reddere non possunt, statuit Gregorius papa ut uterque eorum cum septima manu propinquorum tactis sacrosanctis reliquiis iureiurando dicat quod numquam per commixtionem carnis coniuncti una caro effecti fuissent. Tunc mulier secundas nuptias potest contrahere. Vir autem qui frigide nature est maneat sine spe coniugii. Unde Gregorius iunior scribit Carolitano episcopo ita dicens. **Si mulier probauerit quod a uiro suo numquam cognita fuerit separetur.**

Quod autem interrogastis me de his qui in matrimonio iuncti sunt et nubere non possunt, si ille aliam uel illa alium possit accipere, de quibus scriptum est: Vir et mulier si se coniunxerint et postea dixerit mulier de uiro quod non possit coire cum illa, si potest probare per iustum iudicium quod uerum sit accipiat alterum.

C. Ecce impossibilitas coeundi si post carnalem copulam inuenta fuerit, minime non soluit coniugium. Si uero ante carnalem copulam deprehensa fuerit, licitum facit mulieri alium accipere. Unde apparet illos non fuisse coniuges, alioquin non liceret eis ab inuicem discedere excepta causa fornicationis, et sic discedentes oportet manere innuptos aut sibi inuicem reconciliari. Item si sponsa coniux esset, mortuo sponso remaneret uidua. Si autem uidua esset, uiro eius a sacris ordinibus consentire non posset. Maritum enim uidue et sic bigamus sacerdotem fieri prohibet. Ex hoc autem copula nullum prohibet a sacris ordinibus. Unde enim Pelagius papa: nichil est quod inuenimus ad hunc articulum quod ei obuiet de canonicis constitutis. Apparet ergo hos non fuisse coniuges. Item si coniuges essent, discessio ab inuicem esset diuortium. Sed horum separationem negat Ambrosius esse diuortium dicens de beata Maria quam Ioseph desponsauit et in suam duxit. Ioseph numquam cognouit eam. Nam si uiri eius eam cognouisset, numquam a se discedere passus esset. Nec dominus quam uxorem preceperat uiro non discedere nisi causa fornicationis, suis discipulis auctor diuortii fuisset. Ecce commendatio Marie Iohanni et defensio Ioseph negatur fuisse diuortium, quia Ioseph non cognouerat eam. Unde apparet eos non fuisse coniuges. Si autem beata Maria quam Ioseph desponsauit et in suam duxit coniux negatur fuisse mul

C. xxvi. Senatu
C. di. l. Sic
C. xxxiii. Q. ii. Ammone
C. xxxi. Q. i. Lothar
C. ii. Q. i. C. ult
C. xx. Q. i. puella
C. de sponsat. l. a. cc.
C. xxxvi. Q. ii. placuit
C. xxxii. Q. vii. hu
C. xxx. Q. i. C. i.
Forma iuramenti in separatione frigidorum
C. xxxiii. Q. i. Quod autem
C. xxx. Q. ii.
Per uerum iudicium probare quod non possit coire cum illa accipiat
C. p. di. xxx. Capitul.

dominus ista. que simpliciter sponsa erat coniux est appellanda. Item ex concilio Aurelianensi. Sororem uxoris pollu-ens neu-[...] habeat.

Qui dormierit cum duabus sororibus et una ex illis antea uxor fuerit, nec eam uxorem ex ipsis habeat nec ipsi adulteri umquam in coniugio copulentur. i. nec ipse uxori sibi licet debitum reddere, quamvis reddat, illicitam sororem eius cognoscendo; nec tamen post mortem uxoris licet eis adulteris aliam copulari in coniugium. Desponsata vero eorum legitima [...] tribunensi. De eo qui dormivit cum sponsa fratris sui.

Quidam desponsavit uxorem et dotavit, sed cum ea coire non potuit, quam clanculo frater eius corrupit et eam gravidam reddidit. Decretum est, ut quamvis nupta non potuerit esse legitimo viro, desponsatam tamen fratris frater habere non possit; sed mechus et mecha fornicationis quidem vindictam sustineant, licitum vero eis coniugia non negetur. Item ex eodem. Qui sponsam filii sui oppressit, simul cum ea sine spe coniugii maneat.

Si quis sponsam filii sui oppresserit, et postea filius eius eam duxerit, pater postmodum non habeat uxorem, nec mulier virum; filius, qui patris factum ignoravit, aliam accipiat.

Si illa qui vir sororis sue cognovit perpetuo copulari prohibetur, hec qui sponsam fratris sui corrupit pacta penitus matrimonium habere permittitur: apparet hanc non fuisse coniugem fratris eius. Item mulier cum fornicationis a viro suo dimissa aut ei reconciliabitur aut illo vivente manebit innupta. Desponsata vero occurrit in eadem r. i. t. capitulum in quo ita legitur. Sponsa rapta recepta nolente sponso alii nubere sibi licet.

Raptor post penitentiam mulcetur. Raptam vero si sponsus recipere noluit, et ipsa eius crimini consentiens non fuit, licentia nubendi alii non negetur. Item ex eodem. De eodem.

Statutum est a sacro concilio ut si quis sponsam alterius rapuerit post penitentiam mulcetur, et sine spe coniugii maneat; et si ipsa eius crimini consentiens non fuerit, licentia nubendi alii non negetur. Quod si post hec coniungere se presumpserint, utrique usque ad satisfactionem anathematizentur.

Apparet ergo hanc coniugem non fuisse, cuius vivente sponso alii nubendi licentia non negatur. Quod ergo secundum Ambrosium et reliquos patres sponse coniuges appellantur, et his omnibus argumentis coniuges non esse probantur, sed sciendum est quod coniugium desponsatione initiatur, commixtione perficitur. Unde inter sponsum et sponsam coniugium est, sed initiatum; inter copulatos est coniugium ratum. Unde Ambrosius. In desponsatione coniugium initiatur.

Cum initiatur coniugium, coniugii nomen asciscitur, non cum puella viri ammixtione cognoscitur. Ecce quod in desponsatione coniugium initiatur, perficitur. Item Ambrosius in libro de patriarchis. Coniunctionum commixtio.

In omni matrimonio coniunctio intelligitur spiritualis, quam confirmat et perficit coniunctorum commixtio corporalis. Item Ieronimus super Abdiam. Matrimonium sponsalium coniunctione initiatur, commixtione perficitur.

Quia propter in filiabus vestris fornicabuntur et sponse vestre adultere erunt. Notandum quod in filiabus dicit fornicationem futuram et in coniugiis adulteria, que sponsalium coniunctione initiantur et commixtione corporum perficiuntur. Item Ambrosius ad patrinum. Cum desponsata fuit et nuptui deducta, tunc coniux appellatur.

Si quis desponsatam sibi tradita utatur, coniugium vocatur. Quod vero intra nuptias illa pacta non statim tradatur, Augustinus libro viii confessionum ostendit dicens. Quod sponse pactum statim non tradantur.

Institutum est ut iam pacte sponse non statim tradantur, ne vilem habeat maritus datam quam suspiraverit sponsus dilatam. Iuxta hanc distinctionem intelligenda est auctoritas illa Augustini. Non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium, cui docetur non fuisse commixtio sexus. Ad matrimonium perfectum subintelligendum est tale videlicet quod habet in se Christi et ecclesie sacramentum. Ita et illud Leonis pape intelligendum est. Sed obicitur illud Augustini. Inter Mariam et Ioseph fuit perfectum coniugium. Sed perfectum intelligitur non ex officio, sed ex his que comitantur coniugium, ex fide videlicet, prole et sacramento, que omnia inter parentes fuisse auctoritate Augustini probatur. Cuncta ergo que non de separando coniugio inducta sunt, de perfecto intelliguntur, quod sponsalium coniunctione est initiatum et officio corporalis commixtionis est consummatum. Illa vero que separabile coniugium ostendunt, de initiato intelliguntur, quod nondum officio suo perfectum est. Vel per aliam distinguntur. Sponse appellantur coniuges ex consuetudine scripture spe futurorum, non effectu presentium. Unde Ambrosius. Cum dixisti cum initiatur coniugium non adducit res tunc vel effectus, sed tunc nomen coniugii asciscit, ostendens tale nomen coniugii nomen habere, non rei effectum. Item Augustinus cum de parentibus domini loqueretur ait. Coniuges fuerunt mente, non carne, sicut et parentes. Ex quo datur intelligi quod sicut Ioseph pater domini dicitur non effectu generature, sed officio et cura providendi, sic et coniux matris eius appellatus est, non coniugii effec-

Marginalia (left): i. xxx. Q. ii. Sic ec. — i. xxxiii. C. plr — i. xxxii. [...] vii. C. iii. — Hoc verum est si sciens. Ceterum si inscientia, inscius excusabitur. v. i. e. C. iii. — S. e. a. e. Iul. Si quis sponsam. — Licita coniugia non denegari ei qui cognovit sponsam fratris. — i. xxxiii. C. ult. — i. lomb. de rapt. de sponsatis — Consentiente raptu utrius[?] nubere non debere. — C. i. post talis cum liberis[?] est casus in quo invite sponse alium ducit sicut ille aliam.

Marginalia (right): Coniugium aliud initiatum, aliud ratum. — S. e. a. e. Aug. Non dubium est. — S. e. a. e. Leo. Cum societas. — S. xxx. Q. v. Solemnes[?] — Coniugium aliud habet in se Christi et ecclesie sacramentum, aliud non. — S. e. Q. e. Cum — Qualiter intelligatur coniugium perfectum fuisse inter Mariam et Ioseph. — S. e. a. e. Aug. Omne itaque — S. e. a. e. Aug. Coniux vocatur. — Alia distinctio.

tu sit sub ministratione necessariorum. In
dum duo mitis affectu. Hinc gregorius ait. No
li timere accipere mariam coniugem tuam. Coniugem
nominauit. quia futura erat coniux.
Hinc et beda super lucam. Si quis sponsam
alterius uiolauit et cetera. Uxorem uocauit non
quia esset. sed que futura erat uxor. Hinc et
Ieronimus super matheum in euangelio cum esset de
sponsata. Consuetudine scripture sponse coniuges et sponsi
G enuit ioseph uirum marie. Cum uirum audi
eris suspitio tibi non subeat nuptiarum. Sed
recordare consuetudinis scripturarum quod spon
se uocitentur uxores et sponsi uiri. Et infra.
Non ab alio inuenta est nisi a ioseph. qui pene
licentia maritali future uxoris omnia nouerat.
Et infra. Joseph fili dauid et cetera. Iam et super
diximus sponsas uxores appellari. quod plenius
liber aduersus heluidium docet. Item super genesim.
E gressus itaque loth locutus est ad
generos suos qui accepturi erant filias suas.
Insequentibus filie loth uirgines fuisse dicuntur
tempore ad sodomitas et cetera. Ecce duo filie mee
que non cognouerunt uirum et cetera. Nunc autem dicitur habu
isse generos sed quidam arbitrantur eas quas uiros
habuerunt in sodomis perisse. et que uirgines erant
cum patre exisse. sed hebraica ueritas habet egressus est loth
et locutus est ad sponsos quod magis uidetur exceo
quod sequitur. quod accepturi erant filias eius. Unde
datur intelligi quod scriptura sponsos uocauit
generos. Item iohannes aureum os in eodem euangelio.
Maria cum uxor dicitur more scripture cum simpliciter sponsa esset.
P rius quam conuenirent. non dixit priusquam
sponsi adduceretur domum. Hunc enim morem
tenebat antiquitas ut sponse in sponsorum
domibus haberentur. Ut autem genimi loth apud socerum
leguntur habitare. cum sponsis non dum copu
latis lege coniugii. sic et maria habita
bat cum sponso. Et infra. Neque enim eam ex
pellere de domo uoluit sed dimittere. Et infra.
Noli timere accipere mariam coniugem tuam. Quod
sermone sponsam simpliciter indicauit. Sic
enim eos qui adhuc sponsi sunt generos appellare
scriptura consueuit. Quid est autem accipere. domi
in perfectore tenere. Iam enim illam mente dimi
serat. Et infra. Sic enim illam per angelum mandat christus ipse
discipulo sic et nunc angelus copulat sponso
non in festo sollempne coniugii sed in consortium com
munis habitaculi. Item in eodem. omelia v.

Dominus non commendasset matrem discipulo si earn ioseph cognouisset.
S i enim cognouisset eam et loco habuisset u
xoris: quomodo illam dominus quasi absque solatio
et inclitam permitteret. Item ieronimus discipulo commendauit
iubens illi ut reciperet eam in sua. Item origenes.
Maria uxor ioseph appellatur. quia sic ab eo putabatur. ab eo.
I nuenta est habens in utero ab eo ioseph qui licet
eam non contingeret future tamen ut putabat uxo
ris omnia nouerat. Et infra. Sit uxor nominatur
sine desponsatione talis esse dicitur. sit tamen uxor:
ut subdelatur. sed cum ingenium etiam matrem est.
Et infra. Coniugem dicit coopertam ut diabolo
uirginitatem ei occultet. ut legis institutam
non destruam in sequentibus demonstrabo. Cum
istaria coniux sed secundum consuetudinem coniugi
batur. Non iste qui genitus tamen sui esse creditur.
I tem gregorius in expositione euangelii cum esset sero
die illo. Ad nuptias ioseph non peruenit marie.
S ic quippe discipulum post resurrectionem suam du
bitare permisit nec tamen in dubitatione de
seruit. Sic autem natiuitatem suam habere mariam
sponsum uoluit. qui tamen ad eius nuptias non per
uenit. Nam ita factum est discipulus dubitans
et palpans testis uere resurrectionis sic sponsus
matris fuerat custos integerrime uirginitatis.
E x his omnibus apparet sponsas coniuges
appellari spe futurorum. non re presentium. Quod
ergo coniuges a prima fide desponsationis ap
pellantur. sicut quod sponsa asserentur uxor esse ne
gatur. Sed a prima fide desponsationis coniux
dicitur appellari non quod in ipsa desponsatione fiat
uxor. sed quia ex fide quam ex desponsatione
sibi inuicem debent. postea efficiuntur coniuges.
Sic per fidem dicuntur remitti peccata non quod ante bap
tisma per fidem remittantur. sed quia fides est causa
quare in baptismate emundamur a peccatis. Il
lud autem iohannis crisostomi matrimonium non fac
coitus sed uoluntas. Item illud ambrosii. Non defflo
ratio uirginitatis. sed pactio coniugalis ma
trimonium facit. ita intelligendum: Coitus sine
uoluntate contrahendi matrimonium. et defflora
tio uirginitatis sine pactione coniugali non
facit matrimonium. sed precedens uoluntas contrahen
di et coniugalis pactio facit. ut mulier in de
floratione sue uirginitatis uel in coitu di
catur nubere uiro uel nuptias celebrare. Item si
ricius papa. Discessionem sponse a sponso uo
cat coniugalem separationem. Sed talis discessio

C. di. xiiii. C. i.

Videtur ut secundum legem lapidanda si sui uiro acce pisset.

Duobus modis coniuges dicuntur. re presentium et spe futurorum.

Hodie autem heretici accedentibus. sed in ipsa submissione operatur deus contritione cordis. et de pena peccati.

Ante baptismum non remittuntur peccata per fidem

S. e. a. e. Sirtius. De coniug.

dicitur violatio coniugii non iam existentis sed futuri, ut ex pactione desponsationis sperabatur. Sic diabolus dicitur cecidisse a beatitudine, non solum quam tunc habebat, sed et ad quam habendam creatus erat. Sic qui in monasterio sive invite vel scienter in sacerdotem vel in episcopum eligi sinunt, electionem suam cassari meruerunt, dicuntur amisisse sacerdotalem vel episcopalem unctionem, non quia iam acceperant, sed ad quam accipiendam electi erant. Non illa ergo auctoritate sponsa uxor probatur. Si concedatur quod sponsa non sit coniux, tamen queritur utrum liceat ei renuntiare priori conditioni. Hoc autem prohibetur auctoritate Ancirani concilii, in quo ita statutum legitur. Puelle desponsate parentibus reddende sunt si ab aliis rapte fuerint.

C. xxxvi. Q. ii. Eos q.

Desponsatas puellas et post ab aliis raptas placuit erui et eis reddi quibus ante desponsate fuerant. Item Iohannes .viii. Rostagno archiepiscopo. Communione privetur sponsa que raptorem deserere et ad sponsum suum redire noluit.

Actor perfidus et simulator dum in nostro furtivo fidelium concubaret quandam aurium feminam sed desponsatam, quam rapuisse. Et vestra fraternitas nostra auctoritate suffulta suffraganeos suos episcopos persimilater convocet, sicque unanimum sententia si sponsa huic raptor non reddiderit, tamen vero quam rapta si ad pristinum sponsum remeare noluerit, omni communione priventur.

Hoc idem d[icitur] t[amen] de [i]llicita.

Si autem est priori conditioni renuntiare, et de nuptiis cum alio agere, alium est rapi, hoc est illicite constuprari. Unde Ysidorus ethimologiarum libro v capitulo .xxiiii. ait. Quid sit raptus.

C. xxxvi. C. i.

Raptus est illicitus coitus a corrumpendo dictus, unde qui rapto potitur stupro fruitur.

Hec autem non ab alio rapta, sed alii desponsata monstratur. Raptam vero talem dici prohibet Gelasius papa, in decretis. Ibi raptus admittitur ubi puella adducitur de qua antea nuptiis nichil.

C. xxx. Q. vi. C. i. et ii.

Lex illa preteritorum principum ibi raptum dixit perpetratum esse commissum, ubi puella de nuptiis cuius nichil ante actum fuerit videatur abducta.

Quod autem in fine capituli subiungitur in his reatus raptoribus ius illata constituit, ideo additum est, quia raptarum alie sunt rapiendas exponunt, alie violenter abducuntur. Que ergo non rapiuntur parentibus reddende sunt. Hec autem non supradictum non inter raptas sunt, alii desponsatas connumerate. Ideo non est huic auferenda et priori reddenda. Secuntur alie auctoritates quibus ista prohibetur nubere secundo et iubetur redire ad priora vota. Alexander Siricius papa Himerio secundo episcopo Tarraconensi.

Puellam alii desponsatam accipere alii non licet.

C. xxvii. Q. iii.
C. xxx. Q. v. Sponsus.
S. e. a. e. Sexhis.

De coniugali violatione requisisti si puellam alii desponsatam alter in matrimonio possit accipere. Tale ergo connubium anathematizamus, et omnibus modis omnibus ne fiat inhibemus. Quia illa benedictio quam nupture sacerdos imponit, apud fideles cuiusdam sacrilegii instar est, si ulla transgressione violetur.

Sed ad auctoritatem huiusmodi illa prohibetur ad secunda vota transire que in prima est ducta et cum sponso suo est velata et benedicta. Talium discessione violatur benedictio quam nupte sacerdos imponit. Verum hanc nondum sponsus in suam duxerat nec cum ea benedictionem acceperat. Neque ergo hac auctoritate huiusmodi copula prohibetur. Item illud Eusebii papae. Desponsatam puellam non licet parentibus alii viro tradere. Similiter de huiusmodi desponsata intelligitur, quia videlicet cum sponso est velata et benedicta. Item obicitur illud Gregorii quod propter frigiditatem a viro suo separata est et alii nupta fuerit ei, alia non coguntur. Illa est detrahenda secundo et reddenda primo. Sed eodem modo solvitur, quia ista videlicet cum illo benedictionem acceperat.

Desponsatio alia simplex alia sollempnis.

C. xxviii. Q. i. C. i.

In .xx.viii. causa agitur de coniugio infidelium. Quia sit coniugium inter eos, ubi ostenditur quod sicut propter corporalem fornicationem, ita et propter spiritualem licet coniugatis ab invicem discedere, si alter alterum accum permanere noluerit, et quod fidelibus liceat infideles uxores dimittere quia non expediat. Quomodo coniugia infidelium legitima sint, quia non sint rata, et quod fidelium copulas aspirare non liceat, et quod fideles unam uxorem ducere post quam infideles odio christiane fidei cum eo habitare noluerit. Ac ergo in libro de bigamis, in baptismo accepere unam et post baptismum alteram utrum reputentur bigami vel non.

[Q]uidam infidelis in coniugio positus ad fidem conversus est. Uxor odio Christiane fidei ab eo discessit. Ille quandam fidelem in uxorem accepit. Qua mortua clericus efficitur, tandem vite et scientie merito in episcopum eligitur. Hic primum queritur, an coniugium sit inter fideles? Secundo, an liceat huic aliam ducere priore vivente? Tertio, an sit reputandus bigamus qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram? Quod inter infideles coniugium non sit multis auctoritatibus probatur. Ait enim Paulus: Omne quod non est ex fide peccatum est. Coniunctio autem infidelium non est ex fide, ergo peccatum est. Non est ergo coniugium, quia nullum coniugium est peccatum. Item Augustinus: Non est vera pudicitia hominis infidelis cum coniuge sua. Ubi autem vera pudicitia esse non potest, ibi nec verum coniugium. Item Ambrosius: Iussit Esdras dimitti uxores alienigenas, per quas ibant ad deos alienos. Non enim imputandum matrimonium quod extra decretum factum est, sicut cognoscitur esse mandatum. Item Augustinus: Non est ratum coniugium quod sine Deo est. His omnibus auctoritatibus probatur coniugium non esse inter infideles. Econtra inveniuntur alie auctoritates quibus probatur coniugium esse inter infideles. Quarum prima est illud evangelii quod Christus ait: Erunt quinque in una domo, duo in tres et tres dividentur in duos. Deinde cum personas illas enumerasset, uxorem inter eas dividendam esse connumeravit. Item: Qui non odit patrem aut matrem aut sororem aut uxorem propter me, non est me dignus. Uxorem infidelem non fidelem dicit odio habendam. Item: Omnis qui reliquerit domum aut patrem aut matrem aut uxorem vel sororem, centuplum accipiet etc. Uxorem in hoc loco infidelem significat, que propter Christum dimittitur, dum potius ipsa quam fides Christi deseritur. Item Apostolus: Si quis frater uxorem habet infidelem, et hec consentit habitare cum illo, non dimittat illam; et si qua mulier habet virum infidelem, et hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem. Item Ieronimus: Hortatur adolescentulas ut diligant viros suos. Hoc autem de fidelibus quam de infidelibus intelligendum est. Infidelibus namque viris fideles mulieres, preter in his que contra Deum sunt, debent obsequi, ut sic viros suos Christo lucrifacere valeant. Sic in passione beati Clementis de Theodora et Sisinnio legitur mirabiliter contigisse.

Item Innocentius papa Rufo et Eusebio episcopis Macedonibus. Bigami probantur qui ante baptismum habuerunt unam et post baptismum alteram.

Numquid non erit admittendi in hereditatis consortium qui ex ea suscepti sunt quam ante baptismum habuit uxorem? Erunt itaque appellandi naturales, quia non est legitimum matrimonium, ut vobis videtur, nisi illud quod post baptismum assumitur. Ipse Dominus dum interrogaretur a Iudeis si liceret dimittere uxorem, atque exponeret fieri non debere, adiecit: Quod Deus coniunxit homo non separet. Ac ne de his putetur esse locutus qui post baptismum uxores sortiuntur, hoc et a Iudeis interrogatum et Iudeis esse responsum meminerimus. Quero et sollicite quero: si una eademque sit uxor eius qui ante catechumenus, post fidelis sit, filiosque ex ea cum esset catechumenus susceperit, et post alios cum fidelis, utrum sint fratres appellandi, an non habeant post defuncto patre cum ceteris hereditatis herciscunde consortium? Quibus filiorum nomen regeneratio spiritualis dicitur abstulisse. Quod iccirco iudicare atque sentire absurdum est, quod omne malum defendi et vana magis opinione iactari quam aliqua auctoritate roborari, cum non possint inter peccata deputari que lex precepit de coniunge. Item ex decreto Euticiani pape. Infidelis si in potestate post baptismum sit, non potest stare uxorem accipere quam ante dimisit.

Si quis gentilis gentilem dimiserit uxorem ante baptismum, post baptismum in potestate eius erit eam habere vel non habere. Item. Fidelis ab infidele discedente.

Simul in fide existentibus coniugatis baptizatis sequi non cogitur, si autem ratam gentilis et sequi non vult, sic dicit Apostolus: Infidelis si discedit discedat. Item Augustinus de fide et operibus. Sine culpa relinquitur uxor que cum fideli habitare noluit.

Uxor legitima societate coniuncta sine ulla culpa relinquitur, si cum viro Christiano permanere noluerit. Non attendit eorum causam: dimitti si viro suo dicat, non ero uxor tua nisi mihi vel de latrocinio divitias congeras, aut nisi solita lenocinia quibus nostram domum sustentabas et exerceas, vel si quid aliud vel facinorosum vel flagitiosum in viro noverat quo delectata vel libidinem explebat vel facile victum habebat vel incedebat ornatior. Tunc enim ille cui hoc uxor dicit, si veraciter egit penitentiam ab operibus mortuis quando ad baptismum accessit, et habet in fundamento fidem que per dilectionem operatur, procul dubio plus tenebitur amore divine gratie quam carnis luxurie, et membrum quod eum scan-

Coniugium est i. naturale quod non possit dissolui.

Q. I.

S. p. i. di. xxvi. Deinde

S. di. xxxiii. Si quis uidua

Naturales dicuntur filii quos sola natura non coniugium edidit.

Non posse esse peccatum quod lex precepit.

Se: Sed

Matrimonium dimittere uxorem posse si eum ad peccatum impulerit.

Pater mater filius filia uxor filii.

de talibus ait: Fortius amputabit. Item Augustinus de sermone Domini in monte libro primo. Licite dimittitur uxor que virum suum cogere querit ad malum.

Idolatria quam sequuntur infideles, et quelibet noxia superstitio fornicatio est. Dominus autem permisit causa fornicationis uxorem dimitti. Sed quia permisit, non iussit, dedit apostolo locum monendi, ut qui voluerit non dimittat uxorem infidelem, que sic fortassis possit fidelis fieri. Item. Si infidelitas fornicatio est, et idolatria infidelitas, et avaritia idolatria, non est dubitandum et avaritiam fornicationem esse. Quis ergo iam quamlibet illicitam concupiscentiam potest recte a fornicationis genere separare, si avaritia fornicatio est? Ex quo intelligitur quod propter illicitas concupiscentias, non tantum que in stupris cum alienis viris aut feminis committuntur, sed omnino quaslibet, que animam corpore male utentem a lege Dei aberrare faciunt, et perniciose turpiterque corrumpi, possit sine crimine et vir uxorem dimittere et uxor virum. Quia exceptam facit Dominus causam fornicationis, que fornicatio, ut supra sic considerata est, generalem et universalem intelligere cogimur. Cum autem ait excepta causa fornicationis, non dixit cuius, ipsorum viri an femine. Non enim fornicantem tantum uxorem dimittere conceditur, sed quisquis eam a qua uxorem dimittit, a qua ipse cogitur fornicari, causa utique fornicationis dimittit. Vel etiam si aliquis cogat uxorem sacrificare idolis, qui talem dimittit, causa fornicationis dimittit, non tantum illius, sed et sue: illius quia fornicatur, sue ne fornicetur. Item Beda de adulterinis coniugiis. Que simulacrum facit, nisi resipiscat, dimittatur a viro suo.

Non solum mechatio est illi que carnem suam coinquinat, sed et que simulacrum facit mechatur. Quod si in his factis perseveraverit et penitentiam non agit, recede ab illa, et non vivere cum illa. Sin autem, et tu particeps eius peccati eris. Item Ambrosius ad Ylarianum. Amore Dei ubi non est a fide recedendum.

Si infidelis, dicit apostolus, discedit, discedat. Non est enim servituti subiectus frater aut soror in huiusmodi, id est si infidelis noluit esse cum coniuge fideli. Hac ergo sciat fidelis suam libertatem, ne ita se subiectum putet servituti, ut ipsam dimittat fidem, ne coniugem amittat infidelem. At hic de fidelibus atque parentibus, vel de fratribus atque sororibus intelligitur propter Christum esse dimittendos, cum potest ista conditio, ut Christum dimittat, si cum seculo habere desiderat. Hic ergo et de domo et de agris et de ceteris rebus, que usitate pecunia nomine possidentur, intelligendum est. Item Augustinus ad Pollentium.

Quod in fidelem fit coniugem, et quod fideli liceat dimittere infidelem.

Iam nunc illud videamus quod apostolus ait: Ceteris autem ego dico, non Dominus. Ad eum partem sicut vel non ambo Christiani fuerant coniugia loquitur. Quod minus videtur cum monendo dixisse, quia etiam coniux fidelis relinquere coniugem licite posset infidelem. Ideo hic fieri non Dominus sed apostolus precipit, quia enim Dominus prohibitis fieri odio non licet. Monet ergo apostolus quod possit esse iniectorum occasio lucrandorum, ut fideles coniuges in talibus quidam infidelibus permissa licentia non utantur. Licet autem videtur infideles quidem dimitti a fidelibus non licere, quia hoc non vetat Christus. Cum ego dicam licere, quod hoc non vetat Dominus, non tamen expediret, quia ne fiat hoc monet apostolus, qui reddidit rationem cur fieri non expediat, quamvis liceat. Quid enim scis, inquit, mulier, si virum salvum facies? Aut unde scis vir, si uxorem salvam facies? Cum etiam superius dixisset: Sanctificatus est vir infidelis in muliere fideli, et mulier infidelis sanctificata est in fratre. Hoc in Christiano. Alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Sic ad lucrandos coniuges et filios Christo iam exemplis quamplures venerant, invitet hortatur. Cur ergo non expediat infideles coniuges dimitti a fidelibus, causa evidentius expressa est. Non enim propter vinculum cum talibus coniugale firmandum, sed ut conquirantur in Christo, recedi ab infidelibus coniugibus apostolus vetat. Multa sunt autem facienda, non iubente lege, sed libera caritate; et ea sunt in nostris officiis gratiora, que cum liceret nobis etiam non impendere, tamen causa dilectionis impendimus. Unde ipse Dominus prior cum se tributum non debere monstrasset, solvit tamen, ne scandalizaret eos, quibus ad eternam salutem gerens hominem consulebat. Iam vero apostolus quemadmodum ista commendet, eius verba testantur, ubi dicit: Cum sim liber ex omnibus, me omnium servum feci, ut plures lucrifacerem. Cum paulo superius dixisset: Numquid non habemus licentiam manducandi et bibendi? Numquid non habemus licentiam sororem mulierem circumducendi, sicut et ceteri apostoli et fratres Domini et Cephas? An ego solus et Barnabas non habemus potestatem hoc operandi? Quis militat suis stipendiis umquam? Quis plantat vineam et de fructu eius non edit? Quis pascit gregem et de lacte gregis non comedit? Et paulo post: Si alii quidem potestatis vestre participant, non magis nos? Sed non sumus usi hac potestate, sed omnia toleramus, ne quod impedimentum demus evangelio Christi.

Item. Ab infidelibus coniugibus licet aliquando recedere, sed non expedit.

Sic enim neque recedere ab uxoribus infidelibus vel mari[tis]

nus fideles uiri uel femine non prohibentur a domino ut non iubeantur. Nam si dimitterentur tales coniuges iuberentur, nullus locus esset consilio monentis apostoli ne hoc fieret. Nullo modo enim quod dominus iubet fieri, iuris bonis prohibetur. Item. Cum igitur cepissent gentibus euangelium predicare, inuenerunt gentiles gentilibus conpacti coniugiis, ex quibus si non ambo crederent, sed unus, si una infidelis cum fideli consentiret habitare, nec prohiberi a domino debuit fidelis infidelem dimittere, nec iuberi. Ideo scilicet non prohiberi, quia iustitia permittit a fornicante discedere. Et infidelis hominis maior in corde fornicatio est. Non iuberi, quia ei pudicitia cum coniuge qui dicitur, quia omne quod non est ex fide peccatum est. Quis autem uanam fidelis habeat pudicitiam in cum infideli coniuge, que non habet uitam. Ideo autem non iubentur debuerunt fideles ab infidelibus separari, quia non ex iussione domini gentiles fuerant ambo coniuncti. Quamuis ergo ab infideli fidelem discedere non prohibet, non iubet dominus, ideo ut non discedat apostolus dicit non dominus. Habens utique spiritum sanctum, unde dare posset utile et fidele consilium. Unde cum dixisset de muliere cuius uir mortuus fuerit: Beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium. Ne quis hoc consilium tamquam humanum non diuinum contempnendum putaret, adiecit: Puto autem quod et ego spiritum dei habeam. Proinde intelligendum est etiam quod a domino non iubentur, fratres, sed deo eius famulo utiliter suadentur, eo domino inspirante suaderi. Absit enim ut quicquid catholicus dixerit quod suadet spiritus sanctus non dominum suadere, cum ipse dominus sit trinitas inseparabilis, sit opera trinitatis. Dicit enim apostolus: De uirginibus autem preceptum domini non habeo, consilium autem do. Non utique consilium hoc alienum existimemus a domino, cum continuo sequitur et dicat: Tamquam misericordiam consecutus a domino ut fidelis essem. Secundum dominum ergo dat consilium fidele, id est de spiritu dei quo ait: Puto autem quod et ego spiritum dei habeam. Verumtamen aliud est dominum iubentis imperium, aliud fidei consilium, et munimen caritatis, quod illi a domino est inspiratus, atque donata fidele consilium: aliud ubi facere non licet, hoc autem licet, id est sine uirgine Christi licitum parti quidem expediat, parti uero non. Expeditur quando non solum propter tantum quod coram deo permittitur, sed et hominibus nullum ex hoc impedimentum salutis infertur. Velud cum dat consilium non nubendi apostolus uirginibus, unde preceptum domini se non habere testatur, licet aliud facere, id est nubere et minimus continentie bonum tenere in nuptiis ipsi nique licitum

non expedit, quoniam inuenta illicita iunctura carnis infirmitatem sic excepit honestate nubendi, ut nemini impediat a salute, quamuis magis expediret magisque honestum esset, si uirgo consilium quod preceptum eam non compelleret arriperet. Tunc enim non expedit id quod licitum est, quando permittitur quando est sicut ipsius potestatis aliis affert impedimentum salutis. Sicut enim tam diu loquuntur discessio coniugis fidelis ab infideli quam non prohibetur dominus precepto legis, quia coram illo iustum non est, sed prohibetur apostoli consilio caritatis, quia infidelibus affert impedimentum salutis. Non solum quia pernitiosissime scandalizantur offensi, uerum etiam quia cum alia coniugia cedunt iunctam, eis a quibus dimittuntur in ultimis nexibus colligati difficile resoluuntur. Ideo hoc ubique licet non expedit non prodici. Si dimiserit infidelem bene facit, si non dimiserit melius facit. Sic dictum est qui dat nuptum bene facit, et qui non dat melius facit, quoniam illud non solum sit utrumque pariter licet. Unde ad nichil horum preceptum domini quisque compelletur, sed utrumque expedit, aliud minus, aliud amplius. Unde ad id quod apostoli expedit consilio apostoli quod quisque per capere capiat prouocatur. Hoc autem uel de dimittendo uel non dimittendo infideli cum fideli coniugio quod utrumque quod licitum est parti pertinet quod coram domino est, et non ideo ullo horum prohibetur dominus. Sed non utrumque expedit propter infirmitatem hominum. Et ideo quod non expedit apostolus prohibet dante se domino liberum prohibendi locum quando nequid quod monitu apostoli prohibetur dominus, nequid quod prohibetur apostoli dominus. Quod enim ita esset, neque contra prohibitionem domini apostolus aliquid monet, neque contra iussionem eius aliquid prohibet. Proinde in his duabus causis una de nubendo uel non nubendo, altera de infideli coniuge dimittendo uel non dimittendo, aliquid simile est in uerbis apostoli, aliquid dissimile. Simile quod illic quidem tibi dicit: Preceptum domini non habeo, consilium autem do, et hic dicit: Ego dico, non dominus. Quale est enim preceptum domini non habeo, tale est non dicit dominus; quale est consilium do, tale est ego dico. Illud autem dissimile est quia de nubendo et de non nubendo dicitur: Hoc bene facit, et ille melius, quoniam utrumque expedit, unum minus, aliud magis. At uero de coniuge infideli dimittendo uel non dimittendo quoniam unum horum non expedit, aliud expedit, dici non oportet qui dimittit bene facit, et qui non dimittit melius facit. Sed dici oportet

D. c. Q. c. No.

I. q. x. Q. ii. In principio

I. xxvii. Q. i. Integra

I. xxviii. Q. iii. C. v.

I. xxviii. Q. iii. C. i.

non dimittat quia scit non expedire. Sic ergo non
possumus dicere melius esse infidelem coniugem
non dimittere, quamvis liceat dimittere, quem-
admodum recte dicimus melius esse quod licet et
expedit, quam id quod licet et non expedit. His
de causis factum est ut exponens domini sermonem
quem prolocutum in monte habuit, ut ventum est
ad questionem de coniugibus dimittendis vel non di-
mittendis, adhibuerim ab apostolo non precep-
tum domini ubi ait: Ceteris autem ego dico non dominus. Mo-
nens eos qui habent coniuges infideles uelle con-
sentientes habitare secum non dimittere. Quod
utique ideo monendum non iubendum fuit, quia
non tanto pondere prohibentur homines facere licita
quamvis non expedientia, quanto pondere prohiben-
da sunt illicita. Sic autem alicubi apostolus et illa
que iubenda sunt monere dignatur, hoc faciens par-
cendo infirmitati, non preiudicando iussioni.
Unde sic dixit: Non ut confundam vos hec scribo, sed
ut filios karissimos moneo. Quid hic quoniam
non ait ego dico non dominus, sed ut ait: Ecce ego
Paulus dico vobis quia si circumcidamini Christus vobis
nichil proderit. Numquid in hoc dixit: ego dico non dominus?
Non sunt itaque ista similia, quia et illa quibus
dominus non est indignum vel contrarium sic admonitum apostolus.
Monemus enim quia caros habemus ut faci-
ant divina precepta vel iussa. Cum vero dicit ego dico
non dominus, satis ostendit dominum non prohibere quod ipse prohibe-
bat, prohibuisset autem dominus sicut illicitum. Ergo ea
que superius diximus initium quod vis ut animadvertas licitum erat
per ignorantiam, sed illicitum non erat faciendum propter plurimam
benivolentiam. Tu autem cum placet non licere
quod non vetat dominus sed apostolus, quemadmodum non licet quod
vetat dominus, cum exponere voluisses quod ille
quod ait ego dico non dominus, cum alloqueretur fideles
qui haberent coniuges infideles, dixisti quod dominus
iussit non coniugia inire diverse religionis co-
pulanda tempore quo adhibuisti testimonium domini
dicentis: Non accipies uxorem filio tuo de
filiabus alienigenarum, ne seducat eum post deos
suos ut pereat anima eius. Addidisti etiam verba apostoli
ubi ait: Mulier alligata est quamdiu vivit vir eius,
quod si mortuus fuerit vir eius liberata est, cui vult
nubat tamen in domino. Quod et exposuisti ut ad
coniuges id est christiano. Deinde secutus es et adiunxisti:
Hoc ergo domini preceptum tam in veteri quam in novo
testamento ubi dominus hoc docet apostolus, ut non nisi eiusdem religi-
onis et fidei maneant copulata coniugia.

Quod si ita est, domini iussionis doctrinam sanctam contra preceptum
veteris et novi testamenti ubi apostolus ut diverse fidei
maneant coniugia copulata: quia predicator gentium et apostolus iam in con-
iugio positos non solum monet fratribus ut si
alter ex coniugibus crediderit, alter non credente
secum tamen habitare consentiente non dimittatur,
his verbis tuis aliud hec esse aliud illa satis
evidenter ostendis. Illud enim de his coniugiis
agitur que nondum sunt copulata, ne nubat femina non
sue religionis viro vel ne vir talem ducat
uxorem. Id ita ut dicis iubet dominus, docet apostolus, u-
triusque propter testamentum. Hoc autem diversum fuerit quod
abnuat: ubi quod de coniungendis dicis sed de iunctis
eis. Ambo quippe unius erant infidelitatis
fuerunt quando coniuncti sunt, sed evangelium cum venisset
alter sine altera vel altera sine altero credidit. Sic ergo a-
lium est hoc quod sine scrupulo ullius dubitationis
apparet, cur fidelem cum infideli coniuge permanere
non iubet dominus, sed apostolus. Non forte loco isto vacat
illud quod tam fidenter apostolus ait: An vultis experi-
mentum accipere eius qui in me loquitur Christus? tamen
quod dominus Christus. Intelligis ne quid dicam? An hoc
explanando aliquanto diligentius inmorabor?
Attende ut rem ipsam explanandam tamquam in conspe-
ctu declarandam planius sub nomine ponam.
Ecce coniuges duo, unius infidelitatis sunt fuerunt
quando iuncti sunt. Nulla de his questio est quia pertineat
ad illam domini iussionem doctrinamque apostolicam in precep-
tum testamenti veteris et novi, quod prohibet fidelem
cum infideli copulare coniugium. Iam isti con-
iuges et ambo adhuc sunt infideles, adhuc tales sunt
quales fuerunt antequam coniungerentur, quales etiam quando iuncti
sunt. Venit ergo evangelii predicator, credidit eorum
unus alter non, sed infidelis cum fideli habitare
consentiat. Iubet fideli dominus ut infidelem dimit-
tat an iubet non? Si dixeris iubet, reclamat apostolus:
Ego dico non dominus. Si dixeris non iubet, causam re-
quiro. Neque enim illam responsurus es quam
tuis litteris indidisti, quia dominus vetet prohi-
bens fideles infidelibus iungi. Hec enim nunc illo
modo est ista causa, de iam iunctis loquimur, non de iun-
gendis. Si ergo ullam causam non invenisti cur
non vetet dominus quod prohibet apostolus, certus iam ut esti-
mo non esse ipsam quam esse putaveras. Contra
invenitur in concilio toletano IIII. Nisi ad fidem consortia uxoris
Iudei qui christianas accesserint separentur ab uxoribus fidelibus.
mulieres in coniugio habent admoneantur

In xxxi. Q. ii.
In xxxii. Q. i.

a baptismo cunctatis illius usque cum eis permanere cupiunt christiani efficiantur. Quod si admoniti noluerint, separentur: quia non potest infidelis in eius permanere coniunctione que iam in christianam translata est fidem. Filii autem qui ex talibus nati sunt atque conditionem matris sequuntur et fidem. Similiter illi qui procreati sunt de infidelibus mulieribus et fidelibus viris christianam sequuntur religionem, non iudaicam superstitionem. Verum hoc de statutum est, ne fidelis salutem dum querit infidelis, potius ipse cum eo infidelitatis perditionem inveniat. Unde in eodem concilio de filiis iudeorum, qui de ceteris ad fidem venientibus, statutum est, ut infidelium consortia evitent.

A parentibus separentur consortio fidelium ne eorum volvantur erroribus.

Iudeorum filios vel filias ne parentum ultra involvantur erroribus, ab eorum consortio separari decernimus, deputatos aut monasteriis aut christianis viris ac mulieribus deum timentibus, ut sub eorum conversatione cultum fidei discant, atque in melius instituti tam in moribus quam in fide proficiant. Item.

Iudeis adficientibus cum fidelibus nulla sit eis communio.

Sepe malorum consortia etiam bonos corrumpunt. Quanto magis eos qui ad vitia proni sunt. Nulla igitur ultra communio sit hebreis ad fidem christianam translatis cum his qui adhuc in veteri ritu consistunt, ne forte eorum participatione subvertantur. Quicumque igitur amodo ex his qui baptizati sunt infidelium consortia non vitaverint, et hii christianis donentur, et illi publicis cedibus deputentur. Item ex universali synodo.

Nullus eorum qui in sacro ordine constitutus est, aut laicus, azima eorum manducet, aut cum eis habitet, aut aliquem eorum in infirmitatibus suis vocet, aut medicinam ab eis percipiat, aut cum eis in balneo lavet. Si vero quisquam hoc fecerit, si clericus est deponatur, laicus vero excommunicetur. Item ex concilio agathensi.

Clerici sive laici vitent eorum convivia.

Omnes deinceps clerici sive laici iudeorum convivia vitent, nec eos ad convivium quisquam excipiat. Quia cum apud christianos communibus cibis non utantur, indignum atque sacrilegum est eorum cibos a christianis sumi, cum ea que apostolo permittente nos sumimus ab illis iudicentur inmunda, ac sic inciperent christiani inferiores esse quam iudei, si nos que ab illis apponuntur utamur, illi vero a nobis oblata contempnant.

Ex his itaque evidenter colligitur coniugium esse inter infideles. Illud vero apostoli: Omne quod non est ex fide peccatum est, non ita intelligendum est, ut quecumque ab infidelibus aguntur credantur esse peccatum, sed omne quod contra conscientiam fit hedificat ad gehennam. Unde Ambrosius: Peccatum est quod aliter fit quam probatum est. Item Augustinus super eundem locum. Omne quod aliter fit quam probatur peccatum est; non tamen omne quod fit cum fide bonum est. Ignorantia enim que est ex culpa nocet. Hinc etiam super xpo ait: Beatus qui non iudicat semetipsum in eo quod probat, id est qui non facit dampnabilem semetipsum aliter faciendo quam probat esse faciendum. Vel omne quod non est ex fide dicitur esse peccatum, quia quicquid ea fide non fit, non in eternam vitam salutem inutile reputatur apud dominum. Unde Augustinus ait: Omnis vita infidelium peccatum est, et nichil est bonum quod fit absque deo. Ubi enim deest cognitio eterne et incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus. Item cum dicitur: Non est vera pudicitia hominis infidelis cum coniuge sua. Negatur pudicitia sua esse vera, quantum ad effectum et ad premium, non videlicet eterne salutis. Sicut enim apud hereticos sacramenta negantur esse vera, non quantum ad formam, sed quantum ad virtutem, sic virtutes negantur apud infideles esse vere, non quia non sint in eis. Iuxta illud Ieronimi: Virtutibus romani imperium promeruerunt, sed quantum ad effectum carent eterne salutis. Item illud Ambrosii: Non est imputandum matrimonium quod extra decretum dei factum est, sicut cognoscatur esse emendandum. Non ostendit coniugium esse inter infideles. Nullo enim dei precepto gentiles prohibentur coniungi gentilibus, neque coniugium eorum extra, id est contra dei decretum fit. Illa itaque auctoritate inhibentur separari ab invicem, qui contra ecclesie decretum copulati sunt, utpote infideles cum fidelibus, consanguinei cum consanguineis vel cum affinibus. Hii non sunt inmunes, sed copulati fuerunt separandi. Hinc etiam Ambrosius in libro de patriarchis.

Fideles infidelibus non sunt coniungendi.

Cave christiane gentili aut iudeo filiam tuam tradere; cave, inquit, gentilem aut iudeam vel hereticam atque alienigenam, a fide tua uxorem accersiatis. Prima coniugii fides castitatis gratia est. Si ydolis [illegible] na sit, non est satis, non a deo mutuatis suis sacramento baptismatis. Similiter ad orationem nocte vobis surgendum est, et coniunctis precibus obsecrandus est deus. Item ex concilio agathensi.

Cum hereticis catholici non misceant coniugia.

Non oportet cum omnibus hereticis miscere conubia, et filias vel filios dare, sed potius accipere, si tamen profitentur se christianos esse futuros et catholicos. Item ex concilio urbenensi.

Communione careat qui iudaice pravitati coniugali se vinculo sociat.

Siquis iudaice pravitati coniugali societate iungitur, sive christiana iudeo, sive iudea christiano mulier carnali consortio misceatur: Quicumque eorum tantum nefas admisisse cognoscitur, a christiano cetu atque convivio et a communione ecclesie protinus segregetur.

Et illud Augustini: Non erat coniugium quod sine deo est, non negat coniugium esse inter infideles. Coniugium enim aliud est legitimum

S. i. Q. iii. Iudei. Iudeum non posse cum fideli christiana ... xxxii. Q. ii. c. Ad eum. ... xxxii. Q. iii. Liberi.

Cum iudeis non manducandum, non habitandum, non ab eis medicamentum accipiendum. S. xxiii. Q. iii. Infidelis cc. S. xi. Q. iii. Ad mensa cc.

S. i. Q. Non sanat.

S. xxxiii. Q. iii. C. ve. ... xxxiii. Q. iii. C. vii. Illud autem ... Plur.

S. i. Q. i. c. ... Cq de ... p. ... di. iiii. Q. ... S. p. ... Q. i. ... xxxv. Q. vi. Coniunctos ... C. de iudeis ... l. ... xxx. Q. v. ... Nullus

et infirmi, aliud est ratum et non legitimum, aliud legitimum et ratum. Legitimum coniugium est quod legali institutione vel provinciae moribus contrahitur. Hoc inter infideles ratum non est, quia non est firmum et inviolabile coniugium eorum. Dato enim libello repudii licet eis ab invicem discedere et aliis copulari lege fori, non lege poli, quam non sequuntur. Inter fideles vero coniugium ratum est, quia coniugia semel inita inter eos ulterius solvi non possunt. Horum quedam sunt legitima, veluti cum uxor a parentibus traditur, a sponso dotatur et a sacerdote benedicitur. Et talia coniugia legitima et rata appellantur. Illorum vero coniugia qui contemptis omnibus illis sollempnitatibus solo affectu aliquam sibi coniugem copulant, huiusmodi coniugium non legitimum, sed ratum tamen esse creditur.

Q. II.

C. Quod uxore vivente alteram ducere non possit, sequitur, testante Ambrosio, qui dicens: Alioquin si discesseritis ab invicem, et volentes cohabitare dimiseritis et aliis vos copulaveritis, adulteri eritis, et filii vestri qui parati nascentur erunt inmundi, id est spurii. Item ex concilio Meldensi cap. I. *Non potest aliquis post baptisma alteram ducere vivente ea quam ante baptismum habuit. Ugo co[illegible]*

Si quis habuit uxorem virginem ante baptismum, *palea.* vivente illa post baptismum alteram habere non potest. Crimina enim in baptismate solvuntur, non coniugia.

Gregorius autem econtra testatur dicens: *Licet fideli uxorem aliam ducere que christianae fidei odio infidelis [discessit].*

Si infidelis discedit odio christianae fidei, *dimittat,* discedat. Non est enim frater aut soror subiectus servituti in huiusmodi. Non est enim peccatum dimisso propter Deum, si alii se copulaverit. Contumelia quippe creatoris solvit ius matrimonii circa eum qui relinquitur. Infidelis autem discedens et in Deum peccat et in matrimonium, nec est ei fides coniugii servanda, qui propterea discessit ne audiret Christum esse Deum christianorum coniugiorum.

C. Hic distinguendum est aliud esse dimittere volentem cohabitare, et aliud discedentem non sequi. Volentem cohabitare licet quidem dimittere, sed ea vivente aliam non licet ducere. Discedentem vero sequi non oportet, et ea vivente aliam ducere licet. Verum hoc non de his intelligendum est qui in infidelitate sunt copulati. Ceterum si a fide uterque coniugum est vel si utrique fideles [illegible] et precedente tempore alter eorum a fide discesserit et odio fidei coniugem dereliquerit, derelictus coniugem discedentem non comitabitur, non tamen illa vivente alteram ducere poterit, quia ratum coniugium fuerat inter eos, quod nullo modo solvi potest. Verumtamen

Q. III.

vero bigamus sit reputandus qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram, auctoritate Ieronimi patet. Ait enim super epistolam Pauli ad Timotheum: *Non est bigamus qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram.*

Oportet episcopum esse unius uxoris virum, videlicet post baptismum. Ceterum si ante baptismum habuit unam et post baptismum habuit alteram, non est reputandus bigamus, cum prior sit innovatus per baptismum, omnibus vitiis dimissis. Augustinus vero contra testatur et Innocentius. Ait enim Augustinus super epistolam Pauli ad Titum: *Non debet fieri episcopus qui ante baptismum habuit unam et post baptismum alteram.*

Acutius intelligunt qui nec eum ordinandum censuerunt qui ante baptismum habuit unam et post baptismum habuit aliam. In baptismate enim crimina abolentur, non federatio coniugii dissolvitur. Sicut illa que catecumina vitiata est inter virgines consecrari non permittitur, sic et qui ante baptismum habuit unam et post baptismum habuit alteram non immerito bigamus reputandus est. Admisit enim quod non admittit mysterii sacramentum.

C. Item Innocentius Rufo et Eusebio episcopis Macedoniae. Miratus [sum] argutias quibus talem bigamum reputant. Qui ergo iste cum causa ipse sit [illegible] ante baptismum habuit unam et post baptismum habuit aliam, bigamus iudicatur. Licet vitae merito et doctrina scientie polleat, in episcopum tamen ordinari non potest. e.....s.......t.

In causa XXVIIII.

De coniugiis agitur que dolo et fraude contrahuntur. Quidam nobilis aliquam expetere dicitur pro eo quod nobilis [illegible] vel ut servus addictus, queritur qui sint errores qui impediant coniugium: an personae, conditionis, an fortunae, an qualitatis. Ostenditur etiam quod si ingenuus ancillam in uxorem acceperit putans eam liberam esse, cum eius conditionem deprehenderit, ab ea discedere non prohibetur. Deinde etiam ubi generaliter agitur an inter servos matrimonia contrahi possint, an servus unius domini ancillam alterius preter voluntatem dominorum utriusque in uxorem accipere. v.......a.......l......e.....at.

UIDAM NOBILI

mulieri nuntiatum est quod a filio cuiusdam nobilis peteretur in coniugem. Prebuit

S. p. i. di. xxvi. Ꝑ. Cap. i. ii.

S. p. i. di. xxvi. Ꝑ. Cap. i.

S. p. i. di. xxvi. Ꝑ. Unam.

S. e. Q. i. Illud

S. xv. Q. ii. C. [illegible]

S. p. i. di. xxvi. Innocen. Deinde.

la assensum. Alius vero quidam ignobilis atque servilis conditionis nomine illius se ipsum optulit, atque eam in coniugem accepit. Ille qui sibi prius placuerat tandem venit, et eam sibi in coniugem petit. Illa se delusam conqueritur, et ad prioris copulam aspirat. Hic primum queritur an sit coniugium inter eos. Secundo si prius putabat hunc esse liberum, et postea deprehendit illum esse servum, an liceat ei statim ab illo discedere. Quod autem coniugium sit inter eos, probatur sic. Coniugium sive matrimonium est maris et femine coniunctio individuam vite consuetudinem retinendam. Item consensus utriusque matrimonium facit. Quia ergo isti coniuncti sunt, ut individuam vite consuetudinem conservarent, quia utrique consenserunt, maritus et coniuges sunt appellandi. His ita respondetur. Consensus est duorum vel plurium sensus in idem. Qui autem errat non sentit, non ergo consentit, id est simul cum aliis sentit. Hec autem erravit, non ergo consensit, non itaque coniux est appellanda, quia non fuit ibi consensus utriusque, sine quo nullum matrimonium esse potest. Sicut enim qui ordinatur ab eo quem putat esse episcopum, et adhuc est laicus, errat, nec vocatur ordinatus, immo adhuc ab episcopo est ordinandus, sic ista errans nulli est copulata coniugio, immo adhuc est copulanda. Ad hec. Non omnis error consensum evacuat. Qui enim accipit in uxorem quam putat virginem, vel qui accipit meretricem quam putat castam, uterque errat, quia ille corruptam existimat virginem, et iste meretricem esse putat castam. Numquid ergo dicendi sunt non consensisse in eas? Aut dabitur utrique facultas dimittendi utramque et ducendi aliam? Verum est quod non omnis error consensum excludit. Sed error alius est persone, alius fortune, alius conditionis, alius qualitatis. Error persone est quando hic putatur esse Virgilius, et ipse est Plato. Error fortune est quando putatur esse dives qui pauper est, vel e converso. Error conditionis quando putatur esse liber qui servus est. Error qualitatis quando putatur esse bonus qui malus est. Error fortune et qualitatis coniugii consensum non excludit. Error vero persone et conditionis coniugii consensum non admittit. Si quis enim pacisceretur se venditurum agrum Marcello, et postea veniret Paulus dicens se esse Marcellum, et emeret agrum ab illo, numquid cum Paulo conveniret iste de pretio, aut dicendus est agrum sibi vendidisse? Item si quis promitteret se venditurum mihi aurum, et pro auro offerret mihi auricalcum, et me deciperet, numquid dicerem consensisse in auricalcum? Numquam volui emere auricalcum. Nec ergo aliquando in illud consensi, quia consensus nisi voluntatis non est. Sicut ergo hic error materie excludit consensum, sic et in coniugio error persone. Non enim consensit in hunc, sed in eum quem hunc putabat esse. Sed obicitur. Iacob non consenserat in Liam, sed in Rachel. Septem siquidem annis pro Rachel servierat. Cum ergo eo ignorante Lia ei esset supposita, non fuit coniugium inter eos, si error persone consensum excludit, quia ut dictum est, non in eam consenserat, sed in Rachel. His ita respondetur. Consensus alius est precedens, alius subsequens. Precedens consensus est quando ante carnalem copulam in individuam vite consuetudinem uterque consentit. Subsequens quando post concubinatum sive fornicarium coitum consentiunt in idem. Iacob ergo illam non fecit coniugem precedente consensu, sed subsequente. Non tamen ex primo concubitu fornicarius iudicatur, cum et ille maritali affectu illam cognoverit, et illa uxorio affectu sibi debitum persolverit, putans lege primogenitarum et patris imperio se esse ei copulatam. Quod autem error persone nonnullos excuset, illa auctoritate probatur, qua soror uxoris utroque inscio sororem uxoris in marito in lectulum eius ivisse, et a viro sue uxoris cognita perhibetur. Que cum sine spe coniugii perpetuo manere censeatur, ille tamen qui eam cognovit per ignorantiam excusatur. Aliter item probatur. Diabolus cum se in angelum lucis transformat, non est periculosus error si tunc [credatur] esse bonus cum se bonum simulat. Si ergo tunc ab aliquo simplici quereret an sue beatitudinis vellet esse particeps, et ille crederet se in eius consortium velle transire, numquid dicendus esset consensisse in consortium diabolice dampnationis, an non potius in participationem eterne claritatis? Item si quis hereticorum nomine Augustini vel Ambrosii vel Ieronimi alicui catholicorum se ipsum offerret, atque eum ad sue fidei imitationem provocaret, si ille preberet assensum, cuius fidei sententiam diceretur cessisse? Non in hereticorum sectam, sed in integritatem catholice fidei, quam ille hereticus se habere mentiebatur habere. Quia ergo hec persona decepta errore non in hunc, sed in eum quem iste se mentiebatur esse consensit, patet quod eius coniux non fuit. Error fortune et qualitatis non excludit consensum. Veluti si quis consentiret in prelaturam alicuius ecclesie quam putaret

S. xxvii. C. ii. C. ii.

Q. I.

A. de acce...

Quot sint genera errorum

Consensio alia precedens. Alia subsequens.

divitem, villa esset minus copiosa, quamvis
hic deciperetur errore fortune, non tamen posset
renuntiare placiture accepte. Similiter
qui nubit pauperi putans illum esse divitem, non
potest renuntiare priori conditioni, quamvis
erraverit. Error qualitatis similiter non exclu-
dit consensum. Utpote si quis emeret agrum
vel vineam, quam putaret esse uberrimam, quamvis
iste erraret qualitate rerum, tamen muniferi
talem emptionem non potest per venditionem rescindere.
Similiter qui ducit in uxorem meretricem vel cor-
ruptam, quam putat esse castam vel virginem, non potest
eam dimittere. ¶ Secunda questio de conditione proponitur:

Q. II.

an liceat mulieri dimittere eum quem putabat
liberum, si postea illum invenerit servum. Quod autem mu-
lieri non liceat a suo discedere, multis rationibus
videtur posse probari. In Christo enim neque iudeus,
neque grecus, neque servus, neque liber. Ergo nec
in coniugio christianorum: eadem enim lege uni-
de christianus uterque regitur. Indifferenter enim ab apostolo
dicitur omnibus: qui vult nubere, nubat in domino.
Et item: Mulier nubat cui vult, tantum in domino.
Non precipitur ut ingenua nubat ingenuo,
ancilla servo, sed quibuscumque cui vult, dum-
modo nubat in domino. Item Iulius papa cap. IIII.

Licet servis matrimonia contrahere.

Omnibus nobis unus pater est in celis, et unus-
quisque dives et pauper, liber et servus, equaliter
pro se et pro animabus eorum rationem daturus est. Quapropter
omnes cuiuscumque conditionis sint, unam legem
quantum ad dominum habere non dubitamus. Si autem
omnes unam legem habent, ergo sicut ingenuus
dimitti non potest, sic nec servus semel coniugio
copulatus ulterius dimitti poterit. Item Zacharias
papa. Ancillam in matrimonio susceptam viro dimittere non licet.

Si quis liber ancillam in matrimonio ac-
ceperit, non habet licentiam dimittere eam, si ante consensu
amborum coniuncti fuerint, excepta causa for-
nicationis. Sicut una lex deinceps erit per omnia
viro et femine. Item Iulius papa. Inter patronum et libertam constat esse coniugium legitimum.

Si quis ancillam suam
libertate donavit et matrimonio sociavit, dubi-
tabatur apud quosdam utrum huiusmodi nuptie le-
gitime esse videantur an non. Nos itaque ve-
tustam ambiguitatem decidentes, talia
connubia legitima esse censemus. Si enim ex
affectu fiunt omnes nuptie, nec impium et
legibus contrarium in tali copulatione fieri potest. Quare
predictas nuptias inhibendas existimavimus.

Hic ita respondetur: Non negatur ingenuam posse
nubere servo, sed si nescit eum esse servum, conditionis
libere potest dimittere, cum servitus eius fuerit deprehensa.
Illud autem apostoli taliter potest intelligi, quod dicitur de
his quorum conditio utrique nota est. Huius autem conditio
mulieri incognita erat. Non ergo premissis
auctoritatibus cogitur manere cum eo, sed liberum est
sentienti illi vel manere vel discedere. Unde in concilio apud Ver-
meriam, cui interfuit rex Pipinus, statutum est cap. VI.

De eo qui ancillam duxit uxorem quam putat liberam.

Si quis ingenuus homo ancillam alterius
uxorem acceperit et existimat quod ingenua sit,
si ipsa femina fuerit postea in servitute detecta,
si eam a servitute redimere potest, faciat. Si non potest, si vo-
luerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam sciverat
et collaudaverit, postea ut legitimam habeat. Similiter
et mulier ingenua de servo alterius facere debet.
Item ex eodem cap. VIII. Non licet mulieri dimit-
tere quem sciens servum accepit in virum.

Si femina ingenua acceperit servum, sciens quod
servus esset, habeat eum, quia omnes unum patrem in celis
habemus. Una lex erit viro et femine. Item Gregorius.

Servitutis occasione dimitti non valet que post
consensum status se in libertatem asseveravit.

Cuius rei causam cum maritus sua vobis copulata annos per
multos per servitium venerit, fraternitas tua cautum
nobis. Quia scilicet maritus suus dicitur ob hoc
quod de servili fuerit conditione pulsata a suo
nosceretur eam removisse consortio. Vos quoque hoc post-
modum asserere promisisse, ut si probaret se liberam ad-
vivente domino valuisset, suo eam iudicio coniugio
reformaretis. Fraternitas igitur vestra cognoscat
quod revelante domino libertatis auctore appro-
bata sit libera, nulla quoniam macula servilis
minuta. His ergo cognitis sine mora aliqua su-
o eam volumus marito restitui. Nullum tamen vero
argumentis occasionis exquirat, quo eam possit
abicere. Nam si a vobis quod non credimus minime fuerit
adimpletum, eamque recipere forte distulerit, vos
illum cogi sciatis cum districtione congrue.

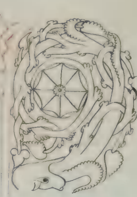
Cum dicitur sciens illum servum, datur intelligi quod si
nesciret illum servum esse, non cogeretur cum eo manere.
Quia ergo hec et de conditionis dubio pars est, non cogitur
adherere ei cui fraude decepta est. Si vero liberum
accepit et ille in casu preter dissidium se alie-
no servum fecit, non uxorem dimittere nulla ob hanc
causam coniugii in servitute redigi poterit.

Unde in Triburiensi concilio. Occasione conditionis dolo-
se mutate vir non discedat ab ea quam pro libera accepit.

Perlatum est ad sanctam synodum quod quidam ingenuus
ingenuam accepit uxorem, et post filiorum procreationem
occasione divortii cuiusdam servum se fecit.
Utrum necessario mulierem tenere debebat, et futurum
esset utrum illa que secundum legem sectare servituti su-
bici debebat, quesitum est. Iudicatum est uxorem mi-
nime debere dimitti, nec tamen ob hoc legem mulie-
rem in servitutem redigi, dum ille non consensu con-
iugis sese servum fecerit, quem liberum ipsa matrimonio ac-
ceperat. Quaeritur etiam si servus unius alterius
ancillam acceperit an sit coniugium inter eos.
De his ita statutum est in concilio Cabilonensi. Legitima ser-
vorum coniugia sub auctoritate dominorum non dirimantur.

Dictum est nobis quod quidam legitima servorum matri-
monia potestativa quadam presumptione dirimant, non
attendentes illud evangelicum: quod Deus coniunxit homo non separet.
Unde nobis visum est ut coniugia servorum non dirimantur,
etiam si diversos dominos habeant, sed in uno coniugio per-
manentes dominis suis serviant. Et hoc in illis ob-
servandum est ubi legalis coniunctio fuit et per vo-
luntatem dominorum.

In. XXX causa agitur de his qui filios suos de sacro
fonte susceperunt, utrum uxoribus suis debitum
reddere valeant an non, et multorum auctoritatibus
iubentur (prohibentur) ab invicem discedere. Quod autem in ea quod filiam
spiritualem accepit non solum eam que de sacro fonte suscepit,
sed etiam que in confirmationis vocabulo eam sacri bap-
tismatis contingunt, dicitur etiam spiritualis filia sacerdotis
que ei peccata sua confitetur; quarum omnium flagitiosa
commixtio reatu et eadem pena omnino est plectenda. In ea
quoque demonstratur quod ante septennium sponsalia contrahi non possunt,
cum neque sponsalia neque coniugia possint esse ubi non est consensus utriusque,
qui in quibus sensus non est in eos consensus esse non potest. Ibidem etiam ostenditur
quod spirituales vel etiam adoptivi filii naturalibus copulari non possunt, aliis
vero si ante compaternitatem nati fuerint non prohibentur coniungi. Et quod
si quis fortuito casu filiam suam commatris uxorem acceperit
non cogitur dimittere. Et quod relictam compatris sue u-
xoris aliquis in coniugem ducere prohibetur et permit-
titur. Et quod uxor cum marito simul in baptismate
puerum suscipere non possunt. Agitur etiam in ea de clandestinis
coniugiis que penitus prohibentur, de sollempnitatibus
et velaminis et anuli que in coniugiis observantur.
De his etiam qui diutius tacitis sceptuis utuntur
mulieribus legitimas secretas uxores habituros,
et de iudiciis in quibus periculum tantum causis recedere
non licet, non in re dubia certa debet dari sententia.

PULORUM

FREQUENTIA quidam impeditus
suum filium de baptismate suscepit. Dum
cogeretur se alienum suscipere, uxor eius dum
callide vellet suscipere, pro suo suscepit ali-
enum quem vir adoptavit sibi in filium.
Ex uxore sua filia nascitur quam filio suo
adoptivo spirituali uxoris dum utrique essent
in cunabulis tradidit. Post tempus uxore
mortua, compater eius relictam compatris uxoris
sue vir clam sibi desponsavit. Aliquanto tempo-
ris spatio effluxo, talis postea duxit eam in uxorem.

Queritur an uxori sue debitum reddere valeat
qui proprium filium de sacro baptismate suscepit.
Secundo an sponsalia contrahantur inter infantes.
Tertio an spirituales vel adoptivi filii natura-
libus copulari valeant. Quarto an uxorem compatris
uxoris sue aliquando ducere liceat. Quinto an clan-
destina desponsatio manifeste prejudicet.

Quod autem qui proprium filium in spiritualem sibi transferens sue uxori
debitum reddere non valeat ratione et auctoritate probatur. Q. I.
Nulla enim auctoritate permittitur ut quis comma-
tri sue carnaliter copuletur. Habet uxorem suam
sibi commatrem effectam. Non ergo illi ulterius carnaliter copulari
potest. Hinc Deusdedit sancte Romane ecclesie episcopus scribit
Gordiano Hispalensis ecclesie coepiscopo et fratri karissimo.

Separantur viri ab uxoribus que aliquo casu
natos suos coram episcopo tenent.

Pervenit ad nos diaconus sanctitatis vestre epistolam de-
ferens quod quidam viri et mulieres per tempus sabbato pa-
schali die, per magnitudinem populorum in cursu nescientes filios
susceperint ex lavacro sancto. Cupis ergo scire per ratio-
nem accidentia si debeant viri ac mulieres
ad proprium usum redire an non. Nos vero hac re in mesti-
tia in qua sumus positi audita dicta. Invenimus in ar-
chivis apostolice sedis (vel Venetiarum, dictum, apostolice) in Italia contigisse in ecclesia
Isaurie et Ephesinorum simul et Ierosolimorum
aliarumque in ecclesiarum episcopis in earum civitatum ab hac

Hoc dicit per lomb. quod dic. q. si vir ex consensu uxoris sue servus fiat, itaque servus erit.

J lomb. d. co. s. uox. l. pent.

Servos debere celebrare nuptias mina voluntate dominorum.

Innovatur per sequentia.

Archivum. armarium ab archa dicitur.

Quia septies tangitur puer a sacerdote, et semper sublimetur a patrino. Pabulum salis, insufflatio spiritus, unctio pectoris et scapularum, baptismus et confirmatio.

CA

apostolica sede voluimus scire, utrum viri ac mulieres redire ad pristinum thorum debeant. Beate memorie sancti patres Iulius, Innocentius, et Celestinus cum episcoporum plurimorum et sacerdotum consensu in apostolorum principis ecclesia prohibentes talia perscripserunt et confirmaverunt, ut nullo modo se in coniugio reciperent mulieres, a quibus quicumque aliqua ratione suscepti sunt nati, sed separari se ne suadeant, ne diabolicale virus inolescat. Scitis quia quomodo sunt vii. dona spiritus sancti, ita septem sunt dona baptismi, a primo quod pabulo salis et ingressu ecclesie usque ad confirmationem presbiteri habetur a primo usque ad viii. Nullus christianus suam commatrem in coniugium suscipere debet. Et qui presumpserit, tamdiu anathematis vinculo religetur, donec penitentiam dignam egerit. Item ex concilio apud Verani cap. iiii. Ab uxore separetur qui filiastrum suum coram episcopo tenuit.

Si quis filiastrum vel filiastram suam ante episcopum tenuerit in ad confirmationem, separetur ab uxore sua, et aliam numquam accipiat. Similiter et mulier. Gregorius ... Nicolao Salonitano episcopo dicens. Non separetur a viro que filiastrum de sacro fonte levavit.

Nosse desideras, utrum mulier que viri filium ex alia femina progenitum de sacro fonte levavit, per hunc modum possit cum eodem viro copulari. Quod ideo coniungi posse decrevimus, quia hec canones sacri non amborum consensu nullius religionis obtentu debitum coniugii dimittere coniugem permittunt. Presumptum autem adiungens uxoris extraneum quem habens odio vel inferioritatem non sedas, qui causa pietatis opera est impietatem, maxime cum apostolus precipiat: Nolite invicem fraudare, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Cum ergo ex consensu utriusque coniugis factum esse probatur, non fraudent invicem, si revertantur in idipsum, presertim cum dicat apostolus: Uxor sui corporis potestatem non habet, sed vir. Similiter et vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Item ex concilio Cabilonensi cap. iiii. Non separetur a viro, sed penitentiam agat, que filium suum coram episcopo fraudulenter tenuit.

Dictum est nobis, quod quedam femine desidiose, quedam vero fraudulenter, ut a viris suis separentur, proprios filios coram episcopo ad confirmandum tenuissent. Unde nos dignum duximus, ut si qua mulier filium suum desidia aut fraude aliqua coram episcopo tenuerit ad confirmandum, propter fallaciam suam aut propter fraudem, quamdiu vivit penitentiam agat, a viro tamen suo non separetur. Item ex concilio Magontiensi cap. x. in claustro sancti Albani habito. Separentur et gravi penitentia plectantur qui filiam suam vel spiritualem matrem ducunt in uxorem.

De eo quod interrogasti, si aliquis filiolam suam duxerit uxorem, et de eo qui concubuit cum matre spirituali, et de eo qui filium suum baptizavit et cuius uxor eum de fonte suscepit, hac causa utrum dissidium fieri coniugii sit, an in tali copulatione possint permanere, de talibus sic respondimus: Si filiolam aut commatrem suam aliquis in coniugio duxerit, separandos esse iudicamus et gravi penitentia plectendos. Si autem coniuges legitimi unus a altero ex industria fecerint, ut filium suum de fonte susceperint, si in nuptiis manere voluerint, bonum est; sin autem, gravius penitentia insidiatori iniungatur, et simul maneant. Et si prevaricator coniugii fuerit, acerrima penitentia macerretur, et sine spe coniugii maneat. Item Michael presbiter Rodulfo Bituricensi episcopo. Non separentur ab uxoribus qui filiastros suos coram episcopo tenent.

De his qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenuerunt, vel qui filios uxoris fuerint de viro priori, donec consummantur ab episcopis, sive se scienter sive inscia vel assertis fiat, licet sit peccatum, tamen usque ad separationem coniugii non pertinendum est. Lugeat tamen et dignam penitentiam habeat, diluentes orando et dicant: Delicta iuventutis mee et ignorantie mee ne memineris.

Filia dicitur spiritualis non solum ei qui accepit, sed etiam ei qui in nomine missionis vocabulo eam sacro baptismate tingit. Dicitur et spiritualis filia sacerdotis quem ei peccata sua confitetur. Harum omnium flagitiosa commixtio est, et eadem pena plectenda. Unde Symmachus ait: Par penitentia eis indicatur qui spiritualem filiam penitentialem suam violare monstratur.

Omnes quos in penitentia suscepimus, ita nostri spirituales sunt filii, ut et ipsi quos vel nobis suscipientibus vel sub nomine missionis vocabulo mergentibus unda sacri baptismatis regeneravit. Sicut quidem docet Symmachus, unumquemque sacerdotem, ut nullus causa fornicationis ad suam penitentialem accedat, quia scriptum est. Omnes quos in penitentia accepimus, ita nostri filii, ut in baptismate suscepti. Quapropter si quis hoc scelus peregerit, non solum dignitatis honorem amittat, verum etiam usque ad exitum vite penitentie se subdat. Item Celestinus. Si quis sacerdos cum filia **de eodem.** spirituali fornicatus fuerit, sciat se gravem admisisse. Ideo femina similiter. Omni...

XXX. Sponsalia ante .vii. annum contracta non valent ... q. xx. [illegible] dissoluantur ... etiam fratrem.

quatur, et res suas pauperibus tradat, et conversa in monasterio Deo usque ad mortem serviat. Sacerdos autem, quia malum exemplum hominibus dedit, ab omni officio deponatur, peregrinando .xv. annis peniteat. Postea vero ad monasterium vadat, ibique cunctis diebus vite sue Deo serviat. Item.

De eodem.

Non debet episcopus aut presbiter commisceri cum mulieribus, que ei sua fuerint confesse peccata. Si forte, quod absit, hoc contigerit, sic peniteat quomodo de filia spirituali: episcopus .xv. annis, presbiter duodecim, et deponatur, tamen si in conscientia populi devenerit. Item Iohannes papa Anselmo Lemovicine ecclesie episcopo.

Non separetur ab uxore qui necessitate cum filium suum baptizavit.

Ad limina beati Petri apostolorum principis hic presens homo nomine Stephanus orationis causa veniens, nostro presulatui suggerendo innotuit quod filium suum in extremo vite positum, nondum baptismatis unda lotum, absentia scilicet sacerdotum nimia cogente, ipse baptizavit, eumque post propriis manibus retinendo suscepit. Atque post hoc rei negocio notitie tue patefacto, reverentia tua, qui rectitudinis zelo flagrans prefatum hominem a sua coniuge iudicavit esse separandum, quod fieri nullatenus debuit, dicente scriptura: A Domino iunctam esse viro uxorem, et quos Deus coniunxit homo non separet. Unde Dominus in evangelio non dimittere posse uxorem suam nisi causa fornicationis apertissime iubet. Et nos tante auctoritatis precipua freti iussione, dominus dimittendum esse et inculpabile iudicandum quod necessitas intulit. Nam hoc baptizandi opus laicis fidelibus iuxta canonicam auctoritatem sine concessum fuit facere ubi concedit. Unde si supradictus genitor filium suum corpore morientem aspiciens, ne animam perpetua morte perire dimitteret, sacra unda baptismatis lavit, ubi eum de potestate auctoris mortis et tenebrarum eripuit, et in regnum Christi iam regnaturum sine dubitatione transmisit, bene fecisse laudatur. Et ideo cum sua uxore, quam iam olim legitime sociavit, in perpetuum quamdiu vixerit iudicamus manere coniunctum, nisi ob hoc contra prefatas auctoritates divinam aliquatenus separari debet.

His itaque auctoritatibus apparet quod si per proprium sui tantum vir filium, mulier de sacro fonte susceperit, non ideo a viro suo est separanda. Quod de viro similiter oportet intelligi. Sponsalia ante septennium contrahi non possunt. Solo enim consensu contrahuntur, qui intervenire non potest nisi ab alterutra parte id intelligatur quod inter eos agitur. Probatur quod sponsalia non possunt contrahi inter pueros quorum etatis infirmitas consensum non admittit. Testatur hoc idem Nicholaus papa dicens.

Ante tempus consentiendi coniugium contrahi non potest.

Ubi non est consensus utriusque non est coniugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, et econverso, nichil faciunt, nisi uterque puerorum postquam venerit ad tempus discretionis consentiat, etiam si pater et mater hoc fecerint et voluerint.

Q. II.

Quod autem spiritales vel adoptivi filii naturalibus copulari non possint, Nicholaus papa testatur ad consulta Bulgarorum rescribens, dicens inter cetera.

Qui de sacro fonte suscipitur filii eius [...] a quo suscipitur.

Ita debet diligere homo eum qui se suscepit de sacro fonte sicut patrem. Item. Est inter patres et filios spirituales gratuita et sancta communio, que non est dicenda consanguinitas, sed habenda spiritualis proximitas. Unde inter eos arbitramur non posse fieri quodlibet legale coniugium, quando quidem nec inter eos qui natura et eos qui adoptione filii sunt venerande Romane leges matrimonium contrahi permittunt. Item. Si inter eos non contrahitur matrimonium quos adoptio coniungit, quanto potius a carnali oportet inter se contubernio cessare quos per celeste sacramentum regeneratio sancti Spiritus vincit? Longe namque congruentius filius patris mei vel frater meus appellatur is quem divina gratia potius quam humana voluntas, ut filius eius vel frater meus esset, elegit. Prudentius itaque ab alterna corporis commixtione secernimur. Item Zacharias episcopus servus servorum Dei reverentissimo et sanctissimo Theodoro episcopo ecclesie Ticinensis.

Q. III.

Filia spiritalis carnali filio nubere nullo modo potest.

Pervenit ad nos, quod nobis tua veneranda fraternitas optulit, quod nos si scire voluisti, si liceat filio cuius pater alterius filiam ex sacro baptismate suscepit, susceptam, id est spiritalem eius patris filiam, quod dici credere est, in matrimonio suscipere. Quod apte enormitatem asseruisti contigisse. Sed bene tua sancta fraternitas comprobavit quod dominus Moyses si precepit dicens: Turpitudinem patris tui vel matris tue vel sororis non revelabis; turpitudo enim tua est. Cumque a propria consanguinitate iubemur abstinere, multo magis a patris spiritalis nimirum filia omni excusatione in argumento deposito sub nimia districtione nos cavere convenit, ne iram divine examinationis incidat si quis tali facinore misceatur, minime restringitur frena luxurie. Unde eos cavendos a tali scelestis commixtione

CA

Filii filieue duorum conpatrum ante conpaternitatem geniti. uel unus ante et alter post. legitime matrimonio copulari ualent. Post uero geniti, copulati non separentur. excepta persona qua conpatres sunt effecti. que etiam copulata omnino separabitur.

ne in eternum pereant. Si uero hunc quilibet pri
uiose temeritatis anime sue salutem despi
ciens impiose miscuerit matrimonio propin
qua affinitas studeatur separare et penitentie di
gne submittere quatenus ab eterna eruta dampna
tione animam eius lucretis. Item ex concilio acabatis dicitur
uedit. Filio suo quem de sacro fonte suscep
Non oportet filiam quam nullus credere audeat.
de sacro fonte suscepit aliquem filio suo in
matrimonium tradere. quia in diuina sermo
na germani esse inueniuntur. Si quis ta
li facinore conuictus fuerit; nisi se restrinxerit frena
luxurie ab ecclesia catholica abominabitur. Si quis conuictus
fuit post separationem. vii. annis penitentiam
agat consentiens simul cum auctore sit ista conditio.
i. simul cum operatoribus et consentientibus penitentiam
Filii uero qui sunt ante conpaternitatem siue post nati fuerint
licite coniungi possunt. Unde urbanus scribit
uitali brixiensi presbitero. Filii et filie ante uel post
conpaternitatem genite legitime coniungi possunt.
Super quibus consuluit nos tua dilectio hec
uidetur nobis ex sententia respondendum.
ut baptismus sit si instante necessitate femina
puerum in nomine trinitatis baptizauerit.
et quia spiritualium parentum filii uel filie
ante uel post conpaternitatem genite possunt
legitime coniungi preter illam personam
qua compatres sunt effecti.
Pascalis uero scribit post conpaternitatem
genitos copulari prohibet scribens regino episcopo.
Qui ex conpatre uel commatre post
susceptos filios de fonte nati fu
erint matrimonio coniungi non possunt.
Post susceptum uero de fonte filium uel filiam spiritu
alem qui ex conpatre uel commatre nati fuerint matrimo
nio coniungi non possunt. Quia leges secularium nec eman
cipatos adoptiuis prohibent copulari. Item
Si quis uero aliquo fortuito casu filiam suam commatris uxo
rem acceperit non cogitur eam dimittere. Unde in tribu
rensi concilio legitur. Non cogitur quis dimittere filiam sui
illum et non canonica commatrem quam duxerat in coniugium.
In statuto diffinimus non tradicione aliqua
refutamus. sed propter eos qui diuulse decernuntur
de loco aliquo commemoramus. Si quis sue spiri
talis commatris filiam fortuitu et ignorantie re
casu in coniugium duxerit. secularium in matrimoniorum
iudicio habeat atque honeste legitimo coniugio
operam det. Relictam uero conpatris uxoris
sue nullus in coniugem ducere potest. Unde in decreto pape
sancte statuens sicut episcopo salernitano. Duas comma
Si scierat a nobis scitatis utrum tres alicui habere non liceat.
si aliquis homo duas commatres habere ualeat unam post
alteram. in quo meminisse debes scriptum esse. Erunt
duo in carne una. Itaque cum constat quod uir et mulier
una caro per connubium efficiuntur. restat
nimirum uirum conpatrem constitui mulieri.
que matrimonio assumpta uxor et mater esse in
debeat. et ideo liquet uirum illi femine non posse
iungi in copula que commater eius erat cum quo fuit
una caro effecta. Item ex concilio calcedonensi. Octo
annis peniteat qui duabus commiscetur commatribus.
Si pater et filius aut duo fratres cum una muliere. aut
si quis cum matre et filia. aut cum duabus sororibus. aut cum
duabus commatribus aliquis concubuerit. secundum antiquam
et priorem diffinitionem octo annis peniteat. Item
innocentius exuperio tolosano episcopo. Nullus
Si quis uero ex duabus commatribus commisceatur.
uel in coniugio filium aut filiam alterius de sacro fonte su
sceperit. aut ad crismatem tenuerit uel excommunicatum mi
nistrum dedit. ambo uxor et uir conpatres existunt
paritibus infantis quia uir et mulier caro
una effectus. Item ex concilio triburiensi
cap. xl. vii. Uxorem conpatris ducere potest cuius ipsa
Qui spiritalem habet conpatrem cuius filium commater non fuit.
uel alia de sacro fontis accepit. et cuius uxor commater
non est. liceat ei defuncto conpatre suo eius uiduam
ducere uxorem. si nullam habet consanguinitatis
propinquitatem. Quod hoc: Nunquid non possunt coniun
gi quos nulla propinquitas carnalis. et nulla genera
tio spiritalis secernit. Item excepta pascalis pape scribit
ad reginum episcopum. Decreto / decreto.
Post uxoris obitum cum commatre uxoris uirum sacre statuta
coniugio copulari. nulla uidetur ratio uel auctori
tas prohibere. Neque enim cognatio carnis. cogna
tionis spiritualis conparatur. neque per carnis unitionem aut unum
tionem spiritus propinquitur. Notandum
uero est quod aliud est commatrem alicuius cognoscere. atque
aliud relictam ab aliquo commatrem alicuius fieri:
auctoritas illa in concilio pape et calcedonensi si
nodi illum prohibet commatrem sue uxoris in modo co
pulari. qui uxori sue debitum reddiderit. propter quod illius
mater extitit. Illa autem auctoritas triburiensis
illos permittit copulari in modo cum uxor propter quam uiro
suo delinquet ille commater efficitur. non per conpaternita
tem a uiro suo cognoscatur. Quod est an uxor cum ma
rito in baptismate simul debeat puerum suscipere.
De his in scriptis urbani scribis uitali presbitero brixiensi.
Uxor simul cum uiro filium alicuius in baptismate
Quod autem uxor cum marito in baptismate non suscipiat.
non debeat suscipere puerum nulla auctorita
te reperitur prohibitum. Sed unitas spiritalis

Margin glosses:

Soluetur si potest magister dicens apollo.

C. de episcopis et clericis l. si qua. xi. q. vii.

Si quis uero ex duabus ... Sed

Cum brocardus ponit x.

Iste uel hoc dicit quod aliquis ... cum uxore sequitur. Item si legitur cum hac uoluntate.

Item post. l. i. ... Mulier et in necessitate

Subaudi ex eodem marito.

Commatre uiduam sui conpatris post eius mortem licite posse ducere.

Quod ex libris digestorum de ritu nuptiarum pendet. in quo ita legitur. Per adoptionem quesita fraternitas eo usque impedit nuptias donec manet adoptio. Ideoque eam quam pater meus adoptauit et emancipauit. possum uxorem ducere. Eque et si me emancipato illam in potestate retinuit. possumus iungi matrimonio. Itaque uolenti generum adoptare suadetur ut emancipet filiam. Similiter suadetur ei qui uelit adoptare quod emancipet filium.

Forte in casu suscepit filiam commatris non cogitur eam relinquere.

Sed quero an mihi fuerit commater. si fit commater uiri tantum. uel que est cum alia commatre alterius. quamquam modo commatres dicuntur.

Sed triburiense concilium et pascalis dicit loqui quamuis an sint commatres. quia superstes uir alteram accepit uxorem. uel duas tales ... quas habere ... alicuius filium tenuerit. que ... dicuntur quodam modo commatres.

Hec clausula uidetur facere contra finem auctoritatis pascalis. ... cum aliquis cognita alicui commatre que ab illo suo marito cognoscitur. post mortem eius non prohibetur eius commatrem ducere. licet cum altera per coniunctionem carnis fuisset una caro effectus. Cuius rei probatio est. quia neque cognationi carnis cognatio spiritualis conparatur. neque per unionem carnis ad unionem spiritualis pertransitur.

C. xxx. Q. IIII.

Item. Dio. ec.

paternitatis ab omni labe et infamia se fuerit immunis, dignum esse decrevimus, ut utrique insimul adhiberi inspirare minime presumant. Qui vero predicare flagitium commisit, qui ambobus commatribus, vel duabus sororibus nupsit, magna iuxta modum culpe penitentia eis debet iniungi.

Illud quoque Triburiensis concilii quod spiritualem habet compaternitatem ad hanc prohibitionem dictum intelligitur, ut uxor commatrem excipiat non ex eodem filio cum viro suo, sed ex alio.

Q. V.

Quod autem clandestina coniugia fieri non debeant, Evaristus papa testatur, scribens episcopis Africe. Clandestina coniugia fieri non debent.

Aliter legitimum non fit coniugium, nisi ab his qui super ipsam feminam dominationem habere videntur, et a quibus custoditur uxor petatur, et a parentibus propinquioribus sponsetur, et legibus dotetur, et suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus et oblationibus a sacerdote benedicatur, et a paranimphis, ut consuetudo docet, custodita et sociata a proximis congruo tempore petita legibus detur ac sollempniter accipiatur, et biduo vel triduo orationibus vacent, et castitatem custodiant. Item. Ita peracta legitima scitote esse conubia. Aliter vero presumpta non coniugia, sed adulteria vel contubernia vel stupra aut fornicationes potius quam legitima coniugia esse non dubitate, nisi voluntas propria suffragata fuerit et vota succurrerint legitima. Item ex decreto Hormisde pape, cap. VI. Nuptias occultas celebrari non licet.

Nullus fidelis [vos...] cuiuscumque conditionis sit, occulte .... nuptias faciat, sed benedictione accepta a sacerdote publice nubat in Domino. Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum. Nuptie publice celebrari debentur.

Nostrates tam mares quam femine non ligaturam auream, argenteam aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia federa contrahunt, in capitibus deferunt. Sed post sponsalia, que futurarum sunt nuptiarum promissio, federa que consensu eorum qui hec contrahunt et eorum in quorum potestate sunt celebrantur. Et postquam arris sponsam sibi sponsus per digitum fidei anulo insignitam desponderit, dotemque utrique placitam sponsus ei cum scripto pactum hoc continente coram invitatis ab utraque parte tradiderit, aut mox aut apto tempore, ne videlicet ante tempus lege diffinitum tale quid presumatur facere, ambo ad nuptialia federa perducuntur. Et primum quidem in ecclesia Domini cum oblationibus, quas offerre debent Deo per sacerdotis manum, statuuntur, sicque demum benedictionem et velamen celeste suscipiunt. Item. Hec sunt preter alia que ad memoriam non occurrunt pacta coniugiorum sollempnia. Peccatum autem esse si hec cuncta in nuptiali federe non interveniant non dicimus. Item ex concilio Tolletano. In contrahendo coniugio ista sunt observanda.

Qualis debeat esse uxor que benedicenda est secundum legem: virgo casta et desponsata in virginitate et dotata legitime, et a parentibus tradita sponso et a paranimphis accipienda. Et ita secundum legem et evangelium publicis nuptiis in coniugium licite sumenda, et omnibus diebus vite sue, nisi ex consensu et causa vacandi Deo, numquam propter hominem separanda; et si fornicata fuerit, dimittenda, sed illa vivente altera non ducenda, quia adulteri regnum Dei non possidebunt. Et penitentia illius post scripturam recipienda. Item ex concilio Cartaginensi IIII. Quomodo sponsus et sponsa ad benedictionem accedant.

Sponsus et sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus vel a paranimphis offerantur in ecclesia sacerdoti. Qui cum acceperint benedictionem, eadem nocte pro reverentia benedictionis in virginitate permaneant. Item ex concilio Arelatensi, cap. VI. Sine publicis nuptiis nullus ducat uxorem.

Nullum sine dote fiat coniugium. Iuxta possibilitatem fiat dos, nec sine publicis nuptiis quisquam nubere vel uxorem ducere presumat.

His omnibus auctoritatibus occulte nuptie prohibentur, atque ideo cuius auctoritate fuit prohibitum infectum haberi debet. Sed queritur quid sibi velint sollempnitates ille velaminis et anuli que in coniugiis observantur. De his scribit Ysidorus in secundo libro de officiis, cap. XVI. Quare femine velantur dum maritantur.

Femine dum maritantur ideo velantur, ut noverint se semper viris suis subditas esse et humiles. Item. Quod autem nubentes post benedictionem vitta invicem quasi uno vinculo copulantur, videlicet ne compagem coniugalis unitatis disrumpant. At vero quod eadem vitta candido purpureoque colore permiscetur: candor quippe est munditia vite, purpura ad sanguinis posteritatem adhibetur, ut hoc signo et continentia et lex continendi ab utrisque ad tempus admoneatur, et post hoc reddendum debitum non negetur. Item. Quod autem in primis anulus a sponso sponse datur, fit hoc nimirum vel propter mutue dilectionis signum vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda iungantur. Unde et quarto digito anulus inseritur, ideo quod in eo vena quedam, ut fertur, sanguinis ad cor usque perveniat. Ambrosius. Item de patriarchis. Nuptie dicuntur ab obnubendo, eo quod capita sua obnubere soleant.

Paranimphus custos et ductor sponse. Paranimpha iuxta nimpha sponsa in nuptiis.

Clandestina coniugia ad ulteriora trahunt stupra.

Consensus eorum desideratur in quorum sunt potestate.

Aug. de bono coniugali. ex. Arg. Iuramentum pertinens ad futurum. coniugii fac. Illud hoc iste legitimum ... q. tacitis sui feris coniunguntur in oratorio iurauer. et spopondisse se futuros coniuges; q. de isto iuramento. 7 illa de

CA

[...] intelligendum e qui uir 7 mulier se inuice recipiendo. iurant se fide tenere alia coniugii iura ad plenius 7 deinceps seruaturos. Tale n iuramentum facit coniugium. non illud quod pertinet ad futurum.

Nec illud otiosum q. cum uenirret rebecca uidit ysaac deambulantem 7 cum interogasset quis eet cognito q. ipe eet cum ducet uxor. descendit 7 cap obnuere suum cepit. docens uec dum nuptiis pire debe. Jn eni nuptie dicte sunt q. pudoris gra se puelle obnuerent.

Sed obicitur pmissis. Multa sunt q. phibentur que si fiant ex post facto conualescunt. Phibentur uouentes matrimonia ctrahe q tn si ctraxerint inuiolata pmane opt. Sic et clandestina coniugia ctra leges quidem sunt. tn ctracta dissolui n possunt. quia ex legitimo uoto subsequente corroborantur. Unde eugenius cum dixisset aliquem psumpta nec coniugia sed adulteria. addidit n uoluntas pa suf fragauit 7 uota succurrerint legitima. Hinc et in nouell. Si quis diuinis tactis scripturis iurauit mulieri legitimam eam se uxorem habiturum l si in oratorio tale sac mentum dedit sit illa legitima uxor. quamuis nulla dos nulla scriptura alia interposita sit.

His ita r̄ndet. Coniugia que clam ctrahunt n negant ee coniugia nec iubent dissolui si exactius q ctessione pbari poterit. Uerum tn phibentur quia mutata uoluntate alterius eorum: alterius confessione fides iudici fieri n potuit. Unde cum post alterius uota in aliam partem se transtulerint. a priori coniugio q. iudicialem sententia ferri n potuit. Inde enim urbanus pp scribit epis per hispaniam ctitutis. Nemo pontificum iudicare psumat 7 quamuis uera sint n tn credenda sunt n q certis indiciis pbantur. uel q in manifesto iudicio conuincuntur. n q iudiciario ordine publicantur. Hinc et uictor pp scribit theophilo epo. In ecta K iiii nullatenus iudicem quousq ueniat dns qui lateantia pducat in lucem 7 illuminabit a tenebris 7 m. c. co. Quamuis enim uera sint n tn credenda sunt nisi q manifestis certisque indiciis pbantur. n q in manifesto iudicio conuincuntur. n q iudiciario ordine publicantur. Item euaristus pp omnibus epis.

An iusta pbatione nullus e iudicandus aut dampnandus.

Nullum autem uerum tamquam pbatione iudicare aut dampnare debemus. teste apostolo qui ait. Tu quis es q iudicas alienum seruum. Suo dno stat aut cadit. Mala itaque audita nullum moueant n passim dicta absque certa pbatione quisquam uerum credat. sed ante audita diligenter inquirat n

pcipitando quicquam aliquis agat. Item eleutherius pp. Non sunt aliquando iudicanda pq certis iudicantem oportet cuncta indiciis demonstrent. rimari 7 ordinem rerum plena inquisitione discutere. interogando et respondendo 7 obiciendo quousque porrecta patientia ab eo u ibi actio ab ambaruo partium limmata sit plenius. Nec ulli quamlibet iudex prius uelit sua sententia obuiare. n q pacta omnibus inhibeant in questione q. poterant. Et tam diu a eo uentilet. quousque ad ueritatem perueniant. Frequenter interogari oportet ne aliquid pt̄missum forte remaneat q. ad necessitatem ueniat.

Ex premissis manifestissime colligitur q. p mentis actis recedendum non e n in re dubia certa danda e sententia. Cum autem fides dubie rei n testium approbatione l legitima confessione iudici fieri ualeat. teste autem auctoritate calixti pp de aliis causis l negotiis testimonium ore n uariant n debis q sub eorum psentia facta noscunt. apparet clandestina coniugia ideo ee phibita. q cum alter eorum coniugalem affectum se ad alterum habuisse negare uoluerint. legitimis pbationibus coniuncti n potiunt. Quibus deficientibus iudicis sententia rite absolutus reatum adulterii utrique incurrit dum uterque eorum uiuente alio se copulauerint.

II. xxxi. i. ca.

De adulteriis agitur an post mortem uiri legitimi aliquis possit ducere in coniugem quam prius polluit per adulterium. De secundis quoque l tertiis nuptiis q illicite uidentur super continentiam hominum ab apostolis pmisisse. Item ea i. o. q. aliquis n e coo gnita nube alicui cum in coniugio consensus de fidei ub 7 spontaneus q a iunte nuptie malo solum hre puniunt. 7 q. fidem sponsaliorum partitibus frangere n ..... l ..... l .... cet.

UXOREM CUIUSDAM

U. ni nuptie dicantur

Hoc ita uerum e si uotum fuit simplex. Cetim si sol lempne solum. [...]

[...] xxxiii. Q. iiii. [...]

[...] xi. Q. iii. [...]

S. n. Q. iiii. Consu
S. xi. q. iii. aug. [...]

S. xi. q. iii. aug. [...]
S. n. Q. vi. Sic

S. ii. q. i. ps. [...]
[...] 7 primo 7 inta
S. xi. q. iii. gg. [...]
S. xv. q. vi. gg. [...]
S. n. d. i. Omis
S. di. lxxxvi. Sic

. C. Iudic. Judices.

S. p. i. di. xlv. Licet.

Q. iudices frequenter interogent.

S. iii. Q. viii. Testes

Nisi ubi de consanguinitate. [...] audiuit a [...] nulli [...] ee [...] sufficiat. vii. [...] xxxv. Q. vi. c. i. de parentela. [...] iii. Q. viii. Testes. [...]

Alius constupravit uxorem alterius. Eo mortuo adulteram sibi in uxorem accepit. Filiam ex ea susceptam cuidam in coniugem se daturum iuravit. Illa assensum non prebuit. Deinde pater alii eam tradidit. A primo reposcitur. Queritur, an possit duci in coniugium que prius est polluta per adulterium. Secundo, an filia invita sit tradenda alicui. Tertio, an post patris sponsionem illa possit nubere alii. Adulterio pollutam prohibetur duci in coniugium auctoritate Leonis pape, qua dicitur: Adulterio pollutam non ducat ab eodem in matrimonio.

Q. I.

Nullus ducat in matrimonium quam prius polluit adulterio.

Item Augustinus testatur scribens ad Valerium de nuptiis et concupiscentia. Licet aliam ducere in matrimonium quam prius polluit adulterio.

Denique mortuo eo cum quo fuit verum connubium, fieri verum coniugium cum qua prius precessit adulterium.

Item [de bono coniugali]. Posse sane fieri licitas nuptias ex personis illicite coniunctis, honesto placito subsequente, manifestum est.

Gratianus. Hec ultima auctoritas de concubinis loquitur, prohibens concubinas posse transire ad honestum placitum nuptiarum. Prima auctoritas Augustini loquitur de repudiata, quam dum vivente viro suo aliquis ducit in coniugium, committit adulterium; aliquando habet veniam, dum ei copula coniugalis efficitur esse licita. Illud vero Leonis pape de ea intelligendum est, que a viro suo non erat repudiata, cum vivebat vir reddens ei coniugale debitum. Unde in concilio apud Altheim habito presente Conrado rege statutum est, cap. III. Nullus ducat in coniugium quam polluit prius per adulterium.

Illud vero communi decreto secundum canonum instituta diffinimus et pro iudicamus, ut si quis cum uxore alterius vivente eo fornicatus fuerit, moriente marito synodali iudicio aditus ei claudatur illicitus, ne ulterius ei coniungatur matrimonio quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec christiane religioni convenit, ut ullus ducat in coniugium quam prius polluit per adulterium.

Hic subaudiendum est: nisi prius peracta penitentia, et si nec in mortem viri machinatus fuerit, vel si vivente viro fidem adultere non dederit se sumpturum eam sibi in coniugem si viro suo supervixerit. Unde in Tiburiensi legitur: Post mortem viri non potest adulteram in coniugium ducere qui eo vivente viro iuramentum sibi futurarum nuptiarum prebuit.

Relatum est auribus sanctorum sacerdotum quendam alterius uxorem stupro violasse, et insuper meche vivente viro suo iuramentum dedisse ut post legitimi mariti mortem, si supervixisset, duceret eam uxorem, quod et factum est. Tale ergo connubium prohibemus et anathematizamus. Item in eodem. Post peractam penitentiam potest viduam in coniugem ducere, quam vivente viro adulterium polluit.

Is qui vivente marito coniugem illius accusatur adulterasse, et eo in proximo defuncto eandem suscepisse dicitur, omnimodis penitentie publice subdatur. De quo post penitentiam peractam, si expedierit, servabitur regula, nisi forte idem aut mulier virum eius qui mortuus fuerit occidisse notetur, aut propinquitas vel alia qualibet accusatio criminalis impediat. Quod si probatum fuerit, sine ulla spe coniugii cum penitentia perpetuo maneat.

Gratianus. Sed obicitur: David cum Bersabee adulterium commisit et in mortem Urie machinatus est, et tamen eandem Bersabee postea duxit in uxorem. Sed in veteri testamento multa permittebantur propter infirmitatem, que in evangelii perfectione eliminata sunt; sicut permittebatur quibuslibet dare libellum repudii, ne podium funderetur sanguis innoxius, quod postea in evangelio Dominus prohibuit, dicens uxorem a viro non esse dimittendam nisi causa fornicationis. Quedam permittebantur causa infirmitatis, vel causa significationis futurorum; sicut Dominus permisit filiis Israel offerre animalia sibi in sacrificium, que in Egypto consueverant immolare demonibus, mallens eas offerri sibi quam idolis, et ut essent illa sacramenta futurorum. Sic et Bersabee permissa est duci in uxorem non magis causa infirmitatis quam significatione futurorum. Sicut est illa Aaron, quod uxor defuncti huic nubere non possit. Gravius enim prohibentur viri et mulieres frequenter nubere in ecclesia. Unde in connubio secundarum nuptiarum presbiter interesse non debet, sic in eo Cesariensi concilio. Fides et conversatio penitentiam ad breviat eorum qui frequenter ducunt uxores.

De his qui frequenter ducunt uxores, et de his que sepius nubunt, tempus quidem his manifestum constitutum est, sed conversatio et fides temporis eorum abbreviat. Presbiterum vero connubium secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum precipiatur interesse secundis nuptiis penitentiam tribuere. Quis erit presbiter qui propter

Q. I.

[Margin:] Vtraque peracta penitentia, si nec machinati sunt in mortem sponsi viri, vel si fidem non dedit ei antea.

[Margin:] Volens si concubinam illius cum sorore ... vel cum sorore sue uxoris ... semper debet manere absque coniuge.

Videtur hoc capitulum tangere quod secunde nuptie peccatum sunt. Sed non est, hoc ideo ad terrorem.

C. i. permittere aliud non secundum naturam transgressorem esse. Vel possumus dicere quod loquitur in eo casu cum fornicatur aliquis nec continere valet. Et precipit preceptum ut aliqua nubat secundo quam in fornicatione maneat.

CA

coniugium illius constituat nuptiis. Item Iohannes Crisostomus. Secundum veritatis rationem fornicatio nuncupatur qui secundam ducit uxorem.

Hac ratione apostolus precepit secundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam secundam quidem accipere secundum preceptum apostoli licitum; secundum autem veritatis rationem vere fornicatio est. Sed cum permittente deo publice et licenter committitur, fit honesta fornicatio. Propterea Dominus dicebat quia Moyses hoc permisit, non precepit. Aliud est enim precipere, aliud permittere. Quod enim permittimus nolentes precipimus, quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non possumus.

Item Ieronimus de virginibus. Ut vitetur periculum fornicationis, secunda matrimonia conceduntur.

Quod virginibus contingit fornicationis periculo, concedit nuptias et excusabile facit quod per se non appetitur. Ita et eodem fornicationis periculo concedit viduis secunda matrimonia. Melius enim est, licet alterum et tertium, unum virum nosse quam plurimos, id est tolerabilius est uni homini prostitutam esse quam multis. Siquidem et illa in evangelio Samaritana sextum maritum habere se dicens arguitur a Domino quod non sit vir eius. Ubi enim numerus maritorum est, ibi vir qui proprie unus est esse desistit. Una costa a principio in unam uxorem versa est. Et erunt, inquit, duo in carne una. Non tres neque quatuor, alioquin non iam duo, sed tres. Primus Lamech sanguinarius atque homicida unam carnem in duas divisit uxores. Fratricidium et digamiam eadem cataclismi pena delevit. De altero septies vindicatum est, de altero septuagies septies. Quantum distat in numero, tantum et in crimine. Quam sancta sit digamia, hinc considerandum est quod digamus in clerum eligi non potest. Et idem apostolus ad Timotheum: Vidua eligatur non minus sexaginta annorum, que fuerit unius viri uxor. Hoc est preceptum de his viduis que ecclesie pascuntur elemosinis, et ideo etas prescribitur, ut ille tantum accipiant pauperum cibos que iam laborare non possunt. Simulque considera quod que duos habuit viros, etiam si anus est et decrepita et egens, ecclesie stipes non meretur accipere. Si autem panis illi tollitur elemosine, quanto magis ille panis qui de celo descendit, quem qui indigne comederit reus erit violati corporis et sanguinis Domini. Quod hec testimonia que super posui in Christi viduis concedit ut si velit denuo nubat. Quod autem interpretatur fratribus his viduis que amissis maritis sic invenerat fides Christi.

Verum hec cum ad exortationem viduitatis et continentie non in condempnationem secundarum et deinceps nuptiarum dixisse quis multorum auctoritatibus constat licitas esse ex quibus eidem datur intelligi. Ait enim ad Pamachium. Nec due nec tres nec decem.

Aperiant ceteris nuptie sunt condempnande. Quiso aures obtrectatores mei, et videant me non secundas nuptias in Domino concessisse. Qui secundas et tertias non dampnavi, primum potui dampnare matrimonium? Idem. Non dampno digamos, immo nec trigamos, et si dici potest, octogamos. Idem. Ego libera voce proclamo non dampnari in ecclesia digamiam, immo nec trigamiam. Et ita quinto et sexto et ultra, quomodo et secundo marito nubere licet. Item Augustinus libro de bono viduitatis. Secunda coniugia

Deus masculum et sicut et prima licita esse probantur. feminam propagandi gratia nuptiali castitate coniunxit, et secundas, id est quinimmo quot recte statuto permittuntur licitas esse monstravi. Idem super primam epistolam ad Corinthios. Quod si dormierit vir eius, nubat cui vult, primus vel secundus vel quartus; non nobis diffiniendum est quod non diffinit Christus. Unde nullas debeo dampnare nuptias, nec eis verecundiam numerositatis auferre. Dominus autem vitam non dampnat, nec dicit in resurrectione non posse esse, sed neque nubent neque nubentur. Unde nec humana verecundia sensu audeo dicere ut quotiens voluerint nubant, nec ex meo corde quaslibet nuptias condempnare, quod dicitur: viventes hominum vidue beatiores erunt si sic permanserint.

Quod autem aliqua non sit cogenda nubere alicui, Ambrosius testatur super epistolam primam ad Corinthios. Nubat vidua cui vult, tantum in Domino, id est quod sibi aptum putaverit illi nubat, quia invite nuptie solent malos habere proventus. Tantum in Domino, id est sine suspitione turpitudinis nubat, et viro sue religionis nubat. Item Urbanus papa. Iuramento patris non cogitur puella nubere cui nunquam assensum habuit.

Sicut verum esse constitutum quod nobis legati Iordani principis retulerunt, scilicet quod ipse coactus et dolens filiam suam infantulam nolentem flentem et pro viribus renitentem, non assentientibus sed valde dolentibus matre et parentela, Rainaldo Ridelli filio desponsavit. Quod canonum et legum auctoritas talia sponsalia, ut infra ostendetur, non approbat. Ne igitur contrariantibus leges et canones nimis durum quod dominus videatur tam firmitatem tenere, ut si princeps cum filie matris et parentele assensu, id quod preceptum est

S. p. i. di. xxvi. una.
S. p. i. di. xxvi. c. quia
S. xxiii. q. i.
S. di. xxiii.
S. xxiii. q. iii.
S. p. i. di. xxvi. una
q. II
S. xxvii. q. ii.
S. xxxii. q. iii.

uoluerit, perfice concedamus. Si uero aliter legatus
noster utrasque partes audiat. et si inuentum fuerit ex
parte supradicti rainaldi amplius quam impe
diat ab ipso iordano sacramentum quod in constitutione
sub dicta sunt accipiat. et nos legum accano
num scita sequentes deinceps non prohibemus. quin
alii uiro si uoluerit predicta filia eius tantum in
domino nubat. Item de sanctio regi aragonum.

Quorum unum futurum est corpus, unus debet esse et animus, atque ideo nulla est inuita co

Deceptus tue coniugio quam pulanda alicui.
tecandam inuitam daturum necessitatis insta
te articulo subsidii pollicitatione firma
sti. Si equitate dictante decreuimus. ut si illa
uirum illum omnino. ut dicitur renuit. et in eadem
uoluntatis auctoritate persistit. ut uiro illi
prius se deneget nupturam nequaquam eam inuitam
et renitentem eidem uiro cogas coniugio sociari. Quorum
enim unum corpus est futurum. unus debet esse et animus. Ne for
te cum uirgo fuerit alicui inuita copulata con
tra domini apostolique preceptum aut reatum dissidii aut crimen
fornicationis incurrat. Cuius uidelicet pecca
ti malum in eum redundare constat. qui eam iungere
inuitam. quod preter tenorem de uiro est insinu
andum. Item nicolaus radulfo portuensi
uoluit siculi suis episcopis. Non licet deserere

uirgo quam permissis dotibus et publica attestatione duxit in uxorem.

Lotharius rex in monte rotolo perhibetur
gualdradam se uxorem accepisse. et sororem primo modo
amisisse uult. Ut primum diligentia inuestigo
ne inquirite. utrum eundem gloriosum regem predictam gualdradam permissis dotibus coram testibus
secundum legem. et ritum quo nuptie celebrari solent pontificum
inuenientes accepisse. et post manifestationem
eandem gualdradam in ministerio ipsius admissam. Restat
ut perscrutemini cur illa repudiata sit uel
filia bosonis admissa. Si quia idem gloriosus
rex metu coacta admisisse dicit se. metu
unius hominis tantus rex non debuit diuinum preceptum
in immane precipitium mergi. Item hoc esse magis reprehensibile
ostendit in quo amorem dei amori mundi
postposuit. Cum non in occasiones corporis sed animi con
tritiam homines impellentes. Nichil itaque uobis ali
ud precipimus in manifestationem sua eodem rege con
uicto. nisi ut secundum canonicam auctoritatem nostram uice
freti eam illi diffiniatis. Si uero minime
probatum fuerit gualdradam uxorem fuisse legiti

mam neque nuptiis more celebratis per benedic
tionem. scilicet sacerdotis fuisse in ministerio locatam contractum
se contractam. Suggerente illi uero non moleste fe
rat legitimam se supra innocens apparuerit
recolligi non uxorem, prout uos scire uolo
quia prefata coacta apostolicam sedem bis terque ap
pellauit. et se a prefato glorioso rege. quod stabat.
iniuste fuisse deiecta. et iniuste coacta falsum con
se composuisse piaculum. Nam eo tempore quo apostoli
cam sedem libellum appellationis suae misit. et quod
non quod adhuc confessa fuit. consequens dicere fal
sum crimen coegisse se innotuit. Insuper subiungens.
quod si amplius compulsa fuero scitote non ui
tate sed timore mortis et euadendi studio
quia aliter non possum quod uoluerint dicam. Unde precipi
mus uobis ut cum eadem coacta ad condictam synodum
sic statuimus aduenerit eam cum diligenti ex
aminatione exquiratis. et si ei obiecerit quod illa se
crimen aliquod admisisse confessa fuisse. et cum illa
inuolentiam se pertulisse proclamauerit. uel summi
os iudices illos se fuisse testata fuerit tunc
illum renouetis iudicium secundum equitatis normam
ut in iustitie mole non opprimatur.

His auctoritatibus euidenter ostenditur. quod nulli absque uo
luntate nulla est copulanda alicui. Quod autem
post parentum sponsionem aliis nubere non ualeant
auctoritate eliberitani concilii monstratur. quo dicitur. De pa

rentibus qui fidem frangunt sponsaliorum.

Si qui parentes fidem fregerint sponsaliorum triennii tempore a communi
one abstineant. Si uero idem sponsus uel sponsa in
illo grauiori crimine non fuerint deprehensi. excu
sati erunt parentes. Si uero in eodem fuerint uitio.
et polluerint se, prior sententia seruetur.

Ecce quod non licet parentibus sponsalia filiorum
suorum frangere. uerum hoc de illis intelligendum est.
qui illorum consensu coniunguntur.

In .xxx.ª causa de coniugio agitur utrum meretrix
licite in coniugem ducatur. ubi primum ostenditur
quod meretrix occasione coniugii auiro retineri
non possit. cum lenocinii accusetur. et patrinum
criminis se esse perhibet. quod crimen celat uxoris.
Ibidem etiam ostenditur quod antequam penitentiam adulterium pur
get debitum alteri uel reddere non debet. quod si fe
cerit tribus annis penitentie et predicte abstinen
tie subiciatur. Quod si mulier ab adulterio
recedere uoluerit. uxorem suam uir recipere poterit
nullum ei periculum illatum. non enim deputatur
adulteri quod baptismate abluuntur uel penitentia

Q. III.

Sponsalia a filiis ante .xiiii. annum contracta. sine consensu patris. possunt a patre rescindi. et econuerso. Preterea uero a filiis contracta. et sine consensu patris a patre non possunt cassari. Et si a patre fuerint contracta consentientibus filiis non poterunt a filiis retractari. Secundum .xxii. Q. iiii. capitulum tibi; Secundum .xxvii. Q. ii. capitulum coniugium.

S. xx. Q. v. Honorius. Item .xxxv. Q. ii. Si.

S. .ii. Q. i. C. ubi. Item .xxxiii. Q. ii. C. iiii. S. xxvii. Q. ii. Sepulcrum.

tia sanantur. Cum ergo ergo maritus uitiis
operatur in ergastulum, uero studio quorum ex
cluditur innocentia copuletur. Quod similiter
liter in adulterio perseuerare elegerit patrimonii
pitudinis et lenocinii reus uir cui habere
non eam adulterum facere uoluerit. quod in mulieribus
non oportet. Cum non eis permittatur maritos suos ad
ulterii reos facere. Ex his infertur quod non sunt du
cende in coniugium in quibus nulla est spes fi
dei nec castitudo pudicitie que si defuerint non
coniuges sed adulteri appellantur. Ecce non solum
meretricum matrimonia sunt quorum illibus nuptie
reprobari uidentur. quod tamen non ad necessitatem
sed ad exortationem obseruande uirginita
tis refertur. Ibidem in .o. quod nullus prohibetur me
retricem uel adulteram retinere qui sua consuetu
dine castitate pudicitie exornari. Sed prohibe
tur tenere. qui a luxu carnis fuerit reuocare
non ualet. In ea questione an sit uxor que sola in con
tinentie causa ducitur cum sola sit causa nubendi
di nuptiarum uidetur primam habere. Ubi .o.
matrimonium illum quod uiro suo secundum mores preceptum
ta non coniungitur. recte coniugium appellari non
posse. Demonstratur que fuit institutio coniu
gii in paradiso que extra paradisum. Illud in quo post
institutionem generandi sit non esse nuptiarum
malum. potius esse ueniale per nuptiarum
bonum et quod de corpore quo coniugales actus geruntur
tur presentia sanctis prius non datur. et quod non sunt for
nicarii sed coniuges qui coniugali effec
tu sibi copulantur. quamuis non causa procreandorum
filiorum sed explende libidinis conueniant.
De his in ea agitur qui sterilitatis uenia uel ab
orsum procurant. quod homicidium committit uel non.
Ibidem in .o. quod non amentem discedens non filia sua
illi tradens peccat. et quod patrem consensus desiderat
in nuptiis et quod prima uoluntas cohabitandi suf
ficit ad matrimonium cohabitandum. In ea questione .o.
quod in modo contendo filia. sed ancillas potius sequitur
arbitrium ubi an qui originarii patris et quod sa
crificium imparatarus accipiatur quod plures ancillas et an
cillas malos et bonos genuerunt. et quod quod fuit
commissum in ea que non est legitima uxor adulterium
communi dampnatur. et quod sine peccato patriarche
plures habebant uxores cum neque moribus neque
legibus prohibetur. O. in ea quod nullo modo licet
alicui uiuente uxore sua uel ex ancilla uel ex alia
quibus filios querere. et quod non solum adulterium sed et for
nicatio sacerdotis prohibetur sepe. Que sunt ex adulterio na
ti non dicantur filii uel que suorum parentum se
quantur que exclusi et ancilla nascuntur. Ibidem
in demonstratur quod pudicitie uiolenter eripi
non potest. cum uirtutes contra uoluntatem non operantur
non affectum sequitur. quod adulterium non committit
non cupiens libidinis instinctu. uel alienos concubitu
cum alio uel cum alia contra pactum coniugale concubitur.
unde que uiolentes aliena libidine opprimuntur
non adulteram non fornicariam dici potest. uero que uel cuius
fuit uir uxor ex quo coniugali affectus ad e
serunt. ulterius ab inuicem discedere non ualent.
In ea in questione an sit parui quo conditio cum
coniugantes uiri cum adulteris uxoribus non conue
niant. cum esse uxores in consortio adulterorum
uirorum manere uidantur. Ibidem in .o. quod causa
fornicationis non ualet uxorem dimittere si ipse forni
cationi committatur. et quod ille qui dimisit uxorem
suam causa fornicationis illa uiuente aliam ducere
non potest. Gradus in fornicatione .o. in quo quis
adulterum quam fornicatrix peccare dicitur. Grauius in
quo nec sua dimissa aliam ducere quam suam dimittentes
tes aliam cognoscit. Hos autem omnes incestuosi tamen
sentiunt quos uim contra naturam delinquentes.
et quod non licet alicui hac conditione peccare ut in
fidelem ad fidem perducat.

QUIDĀ NON

habet uxorem quandam meretricem sibi coniugio co
pulauit que erat filia neptis ingenui fi
lia originarii. Quam cum pater aliui uel ex ...
aiuis huic eam copulauit causa soli incontinentie
est hinc ... penitentia ducta ex ancilla prima fi
lios sibi querere cepit. prima de adulterio conuicta et
punita. quandam rogauit ut uiri uxorem suam
opprimeret. ut si ceteram dimittere posset. Quo facto
quandam infidelem sibi copulauit. eam conditione

uel ad christianam religionem transiret. Hic primum queritur an meretrix licite ducatur in coniugem. Secundo an ea que causa incontinentie ducitur sit coniux appellanda. Tertio cuius arbitrium aliquis sequitur, an liberi an ancille an originarii patris. Quarto si uiuente uxore liceat alicui ex ancilla filios querere. Quinto si ea que uim patitur pudicitiam amittere probetur. Sexto si adulter adulteram possit dimittere. Septimo si uiuente dimissa aliam possit accipere. Octauo si infidelem premissa conditione liceat alicui fidelium in coniugem ducere.

Q. I.

Quod autem meretrix in coniugem duci non debeat multis rationibus probatur. Illa enim que adulterii rea conuincitur nisi post peractam penitentiam in coniugii consortium recipi non debet. Unde Iohannes Crisostomus super Mattheum cap. IIII. **Patronus est turpitudinis qui uxorem suam adulteram dimittere noluerit.**

Sicut crudelis et iniquus est qui castam dimittit: sic fatuus est et iniustus qui retinet meretricem. Patronus enim turpitudinis est qui celat crimen uxoris. Item Ieronimus. **Causa fornicationis uir dimittat uxorem, non tamen adulteram ducat.**

Dixit dominus in euangelio: Quicumque dimiserit uxorem nisi ob fornicationem et aliam duxerit mechatur, et qui dimissam duxerit mechatur. Sola fornicatio est que uxoris uincit affectum. Immo cum illa unam carnem in aliam diuiserit et se fornicatione a marito separauerit, non debet teneri ne uirum quoque sub maledicto faciat, dicente scriptura: Qui tenet adulteram stultus et impius est. Ubicumque est igitur fornicatio et fornicationis suspitio, libere uxor dimittitur. Et quia poterat accidere ut aliquis calumpniam faceret innocenti et ob secundam copulam nuptialem ueteri crimen impingeret: sic priorem dimittere iubetur uxorem, ut prima uiuente secundam non habeat. Item in epistola Pauli ad Corinthios. **Sola autem fornicatio uxorem maculat.**

In coniugio quis potest quecumque peccata fecerit non infuscat per alia coniugem. Si fornicatio in uxorem coinquinat, ut iam non sit uiro suo licita, sit adultera. Item Iohannes Crisostomus. **Qui uxorem suam adulteram dimittere noluerit annis peniteat duobus, si ei debitum reddiderit.**

Si quis uxorem suam adulteram inuenerit et pro deinceps placuit eam habere, in modo duobus annis peniteat. Ideo quia cum adultera mixtus sit que adhuc crimine suo non est purgata, et abstineat se a matrimonio eius donec expleatur satisfactio criminis penitentie sue. Ideo quia post satisfactionem penitentie non meretur uocari adultera. Similiter si uxor uirum suum inuenerit adulterum, non ad impar iudicetur.

Subauditur nisi de adulterio mulier resipiscere uoluerit. Quod si fuerit uxorem suam recipere, nullum periculum ei illatur. Unde Pelagius papa Melleo subdiacono. **Post penitentiam adulteram uxorem suam uir potest recipere.**

Benedicto quem uxorem alienam facinoroso iudicasti spiritu sustulisse, tamen suam acceptam presumere detinere consortium, sibi rerum uitas habet. Iubemus experientie tue ut cum culpam qua adulteram distrixit non differas mactare, et caluatos ab inuicem separare, ut illum quidem ad Luciam defensorem in Apulie prouincia patrimonium sine dilatione migrare. Illam uero si quidem maritus suus sine dolo aliquo recipere forte uoluerit, tua ordinatione sub cautela recipiat, nullum ei dum tamen extra decretum simul committenti periculum illaturus. Si uero eam recipere noluerit, in aliquo quidam loco in quo ei non liceat male uiuere, eam prouidentia disposita ordinatione constitue. Item ex penitentiali Theodori. **Qui adultere debitum reddit, duobus annis peniteat.**

Si quis uxorem suam scit adulteram et non uult dimittere eam, sed in matrimonio habuerit, II annis peniteat. Et quamdiu illa peniteat abstineat se ab illa. Item Augustinus ad Pollentium lib. II. **Adulterio purgato per penitentiam potest fieri reconciliatio coniugii.**

Quod autem tibi durum uidetur ut post adulterium reconcilietur coniux, si fides adsit non erit durum. Cur enim adhuc deputamus adulteros quos credimus uel baptismate ablutos uel penitentia renatos? Hec crimina in ueteri lege dei nullis sacrificiis mundabantur, que in lege noui testamenti sanguine mundatione mundantur. Et ideo tunc omnino prohibitum est ab alio contaminatam accipere uxorem. Quamuis Dauid Saulis filiam quam pater eius eidem mulieris ab eo separatam dederat alteri, tamquam noui testamenti prefigurator sine cunctatione recepit. Nunc autem postquam Christus ait adultere: Nec ego te condempnabo, uade deinceps noli peccare, quis non intelligat maritum debere ignoscere quod uidet ignouisse dominum amborum, nec iam se debere adulteram dicere cuius penitentis crimen deletum esse a deo. Item de adulterinis coniugiis. **De eodem.**

Non est turpis neque difficilis et post perpetrata atque purgata adulteria reconciliatio coniugii, ubi per claues

Quo temeratores alienarum nuptiarum gladio puniuntur, et eos qui nefandam libidinem cum masculis exercuerunt. Et illis qui viduam vel virginem sive inhoneste viventem stupraverint, penam irrogat. Si honesti sunt, publicationem dimidie partis bonorum habent. Si humiles, coertionem cum relegatione, ut I. Institu. de public. iu. § Item. puniri sine accusatione potest. Si uxore rea facta mariti lenocinium detegetur, ut ff. e. l. ...

regnum celorum, non dubitatur fieri remissio peccatorum. Non ergo propter divortium viri adultera vocetur, sed propter consortium adulteri non vocetur. Item Ambrosius. Cum fornicationis vitium excluditur, castitati vita ascribitur.

Cum renuntiatur improbitati, statim asciscitur virtus. Egressus enim malitie virtutis operatur ingressum; eodemque studio quo crimen excluditur, innocentia copulatur. Item Gregorius. Non habetur fallax apud Deum qui penitendo adulteratam recipit.

Apud misericordem namque iudicem nec ille fallax habebitur qui adulteratam recipit, et post penitentiam recipitur. Quia omnipotens Deus dum libenter penitentiam nostram suscipit, ipse suo iudicio hoc quod erravimus abscondit. ¶ Quod si cum adultera perseverare elegerit, patronus turpitudinis et lenocinii reus maritus habebitur, nec eam adulterii ream facere voluerit. Unde in viii. li. c. t. de adulteriis et stupro. Imperator Severus Antonino.

Crimen lenocinii hi contrahunt qui deprehensam in adulterio uxorem in matrimonio detinuerint, non qui suspectam habuerint adulteram. ¶ Hoc in mulieribus non optinet. Non enim permittitur eis maritos suos adulterii reos facere. Unde li. c. t. eodem. Idem imperator. Publico iudicio non habere mulieres adulterii accusationem, quamvis de matrimonio violato queri velint, lex Iulia declarat; que cum masculis iure mariti accusandi facultatem detulisset, non idem feminis privilegium detulit. ¶ Si quis vero ex his auctoritatibus colligit adulteram retinere nulli permittitur, in matrimonium vel in coniugium ducere licebit cuius pudicitie nulla spes habetur. Debent enim coniuges fidem sibi invicem servare; que cum defuerit, non coniuges sed adulteri appellantur. Unde Augustinus contra Iulianum li. i. Vita nuptiarum non consistit in sola commixtione maris et femine.

Non in sola videlicet commixtione maris et femine nuptiarum vita consistit, quoniam sunt illa nuptie filiorum procreandorum gratia. Sed aliam esse nuptiarum partem, qua ab adulteriis nuptie decernuntur, sicuti est thori coniugalis fides et cura ordinate filios procreandi. Et que maxima differentia est boni usus mali, bene concupiscentie carnis quo bono adulteri male utuntur. ¶ Hec sibi probant, quod commendatur et ab illicito usu cavetur. Hinc vero Ambrosius nuptiarum imperfectam dicit. Prime et secunde nuptie hac auctoritate inprobari videntur.

Nuptie terram implent, virginitas paradisum. Sed hic intuendum dum taxat iuxta comparationem virginitatis, que septima in primo et octo viii. et quinto et vii. die, explens operibus singulorum dierum. Et vidit Deus quia bonum: In secundo die hoc non subiunxit, nobis intelligentiam relinquens non esse bonum duplicem numerum, quia ab unione dividat et prefiguret federa nuptiarum. Unde et in archa Noe omnia animalia quecumque bina ingrediuntur immunda sunt; impar numerus est mundus. Quia in duplicatione intelligatur et alius sacramentum quod ne in bestiis quidem et immundis avibus digamia comprobata sit. Bina enim et bina ingrediuntur immunda, et septena que munda sunt, ut habentur Noe post diluvium quod impari numero statim Deo possit offerre. ¶ Verum hoc ad exortationem, non ad necessitatem observande virginitatis refertur. Unde idem Ambrosius ait. Virginitas ex consilio

Integritas corporis suadetur, non ex imperio precipitur. Expetenda a nobis est, quam ego pro consilio suadeo, non imperio precipio. Sola enim est virginitas que suaderi potest, imperari non potest. Res magis voti quam precepti. ¶ Cum vero in meretricem vel uxorem nulla sit spes fidei, non committendo pudicitie, patet quod non est in coniugium ducenda. Sed obicitur: Raab Iericontina que ante meretrix esset, tamen principi de tribu Iuda coniugio est copulata, de qua Christus etiam nasci dignatus est. Osee quoque xii. prophetarum primus ex precepto Domini de choro ordinis meretricem emit quam sibi coniugio copulavit. Sed aliud est meretricem ducere, aliud retinere, quam tua consuetudine castitatis et pudicitie exornes; atque alium aliquem eorum habere, quem nullo pacto a luxu carnis sue revocare valeas. Hoc enim penitus prohibetur, illud laudabiliter factum legitur. Unde Ieronimus super Osee li. ii. Non est peccatum

Osee propheta si meretricem quam duxerit ad pudicitiam convertit, sed potius laudandus quod ex mala bonam fecit. Non enim qui bonus permanet polluitur si sociatur malo, sed quod malus est in bonum convertitur, si boni exempla sectetur. Ex quo intelligimus non prophetam perdidisse pudicitiam, fornicatione copulatum, sed fornicariam assumpsisse pudicitiam quam antea non habebat. ¶ Quod autem non sit uxor que sola causa incontinentie ducitur, hinc videtur probari posse: quod coniugium paganorum non expletur libidinis causa a Deo institutum est. Hinc namque fuit benedictio coniugii, crescite et multiplicamini. Unde Ambrosius super Lucam. Partus feminarum est causa sola nubendi.

C. xxxvi. Q. ii. Dec.
i. e. Q. v. ...
Quicquid a sua conversatione possit ...
pena si detecit. q. vir ...
Publice viventibus, qui fuerunt detectores mulieribus moribus bonos colendo erunt ...
q. mala dicitur ... peccato ...
C. di. xxxv. C. ...

C. xxviii. Sic et
i. xxviii. Q. iii. ...
Q. II.

Sic ergo talis concubitus non est fornicarius, sed propter bonum coniugii licitus. Sic et coniunctio illa de qua dicitur, non est fornicaria, sed propter bonum coniugii licita. Item sic Augustinus ait in libro de bono coniugali: Concubine [illegible] adhibite ad tempus, nec si causa filiorum concubuerint, iustum faciunt concubinatum suum.

Pudor est feminis nuptiarum prima non habere, quibus hoc solum est causa nubendi. Ideo cum coniugii primum et gratia nuptiarum partus sit feminarum, non mediocris causa est. Virginitas maxime fallet principem mundi. Qui ergo non causa procreande sobolis, sed explende libidinis sibi invicem copulantur, non tam coniuges quam fornicarii videntur. Hinc etiam Ieronimus.

Non coniuges sed adulteri vocantur qui non secundum precepta [Christi iunguntur.]

Sicut non omnis congregatio hereticorum Christi ecclesia dicitur, nec caput eorum Christus, sic non est matrimonium quod non iure suo et precepta Christi coniungitur; non recte coniugium appellatur, sed potius adulterium.

His ita respondetur: Prima institutio coniugii in paradiso facta est, ut esset immaculatus thorus et honorabiles nuptie, ex quibus sine ardore conciperetur, sine dolore pareretur. Secunda propter illicitum motum vitandum extra paradisum facta est, ut infirmitas prona in ruinam turpitudinis honestate exciperetur coniugii. Unde apostolus scribens Corinthiis ait: Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem et unaquaeque virum suum habeat. Ex hac itaque causa fit ut coniugati sese invicem debeant, nec se negare possint. Unde apostolus: Nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus ut expediti vacetis orationi. Et iterum revertimini in idipsum, ne temptet vos Sathanas. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium. Qui ergo propter incontinentiam in talem usum redire monentur, patet quod non propter filiorum procreationem tantum misceri iubentur. Nec tamen ideo nuptie male iudicantur. Quod enim preter intentionem generandi fit, non est nuptiarum malum, sed est veniale propter nuptiarum bonum, quod est tripartitum: fides, videlicet proles et sacramentum. Sic ergo talis concubitus non est fornicarius, sed propter bonum coniugii licitus; sic et coniunctio illa de qua dicitur, non est fornicaria, sed propter coniugii bonum licita fit. Sic Augustinus ait in libro de bono coniugali: Concubine autem ad tempus adhibite, si tantum causa filiorum concubuerint, iustum faciunt concubitum suum. Unde Augustinus de bono coniugali:

Inmoderatus usus coniugatorum non est nuptiarum malum, sed est veniale propter nuptiarum bonum.

Quod enim se coniugati inmodestum, iniocundum, sordidum gerunt, vitium est hominum, non culpa nuptiarum; verum in ipsa quoque inmoderata exactione debiti carnalis, quam eis non secundum imperium precepit, sed secundum veniam concedit apostolus, ut et preter causam procreandi sibi misceantur, etsi eos pravi mores in talem concubitum impellunt, nuptie tamen ab adulterio seu fornicatione defendunt. Neque enim illud propter nuptias admittitur, sed propter nuptias ignoscitur. Debetur ergo a coniugatis non solum ipsius sexus sui commiscendi fides liberorum procreandorum causa, que prima est humani generis in ista mortalitate societas, verum etiam infirmitatis invicem excipiende ad illicitos concubitus evitandos mutua quodammodo servitute, ut etsi alteri eorum continentia perpetua placeat, non nisi ex alterius consensu possit.

Non autem datur presentia Spiritus sancti tempore quo coniugales actus geruntur. Unde Ieronimus super Matheum:

Non datur Spiritus sancti presentia tempore quo coniugales actus geruntur.

Conubia legitima carent peccato, sed non tempore illo quo coniugales actus geruntur presentia Spiritus sancti dabitur, et si propheta esse videatur qui officio generationis obsequitur. Sed alia plura sunt in quibus sufficit solatium humanum, neque res indiget neque decet adesse presentiam Spiritus sancti. Item Augustinus. Dicuntur Iacob IIII uxores.

De eodem.

Quando mos erat, crimen non erat; sic patriarche coniugibus excipientibus semen suum miscebantur, non concupiscentia proficiente voluptatis, sed providentia propagande successionis. Sic apostolus auditoribus admirantibus doctrine sue delectabatur, non aviditate consequende laudis, sed caritate seminande veritatis. Sic ergo ex hoc [illegible] datur intelligi de his qui coniugali affectu copulantur sine causa procreandorum filiorum, sed explende libidinis conveniunt, non ideo fornicarii, sed coniuges appellantur. Probatur idem auctoritate Augustini in libro de bono coniugali.

Coniuges sunt qui causa solius incontinentie sibi invicem copulantur.

Solet queri cum masculus et femina, nec ille maritus nec illa uxor alterius, sibi non filiorum procreandorum, sed incontinentie solius concubitus causa copulantur, ea fide media ut nec ille cum altera faciat nec illa cum altero, utrum nuptie sint vocande. Et potest quidem fortasse non absurde hoc appellari conubium, si usque ad mortem alicuius eorum id inter eos placuerit, et prolis generationem, quamvis non ea causa coniuncti sint, non tamen vitaverint, ut vel nolint sibi nasci filios vel etiam opere aliquo malo agant ne nascantur. Ceterum si vel utrique vel unum horum desit, non invenio quemadmodum has nuptias appellare possimus. Etenim si aliquam sibi ad tempus adhibuerit, donec aliam dignam vel honoribus vel suis facultatibus inveniat quam comparem ducat, ipso animo adulter est, nec cum illa quam cupit invenire, sed cum ista cum qua sic concubat, ut cum ea non habeat maritale consortium. Idem de nuptiis et concupiscentiis.

Fornicarii sunt, non coniuges, qui sterilitatis venena procurant.

[margin:] C. xxx. q. i. c. iii.

[margin:] S. di. xxxiiii. C. iiii.

[margin:] i. eas faciunt. Qui fornicarii non coniuges facere solent.

Aliquando eousque pervenit haec libidinosa crudelitas vel libido crudelis, ut etiam sterilitatis venena procuret, et si nichil valuerit, conceptos fetus intra viscera aliquo modo extinguat et fundat, volendo suam prolem prius interire quam vivere, aut si in utero vivebat, occidi antequam nasceretur. Si ambo tales sunt, coniuges non sunt, et si ab initio tales fuerunt, non per connubium sed per stuprum potius convenerunt. Si autem ambo non sunt tales, audeo dicere: aut illa quodammodo est meretrix mariti, aut ille adulter uxoris. Gratianus. De his qui abortum procurant queritur quando iudicentur homicide vel non. Augustinus in questionibus Exodi. Non est homicida qui abortum procurat antequam anima corpori sit infusa.

Quod non formatum puerperium noluit ad homicidium pertinere, profecto nec hominem deputavit quod tale in utero gestatur. Hic de anima questio solet agitari, utrum quod formatum non est, ne animatum quidem possit intelligi, et ideo non sit homicidium, quia nec exanimatum dici potest, si adhuc animam non habebat. Item. Si ullum informe puerperium iam quidem fuerat, sed adhuc quodammodo informiter animatum, quoniam magna de anima questio non est precipitanda indiscussa temeritate sententie, ideo lex noluit ad homicidium pertinere, quia nondum dici potest anima viva in eo corpore quod sensu caret. Idem in questionibus veteris et novi testamenti. Moyses tradit: Si quis percusserit mulierem in utero habentem et abortivum fecerit, si formatum fuerit, det animam pro anima. Si autem informatum fuerit, mulctetur pecunia, ut probaret non esse animam ante formatum. Itaque si iam formato corpori datur, non in conceptu corporis nascitur cum semine derivata. Nam si cum semine et anima existit de anima, et multe anime cotidie pereunt, cum semen fluxu quodam non proficit nativitati. Sed superius respiciamus, videbimus quid sequi debeamus. Complementum facti Ade. In Adam enim exemplum datum est, ut ex eo intelligatur quia iam formatum corpus accepit animam. Nam poterat animam limo terre admiscere, et sic formare corpus. Sed ratione informabatur, quia primum oportebat domum compaginari, et sic habitatorem induci. Anima, quia spiritus est, in sicco non potest habitare, ideo in sanguine fertur habitare. Cum ergo liniamenta compacta non fuerint, ubi erit anima? Item Ieronimus ad Algasiam. Sicut semina paulatim formantur in utero, et tamdiu non reputatur homicidium donec elementa confecta suas ymagines membraque suscipiant, ita sensus ratione conceptus, nisi in opera proruperit, adhuc in vitiis retinetur, et cito perit ab hoste.

Cum ergo quilibet sibi a tempore adhibet cum ea adulter esse dicitur, nec ab ea discedens, non filiam suam illi tradens peccat. Unde Leo. Profectus est honestatis fornicariam abicere et uxorem legitimam accipere.

Ancillam a thoro abicere et uxorem certe ingenuitatis accipere non duplicatio coniugii sed profectus est honestatis. Culpa ergo sit sane talium negligentia, si non penitus desperandi vel curis cohortationibus incitati, quod necessario expetiverint fideliter exequantur. Nemo enim desperandus est dum in hoc corpore constitutus est, quia nonnunquam quod diffidentia etatis differtur consilio maturiore perficitur. Idem. Legitimo matrimonio copulatur qui habita concubina ducitur.

Non omnis mulier viro iuncta uxor est viri, quia nec omnis filius heres est patris. Nuptiarum autem federa inter ingenuos sunt legitima et inter coequales. Et multo prius hoc ipsum Domino constituente, quam initium Romani iuris existeret. Itaque aliud est uxor, aliud concubina, sicut aliud ancilla, aliudque libera. Propter quod etiam apostolus ad manifestandam harum personarum discretionem testimonium posuit ex Genesi, ubi dicitur Abrahe: Eice ancillam et filium eius, non enim erit heres filius ancille cum filio meo Ysaac. Cuiuslibet loci clericus si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est quasi eam coniugato dederit, nisi forte et illa mulier ingenua facta et dotata legitime et publicis nuptiis honestata videatur. Paterno arbitrio viris iuncte carent culpa, si mulieres que a viris habebantur in matrimonio non fuerunt, quia aliud est uxor, aliud concubina.

Cum vero dicitur paterno arbitrio femine iuncte viris, datur intelligi quod paternus consensus desideratur in nuptiis, nec sine eo legitime nuptie habeantur, iuxta illud Evaristi: Aliter non fit legitimum coniugium, nisi a parentibus tradatur. Item Ambrosius libro I de patriarchis. Honorantur parentes Rebecce muneribus, consulitur puella non de sponsalibus. Illa enim iudicium expectat parentum. Non est enim virginitatis pudoris eligere maritum, sed iam desponsata viro de profectione consulitur. Non in matrimonio dilationem non attulit. Tu dicit lune superare debuit in maritum. Unde illud Euripedeon quod mirantur plerique unum tantum filium est manifestum est. At Hermione mulier si quid tamen maritum volebat relinquere et ad aliam petebat nuptias. Sponsalium eorum patrem suum curam subiit. Hic enim non meum, quod et ipsi philosophi mirantur, hoc vero virgines. Scio siquidem mulier amisso cito marito a dulescentula laqueum infirmitatis sue ti

S. ii. Q. v. Consului

J. non habet discreta forma membrorum. i. vegetatum. i. ita quod crescit

J. xxxiii. Q. iii. C. Amplius. Nemo

J. c. Q. iiii. Dixerit
S. di. xl vii. C. Pptr

J. xxxiii. Q. iii. C. Amplius. Nemo
S. xxx. Q. v. Aliter

Institutionum libro .i. t. de patria potestate. Qui igitur ex te et uxore tua nascitur, in tua est potestate. Item qui ex filio tuo et uxore eius nascitur, id est nepos tuus et neptis aeque in tua potestate sunt, et pronepos et proneptis et deinceps ceteri. Qui tamen ex filia tua nascitur, in tua potestate non est, sed in patris sui.

XXXII Ancilla que peperit filios iacob mali predicatores, qui baptizando uel predicando sua pariunt deo filios et bonos et malos suscepturos partem hereditatis in terra uiuentium. Sic quondam filii ancillarum in terra promissionis. Libera significat bonos predicatores, qui similiter et mali pariunt condi[illegible] et malos filios deo. Mali non accipiunt partem hereditatis in terra uiuentium. Et hoc similiter sic carnaliter uero ca gentium [illegible].

mi incidere. Si uult nubere, nubat tantum in
domino, ut electionem mariti parentibus deferat,
ne appetitrix estimetur, auctor supra dedi
pretis suis electionem sui uindicet. Expectat
magis arbitrium uiri quam ipsa uirum expetisse uere
cundia permittat. Antequam nubat, conspectum con
iugium plus commendet uerecundia. Item Ambrosius.
Mulier si quippiam uouerit et se constrinxerit iu
ramento, que est in domo patris sui, et etate adhuc
in puellari, si cognouerit pater uotum quod polli
cita est et iuramentum quo obligauit animam suam et tacuerit, rea erit;
quicquid pollicita est et iurauit opere complebit. Si autem sta
tim ut audierit contradixerit pater, et uota et iuramenta eius
irrita erunt, nec obnoxia tenebitur sponsioni eo quod
contradixerit pater. Aug. Mirum [illegible] quid in deuoto uirgini
tatis. Mulierem et uirginem in scriptura solitum appellari. Et uidetur
et apostolus de patre loqui cum dicit: Qui statuit uirginem suam
in corruptam uirginem suam. Ecce et cetera. Vidue et uirgines pro uoluntate sibi maritos eligant.

Hoc sententia confirmat consilium urbanum [illegible], quibus placuit teneant castitatem. Quod si ipsi usque perseuerent, contumeliam nubere elegerint, ut nubant quibus pro uoluntate uoluerint [nubant] habere maritos; sint uero uidue uel uirgines habeant, non extra uoluntatem parentum uel suam cogantur maritos accipere. Si quis uero propositum castitatis uidue uel uirginis impedierit, a communione et a liminibus ecclesie habeatur extraneus. Hac auctoritate euidenter asseritur, quod quamuis aliqui non filiorum procreandorum sed incontinentie causa conueniant, tamen coniuges appellantur. Tertia uero questione pelagi diffinitur sic habens potestatem de filiis suis. Arbitrium liberum non originarii patris puellam innuptam.

Puellam uero puelle ecclesie uero familiam. Sed que oportet. Autem uero liberis ortum constat esse naturalibus, ita de uirginalis electione dedictioneque patris quam patris est. Cum ius nullo [illegible] uerbum esse patrum de bonis diuinis arbitrium. Quia questione autem huic ista impossibile probatur: constituta hac legitime est copulata. Quod autem ex ancilla propter uxoris sterilitatem filios querere alicui liceat, exemplo probatur Abrahe, qui propter sterilitatem uxoris sue Sare ingressus est ad agar egyptiam uel ex ea filios accepit. Item Iacob cum ex Rachele filios haberet non posset, ex ancilla eius filios suscitauit; non solum propter sterilitatem uxoris, sed propter fecunditatem cessantem, legitur inisse ad ancillam Lie et ex ea filios genuisse. Ex quibus omnibus colligitur propter sterilitatem uxoris suam ex ancilla sua ex qualibet alia licere filios querere. Aliud

quam adulterium macula. Abraham et Iacob notabuntur. Si sibi post mortem Sare Abraham Cethuram in uxorem duxit, ne secundum Aug. [illegible] putaretur esse peccatum post mortem uxoris aliam ducere, sicut debet uiuente uxore sua filios ex ancilla suscepisse ne aliquibus reputaretur in crimen. Illud autem Aug. dicit contra aduersarium legum et prophetarum. l. ii. Quod Abraham

Iste habere accusatur crimine fornicationis, et usque ad decrepitam etatem senectutis fornicationis obicit crimen, profecto quia et post mortem Sare alteram duxit. Vbi similiter intelligentie rei addit sacramentum propheticum soli facere debuit Abraham. Ne putetur hereticus aduersus prophetam dici quibus Iulianus et aestimator assistit post uxoris mortem crimen esse ducere uxorem. Et Sacramentum uero et quod bonorum malorumque bonorum in fide generandi et per malos bonos et malos ad fidem accessuri. Vnde Aug. super Ioh. Sicut bonorum ministrio mali et boni, ita et ministerio malorum boni et mali.

Recurrat nunc animus noster ad in fide generantur, Abraham, Ysaac et Iacob. In istis tribus inuenimus parere liberas, parere ancillas. Inuenimus ibi partus liberarum, inuenimus ibi et partus ancillarum. Ancilla nichil boni significat. Eice ancillam [illegible] et filium eius. Inuenimus rem miram in istis generationibus liberarum et ancillarum. Iiii. scilicet generationes bonorum in quibus generationibus iiii. completur figura totius prophetiam. Vtique non sit mirum quod multis dictum: Ego sum deus Abraham et deus Ysaac et deus Iacob. In omnibus enim causis fratres intendite. Aliquando per malos nascuntur boni, aliquando per bonos mali; aliquando per bonos boni, aliquando per malos mali. Amplius istis iiii. generibus non potest inueniri. Inuenimus ibi bonos filios Iacob natos de ancillis et bonos filios natos de liberis. Nichil obfuit natiuitas de uentris ancillarum quando in patre cognouerunt semen suum, et consequenter regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo ergo in filiis Iacob non obfuit ut quod natus de ancilla quominus teneret regnum terre promissionis quod cum fratribus acceperit, nec ullum obfuit natales ancillarum, sed preualuit semen paternum. Sic quicumque per malos baptizantur tamquam de ancillis uidentur nati. Sed tamen quia ex semine uerbi dei quod significatur in Iacob, simul hereditatem cum fratribus possidebunt. Securus ergo sit quod de semine bono nascitur, tantum ne imitetur ancillam; si de ancilla nasceris, ancillam malam superbientem ne imiteris. Vnde enim filii iacob de ancillis nati possederunt terram promissionis

S. xx. ii. Q. v. puer

Hec questio non hic soluitur. Sed S. xx. Q. ii. puella

S. xxvii. Q. i. c. studuit

S. xx. Q. ii. Ille q. c. de ne[illegible]

S. xxii. Q. iii. Iure [illegible] etc.

Q. III.

S. xxx. Q. v. similiter

Q. IIII.

S. di. l. vi. [illegible]

Et liberas generaliter parentes bonos et [illegible] futuros. Et ancillas malos [illegible] significantes parentes.

S. Q. ii. [illegible]

S. i. Q. [illegible] nocere

missionis

missionis cum fratribus. Ysmahel autem de ancilla natus
expulsus est ab hereditate. Unde non qui illic
sub eis erat illi humilitas. Erexit ille cer-
vicem: voluit seducere fratrem suum ludendo cum illo.
Magnum ibi sacramentum videbatur simul et Isaac
et Ismael. Vidit illos Sara ludentes. Que autem
peperit Abel et Enoch et Noe et Abraam, ipsa pe-
perit et Moysen et prophetas, qui fuerunt posteriores ante
domini adventum. Et que istos ipsa et apostolos et mar-
tyres et omnes bonos christianos. Omnes enim peperit
qui diversis temporibus nati apparuerunt, sed socie-
tate unius populi continentur, et eiusdem civitatis
cives labores huius peregrinationis experti. Et quidam
eorum nunc experiuntur, et usque in finem ceteri
experientur. Item que peperit Cayn, et Cam, et Ismael
et Esau. Eadem ipsa peperit et Dathan et alios
in eodem populo similes, et que istos eadem ipsa et Iudam pse-
udoapostolum et Symonem magum et ceteros usque ad hoc
tempus pseudochristianos in affectione carnali per-
tinaciter obduratos, sive sint permixti in uni-
tate, sive aperta precisione disiuncti. Sed cum ta-
les a spiritualibus evangelizantur et sacramentis imbu-
untur, tamquam per se ipsam Rebecca eos parit sicut
Esau. Cum autem per illos qui non caste annunti-
ant evangelium tales in eodem populo generantur, non Sara
per se ipsam parit, sed per Agar. Item boni spirituales
quando evangelizantur vel baptizantur ab his car-
nalibus generantur, Lia quidem vel Rachel iure con-
iugali eos sed per ancillarum uterum parit. Cum vero
spirituales in evangelio generantur boni fidelesque
vel ad hoc in spiritualem affectum pietatis et eo
tendere non desistunt, vel iam inde proficiunt quia in ipsis,
sicut ex utero Sare Ysaac vel Rebecce Iacob in
novam vitam de novo nascuntur. Itaque
sive intus videantur sive aperte foris sint,
quia caro est caro est. Sive in area in sua sterilitate
perseverent, sive occasione temptationis tamquam vento
extollantur quia palea est (paleae), et semper ab illius ecclesie
que sine macula et ruga est unitate dividui
sunt, et quamvis sanctorum communione carnali obdura-
tione miscentur, de nullo tamen desperandum est, sive
qui intus tales apparent, sive qui foras manifestius
adversantur. His itaque respondetur: pro varietate
temporum varia invenitur dispensatio conditoris.
Promissum erat Abrahe quod in semine eius benedicentur
omnes gentes, promiserat quod sedaturum semen eius
terra peregrinationis sue. Cum ergo ceteris idolatria
relictis, Abraham et filios eius in peculiarem populum

dominus elegisset, ut ex multarum fecunditate
populi dei multiplicatio quereretur, quia in suc-
cessione sanguinis erat successio fidei.
Unde in lege dicebatur: Maledicta sterilis
que non reliquit semen suum super terram. Hinc et sacer-
dotibus coniugia decreta sunt, quia in succes-
sione familie successio constabat officii. Quia
vero per incarnationem Christi gratia fidei ubique dila-
tata est, nec iam dicitur dic domui Iuda et domu-
i Israel, sed euntes docete omnes gentes, et in omni gente
qui timet deum et operatur iustitiam acceptus est
illi, nec etiam omnino queritur in successione
generis, sed in perfectione vite et sinceritate
scientie, et virginitas fecunditati prefertur,
et sacerdotibus continentie castitas imperatur. Nec
ergo Abraam et Iacob deliquerunt, quod preter uxorem filios
ex ancilla quesierunt, nec illorum exemplo preter
coniugale debitum fecunditatem maluerunt aliqui
alienam querere, cum illorum coniugia nostrorum equiparent
vel preferantur virginitati, et inmoderatus usus
coniugii temporis et pro turpitudine fere imitetur for-
nicationis illius temporis. Unde Ambrosius ... depatur.

Abraam non est reus adulterii qui uxore vivente filios ex ancilla suscepit.

Dixit Sara ad Abram: Ecce conclusit me dominus ut non pariam. Ingredere ad ancillam meam, ut si
vel saltem ex ea. Et ita factum est. Sed considera primum quod Abraam ante legem Moysi et ante evange-
lium fuit. Nondum interdictum adulterium videbatur. Pena
criminis ex tempore legis est, que crimen inhibuit. Nec
ante legem ulla est rei dampnatio, sed ex lege. Non
ergo in legem commisit Abraam, sed legem prevenit.
Deus in paradiso coniugium laudaverat, non adulterium
dampnaverat. Habes habere definitionem. Secundo ancil-
la est quod non ardore aliquo vage successus libidinis,
nisi non petulantis forme captus decore an-
cille coniubio coniugalem prohabuit thorum, sed
studio querende posteritatis propagande sobolis.
Adhuc post diluvium tanta erat generis humani ...
erat et religiosis neque si non reddidisse debitum
videretur. Denique et Loth sancti filie hac causa
querende posteritatis habuerunt ne genus deficeret humanum.
Et idem privatam gratia publica culpam pretexuit.

Item Iero. **Nichil est fedius quam uxorem amare quasi adulteram.**

Origo quidem honesta erat amoris, sed magnitu-
do deformis, nichil autem interest ex qua honesta
causa quis insaniat. Unde et Sextus in sententiis: Ad-
ulter est inquit in suam uxorem amator ardentior.
In aliena quippe uxore omnis amor turpis est.

Idem in eodem. Preter legitimam uxorem quicquid committitur adulterii crimine tenetur.

Nemo sibi blandiatur de legibus hominum.
Omne stuprum adulterium est. Nec licet viro quod mulieri non licet. Eadem a viro
quam ab uxore debetur casti-
monia. Quicquid in eam que non
sit legitima uxor commissum
fuerit dampnatur adulterii
crimine. In eodem. Nulli liceat
scire mulierem preter uxorem,
idque coniugii tibi datum est ius,
ne in laqueum incidas et cum
aliena muliere delinquas. To-
lerabilius sit si latet culpa
quam si culpe usurpet auctoritatem.
Nec solum est adulterium cum
aliena peccare coniuge, sed etiam
que non habet potestatem coniugii.
Tamen locus iste docet quamvis causam esse
vel celebrati coniugii iura
temerantur et uxoris pudor
solvitur. Idque cum pertendit Abime-
lech quod uxorem esse alienam igno-
ravit, quam sororem esse vir ipse suam
dixit. Rex ei dominus: et ego cognovi
quoniam puro corde fecisti hoc et
pepercit tibi ut non peccares in me.
Propterea non sum passus te tangere
eam. Cognoscitur velum pudoris
custodemque esse coniugii dominum.
Adulterium qui perpetrat alienum thorum
polluit, et si quis fecerit cum peccare
in deum cuius legem violat, et gratiam
solvat. Et quia in deum peccat,
sacramenti celestis amittit
consortium.

S. di. lvi. c. Ysmael

C. i. accensi vel dolati ... vii. Sedem pape ... bite ... ad lucem ... ad Latinum.

I. q. i. c. Fecta

+ de. uxo. sig. In. ... xxxvi. q. i. ... e. q. vi. c. ii.

I e. q. vii. c. Sic

2

in suam nimius. Sapiens iudicio debet amare coniugem, non affectu. Non regnat in eo impetus voluntatis, nec preceps fertur ad coitum. Nichil est fedius quam uxorem amare quasi adulteram. Certe qui dicunt se causa rei publice et generis humani uxoribus iungi et filios tollere, imitentur saltim pecudes, et saltim postquam venter uxoris intumuerit, non perdant filios, nec amatores se uxoribus exhibeant, sed maritos. Idem. Virginitati castitas non prefertur coniugio Abrahe.

Quis ignorat sub alia dispensatione Dei omnes retro sanctos eiusdem fuisse meriti, cuius nunc christiani sunt? Quomodo Abraham placuit in coniugio, sic nunc virgines placent in castitate. Servivit ille legi et tempori suo; serviamus et nos legi et tempori nostro, in quos fines seculorum devenerunt. Item Aug. Sanctius est absque liberis defungi quam ex illicito concubitu stirpem querere.

Sicut sanctius est mori fame quam ydolothitis vesci, ita sanctius est defungi sine liberis, quam ex illicito concubitu querere stirpem. Verumtamen quicumque hinc nascantur homines, si parentum vitia non sectentur, et Deum recte colant, honesti et salvi erunt. Semen enim hominis ex qualicumque homine Dei creatura est, et eo male utentibus male erit, non ipsum aliquando malum erit. Item Ambr. de sancto Iobe qui sic incipit: Diximus superiori dominica.

Dicat aliquis: uxorem non habeo. Ex ancilla filii non sunt heredes. Ideo ancillam mihi associavi. Audi quid dicat scriptura ad Abraham: Eice ancillam et filium eius; non enim heres erit filius ancille cum filio libere. Si ergo ancille filii heredes non sunt, ergo nec filii sunt. Cur autem queris tale coniugium de quo suscepti filii non successionis participes esse, heredes non sanguinis? Non habent prerogativam hereditatis consortium, qui non habent originis privilegium. Cur igitur queris tale coniugium de quo nati filii non sint testes matrimonii, sed adulterii? Cur huiusmodi suscipiunt adulterium, quod patri pudoris sit, non honoris? Dicit scriptura: Adulterorum filii etc. Mulier que ita sit alligata moribus, perdita est, ut mereatur consortium, mereatur et nomen uxoris. Pro concubine etiam libertatem et nomen uxoris, ne tu a viro fis potius quam maritus. Item Aug. ad Claudium contra Iulianum l. v. Adulteria non sunt facienda voluntate filios generandi.

Sicut non sunt facienda adulteria voluntate filios generandi, quamvis adulteria et voluntate filios generandi, quemadmodum non furta sunt facienda in voluntate pascendi pauperes sanctos, quamvis faciendum non furta perpetrando, sed faciendum sibi amicos de mammona iniquitatis.

Ecce quemadmodum nullo modo licet alicui vivente uxore sua ex ancilla vel ex alia quolibet filios querere, qui susceptione filiorum non iudicantur indigni.

Simplex in fornicatione sacra scriptura prohibet. Unde Aug. in questionibus Deuteronomii. Illicitus concubitus et omnis non legitimus usus illorum membrorum nomine mechie intelligitur.

Meretrices esse et ad meretrices accedere prohibuit Dominus, cum precepta daret post decem precepta. In decalogo autem mechie nomine non videtur hoc prohibuisse, quam mechiam non nisi adulterium intelligi soleat. Idem super Exodum. Omnis mechia in scripturis fornicatio dicitur. Sed utrum omnis fornicatio mechia dici possit, in eisdem scripturis non michi interim locutionis exemplum occurrit. Si enim omnis fornicatio non mechia dici non potest, ubi sit in decalogo prohibita illa fornicatio quam faciunt qui uxores non habent cum feminis que viros non habent, invenire non possum. Si autem furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei aliene (non enim rapinam permisit qui furtum prohibuit, sed utique a parte totum intelligi voluit quicquid illicite rerum proximi aufertur), profecto nomine mechie omnis illicitus concubitus atque illorum membrorum non legitimus usus prohibitus debet intelligi.

Item Ier. Extraordinaria voluptas etiam in uxore damnatur.

Sed et fornicator dicitur contra naturam luxuria et immunditia appellatur. Maioris est criminis, si quis tollit membra Christi et facit membra meretricis. Erit quippe duo in carne una. Qui non est fidelis non credit in Christo. Fornicatio infidelis in fornicatione sua utrum violet aut edificet templum ydolo, nescio. Prima quippe et maxime demones colunt. Verumtamen scio quia qui post fidem Christi fornicatur, violat templum Dei. Secundum apostolum immunditia carnis nuncupatur, et ea comes luxurie sequitur. Quod enim in veteri lege de nefandis criminibus que in occulto geruntur, nominare tempus sit ne et dicentis os et aures audientium polluerent. Generaliter scriptura complexa dicens: verecundo vel ut(?) entes facite filios Israel ab omni immunditia. Sed in hoc loco certas extraordinarias voluptates, ipsarum quoque opera nuptiarum, si non verecundia et cum honestate, quasi sub oculis Dei fiunt, ut tantum liberis serviatur, immunditiam et luxuriam nominavit. Item Greg. Inmoderatus usus mulierum Salomonem ad ydolatriam traxit.

Salomon quippe inmoderato usu atque assiduitate mulierum ad hoc usque perductus est, ut templum ydolis fabricaret. Et qui prius Deo templum construxerat, assiduitate libidinis in perfidiam subtractus, ydolis construere templa non timuit. Item Ier. Liberorum procreatio in matrimonio laudatur, meretricia voluptas in uxore dampnatur.

Liberorum generationem in matrimonio opera concessas(?). dampnat.

E quod est cum aliis sic est accensus libidine, ut cum aliena agitur.

Item Aug. Patriarche non concupiscentia explende libidinis, sed causa nuptiis plures plures uxores habuerunt.

Obiciunt Iacob IIII uxores. Qui quando moris erat, crimen non erat. Sic patriarche coniugibus excipientibus semen suum miscebantur, non concupiscentia perficiende voluptatis, sed providentia propagande successionis. Sic apostoli auditoribus admirantibus doctrina sua condelectabantur, non aviditate consequende laudis, sed caritate seminande veritatis.

S. p. i. a. IIII. non erat.
S. p. i. di. LVI. aug. Cap. II.
S. c. II. q. II. Non omnis
S. di. LVI. C. ut g.
S. XXVIII. C. III.
S. XIIII. q. V. Fonte
S. XIIII. q. III. Penales
S. XXXV. q. III. C. Ext. ord.

voluptates autem que de meretricum capiuntur amplexibus, in uxore dampnate sunt.

C. Hi autem naturales dicuntur filii, qui suorum parentum sequuntur. qui ex libero et ancilla nascuntur. Ysidorus ethimologiarum l. viiii. determinat. **Qui sunt liberi et qua conditione**

Liberi dicti sunt, qui ex **sequitur partum.** libero matrimonio sunt orti. Nam filii ex libero et ancilla servilis conditionis sunt. Semper enim qui nascitur deteriorem partem sumit. Naturales autem filii dicuntur ingenuarum concubinarum filii, quos sola natura genuit, non honestas coniugii. Hi vero qui non sunt de legittimo coniugio, matrem potius quam patrem sequuntur.

C. Quod autem pudicitia violenter eripi non possit, multorum auctoritatibus probatur. Est enim virtus animi que violentiam non sentit. Corpori namque vis infertur, non animo. Unde quamvis corpus violenter corrumpatur, si pudicitia mentis servetur illesa, tamen castitas duplicatur. Sicut beata Lucia fertur dixisse Pascasio. Si invitam me feceris violari, castitas mihi duplicabitur ad coronam. De sensibus enim et voluptatibus deus iudicat. Hinc Ambrosius scribit .v. de virginibus. **Melior est virginitas animi quam corporis.**

Tolerabilius mentem virginem quam carnem habere. Utrumque bonum si liceat; si non liceat, saltem non homini casti simus, sed deo. Virgo prostitui potest, adulterari non potest. Ubicumque dei virgo est, dei templum est; nec lupanaria infamant castitatem, sed castitas etiam loci abolet infamiam. Idem. **Mente incorrupta caro non corrumpitur.**

Reatum non potest caro corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Item Augustinus de civitate dei l. i. **Aliena libido neminem polluit.**

Intactam aliquam polluat aliena libido metuit; non polluit si aliena erit; si autem polluit, non aliena erit. Sed cum pudicitia virtus sit animi, comitemque habeat fortitudinem, potius quelibet mala tollerare quam malo consentire decernat. Nullus autem magnanimus et pudicus in potestate habet quid de carne sua fiat, sed tantum quid annuat mente vel renuat. Quis eam demente sana sententia putaverit se perdere pudicitiam, si forte in apprehensa et oppressa carne sua exerceatur et expleatur libido non sua? Idem. **De eodem.**

Proposito animi permanente per quod et corpus sanctificari meruit, ipsi corpori non aufert sanctitatem violentia libidinis aliene, quam servat perseverantia continentie. An vero si aliqua femina mente corrupta violatoque proposito quod deo voverat, pergat vitianda ad suum deceptorem, adhuc eam pergentem sanctam vel corpore dicimus, ea sanctitate animi per quam corpus sanctificabatur amissa atque destructa? Absit hic error. Et hinc potius ammoneamur in ammitti corporis sanctitatem et in tacto corpore. Idem. Lucretiam matronam nobilem veteremque Romanam pudicitie magnis efferunt laudibus; huius corpore cum violenter Tarquinii regis filius libidinose potitus esset, illa scelus improbissimi iuvenis marito Collatino et propinquo Bruto viris clarissimis et fortissimis indicavit eosque ad vindictam constrinxit. Deinde fedi in se commissi sceleris egra atque inpatiens se peremit. Quid dicemus? Adultera hec an casta dicenda est? Quis in hac controversia laborabit? Egregie quidam ex hoc veraciter declamans ait. Mirabile dictu, duo fuerunt et adulterium unus commisit. Splendidissime atque verissime intuens in duorum corporum commixtione unius inquinatissimam cupiditatem, unius castissimam voluntatem. Et non quid corporum coniunctione, sed quid animorum diversitate ageretur attendens, duo inquit fuerunt et adulterium unus commisit. Idem l. i. de libero arbitrio. De pudicitia quis dubitaverit quin ea sit in animo constituta, quando quidem virtus est? Unde a violento stupratore non ipsa eripi potest. Item Ieronimus super epistolam ad Romanos l. i. Fieri non potest ut nisi quis mechetur prius in corde mechari possit in corpore. Item Augustinus in libro de sancta virginitate. Sic nemo impudice utitur corpore nisi prius spiritu concepta nequitia; et nemo pudicitiam servat in corpore nisi prius spiritu insita castitate. Idem Vittoriano. **In corpore pudicitia violari non potest mente servata.**

Ad dominum ingemiscentibus, omnes si **inviolata fuerit.** aderit, qui suis adesse consuevit, et a membris earum castissimis membris libidinem hostilem perpetrare permittit, a se permittitur cum earum animus nulla consensionis turpitudine maculatur, in carne sua defendit a crimine. Et quod in ea non commisit nec permisit libido patientis, solius erit culpe facientis; omnisque illa violentia non corruptionis turpitudine, sed passionis deputabitur vulnere. Tantum valet enim in mente integritas castitatis, ut illa inviolata nec in corpore possit pudicitia violari, cuius membra potuerint superari. Item Isidorus in Synonimis l. ii. **Caro non peccat si a contagione animi fuerit**

Non potest corpus corrumpi nisi prius corruptus animus **munda.** fuit. Munda namque a cogitatione animi caro non peccat. Item Augustinus Honorato episcopo. **Non eripitur pudicitia carnis si mente servatur.**

Magis timeamus ne sensu interiore corrupto pereat castitas fidei, quam ne femine constuprentur

S. xxviii. Q. i. c. Iudei

Sub. ex libero et ancilla fu... nam partus ancille matris sequitur conditionem. Ceterum contraria si ex libero utrique nascantur liberi erunt. non nati fuerint ex patre diacono vel sacerdote. Te... ex ingenuis mulieribus nati servi ecclesie efficiuntur. de cuius sacerdote vel ministro nati sunt. ut S. xv. c. Cum multe

Q. V.

S. di. l. c.

Non contaminat corpus non de consensu mentis. Nam et si in manu mea thura ponas, et per manum meam sacrificium offeras, deus hec attendit et cetera.

Quod non solum bonum est sanctum in animo exemplo illius; sed doctores consentiunt.

Lucretia

Item ... ludibria ...

Item ... luca ...

Item in libro ... mulierum ...

xxxiii. Q. iii. Sicut. et c. v.

uiolatur in carne. quia uiolentia non uio-
latur pudicitia si intus seruatur. Quamuis non
in carne uiolatur quam uoluntas patientis
turpiter carne non utitur. sed sine consensione
tollitur g. alius operatur. Item Ioh. crisostomus super
matheum. Nec iustitia ex opere sine uolunta
Sicut enim peccatum opus te perficitur.
sine uoluntate non facit. ita iustitia ex opere
non consummatur nisi uoluntas assistat. Multi
enim corpore quidem castitatem student. et adulterium
quidem uoluntate committunt. cum dominus dicit.
Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam
iam mechatus est eam in corde suo. Et uoluntas
sine opere frequenter peccat. Illa ergo gloriosa est conti-
nentia. non quam tenuis gracilitas corporis necessitate de-
bilitati corporis. sed quam complectitur uoluntas
sed propositum. Item ieronimus in epistola ad eustochium.
Virginitas etiam mente perditur [illegible] uirgo mente corrupta.
Si paulus apostolus uas electionis preparatus in euangelio Christi
ob carnis aculeos et incentiua uitiorum re-
primit corpus suum. et seruituti subicit. ne alius
predicans ipse reprobus efficiatur. et tamen uidit aliam le-
gem in membris suis repugnantem legi mentis sue.
Et captiuantem se in lege peccati. si post nudi-
tatem. ieiunia. famem. carcerem. flagella.
supplicia. in semet reuersus exclamat. In-
felix ego homo. q. m. l. d. mortis huius?
tu reputas securitatem esse debere. Caue quaeso ne quando
de te dicat deus. Virgo israel cecidit. non est qui
suscitet eam. Audenter dicam cum omnia possit
deus. suscitare uirginem non potest post ruinam. ualet
quidem liberare de pena. sed non ualet coronare
corruptam. Timeamus illam prophetiam ne in nobis im-
pleatur. et uirgines bone deficient. Obserua
quod dicat. et uirgines bone deficient. quia sunt uirgi-
nes male. Qui uiderit inquit m. ad concu-
piscendum. i. m. est eam. i. c. suo. Perit ergo et men-
te uirginitas. Iste uirgines sunt male carne uirgines
non spiritu. Virgines stulte que oleum non habentes
excluduntur a sponso. Si autem ille que uirgines sunt
ob alia tamen culpam. uirginitatem corporum non sal-
uantur. Quid fiet illis qui prostituerunt membra Christi. et mu-
tauerunt templum spiritus sancti in lupanar. illico au-
dient dicentem prophetam. Descende sede in terra uirgo
filia babilonis. Sede in terra. non est filie chal-
deorum thronus. Non uocabis ultra mollis et delica-
ta. accipe molam. et mole farinam. discoo-
peri uelamen tuum. denuda crura tua. tran-
si flumina. et reuelabitur ignominia
tua. apparebunt opprobria tua. et post
dicta filii thalamum postea sedebit et sponsi.
Illa adeo que nondum sit moechata prohibebatur. Adex-
tris sponsi astitit regina in uestitu de au-
rato circumdata uarietate. nudabitur
et posteriora dorsi eius ponentur in facie ipsius.
Sedebit ad aquas solitudinis et posito
uase diuaricabit pedes suos omni transeunti
et usque ad uerticem polluetur. Rectius enim fuerat
hominem subisse coniugium. et ambulasse per
plana quam ad altiora tendentem in profun-
dum inferni cadere. Non fiat ciuitas obscena
meretrix fidelis Syon. ne post trinitatis hospitium ibi
demones saltent. et sirene nidificent et heri-
cii. Item aug. de fide xpiana. Corpore uitiato
Nec solo tactu non castitas numquam amittitur.
et affectu. sed aspectu quo appetitur. et appetit
concupiscentia feminarum. nec dicatis uos
habere animos pudicos si habetis oculos impudi-
cos. Quia impudicus oculus impudici cordis
nuntius. et cum se inuicem sibi tacente lingua
conspectu mutuo corda nuntiant impu-
dica. et secundum concupiscentiam carnis alterutrum delec-
tantur ardore. etiam intactis ab immunda uio-
latione corporibus fugit ipsa castitas de moribus.
Item greg. Adulterium perpetrat cum innupta temptatur
Qui uiderit mulierem ad con concupiscitur.
piscendum eam. iam m. est in corde suo. Qua-
re ergo uerbo adulterii mechatus dicitur. cum non aliena
coniux sed mulier prohibetur uideri: aperte ueritas
ostenditur. Quia etiam solo uisu cum temptetur innupta
concupiscitur. adulterium perpetratur. Et tamen
plerumque ex loco et ordine concupiscentiam di-
scernuntur. Quia sic huic in sacro ordine stu-
diosa concupiscentia. sicut illi adulterii igni
culpa. in personis tamen non dissimilibus sed de
luxurie distinguntur reatu. C. Qua-
uis autem uiolentia oppresse pudicitiam non ami-
serint. contaminatas tamen se non audeant exequare
uirginibus. Unde leo papa. Que oppresse sunt con-
taminatas se uirginibus comparare non audeant.
Ille autem flecti quia integritatem pudoris op-
pressione barbarica perdiderunt laudabiliores erunt
in humilitate ac uerecundia. si se incontamina-
tas non audeant comparare uirginibus. Quamuis enim omne peccatum
ex uoluntate nascatur et potuit corruptione
carnis mens inuicta non pollui. minus tamen hoc illis

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

oberit sic potuerit animo non amittere dole
at se l corpore pollui esse. C C ū
q̄ q̄ inolitam passa ē. pudicitiam amisi
se probaui n̄ p̄. nullo modo convincitur forni
conis l adulterii crimen incurrisse. Vn̄ Aug.
ait int̄ de bono coniugali. adulterium commit
tit l cupe libidinis instinctu. l aliene
consensu cu alio. l alia contra pactum coniugale con
bit. atq̄ i frangitur fides. q̄ in reb; cor
poreis rab iectis magnum animi bonū ē.
ideo ei salute q̄ corporalē q̄ i vita ista con
net. certū ē debe p̄ponit. l t̄ Ysidor' fr exo
dū. Mechatur quialicui p̄t matrimoniu fed
N on mechabis. hec quisq̄ p̄t miscetur.
matrimoniu fedā aliis feminis admisceat
ad explendā libidinē. Nam adulteriū fa
cit. qui p̄t suā ad alteram accedit. l t̄ Aug.
de adulterinis coniugiis. Qui uiuente uxo
P ure xp̄iana re sua alteram cognoscat adulterium commi
mū neminē relictam adulterium esse q̄ l uiro
diu languente l diu absente l continēt uiuē
cupiente uxore sua. alteri commixta ē femine.
C um q̄ mechaboy' in ista dependat fuisse q̄
n̄ p̄e libidinis instinctu n̄ aliene consensu:
n̄ uiro suo languente l absente. l continent ui
uē cupiente alii adesit. S i uiolentia alie
na libidine oppressa uim pertulit. appar&
q̄ n̄ adulterā n̄ fornicaria dici p̄. unde n̄ aliq̄
occasione ualet dimitti. Cum hii dixe
q̄ren̄. utrum liceat hoī dimitte uxorē su
ā q̄cumq̄ causa. Rx eis. Numquam legistis q̄
q̄ fec eos ab initio. masculum & feminā
fecit eos. q̄s q̄ d̄s coniunxit hō n̄ separet. Dein
i s̄mone suū concludit ut diceret. neminē
p̄sse dimittē uxorē suā excepta cā. f. huic
ap̄ ait i ep̄la ad corinth. his q̄ in uinculis
p̄cipio n̄ ego s̄ d̄. uxorē a uiro n̄ discede
vn̄ dat intelligi q̄ q̄tcumq̄ fuit ut uxor
eo q̄ coniugali affectu s̄ adesit ulti ab uiro
ē discede n̄ ualent. Vn̄ Ambr i examero
titulo dici. iiii. s̄cb. Qualiscumq̄ sit uir
h orridior & exq̄ semel placuit n̄ē dimittendus.
icult' ē uir. Semel placuit. mīq̄ ut ali
eligendo ē. Copare suū eq̄ dilig. & timu
uet alii dē coniugium nescit comparatū & se n̄
totū putat. Tu coniugale repudiandum & se
pe putas mutandū. mutari sumo de
fecit die. Supducitur uale & statum in

cognita cā. quam cognita pudoris exeq̄ris
in iuria. l t̄ Aug. Similiter de uxore
S uxorē quis h̄ fidelem intelligitur.
suū corpore deformē. suū debile membris
l cecam l surdam. l clauda. l si quid aliud
suū morb l laborib; doloribq̄ confectā. & q̄cq̄
excepta cā fornicōnis cogitari p̄. uehement
orribile p̄ societate fideq̄ sustineat. l t̄
ier̄ ad oceanū de morte fabiole. Nllicitum
P recep d̄ns uiro uxorē dimitte n̄ cā fornic.
uxorē n̄ debe dimitti n̄ fornicōis cā. & si
dimissa fuit maneat innupta. Quicqd
uiris p̄cipit h̄ consequēter redundat ad feminā.
Neq̄ enī adulterā uxor dimittenda ē. & uir
mechus tenendus. Et xp̄ nos q̄ n̄ licet
feminis. eq̄ n̄ licet uiris. & ead̄ s̄uit pari
condicione censet. l t̄ ex concil. Comunione p̄
uetur qui et fornicōis cā uxorē suā dimit
P receptū d̄ni ē. ut excepta cā fornicōnis uir
uxor a uiro dimitti n̄ debeat. Et ideo q̄cq̄
ext̄ culpā criminis supdicti uxorē suā q̄
cumq̄ rōne reliquit. q̄ q̄ d̄s coniunxit ille
separe disposuit. tam diu ab eccl'astica com
mone p̄uat. & a cetu omnium xp̄ianoy' maneat
alienus. q̄n diu societatē relicte coniugis sim
cerit amplectat & foueat. Itaq̄ q̄ a communi
one a sacerdote. semel. bis. & t̄. ut corrigant
ad sue coniugis redire noluit consor
tiū. & p̄ suis meritis a palatine dignita
tis officio separabuntur. Et in fr̄ gnose dignita
tis testimoniū. q̄n diu in culpa fuerint ami
suris. q̄ carnē suā diffidii iugulo diuider
l t̄ in ch ad consulta bulgarorū. De eodē.
Q uicq̄ mulier contecogitauit l sciet accusauit
excepta cā fornicōis n̄ ē p̄cipienda l odio p
i habenda. E S i q̄ cum sit par utriusq̄ con
ditio etiam coicantes uiri cum adulteris uxorib; n̄
conuemat. cum ecc uxores in consortio adul
terorum uiroy' mane iudanit. D e his i s̄cb
innocentii pp. l n utroq̄ sexu adulterium pari rōe
X p̄iana religio adulterium punit. xp̄iana religio.
in utroq̄ sexu pari rōne condempnat. s; uiros
suos mulieres n̄ facile de adulterio accusant
& n̄ h̄nt latentia peccata uindictam. Viri aū
libi uxores adulteras ap̄ sacerdotes deferre consu
eue. & ideo mulierib; p̄dita eoy' criminē comio
denegat. viroy' aū latente commisso n̄ fa
cile quisq̄ ex suspitionib; abstinetur.

Margin notes (right): Ī e. Q. vii. l m. hu q. & seq.
Ī e. Q. vii. cc. q. propos.
S e. Q. i. C. ii.
Ī e. Q. vii. C. iii
Ī. e. c. vi. Aug. Nec hi in quos Sidicam.
S xxviii. Q. i. Violata
Ī. xxxiii. C. i.
Post satisfactione culpe recipi ad testimonium
S e. Q. i. cc publico
Hinc appar uxorem posse accusare uiru de adulterio si notu fuit & si lex prohibeat.
S xv. Q. iii. C. i.
Ī e. Q. vii. hu q.

quando utrique submouebitur si eius flagitium detegatur. Cum enim par causa sit, inductum probatione cessante uindicte ratio quiescit.

Ecce quod ista non ualet dimitti causa fornicationis, ne innocens inueniatur. Si ponatur quod ipsa sit adultera, queritur si adulter possit eam dimittere causa fornicationis. Non hinc uidetur quod pari crimine infectus aliam de eodem punire possit. Unde cum iudei adulteram accusarent, equitatis sententiam a domino acceperunt: Quicumque uestrum sine peccato est, prius in illam lapidem mittat. Hinc in euangelio precipitur: Ypocrita, primum eice trabem de oculo tuo, et tunc educes festucam de oculo fratris tui. Hinc Augustinus scribit in li. i. de sermone domini in monte:

Q. VI

S. iii. Q. vii. c. Si fine

Qui fornicatur, fornicationis causa uxorem suam dimittere non potest.

Nemo iniquius est quam qui causa fornicationis dimittit uxorem, si et ipse conuincitur fornicari. Occurrit enim illud: In quo alterum iudicas, te ipsum condempnas. Eadem enim agis que iudicas. Quapropter quisquis fornicationis causa uult abicere uxorem, suam prius debet a fornicatione purgatus esse. Quod similiter de feminis dixerim. Idem de uerbis domini tractatu xl. iiii. *Qualem quisque uult inuenire*

S. c. a. v. Ier. preceptum dominus.
S. x. iii. Q. vii. Iudic.

Si dicati estis uxores *uxorem talem esse se eidem.* Seruate uos uxoribus uestris. Quales uos uultis eas habere inuenire, tales et ipsi uos inueniant. Quis iuuenis est qui non uelit castam ducere uxorem? Et si accepturus est uirginem, quis non intactam desiderat? Intactam queris, intactus esto. Puram queris, purus esto. Non enim illa potest, et tu non potes. Idem in epistola ad parentum comitem arrianum. *Iudicium de alio expetere non debet qui de se iudicari contempnit.* Iniquum est ut quisque iudicet de alio uelit, et iudicare de se nolit. Idem de adulterinis coniugiis. *Uiri grauiussime puniendi, indignantur mariti de adulterio quam mulieres,* si audiant adulteros uiros pendere similes adulteris feminis penas. Cum tanto grauius eos puniri oportuit, quanto magis ad eos pertinet et uirtute uincere et exemplo regere feminas. Idem li. x. code.

H. ad. l. i. c. adult. Si dno
S. c. Q. iii. Nemo

S. iii. Q. vii. Postulat

Humana etenim lege legum censura dictat, uiros sic honestos habitu uxores precedere debere in maritis uxoribus auctores colendi bonos mores esse. Cum periniquum sit ut uir ab uxore pudicitiam exigat quam ipse non exhibet. ...

Sicut uir caput est mulieris, sic adulterium Non mechaberis, i. non ibis *grauius delinquit quam mulier.* ad aliam aliquam preter uxorem tuam. Tu autem exigis hoc ab uxore, et non uis reddere hoc uxori. Et cum debeas in uirtute precedere uxorem, quoniam castitas uirtus est, tu sub uno impetu libidinis cadis, et uis uxorem tuam uictricem esse. Tu uictus iaces. Et tu cum caput sis uxoris, precedit te ad deum cuius

I. xxx iii. Q. v. c. caput

De uiro qui exigit castitatem ab uxore

caput es. Uis tuam domum capite deorsum pendere? Caput enim est mulieris uir. Ubi enim melius uiuit mulier quam uir, capite deorsum pendet domus. Si caput est uir, melius debet uiuere uir, et precedere in omnibus bonis factis uxorem suam.

His auctoritatibus monstratur quod adulter adulteram dimittere non ualet. Nunc autem queritur si ille qui dimisit uxorem suam causa fornicationis, illa uiuente aliam ducere possit. Quod autem hoc fieri non possit, testatur Augustinus in li. de bono coniugali dicens. *Uinculum coniugii fornicatione interueniente diuortio dissolui non potest.* Non aboletur confederatio nuptialis inter se coniuges, sint licet separati, cum illis committunt adulterium quibus fuerint etiam post suum repudium copulati. Idem de adulterinis coniugiis. l. ii. *Nulla ratione dissoluitur coniugium quod semel initum probatur.*

Q. VII

Licite dimittitur uxor ob causam fornicationis, sed manet uinculum prioris, propter quod fit reus adulterii qui duxerit dimissam ob causam fornicationis. Sic autem se manente sacramento regenerationis excommunicatur quisquis est reus criminis, in quo separatur a uiro, numquam carebit coniugii sacramento etsi numquam reconcilietur uiro. Carebit autem si mortuus fuerit uir eius. Reus uero excommunicationis ideo numquam carebit regenerationis sacramento, etsi numquam reconcilietur, quia numquam moritur deus. Idem super epistolam pauli ad cor. *Si uir ab uxore sua uxor a uiro causa fornicationis discesserit alteri adherere potest.*

Apostolus dicens his qui sunt in coniugio precipio non ego sed dominus, uxorem a uiro non discedere, quod si discesserit manere innuptam aut reconciliari uiro suo. Potest enim fieri ut discedat ea causa quam dominus permisit. At si femine licet uirum dimittere propter causam fornicationis, quid hoc debemus dicere quod dicit postremus, uir uxorem non dimittat. Quare non addidit excepta causa fornicationis, quod dominus permittit, nisi quia similem formam uult intelligi, ut si dimiserit quod causa fornicationis permittitur maneat sine uxore aut reconcilietur uxori. Et pauca. Dominus autem permisit causa fornicationis uxorem dimitti, sed permisit non iussit. Idem de sermone domini in monte. Iterum precipit ut uir non dimittat uxorem, sed causa quam dominus exceptam uoluit esse. Illa autem sine illi uiro uiuo nubere concedit a quo recessit, neque huic alteram ducere uiua uxore quam dimisit, multo minus fas est illicita cum quibuslibet stupra committere. Idem in exameron. *Ab uxore dimissa uel dimissa a uiro ad penitentiam redigatur.*

S. vii. Q. i. Sic

Uxorem posse dimitti uirum causa fornicationis

S. c. Q. v. precep
S. c. Q. i. publico esse. Ro.

Eadem forma uiri et mulieris est quod ad mitti causa fornicationis non in eadem quod ad legem inscriptionem sine accusatione. Non in scribitur femine neque uiri. Lic. de matrimonio uiolato agere possunt.

Non autem continet uiuente eo a quo sibi recedi uoluerit.

in c. xx. q. i. — in lib. Si quis uxorem dimiserit. imperator carolus.

Placuit ut secundum euangelicam et apostolicam disciplinam neque dimissus ab uxore neque dimissa a marito alteri coniungantur, sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad penitentiam redigantur. Item Augustinus de sermone domini in monte.

Mechatur qui a uiro dimissam ducere presumit.

s. c. q. v. Dominus

Dominus ad illud confirmandum ut non facile dimittatur uxor solam causam fornicationis excepit. Ceteras uero uniuersas molestias si que extiterint iubet pro fide coniugali et pro castitate fortiter sustineri. Et mechum dixit eum uirum qui eam duxerit que a uiro soluta est. Item Ieronimus ad amandum presbiterum.

Adultera probatur que uiuente uiro alteri nubit.

Omnes occasiones apostolus amputans apertissime diffiniuit uiuente uiro esse adulteram mulierem si alteri nupserit. Nolo mihi proferas raptoris uiolentiam, matris persuasionem, patris auctoritatem, propinquorum cateruam, seruorum insidias, parui dispendia rei familiaris. Quamdiu uiuit uir, licet adulter sit, licet sodomita, licet flagitiis omnibus coopertus et ab uxore propter hec scelera derelictus, maritus eius reputatur, cui alterum uirum accipere non licet. Non hoc apostolus propria auctoritate decernit, sed Christo in se loquente Christi uerba secutus est, qui ait in euangelio: Qui dimittit uxorem suam excepta causa fornicationis facit eam mechari, et qui dimissam acceperit adulter est.

s. c. q. i. Dic

Unde et apostoli graue esse coniugii sarcinam intelligentes: Si ita est, inquiunt, non expedit homini coniugem accipere. Ad quos dominus: Qui potest inquit capere capiat. Statimque sub exemplo trium eunuchorum uirginitatis infert beatitudinem, que nulla carnis lege retinetur. Item ex concilio eliberitano.

s. xxvii. q. i. Nuptiarum

ut frigidi qui carent genitalibus qui ab eo abstinent.

qui est sic abstinens causa frigiditatis qui carent genitalibus non habebit in his premium.

Mulier fidelis que uirum adulterum dimittit alii nubere non licet.

Fidelis femina que adulterum maritum reliquerit fidelem et alterum ducit, prohibeatur ne ducat. Si autem duxerit, non prius accipiat communionem quam is quem reliquit de seculo exierit, nisi forte necessitas infirmitatis dare compulerit. Item ex concilio martini pape. Ad penitentiam est cogendus qui mixtis nuptiis co-

s. xx. q. i. Obl.

i. quantitatis peniteat ei iuxta fidem et conuersionem eius.

Siquis mixtus fuerit nuptiis copulatur pe-plat. nitentiam agat. Conuersatio autem et fidem penitentis temporis comprehendat. Item Augustinus de adulterinis coniugiis l. i. Qui ob fornicationem uxorem di-

s. vii. q. i. Quo — s. di. xxv. Qualis — s. xi. q. iii. Excellentia

uere immodum non recte mittit et aliam ducit mechari dicitur. Sine scelere homo non peccat. Si enim et peccat probat. ignorantium quamuis minora quam scientium tamen non recte dicitur, si causa fornicationis dimisit

uxorem et aliam duxerit non mechatur. Est enim mechatio et eorum qui alias ducunt relictis propter fornicationem prioribus, sed utique minor quam eorum qui non propter fornicationem dimittunt.

s. xv. q. i. Merito

Sunt enim in fornicatione gradus, ut sic grauius peccat adulter quam fornicator, sic grauius delinquit qui non sua dimissa aliam ducit quam qui sua dimittit nisi aliam cognoscat. Grauius qui uxorem habens ad coniugem proximi sui accedit quam qui sine uxore thorum alterius uiolat uel uxoratus in solutam accedens. Sed hos omnes incestuosi transcendunt, quos uincunt qui contra naturam deliquerint. Unde Augustinus de adulterinis coniugiis. De eodem.

s. c. q. iiii. Nemo

Adulterium malum uincit fornicationem, uincitur autem ab incestu. Peius est enim cum matre quam cum aliena uxore concumbere. Sed omnium horum pessimum est quod contra naturam fit, ut si uir membro mulieris non ad hoc concesso uoluerit uti. Usus enim naturalis si ultra modum prolabitur, in uxore quidem ueniale est, in meretrice dampnabile. Iste qui contra naturam est execrabiliter fit in meretrice, sed execrabilius in uxore. Tantum ualet ordinatio creatoris et ordo creature, ut in rebus ad utendum concessis etiam cum modus exceditur longe sit tolerabilius quam in eis que concessa non sunt uel unus uel rarus excessus. Item Ambrosius in libro de patriarchis.

s. e. c. iiii. Origo — s. p. i. di. xxv. Multi sunt. Alias — in xxxv. q. iii. Est — in c. q. ii. c. hoc ipsum

Minus est secundum naturam coire quam contra naturam delinquere.

s. di. xiii. Item — s. xv. q. i. Inebria

Offerebat sanctus Loth filiarum pudorem. Nam et si illa quoque flagitiosa impuritas erat, tamen minus erat secundum naturam coire quam aduersus naturam delinquere. Preferebat domus sue uerecundie hospitalem gratiam etiam apud barbaras gentes inuiolabilem. Item Augustinus confessionum l. iii. Grauiora sunt flagitia

puls. quod te dicit augustinus illum peccasse

Flagitia que sunt contra naturam, que contra naturam perpetrantur, ubique ac semper repudienda sunt et punienda. Qualia sodomitarum fuerunt, que si omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur, que non sic fecit homines ut se illo uterentur modo. Violatur quippe illa societas que cum deo nobis esse debet cum eadem natura cuius ipse auctor est libidinis peruersitate polluitur. Item de bono coniugali l. i. Turpior et flagitiosior est usus contra naturam quam fornica-

Usus naturalis et licitus est sicut coniugis, nisi ut adulterium, in quo illicitus sicut in adulterio; contra naturam semper illicitus et procul dubio flagitiosior atque turpior. Quem sanctus apostolus in feminis et masculis arguebat, dampnabiliores uolens intelligi quam si in usu naturali uel adulterando uel fornicando peccarent. Item Ysidorus. Omnis immunda pollutio fornicatio est.

Non solum de comissa. f. Licet uiuā sit pecca. f.
pecm̄ regnat in homine si tā ab huc delec
tat atq; animū teneat, pcul dubio re
gt. fornicō carnis adulteriū ē. Fornicō
animi s. uitiis ydolorū. Ē aūt spūal
f. de q̄ dn̄s dic. qui uidit m. a concupiscēn
dū eā. 7c. Omīs inmunda pollutio. f.
dr. qua uis q̄q; diūsa ēptudini uolup
tate psternat. Ex delectatione n fornī
candi uīa gignunt flagitia q̄b; reg
nū di clauditur. ubō adō separet. Int̄
cetā. vii. uitia. f. maxī sceleris ē. q p
carnis inmundicia tēplū dī uiolat.
Sunt aūt q̄dā mulieres q̄ sic aīalia absq;
ulla discretione indesinēt libidinis fu
unt. q̄s ego ñ inmitis pecudib; cōparauim
pecora nāq; c cū cōceperint. ultē ñ indulgē
marib; copiā sui. l c. excepta clericis.
Adulterium secdm inpensi opum loci.
Quod in omnib; peccatis ē grauius ē adulterio.
s. nāq; impensi optimi loci q̄ quid p
mittit libet. q aberrat adō. 7 sis obē inxit.

His auctoritatib; euidentissime mon
strat. q. quicūq; cā fornicōis uxorē
suā dimisit. illa uiuēte aliā ducē ñ
potit. 7 si duxit reus adulterii erit. his
i. v. dec. Hec auctoritates de eis locunt
q̄r continentiā carnalis infirmitas ñ
impedit. l de his qui parentes cām dis-
sidii aliarū cōiunctione se recedi derī
dignos. vn̄ ambr. s. epl̄am. p. a corinth.

decode.
Uxor a uiro ñ discedat ñ cā. f. q. si disce
sit. a maneat innupta. ā R. uiro suo.
Et u similit ñ dimittat uxorē. Id ōn
subdit d uiro q. de uxore pmisit. q̄a
uiro licet ducē aliā. l c. gg. iunior. boī
fano epō. Licet ducē aliā in firmo cū
suū ob infirmitatē cōpōi debitū reddē ñ
Quod posui s̄ tus si mulier infirmitate cor ualet.
repta ñ ualuit uiro debitū reddē. qd eī
faciat iugat. bonū eēt si sic pmam u
abstinentie uacari. Sed qui aut mag;
ille q̄ se ñ potit cōtinē nubat mag. ñ
tn̄ ei subsidiū opē subtrahat q̄ infirmitā
pedit. ñ detestabili culpa excludit. Sed ul
hū ābn a falsatorib; dr̄ insitū. Istū gg
sacē canonib; imo euglice 7 aplice doctrine
penit inuenit adūsū. Quidā u fornī

tiā ambus uaret cupientē ñ de q̄libi for
nicōne illud arbitrantur intelligi u
ob qualibi fornicōnē uir licite dimit
tat uxorē. 7 ea uiuente dimissa aliā ducat.
De incestuosa fornicōne tm̄ intellig
cū uxor uidet alicui. pat l filio. frī l a
uunculo uiri sui. l alicui similiū. sec
stupri ndā p tēdit. Haut quis se uiro su
o illicitā tēdit in ppetuū. dū pcopulā
cōsanguinitatis inpmū l scdm. l t̄tiū
gradū cōsanguinitatis tn̄ sui licite dimit
tit. 7 ea uiuente si reducit alia. h fic cōten
dat. ñ mag uiro q̄ mulieri licitū ēē. si
uir alicuius eodē m fornicetur. sciat
uir; ab ambr appellatū. ñ sexu sī aīi uirtu
te. Mulierē q̄ nōatā sn̄iat. ñ sexu cor
poris. si mollitie mētis. Sed q nulla auc
toritate pmittit uxore uiuente alia s̄
ducatur. intellig illud ambi u̇ supdicto
gnē fornicōis. ñ tn̄ q. uiuente dimissa
aliā ducē possit. Sed p morte fornicā
l fornicatu qrū utq; u supdictē ē a cor
ruptione l uxcuñe appellat. ille q a. f. mū
d ē uir. sui mulier. aliis copla poss.
Adulti aūt si supuixint. nullo m aliis
coplari possunt. Sic illud intellig q. in
cap cuidā xcilii leg. Licitū coniugiū ñ
negetur illi cui uxor cū suo frē dormiuit.
Quedā cū frē uiri sui dormiuit. Decrtū
u adulti nūquā cōiugio coplent. illi
u cui uxor stupra ē licita cōiugia ñ
negant. Sic illud magutiēsis cō intellig.
Disiungantur 7 nūq̄ cōiugio coplent
qui q libi infra subiectorū admiserit.
Siquis uiduā uxorē duxit. 7 p ea cū filia
stra fornicat fuit. seu cū duab sororib;
a siq̄ cū duob; frīb; seu cū pat 7 filio:
siquis relictā fris. si q̄s neptē. a nouercā
a nurū. a cō sobrnā a filiā auunculi a eī
relictā. a pugnā polluit. eos disiungi
7 ultius nūq̄ cōiugio coplari pcipim. l c.
Sororē uxoris polluens neutrā hrē ualet.
Qui dormierit cū. ii. b; sororib; 7 1 earū ante u
xor fuit. neutrā ex ipsis hāt. ñ ipsi adulti ūq̄
i cōiugio coplent. l c. illi gg. Causa adulterii
uxorē relinquens continentiā seruet.
Huius q uxores suā i adulterio dep
endit. ñ licebit ñ eā ñ nullā. aliā uxorē ac

Se. Q. v. Quidā
quo
S. xvii. Q. iiii. Si q.
S. xxvii. Q. ii. c. Si nulla
S. xxx. Q. iiii. C. ii.
S. xxvii. Q. ii. C. iii. J. xxxiii. C. vii. J. xxxiii. Q. ii. Si q. sc.

cipere alium uirum quamdiu ambo uixerint. Si autem adultera mortua fuerit, uir eius si uult nubat, tantum in domino. Adultera uero nunquam etsi mortuus fuerit uir eius, omnibus tamen diebus uite sue acerrima penitentia lamenta persoluat. Item ex decreto Zacharie pape. *Neutram habeat qui sororem uxoris polluit.*

Concubuisti cum sorore uxoris tue. Si fecisti neutram habeas, et illa que uxor tua est conscia sceleris non fuerit, si se continere non uult, nubat in domino cui uult. Tu autem et adultera sine spe coniugii permaneatis, et quamdiu uixeritis iuxta preceptum sacerdotis penitentiam agatis. Item ex Triburiensi. *Cum nouerca uel filiastra uel sorore sue uxoris dormiens ad coniugium peruenire non potest, uiris earum legitima non negentur coniugia.*

Si quis cum nouerca sua dormierit, neuter ad coniugium peruenire potest. Sed uir eius potest si uult aliam accipere, si se continere non potest. Similiter qui cum filiastra uel sorore sue uxoris dormierit obseruandum.

Quamuis illud in fine Magontiensis concilii legatur, non de legitime coniunctis sed de fornicariis dictum intelligatur, ut uel fornicarius discedat ab illicito, et sine spe coniugii permaneat. Illud uero Gregorii ad Bonifacium Anglicis permissum est propter quibus beatus Gregorius in (imo certa non ...) .iiii. et .v. generatione coniugia permisit. Aliud autem manere esse. Cum Aug. dicat in sermone domini in monte. Si uxorem quis habet sterilem etc. Item ... ad Karolum magnum episcopum. *Ob infirmitatem uel dampna corporis coniugia solui non licet.*

Hi qui matrimonium sanxerunt, si eum ex duobus aut amentia aut furor aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem coniugia talium solui non possunt. Similiter est sciendum de his quibus ab inuicem oculi excecantur aut membra truncantur, aut a barbaris exsecti fuerint. Item Fabianus papa. *Furiosus et furiosa matrimonium contrahere non possunt.*

Neque furiosus neque furiosa matrimonium contrahere possunt, sed si contractum fuerit non separantur.

Ut ergo ex premissis colligitur, non licet huic dimissa uxore sua aliam ducere. Manet enim inter eos quoddam uinculum coniugale, quod nec ipsa separatione dissoluitur. Unde Aug. ait in libro de bono coniugali. *Sterilem uxorem dimittere et causa fecunditatis aliam ducere alicui non licet.*

Tantum ualet sociale uinculum coniugum, ut cum causa procreandi colligatur, nec ipsa causa procreandi soluatur. Posset autem homo sterilem dimittere uxorem et ducere de qua filios haberet, et tamen non licet. Hec etc.

maritum uinculum nuptiarum. Et simplices cum causa mutuum est manifesta sterilitate non subsequitur, ita tam scientibus coniugibus non se habituros filios, separare se tamen uel ipsa causa filiorum atque alijs copulare non licet. Quod si fecerint cum eis quibus se copulauerint, adulterium committunt ipso manente coniugio. Plane uxoris uoluntate adhibere aliam unde communes filii nascantur, unius commixtione ac semine, alterius autem iure ac potestate, apud antiquos patres fas erat. Utrum et nunc fas sit temere non dixerim. Item in eodem. Usque adeo manent inter uiuentes semel inita nuptiarum iura, ut potius inter se sint coniuges et separati, quam cum his quibus adheserint. Et paulo post. Manet inter uiuentes uinculum quoddam coniugale, quod nec separatio nec cum altero copulatio possit auferre, sicut apostata anima uelud de coniugio Christi recedens, etiam fide perdita sacramentum fidei non amittit, quod lauacro regenerationis accepit. Redderetur enim procul dubio redeunti, si amisisset recedens. Habet autem hoc qui recessit ad cumulum supplicii non ad meritum premii.

Cum itaque probatum sit quod hic uxorem suam dimittere et aliam ducere non possit, queritur si liceat hac conditione peccare ut infidelem ad fidem deducat, quod non posse fieri Aug. affirmat in libro de adulterinis coniugiis ita dicens. *Non solum celebrare aliquis ad continentiam uotum recedere et si infidelem christianam polliceatur fieri.*

Non solum mechandum non est quod faciunt quidam, si omnis qui dimittit uxorem suam et ducit aliam, etsi propterea duxerit ut faciat christianam. Sed quisquis non alligatur uxori continentiam deo uouit, nullo modo ista compensatione peccare debet, ut ideo credat uxorem sibi esse ducendam, quia promittit que nuptias eius appetit futuram se esse christianam. Quod enim cuique antequam uouisset licebat, cum id se nunquam facturum uouit, non licebit, si tamen id uouit quod uouendum fuit sicut est perpetua uirginitas, uel post experta conubia, solutis a uinculo coniugali, uidualis castitas, seu ex consensu uouentibus et carnalia debita sibi inuicem relaxantibus fidelibus castitatisque coniugibus, quod alterum sine altera, uel alteram sine altero uouere fas non est coniugis continentiam. Hec et si que alia sunt que rectissime uouentur, cum homines uouent nulla conditione rumpenda sunt, que sine ulla conditione uouerunt. ...V...N...T.

Q. VIII.

Marginalia: xxxv. q. iii. quadam — S. e. c. v. aug. Si uxorem — S. e. c. v. abr. Omnis — S. e. c. v. Si uxor — Quod sacramentum fidei qui fide perdita non amittitur — S. xxviii. q. i. c. Ideo oportet

IN .xxxiii. causa de his agitur qui maleficiis impediti uxoribus suis debitum reddere non possunt. In qua generaliter ostenditur de his qui uxoribus suis debitum reddere non possunt, uel ab inuicem discedant. Siue [illegible] consensu fuit. Quod si uir asserit se reddidisse debitum uxori et illa diffitetur, cui potius fides habenda sit ibidem ostenditur. In ea quoque ostenditur de his qui sine ecclesiastico iudicio nulla causa diffidii rationabiliter probata ab uxoribus suis discesserunt, utrum sint cogendi redire ad eas uel non. Ibidem etiam ostenditur quod adulteram uxorem non licet marito interficere, et quae sit eis imponenda penitentia qui suas uxores interficiunt. Clericis quoque ibidem conceditur suas uxores, si eorum peccauerint, sine mortis acerbitate habere eas in custodia et ad ieiunia eas cogere, non tamen usque ad mortem affligere. Ibidem etiam quare in sacris canonibus sit institutum ut per .vii. annos penitentes impositum quod diu reuocet de penitentibus. Et ibidem generaliter agitur utrum per penitentiam peccata coniugalibus concedantur uel penitentia prohibeantur. In ea quoque ostenditur quibus auctoritatibus uel argumentis nitantur qui sola cordis contritione et secreta satisfactione absque oris confessione peccatum dicunt posse dimitti, et quibus nitantur illi qui contra asserunt, et in quibus ea sibi uoluntas eque puniatur, uel opera in quibus differunt, et quare puniuntur facta quam dicta quam scripta, quam conscientia quam oratio, considerandas septem modis: causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, euentu. Ibidem etiam ostenditur quod nulli penitenti uenia sit deneganda. Quibusdam delinquentibus aut ex magnitudine peccati aut ex gradu officii uenia deneganda uideatur. De penitentia quoque agitur an semel tantum an etiam frequenter in ecclesia ualeat celebrari. Cuius questionis triplex sententia ibidem ostenditur et quibus auctoritatibus eaque nitantur. Alii enim dicunt quod penitentia ualet celebrari non ultra cum mortaliter delinquit qui semel uere penituit. Alii econtra asserunt penitentiam uidelicet frequenter et iuste celebrari, dummodo omnium quae gesserunt penitentes sint penitenti, non de uno tantum uelut penitentiam agere quod alias res in quibus delectetur. Alii uero penitentiam frequentandam existimant et uniuscuiusque uenia donum malis delectat aliquem posse impetrare contendunt. De caritate quoque ibi agitur utrum semel habita ultra amittatur. Quarum dantur sententiae: eum qui caritatem semel habuit ultra criminaliter peccare non posse. Aliis econtra asserentibus post caritatem habitam quemlibet posse peccare et eam frequenter amitti et reparari. Alii autem semel habitam numquam amitti contendunt, et in eo quod criminaliter peccat eam manere affirmant. Huius quoque quibus auctoritatibus et rationum firmamentis nitantur ibidem ostenditur. In ea etiam quaeritur an peccata dimissa redeant, cuius questionis similiter diuisorum uaria est sententia, aliis asserentibus, aliis econtra negantibus peccata semel dimissa ulterius replicari ad penitentiam, utriusque sententiae firmamentum ibidem ostenditur. Quae et in penitentia consideranda sint uel cui debeat fieri confessio, qualem et illum oporteat esse qui aliorum crimina iudicat, ibidem demonstratur, et quod sacerdos peccata penitentium aliis manifestare non debet. Et quod alteri sacerdoti commissum alicui sacerdotum ad penitentiam suscipere non licet. Et quod nemo desperandus est cum in hoc corpore constitutus est, nec in ultimo articulo uitae alicui penitentia deneganda est. Ibidem etiam ostenditur quod non liceat alicui coniugali opere tempore orationis uacare, nec in diebus abstinentiae nuptias celebrare. Et quod sine consensu uxoris uir continentiam uouere non potest. Si uero consensu alterius eorum ab altero permissa fuerit, et si postmodum in irritum deducere uoluerit quod permisit, non tamen ualet. Quia in debito coniugii eque mulier habet potestatem uiri sicut uir mulieris. In ea etiam quaeritur ubi est caput mulieris, et mulier corpus uiri. Ita uota abstinentiae uiro permittente mulier potest permittere, uel tamen eodem prohibente repromissa non ualeat implere propter conditionem uidelicet seruitutis qua uiro mulier debet esse subiecta. Et quod non docere permittitur sed testis esse, non fidem dare, non iudic....... a....... r....... e.

QUIDAM maleficiis impeditus uxori sue debitum reddere non poterat. Alius interim clanculo eam corrupit. A uiro suo separata corruptori suo publice nubit. Crimen quod commisit toto corde confitetur. Redditur huic facultas cognoscendi eam, repetit uxorem suam; qua recepta ut expeditius orationi uacaret, et ad carnes agni purus accederet.

continentiam sese iuxta virum promisit. uxor
vero consensum non adhibuit. Queritur an propter
impossibilitatem coeundi a viro suo aliqua
sit separanda. Secundo an post separationem cum alio nubere
valeat cum quo prius fornicata est. Tertio si
sola confessione cordis scelus possit deleri.
Quarto si tempore orationis quis valeat reddere debitum
coniugi. Quinto an vir sine consensu uxoris continen-
tiam vovere possit. vel si minis et terroribus licen-
tiam vovendi ab ea extorquere valeat.

Q. I.

Quod autem propter impossibilitatem reddendi debitum
mulier a viro suo separari non possit, auctori-
tate evangelica et apostolica probatur. Sic enim in
evangelio. Nulli licet dimittere uxorem suam
nisi causa fornicationis. vel quod alter eorum sicut Augustinus exponit
fornicatus fuerit vel ad quam alter alterum pertrahere
voluerit. Item apostolus. Mulier quanto tempore vivit viro
alligata est legi ipsius. non legi reddendi sed de-
biti. sed non intendendi se ad alterum. Item. His qui
matrimonio iuncti sunt, precipio non ego sed dominus, uxo-
rem a viro suo non discedere nisi causa fornicationis. Evangelica quoque
et apostolica auctoritate prohibetur mulier a vi-
ro suo non discedere nisi ob causam illam notissimam.
Qua interveniente si discesserit oportet eam ma-
nere innuptam aut reconciliari viro suo. Unde da-
tur intelligi quod impossibilitas reddendi de-
biti non facit coniugii dissidium. His ita respondetur.
Coniugium confirmatur officio ut supradictum est. Postquam
vero officio confirmatum fuerit, nisi causa fornicationis non licet
viro uxorem dimittere vel uxori a viro discedere.
Verum antequam confirmetur, impossibilitas
officii solvit vinculum coniugii. Unde Gregorius scri-
bit Iohanni Ravennati archiepiscopo. **Licet mulieri
alii nubere quam ob frigiditatem vir cognoscere
non potuit.**

Quod autem interrogasti de his qui
matrimonio iuncti sunt et nubere non possunt, si ille aliam vel illa
alium ducere possit, de quibus scriptum est: Vir et mu-
lier si se coniunxerint, dixerit postea mulier de
viro quod coire non possit cum ea, si potest probare quod verum sit, pro-
bare, perquisito iudicio accipiat alium. Si autem
ille aliam acceperit, separentur. Item in epistola eidem.
De his quos requisisti qui ob causam frigiditatis nature
dicuntur se non posse invicem operam carnis dantes
commisceri. Iste vero si non potest eam habere pro uxore, habeat eam
quasi sororem. Quod si rectum adhuc coniugale noluerint
rescindere, maneant utrique innupti. Nam si
huic non potuit naturaliter concordare, quomodo alteri
conveniret? Si enim aliam uxorem voluerit ac-
cipere manifeste patet ideo quia suggerente di-
abolo odii fomite excusationem eam habuit, et id-
eo eam dimittere mendacii falsitate molitur.
Quod si mulier causatur et dicit maritum esse nolo cum fi-
lio separare: uterque eorum septima manu propinquorum
quorum tactis sacrosanctis evangeliis iureiurando di-
cat quod nunquam per commixtionem coniuncti una caro
effecti fuissent. Tunc videtur mulierem secundas
posse contrahere nuptias. Humanum dico propter in-
firmitatem carnis vestre. Vir autem qui frigide
nature est maneat sine coniuge. Quod si ille aliam copu-
lam acceperit, tunc hi qui iuraverunt periurii crimine
teneantur et penitentia peracta priora cogantur re-
cipere connubia. Item. Hoc autem sic vir percipit
cum utrique idem fatentur. Ceterum si vir asserit se
reddidisse debitum uxori et illa diffitetur, cui po-
tius fides habenda sit in sequenti capitulo. De his inter quos apostolico precepto impedimentum
habito in statutum est. **In veritate viri consistat
si mulier negat se cognitam ab eo**

Si quis accepit uxorem et eam habuit aliquo tempore et ipsa
dicit quod nunquam coisset cum ea, et ille contradicit quod sic
fecit, in veritate viri consistat, quia vir est caput mulieris.

Ecce quod impossibilitas reddendi debitum vin-
culum solvit coniugii. Sed hoc de naturali impossibi-
litate statutum est. Hec autem maleficii impedimen-
to non frigiditate naturali debitum coniugale prohiben-
te a viro suo separata est. Unde queritur si licet ei in hoc
casu a viro suo discedere et alii se copulare. De
his in sinodo Hincmari Remensis archiepiscopi. **De his qui
maleficiis impediti coire non possunt.**

Si per sortiarias atque maleficas occulto sed nunquam
iniusto Dei iudicio permittente et diabolo preparan-
te concubitus non sequitur, hortandi sunt quibus ista eveni-
unt ut corde contrito et spiritu humiliato Deo et sacerdo-
ti de omnibus peccatis suis puram confessionem faciant,
et profusis lacrimis et largioribus elemosinis et o-
rationibus atque ieiuniis Domino satisfaciant. Et per exor-
cismos ac cetera ecclesiastice medicine munia
ministri ecclesie tales quantum annuerit Dominus, qui Abi-
melech ac domum eius Abrahe orationibus sanavit, sanare
procurent. Qui si forte sanari non potuerint separari va-
lebunt. Sed postquam alias nuptias expetierint, illis
in carne viventibus quibus iuncti fuerant, prioribus quos
reliquerant, etsi possibilitas concumbendi eis reddita
fuerit, reconciliari nequibunt. Item. Sanctus
videtur contrarius premisso capitulo Gregorii. ibi enim post possibi-
litatem redditam iubet separari ab eo cui secundo nup-
serat et redire ad primum. Hoc autem inveniente eo cui

C. unquam non prius dedit ... fuit machinata in morte ... pacta penitentia

S. xxvii. Sicut

S. xxx. q. vii. Placuit

S. xxvii. q. ii. Ecce

S. xxvii. q. ii. Quaer. In aut. de nupt. paciem

C. q. p lac ... inter quos ut ... dicit ... In c. c. Q.

Hoc dictum est ad tenorem ut quod est ... simulavit. ut in fraude. Aliter non videtur verum. quod possent prius esse frigidi postea vero non.
C. quod in fraude simulaverit. Aliter non videtur cum eis desponderit aliquam et non cognoscens. item despondens aliam et cognoscens secundam teneat.

C. pre ... in aut. de nupt. C. Porro S. cc

S. xxxi. q. ii.
S. xxvii. q. ii. Sunt

Q. II.

secdo nupsat p̄mo reconciliari n̄ potūit. q̄.
aut̄ cū eo cum quo prius fornicata fuat̄ p̄ se
parationē nube possit supius pbatū ē. mor
tuus ē enim sibi uir eius ex quo iudicio eccle̅
ab eo separata ab eius lege soluta ē. Vn̄ uix
ta apl̄m. cui uult nubat tm̄ in dn̄o. Si
qr̄ si sine ecclastico iudicio nulla cā dis
sidii roābit̄ pbata ab ea discesserit. an eē
cogn̄dus redire ad eā. De hoc i statutū ē in
ɔcartg̅. cui interfuit aug̅. cap̄ xxv.
Non licet alicui uxorem dimittere nisi
causa dissidii primum eccle̅ pbetur.
Seclares qui coniugale consortiū nulla
grauiori culpa dimittūt t̄ etiā dimiserūt. et nl
las cās dissidii pbabiliter ponentes ppea sua
matrimonia dimittūt. ut aut illicita aut alii
ena p̄sumat. si añ quā apd̄ ep̄os ɔpuinciа
les dissidii cās dixerint. et prius quā iudicio
dapnentur uxores suas abiecerint a coione
eccle̅ et scō pp cetu pco q, fidem et cōiugia ma
culant excludantur. It̄ ambr sup lucā.
Lex diuina phibet uirū uxorē dimittere n̄
ng, in subditos nefas ē. etiā cā fornicōnis.
incōpares fas ē. dimittis uxorē q̄s quā
iure sine crimine. et putas t̄ b licere. qr̄ lex
humana n̄ phibet. s; phibet diuina. Qui
hominib; obsequiis dm̄ uere. Audi legē
dn̄i. cui obsecuntur et qui leges fer̄. quos ds̄ con
iunxit hō n̄ separet. It̄ ē nich pp̄ caroli impn̄.
Absq; cause cognitione a uiro suo dimissa ad
ep̄stolā ecclastica ab eusebio oīa restituat̄.
caesariensi ep̄o ɔfecta. de muliere q̄ dā q̄
de castitate a marito accusabatur att. p̄
ceptū ē abrupisse t lege data u primo prim
tere ei rē familiarē libe diuinis ordinaē.
tum deīn p ēēt obiectis h omī leges tā
ecclastice quā uulgares perpuit ēē. Si
aut̄ de mulierib; et sclarib; uiris h ɔstituta
s̄ in toto magē ecclasticis hoīb; et sacdotib;
s̄ ɔcessa. It̄ ē nich pp̄. Nisi post restitutio
nem neq; de coniugii fede neq; de adul
terii crimine inter uirū et uxorē iudiciū ē a
Siue de cniugii fede siue de ad gitandum.
ulterii crimine iudiciū sit agitandū ut lra
rō patris ēē bgā cū lothario iniure ectam:
n̄ prius ārps furit sue reddita potestati et
ɔsanguineis p̄s libe sociata. t̄ ēq; et loc
ɔuidendo ē. in quis nulla formidetur

J. xxvii. q. ii. Sic

S. ii. q. ii. Cap. ii. 7. v.
S. iii. q. i. Cap. i. 7 ii.

S. iii. q. iii. Deinde

multitudinis ne sit difficile testes p
ducē etiā ps q̄ tam a scis canonib; quā
a mundanis romanis legib; in huiusmoi
contrauersus requirunt.
In h capitulo quā uis cā uidat̄ exposita
qr̄ sua auctoritate n̄ licet alicui uxorē
dimittē. q̄ cessante ipā q̄ phibitio cesse
uidetur. tñ quia ipā separatio pena ē. et
pena nullum sentenda ē n̄ p iudicē g̃ naliter
h intelligendū ē. ut sui ob cām p̄missā suū
nulla cā existente n̄ liceat alicui sua au
ctoritate uxorē dimittē. q, et de pena ho
micidii t̄ qualibet alia intelligendū ē.
Unn̄ nich scō rodulfo bituricensi arciep̄o.
Coniugia penitus interdicantur his qui
interfectores suarū sūt suas cuiuges occidentes.
iudicio coniugiū cū n̄ adhs adulterio
t̄ aliquā huiusmoi quiddam hñdis quā
homicide. Aceph ad penitentiā redigendi
quib; penitus coniugiū denegat̄. Excep
tis adolescentib: de quib; ē bn̄ leonis pp
xxv. regula decretaliū in mo idulgentiā ob
seruanda. Ca. In hic cap̄ uidet nicholā
p̄mittere maritis cū adulterā t̄ alia ēimoi
criminis uxoēs suas interficē. Si eccla̅stica
disciplina spūali gladio n̄ materiali ēim
nosos ferm iubet illo uidet gladio quo pe
trus iubet mactare et manducare. De quo etiā
gladio xp̄s ait in euglio. Non ueni pacē
mittē in trā s; gladiū. Hic ē ē ro nicol scbit
adal. uiro arciep̄o. Non licet alicui uxorē
Interfectorem suā adulteram occidere.
I n̄ eē h urā scitas adcē studuit. sicut uxor auten iuperiū ulterū ma
rito ulli liceat. s; humanā legē cāuificē.
Si scā diecta mundanis nunq; ɔstringit le
gib; gladiū n̄ hēt n̄ spalē. n̄ occidit s; uiu
uificat. It̄ prius pp̄. penitentiam eius q
Quam eius qui ppriam uxorē absq; causa
interfecit. p̄pā uxore absq; lege peniteat.
t̄ sic cā et cēta pbatioē interfecit. aliā q; du
xit uxorē. armis depositis penitentiā a
gat p̄. Et si contumax fuit ep̄o suo in obe
dies extitit. anathematizet, et quis qui ɔsen
tiat. Ead lex erit illi qui seniorē suū interfecit.
It̄ stephan̄ v. astulpho. Penitentia astulfi qui uxorē suā interfecerat.
Ammonē te lacrimis et multo gemitu cor
dis curam filii astulphe fere filii dicid ebe
qui et ā crudelit̄ infelix homicidiū perpetrauit.

S. xxii. q. v. h. uidet

S. iii. q. iiii. C. iiii

S. xxvii. q. a

Nam occidisti uxorem tuam, partem corporis tui, legitimo matrimonio tuo tibi sociatam, sine causa mortis, non resistentem, non insidiantem, quo cumque modo uite tue, non inuenisti eam cum alio uiro nefariam rem facientem, sed excitatus a diabolo impio furore flammatus more latronum arrepto eam gladio tuo crudelior omni bestia interemisti, et nunc post mortem eius addidisti iniquitatem super iniquitatem. Filiorum tuorum oppido impie, quibus matrem non pepercisti, filios tuos orfanos fecisti. Inducis super eam mortificationem; post mortem puniri (homine) homicidam tribus testem quem non eum legimus nulla diuina humanaque lex unius testimonio etiam idonea quempiam condempnat uel iustificat. Quanto magis pessimum flagitiosissimum et scelestum nulla iniuria debuit condempnari, non ante post mortem eius accusari. Pudicicia enim mulieris subtiliter erat inuestiganda, et tunc si fuisset inuenta, secundum legis tenorem debuit accipere ultionis uindictam. Nam si uiuum mulieris quod absit fuisset, sicut auctoritate institutum est post .vii. annorum penitentia peracta dimittere eam per approbatam causam potuisses si uoluisses; occidere tamen eam nullatenus debuisti. Non enim uult deus mortem peccatoris, sed ut conuertatur et penitentiam agat et uiuat. Ideo placeat tibi consilium nostrum, et facias quod melius est et leuius sine dubio tibi. Miserere anime tue, ut non sis tuimetipsius homicida. Relinquas quod propter te rogamus hoc malum seculum quod te traxit ad tam immanissimum peccatum faciendum. Ingredere monasterium, humiliare sub manu abbatis et meliorum fratrum precibus, atque uti obserua cuncta simplici animo que tibi fuerint imperata, si forte ignoscat tibi summa diuina bonitas peccatis tuis et refrigeret animam tuam, post quam cruciaturis perpetuis flammis. Hoc leuius et melius tibi esse certissime scias. Si uero post penitentiam permanens in domo tua uel in hoc mundo uis agere, quod peius sit tibi et durius et grauius esse non dubites, in uita agere debeas excortamen uel omnibus diebus quibus penitere debes uinum et omnem siceram non bibes. Carnem numquam ullo tempore comedas preter quam in pascha et in die natalis domini. In pane et aqua et sale penitentiam age in ieiuniis et uigiliis et orationibus; in elemosinis omni tempore perseueres. Armis numquam cingaris nisi in loco ubi litigare presumas. Uxorem numquam ducas, concubinam non habeas, non adulterium committere audeas. In balneo numquam lauari presumas. Conuiuio letantium te numquam misceas. In ecclesia segregatus ab aliis christianis post ostium et post fores humiliter te repone. Ingredientium et egredientium supplicari orationibus commendare. Communionem corporis et sanguinis domini cunctis diebus uite tue indignum te existimes. In ultimo autem exitu uite tue, si merueris, pro uiatico sit quod tibi detur, tamen uenialiter uel accipias et exodium. Sed et alia multa que durius et crudelius adicienda erant ut ex tam magno pondere peccati infelix adicienda. Sed si hec omnia que misericorditer superdictas perfecto corde auxiliante domino feceris et cetera dixeris, confidimus de diuina clementia remissionem tuorum habiturum peccatorum, et secundum dictum boni iusti qui pastoris resoluere sancta ecclesia ab hoc uinculo peccati mortis uel perpetuis gratia, qui eam sanguine suo acquisiuit, solueris medelis. Si autem aliter feceris et sancte matris ecclesie tam salubrem admonitionem despexeris, ipse tibi sis iudex et in laqueo diaboli quo irretitus teneris permanebis. Sanguis tuus sit super caput tuum. Nos autem a consortio tuo pariter fidelium salutem, domino opitulante, omni sollicitudine nitimur desudare, et omni animam atque cotidie implorare.

I tem Aug. de adulterinis coniugiis. li. ii. Postulis uxore uiuente aliam ducat quis, quam humanum sanguinem fundat.

Sicut uiuis uxoribus non licet homini christiano sanguinem fundare, aliam tamen coniugem occidere sine iudice iustitia dimittere. Quis enim est tam demens qui dicat ei: fac quod non licet (.i. occide) uel licet quod non licet. Cum enim utrumque secundum legem christi illicitum sit, siue aliam occidere siue aliam ducere illa uiuente, ab utroque est abstinendum, non illicito complicito faciendum. Si enim facturus est quod non licet, iam faciat adulterium, non faciat homicidium, ut uiuente uxore aliam ducat, non humanum sanguinem fundat.

C. Interfectoribus auctoritatibus qui quasi probibentur adulteras coniuges suas occidere, si post .vii. annorum penitentiam permittit eas illas dimittere. Si autem illas interfecerint, iubentur sine spe coniugii semper permanere, nisi forte post .vii. annorum penitentiam per lapsum inuenerit incontinentie ad nuptias contrahenda eis in .ii. impendatur. Clericis autem conceditur si uxores eorum constituti peccauerint, sine mortis acerbitate liberum eas in custodia et ieiunia eas cogere, non tamen usque ad necem affligere. Unde in concilio .i. legitur. Clerici si uxores eorum peccauerint, preter necem eas domi custodiant et ad salutaria

P lacuit ut si quicumque clericorum uxores pecca cogat ieiunia.
uerint, ne forte licentiam peccandi plus habeant

S. xx. c. i. q. ... S. iiii. q. iii. testem ... C. de testib.

S. xxx. ii. preces

accipiant mariti earum hanc potestatem, ut pre-
terea custodiendi ligandique in domo sua ad
ieiunia salutaria, non mortifera eas cogentes:
ita vero ut invicem sibi clerici pauperes auxilium ferant, si
substantiam non habent. Cum uxoribus autem ipsis, quas pecca-
verunt, non cibos sumant, ne forte ad amorem
dei acta penitentia revertantur. ¶ Nunc
autem queritur, si sacris canonibus sit institutum, ut post
vii. annos penitens in pristinum statum revo-
cetur. De his ita scribit Ysidorus ad Massonem
episcopum. **Quod sit institutum post vii. annos in pristinum statum penitentes redire.**

Hoc ipsum quoque canonum censura post vii. annos redire
meare penitentes in statum pristinum precepit,
non electione propria arbitrii sanctorum patrum, sed potius
ex sententia divini iudicii sanxerunt. Nam legitur
quod Maria soror Aaron prophetissa, dum detraxisset
adversum Moysen, incurrisse delictum, illico sta-
tim lepra percussa est. Cumque peteret Moyses,
ut emundaretur, precepit eam dominus extra castra vii.
diebus egredi, et post emundationem rursus eam in
castra admitti. Maria ergo soror Aaron caro
intelligitur sacerdotis, que dum superbie dedita sordi-
dissimis cogitationum maculatur contagiis,
extra castra vii. diebus, hoc est extra collegium sancte ecclesie
vii. annis proiecta abiit, ubi post emundationem
vitiorum loci vel pristine dignitatis recipia-
mentum. Et post pauca. In fine autem epistole hadicien-
dum putavi, ut quotiens sequi in gestis conciliorum
discors sententia invenitur, illius magis sententia
teneatur, cuius antiquior et potior extat au-
ctoritas. ¶ Hoc quoque quod de sacerdotibus in-
ductum specialiter dictum, generaliter tamen de omnibus peni-
tentibus oportet intelligi. Admirationem namque
illius dominice sententie, David de homicidio et
de adulterio repensus, unius ebdomade ieiu-
nium in satisfactionem admissi sceleris deo legitur
obtulisse. Hinc est ecclesiastica consuetudine
usurpatum, ut maiorum criminum penitentia vii.
annorum spatio concludatur, non vel officii excellen-
tia **ut** vel criminum magnitudo vulgarem
[illegible] consuetudinem excedens, tradunt interim
[illegible] humane societatis, parentibus vel liberis,
vel aliis huiusmodi personis impudice adhesit, vel dum
delicto naturali usu contra naturam more sodomi-
tico fornicatur, vel usque ad coitum brutorum anima-
lium prolabitur, prolixius spatium sententie cogat. De peni-
tentibus quoque [illegible] queritur an eis generaliter post penitentiam

pacta coniugia concedantur. Generaliter enim ca-
nonica auctoritate penitentes prohibentur ad secula-
rem militiam redire, vel matrimonia contrahere. Unde
Siricius papa: **Penitentes matrimonia contrahere non possunt.**

De his vero non incongrue dilectio tua sedem apostolicam
consulendam esse putavit. Qui acta penitentia tanquam
canes et sues ad vomitus pristinos et volutabra
redeuntes, et militie cingulum et ludicras vo-
luptates et nova coniugia et inhibitos denuo
appetivere concubitus. Quorum professam inconti-
nentiam generatio post absolutionem filii sunt
prodidere. De his quia iam suffugium non habent pe-
nitendi, id duximus decernendum, ut sola intra
ecclesiam fidelibus oratione iungantur, sacris mi-
steriorum celebrationibus, quamvis non mereantur, intersint.
A dominice autem mense convivio segregentur, ut hac saltem
districtione correcti et ipsi in se sua errata ca-
stigent, et aliis exemplum tribuant, quatinus obscenis
cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen quoniam carna-
li fragilitate ceciderunt, viatico munere cum ad
dominum ceperint proficisci, per communionis gratiam volumus
subveniri. Quam formam et circa mulieres que
se post penitentiam talibus pollutionibus devinxerint
servandam esse censemus. Sed quia timore solutionis co-
niugii non nulli ad penitentiam accedere differunt, vel
post lapsum adolescentie quam formidant peniten-
tie remedium suscipere negligunt, auctorita-
te canonica permittitur eis vel contractum retinere vel
alia contrahere. Unde Leo papa scribit Galerio episcopo Ypolitano:
Coniugia ex indulgentia post penitentiam legiti-

Audivimus aliquibus quam iuris **ma non negitur.**
diocesibus et finibus christianorum certis eiusmodi occasione
se subtrahunt penitentie iugo etiam dicentes:
quod si penitentiam agimus, coniugii debemus copulam
relinquere, nec querunt ut deitatis calle di-
scedit. Quia pro omnibus illicitis penitentiam
unusquisque christiani cultor nominis sustinere atque peragere
sui operis debet, dicente domino: Penitentiam agite,
appropinquabit enim regnum celorum. Coniugium vero legitimi
nihil orthodoxorum penitentiam suscipientium sol-
vere licet. Et infra. Sacerdotes vero expedit alloquiis
edocere, ut erroris eripiantur caligine, et licitis
copulationibus, vitiis domini illicitis peniten-
tiam agere pateret. Item Leo querit: **Propter lapsum
iuvenilis incontinentie non negitur**

In adole- **penitentibus licita coniugia.**
scentia constitutus, si urgente aut metu mortis
aut captivitatis periculo penitentiam gessit

S. xxxii. q. i. Cum renuntiatur
S. di. l. Duo

S. xxvii. q. ii. c. [illegible]
S. di. l. Illud

S. q. x. q. vii. [illegible]

ꝛ p̄a tamen ſ lapſum incontinentie inuenit
copulam uxoris elegit nec tamen fornicationis
incurreret · remuneret feciſſe uenialē · ſi
p̄t coniugē nullā omnino cognouit · In q̄
tū n̄ reg̃lam conſtituimꝰ · ſi quid ſit tolle-
rabilius exiſtimamꝰ · It̄ in decretis p̄p̄ · Rodulfo ep̄o
ſc̄e argentēſis eccleſie · hec penitentia ē impo-
L atore p̄ſentiū necd̄a ei qui matrē occidit ·
matricidā eē cognouimꝰ · Cui p̄cipimꝰ · ut ſub
penitentie rigore p̄maneat · ut p̄ annū . i .
eccl̄am n̄ ingrediat̄ · ſ; an̄ fores baſilice · ſtans
orans ꝛ dep̄cans dn̄m p̄ſtetur q̄tinus tanto crimi-
ne purgetur · Completo u° annicꝰlo introeundi
licentiā in eccl̄ā hēat · tn̄ int̄ audientes ſtet ·
ꝛ n̄ dn̄i cōicet · Completis aūt tum annoꝝ cricuit
ſac̄ cōionis illi gr̄a concedat · Oblationes u° n̄ offerat
n̄ p° annoꝝ · vii · annoꝝ circuitū expleuit · In
his aūt omnib; annis atq; tp̄ib; carnē
n̄ manducet n̄ uinū bibe p̄ſumat · exceptis
feſtiuis dieb; atq; dn̄icis · ꝛ a paſcha uſq;
p̄ntecoſtē ꝛ q°cūq; re uoluit nullo uehiculo
deducat̄ ſ; pedib; p̄ficiſcat̄ · Arma n̄ ſumat
n̄ contra paganos · Iciunet aūt ħ dieb; p̄ter do-
minicā uſq; ad nonā · uxorē p̄pria ac legitima coniuge
n̄ ſeparet · n̄ in fornicationis uoragine corruat ·
q; ne fiat optamꝰ · Si aūt annoꝝ terminū
curſū uite illi finis appinquit · corporis ꝛ
ſ · dn̄i nr̄i . i . x̄ · particeps fiat · Si in aūt uſq; ſup-
ſtiteru efficiat̄ · tn̄ ſi illi confuſionē ꝛ lacrimaꝝ
fontē ioib; incitis floridis actioib; op̄ib;
optimiſq; pullulare hui ea cū ſollicitu-
do p̄uigil apparet mitiq; oib; demonſtret.
It̄ Poſt penitentiā legitimā adoleſcentib;
S iqs cū . ii . b; fuit permittunt coniugia
ſororib; fornicat̄ · aut cū his p̄ſonis d q̄b; ſcā p̄
ubi ſcp̄ta · ſi dignā egit penitentiā ꝛ caſtita-
tis n̄ ualuit continentiā ſuſtinere · liceat ei legi-
timā in coniugio uxorē accipe · Similit̄ ꝛ in
q̄tali fuit ſcel'e lapſa ut fornicationis n̄ p̄ducat̄
a chao ſ · S; h de laicis intelligitis in ſtatuimꝰ · Id ·
Puniatur qui hec crimina cōmittit n̄ tn̄
S iqs cū matre ſp̄ali legitimā dimittat uxorē ·
fuit · f · anathematis uſ certis p̄curat ieiuniis;
Similit̄ aūt nullā p̄curē p̄mi gamꝰ q cui ea
q̄ de ſac̄ fonte baptiſmatis ſuſcep̄ta cū illa q̄ an
ep̄m tenuit cū ſac̄ criſmate fuit uncta · for-
nicationis p̄cti ſcel' · legitimā tn̄ ſi habuerit n̄ di-
mittat uxorē · C, Q uos h dēs coniuxit
iudex ſua auctoritate ſepare n̄ debet · quia q̄ alr̄
ꝗ ſidorꝰ h intelligat dicēs · Non homo ſepat
Q uos dē coniunxit quos pena condēpnat ·
h · n̄ · s · Q · r̄ · et quod · Subaudis in obitū · ſin
lege abſq; rōe · q̄s dēs coniunxit bonū · s · Non
ſepat h homo q̄s pena dēpnat · q̄s reat̄ accu-
ſat quos maleficium coartat · C, V eꝝ
h p̄bis dictū intelligi q̄s iudices ſclipsē
ſcelib; legū ſeuitate p̄cellunt · q̄s t' morte
puniunt t' deportati iubr̄ · Cod · l · i · t · de ep̄i · ꝛ clicis.
I mp̄ iouinian̄ · Si quis n̄ dicā rape ſ; att-
eptare tn̄ matrimōnii iungn̄ dicā ſacratiſ-
ſimas uirgines auſ fuit · capitali ferat̄
pena t' cod · t · de poſtulan . o · o ....
I mp̄ · leo · ꝛ an · Nicoſtrato p̄p̄ · N emo tn̄ fo-
ro magnitudinis tue t' in p̄uinciali iudi-
cio t' ap̄ quē q̄ iudicē accedat ad togatoꝝ
conſortiū · n̄ ſacſcis catholice religionis fuit
imbutꝰ miſtiis · Si in aūt taliū aliq; t' q̄q̄ m̄ t'
q̄dā machinatione factū t' attemptatū fuit
offm̄ q̄ ſublimitati tue · c · librū auri iacta
p̄ condēpnatione ſuſtineat · I d aug. Deeod.
Q uīcūq; aūſ fuit contra p̄uidū nr̄e ſerenitatis decrētū
advocationis offm̄ p ſubreptionē arripe · ꝛ p̄-
bitū paſtum uſ p̄ntiū advocationis offo remotꝰ
ſtilū p̄ſcriptionis atq; p̄petui exilii ſpalir ſu-
ſtinebit · Si ueniſſ ꝛ p̄uincialꝰ rectorib; q; his
ſubc̄ animum ſtudiorum aliq; h̄moi fuit attenta-
tū partis bonoꝝ dimidie p̄ſcriptionē ꝛ penā
exilii p̄ quinquēniū ſuſtinebit · It̄ l' · vii · t · a leg̃ iul · mag ·
Q uiſquis cū militib; cogitauit · Ead̄ ħ ſeuī-
tate · uoluntatē ſceliſq; effectū puniri iura
uoluerūt · ſ; Et ex concilio tolletano quarto.
D e eodē · A ntiquitꝰ ꝛ ſciſſima
patris ē ſententia p̄p leonis · Ut is qui in etate ado-
leſcentia poſitꝰ · dū mortis formidat caſū
ſi p̄uenerit a penitentie remediū · ſi coniugatꝰ
forte fuit incontinēs · ne ſ; a iuuenili lapſū i
currat · redeat ad p̄ſtinū coniugiū quouſq; p̄ſit
adipiſcatur is maturitate continentie ſtatū ·
Q nos u decernis ita de feminis eq° in cauſem ·
n̄ quod h ḡraliter ꝛ canoicē ē p̄ceptū · S; conſtat
uob p̄ humana fragilitate indultū · ead̄ ita-
xat rōe · ut ſi his qui penitentie legib; n̄ ē de-
ditꝰ · aña ab hac uita diſceſſerit q ex con ſenſu in-
tinentiā unꝰ eoꝝ fuit regreſſ · ſ; ſtatu n̄ liceat
deniq; ſuſtinere ad uxoris amplexū · Si aū illius
uita fuit ſupſtes · q in accep abſolutionē

S · xxxii · q · vi · Si quis · iii · q · ħ ſui uxore · Jb · cū uxorē ·

I · xxxvi · q · ii · c · iii ·

Ħ · c · l · i ·

S · vi · q · i · p̄r

Sub ista .xxxiii. ca. q. iii. incipit liber sive tractatus de penitentia. et est presens .C. videlicet. fide sicut et cetera.

Q. III.

In d. n. t. Quod quisque iuris quis in alterum statuit. ipse et esse se in simili negotio eodem iure utatur. La. h. uerba. Ulp. uero interpretando istud uerbum statuit a pretore appositum ita debere accipi ostendit. Quod ita sit statutum ut effectum sortiatur. de iure et de facto ita ut in edictum incidat et innuit non cepta iniuria .i. iniustam sententiam prolatam esse ius litigatoris si consumatam .i. inter sibi subditos lata et effectui mancipatam.

Ut humiliores. vel capite puniantur vel bestiis subiciantur. Altiores uero in insulam deportentur. ut ff. ad l. corn. de sic. et ven. eius de.

De. l. i. Extr. In maleficiis voluntas spectatur non exitus.

Uxorem ex voluntate punitur occiden di

Quid sit pudicitiam attempta ri

penitentis nubat sive continentiam non perpetuam talem solatio fruatur uxoris. Quod in utroque sexu pari modo a nobis manifestum est esse decretum. traditum vel in his omnibus sacerdotis expectetur ordinatio. ut iuxta qualitatem criminis aptam perspexerit penitentiae absolutionis imponat legem. His breviter decursis. in quibus extra negotii finem aliquantulum evagati sumus ad propositae causae interrogationem pertractandam. Quae queritur utrum sola cordis contritione et secreta satisfactione absque oris confessione quisque possit deo satisfacere redeamus. Sunt enim qui dicunt quemlibet criminis veniam sine confessione ecclesiae et sacerdotali iudicio posse promereri iuxta illud vero sententiam illi super lucam. Petrus doluit et flevit. quia erravit ut homo. non invenio quid dixerit. scio quod flevit. Lacrimas lego. satisfactionem non lego. Item iohannes crisostomus. Lacrime lavant delictum quod pudor est confiteri. Item propheta. Sacrificium deo spiritus contribulatus. c. c. et h. d. n. d. Item. Dixi confitebor adversum me iniustitiam meam d. et t. r. in. p. m. Quod etiam aug. exponens ait: Magna pietas dei ut ad solam promissionem peccata dimiserit. nondum pronuntiat ore. et tamen audit deus in corde quia ipsum dicere quasi quoddam pronuntiare est. Votum enim pro opere reputatur. Item ex lege c. de sicariis. Si quis cum telo ambulaverit hominis necandi causa. sicut is qui hominem occiderit vel cuius dolo malo factum erit commissum. legis cornelie de sicariis pena coerceatur.

Item papa urbanus et gratianus. Si quis necandi infantis piaculum aggressus aggressave fuerit sciat se capitali supplicio esse puniendum. Item pr. gratianus. iuxta. Si forte mulier marito mortis passe insidias vel quolibet alio genere voluntatem occidendi habuisse inveniatur: vel forte maritus eorum insequitur uxorem. in eadem questione ab omni familia non solum mariti sed etiam uxoris que intra tempus domi fuerit. quaerendum est sine cunctatione diffinitione. Item dig. t. de iniuriis vel in scriptionibus.

Si quis tam masculum quam feminam. sive ingenuos sive libertinos. sive impudicos facere attemptaverit iniuriarum tenebitur. Sed et si servi pudicitia attemptata sit iniurie locum habet attemptari pudicitiam dicitur. cum id agitur. ut ex pudico impudicus fiat. non solum vero is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam. hoc est qui percussit. verum ille quoque continetur qui dolo fecit vel qui curavit. vel cum mala pugno percuteretur. Item vel ap. labeonem. Si quis pulsatus quidem non est ausus manum adversus eum levare. et sepe territus quasi vapulaturus non tamen percussus iniuriarum actione tenetur. Contra vel c. t. de penis. Cogitationis nemo penam patiatur. Item t. d. extra ordinem criminum.

Sollicitatores alienarum nuptiarum itemque matrimoniorum interpellatores et si effectu sceleris potiri non possunt propter voluntatem perniciose libidinis extra ordinem puniuntur. Qui puero stuprum abducto vel corrupto comite persuaserit. aut mulierem aut puellam interpellaverit quidve impudicitie gratia fecerit. domum prebuerit pretiumve quo is persuadeat dederit. perfecto flagitio punitur capite. imperfecto in insulam deportatur. Corrupti comites summo supplicio afficiuntur. Item de furtis. Vulgaris est questio. an is qui ex acervo frumenti modium sustulit totius rei furtum faciat. an vero eius tantum quod abstulerit officium. totius acervi furem esse putat. Nam et qui aurem alicuius tetigit inquit trebatius totum eum videri esse tetigisse. Proinde qui dolium aperuit. et ex eo parum vini abstulit. totius furtum videtur fecisse. Sed verum est in tantum eum furti actione teneri. quantum abstulit. Nam et si quis armarium quod tollere non poterat aperuit. et omnes res que in eo erant contrectaverit. atque inde discesserit. deinde reversus unam ex his abstulit. et antequam se reciperet quo destinaverat deprehensus fuerit. eiusdem rei et manifestus et nec manifestus fur erit. Sed et si quis segetem ante lucem secat et contrectat. eius quod secat manifestus fur est. non manifestus. Item lib. ii. t. quibus quoque iniuriis legem l.

Hec autem verba qui statuerit. qui ius dicit omnino pre. cum effectu accipimus non verbotenus. et non si cum vellet statuere prohibitus est non effectum decretum habuit necessarium edictum. Nam verbum statuit. rem perfectam significat et consumatam iniuriam non acceptam.

C. Perne sicut in dig. t. de penis leg. Legum interpretatione mollienda est potius quam nimis exasperanda. Atque ideo preter casum non excedit. Sed quoniam de raptu virginum vel advocatis seu de criminum investigandis vel de sicariis dicta sunt favore religionis et fidei atque principali odio sicariorum introducta sunt. hinc iniuriarum vero non penarum varietate multiplicetur quas superius. Varietate namque criminum. varietatem inducit penarum. Unde in dig. t. de penis. Aut facta puniuntur ut furta cedesque. aut dicta ut convicia et infide advocationes aut scripta ut falsa et famosi libelli. Aut consilia

Gl. xiiii. C. v. tit.

ut consumata

uel coniurationes ... quosque alios
suadendo monuisse sceleris est instar. Sed hec iiii.
genera consideranda sunt vii. modis. Causa, persona, lo
co, tempore, qualitate, quantitate, eventu. Causa, ut in
verberibus, que impunita sunt a magistro illata vel a
parente, quoniam emendationis, non iniurie gratia
videntur adhiberi. Puniuntur, cum quis per i
ram ab extraneo pulsatur. Persona dupliciter spec
tatur: eius qui fecit, et eius qui passus est. Aliter enim puni
untur ex eisdem facinoribus servi quam liberi, et aliter
qui in dominum parentemve ausus est, quam qui in
extraneum, in magistratum vel in privatum.
In huius rei consideratione etatis quoque ratio habetur.
Locus facit, ut idem vel furtum vel sacrilegium sit, et ca
pite luendum vel minore supplicio. Tempus di
scernit emansorem a fugitivo, et effractorem
vel diurnum furem vel nocturnum. Qualitate fac
tum vel atrocius vel levius est, ut furta manifesta
a nec manifestis discerni solent. Rixa a grassa
turis, expilationes a furtis, petulantia.
Quod dere maxime apud grecos orator demoste
nes significat. Quantitas discernit furem ab ab
igeo. Nam qui suem unum subripuerit,
ut fur coercebitur, qui gregem, ut abigeus.
Eventus spectatur, ut a clementissimo quoque facta quedam,
quamvis lex non minus eum qui occidendi hominis causa
cum telo fuerit inventus, quam eum qui occiderit puniat.
Et ideo apud grecos voluntarie fortuito casu
luebantur, apud precipuum poetarum est scriptum grece.

Cogitatio non meretur penam civili lege, cum
sit intimis contenta est. Discernunt tamen ma
leficiis ea que de voluntate effectum desiderant, ibi s. maleficia
non non ad iudicium desiderat. Unde in digestis ti.
de repudiis. Divortium non est nisi verum quod animo per
petuo constitutione dissensionis fit. Itaque quicquid
calore iracundie fit vel dicitur non ante ratum est
quam si perseverantia apparuit iudicium animi
fuisse. Ideoque per calorem (s. iracundie) misso repudio
si brevi reversa uxor est, non divertisse videtur.

S. ii. q. iii. Si quis iratus. et notandum

Hec in canonibus: Si quis iratus crimen alicui obiecerit
etc. Ex consilio animi videtur aliquem ex facto
teneri. Augustinus probat idem. Non solum qui manibus
occidit fratrem, sed etiam qui consilio et fraude alii occidit
homicide probantur.

Periculose decipiuntur, qui existimant eos tantum homi
cidas esse qui manibus occidunt hominem, et non potius
eos per quorum consilium et fraudem et exhortationem homines
extinguntur. Nam iudei dominum nequaquam propriis
manibus interfecerunt. Sicut scriptum est: Nobis non licet
interficere quemquam. Sed tamen illis domini mors im
putatur, quia ipsi eum lingua interfecerunt dicentes:
Crucifige eum. Unde unus euangelista dicit dominum
crucifixum esse hora tertia, alius sexta, quia iudei cruci
fixerunt eum hora iii. lingua, milites hora vi.
manibus. Augustinus: Qui hominem tradidit, ille inter
fecit, eo domino dicente: Maius peccatum habet qui
me tradidit tibi. Unde psalmista: Filii hominum
dentes eorum arma et sagitte, lingua eorum gla
dius acutus. Subiciant ergo se penitentie, quorum
suo sanguis funditur, si veniam per mentem
volunt. Item ex epistola Clementis. Interfectores
fratrum detractores eorum et qui odiunt eos ha
bentur homicide.

Homicidiorum genera tria
esse dicebat beatus Petrus, et penam eorum parilem esse
docebat. Sicut enim homicidas interfectores
fratrum, ita detractores quoque eorum, eosque odientes homi
cidas esse manifestabat, quia et qui occidit et qui odit
fratrem suum et qui detrahit, pariter homicide esse
demonstrantur. Item Ieronimus super Ysaiam. In maleficiis
voluntas propria putantur.

Omnis iniquitas et
oppressio et iniustitia iudicium sanguinis est,
et licet gladio non occidas, voluntate tamen
interficis. Item Cyprianus. De eodem.

Nunquid Cayn cum domino munus offerret, iam peremerat
fratrem? Et tamen parricidium mente conceptum deus providus
ante damnavit. Ut illic cogitatio mala et per
niciosa conceptio deo providente prospecta est,
ita et in dei famulis apud quos cogitatur et martyrium
mente concipitur, animus ad bonum dedicatus deo iudice
coronatur. Aliud est martyrio animum deesse, aliud
animo defuisse martyrium. Qualem te invenit
dominus cum vocat, talem pariter et iudicat, quando
ipse testatur et dicit: Et scient omnes ecclesie quia ego sum scru
tator renum et cordis. Item Augustinus. Homicida est
qui fratri suo mala suadet.

Noli putare te non esse homi
cidam quando fratri tuo mala persuades. Si fratri tuo
mala persuadendo occidis, et ut scias quia occidis
audi psalmum: Filii hominum dentes eorum arma et sagitte et lingue
eorum machera acuta. Item de eodem. Occidit qui ad nocendum mo
vetur.

Homicidium lege veteri tantum putabatur
aliud non alium esse nisi corporis peremptio. Aperuit ergo
dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratrem in
homicidii genere deputandum. Item Augustinus. Furti tenetur
qui solo timore non furatur.

Si propterea non facis furtum
quia times ne videaris, intus in corde fecisti,
furti teneris reus, et nil tulisti. Item de libero arbitrio. S. xiiii. C. ult.

S. xxxii. q. v. Sicut q

Non minus delinquit cui sola deest facultas.

Sicut enim si non contingat facultas facultas concumbendi cum coniuge aliena, planum tamen alio quomodo sit eum cupere, et si potestas detur esse facturum, non minus reus est quam si in ipso facto deprehenderetur. [Item] sicut auctoritas testatur, voluntas remuneratur, non opus. Voluntas enim in cordis contritione est, opus vero in oris confessione. Luce clarius constat cordis contritione, non oris confessione peccata dimitti. [Item] episcopus. Porro illi quorum peccata humana notitia latent, nec ab ipsis confessa, nec ab aliis publicata, si ea confiteri vel emendare noluerint, Deum quem habent testem ipsum habituri sunt ultorem. Et quid eis prodest vitare humanum iudicium, cum si in malo suo perseveraverint ituri sint in eternum Deo retribuente supplicium? Quod si sui iudices fiant, et veluti ultores suae iniquitatis hic in se voluntariam penam severissime animadversionis exerceant, temporalibus penis mutabunt eterna supplicia, et lacrimis ex vera cordis contritione fluentibus restinguent eterni ignis incendia. Et infra. Facilius Deum placabunt sibi illi, qui non humano convicti iudicio, sed ultro crimen agnoscunt, qui aut propriis confessionibus illud produnt, aut nescientibus aliis quales sint occulti, ipsi in se voluntarie excommunicationis sententiam ferunt, et ab altari cui ministrabant, non animo sed officio separati, vitam suam tamquam mortuam plangunt, certi quod reconciliati sibi efficacis penitentie fructibus a Deo non solum amissa recipiant, sed etiam cives superne civitatis effecti ad gaudia sempiterna pervenient.

S. xi. q. iii. c. Evidenter

Hoc idem probatur auctoritate illa prophetica: In quacumque hora peccator conversus fuerit et ingemuerit, vita vivet et non morietur. Hinc etiam propheta ait: Scindite corda vestra et non vestimenta vestra. Ostendens contritione cordis, que in eius scissione intelligitur, non in confessione oris, que pars est exterioris satisfactionis, quam scissionem vestium nominavit, a parte totum intelligens, peccata dimitti. Hinc etiam per eundem prophetam ait Dominus: Convertimini ad me et ego convertar ad vos. Conversio autem dicitur que cordi undique versio. Sed a quo continuum undique animo ad Deum convertitur, mox sue conversionis fructum meretur, ut Deus ab ira ad misericordiam conversus prestet peccati indulgentiam, cui primo preparabat vindictam. Unde datur intelligi quod etiam ore tacente veniam consequi possumus. Hinc etiam leprosi illi quibus Dominus precepit ut ostenderent se sacerdotibus, in itinere antequam ad sacerdotes venirent mundati sunt. Ex quo facto nimirum datur intelligi quod antequam sacerdotibus ora nostra ostendamus, id est peccata nostra confiteamur, a lepra peccati emundemur. Hinc etiam

S. di. l. Ponderet

Lazarus de monumento vivus prodiit, non prius de monumento est eductus, et postea a Domino est resuscitatus, sed lapide remoto quo monumentum claudebatur, in sepulcro revixit, et foras vivus prodiit. Hinc etiam ostenditur quod non sacerdotali iudicio sed largitate divine gratie peccator emundatur. Leprosum mundavit tangendo, et postea sacerdoti sacrificium ex lege offerre precepit. Leprosus enim tangitur, cum respectu divine pietatis mens peccatoris illustrata compungitur. Unde post trinam negationem Petrus Domino eum respiciente profudit amaras lacrimas, quibus culpam sue negationis diluit. Leprosus semetipsum sacerdoti representat, dum peccatum suum sacerdoti penitens confitetur. Sacrificium offert ex lege, dum satisfactionem ecclesie iudicio sibi impositam factis exsequitur. Sed antequam ad sacerdotes perveniat emundatur, dum per contritionem cordis ante confessionem oris peccati venia indulgetur. Hinc etiam medici negantur resuscitare aliquem, ut resuscitatus confiteatur, dum per prophetam dicitur: Numquid medici resuscitabunt et confitebuntur tibi? Item. A mortuo velut qui non est perit confessio. Unde penitens ille quem amore viii. titulus exclamavit: Domine ne in furore tuo arguas me, et postea supplicans ait: Salvum me fac propter misericordiam tuam, quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis confitebitur tibi? Sed autem nullus confitetur nisi resuscitatus, nemo autem vivit eterne gehenne filius et perpetua dampnatione dignus. Patet ergo quod antequam quisque confiteatur peccatum suum, a reatu sue prevaricationis, cuius eterna debebantur supplicia, per gratiam interne compunctionis absolvitur. Item. Sicut antequam quisque confiteatur a Domino resuscitatur, vel resuscitatus vivus dum confitetur, vel post resurrectionem tamen mortuus est et confitetur. Sed sicut antequam resuscitaretur mortuus confiteri non poterat, sic post resurrectionem mortuus confiteri non valet. Restat ergo ut resuscitatus vivat dum peccatum confitetur. Habet enim in se resuscitatorem suum spiritum sanctum inhabitantem. Unde Augustinus ait in psalmo lxx ii. Resuscitat corpore vivum absente resuscitatore, non ita resuscitat animam. Cum enim sit Deus vita anime, anima vita corporis, et sicut corpus vivere non potest absente anima, ita nec anima potest absente anima vivere valet. Habet enim in se animam Deum presentem per gratiam, quamvis est peccatum suum confitetur. Eaque vita quod Deus est inhabitat quem inhabitando vivere facit. Sed autem illam inhabitet, ergo templum spiritus sancti facta est, ergo illuminata est, ergo a tenebris peccatorum expiata est, ergo templum diaboli esse desiit, quia a luce veniens cum re

specie tenebras fugat. Nulla enim ut ait apostolus
conventio christi ad belial. nulla participatio l.
ad tenebras. nulla communio iustitie et iniquitatis.
nullus consensus templo dei cum idolis. Item Christus ait. Omnis
qui odit malum in luce agit. Qui autem in luce agit
cum deo operatur. Sic Augustinus ait. Qui autem in Christo operatur
eius filius probatur. Cuius enim opera facit quis, eius filius
esse probatur. unde Iudeis dominus ait. Si filii Abrahe estis
opera Abrahe facite. Item. Vos ex patre diabolo estis. quia
opera patris vestri facere vultis. Nemo enim filius dei
et diaboli esse simul. Nemo enim ut propheta ait duobus dominis
potest servire. Item ut ait Iohannes in epistola sua
qui natus est ex deo non peccat. Sed non est filius diabo
li. Solo enim peccato diaboli filii sumus. Ergo de
eius regno translati sumus in regnum claritatis
filii dei. et sumus erepti de potestate tenebrarum.
et facti sumus filii lucis. Cum ergo ante con
fessionem ut probatum est sumus resuscitati per gratiam
et filii lucis facti. evidentissime apparet
quod sola contritione cordis sine confessione oris pec
catum remittitur. Item. Omnis qui non diligit manet
in morte. Si ergo vivit et diligit. Si diligit
dilectio in eo est. dilectio autem in malo non est. Est
enim fons specialis bonorum. in quo non communicat alienus. Sed bo
nus est iste per gratiam factus ante confessionem peccati non igitur
malus est. Bonus enim et malus aliquis simul esse non potest.
quod si malus non est. membrum diaboli non esse probatur. non ergo
est dignus gehenna que diabolo et membris eius solummodo de
betur. sicut etiam beatitudo solummodo membris Christi preparatur.
Non ergo in confessione peccatum remittitur quod iam re
missum esse probatur. Fit igitur confessio ad ostensionem
penitentie non ad impetrationem venie. Sicut enim circumci
sio data est Abrahe in signum iustitie non in causam iustificationis:
sic confessio sacerdoti offertur in signum venie ac
cepte non in causam remissionis accipiende.

Alii e contrario testantur dicentes. sine confessione oris
et satisfactione operis neminem a peccato posse
mundari. si tempus satisfaciendi habuerit. unde dominus
per prophetam ait. Dic tu iniquitates tuas ut iustificeris.
Et Ambrosius in libro de paradiso. Non potest quisquam iustificari a peccato
nisi fuerit peccatum ante confessus. Idem in sermone xl. Ecce nunc
tempus acceptabile. ad eum modum confessio animam a morte
deliberat. confessio aperit paradisum. confessio spem sal
vandi tribuit. unde scriptum dicitur. Dic tu iniquitates
tuas ut iustificeris. hiis verbis ostenditur quod non meretur
iustificari qui in vita sua peccatum non vult confiteri. Illa
confessio nos liberat que fit cum penitentia. Penitentia vero
est dolor cordis et amaritudo anime pro malis que quisque
commisit. Penitentia est preterita mala plangere et
plangenda iterum non committere. Item Iohannes os aureus.
Perfecta penitentia cogit peccatorem omnia libenter suf
ferre. In corde eius contritio. in ore eius confessio. in
opere tota humilitas. hec est fructifera penitentia. Idem.

Non potest quisquam gratiam dei accipere nisi purgatus fuerit
ab omni sorde peccati per penitentie confessionem per donum
baptismi salutaris. Item Augustinus. Nullus debite gravio
ris pene accipit veniam. nisi qualemcumque etsi longe
minorem quam debeat solverit penam. Ita enim impertitur a deo largi
tas misericordie. ut non relinquatur iustitie disciplina. Idem
umcitio. Nemini est putandum ab errore ad veritatem.
et a quocumque seu magno seu parvo peccato ad correc
tionem sine penitentia posse transire. Idem de penitentia. Agi
te penitentiam qualis agitur in ecclesia ut oret pro vobis ecclesia.
Nemo dicat sibi occulte ago. apud deum ago. novit
deus qui mihi ignoscat quia in corde ago. Ergo sine
causa dictum est. que solveritis in terra. soluta erunt in celo.
Ergo sine causa claves date sunt ecclesie dei. Frustramus evangelium
dei. frustramus verba Christi. promittimus vobis quod ille negat
nonne vos decipimus. Iob dicit. Si erubui
in conspectu populi peccata mea confiteri. atque ideo si non po
tuisti habere vel voluisti pudicitiam coniugalem se
vare continentiam. et declinastis a proposito vel vinculo coniu
gali. vel devotionis continentie sit in vobis dolor
et humilitas penitentie. Aptius dico. nemo di
cat non intellexi. quia post uxores vestras illicito
concubitu vos maculastis. Si preter uxores vestras
cum aliqua concubuistis agite penitentiam. Item Ieronimus
super exodum. Et venit inquit Aaron et omnes presbiteri
Israel manducare panem cum socero Moysi in con
spectu dei. Omnia ergo que faciunt sancti. in conspectu dei fa
ciunt. peccator autem a conspectu dei fugit. Denique scriptum est
quia Adam post peccatum a conspectu dei fugit. et interroga
tus respondit. Audivi inquit vocem tuam et abscondi me
quia eram nudus. Sic et Cayn de facie dei condempnatus abiit:
exiit inquit a facie dei. et habitavit in terra Naim.
Exiit ergo a facie dei. quia indignus erat eius conspectu. Sancti
ergo manducant et bibunt in conspectu dei. et omnia que agunt
in conspectu dei agunt. Ego amplius adhuc locum
presentem discutiens. uido quia ple more uido sancti
dei acceperunt. et pleni divinis imbutis disci
plinis. Isti et si malum faciunt coram deo faciunt
et in conspectu eius faciunt. Sicut ille qui dixit. Tibi soli peccavi
et malum coram te feci. Quid ergo plus habet qui malum coram deo
facit. continuo penitet. et dicit peccavi. Qui autem
discedit a conspectu dei. nescit confiteri. et peccatum peni
tendo purgare. Hic ergo non est malum coram deo facere.

et a conspectu Dei discessisse peccantem. Item Aug.
Si e contrario quid dixerit: Sicut Adam a faci
am te et sicut Sodoma que due urbes ex uicinia
sodomorum partis excidii tenentur consortium. Con
uersus non est in quantum cor meum in me ipso conturbatum est, concitata
est penitentia mea. Non faciam secundum iracundiam furo
ris mei. Nonne ergo apparet quod ideo nobis pec
cantibus indignatur Dominus ille ut indignationis
sue nos terrore conuertat? Indignatio ergo eius non ul
tionis execucio, sed magis absolutionis opera
tio est. Item Ambr. in libro de paradiso: Serpens de
cepit me et manducaui. Uenabilis quam sequitur
culpa professio delictorum. Ideo non desperata m
ulier, que non reticuit Deo, sed magis confessa est peccatum
quam medicabitur sententia secuta est. Bonum
est condempnari in peccato, et flagellari in delicto,
ut cum hominibus flagellemur. Denique ca
in qui uoluit crimen negare, indignus iudi
catus est. Qui primum reus in peccato, sed remissum est
sibi perscripto pene, fortasse non tam maiori crimi
ne parricidii. Illud enim commissum in fratrem quam
sacrilegii quod Deo credidit mentiendum dicens: Nescio.
Numquid ego custos fratris mei sum? Et ideo ac
cusatori diabolo eius accusatio reseruata est,
ut cum eo et eius angelis flagelletur, qui cum hominibus
flagellari noluit. Nam pastor ille euangelicus
lassam ouem uexisse legitur, non abiecisse. Et Salo
mon ait: Noli esse nimis iustus. Debet enim
iustitiam temperare moderatio. Nam quomodo tibi
curando prebiturum quem fastidio habeas, quem
contemptui se non compassioni medico suo puta
turum? Ideo Libanus ignosco, propterea indulgeo. malo mi
sericordiam quam sacrificium. Quia per sacrificium iustus
commendatur, per misericordiam peccator redimitur. Non enim ueni uo
care iustos, sed peccatores in penitentiam. In lege sacrifi
cium, in euangelio misericordia est. Lex per Moysen data est,
per me gratia. Item Leo episcopus Theodoro Foroiulien
si episcopo. Multiplex misericordia Dei ita lapsibus humanis
subuenit, ut non solum per baptismi gratiam sed etiam per
penitentie medicinam spes uite reparetur eter
ne, ut qui regenerationis dona uiolassent, proprio se
iudicio condempnantes ad remissionem crimi
num peruenirent. Sic diuine uoluntatis
presidiis ordinatis ut indulgentia Dei nisi sacerdo
talibus supplicationibus nequeat optineri. Media
tor enim Dei et hominum homo Christus Ihesus hanc prepositis
ecclesie tradidit potestatem, ut et confitentibus peni
tentie satisfactionem darent, et eos salubri

satisfactione purgatos ad communionem sa
cramentorum per ianuam reconciliationis admitterent.
Et paulo post: Si autem aliquis eorum pro quibus Domino
supplicamus quocumque interceptus obstaculo a mu
nere indulgentie presentis exciderit, et priusquam
ad constituta remedia perueniat temporalem uitam
humana conditione finierit, quod manens in cor
pore non recepit, consequi exutus in carne non
poterit. Et post aliqua: His autem qui tempore C. xxvi. q. vi. His
necessitatis et periculi urgentis instantia
presidium penitentie et mox reconciliati
onis implorant, nec satisfactio interdicenda
est, nec reconciliatio deneganda, quia misericordie Dei nec
mensuram possumus ponere, nec tempora diffinire,
apud quem nullas patitur moras uera
conuersio. Et item: Ita ergo necessitati auxiliandum
est, ut nec actio illis penitentie, nec communionis
gratia denegetur, si eam etiam amisso uocis officio per
indicia integri sensus querere comprobentur.
Quod si aliqua ita egritudine fuerint ag
grauati, ut quod paulo ante poscebant
sub presentia significare non ualeant, testimo
nia illi fidelium circumstantium prodesse de
bebunt. Simul tamen et penitentie et reconciliati
onis beneficium consequantur, seruata tamen cano
num regula patrum circa eorum personas
qui in Dominica fide discedendo peccauerunt.
Item Ambr. Nemo potest digne agere peniten
tiam, nisi qui sperauerit indulgentiam. Et ne
gat his oportere reddi communionem qui preuari
catione lapsi sunt. Deus autem nulli crimen ex
cepit, qui peccata omnia donauit. Amb. Uerbum Dei dimittit peccata,
sacerdos iudex. Sacerdos quidem officium suum exhibet, nullius potestatis iura exercet.
Et paulo post: Dominus parem iudicium soluendi et ligandi esse uoluit, qui utrumque pari conditione per
misit. Ergo qui soluendi ius non habet, nec ligandi
habet. Et infra: Certum est quod ecclesie utrumque
liceat, heresis utrumque non habet. Ius enim hoc solum
permissum est sacerdotibus. Recte ergo ecclesia hoc
uindicat que ueros habet sacerdotes; heresis
uindicare non potest que sacerdotes Dei non habet. Item
in eodem: Potest fieri ut aliquis uictus suppli
ciis sermone neget et corde adoret. Numquid
eadem causa eius qui sponte negat et eius quem tor
menta inclinauerint ad sacrilegium? Non.
Quam indignum autem est si aput homines ua
leat certaminis gratia, et apud Deum non ualeat
assertur? Nam sepe in his ad athletarum scilicet
certamini et uictos qui fuerint certamina per

bata hominū uulgus cū uictorib; coronaē
consueuit: maxime quō uidit aut forte
dolo: aut fraude excussos uictoriā: Et xp̄s
athletas suos quō uidit grauib; pausisp̄ cē
sisse suppliciis: sīn uenia patietur manē.
Numquid ñ habebit remunatione laboris:
qui etiā aliquos p̄piecit. Et infra. Dic̄ pet̄
excusanti ne eius pedē lauaret. Nisi lauō
t pedes ñ habeb̄ partē mecū. Quō ḡ isti
possūt consortiū tecū habē: qui claues reḡ
ñ susceperunt: negantē q. peccā dimittē de
berent. Q. recte quidē de se fatentur. Non
enim hñt petri h̄reditatē: qui petri sedē ñ
hñt: quā impia diuisione discerpūt. Et
paulo post. Egritudo carnis peccām repellit:
luxuria aūt carnis culpam adolet. Illud dic̄
ō ḡ diabolus ut scip̄m morsu suo uulnēt: τ
ōc se armet: quē dubitandū putauit. Et
infra. Quod nocet corporī. iuuat sp̄m: Et
paulo post. Sicut semel p̄ omnib; immolat̄
x̄: ita quotiens cūq; peccā donantē: corporis
eī sacmtū sumim̄: ut p sanguinē eī remis
sio peccōz detur. Ergo euidentissime dn̄i p̄
dicōne mandatum ē τ gūissimi ēminis
reis si ex toto corde et manifesta confessioē
peccā penitentiā gerant. sacmta celestis p̄sum
dendā grām. Item. Quantū lib; ḡ mortui
fetor sit aboletur omīs ubi sacrū redoluit
unguentū: τ surgit defunctus τ solui iu
bentur eius uincula: quia adhuc in peccō ē: tol
litur uelamē de facie eius quīitatē grē quā acce
pat obumbrabat. Sed quia uenie donatē ē
reuelare faciem: aperire uultū iubetur. Non
enī hīt q. erubescat: cui peccām dimissū ē. In tan
ta enī dn̄i grā tantoq; diuini muneris mira
culo: cū oportēt uniūsos letari: commouebañ
t impii τ ad īusus xp̄m conciliū congāba͡t.
Lazarū qī interficē uolebant. Nonne mitto
eoz successores uō forte cognoscitis: quoz
diuitie h̄rēdes estis. Nam τ uos indignami
ni τ ōc ecctām congregatis conciliū: quia
uidetis mortuos reuiuiscē: τ peccōz indul
gentia resuscitari. Itaq; q. in uob̄ ē p inuidiā
rursus uultis interficē suscitatō. Sed his ñ re
uocat b̄n̄ficia: immo cumulos libītatis am
plificat. Reuiuiscit sollicite suscitatē: et cē
lebrā resurrectionis grā letus ad cenā uenit.
Itē his potestatis sue grām negat: q in remi

sione peccōz ē: qui celestem eius potestatē dia
bolico sp̄ū separarē a becclā dn̄i ut omīs tp̄m
h̄rticos et scismaticos cōp̄endā: quibus indul
gentiam negat: quod omē peccm circa singlōs
ac uniuersos. Et infra. Quid mirū si salutē
negatis aliis: qui uīam recusatis. Licet illi
nichil a uobis differant: qui a uob̄ penitentiā
petunt. Arbitror enim quod et iudas potuis̄
tanta miseratione dn̄i ñ excludi a uenia: si
penitentiā ñ apud iudeos sed apr̄ xp̄m gesiss̄.
Et paulo post. Qui agit penitentiā ñ solū peccm
diluere lacrimis debet. s; etiā emendationib;
operire τ tegē delicta superiora: ut ñ imputetur
ei peccm. Itē in eodē. Nonnulli ido poscūt penit̄   S. xi. Q. iii. Nolite
ut statim reddi sibi communionē uelint. Hii
ñ tm̄ soluē se cupiunt: quā sacerdotē ligare. Sua
enī conscīa se ñ tā exuunt: quā sacerdotē indui
cupiūt. Cui p̄ceptū ē. Nolite scm dare. c. neq;
miserit margaritā uēās an. p. h̄ē in mundis
spiritib; sacē communionis ñ sūt facile tribuenda
cōsortia. In eod. Sunt qui arbitrantur hac ē ē penit:
si abstineant a sacmtis celestib;. Hii seuiores in se
iudices s̄: qui penā p̄scribunt sī remediū declinat.
q̄ s ob penā cuemebat dolē quia celesti fraudarint ḡ.
Et paulo p̄. Facilius aūt inueni s q̄ innocentiā s
uauīt: quā qui congē egīt penitentiā pecci. Ubi
acquirēnde ambitio dignitatis: ubi uini effusio:
ubi ip̄ius copl̄e coniugalis usu. renuntiandū scīo:
ipī somno minus indulgendū: quā natura p̄scrib;
Interpellandū ē gemitib;: interrūpendū ē suspiriis:
seq̄strandū orōib;: uiuendū ita: ut uitali huic
moriatē usui. Se ip̄m hō abneget: τ tot immutet.
Et infra. Nemo in peccatis positus arrogare s̄ debet auc
toritatē. aut usurpationē sacmtoz. Quia scp̄tū ē.
peccasti. quiesce. Et paulo p̄. Dicimus ḡ agnīdā p̄
τ corpē agnīdā q culpa deferuescat luxurie: τ in pecci
captiuitate positos reuerentiorē ñ usurpatores ē ē
debē. Et infra. Nam si moyses sup̄ia accedē gestiens:
ut cognitionē mistū celestis auriret: dr̄ solue
calciamtū. p. tuoz: q̄nto mag̃ nō animē nrē pede
excuere uincul̄ corporalib; τ nexu mundi istius
gr̄ eī debem̄ absoluē. Et infra. Nichil ē q. tā sū
mi doloris sit: quā si unusquisq; positē sub capti
uitate pecci: recordetē unī lapsus sit: atq; unī decidit:
τ q. a corporea atq; terrena ab illa speciosa ac pulcē
diuine conditionis intentioē defluxit. Item
eip̄amus. Miror aūt quodā sic obstinatō ē ē ut
dandā ñ putent lapsis penitentiā: aut penitentib;

ꝯtritū & ueniam denegandā cū scͥptū sit. Oēe
mēto unde cecidis ⁊ age penitentiā: ⁊ fac p̓ora opa.
q utiq; ei dicitur quē cōstat cecidisse. ⁊ quē
dn̄s ortatur p opa rursus exurgē. quia scͥptū ē
elemosina a morte liberat: n̄ utiq; ab illa morte
quā semel xp̄i sanguis extinxit ⁊ a q̄ nos salutaris
baptismi ⁊ redemptionis n̄re gr̄a liberauit. sed ab ea
que p delicta p̓modū serpit. Itē ieronim̄. Impor
tuna in euglio mulier. tandē meruit audiri:
⁊ clauso cum seruis hostio media licet nocte
ab amico panes amicus accepit. Deus ipse qui nullis
m̄r se superari n̄ pōt uirib; : publicani p̄cib; uin
citur. Niniue ciuitas que peccō p̓iit. fletib; stetit.
Quorsum ista tā longo repetita p̓ncipio? Uidelicet
ut paruū magnus aspicias: ut diues pastor
morbidā n̄ contēpnas oue. xp̄s in paradisū de cruce
latronē ī tulit: ne quis aliqn̄ serā conūsationē pu
taret. fecit homicidii penā martiriū. xp̄s in quā pdigū
filiū reuertens letus amplectitur. ⁊ xc nouē pecudi
b; derelictis una ouicula que remanserat humis
boni pastoris aduehitur. Unde uo peccōr intelligens
uulns̄ sibi medico se curandū ubi n̄ ē uirga neces
saria: sed sp̄s lenitatis. ¶ Quod aūt oī pecci auctoritate
ambrosii uenia pmittit̄ falsū uidetur. Quibusdā aūt
uenia denegatur aūt ex magnitudine pecci: aut
ex ꝙdā officii. Unde iohis in ep̄la. Ē peccm̄ ad mortē
quis orabit p eo? Alibi q̄q; legitur. Quis medebit̄
incantatori uulnrāto a serpente? Itē. Si sacdōs pec
cauit quis orabit p eo? Sed huiusmōi īterroga
tiones n̄ semp negōnē infer̄. sed potius difficul
tatē: ⁊ raritatē notāt. ut ē illud euanglii. Quis puta
ē fidel. & uius ⁊ prudens. ⁊c. hinc ambr. Deus quis
similis erit t.? Non utiq; nullus. quia imago pa
tris filius ē. Similit̄ accipiendū ē: quis orabit p eo.
h̄ ē singlaris uite aliquis debet orare p eo: qui pec
cauit in dn̄o. Nā quō iohis diceret n̄ orandū p delicto
ꝯgruiori: qui legis̄ rogasse moysen ⁊ impetrasse ubi
erat p̄uaricatio uoluntaria? Quis sciret ⁊ ieremiā ro
gasse. ¶ Pōt ⁊ scdm aug. aliť intelligi illud iohis
Ē peccm̄ ad mortē. ⁊c. ut nulla sit ei ⁊ superiorē ꝯtrarietas.
Ē peccm̄ ad mortē n̄ p illo dico ut roget quis: de q̄
peccō qm̄ expssū n̄ ē: possim multa ⁊ diūsa sentire:
ego aūt dico h̄ peccm̄ eē fidē: que p dilectionē opat̄.
deserere usq; ad mortē. ¶ Hoc ē ⁊ blasphemia in sp̄m
scm̄ quā neq; in h̄ sclo neq; in futuro remitten
dā in euglio dn̄s asserit. Siūn aūt dedicationē pecci
siūi desperatione ueniē usq; ad mortē qui in peccō
pseuēt. iustū ē ut sine fine puniatur: q̄ sine

fine peccauit. Unde gg. Uoluissent iniqui si po
tuissent sine fine uiuē: ut potuissent sine fine
peccare. Ostendunt quia in peccō semp uiuē
cupiunt. qui nūquā desinunt peccare dū ui
uunt. Ad magnā ergo iusticiā iudicantis p
tinet: ut nūquā careant supplicio: qui ī hac
uita nūquā uoluer̄ carere peccō. CE Ex his
ita q̄ apparet q sine confessione oris: ⁊ satisfac
tione opis peccatum n̄ remittitur. Nam si
necesse ē ut iniquitates n̄ras dicam̄ ut pa
iustificemur. sine mod p̄ iustificari a peccō:
nisi peccatū añ a fuit confessus. si confessio
paradisum apit. ueniam acquirit. si illa solū
confessio utilis ē q̄ fit cū penitentia. in quo no
tatur aliud eē confessio aliud penitentia: sū
interiōr sūi exteriōr accipiatur: sille quidimit
ut uenia occulte ap̄d dm̄ n̄ ap̄d ecclam p̄ēgtur:
frustrat euglium ⁊ clauē datā eccle: pmittit ī
q dōs negat delinquenti: sine me p̄ ueniā ꝯseq
nisi quantulam cū q; ⁊ sim in morē quā debent
peccati soluunt penā: si sol sacdotib; ligandi
soluendi q; potestas a dō tradita ē: si nullus
ueniam accip: nisi eccle supplicationib; ipām
imitare contendat: Concluditur ergo q nullus
ante confessionē oris: ⁊ satisfactionē opis.
pecci abolet culpā. Denuq; ut pspicue appa
reat neminē sine confessione a peccō mun
dari: ab ipsius humani gn̄is p̓ncipio suma
mus exordium. Peccato trangressionis
primi parentes corrupti: a domino sunt
requisiti de culpa: ut peccatum q transgre
diendo commiserant: confitendo delerent.
Serpens aūt de culpa requisitus n̄ ē: quia
p confessionē n̄ reuocabatur ad uitā. Cayn
quoq; cum p̓me p̄uaricōni fr̄icidiū addidis
set. similiter a dn̄o de culpa requisitus est:
dum dicitur ei ubi ē abel fr̄ tuus. sed quia
supbus peccatum suum confitēri noluit.
potius mendaciter negando dominū
fallere conatus ē dicens. Nū quid custos
fr̄is mei sum ego? Indignus uenia iudi
catus ē. unde in desperationis pfundū mersus
duco .... ait

Maior ē iniquitas mea quā ut veniā m.
Vagus ꝛ pfugus exiit a facie dn̄i. signi
ficans eos qui peccm̄ suū confitī dissimulāt:
respectu diuine misericordie indignos h'nt. Re
ges qͥ quīquagīta duci in abraā delīq̄
rāt. n̄ n̄ eodē orante sanāri meruer̄. In q̊ figu
ratur. q̄ passiōs morū n̄ sanant n̄ orōib; ecclē.
Moysi qͥ pcep dn̄s ut lep suū in cute suū in do
mo suū in ueste appareret sacdoti ostn̄deret. ꝛ
iuxta eius arbitriū separati. ei iudicio contaminari
t' mundari ēē. Saul qͥ cū a spū maligͦ ue
xaret. n̄ potuit ad sane mentis offīm redire. n̄
p̄ dauid psaltiū arripi. ꝛ coram eo psall'et. ꝛ
ī abei uexatiōe cessaret diabolus. In q̊ in
stūe ostn̄dit q̄ qui cōqͥ diabolo p peccm̄ maci
pat. a bei domino eripi n̄ ualet. n̄ dō. i. eccła psal
tiū accipiat. ꝛ coram eo psallat. i. spāl' grē ipū
participē faciat. ꝛ salubr̄ ā monēdo. ꝛ p ie p
eo orādo ꝛ exēpla boni opis s' pbn̄do. diabolū ei
inuisibili uexatiōe ɔpescat. Dauid qͥ cū a
dulteriū cōmisisset & homicidiū. n̄ an audita
pha. t̄nsīut dn̄s. p. tuū ate q̄ rpū ɔfitet̄. p̄
pphe redargueti peccōr ɔfessus ē. ꝛ pha audiū
t̄nsīut. d. peccm̄. t. ate. Achab qͥ cū de ino
centi sanguīs effusiōe. sn̄iām ɔminantī
di audiret. induit seipū cilicio satisfaciēs dō
penitentiā. Vn̄ dn̄s ad heliā ait. Qm̄ achab re
uitus ē faciē meā. n̄ iducā malū i diebus ei. Ni
niuite cū audirent adhuc xl dies ꝛ niniue. s.
ex edicto regis ꝛ p̄ncipū penitentiā egerunt dicēs.
Quis scit si ɔuertat ꝛ igscat deus ꝛ relinquat p̄ se. b.
hac humilitate satisfactiōis imminentē subūsi
oē euadere meruer̄. qͥꝝ exēplis euidt̄. o. q.
null' ad dō ɔsequr ueniā. n̄ p̄mū satisfecit s' p
penit. Nabuchodonosor pp̄ supbiā suā a
rōabili mēte in bestialē aīm ɔmutat'. atqͥ
a regno suo pfugus recedēs. n̄ an regnū recep
q̄ ɔuersus dm̄ p̄dicauit. Demqͥ plebs israhelitica ob
clpā sue t̄nsgsiōis captiuitati tdita n̄ an a
libari meruit. q̄ pecā sua ɔfitens daniel ꝛ ali
oꝝ sctōꝝ pcib; ueniā accep. In euglo qͥ ue
nientes ad iohm ut baptizarent ab eo bapti
penit. p̄mū ɔfitebant pecā sua. ostn̄dn̄do
q̄ quisqͥ debet pecā sua dānando ɔfiti. ꝛ i no
uatione melioris uite p̄mitte q' regnātī
oīs grām desidat accipe. X' qͥ aliud legͦ su
scitasse a mortuis. aliud a lep̄ mūdasse. at'
illuminasse. aliorū mēb paralisi dissoluta
ɔsolidasse omniū sanitatē petitio p uoc' t'
amicoꝝ legͥ pcessisse. Luca enim referente didi
cimus. q̄ p socru petri p̄ius rogatū ē. q̄ ei sani
tati redd'. Lep̄sus u' ille q̄ descendentē d' monte
mundauit. ipse p̄ius clamauit ad eū. Dn̄e si uis
potes me mundare. quā p̄a tangēdo mun
dauit. Cecus qͥ dū clamaret ad dm̄ miserere mī
fili dō. Interrogatū ihc. Quid uis ut faciā t̄. ait.
Rabboni ut uideā lumē. Res qͥ mortuus au
diuit. qs aliis orantib; reddidit uite. Cetr
tū qͥ discipl's nuntiante audiuī. si qͥ defuer
unt qui p eo pcarent resuscitari n̄ meruit.
qͥb; nimirū exēplis euidentissime dat' intelligi.
q̄ ille q̄ macula grauiois clpe infic. n̄ ɔfessiōe
p̄pri oris t' eccle intcessiōe suffragante sanari
n̄ potuit. hic penitēs ille q̄ p̄ tacēdo pecā fla
gellari meruerat. p̄a correct' dicebat. q̄m ta
cui inueteraūer oīa ossa mea dū clamarē tota d.
hic x exp mb;. ait. N obsorbeat me pfund
neqͥ urgeat. s. m. p. o. s. q̄ aug exposuit dicēs. puteus ē
pfunditas humane iniquitatis in q̄ si ceci
dis n̄ claudet sr' te os suū. si tu n̄ claudis os tuū.
Confitere q̊ ꝛ dic. De pfundis clamaui. a. t. d.
ꝛ ceteres. Claudeat sr' illū q̄ in pfundo ɔtep
nit. a q̊ mortuo uelut ab eo q̄ n̄ ē pit ɔfessio.
hic iō pha ait. In inf'ne p̄tasei. i. ɔ. Ostn̄des
a portas mie. n̄ n̄ ɔfessionē peccī aliquē
p̄ se pungē. hic t̄ his iohs bap ꝛ saluator
nr̄ exordiū sue pdicatiōis apenit supsc'r dicēs.
Agite penit. a. eni. r. celoꝝ. Ostn̄dentes ne
minē ā reg̃ celoꝝ p se pungere. n̄ p̄mū p p
dō curauit satisface. hic i in actib; a. leg
q̄ ɔcedentes ueniebāt ad aplos annuntiātes
act' suos. Ex his omib; facile monstrat'
sine ɔfessiōe. nullū ueniā p̄ se meri. hinc ꝛ
leo pp̄ ait. Sufficit penitēti ɔfessio q̊ p̄mū
dn̄o offeret. deī sacerdoti qui p eo delictis peni
tentiā pcator accedit. Id. penitentia q̄ dilata ē
cū studiosi petita fuerit n̄ negetur. ut e cōm adī
dulgentie medicinā iam uiolata pueniat.
It aug in. p. sermone de decima. N suffic mores in melius mutare
ꝛ a p̄teritis malis recedere. n̄ ī de his q̄ facta sunt
facia dn̄o penitentie dolore. p humilitatis
gemitū. p ɔtriti cordis sacrificiū cooperantib;
elimosinis ꝛ ieiuniis. It abr. Non ū dns mu
tare sententiā si tu noueris emdare delictū. It
leo pp̄. Aliud q̄d ē debita reposcere ita. aliud pa pfec
tiōis amore ɔtempne. Illicitoꝝ ueniā ptu

S̄ xviii. l. iiii. Merito

S̄ xxii. li. ii. Inco

S̄ xi. li. i. Aliud

S̄ xxviii. Sic H

le. li. iii. c. v.

lamentari oportet et a multis licitis abstinere. di
cente apostolo. Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt.
Unde si penitentis habet caminum, quamuis negligenter for
te non debeat, melius expectet ecclesiasticum quam
forinsecum iudicium. Item ieronimus in malachiam. Qui
sanctus et sacerdos est, et comedit in pascha domini, ac
cingatur balteo castitatis et audiat cum apostolo:
Sint lumbi u. p. et l. a. i. m. u. Qui autem
peccator est, et quem remordet propria conscientia, cilicio
accingatur, et plangat uel propria delicta uel populi. Et
ingrediatur ecclesiam de qua propter peccata fuerat egressus, cubet
uel dormiat in sacco, ut preteritas delitias quibus
deum offenderat, uite austeritate compenset.
Item in amos propheta. Si agamus penitentiam, et ipse
quoque sue penitebit sententie. Rursus iuxta
eundem ieronimum, promittit prospera si penitentiam egerimus.
Quasi dicat, si negligentia dissoluamur, nullum peri
tebit sponsionis, promissa que permutabit.
Cuius rei exemplum samaria et ierusalem habere possumus,
que aliud de imminentibus iudiciis libatis,
aliud que patribus promissa fuerant perdiderunt.
Idem super danielem. Quamobrem consilium meum pla
ceat tibi, et peccata tua elemosinis redime, et i
niquitates tuas in misericordiis pauperum,
si forte ignoscat deus delictis tuis. Si propheta dixit
sententiam que mutari non poterat, quomodo hortatur ad misericordias
pauperum et elemosinas, ut dei sententia permu
tetur? Quod quidem facile soluitur exemplo regis ezechie,
quem ysaias dixerat moriturum, et niniuitarum,
quibus dictum fuerat: adhuc xl dies et niniue
subuertetur. Et tamen ad preces ezechie et ni
niue dei sententia mutata est. Rursum bona a
gentia se asserit polliceri, et in indulgentiam. Alio
quin et in reuerentiam loquitur deus se mala minari
si gens, et si bona fecerit, minas clementia commutare.
Rursum asserit polliceri, et si male fecerit, dicit suam
mutare sententiam. Non in homines sed in opera que mutata
sunt. Neque enim deus hominibus irascitur, sed uitiis, que cum
in homine non fuerint, nequaquam punit quod mutatum est. Di
camus quod et aliter. Fecit ergo nabuchodonosor iuxta consilium
danielis misericordias in pauperes, et ideo usque ad annum
se. xii mense dilatata est sententia. Sed quia postea
ambulans in aula babilonis gloriatur et dicit:
Nonne hec est babilon magna quam edifica
ui in domo regali, et in robore fortitu
dinis mee et gloria nominis mei. Bonum mercis per
didit malo superbie. Forsitan ignoscat
deus delictis tuis. Cum beatus daniel prescius futurorum
de sententia dei dubitet, rem temerariam fa
ciunt qui audacter peccantibus ueniam pol
licentur. Tamen sciendum est quod nabuchodono
sor bona opera faciendo ueniam recipere meruit.
Idem. Uide benignum dominum misericordiam cum se
ueritate miscentem, ut ipsi pene modum ita
clementia libertatis presentem, ut non iudicet
in perpetuum delinquentes. Si quanto inquit tempore
fuerit cum sarsathonibus, id est vii annis. Disce
hoc tota auditor, quisquis ille es qui te conscius
es alicuius erroris, ut quanto tempore errasse te no
sti, quanto tempore deliquisti, tanto nichilominus
tempore humilia te ipsum deo et satisfactione in
confessione penitentie. Non expectet te ut humilia
te cum sarsathonibus, et multo necessitate extor
queat penitentiam, sicut puerum tortoris istius
diuturni, quia sicut tempore in mandatis, sic tempore
correctionis. Pius est dominus et misericors, qui cum
dictum tempore alto qui illam puerum penitendo.
Sic illi confidentiam quia donec fuerit cum sarsaton
bus quod traditi fuerant pro delictis suis, tamen clama
uerunt ad dominum, nemo suscitatus est qui saluaret eos preter.
Cum uero clamauerunt ad dominum, tunc suscitauit dominus
saluatorem israel et saluauit eos. Idem. Ecclesia christi
est non habens maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi. Qui
ergo peccator est et aliqua sorde maculatus, de ecclesia christi non potest
appellari, nec christo subiectus dici. Possibile est autem
ut quomodo ecclesia que prius rugam habuit et maculam in
munditiam postea restituta est, sic et peccator curatur
a medico, quia non habent opus sani medico sed male
habentes, ut curet uulnera ipsius et fiat de ecclesia que est
corpus est. Idem. Super tribus sceleribus damasci et super iiii
non conuertam eum. Iuxta tropologiam possumus dicere: primum
peccatum est cogitasse que mala sunt. Secundum: co
gitationibus adquieuisse prauis. Tertium quod mente
decreueris opere complesse. Quartum post peccatum non
agere penitentiam et suo sibi complacere delicto. Idem.
Secunda post naufragium tabula est culpam simpliciter
confiteri. Imitati estis errantem, imitamini
nunc et correctum. Errauimus iuuenes, emende
mus senes. Iungamus gemitum et lacrimas co
pulemus. Idem. Quia diuinitatis natura cle
mens est et pia, magisque ad indulgentiam quam
ad uindictam prona, quia non uult mortem
peccatoris sed ut conuertatur et uiuat. Si quis post lapsum peccatorum
ad ueram penitentiam se conuerterit, cito a misericorde iu
dice ueniam impetrabit. Idem in malachiam.
Ne forsitan peccati memorem tardius reuertatur.

S. di. xl v. Disciplina

S. di. xxi. Quis uel
S. q. x. C. iiii. Reu

Adhuc inquit. Sed et vos facite tabernacula sicut in diebus festivitatis, id est quando facit baptisma faciat penitentiam, et habitent in tabernaculis salvationis, hoc est in ecclesia. Idem. Predixit Ieremias lxx. annos desolationis templi, post quos rursum veniret populus in Iudeam et edificaretur templum et Ierusalem. Que res non facit Danielem negligentem, sed magis provocat ad rogandum, ut quod deus per suam promiserat clementiam, per eorum impleret preces, ne negligentia et superbia eorum pararet offensam. Denique in Genesi legimus c. xx. annorum penitentie constitutos ante diluvium; qui tanto tempore hoc est c. annis noluerunt agere penitentiam, neque quod expectat ultra xx. annis complerent, sed infert ante quam plena fuerint comminata. Unde et Ieremie dicitur ob duritiam cordis populi rebellium: Ne ores pro populo hoc quia non exaudiam te. Et ad Samuel: Usquequo luges super Saul, ego abieci eum. In eo enim quod et Samuel pro eo postularet, intelligitur, quia promiserat deus, non quod esset incertus futurorum, sed ne securitas negligentiam et negligentia pareret offensam. Item Ambrosius in sermone in dominica de Abraham. Operibus misericordie non dominum emimus, sed elemosina misericordie tollitur peccatum, magis autem non metipsos redimimus. Plura subsidia quibus peccata nostra redimimus. Pecuniam habes, redime peccatum tuum. Non venalis est dominus, sed tu ipse venalis es. Peccatis tuis venundatus es, redime te operibus tuis, redime te pecunia tua. Vilis pecunia tua, sed pretiosa est misericordia. Elemosina igitur a peccato liberat. Crimina magis elemosinis redimuntur. Item Iohannes Os aureum. Medicamentum fortius quod maxime operatur in penitentia hoc est. Sicut in preceptum medicine medicamentum multarum accipit herbarum, unam autem dominantissimam, sic et in penitentia ista herba dominantior et potentior, et universum eius tota efficit. Audi enim quid dixit divina scriptura: Date elemosinam et omnia munda sunt vobis. Item Ambrosius in libro de penitentia. Deus distinctionem non facit, qui misericordiam suam omnibus promisit, et relaxandi licentiam sacerdotibus suis sine ulla exceptione concessit. Sed qui culpam exaggeravit, exaggeret penitentiam. Maiora enim crimina maioribus abluuntur fletibus. Idem. Fleat pro te mater ecclesia, et culpam tuam lacrimis lavet. Videat te Christus merentem et dicat: Beati tristes, quia gaudebitis. Amat ut pro uno multi rogent. Denique in evangelio motus vidue lacrimis, quia plurimi pro ea flebant, filium eius resuscitavit. Idem. Adam post culpam statim de paradiso deus abiecit, non distulit, sed statim separavit a deliciis, ut ageret penitentiam. Statim

tunica vestivit eum pellicia, non serica. Item Augustinus ad Felicianum. Tres sunt autem actiones penitentie, quas mecum vestra eruditio cognoscit. Una est que novum hominem parturit, donec per baptismum salutare omnium preteritorum fiat ablutio peccatorum. Omnis enim qui iam voluntatis sue arbiter constitutus est, cum ad sacramenta accedit fidelium, nisi eum peniteat vite veteris, novam non potest inchoare. Ab hac penitentia cum baptizantur soli parvuli immunes sunt. Nondum enim uti possunt libero arbitrio, quibus tamen ad consecrationem remissionemque originalis peccati prodest eorum fides a quibus offeruntur. Altera vero penitentia est cuius actio per totam vitam istam qua in carne degimus mortali, perpetua supplicationis humilitate subeunda est. Primo quia nemo vitam eternam incorruptibilem immortalemque desiderat, nisi eum vite huius temporalis corruptibilis mortalis peniteat. Non enim sic quisque in novam vitam per sanctificationem baptismatis nascitur, ut quemadmodum ibi deponit omnia peccata preterita, ita et statim mortalitatem ipsam carnis corruptionemque deponat. Item. Actio est penitentie que pro illis peccatis subeunda est que legis decalogus continet, et de quibus apostolus ait: Si nosmet ipsos iudicaremus, non utique a domino iudicaremur. Et infra. Est enim penitentia humilium et bonorum fidelium pena cotidiana, in qua pectora tundimus dicentes: Dimitte nobis debita nostra etc. Neque enim ea dimitti nobis volumus que dimissa in baptismo non dubitamus, sed illa utique que humane fragilitati quamvis parva tamen crebra subrepunt. Que si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt et opprimunt sicut unum aliquod grande peccatum. Quid enim interest ad naufragium, utrum uno grandi fluctu navis operiatur et obruatur, an paulatim subrepens aqua in sentinam, et per negligentiam derelicta atque contempta impleat navem atque submergat? Propter hoc ieiunia, elemosine et orationes invigilant. In quibus cum dicimus: Dimitte nobis sicut et nos dimittimus etc., manifestamus nos habere quod nobis dimittatur, atque in his verbis humiliantes animas nostras cotidianam quandam agere penitentiam non cessamus. Item Gregorius. Si peccatum David dominus abstulit tam detestabile, quid ergo post quam de eodem peccato per prophetam ei a domino dicta fuit per modum tanta toleravit? Sed procul dubio dominus delictum sine ultione non deserit. Aut enim ipse homo in se hoc penitens punit, aut hoc deus cum homine vindicans percutit. Nequaquam ergo peccato parcitur, quia nullatenus sine vindicta laxatur. Sic enim David audire post confessionem meruit: Dominus transtulit peccatum tuum, et tamen multis

Que est inter ... et venialibus saltem que cotidie ignoscuntur.

Ad probationem secunde actionis penitentie hoc inducitur.

p̄ cruciatib; affligit̄. a fugiēs reatū culpe
q(uo)d i(n) peccatū exsoluit. Sic n(on) saluti unda
a culpa p(ri)mi hominis absoluit. s(ed) t(ame)n reatū
eterne culpe diluentē absoluit q(ui) adhuc car
naliter obruim(ur). quia delicta n(ost)ra suū p(ro) n(ost)ro seu
p̄sentium p̄m resecat (et) excusat. A delicti u(er)o
sui similitudinē maculās studio t(em)p(or)ali afflicti
one tegēt. q(ui)s in eis i(n) peccatū n(on) uult uide(re). It(em)
aug(ustinus). Sic p(ri)mi hominis pena ite uiuūdo mitto
cōdunt p(ro)p(ri)m sanguinē a bestiis supplicio
liberati. n(on) t(ame)n illa uita meruerē ad paradisū re
uocari. Sic (et) caro pecc(ati)s i(n) ipsa (con)uicte in eaugtit
bona pace remissis. n(on) t(ame)n in morte ēamortē n(on) p
peccati q(ue) texit de pagine peccati. Tale aliq(ui)d nob
insinuatū ē de patriarcha dd(avi)d in lib(ro) regnor(um) ad
quē p(ro)ph(et)a cū missus eēt. ei q(ui)b(us) peccatū q(uo)d ammiserat e
uintuā mala (com)minaret. (con)fessiōe peccati ueniā
meruit. Respondit p(ro)ph(et)a q(uo)d illud ei flagitiū facinus q(ue)
remissū sit. t(ame)n (con)secutas q(ui) d(eu)s fuerat (com)minat(us) u(t)
sic humiliaret a filio. Q(uare) (et) nunc d(icitu)r. Si d(eu)s p(ro)pter peccatum
illud fuerat (com)minat(us). cur dimisso peccato q(uo)d erat ei
minim(us) i(n) plenū. n(on) q(ui) rectissime si dictū fuit p(er)acte re
missionē illā peccati factā ne ho(mo) a p(re)cipienda uita
i(m)pediret etiam. subsecutū ē u(ero) illud (com)minationis
exemplū. ut pietas hominis (et) in illa humilitate exerc(er)et
atq(ue) p(ro)baret. sic (et) mortē corporis p(ro)pter peccatū d(eu)s
homini inflixit (et) p(ost) peccatorū remissionē p(ro)pter in
tuam exercendā n(on) ademit. I(d) o(mn)i monet d(e) penitentia.
N(ec) a c(on)ditione penitentie u(e)l talem missiū ē. u(e)l is
q(ui) (con)misit a x(risto) i(n) corpore separet(ur) n(on) tam (con)siderandā ē
mensura t(em)p(or)is quā doloris. Cor (con)tritū (et) humi
liatū d(eu)s n(on) sp(er)nit. Verū q(ui)a plerūq(ue) dolor al
teri(us) cordis occult(us) ē alteri. n(on) in aliorū notitia
n(on) p(ro)ficiat u(e)l q(ui)cq(ui)d alia signa p(ro)cedit. cū sit corā
illo cui d(icitu)r. Gemit(us) m(eu)s a te n(on) ē absconditus. recte
(con)stituunt(ur) ab his qui eccl(es)iis p(re)sunt t(em)p(or)a penitentie.
ut satisfaciat i(n) eccl(esi)a in q(ua) remittunt(ur) ip(s)a peccata.
ext(ra) eā q(ui)ppe n(on) remittunt(ur). Qu(ia) curanda ē plaga
peccati atq(ue) ip(s)e morbi u(e)l medicamenta corporis
(et) sanguinis d(omi)ni. differenda sit. auctoritate antistitis debet se
quisq(ue) ab altario remouere ad agendā p(enitentiam). (et) eadē auctoritate reconciliari.
It(em) in eod(em). Iudicet se ip(s)m ho(mo) uoluntate dū pot(est). et (con)
res (con)uertat in meli(us). ne cū n(on) poterit p(re)t(er) uoluntatē
a d(omi)no iudicet(ur). Et cū i(n) se p(ro)tulerit seuissime me
dicine. s(ed) t(ame)n utilissime sententiā ueniat ad anti
stites p(er) q(uo)s illi claues i(n) eccl(es)ia ministrant(ur) tanq(uam) bon(us)
iā incipiens eē filius matris sue. m(em)b(r)is ordine ecco
dito a p(re)positis sacrorū accipiat satisfactionis
sue modū i(n) offerendo sacrificio (con)tribulati cordis.
deuot(us) (et) supplex. Id t(ame)n agat q(uo)d n(on) solū ip(s)i p(ro)sit
i(n) recipienda salute s(ed) (et) ceteris ad exemplū. ut si
peccatū ei(us) n(on) solū in graui malo. s(ed) (et) in tanto
scandalo aliorū ē. atq(ue) hinc expedire eccl(es)ie
uidet(ur) utilitati antistiti in notitia multorū
u(e)l corā toti(us) plebis agere penitentiā n(on) recuset.
n(on) resistat. ne letali (et) mortifere plage p(er)
pudorē addat tumorē. Multi enim corri
guntur ut petr(us). multi tollerant(ur) ut iudas (et)c.
It(em) ier(onimus). Mortificatio uitiorū mag(is) q(uam) abstinentia
Mensurā aut(em) t(em)p(or)is in agenda penitentia ciborum petitur. ē
ideo n(on) satis aperte p(re)figunt canones p(ro) uno q(uo)q(ue) necessaria.
crimine. ut de singulis dicant q(ua)l(ite)r unumq(uo)dq(ue)
emendandū sit. s(ed) mag(is) in arbitrio sacerdotis in
telligentis relinquendū statuunt. Quia ap(u)d
d(eu)m n(on) tam ualet mensura t(em)p(or)is quā doloris. n(on)
abstinentia t(ame)n ciborū q(uam) mortificatio uitiorū.
P(ro)pt(er) q(uo)d t(em)p(or)a penitentie p(ro) fide (et) (con)uersatione penitē
tium adbreuianda p(re)cipiunt. (et) p(ro) negligentia p(ro)
telanda existimant. t(ame)n p(ro) quibusdā culpis modi p(ro) su(n)t i(m)positi.
It(em) ioh(ann)es c(ri)sostomus. Quis aliq(ua)n(do) uidit clericū cito p(o)st agnitione (et) fide
p(ro)pensus humiliauit se n(on) ideo dol(eo) quia peccauit (et) confundit(ur) q(ui)a p(er)didit
gl(ori)am suā. His auctoritatib; asserit(ur) neminē sine p(ro)p(ri)a (con)fessione p(er) uoci
a peccatis posse emundari. Vnde p(re)misse auctorita
tes q(ui)b(us) uidebat(ur) p(ro)bari sola (con)tritione cordis ueni
am p(re)stari. aliter in(ter)p(re)tandas q(uam) ab eis exponunt(ur).
Negationē nāq(ue) petri secuta ē satisfactio lacri
marū (et) t(ame)n (con)fessio d(omi)nice dilectionis q(ue) penitus de
leuit peccatū trine negationis. Non g(ratia) necessaria s(ed) erat
cita satisfactio peccati. cū totū uite t(em)p(u)s obedi
entie ip(s)i n(on) debat(ur) sui (con)ditoris. Imitabat(ur) enim
illud p(ro)ph(et)icū. Declina a malo (et) fac bonum (et) illud ite
fac. Delinquit ip(s)i uitā suā. (et) u(bi) i c. s(ed) (et) r. a. d.
(et)c. Amplius ho(mo) a peccatore nich(il) exig(itu)r. n(on) g(ratia) il
la auctoritate leonis p(ro)pter satisfactio penitē
tie negat(ur) eē necessaria cuilibet delinquenti. s(ed)
ei t(ame)n qui b(ea)t(u)m petrū imitat(ur) huic scil(icet) pecc(at)o
abrenuntiat (et) cunctorū uitiorū fomitē i(n) se
fundit(us) mortificat. It(em) illud. I(o). c(ri)sostomi.
Lacrime lauant q(uo)d pudor ē (con)fiteri. Et illud ali
ud q(uo)d scribit in ep(istol)a ad hebreos. Non t(ibi) dico ut te
p(ro)das in publicū neq(ue) ap(u)d alio(s) accuses. s(ed) o
bedire te uolo p(ro)ph(et)e dicenti. Reuela uiā tuā
ante d(omi)n(u)m. Ergo tua (con)fitere peccata ap(u)d d(omi)n(u)m uerū iudi
cē cū oratione delicta tua p(ro)nuntia. n(on) lingua
s(ed) (con)scientie tue memoria. (et) tunc demū sp(er)a
te misericordiā posse (con)sequi. Si habueris in mente peccata tua
(con)tinue nunquam malū adu(er)sus p(ro)ximū in corde teneb(is).
Sic intelligendū ē ut sine (con)fessione oris

Dolor(is) mensura potius q(uam) t(em)p(or)is satisfactio(n)i penitentie (con)siderand(a) ē.

C. Ideo q(ui)a peccatū dimissum erat. (et) t(ame)n p(ro)mi
ttore a salomone ē subsecuta. u(t) i(n)
d(icitu)r. i. q(uestio) .ii. (et)c.

C. quia plus attendit(ur) dolor cordis q(uam) m(en)
sura t(em)p(or)is. t(ame)n q(ui)a cor nimis latet.
t(em)p(u)s penitentie determinat(ur).

§. ii. Q. i. Multi

§. xvi. Q. vii. c.
ult. hac sit

dimitti dicantur peccata: scilicet sine publica satisfactione. Secreta namque peccata secreta confessione et occulta satisfactione purgantur. Nec est necesse ut que semel sacerdoti confessi fuimus: denuo confiteamur: sed lingua cordis non carnis apud iudicem verum ea iugiter confiteri debemus. Hinc et Iohannes Crisostomus. Nunc autem si recordaris peccatorum tuorum et frequenter in conspectu dei pronunties et pro eis clementiam eius deprecaris: citius illa delebis. Si autem nunc oblivisceris peccatorum tuorum: tunc eorum recordaberis nolens: quando in toto mundo publicabuntur: et in conspectu proferentur omnium: tam amicorum tuorum quam inimicorum et sanctorum angelorum celestiumque virtutum. Non enim ad David solum dicebat. Tu secrete fecisti, ego cuncta manifestabo sed et ad omnes nos dicit. Simul etiam et illud perspicue intelligitur. Qui enim suum vitium agnoscit, et ipsis illius confessionibus prodit: aliis nescientibus, aliis quales occulte sunt. Et confessus aliis nescientibus, id est occulta confessione istis peccatum suum confitentibus, non prius illud manifestantibus. Item illud prophete. Dixi confitebor et tu remisisti, id est remissibile iudicasti, impietatem peccati mei. Ita illud Augustinus intelligit. Magna pietas dei ut ad solam promissionem peccata dimisit, id est remissibilia iudicavit. Item. Votum pro opere reputatur: cum deest facultas operis. Unde votum confessionis reputatur pro opere voci cum deest facultas confessionis. Item. Voluntas remuneratur non opus. Ita intelligitur: voluntas facit opus remunerabile: non opus voluntatem. Item illud. In quacumque hora peccator conversus fuerit et cetera. dicitur quod omnino vivit omnino vigeat et opus vox et cogitatio in mortificando consudat peccati: sic propheta iuerat in iniquitate tua. Illud intelligitur cum animi ad te et cetera. Item. Sanctificate corda vestra et non vestimenta. Eidem dicitur quod nulla interioris satisfactione precedente: sola exteriori secundum posse placere confessionis. Item ceterum quod de leprosis mundatis vel de lazaro resuscitato inducitur ad ostensionem quod dicit non ad veniam remissionis referendas. Obstinatio enim animi et contemptus confessionis contrahit quodam mortis impietatem et lepris sordibus. Antequam quis revivisceret: dominus per gratiam dolorem contritionis et votum confessionis inspirat. Adhuc in articulo peccatum erat quod dimittebatur: vel in luce ambulantibus vel de claritate dei habentibus vel de abstracti et cetera. facti dictas vel hominum quod dicatur in secuta exteriori ostensione quod hic non expleta pena peccati remissione quam non dum invenit. Sic in baptismate peccatum remittitur et tamen pena restat: sic per ostensionem quasi a deo resuscitatum dicit: licet adhuc peccati reatu teneatur. Ex his igitur premissis auctoritatibus et argumentis sine confessione oris et satisfactione operis aliquis probatur a peccato mundari. Ecce auctoritati illa Iohannis Crisostomi et pro Spiritu contrarie videtur auctoritatis ex ... Non enim dicit: non tibi dico ut te prodas aut accuses. sed tibi dico

ut apud alios te accuses. Sic ergo precipit non autem omnibus: sed simpliciter aliis nescientibus. Unde evidentissime datur intelligi: quod sine confessione oris peccata possunt deleri. Et alia quoque ad exortationem pro confessionis dictas: non huic sententie contraria esse videntur. Ut enim sunt verba exortationis non iussionis sicut illud. Confitemini alterutrum peccata vestra. Vel si que iubendo dictas: non ad oris confessionem sed cordis: non ad exteriorem satisfactionem sed interiorem referendas. Est enim penitentia alia interior alia exterior. Interior penitentia est illa de qua Augustinus ait. Omnis qui sue voluntatis arbiter est constitutus non potest inchoare novam vitam nisi peniteat eum veteris vite. Item de eadem Petrus in actibus apostolorum legitur dixisse. Penitentiam agite et baptizetur unusquisque vestrum: quod de interiori pro non de exteriori dictum accipitur. De exteriori penitentia Ambrosius ait super epistolam ad Romanos. Gratia dei in baptismate non requirit gemitum vel planctum non aliquod opus: sed solam confessionem cordis et omnia gratis condonat. Quecumque ergo de penitentia iubendo dictas: non ad exteriorem ut dicunt: sed ad interiorem referendas: sine qua nullus umquam deo reconciliari potuit. Illud autem Augustini quo quisque negat veniam consequi non prius quam tantulumcumque peccati solverit penam: non huic sententie videtur adversum. Nullus enim asseritur a peccato mundari: nisi penam peccati fuerit passus. Sed aliud est peccatum sacerdoti confiteri: et eius arbitrio de peccato satisfacere: atque aliud deo corde confiteri: et secreta satisfactione peccatum in se ipso punire. Est enim pena ut Augustinus ait dolor cordis quo quisque in se punit quod deliquit. De hac etiam satisfactione loquitur Augustinus in psalmo .L. exponens. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. Tu ne putas quod ego puniam vel ignoscam quia ego cognosco non dissimulo. Et infra. Sic deus mundat vel iustificat: ut non peccatum eius sit impunitum animi vel agnoscat. Ignoscit enim semper in homo puniente. Misericordia est quod homo liberatur: veritas quod peccatum punitur. Ideo in psalmo lxxxiiii. veritas de terra orta est, id est confessio de homine ut se accuset: et sic iustitia de celo prospexit. Ut primus confitens reddit iustificatus. Iustitia prospexit quasi deus dicat. parcamus huic quia non parcit sibi. Ignoscamus quia agnoscit: de celo iustitia prospexit, id est a deo data est iustificato penitenti.

Hec ergo secreta satisfactio levium sive occultorum criminum deo offerenda est: nec sine pena relaxari probantur que sic expiari creduntur. Et alia quoque de publica satisfactione et oris confessione dicuntur: in publicis et manifestis criminibus intelligenda. Peccata namque que Nabuchodonosor propheta in sodiis et elemosinis redimi suasit: peccata quippe nimium vitiorum que pro satisfactione expiatas: cunctis nota erant. et prophetia vero Augustinus testatur pro eger remedio. Premissis itaque auctoritatibus pro manifestis criminibus manifesta probatur offerenda satisfactio et oris confessio. Levitatem vero

S. xvii. Q. i. c. i.

S. xxiii. Q. viii. Inl aqs

Incipit hic item parte sue sententie ad ultimam scilicet quod dicit in sola cordis contritione peccata remitti defendere.

Hic usque: sententia sibi adulta ponitur et defendit. amodo suam defendendo ceteram infringit.

S. xxx. Q. iii. Homo

peccata non probantur sacerdoti necessario confitenda et eius arbitrio expianda. Et contra ea que in assertione huius sententie dicta sunt partim veritate nituntur, partim pondere carent. Sine contritione et humilitate cordis nullum peccatum posse dimitti; occulta vero peccata secreta satisfactione, publica quoque manifesta penitentia expiari debere, firma constat ratione subnixum. Porro sine confessione oris, si facultas confitendi non defuit, aliquod grave delictum expiari, auctoritate penitus probatur adversum. Quomodo enim secundum auctoritatem Leonis pape sine supplicationibus sacerdotum indulgentiam nequit optineri, si sine confessione oris a peccato possumus emundari? "Quis enim supplicabit pro eo quod nescit?" Item: quomodo secundum Augustinum frustrantur claves ecclesie, qui sine arbitrio sacerdotis penitentiam agit, si sine oris confessione Domini indulgentiam impetrat? Item quomodo secundum Ambrosium ius ligandi et solvendi solis sacerdotibus a Domino creditur esse permissum, si quisque suo arbitrio se ipsum peccando ligat, ut secreta penitentia secundum propositum in se ipso sententiam proferat excommunicationis, atque post satisfactionem absque sacerdotali iudicio se ipsum Deo vel altario eius reconciliat? Non sunt hec premissis auctoritatibus consentanea, et multorum exemplis probantur adversa. Filiam namque archisinagogi turbis eiectis Dominus resuscitavit, non tamen nisi presentibus patre et matre puelle, Petro quoque Iacobo et Iohanne vite reddidit. In quo moraliter instruimur ut secreta peccata, que per mortem puelle intelliguntur, non nisi supplicationibus ecclesie, que per patrem et matrem puelle designantur, et sacerdotum ministerio, qui per Petrum et ceteros intelliguntur, a Domino existimentur dimitti. Item in Levitico: Qui domum suam vel agrum Domino vovendo consecravit, non prius eam redimere nisi siclo sanctuarii, sacerdote quoque ei prius supputante annorum numerum usque ad iubileum; in quo similitudine docemur quod qui aliquando domum conscientie vel agrum conversationis sue Domino offerre atque pretio bonorum operum deviantis vite sue conversatione se ipsum redimere voluerit, non prius hoc faciet nisi siclo sanctuarii, id est operibus per sacram scripturam prefixis. Unde venientibus ad se Iohannes Baptista non ait simpliciter: Facite fructus, vel fructus penitentie; sed: Facite dignos, ut pro qualitate videlicet peccatorum qualitatem offerat bonorum operum. Non enim par debet esse fructus boni operis eius qui nichil vel parum deliquit atque

S. pr. Q. iiii. tto

eius qui gravia commisit. Ille etiam quamvis nullius criminis sibi conscius, usu sibi in rebus licitis probatur; hic tamquam multis gravatus etiam a licitis temperare oportet. In iubileo plena remissio prestabatur, unde per iubileum perfecta peccati remissio figuratur. Sacerdos igitur numerum annorum usque ad iubileum supputat, cum clericali arbitrio penitentie tempora diffiniunt, quibus quisque plenam peccati remissionem inveniat; non enim sic exactius aut super eum de locum statum post diffinitam penitentiam quisque a peccato plene mundatur. Cum igitur ut ex premissis colligitur tempora penitentie sacerdotali arbitrio diffiniantur, evidentissime apparet sine confessione per se vocis non peccata dimitti. Quis enim tempora alicui prefiget, qui non prius ei peccata sua sibi manifestare curavit? Item taciturnitas peccati ex superbia nascitur cordis. Ideo enim peccatum suum quisque celare desiderat, ne iniquitas sua aliis manifesta fiat, ne talis putetur apud homines foris, qualem se tandiu exhibuit divino conspectui; quod ex fonte superbie nasci nulli dubium est. Species etenim superbie est se velle iustum videri qui peccator est, atque ypocrita convincitur, qui ad imitationem priorum patrum tegumentatione vel excusatione verborum peccata sua levigare contendit, vel sic etiam peccatum suum reticendo penitus supprimere querit. Ubi autem superbia regnat vel ypocrisis, humilitas locum non habere videtur. Sine humilitate vero alicui veniam sperare non licet. Nec igitur ubi est taciturnitas confessionis venia speranda est criminis. Probatur hoc auctoritate Augustini, qui in libro de penitentia ait: Quem penitet omnino peniteat, et dolorem lacrimis ostendat, et representet vitam suam Deo per sacerdotem; preveniat iudicium Dei per confessionem. Precepit enim Dominus mundandis ut ostenderent ora sacerdotibus, docens corporali presentia confitendo peccata, non per nuntium, non per scriptum manifestanda. Dixit enim: Ora monstrate, et omnes, non unus pro omnibus; non alium statuatis nuntium qui pro vobis offerat munus a Moyse statutum. Sed qui per vos peccastis, per vos erubescatis.

Q. dr. spes superbie

E. i. displiciendo. q. apparet deo vero confitetur. i. que placebat operatio que peregerit que apparuit quando non confitebatur.

Erubescentia enim ipsa partem habet remissionis. Ex misericordia enim hoc praecepit dominus, ut nemo poeniteret in occulto. In hoc enim quod per se ipsum dicit sacerdoti, et erubescentiam vincit timore offensi, fit venia criminis. Fit enim veniale per confessionem quod criminale erat in operatione; et si non statim purgatur, fit tamen veniale quod commiserat mortale. Multum enim satisfactionis obtulit, qui erubescentiae dominans nihil eorum quae commisit nuntio Dei denegavit. Deus enim misericors et iustus est: sicut conservat misericordiam in iustitia, ita et iustitiam in misericordia. Opus enim misericordiae est peccanti peccata dimittere; sed propter hoc iustus, ut iuste misereatur. Oportet enim ut non solum quid sit, sed etiam quo doleat consideret, si dignus est misericordia. Iustitia enim sola damnat. Sed dignus est misericordia qui spirituali labore petit gratiam. Laborat enim mens patiendo erubescentiam; et quoniam verecundia magna est poena, qui erubescit pro Christo fit dignus misericordia. Unde patet quia quanto pluribus confitebitur in spe veniae turpitudinem criminis, tanto facilius consequetur gratiam remissionis. Ipsi enim sacerdotes plus iam possunt proficere, plus confitentibus parcere; quibus enim remittunt, remittit Deus. Lazarum enim de monumento iam resuscitatum obtulit discipulis solvendum, per hoc ostendens potestatem solvendi concessam sacerdotibus. Dixit enim: Quodcumque solveritis super terram, solutum erit et in caelo. Hoc est: Ego Deus et omnes ministri caelestis ordinis et omnes sancti in mea gloria laudant vobiscum et confirmant quos ligatis et solvitis. Non dixit quos putatis ligare et solvere, sed in quos exercetis opus iustitiae aut misericordiae. Alia autem opera vestra in peccatores non cognosco. Qui ergo confiteri vult peccata ut inveniat gratiam, quaerat sacerdotem scientem ligare et solvere, ne cum negligens circa se exstiterit, negligatur ab illo qui eum misericorditer monet et petit, ne ambo in foveam cadant quam stultus evitare noluit. Tanta itaque vis confessionis est, ut si deest sacerdos, confiteatur proximo. Saepe enim contingit quod poenitens verecundari non potest coram sacerdote, quem desideranti nec locus nec tempus offert; et si ille cui confitetur potestatem solvendi non habet, fit tamen dignus venia ex desiderio sacerdotis, qui socio confitetur turpitudinem criminis. Mundati enim sunt leprosi dum ibant ostendere ora sacerdotibus, antequam ad eos pervenirent. Unde patet Deum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibentur ad sacerdotem pervenire. Saepe quidem eos quaerunt sani et laeti, et dum quaerunt, antequam perveniant, moriuntur. Sed misericordia est ubique, qui et iustis novit parcere, etsi non tam cito sicut solverentur a sacerdote. Qui ergo omnino confitetur, sacerdoti meliori quam potest confiteatur. Si peccatum occultum est, sufficiat referre in notitiam sacerdotis, ut grata sit oblatio muneris. Nam in resurrectione filiae principis pauci intus fuerunt qui viderunt; nondum erat sepulta, nondum extra portam civitatis delata, nondum extra domum in notitiam portata. Intus resuscitavit quam intus invenit, relictis solis Petro et Iohanne et Iacobo et patre et matre puellae. In quibus figurantur sacerdotes ecclesiae. Quos autem extra invenit, animam adhuc non dum est quos suscitavit. Flebat enim turba propter filium viduae; flebant Martha et Maria supplicantes pro fratre; flebat turba quae Mariam fuerat secuta, lacrimis matris admonita. In quo docemur pro peccantibus non privatum sed ecclesiae sufficere ministerium. Item Leo papa. **Sufficit illa confessio quae primum Deo, deinde sacerdoti offertur.**

Quamvis plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quae propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur; tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata ut ea quae poenitentiam poscunt non timeant publicare, removeatur improbabilis consuetudo, ne multi a poenitentiae remediis arceantur, dum aut erubescunt aut timent inimicis suis sua facta reserari, quibus possint legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio quae primum Deo offertur, tunc etiam sacerdoti, qui pro delictis poenitentium precator accedit. Tunc enim plures ad poenitentiam poterunt provocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis.

His auctoritatibus, quibus omnino firmamus utriusque sententiae confessionis et satisfactionis necessitatem, in medium hic posuimus. Cui autem harum potius adhaerendum sit, lectoris iudicio reservatur. Utraque enim fautores habet et sapientes et religiosos. Unde Theodorus Cantuariensis archiepiscopus ait in poenitentiali suo: Quidam Deo solummodo confiteri debere dicunt peccata, ut Graeci; quidam vero sacerdotibus confitenda esse percensent, ut tota fere sancta ecclesia. Quod utrumque non sine magno fructu intra sanctam Dei ecclesiam fit; ita dumtaxat ut Deo, qui remissor est peccatorum, peccata nostra confiteamur, et hoc perfectorum est, et cum David dicamus: Delictum meum cognitum tibi feci, et iniustitiam meam non abscondi. Dixi: confitebor adversum me iniustitiam meam domino, et tu remisisti impietatem peccati mei. Sed tamen apostoli institutio nobis sequenda est, ut confiteamur alterutrum peccata nostra et oremus pro invicem ut salvemur. Confessio itaque quae soli Deo fit, quod iustorum est, purgat peccata; ea vero quae sacerdoti fit, docet qualiter ipsa purgentur peccata. Deus namque salutis et sanitatis auctor et largitor, plerumque praebet hanc suae potentiae invisibili administratione, plerumque medicorum operatione.

Quia vero de poenitentia semel tantum cepimus breviter, modo aliquantulum altius repetendum videtur, diversorum sententias eius auctoritatibus munitas in medium ponentes. Alii dicunt poenitentiam semel tantum esse utilem, unicam enim esse, nec reiterari posse. Si vero reiteratur, praecedens poenitentia non fuit. Et de sententiam ... dicas ei multo peccata videntur esse remissa. ap

quem peccando offendit

Cum ei confitetur relinquitur unum quod ex tacere ... mori.

Secundum A. i. in aio. cuius dolor gravior quam corporis.

non dicitur

Supra xii. q. ii. c.

Supra xxxi. q. i.

Supra xxxii. q. ii. c.

Sacerdote poenitenti qui non adest tantas qui invenitur liberat.

Hic ubique patet quod si fit occulti peccati confessio ... tantum sacerdoti confessio sequitur tamen ei remissio.

s. illa quam poenitens vel uni sacerdoti tantum sed ecclesiae

i. pro quorum publica manifestatione

s. quando sola confessione Deo i. cordis contritione valet ad peccati remissionem et illa quae affirmat absque satisfactione confessionis s. oportet non sufficit cordis contritione.

Quando s. quia a sacerdote imponitur

Executa prima quaestione ab utraque parte alia subiungitur. Utrum s. poenitentia iterari possit an non. Prima negatione ponens s. quod iterari non possit probando.

Sed et ... qui ... posuit.

tum eius sententiam, cuius omnia futura presentia sunt, nunquam
habetur remissa, quia non est iuxta sententiam illam
uerius sacerdotis: Vade et amplius noli peccare. Item. Ecce sanus
factus es, iam amplius noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.
Item ex VIII. synodo. Per malam uitae causam non penitentie.
Si quis semel notatur, extinguit quod ante parauerat.
fuerit in uitio delectationis uel consuetudinis, uel iterum rursum
in hoc ipsum inciderit, sciat se per malam causam ex qua
inuidia uel contemptio nascitur in mentibus, medul
litus habere reditam. Oportet ergo cum pectora atque ausa
curam, id est per humilitatis exercitium. Exercitatio uero
humilitatis est, si seculi hominibus officiis subdat
et in ministeriis indignioribus tradat. Itaque ar
rogantie et humane uel uane glorie uitium cu
rari poterit, ut in consuetudine humilitatis affectus
ultra iam non incidat arrogantie et uane glorie delictum.
Et singulis hoc sermoni uitiis curam fieri iubet.

Quid sit humilitatis exercitium

Hec uerba magistri esse uidentur

Item. Sine caritate nulli aliquo peccatum remittitur.
Non autem habet caritatem, qui aliquando peccaturus est in malum.
Vnde Augustinus ad Iulianum comitem: Caritas que deseri
potest, nunquam uera fuit. Item Ioannes in epistola ad Iohannem. Radica
ta est caritas, securus esto, nichil mali procedere potest. Item Gregorius in
moralibus: Valida est ut mors dilectio. Vtique
in mortis dilectio comparatur, quia animum quem semel
semel cepit, a delectatione mundi funditus occidit.
Item. Prosper in libro de contemplatiua uita. Caritas est, ut uideo,
recta uoluntas ab omnibus terrenis ac presentibus prorsus
auersa, iuncta Deo inseparabiliter et unita, igne quodam sancti
spiritus accensa, a quo est et ad quem refertur, in censa inquinamenti
omnis extranea, corruptionis nescia, nulli uitio
mutabilitati obnoxia, supra omnia que carnaliter di
liguntur excelsa, affectionum omnium potentissima,
diuine contemplationis auida, in omnibus semper inuicta, sum
ma actionum bonarum, salus morum, finis celestium pre
ceptorum, mors criminum, uita uirtutum, uirtus pugnan
tium, palma uictorum, anima sanctarum mentium, causa meritorum bonorum,
premium perfectorum, sine qua nullus Deo placuit, cum qua
non potuit aliquis peccare nec poterit; fructuosa
in penitentibus, leta in proficientibus, gloriosa in perse
uerantibus, uictoriosa in martiribus, operosa in omnibus
omnino fidelibus, ex qua quicquid est boni operis uiuit. Item. Hec est
caritas uirtutum germana perfecta, que excellentiorem
uiam nominat apostolus sanctus. Sicut enim sine uita nullus prouen
it quod tamen dicitur, ita sine caritate que dicta est uita, non habu
lare possunt homines super terram. Item. Ergo si caritatem
Deo exhibeamus et proximo de corde puro et conscientia bona
et fide non ficta, facile peccato resistimus, bonis operibus
habundamus, seculi blandimenta contempnimus, si tamen

Quid sit caritas

tormenta que difficilia sunt humane fragilitati uel aspera, in eius dilectio
ne perficimus, si tamen Dominum caritate perfecta, quam nobis ab illo est, ex toto corde
et ex tota anima, et ex totis uiribus diligamus. Ex ea
enim parte qua quis peccat, ex qua minus diligit Dominum.
Quem si toto ex corde diligamus, in certum in nobis unum
peccati desiderius fuerimus. Et quid est Dominum diligere
nisi illi occupari animo, concipere fruende uisionis eius
affectum, peccati uero odium, mundi fastidium diligere?
Et proximum quem in se commissum fuerit diligendum in ipso
amore seruare legitimum modum: non preterire dilec
tionis ordinem constitutum. Ordinem dilectionis illi pre
uaricantur, nisi modum diligendi Deo dederunt, qui a in mundum
qui contempnendus est diligunt, aut corpora sua immoderate dili
genda plus diligunt, aut proximos non sicut se ipsos, aut Dominum
plus quam se ipsos forte non diligunt. Item. Corpus nostrum quia
pars nostri est, a nobis est diligendum, ut saluti eius ac fra
gilitati naturaliter consulamus, et agamus quatinus spiritui or
dinate subiectum ad eternam salutem acceptam immor
talitate et incorruptione perueniat. Item. Proximos autem
tunc diligimus sicut nos, si non propter aliquas utilitates nostras,
non propter sperata beneficia uel accepta, non propter affinitatem
uel consanguinitatem, sed propter hoc tantum quod sunt nature nostre par
ticipes diligamus. Item. Non illum tantum proximum nostrum esse
credendum est, qui nobis generis sanguinis iungitur, sed proximi nostri
credendi sunt omnes homines nature nostre, sicut dixi, participes. Item.
Proximos sic nos proximos omnes diligimus, quando ad bonos mores
et ad eternam uitam consequendam sic nobis eorum salutis consulimus,
quando nos in eorum peccatis ac periculis cogitamus, et sic nobis
subueniri optaremus, in eis subuenimus; aut si facultas
defuerit, uoluntatem subueniendi tenemus. Qua
propter tota dilectione uel bonum quod conferimus, uel circa
proximo. Illum uero plus quam se diligit Dominum, qui pro eius amore
sue ad tempus saluti non parcit, seipsos tribulationibus ac peri
culis tradit, mundanis facultatibus, prius etiam patre sue extor
res fieri, parentibus et uxoribus ac filiis renuntiare
parati sunt, et ut totum dicam, ipsam mortem corporis
non solum non refugiunt, sed et libenter exceperunt ab igne et
a corporis sui uita, magis quam a Deo uita uite sue
discedere. Item Beda super Iohannem. Quem enim uidet in ea quo
spirituale filium dei agnoscendi signum fuerit, ergo super eum de
scendit et mansit spiritus. Quid magnum est filio dei,
in ipso manere spiritus astruatur? Notandum quoque quod semper in
Domino mansit spiritus sanctus, in sanctis autem hominibus, quamdiu mor
tale corpus gestauerint, partim maneat, in eternum partim
recedatur secedat. Manet quippe apud eos ut bonis fideliter
actibus, uoluntariam paupertatem diligant, mansu
etudinem consequantur, pro terreno desiderio lugeant,
esuriant et sitiant iustitiam, misericordiam et mundiciam cordis
et tranquillitatem pacis amplectantur. Sed ob suauiorem

Quid sit Dominum diligere

Quod corpus nostrum sit diligendum

Quid sit proximos diligere sicut nos

Qui sunt credendi proximi

Supra VIII. Q. I. In scriptis
Supra XXIII. Q. IIII. C. pent.

Alia consideratio diligendi proximum sicut nos

Quid sit aliquando plus quam se Dominum diligere

Hucusque uidentur esse omnia uerba Prosperi

Secundum opus fuit ut per miracula ostendat quales sunt

iritue pseconē pau ñ reuertant delemosini
orōnib; ieiuniis ceterisq; sps fructib; isiste
desiderent. Recedit aūt ad tps ne sēp infirmos
curandi. mortuos suscitandi. demones eici
endi t' pphandi habeant facultatē. Nam sēp
u psūt hrē uirtutē u mirabunt ipi uiuūt.
uenit ad tps u i aliis pmiracłoz sug q les
sunt int effulgeat. It. Aps. caritas nūq ex
cidit. It aug s epła iohis. Ystaio iuusibił sps. s. ē.
Ystaio iusibił caritas ē. q in q̄cq; fuit tāq radix illi
eēt. q̄uis ardente sole arescē ñ p. mitiga
lore sol ñ arescit. It gg s ezechielē. Pen
nata aīalia minime reuertunt cū incedūt.
Quia pdicatores sci sic a terrenis actib; a spua
lia tnseunt. u ad ea q reliqrant. ulterius nllatenus
ñ reflectant. Et paulo p. Nemo mittens
m. s. ad aratrū. 7c. Manū quippe i aratrū
mittē ē. q pq̄ndā pūctiois uomere ad p
ferendos fruct. trā sui cordis apire. Sz retro pa
rat aspicē qui p exordiū boni opis ad mala re
uertitur q reliqt. Q quia eletis di minime cotingit.
recte nc p pham dr. Ñ reuertebant cū icedent.
Et paulo p. Vn t paul. Vnū u g retro oblit' i ea
q antiora extendens me. seqr ad palmā sup ne
uocōnis. In antiora tenn extit eoz q retro s
oblit' fuit. quia tpalia despiciens. q eterna so
las requirebat. Id in eod. homił. v. ñ reu
tebant cū incedūt. q a etn quiq sic ad bona
tendūt. u ad mala petenda ñ redeant. Oz H pse
uauit usq in finē. h. s. e. 7 hic p salomonē
dr. Iustoz semita q̄ lux splendens pced' 7 cescit
usq ad pfectū diē. In aio naq eoz bonū de
siderū atq ; intellc lucis inuime ia par diei:
Sz q usq ad finē uite in uirtute pficiūt.
a pfectū diē tc ueniūt. q ñ a regno celesti a
pducti. i ea luce q desidant. iam iā aliq ñ ha
bebūt. Id i eod homił. v. p discurs atq ; muta
bilitatē sps sic itellig i In scoz quippe cor
dib; iuxta q̄sdā u tutes sēp manet. iuxta q̄s
dā u recessur uenit. 7 uentur recedit. In fi
de eni spe atq ; caritate 7 i bonis aliis sine qb;
a celeste patriā ñ p pueni. sic ē humilitas iñta.
castitas. atq ; iñma fecunda pfectoz cōda
ñ desit. In phie u uirtute doctine facundia:
miracłoz exhibitione. Elt is aliq ñ ad ē aliq ñ
se subtrahit. Et paulo post. In his itaq uirtutib; sine
quib; ad uitā minime puenit' sps s. in electoz suoz cor
dibus pmanet. Vñ recte stabił dr. In his u o q uas scitati
uit ostendit. aliq ñ misericordie p sto ē. aliq ñ misericordie reced.
L Ambr s epła ad co
rinth. Ficta caritas ē q deserit in aduersitate.

Ex pmissis īq; apparet q caritas semel habita
ultius ñ amittit. Qui aūt caritatē hūit crimi
naliter peccare ñ p. Quia g caritatē semel hūit ē
minaliter ulti peccare ñ potīt. u ad gr̃a ñ int̃a
ip fibilitas referat. Q aū caritatē hūs criminaliter
peccare ñ p sit. testat aug dicēs in omił. vm.
Quia radix omniū maloz ē cupiditas. 7 r. o.
boz ē caritas 7 simił eē ñ ps. huna radicit euul
sa fuit. alia plantata ñ p. Sm ea aliq s conat ra
ut cupiditatis t caritatis
mos incide. si radicē ñ ettendit euellere.....
C E Vr g qui criminalit peccat. caritatē nūq hūiss
se pbat. eandē colligi. p ñ agē q q ñ qi crimi
naliter peccabit. Vñ aug. Caritas ē aq de q dns
meug. Qui bibit ex aq q ego dabo ei. ñ sitiet
in etnū. Repb; g cū etnis mancipat i cūdis
in etnū sitiat. quo bibit aq uiua: a quo po
tabit aq salientē in uita etnā q q plube di
uis inima. penas luit etne dapnatiois: It.
Sine caritate. quo tam cordis ɔtritione q̄ hrē
potīt: quo g delictoz remissioē qi ñ dimissa
quo ñ ora prs ad penā exigenda. It dns. Am
am dico uob q̄ credit in me hr uitā e. Q g ñ hr
uitā etnā ix ñ credit. ix u credit q caritatē hr. In
x cpe cdē ē amando i ipm tendē. hē fidē u
diffinit aps. q p dilectionē opat. huic dūta
xat delictoz remissio pmittit. Q si caritas
a fide xanoz secuinginē eqt. cui scit' soli uenia
pmittit. quo q caritatē ñ hūit. fidē xanoz
habuit. 1. ix credidit: Quo g ueniā delictoz
accep: quā sine accep. quo ñ oñ prs etins
supplicius feienda: It. Ego sū panis uiuus
q. d. d. Si q s manducaūit ex h pane. u. i. e.
Qui g ñ uiuit in etnū ñ manducaūit pane
uiuū. Sz q ñ manducaūit. i eū ñ credid. H ē
eni manducare panē uiuū. q credē ix. 1. ama
do tēdē i ipm. Cū g rep b; i eū ñ credidit q ñ manducaū.
7 ita fide xanoz q sola pecā laxant ñ hūit.
quo fumi dns cano ē iudiciū dedit pat. iu
diciū petue dapnatiois effugit oiū. ñ solū
actualiū s; t originaliū: H q de caritate dnr
de pfecta itelligi ps. q semel habita nūq a
mittit. Exordiū u caritatis enutriunt u cscit.
7 decant u destruat. Nemo H repente sit sū
m s; a boñ ɔsūmatioē q sine caritate nulla ē a
minimis qui q icboat. u a mag puenat.
Sz īq; g d ñ solū in uirtute 7 uirtute sz in
ea d uirtute. Vñ gg s ezechielē scribit dicens.

Quid sit manū ad aratrū mittere 7 p9 retro aspicē.

Quid sit in xpm credere

1. ɔfirmatione caritatis q̄ grā hr

i de e. d. n. Credo

Dum sanctam ecclesiam dominus suscipit in gradibus, eius dignoscitur, quia ei gratia paulatim incrementa declaratur. Cum enim sancta ecclesia ascendendo proficit, tamen deus omnibus ex eius virtute innotescit. De his quoque gradibus beatus Iob loquitur dicens: Per singulos gradus meos pronuntiabo illum. Omnipotentem quippe dominum per singulos gradus suos pronuntiat, qui per incrementa virtutum quae accepit ei semper laudes sue pietatis reddit. Siquidem gradus in cordis ascensione non essent, psalmista non diceret: Ambulabunt de virtute in virtutem. Non mirum si de virtute in virtutem gradus sunt, quando ipsa unaquaeque virtus quibusdam gradibus augetur, et sic per incrementa meritorum ad summa perducitur. Alia namque sunt virtutis exordia, alius provectus, alius perfectio. Sicut enim ipsa fides ad perfectionem suam nonnullis quibusdam gradibus ducitur. Sancti apostoli minime dixissent: Auge nobis fidem. Et quidam venit ad dominum qui curare voluit filium suum. Sed requisitus an crederet, respondit: Credo domine, adiuva incredulitatem meam. Pensate, queso, quid dicitur. Si credebat, cur incredulitatem dicebat? Si vero incredulitatem habere se noverat, quomodo credebat? Sed quia per inspirationem occultam gratie meritorum suorum gradibus fides crescit, uno eodemque tempore is qui needum perfecte crediderat, simul et credebat et incredulus erat. Hos nimirum gradus dominus sub messis nomine describit dicens: Sic est regnum dei quemadmodum si iactet homo sementem in terram, et dormiat et exurgat nocte ac die, et semen germinet et crescat dum nescit ille. Ultro enim terra fructificat primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum producit in spica. Et cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest tempus messis. Semen homo iactat in terram, cum cordi suo bonam intentionem inserit. Et postquam semen iactaverit, dormit, quia iam in spe boni operis quiescit. Nocte vero surgit ac die, quia inter adversa et prospera proficit, et germinat semen et crescit dum nescit ille, quia et cum adhuc metiri incrementa sua non valet, semel concepta virtus ad provectum ducitur. Et ultro terra fructificat, quia preveniente gratia mens hominis spontanea in fructum boni operis surgit. Sed haec eadem terra primum herbam, deinde spicam, deinde plenum fructum producit in spica. Herbam quippe in fructum producere est inchoationis bone adhuc teneritudinem habere. Ad spicam vero herba venit, cum se virtus animo concepta ad provectum boni operis pertrahit. Plenum vero fructum in spica fructificat, quando iam tantum virtus proficit, ut esse robusti et perfecti operis possit. Sed cum ex se produxerit fructus, statim mittit falcem,

Quid sit semen in terra, et illud nocte ac die crescere, et ultro terram germinare.

quoniam adest tempus messis. Omnipotens enim deus producto fructu falcem mittit, et messem suam desecat, quia unumquemque cum ad opera perfecta perduxerit, eius temporalem vitam per missam sententiam incidit, ut granum suum ad celestia horrea perducat. Cum igitur desideria bona concipimus, semen in terram mittimus. Cum vero operari recta incipimus, herba sumus. Cum autem ad provectum boni operis crescimus, ad spicam pervenimus. Cum in eadem operationis perfectione solidamur, iam plenum frumentum in spica proferimus. Herba enim Petrus fuerat qui passionis tempore per amorem dominum sequens, hunc confiteri ad ancille vocem timebat. Erat enim iam viriditas in mente, quia credebat omnium redemptorem, sed valde adhuc flexibilis pede conculcabatur timoris. Iam in spica surrexerat, quando eum quem mortuum confiteri timuerat, nuntiante angelo in Galilea viventem videbat. Sed ad plenum granum in spica pervenerat, quando veniente desuper spiritu et suam mentem in illius amore roborante in soliditate est, ut vires persequentium cesus despiceret, et redemptorem suum liber inter flagella predicaret. Nullus igitur qui ad bonum positum adhuc in initiis teneritudine esse conspicitur despiciatur, quia frumentum dei ab herba incipit, ut granum fiat. Vir ergo venit ad portam, quia dominus ac redemptor noster membris suis incrementis producit ad se, et ascendit per gradus eius, qui nobis proficientibus eo amplius exaltatur, quo alter et incomprehensibilis esse cognoscitur. In introitu quippe nostrorum gradibus septem ascendere dicitur, quia tanto nobis ipse sublimior, quanto amplius a rebus infirmis se separat.

Hinc Augustinus ait in libro de libero arbitrio. Qui vult facere dei mandata et non potest, iam quidem habet bonam voluntatem, sed adhuc parvam et invalidam. Poterit autem cum magnam habuerit et robustam. Quando enim martyres illa mandata magna fecerunt, magna utique voluntate, id est magna caritate fecerunt, de qua ipse dominus ait: Maiorem caritatem nemo habet etc. Et paulo post: Ipsam caritatem apostolus Petrus nondum habebat, quando timore dominum ter negavit, et tamen quamvis parva et imperfecta non deerat ei caritas quando dicebat: Domine animam meam pro te ponam. Idem super epistolam Iohannis. Si quis habuerit caritatem tantam, ut paratus sit pro fratribus mori, perfecta in illo est caritas. Sed numquid mox ut nascitur iam prorsus perfecta est? Ut perficiatur nascitur; cum fuerit nata nutritur; cum fuerit nutrita roboratur; cum fuerit roborata perficitur; cum ad perfectum venerit, quid dicit? Mihi vivere Christus est et mori lucrum. Idem eodem. Forte nata est caritas in te, sed nondum perfecta. Noli desperare, nutri eam ne forte suffocetur. Idem eodem. Sicut seta linum intro ducit, ita timor cari-

tate. Crescit caritas minuitur timor. Et eadem super io-
hannem adiecit. Caritas in quibusdam perfecta: in qui-
busdam imperfecta. perfectissima autem in hac uita
haberi non potest. Item Gregorius. Si sermo misericordie uenit in cordibus
uestris. aliquam scintillam gratum amoris diuini pa-
nutrite. Ad hanc augendam uos aduocare
studete. Et paulo post. Flante nutrite in uobis u-
ero cum creuerit et flammam dignissimam fecerit omnium cupi-
ditatum ligna consumat. Ecce e-
nim in gradus minuitur esse sperabant: quia cupi-
peccati gradus ei eandem apparet. Sic enim nemo
repente fit summus. sic nemo repente fit turpis.
hinc et augustinus in sermone habito in monte.
Sic tribus gradibus ad peccatum peruenitur. suggesti-
one. delectatione. consensu. Ipsius peccati tres sunt diffe-
rentie. et in corde. et in facto. et in consuetudine
tamquam tres mortes. una quasi in domo. id est cum in corde
consentitur libidini. Altera quasi prolata iam extra portam
cum in factum procedit assensio. Tertia cum in consu-
etudinis male tamquam mole terrena premitur animus
quasi in sepulchro iam putens. Que tria genera mortuorum
dominum resuscitasse quisquis euangelium legit agnoscit.
Item Gregorius. Sciendum quippe est quod peccatum tribus modis — S. di. xv. In fine
admittitur. Nam aut ignorantia aut infirmitate
aut studio perpetratur. et grauius quidem infirmitate quam
ignorantia. sed multo grauius studio quam infirmitate
peccatur. Ibidem. Inter hec sciendum est aliud esse quod aliquis de temp-
tatione carnis patitur. aliud uero cum per consensum delec-
tationibus obligatur. Plerumque enim cogitatione
praua pulsatur sed renititur. plerumque in cogitatione
praua pulsatur sed renititur. plerumque autem per usum
consensum intra semetipsum in possessorum uotum. Et minime
mente nequaquam cogitatio inmunda inquinat cum
pulsat. sed cum hanc sibi per delectationem subiugat.
hinc et predicator egregius. Temptatio uos non apprehen-
dat nisi humana. Humana quippe temptatio est
quod plerumque in cogitatione tangimur et nolentes quia usque
illicita ad animum peruenit. hec utique in nobis incipis
ex humanitatis corruptione pondere habemus. Ia
uero demoniaca est non humana temptatio cum ad hoc
quod carnis corruptibilitas suggerit per consensum se
animus astringit. Item super ... secundum quod gradibus — Se. ll. c. Supra
damasceni etc. ut supra. Cum Non enim mirum si
minuitur gradus esse dicitur. quando et peccati gradus ita esse
dicuntur ostendit. Hec itaque caritas quamquam an-
te geminem herba fuit et in singulis nascatur antequam
roboretur ante sui perfectionem amittitur et reparatur.
Unde augustinus in libro de correctione et gratia. Quicumque

a bulla originali damnatione ista diuine gratie lar-
gitate discreti fuerint. non est dubium quin perueniat eis
euangelium. et cum audierint credunt. et in fide que per dilec-
tionem operatur usque in finem uite perseuerant. et si qui
exorbitant. correcti emendantur. Et quidam eorum
et si ab hominibus non corripiantur in uiam quam reli-
querunt redeunt etc. In eodem. Firmum fundamentum
dei stat immobile habens signaculum hoc. Scit dominus
qui sunt eius. horum fides que per dilectionem operatur profecto
aut omnino non deficit aut si quorum deficit reparatur an-
tequam uita finiatur ista et deleta iniquitate que inter-
currerat usque in finem perseuerantie deputatur.
In eodem. Nullus eorum in malum ex bono mutatus
finit hanc uitam. In eodem. Talibus deus diligentibus
eum omnia cooperatur in bonum. Usque adeo prorsus omnia ut
et si qui eorum deuiant uel exorbitant et hoc ipsum faciat
eis proficere in bonum. Item apostolus ad galathas. Circumci-
sio non est aliquid neque preputium. sed fides que per dilectionem
operatur. et hoc olim in uobis quando currebatis bene. per
operandi et ex dilectione. Item ad hebreos. Non est iniustus
deus ut obliuiscatur operis uestri etc. Opus quod omnia sua fe-
cerit communia. et hoc ex dilectione. et hoc ad galathas. Ecce triplex
bonum. Quid dicitur. Olim ita operati estis, pro quibus si
penituerit de malis bene facta uobis deus Romanos
quoque et galathas dum apostolus redargueret in multo fidei
probat assecutos remissionem peccatorum et sanctificationem
in spiritu sancto. et in tanta bone operationis. que omnia absque
caritate non quamuis inutilis fuerit. aut iam caritatem
habuerit. a qua postea lapsi fuerint quando de operibus legis gloria-
bantur. Item de quolibet adulto augustinus ait. Tolle carita-
tem. odium tenet. Item. Omnis qui non diligit odit. Item — S. xxi. c. 1. S. viiii. ...
in euangelio. Nemo potest duobus dominis seruire. Aut enim
unum odio habebit et alterum diliget. et ... Adam
quoque cum immortalitate a domino creatus sit antequam a diabolo
temptaretur dum de latere eius uxor formabatur dum
in extasim raptus angelice curie intererat. dum e-
uigilans futura christi et ecclesie sacramenta uaticinabatur — dicens. hoc nunc os ex ossibus meis. et caro de carne mea.
aut caritatem aut odium habebat. Si autem odium non ha-
bebat non fuit diabolus auctor primi peccati. Item si sine
caritate creatus est ad dei similitudinem neque quam in sanctifi-
catione accepit. Item. Si sine caritate creatus est. iustus et i-
nocens a deo factus non est. Creatura namque rationis capax
et liberi arbitrii iustitie et innocentie sine caritate par-
ticeps esse non potest. Colligitur ergo quod adam antequam peccaret
caritatem habuit sine qua iustus et innocens esse non potuit.
Unde augustinus in genesi ad litteram. quod renouamur dicitur
sine recipimus quod perdidit primus homo. hoc plane reci-
pimus quod iustitia ex qua per peccatum lapsus est. et paulo post.

Et veterem hominem expoliantes induite novum qui renovatur in agnitionem dei secundum imaginem eius qui creavit eum. Hanc ymaginem in spiritu mentis impressam perdidit adam per peccatum. Et post pauca. Stola illa prima iustitia est. unde lapsus est adam. Idem in homilia xi. Princeps omnium vitiorum dum invidit adam ex limo terre ad ymaginem dei factum pudicitia ornatum temperantia compositum caritate splendidum. primos parentes illis donis et tantis bonis expoliavit pariter hos peremit. Namque cum hominum abstulisset pudicitiam continentiam suo domino eum subiugavit. Et paulo post. Adam amissa temperantia intemperans factus est. perdita caritate malus inventus est. Item ambrosius ad sabinum. Quando adam solus erat non est prevaricatus. quia eius mens adherebat deo. Idem ad eundem. Primus homo recens dei opus et fabricator assiduus. qui sanctorum plantarium erat virtutibus. Idem in exameron. Illa anima adeo pingitur que habet in se virtutum gratiam renitentem splendorem que pietatis. Illa anima bene picta est in qua elucet divine operationis effigies. Illa anima bene picta est in qua splendor glorie et paterne ymago substantie. Secundum hanc ymaginem que refulget pictura pretiosa est. Secundum hanc ymaginem ante peccatum depictus fuit adam. sed ubi lapsus est. deposuit. Idem de fuga seculi. Simile dei est habere iustitiam. sapientiam. et in virtute esse perfectum. Idem de vita beata. Sapiens nunquam inanis est. sed semper in se habet amictum prudentie quo possit dicere. Iustitiam induebam vestiebam iudicium. Cuius namque habet munimenta velamina que nemo alius potest auferre nisi cum aliquis sua culpa dispoliat. Denique sic expoliatus est adam nudus inventus est. Idem in libro de ysaac et anima. Sed non adam prius nudus erat quem innocentia vestiebat. Idem in libro de paradiso. Tunc cognoverunt quia nudi essent. et antequam nudi erant. sed non sine virtutum tegumento. Opponitur in illud quod clamat auctoritas: si sic mansisset homo ut erat ante peccatum esset translatus in gloriam quam habituri sunt sancti. Sed nemo adultus sine caritate intrat. ergo caritatem habebat. Item opponitur de moyse fide quem commendans apostolus in epistola ad hebreos. dignius putans omnibus ei merita predicans. dum se negavit filium filie pharaonis esse. mallens affligi cum fratribus quam perfrui iocunditate temporalis peccati. dum fratri compatiens egyptium sabulo obruit. dum vitat animositatem regis egyptum reliquit. dum divino vallatus auxilio regis furorem contempsit. atque in virtute signorum populum de egypto eduxit. Cum omnia quibus laudibus sit efferenda sit caritas. ideo non erat cum non habet aliquid viriditatis in se. ramus boni operis non procedat ex radice caritatis. Quomodo caritatem autem non habebat cum quo dominus facie ad faciem loquebatur sicut homo solet loqui cum amico suo. Quomodo caritatem non habebat qui pro populo supplicans dicebat: Aut dimitte eis hanc noxam. aut dele me de libro tuo. An non proximum diligebat qui pro populo se obiciens eum ab interitu liberavit. An non deum diligebat qui pro iniuria vituli cultores deseviens ipsum vitulum capitis in pulverem comminuit. atque in secessum proiecit. aquis immixtum israelitis bibendum dedit. non nullos ex eius cultoribus gladio ferire precipiens. ubi populo cum erat initium maior futurus deo reconciliaret. An non caritatem habebat. de cuius spiritu dominus accepit et super lxx. seniores israel posuit. Quamvis tamen ad aquas contradictionis de dei potentia sua de eius benignitate dubitans cum certa fide promissionis producturus aquam de petra diffidentie expavit dicens. Numquid de petra hac poterimus vobis aquam educere. quod nulli leve videatur cum in pena delicti eius et aaron dictum sit a domino. Quia non exaudistis vocem meam ut glorificaretis me coram filiis israel. non introducetis populum hunc in terram quam dedi eis. An non caritatem habebat aaron qui fratri coadiutor datus est. Licet os eius ad populum ut preciperet in egipto fieri: quia tamen in cultura vituli populo consensit ad bibuit. An non caritatem habebat qui ex omni multitudine filiorum israel solus a domino electus est ut pontificatum ante eum fungeretur. Si caritatem non habebat bonus non erat. Si autem bonus non erat. cur receptus a domino in pontificem electus est. An non caritatem habebat qui populo cum turibulo incendio se opposuit. et iram domini placavit. Tamen permissum est ad aquas contradictionis iram domini adversum se provocavit. Numquid dicendum est caritatem non habuit sed quem spiritus domini ad eius unctionis direxit et in eum. vel extunc gratiam prophetandi habuit. tamen ex eo gratiam divine dilectionis accepit. quod absurdum plane videtur de eo sentire. De quo dominus ait. Inveni virum secundum cor meum. Quomodo ergo caritatem non habebat qui contra animam persecutoris sui. Et quia oram clamidis eius precidit percussit cor suum quem postea clamans. Quem persequeris rex israel? canem mortuum et culicem unum. Quomodo caritatem non habebat qui mortem inimici sui tam gravissime tulit. Quomodo caritatem non habebat qui aquam de cisterna bethleem suorum periculo allatam non bibit. sed coram domino libavit. Quomodo caritatem non habebat qui uxori sue amichol filia saul. eo quod ante archam domini cytharam et psalterium percutiens saltasset. ait: Ludam et vilior fiam in oculis meis. Si caritatem non habebat quem conscientia sua increpavit dicens: Si reddidi retribuentibus mihi mala decidam merito ab inimicis meis inanis. Si caritate carebat qui temeritate iure se iudicare rogabat dicens: Iudica me deus secundum iustitiam meam et secundum innocentiam meam super me. Item. Iudica me quoniam

Saulis. quem tamen pro eo amore flevit.

Cum displicebo ut domino placeam.

in innocentia mea ingressus sum. Et tamen post tam inaudita
alia diuine clementie dilationis indicia quamquam
delinquit nullus sic grat. qui bersabe adulterii.
et homicidii audiuit. cui postquam fuisset caritate
domino optulit uitam cordis contritione non habuit.
quod si sacrificium cordis contriti. et spiritus contribulati domino
promittere audebat dicens: Si uoluisses sacrifici
um dedissem utique. holocaustis non delectaberis. Sacrificium deo spiritus contribulatus etc. De
inquit cum false pro nulla adeo promittat remis
sio quod a propheta audire meruit. dimissum est
peccatum tuum. sic nam cordis contritionem non habuit.
euidenter in quo apparet eum et caritatem habuisse.
et ex caritate sacrificium cordis contriti. et spiritus contribu
lati domino optulisse. alioquin temerarie pos
tulasset. Auerte faciem tuam a peccatis meis. etc. qui et eo
postquam contineret. non odium mali. et dilectio boni adhu
c mutatem post illum prouocasset. Unde et sanctus ambrosius
inter dampna. et ysaac sanctus dicens. Fugerat sanctus dauid
odia regis saul. non relinquens terras. sed declinans
contagia regis inimicis et sibi. quam mentes a hebraeos.

Quia sine caritate nullus adultus adherere potest
et tamen qua quamquam in prodinumeratione pardeli quam
ipsius delicti prius indicauit. Hec hanc sententiam que
criminaliter delinquit uitam peccatorum remissionem
in baptismo consecutus non est. sicut in annis infantie. sunt
adultus ad baptismum accessit. Quia dei amorem non ha
buit. sine quo nemo umquam inuenit gratiam. Atque in hoc haberi
iouiniam. Sed ex aqua et spiritu qui renatus est ultra
criminaliter peccare non potest. Vel si criminaliter peccat aqua
tamen non spiritu probatur esse renatus. cui sententie illud epistule iohannis
consentire uidetur. Omnis qui natus est ex deo peccatum non
facit quoniam semen ipsius in eo manet. et non potest peccare quia
ex deo natus est. In hoc manifesti sunt filii dei. et filii diaboli.
et in fine epistule. Omnis qui natus est ex deo non peccat quoniam
generatio dei conseruat eum et malignus non tangit illum. Unde
hec auctoritas apostoli quantum illi sententie fouerat. atque
illa secta erroris quam uitari sit aduersa. ut eos ostendit
sanctus contra iouinianum. Si homines inquit qui natus est ex deo non peccat.
et a diabolo temptari non potest. quomodo precepit ut caueant ne
temptentur dicens. Filioli custodite uos a simulacris.
et in eadem rursus epistula. Si dixerimus quia peccatum non habemus ipsi nos
seducimus. et ueritas in nobis non est. Si confiteamur peccata nostra fidelis
est ut remittat nobis peccata nostra. et emundet nos ab omni iniquitate.
Si dixerimus quia non peccauimus mendacem facimus eum. et uerbum eius in nobis
non est. Et sciunt quoque baptizatus a iohanne baptizato
scripsit. et quia omne peccatum a diabolo sit. Ille peccatorem
se confitetur et sperat remissionem post baptisma peccatorum.
et iouinianus dicit ne tangat me quoniam mundus sum.

Quid ergo contrarias apostolus loquitur? Minime. In eodem
quippe loco cur edidit statim edixit. Filioli mei
hec scribo uobis ut non peccetis. Et si quis peccauerit ad
uocatum habemus apud patrem ihesum christum iustum. et ipse est propiti
atio pro peccatis nostris. non pro nostris tantum. sed etiam pro totius mundi.
et in hoc scimus quoniam cognouimus eum. si mandata eius obserue
mus. Qui dicit se nosse deum. et mandata eius non custodit mendax est.
et in eo ueritas non est. Qui autem seruat uerbum eius uere in eo perfec
ta est dei caritas. In hoc scimus quoniam in ipso manemus. Qui
dicit se in christo manere debet sicut ille ambulauit. et ipse
ambulare. Propterea scribo uobis filioli mei. omnis qui natus est
ex deo non peccat. et ideo dico uobis ut non peccetis. et tamdiu
uos sciatis in generatione domini permanere quamdiu non pec
catis. immo qui in generatione domini perseuerat peccare
non potest. Que enim communio luci et tenebris. christo et belial. Quo
modo dies et nox misceri nequeunt. sic iustitia et iniquitas.
peccatum et bona opera. christus et antichristus. Si susceperimus christum in
hospitio pectoris nostri. illico fugamus diabolum. Si
peccauimus. et per peccati ianuam ingressus fuerit diabolus
protinus christus recedit. Unde et dauid post peccatum. Redde
mihi inquit letitiam salutaris tui. scilicet quam peccando amiserat. Qui dicit se nosse deum. et mandata eius non custodit mendax est. et in
eo ueritas non est. Christus ueritas appellatur. in nomine. Ego sum inquit uia ueritas et
uita. Frustra in eo nobis applaudimus cuius man
data non facimus. Scienti bonum et non facienti. peccatum
est illi. Quomodo enim corpus sine spiritu mortuum est. sic et fides
sine operibus mortua est. Ne grande putemus unum deum
nosse cum demones credant et contremiscant. Qui dicit se
in christo manere. debet sicut ille ambulauit et ipse ambulare. Eligat aduersarius quam uult
e duobus optionem damus. manet in christo an non manet.
Si manet. ergo ambulet ut christus. Si autem temerarium est
similitudinem uirtutum domini polliceri. non manet
in christo. quia non ingreditur ut christus. Ille peccatum non fecit nec inuentus est
dolus in ore eius. qui cum malediceretur non maledixit. et tamquam
agnus coram tondente se. sic non aperuit os suum. Ad
quem uenit princeps huius mundi. et inuenit in eo nichil.
qui cum peccatum non fecisset. pro nobis peccatum factus est. Nos
autem iuxta epistolam iacobi. multum peccamus omnes. et ne
mo mundus a peccatis. nec infans quidem unius
diei fuerit uite eius. Quis enim gloriabitur castum se habere
cor. aut quis confidit a peccatis mundum se esse. tenemurque
rei in similitudinem preuaricationis ade. Unde et dauid.
Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum. et in peccatis concepit me
mater mea. Et beatus iob. Si fuero iustus os meum loquetur impi
a. et si sine crimine. prauum inueniar. et si purificatus fuero
niue. et lotus fuero mundis manibus. satis me tinxisti in sorde
sti et execrata est uestimenta mea. Verum ne penitus
desperemus arbitrantes nos post peccata baptismi posse

Si autem sine caritate — S. dei l. Cum

Christus hostia pro peccato tollendo

Verba salomonis in proverbiis

I. si predicauero iustitiam meam
ut quis sum iustus. tamen possum
labi. Sic et sequentia.

salvari. Statim hic primum nota. Et si quis peccaverit
advocatum habemus apud patrem ihesum christum. et ipse est propiti-
atio pro peccatis nostris. non pro nostris tantum. sed et pro totius mundi.
Hic ad credentes post baptismum loquitur. et advocatum
pro delictis eorum dominum pollicetur. Non dicit si qui pec-
caverit. advocatum habetis apud patrem ihesum christum et
ipse est propitiatio pro peccatis vestris. non eos dicens. non ple-
na fide baptismum consecutos. Sed advocatum habemus
inquit apud patrem. et ipse est propitiatio pro peccatis nostris. et
non solum pro nobis aliorumque peccatis. sed et pro totius mun-
di. hoc est toto autem mundo et apostolis. omnisque credentibus.
ex quibus liquido comprobatur post baptisma peccari
posse. Frustra enim advocatum habemus apud patrem ihesum christum
si peccari non potest. Petrus apostolus ad quem dictum fuerat qui lotus est
non habet necesse ut iterum lavet. talis petrus et sic h.p.
b.e.m. ab ancilla perterritus negat. Et ipse dominus.
Symon. Symon. ecce inquit sathanas postu-
lavit vos ut cribraret quasi triticum. ego autem rogavi pro te
ne deficeret fides tua. Et infra. Si non peccamus
post baptisma cur nobis possemus dimitti peccata
que in baptismo iam dimissa sunt. Aliud est autem si ad certe
cum nos hereticorum... d.n.d.n.s.m.d.d.n.
et non convenient fidelibus christianis. Paulus vas electionis
castigat corpus suum. et in servitutem redigit. ne
aliis predicans ipse reprobus inveniatur. Ad hebreos quoque
scribens ait. Impossibile est enim eos qui semel illumi-
nati. et gustaverunt donum celeste. et participes
facti sunt spiritus sancti. gustaverunt nichilominus bonum dei verbum. virtu-
tesque seculi futuri. et prolapsi sunt renovari iterum ad penitentiam
rursum crucifigentes sibimetipsis filium dei. et ho-
stentui habentes. Certe eos qui illuminati sunt et gu-
staverunt donum celeste. et participes facti sunt spiritus sancti.
gustaverunt quoque verbum dei bonum. negare non possumus
baptizatos. Si autem baptizati peccare non possunt.
quomodo nunc apostolus dicit et prolapsi sunt. Verum ne montanus
et novatus hic rideant qui contendunt non posse renovari eos
per penitentiam qui crucifixerunt sibimetipsis filium dei et ostentui habuerunt consequenter hunc
solvit errorem et ait. Confidimus autem de vobis dilectissimi me-
liora et viciniora saluti. tametsi ita loquimur. Non enim
iniustus deus ut obliviscatur operis vestri. et dilectionis vestre quam
ostendistis in nomine ipsius qui ministrastis sanctis et mi-
nistratis. Et revera grandis esset iniustitia dei si tantum peccata
puniret. et bona opera non susciperet. Locutus sum inquit
apostolus ut vos a peccatis retraherem. et desperationis metu
facerem cautiores. Ceterum confido de vobis karissimi me-
liora et viciniora saluti. neque enim iustitie dei est
ut obliviscatur bonorum operum et ministerii quod propter nomen
eius exhibuistis et exhibetis in sanctos. et tantum memi-

nit peccatorum. Et paulo post. Ubi arbitrium non excludit
deus. sed ad virtutem non adiuvat necessitate cogendum.
alioquin ubi necessitas non corona est. sic in bonis
operibus perfector est deus. Non est enim volentis neque cur-
rentis sed miserentis et adiuvantis dei. ut pervenir-
e valeamus ad calcem. sic in malis atque peccatis se-
mina nostra sunt incentiva et perfectio diaboli. Cum
viderit nos super fundamentum christi hedificasse foe-
num. stipulam. lignum. tunc supponit incendium.
Edificemus aurum. argentum. lapides pretiosos. et
temptare non audebit. quamquam et nec sic sit certa et
secura possessio. Sedet leo sedens in insidiis in
occultis ut interficiat innocentem. et vasa figuli
probat fornax. homines autem iustos temptatio tribula-
tionis. Et alibi scribitur. Fili accedens ad servitutem
dei. et prepara te ad temptationem. Rursus idem iacobus ait.
Estote factores verbi et non auditores tantum fallentes
vos metipsos. quia si quis auditor est verbi et non factor. hic comparabitur viro c-
onsideranti vultum nativitatis sue in speculo. c.s.e.i. et st.
r.o.e.q.f. Frustra monuit ut iungerent opera
fidei. si post baptisma peccare non potuissent. quod totam inquit
legem servaverit. et p.i.u.f.e.o.r. Quis nostrum absque
peccato est. Conclusit deus omnia sub peccato ut omnibus misere-
atur. Petrus inquit. Novit dominus pios de temp-
tatione eripere. et de falsis doctoribus. Hii sunt fontes
sine aqua. et nebule turbinibus exagitate. quibus ca-
ligo tenebrarum reservatur. Superba enim vanitatis
loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxurie.
eos qui paululum effugerant. et conversi sunt ad errorem.
Numquid et videtur pertinaxisse montanistic novatianique
factionem. Aperuit enim quid fontes sciencie. qui cum aquam non
habent doctrinarum promittunt imbrem velut nubes
... a quas pervenit veritas dei. et turbinibus exa-
gitantur demonum atque vitiorum. Locuntur grandia
et totus eorum sermo superbie est. In mundo est apud
deum omnisque exaltat cor suum. ut quos paululum
refugerant a peccatis ad suum revocant errorem
et suadent in luxuria ciborum carnisque deliciis. Quis
enim non libenter audiat. manducemus et bibamus et
in eternum regnabimus. Sapientes et prudentes pueros
vocant. Eos vero dulces in sermonibus plus au-
diunt. Iohannes apostolus immo in iohanne scribens salvator
angelo ecclesie ephesi. Scio inquit opera tua
et laborem et patientiam tuam. et quia sustinuisti
propter nomen meum et non defecisti. sed habeo adversum te pauca
quod caritatem tuam primam reliquisti. Memor esto
unde cecideris et age penitentiam. et prima opera fac.
Sin autem veniam et movebo candelabrum tu-

u delocco suo n penitentiam egis. Simulit ceteras
ecclas. smirnam. 7 pgamu. tyatira. sardis.
phyladelfia. laodociam ad p uocat. 7 in reti
tant ad opa pstina. comminat. 7 in sardis
paucos hre se dic. qui n inquinauer ue
stimenta sua. 7 ambulatim s cu eo in albis q dig
s. Cui aut scbit memento un cecidis. 7 ec
ce missurus e diabolus ex uob in carcere u
teptemini. 7 scio ubi habitas u sedes e sata
ne. 7 mittere habes q lut accepis 7 audieris
7 s ua 7 age penitentiam 7 reliqua. ut iqd dic ei
qui ocidit 7 baptizat 7 stans qnda cor
ruit p delictu. Paulo p deum. t. exepla di
uitam. q soli u cuiq 9 eos fac dice lex 7
pphe usq a iohm. Ceterum quisi g r 7 sub alta
dispnsatioe di os rec scos eid fuisse mitti
cui nc xamis. Quo m abram placuit i co
niugio sic nc uirgines plac in petua ca
stitate. Sumit ille legi tepi suo. s uiam
7 nos legi tepi nro usq fines sclor deue
ner. dauid eius s cor dni. q os ei facet uo
luntates. 7 q in qda ps dixit. Iudica me d
qm ego in innocentia mea ingssus su. 7. i. d.
sp. n. i. p. m. d. 7. t. m. u. r. m. 7c. m. pa
teptat a diabolo. 7 p peccm penitens loquitur.
Mis mi ds s magna. m. t. Magnu peccm.
mag uult deu mia. Salomon amabit
dns. 7 cui ds bis fuat reuelat qui amator
mulieru fuit. a di amore discessit. Ma
nasses in piissimu rege p captiuitate baby
lonia in pstina dig tate ub chieru restitu
tu re fert. 7 iosias uir scs in capo mageddo
ab egyptio rege 9 fodit. Ihc q; filii iosedech
sacedos mag qq in tpo pessit saluatois q
nra pecca portau. 7 alienu gena s ex gntib;
copiau eccla tn s uita p sacdotiu sordidat
i ducit. 7 stat diabolus a dextris ei. 7 candida
illi deinceps uestimenta reddunt. Sup stu
u dem oyse 7 aaron scbe. q. a aq 9 dicta
ois offnd er dm. 7 tra rep mis hois n i
e uer. Cu bat iob anglos q 7 oem catura
peccare posse 9 memorat dicens. Q d h. nu
q ho cora dno mund e. a ab opib; ss sine
macla uir. h 9 s uo suos n o dit 7 adusus
anglos suo p uu quid reppit. q nto mag
habitantes i domib; luteis. de qb; 7 nos
de eod luto sum. Teptatio e uita hois s tra.
7 cecidit lucifer q intebat ad usas natios
ille qui in padis delitiar int xii. nuit e lapi
des uulnat a monte dni ad inferna descend.
Vn 7 saluator in eu glio. Videba inqt sata
na q si fulgur de celo cadente. Si altissima
illa sublimitas cecidit quis cade n posit. Si
in celo ruine. q nto mag in tra. 7 tn cu ceci
dit lucifer. imo p casu colub antiqu u t ei
in lub ei 7 potestas ei s umbilicu u tri ei.
O bu bit in eo arbores mag. 7 dormit iuxta
iunceu. 7 calamu. 7 carice. ip e rex oium q in
aqs s t ips. ubi scit uoluptas. 7 luxuria. 7 pa
go. 7 irrigatio nuptiaru. Et infra. Ensuu
m ad secda partitione e in q n egat eos q tota
fide baptisma 9 secuti s dein p st peccare. 7 do
cu in q respectu di. do oius catura subiuncta sit.
n q u si peccauint 9 7 q. peccare posit. 7 suni
uu ruina stantiu met sit. Euident iq;
ex p missis appar 7. n nullos caritate hre q pa
c in n alit delin qndo amittut. q si qs i 9 tn
da deitute. s de itutis ope debe intelligi.
delib 7 q r deat de inocentia ade. de itutia mo
ysi. dauid i centurio cu plena fide ad baptisma
accedntes lic 7 p a lapsu s fit. tn celestia dona
degustat. 7 sps. sci fuit participes. u n soli
ant h u anos. uetu 7 ant oclos di. ex a q
7 spu sco renati inueniant. q si caritate di n hren
an di oclos a q tn regna ssent n spu s. Opa n seu
sacrmtor participatio. n ex caritate pcedat
ap dm. n tuta n innocentia p stat. Si eni i q t
apls ab uero oem fide. i ii montes tnsfera.
7 d. oem facultate in. c. p. 7 s. t. c. m. i. u. a.
c. a. n. h. n. m. p de. Si 7 q a de p destinatis a dulta an
nis 9 cedit q d a caritate amittat. 7 amissa re
cupr. De reprob i ind n du e an tpi caritate han t.
q amissa p a da pnent. de bis i scbit aug i l
d correctioe 7 gra. Apls sciens n nullo di lige
dm. 7 in eo m usq in fine n p seuare. mox ad
didit. his qui s p oitu uocatis sci. 7c. In eod. An ad
huc 7 iste nolens corripi potit dice. Q d ego
feci q n accepi q 9 stat accepi se. 7 sua clpa q
accepat amisise. Po sum inqt p s u o io q n argui
me dice. q ex bona uita i mala in ea uoluntate
relaps s u. Adhuc quid ego feci. q. n accepi.
Accepi n fide q p dilectione opat. s in illa usq
in fine p seuantia n accepi. In eod. In bono
illos uolebat p cl dubio mane. erat utiq; i
bono si in eo n p mansen. In eod. p p h utili
tate secti c dendu. q d a de filiis pditionis

non accepto dono perseverandi usque in finem in fide
que per dilectionem operatur incipere vivere. et pa. eadem
et cetera. Multa similia de reprobis in evangelio in quo perse-
J. ca. 11. veraverit usque in finem. In eodem etc. viii. ho. istem
cep. etc. Item in eodem. Mirandum est quare deus dei quibusdam
filiis perditionis fidem operantem per dilectionem non dat
in ea perseverantiam. Item illud evangelii. Non qui ince-
perit sed qui perseveraverit. u. i. f. i. s. e. Item gregorius. Cui
bene incepit qui in malo vitam finivit.
Non autem bene incipit qui numquam ex caritate aliquid operatur.
quod si aliquando ex caritate aliquid agit, caritatem ab
eo in imperpetuo necesse est esse. Illud autem gregorius quod seduci
quandoque non reversuri possunt etc. Non de omnibus generaliter
reprobis, sed de ipsis potius specialiter intelligendum est, quod ex
verbis eius evidenter datur intelligi. Cum enim questionem pro
neret, cur misericors deus ista fieri permittat ut
leviathan semper per suggestiones callidas suum per
dampnatum illum quem repperit hominem, vel solis radios
suos, id est doctos quosque sapientesque subiciat, vel aurum. Hi enim
viros scientie claritate fulgentes quasi lutum suum
iscoinquinandum sustinet. Mox eius questionis solutio
ne supposuit dicens. Citius ad hec respondemus. Quia
aurum quod prius esse suasionibus quasi lutum sternit potuit
aurum ante dei oculos numquam fuit. Qui enim seduci quandoque
quandoque non reversuri sunt, quasi habitam scientiam ante oculos hominum
videntur amittere, sed tamen ante dei oculos numquam habuerunt.
Sepe namque homines magnis peccatis occulte involvuntur
et in una aliqua virtute magni videntur. Que ipsa quoque virtus
marcescens deficit. Quia dum innotescit hominibus pro-
cul dubio laudatur, et eorum favor inhianter appetitur.
Unde fit ut ipsa virtus ante dei oculos virtus non sit, dum abscon-
dit quod displicet, prodit quod placet. Que enim queri merita
apud deum possunt, quando et mala occultant, et bona publicant.
Enim sic dixerim latet superbia et castitas innotescit,
atque ideo ostensa diu castitas circa finem vite perditur,
quia cooperta superbia usque ad finem incorrecta retinetur.
Alius elemosinis vacat, propria distribuit, sed tamen multis
iniustitiis fuit, vel fortasse lingue in detractionibus ex
erit, et fit plerumque ut hi qui misericordes fuerant, iuxta
vite sue terminum rapacitatis et crudelitatis stimu
lis inardescat. Quia valde iusto iudicio agitur ut perdat
et ante deum, unde hominibus placuit, quia hinc deo displicuit
corrigere numquam curavit. Alius patientie studet, sed tamen
invidet aliis, et sue malitie in corde non caret. Fit quando
que impatientes quos diu laudaverat doles. Hi quasi et pro aliud
aurum sunt et pro aliquid lutum sunt, atque hi aurum quasi lutum
sternit, quando occultis peccatis exigentibus etiam id quod prius
claruerat dissipatur. Sepe praeterea quidam sublimi

virtute superni ordinis subtilius perpendamus.
Sepe enim omnipotens deus occulta eorum mala diu
tolerat, et aperta eorum bona electorum suorum usibus profutura
dispensat. Nam nonnulli mundum nequaquam funditus
deserentes, non perseveraturi angustum iter arripi
unt etc. sed ad querendam angustam viam exemplo
suo eos qui perseveraturi sunt accendunt. Unde ple
rumque contingit ut ipsum hoc bene videantur vivere
non sibi sed potius solis electis vivant. Dum ex
emplis suis ad bene vivendi studia perseveran-
tes alios non perseveraturi provocant.
Sepe enim videmus quosdam ad viam itineris
ad locum propositum festinare, quos alii quia
cantes conspiciunt secuntur. Eundemque pariter
locum petunt, sed fit plerumque ut irruente aliquo in
pedimenti articulo precedat qui preibant, et hu
ius locum perveniant qui sequebantur. Ita nimirum sunt
quidam perseverant, et viam scientie arripiunt. Ideo
enim virtutis iter non perventuri inchoant, ut eis qui pervent
uri sunt viam qua gradiantur ostendant. Quorum in casus
utilitate non modica electorum provectibus fuit,
quia illorum lapsum dum conspiciunt de suo statu con
tremiscunt, et ruina que illos dampnat istos humi
liat. Discunt enim in superni adiutorii protectione
confidere, dum periculosque conspiciunt de suis virtutibus ce
cidisse. Quia nisi bene agere videntur reprobi qui plani
ter electis sequentibus monstrant. Quorum in lapsum
nequaquam corruunt electis per se pergentibus quasi cautum
dam superbie foveam ostendunt. Quod autem reprobi
negantur comedere panem qui de celo descendit, vel aquam
vivam bibere, non sic accipiendum est ut a caritate penitus
cadant alienum, sed ut in caritate radicem figere non in
telligantur. Aliud enim est bibere vel manducare atque
aliud degustare. Unde in evangelio legitur: cum gustasset no
luit bibere. Bibit ergo aquam vivam, manducat pa
nem de celo descendentem, qui in caritate radicem figit. De
gustat quasi aliquatenus contingat, atque per aquam retro
cedit. De talibus ait apostolus. Impossibile est eos qui
semel illuminati sunt et gustaverunt etc. et postea. homo prolap
sis rursus renovari ad penitentiam. Hic in diabolus in
veritate stetisse non iacet esse negatur. In veritate autem dicit
sed dum de se superbiendo presumpsit ab ea alienus factus est.
In veritate autem quod erat probetur, si sum ditioni e
sui conditoris erat esse probetur. Nam quo bonum a deo
conditus est accepit, sumet divine ditionis in subiec
tione accepit. Quod autem superbie motum sine vir
o exiit, si conditorem suum instanter diligere. Nam
quo par sui excellentior certus erat esse deus sui

nullus eorum in amore dei conditoris habebat ditione uacuus factus est. Unde autem haec distantia inter bonos et malos angelos processit, si excecante merito indeficiens deus, qui ante peccatum infert penam, vel quibus punit cecitatem infudit? Si autem non excecante, cum non ex creatore, restat ut ex parte libertatis arbitrio uitium superbie in angelicam naturam processerit. Bona ergo creata est, que suo uitio a bono in malum commutata est. Sed quo bona esse potuit si dilectione penitus caruit? Neque enim angelis nobis similis est factus, quousque ad certum tempus etatis infirmitas gubernat, ut nequitia neque uirtutum ullum locum in nobis optineat. Accepit ergo dilectionem in sui creatione, sicut et ceteri de quibus dicitur angeli ceterique uirtutes qui in dei amore persisterent. Non autem quod deum diligere ceperunt, sic in amore eius persisterunt quem ex creatione diligere ceperant. Ut principium diuine dilectionis omnibus creaturis esse commune, perseuerantia uero eorum tamen intelligatur, qui in retributione hanc accipere meruerunt, ut firmati cadere ultra non possint et hoc esse certissime sciunt. Unde bene apud Moysen post celum denuo firmamentum factum esse dicitur, quia nimirum angelica natura primo equaliter subtilis in superioribus est condita, postea in persistentibus in amore sui conditoris mirabiliter est confirmata. Hinc ergo in moralibus multa de perfectione angelice creationis replicans caritate repletum negat, non tamen penitus uacuum asserit, quasi penitus caruisset. Nimirum quam ea que de eius excellentia dicuntur conuenienter de eo intelligi possunt. Principium hic inquit beatus gregorius uiarum dei beemoth dicitur. Quia nimirum cum cuncta creans ageret hunc primum condidit, quem reliquis angelis eminentiorem fecit. Hanc primatus eminentiam conspiciens propheta cum dicit: Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso dei, abietes non equauerunt summitatem eius, platani non fuerunt equales frondibus illius. Omne lignum preciosum paradisi dei non est assimilatum illi et pulcritudini eius, quoniam speciosum feci eum in multis condensisque frondibus. Quid namque accipimus in cedris, abietibus et platanis, nisi illa uirtutum celestium procere celsitudinis agmina in eterne letitie uiriditate plantata? Que quamuis excelsa sint condita, huic tamen nec prelata nec equata. Quem speciosum factum in multis condensisque frondibus dicit, quia plantatum ceteris legionibus tanta illum specie pulcritudinis reddidit, quanta et supposita angelorum multitudo decorauit. Ista arbor in paradiso dei tot quasi condensas frondes habuit, quot sub se suppositas supernorum spirituum legiones attendit. Quod et ideo peccans sine uenia dampnatus est, quia magnus sine comparatione fuit creatus. Hinc iterum per eundem prophetam dicitur: Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et decore perfectus in deliciis paradisi dei fuisti. Multa enim de eius magnitudine loquitur, sed primo uerbo cuncta complexus est. Quid namque boni non habuit, si signaculum dei similitudinis fuit? De sigillo quippe anuli talis similitudo imaginalis exprimitur, qualis in sigillo eodem celatur. Habet et licet homo ad similitudinem dei creatus sit, angelo tamen quasi magnum tribuens aliquid, non eum ad similitudinem dei conditum, sed ipsum signaculum dei similitudinis dicit. Ut quo subtilior est natura, eo in illo similitudo dei plenius credatur expressa. Hic ergo primatus eius potentiam adhuc insinuans idem propheta subiungit: Omnis lapis preciosus operimentum tuum. Sardius, topazius et iaspis, crisolitus, onix et berillus, saphirus, carbunculus et smaragdus. Noue dixit genera lapidum, quia nimirum nouem sunt ordines angelorum. Nam cum per sacra eloquia: angeli, archangeli, throni et dominationes, uirtutes, principatus, potestates, cherubyn atque seraphyn, aperta narratione memorantur, supernorum ciuium quanta sit distinctio ostenditur. Quibus tamen behemoth iste opertus fuisse describitur. Quia eos quasi uestem ad ornamentum suum habuit, quorum dum claritatem transcendit, ex eorum comparatione clarior fuit. Sed cum adhuc illic descriptione subiungitur: Aurum opus decoris tui et foramina tua in die qua conditus es preparata. Aurum opus extitit decoris eius, quia sapientie claritate canduit, quam bene creatus accepit. Foramina uero ideo in lapidibus fiunt, ut inclusa auro in ornamenti compositione iungantur, et nequaquam a se dissideant, quos inter fusum aurum repletis foraminibus ligat. Hic ergo lapidis in die conditionis sue foramina sunt parata, quia uidelicet capax caritatis est conditus, quam si repleri uoluisset, stantibus angelis tamquam positis in regis ornamento lapidibus potuisset inherere. Si enim caritatis sese auro penetrabilem prebuisset, sanctis angelis sociatus in ornamento uidelicet regio lapis fixus maneret. Habuit ergo lapis iste foramina, sed superbie uitio caritatis auro non sunt repleta. Nam quia ideo ligantur auro ne cadant, ideo iste cecidit, quia et iste perforatus manu artificis amoris uinculo ligari contempsit. Nunc autem ceteri lapides qui ei similiter fuerant perforati, penetrantes se inuicem caritate ligatis atque hoc in munere isto cadente meruerunt, ut nequaquam iam de ornamento regio cadendo soluantur. Huius principatus celsitudinem adhuc idem propheta insinuans adiungit: Tu cherub extentus et protegens in monte sancto dei, in medio lapidum ignitorum perfectus ambulasti. Cherub quippe plenitudo scientie interpretatur, et ideo iste cherub dicitur, quia transcendisse cunctos scientia non dubitatur, qui in medio ignitorum lapidum perfectus ambulauit, quia inter angelorum

corda caritatis igne succensa. clarius gloria conditionis
exuit. quem bene extinctum ac protegentem dicit.
Quem enim quasi extincti protegimus, obumbramus. Et qui
comparatione claritatis sue obumbrasse ceterorum cla-
ritatem creditur, ipse fuisse extinctus et protegens reperi-
tur. Reliquos enim quasi obumbrando operuit, quorum
magnitudinem excellentia maiore transcendit. Quod ergo
Tu ille speciosus in [illegible] frondibus. Quod ergo ille signaculum similitudinis, quod ille
cherub, quod ille protegens dicitur, hic voce dominica
behemoth iste viarum Dei principium vocatur.
De quo idcirco tam mira in quibus fuit, et quam amisit
insinuat, ut homini ostendat quid ipse sibi sub-
biat de elationis sue culpa passurus sit, si se fe-
riendo illi parcere noluit, quem creando in
gloria tante claritatis elevavit. Consideret
ergo homo elatus quid intra mereatur, et si prelatus
angelis in celo prosternitur.

Caritas que in adversitate deserit, ficta et fragilis
esse probatur. Sic fides ex qua caritas procedit
ficta, id est fragilis, ab apostolo negatur esse. Similiter
caritas que in adversitatibus desinere potest, dicitur
numquam vera fuisse. Sic enim vera esse dicitur
nuncupari. Omnis creatura subiectio est, non quod omnis pec-
caverit, sed quia nulla est que peccare non possit.
Posse autem peccare vel ad aliquid non aliquid posse,
immo aliquid non posse. Unde ille solus vocatur
omnipotens qui habet nihil posse, quod omnia potest, quod posse est aliquid posse.
Sic ergo in comparatione que mutabilitatem nescit omnis
creatura dicitur vitiosa, quia mutabilitati capax est.
Iuxta illud: Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens.
Et astra non sunt munda in conspectu eius. Sic comparatione
eius creature, que mutationem non recipit, omnis creatura que
permutatur, non vera firmitate esse probatur. Unde omnis homo
mendax dicitur, et vanitati similis factus. Hinc in ecclesiaste:
Cuncta que sub sole sunt, id est que temporum vicissitudinem
receperunt, non tantum vanitas, quod omni creature ratione
mutabilitatis inest, sed vanitas vanitatum, varietate
permutationis que receperunt esse dicuntur. Sic
ergo comparatione divine caritatis nulla vere probatur,
a cuius comparatione ea que non deserit, illa que amittitur vera
esse negatur. Sicut autem omnis creatura suo modo bona et vera
esse dicitur, sic et caritas que deserit suo modo vera esse monstratur.
Alioquin a nullo desereretur, si in nullo modo inesset. Quod
in nullo modo vera esse, in nullo modo deseri potest. Quod si aliquo modo
non deserit, et aliquo modo in eo vere esse oportet.

Hec de caritate breviter scripsimus propter eos qui penitentiam negant
iterari posse, asserentes quod sicut caritas semel vere
celebrata numquam amittitur, ita penitentia semel vere celebrata
nulla sequenti culpa amittitur. Sed ut criminatur
culpa illa, aliqui non sequi vera penitentia non fuit, nec veniam

a domino impetrant. Quod ex diffinitione ipsius penitentie
multorum auctoritatibus probare contendunt. Ut
enim ait Ambrosius in quodam sermone quadragesime:
Penitentia est et mala preterita plangere, et plangenda iterum
non committere. Item in dominica penitentia. Rep-
prehenduntur qui sepius penitentiam agendam putant, qui luxuriantur
in Christo. Nam si vere in Christo penitentiam agerent, iterandam postea non pu-
tarent. Quia sicut unum baptisma, ita una est penitentia.
Verum pro ruina semper nos debere peccati penitere. Item de
lectore Levitorum. Aut ego facilius inveni qui integre
servaverit innocentiam, quam qui congrue egerit penitentiam. Item Aug.
Satisfactio penitentie est peccatorum causas excidere,
nec earum suggestionibus aditum indulgere. Item
de penitentia. Penitentia est quedam dolentis vindicta
puniens in se quod dolet commisisse. Et infra. Con-
tinue dolendum est de peccato, quod declarat ipsa dic-
tionis virtus. Penitentia enim dicitur, pena tenendi, ut semper
puniat in se ulciscendo quod commisit peccando.
Penam enim ipse dicitur lesio que punit et vindicat quod
quisque commisit. Ille enim penam tenet qui semper
vindicat quod commisisse dolet. Penitere est igitur vindicta
semper punire in se quod dolet commisisse. In eodem. Si
apostolis in peccata per baptisma dimissa continue
plorant, nobis super fundamentum apostolorum positis quid
preter plorare restat? quod non semper dolere iustum?
Ubi enim dolor finitur, deficit et penitentia. Si autem
penitentia finitur, quid relinquitur de venia? Tamdiu
enim gaudeat et speret de gratia, quamdiu sustentatur a penitentia.
Dicit enim dominus: Vade et amplius noli peccare. Non
dixit: ne pecces, sed nec voluntas peccandi in te oriatur.
Quod quomodo servabitur, nisi dolor in penitentia continue custodiatur?
Hinc semper doleat, et de dolore gaudeat, et de do-
loris penitentia semper doleat, et non sat est quod
doleat, sed ex fide doleat, et non semper doluisse do-
leat. Item Gregorius. In estivum tempus penitentiam agere digne non pos-
sumus, nisi modum quoque eius penitentie cogno-
scamus. Penitentiam quippe agere est et perpetrata mala plan- S. xvii. q. vii. hoc fit
gere, et plangenda non committere. Nam qui sic alia
deplorat ut tamen alia committat, adhuc penitentiam agere aut ignorat aut
dissimulat. Quid enim prodest si peccata quis luxurie defle-
at, et tamen adhuc avaritie estibus anhelat? Item. Si autem dicit
pauci temporis penitentiam contra peccatum debere sufficere, ut iterum liceat
ad peccatum redire, recte hos pastoris primi sententia percutit, qui
canis reversus ad suum vomitum et sus lota in volutabro luti. Magis enim
est peccatum iterum penitentie, si si quis in eadem penitentia prosilierit. Penitentiam agere
commissa plangere, et plangenda declinare. Item. Productior est pena quam
culpa, ne parva putaretur culpa, si cum illa finiretur et pena. Ac per hoc
vel ad demonstrationem debite miserie, vel ad emendationem labilis vite, vel
ad exercitationem necessarie patientie, temporaliter hominem detinet pena, quem
iam ad damnationem sempiternam reum non detinet culpa. Item. Radix ne vel hominis, id est
paupertatis, animi et tam quilla iusti supplicii constitutio. Item. In
eodem. Perfecta penitentia cogit peccatorem omnia libenter sufferre. Et infra. In corde eius
contritio, in ore confessio, in opere tota humilitas. Hec est fructifera penitentia.
Item Smaragdus. Ille penitentiam digne agit, qui sic mala deplorat ut futura
iterum non committat. Nam qui plangit peccatum et iterum committit peccatum, quasi
quis lavat laterem crudum, quanto magis abluerit, tanto magis lutum facit.
Item Aug. Penitentes, si non estis penitentes ...

non est sufficiens (?) irridenter mutare vitam. Recordamini vos et vos cum catena pascetis. quia quis catena qua ligatus est in terra, erit ligata et in caelo. Audis ligaturam et vos putas facere imposturam? Poenitentiam agis, genua figis et rides, subsannas patientiam Dei. Si poenitentiam agis, poeniteat. Si non poenitet, poenitens non es. Si ergo poenitet, cur facis quod male fecisti? Si fecisse poenitet, noli facere. Si adhuc facis, certe non es poenitens. Item Isidorus de summo bono. Irrisor est, non poenitens, qui adhuc agit quod poenitet. Nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare superbus. Canis reversus ad vomitum, et poenitens ad peccatum. Multi enim lacrimas indesinenter fundunt et peccare non desinunt. Quosdam accipere lacrimas ad poenitentiam cerno, et affectum poenitentiae non habere, quia inconstantia mentis nunc recordatione peccati lacrimas fundunt, nunc vero reviviscente usu ea quae defleverunt iterando committunt. Isaias de peccatoribus dicit. Lavamini, mundi estote. Lavatur et mundus est qui et praeterita mala plangit et flenda iterum non admittit. Lavatur et non est mundus qui plangit quae gessit nec deserit, et post lacrimas ea quae fleverat repetit. Item in libro soliloquiorum Augustini. Inanis est poenitentia quam sequens culpa coinquinat. Vulnus iteratum tardius sanatur. Frequenter peccans et lugens veniam vix meretur. Nihil prosunt lamentationes si replicantur peccata. Nihil valet veniam a malis poscere, et mala denuo iterare. Persiste ergo in confessione, esto in proposito fortiter confirmatus. Vitam quam bonam cepisti tenere non deseras, propositum bonae vitae constanter (?) iugiter. Item Gregorius in pastorali. Qui admissa plangunt nec tamen deserunt, considerare sollicite sciant quia flendo inaniter mundantur qui vivendo se nequiter inquinant, cum idcirco se lacrimis lavant ut mundi ad sordes redeant. Item. Qui admissa plangunt nec tamen deserunt, poenae gravioris se subiciunt, quia ipsam quam flendo impetrare poterant veniam contempserunt. Item. Lavamini, mundi estote. Post lavacrum enim mundus esse negligit quisquis post lacrimas vitae innocentiam non custodit. Lavantur ergo et nequaquam mundi sunt qui commissa flere non desinunt et rursus flenda committunt. Item. Baptizatur quippe a mortuo qui mundatur se fletibus a peccato, sed post baptisma mortuum tangit qui post lacrimas culpam repetit. Idem in moralibus. In cassum quippe bonum agitur, si ante vitae terminum deseratur, quia et frustra velociter currit qui prius quam ad metam pervenerit deficit.

Sed verba diffinitionis non adversantur ipsa si ad idem tempus referuntur. videlicet ut in tempore quo deflet mala quae commisit non committat quae adhuc eum flere oporteat. Quod ex subsequentibus verbis eiusdem auctoritatis datur intelligi dum dicitur. Nam qui sic alia deplorat ut tamen alia committat, adhuc poenitentiam agere aut ignorat aut dissimulat. Item Augustinus in enchiridion. Sane cavendum est ne quisquam existimet infanda illa crimina quae talia qui agunt regnum Dei non possidebunt, cotidie perpetranda et elemosinis cotidie putet redimenda. In melius est quippe vita mutanda, et per elemosinas de peccatis praeteritis est propitiandus Deus, non ad hoc emendandus quodammodo ut ea semper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi, quamvis miserando deleat iam facta peccata, si non satisfactio congrua negligatur. Idem. Qui vult ordinate dare elemosinam, a seipso debet incipere, et eam sibi primum dare. Est enim elemosina opus misericordiae, verissimeque dictum est. Miserere animae tuae placens Deo. Propterea renascimur ut Deo placeamus. Item Iohannes Chrysostomus. De cotidianis levibus brevibusque peccatis sine quibus haec vita non ducitur, cotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorum enim dicere est. Pater noster qui es in caelis, qui iam patri regenerati tali sunt ex aqua et spiritu sancto. Delet oratio haec minima et cotidiana peccata. Delet et illa a quibus vita fidelium etiam scelerate gesta, sed poenitendo in melius mutata discedit. Sic quemadmodum veraciter dicitur. Dimitte nobis debita nostra, quoniam non desunt quae dimittantur, ita veraciter dicatur. Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, id est fiat quod dicitur, quia et ipsa elemosina est veniam petentibus homini ignoscere. Item Pius papa. Nichil prodest homini ieiunare et orare et alia religionis opera agere, nisi mens ab iniquitate revocetur.

Ex praedictis hominis poenitentia et illud Smaragdi intelligitur. Ille poenitentiam digne agit etc. Et illud Augustini. Poenitentes etc. Et illud Isidori. Irrisor est non poenitens. Et illud Isaie. Lavamini, mundi estote. Item illud soliloquiorum. Inanis est poenitentia. Similiter illud Gregorii. Qui admissa plangunt. Et baptizatur a mortuo. Illud autem Ambrosii. Reperiuntur etc. Non de generali est, sed de speciali consuetudine ecclesie de sollempni poenitentia praedictum intelligitur, quae apud quosdam semel celebratur nec iteratur. Unde Augustinus scribit ad Macedonium. Quamvis caute et salubriter provisum sit ut locus illius humillimae poenitentiae semel in ecclesia concedatur, ne medicina vilis minus utilis esset aegrotis, quae tanto magis salubris est quanto minus contemptibilis fuerit. Quis tamen audeat Deo dicere. quare huic homini qui post primam poenitentiam rursus se laqueis iniquitatis abstringit adhuc iterum parcis?

Hac auctoritate et illud ambiguum determinatur, et iterum peccatori post primam veniam dari monstratur. Alioquin neque iterum parceret Deus quod nec

In expositione psalmorum et soliloquiis domini (?)

S. di. xl. v. tria (?)

In decretis di. v. sic (?) ... (?)
S. di. lxxxvi. (?)

dū pepc͡ti · et satisfactio q̄ penitentie · Et uade
7 amplius noli peccare · Eundē cū diffōne
intellctū hn̄t · Illud aūg̃ in lib dep̄ dr̄ · depfec
to intellign̄dū ē · Sic ē enī caritas · alia ē incipi
ens · alia pficiens · alia pfecta · sic 7 p̄ · alia ē
incipientiū · alia pfectorū · Sic aūt caritas
licʒ n̄ dū pfecte in baptismo dat̄ uenia pecco4
ū quiuis p̄agunt aliquis sit peccatur · tn̄ in
telligat̄ ēē remit̄ · n̄a q̄ tn̄ sic io uinan̄ t dd ·
sit aq̄ 7 spū · sic ier̄ eū scbit · Sic 7 incipien
ti ſ uenia penitentie n̄ negatur q̄ q̄dā rōne dicit p̄ · q̄ to
to corde gemit 7 doli · licet alia rōne dica
t̄ inpfecta quia n̄ usq; in finē duratura · S
p̄mū modū pfectiōis illud intellig̃ io h̄is
os aurei de pfecta p̄ · 7c · Juxta s̄ pfectionis
modū illud aug̃ intellig̃ · p̄ē uindicta sēp
puniens in se q̄ doli cōmisisse · Illud aūt sup̄ fi
nē nich de uenia relinq̄t · dupliciter intellig̃ ·
Si n iuxta q̄s dā sn̄iam · pecā dimissa redeunt ·
facile ē intellig̃ · Nich de uenia relinqt̄
q̄m pecā q̄ p̄ erant dimissa rūr replicant̄ ·
Sic enī ille qui ex tēs a integritate in libertate
manumittit̄ in tm̄ uē libē · q̄n sob ingratitu
dinē in s̄uitute ṗa reuocet̄ · 7 sic penitentiū
pecā uē remittunt̄ · q̄n sob ingratitudinē
uenie eidē p̄a sit replicand · Si aūt pecā di
missa n̄ redeunt · dr̄ nich relinqui de ue
nia q̄ nich relinquit̄ s̄ de uite mundicia ·
7 spe etne btitudinis q̄ cū uenia assecutꝰ ē ·
Sic enī argento pfecte purgato · nich re
linquit̄ sup decoīs seq̄nti erugine fedat̄ ·
n̄ tn̄ p̄ma sub seq̄nti sordidat̄ · Sic expiato
p p̄ nich de uenia dr̄ relinqui · cū tn̄ ia n̄
deletis s̄ adhuc expiandis coīqnet̄ · q̄ a ū
p p̄ n̄ semꝰ tm̄ · s̄ sepissime pecā remittat̄
multo4 auctoritate pbat̄ · ait n ier̄ ad uticū
dep̄ · Septies cadit iꝰ · 7 resurg̃ · Si cadit quo
iꝰ · Si iꝰ · quō cadit · s̄ 7 iti uocabulū n̄ ami
tit · q̄ p p̄ sēp resurgit · 7 n̄ solū · vii · s̄ 7 sep
tuagies · vii · delinq̄nti si reūtat̄ ad p̄ pecā
donant̄ · cui plꝰ dimittit̄ plꝰ dilig̃ ·

Dauid q̄ p p̄ a ultū simꝰ 7 hoīcidū ueniā in
petiit · De cuiꝰ p̄ meod libꝰ ier̄ scbit tota p̄ peccatoīs
ostn̄dit p̄s q̄nq̄gesim q̄n ingss̄ ē dd ad ber
sabee uxorē urie · 7 nathan p p̄hante cōrept̄
dixit dicēs peccaui · Statiq; meruit audiē
donis abstulit a te pecm̄ · adultio enī a iunxit
homicidiū · Et tn̄ ꝯūsus ad lacrimas · mis mi
ds ait · s̄ · m · m · t · Magnū n pecm̄ · magna
indigebat mīa · Vn̄ adiungit 7 dic̄ · Multū la
ua me ab iniquitate mea · 7 a peccō meō mūda
me · Q m̄ · i · m · e · c · 7 · p · m · e · s · t soli peccaui ·
Rex enī alīū n̄ timebat · 7 malū corā te feci · ū
· i · in s̄ monib; tuis 7 uincas · c · i · Conclusit dn̄s
oīa sub peccō ū oīb; misereat̄ · Tantū q; pfic̄
ū du dū pecō4 7 penitēns ē n̄ sieꝰ in magistrū ·
docebo iniq̄s · u · t · 7 · i · a · t · ꝯ · Confessio n 7 pul
cruit̄ corā eo · ū qui fuat̄ sua pecā ꝯfēs · 7 dix
corruptes · 7 ꝯputruer cicatrices anime mee
feditatē uulnerū in sanitatis decorē ꝯmuta
t̄ ab̄ suis in apologia dauid ·

Uel rex tantꝰ ac potēns · n̄ exiguo quid mō in tō
manē penes se delicti passꝰ ē ꝯsciā · s̄ p̄ mata ꝯ
fessione atq; inmēso dolore reddid̄ pecm̄ suū
dn̄o · Et infra · Denīq; dn̄m dolor intimi mo
uit affectꝰ · ū nathan dicēt · Q m̄ penitentie
donis · t · p · t · Maturitas iq̄ ueniē pfundā regi
p̄ declarauī · q̄ tanti errōis offn̄sā ꝯtxit · 7 infra ·
Scī quid sumē ētn̄ prui gestiuit · 7 currere
cursū salutis sicubi forte ū hoiēs cōruerit̄ na
tē mag̃ fragilitate q̄ peccandi libidine · a
cores ad currn̄dū resurg̃ · pudoīs stimulo
maiora reportantes ētamina · Vt n̄ solū nꝰ
hū attulisse estimet̄ lapsꝰs inpedimtū · s̄
7 uelocitates incītua cumulasse · Sicut
rītuū solūit cursus · cū aliquid forte ceci
der̄ n̄ luctantiū ꝯtitio · s̄ in offn̄sā manē
ētamina · Quin ī plaq; p̄ unū t altū lapsū
gr̄ā maiore uicer̄ · q̄ntomag̃ agonē pieta
tis ingss̄ n̄ debē uni plapsioīs offn̄sione
cīseri · cū bīt sit qui se potuit̄ repaē p lap
sū · Et infra · Qd̄ peccauī ꝯditiōē g supplicaui
cōrectiois lapsus coīs s̄ spāl ꝯfessio · culpā
iq; incidisse natē ē · diluisse uirtutis · 7 inf̄ ·
pecm̄ · a donat̄ a delet̄ · a tegit̄ · Donat̄ p gr̄ā
delet̄ p sanguinē x̄ · tegit̄ p caritatē · Simlr̄
7 iniq̄tas q̄ estimat̄ habitudo mētis iste · licz
io h̄s in ep̄la eū qui fecit pecm̄ · 7 iniq̄tatē fe
cisse dixit · pecm̄ ē iniq̄tas · q̄ i peccō ip̄o iniq̄
tas ē · tn̄ ū nob uidet̄ · pecm̄ ē op̄ iniquitatis ·
Iniq̄tas aūt opā x̄ c̄ipe · atq; delicti · p̄ ē g̃ ut
ip̄a iniq̄tas deleat̄ excidat̄ radix · 7 semina aūt
pecō4 · Ita q̄ ā modū int̄ns ī aūt sapientia di
sciplina in p̄ditā tollit · 7 scientia igrantiā ·
sic pfecta uirtꝰ iniq̄tatē 7 remissio pecō4 dele
oē pecm̄ · In meod · Illud ū q̄ ā mirabile ē ·
q; anglo feriente plebē se optulit dicēs · Ego rex
iste quid fec̄ · fiat manꝰ tua i me · 7 i domū

patris mei. Quo facto dignus sacrificio factus iudica-
tus est, qui absolutione estimabatur indignus.
Non mirum si talis sua oblatione pro peccato suo ad-
ceptus est veniam. Cum Moyses offerendo se domino pro
plebis errore peccatum diluerit. Rex quoque peccata sua annun[tiat].
Si quis hoc neget, cum ipse doceat propheta quod remit-
tantur iniquitates et tegantur peccata non imputantur
a domino: Delictum meum agnosco et iniusticiam meam
non operui. Dixi p. n. ad. u. m. i. i. m. d. et t. r.
i. p. m. Si dum se pronuntiabo iniustum veniam prome-
ruit antequam pronuntiaret, quanto magis videtur se
pronuntiaturum dicens: Iniquitatem meam ego agnosco
et d. s. m. e. semper. Remissum est ei omne peccatum. Hec
spiritus de hoc Nathan propheta redarguit, et dominus transtulit
peccatum tuum. Qui et remissionem meruit iniqui-
tatis, et excitante atque operiente peccata sua et ex
operibus bonis non imputatum est peccatum ei, quia non fuit ideo
dolus malitie sed lapsus erroris. Denique non fuit
in spiritu eius dolus. Sed Urie uxorem, tum confessus est delic-
tum suum, agnovit iniquitatem, vidit lavacrum et
vidit et cecidit. Dilexit multum unde invenit gratiam
te tegere quamvis post errorem. Ecce
cum penitentia hominem dat, cum in venia per prophetam
data demonstratur quod pa[illegible] delinquentis per mul-
titudo PRO ffta ostendit. Achab qui in [illegible]
ioviniamum scribitur rex impiissimus in sententia
dei subiugetur, et eversionem domus eius differretur in
posteros, ieiunio impetravit, et sacco decoque ieiun-
ioque tectum scribitur dicens: Achab rex impiissimus
vineam Naboth e[illegible] possedit, et cum Iezabel
nimia coniugiis que crudelitate coniuncta ... in pa-
tione corripitur hoc dicente domino: Occidisti et possedisti.
In loco quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lam-
bent sanguinem tuum. Et Iezabel canes comedent in muro Iezra-
hel. Quod cum audisset Achab, scidit vestimenta sua et posuit super car-
nem suam ciliciu[m] ieiunavitque, dormivitque in cilicio. Fac-
tus est sermo domini ad Heliam dicens: Quia reveritus est Achab
faciem meam, non inducam malum in diebus eius. Unum
scelus et Achab et Iezabel commiserunt, et tamen converso Achab ad
penitentiam pena differtur in posteros. Iezabel in scelere per-
severans presenti condempnatur iudicio. Item Iohannes Chrisostomus
in de reparatione lapsi. Talis est clementia. Talis est hominis
pietas dei. Talis numquam spernit penitentiam, si ei sincere et sim-
pliciter offeratur, et si ad summum quis perveniat
malorum, et inde tamen velit reverti ad virtutum viam, su-
scipit ac libenter amplectitur. Et facit omnia, quatenus ad priorem
revocet statum. Quod quod est adhuc preclarius et emi-
nentius, etiam si non potuerit quis explere omnem satis-
faciendi ordinem, quantulacumque tamen et quamlibet brevi tempore
gestam non respuit penitentiam. Suscipit et ipsam non patitur
quamvis exigue conversionis perdere mercedem. Hoc etiam in Ysa-
ia Ysaias: Videns dei populum Iudeorum talia quedam dicit: Propter peccatum mo-
dicum contristavi eum et percussi eum et averti faciem meam ab eo, et contrista-
tus est et ambulavit tristis, et sanavi eum et consolatus sum eum. Cui do-
minus autem nobis testimonium dabit et rex ille impius qui cupi-
ditatis quidem fuerat dudum propter uxorem nequitia sua supervenit ipsi
sceleris immanitate perimit et cilicio se induit faciemque suam flevit.
atque ita quoque sedis misericordiam provocavit, ut a cunctis eum absolveret peccatis.
Sic enim ait deus ad Heliam: Vidisti quomodo compunctus est Achab a fa-
cie mea, et quia flevit in conspectu meo, non inducam mala in diebus eius.
Item Gregorius in homilia decima super Ezechielem: Sic Achab rex, antiquam
a propheta reprehensus cum contra se divinam sententiam perimuit et magno
merore depensus est, ita ut propheta suo dominus diceret: Nonne vidisti hu-
miliatum Achab coram me? Quia igitur humiliatus est causa mei, non inducam
malum in diebus eius. In quibus dominus verbis pensandum est quod ei electis suis
meror amaritudinis placeat, qui amittere timuit dominum, si sic ei reprobo
placuit qui timebat perdere presens seculum. Aut quomodo ei gratia sit spontanea afflictio
pro culpis electis que placet, si hoc ad tempus placuit et illo quoque displicebat. Ninivite quoque quos dominus
in evangelio commendat, per egregie predicatione Ione, et ex misericordia domini indulgentiam consecuti subversionis [indulgentiam]
fugere meruerunt. Sicut post acceptam veniam ab [initium subtractum]
initio textus libri regum declarat. De quo inscribitur ubi
quod Iezabel uxor eius cum inflammabat arbitrio
cordi eius coniuncti, et minus sacrilegiis execrabilem fecit
et hoc post eius affectum revocavit. De Ninivitis autem
in principio Ione scribitur. Sic ait Herodotus Ni-
nive a rege medorum subversa est regnante apud He-
breos Iosia. Unde patet illam predicante Iona ex pre-
veniam meruisse. Sic quod post adventum reditur
ex ira dei fuisse subversam. Item in principio Naum.
Naum propheta ante adventum regis Assyriorum qui
post Israel captivum in suas regiones transtulit fuisse
Hebreorum traditio confirmat, si quando in fine huius lec-
tionis predicetur regis adventum. Propheta annun-
tiare monstrat. Sicut cum habitatores Ninive
Iona imminentem civitatis predicante, ne divina
ira denuntiatum interitum sentirent, peccatorum impietatis
per egisse accepta dei misericordia gravioribus se criminibus
impliciverunt. O vere memoria propheta spiritu sancto plenus
indicium dei annuntians se elocutus. Deus zelans
et ulciscens dominus. Sed quod frequenter penitentia fre-
quenter veniam prestat, testatur Augustinus in libro de penitentia: Scribens
contra quosdam hereticos, qui peccantibus post baptisma dicebant semel tantum
utile esse penitentiam. Contra quos Augustinus scribens dicit: Adhuc
instant perfidi, qui minus sapiunt plus quam oportet, non sobrie
se excedentes in furia. Dicunt enim etsi semel peccan-
tibus post baptisma valeat penitentia, sepius peccantibus prodesse tamen
aliquin remissio a peccatis esset incitatio. Dicunt
enim: quis non semper peccaret, si redire semper possit? Dicunt enim
dominum incitatorem mali, si semper penitentibus subvenit,
et placere quibus semper peccato est gratum. Errant autem, immo constat multum ei peccata displicere
struere. Sic enim ea amaret, non ea semper destrueret. [Qui semper peccato est ea de-]
hesivat atque ut sua foveret, minime semper destru-

tr pecca q inuenit n solnat g caut. ne cor
rupat g amauit. Summit occasione ypo
crite isti ex factis dni. Que n bilumiauit:
que lepsu b mundauit: que mortuu bis
suscitauit: Non lazaru que dilex. n filiu
uidue que mis tus matr reddid. n filiu dis
si patore legum susceptissebis. Non filiu
abrae a demonio libasse. In nulla p uiteram
factu docs u auint n sepe fieri adno remediu. dix
mulieri. vade et amplius noli peccare. ne de
tius t aliquid 9tingat. pmittn pena n apli
uena. Qui aut multo ceco et indiusio tpe illu
minau et mltos debile cfortau. ostendit idiu sil lib se ad
sepe pecca dimitti. u que p sanauit lepsu. a
lio tpe illumini ceci. Ido eni tot saluauit
claudos. et cecos. et aridos. ne despat se peccor.
Ido n scibit aliq que n semel sanatu. u quisq
timeat iungi pecco. Videm adhuc cotidie
mecla sepe febricitantes. sepe languido sepe
passionib; captos. Sepe libari u appareat
totiens op misericas. qtiens 9fessio fuit pe
nitentis. Quo n corp g uiuus e ab ipo disi
mili sepe sanari. et aia dignior e et redepta
n totiens libari: Medicu se uocat. et n sanis.
st male hntib; optimu. Sz qst b medic q
malu itatu nescire curare: Medicor eni e
ctities infirmu curare. q cus minor eet si
aliu posibilita igraret. Memor est huiq
pmisit. nolo morte peccatoris. s; u 9. et u.
Que n peccore excludit: q omib; pmisit i
dulgntia aliis pmissionib; declarat. Q me
9fessus fuit cora. h. et c. Quicuq q totiens
pecco cuicuq ordinis. t si fuit sacdos. 9fitebor t
ego eu. Naq quiuiuocauit nom dni. l. p
q noiat dns. l. q uocauit eu ad se fuiendo et
n 9 dicendo u forsitan sepe fac oia q cuq sit u
le pecco saluus erit. Omne n aia iste pmisor
saluau bois. t sedentes i tenebris et u. mortis.
nlla r excipiens aia huic magistru intellex
discipls ille q corinthios p epas suas no u
it corige. u ip testat t in lris eos corexit.
Optebat n qties eos uidebat cade. totiens
iuuari surge. Memor eni erat illi qui di
xit. Quor remis tis. p. remittuntur eis. Sa
m au i pmos pats. uno i tpe ecca di sepusq
i septuagies. vii. g e pecca semp remitte. q pote
state ista ab eccla auferre conant. Opta n eccla
fiedte q 9fitet se peccare. Negat n uitate se

ductos e quis ea absq pecco audi iactare. In
multis eni offndim os. n infans uni diei ab
q pecco sup tra ee n p. Qua ppb eliminado:
ab eccla qui uq penitntib; indulgntia ne
gat. n eni q t c. apls si fit qui dix. nich
m 9sci su. s; n in b iusticat su. Sentiens n ius
pecca sole 9tinge. Non se 9firmabat absq
pecco qui se cogitat indissolubili uinclo
caritatis 9iunctu x. N eni sciret itos sepe ue
nire ad uenia quo dubitari se peccare q se
sciebat spm di hre. et intimi oe mundi suma
eius uite: Cur dns pedes petr lauasi. et eccla
b etro docuisti. n q m cotidiana e offnsio.
opta u cotidiana sit remissio: Cur docu
isti orantes dice. dimitte nob debita ma.
n ip misericors psciari. q nos ab hac peti
tione n uult defice: S; aug ad macedoniu.
Intm n boiu inqtas aliqn p g dit. u i p ac
ta p. p ab ius recubatione. t summa l gra
ora 9mutat. Et tn ds fac i ss tales orn sole
suu n min tbuit qua an tbuebat largisi
ma muna uite ac lucis. Et q uis eis mecla
loc ille p n 9cedat ds tn sup eos sue patien
tie n obliuiscitur. Ex qr mo si quis dicat
nob. dicite utru m aliquid p sit a uita fu
tura sumi sta uita illecebrosissime uolupta
tis blandimto 9tepsero et me penitndo ue
hemti qua p excruciau. s; uu serabili in
gemuero s; ubi fleu. s; uixo melis. s; pauperes
sustntau largius. s; caritate q opit mltu
tudine pecco. flagu ardntu. quis nrm s
despit u huic homini dicat nich tibi ista m
posteru pdert. Vade salte uite h suauita
te fruere: aut at ds ta n ane. s acilegia q
dentia. Si ui aut quis dicat p ma
tn p. p baptimu utile ee n sequitte. sui
q s 9tendat ulterius tn uenia dan. n p cedntu.
Scp tri auctoritati adu sat. q sepissime
penitntia uenia re pmittit. Q aut si tua p
ca n uq uenia negat. et q sit falsa. ca n u
q indulgntia pmittit: Adamantii et exa
ti sup leuiticu testant. ad amantii uit h
yrcu q oblat fuat. t c. N peccare soli di est.
eni da e sapientias. s; raro inueniues q se cor
rigat. rara 9fessio pecis. rara p. repugnat
nta et uecundia. q obnoxia e culpe ois
caro. et q q erubescit pecci 9fiti. du magis
p sntia cogitat q futura. Vult moyses peci

uacuā reperit animā. ut exutā vās erroīs
deponat. et culpe nuda sīn pudore sīn di
scedat. Sed ubi in tantū rōabil' tēpe pueñ. et flāma
celerrimū mot' āīa de pascit'. Exurit eā ino
cīatā ponderat enī futurū pp̄ntia. seruis io
cunda et leta ī stib; et grauia tardioīb;. Velox n̄
iniq̄tas q̄ ad nocēdū occāionē suggerit.
leuta iuit et temeraix. ān iudicat q̄ inci
piat. quid decoz. quid honestū. iniq̄tas
oīa perpetrat. Pig' ut iracūda p̄. q̄ p̄ssi
tatū pudore p̄mit'. Solus n̄ intendit futuri
q̄z spes sera et tardior fruct' intm̄ pcurrit
ī pudentia. et spe p̄sentiū p̄ excludit. et af
fect' ei exuritur et abolet'. Querit eā lex et
n̄ inuenit. cōbusta ē n̄ feruore et fumo ini
q̄tatis. uñ irascit' et dic̄. deuoranda fuisse p̄
in scīs scōz. sacerdotes q̄i segnes increpat. P̄z
aaron p̄ iudū debere ē sacerdotale iudiciū.
n̄ male sane cōscīe facile odīn diū ā domi
nis. ne sīat error derior pore. vase n̄ sc
tido t' oleū t' uinū facile corrūpit'. Quō
aūt potat' ut ignis alieñ erat pecm̄ exui.
in cōspectu dn̄i cui cuīcta apta q̄i n̄ placet
dō q̄ ī intimā corde inclusā tem. et se p̄ age
phibt. ubi ignis alieñ. ubi do et auarita. et
oīs cupiditas p̄ uia h̄ ignis exurit. n̄ mun
dat. Ingb; n̄ ē si offerat in cōspectu dn̄i i
g' s' eo celestis ab fumit. sic nadab et abiud h̄ cū h̄'
q̄ pecō fuarit oblata. Q' g' uult mundari
ignē alienū remoueat. et illi g' se offerat
q culpā exurit n̄ hoiem. h' ignis siccauit
hemoroisse sanguinē pfluentē. h' siccauit clipā
latronis. ignis n̄ cōsumens ē. sanat sim
plicit' et pure cōfitentes. Judas inq̄t peccaui t'
des sāgnē ui' iustū. S; in pectore huit ignē ali
enū. q̄ inflāmante. cucurrit ad laqū.
Indign' aū remedio fuit. q̄ putauit
n̄ penitunt. Clipata n̄ aufert sacerdote q̄ do
lose offert n̄ in eo p̄s epulari. q̄z cibe ē pecoz
remissio. vñ uer' sacdos ait. Ms cib' ē ut
faciā. u. p. mi. i. peccōres cōuti et penitetē
saluent. Nō ē acceptū ā dō sacrificiū n̄ uez
et sincerū. Jt exui. Int' h' vr' q̄ offert et c. q̄
oīe pecm̄ pp̄ delet. et q̄ p̄dictū pecm̄ alit doctine et blā
femie cōnuser. saluati n̄s. cā mortis eoz legi
lator exponit. Jt' et r' q̄ oblat' ē. et c. Q̄z a
scit' n̄ cōmeder' filii aaron q̄ pecō erat in
loco sco. i. p̄ cōmissi pecca in ecclā pagi n̄ fecer

quib; h' pceptū ē q̄s x' uicario suo in ecclā cō
stituit. J pañ oblationis sue sanguinē q̄
xp̄o pro sanguine oblata ē in scm̄ scīt'. i.
celū in cōspectu patris optulit. Debit h' cō
medi sacrificiū in loco sco scīt' in ecclā ip̄i
tatione pecoz. vñ addit q̄a modū pcep-
tū ē m̄ sic pcepi. Moyses g' q̄ p' x. Exu
stū reppit. q̄ in spm̄ scm̄ peccauit. abiu
tella gibili igne sci. s. oblatio pp̄ ablata ē.
voluntarie peccantib; n̄ relinquit' hostia
pecō. Nam sic uia p̄ ueniā p̄mēt. ī sumu
lata dm̄ irritat. q̄ hp̄s scōs discipline effu
ga fictū. h' au sci patris irremissibile pecm̄
et blasphemiā in spm̄ .s. dixer'. in scl'ib;
usq; in finē uite pseuāre de petita et di
uinā redēptoīs diffide. | t iohs os
aureū in epl'a ad hebēos. Judas penituit. s;
male et laq̄o se suspendit. Penituit et esau mag
neq; iste penituit. Lacrime q̄ ppe n̄ erat p̄
fratū uolunta et indignatoīs inferne. q̄ et opi
b; apu'. N' g' negemus pecā nr̄a. neq; nos
ipudentia duros efficiat. Sponte nr̄a pu
niam' ne puniam' n̄ sponte supplicia. Au
diuit cayn. a dō. Vbi ē abel fr tu'. Et dix.
Nescio. Nūquid custos fr̄s mi sū ego. vide
quō ex h' pecō amplī opat' ē. in ne ipatei si
militē. Audiens n̄ ip̄e adā ubi es'. Et dixit.
Audiui uocē tuā d'. et timui q̄ nud' sū et
abscondi me. Magnū ē ut quis pecā sua
cōfiteat. et memoriā eorū pseuāt' retineat.
Nulli n̄ iuenit' delictoz tale remediū sic
eoz cōtinuata memoria. | t ambr' it' dep.
In salicib; inq̄t in medio ei'. s. o. n. Quō can
tabim'. c. d. i. t. a. Sicut n̄ caro iūta repugt.
n̄ subdita ē āī gubnacl'o. et uiūtis inpio.
aliena ē. ita q̄ n̄ domat' ex catio cultoīs fru
ct' n̄ p' caritatis penit' pacis afferre. Melie
g' tūc quiescē q̄ū exce. N' q̄ta sopa p' nem
ipā p̄ fiat q̄ pa indigeat p̄. q̄ si semel fuit u
surpata n̄ uiē celebrata n̄ poris fructu opti
m. et aufert usū possessoīs. Sane et cū caro
repugt. mens ad dm̄ debit ē intenta. Et si
opa n̄ sequant' fides n̄ deserat. et sic carnis in
pugnt illecebre. t potestates aduerse ma
neat mens dō dicata. Tūc n̄ maxie urget'.
cū caro n̄ cedit. et s' querebant' icubi' inuise
re. āīe q̄ntes oē auferre p̄sidiū. vñ ē illui.
Exinanite exinanite u. a. f. i. ea. Quō inuise

rat. dauid ait. Filia babylonis misera. Vnde
babylonis e filia q filia ee di desinit. cui ti
medicu inuitat dices. Beat q tenebit. 7 a. p. s.
a. p. He q infima 7 lubrica s cogitatios bt. elidt
ad x. qui os in roabiles mot sua reuentia 7
discretioe comminuat. t ier. sr mathm. Nich
iude pfuit p egisse pqua scelus codigne n po
tuit: si q n fr peccat si cm frem u emdac ualat
q peccau: p ei diuinit dimitti. Si naut p
mani opa frustra uoce assumit p. He deco
dr. Et orod fiat in pecm u n solu emdac neq
uit pditioi s nefas. sz p homicidii scel addit.
It leo pp in s mone in t oia. Scel autor oib o
iuda infelicior extitit. q n p reuocauit
ad dnm. sz despatio trxit ad laqu. Expecta
ses consumatione cnm sui don sang sx p
peccoib; funder. in sfirmis letus p n dnu ditulse.
His auctoritatib; q sit ua p. q sit falsa ostndit
7 false nulla indulgentia dari pbat. In q illoz
sntntia destruit q eu plib; irretit fuit. asse
uni p delicto ueta adnio conseq: Si n aliti cmm p.
q 7 in multoz auctoritatib; pbat conant. C ru
p ma e illa nau pphe. N iudicabit ds bis in id ip.
Sed q sacdos iudicat cu p mech agit. q g a sac
dote semel peco punit n a ti peco peccato iu
dicabit. It gg sr ezechiele. Pluit dns sr una
ciuitate. 7 sr altam n pluit. 7 ea nd ciuitate
ex parte coplut. 7 ex parte arida reliquit. Cu
ille q pximu odit ab aliis uitiis se corrig. una
ea nd q ciuitas ex parte copluit. 7 ex parte ari
da manet. Quia q dam q q da uitia resecat i ali
g uit pdurat. It ambr in. viii. x. octonario.
p ma conso e. q n obliuiscit miseri ds. Scda
ppunitione u 7 si fides desit pena satisfac 7 re
leuat. It opponit de iero. qui sr nau sntire
uidr. q si in fidel i ulta in do inficit de adul
tio n ampli ado puniret. It. Sulla satisfacti
o n fuit quam in ultio uniens p hoicidio optulit:
cu iulti eu penitauit utcusq; p ei iponenda ecti
q ar one ali enu ecclastica pbat consuetudine
q peco peco n reitatu fuit nulli b p impoit.
sz q et cm sibi reseruat de alio uenia n prtt. N
solu p missis auctoritatib: extat. adamantii.
smaragdi. ysidoi. gg. aug. ueru 7 alia auctoritate
eo aug. It d p. Item. S ptes q peu 7 peccasse s n oio. resua
singlis delictis n a iustitites dnm simil mutu ctur
du a demi oio libase. Ph doces no nuq de oib:
sanari. Si eni ulla pecti ex parte reseruari bitti
.vii. demonia pfice potuit .vi. expulsis. Ex
pulit au. vii. u oia cmina simil eicienda docet.
Legione au ab alio eiciens. neminem reliqt de oib;
q libatu p sidet: ostndens si ceta pecca sit mille opte de
oib; penite. Laudat e ds qm eiecto demoio lo
cut e mut. N uq aliq sanau. q n oio libau
totu h homine sanau i sabbo. q t co pabin
firmitate. 7 a a ab oi contagioe. In dicas penitn
te opte sunt dole de oi cmine i aia orto in
co poe. Sacio h dm inimicu ee oi cmnoso.
Q uo h q cm reseruat de alio recipt uenia. Si n
amore di c sequet uenia l indulgentia si n q nemo iuenit
gra. hostis h die du offndit pseuat. Q di. Iumquam
h impietas infidelitatis e ab illo q tt ueniat:
diuinda spae uenia. Nasima penitntia i ueti 7
gram. p h ua e ad bapt unitate consuutie out
duce. Recte h penits q cp sordi p purificone
exit. opter u abluat saltim lacmis mitis. Si
satis dur e cu mta s dolore oculi cmis nequit
declare. sz sciat cl pabilit se duru q o fleret dap
natpis l amici morte. 7 dolore peci n ostnd
in lacmis. N i q r e u quis n excu scise n b re fon
te lacmar; q nuq lacmis ostnd dolore tpalu
Que g penitet oio peniteat 7c.
Auctoritas illa nau pphe. n iudicabit 7c. N
ostndit oia q tpalit puniunt n a ad eubita pu
nienda. Qua q h sodomitas. egyptios. isrtica
in heremo sup eund e locu dicat ier. tpalit a
do punito ne i etnu puirent. in tngi talit b de
oib; itelligndu e. Alioquin cuiq; sceloso op
tandu ee. u celesti fulmine pcsi. a aquis inmersi:
a as p ritib; iulnati peci s suis diuinit tiro.
u etnos euat b uius tmo rtanea pena termnar 7.
Illu 7 apli fals ueet. q de p ostus i deserto i repa a dc eos
scbes ait. pp incdulitate sua n i tuer tra rep
missionis. Vbi pbat q. sic in mito fue ifidelita
tis reqe illa amiser: i pp ea nd infidelitate in
reqe etne b titudinis nullo m intrauert. In
telligi q g illu ier debis tn q tt tpa flagella p
eger. q t sibi uc tmo rtanea n tn respuit
ds. Sic illu pphe. N iudicab ds b. i. i. Debis
tn intelligi optz q s p sntia supplitia comutat
sr q s n consurgit dupplex tibtatio. Q z au in t
flagella duriores deteriore fuit sic pharao.
q flagellat a dno. durior factus e. p s ntib; e
tna conectunt. u supplicii sit ei s tpalo etne
dapnatiois initiu. Vn aug i can
tico deutro nomi. Ignis succensus e. 7c. Vn

B. d. reg. uir. bona uo

Anima ex parte co[m]pluta
7 ex parte in co[m]pluta
remane-
re

S. xxiii. Q. v. Re legentes. Q. 1 d. c.

S. xxviii. Ex hiis S. 1. Q. 1. Fere

hoc est iudicata hic incipiet et ardebit usque ad extremam dampnationem. Hoc illos notandum est quod dicitur: non iudicabit deus bis in idipsum, ad eos pertinet flagella quia quos hic flagellis emendantur. Aliis autem incipiunt puniuntur, sicut Antiochus et Herodes. Cum autem super eundem locum de adulterio infideli Ieronimus sentire videtur, ex quibus eius falsum esse probatur. Exemplo enim illius qui sub lite maledixit, et qui ligna in sabbato collegerat, ostendit parva peccata hic quibusdam temporalibus suppliciis purgari, magna vero diutinis eternisque suppliciis reservari. Ait enim: Querat hic aliquis, si in fidelis deprehensus in adulterio decolletur, quod deo placeat, an ibi puniatur, et falsum est hoc quod dicitur: Non iudicabit deus bis in idipsum in tribulatione, an punietur? Et optandum est adulteris ut in presenti recipiant brevi tempore, sed in pena puniantur ut non frustra cruciantur eternos. Ad quod respondebimus: dominum ut omnium rerum ita et suppliciorum quoque scire mensuras, et non preveniri sententia iudicis, nec illi in peccatorem exercende deinceps pene auferri potestatem, et magnum peccatum magnis diuturnisque luere cruciatibus. Si quis autem punitus sit, ut ille in lege qui sub lite maledixit, et qui in sabbato ligna collegit, tales postea non puniuntur, quia culpa levis presenti supplicio compensata sit.

Illud autem Gregorii: Pluit dominus super unam civitatem etc. non ad criminis veniam sed ad eius detestationem referendum est, ut ideo pars civitatis dicatur esse compluta, quia crimen quod dilexerat detestari incipit, nec tamen eius veniam consequitur. Criminis autem detestatio pluvia vocatur, que ex fonte divine gratie cordi nostro instillatur. Ut si hic quisque ad vitam per proximum accommodando puniatur, quod dicitur in minori detestatione peccati maius sibi supplicium accumulasset. Si vero ad indulgentiam criminis pluvia referatur, evangelice sententie contraire videbitur. Sic non propter odium fratrum in que dimissas replicantur ad penam, intelligendum magis quod non sunt dimissa ad iudicatam reservari probantur. Item sicut Augustinus arbitrii sue voluntati non potest inchoare novam vitam, nisi penitentem eum veteris penitere: quando ad novitatis indulgentiam pervenit quod dum vetustatem non deposuit. Ad detestationem ergo criminis vel dicitur est, non ad eius indulgentiam pluvia pertinere probatur illa. Item illud ambiguum. Et si fides desit, pena satisfactionis non dee a fide intelligitur de qua dicitur: Fides sine operibus mortua est. Sed de ea de qua apostolus ait: Omne quod non est ex fide, id est omne quod contra conscientiam fit, peccatum est. De ea ergo fide cum non sub est conscientia peccati. Sed quod de dilectione nullus intelligitur, et aliquando in homine peccatum est cum non habet conscientiam, unde apostolus: Nichil michi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Cuius ergo peccati deest conscientia, illi penam si patienter ferat satisfacit et relevat

vat quantum. Quod autem in fine obicitur, si satisfactio illa fuit, veniam impetravit. Si autem veniam non impetravit, satisfactio non fuit. Sicut satisfactio non fuit, adhuc ei imponenda est pena. Non procedit argumentatio. Satisfactioni imponenda que est dum illius peccati causa excidit et ei suggestionibus aditum non indulget. Sed eius fructum non percepit, impeditus peccato quod non dum destruitur. Percepit autem cum ei postea fuit subsecuta. Sicut a lavacro ficte accedens regenerationis sacramentum accepit, non tamen virtutem renascentis. Renascetur autem ubi virtutem sacramenti quod perceperat cum fictio illa de corde eius recesserit, ut ait Augustinus. Hinc et Augustinus scribit illud de penitentia: Prima est cede, tum ramis fides hoc expetebat, ut cum gratia diminuit in homine destruxerit mala, et pota remunerentur bona, et cum deesset, et quod suum non invenit amat et diligit bonum quod in peccante plantavit.

Exhibitio satisfactionis et illud item dictum videtur: Si quis in iudicis invenit multa opera peccatorum facere quam aliqua quantitas, non est deus tam iniustus, ut propter multa mala obliviscatur paucorum bonorum. Quamquam memoria bonorum ad presentem remunerationem possit referri, sicut Gregorius in homilia de divite et Lazaro scribit. Cavendum nobis est ut si forte aliquod bonum agimus in presenti seculo remunerationem non accipiamus, ne forte dicatur nobis: receperunt mercedem suam. Non enim dives iste aliquod bonum egisset, ut in ipso presenti seculo remunerationem acciperet, neque ei Abraham diceret: Recepisti bona in vita tua. Item Iohannes Crisostomus super Matheum: Nemo videns malignos prosperitate habere tribuet, non est hic retributio malignitatis neque virtutis, et si aliquando contingit ut aliqua fit retributio vel malignitatis vel virtutis, non tamen secundum quod dignum est, sed simpliciter velut gustum quendam iustitie, ut qui resurrectionem non credunt talibus docentur quam sit quem videmus malignum ditescere non subruamus, et quam videmus bonum mala pati non tibeamus. Illic corone illi suppliciarie. Tale autem et ratio. Quia non propter malignitatis omnibus est malus, sed habet aliquod bonum. Neque bonus in omnibus bonus est, sed habet aliquod peccatum. Quando ergo prosperitate habet malus, malo capiti suo. Cum enim pullis retributionem hic accipit, illic tamen plenius punietur. bonus paucas

Potest et referri memoria bonorum ad mitiorem penam habendam, ut bona que mixta mala fuerunt, neque presentia ad presentis vel future vite premium optinendum sed ad tollerabilius extreme iudicii supplicium subeundum. Sic de fide et ceteris que sine caritate habentur, Augustinus scribit in libro de pace dicens: Si quis autem non habet caritatem quam pertinet ad unitatem spiritus et vinculum pacis quo catholica ecclesia congregata connectitur, malignus scismate constitutus nec ipse negat patientiam tribulationis, angustias, famem, nuditatem, persecutionem, pericula, carceres, vincula, tormenta, gladium, vel flammam, vel bestias, vel ipsam crucem timore gehennarum ignisque eterni, nullo modo ista culpandas immo vero et hec laudanda est patientia

entia. Non enim dicere potuimus melius ei fuisse u(iuere)
Christum negando in iudicio eorum, pateret quam passus est confitendo.
Sed estimandum est forte tollerabilius ei futurum iu-
dicium quam Christum negando iudicio eorum pateret.
ut illud quod ait apostolus: Si tradidero corpus meum ita ut ar-
deam, caritatem autem non habeam, nichil michi prodest. Ad regnum
intelligatur celorum optinendum, non ad extremi
iudicii tollerabilius supplicium subeundum. Item.
Hoc propter caritatem dictas sint que in nobis non perseverat usque pa-
tientia, quam in bonis caritas dicitur esse que tollerat omnia.
Penitentia igitur his expressis apparet nullum in peccato
perseverantium vivificatur esse, non tamen alicui denegandam esse,
quamvis fructum eius cum aliis criminibus perdiderit. Sic
itaque premissis videntur auctoritates consonantes
negantibus eam agere penitentiam qui perseverant in crimine ta-
lem vivere et fructuosam esse. Illud autem Ambrosii: Penitentia
semel usurpata nec vere celebrata et fructum prioris
aufert et usum sequentis amittit. De sollempni
intelligitur que cum non vere celebrata fuerit et fructum
prioris, id est sui ipsius, securitatem precedentium amitti-
tur, quia veniam quam impetrare poterat contempsit,
et usum sequentis aufert secundum consuetudinem quarundam
ecclesiarum, apud quas sollempnis penitentia non reiteratur. De hac
eadem propter illud intelligitur: non est secundus locus penitentie.
Quia vero maiorum auctoritatibus supra monstratum
est penitentiam vere celebratam et peccata vere dimitti eique aliquando
mortem recasurum esse: Queritur an peccata dimissa redeant.
Huius questionis diversorum varia est sententia, aliis asse-
rentibus, aliis econtra negantibus peccata semel dimissa
ulterius replicari ad penam. Quod autem peccata dimissa redeant, m-
[auctoritatibus probatur quibus] ultis auctoritatibus probatur quibus est illa parabole. In memoriam redeat iniquitas patrum
eius etc. Secunda illa evangelii: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi
quia etc. Deinde Augustinus ait in libro psalmorum: Si vitandi
tem illud ad quod vocatus est in illo ordine ad eum vel sive
preterita vel presentium iniquitas pertinet. Quia gratia nitente
nuit adoptionem in familia dei securitatem
vetustatis gratia potius elegit, redit in eum quas pater
in spectaculum dominum in eo in caput pervenerit. Item Raba-
nus: Incidit eum tortoribus, donec redderet debitum etc. Notandum
quod dicit universum debitum, quia non solum peccata que post bapti-
smum egit homo reputabuntur ei ad penam, verum etiam
peccata originalia que in baptismo ei dimissa sunt.
Item Gregorius ex dictis evangelicis: Constat quod si nos
quod in nos delinquitur ex corde non dimittimus, et illud rur-
sus exigitur quod nobis iam per penitentiam dimissum fuisse gaude-
bamus. Item Augustinus in homilia l: Dicit deus: dimitte
S. xxiii. Q. iiii. It. nobis et dimittetur tibi. Sed ego prius dimisi, dimi-
tte vel postea. Nam si non dimiseris, revocabo te et

quicquid dimiseram replicabo. Item. Qui divi-
num beneficium oblitus suas vult vindicare
iniurias, non solum de peccatis futuris veniam non mere-
bitur, sed et preterita que iam sibi dimissa credebat ei ad iu-
dicium replicabuntur. Item Beda super Lucam: Revertar
in domum meam unde exivi. Timendus est iste versiculus, non ex-
ponendus, ne culpa quam in nobis extinctam cre-
debamus, per incuriam nos vacantes opprimat.
Item. Quemcumque enim post baptisma suum vel pravitas heretica
seu mundana cupiditas arripuerit, mox omni
prosternit in ima viciorum. Item Augustinus in libro primo de
uno nomini: Peccatum quod condonatum est, tunc in parte red-
dit quando pro his moriuntur. Non autem meritum
eis qui fuerant per gratiam renati sunt et usque in
finem permanserunt. Econtra vero qui hac
sententiam secuntur, alii dicunt quod peccata redire
dimittuntur secundum iustitiam, fictis per scientiam, sicut nomina di-
scipulorum qui retro abierant erant scripta in libro vite
propter iustitiam cui deserviebant, non secundum prescientiam quam in numero
salvandorum eos non habebat. Sic alias est dixit mil-
le dixit casuri de celo cum illa ad dextris eius que secundum di-
vina prescientia numquam fuisse annuntiantur. Hinc etiam dominus
ait Moysi: Si quis peccaverit ante me, delebo
eum de libro vite. Secundum iustitiam iudicis ille dicitur
peccando deleri, qui secundum prescientiam numquam fuerat ascriptus.
Hinc Augustinus in epistola ad Corinthios: Sed non in pluribus
eorum beneplacitum est deo, et si in aliquibus eorum omnibus
sacramenta, sed non omnis gratia, ita tunc baptismus omnis,
sicut nunc baptizati. Verum his deficientibus
accedentibus vel debentibus extra ecclesiam qui baptizantur
est intelligendum. Qui sacramentum quidem integritatem
acceperunt, virtutem eius minime assecuntur. [illegible]
parvulis vero vel adultis plena fide accedentibus
omnino peccata remittuntur. Et si aliquando bono re-
cesserint et in malo fuerint vitam finierint. Unde Augustinus
in libro de correctione et gratia: Si ex bono in malum de-
ficientes bona voluntate moriuntur, respondeant
si possunt, cur illos deus cum fideliter et pie viverent
non tunc de vita huius periculi rapuit, ne malitia mu-
taret intellectum eorum et ne fictio deciperet animas eorum.
utrum hoc in potestate habuit, an eorum mala fu-
tura nescivit? Nempe nichil horum nisi perversissi-
me atque insanissime dicitur. Cur ergo non fecit? Respon-
deant qui nos irrident, quando in rebus talibus exclama-
mus: Quam inscrutabilia sunt iudicia eius et investigabiles
vie eius. Neque enim hoc non donat deus quibus voluerit. Annon
scriptura illa mentitur que de morte velud inmatura
hominis iusti ait: Raptus est ne malitia mutaret

mutaret intellectum illius

mutaret intellectum eius. aut ne fictio deciperet animam illius. Cur ergo habent tam magnum beneficium alius datur alius non datur. apud quem non est iniquitas nec acceptio personarum et in cuius potestate est quamdiu quisque in hac vita maneat quae temptatio dicta est super terram. Sicut ergo coguntur fateri donum dei esse. ut finiat homo vitam istam antequam ex bono mutetur in malum. Cur autem id aliis donetur aliis non donetur ignorant. Ita donum dei esse in bono perseverantiam secundum scripturas de quibus testimonia multa iam posui fateantur nobiscum. et cur aliis detur aliis non detur sine murmure adversus deum dignentur ignorare nobiscum. Nec nos moveat quod filiis suis quibusdam deus non dat istam perseverantiam. absit enim ut ita esset. si de illis praedestinatis essent. et secundum propositum vocatis qui vere sunt filii promissionis. Nam isti cum pie vivunt. dicuntur filii dei. sed quoniam victuri sunt impie. et in eadem impietate morituri. non eos dicit filios. praescientia dei. sunt enim filii dei qui nondum sunt nobis. et sunt iam deo. De quibus evangelista iohannes ait. Quia ihesus erat moriturus pro gente. et non tantum pro gente sed et ut filios dei dispersos congregaret in unum. quod utique credendo futuri erant per evangelii praedicationem. et tamen antequam esset factum. iam filii dei erant. In memoria enim erant conscripti patris sui inconcussa stabilitate. Et sunt rursus quidam qui filii dei propter susceptam vel temporaliter gratiam dicuntur a nobis. nec sunt tamen deo. De quibus idem iohannes ait. Ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. Quod si fuissent ex nobis mansissent utique nobiscum. Non ait ex nobis exierunt sed quia non manserunt nobiscum iam non sunt ex nobis. verum ait ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. hoc est quando videbantur in nobis non erant ex nobis. Et tamquam ei diceretur. unde id ostendis. Quod si fuissent inquit ex nobis permansissent utique nobiscum. filiorum dei vox est. Iohannes loquitur in filiis dei loco praecipuo constitutus. Cum ergo filii dei dicunt de his qui perseverantiam non habuerunt exierunt ex nobis sed non erant ex nobis. Et addunt quod si fuissent ex nobis permansissent utique nobiscum. Quid aliud dicunt nisi non erant filii dei et quando erant in professione et nomine filiorum. Non quia iustitiam simulaverunt sed quia in ea non permanserunt. Neque enim ait. Nam si fuissent ex nobis. veram non fictam iustitiam tenuissent utique nobiscum. in bono illos volebat permanere. Erant utique in bono. sed quia in eo non permanserunt. id est usque in finem non perseveraverunt non erant inquit ex nobis. et quando erant nobiscum. hoc est non erant ex numero filiorum et quando erant in fide filiorum. quoniam qui vere filii sunt praesciti et praedestinati sunt conformes imaginis filii dei et secundum propositum vocati sunt ut electi essent. Non enim perit filius promissionis sed filius perditionis.

Fuerunt ergo isti ex multitudine vocatorum. ex electorum autem paucitate non fuerunt. Non ergo filiis suis praedestinatis deus perseverantiam non dedit. haberent enim eam si in eo filiorum numero essent. Et quid haberent quod non accepissent secundum apostolicam veramque sententiam. ac per hoc tales filii filio christo darentur quemadmodum ipse dicit ad patrem. ut omne quod dedisti mihi non pereat. sed habeat vitam aeternam. Hi ergo christo intelliguntur dari qui ordinati sunt in vitam aeternam. Ipsi sunt praedestinati et secundum propositum vocati quorum nullus perit. ac per hoc nullus eorum ex bono in malum mutatus finit hanc vitam. Quoniam sic est ordinatus et ideo christo datus ut non pereat sed habeat vitam aeternam. Et rursus quos dicimus inimicos eius vel parvulos eius filios inimicorum eius quoscumque eorum sic regeneraturus est ut in ea fide quae per dilectionem operatur hanc vitam finiant. Iam tamquam fiat hoc in illa praedestinatione filii sunt eius. et dati sunt christo filio eius ut non pereant sed habeant vitam aeternam. Denique ipse salvator. Si manseritis inquit in verbo meo. v. d. m. e. Numquid ibi computandi sunt illi de quibus evangelium sic loquitur. ubi dominus cum commendasset manducandam carnem suam et bibendum sanguinem suum. ait evangelista. Haec dixit in synagoga docens in capharnaum. Multi ergo audientes ex discipulis eius dixerunt. Durus est hic sermo. quis potest eum audire. Sciens autem ihesus apud semetipsum quia murmurabant de hoc discipuli eius. dixit eis. Hoc vos scandalizat. Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. Spiritus est qui vivificat. caro autem non prodest quicquam. Verba quae ego locutus sum vobis spiritus et vita sunt. sed sunt quidam ex vobis qui non credunt. Sciebat enim ab initio ihesus qui essent credentes. et quis esset traditurus eum. et dicebat. propterea dixi vobis quia nemo venit ad me nisi ei fuerit datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro. et iam cum illo non ambulabant. Numquid non et isti discipuli appellati sunt loquente evangelio. et tamen non erant vere discipuli. quia non manserunt in verbo eius secundum id quod ait. Si manseritis in verbo meo vere discipuli mei eritis. Quia ergo non habuerunt perseverantiam. sicut non vere discipuli christi. ita nec filii dei vere fuerunt. et quando esse videbantur et ita vocabantur. Appellamus ergo nos electos et christi discipulos et dei filios quia appellandi sunt quos re

⊕ Sed si fuissent inquit ex nobis permansissent utique nobiscum.

gnitos prescivit eternum. Sic et tunc vere sancti ap-
pellantur si manserint in eo propter quod sic appel-
lantur. Si autem perseverantiam non habent .i. in eo quod ce-
perunt non manent non vere appellantur propter quod appellantur
et non sunt. Apud eum enim hoc non sunt cui notum est quod futuri sunt .i.
ex bonis mali. Firmis huius auctoritatis sententie
concordat qui peccata dicunt remitti secundum
iustitiam non secundum prescientiam. Alii vero quamvis fateantur peccata
redire, tamen seu per baptismum seu per penitentiam asserunt omnia peccata
remitti, et plena fide accedentem ad lavacrum re-
nasci non aqua tantum sed etiam spiritu sancto et ipsa peccata
remissa sit. Deinde penitentem et si aliquando recasurus sit tamen
tempore sue penitentie ita perfecte expiatum affirmant ut si
tunc moreretur salutem inveniret eternam. Quorum
sententie eidem auctoritatis principium contradicit. Cum
questionem ponat quare prescitos ad mortem cum fide et
pie vixerint non tunc deus de huius periculis rapuit
ne malitia mutaret intellectum eorum et ne fictio
deciperet animas eorum. Cum de immatura morte
predestinati scriptura dicat: Raptus est ne malitia mutaret intellectum
eius et ne fictio deciperet animam illius. Evidenter ostendit illos tales fu-
isse quibus fatali necessitate huius vite subduci
erant pie cum perfecto vivendi consecuti erant eternam vitam
quod finis principio conveniat. Et ne si ipsi contra videatur
diffiniendum est quid sit secundum in libro vite et de eo
de deleri. Secundum iustitiam quos presciam. Secundum prescientiam
scribi est ad vitam preordinari quod ab eterno factum est. Unde
apostolus ad Ephesios: Benedictus deus et pater domini nostri ihesu christi qui
benedixit nos in omni benedictione spirituali in celesti-
bus in christo ihesu. Sicut elegit nos in ipso ante constitutionem mun-
di ut essemus sancti et immaculati in conspectu eius in caritate. Qui predestinavit
nos in adoptionem filiorum per ihesum christum.

Similiter secundum prescientiam deleri est ad mortem non ad vitam prescitum
quod et ipsum ab eterno factum est. Unde dominus ierusalem: Quod credit
in me habet vitam eternam. Qui autem non credit iam iudicatus est. Hinc
et augustinus ait: Novit dominus qui sunt eius. Ex his nemo
seducitur non dum apparuit iudicium sed iam factum est.

Porro secundum iustitiam scribi est deo auctore ea operari quorum
merito sit dignus eterna salute. Hunc duplicem
scribendi modum evangelio deus assignavit dicens discipulis:
In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus dixissem
vobis quia vado parare vobis locum. Et si abiero et preparavero vobis locum, iterum venio et accipiam
vos ad me ipsum ut ubi sum ego et vos sitis. Dicens in domo pa-
tris mei mansiones multe esse. Si quo minus dixissem vobis quia
vado parare vobis locum ostendit eos quibus loquebatur
scriptos in libro vite predestinatione subiciens. Si abi-
ero et preparavero vobis locum et cetera ostendit illos adhuc
esse scribendos operatione. Hinc et augustinus in eodem lo-
co explanatione ait: In domo patris mei mansiones multe
sunt. Domus dei templum dei regnum celorum sunt homines
iusti in quibus sunt multe differentie et hec sunt mansiones
templi illius domus. Hee autem iam parate sunt in predestinatione
sicut ait apostolus: Qui elegit nos ante constitutionem mun-
di. Predestinatione paranda autem in operatione.
Unde quos predestinavit hos et vocavit, quod dicitur: Fecit deus
que futura sunt .i. que facturus erat. Et infra: Si quo minus
confirmare esse quamvis non esse dixisset: Ibo et parabo .i. pre-
destinabo. Sic quibus sunt non est operatio aliqua parte. Quia
vero non dum sunt in operatione addit: Et si abiero et preparavero
abiens futurum eum in quis. Parat quia subtrahit se
ut lateat ut sit fides que non est de visu. Et in est meritum
fidei. Ex hac vivit iustus et mundat ei cor dum
peregrinatur in eadem fide iustificans. Et quod non dum habet et he
preparatio mansionis. Qua sic parat nos sibi et se no-
bis ut maneat in nobis et nos in eo quantum quisque
erit particeps eius plus vel minus pro diversitate meri-
torum et hec est multitudo mansionum.

Secundum iustitiam deleri quia gratia subtracta ea opera
permittitur quibus eternam damnationem meretur. Hinc
propheta loquens expostulat: Deleantur de libro viventium
hoc est subtrahatur eis gratia que subtracta ruunt in profundum
vitiorum. Deinde in eternam damnationem precipitentur
et cum iustis non scribantur .i. non apponatur eis gratia qua
fiant digni eterna salute. Sic igitur peccata secundum prescientiam
remittuntur cum ab eterno gratia reparatur qua vocatus iu-
sticetur iustificatus tandem eternaliter glorificetur. Secundum
iustitiam vero peccata remittuntur cum vel per baptismum plena fi-
de accipitur vel per toto corde celebratur. Que remissio
utraque secundum prescientiam non in eundem fieri dicitur. Unde ex
premissa auctoritate apostoli datur intelligi duas esse
preordinationes, unam qua quisque preordinatur ad
vitam et remissionem peccatorum percipiendam. Aliam qua
aliquis predestinatur ad vitam eternam in futuro opti-
nendam. Harum effectus sunt presens iustificatio et futura
glorificatio. Quas in premissa auctoritate continentur
distinguuntur. Prima enim predestinatio qua quis preordi-
natur ad presentem iustitiam designatur dum dicitur: Sicut e-
legit nos ante mundi constitutionem et cetera. Cuius ef-
fectus infra supponitur: In qua gratificavit nos in dile-
cto filio suo et cetera. Secunda preordinatio ubi ostendi-
tur qui predestinavit nos in adoptionem filiorum et cetera.
Effectus eius premittitur dum dicitur: qui benedixit nos in omni bene-
dictione spirituali et cetera. Hee due preordinationes et earum
effectus ita se habent ut prima et eius effectus non precedant
lege consequentia inferantur. Sed enim est aliquis preordi-
natus ad vitam consequenter infertur quod est predestinatus ad

iustitiam. et sic consequuntur vitam aeternam. quae est consecutiva iustitiam sed non consummantur. Unde sunt multi participes primae praeordinationis [illegible] rei effectus. ad quos non rei effectus minime pertinent probantur. Iuxta hanc distinctionem intelligenda est auctoritas illa Iohannis: Ex nobis exierunt sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis mansissent utique nobiscum. Ex nobis inquit exierunt, id est a nostra societate recesserunt, quia primae praeordinationis rei effectus nobiscum participes erant. Sed non erant ex nobis, id est secundae praedestinationis rei effectus societatem nobiscum non inierant. Quod ex eo videtur patere quia si fuissent ex nobis, id est illius praeordinationis participes nobiscum essent, mansissent utique nobiscum, id est a societate illius effectus praeordinationis quam nobiscum contraxerant non recessissent. Si enim ad secundam praeordinationem utrumque referretur, non conveniret illud inferre: mansissent utique, immo coepissent nobiscum esse. Secundum vero primam falsa esset propositio: Si fuissent ex nobis etc. Multi enim per fidem iustitiae et sanctitatis participes fiunt, qui tamen in ea non perseverant. Unde dominus in evangelio: Non ait qui coeperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Hanc societatem si quis solo nomine et professione, non autem rei veritate, [illegible] dicatur habere, eiusdem auctoritatis testimonio convincitur. De his enim quod primae non secundae praeordinationis sint participes ait. Nec nos moveat quod filiis suis quibusdam deus non dat istam perseverantiam. Absit enim ut ita sit si de praedestinatis essent etc., qui in eadem auctoritate subsequuntur. Oves enim magis de quibus dominus in evangelio ait: et alias oves habeo quae non sunt ex hoc ovili; et filii de quibus Iohannes ait: ut filios dei qui erant dispersi congregaret in unum. Ita praescientia erant oves et filii, ubi qualitate praesentium non spectata tamen. Sicut et [illegible] filii [illegible] praedestinationis aeternae. Unde apostolus non ait: Ut videbam esse fratrem inquit et non nostra filii iure. Nec ait: Reputabamini ab hominibus sicut fuistis aliquando tenebrae, nunc autem lux in domino. De se quoque sic beatus apostolus ad Timotheum non ait videbar, sed fui persecutor et blasphemus et contumeliosus. Nunc autem sunt in aeternum consecuti. Omnes quidem mortales renascuntur et quia eius sanguine a diabolo redimuntur. Omnes ex Adam peccatores nascuntur et diabolicae servituti obnoxii. Sic ergo isti quamvis sint futuri filii dei, tamen prius sunt filii diaboli. Sicut hi de quibus Iohannes habet, quia si recedunt ideo aeterna sunt futuri filii perditionis aeternae. Tamen cum pie et fideliter vivunt, vere sunt filii dei et iusti et aeterna beatitudine digni. Unde auctoritas non ait: cum vivunt pie et fideliter vivere, sicut pie et fideliter viveret. Ne vitam tantum a bono in malum commutarint, quamvis aliquando boni fuerint. Dominus quoque non ait per Ezechielem: Si averterit se iustus a iustitia quam videbatur habere, sicut sua quam scilicet [illegible]. Quidam autem eadem auctoritate sequuntur fuerant in numero filiorum qui non erant in professione filiorum. Ita intelligendum est.

Filii dei duobus modis appellantur. Dicuntur filii dei participatione beatitudinis aeternae, sicut Iohannes ait in evangelio: Quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri. Et apostolus in epistola ad Romanos: Expectatio creaturae revelationem filiorum dei expectat. Et infra: Ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum dei. Et infra: Ipsi nos intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes. Hinc etiam Augustinus eadem verba apostoli exponens ait: Omnis tamen creatura cum nondum filiorum forma perfecta. Et hoc ergo modo non sunt filii nisi participes beatitudinis aeternae. In praesenti autem dicuntur filii tribus modis: scilicet praedestinatione tantum, sicut hi de quibus Iohannes ait: ut filios dei qui erant dispersi etc. Vel praedestinatione et spe aeternae beatitudinis, sicut illi quibus dominus ait: Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Vel merito fidei et praesentis iustitiae, non tamen praedestinatione claritatis aeternae, sicut hi de quibus dominus ait: Si dereliquerint filii eius legem meam et in iudiciis meis non ambulaverint etc. Huiusmodi de quibus dominus in praesenti ait filii sunt merito fidei et praesentis iustitiae, non autem sunt filii adoptionis aeternae. Qui ergo peccata dimissa redire fatentur, et iustitiam non perseverantiam quae ea dimittenti necesse est ut conferant, sic salvandis peccata et iniquitatem ad aeternam damnationem imputant, non perseverantiam, quae ubi a bono in malum deficientibus singula replicabuntur ad supplicium, et his usque in finem perseverantibus in bono nulla imputabuntur ad poenam. Qui autem dicunt quod peccata dimissa redeant, auctoritate Gregorii et aliorum firmitatem suam affirmare conantur. Ait enim Gregorius in moralibus libro xxv: Quod dicitur quia reddit iniquitatem patrum in filios ac nepotibus, peccatum scilicet originale a patribus trahimus, quod nisi per gratiam baptismi solvamus, etiam parentum culpam portamus, quia unum cum illis sumus. Reddit iniquitatem patrum in filios, dum pro culpa parentis originali peccato anima prolis polluitur. Et rursus non reddit iniquitatem patrum in filios, quia cum ab originali culpa per baptismum liberamur, non iam parentum culpam, sed quas ipsi committimus habemus. Item inferius post pauca: Qui recedit a domino et alienus a gratia finit hanc vitam, quod in perditionem vadit, sed tamen in ideo quod remissum est recedit, non in originali peccato damnabitur, quia tamen ea morte afficitur quae ei prius dimissa debebatur.

Firmis his auctoritatibus principio contrarie videtur. Neque enim aliud est peccata dimissa redire vel in originali peccato damnari quam poenam peccato debitam post eius remissionem excipere. Auctoritates vero istas

assertores huius sententie ita determinant: peccata dimissa redire dicunt, quia quicumque post acceptam remissionem ad vomitum redierit, tanto gravius punietur quanto magis benignitate dei abusus singulorum remissionem acceptam ingratus extitit. Verum illa sententia favorabilior videtur, que pluribus roboratur auctoritatibus et rationi conditione firmatur. Ut enim dominus ait per Ezechielem: Si autem averterit se iustus a iustitia sua et fecerit iniquitatem secundum omnes abhominationes quas operari solet impius, numquid vivet? Omnes iustitie eius quas fecerat non recordabuntur; in peccato suo morietur, et non erit in memoria iustitie eius quas fecit. Item Gregorius in eiusdem loci explanatione: Hic nobis considerandum est maxime, quia cum mala committimus, sine causa bona nostra transacta revocamus, quoniam in perpetratione malorum nulla debet esse fiducia bonorum preteritorum. Item: Depulso quippe seculo alium ex eo aliud mittitur, qui ut discite mites mercedem quam ex bono acquisierant aspernunt, quod ex malo opere perdiderunt. Item Petrus in epistola II: Si refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri Ihesu Christi et salvatoris, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius enim erat illis viam veritatis non cognoscere quam post cognitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. Paulus quoque scribens ad Hebreos ait: Intermittentes sermonem inchoationis Christi feramur ad perfectionem, non rursus iacientes fundamentum penitentie ab operibus mortuis.

Melius esset viam non agnoscere quam post cognitionem retro abire.

Mortuorum opera vel priora bona significat que per sequens peccatum erant mortua, que huic peccato post ea bona irrita fecerit. hic peccato fiunt irrita, ita per penitentiam reviviscunt et ad meritum eterne beatitudinis singula prodesse incipiunt que illa quoque peccatis inveniuntur admixta. Unde Augustinus ... in eodem etc. Et Ieronimus: Nemini dubium etc. Apostolus in epistola ad Hebreos: Cum fide et dilectione et bona opera eorum ... commemorat, horum omnium mercedem quam peccando amiserat per penitentiam a domino eos recepturos ostendit. Porro quod per prophetam dixit: Si autem averterit se iustus a iustitia sua etc., ipse per eundem prophetam premisit dicens: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est et custodierit omnia precepta mea et fecerit iustitiam et iudicium, vita vivet et non morietur. Omnium iniquitatum eius non recordabor; in iustitia sua quam operatus est vivet.

Singula bona prodesse ad meritum eterne beatitudinis.

Filius quoque Israel passi Syrios captivandus ut vetus ydolatrie peccatum posset dominus imputare, ut peccatum quod in Moyse supplicante patribus fuerat dimissum hoc ostendit in filiis reduxisse dicens: Ve eis quoniam recesserunt a me; vastabuntur quia prevaricati sunt in me. Ego [illegible] redemi eos, et ipsi locuti sunt in me ...... mendacia, et non clamaverunt ad me in corde suo, sed ululabant in cubilibus suis. Super triticum et vinum ruminabant, et recesserunt a me. Et ego erudivi eos et confortavi brachia eorum, et in me cogitaverunt malitiam. Reversi sunt ut essent absque iugo; facti sunt quasi arcus dolosus. Cadent in gladio principes eorum a furore lingue sue.

Ecce antiqua peccata parentum filiis imputat sermo divinus, et propterea principes eorum in gladio casuros predicit. Scriptum et propterea hoc dominus se facere ostendit dicens: Ne forte dicant in cordibus suis omnem malitiam eorum me recordatum. Nunc circumdederunt eos adinventiones sue; coram facie mea facte sunt. Ieronimus: Cum impuri antea nec cogitaverunt quod pro veteribus peccatis patrum punirentur, eo non cogitaverunt, i. in presentiarum pro malitiis suis quasi in vinere circumdati sunt peccatis, et mala eorum sic putaverunt non posse me latere, sed postquam ipsi adinventiones apertas coram facie mea quod omnibus clare videret. Idem: Hinc etiam non possumus vitia peccati condemnari causam, cum antiquis operibus novam addiderunt impietatem et suis ligantur peccatis et eadem celare se putant, oculos eius vitare non possunt, quia vultus domini super facientes mala. Item Gregorius: Divina clementia dimissa peccati ultione cultius redire non patitur.

Sed his auctoritatibus docetur filii ab originali peccato expiati non ideo puniendi quia parentes peccaverunt, sed ideo peccata patrum in eos redire quia eorum culpam secuntur. Sic vero bona que peccato moriuntur non ipsi eam ad premium quia facta sunt, sed quia per penitentiam reviviscunt. Talem etiam illud Augustini sermonum: Si vivas tamen adoptionem etc. Sic et illud Gregorii in moralibus intelligitur: Quid est quod dicitur reddis iniquitatem patrum etc. Illis namque parentum iniquitas redditur qui per propria puniuntur quia in radice extrahere amaritudinem peccati. Illis namque non redditur in quibus merito sue iniquitatis reviviscit peccatum parentum. Sic ergo bona que peccato moriuntur per penitentiam reviviscunt ad premium; sic et mala que penitentia delentur reviviscunt ad supplicium. Unde propheta ex persona penitentis deplorat dicens: Putruerunt et corrupte sunt cicatrices mee, i. plage post baptismum sanate. Hic tamen propheta quasi fide et sacramento circumcisionis ab originali peccato

se mundatū cognoscet. tn̄ adultio dhōici
dio q̄ cōmiserat illud reuixisse intelligās
n̄ sim̄ cā int̄ ip̄m consituet̄ ⁊ dic̄. Ecce enim
in iniquitatib; ꝯcept̄ sum ⁊c̄. In penitentia
aū q̄ pecc̄orem cōsid̄are op̄tet. Aug̃ insᷓ dep̄ do
cet dicens. Consid̄ret q̄litatē c̄rimis. in loco
in tp̄e. in p̄seuātia in uarietate p̄s. ⁊ q̄li
b; fecit tēptatione. ⁊ in ip̄ius uitii m̄t̄apli
ci execuᷓoē. Op̄tet eni fornicantē penitē
ꝯ excellentiā sui stat̄. aū officii. aūs modū
meretīs. aū in m̄ opis sui. ⁊ q̄lit̄ tp̄ tu dimē
suā p̄egit si in loco s̄c̄o. aū cui debuit ex
cellentiā fidi. Vt fuit dom̄ dn̄orū ⁊ aliorū
m̄torū. si in tp̄e oron̄ cōstituto ū festiui
tates s̄corū ⁊ tp̄a ieiuniorū. sideat q̄ntū p̄se
uāuit. ⁊ defleat q̄ p̄seuānt̄ peccaū. ⁊ q̄nta
uictus in pugnatione fuit. Sunt qui n̄ so
lū n̄ uincunt̄ s; ultro se pecc̄ō offer̄. n̄ expec
tāt tēptationē s; p̄ueniūt uoluptatē.
⁊ p̄tractet secū quā multiplici actione uitii
delectabilit̄ peccauit. Omīs ista uaīetas
cōsitēda ē ⁊ deflenda ū cū cognouit q̄ pecc̄m
ē multū. cito inuēniat dn̄ p̄picīū. In co
gnoscendo augm̄tū pecc̄i inueniat se cuius
etatis fuit. cuius sapiē ⁊ ordinis. ⁊ statū oē
altīus n̄ peccantis. In moreret̄ in singlis istis
⁊ sentiat modū c̄rimis. purgans lacrimis oē
q̄litatē c̄rimis. defleat uirtutē quā intim
caruit. dol̄ n̄ dū enim ē ⁊ dolore purgandū
n̄ solū quia peccauit. s; q̄ se uirtute p̄uauit.
Nam licet sp̄et cōsecuturū ueniā: dolere tn̄
p̄ q̄ n̄ p̄meruit uīn remunaāri cōfidat. An
xiet̄ ⁊ doleat q̄ m̄ effugiens dep̄ititus penā:
miser n̄ in̄ expectet ueniā glīe. cū oē tp̄s q̄ntup̄s
breuissimū ē. Debuit decētauisse ad cōsequendū
p̄mīū. defleat ⁊ q̄m offendens in uno fact̄
ē oīm̄ū reus. Ingratus eni exstitit qui plen̄
uirtutib; dn̄m n̄ oīo timuit. In h̄ ħ quisq;
pecc̄or fit culpabilior. q̄ do acceptior est.
Ideo eni adā plus peccauit q̄ oī bono abūdauit.
⁊ aliorū offendens in uno. f. e. o. r. q̄ oīs
ūt pati̇ decim̄tū ab uno uitio. Nā si quis
cadit in auaritiā: largitatē destruit ⁊ casti
tatē minorauit. Amore ħ pecc̄ē l̄ uiolarī
castitatē l̄ saltē minꝰ amaret. Si ħ tanta p̄p
dn̄ adhuc castitas inē. ū uoluit ei p̄p̄e. tn̄
saltē minori gaudio. minori affectioē
tueatur eā. ubi undi tn̄ p̄cede dāpnū pecunie.

Si oq; ī maliuis q̄ t̄sin̄ expellant̄. tn̄ p̄ceptioē
in uiis uitii l̄ satis l̄ parū minuit̄. l̄ in totū oē
detiorātur. Vn̄ oīs uirtꝰ aliq̄ c̄rimine de
struida. ⁊ de oīb; indulgentia ē petenda. Aīi
ad uirtē ī op̄tet. ⁊ aīa ad uirtū n̄ do desit ē aīa p̄xi
mi quā fornicator dēcipiunt l̄ ereptā in
malo cōfirmauit. ⁊ q̄ exēplū mali extitit
in op̄atione sui c̄rimis. cui mag̃ p̄fuisse
si aliusc̄ā fuisset cōuersionis. Gemat itaq; alior̄
uitā in sua correctā l̄ corruptā cōsuiatur. ⁊ cō
modū p̄ximi q̄ dedisset exēplo boni: doleat
destitutā q̄ bonis peccando multis. ⁊ dele
ctatā quā eis n̄ adhibuit. ⁊ n̄ solū cogitet q̄
⁊ q̄lit̄ fecit. s; q̄ m̄tē dn̄m ū dixit m̄ peccādo
offendit. timeat illā uitatis sententiā. n̄ po.
duob; dn̄is s̄uire. Timeat g̃ ne oīa boā q̄
fec̄ dū in uno pecc̄o p̄seuāuit ex oī cōe ma
li p̄didit. ū qui s̄uit diabolo p̄m̄. dn̄ q̄ s̄
op̄tulit amiserit ūtutes; p̄ui tn̄ ē c̄dē ut
recepta gr̄a dī q̄ ī eo destruit mala. p̄ora
⁊ remunerat̄ boā. ū cū destruxit q̄ suū n̄ iuen̄
aīn ⁊ diligat domū q̄ tn̄ peccante dāp
nauit. In oīb; doles aū sc̄m delinq̄t. ā
sabulū illa q̄ sine admixtioē mali n̄ s̄ aministta
ū mercatura ⁊ militia. ⁊ alia q̄ utentib; s̄t
nociua. ū administratioīs s̄cl̄arīū potestatū
n̄ bis uitat̄ ex obediente licita. ponat se oīo
in potestate iudicis in iudicio sacerdotis:
nichil s̄ res̄uans sui. ū oīa eo iubente pat̄
sit facē. p̄ recipienda uita aīe q̄cq; facere
cōpeuitanda cō poīs morte. ⁊ h̄ cū desidio q̄
uitā recupat infirmā ū dr̄. Cū gaudio ħ
facē debi in mortal̄ futur̄. q̄ facē p̄chiffen
da morte moritur. Sēp depcet̄ dn̄ certꝰ
de uenia q̄ oīb; moīs ⁊ sin̄ tecdio dubius
rogaret ēternā potestatē. abstineat a m̄l̄
tis licitis. qui in libertatē arbitrii cōmisit
illicita semp offerat dō m̄tē ⁊ cordis cōtritioē.
Deīn ⁊ q̄ p̄ de possessione. tuc q̄ offert secu
r offerat. Respex ħ dn̄s ad abel ⁊ ad munā ei.
S; ip̄s dicat ad abel q̄ ad munā. Sumēs ħ
m̄tē q̄ cogitat humilē ⁊ puā. remunerāū
ei largitatis munā. Ad cayn aū n̄ respex
neq; ad eī munā. m̄tē ei q̄ uiderat q̄m n̄
cogitat. eī munā n̄ recep. In iudicio s̄q;
cōdis cōsidāda ē elemosina tribuentis. In
tn̄ cōsidandū ē q̄ntū. s; q̄ m̄tē q̄ affectioē
dat q̄ p̄. Vidua ħ q̄ duob; habet minutis

larga plus omnibus posuit. Quicumque vult peccata sua redimere temporalium rerum oblatione, caveat prius offerat mentem. Cautus sit ne verecundia ductus dividat apud se confessionem, ut diversa diversis velit sacerdotibus manifestare. Quedam enim celant que aliis manifestanda conservant, quod est se laudare, et ad ypocrisim tendere, et semper venia carere, quam per frusta totam putat invenire. Paveat peccata que iam delectent. Non prius ad dominicum corpus accedat quam confortet bona conscientia. Sed in hac separatione tremendum iudicium cogitet, ut maiori tribulationibus impenitentes separabit in ignem. Doleat quod nondum audeat sumere quem multum desiderat cibum salutarem. Isti sunt digni fructus penitentie per animam captivam clamantes in libertatem sumentes. Cohibeat se penitens a ludis, a spectaculis seculi, qui perfectam vult consequi gratiam remissionis. Nam Dina si se cohibuisset sinit suos remansisset, ab extraneo raptore corrupta non esset. Tanto itaque magis se caveat et cohibeat se anima que sepe vel semel rapta est et corrupta. Timeat ne docta experimento ignoravit virgo. Eligat quod minuet, non sequatur quod animam suam dampnat. Se enim iudicat qui per fructus non habentem a se non elongat. Laudat enim et amat quod se dignum fructificare non gerit. Querat fructus dignos et sine dignos penitentie. Sunt enim digni fructus, ut tamen fructus qui non sufficiunt penitentibus penitentia in graviores expostulat, ut sic pacet ecclesia ut pacata dolore et gemitibus mortuis impetret vitam. Item ex eodem. Penitentes negotiationis lucra abiciant.

In peccata omnia uni tantum sacerdoti non pluribus manifestanda

Qualitas lucri negotiantem aut arguit aut accusat, quia est et honestus questus et turpis. Verumtamen penitenti utilius est dispendia pati quam periculis negotiationis astringi, quia difficile est inter ementis vendentisque commercium non intervenire peccatum. Item de eodem. Post penitentiam ad militiam secularem redire non licet.

S. di. lxxxviii. Fornicari

Difficile esse inter vendentes emptoresque commercium non intervenire peccatum

S. di. l. Si quis pen.
S. c. Q. iii. Latorem
S. xxxiii. Q. iii. c. iii.

Contrarium omnino est ecclesiasticis regulis post penitentie actionem redire ad militiam secularem, cum apostolus dicat: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit. Unde non est liber a laqueis diaboli qui se militie mundane voluerit implicare. Item ex concilio Niceno. Decennio peniteat qui post penitentiam ad secularem militiam redierit.

Si qui vero per gratiam vocati primo quidem fidem ostenderunt et cingulum militie deposuerunt, post hec autem ad proprium vomitum reversi sunt, ut et pecunias darent et ambirent rursum ad militiam, isti x annis inter penitentes sint, post primum triennium quo fuerint inter audientes. Ab omnibus illud precipue observetur, ut animus eorum et fructus penitentie attendatur. Quicumque enim cum omni timore et lacrimis perseverantibus et operibus bonis conversationem suam non verbis solum foris demonstrant, cum tempus statutum ab his fuerit impletum, tunc ceperint communicare, licebit episcopo etiam humanius circa eos aliquid cogitare. Qui vero indifferenter habuerint lapsum et sufficere sibi quod ecclesiam introierint arbitrantur, isti omnimodo tempora statuta complebunt. Item ex concilio Aurelianensi. A communione suspendantur qui post penitentiam ad secularia redeunt.

De his qui suscepta penitentie religione sue professionis obliti ad secularia relabuntur, placuit eos a communione suspendi, et ab omnium catholicorum convivio separari, quod si post interdictum cum eis quisquam presumpserit manducare, et ipse communione privetur. Item Gregorius. Que sit falsa penitentia.

Falsas penitentias dicimus que non secundum auctoritatem sanctorum patrum pro qualitate criminum imponuntur. Ideoque miles vel negotiator vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non possit, si culpis gravioribus irretitus ad penitentiam venerit, vel qui bona alterius iniuste detinet, vel qui odium in corde gerit, recognoscat se veram penitentiam non posse peragere, per quam ad eternam vitam pervenire valeat, nisi negotium relinquat, vel officium deserat, et odium ex corde dimittat, bona que iniuste abstulit restituat, arma deponat ultraque non ferat nisi consilio religiosorum episcoporum pro defendenda iustitia. Nec tamen desperet interim, quin quicquid boni fecerit vel facere potuerit hortamur ut faciat, ut omnipotens Deus cor illius illustret ad penitentiam. Item Gregorius in homelia xxiiii. Post conversionem ad negotium redire non licet quod sine peccato agi non potest.

Negotium quod ante conversionem sine peccato exstitit, hoc etiam post conversionem repetere culpa non fuit. Sunt enim pleraque negotia que sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt. Que ergo ad peccatum implicant, ad hec necesse est ut post conversionem animus non recurrat. Item Innocentius papa II. De eodem.

Fratres nostros et episcopos ammonemus ne falsis penitentiis laicorum animas decipi et in infernum pertrahi patiantur. Falsam autem penitentiam esse constat, cum spretis pluribus de uno solo penitentia agitur, aut cum sic agitur de uno ut non discedatur ab alio. Unde scriptum est: Qui totam legem observaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus, scilicet quantum ad vitam eternam. Sicut enim peccatis omnibus esset involutus, ita si in uno tantum maneat, eterne vite ianuam non intrabit. Falsa etiam est penitentia, cum penitens ab officio vel curiali vel negotiali non recedit, quod sine peccatis agi nullatenus prevalet, aut si odium in corde gerit, aut si offenso cuilibet non satisfaciat, aut si offendenti offensus non indulgeat, aut si arma quis contra iustitiam gerat.

Cui autem debeat fieri confessio, vel qualem illum oportere esse qui aliorum crimina iudicat, ex eodem docet

videtur. Qui ergo vult confiteri peccata ut inveniat
gratiam, querat sacerdotem scientem ligare et solvere,
ne cum negligens circa se extiterit, negligatur ab il
lo qui eum misericorditer monet et petit ne ambo
in foveam cadant, quam stultus evitare noluit. Et
infra. Tanta itaque vis confessionis est, ut si deest
sacerdos, confiteatur proximo. Et infra. Sepe enim contingit
quod penitens non potest verecundari coram sacerdote quem
desideranti nec locus nec tempus offert. Et si ille cui
confitebitur potestatem solvendi non habet, fit
tamen dignus venia ex desiderio sacerdotis, qui confitetur
socio turpitudinem criminis. Mundati enim sunt leprosi
dum ibant ostendere se sacerdotibus, antequam ad eos
pervenirent. Unde patet Deum ad cor respicere dum
ex necessitate prohibentur ad sacerdotes pervenire.
Sepe quidem eos querunt sani et leti, dum querunt, antequam
perveniant moriuntur. Sed misericordia Dei est ubique
qui et iustis novit parcere, etsi non tam cito sicut
solverentur a sacerdote. Qui ergo omnino confitetur, et si peccatum
occultum est, sufficiat referre in notitiam sacerdotis
sacerdotis, ut grata sit oblatio muneris. Et infra.
Laboret itaque penitens in ecclesia esse et ad ecclesie
unitatem tendere. Nisi enim unitas ecclesie succurrat,
nisi quod deest peccatori sua operatione compleat, de ma
nibus inimici non eripietur anima mortui. Credendum
est enim, pietas fidelium expostulat coram Deo, quod omnes elemosine
totius ecclesie, et orationes et opera iustitie et misericordie succur
rant recognoscenti mortem suam ad conversionem. Ideoque
nemo penitere digne potest quem non sustineat unitas
ecclesie. Ideoque non petat sacerdotes per aliquam culpam ab uni
tate ecclesie divisos. Iudas enim qui penituit ivit ad
phariseos, relinquens apostolos: nichil invenit au
xilii nisi augmentum desperationis. Dixerunt enim: Quid ad
nos? tu videris. Si peccasti, sit tibi; non succurrimus.
Non peccata tua caritative suscepimus, non comportanda
promittimus, non qualiter deponas bonis docemus. Quid enim nobis
et misericordie, qui non sequimur opera iustitie? Isti ad apostolos, isti
ad illos qui oraverant pro socru Petri febricitante,
quod chananea in prophetia matre optulerant. Interrogant
Petrum pro se effundentem lacrimas. Non fugisset Ma
riam et Martham que vitam Lazaro impetraverunt, non turbam
plorantem que unicum filium acquisierat vidue.
Ivit ad divisos et divisus periit. Et infra.
Sacerdos itaque cui omnis offert peccator, ante quem
statuitur omnis languor, in nullo eorum sit
iudicandus qui in alio iudicare est promptus.
Iudicans enim alium, qui est iudicandus, condempnat
seipsum. Cognoscat igitur se et purget in se quod alios

S. iii. q. vii. Iudicet

videt sibi offerri caveat ut a se precidat quicquid
in alio dampnosum reperit. Animadvertat illud evangelii
quod qui sine peccato est, prius in illam lapidem mittat.
Ideo enim liberavit peccatricem quia non erat qui iuste
proiceret lapidem. Quomodo lapidaret qui se lapidan
dum cognosceret? Nullus enim erat sine peccato, in quo
intelligitur omnes fuisse reos. Nam venialia
semper remittebantur per cerimonias. Si quod ergo in eis
peccatum erat, criminale erat. Deteriores itaque in his
sacerdotes sunt, se prius non edificantes, illi quidem dominum
observabant insidiis. In his itaque patentissimum
est crimen sacerdotum, tunc maxime detestabile, quod non prius
se iudicant quam alios alligant. Debet enim tamen
crimen quantumvis illud detestabile esse fieri. Hii quidem ad eum
erant ceci, quod summam sapientiam sperabant capere suis insi
diis, quod illi parant, quod tunc quisque vitavit. Nec
sacerdos qui in his peior illis iudicis extitit. Caveat
spiritualis iudex, ut sicut non commisit crimen nequitie, ita non
careat munere scientie. Oportet enim ut sciat cognoscere quicquid
debet iudicare. Iudiciaria enim potestas hoc expostu
lat, ut quod debet iudicare discernat. Diligens igitur
inquisitor, subtilis investigator, sapienter
et quasi astute interroget a peccatore quod forsitan ignorat
vel verecundia velit occultare. Cognito itaque cri
mine varietates eius non dubitet investigare, et
locum et tempus et cetera que supra diximus in exponenda eorum
qualitate. Quibus cognitis assit benivolus, paratus
erigere et secum onus portare. Habeat dulcedinem in af
fectione, pietatem in alterius crimine, discretionem in varietate.
Adiuvet confitentem orando, elemosinas faciendo
et cetera bona pro eo faciendo. Semper enim iuvet leniendo,
consolando, spem promittendo, et cum opus fuerit increpando.
Doleat loquendo, instruat operando. Sit particeps
laboris qui particeps vult fieri gaudii. Do
ceat perseverantiam; caveat ne corruat, ne iuste per
dat potestatem iudiciariam. Et si enim penitentia possit
acquirere gratiam, non tamen restituit mox in potesta
tem primam. Et si enim Petrus post lapsum restitutus fuerit,
et sepe lapsis sacerdotibus reddita sit dignitatis
potestas, non tamen est necesse ut omnibus concedatur quasi ex auc
toritate. Invenitur auctoritas que concedit et que imperat.
Invenitur alia que minime concedit, et vetat quod sepe tem
non pugnant, sed concordant, si tempus et locum et modum post pacem
adhibeat. Cum enim tot sint qui labuntur ut pristinam digni
tatem ex auctoritate defendant, et quasi usum peccandi
sibi faciant, recidenda est spes ista. Sed ubi locus est iusta,
non occurrat restitui postquam peccat. Itaque pontifex
... atque diocesanus suos sacerdotes semper abicere non

C. vi. Q. ii. cap. ult.
C. xxx. Q. i. Si quis
C. viii. Q. ii. C. i.
C. xxxii. Q. ii. Aneil
C. e. Q. e. C. ult.

mox restituere non statutum fuit a romano pontifice. Caveat sacerdos ne peccata penitentium aliis manifestet; quod si fecerit deponatur. Unde Gregorius.

Deponatur sacerdos qui peccata penitentis publicare presumat.

Sacerdos ante omnia caveat ne de his qui ei confitentur peccata sua alicui recitet, non propinquis, non extraneis, neque quod absit pro aliquo scandalo. Nam si hoc fecerit deponatur, et omnibus diebus vite sue ignominiosus peregrinando pergat.

Quod autem dicitur ut penitens eligat sacerdotem scientem ligare et solvere, videtur esse contrarium ei quod in canonibus invenitur, ut nemo videlicet parrochianum alterius iudicare presumat. Sed aliud est favore vel odio proprium sacerdotem contempnere, quod sacris canonibus prohibetur; aliud cecum vitare, quod hac auctoritate quisque facere monetur, ne si cecus ceco ducatum prebeat, ambo in foveam cadant. Unde Urbanus II.

Cuilibet sacerdoti commissum nisi pro prioris ignorantia alter sacerdos ad penitentiam non suscipiat.

Placuit ut deinceps nulli sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti ad penitentiam suscipere sine eius consensu cui se prius commisit, nisi pro ignorantia illius cui penitens prius confessus est. Qui vero contra hec statuta facere temptaverit, gradus sui periculo subiacebit. Ipsa vero penitentia est usque in ultimum articulum vite. Unde Leo papa. De eodem.

Nemo desperandus est dum in hoc corpore constitutus est, quia nonnumquam quod diffidentia etatis differtur, consilio maturiore perficitur. Sed quam quam dedisse intib' per Augustinum scribat:

Si quis positus in ultima necessitate sue egritudinis voluerit accipere penitentiam et accipit, et mox reconciliabitur et hinc vadit, fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed non presumimus quia bene hinc exit. Si securus hinc exierit, ego nescio. Penitentiam dare possumus, securitatem autem dare non possumus. Numquid dico dampnabitur? Sed nec dico liberabitur. Vis a dubio liberari? Vis quod incertum est evadere? Age penitentiam dum sanus es. Si sic agis, dico tibi quod securus es, quia penitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. Si autem vis agere penitentiam quando iam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Item. Qui egit veraciter penitentiam et solutus fuit a ligamento quo erat constrictus et a Christi corpore separatus, et bene post penitentiam vixit sicut ante penitentiam vivere debuit, post reconciliationem quandocumque defunctus fuerit, ad Dominum vadit, ad requiem vadit, regno Dei non privabitur, a populo diaboli separabitur. Si quis autem etc. et infra. Baptizatus ad horam securus hinc exit. Fidelis bene vivens securus hinc exit. Agens penitentiam et reconciliatus dum sanus est, et postea bene vivens, securus hinc exit. Agens penitentiam ad ultimum

et reconciliatus si se-

curus exit hic, ego non sum securus. Unde securus sum, dico, et do securitatem. Unde securus non sum, penitentiam dare possum, securitatem dare non possum. Et pauca. Sed unde scis, inquit, ne forte Deus dimittat mihi? Verum dicis. Illud scio, hoc nescio. Nam ideo do tibi penitentiam quia nescio. Nam si scirem nichil tibi prodesse, non tibi darem. Item. Si scirem tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem. Due sunt res: aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur tibi. Quid horum futurum tibi sit nescio. Ergo tene certum, dimitte incertum. Nam si tunc vis agere penitentiam quando iam peccare non potes, peccata te dimiserunt, non tu illa.

Hoc autem quod Augustinus dixit, Cyprianus ostendit dicens: Idcirco, fratres karissimi, penitentiam non agentes nec dolorem delictorum suorum toto corde manifestam lamentationis sue professionem testantes prohibendos omnino censuimus a spe communionis et pacis, si in infirmitate atque in periculo ceperint deprecari, quia illos rogare non delicti penitentia, sed mortis urgentis ammonitio compellit. Nec dignus est in morte accipere solatium qui se non cogitavit moriturum. Item Augustinus in libro de penitentia. Nullus expectet quando peccare non possit. Arbitrii enim querit libertatem, ut delere possit commissa, non necessitatem. Qui prius itaque a peccatis relinquitur quam ipse relinquat ea, non libere sed quasi necessitate condempnat. Licet latro veniam meruisset in fine de omni crimine, non tamen dedit baptizatis peccandi et perseverandi auctoritatem. Tunc enim baptizatus est quando in cruce Christo confessus est. Penitentia autem si in extremo vite advenit, sanat et liberat in ablutione baptismi. Itaque nec purgatorium sentiunt in fine qui in fine baptizantur, sed predicti bonis sancte matris ecclesie recepti sunt in triplex bonum in una beatitudine. Illi autem qui cum potuerint numquam converti voluerint, consentientes cum iam peccare nequeunt, nec sic facile acquirunt quod volunt. Oportet enim ut penitentia fructificet, ut vita mortuo impetretur. Scriptum est: sine caritate neminem salvum esse. Non itaque in solo timore vivit homo. Quem ergo sic penitet oportet non solum timere iudicem Dominum, sed iustum diligere. Non tantum penam timeat, sed anxietur pro gloria; debet enim dolere de crimine, de omni eius perfecta varietate. Quid hic qui in uxoribus (?) de eius salute Augustinus potuit dubitare. Credo quod illi quod dixit: Quacumque hora ingemuerit et conversus fuerit, vita vivet. Dixit conversus fuerit, non tantum versus fuerit, vivet. Versum puto qui dolet de crimine; conversum qui dolet de omni eius quam exposuimus varietate. Verte a peccato quod

iam uult dimittere peccatum. Conuertitur igitur toto
tormento uittatur: quia non penas tantum si
ad bonum deum festinat tarde. Que conuersio si
contingit alicui in fine, desperandum non est de eius
remissione. Sed quoniam uix uel raro est tam iusta conuersio
timendum est de penitente sero. Quem enim morbus
urguet penitere, ad uix ueniet satis-
factionem. Maxime cum filii quos illicite di-
lexit sint presentes. uxor et mundus ad se uo-
cet. multos solet serotina penitentia decipere. Sed
quoniam deus semper potens est, semper etiam in morte iuua-
re ualet quibus placet. Cum itaque opus sit non hominis
sed dei fructifera penitentia, inspirare eam potest quandocumque
uult sua misericordia, et remunerare ex misericordia quos damp-
nare potest ex iustitia. Sed quoniam multa sunt que impe-
diunt et languentem retrahunt, periculosissimum est
et interitui uicinum ad mortem protrahere penitentie remedium.
Sed magnum est cui deus tunc inspirat. Tu uero si quis
es, uiam propter quam expectas dei clementiam, maiorem sen-
tiens dei bonitatem sua nequitia. Si enim sic
conuersus uitam uixerit, et non moriatur, non promit-
to quod euadat omnem penam. Nam prius purgan-
dus est igne purgationis qui in aliud seculum distulerit
fructum conuersionis. Hic autem ignis etsi eternus non sit,
miro tamen modo grauis est. Excellit enim omnem penam quam
umquam passus est aliquis in hac uita. Numquam in carne
tanta inuenta est pena, licet mirabilia mar-
tyres passi sunt tormenta, et multi nequiter quanta
sepe sustinuerunt supplicia. Studeat ergo quisque
ergo sic delicta corrigere, ut post mortem non oporteat
penam tolerare. Quedam enim peccata sunt que mortalia
in penitentia fiunt uenialia, non tamen statim sanata.
Sepe enim eger moreretur si non medicaretur, non statim
sanatur. languet, uiuit, curatur, qui prius erat moriturus.
Contra autem impenitentibus mortem, omnino mortem te-
nabit cruciatus. Quia enim impenitentes finiunt, si
semper uiuerent semper peccarent. ac dimiserunt ut semper esset
quod operarentur sine peccato. Obliti sine fine tor-
quentur qui numquam uirtute ditati, semper pleni iniquita-
te, semper sine caritate torquentur sine fine.

Q. IIII.

Quod autem orationis tempore coniugali opere alicui uaca-
re non liceat, Beatus Ieronimus in quodam sermone ita
scribit dicens. Tempore quo uxori debitum redditur,
a carnibus agni abstinere oportet.

Sciatis fratres karissimi quoniam quicumque uxori debitum
reddit uacare non potest orationi nec de carnibus co-
medere agni. Item. Si panes propositionis ab his

qui uxores suas tetigerant comedi non po-
terant, quanto magis panis ille qui de celo de-
scendit non potest ab his qui coniugalibus paulo ante
heserint complexibus uiolari atque contingi. Non quod
nuptias condempnemus, sed quod eo tempore quo carnes a-
gni manducaturi sumus uacare a carnalibus
operibus debeamus. Item Augustinus. A coniugali
concubitu sanctorum sollempnitatibus est abstinendum.

Quotienscumque aut dies natalis domini aut reliquae
festiuitates aduenerint, non solum ab infide-
lium concubinarum consortio, sed etiam a propriis uxoribus
abstinete. Item Ambrosius in sermone de aduentu
domini. Diebus ieiuniorum etiam a propriis uxoribus ab-

Fratres non solum debetis ab omni immun- stinere oportet.
ditia abstinere sed etiam ab uxoribus propriis studio
sustinere continentiae. nullus omnino uxori
sue iungatur. Item de super epistolam primam ad Corinthios.

De ———— eo ———— de.

Si causa procreandorum filiorum ducitur uxor, non mul-
tum tempus concessum uidetur ad hunc usum. Quia et die
festi et dies processionis et ratione conceptus et partus
iuxta leges cessare usum carnis his debere
temporibus demonstratur. Item Augustinus super epistolam ueteris et
noui testamenti. Uxoris usus certis diebus abstinere iubetur.

Xpiano cum uxore sua conuenire aliquando
licet, aliquando non licet. propter processionis et dies
ieiuniorum aliquando non licet conuenire, quia etiam a licitis
abstinendum est ut facilius impetrari possit quod
postulatur. Unde apostolus ex consensu ait. Abstinen-
dum est ad tempus ut uacetis orationi. Nam et secundum
legem in ieiunio cedere coniugatis non licet, plus
licet. Item Iohannes Crisostomus. Noue penitentium.

Qui in castigatione uita agit quod et inuenta non fuat.
uictus se dicit agere penitentiam frustra hic sermone pro-
mittit nisi egrediatur de cubili suo et ieiunii
continentiam addat. Item Gregorius. Ab ingressu ecclesie
temperare se debet uir cum propria uxore dormiens.

Uir cum propria coniuge dormiens nisi lotus aqua ec-
clesiam intrare non debet. Quoniam diu se bonum na-
tos debacre dum sanctitas atque ablutio
dire uideantur. romanorum tamen semper ab antiquioribus usus fuit post admixtionem — nec ipse
coniugis lauacri purificationem querere, et ab in-
gressu ecclesie paululum temperare. nec hoc dicentes
culpam deputamus esse coniugium. Sed quia ipsa quoque licita
admixtio coniugis sine uoluntate carnis
fieri non potest, a sacri loci ingressu est abstinendum.
quia uoluptas ipsa sine culpa esse nullatenus potest.

cum explendae libidinis uel reddendi debitum. ubi uenialis culpa. Si uero fiat causa prolis nulla uidetur culpa. Hec tamen omnia exortatoria uerba sunt.

Item de con. di. ii. c. ii.

S. xi. q. i. Aliud

S. xxii. q. vi. Decreui

S. di. viii. Sterm. c.

S. di. xxxi. Silat

Non enim de adulterio vel fornicatione, sed de legi-
timo et matrimonio susceptus erat qui dicebat:
Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea. Optat
itaque legitimam carnis copulam ut causa prolis fiat, non vo-
luptatis, et carnis commixtio causa liberorum,
sit gratia, non satisfactio vitiorum. Si quis vero suam coniu-
gem non cupidine voluptatis raptus, sed solummodo
causa liberorum gratia utitur, iste profecto sive de
ingressu ecclesie, seu de sumendo dominici corporis san-
guinisque misterio suo est iudicio relinquendus:
quia a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus
nescit ardere. Cum vero non amor prolis causa, sed vo-
luptas dominatur in opere commixtionis, habent coniuges
et de commixtione sua quod defleant. Tunc autem vir
qui post ammixtionem coniugis lotus aqua fuerit, et sacre
communionis valet accipere misterium, cum ei secundum prefinitam sententiam
etiam licuerit intrare. C.h. Hinc etiam diebus
abstinentie nuptie celebrari prohibentur. Unde in Laudi-
censi concilio. In .xl. diebus nuptias celebrare non licet.

Non oportet in .xl. aut nuptias vel quelibet natalitia
celebrari. Item ex concilio Martini pape. De eodem.

Non licet in .xl. natales martyrum celebrari, sed sabbato
tantum et dominica pro commemoratione eorum oblationes offer-
re. Sed et non natalitia vel nuptias liceat in .xl. cele-
brare. Item ex concilio Ylerdensi. De eodem.

Non oportet a .lxx. usque in octavas pasche et tribus ebdomadibus
ante festivitatem sancti Iohannis et ab adventu domini usque
post epiphaniam nuptias celebrare. Quod si factum fuerit
separentur. Item Nicholaus papa ad consulta Bulgarorum. De
eo qui uxorem ducit non violentiam facere in .xl. tempore. Eodem.

Nec uxorem ducere in .xl. tempore [...] eodem
convenire posse nullo modo arbitror. Si autem quandas
sibi uxor consensum adhibere voluit. Ceterum sine eius consen-
su non eam orationis continentia fraudari debet. Unde Augustinus
inter de adulterinis coniugiis. Nisi ex consensu com-
munis non accepti orationi coniuges vacare non possunt.

Ut vacent orationi non ex consensu volunt coniuges carnali
munere fraudari debito. Hinc etiam Arelatensi lege-
Nisi ex consensu communi coniugatis penitentia non detur.

Penitentiam coniugatis non nisi ex consensu dandam esse pro-
ximi. Quod autem sine consensu uxoris vir continentiam
vovere non possit multis auctoritatibus probatur. Ait enim Augustinus
super psalmum .c.xl.iiii. Non potest vir continentiam vovere
sine uxore, nisi uxoris teneat consensum.

Si dicat vir vale continere volo. Nolo, tua uxor est, non permittit. Quid enim tu vis?
Illa non vult. Numquid pro continentia tua debet illa
fornicari, et. Si alium nupserit te vivo, adul-
tera erit. Non vult tale lucrum deus, tale dampnum compen-
sari. Redde debitum. Et si non exigis, redde, perfi-
ficatione perfecta te deus computabit. Si non quia debetur
exigis, sed reddis quod debet uxori. Item Alexander
secundus Landulfo in Corsica. Non debet extor-
queri mulieri consensus ad continentiam vovendam.

Notificasti te mortem timens infirma-
tatum et peccatorum tuorum recordatione et timore val-
de pavefactum anxie quesisse monachum fieri,
et tuam uxorem minis et terroribus eam occidendi
ab hac licentiam extorsisse et monasticam vestem
sine abbate sumpsisse et monasterium petisse. Paulo
cum sanus factus esses, tue uxoris reclamati-
onibus et eiulatibus et planctibus tuique familie
dispersionibus, utpote penitus devictus, domum re-
measse, et per multos dies quorundam sapientum consi-
lio ad iam dicte mulieris cubile redisse. Nunc
autem sine tua uxore vivere licet, nostrum requiris consi-
lium. Si itaque de tempore est, ita ut vestrus nuntius narravit,
non videtur nobis convenire neque rectum factum, quod cum omnibus
ad monachicam vitam tendentibus legaliter et sancte
sit peragendum. Tu etiam leges in nullo acceptum, tu volente
tua uxore, partim timore mortis, partim vero
infirmitatis doloribus exanimatus, de tua secura
nulla videtur licentia accepta recessisti et monasterium
non petisti. Non enim voluntate, sed ex parte voluntate
et consensu, sicut sancti patres dicunt, fieri debet. Neque vero
fieri monasticum elige, aut professa continentia habi-
tum cum festinatione debet mutare. Item ex Augustino
penitenti. Vir potest abnuere vota continen-
tie que sine eius consensu mulier devovit.

Mulier si sine licentia mariti sui velum in capite levaverit,
miserit, si viro non placuerit, recipiet eam in coniu-
gium. Item Augustinus ad Ecditiam. Non potest vir conti-
nentie vota rescindere que eius assensu mulier devovit.

Quod deo pari consensu voveratis, perseveranter pro[...]misit
usque in finem reddere debuistis, a quo proposito si ille
lapsus est, tu saltem instantissime perseverares, quod te
non exortarer, nisi quia tibi ad hoc ipse consenserat. Nam
si numquam tenuisses eius assensum, nullus tamen nos
defendisset annorum. Et pauca. Non quia pariter
temperabatis ab immixtione carnali, ideo tuus maritus
esse desistat. Immo vero tanto sanctiores in vobis coniuges
manebatis, quanto sanctiora concorditer placita
servabatis. Nichil ergo de tua veste, nichil de au-
ro vel argento vel quacumque pecunia vel rebus ullis terrenis
tuis sine arbitrio eius facere debuisti. Et infra. Est
quidam pro modulo suo matronalis habitus, aliud viduali
veste distinctus, quia et fidelibus coniugatis salva
religionis causa vel observantia convenire. Hunc

C. Q. V.

S. xxvii. Q. ii. Situ

te martyrium si deponere volueris, ne te velut in
dicam illo vivente iactares. Puta quia non fuerit
in hac re usque ad dissensionis scandalum providendum:
magis in obedientie malo quam illius
abstinentie bono. Quid enim absurdius
quam mulierem de humili veste superbire? Cui te
potius expediret obtemperare candidis moribus
quam nigellis vestibus repugnare? Quia et si
te indumentum monachicum delectabat, et hoc gratius
posset marito observato exoratoque sumi, quam illo inconsulto con-
temptoque presumi. Quod si omnino non sineret, quid tuo proposito deperiret? Ab-
sit ut hinc displiceas Deo, quod coniuge tuo nondum de-
functo non induisti sicut Anna, sed sicut Susanna.
Ier. Continentie meritum habet qui invitus ab u-
xore debitum sibi reddere cogitur.

Secundum verba apostolica et si vir continere voluisset, et tu
noluisses, debitum tibi reddere cogeretur, et illi
Deus imputaret continentiam, si non sue sed tue cederet
infirmitati, ne in adulterium caderes. Quisquis
quasi compatiens infirmitati uxoris reddit debitum,
non exigit debitum. Aut si propter propriam infirmitatem
ducit uxorem plangens potius quod sine uxore esse non
potuit, quam gaudens quia duxit, quos sunt de quorum estimant
beatum non facit, quos senuit quoque quasi fuisse ... nisi presumtum. Et sic
ex eo tamen cum non habentibus securus expectat
diem novissimum. Ieronimus ad Armentarium et Paulinam.
Vota continentium sine uxoris consensu

Una solacium esse ... quia te adio reddi non possunt.
Quod voluisti, non solum hortarer, verum etiam preciperem
implere. Si forte tua coniux hoc tecum suscipere aut seu
carnis infirmitate recusaret. Nam tua devovenda
talia non sunt a coniugatis non ex consensu et voluntate
communi. Et hoc ipse fuit factum magis est corrigenda temeritas,
quam persolvenda promissio. Neque enim exigit
Deus si quis ex alieno aliquid voverit, sed potius
usurpare vetat alienum. Item Ieronimus. Absque ce-
teris operibus nec sola virginitas salvat, nec
cetera absque virginitate proficiunt.

Tunc salvabitur mulier si illos genuerit filios,
qui virgines permanserint, si quod ipsa perdidit acqui-
rat in liberis, et damnum radicis et carie in flore
compenset et pomis. Ideo hoc solum nunc dico, quod
absque ceteris operibus virginitas sola non salvat,
sicut omnia opera absque virginitate, puritate, con-
tinentia, castitate, imperfecta sunt. Ideo. Qui sitit
veniat et bibat, et qui potest capere capiat. Non dicit
velitis nolitis bibendum vobis est atque curren-
dum. Sed qui voluerit potuerit currere atque pota-
re, ille vincet, ille satiabitur. Et ideo plus amat
virgines Christus, quia sponte tribuunt quod sibi non fuerat
imperatum, maiorisque gratie est offerre quod non debeas,
quam reddere quod exigaris. Apostolus uxoris honestatem contemplatus
sitatis inquirit, esse causam hominis cum uxore non expe-
dit nubere, quod Dominus sanctitatis probans recte ait:
Quod sanctitatis quod non expediat homini ad celorum regna
tendenti accipere uxorem. Sed difficilis res est,
et non omnes capiunt verbum istud, verum quibus da-
tum est. Alios homines eunuchos natura facit, alios
vis hominum, michi eunuchi placent, quos castitatis non
necessitas fecit voluntas. Libenter illos in meo
recipio sinu, qui se castraverunt propter regnum celorum,
et ob mei cultum noluerunt esse quod nati sunt, simulque
tractanda sanctitate. Qui se inquit, etc. propter etc.
Si castitati mercedem habent regna celorum, ergo qui se
non castraverunt locum non possunt accipere castratorum.

Huius huius auctoritatis, et de precedentibus de
virginitatis affectu intelligunt, quia non in
voluntate solum sed in necessitate. Princeps
vero de effectu intelligitur, qui non in necessitate autem
votum sed in voluntate est. Nec enim non reprimittat
et ex remissis. Non licet illi uxorem ducere, qui suam
in uxorem suam velare permisit. velare permisit.
aliam non accipiat, sed simul continuat. Item Augustinus in
questionibus numeri. Vota abstinentie, que mulier
permittente viro promisit, illo prohibente, ... fuerit

Manifestum est ita voluisse legem feminam non cogi
sub viro esse, ut nulla eius vota que abstinentie causa
vovit reddantur, ab eo autem auctore fuerint permi-
tendo. Nam cum ad peccatum eius vir pertinere voluerit
si prius permiserit et postea prohibuerit, et tamen non dixit ut faci-
at quod mulier voverit quod permissa iam prius a viro fu-
erat. Unde dixit esse peccatum quod abnuit quod prius consenserat:
non tamen mulieri ex hoc iussum dedit, ut cum prius sui
concessit ei, postea sub prohibuerit contemptatur.

Ex premissis apparet quod continentie vota nec
mulier sine viri consensu, nec vir sine consensu mulie-
ris Deo reddere potest. Si autem consensu alterius eorum ab altero
promissa fuerit, et si prius modum in irritum deducere
voluerit qui permisit, non tamen valet, quia in debito con-
iugii neque mulier habet potestatem viri, sic nec vir
mulieris. Atque ideo quilibet eorum alterum a suo
iure absolverit, ad pristinam servitutem ipsum revo-
care non poterit. Quia autem in ceteris vir est caput mu-
lieris, et mulier corpus viri, ita vota absti-
nentie viro permittente mulier potest promittere,
ut tamen eo de prohibente repromissa non valeat implere.

et ubi diximus propter conditionem servitutis, quia viro in omnibus debet subesse. Unde Augustinus ait in libro quaestionum Genesis. **Mulieres viris suis subiectae esse debent.**

Est ordo naturalis in hominibus, ut feminae serviant viris, et filii parentibus, quia in illis haec iustitia est, ut maior serviat minori.

Item idem in quaestionibus veteris et novi testamenti. **Vir est caput mulieris.**

Haec imago Dei est in homine, ut unus factus sit dominus, ex quo ceteri orirentur, habens imperium Dei quasi vicarius eius, quia unius Dei habet imaginem. Ideoque mulier non est facta ad Dei imaginem. Sic etenim dicitur: Et fecit Deus hominem, ad imaginem Dei fecit illum. Hinc etiam apostolus: Vir quidem non debet velare caput, quia imago et gloria Dei est. Mulier ideo velat, quia non est gloria aut imago Dei. Idem in eodem.

Satis hinc apparet, quemadmodum viris feminas subditas et pene famulas lex esse voluit uxores, dum constituit, ut dicente adversus uxorem viro testimonium, unde lapidaretur illa, si hoc verum esse demonstretur; ipsa tamen non vicissim lapidatur, si hoc falsum constituatur, sed tantummodo castigatur, et damna perficiat. Et cui iubetur adhaerere, quam carere voluerit. In aliis autem causis cum quis testimonio falso circumquam nocuerit, si hoc probaretur, iussit occidi eadem plecti pena, qua fuerat, si verum esset, ipse plectendus. Item Ieronimus super epistolam ad Titum. **De eodem.**

Cum caput mulieris vir sit, caput autem viri Christus, quaecumque uxor non subicitur viro, hoc est capiti suo, eiusdem criminis rea est, cuius et vir, si non subiciatur capiti suo. Verbum autem domini blasfematur, vel cum contempnitur Dei prima sententia et pro nichilo ducitur, vel cum Christi infamatur evangelium, dum contra legem fidemque naturae ea quae christiana est et ex Dei lege subiecta viro imperare desiderat, cum gentiles feminae viris suis serviant communi lege naturae. Item Augustinus in quaestionibus numerorum. **Arbitrium mulierem viri sui sequi oportet.**

Noluit itaque lex aliquid vovere de adversus arbitrium suum, ut non in aliquorum rerum licitarum atque concessarum abstinentia, vel quidem devotis feminae valeat auctoritas, sed viri. Ita feminae viri adhuc innuptae concesserat patri vota persolvere, si antequam persolveret nupsisset, et viro eius hoc cognitum non placuisset, non persolveret, et hoc omnino sine peccato, quia Deus mundavit eam, sic dictum est, id est mundam iudicavit. Neque hoc contra dominum fieri putandum est, cum ipse Deus hoc praecepit, hoc voluit. Item Ambrosius in libro quaestionum veteris et novi testamenti. **Nulla est mulieris potestas, sed in omnibus viri dominio subsit.**

Mulierem constat subiectam dominio viri esse, et nullam auctoritatem habere. Nec docere potest, nec testis esse, neque fidem dare, nec iudicare. Idem in Exameron in tractatu diei quarti. Adam per Evam deceptus est, non Eva per Adam. Quem vocavit ad culpam mulier, iustum est, ut eam gubernationem assumat, ne iterum feminea facilitate labatur. Idem super primam epistolam ad Corinthios. Mulier debet velare caput, quia non est imago Dei. Sed ut ostendatur subiecta, et quia praevaricatio per illam inchoata est, hoc signum debet habere, in ecclesia propter reverentiam episcopalem non habeat caput liberum, sed velamine tectum, non habeat potestatem loquendi, quia episcopus personam habet Christi. Quasi ergo ante iudicem Christum, sic ante episcopum, quia vicarius domini est, sic propter peccatum originale subiectae debent videri. Idem in libro de paradiso. Nec illud otiosum est: quare non de eadem terra, de qua plasmatus est Adam, sed de ipsius Adae costa facta sit mulier, nisi ut sciremus unam in viro et muliere corporis esse naturam, unum fontem generis humani. Ideo non duo a principio facti vir et mulier, neque duo viri neque duae mulieres, sed primum vir, deinde ex eo mulier. Unam enim naturam volens hominum constituere Deus, ab uno principio creaturae huius incipiens multarum disparium naturarum eripuit facultatem.

Evidentissime itaque apparet, ita virum esse caput mulieris, ut nulla vota abstinentiae vel religiosae conversationis liceat sine eius licentia Deo offerre. Et si viro permittente repromissa fuerint, non licet eius votum opere complere, cum vir voluerit revocare permissionem. Votum vero continentiae ita alterius permissu ab altero valet offerri, quod post permissionem non valet irritari....... E....... D....... U....... C.

IN. XXXIIII. Causa.

De his qui in captivitatem ducuntur: quorum uxores dum audiunt illos mortuos aliis nubunt, quae a crimine adulterii immunes esse docentur, non forte prioribus de captivitate redeuntibus posterioribus cohaerere maluerint. De his qui in aliam provinciam fugiunt, quorum uxores eos sequi noluerint. De iugiribus

S. xxi. q. iii. c. iii. / i. de eo. di. ii. Nullus episcopus

S. ii. q. iii. quod non probavit / et q. viii. quod crimen

Vim in accusatione uxoris deficiente non eque dele[..] puniri cum in aliis est quae

S. xxxii. q. vi. c. vir.

S. xxvii. q. i. De filia eius / Solo. hic de occulto / ibi de manifesto.

S. p. di. xxiii. mulier. / i. de eo. di. iiii. Muli

et que post conscientiam in uiro nupsit alieno. De his etiam qui nescienter dormierit cum sorore aliena uel uxoris. De simpliciter fornicantibus, uel cum duabus sororibus, uel cum matre et filia, uel cum patre et filio. Quibus omnibus sic ignorantibus etiam coniugia non negantur; ita scientibus prohibentur penitus.

QUIDAM VIR

IN CAPTIUITATEM EST DUCTUS. Pro captiuitate uxor eius audiens illum mortuum nupsit alii. Demum ille de captiuitate rediens repetit uxorem suam. Illa posterioris amore capta aspernatur thorum prioris. Nunc primum queritur an sit rea adulterii que uiuente uiro suo alii nupsit. Secundo an redeunte isto sit cogenda recedere a secundo et redire ad primum. [marg.: nondum putauit suum uirum mortuum] Quod utique quod criminatur auctoritate Leonis pape qui scribens Niceto aquilegiensi episcopo ait. Que alicui nupsit putans uirum suum mortuum esse illo redeunte ad priorem redire cogatur.

Q. I. C. I

Cum per bellicam cladem et per grauissimos hostilitatis incursus ita quedam dicantur esse diuisa coniugia ut abductis in captiuitatem uiris femine eorum remanserint destitute. Que uiros proprios aut interemptos putarent, aut numquam a dominatione crederent liberandos, in aliorum coniugio sollicitudine cogente transierunt. Cumque statu rerum auxiliante domino in meliora conuerso nonnulli eorum qui putabantur perisse remeauerint: merito caritas tua uidetur ambigere quid de mulieribus que aliis sunt iuncte uiris a nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum quod a deo iungitur uiro mulier: et iterum agnouimus preceptum ut quod deus iunxit homo non separet, necesse est ut legitimarum federa nuptiarum redintegranda credamus et remotis his que hostilitas intulit unicuique quod legitime habuit reformetur. Omnique studio procurandum est ut recipiat unusquisque quod proprium est. Non tamen culpabilis iudicetur, et tamquam alieni iuris inuasor habeatur qui personam eius mariti qui iam non esse estimabatur assumpsit. Sic enim multa que ad eos qui in captiuitatem ducti sunt pertinebant, in ius alienum transire potuerunt. Tamen plene iustitie est ut eisdem reuersis propria reformentur. Quod si in mancipiis uel agris aut etiam in domibus et possessionibus recte seruatur: quanto magis in coniugiorum redintegratione faciendum est, ut quod clade belli turbatum est pacis remedio reformetur. Et ideo si uiri post longam captiuitatem reuersi ita in dilectione suarum coniugum perseuerant ut eas cupiant redire in suum consortium, omittendum est et inculpabile iudicandum est quod necessitas intulit, et restituendum quod fides poscit. Et infra. Si autem aliqui mulieres ita posteriorum amore uirorum sunt capte ut malint his coherere quam ad legitimum redire consortium, merito sunt notande, ita ut etiam ecclesiastica communione priuentur. Que de re excusabili contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse quod iusta remissio poterat expiare. Redeant ergo in suum statum uoluntaria redintegratione coniugia, neque ullo modo ad opprobrium male uoluntatis trahatur quod conditio necessitatis extorsit. Quia sicut hee mulieres que ad uiros suos reuerti noluerint impie sunt habende, ita ille que in affectum initum redeunt merito sunt laudande. [marg.: S. xxii. Q. iii. Inter ceteras; In de co. di. v. ...]

I. C. Item Innocentius Probo. Viro et uxore de captiuitate redeuntibus ad priora redeunt coniugia.

Cum in captiuitate Ursa mulier teneretur, aliud coniugium cum Restituta Fortunium commisisse cognouimus. Sed fauore domini reuersa Ursa nos adiit, et nullo diffitente se uxorem esse memorati perdocuit. Quare domine fili merito illustris statuimus fide catholica suffragante illud esse coniugium quod erat primitus gratia diuina fundatum, conuentumque secunde mulieris priore superstite nec diuortio eiecta nullo pacto esse legitimum.

I. C. Item ... admonendum ... Quod primo uiro relicto ii adhesit secundum relinquens priore recepto non potest. [marg.: S. xxvii. Q. ii. Si quis]

Non satis animaduertere potuit quid sit quod dicere uoluit alii uiro prius accepto. Certe a tamen uel multitudine nolentem rapuit, tamen prius non raptorem sed rapta dimisit. Legat

Decretum S. xxxii. Q. vii. Preceptum

Sponsam a secundo cognitam ad priorem redire non debere

libros Moysi invenimus et desponsatam viro: Si in civitate fuit oppressa et non clamavit, punitur quasi adultera. Si autem in agro oppressa, innoxia est et a violentium legibus subtrahitur. Ergo et ista soror, que vi dicitur vim passa esse, ab adultero iungetur; si vult corpus Christi accipere et non adulteram reputari, agat penitentiam. Ita duntaxat ut secundo viro, qui non appellatur vir sed adulter, amplius non copuletur. Quod si durum videtur et semel dilectum non potest deserere, nec preferre dominum voluptati, audiat apostolum clamantem: Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum. Non potestis mense domini communicare et mense demoniorum. Et in alio loco: Que conventio lucis ad tenebras? Que consensus Christi ad Belial? Rem novam loquor, immo non novam sed veterem, que veteris testamenti auctoritate probatur. Si reliquerit secundum virum et reconciliari priori voluerit, non potest. Scriptum est enim in Deuteronomio: Si acceperit homo uxorem et habuerit eam, et non invenerit gratiam in conspectu eius propter aliquam feditatem, et scribat libellum repudii et dabit in manu illius, et dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum duxerit, et ille quoque oderit eam dederitque libellum repudii et dimiserit de domo sua, aut certe mortuus fuerit, non poterit eam prior maritus recipere in uxorem, quia polluta est et abhominabilis facta est coram domino, ne peccare facias terram quam dominus deus tuus tibi tradidit possidendam.

Non tenetur modo

C. Si autem inevitabili necessitate cogitur vir in aliam provinciam fugere, et uxor eum sequi noluerit, illo vivente innupta permaneat. Unde in eadem (?) ...

I lob. lib. viii. (?)

Quum in captivitate ducitur sequi non voluit maritum (?), innupta quamdiu ille vivit.

Si quis necessitate inevitabili cogitur in alium ducatum seu provinciam fugere, et uxor eius cum valet et potest amore parentum aut rerum suarum eum sequi noluerit, ipsa omni tempore quamdiu vir eius quem secuta non fuerit vivit, semper innupta permaneat.

C. Quod autem de coniugatis auctoritate Leonis supra dictum est, et de virginibus intelligendum videtur, ut si post consensum viro nupserit alieno, non teneat. Unde Augustinus in libro de fide et operibus: **Non est adultera virgo que nesciens viro nubit alieno.**

Si virgo nesciens viro nupserit alieno, hoc si nesciat, numquam ex hoc erit adultera. Si autem sciat, iam incipit esse ex hoc ex quo cum alieno sciens cubavit. Sicut iure prediorum tamdiu quisque bone fidei possessor rectissime dicitur quamdiu se possidere ignorat alienum. Cum vero scierit nec ab aliena possessione recesserit, tunc male fidei perhibetur, tunc iure iniustus vocabitur.

A. d. pre. hr. Sic. S. xxiii. Q. vi. (?)

C. Sic et ignorantia eum excusat qui nesciens dormivit cum sorore uxoris. Unde in concilio Triburiensi legitur:

Non cogitur deserere legitimam uxorem qui nescius dormivit cum sorore eius. S. xxviii. q. i. Quod autem.

In lectum mariti absente uxore soror uxoris intravit, quam ille uxorem suam esse putans dormivit cum ea. Super hoc visum est, si postea hoc probaverit quod inscius fecit hoc scelus, post quam penitentiam que indicata fuerit, agat legitimum suum coniugium ... habere permittatur. Illa autem digna vindicta affligatur, et in eternum coniugio privetur.

C. De simplicibus vero fornicantibus, vel cum duabus sororibus, vel cum matre et filia, vel cum patre et filio, tenendum est, ut ignorantibus coniugia non negentur, scientibus perpetuo prohibeantur. Unde in eodem concilio legitur:

Matrimonia legitima non prohibeantur his qui per ignorantiam in incestum (?) ...

Si quis cum duabus sororibus **ignorantia excusat.** fornicatus fuerit, et soror sororem ab eodem antea stupratam nescierit, vel se sororem eius quam ante stupraverit non intellexerit, si digne penituerit, et se continere non valuerit, post annos VII coniugia illis non negentur. Si autem ignoraverit, usque ad mortem a coniugio abstineat. Item ex eodem. Si quis cum matre et filia fornicatus est, ignorante matre de filia et filia de matre, ille numquam accipiat uxorem, ille vero si voluerint accipiant maritos. Si autem hoc scierint, ipse femine absque maritis perpetuo maneant. Item ex eodem. Quidam fornicatus est cum quadam muliere, et ipsius filius nesciens patris factum stupravit eandem. Modo cum pater rescierit de se filioque et confessus est, statuimus melius esse ut taliter lapsis coniugia post legitimam penitentiam permittantur, quam forte deterius delinquant. Fornicatio autem sine spe coniugii maneat.

S. pe. Q. iii. Sic; S. xxvii. Q. ii. Quod; S. xxxii. Q. vii. ... (?)

S. xxvii. Q. ii. Sic sponsa (?)

N........E.......A..........T.

N. xxx.v. C.

De incestuosis agitur, in quo ostenditur quod usque in septimum gradum consanguinitatis, vel usque dum generatio recordatur aut in memoria retinetur, non ex propria cognatione nec ex consanguinitate uxoris liceat alicui aliquam uxorem ducere. Si vero contra statuta canonum aliqui copulati fuerint, separabuntur, nec licebit eis alias uxores ducere aut accipere quamdiu utrique vivunt, nisi ignorantia excusentur. In ea quoque agitur de his qui extra ordinem polluuntur, non ordine nature; de his etiam quibus bis gradibus permissum sit vel quarta vel v. generatione coniungi (?). De his quoque qui per affinitatem coniunctione uxoribus puniuntur (?), probantur usque in quem gradum ab earum coniunctione sit abstinendum, et duorum consobrinorum coniuges uni viro accipere non liceat. Item et o. quam usque

ad .vi. vel septimum gradum consanguinitatis coniunctio prohibeatur, et quoto consanguinitatis gradu computandi sint, et quoto in gradu affinitatis qui fratrem sororemve uxoris cognati dicantur. Quare aliis usque ad sextum, aliis usque ad .vii. gradum consanguineis iungi prohibeamur. Ibidem in .q. quibus accusantibus vel testificantibus consanguineorum coniunctio dirimenda sit, et in confessioni utriusque fides habeatur, et in periculo suo relinquantur, si, accusatione facta, adiurati se consanguineos esse negaverint. In ea questione ostenditur quod sinodale iuramentum quod separationis quod receditur (?) a uxoris, et quod nulli liceat occasione consanguinitatis uxorem suam dimittere et aliam ducere, nisi causa primum probata. Ibidem etiam demonstratur quod unius testimonio coniugia dissolvi non debent. Quare etiam negantur esse filii qui de incestuosis nascuntur. De his etiam ibidem agitur qui ignorantes coniuncti sunt in quarto gradu consanguinitatis vel affinitatis, dispensatione ecclesie relinquuntur (?). Ibidem etiam demonstratur quod hi qui coniunctionem incestam illicitam habebunt, in eam conditionem coniugii melioris libertatem non habeant (?), in eodem crimine usque ad mortem alterius eorum contumaciter perseveraverint. Quare in ea si ecclesia fraude testium aliquando ignorantia eorum decepta aliquos perseparavit, quique post separationem alia coniugia contraxerint, si postea deprehensa fuerit calliditas vel falsa opinio testium, an falsa sententia ecclesie sit retractanda. De ea quoque que ad secundas nuptias transit, utrum in eadem affinitate consanguineorum prioris viri remaneat, an soboles ex secundis nuptiis suscepta consanguineis prioris viri copulari possit, ibidem similiter queritur.

QUIDAM MORTUA uxore sua aliam sibi matrimonio copulavit, quam uxor defuncta .iiii. gradu consanguinitatis, vir autem .v. linea consanguinitatis attinebat. Post triennium liberis ex ea susceptis accusatur apud ecclesiam. Iste pretendit ignorantiam. Hic primum queritur, an liceat aliquam ex propria cognatione ducere in uxorem. Secundo, si ex consanguinitate uxoris aliquam possit in coniugem duci. Tertio, usque ad quem gradum quisque debeat abstinere sive a propriis sive ab uxoris sue consanguineis. Quarto, quare usque ad .vii. gradum consanguinitas computatur, ita quod nec ultra protenditur nec infra subsistit. Quinto, quomodo gradus consanguinitatis computandi sint. Sexto, qui iurare vel iurando propinquitatem firmare debeant. Septimo, an illi qui de incestuosis nati sunt filii reputentur. Octavo, si ignorantes de consanguinitate vel affinitate aliquam in uxorem duxerit, an ex dispensatione possit viro suo adherere. Nono, si contingit ecclesiam decipi, et causa consanguinitatis aliquam a viro suo separari, que post quadriennium nuptiis aliis celebratis deprehenditur non fuisse consanguinea prioris, an secunda coniugia sint rescindenda, et priora sint redintegranda. Decimo, si relicta alicuius de propria cognatione ad secundas nuptias transierit, an proles ex ea suscepta possit pertingere ad consortium alicuius de cognatione prioris viri.

q. I

Quod consanguineas in matrimonium nobis ducere liceat, exemplis et auctoritatibus probatur. Abraham namque Saray filiam fratris sui, sororem videlicet Loth, in uxorem duxit. Ysaac Rebeccam in coniugem accepit, que erat filia consobrini matris sue. Iacob duas sorores, Liam videlicet et Rachel, filias Laban avunculi sui, matrimonio sociavit. In lege quoque precepit Dominus Moysi ut nullus duceret uxorem nisi de tribu et familia sua. Item si aliquis absque liberis moreretur, precepit Dominus ut frater eius uxorem defuncti sibi copularet, et ex ea semen fratri suo suscitaret. Porro ad quoscumque lex propria pervenit, eius preceptis probantur obnoxii, nisi quando evangelicis mandatis vel apostolicis institutis evacuata monstratur. Nullo autem evangelico precepto vel apostolico instituto consanguineorum coniunctiones prohibite inveniuntur. Unde sicut ab initio ita et nunc licite probantur. His ita respondetur: Consanguineorum coniunctiones alias causa necessitatis permisse, alias causa rationis inveniuntur in parte. Cum enim unus ab initio vir atque una ex latere eius mulier adeo formaretur, necessario sorores fratribus copulabantur. Quod autem necessitate cogente fit, cessante necessitate pariter cessare oportet. Tanto quoque nunc damnabilius usurpatur consanguineorum coniunctio, quanto omnino necessaria probantur coniugia. Unde huiusmodi copula a lege prohibita invenitur Domino dicente per Moysen.

C. q. si sub fugit (?) p. matrimonium est revocanda.
C. sursum deorsum (?) ...
C. consanguinei vel alii ...
C. utrique si ignorant ...
S. vii. q. i. Olim
S. i. q. i. Quapropter (?)

turpitudinē sororis tue n̄ reuelab'. Hinc
aug' ait in libro de ciuitate di. Qr̄ consti
tutū sit ne consanguineas ducamus
Cum g' genus humanū p' p'ma uxores.
copulam uiri facti ex puluere. & coniugis ei ex
uirilate marium feminarumq; commixtione
op' h'ret ut gignendo multiplicarent. nec
essent ulli homines n' qui ex ill' duob; na
ti fuiss&. Uiri coniuges sorores suas ac
ceper&. q(uo)d p(er)fecto q̄nto ē antiquius c(om)pellente
necessitate. tanto p(ost)ea factū ē dāpnabili'
religione p(ro)hibente. Habita ē enī rō rc̄tis
sima caritatis ut hōies quib; eēt utilis atq;
honestissima concordia diuersor; necessitudi
nū uincul' necterent. n' unus in uno mul
tas h'ret. s; singule spargerent in singulos
ac sic ad socialem uitā diligentius plurime
plurimos optinerent. Pat' quippe & socer
duarum s̄ necessitudinum nom̄a. Dū g' quis
aliū h't patrem aliū socerū nu'osi' caritas se
porrig'. Utrūq; aut' un' adā eē cogebat'.
& filiis & filiabus suis qn̄ fr'es sororesq; c(on)iu
gio iungebant'. Sic & eua uxor eius utriq; se
xui filior; fuit & socrus & mat'. Q̄ si due
femine fuissent altā mat' altā socrus.
copiosi' se social' dilectio colligaret. S; & h;
unā fieret. tuc n' erat qn̄ n' fr's & sorores ex
ill' duob; p'mis nulli homines erāt. Fi
eri g' debuit q(uo)d potuit ut existente copia
unde ducerentur uxores q' iā n' erāt sorores.
Non solū illud n' fie(re)t s; ubi nulla necessita
eēt q(uo)d humano gn̄e c̄scente. & int' impio
dō; m'torū falsorūq; cultores sic obs(er)
uarent cnm'. Ut & si p(er)uersis legib; p(er)mitterent
f(ra)t(er)na coniugia melior tn̄ c(on)suetudo ip̄am
mallet exorrere licentiā. sicq; ad u'setur
q' nūquā lic' potuit. Copulatio g' maris
& femine q'ntū attin& ad gen' humanū q(uo)d
dā seminariū ē caritatis. Celestis u' caritas
op' h't. ut noxā gn̄ationis euadat.
Hactenus q' c(on)suetudine q' ab ip̄o exordio
humane p(ro)pagationis originē habuerūt. q' nul
la unquā lex eē inhibito euacuauerat.
Excusantur. abraā. ysaac. & iacob. & ceti
qui de p(ro)pria cog(na)tione ducebāt uxores q'
nis & alia cā rectissime rōnis q(ui)d factū
sit possit intelligi. Ceteris ydolatria fedatis
sola familia heber; in cultu' uni' di reman
sit. Un' abrahā a chaldeis cū fr'e suo in ignē
quē adorare noluit p(ro)iectus ē. ut numī
sue diuinitatis ex urēdo s'tiret. quē uē
nerando colere contēpsit. Neq; ex coniunctionē
infidelium fideles ad ydolatriā p(er)traherent'. ita
dm̄ offenderent. sic quondā ant diluuium filii
di commixti cū filiab; hominū ip̄m ad ira
cundiā p(ro)uocauerant. rectissime cautum
ut patriarche uiri sc̄issimi n' n' de p(ro)pria cog(na)ti
one. & de familia fideliū s' uxores accip(er)ent.
Hinc & cū filiis isrl' in t(er)rā rep(ro)missi
onis a dn̄o audiret. ne filias chananeo(rum)
s' in uxores accip(er)ent. nec suas eis nuptum
traderent statum subiungens dicens. ne faciant
uos recedere a dn̄o uro. & fornicari cū diis
alienis hinc & esdras ydumeas atq; aliaru(m)
nationum mulieres. p(ro)p(ter) q's filii isrl' ibant ad
deos alienos ab eis separari iussit. & talia cā
q're consanguineorū coniunctiones' tēp(or)e p(ri)
mū p(er)misse l' potius impatre fuint. Ds
sic ab initio salutē humani gn̄is disp(e)n
sauit. ut p'mitiuā ecc'ā nullo p(ro)p(ri)o instituit(?)
qui s' carnis c(on)sanguinitate erat p(ro)pinquu(s).
Un̄ de plebe iudaica p'mū ap(osto)los eleg' q's q'
fundamta eccl'e instituit q(uo)r(um) p(re)dicatione de
ead' plebe multi ad chr'm c(on)u(er)si. in sc(ri)p(tu)ris
originē eccl'e p(re)stiterunt. Dein in cecitate sue
p(er)fidie iudaica plebe relicta. ad gentes q' a fide
quam cognatione carnali a x(rist)o erant aliene. p(re)dicatio euangelii t(ra)nslata ē
& quasi consanguinee copulam x(rist)us aspernatus. de aliena cogna
tione sibi uxorē elegit. adimplens illud q(uo)d p(er) p(ro)ph(et)am p(re)dixerat. In
peccatis uiris dimisi matrem urā q' ablatam
& repudiatā. Et iterū p(er) aliū p(ro)ph(et)am. Voca
bo n' plebē meā plebē meā. In huius rei sa
c(ra)mentū consanguineo(rum) c(on)iunctiones p'mū i(n) p(ro)
p(er)misses nunc aut' p(ro)hibite. Et q(ui)a n' iu(n)a
tm̄ familia. sed in omni multitudine gentium
fideliū p(ro)p(ri)e inuenit. n' de p(ro)pria cog(na)tione s;
de q(ui)lib& alia cuiq; uxorem ducere c(on)cedit(ur).
Illud aut' q(uo)d p(re)cepta legis s(er)uanda dicit'
q' nec euangelicis n' ap(osto)licis institutis e
uacuata p(ro)bant'. uerū quidē ē s(ecundu)m illa om̄a
figuralia ap(osto)l's p(ro)bat ad t(em)p(u)s eē data. atq;
tū ueniente ueritate a s(er)uatum illa n' ult'.
eē s(er)uanda. H aut' ut sup(er) monstratū ē cā
sacrm̄ta a dn̄o instituta eē p(ro)bat' & h(uius)m(od)i c(e)t(er)is
figuralib; euacuatā e(ss)e c(on)stat.
q(ua)q(ua)m sic ap(osto)l's q(ui)dā c(on)fitendo adludit q'
euangelicis p(re)ceptis n' inueniebant' dif

C. q. d. nuptie t(er)ra(m), uirg(initas) celū replet.

D. xxviii. Q. ii. Si infidelis

finita. nec tamen ideo tanquam temeraria et superflua ab aliis apostolis fuit repudiata. sic et ecclesia post apostolica instituta quedam consilio perfectionis addidit ut puta de continentia ministrorum, de confectione misteriorum, de celebratione officiorum. que nulla tamen sunt respuenda sed diligenti veneratione suscipienda. Consanguineorum quoque coniunctiones quamvis evangelicis et apostolicis preceptis non inveniantur prohibite: sunt tamen fugiende quia ecclesiasticis institutionibus inveniuntur interdicte.

gl. II. et III.

Quia quoque a consanguineorum coniunctionibus sic probatum est abstinere oportet. unde nunc videndum usque ad quem gradum a consanguineis suis abstinere oporteat. vel si ex cognatione sue uxoris aliqua duci in coniugem liceat. De his scribit ita Gregorius papa. Usque in vii. generationem de sua cognatione nullus ducat uxorem.

De affinitate consanguinitatis per gradus cognationis placuit usque ad septimam generationem observare. Nam et hereditas rerum per legales instrumentorum diffinitiones sancitas usque ad septimum gradum protendit heredum successionem. Non enim eis succederent nisi eis de propagine cognationis deberetur.

Item Calixtus. Infamia notantur qui consanguineas ducunt uxores.

Coniunctiones consanguineorum fieri prohibete, quia has et divine et seculi prohibent leges. Leges ergo divine hoc agentes et eos qui ex eis prodeunt non solum eiciunt sed maledictos appellant. Leges vero seculi infames tales vocant et ab hereditate repellunt. Nos vero sequentes patres nostros infamia eos notamus et infames esse censemus, quia infamie maculis sunt aspersi. nec eos viros nec accusatores quos leges seculi reiciunt suscipere debemus. Eos autem consanguineos dicimus quos divine et imperatorum ac Romanorum atque Grecorum leges consanguineos appellant et in hereditate suscipiunt nec repellere possunt. Item Fabianus papa. Affines in v. generatione copulari possunt.

De propinquis qui affinitate per virum et uxorem veniunt defuncta uxore vel viro in quinta generatione coniungantur; in quarta si inventi fuerint non separentur. In tertia vero propinquitate non licet uxorem alterius accipere post obitum eius. Eque enim vir coniungatur in matrimonio consanguineis suis uxoris sue et consanguineis suis post mortem uxoris sue. Item Gregorius.

Qui propinquam sanguinis sui uxorem duxerit et separantur non licebit eis alias uxores in coniugio sociare quamdiu utrique vivunt. Nisi ignorantia excusentur. Unde ex concilio apud Vermeriam. Non prohibentur ducere uxorem qui ignoranter.

Si quis cum matre et filia fornicatus est incestum committit. Si quis ignorante matre de filia et filia de matre, ille nunquam accipiat uxorem. Ille vero si voluerint accipiant maritos. Si autem sciverint ipse femine absque maritis periculo maneant. Item ex eodem. Si homo fornicatus fuerit cum muliere et frater eius nesciens eandem duxerit uxorem, frater eo quod eam celaverit peniteat, et post penitentiam nubat. Mulier autem usque ad mortem peniteat et sine spe coniugii maneat.

De his vero qui ignoranter coniunguntur certe auctoritates inveniuntur. Unde Iulius papa. Ex propinquitate sui sanguinis vel uxoris usque in septimum gradum nullus ducat uxorem.

Nullum in utroque sexu permittimus ex propinquitate sui sanguinis vel uxoris usque in septimum generationis gradum uxorem ducere vel incestu macula copulari. propter illud quod addicimus quia sicut non licet cuiquam christiano de sua consanguinitate, sic nec licet de consanguinitate uxoris sue coniugem ducere propter carnis unitatem. Item ex concilio Agathensi. Incestuosi nullo coniugii nomine digni.

De incestis coniunctionibus nichil prorsus venie reservamus nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestos vero nullo coniugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est, hos enim esse censemus. Si quis relictam fratris que pene prius soror extiterat carnali coniunctione polluerit, si quis fratris germanam uxorem acceperit, si quis novercam duxerit, si quis consobrine se sociaverit, si quis relicte vel filie avunculi misceatur aut patrui filie vel privigne sue, aut qui ex propria consanguinitate aliquam aut quam consanguineus habuit concubitu polluerit aut uxorem duxerit. Quos omnes et olim et sub hac constitutione incestos esse non dubitamus. Tamen cathecumini usque ad legitimam satisfactionem maneant, et orare precipimus. Que tamen ita a presenti tempore prohibemus ut ea que sunt acta et constituta non dissolvamus. Sane quibus coniunctio illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii libertatem. Item ex concilio Ilerdensi. Usque ad satisfactionem excommunicentur.

De his qui se incestu pollutione commaculant pla

J. e. c. Q. vi. Si duo et Q. viii. h. salu

S. xx. Si quis cum C. penit

J. xxvii. Q. ii. Q. de

J. inst. de nupt. J. xxvi. Q. i. C. i.

J. e. Q. viii. h

Ante quam sic coniungant. Alter ... esse invenit. ut dic. de ignoranter coniunctis.

J. e. Q. viii. C. ult.

C. de nupt. ce. Cele

S. iii. et iiii. Calixt. Consanguinei. J. e. Q. vi. Si duo. S. iii. Q. v. Accu. S. vi. Q. i. Infames

Aliud est ipa... vel a p... iuncta. v. J. e. Q. viii. h. salubre

Ecce summa capituli. Si quis ducit in coniugem propinquam scienter. uel non ducens polluit. naturali ordine nullus christianus debet eam in matrimonium ducere. Ut si extraneus aliquam habuerit coniugem. ut si maculauit eam naturaliter. nullus eius consanguineus debet eam habere in matrimonio.

cuit quisque in ipso detestando et illicito carnis coniubinio perseuerint. usque ad missam tamen catecuminorum mecum admittantur. Cum quibus nec cibum sumere ulli christianorum sicut apostolus instituit licebit. Item Gregorius ad Felicem messene ciuitatis episcopum.

Nullus ducat uxorem a consanguineo suo cognitam. uel aliqua pollutione maculatam.

Nec eam quam aliquis ex propria consanguinitate coniugem habuerit. uel aliqua illicita pollutione maculauerit in coniugium ducere nulli christianorum licet. uel licebit. quia incestuosus est talis coitus et abhominabilis deo et cunctis bonis hominibus. Incestuosos uero nullo coniugii nomine deputandos a sanctis patribus statutum esse legimus.

Naturae uidetur ordine. sed extra ordinem non sic. Ait enim Urbanus secundus Graciano neapolitano episcopo.

C. xxxii. Q. vi. Adul

Extraordinaria pollutio matrimoniale non impedit. si

Extraordinaria pollutio non in maritalibus. secretum admissa. uel sepius iterata. cum maritale effectum subtilius sacramentis ita constituit. quemadmodum nobis significatum est litteris. non uidetur matrimonium impedire quamuis ipsa criminosa sit et dampnabilis. Item Iulius papa.

Extra qui si extra ordinarie polluta est a consanguineo. propter extraneo nubere potest. si uero ab extraneo. fratri est eiusdem

Nullus ducat in coniugem relictam consanguineorum uxoris sue usque

Et hoc statutum est ut relictam patris uxoris sue. relictam fratris uxoris sue. relictam filii uxoris sue nemo in matrimonium sumat. relictam consanguineorum uxoris sue usque in ultimam progeniem nemo in uxorem sumat. In quarta autem et quinta si inuenta fuerint non separantur. Item idem.

A consanguineis propriis uel sue uxoris pariter cuique est abstinendum

Equaliter uero coniungat consanguineis propriis et consanguineis uxoris sue. Item Isidorus uel ex concilio maticensi.

In parentela propria et coniugis eadem consanguinitas est obseruanda.

In c. Q. x. c. i.

Sane consanguinitas quam in proprio coniugio seruanda est uiro hanc in uxoris sue parentela de lege nuptiarum custodienda est quia constat eos duos fuisse in carne una. Ideo quoque communis illis utraque parentela credenda est sicut scriptum est. erunt duo in carne una. Item Augustinus. Uxor non alteri deputatur quam filia.

In titulo de nupt. c. Affi

Si uir et uxor non una sunt. fit una caro. non aliter nurus deputanda est quam filia. Item Gregorius episcopis gallie.

Usque ad .vii. generationem progeniem suam unusquisque que seruare oportet.

In c. Q. viii. c. i. c.

Progeniem suam unumquemque usque ad septimam obseruare decernimus generationem. et quamdiu se agnoscunt affinitate propinquos: ad coniugalem copulam accedere denegamus. quod si fecerint separentur. Item Nicholaus

Amalfitane sedis suffraganeis de eodem.

C. de concubi

C. di. xxviii. quod dicitur christiano

De consanguinitate sua nullus uxorem ducat usque post generationem septimam. uel quousque parentela cognosci poterit. Laicus uero uxorem suam simul et concubinam habens non communicet ecclesie. Item ex concilio guarmatiensi. Quousque inter aliquos generatio recordatur aut in memoria retinetur.

In copulatione fidelium sibi iungi non expedient. generationis numerum non diffinimus. sed statuimus ut nulli liceat christiano de propria consanguinitate seu cognatione accipere uxorem. usque dum generatio recordatur. et cognoscitur. aut in memoria retinetur. Item ex concilio lugdunensi. Ex propinquitate sui sanguinis usque in .vii. gradum nullum ducat uxorem.

C. xxx. Q. v. c. i. et Q. iii. Alter

Nullus ex propinquitate sui sanguinis usque ad septimum gradum uxorem ducat neque sine benedictione sacerdotis. Qui autem nupturi erant a sacerdote benedici cum nube audiant.

Premissis auctoritatibus quicumque prohibentur coniunctione consanguinearum usque in septimam generationem. Sed obicitur illud Gregorii ad Augustinum anglorum episcopum. Anglicis permittitur in .iiii. uel .v. generatione copulari.

C. xxx. Q. v. c. i.

Quedam lex romana permittit. ut siue frater siue soror. seu duorum fratrum germanorum siue duarum sororum filius et filia misceatur. Sed experimento didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse est ut quarta uel quinta generatio fidelium licenter sibi iungatur.

C. de nupt. Celebra

C. xxxii. Q. viii. q

Sed de hoc nolumus preterire quod Gregorius per multum temporis a Felice messine ciuitatis sicilie presule requisitus. utrum Augustino scripserit ut anglorum quarta generatione contracta matrimonia minime soluerentur. inter cetera talem rationem reddidit. quod scripsi Augustino anglorum genti episcopo alumno uidelicet tuo. ut recordaris scripsi in anglorum gente que nuper ad fidem uenerat ne a bono quod ceperat metuendo austeriora recederet. specialiter non generaliter me cum scripsisse cognoscas. Unde et mihi omnis romana ciuitas testis existit. Nec ea intentione hec scripsi mandata. ut postquam firma radice in fide fuerint solidati. si infra propriam consanguinitatem inuenti fuerint non separentur. aut infra affinitatis lineam .i. usque ad .vii. generationem iungantur. Sed quia adhuc illi neophiti existunt. eis primum illicita consinuare. et eos uerbis ac exemplis instruere oportet. Nam iuxta apostolum qui ait. lac dedi uobis potum non escam. illis modo non potestis uel prefixum est temporibus te-

Extra Quamuis ad anglicos. Alibi tamen inuenitur. quod non permisit prius copulari. sed copulatos sic manere.

nenda in dulcissimus, ne bonum quod in infirmaria dicte plantatum erat excuteretur: si aliquando tutum firmaretur, et usque ad perfectionem educeretur. Item obicitur illud Cabillonensis concilii.

In quarta vel vi. generatione nullus amplius copuletur coniugio.

Contradicimus ut in quarta vel quinta vi. que generatione nullus amplius coniugio copuletur. Ubi autem post interdictum factum fuerit, inventum separetur.

Hac auctoritate dum vi. generatione coniugium interdicitur, in septima permitti videtur. Sed gradus cognationis a quibusdam varie computantur. Alii namque patrem in primo gradu, filios in secundo posuerunt. Alii primum gradum filios appellant, negantes gradum cognationis inter patrem et filium esse, cum una caro probentur pater et filius. Auctoritates quoque consanguinitatis cautela usque in vii. gradum prohibentes, patrem posuit in primo gradu. Ille vero qui usque ad vi. gradum prohibent, primum gradum filios appellat. Atque ita fit ut eedem persone hac diversitate inveniantur in vi. vel vii. gradu. Item illud Fabiani quo affines in v. generatione copulari iubentur videtur esse contrarium illi decreto Iulii pape: Sicut non licet ulli christiano de consanguinitate sua, sic non licet de consanguinitate uxoris sue coniugem ducere propter carnis unitatem. Similiter invenitur contrarium illi capitulo Gregorii: Nec eam quam ex propria consanguinitate coniugem habuit etc. Sed illud Fabiani intelligendum est de duabus personis inter se affinitate coniunctis: ut si uxores duorum fratrum sibi contingunt, una eorum alterius matrimonio copulari post mortem eius non potest, affinem superstitem in coniugem ducere non in v. gradu affinitatis inveniantur. Unde quicumque alicui in uxorem duxerit, post mortem eius uxorem prioris gradu ducere non potest. Hinc etiam Iulius papa ait: Relictam consanguineorum uxoris sue, nec non et consanguineam uxoris sue seu relictam consanguineorum usque in quartam generationem nullus ducat uxorem.

Illud autem Gregorii intelligendum est: quod nullus de consanguinitate vel uxoris sue vel post mortem alicuius eorum, nullus de cognatione defuncti superstes matrimonio copuletur. Demonstratum est usque ad quem gradum quisque a propria consanguinitate vel cognatione sue uxoris abstinere debeat. ~~Quare autem usque ad vii. gradum consanguinitatis coniunctio prohibeatur, Debeatis (?) Ysidorus ethimologiarum lib. xi. cap. vi.~~ Pascalis vero secundus regino episcopo: De eo genere affinitatis affingit, quod copulam non ulterius gradum invenimus prohibita. Aurem...

Uxoris in primo genere affinitatis secundum vero in secundo.

Duorum consobrinorum coniuges uni tercie nubere non possunt.

Porro duorum consobrinorum coniuges non possunt, quamvis diversis temporibus, unum virum alteram post alterius obitum nubentem patiatur auctoritate canonica propter honestatis iusticiam accedere. Et novit prudentia vestra quod sicut ab uxoris sic a viri consanguineis abstinendum est.

Quare usque ad vii. gradum consanguinitatis coniunctio prohibeatur. Debeatis ascribit Ysidorus ethimologiarum libro xi. cap. vi.

Q. IIII.

Consanguinitas, dum usque ad vii. gradum consanguinitatis observetur, dum se paulatim propaginum ordinibus dirimens usque ad ultimum gradum se subtraxerit, et propinquitas esse desierit, tunc primum lex matrimonii vinculum eam recipit, et quodam modo revocabit fugientem. Ideo autem usque ad vi. gradum consanguinitatis constituta est, ut sicut vi. etatibus mundi generatio et hominis finitur status, ita propinquitas generis tot gradibus terminetur.

Q. V.

De gradibus vero consanguinitatis quomodo computandi sint, beatus Ysidorus sic loquitur. Quomodo dirimuntur gradus consanguinitatis.

Series consanguinitatis vi. gradibus hoc modo dirimitur. Filius et filia, quod est frater et soror, sit ipse truncus; illis seorsum seiunctis, ex radice illius trunci egrediuntur isti ramusculi: nepos et neptis primus; pronepos et proneptis secundus; abnepos et abneptis tercius; adnepos et adneptis quartus; trinepos et trineptis v.; trinepotis nepos et trineptis neptis vi. Item Alexander ii. Neapolitanis clericis et omnibus episcopis atque iudicibus per Italiam constitutis scribit de hoc modo ita dicens. Quomodo sint computandi gradus consanguinitatis.

Ad sedem apostolicam perlata est questio noviter exorta de gradibus consanguinitatis, quam quidam legum et canonum imperiti excitantes eosdem propinquitatis gradus contra sacros canones et ecclesiasticum morem numerare nituntur, novo et inaudito errore affirmantes quod germani fratres vel sorores inter se sunt in ii., filii eorum vel filie in quarta, nepotes vel neptes eorum in vi. Taliterque progeniem vel progeniem computantes, in huiusmodi vi. gradu eam terminantes dicentes deinceps viros et mulieres inter se posse nuptialia iura contrahere. Et ad huiusmodi prophanum errorem confirmandum in argumento assumunt seculares leges, quas Iustinianus imperator promulgavit de successionibus consanguineorum, quibus confisi ostendere moliuntur iure in ii. gradu esse in matos filios eorum in quarto, nepotes et neptes in vi. Sic seriem genealogie terminantes mutationem secundum patrum et antiquam ecclesie computationem ad nos usque perductam perversa quadam calliditate disturbare vel destruere nituntur. Nos vero domino annuente hanc questionem discutere curavimus in sinodo habita in Lateranensi consistorio, convocatis

Quia a non durat prima propinquitas, ut non inveniuntur nomina quibus sufficient.

Tria sunt genera affinitatis. Omnis vir consanguinei consanguineeque uxoris sunt viro in primo genere affinitatis, et econverso. Omnes vero uxores consanguineorum et viri consanguinearum uxoris sunt viro in secundo genere, et econverso. Omnes viri et uxores affinium uxoris sunt viro in tercio genere, et econverso. In primo quidem genere sic est abstinendum ab affinibus sicut a consanguineis. In secundo vero in v. gradu copulantur, in iiii. si inventi fuerint non separantur. In tercio genere in tercio gradu coniunguntur, in secundo si inveniuntur non separantur. Persona addita per copulam mutat genus, sed non gradum; per generationem gradum et non genus.

Secundum leges pater est in primo gradu, filii in secundo. Sic filii nepotum ad patruum in tercio. Inter se vero nepotes sunt in iiii., et sic de ceteris inferioribus.

ad hoc operae clericis temporis atque iudicibus diversarum provinciarum. Denique dum intitulatis legibus et sacris canonibus distincte invenimus ob aliud atque aliud causam alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus siquidem ob nichil aliud ipsa graduum intitulatio facta est, nisi ut hereditas vel successio ab una ad alteram personam inter consanguineos deferatur. In canonibus vero ob hoc progenies computatur, ut aperte monstretur usque ad quotam generationem a consanguineorum sit nuptiis abstinendum. Ibi prescribitur ut hereditas propinquis in legitimo conferatur. Hic vero ut rite et canonice inter fideles nuptie celebrentur. In legibus distincte non numeratur gradus nisi usque ad .vi. in canonibus autem usque ad .vii. distinguntur generationes. Hac igitur de causa quia hereditates nequeunt deferri nisi de una ad alteram personam, idcirco curavit secularis imperator in singulis personis singulos preficere gradus. Quia vero nuptie sine duabus non valent fieri personis, ideo sacri canones duas in uno gradu constituere personas. Utramque tamen computationem si attente ac subtiliter perspecta fuerint, idem sensisse et eandem in eis sententiam esse atque ad eundem terminum convenire manifestissimum erit. Iustinianus namque usque ad quem gradum consanguinitas protendatur in suis legibus diffinivit. Canones vero ultra .vii. nullam numerant generationem. .vii. quippe gradu determinato in ipsis legibus subintulit imperator. Hactenus ostendisse sufficiat quemadmodum gradus cognationis numerentur. Namque ex his palam est intelligere quemadmodum ulteriores gradus numerare debeamus. Generatio quippe per gradum additur. Ecce in his verbis aperte ostenditur tales gradus quales isti computant non tantum usque ad .vi. verum etiam ultra numerare debere. Quippe cum ultra sextum ulteriores gradus numerandos esse decernat, ubi et ulteriores nominat gradus, aperte indicat non sex tantum esse gradus, sed .vi. finitis adhuc alios numerandos. Non mirum cum in precedentibus ipse firmaverit imperator usque decimum in gradu quasi dicendo non esse tantum sex. Luce clarius constat. Hoc igitur [illegible] si ipse intendat. Quis autem istiusmodi perculit errorem? Enim vero si et secundum leges inter agnatos vel cognatos defertur successio, consanguineos esse non dubium est. Neque enim si succederent nisi inter se teste Iustiniano in .x. gradu sibi attinerent. Consanguinei igitur sunt qui sic sibi succedunt, quia si in decimo gradu consanguinei sibi extiterint:

Non est ergo terminata consanguinitas ut isti fatentur in .vi. tantum gradu. Quod igitur dicetur computatis namque gradibus sic isti numerant. Aut finitur consanguinitas in .vi. gradu aut non. Si autem finitur, false erunt leges quibus isti nituntur, que in .x. gradu sibi succedere consanguineos iubent. Quod si non finitur consanguinitas in huiusmodi gradu .vi., falsidici erunt isti qui volunt ultra .vi. gradum nolle computare consanguinitatem. Et ergo aut leges erunt false aut isti qui sic finiunt generationem. Sed vero cum dicunt leges vel acceperint canones, dicamus ideo veritas habet, scilicet quia terminatur consanguinitas in huiusmodi .vi. gradu, terminatur in .vii. secundum canones gradu. Utraque enim computatio sic supra diximus uno fine concluditur. Namque duo gradus legales unum gradum canonicum efficiunt. Fratres itaque quos seculares leges dicunt in secundo gradu, iuxta canones numerantur in primo. Filii fratrum qui illic numerantur in .iiii. hic computantur in .ii. Nepotes vero qui ibi in .vi. hic numerantur in .iii. Sic deinceps que legibus scribuntur in .viii. et .x. in canonibus diffiniuntur in .iiii. et .v. Atque hinc de reliquis sciendum est, ut quos canones dicunt in .vi. vel in .vii., secundum leges accipiuntur in duodecimo vel in .xiiii. Hanc computationem intelligens predictissimus papa Gregorius, dum quereretur in quota generatione fideles coniungi debeant, ipsas seculares leges in testimonium adducens Augustino Anglorum episcopo sic rescripsit: Quedam terrena lex in Romana republica permittit, ut sive fratris vel sororis seu duorum fratrum germanorum vel duarum sororum filius et filia misceantur. Sed experimento didicimus ex tali coniugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse est ut iam in .iii. vel quarta generatione copulatio fidelium licenter sibi iungi debeat. Nam a secunda quam prediximus omnino debent abstinere. Ecce hic aperte monstratur filios vel filias fratrum in secunda generatione numerari, et si fratrum filii vel filie numerantur in .ii., fieri non potest ut ipsi fratres non sint in prima. Quod si fratres computantur in prima, filii eorum in .ii., dubium non est quin eorum nepotes sint in .iii., pronepotes in .iiii. Sic et reliquos usque ad .vii. Sciendum quoque ex his sancti Gregorii verbis quibus ait: .iii. vel in .iiii. generatione copulentur fideles, occasionem acceperunt illi certamina contendi, dicentes se licere hoc facere post quartam. Predictissimi doctores sua sententia diffiniunt. Istud quoque [illegible]

In institutis de succ. cog.

I de gradib. cognat.

uel animo de fide titubantur: ad uitandam mei
dem patris sententiam non hic generaliter cunctis:
sed specialiter anglorum genti mandasse:
Nam post modum a Felice messane sicule
presule requisitus. sibi quod augustino man
dauerat generaliter cuncte ecclesie tenendum esse:
apertissime monstrauit. non aliis hoc quod illi
genti mandasse. ne bonum quod ceperant me
tuendo austeriora desererent. Sed illis
postquam in fide essent firma radice solidati.
et uniuersali ecclesie censuit esse tenendum semper:
ut nullam de propria consanguinitate uel de affin
itate infra septimam generationem aliquis
sibi audeat coniugio copulare. Ecce aperte
monstratum est ex uerbis ipsius legis. et au
ctoritate predictissimi pape gregorii. quid de
gradibus consanguinitatis numerandis sentire
debeamus. quamuis alia quedam ratio parum ipsos
reuincat aduersarios. Nam sicut ipsi fatentur
nullo .iii. gradu consanguinitas finiretur:
omnes post ramusculos qui ultra illum gradum ipsi
tura arboris continentur: uel ut superfluos oporteret
detruncari. Sed quia omnes qui in pictura predi
cte arboris numerantur ex una parentela consistunt.
nunquam sine diminutione consanguinitatis
poterunt separari. uelut non sine dampno cuique
ualent a proprio corpore. manus brachia et pedes
truncari. Illa quoque sacrorum preceptio cano
num. quo iubetur a propria abstineri consanguinitate quam
diu generatio recordatur. aut in memoria reti
netur. non a predicta parentela discrepat computa
tione. Nam sicut .iiii. gradibus canonice et
usualiter numerantur ultra quos non consanguinitas
inuenitur. nec nomina graduum reperiuntur. non succes
sio potest amplius prorogari non memoriter aliqua
generatio recordari. Ne enim in hac consangui
nitatis computatione aliqua de hinc ambigui
tas uitari remaneret. aliam quam quidam faciunt
mentionem in hac disputatione duximus
discutiendam. Sunt enim quidam qui a fratribus et
a filiis eorum .i. patruelibus uel consobrinis ge
nealogiam numerare inceperunt. dicentes filios
fratrum in .i. generatione computari debere. quia fratres
quasi quidam truncus ex quo ceteri ramusculi oriantur
existunt. Sed non ista graduum computatio sibi non
intellecta fuit. ab ea quam supra exposuimus in
sententia potuit esse diuisa. Isti enim quoque in numerandi
initium sumunt a filiis fratrum non pergradiuntur

ultra .vi.tam generationem. Sicut enim totius mundi sex e
tates existunt. et humane uite tantum .vi.
status: ita in consanguinitate sex tantum
autumant computandas esse generationes quibus
finitis noue coniunctionis dicunt posse fieri
initium. ut qui fugientem possint reuocare
consanguinitatem. Hec itaque computatio quamuis in
cipiat a fratrum filiis. terminatur usque ad .vi.tam
tantumdem ualet quemadmodum incipiat a fratribus et compu
tatur usque ad .vii. Nec ulla in fine sui consistit
diuersitas: quamuis in medio graduum uarietas
uideatur. Ultima enim generatio si a fratribus sumat
initium numerandi .vii. inuenitur. si a filiis fratrum
.vi. reperitur. Taliter ergo determinatis gradibus con
sanguinitatis. apostolica auctoritate uos
monemus fratres et filii uniuersi omnibus: sic seriem gene
alogie computandam esse intimemus quemad
modum sancti patres numerandam esse sanxerunt. et an
tiquissimos sancte uniuersalis ecclesie per longa
tempora olim computasse monstrauimus. Nam siquis
presumpserit et obstinata mente a recto tramite apostoli
ce sedis deuiare uoluerit. taliter quamuis
in nuptiis celebrandis gradus parentele numerare
contendit: primum pro sua temeritate celesti pena
plectetur. post modum uero gladio perpetui anathe
matis nouerit se iugulandum. Item gregorius. Quod
consanguinei uxoris ad uirum pertinere dicuntur.

PORRO autem de (et quoto gradu consanguinitatis sit computandi.)
affinitate quam dicimus parentelam esse que ad
uirum ex parte uxoris. seu que ex parte uiri
ad uxorem pertinet manifestissima ratione quasi
secundum diuinam sententiam ego et uxor mea sumus
una caro. profecto utriusque mea suaque paren
tela propinquitas una efficitur. Quocirca ego et u
xor sororis mee soror: in uno primo gradu
erimus. filius uero eius secundo gradu erit a me. nep
os uero .iii. Idque utrique in ceteris agendum est
successionibus. Uxorem uero propinqui cuiuscumque
gradu sit. ita me oportet attendere quemadmodum
ipsi quoque gradu aliqua femina sibi propinquitatis sit.
quia nimirum uxori mee de propinquitate sui uin
culis cognationis gradibus conuenit obseruandum.
Quod uero aliorsum sentiunt antiqui. s. a quibus tanto uos
sollicitius oportet cauere quanto apertius deprehenditis
illos diuinis legibus oppugnare. Item ex actis
pape. Qualiter parentele gradus computantur.

PArentele gradus taliter computamus. Si quod ego
et frater meus una generatio sumus primum quoque gradum

Eadem sententia est in ultimis tribus
computationibus. secundum eam que incipit
a filiis filiorum. in .vi. gradu possunt
copulari. et secundum eam que incipit
a filiis. in .vii. coniungi possunt.
Secundum autem eam que a patre in
cipit. non nisi in .viii. gradu possunt
copulari. Copulati tamen .sic.
ualent manere.

efficimus, nullo gradu distamus. Rursum filius meus fratrisque mei filius sibi germanos ac gradum faciunt: necesse aliquo gradu separantur: atque ad hunc modum ceterae successiones. Porro de affinitate quam dicimus parentelam, require supra cap. Gregorii.

Item Alexander II. *Equivocatione cum soror uxoris cognata vocatur.*

Quod autem fratres sororesve uxoris sive cognati dicuntur equivocationis vitio fit, et necessitate vulgaris appellationis, potius quam ulla causa cognationis. Uxor fratris fratrissa potius quam cognata vocatur. Mariti frater levir dicitur. Duorum autem fratrum uxores ianitrices vocantur: quasi eandem ianuam terentes, vel per eandem ianuam intrantes. Viri soror glos appellatur. Sororis autem viri non habet speciale nomen, nec uxoris frater.

Item Ysidorus. *Nomina graduum superiorum seu inferiorum sive ex latere venientium.*

Primo gradu superiori linea continentur pater et mater: inferiori filius et filia, quibus nulle alie persone iunguntur. Secundo gradu continentur superiori linea avus, avia; inferiori nepos, neptis. Intransversa frater, soror. Que persone duplicantur. Avus enim et avia tam ex patre quam ex matre accipiuntur. Que persone sequentibus quoque gradibus similiter per subiectorum quique gradu consistunt, ipso ordine duplicantur. Iste persone in II gradu ideo duplices appellantur, quia duo avi sunt, et paternus et maternus. Item duo genera sunt nepotum, sive ex filio sive ex filia procreati. Frater, soror ex transverso veniunt, id est avunculus frater patris, avunculus frater matris, qui avunculus nominatur, qui et ipsi hoc ordine duplicantur. Tertio gradu veniunt supra proavus, proavia. Infra pronepos, pronepotis. Ex obliquo fratris sororisque filius vel filia, patruus, amita, id est patris frater et soror. Avunculus, matertera, id est matris frater et soror. Quarto gradu veniunt supra abavus, abavia. Infra abnepos, abneptis. Ex obliquo fratris et sororis nepos, neptis. Frater, soror patruelis, id est patrui filius vel filia, consobrinus, consobrina, id est avunculi et matertere filius vel filia. Amitinus, amitina, id est amite filius vel filia. Itemque consobrini qui ex duabus sororibus nascuntur, quibus accrescit patruus magnus, amita magna, id est avi paterni frater et soror. Avunculus magnus, matertera magna, id est avie tam paterne quam materne frater et soror. Quinto gradu veniunt supra atavus, atavia. Infra adnepos, adneptis. Ex obliquo fratris et sororis pronepos, proneptis. Fratres patrueles, sorores patrueles, amitini, amitine, consobrini, consobrine, filius vel filia, proconsobrini, proconsobrina, id est patrui magni, amite magne, avunculi magni, matertere magne filius vel filia, quibus accrescunt propatruus, proamita, hi sunt proavi paterni frater et soror; proavunculus, promatertera, hi sunt proavie paterne maternéque frater et soror, proavique materni. Hec species non aliis gradibus quam scripta est nullis vocabulis declarari potest. Sexto gradu veniunt supra tritavus, tritavia. Infra trinepos, trineptis. Ex obliquo fratris et sororis adnepos, adneptis. Fratres patrueles et sorores matrueles, amitini, amitine, consobrini, consobrine, patrui magni, amite magne, avunculi magni, matertere magne, nepos, neptis, proconsobrini filius vel filia, adpatruus, adamita. Hi sunt abavi paterni frater et soror, abavunculus, abmatertera, hi sunt abavie paterne materneque frater et soror, abavique materni. Hec quoque explanari amplius non potuit quam ipse auctor disseruit. Septimo gradu qui sunt cognati, recta linea supra infraque propriis nominibus non appellantur, sed ex transversa linea continentur fratris sororisque adnepos, adneptis, consobrini filii filiique. Successionis idcirco gradus VII constituti sunt, quia ulterius per rerum naturam nec nomina inveniri nec vita successionis propagari potest. In his VI gradibus omnium propinquitatum omnia nomina continentur, ultra que nec affinitas inveniri, nec successio potest amplius propagari.

De gradibus consanguinitatis vel affinitatis, quot sint et quomodo computandi, quibus etiam nominibus appellentur, auctoritate beati Ysidori atque Gregorii et Alexandri sufficienter monstratum est. Nunc queritur quibus accusantibus vel testificantibus consanguineorum coniunctio dirimenda sit. De his ita decrevit Fabianus papa. *Consanguineorum vel si progenies defecerit.*

Consanguineos *antiquiores vel propinquitatem in sinodo copu*lationem eorum nullus accuset, vel consanguinitatem *teneat* in synodo computet. Si propinqui ad quos notitia pertinet, id est pater et mater, soror et frater, patruus, avunculus, amita, matertera, et eorum procreatio. Si autem progenies defecerit tota, ab antiquioribus et veracioribus quibus eadem propinquitas nota sit, episcopus canonice perquirat. Si quis inventa fuerit propinquitas, separentur.

Item Urbanus Rigario Gemmensi episcopo. *Qui iurando propinquitatem firmare debeant.*

Notificamus tibi ut plures quam XII, duo ex propinquioribus uxoris defuncte vel viri eius qui accusatur.

patris matris

Frater et soror secundum leges sunt in secundo gradu, secundum divinitatem autem in primo, et similiter in sequentibus; in transverso ubi sit copulatio legalis semper.

Et in textu sunt VIII, in quarto XVI, et sic usque ad VII. Set hic duo avi et duo avie, quia uterque habet patrem et matrem, et sic de ceteris.

Filii duorum fratrum secundum canones sunt in II gradu, secundum leges in IIII. Patruus vero et nepos in nullo sunt gradu [illegible] videtur quod hic dicitur. Solutio. Patruus et nepos non sunt in aliquo gradu, sed attinent sibi tertio gradu secundum leges. Quecumque simul sunt in gradu attinent sibi, sed non convertitur. Eadem oppositio et solutio est in sequentibus.

Et i. prolis, s. filii, quia cum consobrini sint in IIII, filii eorum inter se sunt in VI, nepotes vero in VII inter se, unus autem ad patrem alterius in VII vel successionis, i. nepotis.

Q. VI.

hanc propinquitatem iure iurando firmauerint uel sint ... uidua. ex antiquioribus uel uicinis quibus hec propinquitas sit nota qui bone fame uiri et testimonii sint, remoto amore, timore, pretio, et omni malo studio supradicto, consanguinitatem firmauerint, sine omni mora coniugia dissoluantur. Quod si propinqui uel extranei ubi tantum propinquitatem testantur, et iuramento probare noluerint uel nequiuerint, coniugium nullatenus dissoluatur, sed penitentia eis sit propter infamiam uel peccati maculam si forte inibi contraxerint aliquam iniungatur. Item ex registro urbani pape habito in apulia. Sue confessioni relinquuntur

Si duo uiri quorum incestum nullus iurando affirmat. et eas consanguinitatem nullus iurando firmauerit et ipsi forte confessi fuerint, coniugia dissoluantur. Si uero neutrum contingit, episcopi eos per baptismum per fidem per iudicium uestrum in uera obedientia obtestantes, quatinus palam faciant utrum se sicut fama est recognoscant consanguineos. Si negauerint, sue ipsis relinquendi sunt conscientie, ita tamen ut si aliud in conscientia habeant, se a liminibus ecclesie a corpore et sanguine domini et a fidelium communione nouerint segregatos atque infames effectos donec ab incesti facinore desistant. Si se in iudicio episcoporum separauerint, quamdiu uixerint aliam accipere non prohibentur.

Ecce quibus accusantibus uel testificantibus consanguineorum coniunctiones sunt dirimende. Cuiusmodi uero iuramentum ab accusatore sit exigendum ex romano ordine habetur. Est autem huiusmodi.

De parentela. Iuramentum accusatoris.

De parentela illa quam dicunt esse inter N. et istam eius coniugem N. quicquid inde scis aut audisti a tuis propinquis antiquioribus, tu per nullum ingenium nec propter timorem, nec propter amorem, aut propter premium, aut propter consanguinitatem celabis episcopo tuo aut eius misso, cui hoc requirere iusserit quandocumque te exinde interrogauerit. Sic te deus adiuuet et iste sanctorum reliquie. Iuramentum testium.

Illud sacramentum quod iste iurauit de illa parentela quam inter filium tuum uel eius coniugem N. computat, quod tu illud obseruabis in quantum sapis. Sic te deus adiuuet.

Hoc iuramentum non separationis sed synodale institutum ab euaristo papa. Item. Synodale iuramentum.

Episcopus in synodo residens post congruam allocutionem vii. ex plebe eius parrochie uel eo amplius prout uiderit expedire, maturiores honestiores atque ueraciores uiros in medium debet euocare. et allatis sanctorum pignoribus unumquemque illorum tali sacramento constringet. Amodo in antea quicquid nosti aut audisti aut postmodum inquisitus es, quod contra uoluntatem dei et rectam christianitatem in ista parrochia factum sit aut futurum erit, sicut in diebus tuis euenerit, tantum ut ad tuam cognitionem quocumque modo peruenerit, si scis aut indicatum tibi fuerit synodale causam esse, et ad ministerium episcopi pertinere, quod tu nec propter amorem nec propter timorem nec propter pretium nec propter parentelam ullatenus celes episcopum aut eius missum cui hoc inquirere iusserit, quandocumque te exinde interrogauerit. Sic te deus adiuuet et iste sanctorum reliquie. Istud sacramentum quod iste iurauit de sinodalica, quod tu illud ex tua parte obseruabis in quantum sapis aut audisti aut ab hac die in antea inquisitus es, sic te deus adiuuet.

Ex his iuramentis illud superius est in principio pauli ... Porro iuramentum separationis innocentius papa ii. scribit octoniensi episcopo dicens. Iuramentum eorum qui consanguinitatem probant.

De parentela illa unde nos consulere uoluisti, utpote qui in admiratione est audientiam appellatam aliorum fratrum recepta suscepimus, quam uti quidem in camera patris nostri narrabat. Et primo quidem tam in gradibus quam in nominibus personarum discordasse, postmodum uero in multo eorum computatores eandem parentelam dicuntur conuenisse. Ceterum in huiusmodi casibus summopere considerandum est, qualitas personarum quam aliquid de quo consanguinitatem astruere uolunt, qui et ius iurandum prestare debent, quod neque gratia neque pretio uel odio alicuius hoc dicant esse consanguineos de quibus agitur, sed potius quia credant ita uerum esse et ita se a suis maioribus audiuisse. In quibus omnibus non debet aliqua uarietas esse uel contrarietas inueniri.

Qui uero separant ab inuicem huiusmodi iuramentum prestabunt. Iuramentum separationis.

Ab isto die in antea tu per nullum ingenium te sociabis huic tue consanguinee, nec in coniugio, nec in adulterio, nec cum illa ad unam mensam manducabis et bibes, aut sub uno tecto manebis, nisi in ecclesia aut in alio publico loco ubi nulla mala suspicio potest esse, uel ibi coram testibus idoneis propter aliquam necessitatem pariter colloquimini. Nec aliam coniugem accipies nisi forte postea tibi licentia data fuerit ab episcopo tuo aut eius misso. Sic te deus adiuuet.

Occasione uero consanguinitatis uxorem suam dimittere, et aliam ducere non licet alicui, nisi causa primum probata fuerit. Unde alexander ii. Guilielmo de mosteno. Nisi coram ecclesia consanguinitate probata uxorem dimittere non licet.

C. xxxiiii. Q. ii. Sc.

Multorum relatione cognovimus te propria velle
abiecta uxore · et adherere aliam propinquam · consan
guinitatis occasione. Unde apostolica auctorita
te te inducendo mandamus ut hanc quam nunc
habes uxorem · nullatenus presumas dimittere ·
et aliam ducere donec a coepiscoporum religiosorum consi
lium eam iuste examinaveris. Recipiatur uxor
eam quam iniuste dimisit · bene iurabit ·

Reconciliationis iuramentum.

Ab isto die in antea istam coniugem · N · quam iniuste
dimiseras · ita tenebis sicut maritus suam debet
habere coniugem · in dilectione et debita disci
plina · nec eam per ullum malum ingenium a te
separabis nec ea vivente aliam accipies · sic te deus
adiuvet. C. Hac auctoritate
quicumque in quarto vel quinto consanguinitatis gradu
coniuncti inventi fuerint · ab ecclesia separari iubentur ·
Unde queritur si ecclesia fraude testium aut ignorantia eorum
decepta aliquos separaverit · qui post separationem a
lia coniugia contraxerint · si postea deprehensa fuerit calli
ditas vel falsa opinio testium · an priora coniugia
sint redintegranda. Quod fieri non posse argumentis
et auctoritate probatur. Sententia namque non per ap
pellationem infra terminum legibus constitutum reve
lata fuerit irrevocabile robur optinebit.

Quod autem unius testimonio coniugia a quibusdam diri
muntur · nulla ratione ratum habetur. Cum Dominus dixerit
omne verbum stabit in ore duorum vel trium testium ·
etc. Item cum in lege divina sic dicatur · omnis controversia que
defertur ecclesiasticis fit secundum divinam legem sub
duobus vel tribus testibus terminetur domino dicente non
unus stet contra alium · sed in ore duorum vel trium testium
stet omne verbum · Item cum alibi dicatur. Nullus per quan
tumlibet excitate testimonio aliquid condat.
evidentissime apparet unius assertione coniu
gia non esse dirimenda. Q. autem queritur si illi qui de in
cestuosis nascuntur filii nascuntur. Augustinus in libro
questionum super leviticum cap. lxxiiii. determinat
inquiens. Non appellantur filii qui de incestuosis na
Quidem quicumque dormierit cum cognata sua scunt.
sine filiis morietur. cum filii ex huiusmodi coniunc
tionibus tamen nati videantur quamvis nascuntur. An hoc
intelligendum dicitur lege divina statutum ut quicumque ex eo
nati fuerint non deputentur filii · et nullo modo pa
rentibus iure succedant. De his vero qui ignoranter
coniuncti sunt · in quo gradu consanguinitatis vel affini
tatis ex dispensatione ecclesie relinquuntur. gg.

in registro diffinit dicens · Non separantur qui
De gradibus vero cognationis in vii. generatione ignoranter copulantur ·
tionum qui infra · vii · generationem in ma
trimonio sunt iuncti · si nescientes fecerunt ·
et multa annorum curricula sunt revoluta ·
et aut filios habent · in vii · quoniam in minus
aut fortasse in quinto huiusmodi non separantur.
Deinde nos permittente domino · ore ad os loquemur ·
hoc autem dico secundum indulgentiam · non secundum imperium · quod
ut de his duobus gradibus novas contraxisse
nuptias videntur. Item infra coronam
anni in modis omnibus separantur. Decetero
vero generalia ... statuta fuerint · ut nullus audeat deinceps
tale scelus perpetrare · et quicumque fecerint sine re
tractationis mora · a certis puniantur ultionibus ·
separantur. Hii vero qui propinquas san
guinis uxoris sue in matrimonio sibi socia
verunt · sicut iam dudum vobis scripsimus qui in eodem
gradu iuncti sunt · separantur aut suspendantur
eorum causa usque dum nos in simul vel domino auxili
ante conveniamus. Item de his qui mortua
uxore · ii · contrahere nuptias voluerunt · honeste
ne ste rationabiliter prospeximus · ab eorum consan
guineis usque ad quartum gradum genealogie
abstineant · Hec nos secundum indulgentiam etc.
sancte ecclesie matris nostre perlaximus. Ceterum iuxta
sententiam legum censura ... coercitionibus quoque
ubique discipline inventionibus: hominum mala
et illicita moribus omnibus refutandas · ut in futuro
deinceps tempore cuncta quiescant. Item de Feliciane
sine civitatis episcopo. In · iiii · vel · v · gradu qui
Hec salubri ... coniuncti fuerint separantur.
unde sancimus ne quis fidelium propinquam san
guinis sui usque quo affinitatis lineamenta
generis successione cognoscuntur matrimonio sibi de
siderat copulari · sicut cum maioribus nostris diffinitum est:
in moribus omnibus observetur. Quamvis usque ad septe
narium numerum parentele nullum umquam copulari con
licitum dam ... his videlicet qui ex patre vel matre
consanguinitatis descendunt parentela. Qui
autem tertium · iiii · vel in · v · gradu coniuncti fuerint se + minimum
parantur · quoniam scriptum est. Omnis homo ad proximam san
guinis sui non accedat · ut revelet turpitudinem eius
et cetera. Et qui fecerit quod prius excessus · peribit de
medio populi sui. Sane ... coniunctionibus illicita
habebit · ... coniugum ... libera
te. [E] Nisi in eodem inmune usque ad

D. ii. c. v. Cap. i.

D. iiii. c. ii. et iii. Vnius uo.

C. vi. Q. ii. In pri

Q. VII.

C. N. in col. ... vii. Ex copla
xu nefario aut incesto. seu
dampnato libi nec natales
nominandi. omnis patris sub
indigni beneficio. ut nec a
lium — a parentibus.

Q. VIII.

C. Q. iii. Sge me. cc.

C. Q. iii. De propinquis. cc. de incestuis. De his

morte alterius eorum contumaciter perseverauerint. Unde in Aurelianensi concilio. Non ducat uxorem quisquam quam ad mortem alterius

In incestuosis dicimus in ipso incestu perseuerantibus. detestando atque nefando scelere manentes. non inter fideles christianos. sunt gentiles aut catecumini habentur. id est cum christianis non sumant cibum nec potum. sed soli faciant hoc. Non osculentur. nec salutentur ab eis. Sed et si sunt sacerdotibus inobedientes extiterint. et tam nefando scelere segregari. atque ad penitentiam redire noluerint. inter eos habeantur quos propriis prediccant in mundo. uel inter eos de quibus perscriptas ait. Sine non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Et si alter eorum morte preuentus fuerit. alter quamdiu uiuit contra penitentiam et sine spe coniugii maneat. Hic distinguendum est. Gratianus. Quod incestus

Omnibus modis ecclesiastice decisa sunt mutari non expedit. disciplinae uel moderationi conueniens est. ut que rationabiliter ordinata fuerint uel decisa sunt. lapso post tempore debeant refragatione conuelli. Unde Stephanus quintus paulo episcopo placentino. Que utiliter decisa sunt a successoribus roborentur atque emendentur.

Leonem confidatio nos presumpta resecent. animo mentis auctoritate que antecessoribus nostris utiliter decisa fuerint roborare. et que a temerariis presumpta fuerint in prompto in uindicta omnium ulcisci. Reum quippe animo respectu diuini iudicis se nouerit esse. qui uetita uiuit firmata rescindere ac roborata que sibi ausu uiolare. Ecclesiastici quippe in gomus ordo confunditur. si aut temere illicita presumta est. ac non concessa impune temptantur. Presumunt negligentur ea que usurpant omittunt. excessum uniuersum procul dubio aliis aperiunt. Gratianus. Quia

quod hec sententia rationabiliter data est. non per appellationem infra certum terminum releuata apparet. quod neque post contractum coniugia sunt redintegranda. hic intelligendum est. Aliud est sententiam rescindere. et rationabiliter decisa turbare. atque aliud quod per subreptionem euenit. deprehensa corrigere. Sunt namque errorem cuiuslibet corrigere licet. atque ideo quod aliquando illicite committuntur sine predecessoribus admissa inueniuntur. immeritum reuocanda operatur. Porro illicite uxor a uiro suo separata est. et illo uiuente alii copulata. cui diuisione solius fornicationis causa. uxorem a uiro separari iubetur. Si ergo si aliquis cuius uir pu

taretur defunctus alicui copulatur. et quolibet occasione inueniendi ab eius consortio discedere. quamuis in iudicio ecclesie cogatur redire ad eum quem reliquerat. tamen si post tempus iterum uir quem mortuus putabatur redire contigerit. priora coniugia redintegrabuntur. sicut dependunt non fuisse consanguinei qui causa consanguinitatis ab inuicem separati sunt. priores consortium federa sunt reparanda. Quod autem que illicite admittuntur. uel admissa inueniuntur corrigenda sunt uel quod sententia romane sedis in melius mutanda ualeat. auctoritate Hylarii pape et Nicholai monstratur. Ait namque Hylarius episcopus urbis rome synodo presidens. Corrigendum quod illicite admittitur. ac quod a predecessoribus admissum inuenitur.

Quisquis contra id quod commisit illicite. a predecessoribus suis inuenerit admissum. si primum uult uitare periculum damnabit. Nos enim in nullo uolumus seueritate ultionis excedere. Sed qui in causis diuinis uel in contumacia uel aliquo excessu delinquunt. aut ipse quod prauam facta abolere noluerint. in sequendo malo non resecauerint inueniri. Quod uero deinceps postea tenatur custodiri. si placet omnes fratres. et subscriptionis pariter moderatione sinodali iudicio adiutam claudatur illicitum. Item Gregorius. Secundum sue consuetudinis tenorem apostolice uel

Apostolice sedis sententia tanta semper mutare sententiam consilii moderatione excipitur. tanta patientie maturitate decoquitur. tantaque deliberationis grauitate profertur. ut non mutanda necessarium ducatur. non forte sic prolata fuerit. ut retractari possit. uel immutanda a tenore premisse conditionis existat. Item Innocentius.

Uenia a predecessoribus dampnatos aliorum supplicationibus. emanauit nunc ad in presentem statum apostolica reformat maximum quem adeo dum thema fouerit. quod maxime et difficillimum maiorum meorum reuoluam sententias. fuerat de illo quamuis in ipsis commemoratis aliquid utique grauius constitutum. Uerum quia me ad prium ore falsum ut asseretis subrectum hunc sedi reticuit. per insidias demonstratur. que res a salute reduxit. ueniam hunc uobis tam admittimus. post condempnationem more apostolico subrogamus. tantisque uestris assertionibus uobisque tam bonis tam caris dare consensum omnibus diuinis rebus diuinum arbitrium. Puram quod approbatione fratris nostri sententia ac postulatione episcopi

Sed xxxiii. C. i. c. ii. Ex hoc ideo dicit quod lex hunc terminum statuit. sed post quod debet redintegrari.

Hac auctoritate q. iiii. c. v. [illegible] consanguinitatis coniuncti iuncti fuerint ab ecclesia separari iubentur.

QVIIII

[illegible] secundum ecclesia fraude [illegible] aliqui separauit. qui post separationem alia coniugia contraxerunt. si postea deprehensa fuerit calliditas uel falsa opinio testium. an priora coniugia sint redintegranda. Quod hoc fieri non posse argumentis et auctoritate probatur. Sententia namque nisi per appellationem infra terminum lege constitutum releuata fuerit. irreuocabile robur optinebit.

Fotinum a suo predecessore dampnatum innocentius concessit quibusdam in episcopum postulantibus quibus non petentibus custodium non dampnavit.

fortunam habeatote. Licitum est ita constitui ut
deprecamini, et tamen in melius conversa sententia
nam labore vel testimonio vestro potest vobis
suscipere. Custasium vero a me sepissime
comprobatum noluit expectare, ut diaconi gradum
expoliretur. Sollicitos enim vos pro salute eli-
berim audio. Certe si faciendum non habent ad-
mitto. Cui manum porrigit suam vobiscum por-
rigo. cui porrigo mecum porrigite. Item
Nicholaus papa. Sententia romane sedis in melius commutari

C. xv. Q. iii. verum etc.
D. di. xxviii.
D. di. xiii. Sic
C. vi. Q. iii. Cum

Sententiam romane sedis non negamus posse potius
in melius commutari. cum aut subreptum a-
liquid fuerit. aut ipsa pro consideratione etatum et temporum
seu gravium necessitatum dispensatorie quiddam
ordinare decreverit. Quoniam et egregium apostolum pa-
ulum quedam fecisse dispensatorie legimus que postea
reprobasse legimus. Quod tamen observandum est quando
illa romana videlicet ecclesia diligentissima consideratione
perspexerit vel legitime non quando ipsa que bene sunt definita
retractare noluerit. Item ex libro pontificali. A de-
Gregorii .iiii. cessoribus depositi a successoribus restitu-
Theodosium, quem Eugenius antecessor eius privavit. untur.
honore privavit ecclesie segniensis restituit episcopum.
Leontius dum esset presbyter depositus fuit. et postea
antiochena fuit patriarcha. Misenum episcopum
a felice papa dampnatum. gelasius successor il-
lius. et communioni reddidit. et ecclesie sue restituit.
Item Innocentius. episcopus prima macedonia constitutum.
Cuiusque iudicium apostolice sedis auctoritas retractare
Grave non oportuit iudicii prudentissimi valet.
mentibus virtus cuiuscumque retractare iudicium quia
veritas sepius exagitata magis splendescit in lucem.
et pluries revocata in iudicium gravius crimen pro-

C. v. Q. v. Illi

condempnat. Nam fructuosum est tractata sepius
recenseri. Sic ergo sententia romane
sedis in melius commutari valet. sic et hec
ecclesie sententia cum per subreptionem data cognoscitur
rationabiliter revocari poterit. De eo autem quod ad vestras
nuptias tenet utrum in eadem affinitate consan-
guineorum posteris sui remaneat. an sobole
ex secundis nuptiis suscepta consanguinei po-
steris viri copulari possit. minime queritur. Debis ita

Q. X.

scribit gregorius venerio carolitano. Affinitas in
Fraternitatis vestre studii superstite non deletur.
Fose sagacitati fratri amande quod debeo refero
grates. Quam quesisti quod debuisti. iocundum
me reddidisti. Unde placuit ad inquisita ex
deo. Sede apostolica consule decrevisti si mulier

copula nuptiali ex eodem viro coniuncta.
cognationi eius pertineat si eo defuncto cog-
natio eius remaneat. vel si sublato viro cognationis
vocabula dissolvantur. vel si suscepte soboles
possint legitime ad posteris viri cognationis
transire copulam. Est enim verbum divinale durum
forte. et durabile est et insecabile. et immuta-
bile. non momentaneum. non transitorium. Attentionem
perscrutati veritas que deus est in verbo dicit. Celum et terra
transibunt. verba autem mea non transibunt. Antequam deus in
carne appareret inter homines. conspiratione
dicit ad adam. Quam obrem relinquet homo patrem suum et
matrem. et adherebit uxori sue. et erunt duo in carne una.
Deinde cum veritas oriretur. de terra. inventa. visi-
bilis in humanitate appareret. interrogatur
si licitum esset homini uxorem relinquere. Quod ap-
tens veterum non forte formidolose excludit ma-
ritalem copulam. Unde protulit statum in medio.
eam ore ipsa sententiam quam ante secula manens cum patre
verbum inspiravit ade. Ipse confirmans quod ipse
primus protulit homo. Quam obrem relinquet homo patrem
et matrem et adherebit uxori sue et erunt duo in carne una.
Si una caro fiunt. quomodo potest aliquis eorum propinquitate pertinere
vero non pertineat alteri. Hoc minime fieri posse
credendum est. Porro viro defuncto in superstite
affinitas non deletur. nec alia copula coniugalis
affinitatem posteris copule solvere valet. Sed neque
alterius coniunctionis soboles placet affinitatem
posteris viri consortium transire. pro eo quod verbum
divinum validum est et forte. Et vivum quod est dicit propheta. Ubi verbum domini stabit i.e.
Cum in principio dicit et factus sunt. i.e. mundus et omnia que in eo sunt. Statuit ea Et alius propheta.
in eternum et in seculum seculi. preceptum posuit et non preteribit.
Nam per verbum atque preceptum efficitur in carne una.
i. masculum et feminam. quam in nullam inutilitudi-
nem utriusque sexus non destituit unum facere secum.
Sic perscrutatis dicit. Non rogo pro his tantum sed et
pro his qui per verbum eorum credituri sunt in me. ut unum
sint. sicut tu pater in me. et ego in te. ut et ipsi in
nobis unum sint. Si quis ergo sacrilego temera-
rio ausu. in defuncto quod restat propinquitatem ex-
tinguere vel sublato affinitatis vocabula
dissipare. vel susceptam sobolem alterius copule
propinquitati posteris credit legitime sociari. Hunc
quod dicimus verbum validum est et forte. Et quod tam facile vel
tam velociter quod non dissolvere. Sed non credit verbum domini
in eternum manere. Et licet tantam eos certamine quod nullus locum
magis inter capedine. a se distantibus coniuncta
et conglutinata figere cuicumque refugere. vel minus

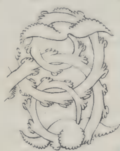
tatis corpus uoluens. Numquid erit humani ingenii, quod ipsas quatuor partes ab inuicem ualeat segregare, ut una quaeque per se possit agnosci? Sic ergo quatuor anni simul duo conficiunt minimum tempus, quod duobus fit una coniunctio. Hanc similitudinem de quatuor elementis uult homo considerare colligere potest, si eorum una quaeque species quam minutis diuisionibus partita est per singulas minime se assignans partes; fit idem in metallis. Hoc in liquoribus probatur, in coloribus pictor persequitur arte colores ammiscendo ex uisibilibus fucis corpora singulis. Item Innocentius. Soboles ex secundis nuptiis genita consanguineis sponsi uiri copulari non debet.

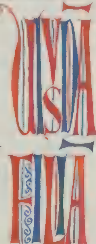
Si quis patruus, aut auunculus uxore amissa obierit, et illa iterum alium postea duxerit, filios siue filias suae ex illo genuerit, cum his nostris omnibus commisceri prohibeo, quia uir et mulier una caro est. Item ex Romana synodo. De eodem.

Si qua mulier ad secundas nuptias transierit, et ex eis soboles genuerit, nullo modo prioris consortium cognationis sponsi sui pertingere.

IN · XXXVI CA

De raptoribus agitur qui sint raptores, et quae poena sit eis imponenda, et an raptae post rapinam purgatam raptoribus suis licite copulari ualeant.

patre ignorante quidam muneribus illexit, ad conuiuium inuitauit. Finito conuiuio iuuenis uirginem oppressit. Quo comperto a parentibus iuuenem, puella ac more nubentium a iuuene dotatur, et postea in uxorem ducitur. Queritur an ille raptum admiserit? Secundo: an rapta raptori nubere possit, patre assensum prebente? Quod autem ille raptum admiserit, multorum auctoritate probatur. Ait enim Ysidorus in ii. libro ethimologiarum cap. xxxiii. Quid sit raptus. Raptus est illicitus coitus, a corrumpendo dictus. Unde qui rapto potitur stupro fruitur. Item Gelasius papa. Ubi raptus admittitur.

Lex illa praeteritorum principum ibi raptum dixit esse commissum, ubi puella, de cuius ante nuptiis nichil actum fuerit, uidetur abducta.

Cum ergo haec illicito coitu sit corrupta, cumque ita sit abducta, id est a domo patris ducta, quae de eius nuptiis nichil actum fuerit, raptam appellandam negari non potest. Sed cum omnis illicitus coitus, non cuiuslibet illicita defloratio raptus appellatur. Aliud est enim fornicatio, aliud stuprum, aliud adulterium, aliud incestus, aliud raptus. Fornicatio licet generaliter uideatur esse cuiuslibet illicitus coitus, qui fit extra uxorem legitimam, tamen specialiter intelligitur in usu uiduarum, uel meretricum, uel concubinarum. Stuprum autem est proprie uirginum illicita defloratio, quando uidelicet non praecedente coniugali pactione utriusque uoluntate uirgo corrumpitur, patre iniuriam ad animum statim post cognitionem non reuocante. Adulterium uero est alieni thori uiolatio. Unde adulterium dicitur quasi ad alterius thorum accessio. Incestus est consanguinearum uel affinium abusus. Unde incestuosi dicuntur qui consanguineis uel affinibus suis abutuntur. Raptus admittitur cum puella uiolenter a domo ducitur patris, ut corrupta in uxorem habeatur. Siue puellae solummodo siue parentibus tantum siue utrique uis illata constiterit, hic morte mulctatur. Si uero ad ecclesiam cum rapta confugerit, priuilegio ecclesiae mortis impunitatem promeretur. Unde in Mauretanensi concilio legitur. Si raptor cum rapta ad ecclesiam confugerit.

De raptoribus autem id constituendum esse censuimus, ut si ad ecclesiam raptor cum rapta confugerit, et feminam ipsam uiolentiam pertulisse constiterit, statim liberetur de potestate raptoris, et raptor mortis uel poenarum impunitate concessa, aut ad seruiendum subiectus sit, aut redimendi se liberam habeat facultatem. Si uero quae rapitur patrem habere constiterit, et puella raptori consenserit, potestati patris excusata reddatur, et raptor patri superioris conditionis satisfactione teneatur obnoxius. C. Ex hac auctoritate liquet quod aliquando uis infertur parentibus, non puellae, cum dicitur: si puella raptori consenserit. Aliquando utrique uiolentia profertur cum permittitur: si raptor cum rapta confugerit, et feminam ipsam uiolentiam pertulisse constiterit. Puellae autem tantum, parentibus uis infertur cum uoluntate patris puella uiolenter adducitur, uel a patre traditur concubitui, cuius copulae numquam consensum adhibuit. Hic autem neque parentibus neque puellae uim inferri uidetur, cum neque illis prohibentibus

Q. I

C. xxvii. q. ii. Raptus / et q. iii. Lex

Quid sit fornicatio, quid stuprum, quid incestus, quid adulterium, hic diffinit.

C. xxvii. q. i. Virginum / C. xxxvi. q. iii. et iiii. c. i. Ceterum / D. lxiii. et imperator

C. xxvii. q. i. Virgini / C. xxxvi. q. ii. et iii. c. i. Rex

neque illa renitente vel invita sit abducta. Aliud enim est promissionibus aliquam seducere, aliud vim sibi inferre. Unde quia neutrum vis illata probatur, raptor hic iure dici non debet. Sed rapina dupliciter fieri dicitur. Aliquando enim res ipsa rapitur, aliquando ipsius rei usus tantummodo invito domino eripitur. Res ipsa tunc rapitur, cum invito domino eripitur, et in potestate rapientis manet. Aliquando non res ipsa affectatur, sed usus eius domino prohibente invito usurpatur. Hic ergo raptum admisit, quia florem virginitatis puelle renitenti invito eripuit. ¶ Nunc queritur an, purgato vitio rapine, raptor in uxorem possit raptam accipere. Quod quidem convictio auctoritate sacrorum canonum penitus prohibetur. Legitur namque in concilio Calcedonensi cap. xxvii.

q. II.

Raptores puellarum cum sibi consentientibus excommunicentur.

Eos qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandi, cooperantes aut conniventes raptoribus, decrevit sancta synodus, ut si quidem clerici sunt, decidant a gradu proprio, si vero laici, anathematizentur. Item Symachus.

Ob immanitatem sceleris abiciuntur raptores viduarum vel virginum.

Raptores viduarum vel virginum ob immanitatem tanti facinoris detestamur. Illos vehementius persequendo, qui sacras virgines vel volentes vel invitas matrimonio suo sociare temptaverint. Quos pro tam nefandissimi criminis atrocitate a communione suspendi precipimus. Item imperator Iovinianus. c. t. i. t. de episcopis et clericis.

C. xxvii. q. i. virgini

Si quis non dicam rapere, sed attemptare tantum matrimonii iungendi causa sacratissimas virgines ausus fuerit, capitali pena feriatur. Item ex concilio Cabilonensi.

C. xxxii. q. iiii. C. iii. q. iiii. c. iiii.

De puellis raptis necdum desponsatis. Item decretum.

Statuimus in Calcedonensi synodo septimo est. Eos qui rapiunt puellas sub nomine simul habitandi cooperantes et conniventes raptoribus, decrevit sancta synodus, ut si quidem clerici sunt, decidant a gradu proprio, si vero laici, excommunicentur. Quibus verbis datur intelligi, quod non solum mali auctores dampnandi sunt, quando participes consilii et conniventes tanto anathemate feriuntur, et iuxta canonicam auctoritatem ad coniugia legitima raptas sibi vindicare nullatenus possunt. Item Gregorius.

Excommunicetur raptor vidue vel virginis cum sibi faventibus.

Si quis virginem vel viduam non desponsaverit, rapuerit vel furatus fuerit in uxorem cum sibi faventibus, anathema sit. Item ex concilio Parisiensi.

Anathematizetur qui viduam vel filiam alterius extra parentum voluntatem rapuerit.

Nullus autem viduam aut filiam alterius extra parentum voluntatem aut rapere presumat, aut regio beneficio consultum postulandam. Quod si fecerit, ab ecclesie communione remotus, anathematis gladio feriatur.

In Lomb. de rapt. l. ult. C. si nupserit. ex rescripto pr.

His auctoritatibus evidenter datur intelligi, quod raptor in uxorem raptam ducere non valet. Sed raptor et rapta nomina sunt viciorum, non personarum. Vicia autem cum per penitentiam purgata fuerint, nomina eorum abolentur. Unde in quadam omelia Gregorius ait de eodem: Apud omnipotentem quippe dominum nec ille fallax habebitur, qui culpam mendacii per penitentiam delet.

C. xxii. q. ii. Abraham. C. xxii. q. i. Si. Apud.

Prohibetur ergo premissis auctoritatibus rapta raptori copulari, antequam vitium rapine aboleatur, donec ille raptor et illa rapta iure appellantur. Ceterum cum illa patrie potestati restituta fuerit, et raptor sue rapine penitentiam egerit, cum voluntate parentum utriusque in unum convenientes, non prohibentur ad invicem copulari. Unde Ieronimus ait.

Quot sint legitima coniugia, et quod rapta voluntate patris raptori nubere potest.

C. xxxii. q. ii.

Tria legitima coniugia in scripturis leguntur. Primum legitimum est virgo casta in virginitate viro legitime data, et reliqua que secuntur in predictis. Secundum, virgo deprehensa in civitate a viro et illi per vim copulata; si voluerit pater eius, dotabit eam iste vir, quantum iudicaverit pater, et dabit pretium pudicitie eius. Tertium, si illa deprehensa sit, non fuit voluntas patris, dabit eam predicto viro, tradet eam alii et dotabit eam, et legitima erit ei. Sed primum his duobus prefertur. Item Ambrosius in apologia David.

Cum voluntate parentum rapta sibi coniugium (?) habere promittitur.

Denique puelle pater illius que ... uterque concubitu nulli desponsata protulerit, l. dragmas argenteas accepit, ipsa autem in coniugio permanebit. Item ex concilio Meldensi.

Post penitentiam raptoribus et raptis licita coniugia conceduntur.

Si autem necdum eas quas rapuerint cum voluntate parentum sub desponsationis vel dotalitii nomine in coniugium duxerint, quando hec institutio omnibus fuit promulgata, ab eorum coniunctione separentur, et ipsi publice penitentie subiugantur (al. rapuerint). Rapte autem parentibus legaliter restituantur. Peracta autem publice penitentia, si eas in matrimonium exegerint, et cuiusque parentibus placito coniugio socientur. Non in his

C. xxxvi. q. ii. In adole (?)

rapta. s. imp. ... l. alii. a magistr. ...

regłam constituunt. sciendum magnale
omis utamur. q sic tollabiliu sestimam
(q. ut q n peccauit. t alii h; ut uideat magister)
q sumus ex coniugatis obierit. his qui
p penitentia exegerint & supstites extitit trare
coniugium n psumat n eps aliq; ocesserit
indulgentia. u ignorem possit amouere
offensa. H ac auctoritate int
tenti oli n pmittit rapte raptori p p co
pula. Si pmittit utriq; p p legitimo oiu
gio copulam. u rapta uidet n raptori sz alii p
pmibar. Similiter raptor p p. n ea qua ra
puit. sz alia pmittit habe uxorem. Cu n
raptor & rapta penitentie subigi pcipiat
sunt usq; copłam auctoritas ulla pmittet.
frustra circa finem capituli dicetur. Q d
sum ex coniugatis &c. Eorum naq; q libet de
cedente quip exegerint supstites remanebit
Non g hac auctoritate raptor phibet in co
niugium raptam pos se accipe. pot uenit
ius ap aqs g m q necessaria uoluntate pa
rentum ps admitti copłam. Sic enim ipsa
doleg. Necessaria uoluntate parentum raptores
P Lacuit ubi raptas coniuges posse habe.
qui rapuit feminas l furant. aut seducit
(n pacem penitenti)
eas nullatenus habent uxores. quamuis eis
p modum conuenerit aut eas dotauerint l nu
ptialit cu consensu parentum suorum acceperint.
H ec auctoritas n piudicat auctoritati ier
(motilice)
maxime cu ulla testimonio dicitur legi
timat. Legitime g p p pactam raptor potit
sz copłare quam rapuit n pat puelle illam
raptori dedit uoluit.

ordinem eccłe ab omnibus eq̃litate custodiri. vn
statuendum est ut sicut ubiq; fit p amiso
nas collationes ab epis l pbris dicant.
& hymni matutini l uespertini diebus omnib
decantent. & in conclusione matutinarum
l uespertinarum missarum. p hymnos capi
tella de psalmis dicant. & plebs collecta
oratione ad uespam ab epo dimittat cu
bndictione. De eod. Decreuit generum dnsi. De eod.
I d semp placuit obsuari u omnibus diebus
p matutinos & uespos. oratio dnica a sa
cerdote pferat. Gregorius. vii. ignatii synodo. De eod.
I n die Resurrectionis usq; in sabbatum in albis. & in die pente
costes. usq; in sabbatum eiusdem tres psalmos tm ad noc
turnos tresq; lectiones antiquo more canimus &
legimus. Omnibus diebus aliis pertotum annum
si festiuitas est. viiii. lectiones dicimus. Aliis
u diebus xii. psalmos & iii. lectiones reci
tamus. In dnicis diebus. xviii. ps. excepto
die pasce & pentecostes. viiii. l. celebrimus.
Illi aut qui in diebus cotidianis. tm viiii
ps tres lectiones. celebre uoluit n ex regula
scorum patrum. sz ex fastidio comprobant h facere.
Nos aut & ordinem romanum inuestigantes.
& antiquum more nre eccłe imitantes sicut an
tiqs patres statuimus fieri. sic supius pnota
uimus. Ex hom l gg pp. De obsuatione
Q uadragesima summa obsuatione xl.
obsuanda est. u ieiunium in ea pt dnicos
dies qui de abstinentia subtracti sunt. n quem
infirmitas impedierit. nullatenus soluat.
q ipi dies decime sunt anni. A pma g dnica
xl usq; in pascha dni. vi. ebdomade cpu
tant. Quarum uidel dies xl & duo fiunt. ex qb
dum sex dies dnica abstinentie subtrahunt.
n plus in abstinentia quam xxx & vi. dies
remanent. Ubi g illa. Si p. ccc. & lxv dies an
n uoluitur. & si p. xxx. & vi. dies affligimur
qi recte anni decimas damus. Sz u sacer
nus. xl. dierum adimpleat quem saluator
nr suo sacro ieiunio consecrauit. quatuor dies
pori ebdo ad supplementum xl dierum tollant
a. iiii. fr q cap ieiunii subnotat. & u. fr
seqns. vi. & sabbm. nostos dies. iiii. su
perioribus xxx. & vi. adiungimus. xl dies
in abstinentia n habemus. Iubemur aut ab opibus
do omnium bonorum nrorum decimas dare. Eu
sebius pp. Ieiunia n soluant legitima abq;

S. p. i. di. xii. Capitula.

S p. i. di. iiii. C. Quadrage.
S. p. e. di. iii. C. vi.

Fuit totum q hoc pa
ragrapho d falsum
uidet. qa rapta
raptori copulari
pot. nec rapte
penitentia e iponen
da ...

Hic bene finit.

Infrascripta capitula que ponuntur in
duobus sequentibus foliis usq; ad prin
cipium libri de ossecratione remittu
tur in fine libri. Et ibi posita
inuenies tale signum. ⋀

De ordine Officiorum. C onuenit

Ieiunia in ecclesia a sacerdotibus *necessitate probabili* constituta sine necessitate rationabili non soluantur.

Jeronimus. *Cotidiana ieiunia duplicatis vel triplicatis sunt preferenda.*

Non dico ebdomadas, non dico ieiunia duplicata, sed saltem singulos dies absque ciborum luxuria transigamus. Idem. *De eodem.*

Sint tibi ieiunia cotidiana et refectio saturitatem fugiens. Nichil enim prodest biduo triduoque transmisso vacuum portare ventrem, si pariter obruatur. Idem. *De eodem.*

Sint tibi ieiunia pura, casta, simplicia, moderata, que in cotidie esurire et cotidie prandere. Apostolus igitur: Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino utere propter infirmitates tuas. Curat enim vulnera delinquentis, curatosque sanctificat ieiunium.

Ambr. in ps. c.xx. *Medicine precepta divine sunt conditioni contraria.*

Contraria divine condita sunt omnes precepta medicine. A ieiunio revocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Itaque qui se medicis dediderit, se ipsum sibi abnegat. Greg. in expositione beati Iob. *Quot modis gule vitium nos temptat.*

Quinque modis gule vitium nos temptat. Aliquando namque indigentie tempora prevenit; aliquando tempora non prevenit, sed cibos lautiores querit; aliquando quelibet sumenda preparari accuratius expetit; aliquando autem et ciborum qualitati et tempori congruit, sed in ipsa quantitate sumende mensuram refectionis excedit. Nonnumquam vero et abiectius est quod desiderat, et tamen ipso estu desiderii immensi deterius peccat. Item Prosper. *Absque puritate mentis ieiunia et orationes non prosunt.*

Nichil prodest homini ieiunare et orare et alia religionis bona agere, nisi mens ab iniquitate et ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Jeronimus. *Mediocre bonum magno preferri non debet.*

Non mediocriter errat qui magis bonum prefert mediocri bono. Non ergo rationabilis homo dignitatem amittit, qui vel ieiunium caritati aut vigilias prefert sensus integritati, ut propter immoderatam atque indiscretam psalmorum vel officiorum decantationem aut amentie aut tristitie notam incurrat. Numquid vero flecti meditatione deus vult hominis? Non enim verbis tantum, sed corde orandus est deus. Quanto melior est cuiusque psalmorum cantatio cum cordis puritate ac serenitate et spirituali hilaritate, quam spiritus in modulatione cum anxietate cordis atque tristitia. Cum ergo per centum a nobis psalmi et missa dicitur (?), nil minus quasi pro uno quolibet dicitur accipitur. Audiat igitur qui ea que necessaria sunt corpori subtrahunt, illud quod per prophetam dominus loquitur: Ego dominus odio habens rapinam in holocausto. De rapina autem holocaustum offert, qui vel ciborum nimia egestate vel somni penuria corporis immoderate affligit. Videat igitur quid apostolus dicat: carnis curam ne feceritis in desideriis. Item Aug. super Iohannem. *Non a cibis sed ab iniquitatibus abstinere est magnum et generale ieiunium.*

Ieiunium autem magnum et generale est abstinere ab iniquitatibus et illicitis voluptatibus seculi, quod est perfectum ieiunium. In hoc seculo quasi quadragesimam abstinentie celebramus, cum bene vivimus, cum ab iniquitatibus abstinemus. Sed quia hec abstinentia sine mercede non erit, expectamus illam beatam spem et revelationem magni glorie dei et salvatoris nostri Ihesu Christi. In illa spe cum fuerit de spe facta res, accepturi sumus mercedem denarium. Denarius ergo qui accepturus nomen a numero decem reddit, et coniunctus quadragenario fit quinquagenarius. Unde cum labore celebramus quadragesimam ante pascha, cum letitia vero tamquam mercede accepta quinquagesimam post pascha. Nam huic tamquam salutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, additur quietis et felicitatis denarius, ut quinquagenarius fiat. Significavit hoc etiam ipse dominus multo apertius, quando post resurrectionem quadraginta diebus conversatus est in terra cum discipulis suis. Quadragesimo autem die cum ascendisset in celum, peractis decem diebus misit mercedem spiritus sancti. Ex dictis Appollonii. *Raptorem vel furem non facit necessitas, sed frivolitas.*

Discipulos cum per segetes transeundo vellent spicas, redentes ipsius Christi vox innocentes vocat, quia coacti fame hoc fecerunt. Item Ieronimus. *Non necessitas, sed voluntas perseverantiam facit.*

Quicquid enim necessitate fit, cito solvitur; quod voluntate arripitur, perseverat. Item Ioh. Os aureum. *Ciborum temperantia salutem, habundantia certum (?) parit.*

Nichil enim sic iocundum est, sicut cibus bene digestus et decoctus. Nichil sic salutem, nichil sic sensuum acumen operatur, nichil sic egritudinem fugat, sicut moderata refectio. Sufficientia quippe cum nutrimento et sospitatem simul operatur et voluptatem. Ex habundantia vero morbum facit et molestiam ingerit et egritudinem generat et facit. Quod enim facit fames, hoc et plenitudo ciborum, magis autem multo peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem et liberat ex hac

S. xxxii. l. iii. Aliq. p. d.

Ide uale missa p centu(m) a nobis facta coiter qualiter si p quib(us) singulariter fieri.

S. viii. l. v. d.

S. i. l. vii. q. p.
S. xxviii. c. i.

vita penali. Excessus vero ciborum consumit et putrescere facit corpus humanum et macerat egritudine diuturna, et vitae cum morte crudeli consumit. Ier. c. Iov. Ciborum de-

N ec tales ac **lautitie si superhabundaverint ledunt.** cipiamus cibos quos aut difficulter digerere aut comestos magno partos et perditos labore doleamus. Olerum pomorum ac leguminum et facilior apparatus est, et arte impendiisque cocorum non indiget, et sine cura sustentat humanum genus moderate sumpta, quia nec aviditate devoratur, quia irritamenta gule non habent, et leviori digestione decoquuntur. Nemo enim uno et duobus cibis hisque vilibus usque ad inflationem ventris honeratur, que diversitate carnium et saporis delectatione concipitur. Cum varius nidoribus fumant patine ad usum sui explenda fame, qui captivos trahunt. Unde et morbi saturitate nimia concidantur, multique inpatientiam gule vomitu remediantur, et quod turpiter ingesserunt turpius egerunt. Ypocrates in aforismis suis docet crassa et obesa que crescendi mensuram impleverunt, nisi cito ablatione sanguinis imminuantur, in paralisin et pessima morborum genera erumpere, et ideo esse necesse sanam decreptione, ut rursum habeant in quo possint crescere. Non enim manere in uno statu natura potest corporum, et aut crescere aut decrescere semper; nec posse vivere animal nisi crescendi capax sit. Unde et Galienus doctissimus ypocratis interpres athletas, quorum vita et ars sagina est, dicit in exhortatione medicine, nec vivere posse diu nec sanos esse; animasque eorum nimio sanguine et adipibus quasi luto involutas nichil tenue, nichil celeste, sed semper de carnibus eructuare et ventris ingluvie cogitare. Idem.

Multorum infirmitates ieiunia solvunt.

L egimus quosdam morbo articulari et podagre humoribus laborantes proscriptione bonorum ad simplicem mensam et pauperes cibos redactos convaluisse. Caruerant enim sollicitudine dispensande domus et epularum largitate que et corpus frangunt et animum. Irritator oratu appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt penitentiam. Greg. VII. **Diebus sabbatorum a carnibus abstinere debemus.**

Q uia dies sabbati apud sanctos patres nostros in abstinentia celebris est habitus, nos eorundem auctoritatem sequentes salubriter ammonemus ut quicumque se christiane religionis participem esse desiderat, ab esu carnium eadem die, nisi maiori festivitate interveniente vel infirmitate impediente, abstineat. Fructuosus episcopus. **Monacho carnem gustare non licet.**

C arnem cuiquam monacho nec gustandi nec sumendi, dicendi concessa licentia, non quod creaturam dei iudicem indignam, sed quod carnis abstinentia utilis et apta monachis estimetur. Servato tamen moderamine pietatis erga egrotos. Quod si quis monachus violaverit et contra sanctionem regule usum quique vetitum vescendi carnibus presumpserit, sex mensium spatio retrusioni et penitentie subiacebit. Ier. ad Rusticum monachum. **De cotidianis operibus monachorum.**

N umquam de manu aut ab oculis tuis liber psalterii discedat. Dicatur ad verbum oratio sine intermissione, vigilet sensus, nec vagis cogitationibus pateat. Corpus pariterque animus tendatur ad dominum. Iram vince patientia. Ama scientiam scripturarum et carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua variis perturbationibus, que si pectori insederint, dominabuntur tui, et te deducent ad delictum maximum. Fac aliquid operis ut semper diabolus inveniat te occupatum. Si apostoli habentes potestatem de evangelio vivere laborabant manibus suis ne quem gravarent, et aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia, cur tu in usus tuos successuras res non preparares? Vel fiscellam texe iunco vel canistrum plecte lentis viminibus. Seratur humus, areole equo limite dividantur, in quibus cum olerum iactata fuerint semina vel plante per ordinem posite, aque ducantur irrigue, quarum pulcherrimorum versuum spectator assistas. Ecce supercilio clivosi tramitis undam elicit. Illa cadens raucum per levia murmur. Saxa ciet, scatebrisque arentia temperat arva. Inserantur fructuose arbores vel gemmis vel surculis, ut parvo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apium fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia. Monasteriorum ordinem ac regularum disciplinam in parvis disce animalibus. Texantur et lina capiendis piscibus. Scribantur libri, ut et manus operetur cibos, et animus lectione saturetur. In desideriis est omnis otiosus. Egiptiorum monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque opere et labore suscipiant, non tam propter vite necessaria

S. xxxii. q. ii. c.

S. xvi. q. i. Sic. Si dicat

S. p. i. di. v c. i. c. ii.

S. xvi. q. i. c. v. et vi.

quam propter animae salutem. ne vagantur per va-
riis cogitationibus. ad instar formicarum
iterum omnium in seruitium ducunt pedes suos
et insequuntur; Quid quaeso. prohibitum omnes qui
in urbibus habitant. Ecce illi fruuntur
suis rebus; ministrant ecclesiis. Adeunt
balnea. unguenta non spernunt. et monasterio flo-
reusant. Ad quae tamen respondeo. et vivebant
per deum. me in presenti opusculo non decreuisse dispu-
tare. sed monachum instituere. In v. capi-
tulari. *Absque sui prelati licentia canonicis*

S. xvii. li. i. Concil
S. p. i. di. xxxii. c. prete
S. di. xii. c. vte

Nominibus; quia quantum humana per- *nichil agere licet.*
mittit fragilitas. decernimus ut canonici
clerici. canonice uiuant. observantes divi-
ne scripturae doctrinam. et documenta sanctorum pa-
trum. et nichil sine licentia episcopi sui. vel magi-
stri eorum incomposite agere presumant. In u-
no quoque episcopatu simul manducent et dormiant.
ubi his facultas id faciendi suppetit.
Qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt.
in suo claustro remaneant. et singulis diebus
mane primo ad lectionem ueniant. et audi-
ant quid eis imperetur. Ad mensam ... similiter
lectionem audiant. et obedientiam secundum canones
suis magistris faciant. Ex consuetudine
si. *Colorum fucis mulieres uti non debent.*

S. xxi. li. iiii. c. i.

Fucare figmentis quo vel rubicundior vel can-
didior appareat. adulterina fallacia est. qua
non dubito etiam ipsos maritos se nolle decipi.
quibus solis permittendae sunt feminae ornari secundum
ueniam non secundum imperium. Nam uerus ornatus
maxime christianorum. nullus fucus mendax ue-
rum neque quidem auri uestisque pompa sed mores
boni sunt. Execranda autem superstitio ligatu-
rarum in quibus inaures uirorum in summis
ex una parte auriculis suspensae deputantur.
non ad placendum hominibus sed ad seruiendum
demonibus adhibentur. Ex simbolo ephesi-
ni concilii. cc. episcoporum qui habitum est contra nestorium.
de spiritu. *Quod spiritus sanctus procedit a patre et filio.*
dicit dominus in euangelio. Ille me clarificabit.
hoc rectissime sentientes unum christum et dei filium
non uelud alterius egentem gloriam ferentem a spiritu sancto
gloriam consecutum. quia spiritus eius non melior nec
superior ipso est. Sed quia humana opera faci-
ens. ad demonstrationem suae diuinitatis
uirtute propria spiritu utebatur. ab ipso glorifican-
dus esse dicitur. sicut vel disciplina quilibet unusquisque

clarificet. Quamuis enim in sua sit substan-
tia spiritus eius. et intelligatur in persona proprietas iuxta
id quod spiritus est et non filius. attamen alienus non est ab illo.
Nam spiritus appellatus est ueritatis et ueritas christus est.
Unde et ab isto similiter sicut ex deo patre procedit.
Denique hic idem spiritus et per sanctorum manus apostolorum
miracula gloriosa perficiens. dominum glorifica-
uit ihesum christum. postquam ascendit in celum. Nam
creditur christus natura deus existere. per suum spiritum uir-
tutes efficiens. Ideoque dicebat de meo
accipiet. et annuntiabit uobis. Didicimus
in libris de spiritu sancto. contra errorem grecorum.
De eodem.
Saluator qui ueritas ait.
Non enim loquetur a semetipso hoc est sine me et sine meo et
sine patris arbitrio quia inseparabilis est a me
et patris uoluntate. Et amplius. Quia
ex se non est sed ex patre et me est. Hoc enim ipsum quod sub-
sistit. et loquitur a patre et a me illi est. Ego ueri-
tatem loquor. id est inspiro quod loquitur. Siquidem
spiritus ueritatis est. Dicere autem et loqui in trinita-
te est. non secundum consuetudinem nostram. qua ad nos
sermocinantes loquimur accipiendum. sed
iuxta formam incorporalium naturarum et maxi-
me trinitatis quae uoluntatem suam ingerit in cor-
da credentium. Eorum cordibus inserit quae eam
digni sunt audire. Liquide ergo est dicere patrem.
et audire filium vel econtra filium loquentem audire
patrem. eiusdem naturae esse patrem et filium. in patre et
filio consensus est significatio. Spiritus sanctus qui est
spiritus ueritatis. spiritusque sapientiae non potest audire filium
loquentem quem nescit cum hoc ipsum sit quod profertur a
filio. id est procedens deus de deo. spiritus ueritatis proce-
dens a ueritate consolator manans de consolatore.
Denique ne quis illum a patris et filii uolun-
tate et societate discerneret. scriptum est. Non enim
a semetipso loquitur. sed sicut audit loquitur. Con-
simile et de se ipso saluator ait. Sicut audio
et iudico. Et alibi. Non potest filius a se ipso facere
quicquam. nisi quod uiderit patrem facientem. *Presbiteri qui sunt ciuium*
nullus presbiterorum *ebrietatem et comessationes suo periculo*
quando ad annuum sanctorum diem. xxx. aut vii. vel iii. *decimae*.
aut alicuius defuncti aut quoquo uocatione ad col-
lectam presbiteri conuenerint. se nullatenus inebriare pre-
sumant. nec precari in amore sanctorum vel ipsius aut
bibere. aut alios adbibendum cogere. vel se alie-
na precatione ingurgitare. nec plausus et risus
inconditos et fabulas inanes ibi referre aut
cantare presumant. vel turpia ioca. vel urso. vel

S. xxii. li. i. Statu

De consecratione

tornatricibus, que se fieri confitentur, non larvas demonum, quia hoc diabolicum est et sacris canonibus prohibitum. Ex concilio Laudicensi.

Spectaculis clerici interesse non debent.

S. di. xxxiiii. c. presbiteri. S. di. i. q. dic. S. xxxii. q. i. De his. S. p. i. di. xliiii. c. Non oportet

Non oportet ministros altaris vel quoslibet clericos spectaculis aliquibus, que aut in nuptiis aut scenis exhibentur, interesse, sed antequam thimelici ingrediantur surgere eos de convivio et abire debere. Ex eodem.

Clericus vel laicus sine iussione episcopi non peregrinetur.

Non oportet ministrum altaris vel quemlibet clericum sine iussione episcopi ad peregrinandum proficisci. Laicum etiam sine canonicis litteris, id est formata, similiter non oportet alicubi proficisci. Aug. ad Possidonium, et quicumque cos frs.

Explicit liber de officiis.

Post omnes causas agitur de consecratione ecclesiarum, et quod misse non sint alibi celebrande quam in locis deo consecratis, et quod ecclesiarum consecratio absque missa fieri non d . . . . . e . . . . . b . . . . . e . . . . . t.

D. I.

DE ECCLESIARUM consecratione et de missarum celebrationibus non alibi quam in sacratis domino locis absque magna necessitate fieri debere liquet omnibus quibus sunt nota novi et veteris testamenti precepta. Tabernaculum enim Moysen domino precipiente fecisse et sacrasse cum mensa et altari eius et eneis vasis atque utensilibus ad divinum cultum explendum legimus. Et non solum divinis precibus eas sacrasse, set etiam sancti olei unctione domino iubente perunxisse novimus. Que utique hec facta sunt et non alii nisi sacerdotes sacra unctione delibuti domino quoque cum vestibus sanctis sacrati et levite intrabant, ferebant, erigebant et deponebant, ut prius institutionibus que hactenus a domino per Moysen constitute et precepte esse in lege domini repperiuntur. Quapropter et David regum piissimus amplificavit et ... tum dei templum domini edificare voluit, sed propter multum sanguinem quem effuderat prohibitus est. Tamen ipse collegerat expensas. Salomon quoque filius eius quod ipse facere optaverat, iubente et auxiliante domino perfecit templum cum altari et reliquis ad divinum cultum peragendum consecravit. In libro regum legitur: Fecit ergo Salomon in tempore illo festivitatem celebrem et omnis Israel cum eo multitudo magna ab introitu Emath usque ad rivum Egypti coram domino deo nostro VII diebus et VII diebus, id est XIIII diebus, et in die VIII dimisit populum. Iudei ergo loca in quibus domino sacrificabant divinis habebant supplicationibus consecrata, nec in aliis quam deo dicatis locis munera domino offerebant. Si enim Iudei qui umbre legis deserviebant hoc faciebant, multo magis nos quibus veritas patefacta est et gratia et veritas per Iesum Christum data est, templa domino edificare et prout melius possumus ornare, eaque divinis precibus et sanctis unctionibus suis cum altaribus et vasis, vestibus quoque et reliquis ad divinum cultum explendum utensilibus devote et sollempniter sacrare, et non in aliis quam in domino sacratis ab episcopis et non a chorepiscopis, qui sepe prohibiti sunt, nisi ubi predictum est summa exigente necessitate, missas celebrare nec sacrificia domino offerre debemus. Ubi si summa necessitas agere compulit, non in domibus offerre prohibitas. Si autem ut legitur in Laodicensi cap. xxiiii., quod hii qui non sunt ab episcopis ordinati, tam in ecclesiis quam in domibus exorcizare non possunt, multo magis gradus ministeria non ab eis qui a eos gradus sunt consecrati, quibus fungi debent, officia agi debent vel sacrificia offerri licet. S. di. lxviii. c. vlt. Quod autem ut paulo superius probatum est oblationes in domibus offerri non debent, in eodem concilio cap. lviii. prohibitum habetur. Ita: Non oportet in domibus oblationes celebrari ab episcopis vel presbiteris. Item Iginius papa cap. V. Ecclesiarum consecratio absque missa fieri non debet.

Omnes basilice cum missa debent semper consecrari. Ecclesie constructe ubi aut plures sunt quam necesse sit, aut maioris magnitudinis quam ut ex redditibus ad eas pertinentibus restaurari possint, episcopi providentia moderentur, qualiter consistere possint. Gelasii cap. xxxiiii. Absque precepto sedis apostolice nova ecclesia non consecratur.

De locorum consecratione quamvis fratrum superius fuit comprehensum, tamen quia patefactum est quod absque precepto sedis apostolice non

multi factas ecclesias vel oratoria sacrare presumant.
Item. Sine auctoritate summi pontificis nova non dedicetur basilica.

Precepta sinodalia, que ante paucos menses de sede nostra ad provinciam sunt directa, et antiquis canonibus constituta, et ea que in nostris continebantur adiudicamus, eorumque parte constat sine summi pontificis auctoritate ecclesiam noviter conditam non posse dedicari. Et quia ex hac basilica que taliter fuit ad cultum processionis adducta suspendisse missas probabiliter conputamus. Sed quia devotionis locus non debet a ministeriorum cotidiano vacuus permanere, fratres karissime, eorum martirum nomine, quorum relatio continet, auctoritatis nostre suscepta serie consecrabis, ut populorum frequentatio quam illic ante convenire memoravimus, servatis regulis ecclesiasticis et canonibus integre habeat firma religione continuam. Item. Non dedicentur basilice que preter auctoritatem sedis apostolice sunt edificate.

Basilicas noviter institutas non petitis ex more preceptionibus dedicare nemo audeat. Nec ambiant sibimet episcopi vindicare clericos potestatis aliene. Cum enim decreta venerabilium sanctionum nos quoque magno opere custodire nitamur, ac si non eorum dispendio in illa que pabulum vitalitatis fortasse conprehendi videantur laxamenta cedamus. Cumque nobis de salutari reverentia regularum cupiamus temere nichil dici, et cui sedes apostolica superior his omnibus favente domino que paternis canonibus sanxit perfixa pio devotoque studeat tenere, possidendis indignum est quemquam vel pontificum vel ordinum subsequentium hanc observationem refutare, quam beati Petri sedem et sequi videat et docere. Satisque conveniens sit, ut totum corpus ecclesie in hac sibimet observatione concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi dominus ecclesie totius posuit principatum. Item Iohanni episcopo Sorano. Publice processiones non fiunt in oratoriis que preter auctoritatem sedis apostolice consecrantur.

Certum est quod nostris preceptionibus constitutum neque in ecclesia aut in oratorio quolibet sedis nostre non lege permissione dedicatis processiones presumant impendi, ne conditores fortunis subreptionibus regularum statuta prosilirent. Sicque in Iugenia spectabilis femina petitoria nobis oblatione suggesserit in possessionibus iuris sui eorum copula condidisse. Fratres karissime humanitatis intuitu, statuta non maculantibus et sepulcris tamen in conprehensis petitorio locis mistica noviter sollempnitate prestanda, ut defunctorum nomine solummodo divina celebrentur officia, preter frequentationem et processione cessante. Item Nicholaus papa clero et plebi Nomentensis ecclesie.
Sine nutu sedis apostolice ecclesia non debet institui.

Ecclesia, id est catholicorum collectio, quoniam sine apostolice sedis institui nutu, quamvis iuxta sacra decreta non ipsa debet absque preceptione pape basilica noviter construi, que ipsam catholicorum mentes in amplecti catenam dignoscitur. Item ex Aurelianensi. Sine designatione episcopi non edificetur ecclesia.

Nemo ecclesiam edificet antequam civitatis episcopus veniat, et ibidem crucem figat, publice atrium designet, et ante prefiniat qui edificare vult, que ad luminaria et ad custodiam et stipendia custodum sufficiat, et ostensa donatione sic domum edificet, et postquam consecrata fuerit, atrium eius sancte ecclesie sancta aqua aspergat. Item ex Bracarensi. ii.
Non consecratur ecclesia que pro questu cupiditatis edificatur.

Si quis basilicam non pro devotione fidei sed pro questu cupiditatis edificaverit, ut quicquid de oblatione populi colligitur medium cum clericis dividat, eo quod basilicam in terra sua condiderit, hoc decretum observari debet, ut nullus episcoporum tam abhominabili voto consentiat, nec basilicam que non pro sanctorum patrocinio sed magis sub tributaria conditione est condita audeat consecrare. Felix episcopus omnibus ubique orthodoxis. Sacrificia non nisi super altare et in locis deo sacratis offerantur.

Sicut non alii quam sacrati domino sacerdotes debent missas cantare, nec sacrificia super altare offerre, sic nec in aliis quam domino sacratis locis, id est in tabernaculis divinis precibus a pontificibus delibatis, missas cantare aut sacrificia offerre licet, nisi summa coegerit necessitas. Sanctum est enim missas non cantare aut non audire quam in his locis ubi fieri non oportet, nisi pro summa contingat necessitate, quoniam necessitas legem non habet. Unde scriptum est: Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit dominus deus tuus. In domibus tamen ab episcopis suis personis oblationes celebrari nullatenus liceat. Item ex concilio Tiburtiensi. Non nisi in locis sacratis missarum sollempnia celebrentur.

Missarum sollempnia non ubique sunt celebranda, sed in locis ab episcopo sacratis vel ubi episcopus permiserit celebranda esse censemus. Item Clemens. Precibus divinis consecrantur ecclesie.

Ecclesias propter quam nulla facere loca que divinis precibus sacrare oportet. Item. Sacrificare et missas celebrare non licet nisi in locis deo sacratis.

S. i. q. vii. Ex hiis
S. di. xi. Nolite
S. xxiiii. q. i. Rogamus
S. xvi. q. vii. Ut geri
S. xvi. q. i. ...
S. i. q. ii. c. i.
S. i. q. iii. Ecclesia
S. i. q. i. c. Sig.
S. xvi. q. vii. Ecclesias

Hic ergo habemus in presenti vita positos oportet vos agnoscere voluntatem dei, ubi et agnita et sacrificandi locus: quam in aliis locis sacrificandum et missas celebrandum non licere nisi in his in quibus episcopus iusserit, aut ubi ab episcopo regulariter ordinato, tenente videlicet unitatem, consecrata fuerit. Aliter enim non sunt hec agenda nec rite celebranda. Item Silverius papa. **Abiciatur sacerdos qui in locis non sacratis missas celebrare presumit.**

Nullus presbyter missas celebrare presumat nisi in sacratis domino locis ab episcopo, qui sui particeps decreto voluerit esse sacerdotii. Item ex pp. omnibus orthodoxis. **Singulis annis dedicationum sollempnitates celebrentur; consecrentur ecclesie de quarum consecratione dubitatur.**

J. e. di. iiii. Vi-
...dos. Placuit

Sollempnitates dedicationum ecclesiarum et sacerdotum per singulos annos sunt celebrande. De ecclesiarum consecrationibus, quotiens dubitatur, et nec certa scriptura nec certi testes existunt a quibus consecratio sciatur, absque ulla dubitatione scito eas esse sacrandas; nec talis dubitatio facit iterationem, quoniam non monstratur esse iteratum quod nescitur factum. Item Gregorius papa de eodem. **Quod octo diebus dedicationum sollempnitas est celebranda.**

Sollempnitates dedicationum ecclesiarum per singulos annos sollempniter sunt celebrande, ipso domino exemplum dante, qui ad festum dedicationis templi omnibus id faciendi dans formam cum reliquis populis eandem festivitatem celebraturus venit, sicut scriptum est: Facta sunt encenia in Ierosolimis et hyemps erat, et ambulabat Ihesus in templo in porticu Salomonis. Quod autem octo diebus encenia sint celebranda, in libro Regum perlecta dedicatione templi reperies. Item ex Meldensi cap. viii. **Consecrentur ecclesie et altaria de quorum consecratione dubitatur.**

S. p. i. di. lxvii. ecclesias.

Ecclesie vel altaria que ambigua sunt de consecratione consecrentur, et superflua altaria destruantur. Item Yginus papa. **Quando ecclesia sit denuo consecranda vel salibus tantum exor- cizanda.**

Si motum fuerit altare, denuo consecretur ecclesia. Si parietes mutantur et non altare, salibus tantum exorcizetur. Si autem homicidio vel adulterio ecclesia violata fuerit, diligentissime expurgetur et denuo consecretur. Ex Niceno. **Ecclesia semel consecrata quando sit iterum consecranda.**

S. p. i. di. lxviii. c. ex eod. ecclesias.
J. di. v. Placuit

Ecclesiis semel deo consecratis non debet iterum consecratio fieri, nisi aut ab igne exuste, aut sanguinis effusione, aut cuiusquam semine pollute fuerint, quia sicut infans a quolibet sacerdote in nomine patris et filii et spiritus sancti semel baptizatus non debet iterum baptizari, ita nec locus deo dedicatus iterum consecrandus est, nisi propter eas causas quas superius nominavimus, si tamen fidem sancte trinitatis tenuerint qui consecraverunt eum. Item Iohannes papa. **De eodem.**

J. e. c. iiii. Placuit.

Ecclesias Arrianorum ubicumque inveneritis, catholicas eas divinis precibus et operibus absque ulla mora consecrate, sicut et nos fecimus cum pro causa sancte et Theodorici regis Constantinopoli fuissemus. Item Gregorius in dialogo. **De eodem.**

S. i. c. iiii. Eccla

Arrianorum ecclesiam in regione urbis huius que Subura dicitur cum clausa usque ad biennium permansisset, placuit ut in fide catholica introducta illic beati Sebastiani et sancte Agathe martyris reliquiis dedicari debuisset. Quod et factum est et cetera. **De eodem.**

Agapitus papa vas catholicum, evangelii tuba, pro deo instruxit: sacra altaria sedis sue, que Anthimi sacrilegi infecta fabulis fuis, catholicis precibus eluit. Item Vigilius papa. **De eodem.**

De fabrica vero cuiuslibet ecclesie, si diruta fuerit, instauranda, et si in eo loco restaurari debeat consecrationis sollempnitas, ubi sanctuaria non fuerint, nichil iudicamus officere, si per eam minime aqua exorcizata iactetur, quia consecrationem cuiuslibet ecclesie in qua sanctuaria non ponuntur celebritatem tantum scimus esse missarum. Et ideo si qua sanctorum basilica a fundamentis etiam fuerit innovata, sine aliqua dubitatione, cum in ea missarum fuerit celebrata sollempnitas, totius consecratio sanctificationis implebitur. Si vero sanctuaria que habebat ablata sunt, rursus earum repositione et missarum sollempnitate reverentiam sanctificationis accipiat. Item ex decretis Formosi pape cap. x. **Absque episcopi permissione sui in ecclesia consecrata non erigatur altare.**

Nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo loci fuerit sanctificatum vel permissum, ut sit discretio inter sacrum et non sacrum, nec dedicationem fingat nisi sit, quia si fecerit, degradetur si clericus est, si laicus, anathematizetur. Item ex concilio Africano cap. i. **Evertantur altaria que sine sanctorum reliquiis eriguntur.**

Placuit ut altaria que passim per agros et vias tanquam memorie martyrum constituuntur, in quibus nullum corpus aut reliquie martyrum condite probantur, ab episcopis qui eisdem locis presunt, si fieri potest, evertantur. Si autem hoc propter tumultus populares non sinitur, plebes tamen admoneantur ne illa loca frequentent, ut qui recte sapiunt nulla ibi superstitione devincti teneantur. Et omnino nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, nisi aut ibi corpus aut aliquę reliquię certe sint, aut ibi origo alicuius habitationis vel possessionis vel passionis fidelissima origine tradatur. Nam que per somnia et per inanes quasi revelationes quorumlibet hominum ubicumque constituuntur altaria, omnimodis reprobentur. Item ex concilio Aurelianensi.

cap. iii. Non est consecranda ecclesia in qua pagani sepeliuntur.

Ecclesiam ubi paganus sepultus est non licet consecrari neque missas in ea celebrare, sed tractare foras et mundare oportet. Item ex concilio Agrippinensi. De ecclesia in qua fidelium cadavera sepeliuntur.

Ecclesiam in qua mortuorum cadavera infidelium sepeliuntur sanctificare non licet. Sed si apta videtur ad consecrandum, inde evulsis corporibus et rasis parietibus vel tignis eius locus reedificetur. Si autem consecrata prius fuit, missas in ea celebrare licet, tamen si fideles fuerint qui in ea sepulti sunt. Item ex Martini pape. Super monumenta in qua sacramenta non distribuantur ministeria.

Non oportet clericos ignaros et presumptores super monumenta in campum ministeria portare, aut distribuere sacramenta, sed aut in ecclesia aut in basilica ubi martyrum reliquie sunt deposite, ibi pro defunctis oblationes offerri solere. Neque liceat christianis prandia ad defunctorum sepulchra deferre et sacrificare mortuis. Item ex Triburiensi. Quod tecta combusta missis possint celebrari.

Concedimus tamen sicubi gentilium percussis nostris exigentibus peccatis per semetipsum factum est a Normannis et Sclavis et Hungaris et a malis christianis, seu aliquo quocumque modo ecclesie fuerint incense et combuste, in capellis cum tabulis consecratis missarum celebrare permittimus, donec ipse ecclesie restaurentur. In ruinis vero potius, si ecclesia defuerit, sub divo seu in tentoriis, si tamen tabula altaris consecrata ceteraque sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, missarum sollempnia celebrari concedimus. Item ex Epaonensi cap. vi. Crismate non ungantur altaria nisi fuerint lapidea.

Altaria si non fuerint lapidea crismatis preterea unctione non sacrentur. Ad celebranda autem divina officia ordinem quem metropolitanum tenent comprovinciales eorum observare debebunt. Item ex Agathensi. Crismatis unctione et sacerdotali benedictione sacrentur altaria.

Altaria placuit non solum unctione crismatis sed etiam sacerdotali benedictione sacrari. Item ex Aurelianensi c. iii. In privatis oratoriis licet orare, non tamen missas celebrare.

Unicuique fidelium in domo sua oratorium licet habere et ibi orare; missas autem celebrare ibi non licet. De vii synodo. In privatis oratoriis absque consensu episcopi nullus ministrare presumat.

Clericos quilibet ministrare in oratoriis qui est domo sua sine consensu episcopi loci illius habet facere presumpserit. Si quis vero hoc non observaverit, deponatur.

Item ex concilio Agathensi. Qui extra parrochias habent oratoria his diebus ad parrochiam redire cogantur.

Si quis etiam extra parrochias in quibus legitimus est ordinariusque conventus oratorium habere voluerit, reliquis festivitatibus ut ibi missas audiat propter fatigationem familie iusto ordine permittimus. Pascha vero, natale domini, epiphaniam, ascensionem domini, pentecosten et natale sancti Iohannis baptiste, et si qui maxime dies in festivitatibus habentur, non nisi in civitatibus aut in parrochiis audiantur. Clerici vero si qui in festivitatibus his quas supra diximus in oratoriis, nisi iubente aut permittente episcopo, missas facere voluerint, a communione pellantur. Item Aug. Quibus ex causis loca sanctorum transmutanda sint.

Tribus ex causis loca sanctorum transmutanda sunt. Prima cum necessitas persecutorum loca eorum gravaverit. Secunda cum difficultas locorum fuerit. Tertia vero cum malorum societate gravantur. Item ex Magontiensi cap. l i. Quod licet alicui corpora sanctorum de loco ad locum transferre.

Corpora sanctorum de loco ad locum nullus transferre presumat sine consilio principis et episcoporum sancteque synodi licentia. Item Yginus papa. In usus laicorum non licet cedant ligna ecclesie dedicate.

Ligna ecclesie dedicate non debent ad aliud opus iungi nisi ad aliam ecclesiam, vel igni comburenda, vel ad profectum in monasterio fratribus. In laicorum opera non debent admitti. Item Clemens Iacobo Ierosolimorum episcopo. Vestimenta sacra et vasa pre vetustate consumpta incendantur, et cineres eorum in loco sacro recipiantur.

Altaris palla, cathedra, candelabrum et velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur, quia non licet ea que in sacrario fuerint male tractari, sed incendio universa tradantur. Cineres quoque eorum in baptisterio inferantur, ubi nullus transitum habeat, aut in pariete aut in fossis pavimentorum iaciantur, ne introeuntium pedibus coinquinentur. Mortui non obvolvantur vestimentis altaris.

Nemo presbiterorum quod dicimus mortuum credat advolvendum, aut ei scapulas operire velit palla que fuit in altari, aut certe que diacono data est in missa domini. Quod si fecerit vel levite qui inde negligentiam habuerint, diaconus termino sex quoque mensibus a divino erit remotus altari. Quod si preterea anathemate eos clericum non ammonuerit, presbiter x annis et mensibus v excommunicatus sit. Propterea decimas sacramentas subiecta

sibi non admonuerint ministra, et postea cum grandi humilitate mater recondatur ecclesie. Pallas uero et uela que in secretario sordidata fuerint, ac ministeria diacones cum humilibus ministris intra sacrarium et uela atque linteamina dominice mense abluant, ne forte puluis dominici corporis male decidat. Sindonem uero non foris abluant, et erit eis in operatione peccatum. Ideo committatur sacrarium ministris, et per primum cum diligentia custodire. Si in peluis noua comparetur, et postea non in nichil aliud tangatur. Sed nec ipsa peluis ubi uelis apponatur lauandis, nisi que ad dominici altaris cultum pertinet. Palle in alia peluim lauantur, et in alia uela ianuarum. Curandum sit et ostiarius examinatione maioris, ne quis negligentia aut ignarus aduenti ianue domus domini manus incognita tangat. Ita statum erroris discat omnis homo, quia uenit iuxta domum domini est. Item Sixtus papa. *Sacrata uasa non nisi a sacratis hominibus tangantur, et uestimenta* *altaris ... fecerunt.*

In sancta apostolica sede statutum est, ut sacra uasa non ab aliis quam a sacratis dominoque dicatis hominibus contrectentur, ne pro talibus presumptionibus iratus dominus plagam imponat populo suo, et hi etiam qui non peccauerunt pereant, quia perit iustus sepissime pro impio. Item Stephanus episcopus familiari amico Hylario. *Non nisi a sacratis hominibus uestimenta sacra ferantur.*

Vestimenta ecclesie quibus domino ministratur et sacrata debent esse et honesta. Quibus in aliis usibus non debent frui quam ecclesiasticis et deo dignis officiis. Que nec ab aliis debent contingi aut ferri nisi a sacratis hominibus, ne ultio que Baltasar regem percussit super hec transgredientes ueniat, et corruere eos faciat ad ima. Item ex concilio aurel. *Diuina misteria nuptiis non prestent ornamentis.*

Ad nuptiarum ornatum ministeria diuina non prestentur, ne dum impiorum tactu uel pompa secularis luxurie polluuntur, ad officium sacri ministerii uideantur indigna. Item ex concilio Tiburiensi cap. viiii. *In ligneis uasis dominici corporis et sanguinis sacramenta non sunt celebranda.*

Vasa quibus sacrosancta conficiuntur ferri misteria, calices et patene, de quibus Bonifacius martyr et episcopus interrogatus, si liceret in uasculis ligneis sacramenta conficere, respondit: Quondam sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur, nunc e contrario lignei sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zepherinus sextus x. romanus episcopus patenis uitreis missas celebrare constituit. Deinde urbanus viii. x. papa omnia ministeria sacra fecit argentea. In hoc enim sicut et in reliquis cultibus magis ac magis per incrementa temporum decus succreuit ecclesiarum. Nostris enim diebus, quibus in pace familia fuimus, ne decus matris ecclesie minuatur, sed magis cumuletur et amplificetur. Statuimus ut deinceps nullus sacerdos sacrum misterium corporis et sanguinis ihesu christi domini nostri ihesu christi in ligneis uasculis ullo modo conficere presumat, ne unde placari debet, inde irascatur deus. Item ex concilio remensi cap. vi. *Ex qua materia calix cum patena fieri debeat.*

Ut calix domini cum patena, si non ex auro, omnino ex argento fiat. Si quis autem tam pauper est, saltem uel stagneum calicem habeat. De ere autem aut ex auricalco non fiat calix, quia ob uini uirtutem eruginem pariter et uomitum prouocat. Nullus autem in ligneo aut in uitreo calice presumat missam cantare. Item ex epistola Eusebii pape et Siluestri. *Non in serico sed in puro linteo sacrificium celebretur.*

Omnium consulto constituimus ut sacrificium *altaris* altaris non in serico panno aut in tincto quisquam celebrare presumat, sed in puro linteo ab episcopo consecrato terreno scilicet lino procreato atque contexto, sicut corpus domini nostri ihesu christi in sindone linea munda sepultum fuit. Item ex vi. synodo. *A quibus sit tradita missarum celebratio.*

Iacobus frater domini secundum carnem, cui primum credita est ecclesia ierosolimitana, et Basilius cesariensis episcopus, cuius claritas per totum refulsit mundum, in scriptis ad hoc nobis misse celebrationem. Item Telesphorus papa vii. a petro. *Qua hora missarum officia sint celebranda.*

Nocte sancta natiuitatis domini saluatoris missas celebrent presbiteri, et hymnum angelicum in eis sollempniter decantent, quia eadem nocte que ab angelo pastoribus est nuntiatus, et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis laudantium et dicentium: Gloria in altissimis deo et in terra pax hominibus bone uoluntatis. Reliquis uero temporibus missarum celebrationes ante horam diei tertiam minime sunt celebrande, quia eadem hora et dominus est crucifixus et super apostolos spiritus sanctus legitur descendisse. Item ex Cartaginensi concilio cap. viii. *Non nisi a ieiunis hominibus sacramenta celebrentur altaris.*

Sacramenta altaris non nisi a ieiunis hominibus celebrentur, excepto uno die anniuersario quo cena domini celebratur. Nam si aliquorum pomeridiano tempore defunctorum siue episcoporum siue ceterorum commendatio facienda est, solis orationibus

S. p. i. di. xx. iii. Sacratas et di. xxiii. Non

S. p. i. di. xx. iii. Sacratas.

i. di. v. ut epi.
S. vii. q. i. c. Absit

fuit. si illi qui faciunt, vel presenti intererunt. Item ex concilio Cabilonensi. **Ante missarum sollempnia circa horam nonam decantata in xl. nulli comedere liceat.**

Solent plures qui se ieiunare putant in xl. mox ut signum audierint ad horam nonam manducare, qui nullatenus ieiunare credendi sunt, si ante manducaverint quam vespertinum celebretur officium. Concurrendum est enim ad missam et auditis missarum sollempniis et vespertinis officiis, largitis elemosinis ad cibum accedendum est. Si vero aliquis necessitate constrictus fuerit vel ad missam venire non valeat: estimata vespertina hora completa oratione sua ieiunium solvat. Ex concilio.

In ieiuniis quattuor temporum circa vespertinam horam in sabbato vel sancto circa noctis initium missarum sollempnia sunt celebranda. Unde Leo episcopus. Quod a patribus nostris. Item Gelasius. Ordinationes presbiterorum. Item Pelagius. Dilectionis tue scripta. Require in tractatu ordinandorum.

S. p. i. di. lxxv. Leo. Quod a patribus.
S. p. i. di. lxxv. Capitulo.
S. p. i. di. lxxvi. ponte. Di leo.

Ex concilio. Prima quoque parte dierum missarum sollempnia non inmerito celebrantur. Unde Leo papa Dioscoro Alexandrino episcopo. **Etiam prima parte diei missam celebrare licet.**

Necesse autem est ut quedam pars populi sua devotione privetur, si unius tantum misse more servato sacrificium offerre non possint nisi qui prima diei parte convenerint. Studiose ergo fraternitatem tuam familiari ammonemus alloquio, ut quod nostre consuetudini ex forma paterne traditionis insedit, tua quoque cura non negligat, ut per omnia nobis fide et actibus congruamus. Propter quod revertenti filio nostro Possidonio presbitero hanc dilectioni tue epistolam dedimus perferendam, qui nostris processionibus atque actionibus frequenter interfuit, et totiens ad nos missus quid in omnibus apostolice sedis auctoritas teneret agnovit. Item Augustinus.

Misse peculiares non sunt in publico.

Et hoc attendendum est, ut misse peculiares, que per dies sollempnes a sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut per eas populus a missarum sollempniis que hora iii. canonice fiunt abstrahantur. Sed sacerdotes qui in circuitu urbis aut in eadem urbe sunt, et populus in unum ad publicam missarum celebrationem conveniant. Item Alexander papa. **Quot missas sacerdotibus in die celebrare liceat.**

Sufficit sacerdotibus unam missam in die celebrare, quia Christus semel passus est et totum mundum redemit. Non modica res est unam missam facere: et valde felix est qui unam digne celebrare potest. Quidam tamen pro defunctis unam faciunt, et alteram de die si necesse sit. Qui vero pro pecuniis aut adulationibus secularium una die presumunt plures facere missas, non existimo evadere dampnationem. Item ex concilio Toletano iii. **Ex salvatoris et apostolorum exemplo ymnos debere cantari.**

De hymnis canendis, et salvatoris et apostolorum habemus exemplum. Nam et ipse dominus hymnum dixisse perhibetur, Matheo evangelista testante: Et hymno dicto exierunt in montem oliveti. Et Paulus apostolus ad Ephesios scripsit dicens: Implemini spiritu, loquentes vobis metipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus. Et quia nonnulli hymni humano studio in laudem dei atque apostolorum et martirum triumphos compositi esse noscuntur, sicut hi quos beatissimi doctores Hylarius atque Ambrosius ediderunt, quos tamen quidam specialiter reprobant, pro eo quod de scripturis sanctorum canonum vel apostolica traditione non existunt: respuant ergo et illum hymnum ab hominibus compositum, quem cotidie publico privatoque officio in fine omnium psalmorum dicimus: Gloria et honor patri et filio et spiritui sancto in secula seculorum amen. Nam et ille hymnus quem nato in carne Christo angeli cecinerunt: Gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis, reliqua que ibi secuntur ecclesiastici doctores composuerunt. Ergo nec ipsi in ecclesiis canendi sunt, qui in sanctarum scripturarum libris non inveniuntur. Componuntur ergo misse sicut preces vel orationes, sive commendationes seu manuum impositiones, ex quibus si nulla decantentur in ecclesia, vacant officia omnia ecclesiastica. Ammonet huiusmodi fieri atque hortatur Timotheum apostolus dicens: Obsecro igitur primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et pro omnibus qui in sublimitatibus sunt. Sicut ergo orationes ita et hymnos in laudem dei compositos nullus nostrum ulterius improbet. Item Leo vii.

In novo testamento qui ymni decantati ab angelis non duo solummodo hymni ab angelis **inveniuntur.**

In novo testamento inveniuntur decantati Alleluia atque Gloria in excelsis deo, quos pariter in hebdomada intimavimus. Quapropter homines utrisque acumina angelice iubilationis expulsi in hac misere vite Babilone super flumina eius sedemus et flemus, dum recordamur illius Syon. Quia non decet hymnum. Quod novem ebdomadibus alleluia intermittimus, non incongrue per viiii. ebdomadas viiii. ordines angelorum accipimus. Quorum x. ordo per superbiam corruens. Angelicum numerum im

c. Alleluia dimittitur nove ebdomadibus

mit. et a felicitate pepulit. Quin et de obitu eius
sue diminutioni et pariter ruinam sibi imminere
a perfecta laude creatoris fuere prepediti. Quorum
recuperationi et consolationi consulens omnipotens deus
creator. primum hominem de limo terre formavit.
qui sui generis multiplicatione. dampna cele
stis patrie resarciret. atque angelorum gaudium
suppleret. Quod spe angelici chori admodicum letati
non mirum si ex lapsu ipsius hominis fuit contristati.
Unde nove ordinum concentus. in laude creatoris re
mansit imperfectus. donec imperfectus. donec in christo re
surgente resurrexit prolapsus ille protoplaustus.
Ibi augmento sui collegii et spe melioris an
gelice excitati gaudiis. in novum alleluia consurrexe
runt. una eo pariter devotione. Quem et nos pro modu
lo nostro imitantes ab christi quem lapsus protoplausti
mecum recitat alleluia. viiii. ebdomadibus in
termittimus scilicet usque in pascha ubi christus resurgens
a mortuis et vitam nostram in gaudium convertit
et alleluia nobis reddidit. Item michi rodulfo britann
ensi archiepiscopo. In cena domini gloria in excelsis deo de cantetur.
PORRO gloria in excelsis deo ab episcopis in cena
domini. inter missarum sollempnia more nostro di
cendum est. Pallio vero apostolico eadem die utitur in
tantum quibus est ab apostolica sede permissum. Item za
charias papa. Cum baculo aut capite velato ad
celebrandum missarum sollempnia clericus non accedat.
Nullus episcopus aut presbiter. seu diaconus ad celebranda
missarum sollempnia presumat cum baculo intra S. vii. q. i. excomunicat. rott. Rich. ā.
re. aut velato capite altari dei assistere. quoniam
et apostolus prohibet viros velato capite orare in
ecclesia et si fecerint presumptores communione priventur. Cum vero
ingressus fuerit episcopus aut presbiter ad missarum sollempnia
celebranda. non passio aliqua intervenerit. nullo modo
audeat data oratione recedere. vel ab alio presbitero
aut episcopo suppleantur missarum sollempnia. sed qui
initium ponit suppleat usque in finem. Si quis
vero presumpserit preter quod posuimus agere a sacro corpore
et sanguine domini nostri ihesu christi sit suspensus. Item ana
cletus [...] omnibus episcopis. Quod testes episcopus
Episcopus deo sacrificans sacrificans secum habere debet.
testes secum habeat. In sollempnioribus quippe di
ebus. aut vii. aut v. aut iii. diaconos qui eius oculi
dicuntur. et subdiaconos atque reliquos ministros. S. p. i. di. xciii. Diaconi. S. ii. q. vii. C. vlt.
secum habeat. qui sacris induti vestimentis in fronte
et a tergo. et presbiteri e regione. dextra levaque contrito
corde et humiliato spiritu ac prono stent vultu.
custodientes eum a malivolis hominibus et consensum
presbiter sacrificio. Peracta autem consecratione omnes
communicent. qui noluerint ecclesiasticis care
re liminibus. Item lucius papa omnibus episcopis. Episcopus
sine religiosis testibus divina sacramenta non celebrat.
Iubemus apostolica auctoritate vel septem testes vobiscum
sacerdotes et levitas habeatis. Et licet conscientia
sufficere possit propria. tamen propter malivolos iuxta apostolum
tamen et testimonium vos oportet habere bonum. ab
his qui foris sunt. Igitur duo presbiteri et tres
diaconi. in omni loco episcopum non deserant propter testi
monium ecclesiasticum. Item sother episcopus. Nisi duobus
presentibus presbiter missam celebrare non presumat.
Hoc quoque statutum est ut nullus presbiterorum
missarum sollempnia celebrare presumat. nisi duobus
presentibus sibique respondentibus ipse tertius habeat.
quia cum pluraliter ab eo dicitur dominus vobiscum. et illud
in secretis orate pro me. apertissime convenit. ut
ipsius respondeatur salutationi. Item ex canone
apostolorum. Communione priventur qui usque ad finem missarum
Omnes fideles qui conveniunt sollempnia non audiunt.
in sollempnitatibus sacris ab ecclesia. et scripturas
apostolorum et evangelium audiant. qui autem non perse
veraverint in oratione usque dum missa peragatur nec sanctam
communionem perceperint. velut inquietudi
nes ecclesie commoventes convenit communione privari.
Item ex concilio cartaginensi. iiii. De eo qui
Sacerdote verbum in ecclesia faciente qui egressus de
auditorio fuerit excommunicetur. Item ex concilio agathensi.
Die dominico missas ex integro seculares audire
Missas die dominica secularibus totas audire debere
speciali ordine precipimus ita ut ante benedic
tionem sacerdotis egredi populus non presumat. Quod si fecerint
ab episcopo publice confundantur. Item ex concilio aurelianensi.
Populus non ante discedat quam missas ex integro
Cum ad celebrandas missas in dei nomine ex celebret.
convenitur. populus non ante discedat quam misse sollempni
tas compleatur. Et ubi episcopus non fuerit. benedictionem
accipiat sacerdotis. Item ex concilio cartaginensi. iiii. Excommuni
cetur qui pretermisso conventu ecclesie ad spectacula
Qui die sollempni pretermisso ecclesie conventu vadit. I p. c. di. v. Ad
ad spectacula vadit excommunicetur. Item ex concilio cartaginensi. I c. di. iii. c. ii.
iiii. Usque ad missam catecuminorum nullus ecclesiam
Episcopus nullum prohibeat ingredi prohibetur.
ingredi ecclesiam et audire verbum dei sive gentilem
sive hereticum. sive iudeum. usque ad missam cate
cuminorum. Item anastasius omnibus episcopis
Evangelia non sedendo audiantur sed stando audienda
Apostolica auctoritate mandamus. dum debemus.

sancta euangelia in ecclesia leguntur: ut sacerdotes et ceteri omnes non sedentes sed uenerabiliter curuati in conspectu euangelii stantes, dominica uerba intente audiant et fideliter adorent.

Item Gregorius VII. **Ad missarum sollempnia semper aliquid est offerendum.**

Omnis christianus procuret ad missarum sollempnia aliquid deo offerre et ducere ad memoriam quod deus per moysen dixit: Non apparebis in conspectu meo uacuus. Etenim in collectis sanctorum patrum liquido apparet quod omnes christiani offerre aliquid deo ex usu sanctorum patrum debent. Ad ipsum enim prius est confugiendum, quia in eo cura reposita est animae passiones. Uerum homines post eo ordine a nobis opem ab hominibus accersiunt. Ubi autem humana subsidia defecerint, tunc opinantur diuinum postulandum fauoris gratiam. Item Cyprianus. **Quod ipsa uoce sursum corda in missa cantata**

Quando autem stamus ad orationem fratres dilectissimi uigilare et incumbere ad preces toto corde debemus. Cogitatio hominis carnalis et secularis abscedat, nec quicquam tunc animus quam id solum cogitet quod precatur. Ideo et sacerdos ante orationem prefatione premissa parat fratrum mentes dicendo sursum corda, ut dum respondet plebs habemus ad dominum, admoneatur nichil aliud se quam dominum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus et soli deo pateat, nec ad se hostem dei tempore orationis uenire patiatur. Item Pelagius romane ecclesie antistes sedis episcopus uniuersis germanie atque gallie episcopis. **Quod prefationes in missa sunt cantande.**

Inuenimus has nouem prefationes in sacro catalogo tantummodo recipiendas. Idest unam in albis paschalibus. Alteram de ascensione domini. Tertiam de pentecosten. Quartam de natale domini. Quintam de apparitione domini. Sextam de apostolis. Septimam de sancta trinitate. Octauam de cruce. Nonam de ieiunio in quadragesima tantummodo dicendam. Item ex capitulis. **In omnibus missarum sollempnibus pro defunctis oratio fiat.**

Uisum preterea nobis est ut in omnibus missarum sollempnibus pro defunctorum spiritibus loco competenti ecclesia dominum deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur quin pro uiuentibus et quibuslibet necessitatibus deprecetur, ita in missarum nulla dies excipi debet quin pariter animabus fidelium preces domino missarum sollempnibus fundantur. Antiquitus quoque hic mos est sancte dei ecclesie ut in missarum sollempnibus et aliis precibus domino spiritus quiescentium commendet, dicente beato augustino: Non sunt pretermittende

S. di. lxx. Scōz

supplicationes pro spiritibus mortuorum quas faciendas pro omnibus in christiana et catholica societate defunctis laudamus. Defunctorum etiam tacitis nominibus eorum quos sub generali commemoratione suscepit ecclesia, ut quibus ad ista desunt parentes aut filii aut quicumque cognati uel amici, ab una eis exhibeatur pia matre communi. Item Innocentius episcopus urbis rome Decentio Eugubino.

Ante precem non sunt a sacerdote nomina recitanda.

De nominibus recitandis antequam precem sacerdos faciat atque eorum oblationes quorum nomina recitanda sunt sua oratione commendet, quam superfluum sit et ipse pro tua prudentia recognoscis, ut cuius hostiam necdum deo offeras eius ante nomen insinues, quamuis illi incognitum nichil sit. Item Alexander urbis rome episcopus orthodoxis omnibus. **Panis et uinum et aqua in sacrificiis sunt offerenda.**

D. II.

In sacramentorum oblationibus que inter missarum sollempnia domino offeruntur panis tantum et uinum aqua permixtum in sacrificium offerantur. Non enim debet in calice domini aut uinum solum aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum, quia utrumque ex latere eius in passione sua profluxisse legitur. Item Cyprianus Cecilio fratri salutem.

Uinum sine aqua uel econuerso in sacramentis offerri non licet.

Sic in sanctificando calice domini offerri non potest sola aqua, quomodo nec uinum solum potest. Nam si uinum tantum offerat quis, sanguis christi incipit esse sine nobis. Quando autem utrumque miscetur et adunatione confusa sibi iuncte copulantur, tunc sacramentum spirituale et celeste perficitur. Sic uero calix domini non est aqua sola aut uinum solum nisi utrumque misceatur, quomodo nec corpus domini non potest esse farina sola nisi utrumque copulatum fuerit et adunatum et panis unius compage solidatum. Idem.

Scriptura dicit ut quotienscumque **de eo de.** calicem in commemoratione domini et passionis eius offerimus, id quod constat dominum fecisse faciamus. Et uide frater karissime si quis de antecessoribus nostris uel ignoranter uel simpliciter non hoc obseruauit et tenuit quod dominus nos facere exemplo et magisterio suo docuit, potest simplicitati eius de indulgentia domini uenia concedi. Nobis uero non poterit ignosci, qui nunc a domino ammoniti et instructi sumus ut calicem domini cum uino mixtum, secundum quod dominus obtulit, offeramus. Item ex concilio martini pape. **Preter uinum et aquam et panem in sacrificio nichil debet offerri.**

Non oportet aliquid aliud in sacrario offerri preter uinum et aquam que in typo christi benedicuntur. Quia

dum in cruce penderet de corpore eius san-
guis et aqua effluxit. Haec tria unum sunt in Christo Iesu; haec
hostia et oblatio Dei in odorem suavitatis.
Item ex concilio Carthaginensi III. De eodem.
In sacramento corporis et sanguinis Domini nichil
amplius offeratur quam quod ipse Dominus tra-
didit, hoc est panis et vinum aqua mixtum. Nec
amplius in sacrificiis offeratur quam de uvis
et frumentis. Item ex VI. synodo. Oblationis sacrificio uvas nemo coniungat.
Didicimus quod in quibusdam
ecclesiis sacerdotes sacrificio oblationis coniun-
gant uvas, quas secundum usum in altario offerunt,
et sic simul utrasque populo dispensent. Praecipimus ergo
ut nullus sacerdos hoc ulterius faciat, sed in re-
missionem peccatorum populo oblationem solam di-
stribuat. Uvas autem seorsum benedictas populus qui pe-
tierit accipiat et fructuum datori agat gratias. Item
Iulius papa episcopis per Egyptum. De his qui in sacri-
ficando varie errabant.
Cum omne crimen atque peccatum
oblatis Deo sacrificiis deleatur, quid de cetero pro
delictorum expiatione Domino dabitur, quando in ipsa
sacrificii oblatione erratur? Audivimus enim
quosdam schismatica ambitione detentos contra divi-
nos ordines et apostolicas institutiones lac pro
vino in divinis sacrificiis dedicare. Alios
quoque intinctam eucharistiam populis pro complemento com-
munionis porrigere. Quosdam etiam expressum vi-
num in sacramento dominici calicis offerre. Alios
vero pannum lineum musto intinctum per totum
annum reservare, et in tempore sacrificii aqua par-
tem eius lavare et sic offerre. Quod quam sit evan-
gelicae atque apostolicae doctrinae contrarium et consuetudi-
ni ecclesiasticae adversum, non difficile ab ipso fonte
veritatis probabitur, a quo ordinata ipsa sacramentorum
mysteria processerunt. Cum enim magister veritatis verum
salutis nostrae sacrificium suis commendaret disci-
pulis, nulli lac sed panem tantum et calicem sub hoc
sacramento cognoscimus dedisse. Legitur enim in evangelica
veritate: accepit Iesus panem et calicem et benedi-
cens dedit discipulis suis. Cesset ergo lac sacrifican-
do offerri, quia manifestum et evidens exem-
plum veritatis evangelicae illuxit, quod praeter panem et
vinum aliud offerri non licet. Illud vero quod pro
complemento communionis intinctam tradunt eucharistiam
populis, nec hoc prolatum ex evangelio testimonium re-
ceperunt, ubi apostolis corpus suum et sanguinem
commendavit. Seorsum enim panis et seorsum ca-
licis commendatio memoratur. Nam intinctum
panem aliis Christum praebuisse non legimus, excep-
to illo tantum discipulo quem intincta bucella
magistri proditorem ostenderet, non quae sacramenti huius
institutionem signaret. Nam quod expresso botro,
id est vinaciorum quidam populo communicant, valde est omnino con-
fusum. Sed si necesse fuerit botrus in calice comprimatur
et aqua misceatur, quia calix dominicus iuxta ca-
nonum praeceptum vino et aqua permixtus debet
offerri, quia videmus in aqua populum intelligi,
in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in ca-
lice vino aqua miscetur, Christo populus adunatur, et creden-
tium plebs ei in quem credidit copulatur et iungitur.
Quae copulatio et coniunctio aquae et vini sic mi-
scetur in calice Domini, ut mixtio illa non possit
separari. Nam si vinum tantum quis offerat, san-
guis Christi incipit esse sine nobis. Si vero aqua sola sit,
plebs incipit esse sine Christo. Ergo quando botrus solus
offertur, in quo vini efficientia tantum designatur,
salutis nostrae sacramentum negligitur, quod aqua significat.
Non enim potest calix Domini esse aqua sola aut vinum
solum, nisi utrumque misceatur. Et vero quia iam
ex plurima et multiplex maior manavit sententia,
deinceps omnis talis error atque praesumptio
cessare debet, ne pravorum inordinata compago
statum veritatis enervet. Ideo nulli licitum de-
inceps erit aliud in divinis sacrificiis offerre,
nisi iuxta antiquorum sententiam conciliorum panem tantum
et calicem vino et aqua permixtum. De cetero aliter quam
praeceptum est faciens tamdiu a sacrificando ces-
sabit, quamdiu legitima paenitentiae satisfac-
tione correptus ad gradus sui officium re-
deat quod amisit. Item Alexander papa V. a Petro.
Nulla oblatio corporis et sanguinis Christi comparatione valet.
Nichil in sacrificiis maius esse potest quam corpus et
sanguis Christi. Nec ulla oblatio hac potior est,
sed haec omnes praecellit. Quae pura conscientia Domino of-
ferenda est et pura mente sumenda atque ab omnibus
veneranda. Et sicut potior est ceteris, ita potius exco-
li et venerari debet. Item Innocentius papa Decen-
tio Eugubino salutem. Ante confecta mysteria pacem non debemus offerre.
Pacem ergo asseris ante confecta
mysteria quosdam populis imperare vel sibi inter se sacerdo-
tes tradere, cum post omnia quae aperire non debeo pax sit
necessario indicenda, per quam constet populum ad omnia
quae in mysteriis aguntur atque in ecclesia celebrantur
praebuisse consensum, ac finita esse pacis concludenti
signaculo demonstrentur. Item Anacletus papa.
Ecclesiasticis liminibus careat qui ministerio quod potest

Peracta consecratione [ccion] communicare contempnit. omnes communicent, qui noluerint ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim et apostoli statuerunt et sancta Romana tenet ecclesia. Item ex concilio Toletano XII.

Quisque sacerdos quotiens missam celebrat totiens sacram communionem percipiat.

Relatum nobis est quosdam de sacerdotibus non tot vicibus communionis sancte gratiam sumere, quot sacrificia in una die videntur offerre. Sed in uno die si plurima offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus a communione suspendunt, et in sola tantum extrema sacrificii oblatione communionis sancte gratiam sumunt, quasi non sit totiens illi vero et singulari sacrificio participandum, quotiens corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi immolatio facta constiterit. Nam ecce apostolus ait: Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? Certum est quia hi qui sacrificantes non edunt rei sunt dominici sacramenti. Quicumque ergo sacerdotum deinceps divino altario sacrificium oblaturus accesserit, et se a communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter privavit gratia communionis anno uno repulsum se noverit. Nam quale erit sacrificium cui nec ipse sacrificans particeps esse dinoscitur? Ergo modis omnibus tenendum est, ut quotienscumque sacrificans corpus et sanguinem Domini nostri Iesu Christi in altario immolat, totiens perceptionis cor. et san. Christi participem se prebeat. Item Gelasius papa Maiorico et Iohanni episcopis.

Corpus Christi sine eius sanguine sacerdos non debet accipere.

Comperimus autem quod quidam sumpta tantummodo corporis sacri portione a calice sacri cruoris abstineant. Qui proculdubio quoniam nescio qua superstitione docentur astringi, aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia divisio unius eiusdemque misterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Item Aug.

Eucharistie communionem quod cotidie accipere nec reprehendit nec commendat.

Cotidie eucharistie communionem accipere nec laudo nec vitupero. Omnibus tamen dominicis diebus communicandum hortor, si tamen mens in affectu peccandi non est. Quam magis dico quia (eucharistie perceptione) purificat. Et ideo quamvis quis peccato mordeatur, peccandi tamen de cetero non habeat (voluntatem) et communicaturus satisfaciat lacrimis et orationibus, et confidens de Domini miseratione accedat ad eucharistiam intrepidus et securus. Sed hoc de illo dico quem mortalia peccata non gravant. Idem. Dixerunt quidam non cotidie accipiendam eucharistiam, alius affirmat cotidie. Faciat unusquisque quod secundum fidem suam pie credit esse faciendum. Neque enim litigaverunt inter se aut quisquam eorum se preposuit alteri. Zacheus et ille centurio, cum alter eorum gaudens in domo sua susceperit Dominum, alter eorum dixerit: Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum. Ambo Salvatorem honorificantes, quamvis non uno modo, ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti. Ad hoc valet quod manna secundum propriam voluntatem in ore cuiusque sapiebat. Item Ambr.

Qui semper peccat celestis sacramenti medicinam semper accipiat.

Si quotienscumque sanguis Christi in remissionem peccatorum effunditur, debeo semper accipere, qui semper pecco, debeo semper habere medicinam. Item Hylarius episcopus.

Non abstineat a corpore domini qui excommunicari non meretur.

Si non sunt tanta peccata ut excommunicetur quis, non se debet a medicina corporis Domini separare. Item Fabianus papa ait.

Ter in anno quisque fidelium communicet.

Etsi non frequentius, saltem in anno ter laici homines communicent, nisi quis forte maioribus quibuslibet criminibus impediatur, in pascha et pentecoste et natale Domini. Item Sother papa.

Etiam in cena domini sacra communio debet accipi.

In cena Domini a quibusdam perceptio eucharistie negligitur. Que quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus, exceptis his quibus pro gravibus criminibus inhibitum est, percipienda sit, ecclesiasticus usus demonstrat, cum etiam penitentes eadem die ad percipienda corporis et sanguinis dominici sacramenta reconcilientur. Item ex concilio Martini pape.

Pellatur ab ecclesia qui a communione sacramenti se per luxuriam avertit.

Si quis intrat in ecclesiam Dei et sacras scripturas audit, et pro luxuria sua avertit se a communione sacramenti et in observandis misteriis declinat constitutam regulam discipline, istum talem proiciendum de ecclesia catholica esse decernimus, donec penitentiam agat et ostendat fructum penitentie sue, ut possit communione percepta indulgentiam promereri. Item ex concilio Agathensi.

Non habentur catholici qui his tribus temporibus communicare despiciunt.

Seculares qui in natale Domini, pascha, pentecosten non communicaverint, catholici non credantur, nec inter catholicos habeantur. Item ex concilio Toletano I.

Corripiantur qui in ecclesia communicare contempnunt.

Hi qui intrant ecclesiam et deprehenduntur numquam communicare admoneantur. Quod si non communicant, ad penitentiam accedant. Si communicant, non semper abstineant. Si non fecerint, abstineantur. Item ex concilio Elibertano.

Ante sacram communionem ab uxore propria quisque abstineat.

Omnis homo ante sacram communionem a propria uxore abstinere debet tribus aut IIII aut VII diebus. Non inter catholicos connumerabitur qui in istis videlicet temporibus, pascha, pentecosten, natale Domini non communicaverit. Item Sergii pape.

ē. di. vi. Testamentum flōē peccm

xxvii. q. iiii. c. i. et ii.

Queri potest cum dicit beatus augustinus cur corpus christi dividatur in tres partes ita quod due remaneant sicce, altera ponatur in sanguine. In tribus partibus trinitas innuitur. Una pars autem siccis sumitur ad laudem et gloriam dei pro animabus beatorum sicut sanctus augustinus scribit. Altera pro illis qui in purgatorio sunt. Tercia que in sanguine ponitur pro viventibus qui volutantur in sanguine vel in peccatis.

Triforme est corpus. **Quare tres partes fiunt de corpore domini.** Pars oblate in calicem missa corpus christi quod iam surrexit monstrat. Pars comesta ambulans adhuc super terram. Pars in altari usque ad misse finem remanens corpus in sepulcro, quia usque ad finem seculi corpora sanctorum in sepulcris erunt. Item clemens. **A quibus custodienda sint sacramenta dominica.**

Tribus gradibus commissa sunt sacramenta divinorum misteriorum, presbitero, diacono et ministro, qui cum timore et tremore clericorum reliquias corporis domini custodire debent fragmentorum, ideo tanta in altario holocausta offerantur quanta populo sufficere debeant. Quod si remanserint in crastinum non reserventur, sed cum timore et tremore clericorum diligentia consumantur. Qui autem residua corporis domini que in sacrario relicta sunt consumunt, non statim ad accipiendos communes cibos conveniant, ne putent sancte portioni commisceri cibum qui per aqualiculos digestus in secessum funditur. Si ergo mane dominica portio editur, usque ad sextam ieiunent ministri qui eam sumpserunt, et si tertia vel quarta hora acceperint ieiunent usque ad vesperum. Sic secreta sanctificatione etiam custodienda sunt sacramenta. Precipimus etiam ne aliquis extero ecclesie sive laico de fragmentis oblationum domini ad mensam porrigatur. Unde scimus quia passim sanctuarii panes indignis impendi non possunt, si a mulieribus mundi sunt. Hinc et david ab abymelech sacerdote interrogatur cum panes sibi ad comedendum dari posceret, cum servis duntaxat mundi proferret, panes propositionis manducaverunt. Item ysidorus. **Inficiunt et non mundant.**

Qui scelerate vivunt **scelerosique communicare non desinunt.** in ecclesia et communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nil ad emundationem proficere, dicente propheta: Quid est quod dilectus [fecit in domo mea] scelera multa? Numquid carnes sancte auferent a te malitias tuas? Et apostolus: Probet autem se homo, et sic de pane illo edat et de calice bibat. Item ex synodo viii. Basilii episcopi dicitur.

Dampnationem non salutem acquirit qui indigne sumit. Sine timore qui edocet nos apostolus dicens **contumeliosus christo communicat.** Qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit. Item et ipse edocet nos ipse modus dominus dicens: Hoc est corpus meum quod pro multis datur. Hoc facite in meam commemorationem. Et apostolus de unigenito dei filio: Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Cum ergo anima fidem habet his dictis et considerat magnificentiam glorie ipsius et admiratur immensitatem humilitatis, quod tantus actualis obediens fuit patri usque ad mortem pro vita nostra, puto quia possit provocari ad effectum dilectionis ipsius et dei patris, qui unico non pepercit filio, sed pro nobis tradidit illum. Talem ergo fidem vel affectum preparare debet in animo suo his qui panem et calicem domini percipit. Augustinus in libro questionum. **Non a quibuscumque offeruntur esse consideranda.**

Et dixit dominus ad moysen et ad eleazarum filium aaron sacerdotem: Tollite turibula aurea [aurea] que iacent de medio exustorum, et ignem alienum hinc et inde spargant ibi, quia sanctificaverunt turibula peccatorum in animabus suis. Et faciant lamminas ductiles et circumpositionem altari, quoniam oblata sunt ante dominum et sanctificata sunt in signum filiis israel. Sed notandum in novo modo dicta sanctificata penas eorum a quibus peccatum fuerat [illegible] exceptum datum est ceteris que timerent. Circumpositionem autem altari cur exercere voluit ad hoc dicens, quoniam oblata sunt ante dominum et sanctificata sunt in signum filiis israel. Non ergo in eis reprobari voluit quod a talibus oblata sunt, sed hoc potius cogitari et attendi, quia ante dominum oblata sunt, id est quia ante dominum ut plus in eis valeret nomen domini ante quem oblata sunt, quam pessimum meritum eorum a quibus oblata sunt. Item ex decreto pii pape. **Penitentia eius cuius negligentia aliquid de sanguine stillat.**

Si per negligentiam aliquid de sanguine stillaverit in terram, lingua lambitur, tabula radetur; si non fuerit tabula, ubi non conculcetur, locus corradetur et igne consumetur et cinis intra altare condetur, et sacerdos xl. diebus peniteat. Si super altare stillaverit calix, sorbeat minister stillam et tribus diebus peniteat. Si super linteum altaris et ad aliud stilla pervenerit, iiii. diebus peniteat [si usque ad iii. viiii. diebus peniteat], et linteamina que tetigit stilla tribus vicibus minister abluat calice subtus posito, et aqua ablutionis sumatur et iuxta altare recondatur. Item ex penitentiali bede presbiteri. **Que sit imponenda**

Siquis per **da penitentia qui sacrificium evomit.** ebrietatem vel voracitatem eucharistiam evomuerit, xl. diebus peniteat. Clerici vel monachi seu diaconi presbiteri lxx. diebus peniteant. Episcopi xc. Si pro infirmitatis causa evomuerit, vii. diebus peniteat. Item ex carthaginensi cap. ii. **Sacerdotes non nisi ipsi**

Presbiteri ieiuni ad nonam **divina sacramenta ministrent.**

ritatem, quod quidam presbiteri in tantum paruipendant diuina misteria, ut laico aut feminę sacrum corpus Domini tradant ad deferendum infirmis. Et quibus prohibetur necessarium ingredi, nec ad altare adpropinquare, illis sancta sanctorum committuntur. Quod quam sit orribile quamque detestabile omnium religiosorum animaduertit prudentia. Igitur interdicit per omnia synodus, ne talis temeraria presumptio ulterius fiat; sed omnimodis presbiter per semetipsum communicet infirmum. Quod si aliter fecerit, gradus sui periculo subiacebit. Item Clemens. Quando misse celebrantur presbiteri

S. p. i. di. iii. Denique
S. ii. Q. vi. Sic. Sac. Laicos
Quando misse cantantur, nulli laico licet ingredi presbiterium.

Sacerdotum aliorumque clericorum. Laici gradum cleri presumunt. ecclesiis fungentium honores a laicorum apparere discrete conuenimus, quod obedire nulli liceat laicorum in eo loco ubi sacerdotes reliqui clerici consistunt, quod presbiterium nuncupatur, quando misse celebrantur consistere, ut libere ac honorifice possint sacra officia exercere. Item ex concilio Gerundensi. Sic in metropolitana ecclesia ita et in aliis misse sollempniter celebrentur.

S. p. i. di. xii. De his
S. c. di. i. Altari

Institutio missarum sicut in metropolitana ecclesia agitur, ita in Dei nomine in omnibus prouincie ipsius ecclesiis tam ipse misse ordo quam psallendi uel ministrandi consuetudo seruetur. Item Augustinus in libro x. de ciuitate Dei. Quid sit sacrificium uisibile, et quid sacramentum.

S. i. Q. i. c. vi. Multi

Sacrificium uisibile inuisibilis sacrificii sacramentum, id est sacrum signum est. Item alibi. Sacramentum est inuisibilis gratie uisibilis forma. Item in libro ii. de doctrina christiana. Quid signum sit. Signum est res preter speciem quam ingerit sensibus aliud aliquid ex se faciens in cogitationem uenire. Item Gregorius in omelia paschali. Post consecrationem non substantia sed speciem remanet.

Species et similitudo illarum rerum uocabula sortiuntur, que ante fuerant, scilicet panis et uini. Unde in fine cuiusdam misse oratur et dicitur: Perficiant in nobis, Domine, quesumus, tua sacramenta quod continent, ut que nunc specie gerimus rerum ueritate capiamus. Postulat quippe sacerdos ut corpus Christi quod sub specie panis et uini nunc geritur manifesta uisione sicuti reuera est quandoque capiatur. De qua uisione Dominus in euangelio Iohannis: Qui diligit me diligetur a patre meo, et ego diligam eum et manifestabo ei meipsum. Quamuis non improbabiliter quidam exponunt hoc loco carnis et sanguinis ueritatem ipsam eorum efficientiam, id est peccatorum remissionem. Item Eusebius emisenus. Visibile ea te in Christi corpore et sanguine inuisibiliter sumitur.

Quia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis et illaturus sideribus, necessarium erat ut die cene sacramentum nobis corporis et sanguinis consecraret, ut coleretur iugiter per misterium, quod semel offerebatur in pretium; ut quia cotidiana et indefessa currebat pro hominibus salute redemptio, perpetua esset redemptionis oblatio, et perhennis uictima illa uiueret in memoria et semper presens esset in gratia. Vere unica et perfecta hostia fide estimanda, non specie, neque exteriori censenda uisu, sed interiori affectu. Unde celestis confirmat auctoritas, quia caro mea uere est cibus, et sanguis meus uere est potus. Recedat ergo omne infidelitatis ambiguum, quoniam quidem qui auctor est muneris, ipse est etiam testis ueritatis. Nam inuisibilis sacerdos uisibiles creaturas in substantiam corporis sui et sanguinis uerbo suo secreta potestate conuertit ita dicendo: Accipite et comedite, hoc est corpus meum. Et sanctificatione repetita: Accipite et bibite, hic est sanguis meus. Ergo ad nutum precipientis Domini repente ex nichilo substiterunt excelsa celorum, profunda fluctuum, uasta terrarum; sic pari potestate in spiritualibus sacramentis ubi precipit uirtus seruit effectus. Quanta itaque et quam celebranda beneficia uis diuine benedictionis operetur, et quomodo tibi nouum et impossibile esse non debeat quod in Christi substantiam terrena et mortalia conuertuntur, teipsum qui in Christo es regeneratus interroga. Dudum alienus a uita, peregrinus a misericordia, a salutis uia intrinsecus mortuus exulabas. Subito initiatus Christi legibus et salutaribus misteriis innouatus in corpus ecclesie non uidendo sed credendo transsiluisti, et de filio perditionis adoptiuus Dei fieri occulta puritate meruisti. In mensura uisibili permanens maior factus es te ipso inuisibiliter sine quantitatis augmento; cum idem atque ipse esses, multo alter fidei processibus extitisti. In exteriori nichil additum est, et totum in interiore mutatum est. Ac sic homo filius Christi effectus et Christus in hominis mente formatus est. Sicut ergo sine corporali sensu [deposita] uilitate pristina subito nouam indutus es dignitatem, et sicut hoc, quod Deus te lesa in te curauit, infecta diluit, inmaculata decorauit, non oculis sed sensibus tuis sunt credita; ita cum reuerendum altare cibis spiritualibus saciandus ascendis, sacrum Dei tui corpus et sanguinem fide respice, honora, mirare, mente continge, cordis manu suscipe, et maxime totum haustu interioris hominis assume. Item Aug.

Quod in specie panis et vini sacramentum sui Christus nobis

Qui passus est pro nobis dominus commendavit [in eodem]. nobis in isto sacramento sanguinem suum et corpus, quod etiam fecit nos ipsos. Nam et nos corpus ipsius facti sumus, et per misericordiam ipsius quod accepimus nos sumus. Recordamini et vos non fuistis et creati estis, ad aream dominicam comportati estis, laboribus boum, id est annuntiantium evangelium triturati estis. Quando catecumeni differebamini, in horreo servabamini. Nomina vestra dedistis, cepistis moli ieiuniis et exorcismis; postea ad aquam venistis et conspersi estis, et panis dominicus facti estis. Ecce quod accepistis. Quomodo ergo unum videtis esse quod factum est, sic unum estote vos diligendo vos, tenendo unam fidem, unam spem, individuam caritatem. Heretici quando hoc accipiunt testimonium contra se accipiunt, quia illi querunt divisionem, cum panis iste indicet unitatem. Sic et vinum in botris fuit et modo in uno est. Unum est in suavitate calicis post pressuram torcularis. Et vos post illa ieiunia, post labores, post humilitatem et contritionem iam in nomine Christi tanquam ad calicem venistis, et ibi vos estis in mensa, et in calice nobiscum vos estis. Simul enim hoc sumimus, simul bibimus, quia simul vivimus. Item in sermone de infantibus: Dominus noster Iesus Christus nos significavit, nos ad se pertinere voluit, misterium pacis et unitatis nostre in sua mensa consecravit. Qui accipit misterium unitatis et non tenet vinculum pacis, non misterium accipit pro se, sed testimonium contra se. Nulli est aliquatenus ambigendum unumquemque fidelium corporis sanguinisque dominici tunc esse participem quando in baptismate membrum efficitur Christi, nec alienari ab illius panis calicisque consortio, etiam si antequam panem illum comedat et calicem bibat de hoc seculo migraverit in unitate corporis constitutus. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio non privatur, quando in se hoc quod illud sacramentum significat invenerit. Idem inter sententias Prosperi.

Cum hostia frangitur passio Christi ad memoriam revocatur.

Cum frangitur hostia, dum sanguis de calice in ora fidelium funditur, quid aliud quam dominici corporis in cruce immolatio eiusque sanguinis de latere effusio designatur? Item Leo episcopus et sancta synodus que in urbe Roma cum centum xiii honoratis et plebis sufficientis statu nobili.

De unitate corporis et sanguinis Christi nullus ambigat.

In quibus istius gratia tenebris inque genere licet, attamen desidie tempore iacuerit, vel non audiendi discendi vel lectione cognoscere, que ecclesia in omni tanquam sonum eius non ab infantium linguis vitas

corporis et sanguinis Christi inter omnia sacramenta doceatur. Quamvis illa mistica distributione spiritualis alimonie hic impertiatur, hic sumitur, ut accipientes virtutem celestis cibi in carnem ipsius, que caro nostra facta est, transeamus. Idem. Est cibus refectionis, est cibus sanguinis. Sicut caro domini vere est cibus, ita sanguis vere est potus. Idem. De corpore quidem dictum est: caro mea vere est esca, et sanguis meus vere est potus. Circa hoc corpus aquile sunt, que alis circumvolant spiritualibus. Unde et corpus Christi edimus, ut vite eterne possimus esse participes. Idem. Cum clare argumentis utimur, superioribus exemplis incarnationis exemplo astruamus misterii veritatem. Quid hic queris nature ordinem in Christi corpore, cum preter naturam sit ipse Christus partus ex virgine. Item Ambrosius ad caticuzandis rudibus.

Non natura nascitur sed consecratione.

Panis et calix non quibuslibet nobis efficitur corpus et sanguis Christi. Sed consecratione mistice fit nobis, non nascitur, per misterium quod ita fit nobis quasi sit panis et calix aliquid intus resurrectionis esse, non sacramentum religionis; non quod benedicimus gratiasque agimus domino in omni eius munere, non tamen spirituali verum in corporali. Idem in libro de officiis.

Ante benedictionem et panem et vinum est, post benedictionem non benedictione alia species nominatur corpus et sanguis Christi. Post benedictionem corpus significatur. Item in illo sacramento Christi est quod manducavit hoc corpus fieret remissio peccatorum. Item Augustinus inter sententias Prosperi.

Sub specie visibili panis et vini invisibile Christi.

Nos autem in specie panis et vini c. et sanguinem honoramus. Quas videmus res invisibiles, id est carnem et sanguinem honoramus, nec similiter pendimus has duas species quemadmodum ante consecrationem pendebamus, cum fideliter fateamur ante consecrationem panem esse et vinum quod natura formavit, post consecrationem vero esse carnem Christi et sanguinem quod benedictio consecravit. Idem.

Confessio magistri Berengarii.

Ego Berengarius indignus ecclesie sancti Mauritii Andegavensis ecclesie diaconus, cognoscens veram catholicam et apostolicam fidem, anathematizo omnem heresim, precipue eam de qua actenus infamatus sum, que astruere conatur panem et vinum que in altari ponuntur post consecrationem solummodo sacramentum et non verum corpus et sanguinem domini nostri Iesu Christi esse, nec posse sensualiter nisi in solo sacramento manibus sacerdotum tractari vel frangi aut fidelium dentibus atteri. Consentio autem sancte Romane ecclesie et apostolice sedi, et ore et corde profiteor de sacramentis dominice mense eandem fidem me tenere quam dominus S. i. ll. vii. C. Sig. Quoties

[vene]rabilis papa Nicholaus et haec sancta synodus auctoritate evangelica et apostolica tenendam tradidit mihique firmavit, scilicet panem et vinum quae in altari ponuntur post consecrationem non solum sacramentum, sed etiam verum corpus et sanguinem domini nostri Ihesu Christi esse, et sensualiter non solum sacramento, sed in veritate manibus sacerdotum tractari, frangi et fidelium dentibus atteri, iurans per sanctam et homousion trinitatem et per haec sacrosancta Christi evangelia. Eos vero qui contra hanc fidem venerint, cum dogmatibus et sectatoribus suis aeterno anathemate dignos esse pronuntio. Quod si ego ipse aliquando aliquid contra haec sentire aut praedicare praesumpsero, canonum severitati subiaceam. Lecto et perlecto sponte subscripsi. Hanc confessionem fidei de corpore et sanguine domini nostri Ihesu Christi a Berlengario Rome coram .c.xiii. episcopis factam misit papa Nicholaus per urbes Italie, Germanie, Gallie, et ad quecumque loca fama pravitatis eius pervenire ante potuit, ut ecclesie que prius doluerant de adverso [et perverso] gauderent de reverso atque converso. Ambrosius in libro de officiis. *Quare forma elementorum reservetur cum sit Christi corpus et sanguis.*

Forte dicas: quomodo vera caro, quomodo verus sanguis? quia similitudinem non video carnis, non video sanguinis veritatem. Primo omnium dixi tibi de sermone Christi, qui operatur ut possit mutare et convertere genera instituta nature. Deinde ubi non tulerunt sermonem Christi discipuli eius, sed audientes quod carnem suam daret manducare et sanguinem suum daret ad bibendum recedebant, solus tamen Petrus dixit: Verba vite eterne habes, et ego a te quo recedam? Ne igitur plures hoc dicerent, veluti quidam esset horror cruoris, sed maneret gratia redemptionis, ideo in similitudine quidem accipis sacramentum, sed vere nature gratiam virtutemque consequeris. Ego sum, inquit, panis vivus qui de celo descendi. Item Aug. in expositione psalmi .iiij.

Non carnaliter sed spiritualiter Christi corpus et sanguinem debere nos accipere.

Prima quidem, inquit, heresis in discipulis Christi velut ex absurditate sermonis eius facta est. Cum enim diceret: Nisi quis manducaverit carnem meam et biberit sanguinem meum, non habebit vitam eternam, illi non intelligentes dixerunt ad invicem: Durus est hic sermo; quis potest eum manducare? dicentes quia durus est hic sermo, separaverunt se ab illo, et remansit cum .xii. discipulis; illis instruxit eos qui remanserant: Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam. Verba que locutus sum vobis spiritus et vita sunt. Intellexistis spiritualiter, spiritus et vita sunt; intellexistis carnaliter, etiam sic illa spiritus et vita sunt, sed tibi non sunt spiritus et vita. Spiritualiter intelligite que locutus sum. Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, et bibituri illum sanguinem quem fusuri sunt qui me crucifigent. Sacramentum vobis aliquod commendavi; spiritualiter intellectum vivificabit vos. Caro autem non prodest quicquam, sic quomodo illi intellexerunt. Carnem quippe sic intellexerunt quomodo in cadavere venditur aut in macello distrahitur. Sciens autem Ihesus ait: Hoc vos scandalizat quia dixi do vobis carnem meam manducare et sanguinem meum bibere? Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius. Quid est hoc? Hinc solvit quod illos moverat, hinc aperuit unde fuerant scandalizati; hinc plane si intelligerent. Illi autem putabant erogaturum se illud corpus suum. Ille dixit se ascensurum in celum utique integrum. Cum videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius, certe vel tunc videbitis quia non eo modo quo putatis erogat corpus suum, vel tunc intelligetis quia gratia eius non consumitur morsibus. Item: Donec finiatur seculum sursum est dominus. Sed tamen hic nobiscum est veritas domini. Corpus enim in quo resurrexit uno loco esse oportet; veritas autem eius ubique diffusa est. Item Aug. in epistola ad Ireneum.

Quomodo Christi corpus quod in cruce pependit accipitur et quomodo non.

Non hoc corpus quod videtis manducaturi estis, et bibituri illum sanguinem quem effusuri sunt illi qui me crucifigent. Ipsum quidem et non ipsum: ipsum invisibiliter, non ipsum visibiliter. Unde et subditur: Si necesse est illud celebrari visibiliter, necesse est tamen invisibiliter intelligi. Item Aug. in sermone de verbis evangelii. *Quid sit corpus Christi manducare et*

Quid est Christum manducare? Nos *sanguinem eius bibere.* Non est solum in sacramento corpus eius accipere; multi enim indigne accipiunt, de quibus apostolus: Qui manducat et bibit calicem domini indigne, iudicium sibi manducat et bibit. Sed quomodo manducandus est Christus? Quomodo ipse dicit: Qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum, in me manet et ego in eo. Qui manducat indigne, et si accipit sacramentum, acquirit magnum tormentum. Item Aug. in libro de remedio penitentie. *Credere in Christum est*

Ut quid paras ventrem et dentem? *manducare Christum.* Crede et manducasti. Credere enim in eum, hoc est panem vivum manducare. Qui credit in eum manducat eum. Item Aug. in libro sententiarum Prosperi. *Sacramento et re sacramenti sacrificium ecclesie conficitur.*

Hoc est quod dicimus, quod modis omnibus approbare contendimus: sacrificium ecclesie duobus confici, duobus constare, visibili elementorum specie et invisibili domini nostri Ihesu Christi carne et sanguine, et sacramento et re sacramenti, id est corpore Christi; sicut Christi persona constat et conficitur ex deo et homine, cum ipse Christus verus sit deus et verus homo; quia omnis res illarum rerum naturam et veritatem in se continet ex quibus conficitur. Conficitur autem sacrificium ecclesie

duobus modis: sacramento et sacramenti re, id est corpore Christi. Est quoque sacramentum et res sacramenti corpus Christi. Item. Caro eius est quam forma panis in sacramento opertam accipimus, et sanguis eius quem sub vini specie ac sapore potamus: caro videlicet carnis, et sanguis sacramentum sanguinis; carne et sanguine utroque invisibili, spiritali, intelligibili significatur visibile domini nostri Ihesu Christi et palpabile, plenum gratia omnium virtutum et divina maiestate. Item. Sicut ergo celestis panis qui vere Christi caro est suo modo vocatur corpus Christi, cum revera sit sacramentum corporis Christi, illius videlicet quod visibile, quod palpabile, mortale in cruce est positum; vocaturque ipsa carnis immolatio que sacerdotis manibus fit Christi passio, mors, crucifixio, non rei veritate sed significante mysterio: sic sacramentum fidei, quod baptismus intelligitur, fides est. Item Ieronimus in epistola ad Ephesios. *Quot modis caro Christi intelligatur.*

Dupliciter inquit intelligitur caro Christi et sanguis: vel spiritualis illa atque divina, de qua ipse ait: Caro mea vere est cibus, et sanguis meus vere est potus, et: Nisi manducaveritis carnem meam et sanguinem meum biberitis, non habebitis vitam in vobis; vel caro que crucifixa est, et sanguis qui militis effusus est lancea. Item Augustinus in libro de trinitate ad Corinthios. *De eodem.*

Quam domini morte liberati sumus, huius rei memores in edendo carne et potando sanguine que pro nobis oblata sunt significamus. Item in psalmo xx.

Quod Christus semel immolatus et quod cotidie immolatur.

Semel Christus mortuus est iustus pro iniustis et scimus et tenemus et spe immobili retinemus quod Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Verba ista apostoli sunt. Nec obliviscamur quod semel factum est in memoria nostra omni anno fit, quoties pascha celebratur. Numquid toties Christus occiditur? Sed tamen anniversaria recordatio representat quod olim factum est, et sic nos facit moveri tamquam videamus presentem dominum in cruce. Item in libro sententiarum Prosperi.

Semel immo- *De eodem.*
latus est in semetipso Christus et tamen cotidie immolatur in sacramento, quod intelligendum est quia in manifestatione omnem sui corporis in distinctione suorum membrorum omnium. Vere dicitur et ut habetur. Semel tamen in cruce pependit offerens patri se ipsum hostiam vivam et passibilem, mortalem, vivorum ac mortuorum redemptionis efficacem: eorum scilicet quos altitudo divini consilii redimendos iudicavit, prescivit, predestinavit, vocavit, modis atque temporibus quibus id fieri congruebat. Item Ambrosius in epistola ad Hebreos.

Hostia que semel oblata est in recordatione sue mortis cotidie offertur.

In Christo semel oblata est hostia ad salutem sempiternam potens. Quid ergo nos? Nonne per singulos dies offerimus? Offerimus quidem, sed ad recordationem mortis eius, et una est hostia non multe. Quomodo una et non multe? Quia semel oblata est Christus. Hoc autem sacrificium exemplum est illius, id ipsum semper et id ipsum, proinde hoc est sacrificium; alioquin dicetur quoniam in multis locis offertur multi sunt Christi. Nequaquam, sed unus ubique Christus, et hic plenus existens et illic plenus. Sicut enim quod ubique offertur unum corpus et non multa corpora, ita et unum sacrificium. Pontifex autem ille est qui hostiam obtulit nos mundantem, ipsam offerimus et nunc que tunc oblata est, consumi non potest. Quod nos facimus in commemoratione fit eius quod factum est. Hoc enim facite ait in meam commemorationem. Item Augustinus in libro responsionum ad Ianuarium. *Sacramentum corporis Christi non nisi ieiuni debemus accipere.*

Liquido apparet quando primo acceperunt discipuli corpus et sanguinem domini, non eos accepisse ieiunos. Numquid tamen propterea calumpniandum est universe ecclesie quod a ieiunis semper accipitur? Ex hoc enim placuit spiritui sancto ut in honorem tanti sacramenti prius in os christiani dominicum corpus intraret quam exteri cibi. Nam ideo per universum orbem mos iste servatur. Neque enim quia post cibos dominus dedit, propterea pransi aut cenati fratres ad illud sacramentum accipiendum convenire debent, aut sic faciebant quos apostolus arguit et emendat, mensis suis ista miscentes. Namque salvator quo vehementius commendaret misterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit infigere cordibus et memorie discipulorum a quibus ad passionem digressurus erat; et ideo non precepit quo deinceps ordine sumeretur, ut apostolis per quos ecclesias dispositurus erat servaret hunc locum. Nam si hoc monuisset ille ut post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo mutasset. Cum vero ait apostolus de hoc sacramento loquens: Propter quod fratres cum convenitis ad manducandum, invicem expectate. Si quis esurit domi manducet, ut non ad iudicium conveniatis, statim subtexuit: Cetera autem cum venero ordinabo. Unde datur intelligi quod multum erat ut in epistola totum illum agendi ordinem insinuaret quod universa per orbem servat ecclesia ab ipso ordinatum esse, quod nulla morum diversitate variatur. Item Ambrosius in libro de sacramentis. *An consecratione est panis sed ubi Christi in eius corpus convertatur.*

Panis est in altari usitatus ante verba sacramentorum; ubi accesserit consecratio, de pane fit caro Christi. Quomodo autem potest qui panis est esse corpus Christi?

Consecratio autem quibus verbis et cuius sermonibus est? domini Ihesu. Nam reliqua omnia que dicuntur laudem deo deferunt, oratione petitur pro populo, pro regibus, pro ceteris. Ubi autem sacramentum conficitur, iam non suis sermonibus sacerdos utitur, sed sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit sacramentum. Quis sermo Christi? Hic quo facta sunt omnia. Iussit dominus, et facta sunt celum et terra et mare. Vides ergo quam operatorius sit sermo Christi. Si ergo tanta vis est in sermone domini Ihesu ut inciperent esse que non erant, quanto magis operatorius est ut sint que erant et in aliud commutentur. Et sic quod erat panis ante consecrationem, iam corpus Christi est post consecrationem, quia sermo Christi creaturam mutat. Et sic ex pane fit corpus Christi, et vinum cum aqua in calice mixtum fit sanguis consecratione verbi celestis. Sed forte dicis: speciem sanguinis non video. Sed habet similitudinem. Sicut enim mortis similitudinem assumpsisti, ita etiam similitudinem sanguinis bibis, ut nullus horror cruoris sit, et pretium tamen operetur redemptionis. Didicisti quia quod accipis corpus est Christi. Vis scire quibus celestibus verbis consecratur? Accipe que sunt verba. Dicit sacerdos: Fac nobis, inquit, hanc oblationem scriptam, rationabilem etc. In omnibus illa eucharistie usque ad accepit suum corpus suum sanguinem. Inde verba Christi: accipite et bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus. Vide singula. Qui pridie quam pateretur, accepit in sanctis manibus panem. Antequam consecretur panis est. Ubi autem verba Christi accesserint, corpus Christi est. Denique audi dicentem: accipite et edite ex hoc omnes. Hoc est enim corpus meum. Et ante verba Christi calix est vini et aque plenus. Ubi verba Christi operata fuerint, ibi sanguis efficitur qui plebem redemit. Ergo videte quantis generibus potens est sermo Christi convertere universa. Deinde ipse dominus Ihesus testificatur quod corpus suum et sanguinem accipiamus. Numquid debemus de eius fide et testificatione dubitare? Non debemus. Item. **Non corpus sed anima panis vite fulcitur eterne.**

Non iste panis est qui vadit in corpus, sed panis vite eterne qui anime nostre substantiam fulcit. Iste panis cotidianus est. Accipe cotidie quod cotidie tibi prosit. Sic vive ut cotidie merearis accipere. Item Augustinus in epistola ad Irenenum. **Per carnem Christi est panis vivus.**

Xpistus panis est de quo qui manducat vivit in eternum, de quo ipse mox dixit: et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Et determinat quomodo sit panis, non solum secundum verbum quo vivunt omnia, sed secundum carnem assumptam pro mundi vita. Humana enim caro que erat peccato mortua, carni munde unita, in corpore unum cum illa effecta, vivit de spiritu eius sicut vivit unum corpus de suo spiritu. Qui autem non est de corpore Christi non vivit de spiritu Christi.

Item. **Quod hic visibiliter in sacramentis spiritualiter in veritate manducatur et vivitur.**

Qui manducant et bibunt Christum, vitam manducant et bibunt. Illud manducare est refici. Illud bibere est vivere. Quod in sacramento visibiliter sumitur, in ipsa veritate spiritualiter manducatur et bibitur. Manducatur Christus, vivit manducatus, quia surrexit occisus. Nec quando manducamus partes de illo facimus. Et quidem in sacramento sic fit, et norunt fideles quomodo manducent corpus Christi. Unusquisque partem suam accipit. Unde et ipsa gratia partes vocantur. Per partes manducatur, et manet integer totus in corde tuo. Totus erat apud patrem quando venit in virginem. Implevit illam, non recessit ab illo. Quod videtur panis est et calix, quod et oculi renuntiant. Quod autem fides postulat instruenda, panis est corpus Christi, calix sanguis. Ista ideo dicuntur sacramenta, quia in eis aliud videtur et aliud intelligitur. Quod videtur speciem habet corporalem; quod intelligitur fructum habet spiritualem. Qui accipit misterium unitatis et non tenet vinculum pacis, non misterium accipit pro se, sed testimonium contra se. Item super Iohannem. **Quomodo spiritualiter corpus Christi sit accipiendum.**

Crede in eum. Christus hoc est manducare panem vivum. Qui credit manducat. Invisibiliter saginatur, quia invisibiliter renascitur. Et qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum vitam habet eternam. Participatione enim filii, quod est per unitatem corporis eius et sanguinis, homo manducans vivit, non sumens tantum in sacramento, quod et mali faciunt, sed usque ad spiritus participationem, ut in corpore domini tamquam membrum maneat et eius spiritu vegetetur. Quod est dum eius mandata servat. Ad altare dei invisibile, quo non accedit iniustus, ille pervenit qui ad hoc presens iustificatus accedit. Inveniet illic vitam qui hic discernit causam suam. Item in libro IIII de trinitate. **Spiritus sanctus invisibiliter corpus et sanguinem Christi significat.**

Corpus et sanguinem Christi dicimus illud quod ex fructibus terre acceptum et prece mystica consecratum rite sumimus ad salutem spiritualem in memoriam dominice passionis. Quod cum per manus hominis ad illam visibilem speciem perducatur, non sanctificatur ut sit tam magnum sacramentum nisi operante invisibiliter spiritu dei, cum hec omnia que per corporales motus in illo opere fiunt deus operetur. Item. **Per benedictionem panis efficitur corpus Christi.**

Non omnis panis, sed accipiens benedictionem Christi fit corpus Christi. Item. **Dupliciter corpus Christi intelligitur.**

Margin: deferunt deo

Margin: Quod species sanguinis non appareat.

Margin: xxxiii. l. iiii. cap. xi.

Commendavit autem Christus in hoc sacramento corpus et sanguinem suum quod fecit et nos ipsos. Nam et nos corpus ipsius facti sumus. Item. Sacrificium altaris sacramentum unitatis.

Hoc est sacramentum pietatis et signum unitatis vinculum caritatis. Qui vult vivere accedat et credat, et incorporetur. Hunc cibum et potum societatem vult intelligi corporis et membrorum suorum quod est ecclesia in predestinatis. Item. Spiritualiter magis quam corporaliter corpus Christi debemus accipere.

Panem de altari spiritualiter manducare, innocentiam ad altare portare. Item. Peccata si sint cotidiana vel non sint mortifera, antequam accedas dimittite debitoribus vestris si vis ut dimittatur tibi de ~~debitoribus vestris~~. Si dimittitis dimittetur tibi. Securus accede. Panis est, non venenum. Sed vide si dimittis. Nam si non dimittis mentiris ei quem non fallis. Mentiri deo non potes, fallere ipsum non potes. Item. Sacramentum non vitam corporis accipit qui a Christo discordat.

Qui discordat a Christo nec carnem eius manducat nec sanguinem bibit, et si tante rei sacramentum ad iudicium sue presumptionis cotidie accipit. Idem. Sancta nocent malis.

Etsi sancta malis possunt obesse, et mala prosunt bonis. Bonis sunt ad salutem, malis ad iudicium. Unde apostolus: Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit. Non quia illa res mala est, sed quia malus male accipit quod bonum est. Non enim mala erat buccella que Iude data est a domino. Salutem medicus dedit, sed quia ille indignus accepit ad perniciem, et mala prosunt bonis, sicut angelus sathane paulo. Et per malum non fit bonum cum bene accipit malum. Item. Non prohibe-

Nos prohibebat dominus. Attamen malus in mensa domini manducare pinguescere, sed exactorem in mensa domini manducare (fere exactorem) moneat timere. Idem. Et qui indigne accedit tamen corpus Christi accipit.

Sic Iudas cum buccellam tradidit Christus non malum accipiendo sed male accipiendo locum prebuit diabolo in se. Sic indigne quisquis sumens corpus Christi non efficitur ut quia malus est malum sit, aut quia non ad salutem accipit nihil accepit. Corpus enim et sanguis domini nihilominus erat illis quibus dicebat apostolus: Qui manducat indigne, iudicium sibi manducat et bibit. Item Ambrosius de sacramentis. Quibus exemplis preter naturam substantia panis et vini in corpus et sanguinem domini converti probetur.

Revera mirabile est quod manna deus pluit patribus et cotidiano celi pascebantur alimento. Unde dictum est: panem angelorum manducavit homo. Sed tamen panem illum qui manducaverunt omnes in deserto mortui sunt. Ista autem esca quam accipis, iste panis vivus qui de celo descendit, vite eterne substantiam ministrat. Et quicumque hunc panem manducaverit non morietur in eternum. Et corpus est Christi. Considera utrum nunc prestantior sit panis angelorum an caro Christi que utique corpus est vite. Manna illud de celo, hoc supra celum. Illud celi, hoc domini celorum. Illud corruptioni obnoxium si in diem alterum servaretur; hoc alienum enim ab omni corruptione. Quicumque religiose gustaverit corruptionem sentire non poterit. Illis aqua de petra fluxit, tibi sanguis Christi. Illos ad horam satiavit aqua, te sanguis diluit in eternum. Iudeus bibit et sitit. Tu cum biberis sitire non poteris. Et illud in umbra, hoc in veritate. Si illud quod miraris umbra est, quantum istud est cuius umbram miraris. Audi quia umbra est que apud patres facta est. Bibebant inquit de consequenti eos petra. Petra autem erat Christus. Sed non in pluribus eorum beneplacitum est deo. Nam prostrati sunt in deserto. Hec autem facta sunt in figura nostri. Cognovisti potiora. Potior est lux quam umbra, veritas quam figura, corpus auctoris quam manna de celo. Forte dicas: aliud video. Quomodo tu mihi asseris quod Christi corpus accipiam? Et hoc nobis superest adhuc ut probemus. Quantis igitur utimur exemplis ut probemus hoc non esse quod natura formavit, sed quod benedictio consecravit. Maioremque vim esse benedictionis quam nature, quia benedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgam tenebat moyses, proiecit eam et facta est serpens. Rursus apprehendit caudam serpentis et in virge naturam revertitur. Vides igitur prophetica gratia bis mutatam esse naturam serpentis et virge. Currebant egipti flumina puro meatu aquarum; subito de fontium venis sanguis cepit erumpere; non erat potus in fluviis. Rursus ad prophete preces cruor cessavit, fluminum aquarum natura remeavit. Circumclusus undique erat populus hebreorum, hinc egiptiis vallatus, inde mari clausus. Virgam levavit moyses, separavit se aqua et in murorum speciem congelavit, atque inter undas via pedestris apparuit. Iordanis retrorsum conversus contra naturam in sui fontis revertitur exordium. Nonne claret naturam vel maritimorum fluctuum vel fluvialis cursus esse mutatam? Sitiebat populus patrum, tetigit moyses petram, et aqua de petra fluxit. Numquid preter naturam

non aptae est gratia ut aquam moveret de petra quam non ha-
bebat per naturam. Marath fluvius amarissi-
mus erat ut sitiens populus bibere non posset. Misit
moyses lignum in aquam, et amaritudinem suam
aquarum natura deposuit, quam infusa subito
gratia temperavit. Sub heliseo propheta uni ex filiis prophetarum
excussum est ferrum de securi et est statim mersum. Ro-
gavit heliseum qui amiserat ferrum. Misit etiam heli-
seus lignum in aquam et ferrum natavit. Utique
et hoc praeter naturam factum cognovimus. Gravior est enim
ferri species quam aquarum liquor. Advertimus igitur maioris
esse gratiae quam naturam. Et adhuc tamen propheticae benedicti-
onis miramur gratiam. Quod si tantum valuit humana
benedictio ut converteret naturam, quid dicimus de
ipsa consecratione divina ubi verba ipsa domini sal-
vatoris operantur. Nam sacramentum istud quod accipis
Christi sermonibus conficitur. Quod si tantum valuit sermo
heliae ut ignem de caelo deponeret, non valebit Christi
sermo ut species mutet elementorum. De totius mun-
di operibus legisti, quia ipse dixit et facta sunt, ipse
mandavit et creata sunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo
facere quod non erat, non potest ea quae sunt in id mutare quod non e-
rant? Non enim minus est dare quam mutare novas
naturas rebus. Sed quid argumentis utimur? suis utamur
exemplis, incarnationisque astruamus
mysterii veritatem. Numquid naturae usus praecessit
cum ihesus Christus dominus ex maria nasceretur? Si ordinem quae-
rimus viro mixta femina generare consuevit.
Liquet igitur quod praeter naturae ordinem virgo generavit. Et hoc quod
conficimus corpus ex virgine est. Quid quaeris naturae ordi-
nem in Christi corpore cum praeter naturam sit ipse dominus ihesus
partus ex virgine? Vera utique caro Christi quae crucifixa est,
quae sepulta est. Vere igitur illius carnis sacramentum est. Ipse cla-
mat dominus noster ihesus: hoc est corpus meum. Ante benedicti-
onem verborum caelestium alia species nominatur, post consecratio-
nem corpus significatur. Ipse dicit sanguinem suum.
Ante consecrationem aliud dicitur, post consecrationem sanguis
nuncupatur. Tu dicis amen, hoc est verum est. Quod sermo
sonat affectus sentiat. Item augustinus in quodam sermone
de verbis evangelii. Quomodo partes Christi manducantur.
Invitat dominus servos suos et integer permanet.
et praeparat eis cibum seipsum. Quis audeat manduca-
re dominum suum? Et tamen ait: qui manducat me vi-
vit propter me. Quando manducatur vita manducatur,
nec occiditur ut manducetur, sed mortuos vivifi-
cat. Quando manducatur reficit sed non deficit. Man-
ducetur Christus, vivit manducatus quia surrexit occisus.
Nec quando manducatur partes de illo facimus et quidem
in sacramento sic fit. Norunt fideles quemad-
modum manducent carnem Christi. Unusquisque
partem suam accipit, per partes manducatur in sa-
cramento, et manet integer totus in corde tuo et
totus in caelo. Item pascasius de corpore et sanguine Christi.
Cotidianum sacrificium non est iteratio passionis
Iteratur cotidie haec oblatio sed commemoratio.
licet Christus semel passus in carne, per unam eandemque
mortis passionem semel salvavit mundum,
de qua morte id est resurgens ad vitam mors ei ultra
non dominabitur. Quod profecto sapientia dei patris
necessarium pro multis causis hoc providit. Primo
quidem quia cotidie peccamus saltem peccatis sine
quibus mortalis infirmitas vivere non potest. Quia licet
omnia peccata donata sint in baptismo, infirmi-
tas tamen peccati adhuc in carne manet. Unde psal-
mista: benedic anima mea domino, qui propitiatur
omnibus iniquitatibus tuis, q. s. o. i. s. t. Et ideo quia
cotidie labimur, cotidie Christus pro nobis mystice im-
molatur, et passio Christi in mysterio traditur, ut qui semel
moriendo mortem vicerat, cotidie recidi-
va delictorum per haec sacramenta corporis et sanguinis
peccata relaxet. Unde oramus: dimitte nobis d. n.
Quia si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seduci-
mus et veritas in nobis non est. Item. Iterabatur hoc mysterium
et ob commemorationem passionis Christi sicut ipse ait:
hoc quotienscumque agitis in meam commemoratio-
nem facite. Quotienscumque enim hunc panem sumitis
et bibitis hunc calicem, mortem domini annuntiabitis
donec veniat. Non itaque sic accipiendum est donec
mors Christi veniat quia iam ultra non moritur, sed donec
ipse dominus ad iudicium veniat. In medium autem semper
mors est Christi prosecuti vitam positis nuntianda ut di-
scant quanta caritate dilexit suos quos pro eis mori dignatus
est, cui nos vicem debemus rependere caritatis quia ipse
nos prior dilexit cum essemus gehennae filii, ut di-
ligeremus eum a morte iam liberati. Item augustinus. Non
solum sub figura sed in veritate dominici corporis
Utrum sub figura et sanguinis sacramentum celebratur.
an sub veritate hoc mysticum calicis sacramentum fiat.
Hic veritas ait: caro mea vere est cibus et sanguis meus vere
est potus. Alioquin quomodo magnum erit panis quem ego
dabo caro mea est pro mundi vita, nisi vera sit caro?
Sed quia Christum fas dentibus vorari non est, voluit hunc
panem et vinum in mysterio vere carnem suam et sanguinem
consecratione spiritus sancti potentialiter creari, et cotidie pro
mundi vita mystice immolari, ut sicut de virgine
per spiritum vera caro sine coitu creatur, ita per eundem ex

Quemadmodum a bono. sic a malo sacerdote corpus Christi confici

Benedictam. Ascriptam. Ratam. Rationabilem. Acceptabilem.

sub figura panis et uini in specie uidetur corpus Christi consecratum: corpus Christi et ueritas et figura est. Ueritas dum corpus Christi consecratur et sanguis uirtute spiritus in uirtute ipsius ex panis uinique substantia efficitur. figura uero est id quod exterius sentitur. Iteratur autem cotidie hec oblatio licet Christus semel passus sit. quia cotidie peccamus peccatis sine quibus mortalis infirmitas uiuere non potest. et ideo quia cotidie labimur. cotidie Christus in specie pro nobis immolatur in catholica ecclesia in misterio corporis Christi nichil a bono maius nichil a malo minus perficitur sacerdote. Quia non in merito consecrantis sed in uerbo efficitur creatoris et uirtute spiritus sancti. Si enim in merito esset sacerdotis nequaquam ad Christum pertineret. Nunc autem sicut ipse est qui baptizat. ita ipse est qui per spiritum sanctum hanc suam efficit carnem et transfundit uinum in sanguinem. Unde et sacerdos: Iube inquit offerri per manus angeli tui sancti in sublime altare tuum in conspectu diuine maiestatis tue. Ut quid deferenda illuc deposcit. nisi ut intelligatur quia ista fiant in eo sacerdotio? hanc quoque oblationem benedictam per quem benedicimur. ascriptam per quem omnes in celo ascribimur. ratam per quem in uisceribus Christi censeamur. Rationabilem per quem a bestiali sensu exuamur. acceptabilem. ut qui nobis ipsis displicemus. per hanc acceptabiles simus unico filio suo membrorum nobili ut quia nos iam similitudinem mortis eius in baptismo accepimus: Similitudinem quoque corporis et sanguinis sumamus. ita ut et ueritas non desit in sacramento. et ridiculum nullum fiat a paganis quod cruorem occisi hominis bibamus. Sicut discipuli parum est ferre nequeunt quod dominus dicit. quia nisi manducaueritis c. m. etc. Si dixerunt durus est hic sermo. quomodo ferrent istam credulitatem. Cum dictum est quod ubi Christi sacramenta fiunt. cum hostia consecratur per eius ueritatem uerbo ad melius perficitur. Reliqua omnia que sacerdos dicit aut clerus chorus canit nichil aliud quam laudes et gratiarum actiones sunt. aut certe obsecrationes fidelium petitiones. Unde et sacerdos dicit per euangelium uerba assumens. qui pridie quam pateretur etc. In hoc quoque creatur illud corpus.

Item Gregorius in homilia paschali. In sanguine agni Christi sanguis qui nunc ore sumitur olim prefigurabatur.

Quid sit sanguis agni. non iam audiendo sed bibendo didicistis. qui sanguis super utrumque postem ponitur quando non solum ore corporis sed et ore cordis hauritur. Item. Hec salutaris uictima illam nobis mortem unigeniti per misterium reparat. qui licet surgens a mortuis iam non moritur. mors illi ultra non dominabitur. tamen in semetipso immortaliter et incorruptibiliter uiuens. Iterum in hoc misterio moritur. eius quippe ubique corpus sumitur. eius caro in populi salutem partitur. eius sanguis non iam in manus infidelium sed in ora fidelium funditur. Hinc ergo pensemus quale sit hoc sacrificium quod pro absolutione nostra passionem unigeniti filii semper imitatur. Quis enim fidelium habere dubium possit. in ipsa immolationis hora ad sacerdotis uocem celos aperiri: in illo Ihesu Christi misterio angelorum choros adesse summa et ima sociari? Unum quid ex inuisibilibus atque uisibilibus fieri. Idem. Unum quid eodem quippe ac momento et in celo rapitur ministerio angelorum consociandum corpori Christi. et ante oculos sacerdotis in altari uidetur. tanta unde est unitas ecclesie in Christo. ut unus ubique sit panis corporis Christi et unus sit calix sanguinis eius. Calix enim quem sacerdos catholicus sacrificat. non est alius nisi ipse quem dominus apostolis tradidit. Quia sicut diuinitas uerbi dei una est. que totum mundum implet. ita licet in multis locis et innumerabilibus diebus illud corpus consecretur. Non sunt tamen multa corpora Christi neque multi calices. sed unum corpus Christi et unus sanguis. cum eo illo quod sumpsit in utero uirginis. et quod dedit apostolis. diuinitas enim uerbi replet illud quod ubique est et coniungit ac facit ut sicut ipsa una est. ita corpori Christi et unum eius corpus sit in ueritate. Unde mirum in modum dum quod sumi plus sumi minus quisque percipiat. omnes equaliter corpus Christi integerrime sumunt et generaliter omnes et specialiter unusquisque. Item. Misterium fidei dum quod credere debes quia ibi salus nostra consistat. presens enim nobis dedit hoc sacramentum salutis. ut quia nos cotidie peccamus. et ille iam mori non potest per istud sacramentum remissionem consequamur. Cotidie enim ipse comeditur et bibitur in ueritate sed integer et uiuus atque immaculatus manet. Et ideo magnum et pauendum misterium est. quod aliud uidetur et aliud intelligitur. Secundum misterium sit unum corpus Christi et sanguis: figura panis et uini hoc facientem domino quia non habemus in usu carnem crudam comedere et bibere sanguinem.

Item Ambrosius. Post consecrationem licet figura panis et uini remaneat tamen nichil est ibi nisi corpus et sanguis Christi.

Omnia quecumque uoluit dominus fecit in celo et in terra. et quia uoluit sic facta sunt. Ita licet figura panis et uini uideatur nichil tamen aliud quam caro Christi et sanguis post consecrationem credenda sunt. Unde ipsa ueritas ad discipulos. Hec inquit caro mea est pro mundi uita. Et ut mirabilius loquar non alia plane quam que nata est de Maria et passa in cruce

7 resurrexit. de sepulc͡ro. h͡m quā ip̄a est.
Et id͡o x͡pi ē caro q̄ p͡mum diuina ad huc ho
die offertur. 7 cū digne p͡cipitur. uita utiq;
ēt͡na in nob͡ reparatur. Panem q͡d ē istū quē
sumim͡ in mistio illū q͡d utiq; intelligo
panē qui manus s͡ci sp͡s format͡ ē in utero
uirginis 7 igne passionis decoct͡ ī ara +.
Panis eni͡ angl͡orū fact͡ ē cib; hominū.
Vn͡ ip̄e ait. Ego sū panis uiuus q͡ de celo
descendi. Et it͡. Panis que ego dabo caro
mea ē p͡ s͡cli uita. Ex his nāq; duab; sen
tentiis. ap͡te datur intelligi quia panis
ē iste 7 ille. ñ duo s͡t unus panis. 7 una
caro p͡cul dubio unū efficit͡ corp͡. Illud
n͡e illud sane q͡ sūptū ē de uirgine. q͡
passū ē. 7 q͡ sepultū. q͡ iterata resurrex͡. 7 in
celū ascendit. 7 sedet ad dext͡am d͡i patris 7
q͡ uētur͡ū ē iudicare uiuos 7 m͡. It͡ aug͡
ex s͡mone de u͡b euglii. Quāuis cotidie
manducat͡ x͡pi integer t͡n manet uiuus.
Qui manducat me uiuit p͡ me. Non g͡ tu
meam͡ f͡rs manducare istū panē. ne forte
fimamus illū ī p͡a q͡ manducem͡ ñ inue
niem͡. Manducet͡ x͡pi uiuit manducat͡
q͡ surrex͡ occisus. Nec q͡n manducam͡
partes de illo facimus 7 q͡dē in s͡acm͡to h͡
sic fit. 7 norūt fideles quēadmodū
manducēt carnē x͡pi. Unusquisq; accip͡
partē suā. Vn͡ 7 ip̄a gr͡a partes uocant͡r.
p͡ partes manducat͡ 7 manet integer to
tus. p͡ partes manducat͡ in s͡acm͡to 7 ma
net integer tot͡ in celo. manet integer
tot͡ in corde tuo. Tot͡ in cōde eni͡ erat ap͡
pat͡ q͡n uenit ī uirginē. Impleuit illā ñ re
cessit ab illo. Veniebat ī carnē ū eū hoies
manducar͡t. 7 manebat integer ap͡ pat͡
ū anglos pascēt. It͡ ieron͡ in leuitico.
De corpus et sanguinē x͡pi nulli s͡cdm se ac
ceptum. De hac q͡d hostia q͡ in x͡pi commemora
tione mirabilit͡ fit edēlic͡ q͡. de illa ū q͡
q͡ x͡pi in ara +. obtulit s͡e m͡ulli edē lic͡.
Joh͡is s͡mo ē d͡ni cene. v. p͡ theofaniā. Corp͡
x͡pi in singlis portionib; singuli totū.
Singli aūt accipiunt x͡pm d͡nm accipiunt.
7 in singlis portionib; tot͡ ē. ñ p͡ singlos
minuit͡ s͡ integrū se p͡b; in singlis. Illā.
Ubi pars corpōis ē ē ei totū deo decō.
Uera rōne ē in corpoē d͡ni q͡ in manna
q͡ in eis figura p͡cessit. de quo dicit͡ q͡
plus collegerat. ñ habuit amplius. neq;
qui minus parauit habuit minus. ñ ē
q͡ntitas uisibilis in h͡ existimanda m͡
st͡io s͡ uirtus s͡acm͡ti sp͡ual͡. Idē. Corp͡ x͡pi
quod sumitur et figura ē in sp͡e. 7 uita in altari.
Corp͡ x͡pi q͡d sumitur de altari figura ē. du͡m
panis 7 uinū ext͡ uidetur. Uitas aūt dū
corp͡ 7 sanguis x͡pi in uitate int͡ius c͡dit͡.
Ex simbolo ephesino. Carnē uiuificatricē
7 ip͡ius ū bi p͡pā factā in altari accipimus.
Necessario g͡ et hoc adiicimus incruentū
celeb͡mus in ecclesiis sacrificiū. s͡ uiuificatricē
7 s͡cificamur participes corpōis 7 p͡cio
si sanguinis x͡pi. Ñ ut communē carnē
p͡cipientes ne cum s͡cificati 7 ūbo coniun
cti s͡cdm dignitatis unitatē. s͡ uere uiuifi
catricem 7 ip͡ius ūbi p͡pā factā. It͡ aug͡.
Quod manna 7 aq͡ de petra sit idē cū n͡ro cibo
7 potu. Inquit ap͡ls. Omēs eandē
escam sp͡ualē manducauerunt. sp͡ualē ū
tiq; eandem nā corporalē alterā. quia illi
manna manducauerunt nos aliud. 7 om͡s
eundē potū sp͡ualē biber͡. Aliud illi aliud
nos s͡ sp͡e uisibili q͡ tn͡ idē ē uirtute sp͡u
ali. It͡ ilarius de trinitate lib͡. viii. Quod
ueritatē d͡nici corporis 7 sanguinis su
mimus. In x͡po pat͡ 7 x͡pi in nob͡ unū in his
eē nos faciunt. Si uere carnē corpōis n͡ri
x͡pi assūpsit 7 uere hō ille x͡pi ē. nosque sub
mistio carnē corpōis sui sumim͡. 7 p͡ h͡
unū erim͡ quia pat͡ in eo ē 7 ille in nob͡.
Quō uoluntatis unitas asserit͡ cū nat͡
p͡ s͡acm͡tū p͡prietas p͡fectū s͡acm͡tū sit uni
tatis. Non ē humano aut s͡cli sensu de
his reb; loq͡ndū. neq; p͡ uiolentā atq;
imprudentē p͡dicatiōnē dictor͡ celestiū
sanitati aliene atq; impie intelligentie
p͡uersitas extorq͡nda. De ueritate ū in nob͡
x͡pi uitate q͡d dicim͡ ñ ab eo di dicim͡ stulte
atq; impie dicem͡. Ip͡e eni͡ ait. Caro mea ū ē
esca. 7 sanguis m͡s ū ē potus. Qui edit carnē
meā. 7 bibit s͡. meū in me manet 7 ego
i. e. De ueritate carnis 7 sanguinis ñ ē
relictus ambigendi loc͡. Nunc eni͡ 7 ip̄i d͡ni
p͡fessione 7 fide n͡ra uere caro ē 7 uere san
guis ē. 7 h͡ accepta atq; hausta faciunt.
ū 7 nos in x͡po 7 x͡pi in nob͡ sit. Ē g͡ ip̄e in nob͡

pcarnē. q. aūt meo psacm̄tū commu
cate carnis 7 sanguinis sumus ipē testa
tur dicens. Vos aūt me uidebitis quia
ego uiuo. 7 uos uiuetis q̄m ego in pat̄
meo 7 uos in me 7 ego in uob. si uolun
tatis tantū intelligi unitatē uult. cur
gdū q̄ndā atq; ordinē consumande
unitatis exposuit. n̄ ut ille in pat̄ p na
turā diuinitatis. nos eē in eū p corpora
lē ei natiuitatē. 7 ille rursus in nob p
sacm̄torū in eē misteriū crederetur. Ac sic p
fecta mediatorē unitas doceretur cū nob in
se manentib; ipē maneret in pat̄. 7 i patre
manens maneret in nob. 7 ita ad unitatē
p̄ficiscerēmur cū qui in eo naturalit̄ sc̄ na
tiuitatē inē. nos q̄q; in eo naturalit̄ i eēm;
ipō in nob naturalit̄ pmanente. q. aūt
in nob naturalit̄ h unitas sit ipē ita testat̄:
Qui edit carnē meā 7 bibit sanguinē. m.
in me manet 7 ego in eū. N̄ H in eo erit n̄
in q̄ ipē fuit. ei tn̄ in se assūptā h̄ns carnē
q̄ sua assūpserat. Item.
Sic misit me uiuens pat̄. 7 ego uiuo p pt̄ p.
Et q̄ manducat c. meā 7 ipē uiuit p me
quo p patrē uiuit eodē m nos p carnem
ei uiuemus. H q̄ uitę n̄rę ca ē q̄ in nob p
manē p carnē x̄ habemus uicturi p eū:
ea cōditione q̄ uiuit ille p patrē. Si ḡ nos
naturalit̄ sc̄ carnē p eū uiuimus. i. naturā
carnis sue adepti. quō n̄ naturalit̄ sc̄ spm
in se patrē hāt cū uiuat ipē p patrē. Itē.
H aūt ideo cōmemorata sūt a nob quo
unitatis tn̄ int̄ patrē 7 filiū unitatē
h̄ntia mentientes. unitatis n̄rę ad dnī ute
bant̄ exēplo. Tanq̄ nob ad filiū 7 p fi
liū ad patrē obsequio tm̄ 7 uoluntate reli
gionis unitis. nulla p sacm̄tū carnis
7 sanguinis naturalis cōionis p̄petas i dul
get̄: cū 7 p honorē nob datū filii. 7 p ma
nentē in nob carnalit̄ 7 nos i eo nob cor
poralit̄ 7 inseparabilit̄ unitatis misteriū
uē ac naturalis unitatis sit p̄dicandū.
Id. Corp x̄ q. sumit̄ de altari figura ē.
dū panis 7 uinū extrauidet̄. Vitas aūt
dū corp 7 sanguis x̄ i ueritate intus creditur
Ambr in lib de sacm̄tis. Q̄r in sacrifitio
N calice uino aqua miscetur.
In calice uinū 7 aq̄ sc̄ dicitis. quō ḡ melchi
sedech panē 7 uinū optulit. Quid sibi uu
lt ammixtio aq̄. bibebat aūt de consequenti
eos petra. p. aūt. e. x̄. Non inmobil' petra q̄
p̄p̄ seq̄bat̄. 7 uu bibe ut te x̄ sequit̄. vide
misterium. Moyses h̄ē ap̄ha. uirga h̄ē uibū
dī. Sacerdos uibo dī tangit petrā 7 fluit aq̄
7 bibit p̄p̄ dī. Redundat aq̄ in calice. salit
in uitā etnā. Itē. Accipe & illud. De latē
ei fluxit aq̄ 7 sanguis. Aq̄ ut mundaret.
sanguis ut redimeret. Q̄r de latē. Quia
ūn culpa inde grā. Culpa p feminā grā p
x̄. Item. Audisti psalmum. uide quā apt̄
sit celestib; sacm̄tis. Dn̄s pascit me 7 ni
chil m̄ deerit. 7 c. Uirga tua 7 baculus tuus
7 c. Uirga imperium. baculus passio est.
Etna diuitas x̄. passio corpis. Illa creauit. hęc
redemit. Pasti in cōspectu meo m̄sā. 7 pocu
lū meū inebrians quā. p. ē. Itm̄. Q̄uocies q̄
bibis in remissionē peccatorū accipis 7 inebrias
spū. Un̄ 7 ap. Nolite inebriari uino in q ē. l.
s; implemini spū sc̄o. Itē. Pclara ebrietas
q̄ sobrietatē mentis operat̄. Itē. Fiat uolunta.s t.
sic in. c. 7 i. t. p. N. c. d. N. h. Sanguine x̄
pacificata sūt oīa. t in celo 7 in t̄ra sc̄ificatū ē
celū. Deiectus ē diabol'. ubi ūsat h̄ō. q̄ ille
decepit. Dixit uob q. an̄ ūba x̄ q. offertur
panis dicit̄: ubi x̄ ūba deprompta fuerit n̄
iā panis dr̄ sc̄ corp. Q̄r ḡ in orōne dn̄ica
ait panē n̄rm̄ panē q̄ p̄pe dix̄. S. epyusi
on h̄ ē supsubstale. Idem. lib. vii. Verā x̄
carnē et uerū eius sanguinē manduca
Sicut uer ē di filius dn̄s ih̄s x̄ mus 7 bibimus.
n̄ quēadmodū homines p grām sc̄ quasi
filius ex substa patris ita uera x̄ caro sic ipē d̄
q̄ accepimus 7 uer sanguis ei ē potus. Itē. Ego
sū inquit panis uiuus. q̄. d. d. Sic caro
n̄ descendit de celo. quō ḡ descendit de celo
panis uiuus. q̄m idē dn̄s ih̄s consors ē
diuinitatis 7 corporis. 7 tu q̄ accipis car
nē diuine sub̄e eius in illo participaris ali
mento. Idē. in lib de misteriis. In illo sacrificio
N illo n̄ corporalē sc̄ spūalē escā accipimus.
sacm̄to x̄ ē q̄ corp ē x̄. Ñ ḡ corporalis esca
sc̄ spūalis. Vn̄ 7 ap de typo ei ait. Q̄a et nos escā
spūalē patres n̄ri manducauer̄. Corp H.
dī. corp ē spūale. Corp x̄. corp ē diuini
sp̄s. Id in s̄mone de abel 7 caym. Carnē x̄
susceptā 7 corp eius figuratū i altari offeram.

Illos peccare q. dicūt ubi caro factū n̄ distinguendo p̄so nas

Si iđ dicis xp̄s carnē eē susceptā
ꝛ offeras tn̄ figuratū corp̄ in altari n̄ tn̄ di
stinguis naturā ubi ꝛ corporis dicat̄. Si
recte offeras. recte aūt n̄ diuidas peccasti.
lex in exodibra. In cena xp̄s fuit conuiua
Nec moyses dedit uob̄ panē ꝛ conuiuiū.
uerū fidelis tbs ip̄e conuiua ꝛ cibū ip̄e
comedit̄s ꝛ qui cōmedit. Id ff̄ marthm.
Inuitate sui corporis ꝛ sanguinis xp̄s
discipulis p̄sentauit quod melchisedech
Accipite ꝛ cōmedite sacramentalit̄ optulit.
hē. c. m. Postquā typicū pasca fuāt cōpletū
ꝛ agni carnes cū ap̄lis cōmedat. assumit
panē q̄ confortator ē hominis ꝛ ad uerū pasce
transit sacramentū. ut quō in p̄figuratione eī
melchisedech panē ꝛ uinū offerens fece
rat. ip̄e q̄q̄ in uitate sui corporis ꝛ sanguinis
rep̄sentaret. Idē int̄ dem̄bris dn̄i. xp̄s idē ē
Sacerdos dī patris dr̄ filii dī. Sacerdos et sacrificiū
ꝑ humanitatē in q̄ se p̄ nob̄ acceptabile sa
crificiū dō optulit. ut ip̄e sit sacerdos q̄ ē sac
rificiū. Aug̃ de utilitate agn̄ dep.
Iudei credentes biber̄ sanguinē q̄ in. ꝑ
Tunc eis petrus annuntiauit eū cor̄ do fuder̄.
quē crucifixer̄. ut eī iā sanguinē biber̄
credentes: quē fudant seuientes. Id mep̄la
ad yreneū. Corpus q̄ ex ungine sūptū ē.
Corporeū illud manna ē a fidelib; accipit̄.
nunc tantu res miraculi q̄ a uenit q̄ p̄fectū
ē. p̄fectū aūt panis de celo corp̄ ex uirgine.
Id p̄ p̄simo xxxiii. om̄t. ii. Verū corpus ꝛ
Accesser̄ iudei uerū eī sanguinē cotidie accipi
ad ih̄m ut crucifigerent: nos accedam̄ ut mu.
corp̄ eī ꝛ sanguinē accipiam̄. It̄. Vē ma
gnus dn̄s ꝛ magr̄ nr̄ ā eī. q̄ nob̄ dedit man
ducare corp̄ suū in q̄ tanta p̄p̄ssꝰ ē ꝛ san
guinē suū bibe. ꝛc. It̄ in p̄simo. xxiiii. ad
iudeos. Iā securi bibite sanguinē q̄ fudi
stis. It̄ p̄so. lxxu. Ip̄m sanguinē q̄ p̄ insania
fuder̄. p̄ grām biber̄. p̄simo. xxvii. De car
ne marie carnē accep̄. ꝛ ip̄a carnē ad man
ducandū ad salutē dedit. Nemo aūt car
nē illā manducat n̄ p̄ adorauit. p̄simo
xxxiii. dauid ferebat̄ manib; suis. Man
ib; suis nemo portat̄. Quō intelligat̄ ī ipo
dd̄ ꝑ litterā n̄ inuenim̄. ī xp̄o aūt inuenim̄.
Ferebat̄ n xp̄s manib; suis q̄n cōmendās ip̄ū corp̄
suū q̄ ait. Hē ē corp̄ meū. Ferebat̄ n illū corp̄

manibus suis. Idem sr̄ iohm tractatu. xxxv.
Quousq; bibent sanguinē quē fudant de
sperauer̄. Idē in p̄simo. liiii. Iudei pascebant̄
tanquā de pena dn̄i ꝛ nos de cruce dn̄i pasci
m̄. quia corp̄ ip̄ius manducam̄. Hit̄ g̃
impii epulas suas. hn̄t pii suas. Beati q̄ esu
riunt ꝛ sitiunt. i. It̄ ex ɔ̄ guarmatiensi.
P infirmantib; eucharistiā sēp debet eē para.
Presbr̄ eucharistiā semp hēat p̄parata. ut q̄n q̄s in
firmat̄ fuit statī eū cōicet. ne sine cōione
moriat̄. Ex ɔ̄ aurel. Penitentiam eius
Qui bn̄ n̄ custo qui n̄ bn̄ custodit sacrificiū.
dierit sacrificiū. ꝛ m̄r aliud aliq̄ aīal illū
comedit. xl. dies penit̄. Q̄ aūt p̄dīdit il
lū in eccl̄a aut pars eī ceciderit ꝛ n̄ inuenta fuit.
xxx. dies penit̄. It̄ capimus euantio ē fri
salutē. Magis et istrionib; sacr̄ n̄ cōmittat̄
Proditione tua cōsul n̄ dū me mistia.
existimasti fr̄ k̄me quōd m̄ uidat̄ de hy
strione ꝛ mago illo qui ap̄ uos ɔstitut̄.
adhuc in artis sue dedecore p̄seuat̄ ꝛ ma
gister ꝛ doctor. ī n̄ erudiendoꝝ s; p̄dendoꝝ
puerorū. id q̄ male didicit ceteris q̄q̄ insinuat̄.
an talib; sacr̄ cōio cū ceteris xp̄ianis debat̄ dari
aut uob̄ cū debat̄ cōicare. Puto n̄ mage
stati diuine n̄ euangelice disciplinę cōg̃
ere ut pudor ꝛ honor eccl̄e tā turpi ꝛ in
fami contagione fedet̄. Ex ɔ̄ cartag̃ iii.
P conuersione n̄ ē deneganda grā cōionis.
Scenicis atq; hystrionib; ceterisq; hm̄ōi
p̄sonis t̄ apostaticis conuersis t̄ reuersis h̄
mōi ad dn̄m grā t̄ reconciliatio n̄ neget̄. Ex
ɔ̄ urbico. Pbr missam n̄ celebret ī alta
Nat altari q̄ eps̄ missā can iq̄ eps̄ cotidie celeb
rauit pbr eo die alia celebre n̄ p̄sumat. uīt.
Ex ɔ̄ lugdunensi. Tp̄a feriandi ī missa
Ronum sint laicis annuntianda.
Pandūe ē ut sciat tp̄a feriandi p anū. ut oē
dn̄icā usq; ad uesp̄am usq; ad uesp̄am ne iuda
iz̄ mo capiant̄. Feriandi ū p annū isti
s̄ dies. Natalis dn̄i. Scī stephani. Scī iohis
euangelist. Innocentiū. Scī siluest. Oct dn̄i.
Theofanie. Purificō scē. m. Scm̄ pasca
cū tota ebdomada. Rogationū trib; dieb;
Ascensio dn̄i. Scī dies pentecostes. Scī. J.
baptiste. Duodecī ap̄loꝝ. ꝛ maxime scōꝝ
petri ꝛ pauli. q̄ mundū sua p̄dicatione illu
minauer̄. Scī laur. Assūptio scē. m.

S. i. ll. i. Inter nos

S. xxvi. ll. v. Epi

Corp̄ xp̄i n̄ ē dandū neq; magis neq; histrionib; neq; ioculatorib;

S. di. lxxvi. Donare

D. III.

Nativitas sancte Marie virginis. Dedicatio basilice sancti Michaelis archangeli. Dedicatio cuiuscumque oratorii. et omnium sanctorum et sancti Martini. et ille festivitates quas singuli episcopi in suis episcopiis cum populo collaudaverint, que vicinis tantum circummorantibus indicende sunt, non generaliter omnibus. Reliquarum festivitatum per annum non sunt cogendi ad feriandum, nec prohibendi. Indictum vero ieiunium quando fuerit denuntiatum ab omnibus observetur. Ex concilio Tol. IIII. In sanctorum sollempnitatibus divinis officiis non saltationibus vel cantilenis

S. e. di. i. c. Sic

Irreligiosa consuetudo est, que pro debet cantare. quam vulgus per sanctorum sollempnitates agere consuevit. Populi qui debent officia divina attendere, saltationibus turpibus invigilant, cantica non solum mala canentes, sed et religiosorum officiis perstrepentes. Hoc enim ut ab omnibus provinciis depellatur, sacerdotum et iudicum a concilio sancto cure committitur. Ex concilio Aurel.

Ante ascensionem domini tribus diebus letanie celebrentur.

Rogationes, id est letanias, ante ascensionem domini placuit celebrari, ita ut premissum triduanum ieiunium in dominice ascensionis sollempnitate solvatur: per quod triduum servi et ancille ab opere relaxentur, quo magis plebs universa conveniat. Quo triduo omnes abstineant, et quadragesimalibus cibis utantur. Ex eodem. Episcopus die dominico non desit ecclesie.

Episcopus si infirmitate non fuerit impeditus, ecclesie cui proximus fuerit die dominico deesse non debet. Ex eodem. Hos dies civibus in villa celebrare non licet.

b. ii. Jr dendis
S. e. di. i. Susc
S. vii. di. i. Sic

Nulli civium liceat celebrare in villa pasce natalis domini vel quadragesime sollempnitatem, nisi quem infirmitas probabitur tenuisse. Ex eodem.

I. di. v. c. Adm

Ante sollempnitatem pasce quadragesima est celebranda.

A sacerdotibus omnibus decretum est, ut ante pascalem sollempnitatem non quinquagesima sed quadragesima teneatur. Ex concilio Martini pape. Quinta feria ultime septimane quadragesime ieiunium solvi non licet.

Non liceat v. feria ferias novissime septimane ieiunium solvere et totum exhonorare quadragesimam, sed sincere abstinentes totam quadragesimam peragere. Ex concilio Laudicensi. De eodem.

S. di. lxxvi. c. Non aut
S. di. xxx. c. Ult.

Non oportet in v. feria quadragesime ultime ebdomade ieiunium solvere et totam quadragesimam inhonorare, sed per totum diem ieiunare, et escis abstinentie convenientibus, id est aridioribus uti. Ex concilio Agath. Exceptis diebus dominicis in quadragesima non solvatur ieiunium.

Placuit ut omnes ecclesie exceptis diebus dominicis in quadragesima etiam die sabbati sacerdotali oratione et distinctionis commonitione ieiunent. Ex concilio Niceno. Nec in die dominica nec in diebus pentecostes in oratione genua flectantur.

S. p. i. di. xxx. Siquis pbr.
S. xxv. q. vii. Siquis sacerdos

Quoniam sunt in die dominica quidam ad orationem genua flectentes et in diebus pentecostes, propterea quod statutum est a sancta synodo, quoniam consona et conveniens per omnes ecclesias custodienda consuetudo est, ut stantes ad orationem domino vota reddamus. Leo IIII. Quo tempore ab esu carnium sit abstinendum.

Genua dominicis diebus non flectenda, sed oratione erectos debent audire.

Nos vetustissima et inviolabiliter(?) tradita semper tenenda est ut a cena tantummodo que sit in tertio principio noctis iiii. ferie que lucescit in v. feriam usque in diluculum vi. ferie, et simul tota nocte vi. ferie que lucescit in vii. feriam non impetrata ieiunatio usque ad sabbati lucem christum dedicata parte aliquis ieiunare maluerit debuit per unum diem. Gel. Dalmatinus(?) civibus rome. Nec die sabbati est feriandum nec die dominico lavacrum.

Pervenit ad me quosdam perversi spiritus homines esse prohibendum prava inter vos aliqua et sancte fidei adversa seminasse, ita ut die sabbati aliquid operari prohiberent. Quos quid aliud nisi antichristi predicatores dixerimus, qui veniens diem sabbati atque dominicum ab omni facit opere custodiri? Quia enim mori se et resurgere simulat, haberi in veneratione vult dominicum diem, et quia populum iudaizare compellit, ut exteriorem ritum legis revocet, et sibi iudeorum perfidiam subdat, coli vult sabbatum. Aliud quoque ad me perlatum est, vobis a perversis hominibus esse predicatum, ut dominico die nullus debeat lavari. Et quidem si pro luxuria animi et voluptate quis lavari appetit, hoc fieri nec reliquo quolibet die concedimus. Si autem pro necessitate corporis, hoc nec dominico die prohibemus. Innocentius papa. Ob reverentiam sepulture dominice sabbato ieiunare debemus.

Sabbato vero ieiunandum esse ratio evidentissima demonstrat. Nam si diem dominicum ob venerabilem resurrectionem domini nostri Ihesu Christi non solum in pascha celebramus, verum etiam per singulos ebdomadarum circulos ipsius diei imaginem frequentamus, ac sexta feria propter passionem domini ieiunamus, sabbatum pretermittere non debemus, quod inter tristitiam atque letitiam illius temporis videtur inclusum. Nam utique constat apostolos biduo isto et in merore fuisse et propter metum iudeorum se occuluisse. Quod utique non dubium est tantum eos ieiunasse bi

S. di. xii. Illa aut
I. di. v. c. Ad dicit

Sabbato esse ieiunandum, quamvis inter tristitiam et letitiam videtur esse inclusum.

dio memoratio ut in toto ecclesie baptisterio
biduo sacramenta penitus non celebrentur. Quod for
ma est per singulas tenenda ebdomadas
propterea quod memoratio diei illius semper est ce
lebranda. Quod si putant semel atque in uno sabbato
ieiunandum et dominica quoque et vi. feria semel in pa
scha erit utique celebranda. Melciades papa.
Die dominica et v. feria non est celebrandum ieiunium.
Ieiunium dominica die et v. feria nemo ce
lebrare debet, ut inter diem ieiunii Christianorum
et gentilium et inter fidelium et infidelium at
que hereticorum vera et non falsa discretio habeatur.
Ex uno cesari augusti. De eodem.
Ne quis ieiunet die dominica causa tempo
ris aut persuasionis nec xl. mariarum diebus;
abscessus fideles desint, non habitent in cubi
culorum latibulis ac montium qui in suspi
tionibus perseverant, sed exemplum ac precep
tum custodiant sacerdotum et alienas nullas
agendorum conventiculorum causa non conveniant ab
universis episcopis dictum est. Anathema sit qui
hoc commiserit. Ex dictis sancti Apollonii.
Quarta et v. feria non sunt solvenda ieiunia.
Ieiunia sane legitima i. iiii. et vi. feria
non sunt solvenda nisi grandis aliqua necessitas
fuerit quia iiii. feria Iudas traditionem domini
cogitavit et vi. feria crucifixus est salvator.
Videbitur ergo qui in his diebus sine ne
cessitate solverit statuta ieiunia, vel cum
tradente tradere salvatorem, vel cum crucifigen
tibus crucifigere. Die autem dominica nichil
aliud agendum est nisi deo vacandum; nulla
operatio in illa die sancta agatur, nisi tantum ym
nis et psalmis et canticis spiritualibus dies
illa transigatur. Innocentius. Quinta feria
ultime quadragesimalis ebdomade penitentes
De penitentibus; ut tes remissionem accipiant.
qui sive ex gravioribus commissis sive ex levioribus penitentiam
gerunt, si nulla interveniat egritudo quinta feria
ante pascha eis remittendum romane ecclesie
consuetudo demonstrat. Ceterum de ponde
re estimando delictorum sacerdotis est iudicare:
ut attendat ad confessionem penitentis
et ad fletus atque lacrimas corrigentis. Sa
ne si quis in egritudinem inciderit atque
usque ad desperationem devenerit, ei est ante
tempus pasce relaxandum, ne de seculo absque commu
nione discedat. Fabianus papa orientalibus

Litteris vestris inter cetera in
episcopis. Singulis annis v. feria ultime ebdo
madis novum crisma conficiatur.
venimus quosdam religionis vestre
episcopos vestro immo nostro ordine discrepare et non
per singulos annos in cena domini crisma conficere.
errant utique qui talia excogitant. Temeraria ve
sania potius quam recta sentientes hoc facere
audent. Sicut enim ipsius diei sollempnitas
per singulos annos est celebranda, ita ipsius
sancti crismatis confectio per singulos annos
est agenda, et de anno in annum renovanda
et fidelibus tradenda: quia novum sacramentum est et
per singulos annos in memorata die innovan
dum, et vetus in sanctis ecclesiis cremandum. Ista
a sanctis apostolis et successoribus eorum accepimus
vobisque tenenda mandamus. Eusebius
papa. Servetur ab omnibus festivitas dominice crucis inventionis.
Crucis domini nostri Ihesu Christi que nuper nobis guber
nacula sancte romane ecclesie tenentibus v.
nonas madii inventa est, in predicta calen
darum die inventionis festum vobis sollemp
niter celebrare mandamus. Alexander papa v. a petro
Aqua sit in sanctuario ut aqua sale conspersa sanctificet.
Aquam sale conspersam populis benedicimus ut
ea cuncti aspersi sanctificentur et purificentur:
quod et omnibus sacerdotibus faciendum esse man
damus. Nam si cinis vitule aspersus populum
sanctificabat atque mundabat, multo magis
aqua sale aspersa divinisque precibus sacrata populum
sanctificat atque mundat. Et si sale
asperso per Heliseum prophetam sterilitas aque sanata est,
quanto magis divinis precibus sacratus sal steri
litatem rerum aufert humanarum et coin
quinatos sanctificat et purgat et cetera bona
multiplicat et insidias diaboli avertit et
a fantasmatis versutiis homines defendit.
Pius papa viiii. a petro apostolo in primo suorum
decretalium. Non nisi dominico pascha celebretur.
Nosse vos volumus quod pascha domini die
dominico annuis temporibus sit celebrandum. Istis
enim temporibus Hermes doctor fidei et scripturarum ef
fulsit inter nos. Et licet nos pascha predicto
die celebraverimus, tamen quia quidam de dubi
tabant, ad corroborandas animas eorum eidem
Herme angelus domini apparuit in habitu
pastoris et precepit ei ut pascha die dominico ab
omnibus celebraretur. Unde vos apostolica auctoritate
instruimus ut eadem servare debeatis, quia nos eadem servamus,
nec debetis a capite quoquo modo dissidere. Item Victor.

S. p. i. di. xxx. Si quis.
S. xxvi. q. vii. Sacerdos.
S. p. i. di. xxx. Capitulo.
S. xxvi. q. vii. Sacerdos.
Nichil est agendum die dominico nisi in psalmis et ymnis vacandum
S. p. i. di. l. In capite.
In ecclesiis vetus crisma comburi.
Congruum aqua sale purgari. ... virtutes diaboli minuuntur.

pp. xiii. a pre apto in pmo decretali suo.

Non nisi die dnico sem pasca celebretur.

Celebrare sci pasce diem dnica agi debere et pdecessores nri iam statuere. et nos illud eadem die sollempnit celebre mandam. quia n decet ut mb acapite discrepet aut aur gerant. A. xiiii. ut luna pmi msis usq ad uicesimu pmu die eide msis eade celebretur festiuitas. Sod eq tpe uap ma celebndu e catholici si frm sin eccessefuit aut mortis piculu ingruerit gentiles ad fide uenientes qlcq loco t monito ubicu q euenit siu flumine siu mari siu in fontib; tm x ane confessione cdulitatis clarificati baptizentur. Ipis e q in baptismo polliciti sunt suope e ani dni du ne n in fideles si fideles m uenantur. Ipi u quum fidelitatis nota aspgantur infames efficiuntur atq int fideles minime reputantur. Hu statuta nulla debet inqbritate conuelli. nulla no uitate mutari. quia alta roe e causa scarum alia diuinarum. Ex ccarug. iiii.

Pasce sollempnitas uno die tpe celebnda e. Ex cocil cartag. v. **Dies pasce et celi formata subscriptione oib;**

Placuit ut dies pasce uniabil intimet formatarum subscriptione omnib; intimet Dies u concilii xii kal. nouembris uetur. Scbndu e et ad singtaru qrumq puinciarum pmatis u qn apse uilia g gantur. istud diem n impediat. Ite ex occil kartag. ii. **Cum in concilio omnia statuta**

Placuit ut **futuri annui pasca innuitet.** pqum om ms sacerdotum fuit ordinata illud omnimodis obsuetur. ut sup un turu tpus anni pasca q calendarum die t q luna debeat suscipit. a met poltra no ep intimetur. Gecet epi t reliquus cius breuiclo subnotantes un quiq in sua ecta aduemente natal dni die. p euanglica lectione pp annuntiet. Ex sarela tit si. i. q firmauit pp silum. **Por orbem uniuersum uno die eod tpe**

No obsuationem pasce dnica **pasca celebretur.** statuimus ut uno die et tpe p omne orbe obsuetur et iuxta consuetudine latine ad os dirigant. Gg. sereno epo masili ensi. **De imaginib; scor n uiolandis.**

Perlatum e ad nos fuerat q inconsiderato zelo succensus scorum imagines sub hac qua excusatione ne adorari debuisset confregis. Et quidem quia eas adorari uetuisses omino laudauimus fregisse u repchendimus. Dic fr a quo factu sacdote aliqn auditu q fecisti. Aliud e enim pictu ra adorare aliud e enim p picture istoria q sit adorandu addiscere. Nam q legentib; scriptura h q idiotis prestat pictura cnen tib; quia in ipa ignorantes uidt q sequi debeat in ipa legunt q litas nesciunt. Vn et pcipue gentib; p lectione pictura e. Ite ex. vi. synodo. **Imagines scor memorie**

Venerabiles imagines. **et recordatio pictor.** Xam n dos appellant neq fuimt eis u dus neq spem salutis ponut in eis neq ab eis expectant futurum iudicium sit ad memoria et recordatione pmitiuoru uenerant eas et adorant fri s uinit eis cultu diuino n alicui creature. Adrian pp tharasio patarche. **Ni agnus in ib;** **S**exta scam **xps est figurandus.** synodum recipio cum omnib; canonib; s s in quib; dicitur. In quib; scripturis scor imaginum agnus pcursoris digito ostensus depingit quum figuram ex sit gre ue nob plege moysi pmonstrns agnum ihm x dnm nrm. Antiquis g figuris et ubri adumtatis p figuratione eccle scor ueritatis ualedicentes gram uirtate pferim et sic plenitudine legis recipim. Verum q agnu dnm nrm ihm x s humana imagine amodo et imaginibus pro ueci agno. depingi iubemus. Aug in l de trinitate.

De fide trinitatis et unitatis inuiolabiliter

Omnes qs lege potui q **Seruanda.** an me scripser de trinitate q ds e diuinor libroru ueterum et nouorum catholici tractato res h intender p scripturis docere q pat et filius et s. s. unius eiusdeq substantie isepa bili eqtate diuina insinuat unitate. Ideoq n sunt tres dii s unius ds quius pat filium genuit. et ideo filius n sit qui pat e filius q a pat e sit genitus. et ideo pat n sit qui filius. sps q scs n pat sit n filius s tantum pats et filii sps pat et filio et pe

S. di. vii. c. i. Non deg.

S. di. xx. Iudei

S. vi. q. i. Infame

S. di. xviii. c.

B. iii. Placuit. picturis

Quod scriptura legentib; h idiotis pictura prestat cernentibus.

S. di. vii. c. iiii.

qua humana forma n de nro miro. sed ex sua assumpsit gra.

coequalis, et a divinitatis proprietate sunt unita te. Non tamen eandem trinitatem natam de virgine Maria et sub Pontio Pilato crucifixam et sepultam, tertia die resurrexisse [et in celum ascendisse] fatemur, sed filium; nec eandem trinitatem descendisse in specie columbe super Iesum baptizatum, aut die pentecostes post ascensionem domini sonitu facto de celo quasi ferretur flatus vehemens et linguis divisis velut ignis, fatemur, sed spiritum sanctum. Nec eandem trinitatem dixisse de celo: Tu es filius meus, sive cum baptizatus est a Iohanne, sive in monte quando cum illo erant tres discipuli, aut quando sonuit vox dicens: Et clarificavi, et iterum clarificabo; fatemur, sed patris vocem fuisse ad filium factam, quamvis pater et filius et spiritus sanctus, sicut inseparabiles sunt, ita inseparabiliter operentur. Idem super Iohannem.

D. IIII.

Sine sacramento visibili et fide invisibili nemo salvatur.

Necessarium est visibile sacramentum aque ad ablutionem visibilis corporis, sicut necessaria est doctrina invisibilis fidei ad sanctificationem invisibilis anime. Idem. Renascitur homo ex aqua invisibili sacramento et spiritu invisibili, scilicet intellectu, ut simbolum baptismi visibiliter accipiatur et spiritualem intellectum ipsius simboli percipiat, vel ex aqua visibili et spiritu sancto. Idem in libro de baptismo parvulorum. *In baptismate concupiscentia extinguitur, non ut non sit, sed ut non obsit.*

Per baptismi gratiam id agitur ut caro peccati evacuetur: non sic autem evacuatur ut in carne concupiscentia innata non sit, sed ne obsit. Nam si post baptismum ad etatem intellectualem pervenerint, ibi habent cum qua pugnent eamque adiuvante deo superent, si non gratiam in vacuum susceperint. Nam nec adultis id prestatur in baptismo, nisi forte ineffabili miraculo dei, ut lex peccati repugnans legi mentis penitus extinguatur. Tamen fit hoc, ut quicquid ab homine dictum et factum et cogitatum est, cum eadem concupiscentia mente subdita serviret, totum aboleatur et quasi factum non sit habeatur. Idem ad Petrum diaconum. *Qui ex viro et muliere concipitur cum originali peccato nascitur, et, si non baptizetur, non salvatur.*

S. i. q. i. fir
S. xi. q. i. [illegible]

Firmissime tene et nullatenus dubites omnem hominem qui per concubitum viri et mulieris concipitur cum originali peccato nasci, impietati subditum mortique subiectum, et ob hoc natura nasci filium ire, de quo dicit apostolus: Eramus enim natura filii ire sicut et ceteri; a qua nullus liberatur, nisi per fidem mediatoris dei et hominum Iesu Christi. Firmissime tene non solum homines ratione utentes, verum etiam parvulos, qui sive in uteris matrum vivere incipiunt et ibi moriuntur, sive iam de matribus nati sine sacramento baptismi, quod datur in nomine patris et filii et spiritus sancti, de hoc seculo transeunt, sempiterno igne puniendos. Quia etsi peccatum proprie actionis nullum habuerunt, originalis tamen peccati dampnationem carnali conceptione et nativitate traxerunt. Iohannes Crisostomus. *De eodem.*

Non potest quis gratiam vite celestis accipere, nisi purgatus fuerit ab omni sorde peccati per confessionem per donum baptismi salutaris domini et salvatoris nostri Iesu Christi, qui est benedictus in secula seculorum. Gregorius in moralibus. *Sicut nunc in baptismate, ita olim in circumcisione remittebatur peccatum.*

Quod apud nos valet aqua baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificii, vel pro his qui de Abrahe stirpe prodierunt misterium circumcisionis. Aug. ad Valerium contra Iulianum.

Originale peccatum nunc in baptismate, olim in circumcisione remittebatur.

Ex quo instituta est circumcisio in populo dei, que erat tunc signaculum fidei iustitie, ad sanctificationem purgationis valebat parvulis originalis veterisque peccati, sicut et baptismus ex illo valere cepit ad innovationem hominis ex quo institutus est. Idem de libero arbitrio li. iii. *Parvulis in fide offerentium prodest baptisma.*

Illud perscrutari homines solent, sacramentum baptismi Christi quid prosit parvulis, cum eo accepto plerumque moriuntur priusquam ex eo quicquam cognoscere potuerint. Qua in re satis pie recteque creditur prodesse parvulo fidem eorum a quibus consecrandus offertur, et hoc ecclesie commendat saluberrima auctoritas, ut ex eo quisque sentiat quid sibi prosit fides sua, quando in aliorum quoque beneficium, qui propriam nondum habent, potestatem commodari sit. Idem de baptismo parvulorum. *Per fidem et baptisma iustificamur a peccatis.*

Filius dei carnem peccati suscepit et penam sine culpa, ut in carne peccati et culpa solveretur et pena. Per fidem ergo et baptismum mundatur homo a peccato per iustificationem, et a morte liberatur per resurrectionem. Parvuli in baptizati inter credentes reputantur per sacramenti virtutem et offerentium responsionem. Qui non baptizati non inter credentes iudicantur. Ex evangelio Iohannis. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non potest intrare in regnum dei. Ambrosius in libro de sacramentis.

Per aquam *Per aquam baptismi de terreno fit homo celestis.* baptismum tamen sic est terrenus a celestia ideo

~~pasca instituere decreuit ad celestia uero~~ pasca institutus dicitur. Unde institutus est de peccato ad uitam, de culpa ad gratiam, de inquinamento ad sanctificationem. Qui per hanc aquam transit non moritur, sed resurgit. Non omnis aqua sanat, sed illa aqua habet gratiam Christi. Aliud est elementum, aliud est consecratio. Non sanat aqua nisi spiritus sanctus descenderit et aquam illam consecrauerit, sicut legisti quod cum Christus formam baptismatis daret, uenit ad Iohannem et ait illi Iohannes: Ego a te debeo baptizari, et tu uenis ad me? Respondit Iesus: Sic decet nos implere omnem iustitiam. Uide quemadmodum omnis iustitia. Christus ad baptismum descendit, non ut caro mundaretur, quam susceperat de terrena conditione. Non enim ablutio peccati Christo necessaria fuit, qui peccatum non fecit, sed nobis erat necessaria, qui peccato eramus obnoxii. Descendit Christus, descendit spiritus sanctus. Quare autem prior descendit Christus, postea descendit spiritus sanctus, cum forma et usus baptismi hoc habeat ut ante fons consecretur et tunc descendat baptizandus? Christus autem ante descendit, secutus est spiritus sanctus, ut non quasi ipse sanctificationis mysterio egere uideretur, sed ut sanctificaret ipse, sanctificaret et spiritus sanctus. Iohannes Crisostomus. Aqua baptismi non purgaret peccata nisi tactu dominici corporis esset sanctificata.

Nunquam aqua baptismi purgare peccata credentium posset, nisi tactu dominici corporis sanctificata fuisset. Siricius papa Himerio Terraconensi. Non generale baptisma nisi in sabbato sancto pasce et pentecostes celebretur.

Non ratione auctoritatis alicuius sed sola temeritate presumuntur ut passim ac libere in natiuitate Christi seu apparitione, nec non et apostolorum seu martyrum festiuitatibus innumere plebes baptisma percipiant, cum hoc sibi priuilegium apud nos et apud omnes ecclesias dominicum pascha defendat specialiter cum sancto pentecosten. Item Leo uniuersis episcopis per Siciliam constitutis. De eodem.

Duo tempora, id est pasca et pentecosten, ad baptizandum a romano pontifice legitima sunt prefixa. Unde quoque manifestum ... baptizandis in ecclesia electis hec duo tempora de quibus locuti sumus esse legitima. Dilectionem uestram monemus ut nullos alios dies huic obseruantie misceatis. Item. Quare in predictis temporibus baptisma celebretur.

Prope in morte crucifixi et in resurrectione ex mortuis potentia baptismi nouam creaturam condidit ex ueteri, ut in renascentibus et mors Christi operetur et uita, dicente apostolo: An ignoratis quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam patris, ita et nos in nouitate uite ambulemus. Si enim complantati sumus facti similitudini mortis eius, simul et resurrectionis erimus. Et cetera que latius magister gentium ad commendandum sacramentum baptismatis disputauit, ut appareret ex huius doctrine spiritu regenerandis filiis hominum et in dei filios adoptandis illum diem et illud tempus electum, in quo per similitudinem formamque mysterii ea que geruntur in membris his que in ipso sunt capite gesta congruerent, dum in baptismatis regula et mors interueniat interfectione peccati, et sepulturam triduanam imitatur trina demersio, et ab aquis eleuatio resurgentis instar est de sepulcro. Ipsa igitur operis qualitas docet celebrande generaliter gratie diem esse legitimum in quo orta est et uirtus muneris et species actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum ualet, quod ipse dominus Iesus Christus postquam resurrexit a mortuis discipulis suis, in quibus omnes ecclesiarum principes docebantur, et formam et potestatem tradidit baptizandi dicens: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. De quo utique eos et ante passionem potuisset instruere, nisi proprie uoluisset intelligi regenerationis gratiam ex sua resurrectione cepisse. Additur sane huic obseruantie et pentecostes ex aduentu spiritus sancti sacrata sollempnitas, que de paschalis festiuitatis pendet articulo. Et cum ad alios dies alia festa pertineant, hec semper ad eum diem qui resurrectione domini est insignis occurrit, porrigens quodammodo auxiliantis gratie manum et eos quos a die pasche aut molestia infirmitatis aut longinquitas itineris aut nauigationis difficultas interclusit, inuitat, ut quibuslibet necessitatibus impediti desiderii sui effectum dono sancti spiritus consequantur. Hoc autem nos non ex nostra persuasione defendimus, sed apostolica auctoritate seruare satis idoneo probamus exemplo, sequentes beatum Petrum apostolum, qui in ipso die quo omnem credentium numerum promissus spiritus sanctus repleuit, tria milia populi sua predicatione conuersa lauacro baptismatis consecrauit. Quod sancta scriptura que apostolorum actus continet fideli historia docet dicens: His auditis compuncti sunt corde et dixerunt ad Petrum et reliquos apostolos: Quid faciemus uiri fratres? Petrus uero ad illos: Penitentiam inquit agite et baptizetur unusquisque uestrum in nomine domini nostri Iesu Christi in remissionem peccatorum uestrorum, et accipietis donum sancti spiritus. Item. Si quis autem epiphanie

Quare Christus prius in aquam descendit, postea spiritus sanctus, cum ex consuetudine spiritus sanctus prius in fonte per consecrationem descendit, quam puer.

Quare institutum sit in sabbato sancto pasce et pentecostes baptizari.

festiuitate. quam suo ordine debito hono re uenerandam esse ob hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quod hac quidam putant, quia eadem die dominus ad baptismum sancti Iohannis accesserit: sicut illius baptismum aliam gratiam ratione aliam fuisse, non ad eandem peruenisse uirtutem, qua per spiritum sanctum renascuntur. De quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex uoluptate carnis, neque ex uoluntate uiri, sed ex Deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec querens remedium renascendi, sicut uoluit baptizari, quando uoluit circumcidi. Hostiamque pro emundatione offerri, qui factus erat ex muliere, sicut apostolus ait, fieret sub lege quam non uenerat soluere, sed implere, et implendo finire, sicut apostolus predicat dicens: Finis autem legis Christus ad iustitiam omni credenti. Baptismatis autem sui in se condidit sacramentum, quia in omnibus primatum tenens se docuit esse principium. Et tunc regenerationis potentiam sanxit, quando de latere eius profluxit sanguis redemptionis et aqua baptismatis. Item ex Gerundensi. In sollempnitate pascali et pentecoste catecumini baptizandi.

De catecuminis baptizandis id decretum est. ut in pascali festiuitate uel pentecostes ueniant ad baptizandum; ceteris sollempnitatibus infirmi debent baptizari. Item Leo papa. Necessitate cogente quolibet tempore baptizare licet.

Hi qui necessitate cogente mortis, egritudinis, persecutionis, obsidionis et naufragii urgentur, omni tempore baptizari debent. Item Gelasius clero et plebi Tarentino. Nisi necessitate cogente preter pascha et pentecosten nullus baptizare presumat.

Venerabile baptismi sacramentum non nisi in festiuitate pascali et pentecostes tradere non presumat episcopus, exceptis egritudine laborantibus, quibus mortis urgente periculo talibus oportet ne in eternum pereant remediis subueniri. Item. De eodem.

Baptizandis quisquam passim quocumque tempore nullatenus licentiam credat inesse fiduciam, preter pascale festum et pentecostes uenerabile sacramentum, excepto dumtaxat grauissimi languoris incursu, in quo uerendum est ne morbi crescente periculo sine remedio salutari fortassis egrotans exitio preuentus abscedat. Ysidorus de officiis li. ii. cap. xxiiii. Nemo nisi sacerdos baptizare presumat.

Constat baptisma solis sacerdotibus esse traditum, eiusque ministerium nec ipsis diaconibus explere licitum absque episcopo uel presbitero, nisi his procul absentibus ultima languoris cogat necessitas. Quod et laicis fidelibus plerumque permittitur. Item Gelasius. Diaconos sine episcopo uel presbitero baptizare non audere, et c. uel super interuallo ordinandorum ubi, reuerentia diaconorum erga sacerdotes ait. Ex concilio Cartag. v. S. p. i. di. xciii. Diaconos. Je. di. c. Sem. S. di. xxxiii. Inde. S. xxxvi. q. v. Mulierem.

Mulier. Non presumat mulier baptizare. Quamuis sit docta et sancta, uiros in conuentu docere, uel aliquos baptizare non presumat.

Nisi necessitate cogente. Urbanus II. Super quibus consuluit, et c. uel super interuallo coniugii ubi decor patribus ait. Item Aug. ad Fortunatum. Etiam laici necessitate cogente baptizare possunt. S. xxx. q. iii. Sup.

In necessitate cum episcopi aut presbiteri aut quilibet ministrorum non inueniuntur, et urget periculum eius qui petit, ne sine isto sacramento hanc uitam finiat, etiam laicos solere dare sacramentum quod acceperunt solemus audire. Ysidorus. Non reiteratur baptisma quod a pagano ministratur. S. p. i. di. xciii. Diaconos. S. i. q. i. Jd. Si quis per ignorantiam.

Romanus pontifex non hominem iudicat qui baptizat, sed spiritum Dei subministrare gratiam baptismi, licet paganus sit qui baptizat. Item Nicholaus papa ad consulta Bulgarorum cap. iiii. De eodem.

A quodam iudeo nescitis utrum christiano an pagano multos in patria uestra baptizatos asseritis, et quid inde sit agendum consulitis. Hi profecto si in nomine sancte trinitatis uel tantum in nomine Christi, sicut in actibus apostolorum legitur, baptizati sunt, unum quippe idemque est, ut sanctus exponit Ambrosius, constat eos non esse denuo baptizandos. Aug. contra Cresconium grammaticum. Siue per bonum siue per malum ministrum equaliter baptisma ministratur.

Si inter bonos ministros, cum sit alius alio melior, non est melior baptismus qui per meliorem datur, nullo modo malus est qui per malum datur, quando idem baptismus datur. Ideo per ministros dispares dei munus equale est, quia non illorum sed eius est. Item super Iohannem parte prima tractatu v. Non merita ministrorum sed Christi in baptismate operatur. S. i. q. i. Sic. Je. d. c. Quo.

Baptismus talis est qualis est ille in cuius potestate datur, non qualis ille est per cuius ministerium datur. Item. Quid nouerat Iohannes baptista dominum? Quod non nouerat: potestatem baptismi dominici in nullum hominem a domino transituram, sed ministerium plane transiturum; potestatem a domino in neminem, sed ministerium Je. di. c. Aliud

Item ex decretis Martini pp. iii. De eodem. Quicumque presbiter in prouincia propria aut in alia, uel ubicumque inuentus fuerit, commendatum sibi infirmum baptizare noluerit, uel per intentionem itineris uel de aliqua excusatione, et sic sine baptismo moritur, deponatur.

S. xxx. q. i. c. vi.

in bonos et malos. Non exhorreat columba ministerium malorum, respiciat domini potestatem. Quid tibi facit minister malus ubi bonus est dominus? Quid te impedit malitiosus preco ubi benivolus est iudex? Item. Neque qui plantat est aliquid neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus. Item. Ego dico et nos omnes, quia istos oportet esse iustos per quos baptizantur, quia istos oportet esse tantum iudices ministros, sed ministrare intelligere nolunt. Sicut autem nolunt esse iusti qui in cathedra Moysi sedent, securum me fecit magister meus de quo spiritus eius dicit: Hic est qui baptizat. Item. Non timeo adulterum, ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo per quam mihi dicitur: Hic est qui baptizat. Idem contra ... vi.

Cum baptizat malus ex (de eodem) aliqua vel ignorantia ecclesie vel tolerantia, an ignorantur mali aut tolerantur palee que usque in ultimo ventilentur area, illud quod datum est unum est, nec impar propter impares ministros, sed par et equale propter eum qui baptizat. Idem de ecclesiasticis regulis.

Non reiteratur baptisma quod in nomine trinitatis prestatur.

Si qui apud illos hereticos baptizati sunt qui in sancte trinitatis confessione baptizant, et veniunt ad catholicam fidem, recipiantur ut baptizati, ne sancte trinitatis invocatio vel confessio annulletur. Sed doceantur integre et instruantur quo sensu sancte trinitatis misterium in ecclesia teneatur, et si consentiunt credere vel acquiescunt confiteri, purgati fidei integritate confirmentur manus impositione. Si vero parvuli sunt vel hebetes qui doctrinam non capiant, respondeant pro illis qui eos offerunt iuxta morem baptizandi, et sic per manus impositionem et crismatis communitati cum eucharistie misteriis admittantur. Idem ad Orosium. (de eodem)

Querimus unum baptisma sit hereticorum et nostrorum, scilicet qui in nomine patris et filii et spiritus sancti baptizantur, et ecclesie catholice. Tamen qui foris ecclesiam baptizantur non sumunt baptismum ad salutem sed ad perniciem, habentes nimirum formam sacramenti, virtutem autem eius abnegantes. Et ideo ecclesia eos non rebaptizat, quia in nomine trinitatis baptizati sunt, ipsa est perfecto sacramenti forma. Ideo cum venerint et fuerint accepturi virtutem spiritus sancti quam hi qui foris ecclesiam baptizantur non habent. Item Pelagius Gaudentio episcopo.

Baptizentur qui tamen in nomine domini baptizati sunt.

Si revera hi de hereticis qui in locis dilectionis tue vicinis commorari dicuntur, solummodo se in nomine domini baptizatos fuisse forsitan confitentur, sine cuiusquam dubitationis ambiguo eos ad catholicam fidem venientes sancte trinitatis nomine baptizabis. Si vero apud dilectionem tuam eorum qui adveniunt manifesta confessione claruerit quod in nomine trinitatis fuerint baptizati, sola reconciliationis impensa gratia catholice sociare fidei maturabis, ut tali dispensatione iuxta nichil aliter quam evangelica iubet auctoritate temeritatis cuiusquam spiritu videatur effectum. Augustinus de unico baptismo l. viii.

An approbetur baptisma quod a mimo baptizato prestatur.

Solet etiam queri utrum approbandum sit baptisma quod ab eo qui non accepit accipitur, si hoc forte curiositate aliqua didicit quomodo dandum sit, et utrum nichil intersit quo animo accipiat ille cui datur, cum simulatione an sine simulatione. Si cum simulatione, utrum fallens sicut in ecclesia vel in ea quam putat ecclesiam, an iocans sicut in mimo. Verumtamen si quis me forte in eo concilio constitutum, ubi talium rerum questio versaretur, non precedentibus quorum sententias sequi mallem, urgeret ut dicerem quid ipse sentirem, si eo modo affectus essem quo eram cum ista dictarem, nequaquam dubitarem habere baptismum eos qui ubicumque et a quibuscumque illud verbis evangelicis consecratum sine sua simulatione et cum aliqua fide accepissent, quamquam eis ad salutem spiritualem non prodesset si caritate caruissent qua catholice inseruntur ecclesie. Si enim habeam fidem ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nichil sum. Sicut enim per statuta maiorum statutis non dubito illos habere baptismum qui quamvis fallaciter id acceperint, in ecclesia tamen acceperint, vel ubi ab eis putatur esse ecclesia in quorum societate id accipitur, de quibus dictum est: Ex nobis exierunt. Ubi autem neque societas ulla esset ita credentium, sed totum ludicre et mimice et ioculariter ageretur, utrum approbandus esset baptismus qui sic daretur, divinum iudicium per aliquam revelationis oraculum concordi oratione gemitibus implorandum esse censerem.

S. c. i. q. i. §. Neque in hoc.

S. di. xviii. Sedes

S. i. q. i. Vide

S. xv. q. vii. c. cuius; S. iii. q. viii. c. In; S. c. i. q. i. §. Neque in hoc.

de illo dicit quod sciente ab hereticis baptizantur et eorum errori consentiunt.

Baptismi propter reconciliationem susceptum ad remissionem peccatorum valere.

S. xxviii.

de hereticis dicit quod aliqui tamen in nomine domini baptizabant vel errore inducti nolentes trinitatem credere quibus baptizati consentiebant.

i. e. di. c. hii. cc.

i. e. di. c. Quo. cc.

S. e. §.

i. e. di. c. Nulli

i. e. di. c. hii

i. e. §.

31

ra sane ut post me dicturos sententias si quid iam exploratum et cognitum afferamus [?] hunc latere explorare. Idem in l. ii. **Non reiteratur baptisma quod in fide sancte trinitatis datur.**

Ostenditur **quod ab hereticis prestatur.** illos impie facere qui recte baptizatos rebaptizare conantur ob unitatem, et nos recte facere qui dominica sacramenta improbare nec in scismate audemus. In quo enim nobiscum sentiunt, in eo et nobiscum sunt; in eo autem a nobis recesserunt in quo a nobis dissentiunt. Item. Sacramentum baptismi est quod habet qui baptizatur, et sacramentum dandi baptismi est quod habet qui ordinatur. Sicut enim baptizatus si ab unitate recesserit sacramentum baptismi non amittit, sic et ordinatus si ab unitate recesserit sacramentum dandi baptismi non amittit. Nulli enim sacramento iniuria facienda est. Si discedit a malis, utrumque discedit. Si permanet in malis, utrumque permanet. Sicut ergo acceptatur baptismus quem non potuit amittere qui ab unitate discesserat, sic acceptandus est baptismus quem dedit ille qui sacramentum dandi cum discederet non amiserat. Item. Si ad baptismum fictus accessit, dimissa sunt peccata an non sunt dimissa? eligant quod voluerint. Utrumlibet elegerint, sufficit nobis. Si dimissa dixerint, quomodo Spiritus sanctus discipline effugiet fictum, si in isto remissionem operatus est peccatorum? Si dixerint non esse dimissa, quero si postea fictionem suam corde confesso et vero dolore fateatur, denuo baptizandus iudicaretur? Quod si dementissimum est dicere, fateantur vero baptismo Christi baptizari posse hominem, et tamen cor eius in malitia vel sacrilegio perseverans peccatorum abolitionem non sinere fieri, atque intelligant in communionibus ab ecclesia separatis posse homines baptizari, ubi Christi baptismus eadem sacramenti celebratione datur et sumitur, qui tamen tunc prosit ad remissionem peccatorum, cum quisque reconciliatus unitati sacrilegio dissensionis exuitur quo eius peccata tenebantur et dimitti non sinebantur. Idem in epistola ad Bonifatium. **Valet ad salutem baptisma et si non ea fide parvuli offerantur.**

Non vos illud te moveat, quod quidam non ea fide ad baptismum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia spirituali ad vitam regenerentur eternam, sed quod eos putant hoc remedio temporalem retinere vel recipere sanitatem. Non enim propterea illi non regenerantur quia non ab istis hac intentione offeruntur. Item de unico baptismo l. iiii.

Effusio sanguinis implet vicem baptismi.

Baptismi vicem aliquando implere passionem de latrone illo cui non baptizato dictum est: Hodie mecum eris in paradiso, beatus Cyprianus non leve documentum assumit. Quod etiam atque etiam considerans invenio non tantum passionem pro nomine Christi id quod ex baptismo deerat posse supplere, sed etiam fidem conversionemque cordis, si forte ad celebrandum misterium baptismi in angustiis temporum succurri non potest. Neque enim latro ille pro nomine Christi crucifixus est, sed pro meritis facinorum suorum, nec quia credidit passus est, sed dum patitur credidit. Quantum itaque valeat etiam sine visibili baptismi sacramento quod ait apostolus: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, in illo latrone declaratum est. Sed tunc impletur invisibiliter, cum ministerium baptismi non contemptus religionis sed articulus necessitatis excludit. Nam in illo latrone quod de baptismi sacramento defuerat complevit omnipotentis benignitas, quia non superbia nec contemptu sed necessitate defuerat. Sicut in infantibus qui baptizati moriuntur eadem gratia omnipotentis explere credenda est quod non ex impia voluntate sed ex etatis indigentia nec corde credere ad iustitiam possunt nec ore confiteri ad salutem. Ideo cum alii pro eis respondent ut impleatur erga eos celebratio sacramenti, valet utique ad eorum celebrationem, quia ipsi respondere non possunt. Alienum quippe opus est cum credit parvulus, sicut alienum opus fuit cum peccavit in alio [?]. Item. Sicut autem in latrone quia per necessitatem corporaliter baptismus defuit perfecta salus est, quia per pietatem spiritaliter affuit; sic et cum ipsa presto est, si per necessitatem desit quod latroni affuit, perficitur salus. Quod traditum tenet universitas ecclesie cum parvuli infantes baptizantur, qui certe nondum possunt corde credere ad iustitiam et ore confiteri ad salutem, quod latro potuit, quin etiam flendo et vagiendo cum in eis misterium celebratur ipsis misticis vocibus obstrepunt, et nullus Christianorum dixerit eos inaniter baptizari. Quibus omnibus rebus ostenditur aliud esse sacramentum baptismi, aliud conversionem cordis, sed salutem hominis ex utroque compleri. Nec si unum eorum defuerit, ideo putare debemus consequens esse ut alterum desit, quia et illud sine isto potest esse in infante, et istud sine illo potuit esse in latrone, complente Deo sive in illo sive in isto quod non voluntate defuisset. Cum vero ex voluntate alterum horum defuerit, reatu hominem involvi. Et baptismus quidem potest inesse ubi conversio cordis defuerit; conversio autem cordis potest quidem inesse non percepto baptismo, sed contempto baptismo non potest. Neque ullo modo dicenda est conversio cordis ad Deum, cum Dei sacramentum contempnitur. Idem contra [illegible]. **Non baptizat homo qui ... in eo est.**

j. c. di. c. iiii. vii [?]

S. i. q. i. Quod

S. i. q. i. Sic

Conciliationes dicuntur hereticorum qui in pluribus cum ecclesia participant, licet ab ea sint separati, quia caritate carent, quod quasi catholice inserunt ecclesie [?]. ut supra c. xx. Vel conciliationes separatos vocat hereticorum conventicula, sive loca in quibus conveniunt, a quibus potest tradi baptismus, dummodo trinitatis nomen invocetur. ut supra c. xx.

j. pr. c. Cave. ee [?]

valet utique

J. di. c. Si ad mac.

S i quicquid est in homine qui baptizatur et sanctificatur, baptizari et sanctificari credendum est, dicturi estis ergo in illo baptizari et sanctificari que intestinis tenentur, que per digestiones corporis digeruntur. Dicturi estis baptizari et sanctificari hominem in matris utero constitutum, si ei ad hoc sacramentum accipiendum necessitas cogat, quemadmodum et iterum baptizari non qui nascitur non debet. Postremo dicturi estis baptizari febres et sanctificari qui baptizantur egroti. Ido ad fortunatum. Valet baptisma et si per laicos ministretur.

S. e. di. c. Constat

S anctum est baptisma per se ipsum quod datur in nomine patris et filii et spiritus sancti, ita ut in eodem sacramento sit et auctoritas traditionis per dominum nostrum ad apostolos, per illos autem in episcopos et alios sacerdotes vel laicos christianos ab eadem origine ac stirpe venientes. Nam cum illa historia narratur omnes qui audiunt ad lacrimas mouentur: navicula in tantum quassata ut nullus fidelis esset preter unum penitentem, cepit eminere naufragium. Erat ibi quidam non immemor sue salutis et sacramenti vehementissimus flagitator; non erat aliquis qui daret preterquam ipse penitens ille. Acceperat enim pro peccato de quo agebat penitentiam. Amiserat de se moribus sanctitatem, sed non amiserat sacramentum.

J. c. c. m.

Nam si hanc amittunt peccantes cum reconciliantur post penitentiam, quare non iterum baptizantur? Dedit quod accepit, et ne periculose vitam finiret non recusavit. Petiit ab eo ipso quod baptizavit vel cum reconciliaretur et factum est. Evasit naufragium. Cognitum habes quod fecerit. Nemo exiuit eorum qui non prius animum inclinaret vel consulis eorum in illo periculo dominum crederet affuisse. Moveat autem religiosus et supplex ab homine exegit sacramentum, a deo impetravit sanitatem, quod si forte hoc quod narratur de his qui naufragio imminente periclitabantur non vult aliquis credere, non habet scripturarum divinarum auctoritas, sed incerto auctore fama cum datur non reputabo. Si interrogo si tale aliquid contingat quid futurum est? Non habeo quid sequar dicere, relinquo quin dubium illum esse qui morte imminente quod baptizatum a penitente quod quis non credat consugisse oportet vel credat per se coniungere. Ido. Quamvis recte vivat cathecuminus sine baptismo tamen salvari non potest.

S. xp. bapti. cc.

C athecuminum quamvis in bonis operibus defunctum vitam habere non credimus, excepto duntaxat si martyrii sacramentum compleat. Baptizatus confitetur fidem suam coram sacerdote et interrogatus respondet. Hoc idem martyr facit coram persecutore, qui confitetur fidem et interrogatus respondet. Ille post confessionem aspergitur aqua, hic vero aspergitur sanguine vel tinguitur igne. Ille manus impositione pontificis accipit spiritum sanctum; hic habitaculum efficitur spiritus sancti, dum non est ipse qui loquitur, sed spiritus sancti qui in illo loquitur. Ille communicat eucharistie in commemoratione mortis domini; hic ipsi Christo commoritur. Ille confitetur se mundi actibus renuntiare; hic ipsi renuntiat vite. Illi omnia peccata dimittuntur; isti extinguuntur. Item Leo papa. Non iteretur baptisma cuius forma integre constat.

S. i. q. i. Sic. cc.
J. di. v. c. i.
S. e. di. c. Soler. Secu.

H i de quibus scripsistis qui se baptizatos sciunt collatam, sed cuius fidei fuerint qui eos baptizaverunt se nescire profitentur, quoniam quolibet modo formam baptismatis acceperunt rebaptizandi non sunt, sed per manus impositionem virtute spiritus sancti quam ab hereticis accipere non potuerunt catholicis copulandi sunt. Augustinus super Iohannem. Et per bonos et per malos ministros equaliter baptizat Christus.

S. i. q. i. c. Dedit

A liud est baptizare per ministerium, aliud per potestatem. Item. Ergo baptizabant discipuli eius. Ubi adhuc erat Iudas inter discipulos eius. Si quos autem baptizavit Iudas non sunt iterum baptizati; et quos baptizavit Iohannes iterum baptizati sunt. Plane iterum sed non iterato baptismo. Quos enim baptizavit Iohannes, baptizavit Iohannes; quos autem baptizavit Iudas, Christus baptizavit.

S. e. di. c. c. Bapti.

Item. Per hanc enim potestatem quam Christus solus tenuit sed in neminem ministrorum transfudit, quamvis per ministros baptizare dignatus sit, per hanc in qua stat unitas ecclesie que significatur in columba de qua dictum est: Una est columba mea, una est matri sue electa. Si enim ut iam dixi fratres mei transferretur potestas a domino ad ministrum, tot baptismata essent quot ministri essent, et iam non staret unitas baptismi. Intendite fratres: antequam veniret dominus noster Ihesus Christus ad baptismum descendit in columba in qua cognovit Iohannes quod dictum est ei: Super quem videris spiritum descendentem tamquam columbam et manentem super eum, ipse est qui baptizat in spiritu sancto. Noverat autem quia ipse baptizabat, sed quia tali proprietate ut potestas ab eo non transiret in aliquem, quamvis ipso donante ibi didicit. Item. Iam mundi vos estis propter verbum quod locutus sum vobis. Quare non ait mundi estis propter baptismum quo abluti estis, sed ait propter verbum quod locutus sum vobis, nisi quia et in aqua verbum mundat.

Sa. i. q. i. c. Si fuit.

dicit. Item. Si fuerit iustus minister computo eum cum Paulo, computo illum cum Petro, cum istis computo tales ministros, quia vere iusti ministri gloriam suam non querunt. Ministri enim sunt, pro iudicibus haberi nolunt, spem in se poni exhorrent. Ergo computo cum Paulo iustum ministrum. Quid enim dicit Paulus? Ego plantavi, Apollo rigavit, deus autem incrementum dedit. Item de baptismo. Nec baptisma nec baptizandi potestatem scismatici amittunt.

N ullus autem negat habere baptismum et potestatem

stras quibus utique redeuntibus et per penitentiam conversis non redditur, quia non posse amitti iudicatur. Sic et illi qui in sacrilegio scismatis ab ecclesie communione discedunt, habent utique baptismum quem priusquam discederent acceperunt. Nam et si ipsi redeant, non eis iterum datur. Unde ostenditur illud quod acceperant in unitate positi non potuisse amittere separatos. Quod si haberi foris potest, et dari cur non potest? Si dicis non recte foris datur, respondemus: Sicut non recte foris habetur, et tamen habetur, sic non recte foris datur, sed tamen datur. Sicut autem per unitatis reconciliationem incipit utiliter haberi quod extra unitatem inutiliter habebatur, sic per eandem reconciliationem incipit utile esse quod extra eam inutiliter datum est.
Item. Heretici sacramenta et scripturas habent ad speciem, non ad salutem. Item. Perfidus si in perfidia permanserit, per baptismum non extra ecclesiam remissionem accipit peccatorum; aut si supervenerit sacramenta ad punctum temporis excipit, tamen vis et forma eadem operatur, sicut vis nominis Christi expulsionem demonum et foris baptizato operabatur. Item. Mali non sua potestate sed Christi virtute ministrant.

Quomodo exaudit Deus homicidam deprecantem vel super aquam baptismi vel super oleum vel super eucharistiam vel super capita eorum quibus manus imponitur? Que tamen omnia et fiunt et valent et per homicidas, id est per eos qui oderunt fratres, etiam in ipsa intus ecclesia. Cum dare nemo possit quod non habet, quomodo dat homicida Spiritum sanctum? Et tamen intus etiam ipse baptizat. Deus ergo dat etiam ipso baptizante Spiritum sanctum. Quod per sacramentum quod credat Deus etiam per malos, ipsam tamen gratiam non nisi per se ipsum vel per sanctos suos. Et ideo remissionem peccatorum vel per se ipsum facit vel per illius columbe membra quibus ait: Si cui dimiseritis, dimittetur. Manus autem impositio si non adhiberetur ab heresi venienti, quasi extra omnem culpam esse iudicaretur. Propter caritatis autem copulationem, quod est maximum donum Spiritus sancti, sine quo non valent ad salutem quecumque alia sancta fuerint in homine, manus hereticis correctis imponitur. Induunt autem homines Christum aliquando usque ad sacramenti perceptionem, aliquando usque ad vite sanctificationem. Atque illud primum et bonis et malis potest esse commune. Hoc autem proprium est bonorum et piorum. Non ob aliud in visione quondam et egregius vir Ciprianus, antistitibus Christi quos precipue habet, eminebat non esse ipse apud hereticos vel scismaticos baptismum Christi, nisi quia non distinguebat sacramentum ab effectu vel usu sacramenti; et quia eius effectus atque usus in liberatione a peccatis et cordis rectitudine apud hereticos non inveniebatur, ipsum sacramentum quoque illic non esse putabat. Si in conviventibus occultis ad unitatem palee multitudinem et illi qui in ipsa unitate perversi sunt et perdite vivunt, apparet remissionem peccatorum nec dare posse nec habere, quia non malignis sed bonis filiis dictum est: Si cui dimiseritis peccata, remittuntur ei, et cetera. Habent tamen et dare et accipere baptismi sacramentum. Satis elucet pastoribus ecclesie catholice toto orbe diffuse, quod foris errabat et dominicum caracterem foris accipiebat, venientem ad christiane unitatis salutem ab errore corrigi, caracterem tamen dominicum in ea cognosci potius quam improbari. Quem quidem ipsum caracterem multi et lupi et lupis infigunt, qui videntur intus esse. Verumtamen ad illam ovem que ex multis una est non pertinent. Cum malus suscipit baptismum a bono, id est munitam (?) iniuncto vacui (?) confusione mutato in melius bonum sacramentum quod tenebat, et bonum fidelem esse custodire et diligere matrem non separat. Et cum illi vivificati ad Deum conversio peccata dimittuntur, ab eis dimittuntur quibus ipse vivaci conversione coniungitur. Spiritus sanctus enim dimittit, qui datus est omnibus sanctis sibi caritate coherentibus, sive se noverint corporaliter, sive non noverint. Similiter cum aliorum tenentur peccata, ab eis tenentur a quibus ille cordis pravitate dissimilis, sive noti sive ignoti, sive corporaliter sive ignotis omnes mali spiritualiter a bonis secreti sunt. Sicut autem et corporaliter aperta dissensione separantur peiores fiunt. Si nichil interest ad baptismi sanctitatem quanto quisque peior id habeat et quanto peior id tradat, preter ecclesiam tamen separatus sic preter ecclesiam separatus sit quamquam per invidiam sive heresim per invidiam se dedit. Ille autem cui traditur preter salubriter accipere, si superior non separata accepit, urgente mortis necessitate. Cur heretica foris baptizare non possunt, an quia peiores sunt? Ipso quod foris sunt. Si nichil interest ad integritatem baptismi quanto peior id tradat, neque enim tantum interest inter malum et peiorem quantum inter bonum et malum; et tamen cum baptizat malus, non aliud dat quam ille qui malus minime est. An forte non ad hominum meritum sed ad ipsum baptismi sacramentum pertinet, quod foris dari non possit? Sed si ita esset, non haberi foris posset; et totiens baptizari necesse esset quotiens recedens quisque ab ecclesia rursus ad ecclesiam remeasset.

S. i. q. i. Extra h...
S. i. q. i. ...
S. c. ...
S. i. q. i. ...
S. c. ...
S. c. ...

Accedentis ad baptismum ficto corde peccata dimitti in momento baptizandi, et statim post baptismum per fictionem replicari

his qui ficto corde baptizantur, an peccata
nullatenus dimittuntur, quia spiritus sanctus discipli-
ne effugiet fictum, aut in ipso tempore per-
cepto per illum sacramentum dimissa, statim per fictionem
replicantur. Ut et illud verum sit quod dicit:
qui in Christo baptizati estis, et illud: spiritus sanctus discipli-
ne effugiet fictum, id est: induat eum Christus consecratione
baptismi, et exuat eum Christus permanentes fictionis.
Nam redire dimissa peccata ubi fraterna cari-
tas non est, apertissime dominus in evangelio docet
in illo servo a quo dominus dimissum debitum pe-
tivit: eo quod ille conservo suo debitum nollet
dimittere. Sic non impedit baptismum gratia quo-
minus omnia peccata dimittantur: et si fraternum odium
in eius cui dimittuntur animo perseverat. Solvitur enim
hesternus dies: et quicquid super est solvitur
et ipsa ora momentoque ante baptismum et in baptismo:
deinceps autem continuo reus esse incipit, non solum consequentium
sed et praeteritorum dierum horarum momentorum
redeuntibus omnibus que dimissa sunt. Idem.
Quod non prosit baptismus ei qui ficte accedit.
Tunc valere incipit ad salutem baptismus,
cum illa fictio veraci confessione recesserit:
que corde in malitia vel sacrilegio perseveran-
te peccatorum ablutionem non sinebat fieri. Item
ad donatistas. Non revertentur sacramenta
omnia in vobis que extra ecclesiam ministrantur.
Mutamus in quibus nobiscum estis. In multis
enim nobiscum estis. Nam et de talibus dictum est:
quoniam in multis erant mecum. Sed ea corri-
gimus in quibus non estis: et ea vos hic accipere
volumus que non habetis illic ubi estis. No-
biscum enim estis in baptismo, in simbolo, in ceteris
dominicis sacramentis. In spiritu autem unitatis et vinculo
pacis, in ipsa denique catholica ecclesia nobiscum non
estis. Ista autem cum quibus vel de quibus agimus
non sunt desperandi. Adhuc enim in corpore sunt. Sed
non querant spiritum sanctum nisi in Christi corpore, cuius habent fo-
ris sacramentum, sed rem ipsam non tenent intus, cuius illud
est sacramentum: et ideo iudicium sibi manducant et
bibunt. Gregorius quirico episcopo et ceteris in hibernia
episcopis. Quomodo recipiantur in ecclesia qui apud hereticos
Ab antiqua patrum institutione didicimus: ut qui apud hereticos in nomine trinitatis bapti-
tione didicimus: ut qui apud hereticos in nomine trinitatis
trinitatis nomine baptizantur, cum ad sanctam ecclesiam
redeunt, aut unctione crismatis aut impositi-
one manus, aut sola professione fidei ad sinum
matris ecclesie revocentur. Unde arrianos per im-

positionem manus occidens, per unctionem vero
sancti crismatis ad ingressum catholice ecclesie oriens
reformat. Monophositas vero et alios ex so-
la confessione recipit, quia sanctum baptisma quod
sunt apud hereticos consecuti, tunc in eis vires
emundationis accipit, cum vel illi per imposita-
onem manus spiritum sanctum accepiunt, vel isti per professionem
vere fidei sancte et universalis ecclesie visceribus fuerint
uniti. Item augustinus. Extra ecclesiam baptismum ac-
Ecclesia paradiso comparatur: cipi potest sed non prodesse.
indicat nobis posse quidem baptismum eius homines
et foris accipere, sed salutem beatitudinis extra
eam neminem percipere vel tenere. Non enim inme-
sopotamia vel egipto que illa flumina perve-
nerunt est felicitas vite, quam in paradiso commemo-
rat. Sic ergo baptismus ecclesie potest esse extra ecclesiam, extra
munus autem beate vite non nisi intra ecclesiam rep-
peritur. Item de unico baptismo, libro iiii. Heresis
Tunc autem sic et sacrilegium non sacramenta sunt hereticorum.
hereticis hereticorum: sic error ipsorum est, sic et sacrile-
gium dissensionis ipsorum est, sic et baptisma
quod est Christi debet dici ipsorum. Idem in libro v. De eodem.
Cum tantum valeat baptismus per hominem con-
temptibilem quantum valuit per apostolum datus, ita nec illi-
nec illius sed Christi esse cognoscitur. Item invenimus
dictum ab apostolis: et gloriam meam quam ansum utique
a domino et ministerium meum, et predicationem meam
et evangelium meum quamvis utique in domino impe-
tratum atque donatum. Baptismum autem meum ne-
mo eorum dixit omnino, neque enim omnium equalis est gloria, nec mi-
nistrant omnes equali merito, nec equali predicatione vel scientia sunt omnes
predicti, sed in predicando alius alio
melius operatur, et ideo dicitur potest alius alio doctior
in ipsa salutari doctrina. Alius autem alio magis
minusve baptizatus dici non potest, sive ab inferiore
sive a maiore baptizetur. Idem in libro iiii. De eodem.
Satis ostendimus ad baptismum quod verbis evangelicis
consecratur, non pertinere cuiusquam vel dantis vel accipi-
entis aderrorem, sive de patre sive de filio sive
de spiritu sancto aliter sentiat, quam doctrina celestis
insinuat. Idem libro de baptismo. Et hominis in alio
Est unitas ecclesie. Sacramenta ecclesie communia sunt.
que late patet in sacramentorum videlicet soci-
etate et unione que complectitur cum gentis et pa-
leas, quoniam eas corporaliter mixtas ita patitur:
ut neque illas visibiliter neque ab illis visibi-
liter. Sic est in ecclesia homines mali, in cor-
pore humano humores mali que intercedunt exte-

S. p. i. d. ve. C. an. ec
S. e. d. e. Obstandere
Ex. qui iis: dimittit in baptismo
Deinceps autem continuo
S. i. C. i. hug.
S. i. d. i. Sic ut firmissime
Extra ecclesiam
S. an. v. c. i. p. Sicut ut

unt ex corpore. Ide de unico baptismo l.
vi. Non tñ obsit ad aquã baptismi mali
Non ẽ aq̃ pfana ad ta bñdicentis.
ulla sup quã nom dñi inuocat . ñ si ap
famis 7 ab adulteris inuocetur. q̃ n̄ ipã c̃
atura ñ ipm̄ nomã adulteriũ ẽ. Beda hom.
xxx.vi. Non ẽ rebaptizand9 qui ab h'reticis
S. i. a. i. Aug. De baptismo. — Siũ h'reticis sũi scismatic9 sũi baptizatur.
S. d. xviii. C. Sectio — facinoros9 quisq̃ in confessione scẽ trinita
tis baptiz. et ñ ual' et ille qui baptizat9 ẽ
ab omnib; catholicis rebaptizari nec ẽ ses
siõ l' inuocatio tanti nois uideat' anullari.
Greg. ii. bonifatio epõ. Baptizati a paganis
S. c. a. e. Ro. ẽ. ysidor. — Quos a paganis bap in noĩe trinit baptizat'
tiz. a tos ẽẽ asseruisti si ita habet' ũ denuo
baptizes in noĩe trinitatis mandamus.
celestinus pp. Sin exorcismis 7 exsuffla
Siũ paruuli siũ tioĩb; nullus baptizetur:
Siuuenes aut ad regñati oĩs uenuit sacmtũ:
ñ p9 fonte uite adeat quã exorcismis 7 ex suf
flatioĩb; clicoz sps̄ inmund9 ab eis abiga
t. Raban9 de institutioĩb; clicoz. Offitiũ
baptizandi catecumini p̃uenium.
Añ baptismũ catetizandi debit hoĩẽ p̃ue
nire offim̃. ũ fidi p̃mũ catecuminĩ acci
piat sacrum dimũ. It. Ih'us ipẽ x̃ cecinati
oclos luto ex sputo facto sup liniuit: 7
sic ad aq̃s Syloe misit. qui a p9 deb; bapti
zand9 fide incarnationis instrui. 7 sic ad
baptismũ iã c̃dul9 admitti. ũ sciat cui grẽ
in eo ẽ particeps. 7 cui iã debitor fiat dein
ceps. Ex c9 bcarinsi. ii. Quali tp̃e catecu
mini ad exorcizandũ sint defernd.
Añ. xx. dies baptismi ad purgõnis exor
cismũ catecumini currat. in quib; xx
dieb; oio simboliũ q. ẽ c̃do 7 dm̃ patim
op̃tim spũalit' doceant'. Ex c9 agath.
Quo tp̃e cõpetentib; simboliũ ẽ p̃dicandũ.
Simboliũ ẽ placuit ab omnib; eclis
una die añ. viii. dies dñice resurrectionis
p9 in eclã cõpetentib; p̃dicare. Nich pp.
In una q̃q; ecclã baptizandi catetizati
Cathecismi baptizandoz a sac possit
dotib; unius cuiq; eccle possint fieri. sic
in hac scã romana ecclã cui dõ auctore mini
strũ exhibem9 nri famulat9 sollẽpnit
fieri cõpbat'. Ex c9 laudicensi
Baptizandos opt DE EO DEM.

fidi simboliũ discẽ 7 v fr ultime septi
mane l' epõ l' p'bro reddẽ. Ex c9 martini pp.
Non licet añ duas septimanas pasce l' ẽ
añ tñs ad baptismũ suscipe aliquẽ. Opt'
aut in his dieb; qui baptizandis sunt simbo
lũ discant . 7 in. v. fr. nouissime septima
ne epõ l' p'bro reddant. Ex c9 cartag. iiii.
Añ quam baptizentur qualib; sint exa
Baptizandi. nom suũ dent 7 diu minandi.
sub abstinentia. uini. 7 carniũ. ac manus in
positione s c̃bra examinatione baptismũ
pcipiant. It. raban9 de institutione clicoz.
Baptizandi q̃r exorcizent 7 exsufflentur.
Postquã se baptizand9 p confessionẽ ue
fidi matrius cõmi d auit dñm. 7 p abre
nuntiationẽ a p'oris possessoĩs se alienauit
S. d. xi. Ceelesti conc. — tunc exsufflat' ab eo scilicet potestas ũ p ppriũ
sacerdotis ministeriũ spũi scõ cedat fugiẽs
sps̄ malignus. It. aug. de simbolo. l. i.
Sic frs̄ kmi paruuli nostri DE EO DE.
exsufflant'. exorcizant'. ũ pellat' ab eis dia
potestas inimica q̃ decep hoĩẽ ũ posidet
homines. Non g° c̃atura in infantib; exorci
zant'. aut exsufflant'. s ille sub q̃ sũt q̃ sub
pccõ nascunt'. It. Raban9 de institutione
clicoz. Q̃r signet baptizandus in fron
Postea sig̃t baptizand9 te et in corde.
sig̃clo scẽ. x̃ tam in fronte q̃ in corde.
ũ ab eo tp̃e apostata diabol9 in uase suo p̃
stino sue inmutatioĩs signũ cognoscens. iã s
deinceps illũ sciat ẽẽ alienũ. Ido decor.
Q̃r orationes sup eum dein dicantur.
Ex hinc iã dñr sup eũ orõnes ũ fiat cate
cuminus. tunc dat' baptizando sal bñdic
tũ in hos ũ p salt typicũ sapiẽ sale cõdit9
fetore caueat iniquitatis. ne a uermib; pccoz
ult' putrifiat: s; mag̃ ille sus fuet' ad maio
rẽ grãm pcipiendã. It. Beda sr. l. regũ.
Sal celestis sapiẽ q̃ Q̃r sale initientur.
initiant' catecumini. in cui tis opũ nroz
sacrificia offerre iubem9. It. Raban9 de insti
tutione clicoz. Q̃r itum exorcizent'.
Dehinc iterũ exorcizat' diabolus ũ suã neq̃
tiã cognoscẽs. iustũ sup se dĩ iudiciũ tu
S. p. i. d. xi. Ceelesti conc. — mens recedat ab homine. ñ iã c̃edat eũ ar
te sua subũtẽ. nec baptismũ cõseq̃t' sed
mag̃ honorẽ dõ c̃atori suo exhibẽs reddat
op9 dõ factori suo. It. aug. in hom. xxx. iiii.

Ell. i. pr. cecell… cognationis … h̃c fit. q̃ … initiũ ñ p… ñ tangit…

Sacerdotes exorcizando demonia pellunt.
Sacerdos per exorcismi gratiam
manum credentibus imponunt: et habitare ma-
lignos spiritus in eorum mentes contradicunt: quod
aliud faciunt non demoniaci cum? Item raba-
nus de institutione clericorum. Quare de saliva
Postea tanguntur nares et aures tanguntur.
et nares et aures de saliva et dicitur ei verbum euangeli-
cum quod salvator in surdum et mutum sanavit. tangens
cum sputo linguam eius et mittens digitos in
auriculas eius dixit effeta quod est adaperire. Hoc
sacramentum significat vel per salivam typicam et per sacerdo-
tis tactum sapientia et virtus divina salutem
eius caticumini operetur. ut aperiantur ei nares ad
accipiendum odorem notitie dei. ut aperiantur
ei aures ad audiendum mandata dei ut aperi-
antur illi sensus in intimo corde ad respondendum.
Item ambrosius de sacramentis. Quare nares non ora bap-
tizandorum episcopus tangit.
Propter gratiam muneris et operis non os tangit episcopus sed
nares ut boni odorem accipiat pietatis
eterne. Item rabanus de institutione clericorum.
Deinde a sacerdote Quare a sacerdote inunguntur.
te inungitur ut sacrum baptisma cum fide
accepta custodiatur. Ungitur illi et
pectus de oleo sanctificato cum invocatione sancte trini-
tatis: ut nulle reliquie latentis inimici
in eo resideant. sed in fide sancte trinitatis mens
eius confortetur. Ungitur et inter scapulas de eodem
oleo ut undique muniatur. et ad bona opera fa-
cienda per dei gratiam roboretur. Inde consecratur
fons ut ad ipsum baptismum caticuminus ac-
cedat. Item ambrosius libro .i. de sacramentis. Quomodo fonte bapti-
Venit sacerdos ad fontem dicit precem. invocat trinitatis
nomen patris et filii et spiritus sancti utitur verbo celestibus. cele- tatis
stia verba christi sunt per presentiam trinitatis adest. operatur. Si presentia
in operatione christi, ubi descendit spiritus sanctus quomodo in eum de- efficitur.
scendit quasi columba ut in medulli vocaretur ad
fidem. in principio signum debuit esse in posteri-
oribus perfectio. Apostolis enim spiritus sanctus datur in igneis
linguis propter incredulos: nobis autem tamen iple-
mentum doctrine ecclesie non per figuras sed per fidem veritas est
colligenda. Item augustinus de unico baptismo.
Verba erroris per imperitiam prolata non impediunt
Si non sanctificatur cum aliqua erroris verba aqua sanctificatione.
per imperitiam precatoris effundit multa non solum
mali sed boni. et tamen non impia ecclesia non sanctificatur
aqua. Corruptorum enim preces emendantur coti-

die fidei doctoribus sunt recitate. et multa in eis
reprehendunt contra fidem catholicam. Numquid si
manifestaretur aliquos baptizatos cum ille preces
dicte fuissent super aquam iubebunt denuo bapti-
zari. Quid ita? quia plerumque precis vitium superat
precantis affectus. quia illa certa verba evangelica sine
quibus non potest baptismus consecrari. valet tantum ut per
illa sic evacuentur quecumque in prece vitiosa contra
regulam fidei dicuntur quemadmodum demo-
nium christi nomine excluditur. Namque si habet vitiosus
ferat prece vitiosa non bonum habet caritatis affectum:
quod possit illa superare imperitia: ideo similiter est
et quidamque impia catholica. in ipso et in ipso.
vel malivolus est qualis arguit vel caperis aufe-
ratur. ut fieri solet aliquam prece in qua loquitur contra
regulam fidei: multi quippe irruunt in preces
non solum ab imperitis loquacibus sed ab hereticis
compositas: et per ignorantie simplicitatem non
casualiter discernentes utuntur eis arbitrantes
quod bone sint. nec tamen in eis quod vitium est evacuat illa
que recta ibi sunt: sed ab eis potius evacuatur. Item augustinus
ad neophitos. Quid significet misteria que
Primo igitur in fonte baptismatis celebrantur.
et non predicatione de his tamen locuti sumus que vobis
prius quam ad fontem sanctum veniretis iuxta ca-
tholice ecclesie instituta tradidimus: et quid unctio significa-
ret que diversis corporis nostri adhibita partibus:
sed diversum intellectum designat. prius dominus sacra-
re dignatus est in ipso tactu sumus dum ostenderemus
nos per oleum sanctificationis ad auditum plene fidei
preparatos: et ad bonum christi odorem vocatos ex to-
to corde ad abrenuntiandum diabolo esse
commonitos. Nunc vero de misteriis tamen maxi-
mis locuturi sumus que in ipso fonte celebra-
tis. Omissa enim et cetera cautione qua vobis ab
renuntiare omnibus pompis diaboli et operibus eius
et omni fornicatione diabolice spopondistis. de-
scendistis in fontem sacrum in fontem redemptionis
in fontem sanctificatum virtute celestis. Item. In hoc ergo
fonte sanctificato antequam vos toto corpore
extingueremus. interrogavimus. Credis in deum patrem
omnipotentem. Respondistis. Credo. Rursum interrogavimus. Credis in
ihesum christum filium eius qui natus est de spiritu sancto et maria vir-
gine. Respondistis. Credo. Item interrogavimus. Et in spiritum
sanctum. Respondistis similiter Credo. Hoc autem fecimus
iuxta dominum nostrum ihesum christum et salvatoris imperium qui
cum ad patrem in celum ascenderet discipulis suis id est apostolis
mandavit dicens. Euntes docete omnes gentes.

C. id est propter excellentiam doni et operationis quod ibi spiritualiter fit. quod tanta est ut enuntiari non possit. ideo non tangitur os pueri.

baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. Hec.
Quia autem interrogamus credis sanctam ecclesiam
et remissionem peccatorum, carnis resurrectionem,
non eo modo interrogamus ut quomodo in deum cre-
ditur sic in ecclesiam sanctam et catholicam credatur, sed propterea
sancta catholica est, quia recte credit in deum. Non
ergo diximus ut in ecclesiam quasi in deum credentes
sitis. Intelligite uos dicentes et dixisse ut in
ecclesia sancta catholica conuersantes in deum crederetis,
crederetis et resurrectionem carnis que futura est. Item de
officiis. l. v. Aliorum fide et professione par-
uuli alio uiui baptizantur.

Paruuli alio profitente baptizantur, quia adhuc loqui uel
credere nesciunt, sicut etiam egri, muti et surdi, quorum
uice alius profitetur, ut pro eis respondeat,
dum baptizantur. Item ex concilio Cartag. iiii.

Aliorum testimonio egrotantes sunt baptizandi.

Egrotantes si pro se non respondere possunt, cum uo-
luntate eorum testimonium sui dixerint, bap-
tizentur. Similiter et de penitentibus ita a-
gendum est. Item Aug. Sacramentum fidei dicitur ipsa fides, paruulum
facit fidelem.

Nichil aliud est credere quam fidem habere
hoc est. Ac per hoc cum respondetur credere paruulus
qui fidei nondum habet effectum, respondetur
fidem habere propter fidei sacramentum, et conuertere se se
ad deum propter conuersionis sacramentum, quia et ipsa re-
sponsio ad celebritatem sacramenti pertinet. Item. Paruu-
lum etsi nondum fides illa que in credentium uoluntate consistit,
iam tamen ipsius fidei sacramentum fideles facit. Sicut credere respondetur, ita et
fideles uocantur, non rem ipsam mente annuendo, sed ipsius
rei sacramentum recipiendo. Item in libro de baptismo.

Alius professio non ualet ei qui per se respon-
dere potest.

Cum pro paruulis alii respondent,
ut impleatur erga eos celebratio sacramenti, ualet
utique ad eorum consecrationem, quia ipsi pro se respon-
dere non possunt. At si pro eo qui respondere potest alius
respondeat, non itidem ualet. Ex qua regula il-
lud in euangelio dictum est quod omnes cum legitur mo-
uet: etatem habet, ipse de se loquatur. Item
Aug. in homilia iii.

Quare trina mersio in baptismo celebretur.

Postquam uos credere promisistis, tertio capita uestra in sa-
cro fonte dimersimus. Qui ordo baptismatis duplici mi-
sterii significatione celebratur........ ;v........R.
R........ecte..........en........i.... m tertio
mersi estis, quia accepistis baptismum in nomine sancte
trinitatis. R....ecte enim tertio mersi estis, quia
accepistis baptismum in nomine ihesu christi, qui tertia
die resurrexit a mortuis. Illa enim tertio repe-
tita dimersio typum dominice exprimit se-
pulture, per quam consepulti estis christo in bap-
tismo et cum christo resurrexistis in fide, ut peccatis

absoluti in sanctitate uirtutum christi ~ mutatis
mutando. Item ex canonibus apostolorum.

De his qui semel non tertio in baptismate mergunt.

Si quis presbyter aut episcopus non trinam mersionem unius misterii celebret, sed semel mer-
gat in baptismate, quod dari a quibusdam uidetur
in morte domini, deponatur. Non enim dixit
dominus nobis: in mortem meam baptizate, sed e-
untes docete omnes gentes baptizantes
eos in nomine patris et filii et spiritus sancti. Item Greg. Leandro episcopo. De eodem.

De trina mersione baptismatis nil responderi
uerius potest quam quod ipsi sensistis, quia in una fide nil
officit sancte ecclesie consuetudo diuersa. Nos
autem quod tertio demergimus triduane sepulture
sacramenta signamus, ut dum tertio ab aquis infans
educitur, resurrectio triduani temporis ex-
primitur. Quod si quis forte pro summe trinitatis
ueneratione estimat fieri, neque ad hoc aliquid
obsistit baptizando semel in aquis mergere,
quia dum in tribus subsistentiis una substantia est, repre-
hensibile esse nullatenus potest infantem in bap-
tismate uel ter uel semel inmergere, quando in tribus
mersionibus personarum trinitas, et in una potest
diuinitatis singularitas designari. Item Ier.
super epistolam ad Philippenses. l. ii.

Eodem modo in patrem de eo de.
et filium et spiritum sanctum baptizamur, et ter mergimur, ut
trinitatis unum appareat sacramentum. Hec.
Licet ter baptizetur propter misterium trinitatis,
tamen unum baptisma reputatur. Item Pelagius Ga-
udentio episcopo. De his qui in nomine christi et semel tantum mergunt.

Multi sunt qui in nomine solummodo christi una
mersione se asserunt baptizari. Euangelicum
uero preceptum ipso domino deo et saluatore nostro ihesu
christo tradente nos ammonet in nomine trinitatis
trina etiam mersione sanctum baptisma
unicuique tribuere, dicente domino deo ihesu christo
discipulis suis: Ite baptizate omnes gentes in
nomine patris et filii et spiritus sancti. Item Zacharias papa Bonifatio
episcopo. In inuocatione trinitatis tertio in baptismo mergere debemus.

In sinodo anglorum decretum et firmissime preceptum et diligenter
monstratum esse dinoscitur, quod quicumque sine inuocatione [Mon........]
trinitatis mersus fuisset, sacramentum regene-
rationis non haberet. Quod omnino uerum est, quia si mersus
in fonte baptismatis quis fuerit sine inuo-
catione trinitatis, perfectus christianus non est, nisi in nomine
patris et filii et spiritus sancti fuerit baptizatus. Hoc quoque obseruari
in supradicta sinodo sacerdotes uoluerunt, ut

Credere in ecclesiam et credere in ecclesia in deum credere

S. xxvi. q. vi. C. Si quis infirmus. & Baptizandum ut egro

Egrotantes sub testimonio suorum baptizandos sit ad penitentiam admittendos cessante loquela

S. xxiiii. Cott.

Non esse respondendum pro eo in baptismo qui per se respondere potest

Duplex ratio quare in baptismo trina fiat immersio

Ex persolutione tridui temporis exprimitur

Semel etiam in aquis mergere infantem baptizato non obsistit

S. xxvi ... C. ...

Ter ... dicto ... trinita...

quivis unam de trinitate personam in baptismo non nominaret, illud baptisma esse verum nullo modo posset. Quod et ita verum est, quia qui unum ex sancta trinitate confessus fuerit nomen, perfectus christianus esse non potest. Qui enim confitetur patrem et filium, sine [et non] fuerit spiritum sanctum confessus, non patrem habet nec filium; et qui confessus fuerit spiritum sanctum tantum, non patrem habet nec filium; et qui confessus fuerit patrem et spiritum sanctum et filium non fuerit confessus, neque patrem habet neque spiritum sanctum, et vacuus a divina gratia. Item Gregorius Quirino episcopo in Hybernia. **Rebaptizantur qui in nomine trinitatis baptizati non fuerunt.**

Hi vero heretici qui in trinitatis nomine non baptizant, sicut sunt Bonosiaci et Cataphrigae, quia et illi Christum dominum non credunt, et isti spiritum sanctum perverso sensu esse quendam pravum hominem Montanum credunt, quorum similes sunt alii multi: cum ad sanctam ecclesiam venerint, baptizentur, quia baptisma non fuit, quod in errore positi sancte trinitatis nomine minime perceperunt. Item ex concilio Toletano IIII. **Semel in baptismate mergere non licet.**

Propter vitandum scismatis scandalum vel heretici dogmatis usum simplam teneamus baptismi mersionem. Item Zacharias papa Bonifacio episcopo. **De sacerdote qui peritiam latine lingue in invocatione trinitatis deliquit.**

Retulerunt nuntii quod fuerit in eadem provincia sacerdos qui latinam linguam penitus ignorabat, et dum baptizaret nesciens loqui latinum infringens linguam diceret: Baptizo te in nomine patria et filia et spiritus sancta. Ac per hoc tua reverenda sanctitas consideravit eos rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizavit non errorem introducens aut heresim, sed pro sola ignorantia romane locutionis infringendo linguam, ut supra diximus, baptizans dixisset, non possumus consentire ut denuo baptizentur. Item Ambrosius de sacramentis tractatu I. **Quare baptizandus a sacerdote ungatur.**

Venisti ad fontem, ingressus es, considera quos videris, quos locutus sis, diligenter repete. Occurrit tibi levita, occurrit presbyter. Unctus es quasi athleta Christi, ut ad baptismum catecuminus accedas. Item Rabanus [illegible] l. II. **Baptizatus a presbitero ungatur in cerebro.**

Postquam ascendit baptizatus de fonte, statim signatur a presbitero in cerebro cum sacro crismate, sequente simul oratione, ut Christi regni particeps fiat, et a Christo christianus possit vocari. Item Ambrosius de sacramentis tractatu II. **Quid super baptizatum a sacerdote dicatur.**

Emersisti, venisti ad sacerdotem. Quid tibi dixit? Deus, inquit, pater omnipotens, qui te regeneravit ex aqua et spiritu sancto concessitque tibi peccata tua, ipse te ungat in vitam eternam. Vide ubi unctus es: in vitam eternam, inquit. Item. **Quare unguentum super caput baptizati imponatur.**

Accepisti misterium in quo habes unguentum super caput. Quare super caput? Quia sapientis sensus in capite eius. ... sequitur signaculum spirituale, quod audistis legi hodie, quia post fontem superest ut perfectio fiat, quando ad invocationem sacerdotis spiritus sanctus infunditur. Item Rabanus de institutione clericorum. **Quare candida vestis traditur christianis.**

Post baptismum traditur christiano vestis candida, que significat innocentiam et puritatem christianam, quam post ablutas veteres maculas studio sancte conversationis immaculatam servare debet ad representandum ante tribunal Christi. Cuncti vero renati albis induuntur vestibus ad misterium resurgentis ecclesie. Item. Induuntur baptizati albis vestibus, ut quos prime nativitatis faciem vetustus erroris pannus fuscaverat, habitus secunde regenerationis glorie preferat indumentum. Tegitur enim post sanctam unctionem caput eius mistico velamine, ut intelligat se diadematis regni et sacerdotali dignitate potiri. Item Ambrosius de misteriis. **De eodem.**

Accepisti post baptismum vestimenta candida, ut esset indicium quod exueris involucrum peccatorum et indueris innocentie casta velamina. Item ex concilio Agathensi. **Quot mensibus iudei inter catecuminos habeantur.**

Iudei, quorum perfidia frequenter ad vomitum redit, si ad leges catholicas venire voluerint, VIII mensibus inter catecuminos ecclesie limen introeant, et si pura fide venire noscuntur, tunc demum baptismatis gratiam mereantur. Quod si casu aliquo periculum infirmitatis intra prescriptum tempus incurrerint, et desperati fuerint, baptizentur. Item ex concilio Tol. V. **De iudeis plerique frequenter ad iudaismum redeuntibus.**

Plerique ex iudeis qui dudum ad christianam fidem promoti sunt, nunc blasphemantes Christum non solum iudaicos ritus perpetrasse noscuntur, sed et abhominandas circumcisiones exercere, de quibus consultu piissimi ac religiosissimi domini nostri Sisen-

S. xxiiii. q. iii. C. Quidam. Eulo.

Hec in illo placito supradictorum capitulorum determinantur.

S. c. d. iii. Celebri

Iudeos ad fidem venientes per octo menses ante baptismum probandos.

S. xvii. q. iiii. Iudas

S. p. n. di. l. iii. Mancipi Nulla. frum

munchi regis. h sco decuit concilium
ut h uiuissemo in successores pontificali
auctoritate correcta ad cultum x̄ane dig-
natis reuocentur: ut quos sp̄a uoluntas
non emendat. animaduersio sacerdotalis coerceat.
Eos autem quos circumcidunt si filii eorum sunt
a parentum consortio separentur: sibi uel p
in mancipia corpori sunt libertati tradantur. Item
rabanus de institutione clericorum. Ante bap
tismum diabolo et eius operibus abrenuntiare debemus.
Primum interrogetur paganus si abrenun
tiet diabolo. et omnibus dampnosis eius operibus;
atque fallaciis; ut cunctis primum respu
at errorem et sic appropinquet ad ueritatem. po
stque iuxta apostolum deponere ueterem hominem
secundum pristinam conuersationem qui corrumpitur
secundum desideria erroris abnegans impieta
tem et secularia desideria. Item aug. de penitentia.
Non tamen sit innouata uita que non penitet fuisse ueteris.
Omnis qui iam sue uoluntatis arbiter uite.
constitutus est cum accedit ad sacramentum fidelium
nisi eum peniteat ueteris uite. nouam non potest
inchoare. ab hac penitentia cum baptizan
tur soli paruuli immunes sunt nondum eti
am possunt libero arbitrio. Ido ad salom
tanum. Ante baptisma penitentiam agere debemus.
Agunt homines ante baptismum
penitentiam de prioribus peccatis. ita tamen ut et bap
tizentur sicut scriptum est in actibus apostolorum lo
quente petro ad iudeos et dicente: agite peni
tentiam ut baptizetur unusquisque uestrum
in nomine domini nostri ihesu christi. Item aug. faustino de
fensori. Quadraginta dierum abstinentia indicis baptizandis indicitur.
Neque absit longa dilatio retro positos
animos iudeorum reuocare. cum frater episcopo loci
illius loquere ut penitentia ac abstinentia
xl dierum indicta. aut die dominica. aut sicut cele
berrima festiuitas occurrerit. eos secundum pristinam
doctrinam pergentem baptizes. Item ambr. super
epistolam ad romanos. Penitentia non est baptizandis necessaria.
Sine pr̄ sed dona
et uocatio dei que gratia dei in baptismate non re
quirit planctum uel gemitum uel aliquod opus sed so
lam fidem. et omnia gratis condonat. Item eugenius pp.
Necessitate cogente in catecismo et confirmatione
In catecismo et baptismo et confirmatione idem compater esse potest.
in confirmatione unus patrinus fieri potest.
si necessitas cogit. non est tamen consuetudo roma
na sed per singulos singuli suscipiant. Item ex decre
to leonis pp. Non plures ad suscipiendum
Non plures ad suscipiendum
de baptismo infantem accedant quam unus siue
uir siue mulier. in confirmatione quoque idem
fiat. Item ex magontiensi. Qui non est baptizatus neque confirmatus alium in baptismate uel confirmatione tenere non debet.
In baptismate uel in confirmatione non potest alium suscipere in filiolum
ipse qui non est baptizatus uel confirmatus.
Item ex altisiodorensi.
Abbati uel monacho commatres habere non licet.
Non licet abbati uel monacho de baptismo susci
pere filios nec commatres habere. Item in libro capitulorum.
Monachi sibi compatres de eo de.
commatres sibi non faciant nec osculentur femi
nas. Item ex sermone sancti aug. pro pascha domini qui
sic incipit. hodiernus dies. Qui in baptismate paruulos susceperint per se apud dominum fideiussores existunt.
Uos ante omnia tam uiros quam mulieres
qui filios in baptismo suscepistis moneo
ut uos cognoscatis fideiussores apud deum
extitisse pro illis quos uisi estis de sacro fonte
suscipere. Ideo semper eos admonete ut castita
tem custodiant. iustitiam diligant. carita
tem teneant. ante omnia simbolum et orationem domini
cam et uos ipsi tenete et illis quos excepistis o
stendite. Item ex ylerdensi. Ad baptizandi
officium et ad uestimenta altaris lauanda sacerdotes
Omnis presbiter qui fontem lapideum habere nequiuerit. propria uasa debent habere.
uas conueniens
solummodo ad baptizandi officium habeat quod extra
ecclesiam non deportetur. Similiter et corporale
lauandum et ad pallas altaris propria habeantur
uasa in quibus nichil aliud fiat. Item ex cartag.
iiii. Neque rebaptizationes neque reordinationes fieri licet.
Non licet fieri rebaptizationes et reordinationes. uel
episcoporum translationes. Item ex epistola aug. ad maximum.
Rebaptizare hereticum hominem de eodem.
quod hic sancte trinitatis signaculo percepit quod christiana tradidit
disciplina omnino peccatum est. Rebaptizare autem
catholicum immanissimum est scelus. Item ex cartag. i.
De arrianis qui rebaptizantur uel qui non.
De arrianis que pro lege sua iam tamen placuit si ad ecclesiam aliquis
de hac heresi uenerit interrogetur nostre fidei sacerdotes
simbolum. et si perviderint eum in patre et filio et spiritu sancto esse baptizatum
manus ei tantum imponatur ut accipiat spiritum sanctum.

B. viii. Ut monachi

S. xviii. q. ii. Puen

S. xxx. q. iiii. C. i.

S. c. di. i. C. Infra

S. i. q. i. Mar

S. di. lxviii. C. i.

q. si interrogati non responderint, hac intentione baptizentur. Item Greg. IIII. Bonifacio episcopo.

Baptizantur de quibus ignoratur an sint baptizati.

Parvulos qui parentibus subtracti sunt et an baptizati sint necne ignoratur, hos baptizare debes secundum patrum traditionem, si non fuerit qui testificetur, ut ratio poscit. Item ex concilio Carthaginensi quinto. De eodem.

Placuit de infantibus, quotiens non inveniuntur certissimi testes qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per etatem idonei de traditis sibi sacramentis respondere, absque ullo scrupulo eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione privari. Hinc etiam legati Maurorum fratres nostri consuluerunt, quia multos tales a barbaris redimunt. Similiter de ecclesiis quotiens super earum consecratione hesitatur, agendum est ut sine ulla trepidatione consecrentur. Item Leo papa Leoni Ravennati archiepiscopo.

Cum itaque baptismum sibi [De eodem] nichil recordetur qui regenerationis sue cupidus est, nec alter attestatur de eo posito qui sciat esse secutum, nec ille qui esse secutus. Scimus quidem inexpiabile esse facinus, quotiens iuxta hereticorum dogmata cogitur aliquis lavacrum qui de regenerandis semel tributum est bis subire, apostolica reclamante sententia que nobis unam predicat in trinitate deitatem, unam in fide confessionem, unum in baptismate sacramentum. Tamen hic nichil simile formidatur, quoniam non potest in iterationis crimen venire quod factum esse omnino nescitur. Atque ideo quotiens per talis incidit causa, primum examinatione discutite, et longo tempore, nisi forte supremus finis immineat, indagate utrum nemo penitus sit qui testimonio suo iuvare possit ignorantiam nescientis, et cum constiterit hunc qui baptismatis indiget sacramento sola inani suspitione prohiberi, accedat intrepidus ad consequendam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigium. Nec vereamur hanc salutis ianuam aperire, quam numquam ante docetur ingressus. Idem. De eodem.

Si nulla extant indicia inter propinquos et familiares, nulla inter clericos aut vicinos quibus hi de quibus queritur baptizati fuisse doceantur, agendum est ut renascantur, ne manifeste pereant. In quibus quod non ostenditur gestum esse, nulla ratio sinit ut iteratum videatur. Qui autem possunt meminisse quod ad ecclesiam veniebant cum parentibus, possunt recordari an quod eorum parentibus dabatur acceperint. Sed si hoc ab ipsa memoria alienum est, conferendum eis videtur quod collatum esse nescitur, quia non temeritas intervenit presumptionis, ubi est diligentia pietatis. Ysidorus Sententiarum lib. I.

Quod non baptizatur cum matre qui in eius utero est.

Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundum Adam non est, secundum Christum regenerari non potest. Neque enim dici regeneratio in eum potest, quem generatio non precessit. Qui scelerate vivunt in ecclesia et communicare non desinunt, putantes se tali communione mundari, discant nichil ad emundationem proficere sibi. Item ex concilio Martini pape. De eodem.

Si qua mulier pregnans desiderat gratiam baptismi percipere, quando voluerit habeat potestatem. Nam nichil participat in hoc mater infantis qui nascitur, propterea quod uniuscuiusque propria voluntas in confessione monstratur. Item ex epistola Theodori. De his qui ignoranter bis baptizantur.

Qui bis ignoranter baptizati sunt, non indigent pro eo penitentia, nisi quod secundum canones ordinari non possunt, nisi magna aliqua necessitas cogat. Qui autem non ignoranter iterum baptizati sunt, quasi iterum Christum crucifixerint, per VII annos peniteant, IIII. et VI. feria et in tribus XL. si pro vitio aliquo fecerint; si pro munditia putaverint, III annis similiter peniteant. Item Felix papa. De his qui extra ecclesiam baptizantur.

Eos quos episcopos, presbiteros vel diaconos fuisse constiterit, et seu optantes forsitan seu coactos lavacri illius unici claruerit fecisse iacturam, usque ad exitum suum, si tamen resipiscunt, iacere conveniat, et ab oratione non modo fidelium, sed etiam catecuminorum omnimodis esse extraneos, quibus laica tantum communio in morte reddenda est. De clericis autem et monachis et puellis Dei aut secularibus, sicut percepimus, hunc tenorem quem antecessores nostri inter eos qui lapsi sunt vel fuerint servari decrevere constituimus, ut scilicet qui nulla necessitate, nullius rei timore atque periculo se rebaptizari hereticis impie dederunt, si tamen eos ex corde peniteat, tribus annis inter audientes sint, VII vero subiaceant inter penitentes manibus sacerdotis, duobus autem oblationis modis omnibus non sinantur offerre, tantum in multis pluribus in oratione soient, non confundantur Deo colla submittere quem non timuerunt abnegare. Pueri autem

Sup. de con. di. I. Sollempnitates
Sup. di. v. Baptizari
Sup. lxviii. di. c. Quorum

Item Aug. ad Iulianum. Non baptizatur cum matre quod in eius corpore est.
Si ad matris corpus id quod in ea concipitur pertineret, ita ut eius pars deputetur, non baptizaretur infans cuius mater baptizata est aliquo mortis urgente periculo, cum eum gestaret in utero. Nunc vero cum et ipse baptizetur, non utique ad maternum corpus cum esset in utero pertinebat. Sup. di. e. c. Qui. q. e. q.

Inf. di. e. c. Si baptizati

Sup. p. I. di. v. Bapti
B. IIII. Consueudi

Sup. p. I. di. L. Confirm.

vel alios rebaptizando vel se rebaptizari permittendo.

quibus quia adhuc inberbes sunt a pubertate vocabulum est seu lecticis seu laicis aut similibus puellis quibus ignorantia suffragatur etatis aliquando diu sub manu in penitentie positione detentus reddenda communione et eorum expetenda penitentia quos excepit ad correctionem censura. Innocentius papa Decentio episcopo.

S. p. i. di. xcv. Cap. i. et ii.
S. p. i. di. xc. C. ult.

Baptizatos presbiteris crismate ... tangere licet.

P(resbiteris) seu extra episcopum seu presente episcopo cum baptizant crismate baptizatos unguere liceat sed quod ab episcopo fuerit consecratum non tamen frontem ex eodem oleo signare quod solis debetur episcopis cum tradunt paraclitum. Ex registro Gregorii ad Ianuarium episcopum Caralitanum.

S. p. i. di. lxviii. Cap. iiii.
S. p. i. di. xcv. C.

Baptizatos in frontibus presbiteris ungere non licet.

P(resbiteri) baptizatos infantes signare in frontibus sacro crismate non presumant. Sed presbiteri baptizatos tangunt in pectore ut episcopi postmodum confirmant in fronte. Ex concilio apud Bebracum.

Crismatis pannum secundo linire et super alium baptizatum mittere licet.

S(i) quis voluerit crismatis pannum secundo linire et super alium baptizatum mittere non est absurdum. Ex concilio Lugdunensi.

De veteri crismate baptisma consecrari non licet.

S(i) quis de alio crismate quam de illo novo quod per episcopi largitionem vel concessionem acceperit baptizare non preoccupante morte temptaverit, pro temeritatis ausu ipse in se sue dampnationis sententiam protulisse manifestat. Ex concilio apud Uabrinam.

S. p. i. di. xcv. Presbiteri.

Non nisi a propriis episcopis presbiteri crisma accipiunt.

P(resbiteri) qui diocesani ecclesias regunt in ecclesiis non a quibuslibet episcopis sed a suo nec per iuniorem clericum sed per se ipsos aut per illum qui in eodem ordine sit ante pasce sollempnitatem crisma petant. Ex concilio Martini pape.

S. xxvi. Q. vi. C. ii.

Crisma conficere et per dioceses destinare omni tempore episcopo licet.

O(mni) tempore episcopo liceat crisma conficere et per suas dioceses destinare. Ita autem ad accipiendum crisma diaconus aut subdiaconus ante diem pasce de singulis ecclesiis ad episcopum destinentur. Presbiter vero non signet infantes presente episcopo nisi forte ab episcopo fuerit illi imperatum. Nec liceat presbitero presente episcopo introire in baptisterium sine episcopo nisi forte aut absens fuerit aut egrotus. Item ex concilio Aurisiaco.

Nullus baptizandi officium accipiens sine crismate proficisci non debet.

N(ullus) ministrorum qui ba...

In defensione oblationum ut sepulture monasteriorum.

L(eo) episcopus servus servorum dei. Epistola Leonis pape. Omnibus Christi fidelibus salutem cum benedictione apostolica.

Q(uoniam) volentes quecumque a sede apostolica aliqua constituuntur que videantur nova, cum iustitia quoniam quam potuit esse nova ut disponamus sic vim debet non in contrariam partem verti. Pro servitantes quia ac sanctorum patrum instituta imitantes, et quod iustum est iuste constituentes, disponimus ut monachis pro suo libitu secularia non liceat exercere negotia, et in suis claustris exceptis his qui obedientie deputantur continuis solidati insistentes nocturnis ac diurnis vacent officiis secundum canonum leges atque precepta vel per sue tenore regule. Quoniam vero sic dulcedine monastice vite et laboris retributionem aliquibus predicantes iuxta quod dominus dicit: Qui audit dicat veni, aliquos ad sui ordinis dignitatem adduxerunt, vel si qui sua sponte voluntate monasterium petierunt, vel si qui de suis facultatibus ibi donaverunt, vel si qui cuiuscumque dignitatis aut conditionis generis vel nationis ad corporis sepulturam eundem venerabilem locum elegerunt, omnia firma illibataque prius locis faventes manere precipimus. Porro quod plane aliqui pro aliene sive pro parentum suorum mercede et peccatorum redemptione venerabilibus locis vel vivi vivos donare vel ultima voluntate relinquere decreverunt, omnibus tam episcopis quam laicis magnis parvisque personis potestatem auferendi vel eadem sancta loca inquietandi apostolica interdictione denegamus. Quicumque vero huius saluberrimum decretum temerare nefando ausu temptaverit, tamquam matris sue impius spoliator ac fratrum dei afflictor pauperumque necator, eterne dampnationis reus iudice proditor comparandus erit.

S. xvi. Q. i. C. De plerisque.
S. e. Q. e. C. Placuit. Iuxta quod ... patrum

S. xvi. Q. i. Agapitus. Ammonemus. et Consideratio

V(olumus) ac iuxta canonum scita probabile nobis videtur ut sic morienti cuique concedatur suarum iudicium facere rerum cuicumque loco sibi placuerit, sic nimirum iustissimum est sui corporis habere licentiam illud iudicandi quocumque loco eius voluntas extiterit, sive in monasteriis sive in aliis religiosis locis.

S. xiii. Q. ii. Ultima

Ep[iscop]us crismabit in fron[te]

ptizandi recipit officiu. sine c[ri]smate uis
quã deb[et] p[ro]gredi. q[uia] int[er] nos placuit se
mel in baptismate c[ri]smari. De eo aut[em] q[ui]
in baptismate quacu[m]q[ue] nec[ess]itate faciente
crismatus non fuit. in confirmatione sacerdos
commonebit[ur]. Nã int[er] nos crismati ip[s]ius n[on] n[isi]
una benedictio ē. non p[re]iudicante s[ed] inc[on]mit[ten]s d[omi]n[u]s.
sed ut necessariu habeatur crismatio. It[em]
capitulariorum. l. vi. cap. lxx. vii. Añ quã
c[ri]sma infundat[ur] ad asp[er]gendu aq[ua] de fonte
in sab[ba]to s[an]c[t]o pasce uel pentecoste. accipe lic[et].
Siquis uelit aquã [con]secratã in domo sua ad
aspersione[m] recipere: añ crismatis infusio[n]e[m]
It[em] cyprianus. Y[n]ã aspersionis s[an]c[t]ificatio exor-
[N]ec quequam moue[re] debet. q[uo]d d[omi]nu[m] sup[er]sit.
asp[er]gi. uel p[er]fundi eg[ri] iubentur: cu[m] gr[ati]am
d[omi]nicam [con]sequu[n]t[ur]. cu[m] scriptura s[an]c[t]a p[er] ezechiele[m]
p[ro]ph[et]am loquat[ur] [et] dicat. asp[er]gã sup[er] uos aq[ua]m
mundam. [et] mundabimini ab om[n]ib[us] in-
mundiciis u[est]ris. [et] ab om[n]ib[us] inquinamen-
tis u[est]ris mundabo uos. [et] dabo uob[is] cor no-
uum. [et] sp[iritu]m nouu[m] dabo in uobis. It[em] in nu[meris].
qui tetigerit cadauer ho[m]inis. [et] p[ro]pt[er] h[oc] vii. die-
bus fuit inmundus. asp[er]gat[ur] de hac aq[ua]
die t[er]tia. [et] vii. sic mundabit[ur]. It[em] si t[er]tie [et] vii.
tatis emundatus fuit n[on]. in resurrectio[n]e
ap[ud] s[an]c[t]o[rum] collegium inmundus erit. si die
t[er]tio aspsus n[on] fuit: vii. n[on] poterit emunda-
ri. Om[n]is qui tetigerit humane aie mortici-
nu[m]. [et] asp[er]sus h[ac] c[om]mixtio[n]e n[on] fuit. polluet
tabernaculu[m] d[omi]ni [et] p[er]ibit ex isr[ae]l. quia aq[ua]
expiationis n[on] ē aspsus. inmundus erit. et
manebit spurcitia ei[us] sup[er] eu[m]. Et it[em]. Et
locutus ē d[omi]n[u]s ad moysen dicens. Accipe
leuitas de medio isr[ae]lis filioru[m]. et puri-
ficabis eos. Et ita facies eis purificatio[n]e[m]
eo[rum]. circum sp[ar]ges eos aqua purificationis.
Et it[em]. Aqua sp[ar]sionis purificatio ē.
Vn[de] app[ar]et aspsione[m] quoque aque instar
salutaris lauacri optinere. Et q[uan]n h[ec] in ec-
cl[es]ia fiunt. uerissime sciatur. p[er]cipientiu[m] [et]
da[n]tis fide[m]: integre stare omnia. [et] c[on]summari ac p[er]fici
posse maiestate d[omi]ni [et] fidei u[er]itate[m]. Sp[iritu]s uero
s[an]c[t]us n[on] de mensura dat[ur]. s[ed] sup[er] credente[m] tot[us]
funditur. Nã sicut om[n]ib[us] equalit[er] nasci-
tur. si sup[er] sol om[n]s pariter equali luce
diffunditur. q[ua]nto mag[is] [christus] sol [et] dies uerus in
eccl[es]ia sua lumen uite eterne pari equalitate lar-
gitur. Cui[us] equalitatis sac[ra]mentu[m] uidemus in e-
xodo esse celebratu[m]. cu[m] de c[a]elo manna defluer[et].
[et] futuro[rum] p[re]figuratione alim[en]tu[m] panis ce-
lestis. et cibu[m] uel cultu[m] uenientis ostenderet.
Illic h[ic] sine discrimine. uel sexus uel etatis.
gomor singuli equalit[er] colligebant. Vn[de] appa-
rebat [christi] indulgentiã [et] celeste[m] gr[ati]am p[ro]secutu[ram].
secutura. equalit[er] o[mn]ib[us] diuidi. sine sexus uarieta-
te. sine anno[rum] discrimine. sine acceptio[n]e p[er]so[n]e
sup[er] omnem d[e]i p[o]p[u]l[u]m sp[irit]ualis gr[ati]e d[e]i mun[us]
infundi. Plane ead[em] gr[ati]a sp[irit]ualis que in bapt[ism]o
equalit[er] a credentib[us] sumit[ur]. in c[on]uersatio[n]e atq[ue] ac-
tu n[ost]ro post modu[m]: uel minuit[ur] uel augetur.
Vt in euangelio d[omi]ni cu[m] semen equalit[er] seminatur
s[ed] p[ro] uarietate t[er]re aliud absumitur. aliud
in multiformem copiã [ex]it. xxx. t[ri]ce[si]mi. lx. t[ri]ce[si]mi. c. ce[ntesi]mi
mu[n]eru[m] fructu[m] exuberans cumulat[ur]. Q[uo]d si aliq[ui]
in illo mouetur: in illo. q[uo]d quidã e[gr]i q[ui]
baptizantur eg[ri] sp[iritib]us adhuc inmundis te-
nentur. sciat diaboli nequitiã p[er]tinace[m] usq[ue]
ad aquã salutarem ualere. in bapt[ism]o u[er]o om[n]s
nequitie sue uires amittere. Q[uo]d exemplu[m] cernim[us]
in rege pharaone qui diu reluctatus. [et] in
sua p[er]fidia demorat[us] tã diu resistere potuit.
et p[re]ualere. donec ad aq[ua]m ueniret. quo cu[m]
uenisset [et] uictus ē. [et] extinctus. Mare illud
sac[ra]mentu[m] bapti[smi] fuisse declarat beat[us] ap[osto]l[u]s di-
cens. nolo enim uos ignorare fr[atre]s. quia pa-
tres n[ost]ri. om[ne]s sub nube fuer[unt]. [et] om[ne]s mare
transier[unt]. [et] om[ne]s in moisen baptizati sunt
in nube [et] in mari. [et] addidit dicens. h[ec] aut[em] o[mn]ia
figure n[ost]re fuer[un]t. Q[uo]d hodie uidelicet p[er]exor-
cistas uoce humana. [et] potestate diuina fla-
gellatur. [et] uri[tur]. [et] torquet[ur] diabol[us]. [et] cu[m] exire
se [et] ho[m]i[n]es dimittere sepe dicat. in eo t[ame]n q[uo]d dicit
fallat. [et] id q[uo]d p[er] pharaone[m] prius gestu[m] ē.
eod[em] m[od]o obstinationis [et] fraudis exerceat. cu[m] t[ame]n
ad aq[ua]m salutare[m]. atq[ue] bapti[smi] significatione[m]
uenerit. scire debem[us] [et] c[on]fidere. q[uia] illic diabo-
lus op[p]rimit[ur]. [et] ho[m]o dicat[us] d[e]o diuina indulge[n]-
tia liberat[ur]. It[em] ioh[ann]is grisostom[us] in ep[istu]la ad hebreos.

De his q[ui] usq[ue] ad exitu[m] uite baptisma susci-
p[er]e differunt.
[N]on qui s[ib]i p[ro] p[e]c[c]at[is] i[n] s[an]c[t]o baptismat[e] differunt.
in nouissima sua expiatio[n]e suscipiat fortassis
n[on] adipiscet[ur]. [et] c[o]ditem n[on] ita uid[e]ndo d[i]c[tu]m q[ui]d ductus su[m].
Cotidie noui q[uam] h[oc] passi s[unt] q[ui] in baptismati sic mitti a peccabant, circa
di[em] aut[em] mortis discessert uacui. d[eu]s n[on] p[ro]p[ter] h[oc] baptisma tribuit
u[t] soluat pecc[at]a n[on] addat. Si u[er]o q[ui]s ad h[oc] utit[ur] baptismo
ut ampliora delinquat: p[ro]p[ter] h[oc] fit negligentie cã.

Continua. i. cum ... cum ... non est ... signum.

IN SECUNDA causa agitur de accusatione episcoporum. in qua
primum quaeritur an in manifestis iudiciarius ordo
sit requirendus. ubi et distinguitur quid sit
observandum. quando crimen est notum iudici et non aliis.
vel aliis et non iudici. vel iudici pariter et aliis. ita que non sit
notorium. vel ita ut sit notorium. Secundo quaeritur de
expoliatis an sint cogendi ad iudicium. ante ple-
nariam et corporalem restitutionem. Deinde quaeritur qua
pena feriantur qui in accusatione deficiunt.
Distinguitur et aliud esse accusationem non implere.
aut convicium non probare. Preterea quid inter sit inter
calumpniantem et prevaricantem et tergiversantem. sive te-
mere accusantem. et que pena unumquemque sequatur. quando
et vel a quibus abolitionem postulare et impetrare ac-
cusatori liceat. cuius gratia abolitio fiat. vel quando
princeps aliquem in integrum restituat. ibidem ex le-
gibus plenissime habetur. In ea et quaeritur an deficientibus
accusatoribus reus sit cogendus ad purgationem. an
sit in arbitrio iudicis. vel regis. quota manu se purgatum
reddat purgatum. an iuramento vel candentis ferri.
vel ferventis aque. vel monomachie. vel quibus modis
purgatio sit adhibenda. Quaeritur et in ea si de vivo vel a
testimonia ad episcopum communicandum sufficiat. In ea
quaeritur agitur de remedio appellationis. quantitas causa sub-
levatur. omnibus libertas appellandi prestatur. in secularibus
causis ad civilem iudicem. in ecclesiasticis ad ecclesiasticum.
maxime ad romanum pontificem. ante datam quoque
sententiam vel post eam cuique licet appellare. non alicui ap-
pellanti indutie sunt denegande. quod si ab eo ad
quem appellavit iniuste appellasse pronuntiatus fuerit
punietur. sive post datam sententiam appellare voluerit.
infra x dies. et ad romanum ad iudicium non ad iudicem ca-
tholice fidei alicui catholico appellare licet. Forma
vero appellationis sive ante datam sententiam sive post ali-
quis appellare voluerit ibidem explicatur. quod si sententia
sub conditione prolata fuerit. et quando sententia sub condi-
tione proferri debet. dies etiam appellationis ab exitu
conditionis vel a tempore late sententie computandus. non so-
lum in iudiciis sed etiam in aliis negotiis provocationi patet
auxilium. Nec nocet appellationi si bis quis pro-
nuntiatum copiam sui non fecerit. quod in nemini bis qui appella-
re voluerit facultatem adeundi eum prebuerit. quod si vero
per acta sit. et quando tempus appellationis currere incipiat.
si ad vivos absentem pronuntiatum. vel si per sententiam aliquis
deportandus pronuntiatus. et tempore receperit. ut de-
portetur vel si mandatio presidis. aut princeps aliquem
honeraverit. vel exemplum litterarum litigatori editum est.
quibus et in aliena causa appellare liceat ibidem invenitur.

Similiter et agitur in ea de dimissoriis litteris que dande
sunt ab eo a quo appellatur ad eum ad quem appel-
latum est. quarum forma ibidem explicatur. has autem
intra tempus legitimum instanter et sepius petisse sufficiat.
quamvis non acceperit dummodo hoc ipsum testetur. appella-
tione vero interposita sive recipiatur sive non. an medio
tempore aliquid novandum sit. vel ex quibus facinoribus aliquis
condempnatus sit. et propter que dicta appellaverit. et propter quod
non. ibidem similiter exponitur. Quotiens vero in eadem lite
super eodem capitulo aliquem provocare liceat. ibidem
similiter explicatur. Ostenditur et in ea a quibus iu-
dicibus provocari non oporteat. et an obsit ei qui in iudicio
appellationis iniustam pronuntiatur tulisse senten-
tiam. et an in causa subsequenti sit devocandus ad te-
stimonium. qui eiusdem cause olim cognitionem susceperit.
De causa vero appellationis quando per procuratorem. vel quando per
ipsos appellantes agi possit. de tempore quoque exequende ap-
pellationis. de eo etiam qui postquam appellavit ab ap-
pellatione desistere voluerit. similiter quando non sit provocatio-
ne interposita sententia non teneat. vel quando appellatio in-
terposita non sit recipienda. vel si eo causa eadem que plures
condempnati sint. sive omnes appellaverint. vel unus tantum appella-
tionem executus est. vel si unus tantum appellavit. deinde
exsequens obtinuit. an hoc et ceteris prosit ibidem exponitur.
Similiter et ibidem ostenditur si non solum iudici sed etiam arbitro si lle-
gatus fuerit suscipiende appellationis necessitatem
imponi. Deinde quaeritur per figuram iuris que ad ea sententie ge-
nera cum relatione litigatoribus prestatur. quibus et in
civilibus causis quam in criminalibus non solum libello
sed etiam voce appellare licebit. Qui autem de appellati-
one cognoscit. ad eum a quo appellatum est litigato-
res remittet. non valere sententiam et nimium appellationem
interpositam. iniustam pronuntiare debebit vel ita. Agitur
et in ea de accusatoribus episcoporum. an laici vel clerici inferi-
orum ordinum in accusatione maiorum sint audien-
di. ubi et ostenditur quod multi sunt impares dignitate quos
pares facit una vite. De monachis et laicis quaeritur
an in episcoporum accusatione sint audiendi. De accusati-
one quaeritur an in scriptis an sine scriptis fieri debeat. et que sit eius
forma ibidem explicatur.

IN III causa de expoliatis agitur. in qua primum quaeritur an
restitutio quibus vel libris expoliatis danda sit
an quam vocem ad eam. et in ipsa restitutione
an sola sententia restitutionis sufficiat. an et
corporalis possessio restituenda sit vel electio.
vel expoliatus et in naturalem possessionem recipiatur.
sive animo suo et corpore alieno velut per procura-
torem sive animo et corpore suo. Agitur et in ea de indu-

tus post restitutionē p̄mē dis: et q̄ tp̄e et q̄ spatio
tp̄is sint concedende. Et aut qui male uiuendo
facultates eccl'e dissipgit: gubnatio ecclesiasticar
rerū n̄ ē restituenda. sed donec eius cā cogscat
p̄ictos eius de eccl'e patrimonia eī gubnent.
Ets uō qui ad eā uocati sūt: similit̄ inductie
n̄ sūt negande: spatia tp̄is lege diffinita. Spa
tia uō dilationum p locoꝝ positione leges mo
derantur. dande dilationis arbitrium iudicib'
n̄ conceditur. nisi eandē dilationē rerū ur
gentissima ratio flagitauit: et necessitā defi
ciente instructionis exegit. Similit̄ an ī ea. o.
an dilatio sit penit' deneganda: l' an p̄rānda.
et q̄ a iudice p̄cedente n̄ ē postulanda cū n̄ n̄ cā
cognita sit indulgenda. Ibid̄ q̄r. o. q̄ ordine li
bellū conuentionalē auctor reo porrigat q̄
ordine cum libellū porrexit: et q̄t dierū indu
tus lite contestet' ad eām p̄uemat: l' si post tp̄s
p̄stitutū int̄ x dies reo p̄sinte n̄ occurrerit:
in q̄ntū eī condēpnatio p̄na subseqt'. Ag' ī ea
de infamibus: et n̄ legitime conuictis: utrū
ad accusationē admittendi sint l' n̄: et de oib;
q̄ gnālit' ab accusatione sūt remouendi. Di
stinguit' ī ibid̄ quid intsit int' excoīcōnē et a
nathematizationē. Ag' q̄r in ea de testib; de
domo inimicoꝝ n̄ p̄ducendi: de inimicis q̄r
in accusationē l' testificōnē n̄ recipiendis:
et q̄ in offensus et n̄ suspect' accusatorē et testiū
desiderat' affectus. Ibid̄ ī. o. q. ex t̄ suā p̄uin
ciā: reus nullaten' ē p̄ducend': quia u'itas cause
in loco admissi criminis facilius depēdi p̄t:
n̄ forte altā pars iudiciū maioris p̄sone int'
pellauit: l' declinando iudiciū l' releuando
sn̄tentiā. Ostendit' ī ea q̄ exceptio initio
litis debet opponi et p̄bari. q̄usq; ad t̄minū cau
se ualeat differri. Similit̄ in ea ag' de accusa
tionib; et t'minationib; epōꝝ: q̄ et clicoꝝ pun
cialib; et metropolitanis: atq; p̄matib; uītā
lare liceat t'minū: tn̄ absq; consciā romani
pontificis: accepte n̄ ualēt. quāuis in consulto
romano pontifice p̄liq; epōꝝ dapnati inuen
iunt': et alii in locū eius subrogati: q̄ꝝ dāpna
tio et subrogatio p bono pacis ex dispn̄satioē
leḡ tollāta. Ibid̄ ī. o. q. n̄ licet alicui metropo
litanū suū contēpnēre: et alioꝝ iudiciū expetere:
n̄ forte ad romanā sedē appellatū fuit: ut'
abea iudices electi cōcedant'. Ag' ī ea. de eo
quē par aut maior macula cum reo inficit: ubi
de infamibus gnālit' statuitur. Q. nec cognitores
possunt ēē nec p̄curatores: l' patroni causaꝝ. Ibid̄
ī. o. quid sit postulare: qui sint ordines eoꝝ qui p̄o
stulare p̄hibentur: qui uidelz p̄hibentur oīo p̄ostu
lare: quib; p̄mittitur p se tn̄ postulare n̄ p aliis:
quib; ī p se et p certis p̄sonis postulare p̄mittit':
quib; ī p quibuslib; p̄sonis postulare cōceditur:
qui etiā a professione aduocatoꝝ arcent'. Ag' ī
in ea de aduocatis qui n̄ rōne sū p̄bris putant ēē
certandū qui contrctū inerit: l' pactionē cfert:
cū eo litigatore quē in p̄aā fidem recipuit. qui ex
industria iurgiū p̄trahunt. Similit̄ ibid̄. o. in
quib' causis patrociniū seu arbitriū: aliqui suscipe
p̄hibentur. Quot modis infamia irrogetur:
quot sint illa quib; aliqui impediunt' ne iudi
ces sint: natura uidelicet ut surdus et mut': lege:
ut qui senatu mot' ē. more: ut femine et serui.
p̄hibetur ī in ea quisq; iudiciū cc'se declinare:
cui in eod̄ negotio agendo obs'uauit arbitriū. Ag'
ī in ea de accusatoib; l' testibus qui in absnte uoce
accusationis l' testificōnis exhibe n̄ p̄os: cū absns
n̄ accusari dampnari posit: n̄ cumatia eū absn
te fecit. Similit̄ qui absensē palā accusare n̄ p̄t.
n̄ in crimine iniuriarū in quo illustris p̄ p̄p̄cu
ratorē intrn̄de et excipe p̄. De testibus ī ibidē. o. q.
testimoniū dicē n̄ poss: n̄ de his q̄ p̄sinte uidint
et nouer': de his ī que audier: si ad h' cāuocati sūt
in ciuili causa testimoniū dicē p̄s: n̄ st admittn̄
di ad testimoniū: qui n̄ simul sic d'iusis tp̄ibus
se id̄ē uidisse testantur. nec ad seriē gestorū
aliquid ex suo testes adicē debēt. Ostendit' ī ea
q. deficientes in p̄mo capitulo: n̄ s admittn̄di
ad seqn̄tia: et q. accusatis p̄usquā se excuerint'
crimine: q̄ p̄muntt' in pari l' minori crimine n̄ dat'
licentia alios accusandi n̄ suas suoꝝq; iniurias
p̄seqntur. Ibidem ī. o. qn̄ criminal' questio p̄
iudicat criminali: ut' qn̄ ciuili. It' qn̄ ciuilis
p̄iudicat ciuili: l' qn̄ criminali:

N. IIII. cā similit' ag' de accusatione: in q̄ de
excommunicatis p̄mū q̄r: an aliquē accusare
possint an quā reconcilient': de quib; et de oib;
qui macula infamie aspsi sūt: et de paganis
atq; iudeis: gnālit' ī de omib; accusatis q̄ꝝ
accusatio pendet: ibid̄ statuit' ut nulli eoꝝ
ad accusationē admittat'. Dein qui ab accu
satione p̄hibentur: l' quo accusator de domo

sua producit. et qui nondum usque ad xiiii. sue etatis
annum peruenerunt in eadem causa ad testimonium
non admitti prohibentur. Generaliter etiam qui et aduersus quos
testimonium dicere prohibeantur. et qui idonei
ad testimonium dicendum intelliguntur. et uel ut
numerus testium non diffinitur. uelut in testamentis
et codicillis. quot ad dicendum testimonium suf-
ficiant. que etiam in testibus iudici consideranda sunt.
sine ab alia sine ab utraque parte testes producti uide-
antur. ibidem plenissime explicatur. Agitur etiam in libro
de discretione personarum. que in iudiciis desi-
derantur. ne aliquis presumat accusator esse et
iudex. uel accusator et testis. uel testis et iudex uel
iudex et defensor. uel defensor et testis. cum in omni
iudicio .iiii. semper desiderentur persone. iudices electi.
accusatores idonei. defensores congrui. testes
legitimi. addita quinta persona rei uidelicet sine qua iudi-
cium institui non potest. Ibidem etiam ostenditur quando accusatio debeat fieri
in scriptis. quando etiam premissa inscriptione accusatio fieri
possit. Deinde ibidem agitur de his qui uocati seu uocati
ad causam dicendam die statuta non occurrerint. an sint a
communione remouendi uel non. Additur etiam de his
qui in episcoporum iudicio culpabiles apparuerint.
ne de cetero ad arguendum admittantur. nec proprias causas
non tamen criminales uel ecclesiasticas asserere uoluerint.

In quinta causa similiter agitur
de accusatione in qua primum queritur de his qui fa-
mosos libellos clanculo scribunt. et probare
negligunt que litteris mandant. que pena sit ferien-
di. Additur etiam ibidem de his qui non habentes certa
crimina libello tamen conscripto uel domi uel in publico uel quo-
libet alio loco inuenerint aut eos corrumpant
prius quam alter inueniat aut nulli confiteantur
inuentos. quod si hec defecerint quasi auctores huiusmodi de-
licti capitali sententie subiciantur. Ostenditur etiam
in ea quotiens et quibus temporum interstitiis aliquis
sit uocandus ad causam. et quod in scriptis quis cita-
tus debet antequam sententiam damnationis exci-
piat in quibus litteris breuiter reos significari
oportet. uidelicet quod ei opponitur ut ad responsionem
preparatus ueniat. In ea quoque agitur de his qui impediti
cause sue adesse non ualent. an per procuratores intendere
uel excipere ualeant. quibus permittitur ut causas sue
absentie per procuratores allegent. principalem
uero causam nulli nisi ipse exsequi permittitur. Ibidem etiam ostenditur
quod absque synodali audientia episcopus damnari non debet.
sine preiudicio tamen romani pontificis qui sic

dampnatos a synodo sua ualet auctoritate re-
stituere. sic absque synodali audientia quoque
ualet dampnare. quod exemplo gelasii in quo agitur de
dampnatione achatii [illegible]. Additur
etiam de his qui uenientes ad synodum tumultu
uel contumeliis uel risibus concilium perturbant.
Deinde agitur in ea de his qui aliorum crimina iudi-
cant. quando uel premium conferant sine utilitate
uel quando delinquerint. Additur etiam de his qui non possunt
probare que inferunt qua pena sint puniendi.
De presbyteris etiam et ceteris clericis similiter ostenditur.
qui contra iniuriam quondam testimonium dicant
uel non. et an actio falsi sit litigatoribus salua ad-
uersus eos uel non. et qua pena sint puniendi sine
re pecuniaria uel in causa criminali falsum testimoni-
um dixerint.

In sexta causa de accusatione simoniacorum agitur.
in qua primum queritur an illi qui crimine sunt irre-
titi uel infamia notati ad eorum accusationem
admittantur. ubi regulariter statutum ostenditur.
quod sicut sacerdos sine crimine eligi precipitur. sic
criminosis accusari non permittitur. Ibidem etiam ostenditur quod
infames sunt quicumque culpis et dignitatibus
ad sacerdotium prouehi non possunt. et qui illa peccata
committunt de quibus apostolus ait. qui talia agunt
regnum dei non consequentur. Et alibi. Cum huius-
modi nec cibum sumere. Hii omnes ab accusati-
one aliorum repelluntur. antequam ecclesie satisfaciant.
Prohibentur etiam maiores accusari a minoribus.
spirituales a carnalibus. Agitur etiam in libro de defectoribus qui
doctorum uitam moresque corrumpunt. hii omnes in-
fames esse probantur. quorum tamen defectio patienter
tolleranda monstratur. Generaliter etiam infames
sunt. penitentes. bigami. qui carne defuncti
qui non sunt integri corpore. qui sanam non habent mentem. uel in-
tellectum. qui sanctorum decretis inobedientes extiterint.
qui furiosi manifestantur. serui etiam atque suspecti.
et qui rectam fidem et dignam conuersationem non habent. ab
episcoporum accusatione repelluntur. Ibidem etiam specialiter osten-
ditur quod ab heretico accusatione etiam infames ad-
mittuntur. exemplo quod lese magestatis etiam sollicitus
minus ad accusationem simore admittendum
probatur. Agitur etiam in ea de episcopo qui in accusatione accu-
satorem uincere uoluerit. an sue simplici assertioni
fides sit adhibenda. maxime cum se solum alieni
sceleris conscium dicat. nec illud probare testibus ualeat.
Ibidem etiam ostenditur quod iudicium archiepiscopi altius prouincie

aliculi expetere ñ licet: casus tñ monstratur in quo eps alterius parrochianũ excõicare ualebat. Ibi tõ i. q. cum unus iudicum eps debat expetere. hic õ prouinciales epi circa eius causam discordare cepint: q. si omnium coprouincialium concordi fuit dampnatus sententia: necesse habebit aut iudicatus acquiescere: aut ad iudicem maioris auctoritatis appellare. Ibi tõ 7 de eo ag q. accusatore deficiente: ñ sit cognitoris ad pbatioẽ n pa famam uexetur.

Non nocet paruulis baptizatis parentũ pfidia.

Item aug. ad bonifacium. Queris a me utrum parentes baptizatis paruulis ñ noceant. cũ eos demoniorũ sacrificiis sanare conantur. Quo eis psit cũ baptizantur parentũ fides. quorũ eis ñ potest obẽe pfidia. Ubi respondeo tantã illius sacramenti hoc ẽ. baptismi salutaris ẽẽ uirtutem. in scã compage xpi corporis. ut semel generatus paliorum uoluntate. deinceps non possit uinculo aliene iniquitatis obstringi. cum nulla sua uoluntate consentit. Et aĩa ẽ patris mea ẽ. inquit. 7 aĩa filii. et tñ. Aĩa que peccauerit ipa morietur. Non enĩ peccat ipa. cũ pro illo parentes uel quilibet alii ad illa sacrilegia demoniorũ. Si uõ e traduce trahit qđ sacramenti illius gratia solueretur. quia nondũ erat aĩa separatim uiuens. i. altera anima de qua diceretur. 7 aĩa patris mea ẽ. 7 aĩa filii. Iã dicitur itaque cũ hõ in seipõ ẽ. ab eo qui genuit alt̃ effectus. peccato alterius sine sua consciã ñ tenetur obnoxius. Quin itaque maiores in paruulum peccant offerentes eũ. obligare conantes demoniorũ sacrilegis uinculis. ñ ẽ aĩa utriusque comis. ut ẽ culpa possint habere communẽ. ñ sic comunicatur culpa per alterius uoluntatem. quẽ admodũ comunicatur gra scĩ per spiritum unitatem. qui regnans spiritus scĩ. in maioribus offerentibus 7 paruulo renato oblato. qđ comis ẽ. io. per unitatem societatẽ unus eius deque spiritus. pter offerentium uoluntatẽ paruulo oblato. pt in 7 nullo hoĩe 7 in hoc qui sise inuicẽ nesciant. unum spiritum ẽẽ. per quẽ sit utrisque gra comis. ñ pot ã spiritus hominis ẽẽ. 7 huius 7 illius. per quẽ peccat alt̃. 7 alter ñ peccante sit tñ culpa comis. ac per hoc pt paruulus semel ex parentũ carne generatus. de spũ dei regenerari. ut contractus obligatio contracta soluatur. ñ pt aũt semel dei spũ regeneratus. ex parentũ carne regenerari. ut obligatio que soluta ẽ. iterũ contrahatur. 7 io semel perceptã paruulus grãm xpi ñ amittit nisi pa impietate. Uerũ tñ recte dicuntur parentes uel quicumque maiores. filios seu quoslibet paruulos baptizatos demoniorũ sacrilegiis obligare conantes spiritualiter homicide. Nam in illis quidẽ interfectionẽm ñ faciunt. sed quantum in ipis ẽ interfectores fiunt. Recte ergo illis dicitur. quando ab his scelere phibentur. nolite occidere paruulos uros. Dicit enĩ apts. Spm scm nolite extinguere. ñ quod ille extingui pt. sed quantum in ipis ẽ. extinctore digni iudicantur. q sic agunt. ut extinctũ uelint. Nec illud te moueat. 7 cetera. 7 infra. Celebrantur enim per eos necessaria ministeria. offeruntur quippe paruuli. ad percipiendam spiritualẽ gratiam ñ tantã ab eis quorũ gestantur manibus. quam uniuersa ab ipis. sed 7 ipĩ boni fideles sunt. q ab uniuersa societate scorũ atque fidelium. ab oĩb; namque offerri recte intelliguntur. quibus placet quod offeruntur. 7 quorũ scã atque indiuidua caritate. ad comunionẽ scĩ sps adiuuantur. Tota hoc ergo mater ecclã que in scĩs ẽ facit. qa tota oms tota singulos parit. Difficillimam sane questionẽ tibi proposuisse uisus es. in extremo inquisitionis tue ea uidelicet intentione qua soles uehementer cauere mendaciũ. Si constituã inquit ante te paruulũ. 7 interrogabo utrũ cũ ad etatẽ adultam uenerit futurus sit castus. uel fur. uel ñ sit futurus. sine dubio respondebis nescio. 7 utrũ in eadẽ paruula etate constitutus cogitet 7 aliquid boni uel mali dic; nescio. Si itaque de moribus eius futuris nec audes certi pmittere. 7 de eius pñsenti cogitatione. quid aliud quam qñ ad baptismũ offeruntur pro eis parentes tamquam fidei actores respondent. 7 dicunt illos facere quod illa etas cogitare ñ potest. aut si pot occultũ ẽ. Interrogamus enĩ eos a quibus offeruntur 7 dicimus. credit in deum de illa etate que utrũ sit deus ignorat. respondent credit. 7 ad cetera que singula queruntur sic respondetur. Unde miror. parentes in istis rebus tam fidenter pro paruulo respondere. ut dicant [illegible] tanta bona facere quam ad horam qua baptizatur baptizator interrogat. tñ eadem hora si subiciam. erit castus qui baptizatur uel fur aut ñ erit. nescio utrũ audeat dicere aliquis. aliquid horum erit. uel ñ erit. sicut michi sine dubitatione. Respondet quod credat in deum. aut quod conuertat se ad deum. Ecce facio quantum possum. Deus autem adiuuet ut quod postulas possim. nempe sepe ita loquimur. ut pasca propinquante crastinam uel perendinam dominicam passionem dicamus. cum ille ante tam multos annos mortuus passus sit. nec omnino nisi semel ipa passio facta. Nempe ipo die dominico dicimus. hodie dominus resurrexit. Cum ex quo resurrexit. tot anni transierunt. Cur nemo tam ineptus ẽ. ut ita nos loquentes arguat ẽẽ mentitos. nisi quia istos dies secundum illorũ quibus hec gesta sunt similitudinem nuncupamus. ut dicatur ipa dies que ñ ẽ ipa reuolutione temporis sed similis eius. 7 dicatur illo die fieri propter sacramenti celebrationẽ quod ñ illo. sed iam olim factum ẽ. Itaque paruulum 7 cetera. Et infra. Cum autem homo sapere ceperit. ñ illud sacramentum repetit. sed intelliget. eiusque ueritati consona uoluntate coaptabit. Hoc quamdiu ñ pot ualebit sacramentũ ad eius tutelam. aduersus contrarias potestates uel tñ ualebit. ut si an maioris etatis usũ ex hac uita migrauerit. per ipm sacramentũ commendata ecclesie caritate. ab ipa condempnatione que per unum hoiem intrauit in mundũ. xpiano adiutorio liberetur. quod hoc ñ credit. 7 fieri posse arbitratur. profecto infidelis ẽ. 7 si habet fidei sacramentũ. longeque melior ẽ iste paruulus. qui 7 si fidem ñ habet in cogitatione. ñ tñ ei obicem cogitationis contrarie opponit. unde sacramentũ eius salubriter percipit.

Item bonifacio. contra pelagianorum heresim. Aliorum fides in pectore ecclesie saluatoris baptismate paruulos saluat.

Per alios paruuli credunt. sicut ex aliis que in baptismo remittuntur peccata traxerunt. nec illud cogitetis eos uitam habere ñ posse. qui sunt expertes corporis 7 sanguinis xpi. dicente ipso. nisi manducaueritis carnem meam. 7 cetera. Corpore 7 sanguine xpi participat. qui per baptismum membrũ eius efficitur.

Nulli ẽ aliquatenus ambiguum. tunc unumquemque fidelium corporis sanguinisque fieri participem domini. quando in baptismate membrũ xpi corporis efficitur. nec alienari ab illius panis calicisque consortio. etiam si antequam panem illum comedat. 7 calicem bibat. de hoc seculo in unitate corporis xpi constitutus abscedat. Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio illud [illegible] priuatur. quando ipse hoc quod ipm sacramentũ ẽ inuenerit. Item de baptismate paruulorum. Quare sit baptizandus qui de baptizato nascitur.

Si baptizata ẽ caro xpi que sine peccato erat propter exemplum imitationis. quanto magis baptizanda ẽ caro mortis propter euitandum iudicium dampnationis. Sicut uero in tempore circumcisionis qui de circumciso nascebatur fuit circumcidendus. sic nunc quidem qui de baptizato nascitur erit baptizandus. Sacramentum enim baptismi. sacramentum ẽ regenerationis. Quare sicut qui ñ uixerit ñ pot mori. ita qui natus ñ fuerit ñ pot renasci. Ex quo conficitur neminem in suo parente potuisse renasci. cum non sit natus. 7 quibus parentibus post conuersionem propria peccata ñ obsunt. tñ illis obsunt qui ab eis generantur. parentibus propter hoc ñ obsunt. quia renati sunt. Illis aut qui de illis nati sunt. nisi eodem modo renascantur. quod a parentibus contracta sunt oberunt. quia 7 innouatus ẽ pater. ñ de nouitate. sed de reliquis uetustatibus carnaliter gignit. 7 filii ex reliquis parentum uetustate toti uetustati carnis propagati. peccati dampnationem sacramento regenerationis euadunt.

Item in enchiridion. In baptismate omnia peccata moriuntur.

Ut ostenderet apostolus nos mortuos ẽẽ

ēē pecc̄o uiq̄t. An ignoratis qm̄ q̄cūq; baptizati
sumus in xp̄o ih̄u. in morte ipius baptizati sum⁹.
Sig̊ hinc ostn̄dunt̄ mortui pecc̄o q̄ꝛ in morte x̄
baptizati sunt⁹. ꝓfecto pāruuli qui in x̄ baptizant̄.
pecc̄o moriunt̄. q̄ꝛ in morte ipius baptizantur.
Nullo h̄ excepto dictū ē. Q̄cūq; baptizati sum⁹.
in x̄ ih̄u. in m.i.b.s. ⁊ iō dictū ÷ ut ꝓbaret nos
mortuos ēē pecc̄o. Paruuli aūt renascendo mori
unt̄ illi pecc̄o q̄ nascendo ꝯtxert̄. ⁊ ꝑ h̄ ad ipos ꝑ
tin̄ q̄ sequit̄. ꝯsepulti h̄ sum⁹ illi ꝑ baptm̄ in
morte. Baptizatis ḡ in morte x̄. in qua n̄ solū
maiores uerū ⁊ paruuli baptizant̄. ait. Sic uos
existimate mortuos q̄dē ēē pecc̄o. uiuentes aūt d̄o
in x̄ ih̄u. Idē in eodē. **Sic nulli baptisma ne**
gat. ita nemo ē q̄ n̄ pecc̄o moriatur.
Paruulo recent̄ nato usq; ad decrepitū senē. sic nullus
ꝓhibn̄dus ÷ a bapt̄o. ita null⁹ ÷ qui pecc̄o n̄ mori
atur in bapt̄o. s; paruuli tm̄ originali. maiores
aūt omib; ⁊ moriunt̄ peccis. q̄ male uiuēdo addi
dert̄ originali. Idē in eod̄. **In baptismo iohis nō**
erat pecci remissio.
Non regn̄abātur ł renascebant qui baptizabant̄ bapt̄o iohis. s; quodā p̄cur
sorio illi⁹ ministio q̄ dicebat. Parate uiā dn̄o x̄
in quo solo renasci potant̄ pabātur. Hui⁹ h̄ bap
tisma ē n̄ in aq̄ tm̄ ū fuit iohis. uerū ⁊ in spū
sc̄o. ut de illo regn̄etur siquis in xp̄m crediderit.
de illo xp̄o regn̄atur q̄ regn̄atione n̄ cognouit. In
aqua ḡ baptizari uoluit. n̄ ut ei⁹ iniq̄tas dilueretur.
s; humanitas cōmdaret̄. Itaq; baptisma in eo
nic̄ habuit q̄ ablueret. sic mors nic̄ inuenit q̄ pu
niret. Idē in bapt̄o paruulorum. **Non solū origina**
lia s; ⁊ actualia peccā remittunt̄ in baptismo.
Regenerante aūt carne tm̄mō trahit̄ peccm̄ origi
nale. regn̄ante aūt spū sc̄o. n̄ solū originaliū. s; ⁊
actualiū uoluntarioꝝ fit remissio peccoꝝ. Proiñ recte
pot̄ dici paruulos sine bapt̄o discedentes in mi
tissimā oīum futuros penā. Fallit aū ⁊ fallit̄.
qui eos in dāpnatione p̄dicat n̄ futuros. docn̄te
apl̄o. P uni⁹ delictū om̄s hoies in ꝯdēpnatione
⁊ c̄. Idē in eodē. **Quicūq; ex ꝯcupiscentia na**
scit̄. ꝑ baptm̄ regn̄etur.
Quisquis ex ꝯcupiscentia carnis ⁊ lege pecci ⁊ mortis carnaliter
generatur. regn̄ari h̄t opus. ut n̄ solū ad regnū
dei ꝑducatur. s; ⁊ a dāpnatiōe pecci libētur. sicū
⁊ ꝑ primū hoiēm in pecc̄o ⁊ morte nascunt̄. sic
⁊ ꝑ xp̄m in iustitia ⁊ uita etna in baptismo re
nascuntur. Idē in eodē. **Offerentiū fides par**
uulos facit fideles.
Paruuli fideles recte uocantur. qui fidē ꝑ uerba gestantiū quodā mō
ꝯfitent̄. ⁊ ꝑ eoꝝdē uerba. diabolo ⁊ mundo abre
nuntiant. ⁊ hoc fit ui sacramti ⁊ diuine gr̄e.
quā dedit d̄s eccle. Paruulus aūt q̄ baptizatur. si
ad annos rationales ueniens n̄ crediderit. nec ab il
licitis abstinuerit. nic̄ ei ꝓdē q̄ pāruul⁹ accepit.
Itē aug̃ in lib de mitis ⁊ remissione peccoꝝ.

Mat eccl̄a os matn̄ū paruul' p̄b̄ꝫ. ū sac̄s misteriis
imbuant̄. q̄ꝛ n̄dū possn̄t corde ꝓp̄o credere ad iustitiā.
nec ore ꝓp̄o ꝯfiteri ad salutē. nec iō tm̄ eos quisquā
fideliū infideles dicē pot̄. q̄ a credendo utiq; nom̄
ē. quāuis h̄ n̄ ipi. s; alii ꝑ eis int̄ sacramta respon
derint. Si aūt ꝑ pea recte fideles uocant̄ qm̄ fidē
ꝑ ūba gestantiū quodā mō ꝓfitent̄. cur ⁊ n̄ peni
tentes habeant̄. cū ꝑ eoꝝ uerba gestantiū. diabo
lo ⁊ huic sc̄lo renuntiare monstrantur. Idē.
Eccle caritas. Caritas eccle pecc̄a dimittit ł tenet.
que ꝑ spm̄ sc̄m diffundit̄ in cordib; eoꝝ qui par
ticipes sui sunt pecc̄a dimittat eoꝝ qui n̄ s̄t ten̄.
Idem c̄ iulianū libro.ii. **Solus xp̄s pecc̄a dimittit.**
Nemo tollit pecc̄a mundi n̄ solus xp̄s. qui ē agn⁹
tollens pecc̄a mundi. Tollit aūt ⁊ dimittendo q̄
facta sunt ubi ⁊ originale ꝯtinet̄. ⁊ adiuuādo

ne fiant. ⁊ ꝑducendo ad uitā ubi fieri oīo n̄ possit.
Idē de bapt̄o paruuloꝝ. **Pret̄ baptm̄ x̄ paruulis**
nulla salus ꝓmittit̄.
Nulla pret̄ baptm̄ salus ꝓmittit̄ infantib;. q̄ꝛ infantes si ꝑ sacramtū q̄
ad h̄ diuinitus ē institutū. in credentiū nūm
n̄ transeant. in teneb's manent. Idē in eodē.
Baptizati x̄ incorpant̄. ⁊ eius menbra fiunt.
Ad hoc baptismū ualet. ū baptizati x̄ incorporn̄t
ut m̄bra ei⁹. ⁊ ꝯsepeliant̄. ⁊ abluti ꝑ sacramtū ca
ritateq; fideliū recc̄lient̄ d̄o. ū in eo uiui. salui.
libati. redēpti. illuminati fiant. Idē. Q̄s autem
nesciat credē ēē infantib; baptizari. n̄ credere
aūt n̄ baptizari. Idē in libro de libero arbitrio.
Gr̄a n̄ solū pecc̄a dimittit s; ⁊ legē iplere facit.
Gr̄a q̄ ꝑ xp̄m datur. non solū remissionē peccoꝝ
facit. s; ⁊ ut lex impleatur ū natura liberetur.
nec peccm̄ dn̄etur. sp̄s sc̄s ⁊ gr̄e dat fidē. que ⁊
n̄ petita a d̄o ꝯcedit̄. ut oī petenti ⁊ alia ꝯcedant̄.
Nam fides n̄ ē liberi arbitrii tm̄ s; donū di. Idē
de bapt̄o paruuloꝝ. **Vetus infirmitas in bapti**
zato n̄ perit⁹ absumit̄. s; uires amittit.
Non ex quo quis baptizatur. oīs uetus infirmitas in eo absumit̄. s; renouatio incipit ad remis
sionē oīum peccoꝝ. ⁊ intellign̄tia ⁊ opatio spūa
lium. Cetā uō in spe s̄t. donec fiant in re q̄ erit
in resurrectione. Nā in baptismate quāuis sit
plena peccoꝝ remissio. n̄dū plena ē nouitas ⁊
ꝑfecta mutatio. q̄a adhuc reman̄ corruptio. n̄
solū in corpore. s; ⁊ in aīō. qui ÷ h̄o interior. in
quo si ꝑfecta eēt nouitas n̄ diceret apl's. q̄ de di
e in diem renouat̄. Itē. hoc meminisse debem⁹
oīum peccoꝝ plenā ꝑfectāq; remissionē in bap
tismo fieri. hoiēm uō n̄ totū cōmutari ꝯtinuo.
s; in bn̄ ꝓficientib; de die in die crescente noui
tate cōmutari q̄ uetustū ē ⁊ carnale. donec ita
renouetur q̄ aīā ut infirmitas corpis ad firmi
tatē spūalē incorruptāq; ꝑueniat. Hec aū lex
peccati de qua apl's. n̄ regn̄ ⁊ peccm̄ in urō mortali
corpore n̄ sic ꝑmaneat in m̄bris eoꝝ q̄ renati s̄t.
tamq̄ n̄ sit eis facta plena remissio. ubi plena sit
oīum peccoꝝ nr̄oꝝ remissio. oīb; int̄fectis ini
micis q̄b; sepabant̄ a d̄o. s; man̄ in uetustate
carnis tamquā sepatū ⁊ pemptū sine illicito ꝯ
sensu reuiuiscant. ⁊ in regnū ꝓp̄ū reuocetur.
Ab hac aūt uetustate carnis ⁊ pecci q̄ iā remissū
ē. uita sp̄s usq; adeo discernit̄. in cuius nouitate
baptizati renascant̄. ut tales ⁊ in p̄senti n̄ solū
in pecc̄o. s; nec ⁊ in carne ēē dicantur. cuius desi
deria n̄ secunt̄. s; in spū. Ipā uō carne corrupti
bili bn̄ utit̄. q̄ m̄bra ei⁹ ad bn̄ opando ꝯūtit. n̄ scd̄m
desid̄ia carnis uiuens lege pecci. q̄ lic̄ iā remissū
ē. in uetustate tm̄ carnis man̄. Bn̄ utunt̄ fide
les ꝯiugati. qui ex eo q̄ s̄t in x̄ nouitate. dn̄ari
sibi libidinē n̄ patiuntur. Ex eo aūt q̄ adhuc tra
hunt ad uetustatē. filios gn̄ādos mortalit̄ gn̄ant
cū ꝓpagine pecci. qua renati obnoxii n̄ tenent̄.
⁊ qui nascunt̄ renascendo soluunt̄. Itē sicut
dicta. facta ⁊ cogitata. iniq̄ aīe ⁊ corpi ꝑtinent.
lic̄ aūt q̄ntū ad motus iā p̄tiert̄ ⁊ n̄ sunt. eis
tm̄ p̄titis. reatus eoꝝ man̄. n̄ peccm̄ ꝑ remissi
onē soluat̄. sic n̄ p̄tita s; adhuc manente lege
ꝯcupiscentie. reatus soluit̄ ⁊ n̄ erit. cū fiat in
bapt̄o plena remissio peccati. Idē in eplā ad se
leutianū. **Discipuli x̄ ei⁹ baptismate credun**
tur absoluti. co.
Quando hierosolimis exiit ih̄s cū discipulis suis in iudeā t̄rā ⁊ ibi morabat̄ cū
eis. baptizabat n̄ ꝑ seipm̄ s; ꝑ discipulos suos. q̄s
intelligim⁹ iā fuisse baptizatos siue baptismo
iohis sicut n̄nulli arbitrant̄. siue q̄ magis cre
dibile ē bapt̄o x̄. Itē. Respondit dn̄s petro. Qui
lotus ē n̄ indiget nisi ut pedes lau̾. s; ē mund⁹
totus. Vn̄ intelligit̄ q̄ iā petr⁹ fuāt baptizatus.

Omnis peccata remitti in baptismat...

Paruulos discedentes sine baptismate i mitissimā penā habere

Paruulo nic̄ ꝓdēē q̄ in bapt̄o accep̄. si cū ad annos discretionis uenit̄ ab illicitis n̄ abstinuerit

Infantē credē ē ipm̄ baptizari. sic ipm̄ n̄ baptizari ē n̄ credere.

Peccatū a reatu in bapt̄o solui lege ꝯcupiscentie remanente. sic et reatu dicto facto cogitatu iniq̄ exeuntē reatu tm̄ eoꝝ lon̄ge ꝯstringi.

Item ad uincentium uictorem. *Apostoli omnes sine baptismate baptizati creduntur.* Si eos de quibus scriptum est utrum fuerint baptizati siue non. sine baptismo de hac uita recessisse contendimus. ipsius calumpniamur apostolis. qui preter apostolum paulum quando baptizati fuerint ignoramus. sed ipsos baptizatos esse per hoc nobis innotescere potuit quod beato petro apostolo dominus ait. Qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet. Item in libro de baptismate.

Catecuminus catholicus heretico baptizato preferetur. Non dubito catholicum catecuminum diuina caritate flagrantem heretico baptizato anteponere. Sed et in ipsa intus ecclesia catecuminum malo baptizato anteponimus. nec ideo tamen sacramento baptismi. quo iste non dum. ille iam imbutus iam est. facimus iniuriam. Merito et centurio non dum baptizatus. simoni baptizato anteponitur. Iste enim et ante baptismum spiritu sancto repletus est. Ille et post baptismum inflammatus est inmundo spiritu. Verumtamen sancto spiritu sancto accepto cornelius baptizari noluisset. contemptu tanti sacramenti reus fieret. Sicut autem bono catecumino baptismus ad regnum celorum capescendum deest. sic malo baptizato uera confessio. Qui dixit. nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto. ipse etiam dixit. Nisi habundauerit iustitia uestra. plusquam scribarum et phariseorum. non intrabitis in regnum celorum. Idem in libro sententiarum prosperi. *Non tam in ablutione corporis. quam in fide cordis baptisma consistit.* Verus baptismus constat non tam ablutione corporis quam fide cordis. sicut apostolica doctrina tradidit dicens. Fide mundans corda eorum. et alibi. Saluos facit baptisma non carnis depositio sordium. sed conscientie bone interrogatio in deum. Item de baptismo.

Sicut in ueteri testamento quidam spirituales. ita in nouo quidam carnales inueniuntur. Sicut in sacramentis ueteris testamenti uiuebant quidam spirituales. ad nouum scilicet testamentum quod tunc occultum erat occulte pertinentes. sic et nunc in sacramentis noui quod iam reuelatum est. quidam uiuunt animales. qui proficere si nolunt ad percipienda que sunt spiritus dei. quod hortatur sermo apostolicus. ad uetus testamentum pertinebunt. Si autem proficiunt etiam antequam capiant. ipso accessu et profectu ad nouum pertinent. et si priusquam spirituales fiant ex hac uita rapiuntur custoditi per sacramenti sanctitatem in terra uiuentium computantur. nec inuenio quod uerius inueniatur in eo quod scriptum est. Imperfectum meum uiderunt oculi tui. et in libro tuo omnes scribentur. Item. Non interest cum de sacramenti integritate tractatur et sanctitate quid credat. aut quali fide imbutus sit ille qui accipit sacramentum. Interest quidem plurimum. sed ad salutis uiam sed nichil interest ad sacramenti questionem. Item. Manifestum est fieri posse. ut fide non integra integrum in quoquam maneat baptismi sacramentum. Item. Si possent fieri ut singuli diligenter inquirerent interrogarentur. tot diuersitates opinionum forsitan quot homines numerarentur. Animalis enim homo non percipit ea que sunt spiritus dei. Numquid ideo si profecerint et opinionum carnalium uanitatem emendauerint. denuo quod acceperant repetendum est. Accipit quisque secundum fidem suam. sed quantum capit gubernante misericordia dei. Item ex concilio mileuitano. cui interfuit augustinus et anselmus romane ecclesie legatus contra pelagianos. *Non nature necessitate sed merito peccati adam moriturus erat.* Placuit quod omnibus episcopis qui in hac sancta synodo fuerunt constituere hec que in presenti concilio diffinita sunt. ut quicumque dicit adam primum hominem mortalem factum. ita ut siue peccaret siue non peccaret moreretur in corpore. hoc est de corpore exiret. non peccati merito sed necessitate nature. anathema sit. Item. *Paruuli non solum penam. sed et culpam a parentibus trahunt.* Placuit ut quicumque paruulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat. aut dicit in remissionem peccatorum eos baptizari. sed nichil ex adam trahere originalis peccati. quod lauacro regenerationis expietur. unde fit consequens ut in eis forma baptismi in remissionem peccatorum non uera sed falsa intelligatur anathema sit. Quoniam non aliter intelligendum est quod ait apostolus. per hominem unum intrauit peccatum in mundum et per peccatum mors. et ita in omnes homines pertransiit. in quo omnes homines peccauerunt. nisi quemadmodum ecclesia catholica ubique diffusa semper intellexit. Propter hanc enim regulam fidei et paruuli qui nichil peccatorum in semetipsis adhuc committere potuerunt. ideo in peccatorum remissionem ueraciter baptizantur. ut in eis regeneratione mundetur. quod generatione traxerunt. Item. *Gratia et peccata remittit. et ne reiterentur adiuuat.* Placuit ut quicumque dixerit gratiam dei qua iustificamur per ihesum christum dominum nostrum ad solam remissionem peccatorum ualere que iam commissa sunt. non etiam ad adiutorium uenire ut non committantur. anathema sit. Item. *Quod sit peccatum gratia docet. et ut uitetur facit.* Quisquis dixerit eandem gratiam dei per ihesum christum dominum nostrum. propter hoc tantum nos adiuuare ad non peccandum. quia per ipsam nobis reuelatur et aperitur intelligentia mandatorum. ut sciamus quid appetere quid uitare debeamus. non autem per illam nobis prestari. ut quod faciendum cognouerimus etiam facere debeamus. aut ualeamus. anathema sit. Item. *Sine gratia diuina mandata impleri non possunt.* Placuit ut quicumque dixerit ideo nobis gratiam iustificationis dari. ut quod facere per liberum iubemur arbitrium. facilius possimus implere per gratiam. tamquam et si gratia non daretur. non quidem facile. sed tamen possimus etiam sine illa implere mandata diuina. anathema sit. Item urbanus papa omnibus christianis. *Post baptisma confirmationis sacramentum percipitur.* Omnes fideles per manus impositionem episcoporum. spiritum sanctum post baptismum accipere debent. ut pleni christiani inueniantur. quia cum spiritus sanctus infunditur. cor fidele ad prudentiam et constantiam dilatatur. Item melciades papa. *Quod conferat spiritus sanctus in baptismate.* Spiritus sanctus qui super aquam baptismi salutifero descendit lapsu. in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam. in confirmatione augmentum prestat ad gratiam. et quia in hoc mundo tota etate uicturis inter inuisibiles hostes et pericula gradiendum est. in baptismo regeneramur ad uitam. post baptismum confirmamur ad pugnam. In baptismo abluimur. post baptismum roboramur. et quamuis continuo transituris sufficiant regenerationis beneficia. uicturis tamen necessaria sunt confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace libandi seculi recipiendos. confirmatio armat et instruit ad agones mundi huius et preliare seruandos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia inmaculatus peruenit ad mortem. confirmatur morte. quia iam non potest peccare post mortem. Item hyspanorum episcopis. *Manus uero impositionis sacramentum. dignius est sacramento baptismi.* De his uero super quibus rogastis informari. id est utrum maius sit sacramentum impositionis manus episcoporum. aut baptismi. scitote utrumque magnum esse sacramentum. et sicut unum a maioribus id est summis pontificibus est accommodatum. quod non a minoribus perfici non potest. ita et maiori ueneratione uenerandum est et tenendum. Sed ita coniuncta sunt hec duo sacramenta. ut ab inuicem nisi morte preueniente. nullatenus possint segregari. et unum sine altero rite perfici non potest. Item eusebius papa. *Non ab aliis quam ab episcopis manus impositionis sacramentum perfici potest.* Manus quoque impositionis sacramentum magna ueneratione tenendum est. quod ab aliis perfici non potest. nisi a summis sacerdotibus. nec

Catecuminus diuina caritate flagrans

De cons. di. iiii. Non

De cons. di. v. Bapti

De cons. di. v. bapti

D. V.

De cons. di. pre. hu

De cons. di. xcv. Pueri c.

De di. lxviii. c. Quamquam

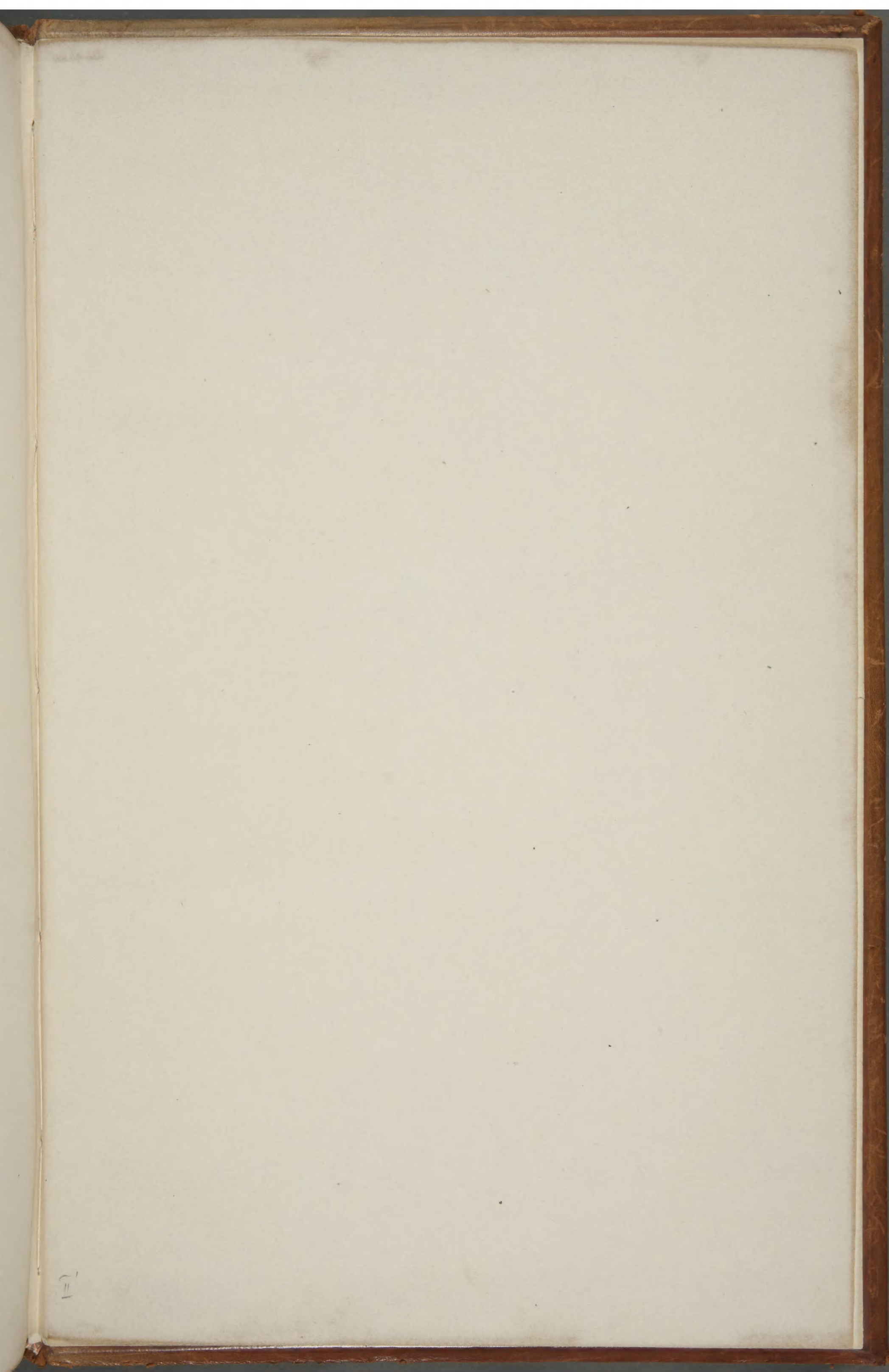
tpr aplor ab aliis quam ab ipsis aptis Legitur au
scitur pactum ee. nec ab aliis quam qui eorum tenent
locum umquam pfici pot aut fieri deb3. Nam
si aliter psuptum fuerit irritum habeatur et ua
cuum. nec inter ecclastica umquam reputabitur
sacramenta. Item rabanus de institutione clicor.
l. i. cap. xxx. Quare confirmationis sacram
Nouissime asumo   tum baptizato tradatur.
sacerdote p inpositionem manus paraclitus t
ditur. baptizato. ut roboretur p spm scm
ad pdicandum aliis. i. donum qd in baptismate
assecutus e. p gram uite donatus eterne.
Signatur n baptizatus cum crismate in capitis
summitate p sacerdotem. p pontificem uo in fron
te. ut in priori unctione significetur super
ipm sps sci descensio. ad habitationem deo con
secrandam. In scda qq ut eiusdem sps sci septifor
mis gra cum oi plenitudine scitatis et scie
et uirtutis uenire in hoie declaratur. Item
Ut ex con aurelianensi. cap. iii. Ad confirmatio
ieiuni ad confirma   nem non nisi ieiuni ueniat.
tionem ueniant pfecte etatis. ut moneantur
confessionem facere. prius ut mundi donum sps
sci ualeant accipe. et qa numquam erit xpianus
nisi in confirmatione epali fuerit crisinatus.
Item ex con meldensi cap. vi. Epi non nisi ieiuni.
Ut epi non nisi ieiuni p ipo baptizatos confirmn.
sitionem manuum sps scm tradant. exceptis
infirmis et morte piclitantibus. sicut autem
duobus tpibus pascha uidelicet et pentecosten. a
ieiunis celebrari deb3 baptismus. ita et tradi
tionem sci sps a ieiunis pontificibus conuenit ce
Dicebrari. Item ex con traconensi. cap. vi. Scdo
dictum e nobis   aut tertio nullus confirmetur.
quod qdam de plebe bis uel t. aut eo amplius ip
sis epis ignorantibus. tn ab eisdem epis ignoran
tibus confirment. Unde nobis uisum e eandem confir
mationem sicut nec baptm iterari minime
me debere. qm bis uel amplius baptizatos
aut confirmatos. non scto s3 soli deo sub habitu
reglari uel clericali religiosissime famu
Dicilari decretum e. Item gg. ii. De eodem dcco
Dee hoie qui a pontifice confirmatus fuerit de
nuo. quia talis iteratio uel confirmatio e ph
benda. Item stephanus. Oia sacramenta crucis
Nunquid non oia crismata   signaculo pficiuntur.
sacerdotalis mistii crucis figura pficiuntur.
Nunquid baptismatis undam nisi cruce scificata
peccata relaxantur. et ut cetera pteream
sine crucis signaculo qs sacdotii gradus
ascendit. Item ex con cart. iiii. Energu
Omni die exor   mini oibus diebus exorcizentur.
ciste energuminis man imponant. Ener
gumini uo pauimenta domorum di uerrant.
qbus assidentibus in domo di. uictus cotidianus
p exorcistas oportuno tpr ministretur.
Nitem ex eodem. A qbus neophiti abstinere deb3.
Neophiti aliqndiu a lauationibus. epulis et
spectaculis uel coniugibus abstineant.

S. e. p. di. i. Sacmtu

S. p. e. di. i. Fectus

S. p. i. di. xlviii.

In fine huius libri
huic finis e toti
libri deficiunt plura
capla. Que pesita
se sunt in duobus folus
hic principium huius libri
de confirmatione. Ubi autem
sequitur reperies tale
signum.

cc. IIi bianche + 324 mod. num. + II'
9. XI. 1954 MAB

